

Légation de Suède et Norvège

Il manque à cet exemplaire une gravure représentant Ste Brigitte en costume de pèlerin, un baton d'une main, un crucifix de l'autre, laquelle devait suivre la page 210.

Cette gravure n'est pas signée.

Rome 12/12 1893. Bildt

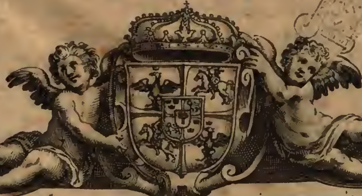
REVELATIONES
S.tæ BRIGITTÆ

Olim à Card. Turrecremata recognitæ & approbatæ, & à Consaluo Duranto Epō Ferettrano notis illustratæ,

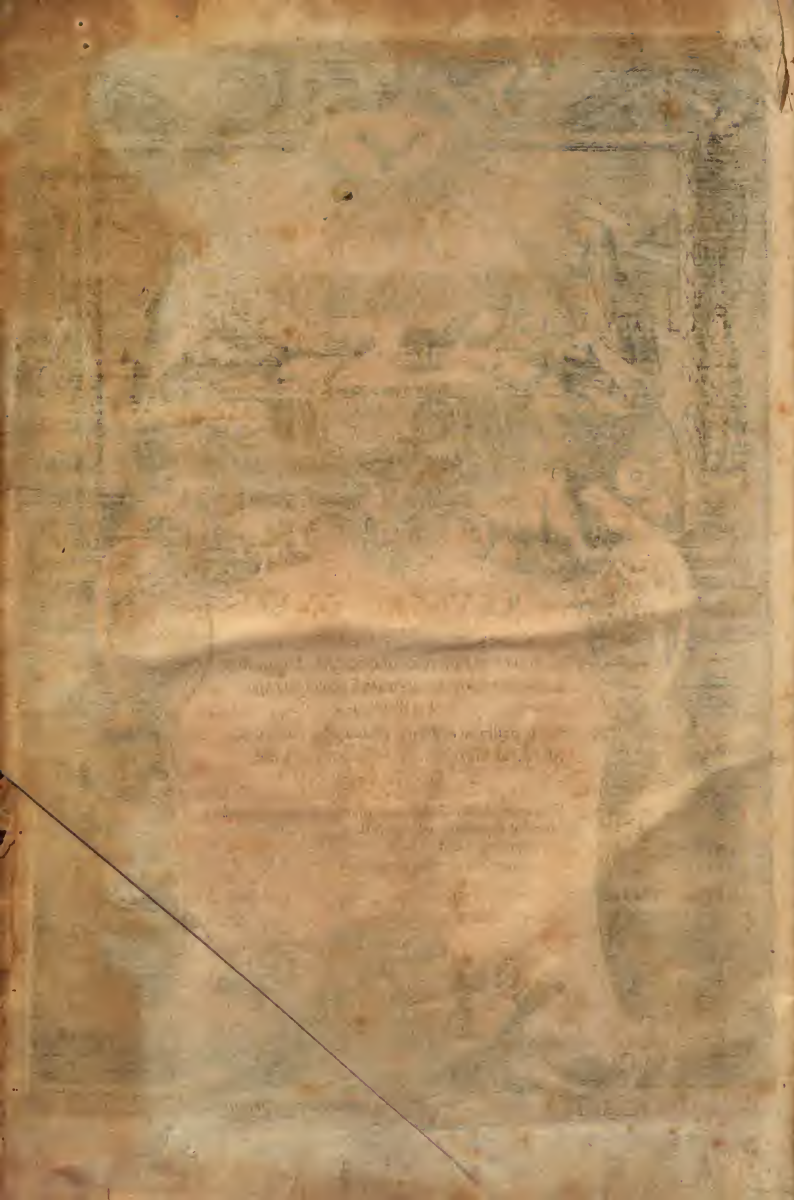
Et hac postrema editione facta collatione cum M.SS. Vat. alijsq. antiquis Codicibus emendatæ, & in duos Tomos distributæ.

Primus complectitur Tractatum de Diuinis Visionibus, Reuelationibus, Apparitionibus, Extasi, & Raptu ab eodem Episcopo nuper editum & libros quinq; Reuelationū nouis Notationibus Varijsq; lectionibus locupletatos.

TOMVS I.

ROMÆ: Apud Ludouicum Grignãium Superiorum permissu. An.o MDCXXVIII.

SIGISMVNDO III.
POLONIAE REGI
POTENTISSIMO,

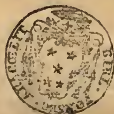
Magno Duci Lithuaniæ, Ruſsiæ, Pruſsiæ, Maſouiæ,
Samogitiæ, Liuoniæq. Necnon Sueciorum, Gothorum, Vandolorumq. hæreditario Regi.

CONSALVVS DVRANTVS EPISCOPVS FERETRANVS Gratiam, & felicitatem à Deo precatur.

E ſpectat (Rex Sereniſſime) Brigitta tuis iterum auſpicijs in lucem proditura, vt vel ex vſu priſtinæ dignitatis ab amplitudine tua alacrior non excitetur modo, ſed in ſpem certam ſolidioris glorię inter homines conſequendæ planè erigatur. Habet illa quidem (alieni minimè indiga) quod ad aliorum copiam ex ſe ſuppeditet, ac vnico nomine tua, mutuari etiam ad externum ornamentum non abnuit, nempè, vt dum ſeſe magis exculta ſapientum conſpectui exhibeat, noui nominis ſpecie, nouo veluti ſplendore locupletior ſe nihil non lucis tibi debere fateatur. Patere igitur, vt expreſſa in his, quæ nobis reliquit ſuæ pietatis monumentis,

noſtra iterum qualicumque induſtria ad patrocinium aduolet tuum, vt ex hoc etiam laboris noſtri planè ardui ratio conſtet, cur Summi Pontificis, ac Sapientiſsimi, & Potentiſsimi Regis iuſſu aliquid ſimus auſi: ex quo ad ſingularem laudem fructum eximium accumulemus, cum & ex vna Brigitta labor, & ex ampliſſimo Imperio obſequium nihil non ſecum afferant ad amplitudinem. Quæ primò in lucem dedimus exemplaria, vt auidiſſimè arrepta, ſic breui diſtracta ſunt omnia: Satisfaciendum propterea erat plurimorum pietati, quorum animis altiſſimè inſederat abſolutiſſimę virtutis ſpecimen expreſſum in ſanctiſſimis Brigittæ monumentis, ex quo eiuſmodi deſiderium, quod ſitim potius rerum pręclariſsimarum accendere, quã extinguere vlla ex parte valeret, profectum eſt; hinc noſtrarum partium duximus, vt iterum nouo cultu ſpectabiliora in omnium ſe dent conſpectum, non deſtituta nouis Notis, nec ſine acceſsione noui de Viſionibus, ac Reuelationibus Tractatus, ad rerum difficiliorum, vel iucundiorum captum, ac oblectationem, inter ſumma ponentes, quòd à patrocinio tanto lucem aliquam mutuata, facilem ſibi aditum ad ampliſſimum Serenitatis tuæ conſpectum inueniant, cui ſi probentur, illud felicitati meæ obuium dicam, quod vel in maximis optare non eſſem auſus. Excipe igitur (Sereniſsime Rex) qua ſimilia excipere ſoles humanitate monumentum, & obſeruantia in te mea, & tua in me beneficentia iure debitum. Et quia Fidei clariſſimum lumen es, columenq. firmiſſimum, viue diù, ac feliciter in hac tua ſuprema Regia Sede, & Regna tuo regimini, ac protectioni commiſſa tranquilla, & ſalua tuere, donec ab hoc Regni ſolio tuis digno virtutibus ad altiſsimum Cælorum Regnum, iam tibi paratum euehare. Dat. Romæ Kalen. Nouembris MDCXXVIII.

SERE-

SERENISSIMI SIGISMVNDI REGIS POLONIAE

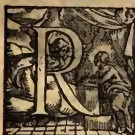
LITTERAE

AD CONSALVVM DVRANTVM EPISCOPVM FERETRANVM,

DE REVELATIONIBVS S. BRIGITTAE.

SIGISMVNDVS TERTIVS DEI GRATIA REX POLONIÆ, Magnus Dux Lithuaniæ, Rufsiæ, Pruſſiæ, Maſouiæ, Samogitiæ, Liuoniæq. Necnon Sueciorum, Gothorum, Vandolorumq. hæreditarius Rex.

EVERENDE in Chriſto Pater Grat. nob. dil. Vtilem ſanè, & præclarum laborem ſuſcepiſſe Paternitatem Veſtram indicamus, in reſtituendo, vti ſignificat priſtinæ puritati ſacro Opere Reuelationum S. BRIGITTAE. Cupimus ex animo, vt labor iſte feliciter, & quàm optimo fructu ſuccedat, quòd tùm demùm futurum ſperamus, ſi antiquiora exemplaria, & ſi fieri poteſt Manuſcripta Vaticana conquiſierit Paternitas Veſtra. Nunc gratiſſimum Nobis eſſe teſtamur ſtudium iſtud, & deuotionem Paternitatis Veſtræ erga illam Sanctam. Viciſſim beneuolentiam Noſtram offerimus Paternitati Veſtræ, quam optimè valere cupimus. Datum Varſauiæ die 15. menſis Aprilis, Anno Domini 1626. Regnorum Noſtrorum Poloniæ xxxix. Sueciæ xxxij.

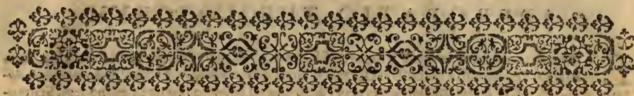
SIGISMVNDVS REX.

CONSALVI DVRANTI
EPISCOPI FERETRANI
RESPONSIO
AD LITTERAS REGIS.

SERENISSIME, ET POTENTISSIME REX.

NON in summis ponere, quod à Maiestate Tua postremis litteris tàm liberaliter mihi munus imponitur, esset animi planè ingrati, ac nescientis, quantùm inter veram, & fucatam laudem intersit. Quid ni igitur alacrior accederem, & auderem aliquid, experimento discens, quantùm habeat momenti ad solidam gloriam, & pro Brigitta desudare, & illius auspicijs, qui Maiestate sua non tàm deterreat, quàm alliciat, & excitet ad summa? Hinc illi stimuli, vt nullus mihi aditus inaccessus ad Pontificiam Maiestatem occurrerit, ex qua commodi aliquid ad illum, quem meditabar laborem deriuarem, accessi. Vix de tua Maiestate mentio, mirum, quàm illicò facta tenuitati meæ potestas scrutandi abdita Vaticanæ Bibliothecæ, ex qua si quid reconditum ad B. Brigittæ splendorem eruerem, pietati tuæ iam diù debitum munus acceptum ferrem, vt in ea laboris mei fructum vberrimũ nanciscerer: Oblatus est Codex Vetustissimus manu exaratus ducentesimo septuagesimo ab hinc anno ad formam primi Exemplaris, quod innuebatur asseruari in Monasterio Vuastensi S. Brigittę impensis ædificato, apud me Cresi diuitijs cariorem thesaurum habeo, & vt studio Maiestatis tuæ, quæ ad Brigittæ splendorem nihil non optat, & mihi satisfaciam, qui tùm operæ meæ pretium sortiri me maximum arbitrabor, cum vni tibi probatam intelligam, erunt ex eo præclara quædam alia, quæ tenuis industria mea iam diù parturit. Faxit Deus, vt voluntati, & studio conatus respondeant. Tua Maiestas, quæ stimulos dedit, vires addidit, excipiet illa in amplissimo benignitatis tuæ sinũ. Quarè damus exigua, quæ ad te eò properant, vt quæ nullius sunt nominis, & interitura, in vna tua Maiestate ita viuant, vt suprà omnem inuidiam cum ipsa certent immortalitate. Deum Opt. Max. enixè precabor, vt Maiestatem tuam diù felicem, & incolumem seruet ad fidei Catholicæ in suo Regno propagationem. Romæ die 25. Iulij 1626.

Aliæ

Aliæ Litteræ
Eiuſdem Sereniſsimi Regis de ijſdem Reuelationibus
SANCTAE BRIGITTAE
AD CONSALVVM DVRANTVM
EPISCOPVM FERETRANVM.

SIGISMVNDVS TERTIVS DEI GRATIA REX POLONIÆ, Magnus Dux Lithuaniæ, Ruſsiæ, Pruſſiæ, Maſouiæ, Samogitiæ, Liuoniæq. Necnon Succiorum, Gothorum, Vandolorumq. hæreditarius Rex.

EVERENDE in Christo Pater nobis dilecte. Habemus litteras Grat. V. quibus Nobis ſignificat de Opere geſtorum S. BRIGITTAE ferè iam completo, & de defenſione honoris iſtius Sanctæ à Grat. Veſtra multoties ſuſcepta. Omninò laudamus piam hanc Grat. Veſtræ erga illam Sanctam voluntatem, & omne iſtud ſtudium Grat. Veſtræ habemus gratiſſimum, tùm & ſcripturas, quas vnà cum litteris Grat. Veſtræ recepimus. Si in conſumando Opere iſto, noſtro quoque fauore, ſiuè apud Summum Pontificem, ſiuè apud alios indiguerit ſignificet Nobis, libenter enim ſcribemus ad Suam Sanctitatem, & labores Grat. Veſtræ tàm pios iuuabimus. Interim recurrere poteſt ad Illuſtriſsimum Cardinalem Magalottum Regni noſtri Suetiæ Protectorem, cuius auctoritatem non defuturam conatibus iſtis Grat. Veſtræ ſperamus. Noſtram autem beneuolentiam Grat. Veſtræ pro optima hac in ornanda Genti snoſtræ gloria ſingulariter deuinctam eſſe fatemur, eamq. offerimus Grat. Veſtræ. Quam interim optimè valere cupimus. Datum Varſauiæ die 14. menſ. Octobris Anno Domini 1627. Regnorum Noſtrorum Poloniæ xxxx. Suetiæ verò xxxiiij.

SIGISMVNDVS REX.

APPROBATIO THEOLOGORVM.

EX iniunctо mihi honoris onere à Reuerendiss. Patre Nicolao Rodulphio Sacri Palatij Magistro, Tractatum Reuerendiss. D. Consalui Duranti Episcopi Feretrani *de Visionibus, Reuelationibus, Apparitionibus, Extasi, & Raptu* inuisendum accepi, & ab ipso rei pondere raptus ex animo legi, Scriptorumq. lepore illectus, non aliorsum obuerso obtutu, tractim vno penè ductu emissitijs oculis integrè lustraui omnia: Obscura illa varijs obtenta inuolucris, vt aperit, vt retegit in plena, vt expedit, inuoluta euoluit, penetralia penetrat, pandit arcana, quæ rationibus, quæ grauissimorum auctoritate Doctorum firmat, probat, explicat. Aenigmatica illa Brigittiniana Oracula strictim colligit vniuersa, sanctissimæ Vatis effata incognita clarè declarat, præclarè exprimit, exponit abundè. Lectorem ad præsagitionem diuinitùs inclusam leui propèmodum manu facillimè ducit: Et quæ Sancta illa Vates diuino afflata spiritu futuri præscia, abstrusiori effatur oratione, hic claris, dilucidisq. interpretatur verbis, quæ cælestis Prophetæ à Deo reuelata sibi dumtaxat nota, Sacrosanctæ acceperat, nobisq. altis obductis tradiderat velis, hic palàm reuelat mũdo, vt expeditè quiuis ea percipere queat. Quocircà typis Tractatum hunc luce dignum censeo, nec quicquam contrà præscriptum sacrorum Canonum asserere affirmo. E nostra Domo S. Andreæ de Vrbe 12. Kal. Decembris 1627.

D. Vincentius Riccardus Clericus Regularis sacræ Theologiæ Doctor.

EX præscripto Reuerendiss. Patris Nicolai Rodulphij Sacri Apostolici Palatij Magistri. Ego Franciscus Tontolus C. R. Congregationis Somaschæ, S. Officij Qualificator, & sacræ Congregationis ad Librorum Indicem deputatorum Consultor, doctissimam hanc tractationem *de Visionibus, Reuelationibus, Extasi, & Raptu* à Reuerendissimo Domino Consaluo Duranto Feretrano meritissimo Episcopo summo ingenio elaboratam diligenter euolui, atque in ea nihil offendi orthodoxæ fidei, aut bonis moribus aduersum. Quinimo opus existimaui sapientissimo Viro dignum, & quod typis excussum in lucem prodeat eruditorum.

Franciscus Tontolus qui supra, &c.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal.

A. Episcopus Bellicastren. Vicesger.

Imprimatur.

Fr. Nicolaus Rodulfius Ord. Prædic. Sacri Pal. Magist.

VRBA-

VRBANVS PAPA VIII.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM. Cum ſicut Vener. Fr. Conſaluus Epiſcopus Feretranus Nobis nuper exponi fecit, ipſe vnum Commentarium ad Reuelationes S. BRIGITTÆ, & vnum Tractatum de Viſionibus, & Reuelationibus compoſuerit, illoſq. propèdiem in lucem edere intendat, vereatur autem, nè poſtquam in lucem prodierint, alij, qui ex alieno labore lucrum quærunt, Opera prædicta imprimant, ſeù imprimi facere curent in ipſius Conſalui Epiſcopi præiudicium. Nos eius indemnitati, nè ex impreſſione huiuſmodi aliquod diſpendium patiatur, prouidere, illumq. ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq. Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus ipſius Conſalui Epiſcopi Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, eidem Conſaluo Epiſcopo, vt decennio proximo durante à primæua dictorum Operum, dummodo tamen anteà à dilecto filio Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici approbata ſint, impreſſione computan. nemo tàm in Vrbe, quàm in reliquo Statu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè Nobis ſubiecto Opera prædicta ſine ſpeciali dicti Conſalui Epiſcopi, aut eius hæredum, & ſucceſſorum, vel ab eis cauſam habentium licentia imprimere, aut ab alio, vel alijs, qui huiuſmodi licentiam non habuerint, impreſſa vendere, ſeù venalia habere, ſeù proponere poſſit, & valeat Apoſtolica auctoritate tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Inhibentes propterea vniuerſis, & ſingulis vtriuſq. ſexus Chriſtifidelibus præſertim Librorum Impreſſoribus ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, & amiſsionis librorum, ac typorum omnium pro vna Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, ac pro alia eidem Conſaluo Epiſcopo, ac pro reliqua tertijs partibus accuſatori, ac Iudici exequenti irremiſsibiliter applican. & eò ipſo abſque vlla declaratione incurrendis pœnis, nè dicto decennio durante Opera ſupradicta, aut aliquam eorum partem tàm in Vrbe, quàm in reliquo Statu Eccleſiaſtico prædictis ſine huiuſmodi licentia imprimere, vel ea ſine eadem licentia impreſſa vendere, aut venalia habere, ſeù proponere quoquomodo audeant, ſeù præſumant. Mandantes propterea dilectis filijs noſtris, & Apoſtolicæ Sedis de Latere Legatis, ſeù eorum Vicelegatis, aut Præſidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs Iuſtitiæ Miniſtris Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, & Locorum Status noſtri Eccleſiaſtici, quatenùs eidem Conſaluo Epiſcopo, eiusq. hæredibus, & ſucceſſoribus, ſeù ab eis cauſam habentium huiuſmodi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes, quandocunque ab eodem Conſaluo Epiſcopo, ſeù alijs prædictis fuerint requiſiti, pœnas prædictas cõtra quoſcumque inobedientes irremiſsibiliter exequãtur. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſuis ſtatutis, & conſuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſsis, confirmatis, & innouatis, cæteriſq. contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptio etiam in ipſis Operibus impreſsis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ alicuius in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus vbiq. fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S Petrum ſub Anulo Piſcatoris die 11. Decembris 1627. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

M. A. Maraldus.

SVMMA PRIVILEGII A CHRISTIANISS. GALLORVM REGE CONCESSI.

VDOVICI XIII. GALLIÆ, ET NAVARRÆ REGIS Diplomate ſancitum eſt, & patentibus litteris cautum, nè quis in ſuo Regno, alijsq. locis ditionis ſuæ ſubiectis excudat, & excudendo quouis modo, ac ratione curet Librum, qui inſcribitur *Reuelationes S. BRIGITTAE olim à Cardinali Turrecremata recognitæ, & à Conſaluo Duranto Epiſcopo Feretrano Notis illuſtratæ, & auctæ*, ſub pœnis in originali Diplomate contra delinquentes expreſſis. Dat. Pariſijs 14. menſis Martij 1628.

De mandato Regis

Signatum

P. Philipeaux.

IN

IN SANCTAM BRIGITTAM

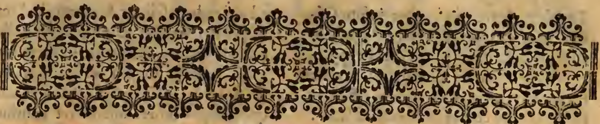
ODE.

EN quà niuoso terra vincitur gelu,
Latèq. campis incubat
Perennis algor (postera quod ætas canat)
Verna renidens purpura,
Humilis decorum viola submisit caput:
Cælo soloq. ter quater
Dilecta viola, & Suetiæ lumen suæ.
Non Hybla, non tale Atticus
Profert Hymettus germen, aut olentia
Vireta Pellæi senis...
Brigitta, quæ te pullulantem numinis
Afflauit aura? Quis humido
Sparsit tenellam rore, pubenti vt ferox
Gemmam nec Auster læserit,
Nec Bruma, fœdo proterens flores pede,
Læuo necarit frigore?
Te nempe summæ cælitum imperitans plagæ
Texit colonus paruulam,
Idemq. adultam transtulit patrio è solo
Hortis Latinis inserens.
Nam quà decorum Roma sustollit caput
Septem reclinatum iugis,
Fulsit Brigitta, qualis in medijs nitet
Regina Chloris floribus.
Dixere matres nuribus Ausoniæ suis,
Dixere & illæ matribus.
Frustrà ò Latinos Tiberis Hortos alluit,
Flauoq. ludit vortice
Ripam feraci leniter pulsans aqua;
Non vlla nostris pulchrior
Septis relucet viola, porrecti iacent
Quà Horti per amnis marginem,
Quàm quæ recenter appulit fines meos
Gelidis ab oris Sueuiæ.
Sordent rosæq. & lilia & queis gloriam
Nomenq. Gethsemani dedit
Flores amati, viola Borealis meis
Nunc sola spiret compitis.
Liceat Brigitta liceat ò tete meis.
Perennè stringam brachijs?
Heù cassa vota? Brigida trans pontum ocyùs
Auehitur aura præpeti,
Sanctamq. terram monita de Cælo petit.
Nam quà sub Helles littore
Elata fastu barbaro insultat freto
Vrbs imperatrix æquoris,
Hic lapsa puppi Brigida mox inter truces
Illæsa fertur barbaros,
Solymis propinquam donec attingens viam
(Huc numen egit Fœminam)
Oscula sacrato millies figat solo.
At vos beata mœnia,
Tuq. alma turris posita quæ Sion iugo
Alto superbis vertice,
Vosq. ò Palestina nemora & plantis Dei
Calcata tellus, dicite,
An tale vestris lumen effulsit plagis,
Ex quo Maria, cælitum
Stipante turma, siderum ascendit choros
Subnixa bigis aureis?
Similine nutrit amne Iordanis suo
Violam nitentem purpura?
Ergo Solymorum filiæ crebræ affluunt,
Quà Brigida circumfert pedem.
Miratur almus floribus vernans Thabor,
Libaniq. miratur nemus.
At illa florum summa seù libans apis,
Sic sacra conuisit loca.

Et

Et fors amœnum Betbleem lustrans agrum;
Rupes aue Bethlemia,
Profatur ore; solitus hoc olim specu
Taurus cubile ponere,
Ast iam aula felix salitum, quando Deus
Inibi puellus vagijt?
Hæc fata, prono saxa veneratur genu,
Et indè diuertit pedem,
Modò quà probrosa Golgotha emoriens Deus
Sacrauit infamem trabem
Et modò quà oliuis consita assurgunt iuga
Christi recessus conscia.
At non morari sinitur: abs alto suam
Repetat iubetur Sueuiam
Gressu citato, Suetia moxq. è sua
Rapitur ad Astra. O inuidum
Terris Olympum semper? est Cæli super
Extenta stellatum globum
Area, cruore Christus hanc rigans suo
Patulis inumbrat brachijs;
Parum est amæno flore quod abundet locus,
Enata Campis Suetiæ.
Si Viola desit. Ergo cælituum super
Delata palmis, siderum
Insereris horto, Brigida, vbi crescens vires.
Vale ò & æternum vire.

EPISTOLA

D. IOANNIS CARDINALIS DE TVRRECREMATA

AD OMNES CHRISTIFIDELES.

INCIPIT.

IOANNES miseratione diuina Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sanctę Mariæ Transtyberim quondã Sancti Sixti Presbyter Cardinalis omnibus, & singulis Christifidem profitentibus. Salutem in Domino, qui omnium est vera salus, & vita. Rogati deuota cum instantia per Venerabiles, & Religiosos Fratres. Magnum vnionis artium Magistrum, sacræ Theologiæ Bacchalarium, & Monasterij Sanctarum Mariæ Virginis, & Brigittæ de Vuatzsteno Ordinis Sancti Augustini Sancti Saluatoris nuncupati, Diœcesis Lincopensis in Regno Suetiæ generalem Confessorem, Et Olauum Petri Monasterij prædicti Fratrem Conuentualem pro parte Monasterij, & Ordinis prædictorum, vt veritati testimonium perhiberemus, quatenùs infrascriptas expositiones, & declarationes super nonnullis articulis de Libris Reuelationum B. Brigittæ sumptis, & extractis, quorum aliquos nonnulli tamquam erroneos in Basiliensi Concilio improbare nitebantur, fuisse à nobis editas, attestari dignaremur. Quoniam igitur, vt (inquit) Augustinus, vterque reus est, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit, quia ille prodesse non vult, & iste nocere desiderat. Rationabilibus præfatorum Patrum votis annuentes, dicimus, & attestamur per præsentes, quòd antequam ad Cardinalatus dignitatem promoueremur, existẽtes adhùc in Basilien. Cõcilio. Videlicet Anno D. Incarnat. millesimo quadringẽtesimo trigesimoquinto Sacri Palatij Apostolici Magister. Et vnus ex sacrę

Theologiæ professoribus per ipsum Cõcilium deputatus, ad examen præfatorum articulorum, scilicet, & an in Libris Reuelationum præfatæ D. Sanctæ Brigittæ, vt per plures ęmulos affirmabatur aliquid contrà Scripturam sacrã, & sanctorum Doctorum doctrinam, vel bonos mores contineretur, aliquave ex parte offenderet, zelo veritatis, & honore S. Brigittæ incensi, de Omnipotentis Dei confisi clementia, omnes prædictarum Reuelationum Libros studiosè, & diligentèr perlegimus, & iuxtà nobis desuper datam gratiam, & sensus nostri paruitatem, & temporis breuitatem, expositiones, & declarationes aliquas super aliquibus præfatis articulis, protestationibus solitis tamẽ præsuppositis, prout infrà sequuntur, edidimus pręmittentes aliqua, quibus diuinæ reuelationes discerni possunt à Dæmonum deceptionibus. In quorum omnium fidem scripturam sequentem propria manu, & nostro magno sigillo duximus roborandam.

VEnerabilibus Patribus, & Religiosis Viris Fratribus Ordinis Sancti Saluatoris Geruino Petri Confessori generali Monasterij Vuatzstenen. in Regno Suetiæ, & Achoni Ioannis præfati Monasterij Fratri Conuentuali, Frater Ioannes de Turrecremata, sacrę Theologię professor, Sacri Apostolici Palatij Magister, salutem, & institutricis vestræ B. Brigittæ Sanctæ religionis sequi vestigia. Elapsis quidem diebus, quibus quorumdam articulorum Reuelationum S. Brigittę matris vestræ, & institutricis vestri Ordinis coram Iudice fidei, & deputatis quibusdam Magistris, & Doctoribus examinabatur materia, placuit charitati vestræ, me multiplicatis precibus exhortari, vt vigilanti cura, & accurato studio intendere vellem inter alios Reuerendos Magistros, qui pari studio eidem operi intenti erãt ad videndum, scilicet & examinandum, an præfati articuli, sicut per nonnullos ęmulos vestros, vt dicebatis asserebatur aliquid contrà sacram Scripturam, aut sanctorum Doctorum doctrinam, aut quòd bonos mores offenderet continerent. Et ecce charissimi Patres, quamquam res ista exigeret, & longum tempus, & virum, qui inuestigationis acumine perspicacior inueniendi arte peritior, atque sapientiæ copia locupletior esset, vestra tamen affectuosa præcamina vestris molestijs ex corde compatiens, & deuotè suscipiens, de Omnipotentis Dei, qui à sapientibus sapientiæ suæ profunda abscondere, & paruulis ea reuelare dignatur, assistẽtia virtutis confisus, & non mediocritèr de pio patrocinio B. Brigittæ, cuius res agitur, & pro cuius honore hic labor assumitur, confortatus, animum placuit accommodare studio, & videre iuxtà crediti mihi desuper ingenij vires, an præfati articuli nobis præsentati possent sustineri fidei Catholicæ veritate salua, & absque doctrinæ sanctorum Doctorum iniuria, quid autem mihi visum sit in subsequentibus iuxtà mei sensus tenuem capacitatem, & celeritèr, vt vos ipsi scitis, annotaui. Protestor tamen in omnibus hic dictis, sicut semper in cunctis actibus, & scriptis meis instar boni Catholici feci, quòd non est intentionis meæ aliquid dicere, immò intendo non dicere, aut asserere, aut pertinacitèr defendere, quod si contrà sacram Scripturam, aut determinationem vniuersalis Ecclesiæ, aut sit contrà doctrinam sanctorum Doctorum approbatam, aut etiam piarum aurium esset offensiuum, omnia, quæ scripsi, submittens correctioni, & iudicio huius Sanctæ, & vniuersalis Synodi Basiliensis.

IN-

INCIPIT PROLOGVS
D. IOANNIS CARDINALIS
DE TVRRECREMATA
In defensorium eiusdem super Reuelationes Cælestes Sanctæ Brigittæ de Vuatzsteno.

DIXERVNT Iudith Ozias, & Presbyteri, omnia, quæ loquuta es, vera sunt, & non est in sermonibus tuis vlla reprehensio, nunc ergò ora pro nobis, quoniam tu mulier sancta es, & timens Deum. Iudith. cap. 8. Ista quippè verba, quæ secundùm sensum litteralem dicta leguntur ab Ozia Principe, & Presbyteris populi Israel illi sanctæ, & famosissimæ Viduæ Iudith in commendationem virtutis, & sanctitatis eius, & in testimonium veritatis sermonum, quos diuini luminis gratia illustrata, & inspirata loquuta fuisse creditur, possunt conuenientissimè secundùm allegoricam intelligentiam adaptari gloriosæ, ac famosissimæ Nobili Viduæ S. Brigittæ de Regno Suetiæ ex parte Principis Ecclesię, videlicet Summi Pontificis, & Dominorum Prælatorum, ac aliorum Virorum Ecclesiasticorum scientia, & auctoritate insignium, qui articulos eius examinantes, & omnibus pio studio decursis, & intellectis, nihil quod sacræ Scripturæ aduersum, aut bonis moribus sic inuenientes, testimonium dantes veritati, dicere intelligantur verba proposita, scilicet. Omnia, quæ loquuta es, vera sunt, & non est in sermonibus tuis vlla reprehensio. Nunc ergò ora pro nobis, quoniam tu mulier sancta es, & timens Deum. In quibus quidem verbis quinque notantur, per quæ arguitur, & ostenditur verisimiliter, quòd Reuelationes Librorum Beatę Brigittæ à spiritu diuino emanauerunt, & processerunt, per quæ tamquam per signa cognosci, & discerni solitæ sunt reuelationes, quæ à spiritu veritatis inspirantur, & diuino superinfunduntur lumine, à reuelationibus, quæ à spiritu mendacij, & diabolica illusione administrantur, & suggeruntur. Quæ sequendo ordinem partium thematis sunt ista. Primum signum est, quādo iudicio magnorum Virorum, & expertorū approbatur. Secundum sumitur ex parte effectus, qui ex reuelatione in animo eius personæ, cui fit, relinquitur, quādo scilicet in ea deuotionis, & humilitatis prę-cipuè, & gloriæ Dei ex huiusmodi reuelationibus profectus augetur. Tertiū est ex parte materiæ, quando in omnibus dictis eius reperitur veritas. Quartum ex parte formæ est conformitas ad sacram Scripturam. Quintum ex parte personæ est approbata sanctitas. Primum horum secundùm approbantium grauitas auctoritatis notatur ibi. Dixerunt Ozias, & Presbyteri. Secundum scilicet effectus reuelationis, qui est profunditas humilitatis ibi. Iudith, quæ interpretatur confitens, & glorificans

 Deum.

Deum. Tertium ſcilicet materiæ ſinceritas veritatis ibi. Omnia, quæ loquuta es, vera ſunt. Quartum ex parte formæ, ſcilicet gratitudo conformitatis, ibi. Non eſt in ſermonibus tuis vlla reprehenſio. Quintum, quòd ex parte circumſtantiarum perſonæ eſt euidentia ſanctitatis, ibi. Nunc ergò ora pro nobis, quoniam tu mulier ſancta es, & timens Deum. Et quoniam ex iſtis ſumenda ſunt argumenta præcipua & teſtimonia veritatis, quibus Libri Reuelationum S. Brigittæ ſint diuino ſpiritu inſpirati. De ſingulis iſtis per ſingula Capitula dignũ iudicaui eſſe protendendũ ſermonem. Iuxtà ergò quinque ſigna, quibus diſcernuntur Reuelationes diuinæ à diabolicis, quinque erunt Capitula, ex quibus quinque formabuntur rationes oſtendentes veriſimilitèr Reuelationes contentas in Libris Beatæ Brigittæ à diuino ſpiritu veracitèr emanaſſe.

PRimùm Capitulum in quo ponitur primum ſignum, & primum argumentum diſcernendi Reuelationes diuinas à diabolicis deceptionibus, inter alia ſigna, quæ Doctores Sancti, & ſacræ Theologiæ profeſſores dedere ad cognoſcendum veriſimilitèr, quæ reuelationes dicendæ ſint ſpiritus boni, & quæ ab illuſione ſpiritus mali proceſſerunt, ex hoc iuxtà ordinem partium thematis primum nomino, videlicet quando graues, & experti ſapientes ſpirituales Viri ita iudicant. Sanè ſi eorum iudicio approbantur tales, ſignum eſt, quòd tales veriſimilitèr à Deo inſpiratæ ſint, licet ab inſipientibus, & carnalibus hominibus, qui non niſi carnalia ſapiũt, alitèr iudicétur, cũ dicat Apoſt. 1. Cor. 2. Animalis homo nõ percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei, ſtultitia enim eſt illi, & non poteſt intelligere, quia ſpiritualitèr examinantur, ſpiritualis autem iudicat omnia. Gloſſa, ideſt, intelligit, & diſcernit. Et Bern. loquens de ſigno iſto ait. Ea cogitatio, quæ pudica videtur, nec ad vitia trahit apertè, tunc diuinum à Deo noueris eſſe, ſi pacifica ſit, ſi Prælati tui, ac ſpiritualium fratrum tuorum approbetur iudicio. Hac ratione Paulus mittitur ad Ananiam, ſic Cornelius dirigitur per Petrum, ſic Eunuchus inſtruitur per Philippum. Hac inſuper ex cauſa in libro Collationũ ſanctorum Patrum approbationem, & iudicium ſpiritualium Virorum edocemur requirere. Vndè Abbas Moyſes ita de hoc loquitur. Nullatenùs enim (inquit) decipi quiſquam poteſt, qui non ſuo iudicio, ſed maiorum viuit exemplo, nec valebit ignorantiæ eius callidus hoſtis illudere, qui vniuerſas cogitationes corde naſcentes pernicioſa verecundia neſcit obtegere, ſed eas maturo examine Seniorum, vel reprobat, vel admittit, illicò namq. vt patefacta fuerit cogitatio maligna, marceſcit, & antequam iudicium diſcretionis proferatur, ſerpens teterrimus velut à tenebroſo ſubterraneo ſpecu virtute confeſſionis protractus ad lucem, & traductus quodammodo, ac dehoneſtatus abſcedit. Tamdiù enim ſuggeſtiones noxiæ dominantur in nobis, quamdiù celãtur in corde, Hęc ille Moyſes, Circà quòd ſignum notandùm, quòd præcipuum veritatis Reuelationis hoc eſſe dicitur, quando nedùm grauiſſimorum Patrum intelligentia, & experientia magnorum, ſed etiam Summi Pontificis iudicio approbantur, dicit enim Hieronym. & ponitur 24. q. 1. Hæc eſt fides Papa beatiſſime, quam in Eccleſia Catholica didicimus, quamq. ſemper tenuimus, in qua, ſi minùs peritè, aut parùm aptè aliquid poſitum eſt, emendari cupimus à te, qui Petri, & Sedem tenes, & fidem, ſi autem hæc noſtra confeſſio Apoſtolatus tui iudicio cõprobetur, quicumq. me culpare voluerit, ſe imperitũ, aut maleuolum, vel etiam non Catholicũ, ſed hæreticum comprobabit. Ex quo ſigno efficaciſſimum videtur accipi argumentũ, quòd

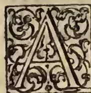
quòd Reuelationes Beatæ Brigittæ à Dei Spiritu sint inspiratæ, cum magnorum Virorum, & etiam Summi Pontificis iudicio approbatæ videantur. Pro quo notandum, quod Reuelationes istę duplici tempore inueniuntur examinatæ, viuente scilicet ipsa Beata Brigitta, secùdò post mortem eius. In vita quidem, nam cum ipsa leuis non esset ad citò credẽdum Reuelationibus, cum primò huiusmodi Reuelationes inciperet habere, & vidisset nubem lucidam, audissetq. vocem quasi hominis dicentem. Mulier audi me, ipsa timens illudi ab Angelo Sathanæ, mox Confessorem adijt quemdam deuotissimum, & approbatissimæ vitæ Virum Magistrum Matthiam de Suetia sacrę Theologiæ professorẽ egregium, qui super totam Bibliam scripsit. Hìc in talibus non ignarus, ei ieiunia, & orationes indixit, & alia exercitia spiritualia, & confessione eius audita, eam Sacramento Corporis Christi communicauit. Dumq. talibus insistens, similem iterùm Visionem haberet, ipsa denuò de consilio dicti Magistri orationes, & alia bona adauxit. Et tunc tertiò similiter vidit nubem, & in nube similitudinem Christi Filij Dei. Et audiuit vocem. Mulier audi me, Ego sum Deus tuus, qui tecum loqui volo, noli timere. Ego sum omnium conditor, non deceptor. Non loquor tecum propter te solam, sed propter salutem aliorum. Dum autem Reuelationes huiusmodi multiplicarentur, ipsa non contenta, Reuelationes ipsas multis spiritualibus alijs Viris in omni scientia peritissimis, & præcipuè iuxtà mandatum Domini. Deuteronom. 17. præcipientis, ambigua iudicia referri ad Sacerdotes, Prælatis Ecclesiæ maioribus reuelare curauit. Vndè D. Archiepiscopo Vspalen. & alijs tribus Episcopis, & Abbati cuidam religiosissimo tunc Romæ existentibus. Et Domino Alphonso olim Episcopo Giennen. humilitèr, & reuerentèr exposuit. Qui super his matura deliberatione, & tractatu habito, eas non à deceptore spiritu, sed à Spiritu sancto procedere concorditèr concluserunt. Idem per multos alios Viros eximios harum Reuelationum examine accurato præhabito iudicatum est, vt ex multis locis colligitur, in quibus actus, & vita eius describũtur, à quibus breuitatis causa supersedere curaui. Demùm secũdò post mortem datæ sunt huiusmodI Reuelationes examini, & tàm sapientum Virorum, quàm Summorum Pontificum iudicio approbatæ videntur. Pro quo notandum, quòd Annò Domini 1377. post obitum B. Brigittæ Reuelationes cælestes eidem diuinitùs factæ in pluribus Voluminibus conscriptæ, vt sic commodiùs à pluribus, & conspici, & examinari possent, præsentatæ fuerunt Sanctissimo Patri Domino Gregorio XI. per manus Venerabilium personarum D. Catherinæ natæ B. Brigittæ, Fratris Petri Prioris Aluastri, & Domini Petri Olaui Confessoris præfatæ Dominæ Brigittæ. Qui Sũmus Pontifex sinè dilatione eas assignauit, & commisit examinandas circumspectissimis, & peritissimis Viris, & Dominis Cardinalibus, & Magistris in sacra Theologia hic subsequentèr insertis, videlicet Cardinali Montis Maioris; Cardinali de Agrifolio, & Cardinali de Luna. Item Domino Martino de Salua Doctori Vtriusque Iuris, & Archiepiscopo Pampilonen. Referendario suo. Itẽm Magistro Sacri Palatij Ordinis Fratrum Prædicatorum Magistro in Theologia. Item Magistro Ioanni de Hispania Magistro in sacra Pagina, qui fecit coram ipso Papa Gregorio in Consistorio Generali præsente Collegio Cardinalium, & vniuerso Clero Curiæ Romanæ primam propositionem super Canonizatione Beatæ Brigittæ. Item Venerabili Patri Domino Alphonso quondam Episcopo Giennensi. Quibus inspectis, & cum omni diligentia sæpiùs transcursis, atten-

attenteq. intellectis, cum nihil in eis reperiri potuit reprobum, aut suspectum, aut Orthodoxæ nostræ fidei dissonum, vel aduersum, sed totum, quidquid in eis continebatur, Domini extitit veritate conspicuum, & sanctitate præclarum, plenum, perlucidum, ac perfectum. Verùm, quia processus Canonizationis supradictæ Dominæ Brigittæ sub eodem Papa Gregorio inceperat, quam tamen ipse morte preuentus nõ est permissus exequutioni condignę demandare, cum plura sint de Iure requisita ad huiusmodi executionem plenariam impendendam, quæ non parui temporis tractum expostulant. Ideò totum negotium ipsius Canonizationis quasi exordialitèr initiandum, & consequentèr nouum examen prædictarum Reuelationum ad Vrbanum VI. Successorem immediatum ipsius Gregorij extitit deuolutum. Sub Anno Domini 1379. Verumtamen non ex eo, quòd initiata, siuè attentata, & acta per Gregorium forent inania, seù irrita, vel minùs fidedigna, sed quia natura processus, seù debitę consecutionis Canonizationis propter Commissarios, quibus ad integrum constare debuit, & decuit primordialitèr de gestis, & vita prænominatę D. Brigittæ ritè sic exegit, vt fieret. Ideòq. sunt iteratò ipsæ Reuelationes ad manus Vrbani pręsentatę per pręfatas Venerabiles personas Dominam Catherinam, Fratrẽ Petrum Priorem de Aluastra, Fratrem enim Andreę, & magnum Petri primũ Confessorem Vuatzsten. quas ipse Papa Vrbanus commisit valentissimis Viris, magnis mundi luminaribus Dominis Cardinalibus suis, & Magistris in Theologia subsequentèr hìc inscriptis, Cardinali Corsiensi, Cardinali de Anglia, Cardinali de Vrsinis fratri Domini Latini Nobilis Romani, Cardinali Ianuẽsi, & Cardinali de Manupelle. Item Episcopo Vrbeuetano Magistro in Theologia, qui fecit propositionem secundam super Canonizatione Dominæ B Brigittę præsente Papa Vrbano in Consistorio publico. Item Domino Ioanni de Lignano excellentissimo Vtriusque Iuris Doctori. Item Domino Ioanni de Basilea Magistro in sacra Pagina. Item D. Alphonso quondã Episcopo Giennen. qui fecit Epistolam super Librum ad Reges. Item Magistro Augustino de Roma Ordinis S. Augustini Magistro in Theologia. Item Magistro Matthæo de Cracouia, qui fecit quartam propositionem super Canonizatione coram eodẽ Papa Vrbano. Item Domino Ludouico Licentiato in vtroque Iure, & pluribus alijs, qui causa vitandę prolixitatis hìc non inseruntur. Qua quidem Commissione, vt præmittitur facta, & diligenti examinatione earum per omnem modum, vt est superiùs expressum, per ipsos Commissarios attentissimè habita, demùm, vt fieri oportuit, ad aures Domini Papę relatione subsequùta, iterùm ab ipso Vrbano, sicut à Gregorio prædecessore suo compertæ sunt esse authenticę, atque veritate plenę; & à Dei spiritu veracitèr edoctæ. Necnon ad vtilitatem legentium, seù audientium pro saluberrimo fidelium dogmate in Sancta Ecclesia Dei in perpetuum cum deuotione, & reuerentia studiosiùs obseruandæ. Quamobrem plures Principes, & Nobiles Romam venientes, & alij suos Nuncios mittentes pro Libris Reuelationum habendis, quos, postquàm eos instantèr petiuerant, in proprijs suis sumptibus cum exquisita diligentia scribi fecerunt. Inter quos isti notabilitèr erãt infrascripti. Dominus Episcopus Vuormacien. fecit vnum Librum scribi Romæ, quem deportauit ad Imperatorem, Frater Petrus de Aragonia Ordinis Fratrum Minorum consanguineus Regis Franciæ secundum, quem detulit in Franciam. Nuncius Reginæ Castellæ de Hispania tertium. Nuncius Reginæ Cypri quartum. Nuncius Reginæ Sicilię quintum.

Nun-

Nuncius Studij Pragen. sextum, Frater Petrus de Burgundia Ordinis Minorum Theologus maximus septimum. Nuncius Cruciferorum de Prussia octauum. Romani, Ianuenses, Vuratislauienses, ac plurimæ aliæ Ciuitates, & Regnorum Nobiles Libros istarum sanctarum Reuelationum pro se scribi fecerũt Romę. Hæc in Registro circà Canonizationem Sanctæ Brigittæ gestorum scripta sunt. Cui cõsonat littera Canonizationis eiusdem Sanctæ Brigittæ per Bonifatium Nonum data, vbi sic dicitur. Nos, qui pro iniũncto ministerij pastoralis officio sumus sapientibus, & insipientibus debitores per ea, quæ tàm de felicis recordationis Gregorij Vndecimi, & Vrbani Sexti Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, quàm nostro mandato super his habita sunt, de veritate præmissorum per testes idoneos, & alias probationes legitimas certiùs informati, eisque veris compertis, &c. Et in eadem littera Reuelationes eiusdem Sanctæ allegando approbat. Nam ibi sic habetur. Hæc generosa Vidua per gratiam sancti Spiritus promeruit multis eorum cogitationes, & affectiones intimas, & gesta secretissima propalare, & Visiones, ac Reuelationes varias videre, & audire, ac spiritu prophetico multa prædicere, quorum nonnulla effectu completa fuere, prout hæc, & alia in eius Reuelationum Volumine plenissimè describuntur. Benè ergò dicitur, quòd Ozias, id est Dominus Apostolicus, & Presbyteri, scilicet Prælati dixerunt Iudith, id est Sanctæ Brigittæ. Omnia quæ loquuta es, vera sunt. Et illud 3. Regum 17. Verbum quidem Domini in ore tuo verùm est. Et hoc de primo signo, & Argumento primo.

CAPITVLVM SECVNDVM in quo ponitur secundum signum, & secundum Argumentum, quo discernuntur Reuelationes diuinæ à reuelationibus diabolicis.

AMPLIVS autẽ secundum signum, & secundum Argumentum, quo discerni possunt Reuelationes diuinę à reuelationibus diabolicis sumitur ex parte effectus, quem reuelatio in animo, cui fit reuelatio, efficit, & operatur, Reuelatio quidẽ diuina hominẽ efficit humilem, flexibilem, & disciplinatum, & ideò dicitur Prou. 3. Cũ simplicibus est sermocinatio Dei. Et Prou. 11. Vbi sapientia, ibi humilitas. Spiritus verò diabolicus superbum reddit animum, tumidũ, præsumptuosum, & pertinacem. Qualis enim vnusquisque est, talia operatur, vt trahitur ex Bernardo super Psal. Qui habitat. Ex quo signo efficax capitur argumentum, quòd Reuelationes B. Brigittæ factæ, fuerant ei à Spiritu sancto ministratæ. Multiplices enim effectus spiritualium virtutum ex huiusmodi diuino iubare cęlestiũ Reuelationũ in eius animo consurgebant, vtpotè virtus humilitatis profundæ, sapor internæ dulcedinis, & flãma diuini amoris. Humilitatis quidem, quoniam huiusmodi Reuelationum cælesti lumine perfusa, nõ extollebatur, non se iactabat, non laudes humanas quærebat, sed maiori continuè profundebatur humilitate sub obedientia, regimine, & disciplina Patris spiritualis viuebat. Nihilq. eorum, quæ sibi reuelabantur pertinacitèr asserens, siuè credens. Omnia examini, iudicio, & correctioni Patris spiritualis, & aliorum spiritualium Patrum, & sapientum Prælatorum Ecclesiæ offerens humilitèr submittebat, vndè tantæ humilitatis effecta erat, vt tàm indignam, & peccatricem se reputaret, quòd

quòd in oratione sæpè loquendo Christo.quasi de eo stupendo admirabatur,& quodammodo eum redarguebat, quòd eam tàm indignam ad videndum Visiones diuinas, & audiendum, & scribendum sanctissima eius verba ipse sibi eam elegerat, vt patet in Quarto Lib.Cap.77. & Sexto Libro Cap.52. & in Secũdo Libro Cap.18.cum multis similibus. Vndè Lib.Sexto Cap.52.ita dicitur in rubrica. Admirante Sponsa,& indignam se reputante corã Christo de ista gratia sibi data videndi,& audiendi in spiritu,&c.Cęterùm secundò in huiusmodi Reuelationibus,& Visionibus,non solum eius animus diuina irradiabatur illustratione, verùmetiam sapore quodã internæ dulcedinis afficiebatur,& diuini amoris incendio vehementiùs inflãmabatur,sicut patet ex multis locis suorũ Librorum,de quo modo dicit B.Gregorius. Cũ Deus per semetipsum animæ loquitur, sola in nobis vis internæ inspirationis aperitur, quia virtus eius intima quadam dulcissima subleuatione cognoscitur. Vndè meritò ista Gloriosa Vidua Brigitta designatur per Iudith, quæ confitens,& glorificans Deum interpretatur. Hæc enim quantò altiori lumine,& copiosiore diuinę illustrationis splendore eleuabatur, tantò profundioris humilitatis effecta, cõfitebatur Deum Patrẽ luminum,à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit, & laudibus glorificabat, & benedicebat continuis.

CAPITVLVM TERTIVM in quo ponitur tertium signum, & tertiũ argumentum, quo discernuntur diuinæ Reuelationes à diabolicis.

ÆTERVM tertium signũ, & tertium argumentum, quo Reuelationes Spiritus sancti, à reuelationibus spiritus diabolici distinguuntur, est puritas, & integritas veritatis eorum,quæ reuelantur. Quando enim Reuelationes per totum continẽt veritatem sine admixtione alicuius falsitatis, non dubium, quin sint à Spiritu sancto, qui doctor, & inspirator est veritatis. Quando verò habent falsitatem, aut errores admixtos, non à spiritu Dei, sed diabolico procedere dignoscuntur. Diabolus enim,qui pater mendacij, & doctor eorum est, in illusionibus suis interdùm dicit vera, vt decipiat, & aliquando falsa, sed Spiritus sanctus semper vera, & numquam falsa prædicit, de quo signo Beatus Thomas in 2.2. quæst.172. art.5. dicit. In aliquibus signis etiã exterioribus prophetia Dæmonum discerni potest à prophetia diuina. Vndè dicit Chrysostomus super Matthæum. Prophetant in spiritu Diaboli, quales sunt diuinatores, sed sic discernitur, quoniam Diabolus interdùm falsum dicit, Spiritus sanctus numquam. Vndè in Deuteron. dicitur. Si tacita cogitatione respondere,quomodo possum intelligere verbum, quod non est loquutus Dominus, hoc habebis signum, quod in nomine Domini Propheta ille prædixit, & non euenerit. Hoc Dominus non est loquutus. Hæc ille. Ex qua parte manifestum accipitur argumentum, quod Reuelationes factæ B.Brigittæ sint à spiritu Dei,quoniam ista Sancta, & Gloriosa Christi discipula semper, si benè intelligatur,vera prædixit,nec in omnibus Libris suis aliquid falsum, vel mendacium, vel inhonestum, vel non Catholicum dixit, sed semper verã dixit, & Catholica annunciauit, damnauit hæreticos, & virtutes, & obedientiam Sanctæ Rom. Ecclesiæ per totam suam doctrinam docuit, & prædicauit,vt patet inspicienti sanis oculis Libros suos, & ea pietate legenti, qua cæterę Scripturæ sanctę, siuè Canonicæ, siuè Doctorum legi debent. Quocircà meritò dicitur in tertia thematis parte, omnia, quæ loquuta es, vera sunt.

CA-

CAPITVLVM QVARTVM, & Argumentū, in quo ponitur quartū signum, quo discernuntur Reuelationes diuinæ à diabolicis illusionibus.

ONSEQVENTER autem occurrit quartum signū, quo discernitur reuelatio spiritus Dei à reuelationibus spiritus mali, est cōformitas ad sacram Scripturam, & Sanctorum doctrinam. Cùm enim reuelatio conformis reperitur diuinis Scripturis, & Sanctorum sententijs, & exemplis arguitur esse reuelatio spiritus Dei. Si autem dissonat, & discordat ab eis, suspecta meritò habenda talis est. Vndè Riccardus: Suspecta est mihi omnis veritas, quam non confirmat Scripturarum auctoritas. Iob 33. Semel loquitur Deus, & secundò idipsum non repetit, quod est dicere secundùm Gregorium. Deus in singulorum cordibus priuatis vocibus non respondet, sed tale eloquium construit, per quod cunctorum quæstionibus satisfaciat. In scripturæ quippè eius eloquio causas nostras singulas, si requirimus, inuenimus. Ex isto signo videtur capi efficax argumentū ad ostēdendum Reuelationes B. Brigittæ factas his in Libris contentas à spiritu Dei processisse, quoniam ipse conformes videntur esse sacræ Scripturæ, & Reuelationibus diuinis, sententijs, & exemplis Sanctorum. Et hoc in tribus. Primò in genere Visionis, siuè Reuelationis. Secundò in modo Reuelationis. Tertiò conformitate sententiarum, & Doctorum. Pro quo notandum, quod Augustinus in lib. 12. super Gen. ad litteram, & Hieronymus in Prologo Apocal. tria principalia genera Visionum describūt, & totidem etiam genera Reuelationum describi possunt, scilicet corporale, spirituale, & intellectuale. Visio enim corporalis est, quando videlicet corporalibus oculis aliquid videtur, aut ostenditur, vt Moyses vidit Dominum in rubo ardenti, & Patres sæpè Angelos visibilitèr susceperunt. Hoc genus Visionis potest referri quorumlibet sensuum experientia. Vt auditus, gustus, odoratus, & tactus, quia visus pro quolibet sensu poni solet. Exod. 20. Populus videbat voces, & lampades, & sonitum buccinæ, quæ non visu, sed auditu percipere potuerunt. Visio autem spiritualis, siuè imaginaria dicitur, cùm videlicet dormientes, siuè vigilantes in spiritu imagines rerū cernimus, quibus aliquid aliud significatur, sicut fuerunt Visiones Ezechielis, & Danielis, & aliorum Sanctorum in Nouo, & Veteri Testamento, quibus vigilantibus, & in mentis excessum raptis multa per figuras, & imagines rerum ostensa sunt. Similiter etiam multis dormientibus multa hoc genere visionis ostensa leguntur, vt Iacob vidit Dominum innixum Scalæ, & Pharao, & Nabuchodonosor somnia viderunt præsagia futurorum. Tertia autem est Visio intellectualis, quando videlicet Spiritu sancto reuelante intellectu mentis veritatem mysteriorum sicut est capimus, quomodo vidit Euangelista ea, quæ in libro Apocalypsi referuntur. Non enim figuras tantùm in spiritu vidit, sed & earum significata mente intellexit. Secundùm hoc triplex genus Visionis cælestes, & diuinas legitur Beata Brigitta habuisse Reuelationes, sicut multi alij Sancti habuisse leguntur. Secundùm enim primum genus Visionis, scilicet corporis, legitur ipsa Beata Brigitta aliquibus vicibus vidisse Matrem Christi Gloriosam, & etiam Christum benedictum eius Filium, & etiam Angelos. Matrem quidem Christi vidisse dicitur, quando erat puella. Vidit enim Altare, & Matrem Dei suprà sedentem, quæ vocans eam imposuit ei coronam. Iterùm quando periclitabatur in partu visa est Mater Dei intrare ad eam, quæ cun-

cunctis præsentibus videntibus tangens membra eius liberauit eam, vt dicitur in Legenda Vitæ eius. Christum etiam vidisse dicitur, vndè semel dicitur vidisse ignem descendere de cælo super Altare, & in manu Presbyteri celebrantis Hostiam, & in eam Agnum, & faciem hominis in Agno, & Agnum in facie; & iterùm vidit in manu Presbyteri in Hostia Infantem viuùm, qui signando astantes signo Crucis dixit; Benedico vos credẽtes, nõ credentibus ero Iudex. Vide hæc in Sexto Lib. Cap. 86. Item specialiter, cum ageret in extremis, vidit corporaliter Christum eam consolantem, vt in eius Legenda dicitur. Angelos etiam quandoq. dicitur vidisse corporeis oculis, sicut eius Historia testatur. Ampliùs autem iuxtà secundum modum Visionis, quæ est spiritualis, siuè imaginaria, & specialitèr loquendo de ea, quę fit in Vigilia, pro maiori parte Reuelationes ei factæ videntur fuisse, quia ipsa quasi omnes Visiones videbat in oratione vigilando, & non dormiendo, vt in multis Capitulis Libri huius patentèr conspicitur, in quibus legitur, qualiter rapiebatur sæpissimè in spiritu, & à sensibus alienata videbat Visiones, & audiebat loquutiones personarum, quæ per species, & imagines corporales in eius spiritu repręsentabantur. Cęterùm iuxtà tertium genus Visionis, quæ est intellectualis, Reuelationes Beata Brigitta legitur habuisse cũ sæpissimè legatur; quòd cum rapiebatur, illuminabatur, & illustrabatur mens eius, & intelligentia eius ad intelligenda ea, quæ sibi ostendebantur, diuino quodam supernaturali replebatur lumine intelligibilis veritatis. Prætereà in modo Reuelationum est conformitas istarum Reuelationum ad sacram Scripturam, & exempla Sanctorum. Pro quò notandum, quòd Reuelationes in sacra Scriptura aliquando leguntur factæ per vocem, & verba expressa, vt Petro, & Ioanni & Iacobo in Monte cũ Iesu Saluatore nostro existentibus, vbi vox de nubè exiens dixit. Hic est Filius meus dilęctus, &c. Matth. 17. Item Petro dictum est. Beatus es Symon Bar iona, quia caro, & sanguis nõ reuelauit tibi, sed Pater meus, qui est in cælis, Matth. 16. Vel sicut Samueli, sermo Domini factus est in Sylo. 1. Regum 3. Item aliquando fit per somnium, vt Ioseph Viro Mariæ dictum est in somnis, vt acciperet puerum, & Mariam, & fugeret in Ægyptum, & post vt rediret. Et Magis similitèr in somnis dictum est, nè redirent ad Herodem. Matth. 2. & in alijs pluribus locis simile inuènitur. Item aliquando fiunt per spiritum Angelicũ sicut Zach. 4. Angelus, qui loquebatur in me dixit ad me, &c. & in multis alijs quasi innumeris. Item aliquando fiunt reuelationes per Spiritum sanctum interiùs in mente, de quo dicit Propheta in Psalm: Audiam quid loquatur in me Dominus, de quibus duobus vltimis dicit Gregor. in 28. Moralium cap. 3. Sciendum (inquit) quòd duobus modis locutio diuina dicitur. Aut per semetipsum namque Dominus loquitur. Aut per creaturam Angelicam eius ad nos verba formantur. Sed cum persemetipsum Deus loquitur, sola in nobis vis internæ inspirationis aperitur. Cum per semetipsum loquitur de verbo eius sine verbis, & syllabis cor edocetur. Et subdit in eodem loco dicens, quòd aliquando imaginibus, & antè oculos corporeos ad tempus ex aere assumptis per Angelos nobis loquitur Deus sicut Abraham, qui non solum tres Viros videre potuit, sed etiam habitacũlo terreno suscipere. Et subdit dicens. Nisi enim Angeli quædam interna nunciantes ad tempus ex aere corpora sumerent, exterioribus profectò nostris obtutibus non apparerent. Talibus autem modis Reuelationes istæ vidẽtur factę huic Gloriosę Beatę Brigittæ, sicut eas perlegenti patet euidentèr.

In

In quibus legitur nunc Christo Sponso suo loquente, nunc Angelo instructa fuisse de multis. Demùm tertio dicebatur, quòd huiusmodi Reuelationes conformes erant in sententijs, & dictis sacrę Scripturæ, dictis, & exemplis Sanctorũ, & Doctorum Ecclesiæ. Quantum verò attinet ad hanc partem iudicio meo in præfatis articulis, qui de toto eius Libro tamquam magis peregrini à dictis sacrę Scripturæ, & Doctorum collecti sunt, si benè, & diligentèr, ac pio studio sicut Sanctorum dicta solita sunt legi, & pertractari intelligantur, nihil continent, quod intellectum habeat aduersum sacræ Scripturæ, aut doctrinæ Sanctorum Doctorum ab Ecclesia approbatorum. Aut ita alienum ab exemplis Sanctorum sit, quod pias valeat offendere aures sicut IesuChristo duce Magistro veritatis, & huius Gloriosæ, & Sanctæ mulieris Sponso per singulos articulos discurrens pro posse conabor ostendere.

CAPITVLVM QVINTVM in quo ponitur quintum signum, & quintum Argumentum discernendi Reuelationes, quæ sunt à spiritu Dei à reuelationibus illusorijs spiritus diabolici.

DEMVM inter alia signa, quibus discernuntur reuelationes, quæ à spiritu Dei procedunt à reuelationibus, quæ ab illusione diabolica procurantur, non paruæ virtutis esse videtur, quòd persona cui reuelationes factæ leguntur, approbatæ sanctitatis est in Ecclesia Dei, quæ in Canonizatione Sanctorum, sicut nec in doctrina fidei errare non potest, Beata autem Brigitta huiusmodi est. Est enim ita approbatę sanctitatis, vt Catalogo Sanctorum ascripta per Summos Pontifices vniuersitati fidelium sit mandata coli, & venerari, sicut patet in duabus litteris Canonizationis eiusdem, quarum vna est Papæ Bonifacij Noni in sua obedientia reputati, & nominati. Et alia est Domini Martini V. quarum tenores de verbo ad verbum iudicaui meritò hic esse interserendos, ex quarum seriè multiplex testimonium deuotus Lector colligere poterit deuotionis, & sanctitatis huius Gloriosę Dominę, & amantissimæ Christi Sponsæ.

Sequitur Bulla Canonizationis.

IN-

INCIPIT BVLLA CANONIZATIONIS

BEATAE BRIGITTAE DE REGNO SVETIAE,

GLORIOSÆ SPONSÆ CHRISTI,

Quam dedit BONIFACIVS Papa Nonus.

BONIFACIVS Episcopus Seruus seruorum Dei. Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, ac dilectis filijs electis, & Patriarchalium, Metropolitanarum, & Cathedralium Ecclesiarum Capitulis vbilibet constitutis Salutem, & Apostolicam benedictionem. Ab origine Mundi post primi parentis lapsum. Cum eam ob rem vniuersum genus humanum æternæ morti teneretur obnoxium. Cunctipotens, & misericors Deus ex alto prospiciens, nè in totum perderet hominem, quem creauerat, sed suæ diuinitatis faceret esse participem. Cum primos Patres ex spiratione sancti Spiritus afflatos Prophetas aduentus Filij sui in carnem sub typicis ænigmatibus, ac diuinis Reuelationibus nuncios præmisisset, eumdem vnicum Filium suum antè sæcula genitum adueniente plenitudine temporis in vterum prælectæ Virginis Matris, quæ imperscrutabili sancti Spiritus obumbratione Angelo nunciante concepit, de proprio sinu transmisit, qui ex eadem Virgine natus, & progressus in tempus cœpit facere, & docere, omnibusq. monstrare, qualitèr sacri Baptismatis fonte renatis de æterna morte via pateret ad vitam, & coadunatis Discipulis, nè quis fidelis huius transitoriæ, & fugitiuæ vitæ molestias, vel tędia, seù temporalis acerbæ necis pœnas pro æternæ adeptione vitæ perhorreret, sese hostiã immaculatam consummato debito cursu in ara Crucis morte cruenta obtulit Deo Patri, & militantem Ecclesiam fuso pretioso sanguine fundauit, consecrauit, & æternalitèr stabiliuit. Tamdem verò de mundo transiturus ad Patrem, Principi Apostolorum cælesti clauigero in suam, suorumq. Successorum Summorum Pontificum personas collatis clauibus ligandi, videlicet, & soluendi tradita potestate supremũ Pontificium specialem curam sui gregis, & regimen vniuersalem commisit. Pollicitus nihilominùs Ecclesiam in æternum se non deserturum eamdem. Ad cuius vberem vtilitatem diuisiones gratiarum per Spiritum sanctum tribuit suis fidelibus. Nam secundùm Apostolum. Vnicuiq. datur manifestatio spiritus ad vtilitatem. Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiæ. Alij sermo scientiæ secundùm eumdem spiritum. Alij fides in eodem spiritu. Alij gratia sanitatum in vno spiritu. Alij operatio virtutum. Alij Prophetia. Alij discretio spirituum. Alij genera linguarum.

Alij interpretatio sermonum. Hæc autē omnia operatur vnus, atque idē spiritus, diuidēs singulis, prout vult. Quamq. militantē Ecclesiam Pater luminū sustulit in eodē Spiritu sancto structura admirabili preciosorum lapidū mira varietate decorā ipso summo angulari lapide Christo IESV, quos elegit antè mundi constitutionē conformes fieri imaginis eiusdē Filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus, in quo eos gratificauit, donās charismata meliora, qui suo exemplo viā ostenderent excellentiorem. Hinc igitur Apostoli Sancti prodiere per vniuersum Orbem, genus humanum, quod sub peccati iugo tenebatur ad vitam, & salutem excitantes, & cum firmissima constantia prædicantes verbum Dei, vt in omnem terram exiret sonus eorū, & in fines Orbis terræ verba eorum. Splendidi quoque Martyres fidei loricam induti, & inconcussę stabilitatis baltheo succincti lauerunt stolas suas in sanguine innocentis Agni; & imitati candidato exercitu Christum IESVM ad structuram supernæ Hierusalē, hoc est triumphantis Ecclesiæ cum gloriosa victoria, palmas gestantes in manibus, sese viuos lapides addiderunt, exemplum venerabile, & æternam, dignamq. memoriam militanti Ecclesiæ relinquentes. Progressi sunt & Doctores lucidissimi, qui pseudochristianis, falsisq. Prophetis superstiosas, & varias opiniones in vera fide Catholica adducere, ipsamq. fidem subuertere satagentibus se opponentes, talium confutatis erroribus miro eloquio, & solidis, ac rectis sententijs operante sancto Spiritu ipsam fidem, & militantem Ecclesiam illustrarunt, quibus eadem Ecclesia communita progreditur, quasi aurora cōsurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis, vt castrorum acies ordinata. Sequuntur & limpidi Confessores ornati gemmis, & virtutibus corruscantes, Domino rationem de talentis creditis reposcenti. Cum se assidua, & vigili sanctarū operationum exercuerunt mercatura, vtpotè fideles, & boni serui multiplicatū de suis laboribus fructum afferūt, ac donum reponunt in arcam. Etiā Anachoritę, & solitudinis, ac Eremi sectatores blādientes, & captiosi, sed venenosi mundi vana spectacula fugiētes, vt securi ad patriam peruenirent, latibula petierunt, & antris abditi, paruo, & rudi victu scaturientis aquæ, & leui potu carnem propriam macerantes; & Sathanæ stimulos reprimentes paliastro, vel tegmine hirto amicti, vt plurimùm nudis pedibus, & squalida humo, aut stramineo cubili fessa membra somno refouentes, in sacra contemplatione, & supernæ Maiestatis laude vacantes. Demùm ex hac lacrymarum valle, & miseriarum aceruo ad Dei præsentiam euocati immarcescibilibus delitijs potiūtur. Adsunt, & Virgines nitidę mundo corpore, & corde sincerę, mētem sanctā spontaneam, & oleum secum suis deferētes in vasis veniēti Sponso obuiam exeunt, eiq. desponsantur, qui est prę filijs hominū speciosus. Deuotę autē, & cōtinentes Viduæ, & aliæ sexus vtriusque personæ pijs, sanctisq. operibus semper intentæ se antè Dei tribunal cū plenis manipulis repręsentant, & cum sanctis Angelis canunt gloriam in altissimo Deo, & in terra pacem bonæ voluntatis hominibus deprecātur. Hæc omnia profectò ille idē spiritus, de quo suprà, operatur ministerio multiformitèr admirādo. Et secundùm sanctam promissionem Christus IESVS hanc vineam suam militantem Ecclesiam post eius admirabilem Ascensionem talibus cultoribus, & cultricibus vsque in diem hodiernum visitauit, fouit, defensauit, firmauit, iuuit, & auxit, & per sui gratiam sic in futurū faciet temporibus successiuis. Nouissimis verò diebus, vt etiā ab Aquilone aliquid boni esset, ille cælestis agricola eamdem vineam suo de more visitans

mulierem fortem procul, & de vltimis finibus suum secum pretium deferentem ad huiusmodi vineæ culturā adduxit inesse, Beatam scilicet Viduam Brigittam, quam vulgares Brigidam appellāt; tàm sacro superiùs descripto cœtui meritò sociandam, seù veriùs sociatam. Cuius propter quod præsentem operam nobis damus, vt originem, vitam, mores, & merita, nec non miracula, quæ in premium sanctitatis eius benedictus Deus mundo monstrare dignatus est; Ne de tàm celebri muliere ætas præsens remaneat ignara, & surda posteritas famam ingratam accusare, vel prætendere possit, summotenùs percurramus, de multis pauca admodum ea, quę non prętereunda silentio excerpsimus, vestræq; charitati harum seriè volumus intimari. Hæc nempè mulier gloriosa ex Patre Birghero, & Matre Sighride coniugibus de Nobilissima Regia stirpe Catholicorum Suetiæ Regum procedentibus; nec minùs fide Orthodoxa, & animi constantia, ac virtutibus, quàm nobilitate claris duxit originem. Quæ quidem mater, dum eam gestaret in vtero, Maris in quodam sinu passa naufragium, cum multos promiscui sexus in eodem naufragio procella absorbuisset, sana peruenit in litus. Et nocte sequenti in visione astitit sibi persona admirando vestitu refulgens, & nè Viduæ tàm venerādæ sine prænuncio foret aduentus dixit; saluata es propter bonum, quod habes in vtero. Ideò nutri illud cum charitate Dei, quia tibi à Deo donatum est. Cumq. puella Brigitta de genetricis aluo in mundum recenter fuisset educta. Sacerdos Parochialis in Ecclesia propinqua approbatæ vitæ, & ætatis perfectæ, dum nocte orationi vacaret; nubem lucidam, & in medio nubis Virginem sedentem vidit, librum habētem in manu, sibiq. dicentem. Nata est Birgero quædam filia, cuius vox per mundum admirabilis audietur. Nata ergò puella, vsque ad finem triennij quasi elinguis visa est, sed mox contrà naturalem decursum nō balbutiendo infantiū more fari gestientium, quæ audierint, sed completa, & formata verba de auditis per eam loquebatur, & visis, procedens verò in annis, pueritiam mira deuotione transegit, orationibus videlicet, ac ieiunijs, & aliàs numquam à bonis operibus otiosa. Tamdem, licet in statu virginali seruire Domino totis desiderijs affectaret, tamen per parentes compulsa quondam Vlphoni de Vlphasum Principi Nericiæ Nobilissimo, quippè, & Christianissimo Iuueni in matrimonium desponsatur. Et cum insimul conuenire deberent, quamquam idonei essent ad viriles amplexus, maritus, videlicet in decimo octauo, & sponsa in tertiodecimo anno cōstituti, communi tamen voluntate Tobiam Iuniorem, & Saram Raguelis imitati annum continuum, & vltrà à concubitu abstinuerunt, Deum humiliter deprecantes, vt, si coniungi foret expediens, in commixtione non peccarent, & Deus illis talem prolem concederet, quæ ad seruitium eius esset. Simul posteà conuenerunt in timore, ac tremore, non libidini, sed posteritati vacantes. Cum interim deuota mulier, nec ieiunia, nec orationes, nec alia pia, & solita opera præteriret. Et cum semper Beatę Virgini præcipuè deuota foret, ac tempore procedēte penè partu periclitaretur, & obstetrices, ac mulieres astantes de vita illius desperarent, visa est quædam imperiosa, sed incognita mulier, albis sericeis induta vestibus intrare cubile, & assistere strato, & singula iacentis membra pertractare, mox, cum talis mulier disparuisset, eadem puerpera sine dolore partu integro exonerata remansit. Et cum etiam dicti iugales adhùc essent iuuenes, & recentes; maritus fœlicis vxoris sanctis monitionibus persuasus, cor

enim

enim viri spolijs non indigens confisum in ea reddidit ei bonum, & non malum omnibus diebus vitæ suæ, ipsaq. mulier indixerunt sibi spontè inuicem, & perpetuam continentiam seruauerunt. Et nihilominùs coniuges deuoti in Dei timore, & amore proximi semper feruentiores limina Beati Iacobi Apostoli in Compostella communi voto peregrè visitarunt, & adpropria reuersi, cum deliberassent, vt liberiùs deuotioni vacare possent, pro sexus diuersitate diuersa ingredi Monasteria dictus Princeps in tali deliberatione quieuit in Domino. Sancta autem Vidua, quæ ab ineuntis ætatis principio Deo dicata fuerat, ieiunijs, & orationibus indefessè vacaret soluto coniugio, & sui iuris effecta, quasi nauis institoris de longè portans panem suum à Spiritu sancto præmonita egrediens de terra, & cognatione sua ad Almam Vrbem, ac Hierosolymam deindè perrexit, & loca singula, in quibus Redemptor noster IESVS Christus annunciatus, natus, educatus, baptizatus, conuersatus, mirabilia operatus, illusus, crucifixus, & sepultus fuit, & ad cælos ascendit insigni deuotione, & venerabunda conspexit. Ad Vrbem quoque regressa, cum anteà siuè in sua Patria, & partibus circumstantibus, siuè in Germania, siuè in Gallijs, siuè in Hispania, siuè Italia, siuè in alijs Cismarinis, aut vltrà Marinis partibus Sanctorum, ac Sanctarum Corpora, seù memorandæ reliquiæ quiescerent, pauca admodum absque personali visitatione dictæ Sanctæ Viduæ fuissent prætermissa, in eadem Vrbe reliquum vitæ peregit. Sed post mariti mortem ob reuerentiã Sanctæ Trinitatis ad nudam carnem quamdam cordam de canopo cum plerisq. nodis detulit strictè ligatam, & similitèr circà singulas tybias subtùs genua singulas cordas similitèr connodatas, etiam tempore infirmitatis, nec pannis lineis, præter quam in capite vsa vestes hyspidas circà carnem, superiùs verò non secundùm personæ conditionem, sed multum humiles, & abiectas. Et nõ solùm eas, quas sancta Mater iubet Ecclesia Vigilias, seù Ieiunia obseruabat, sed alia multa superaddebat, vt etiam vltrà Ecclesiæ mandatum quater in Hebdomada ieiunaret, & similitèr quater in Hebdomada coniuge nondùm vita functo, & post obitum eius continuè vsque ad paucos annos antè suum fęlicem transitum solitis pannis induta super tapeto absque paleis culcitra, vel similibus ad terram, vel pauimentum posito corpus ab orationibus, abstinentijs, ac diuino labore fessum, tenui, & breui somno recreabat. Singulis Sextis Ferijs ob memoriam sacratissimæ Passionis Domini nostri IESV Christi, pane dumtaxat, & aqua contenta ieiunium non omisit, cum etiam multos alios dies ob diuersorum Sanctorum reuerentiam simili abstinentia pertransiret. Et siuè ieiunio abstineret, siuè alitèr discumberet, cum sobrijssima foret, de mensa surgebat non saturata, sed refota, eisdem quoque Sextis Ferijs de candelis cereis accensis stillas candentes, & ignitas eliquabat super nudam carnem, ita vt adustę cicatrices continuè remanerent. Et gentianam amarissimam herbam, seù radicem eius retinebat in ore. Romæ insuper degens non rigorem frigoris, non ęstiuos calores, non impedimenta viæ lutosæ, non pluuiarum, aut niuium, seù grandinum asperitates curans Stationes per Ecclesiam ordinatas, variasque alias sanctas Ecclesias licet eques pro suis facultatibus ire potuisset, tamen suprà extenuati corporis vires enitens peditans, visitauit quacumque die. Tot namque longis genuflexionibus vsa fuit, vt genua eius rigerẽt in duritiẽ, vt ita dixerimus Camelorũ. Admirabilis, & spectatæ humilitatis ex-

titit, ita vt nonnumquam cum pauperibus peregrinis incognita simul sedens apud Monasterium Sancti Laurentij in Panisperna de Vrbe Ordinis sanctæ Claræ eleemosynam reciperet, & oscularetur cum gratiarum actione. Et frequentèr proprijs manibus, & ob Dei reuerentiam reparabat pauperum vestimenta. Tenacem obedientiam Prælatis, & suis Superioribus, & Confessoribus obseruabat adeò, quòd absque saltem Confessoris licentia penè oculos attollere non præsumeret. Et superstite marito cum singulis Sextis Ferijs confessa fuisset, post eius transitum veram confessionem semel saltem in die cum magna contritione studuit iterare, tàm amarè leuia, sicut alij grauissima deplorans, & nihil de suis verbis, moribus, cogitationibus, & actibus præteriens indiscussum. Verbi Dei prędicationibus, quas Viri probati facerent, assidua aderat, & intenta. Singulis quoque diebus Dominicis, & solemnibus cum deuotione, & lacrymis sumpsit venerabile Christi corporis Sacramentum. Considerans semitas domus suæ, nè panes comederet otiosa, manus suas aperuit inopibus, & palmas suas extendit ad pauperes, inexhaustè enim charitatis officia erga egentes infirmas, & abiectas personas ob Dei reuerentiam exercuit indefessè. Nam dùm etiam adhùc maritus superesset, die qualibet duodecim pauperes consueuit propria in domo cibare, illis inseruiens, & necessaria ministrans. Et Quintis Ferijs memor cœnæ Domini proprijs manibus lauit pedes eorum. De propria quoque facultate reparauit in partibus suæ originis multa hospitalia desolata, & pauperes, & infirmos ibi degentes pia, benigna, misericors, & sedula ministratrix cum summa pietate visitauit: Vlcera eorum absque horrore vel fastidio attrectauit, lauit, circumligauit, & fouit. In loco etiam de Vuatzsteno Lyncopen. Diœcesis de suis facultatibus vnum venerabile Monasterium canonicè construi fecit pro sexaginta Monialibus sub clausura viuentibus, & viginti quinque Fratribus Ordinis Sancti Augustini, Sancti Saluatoris nuncupati, qui tàm Moniales, quàm Fratres certas Constitutiones per ipsam Beatam Viduam editas, & posteà per Sedem Apostolicam approbatas obseruare tenentur, sufficiente dote nihilominùs assignata, admirabilis patientia viguit in ea, vt infirmitates proprij corporis, iniurias illatas, mariti, & Caroli filij mortem, & aduersa reliqua toleraret patientissimè sinè murmure, sinè querela, semper in cunctis cum humilitate summisisima Dominum benedicens, in fide semper constantior, præstantior spe, vera charitate ardentior, iustitiam summè dilexit, & ęquitatem, stimulos carnis, & varias illecebras, prauitatem, & arrogantiam, pompam, & inanem gloriam magnanimi curiositate contempsit. De singulari continentia, & modestia sua satis est superiùs recitatum. Sed quis inueniretur illa prudentior? cum optima discretione ab ætate primęua, vsque ad horam vltimam, quãtùm sinebat humana fragilitas cuncta secernens, non dixit bonum malum, & neque malum bonum. Nec posuit lucem tenebras, nec tenebras ipsam lucem. Quibus quidem sanctis, & absque intermissione continuatis operibus hęc generosa Vidua per gratiam sancti Spiritus promeruit multis eorum cogitationes, & affectiones intimas, & gesta secretissima propalare, & Visiones, ac Reuelationes varias videre, & audire. Ac spiritu prophetico multa prædicere, quorum nonnulla effectu cõpleta fuere, prout hæc, & alia in eius Reuelationũ Volumine plenisime describuntur. Quinta verò præcedẽte die prænũciauit suæ vitę finẽ adesse. Et cũ fuisset an-

annum ſeptuageſimum ſupergreſſa. Adueniente iam termino prænunciato vocata familia, quæ fieri oporteret edixit, at demùm Birghero filio, & Catherina filia tunc ſuperſtitibus accerſitis, & de multis commonitis, vt ſuper omnia in Dei timore, & amore proximi, ac Sanctis perſeuerarent operibus, vltima confeſſione debitè facta, ſumpto viatico, & extrema vnctione delibuta, cum vſque ad flatus emiſſionem ſua memoria integra perduraſſet, dum Miſſa coram ſe celebraretur, poſt adoratum corpus Chriſti oculis eleuatis ad cælum dicens. In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum vocanti benè meritam animam reddidit Creatori. Extemplò de tranſitu huius Viduæ venerandæ magna ſit fama per Vrbem, concurrit frequens populus cum ſumma deuotione, ac reuerentia ſacrum videre Corpus, Deũ vnanimitèr glorificans, & collaudans, ad Monaſterium Sancti Laurentij ſupradictum, vbi ſe indicarat, funus in longè maiori populi frequẽtia defertur, & pꝛę nimia multitudine vſque ad biduum aptè non potuit ſepeliri, quod tamen cum eximia Dei laude fuit humatum. Dum autem celebris hæc Vidua Neapoli degeret, Nolanen. quædã mulier Pictiolella nomine, quæ violentum mali ſpiritus in humanam ſe imaginem transformantis patiebatur accubitum, cui nec fortium vigiliæ, aut excubię obſiſtere potuerant. Ad Viduam ſanctam acceſſiſſet, eam ſuper tali materia, & expedienti remedio conſultura. Mox Vidua præcellens, & ſecreta mulieris pręuidens, quæſiuit à muliere, an ſecum aliquid arte magica compilatum, vel quid tale deferret. Cum illa reſpondiſſet quod non. Egregia Vidua ſubiecit. Quære in capillis, ſeù tricis tuis, contrarium inuenies. Confuſa, & recordata mulier, quòd certum breue cum caracteribus, & cantamine proprijs habebat in crinibus, ſuum fuit errorem ſpontè faſſa. Inſignis autem Vidua iniunxit, & ſuaſit illi, vt deuotè confiteretur, & veracitèr pęniteret, & communicaret, ac etiam ieiunaret, quòd & fecit, ac meritis, & precibus memoratæ Viduæ numquam ſimilem accubitum paſſa fuit. Cum autẽ ſpectabilis hæc Vidua de longa peregrinatione ad Ortonam Theatuenſis Diœceſis Terram, in qua Beatiſſimi Thomæ Apoſtoli reliquiarũ pars magna ſeruatur, vice ſecũda ſuperueniſſet, fuerat enim anteà lõgè per viſionem ſibi reuelatum, quòd ſecunda vice ſui aduentus ad ipſam Terrã deuotum eius deſiderium impleretur. Et dũ ſtans reliquias deuotione ſolita viſitaret, Idem Apoſtolus deuotę Viduæ apparẽs dixit, dabitur tibi diù deſideratũ. Et mox nemine tangente, vel alias impellẽte de capſa reliquiarum quoddam fruſtulum vnius oſſis dicti Apoſtoli ſuaptè Viduæ expectantis proſilijt ad manus, quod illa cũ gaudio, ac deuotione recipiens sũma veneratione ſeruauit. Fuit quoque hæc admirabilis Vidua, dũ orationi, & contẽplationi vacaret, per pleraſq. deuotas perſonas, eleuata à terra per hominis mẽſuram, vel circitèr cũ ſplendida, & radiante facie ſæpè viſa. Funus nondũ erat traditum ſepulturæ, cum mulier quædam Agnes de Conceſſa nomine in Vrbe cõmorans, quę à natiuitate guttur habebat groſſiſſimum, ac deforme, cum alijs venerandum cucurrit ad funus, & cum propria zona manus ſanctę iacentis Brigittæ cum deuotione tangi feciſſet, zonã eamdem ſimili deuotione circumduxit ad collũ, & paulò poſt guttur detumuit, & ad conformitatem debitam diuino miraculo fuit redactum. Verùm Franciſca de Sabellis dicti Monaſterij Sancti Laurentij Monialis, quæ biennio debilitatem, & aduerſam ſtomachi valitudinem paſſa, ferè ſemper lecto decubuerat infirma, & honorandæ Viduæ familiaris fuerat, dum adhùc inſepultum corpus intrà Clauſtrũ ſeruaretur, cũ graui labore

de lecto surrexit, tàm longam infirmitatem patiens, & adiuta peruenit ad feretrum, & secus illud iacuit tota nocte, nec Deum desijt cum deuotione, & instantia deprecari, quòd meritis, & precibus Viduæ, cuius corpus aderat, tàm molesta, tamq. diutina valitudine intantùm saltem alleuiaretur, quòd cum reliquis Monialibus diuinis officijs interesse,& per Claustrum,cùm expediret, adiuta per neminem ire posset. Et manè facto reperit se circà proprij sanitatem corporis efficacius remedium, quàm deprecata fuerat impetrasse, verùm, vt Deus benedictus huius dilectæ Viduæ mundo magna merita demonstraret. Contigit, vt Elsebysnara mulier dictæ Lincopen. Diœcesis, cum infantulum mortuum peperisset,summo dolore plena, ac tamdem ad se reuersa, Deum prece humili exoraret, quòd meritis Viduæ tantopere celebrandæ infantulus vitam susciperet, & emisso voto, quod cum infantulo, si ad vitam veniret, & imagine cerea sepulchrum Viduę sanctę visitaret. Extemplò infantulus calescere, & palpitare cœpit, vitamque plenè suscepit. Mulier verò plena deuotione, atque gaudio votum impleuit emisśū. Sed quid pluribus immoramur, cum Deus Omnipotens huius almæ Viduæ meritis surdis aures aperuit, mutis linguæ officium soluerit,tremulis paralyticis soliditatem præbuerit,curuis erectionem,contractis,& inualidis liberum beneficium gradiendi,cæcis visum, mulieribus partu periclitantibus liberationem, morbis alias incurabilibus sanitatem: Naufragos, & aquis vehementibus laborātes perduxerit ad salutis portum. Et si ea, quæ Deus benedictus Viduæ sæpedictæ meritis, tàm illa superstite,quàm post eius resolutionem fęlicem mirabilia præter, & super vires naturæ fuit operatus, nec desinit operari, vellemus per singula recensere. Nos alijs diuersis implicatos longa valdè in tali recitatione prolixitas detineret, possunt tamen fideles auidi talia gesta pernoscere, librum in quo fidelitèr annotantur perquirere curiosè. Vota autem apud Monasterium in Vuatzsteno supradictū, ad quod venerabile Corpus huius benedictæ Viduæ translatum fuit persoluta, & appositæ imagines, ac statuæ magnū testimonium perhibent veritati. Et quoniam per sancti Spiritus operationem hæc Vidua peruigil per excellentia merita in Dei Patris gloria collocata, militantem propemodum illustrat Ecclesiā. Nosq. gustamus, & videmus, quia bona fuit, & est negotiatio eius, & propterea in nocte superuenietis temporalis mortis eius virtutum, & meritorum lucerna non debet extingui. Est enim non sub modio, sed super candelabrum posita, & per Domini vniuersam domum inextinguibile lumen affert, quin potiùs filij sanctæ Matris Ecclesię surgant, & beatissimam prædicent, eiq. dent de fructu manuum suarum, laudentq. eam in portis Matris Ecclesię opera eius. Nos, qui pro iniuncto ministerij pastoralis officio sumus sapientibus, & insipientibus debitores per ea, quæ tàm de felicis recordation. Gregorij Vndecimi, & Vrbani Sexti Romanorum Pontificum prędecessorum nostrorum,quàm nostro mandato super his habita sunt de veritate præmissorum per testes idoneos, & alias probationes legitimas certiùs informati, eisq. veris compertis. Et pro parte Charissimæ filiæ in Christo, filiæ nostræ Margharitæ Reginæ Sueciæ Illustris, ac Prælatorum, & Procerum Regni sui, necnon dilectorum filiorum, & Populi Officiàlium Almæ Vrbis,ac dilectarum in Christo filiarum S. Laurentij,& de Vuatzsteno Monasteriorum prędictorum Abbatissarum,Cōuentuum sępiùs,& cum instantia requisitis in nomine Domini,vt iam tamdem Viduam eius celeberrimā benedicentes benedicamus,&super eā effloręat sanctificatio

ficatio nostra. Ad honorẽ Dei Omnipotentis, Patris,& Filij, & Spiritus sancti,& ad exaltationẽ Orthodoxę fidei,& Christianæ religionis augmentum. Necnon ad sedationem scismatis, ac fidei, & Ecclesiæ vnionem. Auctoritate ipsius Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus sancti, ac Beatorum Apostolorum Petri supradicti, & Pauli, atque nostra de fratrum nostrorum consilio, & assensu, omniumq. Prælatorum in Romana Curia consistentium decernimus, declaramus, diffinimus, siuè pronunciamus bonæ memoriæ Beatam Brigittam, aliàs Brigidam suprà sępiùs nominatam Sanctam esse, & tamquam Sanctam ab vniuersali Ecclesia venerari, ac Sanctorum Cathalogo ascribi debere,& ipsam nunc ascribimus de præsenti. Statuentes vt ab vniuersali Ecclesia, anno quolibet in die, qua illam post deuictum, triumphatumq. mundum in perpetuas æternitates præsens vita parturijt, videlicet decimo Kalendas Augusti festum ipsius,& Officium sicut pro vna Sancta non Virgine, nec Martyre deuotè, & solemnitèr celebretur. Et vt ad venerabile Sepulchrum ipsius ardentiùs, & affluentiùs Christifidelium confluat multitudo, & eiusdem Sãctæ celebriùs colatur festiuitas, & eius nomen crebriùs recolatur, Auctoritate prædicta omnibus verè pœnitentibus, confessis; qui Sepulchrum eius huiusmodi apud ipsum Monasteriũ in Vuatzsteno in eiusdem festi. Necnon v. Kalendas Iunij, quo videlicet die huiusmodi Corpus venerandum apud ipsum Monasterium translatum fuit, & sub ad prę͏sens occurrentibus diebus deuotè visitauerint. Annuatim singulis, videlicet eorumdem dierum diebus, quibus dictum Sepulchrum visitauerint, vt prę͏fertur septem annos,& totidem quadragenas de iniunctis eis pœnitentijs misecorditèr relaxamus. Quò circà Vniuersitatem vestram monemus, requirimus, & hortamur attentè, vobis nihilominùs in virtute sanctæ obedientiæ, & ad æternorum præmiorum augmentum districtiùs iniungentes. Quatenùs præsentes nostras litteras Cleris, & Populis vestris. Auctoritate nostra solemnitèr publicãtes, festum huiusmodi venerabilis Sanctæ cum solemnitate debita celebretis, & faciatis etiam celebrari, Omnipotentem Deum, à quo sancta desideria recta consilia, & iusta sunt opera, totis cordis affectibus humiliter deprecãtes, vt eiusdem Sanctæ precibus, & meritis exoratus, det seruis suis illam, quam mundus dare non potest pacem, vt & corda nostra mandatis tuis dedita, & hostium sublata formidine, tempora nostra sin sua protectione tranquilla, nobisq. concedat, vt post peractum nostræ villicationis ministerium, vnà cum credito nobis grege mereamur ad sempiterna gaudia peruenire. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, nonas Octobris, Pontificatus nostri Anno secundo.

SEQVITVR
CONFIRMATIO CANONIZATIONIS
BEATAE BRIGITTAE
Per MARTINVM Papam Quintum.

MARTINVS Episcoscopus Seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Excellentum Principũ Deo præsertim, & Romanæ Ecclesiæ deuotorum desiderijs libentèr annuimus, illaq. præcipuè cum ad Orthodoxæ fidei consolationem, Christifidelium conscientiarum serenationem, aliasq. ad Christianę religionis augmentum cedere dignoscũtur, fauoribus prosequimur opportunis. Dudum siquidem quondam Bonifacius Nonus in sua obedientia de qua partes ille tunc erat nuncupatus, de origine, vita, & moribus, alijsq. multiplicibus pijs, & sanctis, ac virtuosis operibus, necnon miraculis præsertim tũc expressis, quę Deus benedictus in prę miũ sãctitatis B. Viduæ Brigittæ, quã vulgares Brigidã appellabant, prout appellãt, tàm illa superstite, quàm post eius resolutionem fęlicem præter, & suprà vires naturæ operari, & mundo monstrare dignatus fuerat, nec operari desierat, per ea, quæ tàm de felic. record. Gregorij Papæ XI. prædecessoris nostri, & quondam Vrbani VI. in eadem obedientia, in qua ipsi Bonifacio immediatè præcesserant nominati, quàm sup mãdato super his per testes idoneos, & aliàs probationes legitimas habita fuerũt certiùs informatus. Et pro parte recolendæ memoriæ Margharitæ Reginæ Suetiæ, ac Pręlatorum, & Procerum Regni eius, necnon dilectorum filiorum Populi, & Officialium Almæ Vrbis, ac aliorum plurimorum Christifidelium sæpiùs, & cum instantia requisitus ad honorẽ Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Et ad exaltationem Orthodoxæ fidei, & Christianæ religionis augmentum. Necnon huiusmodi ad sedationem detestabilis scismatis tunc vigentis, ac fidei, & Ecclesiæ vnionem auctoritate ipsius Dei Patris, & Filij, & Spiritus sancti, ac Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, atque sua de fratrum suorum cõsilio, & assensu, omniumq. Prælatorum in sua Curia consistentium decreuit, declarauit, diffiniuit, siuè pronunciauit præfatam Brigittam Sanctam esse, & tamquã Sanctam ab vniuersali Ecclesia venerari, ac Sanctorum Cathalogo ascribi debere, & ascripsit, statuens, vt ab vniuersali Ecclesia Anno quolibet in die, qua illã post deuictum, triumphatumq. mundum in perpetuas æternitates præsens vita parturijt, videlicet x. Kalend. Augusti festum ipsius, & Officium sicut pro vna Sancta non Virgine, nec Martyre deuotè, & solemnitèr celebraretur. Et vt ad venerabile Sepulchrum eius ardentiùs, & affluentiùs Christifidelium conflueret multitudo, & eiusdem Sanctę celebriùs coleretur festiuitas, & eius nomen celebriùs, coleretur auctoritate prædicta omnibus verè pœnitentibus, & confessis, qui huiusmodi eius Sepulchrũ apud Monasterium in Vuatzsteno Ordinis S. Augustini, S. Saluatoris nũcupati

Lin-

Lincopen. Diœcesis per dictam Brigittã fundatum in eiusdem festi, necnõ quinto Kalen. Iunij, quo videlicet die venerandum ipsius Brigittæ corpus apud ipsum Monasterium trãslatum fuit, & sub tunc occurrentibus diebus deuotè visitauerint annuatim singulis, videlicet eorumdem dierum, quibus dictum Sepulchrum visitauerint, vt præfertur septem annos, & totidem quadragenas de iniũctis eis pœnitentijs misericorditèr relaxauit, prout in litteris dicti Bonifacij desupèr cõfectis, quarum tenorem de verbo ad verbũ præsentibus inferri fecimus pleniùs continetur. Quare pro parte Charissimi in Christo filij nostri Erici Regis Suetiæ Illustris asserẽtis se ad hoc singularem gerere deuotionis affectum. Nobis fuit humilitèr supplicatum, vt cũ præfatũ detestabile scisma, iam per Dei clementiam sedatum existat, dictaq. Sancta Brigitta in præfato, vndè originem traxit, & alijs circumuicinis Regnis, & partibus, & præcipuè, & cõmuniùs præ cæteris partibus in diuini nominis laudẽ veneratur, & colitur, & deuotio habeatur ad eamdem, ad maiorem dictę Christianæ religionis augmentationem, bonarumq. mentium, & conscientiarum serenationem puriorem, decretum, declarationem, diffinitionem, siuè pronunciationem, necnon ascriptionem, & relaxationem prædicta, & alia in dictis litteris contenta auctoritate Apostolica ratificare, & approbare, & Apostolico munimine roborare, ac defectus, si qui in eis forsan, interuenerint, supplere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur ipsius Regis præclaræ eius deuotionis, & sinceritatis affectibus, quibus ergà Deũ, & Nos, ac Romanam Ecclesiam clarere dignoscitur, diligentèr consideratis, in hac parte supplicationibus inclinati decretum, declarationem, deffinitionem, seù pronunciationem, necnon ascriptionem, & relaxationem, ac alia in dictis litteris contenta huiusmodi rata habentes, & grata, ex auctoritate Apostolica tenore præsentium ex certa scientia approbamus, & etiam confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnes defectus, si qui forsan interuenerint in eisdem, tenorẽ verò dictarum litterarum anteponitur, & est talis. Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei, &c. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, communitionis, & suppletionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attẽtare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Florentiæ Kalend. Iulij, Pontificatus nostri Anno secundo.

CAPITVLVM SEXTVM de ordine procedẽdi in declaratione articulorum præsentatorum coram Iudice fidei, & deputatis.

HIS autem tamquam generalibus, & cõmunibus signis, & argumentis ad probandum, Libros Sanctæ Brigittæ nihil aduersum fidei Catholicæ, aut Sanctorũ Doctorum doctrinæ contrarium continere præmissis. Iam hoc in particulari ostendendum venit, cum protestationibus suprà positis per singulos articulos, qui de Libris eiusdem extracti, tãquam suspecti coram Reuerendiss. P. & D. Cardinali S. Petri, Iudice fidei in hoc sacro Generali Concilio Basiliensi præsentati fuerunt, in quo quidem processu talis ordo tenebitur, quoniam primò ponetur articulus, prout in Codicillo præsentato ab ęmulis, & calumniantibus aduersus Libros Reuelationum S. Brigittæ continetur. Secundò, vbi reperitur falsè, aut infidelitèr extractus, sicut sæpè actũ est, corrigetur, & ponetur veracitèr articulus

culus

culus, vt in forma stat in Lib. originali. Tertiò declarabitur veritas articuli, aut possibilitas eius, quod tamquam impossibile calumniantibus visum est, aut saltem sacræ Scripturæ, aut Sanctorum Doctorum approbatæ doctrinæ non contradicere.

ARTICVLVS PRIMVS in ordine.

PRIMVS articulus, vt iacet in sexterno nobis præsentato, ex Capitulo primo Primi Libri, & Articulis omnibus, qui sunt 123. numerò, gratia breuitatis cum suis declarationibus, & defensorijs hic cinè prætermissis. Tamdem 123. articuli, & vltimi defensorium sic cōcludit. Et per consequens de omnibus articulis mihi in Codicillo præsentatis, quibus omnibus consideratis, & conformitèr ad dicta sacræ Scripturę, & Sanctorum Doctorum, & etiam Scholæ bonorū Theologorum intellectis, non apparet mihi, quòd liber iste, aut doctrina eius sit suspecta habenda, nec in qualitate, nec in figura, nec in pōdere, vt verbis vtar aduersarij. Non in qualitate, siuè in specie, cum in ea sit aurū verùm doctrinæ sanę. Non in figura, quia conformis est tàm sacræ Scripturæ, quàm Sanctorum Doctorum, sicut patet ex suprà positis. Tertio nec in pōdere grauitatis, cum tota referatur ad gloriam Dei, & reformationem populi Christiani. Pondus enim, vt dicit August. amor est, pondus meum amor meus. Tàm grauior enim, & maioris pōderis doctrina aliqua dicitur, quantò magis ordinatur ad amorem Dei nutriendum, fouendumq. in cordibus fidelium. Sed calumniator dicit, quòd potissimè in figura ista doctrina videtur suspecta, quia à modo visionum, & doctrinæ sanctorum Patrum aliena videtur, sicut in vna visione, vbi dicit, quòd vidit Deum in specie Dei. Et in alio loco submittit visiones suas examini, hęc ille. Quamquam locum inuenire in Reuelationibus prædictis non potuerim, vbi verba ista ponantur, & per consequens de eis sicut in multis meritò dicere conuenit, tamquam minùs fidelitèr allegatis posset supersederi, tamen ad eã plenitudinis huius tractatus gratiã duxi etiam respondendum. Dico enim, quod tàm apud Philosophosq, uàm apud Theologos species rei dicatur similitudo rei, & cum visio Dei in via, siuè Reuelationes fiant per aliquas similitudines repręsentatiuas Dei, aut eorum, de quibus fit reuelatio, dicente Augustin. 14. de Trinitate, cū Deum cognoscimus, fit aliqua similitudo Dei in nobis, non est alienum à veritate, quod dicit Beata Brigitta, quòd scilicet vidit Deum per speciem Dei, idest similitudinem aliquam Dei eius intellectui diuinitùs impressam. Non autem per speciem, quę dicitur ipsa essentia nuda Deitatis. Hac quippè specie visio perficitur beata, in qua idē est obiectum beatificans, & species intelligibilis ad quàm se perduci exorat Ecclesia militans in oratione solemnitatis currentis Epiphaniæ ita dicens. Deus qui hodierna die Vnigenitum tuum gentibus Stella duce reuelasti, concede propitius, vt qui iam te ex fide cognouimus, vsque ad contemplandam speciem tuæ celsitudinis perducamur. Et ita patet, quòd calumniator in hac non habet causam calumniandi. Ecce Patres venerabiles, quid paruitati ingenioli mei nihil temerè asserendo dicēdum occurrit circà singulos articulos, super quibus vigilantèr intēdere, & iuxtà mihi creditam à Deo gratiam scribere rogastis. Planè omnes, & singulos accurato satis studio iuxtà vires meas examinaui, & nullū eorum piè, & modestè intellectum reperiens sacræ Scripturæ, aut Sanctorū Patrum aduersum sententijs, sed consonum, & conformem satis reputo vnumquemque, & om-

omnes eos iuxtà eorum modestam, & piam intelligentiam esse admittendos; & posse legi in Ecclesia sancta Dei eo modò; quo multorum aliorum Doctorum libri, & Sanctorum Historiæ, & legendæ licentiantur legi fidelibus, sed si forsàn, aut per ignorantiam meam; aut paruitatem ingenij, aut accommodati temporis angustiam præsenti studio minùs completè satisfecerim votis vestris, & tàm gloriosæ Sanctæ honori, veniam peto. Pro his autem, quæ tàm sincera deuotione, & inflammato animo pro defensione sanctitatis B. Brigittæ, & vestræ celebris institutricis, vestris precibus inuitatus peregi, Sororum vestri Ordinis, atque Fratrum orationibus rogo me recommendatum facere velitis, vt huius deuotissimæ Christi Ancillæ patrocinio fretus à Domino amoris gratiam consequi merear in præsenti, & gloriam in futuro. Amen.

Subscriptio de manu D. Card.

Ita esse confiteor Ego Ioannes de Turrecremata vulgariter nuncupatus Presbyter Cardinalis tituli Sanctæ Mariæ Transtyberim, olim Sancti Sixti.

SEQVITVR LITTERA TESTIMONIALIS, & Decretum Domini Iudicis Cameræ Apostolicæ super præmissis declarationibus Domini Ioannis Cardinalis de Turrecremata.

NIVERSIS, & singulis Christifidelibus præsentes litteras, siuè præsens publicum Instrumentum inspecturis, lecturis, seù legi audituris. Ludouicus de Garsis Vtriusq. Iuris Doctor, Canonicus Ecclesiæ Bononiensis, & Apostolicæ Cameræ Clericus, necnon Reueredi Patris D. Ioannis de Caruayalis eiusdem Cameræ Apostolicæ Generalis Auditoris. De mandato S. D. N. Papæ Locumtenens. Salutem in Domino, & præsentibus fidem indubiam adhibere. Vniuersitati vestræ, cum pium, & ratione consonum sit, veritati testimonium perhibere. Nos, quod vidimus, & audiuimus sacræ Scripturæ attestante, & approbante eloquio, attestamur, & tenore præsentium significamus, quemdã Librum de certis approbatis scripturis pro declaratione certorum articulorum extractorum ex Reuelationibus Beatæ Brigittę factum, corio rubeo coopertum, & sigillo oblongo de cera alba rubeæ ceræ impresso, eidem libro in cordula rubea impenden. sigillatum, & in eius fine de alia manu pro contentorum in eodem approbatione subscriptum in hęc verba. Ita esse confiteor. Ego Ioannes de Turrecremata vulgariter nũcupatus, Presbyter Cardinalis tituli S. Mariæ Transtyberim, olim Sancti Sixti. Coram nobis tamquam Romanę Curiæ ordinario productum, & exhibitum fuisse. Et vt dicto Libro, & contentis in eodem decursu temporis, & propter fragilitatẽ naturæ humanę in futurum maior fides, & certior adhibeatur, & illa, quæ per sanctos Patres in Concilijs generalibus edita, & facta sunt, vigorem, & roboris firmitatem habeant. Nos Ludouicus Locumtenens præfatus ad Religiosorum Virorum Fratrum magni Vnnonis Confessoris generalis, & Olaui Petri Conuẽtualis Monasterij Sanctæ Mariæ Virginis, & Brigittæ de Vuatzsteno Ordinis

San-

Sancti Saluatoris nuncupati in Regno Sueciæ Diœcesis Lincopen. instantiam, & requisitionē omnes, & singulos sua communitèr, vel diuisim interesse putantes, eorūq. Procuratores, si qui sint in Romana Curia pro eisdem, quos infrascriptum tangit negotium, seù tangere poterit quomodolibet in futurum, ad videndum, & audiendum dictam scripturam, seù manum in fine eiusdē libri subscriptam, necnon sigillum eidem appensum produci, & recipi. Et postquam producta, & recepta fuerint ad videndum, & audiendum nonnullos testes de & super recognitione scripturæ, seù manus, & sigilli antedicto libro appositæ, & ipsensi produci, recipi, examinari, & debitè interrogari, & iurare, & ad iurandum admitti, & postquam recognita fuerint ad videndum, & audiendum ipsam publicari, & in publicam formam redigi mandari. Auctoritatemque, & Decretum dictæ Curiæ interponi, & dicendum, ac causam si quam haberent legitimam, & rationabilem, quare præmissa minimè fieri deberent allegādum per nostras litteras, & iudicium publicum in audientia publica litterarū Contradictarum Domini nostri Papæ, vt moris est citari mandauimus, & fecimus ad certum peremptorium terminum competentem, videlicet ad diem, & horam infrascriptas, quibus quidem die, & hora aduenientibus comparuerunt in iudicio coram nobis præfati fratres Magnus, & Olauus, & dictas litteras citatorias in dicta audientia debitè executas, facto realitèr, & in scriptis exhibuerunt, atque produxerunt, citatorumq. in eisdem contentorum non comparentium, neque huiusmodi dicto termino satisfacere curantium, contumaciam accusarunt. Ipsosq. contumaces reputari, & in eorum contumaciam supradictum librum, scripturam, seù manum, atque sigillum exhibuerunt, ac etiam nonnullos testes fidedignos notabiles, & legales de & super recognitione scripturæ, seù manus, & sigilli huiusmodi produxerunt, quos per nos recipi, & admitti, eorumque, & cuiuslibet eorum Iuramenta super præmissis recipi, necnon examinari, & interrogari super recognitione supradicta, & postquam recognita fuerint ipsa publicari, & in publicam formam redigi mandari, decretumque, & auctoritatem nostram, ac dictæ Curiæ ordinariam, & iudiciariam per nos interponi debita cum instantia postularunt. Nos tunc Ludouicus Locumtenens præfatus supradictos citatos non comparentes, neque huiusmodi termino satisfacere curantes reputauimus meritò, prout erant id exigente iustitia contumaces, & in eorum contumaciam supradictos testes de & super recognitione scripturæ, seù manus, & sigilli huiusmodi in forma iuris recepimus, & admisimus, quibus scriptura, seù manu, & sigillo huiusmodi ostensis, ac per eos, & eorum quemlibet successiuè visis, & diligentèr inspectis, necnon ipsis per nos super recognitione scripturæ, seù manus, & sigilli prædictorum examinatis, & diligentèr interrogatis medijs eorum iuramentis priùs præstitis successiuè dixerunt, ac quilibet eorum dixit tactis per eos, & eorum quemlibet ad mandatum nostrum, & in nostris manibus corporaliter scripturis sacrosanctis ad sancta Dei Euangelia scripturam, seù manum, & sigillum huiusmodi se benè recognoscere, & esse illius, cuius esse dicuntur, videlicet Reuerēdissimi in Christo Patris, Domini Ioannis miseratione diuina tituli Sanctę Marię in Transtyberim, olim S. Sixti, Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardinalis de Turrecremata vulgaritèr nuncupati. Quibus sic ritè, & legitimè peractis. Nos Ludouicus Locumtenens præfatus supradictū librum reperimus manu propria ipsius Reuerēdissimi Domini Ioannis Cardinalis antedicti fuisse, & esse veracitèr subscriptū,

&

& ipsius sigillo eidem libro appenso pro contentorum in eodem approbatione sigillatum, & munitum. Scripturamq. sæpèdictam, seù manum, & sigillum sic, vt præmittitur, recognita ad manus recepimus, ipsaq. vidimus, tenuimus, & diligentèr inspeximus, ac ea sana, illæsa, integra, & non vitiata, neque in aliqua sui parte suspecta, sed omni porsus vitio, & suspitione carentia prospeximus, ac ipsa pro recognitis habuimus, ac haberi voluimus. Idcircò omnibus, & singulis supradictis, tàm ritè, & legitimè factis, & celebratis in eodem iudicio coram nobis, vt dictis scripturæ, seù manu, & sigillo, atque libro, ac omnibus contentis in eisdem plenaria fides, firma adhibeatur, vbique locorum, & Terrarum, nostram, & dictæ Curiæ Causarum Cameræ Apostolicæ, auctoritatem iudiciariam, & ordinariam, interposuimus, ac tenore præsentium interponimus paritèr, & decretum. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum præsentes litteras, seù præsens publicum instrumentum exindè fieri, & per discretũ Virum Magistrum Ioannem de Castello Notarium publicum, nostrumq. & dictæ Curiæ Causarum Camera Apost. Scribam infrascriptum publicari, & in hanc publicam formam redigi mandauimus, & fecimus, ipsumq. & totum Librum superiùs hic conscriptum sigilli dictæ Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ nostri Camerariatus officij, quo vtimur ex certa scientia iussimus appensione communiri. Datum, & actum Romæ apud S. Petrum in Palatio Causarum Apostolico, in quo iura reddi solent nobis inibi manè hora Causarum consueta ad iura reddendum, & causas audiendum in loco nostro solito, & consueto pro Tribunali sedente. Sub anno à Domini 1446. Indictione ix. die vero Mercurij, vigesimanona mensis Martij. Pôtificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri D. Eugenij Papæ Quarti, anno sextodecimo. Præsentibus ibidem discretis Viris Domino Cubellô Millis Decano Theanen. & Americo Clerico Andegauen. Testibus ad præmissa vocatis, specialitèr, & rogatis.

Ioannes de Castello dictæ Curiæ Notarius.

INSTRVMENTVM, ET SVBSCRIPTIO NOTARII, Scribæ, & Secretarij Domini Cardinalis supradicti.

IN Nomine indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Anno Dominicę Natiuitatis 1446. Indictione viij. tempore Sanctissimi in Christo Patris, & Domini, Domini Eugenij diuina prouidentia Papæ Quarti. Ego Iacobus Domini Diui de Callio publicus Apostolica, & Imperiali auctoritatibus Notarius, ac nunc suprascripti Reuerendissimi in Christo Patris, & Domini Domini Ioannis tituli Sanctæ Mariæ in Transtyberim, quondam Sancti Sixti Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardinalis Notarius. Scriba, ac Secretarius. Quia ex commissione, & mandato præfati Reuerendissimi D. Cardinalis, declarationes, expositiones, capitula, & cætera suprascripta cum Libro, siuè quinternis propriorũ originalium dicti Reuerendissimi Domini Cardinalis, vnà cum venerabilibus Patribus Magno Confessore, & Olauo Fratribus prædictis, qui mecum super his laborauerunt fidelitèr, ac diligentèr au-

ſcultaui, collationaui, contractaui, concordaui, & examinaui. Inueniens in omnibus, & per omnia concordare de verbo ad verbum, & nihil eſſe additum, vel diminutum, quod ſententiam mutet, aut vitiet intellectum. Et quia die quinta Aprilis dicti anni præſentibus prædictis Magno, & Olauo, & Venerabilibus Viris Magiſtro Petro Matthęi de Vallibus Aroſien. R. Erico Vaſtonis Clerico Lincopen. Diœceſis teſtibus, inſcripta verba remiſſa, & emendata, ſcilicet in ſecundo fol. in Bulla Canonizationis hæc verba. Tobiam Iuniorem, & Saram Raguelis imitati, & in marg. tertij fol. in principio ſimiliter eiuſdē Bullæ hæc verba, mandatum, quater in Hebdomada ieiunaret, & ſimilitèr. Et in 4. fol. art. 4. hoc verbum in ęternum. Et in fine eiuſdē quarti fol. in fine artic. ſexti, in margine hæc verba. In hac anguſtia mei poteris miſereri, qui ſolus. Et in 5. fol. in art. duodecimo, in margine hæc verba. Alio modo propriè dicta in eodem fol. in art. 13. in marg. hæc verba poſſet ei adæquari, nec pallio corporis. Et in fol. 8. in art. 44. in marg. hæc verba. Sicut cum pro aliquo. Et in fol. 9. art. 55. in margine hæc verba. Canoniſtæ, & Doctores. Et in fol. 10. in art. 44. hæc verba in margine. Informatione, & correptione. Et in eodem fol. artic. 66. in penultimo verſu inter lineas hæc verba. Numquam depoſuit animam. Et in fol. 13. in artic. 86. in margine hæc verba. Naturalibus ſiuè in rebus. Et in fol. 14. in art. 90. in 6. linea hoc verbum fiunt. Et in fol. 16. in art. 117. in linea tertia, hoc verbum Angelos. Et in eodem folio, & in eodem art. in linea 4 propè finē art. hæc verba. Et gloriæ. Et in fol. 17. in art. 121. in quarta linea hoc verbū vnus. Collationaui cū præfatis originalibus, & reperi fuiſſe per Scriptoris errorē dimiſſa. Deindè benè, & fidelitèr emendata, ſuppleta, & remiſſa ad prædictorū Magni, & Olaui Fratrum inſtantiam, & requiſitionum in prædictorum omnium, & ſingulorū fidem robur, & teſtimonium me mea propria manu ſubſcripſi, & ſigno meo conſueto ſignaui.

BVLLÆ

BVLLAE DVAE
BONIFACII PAPAE NONI,
QVAS ACCEPIMVS A P. LVCA VVADDINGO, Ordinis Minorum Chronographo, quas extraxit ex Registro Vaticano.

Ex Libro IV. Anni Secundi, fol. 6.

BONIFACIVS, &c. Vniuersis Christifidelibus pręsentes litteras inspecturis salutem, &c. Splendor paternæ gloriæ, &c. Cupientes igitur, vt Ecclesia Monasterij Monialium S. Laurentij in Panisperna de Vrbe Ordinis S. Claræ, in quo B. Brigitta aliquibus diebus, dum vitam ageret in humanis, deuotè permansit, ac debitum naturæ persoluit, & eius corpus sepultum extitit, & in quo postmodũ plurimis miraculis claruit, & multæ ex eius reliquijs deuotissimè venerantur à Christifidelibus congruis honoribus frequentetur, & vt fideles ipsi eò deuotiùs deuotionis causa cõfluant ad eamdem, quò ex hoc maius animarum commodũ, & salutem se sperauerint adipisci de Omnipotẽtis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorũ eius auctoritate confisi omnibus verè pęnitentibus, & confessis, qui dictam Ecclesiã in festiuitate S. Brigittę, videlicet 10. Kal. Augusti, & in die Canonizationis de ea per Nos in præsenti die factæ, & per octo dies festiuitatem, ac diem Canonizationis huiusmodi immediatè sequentibus visitauerint annuatim pro singulis festiuitatis, & Canonizationis, ac octo dierum prædictorũ diebus, quibus dictã Ecclesiam deuotè visitauerint annuatim, vt præfertur septem annos, & septem quadragenas de iniunctis eis pœnitentijs misericorditer relaxamus. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum Nonas Octobris Anno Secundo.

Ex Libro V. Anni Secundi, fol. 227.

BONIFACIVS, &c. Vniuersis Christifidelibus pręsentes litteras inspecturis salutem, &c. Splendor paternæ gloriæ, &c. Cupientes igitur, vt Ecclesia Monasterij Monialium S. Laurentij in Panisperna de Vrbe Ordinis S. Claræ, in qua corpus B. Brigittæ humatum extitit, & nonnullæ ipsius Reliquiæ venerabiliter requiescunt à Christifidelibus congruis honoribus, & vt fideles ipsi causa deuotionis eò libentiùs confluant ad eamdem, quò ex hoc maius animarum commodum, & salutem se sperauerint adipisci de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorũ Petri, & Pauli Apostolorũ eius auctoritate cõfisi, omnibus verè pęnitentibus, & confessis, qui tã dictam Ecclesiã in festiuitate ipsius S. Brigittæ, videlicet 10. Kal. Aug. & in die Canonizat. eiusdem de ea per Nos in præsẽti die factę deuotè visitauerint annuatim illã Indulgentiã videlicet septẽ annos, & totidẽ quadragenas singulis festiuitatibus, & Canoniz. prędictorũ diebus concedimus, quàm Sepulchrum eiusdem S. Brigittæ apud Monasterium Monialium in Vuatzsteno Ordinis Sancti Augustini Lincopen. Diœcesi, ad quod ipsum corpus à dicta Ecclesia ipsius Monasterij S. Laurentij translatum extitit in dicta festiuitate, & in die ipsius translationis, videlicet 5. Kal. Iunij visitantibus hodie duximus concedendum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Nonas Octobris Anno Secundo.

INCIPIT PROLOGVS IN LIB. REVELATIONVM CÆLESTIVM

BEATAE MEMORIAE D. BRIGITTAE DE REGNO SVETIAE, DIVINITVS SIBI FACTARVM.

Qui Prologus fuit editus, per Venerabilem Virum Magistrum Matthiam de Suetia.

STVPOR, & mirabilia audita sunt in terra nostra. Mirabile siquidem erat, quòd zelator legis Moyses igneam legem in vltionem peccatorum de medio ignis zeli Dei audiret. Sed stupendus est, quòd hodie humiles, & mansueti spiritu, vocem IESV Christi Dei, & hominis audiunt, vt olim Helias in sibilo auræ tenuis audiuit. Qui enim durissimum, ignarum, & rudem populum zelo iustitiæ suæ legi suæ primum subdidit per timorem, nunc in lenitate misericordiæ populum vtraq. lege, scilicet Veteri, & Noua eruditum, subdere disponit per amorem. Præcesserat enim spiritus grandis terroris Dei, subuertens montes superborum, & conterens petras induratorum cordium, & commotio pœnitentiæ conturbantis mentes ad salutem, & ignis diuinæ dilectionis, in Euangelio Christi coruscantis, per euidentissima magnæ charitatis eius ad suos indicia, qui semetipsum pro eis tradidit in mortem, nè ipsi in æternum morerentur, & suorum ad ipsos semetipsos pro gloria eius tradentium. Vt sic quodammodo loquar, in hoc igne Deus, non secundùm suæ diuinitatis excellentiam, sed secundùm nostræ seruilitatis humilem conditionem apparuit, in qua mundum redemit. Et sequitur iam sibilus lenitatis diuinæ misericordiæ. Omnes propter preces, & merita Matris misericordiæ Virginis Mariæ ab æstu peccati ad auram placidissimæ misericordiæ conuocans. Et in hac aura Dominus, cui propriũ est misereri, omnipotentiam suæ diuinitatis in sublimitate maximæ miserationis manifestat. Vt inexcusabiles sint omnes, apparente diuino iudicio, qui misericordiam suam leniter, & dulciter exhibitam contempserunt. Vel numquid non inexcusabiliter dignus est iustitia diuini iudicij feriri,

feriri, qui tàm dulcibus verbis, & operibus, quàm huius Reuelationis series continent, oblatam sibi contemnit, & respuit miserationem? Quapropter prçparent omnes animos, expandant omnes voluntatum suarum sinus. Vt mensura misericordiæ bona, scilicet super meritum conferta super speratum, coagitata, super desiderium, & omnem cogitationem supereffluens, per mediatricem Dei, & hominum à Filio suo, fonte scilicet omnis pietatis infundatur. Nec suspectio vlla falsitatis spiritus, mentibus ista legentium obrepat. Non enim credendum est, quòd spiritus malignus, vel verè iustos decipiat, vel peccatores in meliùs conuertat, vel charitatem, quam non habet, frigidis cordibus infundere queat, vel in aliquo gloriam Dei, cui inuidet, promoueat. Sicut enim impossibile est, quòd spiritus veritatis, vel loquatur mendacium, vel à iustitia quemquam auertat, vel superbiam, & inuidiam cordibus sibi subditis inspiret, vel Omnipotentis Dei contemptum adducat. Sic spiritui falsitatis opposita horum malorum, propter inolitam ei malignitatem, & nequitiam, omninò sunt interdicta. Aut si quis fortè hoc, vel aliquid horum bonorum, spiritui maligno possibilia esse ad faciendum contendat, subsequens est, vt opposita horum spiritui benigno, & sancto possibilia esse concedat. Et veniat ineuitabilis error, vt mala Deo, & bona Diabolo tribuantur, & iustorum princeps, & rector credatur Diabolus, impiorum verò fautor, & instigator Deus esse, blasphemetur. Quòd si quis verè iustum discernere velit, nè per fucatam iustitiá decipatur, sciat quod à verè iusto relegata sunt. Primum omnia ferè mala, quantùm ad æternam morté operantur, scilicet luxuria, cupiditas, & superbia. Deindè etiam falsa bona, scilicet virtus, vanæ gloriæ ad se ostentandum, vel pusillanimis ad iustitiam defendendum, vel amaro zelo feruens ad alios iudicandum, vt sic in iustitia sit humilis ex virtute, stabilis ex humilitate, tranquillus ex animi stabilitate, vndè & verè iustus, nec gloriam propriam quærit, vt per hác à Diabolo decipiatur, nec pusillanimitate à defensione iustitiæ recedit, vt per hoc à malignitate hominum vincatur, nec turbationibus quibuscumque succumbit, vt status animi eius à rectæ rationis fundamento feruore impatientiæ euertatur. Non enim in hoc iustus non est quicumque, quod ei turbatio mentis accidit, si tamen turbatio cum à patientiæ, & cæterarum virtutum fundamento non euertit, vndè & Christus, cum ex tristitia, & turbatione agoniæ dixisset ad Patrem, transfer calicem hunc à me ostendens, quòd turbatio illa animum suum à fundamento virtutum non euerterat, adiunxit. Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Nec minùs hoc quàm quod, superiùs dictum est in præallegata figura, notare poterit. Spiritus enim grandis est vanagloria, quç omnem virtutum eminentiam, quæ est in modum montium, omnemq. constantiam, quæ est vt firmitas petrarum, subuertit, & terror comminationum, & persequentium cómouet corda, vt cedant importunitatibus hominum. Ignisq. zeli exardescit iniusto, nondùm virtute patientiæ, & mansuetudinis perfectò contra peccatores, vt patet in Pharisæo, qui de iustitia sua gloriabatur, & indignationis igne contrà publicanum, sicut & Simon contrà Magdalenam feruebat. Sed non est in tali feruore Dominus, & ideò datur Diabolo tentandi, & decipiendi locus. Talia de Sponsa Christi, quam sibi in huiusmodi gratiæ ministerium elegerat, suspicanda non sunt. Quæ adhùc in coniugio viuens, maritum suum ad continentiæ perfectionem adduxit, vt multis annis simul sinè exactione, & redditione debiti coniugalis

viuerent. Iamq. adhùc ligata matrimonio, ſobrietatem vidualem in victu, & veſtitu præferebat, deuotioq cordis eius, & orationum inſtantia magnam in ea, futuræ religionis, & gratiæ perfectioné præmonſtrabant. Cumq. iam à lege Viri ſoluta eſſet, bona ſua hæredibus, & pauperibus diſtribuens, & à mundi retinaculis ſe expediens, & Chriſtum pauperem pauper ſequens, nihil ſibi niſi ſimpliciſſimum victum, & veſtitum contemptibilé retinebat. Propter quod & eam; quæ omné mundi conſolationé reiecerat, Chriſtus mirandis conſolationibus, & gratijs viſitabat. In quibus omnibus non ſuam, ſed Dei gloriam quærens, latere quidem ob humanitatis cuſtodiam maluiſſet, niſi quantùm ad proximorum ſalutem ſe per imperium ſpiritus, vel potiùs Chriſti in ſpiritu ſibi apparentis certis ſe perſonis manifeſtare iuſſa fuit. Optabatq. opprobrijs, & contumelijs ſuis Chriſti cumulare gloriam, veritate, manſuetudine, & iuſtitia formam vitę Chriſti in ſe exprimens, etiam à minimis, & vilibus perſonis gratis, & impunè lædi ſufferebat. Quis talem vitam exiſtimet ludibrijs patere Dęmónum, Chriſtumq. tantæ impietatis arguere audebit, vt non tueretur in ſe ſperantem, & non ſe, ſed ipſum ex dilectionis eius plenitudine glorificantem? Vel numquid bonus ſponſus caſtam coniugem, & fidelem exponit adultero illudendam? Cedat igitur temeritas ſtulti iudicij, & detur locus gloriæ, & gratiæ Dei, quæ tantò maior eſſe cognoſcitur, quantò ignorantiæ, & modicæ fidei noſtræ videtur incredibilior. Quis enim niſi eiuſdem ſpiritus gratia præuentus credere potuit, quod Chriſtus reſidens in cælo, loquatur fœminæ in hac mortalitate adhùc degenti? Sed ſicut ex ipſius Chriſti verbis accepimus: Cum aſpiciuntur montes, & ſyluæ, videtur cælum eminentiæ eorum, licet non ſit propinquum. Sic & Chriſtus in cælo regnans ſpirituali viſione propinquus videri poterit, quamtumlibet corporali præſentia remotus ſit, cuiuſmodi viſioni localis diſtantią nequit præiudicare. O verè ſtupenda, & ſuper admiranda apparitio, & gratia. Et certè omni Nationi, quæ ſub cælo eſt reuelanda, quâ Chriſtus tàm grauiter flagitijs Chriſtanorum læſus, vt vix vllæ reliquiæ ſeminis iuſtitiæ inueniantur, miſericordiam exhibet ingratis, & reos allicit ad veniam flagitandam. Sanè ſtupendior eſt hæc apparitio illa, qua ſe per carnem monſtrauit. Illa carnis ſuperficiem carnalibus oculis ingeſſit, hæc Deum, & hominem ſpiritualibus oculis ingerit. Per illam moriturus mortalibus loquebatur, per hanc ſemper victurus, morituris, vt immortales fiant, loquitur. Per illam ambulans in terra in humanis diuina monſtrabat, per hanc regnans in cælo humana diuinis reconciliat. In illa debitum iuſtitiæ moriendo pro nobis ſoluit, in hac indebitè nobis peccatoribus miſericordiæ munus largiri promittit. Tàm ſtupenda inquam eſt hæc admirabilis apparitio, quòd vix credi poteſt, & à parua humani cordis capacitate comprehendi virtus tanti miraculi. Nam licet ipſa ratio veritatem virtute plenam in ipſis verbis, & operibus, quæ in apparitione hac audiuntur, & exprimendo probantur, inueniat, infirmitas tamen ipſa non capit, quod ratio audientium verba, & experientium beneficia capiendum dicit. Nam & ego ipſe, qui hæc ſcripſi, licet certiſſimè mihi de hoc ſpiritu per verba, & opere plenè veritas conſtiterit, vix tamen ipſe capio, quod tamen omni acceptione digniſſimum eſſe iudico. Nedùm exiſtimare queam; omnes hoc auditores credere poſſe, qui verba non audierunt, & opera neſcierunt. Sicut de Chriſti Reſurrectioné dicitur, quod paulatim per multa argumenta monſtrata eſt; quia totam

ſimul

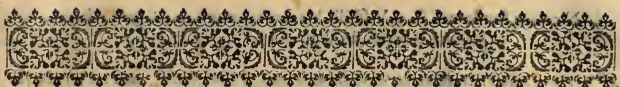
ſimul nouitatem miraculi fragilia mortalium pectora capere non potuerunt. Sic & in hoc miraculo Chriſtum facturum credo longiorum curriculo temporum, magnitudinem miraculi multis virtutum argumentis notam facere, quam oculi cordis, peccatorum aſſueti tenebris, non poſſunt ſubitò agnoſcere. Hoc tamen mentes omnium præparare ad faciliorem acceptionem veritatis debet, quòd tot verba, totq. miracula non aliam fidem prędicant, niſi quàm Chriſtus prędicauit. Non nouum nobis Chriſtum inducunt, ſed eumdem, qui pro nobis paſſus fuit. Nihil veritati, quæ in Chriſto eſt, ſubtrahunt, aut addunt, ſed miſericordiæ, quæ tantò in eis abundantior oſtenditur, quantò iam peccatorum miſeria ſuper id, quod vmquam fuerat, cognoſcitur maior. Gratias ergò Patri miſericordiarum, & Deo totius conſolationis agamus, qui in tot ſeneſcentis mundi miſerijs tot miſericordijs occurrit miſeris, nè labantur in barathrum deſperationis. Qui enim ſobriè, fideliterq. verba præſentis Libri, quæ reſpectu multorum pauca ſunt, attendere voluerit, dubitare non poterit verba nō illius, quę virtute vacua eſt, ſed ęius, quæ virtute plena eſt veritatis, dici non potuiſſe, niſi à ſpiritu veritatis. Qui etiam opera eius probare voluerit, inueniet fide dignos teſtes, quibus operum veritatem, ſi voluerit, comprobabit. Initium autem huius Reuelationis factæ ad prædictam Dominam, & tranſmiſſum ad me, qui hunc Prologum præmiſi, vt cęteris illud notū facerem, taliter à Chriſto aſſumebatur. Diabolus tripliciter peccauit, ſcilicet ſuperbia, eo quòd ipſum benè creaui, cupiditate, qua mihi non ſolùm par, ſed & ſuperior eſſe ambiuit, & voluptate, qua tantùm Deitatis meę gloria delectabatur, vt libentèr ſi potuiſſet me occidiſſet, vt loco meo regnare potuiſſet. Et ob hoc de cælo corruens, his tribus peccatis mundum repleuit, & per ea humanum genus violauit. Propter quod ego ipſe humanitatem aſſumpſi, & in mundum veni, vt humilitate mea eius ſuperbiam adnihilarem. Paupertate mea eius cupiditatem deſtruerem, & grauiſſimam Crucis pœnam ſubij, vt eius abhominabilem concupiſcentiam exterminarem, & homini ſanguine cordis mei, & à morte mea cælum aperirem, peccatis ſuis præcluſum, ſi tamen ipſe velit quantū in ipſo eſt ad hoc operari. Sed nunc homines Regni Suetiæ; ſpecialitèr illud hominum genus, quod curiale, ſeù militare dicitur, peccauit ſicut antè Diabolus peccauit. Superbiunt enim de pulchris corporibus, quæ eis dedi. Diuitias ambiunt, quas eas dari nolui. Abominabili concupiſcentia ſic defluunt, vt ſi eis poſſibile eſſet, magis me occiderent, quàm voluptatibus ſuis carere vellent, aut iudicium meum horribile, quod eis pro peccatis ſuis imminet ſuſtinerent. Et ideò corpora illa, de quibus ſuperbiunt, occidentur gladio, lancea, & ſecuri. Membra illa ſpecioſa, de quibus gloriantur, beſtiæ, & volucres lacerabunt. Bona, quæ contrà voluntatem meam congregant, alieni diripient, & ipſi egebunt. Propter abominabiles autem voluptates ſuas Patri meo tantùm diſplicent, quòd eos admittere non dignatur ad faciei ſuæ viſionem. Et quia me, ſi poſſent libentèr occiderent, ipſi ad inferna manibus Diaboli tradentur, ab eo æterna morte occidendi. Hoc autem iudicium diù antè Regno Suetiæ ſuperduxiſſem, niſi preces amicorum meorum, qui inter eos ſunt, obſiſterent, qui me ad miſericordiam inclinant. Et ideò veniet tempus, quando eoſdem amicos meos ad me colligam, nè videant mala, quæ illi Regno ſuperducam. Verumtamen aliqui amicorum meorum tunc viuent, & videbunt cumulum meritorum ſuorum. Nunc igitur, quia Reges, & Principes, & Prælati; ex beneficijs

meis me cognoſcere nolunt, vt ad me veniant, ego pauperes, debiles, infantes, & miſerabiles perſonas cógregabo, quibus loca eorum repleam, nè in exercitu meo ob eorum abſentiám aliquis ſit defectus. Cum autem perſona, cui hęc fiebat reuelatio, ingemiſceret, & iudicium nimis durum conquęreretur, adiunxit Dominus. Quamdiù viuit homo, aditus cæleſtis regni illi apertus eſt. Si ipſi nouerint mutare vitam, ego ſententiam noui mitigare. Sed & opera, quæ ad præſens occurrũt, præſentis veritatis confirmatiua hæc ſunt. Primum, quòd vna ignara mulier hæc proponit, quæ nec fingere vult, cum ſit nobilis, & probatę vitæ, in humilitate, & viduitate viuens, & ſi vellet, neſciret nec minimum confingere, cum ſit ſimpliciſſima & manſuetiſsima. Secundum eſt, quòd Conſcriptor horum, cum ſit religioſiſsimus, & ſimpliciſſimus, nulla ratione volens manum mittere ad ſcribendum, reputãs ſe propter ignorantiam ſuam ad tantùm opus minùs idoneum, coactus fuit metu mortis à Chriſto, & ferè mortuus, donec conſenſit, & conſenſu facto, ſubitò curatus eſt non ſucceſſu temporis. Tertium eſt, quòd vnus dæmoniacus in Oſgocia, præſentibus duobus fidedignis teſtibus, ad verba oris prędicti Religioſi, quorum formam hæc mulier à Chriſto audiuit, & frater ſecundum Chriſti imperium ad Dęmonem dixit, purgatus eſt. Quartum eſt, vt alter dæmoniacus in Suetia, præſentibus tribus fidedignis teſtibus, eodem modo purgatus eſt per eumdem Religioſum. Quintum eſt, conuerſio vnius publicę meretricis per Beatæ Virginis cum Chriſto dictæ Dominæ apparentis ſubuentionem. Sextum eſt, conuerſio plurium Magnatum in Regno Suetiæ, qui tempore, & loco vna voce cordis ſui motionem in meliùs experti, niſi ingrati fuerint Chriſto, ab ipſo factá, ad verba eius ab ipſo miſſa, fatebuntur.

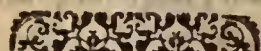
Explicit Prologus.

DE

DE REVELATIONIBVS SANCTÆ BRIGITTÆ DOCTORVM QVORVMDAM GRAVISSIMORVM *ELOGIA.*

Ex Bulla Canonizationis Sanctæ Brigittæ Bonifacij IX. Pontificis Maximi. De Reuelationibus eiusdem.

AEC generosa Vidua per gratiam sancti Spiritus promeruit multis cogitationes, & affectiones intimas, & gesta secretissima propalare, Visiones, ac Reuelationes varias videre, & audire, ac spiritu prophetico multa prædicere, quorum nonnulla effectu iam completa fuere, prout hæc, & alia in eius Reuelat. Volumine plenissimè describuntur.

Idem habet Martinus V. Pont. Max. in Confirmatione Bullæ Canonizationis eiusdem.

Ludouicus Blosius in Monili Spirituali Cap. 14. ad fin.

C*Vm adhuc viueret B. Brigitta Episcopi, Theologiq. insignes examinauerunt eius Reuelat. & post mortem ipsius, Concilium Basiliense deputauit aliquos pietate, doctrinaq. conspicuos, qui rursum illas diligentissimè discuterent, atque omnes constanter affirmauerunt eas processisse à Deo.*

Antonius Corduba Lib. X. Quæst. quæst. 44. in 4. Probat. sextæ Conclusionis. De Reuelat. Sanctæ Brigittæ.

R*Euelat. S. Brigittæ iam probatæ, ac commendatæ sunt in Constantiensi Concilio, & ab Vrbano VI. & Martino V. & tamdem ab Ecclesia modo prædicto susceptæ.*

Petrus Canisius de Reuelat. S. Brigittæ Lib. 1. de Beata Virgine Cap. 7.

N*Ec grauabor ex Brigitta quædam adscribere, quòd huic Sanctæ Viduæ multa sunt arcana diuinitùs patefacta, & maximorum hominum auctoritate, Romanæq. Ecclesiæ calculo ita probata, vt apud Catholicos quidem defensione neutiquam egeant.*

Michael Medina de eisdem Reuelat. Lib. 2. de recta in Deum fide.

Q*Væ falsa sunt, Astrologiæ sunt, quæ vera, Sanctæ Brigittæ sunt, quam prophetico spiritu claruisse Ecclesiasticæ Reipublicæ euentus, quos prædixit, apertissimè ostendunt.*

Nico-

Nicolaus Sanderus Lib. 6. Visibilis Monarchiæ num. 1046. post relatam S. Brigittæ Reuelat. de Regno Cypri Lib. 7. Cap. 19.

QVam (inquit) Reuelationem verè diuinam extitisse ex eo scimus, quòd ita res tunc futuras prædixit, vt eas euenisse nunc videmus; nam S. Brigitta multis annis priùs mortua est, quàm tota Græcorum Respublica penitùs deleretur; futura verò prædici non possunt, præterquam à Dei spiritu, qui solus futura nouit, velut is, qui & auctor est eorum, & cui iam nunc præsentia existunt.

Alphonsi Mendozæ Augustiniani in Quodlibet. quæst. 5.

REuelat. S. Brigittæ Bonifacij IX. & Martini V. & Conciliorum Constantiensis, & Basiliensis calculo approbatæ sunt, easq. omni veritate conspicuas, & sanctitate præclaras repererunt.

Martinus del Rio Societatis Iesu Theologus in Lib. Magic. Disquisit. Tom. 2. Lib. 4. Cap. 1. quæst. 3. Sect. 4.

IN Reuelat. S. Brigittæ affirmamus nihil reperiri, quòd Catholicæ fidei sinceritati palàm repugnet, vel cum ea consistere nequeat, & paulò post ibidem, Alioquin (ait) Pont. Roman. vt Eugenius III. Hildegardis, Bonifacius verò IX. Brigittæ Reuelat. Libros adhibito maturo Doctorum, & Cardinalium consilio, atque examine non permisissent ad Ecclesiæ vtilitatem in vulgus edi.

Ambrosius Catherinus Lib. 3. de Immaculata B. Virginis Conceptione.

QVis ausit Beatæ Brigittæ Reuelationes, aut esse phantasticas, aut ab Angelo Sathanæ inspiratas obijcere, quæ tamen in Constans. Concilio, etiam in Iudicio contradictionis probatæ, ac commendatæ fuerunt.

Ferdinandus Quirinus de Salazar in Lib. pro Immaculatata Virginis Conceptione Cap. 42.

HVius sanctissimæ fœminæ Reuelationes delatæ primùm sunt ad Conc. Basilien. & ab eodem commendatæ, & probatæ, iterùm Gregorij XI. & Vrbani VI. iussu recognitæ, ac demùm à Bonifacio IX. & Martino V. examini commissæ, numquam non laudatæ, & confirmatæ fuerunt.

Fr. Ioannes Baptista de Lezana Ordinis Carmelit. in Apolog. pro Immaculata Deiparæ Virginis Concept. Cap. 14.

BEatæ Brigittæ Reuelationes ita communi applausu, & Ecclesiæ calculo, & sapientum Iudicio approbatæ sunt, vt nonnisi à toruo spiritu reprobari queant, quibus in re tàm graui se opponere audacia magna est, & calculum meruit.

Ex

Ex Libro Quinto Cap. II.

CHRONICORVM ORDINIS MINORVM A MARIANO FLORENTINO DESCRIPTORVM,

Quæ manuſcripta aſſeruantur apud Fr. Lucam VVaddingum Ord. Minorum Chronographum, & modo in Vrbe Collegij Sancti Iſidori Guardianum.

Anno 1372.

TEM eodem anno Romæ apud Campum Florum à 23. die Iulij Sancta Brigitta Vidua de Suetia Regali orta proſapia, cum fuiſſet annum ſeptuageſimum ſupergreſſa, Birgero filio, & Catherina filia accerſitis, & de multis commonitis, vt ſuper omnia in Dei timore, & amore proximi; ac ſanctis perſeuerarent operibus; in Aurora eiuſdem diei iterùm apparuit ei Chriſtus conſolando eam; deniq. Viatico ſumpto, & Extrema Vnctione delibuta, cùm vſque ad flatus emiſſionem ſua memoria integra perdurаßet, dum Miſſa coram ea celebraretur, poſt adoratum Corpus Chriſti oculis eleuatis ad cælum dicens: In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum, vocanti benemeritam animam reddidit Creatori. Extemplò de tranſitu ſuo magna fit fama per Vrbem, concurrit frequens populus cum ſumma deuotione, & reuerentia ſacrum videre Corpus. Deum vnanimitèr glorificans, & collaudans ad Monaſterium S. Laurentij in Paniſperna Ordinis S. Claræ, vbi ipſe Martyr aſſatus fuit, & vbi ſe iudicauerat ſepeliri, funus in longè maiori populi frequentia defertur, & præ nimia multitudine vſque ad biduum aptè non potuit ſepeliri, quod tamen cum eximia Dei laude intrà Clauſtrum Sororum fuit humatum. Hoc Monaſterium præ cæteris Vrbis, ipſa viuens magno venerabatur affectu, ibiq. frequens ex ſua admirabili humilitate cum pauperibus peregrinis incognita ſimul ſedens eleemoſynam petijt, ac pauperibus alijs diſtribuit. Poſt menſem autem ſepulturæ eius, leuatum eſt corpus eius de terra, & inuentum eſt contra omnem humanam æſtimationem mirabilitèr iam purgatum, ſicut thus, vel mirrha redolens, quod in marmorea arca honorabilitèr in Eccleſia poſuerunt: vbi multis coruſcauit miraculis. Et anno immediatè ſequenti, ſicut ipſa viuens ordinauerat, medietas oſſium eius ab Vrbe ad Monaſterium, quod ipſa inſtituerat in Suetia, tranſlata eſt 12. menſis Iulij cum ingenti populorum multitudine, & gaudio, & miraculorum gloria. Hoc quidem Monaſterium auctoritate Vrbani V. in Vuatzſteno Lincopen. Diœceſis de ſuis facultatibus, antequam ipſa veniret Romam, conſtrui fecit, ac ſufficientem dotem aſſignauit pro 60. Monialibus ſub Clauſura viuentibus, & vigintiquinque Fratribus Ordinis Sancti Saluatoris nuncupatis. Quibus tàm Sororibus, quàm Fratribus Regulam, quam ſibi Chriſtus reuelauerat, & poſteà à Summo Pontifice Vrbano VI. approbatam obſeruandam tradidit. Pluries apparuit ei Dominus IESVS, & Beata MARIA, alijq. varij Sancti, & ei multa reuelarunt, quæ Reuelationes conſcriptæ magno Volumine comprehenduntur. In quibus habetur, quomodo Beata Virgo Maria de Conceptione ſua ſibi dixerit, quod ſine peccato originali concepta erat: Beatus Franciſcus pluries ei apparens plurima reuelauit. Etenim dum

ſemel

semel ipsa in festo Beati Francisci in sua Ecclesia Romæ in Transtyberim oraret, apparuit ei dicens; Veni in Cameram meam ad comedendum, & bibendum mecum, quod ipsa audiens, statim parauit se ad iter, vt visitaret eum in Assisio, vbi cum per quinque dies moram duxisset, proponens tunc Romam redire, intrauit Ecclesiam, vt se, & suos Sancto Francisco commendaret. Cui tunc ipse apparuit dicens: Benè veneris; Inuitaui enim te in Cameram meam, vt mecum comederes, & biberes. Scito tamen quòd hæc domus non est Camera mea, quam dixi tibi: Sed Camera mea est vera obedientia, quam ego semper tenui, ita quòd numquam substinui esse sine præceptore, Habui enim mecum continuè Presbyterum, cui in omnibus præceptis obediui, & hæc fuit Camera mea. Tu igitur similiter facias, quia sic placet Deo. Cibus autem meus, quo delectabiliter reficiebar, erat hoc; quod scilicet libentissimè traxi proximos meos à vanitatibus vitæ sæcularis, ad seruiendum Deo toto corde: Et tunc velut dulcissimos morsellos illud gaudium glutiebam. Potus autem meus erat illud gaudium, quod habui, dum aliquos per me conuersos vidi Deum diligere, totis viribus suis contemplationi vacantes, aliosq. ad benè viuendum instruere, & veram paupertatem imitari. Ecce filia, iste potus ita lætificabat animam meam, quòd omnia, quæ in mundo sunt, despiebant mihi. Intra igitur hanc Cameram meam, & hunc cibum meum comede, & hunc potum bibe mecum. Bibe ergò illum, vt cum Deo reficiaris in æternum. Hæc sanctissima Matrona in maxima afflictione sui corporis superuixit, cùm ab ineuntis ætatis principio Deo dicata fuisset, ieiunijs, & orationibus, & peregrinationibus indefessè vacauit, ad nudam carnem nodosam cordam detulit strictè ligatam, vestes hispidas circa carnem, superiùs verò multum humiles, & abiectas colore griseo portauit: Singulis Sextis Ferijs ad memoriam Passionis IESV Christi de ardenti cereo stillas flammigeras super nudam carnem suam fundere consueuit, ita quod ex ipsis vulnera remanserunt, quæ si ad alium diem veneris aliquantulum sanarentur, statim immissis vnguibus ita arabat in eis, vt corpus suum non esset sine vulnerum passione. Hæc siquidem multis fulsit miraculis.

Ibidem Cap. IV. Anno 1387.

Bonifacius Anno Secundo sui Pontific. videlicet die septima Octobris Romæ in S. Petro solemniter ascripsit in Cathalogo Sanctorum Beatam Brigittam Viduam de Nobilissima Regia stirpe Suetiæ Regum, ex Patre Birgero, & Matre Sigrida natam, & Nobilissimo Vlphoni de Vlphason Principi Nericiæ anno decimotertio suæ ætatis nata nupta, cum quo triginta nouem annis in omni sanctitate vitæ vixit, cæterum verò vitæ suæ vsque ad septuagesimum annum fuit, quæ Romæ extincta in Panisperna sepulta fuit, prout ipsa elegerat cum Sororibus Sanctæ Claræ.

ELEN-

ELENCHVS AVCTORVM,

Quorum Testimonijs tàm in Notis ad Reuelationes, quàm in Tractatu dè Visionibus, Reuelationibus, Apparitionibus, Extasi, & Raptu vsi sumus.

A.

BBAS Vespergensis.
Abdias Babyloniæ Episcopus.
Abulensis.
Academia Complutens.
Academia Neapolit.
Adelmanus Treuerensis.
Adrianus.
Albanus Cardinalis.
Albertus Bottonus.
Albertus Magnus.
Albertus Pighius.
Albumasar.
Alanus.
Alcuinus.
S. Aldemus.
Alexander de Ales.
Alexander ab Alexandro.
Algerus.
Almainus.
Alphonsus Castrensis.
Alphonsus Ciacconus.
Alphonsus Episcopus Giennensis.
Alphonsus Mendoza.
Alphonsus Paleottus Archiepiscopus Bononien.
Aluarez.
Amadeus.
Amalarius.
S. Ambrosius.
Ambrosius Catherinus.
Anastasius Sinaita.
Andreas Barbatius.
Andreas Cretensis.
Andreas Hierosolymitanus.
Angelomus.
S. Antoninus.
Antonius Fernandus.
Antonius Genebrardus.
Antonius de Yepe.
S. Anselmus.
Archidiaconus.
Arethas.
Aristoteles.
Armacanus.
Arnobius.
Artimedorus.
S. Athanasius.
S. Augustinus.
Auicenna.
Aureolus.
Azorius.

B.

BAronius Cardinalis.
Bartolus.
S. Basilius.
Beda.
Benedictus Pererius.
Bernardinus Rosignolus.
S. Bernardus.
Blasius Vega.
S. Bonauentura.
Bonifatius IX. Pontifex.
Buccolidianus Philosophus.
Burchardus.

C.

CArdinalis Caietanus.
Capreolus.
Cassiodorus.
Celsus Adurnus.
Cælestinus Papa.
Cedrenus.
Christianus Druthmarus.
Cicero.
Claudius Royletus.
Clemens Alexandrinus.
Clemens Pontifex.
Climacus.
Clithoueus.
S. Cyprianus.
S. Cyrillus Alexandrinus.
S. Cyrillus Hierosolymitanus.
Constātinus Abbas Caietanus.
Corduba.
Cornelius à Lapide.
Cornelius Iansenius.
Couarruuias.
Crethserus.
Cusanus Cardinalis.

CONCILIA.

AGathense.
Antiochenum.

***** An-

CON-

CONSALVI DVRANTI EPISCOPI FERETRANI TRACTATVS.

DE VISIONIBVS, REVELATIONIBVS, Apparitionibus, Extasi, & Raptu.

In quo illius necessitas, & vtilitas, necnon Auctoris consilium, scribendi ratio, & alia multa, quæ ad S. Brigittæ Librorum intelligentiam faciunt proponuntur.

INDEX CAPITVM TRACTATVS.

CONSALVI DVRANTI EPISCOPI FERETRANI

AD TRACTATVM DE VISIONIBVS, Reuelationibus, & Apparitionibus.

PRAEFATIO.

RODIT nunc tandem (Deo annuente) in publicum studiose, & optime Lector, cũ S. Brigittæ Cælestium Reuelationum Libris, de Diuinis Visionibus, Apparitionibus, Extasi, & Raptu Tractatus, quem in Præfatione primæ editionis polliciti fuimus, & multò labore his postremis ætatis nostræ annis hominũ memoriæ tradidimus, ac litteris consignauimus, vtinam, vt operosum, & spissum opus fuit, ità operepretium fecerim. Sanè id à nobis eo factum est consilio, tum vt, quæ sub varijs rerum simulachris, ac imaginibus abscondita, tectaq. sunt, aperiremus, tum vt illa, & Sanctorum Patrum sententijs, ac Theologorum etiam scholasticorum placitis esse consona probaremus, hinc quoque totius operis ratio quasi in limine cõstabit, & ad ea, quæ in eo scripta sunt rectè, probèq. intelligenda Lectori aditus fiet.

Necessarium sanè nobis visum est, huic nouæ sacrorum B. Brigittæ Librorum editioni de Visionibus, Reuelationibus, Apparitionibus, Raptu, & Extasi tractationem adiungere, ad discernendas Visiones diuinas à Dæmonum illusionibus, qui mille nocendi artes habent, innumeris vtuntur telis, quæ in homines iaciunt, & quibus omnis ætatis, & conditionis miseros mortales feriunt, & pluribus commentis, varijsq. superstitionibus animas curiosis, ac stultis artibus decipere, ac fallere student. Heù quàm multos fraudolentèr supplantant, & spirituales etiam homines nefario astu circumuenire contendunt. Audi S. Augustinũ eorum insidias, & dolos detegentẽ serm. 4. de Tempore. Quid prauius (inquit) quid malignius, quid nostro aduersario nequius? qui posuit in Cælo bellum, in Paradiso fraudem, odium inter primos fratres, & in omni nostro opere zizaniam seminauit: nam in comestione posuit gulam, in generatione luxuriam, in exercitatione ignauiam, in conuersatione inuidiam, in gubernatione auaritiam, in correctione iram, in prçsulatu, seù dominatione superbiam, in corde ponit cogitationes malas, in ore locutiones falsas, in membris operationes iniquas, in vigilando mouet ad praua opera, in dormiendo ad somnia turpia, lætos mouet ad dissolutionem, tristes autem ad desperationem, & vt bre-

S. August.

Dæmonum insidiæ, & tentationes.

breuitèr loquar omnia mala Mundi sua sunt prauitate commissa. Tam igitur importuno, ac periculoso bello solerti diligentia resistendum est, & cùm tàm nefario, & infatigabili hoste peruigili cura in omnibus decertandum, & tunc maximè quando sese nobis Visionibus, & Apparitionibus insinuat, in quibus discernendis magna certè, & circumspecta attentio, & attenta circumspectio exigitur, vt diligentèr quæramus, quæ à Deo ortum habent, & quæ Dæmonum illusiones, & deceptiones sunt. Meritò S. Hieronym. in 3. Caput Nahum Prophetæ monuit, hac in re peculiare studium adhibendum esse, Quoniam (inquit) in Visionibus solet esse tentatio, consueuit namq. Dæmon transfigurare se in Angelum lucis, & ideò solicitè agendum est, vt discernas Visiones. Vndè Iosue, cum Visiones videret, interrogat eum, qui apparuit: noster es, an aduersariorum? Idem docuit Sanctus Isidor. lib. 3. de sum. bono cap. 5. his verbis. Discretio sanctorum tanta esse debet, vt inter bonum, & malum præditi ratione dijudicent, nè eos Diabolus per speciem boni fallat, hæc est enim percunctatio Iosue, dicentis, noster es, an aduersariorum? consueuit namq. Dæmon teste Gregor. verè Magno lib. 4. Dialog. cap. 48. quædam interdum per aliquod tempus, quæ vera sunt suggerere, vt eum securum faciat, cum quo agit, quòd ipse sit spiritus bonus, sed aliquid posteà addit, quod ipsius est proprium persuadens errorem, aliquando autem peccatum, quocircà horum Sanctorum Patrum salubria monita, & memoriæ firmitèr retinenda sunt, & ex illis colligendum, quantùm nobis possit afferre commodum, ista diligentèr scrutari, & quantùm periculi immineat ei, qui in his examinandis negligens, ac piger est, cum enim à natura videatur hominibus insitum vehemens quoddam futura noscendi, ac prædicendi desiderium, nullum profectò hi relinquunt locum, nullam prætermittunt occasionem, qua, vt ità dicam, huic indomitæ, ac profusæ voluntati satisfaciant, quod sanè maximam consueuit Dæmoni præbere ansam, homines varijs diuinationum, & superstitionum generibus frequentèr decipiendi. Hac enim arte antè Christi Domini Seruatoris Nostri aduentum omnes ferè gentes fefellit, præcipuè tamen Ægyptios, vt testis est Tertullianus in Apologet. cap. 24. Et S. Hierony. in cap. 2. & 46. Isaiæ, qui affirmat Ægyptiorum gentem Idolatriæ, ac superstitioni ità fuisse deditam, vt Accipitres, Noctuas, Canes, Hircos, & Asinos velut diuinum numen adorauerint. Idem annotauit S. August. pluribus in locis, & præcipuè lib. 2. de Doctr. Christiana cap. 20. & de consensu Euangelistarum lib. 1. cap. 21. & de Ciuit. Dei lib. 4. cap. 8. & lib. 6. cap. 6. fusè tractat Origen. hom. 16. in Num. Qui exponens illa verba. Nō est augurium in Iacob. Est (inquit) quædam operatio Dęmonum in ministerio pręscientiæ, quæ artibus quibusdam hi, qui se Dæmonibus manciparunt, decipiuntur. Colligitur nunc per sortes, nunc per auguria, nunc per contemplationem fibrarum, quæ auspicia vocant, & huiusmodi præstigijs comprehenditur. Qua de re satis copiosè egimus Lib. 3. Reuelat. Interrog. 12. Resp. ad quæst. 4. Igitur è Sacrarum litterarum, ac Doctorum virorum celebri portu soluentes, ac vela pādentes, diuinę flatu vastum ingredimur Visionum, & Reuelationum Oceanum, atque internos Librorum synus penetrantes, magno quidem nostro labore, sed magna quoque voluptate, quæ ad Visionum, & Reuelationum essentiam, & naturam spectant ex illis eruimus, eruta illustrauimus. Nunc ergò aspirante

S. Hieron. Gregor. S. Isidorus. Gregor. Tertull. S. Hieron. Aegyptij ad Idolatriam propensi. S. August. Origen.

rante

rante Deo, Beataq. Brigitta protegente, quorum ope maximè nitimur, rem ipsam ordiamur, quam quidem eisdem fauentibus, & scribenti facilem, & legenti valdè suauem, ac frugiferam futuram speramus, & illustratam ad piorum, & studiosorum Lectorum manus libenti, ac gaudenti animo damus.

Reuelat. causæ recensentur. De causis primò, & argumentis, de symbolica rerum significatione, quæ in his Reuelationum Libris continentur sermonem nostrum instituimus, & ab efficiente causa exordium sumimus, quam Spiritum sanctum esse minimè dubitandum videtur. Instrumentalem verò Beatam Brigittam. Sanè, si quis hos B. Brigittæ Libros diligentèr percurrat, inueniet rerum eminentiam, ac dignitatem naturalem excedere captum, & facultatem, & ideò non potuisse Beatam Brigittam nisi diuinitùs edoctam, ac supernaturali lumine illustratam ea percipere, & alios de illis participes reddere: proindè Cælestium Reuelationum titulus eis meritò appositus est, vtpotè, quæ Spiritu sancto dictante, ac promouente ad nos peruenerunt, Beatæ Brigittæ ministerio, à Christo in Sponsam electæ, & tamquam canalis constitutæ, per quem aqua sapientiæ deducta est ad populorum conuersionem, & ædificationem, ac nostræ Religionis maiestatem, & conseruationem. Rem comprobemus ipsius Christi testimonio ex Cap. 46. & 47. Extrauagant. Reuelation. Qui Beatam Brigittam alloquens; Ego sum, inquit, Deus tuus, qui tecum loqui volo, noli timere, ego enim sum omnium conditor, non deceptor, non propter te solam loquor, sed propter salutem omnium Christianorum. Tu eris Sponsa mea, & canalis meus. Audies, & videbis spiritualia, & secreta cælestia, & spiritus meus remanebit tecum vsque ad mortem, quia tibi tamquam instrumento nouo ostendere volo noua, & vetera, vt superbi humilientur, & humiles glorificentur, vt mali emendentur, & boni fiant meliores. Reuelat. sãctæ Brigittæ causa finalis. Ex his Christi Domini verbis palàm est, quantopere Brigittam Christus dilexerit, cum illam in Sponsam sibi elegerit, quænam aptiora nomina inueniri vmquam poterunt, quàm Sponsus, & Sponsa? quibus amoris ingens ardor exprimitur, nam si amare competit Sponsis, iurè Sponsæ nomine Brigitta dignata est, quippèquæ Sponsum suum Iesum vnicè amauerit: & si Sponsi, & Sponsæ vna voluntas, & vnus spiritus est, quid mirùm, si Sponsus eius Christus fuerit illi pollicitus, spiritum suum vsque ad mortem cum ea permansurum: & si omnia inter Sponsos communia sunt, non immeritò illi sua secreta, & arcana propalauit. Non sunt inuenta dulciora nomina, inquit Sanctus Bernardus sermon. 7. in Cantic. S. Bernard. quibus verbi, animæq. dulces ad inuicem exprimerentur affectus, quemadmodum Sponsus, & Sponsa quippèquibus omnia communia sunt, nil proprium, nil à se diuisum habentibus, vna vtriusque hæreditas, vna domus, vna mensa, vnus torus, vna caro.

Ex his, quis non videat, quantùm hæc sanctissima mulier suo Sponso chara fuerit, hæc nimirùm, quæ ieiunijs, vigilijsq. corpus macerauit, orationi vacauit, castitatem seruauit, mundi illecebras, & fastum contempsit, quocircà in earum Viduarum numerum meritò referenda est, de quibus Doctor gentium Paulus 1. ad Timot. 5. S. Paul. 1. ad Timot. 5. scriptum reliquit Viduas honora, quæ veræ viduę sunt. Brigitta namque nostra in bonis operibus testimonium habuit, filios educauit, hospitio recipit, sanctorum pedes lauit, tribulationem patientibus

subministrauit, omne opus bonum subsecuta est.

Præter causam efficientem, & instrumentalem ex citatis verbis B. Brigittæ palàm colligimus etiam finalem, ob quam huiusmodi Reuelationes traditæ sunt. Quæ ad quattuor capita reuocanda est. Nimirùm ad superbos compescendos, humiles exaltandos, peccatores ad bonam frugem reuocandos, bonos ad maiorem profectum excitandos. Primarium autem horum Librorum Argumentum in eò positũ est, quod in illis altissima nostræ fidei mysteria Populis proponuntur, & explicantur, nam Lib. primo de Trinitatis, Incarnationis, ac humani generis Redemptionis mysterio agitur. In reliquis verò de officio, & munere Prælatorum, de vita, & honestatę Clericorum, de sæcularium Principum regimine, & modo, quo erga suos subditos se rectè gerere debeant, de vita militari, de cura parentum erga filios, & de filiorum obsequio erga parentes, de pœnis Purgatorij, & Inferni, de qualitate, & conditione ministrorum, & familiarium Principum; & postremò de laudibus Beatissimæ Virginis, de qua in fine extat celebris ille Sermo de Virginis excellentia inscriptus.

Lib. S. Brigittæ Argumentum.

Et quoniam hæc ferè omnia sub diuersis rerum similitudinibus, formis, & imaginibus describuntur, ideò de symbolica eorum significatione aliqua breuitèr Lectori in præsentia tradenda sunt, quibus ad eorum intelligentiam ille faciliùs peruenire queat.

Symbolica significatio vnde desumenda.

Symbolorum autem perfectio desumenda est ab accommodata proportione, quæ à symbolo in ordine ad rem per illud significatam quærenda est. Proindè non erit ab re, si ea symbola, seù, quæ ab eis emanant ænigmata, comparationes quasdam pulchras, & venustas appellet Lector, quibus sibi viam paret, ad ea intelligenda, quæ sub illis similitudinibus latent; sed hæc acriori indagine scrutetur necesse est, ac ad concinnam, aptamq. vnius rei ad alteram allusionem vehementèr intendat, vt symbolum cum veritate, cui applicatur cohærere animaduertat. Vsitatus est sacrarum litterarum mos sub huiusmodi symbolis, quasi velis quibusdam diuina secreta, & altissima mysteria abscondere. Neque enim fas erat (sunt verba Sancti Dionysij de Cęlest. Hierarch. cap. 1.) infirmitati nostræ lucere radium illum diuinum, nisi sacrorum varietate velaminum, quibus ad superiora ferremur opertum, & his, quę nobis familiaria sunt, prouidentia paterna mortalium sese accõmodante vestitum. Veteris, & Noui Testamenti hiscè figuris plenæ sacræ paginæ sunt. Quod illis verbis Doctor gentiũ Paulus 1. Cor. 10. indicare voluit. Omnia in figura contingebant illis. Ipsa quoque Christi Seruatoris Nostri miracula abscondita, mysteriorum multorum præseferunt significationem, vt mirum non sit, si Tractatu 14. in Ioan. affirmauerit S. August. Christi miracula, si rectè intelligantur, linguam suam habere, sed audiamus Origenem, qui rem hanc non minùs doctè, quàm acutè exponit Hom. 3. in Cant. Cum plures (inquit) sint v.g. in grano synapis virtutes, quæ rerum cælestium imagines tenent, vltimus, & extremus eius vsus est, qui habetur apud homines in corporali ministerio, & ità etiam in reliquis, vel seminibus, vel virgultis, vel radicibus, vel animantibus intelligi potest, vt vsum quidem, & ministerium hominibus præbeant, habeant autem incorporalium rerum imagines, quibus doceri anima possit, & instrui ad contemplanda ea, quæ sunt inuisibilia, & cælestia. Etenim in sacris litteris multa in sensu mystico, in parabolis, ac sub varijs similitudinibus conscripta inue-

S. Dionys. 1. Cor. 10. S. August. Origen.

inuenimus, & ea præcipuè, quæ Moyses, quæ Dauid, quæuè reliqui Prophetæ diuino afflati spiritu litteris consignarunt.

Similitudinum præstantia, & effectus.

Atque hinc tot præclaræ inueniuntur in illis specierum varietates, tot iucundæ, & gratiosæ rerum visibiliũ similitudines, tot præstantes, & accõmodatæ comparationes, quæ nostrum intellectum mirum in modum illustrantes, illum eleuant ad diuinorum mysteriorũ contemplationem, quæuè ad reconditorum secretorum intelligentiam nos adiuuant. Figuræ namq. illæ, ac similitudines in imaginatione collocatæ, veluti speculum quoddam, & liber sunt, in quo intellectus, & animæ pars superior diuina luce illustrata, ea intuetur, & quodammodo legit, quæ illi Deus sua benigna dispensatione manifestare vult; & hæ aliquando coniunctæ sunt cum ingenti quadam suauitate, ac mira spiritus iucunditate, aliquando verò cum lacrymis, modò cum iubilis, & exultatione, interdum etiam cum locutione, sed raro; quoniam plerumq. id contingit nihil dicendo, sed tantummodò aspiciendo. Harum figurarum, & similitudinum exempla plura in his Cælestium Reuelation. Libris inueniuntur. Qua in re diuina sanè bonitas, ac benignitas elucet, cum Deus ipse sic nostræ infirmitati consulit Exod. namq. 24. & 34. legimus Moysen, vt Deum contemplaretur, ascendisse in montem, at verò etiam Deũ ad Moysen descendisse, vt indè colligeremus, quòd in contemplatione homo suprà se ascendit, vt Deo vniatur, & ideò opus est, vt quemadmodũ fecit Elias 3. Reg. cap. 19. suum vultum pallio operiat, vt tantæ maiestatis ea, qua decet reuerentia præsentiam veneretur, eiq. sese subijciat, non curiosè scrutando, sed imbecillitatem, ac infirmitatem propriam agnoscendo.

Exod. 24. & 34.

3. Reg. c. 19.

Diuina mysteria quare sub parabolis proposita.

Quare autem diuina mysteria plerumq. sub his parabolis, ac ænigmatibus proponantur, & sic Deus interdũ loqui voluerit, vt Matth. 13. scribitur Locutus est Iesus in parabolis ad turbas, & sine parabolis non loquebatur eis, & Psal. 77. Aperiam in parabolis os meum, id factum esse credimus, vt sacra de Deo, ac diuinis mysterijs scripta, ab alijs scriptis discernerentur, ac etiam, nè illa diuinorum secretorum præstantia, & dignitas passim omnibus pateret, & sanctum canibus, & margaritæ porcis darentur, vtque etiam illa firmiùs legentiũ, & audientium mentibus inhærerent, & ad eorũ studium homines magis allicerentur, dùm latentes sub illis similitudinibus sensus quærere cogerentur. Excitant namq. mirum in modum studium ad diligentèr perquirendas earum significationes, & inquirendi auditorũ diligentiam prouocant, vt S. Chrysost. hom. 46. ad Populum monuit, cum enim ea audiunt, quę nõ intelligunt, habere magnarũ rerum significationẽ animaduertunt, quæ vt discernantur, semper finis parabolæ attendendus est, & ad eum singulæ partes parabolę examinandæ, quæ ad eum finem aliquid habent significationis, vt notauit Ioan. Maldonat. in cap. 14. S. Marci nu. 27. dicitur autem parabola similitudo, seu rerum dissimilium comparatio. Abundant sacræ litteræ parabolis, symbolis, & ænigmatibus, idq. factum esse credimus, quoniam hoc exigit Spiritus sancti maiestas, à quo dictatæ sũt, nè eius oracula quasi patula, & omnibus perspicua floccifiant, sed veluti secreta, sapientia plena cunctis sui venerationem, æquè ac studium excitent. Quocircà Ægyptij sua dogmata symbolis, & ænigmatibus plerumq. inuoluta tradidere, atque hinc Orig. hom. 7. in Exod. Manna similitudinem habere eloquiorum cælestium docuit, quippè

Matth. 13.

Psalm. 77.

S. Chrysost.

Maldonat.

Parabola quid.

Origen.

quod, etsi minutum erat, & veluti in grana exigua distributum, ac rotundū, admirabile tamen erat suauitate, ac vigore refertum, & Clemens Alexandr. lib. 5. Stromatum refert, non Ægyptios tantùm, & Græcos, sed & Barbaros hiscè symbolis fuisse vsos, vt meritò August. serm. 11. de verbis Domini secundùm Matth. dixerit, Scripturam sacram, quandocumq. aperta est, famem pascere, cum verò obscura, famem leuare, & lib. 2. de Doctr. Christiana cap. 6. affirmat, in sacris litteris inuenisse quædam obscura, & ità diuinitùs fuisse prouisum scribit ad edomandam labore superbiā, & intellectum à fastidio reuocandum, cum facilè inuestigata vilescere aliquādo consueuerint.

Clem. Alex. — S. August. — Card. Hosius

Atque hinc Card. Hosius lib. 3. de auctoritate sacræ Script. paulòpost initiū confutans Brentium Hæreticum, qui Scripturam sacram non obscuram, sed perspicuam, non tenebris, non parabolis, non similitudinibus refertam esse asserebat, Quid (inquit) quòd data opera Deus vaticinia de Christo non quibuslibet esse perspicua voluit? Quemadmodùm etiam in terris prædicari noluit antè mortem, quod esset Messias, quod sic expediebat ad peragendum humanæ salutis negotium: cæterùm vbi iam Apostoli nunciarunt, ea esse peracta, quæ Prophetæ prædixerant, tùm & lex collata cum factis erat dilucidior, factumq. est, vt lex adstrueret fidem Euāgelio, & Euangelium illustraret legis ænigmata, & hoc sensit Petrus, qui propheticū sermonem similem facit lampadi lucenti in caliginoso loco, cuius prophetici sermonis, quin pleraq. dilucida sint, quis est, qui eat inficias? Sed quòd omnibus ex æquo clara sint omnia, & perspicua, hoc nè tu quidem Brenti affirmare audes, qui dum Scripturæ locos obscuriores per alios magis apertos explicari vis, an non apertè esse quædam in Scripturis difficilia, & obscura conficeris? Hactenùs Card. Hosius. Quid autem parabolæ, quid ænigmata significent, vide sacrarum Litterarum interpretes in locum citatum Matth. & in specie Ioan. Maldonatum ibidem, qui parabolas, similitudines, ænigmata sermonem esse dicit, qui aliud sonat, aliud significat, obscuris rerum similitudinibus inuolutum.

Petrus Apostol. 2. Can. cap. 1. Sermo propheticus lāpadi lucenti similis. — Parabola, & ænigma quid.

Quoniam autem vt ex sacris litteris, & Sanctorū Patrū doctrinis habemus, Deum præsentem crebrò se per corporeas imagines, ac similitudines exhibuisse visibilem, libuit breuitèr hìc aliqua hac de re antè Lectorum oculos ponere, vtpotè quæ ad argumentum præsentis Tractatus spectare dignoscimus, de quibus etiam latè, fuseq. in specie Cap. 4. scripsimus: Sed animaduertendum, Nos non agere hìc de speciali, ac sublimi illo modo præsentiæ Dei, quo illum sine vlla imagine, vt re verè est, nobis præsentem facimus, vel per fidei virtutem, vel per intellectum lumine supernaturali eleuatum ad specialem effectum, quo illum præsentem, & omnia replentem, & continentem intuemur, qui modus nec imaginatione, neque sensus alicuius functioni innititur: nam neque imaginatio, neque sensus se hìc immiscet, sed sola intelligentia absque figura, & modo corporeo diuinā sibi substantiam esse præsentem intelligit, & certissimè propè se stantem percipit, prout ille, qui orat, ad eum discursum, & affectum erigit, quàm orationem collat. 10. Cassianus purissimam vocat, sed agimus de modo præsentiæ Dei, quem nobis obijcimus, corpus excludendo, quia non Dei Filium incarnatū, sed eius diuinam personam Patrem etiam, & Spiritū sanctū vbiq. per essentiam, præsentiā, & potentiam existentes nobis astantes cogitamus, ità tamen vt sub alicuius corporalis imaginis, vel hominis cuiusdam magnæ auctoritatis, vel agni, vel columbæ, vel luminis, vel ignis,

Cassianus. — Deus quibus modis se præsentem exhibet.

ignis, vel fontis, illum nobis esse præsentem arbitremur, neq. propterea hac in re vlla deceptio, aut error vllus intercedit, quoniam Deum non hæc esse affirmamus, sed ad eius agnoscendas perfectiones per has similitudines, & imagines manuducimur, quò circà mirum non est, si sacræ litteræ Deum varijs, diuersisq. nominibus appellent, vt notauit Orig. super Matth. hom. 10. 18. & 19. quod etiam animaduerterũt S. Hieron. super Matth. 21. & Hilar. can. 27. super Matth. & per hominem, quem Deus in Paradiso posuit, vt operaretur, & custodiret illum, Christum significasse tradidit S. August. de Genes. contrà Manichæos 24. & super Psal. 68. Quoniam Deus Pater illum in Ecclesia posuit tamquam caput, vt custodiret eam, ac operaretur in illa: & Columbam, quæ ramum oliuæ portauit Genes. 8. Christi Domini symbolum extitisse, quippè qui mundo pacem attulit: & Spiritum sanctum etiam designasse, qui in spirituali doctrina pacem portauit; censuerunt Beda super caput 18. Genes. & Rupertus super Cant. 4. Hilar. in Psal. 54. Basil. hom. 1. super Psal. 18. Rursus aqua, sicùt indicat Glos. ordinaria Exod. 7. quatenùs est principiũ quodammodo rerũ saltem materiale, designat Deũ, à quo omnia, per quem omnia, in quo omnia, ac etiã diuinam sapientiam in carne humana, qua Christus peccata nostra lauit: fontem insuper tres puteos habentem Num. 21. Diuinam essentiam in tribus personis incomprehensibilem designãtem, quæ tamen, vt fons vnus manifestatur, quia in diuinis tres personæ sũt, & vnus Deus, insinuarunt Orig. super Num. hom. 12. S. Ambros. de Spiritu sancto 19. & Deus est fons, & lux. Psal. 35. Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen, & Spiritus sanctus ille fons est, qui egreditur de Paradiso, à quo diuersa dona, ceù riuuli egrediuntur: ignis etiam in sacris litteris aliquando Deum significat, quia ipse ignis consumens est, aliquando etiã Christum Dominum, aliquando Spiritũ sanctum, quoniam, cum ignis vim habeat illuminandi, calefaciendi, & comburendi, ab illo sanè hi effectus emanant, nam Christus, vt est sapientia Patris illuminat nos, & instruit de his, quæ ad rectè, probèq. vitam nostram instituendam faciunt, & ad consequendam cælestem patriam necessaria sunt, docet: calefacit, quia tepidos, ac segnes, vt feruentiùs per viam salutis incedant, inducit: comburit, & siccat, quia ipse est, qui tollit peccata mundi. Liquet ergò ex his, non esse absonum, si Deus nobis se insinuet plerumq. sub his rebus, quæ huiusmodi nominibus significantur, non quia ipse talis sit, sed quia sub his alijsq. pluribus imaginibus detegatur.

Origen. *S. Hierony.* *S. Hilar.* *S. August.* *Genes. 8.* *Beda.* *Rupertus.* *Hilar.* *Basil.* *Glos. ord.* *Num. 21.* *Origen.* *S. Ambros.* *Psal. 35.*

Hæc breuitèr de symbolis, ac similitudinibus scribenda duximus, & Lectorem participem eorum fieri existimauimus, quandoquidem omnia ferè, quę in his B. Brigittę Reuelat. Libris scribũtur, sub varijs rerum similitudinibus, ac formis tradita esse inuenimus. Ex quibus exempla duo tantummodò in præsentia afferenda esse duximus, & Primò ex Cap. 5. Libri primi, in quo sub similitudine cuiusdã nobilis castri Ecclesia militans designatur. Quod castrũ ingressus est Iesus per carnis assumptionem, & factus homo pro nobis passibilis, fundauit Ecclesiã per sui sanguinis effusionem, quã teste Paulo Apost. Eph. 5. tantopere dilexit, vt semetipsum pro ea tradiderit. Huius castri fundamentũ posuit fidem, ac ad illius custodiã Angelos, Doctores, Martyres, & Confessores constituit, eius regiminis, & administrationis munus Vicario illius, & Petri successori commisit. Et Cap. 7. eiusdem Libri cõcinna, & apta similitudine à vestibus desumpta describũtur virtutes, pio, ac religioso viro necessariæ, per subuculã namq. quæ genus est vestis ex lino confectæ,

Ecclesia militans sub similitudine Castri designatur. *S. Paul. ad Ephes. 5.*

& qua

INDEX CAPITVM TRACTATVS.

PRAEFATIO.

CON-

CONSALVI DVRANTI EPISCOPI FERETRANI

AD TRACTATVM DE VISIONIBVS, Reuelationibus, & Apparitionibus.

PRAEFATIO.

RODIT nunc tandem (Deo annuente) in publicum studiose, & optime Lector, cũ S. Brigittæ Cælestium Reuelationum Libris, de Diuinis Visionibus, Apparitionibus, Extasi, & Raptu Tractatus, quem in Præfatione primæ editionis polliciti fuimus, & multò labore his postremis ætatis nostræ annis hominũ memoriæ tradidimus, ac litteris consignauimus, vtinam, vt operosum, & spissum opus fuit, ità operepretium fecerim. Sanè id à nobis eo factum est consilio, tum vt, quæ sub varijs rerum simulachris, ac imaginibus abscondita, tectaq. sunt, aperiremus, tum vt illa, & Sanctorum Patrum sententijs, ac Theologorum etiam scholasticorum placitis esse consona probaremus, hinc quoque totius operis ratio quasi in limine cõstabit, & ad ea, quæ in eo scripta sunt rectè, probèq. intelligenda Lectori aditus fiet.

Necessarium sanè nobis visum est, huic nouæ sacrorum B. Brigittæ Librorum editioni de Visionibus, Reuelationibus, Apparitionibus, Raptu, & Extasi tractationem adiungere, ad discernendas Visiones diuinas à Dæmonum illusionibus, qui mille nocendi artes habent, innumeris vtuntur telis, quæ in homines iaciunt, & quibus omnis ætatis, & conditionis miseros mortales feriunt; & pluribus commentis, varijsq. superstitionibus animas curiosis, ac stultis artibus decipere, ac fallere student. Heù quàm multos fraudolentèr supplantant, & spirituales etiam homines nefario astu circumuenire contendunt. Audi S. Augustinũ eorum insidias, & dolos detegentẽ serm. 4. de Tempore. Quid prauius (inquit) quid malignius, quid nostro aduersario nequius? qui posuit in Cælo bellum, in Paradiso fraudem, odium inter primos fratres, & in omni nostro opere zizaniam seminauit: nam in comestione posuit gulam, in generatione luxuriam, in exercitatione ignauiam, in conuersatione inuidiam, in gubernatione auaritiam, in correctione iram, in prĕsulatu, seù dominatione superbiam, in corde ponit cogitationes malas, in ore locutiones fallás, in membris operationes iniquas, in vigilando mouet ad praua opera, in dormiendo ad somnia turpia, lætos mouet ad dissolutionem, tristes autem ad desperationem, & vt bre-

S. August.

Dæmonum insidiæ, & tentationes.

rante Deo, Beataq. Brigitta protegente, quorum ope maximè nitimur, rem ipsam ordiamur, quam quidem eisdem fauentibus, & scribenti facilem, & legenti valdè suauem, ac frugiferam futuram speramus, & illustratam ad piorum, & studiosorum Lectorum manus libenti, ac gaudenti animo damus.

Reuelat. causæ recensentur.

De causis primò, & argumentis, de symbolica rerum significatione, quæ in his Reuelationum Libris continentur sermonem nostrum instituimus, & ab efficiente causa exordium sumimus, quam Spiritum sanctum esse minimè dubitandum videtur. Instrumentalem verò Beatam Brigittam. Sanè, si quis hos B. Brigittæ Libros diligentèr percurrat, inueniet rerum eminentiam, ac dignitatem naturalem excedere captum, & facultatem, & ideò non potuisse Beatam Brigittam nisi diuinitùs edoctam, ac supernaturali lumine illustratam ea percipere, & alios de illis participes reddere: proindè Cælestium Reuelationum titulus eis meritò appositus est, vtpotè, quæ Spiritu sancto dictante, ac promouente ad nos peruenerunt, Beatæ Brigittæ ministerio, à Christo in Sponsam electæ, & tamquam canalis constitutæ, per quem aqua sapientiæ deducta est ad populorum conuersionem, & ædificationem, ac nostræ Religionis maiestatem, & conseruationem. Rem comprobemus ipsius Christi testimonio ex Cap. 46. & 47. Extrauagant. Reuelation. Qui Beatam Brigittam alloquens; Ego sum, inquit, Deus tuus, qui tecum loqui volo, noli timere, ego enim sum omnium conditor, non deceptor, non propter te solam loquor, sed propter salutem omnium Christianorum. Tu eris Sponsa mea, & canalis meus. Audies, & videbis spiritualia, & secreta cælestia, & spiritus meus remanebit tecum vsque ad mortem, quia tibi tamquam instrumento nouo ostendere volo noua, & vetera, vt superbi humilientur, & humiles glorificentur, vt mali emendentur, & boni fiant meliores. Ex his Christi Domini verbis palàm est, quantopere Brigittam Christus dilexerit, cum illam in Sponsam sibi elegerit, quænam aptiora nomina inueniri vmquam poterunt, quàm Sponsus, & Sponsa? quibus amoris ingens ardor exprimitur, nam si amare competit Sponsis, iurè Sponsæ nomine Brigitta dignata est, quippèquæ Sponsum suum Iesum vnicè amauerit: & si Sponsi, & Sponsæ vna voluntas, & vnus spiritus est, quid mirùm, si Sponsus eius Christus fuerit illi pollicitus, spiritum suum vsque ad mortem cum ea permansurum: & si omnia inter Sponsos communia sunt, non immeritò illi sua secreta, & arcana propalauit. Non sunt inuenta dulciora nomina, inquit Sanctus Bernardus sermon. 7. in Cantic. quibus verbi, animæq. dulces ad inuicem exprimerentur affectus, quemadmodum Sponsus, & Sponsa quippèquibus omnia communia sunt, nil proprium, nil à se diuisum habentibus, vna vtriusque hæreditas, vna domus, vna mensa, vnus torus, vna caro.

Reuelat. sãctæ Brigittæ causa finalis.

S. Bernard.

Ex his, quis non videat, quantùm hæc sanctissima mulier suo Sponso chara fuerit, hæc nimirùm, quæ ieiunijs, vigilijsq. corpus macerauit, orationi vacauit, castitatem seruauit, mundi illecebras, & fastum contempsit, quocircà in earum Viduarum numerum meritò referenda est, de quibus Doctor gentium Paulus 1. ad Timot. 5. scriptum reliquit Viduas honora, quæ veræ viduę sunt. Brigitta namque nostra in bonis operibus testimonium habuit, filios educauit, hospitio recipit, sanctorum pedes lauit, tribulationem patientibus sub-

S. Paul. 1. ad Timot. 5.

subministrauit; omne opus bonum subsecuta est.

Præter causam efficientem, & instrumentalem ex citatis verbis B. Brigittæ palàm colligimus etiam finalem, ob quam huiusmodi Reuelationes traditæ sunt. Quæ ad quattuor capita reuocanda est. Nimirùm ad superbos compescendos, humiles exaltandos, peccatores ad bonam frugem reuocandos, bonos ad maiorem profectum excitandos. Primarium autem horum Librorum Argumentum in eò positũ est, quod in illis altissima nostræ fidei mysteria Populis proponuntur, & explicantur, nam Lib. primo de Trinitatis, Incarnationis, ac humani generis Redemptionis mysterio agitur. In reliquis verò de officio, & munere Prælatorum, de vita, & honestatę Clericorum, de sæcularium Principum regimine, & modo, quo erga suos subditos se rectè gerere debeant, de vita militari, de cura parentum erga filios, & de filiorum obsequio erga parentes, de pœnis Purgatorij, & Inferni, de qualitate, & conditione ministrorum, & familiarium Principum; & postremò de laudibus Beatissimæ Virginis, de qua in fine extat celebris ille Sermo de Virginis excellentia inscriptus.

Lib. S. Brigittæ Argumentum.

Et quoniam hæc ferè omnia sub diuersis rerum similitudinibus, formis, & imaginibus describuntur, ideò de symbolica eorum significatione aliqua breuitèr Lectori in præsentia tradenda sunt, quibus ad eorum intelligentiam ille faciliùs peruenire queat.

Symbolica significatio vnde desumenda.

Symbolorum autem perfectio desumenda est ab accommodata proportione, quæ à symbolo in ordine ad rem per illud significatam quærenda est. Proindè non erit ab re, si ea symbola, seù, quæ ab eis emanant ænigmata, comparationesę quasdam pulchras, & venustas appellet Lector, quibus sibi viam paret, ad ea intelligenda, quæ sub illis similitudinibus latent; sed hæc acriori indagine scrutetur necesse est, ac ad concinnam, aptamq. vnius rei ad alteram allusionem vehementèr intendat, vt symbolum cum veritate, cui applicatur cohærere animaduertat. Visitatus est sacrarum litterarum mos sub huiusmodi symbolis, quasi velis quibusdam diuina secreta, & altissima mysteria abscondere. Neque enim fas erat (sunt verba Sancti Dionysij de Cęlest. Hierarch. cap. 1.) infirmitati nostræ lucere radium illum diuinum, nisi sacrorum varietate velaminum, quibus ad superiora ferremur opertum, & his, quę nobis familiaria sunt, prouidentia paterna mortalium sese accõmodante vestitum. Veteris, & Noui Testamenti hisceè figuris plenæ sacræ paginæ sunt. Quod illis verbis Doctor gentiũ Paulus 1. Cor. 10. indicare voluit. Omnia in figura contingebant illis. Ipsa quoque Christi Seruatoris Nostri miracula abscondita, mysteriorum multorum præseferunt significationem, vt mirum non sit, si Tractatu 14. in Ioan. affirmauerit S. August. Christi miracula, si rectè intelligantur, linguam suam habere, sed audiamus Origenem, qui rem hanc non minùs doctè, quàm acutè exponit Hom. 3. in Cant. Cum plures (inquit) sint v.g. in grano synapis virtutes, quæ rerum cælestium imagines tenent, vltimus, & extremus eius vsus est, qui habetur apud homines in corporali ministerio, & ità etiam in reliquis, vel seminibus, vel virgultis, vel radicibus, vel animantibus intelligi potest, vt vsum quidem, & ministerium hominibus præbeant, habeant autem incorporalium rerum imagines, quibus doceri anima possit, & instrui ad contemplanda ea, quæ sunt inuisibilia, & cælestia. Etenim in sacris litteris multa in sensu mystico, in parabolis, ac sub varijs similitudinibus conscripta inue-

S. Dionys. 1. Cor. 10. S. August. Origen.

inuenimus, & ea praecipuè, quae Moyses, quae Dauid, quaeuè reliqui Prophetae diuinò afflati spiritu litteris consignarunt.

Similitudinum praestantia, & effectus.

Atque hinc tot praeclarae inueniuntur in illis specierum varietates, tot iucundae, & gratiosae rerum visibiliũ similitudines, tot praestantes, & accõmodatae comparationes, quae nostrum intellectum mirum in modum illustrantes, illum eleuant ad diuinorum mysteriorũ contemplationem, quaeuè ad reconditorum secretorum intelligentiam nos adiuuant. Figurae namq. illae, ac similitudines in imaginatione collocatae, veluti speculum quoddam, & liber sunt, in quo intellectus, & animae pars superior diuina luce illustrata, ea intuetur, & quodammodo legit, quae illi Deus sua benigna dispensatione manifestare vult; & hae aliquando coniunctae sunt cum ingenti quadam suauitate, ac mira spiritus iucunditate, aliquando verò cum lacrymis, modò cum iubilis, & exultatione, interdum etiam cum locutione, sed raró; quoniam plerumq. id contingit nihil dicendo, sed tantummodò aspiciendo. Harum figurarum, & similitudinum exempla plura in his Caelestium Reuelation. Libris inueniuntur. Quam in re diuina sanè bonitas, ac benignitas elucet, cum Deus ipse sic nostrae infirmitati consulit Exod. namq. 24. & 34. legimus Moysen, vt Deum contemplaretur, ascendisse in montem, at verò etiam Deũ ad Moysen descendisse, vt indè colligeremus, quòd in contemplatione homo suprà se ascendit, vt Deo vniatur, & ideò opus est, vt quemadmodũ fecit Elias 3. Reg. cap. 19. suum vultum pallio operiat, vt tantae maiestatis ea, qua decet reuerentia praesentiam veneretur, eiq; sese subijciat, non curiosè scrutando, sed imbecillitatem, ac infirmitatem propriam agnoscendo.

Exod. 24. & 34.

3. Reg. c. 19.

Quare autem diuina mysteria plerumq. sub his parabolis, ac aenigmatibus proponantur, & sic Deus interdũ loqui voluerit, vt Matth. 13. scribitur Locutus est Iesus in parabolis ad turbas; & sine parabolis non loquebatur eis, & Psal. 77. Aperiam in parabolis os meum, id factum esse credimus, vt sacra de Deo, ac diuinis mysterijs scripta, ab alijs scriptis discernerentur, ac etiam, nè illa diuinorum secretorum praestantia, & dignitas passim omnibus pateret, & sanctum canibus, & margaritae porcis darentur, vtque etiam illa firmiùs legentiũ, & audientium mentibus inhaererent, & ad eorũ studium homines magis allicerentur, dùm latentes sub illis similitudinibus sensus quaerere cogerentur. Excitant namq. mirum in modum studium ad diligentèr perquirendas earum significationes, & inquirendi auditorũ diligentiam prouocant, vt S. Chrysost. hom. 46. ad Populum monuit, cum enim ea audiunt, quę nõ intelligunt, habere magnarũ rerum significationẽ animaduertunt, quae vt discernantur, semper finis parabolae attendendus est, & ad eum singulae partes parabolę examinandae, quae ad eum finem aliquid habent significationis, vt notauit Ioan. Maldonat. in cap. 14. S. Marci nu. 27. dicitur autem parabola similitudo, seù rerum dissimilium comparatio. Abundant sacrae litterae parabolis, symbolis, & aenigmatibus, idq. factum esse credimus, quoniam hoc exigit Spiritus sancti maiestas, à quo dictatae sũt, nè eius oracula quasi patula, & omnibus perspicua floccifiant, sed veluti secreta, sapientia plena cunctis sui venerationem, aequè ac studium excitent. Quocircà Ægyptij sua dogmata symbolis, & aenigmatibus plerumq. inuoluta tradidere, atque hinc Orig. hom. 7. in Exod. Manna similitudinem habere eloquiorum caelestium docuit, quippè

Diuina mysteria quare sub parabolis proposita.

Matth. 13.

Psalm. 77.

S. Chrysost.

Maldonat.

Parabola quid.

Origen.

quod, etsi minutum erat, & veluti in grana exigua distributum, ac rotundũ, admirabile tamen erat suauitate, ac vigore refertum, & Clemens Alexandr. lib. 5. Stromatum refert, non Ægyptios tantùm, & Græcos, sed & Barbaros hisce symbolis fuisse vsos, vt meritò August. serm. 11. de verbis Domini secundùm Matth. dixerit, Scripturam sacram, quandocumq. aperta est, famem pascere, cum verò obscura, famem leuare, & lib. 2. de Doctr. Christiana cap. 6. affirmat, in sacris litteris inuenisse quædam obscura, & ità diuinitùs fuisse prouisum scribit ad edomandam labore superbiã, & intellectum à fastidio reuocandum, cum facilè inuestigata vilescere aliquãdo consueuerint.

Clem. Alex. *S. August.*

Atque hinc Card. Hosius lib. 3. de auctoritate sacræ Script. paulòpost initiũ confutans Brentium Hæreticum, qui Scripturam sacram non obscuram, sed perspicuam, non tenebris, non parabolis, non similitudinibus refertam esse asserebat, Quid (inquit) quòd data opera Deus vaticinia de Christo non quibuslibet esse perspicua voluit? Quemadmodùm etiam in terris prædicari noluit antè mortem, quod esset Messias, quod sic expediebat ad peragendum humanæ salutis negotium: cæterùm vbi iam Apostoli nunciarunt, ea esse peracta; quæ Prophetæ prædixerant, tùm & lex collata cum factis erat dilucidior, factumq. est, vt lex adstrueret fidem Euãgelio, & Euangelium illustraret legis ænigmata, & hoc sensit Petrus; qui propheticũ sermonem similem facit lampadi lucenti in caliginoso loco, cuius prophetici sermonis, quin pleraq. dilucida sint, quis est, qui eat inficias? Sed quòd omnibus ex æquo clara sint omnia, & perspicua, hoc nè tu quidem Brenti affirmare audes, qui dum Scripturæ locos obscuriores per alios magis apertos explicari vis, an non apertè esse quædam in Scripturis difficilia, & obscura confiteris? Hactenùs Card. Hosius. Quid autem parabolæ, quid ænigmata significent, vide sacrarum Litterarum interpretes in locum citatum Matth. & in specie Ioan. Maldonatum ibidem, qui parabolas, similitudines, ænigmata sermonem esse dicit, qui aliud sonat, aliud significat, obscuris rerum similitudinibus inuolutum.

Card. Hosius *Petrus Apostol. 2. Can. cap. 1.* *Sermo propheticus lãpadi lucenti similis.* *Parabola, & ænigma quid.*

Quoniam autem vt ex sacris litteris, & Sanctorũ Patrũ doctrinis habemus, Deum præsentem crebrò se per corporeas imagines, ac similitudines exhibuisse visibilem, libuit breuitèr hìc aliqua hac de re antè Lectorum oculos ponere, vtpotè quæ ad argumentum præsentis Tractatus spectare dignoscimus, de quibus etiam latè, fuseq. in specie Cap. 4. scripsimus: Sed animaduertendum, Nos non agere hìc de speciali, ac sublimi illo modo præsentiæ Dei, quo illum sine vlla imagine, vt re verè est, nobis præsentem facimus, vel per fidei virtutem, vel per intellectum lumine supernaturali eleuatum ad specialem effectum, quo illum præsentem, & omnia replentem, & continentem intuemur, qui modus nec imaginatione, neque sensus alicuius functioni innititur: nam neque imaginatio, neque sensus se hìc immiscet, sed sola intelligentia absque figura, & modo corporeo diuinã sibi substantiam esse præsentem intelligit, & certissimè propè se stantem percipit, prout ille, qui orat, ad eum discursum, & affectum erigit, quàm orationem collat. 10. Cassianus purissimam vocat, sed agimus de modo præsentiæ Dei, quem nobis obijcimus, corpus excludendo, quia non Dei Filium incarnatũ, sed eius diuinam personam Patrem etiam, & Spiritũ sanctũ vbiq. per essentiam, præsentiã, & potentiam existentes nobis astantes cogitamus, ità tamen vt sub alicuius corporalis imaginis, vel hominis cuiusdam magnæ auctoritatis, vel agni, vel columbæ, vel luminis, vel ignis,

Cassianus. *Deus quibus modis se præsentem exhibet.*

ignis, vel fontis, illum nobis esse præsentem arbitremur, neq. propterea hac in re vlla deceptio, aut error vllus intercedit, quoniam Deum non hæc esse affirmamus, sed ad eius agnoscendas perfectiones per has similitudines, & imagines manuducimur, quò circà mirum non est, si sacræ litteræ Deum varijs, diuersisq. nominibus appellent, vt notauit Orig. super Matth. hom. 10. 18. & 19. quod etiam animaduerterũt S. Hieron. super Matth. 21. & Hilar. can. 27. super Matth. & per hominem, quem Deus in Paradiso posuit, vt operaretur, & custodiret illum, Christum significasse, tradidit S. August. de Genes. contrà Manichæos 24. & super Psal. 68. Quoniam Deus Pater illum in Ecclesia posuit tamquam caput, vt custodiret eam, ac operaretur in illa: & Columbam, quæ ramum oliuæ portauit Genes. 8. Christi Domini symbolum extitisse, quippè qui mundo pacem attulit: & Spiritum sanctum etiam designasse, qui in spirituali doctrina pacem portauit; censuerunt Beda super caput 18. Genes. & Rupertus super Cant. 4. Hilar. in Psal. 54. Basil. hom. 1. super Psal. 18. Rursus aqua, sicut indicat Glos. ordinaria Exod. 7. quatenùs est principiũ quodammodo rerũ saltem materiale, designat Deũ, à quo omnia, per quem omnia, in quo omnia, ac etiã diuinam sapientiam in carne humana, qua Christus peccata nostra lauit: fontem insuper tres puteos habentem Num. 21. Diuinam essentiam in tribus personis incomprehensibilem designãtem, quæ tamen, vt fons vnus manifestatur, quia in diuinis tres personæ sũt, & vnus Deus, insinuarunt Orig. super Num. hom. 12. S. Ambros. de Spiritu sancto 19. & Deus est fons, & lux. Psal. 35. Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen, & Spiritus sanctus ille fons est, qui egreditur de Paradiso, à quo diuersa dona, ceù riuuli egrediuntur: ignis etiam in sacris litteris aliquando Deum significat, quia ipse ignis consumens est, aliquando etiã Christum Dominum, aliquando Spiritũ sanctum, quoniam, cum ignis vim habeat illuminandi, calefaciendi, & comburendi, ab illo sanè hi effectus emanant, nam Christus, vt est sapientia Patris illuminat nos, & instruit de his, quæ ad rectè, probèq. vitam nostram instituendam faciunt, & ad consequendam cælestem patriam necessaria sunt, docet: calefacit, quia tepidos, ac segnes, vt feruentiùs per viam salutis incedant, inducit: comburit, & siccat, quia ipse est, qui tollit peccata mundi. Liquet ergò ex his, non esse absonum, si Deus nobis se insinuet plerumq. sub his rebus, quæ huiusmodi nominibus significantur, non quia ipse talis sit, sed quia sub his alijsq. pluribus imaginibus detegatur.

Origen. S. Hierony. S. Hilar. S. August. Genes. 8. Beda. Rupertus. Hilar. Basil. Glos. ord. Num. 21. Origen. S. Ambros. Psal. 35.

Hæc breuitèr de symbolis, ac similitudinibus scribenda duximus, & Lectorem participem eorum fieri existimauimus, quandoquidem omnia ferè, quę in his B. Brigittę Reuelat. Libris scribũtur, sub varijs rerum similitudinibus, ac formis tradita esse inuenimus. Ex quibus exempla duo tantummodò in præsentia afferenda esse duximus, & Primò ex Cap. 5. Libri primi, in quo sub similitudine cuiusdã nobilis castri Ecclesia militans designatur. Quod castrũ ingressus est Iesus per carnis assumptionem, & factus homo pro nobis passibilis, fundauit Ecclesiã per sui sanguinis effusionem, quã teste Paulo Apost. Eph. 5. tantopere dilexit, vt semetipsum pro ea tradiderit. Huius castri fundamentũ posuit fidem, ac ad illius custodiã Angelos, Doctores, Martyres, & Confessores constituit, eius regiminis, & administrationis munus Vicario illius, & Petri successori commisit. Et Cap. 7. eiusdem Libri cócinna, & apta similitudine à vestibus desumpta describũtur virtutes, pio, ac religioso viro necessariæ, per subuculã namq. quæ genus est vestis ex lino confectæ, & qua

Ecclesia militans sub similitudine Castri designatur. S. Paul. ad Ephes. 5.

& qua sub alijs iuxtà carnem induimur peccatorum contritio designatur, quoniam sicut illa propinquior est carni, & cæterarum vestium prima, sic contritio est prima via conuersionis ad Deum; sed & Aug. serm. de Temp. 216. Exponens illud Prouerb. 13. de muliere per Salomonē descripta ijs verbis, Quæsiuit lanam, & linum, & operata est consilio manuum suarum, notat quòd lana carnale aliquid, & linum spirituale significat, quia in ordine vestimentorum interiora sunt linea vestimenta; lanea verò exteriora. Quid ergò est lanam, & linū quęrere, nisi externa pietatis opera, & contemplationis interna exercitia capessere? in quibus quisquis crebrò, & cum suauitate se potest exercere. Duo verò calcei affectus duos significant, qui ad Deum nobis iter parant, non enim aliud est calceamentū, quàm coriaceum operimentum, quo pedes teguntur, & ad iter faciendum præparantur. Primus affectus est voluntas emendandi commissa. Secundus, voluntas faciendi bona, & à malis abstinendi. Meritò Orig. hom. 2. super Psal. 16. Calciamenta vocauit bona, quæ ad cursum, & prædicationem præparant Euangelij, meritò etiam ex Hyacintho calcei Sponsæ conficiuntur vt Ezech. 16. scribitur, quia lapis iste, teste Hieronym. in cap. 1. Ezech. Cæli habet similitudinem, & cælestia desideria sunt, quæ à cordibus nostris affectum auferunt terrenorum.

S. August. *Origen.* *Calcei Sponsæ ex Hyacintho quid mysticè significant.* *S. Hieron.*

Alterum vestis genus, quam Beatissima Virgo asserit oportere, Brigittam indutam esse, tunica est, quæ spem designat: Et quoniam duas manicas habet, notat, vt sic in Dei misericordia speret, vt iustitiam non contemnat, sic de iustitia cogitet, vt misericordiam non negligat, nè fortè in præsumptionis, aut desperationis vitium cadat, secùs spes illa abominatio esset animæ, vt Iob. 11. scribitur. Quare de ea in lib. Sapient. cap. 5. legimus, Spes impij tamquā lanugo est, quæ à vento tollitur, & tamquam spuma gracilis, quæ à procellis dispergitur, & tamquam fumus, qui à vento diffunditur.

Iob. 11. *Sap. cap. 5.*

Pallium, quod paritèr Brigittæ necessarium esse Beatissima Virgo dixit, fidem designat, est enim vestis postrema, quod suprà tunicam corpus totum circumtegit, sic & fides fundamentum est, quod totam nostram Religionem comprehendit, est namq. sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium teste Apostolo Hebræor. 11. est columna, quæ totum spirituale sustentat ædificium, est anchora nostra, nos seruans à procellis tentationum, nè illis submergamur, est galea, quæ principale membrum, nempè caput defendit, dùm illud circumdat, & vndiq. tegit, est lumen animæ, ostium vitæ spiritualis, via salutis æternæ. Quicumq. hac derelicta proprium sequitur intellectum, sic facit, sicuti si absque fundamento domum ædificet, aut si prætermisso ostio intrare per tectum velit, vt scribit Eusebius Emissenus hom. 2. de Symbolo: Hoc pallium debet esse respersum signis charitatis Sponsi, quia debet homo crebrò meditari, quot flagella, quot probra, & quàm duram mortem pro eo subierit. Huius rei figura extitit Ioseph pallium in manu fęminæ relictum Genes. 39. quod designare potest Christi carnem in manibus peccatorum flagellandam relictam.

Pallium mysticè fidem notat. *Hebr. 11.* *Euseb. Emiss.*

Ex his, quæ hactenùs breuitèr notauimus, in explicandis quibusdam similitudinibus, ac figuris, sub quibus Beatę Brigittæ Reuelationes traditæ sunt, poterit studiosus quilibet exemplum sumere in exprimendis ænigmatibus cæteris, quæ sparsim in illis occurrunt, & à Nobis non fuerunt, fortasse in Notis exposita, spissum sanè opus esset, ac nimis prolixum; si singulorum vellemus explanationem adiungere, nec locus relinqueretur erudito Lectori se exercendi

di in enodandis difficultatibus dictarũ similitudinum, & figurarum. Perindè poterit quisque per se videre, & scrutari loca, quæ in singulis Libris Reuelationum reperiuntur extensa.

Reuelat. sãctæ Brigittæ vtilitas. Sed libet antè Lectoris oculos ponere commoda, & fructus, quos ille ex horũ B. Brigittæ Librorũ lectione percipere poterit, si eos frequentèr, acuratèq. percurrerit: sanè hi Libri, velut communis boni thesaurus sunt cunctis ad spiritualem profectum vtiles, ad peccatores corripiendos, & conuertendos salubres, in illis Brigitta nostra instar sedulæ Apis velut in ditissimũ quoddam aluearium omnium remedia scelerum, omnium virtutum mella congessit, in illis cælestia arcana panduntur, docent nos diuinam sapientiam, æquèac Christianam, & Religiosam vitam, docent sapere secundùm Deũ, & omnes nostras actiones in illum tendere, sic vt ab eo incipiant, in illum dirigantur, & in eodem desinant, vt meritò has Reuelationes Soli comparari posse existimemus, quippè quæ mundum vniuersum illustrarunt, & quantùm Sol iste materialis dignitate terram præstat, & suo lumine, ac fulgore candelæ, vel lampadis lumen superat, tantùm hæc S. Brigittæ pia, ac salubria scripta Philosophorum dogmata vincunt. In his non eloquentia, sed diuina sapientia, non composita, & ornata Rethorum floribus verba, sed simplicitatis, ac veritatis instructio indaganda est, Lectionis (ait S. Basilius ad Diodorũ) inaffectata, & incomposita simplicitas decora mihi videbatur, & conueniens professioni Christiani hominis, cuius est, non ad ostentationem magis scribere, quàm ad publicam vtilitatem: flagellatus est aliquando magnum illud Ecclesiæ lumen Hieronymus, vt ipsemet ad Eustochium de Virginitate scribens testatur, quòd prophanos legerit Libros, ac in illis verborum ornatum, & cultum quęsiuisset. Post noctium, inquit, crebras vigilias, post lacrymas, quas mihi præteritorum recordatio peccatorum ex imis visceribus eruebat, Plautus sumebatur in manus, si quando in memetipsum reuersus, Prophetas legere cœpissem, sermo horrebat incultus, & quia lumen cæcis oculis non videbam, nec oculorum putabam culpam esse, sed Solis. Dum ità me antiquus serpens illuderet &c. Raptus in spiritu ad tribunal Iudicis pertrahor &c. Interrogatus de conditione, Christianum me esse respondi, & ille, qui præsidebat, mentiris, ait, Ciceronianus es, nõ Christianus, vbi enim thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Subdit posteà, se acritèr fuisse flagellatũ, donec iureiurando promitteret his verbis, Domine, si vnquam habuero Codices sæculares, si legero, te negaui.

S. Basil.

S. Hierom. Epistol. 22. cap. 12. testatur se flagellis aliquando fuisse cæsum, & quare.

Sanè quæ Gentiles Philosophi longis disputationibus subtilitèr tractarunt de natura, de elementis, de animalibus, de politico regimine, naturæ limites non transierunt, quo circà S. Thom. 1. part. quæst. 1 art. 1. docuit, præter philosophicas disciplinas ad salutem necessariam esse doctrinam quamdam reuelatam diuinitùs: quoniam homo ordinatur ad Deum, vt ad finem, qui finis comprehensionem rationis excedit, & quia etiam veritas de Deo per rationem inuestigata à paucis, & per longum tempus, & cum admixtione multorum errorũ homini perueniret, perindè meritò Dauid Psal. 118. Narrauerunt (inquit) mihi fabulationes, sed non vt lex tua, tũ quia, si illorum doctrinæ cum lege Dei comparentur, eas appellari posse fabulas nemo negabit: hùc sapiens respexit, cùm Prouerb. 13. dixit, Vani sunt omnes homines, in quibus nõ subest scientia Dei.

S. Thom.

Psalm. 118.

Prouerb. 13.

Pergimus modò, quæ ad Isagogen ad hos Reuelat. Libros faciunt, tradere, & inter cætera, quę huic secundæ B. Brigittæ Reuelationum editioni opera nostra præstitit, Illud vnum extitit, ac

præ-

præcipuum, Quòd cùm à SANCTISS. D.D.N. VRBANO VIII. SERENISS. SIGISMVNDVS POLONIÆ REX humilitèr postulasset, & primùm mox à nobis efflagitasset specialibus litteris suis ad vtrumq. directis, vt iam pridem impressos Codices harum Cælestium Reuelationum cum manuscriptis Vaticanis conferendos idem Summus Pontifex permitteret. Nosq.diligenti studio in id neruos intenderemus, eiusdem Serenisś. Regis desiderijs annuente ipsomet Beatisś. ex celebri Vaticana Bibliotheca manuscripta exemplaria vetusta ducentis, & vigintiquinque ab hinc annis, manu quidem eleganti scripta accepimus. Ad litteram, vt nostrum erat, singulas Reuelationes hinc indè contulimus, præter studium iam olim in primęua impressione adhibitum, in peruoluendis alijs manuscriptis exemplaribus ex insigni quoque Fernesiana Bibliotheca desumptis, ac alijs Codicibus antiquis, lectiones etiam, & additiones varias annotauimus, prout in margine apparebunt obsignatæ litteris M. & V. quæ manuscriptum Vaticanum indicant. Errores tandem plures, qui in prima editione irrepserunt, abstulimus.

Et quamuis alicui forsitan superuacaneum videri posset, quòd omnes lectionum varietates in margine notauerimus, cum ex præfatorum exemplarium textu de vera, & germana lectione constare queat, id tamen copiosius in hac postrema editione faciendum duximus, vt fidem diligentiæ, & verioris lectionis difficultatem comprobaremus, ac temerariam etiam eorum audaciam comprimeremus, qui, quod non intelligunt, vel negligunt, aut Auctorum inscitiæ, aut negligentiæ tribuere consueuerunt.

Rursus placuit etiam loca quædam, quæ explanatione indigere visa sunt, & in eadem prima editione suis locis non fuerunt apposita, sed Præfationi ad Lectorem annexa, in hac postrema singulis Libris, & Capitibus, quibus desiderabantur notare, vt Lib.1. Cap.10.27. 34.39.41.&53. Lib.2. Cap.13. Lib.3. Cap.8 & 13. Lib.4. Cap.16.32.& 134. Insuper & Elenchum Doctorum, quorum testimonijs in Tractatu, & Notis vsi fuimus, addidimus, & sacræ Scripturæ locorum citatorum Indicem adiunximus.

Dum hæc scribebantur, & interim ex animo plura lustraremus loca Vrbis, innotuit nobis, vbi B.Brigitta, dum nobiscum vitam ageret, plerumq. habitare consueuerit, & illud intendimus, vt si quando aliquid noui siuè gestu, siuè scriptu nancisceremur, his compotes fieremus, inter cætera verò notatu digna, minusque spernenda ad nostras peruenit manus vetustum, & elegans donationis domus Instrumentum per quamdam Dominam Franciscam de Papazuris Nobilem Matronam Romanam extensum ob eximiam deuotionem, quam erga Beatam Brigittam, & B. Catherinam eius filiam gerebat, sitæ in Fernesiana platea, vbi ipsa per aliquot annos habitauit. Et modo Ecclesia in honorem eius ædificata visitur, & magno Populorũ concursu frequentatur; subindè in eodem Instrumento inseritur Confirmatio, & Approbatio illius donationis ab Eugenio Papa IV. facta. Quod Instrumentum per extensum in Secundo horum Librorum Tomo inserendum duximus, nè temporũ iniuria ab hominum memoria deleretur. Et palàm fieret quantò in honore habita fuit Beata Brigitta, cuius Reuelationes exponendi Prouinciam suscepimus, licet nostris imparem viribus, Quid enim boni homo vetusta tepidè viuendi consuetudine præpeditus, qualis ego sum, in tanti operis magnitudine præstare poterit? Quid ille, qui ingrauescente iam ætate factus est impotens

potens de tam sublimi re poterit dignũ scribere; & antè conspectum tot spiritualium, ac Doctorum Virorum ponere? Sed Deus est, qui infirma mundi elegit (1. Corint. 1.) vt fortia confundat. Ipse autem est, qui intellectum dat paruulis Psal. 118. Quamobrem nos Deus imbecilles, & infirmos poterit ad horum scriptionem robborare, & intellectum nostrum ad ea exponenda eleuare. Ergò his rationibus confirmati, & Christi Domini pollicitationibus subnixi, opus aggredimur. Ille namq. adiutores, & ministros se daturum iam promiserat, vt eas in vulgus emitterent, ac ad fidelium vtilitatem, & commodum exponerent, quod ex Cap. 48. Extrauag. Reuelation. constat, legimus ibi: Dic ergò ei, nempè Petro Priori Monasterij Aluastri, aggredere, & volue, & reuolue opus Scripturarum verborum meorum, & scribe, quia dabo tibi adiutorem Magistrum in lege mea, & Cap. 109. habetur. Scribat Petrus audactèr libros verborum tibi reuelatorum, quia ipse adiutores habebit, & in fine Lib. 8. Christus Dominus Brigittam alloquens, Verba (inquit) mea, quæ apposui in cor tuum, amici mei redegerunt ea in libros secundùm gratiam eis datam. Hi autem amici, qui in his Cælestium Reuelationum Libris exponendis, & distinguendis operas suas præstiterunt, tres viri fuerunt morum, ac doctrinæ integritate conspicui, quorum primus Petrus Olauus fuit Ordinis Cisterciensis, & Confessor S. Brigittæ, alter Magister Matthias Canonicus Lincopen. Theologus insignis, quorũ vitam, & res gestas scripsit Ioannes Vuastonius Canonicus Varmien. Bibliothecarius Serenissimi Sigismundi Tertij Poloniæ Regis in libro, quem inscripsit Vitis Aquilonia, seù vitæ Sanctorum, qui Scandinauiam, ac Regna Gothorum, & Suecorum rebus gestis illustrarunt, Tertius fuit Alphonsus olim Episcopus Giennen. & posteà Eremita, de his egimus sequenti Cap. 2. huius Tractatus, quos amicos Christus Dominus vocat, tùm ob eorum vitæ probitatem, tùm ob ingentem, quæ ex his Reuelationi. Libris emanat vtilitatẽ, in quibus magnos ipsi labores exceperunt, & perindè de Christiana Religione optimè meriti sunt.

1. Cor. 1.

Psal. 108.

Christus Brigittæ pollicetur ministros se daturum, qui eius Reuelat. conscriberent.

Illud præterea monitum Lectorem volumus, Oratiunculas quindecim de Passione Domini Venetijs impressas Anno Domini M. D. XXXVIII. per Aloysium de Tortis circumferri, quas vulgus B. Brigittæ tribuit, quæ tamen inter opera illius minimè reperiuntur; nec Magister Mathias, neque Petrus Olauus, nec Alphonsus Episcopus Giennen. qui B. Brigittæ res gestas, & vitam scripserunt, earum orationum meminerunt, & in Prologo earumdem multa scribuntur, quæ omninò reijcienda sũt, quippè quæ, & sacris Canonibus, & Theologorum sententijs consona non sunt, & præsertim ea, quæ liberationem animarum à Purgatorio, & concessionem Indulgentiarum, atque remissionem peccatorum, absque contritione, & actuali confessione eas recitantibus, pollicentur. Harum autem Orationum quindecim mentio fit in quodam fragmento antiquissimi Codicis Reuelat. S. Brigittæ Romæ in Ædibus eiusdem impressi, qui apud nos extat, in quo nõ inueniuntur ea, quæ illius Prologi Auctor sibi somniauit, quas orationes diuinitùs fuisse B. Brigittæ inspiratas scribitur ibi, qua de re, vt Lector certior fiat, hìc inserenda esse duximus, quæ in præfato fragmento legimus, quæ sunt. Hæc est illa Sancta Brigitta excelsi spiritus fœmina regiæ stirpis, quæ de vltimis finibus Regnorum Suetiæ, & Gothiæ in Aquilone omni ornatu sæculi contempto, & relictis omnibus, præcepto Domini ad Vrbem

peregrinata est, cui & Crucifixus ardenter in Ecclesia Sancti Pauli de Vrbe sub crypta oranti dignatus est loqui, præmium indicens omnibus copiosum, qui legerint quindecim illas orationes, quas ipsa dudum in Patria, & Monasterio Aluastro Lincopen. Diœces. Ordinis Cistercien. quattuor annis post obitum Mariti ibidem manens suggerente Spiritu sancto deuotissimè composuit, & continuè dixit, addens in earum fine totidem Pater Noster, & Aue Maria, multosq. Dei inspiratione in [illegible] terra vtriusque sexus deuotissimos homines in orationibus his dicendis habere meruit imitatores.

Illud etiam existimauimus indicare, dum hæc scribebamus, & Codices Manuscript. cum impressis conferebamus, nos inuenisse quosdam, qui non Brigittam, sed Birgittam, alij Brigidam habent; dubitandum tamen non est, quin legendum sit Brigittam; nam, & Vaticanus Manuscript. & plures etiam alij antiquissimi, tàm impressi, quàm Manuscript. sic legunt.

Quoniam autem tàm grandis rerum, quæ in impressis hactenùs Codicibus desiderabantur, accessio facta est, vt in hac postrema Beatæ Brigittæ Reuelationum editione cuncta minimè comprehendi vno Volumine potuerint; quippè quod plusquam satis illius magnitudo creuisset, pro maiori Lectoris commodo in duos Tomos Reuelationum Libros distribuendos esse existimauimus. Horum primus complectitur quinque Reuelat. Libros, quibus præponendum esse duximus Tractatū nuper à Nobis editum de Visionibus, Reuelationibus, Apparitionibus, Extasi, & Raptu tamquam necessarium ad intelligenda faciliùs ea, quæ his Libris continentur. Secundus verò Tomus reliquos tres comprehendit, vnà cum Sermone Angelico, & Regulis S. Saluatoris: his quoque adiunximus Opusculum Vitæ, & Miraculorum S. Brigittæ ex Antiquissimo M.S. Codice erutum, quod in impressis hucusque desiderabatur.

Optassem sanè, vt quod ego conatus sum præstare ad maiorem eorum, quæ in his Cælestium Reuelat. Libris scribuntur, cognitionem antè nos fecisset aliquis alius, qui & ingenij acumine, & maiori in rebus spiritualibus experientia præditus esset, & in sacrarum litterarum lectione longè nobis antecelleret: potuisset ille quidem è sacrarum Scripturarum fontibus, & Patrum doctrina diligentiùs hæc haurire; illud tamen certū est, nihil nos scripsisse, quod & eiusdem sacræ Scripturæ, & Theologorum Doctorum approbatione, & auctoritate communitum non sit, quæ omnia non scholastica methodo, sed ad eum vsum, qui harum rerum tractationi aptè, accommodatèq. inseruire possit, scripsimus, & ad vtilitatem eorū, qui in spiritualibus rebus sese exercere contendunt, accommodauimus. Omnis enim Scriptura, monet Apost. Paulus 2. ad Timot. 3. diuinitùs inspirata vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, vt perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus. *2. Timot. 3.*

Auctoris protestatio. Postremò hìc omnibus testatum esse volumus, quòd, si in Nostro hoc de Visionibus, ac Reuelationibus Tractatu aliquid virtutis, veritatis, & pulchritudinis inueniatur totū quantùm, quantū est Deo tribuimus, totū Brigittę Nostrę precibus, ac protectioni damus, omnia namq. bona Dei dona sunt. Omne datum optimum, & omne donum perfectū desursum est descendens à Patre luminum Iacobi. 1. *Iacob. 1.* Si quid autem erroris, & deformitatis est, nobis totum deputamus, veniam humilitèr petimus, si quid ignaro elapsum est, quod

ſacroſanctæ Catholicæ, Romanæq. Eccleſiæ conforme non ſit, id non probamus, id reijcimus, id dictum nolumus, cuncta, quæ vnquam diximus, ſcripſimus, aut dicturi, vel ſcripturi ſumus Eccleſiæ iudicio, & cenſuræ ſubijcimus. Tibi ò Deus meus, tuæq. gloriæ, ac Chriſtianæ religionis vſui, & commodis laborare, & ſcribere contendimus, immò non nobis, ſed tibi viuere profitemur, tibi ſoli placere, quàm maximè optamus. Tu ò ſanctiſſima Brigitta omni ornamentorum genere præſtantiſſima, qualecumq. hoc opus, ſit, quod ad Dei honorem, tuamq. gloriam operosè geſſimus, quodq. ſub ſapientum, gentiumq. ſubijcitur oculis, ea, quam, tanta refertam charitate viduam habere decet, benignitate ſuſcipe, faue precor, noſtroſq. cœptos labores foue. Tuum eſt planè ſummo iure, quantùm in hoc boni eſt opere. Niſi te duce, te protegente vnquam ex tam varijs, tamque tenebricoſis rerum, ac ſententiarum difficultatibus efferre pedem, ac ad veritatis penetrale peruenire potuiſſemus. Hoc vnum pro nobis à Deo impetra, vt omnis noſter labor, omnes conatus noſtri ad Dei gloriam tendant, vt diuinum eius nomen ſanctificetur, eiusq. ſancta voluntas fiat, Nosq. in æterna illa Cæli felicitate tecum fruenda excipiat. Amen.

De Viſionibus, Reuelationibus, Raptu, & Extaſi, in genere.

CAP. I.

QVAMQVAM à nobis de diuinis Viſionibus, ac Illuminationibus, Extaſi, & Raptu aliqua ſparſim in Notis noſtris ad hos S. Brigittæ Libros ſcripta ſint, tamen quia ea minimè ſat eſſe arbitrari ſumus ad integram, perfectamq. cognitionem multarum rerum, de quibus in illis tractantur, hinc operæpretium eſſe duximus, vt de ijſdem copioſiùs, ac abundantiùs ageremus, earumq. naturam, eſſentiam, & quidditatem adamuſſim quæreremus. Ipſas quoque Beatæ Brigittæ Reuelationes, ac fidei Catholicæ non repugnantes, & Sanctorum Patrum doctrinis planè conformes eſſe probaremus. Fatemur ſanè arduam nos, ac difficilem ſuſcepiſſe prouinciam, dum de arcanis diuinis, ac myſterijs cæleſtibus inueſtigandis ſcribere nitimur, ſed diuino fauore adiuti, & Beatæ Brigittæ patrocinio ſuffulti opus audacter aggredimur, & cum S. Aug. dicimus, Exeat ſub regula fidei. *S. Aug. lib. 8. de Geneſ. ad litt. cap. 1.*

Ille rei ſublimitatem perpendens 2. de Geneſ. ad litt. cap. 18. Mallem (inquit) aliorum hac de re opiniones audire, quàm propriam ſententiam ferre. Iſtarum namque Viſionum, ac diuinationum cauſas, & modos veſtigare ſi quis poteſt, certòq. comprehendere, eum magis audire vellem, quàm de me expectari, vt ipſe diſſeram: Quid tamen putem? ità vt nec docti me tamquam confirmantem derideant, nec indocti tamquam docentem accipiant, ſed vtriq. diſce- *S. Auguſt.* *Reuelat. materia difficilis.*

ptantem, & quærentem potiùs, quam ſcientem non occultabo.

Verùm hìc animaduertendum eſt primò, idque tamquam certum ſupponendum, ex diuina diſpenſatione, ad hominum vtilitatem, cultus diuini augmentum, & eccleſiaſticæ diſciplinæ progreſſum, bonorum Angelorum miniſterio aliquibus hominibus in dies multa manifeſtari, & reuelari, quæ quidem manifeſtatio non fit per apertam Viſionem, qualem Sancti in æterna illa beatitudine habent, Deum facie ad faciem videndo, vt teſtatur Apoſtol. 1. Corint. 13. de qua in præſentia ſermo non eſt, ſed per quamdam certitudinem à Reuelatione diuina emanantem, quæ Reuelatio pendet à ſuperiori, ac intelligibili lumine diuino mentem eleuante, ad ea percipienda, quæ ex vi naturalis luminis intellectus creatus capere non poteſt, vt apertè colligitur ex Sancto Thom contrà Gentes cap. 154. & 2. 2. quæſt. 172. art. 1. & 2. & 3. Ei autem lumini, quo mens illuſtratur, exteriora quædam, & interiora auxilia coniunguntur, vt exterius ſermo ſenſibilitèr auditus, qui virtute diuina formatur, aut per imaginationem interiùs Deo faciente perceptus, ſiuè etiam per aliqua exteriùs viſa corporalitèr à Deo formata, vel etiam interiùs in imaginatione deſcripta, vndè fit, vt homo per lumen interiùs menti impreſſum ad diuinarum rerum eleuetur contemplationem, & cognitionem myſteriorum, quæ illi ad vtilitatem proximi nota fiunt, vt monet Doctor gentium Paulus 2. Corint. 12. cùm inquit, Vnicuiq. datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem, alij quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ, alij autem ſermo ſcientiæ ſecundùm eumdem ſpiritum, alteri fides in eodem ſpiritu, alij gratia ſanitatum in vno ſpiritu, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij diſcretio ſpirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum, hæc autem omnia operatur vnus, atque idem ſpiritus diuidens ſingulis, prout vult. Sanè præclara, & illuſtria hæc dona ſunt, quibus Deus Eccleſiam ſuam ditauit, & quibus ornata Spiritum ſanctum non ſolùm habitatorem in ea, ſed & gubernatorem agnouit. Cum enim dona illa naturalem facultatem, & vires noſtras excedant, ille tribuere illis poteſt, qui ſupernaturalium habet poteſtatem. Meritò Dauid Eccleſiæ pulchritudinem, ac donorum eius varietatem ſub nomine Reginæ enarrans Pſalm. 44. cecinit. Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circumdata varietate, & paulòpoſt eodem Pſalmo, Omnis (inquit) gloria eius filiæ Regis ab intùs in fimbrijs aureis circumamicta varietatibus. Inter cætera autem dona, quæ loco citato enumerat Paulus, dicit eſſe ſapientiæ ſermonem, quo Doctores ſancti diuinitùs inſtructi arcana diuina, & ſupernaturalia myſteria, quæ ſupra humanum captum ſunt, explanarunt. Sermo verò ſcientiæ is eſt, quo illi, quid faciendum ſit, quiduè fugiendum, quiduè vniuſcuiuſque ſtatui, & conditioni conueniat, quid bonum, quid malùm ſit, docuerunt. Hinc Sanctus Thom. 1. 2. quæſt. 111. art. 4. Sermonem ſapientiæ docuit eſſe cognitionem diuinorum, quam nobis comparamus, cùm concluſiones ex principijs elicimus, at verò ſcientiam eſſe cognitionem eorum dicit, quam nobis per effectus, & exempla acquirimus. Porrò S. Ambroſ. ibi, ſapientiam vocat prudentiam, non ex litteris adeptam, ſed ex corruſcatione Spiritus ſancti, vt cor habeat illuminatum, vt prudens diſcernat, quæ vitanda ſunt, & quę ſequen-

1. Cor. 13.

S. Thom.

Lumine diuino mens eleuatur ad ſupernaturalium côtemplationem.

2. Cor. 12.

Pſalm. 44.

Eccleſia militans ſub Reginæ nomine deſignatur.

Sermo ſapientiæ quid

S. Thom.

S. Ambroſ.

sequenda, has autem gratias idem S.Thom. 2. 2. quæst. 177. dari censuit per se primò ad prædicanda, & explicanda fidei mysteria, & sub generali ratione vtramq. comprehendit, idque conforme est sententiæ S. Hieronymi ibi, cùm dicit, Sermo sapientiæ est sapientèr, aptè, atque rationabilitèr loqui, & infrà, Qui ex dono habet sapientiã, sine suo conatu, & labore loquitur, & paulòpost de sermone scientiæ scribens dicit, Vt sciat legis mysteria explanare. Non me latet Sanctum Chrysostomum homil. 9. in Epistol. 1. ad Corinthios, & Theohpylactum insinuasse, scientiam connotare solùm mysteriorum fidei cognitionem, quam communitèr fideles habent, sapientiam verò suprà scientiam docendi peritiam addere.

S.Thom. *S.Hieron.* *S.Chrys.* *Theoph.*

Sed D.Thomas 2.2. quæst. 45. art. 2. & 3. donum sapientiæ tradidit esse pręcipuum lumen, quo Spiritus sanctus nobis propalat res maximè suæ diuinitatis sublimes, grato quodam iucundo, & suaui modo, qui ex amore, & charitate originem ducit, & ex vnione, qua cum diuino Spiritu coniunctus est, à quo emanat, qui enim cum Deo vnitus est, altissimè sentit de omnibus, quæ in Deo existunt, & ex illis delectationem ingentem percipit, eò quòd res Dei sũt, ex quo fit, vt indè oriantur actus scientiæ mysticæ, & suauis illa diuinitatis, eiusq. admirabilium perfectionum contemplatio, de qua sapientia Maria Virgo cum B. Brigitta loquens Lib. 2. Reuelat. Cap. 22. Sapientia (inquit) duducet te in montem altissimum, intellige cõtemplationis, & paulòpost, Si te nueris eam firmitèr, habebis quod vis, & quasi circulus circumuoluetur, & attrahet te sibi magis, ac magis dulcitèr, ac dulcius, & infrà distinguens sapientiam spiritualem à carnali, Spiritualis, ait, est voluntatem propriam Deo relinquere, & toto desiderio, & opere in cælestia suspirare, non enim veracitèr sapientia dici potest, nisi cum verbis concordat opus, & Lib. 6. Reuelat. Cap. 92. dicitur, Quòd vera sapientia non in verbis sublimibus posita est, sed in conscientia pura. Donum autem intellectus, vt indicat Sanctus Thom. 2. 2. quæst. 8. art. 1. & 7. est lumen, quo Spiritus sanctus nobis manifestat occultissima arcana, quæ sub mysteriorum fidei, & sacræ Scripturæ cortice abscondita sunt, vt ea credamus, illisq. firmitèr hæreamus, quo dono Spiritus sanctus suis illustrationibus cor nostrum ab erroribus purum reddit, & à distractionibus liberat, & per contemplationem in hac vita Deo fruimur, idemq. nobis sensum aperit, vt scripturas intelligamus, atque huic dono intellectus proximum est scientiæ donum, quod etiam teste S. Thom. 2. 2 quæst. 9. art. 1. est lumen, quo nobis Spiritus sanctus fidei veritates propalat, & de illis nos instruit rationibus capacitati nostræ magis accommodatis, sicut enim nos per humanas scientias discursu à nobis comparatas assequimur cognitionem aliquam Creatoris ex ipsis creaturis, ità hoc donum discursus nostros, nostrasq. meditationes perficit, eleuando spiritum nostrum ad contemplationem Creatoris, sic legimus Lib. 6. Reuelation. Cap. 45. Viderę, & considerare posset homo, si vellet, quod si plantæ, arbores, & herbæ pulchræ sunt, si omnia ista mundialia desiderabilia sunt, quantò magis pulchrior, & desiderabilior est horum istorum Dominus, & Creator.

S.Thom. *Sapientia spiritualis in quo differat à carnali.* *Donum intellectus quid.* *S.Thom.* *Donũ scientiæ quid. S.Thom.*

Aliud autem donum, quod loco citato enumerat Paulus, vbi suprà, Prophetia est. Prophetiæ autem Spiritum habere illum dicimus, qui ex diuina Reuelatione præterita occulta, & præsentia abscondita patefacit, & futura nobis minimè nota prædicit. Rem hanc possemus pluribus exemplis probare ex

Donum prophetiæ quid. S.Paul.

his B. Brigittæ Libris Reuelat. petitis, quæ hìc consultò ommittimus, cum ea Cap. 7. huius nostri Tractatus fuerint allata, in quo, an Brigittæ propheticæ donum Deus dederit, quæsitum est. At verò discretionis spirituum essentia ea est, cùm homo cordis secreta intelligit, & quid à proprio spiritu, vel à maligno suggeritur, discernit, & quid Deus iusserit, & quod consilium tribuerit apprehendit. Proindè S.Thom. 2.2.q.177. docuit, hanc gratiam discretionis spirituum ordinatam esse ad confirmationem fidei, manifestando ea, quæ soli Deo competunt, & quæ futura etiam contingentia connotant, & quod hoc prophetiæ donum includit. Ad manifestandum verò occulta cordium peculiaritèr ponitur discretio spirituum, quà de re legendi sunt S.Hieron. S. Ambr. S. Anselm. Salmeron. disp. 20. in locum citatū Pauli, & vtraque Glossa, & Caput etiam XI. huius Tractatus, in quo de discretione spirituum latè egimus. Interpretatio sermonum est, qua sacras litteras interpretamur, & abditos earum sensus eruimus, ad veritatis confirmationem Historicos, Allegoricos, Morales, Anagogicos sensus afferentes, & distinguentes. Aliorum autem donorum explanationem, quorum meminit Paulus, perquirat Lector penès sacrarum litterarum interpretes. Nos hìc tantummodo ea adiecimus, quæ ad rem nostram facere arbitrati sumus. Atque hinc tot Visionum, ac Reuelationum genera, de quibus suo loco infrà dicemus, hinc etiam tot Prophetæ, quorum numerum tàm copiosum fuisse in Veteri Testamento censuit Suarius ad 3. par. S.Tho. quæst. 28. art. 1. disp. 24. sect. 3. vt scripserit, omnes Patriarchas, & celebriores Veteris Testamenti homines prophetiæ gratia præditos fuisse. Portò in Nouo Testamento Prophetas extitisse, & plures spiritu prophetiæ claruisse certum est. Visiones quoque, ac Reuelationes dari, capite sequenti probabimus, quidquid dixerit Linconiensis, & alij quidam, qui ex illis Matth. verbis cap. 11. Omnes Prophetæ, & lex vsque ad Ioannem prophetauerunt, perperam colligunt, in Nouo Testamento non fuisse Prophetas, nam omnes ferè veteres tradunt Euangelistam non de omnibus Prophetis sermonem habuisse, sed de illis tantùm, qui Christum venturum esse prædixerunt, idque factum fuisse, vt legis veteris obscuritati Euangelij claritas opponeretur; quoniam illi ferè omnes sub ænigmatibus, & similitudinibus Christum, quasi longè distantem præuiderunt, & prædixerunt. Legendi sunt hac de re S. Hieron. Beda, & Euthimius in locum citatum Matth. Addit Ioan. Maldonatus in Cōmentarijs ad citatum cap. Matt. & Ioan. Lorinus in cap. 2. Act. Apost. vers. 17. horum verborum sensum esse germanum, legem, & Prophetas vsque ad Ioānem Baptistam perdurasse, hoc est viguisse, vim habuisse, & suo officio Veteris Testamenti Prophetas functos esse, hinc Lib. 5. Reuelat. S.Brigittæ Inter. 10. resp. 4. & Inter. 11. resp. 5. legimus, prophetarum dicta in Christo fuisse completa. Dicendum etiam videtur dictionem vsque signare tempus, quo prophetæ Veteris Testamenti præcesserunt, & consequentèr, quo Noui Testamenti successerunt, quod patet, nam Act. 21. legimus, Agabum prophetasse, & quattuor etiam Virgines filias Philippi, & in Nouo Testamento prophetasse sacræ litteræ testantur Beatissimam Virginem, Elisabeth, Annam, Zachariam Ioannis patrem, Simeonem, ac alios plures, Ioannes quoque librum Apocalypseos propheticum elaborauit, legite S.Thom. 2.2. quæst. 174. art. 6. ad 3. & quæst. 95. art. 2. ad 3. Tandem dicendum est cum S.Chrysost. hom. 15. ex varijs in Matth. quòd Ioannes non solum Propheta fuerit, sed & silentium

Pro-

Marginalia: Donum discretionis spirituum. — S.Thom. — S.Hieron. S.Ambros. S Anselm. Salmer. — Interpretatio sermonū quid. — Prophetarū numerus magnus. — Suarius. — Matth. 11. — S.Hieron. Beda. — Euthimius. — Maldonat. — Lorinus. — Act. 21. — S.Thom. — S.Chrysost.

Prophetis imposuerit, proindè Christũ Dominum dixisse, Lex, & prophetæ vsque ad Ioannem. Ioannes enim non prophetauit Christum venturum, sed præsentem monstrauit, ideò dicitur, quòd in illo reliqui prophetę siluerunt. Præclarè S.Maximus Episcopus hom. 3. in Natiuit. S.Ioannis Baptistæ de ipso sic scriptum reliquit. Hic enim solus est prophetarum, qui Dominum nostrum Iesum Christum, quem alij in longa tẽpora futurũ præsciuerunt, proprijs oculis videre meruit, & annunciare pręsentem. Quocircà egregiè August. lib. 17. de Ciuit. cap. 24. Nouissimus, inquit, Propheta fuit Ioannes, qui iuuenis, iam iuuenem Christum, non quidem futurum prædixit, sed tamen incognitum prophetica cognitione monstrauit, propter quod ipse Dominus ait, Lex, & prophetæ vsque ad Ioannem. Sed hìc notãdum, cũ S.August. dicit, Ioannem non cognouisse Christum, & illi fuisse incognitum, id facie intelligendum esse, quandoquidem Ioannes, quamdiù in deserto mansit, facie Christum non agnouit, vtpotè qui numquam cum eò fuerat conuersatus, nec familiaritèr egerat, quod diuinæ prouidentiæ tribuendum est, vt testimonium ab ipso de Christo latum omni suspicione careret, atque hinc Ioan. 1. scribitur, Ego nesciebam eum, sed qui misit me baptizare, ille mihi dixit, super quem videris spiritum descendentem, & manentem super eum, ille est, qui baptizat in Spiritu sãcto, & igne, non tamen negandũ, quòd Christum Redemptorem Ioannes non agnouerit, cum ad eius aduentum in matris vtero exultasset, & cognouit eum ipsum esse, quem natũ sciebat, & quem post se venturum, & in spiritu, & igne baptizaturum prædicauerat, idem probatur ex illo ad Thessalonicens. 5. Prophetias nolite spernere, & spiritum nolite extinguere. Sanè qui negant in Nouo Testamento extitisse Prophetas, & prophetias spernunt, & quod Salomon Prouerb. 29. scripsit non legerunt, nempè, Cum defecerit prophetia dissipabitur populus.

S.Maximus. | S.August. | Ioan. 1. | Thessalon. 5. | Prouerb. 29.

Confirmatur hoc ex SS. Patribus, qui scribunt, post Saluatoris Nostri Aduentum extitisse Prophetas. Adhuc (inquit Chrysost. serm. de eleemosyna) hodiè nobiscum Prophetæ loquuntur, idem probat August. lib. 2. contrà aduersariũ legis, & Prophetarum, & de varijs sacrę Scripturæ locis explicandis Epist. 58. Iustinus Martyr in Dialogo cum Triphone, in quo inter libros nouæ legis propheticos reponit Apocalypsim Beati Ioannis, Eusebius lib. 4. histor. Eccles. cap. 18. & lib. 7. cap 25. addit Chrysost. Prophetarum silentium signum esse potissimum, ex quo nobiscum Deum esse iratum colligitur hom. 4. de verbis Isaiæ, fauet S.Bernard. serm in cant. 37. paulòpost medium, vbi citat illa verba Petri Apostoli, Habemus firmiorẽ propheticum sermonem, cui benefacitis, attendentes tamquam lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec illucescat dies, vt Lucifer oriatur in cordibus nostris, Nõ extinguetur (inquit Bernardus) ista lucerna in nocte, interim enim vsus eius necessarius est, sed cum dies æternus eluxerit, prophetiæ lucerna cessabit. Ex recentioribus etiam fauet Ribera edisserens illa verba Ioelis 2. Effundam spiritum meum super omnem carnem, & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ, & senes vestri somnia somniabunt, & iuuenes vestri visiones videbunt. Et hoc testimonium pro lege noua fuisse productum attestatur Card. Bellarm. de notis Ecclesiæ lib. 4. tom. 1. cap. 15. fauent Lorinus Act. 2. versu citato, & Thomas Bozius noster Eugubinus de signis Ecclesiæ tomo 2. lib. 6. sign. 19. cap. 2. qui etiam has prædictiones, reuelationes, & prophetias futuras esse vsque ad vltima tempora scripsit tomo 2. lib. 22. cap. 3. sign. 93. sequitur Couarruuias de

S.Chrysost. | S.August. | Iustin. Mar. | Euseb. | Prophetarũ silentium signũ iræ Dei. | S.Bernard. | Ribera. | Ioelis 2. | Car. Bellar. | Lorinus. | Tho. Bozius. | Couar.

vera, & falſa prophetia 1. part. cap. 9. Gratian. in Dilucid. part. 1. cap. 1. & 2. Ægid. de Concept. B. Virg. lib. 3. q. 6. art. 4. §. 1. qui pro confirmatione huius noſtræ ſententiæ refert ſanctiſſimum Epiſcopum Amadeum lib. 4. epiſt. 9. ità ſcribentem. Sciendum certiſsimè quòd creberrima miracula, ſpirituales viſiones, cæleſtes Reuelationes, ſublimes conſolationes almæ parentis Domini orbi terrarum aſſiduè corruſcabunt, donec finem mundus iſte ſeneſcens inueniat, & hoc adeò verum eſſe opinor, vt eò maiorem Prophetarum numerum in Nouo Teſtamento, quàm in Veteri extitiſſe credam, quò ſe maioribus, ac largioribus Spiritus ſanctus in Nouo donis communicauit, atque hinc Ioelis 2. ſcribitur, Et erit in nouiſſimis diebus, dicit Dominus, Effundam de Spiritu meo ſuper omnem carnem, & prophetabunt filij veſtri, & filiæ veſtræ, & iuuenes veſtri viſiones videbunt, & ſenes veſtri ſomnia ſomniabũt, & verbum effundere, gratiæ largitatem ſignificare admonuit S. Hieronym. q. 9. ad Ædib.

Gratian. *Ægid.* *Ioelis 2.* *S. Hieron.*

Viſionũ, Reuelat. Inſpirat. & Raptus ethymologia.

Libet nunc inueſtigare, priuſquã vltrà progrediamur, vndè nominis ethymologiam Viſiones, Reuelationes, Apparitiones, Inſpirationes, & Raptus ſumpſerint, ſicut enim viſus ad alios ſenſus comparatus, primum certitudinis locũ tenet, ſic & Reuelatio, & Viſio ob certitudinẽ Viſiones appellatæ ſunt. Hinc frequentèr in ſacris litteris prophetiæ viſiones, Prophetæ autem videntes vocantur Iſaiæ 6. Videte viſiones; Ioelis 2. Iuuenes veſtri viſiones videbunt, Ezech. 1. Aperti ſunt Cæli, & vidi viſiones, & alibi ſæpè: ob hanc ergò certitudinem diuinæ Reuelationes, & Apparitiones dicuntur aliquando viſiones. Quandoquidem diuinæ Reuelationi innituntur, cui ſubeſſe mendaciũ non poteſt, vtpotè quæ à prima veritate manant, hanc ob cauſam viſio, ſeù res viſa poſtremò locò poſita eſt, cui iurè homo acquieſcit tamquã euidenti cognitioni. Atq. hinc illud Ariſt. placitum finem contemplationis eſſe veritatem 2. Metaph. Notat Ioan. Lorinus in cap. 2. Act. Apoſt. verſ. 17. Viſionis nomen certam aliquando prophetiæ ſpeciem ſignificare, quandoquidem interdum cum omni prophetia conuertitur, vt etiam Propheta pro vidente aliquando ſumatur, ſicut diximus, ratio eſt, quia oculis mentis diuino lumine illuſtratus Propheta intuetur ea, quæ Deus vult illi innoteſcere: rurſus etiam cognitionem per ſomniũ habitam, viſionem dici poſſe putat, cum videre regularitèr de omni cognòſcente potentia dici poſſit.

Iſaiæ 6. Ioelis 2. Ezech. 1. *Ariſt.* *Ioan. Lorin.*

At verò, ſi huiuſmodi viſiones in ſomnis fiant, quædam viſiones, quædam oracula, quædam ſomnia nuncupantur. Viſio dicitur, cum id, quod quis videt, ſimili modo, quo viderat, euenit, Oraculum eſt, cum in ſomnis grauis quædã perſona apparet, & quid euenturum, aut non euenturum, quid faciendum, aut omittendum ſit, enunciat, de quo S. Eucherius in lib. 3. Reg. cap. 14. ſic ſcribit, Oraculum namq. vocatur, cum diuina hominibus, vel angelica allocutio, vel ſecretorum quorumdam reuelatio conceditur. Vndè benè oraculum in abditis, hoc eſt in interiori domo factum eſt, quia in ſuperna patria, & Angelorum nobis viſio, atque locutio, & ipſa Dei præſentia reuelabitur, iuxtà ea, quæ Veritas ipſa diligentibus ſe pollicetur, dicens. Qui autem diligit me, diligetur à Patre meo, & Ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum.

Oraculum quid. *S. Eucher.*

Porrò ex varijs locutionum modis, quibus Deus creaturas alloquitur, Viſionum, Reuelationum, ac Apparitionum ethymologia deſumi poteſt, de locutione namque in ſpecie fusè egimus Cap. 10. huius Tractatus. Itaque cum locutiones aliquid manifeſtant, quod priùs erat incognitum, dicuntur Reuelatio-

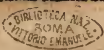
lationes, at verò, si sunt de rebus futuris prophetiæ, quando autem ipsa persona, quæ nobiscum loquitur, apparet, siuè per se ipsam, siuè per figuram aliquam, aut similitudinem illam repræsentantem, aut etiam per alia sensibilia signa mysteria aliqua significantia appellatur Apparitio, seù Visio: sed quando Dei virtute spiritus hominis rapitur, & à sensibus alienatus ad sublimissimam contemplationem, amoremq. ac consolationem eminentem extollitur dicitur Raptus. Inspiratio autem vocatur affectus ille, quem Deus in potentijs spiritualibus operatur, qui in corde percipitur, idq. fit de repente nulla causa præcedente, de quibus omnibus proximè sequenti Capite, ac in alijs sigillatim, copioseq. tractatur.

Somnium quid. Nec prætereundum indicare, ab aliquibus somnium vocari id, quod cum figuris, & similitudinibus contingit, & nequit absq. interpretatione, seù diuina Reuelatione intelligi, & Prophetarum somnia vocamus cælitùs immissas visiones, seù etiam sermones Dei, aut voces sermonum Dei Psal. 103. Ad audiendam vocem sermonum Dei, in quo sensu somnum dicimus prophetiam in somniante, quando, quę ventura sunt, quispiam, quid somniat, per Reuelationem excipit, & intelligit: per visiones namq. & somnia Cornelius à Lapide in cap. 2. Ioelis ad ea verba, Senes vestri somnia somniabunt, intelligendas esse quaslibet Reuelationes, & Prophetias tradit, vndè nec Nabuchodonosor, sed Daniel, non Pharao, sed Ioseph Prophetæ fuerũt, quandoquidem Reges illi non per se ipsos, quæ somniarunt, sed medijs Danielis, & Iosephi interpretationibus intellexerunt: hinc fit, quòd Deus non dicitur locutus tunc cum Nabuchodonosor, neque cum Pharaone in illis somnijs, sed cum Danielo, & Iosepho, qui illorum somniorum intelligentiam habuerunt, quod etiam animaduertit Ludouicus Coquæus in Coment. ad cap. 1. lib. 11. S. August. de Ciuit. Dei, Cum enim (inquit) Deus immittit huiusmodi visa, & similitudines rerum corporaliũ in phantasiam, nisi tamen mentem illustret, vt intelligat, quid sibi velint illæ visiones, non dicitur Deus loqui. Cùm verò corporum similitudines immittit, & quod significent aperit, tunc loqui dicitur, & sic non loquebatur Pharaoni, cùm illius spiritu informatus est; vt septem boues, & septem spicas videret; sed Iosepho, cùm illius mens illuminata est, vt intelligeret, sic nec Nabuchodonosor, cũ illi somnium immisit, sed Danieli, cuius intelligentiã habuit, in cuius spiritu expressæ fuerunt imagines illæ corporales, & earũ intellectus in mente reuelatus, quòd & colligi potest apertè ex D. August. lib. 12. de Genes. ad litt. cap. 9. Sed audiamus S. Hieronymũ rem hanc in cap. 1. Daniel. confirmantem, Hoc (inquit) extrà tres pueros habebat insigne, quod visiones, & somnia, quibus per symbola quædam, & futura ænigmata monstrabantur, sagaci mente cernebat, & quod alij in phantasmate videbant, hoc oculis cordis aspiceret. Sed hìc Lector animaduertat, nè, cùm Sanctus Hieronymus scribit, Danielem diuina illa mysteria, quæ videbat, in somnis, sagaci mente vidisse, intelligat de naturali sagacitate, & facultate, qua, diuinorũ somniorũ interpretationẽ assequeretur, sed de supernaturali lumine, quo ad diuina percipienda eleuabatur.

Psal. 103. — Cornel. à Lapide. — Ludouicus Coquæus. — S. August. — S. Hieron.

Notandum præterea ex S. Thom. 2.2. q. 174. art. 3. quòd licet visio facta vigilanti in se prętantior sit somnio, quod fit dormienti, quando tamen in visione videntur species solùm, & imago prognostica futurorum, nec auditur vox, aut verbum illam declarans, quæ audiri solet in somno, iuxtà illud Moyses Numer. 12. Si quis fuerit inter vos Propheta Domini in visione, apparebò ei, vel per somnium loquar ad illum; tunc,

S. Thom. — Visio facta vigilanti, an sit præstantior facta dormienti. — Num. 12.

tunc somnium diuinum perfectius est, quàm visio.

Pergimus modò de Extasi, Raptu, & Apparitione in genere aliqua breuitèr tradere: apparere namq. id dici posse credimus, quod priùs erat occultum cũ oculis intuentium obijcitur, & eum apparere dicimus, in cuius potestate est videre, & non videri, vt Deus, & Angelus. Apparitionem, prout ad rem nostrã facit, descripsit Iacobus Aluarez de grad. contemplat. lib. 5. par. 3. cap. 10. & eam esse dixit manifestationem alicuius spiritus, vel corporis ad modum rei spiritualis, in qua præter naturæ ordinem ex diuina dispensatione certis quibusdã modis homini oranti, aut aliud agenti, spiritus ille, vel corpus semetipsum insinuat, sic Christus Dominus, quandoq. etiam Beatissima Virgo, aut aliquis Angelus, vel Sanctus se oculis ipsis corporeis videndos, aut aure audiendos, aut palpandos obtulerunt, quod fieri putamus, vt animus sublime aliquod, ac eminens in illis apparitionibus elucens, & quasi hauriens, ad contemplandum diuina mysteria eleuetur, in quo sensu in his Cælestium Reuelat. Libris Apparitionis nomen sumimus: proindè apparitiones vocamus cælestiũm secretorum manifestationes, ac reuelationes ex diuina dispensatione ministerio Angelorum, & supernorum spirituum factas. Et Libros Visionum, ac Reuelationum eos esse affirmamus, in quibus de huiusmodi Visionibus, ac Reuelationibus agitur. Non eos, qui vetularum, & fœminarum somnia, & figmenta comprehendunt, Vndè meritò S. Brigittę Liber inscribitur Cælestium Reuelationum, quippè quæ, & cælitus illi datæ sunt, & cælestibus Visionibus, ac Apparitionibus grauissimorum Doctorum calculo approbatis ille refertus est. Inter has visiones nullo pacto eos Græcorum, & Saracenorum libros connumeramus, quorum meminit Ioan. Ludouicus à Cerda cap. 59. Aduersariorum sacrorũ num. 7. in quibus tradebatur quot, annos Imperatorum quispiam esset victurus, & quæ illo imperante essent euentura, hos Libros, sicut citatus Auctor scribit, Danielis visiones Græci appellabant.

Apparitio quid.

Aluarez.

Superest modò, vt de Extasi, & Raptu aliqua in genere dicamus, si quidem de his in specie egimus fuse cap. 3. Sunt qui Extasim mentis excessum vocant, sic S. Isidorus lib. 7. Ethimol. cap. 8. vidisse dicit Apostolorum Principem Petrum vas de Cælo emissum varijs animalibus plenum, Idem tradit S. Aug. de Genes. ad litt. cap. 25. quo loco de Dei locutione scribens, Intùs (inquit) loquitur Deus miro, & ineffabili modo, neque per scripturam corporalibus instrumentis affixam, neque per voces corporalibus auribus insonantes, neque per corporum similitudines, quales in spiritu imaginalitèr fiunt, sicut in somnis, vel aliquo excessũ spiritus, quod græcè dicitur Extasis, & nos eo verbo iam vtimur pro latino, & in quæstionibus ad Simplicianum quæst. 1. Extasim tradit esse à corporis sensibus alienationem, vt hominis spiritus diuino spiritu assumptus capiendis, intuendisq. vacet imaginibus. Et de Extasi, & mentis excessu videndus est Suarius de virtute, & statu Relig. lib. 2. de orat. cap. 15. vbi docet fieri, cùm sensũs externi derelinquuntur, non solùm actualitèr, sed etiã aptitudinalitèr, quia nimirùm externi sensus suas operationes non faciunt, & ità impediti remanent, vt nec possint operari, neque per externa obiecta, licèt vehementia excitari, & hanc mentis eleuationem propriè Extasim esse arbitratur, & de hac intelligendum esse, S. Dionys. censet, cùm de Diuinis nominibus scribit lib. 4. cap. 2. propè finem: quòd amor Extasim facit, hoc autem triplicitèr contingere potest, primò per separationem ex intentione intensa, cum

Extasis, & mentis excessus.

S. Isidorus.

S. August.

Suarius.

Locus S. Dionys. exponitur.

cum qua ſtare poteſt actualis cognitio, & vſus ſenſibilium rerum, & tunc intentio eleuetur ſic, vt etiam ſi exterioribus ſenſibus vtatur, tota tamen intentione diuinis rebus videndis, ac diligendis incumbat. Secundo modo cõtingere poteſt cum abſtractione per actualem ſeparationem ab vſu ſenſuum exteriorum, idq. fit, vt mens liberiùs, & faciliùs in Deo quieſcat, eoq. fruatur,

S. Gregor.

vt S. Gregor. lib. 5. Moral. cap. 22. inſinuauit, Ad interna (inquit) contemplanda nemo producitur, niſi ab his, quæ exteriùs implicant, ſtudioſè ſubtrahatur. Tertio amor Extaſim facit, quando ardens eſt, & ità rapit in Deum animã, vt ſenſus externos quodammodo derelinquat, ità vt nihil percipiat, dum illa mentis eleuatio durat, quoniam, cùm illa per meditationem ad rem dilectam dirigitur, fit, vt illicò charitas, & amor accendatur, & ſpiritualis exercitij vſus intendatur, vt dicere poſſit cum Dauide, In meditatione mea exardeſcet ignis

Pſal. 38. S. Gregor. Extaſis vocatur dormitio, & vigilia, & quare.

Pſal. 38. Egregiè S. Greg. Magnus lib. 5. Moral. cap. 22. docet, Extaſim eſſe dormitionem quamdam vigilantibus contingentem, ſeù vigiliam dormientibus occurrentem. Credimus S. Doctorem Extaſim vigiliam, & dormitionem vocaſſe, quandoquidem anima à ſenſibus abſtracta, cùm diuinis functionibus vacat, & mundo dormit, & Deo vigilat.

Cant. 5.

Cant. 5. Sponſa dicit, Ego dormio, & cor meum vigilat.

Sanè cùm mens ſpiritualibus, ac diuinis tota incumbit, ac in Deo ſuauitèr quieſcit, tunc vigilat ratio, ſed ſenſus dormit, dum ſupernaturalibus operam dat homo, corde vigilat, & ſenſu dormit. Vigilant cogitationes bonæ, dormiunt malæ, excitantur ſpiritualia, at dormiũt deſideria carnalia, & dum ad ſuperna mens vigilat, fit, vt rebus huius ſæculi dormiat, & audiendis mundanis vocibus obſurdeſcat.

S. Bernard.

Sed libet referre S. Bernardũ de hac vigilia, & ſomno egregiè loquentem Serm. 42. in Cant. Ego (inquit) dormio, ac ſi dicat, dilecte tu me ad ebrietatem vocas, & ego tota huic muneri vaco, Ego dormio, & cor meum vigilat, ab alijs dormio, & quieſco negotijs, ideò cor meum liberiùs vigilat ad ſectandam hanc ebrietatem, & vinũ potandum. Ordo mirabilis, de ebrietate dormitio, & de dormitione vigilia, ille dicit inebriamini, & illa dicit ego dormio, bonus ſopor mentis exceſſus, & alienatio ab affectibus carnis, & ſi id etiam dicitur à ſenſibus corporis, tunc magis videt, & inuigilat amor ſpiritualis, cùm conſopitur penitùs omnis paſſio, & affectus animalis. Sed reuertamur vndè paululùm digreſſi ſumus. Quattuor mentis exceſſus ſpecies recenſet Ioan. Lorinus in cap. 10. Act. Apoſt. verſ. 10.

Lorinus. Mentis exceſſus ſpecies quatuor.

Primò ponit inſaniam, ſeù delirium, quod ex nimio ſomno, vel atra bili, vel aliqua ægritudine ortum habere ſcribit, quem furorem mentis latini vocant. Secundò pauorem appellat ex repentino, & inopinato timore manantem, qualis Iſaac expertus eſt, allata venatione Eſau poſt Iacob Geneſ. 27.

Gen. 27.

Expauit Iſaac ſtupore vehementi. Tertium fieri ex tranquillitate animi tradit, cum ille feriatus à ſenſibus in placida, ac dulci conuerſatione verſatur, quod Adamo accidiſſe cenſet, cùm Deus ei ſoporem immiſit Geneſ. 2.

Geneſ. 2.

Poſtremùm fieri indicat, quando mens afflata diuino ſpiritu corripitur, atque impletur, quod Prophetis cõtingere ſolet, in hoc autem Tractatu noſtro de diuinis Viſionibus, ac etiam in Libris Cæleſtiũ Reuelationum in duplici poſtrema acceptione mentis exceſſus ſumitur, ad cuius rei maiorem cognitionẽ ex D. Thoma notandũ eſt,

S. Thom. Mentis exceſſus cum abſtractione.

duplicitèr poſſe ad mentis exceſſum quempiã eleuari, loquitur enim tàm de mentis exceſſu, quàm de Extaſi, & Raptu quæſt. 13. de veritate art. 2. ad vlt. & 2. 2. quæſt. 175. art. 3. ad 1. Primo modo abſq. abſtractione à ſenſibus, cùm

mens

mens tota rebus diuinis incumbit, & non alijs, quàm diuinis inſpiciendis, ac diligendis vacat. Secundò id fieri docet etiam cum abſtractione à ſenſibus ad aliqua ſupernaturalitèr videnda, hæc autem abſtractio, vel eſt ab externis ſenſibus ad Viſionem imaginariam, vel ab imaginatione ad intellectualem, & hoc rurſus, aut per intelligibiles Viſiones, aut ſecundùm quorumdam opinionem, quòd intellectus interdum Deum videt per eſſentiam, quod ſequẽti Capite, cùm de Viſionibus in ſpecie tractabimus, latiùs explicabitur.

Verùm, cum ad hominis dignitatem pertineat, vt ad diuina eleuetur, quippè qui ad Dei factus eſt imaginem, cumq. in infinitum bonum diuinum excedat facultatem humanam, hinc deducit S.Thom. quæſt. citata art. 1. ad 4. quòd egeat adiutorio, vt ſupernaturalitèr ad illud bonum concupiſcendum eleuetur. Quod fit per quodcũq. gratiæ beneficiũ, & inter cætera, quæ diuinitùs accipit, exceſſus eſt mentis, Extaſis, & Raptus, quo hominis anima, vt diximus, rapitur, quando diuino ſpiritu eleuatur, & à ſenſibilibus abſtrahitur, vt diuinorum myſteriorũ particeps fiat, & loquentem Dominum audiat. Et tunc illa ingenti diuinę communicationis conceptu omnibus tẽporalibus negotijs, curisq. poſthabitis, ſola ſpiritualia, ac diuina concupiſcit, atque his ſibi acquirendis intendit, illa verſat in ore, illa mente reuoluit, illa ſolùm diligit, illis tantummodo vacat, in illis mens tota quieſcit, ſed audiamus Dionyſiũ Carthuſ. opuſc. de diſcret. ſpirit. ar. 18. hæc probè enarrantem, Idcircò (inquit) cum viderit animam eſſe purgatam, charitate accenſam, ſinceritèr reformatam, & omni virtutum, atque donorum claritate fulcitam, immò in ſinceriſſimo totius boni generis amore conuerſam, grandem vtiq. complacentiam habet in ea, & tamquam chariſsimam filiam, pulcherrimam Spõnſam, prędilectam amicam applicat eam ſibi familiaritèr, eam conſtringens, complectens, oſculans, & de bonis ſuis liberalitèr ei cõmunicans. Tunc in ſanctuarium ſecretorum ſapientiæ ſuæ eam admittit, & introducit, ſuæ amabilitatis, pulchritudinis, & dulcedinis immenſitatem ei demonſtrans in lumine gratiæ, & contemplationis ſplendore, moxq. in inſtanti mole magnitudinis ſuæ excellentiæ, maieſtati ſuæ immenſæ non violentèr, ſed verè & ſuauitèr ſic vincit, occupat, & eam opprimit, vt defluens liquefacta amore deficiat à ſe ipſa, & victa ardenti delectatione, obſtupeſcens præ admiratione dilectiſsimæ lucis, quam conſpicit, increatæ, ac adorandæ, vt de ſe ipſa nihil ſciat. Etenim in momento, in ictu oculi tàm validè inflammatur, oſtendente ſe ei dilecto, vt non ſolùm ipſa prorſus ſuccumbat, ſed corpus quoque ipſius motu, ſenſu, ac viribus deſtituatur. Hactenus Dionyſ. Carthuſ. ex cuius verbis, ſi quis ea benè perpenderit, colliget ad rectè, probèq. intelligenda, quæ Deus in Viſionibus amicis ſuis manifeſtare vult, orationem, meditationem, vitæ puritatem eſſe neceſſaria, non enim decet tantùm donũ impijs conferri, quippè qui ſunt & indigni, & inepti: ad percipiendas namq. huiuſmodi Viſiones, ac Reuelationes maximè confert à ſenſibus, & à vitijs abſtractio. Vitia etenim & curæ temporales animam rebus terrenis fixam, firmamq. tenent, & è contrà à ſenſibus, ac ſenſibilibus abſtractio, & conſcientiæ tranquillitas à terrenis rebus eam auellunt, & in Deum eleuant, vt Dei inſpirationi tota vacet, & attendat, eamq. miro modo ad illuſtrationes diuinas excipiendas diſponunt, proindè S.Auguſt. lib. 10. de Trinit. c. 4. docuit, quòd cum anima limitatæ virtutis ſit, non poteſt ſimul attendere rebus ſenſibilibus, & diuinis præcipuè, cum hæ ab illis multùm differant, &

quaſi

S.Thom.

Dionyſ. Carthuſ.

S.Auguſt.

quasi contrariæ sint; Indè fit consequens, quòd, cùm sensibilibus, & terrenis rebus attendit, parum ei restat virium, parumq. attentionis, quod diuinis impendat, quemadmodum, inquit Sanctus Maximus Centuria prima de Charitate cap. 95. Sol exoriens, & mundum illuminans, tùm seipsum, tùm res illuminatas à se demonstrat, ità quoque Sol iustitiæ purgato animo exoriens, & seipsum videndum exhibet, & rerum, quæ à se factæ sunt, & deinceps fient, rationes demonstrat. Inter cæteras autem virtutes, quæ ad illustrationes diuinas hauriendas disponunt animam, humilitas principem locum tenet, verum enim est, quod B. Laurentius Iustinianus tradidit lib. de Connubio, Verbi nō longè à fine, Cum humilitatis virtus animā compleuerit, deiecerit, liquefecerit, tunc incipiet dilatari dilectione, irradiari veritate, repleri lumine, eleuari spiritu, hinc secretorum oritur reuelatio, Scripturarum declaratio, futurorum cognitio, sensuum corporalium alienatio. Humilitas namq. sic mentem Deo subditam reddit, vt in eam suas illustrationes immittat, rem hanc Aristot. ipse, licèt Gentilis, tetigit lib. de Diuinat. per somnium cap. 1. dum inquit, Si somniorum diuinatio à Deo est, inconueniens est, eam immittere quibuslibet, & non optimis viris: hæc de dispositione, quæ ad has Visiones excipiendas exigitur, dixisse sufficiat. Nunc breuitèr inuestigamus, cùm se Deus nobis insinuat, & sua arcana in his Visionibus manifestat, quid à nobis ille contendat, quid velit, quis finis earum, quæ commoda, & vtilitates: & licèt de causis harum Visionum in specie tractemus Cap. 4. in præsentia tamen hæc indicanda duximus. Etenim, cum familiare, & proprium sit amicorum, secreta quædam sibi inuicem communicare, quæ nolunt alijs esse nota, cum

S. Maximus.

Quæ dispositio necessaria ad diuinas Reuel.

Laurentius Iustinianus.

Aristot.

Deus amicus noster charissimus sit. Et quis amicior nobis, clamat Sanctus Ambros. lib. 7. in Lucam, quàm qui pro nobis corpus suum tradidit? ijs interdum, qui cum illo amicitiæ vinculo coniuncti sunt, quædam secreta propalat, quorum aliqua sibi retineant ad eorum instructionem, alijs alia aperiant ad eorum vtilitatem, quandoquidem quædam sunt, quæ non expedit filijs Dei abscondere, qui illa pluris æstimant, & ex eis spiritualem progressum capiunt, proindè Ioan. 15. legitur, Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit, quid faciat eius Dominus, Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumq. audiui à Patre meo nota feci vobis. Sanè scribit Sanctus August. de Triplici habitaculo, cùm Spiritus sanctus aliquid cordibus nostris inspirat, eò tendit, vt doceat, alliciatq. ad veritates credendas, ad virtutes executioni mandandas, detestando quemcumq. errorem, & culpam.

S. Ambros.

Ioan. 15.

S. August.

Rursus quoniam Spiritus sanctus est spiritus Christi, id, quod in diuinis Visionibus manifesta fiunt, veritates sunt, quas Christus docuit, & virtutes, quas exercuit, lucem nobis præbens, nosq. instruens, vt eas cognoscamus, & imitemur, & vt imitentur alij illas proponamus, in his non res inutiles, non vanas, non curiosas, aut impertinentes, sed vtiles, & ad salutem proficuas, & necessarias antè oculos nostros ponit, & vt declinemus à malo, & bonum faciamus inspirat: peculiaris namq. Spiritus sancti ea functio est, vtroq. horum iuuare nostrā infirmitatē, curæ illi maximè est, nostrū illuminare intellectū, vt quod nobis, vel per se ipsū, vel Sāctos suos Prophetas, & Apostolos reuelat, firmitèr credamus. Cętera, quę his cōtraria sunt, à malo spiritu sūt, ideoq. omnes eius sermones, colloquia, & suggestiones falsæ sunt, & ad vitia tendunt, quippèqui spiritus est mendacij, & malitiæ, & propterea, quod

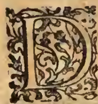
Quæ Spiritus sanctus in Visionibus propalat.

ille proponit contrà veritatem, rationibus obducit apparentibus, vt illis fidem præstemus.

Sed ò Domine, quæso mecum licèt peccator indignus sim, loquaris, manifestans mihi, quod expedit scire, vt tibi quousq. in hac vita mortali fuero seruire queam, teq. feruentèr amare, & in alia cum alijs Sanctis tuis, te frui.

De Visionibus, Reuelationibus, ac Apparitionibus in specie, & eas dari ex sacris Scripturis, ac SS. Patribus probatur.

CAP. II.

DE Visionum, ac Reuelationum, & Apparitionum essentia, & natura hìc in specie tractandi prouinciã aggredimur, sed priùs eorum reijcienda sententia est, qui illas velut fabulas, & mulierculatum somnia esse astruunt, & ad superstitionem reuocandas eas esse contendunt. Sanè de illarum veritate plenam fidem faciunt sacrę Litteræ, Sanctorum Patrum testimonia, grauissimorum Doctorum sententiæ, & probatissimæ historiæ. Plenæ sunt Veteris Testamenti paginæ, à quibus inchoando, omnibus celebris illa visio nota est Moysi facta rubi ardentis, & non combusti Exodi 3. & Scriptura illa Balthasari Regi in pariete oblata Daniel. 5. & alia Danielis 7. de quattuor bestijs è Mari ascendentibus, & aliæ plures, de quibus Cap. 4. & 5. copiosè egimus. *Exod. 3.*

In Nouo quoque Testamento Visiones, Reuelationes, & Apparitiones passim occurrunt, inter cætera insignis ea est Doctoris Gentium Pauli, qui 2. Corint. 12. dicit, Veniam ad visiones, & reuelationes, &c. vbi ad tertium vsque Cælum fuisse raptum, & audiuisse arcana verba, quæ non licet homini loqui, asserit: an autem voce externa audierit loquentem Deum, an per imaginariam tantummodò visionem, an sub aliqua externa forma, quæ sese hominum offerre oculis consueuit, dicemus infrà. Nunc autem aliqua, quæ ad celebrem hanc visionem, & raptum pertinent, annotanda breuitèr sunt, vtpotè quæ ad intelligentiam eorum, quæ in præsenti de Visionibus, Reuelationibus, & Raptu Tractatu scribimus, facere posse arbitrati sumus. Et duo sese offerũt explicanda, primùm quidem, an verè, & realitèr Paulus fuerit raptus ad Cælum Empyreum, an imaginaria tantummodò visione, vt scilicet per imaginationem vidéretur sibi esse in Cælo, & quæ ibi fiebant intueretur; licèt corpore, & anima maneret in terris. Secundò videndum, quid per tertium Cælum intelligendum sit. Probabilitèr Doctores aliquot graues existimarunt, non verè, & realitèr, sed imaginariè fuisse raptum Paulum, ea ratione adducti, quoniam hunc raptum vocat ille visiones, & reuelationes Domini, Veniam (inquit) ad visiones, & reuelationes, non enim, vt hi Doctores scribunt, repugnat, posse Deum facere, vt existens in Hispania videat, quæ fiunt in Gallia, immò & videant etiam, quæ fiunt in Cælo, existentes in terra, vel per intellectum, vel per imaginationem. Addunt etiam, & oculis corporeis, eleuando eos, & cũ illis concurrendo suprà naturam, & ità roborando potentias, & confortando, ac vim quoque visiuam extendendo, vt se porrigat vsque in Cælum, & si hinc Stellas naturalitèr videmus in firmamento, cur non vltrà, & vlteriùs has vires augere, & extendere queat Deus.

2. Cor. 12.

Paulus an fuerit raptus ad Cælum realiter.

At verò alij existimarunt, & fortè probabilius, realitèr, & verè fuisse Paulum raptum in Cælum Empyreum, probant hoc, quia 2. Corint. 12. scribitur absolutè fuisse raptum, non in Extasim, quod indicat, non per imaginationem tantùm, sed verè, & simplicitèr, & realitèr ad Cælum fuisse raptum, secundò quia, vt ex textu colligitur, Paulus nesciuit, an cum corpore, & anima fuerit raptus, an verò sine, ergò eum verè, & realitèr fuisse raptum præsupponit, nam in visione imaginaria certum est, animam solùm, non corpus rapi, tertiò quia, vt ipse loco citato testatur audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui, ergò probabilissimum est, ea re vera illum in Cælo audiuisse, & de illis instructum è Cælo prodijsse, vt futurus Gentium Doctor, & vt cælestem sapientiam è Cælo hominibus afferret. Vide quæ de eodem raptu Pauli etiam scripsimus Cap. 3.

2. Cor. 12.

Per tertium Cælum quid intelligendum.

Quid autem per tertium Cælum intelligendum sit, ad quod Paulus raptus est, legite Sanctum Thom. 2. 2. quæst. 175. art. 3. ad 4. quo loco dicit per tertium Cælum intelligi posse, vel Cælum Empyreum, vel visionem aliquam supermundanam, quæ dicitur tertium Cælum ex triplici ratione. Primò quidem secundum ordinem potentiarum cognoscitiuarum, vt primum Cælum dicatur visio supermundana corporalis, quæ fit per sensum, sicut Daniel 5. legitur, quod visa est manus scribentis in pariete. Secundùm verò Cælum sit visio imaginaria, secundùm quam multa viderunt Isaias, & Ioannes in Apocalypsim. Tertium Cælum dicitur visio intellectualis, de quibus visionibus Nos in præsenti Cap. ac etiam in sequenti agimus, & quarum essentiam, & naturam exponere nitimur: aut etiam dicendum est, hunc Cælorum ordinem desumi posse ex ordine cognoscibilium, vt primum Cælum dicatur cognitio cælestium corporum, secundum cognitio cælestium spirituum, tertium, & postremum cognitio ipsius Dei, dici etiam potest tertium Cælum Dei contemplatio secundùm gradus cognitionis, qua Deus se videndum exhibet, quorum primum spectat ad Angelos infimæ Hierarchiæ, secundum ad Angelos mediæ, tertium ad Angelos supremæ, vt Paulus raptus dicatur ad tertium Cælum, hoc est ad tertiam, & supremam Angelorũ Hierarchiam, ibiq. cum Seraphinis existens apertè Dei essentiam viderit, & charitatem, & ardorem illum hauxerit, quo posteà vniuersum Orbem accendit.

Daniel 5.

Sed eò iam, vndè paululùm digressi sumus, reuertamur, vt ex alijs etiam noui Testamenti locis visiones dari probemus, præter hanc Pauli Apostoli visionẽ. Alia in Nouo Testamento Apostolorũ Principis visio extat Act. 10. vbi scribitur. Cecidit super eum mentis excessus, & S. Ioan. Apostoli Apocalypsis his plena refertaq. Visionibus, & Reuelationibus est, Cap. 1. dicit, Dominica die fuisse in spiritu, & audiuisse magnam vocem tamquam tubæ dicentis, quæ vides scribe in libro. Fuit Ioannes in spiritu, cũ se ad Apocalyp. altissima mysteria accingeret, & tunc ingentem quamdam passus est Extasim, non quòd animus à corpore re ipsa abierit. De Reuelationibus etiam frequens mentio fit in sacris litteris, & Concilia earum meminerunt, à quibus illarum veritas desumenda est, vt de illis dubitandi locus minimè relinquatur: occurrit primò Pauli auctoritas 1. Corint. 2. Nobis (inquit) reuelauit Deus per spiritum suum, Spiritus autem omnia scrutatur, etiam profunda Dei, & Rom. 1. Quod notum est Dei, manifestum est in illis, Deus enim illis manifestauit, & Matth. 11. Abscõdisti hęc à sapiẽtibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis, & Matt. 16.

Acto. 10. Apocal. 1. 1. Cor. 2. Rom. 1. Matth. 11. & 16.

Beatus es Simon Bar Iona, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui est in cælis. Conc. Arausicanum Can. 8. Nemo (inquit) potest sine Dei reuelatione salutem conquirere, & Concil. Trident. sess. 6. cap. 6. Credentes vera esse, quæ diuinitùs reuelata sunt. Quòd etiam apparitiones dentur, dubitandum non est. Harum namq. apparitionum etiam in sacris litteris plura extant exempla, quæ Lector poterit desumere ex Cap. 4. & 5. huius Tractatus.

Conc. Arausf.

Conc. Trid.

Verùm ad huius rei confirmationem certa videtur posse statui Regula, vt quotiescumq. Prophetæ hac loquendi formula vtuntur. Hæc dicit Dominus, qui familiarissimus est agendi modus Dei cum Prophetis, intelligamus sacram Scripturam loqui de apparitione, seù locutione Dei intellectuali. Sed audiamus clarissimum illud Ecclesiæ lumen Augustinum hæc confirmantem lib. 16. de Ciuit. Dei cap. 16. Veritas (inquit) incommutabilis, aut per se ipsam loquitur ineffabilitèr mentibus, aut per mutabilem creaturam loquitur, siuè spiritualibus imaginibus spiritui nostro, siuè corporalibus vocibus nostri corporis sensibus.

S. August.

Longum esset hìc annotare, quæ de apparitionibus recensent Patres, quæ Sanctus Basilius in vita Mamantis, Nazianz. orat. in Iulianum de Fratre Cæsareo, Hieronym. de Paulo in vita illius, Paulinus de Ambrosio, Theodoretus de Sancto Ioanne Baptista lib. 5. histor. cap. 24. Ambros. serm. 90. de Passione Sanctæ Agnetis, quam apparuisse Constantiæ Constantini Imperatoris filiæ testatur, & de B. Virginis apparitionibus, quæ à probatissimis referuntur Scriptoribus, non licet dubitare, de quibus etiam tractant Martinus Delrius Disquisit. magic. lib. 2. quæst. 26. sect. 1. latè scribit de eisdem Petrus Thyreus lib. 1. apparit. cap. 11. tractat. 1. Iacobus Aluarez de Gradibus contemplat. lib. 5. part. 3. cap. 10. Ludouicus de Ponte in libro, quem inscripsit Dux spiritualis sparsim, sed præcipuè part. 1. tractat. 1. cap. 22. & 2. par. tractat. 3. cap. 8. & deinceps, Petrus Antonius de Beatissimæ Deiparæ Mariæ laudibus tractat. de Festis, ac Templis eiusdem. Quid ergò (inquit) Ioan. Lorinus in cap. 9. Act. Apostol. vers. 12. rident Hæretici, & nomine tantùmtenus quidam Christiani visiones, per quas exhibent, vel vigilantibus, vel dormientibus earum rerum species, atque similitudines, quæ aut eodem tempore fieri percipiuntur, aut etiam fiunt, recenset aliquas alias Sanctus August. lib. de Cura pro mortuis cap. 11. 16. & 17. plenæ sunt historiæ, tùm de Visionibus, Apparitionibusq. mortuorum ad viuos, tùm etiam viuorum ad viuos.

S. Basil. Nazianz. S. Hieron. Paulinus. Theodor. S. Ambros. Martinus Delrius. Petrus Thyreus. Aluarez. Ludouic. de Ponte. Petrus Ant. Ioan. Lorin. S. August.

Et de Samuelis Apparitione mentio fit 1. Regum 28. de qua, quoniam variæ Doctorum Virorum opiniones circumferuntur, & fuit dubitatum, an Samuel vocante Pythonissa, & Saule consulente fuerit verè excitatus, vt illi, quæ ex belli successu euentura erant, prænunciaret, & an hæc apparitio fuerit præstigiosa, & dæmoniaca, an verò Deo permittente vera, breuitèr, quantùm ad rem nostram facit, quædam hìc insinuanda esse duximus: in vtramq. partem, disputauit Sanctus Augustinus lib. 2. quæst. ad Simplicianum quæst. 3. tomo 4. quo loco, postquam hinc indè argumenta proposuit, tandem in eam videtur deuenisse sententiam, vt scripserit, non fuisse verum Samuelem, qui Sauli apparuit, sed aliquod phantasma, & imaginariam illusionem Diaboli fallacijs exhibitam; Idem ad verbum ferè repetit quæst. 6. quæst. ad Dulcitium, & apertiùs quæst. 27.

De Samuelis apparitione diuersæ Patrum sent. 1. Reg. 28. S. August.

in

in quæst. Veteris, & Noui Testamenti, Quomodo (inquit) fieri poterat, vt arte magica attraheretur vir, & natiuitate sanctus, & vitæ operibus iustus? & paulòpost. Porrò autem hoc est præstigium Sathanæ, quo, vt plurimos fallat, etiam bonos in potestate se habere confingit, subscripsit huic opinioni Tertullianus de anima cap. 57. Ecce hodiè (inquit) eiusdem Simonis hæreticos tanta præsumptio artis extollit, vt etiam Prophetarum animas ab inferis moueri se spondeant, & credo, quia mendacio possunt, nec enim tunc pythonico spiritui minùs licuit animam Samuelis effingere post Deum mortuos consulente Saule, absit, alioquin, vt anima cuiuslibet Sancti, nè dum Prophetæ à Dæmonio credamus extractam, Idem habet Iosephus lib. 6. Antiquitat. cap. 14. & Iustinus Martyr in Dialogo cum Tryphone, secuti sunt hanc eamdem opinionem Sanctus Hieronym. lib. 1. Comment. in Matth. cap. 6. & super Ezechielem cap. 13. ad ea verba, Et tu fili hominis, & super Isaiam cap. 7. ad illa verba, Adiecit Dominus loqui ad Achaz, & Rupertus Abbas lib. 2. de Trinitat. & operibus eius, & super lib. Reg. 17. quam sententiam Iansenius super Ecclesiastic. cap. 40. arbitratus est esse probabiliorem: sed & Burgensis eodem cap. additione 2. tradit, oppositam sententiam Iudæos fuisse secutos, qui litteræ nimiùm adhærentes asserunt Moysem, & Samuelem simul apparuisse, eò quòd Pythonissa dixit in plurali, Deos vidi ascendentes de terra, quod insinuauit Rabbi Salomon, Rabbi Dauid Camhi; at verò Hugo Cardinalis refert super 1. Reg. 28. alios existimasse, quòd Samuelis anima non fuerit verè euocata, sed eius corpus exhumatum, & in propriam figuram attractum ad Pythonissam, & Saulem, & hanc extitisse causam, ob quam cognosci potuit esse Samuel ille, qui apparebat, quia erat verum corpus, quod indicauit etiam Burgensis vbi suprà, & hanc esse dicunt sententiam Nicromanticorum, verùm Sanctus Thomas satis dubitantèr de hac Samuelis apparitione locutus est, secutus credo S. Aug. sic habet 1. part. q. 89. art. 8. & 1. 2. quæst. 95. art. 5. ad 2. & quæst. 174. art. 5. ad 4.

Tertull. | Ioséphus. | Iustin. Mar. | S. Hieron. | Rupertus Abbas. | Iansenius. | Burgensis. | Hugo card. | S. Thom.

Cæterùm verè Samuelem eius nimirùm animam à Limbo Patrum euocatam, & apparuisse Sauli, censuerunt Tostatus, Lyranus, Abulensis in 1. Regum 28. & Benedictus Perrerius lib. 1. de Magia cap. 2. dicunt enim fuisse veram animam Samuelis, quæ Sauli apparuit exercente Pythonissa artem magicam, non tamen vi eius artis, sed Dei imperio ab inferis excitatam; fauet Petrus Thyreus de Apparition. spirit. cap. 11. num. 9. Potuit, ait, verus fuisse Samuelis spiritus, qui humana forma se exhibuit, & diuina potentia, quæ Dæmonem Pythonissamq. lateret, exhibitus, vt Sauli diuinæ iustitiæ iam in ipso ob demerita complendæ certissimus testis esset; fauent etiam Dionysius Carthusianus in 1. Regum 28. & 47. Galat. lib. 6. de Arcanis cath. verit. cap. 8. neque huic opinioni contradicere videtur ipsemet Sanctus Augustinus, nam locis suprà citatis potiùs, vt ambiguus, quàm assertor locutus est, vt benè eius verba perpendenti constare poterit, & apertius suam sententiam profert lib. de Cura pro mortuis agenda cap. 15. tomo 4. Cum enim de veris ibi defunctorum apparitionibus scriberet, in huius veritatis probationem inducit Samuelis apparitionem, Nam Samuel (inquit) Propheta defunctus viuo Sauli etiam Regi futura prædixit, neque obstat, quod ex August. adduximus suprà ex lib. quæst. Noui, & Veteris Testamenti

Tostatus. | Lyranus. | Abulensis. | Perrerius. | Tyreus. | Dionysius Carthus. | Galatinus. | S. August.

quæst.17. cùm dicit, quomodo fieri potuit, vt arte magica attraheretur vir tàm sanctus, nam idem ipse lib.2. ad Dulcitium quæst.6. soluit difficultatem propositam, si hoc, inquit, mouet, quòd licuerit maligno spiritui excitare animam iusti, & tamquam de abditis mortuorum receptaculis reuocare, nonnè magis mirandum est, quòd Sathanas ipsum Dominum assumpsit, & constituit super pinnam Templi, nisi fortè quis dixerit, faciliorē Diabolo fuisse licentiā ad Deum viuū, vndè voluit assumendum, & vbi voluit constituendum, quàm ad Samuelis defuncti spiritum à suis sedibus excitandum, Horum quoque Doctorum de vera Samuelis apparitione sententia probabilissima reddetur, si verba textus
1.Reg.28. 1.Reg.28. æqua trutina expendantur, quæ sunt ipsiusmet Samuelis, Quare (inquit) inquietasti me, vt suscitarer? & ait Saul, coarctor nimis.

Porrò in præsentia de aliorū defunctorum apparitionibus agendum esset, & quærendum, num aliquando secundùm veras eorum præsentias apparuerint, ità vt loco moueantur, in quo sūt, vt viuis appareant, an verò huiusmodi apparitiones fiant ministerio Angelorum, licèt ipsis vita functis ascribantur; sed quoniam hac de re satis copiosè abundanterq. Cap.4. huius Tract. scripsimus, hìc tantummodo breuitèr insinuare placuit, has mortuorum apparitiones à Deo fieri posse, sicut enim ille de nihilo creare potuit animas, & in corporibus eas collocare, idem easdem potest à corporibus separatas conseruare, & hinc indè pro suā voluntate transferre. Legendus est Abulensis q.15. ad cap.15. Leuit. qui testatur, apud Gentiles fuisse in more positum annua festa facere, quæ appellabantur purificationes pro animabus defunctorū, nè viuos apparitionibus perterrefacerent, & indè sumpsisse nomen Mensis Februarius à februa græcè, latinè purgatio. Videndus est S. Aug. lib.7. de Ciuit. Dei cap.7. & de Cura agenda pro mortuis cap.15. quo loco asserit, defunctorum veras apparitiones non incertis rumoribus, sed certis testibus fuisse comprobatas, & cap.17. tradit, Ioannem Monachum cuidam religiosæ fœminæ apparuisse, & Epist.205. sibi S. Hieronymum testatur apparuisse, & pluribus horis gloriosam Sancti animam secum fuisse conuersatam, & de apparitione eiusdem S. Hieronymi fidem facit S. Cyrillus Hierosolymitanus facta Eusebio Cremonensi, & de alijs etiam S. Damasc. serm. de Defunctis agit, plures quoque refert S. Greg. in Dialogis, videatur totus liber Dialogorum vsque ad cap.55. Sedenim ex recentioribus Philippus Faber lib. contrà impios Ætheos disp.1. cap.12. nu.293. probat posse animam rationalem apparere hominibus dormientibus, & vigilantibus: & loquendo de apparitione imaginaria, potest anima separata in hominis phantasia formare imagines aliquas, quæ corpus repræsentent, cui erat in vita coniunctæ, nam anima separata licèt non sit eiusdem perfectionis cum Angelis secundùm essentiam, potest tamen sibi comparare cognitionem à rebus, vt sentit Scotus in 4.d.45. q.1. & habet potestatem mouendi etiā aliud corpus, vndè fit, vt possit mouere spiritus in imaginatione, & formare imaginem totius coniuncti sui ipsius corporis, illasq. imagines ad libitum colorare, idq. interdū fit cum adiutorio Angelorum Deo permittente. Atque hinc S. Thom. in 4 sent. d.45. quæst.1. art.1. quæstiunc.3. infert, quòd, cum facultas ad motū tamquam naturalis insit animę Beatorum, animas eorum, cum voluerint, apparere posse viuentibus, quamquam damnatorum animas non exire de inferno asserit, non tamen propterea dicit, quòd ipsis facultas desit, nam testatur interdum ad homi-

[Marginal notes: Abulensis. — S. Aug. — Apparitio S. Hieronymi facta sanctο Aug. — S. Cyrill. — S. Damasc. — S. Gregor. — Philippus Faber. — Anima rationalis & vigilantibus, & dormientibus potest apparere. — Scotus. — S. Thom.]

hominum eruditionem, & terrorem permisisse Deum, quòd apparuerint viuentibus: facultatem igitur habent, qua permissione Dei in actū exeant, sed non semper exire permittuntur, nisi cum secundùm diuinam dispositionem illis fuerit concessum, in quem sensum interpretandus est locus ille Diui Aug. lib. de Cura pro mortuis tom. 4. cap. 13. vbi negare videtur, animas siuè è Cælo, siuè ex Inferno apparere hominibus posse, Si rebus (inquit) viuentium interessent animæ mortuorum, & ipsæ nos, quando eas videmus, alloquerentur in somnis, vt de alijs taceam, meipsum pia Mater nulla nocte desereret, quæ terra, mariq. secuta est, vt mecum viueret, legite eumdem de hac Animarū apparitione lib. 12. de Genes. ad litter. cap. 32. & 33.

S. August.

Apparitiones multæ referuntur.

Sed ad huius rei maiorem probationem libet hìc afferre quasdam aliàs apparitiones, quas referunt ex Auctoribus fide dignis Martinus Delrius Disquis. mag. lib. 2. q. 26. sect. 5. & Philippus Faber lib. aduersus impios Ætheos disp. 1. cap. 12. à num. 279. & deinceps, & primò occurrit apparitio Galeatij Sfortiæ, de qua testatur Bernardus Arlunnus sect. 1. Historiæ Mediolanensis. Ille duobus Mercatoribus in Galliam proficiscentibus obuiam factus litteras dedit, quas deferrent ad Ludouicum eius fratrem, litterarum hoc erat argumentum, ò ò ò Ludouice caue tibi, quoniam Veneti, Galliq. in pernicem tuam coituri sunt, tuamq. à stirpe rem euersuri, quod factum est, nam non multò post Ludouicus Sfortia à Ludouico XII. Gallorum Rege principatu deiectus, & captiuus abductus est, sic Arlunnus à Fabro citatus. Refert idem Faber duas aliàs apparitiones, alteram ex Sabellico lib. 1. exempl. cap. 4. Ludouici Alidosij Patris Imolæ Domini, alteram ex Francisco Guicciardino hist. lib. 1. Ferdinandi Regis Neapolitani, Marsilium quoq. Ficinum Michaeli Mercato apparuisse tradit idem Faber, qui pro hac apparitione citat Cardinalem Baronium tomo 5. Annal anno 412. nu. 77. Marsilius namq. post lòngam de animæ immortalitate cum Michaele disputationem habitam, iuncta simul dextera pacti fuerunt, vt qui eorum prior ex hac vita discederet, alterum de alterius vitæ statu redderet certiorem, sed non multò post contigit, vt summo mane, dùm Michael Philosophiæ studijs vacaret, strepitum velocitèr currentis equi ad ostium similem audiret, vocemq. simul Marsilij vita functi clamantis, ò Michael, ò Michael vera, vera sunt illa: his apparitionibus aliam Ioannis Pici Mirandulæ Comitis addit Faber, quam ex eius vita à Ioanne Francisco Pico conscripta refert, & dixisse ei, cui apparuit, torqueri se pœnis expiatorijs, eò quòd non secundùm talentum sibi à Deo creditum eruditionis, & ingenij multiplicasset. Has duas postremas apparitiones antè Philippum Fabrum retulit Martinus Delrius vbi suprà, & cū his plures alias adiungit, quas poterit Lector apud citatos Auctores habere: de modo verò, quo huiusmodi apparitiones fiunt, scribit idem Faber disput. citata nu. 293. & nos latiùs Cap. 4. & 5. huius Tractatus.

Delrius.

Philippus Faber.

Arlunnus.

Faber.

In his quoque B. Brigittæ Reuelat. Libris frequentèr huic S. Viduæ Christum Dominum, Beatissimam Virginem, SS. Apostolos Petrum, & Paulum, S. Iosephum, S. Ambrosium, S. Nicolaū, S. Franciscum, Sanctā Agnetem, aliosq. plures apparuisse, & ab eis de pluribus cælestibus secretis, ac mysterijs fuisse participem factam, atque instructam, hos libros legenti constabit.

Sed enim argumentum satis probabile indè sumi posse credimus, quòd Deus homini interdum apparere, & cum eo loqui dignatus sit, quoniam cum essemus omnes damnationis, &

iræ filij, ac originalis peccati macula fœdati, ipse suæ misericordiæ memor, vt hominē pristinę restitueret innocentiæ, & captiuitatem eius solueret, ex sinu Patris in purissimum Virgineum corpus delapsus, factus est homo, & miseriæ, & infirmitatis illius particeps esse voluit. Quis ergo dubitet, ipsummet Deum etiam interdum homini apparere voluisse, & cum eo locutum fuisse de reparatione illius perennis gloriæ facta per ipsum, deq. medijs, quibus illam sibi comparare posset. Et si propter nos, vel ab ipso suæ Natiuitatis exordio pati cœpit summam paupertatem, in circumcisione sanguinis effusionem, in Ægyptum fugam, famem, & sitim, probra, & verba iniuriosa sic, vt etiam fuerit captus, ligatus, irrisus, consputus, flagellis cæsus, spinis coronatus, & tandem inter duos latrones Cruci affixus, non alia de causa, quàm vt diuinæ iustitiæ pro peccatis nostris satisfaceret, & nostram salutem quæreret, quid mirùm, si ipse, qui tantopere nos dilexit, voluerit aliquando se nobis videndum præbere, nobiscum familiaritèr conuersari, & dulcitèr loqui, suaq. arcana amicis suis manifestare, eosq. de his, quæ ad spiritualem profectum faciunt, instruere: atq. hinc tot diuinas apparitiones, tot reuelationes, tot diuina colloquia sacræ litteræ referunt facta Patribus Veteris, & Noui Testamenti, de quibus Cap.4.& 5. sigillatim, & copiosiùs egimus. Quis ergò tàm impudens fuerit, qui affirmare audeat, hæc vel esse vetularum somnia, vel stultorum deliria, aut illa periculis, scrupulisq. portam aperire, cum & mentem illustrent ad Dei amorem, & ad rerum cælestium contemplationem eleuent; quietam, & tranquillam animam faciant, & à terrenis negotijs eam alienā reddant. Ortum habet ex his Visionibus, ac domesticis diuinis sermonibus pax quædam iucunda, qua mens ad interiora rapitur, vt omnibus rebus mundi huius post habitis in solo Deo fœlicitèr conquiescat, ò verè pacem desiderabilem, per quam, & in qua spiritus se ipsam supergressus, & in delitias, diuitiasq. ineffabilis gloriæ absortus, totus in Deum transit, Fœlix tu Brigitta, quæ in sinu Sponsi tui ad hunc modum cōfoueri, & inter amplexus dilecti tui hoc pacto frequentèr obdormire meruisti.

Nunc ad naturam, & essentiam Visionum, ac Reuelationum in specie breuitèr indagandam transimus, vt in principio præsentis Cap. polliciti sumus.

Diuinæ Visiones, ac Reuelationes non aliud sunt, quàm secretorum, ac mysteriorum Dei manifestationes, diuina dispensatione præter naturæ ordinem factæ. Has thesauro meritò in agro abscondito de quo Matth. 13. scribitur, similes esse arbitramur, tùm propter illarum absconditam intelligentiam, tùm propter ingentes rerum spiritualium fructus, qui ab eis manare consueuerunt. *Diuinæ Visiones, & Reuelat. quid.* *Matth. 13.*

Sumendum primò initium est à prophetica Visione, de qua licèt in specie Cap.7. latè scripsimus, hìc tamen de ea breuitèr dicenda sunt, quæ ad illius essentiam percipiendam spectare visum est: & quidem Visionem propheticam eam esse ex sententia S. Thom. specialem quemdam prophetiæ modū dicimus, cùm vigilantibus fit, vt etiam censuit Ioan. Lorinus in c.2. Act. Apost. vers. 18. & multifariam posse contingere docuit Abulensis quæst. 31. in cap. 2. Num. & eam fieri arbitratur semper per immutationem signi sensibilis materialis, aut imaginis in phantasia, aut locutionis, sine qua non sufficere credo, si sola tántummodò externa visiò occurrat, quoniam species visibiles per se non possunt aliquid significare, nisi incomplexum, at verò prophetica Visio importat cognitionem cum iudicio, & vsu rationis, vt toties in hoc Tractatu nostro *Visio prophetica quid.* *Lorinus.* *Abulensis.*

Coquæus. nostro insinuauimus, quod etiam sensit Leonardus Coquæus in Comment. ad cap. 1. lib. 11. de Ciuit. Dei S. August. atque hinc deducendum est, posse interdum prophetiam communicari sine visione, & absq. alicuius signi sensibilis ostensione, per solam locutionem, plerumq. enim nihil videntes Prophetæ vocē Domini audiebant, quod frequentèr in sacris litteris legimus, & in specie de puero Samuele 1. Regum 3. Non 1. Reg. 3. tamen negandum est, etiam fieri posse visionem per species internas absq. locutione, vt suo loco dicemus cum Capite 7. huius Tractatus, Beatæ Brigittæ donum prophetiæ fuisse collatum probabimus, nam ex illarum specierum repræsentatione formari potest indicatiua cognitio. Monet tamen idem Leonardus Coquæus vbi suprà, animam in spirituali visione interdum falli, quandoquidem similitudines corporum, quæ spiritu videntur, cum ea anima videt, ipsa corporea esse arbitratur, ad cuius rei confirmationem citat Sanctum August. lib. 12. de Genes. ad litt. cap. 25. & 26. dicentem, Cum rapitur anima in ea visa, quæ in spiritu cernuntur similia corporibus, diuinæ admonitionis esse, & adiutorij, vt se non corpora, sed visa corporum spiritualitèr nouerit cernere.

In Visione imaginaria, quando quis decipi dicatur. Sed hæc Doctrina Coquæi, qui putat posse aliquem in imaginaria visione interdum falli, ac decipi, distinguenda, ac exponenda est, nam si loquatur de deceptione, quæ quandoq. cadit super figuras, & species, vt si quispiam, cui figura Leonis in imaginaria visione occurrat, existimet figuram illam, vel esse viuum Leonem, vel alterius animalis figuram, Iste tunc perniciosè non diceretur deceptus, nec eiusmodi deceptio perniciosa appellanda esset. Secùs autem, si deceptio illa caderet super mysteriorum diuinorum intelligentiam, & fidei veritates, quas illæ figuræ significant, quod rectè, probèq. exposuit Sanctus Aug. lib. 12. S. August. de Genes. ad litter. cap. 14. paulò post medium, Quid (inquit) obest hominibus, quòd, cum dormiunt, vera corpora esse arbitrantur, quorum similitudines in somnis vident, aut aliquid obfuit Petro, quo soluto se à vinculis, seq. Angelo deducente, factum est repentino miraculo, vt putaret se visum videre, vel cum in illa Extasi respondit, Nequaquam Domine, quia numquam manducaui omne commune, & immundum, putans ea ipsa, quæ in disco demonstrabantur, tamquam vera animalia, hæc quando aliter in mente fuerint, quàm putata sunt, cum viderentur, non nos pœnitet, ità à nobis fuisse visa, si non arguatur, vel infidelitas dura, vel opinatio vana, siuè sacrilega, quapropter, & cùm visis corporalibus Diabolus fallit, nihil obest, quòd ludificentur oculi, si non erratur in veritate fidei, & intelligentiæ sanitate, qua docet Deus subiectos sibi. Atque eò magis illum ab hac deceptione alienum esse crediderim, qui ad diuina contemplanda arcana diuinitùs eleuatur, cum enim, vt testatur idem S. Doctor. lib. de Spiritu, & Anima, cap. 24. cùm à bono spiritu asumitur anima non fallitur, & hinc inferendum, cùm Actor. 10. legimus, super Actor. 10. Sanctum Petrum cecidisse mentis excessum, & vidisse in disco omnia quadrupedia, & serpentia terræ, non fuisse deceptum, licèt non statim sciuerit, quid illæ animalium figuræ, & species significarent, donec per Spiritum sanctum fuerit illi reuelatum, non enim vno tractu Deus in contemplatione propalat quidquid manifestare intendit, sed paulatim aliquid manifestando, aliquid verò occultando, vt in vidente maiorem spiritum addat, & videntem ad humilitatis virtutem fortiùs excitet, & in eo desiderium

co-

cognoſcendi promoueat, neque enim Sanctus Petrus in hac viſione ſtatim aſſecutus eſt, quid illæ animalium figuræ ſignificarent, ſed paulòpoſt Spiritu ſancto illum docente myſteria, quæ ſub figura illa erant abſcondita nouit. Quod benè Sanctus Auguſt. probat epiſt. 102. non longè poſt medium, Quia (inquit) ſunt viſiones, quæ apparent ſpiritui, tamquã corporis ſenſibus non ſolùm dormientibus, vel furentibus, ſed aliquando ſanæ mentis vigilantibus, non per fallaciam illudentium Dæmonum, ſed per aliquam reuelationem ſpiritualem, quæ fit per formas incorporeas corporibus ſimiles, quæ diſcerni omninò non poſſunt, niſi diuino adiutorio pleniùs reuelentur, & mentis intelligentia dijudicentur, vix aliquando, cum fierent, ſed plerumq. poſteà, cum tranſierint, quod etiam apertè probatur ex alia eidem Petro facta viſione, de qua Actor. 12. Cum enim ille ab Angelo re ipſa è vinculis ſolutus eſſet, & è carcere eductus, in corpore ambulans, exiſtimauit ſe viſum videre, & neſciebat, quia verũ eſt, quod fiebat per Angelum, ſic vt ibi ſcribitur, & paulòpoſt illius viſionis factus certior, dixit. Nunc ſcio verè, quia miſit Dominus Angelum ſuum, & liberauit me. Ex his palàm eſt, quòd non refert in principio eius viſionis, quam ſuprà ex cap. 10. Actor. retulimus, Sanctum Petrum exiſtimaſſe illa fuiſſe vera animalia, cum in Sudario fuerint depicta, vt cenſuit Cyrill. Alexand. lib. 14. de Adorat. in ſpiritu, & lib. 9. contra Iulianum. Qua de re legendus eſt Ludouicus de Ponte in lib. quem inſcripſit Dux ſpiritualis par. 2. tractat. 3. cap. 8. non longè à fine, qui rem hanc egregiè explicat. Hanc autem Principis Apoſtolorum viſionem fuiſſe imaginariam, & ſymbolicam tradidit S. Thom. lect. 2. in cap. 12. poſterioris Epiſtolæ ad Corinthios.

S. Auguſt. *Actor. 12.* *Animalia Petro viſa in linteo, an vera, aut depicta fuerint.* *Cyrill. Alex.* *Ludouic. de Ponte.* *S. Thom.*

Nunc pergimus Viſionum, ac Reuelationum naturam, & eſſentiam indagare. Harum Viſionũ triplex genus conſtituunt Doctores ſacri, quarum vna corporalis eſt, alia ſpiritualis, ſeù imaginaria, poſtrema intellectualis, ſic tradunt Sanctus Hieronym. in Prologo Apocalyp. Beati Ioan. Haymon, Lyran. & Gilbertus ibidem, Magiſter ſentent. in cap. 12. poſterioris epiſtol. ad Corint. S. Thom. 1. part. quæſt. 93. art. 6. ad 4. & 2. 2. quæſt. 174. art. 1. ad 3. Sanctus Auguſtin lib. 12. de Geneſ. ad litt. cap. 7. & 24. vbi docet, viſionem corporalem fieri, cùm per corporis ſenſus corporea ſentiuntur, ſpiritualem verò, ſeù imaginariam, cùm ſimilitudines corporum ſpiritu cernuntur, intellectualem, cùm mente intelliguntur, quæ nec corpora ſunt, nec ſimilitudines corporum. Tripartitam hanc viſionum diuiſionem etiam Petrus Morales in cap. 1. Matth. lib. 4. tractat. 8. nu. 2. refert ex Chriſtiano Druthmaro, qui agens de apparitione, ac reuelatione facta Ioſepho, ſic habet, Tria ponũtur genera viſionũ, vnum per corporeos oculos ſicut Abraham, & Lot Angelos viderunt, & locuti ſunt cum eis: aliud in corde ſicut Danieli locutus eſt in corde, quæ Balthaſſar oculis corporalibus viderat, & non intellexerat: tertiũ in ſomnis, & in corde, ſicut ad Iſaiam, & omnes Prophetas, & ad Ioſephum Virginis Sponſum, & hanc poſtremam viſionem, alijs eſſe præſtantiorem aſſerit, quod, an verum ſit, videbimus infra, cùm tractabimus, quæ harum viſionum excellentior ſit, & certior: ſed Stephanus Bubalus in Comment. Angelicis ad quæſt. 51. 1. part. Sancti Thom. art. 2. quæſt. 1. diffic. 2. §. 1. ex Abulenſi in cap. 9. lib. 3. Reg. quæſt. 2. & Thyreo lib. 1. de viſibili Dei apparit. cap. 2. quadruplicem apparitionem ponit, & præter corporalem, imaginariam, & intellectualem, alteram addit, quam

Viſionũ triplex genus. *S. Hieron.* *Haymon.* *Lyranus.* *Gilbert.* *Mag. ſent.* *S. Thom.* *S. Auguſt.* *Petrus Morales.* *Bubalus.* *Abulenſis.* *Thyreus.*

quam vocalem, seù auricularem vocat, quæ videtur coincidere cum illa, quam Christianus Druthmarus appellat visionem in corde, & hanc Bubalus fieri scribit, cùm ad vigilantem hominem vox sola mittitur, nec tamen cernitur is, qui loquitur, exemplum petit ex 1. Regum 3. cùm à Samuele auditus est Deus, à quo ter vocatus, vocantem Deum non vidit, sic etiam Num. 7. legimus, Moysen audiuisse sibi loquentem Deũ de propitiatorio, quem tunc non vidit. Verùm & Sanctus Isidorus lib. 7. Ethymol. cap. 8. ad finem, tria quoque censuit esse genera Visionum, per oculos corporis, per spiritum imaginarium, postremùm per mentis intuitum, & in hoc postremo genere primum locum tenet Raptus, & Extasis, vt Cap. sequenti dicemus, quia, vt somnia immissa diuinitùs, & locutiones diuinæ interdum per imagines fiũt, ità etiam plerumq. accidit hominibus à sensibus, & simulachris abstractis, vt ad supernaturalium rerum contemplationem eleuentur, idcircò scribit Apost. 2. Corint. 5. Siuè mente excedimus. Non tamen negandũ, in imagine etiam creata, vel sub corporeis imaginibus Deo reuelante interdum aliquid videri, & notat S. Thom. 2. 2. quæst. 174 art. 3. præstantiorem esse Propheticę gradum videre visiones, quàm somnia somniare, & ratio est, quia maior est vis prophetici luminis, quæ aliquem abstrahit, dum vigilans est, & occupatus circà sensibilia ad supernaturalia, quamq. abstractam animam dormientibus à sensibilibus reperit.

Christianus Druthmarus. Bubalus. 1. Reg. 3. Num. 7. S. Isidorus. 2. Corint. 5. S. Thom.

Sed quidquid sit, antequam de harũ trium visionum natura, & quidditate vlterius disseramus, ad pleniorem, & faciliorem illarum cognitionem ex D. Thom. notandum est 1. par. quæst. 156. art. 3. aliquid triplicitèr posse videri, primò quidem per præsentiam suæ essentiæ in cognoscente, quemadmodum lux videtur in oculo. Secundò per præsentiam suæ similitudinis in potentia cognoscitiua, sicut oculus lapidem videt per hoc, quòd eius similitudo resultat in eo. Tertiò per hoc, quòd similitudo rei cognitæ non accipitur immediatè ab ipsa re cognita, sed ab aliqua re, in qua resultat, sicut homines imaginem intuentur in speculo. Rursus sciendum est, ad corporalem visionem oportere, vt præter speciem externum concurrat corpus, aut certè vehementissima alia sensus immutatio.

D. Thom.

His iactis fundamentis, vt à corporali Visione incipiamus, dicendum videtur, corporalem visionem eam esse, quæ visus ministerio fit, quæuè vigilantibus contingit, & qua Dei dono corporalitèr aliqua videntur, quæ aliquid significant, quemadmodum Eliseum vidisse in raptu Eliæ igneum currum 4. Reg. 2. scribitur, & per hanc Elisei visionem, quædam deuota, & feruentia designari desideria, quibus boni vehuntur in Cælum, tradidit S. Greg. in 1. Reg. 8. & Moysem Exod. 3. vidisse rubum ardentem, & non combustum, qui teste Eucherio de Spiritualibus formulis cap. 4. designabat carnis priùs extinctæ resurrectionem: ad hoc visionis corporalis genus referendũ est, quod legimus in his Reuel. Libris, B. Brigittam vidisse aliquando Christum Dominum, Sanctiss. Virginem, & Angelos, aliosq. plures Sanctos, & quidem Christum vidisse dicitur cũ igne de Cælo descendentem, & super altare Sacerdotem celebrantem hostiam eleuantem, & in ea Agnũ, & faciem hominis in Agno, vt Lib. 6. Reuelationum scribitur, & rursus intuita est in hostia in manu Presbyteri sacrum facientis existentem infantem, astantes benedicentem, & dicentem, Benedico vos credentes, non credentibus Iudex ero. Cumq. iam, iam Beata Brigitta moritura esset, vidit etiam corpora-

Visio corporalis quæ. 4. Reg. 2. S. Gregor. Exod. 3. S. Eucher.

poralitèr Christum Dominum eam consolantem, vidit quoque, cum adhùc puella esset, Matrem Domini in altare sedentem, ac eius capiti coronam imponentem, & rursus, cùm periclitaretur in partu, visa est Dei Mater ad eam intrare, quæ corpus eius tangens, ab ægritudine illa eam liberauit. Quomodo autem huiusmodi apparitiones Beatæ Brigittæ fieri potuerint, hìc breuitèr exponam, cum hoc ad perfectam, integramq. corporalis visionis cognitionem spectare visum sit. Sanè nulli dubium est consueuisse Angelos, aliosq. Sanctos hominibus apparere sub aliqua forma spectabili, & Angelos corpora assumere, concors est Theologorum ferè omnium Scholasticorum, & plurimorum Sanctorum Patrum sententia, vt Cap. 4. huius Tractatus probauimus; huiusmodi verò apparitiones plerumq. fiunt Angelorum ministerio, qui, vel ex aere, vel aliquo alio assumentes corpora, & ea sibi vnientes, humanam formam exprimunt, & voces, & motus, ac alias quasdam corporis functiones, auribus, & oculis exhibent. Qualis autem vnio illa sit, Doctoribus Scholasticis difficultatem hanc enodandam relinquimus, certum est in his assumptis corporibus, multos cælestis patriæ Sanctos se aliquibus hominibus videndos exhibuisse, & eos B. Brigittam interdum sic vidisse, & eam fuisse allocutos in his Cælestium Reuelat. Libris legimus. Modus autem locutionis Cap. 10. à nobis diligentèr exponitur. Sed si quispiam curiosiùs quærat, quapropter Deus velit inuisibiles spiritus sub visibili forma hominibus apparere, & quę nã ab his apparitionibus vtilitas, & cõmodum emanat, plures ex Sacris Doctoribus Cap. 6. adduximus causas.

Apparitiones qua ratione fiant.

Ex his ergò liquet, Visionem corporalem fieri, aut per imagines, & species aliquas, aut per externa quædam signa, quæ sensibus corporis à vigilantibus omnia percipiuntur, per quæ Deus secreta sua manifestat, quibus signis, ac imaginibus ille vtitur tamquã instrumentis ad illustrandum spiritum, vt intelligat, quæ illi repræsentantur. Exempla duo ex Veteri Testamento petita, paulò suprà adduximus de Moyse, qui rubũ ardentem vidit, sed nõ combustũ, & Elisæum igneum currũ, & in Nouo Testamento Ioan. 1. Ioannes Baptista vidit Columbam de Cęlo descendentem, & super Christũ Dominũ manentem, & Act. 2. descendisse Spiritum sanctum legimus super Apostolos, tamquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum, vbi erant sedentes, & apparuerunt illis dispertitæ linguæ, tãquam ignis, seditq. super singulos eorũ, in quorum cordibus fiebat spiritualitèr, quod signa externa indicabant.

Ioan. 1.

Act. 2.

Verùm, vt hæc corporalis Visio, seù ocularis apparitio imaginaria, & intellectuali visione inferior est, sic, & multa secum pericula affert, nè is, cui fiunt, decipiatur in ea, nam etiã Dæmones possunt assumere corpora, & sic se transfigurant in Angelum lucis, seq. hominibus exhibent videndos. Atque hi de facili eos decipiunt, qui magno spiritu in suas feruntur actiones, & pluris, quàm par est, sua faciunt, & nimis ducũtur affectibus, hi quoque, qui tenerè lacrymas fundunt, nam mirùm in modum Dæmon fouet humores ad hos effectus excitandos, vt minimum quid naturale deuotioni tribuant, & diuinitùs illa sibi dari credant, quocircà ab his periculis constantes viri, & affabiles magis sunt alieni; hinc etiam fit, homines ex sua cõstitutione malancholicos, & in suis imaginationibus immersos, & sui proprij spiritus, illusionibus Dæmonũ crebrò esse subiectos, & ad errores propensos. Legite S. Bon. de profectu Relig. lib. 2. c. 75. & 76. quare, quemadmodũ his Visionibus, & Apparitionibus non statim fides prę̃stãda est, sic nec illę expetendę, aut

Visio corporalis multa secum pericula trahit.

In Visione corporali, qui facilè decipiũtur.

S. Bonauen.

aut postulandæ, quoniam hoc latentis superbiæ, & curiositatis signum esset euidens, ita quoque congruenti tempore Confessario, seù alij pio doctoq. viro manifestandæ, vt de earum veritate constet. Quod & Brigittam nostram fecisse, & Reuelationes, quas in dies habebat suis Magistris spiritus, alijsq. pijs, doctisq. viris examinandas proposuisse in hoc Tractatu sæpè docuimus,& hos Reuelat. Libros legenti passim occurret, in quibus mentio fit eorum,qui B. Brigittæ Sacramentales Confessiones audierunt, & illius res gestas scripserunt, quibus Reuelationes discutiendas, & examinandas tradidit.

Inter cæteros autem duo fuerunt vitæ sanctitate, ac doctrina insignes Matthias, & Petrus Olauus, quorum vitam, & præclarè gesta scripsit Ioannes Vuasthonius Gothus, Canonicus Varmiensis, & Regis Poloniæ Sigismundi Tertij Bibliothecarius, in Libro, cui titulum apposuit,Vitis Aquilonia, seù Vitæ Sanctorum, qui Scandinauiam,& præsertim Regna Gothorum, Suecorumque rebus gestis illustrarunt, Matthias,inquit, floruit Anno Christi 1350. Sacræ Theologiæ Doctor, cum litterarum scientia præstans esset, cælestis quoque vitæ, ac innocentię laudibus floruit. Confecit Commentaria super Bibliam, & explicauit Apocalypsim,& arcanorum diuinitus reuelatorum B. Brigittæ conscius fuit,vtpotè qui eius Confessor extitit, de eo agitur lib. 1.Reuelat. cap. 3. 25.89.& 90.

Alter S. Brigittæ Confessor Petrus Olauus fuit Ordinis Cisterciensis, qui in linguam Latinam octo libros Reuelationum transtulit,cuius etiam vitam scripsit idem Ioannes Vuasthonius, & quem libro citato virum sanctissimũ multiplici sancti Spiritus Carismate cumulatum appellat, de eo mentio fit in Prologo lib.1. Reuelat. & lib. 4. cap. 32. & lib. 6. cap. 71. & in Reuelat. extrauag.ca.3.6.45.48.71.109.113.114. & 115.

Sed illud silentio prætereũdum non est,cùm in Corporali visione Christus Dominus, vel Beatissima Virgo, aut aliquis alius Sãctus apparet alicui, non tamen ipsum, vel alium Sanctum, sed Angelum sub externa specie latentem, quis videt, nequaquam illum decipi, qui videt, si hæc apparitio à Deo ortum habeat, quoniam illa corpora nobis obijciuntur videnda, vt Christũ representent, & illius, aut eius Sancti, qui se videnti exhibent, vicẽ gerunt, & videntis mens in rem representatam fertur,sicut nec illuditur is, qui aliquã Christi imaginem adorat, vel alicuius Sancti veneratur,quandoquidem non opus manuum hominum,non aurum, non argentum, non lapidem, non lignum, ex quibus imago illa compacta est,adorat,sed illa vt prototypus est, & vt repræsentat ipsum Christum,& Sanctos veneratur, & colit.

Visio imaginaria quæ. Nunc ad alterũ Visionis genus transitũ facimus,& de spirituali, seù imaginaria sermonem instituimus,quam sic vocamus, non quasi sola imaginatio operetur absq. intellectus functione, sed quod peculiariter in imaginatione impressio fiat, ob quam res, quæ nostro aspectui in apparitione occurrunt ad intellectum transitum faciant,aliàs, si sola imaginaria potentia occuparetur,vix nomen Prophetiæ mereretur, vt tradiderunt Suarius in Cõment. ad 3.p.S.Tho.q.30.art.1.disp.9. sect. 2. & Martinus Delrius Disquis.mag. lib. 4. cap.1.q.1. *Suarius.* *Delrius.* Ergo nomen habet hæc visio à prima,& præcipua impressione, quã Deus præstat hominibus, cùm illis innotescit, & quia etiam primario fit per imaginariam representationem, à qua mentis conceptio originem ducit.

Huius potentiæ ministerio,quando

Deus se manifestare hominibus vult, offert se sub speciebus, ac rerum corporaliũ simulachris, quorum capax est imaginatio, quæ figuræ, ac imagines à Deo, seù Angelis, vel de nouo formantur, & immittuntur, vel ad id illæ inseruiunt, quas iam habuimus, & sensibus exterioribus excepimus, quas teste S.Thom.2.2.quæst.173.art.2.& 174. art.2. Deus, vel Angelus ita disponit, & ordinat, vt aptè, & accommodatè ea representent, quæ vult, ac ad ea intelligenda lumen supernaturale tribuit.

S.Thomas.

Ex his palàm est, imaginariam Visionem, seu Apparitionem eam esse, qua aliquid supernaturale, ac diuinum videndum proponitur, fitq cùm dormientes, seù vigilantes, non corpora, sed rerum imagines cernimus, quibus aliquid aliud significatur, & vt Auctor est S.Isid.lib. 7. Ethymol. cap. 8. cùm secundùm spiritum imaginamur ea, quæ per corpus sentimus, ad hanc visionem spectare illam scribit, qua Apostolorum Princeps Petrus discum è Cælo dimitti animalibus plenum vidit, ac eam quoque, qua Isaias in altissima Sede Deum positum intuitus est, cuius etiã visionis exempla plura in his Cælestium Reuelat. Libris inueniuntur; sat sit vnum, illudq. insigne hìc afferre ex Lib.4.Cap. 2.legimus ibi, apparuisse B. Brigittæ duas stateras iuxtà terram, quarum summitates pertingebant nubes, earum verò circulos penetrassę Cælos, in prima erat Piscis, cuius squamæ acutæ erant quasi nouacula, visus eius quasi Basiliscus, os verò quasi Vnicornis venenũ effundentis, aures autem quasi acutissimæ lanceæ, & quasi laminæ ferreæ: In alia verò statera erat animal quoddam, cuius pellis quasi silex, os ingens effundens flammas ardentes, cuius palpebræ quasi gladij durissimi. Huius imaginariæ visionis declarationem habes Lib. 4. Reuelat. Cap. 129.

S.Isidorus.

Deum autem duplicem consueuisse obseruare modum in his visionibus, & apparitionibus, colligitur ex S. Thom. 2. 2. quæst. 174. art. 3. nam quandoque audiri tantumodò verba, quæ ille suggerit, quandoque videri res, quæ futurorum quorũdam euentuum signa sunt, contingit, hæ verò & fieri possunt in vigilia, atque etiam in somno, nam imaginatiua potentia, sicut sopitis sensibus potest operari, sic & potest suas operationes cum aliarum potentiarum operationibus coniungere: primo modo occurrunt dormientibus, secundo vigilantibus, & Deus potest nos de rebus diuinis nunc vigilantes, nunc dormientes instruere: Idq. frequenter fuisse factum tàm Veteris, quàm Noui Testamenti testantur Paginæ, vt Nos ex sacris Litteris latè probauimus Cap. 9. huius Tract. quo loco de visionibus, ac reuelationibus in somno factis scripsimus.

S.Thom.

Taceant ergo, qui perperàm dicunt, indecorum, ac diuina indignũ maiestate esse, aliquam à Deo in somno reuelationem fieri, & proindè nullam dari: tribuitur hæc sententia quibusdam Epycureis dicentibus, non decere Deum obire dormientium lectos, concursare grabatos, & stertentibus inijcere somnia, quæ vel non recordantur expergefacti, vel non intelligunt, vel etiam cõtemnunt, vel, si pluris facienda, sibi putent stulta, impleti superstitione, die, noctuq. animi pendent, aut inani impendentium malorum metu perterriti, aut fallaci futurorum expectatione bonorum elati fiunt. Extrà verò somnium plurimas contigisse visiones non ambigendum, quas hìc enumerare longum esset.

Porrò in præsentia admonere Lectorem placet, cùm alicui in som-

ſomnis illa occurrunt, indè certò deprehendi poſſe, ea ad imaginariam viſionem pertinere, talis enim apparitio non ocularis, aut viſibilis eſſe videtur; idem iudicium fieri poteſt, ſi occurrat in nocte, quibus enim de nocte viſiones in ſacris Litteris factas eſſe legimus, imaginarias fuiſſe regularitèr credimus, non quidem omnes, ſed eas tantùm, quæ dormientibus accidunt, non enim ſemper neceſſe eſt in nocte dormire.

Sed dubitare hìc quiſpiam probabiliter poterit, cùm, imaginaria viſione vigilantibus contingente, corporalibus oculis rerum imagines, ac ſimulachra intuemur, an illa viſio imaginaria ſit, an verò corporalis? Dicendum videtur, ſi ea viſio referatur ad id, quod oculis corporis videmus, corporalem eſſe, at ſi ad id, quod ſignificatur, ſpiritualem, & imaginariam appellandam, & hanc eſſe mediam inter intellectualem, & corporalem, proindè S.Auguſt. 12. de Geneſ. ad litt.cap. 24. appellat medium id, quod corpus non eſt, ſed ſimile corpori, vt eſt rei ſimilitudo inter illud, quod verè corpus eſt, & illud, quod nec corpus eſt, nec ſimile corpori. (S.Aug.)

Cæterùm, ſi quis quærat, quare huiuſmodi Apparitiones fiant in ſomnis, & Deus homini dormienti reuelationes ſuas immittat, inter cæteras hanc eſſe potiſſimam cauſam exiſtimamus, quòd homo, cum in vigilia pluribus diſtrahatur, & paſſionibus ducatur, ac varijs negotijs occupetur, non rectè, probèque ad influxum diuinum excipiendum diſpoſitus eſt, ſed in ſomno quietior eſt, & in ſe ita collectus, vt facilius diuinis reuelationibus excipiendis ſit aptior. Secundò, quia homo vigilans omnia vult diligenter ſcrutari, & rationem rerum expendere; at verò dormiens, vt omnia ſimplicius accipit, ſic tunc fidem ſuam Deo abſque examine præſtat, & illi obedit: Tertiò, vt qui in vigilia moritur mundo per ſui abnegationem, in ſomno Deo viuat, per mortis, cuius ſomnus imago eſt, conſiderationem, per quam diuinitùs ad altiſſima Dei myſteria cognoſcenda excitatur, & eleuatur. Plures alias harum apparitionum in ſomno cauſas attulimus Cap. 6. vbi de cauſis Viſionum, ac Reuelationum ſcripſimus. (Apparitiones quare fiant in ſomnis.)

Verùm benigniſſimus Deus dignatur amicos ſuos hac viſione imaginaria ad altum contemplationis gradum eleuare, cùm ſub ſpeciebus, ac ſimilitudinibus Chriſtum Dominum, Beatam Virginem, & Sanctos intuentur, quod fieri arbitrantur, vt eorum cordibus, ac mentibus illorum imagines tenacius hæreant, ac eos ad feruentiorem dilectionem, & venerationem alliciat, vtque etiam ipſe ſe conditionibus humanæ naturæ accommodet, quæ ſenſibus ducitur, & ſic ad agnitionem veritatis perfectiorē illos alliciat. (Quare viſiones ſub ſpeciebus pleruumq. fiant.)

Præterea ad pleniorem imaginariæ viſionis intelligentiam animaduertēdum eſt, quòd etſi imaginaria viſio fiat per figuras, ſeù ſpecies in inferiori animæ parte poſitas, nempè in imaginatione, & ſenſibus externis, quas ſpecies ita Deus diſponit, vt illud referant, quod ille propalare intendit, & per eas intellectum videntis illuſtrat ad penetrandum, & cognoſcendum, quod illæ repræſentant, tamen etiam dicendum eſt; poſſe Deum facere, quod plerumq. Prophetis contingebat, vt ab exterioribus ſenſibus ſic quiſpiā ſit abſtractus, vt etiam exteriorum ſenſuum actiones penitùs ſuſpenſæ maneant, quę ſuſpenſio non impedit viſionem imaginariam, quod poteſt, & dormientibus, ac etiam vigilantibus accidere.

Nunc ad indagandā intellectualis viſionis naturam, & eſſentiam accin- (Intellectualis viſio quæ)

gimur, cuius intellectualis visionis nomen indè deductum esse existimamus, quòd Deus intellectus ministerio arcana, & secreta sua hominibus manifestat, quam manifestationem fieri tradit S.Isidorus lib. 7. Ethymol. cap. 8. neque corporis sensibus, neq. vlla parte animæ, qua corporalium rerum imagines capiuntur, sed per intuitum mentis, quo intellecta conspicitur veritas, sicut Daniel mente vidit, quòd Balthasar viderat corpore; hinc est, quòd inter cęteras visiones superiùs descriptas, primum locum tenet intellectualis, quippèquæ præstantior est, Et perfectionem suam non ab exteriori sensu, neque à phantasia, seù imaginatione, sed ab intellectu sortitur, Martinus, verò Delrius lib. 4. Disquis. mag. cap. 1. q. 2. sect. 2. ad finem tradit ex sententia Suarij, intellectualem visionem per se sumptam, & comparatam cum imaginaria perfectiorē esse, at si imaginaria addatur intellectuali, tunc asserit, quòd extensiuè simul ambæ perfectiores erunt, quàm seorsim sola intellectualis, proindè, vt S. Isidorus indicat, illa est manifestatio secretorum, seù mysteriorum diuinorum, quæ intellectui videnda obijciuntur: Huius autem intellectualis visionis efficientem causam idem S. Isidorus, vbi supra, Deum esse affirmat: sed vt eius essentia magis innotescat, notandum ex S.Tho. par. 1. q. 106. art. 1. lumen, secundùm quòd ad intellectum pertinet, non aliud esse, quàm quamdam veritatis manifestationem, secundùm illud Ephes. 5. Omne, quod manifestatur, lumen est; Vndè illuminare, aliud non est, quàm veritatis manifestationem alijs tradere, & in hunc sensum accipiēdum est, quod scripsit Apost. Ephes. 3. Mihi omnium Sanctorum minimo data est gratia illuminare omnes, quæ sit dispensatio Sacramenti absconditi à sæculis in Deo. Tria S. Tho. intellectualis visionis principia constituit 2. 2. q. 15. art. 1. quorum Primum appellat lumen naturalis rationis, Secūdum lumen habituale naturali lumini rationis superadditum, Tertium & postremùm aliquod intelligibile principium, per quod homo intelligit alia, cui intelligibili principio mens potest intendere, & non intendere, & quod non intendat fit, vel quia eius voluntas spontè auertitur à consideratione talis principij Psal. 35. Noluit intelligere, vt benè ageret, vel quia mens circa alia occupatur, quæ magis diligit, quibus ab inspectione huius principij auertitur. De lumine autem naturali, & supernaturali vide, quæ in specie diximus Cap. 8. huius Tractatus.

S. Isidorus.

Visio Intellect. præstātior cæteris

Delrius.

S. Isidorus.

Visionis intellectualis causa efficiens Deus.

S. Thom.

Eph. 5. & 3.

S. Thom.

Intell. eualis visionis tria principia.

Psal. 35.

Rursus accuratè inspiciendum est, & sollicito studio quærendum, quænam sint, quæ ad hanc intellectualem visionem spectant, & concurrant, & primò Deus est, qui vel se ipsum, vel res diuinas videndas exhibet, secundò intellectus est, qui eas percipit, tertiò res intellectu perceptæ, quæ species quædam sunt, per quas conspiciuntur, & quæ aliquam in se significationem continent, aliàs censuit S. August. lib. 12. de Genes. ad litt. cap. 13. à Deo non esse, nihil enim Deus facit frustra, nec aliquid, quod inutile, aut proficuum non sit, & cum illę figurę aliquid significant, ipse lucem prębet ad cognoscendum mysteria, quę sub illis figuris latent.

S. August.

Hæ autem species media sunt, & veluti instrumenta, quibus res intelligimus, non verò res intellectę. Ex his consequens fit, visionem intellectualem propriè dici, quæ ortum non habet à sensu, vel ab imaginatione, sed mediatè fit intellectui per lumen infusum, & species intellectuales, vel de nouo infusas, vel pręexistentes, & diuina virtute ad supernaturalem aliquam apprehensionem, seù con-

conceptionem faciendam eleuatas, & dispositas, vt suprà notauimus.

Quam mentis eleuationem dupliciter consueuisse contingere scribunt Suarius in Cõment. ad 3.p.S.Thom.q. 30.ar.1.disp.9.sect.2. & Martinus Delrius lib.4. Disquisit.mag.c.1.q.1. Primò quidèm, cùm intellectus sic eleuatur, vt sine phantasiæ operatione cognoscat, quod raro fit, & non nisi speciali priuilegio à Deo aliquibus conceditur: Secundò quando phantasia intellectioni cooperatur, non quòd intellectus primò à phantasia moueatur, sed quòd phantasia ipsa mouetur, & ab intellectu applicatur, vt secum operetur, & concurrat.

Suarius. *Delrius.*

Infertur ex his, quæ hactenùs scripsimus, intellectualem visionẽ fieri in parte Animæ superiori, hoc est in intellectu absque figuris, ac imaginibus sensibilibus, neque enim sicut S. Aug. monet lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 9. pars animæ intellectualis, qua rerum intelligibilium percipitur veritas, vllas corporum similitudines habet; hæc autem visio, cum eminentissima sit, præsefert similitudinem quamdam cum diuina visione, qua fruuntur in patria Beati, qui per lumen gloriæ ad diuinæ essentiæ visionem eleuantur, ac in ea infinitas intuentur perfectiones, non accipientes ad illam videndam, nec similitudines, nec species creatas.

Visio intellectualis, qua ratione fiat. *S. August.*

In hac autem intellectuali visione, dum sumus in via, eleuat Deus aliquorum intellectum, quem clarum, ac perspicuum reddit spirituali, & præstantissimo quodam lumine, quo se ipsum, & sua secreta amicis suis interdum videnda exhibet, eaq. manifestat, vt meritò dici possit, lumen illud speculi officio fungi, in quo illa videntur, quod & notauit S. Thom. 2. 2. quæst. 173. art. 2.

S. Thomas.

Cæterùm, quamuis benignissimus Deus lucis suæ radios plerumq. mittat aliquibus imaginum, ac figurarum nubibus inuolutos, qui, vt benè Dionys. Areopag. admonuit, proportionem habeant cum natura, ac debili nostrorum oculorum acie; negandum tamen non est, hos radios absq. nubibus, & non figuris inuolutos interdum mittere, se ipsum, suaq. arcana visione merè intellectuali manifestans, & in hunc sensum interpretanda sunt, quæ Num. 12. legimus de Moyse, quòd palàm, & non per ænigmata Dominum viderit, & quòd Deus cum eo fuerit locutus Exod. 33. & facie ad faciem, sicut solet loqui amicus ad amicum suum.

Dionysius Areopag. *Num. 12.* *Num. 33.*

Hæc autem intellectualis Visio longè præstantior est duabus visionibus, de quibus suprà egimus, nimirum corporali, & imaginaria, quippèquæ perfectionem suam, ac integritatem non sumit à sensu exteriori, neque à phantasia, sed ab intellectu simpliciter, tùm quia in hac visione intellectuali summa quies reperitur, & in ea secretum, & grande quoddam ab omnibus creaturis silentium inuenitur, imago quædam est, & exemplar cælestis illius gloriæ: vndè qui ad eam sumitur, particeps fit cælestium gaudiorum: hanc ob causam Doctor Gentium Paulus 2. Corint. 12. dicit, se raptũ esse in Paradisum vsq. ad tertium Cælum, quod visionem hanc designare tradit S. August. lib. 11. de Genes. ad litt. cap. 28. ad hanc visionem pertinent, quæ idem S. Doctor in lib. Confess. 9. cap. 10. refert in colloquio cum Matre habito. Sileant (inquit) strepitus carnis, imaginationes terrenæ, aqua, & aer, sileant & ipsi Cæli, & ipsamet anima sibi ipsi sileat, seque deserat, non cogitans de se, taceant somnia, & imaginariæ Reuelationes, omnis lingua, omne signum sensibile, & quidquid temporale præterit taceat, qui enim

Visio intellectualis præstantior ceteris. *2. Cor. 12.* *S. August.*

hæc omnia audit, & de eis cogitat, omnia illi dicêt, ipse Deus, qui æternus fecit nos, & non ipsi nos; & cum hæc dixerint sileant, iam enim aures aperuerunt, & arrexerunt ad audiendum factorem suum; ipseq. solus loquatur, non per eas, sed per se ipsum, & eius verbum audiamus, non per linguam carnis, aut per vocem Angeli, non per sonum nubis, non per ænigma, aut similitudinem, sed ipsummet Deum, quem amamus, in his rebus audiamus, sine illis pręcipiti cogitatione penetremus ad æternam sapientiam, quæ permanet super omnia; si hęc contemnuntur relictis alijs visionibus imperfectioribus, & si hæc vna visio rapit, nos absorbet; & abscōdit in gaudijs internis, eiusq. nos aspicit ita, vt Vita sempiterna sit, qualis hæc est contemplatio huius breuis temporis, nam non erit hoc, quod scriptum est, intra in gaudium Domini tui Matt. 25. Hactenus Sanctus Augustinus.

Matth. 25.

Visio intellectualis dormientibus, & vigilantibus contingit.

Hæc autem intellectualis Visio cōmunicatur homini, siuè in extasi posito, ac à sensibus abstracto, siuè in Raptu, quoties à visibilibus factus est alienus, siuè in vigilia, siuè etiam in somno, quod & S. Bern. indicare visus est lib. de Modo bene viuendi ad Sororem serm. 68. Quædam (inquit) visiones iusto eueniunt modo, idest supernæ reuelationis mysterio, sicut in Veteri Testamento legitur de Ioseph filio Iacob, qui per somnium fratribus dicitur præferendus, vel sicut legitur in Euangelio de Ioseph Sponso Mariæ, qui per somnium est admonitus, vt fugeret in Aegyptum, sed rem hanc confirmat S. Ambros. lib. 8. Epist. 69. ad Anisium, Cum (inquit) Sanctorum somnus operarius est, secundùm quòd scriptum est, Ego dormio, & cor meum vigilat, secundùm quòd Iacob sanctus diuina dormiens videbat mysteria, quæ vigilans non viderat de Cælo ad terras

S. Bernard.

S. Ambros.

aerem præuium sanctis respicientem Dominum, & pollicentem terræ eius possessionem, itaque breui somno dormiens impetrauit, quod magno labore posteà acquisiuit. Est enim Sanctorum somnus feriatus ab omnibus corporis voluptatibus, ab omni animi perturbatione, tranquillitatem menti inuehens, placiditatem animæ, vt tanquam soluta nexu corporis se ableuet, & Christo adhæreat, hactenùs Ambrosius. Qui Beatissimam Virginem intellectualis visionis dono fuisse locupletatā scripsit 2. de Virg. & Rupert. lib. 5. in Cant. quos sequitur, & citat Iacobus Aluarez de Gradibus contemplat. lib. 5. p. 3. cap. 12. & B. Brigittam intellectualis visionis donum diuinitùs accepisse testatur Cardinalis Turrecremata in Prologo ad Reuelat. eiusdem Cap. 4. & quidem, cum in illis libris de diuinis, ac supernaturalibus mysterijs tractetur, quæ humanæ mentis captum excedunt, ad eorum intelligentiam eleuari illa minimè poterat absque ingenti diuini luminis copia: Hinc est, quòd passim legimus, B. Brigittam in spiritum eleuatam eius intellectum illuminatum, & confortatum fuisse ad ea intelligenda, quæ sibi ostendebantur, impleta supernaturali lumine intelligibilis veritatis: Quid enim, vt diximus suprà, aliud est visio intellectualis, quàm diuinarum quædam rerum manifestatio, quæ hominibus fit per confortationem, ac illustrationem intellectus à supernaturali lumine emanantem. Verùm, si cuipiam hæc non sufficiant, & plura exigat, percurrat hos libros, in quibus inueniet Christum Dominum, Beatissimam Virginem SS. Petrum, & Paulum, aliosq. plures eam fuisse allocutos, & ab eis de nostræ fidei mysterijs instructam, & participem factam eorum, quæ ad diuini cultus augmentū, & ampliationem spectant, ad quorum intelligētiam B. Brigitta supernaturali lu-

Beatissima Virgo dono Visionis intellectualis ditata.

Rupert. In Cant.

Aluarez.

Card. Turrecremata.

lumine indigebat, sic Lib.1.c.1.& 10.de Incarnatione agitur; & de Trinitate Lib.2.cap.13.& Lib.3.cap.26.& Lib.8. cap.11.& de Pass. Lib.4.cap.7.& Lib.7. cap.15.& de sapientia, & potentia Dei Lib.1. cap.19.& Lib.2.cap.22.& eodem Lib.cap.28. de immutabilitate Dei, & conformitate nostræ volũtatis cum eo, & in Sermone Angelico de dignitate, & Excell. Virg. & Lib.8.de bono regimine Principum, & alibi sæpè de alijs Catholicæ fidei mysterijs.

Sed hìc admonẽdus est Lector, cum à nobis sæpè fuerit dictum, non potuisse B.Brigittam absq. supernaturalis luminis ductu eleuari ad ea mysteria intelligenda, quæ in his Reuelat. Libris tractantur, de prophetico lumine hoc esse intelligendum, & quidem de naturali nequit intelligi, quippè quod insufficiens est, cum naturalia non transcendat, neque etiam de lumine fidei, quod obscurè rerum supernaturalium cogitationem comprehẽdat: Est enim fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium, vt Hebr.11. scripsit Paulus Hebræ.11.quamuis illa cognitio certa sit, quoniam Dei reuelantis auctoritati innititur, ad propheticum ergò lumen illud referendum est, quo hominis mens eleuata diuina arcana inspicit, quod lumen B. Brigittam habuisse probauimus Cap. 8. huius Tractatus Nostri, de hoc lumine loquitur S. Aug.lib.12.de Gen.ad litt.cap.31. Aliud (inquit) est ipsum lumen, quo illustratur anima, vt omnia, vel in se, vel in illo veracitèr intellecta conspiciat, nam illud ipse Deus est, hoc autem creatura quamuis rationalis, & intellectualis ad eius imaginem facta, quæ, cùm conatur lumen illud intueri, palpitat infirmitate, & minùs valet, indè est, tamen quidquid intelligit sicut valet, cum ergò illuc rapitur, & à carnalibus substracta sensibus illi visioni expressius præsentatur non spatijs localibus, sed quodammodo suo etiam suprà se videt illud, quo adiuta videt quidquid etiam se intelligendo videt; Quid autem homo videat, cùm Deus hac intellectuali visione illius mentem illustrat, fusè, doctèq. Iacobus Aluarez scribit de Grad. contemplat. lib. 5.par.3.cap.12.qui asserit, eum videre principaliter, quæ ad diuinæ naturæ vnitatem, & ad personarum Trinitatem pertinent: Item animam sic in contemplatione eleuatam Christum Dominum, Virginem Matrem, aliosq. Sanctos intellectuali visione intueri absq. corporali aliqua imagine, & alia multa ad fidem, & mores spectantia: Huius autem visionis modum explicat per comparationem videntis Solem, quam desumpsit ex Abulensi 2. Reg.cap.23.q.3.Ille namq. tradit, posse quempiam Solem dupliciter videre, primùm quidèm, vt aliquando nubibus est obumbratus; secùndùm in quãtùm sine nubibus lucet, primo modo quilibet oculus etiam infirmus potest Solem videre, vt ipse dicit, ideò visio illa imperfectior est: Secundus verò modus perfectior existit, quia non potest quilibet oculus sic Solem videre, sed ille solus, qui fortis est: immò debiles oculi, neque qualitercumque lumen diei possunt intueri, exemplum de Dauide affert, qui spiritu prophetico Deum cognouit, sicut qui videt Solem non obumbratum, & sicut lux Auroræ oriente Sole manè absque nubibus rutilat, sic erat modus Prophetiæ Dauid, nimirum quia cognoscebat veritatem supernaturalem in suo intellectu fulgentem absq. phantasmate: Vndè meritò Dauid eximius Propheta vocatur, quia sacræ Scripturæ sensus apertiùs, quàm alij Veteris Testamenti Prophetæ intellexit, qua in re Moysem, & alios antecelluit Prophetas, quia clarius prędixit Incarnationis, & alia nostræ Redemptionis mysteria, quàm cæteri, sic

Hebr.11.

Lumen propheticum quid.

S. Aug.

Visione intellectuali quid videat homo.

Aluarez.

Abulen. 2. Reg.

Dauid eximius Propheta quare vocatur.

vt in quibusdam Psalmis visus est, historiam potiùs de illis texere, quàm prophetiam, & præcipuè in Psalm. 21. 68. 71. vt Iacob. de Valent. admonuit Tract. 2. Prologi in Psalterium, & Henricus Harphyus lib. 3. mysticæ Theologiæ p. 4. cap. 28. de hac aperta visione loquitur Origen. exponens illud Cant. 2. Adiuro vos filiæ Hierusalem, nè excitetis dilectam; Coniurationem (ait) tuam Domine, nisi fallor, Sponsæ tuæ status optimus, & acutus præexcellentissimus causabat; tibi incumbens sine medio, te videns sine nubilo, in te quiescens sine tædio, de te hilarescens sine modo, à te permanentiã accipiens sine termino: Huius visionis dono insignito Dauidi ostensa est Deipara, quæ Verbum ex Spiritu sancto cõcepit sub similitudine illius terræ benedictę, quã suum dedisse fructum cecinit Psal. 66. Terra nostra dedit fructum suum, hæc est promissionis terra, quæ Botrum Christum protulit Num. 13. Hæc est terra germinans saluatorem Isaiæ 45. Hæc est terra, quam Dominus benedixit, & per quam auertit captiuitatem Iacob Psal. 84. Hanc terram benedixit Deus, Mariam nempè Virginem, quæ germinauit illum benedictum fructũ, qui à nobis abstulit omnem maledictionem, & dedit nobis benedictionem, & auertit à nobis Dei indignationem.

Iacob. de Valent. Harphyus. Origen. Psal. 66. Num. 13. Isaia 45. Psal. 48.

Expedit modò enucleatius inuestigare, quænam harum Visionum perfectior, ac præstantior sit, qua de re legendi sunt S. Thom. 2. 2. q. 174. art. 2. Caiet. & Suar. in Cõment. in 3. p. S. Tho. q. 30. art. 1. disp. 9. sect. 2. & Martinus Delrius Disquis. mag. lib. 4. cap. 1. q. 2. sect. 2. Sed antè hos omnes de harum visionum natura, & dignitate egit S. Aug. lib. 12. de Gen. ad litt. præsertim cap. 24. vbi docet, præstantiorem, & certiorem esse intellectualem cæteris, quippè quæ ab alijs seiuncta est, & ca-rum ministerio non indiget, at verò corporalis, & imaginaria ab intellectuali pendent: Spiritualis (inquit) visio indiget intellectuali, vt dijudicetur, intellectualis autem ista spirituali inferiore non indiget, ac per hoc spirituali corporalis; intellectuali autem vterq. subiecta est: Verùm, si visionem intellectualem, spiritualem, seù imaginariam, & corporalem comparemus adinuicem, dicendum videtur, intellectualem præstantiorem esse, ac perfectiorem imaginaria, si ab ea seiuncta sit, & præcisè, & secundùm se sumatur; si verò cum ea concurrat, secùs dicendum est, nimirum, quòd extẽsiuè præstantior sit spiritualis, qua ratione Suarius perfectiorem esse arbitratur reuelationem, quæ per sensus externos fit, quàm sola visione imaginaria, quia cum sensibus externis operatur simul imaginatio, multumq. ab illis adiuuatur, vt rem certius, & distinctius apprehendat, quam doctrinam confirmat auctoritate Sancti August. lib. 12. de Genes. ad litt. cap. 7. & Chrysost. Hom. 4. in Matth. & illud est, quod docet S. Th. q. citata ad 1. quòd, quãdo aliqua supernaturalis veritas reuelanda est per corporales similitudines, tunc est magis Propheta, qui vtrumq. habet, nimirum lumen intellectuale, & imaginariam visionem, quàm ille, qui habet alteram tantùm, quia perfectior est prophetia, & hoc est, quod S. Aug. docuit cap. 9. lib. citato, quòd maximè Propheta est ille, qui vtroque præcellit, & videt in spiritu corporalium rerum significatiuas similitudines, & eas viuacitate mentis intelligit.

Visionum quæ præstantior. S. Thom. Caiet. Suar. Delrius. S. August. Suarius. S. Thom. S. August.

Postremò quærendum breuiter est ad completam huius rei tractationem, quodnam discrimen sit inter Visionẽ, Reuelationem, & Illuminationem: Etenim visionem appellamus eam, vt suprà indicauimus, qua videmus aliqua corporali visione, vel imaginaria, quorum

Discrimen inter Visionem, Reuel. & Illuminationem.

rum intellectus est occultus, & hoc modo B.Brigitta aliqua vidit, quorum cognitionem ipsa non habebat, vt colligitur ex Lib. 1. Reuelat.Cap. 20. quo loco Christus Dominus eã alloquens, Quandoq. (inquit) spiritualiter intelligo, quæ loquor, quandoq. sicut ipsa littera sonat, & verba mea tunc nudè debent intelligi, & ideò nullus potest me arguere de mẽdacio,& Lib. 4. Cap. 2.& alibi sæpè, idem repetitur, intuebatur enim Brigitta aliquando quasdam rerum formas, & imagines, quæ illi in visionibus occurrebant, quarum significationes in initio visionis ignorabat, licèt posteà post aliquot temporis spatium iuxta diuinum beneplacitum à Christo, à B. Virgine, & Sanctis Angelis illi declararentur: Porrò Reuelatio à Visione differt, quia non simplicem similitudinum, ac specierum intuitũm importat, sed superaddit earum apertam intelligentiam, quod ex cap. 12. posterioris Epist. ad Corint. deduci potest: Quo loco Apostolus visionem à reuelatione distinguit, Veniam (inquit) ad visiones, & reuelationes, quod etiã ibi annotauit Theophylact. Noueris (inquit) quòd reuelatio maius quidpiam sit, quàm visio; hoc enim tantùm videri datur, reuelatio verò, quod videtur, denudat; Idem annotarunt ibidem Carthus. & Gulielmus Estius, qui reuelationis à visione differentiam, ac discrimen describens, inter visionem ait, & reuelationem Lyranus, & Caiet. post Aquinatem ita ferè distingunt, quòd reuelatio visionem includat, aut supponat, non contrà, cum enim aliquod videtur, cuius intelligentia, seù significatio latet, visio solum est, quales fuerunt visiones Pharaonis, & Nabuchodonosor, qui nesciebant, quid per ea significaretur, quando autem aperitur intelligentia rei visæ, reuelatio est, scribitur Dan. 5. In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulæ Regiæ, & Balthasar aspiciebat articulos manus scribentis, & Pharao Genes. 41. vidit spicas, & neuter eorum, quid illæ significarent, intellexit, sed Daniel, & Ioseph, qui visiones exposuerunt, visionum reuelationes habuerunt: ex quo duo colligenda sunt Primùm, quod Balthasar, & Pharao eorum imaginum simplicem visionem habuerunt, sed Daniel, & Ioseph visionem, & reuelationem. Secundò, quòd visio, & reuelatio simul quandoque coniunguntur, prout vni, eidemque aliquando occurrunt, vndè non mirum, si quando Doctores in eodem sensu eas accipiunt, & pro eodem assumunt.

Reuelationis à Visione discrimen. — *Theoph.* — *Carthus. Estius.* — *Lyranus. Caietan.* — *Dan. 5.* — *Genes. 41.*

Distinguitur quoque Illuminatio à Reuelatione, nam reuelatio, vt patet ex dictis propriè importat rei reuelatæ cognitionem alteri tribuendam: vndè fit, vt diuinæ reuelationes Dei sermones vocentur, quia per eas nos Deus instruit, eiusq. mysteria nobis reuelat, vt Psal. 102. cecinit Propheta Dauid, Benedicite Domino omnes Angeli eius, potentes virtute facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum eius.

Illuminatio à Reuelatione visionis. — *Psal. 102.*

Sed Illuminatio est propriè eius manifestatio, quod mente concipitur, secundùm quòd ortum habet immediatè à Deo, vt à prima veritate sic, D. Th. p. 1. quæst. 107. ar. 2. & Durand. in 2. d. 11. q. 13. Deo autem propriè competit illuminare, & licèt affirment aliqui Scriptores, Angelos inferiores illuminare, vt D. Dionys. de Cælesti Hier. cap. 15. tradit & S. Tho. 1. p. quæst. 106. art. 4. & Durand. vbi suprà, tamen intelligendi sunt loqui de Illuminatione prout coincidit cum reuelatione, non verò prout est cognitio rei, quæ à Deo immediatè sumitur, vt prima veritas,

Illuminatio quid. — *S. Thom.* — *Durand.* — *S. Dionysius* — *S. Thom.*

&

& prima lux,à qua cætera lumina pendent, hinc Iacobus Apost. cap. 1. suæ Epist. Deum Patrem luminum appellat,& vt diximus,sicut Doctores interdum Visionem, & Reuelationem in eadem significatione sumunt,sic videtur dicendum de Illuminatione,& Reuelatione.

Iacob. Apost.

Quoniam autem de Apparitione diuinarum personarum, & Angelorum in specie Cap.4. tractauimus, hic tantùmodo ex Aluarez loco supra citato insinuare placuit, Christum Dominum extra Sacramentum Eucharistiæ corporaliter, & secundùm substantiam suæ humanitatis raro apparuisse post eius Ascensionem in Cælis; in Assumptione tamen Matris suæ sic visum fuisse, vt eam secum ad Cælum duceret, perpetuò in illis gaudijs permansuram, vt monuit S. Damasc. orat.2. de Dormit. eius, fauent Sofronius, S. Athanas.S. Anselm. & alij plures,quos Lib.7.Reuelat.Cap.26.Not.3. citauimus, & in Conuersione etiam Pauli Apost. corporaliter descendisse Christum censuit Aluarez ex Sent. Adelmani, quod etiam eidem Paulo aliquando se corporaliter ostendisse docuit S.Thom.3.par.quæst.57.art.6. ad 3. & probat hoc ex illo 1. Corint. 15. Nouissimè omnium tamquam abortiuo visus est & mihi, idq. factum esse ad confirmandam Resurrectionis fidem scribit, aliàs verò,cùm Christus visus est,intellectualiter id factum est per speciem quamdam ipsum, qui in Cælo est, repræsentantem in ea distantia, in qua apparet, quod à Deo fieri posse nemo negat, vt absente obiecto, ac si præsens esset repræsentetur: At verò Angeli, alijq. Sancti, cùm hominibus apparent, dicendum est, secundùm substantiam se præsentes exhibere, non verò in tota sua pulchritudine, & maiestate, qualem habent in Cælo,vt scribitur Lib.5. Reuelat.Interr. 8.quæst. 1.& Nos indicauimus ibidem ad Respons.quæst.3.& ratio redditur, ibi,nè honor ille,qui Deo debetur, creaturæ exhibeatur, vtq. sciat homo,neminem esse suprà Deum diligendum,aut etiam dicas, quòd sicut fieri non potest, vt quis oculorum aciem in Solem non nubibus obumbratum intendat, immò & Cæcus fortasse fieret is, qui per aliquod temporis spatium intendendo persisteret, ita quoque homini contingeret, si splendorem, & pulchritudinem Angelorum, aut etiam Corporis gloriosi in tota sua latitudine conspiceret, non enim turbaretur solùm, sed à sensibus alienaretur, vt notauit S. Ambr. in Lucam cap. 1. Solemus (inquit) turbari,& à nostro affectu alienari,quãdo perstringimur superioris potestatis occursu: Idem scribitur Lib. 2. Reuelat. Cap.18. Visio, quam vides (sic enim loquitur Christus cum B. Brigitta) non tibi videtur,sicuti est, si enim videres spiritualem pulchritudinẽ Angelorum, & Animarum Sanctarum, corpus tuum non sufficeret videre, sed rumperetur quasi vas corruptum, & putridum propter gaudium magnum ex visione, & paulò post, Ideò videntur tibi spiritualia quasi corporalia,& Angeli, & animæ videntur tibi in similitudine hominum, qui habent vitam, & animam, & Lib. 1.Cap. 10. Beatissima Virgo agens cum Brigitta de Annunciatione sibi facta per Angelum dicit: Vidi Sydus, sed non quale fulget de Cælo, vidi lumen, sed non qualem lucem,quæ lucet in Mundo,sensi odorem, sed non qualem herbarum, vel aliquid tale, sed suauissimum,& ferè ineffabilem, quo tota replebar, & præ gaudio exultabam, & indè statim audiui vnam vocem, sed non de ore humano, & ea audita satis timui, nè fortè esset illusio, & statim apparuit antè me Angelus Dei quasi homo

Christus in Assumpt.Virginis. è Cælis corporaliter descendit.

S.Damasc.

Sofron.

S.Athan.

S.Anselm.

Aluarez.

Christus aliquando Paulo se corporaliter ostendit.

S.Thom.

1.Cor.15.

S.Ambros.

Angeli Gabrielis apparitio facta Virgini.

homo pulcherrimus, sed non carne vestitus, & dixit ad me, Aue gratia plena. Porrò S. Ambros. vt scribitur hìc, supponit, Gabrielem in specie Viri apparuisse Virgini Mariæ, sic enim in exhortatione ad Virgines habet, Angelum (inquit) in specie viri vidit, & pauebat corde, peregrinabatur aspectu fortè, quia alios Angelos solita erat videre sub specie puerorum alatorum, ac sub specie viri nullum præter Gabrielem, & lib. 1. Off. non longè ab initio, clarius hoc affirmat, vbi ait, Virginem motam fuisse in intuitu Angeli, & non speciem virilis sexus peregrinam, & turbatam fuisse aspectu illius: Idem habet lib. 2. de Virg. & in Lucam lib. 2 cap. de salut. Mariæ, & eius turbatione, & S. Hieronym. Epist. ad Lætam quæ est 7. post num. 22. & Epist. ad Eustochium, quæ est 22. post num. 108. quo loco apertè dicit, Angelum in specie viri Mariæ apparuisse, denique hoc ipsum apertis verbis fatetur August. serm. 14. de Natiu. Domini, quæ est 18. de Tempore circà medium, quo loco dicit, Angelum facie rutilante, veste corruscante, aspectu mirabili visitasse, & salutasse Mariam: His addendum ex S. Athanas. quæst. 22. ad Antiochum B. Virg. fuisse intuitam, non tantùm oculis corporeis Angeli speciem, & figuram corpoream, sed etiam mentis acie eius essentiam, sed hac de re legendus S. Thom. 3. p. quæst. 30. art. 3. ad 1. & cap. 4. nostri Tract. paulò post initium, vbi de eadem Angeli Gabrielis apparitione etiam egimus.

S. Ambros. S. Hieron. S. August. S. Athanas.

Modum verò, quo fuerunt ad diuinæ essentiæ Visionem nonnulli in via eleuati, Deo tantummodo esse notum docuit S. Chrysost. Hom. 13. in Genes. Deus (inquit) visus est, vt ipse solus scit, & vt videntibus vtile erat videre: Neque etiam sub eadem semper forma se videndum præbet, sed sub varijs, prout videntium conditio fert, & vtilitas exposcit, & quæ capacitati, & imbecillitati etiam nostræ consulat, Non itaque (inquit Chrysost. Hom. 14. in Ioan. Tomo 3.) conspicitur, neque mutat essentiam, sed pro varietate subiectorum figuram sui exhibet visibile, rem hanc apertius explicat Hom. 58. in Genes. Tomo 1. his verbis, Deus non vt est, se ostendit, sed quod videre is potest, qui aspectum huiusmodi meruit; hactenus infirmitati humanæ sese attemperans, omnia agit, vt suam misericordiam nobis declaret: indicat hoc idem Gregor. Nazian. Orat. 34. num. 34. Itaq. dicendum breuiter est, Deum se visione intellectuali, & imaginaria sub diuersis figuris se videndum in via interdum exhibuisse, vt toties in hoc Tractatu tradidimus, & animaduertit S. Hieronym. Hom. 3. in Cant. circà finem, & multifariam multisq. modis visus est à Patribus, & Prophetis; Vidit illum Abraham apud quærcum in conualle Mambre Gen. 18. Vidit etiam Moyses Exod. 33 in foramine petræ, Iob in turbine c. 28. Isaias in excelso solio eum sedentem cap. 6. Ezechiel sub similitudine Animalium cap. 6. Ideò per Oseam cap. 12. dixisse Deum legimus, Ego multiplicaui visionem, & in manu Prophetarum assimilatus sum, Verbum multiplicaui, indicat sub varijs formis, & figuris Deum visum esse, atque hinc fit, quòd huiusmodi visiones fiunt per lumen fidei, per Reuelationes in Extasi, in Raptu, in Excessu mentis, in Vigilia, in Somnis. Habet anima nostra, vt notat S. Basil. in cap. 7. Isaiæ, aures, & oculos internos, & ab externis sensibus abstracta, & diuino splendore illustrata rapitur ad audiendas Dei voces, & ad videnda diuina mysteria, & arcana cœlestia; neque enim, sicut

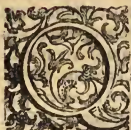
S. Chrysost. Nazian. Deus interdum sub diuersis figuris se videndum exhibet in via. S. Hieron. Genes. 18. Exod. 33. S. Basil.

S. Cy-

S.Cyprian. S. Cyprianus ſcribit de Cardinalibus operibus Christi fol. mihi 442. Deus his omnibus arctatur, ſed excedens omnia, æternaliter antecedens poteſtas, & virtus nihil habet coæuum, nec eius immenſitatis profundum vlla creatura cæleſtis, vel terrena metitur: Hactenùs de corporali, imaginaria, & Intellectuali viſione.

Extaſis, & Raptus natura, & eſſentia diſcutitur, & B.Brigittam fuiſſe extaſim paſſam probatur.

CAP. III.

QVONIAM in his Cæleſtium Reuelationum Libris B. Brigittam ad diuina contemplanda in extaſim fuiſſe raptam frequenter legimus, conducere arbitrati ſumus, ad pleniorem eorum, quæ in illis ſcribuntur, intelligentiam, diligenter inueſtigare, quid Extaſis ſit, quid Raptus, quid Mentis exceſſus, & vndè ortum habeant, qua in re differant, quæ cauſæ, & qui eorum effectus exiſtant, & licet Cap. 1. huius Noſtri Tractatus aliqua de his in genere ſcripſerimus, in præſentià de eiſdem in ſpecie fuſiùs differendum eſſe, exiſtimauimus.

Extaſis, Mentis exceſſus Raptus aliquando pro eodem accipiuntur. Supponendum hîc tanquam certum, Doctores Theologos Extaſim, Mentis exceſſum, & Raptum in eodem ſenſu interdum vſurpaſſe, ac etiam in ſacris Litteris pro eodem quandoque accipi: Raptus enim includit Extaſim, & Extaſis Mentis exceſſum: Et Raptus Apoſtoli Pauli dicitur quoque Mentis exceſſus, vt ex Pſal. 67. colligi poteſt: ibi, Beniamin adoleſcentulus in mentis exceſſu, quæ de Paulo interpretari poſſunt, qui fuit de Tribu Beniamin, & raptus vſque ad tertium Cælum vidit arcana Dei, quæ non licet homini loqui 2. Corint. 12. rectè Ambroſius 2. de Abraham 6. Mentis exceſſum eleuationem propheticam ad diuina intuenda appellauit, & S.Thom. 2.2. quæſt. 180. art. 5. Raptum vocat ſupremum contemplationis gradum: dicitur etiam extaſis mentis exceſſus, qui vel pauore, vel rerum altiſſimarum reuelatione fit, ſtupor etiam ob ingentem admirationem, quam tunc anima concipit, cùm præter naturam ſuam à ſenſibus abſtracta, ad maximum diuinæ dilectionis gradum, & diuinorum inſpectionem eleuari conſpicit, quod contingit, tùm ex contemplatione ſummi boni, quod illi obijcitur, tùm ex terribili obiecto, quod ei præſentatur, idcircò dicebat Iob cap. 7. Terrebis me per ſomnia, & per viſiones horrore concuties: tunc enim anima pauore, & timore concutitur, licet poſteà pauor, & timor ceſſent, quia poſtmodum rerum ſupernarum ingens fruitio ſequitur. Pſal.67. 2.Cor.12. S.Ambroſ. S.Thom. Iob.7.

Mentis exceſſus nomina varia. Atque hinc eſt, quòd ex pluribus, ac præclaris bonis, quæ à Mentis exceſſu, & Raptu ortum habent, genus hoc contemplationis nomina multa ſortitum ſit, & à Doctoribus alijsq. contemplatiuis multipliciter appellari conſueuerit. Etenim Sancta Thereſia hunc mentis exceſſum, & raptum ſomnum quemdam placidum, & S. Brigitta ſuauem, & iucundum ſoporem animæ ſpiritualem appellarunt, alij otium ſanctũ, alij ſilentium, alij ſolitudinem interiorem;

alij

alij verò mortem vocarunt, quandoquidem cum his omnibus videntur habere aliquid conforme, & quidem meritò somnus, ac sopor placidus, & suauis dicitur Extasis, & Raptus, quoniam tunc anima in extasi, & raptu posita rebus mundi dormit, & cum suis spiritualibus facultatibus in lecto sui dilecti Sponsi suauiter quiescit, & sensus, & facultates inferiores à suis functionibus cessantes tota ad aspectum, & amorem sui Sponsi attendit, sicut cum Iacob Genes. 28. lapidem suo capiti supponens dormiret, vidit in somnis Dominum sibi loquentem, & Angelos Dei ascendentes, & descendentes. Otium prætereà Sanctum Extasis, & Raptus vocatur, non quòd anima otiosa maneat, sed quod tunc à passionibus, curisque, & cordis vagis cogitationibus, & turbationibus libera existat, & dum ab externis occupationibus vacat, illam tantummodò occupationem sumit, vt Deo seruiat. Silentium quoque dicitur, eò quòd tunc inania verba, ac imaginationum varietas cessant, & solùm anima attendit, vt verbum diuinum excipiat, dicitq. Audiam quid loquatur in me Dominus Psalm. 84. Solitudo rursus dicitur, quoniam intrà ipsius cordis inclusus, & totus collectus spiritus, solus cum Deo suo conuersatur, cum eo solus habitat, cum eo solus sua negotia tractat, omnium rerum oblitus, etiam sui ipsius, & proindè mortis etiam nomine Extasis, & Raptus designatur, quia, qui ad hoc contemplationis donum à Deo assumitur, huius mundi diuitias, honores, & commoda à se ità dimittit, æquè ac si mortuus esset, & hanc Iustorum mortem vocari posse meritò opinamur, de qua Num. 23. Moriatur anima mea morte Iustorum. Atque hinc Extasim nonnulli dixerunt esse priuationem officiorum animæ sentientis simul, & mouentis, ac intelligentis, sic Scaliger. in Card. exercit. 312. & Mercatus lib. 3. de Morb. 1. par. quæst. 180. num. 34. Extasim esse alienationem tradit imaginationis ab omnibus rebus cum detentione in alicuius rei consideratione. Est autem Extasis duplex naturalis, & supernaturalis, naturalis ea est, quæ à causa naturali pendet, supernaturalis verò à causa supernaturali, à Deo nempè eleuante mentes nostras ad diuinorum contemplationem, de qua agimus hìc: de discrimine autem extasis naturalis, à supernaturali vide Paulum Zachiam Quæst. Medico-Legalium lib. 4. tit. 1. quæst. 7. nu. 18.

Gen. 28. — Psalm. 84. — Num. 23. — Extasis quid. — Scaliger. — Mercatus. — Paulus Zachias.

Sed libet indicare, quæ spiritus bonus in anima Iusti in extasi rapti operetur ex Ioan. Thaulerio de Inst. cap. 29. Qui Christum Dominum loquentem cum ea inducit, cùm inquit, Impedimenta omnia remouens, ac creaturarum labentium omnium obliuiscens, cunctis viribus tuis te subleuas, atque supra tempus in me subuolas, raperis, excedis, adeò me totius meæ obliuisci facis excellentiæ, vt me in animam tuam dimittere cogar, quo in ipsa à cælesti Patre meo ineffabili modo genere, quo simul & te mihi adopto in filium, Cælumq. & Terram intrà te dispono, moderor, guberno.

Thauler.

Porrò quisnam explicare queat exultationis ingentis dilatationem, affectũ, teneritatem, & sensuum altitudinem, quæ diuinitùs accipit anima, quando in Extasi posita ad rerum cælestium contemplationem rapitur, tunc de altissimis mysterijs cogitat, & à terrenarum rerũ cogitationibus se elongat, sensuum inordinatos motus reprimit, Angelorum locutione delectatur, Dei conuersatione fruitur, à tribus Diuinis personis consolari meretur. Et hæc dona sunt, quæ ab Extasi, Raptuq. originem ducunt, & quorum tunc parti-

Animæ iucunditas in Extasim raptæ.

E ceps

ceps redditur anima; atque hinc suspensio illa spiritus, quæ in contemplatione sequitur illarum rerum, quas meditatur; quæ tanta plerumq. esse consueuit, vt omnium oblita, his, quæ illi videnda proponuntur, tàm firmitèr hæreat menti, ac si in terra non esset, eo namque tempore sic se habent superioris animæ partes, intellectus nimirùm, & voluntas, quasi essent alligati: oritur postmodum ingens quædam admiratio, & hæc ex præsentia, & magnitudine, ac nouitate rerum diuinarum, quæ manifestantur, ortum habent, quæ admiratio eò maior esse solet, quò altiora sunt mysteria, quæ propalantur. Infinita sanè est diuinarum perfectionum multitudo, quandoquidem Deus mirabilis est in se ipso, ac in rebus paruis, & magnis. Vndè oritur, vt spiritus sic eleuatus, quemadmodum suprà diximus, interdum suspensus maneat, & in magnitudine diuinorum operum quoquomodo transformatus existat, dum illa intuetur, & veluti mutus tunc maneat, & quoniam docet Sanctus Thom. 2.2. quæst. 80. art. 7. admirationem causam esse delectationis, consequens fit, vt dulcedo quædam, & iucunditas plerumq. indè sequatur: sumit namque anima delectationem ingentem ex rebus cælestibus, quas cognoscit, & amat, quæ delectatio aliquando tanta est; vt illam Dauid Psalm. 30. Magnam appellauerit; Quàm magna (inquit) multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te, & Psalm. 35. eamdem vocat, vbertatem domus Dei, & torrentem voluptatis diuinæ, Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ; & torrente voluptatis tuæ potabis eos: quoniam apud te est fons vitæ. De huius torrentis aquis quoniam crebro Brigitta nostra biberat, ideò aliquando in extasim rapta, sic Sponsum suum Christum allocuta est Lib. 4. Reuelationum Cap. 77. O Domine Deus, ò quàm dulcia sunt oris tui verba, videtur mihi quoties verba tui spiritus audio, quòd anima illa in se deglutiat cum quodam sentimento ineffabilis dulcedinis, sicut suauissimum cibum, qui cadere videtur in cor corporis mei cum magno gaudio, & ineffabili consolatione.

Extasis admirationem, & delectationem parit.

S. Thom.

Psalm. 30. & 35.

Sed nemo existimet, ad hos celebres contemplationis gradus ascendere posse nisi Dei beneficio, ac munere; illud namque in primis exigitur, vt anima à Deo interiùs illustretur, ac instruatur. Secundò verò alicuius pij, ac Religiosi Viri in hac re periti discretio, & nostra quoque industria, adiuta gratia diuina, in his rebus, quæ à nostro pendere possunt arbitrio, quæuè nostræ curæ subiacent. Animaduertendum tamen est, non omnes eodem modo ad tam sublimia dona peruenire, quod egregiè exposuit Richardus lib. 3. de Contemplation. cap. 1. Alij (inquit) ascendunt facilè volantes sicut Passeres, quos Psaltes solitarios vocat in tecto. Psalm. 101. Alij verò cum labore, repentes sicut lacertæ, siuè stelliones, de quibus Salomon Prouerb. 30. quòd manibus nitantur; ascendunt ad tecta, & morantur in Ædibus Regis. Stellio namque animal reptile est, quod lacertæ similitudinem præsefert, & depictum à tergo quasi Stellis quibusdam inspersis, quocircà rectè illos potest designare, qui, cum tardo ingenio sint; solertia tamen suæ industriæ diuinitùs confortatæ altissimarum rerum contemplationem attingunt. Alij postremò sunt, qui ex solius Dei gratia, & directione absque aliquo hominis magisterio ascendunt, quod concessum fuit Paulo Apostolo, qui raptus est in Paradisum, vsque ad tertium Cælum 2. Corinth. 12.

Richard.

Psal. 101.

Prouer. 30.

2. Cor. 12.

Sed

Sed quoniam hic modus extraordinarius est, proindè huiusmodi donum non nisi paucissimis Deus concedere consueuit, & his potissimum, quos Magistros, ac Doctores in Ecclesia constituere disposuit.

Verùm nunc ad Extasis, Raptusq. indagandam essentiam, & naturam pergamus, & quidem raptum violentiam quamdam includere dicimus, tùm ratione superioris naturæ, per quam quis eleuatur, tùm ratione termini, ad quem rapitur ad videnda altissima Dei mysteria, quæ facultatem naturalem excedunt. Hinc Sanctus Thom. 2.2. quæst. 175. art. 2. ad 1. docet, quòd raptus addit aliquod suprà extasim: nam extasis importat simplicitèr excessum à se ipso, secundùm quòd aliquis extrà suam ordinationem ponitur. Raptus verò suprà hoc addit violentiam quamdam. Verùm animaduertendum, hanc non esse contrà naturam, sed suprà facultatem naturæ, seù præter naturam, & ratio est, quia cum homo factus sit ad Dei imaginem, ad illius dignitatem spectat, quòd ad diuina eleuetur, quæ cum excedant facultatem naturæ, eget supernaturali auxilio, vt ad illa videnda adiuuetur, quod fit per raptum, qui, vt dicebamus, violentiam quamdam importat, dum anima naturalis facultatis suæ terminos supergreditur, quod forsan indicare voluit Iob illis verbis cap. 7. Suspendium elegit anima mea. Quod vt palàm fiat, sciendum est, violentiam hanc duplicitèr considerari posse, primò quidem quantùm ad terminum motus, vt si aliquid graue v.g. lapis sursum proijciatur. Secundò quantùm admodum ipsius motus, vt si idem lapis per vehementem, ac violentum impulsum deorsùm velociùs impellatur, quàm natus sit moueri, & quamuis anima naturalem quamdam inclinationem, ac propensionem in Deum habeat, & apta, nataq. sit ad eum moueri, motus tamen ei connaturalis secundùm præsentis vitæ statum est, vt per cognitionem rerum sensibilium ad Dei cognitiônem gradum faciat, sicq. sensibus vtatur; hinc fit, vt, quando à sensibus abstracta ad diuinorum mysteriorum intelligentiam rapitur, tunc affirmemus, raptum violentiam quamdam includere, in quantùm hoc fit non contrà naturam, sed suprà facultatem naturæ, & suprà motum sibi connaturalem in hac vita illi minimè competentem ad diuinæ essentiæ visionem, atque hinc nomen raptus desumptum esse censeo, & proindè Dionysius Carthusian. exponens illa verba Apostoli cap. 12. posterioris Epistol. ad Corinth. Scio hominem in Christo antè annos quattuordecim, siuè in corpore nescio, siuè extrà corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi hominem vsque ad tertium Cælum. In spiritu (inquit) supernaturalitèr, & fortissimè ad claram Dei visionem, ad quam Moysen, & Paulum Apostolum, vt hic Carthusianus scribit, fuisse eleuatos affirmauit Abulensis in cap. 5. Matth. quæst. 47. & hanc esse magis communem Doctorum sententiam tradidit, & de Moyse scribitur Num. 12. Palàm, & non per ænigmata, & figuras Deum vidit, & de Paulo testatur Sanctus August lib. 12. de Genes. cap. 27. & serm. 46. ad Fratres in Eremo, & D. Basil. hom. 1. in Hesameron D. Ambros. lib. 1. Hesameron cap. 2. Sanctus Ansel. & Beda in locum citatum Pauli. Iacob. de Valentia in Psalm. 67. vers. Beniamin adolescentulus in mentis excessu, Hugo Victorinus ibidem quæst. 34. Sanctus Thom. 2. 2. quæst. 174. art. 4. & quæst. 175. art. 4. ad 3. & 1. part. quæst. 12. art. 11. Durand. in 4. dist. 49. quæst. 6.

De causis Extasis, Raptusq. modò hìc tra-

[Margin notes: S. Thom. — Raptus violentiã quamdam includit. — Iob. 1. — Raptus nomen vndè desumptum. — Carthus. — Abulensis. — Num. 12. — S. August. — S. Basil. — S. Ambros. — S. Anselm. — Beda. — Valent. — Victor. — S. Thom. — Durand. — Extasis, & Raptus causæ.]

tractandum esset, sed quoniam de his in specie scripsimus Cap. 6. tantummodò breuitèr placuit indicare, primariam causam magnum esse Dei amorem, finem verò esse incrementa amoris, quæ coniuncta sunt cum ingenti delectatione, ac spiritus iucunditate rerum cælestium, quæ similitudinem quamdam habent cum his, quibus Beati fruuntur in patria, vndè meritò mentium illæ eleuationes appellantur Raptus, quoniam Dei virtute hominis spiritus rapitur, & à sensibus alienatus, ad contemplationem tantopere sublimem, & consolationem tàm ingentem extollit. Sed animaduertendum, quòd, si consolatio illa, & delectatio sit finis principalis eius, qui rapitur, à Diabolo ortum habere, quippèqui à carnali, ac à proprio sensu proficiscitur, qui etiam aliquando spiritualibus rebus fouetur, & alitur. Secùs verò dicendum, si finis illius eleuationis principalis sit Dei gloria, laus diuina, & mentis illustratio, tunc enim à spiritu diuino delectationem illam manare dubitandum non est.

Raptus vndè dictum.

Ex his, quæ de Raptu hactenùs tetigimus, consequens fit, post vniuersalem corporum resurrectionem, quando anima corpori glorioso erit vnita, illam nullatenùs huiusmodi raptum passuram, quandoquidem motus ille, quo ad Deum videndum eleuabitur, conformis erit illi statui, in quo ad eum contemplationis actum eliciendum sensuum adminiculis non indigebit, nunc enim videmus per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem 1. Corinth. 13. An autem illa visio, seù beatitudo ad intellectum spectet, vt putat Sanctus Thom. 1. 2. quæst. 3. art. 4. & in 4. sentent. dist. 49. quæst. 1. art. 1. an verò ad voluntatem, vt sentit Scotus eadem dist. quæst. 4. siuè ad vtramq. potentiam, ad intellectum initiatiuè, ad voluntatem completiuè, quidquid sit, actus ille erit conformis statui beatifico, & à sensuum functionibus abstractus, & lumine gloriæ intellectus cófortatus eleuabitur ad tàm sublime, & eminens obiectum videndū iuxtà illud Psal. 35. In lumine tuo videbimus lumen. Porrò extasis essentia, & quidditas non differt à raptu, nisi quia raptus, vt suprà diximus, addit violentiam quamdam. Extasis autem ex sentent. Sancti Bonauenturæ in Opusc. de septem gradibus contemplat. est deserto exteriore homine sui ipsius suprà se voluptuosa quædam eleuatio ad superintellectualem diuini amoris fontem, mediantibus sursùm actiuis virtutibus, pro viribus se extendens. Virtutes autem sursum actiuas vocat puritatem, & humilitatem. At verò Tostatus quæst. 18. cap. 13. lib. 3. Reg. duo ad extasim pertinere arbitratur, primò, vt à suis functionibus cessent potentiæ sensitiuæ, secundò, vt res quædam diuinitùs propalentur, atque hinc consona sunt his, quæ de extasi scripsit Iacobus Aluarez de Gradibus contemplat. lib. 5. part. 3. cap. 8. dicit enim, duo ad extasim spectare, primùm vehemens quædam occupatio interior, quæ non ab hominis industria pendet, quippèquæ ad omnimodam alienationem non sat est, sed ex gratia diuina animam lactante, & alliciente procedit, neque enim potest homo tàm intentè diuinis insistere, & vsum sensuum retinere. Secundò ad extasim exigitur exterior abstractio ab omni vsu sensuum, quæ ex illa vehementi occupatione præcedente naturalitèr manat, quod antè Aluarez tradidit Doctor Angelicus 2. 2. quæst. 175. art. 2. ex qua doctrina apertè colligi potest, quòd extasis non aliud sit, quàm mentis in Deum eleuatio, cū omnimoda ab exterioribus sensibus abstractione, ex magnitudine ipsius eleuationis procedens: huius rei testem adducimus

Anima corpori glorioso vnita raptum non patietur.

1. Cor. 13.

S. Thom.

Scotus.

Psalm. 35.

Extasis quid.

S. Bonauen.

Tostatus.

Aluarez.

Ad extasim duo spectāt.

S. Thom.

Bea-

Locus S. Dionys. Areop. exponitur. Beatum Dionysium Areopag. qui ad Timotheum scribens, Tu (inquit) Thimothee charissime intentissima contuendis spectaculis mysticis exercitatione, & sensus linguæ, & intellectuales operationes, & sensibilia, & intelligibilia omnia, & quæ non sunt, & vt illi iungaris, qui super omnem substantiam, omnemq. scientiam est; ignotè pro viribus te ipsum intende, enimuerò abs te ipso, atque ab hominibus liberè, & absolutè, ac purè excedendo ad supersubstantialem diuinæ caliginis radium sublatis omnibus, & absolutus ex omnibus euolabis. Ad horum Beati Dionysij verborum intelligentiam, quædam breuitèr notanda sunt, & primò, cùm dicit, & sensus linguæ, hoc intelligendum non solùm de exteriorum sensuum, sed etiam interiorum abstractione, ità vt comprimendæ, & claudendæ sint omnium sensuum fenestræ, vt anima in se recollecta valeat ad altissima Dei mysteria super semetipsam eleuari: hìc est enim modus præstantissimus, quo homo ab humanis ad diuina rapitur, & eius mens supernaturali gratia adiuta in Deum eleuatur. Vocat autem Sanctus Dionysius, quæ non sunt ea, quorum in creaturis nullum reperitur exemplum, vt de summa Trinitate, & diuinarum ordine personarum, quoniam in creaturis non inuenitur, quod aliquis aliquem generet, qui sit idem, quod ipse, qui genuit, quorum quilibet sit verè existens substantia, & quod amor, nimirùm Spiritus sanctus, qui nexus amoris dicitur, sit æqualis, & existens substantia cum amantibus, hoc est Patre, & Filio, id autem, quod sequitur, ignotè pro viribus teipsum intende, intellige ad eam cum Deo vnionem, quæ ignota dicitur, cum sit supra mentem, & cognitionem, & quæ naturalitèr capi non potest, deniq. lumen diuinum tenebrarum diuinarum radium vocat, ob excedentem puto, claritatem, & vt scribit Apostolus Paulus 1. ad Timotheum 6. Qui in habitat lucem inaccessibilem: ab hac verborum Sancti Dionysij explanatione à nobis allata, non dissentit Suarius de Virtute Relig. lib. 2. de oration. mental. cap. 12. num. 19. dicit enim, quòd, cùm Timotheum monet, vt prætermittat sensus, & mentis actiones, non consulit, vt Dei dilectionem prætermittat, cum eum moneat, vt reliquis omnibus derelictis ad Dei vnionem, & coniunctionem se excitet; quæ vnio, & coniunctio in actu amoris posita est, & interna exercitatione ad illam per actum intellectus fit, quatenùs ab ipso homine clam fieri potest, idest interno, & valdè spirituali modo, & subdit, quòd actiones, quas Timotheum relinquere consulit, illæ tantùm sunt, quæ circà res alias extrà Deum quouis modo versantur, vel etiam intelligit, omnem actionem aliquo modo propriam hominis à proprio spiritu profectam, & quasi propria inquisitione inchoatam. 1. Tim. 6. Suarius.

Atque hinc infertur, fieri posse, vt extasim patiens tanta intensione supernaturalibus rebus intendat, vt nec præsentia videat, nec verba propè se loquentium audiat, vt etiam nec ferrum, nec verbera, neque admotum corpori ignem vrentem sentiat, refert Henricus Harphius lib. 2. Theologiæ mysticæ part. 3. cap. 37. Sanctam Claram affectiones, & cogitationes suas omnes, ità in Deum iactasse, & tanto amoris ardore eum dilexisse, vt eius spiritus semper in Deo suspensus esse videretur, & cuidam deuotæ personæ fuisse reuelatum, quòd sine intermissione semper in eam fluebant diuini radij, & quòd huiusmodi influxus, sic trahebat omnes vires eius seorsum in Deum, vt suarum naturalium Harphius. S. Claræ, & quorumdam aliorum Sãctorum raptus referũtur.

 virium

virium vsum ammitteret, & quòd in die Epiphaniæ semèl accidit, ipsam tam fortitèr sursum tractam fuisse, vt triginta diebus sequentibus in raptu permanserit, nec sæcularium rerum penitùs recordaretur, nec quæ circà se fiebant senserit, & cùm sensibus restituta est, existimauit, tres tantùm dies in eò Raptu mansisse, & toto eò tempore, nec cibum, nec potum sumpsisse. Idem Auctor scribit Fratrem quemdam Rogerium Ordinis S. Francisci in vno Matutino sursùm centies fuisse tractum ad altissimam diuinorum secretorum visionem. An autem ille, qui ad horas Canonicas tenetur, si inter recitandum eas rapitur, illius diei horas recitare obligetur. Respondet Dionys. Carthus. in Tractatu de Discernendis spiritibus art. 23. quòd licèt secundùm legem communem Religiosus teneatur aduertere ad verba Psalmodiæ, & cantus, tamen, si rapiatur ad aliquod altius, non tenetur, sicut Cassianus ab eo citatus scribit, dicens, quòd si quis maneret in Raptu vno die, non obligaretur ad horas recitandas illius diei. Emanuel quoque de Valle in Libro, quem edidit de Incantationibus, seù Empsalmis sect. 2. cap. 3. not. 4. scribit, quemdam Clericum nomine Restitutum audita lamentatione aliqua in tam vehementem consueuisse extasim rapi, vt nec vellicantes, pugentesque, aut admotum ignem sentiret. De hoc Restituto egit S. August. lib. 14. de Ciuit. Dei cap. 24. circà medium, Presbyter (inquit) fuit quidam nomine Restitutus in Paræcia Calamensis Ecclesiæ, qui quando ei placebat, rogabatur autem, vt hoc faceret ab eis, qui rem mirabilem eorum scire cupiebant, ad imitatas quasi lamentantis cuiuslibet hominis voces, ità se auferebat à sensibus, & iacebat simillimus mortuo, vt non solùm vellicantes, pungentesq. minimè sentiret, sed aliquando vreretur etiam igne admoto, sine vllo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnere: non autem obnitendo, sed non sentiendo, non mouere corpus eò probabatur, quòd tamquam in defuncto nullus inueniebatur anhelitus. Sed quòd hæc Restituti extasis ortum à Deo non habuerit, sed à Dæmone, vel à causa naturali certum est, nam posteà euigilans corpus eius lassitudine quadam, & torpore pressum relinquebatur cum aliqua intellectus, ac mentis hebetudine, neque tunc ille ad diuina videnda eleuabatur, nec quod viderit recordabatur, neque à perfecto vsu sensuum abstrahebatur, quia voces aliqualitèr, & tamquam à longinquo prolatas audire dicebatur, vt ex Diuo August. colligi potest, & tamen admotum ignem non sentiebat, qui est vehementiùs obiectum, & hæc signa sunt non diuini, sed vel naturalis, vel Dæmoniaci extasis. Sed quidquid sit, dicendũ est, quòd tunc quis in extasim ad diuina videnda eleuatur, quando à sensibus penitùs abstractus intellectus ministerio per species intelligibiles, quas priùs à phantasmatibus, ac sibi obiectis imaginibus desumpserat, vel per nouas diuinitùs infusas in his bonis, quæ contemplatur, ipsamet voluntas aliquo tẽporis spatio delectata quiescit. Res exponenda ipsis B. Brigittæ verbis desumptis ex Lib. 4. Reuelat. Cap. 77. O charissime (inquit) Deus, & omnium dulcissime, mirabile omnibus audientibus est, quod tu mecum fecisti, nam quando placet tibi, tunc sopis corpus meum, non tamen sopore corporali, sed quiete spirituali. Animam autem meam tunc quasi à somno excitas ad videndum, & audiendum, atque sentiendum mirabilia tua. Idem legitur Lib. 6. Cap. 52.

Quattuor nobis, quæ ad Extasis, aut etiam Raptus naturam, & essentiam spectant, hìc indicat B. Brigitta, Primò quòd ligantur sensus, cùm dicit, quando placet tibi, sopis corpus meum. Secun-

Dionys. Carthus.

Cassianus.

Emanuel.

S. August.

S. Brigittæ Extasis.

Quattuor in in Extasi reperiuntur.

Secundò Extasim includere quietem quamdam spiritualem, non somnum corporalem, ibi, non sopore corporali, sed quiete spirituali. Tertiò, quòd hoc donum confertur ad diuina videnda mysteria, ibi, ad videnda mirabilia tua. Quartò, quòd illud Dei beneficio, ac munere, non hominis, aut Dæmonis ministerio tribuitur, ibi, quando tibi placet.

Cardanus confutatur. Ex his B. Brigittæ postremis verbis explodenda Cardani sententia est, qui audactèr dixit, posse hominem naturali sua vi, quotiescumq. voluerit, rapi, quod falsum est, si de Raptu loquatur, quo mens diuinitùs ad diuina contemplanda eleuatur. Dicit enim B. Brigitta loquens cum Deo, tunc sopis corpus meũ, quando tibi placet, hoc enim donum diuina dispensatione, & Dei beneplacito tribuitur hominibus, & absq. supernaturali auxilio, & diuino lumine homo eleuari ad diuina contemplanda minimè potest, cum illa facultatem excedant naturalem, vt benè probat S. Tho. 2.2. quęst. 175. ar. 1. Aluarez, & alij plures, quos suprà citauimus, quod eò veriùs arbitramur, quò his remedijs ad diuini amoris spiritualem fontem eleuamur, sic loquitur S. Bonauent. tract. de grad. contemplat. tomo 2. Opusculorum. In statu autem naturæ corruptæ, ad Deum supernaturalitèr diligendũ, hominem nequaquam eleuari posse absque speciali auxilio gratiæ, naturam corruptam sanantis, docuit idem Sanctus Thom. 1. par. quęst. 109. art. 3. Meritò Raptus definitur eleuatio mentis ab eo, quod est secundùm naturam in id, quod est supra naturam vi, & virtute superioris naturæ: dicitur Raptus mentis eleuatio, quæ connotat abstractionem à sensibilibus, quæ potest à triplici causa ortũ habere, vt Nos Cap. 6. huius Tractatus tradidimus, vel ex aliqua ægritudine, & corporis infirmitate, vt phreneticis, ac mente captis accidit, qui eleuantur à sensu, hæc autem minimè dici potest mentis eleuatio, sed potiùs à mente alienatio: secundò potest hoc contingere Dæmonis ministerio, qui dubium non est, quod sensus ligare possit, & imaginationem quandoq. immutare, quoad operationem, & cognitionem, sed hoc ligamen, seù immutatio non est eleuatio, sed mentis depressio: tertiò posse hoc etiam fieri ex contemplatione quantumcumq. perfecta, ità vt supposita gratia perfectæ contemplationis ex ea naturalitèr sequi possit Extasis, seù Raptus saltem, quoad suspensionem sensuum exteriorum, vt scripsit Suarius de Virtute, & statu Relig. lib. 2. de orat. ment. cap. 15. num. 12. tomo 2. & hanc suspensionem inter dona gratiæ esse connumerandam dicit, vtpotè quæ sequitur ex efficacia gratiæ, & connaturalitèr sequi ex priori gratia; ità vt non sint duæ gratiæ ità distinctæ, sed quòd vna ab alia naturalitèr fluat, & suam hanc sententiam probat ex S. Thom. 2.2. quæst. 175. art. 2. quam sequitur Caietan. ibidem Abulensis Genes. 30. q. 400. Molina part. 1. quæst. 12. art. 11. & huius assertionis rationem reddit, Quia (inquit) cum virtus animæ sit finita, cumq. absorpta vehementèr, & superioribus, ac internis actionibus omninò intenta sit, non potest simul ad inferiores, & externas descendere: & sanè cùm anima omnem vim suam, ac totam attentionem in actu interiori ponit, tunc eius naturalis virtus tota sic occupatur, vt sensibus externis non attendat, nec spiritus ad sentiendum necessarios illis ministret, exemplum affert Trimegistri, Socratis, & Platonis, qui in rerum diuinarum contemplatione, ità suspendi consueuerunt, qua de re agit etiam Gerson in opusc. de Monte contemplat. cap. 31. Alph. 74. litt. q. Sed nos de ea mentis eleuatione hìc loquimur, qua homo diuino lumine illustratus, & à

S. Thom. Aluarez. S. Bonauen. S. Thom. Raptus triplex causa. Suarius. Caiet. Abulensis. Molina. Gerson.

sensibus abstractus, ad diuina contemplanda eleuatur, & hæc est mentis eleuatio, quę in definitione raptus ponitur, de qua Ezechiel 8. scribitur, Eleuauit me spiritus, nempè diuinus, inter Cælũ, & Terram, & adduxit me in Hierusalem in visione Dei. Meritò Ezechiel Propheta ad diuinas visiones in Hierusalem eleuatur: Nam Hierusalem visio pacis interpretatur, & in visionibus diuinis pax, & tranquillitas mentis inuenitur. Hæc autem Ezechielis eleuatio non intelligenda, quòd corpore fuerit à loco, in quo erat aliò mutatus, sed spiritu auulsus à corpore, & à sensibus abstractus.

Ezechiel.

Duo in definitione Raptus allata notatu digna exponenda sunt; Primò ponitur, quòd est eleuatio mentis ab eo, quod est secundùm naturam in id, quod est suprà naturam. Secundò, quòd fit vi, & virtute superioris naturæ. Dicitur eleuatio secundùm naturam in id, quod est supra naturam, quia à naturalibus ad supernaturalia, à sensibilibus ad diuina fit huiusmodi eleuatio, & naturale est intellectui hominis Deum cognoscere, & per creaturas ad Dei cognitionem tendere, vt scribit Apost. Rom. 1. Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, quæ eleuatio fit vi, & virtute superioris naturæ, quia tendit ad visionem supernaturalium, quæ excedũt vires naturæ, & ad bonum, quod à Deo in raptu confertur, quod est supernaturalia videre, & contemplari. Vndè ortum non habet ex virtute humana, sed diuina.

Raptus qua ratione dicatur eleuatio secũdùm naturam.

Rom. 1.

Ex quibus apertè colligi potest, quàm turpitèr Cardanus errauit, qui affirmare ausus est, posse hominem quotiescũq. sibi placuerit naturali vi, & suæ voluntatis arbitrio rapi. Cardani de Subtilitate libri non carent erroribus, & expurgatione limæ ecclesiasticæ iurè digni inuenti sunt. Deus est, qui rapit, & trahit Cant. 1. Trahe me post te, & curremus in odorem vnguentorum tuorũ, ipse est principalis, & sufficiens causa raptus, consueuit tamen secundas aliquando causas, vt instrumentales adhibere, sic vt rectè admonuit Ludouic. de Ponte de Discret. spirituum tract. 1. c. 13. §. 1. qui ex sententia S. Bonauenturæ docet, spiritumDei vti interdum bona hominis constitutione, ipsamq. naturam sua gratia perficere, vt se ad idem simul accingant, & vtriusq. opera sint durabiliora, quamuis aliàs tendat contra ipsam inclinationem, quatenùs eleuat spiritum nostrum ad res altiores, quàm eius naturalis facultas assequi possit, vt sic faciliùs appareant diuitiæ gratiæ ipsius. At verò finalis causa coniunctio est animæ cum Deo, non tamen negandum posse ex alijs causis extasim, & raptum ortum ducere, vt ex imaginatione vehementi, vel alitèr læsa, sicut paulò suprà indicauimus, quod & animaduertit S. Thom. 1. par. quæst. 111. art. 3. & ibi Molin. & Medin. ac etiam Caiet. qui hoc idem affirmauit 1. part. quæst. 17. art. 7. & quæst. 80. art. 2. & ibi Medin. & 2. 2 q. 173 art. 3. & 175. art. 1. ad 2. Sed hæ sunt phantasticæ apparitiones ab ipsa natura per excessum imaginatiuæ, vel per corruptionem phantasmatum ortæ. Potest etiam Dæmon extasim, siuè raptum efficere ligando, vel soluendo sẽsus exteriores, & hæ diabolicę sunt, quas Dæmon ad illudendũ, ac decipiendum præstat. At verò diuinę apparitiones à luce sapientiæ, & ex charitate, & dilectione Dei procedunt, tunc enim in illis anima dormit quodammodò, & in Deo quiescit, ac tàm arcto amoris vinculo cũ eò stringitur, vt eam quasi mortuam dixerim, non ea morte, quæ ab eo separat, sed ea, qua mundo mortua, & Deo viuens coniungitur. Mortui enim estis scripsit Apostol. ad Colossens. 3. & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.

Cardan.

Cant. 1.

Ludouic. de Ponte.

S. Bonauen.

Raptus causa finalis.

S. Thom.

Molin.

Caietan.

Medin.

Colossens. 3.

Rur-

Rursus ex his, quæ circà definitionem Raptus notauimus, etiam deduci potest, Angelos, & animas beatas non rapi, cùm Deum vident, quoniam, licèt suprà naturam in ea visione eleuentur; non tamen alienantur ab eo, quod est secundùm naturam; nimirùm à naturali animæ statu, qui competit homini, vt per sensus corporeos, & phantasmata sua obiecta cognoscat, & intelligat.

Angeli, & animæ beatæ non rapiuntur.

Confutanda quoque hìc illorum sententia est, ac eorum error reijciendus, qui asserunt, in extasi, vel raptu animam separari à corpore, hoc Dæmon persuadere conatur, vt erroneam de animarum migratione opinionem hominibus imprimat, vel vt vetularum deliria inducat. Refert Plinius lib.7. de Hermotimo quodã Clazomeno, cuius anima relicto corpore vagari consueuerat, & quæ in longissimis viderat Regionibus narrare, qua in re inter cæteros turpitèr lapsus est Bodinus lib.2. Demonom. cap. 3. sed hoc, vt à vera sapientia, ac Christiana Religione alienum est, sic nec Christianorum Theologorum placitis consonum: dicant hi scioli, si in extasi, & raptu separatur à corpore anima, quis iterùm illam in corpus inducat, sola Dei virtute redire potest; in cuius manu vita, & mors est, & ipse habet claues mortis Apocalyp. 1. tritum illud est Arist. placitum, communi omnium Philosophorum receptum consensu, à priuatione ad habitum non dari regressum. Et si donum singulare est, quod Deus hominibus confert, cũ eos per extasim, & raptum ad diuinam eleuat contemplationem, ac diuinorum visionem, certè cùm extasim, & raptum patitur homo, si tunc à corpore separaretur anima, mortis etiam dolores, qui maximi sunt, toties subiret, quoties extasim, & raptum pateretur. Rursus, vt benè probat S. Thom. 2.2.q.175.art.5. anima in raptu non mutat statũ, sed eò manente tollitur tantummodò actualis ad phantasmata, & sensibilia conuersio, nè impediatur eius eleuatio in id, quod excedit phantasmata, & proindè concludit, non esse necessarium, quòd tunc anima separaretur à corpore, remanet ergò in corpore patientis extasim, seù raptum, & duo tunc officia exercet. Primò, quòd dat viuere; secundò, quòd tota functionibus intellectus incumbit, nullamq. reliquarum potentiarum curam sustinet; probat etiam hanc Nostrã sententiam Cornelius à Lapide in Cõment. ad cap. 12. Epistol. 2. ad Corint. quo loco scribit, nequaquam Deum decere, cùm hominem in extasim rapit, vt ei mortem inferat, quod, inquit, sequeretur, si in extasi anima separaretur à corpore, & tunc raptus vocari posset mors, & cum patientes extasim redderentur sensibus, multiplicari miracula oporteret, proindè dicit, sibi probabilitèr videri, Pauli Apostoli animam, cùm ad Cælum raptus est, quasi formam mansisse vnitam corpori. Fit quoque in habentibus extasim, seù raptum sensuum abstractio, ità vt omnium sensibilium potentiarum sequatur indè ligamen, vt diuinis rebus intellectus totus incumbat, ijsq. totus hæreat, & ibi totus cum delectatione quiescat; & hoc est, quod Brigitta dixit, Quando placet tibi, tunc sopis corpus meum, non tamen sopore corporali, se, quiete spirituali. Verùm, an tunc animales operationes conquiescant S. Thom. quæst. citata art. 5. ad 3. putat non esse necessarium, vt quiescant; licèt Tostatus contrarium sentiat cap. 3. ad lib. 4. Regum quæst. 12. Sed quidquid sit, tunc hominem per extasim ad supernaturalia eleuari credimus, quando diuina repletus dulcedine, omnibus alijs posthabitis curis à sensibus abstractus ad Deum tantummodò conuertitur, & illius contemplatione delectatur, eũ loquentem dulcitèr audit audita in memoria colligit,

In raptu, & extasi animæ non separantur à corpore.

Plinius.

Bodinus.

In Extasi, & Raptu animam à corpore non separari probatur.

Apocal. 1.

S. Thom.

Animæ in Raptum eleuatæ officia duo.

Cornel. à Lapide.

S. Thom.

Tostatus.

Quando quis in Extasim eleuatus dicatur.

ligit: collecta diligentèr expendit, proindè scripsimus Nos Lib. 4. Reuelat. Cap. 77. Not. 1. in Extasi tria reperiri, primò à sensibus alienationem, secundò affectum quemdam mentis ingentem circà Dei contemplationem, tertiò in contemplato bono quietem. Legi possunt, quæ hac de re scripsit S. Bernard. serm. 23. in Cant. non longè à fine, exponens ea verba sponsæ, Introduxit me Rex in cellaria sua. In hoc arcanum, (inquit) & hoc Dei Sanctuariū, si quem fortè vestrum aliqua hora sic rapi, & sic abscondi contigerit, vt minimè auocet, aut perturbet, vel sensus agens, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel ea certè, quæ difficiliùs amouentur irruentia corporum imaginum phantasmata, poterit quidem hic, cum ad nos redierit, gloriari, & dicere; Introduxit me in cubiculū suum, in quod regium cubiculum frequentèr fuisse introductam Brigittam nostram, & in Extasim eleuatam, ac diuinorum tunc fuisse mysteriorū participem factam passim in his Cælestium Reuelationum Libris legimus.

S. Bernard.

Quoniam autem B. Brigitta loco suprà citato, cum extasi coniunctam esse quietem quamdam spiritualem à corporali somno differentem indicat, inuestigandum breuitèr est, in quo extasis, & somnus differant, & in quo conueniant, vt indè magis Extasis, & Raptus essentia innotescat, qua de re, quamuis satis copiosè Cap. 8. scripsimus, aliqua tamen in præsentia afferenda esse duximus.

Extasis, & somnus, quo in re conueniant, & differant.

Sciendum ergò est, quòd tàm in habentibus extasim, quàm etiam in dormientibus, ligantur sensus, sed non vniformitèr, & quidem in dormientibus, vt Auctor est Aristot. in Libro de Somno, & vigilia, per humorum euaporationem, & caliginem vinciuntur sensus, & secundùm huiusmodi euaporationum dispositionem contingit maius, vel minùs ligamen eorum, vndè fieri etiam potest, vt ob vehementem, & maximum vaporum motum, & copiam, non solùm sensus communis, sed etiam imaginatio, seù phantasia ligetur, ità vt phantasmata, & imagines nullæ appareant; vt frequentèr his accidit, qui post magnam cibi, potusq. copiam dormitum eunt, at si prędictus vaporum motus mediocritatem quamdam seruet, imaginatio non solùm remanet libera, sed etiam communis sensus, ità vt homo interdum ex his, quæ somnians vidit, iudicat inter res, & rerum similitudines, sed tamen aliqua ex parte sensus communis ligatus remanet, & licèt aliquando discernat imagines, semper tamen in aliquibus fallitur.

Aristot.

In extasim quoque patientibus ligantur sensus, sicut in dormientibus, sed diuersimodè. Nam sensuum ligamen, quod in extasi fit, differt ab eo, quod dormientibus accidit, primò quidem, quia hoc à causa naturali pendet, vt suprà diximus, Illud autem à Dei voluntate, qua vult homines ad altissimum contemplationis gradum eleuare, secundò penitùs etiam discrepant, quandoquidem illud sensuū ligamen, quod fit per vaporum vehementem commotionem, ferè semper est cum aliqua deordinatione coniunctum, quod nullo modo fieri potest in extasi, nam cum propriè ille raptus dicatur, qui diuino spiritu ob vehementiam intensionis ad supernaturalia videnda, à sensibus abstractus eleuatur, si in huiusmodi eleuatione posset aliqua contingere inordinatio, profectò ei ascriberetur, à quo illa producitur, quod asserere esset blasphemia, quod etiam docuit S. Thom. 2. 2. q. 173. art. 3. in corpore, & q. 13. de veritate ar. 1. & latiùs explicat Card. Caiet. qui addit, si in huiusmodi abstractione inueniatur aliquod indecens naturæ, vel rationis, omninò dicendum à Spi-

In Extasi nō inuenitur vlla naturæ inordinatio.

S. Thom.

Card. Caiet.

Spiritu sancto non esse, sed ex infirmitate, vel fictione, vel ab aliqua Dæmonis illusione emanare, & infert, abstractionem à sensibus cum denudatione pudendorum non esse censendam à Spiritu sancto ortum habere, qui non est auctor inordinationis naturæ; sed negandũ non est, in corpore eius, qui rapitur, quædã fieri, quæ admirationem pariunt, & inusitata videntur: Nam, cum tunc ab anima quasi derelictum corpus remaneat, calor introcluditur, & proindè ingenti stupore pressum, frigidum, rigidum, & veluti mortuum redditur, & ad se mouendum impotens, ac ineptum fit, & interdum vi spiritus leuatur in aerem, quod B. Brigittæ contigisse. Scribitur cap. 55. Reuelat. Extrau. interdum etiam cadens in terram prosternitur, aliquando stat, aliquando sedet, aut etiam brachia leuat, quæ passim in his Libris Reuelat. legimus, & hæc vehementis commotionis interioris signa sunt; Rem hanc S. Chrysost. egregia similitudine Aurigæ, qui equorum habenas amisit, declarat, Auriga (inquit) perterritus habenas amisit, equi præcipites feruntur, & currus distractus labefactatur; sic prorsus euenire animo solitum est, quoties magno stupore occupatur, quippèqui pauidus suo deest officio, & veluti quasdam habenas suas actiones amittit, membraq. ereptis sensibus deserit, quæ protinus frigent, & corruunt. Sed hic animaduertendum est, cùm B. Brigittam in extasi raptam, & à terra in aerem fuisse subleuatam diximus, id intelligendum esse, non de extasi, quæ à causa naturali pendet, sed de supernaturali à Deo emanante, & nostras mentes ad diuinorum contemplationem eleuante, cũ eas à sensibilibus auocando sese nobis insinuat, tunc enim ipse Deus illius causa efficiens est, intellectus verò noster instrumentalis tantùm, vt sæpè in hoc Tractatu indicauimus: quò circà illam corporis subleuationem miraculosam esse probat Paulus Zachias lib. 4. Quæst. Medico-Legalium tit. 1. de Miraculis quæst. 5. nu. 10. quæ fit ex se nulla virtute naturali, aut dæmoniaca, sed tantummodò diuina, corpus subleuante: estatici namq. cùm à terra in aerem eleuantur, id naturali vi certum est minimè fieri, sed supernaturali, ac diuina virtute, quandoquidem contrà naturæ propensionem penitùs est, corpus graue à centro propria virtute subleuari, & sursum detineri.

S. Chrys.

Paulus Zachias.

Verùm, si absque deordinatione aliqua illa fiant, vt suprà ex D. Thoma probauimus, non à Dæmone hominem illudente, sed à Deo ad sui dilectionem, ac cũ eo ad vnionem allicientе procedere censendum est: plura ex sacris Litteris possemus ad rem hanc comprobandam exempla afferre, vt Apocalyp. 1. de Ioanne, qui, cum Angelum vidisset, tantam illius præsentiæ maiestatem cum sustinere nõ posset, ità perterritus est, vt corruerit, & ad eius pedes penè exanimatus ceciderit, quod & Ezechieli etiam contigit, quando ad illam admirabilem quadriformiũ animalium visionem raptus, vt Cap. 2. suarum Reuelationum legimus cecidit in faciem suam. Habes hoc idem apud Danielem cap. 10. Cum ille vir lineis vestitus apparuit, Relictus (inquit) solus vidi visionem grandem hanc, & non remansit in me fortitudo, sed & species mea immutata est in me, & emarcui, nec habui quidquam virium. Scio grauissimos quosdam sacrarum Litterarũ interpretes, Ioannis casum ad pedes Angeli, & Danielis in faciem eò retulisse, quòd verè timore perculsi, & exanimati in terram corruerint, vt in locum citatum Apocalyp. notarunt Rupertus, & Albertus, Andræas etiam, & Aretas, qui de Daniele in specie scribunt, licèt alij casum Ioannis ad pedes Angeli referant ad venerationem, non quod verè ceciderit,

Apocal. 1. Ioannis, & Danielis casus ad pedes Angeli vnde ortum habuerint.

Ezech. 2.

Daniel. 10.

Rupertus. Albertus. Andreas. Aretas.

derit, quod & S. Ambros. Ioachimus, & Glossa indicarunt, sed verè Ioannes, & Daniel ingenti trepidatione, & timore perterriti in terram corruere, & Matth. 17. in Transfiguratione Discipuli ceciderunt super faciem suam, & timuerunt valdè, quod & Ioannes Maldonatus hìc annotauit, at verò Danielem in terram cecidisse in ea visione colligitur ex ipso Textu, vbi legimus, Et ecce manus Domini tetigit me, & erexit me super genua mea, constat & hoc ex paraphrasi, quæ sic habet, Solus ego, qui superstes fui, visionem hanc horribilem hausi, sed ità sum timore perculsus, vt facie contabuerim subitò, & solutis viribus ceciderim semimortuus, & exanimatus in faciem.

S. Ambros. Ioachimus. Glossa. Matth. 17. Maldonat.

Differt etiam sensuum alienatio, quę fit in Extasi, vel Raptu ab ea, quæ dormientibus accidit, quoniam dormientes plerumq. decipiuntur in pluribus, quod nullatenus in habentibus Extasim contingit, quandoquidem à Spiritu sáncto emanat, qui spiritus veritatis dicitur Ioan. 15. quod etiam probat S. August. lib. de Spiritu, & anima c. 24. In extasi, (ait) quando ab omnibus corporis sensibus alienatur, & auertitur anima, ampliùs quàm in somno solet, sed minùs, quàm in morte non fallitur, sed ipsa mente diuinitùs adiuta, vel aliqua ipsa visa exponente sicut in Apocalyp. Ioan. exponebatur magna reuelatio est, cùm enim à bono spiritu assumitur anima, falli non potest.

Ioan. 15. S. August.

Postremò alienatio, quæ à vaporum commotione in dormientibus fit, differt ab ea, quæ à Spiritu sancto est. Quoniam plerumq. dormientes quid viderint, quavè de re fuerint locuti non recordantur, eorumq. prorsus inscij fiunt, at verò nó sic in extasi, immò, Cùm sensibus restituuntur, qui in Extasi, vel Raptu ad supernaturalia videnda diuinitùs eleuantur, tunc magis eorum mentes diuino lumine illustratas, ac cælesti sapientia imbutas animaduertunt, & tunc illustratione, ac dilectione diuina anima repletur, ac ineffabili liquefacta dulcedine in cælestem quemdam statum emergit, & tantò se humiliorem exhibet, quantò ad altiora mysteria eleuatur, ac magis se ad vitæ puritatem, & perfectam sui abnegationem disponit; & ad pretiosiora dona se præparat: verùm sanè est, vt quò maiores de Deo in se fauores experitur, indè etiam magis contemnere se, ac suam confusionem agnoscere studet. Mens humana, inquit Richard. in cap. 1. Apocalyp. quantò perfectiùs inuisibilia bona cognoscit, tantò ampliùs ipsa sibi vilescit, & quantò sublimius Creatoris potentiam contemplatur, tantò magis apud semetipsam humiliatur.

Visiones in somnis plerumq. fallaces.

Richard.

Atque hi effectus sunt, quos Extasis, Raptusq. operantur in anima, quorum quosdam alios ex S. Bernard. placet Lectori offerre, is enim cap. 17. de Interiori domo Columna sexta sic loquitur. Huic itaque, qui sic affectus est, non est onerosa paupertas. Iste non sentit iniurias, ridet opprobria, contemnit damna, mortem lucrũ reputat, immò nec mori se putat, cum magis de morte ad vitam transire se sciat. Quem sic amor Dei intrinsecus ligatum tenet, nec ad modicùm quidem exire exteriùs valet, sed interiùs in eius desiderio flagrat, tantò ampliùs, quantò familiariùs, & eò vehementiùs, quò frequentiùs, & Columna 18. Qui sic (inquit) in amore Dei iugitèr delectatur, & frequentèr mentis excessus patitur ab omnibus præsentibus, & terrenis raptus coram Deo præsentatur, & dum pulchritudinem eius considerat, magnitudine pulchritudinis eius attonitus totus in eius admiratione suspenditur. Miratur Regis gloriam, Regni magnificentiam, supernę Ciuitatis nobilitatem, & Ciuium fęlicitatem. Contemplatur etiam gloriæ decorem, Dei bonitatem, internæ

S. Bernard.

sua-

suauitatis dulcedinem, & æternæ quietis tranquillitatem. Mediatur Patris potentiam, Filij sapientiam, Spiritus sancti benignitatem, & Angelicæ naturæ beatitudinem, delectatur de Deo in Deū, dum eius pietatem miratur, & decorem contemplatur. O quàm iucundum sentitur, &c. & postmodum subiungens, Rapitur (inquit) dum sola cælestia contemplatur, & contemplando iucundatur, & columna 7. cap. 19. Idem S. Bernardus de eodem Raptu sic habet. Denique ratio per mentis excessum in cōtemplatione sublimium subleuata, & in diuinæ contemplationis arcanū rapta, atque ibi illuminata ad cognitionem veritatis, & veri luminis, inflammata ad desiderium bonitatis, omnes illicitas voluptates, affectiones, & vagas memoriæ cogitationes, cordis dispersiones, animi fluctuationes, spiritus euagationes, & mentis distractiones in vnum colligit, atque in illo fœlicitatis fonte totum suum desiderium figit: locum superiorem ratio semper obtineat, nullusq. motus aduersus eam sit rebellis, sed omnia ei obtemperent, sic & ipsa obtemperat Deo. Si verò aliquem motum ad id, quod non debet, vel quomodo non debet, moueri senserit, non consentiat, sed illicò resistat. Hactenùs Sanctus Bernardus de Extasis, & Raptus effectu in anima.

Effectus, qui post Extasim sequuntur.

Sed de his, quæ post Extasim, & Raptū patientibus occurrunt, breuitèr indicamus, primò corpus eius, qui ad diuina contemplanda sic eleuatur, non vt tūc, quemadmodum videbatur, imbecillū, ac debile, sed robustum, ac viribus sępènumero potentem relinqui, & in eò ingens quoddam, ac vehemens desideriū remanere pro Christo magna efficiendi, & pro Catholicæ fidei confessione, & Christianæ Religionis amplificatione millies, si opus esset, moriendi, atq. pro animarum salute quæcumq. pericula, quoscumq. labores subeundi, à quo etiam, & Dei maiestatis, & benignitatis, ac propriæ pusillanimitatis notitia emanat, tristitia indè concipitur maxima de offensis Deo factis, spes magna erigitur diuina visione post hanc vitam mortalem fruendi, idcircò hilarescit, & gaudet, agnoscens Dei erga se magnificentiam, & benignitatem, & suam consequentèr despicientiam, & humilitatem.

S. Brigittæ post Extasim amoris stimuli.

Hinc illi Brigittæ post Raptus amoris stimuli, quibus ab amando Deum numquam quiescebat, quæ numquam ad inferiora deflectebat, suspirijs petebat ignitis incessabilem diuinum amorem, vt absque mensura Deum diligeret, ac in dilectione magis, magisque excresceret, ex consolatione cælitus immissa eius cor liquefiebat, & impetu spiritus effluens, illius impulsus largitèr excipiebat, extrà se per mentis excessum exibat, & per sui despicientiam, ac obliuionem omnia præter Deum floccifaciebat, diuini amoris flammas crebrò effundebat, terrena omnia abijciebat, in illum sitiebat, ad eum anhelabat, & eius amoris vinculis ligata, cor illius tanta charitate, & exultatione æstuabat, vt præ gaudio vix aliquando tenere se posset; sicut legimus Lib. 6. Reuelationum Cap. 88. in nocte Natalis Domini illi accidisse, in qua tunc sensibilem, & mirabilem in corde ipsius motum sensit, & dubitans, nè fortè esset illusio, rem suo Patri spirituali, alijsq. quibusdam viris pijs amicis suis propalauit, qui de veritate certiores redditi, mirabantur, & die Natiuitatis Domini, cum ei aliquando Beatissima Virgo apparuisset. Filia (inquit) miraris de motu, quem sentis in corde tuo, scias, quòd illusio non est, sed ostensio quædam similitudinis meæ dulcedinis, & misericordiæ mihi factæ in Aduentu Filij mei in me.

Hæc autem fiebant, cùm ad diuina contemplanda B. Brigitta rapiebatur,

ac etiam, cùm post raptum sensibus restituebatur, legite Cap. 77. Lib. 4. Reuelat. & Cap. 52. Lib. 6. & Cap. 2. 19. 27. & 28. Lib. 7. & Cap. 23. Lib. 8. in quibus omnibus locis scribitur, Brigittam fuisse in spiritu raptam, & ad diuina contemplanda eleuatam, quod nemo crediderim impugnare audebit: damnare namq; raptus, qui modo in Ecclesia contingunt, esse animi proterui affirmauit Iacobus Aluarez de Inquisitione Pacis Tomo 3. lib. 5. cap. 9. de Gradibus contemplationis. *Aluarez.*

De Apparitionibus diuinarum personarum, & Angelorum, aliorumq. Sanctorum Veteris, ac Noui Testamenti.

CAP. IV.

De diuinis Apparitionibus Veteris, ac Noui Testamenti in præsenti Capite breuitèr scribimus, quoniam in his Cælestiũ Reuelat. Libris, Christum Dominum Beatiss. Virginem, & alios quosdam Sanctos B. Brigittæ apparuisse, eamq. fuisse allocutos legimus: Verùm cum sacræ Litteræ, & probatissimæ Historiæ, grauissimi, ac Religiosissimi quoque Viri, vt infrà probabimus de diuinis apparitionibus fidem faciant, illorum primò iudicium improbamus, ac detestamur, qui spirituum veras apparitiones negare ausi sunt, cum nec argumentũ vllum probabile huius negationis habeant, & impium planè sit, sacrarũ Litterarũ dicta paruipendere, & Sanctorũ Patrum, ac Catholicorũ Theologorum doctrinis se opponere, atque vniuersum apparitionum genus, aut reijcere, aut suspectum reddere. Etenim, qui probare nituntur, apparitiones, quæ à Catholicis piè, sanctèq. creduntur, & fidelitèr ab eis in suis scriptis referuntur, fabulas esse, & præstigias ad decipiendos viuos inuentas, Magdeburgenses sunt, & plures etiam, qui è schola Lutheri emerserunt, quorum meminit Petrus Canisius de Deipara cap. 11. sed quoniam hìc non de mortuorum tantummodò, sed & de Dei, & Angelorum, aliorumq. Sanctorũ apparitionibus tractamus, & licet ex his, quæ ex sacris Litteris, & SS. Patrum doctrinis cap. 2. tradidimus, & ex illis etiã, quæ in præsenti Cap. scribimus, horum Hæreticorum sententiæ falsitas appareat, tamen vt res, quam tractandam suscepimus, magis innotescat, quęrendum primò est, Quid Apparitio sit, & in quo sensu accipienda. Apparitionem diximus esse Cap. 1. huius Tractatus alicuius spiritus manifestationem, in qua præter naturæ ordinem ex diuina dispensatione certis quibusdam modis semetipsum insinuat: ijsdem ferè verbis Petrus Thyreus lib. de Appar. omnium spirituum cap. 2. Apparitiones definit: apparere autem, prout ad rem nostram facit, aliud non est teste Francisco Suario de statu Beat. Sanctorũ lib. 6. cap. 21. nu. 7. quàm singulare præsentię iudicium, per peculiare signum præsentiæ suæ ad hoc factum, & institutũ exhibere; hoc autem peculiare signum in apparitionibus nõ semper idem est, neq. enim semper sub eadem forma, eademq. ratione se spiritus offerunt, nam aliquando in solam mentem illabuntur, interdum verò formas quasdam in sensibus interioribus operantur, quibus sese propalant, quandoq; externis percipiuntur sensibus, vt per auditum, & locutionem, hanc ob causam diximus, quòd certis modis sese spiritus insinuant. *Petrus Canisius.* *Apparitio quid.* *Petrus Thyr.* *Suarius.*

Supponendũ tamquam certũ, Deum siuè per se, siuè per Angelos interdũ Patribus, & Prophetis Veteris Testamenti apparuisse, quod, & sacræ Litteræ, & Sãcti Patres testantur. De apparitionibus verò, quæ in Nouo Testamẽto factæ sũt *Apparitiones multæ ex sacris litteris recensentur.*

agemus

agemus infrà hoc eodem Cap. & primò occurrit apparitio facta Abrahamo Genes. 12. & altera facta Iacob. Genes. 32. qui dixit, Vidi Deum faciem ad faciem, & Moysi etiam apparuit Dominus Exod. 3. quando illum de Rubo vocauit, Isaiæ etiam cap. 6. suarum Reuelat. cùm dixit, Vidi Dominum sedentem super solium, & Ezechiel. 10. Vidi Dominum super Cherubim, & Daniel. 7. Donec Throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, vestimentum eius candidum quasi nix, & capilli eius quasi lana munda, Thronus eius flamma ignis, rotę eius ignis accensus. Et Deum secluso mysterio Incarnationis apparuisse aliquando sub forma visibili affirmarunt SS. Patres Clemens Papa lib. 5. Constit. Apostolicarũ cap. vlt. & lib. 7. cap. 34. probat hoc idẽ Leo Pontifex epist. 13. ad Pulcheriam. S. August. pluribus in locis, & potissimum epist. 111. & epist. 112. cap. 6. 7. & 8. lib. 10. de Ciuit. cap. 13. & serm. de Apparit. Dei facta Moysi in Rubo, Sanctus Hilar. lib. 4. de Trinit. circà mediũ S. Greg. lib. 18. moral. cap. 28. S. Ambros. lib. 1. in Lucam cap. 1. S. Hieron. Athanasius, & Greg. Nanziaz. An autem aliquando etiam in Nouo Testamento Deus sub spectabili aliqua forma apparuerit, & an per se ipsum immediatè, vel per Angelos, & an vna diuina persona absque alia, dicemus infrà. Nunc explicanda loca quædam sacræ Scripturæ sunt, & nonnullorum etiam Sanctorũ Patrum dicta, ex quibus colligi posse videtur, Deum numquam apparuisse, nec se sub aliqua visibili forma videndum exhibuisse: Deum nemo vidit vnquam Ioan. 1. & 1. Ioan. 4. & 1. ad Timot. 1. Regi sæculorum immortali, & inuisibili 1. ad Tim. 6. Quem nullus hominum vidit, nec videre potest: præterea in sacris Litteris habemus, Deum inhabitare lucem inaccessibilem, & 1. ad Tim. 6. Et tenebras latibulum suũ ponere, & Exod. 33. Non videbit me homo, & viuet, & ex Patribus, qui indicasse videntur, Deum à nulla creatura videri posse, citatur S. Chrysost. hom. 14. in Ioan. & hom. 3. de Incomprehensibili Dei natura. Theodoret. in Dialogo Immutab. Epiph. hęres. 70. Theophylact. in c. 1. Ioan. Sed hęc sacrarum Litterarum citata loca, & horũ Sanctorum Patrum dicta intelligenda sunt, vel de visione comprehensiua, vel de Dei visione in hac vita secundùm legem ordinariam, secundùm quam Deus videri in via per essentiam ab intellectu creato non potest, vt præclarè notauit S. Greg. lib. 18. Moral. cap. 28. & S. Thom. 1. par. quæst. 12. art. 1. ad primum, vel etiam de visione viribus naturæ solis, nam si diuinæ essentiæ sublimitatem, & maiestatem benè consideremus, & subindè intellectus nostri imbecillitatem, certum est Deum esse inuisibilem, neque posse intellectum creatum, sic ad tantæ sublimitatis, ac maiestatis visionem pertingere, aut etiam dicendum est, SS. Patres fuisse locutos de visione corporali, oculis corporeis, quibus Deus videri non potest, quoniam spiritus est, oculis autem corporalibus monet Sanctus August. serm. de eo, quod Dominus apparuit in Rubo, si quando Dominus voluit apparere, non per seipsum, sed per creaturam visibilem, atque sensibilem, quantùm ista carne sentiri potest, apparuit, neque enim sexum habet Deus, scribit Sanctus Hieronym. de Essentia Trinit. in principio, nec ætatem, nec præfiniti corporis membra, & Sanctus Chrysostom. hom. 14. in Ioan. Non stat (inquit) non iacet, non ambulat, quæ corporis officia sunt, atque hinc fit, verum esse, quod docuit Sanctus Thom. 1. part. quæst. 12. art. 11. naturalitèr minimè nos posse cognitionem eorum habere, quæ vel formam, vel materiam non habent, aut saltem ab illis non dependent.

Genes. 12. & 32. Exod. 3. Isaiæ 6. Ezech. 10. Daniel. 7. Clemens, & Leo Pont. S. August. S. Hilar. S. Gregor. S. Ambros. S. Hieron. S. Athanas. Greg. Naz. Ioan. 1. 1. Timot. 1. et 1. Tim. 6. Exod. 33. S. Chrysost. Theodor. Theophyl. S. Gregor. S. Thom. S. August. S. Hieron. S. Chrys. S. Thom.

Bonorum Angelorum apparitiones quædam afferuntur.

Bonorum etiam Angelorum veras apparitiones hìc adnectam, eosq. interdum se videndos exhibuisse sub spectabili forma ex sacris Litteris, & SS.Patribus probabimus: insigniora hìc quædá adducimus loca Veteris Testamenti, & quidé Genes.18. vbi legimus, Apparuerunt ei tres viri stantes propè eum, quos cum vidisset cucurrit in occursum eorum, hos autem fuisse Angelos testem habemus omni exceptione maiorem Paulum Hebr. 13. illis verbis, hospitalitatis nolite obliuisci, per hanc enim latuerunt quidam Angeli hospitio recepti. Hos Angelos hospitio recepit Abraham, quos non solùm allocutus est, sed & illis etiam cibos parauit, quibus & vesci voluerũt, & vt Peretius ibi vers.2. notauit, ex Rabinorum sententia censuit fuisse Michaelem, Gabrielem, & Raphaelem, atq. hinc S.Ambros. hospitalitatem commendans lib.1. de Abrahamo cap.5. Abraham (inquit) dum peregrinantibus defert hospitium, Deum, & Angelos hospitio suscipit, & Thob.5. Angeli Raphaelis apparitio facta Thobię describitur, his verbis, Egressus Thobias inuenit iuuenem splendidũ stantem præcinctum, & paratum ad ambulandum, & fuisse Raphaelem testatur S.Athanas. in Synopsi de Thobiæ comite, hanc verò fuisse nó imaginariam apparitionem, sed veram, & realem probant acta huius Angeli cum Patre Thobiæ, cum quo iter longum peregit, cum quo locutus est, cui promisit filium ducturum, & reducturũ, & denique exenterarunt piscem, nonnè hæc apertè probant, has minimè fuisse illusiones, quæ bonis non probantur Angelis?

Genes.18.

Hebr.13.

Peretius.

S.Ambros.

Thob.5.

S.Athanas.

Tertia Angeli apparitio Daniel. 10. narratur, quam veram fuisse sacrarum litterarum interpretes ibi tradunt, & in specie Theodoret. orat.8. in Danielem, ad ea verba, Audiui vnũ de Sanctis loquentem, Perspicuum (inquit) est, Danielem vidisse Angelos inter se colloquentes, possem, & plura Veteris Testamenti loca de vera Angelorum apparitione adiungere, sed illis prætermissis, alia quædam tantummodò subnectam ex Nouo Testamento. Et primò occurrit locus Cap. primi Euangelij Lucæ, quo loco nunciantis Angeli missionem ad Virginem describit, Missus est (inquit) Gabriel Angelus ad Mariam Virginem, quem sub spectabili forma, ac specie humana apparuisse Virgini probauimus Lib.3.Reuelat. Cap.8. Not.2. ex Greg.Thaumaturgo, Ambros. Aug. Petro Chrysologo, Eusebio Emisseno, & S.Thom. alijsq. Patribus, quod confirmatur ex ipsa Euangelistæ narratione, qui scribit Angelum fuisse ingressũ, locutum cum Virgine, & posteà discessisse, quæ visionem ocularem, & corporalem notant.

Dan.10.

Theodor.

Luc.1. Angeli Gabrielis Beatæ Virg. apparitio sub spectabili forma.

Gregor. Thaumat. S.Ambros. S.August. Chrysolog. Eusebius Emiss. S.Thom.

Rursus idem Euangelista cap.2. vbi de alia apparitione Angelorum sermonem faciens, Ecce (ait) Angelus Domini stetit iuxtà illos, quo loco apertè Sanctus Chrysostom. monet, apparitionem illam fuisse ocularem, & non per phantasmata, In somnis apparuit Angelus, dicit Chrysostom. Ioseph, pastoribus autem visibilitèr, quasi rudibus, idem ibidem insinuat Venerab. Beda.

Luca 2.

S.Chrysost.

Beda.

Alteram insignem apparitionem Angelorum, qui post Christi Domini Resurrectionem eius sepulchro assiderunt, recensent, eamque accuratè Sancti Euangelistæ describunt, quorum res ibi gestæ, aspectus, habitus, vestitus, locutio, & situs, nullum dubitandi locum relinquunt, quod illa apparitio ocularis fuerit, & sub forma visibili tunc Angeli se videndos exhibuerint, & quidem Matth. qui vnius tantummodò Angeli meminit capit. 28. Erat, inquit, aspectus eius sicut fulgur, vestimentum autem eius sicut nix, & de locutione Angeli cum mulieribus testatur illis

Matth.28.

illis verbis. Respondens autem Angelus dixit mulieribus, nolite timere vos, scio enim, quòd Iesum, qui crucifixus est, quæritis, non est hìc, quem Angelum iuuenem facit Marcus cap.16.coopertum stola candida, & mulieres fuisse allocutum, ipse quoque scribit, dicens illis, nolite expauescere, at Lucas, & Ioan. duos commemorant Lucæ 24. Ecce duo viri steterunt antè illos in veste fulgenti, & Ioan. 20. Maria dum staret ad monumentum vidit duos Angelos in albis sedentes, vnum ad caput, alium ad pedes, vbi positum fuerat corpus Iesu: & de locutione Angelorum scribit sic. Dicunt ei, mulier quid ploras, & mulieres illas inuenisse lapidem reuolutum indicat S.Lucas, quod Angelorum ministerio fuisse factum Matth. insinuat, ex quibus omnibus, quis non euidentèr deducat, has Angelorum apparitiones non fuisse imaginarias, sed verè Angelos ab illis mulieribus fuisse visos, etiam ex corporeæ formæ assumptione, & Actor. 12. S.Lucas, apparuisse Angelum Petro in carcere existenti narrat, Angelus, inquit, Domini astitit, & lumen refulsit in habitaculo carceris, excussoq. latere Petri excitauit eũ, dicens, surge velocitèr, &c. dixit autem Angelus, &c. sequere me, &c. quæ omnia rectè perpendit Stephanus Bubalus in Comment. Angelicis ad quæst. 51. S.Thom. art. 2. quæst. 1. diffic. 1. §. 3. Non ergò (inquit) in Petri oculis producta species solum est, sed in habitaculo carceris illæ tantæ lucis emicationes extitere, & veræ voces auditæ, & vera lateris dormientis Petri percussio fuit.

Marc.16. *Luc.24.* *Ioan.20.* *Actor.12.* *Bubalus.*

Sunt & aliæ multę apparitiones, quas ex Veteri, & Nouo Testamento infrà adducemus, nunc sat erit aliquas alias ex Scriptoribus fide dignis etiam recensere, qui illarum veritatem agnoscunt, ac eas non fabularum, neque superstitionum loco habendas esse probant. Beatissimam namque Virginem, ac alios quosdam Sanctos Brigittæ apparuisse, ac cum ea fuisse locutos in his Cælestium Reuelationum Libris frequentèr legimus, & de Virginis apparitione, ac locutione scribitur Lib. 1. cap. 20. 22. 27. 45. 46. lib. 2. cap. 3. 4. 24. lib. 3. cap. 2. 9. 10. 12. & 13. lib. 4. cap. 27. 28. 29. 31. 32. Et de S. Ioanne Baptista lib. 2. cap. 19. de S. Ambrosio lib. 3. cap. 5. & 6. de S. Agnete lib. 3. cap. 30. & lib. 4. cap. 17. de S. Petro lib. 4. cap. 5. de S. Paulo lib. 4. cap. 6. de S. Ioanne Euangelista lib. 4. cap. 23. de S. Dionysio lib. 4. cap. 103.

Apparitiones multæ B. Brigittæ factæ.

Beatissimam quoque Virginem Sancto Ildephonso apparuisse, quando ei sacerdotalem attulit vestem scribit Suarius de statu Beat. lib. 6. cap. 21. nu. 23. sed antè Suarium hoc retulerunt Sigisbertus in Chronico, Pomerius Ecclesiæ Toletanæ Diaconus, Rodericus Archiepiscopus Toletanus, & Concilium Toletanum sub anno Domini 1302. can. 11. & alij plures, quos refert Constantinus Abbas Caiet. in vita eiusdem Ildephonsi. Aliam etiam Suarius refert ex Toletanæ, & Cæsareaugustanæ historia quòd ipsa viuente, ac Angelos illam deferentibus, & comitantibus S. Iacobo in Hispania apparuit, quam apparitionem in propria persona fuisse factam, & personalem extitisse à multis fuisse piè creditum affirmat. Plures alias eiusdem Virginis, ac aliorum quorumdam Sanctorum apparitiones ex quattuor Gregorijs Sanctissimis viris nempè Magno, Thaumaturgo, Nissæno, & Turonensi, alijsq. probatissimis Scriptoribus colligit Petrus Thyreus de Apparit. cap. 11. aliquas eiusdem Sanctiss. Virg. narrat Petrus Antonius Societatis Iesu tract. de Virg. Deip. festis, ac tẽplis.

B. Virgo vestem sacerdotalem cõfert S. Ildefonso. *Suarius.* *Sigisbertus.* *Pomerius.* *Rodericus Archiepisc. Tolet.* *Concil. Tol.* *Constantin. Abbas Caietan.* *Thyreus.* *Petrus Antonius Societatis Iesu.*

Sed ista sufficiant ad apparitionum veritatem probandam ex sacris Litteris, ac probatissimis Auctoribus retulisse; nunc inuestigandæ earum causæ sunt, & de modis, cæterisque,

quæ ad earum essentiam, & naturam spectant tractandum, quantùm ad intelligentiam eorum, quæ in his Beatæ Brigittæ Reuelat. Libris facere possunt, qua de re tractant Scholastici in 2. sent. dist. 8. S. Thom. locis infrà citatis, Alphonsus Mendoza Controuersiarum Theologicarum quęst. 5. scholastica per totam. Martin. Delr. disquis. mag. lib. 2. q. 26. sect. 1. Petrus Thyr. latè de appar. spirit. Franciscus Suarius lib. 6. de statu Beat. Sanctorũ c. 20. & 21. Iacobus Aluarez de Grad. contemplat. lib. 5. part. 3. cap. 10 Ludouicus de Ponte in libro, quem inscripsit Dux spiritualis sparsim, & potissimùm part. 1. Tract. 1. c. 22. & part. 2. tract. 3. cap. 8. Antonius Fernandus in Comment. ad visiones Veteris Testamenti, Stephanus Bubalus in in Commentationibus Angelicis ad quæst. 51. S. Thomæ quæsit. 1. diffic. 2. §. 1. & deinceps, ac alij plures Doctores in tract. de Angelis ad quæst. citatam S. Thomæ.

S. Thom. Mendoza. Delrius. Petrus Thyreus. Suarius. Aluarez. Ludouic. de Ponte. Fernandus. Bubalus.

Hactenùs ex Apparitionibus Veteris, & Noui Testamenti allatis satis, superq. probatum, est eas non esse mulierculárum somnia, aut figmenta, sed verè Deum, & Angelos sanctos sub spectabili forma interdum fuisse visos, ac cũ hominibus locutos, & quidem communi SS. Patrum consensu recepta sententia est, eiusmodi apparitiones, vt veras recipiendas esse, ac in Ecclesia Catholica, vt tales receptas, quod absque errore negari nequit, teste S. Thoma in 2. dist. 8. quæst. 1. art. 2. quem eadem dist. secuti sunt Carthusianus, Ægidius, Gabriel, & Vasquez, & Greg. de Valentia in Comment. ad 1. par. S. Thom. disp 4. quæst. 2. puncto 2. & apertè docet Sanctus August. lib. 15. de Ciuit. cap. 23. vbi ità scribit, Apparuisse hominibus Angelos in talibus corporibus, quæ non solùm videri, verùm etiam tangi possent, verissima scriptura testatur.

Apparitiones dari ex Patribus probatur. S. Thom. Carthus. Aegid. Gabriel. Vasquez, & Valentia. S. Thom. S. August.

Sed antequam vlterius progrediamur, & ad alia inuestigãda, quę ad Tractatũ de Apparitionibus spectant, pergamus, sciendum est, Apparitionum aliam esse personalem, aliam impersonalem, hanc distinctionem affert Franciscus Suarius ex Thyreo de statu Beat. Sanctorum lib 6. cap. 21. nu. 19. Personalis ea est, qua quis in persona propria apparet, & se sub visibili forma videndum exhibet. Impersonalis verò ea est, quę in imagines per species alterius corporis fit.

Apparitio duplex alia personalis alia impersonalis. Suarius. Thyreus.

His iactis fundamentis, vt à diuinarum personarum apparitione initium capiamus, quærendum est, primò, an Deus antè Incarnationem aliquando apparuerit in corpore immediatè, & per se assumpto, vel vt Scholastici loquũtur, personalitèr corpus assumpserit, an verò id effecerit per Angelos, qui Dei personam sustinerent: communis Theologorum sententia est, in Veteri lege Deum antè Incarnationem numquam apparuisse in corpore per se assumpto, sed id Angelorũ ministerio effecisse, sic Scholastici docent in 2. dist. 8. & in specie S. Bonauen. & Ricchard. ibidem dub. 3. Ægid. Roman. ead. dist. nu. 3. dub. 1. & plures ex discipulis S. Thomæ ad 1. par. q. 51. & ipsemet S. Thom. 1. 2. q. 98. ar. 3. & in 2. sent. dist. 8. art. 6. Pererius in Genes. cap. 32. disp. 1. & Dan. 3. Gregor. de Valentia in 1. part. S. Thomæ disp. 4. q. 2. par. 2. Vasquez disp. 185. Franciscus Suarez de statu Beat. Sanctorum lib. 6. cap. 20. nu. 28. Petrus Thyreus de Apparit. Dei cap. 24. Lorinus Act. 7. Quam opinionem etiã Patres grauissimi amplexi sunt, eam potissimùm probat S. Dionys. Areopag. cap. 4. de Cælesti Hierarchia, Diuinas (inquit) visiones Angelorum opera Patribus fuisse patefactas, addit, & ipsam Legem in Monte Syna per Angelorũ manus processisse, subscribit huic sententiæ S. Hieronym. exponens illa verba ad Galat. 3. Lex ornata per Angelos, Quid, inquit, Apostolus

Deus an aliquando antè Incarnationem per se ipsum immediatè apparuerit, an verò semper per Angelos. S. Bonauen. Ricchard. Aegid. Rom. S. Thom. Pererius. Gregor. de Valent. Vasquez. Suarez. Tyreus. Dionysius Areopag. S. Hieron.

ſtolus, lex per Angelos, hoc vult intelligi, quod in Veteri Teſtamento, vbi Angelus primùm viſus refertur, & poſteà quaſi Deus loquens inducitur, Angelus quidem verè ex miniſterio pluribus quicumq. ſit viſus, ſed in illo mediator loquebatur, qui dixit egreſſum Deus Iſaac, Deus Iacob: Indicat hoc idem S.Chryſoſt.hom.3.in epiſt. ad Hebræos ad illud Apoſtoli Hebr. 2. Si enim qui per Angelos dictus eſt ſermo; quod & S.Cyprian.ſermone de Baptiſmo 11.cõfirmat, ſcribit enim, Deum olim locutũ eſſe per Angelos ſanctos, quibus ad diuerſa ſæpè miniſteria legatio iniuncta eſt, fauet S.Gregor.Magnus lib.28.moral.cap.2.ſed nemo ex SS.Patribus, quos legi, rem hanc expreſſius, quàm S.Aug. pluribus in locis docuit, qui indubitantèr affirmat, apparitiones Veteris Teſtamenti ab Angelis immediatè fuiſſe formatas, & ab eis aſſumpta corpora, in quibus Deus apparuiſſe dicitur, & ſcribit hoc in ſacris Litteris apertè contineri lib.2. de Trinit.cap.10. & 11. vbi dicit, quòd omnia, quæ Patribus viſa ſunt, cum Deus illis ſecundum diſpenſationem ſuam temporibus congrua præſtaretur, per creaturam eſſe facta, manifeſtum eſt, & lib.4. cap. vlt.ait, Si quis à me quærat; quomodo factæ ſint ſenſibiles formæ antè Incarnationem Verbi Dei, quæ hoc futurum præfigurarent, per Angelos eas, Deum operatũ eſſe, reſpondeo: idem inſinuauit lib.2. de Trinit. cap.10. 11. 12. 13. 14.& 15. & lib.3. contrà Maximinum cap.26. poſtremò libet pro hac veritate firmanda Cyrillum afferre, quod lib. 8. Theſauri cap.2.poſt medium, cum probare niteretur nouam legem veteri præſtantiorem eſſe, ſcribit, quòd noua lex data eſt per Dei Filium, antiqua verò, per Angelos, tandem hoc non obſcurè viſus eſt Doctor gentium Paulus tradere, cùm Hebr. 2. ſcriptum reliquit, Si ſermo, qui per Angelos dictus eſt, factus eſt firmus, & ad Galat. 3. Lex per Angelos ordinata in manu mediatoris.

S.Chryſoſt. S.Cyprian. S.Gregor. Magnus. S.Auguſt. S.Cyrill. Hebr. 2. & Galat.3.

Cæterùm hæc de Dei apparitione per Angelos opinio forti etiam argumento probatur, quoniam in adminiſtratione vniuerſi Deus ſua ſapientiſſima diſpoſitione, ſic ſe gerere conſueuit, vt infima per media, & media per ſumma gubernet, vt benè docet S.Dionyſ. & hinc eſt, quòd in ſacris Litteris legimus, Deum ſuos Angelos miſiſſe, & ad noſtram cuſtodiam eos deputaſſe.

S.Dionyſ.

Sedenim hìc quiſpiam probabilitèr obijcere poterit, cur Deus apparere dicitur ſub tali corpore, cum corpus illud non aſſumpſerit, & rurſus, cur ſacra Scriptura non facit Angelos loquentes nomine Dei, ſi ipſi ſunt, qui in aſſumptis corporibus loquuntur: & ſi locutiones, quæ in Veteri Teſtamento factæ ſunt Deo tribuũtur per Angelos editæ, quare Angelus non dixit, hęc dicit Dominus, & cur dicit, ego ſum Dominus Deus tuus, eoq. magis, quòd Prophetarum mos loquendi vſitatus, vt liquet ex ſacra Scriptura, ille eſt, Hæc dicit Dominus.

Reſpondemus primò, ideò Deum dici tunc apparere, quia ſignantèr repręſentatur per illam viſibilem ſpeciem oculis obiectam, quemadmodum, cùm quis in ſua imagine apparet, ille apparere dicitur, neque dicimus Angelũ apparere tunc, quia non in perſona ſua, ſed in perſona Dei Angelus in corpore à ſe formato apparet, vt ex mente Sancti Auguſt. reſpondet Gregor. de Valentia in Comment.ad 1.part.S.Thom. quæſt.51.diſput.4. quæſt.2. punct.2. & Suarius etiam probat de ſtatu Beat.Sanctorum cap.20. nu. 45. qui exemplum affert Imperatoris, qui in ſcena dicitur apparere, quãdo alterius perſonam gerit, & repræſentat, quod ex S.Athanaſ. palàm fieri poteſt ſerm. 4. contrà Arianos, idemq. probat orat.3. de Imaginibus S.Damaſc. in Imagine (inquit) ſpe-

Gregor. de Valent. S.Athanaſ.

cies, & forma Regis apparet, & in Rege imaginis species expressa est, in imagine Regis similitudo, vt qui videt imaginem, in ipsa Regem aspiciat, & qui Regem videt, intelligat hunc esse illum, qui in ea est expressus imagine.

Atque hinc inferri potest, quòd Angelus, qui apparebat, cũ Dei personam tunc repræsentaret, ac intuentium eam oculis ingereret, se esse Deum Patribus illis verè affirmabat. Huius veritatis quamplurima ex sacris Litteris affert exempla S. August. lib. 3. de Trinitat. cap. 11. & hoc illud est, quod admonuit S.Tho. quæst. 6. de Potentia art. 7. ad 2. Angelos nimirùm corpora assumpsisse, cùm apparuerunt, sed in eis Deus apparuisse dicitur, Quia, inquit, Deus ipse erat finis, in quem per repræsentationem huiusmodi corporũ Angeli mentem hominis eleuare intendebant, & idcò in illis apparitionibus scriptura quandoq. cõmemorat, Deũ apparuisse, quãdoq. Angelum, nec mirùm, si huiusmodi apparitiones sacrę Litteræ aliquãdo Deo tribuant, aliquando Angelis, nã vt admonuit Tertull. c. 9. aduersus Iudæos, Angeli in scriptura sæpè dicti sũt ex eo, quòd diuina reuelant, sic etiam & Deus ipse, dum sub aliqua spectabili forma se videndum exhibet, aut futura prædicit, Angelus dicitur, nam & Verbum diuinum Isaiæ 9. appellatur magni consilij Angelus iuxtà septuaginta.

S. August. *S. Thom.* *Tertull.* *Isaiæ 9.*

Quare autem in apparitionibus Angelus interdum dixerit, Ego sum Dominus Deus tuus, & non, hæc dicit Dominus, vt consueuerunt Prophetæ, qui plerumq. hac dicendi formula vsi sunt, cum, & ipsi, & Dei ministri, & pro Deo apud Populos legatione fungerentur, cui obiectioni breuitèr satisfieri potest, si dicamus, quod longè dispar ratio est Angelorũ, & Prophetarũ, nam Angeli, qui Dei personam apud homines sustinebant, rectè, probèq. dicere poterant. Ego sum Dominus Deus tuus, non habebis Deos alienos, cum etiam sic loquendo eorum dictis, & auctoritas, & fides augebatur, & quæ illi iubebant, faciliùs executioni demandabantur: At verò Prophetæ cum Dei personam non ità propriè, vt Angeli sustinerent, sed tantummodò essent Nuntij, ac Ministri eius, & bona fide reuelata, ac mandata Populis referrent, decebat eos, ità loqui. Hæc dicit Dominus: sed audiamus Sanctum August. hoc præclarè exponentem lib. 3. de Trin. cap. vlt. Cur (ait) scriptum sit, dixit Dominus ad Moysen, & non dixit Angelus ad Moysen. Responde, quia, cum verba Iudicis præco pronunciat, non scribitur in gestis, ille præco dixit, sed ille Iudex, sic etiam loquente S. Propheta, & si dicamus Propheta dixit, nihil aliud quàm Dominum dixisse, intelligi volumus, & contra Adamantium, vtrumq. dici posse putat Sanctus August. Deus dixit, & Angelus dixit, rationem reddit, quoniam illud dicitur ex persona inhabitantis Dei, hoc ex persona seruientis creaturæ.

S. August.

Quoniam, vt liquet, ex dictis probauimus apparitiones in Veteri Testamento contentas, fuisse per Angelos factas. Inuestigandum nunc breuitèr est, cuius ordinis fuerint Angeli, qui apparuerunt, loquimur autem de apparitionibus, quæ fiunt per Angelos, siuè in persona propria, siuè aliena, siuè increata, siuè creata: cui dubitationi respondendum videtur, apparitiones huiusmodi regularitèr fieri per Angelos ministrantes, non per assistentes, ratio est, quia illi Angeli, qui mittuntur, corpora assumunt, vt appareant, solùm autem qui ministrant, non qui assistunt mittuntur, ergò solùm per ministrantes apparitiones huiusmodi fiunt. Quæ vt manifesta, apertaq. sint, sciendum est à sacris Theologis eos Angelos assistentes appellari, qui in verbo proximè excipiunt notitiam rerum agendarum, vt in cæteros iuxtà ordinationem diuinam,

Angeli, qui apparuerũt, cuius ordinis fuerint.

Angeli ministrantes, & assistentes, qui sint.

nam, decreta diuina executioni demandanda transfundant, ministrantes verò Angeli hi sunt, qui ab assistentibus instructi, de his, quæ agenda sunt executioni mandant, & inter assistentes Sanctus Dionysius Areopag. de Cæleſt. hierarch. cap. 9. quattuor superiores ordines collocat, nimirùm Seraphim, Cherubim, Thronos, & Dominationes, ex hoc autem assistentiũ numero rarò admodum Angeli mittuntur: in sacris Litteris legimus ad Thobiam missum fuisse Raphaelem Thobiæ 12. ad Virginem autem, vt Lucæ 1. legimus, Gabrielem ad sanctum Incarnationis mysterium illi denunciandũ, quem Greg. Magnus hom. 34. in Euang. & S. Bern. hom. 1. super Missus est, Angelorũ summum, & Hisichius hom. 2. de B. Virg. Angelorum principem vocant. Verùm Nos Lib. 3. Reuelat. Cap. 8. not. 2. ex Patribus, quos ibi citauimus, probauimus, Gabrielem hunc fuisse caput, & Principem secundi ordinis Archangelorum vltimæ Hierarchiæ, cum Archangeli summa consueuerint nunciare, qui autem sunt ex supremis, non mittuntur, vt docet S. Dionys. de Cæleſt. Hierarch. cap. 3. proindè S. Greg. Bernard. & Hisich. appellantes Gabrielem summum, & Principem Angelorum, intelligunt non supremum Angelum absolutè primum in ordine omnium Angelorum, sed primum, & caput secundi ordinis Angelorum: verum quidquid sit, dicendum est, huiusmodi apparitiones fieri per Angelos ministrantes, & hoc ad eos potissimum spectare, qui ad hominum custodiam deputati sunt. Sed si apparitiones hæ fiant priuatæ personæ, probabilissimum est, per Angelos Custodes fieri, si publicæ, vt Principibus, & de graui, ac publico negotio agatur, per Archangelos, siuè per Angelos Præsidentes, & Custodes Principum, & Prouinciarum, ad quarũ custodiam à Deo positi sunt.

Dionysius Areopag. *Thob. 12.* *Luc. 1.* *S. Gregor. Magnus.* *S. Bernard.* *Hisichius.* *S. Gregor.* *S. Bernard.* *Hisichius.*

Reliquum est modò, vt de signis tractemus, quibus discerni possit apparitio diuina ab ea, quæ pura est Angelica: operosum sanè, ac difficilè admodum videtur de huiusmodi signis distincta omninò, certaq. ferre iudicia, sic enim Deus visus est, monet S. Chrysost. hom. 13. in Genes. vt ipse solus scit, & vt videntibus vtile erat videre, quandoquidem, cùm visus est, non tam manifestè se intuentium oculis exhibuit, vt eius essentiam quis in via apertè videre potuerit, vt meritò S. August. quæst. 15. in Exod. explanans illa verba Moysis, Si inueni gratiam in oculis tuis, scripserit Moysem, non ità vidisse Deum in tanta familiaritate illa, quemadmodum videre desiderabat, proindè illis verbis rogauit Dominũ, Si inueni gratiam in oculis tuis, & rationem reddens S. Doctor, Quoniam (inquit) omnes illæ visiones Dei quæcumque mortalium prębebantur aspectibus, ex quibus fiebat sonus, quo mortalis attingeretur auditus, sic exhibebantur, assumpta, sicut volebat Deus specie, qua volebat, vt non eis ipsa vllo sensu corporis sentiretur diuina natura, quæ inuisibilis vbique tota est, & nullo continetur loco.

S. Chrysost. *S. August.*

Quare autem non sic in aperto Deus videri voluerit Lib. Quinto Reuelat. S. Brigittæ Interrog. 11. ad Respõs. quæst. 1. duæ rationes adducuntur. Primò scribitur ibi, Propter humanam corporis debilitatem, cuius substantia terrea est, si enim corpus alicuius hominis videret deitatem liquesceret, sicut cera antè ignem, animaq. tanta exultatione gauderet, quòd corpus quasi cinis adnihilaretur. Secundò hoc fit, propter diuinam bonitatem, & eius immutabilem stabilitatem. Nam si ego (scribitur ibi) corporalibus oculis ostenderem Deitatem meam, quæ est incomparabilitèr fulgentior igne, & sole, facerem contrà me ipsum, qui dixi, non videbit me homo, & viuet, sed nec ipsi

Pro-

Prophetæ viderunt me, ſicut ſum in mea deitatis natura, quia etiam illi, qui ſolummodò audiebant vocem meę deitatis, & montem fumigantem videbant, terrebantur dicentes, loquatur nobis Moyſes, & audiemus eum, & ideò ego Deus miſericors, vt homo melius intelligeret, oſtendi me illi in quadam forma ei ſimili, quæ videri, & ſentiri poſſet.

Quæ ſigna diſcernant apparitiones factas per Angelũ Deum repræſentantem.

Pergimus nunc in ſpecie ſigna aliqua tradere, quibus palàm fieri poſſit, quando apparitio ſit ipſius Dei repræſentatio miniſterio Angelorum exhibita, & quando ſolius eſt Angeli abſque Dei repræſentatione, qua de re inter cæteros ſcripſerunt Suarius de ſtatu Beat. Sanctorum cap. 21. & Gregor. de Valentia in Comment. ad 1. par. S. Tho. diſp. 4. quęſt. 2. punct. 2. Petrus Thyreus de Apparit. Chriſti in iudicio particulari cap. 26. Stephanus Bubalus in Commentationibus Angelicis ad quæſt. 51. 1. part. S. Thom. quæſit. 1. diffic. 2. §. 8.

Suarius. Gregor. de Valent. Thyreus. Bubalus.

Ex citatis ergò Auctoribus ſtatuendę quædam regulæ ſunt ad agnoſcendas Dei, & Angelorum apparitionum differentias, & quidem Greg. de Valent. hanc regulam ponit, nempè hoc poſſe percipi euidenter ex ea re, quæ per talem apparitionem geritur, & proindè diligenter attendendum eſſe, an res illa Deo propriè competat; & an Angelo, quòd ſi Dei propria ſit, iudicandum eſſe Angelũ in perſona Dei apparuiſſe: ſatis accommodatũ ad rem hanc exemplum adducit de lege data à Deo Moyſi per Angelos, quandoquidem ea Angelorum apparitio, cùm lex illa data fuit per Angelos, de qua Paulus ad Galat. 3. Lex ordinata per Angelos, fuit ipſius Dei ſummi Legislatoris, qui repræſentabatur per Angelos, nam Deo propriè competebat ferre illam legem, & non Angelis, niſi tamquam illius legis promulgatoribus, idemq. iudicandum eſſe de ea apparitione Dei, de qua

Valentia. Galat. 3.

Geneſ. 3. legimus poſt, meridiem eũ in Paradiſo deambulaſſe, & Adamum interrogaſſe illis verbis, Adam vbi es? & ex contextu apertè colligitur, Deum ipſum fuiſſe, qui primis parentibus tunc temporis apparuit: maledictio namq. illata ſerpenti, eò quòd Euam deceperat, & pœna etiam inflicta Euæ ob diuini pręcepti tranſgreſſionem, ibi, Multiplicabo ærumnas tuas, & cõceptus tuos, in dolore paries filios, & aliæ etiam pęnæ Adamo impoſitæ, Quia audiſti vocem vxoris tuæ, & comediſti de ligno, ex quo præceperam tibi, nè comederes, & Maledicta terra in opere tuo, euidentèr oſtendunt Deũ eſſe, qui apparuit, cũ res illæ geſtæ Deo non Angelis competerent, in illa namq. locutione Dei cum primis parentibus habita, non maieſtas ſolùm eius patefacta eſt, ſed & ſupremi Iudicis auctoritas, & poteſtas, non inquirentis ſolum, ſed exigentis, velut à à ſubdito rationem tranſgreſſionis diuini præcepti, rectè D. Auguſt. lib. 11. de Geneſ. ad litt. cap. 33. explanans citata verba, Adam vbi es? ſcripſit, Hęc increpantis vox eſt, non ignorantis.

Geneſ. 3. S. Auguſt.

Verùm, ſi res illa, quæ in Angelica apparitione fit, competat propriè Angelo in perſona ſua, tunc Angelum apparuiſſe dicendum eſt, & illa apparitio pura Angelica iudicanda erit, qualis ea fuit Angeli Raphaelis, qui Tobiæ apparuit miſſus à Deo, vt ſocius, eius eſſet in itinere, talis quoque fuit altera Gabrielis Archangeli, qui ad B. Virg. à Deo miſſus fuit, vt ſacroſancti Incarnationis myſterij nuncius eſſet, ſcribitur enim Lucæ 1. Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo.

Luc. 1

Adijcimus quoque alia quædam ſigna, ſeù regulas, quas ex Suarez, alijsq. Doctoribus collegimus, ex quibus noſſe quiſpiam poterit, quando Deus apparet per Angelum eum repræſentantem, & quando Angelus per ſeipſum abſq. tali repræſentatione conſpicitur, quod conſtare:

stare potest primò, & ex rebus, & ex verbis, quæ in apparitionibus occurrūt, ex rebus quidē, cùm de re agitur, cuius veritas à solo Deo potest haberi, ex verbis autem, cùm illa referuntur ad Deū; Rursus etiam idem fieri palàm potest ex scriptoris canonici, ac fide digni testimonio, qui referat, eam esse Dei apparitionem, & tunc maximè, quando scriptor mentiri non potest; atque hinc ille dicendi formulæ in sacris Litteris
Gen. 1. 2. & 3. Deus dixit, Deus præcepit, Deus benedixit, sic Genes. 1. Benedixitq. illis Deus, & ait, Crescite, & multiplicamini, & paulòpost, dixitq. Deus, Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, & cap. 2. Præcepit ei dicens, ex omni ligno Paradisi comede, & paulòpost, Immisit ergò Dominus Deus soporem in Adam, cumq. obdormisset, tulit vnam de costis eius, & c. 3. ibi, Cū audisset vocem Dei deambulantis in Paradiso, & infrà, Vocauitq. Deus Adā,
S. August. quem locum exponens S. August. lib. 9. de Genes. ad litt. cap. 2. indicat, Deum primis parentibus tunc apparuisse sub spectabili forma, eosq. fuisse allocutos, eo tamen videndi modo, quo datum est puræ creaturæ Deum videre, ille namq. postquam harum apparitionum cognitionis difficultatem insinuasset, ac plures visionum, ac locutionum modos recensuisset, concludit, Quid ergo ex his omnibus factum sit ad liquidum comprehendere non valemus, verumtamen certissimè teneamus, dixisse hoc Deum, & si corporali voce, vel temporaliter expressa similitudine corporis dixit, nō per substantiam suam, sed per aliquam imperio suo subditam dixisse creaturā, sicut in Lib. præcedenti tractauimus, nam visus est Deus etiam posteà Sanctis viris aliàs capite albo, sicut lana, aliàs inferiori parte corporis, sicut auricalcū, alias alitèr, atque alitèr, & lib. 11. de Genes. ad litt. cap. 33. de re eadem scribens (inquit) Quod audierunt vocem Dei ambulantis in Paradiso ad vesperam, non nisi per creaturam visibilitèr factum est, nè substantia illa inuisibilis, & vbiq. tota, quæ est Patris, & Filij, & Spiritus sancti, corporalibus eorum sensibus locali, & temporali motu apparuisse credatur; eadem ratione apparuisse Deum Caino Genes. 4. cùm dixit, Vbi est frater tuus, censuit idem Sanctus epist. 112. de videndo Deum ad Paul. cap. 11. Idem etiam probabile est de apparitionibus factis Noè Genes. 6. 7. 8. & 9. & Abrahæ Genes. 12. Gen. 4. 6. 7. 8. 9. & 12.

Altera Regula, qua dignoscere quis possit, quando Deus per seipsum apparet, & quando ipse est, qui loquitur, desumenda est ex modo, & auctoritate verborum, ex modo namq. loquendi, ac verborum grauitate, & auctoritate, & promissione potissimùm palàm fit Deū esse, qui apparet, & loquitur per Angelum, exemplum huius rei petendum est ex 16. cap. Genes. vbi dicitur, Angelum Domini apparuisse Agar, & ei sic fuisse locutum, Multiplicans multiplicabo semen tuum, & non numerabitur præ multitudine. Sanè cum Deus solus hoc potuerit polliceri, certè ille erat, qui promittendo apparuit, & loquebatur per Angelum, quòd eò magis verum esse credo, quoniam Agar dixit, Tu Deus vidisti me, & Genes. 18. Deum fuisse, qui apparuit Abrahæ, ex longo sermone Dei cum eo habito colligi potest, & ex colloquij diuini auctoritate, & pondere, idemq. dicendum de locutione Dei cum Abrahamo facta Genes. 22. quando illi Deus præcepit, vt filium suum sacrificaret, Sicut benè deduci potest, quòd Deus erat, qui loquebatur, ex illis verbis, & non pepercisti filio tuo propter me, Et Iudicum 6. quo loco, & si legitur apparuisse Angelū Gedeoni, tamen, quia post subditur, Dixitq. ei Dominus, Ego ero tecum, & Gedeon sic allocutus est illum, Nè recedas hinc donec reuertar ad te, portans sacrificiū, & of- Gen. 16. Genes. 18. & 22. Iudic. 6.

& offerens tibi. Ex his, quis non videat, Deum ipsum apparuisse Gedeoni, & Gedeonem tunc Deũ agnouisse, quandoquidem soli Deo, cui sacrificium debetur, voluit offerre: ex verbis ergò, & factis, quæ fiunt in apparitionibus, rectè colligi potest, quando Deus ipse apparet, & loquitur, & quando Angelus solus, non repræsentando Deum.

Hinc quoque deducendum est, quãdo sacræ Litteræ apparitionem aliquam commemorant, quam nec Deo, nec Angelis tribuunt, nec id verbis expressis, neque signis euidentibus indicant eam esse Dei, tunc probabilitèr apparitionem illam Angelis esse tribuendam arbitramur, quandoquidem Dei apparitio altior est, ac eminentior, & specialior, & cùm Deus apparere dicitur, Angelorum ministerium non excludit, vt indicauimus suprà.

Angeli aliquando loquuntur in persona Dei, aliquãdo in persona propria.

Animaduertendum etiam est, Angelos in apparitionibus aliquando loqui consueuisse in persona propria, interdũ verò in persona Dei, ratio est, quia tunc vt ministri eius repræsentantes personam Dei, sic loquuntur. Hæc dicit Dominus: quò circà non mirùm, si aliquando Patres Angelos apparentes Deum vocauerint, quia in Angelo loquente, Deum cum illis loquentem intuebantur, vt suprà insinuauimus.

Nunc ad reliqua inuestiganda, quæ ad hunc de Apparitionibus Tractatum spectant accingimur, & de trium personarum apparitione tractamus: & primò quærendum est, an vna persona diuina

An vna persona diuina possit apparere sine alia.

possit apparere sine alia, ratio dubitandi est, quoniam, etsi Trinitatis personæ verè, & realitèr distinctæ sint, & Pater Deus sit, & Filius, & Spiritus sanctus, non tamen plures sunt Dij, sed vnus Deus, & vna, eademq. in tribus essentia est, & natura, & quod dubitandi probabile etiam argumentum præbet, illud est, quia cum opera Trinitatis ad extrà communia sint, & indiuisa, & sola Incarnatio quoad vnionem sit propria Verbi, hinc inferri posse videtur, vnam personam absq. alia apparere minimè posse: sed hæc verè non obstant, nam vt scribit, Suarius ad has apparitiones personales necessaria minimè est specialis efficientia alicuius personæ, quæ non sit communis omnibus, neque etiam necessaria est specialis vnio physica, & realis inter diuinam personam, & externum corpus assumptũ, sub quo talis persona apparere dicitur. Nam hic modus proprius fuit Verbi incarnati, sed sufficit specialis repræsentatio talis personæ per tale sensibile signũ, & hoc modo potest vna persona sine alia repræsentari, & apparere. De apparitione autem Verbi per vnionem hypostaticam alia ratio est, nam verbum specialitèr terminauit Incarnationem, & ideò sacri Theologi tradunt, ipsum specialitèr apparuisse, quamuis Incarnatio, vt ab efficiente principio opus fuerit totius Trinitatis: simili quadã ratione de Spiriritu sancto dicere consueuimus, quod sanctificat, idemq. intelligendũ est, per appropriationem, nam re vera cæteræ quoque personæ ad sanctificandum concurrunt.

Suarius.

Pater an aliquando apparuerit.

De Apparitionibus Patris, & Filij, ac Spiritus sancti in specie tractãdi modò prouinciã aggredimur, & grauissimorũ quorumdam Doctorum obiectionibus satisfacere nitimur, qui Patrem numquam apparuisse, sed tantummodò Filium sensisse, visi sunt. Hanc sententiam ex aliquibus sacræ Scripturæ locis probant, & primò ex illo Ioan. 1. Deum nemo vidit vmquam, & Ioan. 6. Non quia Patrem quis vidit, & Daniel. 3. Ecce ego video quattuor viros solutos, & ambulãtes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est, & species quarti similis Filio Dei, quem locũ, & de naturali Filio Dei, eiusq. apparitione interpretati sunt Tertull. contrà Marcionem cap. 10. & 21. & Ruper. de Victoria verbi lib. 6. cap. 21.

Ioan. 1. & 6.

Daniel. 3.

Tertull.

Ruper.

cap.21. & Tertullianus ipse lib. aduersus Iudæos cap. 9. num. 114. apertè tradit Patrem numquam apparuisse. Qui, inquit, ad Moysen loquebatur, ipse erat, qui & semper videbatur Dei Filius, Patrem nemo vidit vmquam: huic sententiæ subscribunt omnes illi Patres, qui affirmarunt Deum quidem sub spectabili forma apparuisse, sed eum fuisse Dei Filium, qui tamquam futuram hypostaticam vnionem adumbraret, figura hominis plerumq. assumpta, quod apertis verbis indicauit S. Leo Pontif. huius nominis primus epist. 13. ad Pulcheriam Augustam, loquitur enim ibi Pontifex de apparitionibus Dei factis in Veteri Testamento Patriarchis, quas veras esse probat, Sed illæ (inquit) imagines huius hominis (intellige Verbi futuri hominis) fuerunt indicia, cuius veritatem ex præcedentium Patrum stirpe sumendum significationes mysticè nunciabant, & ideò Sacramentum reconciliationis nostræ antè tempora æterna dispositum nullæ implebant figuræ: Idemq. insinuauit alter S. Pontif. Clemens Romanus lib. 5. Constitut. Apostol. cap. 21. Hunc Christum (inquit) vidit Iacob vti hominem, & dixit, Vidi Deum facie ad faciem, & salua facta est anima mea: fauet Sanctus Cyprianus lib. 2. contrà Iudæos, & Origen. homil. 1. in cap. 6. Isaiæ, quo loco tradit, vnum ex Seraphim, qui apparuit Isaiæ, fuisse Dominum nostrum Iesum Christum, Est, ait, iste vnus de Seraphim Dominus meus Iesus Christus, iste iuxtà carnis dispensationem missus est, habens in manu sua carbonem, & dicens, veni ignem mittere in terram: accedunt ad hanc sententiam Theophilact. & Chrysostom. qui exponentes illa verba Sancti Stephani Actor. 7. Et apparuit illi Angelus, nempè Moysi, scripserunt, illum non fuisse verum Angelum, sed

S. Leo Papa. Clemens Romanus. S. Cyprian. Origen. Theophil. S. Chrysost.

Filium Dei, & Christum, qui dicitur magni consilij Angelus, postremò apertè fatetur hoc Euseb. lib. 1. demonstrat. Euangel. cap. 5. qui docet, Filium apparuisse Iacob, & eundem Filium Angelum vocari, quia ipse futurus erat Angelus Testamenti desideratus ab omnibus, & Genes. 32. quo loco cum Angelo Iacob viri effigiem præseferente fuisse luctatum scribitur, quem Filium ipsum Dei fuisse, affirmarunt Leo Pontif. vbi suprà, & Theodor. quæst. 91. in Genes. Per hæc (inquit) omnia docemur, quòd etiam hoc loco apparuit vnigenitus Dei. Cæterum ipsum diuinum Verbum cum Iacob fuisse luctatum, colligi posse videtur ex narratione sacri Textus Oseæ 12. de qua lucta sic habet Osæas, In fortitudine sua directus est cum Angelo, & confortatus est, fleuit, & rogauit eum: Septuaginta, & Hebraica littera habent, In labore suo præualuit Deo, & cum Iacob quæsiuisset, quod est nomen tuum, respondit ille alius, cur quæris nomen meum, quod est mirabile, At verò nomen admirabile proprium est Messiæ, & Genes. 32. vbi legimus, Si contrà Deum victor fuisti, quantò magis contrà homines præualebis, ex quibus consequens fit Deum fuisse, cum quo Iacob manus conseruit: Confirmat hoc idem Concil. Syrmiense, quod dicit Anathema his, qui negant Verbum ipsum diuinum cum Iacob fuisse luctatum; sed verè hoc Concilium licèt inter alia Catholica Concilia reperiatur insertum, non censetur Catholicum, quippèquod æqualitati Verbi diuini multùm detrahit, & Arrianis fauebat, vt annotauit Gabriel Vasquez super disput. 109. cap. 5. num. 24. nec fuisse legitimum monuit Cardin. Baronius tomo 3. Annal. anno Domini 357. in eamdem sententiam iuit Seuerinus Binius in annotat. ad idem Concil. tom. 1.

Eusebius. Genes. 32. Theodor. Oseæ 12. Genes. 32. Conc. Syrm. Vasquez. Card. Bar. Seuerinus Binius.

Card. Bell. Conciliorum, & Cardin. Bellarmin. lib. 1. de Concilijs cap. 7. meritò ergò cùm Iacob Dei vnigenitus luctatus est, quippèqui in mundũ venturus, & carnem assumpturus erat; & cum Iacob luctaturus, cum Synagoga nimirùm, qua ob incredulitatem, & perfidiam relicta, transiturus erat ad gentes iuxtà *Oseæ 1.* Oseæ vaticinium cap. 1. Voca nomen eius non Populus meus, quia vos, non Populus meus, & Ego non ero vester *Cornel. à Lapide.* Deus: Intellige, vt benè exponit Cornelius à Lapide, non ero vobis tutor, prouisor, nutritor, pater, mater, vt hactenùs fui, & hoc est, quod nobis indicat illud, quòd loco citato Genes. legitur, scilicet, Angelum post luctam tetigisse femoris latitudinem, & ex eo contactu Iacob claudum factum esse, quod præ*Psal. 17.*dicens Dauid de Iudæis Psal. 17. cecinit, Claudicauerũt à semitis suis: nec obest, quòd visus sit Iacob in ea lucta præualere, nam quod ei præualuit Iacob, sic *S. August.* loquitur S. August. lib. 16. de Ciuit. c. 38. Vtiq. volente, vt mysterium figuraret, significans Christi Passionem, in qua visi sunt præualere Iudæi, à quibus crucifixus est Christus, idem habet q. 104. in Genesim.

Ex his Patrum dictis liquet, eos existimasse non Patrem, sed ipsum Dei Filium, antequam carnem ex Virgine assumeret, sub specie hominis Patribus Veteris Testamenti apparuisse, quòd futuræ Incarnationis indicia exhibere voluerit.

Contrariam tamen sententiam secu*S. August.*tus est S. August. qui lib. 2. de Trinitat. cap. 9. & 10. hac de re latè, doctèq. disputauit, & Deum Patrem non solùm apparuisse ibi probat, sed & Filium, & Spiritum sanctum, ac ipsammet Trinitatem. Vellem sanè, vt nonnulli nostri temporis scriptores huius sanctissimi, ac doctissimi Viri in scribendo modestiam, & humilitatem imitarentur, is enim de re tanti momenti, ac ponderis tractationem aggressurus, in initio aliorum iudicio, immò & correctioni ea in re se subiecit, eius referam verba digna certè, quæ à Catholico Doctore memoriæ mandentur. Nos (ait) qui numquam apparuisse corporeis oculis Deum; nec Patrem, nec Filium, nec Spiritum sanctum dicimus, nisi per subiectam potestati corpoream creaturam in pace catholica, pacifico studio requiramus, parati corrigi, si fraternè, ac rectè reprehendimur, parati etiam, si ab inimico, vera tamen dicente, mordemur, vtrum indiscretè Deus apparuerit Patribus nostris, antequam Christus veniret in carne, àn aliqua ex Trinitate persona, an singillatim quasi per vices. Adijciam hìc aliud huius sanctissimi Viri insigne humilitatis testimonium, qui de seipso talem sententiam proferre solebat, quæ refertur in cap. si habes 24. q. 3. Ego senex à iuuene, Ego Episcopus tot annorum à collega nondùm anniculo paratus sum doceri. Is itaq. cap. 10. sumens exordium ab apparitione Dei facta Adamo in Paradiso, de qua Genes. *Genes. 3.* 3. concludit ex circumstantijs, alijsq. rebus, quæ ibi narrantur, fuisse Patrem, qui Adamo apparuit, Contextio (in- *Patris apparitio Adamo facta probatur.* quit) ipsa scripturæ nusquam transire sentitur à persona ad personam, sed ille videtur loqui ad primum hominem, qui dixit: fiat lux, & fiat firmamentũ, & cætera per illos singulos dies, quem Deum Patrem solemus accipere, dicentem, vt fiat, quidquid facere voluit, omnia enim per verbum suum fecit, quod Verbum eius vnicum Filium eius secundùm rectam fidei regulam nouimus. Si ergò Deus Pater locutus est ad primum hominem, & ipse deambulabat in Paradiso ad vesperam, & ab eius facie se in medio ligni Paradisi peccator absconderat, cur non iam ipse intelligatur

tur

tur apparuisse Abrahæ, & Moysi, & quibus voluit, & quemadmodum voluit per subiectam sibi commutabilem, atque visibilem creaturam, cum ipse in seipso, atque in substantia sua, qua est incommutabilis, atque inuisibilis maneat.

Et paulò post eodem cap. idem confirmat ex multis sacræ Scripturæ locis, ibi, Nec (inquit) nos aliquid prohibet, illas voces factas ad Adam, non solùm à Trinitate factas intelligere, sed etiam personam demonstrantes ejusdem Trinitatis accipere, Ibi enim cogimur non nisi Patris accipere, vbi dictum est, Hic est Filius meus dilectus. Neque enim Iesus etiam Spiritus sancti Filius, aut etiam suus Filius credi, aut intelligi potest: & vbi sonuit, Et clarificaui, & iterùm clarificabo, non nisi Patris personam fatemur. Responsio quippè est ad illam Domini vocem, qua dixit, Pater clarifica Filium tuum, quod non potuit dicere nisi Deo Patri tantùm, non & Spiritui sancto, cuius non est Filius.

Ad hanc Augustini sententiam de Patris apparitione accessit Clemens Romanus Pont. lib. 7. Const. cap. 34. qui affirmat, Patrem esse, qui apparuit Abrahæ, & qui illi iussit egredi de terra sua, eumdemq. Iacob, Isaac, & Moysi visum esse, quod sentit etiam Sanctus Athanas. quæst. 12. ad Antiochum, & hanc sequuntur recentiores Theologi, & patet ex sacris Litteris, nam Genes. 18. Abrahæ non Pater solus, sed & tota Trinitas apparuit, enim in tribus viris personarum Trinitas, in vnius autem Domini apparitione vnitas Dei figurata est, vt benè animaduertit Sanctus Augustinus loco suprà citato, & colligitur ex illis verbis Exodi 3. Ego sum, qui sum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, quæ trina repetitio personarũ designat Trinitatem, quod etiam notauit Sanctus

Clemens. Romanus. *S. Athan.* *Genes. 18.* *Exod. 3.*

Gregor. 29. Moral. cap. 16. illud vero Sum, qui sum, quod est nomen essentiale, notat essentiæ vnitatem. *S. Gregor.*

Nunc obiectionibus pro contraria sententia factis satisfaciendum est, & ad loca sacræ Scripturæ citata, quę insinuare videntur, Deum Patrem numquam fuisse visum: Respondemus, interpretanda esse de visione in sua diuina essentia oculis corporeis, vel de visione viribus naturæ, per quam quis non potest sic eleuari ad diuinam essentiam videndam, vel de visione comprehensiua, & tàm perfecta, quàm est illa cognitio, qua Deus videt seipsum, quæ non datur in hoc statu viæ, quod etiam indicauimus suprà non longè ab initio præsentis Capitis.

Verùm etsi Patres aliquando eas apparitiones, quas sacræ Litteræ pluribus in locis ipsi Deo, vel Trinitati tribuunt, soli Filio tribuendas esse docuerint, & eum solùm apparuisse scripserint, non propterea indè deducendum est, eos sensisse, quòd ipse solus apparuerit, nam, vt rectè animaduertit Suarius, id fecerunt, vel quia ipse solus Filius erat humanam carnem assumpturus, vel quia disputantes contrà Arrium, qui negabat Filij diuinitatem, & contendebat, solùm Patrem esse Deum, proindè nitebantur ostendere ipsum fuisse, qui Prophetis, & Patriarchis apparuit, & quem ipsi, vt verum Deum adorauerunt, neque propter hoc Patrem exclusisse. *Patres quare, interdum soli Filio omnes apparitiones tribuerint.*

Apparitionibus Spiritus sancti Patribus Veteris Testamenti factis, etiam sacræ Litteræ, & Sancti Patres fidem faciunt, & quidem S. Aug. lib. 2. de Trinit. c. 15. probabilitèr dici posse credit, Spiritum sanctũ apparuisse in monte Syna, quando Dominus super eũ descendit in igne Exod. 19. quoniá eo loco Lex data est, quæ digito Dei scripta esse dicitur Exod. 31. quo nomine Spiritus sanctus significatur Luc. 11. Verũtamen (inquit) *Spiritus sãcti apparitiones.* *S. August.* *Exod. 19. & 31.* *Luc. 11.*

si quid hinc sine affirmandi temeritate modestè, atque cunctantèr coniectare conceditur, si vna ex Trinitate persona potest intelligi, cur non Spiritum sanctum potiùs intelligamus; quando & tabulis lapideis lex ipsa, quæ ibi data est, digito Dei scripta esse dicitur, quo nomine Spiritum sanctum in Euangelio significari nouimus. Meritò ergò per digitum Spiritum sanctũ intelligimus; nam cum digiti partes sint manus, quibus aliquid stringimus, & postmodum operamur, ità planè Spiritus sancti virtute ad opera bona prouocamur, ac in illis proficimus, vt mirum non sit, si digitum mysticè significare Spiritum sanctum tradiderint S. Aug. quæst. 25. in Exod. & lib. 2. de consensu Euangel. cap. 38. & Clemens Alex. lib. 6. Stromatum. Rursus apparuisse Spiritum sanctũ colligi potest ex 3. Reg. cap. 19. quando dictum est Eliæ, Egredere, & sta in mõte coram Domino, & legimus ibi, Ecce Dominus transijt, & posteà subditur, transisse in sybilo auræ tenuis, per quem Spiritus sanctus significatur, proindè Iob 4. dicitur, Eccè vocem quasi auræ lenis audiui, quem locum sic interpretatur S. Greg. lib. 5. Moral. cap. 36. lib. 1. Moral. cap. 27. Spiritus (inquit) veniens, & vehemens est, & lenis, lenis, quia notitiam suam, quatenùs cognosci vtcumq. valet, nostris sensibus temperat, vehemens, quia quantumlibet hanc temperet, aduentu tamen suo infirmitatis nostræ cæcitatem illuminando perturbat. Verùm quamlibet personam diuinam posse per se apparere, & apparitionem omnibus tribus competere, quia sicut distinctæ sunt, sic distinctæ significari possint signis, & nominibus, docet apertè Sanctus Bonauent. in Breuiloquio part. 1. cap. 5. tomo 6.

S. August.

Clem. Alex.

3. Reg. 19.

Iob. 4.

S. Greg.

Apparitiones diuinarum personarũ ex Noui Testamẽto.

Porrò de Apparitionibus Noui Testamenti sermonem instituimus, & diuinas personas interdum apparuisse probamus: & Patrem apparuisse probat Sanctus August. ex S. Euangelistis Ioanne, & Matthæo, & primùm ex Ioan. cap. 12. qui Christum Dominum pro sua clarificatione ad Patrem clamasse scribit, eique Patrem respondisse, Et clarificaui, & iterùm clarificabo. & Matth. 17. quo loco Euangelista Transfigurationis historiam narrans, refert, vocem tunc auditam fuisse Patris. Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, quæ vox de nube audita est, in qua apparitione sub nube lucida Spiritus sanctus visus est, vox autem illa Patris fuit. Idemq. patet ex cap. 3. Matth. qui vocem eamdem de Cælo fuisse auditam testatur, cùm Ioannes Christum Dominum in Iordane baptizauit, & quoniam addit, Et vidit Spiritum Dei descendentem, sicut Columbam, & venientem super se, ex hoc rectè infertur, & Patrem apparuisse, qui illa verba protulit, & sub specie Columbæ Spiritum sanctum, sicut tradiderunt Sanctus Chrysostom. & alij sacrarum Litterarum Interpretes ibi; sed audiamus Sanctum Ambros. hæc confirmantem cap. 4. de Initiandis non longè à fine, Quare (ait) Spiritus sanctus sicut Columba descendit, nisi vt videres, nisi vt agnosceres Columbam etiam illam, quam Noè iustus emisit ex Arca, istius Columbæ speciem fuisse, & typum agnosceres Sacramenti, & S. Cyprian. serm. de Baptismo 11. Adesse (inquit) se tantis mysterijs, & præsentiam suam dignosci dignata est sempiterna diuinitas, cælisq. apertis in specie Columbæ Spiritus sanctus ibi se ipsũ ostendens, & intelligi voluit, & videri. Quare autem sub Columbæ similitudine Spiritus sanctus apparere voluerit, dicendum videtur, quòd, sicut non fuit inconueniens, eum sub specie nubis, caliginis, & ignis aliquando fuisse visum visione imaginaria, ità neque sub specie Columbæ, quæ,

S. August.

Ioan. 12.

Matth. 17. & 3.

S. Chrysost.

S. Ambros.

S. Cyprian.

Quare Spiritus sanctus sub specie Columbæ apparuerit.

quæ, quamuis animal sit rationis expers, nec ad morales actiones exercendas aptum, potest tamen esse valdè accommodatum ad aliquam significationem nobis insinuandam sub illa specie. Atque ità SS. Patres rationem reddunt, quare sic aliquando apparuerit, & primò Sanctus Cyprianus, vitæ sanctitate, ac eloquentia clarus rem hanc prosequitur, scribens contrà Nouatianum, Idcircò (ait) & in Columba venit Spiritus sanctus simplex animal, & lætum, non felle amarum, non morsibus sæuum, non vnguium laceratione violentum, cuius ingenium est, hospitia humana diligere, vnius domus consortium nosse, cùm generat, simul filios educare, cùm cõmeant, volatibus inuicem cohærere, communi conuersatione vitam suam degere, oris osculo concordiam pacis agnoscere. Certè quòd mutuis sese osculis Columbæ inuicem blandiantur, dici satis accommodatè posse videtur, quòd, cum charitatis Symbolum sint, quando Columbá, quæ super Christum Dominum venit, charitatem ipsam demonstrauerit, & species illa Columbæ, in qua venit Spiritus sanctus, per quam nobis charitas infundenda erat, charitatem ipsam, ac vnionem inter nos conciliandam expresserit, dicitur enim Spiritus sanctus amoris nexus, atque hinc Anastasius Sinaita lib. 3. in Exam. Spiritus (inquit) Domini ferebatur, seù incubabat super aquas, eas namq; cogens, & vniens; quoniam aquæ Populos gentium prę̃significabant: alias aliorum Patrum in præsentia afferre possemus causas, sat erit vnam, vel alteram indicare, & quidem Sanctus Gregor. hom. 30. in Euangel. Columbam mansuetudinem designare monuit, qua de causa super Saluatorem apparuisse dixit, quia non veniebat, vt peccata iam per zelum percuteret, sed adhùc per mansuetudinem toleraret. Rursus ferunt pro cantu gemitum edere consueuisse Columbas, ac ideò Spiritus sancti præsentiæ esse signum, tunc cùm peccata plangimus, & probra, atque iniurias dimittimus, cùm pœnitentiæ lachrymis irrigamur, & in hac miseriarum valle gementes, & flentes ad Deum suspiramus, gemitibus, ac suspirijs peccatorum maculas tergimus, atque ex intimo cordis pro offensis Deo factis contritionis actus elicimus.

Anastasius Sinaita. *S. Gregor.*

An verò illa Columba, sub cuius similitudine Spiritum sanctum apparuisse sacræ Litteræ tradiderunt, fuerit vera, & viua Columba, an verò species quædam, & figura Columbæ, dubitatum est aliquando à sacris Theologis, & Gregor. de Valentia disp. 4. quæst. 2. puncto 2. nonnullorum diuersas Patrum sententias refert, & in primis Sanctus Ambrosius lib. de ijs, qui init. Mist. cap. 4. & Tertullianus de carne Christi non longè ab initio, opinati sunt, illam fuisse veram Columbam, quos secutus est Sanctus Thomas 3. par. quæst. 39. art. 7. contrariam tamen opinionem probabiliorem fuisse affirmarunt Sanctus August. lib. 2. de Trinit. cap. 5. & Epist. 102. & eam non fuisse veram Columbam censuit Sanctus Chrysostom. hom. 12. in Matth. & hom. 3. in Marcũ, & Caiet. in Cõment. ad 3. part. S. Thom. quæst. 39. art. 7.

Columba, sub qua apparuit Spiritus sanctus, an verũ fuerit animal. *Gregor. de Valent.* *S. Ambros.* *Tertull.* *S. Thom.* *S. August.* *S. Chrysost.* *Caiet.*

Verùm, quoniam non audemus inter viros religione, ac doctrina insignes, arbitrari, malumus de re tanti momenti piè dubitare, quàm aliquid temerè definire, aliqua tamen notabimus, quæ Lectori viam aperire poterunt ad propositæ dubitationis solutionem. Supponendùm primò tamquam certum Spiritum sanctũ oculis in igne, & Columba fuisse spectabilem, quod docuit Sanctus Thom. quęst. supracitata ar. 7. ad 2. & probat S. Aug. lib. 2. de Trinit. cap. 6. cùm dicit; visionem propheticam

S. Thom. *S. August.*

non fuisse exhibitam oculis corporeis per formas corporeas, sed in spiritu per spirituales corporum imagines, Columbam verò illam, & ignem oculis vidisse omnes, quicumq. viderunt. Ergò si Columba illa intuentium oculis apparuit, inferri potest habuisse verum corpus, saltem per configurationem, & repræsentationem, quod corpus poterat ex elementis fuisse formatum, & probat hoc S. Thom. ex S. August. lib. de Agone Christiano cap. 22. quo loco docet, illud fuisse verum corpus. Hoc autem dupliciter intelligi potest, vel quòd fuerit verum veritate corporis referentis Columbam re ipsa, non quoad imaginariam Visionem tantùm, quia non erat corpus phantasticum; vel dici potest verum, non solum quoad substantiam, sed quoad animationem, itaut corpus illud fuerit, vt altera pars compositi veri, quod est ipsum Columbæ animal. In priori autem sensu locutus est S. Thom. cùm dixit, illud fuisse verum corpus, veritate scilicet corporis referentis Colũbam, non veritate essentiæ Columbæ, sumpsit enim corpus verum, vt opponitur phantastico, quod rectè ponderauit Stephanus Bubalus in Comment. Angelicis ad quæst. 51. 1. par. S. Thom. ar. 2. quæsit. 2. diffic. 1. Quia (inquit) S. Tho. Si de verò corpore in secundo sensu locutus fuisset nõ vsus fuisset verbo figurare, sed producere, vel creare, qua distinctione benè conciliari posse credimus citatos Patres; nam qui negant, illam non fuisse verã Columbam, & illud non fuisse verum corpus Columbæ, intelligi possunt de veritate corporis animati, vt est pars altera compositi. Hinc Matt. 3. Marci 1. Lucæ 3. & Ioan. 1. dicitur, Spiritus sanctus apparuisse sicut, vel tamquam Columba, & Chrysost. hom. 3. in Marcum, Non dixit (inquit) sumpsit corpus Columbæ, sed vidit Spiritum tamquam Columbam, vbi dicitur tamquam, non veritas, sed similitudo monstratur, & hoc videtur conforme doctrinæ S. Thomæ, qui in 1. sent. dist. 16. q. 1. art. 3. ad 3. docet, Columbam illam non fuisse verum, & naturale animal, sed similitudinem Columbæ visibilitèr ostensæ in aliqua materia ad hoc præparata, vndè etiam peracto officio in pristinam materiam est reuersa, præclarè S. Aug. 2. de Trinit. c. 5. propè finem scribit, Facta (inquit) est quædam creaturæ species ex tẽpore, in qua visibilitèr ostenderetur Spiritus sanctus, siuè, cùm in ipsum Dominũ corporali specie velut Colũba descendit, siuè, cùm decẽ diebus peractis post eius Ascensionem die Pentecostes factus est subitò de Cęlo sonus, quasi ferretur flatus vehemens, & visę sũt illis linguę diuisæ tamquã ignis, qui & insedit super vnumquemq. eorũ.

S. Thom. S. August. Bubalus. Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3. Ioan. 1. S. Chrysost. S. August.

Quoniam hactenùs satis copiosè de personarum diuinarũ Patris nimirùm, & Spiritus sãcti apparitionibus antè Incarnationem factis actum est, ac etiam de alijs quibusdam Noui Testamenti quædam tractauimus, superest modò, vt de Christi Domini Seruatoris Nostri apparitionibus aliqua breuitèr notemus, quæ vt Lectori faciliùs manifesta, apertaq. fiant, distinguenda sunt tria tempora, quibus se visibilem, ac spectabilem Christus Dominus exhibuit; primum quidem post Natiuitatem, antè Passionem, secundum post Resurrectionem, tertium post eius ad Cælum Ascensionem: & quantùm spectat ad primum tempus, dicimus Saluatorem Nostrum his omnibus apparuisse, quibus occurrere, apparere, & appropinquare volebat, & hoc naturalitèr, nam & corpus habebat verum, & non phantasticũ, & per seipsum, & per virtutem suæ animæ poterat manifestare se quoties, & quibus illi placebat, sic apparuit Pastoribus in Præsepio, vbi eum adorauerunt, & Magis, cui munera obtulerũt, Iudæis, & Principibus Sinagogæ, qui illum in templo disputantem audierunt, clau-

Christus apparuit antè, & post Resurrectionem.

claudis, cæcis, & surdis, qui ab eo gressum, lumen, & auditum receperunt, & mortuis, quos ad vitam reuocauit, ac alijs innumerabilibus, qui ab eo fauores, & infinita beneficia obtinuerunt. Negandum tamen non est, semel antè Passionis suæ tempus eum miraculosè in Monte Thabor apparuisse gloriosum coram tribus discipulis Petro, Iacobo, & Ioanne, quã gloriosam apparitionem tres Euangelistæ descripserunt Matth. cap. 17. suæ Historiæ Euangelicæ, Marcus cap. 9. Lucas etiã cap. 9. de qua Filij Dei gloriosa, ac triumphali apparitione, quoniam sacrarum Litterarum Interpretes multa acutè, doctèq. tradiderunt in locis citatis Euangelistarum, & Petrus Thyreus specialem de ea tractatum edidit, Lectorem ad hos Doctores remittimus, & de Apparitionibus post Christi Resurrectionem, antè tamen Ascensionem aliqua scribere iuxtà propositam distinctionem aggredimur.

Matth. 17. Marc. 9. Luc. 9.

Thyreus.

Sanè Christum Dominum post Resurrectionem sæpè apparuisse pluribus, & S. Matthęus Euang. cap. 26. & S. Marcus cap. 16. S. Ioan. cap. 20. testantur, sed an in propria specie, an sub aliena, & quibus, & quando se videndum exhibuerit, quærendum est. Et primò dicendum videtur, Christum Dominum post Resurrectionem, antè Ascensionem apparuisse aliquando non in aliena specie, sed in propria, ad quam apparitionem Angelorum ministerio non indigebat, Christi namq. voluntas sola sufficiebat, vt corpus gloriosum aliorum sensus ità immutaret, vt ab eis, & videri, & tangi posset: Interdum autem apparuit Christus illis diebus Resurrectioni proximis immutando vultum suum, vt cùm in forma Peregrini apparuit duobus discipulis euntibus Emauntem, & Mariæ Magdalenæ in forma Hortulani, ità vt non cognosceretur, quod tunc fiebat non per aliquem Angelum corpus assumentem, quandoquidem corpus gloriosum animæ virtute potens est ad se manifestandum ex parte, simulq. quoad aliquem suæ personæ proprietatem se occultandum, & tradit Suarius lib. 6. de statu Beat. Sanctorum cap. 21. n. 18. ea, quæ ad ornamentum, seù habitum corporis pertinent, ab ipsomet Christo facilè assumi potuisse, Quoniam (inquit) illud est quasi connaturale corpori glorioso, proindè Marcus cap. 16. enarrans apparitionem Christi factam duobus illis discipulis, qui Emauntem ibant, scribit, in aliena eis effigie apparuisse, & sic quoque de Magdalena, insinuauit S. Ioan. Euang. cap. 20. in forma Hortulani, quod licèt intelligi possit, non re quidem vera, sed sola videntium opinione aliam illis effigiem obiecisse, & eò magis, quò Magdalenæ apparitio facta fuit in Horto, in quo erat Christi sepulchrum, atque hinc illa forsitan existimauit eum, qui ei apparuit, fuisse cultorem hortorum, potuit tamen etiam hoc fieri, quòd mutata corporis forma tunc Christus illis Discipulis apparuerit, vt sensisse videntur S. August. Epist. 59. Beda, & Theophilact. cap. 24. Lucæ, aut etiam, quòd fuerint illorum discipulorum oculi impediti, nè Christum sub ea forma agnoscerent, sicut testatus est S. Lucas, vbi suprà, dicit enim, Oculi autem eorum tenebantur, nè eum agnoscerent; His addendum, eiusdem Christi corporis glorificati post Resurrectionem aliam fuisse formam, quàm anteà, quando doloribus, & morti subiectus erat, cum & impassibilis, & immortalis posteà surrexerit, quemadmodum, & nostrorum corporum aliam post Resurrectionem formã fore docet Paulus 1. Corint. 15. Atque hinc Euthimius causam afferens, quare à Discipulis in Mare Tiberiadis piscantibus Christus non fuerit cognitus, Quia (inquit) propter resurrectionem, & glorificationem corporis splendidiore apparuerit specie, vndè non mirùm, si

Matth. 26. Marc. 16. Ioan. 20.

Christus sub qua forma post Resurrectionem apparuerit.

Suarius.

Marc. 16.

Ioan. 20.

S. August. Beda. Theophil.

1. Cor. 15.

Euthimius.

 quan-

quando post Resurrectionem se ostendit, diuersa interdum quàm anteà se forma ostenderit, quod non miraculo tribuendum esse, sed qualitati naturalis corporis glorificati censuit Maldonat. in Comment. ad cap. 24. Lucæ nu. 16.

Maldonat.

Etenim, si numerum, ac tempus apparitionum, quæ à Seruatore nostro post Resurrectionem factæ sunt quispiam quærat, Lodulphus de Vita Christi par. 2. cap. 81. quattuordecim fuisse dicit, quarum decem tantùm Euangelistas meminisse putat, at verò Maldonatus in cap. 28. Matth. explanans illa Euangegelij verba, Vndecim autem Discipuli abierunt in Galilæam, tresdecim in sacris Litteris apparitiones huiusmodi inuenisse dicit, quarum sex eodem die, quo Christus resurrexit accidisse scribit, & Christum Dominum primò Matri suæ apparuisse probabilissimum est, vt infrà probabimus, licèt Euangelistæ hoc tacuerint, Secundò Magdalenæ apparuit, Tertiò mulieribus, vt pars maior Doctorum sentit, quæ ad monumentum venerant, simul redeuntibus se ostendit, quod eodem die factũ est. Quartò apparuisse etiam Petro eodem die creditur, aut soli, vt arbitratur Leo Nonus Pontif. in lib. contrà Michaelem Constantinop. aut etiam Ioanni, cum ambo à Sepulchro redijssent, vt colligi potest ex Luca cap. 24. & ex Paulo 1. Corint. 15. Quintò visus est etiam eodem die duobus illis discipulis euntibus Emauntem, Sextò sub vesperum decem discipulis, absente Thoma, Hierosolymę domi congregatis eodem die apparuit, Septimò post octo dies vndecim simul Apostolis præsente Thoma in eadem Vrbe Hierosolyma, Octauò septem discipulis Petro nimirùm, & Thomæ, & duobus filijs Zebedei, Nathanaeli, & alijs duobus, quos Euangelistæ non nominant piscantibus in Mare Galileæ. Nonò, visus est omnibus simul discipulis in monte Galileæ, de qua apparitione Matth. scribit c. 28. Et videntes (inquit) eum adorauerunt, addit decimam August. ex Paulo 1. Corint. 16. qua Christum in Cælo ascendentem discipuli viderunt, & duas alias ex eodem Apostolo collegit Maldonat. ex illis verbis, Deindè visus est plusquã quingentis fratribus simul, ex quibus multi manent vsque adhùc, quidam autem dormierunt, deindè visus est Iacobo, quibus Tertiamdecimam adiungit, quãdo Diuus Paulus post Ascensionem in Cælum sibi vltimo tamquam abortiuo visum esse dicit.

Lodulphus. Maldonat. Christi Appar. post Resurrectionẽ alij tresdecim, alij quattuordecim fuisse affirmarunt. Leo Nonus Pontif. 1. Cor. 15.

Ex his, quæ de numero, ac tempore apparitionũ notauimus, constat Christum Dominum primò mulieribus visum fuisse, quàm viris, cuius rei causas aliquas ex Patribus operæpretium est adducere: & primò occurrit S. Hieron. qui in cap. Matth. 28. Mulieres, dicit, merentur audire Auete, vt maledictum Euæ mulieris in mulieribus solueretur, Auete (inquit) Hieronym. sic enim Græci vertunt Interpretes illum Matthæi locum, Et eccè Iesus occurrit illis dicens Auete, apud tamen Hebræos erat in more positum, vt ijs se inuicem verbis salutarent, Pax vobis, & D. Ambros. in cap. 24. Lucæ causam reddens, quare Christus Dominus primò mulieribus apparuerit, Sicut (inquit) in principio mulier auctor culpæ viro fuit, vir executor erroris, ità nunc quæ mortem primo gustauerat, resurrectionem prior vidit, culpæ ordine remedio prior: adstipulatur Ambrosio August. Serm. 144. de Tempore, dum scribit, Resurgentem Deum priores fęminæ Apostolis nunciauerunt, nunciauit viro suo mortem fœmina in Paradiso, nunciauerunt, & fœminæ salutem viris in Ecclesia, & Sanctus Gregor. homil. 25. in Euangel. Mulier (ait) quæ fuerat ianua mortis, prima prædicat resurrectionem, & ostendit ianuam vitæ.

Christus post Resurrectionem quare primò mulieribus apparuisse dicitur. S. Hieron. S. Ambros. S. August. S. Gregor.

Et

Et certè remuneratione visæ dignæ sunt piæ illæ, ac religiosæ mulieres, vt priùs illis Christus appareret, quippè, quæ ad tàm pium, ac religiosum obsequium Christo impendendum venerant, vt eius corpus vngerent; cum etiã ipsæ, & constantiores, ac feruentiores se in Passione ostenderint, etiam vsque ad mortem, & finem sepulturæ. At verò discipuli timore perterriti, relicto Christo fugerunt, vt testatur Matth. cap. 26. Rursus voluisse Christum mulieribus priùs quàm viris apparere existimamus, quòd ille sciuerit mulierum ingenium ad credendum magis esse propensum, quàm virorum, & ideò faciliùs credituras esse ipsum resurrexisse, vt credentes posteà resurrectionem Apostolis nunciarent, quocircà Lodulph. de vita Christi par. 2. cap. 73. tradidit, has mulieres Euangelistarum officio functas esse, Mulieres (inquit) opus faciunt Euangelistæ, factæq. Apostolæ Apostolorum festinant ad nunciandum mane misericordiam Dei: verùm prior omnibus, vt suprà indicauimus, Matri suæ Christum apparuisse censendum est, quæ quamuis cum sanctis illis mulieribus ad monumentum non iuerit, & domi remanserit, id factum esse arbitramur, nè de sui Filij morte dolores augerentur, probabilissimũ enim est, quòd videre sepulchrum, in quo recentèr Filius suus positus erat, absq. ingentis doloris sensu non potuisset, tùm quia certum est, Beatissimam Virginem non latuisse eius Filium in monumento tũc minimè fuisse, & impassibilem, & immortalem resurrexisse. Ergò Dei Mater domi manente, & orante, ecce subitò ei apparuit Iesus in vestibus albis gloriosus, quippèqui de morte, & dæmonibus triumphum reportauerat, at illa adorans, præ gaudio eum osculatur, & tota mœroris acerbitas in lætitiam vertitur. Apparuisse autem Iesum post Resurrectionem primò Matri, ipsamet fidem fecit B. Brigittæ, quæ eam alloquens Lib. 6. Reuelat. Cap. 94. Ista (ait) est rei veritas, quod Filius meus resurgens primò mihi apparuit, quàm alicui alio, quod etiam plures ex Sanctis Patribus confirmarunt, vt Augustin. Ansel. Greg. Nyssenus, Epiphanius, & Sedulius, quos Not. 3. ibi citauimus, & obiectioni cuidam, quæ ex Marco c. 16. contrà hanc sententiam fieri potest, satisfecimus, quo loco scribit, Christum primò Magdalenæ apparuisse.

Lodulphus.

Christus post Resurrectionem primò B. Virgini apparuit.

b De Apparitionibus post Christi Domini Ascensionem inuestiganda quædam restant, & quærendum priùs, an personales fuerint, nimirùm an Christus Dominus in persona propria apparuerit, an verò impersonales, factæ tantummodò in imagine per species alterius corporis: & quidem vtroq. modo Christũ hominibus in hac vita degentibus apparuisse monuit Thyreus in tract. de Apparit. Christi, & primo modo Christum in propria persona in suo scilicet corpore, atque anima sese Apostolo Paulo videndum exhibuisse censuit Suarius par. 3. disp. 51. sect. 4. tom. 2. qui inter personales apparitiones tamquam certam illam posuit, quæ Paulo in via facta est Act. 9. quod etiam probat Valentia disp. 6. quæst. 3. punct. 1. §. 24. ex ipsomet Paulo Corint. 15. ibi, Tradidi vobis, quod accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris, & quia sepultus est secundùm Scripturas, & quia visus est Cephæ, & post hoc vndecim, deindè visus est plus quàm quingentis fratribus simul, deindè visus est Iacobo, deindè Apostolis omnibus, nouissimè autem omnium tamquam abortiuo visus est mihi, videlicet, cum Damascum peterem post ipsam Christi in Cælos Ascensionem, Oculis (inquit Valentia) corporeis propè terram, ac in terra, postquam in Cælum Dominus ascenderat. Sanè cum Scriptura dicat, Visum esse ab Apostolo Chri-

Christi apparitiones post Ascensionem.

Thyreus.

Christi apparitio facta Paulo personalis fuit.

Suarius.

Act. 9.

Valentia.

1. Cor. 15.

Christum, sicut visus est Cephæ, sicut visus est cæteris idoneis testibus Resurrectionis, testatur etiam ipsi astitisse, testatur Paulum cum videret, ex eius ore verba audiuisse, testatur, quòd ipse in via apparuit, vt de Anania Act. 9. scribitur, Saule frater (inquit) Dominus misit me Iesus, qui apparuit tibi in via, qua veniebas. Ex his omnibus, quis non colligat apparitionem illam Paulo factam personalem fuisse, certè si illa visio imaginaria fuisset, & non personalis, vim nó haberet ad probationem eius, quod Paulus probare nitebatur, veritatem nimirùm Dominicæ Resurrectionis. Veritas namq. Resurrectionis dicit Thyreus de spirit. apparit. cap. 5. nu. 9. quam hac manifestatione idem Apostolus astruit, sic postulare videtur, vt non minus ipse, quàm cæteri Apostoli testimonium magna cum certitudine, & fiducia reddere posset Resurrectionis Christi Domini. Idem insinuauit Alphonsus Mendoza Controuers. Theolog. quæst. 5. Scholastica §. 17. Multa de Apparitione hac eruditè congerit Lorinus Act. 9. vers. 5. vbi docet, ex illius circumstantijs colligi, Christum propè Paulum tūc astitisse, & à Paulo sic visum esse, primò ex vicino lumine circà Saulum in ipso aere, quod & comites etiam viderunt, ex voce ab eò audita Christi, qui Saulo propinquus erat, & si ille in Cælo longè stantem videbat, quomodo colloquebatur cum ipso? aut cur dubitabat esse Christum præsentem, cum meminisse posset, dixisse Stephanum vidisse se Cælos apertos, & Christum videntem, quod etiam apertis verbis fatetur ipsemet Lorinus in cap. 23. S. Lucę vers. 11. Verumtamen (ait) de Apparitione in via Damascena, quòd ibi Christus pręsens fuerit, nullo pacto ambigendum censeo: quater Christum Apostolo Paulo fuisse visum ex ea citati Cap. Lucæ apparitione colligit, non tamen eas omnes apparitiones fuisse personales dicit, & hanc, quam narrat S. Lucas, fuisse imaginariam, & dormienti Paulo factam ab Angelo probabilitèr credit; idemq. confirmat auctoritate Carthusiani dicentis, Apostolum vidisse Christum, vel ad veritatem confirmandam Resurrectionis eius, vel æqualem dignitatem suam cum cæteris in Apostolatu comprobandam. Colligitur hæc interpretatio ex ipsis verbis Euangelistæ, ibi, Sequenti autem nocte assistens ei Dominus, ait; constans esto, sicut enim testificatus es de me in Hierusalem, sic te oportet, & Romæ testificari, quam etiam de causa Stephano, dum à Iudæis lapidaretur, Cælum apertum, & Iesum stantem à dextris Dei ostensum esse Act. 7. scribitur, quam apparitionem fuisse personalem, & in propria persona Christum fuisse à Stephano visum Lorinus arbitratus est, & talem fuisse eam, quæ facta fuit Petro, quandò è Roma fugienti dixit ei Christus, se Romam redire, vt iterùm crucifigeretur tradit Suarius 3. par. disp. 51. sect. 4. tom. 2. Hanc historiam apparitionis Christi Domini Petro è Roma fugienti referunt grauissimi Auctores, quocircà in dubium reuocanda non est, & in primis Innocentius Tertius in cap. per Venerabilem. Qui filij sint legitimi, & ante Innocentium meminerunt Abdias Babyloniæ Episcopus, & Apostolorum Discipulus lib. 1. histor. Apost. in vita B. Petri propè finem, & Egesippus lib. 3. de Excidio Hierosolymitano cap. 2. Ambros. in orat. contrà Auxentium de Basilicis consecrandis, & lib. 5. epist. 32. & ex recentioribus Turrecremata in cap. Rogamus 24. quæst. 1. & lib. 2. suæ Summæ cap. 36. Ioachimus Perionius in vita B. Petri ad finem.

Actor. 9. Thyreus. Mendoza. Lorinus. Actor. 7. Suarius. Innocentius Papa. Abdias. Egesippus. S. Ambros. Turrecrem. Perionius.

Verùm etsi inter sacros Theologos fuerit dubitatum de apparitionibus supra à Nobis citatis, an fuerint verè personales, ità vt Christus in propria persona post eius Ascensionem interdum viden-

videndum se exhibuerit, an verò impersonales factæ fuerint, nempè eas per Angelos, & an Angelorum ministerio ipse apparuerit: quidquid sit, probabilissimum nobis videtur, Christum Dominum in Assumptione Matris suæ ad Cælos personalitèr apparuisse, & de Cælis descendisse, vt eam ad Cælos secum duceret, quod ex SS. Patribus nos probauimus Lib. 7. Reuelat. Cap. 26. Not. 3. & Cap. 2. huius Tract. non longè à fine, nam vt benè notat S. Thom. 3. p. quæst. 57. ar. 7. ad 3. dignitati Christi non derogat, si ex aliqua dispensatione quandoque corporalitèr ad terram descendat, vt ostendat se alicui specialitèr præsentia corporali, vndè piè credendum est, hunc honorem voluisse Christum Dominum suæ Matri impendere, vt non solum ipse, sed & Angeli quoq. in eius gloriosa Assumptione in occursum eius venirent, quod affirmarunt S. Athanas. S. Ansel. Damasc. Sophron. D. Antoninus, Canisius, & Lodulphus de vita Christi par. 2. cap. 86. & alij, quos ibi citauimus.

S. Thom.

S. Athanas. S. Anselm. S. Damasc. Sophron. D. Antonin. Canisius. Lodulphus.

Præter apparitiones, de quibus hactenùs egimus, quas ex sacris Litteris collegimus, aliquas quoque aliàs factas fuisse manifestum est: etenim negandū minimè est, vt suprà toties insinuauimus, consueuisse plerumq Deū quibusdam amicis suis apparere, secreta quædam sua propalare, eosq. alloqui, illuminare, ac de rebus ad salutem instruere. Constat namq. ex probatissimis Historicis, qui de priuatis Reuelationibus scribunt, Beatissimam Virginem SS. Petrum, & Paulum, aliosq. Sanctos deuotis, ac oratoribus suis aliquando apparuisse. Harum apparitionum exempla plura habes apud Thyreum Tract. de Apparit. spirit. cap. 11. constat & hoc ex B. Brigittæ Reuelat. Cælestium Libris, vt non longè ab initio præsentis Capitis diximus, in quibus frequentèr legimus, eamdem Dei Matrem, Apostolorum Principem Petrum, ac Doctorem Gentium Paulum, S. Ioannem Baptistā, S. Ambrosium, & alios quosdam Sāctos eidem apparuisse, & cum ea de Fidei nostræ mysterijs, & de his, quæ ad hominum salutem pertinent tractasse. Has autem apparitiones inter impersonales collocandas esse, easque per Angelos in corporibus assumptis fuisse factas regularitèr creditur.

Petrus Thyr.

Nam etsi Christus Dominus, & Beatissima Virgo in Cælo corpus habent, non auderem tamen affirmare apparitiones, quæ B. Brigittæ factæ sunt, immediatè ab ipso Christo, & eius Matre fuisse factas, cum potuerint Angeli vtriusq. personas representantes apparere, eòq. magis, quòd ad hoc necessarium non videtur esse, neque decens, vt locum cælestem desera͂nt, & ad terrā descendant, quod autem simul in vtroq. loco quis esse possit, Magnum (inquit Suar. loco suprà citato nu. 23. miraculum est, quod sine magno fundamento affirmare non conuenit; Neque obstat, si, cum in his Reuelat. Libris, quod frequentèr occurrit, legamus, Christum Dominum, & Beatissimam Virginem, ità Brigittæ fuisse locutos, vt ex locutionis circumstantijs inferri posse videatur, eos ei personalitèr apparuisse, vt Lib. 1. Cap. 40. Ego sum Creator tuus, & Dominus tuus, dic mihi, &c. & Lib. 2. Cap. 12. Ego sum verus Rex, &c. Ego sum, qui iudicaui primum Angelum, &c. Ego sum, qui loquor tecum, & Lib. 8. Cap. 1. Ego qui pro salute hominum in assumpta humanitate, deitate illæsa permanente, verè passus fui, &c. Nunc veracitèr loquor tecum, & Cap. 48. eiusdem Lib. Quandoq loquitur Deus per simplicem verborum prolationem, & corporalem expressionem. Non inquam hæc obstant, nam, vt suprà diximus, quando de diuinis in Veteri Testamento factis apparitionibus egimus, cùm Angelus in corpore à se

Apparitiones B. Brigittæ factæ quales.

Suarius.

se formato apparebat; Deum tamen apparuisse, & locutum fuisse notauimus. Quoniam signanter per illam speciem oculis obiectam representabatur, neque Angelum tunc apparuisse, aut fuisse locutum dicimus, quia non in persona sua, sed in persona Dei in illo corpore se spectabilem exhibuit, vt mirùm non sit, si interdum cùm Angeli nomine Dei loquebantur, & eius personam sustinebant, locutiones illæ Deo tribuerentur, & interdum dixerint, Ego sum Dominus Deus tuus.

Etenim etiam loquendi vsus hoc probat, cum enim in proscenio, si quispiam prodeat, qui alicuius Regis personam gerat, certè omnia eius gesta, & quæcumq. ab eo fiunt Regi illi tribuuntur, dignitas, & imperium, vox, incessus, & grauitas, legite S. Augus. hoc expresse docentem lib. 3. de Trinit. cap. 11. & S. Thomam de potentia quęst. 6. ar. 7. ad 2. Quomodo autem hæ diuinæ locutiones fiant, & cum Deo Angeli loquantur, & Angeli adinuicem, & cum hominibus, tradidimus infrà hoc Tractatu Cap. 10.

S. August.

S. Thom.

Postremo si de Apparitionibus sermo fiat eorum Sanctorum, qui æterna illa fęlicitate fruuntur, qui in Cælo corpora non habent, etiam existimamus eas regulariter à proprijs personis eorum non fieri, sed per Angelos in corporibus assumptis, quemadmodum de alijs dictũ est suprà, Ità planè B. Brigittæ apparuisse Sanctos Apostolos Petrum, & Paulũ, ac S. Dionysium, Ambrosium, Agnetem, aliosq. quorum mentio fit in his Cælestium Reuelat. Libris probabilissimum esse arbitramur; diximus regularitèr, quia forsitan ex peculiari eorum amore, & speciali oratorum deuotione Sancti personalitèr interdum voluerũt apparere, & se vindendos suis deuotis exhibere.

Possem in pręsentia alias plures Christi Domini apparitiones seruis suis factas recensere, vnam tantummodò ad finem præsentis Capitis, eamq. celebrem referam, quę anno Domini 1224. Mense Septembris accidit, cùm B. Francisco Christus apparuit Seraphico lucens ardore, suarumq. ei impressit effigiem plagarum: hanc autem apparitionem fuisse personalem, ac Christum immediatè sacrarum Stigmatum in Beati Francisci corpore extitisse insculptorem censuit Fr. Lucas VVaddingus lib. 1. Annal. Minor. Ann. 1224. nu. 16. & Fr. Gabriel Faber cap. 16. Operis Panegyrici sacræ Assisien. Ecclesiæ, qui suam opinionem probat auctoritate Alex. IV. & Greg. IX. Roman. Pontif. & ex officio etiam diuino, in quo sic scribitur.

Stigmata B. Francisco impressa, an fuerint immediatè à Deo, vel ab Angelo.

Fr. Lucas VVadingus.

Fr. Gabriel Faber.

Ad quem venit Rex è Cælo,
Amictu Seraphico,
Sex alarum tectus velo
Aspectu pacifico,
Affixusq. Cruci telo
Portento mirifico,
Cernit seruus Redemptorem,
Passus impassibilem.

Ad cuius etiam rei confirmationem addit Faber, S. Franciscum apparuisse aliquando cuidam laico suæ Religionis, eumq. hac de re certiorem fecisse his verbis. Non Angelus, sed Dominus meus Iesus Christus in specie Seraphica, qui sicut vulnera in Cruce suscepit, ità manibus benedictis in corpore meo impressit, primò manibus, deindè pedibus, posteà lateri vehementissimo corporis cruciatu, & subdit Faber, non obstare, quòd illa visio imaginem Angelorum præseferat, nam in ea specie, sic (inquit) apparuisse Christum, vt declararet cor Diui Francisci immediatè sibi vnitum, & copulatum veluti Seraphim Deo immediatiuis cohærent. Verùm de Stigmatibus Sancti Francisci, legendi sunt S. Bonauent. in Opusc. quod inscripsit legenda Sancti Francisci cap. 13. tomo 7. & Blasius Viega de

S. Bonauent.

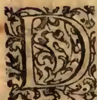
Viega.

Iacob Pinct. de Impress. Stigmatum in cap. 12. Apocalyp. col. 2. & Iacob Pinctus de Christi Crucifixione lib. 1. tit. 3. & lib. 4. tit. 6. col. 6. Et Iacobus Aluarez de Inquisit. pacis tomo 3. lib. 5. cap. 12. quo loco etiam ipse testatur B. Francisco Stigmata fuisse impressa immediatè à Christo.

Leander Galganett. De Mortuorum autem apparitionibus Cap. 2. ac etiam in pręsenti breuiter egimus, de ijsdem quoq. scripsit Doctissimus Iuris Consultus Leander Galganettus de Iure publico lib. 3. tit. 119. n. 58. & deinceps, quo loco tùm ex sacris, tùm ex prophanis Doctoribus, ac Iuris etiã peritis probat, Defunctorum apparitiones veras esse, ac decuisse, Deum interdum permittere, quòd animæ defunctorum aliquibus viuis appareant, & pro hac opinione citat S. Thom. 1. par. Sum. q. 89. ar. 8. Card. Bellarm. de Purg. cap. 7. & lib. 4. de Christo cap. 11. & Martinum Delrium Disquis. mag. lib. 3. q. 27. sect. 5. confirmantem harum animarum apparitiones etiam auctoritate Conciliorum, & multas affert in omni sæculo, & ad hæc vsque nostra etiam tempora visas.

Quæ, & quibus Reuelationibus, ac Apparitionibus fides præstanda sit, ex SS. Patribus, & Doctoribus Scholasticis ostenditur, & de malorum spirituũ Apparitionibus differitur.

CAP. V.

DE diuinarum Visionum, & Apparitionum ab illusionibus discrimine Cap. 11. huius Tractatus satis copiosè egimus, nũc quę, & quibus fides sit adhibenda inuestigare aggredimur, quod eò diligentiùs faciendum esse duximus, quò hęc de Apparitionibus, ac Reuelationibus materia multa secum plerumq. pericula trahit, estq. ità obscura, ac difficilis, vt religione, ac doctrina, & rerũ spiritualiũ exercitatione viri conspicui, qui hac de re tractarunt, scriptum reliquerint, nè fidem, & consensum prius illis præstemus, quàm grauissimorum, & piorum Doctorum calculo fuerint examinatæ, & approbatę. Diuersitas namq. spirituũ, qui crebrò loquũtur in nobis, ad diuersa nos trahit, vndè Dæmones decipiendi ansam facilè sumunt. Quattuor spiritus, (verba sũt S. Bernardi lib. de Conscient. cap. de quattuor spiritibus) loquuntur assiduè, spiritus mundi, spiritus carnis, spiritus Diaboli, & spiritus Dei, spiritus mundi loquitur vana, spiritus carnis loquitur mollia carni, spiritus Diaboli loquitur, quando amara cogitamus, & aspera proferimus, Spiritus Dei loquitur, quando dulcia meditamur, & loquimur; Diabolus clamat, ego decipiam, Mũdus clamat, ego deficiam, Caro clamat, ego inficiam, Christus clamat, ego reficiã: ad hos spiritus discernendos diligens sanè studium, & cautela maxima adhibenda est, nè fidem falsis pro veris præstemus, neuè noxijs pro salutaribus assensũ prębeamus, neq. incerta pro certis suscipiamus: Donum namq. peculiare Spiritus sancti est, gratiæ discretionis spirituum potiri, qua scire queant homines, & certi fiant, quibus assentiri, & quos spiritus sequi debeant. Ipse est, qui seruos suos docuit, & nè deciperentur in illis salubria monita, & regulas tradidit, quocircà quid in re tãti momenti agendum sit, Doctores Catholicos diuersos diuersa sensisse refert S. Bonau. de Profectu religios. c. 20. Alijs (inquit) videtur securius esse talia non quærere oblata, nec citò credere, & deceptionis foueam timere, aliquando etiam oblata velut minus etiam fructuosa paruipendere, vt si vera sint, se habeant indifferentèr ad ea, si falsa, non innitantur eis, nè decipiantur, & quærat super his consilium

Quattuor spirituũ genera. S. Bernard.

S. Bonauen.

ſapientum ſolùm, & paucorum, vt ipſe ad illa ſe ſtudioſè exerceat, quæ ſunt ſecura, meritoria, & fructuoſa, quæ ſunt vitioſa extirpare, & virtutum ſtudijs fideliter inſudare, & per orationis ſtudiũ mentem accendere ad deuotionis affectum. Hìc adiungendũ, quod difficultatem non exiguam propoſitę dubitationi auget. Quoniam corporales viſiones vigilantium, & imaginariæ dormientiũ, & bonis, & malis occurrunt, & quamplurimę falſę ſunt, & ad inſaniam viam parant, vim quandoq. cerebri diminuũt, eiq. infeſtæ ſunt, vt ipſemet S. Bonauent. lib. cit. c. 18. animaduertit, cùm (inquit) Viſiones corporales, quæ vigilanti corporalitèr oſtenduntur, & viſiones imaginariæ, quæ ſiuè in vigilia, ſiuè in ſomno, ſiuè in exceſſu mentis rapto occurrunt, non corporalitèr, ſed imaginariè, iſtæ omnes viſiones conueniunt ſimul in hoc, quòd non ſolum bonis, ſed etiã malis oſtenduntur, & ſic huiuſmodi viſiones non faciunt Sanctum, alioquin Balaam ſanctus eſſet, & eius Aſina, & Pharao, qui vidit ſomnia præſagia futurorum. Vndè etiamſi viſiones iſtæ verę ſint, tamen per ſe meritoriæ non ſunt, & qui multa talia videt non eſt melior, & qui nulla non eſt minor, ſicut eſt de miraculis alijs. Immò pluribus ſæpè viſiones iſtæ magis nocuerunt, quàm profuerunt, quaſi inanitèr indè gloriantes extollebantur. Multi etiam alij putantes viſiones vidiſſe, quæ non viderant, ſeducebant ſe, & alios, & ad quæſtum auaritiæ retorſerunt. Multi præterea finxerũt ſe mendacitèr vidiſſe viſiones, aut nè haberentur inferiores cæteris, aut præ cæteris honorarentur quaſi ſanctiores, quibus ſecreta Dei oſtendebantur, de quibus Ezech. 15. Vidiſtis viſionem caſſam, & diuinationem mendacem locuti eſtis, & paulòpoſt addit. In quibuſdam etiam ſolent huiuſmodi viſiones eſſe præludia inſaniæ, quia cerebro fuſo, & fumis ipsũ obnubilantibus, viſus oculorũ confunditur, vt putent ſibi apparere aliquid veracitèr, quod phantaſticũ eſt, iuxtà illud Eccleſ. 34. Et ſicut parturientis cor tuũ phãtaſias patitur: niſi ab Altiſſimo fuerit emiſſa viſitatio, nè dederis in illis cor tuum.

Corporales, & imaginariæ viſiones, quia plerũq. falſæ ſunt, non faciunt Sanctum.

Ezech. 15.

Eccleſ. 34.

Verùm ſicut de bonorum ſpirituum apparitionũ veritate dubitandum non eſt, vt pluribus huius Tractatus Capitibus ex ſacris Litteris, & SS. Patribus probauimus, ſic etiam, & malos ſpiritus aliquando apparuiſſe manifeſtum eſt: ſed de bonorum apparitione diuerſa omninò ratio eſt, quàm malorũ. Cùm enim Angeli boni eo modo cernuntur, quo mox explicabimus, nulla ratio eſſe poteſt, vndè fidem illis non præſtemus, aut exiſtimemus in eorum apparitionibus ſenſuum aliquam deceptionem intercedere, cum ipſi eius nuncij ſint, qui eſt ipſa veritas, quocircà non fallacias, nec præſtigias amant, nam cùm per apparitiones ſe exhibent, id ad noſtrũ profectum faciunt, nimirùm, vt nos de rebus fidei inſtruant, nosq. de his, quæ ad ſalutem conſequendam pertinent, illuminent, & ad miracula in fidei noſtræ teſtimonium à Deo aſſumuntur, vt benè notat S. Tho. q. 7. de Potent. art. 4. Atquè hinc eſt, quòd idẽ S. Tho. 1. par. q. 51. ar. 2. ad 1. docuit, Angelos non indigere corpore aſſumpto per ſe ipſos, ſed propter nos, vt familiariter cum hominibus cõuerſando demonſtrent intelligibilẽ ſocietatem, quam homines expectant cũ eis habendam in futura vita, hanc conuerſationem familiarẽ habuerunt, quando ſe mortalibus obtutibus ſpectandos dederunt, quando ſe contrectandos exhibuerunt, quando cum eis locuti ſunt, quando cum illis comederunt, aut ſaltem in os cibum miſerunt, quod apud Abraham fecerunt Geneſ. 18. vbi ſcribitur, Cumq. comediſſent, dixerunt ad eum, &c. vbi eſt Sara vxor tua, & apud Lot Geneſ. 19. vbi Lot compulit illos oppido, vt diuerterent ad eum, ingreſ-

Angeli boni cùm apparent, non decipiunt.

S. Thomas.

Angeli quare corpora aſſumant.

Geneſ. 18. & 19.

gressisq. domum illius fecit conuiuiũ, & coxit azyma,& comederunt, postremò etiam alia signa ediderunt, quibus certam, ac indubitatam apparitionibus eorum fidem fecerunt, corpora namq. ab eis assumpta pluribus sensibus percipiebantur, & præsertim sensu tactus, qui est omnium certissimus, nam hic omnibus inest animalibus,& potest esse sine cæteris,teste Aristot. 2. de Anima contextu 17.quo circà concludendum, cùm huiusmodi apparitiones hoc pacto fiũt,veras esse,quapropter Aristot.lib.8. Phys. cont.22. Quærere rationem (inquit) & dimittere sensum, infirmitas quædam intellectus est: & quoniam apud Abrahamum, & Lot, vt ex sacris Litteris constat, comedisse Angelos diximus, hìc obitèr inuestigandum esse duximus, an verè, & realitèr comederint, & quomodo in assumptis corporibus id efficere potuerint, quòd etiam ad Apparitionum materiam spectat, Sanè Tobiæ 12.ex ipsius Angeli Raphaelis verbis satis apertè colligi posse videtur, Angelum illum simulatè, nec verè comedisse, Cum essem(inquit) vobiscũ videbar quidem manducare, & bibere, sed ego cibo, & potu inuisibili vtor, ex quibus verbis Theodoret. in Genes. q.68. adductus, scriptum reliquit, Angelos ità comedisse, quia comedere visi sunt, non quidem cibum in os, & ventrem inferentes, nec enim incorporea natura huiusmodi partibus verè constare poterat, sed illum simulatis manibus capientes, & in simulatum quoque os inferentes, clam consumpserunt, prout illis placuit. Secutus est Theodoretum Abulensis in cap.7. Exod.q.11. vbi ipse quoque negat,posse Angelos comedere, rationem affert, quia censuit, de essentia comestionis propriè dicta non solũ esse cibi diuisionem ad partes minutas, qualitèr in stomacho digeri debeat, vel eius traiectio ad partem anteriorem, sed ille, qui comedit, habeat etiam potentiam nutritiuam, ità quòd cibus transmutari possit in substantiam comedentis, atque hinc D. Thom. 1.par. q.51.ar.3.ad 5. Si propriè (ait) loquendum sit, Angelos non verè comedisse, si quidem comestio denotat sumptionem cibi conuertibilis in substantiam comedentis, quamuis cibus à Christo post Resurrectionem sumptus nequaquam in corpus eius conuerteretur, sed resolueretur in præiacentem materiam, attamen corpus eius talis erat naturæ,in quod posset cibus verè conuerti, ideòq. vera illa fuit comestio, at verò cibus sumptus ab Angelis, nec in corpus ab eis assumptum conuertebatur, neque natura sua conuerti poterat, quamobrẽ non fuit vera comestio Angelorum, sed figurata spiritualis comestionis. Cæterùm quoniam D. August. Epist.99.ad Deo gratias q.1.tradidit, Angelos non fictè,aut simulatè, sed manifesta veritate comedisse,non quidem,quòd alimento, ciboq. eguissent, sed quòd cibum sumere potuissent, quem secuti sunt Scotus in 2.d.8.& Alensis 2.par. quæst.35. memb.4.Ideò litem hanc,vel componi vel dirimi posse credimus, si dicamus comestionem duplicitèr accipi posse, primò quidem propriè pro perfecta vitali operatione, etiam manante à vitali potentia, per quam cibus regularitèr transit, & mutatur in substantiam comedentis, certè in hoc sensu Angeli in assumptis corporibus non verè manducasse dicendũ est, quia non exercent in eis operationes vitales, vndè benè Greg.Nyss.in Orat.1.de Amandis pauperibus scripsit, Diabolus, cum spiritus sit corporis expers, nihil vmquam edit omninò, & in hoc sensu interpretandi sunt Doctores illi,qui affirmarunt, Angelos verè,& realitèr non comedisse: at verò si comestio sumatur secundùm rationem quamdam cõmunem operationi,etiam vitali,nempè vt per eam cibus conteritur,& in partem aliquã corporis traij-

[Margin notes: Arist. — Angeli an verè dicantur comedere, & qua ratione. — Tob.12. — Theodor. — Abulensis. — S.Thom. — S.August. — Scotus. — Alensis. — Greg. Nyss.]

traijcitur, sic ea ratione dici posse existimamus, Angelos manducasse, & vera dici potest illa comestio. Verùm rem hanc confirmat Ludouicus Viues in Comment. lib. 13. de Ciuit. Dei cap. 22. ad ea Augustini verba, Neque enim phantasmata Angelos edidisse credendum est, Non ità (inquit) edebant Angeli, vt nos, quorum cibus per guttur in ventriculum demissus conficitur, & succus per venas in singula distribuitur membra, aliturq. corpus, sed nec sic tamen edebant, vt oculis humanis illuderent velut præstigijs, quòd mordere viderentur, quòd pro maxillis haberent, non mouerent, tamen comminuere suis illis dentibus panem, aut carnes, quæ remanerent integræ, verè enim mandebant, sed non alebantur: In priori autem sensu Angelus Raphael locutus est de comestione, proindè præclarè August. in cap. cit. lib. 13. de Ciuit. explicans illa verba. Cum essem vobiscum videbar quidem manducare, Videbatis (ait) me manducare, sed visu vestro videbatis, idest necessitate reficiendi corporis, & sicut vos facitis, me cibum sumere putabatis.

Ludouicus Viues.

S. August.

Ex his, quæ de Angelorum comestione, & corporum assumptione suprà diximus, deducendum non est, eos in illis actionibus decepisse, nam quantùm spectat ad comestionem, scripsimus, illos cibum in os intulisse, & in partem aliquam corporis traijcere consueuisse, quæ actiones cum sint communes cum operatione vitali, vt docuit Gregor. de Valentia tomo 1. disp. 4. quæst. 2. pun. 3. fit consequens, hac ratione dici posse, eos verè manducasse, & in ea comestione nullam intercessisse deceptionem.

Gregor. de Valent.

Sed maior dubitatio est de assumptione corporum ab Angelis facta, in qua alicui forsitan videri posset, quòd aliqualis fictio, aut simulatio intercedat, dum se hominum oculis exhibent sub ijs formis, quas non habent; proindè apparitiones illæ suspitionem aliquam possent ingerere.

Cui obiectioni facilè respondemus, sensus quidem tunc eorum, quæ vera sunt obiecta percipere, & intellectum rectè mysterium apprehendere, quod sub illis sensuum obiectis latet, & quod per illa denotatur, quod est conforme doctrinæ Doctoris Angelici de Potentia quæst. 6. art. 7. ad 9. cùm inquit, Corpora illa habent quidem veras formas quantùm ad id, quod sensus percipere potest, quæ sunt sensibilia per se, sicut color, & figura, non autem quantùm ad naturam speciei, quæ est sensibilis per accidens, nec propter hoc oportet ibi sit aliqua fictio, quia formas humanas non obijciunt oculis Angeli.

S. Thom.

Et sanè, quid aliud sunt apparitiones veræ, quàm spectabiles corporum formæ, quæ illos repræsentant, quorum personas sustinere iudicantur, sic enim Angeli Patribus Veteris Testamenti apparuerunt, sic etiam alijs in Nouo, qui in ea apparitione, in qua Dei personam sustinebant, dicere poterant, Ego sum Dominus Deus tuus, nam, vt superiori Capite diximus is, qui personam alteriùs gerit, qua ratione gerit, benè eius nomine vocari potest, cuius personam repræsentandam induit, sicut Matth. 11. dicitur, Ioannes est Elias officio, nempè, & munere, quod etiam obseruauit S. Aug. contrà Adimantiũ c. 9. qui affirmat idem, quod Deo conuenit, posse de Angelo dici, quando in legatione Dei personã gerit, vndè tunc, sicut nulla deceptio intercedit, sic nulla ratio est, qua apparitioni huiusmodi fidem non præstemus. Sed audiamus Gregor. verè Magnum hoc præclarè exponentẽ Genes. 18. quo loco tractans de Angelis ab Abrahamo hospitio susceptis, Nisi (inquit) Angeli quædã nobis interna nunciantes ad tempus ex aere

Matth. 11.

S. August.

Greg. Magn.

corpora sumerent, exterioribus profectò nostris obtutibus non apparerent, nec cibos cum Abraham caperent, nisi propter nos solidum aliquid ex cælesti elemento gustarent, nec mirùm, quòd illic ipsi, qui suscepti sunt, modò Angeli, modò Dominus vocantur, quia Angelorum vocabulo exprimuntur, qui exterius ministrabant, & appellatione Domini ostenditur, qui eius interiùs præerat, vt per hoc præsidentis Imperium, & per illud clarescerct officium ministrantium.

De malorum autem spirituum apparitionibus aliam omninò esse, quàm bonorum rationem diximus, quoniam hi spiritus mendaces, & fallaces sunt, qui hominum animas suis illusionibus, ac præstigijs illaqueare student, quocircà illis fides adhibenda non est: quamuis negandum non sit, eos sub spectabili, & externa forma interdum visos esse; licèt enim hi spiritus sint, & corpora non habeant, quia tamen illa assumere possunt, ideò quandoq. sub spectabili forma conspiciuntur, quod fieri non posset, nisi assumerent. Sunt autem Dæmones incorporei, sic S.Greg.lib.4.Dialog. qui cum Petro Diacono loquens, Dic quæsò (inquit) Apostatas spiritus à cælesti gloria deiectos esse corporeos, an incorporeos suspicaris? cui respondit Petrus, Quis sapiens esse spiritus corporeos dixit, & concludit S.Greg. Si igitur Diabolus, eiusq. Angeli, cum sint incorporei, &c. Idem confirmat Gregor. alter Nyssenus orat. 1. de Pauperibus amandis, & probat hoc Martinus Delrius Disq.mag.lib.2.quæst.15. Scio quidem Tertullianum lib.2. contrà Marcionem cap. 9. affirmasse, Angelos præditos esse crasso & terreo corpore, deindè (inquit) Scito, nè illud concedi tibi, vt putatiua fuerit in Angelis caro, sed veræ, ac solidæ substantiæ humanæ, & Origen. etiam censuit, Dæmones ob maiora delicta aereo corpore fuisse

Dæmones etsi incorporei sunt, interdum assumũt corpora. *S.Gregor.* *Greg.Nissen.* *Delrius.* *Tertull.* *Origen.*

vestitos, vt refert Sanctus Hieronym. in Epistol. ad Auitum 59. de erroribus Origenis, qui lib. 2. Periarchon. cap.2.& 3. sentit, nihil præter Patrem, Filium, & Spiritum sanctum viuere sine corpore, & cap. 8. Angelos esse corporeos dicit, sed forsitan Tertullianus, alijq. qui Dæmonibus corpora tribuerunt, intellexerunt ea non fuisse humana, & naturalia, sed asceptitia, vtpotè ab eis assumpta, eòq. magis, quò Tertull. ipse lib. de Carne Christi cap. 6. num. 60. dicat, Angelos propriam carnem non gustasse: sed quidquid sit, Sancti Patres, & Doctores etiam Scholastici in 2. sent. dist. 8. & Thomistæ ad 1. par. Sancti Thom. quæst. 51. art. 1. & ipsemet S. Thom. non solum quæst. citata, sed etiam quæst. vnica de Spiritualibus Creaturis art. 5. & quæst. 16. de Malo art. 1. tradiderunt, Angelos esse omninò corporis expertes, & esse creaturas intellectuales, qui corpora assumpserunt, cùm Dei iussu hominibus apparuerunt. De bonorum Angelorum apparitionibus superiori Capite satis, superq. actum est; sed de malorum hìc aliqua notanda sunt, quæ ad rem, quam tractamus, facere possunt, vt indè palàm fiat, quæ, & quibus apparitionibus fides præstanda sit; quod est argumentum præsentis Capitis.

Etenim, & Dæmones quoque spectabiles in assumptis corporibus interdum se præbuisse, & sensibilibus, corporatisq. figuris, ac formis spectatos fuisse manifestum est, ac etiam ab Ethnicis Philosophis plures eorum apparitiones perspectas extitisse probat Bubalus in Commentat. Angelicis ad quæst. 51. Sancti Thom. art. 2. quæsit. 1. diffic. vlt. §. 1. hi namque sub illis corporibus representantur, quibus veluti motores vniuntur, sic vt illam Dæmonum personam sustineant,

S.Hieron. *Tertull.* *Angelos esse incorporeos probatur. S.Thom.* *Bubalus.*

neque enim corporalitèr videri possent, nisi assumpto corpore, incorporea namque videri à corporeis nequeunt teste Beato Ignatio Martyre in Epist. ad Smyrnens. quia incorporeorum nec species, nec figura est: non tamen negarim, eos etiam phantasticè apparere posse turbata phantasia, sed hic sermo fit non de phantastica, sed de reali Dæmonum apparitione sub corporibus assumptis, possunt enim corpus, vel ex elementis sibi coaptare, vel subingredi, & assumere cadauera, & illa mouere, & impellere, non motu vitali, sed locali tantùm, ceù cùm aerem impellunt, hoc tamen Deo permittente: elementare autem corpus si quando formant, vniunt sibi non alitèr, quàm motori intùs existenti corpus mobile, & inanime vnitur: an verò ex solo aere illud forment, & an tunc commisceant terreas, & aqueas, & nubium, ac vaporum exalationum partes, vt aliqui existimarunt, dicentes non posse sic elementum aeris condensari solum, nostrum non est in præsentia quæstionem hanc definire. Cæterùm monitum esse hoc loco Lectorem censui, has Dæmonum apparitiones, si propriè loquendum sit, non veras esse vocandas, sed simulatas, quoniam verè, & propriè illæ sunt corporis viui, & quæ ab anima informante originem ducunt, simulatæ autem non exigunt animam informantem, opinor tamen dici posse veras, cùm corpora à Dæmonibus assumpta tunc pluribus sensibus percipiuntur, præsertim sensu tactus, tunc enim nullus dubitandi locus relinquitur, quin verorum corporum apparitiones dicendæ sint, nisi aliundè probabilis alia ratio suppetat, ob quam de eis dubitare contingat, in quo sensu has Dæmonum apparitiones veras esse arbitratus est Stephanus Bubalus loco citato diffic. 3. §. 12. inter quas etiam ponit apparitiones eorum Dæmonum, qui seruire solent hominibus, quos familiares Dæmones vocant, at vulgus Martinellos, seù Magistellos appellat.

S. Ignatius Martyr.

Dæmones qualia assumant corpora.

Bubalus.

Sed nunc inuestigare operæpretium duximus, vt Dæmonum præstigia, ac fallaciæ faciliùs detegantur, sub quibus formis eos apparere, & quibus artibus decipere consueuerint, sic enim palàm fiet, quæ, & quibus apparitionibus fides danda sit, & quæ respuendæ, quæuè reijciendæ sint. Et quidem Christus Dominus cum Beata Brigitta loquens Lib. 2. Reuelar. Cap. 18. tantam esse Dæmonum deformitatem dixit, quòd, si eos quispiam in illa deformitate aliquando videret, fieret, vt vel toto vitæ suæ tempore ingenti dolore cruciaretur, vel tunc subita morte corriperetur: consueuisse autem eos apparere in forma animalium mortuorum scribitur ibi, vt meritò Dęmonem nomine Mortis appellauerit B. Ioan. Apocalyp. 6. Et ecce (inquit) equus pallidus, & qui sedebat super eum nomen illi Mors, & Infernus sequebatur eum, & data est illi potestas super quattuor partes terræ interficere gladio, fame, & morte, & bestijs terræ, quæ communitèr sacrarũ Litterarum interpretes de Diabolo intelligunt, vt D. Gregor. lib. 4. Moral. cap. 17. Petrus Damianus lib. 5. Epistolar. Epist. 13. Vegas ad cap. 12. Apocalyp. Comment. 1. sect. 9. nu. 4. Lorinus ad Psalm. 48. vers. 15. Mors depascet eos, August. vertit, Mors pastor est eis. Vndè D. Hieronym. exponens illud Isaiæ 28. Percussimus fœdus cum morte, cum Diabolo, inquit, qui dicitur perditio, & interitus, omne namque studium suum Dæmones ponunt, vt miseros mortales, quos acerbè oderunt, oppungent, sicq. illis infesti sunt, vt aliquando in corpore illapsi, aliquando in domicilia ingressi acritèr crucient, & diuexent: quocircà sanguisugam humani sanguinis Diabolũ appellauit S. Gre-

Dæmones sub quibus formis apparere consueuerint.

Apocal. 6.

S. Gregor.

Petrus Damianus.

Vega.

Lorinus.

S. August.

S. Hieron.

Greg. Naz. S.Gregor. Nazianz. orat. 13. in Plagam grandinis, propterea quòd eo nũquam saturari valeat, & post Christi Aduentum acriori odio in homines inuehi solitum animaduertit Iustinus Martyr apud Oecumenium ad illud 1. Petri 5. Aduersarius vester Diabolus circuit quærens, quem deuoret, & tamquam lupum sanguinorum paratum ad deuorandum super ouem venire, & hostem esse absq misericordia dixit Cyrillus Hierosolymitan. Catechis. 16. Vndè Clemens Romanus lib. 2. recog. Testatur Cælum, & terram (inquit Petrus) quòd, si quantùm cupit inimicus desæuire, permitteretur etiam à Deo, olim omnes homines deperijssent. Draco ille magnus, & rufus Diabolus est, cuius meminit B. Ioan. in Apocalyp. Draco propter malitiam, magnus propter insidiarum magnitudinem, rufus propter homicidium, sic Ansbert. lib. 5. in Apocalyp. cap. 2. qui singulis hominibus adhæret, & omnes ostiatìm domos occupat, per omnem terram vagatur, & solatium suæ perditionis perdendis hominibus operatur, scribit Lactantius lib. 2. diuin. Instit. cap. 14. Atq. hinc tot spectra, tot horribiles apparitiones, tot illusiones ab eo ortum ducunt, quarum ex Patribus hìc aliquas afferre libet, Et Primò occurrit Seuerus Sulpitius, qui in vita S.Martini cap. 24. sic habet, Diabolus (inquit) frequentèr, dum mille nocendi artibus Sanctũ Virum conabatur illudere, visibilem se ei formis diuersissimis ingerebat, nam interdum in Iouis personam, plerumq. Mercurij, persæpè etiam se Veneris, ac Mineruæ transfiguratum vultibus offerebat, &c. audiebantur etiam conuicia, quibus illum turba Dæmonum proteruis vocibus increpabat.

Iustin. Mar. — Cirillus. — Clemens Romanus. — Ioan. Apoc. — Ansbert. — Ioan. Lerin. — Sulpitius.

S.Hieron. Certa sunt, quæ S. Hieron. in vita S. Hilarionis de terriculamentis Dæmonum ab eodem Hilarione visis, & auditis scribit, Sic attenuatus (inquit) & in tantùm exeso corpore, vt ossibus vix hæreret, quadam nocte cœpit infantium audire vagitus, balatus pecorum, mugitus bouum, plantus quasi mulierum, Leonum rugitus, murmur exercitus, & rursus variarum portenta vocum, vt tam sonitu, quàm aspectu cederet territus, & quoniam, quod horrebat audire, precibus videre concupiuit, sollicitis oculis huc, illucq. circumspiciens, cum interim ex improuiso splendente Luna cernit rehedam feruentibus equis super se irruere, quo facto, & Iesum inclamante, antè oculos eius repentino terræ hiatu pompa omnis absorpta est, addit S. Hieron. etiam Hilarioni cubanti, nudas mulieres, & esurienti largissimas interdùm apparuisse dapes.

S. Bonauen. Neque hìc silentio prætereundum censeo, quod S. Bonauent. in vita S. Francisci cap. 7. scripsit, Cum enim per Apuliam cum Socio iter faceret, eidem Socio sanctus præcepit, vt Dæmonum detegeret fraudes, vt Crumenam in via existentem, & veluti nummis aureis refertam tumentem manu apprehenderet; tremefactus Frater obstupuit, cùm ecce serpens ingens de bursa exiliens, simulq. cum ipsa euanescens diabolicã deceptionem Fratri ostendit. Possem etiam in præsentia notare quæ S. Greg. lib. 2. Dialog. cap. 2. de S. Benedicto narrat, nempè circà eius faciem visam aliquando fuisse nigram quamdam auem volitare eius vultui importunè insidentem, quæ Merula nominatur, eamq. signo Crucis edito statim recessisse, & quis ambigat, eam nõ verè fuisse auem, sed Diabolum sub specie auis, qui ad Sanctum infestandum accesserat, & qui ad salutare Crucis signum illicò recesserat. S.Gregor.

Diabolum quoque sub specie Lacertæ deformis, & abominabilis duo grandia ostentantis capita apparuisse, dum S. Dominicus concionem ad Moniales habe-

haberet, multis etiam sui Ordinis Fratribus astantibus refert Surius in vita ipsius lib.3. cap.7. & cum omnibus timorem, & horrorem incuteret, præcipio (inquit vir Sanctus) tibi humani generis inimice, vt quamprimùm te demergas in hanc aquam, fecit ille, vt Sanctus iusserat, nec vmquam apparuit. Alia multa, quæ ad rem hanc faciunt ex Patribus congerit Serarius in cap.6. Tobiæ quæst. 4. & Stephanus Bubalus loco suprà citato, sed latiùs prosequitur Martinus Delrius Disq. mag. lib. 2. q.27. & 28. Consueuisse autem Dæmones eas brutorum animalium induere formas, ac effigies assumere, sub quibus ipse putat posse faciliùs decipere, probabile est & illas maximè, quæ suo instituto sunt magis accomodatæ. Hirci, seù Capræ forma Dæmoni familiaris est, vel quia Hircus apud Ægyptios numen est, vel quia libidinis symbolum est, cum huius generis animal ad libidinem maximè sit propensum, vndè apud Ægyptios fuisse in more positum scribit Pierius Valerianus lib. 10. de sacris Ægyptiorum, aliarumq. gentium litteris, cum viros libidinosos notare vellent, Hircum potiùs, quàm Taurum pro hieroglyphico posuisse. Quando verò Dæmon vult familiaritatis, & fidei speciem præbere, vt decipiendi ansam indè arripiat Catti, vel Canis sumit effigiem, huiusmodi nàq. animalia, & domestica obsequia, & fidem Dominis præstare consueuerunt: quocircà canis pro amicitia hieroglyphicum quandoq. ponitur, quæ si vera sit, & fides, & familiaritas in ea inuenitur, si verò fucata, & falsa, qualis est dæmoniaca, omninò reijcienda est. Aliquando etiam Dæmon sese sub Mustellæ figura spectabili exhibet, est enim Mustella animal immundum, quod infestum esse perhibetur his, quorum domus inhabitat, & domesticis animalibus insidiatur, ac auibus potissimum tùm altilibus, quàm etiam sub tecto nidum facientibus, quibus mortem intentat: Sanè Mustella Dæmon est, qui eos maximè, qui in domo Dei sunt, nempè in Ecclesia, per domum designata, persequitur, at verò hi, qui patientèr ab eo illatas tribulationes tolerant, veluti aues diuinæ gratiæ, & virtutum alis ad Cælum volant; Verùm, si quando alicui timorem incutere contendit, effigiem Galli Gallinacei magni ferocientis, vel Corui, aut Serpentis, aut etiam Lupi, Leonis, vel Draconis sæuientis assumit, at verò, si ad malum sub specie boni prouocare tentat, etiam sub forma Christi Crucifixi apparet, vt apparuisse B. Martino Sulpitius Seuerus testatur, vel sub forma etiam bonorum Angelorum, transfigurant enim se in Angelum lucis, & in hac forma apparuisse Sanctæ Iulianæ Virgini ait Metafrastes in martyrio eius, Accedit (inquit) omnium hostis simulans se esse Angelum Dei, &c. eius, qui apparebat, videbatur quidem forma Angeli, consilium autem apertè inimici. Nonnunquam etiam sub Muscarũ, & Aranearũ formis in obsessorum ore perspecti sũt Dæmones, in cæteris quoque humani corporis partibus quandoq. veluti Tuber quoddam formando apparuerunt, atque sub pluribus quoque alijs Brutorum formis visi sunt, quod altissima Dei prouidentia, & mandato illius fieri id credendum est, tùm ad eorum audaciam, & superbiam confringendam, tùm ad homines instruendos, vt nimirùm intelligant, peccato eorum id contingere, quod sordidissimis animalibus comparentur, & veluti sordidissimæ bestiæ æstimentur, quoniam, vt testatur Iudas Apost. in sua Canonica, cum non seruauerint suum principatum, sed dereliquerint suum domicilium, in iudicium magni diei vinculis æternis sub caligine eos reseruauit.

Neque solum, vt hactenùs probauimus,

Marginalia: Surius. — Serarius. — Bubalus. — Delrius. — Pierius. — Hircus libidinis Hieroglyficum. — Mustella animal immundũ Dæmonem designat. — Sulpitius. — Metafrastes. — Iudas Apost.

mus, in corporibus assumptis visibilitèr Dæmones apparent, sed & loqui etiam videntur, ac voces, & strepitus edunt: quocircà quærendum breuitèr est, qualis eorum vox sit, & an verè loquantur, vt indè eorum præstigia, ac fallaciæ detegantur. De locutione Angelorũ multa scripsimus Cap. 10. huius Tract. quæ ad rem hanc facere possunt. Et ideò sat erit aliqua hìc afferre ad ea intelligenda, quæ in præsentia proposuimus; Dæmonum voces, ac istarum frementium bestiarum strepitus, & terriculamenta crebrò fuisse audita, fidem faciunt Sancti Patres, & in primis S. Greg. lib. 3. Dial. cap. 4. quo loco de sanctissimo Datio Mediolanensi Episcopo sic habet, Antiquus hostis immensis vocibus, magnisq. clamoribus cœpit imitari rugitus Leonis, balatus Pecorum, ruditus Asinorum, sibilos Serpentum, Pecorũ grunitus, stridores Soricum, tunc repente Datius tot bestiarum vocibus excitatus surrexit, clamare cœpit, &c. ad quam eius vocem (vt ita dicam) deiectionem suam malignus spiritus erubuit, &c. & ab ea protinus abscedit: S. Athanas. his similia de Dæmonum vocibus in vita S. Antonij refert, Sonitus (ait) repentinus increpuit ita, vt loco funditus agitato, & parietibus patefacto multifaria Dæmonum exindè turba se effunderet, nam, & bestiarum, & serpentium formas induentes, omnem protinùs locum repleuere phantasijs Leonum, Taurorum, Luporum, Aspidum, Serpentum, &c. Et hæc singula secundùm suam fremebant naturam, rugiebat Leo occidere volens, Taurus rugiebat. &c. Has Dæmonum apparitiones phantasias appellauit S. Athanas. eò quòd appareant, & visiones etiam vocat, quia videntur, vndè per spectrum, & phantasma intelligimus id, quod, etsi corpus non est, sese tamen sub corporis figura videndum exhibet, quod etiam tradidit Ioan.

Dæmonũ voces quales.

S. Gregor.

S. Athanas.

Maldonatus in cap. 14. Matth. exponens illa verba; Et videntes eum super Mare ambulantem turbati sunt, dicentes, quia phantasma est, Spectrum, & visum (inquit) vocant Latini, quidquid corporea apparet forma, quod corpus non sit, siuè Angelus, siuè Dæmon, siuè alius spiritus sit.

Maldonat.

Hùc etiam spectant voces illæ, quas ex capitibus Gentilium mortuorum emanasse referunt nonnulli fide digni Scriptores, in quibus Dæmones fuisse locutos non ambigendum, horum meminit Martinus Delrius Disquisit. mag. lib. 2. quæst. 28. sect. 3. & de magorum capitibus huiusmodi voces fuisse interdum auditas, testantur Franciscus Picus Mirandulanus lib. 7. de prænot. cap. 10. & Melchior Flauianus Minorita de Animarum statu post mortem.

Dæmonũ voces ex cap. Gentilium mortuorum.

Delrius.

Picus.

Melchior Flauianus.

At verò, sicut negandum non est, huiusmodi voces ex capitibus Gentilium, & Fortunæ simulacris aliquando fuisse auditas, ità planè dicendum est, illas non fuisse veras locutiones, tunc enim solum astantium sensus illudebantur à Diabolo, vt loqui viderentur: Diabolus namque potuit dare simulacris, & brutis etiam non veram locutionem, sed sonum quemdam litterarum articulatæ vocis similitudinem habentem, ità vt per motum localem colliderct aerem existentem in gutture brutorum, & sic formare sonos, quos volebat, qua ratione in gutture Asinæ Balaam efformauit bonus Angelus similitudinem vocis humanæ, & in gutture serpentis Diabolus, legendus est S. Tho. 2. 2. quæst. 165. art. 2. ad 4. & de Potent. q. 6. ar. 5. ad 3. & 4. & Abulensis super Matth. cap. 25. quæst. 175.

Locutio Asinæ Balaam, & serpentis ad Euam, qua ratione à formari potuerit.

S. Thom.

Abulensis.

Similia sunt, quæ de Dæmonis responsis Gentilibus datis scribuntur, dum ipsi sub simulacris, & statuis delitescebant, dabant tunc responsa, ferebant leges, præmia pollicebantur, vi-

ctorias

ctorias promittebant, futura prædicebant, sed omnes Dij gentium Dæmonia Psal. 95. & Gentium simulacra argentum, & aurum, & opera manuum hominum Psalm. 113. Detestantur, & oderunt Patres Gentilium hæc simulacra, eorum derident figmenta, & insanias, quòd illi saxeas, ligneas, mutasq. statuas pro Dijs colerent, & Deorum nomine Dæmones honorarent, & quod à lignis, lapidibus, & metallis beneficia expeterent, & fauores postularent, Stultum, exclamat S. Aug. lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 24. nimis est credere Deos, quos fecerunt homines, plus valere apud Deos, quos fecit Deus, quàm valent ipsi homines, quod idem ipse fecit Deus, Dæmon quippè simulacro arte impia colligatus ab homine factus est Deus; dicit hic August. Dæmonem sub simulacro latentem ab homine factum esse Deum, vel quia hominum opera simulacra illa facta erant, quæ vt Dij colebantur, vel quia pro Deo à Gentilibus Dæmones habebantur, & Dij ab illis dicebantur. Vndè D. Basilius Epist. 141. Et homo (inquit) Deus dicitur, cùm legitur, Ego dixi Dij estis, & Dæmon Deus dicitur, secundùm illud, Dij gentium dæmonia, sed illi quidem secundùm gratiam, isti verò per mendacium nominantur, Deus autem solus secundùm essentiam Deus est: sed contrà hos Idolorum cultores præclarè scripsit Cyprianus lib. de Idolorum vanitate, legendi sunt etiam hac de re Eusebius Cæsarien. de preparat. Euang. lib. 4. cap. 6. & lib. 5. cap. 2. vbi ait, Dæmones putatos esse Deos, dum per simulacra operabantur, & Lactantius Firmianus lib. 4. diuin. Instit. cap. 27. Arnobius lib. 1. & 6. aduersus gentes, Minutius Fœlix in Octauio, & alij plures.

Psal. 95. & 113.

S. August.

S. Basil.

S. Cypr.

Eusebius.

Firmianus.

Arnobius.

Minutius.

Placet nunc indagare, an illa Dæmonum oracula, & responsa, & ab eis editæ voces, veræ fuerint locutiones, ac inuestiganda quoque signa sunt, quibus deprehendi possint harum locutionum deceptiones, ac fallaciæ: quocircà sciendum est, quòd cum locutio ad operationes vitales spectet; sicque vitalis actio, indè consequens fit, quòd, cùm Dæmones voces illas edunt, dicendum est, eos non propriè loqui; nam loqui est formare voces per organa ad eas edendas apta, quod fit actiuè mouendo, vel motum imprimendo in labijs, quo voces formantur. Hæc autem actio, qua illa motrix linguæ potentiæ determinatur, vt per labia sonos edat, est opus vitæ, essentialitèr ortum ducens à sua vitali potentia, & dicit dependentiam à vita corporis viuentis, nec ab alio principio pendet, ergò propria locutio non potest esse à Dæmone in assumpto corpore, ratio est, quia cum huiusmodi actiones sint immanentes, omninò necesse est, vt existant in principio, à quo eliciuntur, vt probat Arist. lib. 9. Metaph. cont. 16. tùm quia operandi facultas vitaliter non debet esse seiuncta ab ipsa vita originaria, cuius est facultas. Ex his inferendnm est, responsa illa, & Dæmonum voces non esse propriè locutiones, vt suprà probauimus, nec eos propriè loqui vitali actione; sed id efficere, vel producendo in aere sonum voci similem, & astantium auribus insonantem, vt notat Martinus Delrius lib. 2. Disquisit. mag. quæst. 28. sect. 3. ad finem, vbi rem hanc pluribus exemplis declarat, idq. fieri scribit ad eum fermè modum, quo quis artificiosè quopiam instrumento, putà Tibia, vel Tuba sonum vocis humanæ exprimit, vel quomodo cauæ valles exceptam, & repercussam vocem articulatè admodum reciprocant, quod nos Italicè vocamus Eccò, vel vt crispi numeratione pectinis organa phneumatica in varios accentus, ac tonos sonum discriminant, sed vt Dæmo-

Dæmonũ responsa qualia.

Aristot.

Dæmones an vere loquantur, & corũ voces quales.

Delrius.

Dæmonum fallaciam, & fucum deprehendamus, non prætereundum censui hìc ex citato Doctore adiungere, eos vti voce stridula, subsibilante, confusa, obscura, debili, pusilla, & quasi ex dolio, vel per testam rimosam, probat hoc ex Remigio, qui hoc constare testatur ex Magarum confessionibus, quibus quidem vocibus sicut non credendum, sic reijciendæ penitùs sunt. Non audierunt vocem exactoris Iob.3. scribitur, vocem nimirùm tentantis Diaboli, consensum peccati, quasi vectigal exigentis: Vide quæ de locutione Dei, Angelorum, & hominum scripsimus Cap.10. huius Tractatus.

Iob.3.

Pergamus nunc ex Doctoribus sacris quærere quibus, quæuè fides Apparitionibus, ac Reuelationibus adhibenda sit, licèt enim ex his, quæ suprà de Dæmonum præstigijs, ac fallacijs disseruimus, satis apertè id colligi possit; Rem tamen hanc enuchleatiùs, & copiosiùs tractandam duximus, vtpotèquæ ad argumentum præsentis Capitis spectare potissimùm scimus. Supponendum primò tamquam certum, nec Angelos, & multò minùs Dæmones hominum mentibus neutiquam producere quidquam posse, neque aliquid operari immediatè, satendum tamen est, id efficere posse proponendo exteriùs obiecta, aut mouendo imaginationem; quod vt manifestum fiat, dicimus in hominum potentias Angelum agere, & primò in intellectum ipsum, nempè illuminando, quod facit ostendendo intellectui humano conceptum suum, offerendo illi aliqua sensibilia, & externa signa intelligendæ veritatis, quam ei propalare vult in aliquo corpore, vel corporeo sono à se formato, vt de locutione suprà notauimus, vel etiam per interna signa, vtputà phantasmata, hoc autem non potest immediatè facere, quia homo non intelligit nisi adminiculo sensibilium phantasmatum, omnis enim nostra cognitio ortum ducit à sensu: in voluntate etiam hominis potest Angelus, sicut etiam Dæmon per concitationem motus in appetitu sensitiuo erga aliquid, corporis humores commouendo, à quibus indirectè voluntas moueatur, & ad idem propensa fiat, vt rectè explicat S. Thom. 1.2. quæst.9. art.2. Idemq. potest in potentias sensitiuas apprehensiuas agere per commotionem spirituum vitalium, in quibus adsunt species sensibiles, eas præstando potentijs sensitiuis, vt fieri solet in somnijs per humorum, & spirituum commotionem, vt docet idem Sanctus Doctor part. 1. quæst. 111. art.3. eadem etiam ratione agit in appetitum sensitiuum, commouendo humores in corporeo organo, quod etiam facit in sensus externos dupliciter, vel interius organum perturbando, vt alitèr, quàm sunt obiecta sensibilia appareant, vt phreneticis contingit, vel etiam sensibilia obiecta offerendo, sicut quæst. citata art. 4. notat Sanctus Thomas. Atque ex his inferendum, Reuelationes, quæ fiunt interius Prophetis, aliasq. spirituales illuminationes, quæ alijs quoque Sanctis Viris conceduntur, à Deo immediatè fieri, qua de re legendus est Sanctus Thom. 1. part. quæst. 105. art. 3. & 4. & quæst.111. art. 1. 2. 3. & 4. & in 2. sent. d.8. quæst. 3. ad 5. & Molina 1.par.quæst.57.disput.2. ad finem §. illud circà verba. Postremò Dæmonem non posse agere in nostrum intellectum immediatè, sed solum medijs phantasmatibus, communitèr sentiunt Theologi cum Diuo Thoma 1. part. quæst. citata art. 2. ad vlt. & Vasquez ad eamdem 1. par. disput. 145. cap.2. num. 10. & ad par. 2. quæst.19. art.2.

Dæmon immediatè in intellectu hominis nihil potest operari.

S.Thom.

S.Thom.

Molin.

Vasquez.

di-

disput. 27. cap. 2. Verùm si quando Dæmon nos tentando decipere aggreditur, eo modo, quo diximus operatur, quod non potest, nisi à Deo fuerit illi tributa facultas, Nulli (inquit Sanctus August: in Psal. 100.) nocet, nisi à Deo acceperit potestatem, & confirmat Sanctus Cyprianus in expositione orationis Dominicæ, & Sanctus Damascenus lib. 2. de Fide cap. 4. Idemq. patet ex lib. 4. Reuelat. Sanctæ Brigittæ Cap. 38. Numquid non dixeram tibi (verba sunt Christi ad Brigittam) quòd Diabolus inuidus est, & quòd sine Dei permissione non plus facere potest, quàm stramen antè pedes tuos. Voluntas autem Dæmonis, licet post lapsum fuerit semper prompta ad tentandum, & mala, eius tamen potentia ad hoc non semper fuit æqualis, quoniam plus vno tempore, minus verò alio permissum ei est illud facere: in quo sensu in lege gratiæ, dicitur eius ligata potestas, quod colligi potest ex Sancto Gregor: lib. 32. Moral. cap. 12. cùm dixit, Potentia diuinæ dispositionis astringitur, nè quantum nocere valet effrenetur. Atque hìc breuitèr indicasse sufficiat modum, quo Dæmon in hominum potentias operari potest, quam nosse oportere existimamus, vt indè eius fallacias detegere faciliùs queamus, & quæ fides apparitionibus habenda sit sciamus.

S. August. S. Cypr. S. Damasc. Dæmonũ potestas in lege gratiæ qua ratione dicitur ligata. S. Gregor.

Cæterùm eò diligentiùs de harum Visionum, ac Reuelationum veritate, & fide illis præstanda tractandum est, quò Doctores grauissimi affirmant, eos peccare grauitèr, qui illas aut negant, aut nullam planè fidem eis dandam esse contendunt: de Reuelationibus, & Visionibus diuinitùs alicui factis agimus, quas quispiam firmitèr, certòq. credit à Deo manasse, nam de Reuelationibus factis Prophetis, Apostolis, alijsq. publicis Ecclesiæ ministris, & quæ ad communem Religionis statum referuntur, disputandum non est, cum & catholica, & theologica fide illæ recipiendæ sint, ac eis assensus præstandus, diuina namque Reuelatio tunc ponitur formalis ratio obiecti fidei, quæ innititur Reuelationi rerum, quas Prophetæ, & Apostoli diuinitùs acceperunt, & nobis propalarunt, & hoc est, quod Apostolus Paulus Ephes. 2. scribit, Fideles esse superædificatos suprà fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, & cap. 4. Quosdam (inquit) dedit Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios Euangelistas, &c. in ædificatione corporis Christi. Reliquum ergò est, vt tractemus de Reuelationibus diuinis, priuatis personis factis, & quæramus an spectent ad obiectum formale fidei. Et quidem Melchior Canus de Locis Theologicis lib. 12. cap. 3. paulòpost initium scripsit, non omnia quæcumque à Deo reuelata ad fidei veritatem pertinere, sed ea tantùm, quæ ad Ecclesiæ communem statum spectant; Quoniam (inquit) Reuelationes priuatis personis factæ sub eo statu non comprehenduntur, & in specie de Reuelationibus Beatæ Brigittæ, & Sanctæ Catherinæ Senensis loquitur; Non enim (inquit) Ecclesiæ refert ea credere, quæ Brigittæ, & Catherinæ Senensi visa sunt, & paulò post addit, Priuatæ Reuelationes cuiusmodicumque, & quorumcumque illæ sint, ad fidem catholicam non spectant. Eamdem opinionem secuti sunt Caietan. 1. par. quæst. 1. artic. 1. & quæst. 5. artic. 3. & ibidem Bannes dub. 3. & Cumel. artic. 3. in sua quæst. 2. ad 2. Sotus lib. 3. de Natura, & grat. cap. 3. & 4. & Gregorius de Valentia tomo 3. Comment. ad 2. 2. Sancti Thom. disput. 1. quæst. 1.

Reuelationibus quæ fides sit adhibenda. Ephes. 2. & 4. Reuelationibus personis priuatis quæ fides danda. Melchior Canus. Caiet. Bannes. Cumel. Sotus. Gregor. de Valent.

quæst. 1. pun. 1. quo loco explicat quomodo intelligendum sit Reuelationem aliquam ad communem Ecclesiæ, & Religionis statum spectare, Non modo (inquit) id, quod reuelatur, per se potest ad communem vtilitatem conferre, sed etiã id, quod reuelatur per Ecclesiæ Principes Prophetas, nimirum Apostolos, & vniuersales Pastores, vt Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, aliosq. quibus animarum cura incumbit, per quos Deus sufficiẽter instruit Ecclesiam, de his, quæ expedit fideles credere, citat pro hac sententia illud Ephes. 2. Fideles (inquit Paulus) superædificatos suprà fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, hoc est super reuelationes per eos factas in Veteri, & Nouo Testamento.

Ephes. 2.

Contraria sententia est asserentium, Reuelationem diuinam sufficientem esse rationem formalem fidei, siuè publica sit, siuè priuata, siuè doctrinam communem connotet, siuè particularem, dummodò sufficienter sit proposita, quam opinionem Suarius de Fide disp. 3. sect. 10. & disp. 19. sect. 5. num. 10. docet esse probabiliorem, & veriorem, & refert plures Doctores ita sentientes, & in specie Vegam lib. 9. in Concil. Tridentin. cap. vltimo, & Cordubam in Quæst. q. 17. lib. primo, Catherinum opusc. de Certitudine gratiæ, Arag. in dictis art. 1. & 3. Cardinal. Bellarmin. lib. 3. de Iustificat. capit. 3. Salmeron. in Epist. Pauli lib. 1. part. 3. disput. 2. Cui opinioni fauere etiam tradit Sãctus Thomas 2. 2. quæst. 1. artic. 1. quatenus pro obiecto fidei formali sufficiente, & adæquato primam, & infallibilem veritatem ponendam esse tradidit.

Suarius. Vega. Cordub. Cather. Aragon. Card. Bell. Salmeron. S. Thom.

Pro solutione propositæ dubitationis notandum est primò, Dei reuelantis auctoritatem esse potissimam causam, & primarium fundamentum, quo reuelatis fidem, & assensum præstamus, credimus enim diuinis reuelationibus propter Dei reuelãtis auctoritatem, quæ est prima veritas, quæ æquè infallibilis est in minimis, & in maximis, ita quoque in reuelationibus, siuè communibus, & vniuersalibus, siuè priuatis æquè infallibilis est, nam, vt præclarè docet Vega lib. 9. de Iustificat. cap. 3. quamuis ex illis, quæ sola diuina auctoritate constant, quædam quibusdam perfectiora sint, & scitu digniora, ex æquò tamen videntur credenda propter Dei reuelantis auctoritatem, quæ in illis hominibus æqualiter viget, & de vtrisque, supposita diuina reuelatione, verum est, neminem in ipsis assentiendis posse decipi, atque ideò, quæ eiusmodi sunt, æquali, & æquè indubitata fide recipi debent.

Vega.

Notandum secundò, si quæ ad communem Ecclesiæ, ac Religionis statum, quęvè publicis Ecclesię Ministris reuelantur, vt de eis Populos instruãt, certa tantummodo fide credenda sunt, vt aliqui videntur existimasse, necessariò sequitur, habitum fidei infusum ad illa tantummodo credenda coarctandum esse, quod est absurdum, nam multa in sacris Litteris continentur, quæ per se, & directè ad Religionem non pertinent, vt de Historijs humanarum rerum testatur Suarius disput. citata num. 4. quæ eadem fide, & certitudine credenda esse vsque ad minima tradit, & num. 5. dicit multas reuelationes in illis contineri priuatim factas, etiam de temporalibus, ac humanis rebus, & quòd fides de eisdem concepta tamquam diuina laudata est, prout Paulus Hebræorum vndecimo, laudauit fidem Saræ in reuelatione de filio futuro. Atque hinc videtur pos-

Suarius. Hebr. 11.

se inferri, eamdem prorsus habere certitudinis causam, ea, quæ vni, vel duobus reuelantur, quàm si omnibus in communi essent reuelata; eadem enim est veritas infallibilis quoad vtrumque, quod etiam probauit Vega vbi suprà.

Rursus Reuelationibus his, quas quispiam firmiter, certòque credit à Deo manasse, fidem habendam esse, indè patet, quoniam illis non credens, censeretur primæ veritati non credere, aut saltem non esse semper, seù in omnibus credendum, aut etiam data hypotesi de reuelationis diuinæ certitudine, si illis non crederet, existimaret, Deum posse mentiri, quod procedit, quando etiam in particulari aliquod Deus reuelat, quod est contra fidem Catholicam, qua tenemur credere quidquid à Deo reuelatum fuerit, quamuis illud toti Ecclesię credendum non proponatur, credimus enim diuinis reuelationibus ob Dei auctoritatem, quæ æqualis est, & infallibilis in quacumque materia, siuè reuelatio fiat toti Ecclesiæ, siuè personæ priuatæ. Idemque confirmatur ex Concilio Tridentino sess. 6. Can. 12. cùm statuit, non nisi ex speciali reuelatione sciri posse, quos sibi Deus elegerit; & Can. 16. similiter dicit, neminem posse esse certum certitudine fidei, nisi per reuelationem, sic enim ibi legimus. Si quis magnum illud vsque in finem perseuerantiæ donum se certò habiturum absoluta, & infallibili certitudine dixerit, nisi hoc speciali reuelatione didicerit, Anathema sit, vbi Cōcilium clarè supponit hanc, Reuelationem priuatam possibilem esse, ac sufficientem ad causandam certam fidem, & cum nihil de fide distinguat, satis apertè indicat, eamdem esse, qua alia creduntur, & supposita certitudine reuelationis diuinæ, infallibili certitudine credi debere, reuelata in particulari priuatis personis, non alia fide ab ea, qua creduntur res fidei, quas Ecclesia omnibus fidelibus proponit, esse credendas. Postremò confirmatur hoc ex Concilio Lateranensi sub Leone Decimo sess. 11. à quo prohibitum fuit, reuelationes speciales de rebus futuris prædicari absque examine, & approbatione Ecclesiæ, ergò & has reuelationes particulares Conciliū nō reijcit, & supponit, eas sufficere posse ad veram fidem, quod etiam ex eo adduci potest, quòd Adamo, alijsq. Veteris Testamenti Patribus fuerunt à Deo aliqua reuelata, quibus illi fidem certam præstiterunt, at illorum fides eiusdem rationis fuit cum nostra, ergò cùm Deus aliquid in particulari nobis reuelat, tenemur illud credere theologica fide, quoties illam reuelationem esse diuinam nobis constat.

Conc. Trid. *Conc. Later.*

Atque hinc dubitatum est, an huiusmodi Reuelationibus diuinitùs datis, supposita illa certitudine, non credens in hæresis crimen incidat. Bipartita Doctorum Theologorum sententia est. Sunt qui affirmant, non credentem hæreticum esse, ita sentiunt Doctores illi, quos citauimus suprà pro secunda opinione, asserentes reuelationem diuinam sufficientem esse rationem formalem fidei, siuè publica sit, siuè priuata, siuè communem doctrinam contineat, siuè particularem, dummodo sufficienter fuerit proposita. Alij verò non hæresis, sed infidelitatis peccatum committere opinati sunt, sic Sotus de Nat. & grat. cap. 11. Corduba lib. 1. quæst. 17. dub. 2. Rodericus in Bulla Cruciatæ §. 9. num. 74. Viualdus in Bulla Cœnæ casu primo numero 30. etenim, si licet inter viros doctrina

Sotus. *Cordub.* *Roderic.* *Viualdus.*

conſpicuos arbitrari, huiuſmodi lis, & controuerſia componi, ac dirimi facilè poterit, ſi dicamus eum, qui Viſioni non præſtat fidem, quam firmiter credit ſibi diuinitus fuiſſe factam, coram Deo hæreticum eſſe, quoniam ſcienter credit cõtrà id, quod expreſsè, & euidẽter nouit ſibi à Deo reuelatum fuiſſe, at in Eccleſia cum hęreticis non eſſe annumerandum, quia nihil credit contra ea, quæ communiter credenda proponit Eccleſia, & ea ſunt, quæ Prophetarum, & Apoſtolorum verbo, aut ſcripto, aut non ſcripto tradita ſuſcipit, & pro indè hunc hæreticorum pœnis non ſubiacere, ſic tradiderunt Ioan. Azorius Tomo. 1. Inſtit. Moral. lib. 8, cap. 9. quæſt. 4. Suarius de Fide diſput. 19. ſect. 5. numer. 12. & in hunc ſenſum fuiſſe locutos eos Doctores arbitramur, qui non credentem ſibi à Deo factis reuelationibus hæreticum eſſe affirmarunt, vt Sanchez lib. 2. Operat. Moral. cap. 7. num. 32. Catherinus, & Vega loco citato.

Azorius. *Suarius.* *Sanchez.*

Non me latet, alios ſenſiſſe ſic credentem minimè hæreſis peccatum committere, ſed tantummodò infidelitatis, probant hoc Rodericus, Corduba, & Sotus, & Viualdus vbi ſuprà; ſed quidquid ſit, certum eſt, huiuſmodi reuelationibus diuinis, quas quis certò credit ſibi fuiſſe à Deo factas, & ſufficienter propoſitas, credendum eſſe fide diuina, ſupernaturali, & theologica, vt docent Cardinalis Bellarminus lib. 3. de Iuſtificat. cap. 3. Arag. 2. 2. q. 1. art. 1. Catherinus, Vega, Corduba, & Salmeron loco citato.

Roderic. *Cordub.* *Sotus.* *Viualdus.* *Cardinalis Bellarm.* *Arag.* *Catherin.* *Vega.* *Salmeron.*

Rectè Dominicus Bannes in Comment. ad 2. 2. S. Thom. art. 1. dub. 3. aſſerit, quòd ille hæreticus reputandus eſt, qui putans Deum aliquid reuelaſſe, negat eſſe verum, eò quòd ex conſequenti ait Deum mentiri, quod eſt contrà fidem Catholicam, & eò magis, ſi alicui facta fuiſſet Reuelatio, qui Miniſter Eccleſiæ datus eſſet à Deo, vt fuerunt Prophetæ, tunc enim teneretur credere per fidem Catholicam id, quod ſibi reuelatum eſſet per lumen propheticum.

Bannes.

Rurſus & ille Hæreticus cenſendus eſſet, qui reuelationi eorum diuinorum myſteriorum non crederet, quæ credenda ab Eccleſia proponuntur, & quæ abſque reuelatione cognoſci minimè poſſunt, vt myſterium Trinitatis, Incarnationis, Sacratiſſimæ Euchariſtiæ, Viſionis Beatificæ, & hanc eſſe opinionem certam Theologorum omnium, qui de illis tractarunt, teſtatur Suarius de Neceſſitate diuinæ gratiæ lib. 2. cap. 1. nu. 2. & probatur ex illo Rom. 1. Quod notum eſt Dei manifeſtum eſt in illis, Deus enim in illis manifeſtauit, & hoc miniſterio Creaturarum, vt ex Textu, & Interpretibus patet, quod etiam probant Concilia Arauſicanum, & Trident. & patet ex illo Ioan. 1. Vnigenitus, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarrauit, & Cap. 15. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis: atque hinc diuinæ reuelationis neceſſitas oſtenditur. Idemque colligitur ex Paulo Rom. 10 Fides autem eſt ex auditu, auditus autem per verbum Dei, & ex Conc. Trid. ſeſſ. 6, cap. 6. cùm dicit, Diſponuntur ad iuſtitiam diuina gratia excitati, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, quibus locis Suar. vbi ſuprà num. 4. nomine auditus, & verbi Dei, omnem diuinam reuelationem comprehendi ſcribit. Proindè tradunt Doctores Theologi, quos pro prima ſententia citauimus, eas reuelationes, ac veritates, quæ ad Chriſtianam Religionem, & communem ſtatum Eccleſiæ ſpectãt,

Suarius. *Rom. 1.* *Conc. Arauſicanum. & Trid.* *Ioa. 1. & 15.* *Rom. 10.*

esse rationem formalem obiecti fidei, ac per se pertinere ad fidem: hinc est quod ad Ephes. 4. Paulus scribit, Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem Corporis Christi, & ad Tit. 1. Apostolus vocat fidem, agnitionem veritatis, quæ est secundùm pietatem in spem vitæ æternæ.

Ephes. 4.

Tit. 1.

Atque hinc factum esse opinamur, ad sacrarum Visionum, ac Reuelationum veritatem firmandam, & eorum audaciam comprimendam, qui eas temerè, ac imprudēter reijciunt, ac paruipendunt, vt Prophetæ, qui loquuntur, & verba proferunt, diuina secreta pronunciantes, non suis, sed Dei id verbis efficiant, plenæ sunt hac dicendi formula sacræ paginæ, loquitur Deus per eos Prophetarum, sicut locutus est per os Sanctorum Luc. 1. Loquens Deus Patribus in Prophetis Hebr. 1. Audite verbum Domini Isaiæ 1. Iere. 1. Ezechiel 6. Oseæ 4. Amos. 7. Sophon. 2.

Luca 1.

Hebr. 1.

Hanc ob causam pluribus Psalmis hunc appositum fuisse titulum inuęnimus (Intellectus ipsi Dauid, vel eruditio) vt inde Propheta indicaret, illum Psalmum recondita quædam, & altissima Dei continere mysteria, quorum intelligentiam, & cognitionem Spiritu sancto ea reuelante habebat, idcirco Eucherius de Spirit. formulis cap. 1. Spiritum sanctum Dei linguam appellat, quia per eam Deus Pater sua secreta hominibus reserat, vnde Dauid Psal. 44. cecinit, Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis, sensus est, nihil proprij loquor, neque mentis meæ partus affero, alterius efficaciæ lingua mea ministra est, ideò velociter scribo, quia quæcumque mihi à Spiritu sancto reuelata sunt enuncio, sic exponit Theodoretus ibi.

Eucher.

Psal. 44.

Ex his ergo, quæ hactenùs de fide Reuelationibus præstáda tradidimus, colligendum est, quoties constat reuelationes à Deo manasse, siue in communi, & pluribus, siuè priuatis personis factæ fuerint, illis omninò fidem esse pręstandam, & fide theologica recipiendas, quoniam supposita tali certitudine, si quispiam illis non crederet, censeretur primę veritati non credere, vel Deum posse mentiri, quod est contra fidem, vt suprà probauimus. Si verò sermo fiat de reuelationibus priuatis personis factis, non supposita tali certitudine, quę tamen iussu Sedis Apostolicę fuerint examinatæ, & à pijs, Doctisq. Viris approbatæ, & receptę Sacræq. Scripturę conformes, licet fide Catholica credendę non sint, pluris tamen faciēdę, & ęstimādę sunt, & maxima cum veneratione recipiendæ, quo circa si aliquis eas omninò reiceret, & fidem nullam illis habendam esse contenderet, temeritatis sanè turpem notam subiret, ac etiam meritò acriter redarguendus esset, eòq. magis, quòd Innocentius Tertius in Cap. Cum ex iniunctis De Hæreticis scriptum reliquit, priuatis reuelationibus credendum esse, quoties fuerint miraculis confirmatæ, ac Sedis Apostolicæ iussu examinatæ, & approbatæ. Has autem Brigittæ Nostræ Reuelationes Cardinalis Turrecremata in Prologo ab ipsomet edito ad Reuelationes eiusdem Cap. 1. affirmat, iussu trium Summ. Pontific. Gregor. XI. Vrbani VI. & Bonifacij Noni fuisse pluribus Cardinalibus, Episcopis, alijsq. pijs, ac doctis viris examinandas traditas, & ab eis approbatas. Addit Corduba lib. 10. quęst. q. 44. probat. 4. 6. conclus. faisse easdem in Constantiensi Con-

Innoc. Tertius.

Card. Turre.

Greg. XI. Vrban. VI. Bonif. Noni Sum. Pont.

Corduba.

Conc. probatas, & ab Ecclesia modo prædicto susceptas. Et proindè, etsi non fide theologica illæ credendæ sunt, maximo tamen in honore habendæ, & summa cum deuotione recipiédæ, ac legendæ, quippequę legentibus eas, & fructum spiritualem ingentem, & commoda plura incipientibus, proficientibus, ac etiam perfectis in vita spirituali afferre possunt, cum, vt probat idem Cardinalis Cap. 3. Prologi, nihil contineant falsi, nihil mendacij, nihil quod non sit Catholicum, immò, quòd B. Brigitta in suis Reuelationibus vera semper dixerit, & catholica, & salutaria monita tradiderit.

De causis Visionum, Reuelationum, ac Apparitionum.

CAP. VI.

VISIONVM, ac Reuelationum causas inuestigandi prouinciam aggredientes (ingenuè fatemur Amice Lector) dum hæc à Nobis scriberentur, venisse nobis in mentem, vt & susceptum laborem desereremus, & à suscepto onere desisteremus, videbamur namq. temerario quodam quasi ausu illud tentasse, cui vires nostræ nullatenus responderent: nam vehemẽter dubitabamus, nè nobis illud accideret, quod ei, qui exiguo vectus nauigio Mari se committit, qui adhùc non longè à litore, sibi minus metuit, dum verò in altum intumescentibus vndis euehitur, tunc eius mentem ingens pauor, ac formido subit. Ita, inquam, contigisse Nobis planè videbatur, qui viribus destituti, & ingenio hebetes, ac tardi vastum mysteriorum Dei pelagus ingrédi, ac diuinarum Visionum, ac Reuelationum causas inuestigare tentauerimus: præclarissimæ rei magnitudo animi nostri vires penè obruit, diuino tamen fauore adiuti, ac B. Brigittæ precibus suffulti speramus, posse Nos rem tantam, si non pro dignitate, certè pro nostra tenuitate aggredi, & sancti Spiritus auram consequi. Quo Duce prospero cursu, optatum tandem aliquando Portum appellamus; quod tunc assequemur, quando in re difficillima sanctorum Patrum doctrinis adhæreamus, & præsertim Sancti Augustini, qui rei difficultatem considerans lib. 2. de Genes ad litt. cap. 18. affirmat, malle se aliorum opiniones hac de re audire, quam propriam sententiam ferre. *S. August.*

Sed priùsquàm ad Visionum, ac Reuelationum vestigandas causas veniamus, placuit aliqua in genere describere, vt ad earum causas agnoscendas, & vndè illæ ortum habuerint, & à quibus principijs originem duxerint, rectè, probèq. facilè deducamur: proindè libet referre hìc varios, & multiplices ex Doctoribus modos, quibus huiusmodi Visiones, & Apparitiones nobis occurrere consueuerunt. Quædam namque vigilantibus accidunt, quædam verò dormientibus, quædam intellecta, quædam non intellecta contingunt, alia sub diuersis imaginibus, & simulacris conferuntur, alia petentibus, alia non petentibus dantur, alia cum horrore, & pauore somniantis, alia sine pauore immittuntur. In quibusdam etiam visionibus loqui Deus interdum videtur, interdum Angelus bonus, interdum aliquis homo: his verò, quæ in somnis occurrunt aliquando cogitationes aliquæ antecedunt, interdum nulla præcedit, horum omnium exempla desumi poterunt ex his, quæ Primo, Secundo, *Visionum diuersæ species, quæ ex varijs modis ortum habent.*

& tertio Capite huius Tractatus scripsimus. Sed audiamus Greg. Magnum has visiones luculenter describentem: nemo sanè de his diligentius, ac studiosius locutus est lib. 28. Moral. cap. 2. Prophetia (inquit) multiformiter exprimitur, videlicet, aliquando verbis, aliquando rebus, aliquando simul verbis, & rebus, aliquando imaginibus, ijsq. aut antè oculos corporis, aut antè ipsam mentis aciem propositis, deniq. hoc ipsum euenire potest, vel immissis in phantasia imaginibus, vel ipsam dũtaxat mentem: aliquando etiam humanis cordibus loquitur Deus per Angelos, idq. euenit, vel per verba, vel per res, vel per vtrumq. simul, aliquando per imagines cordis oculis ostẽsas, aliquando per spectra antè corporeos oculos ad tempus ex aere formata, aliquando cęlestibus substantijs, aliquando terrestribus, aliquando vtrisq. assumptis, nonnũquam ita per Angelos humanis cordibus loquitur Deus, vt ipse quoq. Angelus mentis obtutibus præsentetur. Hactenùs S. Gregorius.

Greg. Magn.

His positis, ad quærendas in specie Visionum, ac Apparitionum causas pergimus, quæ multę sunt, quarum aliquæ extrinsecæ dici possunt, quia extrinsecùs adueniunt, aliæ verò vocari possunt intrinsecæ, quia à principio intrinseco ortum habent; inter illas primum locum tenet voluntas diuina, qua Deus hominum mentibus his visionibus se insinuat, vt cælestium mysteriorum, prout iudicat expedire, participes fiant, probe Theophilat. Matt. 1. scriptum reliquit, Prophetas futura vidisse Spiritu sancto apparitiones in eorum mentibus faciente.

Visionum causæ multiplices.

Theophilat.

Tria autem in his Visionibus, Reuelationibus, ac Inspirationibus conspiciuntur diuina attributa, sapientia, bonitas, omnipotentia, sapientia quidem, quia hæ Visiones, & Reuelationes media sunt efficacissima, quæ ad rerum cælestium cognitionem nos eleuãt, & quomodo in spiritualibus negotijs nos gerere debeamus, instruũt, vt monuit Iob cap. 32. Inspiratio (inquit) omnipotentis dat intelligentiam, nimirum mysteriorum, & eorum, quæ ad spiritualem profectum pertinent, & ad salutem nobis comparandam faciunt: in his etiam bonitas diuina inuenitur, à qua, vt à potissima causa fit, vt nos ad bonum semper inducant: prætereà in his omnipotentia eminet, quæ illud efficit, vt ad operis executionem nos moueat, qui enim dat velle, dat & perficere, alliciens mira quadam suauitate, & iucunditate, quæ cum his visionibus, & inspirationibus coniuncta plerumq. esse solent, nam vt benè animaduertit S. Bernard. serm. 50. in Cant. licet affectus, qui à ratione emanat potens sit, ac fortis, est tamen, vt ille dicit interdum siccus, qui autem à sapientia diuina procedit vtrumq. simul habet, & suauitatem, & fortitudinem. Sed de causis harũ Visionum in specie nunc tractandũ est, & dicimus illas fieri, vel per externas imagines, vt suprà indicauimus, vel etiam per internas mentibus per Spiritus sancti illapsum, primò in phantasijs, secundò in mentibus Prophetarum, quæ imagines non qualescumque esse debent, nec simplices rerum, vel personarum ostensiones, sed ex diuino beneplacito, & Dei ordinatione assumptæ ad representanda, quæ ille vult hominibus innotescere, modo quasi ænigmatico, & proindè diximus harum Visionum causam primariam Deũ esse, & illius esse donum, quod ad Ecclesiæ commodum, ac hominum vtilitatem confertur, vt scripsit Doctor gentium Paulus 1. Corint. 12. Vnicuiq. ait, datam esse manifestationem spiritus ad vtilitatem, & cap. 14. eiusdem Epist. addit, ad ædificationem: Has quoque Brigittæ nostræ Reuelationes fuisse diuini-

In Visionibus attributa diuina tria inueniuntur.

Iob. 32.

S. Bernard.

Imagines, quæ in visionibus occurrunt qualet esse debent.

Diuinarum visionũ causa primaria Deus.

1. Cor. 12.

uinitus traditas ad vtilitatem Ecclesię, & fidelium directionem, probat Solitarius cap. 4. & 6. suæ Epist. ad has Reuelationes, & Cardinalis Turrecremata in Prologo ad easdem Cap. 1. & passim nos in hoc Tractatu de Visionibus.

Solitar.

Cardinalis Turrecrem.

Isaiæ 21.

Cæterùm volens Isaias ostendere diuinas visiones à Deo ortum habere cap. 21. suarum Reuelat. asseruit, se ea Populis annunciare secreta, quæ audiuit à Domino exercituum Deo Israel, & Princeps Apostolorum Petrus in sua 2. Canonica cap. 1. dicit non voluntate humana allatam esse aliquando prophetiam, sed Spiritu sancto inspiratos locutos esse Sanctos. Meritò S. Thom. 2.2. quęst. 172. ar. 2. tradit, prophetiam à Deo fieri, vt primo auctore, ab Angelis verò, vt Dei ministris, & art. 3. eadem quęst. docet, nullam exigi naturalem dispositionem ad prophetiam, sed sola Spiritus sancti voluntate hominibus infundi, quæ verò ex causa naturali pendet, non propriè prophetiam dici, sed secundùm quid: huius doctrinæ ratio reddi potest, quia per huiusmodi diuinas, & propheticas visiones cõfertur aliquid humanæ menti, quod est supra facultatem naturalem, & quod nostrum captum excedit, ideò supernaturali lumine opus est, vt homo eo confortatus ad contemplationem cælestium secretorum eleuetur; & hanc S. Dionys. sapientiam diuinissimã, vocat Dei cognitionem per ignorantiam cognitam Cap. 7. de Diuinis Nomin. secundùm vnionem supra mentem, quando mens ab omnibus alijs recedens, posteà etiam se ipsam dimittens, vnita est supersplendentibus radijs inscrutabili, & profundo sapientiæ dono illustrata: Porrò si quispiam hæc Dionysij verba diligenter perpendat, apertè colliget modum, quo humana mẽs ad diuinas visiones eleuatur, & hanc mentis eleuationem à causa naturali

S. Petrus. 2. Can. ca. 1.

S. Thom.

Prophetia Spiritus sancti sola voluntate hominibus infunditur.

Locus S. Dionysii exponitur.

non pendere, sed ex supernaturali, & donũ esse Dei, sapientiam verò illã dicit esse per ignorantiam cognitã, quippequæ non humano studio comparata est, sed diuinitùs tradita: Quam ob causam factũ esse arbitramur, vt Deus tam sublime & excellens Visionum, ac Reuelationum donum nõ semper doctis, sed simplicibus, & probis viris plerumque conferre consueuerit, nè illud humanæ sapientiæ, ac prudentiæ tribueretur, sed Dei voluntate, ac beneplacito, qui hæc à sapientibus, & prudentibus abscondit, & paruulis reuelat Matt. 11. proinde eas Visiones mysticas appellat S. Dionys. quæ transcendũt omnis entis considerationes, vt notauit Harphyus lib. 3. mysticæ Theolog. par. 3. cap. 22. quando nimirum vis intellectiua, affectu præcedente cognoscit, & non è conuerso, & hanc esse verissimam cognitionem ab omni errore, quam occultam, & secretam S. Dionysius appellat, vtpotè quæ occultè cõsistit in corde, & quia pauci se ad eam excipiendam disponunt: Iurè Brigitta Sancta, cũ ad huiusmodi visiones eleuabatur, vt Lib. 2. Reuelat. Cap. 18. habetur, in terrã prostrata, his verbis Christum Dominum rogabat. O Domine mi, & Filius Virginis, quare dignatus es tàm vilem Viduam visitare, quæ sũ pauper in omnibus bonis operibus, & modica in conscientię intellectu, & consumpta in omni peccato longitur-nitate temporis: Idem repetit Lib. 4. Ca. 77. Cui Dominus respondens, Ego (inquit) possum pauperem ditare, ac etiam inspientem, & modici intellectus facere sufficientem, & intelligentem; hinc Apost. Paulus 1. Corint. 1. dicebat, Videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed stulta mundi elegit Deus, vt fortia confundat.

Matth. 11. Visiones mysticæ quæ.

Harphius.

1. Cor. 1.

Visionum diuinarum causa Amor. Alteram Visionum, ac Reuelationum causam ex Amore ortum habere nulli dubium est, etenim amor potissima causa est, ob quam amici sua sibi mutuo secreta communicant, atque hinc plerumq. fit, vt Deus his, quos diligit, arcana sua propalet. Ex magnitudine dilectionis, inquit Richard. lib. 4. de Contemplat. dependet diuinæ Reuelationis modus, & proindè Dei amici, & amatores interdum ad supernaturalia contemplanda eleuantur, eisq. veritates quædam reuelantur, quæ vel ad propriam, vel ad aliorũ instructionem, aut ad vitæ emendationem, vel ad morum correctionem necessariæ sunt: & idcircò aut sub corporis imaginibus, aut spiritualibus similitudinibus erudiuntur, vel futura aliqua eis manifestantur, quæ visiones, & reuelationes vocantur, & frequentèr sub figuris etiam imaginarijs ostenduntur ex diuina dispensatione: in hac ergo mentis eleuatione spiritus supra se ipsum eleuatur, & supra omnem captũ, suamq. cogitationem transfertur, sicq. de fonte diuinæ dulcedinis largitèr bibit. Huius fontis aquæ suprà modum bibenti dulces sunt, & suaues, in hunc fontem toto conatu se spiritus immergit, sed quamdiù in hac mortali vita degit, frustra nititur, indè pleno illa ore potare, Quia satiabitur, cum apparuerit Gloria Dei Psal. 16. Refrigerium tamen bibentibus hæ aquæ præstant, & desiderium super omnia in via Deũ diligendi, ac æterna illa diuina visione in patria fruendi mirũ in modum excitant: vndè Amici Dei ad Deum frequẽter clamant, Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide Prouerb. 5. & sanè cùm Spiritus sanctus animæ illabitur, illa amoris quemdam ignem, & ignitum carbonem concipit, ac ingens in ea dilectionis incendium producitur, & postmodum ad diuinas visiones, & secreta supernaturalia contemplanda rapitur. Liquet ergò harum visionum, & mentis eleuationum inter cæteras causas Amorẽ primum sibi vendicasse locum, nam cum verum sit, quod S. August. lib. 13. Confess. cap. 9. scripsit, charitatem, seù amorem pondus esse, quod inclinat amantem ad amatum, & appropinquare facit rei amatæ, vt etiam interdum transformet amantem in amatum, secundùm Sanctum Dionysium Areopagitam, hinc sequitur, vt quantò propinquius est amans amato, quòd tantò plenius, ac subtilius reueletur sibi amatum, proindè Vgo super 7. cap. Angelicæ Hierarchiæ dixit constare, vt qui ardentius diligunt, profundius conspiciant, & subtilius discernant, & qui magis profundè prospiciunt, proculdubio euidentius cognoscunt, ex quo rectè S. Bonau. infert de Septẽ itineribus æternitatis Itinere quinto distin. 1. quòd quantò æterna magis amantur, tantò perfectius cognoscuntur.

[Margin notes: Richard. — Psalm. 16. — Prouerb. 5. — S. August. — Vgo. — S. Bonau.]

In Visionibus se interdum Dæmon immiscet, & quibus modis. Visionum quoq. ac Apparitionum causas, sunt qui Dæmoni, tribuunt, ille namque transfigurans se in Angelum lucis, homines decipere conatur, ideò his Visionibus sæpè sese immiscet, implens noxa superstitione hominũ animas, easq. deludens, crebrò namq. non solum impios, sed & pios etiam viros molestijs afficere studet, eosq. falsis, varijsq. imaginibus illudere contendit in nocte, vt quos vigilantes ad vitia allicit, dormientes etiam impellat, eos verò, qui huius sæculi amore exarserunt, dormientes quadam vana spei prosperitate decipit, vt in eius dilectione inani illos pollicitatione detineat, & vera bona, quæ cælestia sunt, paruipendant, aliquando etiam, vt eos timidos reddat, & in desperationis vitiũ conijciat, eorum mentibus horribilium inferorum cruciatuũ imagines obijcit. Diabolus, ait B. Brigitta Lib. 2. Reuelation.

Cap. 17. hominem vexat immittendo ei perfidiam, nè Dei verbo credat, sed eius mirabilia fato aſcribat: Deſperationem quoque immittit, vt de ſalute, & gloriæ adeptione deſperet, meritò ſpiritum malum igni comparat, à quo malitiæ ſcintillæ procedunt, & Lib. 1. Cap. 13. Nautæ ſimilem eum eſſe ſcribit, qui facit aquam delectationis intrare per Carinam Nauis, quæ hominis corpus deſignat, donec impleta vitijs ſubmergatur, nè ad ſalutis Portum veniat. Legendus eſt S. Cyprian. de Simplicitate Prælatorum, qui de Diaboli malitia, & inuidia ſic loquitur, Diabolus dictus ſerpens, quia cùm latenter obrepit, per piſcis imaginem fallens occultis acceſſibus ſerpit, vndè nomen Serpentis accipit, ea eſt eius aſtutia, ea eſt circumueniendi hominis cæca, & latebroſa fallacia, vt aſſerere videatur noctem per diem venturũ, pro ſalute deſperationem ſub obtentu rei, perfidiam ſub prætextu fidei, Antichriſtum ſub vocabulo Chriſti, vt dum veriſimilia mentitur, veritatem ſubtilitate fruſtretur.

S. Cyprian.

De varijs Dæmonum Illuſionibus, & Apparitionibus, quibus homines decipere ſtudent, etiam ſub venuſta forma, & quòd Sanctorum perſonas repreſentare cõſueuerint; ſcripſimus ſuperiori Capite, & multa etiam tradiderunt S. Auguſt. lib. 3. de Anima, ac eius origine cap. 2. & de Ciuit. Dei lib. 10. c. 10. & pluribus alijs in locis, & S. Iſid. de Sum. bono lib. 3. c. 5. latè Martinus Delrius Diſquiſ. mag. lib. 6. cap. 2. ſect. 3. q. 3. Petrus Thyreus de Spirit appar. cap. 6. Ludouic. Coquęus in Commen. ad cap. citatum Sancti Auguſtini, & alij plures, quos citauimus Cap. 5. huius Tractatus.

S. Auguſt. S. Iſidorus. Delrius. Thyreus. Coquæus.

Porrò antequàm vlterius progrediamur, notandum ex D. Thom. 1. p. q. 114. art. 3. non omnes deceptionũ cauſas, neque omnes prauos motus, quos in nobis crebrò experimur, referẽdos eſſe in Dæmones, ſed multi à nobis ortum ducũt, & ab eo ſpiritu, quem proprium appellare cõſueuimus, eò quòd carnis propẽſionibus ac legibus ſe ſubiectũ exhibet, ita planè propriam voluntatem iudicium propriũ vocamus, quod ideò dicimus proprium, quoniã illud noſtrum eſt, & non Dei, cuius legi aduerſatur, quem ſpiritum S. Bernard. ſpiritum carnis, & mundi appellauit in libro, cuius Titulus eſt de Cõſc. cap. de Quattuor ſpiritibus, & indè fit, quòd ſpiritibus noſter interdum bonus, interdum malus dicatur, quatenus bonę, & prauæ cogitationes, ac effectus boni, & praui, quos experimur in nobis, oriuntur à bonis, aut prauis animi propenſionibus, ſeu virtutibus, aut vitijs cordibus noſtris firmiter inhærentibus, interdum verò, vt explicabitur infra, procedunt à foris immiſſi à bono, & malo ſpiritu, quocirca vt ſupra indicauimus, hæ Viſionum cauſæ quædam ſunt intrinſecæ, & quædam extrinſecæ: nunc autem eas explicandas aggredimur, quæ intrinſecæ ſunt, quas duas eſſe affirmamus, quarum altera ſe tenet ex parte Animæ, prout Anima, cùm vehemẽter triſtatur, dolet, iraſcitur, & aliqua graui affectione turbatur, vel aliquo prauo affectu ducitur, ad huiuſmodi viſiones eleuatur. Altera verò ſe tenet ex parte corporis, quod ſi quãdo magna humorum copia fuerit refertum, cumq. per diuerſas eius partes humorum copia ſpargitur, vel cum graui morbo torquetur, vel cibo, potuq. repletur, tunc procul dubio ad ſimiles viſiones rapitur. Quapropter conſueuerunt Philoſophi, & Medici ad morbos agnoſcendos, curandoſuè, eas accuratè obſeruare, ac de illis ægrotos diligenter interrogare, vt & morbi ſpeciem, & quis in corpore præualeat humor agnoſcant. Rem hanc egregiè explicat Greg. Mag. lib. 4. Moral. c. 48. ex-

S. Thom. Deceptionũ cauſæ non omnes ex Dæmone. S. Bernard. Viſionũ cauſæ intrinſecę quæ ſunt. Greg. Magn.

ex plenitudine ait, & inanitate corporis somnia existunt, aut ex antecedentibus diurnis cogitationibus, curisuè, aut ex illusione Dæmonis, aut ex Reuelatione Dei, aut ex hominis cogitatione simul, & reuelatione Dei. Has etiam somniorum causas idem Sanctus recenset lib.8.Moral.cap. 13.quas posteà varijs sacræ Scripturæ exemplis illustrat:vide quę Nos in specie de Visionibus in somnis scripsimus Cap. nono.

Sed nunc ista Philosophis, & Medicis relinquamus, & Visionum, ac Apparitionum causas de Cathedra Sanctorum Patrum, ac Theologorum sumamus, & primò occurrit Richardus Victorinus, quem citant Henricus Harphyus lib.3. mysticæ Theolog.p.3. cap.39.de nono scalari gradu Amoris, & Iacobus Aluarez lib.5.de Grad.contemplat.par. 3. cap. 8. Is namq. à Cap. quinto vsque ad decimumquartum Lib. 5. de Contemplatione rem hanc prosequitur, & docet hanc mentis eleuationem, ac diuinas Visiones à tribus causis ortum habere, & primò à magnitudine deuotionis, secundò à magnitudine admirationis, tertiò à magnitudine exultationis,&primum quidem fit, quando humana mens tantò diuinæ dilectionis,& cælestis desiderij ardore succenditur, vt ad Ceræ similitudinem liquefacta, & à proprio statu dimota, ac ad instar fumi attenuata ad superna conscendit, & quemadmodũ fumus, quò altiùs in altum tollitur, eò fusiùs dilatatur,ita & mens nostra,quò magis ab inferioribus ad altiora subleuatur,eò amplius ad supernaturalium contemplationem dilatatur: Mens enim hominis Spiritus sancti succensa igne magis,magisq.accẽditur, quò frequentiùs in operibus diuinæ dilectionis exercetur,sicq. fit,vt aliquando ita ferueat,vt sui oblita,& tota in Deum rapta in dulcedinem quamdam diuinæ suauitatis absorta maneat: libet hìc referre verba Richardi hanc dulcedinis suauitatem describentis,Nihil (inquit) in hac vita hac dulcedine sentitur iucundius, nihil ita animum ab amore Mundi elongat, nihil ita mentem contra tentationes roborat. Quem enim talis gustus inebriauit ad omne opus, & ad omnem laborem hilarescit,laborat, & non lassescit, festinat,& non deficit, dolet, & non sentit, laceratur,& nescit,irridetur,& non aduertit: hanc dulcedinem Deus Amicis suis tribuit, quæ ineffabilis est, vt Lib. 6.Reuelat.Cap.36. legitur, & quam Angelus cum B. Brigitta loquens sic describit Lib.1,Reuelat.Cap.54.Diuinus spiritus dulcis est, quando animæ nihil placet, nihil dulcescit nisi Deus, & recordatio operum eius: Calefacit autem non sicut ignis materialis, vel sicut Sol visibilis aliquid liquefaciens, sed calor eius internus amor est, & desiderium replens,&absorbens animam in Deum,& dulcescit animæ,non sicut vinum desiderabile, aut voluptas, aut aliquid aliud mundanum,sed dulcedo illa spiritus incomparabilis est omniqus dulcoribus temporalibus.

Alteram, quam ex Richardo adducebamus causam mentis eleuationis ab his inferioribus ad Visiones diuinas,magnitudo admirationis est, quæ oritur,quando diuino irradiata lumine Anima ad illius pulchritudinis,& maiestatis, ac diuinarum perfectionum cõtemplationem rapitur, Quis(inquit Richardus) nesciat indè fieri admirationem, cùm aliquid cernimus præter spem, & æstimationem: cùm aliquid incipit videri,quod vix possit credi, & indè mentis procedit excessus: probè Richardus sequi admirationem tradit, cùm aliquid videmus, præter spem, & æstimationem, nam verè admiratio importat quamdam animi suspensionem,rem inopinatam intuentis. Placet hoc

Visionum causæ referuntur ex Patribus.

Richard.

Harphyus.

Aluarez.

Richard.

Admiratio animi suspẽsionem aliquando importat.

hoc duabus similitudinibus exponere, & primò Auroræ, quæ tempus est, antequàm Sol oriatur, quo Solis radij Terram illuminare incipiunt, quæ, cũ paulatim eleuatur, dilatatur, & dilatata clarior fit, qua tandem deficiente, in diem desinit esse, ita planè humanę accidit menti, quando diuino irradiatur lumine, quæ velut Aurora consurgit, & ex visionis admiratione paulatim ad incrementa cognitionis proficit, & quantò ad altiora, & eminentiora conscendit, tantò copiosiùs dilatatur, sicq. aliquando crescit, vt crescendo humanæ capacitatis metas transcendat, & à semetipsa penitùs deficiat, & gloriam Domini speculando in eamdem imaginem transformetur, vt scribit Apost. 2.Corint. 3. A claritate in claritatem, tamquàm à Domini Spiritu. Sed audiamus S. Cyprianum rem hanc egregiè describentem de Singularitate Clericorum, Sicut (inquit) modica aquæ gutta multo vino infuso à se tota deficit, viniq. saporem, & colorem induit: ferrum candens pristina, propriaq. forma exuitur, & igni simillimum efficitur: Solis radio aer perfusus in eãdem transformatur luminis claritatem, & speculum radijs Solaribus directè irradiatur Solis in se recipit similitudinẽ, idq. putares alterum esse Solem, ita etiam Beati Dei claritate in intimis suis totaliter penetrantur, sicq. Deiformes effecti in Dei similitudinem transformantur. Idem etiam aquæ exemplo innotescere poterit, quæ, cùm in aliquo vase collecta manet, si quando Solis radijs fuerit exposita, mox eam & splendore micantem, & sursũ splendorem mittentem videbis. Sanè aqua, quæ fluida, & instabilis est, nostram mentem designat, super quam, tũc spiritus Domini fertur, cùm illius illuminata radijs, ad supernaturalium rerum contemplationem eleuatur, cuius Solis radius se infundit, cùm diuina reuela-

2.Cor.3.

S.Cyprian.

Beatorum claritas duabus similitudinibus describitur.

tio meditationi occurrit, & mox tàm vehementi stupore concutitur, vt à sensibus alienata, in illius supernæ Maiestatis cõtemplatione defixa maneat, ex qua subindè ineffabilis exultatio, & maximum gaudium emanat: tunc enim anima internæ dulcedinis abundantia potata, vel potiùs dixerim inebriata, temporalium rerum penitùs immemor, in alienationis excessum rapitur, & supernaturalium visione summè lætatur: proindè meritò Cant. 8. legimus, suo eam dilecto dulcitèr, & fortitèr inniti, quia non proprijs viribus ad hunc ascensum eleuatur. Et quoniam temporalium rerum obliuiscitur, de deserto delciijs affluens ascẽdere dicitur: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto delicijs affluens, innixa super dilectum suum. Huic diuinorũ donorum affluentiæ tria annexa inueniũtur, vt Lib. 1. Reuelat. Cap. 4. Legimus, Amor nempè diuinus, ac dulcedo quædam, & suauitas conscientiæ, spiritus, & munditia, & de dulcedine scribitur ibi, quòd incomparabilis est omnibus dulcoribus temporalibus, & inexcogitabilis non sapientibus eam: Ex triplici autem Capite hæc dulcedo ad cor nostrum trahitur, vt Christus Dominus alloquens B. Brigittam dicit Lib. 2. Reuelat. Cap. 19. Ego (inquit) ex intima charitate, & sanguine meo fundaui mihi alueolum Apum, idest Sanctam Ecclesiam, in qua Christiani per vnitatem fidei, & mutuæ dilectionis congregari deberẽt, & morari: Horum loca sunt eorum corda, in quibus dulcedo cogitationum bonarum, & affectionum habitare deberet, quæ trahi debet ex consideratione charitatis meæ in creando, & ex Redemptione mea, & patientia in supportando, & ex misericordia mea in reuocando, seù renouando.

Cant.8.

Donis diuinis tria coniuncta reperiuntur.

Ecclesia militans per Alueolum Apũ designatur.

Hactenùs ostensum est Visionum, ac Reuelationum causas à Deo ortum habe-

habere, & ex amore diuino manare, quibus adiungēdam esse duximus vocationem illam, qua Deus ad sua diuina opera contemplanda nos inuitat: proindè laborandum, ac pro viribus contendendum est, vt tantæ benignitati respondeamus, neuè nos ingratos tantò Datori exhibeamus, tā insignem, & pretiosum thesaurum paruipendentes, eoq; magis, quò ad id ab eo humaniter, ac dulciter inuitamur, vt sollicito studio ad meditanda mirabilia, quæ ille pro nobis quotidiè operatur; surgamus, & hinc illæ voces Sponsi ad Sponsam Cantic. 2. Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni, Veni (inquit S. Bonauent. in Itinerario Itinere 2. d. 7.) quia iam est itinerandi optata facilitas, iam enim imber curæ temporalis distrahentis, & impedientis ambulantes in itinere meditationis abijt, & recessit, & quia pluuia æstiualis descendit, & venit in vellus virgineum colligendo dispersiones meditationum ad congregantis Patris vnitatem, & simplificatam æternitatem, & Itinere 3. d. 7. Veni (ait) quia iam est itinerandi amœna iucunditas; quia flores apparuerunt in terra nostra, iam tempus vernale aduenit ex præsentia Solis diuini Incarnati, & Itinere 5. d. 7. Veni (inquit) quia iam ambulantibus reuelata est veritas, quia iam vox Turturis audita est in terra nostra, idest vox paterni Verbi reuelantis omnem veritatem in terra humanitatis nostræ: Quis ergò tàm humaniter inuitanti non respondeat? Quis tàm liberalem inuitationem non promptè, & cum gratiarum actione non excipiat? Clamat Gregorius ille Magnus Hom. 27. in Euangel. non longè à medio, Surge ad reuelationum perfectionem, à sensibili ad intellectuale, ab intelligibili ad superintellectuale, vt disponas secundùm Psalmistam ascensiones in corde tuo in valle lachrymarum. Verùm quibus pedibus ad hæc arcana cælestia spiritus noster peruenire quæat. S. Bonau. explicat dist. 4. lib. citato ex Iohn. Vercellensis asserentis, spirituales pedes nostros esse intellectum, & affectum, quibus deuota anima æternitatis iter carpit, sed oportet, vt hi pedes mundi, ac puri sint à peccatis, & huius sæculi affectionibus, & curis, & ideò Ioan. 13. scribitur, Qui lotus est non indiget nisi, vt pedes lauet: Sanè Euangelista non dixit, vt caput, aut manus lauet, cum enim spiritus nostri caput intelligentia sit, quæ in sanctis Viris immediatè Deo coniungitur, vt egregiè notauit S. August. de Spirit. & Anima cap. 11. & manus significent opera, quæ seruorum Dei bona sunt, profectò lotione non indigent, sicut pedes, qui cum infima corporis pars sint, per eos satis commodè inordinati aliqui affectus denotantur, & peccata etiam venialia, quæ secundùm eumdē S. Doctorem Tract. 56. in Ioan. difficilè est homini vitare, & eū aliquando venialiter non peccare, ac inordinationem aliquam in sensu non habere, ob continuam in terra habitationem, ex quo aliqua contrahitur in affectu macula: hos pedes benè lotos timuit coinquinare Sponsa, cùm dixit Cant. 5. Laui pedes meos, vbi Glossa hunc Textum sic exponit, Cogitationes meas, quibus aliquando terram tangere solebam.

Ad alias nunc Visionum, ac Apparitionum causas inuestigandas transimus, & quidē S. Isid. lib. 1. de sum. Bono cap. 5. arbitratur, Deum his Visionibus insinuare se nobis voluisse, vt infirmitati nostræ consuleret, Tunc (inquit) clementer Deus consulit humanę infirmitati, vt qui eū sicuti est agnoscere non possumus, nostræ locutionis more se ipsum nobis insinuet, quod pro-

Cant. 2. | S. Bonau. | Greg. Magn. | Quibus medijs homo ad contemplationem perueniat. | S. Bonauen. | Ioan. 13. | S. August. | Pedes affectus inordinatos designant. | Cant. 5. Gloss. | S. Isidorus.

probè explicat Antonius Fernandus in Comment. ad visiones Veteris Testamenti Visione decima in cap. 6. Isaię Cōsueuisse, ait, diuinum spiritum sui ipsius illapsum coaptare ad conditionem Prophetæ, vt in eloquentibus suaptè natura appareat eloqués, vrbanus in vrbanis, in rusticis rusticanus, proindè Sapient. 7. scribitur, quòd spiritus intelligentiæ sāctus, vnicus, multiplex, subtilis, disertus est, videlicet quia cum subtili Propheta subtilitèr, cum diserto disertè loquitur, & ob id ibidem cap. 1. scientiam vocis habere dicitur; quoniam scientèr se accommodat variè loquentibus, sicut tibicen in tibijs subtilibus, subtilitèr sonat, & in crassioribus crassius: hinc S. Aug. lib. 3. de Trinit. cap. 4 scripsit, quòd Deus quibusdam ordinatissimis creaturę motibus primò spiritualibus, deindè corporalibus se per cuncta diffundit, ad seipsū in eis sicuti oportet significandum.

Sapient. 7. *S. August.*

At verò S. Bernard. hom. infrà Octauā Epiphanię paulòpost mediū, harum visionū causas tres esse asseruit, easq. ad Dei potentiam, sapientiam, & benignitatem spectare docuit, sic enim loquitur. Sunt multa genera contemplationum, ac spiritualium visionum, quæ tamen omnia vel ad Dei potentiam, vel ad Dei sapientiam, vel ad Dei benignitatem pertinere noscuntur; nam si cogitetur Deus respectu omniū, & causa quorumdam, vt sint, quorumdam autem, vt rationales, ac per hoc sapientiæ capaces sint, multorum etiam, vt Beati sint, primùm potentiæ, alterum sapientiæ, vltimum adscribam bonitati. Potentię quidem, quòd sine ipso nulla creatura subsistit, sapiētiæ, quòd sine ipso nulla doctrina instruitur, bonitati, quòd sine ipso nullus rei vsus expedit.

Ex S. Bernar. tres visionū causæ.

Inter cęteras autem visionum causas, quas hìc S. Bernard. enumerat, quibus se Deus hominum mentibus insinuat, sua propalando secreta, Dei potentia primū sibi locum vendicat, quandoquidem sic palàm fit, cum in omnes animi nostri potentias, & facultates summum habere imperium, ac in hominibus erudiendis, instruendisq. potentiorem esse quolibet alio, qui docere non potest, nisi vigilantem, aures præbentem, attendentē: Deus autem etiam dormientem, aut somniantē, quòd facit, cùm dormiētibus, ac somniantibus visiones, & apparitiones immittit, quibus tūc sua arcana manifestat.

S. Bernard.

Alteram visionum caūsam idem Sanctus diuinæ bonitati ascribit, qua Deus arcana sua sub quibusdam similitudinibus, ac simulacris hominibus contemplanda proponit, quæ cū obscura sint, & quodam quasi velamine tecta, eorum intelligentiam nos plerumq. latet, atq. hinc impijs hominibus ansam præbet à probis, ac doctrina conspicuis viris interpretationem petendi, à quibus de fidei mysterijs tunc instruuntur, & ad rectū vitæ tramitem reducūtur: Indicat hoc S. Tho. 2. 2. q. 174. ar. 6. qui affirmauit, has visiones ordinatas esse ad diuinæ veritatis cognitionem, qua non solum in fide instruimur, sed etiam in nostris operibus gubernamur.

S. Thom.

Sanè obscuritas, quæ in diuinis visionibus, ac reuelationibus inuenitur, nec Christianæ Reipublicæ, nec Christiani populi institutioni obnoxia est, nec quid quam illi detrahit, immò ei proficua existit. Hoc namq. ad diuinā prouidentiam referendum esse opinamur, vt Doctores sancti vtilitèr, ac laudabilitèr in sacrarum Litterarum difficultatibus se exerceant, & in abditis earum sensibus quærendis sua studia ponant. Fideles quoq. ad fidei nostræ mysteriorū venerationem adducuntur, cū ea à Deo tanti habita sub sacrorum ænigmatum velo tecta vident, quam ob causam factū esse arbitrati sumus, quòd multa, quæ in his Brigittæ Reuel. Libris legimus obscurè, & sub diuersis similitudinibus tradantur: accedit quòd, cum plura prædixisset, quæ vel ad quorumdam Regnorum euersionem ob tyrannicum Principum

Obscuritas in visionibus quàm vtilis sit.

regimen,vel perditorum hominũ acrem reprehensionem spectabant,quæ,vt ipsa prædixit,successerunt,sicut testantur Bonifatius Nonus,& Martinus Quintus Romani Pontifices, & Nicolaus Sanderus, alijq.plures,quos Cap.5.huius Tractatus citauimus,propterea non apertè,sed obscurè illa prudentèr censuit proponere, nè causam indè Principes illi, ac impij homines persecutionis arriperent, quod & S.Hieronym.obseruauit in 2. epist.ad Thessalonicens. 2. exponens illa Apost. verba, Et qui tenet, nunc teneat, dicit enim Apostolum fuisse obscurissimè locutum, nè causam persecutionis arriperent Romani, si dixisset delendum esse imperium,cui subscribunt etiam Chrys. & Theoph. qui affirmant,magnam esse prudentiam aduersarium non irritare, quãdo id potuit obscurè loquendo vitari.

Bonif IX. Martinus V. Sanderus. S.Hieron. S.Chrysost. Theophil.

Hac obscuritate, hisq. ænigmatibus, quibus in visionibus, ac reuelationibus tradendis summa benignitate vtitur Deus, excitat homines, vt suos amicos honore afficiant, quibus diuinas visiones interpretandi spiritum,ac intelligentiam confert:ad quantos honores prouecti sũt Ioseph, & Daniel, alter namq.obscurum Pharaoni exposuit somniũ,alter verò Nabuchodonosori: à Pharaone dictum est Iosepho,Super domum meam tu eris, & ad oris tui imperium cunctus populus obediet, vno tantùm Regni solio te præcedam,sic Genes.41. habetur, & Dan.2. scribitur, quòd Nabuchodonosor cecidit in faciem suã, & Danielem adorauit. An non à Dei bonitate tamquã à causa emanat,vt sub diuersis rerũ imaginibus secreta sua hominibus pandat, & visionũ intelligentiam ignorantibus conferat,vt sic illos ad orationis studium prouocet,eosq.ad Deum feruentiùs diligendum moueat. Legite hos Cælestium Reuelat. Libros, & Brigittæ nostræ res præclarè gestas peruoluite,& inuenietis tantum erga Deum amorem in diuinis sibi factis Reuelationibus concepisse, vt præ orandi assiduitate callum genibus obduxerit.

Genes.41. Daniel.2.

Cõmendat insuper Dei bonitatem, ac benignitatem diuinarũ collatio visionum sub imaginibus,& similitudinibus: cũ enim illæ admirationem quamdã,ac pauorem ingentem in videntibus excitare consueuerint,vt suprà indicauimus,fortiùs mentem feriũt,& fortiùs radices figunt,proindè non tam facilè hominũ menti arcana diuinitùs impressa in obliuionem eunt,& indè fit,vt in sanctis Viris Dei amor diutiùs conseruetur: meritò ergò B. Brigitta Reuelationes suas oleo cõparat Lib.6. Cap.100. quod sicut lucernæ nutrimentũ præbet, & lumen fouet, sic diuina visio Spiritus sãcti amorem excitat, & conseruat.

Postrema harum visionũ nobis potissima causa visa est, quòd viris sanctitate conspicuis in hac vita degentibus lætitia quædam spiritualis, & solamen aliquod tribuatur. & sanè consentaneũ esse videtur, & Dei benignitati conforme, vt hi, qui in hoc sæculo magnis exanthlatis laboribus,multis ieiunijs,vigilijsq.perpessis, pluribus tribulationibus, cursuè afflictis vitam traduxerunt,misericorditèr à Deo subleuentur, illis arcana cælestia his visionibus cõmunicando,quę deindè vita functi in patria se visuros esse sperarunt,& hoc est,quod S.Greg.lib.12.Moral. scribit,fieri plerumq. vt in ipsis pijs fletibus illa interim gaudij claritas erũpat,vt mens, quæ in corpore priùs cæca iacuerat,ad inspectionem fulgoris intimi suspirijs irrigata conualescat.

S.Gregor.

Visionum, & Apparitionum causas, septem recenset Iacobus Aluarez de Grad. contemplat. lib.5. par. 3. cap.10. loquitur autem de apparitionibus, quibus spiritus inuisibiles cælestis patriæ ciues hominibus se manifestant, quas hic breuitèr ex hoc Auctore referendas esse existimauimus ad absolutam eorum intelligentiam, quæ in præsenti Capite tractamus.

Visionũ causæ septem recensentur. Aluarez.

Dicit

Dicit Primò id fieri, vt homo, cui huiusmodi apparitiones occurrunt, modo naturali proficiat, cùm cælestia sensibus haurit, & oculis ea videt, & auribus audit, quibus in sanctis affectibus incalescat. Secundò quia cęlestes illi spiritus sic humanam naturam honore afficiunt, dũ eius effigiem induunt, & cũ hominibus cõuersantur. Tertiò vt societatis æternæ, quæ cum illis nobis cõmunis est, pignus accipiamus, dũ eos videmus quasi huius vitæ conditiones subire. Quartò vt his visibilibus signis sinceram pietatem, ac religionem prouehat, dum per sensus in nos influit, quod ad eius venerationem accendit. Quintò vt ostendat Deus quãti salutem nostram faciat, dum naturæ ordinem interturbat, cùm cęlestes substantias ad corporũ abiectionem humiliat. Sextò vt homo Angelorum erga se benignitatem, & misericordiæ viscera cernat, & inuisibili illo corpore, atque in his, quæ geruntur in eo apparentis sibi splendorem internum, ac maiestatem agnoscat. Septimò, vt minùs sibi homo tribuat, ac humilitatis virtutem teneat, dum considerat, se non solùm interioribus instinctibus, quos sibi fortè ascriberet, sed externis hiscè etiàm adiumentis ad virtutem, & sæculi contemptum impelli. Octauam adiungimus harum apparitionum causam, quæ ea est, vt ex splendore, & maiestate eorum corporũ, sub quibus cælestes illi spiritus se plerũq. manifestant, indè colligat homo, quanta futura sit pulchritudo, & claritas corporũ, quæ in vniuersali resurrectione Beati

Matth. 13. reassument. Matth. 13. Tunc Iusti fulgebunt sicut Sol in Regno Patris eorum, &

Iudith 5. Iudith 5. Qui diligunt te, sicut Sol in ortu suo splendet, ità rutilant.

Sed quoniam in hac tractatione ad scholæ argumenta, & subtilitates minimè deflectendum est, nequaquam fusè scribendum esse duximus de modo, quo anima ad visionum, ac reuelationũ actus eleuatur; certũ enim est, posse Deum tribuere alicui scientiæ infusæ donũ, quod animæ Seruatoris nostri datum est, & quo hanc scientiam habentes sine sensuũ cooperatione vti possunt, cùm volũt, potest etiam Deus in illis immittere species infusas, quibus hoc visionum, ac reuelationum munus confert, non à rebus sensibilibus acceptas, sed à Deo immissas imaginatione minimè cooperante, aut etiam, vt notauit Dionys. Richelius ad art. 8. de Mystica Theologia S. Dionys. Areopag. per collationem specialis luminis eleuando intellectũ ad vsum similitudinum ex sensibus acceptarum absq. eo, quòd nec exterior, neq. interior sensus cõtemplationi seruiant. Sed quomodocumq. id fiat, tunc cùm sponsus sponsam ad hunc contemplationis gradum vocat, eam suorum secretorum participem facit, ad animarum salutem, & vtilitatem, & vt mali emendentur, & boni fiant meliores, sicut Christum Dominũ fuisse allocutum B. Brigittam legimus Lib. 4. Reuelat. cap. 143.

Scientiæ infusæ donum quale.

Richelius.

De visione prophetica, & B. Brigittę donum prophetiæ fuisse collatum probatur.

CAP. VII.

BREVITER percurremus, & strictim persequemur, quæ ad visionem propheticam spectant, & quamuis plura hac de re à nobis Cap. 1. 2. & 3. huius Tract. scripta sint, adijciemus tamen hìc nonnulla, quæ ad probandum B. Brigittæ prophetiæ donũ fuisse diuinitùs collatũ, facere visa sunt.

Prophetandi verbum, & Prophetæ nomen in Veteri, ac Nouo Testamento multipliciter accipi animaduerterunt sacrarum Litterarũ interpretes, & quidem prophetare interdum dicuntur illi, qui aliquod miraculum edunt, quando-

Prophetiæ, & Prophetæ verbũ multipliciter in sacris Litteris sumitur.

quidem sic palàm fit, eos veros esse Prophetas, in quo sensu Eccles. 48. scribitur, Elisæi mortui corpus prophetasse, quia latronis cadauer contactu viuificauit, probatur hoc ex S. Tho. 2. 2. q. 171. ar. 1. vbi docet, ad prophetiam pertinere operationem miraculorũ, quasi confirmationem quamdam propheticæ annũciationis, & citat illud Deuter. vlt. Non surrexit vltrà Propheta in Israel sicut Moyses, quem nosset Dominus facie ad faciẽ in omnibus signis, atque portentis: hinc Matth. 16. de Apostolis dicitur, Illi autẽ profecti prædicauerunt vbiq. Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Secundò Propheta in sacris Litteris aliquãdo sumitur pro legis Doctore Exod. 7. Aron frater tuus erit Propheta tuus: Quocircà Christus Dominus etiã Apostolos suos, & Scribas, & Prophetas vocauit interdũ, quod notauit etiam Maldon. in c. 13. Matth. vers. 34. exponens illa verba Euangelij. Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & Sapientes, & Scribas, Lucas dixit Prophetas, & Apostolos, idq. fecit, vt loquendi Iudæorum consuetudinẽ exprimeret, qui legis Doctores, Scribas appellare consueuerant. Tertiò prophetandi verbũ sumitur pro psallere. 1. Paralip. 25. sic scribitur. Igitur Dauid, & Magistratus exercitus segregauerunt in ministerium filios Asaph, & Heman, & Idithun, qui prophetarunt in cytharis, & psalterijs, & cymbalis: hinc fit, quòd multi in hoc sensu accipiunt ea, quæ de Saule inter Prophetas psallente narrãtur 1. Reg. 10. & 19. Interdũ etiam prophetare idem est, quod concionari, seù diuina mysteria interpretari ad fidei ædificationem, vt 1. Corint. 14. Quartò Propheta quoq. sumitur pro eo, qui falsa enunciat Iere. 2. Prophetabant in Baal. Quintò pro ethnicis Vatibus, ac Poetis, vndè Doctor gentium Paulus ad Tit. 1. vocauit Epimenidem Cratensium prophetam: prophetæ etiam officio fungi hi dicuntur, qui sublimia, & diuina secreta ab hominum cognitione remota interpretantur, & sacrarũ Litterarũ arcana pandunt, vt ex eodem Apost. Paulo loco suprà citato colligitur, quando cum dono prophetiæ linguarum donum cõfert, quã ob causam Aron Exod. 7. vt suprà indicauimus dictus est propheta, eò quòd Pharaoni exposuit oracula, quæ à Deo Moyses acceperat, rectè Philo Iudæus propheram Dei intùs dictantis oracula interpretem vocat. Item Propheta dicitur etiam is, qui Deum verè, ac religiosè colit, vt in 3. Reg. c. 18. indicarunt Abul. & Caiet. Ineptè Caluinus, quem meritò reprehendit Ioan. Maldon. in c. 7. Matt. vers. 22. verbum prophetare pro docere sumpsit, & illud, Non nè in nomine tuo prophetauimus, interpretatus est docuimus: nam etsi verùm sit, hoc verbũ aliquando significare falsos Doctores, falsos Prophetas, debuit tamen aduertere Caluinus illos falsos Prophetas miracula allegare, Non nè in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo Dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus; prophetare igitur non est propriè docere, sed futura prædicere, hoc enim (inquit Maldonat.) miraculum est, illud non est, & hanc vim habet illud in nomine tuo, idest virtute tua.

Postremò Propheta dicitur is, cui diuinorum mysteriorũ reuelatio facta est. Apocal. 1. Beatus, qui legit, & audit verba prophetiæ huius. Itaq. in hoc sensu prophetiam sumimus in præsenti Cap. quatenùs importat cognitionem à diuina reuelatione emanantem de occultis rebus, & abditis, quæ naturalitèr ab hominibus cognosci minimè possunt, vt sunt futura contingentia, & præsertim quæ à libera Dei, vel hominis pendent voluntate, & vt est futurorum præcognitio, quæ, vt dicemus infrà, aliquando extenditur ad præterita, quorum nec memoria, nec certa signa extant, & ad præsentia loco distantia, & occulta, ità, vt is propriè dicendus sit Propheta, qui diui-

Marginalia: Eccles. 48. — S. Thom. — Deut. vlt. — Matth. 16. — Exod. 7. — Maldonat. — 1. Paral. 25. — 1. Reg. 10. & 19. — 1. Cor. 14. — Ierem. 2. — ad Tit. 1. — Exod. 7. — Philo. — 3. Reg. 18. — Abulensis. — Caietan. — Maldonat. — Apocal. 1. — Prophetia in quo sensu in præsenti cap. sumitur.

diuinitùs cognoſcit ea, quæ procul ſunt à naturali hominum cognitione, ac ſenſu, quæ ipſe prædicere poteſt. Ea namq. peculiaris eſt Prophetarũ functio, vt quę diuinitùs inſpirati, & edocti cognoſcũt, ad aliorum cõmodum, ac vtilitatem annuncient, hinc illud Iſaiæ 21. Quæ audiui à Domino Deo Iſrael, annunciaui vobis; proindè ſcribit S. Iſid. lib. 7. Ethymolog. cap. 8. Prophetas dici præfatores, eò quòd procul fantur, & de futuris vera prædicunt, & ad prophetiæ integritatem exigit S. Thom. 2. 2. q. 171. art. 1. cognitionem, & locutionem, & docet, quòd primariò, & principalitèr conſiſtit in cognitione, quia nimirùm Prophetæ cognoſcunt ea, quæ procul ſunt, & remota ab hominum cognitione. Secundariò autem prophetia conſiſtit in locutione, quatenùs Prophetæ ea, quæ diuinitùs edocti nouerunt, ad hominum inſtructionem, & ædificationẽ prædicunt; quod etiam animaduertit Anton. Fernandus in Comment. ad Viſiones Veteris Teſtamenti prælud. 1, quo loco quaſi fundamentum dicit eſſe ipſam propheticam cognitionem, hinc fit, vt Prophetæ videntes appellentur, eò quòd longè poſita, & cognoſcunt, & vident: frequentèr ſacra Scriptura ſub nomine viſionis prophetiam indicat, & nomine videntis Prophetam; Iſaiæ 1. Viſio Abdiæ, Daniel 1. Dedit autem Deus Danieli intelligentiam omnium viſionum, & ſomniorũ. Ezech. 1. Aperti ſunt Cæli, & vidi viſiones, & Prophetæ videntes vocantur 1. Reg. 9. Venite eamus ad videntem 4. Reg. 17. Teſtificatus eſt Dominus in Iſrael, & in Iuda per manum omniũ Prophetarũ, & videntiũ. 1. Paralip. 29. Geſta Dauid Regis priora, & nouiſſima ſcripta ſunt in libro Samuelis videntis: rurſus in ſacris Litteris prophetia onus vocatur, & tunc maximè, quando aliquid moleſtũ, ac durũ populo prædicitur, vt in Prologo Abacuc tradit S. Hier. Abacuc 1. Onus Niniue liber viſionis, Naum 1. Onus verbi Domini: dicitur quoq. ſtillatio Amos 7. Non prophetabis ſuper Iſrael, & nõ ſtillabis ſuper domum Idoli. Ezech. 20. Filij hominis pone faciem tuam contrà viam Auſtri, & ſtilla ad Africum, & Propheta ad ſaltum agri meridiani.

Iſaiæ 21. | S. Iſidorus. | S. Thom. | Prophetiæ eſſentia in quo ſita ſit. | Fernandus. | Iſaiæ 1. | Daniel. 1. | Ezech. 1. | 1. Reg. 9. | 4. Reg. 17. | 1. Paral. 29. | Abacuc 1. | Naum 1. | Amos 7. | Ezech. 20.

Et hęc de nominis Ethymologia Prophetiæ, & Prophetarũ ſat ſint, quorum tria fuiſſe genera indicauit Maldon. c. 2. Matth. verſ. 23. aliòs, quibus Spiritus ſãctus ſemper adeſſet, & hos maiores Prophetas vocandos eſſe dicit: alios, quibus non ſemper quidẽ, ſed ſępè tamen adeſſet, quos minores appellat: alios, qui Prophetæ dicerentur, non quòd futura prędicerent, ſed quòd Prophetarum dicta diuinitùs edocti interpretarentur, quos in Veteri Teſtamento Prophetarũ filios appellari ſolitos, & in Nouo Prophetas ſcribit. Verùm non me latet, S. Auguſt. lib. 12. de Ciuit. c. 19. & Ruffinũ Pręfat. in Oſeam notaſſe, duodecim Prophetas minores fuiſſe dictos reſpectu quattuor maiorũ, putà Iſaiæ, Ieremiæ, Ezechielis, & Danielis, non quòd ijs, & rerum, verborumq. maieſtate cędant, & ſententiarũ pondere, & grauitate, ſed ob ſermonis, & librorũ breuitatem. Sanctus verò Bernar. ſerm. 2. ad Fratres, exponens illa verba, Hęc eſt generatio quęrentiũ Dominum, quęrentium faciem Dei Iacob, tradit, omnes verè Religioſos myſticè Prophetas eſſe; quippèqui perſpicaci mentis acie eminùs proſpiciant ſuperna, abſentia, & futura, quòd eorũ mens, cogitatio, & conuerſatio in Cælis ſit, indèq. ex ſummo Cælorum vertice, quaſi Aquilæ exiguum hoc terræ punctũ reſpiciant, & deſpiciant, quòd in altis ęternitatis montibus commorentur, indèq. ſub ſe videant, & rideant inanes honorum, opumq. pompas, Reges, & Principes quaſi formicas intueantur.

Maldon. | Prophetarũ genera tria. | Prophetarũ filij qui. | S. Auguſt. | Ruffin. | Prophetæ minores vnde dicti. | S. Bernard.

Aggredior nunc, quod ad prophetiæ eſſentiam ſpectat breuitèr inueſtigare, & quidem Suarius de Diuina gratia

Suarius.

Proleg. 3. cap. 5. de Gratijs gratis datis num. 22. ad prophetiæ gratiam duo requiri tradit, primùm quidem apprehensio, seù conceptio rei, quæ per prophetiam cognoscenda est, postremùm verò est assensus, & iudicium de veritate rei sic propositæ, seù apprehensæ: ad primùm necessaria est reuelatio veritatis prophetandæ, quæ fit per aliquas species intelligibiles, & internam locutionem, quę in mente fiat, siuè à sensibus initium sumat, siuè non: ad secundum verò dicit necessarium esse lumen internũ, vel aliquam virtutem, quæ intellectũ iuuet ad assensum præstandum reuelatæ veritati, vt dicemus infrà Cap. sequenti, proindè paulòpost Suar. infert, prophetiam non consistere tantùm in sola apprehensione, sed etiã cognitionem, & iudicium rei reuelatæ requirere, & ideò, inquit, nec Pharao Genes. 41. neque Nabuchodonosor, neque Balthasar Daniel. 2. 4. & 5. veri Prophetæ fuerunt, licèt aliquam prophetiæ habuerint inchoationem, neque etiam Caiphas Ioan. 11. dicens verba habentia sensum propheticum, quem non intelligebat, propriam gratiam prophetiæ habuit, sed quemdam eius instinctum.

Prophetia non importat solum apprehensionem rei reuelatæ, sed cognitionē etiam includit.

Genes. 41.

Daniel. 2. 4. & 5.

Ioan. 11.

Sanè hæc, quæ ex sacris Litteris nomina prophetiæ recensuimus, non necessitatem solùm, sed & vtilitatem eius indicant. Prophetia namque quatenùs doctrinam reuelatam includit, necessaria est in Ecclesia, & quamuis singulis hominibus minimè necesse sit reuelationes propheticas fieri, his tamen, quos Deus elegit, vt eorũ ministerio de futuris fideles erudiant, opus est fieri, prout Dei ordinatione sancitur, qui quosdam homines lumine prophetico illustrat, vt alios de his, quæ ad salutem, & spiritualem profectum pertinent, instruant. Amos 3. scribitur, Non faciet Dominus Deus verbum, nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos Prophetas, proindè, quod Ludouicus ab Algazar scribit not. 23. procem. num. 4. ad Apocalyp. nempè, non expedire communitèr Ecclesiæ, vt euentus deinceps futuri præsciantur, sicut nec peculiari homini congruere futura suæ vitæ euenta prænoscere, non intelligendum de prophetia propriè dicta, quatenùs includit doctrinam reuelatam rerum, quæ ad salutem, & spiritualem progressum necessaria sunt, sed de his, quæ important prænotionem futurorum, ad quæ prænoscenda nimia curiositate, & cupiditate quidam homines feruntur.

Prophetia qua ratione in Ecclesia necessaria.

Amos 3.

Ludouicus ab Algazar.

Hæc autem futurorum curiosa, vanaq. inquisitio, sicut multa secum damna, & pericula trahit, ita & verę Prophetiæ prædictiones vtiles admodum sũt, ac proficuæ, ex his namq. nobis innotescunt ea futura, quæ non fortuitò eueniunt, sed à firmo, certoq. Dei decreto ortum habent, cuius etiam in prophetia, & sapientiam, ac potentiam diuinã fideles agnoscunt: rursus indè promptiores, ac alacriores redduntur homines ad sequendam virtutem promissione præmiorum, ac etiam metu pœnæ; ac propheticę comminationis fiunt humiliores, ac modestiores, & ad patranda peccata tardiores: plura de necessitate, ac vtilitate prophetiæ scripsit Sanctus Chrysost. in cap. 6. Isaię hom. 2. quo loco, inquit, Oracula prophetica non ideò promulgari, vt homines futura vtcumq. cognoscant, sed vt indè magis vtilitatem reportent. Rectè S. Thom. de Veritate q. 12. art. 2. scriptum reliquit, Omnia, quorum cognitio potest esse vtilis, ad prophetiæ materiam pertinere. His adiungendum, magnum ex prædictionibus Prophetarum sumi posse nostrę fidei certitudinis argumentum, quo in Iudæos, & Paganos inuehũt Sancti Patres, & præcipuè S. Gregor. hom. 6. in Ezechielem, & S. Aug. lib. 4. de Ciuit. Dei cap. 34. & lib. 18. cap. 46. & epist. 3. ad Volusianum, & de Consensu

Prophetiæ vtilitas.

S. Chrysost.

S. Thom.

S. Gregor.

S. August.

sensu Euangelistarũ lib. 1. cap. 26. quo loco, inquit, Magnum est, quod Deus suæ Ecclesiæ vbiq. diffusæ præstitit, vt gens Iudæa meritò debellata, & dispersa per terras, nè à nobis hęc composita putarentur, Codices Prophetarum nostrorum vbiq. portaret, & inimica fidei nostræ testis fieret veritatis nostræ: sanè decuit Redemptionis mysteria tantò antè prædici, tùm, vt eorumdem veritas cõfirmaretur magis, tùm promptiùs reciperentur, tùm etiam, vt eorum dignitas, & maiestas magis elucesceret: Hanc ob causam arbitramur, Apostolos reprehendisse Iudæos, qui in Christum credere noluerunt, eò quòd prophetiæ de eo fuerunt impletæ, atque hinc etiã Doctores sacri argumentum sumunt eos confutandi. Testimonium (inquit B. Ioannes) Iesu est spiritus prophetię Apocalyp. 19. probè Lactãtius Firmian. lib. 4. Diuin. Instit. Non idcircò ait, à nobis Deus creditur Christus, solùm, quia mirabilia fecit, sed quia in eo videmus facta esse omnia, quę nobis annunciata sunt vaticinio Prophetarum.

Apocal. 19. Lactantius Firmianus.

Nunc sacrorum Doctorum auctoritate prophetię naturã, & essentiam indagare nitimur, primò occurrit S. August. qui scribit, prophetiam esse reuelationem eorum, quę procul sunt ab humano intuitu, at D. Thom. 2. 2. q. 171. art. 6. prophetiam definiens, docet eam esse cognitionem intellectui Prophetę impressam ex reuelatione diuina, per modum doctrinę, eorum, quæ vniuersaliter excedunt humanam cognitionem. Postremò Cassiodorus Præfat. in Psalm. non longè ab initio tradit, Prophetiam esse diuinam inspirationem, vel reuelationem rerũ à nobis procul distantiũ, euentus immobili veritate, & maxima cum certitudine prænoscentem, & denunciantem: sed ad completam cognitionem definitionis à Cassiodoro allatæ quædam breuitèr explicanda sũt: & primò prophetiam propriè sumptã reuelationem diuinam includere. Est enim donum Spiritus sancti, neq. enim humana voluntate aliquando allata est Prophetia, vt Apost. Petrus in sua Canonica 2. cap. 1. & Paulus Rom. 12. testantur, & confirmat S. Hieronym. in Daniel. qui eòs solos veros Prophetas vocat, qui Dei spiritu loquuntur, nec alios Prophetarũ nomen mereri, quàm qui Spiritus sancti luce illustrati futura prædicunt, quod etiam ex sacris Litteris probari potest, cum enim in prophetia tria reperiantur, nempè inspiratio, mentis eleuatio, & diuinorum reuelatio, certè hæc non ab alio, quàm à Deo ortum habent, & de inspiratione, Iob 32. scribitur, Omnipotentis inspiratio dat intelligentiam, & de mentis eleuatione ad percipienda secreta testatur Ezech. cap. 2. suarum Reuelat. Filij hominis (inquit) sta super pedes tuos, & loquor tecum, & hæc mentis eleuatio opus est Spiritus sancti, qui mouet, proindè subdit, Et ingressus est in me spiritus, & statuit me super pedes meos. At postquàm mens est eleuata, per reuelationem, percipit diuina, hinc deindè, ibi, subiungitur, Et audiui loquentem ad me, & Matth. 11. legimus, Et reuelasti ea paruulis, & hac reuelatione prophetia perficitur, vt mirùm non sit, si Doctores sacri scribant, eam esse diuinam reuelationem. Verùm etsi prophetia reuelationem includat, differt tamen ab extasi, à qua aliquando seiuncta est, nam non semper in extasim rapti futura prædicebant Prophetæ, quod obseruauit etiam Cornelius à Lapide Gan. 19. in Prophetas minores. Cæterùm si prophetia est futurorum cognitio, sanè futura dupliciter cognósci possunt, vel in suis causis, quemadmodum Medici aliquando imminentes morbos, & mortem alicuius secuturam prędicunt, sed hæc præcognitio prophetica non est, secundo modo possunt futura præcognosci in se ipsis, sed hoc non à

S. August. Prophetiæ definitio.

S. Thom.

Cassiod.

S. Petrus in 2. sua Canonic 1.

Rom. 12. S. Hieron.

Tria in prophetia reperiuntur.

Iob. 32.

Ezechiel. 2.

Matth. 11.

Prophetia non semper est coniuncta cum extasi.

Cornel. à Lapide.

Futura dupliciter cognoscibilia.

natura, sed à diuina reuelatione tantummodò pendet, & horum præcognitio, & prædictio prophetica est, quæ est eorum, quę excedunt vniuersalitèr humanam cognitionem, vt docuit S. Thom. loco suprà citato.

Diuinandi facultas à natura ortũ non habet.

Ex his liquidò constat, quàm turpitèr errauerint veteres Philosophi, qui existimarunt futura prædicendi facultatem à natura pendere, ac in anima vim esse quamdam, vt ipsi loquuntur fatidicam, nimirùm diuinandi, quod indè colligebant, quod anima habeat aliquod diuinitùs, sitq. quasi diuinę particula auræ, & proindè diuinationis, quę Dei propria est, particeps sit, qua de re legendi sunt Plato in Dialogo de Nat. & in Apologet. pro Socrate, Arist. in Problem. sect. 30. Problem. 1. & Cicero de Diuinat. lib. 1. qui triplicem diuinationem admittit, & vim diuinandi omnem à Deo, à fato, & natura manare asseruit: hanc opinionem fuisse Porphyrium etiam secutum refert Iamblicus de Mysterijs Ægyptiorum §. de somnijs diuinis: sed quidquid sit, hæc sententia erronea est, & sacris Litteris, & rationi aduersatur, quod patet ex ijs, quæ adduximus suprà ex Iob, Ezechiele, Petro, & Paulo, Hieronymo, Cassiodoro, & D. Thoma, qui prophetiam reuelationem diuinitùs traditam esse docent, & à Deo manare, fauet Tertull. in Apologet. 20. quo loco asserit, testimonium diuinitatis esse veritatem diuinationis; & confirmatur ex his loquendi Prophetarum formulis, quibus sacræ Litteræ plenæ sunt, ex quibus liquet, veros Prophetas, quæ prædixerunt, à Deo reuelante accepisse, & eorum verba, Dei esse verba, cùm scribunt; Hæc dicit Dominus, Factum est verbum Domini, Locutus est Dominus per os Prophetarum; indè ergò consequens fit, quòd prophetia verbum est à Deo prædictũ, & reuelatum, & ab homine, vt Dei verbum prolatum. Sed placet hoc rationę probare, ad cuius rei intelligentiam, animaduertendum est, quòd futura sunt in triplici differentia, quædam sũt, quæ habent causam determinatam, & infallibilem, & illa sunt, quæ attenduntur circà motum superiorum corporũ, in quibus est determinatio, & omnis impedimenti remotio, quæ possunt certitudinalitèr sciri, & prædici, sicut tempus augmenti, & decrementi Lunę, & Eclypsis, & similia, alia verò habent causam determinatam, sed fallibilem, & ea sunt, quę respiciuntur secundùm inferiorem naturam, quę idcircò determinatam habere causam dicimus, quia intentio naturę mouet determinatè ad vnum, habent tamen fallibilem causam ratione impedimenti, quod multiplicitèr occurrere potest, sicut cùm ager benè seminatus est, & pinguis, si superiorum corporum constitutio accesserit poterit ab eo pręsciri, & prędici, qui nouit naturas, & conditiones rerum superiorum, & inferiorum futuram esse magnam frumenti, & vini vbertatem, inopiam verò, si è contrà ager non fuerit benè seminatus, accedente mala superiorum corporũ constitutione, quod consueuerunt obseruare Astrologi, & illa prædicere, licèt eorum prædictiones plerumq. fallibiles sint, vel quia non benè Stellarum cursus nouerunt, vel quia superiorum corporum motus, & influxus non rectè animaduerterunt, aut etiam quòd Deus ob peccata nostra aliquando iusta sua dispositione annonæ caritatem infert, sicut Aggæi 1. scribitur, Quia domus mea deserta est, & vos festinastis vnusquisq. in domum suam, propter hoc super vos prohibiti sunt Cęli, nè darent rorem, & terra prohibita est, nè daret germen suum; & vocauit siccitatem super terram, super montes, & super triticum, & super vinum, & super oleum, & quæcumq. profert humus.

Futurorum triplex discrimen.

Postremò alia sunt, quorum causa inde-

Plato. Arist. Cicero. Iamblicus. Tertull. Agg. 1.

indeterminata est, & fallibilis, & sunt, ea, quæ à voluntate nostra, quæ indeterminata est, pendent, quoniam se habet ad opposita, fallibilis quia etiam volenti occurrere possunt impedimenta plura, & hæc à Deo tantummodò sciri possunt, à creatura autem per Dei reuelationem, ratio est, quia cognitio creaturæ cum pendeat à re, cumque res sit incerta, & in sua causa, ideò non possunt illa à creatura certitudinalitèr sciri, aut prædici, cum autem diuina cognitio non à re aliqua pendeat, sed Deus omnia cognoscat secundùm modum suæ veritatis, & vt omnia præsentia sunt in sua æternitate, & veritas sua certissima sit, certissimè agnoscit contingentia, & sicut certissimè nouit, ità planè certitudinalitèr potest prænunciare, & prædicere, & hæc præcognitio futurorum Dei est, & à Deo, & cùm talis prædictio fit, dicitur diuinatio, quia talis est actus diuinus, & non humanus, & proindè, cum per homines huiusmodi rerum futurarum prædictiones fiunt, Deo reuelante fiunt. Legite S. Bonauenturam in 2. sentent. dist. 7. quæst. 3. in respon. ad argumenta, Ægidium Romanum ibidem quæst. 2. art. 1. Richard. & Durand. eadem dist. art. 3. *S. Bonau.* *Aegid. Rom.* *Richard.* *Durand.*

Rursus prophetiam à Deo manare constat, quoniam, vt dictum est, cum contingentia planè sint indeterminata, sanè à libero agente determinantur, cũ scilicet voluntas libera in tempore futuro, liberè ad alteram contradictorum partem se determinabit, ex quo benè infert Cornel. à Lapide can. 21. in Prophetas minores, fieri non posse, vt nec homo, nec Dæmon, aut Angelus ea determinatè præsciat, & præcognoscat, sed hoc esse propriũ virtutis, & omnisciẽtiæ diuinæ, quę suæ mentis infinita acie, & vi præuidet, quod libera voluntas tali tempore, loco, & circumstantijs sit electura, & determinatura, & addit ad rei huius confirmationem, quòd cum humana mens pendeat à phantasia, & à sensibus, cumque futura contingentia nullo sensu percipi possint, indè sequi, quòd ab homine nequeant intelligi non magis, quàm à cæco colores videri. Insuper nec Angelum, nec hominem posse videre, quod non existit in se, nec in suis causis, vt sunt futura contingentia, vtpotè quæ adhùc futura indeterminatè existunt, ergò & illa, nec ab Angelis, neque ab hominibus præcognosci possunt, & hanc esse opinionem S. August. lib. de Diuinat. Dæmonum S. Thom. 2. 2. quæst. 55. art. 1. ad 3. tradit. *Cornel. à Lapide.* *Nec ab Angelo, neq. ab homine possunt præcognosci, quæ pendent à libero arbitrio.* *S. August.* *S. Thom.*

Sed quoniam Dęmones superbi, & elati ęmulantur diuinitatem, & furari vellent diuinitatem, cupientes ijsdem honoribus pręditos esse, quibus Deus, pro viribus contendunt hominibus suadere hoc pręcicendi, ac diuinandi munus habere, & proindè dicere, quòd illi per seipsos futura cõtingentia præsciant certitudinalitèr, est eis attribuere, quod Deo competit propriè, vt probatum est. Ideò qui sic sentiret infidelitatis peccatum committeret, cui frequentèr Idolatria annexa est, propterea diuinatio est prohibita, non tamen negandum, eos aliquando vera prædicere, aut sensus, aut ingenij acrimonia, aut multa experientia, aut dolosa cautela, aut aliena doctrina, vt egregiè docuit Sanctus Augustinus de Genes. ad litter. libro 5. capit. 23. & libro 12. capit. 17. tomo 3. *S. August.*

Verùm licèt affirmemus, prophetiam à Deo principalitèr, & immediatè ortum habere, negandum tamen non est, instrumentalitèr etiam ab Angelo, alijsq. quibus Deus prophetandi donum tribuit, pendere, & Deum consueuisse, vt plurimùm mediatoribus Angelis prophetiam inspirare: dicit enim S. Dionys. Areopag. quòd ad diuinitatis ordinem spectat, vt infima per *Prophetia à Deo principaliter, ab Angelo instrumentaliter.* *S. Dionysius Areopag.*

media disponantur, Quæ enim à Deo sunt, ordinata sunt Rom. 13. & ideò cum Angeli medij sint inter Deum, & homines, quippèqui diuinæ bonitatis, & perfectionis participes sunt, indè fit consequens, vt reuelatio prophetica à Deo vt principali agente procedat, & ab Angelo instrumentalitèr, nec obstat, quòd prophetia dicatur diuina reuelatio, nam operatio instrumenti agenti principali tribuitur, cuius virtute instrumentum operatur. Id autem sancti Angeli faciunt reuelantes hominibus, quæ Deus imperat, vel in assumpto corpore se ostendentes, vel apparitione tantummodò spirituali menti hominis species exhibentes rerum, quas Spiritus sanctus vult illis manifestare. Sed qualia corpora assumant, & quomodo inter se, & cum hominibus loquantur, latè scripsimus Cap. 10. huius nostri Tractatus.

Rom. 13.

Inspiratio in quo sensu hic sumatur, & qua ratione prophetia dicitur.

Dicitur etiam prophetia inspiratio, per inspirationem autem, quam hìc latissimè sumimus, intelligi potest quicumq. diuinus influxus, & quæcumq. supernaturalis illuminatio, aut mentis illustratio. Notat tamen S. Thom. quæst. citata art. 1. Inspirationem pertinere ad affectum, eò quòd importat motionem quamdam, reuelatio verò ad intellectũ, vtrumq. prophetia includit, proindè Cassiodorus eam asseruit esse reuelationem, & inspirationem, nam vt importat mentis eleuationem connotat inspirationem, vt verò diuinorum perceptionem connotat reuelationem, hinc Iob 12. scribitur, Qui reuelat profunda de tenebris: prophetia autem diuina inspiratio dicitur, quoniam diuinitùs Propheta inspiratus, & supernaturali lumine illustratus intelligit, ac interpretatur visiones, ac sibi factas reuelationes, aliàs Propheta dicendus non esset, sed solum videns, sicut Pharao, & Nabuchodonosor, etenim verus Propheta non solum rerum simulacra visionum excipit, sed quę talia signa demonstrant intelligit Dan. 10. legimus, Intelligentia opus est in visione, quod confirmat S. August. lib. 12. de Genes. ad litt. cap. 9. Signa (inquit) quibus per corporalium rerum similitudines aliquas demonstrabantur in spiritu, nisi accessisset mentis officium, vt etiam intelligantur, nondum erant Prophetę, magisq. erat Propheta, qui interpretabatur, quod alius vidisset, quàm ipse, qui vidisset. De certa, apertaq. cognitione, quam habebant Prophetæ eorum, quæ illis diuinitùs reuelabantur, & prædicebant, scribit Sanctus Athanas. his verbis de Pass. Domini. Quemadmodum nos conspicientes ea, quæ sunt sub oculis, videndo non fallimur, nec alitèr videmus, quàm sunt, sed quemadmodum fiunt, ità videmus, sic & Prophetæ futura tamquam præsentia videbant, & quæ videbant, fieri erat necesse, & rursus, Quemadmodum nos, quæ videmus oculis, omninò necesse est, vt sint, siquidem ea, quæ sunt videmus, nec potest aliter fieri, quàm vt videmus, sic & Prophetæ, quæ præuidebant, oportebat omninò esse, nec alitèr fieri poterat, quàm quemadmodum præuiderant, nam si futura non præuidissent, non fuissent Prophetæ. qua de re legendus est etiam S. Thom. 2. 2. quæst. 173. art. 4. quo loco docet, quòd cùm aliquis cognoscit se moueri à Spiritu sancto ad aliquod æstimandum, vel significandum verbo, vel facto, hoc propriè ad prophetiam spectare, cùm autẽ mouetur, sed non cognoscit, tunc non censeri perfectam prophetiã, sed quemdam instinctum propheticum: Sanè si prophetia cognitio est eorũ, quæ procul sunt, & ab hominum cognitione remota, certè is Propheta vocandus est, qui ea cognoscit, quæ à naturali hominum cognitione remota sunt, quod etiam ex prophetiæ Ethymologia constare poterit, nã Prophetæ nomen sumitur à pro, quod est procul, & phanos, quod apparitio-

S. Thom.

Cassiod.

Iob. 12.

Propheta si non intelligit, quæ prædicit, propriè non Propheta dicitur, sed Videns.

Dan. 10.

S. August.

S. Athan.

S. Thom.

Prophetia vnde dicta.

ritionem significat, quia eis ea apparent, quæ procul sunt, ideò Gentiles appellabant Vates à vi, hoc est à virtute mentis, quæ in cognitione consistit, vndè 1.Reg.9. vbi de Propheta Samuele, & alijs sermo fit, legimus, Venite eamus ad videntem, & subditur, quia ipsi videbant, quæ in mysterio erant abscondita. Idem confirmari etiam ratione potest, nam veritas cognitionis eadem est in Discipulo discente, & Magistro docente, quia cognitio Discipuli discentis est similitudo Magistri docentis, sed similitudo est quædam cognitio Magistri impressa intellectui Prophetæ, ex reuelatione diuina per modum doctrinæ, vt suprà indicauimus.

1.Reg.9.

Placet nunc Lectorem admonere, huic cognitioni, quam Prophetæ necessariam esse probauimus, certitudinē adiunctam esse, vt ex illis in definitione prophetiæ à Cassiodoro positis verbis patet, Immobili (ait) veritate, & maxima cum certitudine prænoscentem, ac denunciantem, quod intelligendum esse arbitramur de prophetia absoluta, quam vocant præscientiæ, diuinæ autem præscientiæ non potest subesse falsum, cuius euentus est infallibilis, quoniam res considerantur, vt in Deo inueniuntur, & vt ab eo pendent, qui est prima veritas, & qui est solus immutabilis Matth.3. Ego Deus, & non mutor, & Num.23. Non est Deus quasi homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur: ex parte quoq. eorū, quibus diuina reuelatio fit, hæc cognitionis certitudo sumi potest. Solent namq. Prophetæ plerumq. sic volūtate affici, sic de ea certiores reddi, vt certò, ac firmitèr credant, eā visionem, seù reuelationem à Deo ortum habere, ac ab illo emanare, & qui huic fidem non præstaret, peccaret grauitèr, vt Cap. 5. huic nostri Tractatus probauimus.

Prophetia absoluta quā vocant præsciētiæ dicitur infallibilis.

Cassiod.

Matth.3.

Num.23.

Addit Cassiodorus in definitione prophetiæ allata præter certitudinem, etiam veritatem immobilem eam continere, quod verùm est de prophetia absoluta, & præscientiæ, at si loquamur de prophetia comminationis, & consilij, hęc videtur aliqualem mutationem includere, non quidem ex parte præscientiæ, quæ, vt diximus, immutabilis est, sed quia illa prophetia, cum sit conditionata, & conditionibus innitatur, & ordinem habeat ad causas secundas, pro humanarum actionum mutabilitate mutabilis est, quatenùs iuxtà conditionem rerum contingentium euentus prædictioni respondet. Rem hanc egregiè explicat S.Thom.2.2.quæst.171.art.6.ad 2.quo loco docet, quòd si aliquando aliter euenit, quàm Propheta prędixerat, non ideò prophetiæ subesse falsum, nam sensus prophetiæ est, quòd inferiorum causarum dispositio, siuè naturalium, siuè humanorum actuum hoc habet, vt talis effectus eueniat. Exemplum huius rei ex Isaia peti potest, qui Cap.38. suarum Reuelat. ægrotanti Ezechieli mortem prædixit, Dispone (inquit) domui tuæ, quia morieris tu, & non viues, & tamen tunc temporis Ezechias mortuus non est, cum idem Propheta Deo iubente eidem Ezechiæ, cuius Dominus orationem exaudiuerat, annos quindecim adiecerit, neque tamen Isaiæ prophetia falsa fuit, siquidem Ezechias, qui graui morbo laborabat, perijsset, & nulla medicinæ vi, aut Medicorum arte mortem euitasset, tamen Dei imperio sanatus est. Legendus est Gaspar Sanctius in Comment. ad cap. citatum Isaiæ, qui exponens ea verba, Morieris tu, & non viues, affirmat, consueuisse sacram Scripturam significare id esse futurum, quod rerum natura fert, vt fiat, etiam si Deus naturæ vim, & efficaciam sit impediturus: sed rem hanc enucleatius ex S.Thoma exponamus, is enim 1.par. quæst.19. art.7. ad 2. docet, voluntatem Dei, cum sit causa vniuersalis,

Prophetia comminationis aliquam mutationem includit, & qua ratione.

S.Thom.

Isaia 38.

Gaspar Sanctius.

S.Thom.

non

Causa vniuersalis non excludit in agendo causas secũdas.

non excludere causas medias, quarum virtute aliqui effectus producuntur, sed quoniam causæ mediæ non adæquant virtutem causæ primæ, multa sunt in voluntate diuina, quæ non continentur sub ordine causarum inferiorum; vndè fit, quòd aliquid sit aliquando futurum secundùm inferiores, quòd secundùm superiorem futurum non est: Pronunciat namque Deus aliquando aliquid futurum, secundùm quòd continetur in ordine causarum inferiorum, nimirùm secundùm dispositionem naturæ, vel meritorum earum, quod tamen non fit, quia aliter est in causa diuina superiori, indè sequitur, vt quis respiciens ad causas inferiores, dicere poterat Ezechias moriturus est, at verò respiciens ad causam superiorem, Ezechias tunc moriturus non erat. Sed audiamus Melchiorem Canum de locis Theologicis lib. 2. cap. 4. rem hanc exponentem. Non fallebantur (inquit) Prophetę, qui existimabant, bona fide suo ministerio functi, comminationes mutatis moribus posse commutari, & idcircò nolebat Ionas Niniue submersionem pronunciare, quòd diuinam putabat misericordiam Niniuitis pœnitentibus esse flectendam, quocircà in simplicibus eiusdem denũciationibus natura rerum, vsusq. communis nos docuit, vt conditionem tacitam subaudiamus. Cæterùm S. Gregor. lib. 20. Moral cap. 23. scripsit, quòd Deus immutat sententiam, non tamen mutat consilium, per sententiam mutem intellige ordinationem superioris causæ ad inferiores, prout includunt rei naturam, vel meritorum, vel operum exigentiam, per consilium verò intellige superiorem causam, nimirùm præscientiam, & diuinam voluntatem, qua de re etiam egimus Lib. 2. Reuelation. Cap. 18. Not. 1. Sed Alexander Alensis part. 1. suæ Sum. quæst. 14. de Voluntate Dei art. 7. affirmat,

Melchior Canus.

S. Greg.

Consilium in quo sensu esse dicatur in Deo.

Alexander Alensis.

Deum mutare sententiam, non consilium, quia sententia executionem rerum temporalem designat, Consilium verò Dei dispositionem, ideò dicit ratione temporalis executionis sententiam mutabilem esse, sed consilium immutabile ratione diuinæ dispositionis, & voluntatis, quæ omninò immutabilis est. Porrò hic animaduertendum est, cùm in Deo consilium esse asserimus, non illud accipi, prout importat rerum agendarum inquisitionem, & dubitationem, quia sic ignorantiam, ac imperfectionem notat, quæ in Deo nequaquam reperiri possunt, dicit enim Sanctus Damascenus lib. 2. de Fide Orthodoxa cap. 22. quòd Deus non consiliatur, & quod ignorantis est consiliari, ideò in Deo consilium ponitur, vt dicit firmam rerum agendarum rationem, ac certitudinem sententiæ, ac iudicij, atque plenitudinem, & abundantiam cognitionis earum.

Qua ratione Deus dicatur mutare sententiam, & non consilium.

S. Damasc.

Ex his, quæ hactenùs scripsimus, apertè constat, prophetiam, quæ est secundùm præscientiam Dei, semper impleri, & infallibilem sortiri effectum ob immutabilitatem, quæ Dei propria est; quod aliter in prophetia comminationis contingit; quod suprà indicauimus, quoniam cum illa includat ordinem ad secundas causas, indè fit, vt pro humanarum actionum mutabilitate mutetur, cumque ordo causæ ad effectum quandoque quibusdam superuenientibus accidentibus præpediatur, sequitur etiam, vt aliquando effectus non sequatur, & cõminationis prophetia aliquando non adimpleatur, quod ex aliquibus sacrarũ Litterarum testimonijs probandum est: occurrit primò Ieremias, qui rem hanc confirmat cap. 18. suarum Reuelat. scribit enim ibi, Repente loquor aduersus Gentem, & aduersus Regnum, vt eradicem, & destruam, & disperdam, &

Prophetia præscientiæ semper impleri, non verò cõminationis.

Ierem. 8.

sequi-

ſequitur, quòd ſi pœnitentiam egerit gens illa à malo ſuo, quod locutus ſum aduerſus eam, agam & ego pœnitentiã ſuper malo, quod cogitaui, vt facerẽ ei: horũ verborũ ſenſus eſt, quaſi me pęnitentẽ oſtendã ſuper malo, &c. Nõ enim in Deo aliqua animæ afflictio, aut conſilij mutatio inuenitur, ſed mutatio ſententiæ in effectu, & Geneſ. 20. Dominus ad Abimelech dicit, Morte morieris propter mulierem, quam tuliſti, ſed ille pœnitentia ductus, cum mulierem reſtituiſſet, mortẽ euaſit, & Ionę 3. ſcribitur, Adhùc quadraginta dies, & Niniue ſubuertetur, cum autem Niniuitæ pœnitentiam egiſſent, minimè perierunt: Legendus eſt hac de re Greg. Magnus lib. 16. Moral. cap. 17. & 18. & Concilium Toletanum Octauum Can. 2.

Geneſ. 20. *Ionæ 3.* *Gregor.* *Conc. Tolet.*

Poſtremò in definitione prophetiæ ponitur, quòd ſit rerum procul à nobis diſtantium euentus, quæ verba ſi ad ea referantur, quæ Prophetis diuinitùs reuelantur, certè procul ſunt, & longè diſtant, nam & facultatem, & captum naturalem excedunt, & à naturali cognitione remota exiſtunt, qualia ſunt abſcõdita Dei arcana, fidei noſtræ myſteria, & aliæ ſimiles res diuinæ. Si verò referantur ad tẽpus, in quibus propheti ę implentur, etiã procul eſſe dicuntur: licet enim prophetia tria tempora cõprehẽdat, præſens, præteritum, & futurum, teſte S. Greg. hom. 1. in Ezechielẽ, magis tamẽ ad futurũ ſpectare dignoſcitur. Vox namq; prophetiæ frequentior, ac viſitatior hæc eſt, vt illi propriè vocẽtur Prophetę, qui futura cõtingentia prædicunt, hinc Iſaiæ 4. legitur, Annunciate, quæ ventura ſunt, & dicemus Dij eſtis, & hoc ideò eſt, quia ſoli Deo futurorũ contingentium cognitio reſeruatur: cõprehendit tamẽ prophetia, vt diximus, tria illa tempora, quod ſic probari poteſt. Quoniam ſicut corporalis Viſio, quæ à lumine ortum habet, ad omnes colores, qui lumini ſubsũt ſe extẽdit. Et intellectus naturalis cognitio, quæ fit per lumen intellectus agẽtis omnia cõplectitur, quæ eiuſdem intellectus agentis lumini ſubijciuntur, ita & prophetia ad omnia, quæ à diuino emant lumine, ſe extendit, quę miniſterio illius diuini luminis cognoſci poſſunt, illa autẽ ſunt & præterita, & præſentia, & futura, ſub quibus cõprehendũtur omnia cognoſcibilia tàm diuina, quàm humana, tàm ſpiritualia, quàm corporalia, quorum meminit in ſpecie S. Thom. 2. 2. q. 172. art. 6. Sed hìc non omittendum, quòd ſcitè admonuit Rupertus in Prologo ad Oſeam Prophetã, ad intelligendos Prophetas valdè conferre; ſi ſciat interpres, cũ Prophetæ ad aliquod pronunciandũ mittebãtur v.g. Chriſti D. Seruatoris noſtri Incarnationẽ de longinquo, quòd ſimul etiã dabatur eis, vt prædicerẽt aliquid de propinquo futurũ, de cuius euẽtu poſteà populus certior redditus id, quod ſimul de longinquo prædixerunt, certò ſibi futurum perſuaderet.

S. Gregor. *Prophetia etſi tria tempora includat, magis tamen ad futurum ſpectat.* *Iſai. 4.* *S. Thom.* *Rupertus.*

Ad hanc etiã certitudinẽ ſuadendã, vt his, quæ Prophetæ prædicebãt, fidem præſtarẽt populi, cõſueuerunt in initio Reuelat. ſuarũ tẽpora, & Principes, ſub quibus prophetabãt, ac eorum Genealogiam, Parentes, & Patriam diligenter notare, quod benè animaduertit Lact. Firmian. lib. 4. cap. 5. diuin. Inſtit. dum inquit, qui veritatem ſtudet cõprehendere, nõ modò intelligẽdis Prophetarũ vocibus animum debet intendere, ſed etiã tẽpora, per quæ quiſq; illorũ fuerit, diligẽtiſſimè inquirere, vt ſciat, & quæ futura prædixerint, & poſt quot annos prędicta cõpleta ſint, nec difficultas in his colligẽdis ineſt vlla, teſtati enim sũt ſub quo quiſq; Rege diuini ſpiritus paſſus fuerit inſtinctũ: latè hac de eadẽ re egit S. Chryſ. ho. 2. ad ea verba Iſaiæ, Factũ eſt autẽ anno, quo mortuus eſt Rex Ozias, Teſtamẽta (inquit) tabulæ de Nuptijs, de debitis, deq; reliquis cõtracti-

Prophetarũ mos eſt in initio meminiſſe Principũ, & temporum ſub quibus prophetarũt *Lactantius Firmianus.* *S. Chryſoſt.*

bus, nisi in frontiſpicio Conſulū annos habeant præſcriptos, nullam ex ſe vim habent, hoc eſt enim, quod illis robur addit; hoc eſt, quòd controuerſias dirimit, hoc eſt, quòd à lite liberat, hoc, quod ex inimicis facit amicos, proindè qui talia deſcribunt, non aliter quàm lucerna in candelabro poni ſolet, ſic in frontiſpicio litterarum addunt Conſulū nomina, vt omnibus, quæ ſubijciuntur præluceant, quæ ſi ſuſtuleris, lumen ſuſtuleris, omniaq. tenebris, multaq. turbatione cōpleueris, propptereà omne dati, acceptiq. negotium, ſiuè cum amicis, ſiuè cum inimicis, ſiuè cum famulis, ſiuè cum Procuratoribus, & Oeconomicis agatur, hac eget cautione, vt vbiq. menſes, annos, dies ſubſcribamus, quod ſi tantum valet ea res in negotijs temporalibus, in ſpiritualibus multò ampliùs profuerit, ſiquidem hoc declarat prophetias eſſe prophetias, neque enim aliud eſt prophetia, quàm rerum futurarum enarratio, proindè qui neſcit tempora eorum, quæ dicta ſunt, quævè euenerunt, quis poterit homini contentioſo demōſtrare prophetiæ certitudinem: idem habet homil. 5. de Ozia, Omnibus (inquit) Prophetis mox eſt Regum tempora exprimere, fauet S. Hieronymus Iſaiæ 1. in Titulis, ait, Prophetarum commemorantur perſonæ v. g. Iſaias, Ieremias, hac de cauſa, vt vel vitia Hebræorum reſecet, aut vt aliquid prænunciet, aut populum conſoletur, tempora Propheta, ſub quibus prophetiam ediderit exprimit. Rurſus ſciendū eſt, apud Prophetas eſſe in more poſitum, vt vel certa accipiant, aut etiam dent ſigna rerum, quæ prædicētur, aut prædicunt, ſuppetunt in vtroq. Teſtamēto huius rei exempla nōpauca. *S. Hieron.*

Expedit modò, vt aliqua hìc breuiter de gradibus prophetiæ dicamus, & de Prophetarum dignitate tractemus, & poſtmodum gradum faciamus ad probandum prophetiæ donum Beatæ Brigittæ fuiſſe collatum.

Superioribus Capitibus ſæpè tradidimus, ad prophetiam pertinere ſupernaturalem futurorum cognitionem, & quòd prophetica Viſio ad tria Capita reuocatur, alia namq. eſt intellectualis, alia imaginaria, poſtrema corporalis, certum ſanè eſt, eam prophetiā, quę diuino lumini innititur, & qua reuelatur, & cognoſcitur ſupernaturalis aliqua veritas, viſione intellectuali, nobiliorē, & digniorem eſſe eà, qua cognoſcitur, viſione imaginaria, & corporeà, quòd auctoritate S. Hieron. probatur, citata à Gloſſa in principio Pſalterij, vbi ſcribitur, quòd ille modus prophetiæ cæteris dignior eſt, quando ex ſola Spiritus ſancti inſpiratione abſque vllo facti, vel dicti adminiculo prophetatur, quod etiam conſtare poteſt ex ſimilitudine ducta à Magiſtro docente in ordine ad Diſcipulum diſcentem, nam quemadmodum dicimus perſpicaciorem, ac ſubtiliorem habere intellectū illum Diſcipulum, qui veritatem intelligibilē à Magiſtro nudè capit, quàm ille, qui ſenſibilibus indiget exemplis, quibus ad eum intelligendum manuduci opus eſt: Sic ea eminentior, ac celebrior prophetia eſt, per quàm ſupernaturalis veritas cōſpicitur intellectuali viſione, quàm illa, quæ viſione imaginaria, ac corporea. Rurſus vt benè probat S. Thom. 2. 2. quæſt. 174. ar. 2. tantò illa prophetia dignior eſt, quantò veritatis manifeſtatio illa potior eſt, quæ ſecundùm nudam contemplationem habetur, quàm ea, quæ ſub ſimilitudinibus rerum corporalium, & per imaginariam viſionem traditur. Quoniā illa magis appropinquat ad viſionē patriæ, qua eſſentia Dei conſpicitur: ſed non me latet Cornelium à Lapide in c. 9. Amos Prophetę verſ. 1. tradidiſſe, Prophetarum viſiones communiter fuiſſe imaginarias, quales fuiſſe Iſaiæ, & Ezechielis, & ab Iſaia Deum fuiſſe viſum

De prophetiæ gradibus agitur, & quis præſtatior ſit docetur.

Cornelius à Lapide.

visum mentis oculis in throno excelso sedentem, & ab Ezechiele currui Cherubico insidentem, quò circà opinionem reijcit Albert. Arias, & Euseb. 1. de demonst. capit. 18. qui existimarunt, Oseam Prophetam oculis corporeis vidisse Angelum templi Hierosolymitani cardines concutientem, & Altare euertentem ob illius populi scelera, & potissimùm auaritiæ crimen, sed hac de re vide, quæ diximus Cap. 3. vbi de Visione intellectuali, imaginaria, & corporali copiosè actum est.

Albert. Arias. Euseb.

De dignitate etiam Prophetarum hic quędam notanda esse existimauimus, vt indè colligi queat, quantò in honore Prophetę habiti fuerint, & pręsertim si meminerimus, apud Iudæos fuisse in more positum, vt nomine Prophetæ in communi, ac singulari sermone intelligerent hominem non solùm, qui spiritu prophetiæ fuisset insignitus, sed etiam singulari quadam virtutis laude præditus, ac Dei familiaritate conspicuus. Hinc Lucæ 7. scribitur turbas vocasse Christũ Prophetam magnum, dicentes, Quia Propheta magnus surrexit in nobis. Sensus est, Christum Dominum à turbis habitum fuisse pro Viro sanctissimo. Prophetæ etiam vocabantur ab illis Viri sancti, quandoquidem illi regulariter sanctitate clarebant, & pro Sanctis habebantur, & Doctores populi dicebantur, quia eorum partes erant populos docere, & instruere, & licèt aliqui extiterint, qui non fuerunt Sancti, immò impij, vt Caiphas, & Balaã, qui, etsi Magus fuit, tamen ex speciali dispensatione Propheta fuit, vndè partim laudandum esse, partim vituperãdum tradidit S. August. Serm. 103. de tempore.

Prophetarũ dignitas quanta.

Luca 7.

B. Augustin.

Sed quoniam diuino erant officio mancipati, sic vocabantur, quod notauit etiam Ioan. Lorinus in Comment. Act. Apost. c. 3. vers. 21. & Ioan. Mald. in locum citatum Lucæ, atque hinc etiam factum est, vt cũ Pharisæi Ioa. 9. Cæcum interrogaßet, quid de Christo sentiret, eum respondisse, quia Propheta est, indicans sic ab eo pro Viro sanctissimo haberi. Huc spectat Christi Domini testimonium de Ioanne prolatum Matth. 11. & Lucæ 7. cùm dixit, Quid existis videre Prophetam, vtiq; dico vobis plusquam Prophetam, vndè cùm subiungit plusquam Prophetam, planè insinuare voluit, non solum munere, sed etiam sanctitatis laude Ioannẽ cæteros excelluisse Prophetas, vt meritò de illo dictum sit, Inter natos mulierũ non surrexit maior Ioanne Baptista.

Lorinus. Maldonat. Ioan. 9. Matth. 11. Luca 7.

Sanè non mirum si Prophetæ tantò fuerint in honore habiti, etiam ab ipsismet Angelis, quod indè probatur, nam cum Ioannes ad Angeli, qui secũ loquebatur, pedes prouolueretur, vt illum adoraret Apocalyps. 19. non est passus sibi à Ioanne talem honorem exhiberi, dicens, Vide nè feceris, conseruus tuus sum, & fratrum tuorum Prophetarum, & eorum, qui seruant verba libri huius, Deum adora: & si quispiam causam quærat, quare noluerit Angelus, vt illum Ioannes adoraret, eam esse arbitramur, quòd in Ioanne fuerit Angelus reueritus spiritum prophetiæ, eumq. vt Prophetam voluerit honorare, proindè conseruum, & Prophetarum fratrem se esse signãter Angelus dixit, & cap. 22. Apocalyp. in quo eadem planè verba repetuntur, additur, Testimonium enim IESV est spiritus prophetiæ, quibus verbis palàm fit, quare Angelus Ioanni prohibuerit, nè eum adoraret, nimirum ob sublime, quod gerebat officium Prophetæ, nam per eos, qui testimonium IESV habent, intellexit spiritum habentes prophetiæ. Meritò sancti Patres hoc celebre prophetiæ donũ Beatę Virgini fuisse concessum affirmarunt, vt & illã Prophetissam appellauerint.

Apocalyp. 19

Quare fuerit prohibitus Ioannes Angelũ adorare.

Apocal. 22.

Prophetiæ donũ B. Virg concessum.

S. Ambros. Atque hinc S. Ambros. exponens illa verba, Magnificat anima mea Dominum, loquens de Virgine, Quo maior, ait, est persona, plenior est prophetia., S. Basil. & S. Basil. ad ea verba Isaiæ 8. Accessi ad Prophetissam, & in vtero concepit, quod (inquit) Maria Prophetissa fuerit, ad quam proximè per spiritum prænotionis accesserit Isaias, nemo contradixerit, qui sit memor verborum Mariæ, quæ prophetico afflata spiritu elocuta est, Magnificat anima mea Dominum, Epiphan. Nazian. Eusab. fauent Epiphan. Hæresi 68. Greg. Naz. Orat. 42. Eusebius Cæsariensis lib. 7. de Galatin. demonstr. Euangelica cap. 6. Galatinus Rupertus. lib 7 de Arcanis cap. 4. & 5. Rupertus lib. 1. in Cant. qui Mariam vocat Prophetarum Prophetissam, vtpotèquæ Prophetas docuit.

Ex his, quæ de Prophetarum dignitate diximus deducendum, quàm acri Mótanus Hęresiarcha cófutatur. reprehensione, & césura dignus sit Montanus Hęresiarcha, qui ausus est Prophetas insanos vocare, & veluti Ænergumenos à Dęmone arreptos eos fuisse locutos affirmare nescientes, quid Epiphan. dicerent, vt refert Epiphan. Hæresi 48. cuius Hæretici insaniam, & impium S. Hieronym. Basil. Chrysostom. dogma, quoniam S. Hieronym. Basil. & Chrysostom. alijq. plures confutarút, sat erit, horum Patrum dicta in præsentia recensere, vt indè palàm fiat, quanta fuerit illius impudentia. S. Basilius Præfat. in Isaiá, Sunt, ait, qui dicunt, eos Prophetas extrà se raptos prophetare, humana mente à spiritu absorpta, verum id abhorret à professione diuinæ præsentiæ, vt amentem reddat, qui à numine corripitur, & mox subdit, consonum non est, vt qui sapientiæ spiritu plenus est, simillimus insano reddatur? Quin potiùs neque lumen cæcitatem parit, verùm videndi vim à natura insitam expergefacit, & rursus respondens obiectioni. Porrò si quoniam Isaac in ingressu filij sui extrà se raptus fuit, & quoniam Dauid dixit In excessu suo (omnis homo mendax) ob id fingunt Sáctos extrà se rapi, intelligant admirationem, ac stuporé appellatum esse raptum: & S. Hieron. S. Hieronym. Præfat. in Isaiam, Neque verò ait, vt Montanus cum insanis fœminis (Prisca, & Maximilla Prophetissis eius) somnia Prophetæ in extasi sunt locuti, vt nescirent, quid loquerentur, & cum alios erudirét, ipsi ignorarent, quid dicerent, de quibus Apostolus dicit, Nescientes quid loquantur, sed iuxtà Salomonem, Sapiens intelligit, quæ profert de ore suo, & in labijs suis portabit scientiam, etiam ipsi sciebant, quid dicerent. Si enim sapientes erant Prophetæ, quod negare non possumus, quomodo instar brutorum animalium quid dicerent ignorabant. Et Sanctus Chrysost. homil. 29. in 1. ad Corinth. S. Chrysost. Hoc Vatis, ait, proprium est mente commoueri, & necessariò compelli, & trahi tamquam furijs percitum. Propheta autem non eiusmodi est, sed sobria mente, & modesta, & firma, quę loquitur omnia nouit, vt decet.

Satis apertè ex citatis Patribus, quę inter veros, & falsos Prophetas discrimina sunt, colligi possunt, de quibus licet luculentèr Cap. 11. huius Tract. scripserimus, in quo de signis discernétibus diuinas Visiones, ac Reuelationes ab Illusionibus tractatú est, quædá tamé in specie de veris, falsisq. Prophetis hìc adiungenda esse duximus. Inter Signa, quæ discernút veros Prophetas à falsis. cętera verò signa, quę veros à falsis distingunt primarium lumen diuinum est, quo mens Prophetæ illustrata percipit, quę ei Deus manifestare intendit, vt subindè alijs, quibus Deus disponit illa propalet, vt meritò Origen. Origen. scripturam, & verbum Dei, quod Prophetæ proferunt soli comparauerit, quo mundum vniuersum illustrat, atque hoc illud est, quod S. Chrysost. S. Chrysost. vbi suprà docuit, Prophetas quæ locuti sunt nouisse,

Præ-

Præter mentis illustrationem, Vitæ sanctitas, & puritas exigitur in perfecto Propheta, quæ cum quadã animæ trãquillitate coniuncta est, & hæc dispositio optima dicitur, qua Propheta diuinas reuelationes excipit. Prophetarunt
S. Basil. (inquit) Basilius in Procem. ad Isaiam, purè, ac perlucidè animæ, veluti specula facta diuinæ operationis. Cæterum probitatis vitæ Prophetarum testimonium zelus est maximus, quo Dei honorem, & animarũ salutem quęsierunt, & quidquid his opponebatur fortiter, constanterq. repulerunt, & vitam ipsã, quãdo opus fuit dederunt, hoc zelo efferbuit Elias, cùm propter Dei honorẽ Prophetas Balaal ad publicum certamẽ vocauit, & sacrificium, quod ipsi non potuerunt, igne de cælo cadente succẽdit, ac eos veluti Domini inimicos interfecit, & dixit, Zelo zelatus sum pro
3. Reg. 19. Domino 3. Reg. 19. Quot tribulationes, quot afflictiones perpessi sunt Prophetæ Domini, quorum perpessionem, & vitæ suæ probitatem, & perfectam in Deum charitatem ostenderũt, testis sit
Hebræor. 11 Paulus Hebręor. 11. Alij (inquit) distenti
Machab. 7. sunt, vt Machabęi non suscipientes redemptionem, intellige à tantis ma-
Ierem. 28. 3. Reg. 22. 2. Paral. 24. Genes. 39. 1. Reg. 22. lis, alij verò vt Ieremias ludibria, & verbera experti, insuper, & vincula, & carceres, vt Michæas, lapidati sunt, vt Zacharias, secti sunt, vt Isaias, tentati sunt, vt Ioseph voluptatum suasionibus, in occisione gladij mortui sunt, vt octoginta quinque Sacerdotes, quos impius Saul trucidauit.

Hæc igitur egregia facta, hæ pręclaræ res gestæ sunt non stultorum, sed piorum, & prudentiũ Prophetarũ: abeat ergò cum suis insanis Pseudoprophetis impius ille Hęresiarcha Mõtanus, quoniam Sancti sunt, & morum integritate conspicui perfecti Prophetæ gestus, eorum mores, & actus, ac humilitas signa sunt euidẽtia, quibus quispiã facilè possit agnoscere, quod à Deo ad hoc munus assumpti sunt, vt homines à terrenis affectionibus, curisvè auerterent, & ad cælum iter caperent, ac in eis cælestium desiderium imprimerent. At falsi Prophetæ Idolatræ, impij, superbi, vani, luxuria, alijsq. vitijs inquinati, pro viribus student homines suis pręstigijs, ac fascinationibus deludere, eosq. ad Dæmonis obsequium, & seruitutem adducere: Hi premijs allecti prurientes auribus, loqui placentia consueuerunt, quam ob causam eos Michæas cap. 3. suarum Reuelat. acriter reprehendit his verbis, Principes eius in muneribus iudicabãt, & Sacerdotes eius in muneribus docebant, & Prophetæ eius in pecunia diuinabant. Quæ autem Prophetæ Domini locuti sunt, & quæ illi Deo reuelãte prædixerunt, & sacris Litteris, & Catholicæ fidei conformia sunt, quæ verò falsi Prophetæ falsa, & Religioni nostræ contraria existunt. Falsi Prophetæ quales. Michæas 3.

Aliud etiam veræ prophetiæ signum rei euentus est, nam re ipsa succedunt, quæ à vera prophetia ortum ducunt, sed non quæ à falsa. Postremò vera prophetia mirum in modum confert ad Christianæ disciplinæ profectum, vtilis est ad peccata vitanda, ad rectè, probèq. viuendum, ad amorem erga Deum, & proximum excitandum, prodest pietati, & moribus, & è contrà falsa, curiosa est, perniciosa, vana, & multa secum pericula trahit, & cum Dæmonibus plerumq. pacta includit. Et quamuis impijs aliquando hoc prophetiæ donum datum sit, id tamen admodum rarò, & nonnisi Altissimo Dei consilio factum esse censendum est, vt de Caipha legitur Ioan. vndecimo, & Balaam Numer. 22. & Saule 1. Reg. 11. & quidem quòd Caiphas prophetauerit, & Christi Domini mortem prædixerit, id non à semetipso dixisse testatur Euangelista Ioannes, sed cum esset Pontifex anni illius prophetauit, quòd IESVS moriturus erat Ioan. 11. Num. 22. 1. Reg. 11.

pro gente, & non tantùm pro gente; sed vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum, ex quibus colligendum est, eum prophetasse nō proprio, & humano spiritu, sed diuino, non quidem, quòd dignus esset, vt per eum Spiritus sanctus loqueretur, sed quòd Pontifex tunc temporis erat, itaq. hoc tribuendum non menti illius, sed Sacerdotali officio, vt ad cap. Ioannis suprà citatum notarunt Chrysostom. Cyrill. Leontius, Theophylact. Beda, & Euthymius. Etiam (inquit Sanctus S. August. Tract. 49. in Ioan.) homines malos prophetiæ spiritu futura prædicere, quod tamen Euangelista diuino tribuit Sacramento.

S. Chrysost. Cyrill. Alex. Leontius. Theophyl. Beda. Euthym. S. August.

Verùm si de diuinis consilijs liceret coniecturam facere, dici etiam satis cōgruenter posse existimaremus, voluisse Deum per Caipham Christi innocentiam testatam esse, & ab eo suæ iniustæ cōdemnationis testimonium accipere, sicut ab Vxore Pilati, de qua Matt. cap. 27. suæ historię Euãgelicę scriptū reliquit. Nihil tibi, & iusto illi, multa enim passa sū hodie propter eū. ob cuius testimoniū à muliere illa de Christi innocentia factum, & propter illud somnium eam saluã esse probabiliter Orig. Chrysost. & Theophyl. arbitrati sunt.

Matth. 27.

Quoniam autem, vt ex his, quæ suprà tradidimus, constat, prophetiæ donum fuisse his regulariter datum, qui vitæ, & morū integritate excelluerunt, & diuinum lumen habuerunt, proindè dicendum est illud quoque B. Brigittę, quę sanctitate floruit fuisse concessum, quæ Spiritus sancti illustrata lumine multa vera prædixit, quæ vt prædixerat posteà euenerunt, huius rei testem primum affero Bonifatium IX. Rom. Pontificem, qui in Bulla Canonizationis eiusdem sub Datum Romæ Nonas Octobris Pontificatus Anno II. his verbis fidem facit. Hæc generosa Vidua per gratiam sancti Spiritus promeruit multis cogitationes, & affectiones internas, & gesta secretissima propalare, Visiones, ac Reuelationes varias videre, & audire, ac spiritu prophetico multa prædicere, quorum nonnulla effectu iam completa fuerunt, prout hæc, & alia in eius Reuelationum Volumine describuntur, probatur hoc idem auctoritate Martini V. Papæ, qui sua speciali Bulla Confirmationis Canonizationis S. Brigittæ sub Datum Florentiæ Kalen. Iulij, omnia contenta in Bulla Bonifatij IX. confirmat, & approbat, fauet Doctissimus Cardinalis Turrecremata in defensorio ad has Reuelationes Cap. 4. Sancta (inquit) Brigitta diuinas, & cælestes legitur habuisse reuelationes, sicut multi alij Sãcti habuisse leguntur, & de triplici Visionum genere scribit corporali, spirituali, seu imaginaria, ac intellectuali, probat & hoc Michael Medina lib. 2. de recta in Deū fide, Quę (inquit) falsa sunt Astrologiæ sunt, quæ vera S. Brigittæ sunt, quam prophetico claruisse spiritu Ecclesiasticæ Reipublicæ euentus, quos prædixit apertè ostendunt. Confirmat etiam Nicolaus Sanderus lib. 6. Visibilis Monarchię num. 1046. qui post relatam S. Brigittæ Reuelationem de Regno Cypri Lib. 7. cap. 19. Quam, ait, Reuelationē extitisse diuinam, ex eo scimus, quia ita res tunc futuras prædixit, vt eas euenisse nunc videmus, nam S. Brigitta multis annis priùs mortua est, quàm tota Græcorum Respublica penitùs deleretur, futura verò prædici non possunt præterquam Dei spiritu, meminit huius prędictionis à B. Brigitta factæ de Græcorum Reipublicæ euersione, ac Regni Cypri deuastatione, probatissimus Auctor, ac numquam satis laudatus Illustrissimus Cardinalis Bellarminus de Romano Pontifice lib. 2. cap. 31. propè finem controuersia 3. Tamdem (inquit) iudicãte Deo de cælo, traditi sunt

Prophetiæ donū B. Brigittæ fuisse cōcessū probatur.

Card. Turre. Medina. Sanderus. Card. Bell.

Græci

Græci cum ſuo vniuerſali Patriarcha in manus Turcarum, quod eis euenturum prædixerat S.Brigitta Lib. 7. Reuelat. Cap. 9. Necnon Nicolaus Papa Quintus, vt refert Gennadius Scholarius Libro pro Concilio Florentino cap. 5. §. 14. Ioannes quoque VVastonius Gothus Prothonotarius Apostolicus Canonicus Varmienſis, & Bibliothecarius Sereniſſimi Sigiſmūdi Tertij Poloniæ Regis, in libro, cuius titulus eſt Vitis Aquilonia, ſeù Vitę Sanctorum, qui Regna Gothorum, Suecorumq. rebus geſtis illuſtrarūt, B.Brigittam dono prophetiæ claruiſſe ſcripſit multis in locis, & ſignātèr in Præfat. ad Regem. Qui (inquit) an non omnes has Regno Suetię impendentes calamitates longè antè diuinitùs edocta prædixit B. Brigitta, & alibi: Quibus (inquit) Suecis, quæ prædixit, vtinam maximo ſuo malo non experirentur, certè quam Græcis in Cypro conſtituta prædixit Imperij illorum ruinam, ſeruitutemq. ac Cruciferis in Pruſſia cladem, & exterminium, poſteà ita vt erant prædicta cōtigiſſe Orbis agnouit vniuerſus; vidè quæ de his prædictionibus in Libris Reuelat. Sanctę Brigittę in Extrauagan. cap. 73. 74. 77. 80. & Lib. 4. Reuelat. cap. 71. & Lib. 5. cap. 12. ſcripta ſunt, fauet & Genebrardus in Chron. lib. 3. Fuit (inquit) Brigitta Vidua, cuius extant Vaticinia, & precationes, Duciſſa Nericiæ in Regno Suecorum, quę & erexit in Patria Monaſterium Vuaſten. cuius prima Abbatiſſa fuit Catherina eius filia, floruit in Suecia, & Romæ temporibus Magni Sinech Suetię Regis: Obijt circà Annum 1373. hactenùs Genebrardus. Libet hìc ad confirmandam S. Brigittæ Reuelationū ac prędictionum veritatem referre, quæ ſcribit Surius in Vita eiuſdem 23. Iulij, Cum (inquit) quidam Prior Religionis N. ægrè adduceretur, vt B. Brigittæ Reuelationibus fidem pręſtaret, is cum aliquando dormiret, vidit ignem à cælo in eam deſcendere, ſtupefactus ea viſione ſibi illudi putabat, itaq. expergiſcens rurſus obdormiuit, viditq. ignem illum ex ore B. Brigittæ prodeuntem, multosq. circà illam ſtantes inflammare, ſimulq. audiuit vocem dicētem, quis prohibere poteſt ignem hunc vt non egrediatur, ego enim Deus omnipotēs mittam hunc ignem ad Orientem, & Occidentem, & Aquilonem, & Auſtrum, & multos incendet. Deinceps Prior ille credidit Reuelationibus S. Brigittę, easq. tuendas ſuſcepit, Vidè de hoc Priore Lib. 6. Reuelat. cap. 30.

Nicolaus Papa V. *Gennadius Scholarius.* *Ioan. VVaſt.* *Genebrard.* *Surius.*

Refert idem Auctor vbi ſuprà, quòd quidam Religioſus eiuſdem Ordinis N. qui inſignis Theologus habebatur, ac de Reuelationibus S. Brigittæ malè ſentiebat, exiſtimans fieri non poſſe, quòd Deus illam alloqueretur, eiq. ſua ſecreta propalaret, dum de eiſdem cum Brigitta tractaret, tantum ab eo tunc fœtorem exiſſe, vt vix ſubſiſteret. Ex quibus animaduertere ſeriò debēt verbi Dei Concionatores, nè quandoq. publicis Sermonibus huius ſanctiſſimę Mulieris ſanctitati, & Reuelationibus detrahant, cum hæ & Rom. Pontificum, & grauiſſimorum etiam Doctorum calculo fuerint approbatę, & conſueuiſſe Deum regulariter non ſuperbis, & ſcientia inflatis, ſed ſimplicibus, & paruulis ſecreta ſua reuelare. Sanè vellem memoriæ firmitèr retinerent, quod Paulus Apoſtolus monuit 1. ad Theſſalon. 5. Prophetias nolite ſpernere. Nonnè ſacrę Litteræ teſtantur plures fœminas, & Vitæ ſanctitate, & prophetiæ dono claruiſſe, & Sibyllas Doctores probatiſſimi aſſerūt fuiſſe Mulieres vates Deo plenas, ſic Lactantius Firmianus Lib. 4. diuinarum Inſtit. cap. 14. & lib. 1. de falſa Religione cap. 6. quo loco de omnibus Sibyl-

Sibyllæ mulieres vates Deo plenæ. *Lactantius Firmian.*

byllis verba facit, & Iustinus Martyr Serm. ad Gentes, eas ad libros Sibyllinos prouocat. Credite (inquit) Sibyllę antiquissimæ, & loquitur de Erithræa, cuius libri per totum Orbem seruantur diuino afflatu præditi, docentq. nō esse Deos, quos Vulgus existimat, & Aduentum Seruatoris Nostri IESV Christi prædicūt apertissimè; quocircà Origen. contrà Celsum, Christianos, ait, Sibyllistas nominabant, & de Sibylla Erithręa, quam celebrionem esse scribunt, agit S. Isidor. lib. 8. Originum cap. 8. & S. August. Oratione contrà Paganos cap. 15. & lib. 18. de Ciuitate Dei cap. 23. cuius versus ipse refert, ex quibus elicitur, Christi Natiuitatem, Passionem, & Resurrectionem, & secundum eius ad Iudicium aduentum Sibyllis innotuisse, quos versus etiam referunt Sixtus Senensis in Bibliotheca Sancta, & Philippus Faber lib. aduersus impios Ætheos disp. 4. cap. 1. num. 42.

Sixtus Sen.
Philip. Faber

Oculos etiam quicumq. vellet, ad maiorem huius sanctissimæ Mulieris pietati, & scriptis fidem adhibendam, conicere posset, in ea, quæ scribit Illustriss. Card. de Trejo in Epistola ad Fr. Lucam VVaddingum scripta, & Opusculis Sācti Francisci per eumdem Fratrem collectis pręposita, his verbis: Quidam Cōcionator, dum in quadam Hispaniæ Ciuitate prædicaret, cum litteratos Sanctos commendaret, ausus est dicere, se illis deuotissimum, non verò Idiotis, qualis erat Franciscus, quod vt semel, atque iterùm repetijt, populares Viri, & Mulieres astantes, dum Francisci deuotione tenebantur, susurro, & mormure tacitè hoc sibi de Francisco dictum non placere indicarunt. Cœpit subitò Prædicator ille, qui lingua expeditissimus erat balbutire, rubore suffundi, & conturbari, cœperunt & ea, quæ ad Concionem præparauerat solertissimo studio è memoria decidere, creuit eius turbatione populariũ tumultus, tamdem Concionator obmutuit, & quæ superbè forsan didicerat, in medium proponere non potuit, quia, vt credibile est, humilitatē viri sapientis despexerat, & ita incōpleto sermone è suggestu verecūdè descendit. Huius rei testes fuerunt Episcopus, & Capitulum, frequensq. Populus illius Ciuitatis, qui aderunt ad festum solemnissimum inuitati: Casum, vt noui, refero, non prædico miraculum, sed Franciscum agnosco sapientem, simul & Beatum, de quo Iure dici potest, Beatus quem tu erudieris Domine; & de lege tua docueris eum: In quo Beatus? propter donum scientiæ, quod de Spiritu sancto fuerat consecutus. Vndè non immeritò meo iudicio anteponendus Franciscus alijs Doctoribus, quos ab eodem Magistro non fuisse edoctos planè constiterit. Cedent enim ei Doctores, quiq. necesse est, quem testimoniorum meditatione cælestium doctrina Dei docentis imbuerit, & quantò minùs humani studij, & humanæ litteraturæ concedatur Francisco, tantò ampliùs eius eminet laus doctrinæ: quia si non acquisita, ergò data dono Dei, si non acquisita, ergò reuelata, si reuelata ergò vera, excellens, secura doctrina nempè Spiritus sancti, & doctrina Christi. Hactenùs Card. de Trejo, cui consona sunt, quę scripsit Gregorius IX. Pont. Max. de sanctitate, & scientia Sancti Francisci, quem scienter nescium, & sapientèr indoctum appellauit. Referam Pontificis verba in Canonizatione eiusdem prolata, deprompta à Gerardo Vossio ex Registro anni Secundi Pontificatus eius in Bibliotecha Vaticana: Hoste (inquit) triplici in terra positus superato Regno Cælorum vim intulit, & illud rapuit violenter, & post huius vitæ quamplurima gloriosa certamina mun-

Exempla Cardin. de Trejo.
Gregor. IX.

mundum triumphans fęliciter migrauit ad Dominum, multos præueniens scientia præditos, scienter nescius, & sapienter indoctus; Atque hinc Dominicus Bannes in Comment. ad 2. 2. S. Thom. quæst. 10. art. 7. monuit, aliquando Spiritum sanctum consueuisse instruere homines simplices, vt vtiliùs loquantur contrà Hæreticos de rebus fidei, & efficaciùs conuincant eos, quàm Viros doctos. Exemplum affert desumptum ex lib. 10. Hist. Ecclesiasticæ cap. 3. quo loco refertur, simplicem quemdam Virum, sed sanctitate celebrem in Concilio Nicæno superasse acutissimum Hæreticum, quem doctissimi viri longa disputatione conuincere minimè poterant. *Bannes.*

Sed nunc vndè paululum digressi sumus reuertamur, vt finem præsenti Capiti imponamus, & ad probandum B. Brigittæ donum prophetiæ fuisse collatum pergamus. Multa certè sunt, de quibus in his Reuelat. Libris tractantur, quæ humanæ mentis captum excedunt, præsertim vnius mulieris, quarum particeps fieri minimè poterat, nisi supernaturali lumine illustrata fuisset, & Spiritus sancti magisterio edocta, quorum aliqua, vt diximus, corporali, alia imaginaria, quædam verò intellectuali Visione ostensa sunt illi sub varijs rerum similitudinibus, quæ vt vidit ipsa prædixit, & indè sumi satis efficax potest argumentum, huic sanctissimæ Viduæ prophetiæ spiritum fuisse datum, cum hęc ad prophetiam spectare nemo negare queat, eòq. magis quod ad eam naturalis dispositio nulla exigitur, vt probat S. Thom. 2. 2. quæst. 172. art. 3. quoniam ex sola Spiritus sancti voluntate hominibus infunditur, proindè Martyrologium Romanum 23. Iulij, quo die Brigitta ad Cælum euolauit, eam fuisse diuino spiritu afflatam testatur. Non tamen negandum est, vitæ sanctitatē, ac morum integritatem desumptam in ordine ad animæ passiones, ac etiam ad externas actiones ad prophetiam pertinere, quatenùs animi inordinatæ affectiones eam maximè impediunt; prophetia namq. ingentem quamdam exigit mentis eleuationem ad rerum spiritualium contemplationem, quæ per vehementiam passionum, & inordinatam rerū externarum occupationem mirum in modum impeditur, quod sanè impedimentum in Brigitta nostra non reperiebatur, cum ab exterioribus huius sęculi negotijs, curisvè aliena fuerit, diuitias, quibus aliquando abundauerat, contempserit, & pauperibus distribuerit, honores paruipenderit, familię nobilitatem non curauerit, humilitatem toto spiritu amplexa fuerit, non mirum, si illam Deus tantopere dilexerit, & suorum secretorum eam participem, & consciam fecerit, & tàm sublimi prophetię dono ditauerit: magna quidem, & celebris hęc Mulier, & perenni digna encomio extitit, siuè eius pręclara gesta intuearis siuè egregia dicta perpendas, siuè generis splendorem, & nobilitatem, siuè rerum, quas scripsit veritatem consideres. Verus sanè cultus, & tui adoratio ò Deus Omnipotens Brigittæ cor possedit, eamq. dignam censuisti cui tua arcana propalares, & per eamdem ad nos multarum rerum vtilium cognitionem transmitteres. Erat Brigitta in medijs opibus, diuitijs, ac honoribus spiritu pauper, & Eleemosynarum largitione conspicua, & inter temporalium rerum negotia sancto timore referta, & cum Viro castitate non vacua, verè os suum sapientiæ aperuit, & lex clementię in lingua eius Prouerb. 31. & propterea dilexerunt illam filiæ eius, & beatissimam prædicauerunt eam.

S. Thom.

Beatæ Brigittæ sāctitas commendatur.

Prouerb. 31.

Lumen

Lumen supernaturale, & Propheticum B. Brigittæ fuisse diuinitùs datum, probatur, & quid illud sit, accuratè ex SS. Patribus ostenditur.

CAPVT VIII.

SVPERIORI Capite de Visione prophetica, & gradibus prophetiæ actū est, & B. Brigittam prophetiæ dono claruisse satis, superq. probauimus, plura quoque quæ ad Ecclesiæ Catholicæ vtilitatem, sæcularium etiam Principum regimen, ac gubernationem, Sacerdotum quoque Officium, aliorumq. Religiosorum instructionem pertinent, eam prædixisse superiori Capite scripsimus. Reliquum est modò ad eorum confirmationem, quæ ibi à Nobis tractata sunt, ostendamus, huic sanctissimæ Viduæ lumen supernaturale, quod de ratione prophetiæ est, fuisse collatū.

Luminis supernaturalis nomina varia. Præponendum primò est, lumen hoc, quod cælitus infundi cum veris Reuelationibus probare nunc contendimus, multipliciter à Theologis potissimùm contemplatiuis appellari, quod hos Cælestium Reuelat. Libros legenti constabit, & animaduertimus etiam Nos Cap. 1. 2. & 3. huius Tractatus, quibus locis, cum de hoc lumine ageremus, illud hiscè nominibus vocauimus, nempè soporem internum, internam inspirationem, suauitatem quamdam, ac dulcedinem diuinam, intimam mentis illustrationem, donum discretionis spirituum, manna absconditum: quod an sit idem cum lumine fidei, an diuersum, & an ei superadditum, suo loco dicturi sumus.

Rursus notandum est ex S. Bonau. in Opuscul. de Reductione artium ad Theologiam tom. 6. lumen quadruplex statui, primum vocatur exteriùs, scilicet lumen artis mœchanicæ, secundum lumen inferiùs, quod est lumen cognitionis sensitiuæ, tertium lumen interiùs, quod est cognitionis philosophicæ, postremum lumen superiùs, quod est lumen gratiæ: omnia autem hęc lumina asserit manare à dono illo perfecto, quod desursum descendit à Patre luminum Iacobi 1. Luminis verò desursum descendentis differētias esse sex scribit, lumen scilicet sacræ Scripturæ, lumen cognitionis sensitiuę; lumen artis mœchanicæ, lumen philosophiæ rationalis, lumen philosophiæ naturalis, & lumen philosophiæ moralis. Hęc autem omnia ista lumina, quoniam sicut pendent à diuino illo lumine cælitus descendente, sic omnes istæ illuminationes inferiores ad cognitionem eorum omniū ordinantur, quę in sacris Litteris cōtinentur, ex quo infert, quòd multiformis sapiētia Dei, quę lucidè traditur in sacra Scriptura, occultatur in omni cognitione, & in omni natura, & quidem omnes rerum cognitiones famulantur Theologiæ; & quòd amplissima est via illuminatiua, & quòd in omni re, quæ sensum habet, & quę cognoscitur interiùs, latet ipse Deus, à cuius lumine omnium mentium illustratio, & ad eum eleuatio ortum habet.

S. Bonau. Lumen quadruplex. Iacobi 1. Luminis diuini differētiæ sex ex S. Bonauent.

Insuper ad certam, & ampliorem huius luminis cognitionem ex eodem Bonau. in Breuiloquio part. 2. cap. 8. sciendum est, sapientiam ipsam Dei, quatenùs est ratio cognoscendi omnia cognita vocari lumen, vt autem est ratio cognoscendi visa, & approbata, dici speculum, sed in quantùm est ratio cognoscendi præuisa, & dispositia, dicitur exemplar, in quantùm verò est ratio cognoscendi prædestinata, & re-

S. Bonau. Sapientia diuina lumen vocatur, aliquando verò speculū interdum exēplar, & liber vitæ.

reprobata dicitur liber vitæ. Nos hîc de diuino illo lumine tractamus, quo homines dum sunt in via ad cælestia arcana contemplanda, & agnoscenda eleuantur, & lumen propheticum non aliud esse dicimus, quàm ipsam diuinam illustrationem, & reuelationem, siuè internam locutionem, qua mens Prophetæ illuminatur, eiq. futura diuinitùs reuelãtur, quæ à Deo est tamquam à principali causa, quatenùs ab eo immittitur, ad quod etiam concurrit Propheta, prout eam recipit, vt autem à Deo manat, dicitur illustratio, sed vt à Propheta recipitur, vocatur Visio, Auditio, Cognitio, hanc S. Bonauent. de Itineribus, Itinere 2. distin. 3. vocat inspiratam Dei locutionem, vndè S. Gregor. lib. 2. Moral. cap. 4. Quasi (inquit) audientibus dicitur, quod videntibus inspiratur. Satis accommodatè hoc lumen comparari posse existimamus coruscationi, seù fulgori, qui mentem perstringit, & illuminat, de quo Regius Propheta Dauid Psalm. 76. Illuxerunt coruscationes tuę Orbi terræ: hoc ergò lumine mens illustrata futura à Deo reuelata cognoscit, & prædicit: illuminationem autem spiritualem fieri admodum corporalis illuminationis tradit S. Dionys. Areopagit. de cælest. Hierarch. cap. 13. & eodem lib. cap. 1. rem hanc enucleatius exprimens, probat oportere nos ad cælestium contemplationem per rerum similitudines, ac formas euehi, Quo circà (inquit) nostri quoque Sacerdotij Sacratissimam functionē diuina illa sanctio cęlestium ordinū, excellenti mūdanis omnibus imitatione digna. ta, memoratas illas spiritales distinctiones carnalibus figuris expressas, & formarū cōpositionibus varias tradidit, vt ipsi modulo nostro ex hiscè fictionibus sacris ad simplices illas, nullisq. figuris vmbratas cælestium rerum intelligentias, assimulationesq. subuehamur. Nã neque possibile est humanę menti ad spiritalem illam cælestium distinctionē imitationē, intelligentiãq. conscendere, nisi ad hanc mortaliū rerum similitudinibus, formisq. ducatur. huius autem luminis necessitas ex eodem S. Dionysio probanda est, qui in Epist. ad Titum dicit, quod cum homo constet ex duabus naturis, anima scilicet rationali, quæ simplex est in essentia, & corpore composito, iuxtà vtriusque naturæ proprietatem opus est, vt illuminetur diuinis cognitionibus, vt & mens eius puras, & simplices, & intimas signorum sensibiliū intelligentias segregatas ab ipsis signis cōspiciat, & sensualitas eiusdem per naturæ proprietatem coaptetur mentali cognitioni, & sic ad diuina extendatur.

Lumen propheticum quid. — *S. Gregor.* — *Psalm. 76.* — *S. Dionys. Areopag.* — *Quomodo Deus nos illuminet.*

Sanè cum veritates ad salutē necessariæ consequēdam quoquomodo sint absconditæ, & quasi quibusdam velis tectæ, & sub figuris, ac similitudinibus traditæ, vt intellectus noster adiutorio luminis naturalis ad eas apprehendendas plenè pertingere nequeat, indè cōsequens fit oportuisse Spiritum sanctū humano intellectui superaddere lumē aliquod supernaturale, quo dictarum veritatum velamina panderet, & veritates absconditas aperiret, sicq. nobis manifestæ, apertèq. fierent, quod Spiritus sanctus facit, dum nobis lumen illud tribuit; Vndè sequitur, quòd vt dicit Richardus lib. 3. de Contemplat. cap. 6. cordis oculus mundatur, ingenium acuitur, intelligentia dilatatur, & licet Philosophis datum sit de veritatibus quibusdam cognitionem habere, id propter nos illi fuisse concessum affirmauit Hugo lib. 3. in Angelicam Hierarchiam cap. 1. non longè à medio, Quoniã (inquit) nobis cōsummatio seruabatur, vndè inuenerunt veritatem illam, quam oportuit suscipere filios vitæ ad obsequium summæ veritatis,

Richardus. — *Discrimen inter doctrinam Christianorum Doctorum, & Gentilium.* — *Hugo.*

tatis, illis labor appositus est, nobis autẽ fructus seruabitur, quia arcana sapientiæ non nouerunt, quia conditorium thesaurorũ, scilicet Incarnatum Iesum non nouerant, sed naturali documento solo vtentes, lippienti acie lumen nubilum, & ambiguum adduxerunt; propterea errauerunt, & euanuerunt, cum pertransire vellent ea, quæ eis concessa sola fuerant nosse: ex his ergò palàm fit, intellectum creatum viribus naturæ nequaquam posse eleuari ad ea intelligenda, quæ suprà captum nostrũ sunt, & facultatem naturalem excedũt.

Nam cum hìc sermo fiat de dono prophetiæ, quo Prophetarũ mentes ad diuina arcana contemplanda, & cognoscenda eleuantur, certè id fieri nequit, nisi supernaturalis luminis ductu, quandoquidem per prophetiæ donum Spiritus sanctus tribuit Prophetis id, quod est suprà facultatem naturæ, vt docuit S.Thom.2.2. quæst.171.art.2. neque prophetia propriè inesse potest homini à natura, sed ex diuina Reuelatione, per quam ea manifestãtur, quæ naturaliter excedũt humanam cognitionẽ vt superiori Cap. ex eodẽ S.Tho. probauimus, proindè sicut ad naturalem cognitionem lumen naturale exigitur, quod auctore S.Thom.1.p.q.67. art.1. & q.106.art.1. nõ est aliud, quàm veritatis manifestatio, ita planè ad cognitionem rerum supernaturalium requiritur supernaturale lumen intellectus, qui inter dona Spiritus sancti ponitur, & est acuta diuinorum perspectio, vt 2.2.q.49.ar.2.ad 2. docet idem S.Doctor, & hoc est, quod scribit Apostolus Ephes.5. Omne, quod manifestatur, lumen est, & quemadmodum ad corporalem Visionem proportio quędã luminis necessaria est. (Tritũ namq. est illud cõmuni Philosophorum sententia receptum axioma, quòd excellens sensibile corrumpit sensum) ita oportet, vt rerum manifestatio aliqualem proportionẽ habeat cum lumine, cuius adminiculo fit: cum autem plurima, quæ in his B. Brigittæ Reuelat. Libris tractantur, excedãt, vt diximus, facultates naturales, & vires humanas superent, consequens fit, vt ei fuerit lumen concessum, quod naturalis facultatis lumen antecellat, hoc autem non est lumen simpliciter naturę, quod à solo Deo creaturis tribuitur, nec lumen gratiæ gratum facientis, quæ à Deo in iustificatione confertur, nec lumen gloriæ, per quod Beati ad diuinæ essentię Visionem eleuãtur à Deo, sed est lumen quoddã, quo sublimiora quędam, & eminentiora arcana illis manifestat, quibus prophetię donum cõfert, quod lumen propheticum appellamus, & illud esse ipsam à Deo emanãte illustrationem, & reuelationem, qua mens Prophetæ illuminata ei diuinitùs futura reuelãtur, vt paulò suprà indicauimus, & hoc lumen cognitionis, prophetiæ formale esse docuit S.Tho.2.2. q.171. art.3. ad 3. à cuius vnitate prophetia habet vnitatẽ speciei, licèt diuersa sint, quæ per lumen diuinum manifestantur. Cæterùm vnum, aut alterum hìc adducimus locũ, vndè colligi possit, B.Brigittam huiusmodi lumẽ diuinum habuisse, tametsi sufficienter superiori Capite fuerit probatum, prophetię dono fuisse ditatã, & multa prędixisse, quę tractu tẽporis successerunt, immò Deo iubẽte Prophetarũ officio functam esse, ad quod munus exercẽdum Deus illi verba daturum promisserat. Vsitatus namq. sacræ Scripturæ loquendi mos est, Deum per Prophetas, in Prophetis, & per ora Prophetarum loqui, sic enim scribitur Lib. 7. Reuel. cap.16 quo locus Christus Dominus alloquens B. Brigittam, dicit, Quia Principes Terrę, & Pręlati Ecclesiarum auidiùs, & libentiùs aspiciunt oblectamenta terrena, quàm mortem, & Passionem meam, & Vulnera mea, ideò

S.Thom. — Lumen naturale quid. — Ephes.5. — S.Thom. — Lumen Propheticum B. Brigittę cõcessum.

ideò mittã eis adhùc per te verba mea, qui nisi mutauerint corda sua, & conuerterint ad me, condemnabuntur cum illis, qui partiti sunt vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem, & hæc est prophetia, quàm vocant cõminationis. Alius insignis occurrit locus, ex quo apertè constat B. Brigittæ lumen propheticum fuisse datũ Lib. 3. Reuelation. Cap. 5. scribitur. Placuit Deo (verba sunt Sancti Ambrosij ad Beatam Brigittam) propter misericordiam suam, & suorum amicorum petitionem vocare te in Spiritum sanctum ad videndũ, audiendum, & intelligendum spiritualitèr, ad hoc, vt ea, quæ audieris in spiritu debeas alijs reuelare secundùm Dei voluntatem: vbi notandum verba illa, Placuit Deo vocare te in Spiritum sanctum, significare Beatæ Brigittæ Reuelationes, & Inspirationes à Spiritu sancto emanasse per lumen illi ab eo supernaturale infusum: Hinc fit, quòd S. Bernardus serm. 53. in Cant. vocem Sponsi inspirationem appellauerit: aut etiam Beata Brigitta in Spiritum sanctum à Deo vocata dicitur, quia ad reuelationes, & diuinas inspirationes excipiendas fuit eleuata medio lumine supernaturali, quod à Spiritu sancto emanat, vndè Lib. 2. Reuel. Cap. 16. legimus, Christum Dominum cũ B. Brigitta, sic loquentem, Ego elegi te in spiritum meũ; Spiritus enim nomine aliquando reuelationes, & inspirationes diuinæ designantur, vt animaduertit S. Greg. lib. 5. Moral. cap. 23.

S. Ambros. S. Bernard. S. Greg.

Nunc in specie de huiusmodi lumine sermo instituendus est, vt eius essentia, & natura rectè, probèq. nota fiat. Sciendum ergò est ex D. Thom. 2. 2. q. 8. ar. 1. lumen naturale nostri intellectus, cũ sit finitæ virtutis, non posse nisi ad aliquod determinatum pertingere, vndè fit, vt diximus, quòd homo indigeat supernaturali lumine, vt vlteriùs penetret ad cognoscenda quædam, quæ per naturale lumen cognoscere non potest; & hoc supernaturale lumen homini datũ appellat S. Thom. donum intellectus, & dicitur esse donũ Spiritus sancti, quod Prophetis ex speciali gratia ab eo infunditur, eleuans eorum intellectũ vltrà suas vires ad ea apprehẽdenda, quæ humanã excedunt facultatem, diuidens illud singulis prout vult 1. Cor. 12. Sed animaduertendum, duplici via illud donũ prouenire posse, primò quidem per infusionem, & mentium illustrationem, prout Patriarchæ, & Prophetæ in Veteri Testamento, & Apostoli, ac Doctores sãcti illud receperunt in Nouo. Secundò modo fideles simplices illius luminis participes fiunt per doctrinam, & prædicationem, & quemadmodum Moyses de eisdem mysterijs, de quibus à Deo fuerat instructus, populum instruxit, sic, & Prophetæ, & Apostoli eadem mysteria, quæ eis Spiritus sanctus reuelauerat, populis annunciarunt, eosq. docuerunt: ità planè Brigitta, quæ illi diuinitùs reuelata erant, nobis ea ipsa propalauit, & ad instructionem nostram scripta reliquit: quocircà frequentèr legimus in suis Reuelationum Libris, Deum cum ea fuisse locutum de nostrę fidei mysterijs, alijsq. ad fidelium eruditionem spectantibus, quod patet ex Lib. 1. Reuel. Cap. 5. vbi scribitur, Nũc autẽ propter preces Matris meæ, & Sanctorum adhùc ità misericors sum, & patiens, quòd mittere eis volo verba mea, quę de ore meo processerũt, & offerre eis misericordiam meã, & Lib. 2. Cap. 13. Ego Deus ad ostensionem charitatis meę in robur fidei Sãctę, non dedignor loqui tecum, & Cap. 15. Miraris quare talia loquor, & tanta ostendi tibi, numquid per te solam, non vtique, sed propter aliorum eruditionem, & salutem, & Lib. 4 Cap. 143. Ego Deus loquor cum vna muliere verba mirabilia, ad quid hoc, & ad quem fructum, nisi ad animarum salutem, & vtilitatem, atque hic fructus,

S. Thom. 1. Cor. 12. Lumen supernaturale duplici via cõparatur. Reuelationum S. Brigittæ finis, & vtilitas.

hic scopus, hic finis, hæc Prophetarum peculiaris functio est, Dei mandata populis referre, pœnas, ac tormenta ob patrata scelera impendentia minari, peccatorum fugam suadere, viam credentibus ostendere: describunt enim aliquando iustum, interdum peccatorem pœnitentem, stantem, cadentem, surgentem, & sicut faciunt pictores, occidétes, & occisos, sic & Prophetę, aliquádo quidem insurgentia peccata, aliquádo etiam allisa antè oculos ponunt: vndè tot illorum salutaria monita emanarunt, tot peccatoribus comminationes, tot diligentibus Deum præmia, & promissiones. Prophetæ sunt os, & oracula Domini, per quæ Deus sua placita, sua mysteria hominibus propalauit, per quos, quid credere, quid sperare, quid agere debeamus, manifestauit. Fuerunt Prophetæ lingua Dei, quia non ex se, sed ex Deo locuti sunt, & suis locutionibus nobis eius voluntatem indicarunt: Sat sit huius rei Michæam Prophetam testem adducere, Indicabo tibi (inquit cap.6.) ò homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te, vtique diligere iudicium, & facere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo; hi sunt prophetici luminis effectus, qui à diuina illa luce, & cælesti splendore emanant, per quæ ad diuina videnda prophetę manuducuntur, ac eis vera Dei cognitio, atque suorum secretorum secundùm præsentem vitæ statum tribuitur. Meritò hoc lumen mediū quoddam luce refertum vocari posse existimamus inter nos, & Deum, quippèquo intellectus noster supernorum capax mysteriorum redditur, nostra verò cogitatio, noster intellectus speculū quoddam est, in quo lux ista refulget. Sanè ea, quæ Prophetis diuinitùs reuelabantur sub varijs imaginibus, ac formis in eorum phantasia repræsentabantur. Vndè S. Ambros. in cap. 6. Isaiæ notauit, maiori populi auiditate, ac admiratione consueuisse eas visiones Prophetarum capere, quas illi per insolitas imagines, formasq. sibi factas testabantur. Exemplum adducimus Isaiæ in cuius phantasia apparebat imago Dei sedentis super solium excelsum, Item duo Seraphim cum senis alis. Item in phantasia Ezechielis similitudines quattuor animalium habentium quattuor facies plenas oculis, quæ rotam trahebant: hæ autem similitudines, ac imagines in Prophetarum phantasiâ existebant, cumque non possent ipsi vi naturalis luminis abstrahere ab huiusmodi speciebus, ac phantasmatibus futurorum mysteriorum species, quæ per illas imagines significabantur, nam lumen intellectus agentis abstrahere minimè potest à speciebus sensatis, nisi species sensatas ipsius quidditatis naturalitèr coniunctas accidentibus, vt 3 dę Anima scribitur, indè fit, quòd Spiritus sanctus lumen propheticum conferebat, illudq. influebat in intellectum Prophetæ, quo sic confortatus, & adiutus præuidebat mysteria, quæ in illis phantasmatibus erant figurata, & repræsentata; Sed Martinus Delrius lib. 4. Disquis. magic. cap. 1. quæst. 1. huius prophetici luminis vim, & efficaciam describens, Haud (inquit) ineptè compares illud versantibus in tenebricoso loco, qui candelæ lumine illato circumstantia cernere incipiunt, eodem elato, rursus illi obcœcantur omnia. Vndè Michæas cap. 7. Cum sedero (ait) in tenebris, Dominus lux mea est, & Beatus Petrus in sua 2. Canonica cap. 1. Habemus (ait) propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco. Sed audiamus Sanctum Dionysium de diuino lumine verba facientem lib. de Diuinis nominibus capit. 4. Dicendum itaque est, vt intelligibilis lux bonum ipsum dicitur, quod omnem superat cælestem spiritum, & spiri-

Michæa 6.

S. Ambros.

Luminis prophetici efficacia.

Delrius.

Michæas 7.

B. Petrus in 2. Can. c. 1.

S. Dionys.

spirituali impleat luce, omnemque ignorantiam pellat, errorem ambigat ex animabus, quibus sese insinuauerit omnibus, eisq. sacræ lucis consortium tradat, spiritualesq. illarum oculos purget, obductamq. ignorantiæ caliginem tergat, & ingenti tenebrarum pondere obtusos, ac fermè cæcatos, renouet, atque excitet, & paulòpost, Præsentia (inquit) lucis intelligibilis eos, qui illuminantur colligit, coniungit, ac perficit; atque à multis, erroneisq. opinantibus ad id, quod verè est conuertit, vanasq. visiones, siuè vt rectiùs loquamur phantasias in vnam veram, & liquidam, vnicamq. scientiam cogit, & vno, atque vniente lumine complet.

Lumen prophetiæ non æqualiter Prophetis tribuitur.

Sed libet hìc monere Lectorem huius supernaturalis luminis, de quo nunc sermo fit, non æqualitèr Prophetas fuisse participes factos, nam vni maius, alteri verò minus; prout Deus expedire iudicat, conferri solet; & iuxtà mensuram huius luminis, ac prophetici spiritus prophetiæ modus, & ratio expenditur: proindè cuius minùs luminis collatum est, illum prophetiæ habere simplicem spiritum dicimus, cui verò plus duplicem, non quòd specie differant, sed tantummodò secundùm magis, & minùs, & iuxtà maiorem, & minorem participationem. Horum autem discrimen nunc breuitèr afferemus, & quidem tunc Prophetis lumen simplex propheticum fuisse concessum dici potest, quando illi in populo Iudaico antè Christi Seruatoris nostri Aduentum ventura prædicebant sub quibusdam similitudinibus, ac simulacris, quæ quid significarent ignorabant. Aliquando (inquit S. Gregor. hom. 1. in Ezechielem) prophetiæ spiritus deest Prophetis, nec semper eorum mentibus prætò est, quatenùs cùm hunc non habent, se tunc agnoscant ex dono habere, cùm habent: quando verò, quæ ab eis antè Christi Domini Incarnationem fuerunt præuisa, & prænunciata, cognoscebant illa esse post eius Aduentum in Ecclesia successura: dicendum videtur duplicem tunc illos habuisse spiritum propheticum, quoniam ab his, quæ in Veteri Testamento facta prædixerunt, gradum faciebant ad ea, quæ in Nouo Testamento fieri debebant: rem hanc exemplo Isaiæ Prophetæ placet explanare, ille namque, vt Cap. 25. suarum Reuelat. scribitur, præuidit, ac prædixit à Chaldæis Hierusalem fore distruendam, & in captiuitatem redigendam, Templumq. funditus euertendum, & posteà à Cyro ad pristinam libertatem reuocandam, sed quia etiam præuidit, hanc à captiuitate liberationem figuram extitisse nostræ à Dæmonis potestate remissionis, & quòd Christus Dominus à peccati seruitute humanum genus sua morte erat redempturus, ac nouam Hierusalem ædificaturus, Ecclesiam nimirùm Catholicam toto terrarum Orbe longè, latèq. diffundendam, ideò dicimus, Isaiam duplicem à Deo propheticum obtinuisse spiritum, quem meritò Prophetam magnum appellauit Sapiens Ecclesiast. 8. rationem reddens, Quia spiritu magno vltima vidit, & hæc sunt, quæ sub finem mundi, & in vniuersali iudicio euentura sunt; Omnia quoque gratiæ mysteria sui prophetici spiritus magnitudine comprehendit. Ergò (inquit Sanctus Hieronym. in Præfat. ad Isaiæ Reuelationes) siuè Veteris Testamenti, siuè Noui mysteria quæras, apud Isaiam inuenies, & propterea eum appellauit & Prophetam, & Euangelistam, & Hugo Cardin. in Proœm. in Isaiam, eius prophetiam per librum illum signatum Apocalyp. 5. designatam esse censet, qui liber dicitur esse scriptus intùs, & foris, in quo quasi in cortice litteræ veteris populi captiuitates, liberationes, alijq. euentus describuntur, at verò in medulla spiritus, sicut

Lumen simplex propheticum quid. — *S. Greg.* — *Isaiam duplicem habuisse spiritum prophetiæ quid sit.* — *Eccles. 48.* — *S. Hieron.* — *Isaias quare vocatus Propheta, & Euangelista.* — *Hugo Card.* — *Apocalyp. 5.*

S.Hieronym. S.Hieronym. scribit, continet Domini Sacramenta; vt tàm natus est de Virgine Emanuel, quàm illustrium patrator operum, mortuus, sepultus, resurgens Saluator omnium gentium prædicitur. Iure igitur dicendum est, Isaiam duplicis prophetiæ spiritus dono fuisse locupletatum, quod instantèr petens ab
4.Reg.2. Elia Elisæus lib. 4.Reg. c. 2. dicebat, Fiat in me duplex spiritus tuus, & ibi legimus, Cum venisset Elias cum Elisæo in Iericho, dixerunt filij, hoc est Prophetarum discipuli ad Elisæum, Numquid nosti, quòd Dominus tollet hodiè Dominum tuum à te, quibus respondit, noui; silete: ex quo patet euidentèr, quòd Elisæus præuiderit quidem in spiritu raptum Eliæ, ignorasse tamen raptum illum significasse Christi Domini nostri post Resurrectionem ad Cælum Ascensionem, accepturus iudiciariam super omnes gentes potestatem, Quoniam dedit Pater Filio iudicium facere, quia Filius hominis est
Ioan.5. Ioan. 5. neque etiam Elisæus agnouit ipsummet Eliam venturum esse tempore Antichristi ad prædicandum, & idcircò huius raptus mysterium Elisæus nosse desiderans, clamabat, Obsecrò Domine, vt fiat in me duplex spiritus tuus, ac si dixisset, da mihi, vt sciam huius raptus mysteria, & significationem, vt quæ de Messia in lege promisso scripta existunt, & ventura sunt, comprehendam: hunc autem propheticum duplicem spiritum paucis fuisse concessum indicat ipsiusmet Eliæ responsio, dum dixit, Rem difficilem postulasti, attamen si videris me, quando tollar à te, erit tibi, quod petijsti, sin autem non videris, non erit. Non me latet de hoc Elisæi duplici spiritu petito multos multa
Gloss. dixisse, & quidem Gloss. loco citato spiritum duplicem docet Eliam habuisse primò ad prophetiam, secundò
Carthus. ad miracula, sed Carthusianus ibidem putat, Elisæum primùm petijsse gratiam spiritualem Eliæ concessam ad prophetandum, sed ad miracula facienda postulasse duplicari, vt eam in se haberet in dupla portione respectu Eliæ, & dicunt Hebræi, hoc fuisse impletum, quoniam Elias suscitauit mortuum vnum, Elisæus duos, sed alij scribunt, ab Elisæo sexdecim fuisse facta miracula, Eliam verò octo tantùm fecisse. Petrus autem Damian. serm. 2. de Petrus Damianus. Natiuit. S. Ioan. Baptistę tomo 2. suorum operum testatur, Elisæum fecisse viginti quattuor miracula, Eliam verò solùm duodecim, & subdit Elisæum duplicem impetrasse spiritum, non meritorum cumulo, sed miraculorum exhibitione.

Sanè cum vnicuiq. gratia data sit secundùm mensuram donationis Christi, vt testatur Apostolus Paulus Ephes. 4. & Ephes. 4. vni quidem dederit Deus quinque talenta, alij verò duo Matth. 25. non Matth. 25. mirùm si prophetiæ donum inter gratias gratis datas collocatum non omnibus detur, & his etiam, quibus datur, Prophetia donum non omnibus datur. nó ex æquo prophetici luminis quátitas conferatur, cuius rei causa ex S. Dionys. S. Dionys. Areopag. Areopagita petenda est, qui hoc egregiè his verbis explanat de Cælesti Hierarch. cap. 9. Cæterùm (inquit) dissimilitudo spiritualium luminum facit, vt affluentissima paternæ benignitatis lux, aut omninò capi, participariq. non possit, quippèquæ ipsos obtutus intimos suo fulgore perstringat, aut certè ipsa lucis participatio pro suscipientium meritis varia sit, parua scilicèt, vel magna, obscura, vel lucida, cum tamen radius ille diuinus, vnus, ac simplex sit, eodemq. modo se habeat super omnia semper explicitus: hactenùs S. Dionysius.

Placet ad confirmationem, ac elucidationem eorum, quæ nunc de concessione, ac diuisione luminis prophetici scribimus, indicare, quòd Apostol. Pau-

Rom. 8. 1. Cor. 12. Paulus Rom. 8. & 1. Corint. 12. cum ea, quæ ad Ecclesiæ vtilitatem, & ædificationem data sunt dona, inter illa ponit sermonem sapientiæ, & scientiæ, & gratiam sanitatum, interpretationem sermonum, genera linguarum, operationem virtutũ, discretionem spirituum, & donum prophetiæ, vbi duo animaduertenda sunt, quæ ad rem faciunt, primò quidem, quod non omnibus hęc dona, neque omnia vni, eidemq. conceduntur, sed singulis prout Spiritus sanctus vult, diuiduntur, secundò, quòd etsi plura, ac diuersa sint, ab vno tamen, eodemq. principio procedunt, & hoc illud est, quod dicit Apostolus, Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus, diuisiones ministrationum sunt, idem autem Dominus, diuisiones operationum sunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus. Quare autem prophetiam Apostolus inter gratias gratis datas collocet, respondet Suarius disput. 8. sect. 5. num. 4. quo loco de dist. fidei ab alijs donis agit, eamdem cognitionem, ac reuelationem fidei, vt fundamentum propriæ iustitiæ spectare ad auxilium gratiæ gratum facientis, vt autem confertur ad aliorum vtilitatem specialiter pertinere posse ad gratias gratis datas, & in hoc sensu prophetia, quæ cognitionem, & reuelationem comprehendit, & ad aliorum vtilitatem fit, inter gratias gratis datas numeratur, & asserit, quòd suprà actum fidei prophetia addit modum peculiarem, quatenùs fundatur in reuelatione immediatè facta ipsi Prophetæ à Deo, vel ab Angelo, & quòd refertur ad commune bonum ipsius Ecclesiæ, & indè fides augetur: hoc autem donum prophetiæ tàm eminens, ac celebre est, vt illud habentes pro Principibus haberentur, quod Propheta Regius Dauid illis verbis indicare voluit Psalm. 50. cùm spiritum à Deo principalem petijt, Spiritu (inquit) principali

Prophetiæ donũ quare ab Apostolo inter gratias gratis datas collocetur.

Suarius.

Prophetæ pro Principibus habebantur.

Psal. 50.

confirma me, timuit ille, nè ob adulterium, & homicidium patratum cum Dominus docendi, ac prophetandi gratia priuaret, & proindè sic orauit. Expositio est S. Hieron. ad Psal. citatum, vel Auctoris eius Commentarij, qui S. Hieronymo ascribitur.

Ex his infertur, non omnes Prophetas ęqualiter participes fuisse factos prophetici luminis, vt suprà dicebamus, neque enim, vt Scripturas interpretemur, vel vt Prophetarum officio fungamur ex æquo Spiritum sanctum accipimus, nam nec Episcopi, nec Doctores, neque Prophetæ sumus omnes, immò vt ex S. Gregor. probauimus, ipsismet Prophetis non semper adfuit Spiritus sanctus, quo aliquando fuisse Prophetas destitutos, testis esse potest Elisæus 4. Reg. 4. qui cum plorantem vidisset Sunamitidem, causamq. fletus ignorasset, dixit puero, qui eam prohibere volebat, Dimitte illã, anima enim eius in amaritudine est, & Dominus celauit à me, & non indicauit mihi, neque tùm solum, verùm, cum Iosaphat de futuris Elisæum requisiuisset, spiritus tunc illi prophetiæ defuit, vt ei oportuerit Psaltem adhibere 4. Reg. 3. at non sic accidit alteri Prophetæ 4. Reg. 13. cui Spiritus sanctus adfuit, quando missus contrà Samariam, quæ mala illi ventura erant prædixit, sed minimè adfuit, cùm Pseudoprohetæ cuiusdam, vt 3. Reg. 13. scribitur, persuasionibus adductus, in eius domo panem comedit, quod nè faceret illi Dominus prohibuerat, & ideò ob inobedientiæ scelus patratum, pœnas luens, à Leone fuit occisus: similiter ad rem facit, quod 1. Reg. cap. 16. legimus, cum Samuel esset missus à Deo ad vngendum Regem aliquem ex filijs Isai, antequam Deus de aliquo in specie locutus esset interrogauit de Elia, Num coram Domino est Christus eius, coniectans forsitan ex statura, & vultu eius, illum esse à Deo electum, proindè

2. Greg. *4. Reg. 4.* *4. Reg. 3.* *4. Reg. 13.* *3. Reg. 13* *1. Reg. 16.*

ei Deus dixit. Nè respicias vultum eius, neque altitudinem staturæ eius, ac de cæteris subindè intellexit, nempè minimè electos fuisse, quia de illis à Deo nihil audiuit, & hinc est, quòd ignorabat, donec de Dauidis persona à Deo fuit certior factus, illis verbis, Surge, vnge eum, ipse est enim. Ergò cum non semper Spiritus sanctus præsto sit Prophetis, meritò quispiam quærere poterit, an quando visiones fiunt, plenè intelligant, quæ sub similitudinibus illis ostenduntur, qua de re legendi sunt S. Thom. 2. 2. q. 171. art. 4. & Suarius de Veritate, & statu Relig. c. 5. de gratijs gratis datis, & de Orat. ment. lib. 2. c. 19. & de Fide, spe, & charitate disp. 8. sect. 4. Antonius Fernandus in Comm. ad Visiones Veteris Testamenti Vision. 26. ad cap. 10. Danielis sect. 1.

S. Thom. Suarius. Fernandus.

Montanus, & Tertullianus confutantur.

Et quidem Montanus Hæresiarcha affirmauit, quando visiones Prophetis fiebant, quòd tàm fortitèr rapiebantur, vt sui tunc compotes non essent, & cognitionis vsum non haberent, nescientes quid loquerentur, in quo errore etiam Tertullianum fuisse lapsum ex varijs locis librorum eiusdem collegit Pamelius ad lib. de Extasi, & antè Pamelium notarunt S. Hieronym. de Scriptoribus Ecclesiasticis, & Nicephorus lib. 4. historię cap. 22. & 34. Sed quoniam superiori Capite illos, & rationibus, & Sanctorum Patrum doctrinis fusè confutauimus, ea, quæ ibi adduximus, in præsentia non esse repetenda censuimus, sat erit hìc duos fide dignos afferre testes, quorum auctoritate horũ Hæreticorum opinionis falsitas apertè constabit, S. Bernard. Serm. 52. in Cant. expressè fatetur, in extasim raptis discursũ, & rationis vsũ remanere, Proindè (inquit) ego non absurdè sponsæ extasim vocauerim mortem, quæ tamen non vita, sed vitæ eripiat laqueis, vt possit dicere, Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, & paulò post ibidem subdit, Quorum quoque in campis designata conuersatio, euidentèr liberos, atque expeditos signat in contemplatione discursus: idemq. apertis verbis confirmat B. Brigitta Lib. 4. Reuel. Cap. 77. quo loco fuisse à Deo in extasim eleuatã scribit ad videndũ, audiendũ, & sentiendũ mirabilia Dei, idẽ repetit Lib. 6. Cap. 52. quę sanè absq. cognitione, & discursu fieri nequeunt, quomodò enim, quemadmodum Beatissima Virgo, illam alloquens prędixerat, fructifera in populo Brigitta esse poterat spirituali semine, & multis pro futura, nisi plenam habuisset cognitionem eorum, quæ illi diuinitùs in visionibus ostendebantur, de quibus alios participes facere debuerat, ac instruere, Eris (inquit) fructifera, sic Lib. 1. Ca. 20. legitur, spirituali semine, multis profutura, sicut enim surculus, si inseritur arido trunco, florere incipit, sic gratia mea fructificare, & florere debes, quæ & inebriabit te, vt ex vini dulcedine, quod tibi daturus sum, omnis cælestis exercitus gaudeat.

Pamelius. S. Hieron. Nicephor. S. Bernard. Psal. 123.

Reijciuntur qui futurorũ prædictiones melancholię tribuunt.

Rursus eorum quoq. sententia reijcienda est, qui prædictiones, & futurorum euentuum cognitiones melancholiæ, & atræ bili ascribunt, quod sicut rationi consonum non est, sic & Philosophiæ dissonum, & pro hac sententia Aristotelem citant in Problem. sect. 30. vbi verba de atra bili faciens, tribuit illi eos effectus, quos nos Sibyllis inesse diuinitùs dicimus, In quibus (inquit Arist.) multa, & frigida bilis est atra, hi stolidi sunt, & ignari, in quibus permulta, & calida, hi perciti, & ingeniosi, amasij, propensi ad omnẽ excandescentiam, & cupiditatem, nonnulli etiam loquaciores, multi etiam, propterea quod ille calor sedi mentis in vicinio est, morbis vesaniæ implicantur, aut instinctu limphatico inferuescunt, ex quo Sibyllæ efficiuntur, & Bacchæ, & omnes, qui diuino spiraculo instigari creduntur, hæc

Arist.

hæc Arist. qui non mirùm, si ad melancholiã, & atram bilem diuinationes, ac prædictiones referre conatus sit, quia cum diuinarum Reuelationum ignarus fuerit, nullam aliam sciuit probabiliorem causam earum inuenire, & eò maximè, quòd de his scribere instituerit, quæ rerum naturalium principijs congruerent; & quidem quod Arist. dicit, Homines melancholia, & atra bili abũdantes insanos esse, & stultos, veluti Sibyllas, omninò falsũ est, & hac in re sibi contrarius, nam loco citato scribit, sapientes omnes esse melancholicos, ergò si sapientes sunt, non insani, non stulti, cum homines (sic loquitur Aristoteles) qui ingenio claruerunt, vel in studijs Philosophiæ, vel in Republica administrãda, vel in Carmine pangendo, vel in Artibus exercẽdis, melancholicos fuisse omnes videamus, at Sibyllas fuisse insanas, etiã falsum est, sed Deo plenas mulieres, vt probauimus ex Patribus Cap. sexto huius Tractat. non longè à fine: & patet etiam, quia futura enunciauerũt mysteria de Christo sublimia, nempè Incarnationem, Natiuitatem, Passionẽ, & Resurrectionẽ, quod si insaniæ morbo laborassent, facere non potuissent, atque hæc mysteria versibus egregiè expressit Sibylla Erythræa, nõ ex humore melancholico, sed diuino afflata cõpositis, quos versus referũt S. August. lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 23. & Sixtus Senensis in sua Bibliotheca, & Philippus Faber disp. 4. c. 1. n. 42. aduers. impios Ætheos.

Sibyllarum prædictiones veræ.

S. August.

Sixtus Senensis.

Philippus Faber.

Etenim negandum etiã non est, postquam Prophetis facta reuelatio prophetica est, post ipsius acceptionem, etiam transacta actuali cogitatione, Prophetas recordari eorum, quæ in Visionibus viderunt, & prophetarunt, nam, & posteà de illis elapso aliquo tẽporis spatio scripserũt, & verba fecerunt, ex quo colligi potest, eos non ex vi melancholiæ, aut insaniæ prædixisse, & scripsisse. Duo ad hoc probãdum sacræ Scripturę loca adducimus, primò namq. 1. Reg. 9. de Samuele legimus, Dominus autẽ reuelauerat auriculam Samuelis antè vnam diẽ, quàm veniret Saul dicens, Hac ipsa hora, quæ nunc est, cras mittam virum ad te, & quoniã non reuelauerat his verbis personã in specie, de qua sermo fiebat, de altera die additur. Cum aspexisset Samuel Saulem, Dominus dixit ei, Ecce vir, quem dixeram tibi: at quis neget Samuelem retinuisse in mẽte reuelationem sibi factam, Ideoq. Samuel interrogationẽ præuenit dicens, Omnia, quæ sunt in corde tuo, indicabo tibi, & 3. Reg. 14. Ahias Propheta coram Domino, nisi fuisset priùs instructus, quàm ad eum Vxor Ieroboam accederet, cui posteà illi futura prædixit, id facere non potuisset, nisi factæ reuelationis recordatus fuisset. Dubitandum ergò minimè est, quin etiam trãsacto actu in Prophetarum memoria, & verba, & signa, ac etiam intelligẽtia significationis eorum remaneat: & quòd signorum memoria manet per species impressas in mente Prophetę relictas vi signorũ, aut verborum pręcedentium, species autem illæ represẽtant ea signa, non tantùm materialiter, vt res sunt, sed & formaliter, vt signa sunt, ideò per easdem species manet memoria rerũ, quæ per talia signa repreſentantur, exemplum sumi potest ex Daniele Propheta cap. 7. qui vidit quattuor bestias grandes ascendẽtes de Mari, quattuor Monarchias significantes, quarum Prima erat Leæna, quæ Aquilæ habebat alas. Secunda similis erat Vrso. Tertia quasi Pardus, qui alas quasi auis habebat quattuor super se, & quattuor capita erãt in bestia. Postrema, & quarta bestia terribilis erat atque mirabilis, fortis nimis, dentes ferreos habens magnos, comedens, atque comminuens, & reliqua suis pedibus cõculcans, dissimilis erat cæteris bestijs, quas viderat antè eam, & habebat cornua decem. Per has autem bestias designari

Prophetæ recordãtur eorum quæ prædixerunt, etiam transacto actu prophetãdi.

1. Reg. 9.

4. Reg. 14.

Daniel. 7.

Prophetia Danielis de quattuor bestijs ascendentibus de mari exponitur.

gnari quattuor Monarchias nouit Daniel ipse ex vno, qui astabat coram Domino. Chaldæorum verò Monarchiam Leæna, Aquilæ habens alas significabat, quandoquidem Leo tùm ob generositatem, tùm quia fortissimum, ac ferocissimum animal est, magnisq. vnguibus, de quo Plin. lib. 8. cap. 18. quem Sanctus Basilius pro dominatore animalium ratione expertium ponit, in cuius oculis ea vis, atque maiestas est, vt intuētibus terrorem incutiat: Prouerb. 30. Salomon de Leone scriptum reliquit, Fortissimus bestiarum Leo, ad nullius pauebit occursum: vt mirùm non sit, si eum regiæ potestatis symbolum extitisse antiquitas agnouerit, & Sanctus Augustin. tractat. 36. super Ioan. & lib. 1. de consensu Euangelist. cap. 6. Matthæo Euāgelistę Leonem tribuerit, Quoniam (inquit) congruentius ille, qui regiam Christi personam maximè commendauit, per Leonem significatus accipitur. Scimus etiam & Marcum Leonis imagine fuisse figuratum, quod ipse statim sui Euangelij initio vocem in deserto clamātem tonauerit: Fremit, ait, S. Hieron. pręfat. in Marcum, vt Leo. Aquila itidem regiæ potestatis simulacrum præsefert, proptereà quòd super aues cęteras sese sublimi volatu attollat, nidumq. suum in sublimi collocat, ac inter volatilia principatum teneat, de qua S. Basil. hom. 8. in Exameron. qui per Aquilam potestatē regiam designari censuit, idem notauit S. Hieronym. super cap. 17. Exechielis, hinc homines eo naso præditos, quale rostrum est Aquilæ, pro regijs æstimari solitos tradiderunt & Plato, & Plutarchus. Atque indè factū est, vt per primā bestiam à Daniele descriptam, quæ Leæna est, habens Aquilę pennas, Monarchiam Chaldæorum esse intelligendam graues quidam Doctores existimauerint: & quòd Chaldæorum Regnū duplici nomine fuerit præstantissimum, tùm quia fuit omniū primum, tùm quia maximè diuturnū, vt placuit Theodoreto. At verò secunda bestia, quæ Vrsus est, Regnum Persarum indicabat, id sanè ob nimiam crudelitatem, qua Persæ in delinquētes, ac hostes sęuiebant, quos acerbissimis, & exquisitissimis torquebant supplicijs, teste Hieronymo, & Theodoreto: meritò Vrsum significare feroces homines, ac sæuos insidiatores indicarunt S. August. Serm. 197. & Eucher. de Spirit. formulis cap. 5. Tertia bestia, quæ Pardus erat, Monarchiam Græcorum sub Alexādro Rege designabat, vt voluit Theodoretus, cui alas fuisse affixas dixit, quoniam Alexander volucris instar quattuor Orbis partes subiugauit, ac in suam potestatē redegit, siuè ob quattuor virtutes, quibus suam sibi Monarchiam comparauit, & hæ fuerunt nimia laborum tolerantia, animi ingens fortitudo, animi vigor, & ingenij subtilitas, postrema liberalitas. Pardum etiam, qui animal est maculis distinctum, habens pellem diuersorum colorum variegatam, eumdem Alexandrum designare potest, vel eius Regnum tyrannicum, quod diuersos, ac varios comprehendebat populos, quod animaduertit S. Hieronym. super cap. 5. Ieremiæ, & cap. 7. Danielis. Quartam bestiam in specie non nominat Daniel, sed eam tantummodò fuisse terribilem, mirabilem, & fortem, dentes ferreos magnos, & cornua decem habentem, per eam Romanorum Monarchiam significare voluisse testantur S. Hieronym. & Theodor. Sed nomen bestiæ Danielem reticuisse arbitratus est S. Hieronymus, vt ferociorem Propheta præ cæteris ab eo suprà descriptis bestijs exprimeret, vel, vt scribit Theodoretus, quia apud Romanos varia fuit gubernādi ratio, vel quia Roma erat non vnum, sed omnia simul Regna mundi. Verùm quidquid sit, certum est, Danielem, qui hanc visionem tàm accuratè descripsit, & bestiarum nume-

Margin notes: Leæna Chaldæorum Monarchiā designat, & quare. / Plinius. / S. Basil. / Prouerb. 30. / Leo ex sententia Augustini Matthæo, Marco verò ex sententia Hieronymi tribuitur. / S. Basil. / S. Hieron. / Plato. / Plutar. / Leæna Chaldæorum Monarchiam notat. / Chaldæorū Regnū eminens, & quare. / Vrsus Regnū Persarū designat. / S. Hieronym. Theodoret. / S. August. / Eucher. / Pardus Græcorum Monarchiā refert. / S. Hieron. / Quarta bestia à Daniele descripta Romanorum designat Monarchiam. / S. Hieron. Theodoret.

numerum, & formas descriptas proposuit ea omnia, prout in visione ei occurrerunt, & ostensa sunt, memoria retinuisse, ac eorum significationem nouisse: Videant ergò Montanus, & Tertullianus, an hæc sine cognitione vlla, sine discursu fieri potuerint, & à Daniele describi, & an Deus ministerio stultorum (quod asserere blasphemia esset maxima) vsus fuerit ad prædicendum ea, quæ ad vtilitatem Ecclesiæ Catholicæ, & instructionem hominum iussit, vt Prophetæ populis annunciarent, iuxtà illud Apost. 1. Corint. 12. Vnicuiq. datur manifestatio spiritus ad vtilitatem.

1. Cor. 12.

In Prophetis per modum habitus aliquid manet.

Dicendum est ergò ex prophetica reuelatione in Prophetis manere aliquid per modum habitus, quod à lumine prophetiæ ortum habet, quo Propheta reuelationi propheticæ consensum præstat, quoniam vt probauimus Prophetæ recordantur eorum, quæ viderunt; Vndè fit consequens, quod in eis species maneant, & transacta postmodum reuelatione de illius veritate indicare possunt quæcumq. illis in visionibus ostensa sunt. Quæ vt certiora, ac apertiora fiant, paulò diligentiùs, ac fusiùs explicanda sunt, & quidem Sanctus Thom. 2. 2. quæst. 171. & 173. probat, luminis prophetici infusionem planè necessariam esse Prophetis, vt de veritate prophetiæ certiores fiant, & eius etiam sensus penetrare queant: quid autem illud lumen sit, inter Doctores aliqualis cõtrouersia est. Sũt qui arbitrantur esse auxilium Dei actuale, quod confert Prophetis, tunc cùm ad prophetandum assumuntur, alij verò qualitatem aliquam impressam: sed quidquid sit, duo videntur necessaria Prophetis, primùm quidem, vt probè intelligant significationes rerum, quæ in imaginatione apprehensæ fuerunt, secundò exigitur, vt ea signficatione percepta, Propheta affirmet illud esse verum, quod significatur, & vtrumq. à prophetico

S. Thom.

Duo Prophetis necessaria.

lumine manare indicauit S. Thom. vbi suprà, hi autem huius luminis effectus sunt, qui etiam procedunt, quando Prophetæ à sensibus sunt alienati, ac in extasi positi, quoniam tunc recipiunt reuelationes propheticas: loquimur autem hìc de his, qui veri sunt Prophetæ, quorum mentes diuinitùs fuisse illuminatas diximus, quod secùs esset, nisi veras in extasi quoque Prophetæ reciperent reuelationes, nam tunc, vel illuderentur, vel tamquam instrumenta mortua haberentur, & hic vnus est ex perfectioribus modis, quo prophetia excipitur, vt Auctor est S. August. super Genes. quæst. 80. potest autem hoc dupliciter contingere secundùm duplicem modum, qui in contemplatione plerumq. consueuit reperiri, alter quidem fit per eleuationem intellectus independentèr à phantasmatibus, alter verò, qui ab eisdem dependentèr modo naturali, & de primo loquimur, quando nimirùm intellectus Prophetæ eleuatur ad contemplandum diuina mysteria, hoc supernaturali lumine confortatus tàm vehementèr, vt absorbeat omnes sensus externos, & internos, & hanc eleuationem fieri cum intellectuali cognitione contrà Montanum, & Tertullianum ex sacris Litteris, & Sanctis Patribus suprà probauimus, qui eleuationem illam nomine extasis, & raptus exprimunt, eamque soporem spiritualem appellauit B. Brigitta Lib. 4. Reuelat. Cap. 77. quippè in qua ligantur sensus, & somni corporalis similitudinem præsefert: diuersa tamen vtriusq. causa est, nec vniformæ vtriusq. principium existit, nam in corporali somno impedimenti initium sumitur à sensibus, & somnus terminum claudit vsq. ad intellectum, sed è contrà eleuatio mentis, quæ in Prophetis fit, incipit ab intelligentia, & terminatur ad sensus, qui ex vehementi eleuatione ligantur, vndè consequens fit, vt ligatis externis sensi-

S. Thom.

S. August.

Duplex modus quo Prophetæ ad prophetandum assumũtur.

Pophetici somni a somno corporali discrimen

sensibus impeditæ remaneant functiones mentis, & sensus interioris, quod impedimentum originem ducit à vaporum abundantia, qui ascendūt ad cerebrum; at verò eleuatio, quæ in extasi fit, sumit initium, vt dicebamus, ab intellectu, qui dum vehementèr rebus diuinis incumbit, eorū cognitioni omni conatu intendit, & propterea anima ab operationibus sensuum abstrahitur, fitq. vt in hoc somno prophetico non solùm non impedita remaneat, sed & facilior, ac promptior reddatur ad res intelligendas, quæ in contemplatione occurrunt, vt sequenti Capite dicemus, quandoquidem tunc mens solutior est, nec propter nimiam abstractionem impedit suum actum, immò illum magis perficit, & iuuat, talis extitit sopor ille Adami, quem Extasim fuisse Patres docuerunt, affirmantes illum perfectum rationis vsum tunc habuisse, quandoquidem sine illo veram fidem non potuisset concipere. Sopor (inquit Rupertus) quem Deus Adamo immisit claudere vigilias rationis non debuit, sed obseratis quinque sensibus corporis, sensum mentis liberum reliquit, vt scire posset, quid erga se faceret omniū Artifex sapientiá; fauent S. Hieronym. in quæst. Hebraicis in Genes. & S. Aug. de Genes. ad litt. cap. 19. Epiph. hæresi 48. & S. Thom. q. 13. de Veritate art. 2. ad 9. & 3. par. quæst. 1. art. 3.

Adami sopor qualis. *Rupert.* *S. Hieron.* *S. Augustin.* *Epiphan.* *S. Thom.*

Verùm quæ de cognitione Prophetarum hactenùs scripsimus non intelligenda sūt, ac si huiusmodi prophetandi donum receperint; sic, vt quamcumq. rem occultam cognoscere semper potuerint, aut quoties illis placuerit, prophetauerint: loquimur hìc de puro homine, nam Christus Dominus ratione vnionis hypostaticè, dum erat viator, habuit scientiam beatam, & inditam, per quam cognouit veritates omnes reuelabiles per prophetiam, quas Deus scientia visionis cognoscit, & potuit ex propria permanente scientia prophetare, nulla expectata reuelatione, ac locutione diuina, at cæteri Prophetæ non sic, vndè non mirum, si omnia illis nota minimè fuerint, quæ in visionibus occurrebant, neque enim eorum omnium, quę à Prophetis cognoscibilia sunt, eam connexionem habent, vt vna cognita necesse sit aliam cognoscere, & vna reuelata, aliæ opus sit, vt reuelentur, tùm quia, cùm hæc cognitio innitatur, & reuelationi, & locutioni diuinæ, vt diximus, non semper Deus reuelat, nec semper loquitur. Ideò dicendum videtur, tunc Prophetas in actu prophetandi existere, cùm & reuelationes, & locutiones diuinas excipiunt, vndè non est, cur sint semper in habitu permanente prophetandi, nec opus est, vt omnibus detur hæc habitualis cognitio, nā prophetare possent, quoties eis libuerit, cognitionem namq. habitualem habet homo in sua potestate, quippè qui habitibus vtitur, cùm vult. Meritò B. Brigitta dicebat; hoc prophetandi donum à Deo omninò pendere. Et hæc opinio communi Patrum consensu recepta est, quam in primis defendit Sanctus Hieronym. epist. 125. ad Damasum quæst. 3. pro qua confirmanda sacræ Scripturæ loca multa citat, & solùm Christum Dominum excipit, quippè qui prophetiæ donum altiori modo habitualitèr habuit, idem scribit in c. 35. Ezech. quo loco exponens illud Ioan. 1. Super quem videris spiritum descendentem, & manentem, docet proprium fuisse Christi habere plenitudinem omnium gratiarum Spiritus sancti, & prophetiam per modum habitus, cęteros Sanctos ea habuisse dona, quæ vitę sanctitas solùm exigebat, & proindè Ioan. 14. legitur, Apud vos manebit, & in vobis erit. Idemq. probat Sanctus Gregor. lib. 2. Moral. cap. vlt. vbi apertè docet, non semper Prophetas cognoscere, quę prędicunt. Prophetę (inquit) spiritus

Scientia Christi beata, & indita qualis fuerit. *Propheta quando in actu prophetandi dicebantur esse.* *S. Hieron.* *Propriū fuit Christi habere prophetiam per modum habitus.* *Ioan. 14.* *S. Gregor.*

ritus Prophetarum mentes non ſemper irradiat, quia ſicut de ſancto Spiritu ſcriptum eſt, vbi vult ſpirat, ità ſciendum, quòd quando vult ſpirat, & Theodoretus hoc confirmans, ſæpè tradit in quæſt. ad primum librum Reg. quæſt. 37. & ad 2. lib. quæſt. 22. & ad 4. q. 15. non omnia prænouiſſe Prophetas, ſed ea tantummodò, quæ eis diuina gratia reuelabat. Fauet Sanctus Thom. 2.2. quæſt. 171. art. 4. & Cardinalis Caiet. Sufficit ergò, quòd Prophetæ illud intueantur, quod prophetare iubentur, nimirùm ſpecies, & imagines etiam ſi earum ſignificationes non ſemper comprehendant, vt dicitur Ioan. 11. de Caipha cum Chriſti Domini Seruatoris noſtri mortem prænunciauit, Quòd à ſemetipſo non dixit, ſed cum eſſet Pontifex anni illius prophetauit: neque Theodoreti, & Sancti Thomæ doctrinæ ſuprà allatæ aduerſari videntur, quæ ſcribit Gregor. Magnus lib. 11. Moral. cap. 12. qui affirmat, quòd cum aliquod Prophetæ oſtenditur, ſi intellectus non tribuitur, prophetia non eſt, vidit namque Pharao per ſomnium Geneſ. 41. quæ erant Ægypto ventura, ſed quia non potuit intelligere, quod vidit, Propheta non fuit. Non inquam hæc Sancti Gregorij doctrina pugnat cum doctrina Theodoreti, & Sancti Thomæ, quandoquidem Sanctus Gregorius loquitur de perfecta prophetia, & euidente rerum cognitione, qua Deus Prophetarum intellectum ſic illuſtrat, vt ipſi Prophetæ, & corporum imagines, & earum ſignificationes comprehendant, ac ſuarum viſionum intelligentiam completam habeant, vndè probè Clemens Alexandrin. lib. 6. Stromatum, ſic conceptam prophetiam dicit eſſe cognitionem perfectam à Deo datam, neque tamen, quia imaginum, ac ſpecierum ſignificationes, & ſenſus ignorabant aliquando Prophetæ à Prophetarũ numero arcebantur, quoniam

Theodoret. — *S. Thom.* — *Card. Caiet.* — *Ioan. 11.* — *S. Gregor.* — *Gen. c. 41.* — *Propheta perfectus qui dicendus.* — *Clement Alexand.*

Spiritus ſanctus non ſemper corũ mentes ſic illuſtrat, vt perfectam de viſis intelligentiam illis conferat, vt S. Gregor. ſcribit loco ſuprà citato, & hom. 1. ſuper Ezechielem circà medium. Idem annotauit Lyranus in cap. 8. Daniel. exponens illa verba, Faciebam opera Regis, & ſtupebam ad viſionem, & non erat, qui interpretaretur, Ex quo patet, (inquit) quòd Spiritus ſanctus non ſemper reuelat Prophetis ſenſum plenarium viſionis, ſed ſolùm quantùm expediens eſt pro loco, & tempore, & perſonis, pro quibus fit reuelatio, & propterea Prophetæ non ità clarè ſcripſerunt myſteria Chriſti de futuro, ſicut Euangeliſtæ de præterito Hiſtoriam ſcripſerunt. Quare autem id fiat, docet S. Thom. 2.2. quæſt. 171. art. 4. Quia (inquit) cum prima veritas ſit principium omnium eorum, quæ propheticè manifeſtantur, non oportere Prophetis omnia prophetabilia eſſe nota, ſed tantùm, quæ illis per diuinam reuelationem nota fiũt. His addendum, quòd lumen propheticum non ineſt intellectui Prophetæ per modum formę permanentis, vt ſuprà diximus, nam aliàs ſemper adeſſet Prophetis facultas prophetandi, quod eſt falſum, illud ergo lumen ſe habet per modum paſſionis, & vt ità dicam impreſſionis tranſeuntis, & ſicut aer ſemper noua indiget illuminatione, ſic intellectus Prophętæ nouo lumine, quod magis, minùsq. illi confertur ſecundùm diuinum beneplacitum, Neque enim, inquit Ioan. Lorinus in 20. cap. Actor. Apoſtol. verſ. 22. donum prophetiæ communicatur permanentèr, ſed in morem qualitatis tranſeuntis, vt non cum libuerit, Propheta prędicat, ſed quando Spiritus eum ſanctus afflauerit. Idem tradit Gaſpar Sanctius in cap. 1. Danielis exponens illa verba, Dedit autem Deus Danieli intelligentiam viſionum, Tenent, ait, Theologi, non dari ſpiritum pro-

S. Gregor. — *Lyranus.* — *Spiritus ſanctus non ſemper confert Prophetis plenarium ſenſum viſionum.* — *S. Thomas.* — *Lumen propheticum in intellectu Prophetæ qua ratione ſe habeat.* — *Ioan. Lorin.* — *Donum prophetiæ non per modum formæ permanentis, ſed tranſeuntis datur.* — *Gaſpar Sanctius.*

prophetiæ per modum habitus, qui semper comitatur, & illustrat Prophetas, sicut ars Artificem, & scientia numquam deserit scientem, sed infundi à Deo per huius, aut illius euentu, aut somni cognitione, & abesse statim, donec iterùm Prophetæ mens communicato spiritu, per nouam cognitionem illustratur: sed huius veritatis alia petenda ratio est ex Sancto Thom. 2.2. quæst. 173. art. 4. dicit enim, quòd mens Prophetæ à Spiritu sancto mouetur sicut instrumentum deficiens respectu principalis agentis, mouetur namque aliquando ad aliquod apprehendendum, aliquando ad loquendum, aliquando ad aliquod agendum, quandoq. ad duo horum, quandoque ad vnum tantùm, & horum quodlibet potest cum aliquo cognitionis defectu contingere, & infrà subdit, Sciendum est tamen, quòd quia mens Prophetæ est instrumentum deficiens, vt dictum est, etiam veri Prophetæ ea tantùm cognoscunt, quæ eorum visis, verbis, aut factis Spiritus sanctus repræsentat.

S. Thom.

Sed hìc animaduertendum est, Nos non asserere Prophetas, quæ prædixerunt, penitùs ignorasse, & ab eorum memoria ea excidisse, & nullam de illis certitudinem habuisse, & vt stultos locutos fuisse, quod Montanus, & Tertullianus affirmarunt, quos suprà confutauimus, quod & Phrygæ tradiderunt, quorum peruersum dogma Sanctus Athanas. serm. 4. contrà Arianos paulòpost medium in Procem. in Isaiam, & Abacuc confutauit: sed dicimus, eos plerumq. fuisse plenè assecutos, quod Spiritus sanctus intendebat in visionibus, quæ illis diuinitùs fiebant, aliquando verò non: de his tamen, quæ per expressam reuelationem, & per expressum prophetiæ spiritum illis reuelabantur, maximam habuisse certitudinem, & pro certo credidisse, quòd sibi diuinitùs ea reuelabantur, & rectè, probèq. nouisse se esse verborum Dei annunciatores, & populorum præceptores, & euidentèr cognouisse Deum esse, qui per eos loquebatur, ob quam certitudinem, & euidentiam asseuerantèr prædicebant quæcumq. prophetabant, quod & S. Thom. docuit 2.2. quæst. 171. ar. 5. & probatur ex illis Ieremiæ verbis cap. 26. In veritate misit me Dominus ad vos, vt loquerer in auribus vestris omnia verba hæc. Secùs autem dicendum est, si sermo fiat de his, quæ per instinctum aliquem occultum dignoscuntur, nam ea aliquando discerni minimè possunt, vtrum diuino instinctu, an verò à proprio spiritu suggerantur, neque enim, vt egregiè notat S. Thom. omnia, quæ cognoscimus diuino instinctu sub certitudine prophetica nobis manifestantur, quoniam talis instinctus est quoddam imperfectum in genere prophetiæ.

S. Athanas.

S. Thom.

Ierem. 26.

S. Thom.

Firmitèr tamen credendum esse censemus, actum prophetiæ includere cognitionem certam rerum reuelatarum, quod etiam procedit ex parte reuelantis, vt ille, cui reuelatio fit, certum iudicium ferre possit, Deum esse, qui sibi reuelat, & spiritum etiam habere possit discernendi, an illa à Deo sit, an ab humano spiritu, quod probat Sanctus Thom. 2. 2. quæst. 171. art. 5. & ea ratione confirmari potest, quoniam eadem certitudine, qua Prophetæ affirmant res sibi reuelatas, affirmant etiam Deum sibi reuelasse, proindè asserunt, hæc dicit Dominus, Sermo Domini, Verbum Domini, locutus est Dominus per os Prophetarum, &c. Quocircà dicendum etiam est actum prophetiæ, & cognitionem propheticam esse certam, & infallibilem, vt citata quæst. art. 6. docet Sanctus Thom. nam nititur diuinæ reuelationi, cui non potest subesse falsum, quod

S. Thom.

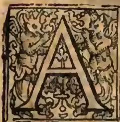
nos

Nos probauimus Cap.7. huius Tractatus, & hinc factum esse arbitramur, ob hanc certitudinem, & infallibilitatem sacras Litteras propheticas prædictiones de futuro tamquã de præterito interdum narrare cõsueuisse, vt benè declarat S. August. Concione 2. in Ps. 103. & Epiphan. hæresi 79. Verùm cùm dicimus, cognitionem propheticam habere certitudinem, & infallibilitatem, intelligendum est de cognitione verè prophetica, non de illa, quæ est ex prophetico instinctu, quoniam, vt diximus ex sententia S. Thomæ talis instinctus est quoddam imperfectum in genere prophetiæ, quocircà S. Gregor. hom. 1. in Ezechielem scripsit, aliquando Prophetas ex suo spiritu aliquid proferre, quod ex spiritu prophetiæ manare suspicantur.

S. Augustin. Epiphan. S. Thom. S. Gregor.

De Visionibus, Apparitionibus, ac Reuelationibus, quæ fiunt in somnis, & de signis earum, quæ à Deo sunt, & quæ Dæmonum fallacijs occurrunt, & quis sit legitimus somniorum interpres.

CAP. IX.

ABSOLVTO de lumine Prophetico Tractatu, alterum Reuelationum, ac Visionum, quæ fiunt in somnis aggredimur, & quidem Deum in somnis, & Angelos etiam diuino iussu multis apparuisse, & sub varijs rerum simulacris, & formis multa reuelasse, sacræ Litteræ testantur, & sancti Patres apertè fatẽtur, quod Veteris, & Noui Testamenti sacras paginas legentibus palàm fiet. Genes. 20. legimus. Venit Deus ad Abimelech per somniũ, & ait illi, En morieris propter mulierem, quam tulisti, Genes. 31. Dixit Dominus ad Laban in somnis, caue nè quidquam asperè loquaris contrà Iacob. Num. 12. scribitur, Deum in somnis fuisse Aronem, & Mariam allocutum, & paulò post, Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in Visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum, Iob 33. Per somniũ locutus est Dominus, Daniel 7. Daniel per somnium vidit quattuor ventos inter se pugnantes in Mari magno, Actor. 12. Dormiente Petro in Herodis carcere, Angelus Domini de nocte astitit, & lumen refulsit in tabernaculo, percussoq. latere eius excitauit eum, Actor. 16. Visio per noctem Paulo ostensa est, Vir Macedo quidam erat stans, & deprecans eum, & dicens, transi in Macedonia adiuua nos, Act. 23. Quadam nocte Dominus assistens Paulo, ait ei, constans esto Paule, sicut enim testificatus es de me in Hierusalem, sic Romæ te oportet testificari, Actor. 27. Consolari volens Paulus socios tempore tempestatis, suasit eis bono animo esse dicens, Astitit mihi hac nocte Angelus Domini, cui deseruio, dicens, nè timeas Paule, Cæsari te oportet assistere, & ecce donauit Deus tibi omnes, qui in Naui sunt tecum, & Matthæi 2. Angelus Domini Iosepho Mariæ Sponso in somnis apparuit, eique locutus est dicens, Tolle puerum, & fuge in Ægyptum, & Matthæi 27. de Vxore Pilati scripsit Sanctus Euangelista, Multa passa sum hodiè per visum propter eum, horum verborum sensus est, multa mihi in somnis occurrerunt, quæ me sollicitam valdè, & anxiam reddiderunt, per somnium namque Christi Seruatoris Nostri innocentiam hæc mulier

Deũ multoties in somnis apparuisse probatur.

Genes. 20. & 31. Num. 12. Iob 33. Dan. 7. Act. 12. 16. 23. & 27. Matth. 2. & 27. Visio Vxori Pilati in sõnis facta an fuerit diuina

agnouit, ſciebat enim, tunc illius cauſam inter Iudæos agitari, hanc autem viſionē à Dæmone ortū habuiſſe ſenſiſſe videtur S.Ignat. Martyr ad Philip. Epiſt. 5. Beda in Comment. in hunc locum, mihi verò fuiſſe illi mulieri ſomnium illud diuinitùs immiſſum, probabilius videtur, quoniam huic opinioni ſubſcripſerunt huius loci plures Interpretes grauiſſimi, vt S.Hieronym. S.Leo, S.Hylarius, Chryſoſt. Euthym. & Theophyl. ac etiam Origenes Serm. 11. de Paſſ. His poſitis nunc ſomniorū cauſæ inueſtigandæ breuiter ſunt, & poſteà quærendum, quibus argumētis, & ſignis percipi poſſit, quando diuinitùs immittuntur, & quando à Dæmone ortum habeāt, & quamuis Cap. 11. huius Tractatus à Nobis ſatis copioſè actum ſit de ſignis diſtinguētibus Viſiones diuinas ab Illuſionibus, tamen operepretium eſſe duximus hìc in ſpecie de illis, quæ in ſomnis accidūt pauca adijcere. Non me latet, aliquando ſomnia typum fuiſſe eorum, quæ futura erāt in Chriſto, & Prophetas in ſomnis multa de Chriſto prænouiſſe, vt patet ex ſacris Litteris, & monuit Gloſſ. ordin. ſuper Geneſ. 37. quo loco indicat, ſomnia Ioſephi futura de Chriſto deſignaſſe: aliquando etiam ſomnia ſignificant myſteriorum diuinorum cognitionem, vt Ioel 2. Senes veſtri ſomnia ſomniabunt, aliquando etiam diuinarū rerum Reuelationes, quæ fieri cōſueuerunt in ſomnis; ſed his relictis myſticis ſignificationibus, dicimus, quòd ſicut ſomniare eſt aliquid, quaſi vigilando in phantaſia videre per ſomni quietem, ita ſomnium vocamus ipſam ſomniantis viſionem. Rectè S.Bonau. in Centiloquio tomo 6. par. 3. ſect. 23. ſomnium vocat illud, quod figuris tectum eſt, & ſine interpretatione intelligi non poteſt, inſomnium verò dicit eſſe, quando id, quod vigilantem fatigauerat, ſe ingerit dormienti, ſicut eſt cibi cura, vel potus, vel aliqua ſtudia, vel artes, vel infirmitates, iuxtà quas plerumq. diuerſi diuerſa accipiūt ſomnia: ſed quidquid ſit, ſomnium hìc accipimus, vt ſit homini dormienti, & importat repreſentationem earum rerum, quæ tempore ſomni corporalis ſopitis ſenſibus occurrunt, & indè factum eſt, vt Reuelationes, ac diuinæ etiam locutiones interdum nomine ſomni deſignentur. Verum in præſentia de ſomni corporalis naturalibus cauſis breuiter agendum eſt, quatenùs ad ſomni ſpiritualis cognitionem faciliùs nos ducere queāt, cuius ſomni ſpiritualis naturæ indaganda primùm eſt ex ſimilitudine, & proportione ad ſomnum corporalē. Sicut enim in corporali ſomno ligantur ſenſus externi, vndè impediūtur functiones mentis, & ſenſus interioris, quod impedimentū oritur ex vaporū abundantia aſcendentiū ad cerebrum, qui etiā vſui ad phantaſmata recto, & ordinato obſtāt, hinc fit, vt etiam tunc intellectus in ſuis actionibus impediatur; ſomnus etiā corporalis exuperat corporeū ſenſum, & facit, vt oculi, aures, cæteraq. corporis membra ſuis non fungātur officijs, ita planè in ſpirituali ſomno accidit, in quo anima aliquādo ad tantū contemplationis gradum rapitur, vt ex eius vehementia tandē exteriores ſenſus impediantur, ſic enim tàm vehemēter, & fortiter aliquādo ſupernaturalibus incūbit, vt abſtrahatur ab operationibus ſenſuum externorū, & ab omnibus etiā actibus internorum. Sed tamen in hoc ſecundo ſomno mens non ſolum non impedita remanet, ſed & promptior, & facilior ad perfectā intelligentiā, ac rectum iudicium eorū, in quibus cōtemplandis ſe occupat exiſtit, vt ſuperiori Capite probauimus. Atq. in hoc ſomno ſpirituali mens ſic pacata, & tranquilla redditur, vt ad ſummā quietē traducatur, nō enim ex ebrietate vini, vt corporalis,

Margin notes: S. Ignatius Martyr. Beda. S.Hieronym. S. Leo. S. Hylar. S. Chryſoſt. Euthym. Theophyl. Origen. Somniorum ſignificationes variæ. Gloſſ. 37. Ioel 2. Somniare, & ſomniū quid. S.Bonauent. Somni ſpiritualis eſſentia indagatur, ex comparatione cum ſomno corporali.

Somni spiritualis causa ebrietas mentis. ralis somnus prouenit, sed ex ebrietate mentis somnus iste spiritualis procedit, per quam ad supernorum contemplationem eleuatur, Inebriabũtur (inquit Dauid Psalm. 35.) ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Quale vinum est, exclamat Augustin. tract. 34. in Ioan. vndè inebriari laudabile est, quale vinũ est, quod non turbat, sed mentem dirigit, quale vinũ, quod perpetuò sanum facit, non inebriando facit insanum? Sed audiamus S. Bernardũ huius vini effectus egregiè describentem Serm. 4. super Salue Regina, Dic, ait, Domina rerum (alloquitur Beatissimam Virginem) dic pro nobis Filio tuo vinũ non habent, calix huius vini inebrians quã præclarus est, inebriat, calefacit, acuit, audaces facit, & fortes, obliuiosos, discretos, somnolentos inebriat, amor Dei ad contemptum mundi, calefacit, quia feruentes facit, acuit, quia erudit, facit audaces contrà aduersa, fortes in carne, mundo, & Dæmonibus, inuincibiles, obliuiosos, eorum scilicet, quæ retrò sunt, & in futura extentos, discretos erudiens ad iustitiam, somnolentos, & tędiosos ad temporalia, & ad visibilia contemplanda pronos, & promptos: Hactenùs S. Bernardus. Sed è contrà corporalis somnus ab hoc spirituali longè distat, & valdè differt, nam hic ex tristitia oritur, & ex tœdio, & ex negligentia originem ducit, mentem quoque impedit, ne ad cælestia eleuetur, ne illa contempletur, ne diligat, ne noxia, & Diabolica fortiter excutiat, & è contrà spiritualis somnus facit, vt anima inter amplexus veri sponsi quiescat, & in Dei amore liquescat, nam per omnia flexibilis ad diuinum beneplacitum redditur, & cum Deo vnus spiritus efficitur, liquescit, dum deuotione mollescit, dum in illius sinu sponsus suus quiescit, liquescit, dum diuina dilectione calescit, & proindè clamat ad sponsum, Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est Cant. 5. Hi sunt effectus, hæ causæ corporalis, & spiritualis somni: sed nunc ad somniorum essentiam, & causas inuestigandas transimus, & ad distinguenda diuina somnia à Dæmonum illusionibus pergimus, quod sanè valdè operosum est, ac difficilè. Huius difficultatis testis est S. August. lib. 22. de Ciuit. Dei c. 22. sic enim loquitur, Somnus, qui propriè nomen quietis accipit, quis verbis explicet? Sæpè somniorum visis, quàm sit inquietus, & quàm magnis, licet falsarum rerum terroribus refertus, quod ita exhibet, & quodammodo exprimit, vt à sacris eas discernere nequeamus, animam miseram, sensusq. perturbat (hactenùs Augustinus) meritò ergò nos Greg. Magnus admonuit lib. 4. Dialog. cap. 48. vt diligentes, ac solertes simus in somniorum causis, ac differentijs inuestigandis, Inter illusiones (inquit) ac ipsas Reuelationes, Visionum voces, & imagines, quodam intimo sopore discernunt, vt sciant, quid à bono spiritu percipiant, & quid ab illusore patiantur, nam si erga hæc mens hominis cauta non esset, per deceptorem spiritum multis se vanitatibus immergeret, qui nonnumquã solet multa vera prędicere, vt ad extremũ valeat animam ex vna aliqua falsitate laqueare.

[margin: Psalm. 35. — S. Augustin. — S. Bernard. — Sõni corporalis causæ, & effectus. — Somni spiritualis effectus. — Cantic. — S. Augustin. — Greg. Mag. — Somniorum causæ diligenter inuestigãdæ.]

Nunc ad somniorum causas plenius vestigandas accingimur, quas in quattuor Capita pro maiori legentiũ captu distribuendas esse existimauimus, primũ namq. naturale appellandum esse somnium dicimus, quod ad corporis constitutionem sequi solet, alia enim biliosis, alia sanguineis, alia melancholicis occurrunt in somnis: & quoniam naturalia somnia originem ducunt ex varia corporũ affectione, hinc malencholici funesta somniant, quæ

[margin: Somniorum causæ afferũtur. — Galenus.]

Medici obſeruare debent, vt monuit Galenus lib. quem de Præſagijs edidit Somniorum: ſecundum ſomnium appellant morale, quippè quod ex cuiusq. ſtudijs, actionibus, & cogitationibus ortum habet, plerumq. enim fit, vt quę vel operamur, vel vehementer cogitamus, & optamus ea ſomniamus. Alij verò nō morale illud ſomnium vocāt, ſed animale, quod ad diurnas exercitationes ſequatur, & ad officia vitę variæ horum duorū genus ſomniorum probè deſcripſit Sāctus Auguſtinus lib. 12. de Geneſ. ad litter. cap. 30. Sunt, ait, alia viſa vſitata humana, quæ ſiuè ex ipſo ſpiritu noſtro multipliciter exiſtunt, ſiuè ex tempore ſpiritui quodāmodo ſuggeruntur, ſicut fuerimus affecti, vel carne, vel animo: non ſolum enim vigilantes homines curas ſuas cogitando verſant, verùm etiam dormientes hoc ſæpè ſomniant, quo indigent, nam & negotia ſua gerunt ex animi cupiditate, & epulis, poculisq. inhiantes inſiſtunt, ſi fortè eſurientes, ſitientesq. dormierunt. Tertium ſomniorum genus diuinum eſt, quod à Deo per Angelos, aut per aliquam aliam creaturam eius iuſſu immittitur, cuius ſomnij exempla plura ex ſacris Litteris in principio præſentis Capitis retulimus, atque hæc diuina ſomnia fiunt, vel per nouas in phantaſia creatas imagines, aut certè per recentem compoſitionem earum, quę in ea inerant, aut etiam per nouas intelligibiles ſpecies. Poſtremum autem ſomnium Diabolicum eſt, cuiuſmodi pars magna ſomniorum à Dæmone immiſſorum exiſtit, quæ vel obſcœna ſunt, vel curioſa, vel bonis moribus non conſona, & ad nos decipiendos, ac illudendos fiunt, non quidem per nouas ſpecies, quas in phantaſia Dæmones immittunt, ſed per commotionem ſpirituum, vel humorum diuerſimodè componendo, eosq. permiſcendo, & his conformia ſunt, quæ notauit Sāctus Thomas 2.2. quæſt. 95. art. 6. qui quattuor ſomniorum cauſas eſſe docuit, duas corporales, & duas ſpirituales, corporalium vnam eſſe intrinſecam aſſerit, quæ ex copia alicuius humoris naſcitur, vndè fit, vt ſomniemus ea, quæ illi humori conſentanea ſunt, altera extrinſeca, quæ corpori circumſtans eſt, quod ita immutat interdum phantaſiam dormientis, vt ſicut notauit Cardinalis Caietanus quaſdam format ſimilitudines ſecundùm aliquam analogiam qualitatis corporis circumſtantis: ſed ſpiritualium cauſarum altera interior eſt, nèpè cogitatio, quæ in vigilia præceſſit, altera exterior, quæ vel à ſpiritu bono, vel à malo procedit. Ex his ergò liquet, ſomniorum cauſas, & ex conſtitutione corporis pendere, & ex his, ad quæ affecti ſumus, & ex animi affectionibus, & propenſionibus ortum habere: ab his quoque, quæ vigilantes, vel cogitauimus, vel locuti fuimus, aut aliquo ſenſu percepimus, aut etiam ab his, quæ opere, & miniſterio Dæmonum fiunt, quibus Deo permittente aliquando ſubijcimur, qui poteſtatem habent, ſimilitudines in memoria reconditas, tamquam corporeas diſponere, vt eas cogitationes interdum aſpiciendas obijciat, Ille nefandus aduerſarius (verba ſunt S. Auguſtini) quod non poteſt ſubripere vigilanti, extorquet dormienti: Somniorū cauſas ſex affert Sanctus Gregorius Mag. lib. 28. Moral. cap. 2. plures quoque recenſet Sanctus Bernardus de Modo viuendi ad Sororem Serm. 68. & Sanctus Iſidor. lib. 3. de ſum. Bono cap. 6. S. Thom. 2.2. q. 95. ar. 6. S. Antonin. 2. p. ſuæ Sum. tit. 12. cap. 1. 6. & 7. Benedict. Pererius de Obſeruat. ſomniorum, & de obſeruat. Aſtrologica lib. 2. quæſt. 2. Martin. Delrius Diſquiſit. magic. lib. 4. c. 3. q. 6. Ioan. Maldon. in c. 27. Matth. ad

S. Auguſtin. | Somnia diuina qualiter fiant. | Diabolica somnia qualia. | S. Thom. | Card. Caiet. | S. Auguſt. | S. Gregor. | S. Bernard. | S. Iſidor. | S. Antonin. | S. Thom. | Pererius. | Delrius. | Maldonat.

ad ea verba; Multa enim passa sum hodie per visum, Gregor. de Valentia in Comment. ad 2.2. S. Thom. tom. 3. disp. 6. q. 12. punct. 3. Petrus Thyreus Tractatu 1. de Apparit. lib. 3. capit. 5. Iacobus Aluarez de Inquisit. pacis tom. 2. lib. 5. part. 2. cap. 9. Philippus Faber lib. contra impios Ætheos disput. 1. cap. 10. à num. 193. & deinceps.

Gregor. de Valentia. *Thyreus.* *Aluarez.* *Philipp. Faber.*

Cæterùm etiam Gentiles multa de somnijs litteris consignarunt, & dari somnia vera tradiderunt, & licet non omnia sint huiusmodi, non tamen omnia contemnenda sunt, vt infrà ex Beatæ Brigittæ sententia, alijsq. sacris Doctoribus probabimus. Duas somniorũ portas esse cõmenti sunt Virg. Æneid. 6. & Homerus Iliad. 11. primam portam corneam vocabant, per quam emittebantur vera somnia, secundam eburneam; per quam falsa, de cornea Propertius lib. 4. Eleg. 1. de eburnea Horatius Ode 27. lib. 2. Carminum: de somnijs Aristotel. scripsit libro de Diuinatione per somnium, & libro de Insomn. ipse enim tribus generibus hominum inesse diuinantia somnia censuit; patientibus primò mentis alienationem, familiaribus etiam respectu familiarium, & postremò melancholicis, primis quidem id contingere putat, quia cùm mente alieni sunt, non operantur in eis sensus exteriores, & remanent immoti, vigilant tamen, sed non vident, nec audiunt, cum retracti sint exteriores sensus ab intrà, cumq. cogitatiua curarum tunc expers sit, non excludit impressiones specierum sensibilium exteriorum receptas in sensibus interioribus, quibus futura præuident, cum priùs illorum obiectum species perceperint, sicque futura eos prædicere putat Aristoteles: & de melancholicis rationem prædictionum reddens dicit, hoc fieri ob ingentem in commotione suorum phantasmatum vehementiam, & ideò phantasmata mouente à principio phantasia, per illam vehementer, vt à principio discurrit per omnia alia, phantasma in sua mente ordinata, & sic melancholicus prænoscit futura, sed hanc Aristotelis opinionem melancholiæ prædictiones, ac futurorum cognitionem tribuentis, confutauimus Cap. 8.

Somniorum portæ duæ ex Ethnicis Scriptoribus. *Virg.* *Homerus.* *Propertius.* *Horat.* *Somniorum causæ ex Aristot.* *Aristotel.*

Vnum non omittam, in quo omninò etiam audiendus non est, quod dixerit, nullum à Deo somnium immitti, sed à natura, & ideò somnia diuina minimè dari censuit, sed dæmoniaca, vtpotèquæ ea proficisci arbitratus est à natura, quæ Dæmonia dicitur, idest, prudens, Dæmon enim Græcè sonat Sapiens, vndè Dæmonum nomen non aliundè apud Græcos, quàm à scientia traxisse docuit Cardinalis Hosius de Traditionibus capit. 92. circà finem: proximæ huic Aristotelis sententiæ accessit Plato, qui in Conuiuio, vera somnia futurorum prænuncia non à Deo ortum habere censuit, sed à Dæmonibus, Deum namque arbitratus est non immisceri se rebus humanis, nec proximam cum hominibus societatem aliquam habere, sed commercia, & colloquia inter Deum, & hominem, siuè in vigilia, siuè in somno per Dæmones fieri, & confici, & eorum esse officium preces, & vota ad Deum deferre, quod & antè Platonem tradiderunt Empedocles, & Pythagoras, quos Sanctus Augustinus lib. 8. de Ciuitat. Dei cap. 20. & 21. egregiè, doctèque confutauit. Quæ nam tamdẽ (sunt verba S. Aug. c. 20.) causa est ista, & quanta necessitas, quia nullus (inquiunt) Deus miscetur homini, præclarè igitur sanctitas Dei, qui non miscetur homini supplicãti, & miscetur Dæmoni arroganti, non miscetur homini pœnitenti, & miscetur Dæmoni decipienti, non miscetur homini confugienti ad diuinitatem, & miscetur Dæmoni fingenti diuinitatem,

Arist. & alij confutantur, qui à Deo vera somnia immitti negant. *Card. Hosius* *Plato.* *Empedocles.* *Pythagoras.* *S. August.*

non miscetur homini petenti Indulgẽtiam, & miscetur Dæmoni suadenti nequitiam. Reijcienda penitùs est hæc Platonis opinio, quoniam sacris Litteris aduersatur, ex quibus apertè constat à Deo somnia immitti, vt paulò antè pluribus exemplis ex sacra Scriptura allatis probauimus, & quidem in Nouo Testamento extant somnia diuina multa Iosephi Sponsi Virginis, Magorum, & Vxoris Pilati, & in Veteri soporis Adæ, Abrahæ, Abimelech, Iacob, Iosephi, facit quoque contrà Platonem, & Arist. quod scripsit Hypocrates in lib. de somnijs, in quo statuit somniorum verorum genera duo, alterum appellat diuinum, alterum naturale, diuina somnia à Deo immitti docet, & semper causas memorabiles, insignesq. vel ad lætitiam, & tristitiã, vel ad fœlicitatem, aut miseriam, siuè priuatam, siuè publicam euentum portendere, horum autem somniorum interpretationem ex Vatibus, rerumq. diuinarum interpretibus petẽdam esse scripsit: naturale autem aliud somniorum genus, quod Hypocrates admittit prouenire censuit ex causis intrà corporis dormientium latentibus, quas suprà enumerauimus; has etiam somniorum causas ad tria capita reuocarũt Stoici, quarum primam Deum esse dixerunt, qui cum sit omniscius, cunctaq. prouidentia sua benè, rectèq. gubernet, hominesq. maximè diligat, illis immittit somnia, vt cautiores fiant, nam cum illa sint futurorum euentuũ indicia, quomodo se in rebus agendis gerere debeant, quævè cauere, sic illos monet. Alteram somniorum causam fatum ponunt, quo cuncta sunt velut æterna quadam serie, nexuq. colligata. Tertiam causam naturã animi nostri esse dicunt, quæ diuina est, hominis enim animus, quo magis à sensibus alienus est, ac à negotijs, curisq. solutus, eò aptior, ac habilior ad intelligẽdum est, quo fit, vt exterioribus per corporis quietem, sensibus consopitis ad altissima arcana promptus, & aptus maximè existat.

Hypocrat.

Somniorum causæ ex Stoicis.

Sed sua Gentilibus, ac Philosophis relinquamus somnia, & eò maximè, quod eorum plures existimauerint ridiculum, ac inane esse aliquid illi inesse diuinitatis, vt Epicurei, & Cinici Philosophi, Xenophanes Cholophonius, & Cicero lib. 1. de diuinat. per somnium, alij verò è contrà multum somnis deferebant, & ea aliquid diuinitùs portendere prætendebant, vt Platonici, & Stoici, Chrysippus, & Iablicus, & Plotinus, quos refert Ioan. Azorius Instit. Moral. p. 1. lib. 9. cap. 17. sed quidquid sit, de somniorum causis ex Patribus agendũ est, & quę obseruatione visæ dignæ sunt aferẽdę, de quibus scripsimus etiam Nota prima ad lib. 4. Reuel. S. Brigittæ c. 38. quo loco ipsa de somnijs loquens scribit, quòd sicut non omnia somnia sunt recipienda, sic nec omnia contemnenda, & quidem S. Bernard. quędam vera dari somnia scribit Ser. 68. de Modo benè viuendi, qui sororem suam alloquens, Licet (inquit) quædam vera somnia sint, non tamen eis facilè fides præstanda est, quia à diuersis imaginibus nascuntur, & vndè veniant perfectè non cognoscimus, & ad finem citati sermonis concludit, Non ergò debemus credere somnijs, nè fortè decipiamur in illis, secutus est S. Bernardum Ludouicus Blosius Tract. quem inscripsit Consolatio Pusillanimium cap. de Interna allocutione, qua IESVS Christus consolatur animam peccatricem non longè ab initio, de somnijs, ait, nihil metuas, quidquid ibi egeris, quidquid passa fueris dormiens, si antè, vel post somnium quando rationis es compos tibi displicet, nequaquam tibi venit imputandum, & paulò post subiungit, sed tu filia noli

Xenophanes Cholophon.
Cicero.

Azorius.

S. Bernard.

Ludouicus Blosius.

noli

noli talia timere, noli respondere, noli repugnare, noli aduertere, immò verò quasi nihil senseris imperturbata perge in tuis exercitijs, prętereundo, & contēnendo incidentias. Quæ somnia Blosius Canum latratibus comparat, & S. Greg. Nyssenus de hominis opificio, illa Cytharæ similia esse tradit, cuius fides cessante manus impulsu, adhùc modicum extrema motione trepidāt, ac tinniunt; quocircà Ecclesiast. 34. scribitur, Multos errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis, atque hinc Caiet. q. citata, art. 6. de se asseruit, nullam vmquam fidē somnijs adhibuisse, quamuis euentu interdum viderit ea comprobari: certè vt notauimus, cum variæ somniorum causæ sint, & ab earum qualibet possint illa ortum ducere, diligenter inspiciendum, ne quis diabolica suggestione illudatur, & decipiatur, & eò maior diligentia adhibenda est, si de somnijs sermo fiat ordinatis ad effectum aliquē contingentem, cum enim certa somnij cognitio haberi non possit, nisi illius causa cognita, cumq; somniorum causæ variæ sint, nec somnium vllum ita ab vna causa oriatur, quin similiter ab alia prouenire non possit, & per se somnium non sit causa sufficienter producens aliquem effectum contingentem, indè sequitur non posse nos habere de futuris contingentibus ex somnijs nisi leuissimas cōiecturas. Loquimur hìc seclusa reuelatione diuina, qualem, & Daniel, & Ioseph, alijq. plures habuerunt, vt ex sacris Litteris patet.

Somnia canū latratibus, & sono cytharę similia. *S. Gregorius Nyssenus.* *Ecclesiast. 34.* *Caietan.* *Quare de somnis plerumq. certa cognitio non possit haberi.*

S. Isidorus. Sed audiamus S. Isidorum lib. 3. sent. cap. 6. de somnijs egregiè scribentem, & aliqua à Deo, alia verò à Dæmone immitti asserentem, ideò eorum differentias, ac discrimina diligenter inuestiganda esse monet, Quædam (inquit) Reuelationes supernæ diuinitus fiunt in somnis, sicut in Euangelio de Spōso Mariæ, qui vt fugeret cum puero in Ægyptū in somnis admonetur, & quāuis nonnulla vera sint somnia, facilè tamen eis credendum non est, nè fortè Sathanas in Angelum lucis se transformans quemlibet incautum fallat, & aliqua erroris fraude decipiat; quia nonnumquam Dæmones ita quosdam curiosos obseruant, & interdum aliqua vera pronunciant, vt in multis fallant. Idem ex mente Sancti Augustini animaduertit Henricus Suson in Appendice cap. 19. p. 336. his verbis, Cum etsi plerumq. fallant somnia, interdum etiam citra ambiguitatem verum significant, quod sanè diligenter inspiciendum est: ferunt S. Augustinum aliquando de sua Matre dixisse, ab ea audiuisse, eo se diutiùs munere pręditam, vt si quid vel dormiēs omninò, vel dormitans vidisset, à Deo illi pręstitum discretionis donum, quo facilè agnosceret, vndè somnia ortum ducerēt, hoc sanè tàm egregium, tàmq. præclarū à Deo S. Monicę collatū donū discernendi diuinitùs immissa somnia à Dæmonum illusionibus, eò feruentiùs postulandū est, quo plerumq somnia multa secum pericula trahunt, & decipiunt, curiosos maximè, ac huius sæculi curis distentos, & illos potissimùm, qui dormitum eunt absque vlla præparatione, & velut animalia ratione carentia, nec signo quidē Crucis contrà inimicum se munientes, nō examen peccatorum, quibus Deum offenderunt facientes, nec gratias Deo vllas agentes, quod tot, tantaq. illis beneficia contulerit, vt mirum non sit, si se Angelicis visitationibus indignos reddant, si tentationibus præmantur, si in certamen vocati succumbant, si cum Behemoth sub vmbra dormiant in secreto calami, & in locis humentibus Iob 40. quod tunc faciunt cum peccatorum tetra caligine tecti ad lucem diuinam ingressum non

Henricus Suson. *Vtilis præparatio ad religiosum somnum capiendum.* *Iob 40.*

habent, & terrenorum desideriorum humore abundantes in locis humentibus habitant, sed & imitari Sponsam expedit Cant. 3. quæ; In lectulo meo, dicebat, per noctes quæsiui, quem diligit anima mea: vellem certè salutaria illa monita in memoria nostra penitùs insiderent, quæ suis Fratribus deuotus ille Bernardus dedit, Iturus dormitum (inquit) aliquod tecum defer in memoria, & cogitatione, in quo placidè obdormias, quod etiam somniare iuuet, sic tibi nox, & dies illuminabitur, & nox illuminatio tua in delicijs tuis placidè obdormies, in pace quiesces, facilè vigilabis, & surgens, facilis eris ad redeundum in id, vnde non totus discessisti. Legite Franciscum Costerum Medit. 19. vbi asserit, non solum interdiù, sed & noctu quoque dormientibus assistere consueuisse Angelos, & subdit, Tu incubiturus, examine conscientiæ, doloreq. peccatorum, quæ illo præcipuè die à te mala comissa fuerint doleas, & Angelica præsentia te dignum exhibeas.

Cant. 3.

S. Bernard. ad Fratres de monte Dei.

Francisc Costerus.

Somniorum Diabolicorũ causæ, & euẽtus.

Horum nunc somniorũ discrimina breuiter ex Sanctis Patribus in præsentia afferenda sunt: & sanè diabolica somnia ea esse arbitramur, quæ Dæmones fraudolenter immittunt, vel ad animi perturbationes ciendas, vel ad iram, odium, desperationem, aliaq. vitia in hominibus excitanda, vel ad occultorum, & futurorum manifestationem indagãdam, qua de re egregiè scripsit S. Isid. lib. 3. de Summo bono cap. 6. Plerumq. (inquit) Dæmones in noctibus occurrentes humanos sensus per visiones conturbant, vt formidolosos, & timidos faciant, aliquoties etiam ex desperatione peccatorum mentem conuersi per soporem conturbant, horridaq. gehẽnæ supplicia immittunt, nonnumquam autem, & aperta impugnatione grassantes humana corpora verberant, quòd tamen Deo permittente malis fit ad vindictam, iustis ad tolerantiæ gloriam; plerumq. immundi spiritus eos, quos incumbere in sæculi amore conspiciunt, dormientes quadam vana spei prosperitate illudunt, quosdam verò, quos formidare aliqua aduersa præsentiunt, dormientes inani terrore concutiunt; hactenùs S. Isidor.

S. Isidori

Somniorum à Dæmone proficiscẽtium causas septem congerit Petrus Thyreus Tract. de Apparit. spirit. lib. 3. cap. 13. primam rerum, quæ dormiẽtibus occurrunt, perturbationem, secundam earumdem falsitatem, tertiam leuitatem, quartam malitiam, quintam inutilitatẽ, sextam superfluitatẽ, septimã somniantium impietatẽ: & quãtum ad primam causam spectat, quoniam sæpè accidit somniantibus diuersas, multasq. occurrere formas, vt solet in nubibus figurari, nunc Volucrum, nunc Quadrupedum, nunc Serpentum, & cęterarum quoque rerũ similitudines, quæ breui temporis spatio in alias atque alias cõmutantur, & citò dissoluuntur, ac euanescunt, sic in imaginatione quandoq. fit, vt vanæ homini dormienti rerum formæ repræsententur, easque concipiant, & mox vna alteri succedat, & quàm citissimè mutentur, nihilq. in illis stabile existat, & hæc à Deo minimè proficisci certum est, tùm quòd cõmotionem spirituum, in quibus imagines sunt, sequantur, tùm quia quæ Deus somnia immittit, veluti certa signa rerum statuit, quas ille vult per illa alijs innotescere, qualia hæc ob eorum incertitudinem, inconstantiam, & inordinationem non existunt: multò minùs si Dæmones per somnia falsa, leuia, mala, inutilia, impia, ingerant, illa à Deo proficisci nequeunt, qui est prima veritas, summa bonitas, summa sapientia, immutabilis regula, & qui singulari prouidentia omnia ordinat

Thyreus.

nat in finem suę gloriæ, qui singulis rebus conuenientia media tribuit, quibus suos sibi fines comparare possunt, & qui suauitèr, & fortitèr attingens à fine vsque ad finem, cunctorum curam habet, qui vt omnium creator, benignissimus conseruator, prouidentissimus gubernator omnia rectè, probèq. regit, custodit, & in suos fines efficaciter, & suauiter dirigit.

Strepitus, & terrificationes nocturnæ sunt Dæmonum plerũq. illusiones. Atque hinc deducendum est, terrificationes, ac strepitus illos, qui aliquando nocte fiunt, ac somniantibus accidunt, plerumq. esse Dæmonum ludificationes, non diuinæ visiones, fascinationes enim sunt, & illusiones, & deformitatem aliquam semper secum ferunt, vt indignum sit ea maiestati diuinæ ascribere, quæ nec etiam Angelis tribuenda sunt, nam cum illi administratorij spiritus Dei existant, certè in quibuscumque rebus, quas illis Deus iubet, operas suas promptè præstant, & nihil inordinatum, nihil deforme efficiunt: fieret ergò consequens, si Angelis tribuerentur imperio, & voluntate Dei ea effici, quæ ergò ratio esse potest, vt Deus illa velit, quod nec sancti Patres, nec Doctores sacri ea Deo esse tribuenda tradiderunt, idq. maximè suadet magna Dæmonum vis, & potestas, quæ nulla super terram est, quæ comparetur ei, vt Iob cap. 4. scribitur, vndè plurima eaq. valdè mira Deo permittente efficere possunt, vt mirum non sit, si huiusmodi terrificationes, & terrores dormiẽtibus incutiant, & maximè cum possint sibi assumere corpora, & quascũq. illis dare formas, & sensus internorum, & externorum fascinatione illudere, sicq. dormientes decipere: id autem præstant sub varijs brutorum, & horrendorum monstrorum formis: familiares illis sunt teste Basilio in cap. 2. Isaiæ, Felis, Mustellæ, Suis, & Canis, Hyrci etiã forma Dæmoni gratissima est, quæ Dæmoniorum spiritus prodit, meminit S. Athanas. in Vita Sancti Antonij etiam sub formis apparuisse Leonum, Taurorum, Luporum, Aspidum, Serpentum, Scorpionum, Pardorum, & Vrsorum, & sub forma etiam Bouis Dæmon molestias interdum intulit B. Catherinæ filiæ S. Brigittæ, id autem faciunt Dæmones, vt hominibus incommoda, & molestias ferant, & eos à Deo abducant, & terroribus inuoluant, & cultum, qui Deo competit, homines eis tribuant: quare autem nocturnum, potius quàm diurnum tempus eligant, ratio est, quia omnis, qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius Ioan. 3. meritò Ephes. 6. Apostolus illos tenebrarũ rectores vocat, & Basilius nocti similes eos esse docuit, quia nox per se terrorem aliquem affert: postremò cum ipsi hominum conspectum plerumq. fugiant, proindè nocte potiùs, quàm interdiù illa præstant. Sunt enim Dæmones spiritus, teste S. Augustin. lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 22. nocendi cupidissimi, à iustitia penitùs alieni, superbi, & tumidi, inuidentia liuidi, fallacia callidi, qui in hoc quidem aere habitant, quia de cæli superioris sublimitate deiecti, meritò irregressibilis transgressionis in hoc sibi congruo velut carcere pędamnati sunt.

Iob 4.

Dæmones quas animalũ formas cõsueuerint assumere.

S. Basil.

S. Athanas.

Ioan. 3.

Ephes. 6.

S. Basil.

S. Augustin.

Vndè tot etiam olim oraculorum, & Dæmonum responsa ænigmatica ortum habuerunt, quibus homines decipiebant, de quibus Porphyrius in lib. de Responsis oraculorum, & Eusebius in lib. de Pręparat. & demonstrat. Euang. lib. 4. & 5. & pręsertim lib. 4. cap. 4. Hinc etiam illa Gentilium vana superstitio, qui cubabant in Templis ad habenda huiusmodi responsa, qua etiam de causa consuetudo illa tunc vigebat, vt sub stratis pellibus hostiarum cubarent, hac de re legendus est Cyril-

Porphyrius.

Euseb.

Cyrillus Alexandr. contrà Iulianum lib. 10. quod indicare forsitan voluit Isaias cap. 45. illis verbis, In delubris Idolorum dormiunt.

Dæmones interdum vera prædicũt, quæ & quare.

Certè negari non potest, virtute Dæmonum prędictiones quorumdam futurorum fieri posse, quæ ab illis causis pendent necessarijs, quæ ab alijs naturalibus nequeunt impediri, vt cælorum motus, astrorum coniunctiones, & echlypses, & alia similia: quæ verò non necessariò eueniunt, & ab alijs naturalibus causis impediri queunt, vt tempestates, caligines, imbres, & pluuiæ, illa per coniecturas cognoscunt, & probabiliter tantùm prædicunt. Quæ verò etiam certò non norunt, per coniecturas illa prædicere possunt, non enim inconueniens est, in Dæmonibus ponere scientiā coniecturalem, quæ licet plerumq. fallax sit, per eam tamen multa præcognoscere, & prædicere possunt, non tamen illa, quæ absolutè à Dei voluntate pendent, vel ex arbitrij humani libertate: videndi sunt hac de re Tertull. in Apolog. cap. 21. Orig. lib. 4. Periarchon, Sanctus Ansel. de casu Diaboli cap. 21. S. Thom. 1. p. q. 57. art. 3 Bannes, & alij Thomistæ ibidem. Quarè autem conentur Dæmones futura interdum prædicere, respondet Tertullianus vbi suprà, id eos prętare, quia sic æmulari diuinitatē volunt, & ad Dei similitudinem, vt superbi ascendere contendunt, cuius est proprium futura prædicere, præterea id eos præstare tradiderũt S. August. lib. 4 de Trinit. cap. 17. & Iustinus Martyr in Apolog. contrà gentes, vt curiosorum animas capiant, eosq. deludant, qui futurorum præscientiæ inhiant. Attingunt autem aliquando veritatem Deo sic disponente sua prouidentia, & iusto iudicio, & prædicunt aliquando ea futura, quæ ipsi ex diuina permissione sunt facturi, vel id etiam efficiunt, quoniam illi adu ertētes ad Reuelationes Prophetis factas, alijsq. Sanctis Viris, easq. in eorum libris conscriptas inuenientes, quædam non ex propria cognitione, sed ex ijsdem libris hausta prædicunt, sicut & contingere Ethnicis, quos multa pręcognouisse, & pręd ixisse de Christo mysteria futura, quæ legerunt in libris Prophetarum, notauit S. August. lib. 8 de Ciuit. Dei cap. 23. & de consensu Euangelistarum lib. 1. cap. 20. Omitto (inquit) dicere, quod ea, quæ in eorum libris leguntur, pro nostra, hoc est Christiana Religione testimonium dicunt, quod à Sanctis Angelis, & ab ipsis nostris Prophetis audire potuerunt, sicut & præsertim in carne Christum etiam Dæmonia coacta sunt confiteri. Legite August. Eugubinum lib. 1. de Perenni Philosophia cap. 3. & 19. Bannes loco citato, Philippum Fabrum contrà impios Ætheos disp. 4. cap. 2. num. 51. & 52. qui scribit, Veteres Gētiles ea accepisse ex reuelatione à primo parente Adā, & ab Adam deindè per traditionem ad posteros peruenisse vsque ad Academicos, & Platonicos, sed eam cognitionem fuisse impuram, & multis erroribus implicatam asserit.

Tertullian. Origen. S. Anselm. S. Thom. Bannes. S. Augustin. Iustin. Martyr.

Ethnici quidam de Christo prædixerunt, quæ in libris Prophetarum legerunt. S. Augustin. Aug. Eugub. Bannes. Philipp. Fabrum.

Verùm ad somniorum tractationem, à quà paululū discessimus, reuocanda nostra oratio est, & quidem cum certum sit, vt in principio præsentis Capitis ex sacris Litteris probauimus, Deum, & Angelos Dei iussu in somnio interdum apparuisse, & dormientibus plura reuelasse, proindè ad completam rei cognitionem quærendum breuiter est, quomodo dormienti Deus somnia immittat, eiusq. mentem eleuet ad intelligenda ea, quæ illi in somno obijciuntur, & an in eo tunc libertas maneat ad exercendas operationes tùm rationis, tùm liberi arbitrij, quod qua ratione fieri possit docet S. Thom. 1. 2. q. 113. art. 3. ad 2. quo

Deus quomodo sōnia immittat, & qua ratione eleuet mentem ad intelligētiam somniorum. S. Thom.

quo loco de Salomone verba faciens affirmat eum, dormiendo non meruiſſe, nec accepiſſe ſapientiam, ſed ei fuiſſe declaratum, quòd ob præcedens deſiderium illi à Deo ſapientia infunderetur, addit tamen, quòd ſi ſermo fiat de ſomno prophetico ſecundùm quòd ſcribitur Num. 12. Si quis fuerit inter vos Propheta Domini per ſomnium loquar ad eum, poſſe aliquem vſum liberi arbitrij habere in ſomno, & ſomnum illum Salomonis non naturalem fuiſſe, ſed ſomnum propheticũ, & ratio eſt, quoniam poteſt Deus facere, vt Propheta dormiens ſolutus ſit, & liber ad exercendas actiones liberas, remanente in eo vſum liberi arbitrij, cõfortãdo ſic intellectum, & imaginationem dormientis, & tàm purum, & clarum reddere à vaporibus organum eius, & ita ſuauiter mouere intellectum, vt penitùs tractus, & quaſi ligatus exiſtat, & ex vi luminis ſupernaturalis perfectum in eo remaneat mẽtis iudicium, fauet S. Baſil. in Proœm. Iſaiæ, & Rupertus, qui exponens illud Geneſ. 21. Immiſit ergò Dominus ſoporem in Adam, Sopor (inquit) quẽ Deus Adamo immiſit non claudere vigilias rationis debuit, ſed obſeratis quinq. ſenſibus corporis, ſenſum mentis liberum reliquit, vt ſcire poſſet, quid erga ſe faceret omnium artifex ſapientia, & eum ſoporem Adæ fuiſſe ſomnium propheticum dubitandum non eſt.

Num. 12.

In ſomno prophetico qua ratione maneat vſus liberi arbitrij & perfectum mentis iudicium.

S. Baſil.

Rupertus.

Sed libet afferre, quæ hac de re ſcripſit Suarius tomo 2. de Virtute Relig. lib. 2. de Orat. ment. cap. 19. n. 21. Dicit enim loquẽdo de corporali ſomno, non poſſe dormientem habere expeditum rationis iudicium, ſed oportere, vt miraculoſo modo fiat, quia opus eſt, vt confortetur intellectus ad perfectè intelligendum, non obſtante impedimẽto ſenſus interioris, quod naturale non eſt, aut certè oportere purificare ſenſum internum, quãtum neceſſe eſt ad vſum intelligentiæ, conſeruato quo ad reliqua corporali ſomno, quod etiam eſt præter naturam, ſecùs autem in ſomno prophetico accidit, quando attentio animæ per ſuperiorem portionem mentis eſt vehemens, naturale enim eſt, vt impediat inferiores functiones eiuſdem animæ, & ſubindè dicit, poſſe eſſe tantam abſtractionem, vt ab omnibus actionibus exterioribus ſenſuum abſtrahatur ſine vllo impedimento naturali, quoad perfectum mentis iudicium.

Suarius.

Nec obſtat, quòd cognitio intellectus ortum ducat à ſenſibus externis quoad ſpecies intelligibiles, quia poſtquam mens iam ſpecies à ſenſibus accepit in ſuo actuali iudicio, ab operatione ſenſus externi non pendet, ſed illis ſat eſt cooperatio phantaſiæ, rem probat Suarius exemplo ſpecierum coloris, & caloris, quarum ſpecies, cum quis acceperit, etſi poſteà ab illorum operatione ceſſauerit, poteſt tamen iudicare, meditari, & recogitare de rebus, quas poteſt per tales ſpecies cognoſcere, & ſic etiam ſecuta abſtractione ab externis sẽſibus vel actuali, vel habituali, non impeditur perfectum rations iudicium, quando abſtractio ex ingenti ipſius mentis intentione oritur.

Suarius.

De ſomnio tamẽ Salomonis bipartita eſt Doctorum ſententia, ſunt qui negant Salomonem in eo habuiſſe libertatem, & meritum, ſic S. Thom. loco citato, & 2. 2. quæſt. 154. art. 5. ad 1. & de Veritate q. 28. ar. 3. Abulenſ. in 3. Reg. 3. q. 4. & 12. Pineda lib. 3. de rebus Salomonis cap. 5. Benedictus Pererius in Danielẽ diſp. de Veritate, & varietate ſomniorum q. 7. horum Doctorum fundamentum eſt, quoniam exiſtimant libertatem non poſſe eſſe, niſi intercedẽte iudicio perfecto, &

Salomon an in ſomno rationis iudiciũ, & libertatẽ habuerit.

S. Thom.

Abulenſ.

Pineda.

Pererius.

& vſu libertatis perfectæ, quæ omninò cum vigilia coniuncta ſunt, & ſolùm cum vigilia dari poſſunt, verum hæc in ſomnis propheticis inueniri aſſeruit S.Thom vbi ſuprà, & Suarius loco citato, cum Deus poſſit eleuare intellectum, & phantaſiam hominis dormiẽtis ad perfectam intelligentiam, & rationis iudicium, cui annexa eſt libertas; poſſitq. ita purgare phantaſiam, eamq. ſic diſponere, & mentem eleuare, vt dormiens tractet cum Deo, & de rebus diuinis, quid agat, & de quibus agatur intelligat, & quidem ſi contextus diligenter perpendatur, & verba quibus hoc Salomonis ſomnium Scriptura ſacra deſcribit 3.Reg. 3. facilè quis colliget, tunc Salomonem habuiſſe libertatem, & rationis iudicium, quod patet, tùm ex oblatione Salomoni à Deo facta illis verbis, Poſtula quod vis, vt dem tibi, tùm ex gratiarum actione ipſius Salomonis pro beneficijs à Deo Patri ſuo Dauidi collatis, ibi Tu feciſti cum ſeruo tuo Dauid Patre meo miſericórdiam, & nunc Domine Deus tu regnare feciſti ſeruum tuum (loquitur enim hìc de ſe ipſo) poſtremò ex ipſa petitionis ſeriè Deo factæ à Salomone, Dabis ergò (inquit) ſeruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare poſſit, & diſcernere inter bonum, & malum: quis ergò ambigat, ſi benè ſingula huius narrationis, & diuinæ locutionis, ac Salomonis reſponſa conſiderentur, in eo dormiente, & libertatem, & rationis interceſſiſſe iudicium cum perfecta intelligentia, nec quadrat, quod alij dixerunt, dormijſſe quidem Salomonem, cùm cœpit Deus eum alloqui, poſteà verò locutione ſua eum excitaſſe, & tunc potuiſſe Salomonem liberè attendere, atque operari, nam vt notauit Suarius loco ſuprà citato num. 16. contrà hoc vehementer vrgent verba textus, vbi ſcribitur, Igitur euigilauit Salomon, & intellexit: euigilare enim propriè is dicitur, cum à corporalis ſomno excitatur, proceſſit ergò totus ille ſermo inter Deum, & Salomonem durante ſomno corporali Salomonis, qui poſteà illo finito euigilare cœpit, quod ego eò probabiliùs exiſtimo, quoniam petitio illa Salomonis Deo placere non potuiſſet, vt verè placuit, niſi fuiſſet voluntaria; fit ergò conſequens, Salomonem tunc dormientem Dei locutionem percepiſſe non corporis auribus, ſed cordis, quod etiam animaduertit Abulenſis 3. Reg. 3. quæſt. 4. 12. & 13. & Sanctus Ambr. in Pſal. 118. oraſſe, & promeruiſſe in eo ſomno Salomonem aſſerit, idem ſentit Tertullian. 4. contrà Marcionem 15. & petitionem illam ex libera electione manaſſe docuerunt Dionyſ. Carth. & Vgo Card & Gloſſ. & Lyranus in 3. Reg. 3. & ex Scholaſticis Alexander Alenſis 4. par. q. 101. nu. 3. art. 3. §. 2. ad 1.

[Margin: S.Thom. Suarius. 3. Reg. 3. Suarius. Abulenſ. S. Ambroſ. Tertullian.]

Cæterum placet cauſas aliquas breuiter inſinuare, quare interdum Viſiones, ac Reuelationes fiant in ſomnis, ratio in promptu eſt, quoniam in dormiẽtibus à ſenſibus per ſpecies, & imagines ſatis apertè res repreſentantur, etenim cũ ſomnus placatus, placidusq. exiſtit, & non multis, craſſisq. vaporibus dormientis mens turbatur, tunc rerũ ſimulacra, & imagines; quarũ ſimilitudines ſũt, meliùs inſpicit, hincq. fit, quod anima nullis externis rerum in ſenſus incurrẽtium motibus diſtracta ſolutior, & aptior exiſtat ad ea percipienda, quæ illi dormienti repreſentantur: Hanc ob cauſam S.Thom. 1.par. q. 12. art. 11. in corpore monuit, quòd homo in sõnis aptior eſt ad percipiendas Reuelationes ſpirituales, quàm in vigilia, & ideò fit, vt Deus plerumq. hominibus ſe in ſomnis inſinuet, ac illis tunc multa reuelet, quo loco duo notatu digna affert Dominicus

[Margin: In ſomnis quare plerumq. Viſiones occurrant. S.Thom. Bannes.]

cus Bannes, intellectum nempè in sua operatione duo habere officia, alterum apprehendere, alterum verò iudicare, atque hinc Bannes colligit, sententiam Sancti Thomæ quantùm ad apprehensionem esse veram, non autem quantùm ad iudicium, quia inquit, ad percipiendas species rerum spiritualium disponitur homo quando cessat ab operatione rerum materialium, & sensibilium, quod in somnis potissimum fit, at verò iudicium cum fiat cum resolutione ad sensibilia, quæ sensibus percipiuntur, aptiùs, & apertiùs in vigilia sequi, quàm in somno, exemplum affert ex Genes. 8. quo loco legimus, Postquam Iacob scalam vidit Cælum attingentem, expergefactum dixisse, Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam, ex quo infert, Iacob vidisse quidem scalam Cælum attingentem, & per eam Angelos ascendentes, & descendentes, non tamen priusquam euigilaret perfectum habuisse iudicium, quòd Deus verè erat in eo loco.

Genes. 8.

Notat secundò, & quidem rectè, hoc esse intelligendum de somno, in quo phantasia non est consopita, & conturbata, sicut illis accidit, qui cibo, potuq. repleti dormiunt, sed requiritur, quòd in somno sensus exteriores ligati tantummodò existant, phantasia verò libera maneat, vt possit ministrare subtiliores species intellectui dormientis.

Aliqua alia nunc ad dignoscenda somnia, quæ ex naturalibus causis ortum habent afferenda signa sunt, qua in re diligentes, ac solertes nos esse oportet, nè decipiamur in illis, vtq. varias superstitiones, curiosas diuinationes, Dæmonum illusiones, quibus plerumq. peccati ansam præbent, vitare possimus. Attendendum ergò est, vt suprà dicebamus, sit nè dormientis corpus inædia exhaustum, aut cibo, potuque repletum, vel humoer aliquo prædominante grauatum; vel alio interiori defectu, vitioq. laboret, ex his namque causis, quieta, turbida, dissona somnia procedere consueuerunt, & ex eisdem facilè conijci potest illorum varietas, quæ etiam ex qualitate, & diuersitate similitudinum, & formarum, quæ dormientibus occurrunt desumi potest: atque hinc est, quòd malencholicis, & his, qui atra bili abundant frequentèr caligines, fumi, tetra spectra, nocturnæ oberrationes in somnis obuiam fiant, flematicis verò mare aquæ, balnea, nauigationes, submersiones, quibus verò sanguinis copia supetit, flores, colores varios referentes, rosæ, horti, choreæ, conuiuia, & ea, quæ lætitiam, ac gaudium secum ferunt, at verò colericis rixæ, pugnæ, bella, ac incendia occurrunt. Hinc illud Tibull. 3. Elegia 4.

In discernendis somnijs diuinis à Diabolicis, & naturalibus causæ inspiciendæ sunt.

Venator cum membra toro defessa reponit,
Mens tantùm ad syluas, & sua lustra redit,
Iudicibus lites, & Auriga somnia currus,
Vanaq. nocturnis meta cauetur equis.

Quamobrem obseruare, atque interpretari somnia, quæ ex naturalibus causis proficiscuntur nullum est peccatum, qua in re, & Medici, & Theologi conueniunt, valdè namque conducit illorum cognitio, ac interpretatio ad morborum causas agnoscendas, & ad nostra studia imposterum, vitamque meliùs instituendam: territant sæpè alios crebra somnia, ac in desperatione, ac pusillanimitate inducunt, & ideò illorum causæ diligentèr inquirendæ, ac

Obseruare somnia ex causis naturalibus proficiscentia non est peccatum.

examinandæ ſunt, & remedia opportuna adhibenda, vt patientes ab illis liberentur incommodis, quæ huiuſmodi ſomnia afferre conſueuerunt.

Somniorum obſeruatio quæ licita.

De diuinatione per ſomnium, & de obſeruatione ſomniorum legenda ſunt, quæ ſcribit Sanctus Thom. 2. 2. quæſt. 95. art. 6. quo loco docet, diuinationem ex ſomnijs, quæ à diuina reuelatione fiunt, aut ex cauſa naturali reſpectu naturalis effectus interna, vel externa illicitam non eſſe, eam verò, quæ ex Dæmonum reuelatione procedit, reijciendam veluti ſuperſtitioſam, & criminoſam. Crediderim tamen ad Dæmonum fraudes, & deceptiones cauendas, à Dæmonibus immiſſa ſomnia obſeruare licitum eſſe, cum hoc ad animæ ſalutem ſpectet, ſi verò huiuſmodi obſeruatio tendat ad occultorum ſcientiam ſecretorum, vel futuros euentus prænoſcendos illicitam eſſe, quod probatur ex illo Leuitic. 19. Non augurabimini, nec obſeruabitis ſomnia: Paulus Comitolus Reſponſor. Moralium lib. 4. q. 4. ex ſentent. Ariſtot. ſomniorum cauſas diſtinguens, Eorum, ait, quæ nobis accidunt ſomnia, aut cauſæ ſunt, aut ſigna, aut accidentia quædam fortuita: cauſæ, cùm mens noſtra nocturnis viſis mollita, & implicata, ijsq. diù inhærens agit, quæ agit, quamuis ſecùs agere poſſet, ſi vellet: ſigna verò, cùm animi, vel corporis affectiones, tùm præſentes, tùm futuras indicant: fortuita ſunt accidentia, cùm experrectis nonnulla eueniunt, quorum ſomnia cauſæ naturales nequaquàm eſſe potuerũt, vt cùm quis ſomniauit aduenisse amicum, & eidem ambulanti poſteà occurrit in foro, hoc poſtremùm aſſerit Comitolus obſeruare non licere, duo autem priora licere, qua de re tractant Summiſtæ Verbo Diuinatio.

S. Thom.

Leuit. 19.

Paulus Comitolus.

Multa de ſomnijs congerit Ioan. Pierius in libro cui Titulum appoſuit Hyeroglphica, ſiuè de ſacris Ægyptiorum, aliarumq. gentium notis, & præcipuè lib. 59. ac in alijs etiam paſſim, in quibus ex varijs rerum ſimulacris, & imaginibus, quæ dormienti occurrunt, varias ſomniorum interpretationes colligit, & quid illa portendunt indicat. Pierius.

Plura quoque Gentiles Scriptores hac de re tradiderunt, vt Antiphon, Philocus, Artemon, Seraphion Aſcalonites, Ariſtoteles, & Cicero de Diuinatione, Artimedorus etiam quattuor libros compoſuit, quorum meminit Ioannes Azorius loco ſuprà citato.

Reliquum eſt modò, vt quæ diuina ſomnia ſunt, & quæ à Deo immittuntur explicemus: Sanè illa eſſe à Deo exiſtimandum eſt, quibus vult nobis aliquid innoteſcere, noſque de re aliqua inſtruere Iob 33. ſcribitur, Quando homines dormiunt in lecto, aures virorum aperit, & erudiens nos, inſtruit diſciplina. Inſtruit nos Deus, cùm ea, quæ eius cognitioni reſeruata ſunt, nobis propalat, quando occulta cogitationum, & cordium intentionem reuelat, cùm de myſterijs noſtræ fidei nobiſcum agit: Ipſe Deus eſt, qui reuelat profunda, & abſcondita, & nouit in tenebris conſtituta Daniel. 2. Profunda myſteria, quæ nos docet, ſuorum operum arcana ſunt, & diuinitatis ſuæ ſecreta abſcondita. Quoniam ſcire nos facit, quòd Trinus eſt in perſonis, & in eſſentia vnus, quòd Filium ſuum Deus Pater hominem fieri voluit, quòd in ſtabulo naſci, circumcidi, famem, & ſitim pati, flagellis ad columnam cædi, ſpinis coronari, in Cruce pro nobis mori, reſurgere, ad Cælum aſcendere, viuos, & mortuos in fine ſæculi iudi-

Iob 33.

Dan. 2.

iudicare, hęc signa probabilissima sunt, quando à Deo somnia ortum habent, cùm in somnis de his homines Deus instruit.

Somnij diuini signũ interior illuminatio.

Aliud autem signum cælitùs emissi somnij est, cùm ad illud sequitur magna in interiori illuminatio animorum, & maxima commotio, qua Deus sic mentes illustrat, sic homines de fide, & illius somnij auctoritate certiorem facit, vt Deum esse auctorem indè colligat. Est enim Deus mirabilis lux, lucem suam in se nequaquam claudens, nec continens, quam veluti lux materialis in omnes lucis capaces copiosè, abundanterq. diffundit, qui æternas illuminat mentes, Angelos nimirùm Sanctos luminis gloriæ radio, eorum confortans intellectum, vt eum clarè videant; homines quoque antè legem scriptam illuminauit, quos naturali lumine signauit. Signatum est super nos lumen vultus tui Domine Psalm. 4. Quo lumine mediante anima nostra naturalia principia in nobis insita cognoscere potest, etiam in genere morum. Videlicet omne bonum est agendum, & omne malum vitandum, & quod tibi non vis, alteri nè facias, & quod tibi vis, alteri facito, nullum bonum irremuneratum, & nullum malum impunitum, & similia quædam, quæ ipsius naturæ ductu certa esse comprehenduntur. In lege etiam scripta illuminauit eos per illius documenta, per sacrificia, figuras, & Prophetarum vaticinia. Postremò in lege gratiæ per IESVM Christum, eiusq. præcepta, consilia Euangelica, per Apostolos, eorumque successores, Episcopos, mulieres paritèr sanctitate, & prudentia conspicuas, qualem Brigittam nostram fuisse nemo negabit, vt verum sit, quod Psalm. 75. Dauid testatur, Illuminans tu mirabilitèr à montibus æternis, turbati sunt omnes insipientes corde. Sanè corde insipiens est, qui hæc à Deo minimè proficisci credit, quoniam vt Beata Brigitta scribit Lib. 1. Reuelat. Cap. 50. Dei virtus veluti Solis lumen est, quod lucet in cælis, & terram sua luce replet.

Psalm. 4.

Psalm. 75.

Somniorum diuinarum alia signa.

Alia quoque signa diuinorum somniorum sacri Theologi afferunt, & pręcipuum illud est, cùm homines in somnis de nostræ fidei, & religionis mysterijs instruuntur, vt Iacob Genes. 28. quando somnians vidit scalam super terram stantem, & eius cacumen Cælum tangentem, ac Angelos per illam ascendentes, & descendentes, per quam sacram doctrinam designari credimus, qua ad Dei cognitionem ascendimus, per eam namque Doctores ascendunt, cùm nostræ fidei mysteria hominibus exponunt. Descendunt autem quando prauis operum exemplis ad Inferos descendendi illis ansam prębent, per hanc scalam designare etiam Christi Domini Crucem tradiderunt Sanctus Hieronym. in Psalm. 91. & August. serm. 80. per quam descenderunt Iudæi, & Gentiles ascenderunt.

Genes. 28.

S. Hieron.
S. Augustin.

Rursus, si quæ dormientibus apparent in somnis, ea si sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum doctrinis conformia sunt, recipienda esse dubitandum non est, ipsæ (inquit Ludouicus Blosius capit. 8. Instit. spiritualis) visiones ad sacram Scripturam, & Sanctorum scripta examinari debent, quæ si illis per omnia concordant, admittenda sunt, sin minùs repellenda; quod & animaduertit probatissimus Auctor Ioannes Thaulerius sermon. 1. de Solemnitate Paschali paulò post medium, qui hanc conformitatem cum sacris Litteris, & Patrum doctrinis certum esse signum tradidit, quòd huiusmodi visiones à Deo ortum habent, quod expresè etiam admonuit Sanctus Bonauentura de Profe-

Ludouicus Blosius.

Ioan. Thaul.

ctu Religion. lib. 2. cap. 76. & Nos quoque indicauimus cap. 11. huius Tractatus.

In visionibus in somno occurrentibus, si timor antecedat, & lætitia sequatur, eas à Deo manasse probabile est, secùs si priùs lætitia, post verò timor succedat.

Verùm etsi, quibus in somnis hæ visiones occurrunt, in initio illi timore corripiantur, & subindè gaudio, & lætitia repleantur, & posteà alacritatem, & quietem quamdam secum ferant; signum probabile est, quòd à Deo procedunt, secùs verò fit, cùm à Dæmone ortum habent, illo namque se exhibente timor incussus permanet, aut etiam augetur in anima, licèt cum sese in Angelum lucis transfigurat, in principio anima lætitia quadam perfundi videatur, posteà tamen confusa, inquieta, ac tenebris, curisq. referta manet, ad quam rem comprobandam duo ex B. Brigittæ Reuelationibus insigniora loca adducimus, alterum ex Cap. 10. Lib. 1. vbi Beatissima Virgo agens cum Brigitta de Angelica salutatione sibi facta ait: Indè statim audiui vnam vocem, sed non de humano ore; & ea audita, satis timui, reputás nè fortè esset illusio, & hoc illud est, quod indicat S. Lucas cap. 1. Quæ cum audisset, turbata est in sermone eius, & sequitur, Statim antè me apparuit Angelus Dei quasi homo pulcherrimus, sed non carne vestitus, qui dixit ad me, Aue gratia plena, & mox subdit, Quo verbo Angeli audito, feruentissimum affectum habui, vt essem Mater Dei; & loquebatur anima mea præ amore. En igitur in principio huius Visionis timor, & in fine cordis exultatio, & amoris diuini inflammatio. Vide quæ de hoc eodem signo discernendi diuinas visiones ab illusionibus notauimus Cap. 11. huius Tractat. paulòpost medium. Consona sunt, quæ Lib. 3. Reuelation. Cap. 20. scribuntur, quo loco eadem Beatissima Virgo Brigittam erudiens de modo, quo Spiritus sanctus, & spiritus malus hominis animam ingrediuntur; dicit, Spiritus sanctus animam hominis ingreditur, vel per inspirationem, aut per aliquam operationem humanam, seù locutionem diuinam, & mentem excitat ad Deum, qui quidem Spiritus sanctus calefacit animam ad quærendum Deum, sed non comburit carnalitèr, lucet enim puritate, sed non offuscat mentem malitia: Spiritus verò diabolicus similitèr suos visitat, sed incomparabilitèr differunt, nam spiritus nequàm comburit ad carnalia mentem, & amaricat intolerabilitèr, offuscat quoque animam per sui inconsiderationem, & eam deprimit inconsolabilitèr ad terrena: facit etiam ad rem hanc, quod scribitur Lib. 2. Reuelation. Cap. 19. in principio. Verùm nè quispiam decipiatur in somnis, obseruet regulas traditas à Ludouico Blosio in suo Monili spirituali cap. 9. & accuratè perpendat, quæ de signis secernentibus diuinas Visiones ab Illusionibus Cap. 11. huius Tractatus tradidimus.

S. Lucas 1.

Ludouicus Blosius.

Expediret modò, vt indicaremus hìc, quibus interpretandi somnia facultas data sit; & quare plerumq. indoctis hominibus eadem sit concessa: Verùm quia Benedictus Pererius lib. 2. de Obseruat. somniorum quæst. 5. & 8. de vtraq. re fusè, acutèq. disputauit, prout & Petrus Thyreus de Apparit. lib. 3. cap. 9. 10. & 11. & alij etiam plures hac de re scripserunt, ideò rem attingam breuiter. Quantùm itaq. attinet ad facultatem interpretandi somnia, distinguenda sunt tria somniorum genera, vt indicauimus suprà, quædam siquidem sunt, vel naturalia, vel humana, vel diuina: si sermo fiat de his, quæ à naturalibus causis pendent, peculiaris erit functio Phisicorum, & Medicorum ea interpretandi. Diuinorum autem somniorum interpretatio ad ipsummet Deum spectat, vtpotè qui, teste Daniele cap. 2. suarú Reuel. dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disci-

Interpretandi somnia quibus facultas competet.

Pererius.

Thyreus.

Daniel. 2.

disciplinam; cùm enim huiusmodi somnia aliud non sint, quàm vox, & oratio diuina, quæ à Deo proficiscuntur: dicendum meritò illorum interpretationem ad eum pertinere, non tamen negamus, dari quoque hominibus diuinitùs afflatis, & cælesti spiritu repletis, vti factum est Abrahamo, Danieli, Iosepho, & Beatæ Brigittę: triplex enim bonum indè prouenire comprobatur, scilicet ipsius Dei honor, quando per intelligentiam, ac eorum explanationem Dei gloria, & maiestas innotescit, quod accidit in interpretatione somnij Nabuchodonosor. Deindè illorum vtilitas in eos quoque effunditur, quibus somnia exponuntur, multoties enim ad meliorem vitę frugem reuocantur, sicuti de Nabuchodonosor legimus, qui post peractam septennem pœnitentiã à Daniele cap. 7. descriptam, cum imminentem ruinam intellexisset per sibi factæ visionis interpretationem de ingentis, fortisq. arboris casu, suos oculos leuauit ad cælos, & sensibus restitutis Altissimo benedixit, & viuentem in sempiternum laudauit, & glorificauit, ad honorem sui Regni, & decorem peruenit, ac ei amplior magnificentia addita est, quod egregiè Tertullianus enarrauit in lib. de Pœnit. Rex Babylonius (inquit) offenso Domino, cum squalore, & pædore septenno ab humana forma exulasset, immolata patientia corporis sui, & Regnum recuperauit, & quod optabiliùs hominis est, satis Deo fecit (hactenùs Tertullian.) meritùm denique hinc succedit interpreti, cum ob seruitium huiusmodi Deo exhibitum mercedem nèdum in terris, sed & in cælis consequitur; Exemplum ex sacris Litteris habemus egregium Ioseph, qui cum Pharaoni somnium fuisset interpretatus de septem spicis plenis, alijsq. septem tenuibus, & vredine percussis, mercedem accepit maximam, itaut secundus factus fuerit in Regno, sic scribitur Genes. 41. Ecce dixit ad Ioseph Pharao, constitui te super vniuersam terram Ægypti, & vno tantùm Regni solio te præcedam. Rem hanc Philo Hebræus probè, ac magnificis verbis extollit. Quis enim, ait, expectasset intrà vnam diem è seruo Dominum, è vincto Principem, è carceris Vicario Proregem fieri? facta sunt tamen hæc, & fient sæpiùs, quando Deo placuerit, modò subsidat aliqua probitatis scintilla in anima, quam necesse est per occasionem candescere.

Vtilitas, & commoda ex interpretationibus somniorum. *Dan. 7.* *Tertullian.* *Genes. 41.* *Philo Hebr.*

Necessitas subindè non parua est, quæ in somniorum diuinorum interpretatione dignoscitur, cum enim Deus consueuerit sub ænigmatibus, & rerum inuolucris somnia plerumq. immittere, quæ captum excedunt somniantis, oportuit coniectorem, & interpretem inuenire, qui verum eorum sensum aperiret. Quare autem simplicibus, ac minùs peritis, sed sanctitate, ac morum integritate præditis aliquando tributa sit diuinorum somniorum interpretatio, id factum esse credimus, quia persæpè aptiores sunt ad supernaturalia percipienda, & cognoscenda mysteria, quippèqui sunt ab huius sæculi curis, & affectionibus alieni, & abstracti magis, quàm docti, & sapientes, qui de prudentia, ac sapientia superbire aliquando consueuerunt, teste Apostol. 1. Corinth. 8. Scientia inflat, charitas verò ædificat. Proindè Paulus eosdem Corinthios monens capit. 1. dicebat, Videte fratres vocationem vestram, quia non multi sapientes secundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed stulta mundi elegit Deus, vt fortia confundat. Vndè S. Augustin. causam quærens, quapropter Deus ad Apostolatus officium, & ad Euangelium prædicandum humiles potiùs, pauperes, & indoctos, quàm Principes, diuites, & doctos elegerit, exponens illa verba, Psalm. 65.

Somniorum interpretatio necessaria. *Quare somniorum interpretatio plerumq. sit tributa simplicibus.* *1. Cor. 8.* *S. Augustin.* *Psalm. 65.*

Date gloriam laudi eius, id à Deo factũ fuisse asserit, nè potentiæ, & doctrinæ meritò se fuisse electos putarent, & Christi laus minueretur, & Serm. de Assumpt. Apostolorum, Non de foro, (inquit) Iustiniani, sed de piscatoris simplicitate Apostolos assumpsit: inflat enim sapientia huius mundi, & legum ventosa loquacitas, elegit non Reges, non Senatores, non Philosophos, sed Plebeios, Pauperes, Indoctos, Piscatores, Ineruditos, atque hæc consona sunt his, quæ Lib. 4 Reuelat. Cap. 113. legimus, Christus enim Dominus cum B. Brigitta loquens, non elegi (inquit) Doctores, sed Piscatores, nè gloriarentur de sapientia sua, & vt intelligant omnes, sicut Deus in se est mirabilis, & inexcogitabilis, sic & opera eius inscrutabilia sunt, & in minimis maxima operatur.

Pia exercitatio viro religioso necessaria antequam dormitum eat.

Hæc sunt, quæ de Visionibus, & Reuelationibus in somnis factis scribenda duximus, quibus quædam adiungere arbitrati sumus, quæ ad religiosum, & honestum somnum capiendum nobis necessaria visa sunt, & quæ ad Dæmonũ etiam illusiones, ac deceptiones, quæ nobis dormientibus immittere consueuerunt, deprehendendas, ac euadendas faciunt. Ergò vt hi, qui in Christiana disciplina educati, ac instituti sunt, sese illibatos, ac puros custodiant, illud obseruent necesse est, vt feruenti oratione, ac specialibus precibus, antequam dormitum eant, ad Virginem Mariam, Angelũ tutelarem, ac eos Sanctos, quos sibi patronos elegerant, recurrant, vt sequenti die absq. vllo impedimento in diuinis operibus, ac spiritualibus obsequijs rectè, probèq. tempus impendere, ac in diuinis laudibus consumere valeant, posteà verò iuxtà Christianorum laudabilem morem frontem, os, & pectus cruce signabunt, & cum in lecto cubabunt, oratiunculas aliquas deuotè recitabunt, vel aliquod Dominicæ Passionis mysterium attentè, & breuitèr meditabuntur, quousq. somno occupati quiescant, sicq. Diaboli tentationibus facilè resistent, placidèq. obdormient. Verùm etsi aliqua eos tentatio, priusquã dormiant, apprehenderit, efficaci illo, ac salubri remedio se poterint defendere, & de hoste victoriã reportare, cuius Thomas à Kempis meminit lib. 2. de Disciplina claustrali cap. 11. Si caro (inquit) titillat, si quæuis alia passio mouet, nec te quiescere sinat, ad orationem conuertere, signum Crucis tibi imprime, flagellum, coronam spineam, lanceam, & totam Crucifixi armaturam oppone, antè cuius virtutem non potest stare hostis malignus, neç tentationis illusio perdurare, adhibe quoque ignem æternum, supplicia Sanctorum Martyrum, Confessorum constantiam, Virginum fortia trophæa, attende lapides Stephani, craticulam Laurentij, fustes Marcelli, vngulas Vincentij, vepres, & vrticas Benedicti, flammas Agnetis, rotam Catherinæ, acutissimas testulas Agathę, bullientes aquas Cæciliæ, lacrymas, amorem, & contritionem, & pœnitentiam Mariæ Magdalenæ, dentes bestiarum, horridos carceres, necnon dura vincula pedum Sanctorum, sic Deo iuuante, & ista te cogitante ignem igne superabis, Diabolum confundes, Sanctos honorabis, & in pace Christi dormies, & requiesces (hactenùs Thomas) Sanè ille, qui tàm pia, tamq. salubri prępatione accintus dormitum it, meritò clamare poterit. O somnũ verè beatum, ò fęlicem verè quietem, in qua anima Diaboli tentationes superat, & de tàm infesto hoste victoriam reportat, quocircà de illo somno cælestibus referta delicijs postmodùm egressa, & fortis, ac stabilis effecta, terribilis comparet hosti, minas eius contemnit, terrena negligit, & in quadam libertate spiritus posita, per itinera virtutũ currit, vndè meritò Sponsus filias Hierusalem interpellat, nè animam sic dormientem

Thomas à Kempis.

à som-

à somno excitet Cant. 2. Adiuro vos filiæ Hierusalem per capreas, ceruosq. camporum, nè suscitetis, neque vigilare faciatis dilectam, quousq. ipsa velit: Ego sanè vellem, vt Christifideles cùm dormitum eunt, antequàm somno occupentur, piam hanc orationem, quàm Beatissima Virgo Brigittæ dictauit, deuotè recitarent, quæ habetur Lib. 4. Reuelat. Cap. 126. quàm hìc inserendam ad maiùs Lectoris commodum duximus.

Oratio deuota, quam B. Brigitta recitabat antequã dormitum iret.

O Domine Deus meus, qui creasti corpus meum, vide me misericordia tua, & præsta mihi auxilium tuum, vt non ex nimietate somni accidiosus fiam ad seruitium tuum, nec ex defectu somni deficiam in seruitio tuo; sed modera somnum meum, quem præcipis habere ad temporum, & corporis reuelationem, vt inimicus non noceat corpori, nec ex occulto iudicio tuo in anima dominetur.

Posteà verò Beatissima Virgo monens, quid agendum sit, cum quispiam, euigilauerit, Surgens (inquit) de lecto, si aliqua illicita in nocte contigerint, diluat confessione, vt sequentis noctis somnus cum præcedentis noctis delictum non incipiat, sicut scriptum est, Sol non occidat super iracundiam vestram, sic nec super cogitationes, & illusiones vestras.

Diuinæ locutionis modus ex SS. Patribus describitur, & Christum Dominum, ac alios quosdam Sanctos B. Brigittam fuisse allocutos ostenditur.

CAP. X.

SVPERIORI Capite satis, superq. de Reuelationibus, quæ fiunt in somnis egimus, & plures etiam regulas ex Sanctis Patribus tradidimus, quibus quispiam diuinitùs immissa somnia à Dæmonum fallacijs, ac præstigijs comprehendere queat, nunc inuestigandus est modus, quo Deus, & cæteri Sancti suos amicos alloqui, eisq. sua propalare secreta consueuerint. Plenæ sunt diuinarum locutionum sacræ Paginæ, pleni sunt Brigittæ Reuelationum Libri, legimus passim in illis, Christum Dominũ, B. Virginem, & alios quosdam Sanctos cum ea fuisse locutos, & de nostræ fidei mysterijs habuisse sermonem sic Lib. 1. Cap. 41. & Lib. 4. Cap. 5. & 6. quo loco Paulus Apostol. loquens cum B. Brigitta dicit, se precibus B. Stephani Prothomartyris ad fidem Catholicam fuisse vocatum, idemq. patet eodem Lib. 4. Cap. 104. & Lib. 6. Cap. 3. & 103. & alibi sæpè.

Deũ, & Sanctos interdũ fuisse locutos ex sacris Litteris probatur.

Deum quoque, & Patribus Veteris Testamenti, & Noui locutum fuisse ex varijs sacræ Scripturæ locis colligitur, & primis quidem parentibus locutus est Genes. 3. cum ad se Adamum vocauit, & dixit Adam vbi es? Abrahamum etiam allocutum legimus Genes. 12. quando ei, & semini eius terram promissionis pollicitus est, in nube quoque locutus est Moysi Exod. 16. ac eidem iterum in nube, locutus est Dominus

Gen. 2. 12. Exod. 16. & 3.

per ardentem rubum Exod. 3. Et de medio ignis locutus est Israelitis in monte Oreb. Deuter.4. de turbine Iob loquentem Dominum audiuit Iob.38. & de cælo Dei vox audita est Matt.3. Hic est Filius meus dilectus, & Ioan.12. Vox Patris audita est clarificaui, & clarificabo, & B. Claram Deũ orantem ad portam Ciuitatis Assisij Saracenis illam obsidentibus, & Monasterium, cui illa præerat inuadere conantibus, audiuisse cælitus dimissam vocem, Ego vos semper custodiam. Confirmat hanc veritatem Doctor gentium Paulus Hebr. 6. his verbis, Multifariam, multisq. modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in Filio: porrò antequàm vlteriùs progrediamur, admonere Lectorem existimauimus, cùm in sacris Litteris Deum loquentem in Prophetis legimus, hoc intelligendum esse Deum alios alloqui per Prophetas, & Prophetarum ministerio sermonem suum ad alios dirigere. Cùm verò dicitur loqui ad Prophetas, tunc Deum sermonem suum immediatè ad Prophetas, siuè per se, siuè per Angelos habere, quod etiam admonuit S.Hieronym. in cap. 1. Abacuc. Sed hìc meritò quispiam percontari poterit, quomodò Deus loqui potuerit, cum incorporeus sit, & nullis membrorum lineamentis compositus, siuè compactus existat: Deus enim spiritus est, scribitur Ioan.4. Vndè non habet os, non labia, non linguam, non dentes, quæ vocibus formandis inseruiunt, & ad loquendum requiruntur. Locutio náq. fit, cùm voces formantur per organa ad eas apta, & idem est, quod actione mouere, & in labijs imprimere motũ ad voces edendas, quapropter labia requiruntur, quatenùs ab illis motus recipitur à potentia mouente, & ideò dicendum, est actionem esse determinatã à potentia motrice linguæ, vt per labia sonos edat, & operatio illa est opus vitę, & sic à sua vitali potentia pendet, & licèt in sacris Litteris legamus Deum habere os, Isaiæ 1.40.& 58. Os Domini locutum est, & 3. Reg. 13. Inobediens fuisti ori Domini, & de labijs testatur Psaltes Psal. 88. Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita, & Psal.16. Propter verba labiorum tuorum custodiui vias duras. Hæc tamen non carnalitèr, sed spiritualitèr, & metaphoricè intelligenda sunt. Dicimus enim Deũ os habere, quatenùs per seruos suos præcepta, & ordinationes dirigit ad homines, habet dentes, quia iustitiam illius designant; per quam peccatoribus debitas pœnas infligit, habet labia, quibus voluntatem suam aperit, & propalat, habet linguam, quæ vim generatiuam Patris Verbum producentis notat, & monet S.August. in Psal. 44. exponens illa verba Lingua mea calamus scribæ, vel vt placet Eucherio, mysticè significat Spiritum sanctum, per quem Deus Pater secretum suum manifestauit hominibus, sed de mystica horum significatione legite eumdem Eucherium de Spirit. formulis cap. 1. & 2.

Verùm etsi Deus incorporeus sit, nec corporis membra habeat, quæ ad loquendum necessaria sunt, non obstat, quo minùs fuerit interdum locutus, vt ex sacris Litteris probauimus, & apertè probat S.August. lib. 16. de Ciuit. Dei cap.6. Non sic (inquit) loquitur Angelis Dei, quomodò nos inuicem loquimur nobis, vel Deo, vel Angelis, vel ipsi Angeli nobis, siuè per illos Deus nobis, sed ineffabili suo modo, nobis autem hoc indicatur nostro modo; Dei autem sublimior antè suum factum, locutio ipsius sui facti est immutabilis ratio, quæ non habet solùm strepentem, atque transeuntem, sed vim sempiternè manentem, & temporalitèr operantẽ, atque sic loquitur Angelis, Sanctis, nobis autem alitèr longè positis: ijsdem planè verbis descripsit hanc locutionẽ diui-

Deuter.4. Iob 38. Matth.3. Ioan.12. Loqui Deum ad Prophetas, & in Prophetis discrimen. Hebr.6. S.Hieron. Ioan.4. Loqui quid sit, & locutio quomodo fiat. Isaiæ 1. 40. & 58. 3.Reg. 13. Psal.88.16. Deus metaphoricè dicitur, os dentes, labia, & lingua habere. S.August. Eucher. S.August. Locutio Dei ex Patribus.

S. Eucher. diuinam S. Eucherius lib. 2. in Genes. cap. 7. sed animaduertendum in præsentia, Nos nõ de sola vocali locutione tractare, quæ sub externa, & spectabili forma fit in assumpto corpore, sed de interna etiam, quæ sine strepitu, sine vocis sono hominum mentibus fit, cùm se illi Deus insinuat, ac etiam de ea, qua Deus per creaturas mediantibus vocibus in aere efformatis loquitur: de Angelorum quoque, ac aliorum Beatorum locutione ad homines, quos frequentèr B. Brigittam fuisse allocutos in his Reuelat. Libris legimus, quod qua ratione, quibusuè modis id fiat, ex Sanctis Patribus, & Theologis explicandum est. Et primò præponendum, vt suprà indicauimus, locutionem esse actum rationalis creaturæ, quo per linguam, & alia ad id apta instrumenta formatis vocibus internos conceptus alijs manifestamus, nunc autem de Dei locutione agendum est. Triplici modo Deum cum creaturis loqui docuit S. Bonauent. in 2. sent. dist. 10. quæst. 2. & hanc triplicem locutionem desumit in ordine ad auditum, sicut enim triplicitèr dicimus audire, aut per aliquod signum exterioribus auribus oblatum, sicut pluries auditus fuit Deus in Veteri, & in Nouo Testamento. Secundò per aliquod signũ in interiori sensu, vel in interiori imaginatione formatum. Tertiò per aliquod inspirationis verbũ nostris mentibus instillatum, ergò sicut triplicitèr auditur Deus, ità etiam dicitur triplicitèr loqui, secundùm quòd in nobis excitat triplicem auditum: duas autem locutiones, quæ fiunt secundùm duos priores modos, putat S. Bonauent. aut semper, aut frequentèr per Angelos iussu Dei fieri, postremam autẽ immediatè à Deo, vtpotè qui ipse est, qui mentem nostram per semetipsum informat, & propterea hunc tertiũ loquendi modum esse proprium Dei docet, licèt enim

S. Bonauent.

Diuinæ locutionis triplex modus.

Locutio Dei quæ propria.

cùm Deus aliquid inspirat, possit illud ab Angelo proficisci tamquam ab excitante, fit tamen à Deo tamquam à principali agente, at verò primum, & secũdum modum loquendi & à Deo, & ab Angelo tradit ortum habere, à Deo vt imperante, ab Angelo tamquam exequente, quem triplicem locutionis modum, quo Deus creaturas alloquitur tangit Greg. lib. 28. Moral. cap. 2. Cùm (inquit) loquitur Deus nobis per Angelum, aliquando etiam voluntatem suam rebus indicat, aliquando imaginibus oculis cordis ostensis, aliquãdo imaginibus antè corporeos oculos ex aere assumptis, aliquando substantijs cælestibus, aliquando terrenis, aliquando simul cælestibus, & terrenis: ex quibus inferendum, quòd quando loquitur Deus per creaturas mediantibus vocibus in aere formatis, tunc eam vocamus locutionem, qua vox illius sensu percipitur, & Deus loqui auditur, siuè eius persona tunc visibilis appareat, siuè non, dummodò externo sensu audiatur vox, per quam secreta sua, præcepta, & ordinationes alijs propalat, quandò verò sine medio aere, sine strepitu immediatè loquitur, tunc inuisibilitèr loqui dicitur, teste S. Eucherio de Spirit. formulis cap. 1. Loqui Deũ, ait, est, cùm sono vocis, vel quolibet strepitu occultè mẽtibus Sanctorum voluntatem suam, atq; rectum intellectum inspirat, seù futura propalat, & loquitur Deus Angelis, vt aliquid illi, vel sciant, vel faciant, quod non est aliud, quàm declarare illis, quid velit eos scire, vel facere. Sed audiamus S. August. de hac locutione lucu-lentèr verba facientem lib. 11. de Genes. ad litt. cap. 33. ad ea verba, Et audierũt vocem Domini (loquitur ibi de primis Parentibus) Cum Angelis (inquit) loquitur ipsa incommutabili veritate illustrans eorum mentes, vbi est intellectus nosse simul, quæcumq. etiam per quam,

S. Gregor.

S. Eucher.

Loqui Deum Angelis quid sit.

S. Augustin.

tempora non fiunt ſimul, fortè, inquam, ſic cum eis loquebatur; etſi non tanta participatione diuinæ ſapientiæ, quantam capiunt Angeli, tamen pro humano modulo quantumlibet minùs; ſed animaduertendum, non ſolùm hìc Sanctum Auguſtinum agere de locutione Dei cum Angelis, ſed etiam cum hominibus, & varios locutionis modos indicat his verbis ſequentibus. Sed ipſo genere, aut vſitatius, & locutionis fortaſſis etiam illo, qui fit per creaturam; ſiuè in extaſis ſpiritus corporalibus imaginibus, ſiuè ipſis ſenſibus corporeis aliqua ſpecie præſentata, vel ad videndum, vel ad audiendum, ſicut in Angelis ſuis videri ſolet Deus, vel ſonare per nubem. Hactenùs Sanctus Auguſt. qui de locutione Dei cum hominibus etiam ſcripſit lib. 11. de Ciuitate Dei cap. 2.

Spiritus sancti locutio quæ. Lorinus. Sed & Spiritum ſanctum etiam fuiſſe locutum tradidit Ioan. Lorinus in capit. 6. Actor. Apoſtolor. verſ. 10. Vel per motum linguæ eorum, per quos loquebatur, vel etiam ſimili quodammodo, quibus in aurem inſuſurraſſe leguntur Angeli, vt Ambroſio, & Vincentio Ferrerio, vel Columbæ, vt Baſilio, & Gregorio Magno, vel aliquis Sanctus, vt Paulus, Chryſoſtomo, ſicut ex eorum rerum geſtis conſtat: videndus etiam idem citatus Auctor in cap. 13. Actor. Apoſtolor. verſ. 2. Triplicem quoque locutionis diuinæ modum, quem ſuprà ex Sancto Bonauentura attulimus, paulò alitèr alij exponunt, dicunt enim, Deum aliquando per ſubiectam creaturam fuiſſe locutum ſicut Moyſi in Rubo, vel ſicut Abrahamo, & quibuſdam alijs Sanctis, aliquando verò in ſomnis, vt Ioſepho Sponſo Mariæ, de quo ſuperiori Capite egimus. Tertiò modo non per aliquam creaturam viſibilem, ſed occulta tantùm inſpiratione inuiſibilitèr corda tangendo loquentes efficit. Exemplum huius rei affert Eucherius loco citato, *S. Eucher.* Prophetarum, qui aliquando ſubitò afflati diuino ſpiritu exclamabant, Hæc dicit Dominus. Sed notandum, *Locutio interior inſpiratio vocatur.* locutionem hanc interiorèm inſpirationem appellari, quæ ſimilitudinem quamdam habet cum exteriori locutione, ſicut enim in externa ipſi audienti ſignum rei manifeſtandæ proferimus, non ipſam rem, quam manifeſtare intendimus, ità Deus inſpirando non exhibet ſuam eſſentiam ad videndum, ſed aliquod ſignum ſub aliqua ſimilitudine ſpirituali, hinc Sanctus Thom. de Veritate quæſt. 18. *S. Thom.* art. 3. duplicem diſtinguit locutionem, alteram exteriorem, qua Deus nobis per Prophetas, & Prædicatores loquitur, aliam interiorem, qua nos per internam inſpirationem alloquitur. De hac autem immediata Dei locutione, *Locutio interna ex Auguſtino deſcribitur.* quàm incomprehenſibilem, & admirabilem eſſe fatetur Sanctus Auguſt. *S. Auguſtin.* ſtupore, & admiratione plenus lib. 11. Confeſſ. cap. 11. ſic ſcribit. Quis comprehendit? quis enarrabit, quid eſt illud, quod interlucet mihi, & percutit cor meum ſine læſione, & inhorreſco, & inardeſco, inhorreſco in quantùm diſſimilis ei ſum, inardeſco in quantùm ſimilis ei ſum, ſapientia ipſa eſt, quæ interlucet mihi diſcindens nubilum meum: Audiat te Dominus intùs ſermocinantem, qui poteſt: de eadem fuſiùs egit lib. 11. de Ciuitate Dei cap. 2. cuius verba referam, vt huius internæ locutionis diuinæ ratio Lectori magis innoteſcat, Deus (inquit) cum homine, non per aliquam creaturam corporalem loquitur, corporalibus inſtrepens auribus, vt inter ſonantem, & audientem aerea ſpatia verberentur, neque

per

per eiuſmodi ſpiritualem, quæ corporum ſimilitudinibus figuratur, ſicut in ſomnis, vel aliquo alio tali modo, nam ſic velut corporeis auribus loquitur, quia velut per corpus loquitur, & velut interpoſito corporalium locorum interuallo, multùm enim ſimilia ſunt talia viſa corporibus, ſed loquitur ipſa veritate, ſi quis ſit idoneus ad audiendum mente, non corpore.

Sed placet hanc internam locutionem, ſeù inſpirationem etiam ex Sancto Gregor. Bernardo, & Brigitta in præſentia deſcribere, Sanctus Gregor. lib. 28. Moral. cap. 2. Cùm (inquit) per ſemetipſum loquitur Deus verbo eius, ſine verbis, ac ſyllabis cor docetur, quia virtus eius intima quadam ſubleuatione cognoſcitur, ad quam mens plena ſuſpenditur, vacua grauatur, pondus enim quoddam eſt, quod omnem animam, quam replet, leuat, incorporeum lumen eſt, quod & interiora replet, & repleta exteriùs circum ſcribit, ſine ſtrepitu ſermo eſt, qui & auditum aperit, & habere ſonitum neſcit: de hac eadem locutione tractat Sanctus Bernard. ſerm. 32. in Cant. Verbum (ait) non ſonans eſt, ſed penetrans, non loquax, ſed efficax, non obſtrepens auribus, ſed blandiens affectibus. Legite quæ de hac eadem locutione ſcribitur Lib. 6. Reuelation. Cap. 18. quo loco hunc locutionis modum Beatæ Brigittæ Chriſtus Dominus expoſuit his verbis, Quia (inquit) non quaſi voce corporis loquor, & verba mea non apertè audiuntur, tamen ſpiritus meus in electis meis occulta inſpiratione monet eos ad faciendum bonum, & incitat, & confortat ad meliora, & Lib. 8. Cap. 1. Non dedignor, dicit Chriſtus Brigittæ, loqui tecum, & licèt humanitas mea videatur iuxtà te, & loqui tecum, veriùs tamen eſt, quod anima tua, & intelligentia tua mecum eſt, & in me, quod non poteſt intelligi alio modo, niſi per inſpirationem, illuminationem, & mentis eleuationem, & hanc inſpirationem Sanctus Auguſt. lib. de Triplici habitaculo, vocat Dei locutionem, quæ animæ ſuam voluntatem, & veritatem inuiſibilitèr propalat: ſicut enim id omne, quod in ſacris Litteris continetur, à Dei locutione emanat, tùm ad cæleſtia nobis myſteria manifeſtanda, quibus fidem præſtare debemus, tùm ad nos inſtruendum de his, quæ facere tenemur iuxtà ſanctiſſimum eius beneplacitum, diſcernendo verùm à falſo, ità planè fit, vt quod inſpirat, & loquitur, non aliundè dirigatur, quàm ad diuinas veritates manifeſtandas, ac eius voluntatem nobis inſinuandam, vt faciamus, quæ ad ſalutem nobis comparandam conferunt, rectè Sanctus Bernard. ſerm. 45. in Cant. aſſerit, verbi locutionem eſſe doni diuini infuſionem, neque enim hoc donum aliud eſſe, niſi ipſammet inſpirationem: indè deducimus, quòd cùm anima ad diuina contemplanda aſſumitur, illi ſuam benignam, ac beneuolam præſentiam præſtat, & magiſtri, amici, & medici officio fungitur, magiſtri quoniam illam inſtruit, amici, quia illam conſolatur, & tandem medici, qui eam ab infirmitatibus ſanat. Vndè Iſaias c. 25. ſuarum Reuelation. in perſona Dei loquens, Verbum (inquit) meum, quod egreditur de ore meo, non reuertetur ad me vacuum, ſed faciet quæcumq; volui, & proſperabitur in his, ad quæ miſi illud. Egregij ſanè ſunt, ac præſtantes diuinæ huius locutionis internæ effectus, eleuat tunc Deus intentionem noſtram ad eum, meditationes noſtras ad finem debitum ordinat, affectus accendit, petitiones dirigit, ordinatq; colloquia noſtra ad eius laudem, & gloriam, ac proximi etiam vtilitatem.

Porrò

Margin notes: Locutionis internæ deſcriptio ex Sancto Greg. Bernardo, & Brigitta. — S. Greg. — S. Bernard. — S. August. — S. Bernard. — In locutionibus Deus fungitur officio Magiſtri, Amici, & Medici. — Iſaiæ 25. — Locutionis diuinæ effectus.

Porrò his, quæ de diuina locutione interna hactenùs adduximus, ex Sanctis Patribus adiungendum existimauimus, Deum non solùm, vt dictum est, per inspirationem loqui, sed etiam, & per Prælatos, & Prædicatores, quos, qui audit, Deum audit, vt ipsemet apud Lucam testatur cap. 10. Qui vos audit, me audit, proindè Dominum rogabat Dauid, ne cum eo sileret Psal. 27. Deus meus nè sileas à me: de hac Dei locutione, quæ per Prædicatores fit iussu Dei, legite quæ scribuntur Lib. 3. Reuelat. cap. 15. ad finem, sic enim ibi scribitur, Loquitur aliquando Deus per beneficia, quæ hominibus confert, vt ad eius dilectionem illos trahat, loquitur per flagella, & aspera verba, vt in eis timorem, ac veræ humilitatis amorem incutiat, atque hinc S. Greg. exponens illud Iob 38. Quis est iste inuoluens sententias, Per blandam (inquit) Domini locutionem amanda dulcedo eius ostenditur, per terribilem verò potestas metuenda monstratur: loquitur etiam per Scripturam sacram, in qua, quid nobis agendũ est, quidvè fugiendum demonstrat, & ideò dicebat, Scrutamini Scripturas Ioan. 5. Non dixit legite, sed scrutamini, quia, quæ in illis continentur rectè, probèq. consideranda sunt, vt executioni mandentur, de hac locutione Dei per Scripturam sacram, & flagella egit Christus cũ B. Brigitta Lib. 2. Reuel. Cap. 19. Loquor (inquit) amicis per eos, qui habent intelligentiam Scripturæ, loquor per flagella, quia præcaueo eis de periculo eorũ. Quis hìc non diuinam exaltet benignitatem, & non cõmendet Dei patientiã, & longanimitatem? qui cum quotidiè nos alloquatur, & ad nos clamet, heù nos infelices, & miseri, qui aures auertentes, has Dei voces non audimus, eius monita, & cõsilia respuimus, & vocationibus nõ respondemus, inspirationibus resistimus. Magnũ malũ est, & magna temeritas (clamat S. Bern. de septem spiritibus) has Dei voces non audire, ac eis per inobedientiam nõ acquiescere: Sanè prõptiores, ac expeditiores essemus ad diuinas exhortationes, & ordinationes excipiendas, & aures nostras diuinis vocibus porrigendas, si harũ Dei locutionũ vtilitates, & commoda diligentiùs perpenderemus, hæ namq. voces animã diuina dilectione replent, tranquillã, & quietã, ac humilem reddunt, sic vt profundissima reuerentia se Deo subijciat, ac sensus omnes, & cogitationes ad Deũ dirigat. Hinc S. Bernar. exponens illud Lucæ 11. Beati qui audiunt verbũ Dei, Vultis (inquit) nosse, quàm Beati, primũ quidem sonans in auribus animæ vox diuina conturbat, terret, dijudicatq. sed continuò si benè aduerteris, viuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mũdat, probè S. Greg. exponens illa verba Iob 4. Dictũ est ad me verbum absconditũ, & quasi furtiuè suscepit auris mea, Per verbum (ait) absconditũ allocutio internæ inspirationis intelligitur, quæ mentem, siuè spiritũ contingens, subleuat, & temporales cogitationes reprimens, hanc æternis desiderijs inflãmat, vt nihil nisi superna iam cogitare ei libeat: ex his Gregorij verbis colligite, quòd absconditum verbum audire, est Spiritus sancti locutionem concipere, & venas superni susurri cordis aure furtiuè suscipere, est subtilitatem locutionis internæ, cũ mens Spiritus sancti dono afflata est, occultè cognoscere, atque ex hoc diligentium Deum verba flãmantia procedunt, quæ erga eũ desideriũ charitatis ardentia ostendunt, vt meritò cũ Dauide dici queat. Psal. 118. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. Quàm verò ingentes, & quàm gratę sint dulcedines illæ, quę ex diuina locutione proficiscũtur descripsit S. Bonau de Prof. Relig. lib 2. c. 76. paulòpost initiũ, referam huius Seraphici Doctoris verba, quæ quidem in via spirituali pro-

Margin notes: Lucæ 10. Psal. 27. S. Gregor. Iob 38. Ioan. 5. S. Bernard. Diuinæ vocis commoda, & vtilitas. Lucæ 11. S. Greg. Iob 4. Verbum absconditũ audire quid. Psal. 118. S. Bonauent.

proficientibus consolationem non exiguam afferre possunt. Sunt (inquit) quędam sensibiles dulcedines,& suauitatis experientiæ, quæ deuotis quãdoq. infunduntur, vt mirabilis fragrantia odorum, ineffabilis suauitatis saporum, & hymnidicæ melodiæ vocum, & sonorum, & tactu perceptibiles experiẽtiæ indicibilium suauitatum. Quæ cum veræ sint, à Deo possumus existimare: quòd aut dentur quibusdam nouis, & rudibus, qui spiritualia nondum lucidè intelligunt, vel saltem per sensibilia consolentur in Domino, qui virtutem purè spiritualium non cognoscunt, in quibus maior vis est, & certior veritas, & fructuosior profectus, & purior perfectio. Etiam prouectioribus in spiritu consolationes sensibiles dãtur propter redundantiam interioris dulcedinis, vt sicut anima communicat corpori suo quasi comiti, & socio viç passiones suas, ità communicet ei & consolationes. Dolente enim interiùs anima, etiam corpus tabescit exteriùs. Sicut ergò corpus collaborat spiritui, & compatitur in merito, ità dignè comparticeps fit in præmio, non solum futuræ gloriæ, sed etiã præsentis gratiæ, sicut Domini in conuiuio epularum seruis transmittunt reliquias ferculorum, Apostolus enim dicit, Sicut socij passionum estis, ità, & consolationum eritis, & hoc ex superfluẽti mẽsura datur dilectis, cuius redũdãtia nè effusa depereat, excipitur à corpore, quod particeps fuit in labore.

2.Corinth.7.

De varijs etiam harum diuinarũ locutionum modis tractat satis copiosè Tostatus q. 18. in lib. 3. Reg. c. 13. quos ad quinque Capita reuocat, horum aliquos ex S. August. locis citatis ipse desumpsit. Primum (inquit) si fiat effigie assumpta. Secundùm, si sine effigie, ità vt vox tantùm audiatur. Tertium per immutationem phantasiæ in somno, quomodo Deus cõmuniter loqui consueuerat Prophetis Veteris Testamẽti. Quartum per immutationẽ intellectus sine aliqua exteriori apparitione, sinè voce, sinè somno, sed tantùm per extasim. Quintum per immutationem intellectus sine extasi. Addimus, & postremum ex Lib. 6. Reuelat. S. Brigittæ Cap. 52. quo loco legimus, B. Brigittam per speciale Spiritus sancti auxilium, & confortationẽ intellectus fuisse eleuatã ad audiendum verba Dei, sic enim cũ ea loquebatur Beatissima Virgo, Tu miraris quomodo ego, quæ sum Regina cæli, & tu, quæ viuis in mundo, & illa anima, quæ est in Purgatorio, & alia in Inferno loquimur simul, hoc ego enim benè dicam tibi. Ego quippè numquam recedo de cælis, quia numquã separabor à visione Dei: Nec anima, quę est in Inferno, separabitur à pęnis, Nec illa anima à Purgatorio, antequam purgata sit: Nec tu venies ad nos antè separationem corporalis vitæ: sed anima tua cum intelligentia tua virtute spiritus Dei eleuatur ad audiẽdum verba Dei, & permittitur tibi scire aliquas pœnas in Inferno, & Purgatorio, malis in cautelam, & bonis in consolationem, & profectum.

Tostat.

Diuinarum locutionum modi varij.

Sed his, quę de varijs diuinarum locutionũ modis hactenùs diximus, obstare videtur, quod Iob 33. cap. scriptũ reliquit, Semel loquitur Deus, & secundò idipsum non repetit: idemq. testatur David Psal. 61. cum Deum semel fuisse locutum dicit: Semel locutus est Deus, duo hæc audiui, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia. Verum hæc non obstant, quominùs Deus multifariam, multisq. modis locutus nõ sit, nam sacræ Scripturæ allata loca SS. Patres intelligunt, vel de processione, & generatione verbi in diuinis, quod vnicũ est, vel de cõformitate diuinorũ verborum, cũ omnia, quę locutus est Deus, cõformia sẽper fuerint, & nihil vnquã cõtrariũ dixerit, vel de stabilitate, & firmitate eorũdem verborũ secundũ illud

Deum semel fuisse locutũ qua ratione intelligendũ sit explicatur.

Iob 33.

Psal. 61.

Isaiæ 40. 1. Petri 1. Isaię 40. & 1. Petri 1. Verbum autem Domini nostri manet in æternum: sed libet in specie horum Patrum afferre interpretationes: & quidē S. Augustin. exponēs locum citati Psalmi 61. Apud se (inquit) locutus est Deus, quia vnum Verbū genuit Deus, & generādo Verbum suum sibi coæquale, & coæternū; & semel locutus est, quia non habet aliud Verbum præter Vnigenitum, in quo omnia includuntur, & à quo omnia bona procedunt: locutio enim ipsius æternitate mensuratur, per quam Verbum ab æterno producitur, quod etiā egregiè, apertisq. verbis idē S. Doctor tradidit in Psalm. 48. *Psal. 48.* Apud se (inquit) semel locutus est Deus, quia vnum Verbum genuit Deus, toties locutus est per Prophetas, toties per Apostolos, hodièq. loquitur per Sanctos suos, & ait, semel locutus est Deus. Vndè semel locutus est, nisi per Verbū suum, & vndè Deus profert verbum, nisi ex corde suo, & intimo suo, tu non dicis, nisi quod ex corde tuo profers verbum tuum, quod sonat, & transit aliūdè; non profertur, ac miraris, quia ita dicit Deus, sed dicere Dei æternum est, tu dicis aliquid modò, quia tacebas paulò antè, vel ecce nunc nondum verbum profers, cum autē proferre cęperis, rumpis silentium quodammodo, & generas verbum, quod anteà non erat, non sic Deus verbum genuit, dicere Dei sine initio est, & sine fine, & tamen vnum verbum dicit, dicat alterum, si quod dixit transierit, cum verò & quod dicitur manet, & semel dicitur, & non finitur, & ipsum semel sine initio dicitur, nec bis dicitur, quia non transit, quod semel dicitur. Sed Sanctus Gregorius lib. 23. Moral. cap. 13. *S. Gregor.* Semel fuisse locutum Deum scribit, quatenùs ea omnia, quæ ab illius locutione processerunt; fuisse conformia asserit; & quæ in sacris Litteris continentur vmquam ijs aliquid dixisse contrarium constat, at verò Eucherius in quæst. Veteris Testamenti ad librum Psalm. *Eucher.* Illud semel locutus est Deus, non ad numerum locutionum referendum esse tradidit, sed ad firmitatem, & stabilitatem, & sensus est, locutus est immobiliter, & statuit irreuocabiliter, quod per suam locutionem ordinauit; An autem per seipsum immediatè fuerit aliquando locutus Deus, vel tantummodo Angelorum, seù aliarum creaturarum ministerio, vide quæ Cap. 4. huius Tractatus tradidimus, vbi de Dei apparitione, & Angelorum actum est, quo loco plura, quę ad dubitationis propositæ solutionem faciunt, attulimus, hìc tamen indicare placuit, Patres aliquos grauissimos affirmasse, Deum, nō per Angelos solùm, & alias creaturas, sed ipsummet quandoq. immediatè fuisse locutum, quòd affirmarunt Sanctus Chrysost. hom. 6. *S. Chrysost.* in Acta Apost. S. Ambros. in Explanatione illorum verborum ad Coloss. 1. *S. Ambros.* Qui est imago Dei inuisibilis, Leo Pontifex Epist. 13. *S. Leo Pont.* Clemens Romanus lib. 5. Constitut. Apostolicarum, *Clemens Romanus.* Eusebius lib. 1. de Demonstrat. Euangel. cap. 5. *Euseb.* Tertullian. contrà Iudæos cap. 9. *Tertullian.* Alij verò contrariam sententiam secuti, docuerunt Deum numquā in Veteri Testamento per seipsum, sed semper per Angelos, vel aliquam aliam creaturam fuisse locutum, ita sensisse videtur Sanctus Gregor. lib. 28. Moral. cap. 2. & *Greg. Mag.* S. Hieron. ad ea verba Pauli ad Galat. 3. *S. Hieron.* Lex ordinata per Angelos in manu mediatoris, Abulensis in cap. 3. Matth. q. 85. & 89. *Abulens.* fauet Dominic. Bannes in Comment. ad 1. par. S. Thomę artic. 2. quæst. 51. *Bannes.* sed clariùs affirmat hoc Sanctus Augustin. de Trinit. cap. 11. *S. Augustin.* Dicit enim, omnes apparitiones, quæ factæ leguntur in Veteri Testamento Angelorum ministerio fuisse factas, & sic Deum apparuisse, & locutum fuisse Moysi, & Prophetis; idemq. indicat

lib. 10.

lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 15. & in Psal. 136. Moyses (inquit) Sanctus Dei erat famulus, cũ quo loquebatur Deus per nubem, qui temporaliter loquens, vtiq. per assumptam creaturam loquebatur seruo suo, non per substantiam suam, sed per assumptionem alicuius corporalis creaturæ, per quam voces illæ fierent, & humanis, ac mortalibus auribus personarent, sic enim tunc loquebatur Deus, & paulò post, Locutio illa, quæ fiebat ad Moysen, ad hominẽ fiebat, per syllabas pertranseuntes sonos; non autem fierent ista, nisi Deus assumeret talem creaturam, per quam huiusmodi sermonem, & voces emitteret; sed quidquid sit, siuè Deus per seipsum immediatè locutus sit, siuè per Prophetas, siuè per Apostolos, siuè per Prædicatores, locutiones illæ Dei sunt, & voces sermonum eius, & verba labiorum eius, quia os Domini locutum est Isaiæ 1. & 40. & proindè nos paratos esse decet, eum loquentem audire, illius vocibus acquiescere, verba eius in corde retinere, vt cum Dauide dicere possimus. Psalm. 84. Audiã quid loquatur in me Dominus, quoniam loquetur pacem in plebem suam. Vt autem nos ad eum audiendum eiusq. salutaria monita excipienda suauiter alliceret, cum nobiscum loqui dignatus est, sub humana forma id effecisse probabilissimum est; quòd etiã animaduertit Reuerendissimus Fortunatus Schaccus Sacrarij Apostolici Præfectus in Elaeochrismaton myrothecio altero cap. 36. nõ longè ab initio, idq. probat ex pluribus sacrarum Litterarum locis, & potissimũ Leuit. 19. Exod. 24. & 33. Num. 12. Psalm. 79. ex quibus colligit sub humana forma apparuisse Deum Moysi, eiq. fuisse locutum à facie nimirùm, ab ore, à pedibus, à modo sedendi, à modo loquendi, & similibus, quę Deo apparente in medio duorum Cherubim suprà Arcam tribuuntur, & humanæ formæ sunt propria.

Isaia 1. 40. *Psal. 84.* *Fortunatus Schaccus.* *Leuit. 19. Exod. 24. & 33. Num. 12. Psal. 79.*

Aggredimur nunc explicare harũ locutionum essentiam, & naturam, ad cuius rei intelligentiam, quædam breuiter notanda sunt: diximus suprà, exteriorẽ locutionem aliud non esse, quã conceptus interni manifestationem ad extrà factam per aliquod sensibile signum, vt voce, nutu, & aliquo alio corporali membro, quod signum externũ necessariũ hominibus penitùs est propter corporis obstaculum, homo enim videt in facie, Deus autem cor intuetur. Hanc ob causam nullatenùs intelligere potest homo alterius hominis internos conceptus, quapropter ad externam locutionem eliciendam, duo potissimum necessaria sunt, primum quidem, quòd res manifestanda innotescat per aliam, nam res, quam quis in se intrinsecè cognoscit, non potest dici ab eo per externam locutionem cognita; secũdum verò requiritur, quòd res non per aliud quodlibet fiat nota, sed per illud, quod est propriè signum in ratione signi. Cognitio enim vnius per aliud res quędã est in genere entis, exigitur ergò signum aliquod, quod vel est dictum, vel factum, sed quoniã ad hanc locutionem magis propriè dicta spectant, quàm facta, quia verba primum sibi locum vendicant, ex hoc infertur dicendo communiter homines loqui.

Locutio externa duo requirit.

Rursus sciendum est, loquendi impotentiam ex duplici causa posse ortũ habere, primum ex eo, quod quispiam locutionis facultate priuatus est. Secũdo, quod organis caret, quibus vocẽ formare nõ potest, vt suos conceptus alijs per eam manifestet; sunt autẽ, vt diximus ad externã locutionẽ formãdã necessaria lingua, labia, dẽtes, arteriæ, pulmones. Vera enim locutio ex parte animę procedit ex intelligẽtia, apprehensione, & appetitu; ex parte verò corporis

Loquendi impotentia ex duplici capite oritur. *Ad locutionem, quæ necessaria sũt.*

requirit vitalia organa ad loquendum accommodata, & dispoſita, exigitur etiam aer, vt eo percuſſo ſonus formetur, & ad aures audientiũ deferatur. Poſtremò in locutione completa reperitur ille; qui loquitur, qui homo eſt, potentia loquendi, & inſtrumentum, per quod locutio fit, & medium, in quo vox recipitur, & ad audientium aures defertur: His poſitis dicendum eſt, ſi ſermo fit de externa Dei, & Angelorum locutione cum hominibus facta; Deum, & Angelos, licet incorporei ſint, fuiſſe verè locutos, nam quæ ad hanc locutionem formandam neceſſaria ſunt, habent facultatem intelligendi, & mouendi, per quam, & voces formare poſſunt, quas volunt, & ſonos reddere, & ſic loqui, & ab eis audiri, cum quibus loquũtur, vt verum ſit, quod tunc Deus eſt, ſiuè Angelus, qui loquitur: potentia loquendi eſt vis intelligendi, & mouendi, organa verò corpora ſunt, quæ tunc aſſumuntur, cùm Deus, vel Angelus loquũtur: Certũ ſanè eſt ex ſacris Litteris, & Sanctis Patribus Deum fuiſſe locutum, ſiuè per ſeipſum, ſiuè per Angelos, vel per aſſumptum in aere corpus, vel per formatas in aere voces: an autem corpora illa, ſub quibus apparitiones factæ fuerunt, organica extiterint, & humanis ſimilia, tractat Petrus Thyreus de Apparit. omnis generis ſpirituum Tract. 1. lib. 1. cap. 13. & an à Deo fuerint immediatè creata, vel aliundè aſſumpta, idem Auctor tradit cap. 14. & an è Cælo allata cap. 15. & an è corporibus mixtis, & elementis conflata cap. 16. & 17. ſed quidquid ſit, verum eſt, quòd aliquando Angeli aſsũpſerint corpora, vndè potuerint membrorum miniſterio formare voces, & ſuos communicare conceptus, ad quos ſermones dirigere volebant, & communis Theologorum ſententia in 2. ſent. diſtinct. 8. & affirmat S. Auguſtin. lib. 15. de Ciuit. Dei cap. 23. & Serm. 13. de diuerſis, qui eſt Tractatus tertius contrà Manichæos tomo 10. addit Durand. in 2. ſent. diſtinct. 11. quæſt. 2. potuiſſe Angelos, in aere quoſdam formare ſonos ſimiles vocibus ſignificatiuis, quibus conceptus ſuos propalarent, qualia autem corpora aſſumant, an ex puro aere, vt ſenſiſſe videtur Sanctus Greg. lib. 2. Moral. cap. 1. & lib. 28. cap. 8. & expreſsè tradit Alex. 2. part. quæſt. 34 memb. 4. & Alber. 1. par. Sum. Tractat. 18. quæſt. 75. num. 2. qui licet de Quattuor coeuis 1. par. quæſt. 9. art. 1. affirmet id fieri ex aere, qui faciliùs recipit condenſationem, & ſubtiliationem, qui non eſt purus, ſed admixtus vaporibus. Contrariam tamen ſententiam, quòd Angeli non ex puro aere, ſed admixtis cæteris vaporibus, & elementis etiam alijs corpora induant, ſecuti ſunt Sanctus Thom. 1. par. quæſt. 51. art. 2. ad 3. & quæſt. 6. de Potentia art. 7. ad 7. Ægydius in 2. diſtin. 8. quæſt. 1. ad reſolut. dub. 2. S. Bonau. ibidem 2. par. art. 2. quæſt. 2. Richard. quæſt. 1. art. 3. Scotus quæſt. 1. §. in illa quæſt. verſ. nam tunc aſſumit, & Gabriel. quæſt. 1 art. 2. not. 1. Verùm quæſtionem hanc Doctoribus Scholaſticis ſoluẽdam relinquentes dicimus, quod ſicut poſſunt Angeli formare voces, & loqui, eadem quoque ratione hoc idem facere poſſe alios Sanctos, qui modò antè vniuerſalem corporum Reſurrectionem propria in Patria non habent corpora, vt Petrus, & Paulus, alioſque plures, quos & Beatam Brigittam, & alios multos Deo permittente fuiſſe allocutos palàm eſt. Et quidem de Angelis Zachariæ ſecundo ſcribitur, Alius Angelus egrediebatur in occurſum eius; nempè ſuperioris Angeli, & dixit ad eum, curre, & loquere ad puerum iſtum, &

Dei, & Angelorum locutiones veras eſſe probatur.

Thyreus.

Angeli interdum corpora aſſumpſiſſe, & qualia ex Patribus docetur.

S. Auguſtin.

Durand.

S. Gregor.

Alexandi

Albert.

S. Thom.

Aegyd.

S. Bonauent.

Richardus.

Scotus.

Gabriel.

Zachar. 2.

Tobiæ 12. & Tobiæ 12. legimus, Angelum cum eo longum habuisse sermonem, & in Apocalyp. locutiones Angelorum spissè, & frequenter cum B. Ioanne habitæ recensentur, & sæpissimè repetit. Dixit ad me Angelus, & alibi passim. Et cum B. Cæcilia sermonem habuisse Angelũ, qui vitam eius scripserunt testantur, quem Valerianus, & Tiburtius, vt ipsa eis promiserat, viderunt, & de Apostolorum Principe Petro, & Doctore Gentium Paulo nullus dubitat, quòd multis apparuerint, & eos fuerint allocuti, & Sancto Siluestro Papæ, & Imperatori Constantino in somnis eos apparuisse testatur Socrates lib. 1. histor. Eccles. cap. 2. Sozomenus aliam similem refert, nisi fortè eadem sit, lib. 1. cap. 3. histor. Eccles. Eusebius Cæsarien. lib. 1. de Vita Constantini, circà medium: & vt magis apparitionum, & locutionum Sanctorum cum hominibus veritas comprobetur, libet in præsentia hãc historiã referre ex Epistola Adriani Primi ad Constantinum Imperatorem, & Irenem eius Matrem in secunda Nicæna Synodo existentes, his verbis scriptam.

Apostolorum Petri, & Pauli apparitio facta Siluestro, & Constantino refertur.

Socrates.

Sozomen.

Euseb. Cæsariens.

Ex eò enim, quo Christi Dei Nostri Ecclesiæ tempore quietis, ac pacis apertæ sunt fores, hactenùsq. depictæ Ecclesię Imaginibus sunt ornatę, Beato, atque Sanctissimo Papa Siluestro testante, in ipsius enim exordijs Christianorum, cum ad fidem conuerteretur Pijssimus Imperator Constantinus, sic legitur. Transacto die, nocturno Regi facto silentio somni tempus aduenit, & ecce adsunt Sancti Apostoli Petrus, & Paulus dicentes quoniã flagitijs tuis posuisti terminũ, & effusionem innocentum sanguinis horruisti, missi sumus à Christo IESV Domino dare tibi sanitatis recuperãdę consilium. Audi ergò nostra monita, & fac omnia, quæ indicabimus tibi: Principiò Siluestrum Episcopum, qui persecutionis tuæ gratia Roma exulat, in Soracte Monte, & clam in speluncis cũ Clero latitat, cura ad te vocari, is tibi lauacrũ pietatis, in quo lauaberis, præparabit, dabiturq. tibi non modò lepræ, verum omnium morborum sanitas, cumq. præclaris istis bonis fueris recreatus, confestim iubeto per omnia loca Romanorum Ecclesias restaurari; Te verò purum abiecto Idolorũ cultu declarabis, cultumq debitum soli Deo vero adorando exhibeas, iuxtà illius voluntatẽ omnia tua cõsilia disponens: Imperator itaque è somno excitatus omnes suos Aulicos, quicũq. in Palatio erant conuocauit, quodq. per insomnium illi ostensum fuerat exposuit, nec mora aliqua, sed confestim Ministros suos ad Montem Soractem, in quo B. Pater Siluester cum Clero suo vacans lectionibus sacrorum librorum latitabat, misit, iam cum vndiq. videret Milites circumcingentes Montem inquirendi causa, existimans, quòd ad Martyrium raperetur, Clerum ita affatus est. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis; egresso autem de spelunca narrarunt Milites qua de causa quæreretur, cum quibus ad Imperatorem transiens, secum comites tres Presbyteros, cum duobus Diaconis profectus, cum Imperatorem vidisset, Pax tibi (inquit) ò Imperator sursum de cælo, & Victoria: Imperator itaq. hilari oculo, & tranquillo animo illius verba exaudiens, quæcumque sibi per insomnia fuerunt reuelata Beato Siluestro exposuit, postquam autem finem narrationis fecisset, quæsiuit Imperator, quales nam arbitraretur esse Deos Petrum, & Paulum, quos viderat? Respondit Pater, nequaquam esse Deos, sed seruos, & Discipulos Domini Nostri IESV Christi, quos in hoc elegisset, vt omnes gentes cõuerterent, & crederent in eum. Hæc cum audisset

Imperator percunctatus est, num alicubi essent historię illorum, mox B. Siluester per Diaconos adferri, quas habebat Apostolorum imagines iussit, illas cum Imperator aspexisset, clara voce proclamauit, Hi sunt, quos per visum conspexeram, neque amplius incredulus sum, paretur lauacrum in meam salutem, constructo autem lauacro, cum sacro rore linitus esset, confestim est sanitati pristinæ restitutus, deindè non immemor beneficij accepti Ecclesias Dei ædificare cœpit: hactenùs de Sanctorum Apostolorũ Petri, & Pauli apparitione S. Siluestro, & Constantino facta.

Sed in re, quæ Sole clarior est, diutiùs nolumus immorari, cum allata exempla ad rem nostram comprobandam satis, superq. sint, & plurima etiam in hoc Tractatu sparsim attulimus. Et ideò dicendum est, potuisse Angelos, cæterosq. Beatos S. Brigittæ loqui, eiq. suos communicare cōceptus per quasdam rerum imagines, & similitudines omnibus ijs modis, quos suprà enumerauimus, quod cōfirmari potest ex his, quę Lib. 3. Reuelat. Cap. 6. legimus, quo loco S. Ambrosius Episcopus cum Beata Brigitta agens de cuiusdam Episcopi prauis actionibus, quas exprimit sub similitudine Viri adulteri, Vxoris, & Ancillæ, per adulterum malum Episcopum intelligēdum esse, & per Vxorem Ecclesiam, per Ancillā verò amorem mundi dicit. Ego sum, ait, Ambrosius, qui tibi appareo, & tecum loquor per similitudinem, quoniam cor tuum capere non potest intelligentiam spiritualium, sine corporali aliqua similitudine: atque hinc fit, quòd sub specie ignis, linguarum, & sonitus aduentus Spiritus sancti super Apostolos designatus est, nam vt tradidit S. Greg. lib. 28. Moral. cap. 2. Quod de aduentu, ait, Spiritus sancti scriptum est, Factus est repēte de cælo sonus tamquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum, vbi erant sedentes, & apparuerunt illis dispartitæ linguæ, seditq. suprà singulos eorum, Neque ignis, scribit ille, Deus, neque sonitus fuit, sed per hoc, quòd exteriùs exhibuit, expressit, quod interiùs gessit.

Greg. Mag.

Sed enim si sermo fiat de his Sanctis, qui proprijs corporibus euolarunt ad cælum, ibiq. nunc sunt, vt Christus Dominus, Beatissima Virgo Maria, eorum locutionum, quas cum B. Brigitta habuerunt, laborandum minimè est, vt inuestigemus modum; habent enim omnia, quæ ad loquendum, & suos cōceptus communicandum necessaria sunt: Beatissimam autem Virginem anima, & corpore in cælum fuisse assūptam, ipsamet B. Brigittę reuelauit Lib. primo Reuelat. Cap. 8. & 9. & ex sanctis Patribus, probat S. Athanas. Serm. de Deipara, S. Augustin. de Assumpt. Mariæ cap. 6. Damascen. Orat. 2. de Dormit. Deiparæ sub finem, Andræas Cretens. ead. Orat. Anselm. de Excellent. Virg. c. 8. Rupert. lib. 6. in Cant. S. Bonau. in Spec. Mar. c. 2. Richardus Victor. in Cant. cap. 42. S. Thom. 3. p. q. 27. art. 1. & q. 88. art. 5. ad 8. & alij plures, quos citauimus Lib. 1. Reuelat. Cap. 8. Nota 1.

Beatiss. Virg. assumptio in cælū anima, & corpore.

S. Athanas. *S. August.* *S. Damasc.* *Andræas Cretensis.* *S. Anselm.* *Rupertus.* *S. Bonauent.* *Richard.* *S. Thom.*

Verùm hìc aliqua enucleatiùs de locutione corporis gloriosi explicanda sunt, & quidem Christum Dominum, quamdiù in terra post eius gloriosam Resurrectionem conuersatus est, fuisse verè locutum Euangelistæ testantur, nec potest negari, tunc temporis eum habuisse omnia, quæ ad completam locutionem necessaria sunt, sed aliqualis dubitatio oritur de Christo existente suprà cælum, vbi aere non circumdatur, diximus namq. ad locutionem etiam requiri aerem, vt eò percusso sonus efformetur, qui in corpore glorioso videtur nō reperiri, nec consequenter vox; sed huic dubitationi, occurrit S. Thom.

Christi locutiones post Resurrectionem, qua ratione factæ fuerint.

Christum Dominū existentē supra cælum, vbi etiā aere non circūdatur, verè loqui posse probatur.

S. Thom. S. Thom. & difficultatem hanc tollit in 2. sent. d. 2. quæst. 2. art. 2. ad 5. & in 4. d.44. quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 4. dicit enim ad formandam vocem non esse necessarium aerem externum, qui trahatur, vel expellatur, sed sufficere internum in humano corpore existentem in pulmone, alijsq. partibus corporis gloriosi, potest ergò Beatus, vt benè monuit Suarius in Cōment. ad 3. part. S. Thom. q. 54. disp. 47. sect. 2. vocem formare, mittendo aerem per asperam arteriam vsque ad os, ibiq. lingua, labijs, & alijs organis illum refrangendo in palatu. Sanè magna esset imperfectio corporum Beatorum, si loqui nō possent, & inuicem conuersari, & Deum laudare, nec obstant illa verba Doctoris Gentiū Pauli 1. Cor. 13. Siuè prophetię euacuabuntur, siuè linguæ cessabunt, siuè scientia destruetur, nā pręterquāquòd Paulus nō affirmat, quod sciētia in via acquisita destruetur in patria, sed conditionaliter loquitur, nec absolutè dicit quod linguę cessabūt; Nā certum est in Beatis linguarum peritiā mansurā, immò post Resurrectionem vniuersalē eos linguis corporeis Deum esse laudaturos docuit S. Thom. lect. 3. super eumdem locum Apostoli exponens illa verba, Siuè linguæ cessabunt, Quoniam (inquit) non erit necesse, vt varijs linguis vtantur, vt se inuicem intelligant, quia in futura gloria quilibet quamlibet linguam intelliget, & forsitan in eo statu, sicut in principio creationis, erit vnus sermo, & labium vnum, illud verò, quod de scientia scribit Apostolus, nimirum Siuè sciētia destruetur, non intelligendū, quòd in gloria cęlesti scientia futura minimè sit, sed quòd destruetur, vel quantùm ad habitum, vel quantùm ad species intelligibiles in hac vita acquisitas, quoniam anima à corpore separata non cognoscet per conuersionē ad phantasmata, ita docet S. Thom. vbi suprà. Quod autem Beati in cælo Deum laudaturi sint, apertè colligitur ex his verbis Psal. 149. Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis, Exultationes Dei in gutture eorum, quem locum exponens Sanctus Basil. Hìc (inquit) hymnodias, & psalmodias dicit, sed clariùs S. Greg. lib. 8. Moral. cap. 31. ad ea verba Iob, Donec impleatur os tuum risu, & labia tua iubilo, Benè (inquit) risu impleri os dicitur, & labia iubilo, quia in illa æterna patria, cùm iustorū mens in exaltationem rapitur, lingua in censum laudis eleuatur. Egregiè locum citati Psalmi explanat Iacob de Valentia, qui apertis verbis fatetur, Beatos vocalibus laudibus mirabilia Dei opera cantando, fore commendandos, Non solum (inquit) exultabunt lætitia, & gaudio interno, sed etiam exteriori per laudes vocales Deum laudando, cantando Dei exaltationes, idest mirabilia Dei opera, scilicet mysteriū Creationis, Redemptionis, & Resurrectionis: Et erunt exaltationes Dei in gutture eorum, nam ibi corpora glorificata veras voces formabunt, erit ergò in corporibus gloriosis vox, & diuina laus etiam sensibilis. Quid autem dicendum sit de locutione creaturarum cùm Deo, & qua ratione id fiat innotescet ei, qui animaduertet, duo in locutione reperiri, primum quidem id quod in ipso loquente fit, cum alterum alloquitur, & est in nobis conceptus formatus alteri manifestandus, secundum verò, quod à loquente egreditur per modum signi, quo alteri propalat, quod loqui intendit, vt sunt in nobis verba, quæ formantur in aere per organa, quæuè posteà ad audientem feruntur ministerio specierum: cum autem loquimur cum Deo hoc postremum certè necessarium non est, tùm quia nihil in ipso fieri potest per locutionem creaturæ, nec indiget

Marginalia (left): Ad formandam vocem non necessarius aer externus, sed sufficit internus in corpore humano inclusus. — Suarius. — 1. Corin. 13. — Post vniuersalem resurrectionē Beati in Patria linguis corporeis Deum laudabunt. — S. Thom. — S. Thom.

Marginalia (right): Psalm. 149. — S. Basil. — S. Gregor. — Iacobus de Valentia. — Locutio creaturarum cū Deo qua ratione fiat. — S. Thom.

Deus signis intermedijs, vt petitiones, & deprecationes creaturarum intelligat, tùm quia locutio illa non fit per manifestationem alicuius, quod Deus nesciat, sed propter vtilitatem tantùm loquentis, vt monuit S. Thom. 1. par. quæst. 107. art. 3. quo loco agens de locutione Angelorum cum Deo, eos solum (inquit) loqui indicando per voluntatem, & conceptionem suam ad Deum, non vt illi aliquid communicēt, sed vt ab eo aliquid accipiant: per hanc ergò voluntatem Deum creatura alloquitur, illi desiderium suum propalando, & manifestando, cognoscens se indigere, & ab illo suam indigentiam posse subleuari. Manifestum est autem locutionis nomen importare conceptum, vt ordinatum, & connotare voluntatis actum; qui ordinatur ab eo, qui loquitur ad Deum, quem alloquitur, proindè vt rectè notauit Gabriel in 2. d. 9. quæst. 2. art. 4. locutio formaliter non est ille actus voluntatis Angeli ordinantis suum conceptum ad alterum, sed ipse conceptus, vt ordinatus ad alterum per eum voluntatis actum: proindè loquēdo de locutione Angelorum ad inuicē, dicimus, vnum Angelum loqui cum altero, quatenùs voluntate sua ordinat conceptum suum ad illum, cui vult illum conceptum, & rem intellectam innotescere, quæ est sententia Sancti Thomæ 1. par. quæst. 107. art. 1. Gabrielis loco citato, & Capreoli in 2. d. 11. quæst. 1. art. 1. & Caietani, qui addit, per illum ipsum conceptum ita ordinatum, quo excitatur Angelus ad audiendum, & percipiendum id, quod alter loquitur, ad eam excitationem minimè opus esse alio signo, nec alio adminiculo ad audiendum distinctè ab ipsa locutione. Nec placet opinio Durandi in 2. d. 11. quæst. 2. asserentis, Angelos inter se nō alitèr posse colloqui, quàm eo modo, quo cum hominibus loquuntur, formando in aere voces, nam si hoc esset verum, perfectior esset hominum locutio, quàm Angelorum, nam illa est operatio vitalis ministerio humanæ linguæ facta, Angelorum autem facta per sonum non est talis, & ideò hæc inferioris ordinis est, & tamen ex Apostolo Paulo colligimus 1. Corint. 13. perfectiorem esse Angelorum locutionem, quàm hominum, & indicat, alio modo loqui cōsueuisse Angelos, quàm homines. Secūdo quia oporteret Angelos, si vellent loqui, tunc cælum relinquere, seq. ad aeris regionem conferre. Postremò vnus Angelus nō posset alloqui alium, quin etiam ab alio audiretur, nam sonus exteriùs in aere formatus non potest vnum Angelum latere, quod est absurdum, sic enim contrà Durandum argumentatur Greg. de Valentia in Comm. ad 1. p. S. Thom. disp. 8. q. 4. punc. 2. & proindè probabilissimam esse censeo S. Thomæ sententiam asserentis, huiusmodi locutionem fieri per ordinationem conceptus ad alterum, & conuersionem vnius Angeli ad eum, cum quo loqui vult, per quem conuersionis actum, cùm superior inferiorem alloquitur, confortat, & adiuuat inferioris intellectum, quēadmodum fortissimi Ducis præsentia aliquando timidum, ac trementem inter pugnandum confirmat militem, quod enim in corporalibus operatur situalis propinquitas, in spiritualibus efficit conuersio: alij verò huiusmodi locutiones per conceptuum partitiones, ac diuisiones fieri tradiderunt, quemadmodum Magister, vt suos Discipulos instruat, in diuersos conceptus doctrinæ, ac conclusionum principia distribuit, vt quæ habet in mente recōdita, de his eos faciliùs participes reddat, & superior Angelus, qui vniuersaliores habet species, & per pauciores plura intelligit, quàm per plures in-

Marginalia: S. Thom. — Gabriel. — Locutio Angelorum ad inuicem, quæ & qualis sit. — S. Thom. — Capreolus. — Caietan. — Durand. — 1. Corin. 13. — Greger. de Valentia.

inferior Angelus, illas veritates, quas vniuersaliter intelligit, & manifestare vult, ita accõmodat, vt ab inferiori Angelo capi possint, sicq. loquitur, vt accommodatè ad species intelligibiles eorum id faciat, dearticulatè proponendo eis ea, quæ ipsi cogitant modo explicato, atque hinc superior Angelus inferiori ad intelligendum duplex auxiliũ præstat, Primum ex parte potentiæ intellectiuæ eam confortando. Secundo ex parte speciei intelligibilis Angeli inferioris, quatenùs accõmodatè, vt diximus, ei manifestat, quæ illi communicare intendit.

Diuinarum locutionum signa hìc inuestiganda essent, sed quoniam hac de re luculenter, copioseq. sequenti Capite acturi sumus, cùm de discernẽdis diuinis Visionibus ab Illusionibus tractabimus: idcircò breuiter insinuare sat erit, inter cætera signa, quæ diuinam locutionem manifestant, ea esse potissima, reuerentiam nempè in primis, ac venerationem maximam, quam secum habet, & quæ reperitur in eo, cum quo Deus loquitur, adiuncto timore quodam, qui ex illa veneratione plerumq. oriri consueuit, quibus etiam admiratio, ac stupor addendus est, vnà cum mentis illustratione, quæ ad diuinam illam locutionem sequitur: Indè etiam procedit in corde inflammatio, & ardor ingens amoris diuini, ac perfectæ conformitatis cum Dei voluntate, hoc enim totum fit ob summam loquentis maiestatem, ac præsentiam ipsius Dei, qui cùm suos amicos alloquitur; eis præstò est, quod, & tribus illis Apostolis contigisse apud S. Matthæũ legimus c. 17. qui Trãsfigurationi Domini in Monte Tabor cum præsentes fuissent, vox æterni Patris, qui de cælo intonuit, Hic est Filius meus dilectus, eos in terram proiecit, cuius vocis dulcedine, ac splendoris illius pulchritudine illectus Petrus Apostolus, Faciamus hìc (inquit) tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Eliæ vnum, cecidit etiam in terram perterritũs, ac penè exanimatus Daniel, cum vocem illam sibi diuinitùs factam audisset, Gabriel fac intelligere istam Visionem. Cecidit & Paulus, vt S. Lucas scribit Act. 9. in terram, cùm Domini vocem sibi dicentem audiuit, Saule, Saule, quid mè persequeris, & hunc casum tribuendum esse censemus præsentiæ, ac locutioni diuinæ, & copiosæ luci, quæ illum circumfulsit, & proindè tremens, ac stupens dixit, Domine, quid me vis facere, en ergò, vt dicebamus in corde ex locutione diuina emanante cum Dei voluntate conformitas, & diuinæ etiam dilectionis ardor, Non (inquit) S. Augustin. in Psalm. 44. quòd prostratus est Paulus in faciem, ibi cecidit in corde; sed vbi ait, Domine, quid me iubes facere? modò ibas ad Christianos alligandos, & perducendos ad pœnam, modò dicis, Christe quid me iubes facere? ò sagittam acutam potentissimã, qua accepta cecidit Saulus, vt esset Paulus: libet rem hanc probare etiam ex pio, ac fide digno Scriptore Ludouico de Ponte, qui in Libro, quem inscripsit Dux spiritualis Tract. 1. cap. 22. de tribus extraordinarijs modis, quibus Deus hominibus loquitur, narrat, quòd cum quidã, quem Summus Greg. Pontifex XIII. hortabatur, vt Societatem IESV ingrederetur, ad id faciendum in se repugnantiam sentiret, descendens ad Templum S. Petri, genibus flexis antè Sanctissimum Sacramentũ magno feruore petijt, manifestari sibi ipsius Christi Domini voluntatem, cumque repente de tabernaculo hanc vocẽ audiuisse, Esto de Societate Nominis mei, & hanc fuisse Dei vocem ex tribus effectibus collegit, primò, quod ex magna reuerentia illum inter-

Diuinarum locutionum signa.

Matth. 17.

Dan. 8.

S. Luc. Act. 9

S. August.

Ludouic. de Ponte.

Gregor. Pontif. XIII.

Deus signis intermedijs, vt petitiones, & deprecationes creaturarum intelligat, cùm quia locutio illa non fit per manifestationem alicuius, quod Deus nesciat, sed propter vtilitatem tantùm loquentis, vt monuit S. Thom. 1. par. quæst. 107. art. 3. quo loco agens de locutione Angelorum cum Deo, eos solum (inquit) loqui indicando per voluntatem, & conceptionem suam ad Deum, non vt illi aliquid communicēt, sed vt ab eo aliquid accipiant: per hanc ergò voluntatem Deum creatura alloquitur, illi desiderium suum propalando, & manifestando, cognoscens se indigere, & ab illo suam indigentiam posse subleuari. Manifestum est autem locutionis nomen importare conceptum, vt ordinatum, & connotare voluntatis actum, qui ordinatur ab eo, qui loquitur ad Deum, quem alloquitur, proindè vt rectè notauit Gabriel in 2. d. 9. quæst. 2. art. 4. locutio formaliter non est ille actus voluntatis Angeli ordinantis suum conceptum ad alterum, sed ipse conceptus, vt ordinatus ad alterum per eum voluntatis actum: proindè loquēdo de locutione Angelorum ad inuicē, dicimus, vnum Angelum loqui cum altero, quatenùs voluntate sua ordinat conceptum suum ad illum, cui vult illum conceptum, & rem intellectam innotescere, quæ est sententia Sancti Thomæ 1. par. quæst. 107. art. 1. Gabrielis loco citato, & Capreoli in 2. d. 11. quæst. 1. art. 1. & Caietani, qui addit, per illum ipsum conceptum ita ordinatum, quo excitatur Angelus ad audiendum, & percipiendum id, quod alter loquitur, ad eam excitationem minimè opus esse alio signo, nec alio adminiculo ad audiendum distinctè ab ipsa locutione. Nec placet opinio Durandi in 2. d. 11. quæst. 2. asserentis, Angelos inter se nō alitèr posse colloqui, quàm eo modo, quo cum hominibus loquuntur, formando in aere voces, nam si hoc esset verum, perfectior esset hominum locutio, quàm Angelorum, nam illa est operatio vitalis ministerio humanæ linguæ facta, Angelorum autem facta per sonum non est talis, & ideò hæc inferioris ordinis est, & tamen ex Apostolo Paulo colligimus 1. Corint. 13. perfectiorem esse Angelorum locutionem, quàm hominum, & indicat, alio modo loqui cōsueuisse Angelos, quàm homines. Secūdo quia oporteret Angelos, si vellent loqui, tunc cælum relinquere, seq. ad aeris regionem conferre. Postremò vnus Angelus nō posset alloqui alium, quin etiam ab alio audiretur, nam sonus exteriùs in aere formatus non potest vnum Angelum latere, quod est absurdum, sic enim contrà Durandum argumentatur Greg. de Valentia in Comm. ad 1. p. S. Thom. disp. 8. q. 4. punc. 2. & proindè probabilissimam esse censeo S. Thomæ sententiam asserentis, huiusmodi locutionem fieri per ordinationem conceptus ad alterum, & conuersionem vnius Angeli ad eum, cum quo loqui vult, per quem conuersionis actum, cùm superior inferiorem alloquitur, confortat, & adiuuat inferioris intellectum, quēadmodum fortissimi Ducis præsentia aliquando timidum, ac trementem inter pugnandum confirmat militem, quod enim in corporalibus operatur situalis propinquitas, in spiritualibus efficit conuersio: alij verò huiusmodi locutiones per conceptuum partitiones, ac diuisiones fieri tradiderunt, quemadmodum Magister, vt suos Discipulos instruat, in diuersos conceptus doctrinæ, ac conclusionum principia distribuit, vt quæ habet in mente recōdita, de his eos faciliùs participes reddat, & superior Angelus, qui vniuersaliores habet species, & per pauciores plura intelligit, quàm per plures in-

Marginalia: S. Thom. — Gabriel. — Locutio Angelorum ad inuicem, quæ & qualis sit. — S. Thom. — Capreolus. — Caietan. — Durand. — 1. Corin. 13. — Gregor. de Valentia.

inferior Angelus, illas veritates, quas vniuersaliter intelligit, & manifestare vult, ita accõmodat, vt ab inferiori Angelo capi possint, sicq. loquitur, vt accommodatè ad species intelligibiles eorum id faciat, dearticulatè proponendo eis ea, quæ ipsi cogitant modo explicato, atque hinc superior Angelus inferiori ad intelligendum duplex auxiliũ præstat, Primum ex parte potentiæ intellectiuæ eam confortando. Secundo ex parte speciei intelligibilis Angeli inferioris, quatenùs accõmodatè, vt diximus, ei manifestat, quæ illi communicare intendit.

Diuinarum locutionum signa hìc inuestiganda essent, sed quoniam hac de re luculenter, copioseq. sequenti Capite acturi sumus, cùm de discernẽdis diuinis Visionibus ab Illusionibus tractabimus: idcircò breuiter insinuare sat erit, inter cætera signa, quæ diuinam locutionem manifestant, ea esse potissima, reuerentiam nempè in primis, ac venerationem maximam, quam secum habet, & quæ reperitur in eo, cum quo Deus loquitur, adiuncto timore quodam, qui ex illa veneratione plerumq. oriri consueuit, quibus etiam admiratio, ac stupor addendus est, vnà cum mentis illustratione, quæ ad diuinam illam locutionem sequitur: Indè etiam procedit in corde inflammatio, & ardor ingens amoris diuini, ac perfectæ conformitatis cum Dei voluntate, hoc enim totum fit ob summam loquentis maiestatem, ac præsentiam ipsius Dei, qui cùm suos amicos alloquitur, eis præstò est, quod, & tribus illis Apostolis contigisse apud S. Matthæũ legimus c. 17. qui Trãsfigurationi Domini in Monte Tabor cum præsentes fuissent, vox æterni Patris, qui de cælo intonuit, Hic est Filius meus dilectus, eos in terram proiecit, cuius vocis dulcedine, ac splendoris illius pulchritudine illectus Petrus Apostolus, Faciamus hìc (inquit) tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Eliæ vnum, cecidit etiam in terram perterritùs, ac penè exanimatus Daniel, cum vocem illam sibi diuinitùs factam audisset, Gabriel fac intelligere istam Visionem. Cecidit & Paulus, vt S. Lucas scribit Act. 9. in terram, cùm Domini vocem sibi dicentem audiuit, Saule, Saule, quid mè persequeris, & hunc casum tribuendum esse censemus præsentiæ, ac locutioni diuinæ, & copiosæ luci, quæ illum circumfulsit, & proindè tremens, ac stupens dixit, Domine, quid me vis facere, en ergò, vt dicebamus in corde ex locutione diuina emanante cum Dei voluntate conformitas, & diuinæ etiam dilectionis ardor, Non (inquit) S. Augustin. in Psalm. 44. quòd prostratus est Paulus in faciem, ibi cecidit in corde; sed vbi ait, Domine, quid me iubes facere? modò ibas ad Christianos alligandos, & perducendos ad pœnam, modò dicis, Christe quid me iubes facere? ò sagittam acutam potentissimã, qua accepta cecidit Saulus, vt esset Paulus: libet rem hanc probare etiam ex pio, ac fide digno Scriptore Ludouico de Ponte, qui in Libro, quem inscripsit Dux spiritualis Tract. 1. cap. 22. de tribus extraordinarijs modis, quibus Deus hominibus loquitur, narrat, quòd cum quidã, quem Summus Greg. Pontifex XIII. hortabatur, vt Societatem IESV ingrederetur, ad id faciendum in se repugnantiam sentiret, descendens ad Templum S. Petri, genibus flexis antè Sanctissimum Sacramentũ magno feruore petijt, manifestari sibi ipsius Christi Domini voluntatem, eumque repente de tabernaculo hanc vocẽ audiuisse, Esto de Societate Nominis mei, & hanc fuisse Dei vocem ex tribus effectibus collegit, primò, quod ex magna reuerentia illum in-

Margin notes: Diuinarum locutionum signa. — Matth. 17. — Dan. 8. — S. Luc. Act. 9 — S. August. — Ludouic. de Ponte. — Gregor. Pontif. XIII.

ter-

terram proiecit timore, ac tremore concussum. Secundò, quòd eius cor vox illa ita commutauerit, vt vehementer afficeretur ad id, quod anteà horrebat, vincens omnem repugnantiam cum suauitate, quæ ipsum ab ingressu Religionis retardabat. Tertiò, quòd infuderit illi repente magnam nominis IESV æstimationem, idq. tanta luce, & claritate inæstimabilium diuitiarum, quæ in eo nomine latent, vt quoties de eo loqueretur, in magnã admirationem raperet omnes, qui eum audiebant.

Verùm locutiones illas, quas in his Reuelat. Libris à Christo Domino, à Beatissima Virgine, & ab alijs quibusdam Sanctis cum B. Brigitta habitas fuisse legimus, non Dæmonum illusiones, sed diuinitùs datas Reuelationes censendas esse proximo sequenti Capite probabimus: & licet ex his, quæ hactenùs de diuina locutione scripsimus facilè percipi possit discrimen locutionis Dei, & Angelorum, aliorumq. Beatorum cum Deo, ac etiam Angelorum ad inuicem, conducere tamen arbitrati sumus ad completam rei tractationem, ac intelligentiam, alia quædam in præsentia breuiter de discrimine, & vtilitate harum locutionum in medium afferre: & quidem multum differt locutio Dei ad creaturam, & creaturæ ad Deum, primò, quia Deus nullo indiget signo intermedio, vt intelligat quid ei creatura manifestare vult; quòd tamen in creatura necessarium est, vt percipiat, quid illi propalare alia creatura intendit. Secundò differt, quia vt dicebamus, locutio creaturæ ad Deum non fit ad manifestãdum aliquid Deo, quod nesciret, cum sit omniscius, sed propter vtilitatem loquentis, & vt ab eo aliquid accipiat, prout docuit Sanctus Thom. loco citato. Tertio locutio Dei est actus transiens qui recipitur in ipsa creatura, quam Deus alloquitur, & in qua tunc aliqua motio fit ex speciali Dei actione. At verò creaturæ locutio manet in ipso loquente, quæ secundùm Alexandrum de Ales 4. part. quæst. 26. artic. 1. §. 2. quæstiunc. 2. est verbum mentis, quo suum desiderium ad Deum dirigit. Postremò locutio Angeli superioris ad inferiorẽ fit, vt ei innotescat, quod non erat illi notum, quemadmodum contingit, cũ homines loquuntur ad inuicem: & de locutione Angelorum ita sentiunt Theologi, quòd fit ad manifestandos proprios conceptus, & actus liberos interiores, qui alijs ignotis naturaliter sunt; & S. Thom. 1. par. quæst. 106. art. 4. ex sententia S. Dionysij de Cælesti Hierarchia c. 15. affirmat, superiores Angelos manifestare inferioribus quæcumq. sciunt, quia sunt maximè boni, & suæ perfectionis communicatiui, quæ verò manifestãtur per Angelos superiores inferioribus, vel spectãt ad naturæ statũ, vel gratiæ, vel gloriæ.

Breuis eorũ quæ dicta sũt repetitio.

S. Thom.

Alexand. de Ales.

S. Thom.

Porrò etiam Deus loquitur ad Angelos, & ad homines diuersis modis; idq. fit, vt manifestet eis sententiã, & voluntatem suã: loquitur autẽ, vt indicauimus suprà ad homines per Prophetas, per Apostolos, per internas inspirationes, per tribulationes, per sacram Scripturam, quæ idcircò verbum Dei appellatur.

Locutio Dei ad creaturas.

Cæterùm, vt ex harum Cælestium Reuelationum S. Brigittæ lectione colligimus, locutus est Deus aliquãdo, vt Iudex peccatoribus verbis terrificis, & minacibus, sic Lib. 7. Cap. 3. & eodem Lib. 1. Cap. 19. aliquando, vt benignus, & misericors Pater, Lib. 1. Cap. 56. Sic ego (inquit) patienter suffero hominẽ vsque ad nouissimum, quia Pater, & Iudex sum. Verumtamen, quia iustitia mea incommutabilis est, & licèt diù protrahatur, tamen aut puniam, si peccatores se non emendauerint, aut mi-

misericordiam faciam in conuersos: Aliquádo verò loquitur, vt Sponsus, sic loquebatur B. Brigittæ Lib. 1. Cap. 2. Propterea (inquit) assumo te mihi in Sponsam. Ad Sponsam ergò pertinet paratam esse, quando Sponsus voluerit nuptias facere, vt sit ornata decenter, & munda: loquitur etiam Dominus de mundicia spirituali, nimirum cogitationum, verborum, & operum, proindè hæ locutiones in his Brigidianis Libris factæ sunt ad incipientes, proficientes, & perfectos, ad primos locutus est Deus, vt Iudex, ad secundos, vt Pater, ad tertios, vt Sponsus, & hinc est, quòd poterunt omnes ex his fructus vberrimos capere: Diuinæ namq. hæ locutiones quattuor inter cætera nobis potissimũ afferunt commoda, excitant in Deum feruorem, & affectũ viuificant, iuxtà illud Psal. 118. Eloquium tuum viuificauit me. Secũdò cor pœnitentis stabile, & firmum reddunt Psal. 103. Et panis cor hominis confirmat, ad ambulandum nempè cum Propheta Elia de virtute in virtutem ad montem Dei Horeb. Tertiò mentem proficientis illuminant: Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis. Postremò in corde hominis perfecti gustum spiritualem, ac suauem dulcedinem inducunt, vt meritò cum Dauide de eis cani possit. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua Psal. 118.

Locutionum Beatæ Brigittæ fructus, & finis.

Psalm. 118. & 103.

De Dei locutione externa per Vrim, & Thumim in præsentia nihil scribendum duximus, quoniam hoc est extra Nostri Tractatus metas, proindè Lectorem remittimus ad eos Doctores, qui hac de re luculentèr tractarunt, vt Lippomanus in Exod. cap. 28. Tostatus ibidem, Ribera lib. 3. de Templo cap. 12. Martinus Delrius Disquis. mag. lib. 4. cap. 1. quæst. 2. sect. 1. Petrus Thyreus Tract. 1. de Apparit. lib. 2. cap. 11. & alij plures.

Lippoman. Tostatus. Ribera. Delrius. Thyreus.

Postremò nec omittendum duximus, ex antiqua nos accepisse traditione, quæ ad hæc vsque tempora manet, B. Brigittæ ad Imaginẽ Crucifixi oranti, qui in Ecclesia S. Pauli de Vrbe asseruatur, & magna populorum deuotione colitur, Christum Dominum fuisse locutum, cuius etiam traditionis fidem facit probatissimus Auctor Frater Antonius de Yepes in generali Chronica Ordinis Sancti Benedicti Centuria prima, colum. tertia, folio mihi 67. his verbis, E tam bien de mucha veneracion vn Crucifixo, que es fama, hablò à S. Brigida estando en Roma, tienenle en el Altar mayor, con mucha decencia, y dizen hare milagros. Et licet hic Auctor scribat Imaginem huius Crucifixi in Altari maiori asseruari, fuit tamen posteà translata ad aliud propè Altare maius pro maiori decentia, ac veneratione constructum, huius autem Crucifixi facies versus B. Brigittam antè illum postratam visitur, quem B. Brigittæ fuisse locutum fidem etiam facit fragmentum cuiusdam antiquissimi Codicis Reuelat. eiusdem, quod apud Nos est, in quo legimus. Et relictis omnibus ex præcepto Domini ad Vrbem peregrinata est, cui & Crucifixus ardentèr in Ecclesia Sancti Pauli sub Crypta oranti dignatus est loqui.

Christũ Dominum cũ B. Brigitta Romę in Ecclesia S. Pauli ad Imaginẽ Crucifixi orante fuisse locutũ probatur.

Antonius de Yepes.

Beatæ

Beatæ Brigittæ Reuelationes non esse Dęmonum illusiones, sed diuinitùs datas visiones, sacrorum Doctorum auctoritate, & rationibus ostenditur.

C A P. X I.

PRIVSQVAM de re, quam tractandam suscepimus, differamus, diligenti studio quærendum est, quid Illusio sit, quibusvè modis, & causis Dæmones consueuerint homines illudere, deindè gradum faciemus ad probandum B. Brigittæ Visiones non esse Dæmonum Illusiones, ac eam in huiusmodi Visionibus minimè fuisse deceptam. Quid autem Illusio sit, tradunt sacrarum Litterarum Interpretes exponentes ea verba Psal. 37. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: Illudere namq. decipere est, seu irridere, aut ludibrio aliquem habere, sed D. Augustin. 11. de Genes. ad litt. cap. 2. illudere Draconi dicit esse Diaboli astutias vincere pia cautela. Nos autem in præsentia sumimus verbum illudere pro decipere, vt S. Greg. li. 33. Moral. cap. 2. sumit, exponens illa verba Iob 40. Omnes bestiæ agri ludent ibi, An non (inquit) immundis spiritibus ludere est mentes hominum ad Dei imaginem conditas modò ficta promissione decipere, modò vacuis terroribus irridere, modò eis transitoria gaudia quasi mansura imprimere, modò mansuras pœnas quasi transitorias leuigare. Indicat hoc idem eodem libro cap. 14. quæ verba si quis diligenter perpendat, non solum intelliget, quid Illusio sit, sed quattuor quoque modos, & quattuor Illusionum causas inueniet, quibus Dæmon frequenter homines decipere studet, qua de re latè egit Ægidius Romanus in 2. distinct. 8. quæst. 2. art. 5. dub. 1. & Gregor. de Valentia tomo 1. Comment. disp. 4. quæst. 2. pun. 2. quo loco dixerit de modo, quo Dæmones humanos sensus possunt illudere, egregiè Sanctus Augustin. de Ciuit. Dei lib. 18. cap. 16. 17. & 18. & de Spiritu, & anima cap. 28. modos, & causas, quibus Dæmones illudere consueuerint his verbis describit: Dæmones acrimonia sensus, hoc est subtilitate cognitionis, ac celeritate motus aeri corporis, terrenorum corporum sensum facilè præcedunt, & quædam cogitata prænunciant, quæ homines mirantur propter tarditatem terreni corporis, accessit autem Dæmonibus, per tam longum tempus, quo eorum vita protenditur, rerum longè maior experientia, quàm hominibus potest euenire propter breuitatem vitæ: Idcircò quædam futura prædicunt, & quædam mira faciunt, quibus homines alliciunt, & seducunt. Vndè quędam mulierculę post Sathanam conuersæ Dæmonum illusionibus, & phantasmatibus seductæ, credunt se, & profitentur nocturnis horis cum Diana Paganorum Dea, vel cum Herodiade, & Minerua, & innumera mulierum multitudine equitare, earumq. iussionibus obtemperare: Ipse namque Sathanas, qui transfigurat se in Angelum lucis, cum mentem cuiusq. mulierculæ ceperit, & hanc sibi per infidelitatem subiugauerit, illicò transformat se in diuersarum personarum species, ac similitudines, & mentem, quam captiuam tenet, in somnis deludens modò læta, modò tristia, modò cognitas, modò incognitas personas ostendens, per deuia quęq. deducit, & cum solus hoc patitur spiritus infidelis, nec

Psalm. 37.
S. Augustin.
S. Gregor.
Iob 40.
Aegidius Romanus.
Gregor. de Valentia.
S. Augustin.
Magæ Dæmonũ opere, an per aerẽ vehantur.

nec in animo, sed in corpore euenire opinatur. Idcircò omnis stultus, & hæbes, qui hæc omnia, quæ spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitratur, cũ Ezechias, & alij Prophetæ, Ioannes etiã Euangelista, & Apostoli in spiritu, non in corpore Visiones viderint: hactenùs Sanctus Augustinus.

Verùm si quispiã causas quærat quapropter Dæmones tàm diligenti studio nos illudere, & decipere conẽtur, plures occurrẽt legenti has Brigittę Nostrę Reuelationes, aliquas hìc adducimus, quæ ad rem faciunt, vt quispiam possit indè facilè contrà has Diaboli insidias remedia à Deo salubria petere, velut cùm Medico ægritudinis causæ notæ sunt ægrotãtis, ille oportunum subministrat antidotum.

Illusionũ causæ recensentur ex Beata Brigitta. Inter cæteras, quas B. Brigitta Illusionum affert causas Lib. 2. Reuel. Cap. 17. Inuidia primum sibi locũ vendicat, qua Dæmon homines insectatur, cum enim illum non lateret, ad cælestes sedes eos esse subleuandos, à quibus per superbiã ipse deiectus est, inuidia motus eosdem decipere studet, vt secum ad inferos trahat, sic enim legimus citato Capite. Ecce Deus quoddam nouum fecit, quod in locum nostrum potest ascendere, & pugnando vincere, quod nos negligenter reliquimus; si poterimus illud supplantare, & decipere, deficiet à pugna, & ad tantam dignitatem non ascendet. Alias etiam Illusionum causas adducit, & has inobedientiam esse dicit, & ingratitudinem, quibus Deus iusto iudicio permittit homines decipi, perfidiam etiã, & desperationem inter causas illusionum ponit, per quas nè verbo Dei homines fidem præstent, & illius opera mirabilia fato ascribant, Dæmon suadere conatur, legis etiam duritiam, & difficultatem seruandi eam antè oculos ponit, vt homines à legis obseruatione retrahat, & quòd Deus ex charitate sit mortuus minimè credant. Possemus, & alias ex ijsdem Reuelationibus describere causas, sed sat sit has indicasse.

Dæmonũ nomina varia ex varijs decipiendi artibus desumpta. Non ergò mirum, si ob multiplices, & innumerabiles illudendi, decipiẽdiq. artes, quamplurima sibi Dæmon vsurpauerit nomina, Citiùs, ait Gregor. Magnus lib. 33. Moral. cap. 14. nomina eius agnoscimus, si tergiuersationis illius astutiam subtiliter exploremus, vndè meritò eum aliquando Patres appellarunt Behemot, quòd Bellua interpretatur, Draconem, furem, leonem, serpentem, ignem, scelus, mortem, hiatum, noctem, insidias, rabiem, qua de re legendi sunt Greg. Magnus, & S. Gregor. Nazian. Orat. de Calamitate suæ animæ non longè à fine, & S. Isidor. lib. 3. de Sum. bono, c. 5. & 6. & B. Brigitta, quæ pluribus in locis Dæmones satellites, & æthiopes vocat, & latiùs S. Bernar. Serm. 12. in Psal. Qui habitat, vers. 12. Ex diuersis (inquit) officijs, quin potiùs maleficijs, vocabula quoque diuersa sortiti sunt, alius siquidem Aspis, alius Basiliscus, alius Leo, aliùs Draco, quòd videlicet quodam suo inuisibili modo, variè quoque noceãt, quasi alius morsu, alius quoque visu, aliùs autẽ rugitu, vel ictu, alius quidem flatu. Sanctus etiam Cyprianus satis copiosè tractat, quomodo animam apertè Dæmon adoriatur, in Tract. de Zelo, & Liuore, Circuit (inquit) nos singulos, & tamquam hostis clausos obsidens muros explorat, & tentat, an sit pars aliqua membrorum minùs stabilis, minùsq. firma, cuius aditu ad interiora penetretur: hactenùs de varijs illudendi artibus, quibus ad homines decipiendos vtitur Dæmon. Nunc agendum breuiter est de signis, quibus ab Illusionibus discernuntur diuinę Visiones, sed quoniam hoc ad donum discretionis spirituum pertinere arbitramur, cuius meminit Apostolus Paulus 1. Corinth. 12. Ideò de hoc priùs tractandum, & quid illud sit, & in quo sensu hìc accipiendum, quærendum est,

[Margin: Greg. Magn. — Greg. Mag. — S. Gregor. Nazian. — S. Isidor. — S. Bernard. — S. Cyprian. — 1. Cor. 12.]

& conſequenter tranſitum faciemus ad probandum, Beatæ Brigittæ Reuelationes non eſſe Dæmonum Illuſiones, ſed diuinitùs datas Viſiones. Spirituũ diſcretio inter gratias gratis datas collocat A postolus loco mox citato, cum ſcribit, Alij datur diſcretio ſpirituum, & quidem Gregor. de Valentia in Comment. ad 1. 2. Sancti Thom. diſput. 8. quæſt. 3. punct. 1. & Suarius de Neceſſitate gratiæ diuinæ cap. 5. Proleg. 3. num. 36. diſputans in quo cõſiſtat diſcretio ſpirituum, dicit ex ſent. S. Thomæ p. 2. quæſt. 111. art. 4. hanc gratiam ordinari ad confirmationem doctrinæ fidei, manifeſtando ea, quæ ſolius eſt Dei ſcire, vt ſunt occulta cordium: & quantũ ad hoc ponitur diſcretio ſpirituum, quæ ſic accepta in cognitione internarum cogitationum ſita eſt, & poteſt eſſe certa non ſolum per claram intuitionem cogitationum cordium, ſed etiam ex duplici alio capite, vt benè explicat ibi Suarius. Secundò accipitur diſcretio ſpirituum, vt eſt donum Spiritus ſancti peculiare ad diſcernendum inter varios, & diuerſos motus, à quo ſpiritu proueniant, à bono nè, vel à malo; & tunc cum ad aliquod agendum excitamur, quod ſpectat, vel ad mores, vel ad doctrinam, nec refert, an per internum, an verò per externũ impulſum id fiat, ſiuè miniſterio Angelorum, ſiuè quouis alio modo per docentes, ſeù conſulentes, in quo ſenſu ſumimus diſcretionem ſpirituum in præſenti Capite, & hunc ſenſum ad litteram etiam fuiſſe intentum ab Apoſtolo Paulo communiter Doctores tradiderunt, quod & docuerunt Theophyl. Theodoret. & Oecumenius, apertè Sanctus Chryſoſt. hom. 19. vbi dicit, ad diſcretionem ſpirituum pertinere noſſe, quis ſpiritualis ſit, & quis non ſpiritualis, & quis impoſtor. Hanc verò diſcretionem ſpirituum fieri poſſe dupliciter putat Suarius, primò modo per Chriſtianam prudentiã, quatenùs vtitur regulis ab Eccleſia traditis ad diſcernẽdum ſpiritus bonos à malis.

Spirituũ diſcretio quid ſit. *Greg. de Valentia.* *Suarius.* *Theophyl. Theodoret. Oecumenius. S. Chryſoſt.* *Diſcretio ſpirituum dupliciter ſit. Suarius.*

Et ſanè ſi hæc diſcretio ſpirituum à prudentia humana non penderet, ſuperuacaneum eſſet, quod monuit Paulus, cum dicit, Omnia probate, & quod bonũ eſt tenete, & quod etiã S. Ioan. ſcripſit c. 4. primæ ſuæ Epiſtolæ, Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus, hæc autem probatio deſumẽda ex eo eſt, vt diligẽter inſpiciatur, an impulſus illi, motus, & conſilia, quibus ad agendum excitamur, diſcordent à Catholica, & Orthodoxa, & communi regula fidei, an verò cum ea conueniant. Inſpiciendum etiam eſt, ſint nè conſona traditionibus Apoſtolicis ab Eccleſia approbatis, aut etiam doctrinæ, vel rectæ rationi, quæ Catholicæ fidei non repugnent, & hanc diligentiam adhibeat neceſſe eſt ille, cui probandi ſpiritus cura incumbit, vt experiatur, an motus illi, & illa conſilia à Deo proficiſcantur. Eſt enim diſcretionis ſpirituum actus proprius ſecundùm regulas legis æternæ benè iudicare de agibilibus, & quia non ſemper vniformiter fiunt, per iſtud donũ, quod à Spiritu ſancto eſt, diſcernimus bonũ à malo, verum à falſo, ab eoq. iudicium ſumimus de diuinis Viſionibus à Dæmonum Illuſionibus, quocircà cum hæc ſpirituum diſcretio fiat per ſpecialẽ motionem Spiritus ſancti, nõ omnibus datur, ſed his tantùm, quibus ex diuina diſpenſatione Deus conferre cõſueuit, qui hanc gratiam viris iuſtis, & probis regulariter tribuit, omnia namq. Spiritus ſanctus ſuauiter diſponit, & cenſendum eſt, illam illis dare, qui per experientiam poſſint rerum ſpiritualium, & de qualitate etiam ſpiritus iudicium ferre, ſeù coniecturam facere: non tamen negandum, hoc donum etiam peccatori poſſe interdum tribui ad oſtenſionem diuinæ potentiæ, & gratiæ, videndus eſt Suarius vbi ſuprà à numer. 36. vſque ad 46.

S. Paulus. *Ioan. 4.* *Diſcretio ſpirituum vnde deſumenda.* *Diſcretio ſpirituũ quibus dari conſueuit.* *Suarius vbi ſupra.*

His

His declaratis diligenter inuestiganda signa sunt,& ex Sanctis Patribus regulæ quædam tradendæ,vndè comprehendere possimus, quæ à Deo Reuelationes,& quæ à Dæmone Illusiones ortum habent. Operosum sanè est diuinas Visiones ab Illusionibus discernere, & cælestium Apparitionum discrimen à malorum spirituum fascinatione agnoscere, atque hoc est, quod S. Euangelista Matth. cap. 7. sui Euangelij admonuit, Attendite vobis à falsis Prophetis, quo loco verbum attendite, duo indicat, & rei de qua agimus difficultatem,& diligentis examinis necessitatem, quod etiā B. Ioan. Euang. cap. 4. suæ primæ Epistolæ insinuauit illis verbis, Nolite credere omni spiritui, sed probate spiritus, si ex Deo sunt, quæ S. August. Serm. 12. de verbis Apostoli exponens, exclamat. O sicut Ioannes dixit probate spiritus, dixisset quo spiritu probandi essent; etenim apud Ecclesiast. cap. 19. legimus, Qui citò credit, leuis est corde. Quapropter S. Bonauent. de Profectu Religios. lib. 2. capit. 76. in omnibus Reuelationum, ac Visionum generibus magnam esse cautelam adhibendam docuit, nè falsa pro veris, noxia pro salutaribus, exigua pro eximijs,& certa pro incertis recipiantur,& solum Spiritum sanctum per donum consilij, & per gratiam discretionis spirituum scire, quid homini expediat, & certum reddere, quid recipiendum sit,& quomodo eis vtendum, sicut Prophetas, & Sanctos docuit, quibus non solum vera ostendit, sed etiam per veritatis testimonium, quæ vera essent interiùs demonstrauit.

Matth. 7. Ioan. 4. S. August. Eccles. 19. S. Bonauent.

Hanc ob difficultatem Dionys. Carthus. asseruit in tract. de Discret. spirit. art. 3. S. Thomam Aquinatem hac de re nihil scripsisse, cum tamen idem Sāctus Thom. in cap. 11. secundæ Epist. ad Corinth. ad ea verba Apostoli, Sathanas transfigurat se in Angelum lucis, multa, quæ ad rem hanc faciunt, satis vtiliter, & luculenter scripserit, & 2. 2. q. 171. & deinceps de donis gratiæ gratis datis, inter quas discretio spirituum ponitur,& de dono etiam prophetiæ latè egerit, citat autem Carthusianus loco citato Gersonem dicentem, non cuilibet datum esse discernere hos spiritus, sed tantùm aliquibus per Spiritum sanctum, & addit, quòd sicut non est omnium prophetare, nec omnium euangelizare, nec omnium interpretari, sed aliquorum ex officio, aut munere, sic nec omnium probare spiritus, si ex Deo sint. Legendus est etiam hac de re Sanctus Chrysostom. hom. 29. ad ea verba Pauli 1. Corinth. 12. De spiritualibus autem nolo vos ignorare, quo loco tradit, rem esse difficillimam agnoscere discrimen inter diuinam Prophetiam, & Dęmonum Vaticinium, idq. absque speciali Dei auxilio fieri non posse asserit S. Thom. 1. ad Thessalonic. cap. 5. Vtinam præ manibus haberemus tractatū à Sancto Clemente Pontifice de vero Propheta editum, quem ipsemet citat lib. 1. Recog. qui nō extat, nec inter eius opera reperitur; huius rei difficultatem auget, quoniam, vt diximus, huiusmodi Apparitiones aliquādo à Dæmone proficiscuntur, qui transfigurat se in Angelum lucis. Vndè Sanctus Gregor. Nazianz. Orat. citata de Calamitate suæ animæ, Confestim (inquit) se in Angelum lucis conuertit, sicq. leuiter arridens animum demulcet, ac tùm demùm maxima circumspectio est adhibēda, ne dum ad lucem accedere studemus, ad mortem impingamus. Congerit multa, quæ ad rem faciunt Ludouicus Blosius in Canone Vitæ spiritualis cap. 6. & Sanctus Augustinus de Cura agenda pro mortuis capit. 12. His addendum, quòd Visiones, seù Apparitiones fiunt quandoque ab ipsa natura per corruptionem, & excessum imaginatiuè, vt docuit idem Sanctus Thomas 1. par. quæst. 111. art. 3. Martinus

Dionys. Car. S. Thom. 1. Cor. 12. S. Thom. S. Gregor. Nazian. Ludouicus Blosius. S. Augustin. S. Thom. Delrius.

Delrius lib. 2. Disquisit. magic. q. 25. & Nos etiam fusè probauimus Cap. 6. huius Tractatus, vbi de causis Visionũ, ac Reuelationum egimus, difficillimũ esse, ait, Petrus Thyreus lib. 3. de Apparit. cap. 12. à non diuinis diuina somnia distinguere. *Thyreus.*

Certum tamen est, quòd sicut non omnes Reuelationes, Apparitiones, & Visiones præcipitanter, & improuidè recipiendæ, & approbandæ sunt, sic nec omnes imprudenter, & illicò damnandæ, ac reijciendæ; Prophetias (inquit Apost. Paulus ad Thessalon. 5.) nolite spernere, omnia autẽ probatè, & quod bonum est tenete; Idcircò aliquorum Doctorum hìc meminisse iuuabit, qui hac de re luculenter scripserunt, & ex illis Regulæ aliquot statuẽdæ sunt, quibus diuinę Reuelationes ab Illusionibus discerni poterunt, & de B. Brigittæ Reuelationibus in specie tractandum est, vt indè palàm fiat, eas non esse Dæmonum illusiones, sed diuinas Reuelationes, & Visiones. *Thessalon. 5*

De discretione spirituum, & signis, quibus diuinæ Visiones ab Illusionibus distinguntur, plures Tractatus circumferũtur, sunt qui hac de re copiosè scripserunt, quos per seipsum Lector poterit percurrere, legendi sunt Beatus Vincentius Ferrerius loco citato, S. Thom. vbi suprà, S. Bonauent. de Profectu Relig. cap. 75. & 76. Gratianus in Dilucid. 5. spirituum cap. 13. Sismancha de Cathol. tit. 37. de Lamijs num. 11. Gerson, qui duos Tractatus edidit, alterum de Probatione spirituum, alterum de Distinguendis veris à falsis Visionibus, & videatur p. p. Alphab. 24. litter. E. & Alphab. 19. litter. V. Dionys. Carthus. Tractat. de Discret. spirit. præcipuè art. 3. & 4. Suarius de Necessitate diuinæ gratiæ, Proleg. 3. cap. 5. num. 38. 39. 40. & 41. Henricus Harphyus lib. 2. de Mystica Theologia par. 3. cap. 43. & part. 1. libr. 5. cap. 19. & 20. Riberà in Tractat. ad Reuelation. & res gestas sanctæ Matris Theresiæ, Martinus Delrius libr. 4. Disquisit. magic. cap. 1. quæst. 3. sect. 1. Ludouicus Blosius Instit. spiritualium capit. 8. & in Canone Vitæ spiritualis lib. 3. q. 6. art. 4. §. 1. Card. Turrecr. in Prologo ad hos B. Brigittæ Libros, S. Theresia in lib. qui inscribitur Castello Interiore cap. 3. sextæ mansionis, & Card. Hosius de Tradit. cap. 92. ad finem, vbi multa ex S. Augustin. congerit, quæ ad rem hanc faciunt, Iacobus Aluarez Tract. de Discret. spirit. p. 4. lib. 5. tomo 3. Bernardinus Rosignolus de Disciplina Christianæ perfectionis lib. 3. cap. 19. & 20. Ludouic. de Ponte in lib. quem inscripsit Dux spiritualis, tract. 1. cap. 23. §. 1. Thyreus de Apparit. omnis generis spirit. Benedictus Pererius de Obseruat. somniorum libr. 2. quæst. 3. Emanuel Lusitanus Opuscul. de Incant. 1. sect. 2. cap. 3. num. 35. Fr. Angelus Rocca Episcopus Thagastensis de Canonizatione Sanctorum capit. 13. & 14. Fr. Lucas VVaddingus de Definienda controuersia Immaculatæ Cõceptionis sect. 3. §. 5. & deinceps, cui iure Beatæ Brigittæ patrocinium deberi dicendum est, quippèqui eius Reuelationes tot grauissimorũ Doctorum calculo probatas, & cõmuni consensu receptas à quibusdã nescio, quo spiritu, nè dicam temerario ausu impugnatas acriter defendit, qui omnes citati Doctores signa aliquot, & regulas quasdam vtiles, & valdè proficuas tradiderunt pro discernendis Visionibus diuinis ab Illusionibus, quæ ad quinque Capita reuocari possunt, quorum illud est Primum, vt accuratè, & diligenti studio perpendatur, an reuelata conformia sint sacris Litteris, Ecclesiæ traditionibus, Apostolicis Constitutionibus, Conciliorũ Oecumenicorũ ordinationibus. Secũdùm, an Reuelationes vtiles sint,

Referuntur Auctores, qui de discernẽdis diuinis visionibus ab illusionibus scripserunt. *B. Vinc. Fer.* *S. Thom.* *S. Bonauent.* *Gratian.* *Sismancha.* *Gerson.* *Carthus.* *Suarius.* *Harphyus.* *Ribera.* *Delrius.* *Blosius.* *Turrecrem.* *S. Theresia.* *Card. Hosius* *Aluarez.* *Rosignolus.* *Ludouicus de Ponte.* *Thyreus.* *Pererius.* *Emanuel Lusitanus.* *Angel. Rocca* *Lucas VVaddingus.*

Signa pro discernẽdis diuinis Visionibus ab illusionibus ad quinque Capita reuocãtur.

ſint, & proficuæ ad ſpiritualem profe-ctum, & ædificationem. Tertium, veritas eſt eorum, quæ in viſionibus occurrunt. Quartum, videndum cui factæ ſint, an perſonæ vitæ ſanctitate conſpicuæ, cuius mores præcipuè inſpiciendi ſunt, an ob laſciuiam, luxum, & auaritiam vaga ſit, & garrula, & laudis cupida, an ſe in functionibus eccleſiaſticis facilè ingerat. Nam hæ non ſe ipſas tantùm plerumq. fallunt, ſed, & doctos viros aliquando deceperunt. Quintum, an illæ Reuelationes Virorum piorum, ac Theologorum iudicio fuerint approbatæ, & præſertim iuſſu Sedis Apoſtolicæ examinatæ, ac diligentèr diſcuſſæ, & tunc his omnibus concurrentibus eas recipiendas eſſe exiſtimamus.

Cæterùm Cardinalis Turrecremata primarium ſignum dicit eſſe iudicium probatiſſimorum Doctorum, & grauiſſimorum Virorum præmiſſo diligenti examine, quo reuelata approbantur, vtpotè quæ à Spiritu ſancto proceſſerunt. Has autem Beatæ Brigittæ Reuelationes fuiſſe accuratè, & crebrò diſcuſſas, ac diligentèr examinatas à Theologis doctrina, & moribus conſpicuis, ac etiam pluribus Cardinalibus de mandato Gregorij Vndecimi anno 1377. & poſteà Vrbani Sexti, tandem pluribus Reuelationibus præfatis Pontificibus exhibitis approbationem fuiſſe ſecutam, teſtatur idem Cardinalis Cap. 1. ſui Prologi, qui addit, harum Reuelationum plura exemplaria à Regibus, alijsq. Principibus, ac Ciuitatibus multis fuiſſe expetita, & legitimè, ac fidelitèr exarata, & ad eos fuiſſe tranſmiſſa, vnum ad Imperatorem per Epiſcopum Vvormacien, alterum in Galliam per Petrum de Aragonia Ordinis Fratrum Minorũ Regis conſanguineum, alia quoque per Nuncios ad Reginas nempè Caſtellę in Hiſpania, ad Reginam Cypri, ad Reginam Siciliæ, ac alia multa ad alios Principes, & Ciuitates. Præfatorum etiam duorum Romanorum Pontificum approbationi Bonifacij quoque Noni, & Martini Quinti confirmatio adiungenda eſt, quorum auctoritate huius Sanctiſſimæ fœminæ Reuelationes etiam confirmatæ, approbatæq. ſunt: Bonifatius namque Nonus in Bulla Canonizationis eiuſdem illas approbat, & Martinus Quintus omnia, quæ circà res geſtas in Canonizatione B. Brigittæ à Bonifacio facta fuerunt confirmat, vt ex eius Bulla in Cap. 7. noſtri Tractatus citata conſtat. Neque prætereundũ exiſtimauimus hìc aliud Romani Pontificis, nempè Eugenij Quarti de ſanctitate B. Brigittæ teſtimonium addere, ille namq. in confirmatione donationis factæ per nobilem fœminam de Papazuris Romanam ad fauorem Monaſterij, & Conuentus S. Mariæ Vuaſten. Regni Suetiæ ab ea extructi, & fundati de domo quadam in Vrbe ſita in Regione Arenulę in Parochia Sanctę Catherinę, quod donationis Inſtrumentum in Secundo Reuelationum Tomo appoſuimus, vocat Brigittam noſtram Sanctam, eamque ſanctitatis nota celebrem eſſe teſtatur, prout conſtat ex ſuo Breui anno Domini 1433. decimotertio Kal. Septembris Pontificatus eius anno tertio. Harum etiam Reuelationum meminit Ioannes Nauclerus tomo 2. ſuæ Chronolog. anno Domini 1373. pag. mihi 404. & eas à Deo Beatam Brigittam habuiſſe ſcribit, Ex quo (inquit) Brigitta Vidua Germana, Sueciæ Prouinciæ ad Vrbanum Pontificem acceſſit Romam, & confirmationem habuit Regulæ, & eius Reuelationes à Deo proceſsiſſe affirmat, & Marcus Antonius Sabellicus tomo 2. Ænead. 9. lib. 9. Brigittam mulierem ſanctiſsimam vocat, vt & Platina in Vrbano, & Polydorus Virgilius lib. 7. de Inuent. rerum cap. 4. alijq. plu-

Marginal notes:
- B. Brigittæ Reuelationes pluries examinatæ, & approbatæ fuerunt.
- Approbatio, & confirmatio Reuelat. Bonifac. IX. & Martini V.
- Eugenius Quartus Pontifex.
- Ioan. Nauclerus.
- Marcus Antonius Sabellicus.
- Platina.
- Polydorus Virgil.

plures eam sanctitate fuisse celebrem scribunt. Meminit harum Reuelationum Genebr. in Cron. lib. 3. pagin. mihi 459. ad finem, Fuit (inquit) Brigitta Vidua, cuius extant vaticinia, & precationes, Ducissa Nericiæ in Regno Sueciorum, sed alij eam vocant non Ducissam, sed Reginam, sic Iacobus Bordonus tomo 2. sui operis Chronologici anno Christi 1371. quod & Volateranus notauit, quem errasse scribit Genebrardus vbi suprà, qui censuit vnam, eamdemq. fuisse Brigittam nostram Viduam è Regno Sueciæ cum Brigitta Virgine è Regno Scotiæ.

Genebrard. *Bordonus.* *Volateran.*

Quis ergò tàm impudens fuerit, qui verecundiæ fines sic transierit, vt affirmare audeat, tot Romanos Pontifices, tot Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, aliosq. pietate, ac scientia viros insignes, à quibus pluries examinatæ, & discussę sunt hę Reuelationes in re tanti ponderis, ac momenti fuisse deceptos, ac illusos, & diuinas visiones Sanctissimæ Viduæ collatas, ceù vanissima somnia, ac vetularum deliria esse, parum sanè spirituales, ac humiles se exhiberent hi, qui singulare iudicium suum tot Romanorum Pontificum, ac aliorum sacrorum Antistitum, tot Virorum Illustrium iudicio, ac determinationi præponerent. Libet in præsentia quorúdam etiam probatissimorum Doctorum ad earum confirmationem afferre testimonium, qui à Spiritu sancto has Beatæ Brigittæ Reuelationes processisse, & ab Ecclesia fuisse receptas tradunt, & primò sesé offert Antonius Corduba lib. 10. Quæst. q. 44. ad 4. probat. 6. conclus. Reuelationes (ait) S. Brigittæ iam probatæ, commendatæq. sunt in Constant. Concilio, & ab Vrbano Sexto, & Martino Quinto, & tandem ab Ecclesia modo prædicto susceptæ. Quis ausit exclamat Ambrosius Catherinus lib. 3. de Immacul. B. Virgin. Concep. non longè ab initio B. Brigittæ Reuelationes, aut esse phantasticas, aut ab Angelo Sathanæ inspiratas obijcere, quæ tamen in Constantiensi Concilio, etiam in iudicio contradictionis probatæ, ac commendatæ fuerunt: fauent Petrus Canisius lib. 1. de B. Virg. cap. 7. & Suarius tomo 2. ad 3. par. S. Thomæ quæst. 27. art. 2. disp. 3. sect. 5. Vasquez tomo 2. ad eandem 3. par. disput. 117. nu. 79. & disput. 180. cap. 3. vbi quęrens, plures nè sint Angeli, quàm homines, citat Dionysium Carthus. referentem B. Brigittæ fuisse reuelatum Angelos numero homines excedere, quo loco scribit Vasquez pro priori parte nihil video esse alicuius momenti, præter Brigittæ Reuelationem, cuius sanctitati multùm deferendum est, sequitur Martinus Delrius lib. 4. Disquis. mag. cap. 1. quæst. 3. sect. 4. Alphonsus Mendoza Controuersiarú Theologicarum quæst. 5. Scholastica cap. 17. & in Quolibetis quolib. 5. Reuelationes (ait) B. Brigittæ Bonifacij Noni, & Martini Quinti, & Conc. Constant. & Basilien. calculo approbatæ sunt, easq. omni veritate conspicuas, & veritate præclaras inuenerunt: Idem confirmat Nicolaus Sanderus lib. 6. Visib. Monarchiæ num. 1046. post relatam S. Brigittæ Reuelationem de Regno Cypri lib. 7. cap. 19. & Medina de ijsdem Reuelat. lib. 2. de Recta in Deum fide. Ægidius de Præsentatione fusè in libro de Præseruatione B. Virginis à peccato Originali lib. 2. quæst. 6. art. 4. §. 2. Qui respondet argumentis Caietani impugnantis has Reuelationes, & B. Brigittæ Canonizationem, sequitur Ægidium Ferdinandus Quirinus de Salazar in libro pro Immaculata Virginis Conceptione c. 42. quo loco scribit de Ecclesiastica traditione Immaculatę Virginis Conceptionis per singula ecclesiastica sæcula sæculo 14. & Reuelationes S. Brigittæ his verbis commendat, Huius sanctissimæ fœminæ Reuelationes delatæ, primùm sunt

Corduba. *Ambrosius Catherinus.* *Canisius.* *Suarius.* *Vasquez.* *Delrius.* *Alphonsus Mendoza.* *Sanderus.* *Medina.* *Ægidius.* *Ferdinand. Quirinus.*

ſunt ad Conc.Baſilien. & ab eodem cõmendatæ, & probatæ, iterùm Gregorij Vndecimi, & Vrbani Sexti iuſſu recognitæ, ac demùm à Bonifacio Nono, & Martino Quinto examini commiſſæ numquam non laudatę, & confirmatę fuerunt. Eaſdem confirmat Fr. Ioannes Baptiſta de Lezana Ordinis Carmelitarum in Apologetico pro Immaculata Deiparę Virginis Conceptione cap. 14. Beatæ (inquit) Brigittæ Reuelationes ità communi applauſu, & Eccleſiæ calculo, & ſapientum iudicio approbatæ ſunt, vt non niſi à toruo ſpiritu reprobari queant, & paulòpoſt ſubdit, Quibus in re tàm graui ſe opponere audacia magna eſt, & calculũ meruit. Et Martinus Delrius loco citato, hoc in Sanctam parum honeſtè dici ſcribit: Cæterùm quæ de fide Reuelationibus Sanctæ Brigittę habenda hactenùs diximus, ſanè intelligenda ſunt, quæ etſi definitionem non aſtruant, neque theologica fide eas eſſe credendas ſuadeant, magnum tamen habent auctoritatis pondus, vt abſq. temeritate, & impudentię labe eas reijcere, & reprobare non liceat.

Fr. Ioan. Baptiſta de Lezana.

Placet nunc ad horum confirmationem celebre, & certum teſtimonium adiungere de harum Reuelationum veritate, & præſtantia ex Lib. 2. Reuelat. Cap. 28. vbi Chriſtus Dominus alloquens B. Brigittam, Cur (inquit) ſic turbaris ex eo, quod ille dixit verba mea eſſe falſa, Numquid ego ſum eò deterior è vituperio eius, aut fierem eò melior ex laude eius. Ego nempè immutabilis ſum, nec minui, nec augeri poſſum, nec laude indigeo, ſi homo me laudat, ex laude mea proficit, non mihi, ſed ſibi ipſi, nec vmquam de ore meo, qui ſum veritas, falſitas proceſſit, vel procedere poteſt, quia omnia quæcumq. locutus ſum per Prophetas, ſiuè per alios amicos meos perficientur, & ſubdit, Ideò non debes turbari, quòd verba mea arguantur mendacij, quod enim impoſſibile videtur apud homines, hoc poſſibile eſt apud me, deindè ſubiungit, Propterea ſta viriliter, Aratrum quippè quamuis à bobus trahatur; tamen ſecundùm voluntatem regentis regitur, ſic etiam quòd verba mea audiatis, & ſciatis, non tamen vadunt, vel perficientur ſecundùm voluntatem veſtrã, ſed ſecundùm meam, & Lib. 6. Cap. 52. apertè dicitur, has Reuelationes ex ore veritatis proceſſiſſe, nam legimus ibi, Spiritum ſanctum inſtruxiſſe B. Brigittam, & docuiſſe, quò eſſet itura, & quid locutura, proindè illi dixit, Gaudentèr loquere, & intrepidè, quæ iubeo, quia nullus contrà me præualebit, & eodem Lib. Cap. 88. dicitur, Deum indicare voluiſſe amicis ſuis, & mundo voluntatem ſuam per B. Brigittam.

Cæterùm luculentèr de notis, quibus diuinæ Viſiones ab Illuſionibus diſcernuntur ſcripſit vir pietate, doctrina, & dignitate celebris Alphonſus Giennenſis Epiſcopus, & in Hieroſolymitana peregrinatione B. Brigittæ fideliſſimus comes, in Præfat. ad Lib. 8. harum Reuelationum Cap. 6. quo loco ſeptem affert notas, ſeù ſigna, quibus probat, has Brigittæ Reuelationes à Deo manaſſe: hinc meritò in Epiſtola Cæleſtis Imperatoris ad Reges vocat Brigittam omnium fœminarum decus, & clariſſimam ſanctitatis ſtellam per diuerſa vaſti Orbis climata radios diffundentem.

Nunc aliæ tradendæ regulæ ſunt ſuſcipiendarum, ac reprobandarum Reuelationum, quæ ex his Beatæ Brigittæ Libris colligendæ ſunt, & ex Patribus aliæ adducendæ, quæ multæ ſunt, à quibus certum iudicium ſumi poteſt, Brigittæ Reuelationes à Deo ortum habuiſſe. Inter cæteras autem primum ſibi locum humilitas vendicat. Sanè quiſpiam quò altiùs ad diuina myſteria contemplanda rapitur, ſi tunc ad-

ſublimiorem humilitatis gradum eleuatur,fieri non poteſt, vt à Dæmone illudatur, neque enim illos ſeducit, qui in reuelationibus humilitatis virtute, & eximia charitatis diuinę dulcedine, ſinceroq. intellectualis, ac ſupernaturalis luminis influxu perfunduntur: Dominus namq. vera humilitate ornatos pia, benignaq. protectione tuetur, nè Dæmonis irretiti laqueis pereant, propterea Cap. 2. Prologi, duo potiora ſigna Cardinalis Turrecremata affert diuinarum Reuelationum,humilitatem nimirum, & charitatem, quod & inſinuauit etiam Ludouicus Bloſius in Speculo ſpirituali cap. 11. & S.Bernard. Serm. de Septem ſpiritibus, Quoties (inquit) ſuper caſtigando corpore, humiliando corde, ſeruanda virtute, & charitate Fratribus exhibenda, ſeù cæteris virtutibus acquirendis, conſeruandis, amplificandis ſalubris cogitatio in mente verſatur, diuinus ſine dubio ſpiritus eſt, qui loquitur, aut per ſe ipſum, aut per Angelum ſuum. Idemq. confirmat S.Bonauent. de Septem Itineribus æternitatis Itinere 2. diſt. 4. quo loco quærens,qualitèr ſpiritus humanus in itinere meditationis Deum alloquatur,Condecens (inquit) & neceſſe eſt, vt ſpiritus noſter Deum alloquentem ſe humilitèr, & dulcitèr cum reuerentia, & cum gratiarum actione exhibeat, dicens cū Pſalmiſta Pſal. 18. Si immaculatus ero: erunt, vt complaceant eloquia oris mei, & paulòpoſt ibidem, Dominum, ait, humilitèr ille honorat, qui ſe inutilem reputans ſeruum, nihil boni ſibi aſcribit, ſed omnia à Domino largitèr omnium ſe gratis recipere cognoſcit. Certè Deus non eos alloquitur, qui ſuperbi, qui elati, qui apud ſemetipſos ſapientes ſunt, ſuperbis enim reſiſtit, humilibus autem dat gratiam Iacobi 4. ſcribitur:proindè ad altitudinem contemplationis illi minimè perueniunt, niſi humilitatis oſtium pleno gradu ingrediantur, nec quam exoptant gratiam ſibi comparant, ſed errorum,ac illuſionum plerumq. ſcopulum offendunt: hinc fit, quòd humilitas, quæ cor noſtrum à propria gloria auocat, nos ad ſupernaturalia dona, quæ contemplationi adiunguntur, manuducat. Deus eſt, qui humiles in ſublimè ponit, & paruulis ſapientiam præſtat; Vndè ſi cùm quiſpiam reuelationum gratijs, doniſq. locupletior fit, eò inueniatur humilior, & ad omnem ſui deſpicientiam promptior, quia videt, quòd abſq. ſuis meritis iſta recipiat, ſignum euidens eſt, quòd non illuditur, & quòd à Deo reuelationes illę procedunt. Rem hanc probemus ex ipſiſmet B. Brigittæ Libris, & primo ex Lib. 4. Reuelation. Cap. 38. quo loco loquens cum Brigitta Chriſtus Dominus, Prophetæ (inquit) illi, qui nihil deſiderabant niſi Deum, nec verba Dei loqui voluerunt niſi propter Deum, iſti non decipiebantur, ſed verba veritatis loquebantur. Conſona ſunt quæ Lib. 6. Cap. 92. legimus; Cum enim quidam Monachus putaſſet Beatam Brigittam fuiſſe deluſam, de illo hunc Dominus cum ea ſermonem habuit, Verè iſte Monachus ſaccum verborum attulit, & locutus eſt, vt voluit, ſed non ſicut debuit, nam nulli amici mei deluſi ſunt, qui me ſapientèr dilexerunt, ſed illi, qui ſuperbientes de abſtinentia,& ſua iuſtitia præferebant ſe alijs, & nolentes obedire deluſi ſunt.

Ludouicus Bloſius. S. Bernard. S.Bonauent. Pſalm. 18. Iacobi 4.

Alia plura hìc poſſem afferre loca, in quibus de ſignis ſecernentibus diuinas Viſiones ab Illuſionibus agitur. Alterū in præſentia tantummodò afferimus Lib. 4. Cap. 14. Dubitauit aliquando B. Brigitta, & vehementèr timuit, nè tot, quæ illi in dies oſtendebantur rerū imagines, ſub quibus Deus ei ſua propalabat arcana, Dæmonum eſſent illuſiones, & fraudes, ſed tamen certior ea de re à Chriſto Domino reddita eſt, ſigna ei afferens, ex quibus agnoſcere pote-

poterat, quod à Dæmone decipiebatur, nec illudebatur. Cur times (inquit) & sollicitaris ex eo, quòd Diabolus immittit aliqua verba Spiritus sancti, & mox subdens, Quicumq. laudes Dei ad placendum hominibus loquitur, hic vtiq. mordetur, & decipitur à Diabolo, quia illa verba, quamuis sint Dei, non procedunt de ore charitatis, & Spiritus sancti consolatio auferetur ab eo: qui verò nihil desiderat, nisi Deum, & omnia mundialia ei molesta sunt, nec corpus videre affectat, nec audire, nisi quæ Dei sunt, animaq. eius in infusione Spiritus sancti lætatur, hic decipi non potest, & postquam eam certam reddidit, quòd non illudebatur, dixit ei Dominus, Noli timere, Deus enim, qui incœpit, bonum perficiet. Ergò ex his, liquet duo inter cætera præcipua esse signa, ex quibus deprehendi potest, quando quis non illuditur, nec decipitur, humilitas nempè, & amor Dei, quibus virtutibus abundanter B. Brigitta ornata, refertaq. extitit: & quidem passim in his Reuelat. Libris legimus, quòd cùm illi Deus maiora, & insigniora in dies beneficia conferebat, eò se humiliorem exhibebat, & indignam magis iudicabat. O Domine Omnipotens, & optimè, exclamans ad Christum dicebat Lib. 4. Cap. 60. ego considero vulnera peccatorum meorum, quibus ab infantia vulnerata sum, & ingemisco, quia tempus consumptum est inutiliter, vires non sufficiunt ad labores, quia exhaustæ sunt in vanitatibus. Ideòq. quia tu fons es totiùs bonitatis ex misericordiæ, rogo te miserere mei. Cor meum tange manu dilectionis tuæ, quia medicus es optimus: consolare animam meam, quia consolator es bonus. Eiusdem humilitatis testimonium potest accipi ex eodem Lib. 4. Cap. 77. & Lib. 6. Cap. 52. & apertius ex Cap. 93. Reuelat. Extrau. quo loco legimus, Brigittam Dæmoni de familię

B. Brigittæ humilitas eximia.

nobilitate, & splendore eam tentanti respondisse, Ego quare superbiā quæram, cum melior nō sit caro Reginæ, quàm ancillæ, sed totum vile est, totum terra est, quare non humiliabo me, cum nō vnam minimam cogitationem possim habere à memetipsa, nisi Deus ministrauerit, & posteà Christus Dominus apparens ei, Humilitas, ait, quædam scala est, qua de terra ascenditur ad cor Dei, per hanc ergò scalam Brigitta ascendit ad Visiones Dei, per hanc peruenit ad Reuelationes Dei, per hanc eleuata est ad contemplationem secretorum Dei. Humilitas namq. signum est certum diuinæ præsentiæ spiritus, à quo efficax potest sumi argumentum, quod à Diabolo humilis non decipitur, Mens (inquit) S. Gregor. lib. 1. Dialog. cap. 10. quæ diuinæ spiritu impleta, euidentissima signa sua habet, virtutem scilicet, & humilitatem, quæ si in vtraq. perfectè in vna mente conueniant, liquet, quòd de præsentia sancti Spiritus testimonium ferant: & quidem hi spiritu Dei aguntur, eosq. suarum Visionum, & Reuelationum Deum habere auctorem credimus, qui quo maiores efficiunt in virtute progressus, tunc magis se deprimunt, contemnunt, seq. earum Reuelationum indignos magis agnoscunt, & qui sibi nihil tribuunt, quamuis pluribus abundent Reuelationum donis, nihil tamen ex hoc certum iudicium sumunt, vt rectum quidquam probent, nisi quod his visum fuerit, quibus se regendos permiserint, Dei namq. spiritus in seruis suis amat humilitatem, sed è contrà Diabolus, qui super omnes filios superbiæ Rex est, superbiam, & elationem, & proindè superbos, & elatos facilè decipit.

Humilitas Scalæ cōparatur, per quā quis ad Deum ascendit.

S. Gregor.

Iudicium quoque diuini spiritus signum probabilissimum est, si ea, quæ in Visionibus occursunt, ad excitandā chari-

charitatem tendunt, si in cordibus eorum, quibus Apparitiones fiunt, diuinum amorem excitant, & cor inflamment, si de præteritis culpis dolorem incutiant, si propositum cauendi peccata futura promoueant, si ad mundi contemptum inuitant, si delectationem in sermonibus diuinis audiendis pariant, amantes enim, vt præclarè notauit S. Bernard. in mutuis sermonibus delectantur, vt ex illis experimentum capiant mutuorũ affectuum, quos charitas silentio tegere non potest, mos enim amantium est, teste Chrysost. vt suũ amorem silentio nõ queant tegere: promptitudo etiam ad voluntatem Dei exequendam, & ad bona opera facienda signa sunt diuini spiritus, hæc enim à Dæmone non emanant, & præsertim charitatis ardor, quoniam secundùm Dionysium, cum ille sit virtus vnitiua, ideò nititur omnia liquescere, & in vnum conflare, vt ipsa vniantur: Diabolus autem est spiritus, qui non vnionem, non pacem, sed rixas, contentiones, odia, bella excitat. Sed confirmemus hoc ex his, quæ de spiritu bono, & malo, ac signis discernentibus bonas Visiones à malis in his Reuelat. Libris scribuntur. Lib. 1. legimus Cap. 54. Spiritus Dei est calidus, dulcis, mundus, calefacit per charitatis ardorem, quem in anima infundit, dulcescit, quia facit, quod animæ nihil placet, & nil sit dulce nisi Deus, est autem mundus, quia nihil deforme, nihil corruptibile, nihil mutabile admittit, & Lib. 2. Cap. 19. Spiritus sanctus accẽdit illum, quem inhabitat charitate diuina, aperit intelligentiæ sensum, extirpat superbiam; & incontinentiam, excitat mentem ad Dei honorem, mundiq. contemptum. Et Libro 3. Cap. 10. sic legimus, Cum Spiritus sancti aduentu in corde veniunt ardor diuinæ charitatis, & fidei sanctæ perfecta illuminatio, hæc autem duo nunc sentis, hæc quoque duo Diabolum, qui caliginosæ vmbræ comparatur, non sequuntur, & Lib. 4. Cap. 4. Bonus spiritus suadet homini cælestia futura cogitare, & temporalia non amare: spiritus malus suadet diligere tantùm, quæ videt, leuigat peccata, alligat infirmitates, proponit exempla infirmorum, & eodem Lib. 4. Cap. 57. Vbi Spiritus sanctus habitator est ibi omnis mundana delectatio vilescit, omnis mundanus honor est onerosus, tantaq; in illo corde spiritus Dei fortitudo est & duritia, quod nulla frangatur impatientia, nulla deijciatur aduersitate, nulla prosperitate super se eleuetur; sed vbi est spiritus Diaboli, ibi est fructus ab extrà rubeus, sed intùs plenus immunditijs, & aculeis: in delectatione Diaboli, momentanea, & apparens est dulcedo, sed plena est sẽtibus, & tribulationibus, & Lib. 6. Cap. 38. Qui habent spiritum Dei, habent in se omne bonum, & similiter quicumque habent spiritum malum in se, habent omne malum: ex veritate quoque eorum, quæ in Visionibus occurrunt, signa possunt satis probabilia desumi diuinarum Visionum, & Apparitionum, nihil enim falsi subesse potest rebus his, aut illis enunciationibus, quæ à Deo proficiscuntur, qui est prima veritas, & prima regula nostrarum actionum, Impossibile enim est (scribit Apost. Hebr. 6.) Deum mentiri, at verò spiritus Diabolicus ita fallax est, vt falsitatem plerumq. vnam, vt homines in mendacium impellat, multis verbis contegat, proindè Christus Dominus Dæmonibus veritatis aliquando testimonium exhibentibus Matth. 20. & Pithonissis, etiam Actorum 16. silentium indixit. Sapientia autem, quæ desursum est, teste S. Iacobo cap. 3. suæ Epist. pudica, pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis existit: quo

S. Bernard. | S. Chrysost. | Hebræor. 6. | Matth. 20. | Act. 16. | S. Iacob. Apostol. 3.

quocircà de harum Reuelationum veritate non ambigendum, quippèquę de ore Dei processerunt, vt Lib. 1. Reuelat. Cap. 52. liquet, Christus namq. Dominus alloquens B. Brigittam dicit, Verba mea, quæ proprio ore locutus sum in publicum venire facias, & ad caput Ecclesiæ personaliter defer, quod factum est. Nam hæ Reuelationes delatæ sunt ad Gregoriũ XI. Vrbanũ VI. & Bonifacium IX. Romanos Pontifices eorum iussu examinandæ, approbandæ, prout re vera fuerunt examinatæ, & approbatæ, & grauissimorum Doctorum, quos suprà citauimus auctoritate confirmatæ, quod etiam constat ex cap. 56. eiusdem Libri Primi, & apertiùs ex Cap. 60. Verba mea (inquit Christus) vera sunt, & nulla in eis inuenitur falsitas, Idem habetur Lib. 4. Cap. 77. & Lib. 6. Cap. 4. 36. 47. & 52. Ego (inquit Christus) misi verba mea, quę vino comparantur, seruitoribus meis per te, quæ es vas meum: probè vino verba Dei comparantur, quod tunc sapientia miscuit, quando sensui litterali, spiritualem sensum adiunxit Prouerb. 9. & hoc est vinũ optimum, quod mentes hominum inebriat. Cant. 5.

Prouer. 9. *Cant. 5.*

Reuelationes S. Brigittæ, & sacræ Scripturæ, & doctrinæ SS. Patrum sunt conformes.

Has quoque Reuelationes, & sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum doctrinæ conformes esse scribitur Lib. 6. Reuelat. Cap. 90. ex quo eas esse diuinas Visiones, & non Illusiones apertè colligitur, legimus ibi, Religiosum quemdam contrarium asserentem fuisse grauiter flagellis cæsum, & posteà paralysis morbo percussum obijsse, idẽ patet ex Cap. 51. Reuelat. Extrauag. & ex Notis etiam nostris hiscè Libris insertis, quibus latè probauimus ex Patribus, nihil in illis reperiri, quod & sacræ Scripturæ, & fidei sinceritati, & sententijs Catholicorum Doctorum repugnet, & meritò Alphonsus Mendoza in quolibetis quæst. 5. scripsit, eas esse omni veritate conspicuas, & sanctitate præclaras, & Ludouicus Blosius in Monili spirituali cap. 14. à Deo eas processisse, ac apud Catholicos, vt testatur Petrus Canisius lib. 1. de Beata Virgine cap. 7. defensione neutiquã egere, quippèquæ, vt scribit Martinus Delrius libr. 4. Disquis. Mag. cap. 1. quæst. 3. sect. 4. nihil habent, quod Catholicæ fidei repugnet, neque vt probat Cardin. Turrecremata cap. 4. Prologi, aliquid continent, quod sit aduersus sacræ Scripturæ, & doctrinæ Sanctorum Patrum ab Ecclesia approbatorũ sensum, aut sit alienum ab exẽplis Sanctorum: fauet Fr. Lucas VVaddingus loco suprà citato §. 6. vbi dicit, Patres Concilij Basiliensis fuisse huius sententiæ, & has Reuelationes vt Catholicas, & valdè pias approbasse, & solemni voti nuncupatione fuisse receptas ab Accademia Complutensi, & Neapolitana, & testatur de communi sententia Doctorum. Hasque Reuelationes toto Orbi innotuisse addit Blosius vbi suprà, & ea, qua decet veneratione fuisse receptas, Nam (inquit) Sancti Patres passim eas in suis scriptis citant, & quidem meritò, nam si quispiam diligenter, accuratèq. perpendat, quæ in his Reuelat. Libris scribuntur, non aliud inueniet, quàm quòd ad Dei, & proximi dilectionem excitant, ad legis diuinę obseruationem prouocant, ad obedientiam Prælatis præstandam promouent, ad huius sæculi contemptum, & sui despicientiam inuitant, falsa non docent, sed veritati maximè conformia, non leuium, sed grauium rerum salubria monita dant, quid faciendum, quidvè fugiendum sit antè oculos ponunt, quomodo rectè, probèq. vita nostra instituenda, sit tradunt, quidvè ad æternam illam fęlicitatem consequendam opus est, docent, quæ omnia sacris Litteris, & Sanctorum Patrũ doctrinis esse consona nemo negat.

Alphons. Mendoza. *Ludouicus Blosius.* *Canisius* *Delrius.* *Card. Turrecremata.* *Lucas VVaddingus.*

Illud

In discernẽdis diuinis visionibus ab Illusionibus valde cõfert si merita expendãtur personæ, cui Reuelat. fiunt.

Illud quoque pro agnoscendis, distinguendisq. diuinis Visionibus ab Illusionibus signum primariũ est, quòd merita, vel demerita studiosè expendenda, discutiendaq. sint personæ, cui Reuelatio fit, & qualitatum eius ratio habeatur, sit nè sanctitate vitæ prædita, num fidei sinceritati morum integritas respondeat, an verò vitijs, ac criminibus repleta sit, non enim Hypocritis, superbis, ebriosis, diuitias inhiantibus, alijsq. similibus delictis irretitis fides præstanda est. Rursus considerandum diligenter est, an in spiritualibus functionibus, sese diù, multumq. exercuerit, qua corporis constitutione polleat, an atra bili, vel flaua abundet, an aliàs in his Visionibus fuerit decepta.

Ad discernendum quoque an Extasis, Raptusq. à Deo sint, vel aliundè ortum habeant, valdè conferre posse arbitramur, si personarum non solum qualitas expendatur, sed etiam diligenter causæ inspiciatur, scribit enim Paulus Zachias lib. 3. quæst. Medico legalium. de Morborum simulatione q. 6. admodum esse difficilè, simulationem in Extasi posse deprehendi ob causam, propter quam simulare consueuerunt Hypocritæ ad homines decipiendos, vt sibi sanctitatis nomen concilient, quandoquidem Raptum illum non adeò vsu frequentem, tamquam rem supranaturalem, & miraculosam admirantes, eos admiratione potiùs, quàm tormentis dignos dijudicant: testatur namque vidisse mulierem, vbi frequens hominum cœtus in templis, sacrisq. locis conuenisset, raptam se in Extasim tam appositè, tamq. aptè effingentem, vt admirationem nõ paruam spectantibus afferret. Stabat (inquit) extensis brachijs in Crucis modum, palpebris immobilibus, oculis fixis, & per horæ spatium, & vltrà eo in actu perseuerabat. Interdum veluti ad Cęlum euolatura, & in aere se eleuatura corpus attollebat, illud mirum in modum extendens: sed admirationem omnem superare visum est, quod vultum in mille colores, vel ictu oculi commutaret, nam modò rubescebat, & quasi ardore quodam incendi videbatur, modò adeò pallescebat, vt quasi emortua langueret, denuò, ac dicto citiùs rubore perfundebatur, ac deniq. veluti animo deficiens ad seipsam redire simulabat, ita vt circumstantes omnes diuino Raptu prehensam pro sancta venerarentur, & ad illius vestimenta tangenda mulierculæ, & homunciones quidam turmatim accurrerent, non sine mei ipsius risu: hactenùs Zachias. Proindè diligenter inspiciendum est, quod etiam admonuit Ludouicus Blosius in Can. Vitæ spiritualis cap. 26. an Extasim patientes superbi sint, & elati, an id faciant ad sanctitatis nomen sibi comparandum, an verè humiles sint, an Reuelationes, ac Visiones curiosè exoptent, an eis fidem leuitèr adhibeant, Quoniam (inquit Blosius) si visioni tibi ostensæ mox non credas, sed humiliter dubitas, donec non euidentiùs, certiùsq. cognoscas, Deum non offendis. Aliud quoque signũ affert, quando Reuelationes à Deo procedunt, estq., cum illæ mẽtem consolari, emolliri, humilemq. reddere solent: contrà Dæmonum Illusiones dolo, præstigijsq. confictæ, nihil aliud, quàm ipsam mentem conturbare, indurare, & peruicacem efficere consueuerunt. Sed hæc, quæ in præsentia adduximus pro discernendis diuinis Visionibus ab Illusionibus consona sunt his, quæ scribit Iacobus Aluarez lib. citato Industria 10. signo 4. vbi dicit, quòd omninò attendenda est personæ qualitas, cui Reuelatio fit, vt Reuelationum veritas agnoscatur, sit nè integri sensus, & iudicij, & conuenientis ætatis, & compositos habeat mores,

Paulus Zachias.

Ludouicus Blosius.

Illusionum signa mentis turbatio, & cordis induratio.

Aluarez.

mores, si vitijs præsertim superbiæ, auaritiæ, & alicuius impudicitiæ subsit, si proprio iudicio nimis addicta, nullam tunc Reuelationum eius habēdam esse rationem, secùs, si sensu vigeat, si iudicio polleat, si bonis moribus prædita sit; si à prauis affectibus emundata, signum est maximum Reuelationes à Deo ortum habere.

His sanè virtutibus Brigittam fuisse præditam, & magnæ sanctitatis, & eximij meriti fœminam extitisse, testis est ipsemet Christus Dominus, qui eam sibi elegit in Sponsam, & quam tantopere dilexit, vt ei secreta plurima sua reuelauerit, & à mundi instabilitate ad stabilitatem perduxerit, & volens Dominus eam de his certam reddere, dixit ei, sic Libro primo Reuelationum Capitulo secundo legitur. Ego elegi te, & assumpsi te mihi in Sponsam, vt ostendam tibi secreta mea, quia mihi sic placet: Tu enim quodam iure facta es mea, cum in morte Mariti tui voluntatem tuam in manus meas assignasti, cum etiā eo defuncto cogitasti, & rogasti, quomodo pauper pro me esse posses, & voluisti omnia pro me relinquere; & ideò de iure facta es mea, & oportuit me prò tanta charitate tibi prouidere, propterea assumo te mihi in Sponsam, & in meam propriam dilectionem, qualem Deo decet habere cum anima casta. Non nè certum sanctitatis Brigittæ Nostræ testimonium illud est, quòd post legitimam eius Canonizationem Romani Pontifices, quos in re tanti ponderis minimè fuisse deceptos censendum est, eam colendam, & venerandam populis proposuerint. Luculenter ipsius sanctitatem declarant res præclaræ ab ea gestæ, probi mores, humilitas, abstinentia, conscientiæ puritas, frequens orandi studium, prompta maioribus obedientia, eximia Sponsi dilectio, cuius amoris vinculis tàm fortiter ligata erat, vt etiam proprijs commodis, curisvè anteponeret ea, quæ ad obedientiæ rationem pertinebant, & ad proximi necessitatē subleuandā spectabant; si quādo orāti, quòd Deo permittente interdum cōtingere solet, sapidus ille deuotionis feruor deerat, nō tamen illa desistebat ab oratione, sed pergebat in incœptis, & pro suis, aliorumq. peccatis seipsam Deo offerebat, sciens illam in orando ariditatem, quàm amici Dei aliquando patiuntur, non minùs Deo esse gratam, quàm dulcedinis internæ vbertatem. Insuper Spiritus sancti internos impulsus, & latentem energiam diligenter obseruabat, cuncta suo Magistro spiritus propalabat, cuius consilia, & monita executioni demandabat, Redemptoris Nostri vulnera, & flagella crebrò non sinè magna lachryrmaum effusione meditabatur, spiritum suum efficacibus verbis, & oratiunculis quibusdam iaculatorijs, quas habebat in promptu frequenter ad Deum eleuabat, ad memoriam Creationis, Redemptionis, & Iustificationis beneficia sedulò reuocabat, & de his Deo gratias agebat, frequēter quoq. in suo Cubiculo sola manebat, & miserā vitæ nostræ rationem deplorans, cōuersa ad Dominum. O infelices clamabat huius vitæ conditiones, ò spes fallaces, & inanes hominū cogitationes, quousq. tandē diligimus vanitatem, & quærimus mendacium, non ampliùs veris neglectis bonis, & honoribus inanium bonorum vmbras sequar. Imperia, & Regna, dignitates, & diuitię morte pereunt, omnia citò transeunt, lętitię, & voluptates huius sęculi ad lachrymas, & luctū recidūt, ergò Domine da mihi huius sæculi despicientiam, da verā peccatorum meorum detestationem, vt mens, ab iniquitatibus purgata tua bona capiat, te sequar Deus meus,

B. Brigittæ sanctitas, & virtutes.

B. Brigitta in oratione posita mundi huius infælicem statū sæpè detestabatur.

Illumina oculos meos, nè vmquam obdormiam; his soliloquijs cum Deo crebrò habitis, & ingenti cælesti lumine perfusa Brigitta, ex Nobilissima, & opulentissima Neriiciæ Ducissa, facta est pauper, & humilis Dei ancilla, hæc sunt Brigittæ Nostræ sanctitatis signa, quæ satis superq. probant, illam in suis Reuelationibus à Dæmone non fuisse delusam.

Pergamus modò alia afferre signa pro discernendis diuinis Visionibus ab

Carthusian. Illusionibus, quorum aliqua Dionysius Carthusianus adducit in Tractatu de Discernendis spiritibus articulo quarto, scribit enim, quòd spiritus probari possunt ex triplici Capite, Primùm ex sacræ Scripturæ eruditione, de quo signo Nos egimus suprà hoc eodem Capit. & probauimus has B. Brigittæ Reuelationes sacræ Scripturæ esse conformes, Secundò id fieri asserit per internam inspirationem, & soporem interiorem supernæ dulcedinis, & per illuminationem desuper veniētem, totius dubitationis tenebras expellentem. Tertiū signum dicit esse donum speciale gratiæ gratis datæ, quod discretio spirituum appellatur, & art. 7. eodem Libro probat

Dionys. Carthus. testatur B. Brigittam nō fuisse delusam. Carthusianus, Brigittam nō fuisse delusam, & de ea in specie loquitur, & citat duo insigniora loca Reuelationum, vnum Lib. 3. Cap. 10. alterum Libro 1. Cap. 4. ex quibus colligit, Reuelationes Brigittinianas à Spiritu sācto processisse, Quoniam (inquit) Brigitta, & lumen supernaturale, & charitatis feruorē habuit, nec aliud, quàm Deum quæsiuit: & addit, ad discernendum, quid agitur in homine à spiritu bono, quidvè à spiritu malo valdè conferre, quæ in Reuelationibus B. Brigittæ continentur. Sed quoniam Carthusianus inter signa, quæ diuinas Visiones ab Illusionibus distinguunt, ponit supernæ dulcedinis interiorem soporem, & internam inspirationem, videndum quis, & qualis sit sopor ille interior, & inspiratio interna, quæ Reuelationes diuinas ab Illusionibus distinguunt: & quidem verus sopor, qui diuinitùs datur, impetuosus non est, nec indiscretus, sed lenis, & dulcis, pacatus, & tranquillus, quia vt scribitur 3. Reg. 19. Non in commotione Dominus, & post commotionem ignis, non in igne Dominus, sed post ignem sibilus auræ tenuis; hinc est, quòd sopor ille internus non extollit, sed humilem reddit, mentem non elatam facit, sed domat, & debilitat carnem, spiritum roborat, intellectum illuminat, & accendit, suauem, & mitem se exhibet, & ad supernaturalia excitat cogitationes, & nos ad desiderium bonorum operum inuitat. Audi Sanctum Bernardum exponentem illa verba Cantic. 2. En dilectus meus loquitur, Post hunc (inquit) tantæ dignationis, & miserationum respectum, sequitur nos blandè, & leniter, diuinam insinuans voluntatem, quæ non est aliud, quàm ipse amor, qui otiosus esse non potest, de his, quæ Dei sunt, sollicitans, & suadens: inter hæc annumeranda sunt etiam exempla bona, flagella, & tribulationes, quas pro Christo, & fidei confessione passi sunt Sancti, iussiones, & adhortationes Prælatorum, quæ sanam nobis ingerunt mentem, & Spiritus sancti impulsus sunt, ac inspirationes: his addendum, cælestem illum soporem non grauem, non molestum esse; sed agilem, & promptum ad bona faciendam, & mala perferenda, & mortem ipsam pro Dei honore, & gloria, quoties opus est, subeundam; sed è contrà falsus sopor, & diabolicus superbiæ vitio inhæret, impetuosus est, & indiscretus, diuitijs inhiat temporalibus, vtpotè qui ad diuitias bonitatis Dei non peruenit, excitat contentiones, & rixas, & ad desideria dignitatum, &

Quæ, & qualis sit illa inspiratio, quæ diuinas Visiones ab Illusionibus distinguit.

3. Reg. 19.

S. Bernard.

& honorum allicit, ad loquacitatem, & ad zelum,qui secundùm scientiam non est,prouocat. Ventilat curas (sic loquitur S. Leo Serm. de Natiuit. Domini) scrutatur affectus, & ibi causas nocendi quærit, vbi quemcumq.viderit studiosè occupari. At verò diuinarum inspirationum certum signum illud est, cùm homo sic Spiritus sancti impulsu mouetur, vt perfectum mundanorum in se cōtemptum experiatur, & ad affectum solitudinis, & vitiorum fugam impellatur,ad spiritualem quoque dulcedinem manuducitur,& nullam,quæ Deum nō sapiat cōsolationem, & voluptatem admittit, proindè in hoc fęlici statu positus homo, sic secum loquitur. Renuit consolari anima mea, Memor fui Dei, & delectatus sum Psalm.76.Illę quoque inspirationes à Deo ortum habent, si à vitijs auocant, si ad virtutes impellunt, si viam ad cælum ostendunt. Est enim inspiratio bona diuinitùs immissa cogitatio,quæ nos ad vocem Domini audiēdam attentos reddit, & ad eum laudandum excitat, nosq. ad eum rogandum sic inuitat, Loquere Domine, quia audit seruus tuus 1. Reg. 3. Sonet vox tua in auribus meis, Vox enim tua dulcis, & facies tua decora Cant. 2. Et si quando homo per inspirationis donum sic disponitur, vt maxima, & tranquilla patientia propter Dei amorem, & honorem aduersa lætus,& gaudens suscipiat, & dignum se pro nomine IESV contumelias, & tribulationes pati exhibeat, quis dubitet eā à Deo fuisse immissam, de Tobia scribitur cap. 12. Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, vt tentatio probaret te. Verum si huiusmodi Reuelationes quis exoptet, & à Deo eas postulet, suspicari probabiliter possumus, quòd non diuinæ sint, sed Diabolicæ, non supernaturales Visiones, sed Dæmonum Illusiones; hæc enim desideria frequenter ex superbia originē ducunt, & à vana curiositate oriūtur, vult namq.

S. Leo. Psalm. 76. 1. Reg. 3. Cant. 2. Tobiæ 12.

Reuelationes nō petendæ, alias signum probabile est, quod à Deo ortum non habeant.

tunc homo videri sapiens, & de futuris cognitionem curiosiùs habere contendens, Illusionibus, ac deceptionibus viā sibi parat, & ianuam aperit, ac Dei indignationem incurrit, vt aliquando eū illudi, ac decipi sinat, proindè desiderādæ non solum minimè sunt, sed prudenter potiùs, ac humiliter declinandæ. Reuelationes enim diuinæ nō à studijs nostris, non à conatu nostro, sed à volūtate Dei, & à diuina bonitate conferuntur ei, qui humilitatis, & charitatis virtute ornatus est: præclarè S. Bonauent. de Profectu Relig. lib. 2. c. 75. monuit, quòd pluribus sæpè magis nocuerunt huiusmodi Visiones, quàm profuerunt, quia inaniter indè gloriantes extollebantur. Rem hanc B. Brigittæ exemplo probemus, quæ tantùm abest, vt Visiones expeteret, vel postularet, vt se illis indignā iudicaret, quapropter ad Christū conuersa, his verbis ad eum sic clamasse aliquando legimus Lib. 2 Reuel. Cap. 18. O Domine mi, & Filius Virginis, qui dignatus es tàm vilem Viduam visitare, quæ sum pauper bonis operibus, modica in cōscientiæ intellectu, & in omni peccato consumpta longiturnitate temporis. Tunc Dominus B. Brigittam alloquens, dixit, Veniet in te ignis charitatis meæ, & sic incenderis omnibus virtutibus, in quibus concremata, & à peccato purgata resurges quasi aūis renouata depositata pelle delectationis. Per auem Phœnicem hìc intelligas, quem, vt Ægyptij memoriæ prodiderūt, rostro semetipsum vellicat, acceptoq. ex eo vellicato vulnere, sanguinem emittit, & indè vermiculus nascitur, mox pullus factus, & pennis vestitus in Heliopolim se cum patre confert, quo cum simul venerit, Sole oriēte moritur. De modò autem, quo Phœnix moriatur, Scriptores diuersi diuersā tradiderūt, vna tamen in re cōueniunt, Phœnicem nouum ex præmortui corpore renasci. Atque hinc Dominus sub

S. Bonauent.

Phœnicis proprietates describūtur.

similitudine Phœnicis prædicens Brigittæ futuram sanctitatem, & renouationē, dicit, A peccato purgata resurges, quasi auis renouata. De Phœnice Tertull. sic scribit, Semetipsum Phœnix libēter funerans renouat, natali fine decedens, atque succedens iterùm Phœnix.

Tertullian.

Verùm, & Christus Dominus diuinarum Visionum regulas septem, ac Illusionum agnoscendarum, aliàs septem præscripsit Lib.4.Reuelat.Cap.23. quas poterit Lector ibi scrutari, qua de re, & Nos nō solum in præsenti Cap. latè tractauimus, sed & pluribus etiam in Notis ad hos Reuelat. Libros quædam attigimus, quod fecimus, vt probaremus, in Visionibus Brigittam minimè fuisse delusam, & vt quisq. ad manum queat habere, vel quo suas motiones, & inspirationes agnoscat, vel vt eorū, quorum curam gerit, impulsus intelligat, vtq. etiam sic bonos amplectatur, malos verò respuat spiritus. Vide Notam 2. ad Lib.1.Cap.4. & Notā 3. Lib.3. Cap.20. & Notam 1. Lib.4. Cap.4. & Notam 5. Cap.23. eiusdē Libri, & Cap.78. Not.2.

Aliud quoque hìc adducimus signū, ex quo potest probabiliter inferri, Brigittæ Visiones à Deo, & non à Dæmone ortum habuisse, siquidem apud Dæmones illud extat in more positum, vt sub varijs animalium, & brutorum formis appareant, nunc quadrupedū, nunc volatilium, nunc reptilium, nunc aliarum bestiarū, non tamen indifferenter quorumcumq. animalium sibi formas asciscunt, sed eorū dumtaxat, quæ sibi magis amica, & familiaria sunt, vtpotè magis impura, veluti Serpentis, Suis, Canis Araneæ, Hyrci, Centaurorum, Harpyarum, Cerberi, ac aliorum portentorum, prout ex rebus gestis Sanctorum colligitur, & præsertim ex Vita S. Antonij Abbatis, & quorumdam aliorū Sanctorū, quod etiam Cap.5. huius Tractatus notauimus. Attamē sub formis Columbæ, seù Agni nusquam legi Dæmonem apparuisse, quod Deo permittente id factū esse arbitratus sum, nè Dæmon post lapsum cōmunem aliquam formā, siuè similitudinem cū Deo habuisse videatur, seù quia ipse renuat, easdem sibi induere, sub quibus & Spiritus sanctus, & Christus Dominus Seruator Noster hominibus aliquando apparere dignatus est. Beatæ verò Brigittæ sub his bestiarū quadrupedum, reptilium, & volucrum formis Visiones non fuisse collatas eius Libros legentibus palàm fiet: atque ex hucusq. deductis quispiam desumet argumentum, eam non solum non fuisse delusam, sed à Spiritu sancto ad diuinas Visiones, ac secretorum supernorū Reuelationes eleuatam.

Porrò cum S. Bonau. loco sup. citato Lectores monitos esse volumus, nè cum in Visionibus figuræ aliquæ objiciūtur, eas quoad rei existentiam esse veras credant, veræ quidem sunt, quoad spiritualē rerum significationē, quia rerum veritatem, quæ in illis ostenduntur demōstrant, non autem veram existentiā habent, non enim verum est substantialiter esse Boues in cælo, vel Leones, vel Aquilas, vel alia animalia, quæ in Apocalypsi, ac in alijs Prophetarum Visionibus describuntur, sed ibi cælestes virtutes sunt, quarum merita, vel officia sub istorum animalium proprietatibus figuraliter designantur, Credimus (inquit S.Bonaut.) Christum glorificatum corporaliter esse in cælo, nec vltrà secūdùm suæ substantiæ veritatem nasci de Virgine, lactari, vel pati, vel alia, quæ Euangelica docet historia, cū fuisse corporaliter tunc cū hominibus in terra cōuersabatur, & tamē sic sæpè refertur aliquibus Sanctis, & deuotis apparuisse in Visione, vel nascens, vel in Matris gremio cōtentus, vel in Cruce extensus, nō quòd ita secundum veritatem fieret, sed quòd illis propter singularē consolationē, & deuotionis exercitationē, vel propter spiritualē significationem sic appareret,

S.Bonauent.

Figuræ, quæ in Visionib. apparent, qua ratione verā existentiam habere dicantur.

reret, atque hęc ex S.Bonau. in pręsentia adijcere libuit propter simplices quosdã nè in huiusmodi Visionibus decipiãtur.

Addam hìc ex Patribus reliqua, quæ ad præsentis Capitis integram tractationem pertinent, necessariã planè scribit esse S.Bernard. Serm. de Septem spiritib. tomo 1. discretionem spirituum, cũ dicat Apostolus, Non omni spiritui esse credendum, affert ibi multa signa diuinorum spirituum, & malorũ, de quibus egimus Cap. 5. & 11. huius Tractatus, & multa de his scribuntur etiam Lib. 4. Reuel. Cap. 23. vbi de signis secernentibus diuinas Visiones ab Illusionibus agitur, Et quidem (inquit S.Bernard.) cùm carnalis cogitatio mentem pulsat, cùm v.g. de potu, de cibo, de somno, cæterisq. similibus ad curã carnis pertinentibus cogitãtes humano quodã inardescimus desiderio, certũ est nobis spiritũ carnis esse, qui loquitur: & rursus cũ de carnis illecebris, de ambitione, de iactantia, de arrogantia, cæterisq. similibus cogitatio vana versatur in animis nostris, spiritus mũdi est, qui loquitur, & quia hunc longè perniciosiorẽ esse hostem putat, ideò dicit maiori sollicitudine esse repellendũm, at verò si ad iram, si ad impatientiam, si ad inuidiam, si ad animi amaritudinem prouocamur, tunc spiritus malitiæ est, qui in nobis loquitur. Diuini autem spiritus signa esse certa monet, quod loquatur in nobis, siuè per se, siuè per Angelum, cum salubris cogitatio versatur in mente de castigãdo corpore, humiliando corde, seruanda castitate, & fratribus exhibenda charitate, seù etiam cæteris virtutibus acquirendis, conseruandis, amplificandis, alia quoque de eadem re scripsit idem S.Doctor Serm. de Multiplici vtilit. verbi Dei tom. 1. nõ lõgè ab initio, & latiùs Ser. 57. in Cant. & pluribus alijs in locis, in quibus; inter diuinę pręsentię spiritus ponitur destructio vitiorũ, ædificatio, & plantatio virtutum, roris deuotionis infusio, ad ariditatem tollendam, mentis illuminatio, excitatio animæ ad bonum, motio, & emollitio, cordis vulneratio, charitatis inflammatio, perfecta animæ, & facultatum eius in Deum conuersio, fuga vitiorũ, compressio carnaliũ affectuum, discussio, siuè redargutio occultorum, emendatio morum, reformatio spiritus mentis, idest hominis interioris.

S.Bernard.

Boni, & mali spiritus signa ex S.Bernardo.

His addendum, quæ Stephanus Facundez animaduertit, de quinque Ecclesiæ Præceptis, lib. 5. cap. 7. num. 2. & 3. dicit enim ad discernendum quando à Deo Visiones ortum habent, & quando à Dæmone, vel etiam ex propria imaginatione, vel à cerebri debilitate, prudẽter considerandos esse fructus Visionis, dispositionem videntis, effectus, & affectus Visionis, & videntis, ac alias occurrentes circũstantias, si enim relinquunt videntem tepidum, & frigidum ad credendum, & amãdum Christum Dominum, signum est à Deo non procedere, si verò amorem, fidem, & affectum erga hoc mysterium, & Christum inibi existentem augeant, signum est non à Dæmone, sed à Deo fieri, loquitur hìc Facundez de Christi Apparitione in Sacramento Eucharistiæ, quam tripliciter interdum contingere explicat ibi.

Stephanus Facundez.

Rursus diligenter obseruandum est, cum plerumq. in Visionibus, ac Apparitionibus timores, & horrores inueniantur, an timor Visionem antecedat, an verò subsequatur, & an gaudiũ, & lætitia præcedat, & post timor, & turbatio succedat, nã in Ecclesiasticis histórijs obseruaui, quòd etiã obseruarũt hi, qui hac in re experti, & instructi sunt, horrores quosdã, & exanimationes eos esse passos eo tẽpore, quo illi visa quædã diuinitùs acceperũt, qui veluti numine correpti, semimortui interdũ in terrã corruerũt, & vt Tobiæ accidit, qui ad Angeli apparitionẽ, ipse, & filius eius turbati sunt, & trementes ceciderũt in terrã, vt cap. 12. scribitur, & de se ipso testatur Daniel

Timor plerũq. diuinas Visiones antecedit, gaudiũ verò succedit, secùs verò in illusionib. contingit.

Tobiæ 12.

Dan. 10.

cap. 10. Ego (inquit) relictus solus vidi Visionem grandem hanc, & non remansit in me fortitudo, sed & species mea immutata est in me, & emarcui, nec habui quidquam virium, & Apocalyps. 1. de se Ioannes scribit, Cum vidissem Angelum, cecidi ad pedes eius quasi mortuus, & S. Chrysost. notat hom. 8. in caligine Deum aliquando tulisse legem Hebræis, quia illis vtporè ferocioribus, & effrenioribus humano quodam terrore opus fuerat, contrà verò Apostolis in virtute sublimioribus sese placidissimè insudit in die Pentecostes, in quo sonum quidem Deus exaudiri voluit propter Iudæos, qui si post illa prodigia dicebant adhùc Apostolos musto plenos, quid dicturi fuissent, si nihil huiusmodi accidisset. Sed animaduertendum, in Visionibus diuinis post timorem gaudium sequi, ac illuminationem, & animi tranquillitatem. In Illusionibus è contrà, etsi lætitia quædam vana præcedat, sequi posteà tristitiam, turbationem, & mentis offuscationé, quod & docuit S. Hieronym. exponens illa verba Marci 28. quæ, Dominus obuiam factus duobus Discipulis in via, protulit, Nolite timere, In Veteri, ait, & Nouo Testamento cum angustior apparuerit Visio, primùm timor pellitur, vt mente placida possint, quæ dicuntur audiri: quod etiam factum est, cùm mulieres, quæ ad sepulchrum Christi Domini accesserunt, eas alloquens Angelus dixit eis, Nolite timere vos, & sequitur, Exierunt citò de monumento cum timore, & gaudio magno Matth. 28. ex quo colligimus, sanctas illas fęminas initio timuisse, posteà verò timore expulso ingenti gaudio fuisse perfusas. Explicat hoc egregiè S. Bernard. Ser. citato de Multiplici vtilitate verbi Dei, Primũ quidẽ, ait, sonans in auribus animæ vox diuina conturbat, terret dijudicatq. sed continuò si benè aduerteris viuificat, liquefacit, calefacit, illuminat. Idem quoque tradiderũt Theophyl. in cap. 28. Matth. & Venerb. Beda in cap. 1. Lucæ, qui inter bonorum, & malorum Angelorum apparitiones illud discrimen afferunt, quòd bonis apparent boni, initio tamen inusitato aspectu timorem incutientes, ad extremum tamen gaudium, & lætitiam secum adducentes; mali verò semper eumdem timorem relinqunt. Verùm diuinus spiritus non semper eodem modo omnes homines afficit, sed secundùm animi dispositionem, & præparationé plerumq. operatur, nam & spiritualibus admodum suauiter, & placidè illabitur, minùs spiritualibus cum terrore sese communicat, posteà eisdem cum ingenti lætitiæ sensu se insinuat. Terror enim ille præparatio quædam est spiritus aduenientis, gaudiũ verò, quod subindè sequitur, signũ est aduentus, & præsentiæ illius. Aut dicendum est, terrores illos, qui diuinis Visionibus antecedũt, reuerentiæ, & maiestati diuinæ deberi, decet namque, vt cum timore, & summa reuerentia mortales diuina colloquia, iussa, & ordinationes excipiant.

Apocal. 1. *S. Chrysost.* *S. Hieron.* *Matth. 28.* *S. Bernard.* *Theophyl.* *Vener. Beda.* *Terror, qui consueuit visiones diuinas antecedere præparatio quędã est præsentiæ Dei.*

Superest modò ex Patribus antè Lectorũ oculos ponere discrimina quædã bonorum, malorumq. spirituum per comparationem ad inuicem, sed præmonendum existimauimus, prudentiã ad id planè necessariam esse, cui anteire debet donum illud gratuitum discretionis spirituum, quod lumen est quoddã interius, quo discernitur inter bonum, & malum spiritum, idq. ex Paulo Apostolo probauimus, Deum consueuisse conferre his potissimùm, qui Magistri, Ducesq. futuri sunt in Ecclesia, à quibus tyrones, minùsq. experti instrui debent, nè decipiantur, de quibus verba facit Ieremias cap. 6. suarum Reuelationum, cum dicit, Probatorem dedi te in populo meo robustum, & scies, & probabis viam eorum, sicut enim in ciuili *Ierem. 6.*

Re-

Republica pro bono regimine probatores necessarij sunt, ità planè in Ecclesia spirituales Magistros oportet esse, quorũ peculiaris functio, & peculiare officium est, cælesti lumine cognoscere, & examinare spirituum gradus, & declarare sensuum internorum impulsus, an sanctitatem, ac puritatem præseferant, an secũ habeant aliquid vitij, ac fallaciæ, in quibus probationibus speciale Dei adiutorium exigitur, quippè qui spirituum ponderator est Prouer. 16. Quocircà isti meritò purgatores dici possũt, quia iniquitates leuant, illuminatores, quia tenebras ignorantiæ pellunt, perfectores, quia ad perfectionem adducunt, Pastores, quia Christi oues verbo, & exemplo pascunt, & fidelibus tempore congruo doctrinæ alimenta distribuunt. Atque hi sunt, quibus discretio spirituum datur, & his prudẽtiæ donum planè necessarium est, cuius actus est operatio practica, quæ bona opera comitatur, ad eã spectat super cor vigilare, nè Hostes ingrediantur, & vt fidelis, & sollicitus vigil circumire, & mox, vt hostis, illud aggredi tentat, signum dare, vt milites se accingant ad illum repellẽdum meritò S. Bernardus prudentiã appellauit Abbatissã omniũ virtutum, & Cassianus Collat. 2. Solem illuminantem, gubernatricem dirigentem, custodem defendentem, quod si hæc, quæ virtutum ostiaria est, defatigata in sui muneris executione dormiat, Dæmones, qui non dormiunt, cor tunc inerme, & imparatum varijs diuersisq. armis adoriuntur, cuius veritatis testis sit, S. Chrysost. homil. 28. in priorem Epistolam ad Corint. qui affirmat, tunc maximè valdè pios viros, & in spirituali vita diù exercitatos insidiari, quando calamitatibus premuntur, quos non statim adoritur, sed cùm eos iam à vexationibus, ac tormentis finem miseriarum auidè expectare agnoscit, tunc enim insultat, vt homines penè cadentes omninò præcipitet, sic enim loquitur, Diabolus aduersus Iob non perditis Bobus, neque Asinis, neque Camelis, neque domo diruta, neque filijs ruina obrutis, hac vsus est fallacia, sed tacet adhùc, & cessat considerata athletæ fortitudine, sed cùm vermium fons scaturiebat, & putrida cutis decidebat, & consumptæ carnes saniem grauiter fętentem afflabant, & sartagine, & fornacibus, & omni flamma miserius, eũ Diaboli manus consumebat, fera omni crudeliùs, vndiq. eius corpus deuorans, cum diutiùs is esset hac calamitate confectus, tunc vxorem subornat, nam si in calamitatis principio accessisset, non sanè eum inuenisset ita eneruatum, neque ita posset exprobrare calamitatem, & tanta loqui audacia, nunc autem, cum videret ob temporis longitudinem sanitatis quàm cupidissimum, & malorum finem maiorem in modum desiderantem, tunc accedit, & ait, Quousq: consumeris? grauis rethor ad decipiendum eos, qui inconsultiores sunt, quid agitur, hic Beatus adamãte fortior, &c. præclarè idem Sanctus fortitudinem in aduersis diuini spiritus indicium esse monuit, quoniam veluti lapis lydius est, ad quem plerumq. probatur, quis bonus, quisvè malus sit, malus enim, cùm calamitatibus, ac tribulationibus præmitur, deterior fit, at verò bonus melior, & fortior euadit, sciens verum esse, quod Apostolus Paulus scriptum reliquit 2. Corint. 12. Cum enim infirmor, tunc potens sum.

Spiritualium Magistrorũ in Ecclesia peculiaris functio. — *Prouer. 16.* — *S. Bernard.* — *Cassianus.* — *S. Chrysost.* — *Dæmonẽ tẽpus maximè opportunũ obseruãt ad tentandum.* — *2. Cor. 12.*

Ad certa nunc capita malorum spirituum à bonis discrimina breuiter reuocanda sunt, vt Lectoribus faciliùs præstò sint. Inter cætera malorum spirituum signum illud est Primarium, quòd Diabolus instigat semper, & Christi, ac Sanctorum exemplis aduersatur, & in homine Sanctorum virorum contemptum, ac neglectum parit,

Breuis repetitio eorum, quæ supra de signis allata sunt.

I.

nec mirum, quoniam Christi est hostis, & amicorum eius. Christus namq. speculum est diuinæ charitatis, at ille pater est mendacij & falsitatis, Christus fons est æternæ saluationis, ille princeps æternæ damnationis, Christus auctor est vitæ, & æternitatis, ille auctor est mortis, & perennis infęlicitatis.

II. Dæmon eleuat hominem ad mentis tumorem, animiq. elationem, Quia non aliud docet (sic loquitur S. Gregor. lib. 4. Moral. cap. 18.) Quàm mentes sibi subditas celsitudinis culmen appetere, cuncta æqualia mentis tumore trascendere, societatem omnium hominum alta elatione transire: at diuinus spiritus hominem humilem reddit, & efficit, vt quò maiorem in virtutibus progressum facit, & se indigniorem, ac magis peccatis oneratum agnoscat, in quo etiam diuini amoris ignem accendit, ac eos supernæ dulcedinis refectione pascit: proindè Lib. 5. vndecima Reuelatione scribitur, verba B. Brigittæ reuelata calefacere frigidos, turbatos lætificare, animas debiles confirmare.

III. Diabolicus spiritus in initio falsa delectatione animam replet, posteà verò illam cruciatibus, ac tormentis acritèr torquet: at verò diuinus vera consolatione eam visitat, & cælesti lumine subindè illustrat. Solius enim Dei est illam consolari dicebat S. Ignatius Societatis IESV fundator, cum hoc proprium sit Creatoris suam ingredi creaturam, & illam in amore suo totam conuertere, trahere, & mutare, hinc est, quòd S. Bernard. de Septem spiritibus, eam animam fælicem vocat, quæ venas susurri diuini in silentio percipit. Sed hìc animaduertendum, quòd si quando spiritus bonus in principio aliquando terret, & posteà consolatur, id contingit ex insueto modo, quo ad eam venit, modus namq. visitationis nouus, & nouum donum turbare consueuit, vt de Virgine Maria ad Angeli sermonem fuisse turbatam Lucas cap. 1. scripsit, at verò post timorem succedit lætitia, refert S. Thom. 3. p. quæst. 3. art. 3. ad 3. ex sentent. S. Antonij, difficilem non esse, Beatorum spirituum, malorumq. discretionem apprehēdere, si post timorem successerit gaudium, tunc enim à Domino venisse scimus auxilium: si autem incussa formido permanserit, hostis est, qui videtur, & tunc maximè, si post perturbationem caligo, & mœror sequatur, Quia (vt inquit Chrysostom. hom. 29. in priorem Epist. ad Corinth.) proprium est Dæmonis perturbationem, furorem, & multam caliginem infundere, Dei autem illuminare, & prudenter docere.

S. Ignatius Societ. Iesu.

S. Bernard.

Luca 1.

S. Chrysost.

IV. Spiritus malus in initio aliquando affert in agibilibus securitatem, sed in fine diffidentiam, & difficultatem, quandoq. etiam in principio difficillima quæquæ virtutis proponit, vt hominem ab operibus bonis auocet, aliquando Dei magnam misericordiam ostentat, vt eius iustitiam negligat, aliquando verò exactam, & absolutam iustitiā antè oculos ponit, vt de Dei misericordia desperet: sed diuinus spiritus in homine inducit securitatem, & fiduciā in Deum, sic vt, nec de misericordia diffidat, neque diuinam iustitiam contemnat: benignus sanè Deus est, qui eos, qui se ad eum conuertunt, blandis pollicitationibus inuitat, & cælestibus consolationibus reficit, & si quādo terrores, & difficultates intētat, hoc ad constātię, & fortitudinis probationem facit, & vires etiam addit ad bonorum operum executionem, vndè qui spiritu Dei agūtur, diuinæ prouidentiæ experimentum erga se habent, nam tantum à Deo sibi imponi pondus intelligunt, quantū ad perferendum suppetunt vires, testis sit Paulus, qui dicit, Quòd fidelis Deus est, qui nō patitur vos tentari suprà id, quod potestis. 1. Corinth. 10.

1. Cor. 10.

Spi-

V. Spiritus Dei in cunctis, quæ inspirat, rectum semper finem proponit, qui Dei gloria est, laus eius, & salus animarum, ad quę quærenda prouocare nõ desinit, at verò Dæmon in prauos fines hominum actiones semper dirigere studet, vel ad honores proprios, & gloriam cõparãdam, vel diuitias, vel propria commoda acquirenda, vel ad animarũ perditionẽ: at verò Deus auctore Richardo in cap. 7. Cant. Nunc expungit mentẽ desiderio amoris, nunc spe, & gaudio futuræ retributionis, nunc delectatione alicuius virtutis, nunc timore pœnę, nunc peccatorum recordatione.

Richard. in cap. 7. Cant.

VI. Diuini spiritus argumentum maximum est constantia, animiq. fortitudo, in quibuscumq. actionibus spiritualibus, ac pietatis studijs, vt non ita facilè illis relictis homines se ad ea, quæ mũdi sunt conferant, etiam si sese tunc tribulationes, incommoda, & quæcumque alia impedimenta interponant, at verò contrà Dæmonis astutia est, hominem temerè per omnia circumferre, & ad ea, quæ Dei sunt, vt deserat suadere, aliquando enim obijcit ea, quæ molestias, scrupulos, & tristitias afferunt, & ingerit, quæ carnis voluptatẽ, & sensuum delectationem pariunt, ad bonos quandoq. aspero, ac tristi vultu, ad malos verò hilari facie, ac blandè ingreditur, vt illos à virtutis exercitijs auocet, & hos in malitiæ studijs confirmet.

VII. Consueuit etiam Diabolus aliquando bona aliqua suadere, vt ad mala queat hominem pertrahere, & sub specie aliquarum virtutum malum abscõdit, ac sub esca pietatis hamum contegit, quod egregiè S. Greg. 32. Moral. cap. 17. hanc Dæmonis astutiam antè nostros oculos ponens, Hostis (inquit) noster tanta se arte palliat, vt plerumq. antè deceptæ mentis oculos culpas virtutes fingat, & indè quisq. expectet prę-mia, vndè dignus est æterna inuenire tormenta, & quidem malum, quod sub bono tegitur, damnũ potest afferre maximum. Ideò diligenter curandum est, vt verum bonum ab apparente discernamus, quoniam illius, quod bonum putamus, nec sensum, nec pudorẽ habemus, neque illud vitare studemus.

S. Gregor.

O quàm multi sunt, qui vulgo spirituales dicũtur, qui sub bono apparẽte à Dæmone decipiuntur, & eos potissimũ decipit, in quibus desideria Prælationũ ponit sub speciæ boni, vt subditos ad Christianam disciplinam promoueant, & in his, quæ ad Religionem spectant progressum faciant, sed meminerint dixisse Dominum, Qui se exaltat humiliabitur. Lucæ. 14.

Dæmon ambitiosos facilè decipit.

Luca. 14.

Finem præsenti Capiti imponimus, & hìc eos monitos esse volumus, quibus huiusmodi Visiones, ac Reuelationes conferuntur, nè sibi ipsis ita fidant, vt illas examinandas, ac diligenter excutiẽdas Pręlatis Ecclesię, & Theologis, alijsq. pijs, ac prudẽtibus viris abnuant, fallaces enim esse possunt, vt toties animaduertimus. Instinctus etiam illi interni à Diabolo proficisci queunt, ideò Ecclesiæ, & Prælatis iudicio subijciendi sunt. Ecclesia namq. à Spiritu sancto regitur, & instruitur, & ad ipsam pertinet de his iudicare, & nos Domini vias docere, & semitas nostras ad cælestẽ patriã dirigere. Prælati verò, qui ministri eis sunt, & gregis Domini Duces & Magistri distinguere norunt inter lepram, & lepram, proprij enim iudicij duritia, & nimia sui ipsius confidentia seminarium semper fuit errorũ. Idcircò Brigitta Reuelat. suas Sedis Apostolicæ Prælatis, alijsq. pijs, & doctis viris multoties examinãdas tradidit, & examinatæ communi omnium consensu fuerũt approbatæ, ac summa veneratione receptæ, vt meritò de hac Sanctissima Vidua illud dici possit, quod de altera Iudit Vidua Scriptura sacra testatur. Omnia, quę locuta es vera sunt, & in verbis tuis nulla est reprehensio. Iudit 8.

Iudit 8.

Qualis

Qualis, & quanta debeat esse sollicitudo Interpretis Reuelationum S. Brigittæ, qua ad earum intelligentiam, ac studium Lectores alliciat.

CAP. XII.

N præsenti Capite de diuinarum agimus B. Brigittæ Visionũ, ac Reuelationum Interprete, quod facimus, non vt eum, qui lecturus est hos Libros doceamus, non enim forsitan egebit, vt opinor ille nostris lucubrationibus, & explanationibus, sed vt alijs viam aperiamus, atque ansam præbeamus, quæ Nos omissimus, & quorum sensum non attigimus, enucleatius explicandi. Negandũ tamen non est, quòd rarò admodum accidat, vt in eo aptum, & bonum desideretur ingenium, qui ad docendi munus assumitur, & in primis etiam artibus, ac in ea potissimum non sit versatus, quam alios docere suscepit. Etenim si quis ingenij perspicuitate, & acumine non pollet, quid est, quod alios instruendi prouinciam assumat? Neque me latet, quòd Sanctus Gregor. Nazianz. admonuit lib. de Moderatione adhibenda in disputãdo, in quo regulas quasdam admodum vtiles præscribit, quibus ad modestiam, & humilitatem prouocat eos, qui sese in studijs exercent, sic enim summus ille vir loquitur, Non modestum, & humilem eum appellamus, qui de seipso parcè, & cum paucis loquitur, & infimos humaniter complectitur, sed qui dicendo locum illis libenter, ad quos pertinet relinquit, & se fatetur nescium, quod non optimè tenet, & mox subdit, Se malle esse ignarum, quàm curiosum, & stupidum, & audacem in pronunciando. Has Nos Nazianzeni regulas obseruare pro viribus curauimus, nam iudicio magis peritorum interpretandi, exponendiq. reliquimus ea, quorum sensum quibusdam forsitan videbitur, quod Nos minimè fuerimus plenè assecuti. Verùm illud in primis hac in re obseruandum esse duximus, quòd in corporalibus cibis parandis facere consuescunt illi, quibus cura tradita est, nimirum vt cuncta rectè, probèq. sic instructa, custoditaq. existant, vt gustui præstò sint, neque enim puerulo mater integram nucem tradit, sed eam priùs frangit, & posteà contritam porrigit, sic in spiritualibus cibis subministrandis nos gerere debemus, quandoquidem quæ manifesta sunt, interpretis non indigent explanatione, quæ verò recondita, ac supernaturalis facultatis captum sunt, & Dei peculiare auxilium exigunt, & diligentem quoque Doctorem, & Interpretem requirunt, qui & sensus mysteriorum absconditos, & occultas verborum significationes aperiat, & eleganter, atque enucleatè pandat, quod eò magis esse necessarium arbitramur, quo de B. Brigittæ Reuelationibus agitur, vtpotèquæ intellectu difficiles quibusdam fortasse videbuntur, cum sub multarum imaginum, ac similitudinum Inuolucris, & integumentis tradantur, quæ & sententias interdum obscuras reddunt, & verborum sensus, & significationes pluribus difficultatibus inuoluunt, quod multis de causis id factum fuisse censemus, vt superioribus Capitibus fusè tradidimus, & in specie in Præfat. ad Lectorem. Vnam tantũmodo hìc adducimus causã huius obscuritatis, cuius à B. Virgine ipsamet Brigitta conscia facta est Lib. 8. Cælestis Imperatoris ad Reges cap. 48. vt

S. Gregor. Nazian.

Reuelationes S. Brigittæ, qua ratione sub varijs similitudinibus traditæ.

vt ſcilicet, qui occaſionem diſcendi quærit, inueniat, & ſanè quotidiè hoc Sanctis Doctoribus anſam præbet ſacræ Scripturæ difficiliora loca interpretandi, ac exponendi, & paruulis verborũ Dei panẽ frangẽdi, nam ſi omnia, quæ ſacræ Paginæ referunt, ac etiam liber hic Cæleſtium Reuelationum, in quo multa ſcribuntur, quæ ad perfectum hominis Chriſtiani ſtatum ſpectant, facilè ab vnoquoque intelligerentur, forſitan contingeret, vt nec ſtudiosè, neque ſollicitè quærerentur.

Petrus Chryſologus. Sed audiamus Petrum Chryſologum hæc confirmantem Serm. 96. Si dicta (inquit) vel facta Chriſti carnalibus ſenſibus ſubijcerentur, torpeſceret animus, mens vacaret, dormiret ingenium, cor tabeſceret, extingueretur quidquid humani vigoris eſt, & caloris, & ſicut in lapide friget ignis, latet ignis in ferro, ipſe tamen ignis lapidis, ac ferri colliſione flammatur, ſic obſcurum verbum verbi, ac ſenſus collatione reſplendet.

Sacræ Scripturæ profunditas. S. Auguſtin. De hac ſacræ Scripturæ profunditate verba faciens Sanctus Auguſtin. lib. 12. Confeſſ. clamans ad Deum ſic habet. Mira profunditas eloquiorum tuorum, ecce antè nos ſuperficies, blandiens paruulis, ſed mira profunditas, Deus meus mira profunditas. Horror eſt intendere in eam, horror honoris, & tremor amoris, & Epiſt. 3. ad Voluſianum idem Sanctus Doctor tantam in ſacris Litteris inueniſſe profunditatem teſtatus eſt, vt dixerit, ſe in eis quotidiè proficere potuiſſe, etiamſi illas ſolas ab ineunte pueritia vſque ad decrepitam ſenectutem maximo otio, ſummo ſtudio, meliore ingenio conatus eſſet addiſcere, meritò S. Chryſoſt. S. Chryſoſt. ſiuè quiſquis alius fuerit Auctor operis imperfecti homil. 4. ſacram Scripturam cõparauit Deo in cælo abſcondito, Sicut (inquit) in cælo cælatur Deus, ſic in Scriptura abſconditur. Non diſplicebit, opinor Lectori, ſi quæ luculenter, doctèq. de ſacræ doctrinæ profunditate Baſilius diſſeruit hic afferamus, S. Baſil. is namq. lib. de Serm. cap. 27. ad Amphilochium ſcribens, tradit non decere myſteria diuina ſub ſacris Litteris abſcondita ad populares, & vulgares viros efferre, & eas ita peruias, & faciles clamare, vt omnium manibus terantur, Quid tandem (inquit) ſibi voluit magnus ille Moſes, qui non omnia, quæ erat in templo, paſſus ſit omnibus eſſe peruia, ſed prophanos extrà ſacros cancellos ſtatuit, vt cum ſtupore intuerentur Sancta ſanctorum, probè ſciens pro ſua ſapientia res vſu tritas, & vndecumq. parabiles expoſitas eſſe contemptui. Cæterùm ei, quod ſepoſitum eſt, quodq. rarum eſt, huic natura coniunctam eſſe ſummam admirationem, ac ſtudium, ad eumdem profectò modum, vt qui in primordijs Eccleſiæ certos ritus præſcripſerunt Apoſtoli, & Patres in occulto, ſilentioq. myſterijs ſuam ſeruare dignitatem, neque enim omninò myſterium eſt, quod ad populares, & vulgares aures effertur, hactenùs Baſilius. Liquet ex his, quæ de ſacrarum Litterarum profunditate ex SS. Patribus adduximus, in illis interpretandis efficaci in primis oratione, ac precibus, nec non etiam diligenti ſtudio planè opus eſſe, ac oportere in re tanti ponderis interpretem Apes imitari, quarum miniſterio fauus ex melle, & cera fit ex rore floribus collecto, vel vt alij ſcribunt, apes arborũ, herbarumq. floribus inſidentes latentem ex his liquorem innocua deprædatione trahere, & ſuauiſſimos mellis fauos indè confectos hominibus deguſtãdos tradere. Idemq. interpres pro viribus obſeruet neceſſe eſt in exponendis Reuelationibus Sanctæ Brigittæ, quippè cum inter cætera, quæ continent, quattuor potiſſimum ſint, vt ipſemet Chriſtus Dominus

Bri-

Brigittę indicauit Lib. 5. Reu. Cap. 11. nempè, frigidos, & tepidos calefacere, debiles, & imbecilles confirmare, molestijs, curisq. afflictos consolari, veram patientiam, ac Dei, & proximi dilectionem suadere. Ideò cum ad hæc alijs communicanda, & ad alios de his instruendos Doctor accesserit, non Quintiliani flosculis aures demulceat, nec Tullianæ eloquentiæ scholam aperiat, & Rethorum coloribus, ac figuris vtatur, non fucata, & inania verba depromat, sed graui oratione rem explicet illis verbis, qualia pium, ac religiosum Virum decent, vt ex his Brigittæ floribus liquorem hauriat, & mel dulcissimum conficiat, quod humilibus, ac religiosis Viris gustandum posteà præbeat: quapropter pro viribus curet interpres, vt Brigittæ Reuelationes sic legentibus proponat, vt ex earum lectione ipsi proficiant, & Christiana religio non conseruetur solum, sed fides augeatur, charitas nutriatur, spes excitetur, Ecclesiastica præcepta obseruentur, Ciuitates, & Regna pace fruantur, peccata tollantur, pusillanimes roborentur, hoc enim horum Librorum argumentum peculiare est; hæc sunt, de quibus in his Reuelat. Libris tractantur, sit hic finis ab interprete præcipuè intentus, vt quæ scribit, & quę antè legentium oculos ponit, id totum ad animos excitandos segnes referat, & tędio affectos graui sermone subleuet. Summis sanè laudibus ornandi sunt, qui in sacris Litteris, & Sanctorum etiam doctrinis explicandis laborant, sed animaduertant necesse est, quòd alia, atque omninò diuersa ratio est Doctorum Virorum, qui res sacras interpretantur, & de illis fideles instruunt, & Rethorum, ac declamatorum, qui suis sermonibus, ac inanibus verbis hominum fauores, & popularē auram quærunt, quod rectè admonuit S. Prosper lib. 1. de Vita contemplatiua capit. 24. quo loco luculenter ostendit, qualis esse debeat sanctæ lectionis Doctor: Rethores (inquit) elucubratæ declamationis pompam totius facundiæ viribus concupiscunt, at Doctores sacri sobrio, vsitatoq. sermone Christi Domini gloriam quærunt, illi rebus inanibus pretiosa verborum induunt ornamenta, isti veracibus sententijs simplicia verba ordinant, & commodant, illi affectant suorum sensuum deformitatem tamquam velamine quodam phalerati sermonis abscondere, isti eloquiorum suorum rusticitatem student pretiosis sensibus venustari, illi plausibiliter dicunt, & nihil auditoribus suis dicendo proficiunt, isti vsitatis sermonibus docent, suosq. imitatores instituunt. Hactenùs Sanctus Prosper.

S. Brigittæ Reuelat. Argumentum.

Interpres nō verborū ornatum in his Reuelationibus exponēdis, sed verū sensum, & vtilitatē quærat.

Sacrorū Doctorū, & Rectorū in scribēdo discrimen.

S. Prosper.

Sed videamus, qualis debeat esse sacrarum rerum Concionator, & interpres ex ipsismet verbis Christi Domini ad B. Brigittam habitis Lib. 4. Reuelat. Cap. 129. paulò post med. Sit (inquit) prædicatio non de putridis Philosophorum filis, & Rethoricorum curiosè eloquentium, sed de simplicitate verborum, & humilitate operum, quia simplex prædicatio verbi Dei est sonora, quasi æs in conspectu Dei, & fortis ad trahendum Deo peccatores, & ideò non per eloquentes magistros, sed per humiles, & idiotas Ecclesia mea initium habuit, & profecit: ex quibus colligendum est, vtii se gerere debeat harum Reuelationum Sanctæ Brigittæ interpres, ac lector, qui caueant in primis in his vel exponendis, aut etiam legendis, nè litteræ perpetuò assideant, aut grammaticæ solum, & syllabis solis, ac dictionibus incumbant, nam compertum est, quòd hi, qui hæc faciunt sine spiritu esangues, aut potiùs exanimes se ostendunt, & fructum nullum, aut exiguum ex sacrarum rerum lectione hauriunt: nosse debent hi pro-

progressum spiritualem, & animæ salutem, non in eloquentiæ splendore, aut sermonis venustate positam esse. Vndè turpiter errant, qui contemnunt, & irrident ea, quæ sanctè quidem, sed minùs politè, aut fœcundè, vel dicuntur, vel scribuntur, horum enim prauus mos, & leuitas elati spiritus, arrogantisq. animi argumentum est euidens, nam orationis ornatus in legendis Libris spiritualibus non requirendus est, sed ea, quæ ad spiritualem profectum, ac ad Dei amorem, & proximi alliciunt, & ad vitia fugiẽda compellunt, siuè culta, ornataq. oratione, siuè simplicibus verbis enuncientur, aut scribantur, & cũ reuerentia, & gratiarũ actione illa excipiẽda sũt, etenim Ethnici, qui vitæ sanctitatem, & morum integritatem non sectabantur, & Euangelicam humilitatem ignorabant eloquentiam, & verborum ornatum pluris faciebant, proindè Apost. Paulus Colossenses monuit, nè in sublimitate sermonum decipi paterentur, Hoc (inquit) dico, nemo vos decipiat in sublimitate sermonis: verborum namque lenocinia progressum spiritualem mirũ inmodum impediunt, ideò dum lectioni sacræ incumbimus, oculum intentionis nostræ simplicem habere debemus, ac in eo finis noster positus esse debet, vt Deo placeamus, & virtutem sanctæ humilitatis sectemur, & si quando superbi fuerimus, & sensum proprium sequemur, mel, quod ex sacrorum Librorum floribus salubriter exugere debueramus, cauendũ, nè in venenum conuertatur. Insistendum ergò humiliter est Catholicæ fidei per omnia, & Sanctorum Patrum doctrinis firmiter adhærendum. Sed audiamus Ludouicum Blosium hac de re egregiè verba facientem lib. 1. de Collyrio Hæreticorum cap. 3. Quemadmodũ (inquit) insano, & amenti periculosus gladius est, eo enim se, aliosq. facilè vulnerat, ita qui prauæ curiositatis, insanæq. superbiæ vitio infectus est, sacras litteras tutè non legit, cum gladium spiritualem, non ea parte, qua comprehendi debeat, arripiat, neque illum, sicut oportet, tractare sciat, est enim etiam veluti altum quoddam mare, siuè abyssus sacra Scriptura, cui, qui se sine humilitatis nauigio committit, vndosis fluctibus absorptus perit. Minùs periculi est in riuis è mari fluentibus, hoc est in orthodoxorum, piorumq. Patrum scriptis non ità profundis: & paulò post subdit, His, qui sacras litteras absque periculo legere volunt, omninò necessaria est recta, puraque intentio, ac opus est, vt ceruicem ad pedes Matris Ecclesiæ humiliter submittant, eique in omnibus credant, & obtemperent.

Libri sacri æstimandi etiamsi rudi stylo fuerint scripti.

Coloss. 2.

Ludouicus Blosius.

Sacras litteras legentibus humilitas, & recta intentio necessaria est.

Et quidem hi, qui in suis scriptis, concionibus eloquentissimis, & multorum annorum lecturis non Dei gloriam, non Christianæ disciplinæ profectus, non animarum salutem, sed honorem proprium, & populorum acclamationes quæsierunt, audient profectò, Recipistis mercedem vestram: quantò stupore, ac mœrore replebuntur, cùm suarum actionum reddituri sunt rationem, videntes tot exantlatos labores, quos ad plausum, & hominum laudes sibi comparandas direxerunt, à Iudice cum indignatione reijci, & sine pręmio relinqui, dicam ampliùs, & pœnis etiam acribus puniri, quocircà prædicationes, sermones, scripta, & monita ad finem rectum dirigenda sunt, qui Deus est, à quo nostrarum actionum initium sumendum est, quis enim audeat de Deo, sine Deo dicere, quis de rebus diuinis, sine ope diuina tractare? Quamobrem sinè meditatione, sinè diuini auxilij imploratione, sinè precibus ad Deum adhibitis, interpretandi res sacras prouinciam Christianus

Prædicationes, & scripta ad Deum dirigenda, & studioprecces adiungẽdæ.

Theologus non aggrediatur, precibus studium adiungat, & piorum, & doctissimorum hominum cõsilium, quoties opus fuerit, adhibeat, nè in varios errores incidat, vt ea, qua decet reuerẽtia illas exponat, & cùm auditorum, & lectorum fructu, aut loquatur, aut scribat.

Sanè nõ pauci nostri temporis Scriptores in his labuntur erroribus, qui dũ res sacras exponere cõtendunt, tot, tantisq. verborum velis, ac integumentis eas inuoluunt, totq. interdum longissimis, ac crebris digressionibus vtuntur, vt viri doctissimi habeãtur, vndè fit vt quę clara, apertaq. sunt, obscura plerũq. reddãt, & prauis hominibus non rectè illas intelligẽdi aliquando ansam præbeant, quos meritò Christus Dominus meretricibus, ac vini potatoribus similes facit Lib. 6. Reuelat. Cap. 15. & Lib. 5. Interrog. 13. in Respons. ad Quæst. 4. de his verba faciens, dicit, Omnis, qui gratiam intellectus habet, timeat, nè grauius, si negligens fuerit, iudicetur, & causam reddens subdit, Quia nec glorificauerunt scientiæ datorem, vt debuerunt, nec sunt imitati, quæ sciuerunt, & docuerunt, nec sibi, nec alijs didicerunt, Hi sunt (scribit S. Isidor. lib. 3. de summo Bono cap. 41.) qui in verbo doctrinæ non humiles, sed arrogantes existunt, qui & ipsa recta, quæ prædicant, non studio correctionis, sed vitio elationis annunciant, qui nõ ex consulto ædificandi, sed ex tumore superbiendi docent, nec vt prosint sapientes sunt, sed vt sapientes videantur, docere student.

S. Isidor.

Illud prętereà maximè interpreti cordi esse debet, in quo potissimum laborandum est, vt ea, quorum interpretandi suscepit prouinciam, perspicua sint, & legẽtibus apertè proponat, nè, vt dici solet, interpres egeat interprete: hæc autem perspicuitas in nominũ, & verborum proprietate sita est, & quò magis proprijs vtetur verbis, eò magis suspicionem ostentationis effugiet, ac ad faciliorem intelligentiam rerum, quas interpretatur, Lectores adducet; propria namq. verba ea esse censenda, quæ communi vsu recepta sunt, & rerũ propriam significationem præseferunt, quod præcipuè in rebus sacris, ac in nostræ fidei mysterijs exponendis obseruandum est, nè aduersarij ad prauum sensum ea accipiendi, interpretãdiq. indè ansam sumant: & hinc fit, quòd interpretis officium peculiare illud esse debet, veritatem nimirum mysteriorum Dei simpliciter aperire, sensus abscõditos ex sacris libris haurire, ad Christianam sapientiam, ac religionem Lectores allicere, veritatis cognitione hominum animos nutrire, & Christi Seruatoris Nostri sanguine redemptas animas ad æternam illam gloriã dirigere, quod illi facilè succedet, si in his Reuel. Libris interpretandis demonstrabit, veram fęlicitatem, non in voluptate, non in scientia, non in proprijs virtutibus, non in honoribus, non in diuitijs, quæ porcorum syliquæ appellantur Lib. 4. Reuelat. Cap. 1. positam esse, sed in æterna illa fruitione, ac Dei Visione. In harum quoque Reuelationũ interprete religio, modestia, humilitas, ac diligentia requiritur, ità vt non vir magnus, & omniscius haberi cupiat, sed perspicuus, & pius interpres, sitq. in sanctorum Patrum doctrinis non mediocriter versatus, & tandem sic se gerat, vt agnoscatur tamquam instrumentum à Deo datum, tùm ad explicãdos hos Reuelationum Libros, tùm etiam ad alios vtiliter docẽdos. Hanc ob causam Nos, qui de diuinis Visionibus, & arcanis cælestibus tractauimus, vt constare cuiq. possit, fuisse memores illius, quod Sapiens Prouerbior. 3. scriptum reliquit, Nè innitaris prudentiæ tuæ, in illis exponendis, nõ visiones cordis nostri proposuisse, neque propriam, aut vnius, vel alterius tantum sententiam secutos fuisse,

Officium interpretis sacri quid.

fuisse, vt de Nobis illud dici minimè queat, quòd de eo, qui sibi sapiens videri voluit Prouerb. 26. Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habebit insipiens: proindè Catholicorum Doctorum, & Sanctorum Patrum interpretationibus, ac sententijs innixi, à decretis, & ordinationibus sāctæ Matris Ecclesiæ, quæ basis est, & columna veritatis, vlla ratione recedere, & abesse profitemur, etiamsi millies sanguinem effundere, immò & mortem ipsam subire oporteret.

Prouer. 26.

Porrò si Catholicorum Doctorum mores, & vestigia in rebus sacris interpretandis sequi volumus, & eorum iuxtà antiquorū Ecclesiæ Patrum sensum inuenire cupimus, fabros cęmentarios, seù etiam lignarios imitari oportet, qui incomptos, & horribiles lapides, aut ligna nodos habentia priùs ferro dolāt, & postmodum expolita, & elaborata in ædificio ponunt, ità pro viribus pius, & Christianus Doctor curare debet, vt & difficiliorum locorum priùs nodos auferat, & quæ obscura sunt clara, apertaq; reddat, & subindè minùs peritis ad diuinorum mysteriorum intelligentiā viam aperiat. Quòd si quando contingat, eum latentes, & absconditos sensus non posse assequi, non propterea statim susceptam prouinciam deserat, sed precibus, ieiunijsq. à Deo enixè petat, vt illi sensum secretorum absconditorum patefaciat: & quidem sacrarum rerum notitia, & diuinorum secretorum cognitio, & præcipuè eorum, quæ in sacris Litteris continentur à Deo petenda est, & quam Propheta Regius postulabat Psalm. 118. Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tuā. Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam: atque hinc est, quòd ad horum B. Brigittæ Librorum intelligentiam valdè etiā conferat vitæ probitas, & morum integritas, idcircò religiosus interpres, ac Lector, cordis puritatem, ac vitæ sanctitatem priùs quærat, vt in sanctarū Scripturarum lectione proficere queat. Animalis enim homo non percipit ea, quæ spiritus Dei sunt, scribit Apostolus 1. Corinth. 2. meritò Dionys. Carthusianus Tract. de Discernendis spiritibus art. 5. scriptum reliquit, Neminem posse alium edocere spiritualem cōuersationem, & exercitationem internam, vitam monasticam, spiritualem militiā, nisi sit homo verè spiritualis in interna exercitatione, & pugna spirituali, in conuersatione virtuosa, & mortificatione viuifica tritus, & expertus, quæ omnia potest pius Doctor in sacra Scriptura inuenire, quę, teste Greg. Magn. lib. 2. Moral. cap. 1. veluti clarissimum speculum est, in quo & ipsum Deum, & mirabilia Dei opera possumus intueri, & ipsum cognoscere, & cognoscendo diligere, & diligendo illi seruire, & actiones nostras secundùm illius regulas, & ordinationes instituere, In hoc speculo (scribit S. Greg.) nostra facies interna videtur, ibi fœda, ibi pulchra nostra cognoscimus, ibi sentimus quantùm proficimus, ibi à profectu quàm longè distamus. Libet ad rem hìc afferre probatissimi Doctoris Hugonis Victorini verba, qui lib. de Inst. nouit. cap. 8. eos alloquens, Vos (inquit) fratres, qui scholam disciplinæ iam intrastis, in diuina locutione priùs debetis quærere, quid mores vestros instituat ad virtutē, quàm quod sensum acuat ad subtilitatem, magisq. velle informari præceptis scripturarum, quàm quæstionibus impediri, cum igitur scripturas diuinas legite, solerter perpendite, quid ibi dictum sit ad excitandum in vobis Dei amorem, quid ad contemptum sæculi, quid ad cauendas insidias inimici, quid ad bonos affectus nutriendos, & praua desideria extinguenda valeat, & quid citiùs cor per compunctionis ardorem accendat, quid disciplinam in opere, quid humilitatem in cognitione, quid patien-

Psalm. 118. & 18.

1. Cor. 2. Dionys. Carthus.

Greg. Magn.

Sacræ Scripturæ fœcūditas, & vtilitas.

Hugo Victor.

patientiam in aduersis habere, doceat esse circumspectum: hoc modo lecta scriptura intelligentiam confert salutarem, & hoc est studium, quod decet habere Catholicum Doctorē, & B. Brigittæ Reuelationum verum explanatorem, & Lectorem, in quibus, etsi multa sunt, quæ captum nostrum excedunt, inueniet tamen Lector diuino illustratus lumine, eas non sub varijs Rethorū figuris, & eloquentiæ splendore, aut sublimi verborū apparatu fuisse scriptas, sed sub humili, ac pio sermonis contextu, diuinæ sapientiæ thesaurum in eis esse reconditum. Si libri nostri (verba sunt Origenis lib. 4. Periarchon cap. 1.) arte Rethorica, vel Philosophica calliditate conscripti ad credendum allicerent homines, sine dubio fides nostra putaretur in verborum arte consistere, atque in humana sapientia, & nō in virtute Dei.

Origen.

Atque ex his nequaquam colligendum est, ad diuinorum mysteriorum notitiam naturalium rerum cognitionē minimè esse proficuam, quam etiam ad sacrarum Litterarum intelligentiā maximè conferre tradit S. Augustin. lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 16. quod & Apostolus Paulus monuit Rom. 1. Inuisibilia (inquit) ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.

S. Augustin. *Rom. 1.*

Neque etiam reijciendos esse quispiā indè deducat Cōmentarios in sacram Scripturam à tot viris sanctitate, ac doctrina illustribus elaboratos, qui cognitioni eorum, quæ in ea traduntur, viam parauerunt, proindè hi, qui tantopere laborarunt pluris faciendi, æstimandiq. sunt, & illi potissimum, qui non intellectum solum, sed & voluntatem diuini verbi interpretatione pascere studuerunt, & cordis puritatem cum scientia coniunxerunt, & vtrumq. scriptis suis quærendum esse tradiderunt. Constanter ergò asserendum est, interpretum studium necessarium esse, quod ex Doctore Gentium Paulo probatur, nam inter cæteras gratias gratis datas, quarum ille 2. Corinth. 12. meminit, Sermonum interpretationem ponit, quod vt palàm fiat, & ea, quæ de interpretis studio, ac sollicitudine in præsenti Capite proponuntur, innotescant, animaduertēdum est, hanc sermonum interpretationem in duplici sensu accipi posse, sunt qui censent, eam ad verborum datam esse significationem tantùm, alij verò ad mysteriorum, quæ in verbis latent cognitionem, & explanationem: & quidem quantùm spectat ad primum sensum, affirmari potest, quòd interpretari sermonem, est verborum vnius idiomatis alterius idiomate sensum aperire, & exponere, quod fecerunt Septuaginta Interpretes, qui ex lingua Hebræa in linguam Græcam Vetus Testamentum transtulerūt, Secundus verò interpretandi modus, vt alij scribunt, non in verborum idiomate positus est, sed ad propalanda mysteria, ac manifestanda ea, quæ in verbis abscondita sunt, datus est. Verum Sanctus Hieronym. ad Desiderium in Prologo ad Pentatheucum, sermonum interpretationem, quæ connotat translationem ex vna lingua in aliam, vocat linguarum interpretationem, & indicat cum dono linguarum coincidere, quod etiam Apostolus loco citato inter gratias gratis datas collocat. Alteram interpretationem sermonum appellat eā Sanctus Hieronymus, quæ sita est in declaratione alicuius obscuri, & ænigmatici sermonis, & in hoc secundo sensu Apostoli, & Doctores glossatores, ac etiam Prophetæ vocari possunt interpretes, quippèqui diuino lumine illustrati interpretati sunt, & aperuerunt abscondita Visionum, ac sacrarum Litterarum occulta mysteria; atque hinc est, quod S. Thom. 2. 2. q. 176. art. 2. Sermonum interpretationem ad donū pro-

2. Corint. 12. *Interpretatio sermonū quid sit.* *S. Hieron.* *S. Thom.*

prophetiæ reducit, quatenùs mens illustratur ad intelligenda, & exponenda quæcumq. in sermonibus obscura sunt, siuè propter rerum significationem, siuè propter ipsas voces, quę proferuntur, siuè ob rerum similitudines adhibitas: sed quidquid sit, negandū non est, hanc sermonum interpretationem in Ecclesia necessariam extitisse; & Pastoribus, ac Doctoribus, alijsq. pluribus fuisse cōcessam, per quam ad ædificationem, & eruditionem fidelium recondita, & abdita mysteria illa aperirent, & quam ad ea intelligenda, quæ in his Sanctæ Brigittæ Reuelat. Libris traduntur necessariam esse censendum est, cum sub varijs similitudinibus, ac rerum simulacris proponantur. Propterea duplex studium ab interprete, & Lectore adhibendum est pro comparanda harum Visionum intelligentia, & fructu ab eis percipiendo, primum quidem, vt Visionum historiam diligenter inspiciant, & ex illius contextu rerum species, & ideas veras colligant. Alterum est, quòd illarum specierum, seù idearum significationes, & cognitionem pro viribus quærant, vtrumq. assequi, & si difficilè est, difficiliùs tamen lōgè est, mysteriorum diuinorum latentia, & abscondita arcana nancisci, consequi, & explicare, quod, vt toties à Nobis dictū est, absque supernaturali lumine id fieri nequit. Mysterium (inquit Daniel cap. 2. suarum Reuelat.) quod Rex interrogat, Sapientes, Magi, Arioli, Aruspices nequeunt indicare Regi, sed Deus reuelat mysteria in cęlis, quod etiam admonuit S. Basilius de Spiritu sancto capit. 16. Qui, ait, mysteria Visionis vir desideriorū annūciare iussus est, vndè adeptus est sapientiam, vt docere posset occulta? nisi per Spiritum sanctum, cū mysteriorū Reuelatio peculiariter ad Spiritū sanctum pertineat: sed quoniam, quæ in his Reuelat. Libris scribūtur, quędam sunt, quæ ad historiam spectant, quædam, quæ ad instructionem tàm spiritualis, quàm temporalis regiminis, quædam, quæ ad peccata vitanda, quædam quæ ad vitam rectè, probèq. instituendam, moresq. componendos, alia quæ ad Dei amorem in nobis excitandum, quædam etiam, quæ ad prophetiam pertinent, nam aliquando in illis legimus, quòd res quædam gestę narrantur, quędam verò quòd gerendæ prædicuntur, ideò opus est, vt Lector, & interpres omnia hæc diligenter, & accuratè perpendat, vt & ad ea intelligenda, ac alijs ea communicanda faciliorem sibi aditum, & viam aperiat, propterea studiosè notet, quando Brigitta Ecclesiasticos Præsules monet, vt sese quales esse debent exhibeant, quando Reges, cæterosq. sæculares Principes hortatur, vt suos subditos iuxtà Christianæ disciplinæ instituta gubernent, quando sermones suos ad Sacerdotes conuertit, quos graui sæpè oratione suadet, vt populos in fide instruāt, verbo, & exemplo pascant, ad virtutes alliciant, & vitia fugiant: animaduertat etiam, quòd sub diuersis rerum similitudinibus more Prophetarum plura tradit, quæ antè oculos ponit, vt hominum cordibus firmius hæreant, quod, & Pictores faciunt, qui arte imitantur naturam, & coloribus colores miscentes visibiles corporū referunt imagines, & antè oculos ponunt homines, & arbores, folia, fructus, & cāpos varijs floribus redundantes, pugnas, & rixas, lanceas, loricas, & scuta, ac milites pugnantes. Quamobrē meritò S. Chrys. scriptū reliquit hom. 2. in Ezechielem, exponens illa verba, Factum est anno, quo mortuus est Rex Ozias, apud Prophetas fuisse in more positum, vt veluti Pictores sub varijs imaginibus antè oculos nostros ponant vitia, & virtutes, quod & B. Brigitta in suis Reuelat. Libris præstitit, describit enim aliquando peccatorem pœnitentem, aliquando cadentem, surgentem,

Sermonū interpretatio in Ecclesia necessaria.

Duplex studiū interpreti necessariū in exponendis his Reuelationibus.

Dan. 2.

S. Basil.

S. Chrysost.

tem, titubantem, Deúm seruos suos fauoribus, & gratijs replentem, amicos exaltantem, iniquos punientem, malos Principes deprimentem.

Postremò harum Reuelationum Lectorem, & Interpretem scire oportet Visionum, ac Apparitionum genera, & differentias, raptus, extasis, & mentis excessus essentiam, de quibus quoniam superioribus Capitibus huius Nostri Tractatus fusè egimus, illa minimè hìc esse repetenda censuimus: & ne nimia prolixitate Lectori fastidium pariant, quę de illis hactenùs scripsimus, retrahendum esse calamum duximus, & cęptæ nauigationis cursum sistimus. Interim autem, dum vela complicantur, illud à legentibus exigere arbitrati sumus, vt hos quoscumq. labores nostros hilari vultu, lætoq. animo excipiant, boniq. consulant, quod vt speramus præstabunt, in Domino cófidentes, aliquos saltem rudiores, & in via spiritus minùs exercitatos ex hoc nostro labore vtilitatem percepturos, in quo sanè non aliud quæsiuisse testamur, nisi vt pro Domini honore talento Nobis credito negotiemur, & aliquem in proximo fructum consequamur.

Verum si eorum desiderio, qui à Nobis hunc Tractatum expostularunt, vel in minimo satisfecimus, benedictus Deus, sin minùs etiam benedictus, cui honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

INCIPIT

INCIPIT PRIMVS LIBER

REVELATIONVM CAELESTIVM SANCTAE BRIGITTAE DE SVETIA.

VERBA DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI AD SVAM ELECTAM SPONSAM DILECTISSIMAM.

De certificatione suæ excellentissimæ Incarnationis; & de improbatione prophanationis, & fractionis fidei nostræ, & baptismi; & qualiter ad sui dilectionem inuitat præfatam dilectam sponsam.

CAPVT PRIMVM.

EGO sum Creator
cæli & terræ, vnus
in Deitate cum Pa-
tre & Spiritu sãcto.
Ego sum qui Pro-
phetis,&Patriarchis
loquebar, & quem
ipsi expectabant. Ob quorum desideriũ
& iuxta promisionem meam, assumpsi
carnem sine peccato & concupiscentia,
1 1 ingrediens viscera Virginea, tanquam
var. lect. Sol splendens per lapidem mundissi-
mum. Quia sicut Sol vitrum ingredien-
do non lædit, sic nec virginitas Virgi-
nis in assumptione humanitatis meæ
corrupta est. Ego autem sic assumpsi
carnem, vt non derelinquerem Deita-
tem. Et non minor eram in Deitate
cum Patre, & Spiritu sancto omnia re-
gens, & implens, licet in vtero Virginis
2 essem cum humanitate. 2 Quia sicut
splendor nunquam separatur ab igne, sic
Deitas mea nunquam ab humanitate
separata est, nec in morte. Deindè cor-
pus ipsum mũdissimum à peccato pro
peccatis omnium à planta pedis vsque

ad verticem, lacerari volui & cruci affi-
gi. Hoc etiam quotidiè nunc in altari
immolatur, vt tanto amplius me homo
diligeret, & frequentius beneficia mea
recoleret. Sed nunc ex toto oblitus, &
neglectus sum, & contemptus, & tanquã
Rex à proprio regno expulsus. In cuius
loco latro pessimus electus est, & hono-
3 ratus. 3 In homine deniq. regnum
meum esse volui, vt super eum de iure
Rex, & Dominus esse deberem, quia
feci eum & redemi. Sed nunc fregit,
& prophanauit fidem, quam mihi pro-
misit in baptismo, violauit & spreuit le-
ges meas, quas ei proposui. Diligit vo-
luntatem propriam, & me audire con-
4 temnit. 4 Insuper & pessimum latro-
nem diabolum super me exaltat, & ei fi-
dem suam dedit. Qui verè latro est, quia
animam hominis, quam sanguine meo
redemi, ipse mala suggerendo, & falsa
5 pollicitando ad se rapit. 5 Nec ideò ra-
var. lect. pit, quasi quod potentior me sit, cum ita
sim potens, vt omnia possim verbo, ita
iustus, vt nec minimum quid etiam si
omnes Sancti rogarent me, facerem cõ-
tra iustitiam. Sed quia homo cui liberũ
arbitriũ est datum voluntariè mandatis
meis contemptis consentit diabolo, ideò
iustum est, vt homo tyrannidẽ eius ex-
6 periatur. 6 Quia ipse diabolus à me
bonus factus, sed mala voluntate sua
corruẽs quasi seruus meus est ad vindi-
ctam malorum. Sed licet modo ita de-
spectus sum, tamẽ ita misericors sum, vt
quicunq. misericordiam meã petierint,
& se humiliauerint, indulgeo eis quod
commiserant, & ab iniquo latrone libe-
rabo eos. Qui autem in contemptu meo
perstiterint, visitabo super eos iustitiam
meam, ita vt audientes contremiscent,
7 7 & qui experientur dicent, væ quia vn-
quam Dominum maiestatis prouocaui-
mus ad iram. Tu autem filia mea quam
8 elegi mihi, 8 & cum qua spiritu meo
loquor, dilige me toto corde. Nõ sicut fi-
lium & filiam, seu parentes, sed plus quã
aliquid in mundo. Quia ego qui creaui
te, nulli membro meo peperci ad sup-
plicium pro te. Et adhuc sic charitatiuè
diligo animam tuam, vt antequam ea
carerem, adhuc iterum si possibile esset
pro ea cruci affigerer. Imitare humili-
tatem meã, quia ego Rex gloriæ & An-
gelorum, pannis vilibus indutus fui, ad
columnam nudus stabã, omnia oppro-
bria, & derisiones audiui auribus meis.
Præpone etiam voluntatem meam vo-
luntati tuæ, quia Mater mea Domina
tua, à principio vsque ad finem nunquã
aliud voluit, nisi quod ego. Si hæc fece-
ris, tunc cor tuum erit in corde meo, &
inflãmabitur dilectione mea, quemad-
modum aridum aliquid facilè inflam-
matur ab igne, sic anima tua implebitur
à me, & ego ero in te, ita vt omnia tem-
poralia fient tibi amara, omnis voluptas
carnis quasi venenum. Requiesces in
brachio Deitatis meæ, vbi nulla voluptas
carnis, sed gaudium, & delectatio spiri-
tus. Quia anima delectata, interius &
exterius plena est gaudio. Nec aliquid
cogitat, vel cupit, nisi gaudium quod
habet. Dilige ergo me solum, & omnia
habebis, quæ velis, & abundabis. Nun-
quid nõ scriptum est, quod oleum vi-
duæ non defecit, vsquequo Dominus
dedit pluuiam super terram, iuxta ver-
bum Prophetæ. Ego sum verus Prophe-
ta, si verbis meis credideris, & comple-
ueris ea, oleum & gaudium, & exultatio
tibi nõ deficient vsque in sempiternum.

CON-

CONSALVI DVRANTI EPISCOPI FERETRANI

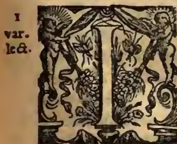
NOTAE, ET VARIAE LECTIONES Ad Librum Primum Cælestium Reuelationum Sanctæ Brigittæ.

CAPVT PRIMVM.

In impressis exemplaribus desideratur titulus Libri, qui in Farnesiano Codice manuscripto sic habetur:

Ad honorem summi Patris, eiusdemq. Filij, & Spiritus sancti, atque Matris.

Incipit Liber Cælestium Reuelationum, & secretorum Dei melliflui amoris, & miræ dulcedinis ad filiam eius electam, & sponsam dulcissimam.

1 var. lect. NGREDIENS viscera virginea tanquam Sol splendens per lapidem mundissimum.

Sic habent omnes impressi Codices, sed omninò legendum esse arbitror (Sol splendens per vitrum mundissimum) sic enim infra legimus hoc eodem Capite ibi, quia sicut Sol vitrum ingrediendo non lædit, sic nec virginitas Virginis in Assumptione humanitatis meæ corrupta est) eandem lectionem habet M.S. Farnesianus, & probant plures ex sanctis Patribus, qui vt Christi Domini de virginali Thalamo egressum (ipsa Maria integra, & intacta remanente) explicarent: hac in specie similitudine vsi sunt D.Basilius Concione in sanctam Christi Natiuitatem circa finem, Amadeus Hom. 2. de B.Virgine egregiè propositam similitudinem declarat, vt (inquit) claritas Solis vitrum absque læsione penetrat, vt radius oculorum tranquillo, & claro liquori sine scissione, & diuisione immergitur, vt vsque ad fundum vniuersa rimetur, sic Dei Verbum adijt Virgineum habitaculum, & indè prodijt clauso Virginis vtero: idem annotauit Canisius lib 4. de B.Virgine cap.9. Cæterum sunt, qui modum Virginei partus pluribus alijs similitudinibus exprimere conati sunt, & primum exemplo solaris radij, vel fructus, aut etiam floris emanantis

ab arbore, quorum alter à Sole, alter ab Arbore absq. læsione emanat; sic tradit D. Cyprianus Orat. de Christi Natiuit. aliquanto post initiũ. Vltro (ait) maturus ab Arbore baiula fructus elapsus est, nec oportuit vellicari, quod sponte prodibat. Hoc etiam indicarunt Tertullianus lib. 5. contra Marcionem cap. 8. & cõtra Iudæos cap. 9. D. Hieronymus Isaiæ 11. ad ea verba egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, Leo Pontifex serm. 4. de Natiuit. D. Ambros. de benedict. Patriarch. cap. 4. & lib. 2. de Spiritu sancto cap. 5. Rupert. Abbas lib. 2. super Isaiam c. 6. & lib. 11. de vict. verbi cap. 8. Lyranus & Gloss. Interlinearis in citatum locum Isaiæ. eadem quoque veritas similitudine odoris à Rosa emanantis ostenditur serm. de Virgin. excellentia, qui in fine huius libri Reuelat. positus est Cap. 15. his verbis, veluti ex Rosa odoris suauitas effunditur, ita verbum ex vtero Virginis exijt virginali gloria in Matre integra remanente.

2 Quia sicut splendor nunquam separatur ab igne, sic Deitas mea nunquã ab humanitate separata est, nec in morte.

In Christi Domini Seruatoris nostri morte separata quidem est anima à corpore, non verò à Diuinitate, nec corpus, nec anima, vt verba præsentis notæ indicant ibi (Deitas mea nunquã ab humanitate separata est) vbi per humanitatem vtrumq. intelligas corpus scilicet, & animam. Sed vt hæc euidentiora fiant sciendum est, quod si humanitas hoc loco sumatur pro anima, & corpore actu vnitis, dico ab vtroque quatenus vnita erant, fuisse Deitatem separatam, vt egregiè admonuerunt Duran. in 3. 5. distin. 21. q. 1. & Franciscus Suarez super 3. p. S. Thom. q. 50. disput. 38. sect. 2. & ratio est, quia huiusmodi humanitas, sic considerata, desijt esse in morte Christi, in qua tunc anima realiter fuit separata à corpore, & verè Christus mortuus est; at si per humanitatem sumamus corpus, & animam, præscindendo ab actuali vnione, verissimum esse arbitror, quod scribitur hic, Deitatem ab humanitate non fuisse seiunctã, quia in illo triduo mortis Christi diuinitas vnita fuit corpori in sepulchro existenti, & animæ ad inferos descendenti: quod etiam probat communiter schola Theologorum cum Magistro in 3. sent. dist. 21. D. Thom. 3 par. q. 50 art. 2. & 3. S. Damascen. lib. 3. de fide cap. 27. D. Athanas. de Incarnation. D. Gregorius Nyssenus Orat. 1. de Resurrect. D. Augustin. tract. 47. in Ioan. & patet ex illo communi Axiomate, quod Deus assumpsit nunquam dimisit.

3 In homine deniq. Regnum meum esse volui, vt super eum de iure Rex, & Dominus esse deberem.

Sermo fit hoc loco de spirituali Regno, cuius ipse Christus iure creationis, & redẽptionis Rex, & Dominus est, & cum legimus hic eum suum in homine posuisse regnum, intelligere possumus nomine regni, vel ipsummet Christum in fidelium cordibus regnantem, secundum quem sensum Beda explicat illud Lucæ 17. Regnum Dei intra vos est: vel etiam Euangelij prædicationem, scripturarum notitiam, aut fidem, & charitatem hominibus à Christo collatam, quæ interpretatio apertè colligitur ex sequentibus verbis ibi, (sed nunc fregit fidẽ, violauit, & spreuit leges meas, diligit voluntatẽ propriã, &c.) hæc autem in sacris litteris per regnum cælorum significari tradunt D. Hieron. Matth. 26. 21. & 13. D. Gregor. Hom. 12. D. Ambros. sup. Lucã c. 13. Lyran. in Matth. c. 10.

4 Insuper, & pessimum latronem Diabolum super me exaltat.

Optimè hic fur, & latro Dæmõ appellatur, non solum, quia hominum animas Christi Domini sanguine redemptas sibi rapere studet, sed etiã quia quicquid boni est in illis radicitus euellere, ac funditus extirpare conatur, & quemadmodũ latronum Duces, cæteriq. fures emẽtitis vestibus noctis etiã tempore, vt plurimum incedunt: ita prorsus Dæmon latronũ magister, ac princeps, sæpè in Angelum lucis se transfigurans, tunc temporis ad hominem deprædandum accedit, quando huius sæculi caligine eum detineri coniectat: sicq. furari nititur, vt omnibus bonis desertam, ac vacuam animam relinquat: quam ob causam ille

hoc

hoc loco & à Patribus etiam latro appellatur. ſic D.Greg.14.Moral.c.18.Orig.Hom.34. ſuper Lucam, & ſuper Matthæum cap.13. Tertull. aduerſ. Marcionem lib.4. Ambroſ. ſuper Lucam cap.10.

5 Nec ideò rapit quaſi quod potentior me ſit.

var. lect. *M. S. Farneſianus habet (Nec ideò rapit, quia potentior me ſit.)*

6 Quia ipſe Diabolus à me bonus factus eſt.

Diabolum natura ſua à Deo bonum factũ eſſe, certa fide credendum eſt: fuit error Manichæorum, qui aſſeruerunt aliquas creaturas natura ſua malas extitiſſe, & à malo principio conditas fuiſſe, ſed de Dæmonibus in ſpecie, quod natura ſua mali non fuerint deffinitum eſt in capit. firmiter, de ſumma Trinit. & fide Cathol. & in Concil. Bracharenſi 1. Can.7. vbi expreſsè docetur, Dæmonem natura ſua bonum eſſe, & à bono extitiſſe conditore: & malum factum eſſe per actũ propriæ voluntatis: vt legimus hic, idem patet Geneſis 1. cum dicitur: vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona, & Ezech. 28. In delitijs Paradiſi fuiſti, & probat hoc Origenes Homil.1. in Ezechielem, & Magiſter in 2. diſtin.3. D.Thom.1.par. q.63. art.4. & 5. ſed de eadem re egimus infra lib.4. Reuelat. Cap.88. nota prima.

7 Et qui experiẽtur, dicent vę, quia vnquam Dominum prouocauimus ad irã.

Manuſcriptus Farneſianus præſentem locũ ſic reſtituit (Et qui experientur, dicent vę, quia vnquam nati, & concepti fuimus, vę, quia Dominum prouocauimus ad iram.)

8 Et cum qua ſpiritu meo loquor.

Per internam ſcilicet inſpirationem, vel illuminationem; aut etiam in aere formando ſonos, vel voces aliquas ſignificatiuas, quibus Chriſtus ſuos conceptus B. Brigittæ communicare poterat, qua de re legendus eſt Diuus Gregor. 28. Moral. cap. 2. D. Bernard. ſerm.32. in Cant. egregiè etiam hoc idem explicat Durand. in 2. diſt.11. q 2. & diſt.7. q. 3. & nos latiſsimè in tractatu de Viſionibus & Reuelat. Cap. 8.

VERBA DOMINI NOSTRI IESV Chriſti ad filiam in ſponſam iam ſibi aſſumptam de verè fidei articulis, Et quæ ſunt ornamenta, & ſigna, & voluntas, quæ ſponſa reſpectu ſponſi debeat habere.

CAP. II.

1 var. lect. GO ſum Creator cæli, & & terræ, maris, & omniũ quæ in eis ſunt. 1 Ego ſum vnus cum Patre, & Spiritu ſancto non ſicut dij lapidei, vel aurei, vt olim dicebatur, nec plures, vt tunc putabatur, ſed vnus Deus Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, trinus in perſonis, vnus in ſubſtantia. Omnia creans, & à nullo creatus, immutabilis, & omnipotens, manẽs ſine principio, & ſine fine.
2 2 Ego ſum, qui de Virgine natus ſum non amittens Deitatem, ſed eam aſſocians humanitati,
3 3 vt in vna perſona eſſem verus Filius Dei, & Filius Virginis. Ego ſum qui in cruce pependi, & mortuus fui, & ſepultus, Deitate illæſa permanente. Quia licet ex humanitate, & carne, quam ego ſolus filius aſſumpſi mortuus fui, tamen in Deitate, qua cum Patre, & Spiritu ſancto vnus eram Deus, viuebam. Ego idem ipſe ſum, qui ſurrexi a mortuis, & aſcendi in cælum, qui, & nunc cum ſpiritu meo loquor tecum.
4 4 Ego elegi te, & aſſumpſi te mihi in ſponſam, vt oſtendam tibi ſecreta mea, quia mihi ſic placet. Tu etiam quodam iure facta es mea, cum in mortæ mariti tui, voluntatem tuam in manus meas aſſignaſti. Cum etiam eo defuncto cogitaſti, & rogaſti, quomodo pauper pro me eſſe poſſes. Et voluiſti omnia pro me relinquere, & ideo de iure facta es mea. Et oportuit me pro tanta charitate tibi prouidere. Propterea aſſumo te mihi in ſponſam, & in meam pro-

propriam delectationem, qualẽ Deum decet habere cum anima casta. Ad sponsam ergo pertinet paratam esse, quando sponsus voluerit nuptias facere, vt sit ornata decenter, & munda. Tunc bene mundaris, si cogitatio tua sit semper circa peccata tua. Quomodo te in baptismo de peccato Adæ mũdaui. Quotiens in peccata lapsam te supportaui, & sustinui. Debet etiam sponsam habere signa sponsi sui in pectore, hoc est attendere beneficia, & opera, quæ pro te feci, scilicet quam nobiliter te creaui, tibi dando corpus, & animam. Quam nobiliter te dotaui, dando sanitatem & temporalia. Quam dulciter te reduxi, cum pro te mortuus sui, & hæreditatem tibi restitui, si volueris habere. Sponsa debet etiam facere voluntatem sponsi. Quæ est voluntas mea, nisi quod velis diligere me super omnia, & nihil velle aliud nisi me. Ego creaui omnia propter hominem, & subieci ei omnia, sed ipse omnia diligit præ-
5 ter me, & nihil nisi me odit. 5 Ego ei iterum emi hæreditatem suam, quã perdidit, sed sic alienatus est, & auersus à ratione, vt magis velit honorem istum transitorium, qui nõ est nisi spuma maris, ascendens quasi Mons in momento, & citius in nihilum depressa, quam honorem æternum, in quo est perpetuum bonum. Tu autem sponsa mea, si nihil nisi me desideraueris, si omnia pro me contempseris, & non solum filios, & parentes, sed etiam honores, & diuitias, ego dabo tibi stipendium preciosissimum, & dulcissimum. Non aurum, & argentum, sed meipsum dabo tibi in sponsum, & præmium, qui sum Rex gloriæ. Si autem erubescis esse pauper, & despecta, considera, quia Deus tuus præcedit te, quem serui, & amici reliquerũt in terra, quia non amicos terrenos quæsiui, sed cælestes. Quod si vereris, & times pondus laboris, & infirmitatis, cõsidera quam graue est ardere in igne.

Quid mereris, si aliquem Dominum temporalem sicut me offendisses. Ego enim quamuis te toto corde diligam, tamen contra iustitiam ne in vno puncto facio, quo minus sicut in omnibus mẽbris deliquisti, sic & in omnibus satisfacias. Propter voluntatem tamen bonã,
6 var. lect. & propositum emendandi, 6 iustitiam & misericordiam commuto, remittẽdo grauiora supplicia pro modica emendatione. Ergo amplectere libenter modicum laborem, vt mundata citius ad magnum præmium peruenias. Decet enim sponsam cum sponso fatigari laboribus, vt eo fiducialius cum eo requiescat.

NOTÆ.

1 var. lect. EGo sum vnus cum Patre, & Spiritu sancto.

Hoc loco si legendum est, vt impressi Codices habent, ego sum vnus cum Patre, & Spiritu sancto, tunc omnino subintelligendũ est nomen Deus, & sensus est, ego sum vnus Deus, cum Patre, & Spiritu sancto, ideò infra legimus, nec plures, vt tunc putabatur, sed vnus Deus Pater, Filius, & Spiritus sanctus, si vero legendum sit, ego sum vnum cum Patre, & Spiritu sancto, vt Ioan. 10. *scribitur, ego & Pater vnum sumus, & cap.* 17. *vt sint vnum sicut, & nos, &* 1. *Ioan.* 5. *& hi tres vnũ sunt, tunc sensus erit, ego sum vnum, hoc est, vnius essentiæ, & substantiæ, cum Patre, & Spiritu sancto, & sanè, sic videtur legendum esse, quoniam tria hoc loco insinuantur, primo, quod in sanctissima Trinitate personæ diuinæ sunt vnius substantiæ, secundo quod tres sunt, tertio quod vnus Deus, non tres Dij, primum ergo probatur per (ly) vnum, quod significare vnitatem essentiæ annotarunt Cyril. Alexan. Ioan.* 10. *& lib.* 12. *Thesauri cap.* 15. *Cyril. Hierosol. Cathechesi* 11. *D. Ambros. lib.* 3. *de Spiritu sancto, cap.* 18. *&* 1. *de fide cap.* 1. *Hilar. lib.* 7. *&* 8. *de Trinitate, Basil. lib.* 1. *aduers. Eunomiũ, Gregor. Nazian. lib. de fide, Marius Victorinus lib.* 4. *contra Arium, Lyran. Ioan.* 10.

Po-

Postremò D. Augustin. hoc tradit pluribus in locis præcipuè lib. 4. de Trinitate, cap. 9. & lib. 5. cap. 3. & 9. & lib. 83. quæst. q. 69. & de verbis Domini serm. 59. & Clarius lib. 2. contra Maximum Arianorum Episcopum, cap 10. D. Bernard. super Cant. serm. 71.

2 Ego sum qui de Virgine natus sum, non amittens Deitatem, sed eam associans humanitati, vt in vna Persona, &c.

Ex his verbis planè constat Verbum Diuinum creatam non assumpsisse personam, sed tantummodo naturam, quæ personæ vnita diuinæ sustentabatur ab ea, quod est cõtra Nestorium, qui duas personas ponebat in Christo, & condemnatur hic error in quinta Synodo act. 4. & 5. & in sexta Synodo act. 4. & 6. & in Concilio Lateranensi sub Martino cõsult. vltim. sess. 6. & 8. & Concil. Toletano 2. & probant communiter Theologi in 3. sent. distin. 1. & 5. D. Thomas 3. par. q. 4. art. 2. Verba verò illa nimirum (associans humanitati) indicant hanc vnionem fuisse factam citra confusionem, & commistionem, quæ enim associantur ad inuicem, propriè non confunduntur, aut commiscentur, qua in re turpiter lapsus est Eutiches, qui censuit antè vnionem naturas fuisse distinctas, post verò confusas, ac permistas, qui error damnatus est à Flauiano Constantinopol. Episcopo, deindè in Epistola Cyrilli relata in Conc. Ephesino act. 2. & in Conc. Calcedonẽsi act. 1. & 3. Sed hunc eundem errorem cõfutauit D. Greg. Thaumaturgus in expositione fidei, & latius serm. 1. in Annunciatione aliquanto post medium, vbi rem hanc comparatione generationis Margaritæ his verbis explicat: Margarita inquit, ex duabus naturis, ex fulgure nimirum, & aqua, occultis quibusdam indicijs, ac signis Maris prouenit, ita quoque Dominus noster Iesus Christus inconfusè, & immutabiliter ex pura, ac casta, & impolluta, ac sancta Maria Virgine progreditur in Deitate perfectus, & in humanitate perfectus Patri per omnia similis, & nobis per omnia consubstantialis, & omnis peccati expers: hæc Diuus Gregorius, cui consensit sanctus Ephrem Syrus serm. de Margarita pretiosa, Tomo 3. suorum operum, quem citat etiam Gerardus Vossius interpres in notis ad eundem Gregorium nuper in lucem emissis.

3 Vt in vna persona essem verus Filius Dei, & filius hominis.

Duplex innuitur hic Christi filiatio, altera æterna, qua à Patre ab æterno processit, altera temporalis, qua ex Virgine natus est in tempore, has autem duas filiationes dupplicem importare realem relationem, ob duas reales naturas, in quibus fundantur, tradunt Scotus in 3. dist. 8. q. vnica, Riccard. eadem dist. q. 2. art. 2. Durand. q. 3. non tamen ex hoc videtur inferri posse, quod Christus dici possit, duo filij, & ratio Scoti est, quia putat plures existentias esse posse, in vna eademq. substantia, sed D. Bonauent. in 3. dist. 8. q. 2. art. 2. vnam solum ponit realem filiationem in ordine ad Patrem, alterã rationis ad Matrem, quam ob causam, docet quod Christus vnicus tantummodo filius, dicendus est; quia filiatio est conditio consequens personam, quæ vnica est in Christo, iuit in hanc sententiam Capreolus in 3. dist. 8. q. 2. D. Thomas 3. par. q. 35. art. 5. & in 3. dist. 8. art. 5. Cæterum ad horum pleniorem intelligentiam sciendum est; quod & si Christus bis filius dici minimè possit, vt à nobis supra probatum est, bis tamen natus dici posse videtur, quia loquendo de æterna generatione verè Christus natus ex Patre, & Filius eius naturalis est, si verò fiat sermo de tẽporali Natiuitate verissimè etiã dicitur, natus ex Matre, & Filius eius, sic enim Isaiæ 9. scribitur: Puer natus est nobis, & Filius datus est nobis, quod etiam admonuerũt D. Thom. 3. par. q. 35. art. 2. ad 4. & Magister in 3. dist. 8. D. Bonau. ibidem art. 2. q. 1. & plures etiam alij ex Scholasticis, & apertè fatetur Lactantius Firmianus lib. 4. de diuinis Instit. cap. 8. & colligitur ex Fulgentio de Fide ad Petrum cap. 2. natus est, inquit, semel ex Patre, & semel ex Matre, semel autem, & semel, bis faciunt, hoc ipsum videtur etiam insinuasse Paulus Hebræor. 1. illis verbis, & cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ dicit, & adorent eum omnes Angeli Dei. Introductio

nanq. iterum primogeniti in Mundum facta est, per secundam Natiuitatem temporalem, & Paulus ibidem; supponit aliam illis verbis, cum iterum introducit, quæ est æterna, hinc est, quod subdit, & adorent eum omnes Angeli Dei: Christus enim ab Angelis adoratur, non solum, vt Filius Dei, & Deus, sed etiam cum Verbum caro factum est, secundum humanitatem, sic indicarunt Gloss. in locum citatum Pauli. Et Primasius, sed Theodoretus ibidem, rem hanc his verbis explicat; quomodo ait Primogenitus, qui est Vnigenitus, siquidem post humanam susceptam naturam eum Angeli adorauerunt, ante hanc autem humanam susceptam naturam hunc ei honorem nō exhibebant, sed & vbiq. erat, vt Deus, & in orbem terrarum, vt homo ingressus est; ita etiam dixit D. Ioannes, In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mudus eum non cognouit, in propria venit, & sui eum non receperunt, hæc autem videntur esse quodammodo contraria, si enim erat in mundo, quomodo venit, si autem venit, quomodo erat in mundo, sed & in mundo erat, vt Deus, & venit, vt homo, ita etiam Vnigenitus est, vt Deus, & Primogenitus vt homo, in multis fratribus, ita semper accepit ab Angelis cultum, & adorationem, erat enim semper Deus, adorarunt autem ipsum, vt hominem.

4 Ego elegi te, & assumpsi te mihi in sponsam, vt ostendam tibi secreta mea.

Dubitare quispiam probabiliter posset, quænam, & qualia sint ea secreta; quæ Deus hoc loco B. Brigittæ propalare se velle affirmat, & quidem illa esse arbitror, quæ in his Cælestium Reuelationum Libris continentur, & hæc vel ad Christi Domini Incarnationem, Passionem, ad Cælum Ascensionem, Spiritus sancti missionem spectant, vel ad sanctissimæ Trinitatis, & futuri vniuersalis Iudicij intelligentiam conferunt, aut etiam ad rerum creationem, militantis Ecclesiæ gubernationē, sacrorum Antistitum Regimen, & populorū reformationem pertinent, quorum omnium B. Brigitta particeps diuinitus facta est, vt ad commune Christianæ Reipublicæ commodum, ea omnibus propalaret, sicut illi Deus præcepit, quod patet ex Lib. 7. Cap. 16. atque hæc propriæ dicenda esse secreta Dei probat Orig. Hom. 27. in Matth. quippè quæ vel ad vitam, & Seruatoris nostri actiones spectant; vel ad fidelium vtilitatem, quæ Deus Prophetis propalanda commisit, Idem annotauit D. Gregor. lib. 10. Moral. cap. 4. explicans ea verba Iob cap. 11. vt ostenderet tibi secreta sapientiæ.

5 Ego ei iterum emi hæreditatem suā, quam perdidit.

In præsenti nota tria breuiter inuestiganda sunt, Primo quomodo Christus nobis hæreditatem emerit, cum illius esset Dominus; qui nobis eam poterat pro arbitratu suo cōferre, Secundo quid per hęreditatem intelligendū sit, Tertio, qua ratione, quoue pretio illa emerit. Quantum spectat ad primum, si hæreditas successio est alicui debita in bonis paternis, difficilè admodum intellectu est, quod legimus hic, eam Christum emisse, quippè qui Filius est naturalis Patris in cuius bonis Paternis hæreditario iure successit, vt ad Galat. 4. indicat Apostolus, quod si filius ergo hæres per Deum, sed dicendum est, quod licet hæreditas spectet ad Christum hæreditario iure ab instanti suæ conceptionis, quia erat filius naturalis Patris, voluit tamen Deus, vt Christus inquantum homo hanc hæreditatem sibi ex proprijs meritis compararet: vt eam posset membris suis communicare, hæc autem hæreditas, in quatuor potissimum consistit. Primo in principatu Militantis Ecclesiæ, cuius ipse factus est caput, & quam sanguine suo acquisiuit. Secundo in dominio quodam sibi comparato super omnes Dæmones, ac cunctas creaturas. Tertio in exaltatione sui corporis, vt ad Philipp. 2. testatur Paulus his verbis (Christus factus est obediens vsque ad mortem, mortem autem Crucis, propter quod Deus exaltauit illū) postremò in Principatu triumphantis Ecclesiæ, quantum ad gloriam, & cælorum ingressum, quorum ipse portas aperuit, & sua membra introduxit, dicitur autem hoc loco emisse, quia pro peccatis nostris Diuinæ iustitiæ de rigore satisfecit,

suoq.

suoq. sanguine nobis Ius ad gloriam acquisiuit, quod pro delictis amiseramus. Ideò Paulus Hebræorum 9. scribit per proprium sanguinem introiuisse semel in sancta Redemptione inuenta, & 1. Corinth. 6. magno prætio nos emptos fuisse, vbi Gloss. dicit, sanguine, idem annotarunt ibidem Carthusianus, & Lyranus.

6 var. lect. *Ad finem præsentis Capitis, vbi hactenus impressa exemplaria habent Iustitiam, & Misericordiam commuto, omninò sic esse legendum censeo. (Iustitiam, cum Misericordia commuto) quod indicant sequentia verba (remittendo grauiora supplicia pro modica emendatione.)*

VERBA DOMINI NOSTRI IESV Christi ad sponsam, de informatione dilectionis, & honoris sponsæ ad ipsum sponsum. Et de odio iniquorum ad Deū. Et de dilectione ad mundū.

CAP. III.

EGO sum Deus tuus, & Dominus quem colis. Ego sum ille, qui cęlum, & terram potentia mea sustento, & non aliquibus rebus alijs sustentantur, vel columnis. Ego sum, qui sub specie panis in altari quotidiè verus Deus, & verus homo immolor. Ego idem sum qui te elegi. Honora Patrem meum. Dilige me. Obedi
1 var. lect. spiritui meo. 1. Defer matri meæ, tanquam Dominæ tuę. Honora omnes Sanctos meos. Obserua fidem rectam, quam ille te docebit, qui duorum spirituum conflictum falsitatis, scilicet, & veritatis in se expertus, auxilio meo deuicit.
2 2 Custodi humilitatem veram. Quæ est humilitas vera, nisi talem se ostendere qualis est, & laudem Deo pro bonis datis tribuere. Sed nunc multi odiunt me, & facta mea, & verba reputant dolorem, & vanitatem, adulterum autem, id est, diabolum amplectuntur, & diligunt. Quicquid enim faciunt pro me, cum murmure, & amaritudine est. Nec confiterentur nomen meum, si non timore hominum confunderentur.
3 var. lect. 3 Mundum autem sic sincere diligunt, quod nocte, & die in labore eius non lacescunt, & in amore eius semper feruēt. Horum seruitium, sic mihi placet, ac si quis daret inimico suo pecuniā ad hoc, vt interficiatur filius eius. Sic faciunt ipsi, dant enim in modicam eleemosynā, & labijs honorant me ad hoc, vt mundana prosperitas eis succedat, & maneāt
4 in honore, & peccato suo. 4 Vndè occiditur bonus animus eorum à proficiendo in bono. Si autem tu me diligere volueris toto corde, & nihil desiderare nisi me, attraham te ad me per charitatem, sicut magnes, id est, lapis cala-
5 mitæ attrahit sibi ferrum, 5 & collocabo te in brachio meo. Quod tam fortè est, vt nullus possit extendere. Tam rigidum, vt extensum nullus sufficiat incuruare. Tam etiam dulce est, vt omnia aromata vincat. Et nullam comparationem cum mundi delectationibus habeat.

Declaratio.

Iste docturus sponsā Christi, fuit quidam sanctus Vir Magister in Theologia, qui vocabatur Magister Matthias de Suetia, Canonicus Lincopen. qui Glossauit totam Bibliam excellenter. Et iste fuit tentatus à Diabolo subtilissimè, de multis hæresibus contra fidem Catholicam, quas omnes deuicit, cum Christi adiutorio, nec à dæmone potuit superari, vt in legenda vitæ S. Brigittæ clarius continetur. Et iste Magister Matthias composuit prologum istorum Librorū, qui incipit. Stupor & mirabilia, &c. Fuitq. vir sanctus, & potens spiritualiter opere, & sermone. Hic quando obijt in Suetia, sponsa Christi, tunc consistens Romæ, orando audiuit in spiritu vocē, sic dicentem: O felix tu magister Matthia,

thia, pro corona, quæ tibi in cælis fabricata est. Veni igitur iam ad sapientiam, quæ nunquam finietur. De eodem habetur etiam 1. lib. Cap. 52. b. Item 5. lib. interrog. vltima respon. 3. d. Item 6. lib. 75. a. & 89.

NOTÆ.

1 var. lect. DEfer Matri meæ tanquam Dominæ tuæ.

Hic textus cum M. S. Codice Farnesiano supplendus est, adiungendo nomen, honorem, & sic arbitror esse legendum. Defer matri meæ tanquam Dominæ tuæ honorem.

2 Custodi humilitatem veram, quç est humilitas vera? nisi talem se ostendere qualis est, & laudem Deo pro bonis datis retribuere.

His verbis Christus Dominus admonet B. Brigittam, primo quod humilis sit, secundo verò declarat, in quo vera consistat humilitas, & vt hoc palàm fiat sciendum est ex D. Gregor. 23. Moral. cap. 7. D. Thom. 22. q. 162. art. 4. & ibidem Card. Caetanus, quod Aliqui sunt, qui sibi bona, quæ non habent arrogant, siue naturæ sint, vt Intellectus, Memoria, vires, siue fortunæ, vt diuitiæ, honor, potentia, siue spiritualia, vt gratia, scientia, & sapientia, Alij verò reperiuntur, quibus hæc omnia bona in minori copia sunt, præferri tamen contendunt, his qui ea abundantius possident: Postremi sunt, qui huiusmodi bona à Deo sibi esse data fatentur, sed illa suis meritis ascribunt, quoniam propter sua merita, & à Deo sibi collata, esse arbitrantur, & hi omnes, quia tales non se ostendunt, quales sunt, meritò superbi non humiles appellantur.

3 var. lect. Mundum autem sic sincere diligunt, quod nocte, & die in labore eius non lacescunt.

Omninò arbitror hunc textum corruptum esse, nec legendum lacescunt, vel vt alij Codices lacessunt, cum lacessere non aliud sit, quam prouocare, vel irritare, non verò laboribus defatigari, prout hic ex contextu colligitur, vbi Christus Dominus eos reprehendit, qui mundum diligunt, & pro operibus mundi perficiẽdis sponte labores subeunt, ideò Farnesianus Codex habet in labore eius nõ lassescunt.

4 Vndè occiditur bonus animus eorũ à proficiendo in bono.

Quemadmodum, qui occisus est ad operandum inhabilis fit, & ad agendum penitus inutilis redditur: sic qui sese peccatis inuoluũt eorum animos ita occidunt, vt deindè ad proficiendum in spirituali vita quãtum in se est, fiant inhabiles, & sicut fulmen cum Ensem attigerit integra vt plurimum foris relicta vagina ferrum intus percutit, sic lethale flagitium corpus foris viuum relinquit, animam autem intus occidit, quando quidem eam Dei gratia priuat, quæ vita est animæ, vndè meritò scribitur Sapient. 16. homo per malitiam occidit animam suã, & ideò legimus, hic manent in peccato suo, vndè occiditur bonus animus à proficiendo in bono.

5 Collocabo te in brachio meo.

Brachium in sacris litteris significat auxilium, & fortitudinem, quam Deus amicis suis tribuit, vt annotauit D. Hieron. super Zachar. cap. 11. & hinc est, quod hoc loco Christus B. Brigittæ dicit velle se eam collocare in brachio suo, quia pollicetur ei auxilium, & fortitudinem, vt contra mundi tentationes, & pericula victrix existat, nihilq. aliud quam, quæ Dei sunt quærat.

VERBA DOMINI NOSTRI IESV Christi ad sponsam, qualiter non debeat timere de sibi ab eo reuelatis, nec cogitare, quod maligni spiritus sint. Et de doctrina cognoscendi bonum, vel malignum spiritum.

CAP. IV.

EGO sum Creator tuus Redemptor: Quare timuisti de verbis meis? Et cur cogitasti, de quo spiritu essent, de bono an de malo? Dic mihi 1 quid inuenisti in verbis meis, quod conscientia tua non dicta-

dictabat tibi faciendum? Aut nunquid aliquid præcepi tibi contra rationem? Ad quæ sponsa respondit. Nequaquam, sed omnia illa sunt vera, & ego malè erraui. Respondit spiritus, seu sponsus. Ego præcepi tibi tria, ex quibus tu posses cognoscere spiritum bonum. Præcepi tibi honorare Deum tuum, qui te fecit, & omnia quæ habes dedit tibi. Hoc tibi dicit ratio tua, eum honorare præ omnibus. Ego præcepi tibi fidem tenere rectam. Credere, scilicet, sine Deo nihil esse factũ, sine Deo nihil posse fieri. Præcepi etiam tibi diligere continentiam rationabilem omnium rerũ. Quia mundus propter hominem factus est, vt homo eo ad necessitatẽ vteretur. Sic etiam per tria istis contraria potes cognoscere spiritum immundum. Ipse suadet tibi laudem propriam quærere, & de datis tibi superbire. Ipse suadet etiam tibi perfidiam. Ipse suadet etiam tibi incontinentiam omnium membrorum, & omnium rerum, & ad hæc inflammat cor. Ipse quoque quandoq. decipit sub specie boni. Propterea præcepi tibi semper discutere conscientiam tuã, & sapientibus spiritualibus aperire eam.

2 2 Propterea non dubites, tunc spiritum Dei bonum esse tecum, cum nihil aliud desideraueris nisi Deum, & de eo tota inflammaris. Hoc ego solus possum facere, & impossibile est Diabolo appropinquare tibi. Sed nec alicui malo homini potest appropinquare, nisi permittatur à me, vel propter peccata, vel propter aliquod occultum iudicium mihi

3 cognitum, 3 quia ipse creatura mea est, sicut alia omnia, & à me bonus factus fuit, sed malitia sua malus est, & ideò ego sum Dominus super eum. Ideò aliqui imputant mihi falsam culpam, qui dicunt, quod illi qui mihi seruiunt ex nimia deuotione, dicuntur insanire, & habere Dæmonium. Ipsi similem me faciunt homini, qui castam habens vxorem, & in virum suum benè confidentẽ, supponit eam adultero. Talis ego essem, si hominem iustum habentem ad me charitatis animum, dimitterem dęmoni tradi. Sed quia fidelis sum, in nullius mihi deuotè seruientis anima dominabitur dæmon. Licet autem quandoq. amici mei quasi amentes videntur, hoc tamen non est propter passionem dæmonij, nec quia seruiunt mihi ex feruenti deuotione, sed propter defectum cerebri, vel propter aliam occultam causam, quæ est illis ad humiliationem eorum. Potest etiam fieri quandoque, quod Diabolus accipit potestatem à me super carnem bonorum hominum, ad eorum remunerationem. Aut quod obumbret conscientias eorum, sed in animas eorum, qui in me habent fidem, & dilectionem, nunquam potest dominari.

NOTÆ.

1 DIc mihi quid inuenisti in verbis meis, quod conscientia tua non dictabat tibi faciendum, aut nunquid aliquid præcepi tibi contra rationem?

Plurima in præsenti Capite afferuntur signa, quibus B. Brigitta certior fit, quod ea, quæ in his Cælestium Reuelationum Libris continentur, non Dæmonum illusiones sunt, sed diuinitus datæ reuelationes, & inter cætera illud esse præcipuum scribitur hic, quod nihil inuenitur in his, quod & rationi, & conscientiæ conforme minimè sit: nostrarum namq; operationum Regula recta est ratio, per quam quid agendum, quidue fugiendum nobis est edocemur, & quoniam hoc, Ratio habet ab æterna lege, quæ est prima Regula omnium agibilium, & prima veritas, vt auctor est D. Thom. 1. 2. q. 19. art. 3. & 4. Ideò fieri non potest, vt rationem rectam, & conscientiæ bonæ dictamen sequens decipiatur à Dæmone, secus verò, si contra fiat: omne enim, quod non est ex fide peccatum est, dicit Apostolus Rom. 15. hoc est omne, quod non est & conscientiæ, & rationi conforme peccatum est, & à Diabolo manat, vt interpretãtur D. Ambros.

brof. Chrysost. Theophylact. Euthymius, & Anselmus; cum ergo omnia, quæ in his Reuelationum Libris traduntur, & rectè rationi, & conscientiæ conformentur, profectò non Dæmonum illusiones, sed diuinæ Reuelationes censendæ sunt, quod etiã probauimus hoc eodẽ Lib. Cap. 10. nota 5. & lib. 3. Cap. 20. nota 3. & Cap. 78. nota 2. & lib. 4. Cap. 23. nota 5.

2 Propterea non dubites tunc spiritum Dei bonum esse tecum, cum nihil aliud desideraueris nisi Deum, & de eo tota inflammaris.

Aliud quoque signum traditur hic à Christo Domino, ex quo B. Brigitta poterat euidenter colligere, quod in his Reuelationibus non decipiebatur à Dæmone, & hoc est amoris diuini inflammatio, & desiderium quoddam vehemens, quo anima huiusmodi amore inebriata, aliud non quærit, nec vult, quam Deum, cui addit D. Bernard. serm. 8. in Cant. mentis quandam illustrationem, quæ ad diuinas visiones sequi cõsueuit, reuelatio inquit, quæ per Spiritum sanctum fit, non solum illustrat ad agnitionem, verum accendit etiã ad amorem dicente Paulo Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.

3 Quia ipse creatura mea est, sicut alia omnia, & à me bonus factus fuit, sed malitia sua malus est.

Eadem prorsus verba habentur supra Cap. 1. huius libri, quæ nota 6. explicauimus probantes ex Patribus, & Concilijs Dæmonẽ natura sua bonũ fuisse factum, & ab optimo extitisse conditore, suaq. culpa malum euasisse.

VERBA MAXIMI AMORIS AD Christi sponsam in figura mirabili de Castro nobili, per quod Ecclesia militans designatur. Et qualiter precibus gloriosæ Virginis, & Sanctorum, adhuc Ecclesia Dei reædificabitur.

CAP. V.

GO sum Creator omnium. Ego Rex gloriæ, & Dominus Angelorum. Ego fundaui mihi Castrum nobile, & posui in eo electos meos. Cuius fundamentum inimici mei perfoderunt, 1 & præualuerunt in amicos meos in tantum, quod de pedibus amicorum meorum, ligno est cippo cõstrictis. erit medulla. Os eorum contunditur lapidibus, & fame, & siti cruciantur. Insuper & Dominum eorum persequuntur. Iam amici mei petunt gemitibus auxilium, iustitia clamat vindictam, misericordia tamen dicit parcendum. Tunc & ipse Deus ait ad cælestem exercitum, qui astabat. Quid videtur vobis de istis, qui Castrum meũ occupauerunt. Qui quasi vna voce responderunt omnes. Domine in te est omnis iustitia, & in te omnia videmus. Tu existens sine principio, & sine fine Filius Dei, tibi datum est omne iudicium, tu Iudex eorum es. Et ille ait. Licet omnia scitis in me, & videtis, tamen propter hanc sponsam, quæ astat, dicite iudicium iustum. Et illi dixerunt. Hæc est iustitia, vt qui suffoderunt murum, puniantur vt fures. Et qui in malitia persistunt, puniantur vt inuasores. Et qui captiui sunt liberentur, & famelici saturentur. Tunc loquebatur Mater Dei Maria, tacens in voce priori dicens. Domine mi, & fili charissime tu fuisti in vtero meo verus Deus, & homo. Tu me, quæ eram vas terrenum, dignatione tua sanctificasti. Supplico miserere eis adhuc semel. Tunc respondit Dominus ad Matrem. Benedictum sit Verbum oris tui. Hoc quasi odor suauissimus ascendit in Deitatem. Tu Angelorum, & omnium Sanctorum gloria es, & Regina, 2 quia à te Deitas consolata est, & omnes Sancti sunt lætificati. Et quia tua voluntas à principio iuuentutis tuæ erat sicut mea, ideò faciam adhuc semel, quod vis. Ad exercitum autem ait. Quia vos viriliter certastis, ideò propter charitatem vestram placabor adhuc. Ecce ego propter preces vestras, reędificabo murum meum. Sal-

1 var. lect.

Saluabo & sanabo eos, qui vi oppressi
sunt, & in cẽtuplum honorabo illos pro
3 cõtumelia, quam passi sunt. 3 Violentis
autem si misericordiam petierint pacẽ,
& misericordiam dabo. Qui autem con-
tempserint iustitiam meam sentiẽt. De-
4 indè ait ad sponsam. 4 Sponsa mea ego
var. lect. elegi te, & induxi te in spiritum meum.
Tu audis verba mea, & Sãctorum meo-
rum, qui licet omnia vident in me, tamẽ
propter te locuti sunt, vt tu intelligeres.
Quia tu quæ adhuc es in carne non po-
tes ita videre in me, sicut hi, qui spiritus
sunt. Nunc etiam ostendam tibi, quid
ista significent. Castrum illud quod su-
pra dixi, est ipsa sãcta Ecclesia, quam de
sanguine meo, & Sanctorum meorum
ædificaui, & cęmento charitatis meæ cõ-
iunxi, & posui in ea electos meos, & ami-
cos. Fundamentum huius est fides, scili-
cet credere me iustum Iudicem, & mise-
ricordem. Sed nũc suffossum est funda-
mentum, quia omnes credũt me, & præ-
dicant misericordẽ, sed quasi nullus prę-
dicat, nec credit me esse iustè iudicantẽ.
Ipsi habent me, quasi iniquum Iudicem.
Iniquus enim esset Iudex, qui ex miseri-
cordia iniquos dimitteret impunitos, vt
iniqui iustos eò magis opprimerent. Sed
ego sum iustus Iudex, & misericors, ita
quod nec minimum peccatum relinquã
impunitum, nec minimum bonum irre-
muneratum. Per huius muri suffossio-
nem intrauerunt illi in sanctam Eccle-
siam, qui absque timore peccant, qui iu-
stum me esse negant, amicos meos sic
conturbant, quemadmodum illos, qui
sunt in cippo. Non enim est eisdẽ ami-
cis meis gaudium, nec consolatio? sed
omne opprobrium, & omnis dolor eis
imponitur, tanquam dæmoniacis. Si
veritatem de me dixerint, confutantur,
5 & mendacij arguuntur. 5 Vehementer
var. lect. sitiunt audire, vel loqui recta, sed non
est, qui eos audiat, vel eis recta loqua-
tur. Ego quoque Dominus, & Creator
blasphemor. Dicunt enim. Nescimus
6 si est Deus. Et si est non curamus. 6 Ve-
xillum meum prosternunt, & conculcãt,
dicentes. Quare passus est? Quid prodest
7 nobis? 7 Si velit dare nobis voluntatem
nostram, sufficit nobis, & habeat ipse
regnum suum, & cælum. Ego quoque
ad eos ingredi volo, sed ipsi dicunt antè
moriemur, quam voluntatem nostram
relinquamus. Ecce sponsa mea quales
ipsi sunt. Ego feci eos, & vno verbo pos-
sem delere. Quomodo superbiunt con-
tra me. Nunc autem propter preces Ma-
tris meæ, & omnium Sanctorum, adhuc
ita misericors sum, & patiẽs, quod mit-
tere eis volo verba mea, quæ de ore meo
processerunt, & offerre eis misericordiã
meam. Si recipere voluerint placabor,
sin autem sentient meam iustitiam. Ita
quòd sicut fures publicè coram Angelis,
& hominibus cõfundentur, & ab omni-
nibus dijudicabuntur. Sicut enim ho-
mines in furca suspensi deuorãtur à cor-
uis, sic isti à dæmonibus deuorabuntur
nec consumentur. Sicut etiam illi, qui
puniuntur in cippo ligneo, nullam re-
quiem inueniunt ibidem, sic isti habe-
bunt vndiq. dolorem, & amaritudinem.
Fluuius ardẽtissimus fluet in os eorum,
nec implebitur venter, sed ad suppliciũ
de die in diem renouabũtur. Amici au-
tem mei saluabuntur, & de verbis, quæ
procedunt de ore meo consolabuntur.
Iustitiam meam cũ misericordia vide-
bunt. Induam eos armis charitatis meæ
& sic fortes eos faciam, quod aduersa-
rij fidei cadent retrorsum quasi lutum.
Et erubescent perpetuò cum videbunt
iustitiam meam, ex eo quod patientia
mea abusi sunt.

NOTÆ.

1 var. lect. ET præualuerunt in amicos meos in
tantũ, quod de pedibus amicorum
meorũ est cippo cõstrictis erit medulla.
*Hic textus corruptus est, & pluribus mẽ-
dis refertus, & ideò cum Farnesiano Codice*

M.S. sic restituẽdus est, Et praualuerunt in amicos meos, in tantũ quod de pedibus amicorũ meorũ ligneo cippo cõstrictis exit medulla.

2 Quia à te Deitas est consolata.

Deo, quem totius consolationis Patrem esse tradit Apostolus 2. Corinth. 1. nouus gaudij, & solatij gradus adiungi, augeriq. minimè potest: in præsenti tamen nota consolata dicitur Deitas, quia cum Beatissimæ Virginis precibus Deus militantem Ecclesiam in pristinum statum reuocare decreuisset, quæ temporum iniuria penè tota lapsa erat, vt ex huius Capitis narratione constat, ideò consolationem indè sumpsisse Deum hic legimus, quia in sacris litteris, tunc ille gaudere dicitur, quando beneficentiam suam ad nos extendit, nobisq. beneficia, & fauores tribuit, sic Deuter. 30: scribitur Abundare te faciet Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum in sobole vteri tui, in fructu iumentorum tuorum, & in vbertate terræ tuæ; & in rerum omnium largitate: reuertetur enim Dominus, vt gaudeat super te, in omnibus bonis sicut gauisus est in Patribus tuis? Idem annotauit Lyranus, Isaiæ 65. edisserens illa verba, Et exultabo in Hierusalem, & gaudebo in populo meo; & nõ audietur vltrà vox fletus, & clamoris.

3 Violentis autem si misericordiam petierint pacem, & misericordiã dabo.

Verba præsentis notæ, sic interpretanda sunt, qui sibi vim intulerint, prauis animi affectibus resistentes, motus sensus cohibentes, dæmonum tentationibus obuiam euntes, sicq. à Deo misericordiam, & pacem efflagitauerint, his & misericordia, & pax dabitur. scribitur namq. Matth. 11. quod regnũ Cælorũ vim patitur, & violenti rapiunt illud.

4 Et induxi te in spiritum meum.

var. lect. *Sic omnes impressi Codices legunt, sed M. S. Farnesianus habet: Induxi in te spiritum meum vtraque lectio bona est, quamquam hæc postrema videatur sacris litteris conformior, in quibus habemus Deum dedisse spiritum suum, vel de spiritu suo nobis; & idẽ est, ac si diceremus Deum induxisse in nobis spiritum suum, sic nu. 26. Isaiæ 42. Act. 17. 1. ad Thessal. 4. 1. Ioan. 3. & 4. in hoc cognoscimus, quia in eo manemus, quia dedit nobis de spiritu suo.*

5 Vehementer sitiunt audire, vel loqui recta.

var. lect. *Sic in vulgatis habetur, sed M. S. legit, Vehementer sitiunt dicere veritatem, vel loqui recta.*

6 Vexillũ meũ prosternũt, & cõculcant.

Vexillum, quod impij homines pedibus calcant Christi Domini passio est, quam hoc loco tunc prosternere dicuntur, cùm Christum gratis mortuum esse censent, cùm tot, tãtosq. pro illis exantlatos labores negligunt, cùm dolorum, ac vulnerum immemores sunt, cùm Christo morienti non compatiuntur, qua in re peioris sunt conditionis creaturis ratione carentibus, vt testis est D. Hieron. Matth. 27. quælibet namq. illarum morienti Christo cõpassa est, terra tremuit, scissæ sunt petræ, velum Templi diuisum est, defunctorum sepulchra aperta sunt, obscuratus est Sol, & tamen solus miser homo non compatitur, pro quo solo Christus patitur.

7 Si velit nobis dare voluntatem nostram sufficit nobis.

Sensus est, Si velit nobis omnia tradere secũdum appetitum, & voluntatem nostrã, hoc enim est dare voluntatem nostram, quæ interpretatio patet ex sequentibus verbis (ibi) dicunt, antè moriemur, quàm nostram voluntatem relinquamus.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM qualiter eius spiritus cum iniquis esse non potest, & de separatione malorũ à bonis, & de missione bonorum, & spiritualibus armis armatorum in bellum, idest contra mundum.

CAP. VI.

1 INIMICI mei sunt quasi bestiæ ferocissimæ, quæ nunquam satiari possunt, nec quiescere. Horum cor sic est vacuum à charitate mea, quod nunquam in eo intrat cogitatio

tatio passionis meæ. Nunquam semel adhuc processit de intimo corde eorum hoc verbum, Domine redemisti nos laus sit tibi pro amara passione tua. Quomodo spiritus meus potest esse cũ eis, qui nullam diuinam charitatem ha-
1 bent ad me. 1 Qui vt voluntatem suam
var. perficiant, libenter produnt alios. Ip-
lect. sorum cor plenum est vermibus vilissi-
2 mis, idest affectionibus mundi. 2 In ore eorũ posuit diabolus stercus suum, & ideò non placent eis verba mea. Ideò
3 ego 3 separabo eos ab inimicis meis, cum serra mea. Et sicut non est mors vlla morte serræ amarior, sic nõ est supplicium, quo non participes fiant, & secabuntur per medium à diabolo, & diuidentur à me: sic sunt odiosi mihi, quod etiam omnes, qui adhærent eis se-
4 parabuntur à me. 4 Ideò mitto amicos meos, vt diuidant diabolos à membris meis, quia ipsi verè sunt inimici mei. Mitto ergò eos quasi milites in bellum. Omnis enim qui affligit carnem suam, & abstinet se ab illicitis, verè miles meus est. Ipsi habebunt pro lancea verba mea, quæ ore meo locutus sum. In manu gladium idest fides. In pectore eorum erit lorica charitatis, vt quicquid acciderit, non minus diligant me. Clypeum patientiæ debent habere ad latus, vt omnia patienter sustineant. Ego enim inclusi eos, quasi aurum in vase, & nunc exire debent, & in-
5 cedere viam meam. 5 Ego non poteram secundum iustitiam ordinatam ingredi in gloriam maiestatis absque tribulatione cum humanitate mea, quomodo ergo ipsi intrabunt? Si Dominus eorum patiebatur, non mirum si & ipsi patiantur. Si Dominus sustinuit verbera, non magnum, si ipsi sustinebunt verba. Non timeant, quia ego nunquã relinquo eos. Sicut impossibile est, diabolo cor Dei tangere, & diuidere, sic impossibile est diabolo separare eos à me. Et quia ipsi sunt quasi aurum purissimum in conspectu meo, ideò si modico igne probentur, non tamen relinquo eos, sed est ad eorum maiorem remunerationem.

NOTÆ.

1 QVi vt voluntatem suam perficiant libenter produnt alios.
var. lect. *Farnesianus Codex M. S. habet, Qui vt voluntatem suam perficiant proni sunt.*

2 In ore eorum posuit Diabolus stercus suum.

Stercus Diaboli aliud non esse arbitror, quàm peccata, vel sæculi diuitias, & voluptates, quæ cum Dæmon suadet hominibus, vt sequantur in ore eorum stercus suum posuisse dicitur: stercus autem in sacris litteris designare voluptates, & diuitias tradunt D. Hieron. Ezech. 4. & Ioel. 1. Greg. hom. 31. idem insinuat Propheta Ezechiel loco cit. qui vt ostenderet Iudæos ventri, & carni deditos esse, eosq. bona opera facere consueuisse, vt sæculi diuitias consequerentur? scripsit illos comedisse panem cum stercore Boum.

3 Separabo eos ab inimicis meis cum serra mea.
var. lect. *Omninò legendum esse censeo, Separabo eos ab amicis meis cum serra mea, sic M. S. Farnesianus habet separabit autẽ Deus amicos ab inimicis serra sua, quãdo punientur ab eo pœna damni, & pœna sensus, & tunc inimicos ab eius visione perpetuò separabit: serram autem in scriptura sacra grauiores pœnas significare annotauit D. Hieron. Isaiæ 28. explicans ea verba Gith. non serris triturabitur, ac si diceret non grauioribus pœnis castigabitur.*

4 Ideò mitto amicos meos, vt diuidãt Diabolos à membris meis.

M. S. legit, Vt diuidant Diaboli membra à membris meis.

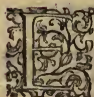
5 Ego non poteram secundum iustitiã ordinatam ingredi in gloriam maiestatis absque tribulatione.

Dicit hoc loco Saluator noster Christus nõ potuisse intrare secundum præordinatam iusti-

tiam in gloriam maiestatis, quoniam cùm id fuisset à Prophetis prænunciatum, & à Patre etiam præordinatum, ideò illud secundum Prophetarum vaticinia, & Patris præordinationem erat implendum, factum ergo hoc est, tum propter scripturarum impletionem, tum ob Patris ordinationem, tum etiam ob ipsiusmet Christi exaltationem, quam sibi ex meritò Passionis suæ comparauit, & hoc est; secundum iustitiam ingredi in gloriam, quod etiam admonuit D. Basil. lib. 4. contra Eunomium, propter obedientiam (inquit) datum est Christo in humanitate nomen super omne nomen, idem tradunt Chrysost. Ambros. Anselm. & Beda explicantes duo illa loca Apostoli ad Philip. 2. Propter quod & Deus exaltauit illum: & ad Hebræos 2. Vidimus Iesum propter passionem mortis coronatum: hoc etiam animaduertit D. August. lib 2. contra Maximum cap. 5. & lib. 3. cap. 2. Vgo Victorinus lib. 2. de Sacram. par. 2. cap. 6. colligitur quoq. Lucæ 24. ex illis verbis, Oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suã; vbi verbum, oportuit, intelligendum est, non de absoluta necessitate, sed posita Prophetarũ prædictione, & ad hunc sensum reuocãda sunt verba præsentis notæ: indicant hoc Lyranus ibi, & Iansenius in concordantia par. 4. cap. 146. Maldonat. Luc. 24. nu. 26. sed hac de re etiam egimus infrà hoc eodem lib. Cap. 39. nota 4.

VERBA VIRGINIS GLORIOSAE ad filiam, de modo induendi, & qualia debent esse vestimenta, & ornamenta quibus debet esse ornata filia, & induta.

CAP. VII.

EGO sum Maria, quæ peperi verum Deum, & verum hominem filium Dei. Ego sum Regina Angelorum. Filius meus diligit te toto corde. Ideò dilige tu eum. Tu debes esse ornata honestissimis vestibus. Quæ quomodo & quales debeant esse monstrabo, tibi. Sicut enim tu prius habuisti camisiam, indè tunicam, calceos, pallium, & monile in pectore; sic nunc spiritualiter habere debes. Camisia est contritio. Sicut enim camisia propinquior est carni, sic contritio, & confessio prima via est conuersionis ad Deum. Qua mens, quæ gaudebat in peccato mundatur, & caro sordida refrenatur. Calcei duo, sunt duo affectus. Voluntas scilicet emendandi commissa, & voluntas faciendi bona, & abstinendi à malis. Tunica tua est spes ad Deum, quia sicut tunica habet duas manicas, sic in spe sit iustitia, & misericordia. Vt sic speres de misericordia Dei, quod non negligas iustitiam eius. Et sic cogita iustitiam eius, & iudicium, vt non obliuiscaris misericordiam. Quia nec iustitiam aliquam facit sine misericordia, nec misericordiam sine iustitia. Pallium est fides, sicut enim pallium omnia operit, & omnia in eo cõcluduntur, sic fide homo omnia potest comprehendere, & attingere. Hoc pallium debet esse respersum signis charitatis spõsi tui. Quomodo scilicet creauit te, quomodo redemit. Quomodo enutriuit te, & induxit te in spiritum suum, & aperuit tibi oculos spirituales. Monile est consideratio passionis eius. Hoc sit iugiter fixum in pectore tuo. Quomodo derisus, & flagellatus, quomodo sanguinolẽtus, & omnibus neruis confossis viuus stabat in cruce. Quomodo in morte ex passione doloris acutissimi, totum corpus contremuit. Quomodo in manus Patris commendabat spiritum. Hoc monile semper sit in pectore tuo. Corona sit in capite tuo, id est, castitas in affectu, vt malles pati verbera, quam inquinari amplius. Indè sis verecunda, & honesta. Nihil cogita, nihil desidera, nisi Deum tuum, Creatorem tuum, quẽ cum habueris, omnia habes. Et sic ornata expectabis sponsum tuum.

VER-

VERBA CAELI REGINAE ad filiam dilectam informantia qualiter Filium vna cum Matre debeat diligere, & laudare.

CAP. VIII.

GO sum Regina cæli. Tu sollicita es quomodo laudare me debes, scias pro certo, quod omnis laus filij mei, laus mea est. Et qui inhonorat eum, inhonorat me; quia ego sic feruenter dilexi eum, & ipse me, quod quasi vnum cor ambo fuimus. Et ipse me, quæ eram vas terrenum, sic honorificè honorauit, vt supra omnes Angelos me exaltaret. Sic ergo laudare debes me. Benedictus sis tu Deus Creator omnium, qui in vterum Mariæ Virginis descendere dignatus es. Benedictus sis tu Deus, qui cum Maria Virgine esse sine grauamine voluisti, & de ea immaculatam carnem sine peccato sumere dignatus es. Benedictus sis tu Deus, qui ad Virginem cum gaudio animæ eius, & omnium membrorum venisti, & cum gaudio omnium membrorum eius sine peccato de ea processisti. Benedictus sis tu Deus, qui Mariam Virginem Matrem tuam post Ascensionem tuam crebris cōsolationibus lætificasti, & per teipsum
1 eam consolando visitasti. 1 Benedictus sis tu Deus, qui corpus, & animam Mariæ Virginis Matris tuæ in cælū assumpsisti, & super omnes Angelos iuxta Deitatem tuam honorificè collocasti. Miserere mei propter preces eius.

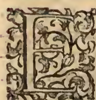
NOTÆ.

1 Benedictus sis tu Deus, qui corpus, & animam Mariæ Virginis Matris tuæ in cælum Assumpsisti.

Mariam Virginem anima, & corpore, vt legimus hic, fuisse ad Cælum assumptam passim in his Cælestiū Reuelationum Libris scribitur, & præcipuè infrà hoc eodem Libro cap. 9. 46. & 51. lib. 6. cap. 12. 60. & 62. lib. 7. cap. 25. & 26. cæterum hanc veritatem vniuersa amplexa est Ecclesia, & communis Patrum consensus probat; & in primis fauet S. Athanas. ser. de Deipara, D. Augustin. & Sophronius de Assumptione Virgin. Damascenus & Andreas Cretensis Orationibus de Dormitione Deiparæ, Iuuenalis apud Nicephorum lib. 2. histor. cap. 23. Anselm. de Excellent. Virg. cap. 8. & serm. de Assumpt. Rupert. lib. 6. in Cantic. Diuus Thom. 3. par. quæst. 27. art. 1. & opusc. 8. D. Bonauent. in Speculo Mariæ cap. 2. Riccardus Victorinus in Cant. cap. 42. Vgo Victorinus lib. 3. Erudition. Theologicæ c. 125. Gerson. Alphabeto 14. D. Antoninus 1. par. histor. tit. 6. cap. 3. & hoc ratione patet, quia vt citati Patres asserunt, cum corpus Christi ex corpore Virginis sumptum sit, dici possunt quodammodo caro Christi, & Mariæ vna caro, ergo sicut decuit carnem Christi esse vndequaq. beatam, & incorruptam, ita & carnem Matris, cuius gloriam in illius redūdat dignitatem, quæ ratio est Damasceni, & August. Secundo quia Saluator noster Io. 12. dixit, vbi ego sum illic, & minister meus erit: Beatissima autem Virgo singulariter Christo ministrauit, præbēdo ei corpus ex proprio sanguine, & alimentum ex proprio lacte, ergo credendum est peculiari ratione hoc in Maria fuisse completum, ergo vbi Christus est, & Mater quoque eius regnat cum illo, anima, & corpore gloriosa in Cælo. Tertio si eius corpus reperiretur in terra incredibile est Deum permisisse, vt per tot sæcula latuisset absque honore, & veneratione in incognito loco. Postremò difficilè creditu est corpus illud, ex quo Deus carnem assumpsit corruptum, & in cinerem fuisse redactum. vndè Augustinus corpus (inquit) Virginis escam vermibus traditum, quia sentire non valeo, dicere erubesco.

VERBA REGINAE CAELI ad dilectam filiam, de amore dulcissimo, quem Filius habuit ad Matrem Virginem. Et qualiter ex coniugio castissimo Christi Mater fuit concepta, & in vtero sanctificata. Et qualiter assumpta in corpore, & anima fuerit in cælum. Et de eius nominis virtutibus. Et de Angelis bono, & malo hominibus deputatis.

CAP. IX.

GO sum Regina cæli. Dilige Filium meum, quia ipse honestissimus est, & cum eum habueris, omnẽ honestatem habes. Ipse est etiã mdesideratissimus, & cum eum habueris omnia desiderabilia habes. Dilige etiã eum, quia ipse est virtuosissimus, & cum eum habueris, omnes virtutes habes. Ego volo tibi dicere, quam dulciter ipse dilexit corpus meum, & quam dulciter animam meam, quantum etiam honorauit nomen meum. Ipse filius meus prius me dilexit, quam ego eum, quia creator meus est. Ipse coniugium patris mei, & matris, tanta castitate coniunxit, vt tunc non inueniretur castius coniugium, & nunquam conuenire vellent, nisi iuxta legem solummodo causa
1 suscitandi prolem. 1 Et cum sibi nunciatum esset ab Angelo, quod Virginem parerent, vndè salus mundi procederet,
2 2 magis voluissent mori, quam carnali amore cõuenire, & voluptas in eis mortua erat. Tamen pro certo dico tibi, quod ex charitate diuina, & ex verbo
3 Angeli nunciantis 3 conuenerunt carne, non ex concupiscentia aliqua voluptatis, sed contra voluntatem suam ex diuina dilectione, & sic ex semine eorum per diuinam charitatem caro mea com-
4 paginata est. 4 Facto autem corpore meo, Deus à diuinitate sua animam
5 creatam immisit corpori, 5 & mox anima cum corpore sanctificata est, quam Angeli custodiebant, & seruabant die, ac nocte. Cum autem anima sanctificaretur, & corpori coniungeretur, tanta matri meæ aduenit lætitia, vt imposi-
6 bile esset dictu. 6 Deindè completo cursu vitæ meę, primo animam meam, quia ipsa domina erat corporis, ad Deitatem
7 excellentius cæteris eleuauit. 7 Indè corpus meum, vt nullius creaturæ corpus sit tam propinquum Deo, sicut meum. Ecce quantum filius meus dilexit animam meam, & corpus. Sed aliqui sunt, qui maligno spiritu negant me assumptam corpore, & anima, aliqui etiã quia nesciunt melius. Sed ista est pro certissimo rei veritas, quod cum corpore, & anima ad deitatem assumpta sum. Filius meus quantum etiam honorauit nomen meum, audi. Nomen meum est Maria, sicut legitur in Euangelio. Hoc nomen cum Angeli audiunt, gaudent in conscientia sua, & regratiantur Deo, qui per me, & mecum talem gratiam fecit, & quod vident ipsi humanitatem filij mei in Deitate glorificatam. Illi qui in Purgatorio sunt vltrà modum gaudent, tanquam æger in lecto iacens, si audierit ab aliquibus verbum solatij, & quod ei placet in animo, quod statim exultat. Angeli etiam boni audito hoc nomine, statim appropinquant magis iustis, quibus dati sunt ad custodiam, & gaudent de profectu eorum, quia omnibus hominibus Angeli boni dati sunt ad custodiam, & Angeli mali ad probationem. Non sic quod ipsi Angeli separentur à Deo, sed animæ sic seruiunt, vt non relinquant Deum, sed iugiter sunt in conspectu eius, & tamen inflammant, & incitant animam ad agendum bonum. Omnes etiam dæmones verentur hoc nomen, & timent. Qui audientes hoc nomen Maria, statim relinquunt animam de vnguibus, quibus tenebant eã. Sicut enim auis, quę in prędam vngues,

&

& rostrum habet, si audierit sonum aliquem relinquit prædam, & cum nihil operis sequi videt, statim reuertitur ad eandem. Sic dæmones audito nomine meo, statim relinquunt animam quasi territi, sed iterum aduolant, & reuertuntur ad eam, quasi sagitta velocissima, nisi aliqua emendatio subsequatur. Nullus etiam tam frigidus ab amore Dei est, nisi sit damnatus. Si inuocauerit hoc nomen hac intentione, vt nunquam reuerti velit ad opus solitum, quod non discedat ab eo statim diabolus, & nunquam amplius reuertitur ad eum, nisi resumpserit voluntatem peccandi mortaliter. Tamen quandoq. permittitur ei turbare eum, propter maiorem remunerationem eius, sed non possidere.

NOTÆ.

1 ET cum sibi nunciatum esset ab Angelo, quod Virginem parerent.

Mariæ Virginis Conceptionem fuisse diuinitus parentibus prænunciatam, vt scribitur hic, tradunt Epiphan. hæresi 70. German. Patriarch. serm. de oblat. Mariæ. Greg. Nyssen Orat. de sancta Christi Natiuit. Nicephor. lib. 1. Hist. cap. 7. & lib. 2. cap. 3. Damasc. lib. 4. de fide. cap. 15. & hoc etiam legimus in Oratione 1. B. Brigittæ reuelata, posita in fine huius Operis, neque solum Mariæ Conceptio parentibus reuelata est diuinitus, sed & ipsummet nomen Mariæ, vt annotauit Ambros. lib. de Institut. Virg. cap. 5. & si hoc factum est de nomine Isaac reuelatum Abrahæ Genes. 17. & nomine Ioann. Baptistæ reuelatum Zachariæ Lucæ 1. multò magis hoc dicendum est de nomine Mariæ, quod fuerit à Deo parentibus diuinitus manifestatum.

2 Magis voluissent mori, quam carnali amore conuenire.

Ad horum verborum intelligentiā sciendum est Sacramentum Matrimonij duplici de causa fuisse institutum, & ad carnis motus licitè extinguendos, & ad propagandam sobolem; quapropter cum legimus hoc loco, magis voluissent mori, quam carnali amore conuenire, intelligendum est Beatissim. Virgin. parentes actu coniugij minimè vsos fuisse ad voluptatem carnis explendam, aut ad prauos sensus motus sedandos, quia in eis voluptas mortua erat, vt scribitur hic, sed ad propagandam sobolem, & ad Mariam generandam, quæ Dei Mater futura erat.

3 Conuenerunt carne non ex concupiscentia aliqua voluptatis, sed contra voluntatem suam ex diuina dilectione.

Verba præsentis notę indicāt Beatiss. Virg. parentes non conuenisse coactos ad actum coniugij, sed contra voluntatem conuenisse legimus hic, quoniam vt superiori nota admonuimus, non ad voluptatem carnis explendam conuenerunt, sed ad propagandam tantummodo sobolem, voluntas enim ad huiusmodi actum prona, ac procliuis, primorum parentū vitio effecta est, & vt plurimum in actu coniugij voluptatem quærit, quam non quæsierunt Mariæ parentes, ideò ex sola dilectione diuina conuenisse scribitur.

4 Facto autem corpore meo Deus, à diuinitate sua animam creatam immisit corpori.

Ex hoc textu animaduertendum est, nullo pacto colligi Beatiss. Virg. animam prius in Cælo fuisse creatam, & posteà fuisse in corpus immissam; fuit enim error Origenis, vt patet ex lib. 1. Periarchon cap. 7. & 8. asserentis animas hominum iam indè à principio mundi fuisse simul cum Angelis creatas in cælo, & indè posteà mitti in corpora, vt refert S. Isidorus lib. 11. Originum c. 1. & indicat D. Hieronym. in Ps. 89. edisserens ea verba, Domine refugium factus es nobis, licet Origenis nomen taceat, & constat hoc etiam ex D. Thom. 1. p. q. 90. art. 4. & q. 118. art. 3 quam sententiam videtur etiam secutus D. Greg. Nyssen. lib. 2. suæ Philosophiæ cap. 6. relatus à Sixto Senensi lib. 5. Bibliothecæ Annotat 208. Cæterum hic error communiter à sanctis Patribus reijcitur, & in primis ab ipsomet D Greg. Nyssen. in lib. de homine cap. 29. & 30. Damascen lib. 2. de fide Orthod. cap. 12 D. Hiero. Epist. 61. ad Pamachiū de errorib Origenis.

& Epist. 139. ad Cyprianum. hunc etiam errorem apertè confutat Magister sent. in 2. dist. 17. asserens fidem nostrã esse, quod Deus quotidiè nouas creet animas, & infundit nouis corporibus, & infundendo creat, & creando infundit, cui consonat D. Thom. in 2. sent. dist. 3. q. 1. art. 4. ad 1. & dist. 17. q. 2. ar. 2. & 1. p. q. 90. art. 4. Durand. in 2. ead. dist. q. 2. & alij plures, eadẽ opinio reprobata est etiam auctoritate Leonis Papæ I. Epist. 1. ad Episcopum Astrigensem, vbi aßerit, fides Catholica constanter prædicat, quod animæ hominum priusquam suis inspirarentur corporibus, non fuere, ideò dicendum est B. Virginis animam, vt & quamlibet aliam fuisse à Deo creatam non in Cælo, sed intra corpus iam organizatum, in quod immissa dicitur à diuinitate hoc loco, quatenus per cũctas corporis partes diffusa in ipsa creatione habet à Deo, vt omnes partes eius informet.

5 Et mox anima cum corpore sanctificata est.

Quid per sanctificationem in præsenti nota intelligendum sit tradidimus infra lib. 6. Reuelat. cap. 49. nota prima, quo loco affirmauimus per sanctificationem hoc capite intelligendum esse ab originali peccato præseruationem, ac diuinæ gratiæ collationem, quandoquidem B. Brigittæ diuinitus reuelatũ fuit, Mariam Virginem peccatum originale minimè contraxisse, vt ibi fusè probauimus, ex quo fit, Verbum sanctificari hoc loco non posse accipi, pro eo quod est aliquid cum prius eßet immundum mundare, & purgare, Cæterum sacrarum litterarum phrasim esse propriam, vt quod anteà non fuit immundum, nec aliquo vitio inquinatum, id quoque sanctificari aliquando dicatur, quia mũditiam, ac sanctitatem prius acceptam retinet. probat Petrus Canisius lib. 1. de Deipara cap. 9. ex D. Hieron. Cyrillo Hierosolymitano, Sophronio, Gregorio Theologo, Damasc. alijsq. pluribus, & sic asserit interpretandum esse Arnobium, qui in explicat Ps. 14. scripsit Iesum solum Virgineam aulam ingressum ipsum tabernaculũ à maculis carnalibus liberasse, & dedisse potius sanctificationem, quam accepiße, non enim his verbis indicat Arnobius Virginem (Christo in eius vtero ingrediente) fuisse mundatam à maculis, quas antè conceptionem contraxisset, cũ nullam prorsus contraxerit, sed loquitur de his, quæ in alijs fœminis inuenire consueuerũt, à quibus quia Matrem suam Christus seruauit immunem, ideò eam sanctificaße scripsit: & in eodem sensu accipiendum est, quod tradidit Hidelphonsus Archiepisc. Toletanus, qui agens contra eos, qui de Mariæ Virginitate, ac parturitione disputabãt Beata, inquit, Virgo nisi in vtero matris sanctificata fuisset, minimè eius natiuitas colẽda esset, nunc autem, quia auctoritate totius Ecclesiæ dignè veneratur, constat eam ab omni originali peccato fuisse immunem. sed clarius, hoc idem probari potest ex B. Laurentio Iustiniano serm. de Annunciat. ab ipsa (inquit) Conceptione in benedictionibus est præuenta dulcedinis, & à damnationis alienæ chirographo prius est sanctificata, quam nata. idem constat etiam ex sacris litteris, in quibus Christus à Patre sanctificari dicitur Ioan. 10. Quem Pater sanctificauit, & misit. quem locum explicans Lyranus sanctificauit (inquit) idest plenitudine gratiæ adimpleuit, cur ergo eodem modo etiam de Maria hoc loco dicendum non est, cum legimus, & mox Anima cũ corpore sanctificata est, nimirum ab originali labe præseruata, ac ingenti gratiarũ cumulo in sua conceptione referta est. Verum plures quoque hoc ipsum annotarunt sacrarum litterarũ interpretes ad eum versiculum Ps. 45. Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus, quo loco aßerunt Altißimum Dei, scilicet Filium Matrem suam sanctificasse, eam ab originali peccato præseruando, & flumine gratiarum ornando: & ideò legitur (ibi) Fluminis impetus lætificat Ciuitatem Dei, sanctificauit tabernaculum suum Altißimus: id autem quod sequitur. Adiuuabit eã Deus manè diluculo. indicat huiusmodi sanctificationẽ factam fuisse ab instanti Conceptionis Mariæ, quandoquidem in diluculo, & in Aurora nimirum, vt primum anima infusa est corpori Beatißima Virgo sanctificata est, hoc enim significant verba præsentis notæ, & mox ani-

anima cum corpore sanctificata est.

6 Deindè completo cursu vitæ meæ, primò animam meam, quia ipsa erat Domina corporis ad Deitatem excellentius cæteris eleuauit.

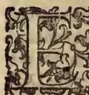
Beatissimam Virginem Dei Matrem ad altiorem cæteris fuisse euectam Beatitudinis gradum scribitur hic, quod egregiè annotauit etiam D. Hieron. serm. de Assumpt. his verbis, Sicut non est in mundo locus dignior vtero Virginali, in quo Dei filium Maria suscepit, sic nec in cælo solio Regali, quo Mariam Dei filius sublimauit, idem habent D. Athan. serm. de Deipara D. Greg. Thaum. ser. 2. in Annunciat. Mariæ aliquanto post med. D. Anselm. de Excell. Virginis cap. 4. D. Bernard. serm. 1. & 2. de Assumpt. Damasc. orat. 1. de dormit. D. Aug. serm. de Annunciat. & serm. Angelico de Excellent. Mariæ cap. 21. qui in fine huius Libri positus est.

7 Indè corpus meum, vt nullius creaturæ corpus sit tam propinquum Deo, sicut meum.

Ex his planè constat, quòd sicut Beatissima Virgo præ cæteris ad altiorem gloriæ gradum secundùm animæ dotes eleuata est; ita quoque secundum corporis glorificationem præ alijs sublimiores virtutes consecuta est, quod ex eo euidenter colligi potest, quoniam cum verissimum sit, quod aliquid, quo magis suo principio appropinquat, tantò magis effectus eius particeps redditur, ex quo infert D. Dionysius lib. 4. de Cælest. Hierarch. cap. 4. quòd Angeli, quia Deo viciniores sunt diuinæ bonitatis magis participes sunt, quàm homines, cum verò Christus sit principium gratiæ, eiq. fuerit Maria propinquissima secundum humanitatem, quam accepit ex ea, optimè sequitur illam à Christo obtinuisse præ cæteris gratiæ & gloriæ plenitudinem, non solùm quoad animæ, sed etiam quoad corporis dotes, quod fusè explicauimus lib. 7. Reuelat. Cap. 26. nota 4.

VERBA VIRGINIS MARIAE ad filiam, Vtilem doctrinam qualiter debeat viuere, ponentia, & multa mirabilia Christi passionis declarantia.

CAP. X.

EGO sum Regina cæli, Mater Dei. Ego dixi tibi, quod habere debeas monile in pectore tuo. Nunc autem plenius monstrabo

1 tibi, 1 quod ego à principio cum audirem, & intelligerem Deum esse, semper

var. lect. sollicita, & timorata fui de salute, & obseruantia mea. Cum autem audissem plenius, ipsum Deum esse Creatorem meum, & Iudicem de omnibus actibus meis, intimè dilexi eum, & omni hora timui, & cogitaui, nè eum verbo, vel facto offenderem. Deindè cum audissem eum dedisse legem populo, & præcepta sua, & fecisse cum eis tanta mirabilia, proposui firmiter in animo meo nihil nisi ipsum diligere, & amara mihi erant mundana vehementer.

2 2 Post hæc audito etiam, quod ille idē Deus redempturus esset mundum, & nasciturus de Virgine, tanta circa eum charitate affecta fui, quod nihil nisi Deum cogitabā, nihil volebam nisi ipsum. Ego elongaui me quantum potui à colloquijs, & præsentia parentum, & amicorū. Et omnia quæ habere potui dedi indigentibus. Nihilq. nisi victum tenuem, & vestitum reseruaui. Nulla mihi nisi Deus placuerunt. Ego semper in corde meo optaui, vt viuerem ad tempus natiuitatis eius, si fortè fieri mererer Ancilla indigna Matris Dei.

3 3 Voui etiam in corde meo, si esset ei acceptabile obseruare Virginitatem. Nihil vnquam possidere in mundo. Si autem aliter vellet Deus, fieret voluntas eius, & nōn mea, quia credebā eum omnia posse, & velle nihil nisi mihi

vtile,

vtile, ideò ei omnem voluntatem meam
commiſi. Inſtante verò tempore, quo
ſecundum cõſtitutionem Virgines præ-
ſentabantur in templo Domini, affui, &
ego inter eas propter obedientiam pa-
rentum meorum, cogitans mecum Deo
nihil eſſe impoſsibile. Et quia ipſe ſcie-
bat me nihil deſiderare, nihil velle niſi
ſe, poſſet me ſeruare in Virginitate, ſi ei
placeret; ſin autem fieret voluntas eius.
Auditis autem omnibus, quæ mandata
erant in templo, regreſſa domum am-
pliori quam prius ardebam amore Dei,
& nouis quotidiè inflammabar æſtibus,
& deſiderijs amoris. Propterea plus ſo-
lito ab omnibus me elongaui, & fui ſola
noctibus, ac diebus timens vehementiſ-
ſimè ne os loqueretur, vel auris audiret
aliqua contra Deum meũ, vel oculi mei
viderent aliqua delectabilia. Timida
quoque fui in ſilentio, & multum anxia,
ne fortè ſilerem ea, quæ magis loqui de-
buiſſem. Cumq. ſic turbarer in corde
ſola mecum, ſpemq. meam omnem cõ-
mitterem Deo; illicò venit in mentem
meam cogitare Dei magnam potentiã.
Quomodo ei ſeruiunt Angeli, & omnia
creata, qualis gloria eius, quæ eſt ineffa-
bilis, & interminabilis. Et cum hoc mi-
rarer, vidi tria mirabilia. Vidi namq;
4 ſidus, ſed nõ quale fulget de cælo. 4 Vidi
var. lect. lumen, ſed non qualem lucem, quæ lu-
cet in mundo. Senſi odorem, non qualis
herbarum, vel aliquid tale, ſed ſuauiſſi-
mum, & ferè ineffabilem, quo tota re-
plebar, & præ gaudio exultabam. Indè
ſtatim audiui vnam vocem, ſed non de
ore humano. Et ea audita ſatis timui,
reputans ne fortè eſſet illuſio. Et ſtatim
apparuit antè me Angelus Dei, quaſi ho-
mo pulcherrimus, ſed non carne veſti-
tus, qui dixit ad me. Aue gratia plena, &c.
Quod cum audiſſem, mirabar quid ſi-
gnificaret hoc, vel cur talem proferret
ſalutationem. Sciebam enim me, & cre-
debam indignam ad aliquid tale, vel ad
aliquid boni. Deo tamẽ non eſſe impoſ-
ſibile facere quidquid vellet. Tunc ſe-
cundo Angelus ait: Quod naſcetur in
te ſanctum eſt, & vocabitur filius Dei,
& ſicut ei placuerit ſic fiet: nec tamen
5 credebã me dignam, 5 nec quæſiui ab
Angelo, quare vel quando fiet, ſed quæ-
ſiui, quomodo fiet, quod ego indigna
ſim Mater Dei, quæ & virum non co-
gnoſco. Et reſpondit mihi Angelus ſi-
cut dixi. Deo nihil impoſsibile, ſed
quidquid ipſe vult facere fiet, &c. Quo
verbo Angeli audito, feruentiſſimum
affectum habui eſſe mater Dei, & loque-
batur anima mea præ amore. Ecce ego;
fiat voluntas tua in me. Ad quod ver-
bum illicò concipiebatur filius meus in
vtero meo cum ineffabili exultatione
animæ meæ, & omnium membrorum.
Cumque haberem eum in vtero, por-
tabam eum ſine dolore, ſine grauedi-
ne, & tædio ventris. Humiliabam me
in omnibus, ſciens eum eſſe omnipo-
6 tentem, quem portabam. 6 Quando
verò peperi eum, ſine dolore, & pec-
cato peperi eum, ſicut & concepi, cum
tanta animæ, & corporis exultatione,
quod pedes mei præ exultatione non
ſentiebant terram, vbi ſtabant. Et ſicut
in omnia membra mea cum gaudio to-
tius animæ meæ intrauit, ſic cum gau-
dio omnium membrorum exultante
anima ineffabili gaudio ſine læſione Vir-
ginitatis meæ exiuit. Cumque conſpi-
cerem, & conſiderarem pulchritudi-
nem eius, anima mea quaſi rorem præ
gaudio ſtillabat, ſciens me indignam ad
talem filium. Quando verò conſidera-
bam loca clauorum in manibus, & pe-
dibus, quos ſecundum Prophetas cruci-
figendos audiui, tunc oculi mei reple-
bantur lacrymis, & cor meum quaſi
ſcindebatur præ triſtitia. Et cum filius
meus inſpexit oculos meos lacryman-
tes, triſtabatur quaſi ad mortem. Cum
verò conſiderarem potentiam deitatis
eius, conſolabar iterum ſciens, quod
ipſe ſic vellet, & ſic expediret, & omnem
volun-

voluntatem meam conformaui volun-
tati eius, & sic semper erat lætitia mea
mixta cum dolore. Instante tempore
passionis filij mei, rapuerunt eum ini-
7 mici eius, 7 percutientes eum in ma-
xilla, & collo, & conspuentes illuserunt
ei. Deindè ductus ad columnam, per-
sonaliter se vestibus exuit. Personali-
ter ad columnam manus applicuit, quas
inimici sine misericordia ligauerunt.
Alligatus autem nihil omninò operi-
menti habebat, sed sicut natus est, sic
stabat, & patiebatur erubescentiam nu-
ditatis suæ. Consurrexerunt autem ini-
mici eius, qui fugientibus amicis suis
vndique astabant, & flagellabant corpus
eius ab omni macula, & peccato mun-
8 dum. 8 Ad primum igitur ictum, ego
quæ astabam propinquius cecidi quasi
mortua, & resumpto spiritu, vidi cor-
pus eius verberatum, & flagellatum
vsque ad costas, ita vt costæ eius vide-
9 rentur. 9 Et quod amarius erat, cum
retraherentur flagella, carnes ipsis fla-
gellis sulcabantur. Cumque filius meus
totus sanguinolentus, totus sic lacera-
tus stabat, vt in eo non inueniretur sani-
tas, nec quid flagellaretur, tunc vnus
concitato in se spiritu quæsiuit. Nun-
quid interficietis eum sic iniudicatum?
& statim secuit vincula eius. Indè fi-
lius meus induit se vestibus suis, tunc
locum vbi stabant pedes filij mei totum
repletum vidi sanguine, & ex vestigijs
filij mei cognoscebam incessum eius.
Quo enim procedebat, apparebat terra
infusa sanguine, nec ipsi patiebantur, vt
se indueret, sed compulerunt & traxe-
runt eum, vt acceleraret. Cum autem
duceretur quasi latro, ipse filius meus
extersit sanguinē ab oculis suis. Cumq.
iudicatus esset, imposuerunt sibi crucem
portandam. Quam cum ad modicum
portasset, veniens vnus assumpsit eam si-
bi portandam. Interim eunte filio meo
ad locum passionis, alij percusserunt
eum in collo, alij in faciem ceciderunt.

Et tam fortiter, & valenter percussus
est, vt licet ego non viderem percu-
tientem, audiui tamen clarè sonitum
percussionis. Cumque venissem cum
eò ad locum passionis, omnia instru-
menta vidi ibi præparata ad mortem
suam. Et ipse filius meus veniens ibi,
exuit se personaliter vestibus suis, mini-
stris inter se dicentibus. Hæc vestimen-
ta nostra sunt, nec ea rehabebit, quia
damnatus est ad mortem. Stante autem
filio meo sicut natus erat nudo corpore,
vnus tunc accurrens apportauit sibi ve-
lamen quo ipse exultans intimè, velabat
verenda sua. Posteà rapuerunt eū sæui
tortores, & extenderunt in Cruce. Pri-
mo dexteram manum eius affigētes sti-
piti, qui prò clauis perforatus erat. Et
manum ipsām ex ea parte perforabant,
qūa os solidius erat. Indè trahentes cum
fune aliam manum eius ad stipitem eā
10 simili modo affixerunt. 10 Deindè dex-
trum pedem crucifixerunt, & super hūc
sinistrum duobus clauis, ita vt omnes
nerui, & venæ extenderentur, & rumpe-
11 rentur. 11 Quo facto aptauerunt coro-
nam de spinis capiti eius, quę tam vehe-
menter reuerendum caput filij mei pu-
pugit, vt ex sanguine fluente replerentur
oculi eius, & obstruerētur aures, & bar-
ba tota decurrente sanguine deturpare-
tur. Cumq. sic sanguinolentus, & per-
foratus staret, condolens mihi astanti, &
gementi, respexit sanguinolentis oculis
ad Ioannem sororium meum, & me cō-
12 mendabat ei. 12 In tempore illo audiui
lect. var. alios dicentes, quod filius meus latro
erat, aliosq. quod mendax, alios quod
nullus dignior esset morte, quam filius
meus, ex quorum auditu dolor meus re-
nouabatur. Sed sicut dictum est, cum
primus clauus infigeretur ei, ego ad pri-
mū ictum conturbata cecidi quasi mor-
tua, oculis obscuratis, manibus tremen-
tibus, pedibus nutantibus, & non respe-
xi præ amaritudine antequam ex toto
affixus erat. Surgens verò vidi filium
meum

meum miserabiliter pendentem, & ego
Mater eius mœstißima vndiq. conster-
nata, præ dolore vix stare potui. Filius
autem meus videns me, & amicos suos
inconsolabiliter flentes flebili voce, &
alta clamabat ad Patrem suum dicens,
Pater quare me dereliquisti? quasi di-
ceret. Nullus est, qui misereatur mei,
nisi tu Pater. Tunc oculi eius apparue-
runt semimortui, maxillæ eius submer-
sæ, & vultus lugubris, os eius apertum,
& lingua sanguinolenta, venter dorso
inhærens consumpto humore quasi non
haberet viscera. Omne corpus pallidũ,
& lãguidum ex fluxu, & egressione san-
guinis. Manus, & pedes eius rigidissimè
extenti erant, & iuxta formã crucis cru-
ci attracti, & conformati. Barba & cri-
nes ex toto respersi sanguine. Itaq. cum
filius meus sic laceratus, & liuidus staret,
solum cor recens erat, quia optimę, &
fortißimę naturæ erat. De mea enim
carne corpus mundissimum, & optimè
complexionatum sumpsit. Cutis eius
sic tenera, & gracilis erat, quod nunquã
ita leniter flagellabatur, quin statim exi-
ret sanguis. Ipse quoque sanguis eius tã
recens erat, vt in cute mũda videri pos-
set. Et quia optimę naturæ erat, vita
cum morte in corpore eius perforato
certabat. Nam quandoq. dolor de mem-
bris, & neruis corporis perforatis ad cor
ascendebat, quod recentißimum erat,
& incorruptum, & incredibili dolore,
& passione vexabat ipsum. Et quandoq.
dolor à corde in mẽbra lacerata descen-
debat, & sic mortem prolongabat cum
amaritudine. Cumq. filius meus his do-
loribus circumseptus respexit ad amicos
suos flentes, qui maluissent illam pęnam
in se cum auxilio eius pertulisse, vel in
æternum in inferno ardere, quàm eum
sic videre cruciari. Dolor ille ex ami-
corum dolore omnem amaritudinem,
& tribulationem, quam vel in corpore,
vel in corde sustinuit excedebat, quia
tenerè diligebat eos. Tunc præ nimia
corporis angustia ex parte humanitatis
clamabat ad Patrem. O Pater in manus
tuas commendo spiritum meum. Hanc
igitur vocem cũ audissem ego eius mœ-
stissima Mater contremuerunt omnia
membra mea cũ amaro cordis mei do-
lore. Et quoties posteà hanc vocem
cogitabam, quasi in aure mea præsens,
13 & recens erat. 13 Appropinquante autẽ
morte cum cor præ violentia dolorum
rumperetur, tunc omnia membra con-
tremuerunt, & caput eius quasi modi-
cum se erigens inclinabatur. Os eius
apertum videbatur, & lingua tota san-
guinolenta. Manus eius retraxerunt se
modicum de loco perforationis, & pon-
dus corporis pedes amplius sustentabãt.
Digiti, & brachia quodammodo exten-
debant se, & dorsum fortiter stringeba-
tur ad stipitem. Tunc quidam dixerunt
ad me: Maria filius tuus mortuus est.
Alij autem dixerunt. Mortuus est, sed
resurget. Omnibus itaq. dicentibus,
vnus adueniens affixit lanceam in latus
eius tam validè, vt penè per aliud latus
eius transiret. Et cum extraheretur ha-
sta, apparuit cuspis rubea sanguine. Tũc
mihi videbatur, quod quasi cor meum
perforaretur, cum vidissem cor filij mei
charißimi perforatum. Deindè deposi-
tus est de cruce, quem ego recepi in ge-
nu meum quasi leprosum, & totum li-
uidum. Nam oculi eius erant mortui, &
sanguine pleni. Os frigidum quasi nix.
Barba quasi restis. Facies contracta. Ma-
nus quoque sic deriguerant, quod non
possent deponi nisi circa vmbilicum.
Sicut stetit in cruce, sic habui eũ in ge-
nu, quasi hominem contractum in om-
14 nibus membris. 14 Posteà posuerunt
eum in linteo mundo. Et ego cum lin-
teo meo extersi vulnera, & mẽbra eius.
Et clausi oculos, & os eius, quæ in morte
fuerunt aperta. Deindè posuerunt eum
in sepulchro. O quam libenter tunc po-
sita fuissem viua cum filio meo, si fuisset
voluntas eius. His completis venit ille
bo-

bonus Ioannes, & duxit me in domum. Ecce filia mea, talia sustinuit filius meus pro te.

NOTAE.

1 QVod ego à principio cum audirem, & intelligerem Deum esse.

var. lect. *Hactenus impressa exemplaria sic legunt, sed M. S. Farnesianus, sic habet, In principio pueritiæ meæ, atque ita legẽdum esse colligi potest, ex ipsa præsentis Capitis narratione: Maria nãque hoc loco certiorem reddit Beatã Brigittam, de cunctis vitæ suæ actibus, & à pueritia sua exordium ducens, in principio dicit pueritiæ meæ.*

Post hæc audito etiam, quod ille idem Deus redempturus esset mundum, & nasciturus de Virgine.

Ex his verbis palã fit Beatiss. Virginem, nouisse Deum carnem sumpturum fuisse, & mundum redempturum; hoc enim ex Prophetarum vaticiniis nouisse poterat, & præcipuè ex illo Isa. 7. Ecce Virgo concipiet, tum quia Maria operum Diuinorum perfectam scientiã habebat sicut Lib. 5. Reuel. Cap. 4 legitur, & admonuit Andr Creten. de Dormitione Deiparæ, immò perspicacius illam cæteris intellexisse sacras litteras tradit S. Ansel. de Excell. Virg. c. 7. & Metaph. orat. de Dormit. Deiparæ, & habetur ser. Ang. c. 17. vt meritò Ignat Mart. epist. 1. Mariam vocauerit nostræ Religionis magistrã, & Bern. ser. 4. sup. Missus est, affirmat eã Apostolos illuminasse, nõ ergo mirũ est, si hic legamus, illã nouisse nasciturum fuisse Messiam, & mundum redempturum, quod eò verius esse arbitror, quò Mariã in rerũ Diuinarũ cognitione omnes Theologos excelluisse credo: fauet huic sentẽtiæ Dom. Ban. in cõment. ad 1. p. S. Tho. q. 1. ar. 10 dubit 6. vbi citat S. Tho. 3 p. q. 27. ar. 5. ad 3. docentẽ cognouisse Virginem, quod esset conceptura Dei filium, & non amissurã Virginitatẽ, sed Spiritus sancti virtute generaturam, sed verè D. Thom. ibi asseuerat Mariam tantummodo excellẽter donum sapientiæ habuisse, hæc autem in specie eam cognouisse non affirmat: paulò tamen apertius hoc admonuit D. Aug. ser. 2. de Annunc. in quo introducit Angelũ ad Virginem loquentẽ sic, Recole Maria in lib. Esai. Proph. Virginem, quam parituram legisti, & gaude atque exulta, quia tu esse meruisti, tu ibi præfigurata es Virgo, tu ecce cõcipies in vtero nõ de viro, sed de Spiritu sancto. Libet autẽ hoc loco rem hanc ex sanctiss. & antiquiss. Doctore Greg. Thau. probare, qui apertis verbis fatetur Mariam Incarnationis Mysterium agnouisse clarius, quàm ipsimet Prophetæ, sic enim habet ser. 1. in Annunc. aliquando post initiũ, Nosti (inquit) ò Maria, quæ Patriarchas, & Prophetas latebãt, didicisti, ò Virgo, quæ adhuc Angelis etiã fuerunt abscondita, audisti, ò Sãctissima quæ nunquam diuino spiritu afflatorum Chorus meruit audire, Moyses, & Dauid, Esaias, & Daniel, cunctiq. Prophetæ de ipso prædicauerũt, sed modũ rationẽue ignorarũt, tu verò sola, ò S.ma Virgo, quæ his omnibus fuerũt ignota Mysteria, nunc suscipis, causãq. intelligis.

Voui etiam in corde meo, si esset ei acceptabile obseruare Virginitatem.

Mariam Virginem virginitatis votum emisisse certum est, sicut communis SS. Patrũ, & Scholasticorum omnium sententia probat, & constat euidenter ex verbis præsentis notæ: huius sententiæ fuerunt in primis D. Aug. lib. de S. Virginit. c. 4. Greg. Nyssen serm. de Natiuit. Rupert. lib. 3. in Cant. Bernar. ser. 3. & 4. super Missus est. Anselm. de Excellen. Virginis c. 4. Vgo Victor. lib. de Perpet Virginit. c. 1. & postremò vniuersa Schola cum Magistro in 4. dist. 30. sed vt omittamus, quod certum est. Fuit aliquando inter Doctores aliqualis controuersia de tempore, quo huiusmodi votum Maria emiserit, & quidem D. Tho. 3. p q. 28 ar. 4 & in 4. sent. dist. 30. q. 2. art. 1. & Capreol. ead. dist. q 1. & Palud. q 2. Richard ar. 1. q 2. indicant Mariã ante matrimoniũ habuisse propositũ seruãdi Virginitatẽ, vel etiam emisisse votũ sub conditione, nisi aliter Deus præciperet, quod videtur etiam indicari hoc loco cum scribitur, Voui in corde meo, si esset Deo acceptabile: addit secundo D. Thom. 3. pãr. vbi sup. cum post contractum Matrimonium Maria tale pro-

positum propalasset Ioseph, vtriusque consensu firmatum fuisse votum, probari potest hac sententia dupliciter, Primo quia huiusmodi votum absolutè ante Matrimonium emissum impediret illud, tum quia est contra illud Exod 23. & Deuter. 7. non erit apud te sterilis, quibus verbis videtur prohiberi sterilitas illa, quæ sequitur ad Virginitatis votum: his non obstantibus mihi videtur etiam posse defendi, Beatiss. Virg. absolutè vouisse Virginitatem antè contractum Matrimoniũ, fauent huic sententiæ in primis August. vbi supra, Scot. in 4. dist. 30. quæst. 1. art. 2. Tostat. quæst 33. sup. 1. cap. Matth. Caietanus in 3. cap. Matth. & ratione patet, quia ex hac opinione nullum sequitur absurdum, vt ex solutione argumentorum pro prima opinione patebit, cui addendum est hoc magis fauere Virginitati Mariæ, si dicamus eã absolutè vouisse, neq hoc matrimoniũ contrahẽdum poterat impedire, vt Doctores prioris sententiæ arbitrantur, nã dicendum est Mariam, vel ex peculiari Spiritus sancti instinctu, vel etiam eiusdem Spiritus sãcti aperta reuelatione nouisse, per Matrimoniũ non violatum iri suum votum, quod indicat Vgo Victorin. D. Thom. Albert. Magnus, & alij Scholastici locis citatis, & hinc fit eã potuisse consentire in Matrimonium non consentiendo actualiter, & explicitè in carnalem copulam, nec absolutè, nec sub illa conditione, si Ioseph debitum petijsset, quoniam erat certa nũquam petiturum: alij verò respondent huiusmodi votum impedire minimè potuisse, quãdoquidẽ ante spõsalia Maria, & Ioseph conuenerunt ad inuicem, ne alter ab altero debitũ peteret, & sub hac conditione contraxisse, vt neuter peteret, aut redderet debitum, & hoc non esse contra substantiam Matrimonij tradit Abulens. in cap. 30. Num. quæst. 32. Palud. in 4. dist. 30 quæst. 2. Gerson. serm. de Natiuit. Mariæ, Lodulph de vita Christi 1. par. cap. 3. neque etiam obstat locus citat Exod 23. & Deut. 7. nã verba illius text. non continent præceptum Dei prohibens abstinentiã à nuptijs, sed potius promittit Deus ibi fæcunditatem, vt ex verbis patet cum dicitur (non erit apud te sterilis) ac si diceret mulieres vestræ fæcundæ erunt, & colligitur hæc interpretatio ex textu. Nam ibi Deus commemorat bona, quæ promittit se largiturum Iudæis, si seruauerint legem suam, inter quæ est fæcunditas, & prolis propagatio.

4 Vidi lumen, sed non qualem lucem,
var. lect. quæ lucet in Mundo.

Farnesianus Codex, M.S. restituit præsentem textum sic (Vidi lumen, sed non tale quale fulget in Mundo)

5 Nec quæsiui ab Angelo, quare vel quando fiet, sed quomodo fiet.

Planè constat ex verbis præsentis notæ, Mariam ab Angelo non inuestigasse finem Dominicæ Incarnationis, nec tempus, sed tãtummodo modum, & ideò D. Lucas c. 1. sui Euangelij refert Virginem cum Angelo sic fuisse locutam (quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco?) quæ verba non indicãt dubitationem aliquam in Virgine extitisse, aut de potestate diuina, aut de mysterij veritate dubitasse, sed sermo est cupientis scire modum, quo id fieri posset absque suæ Virginitatis iniuria sicut Ambros. Beda, Theophyl. citata verba Lucæ interpretantur, & fauet huic expositioni August. homil. 44. Bernard. homil. 4 super Missus est, Anselm. in illud Euangelij, Intrauit Iesus in quoddam Castellum. Sunt etiam, qui dicunt esse hæc verba admirantis, sic Cyrillus Catechesi 12. cui interpretationi fauere videtur particula (quomodo) quæ in sacris litteris aliquãdo admirationem importat, vt illud, Quomodo cecidisti lucifer, qui manè oriebaris, quod cõfirmari potest ex eo, quod scribitur serm. Angelico c. 16. vbi legimus turbationem Mariæ manasse ex ingenti quadam admiratione eorum quæ dicebantur illi ab Angelo, quæ quidẽ erant præstantissima, & supra humanũ captum, neq. eam turbationem contigisse ex Angeli visione, quandoquidem Maria erat assueta visionibus Angelorum, vnde dixit Euangelista non fuisse turbatam in visione, sed in sermone, cæterum probabiliter quoque dici posset hanc Virginis turbationem non tantummodo fuisse circa modum partus, sed cum se iudi-

iudicasset indignam, quæ ad tantam dignitatem sublimaretur, vt fieret Mater Dei dixit (quomodo fiet istud) Postremò alij dicunt hanc interrogationem fuisse à Virgine factã, non quia dubitaret de Dei potestate, aut de mysterij veritate, vel etiam de modo, quandoquidem scire poterat ex Prophetarum vaticinijs Messiam nasciturum de Virgine, & præcipuè ex illo Isaiæ septimo, Ecce Virgo concipiet, quod etiam nota secunda præsentis Capitis probauimus: Maria ergò prudenter interrogat Angelum, vt probet, an eius dicta cum vaticinijs Prophetarum concordent, & an hæc visio boni Angeli sit, vel mali, nouerat enim aliquando Dæmonem se transformare in Angelum Lucis, & ideò paulò post verba præsentis notæ legimus, Mariam dixisse audita voce Angeli satis timui reputans nè fortè esset illusio.

6 Quando verò peperi eum sine dolore, & peccato peperi eum.

Et hoc erat rationi consonum, vt Maria, quæ in concipiendo nullum voluptatis carnalis sensum perceperat, ita nec in pariendo dolorem aliquem sentiret, sunt enim ad inuicem connexa voluptas, & dolor, vt quandocunque non antecessit voluptas, ita nec sequi debeat dolor, sic docent Damasc. lib. 4. de fide cap. 15. & Greg. Nyss. Orat. 1. de Resurrect. & Cyprian. etiã hoc idem admonuit Orat. de Christi Natiuit. non longè ab initio, quoniam (inquit) sine tormento peperit, quæ in cõceptione caruit voluptate. Secũdo eadẽ veritas hac ratione probari potest, quia dolor in partu ob vteri apertionẽ cõtingit, ac etiã ob violentã partium diuulsionem, ac diuisionẽ at nihil horũ in Virgine pariente reperta sunt. Postremò hoc patet Isaiæ 66. qui dicit, Antequam parturiret peperit, & antequam perueniret tempus partus eius peperit Masculum, ac si dixisset ante dolores partus Virgo peperit, & Septuaginta legunt, Antequam veniat dolor parturientium effugit, & masculum peperit. plura hac de re annotauimus lib. 7. Reuelat. Cap. 22. nota prima, vbi citauimus D. August. Bernard. Fulgent. & Greg. Nazian. asserẽtes absque dolore Mariã peperisse.

7 Percutientes eum in maxilla, & collo.

Duplicis hoc loco percussionis genus innuitur, quod cum Euangelistis cõcordat, quorum alterum indicat Ioan. 18. Capite his verbis, Et dabant ei Alapas, & Lucæ 22. Percutiebant faciem eius, alterum verò Marci 14. & Matth. 26. Et Colaphis eum ceciderunt, est enim alapa percussio in maxilla, & ideò Tren. 3. legimus, Dabit percutienti se maxillas, Colaphus verò percussio est in collo, vtrumque autem notatur cum scribitur, Percutientes eum in maxilla, & collo, quod etiam animaduertit Lodulph. de Vita Christi par. 2. cap. 60.

8 Ad primum igitur ictum, ego quæ astabã propinquius cecidi quasi mortua.

De spasmo Virginis, & an ipsa in sui filij morte verè deliquium animæ passa fuerit egimus Lib. 4. Reuelat. Cap. 70. nota 3.

Sed animaduertẽdum quod cum legimus, hic, ego quæ astabam propinquius, sermo fit de Christo flagellis cæso, cuius columnæ dicitur Maria cæteris propinquius adstitisse cogitatione, & mente putò non corpore, vt somniauit Interpres, neque putes dum etiam hic legis, quasi mortuam cecidisse, Mariam indignum aliquid perpessam, sed magis fuisse doloris gladio transuerberatam iuxta Simeonis Prophetiam, Et tuam ipsius animam pertransiuit gladius.

9 Et quod amarius erat, cum retraherẽtur flagella, carnes ipsis flagellis sulcabantur.

Flagella quibus Saluator noster ad Colũnam verberatus est, è funiculis fuere confecta, vt annotauit Euthym. cap. 67. in Matth. atque etiam loris contexta, vel vt plures affirmarunt, habuerunt in extrema parte ferrea quædam puncta, quæ carnem lacerabant, & hinc est, quod legimus hic, flagella nudasse costas, & carnem sulcasse, Cæterum qualia fuerint huiusmodi flagella habetur Lib. 4. Reuelat. Cap. 70. sic enim ibi describuntur flagellis aculeatis infixis aculeis, & retractis, non euellendo, sed sulcando, totum eius corpus laceratur, eadem etiam descripsit Lansperg. lib. 3 elucidationis in Christi Passio-

sione, Ligato (inquit) Domino accesserunt quatuor viri robusti Christum flagellaturi, & flagellis, virgis, & scorpionibus, in quibus erant vnci ferrei Christum flagellarunt: sunt etiam qui opinati sunt Saluatorem nostrum primùm crassioribus funibus fuisse flagellatũ, post modum ferreis scorpionibus, tertio catenis, postremò virgis spinarum; in eadem tamen flagellatione adhibuisse carnifices his omnibus tormentorum generibus credendũ est; sed hac de re latè egit Iust. Lyps. de Cruce lib. 2 cap. 3. verùm quibus flagellis in specie Christus verberatus sit textus Sacer non explicat Matth. 27. cap. Flagellis (dicit) tantummodo fuisse cæsum, ideò quod virgis, scorpionibus, aut ferreis etiam catenis fuerit verberibus affectus Christus, vt piè meditatur S. Vincent. serm. de Parasceue religiosa quadam traditione cẽsetur esse verum, sicut & de numero plagarum; quod fuerint vltra quinque millia incertum est Ioan. namque Eckius, de Christi Passion. Act. 4. consid. 4. ex quadam reuelat. huiusmodi plagas fuisse refert 5375. Lodulph. verò de vita Christi par. 2. cap. 58. arbitratur fuisse 5475. postremò Lansper. Homil. 50. de pass. affirmauit fuisse 5460. sed difficilè mihi hoc creditu est, quia potuissent lictores, sic de facili Christum Dominum flagellando occidere, nisi fortè dicatur, id non fuisse factum, quod fuerit iam diuinitus præfinitum Christum suspendio Crucis fuisse moriturum, & ideò diuina virtute in illa flagellatione conseruatum, negari tamen non potest, quod sic naturaliter obire potuisset, vt multis frequenter accidere consueuerat, teste Vlpian. à Iust. Lypsio relato lib. 2. de Cruce cap. 3. Rursus huiusmodi plagarum copiosus numerus improbatur, quia neque apud Romanos, aut Iudæos erat in more positũ, vt tam acriter flagellarentur rei, cum præsertim Iudæi in flagellatione excedere non possent quadragenarium numerum, & à Iudæis quadragenas vna minus accepit, Paul. 2. Corinth. 11. sed quia à Iudæis Redemptor noster non fuit verberibus affectus, sed à ministris Pilati, probabiliter credendum est, illos quadragenarium numerum excessisse, tùm quia nulla lege Romanorum erat præscriptus certus plagarum numerus; sed quidquid sit Christus crudelissimè flagellatus est, & adimpleta sũt, primò Dauidis vaticinia Psal. 37. Ego in flagella paratus sum, & Psal. 68. Quæ non rapui tunc exoluebam, ex hoc autem argumẽto acerbitas flagellationis colligi potest. Primo quia id factum est, vt ad misericordiam commouerentur Iudæi, sic ergò oportuit flagellari, vt homines feri indè mitigarentur. Secundo quia huius flagellationis sæuitia indicat scriptura Ps. 34. Cõgregata sunt super me flagella, et Ps. 72. Fui flagellatus tota die, et castigatio mea in matutinis: vbi aduerte cũ dicitur tota die nè intelligas per integrũ diẽ fuisse flagellatũ Christũ extensiuè, sed intẽsiuè, idest tã acerbè, ac si tota die fuisset flagellatus, nõ mirũ ergò, si hoc loco legimus Saluatoris nostri corpus, sic fuisse flagellatum, vt costæ eius viderentur.

Deindè dextrum pedem crucifixerũt, & super hunc sinistrum duobus clauis.

Verba præsentis notæ doctissimis quibusdã viris intellectu difficilia visa sunt, vnde non mirum, si de Christi pedum crucifixione verba faciẽtes multi multa dixerint, sed antequam ad horum explicationem veniamus, supponendum est primo, tamquã certum in his B. Brigittæ Reuelat. lib. Saluatorem nostrum fuisse cruci affixũ quatuor clauis, sicut hoc loco apertè scribitur, & alibi etiam vt lib. 4. Reu. c. 70. & in Extrau. c. 51. Pedes dorsum tracti, & duobus clauis perfossi, & lib. 7. c. 15. Iunctos pedes affixerunt duobus clauis, eãd. sent secuti sunt Greg. Tur. de glo. Mart. c. 6 & Cypr. ser. de pass. sic scribit, Clauis sacros pedes terebrãtibus, et D. Aug. in lib. Medit. c. 6 Immaculata (inquit) vestigia Christi diris cõfixa clauis, indicat hoc quoq. Innoc. iij. ser. de vno Mart. illis verb. Quatuor claui sunt, quatuor principales virtutes, sequitur Gab. ser. de exal. S. Cru. Medin. in 3. p. S. Th. q. 46. ar. 11. & inter recẽt. Card. Tol. in c. 19. Io. ad illa verba Fecerunt quatuor partes vnicuiq. militi: non dissentiunt Cress. lib. 1. de Cru. c. 21. Lãsper. de pass. ho. 41. Iansen. in Concor. c. 143. fauet etiam Io. Tallent. lib. 2. Thesau. rer. abscond. c. 23. qui refert Celsum Adurnum Cler. regular. idẽ sentientẽ, & postremò Lyps. in notis ad cap. 9. lib. 2. de Cruc. quæ notæ habẽtur in fine libri, Is enim cũ pro-

propositam dubitationem insolutam reliquisset lib.2.cap.9.re melius inspecta in notis admonuit, sibi magis placere opinionem dicentium Christum quatuor clauis fuisse cruci affixum, eandem opinionem indicare visus est, Alphonsus Paleottus Archiepisc. Bononien.in lib. de stigmat. sacræ Sindoni impressis c. 6. nu. 8. qui affirmat Reos olim quandoq. cruci affigi solitos tribus, quandoq. quatuor clauis, hunc autem postremum crucifigendi modum communiorem, visitatiorem, ac etiam faciliorem esse arbitramur: quandoquidem nimis operosum est, vtrunq. pedem vno clauo trāsfigere, fauent huic doctrinæ antiquæ quædam immagines, in quibus cernitur Christus quatuor clauis crucifixus: his addendum, quod cū plures etiam per orbem terrarum reperiantur claui, qui in multis Ecclesiis inter Reliquias asseruantur, & hi esse creduntur, quibus Redemptor noster crucifixus est, indè probabile sumi potest argum. quatuor fuisse Dominicos clauos, Mediolani namq. claus fræno Cōstantini equi immissus maxima pietate colitur, & magno populorum cōcursu honoratur. Treueri etiam alius inuenitur teste Lypsio vbi supra, quem vocat clauum pedis dextri. Tertium ab Helena Romam fuisse transmissum, ac in Ecclesia S. Crucis Hierusalem asseruari scimus, multoties vidimus, manibus etiam nostris, licet pollutis, semel atque iterum contrectauimus. Alio clauo fuisse eiusdem Constantini munitam Galeam, quo sese ab inimicorum ictibus defenderet affirmarūt Greg. Turon.loc. cit. Euseb.Cæsarien.lib.10. c.8. Nicephor. lib. 8. c. 29. Sigonius de Occidentali Imperio lib. 3. Postremò alterum clauum fuisse in Adriaticum iniectum Mare tradidit Gregor.Tur.his verbis Pientiss.Imperatrice Helena miserorum calamitatibus permota vnum è Dominicis clauis de Domini pietate confisa in Adriaticum Mare immisit, quo facto Adriaticum Mare quietum, & tranquillum redditū est, tranquillaq.nauigātibus flabra reddita. Cæterum cur Christus suos pedes transfigi voluerit decem, & octo rationes affert F.Daniel Mallonius in elucidationib ad lib. sacrarum stigmatum sindoni impressarum c.19. ad fin. sed quidquid sit, deueniendum est ad explicationem præsētis notæ verborum, quæ quidem negotium aliquibus viris doctis facessere possunt: legimus enim hic fuisse primum dexterum pedē cruci affixum, & postmodum super illum sinistrū duobus clauis, quod sanè difficilè intellectu est, quomodo fieri potuerit, quod duobus clauis pes sinister fuerit perforatus, quamquā nō desint, qui affirmauerint sinistrum pedem fuisse superpositum dextero, & duobus clauis super eū fuisse confixum, alij verò arbitrati sunt, vno clauo paruo primò dexterum pedem pōstmodū alio clauo magno sinistrū superpositum dextero fuisse crucifixū. Postremò F.Daniel Mallonius in lib cit cap. 19.nu.9. asserit ex sent. S.Brigittæ vno clauo, primò dextrum pedem fuisse perforatum, & posteà sinister pes, ita dextro pedi sit cancellatim superpositus, vt versus talum cum dextro pede crucem formans, sit ita stipiti affixus, vt clauus dextrū pedem non perforarit; sed quia hoc, & valdè operosum, ac etiā difficilè intellectu mihi visum est, neque vndèquaq. SS. Patrū, ac Doctorum virorum sententijs conforme, qui affirmarunt Redemptorem nostrum, aut disparatis pedibus duobus clauis fuisse crucifixum, aut vno clauo ambos pedes fuisse transfixos, ideò admodū nobis placuit M. S. Farnesiani var. lect. *Codicis lectio, sic enim habet,* Deindè dextrū pedē crucifixerūt, & insuper sinistrū duobus clauis, *quo loco animaduertendum est, ea verba (duobus clauis) non esse referenda ad pedē sinistrum tantùm, quasi ille duobus clauis fuerit perforatus, sed ad vtrunq. pedem, quos fuisse cruci affixos duobus clauis supra ex Doctoribus probauimus.*

11 Quo facto aptauerunt coronam de spinis Capiti eius.

Qualis fuerit hæc corona, & quando, & quoties Christi Domini capiti imposita fuerit tradidimus Lib. 7. Reuelat. Cap. 15. nota 2.

12 In tempore illo audiui alios dicētes, quod filius meus latro erat, aliosq. quod var. lect. mendax, alios, quod nullus esset dignior morte.

Sic legunt omnes impressi Codices, sed M.

S. Farnesianus habet, quod nulla eßet dignus morte filius meus, quæ lectio probari potest, ex eo quod aliqui Sruatoris nostri cognita innocentia existimarũt, eum nulla fuisse morte dignum, vt & dixisse Pilatum referunt Lucas 23.cap.& Ioa.18.Nullam inuenio causam mortis in eo.

Ex illis autem verbis, quæ paulò supra habentur ibi (Ioannem fororium meum) *apertè colligitur Ioannem Euãgelistam fuisse Christi fororium, quod etiam fatetur S Ignatius Martyr, qui Epistola prima ad sanctum Ioannem ab Echio relata serm 2. de S.Anna sic habet, Ipsa enim Salome, quam diligit filia Annæ,& Salome Matrem fuisse Ioannis fatentur omnes; sic Chrysost. Hieron. & Maldonat. & alij plures Mater (inquiũt) Ioannis est filia Annæ, cuius etiam filia fuit sanctißima Virgo, ergo luce clarius Ioannem fuisse fororium Christi, qui ex Matris sorore est natus. Idem confirmat Bernard. de lamẽt. Virg. vbi Ioannem Virginis nepotem vocat, probat hoc D.Thom. quodlib.4.art.15.arg.2. quo loco consanguineum Christi vocat Ioannem, Abulens. cap.20. in Matth q.54.§.3. & infrà sæpius, & cap.22. q. 115. §.ad 2. in ead. sent. est Albert. Magnus in cap. 19. Ioan. Vincent. in spec. histor. Cornel. Mussus in Symb. concione 13. par.2. D. Bonau cap. 78. medit. Beda præfat. in Ioan. Histor. Scolastic. cap.47 & inter recentiores sequitur Costerus, medit 25. de Christi Paß. Arius Montan. in lib. de monument. humanæ salutis Odæ 33 Surius eand. sent. tuetur, mitto alios sexcentos, vt glos. ad Galat.c.1. D. Antonin par.1. in Hist. Lodulph. Gersonem, & solum Echium addam, qui loco citato habet repugnare sanctis Patribus & Ecclesiæ, ipsiq. Scripturæ, qui negant Ioannem fuisse Christi Consobrinum, quod vtinam probasset, dubitandi enim locum omnem ademisset.*

13 Appropinquante autem morte.

Dubitari hic meritò poßet si ea omnia, quæ ibi narrantur acciderant, Christum enim Iesum post eorum prolationem verborum, In manus tuas &c. non statim obijsse, reclamãte auctoritate S.Lucæ, qui cap.23. habet Eum post hæc verba expirasse, sed primò scito Interpretem Dominicæ Paßionis Historiam non continuasse, sed quodam quasi epilogo ea, quæ supra narrauerat conclusiße, ac ijs verbis duplicem innuere voluit affectum, vocis vnum, cum refert Dominum clamasse. Pater in manus &c. Corporis alterum ob imminentẽ mortem dum dicit, os eius apertum, linguam conspersam sanguine, &c. Adde 2 post ea verba in manus aliqualem intercesßiße morulam iuxta ea, quæ scribit Ioan cap.19. Et inclinato capite, Capitis videlicet inclinationem. Adde 3. cum Euthymio cap.67. in Matth. 27. Textum Græcum habere commendabo spiritum meum, rationem ipse subdit, quia videlicet Christus non statim expirauit: nũquid est contra ea, quæ habet S.Lucas? dum enim referte hæc dicens expirauit, significat nõ magnum temporis spatium, aliquod tamen intercesßisse.

14 Posteà posuerunt eum in linteo mundo, & ego cum linteo meo extersi vulnera, & membra eius, & clausi oculos, & os eius.

De hoc linteo tractauimus infrà lib. 2. Reuelat. Cap. 1. nota 3. vbi historia depositionis Christi de Cruce narratur, ibiq. plura tradidimus, quæ ad intelligentiam facere possunt eorum, quæ circa finem præsentis Capitis scribuntur, hìc tamen vnum tantummodo annotare volui, cum legimus Beatiß. Virginem sui filij de Cruce depositi oculos, & os clausisse, hoc apud antiquos fuisse in more positum, vt cum primum moriens exhalauerat animam, eius oculi occluderẽtur, quod patet ex auctore antiquißimo Cypriani Orat. de Christi sepultura, nunquid (ait) digitis tuis oculos Iesu, vt mortuorum de more solent claudis, fauet etiã Dionys. Alexandr. Epistola, quæ exarata est apud Eusebium lib 7. hist cap. 17. ibi oculos occludere, & ora obturare, & ex prophanis auctoribus Plinius meminit lib. 11. cap 37. plura habet hac de re Alex. ab Alexan lib. 3. genialium dierum cap.7.

VER-

VERBA CHRISTI AD SPONSAM qualiter se tradidit spontaneè suis inimicis crucifixoribus. Et de modo viuendi in continentia omnium membrorum ab illicitis moribus exemplo suæ dulcissimæ Passionis.

CAP. XI.

FILIVS Dei loquebatur ad sponsam dicens. Ego sum Creator cæli, & terræ & corpus meum verum est, quod in altari consecratur. Dilige me toto corde, quia ego
1 dilexi te. 1 Et ego spontaneè tradidi me inimicis meis, & remãserunt amici mei, & mater mea in amarissimo dolore, & fletu. Cumq. viderem lanceam, clauos, flagella, & alia passionis genera parata, processi nihilominus lætus ad passionẽ, Cumq. caput meum esset vndiq. corona cruentatum, & vndiq. sanguis flueret, & etiam si adhuc inimici tetigissent cor meum, magis hoc paterer diuidi, & vulnerari, quam te carere vellem. Propterea nimis ingrata es, si me pro tanta charitate non dilexeris. Si enim caput meum punctum est, & inclinatum in Cruce pro te; caput tuum debet inclinari ad humilitatem. Et quia oculi mei erant sanguinolenti, & pleni lachrymis, ideò oculi tui debent abstineri à delectabili visu. Et quia aures meæ implebantur sanguine, & audiebant verba detractionis meæ, idcircò aures tuæ auertantur à scurrilibus, & ineptis locutionibus. Quia etiam os meum potatum est amarissima potatione, & prohibitum à bona, ideò os tuum obstruatur à malis, & aperiatur ad bona. Et quia manus meę extensæ sunt cum clauis, propterea opera tua, quæ figurantur in manibus, extendantur ad pauperes, & ad præcepta mea. Pedes tui, id est, affectus tui quibus ad me ire debes crucifigantur à voluptatibus. Vt sicut in omnibus membris passus sum ego, sic omnia membra tua parata sint ad obsequium meum. Quia maius seruitium exigo à te, quam ab alijs, quia maiorem gratiam feci tibi.

NOTAE.

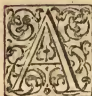
1 EGo spontaneè tradidi me inimicis meis, & remanserunt amici mei.

Ex verbis præsentis notæ deducẽdum est primo, Christi Domini mortem omninò fuisse liberam, ac voluntariam: ipse namq spontè se tradidit potestati carnificum, vt scribitur hic, & indicat D. Luc. cap 22. vbi refert Dominum dixisse illis, Hæc est hora vestra & potestas tenebrarum harum. & sensus est nunc potestis facere in me quidquid libet, non quod potentiores sitis, sed quod venerit hora, quã ego mortem subire volo, secundum Patris decretum, idem constat Isaiæ 53. cum dicit de Christo Oblatus est, quia ipse voluit, & Ioan. 10. Nemo tollit animam meam à me, sed ego pono eam, nulla ergo fuit in Christo necessitas moriendi, si loquamur de necessitate, quæ voluntati repugnat: mors enim Christi libera fuit, & voluntate diuina, & voluntate humana deliberata: vndè egregiè Damascen. lib. 3. de fide cap. 20. loquens de hac necessitate, quæ voluntati opponitur asserit, quod nihil coactum in Christo consideratur, sed omnia erant in eo voluntaria, quod probat D. Th 3 par. q. 47. art. 1. quoniam Christus poterat supernaturali virtute mortẽ impedire, & noluit ob humani generis redemptionem: si verò sermo sit de necessitate naturali, quæ ad principia naturalia sequitur, tunc dici potest, in Christo huiusmodi extitisse necessitatem moriendi, quia ipse habuit naturã susceptiuam contrarietatis primarum qualitatum, ad quarum alterationem de necessitate mors sequitur, & quamquam Redemptor noster non fuisset violenter occisus, senio tamen secundum naturam defecisset, vt probauimus infrà hoc eodem Lib Cap. 37. nota 1. quare si de necessitate coactionis verba facimus, quæ naturæ corporali repugnat, dicendũ est Christi

corpus secundum conditionem propriæ naturæ huiusmodi necessitati fuisse subiectum; sunt ergo verba præsentis notæ intelligenda de necessitate, quæ opponitur voluntati, quæ nō fuit in Christo, quippè qui, vt legimus hoc loco, sponte se tradidit inimicis suis, quia permisit flagellari, & occidi cum posset impedire, cum autē dicit, Passionis suæ ministros ex inimicis amicos factos esse, indicat pro eis orasse, illosq. efficaci oratione sua iustificasse, & Patri suo reconciliasse.

QVALITER ANGELVS ROGAT pro sponsa, & qualiter Christus quęrit ab Angelo, quid est, quod quærit pro sponsa, & quid expedit sponsæ.

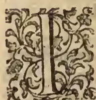
CAP. XII.

NGELVS bonus custos sponsæ videbatur rogare Christum pro eadē sponsa. Cui respondit Dominus dicens. Qui rogare voluerit pro alio, salutem eius rogare debet. Tu enim es quasi ignis, qui nunquam extinguitur, ardens charitate mea incessanter. Tu vides, & scis omnia cum vides me. Tu nihil vis nisi quod ego. Dic ergo mihi quid isti meæ nouæ spōsæ expedit. Et ille respondit. Domine tu scis omnia. Cui Dominus ait. Omnia quidem quęcunque facta, & futura sunt, æternaliter sunt in me. Et omnia in cælo, & in terra noui, & scio, nec mutatio est apud me. Tamen vt ista sponsa intelligat voluntatem meam, dic modo ipsa audiente quid ei expedit. Angelus ait. Elatum habet cor, & magnum proptereà necessaria est ei virga, vt edometur. Et tunc Dominus ait. Quid igitur petis ei amice mi? Et ille. Domine peto misericordiam cum virga tua. Et Dominus ait. Propter te hoc faciam ei, qui nunquam facio iustitiam sine misericordia. Ideò diligere me hæc sponsa debet toto corde.

QVALITER INIMICVS DEI habet tres dæmones in se. Et de iudicio contra ipsum à Christo illato.

CAP. XIII.

NIMICVS meus habet in se tres dæmones. Primus sedet in genitalibus. Secundus in corde. Tertius in ore. Primus est quasi nauta, qui facit aquam per carinam intrare, quæ paulatim indè crescēdo replet nauem. Indè superfluit aqua, & nauis submergitur. Hæc nauis est corpus suum, tentationibus dæmonum, & cupiditatibus suis, quasi procellis agitatum. In quod voluptas sua primo intrauit per carinam, id est, per delectationem, qua delectabatur talibus cogitationibus. Et quia non resistebat per pœnitentiam, nec consolidabat clauis abstinentię, crescebat quotidiè aqua voluptatis adhibēdo consensum. Indè completa, seù repleta naue ventris cōcupiscentia, affluebat aqua, & operiebat nauem voluptate; nè veniret ad portum salutis. Secundus dæmon, qui sedet in corde, est similis vermi iacenti in pomo. Qui nucleum pomi primo comedit, indè relictis ibi stercoribus suis, peruagatur totum pomum, donec totum fiet inane: Sic diabolus facit. Primo viciat voluntatem eius, & desideria bona, quæ sunt quasi nucleus, vndè omne robur mētis, & bonum subsistit, & euacuato corde ab istis bonis, tunc relinquit pro eis in corde cogitationes, & affectiones mūdi, quas magis dilexit, tunc impellit ipsum corpus ad quod ei placet, & ex hoc minuitur ei fortitudo, & intelligentia, & accedit tædium vitæ. Ipse certissimè est pomum sine nucleo, id est, homo sine corde, quia sine corde intrat Ecclesiam meam, quia diuinam charitatem nullam habet. Tertius

tius

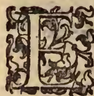
tius dæmon est similis sagittario, qui per fenestras circunspiciēs sagittat incautos. Quomodo non dæmon sedet in eo, qui nunquam loquitur sine eo? Quod enim magis diligitur frequentius nominatur. Verba sua amara quibus alios vulnerat, sunt quasi iacula, quæ per tot fenestras emittuntur, quotiens nominatur diabolus, quotiens innocentes per verba eius vulnerantur, quotiens simplices ex eius verbis scandalizantur. Ideò in veritate mea, qui sum veritas iuro, quod iudicabo eum sicut meretricem ad ignem sulphureum. Sicut proditorem, & insidiatorē, ad omnium membrorum incisionem, & sicut Domini sui contemptorē, ad perpetuam confusionem. Verumtamen quamdiù anima, & corpus insimul sunt, misericordia mea aperta est super eum. Hoc est autem quod requiro ab eo, scilicet, vt frequentius intersit diuinis. Nullum timeat opprobrium, & nullum concupiscat honorem. Et vt nunquam nominetur in ore suo nomen sinistrum.

Declaratio.

Hic Prior Ordinis Cisterciensis sepeliuit excommunicatum. Cumq. legisset vltimam commendationem pro eo, Domina Brigitta rapta in spiritu audiuit. Iste fecit sicut potuit, & sepeliuit. Iam scito pro certissimo, quod iste post istum mortuum primus sepelietur. Nam peccauit in Patrem, qui dixit non esse acceptatorem personarum, nec honorare vultum diuitis. Hic verò propter modicum corruptibile, honorauit indignū, & locauit, vt non debuit inter dignos. Peccauit in Spiritum meum, qui est cōmunio, & communicatio iustorū, quando iniustum sepeliuit cum iustis. Peccauit in me Filium, qui ego dixi. Qui me spernit, spernetur. Iste verò honorauit illum, & exaltauit, quem Ecclesia mea, & Vicarius meus spreuit. Qui Prior auditis verbis istis compunctus, quarto die mortuus est.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM de modo, & respectu quem debeat in oratione tenere. Et de tribus generibus hominum, in hoc mundo Deo seruientium.

CAP. XIV.

GO sum Deus tuus, qui in cruce crucifixus verus Deus, & verus homo in vna persona, sum quotidiè in manibus sacerdotis. Cum mihi aliquam orationem facis, cōclude semper sic orationē tuam, vt scilicet velis fieri semper voluntatem meam, non tuam. Quia cùm pro damnatis exoras, non exaudio te. Quandoque etiam contra salutem tuam optas fieri, & ideò necesse est tibi voluntatem tuam mihi committere, quia omnia scio, qui prouideo tibi nihil nisi vtile. Multi quippè orant non recta intentione, & ideò non mœrentur exaudiri. Tria namq. sunt genera hominum seruientium mihi in hoc mundo. Primi sunt, qui me credunt esse Deum, & largitorem omnium, & super omnia potentem. Hi seruiunt mihi hac intentione, vt scilicet tēporalia, & honorē obtineant, sed cælestia sunt eis pro nihilo, & gaudēter ea amittunt, vt obtineant præsentia. His iuxta voluntatē eorū prosperitas sæculi in omnibus accedit. Et sic amissis æternis, in temporali cōmoditate remunero eos quicquid boni fecerūt pro me vsque ad vltimū quadrantem, & vsq. ad nouissimū punctum. Secūdi sunt, qui credunt me Deū omnipotentem, & districtum iudicē, & isti seruiunt mihi ex timore pœnæ, non autem ex amore cælestis gloriæ. Nisi enim timerent, non mihi seruirent. Tertij sunt, qui credunt me omnium Creatorem, & verum Deum, qui credunt me iustum, & misericordem. Et seruiunt mihi non ex timore alicuius pœnæ, sed ex diuina dile-

dilectione,& charitate. Et mallent quippè omnem pœnam si sufficerent magis sufferre, quam me semel ad iram prouocare: Isti verè mœrentur audiri in prece sua, quia voluntas eorum est secundũ voluntatem meam. Primus enim nunquam exibit de supplicio, nec videbit faciem meam. Secundus autem tam magnum supplicium non habebit, nec tamen faciem meam videbit, 1 nisi correxerit illum timorem pœnitentia.

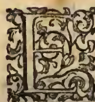
1 var. lect.

NOTÆ.

1 var. lect. AD finem præsentis Capitis magis arridet M.S. Farnesiani Codicis lectio, vbi enim in vulgatis habetur, *nisi correxerit illum timorem pœnitentia*, M.S. Codex legit, *nisi se correxerit ab eo timore per pœnitẽtiam*. *Quis nam autem sit ille timor, quẽ in præsenti Capite Christus Dominus improbat, declarauimus ex Magistro sententiarum, alijsq. Doctoribus Lib. 4. Reuelat. Cap. 81. nota 1.*

VERBA CHRISTI AD SPONSAM, conditiones magni Regis Christo appropriantia. Et de duobus gazophilacijs, per quæ amor Dei, & amor mundi designantur. Et de doctrina proficiendi in hac vita.

CAP. XV.

GO sum sicut vnus Rex magnus, & potens. Ad Regem enim pertinent quatuor. Primo debet esse diues. Secundo mitis. Tertio sapiens. Quarto charitatiuus. Ego verè sum Rex Angelorum, & omnium hominum. Ego etiam habeo illas quatuor proprietates quas dixi. Primo namq. sum ditissimus, quia omnibus do necessaria, nec minus habeo post datum. Secundo sum mitissimus, quia omnibus petentibus paratus sum dare. Tertio itaq. sum sapientissimus, quia scio, quod vnicuiq. debetur, & expedit. Quarto etiam sum charitatiuus, quia paratior sum dare, quam aliquis petere. 1 Ego habeo quasi duo gazophilacia: In primo enim gazophilacio sunt reposita pōderosa, & grauia quasi plumbũ, & cella ista vbi ista sunt, est circumsepta acutis aculeis pungentibus. Sed qui hæc primo incipit vertere, & reuoluere, & deindè portare didicerit, leuia videntur sibi posteà quasi pluma. Et sic leuissima fiunt, quæ anteà pōderosa videbantur. Et suauia quæ prius pungere credebantur. In secundo gazophilacio videtur esse aurũ resplendẽs, & lapides pręciosi, & pocula odorifera, & dulcia, sed verè aurum illud est luteum, & illa pocula sunt venenum. Ad hæc namq. gazophilacia sunt duæ viæ, sed antè erat vnica via. In cōpetis, id est in ingressu duarum viarũ stabat vnus homo, & clamabat ad tres homines, qui incedebāt per viam aliam dicentes. Audite, audite verba mea, & si non audieritis, saltem videte oculis vestris, quia vera sunt, quæ loquor. Si autem nec audieritis, nec videritis, saltem attrectate manibus, & probabitis, quod in verbis meis nulla est falsitas. Tunc ait primus illorũ, audiamus, & videamus si verba eius vera sint. Secundus homo ait, Falsum est quicquid dicit. Tertius dixit. Scio quod vera sunt, quæ dicit, sed non curo. Quid sunt ista duo gazophilacia, nisi amor meus, & amor mundi. Sed ad hæc duo gazophilacia sunt duæ viæ. Abiectio, & perfecta abnegatio propriæ voluntatis, quæ ducit ad amorem meum. Et carnis voluptas, quæ ducit ad amorem mundi. In amore autem meo, videtur aliquibus esse onus quasi plumbum, quia cum ieiunare debent, & vigilare, seu refrenare carnem, quasi plumbum portare sibi videntur. Si autem verba, & contumelias audierint, si in religione, & oratione morantur, quasi inter aculeos resident, & in omni hora angustiantur. Sed qui in amore meo esse vult, incipiat primo ver-

vertere onus, id est, conetur ad faciendũ bona per voluntatem, & continuum desideriũ. Indè leuet modicè, & paulatim, id est faciet ea quæ potest, cogitando sic. Hoc benè possum facere, si Deus dederit mihi auxilium. Deindè perseuerans in incępto, cum tanta alacritate, ea quæ videbantur sibi prius esse onerosa incipit portare, quod omnis labor in ieiunijs seù vigilijs, & alijs laboribus quibuscunque, est sibi tam leuis quasi pluma. Et in tali sede quiescunt amici mei, quæ est malis, & desidiosis quasi circũsepta aculeis, & spinis, sed amicis meis est summa quies, & leuis quasi rosa. Ad hoc gazophilacium est via recta, contemptus propriæ voluntatis, quando homo considerata passione, & charitate mea, non curat facere volũtatem suam, & resistit totis viribus, & conatur semper ad maiora.

2 2 Et licet ista via in principio sit aliquãtulum grauis, tamen in processu multũ delectat, in tantum, quod ea quæ prius videbantur ad ferendum impossibilia, fiunt posteà leuissima, vt meritò dicat intra se: Iugum Dei suaue est. Secundum gazophilacium est mũdus; in quo sunt aurum, lapides precioſi, & pocula, quæ videntur odorifera, sed tamen degustata amara sunt vt venenum. Omnis enim qui portat aurũ, contingit ei, quod cum debilitatũr eius corpus, & deficiunt membra, & cum eius adnihilatur medulla, & corpus ipsius cadit per mortem in terram, tunc relinquit aurum, & lapides, & nõ valent sibi plusquam lutum. Pocula etiam mundi, id est, delectationes, videntur delectabilia, sed cum veniunt in ventrem, debilitant caput, grauant cor, & omnia membra euertunt, & posteà quasi fœnum homo arescit. Et appropinquante dolore mortis, omnia delectabilia fiũt amara quasi venenum. Ad hoc gazophilaciũ ducit propria voluntas, quando homo non curat resistere affectionibus suis prauis, neque meditatur, quæ ego pręcepi, & feci, sed quicquid venit in eius cogitationem siue licitum, siue illicitum hoc statim facit. Per hanc viam tres viri ambulant, in quibus intelligo omnes reprobos, qui diligunt mundum, & omnem voluntatem propriam. His ergo clamaui, qui stabam in compitis, seù in ingressu viarum, quia veniens in carne humana, ostendi hominibus quasi duas vias, scilicet quid sequendum esset, quidvè fugiendum. Quę via scilicet ducebat ad vitam, & quæ ad

3 mortem. 3 Nam antè aduẽtum meum in carne, non erat nisi vna via, qua omnes boni, & mali ibant in infernum. Ego autem sum ille, qui clamabat, & clamabam sic. O homines audite verba mea, quæ ducunt ad viã vitæ, quia vera sunt, & sensu proprio percipere potestis illa esse vera, quæ loquor. Et si non auditis ea, vel non potestis audire, saltem videte, scilicet fide, & intellectũ, quia vera verba sunt mea. Sicut enim oculis carnis cernitur visibile aliquid, sic oculis fidei cerni possunt inuisibilia, & credi. Multi deniq. sunt simplices in Ecclesia, qui pauca bona operantur, per fidem tamen saluantur, quia credunt me Creatorem omnium, & Redemptorem. Nullus quippè est, qui me non posset intelligere esse Deum, & credere, si considerat quomodo terra fructificat, & quomodo cælum dat pluuias. Quomodo arbores virent. Quomodo animalia vnum quodq.

5 in genere suo subsistunt. Quomodo sidera homini seruiunt. Quomodo contraria eueniunt voluntati hominis. Ex his omnibus potest homo videre, quod mortalis est, & quod Deus est ille, qui omnia ista disponit. Si enim non esset Deus omnia ista irent inordinatè. Ergo omnia sunt à Deo, & omnia rationabiliter propter ædificationẽ hominis sunt disposita. Nec minimum est in mundo, quod sine ratione fit, vel subsistat. Ergo si homo non potest propter infirmitatẽ virtutem meam sicut est capere, vel intelligere, potest tamen videre per fidem,

&

& credere. Si autem, ò homines nolueritis considerare intellectu potentiam meam, potestis tamen attrectare manibus vestris opera, quæ ego feci, & sancti mei. Quia sic aperta sunt, quod nullus dubitare potest esse opera Dei. Quis suscitauit mortuos, & illuminauit cæcos nisi Deus? Quis expulit dæmones, nisi Deus? Quid autem docui, nisi vtilia ad salutem animæ, & corporis, & læuia ad portandum. Sed primus homo ait, id est, aliqui dicunt audiamus, & probemus, si vera sunt. Hi ad tempus stant in seruitio meo, non causa dilectionis, sed experientiæ, & imitationis aliorum. Nec relinquendo voluntatem propriam, sed suam faciendo cum mea voluntate. Hi periculosè positi sunt, quia duobus Dominis seruire volunt, licet neutri benè seruire possint. Cum autem vocati fuerint, quem Dominum magis dilexerunt ab eo remunerabuntur. Secundus homo dicit, id est aliqui. Falsum est quicquid loquitur, & falsa est scriptura. Ego sum Deus, & Creator omnium, & sine me nihil est factum. Ego condidi nouam legem, & veterem, & de ore meo processit, nec in ea est aliqua falsitas, quia ego sum veritas. Ergo qui me falsum dixisse dicunt, & Scripturam sacram falsam dicunt, ipsi nunquam videbunt faciem meam, quia conscientia eorum dicit eis me esse Deum, quia omnia fiunt secundum voluntatem meam, & dispositionem meam. Cælum illuminat eos, nec ipsi se illuminare possunt. Terra fructum gignit. Aer fœcundat terram. Omnia animalia habent certam disposi-
4 tionem. 4 Dæmones confitentur me. Iusti homines patiuntur incredibilia propter amorem meum. Hæc omnia vident, nec tamen vident me. Ipsi etiam possunt videre me in iustitia mea. Si considerarent quomodo terra absorbuit impios: Ignis combussit iniquos. Sic etiam possunt me videre in misericordia mea. Quando aqua de petra fluxit iustis. Et aqua maris cedebat eis. Quando ignis non lædebat eos. Quando cælum quasi terra nutriebat eos. Et ideò quia ista vident, & adhuc dicunt me mentiri, nunquam videbunt faciem meam. Tertius homo dicit, id est aliqui. Benè scimus eum esse verũ Deum, sed non curamus. Isti in æternum cruciabuntur, quia cõtemnunt me Deum, & Dominũ suum. Nunquid non est magnus contemptus, quod vtuntur bonis meis, & tamen ipsi contemnunt seruire mihi. Si enim haberent ipsi ex industria propria, & non totum ex me, læuis esset contemptus. Qui autem onus meũ vertere incipiunt, ijdem voluntariè, & ex feruenti desiderio conantur ad faciendum illud modicum, quod ipsi possunt, ijs ego dabo gratiam. Qui autem leuant pondera mea, idest pro amore meo, de die in diẽ proficiunt, cum eis laboro, & fortitudo illorum ero, & inflãmabo eos, vt amplius velint. Qui autem sedent in sede, quæ pungere videtur quietissima tamen est, ij sunt in laboribus, & patientia nocte, & die, nec attediantur, sed eò magis ardent, & modicum eis videtur esse, id quod agunt: Hi sunt amici mei charissimi, & ij valdè pauci sunt. Quia pocula secundi gazophilacij magis alios delectant.

NOTÆ.

1 EGo habeo quasi duo gazophilacia.

In præsenti Capite amores duo describuntur, amor Dei, & amor mundi, qui per duo gazophilacia, quorum hic mentio fit designantur: & notandum ex D. Hieron. sup. Ezech. cap. 40. & Beda in Luc. cap. 22. Gazophilacium esse locum, quo seruari diuitiæ consueuerunt, duo autem in templo fuisse obseruauit Beda vbi supra, Alterum gazophilacium locus erat, in quem pecunia, Alterum in quem res aliæ maioris molis à Populo conijciebantur, primum Arca quadã erat, de qua 4. Reg. 12. aliud Aula quadã, aut locus aliquis eiusmodi am-

amplus multarum rerũ capax, hic ergo Christus se quoque duo habere gazophilacia asserit, & per primum Amorem diuinum, per secundum verò mundanum designat, in primo dicit reperiri propriæ voluntatis, ac mundanarum rerum contemptum, aliaq. plura, quæ ab his, qui amore diuino incensi sunt, quæri solent. in secundo verò affirmat esse mundi delectationes, ac delitias, bona etiam temporalia, quæ qui diligunt, mundum sectantur. Verum de duobus his amoribus plura habet D. Augustin. lib. 14. de Ciuit. cap. 28 & in enarratione Ps. 64. vbi monet ex his duobus amoribus duas manasse Ciuitates, alteram Hierusalem, alteram Babylonem.

2 Et licet ista via in principio sit aliquantulum grauis, tamen in processu téporis multum delectat in tantum, quod quæ prius videbantur ad ferendum impossibilia, fiunt posteà leuissima.

Is est præcipuus diuini amoris effectus, vt ieiunia, vigilias, cæteraq. corporis incommoda in spirituali vita sese exercenti in principio videantur amara, ac onerosa, postmodum proficienti in ea dulcia fiant, & leuia: Nescit enim amor amaritudines, & labores, inquit August. lib. 13. Confessionum, quia soror amoris dulcedo est, & qui amat non laborat, solùm labor non amantibus grauis est, & ipse amor est, qui nomen difficultatis erubescit.

3 Nam antè aduentum meum in carne non erat nisi vna via, qua omnes boni, & mali ibant ad Infernum.

Ex his verbis nullatenus colligendum est, quod omnes communiter, qui antè Christi Domini Incarnationem obierunt ad infernum damnatorum descenderint, cum Abraham, Isaac, Iacob, cæteriq. veteris testamenti Patres sanctitate conspicui ad Limbum iuerint, à quo per Christi descensum fuere liberati, qui locus Infernus dicitur, vel ob priuationem cælestis gloriæ, & pœnam damni, quam in dãnatorum inferno existẽtes luunt, vt animaduertit D. Thom. 3. par. quæst. 52. art. 2. ad 4. vel quia locus est in inferioribus partibus terræ, quia infrà nos est; ideò dicebatur Infernus, vt ex D. Isidoro colligi potest lib. 14. Ethimolog. cap. 9. & D. August. in Psal. 85 ad eum versum, Eruisti animam meam ex inferno inferiori, quem locum optasse Iob, cum dixit cap. 20. Quis mihi tribuat, vt in inferno protegas me, tradit D. Hieron. Eccles. 3. Indicat Gregor. lib. 12. Moral. cap. 6. & lib. 13. cap. 16. & 17. vbi explicat illum locum, Si sustinuero infernus domus mea est, & probari potest ex Hymno, quem in Ascensione Domini vniuersa canit Ecclesia.

Inferni claustra penetrans
Tuos captiuos redimens.

Annotarunt hoc idem Iustinus Martyr in Dialogo cum Triphone, & Chrysost. hom. de Lazaro, & Diuite, vbi sinum Abrahæ vocat Paradisum in inferno existentem, & Hom. 4 in Marcum, Antequam (inquit) aperiret Christus ianuam Regni; omnes animæ iustorum detinebantur in inferno, sic etiã Basilius in Psal. 48. ibi, Sicut oues in inferno positi sunt, Cyrill. Alexandr. lib. 1. de fide ad Reginas cap. Quod Christus Deus sit. affirmat in morte Christi infernum Sanctorũ animas emittere compulsum esse, sed hac de re egimus infrà Lib. 6. Cap. 94. Nota 1.

4 Dæmones confitentur me.

Non vera fidei confessione, vt fides habitus est infusus, qui Christianis in sacramento Baptismi diuinitus traditur, sed hoc est intelligendum de fide non iustificante, quæ est ab operibus, & charitate seiuncta. Dæmones enim ex signorum magnitudine, ac miraculorum multitudine compelluntur Deum confiteri, ac etiam credere Ecclesiæ doctrinã à Deo manasse, vt probat D. Thom. 2. 2. quæst. 5. art. 2. & secundum hunc sensum interpretanda sunt verba Iacobi Apostoli cap. 2. suæ Epistolæ, Dæmones credunt, & contremiscunt: sic illa interpretantur Dionysius Carthusianus, & Lyranus, & ad hunc sensum reuocandum est, quod dicit D. Augustin. lib. 15. de Trinitat. cap. 18. & tract. 6. in Ioannem, nimirum peccatorum fidem esse fidem Dæmonum.

QVALITER VIDEBATVR SPONSÆ quod quidam Sanctorum loquebatur ad Deum, de quadam muliere à Dæmonio terribiliter conculcata, quæ posteà precibus Virginis gloriosę fuit liberata.

CAP. XVI.

VIDEBATVR sponsæ, quod quidam Sanctorum loquebatur ád Deũ dicẽs. Cur anima istius mulieris, quam sanguine tuo redemisti, sic conculcatur à diabolo? Respõdit statim dæmon dicens. Quia de iure mea est. Et tunc dixit Dominus. Quali iure tua est? Cui respõdit dæmon. Duæ inquit viæ sunt, vna ducit ad cælestia, alia ad infernum. Cumq; ipsa inspiceret ambas vias, conscientia sua, & ratio dicebat sibi, quod viam meã magis eligeret. Et quia liberam habuit voluntatem diuertendi, ad quam viam magis vellet, videbatur sibi vtile magis diuertere voluntatem suam ad peccati perpetrationem, & tunc incępit ambulare per viam meam. Posteà decepi eam tribus vitijs, scilicet gula, cupiditate pecuniæ, & luxuria. Ideò ego sedeo nunc in ventre eius, & in natura eius. Et teneo eam quinque manibus. Cum vna manu teneo oculos eius, ne videat spiritualia. Cum secunda manu mea teneo manus eius, nè faciat opera bona. Cũ tertia manu teneo pedes eius, nè vadat ad bona. Et cum quarta teneo intellectũ, nè peccare erubescat. Cum quinta etiam teneo cor eius, nè redeat per contritionẽ. Tunc beata Virgo Maria dixit ad filium. Fili compelle eum dicere veritatẽ de ea re, quam ab eo quærere volo. Et filius ait. Tu es mater mea. Tu Regina cæli. Tu mater misericordiæ. Tu consolatio eorum, qui sunt in Purgatorio. Tu lætitia eorum, qui peregrinantur in mundo. Tu es Domina Angelorum. Tu cũ Deo excellentissima. Tu es etiam princeps super diabolum. Præcipe ergo mater isti dæmoni ea, quæ tu vis, & ipse dicet tibi. Tunc beata Virgo quęsiuit ab illo diabolo. Dic diabole, qualem intentionem habuit mulier hæc antequam intrauit Ecclesiam? Cui diabolus respondit. Ipsa habuit volũtatem abstinendi à peccato. Et Virgo Maria dixit ei. Cum voluntas, quam prius habuit ducebat ad infernũ, dic ad quid tendit voluntas ista, quam modo habet, scilicet abstinendi à peccato: Cui diabolus respondit inuitus. Ipsa voluntas abstinendi ducit ipsam ad cælum. Et tunc Virgo Maria ait. Quia ex iustitia accepisti, vt propter voluntatem priorem duceres eam à via sanctæ Ecclesiæ, nunc iustitia est, vt per voluntatem istã reducatur ad Ecclesiam. Nunc etiam quæro diabole vlterius à te. Dic qualem voluntatem habet modo in hoc puncto, in quo nunc est conscientia sua. Diabolus autem respondit. Ipsa habet contritionem in mente pro his, quæ fecit, & magnum fletum, & proponit vlterius nunquam talia committere, sed vult emendare quantum potest. Tunc Virgo quæsiuit à diabolo. Dicas mihi. Possunt nè hæc tria peccata, scilicet, Luxuria, Gula, & Cupiditas, cum istis tribus bonis, scilicet contritione, fletu, & proposito emẽdationis simul esse in vno corde. Cui diabolus respondit, non. Et beata Virgo, tunc ait. Dicas mihi ergo, quæ istorum debuerunt à corde suo fugere, & recedere, an istæ tres virtutes, an fortè illa tria vitia, ex quo tu dicis, quod ibidem in eodem loco simul habitare non possunt. Diabolus autẽ ait. Dico quod peccata. Et tunc Virgo respondit. Ideò igitur clausa est ei via ad infernum, & via ad cælestia sibi aperta est. Tunc vlterius quæsiuit beata Virgo à diabolo. Dic mihi, si prædo iacet antè fores sponsæ, volens violare eam, quid faciet tunc sponsus. Respondit dia-

diabolus. Si bonus, & magnanimus est ille sponsus, debet eam defendere,& vitam suam opponere pro vita eius. Tunc Virgo ait. Tu es prædo pessimus,anima autem est sponsa sponsi filij mei,quia eã proprio sanguine redemit. Hanc igitur tu corrupisti,& violenter rapuisti.Proptereà quia filius meus est spõsus animæ, & est Dominus super te, ideò competit tibi fugere coram eo.

Declaratio.

Hæc mulier fuit meretrix,quę redire voluit ad sæculum, quia diabolus molestabat eam die,ac nocte in tantum,quod visibiliter oculos eius deprimebat, & eã multis vidẽtibus extraxit de lecto. Tunc præsentibus multis fidedignis, dicta Sãcta Brigitta apertè dixit. Recede diabole,quia satis inquietasti istam creaturam Dei. Et dicto verbo,ipsa mulier per dimidiam horam depressit oculos in terram, & eleuans se dixit. Verè vidi diabolum in vilissima forma ingredientem per fenestram. Et audiui vocem dicentẽ mihi. Verè mulier liberata es. Et post illam horam eadẽ mulier ab omni impatientia liberata fuit, nec sordidas cogitationes patiebatur vlterius, & bono fine quieuit.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM qualiter peccator assimilatur tribus, scilicet aquilæ, aucupi, & pugili.

CAP. XVII.

EGO sum Iesus Christus,qui loquor tecum, qui in ventre Virginis verus Deus, & verus homo fui, nõ minor cum Patre omnia regens, licet essẽ cum Virgine. Ille talis inimicus meus pessimus,similis est tribus.Primò aquilæ volanti in aere, sub qua aliæ aues volant. Secundò similis est aucupi, cantãti in fistula linita bitumine tenaci, cuius voce aues delectatę cũ ad fistulam aduolant,bitumine illo retinentur.Tertiò similis est pugili, qui primus est in omni certamine. Ipse namq. similis est aquilæ, quia per superbiam suam, quã nullos pateretur, si posset se esse superiores,lacerat omnes quos potest vnguibus malitiæ.Ideò abscindam ei alas potentię suæ,& superbiæ. Auferam de terra malitiam eius. Ipsum autem tradam ollæ inextinguibili, vbi sine fine cruciabitur, nisi emendauerit se. Similis est aucupi, quia scilicet per dulcedinem verborum, & promissionũ omnes sibi attrahit, sed quicũque ad eum venerint, sic infiguntur in perditione, vt nunquam possint indè fugere. Ideò aues inferni configent oculos eius, nè vnquam videat gloriam meam,sed sempiternas inferni tenebras. Præcident aures illius, nè audiat verba oris mei. A planta pedis vsque ad verticem capitis facient ei pro dulcedine amaritudinẽ,vt tot pęnas sustineat,quot homines adduxit ad perditionem.Similis est etiam pugili, qui primus in omni malitia nulli cedere vult, & omnes deprimere proponit. Ideò sicut pugil primus erit in omni pœna,semper innouabitur pœna eius,& non deficiet vè. Tamen quamdiù anima est cum copore, misericordia mea parata est ei.

Declaratio.

Hic fuit miles potẽtissimus,qui multum odiuit Clerum, verba ignominiosa imponens eis, de quo facta est reuelatio præcedens,& subsequens.

Filius Dei loquitur. O miles mundi quære à sapientibus, quid cõtigit superbo Aman,qui despexit populum meum. Nonnè mors ignominiosa, & confusio. Sic iste deridet me,& amicos meos. Ideò sicut Israel non planxit mortẽ Aman, sic nec amici mei, plangent super mortem eius, sed amarissima morte morietur, nisi se emendauerit. Hæc ita euenerunt.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM qualiter in domo Dei debet esse humilitas, & quomodo per talem domum Religio designatur; & etiam quod ædificia, & eleemosynæ debent fieri de benè acquisitis, & de modo restitutionis.

CAP. XVIII.

1 IN domo mea debet esse omnis humilitas, quæ omninò nunc contempta est. Ibi debet esse murus fortis inter viros, & mulieres, quia licet omnes possem defendere, & omnes sine muro tenere, propter cautelas tamen, & astutias diaboli, volo quod vnus murus diuidat vtrasque habitationes, qui sit fortis & non multum altus, sed moderatus. Fenestræ sint simplicissimæ, & lucidæ. Tectum moderatè altum, ita vt nihil ibi appareat, nisi quod humilitatem redoleat. Quia illi qui mihi nunc domos ædificant, ipsi sunt similes magistris ædificantibus, ad quos cum dominus ædificij ingreditur, recipiunt eum per crines, & trahunt eum sub pedibus, lutum ponunt in sublimi, & aurum sub pedibus. Sic faciunt ipsi mihi. Ædificant enim lutum, idest temporalia ista casura ponunt quasi ad cælum. Animas autem, quæ sunt pretiosiores auro, minimè curant. Si ego ingredi volo ad eos per prædicatores meos, aut per cogitationes bonas, ipsi arripiunt me per crines, & conculcant me sub pedibus, idest blasphemiam mihi inferunt, & opera mea, & verba mea contemptibilia reputant quasi lutum. Se autem multò existimant sapientiores. Si enim

2 mihi ædificare vellent, 2 & ad honorem meum, animas primo ædificarent. Quicunque autem domum meam ædificat, summo studio apponat curam, vt non veniat ibi ad ædificium vnus denarius, qui non sit benè, & iustè acquisitus. Multi quippè sunt, qui se malè acquisita bona habere sciunt, & tamen de hoc non dolent, nec voluntatem habent restituendi, & satisfaciendi ipsis defraudatis, & spoliatis, quamuis possent restituere, & satisfacere si vellent. Sed tamen quia cogitant secum in æternum nō posse possidere ea, dant partem Ecclesijs ex illis bonis iniustè acquisitis, quasi per hanc donationem placatum me habeant. Alia autem bona benè acquisita reseruant posteris suis. Hoc certè non placet mihi. Quicunque enim mihi in donis suis placere vellet, deberet primò habere affectionem emendādi se, deindè facere illa bona opera quæ posset. Debet etiam lugere, & plangere mala quæ fecit, deindè restituere si potest. Et si non potest debet habere voluntatem restituendi defraudata. Postea cauere debet nè vlterius talia com-

3 mittat. 3 Si autem non superesset cui redderet illa malè acquisita, tunc posset mihi dare, qui omnibus possum sua

4 refundere. 4 Quòd si reddere non sufficit, tunc si cum proposito emendandi, & contrito corde humiliauerit se mihi, ego diues sum reddere, & possum restituere omnibus defraudatis partes suas, vel in præsenti sæculo, vel in futuro. Ego volo tibi indicare quid significat domus, quam ædificari volo. Ipsa enim domus est Religio, cuius fundamentum sum ego ipse, quia omnia condidi, & per quem omnia facta sunt, & subsistunt. In qua domo sunt quatuor parietes. Primus est iustitia mea, qua aduersantes domui huic iudicabo. Secundus paries est sapientia mea, qua inhabitantes cognitione mea, & intelligentia illuminabo. Tertius est potentia mea, qua eos confortabo contra machinamenta diaboli. Quartus paries etiā est misericordia mea, quæ omnes suscipit petentes eam. In hoc pariete est porta gratiæ, per quam omnes petentes

ces suscipiantur. Tectum domus est charitas, qua diligentium me peccata operio, nè pro illis peccatis iudicentur. Fenestra tecti per quam intrat Sol, est consideratio gratiæ meæ, per quam intrat calor deitatis meæ ad inhabitantes. Quòd autem murus debet esse fortis, & grãdis, significat quòd nullus valet infirmare verba mea, nec ea destruere. Quia autẽ debet esse moderatè altus, significat quod sapientia mea ex parte intelligi, & comprehendi potest, sed nunquã plenariè. Fenestræ simplices, & lucidæ, significant, quod verba mea licet simplicia sint, tamẽ per ea lux cognitionis diuinę intrabit in mundum. Tectum moderatè significat quod verba mea non in sensu incomprehensibili, sed comprehẽsibili, & intelligibili sensu manifestabuntur.

NOTAE.

1 IN domo mea debet esse omnis humilitas.

Inter cæteras virtutes quibus Religiosus, ornatus esse debet, quæue in Religione penitùs necessariæ sunt, principem sibi locum vendicat humilitas, sine qua in anima Religiosi, nec aliquod esse potest vestigium virtutum, neque quod peius est vitia de corde queunt radicitùs extirpari, sicut enim Oriente Sole fugãtur tenebræ, ita cum cœperit esse in Religioso perfecta humilitas tolluntur vitia, & quemadmodum annotauit Climacus de discret. grad. 26. ferarum venenatarum sensibilium interemptor est Ceruus, ita intellectualiũ bestiarum interfectrix humilitas est. Cæterùm admonere hoc loco lectorem censui, cum legimus in Religione necessariam esse omnem humilitatem: Christum Dominũ indicare voluisse per particulam (omnem) Religiosum perfectũ, hac virtute indigere, secundum omnes suos gradus, quos esse duodecim constat ex Regula S. Benedicti cap. 7. sed D. Anselmus septem tantummodo gradus huic virtuti tribuit lib. de similit. à cap. 10. vsque ad 18. quorũ primus est contemptibilem cognoscere se esse, Secundus de hoc dolere, Tertius hoc confiteri, Quartus hoc persuadere, vt scilicet sic velit credi, Quintus vt patiẽter sustineat, hoc dici, Sextus vt patiatur cõtemptibiliter se tractari, Septimus vt hoc amet. Gloss. verò Matth. cap. 3. ad ea verba (Sic enim decet nos implere omnem mensuram) omnes hos gradus ad tres reuocat, quorũ Primus est subdere se maiori, & non præferre se æquali: secundus est subdere se æquali, nec præferre se minori: tertius gradus est subesse minori.

2 Ad honorem meum Animas primo ædificarent.

Farnesianus Codex M.S. legit, Ad honorẽ meum, animarum salutem primo quærerent.

3 Si autem non superesset cui redderet illa malè acquisita, tũc posset mihi dare.

Bona aliena, quæ restitutioni obnoxia sũt, quorum Dominus ignoratur pauperibus restituenda sunt, vt scribitur hic, præmissa tamen diligẽti inquisitione, vt probat D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 5. ad 3. Sot. de iustit. & iur. lib. 4. q. 7. art. 1. Siluest. verb. Restitutio 8. q. 3. Nauar. in Manuali cap. 17. nu. 92. & patet ex cap. cum tu. de vsuris, & cap. diuinæ 87. dist. & cap. non sanè, & qui habetis 14. q. 5.

4 Quod si redderet non sufficit.

Impotentia restituendi excusat à restitutione, sed quis dicatur impotens ad restituendum impotentia verè excusante tradit Sotus de iustit. & iur. lib. 4. q. 7. art. 3. circa fin. Siluest. verb. Restitutio 5. q. 4. Nauar. in Manual. cap. 17. nu. 60. 61. 62. 63 Caetanus super 2. 2. S. Thomæ q 52. art. 8.

VERBA CREATORIS AD SPONSAM, de magnificentia suarum potentiæ, sapientiæ, & virtutis, & qualiter contra eum magis peccant, qui nunc dicuntur sapientes.

CAP. XIX.

EGO Creator cæli, & terræ. Ego habeo tria mecum. Ego sum potentissimus, & ego sapiẽtissimus, ego etiam virtuosissimus.

Ego namq; sum ita potens, quòd Angeli in cælo honorant me. Dæmones in inferno non audent inspicere me. Omnia
1 elementa stant ad nutum meum. 1 Sum etiam ita sapiens, quòd nullus valet inuestigare sapientiam meam. Ita sciens, quòd omnia quæ iam fuerunt, & ea quæ
2 futura sunt ego scio. 2 Sum quoque ita rationabilis, quod nec minimũ quidem siuè vermis, siuè aliquid aliud animal quantumlibet deforme sit, est sine causa factum. Sum etiam ita virtuosus, quod à me tanquam à fonte bono, omne bonum emanat, sicut à vite bona, omnis dulcedo procedit. Ideò nullus potest esse sine me potens, sine me sapiens, sine me virtuosus. Et ideò nimis potentes sæculi contra me peccant, quibus dedi fortitudinem, & potentiam, vt me honorarent, sed ipsi sibi attribuunt honorem, quasi quod illum à seipsis habeant. Non considerant miseri imbecillitatem suam. Si enim darem eis minimam infirmitatem, statim deficerent, & omnia vilescerent eis. Sed quomodo tunc subsisterent ad fortitudinem meã,
3 & ad pœnas æternas? 3 Sed magis peccant contra me, qui nunc dicuntur sapientes. (var. lect.) Ego enim dedi eis sensum, & intellectum, & sapientiam, vt me diligerent, sed ipsi nihil nisi ad suam vtilitatem temporalem intelligunt. Oculos habent in occipite, videntes sunt ad sua delectabilia, sed cęci sunt ad gratias agẽdas mihi, qui dedi eis omnia, quia siuè boni, siuè mali, nullus posset sine me sentire, & intelligere, licet permitto malis voluntatem suam flectere, ad quod voluerint. Nullus etiam potest esse virtuosus sine me. Ideò ego possum nunc hoc prouerbium dicere, quod à vulgo communiter dicitur. Qui patiens est, ab omnibus contemnitur. Sic ego propter patientiam meam, nimis videor ab hominibus fatuus esse, & ideò ab omnibus contemnor. Sed vè eis, cum ego ostendero eis iudicium meum post talem patientiam. Ipsi namq; erunt quasi lutum antè me, quod cadit in ima, & non subsistit antequam venerit in profundum inferni.

NOTÆ.

1 SVm etiam ita sapiens, quod nullus valet inuestigare sapientiam meam: ita sciens, quod omnia quæ iam fuerũt, & ea quæ futura sunt ego scio.

Hic animaduertat Theologus, quòd non colligitur ex his, in Deo esse sapientiam, & scientiam, tanquam distincti habitus, prout in nobis distinxit Arist. lib. 6. Ethic. cap. 4. & 8. & D. Thom. 1. 2. q. 57. art 2. & ratio huius est, quia sapientia cum altior virtus sit, quam scientia, quippè quæ iudicat de rebus secundum altissimas causas, & prima principia; scientia verò secundũ causas inferiores, & conclusiones, quæ ex primis principijs eliciuntur. Dei autem cognitio, quia se extendit ad principia, & conclusiones, & ad superiores, & inferiores causas, cum omnia vnico intuitu, & quæ fuerunt, & quæ futura sunt, vt scribitur hic, comprehendat; ideò in eius sapientia inuenitur ratio scientiæ, non tanquã habitus distincti, sed tanquã vnus & idem, à quo eminenter vtriusque functiones emanant, & in hoc sensu in præsenti Capite sapientia, & scientia Deo tribuitur.

2 Sum quoque ita rationalis, quod nec minimum quidẽ, siue vermis, siue aliud animal est sine causa factum.

Omnia à Deo Opt. Max facta fuisse secundum prudentiæ regulas, ac leges innuitur hic, sicut etiam Sap. 11. legimus, Cuncta ab eodem in numero, pondere, & mensura esse disposita: non verò intelligas, cum dicitur, quod Deus sit rationalis, quòd in agendo discurrat, aut quòd discursu egeat: quandoquidem, vt superiori nota probauimus, ipse vnico intuitu omnia videt etiam futura, vt Rom. 4. dicit Apostolus, vocat ea, quæ non sunt tanquam ea, quæ sunt: dicitur tamen hic, Deus rationalis, quatenus secundum rectam rationem, & optimos fines cũcta creauit, & moderatur.

3 Sed magis peccant contra me, qui nunc dicuntur sapientes.

var. lect. *M.S. Farnesianus addit (Et scientes, quā simplices) atque ita hunc locum esse restituēdum censeo, Magis peccant contra me, qui dicuntur sapientes, & scientes, quàm simplices: de quibus hoc loco quæritur quis eorum magis peccet.*

COLLOCVTIO GRATA VIRGINIS Matris, & filij ad inuicem. Et Virginis Matris, & filij ad sponsam. Et qualiter sponsa debet se præparare ad nuptias.

CAP. XX.

MATER Dei videbatur dicere ad filium. Tu es Rex gloriæ fili mi. Tu es Dominus super omnes Dominos. Tu creasti cælum, & terram, & omnia quæ in eis sunt. Fiat ergo omne desiderium tuum, fiat omnis voluntas tua. Respondit filius. Prouerbium antiquū est, quod illud quod iuuenis discit in iuuentute, hoc retinet in senectute. Sic tu mater à iuuentute didicisti sequi voluntatem meam, & relinquere omnem voluntatem tuam prò me. Ideò
1 benè dixisti fiat voluntas tua. 1 Tu enim es quasi aurum preciosum, quod extenditur, & percutitur super durum incudem, quia tu omnibus tribulationibus percutiebaris, & in passione mea præ cęteris patiebaris. Quia quando cor meum in cruce præ vehementia doloris rumpebatur, cor tuum ex hoc quasi ferro acutissimo vulnerabatur, & libenter scindi permisisses, si fuisset voluntas mea. Verumtamen etiam si potuisses restitisse passioni meæ, & optasse vitam meam, tu tamen noluisti nisi iuxta voluntatem meam. Ideò benè dicis fiat voluntas tua. Deindè loquebatur Maria ad sponsam. Sponsa filij mei dilige filium meum, quia
2 ipse diligit te, 2 honora Sanctos eius, qui astant ei. Ipsi enim sunt quasi stellæ innumerabiles, quorum lux, & splendor nulli temporali luci comparari potest. Quia sicut lux mundi differt à tenebris, sic & multò magis lux sanctorum differt à luce huius mundi. Verè dico tibi, quod si sancti viderentur in claritate sicut sunt, nullus humanus oculus hoc ferre posset, sed corporali lumine priuaretur. Indè loquebatur filius Virginis ad sponsam dicens. Sponsa mea tu debes habere qua-
3 tuor. 3 Primò debes esse parata ad nuptias deitatis meæ, in quibus nulla est libido carnalis, sed spiritualis delectatio suauissima, qualem decet Deum habere cum anima casta; ita vt non amor filiorū tuorum, non etiam bonorum, vel parentum retrahat te ab amore meo. Nè contingat tibi sicut illis Virginibus fatuis, quæ imparatæ erant quando Dominus voluit vocare eas ad nuptias, & ideò excludebantur. Secundò debes esse credula verbis meis. Ego enim sum veritas, & de ore meo nunquam nisi veritas procedit, nec aliquis potest inuenire in verbis meis nisi veritatem. Quia quandoque spiritualiter intelligo quæ loquor, quandoque sicut tùnc ipsa littera sonat, & ipsa verba mea tunc nudè debent intelligi: & ideò nullus potest me arguere de mendacio. Tertiò debes esse obediens, vt nullum sit membrum, in quo deliquisti, de quo non exigas dignam pœnitentiam, & emendam. Quia licet sim misericors,
4 tamen iustitiā non relinquo. 4 Ideò quibus teneris obedias humiliter, & hilariter; ita vt etiam quod tibi videtur vtile, & rationabile contra obedientiam non facias. Est enim melius propter obedientiam relinquere voluntatem tuam, licet bonam, & sequi voluntatem præcipientis, si non est contra salutem animæ, vel aliàs irrationabilis. Quartò debes esse humilis, quia coniugio spirituali copulata es. Ergo debes humilis esse in aduentu sponsi
5 tui, & verecunda. 5 Ancilla tua sit moderata, & refrænata, idest corpus tuum ab-

 stinens,

stinens, & benè disciplinatum. Eris enim fructifera semine spirituali multis profutura, sicut enim surculus, si inseritur trunco arido, truncus incipit florere; sic gratia mea fructificare, & florere debes, quę & inebriabit te, vt ex vino dulcedinis, quod tibi daturus sum, omnis cælestis exercitus gaudeat. Noli diffidere de bonitate mea. Dico tibi pro certo, quod sicut Zacharias, & Elisabeth ineffabili gaudio gaudebant interius de promissione prolis futuræ, sic & tu gaudebis de gratia mea, quam tibi facere volo, & insuper alij gaudebunt per te. Illis duobus, scilicet Zachariæ, & Elisabeth loquebatur vnus Angelus, ego autē Deus, & Creator Angelorum, & Deus tuus, loquor tecum. Illi duo genuerūt mihi amicum meum charissimum Ioannem, & ego per te volo generare mihi multos filios, non carnales, sed spirituales. Verè dico tibi, quod ipse Ioannes similis erat arundini plenæ dulcedinis, & mellis, quia in os eius nunquam intrauit aliquid immundum, nec vltra mensuram perceptibilem suscepit vitæ necessaria.

6 Nec vnquam seminarius humor de corpore eius exiuit, & ideò benè potest vocari Angelus, & Virgo.

NOTAE.

1 TV enim es quasi aurum pretiosum, quod extenditur, & percutitur super durum incudem, quia tu omnibus tribulationibus percutiebaris.

Optimè hic Beatissima Virgo comparatur auro, quod in ignem immissum non colorem, aut virtutem amittit, sed purius redditur, & splendidius: sic & Maria in ignem tribulationum coniecta, non infirmior, aut deformior facta, sed illustrior, ac fortior reddita est. Eadem similitudine vsi sunt D. Ambr. serm. 80. Cyrill. lib. 4. super Ioan. cap. 18. qui Mariam auro similem faciunt, quo Arca templi, seu propitiatorium deauratum est, de quo Exodi 37.

2 Honora Sanctos, qui astant ei; ipsi enim sunt quasi stellæ innumerabiles, quorum lux, & splendor nulli temporali luci comparari potest.

In præsenti nota duo breuiter videnda sunt. Primò, quæ, & qualis sit claritas Sanctorum, quæ hoc loco tantam esse legimus, vt quacumque alia præstantior sit. Secundò, quare stellis Sancti comparentur, cum Soli potius, qui cæteris luminaribus præstat, comparandi fuissent; sic enim eos Matth. c. 13. Soli comparant dicens: Fulgebunt iusti sicut Sol. & vt à primo sumamus exordium communi Theologorum omnium consensu firmatum est, omnia gloriosa corpora claritatem ingentem habitura, sic tradunt in 4 dist. 44. & dist. 49. & constat ex sacris litteris Psal. 109. In splendoribus Sanctorū. & Matth. 13. Fulgebunt iusti, & 1. Corinth. 15. ibi, Alia quidem cælestium corporū gloria, &c. Sunt ergo, qui docent Sanctorum corpora gloriosa, habitura quidem colorem perfectissimū, cum quadam refulgentia, & potestate ad se propalandum, an verò in se propriam lucem habeant, sub dubio relinquunt: sic Sotus in 4. dist. 49. q. 15. cui fauere videtur Durand. in 4 dist. 44. q. 8. qui licet indicet beatorum corpora habitura esse incertam lucem, dicit tamē intelligi posse, quod clara futura sint, quia tersa ac polita, solisq. radijs, cæterorumq. erūt, luminum splēdore futura fulgentia. Cæterùm 2 *horum grauissimorum virorum sententia non vndequaque placet, Nam primum constat corporis gloriosi fulgorem fore perfectissimum, & longè superiorem Solis lumine, imò tantū, quantum nullus humanus oculus ferre potest, sed si quis in eum oculorum intēderet aciem, corporali lumine priuaretur, sicut legimus in præsenti Capite, & indicat D. Chrysost. homil. 55. in Ioan. Quantò (inquit) solaris lux lumen excedit lucernæ, tantò magis beatorū claritas solarem præstabit, & ad illius splendoris comparationem Sol obscurabitur: Dicendum ergò est, illa corpora claritatem quandā habitura internam per modū qualitatis perfectè inhærentis, quoniam Patres, cum hac de re agunt, illum futurum esse verissimum,*

&

& perfectissimum lumen docent, vel eiusdem speciei cum lumine Solis, vt auctor est D.Thom. in 4. dist. 44. q. 2. vel alterius, & perfectioris speciei, vt sentit Richard.ead. dist. art. 4. q. 6. quod insinuatur hoc capite ibi (Quia sicut lux mundi differt à tenebris, sic & multo magis lux sanctorum differt à luce huius mundi) addunt prætereà alij, corpora gloriosa per illud lumen fore perspicua, & transparentia, ita vt omnes internæ partes, omnia etiam viscera oculis patere possint: sic habet D.August.lib.22.de Ciuit.cap. vlt. & D.Greg.lib.18.Mor.cap.27.exponens illa verba Iob, Non adæquabitur aurum: Patebit (inquit) corporalibus oculis ipsa corporis harmonia, sicq. vnusquisque erit conspicabilis alteri: quod si hoc verum est, necessariò sequitur, hanc claritatem futuram in omnibus partibus corporis gloriosi in carne, ossibus, & cæteris membris, quia alioquin non possent omnes partes corporis patere: ea namq. pars quæ non esset lucida, videri non posset, tum quia hoc spectare videtur ad quandam dignitatem, & decentiam illius corporis. Sequitur hanc sententiam D.Thom. in 4 dist.44. q.2.art.4 Palud.dist.44 q.5. Sotus dist.49. q.4.ar.8.Richard.ead.dist.art.4.q.6. Gabr. d 44. q. 2. Quare autem hoc loco Sanctorum corpora gloriosa stellis, non Soli comparantur, vt & fecit Paul. Apost. 1.Cor.15. Responderi potest cum D. Aug. in lib.de cognitione veræ vitæ, cap. 46. qui hanc eãdem dubitationem examinat, id à Paulo factum esse, vt Sanctorum varios gradus in cælo describeret, secundũ diuersa eorum merita; idem tradit serm. 143. de tempore, & annotarunt Gloss. Theod. Ambr. Anselm. Lyran. & Carthus. 1.Cor.15.

3 Primò debes esse parata ad nuptias Deitatis meæ.

Quemadmodum in nuptijs inter ipsosmet coniuges vnionis ingens contrahitur vinculum, ita in nuptijs Deitatis in patria, quando anima ab hoc sæculo post multos exanthlatos labores recedens ad Dei visionem eleuatur, aliam, & longè maiorem contrahit cum Deo vnionem, per quam cum essentia diuina intellectus Beati coniungitur: sed in præsenti etiam vita anima iusti dicitur se ad Deitatis nuptias parare, quando terrenis omnibus curis posthabitis per charitatem cum suo sponso Christo arctissimo vinculo stringitur, & de hac secũda vnione in hoc Cap. sermo fit, cum scribitur, Debes esse parata ad nuptias, &c.

4 Ideò quibus teneris obedias humiliter, & hilariter, ita vt etiam quod tibi videtur vtile, & rationabile, contra obedientiam non facias.

Cum conscientia immediata sit nostrarũ operationum regula, videtur reuocari posse in dubium, quod hoc loco innuitur, an eius dictamen relinquendum sit, præsertim quando est de re vtili, & rationabili, & sequendũ præceptum Prælati; & plus obligare præceptum Superioris affirmant D.Tho. in 2. sent.d.30. art.vlt.ad 3. D.Bonau. in 2.dist. 39.art.1. q.3.ad vltimum. Armilla verb. conscientia, num.1.& 2. verum isti Doctores loquuntur de conscientia erronea, quãdo quis ignorat aliquid esse bonum, vel malum, & ex errore arbitratur quodpiam esse bonum, & est malum, & è contra. Conscientiam tamen rectã plus obligare tradunt D. Antoninus 1.p.suæ sum. tit.3.c.30.§.4 Gerson.alphabeto 30. Siluest. verb.conscientia, q.2. D.Thom Archidiac. & alij citati à Siluest. Præponendum autem est præceptum Prælati, in his, quæ sunt indifferentia, vel etiam quando Prælatus præciperet aliquid contra conscientiam legis inferioris: tunc enim sicut potest tollere legem, sic potest tollere conscientiam.

5 Ancilla tua sit moderata, & refrænata, idest corpus tuum abstinens.

Per ancillam hoc loco carnem possumus intelligere, quæ cogenda est spiritui inseruire, quandoquidem contra eum frequenter insurgit, & rebellis fit, vt ancilla Agar contra dominam suam, sicut Genes.16. legimus, & annotauit Orig. hom.7. in Genes. Cæterùm ad hoc assequendum, nullum remedium excogitari potest præstantius abstinentia; sicut enim equo ferocienti, & sessori obtemperare minimè volenti, pabulum subducendum est, nec ciborum copia subministranda, sic corpori

spi-

spiritui repugnanti, cibus subtrahendus est, & ieiunijs, vigilijsq. ad obedientiam retrahendum.

6 Nec vnquam seminarius humor de corpore eius exiuit.

Sermo fit hoc loco de venerando Christi Domini præcursore Ioanne Baptista, quem fuisse virginem verba præsentis notæ insinuãt: & hoc ipsum annotarunt Ignat. epist. ad Philadelphios, Ambros. serm. 65. Epiphan. hæres. 63. Cyrill. Catheches. 17. Petr. Chrysol. serm. 174. Chrysost. hom. 18. in Matth.

VERBA SPONSI AD SPONSAM in figura optima, de quodam mago, per quem Diabolus mirabiliter designatur, & exponitur.

CAP. XXI.

SPONSVS Iesus loquebabatur ad sponsam in figura, ponens quoddam exemplum ranæ, dicens: Quidam magus habebat optimum aurum splendidum, ad quem veniens vnus simplex, & mitis homo, voluit emere aurum illud. Cui ait magus: Non habebis hoc aurum, nisi melius aurum, & maioris quantitatis dederis mihi. Ad quem ille: Ego (inquit) in tantum desidero istud aurum tuum habere, quod antequam caream dabo tibi sicut vis. Et dato illi mago auro meliori, & maioris quantitatis, recepit ab eo aurum splendidũ, & posuit in scrinio, cogitans facere sibi indè annulum super digitum suum. Modico autem interiecto tempore, venit magus ad hominem illum simplicem dicens: Aurum hoc quod emisti, & posuisti in scrinio tuo, non est aurum, vt putas, sed vilissima rana, quæ nutrita est in pectore meo, & alita cibo meo. Et vt hæc probes esse vera, aperi scrinium, & videbis, quòd rana insiliet in pectus meũ, de quo nutrita est. Cumq. ille aperire vellet, & experiri, apparuit rana in scrinio, cuius operculũ pendebat super quatuor cardines, quasi citius casuros. Tunc aperto ostio scrinij, rana viso mago insilijt in pectus eius. Quod videntes serui, & amici illius hominis simplicis, dixerũt ad eum: Domine (inquiunt) aurum illud optimum iacet in rana, & si velles faciliter posses obtinere aurum. Et ille, quomodo (inquit) hoc possem? Qui dixerunt: Si quis reciperet acutissimam, & feruẽtem lanceam, & eam infigeret dorso ranæ, ex ea parte dorsi, vbi concauum aliquid esset, tunc citius posset obtinere aurum. Si autem concauum in eo inueniri non posset, tunc deberet lancea nimis valenter, & toto conamine infigi in eam, sic habere posses quod emisti. Quis est iste magus nisi Diabolus, qui suadet hominibus delectationes, & honores mundi, quæ non sunt nisi rana. Nam falsa promittit esse vera, & vera facit videri falsa. Ipse enim possidet aurum illud pretiosum, idest animam, quam pretiosiorem omnibus stellis, & planetis per potentiam Deitatis meæ feci, quam immortalem, & stabilẽ, & delectabiliorem mihi cæteris creaui, & præparaui ei mecum æternam requiem, & habitationem. Hanc ego de potestate Diaboli meliori auro, & maiori pretio emi, quando pro ea dedi carnem meam immunẽ ab omni peccato, & sustinui tam amaram passionem, quod nullum meum membrum

1 esset sine vulnere. 1 Redempta autem anima posui eam in corpore tanquam in scrinio, donec eam in dignitate deitatis meæ collocarem. Nunc autem anima hominis sic redempta facta est velut turpissima, & vilissima rana, saltans per superbiam, & commorans in cœno per luxuriam, & abstulit mihi aurum, idest omnem iustitiam meam. Et ideò Diabolus benè potest dicere mihi: Aurum quod emisti non est aurum, sed rana nutrita in pectore delectationis meæ. Separa ergò corpus ab anima, & videbis, quod statim

tim volitabit ad pectus meę delectationis, vbi nutrita eſt. Cui ego reſpondeo: Quia rana orrida eſt viſu, horribilis voce &, venenoſa in tactu, nec aliquid mihi boni, vel delectationis cõfert, ſed tibi in cuius pectore nutrita eſt, tua propterea ſit, quia tua de iure eſt. Ideò aperto oſtio, ideſt ſeparata anima à corpore ſtatim volabit ad te, tecũ ſine fine manſura. Talis eſt enim anima illius, de quo tibi loquor: Nam ipſa eſt velut rana peſſima, plena omni immunditia, & voluptate, nutrita in pectore diaboli. Ad cuius ſcrinium, ideſt corpus nunc per appropinquationem mortis appropinquo, quod pendet in quatuor cardinibus caſuris: Quia corpus eius ex quatuor ſubſiſtit, ſ. fortitudine, pulchritudine, & ſapiẽtia, & viſu, quæ omnia iã nũc incipiũt ſibi deficere. Cumq. anima eius ſeparabitur à corpore, ſtatim volabit ad diabolum, de cuius lacte nutrita eſt, quia oblita eſt dilectionis meę, qua ſupplicium eius quod meruerat pro ea ſuſcepi. Nam mihi non rependit dilectionem pro dile-
2 ctione mea, ſed & inſuper 2 aufert mihi iuſtitiã meam, quia mihi magis deberet ſeruire, qui redemi eam, quam alteri. Sed ipſa magis delectatur in diabolo. Vox orationis eius eſt mihi ſicut vox ranæ, viſus eius in conſpectu meo abominabilis: Auditus eius nunquam audiet gaudium meum, nec tactus eius venenatus ſentiet deitatem meam. Verũntamen quia miſericors ſum, & anima eius, licet immunda ſit, ſi adhuc attrectaret aliquis, & cõſideraret, ſi aliqua cõtritio eſſet in ea, & voluntas bona, & infigeret menti eius lanceam acutiſſimam, & feruentem, ideſt timorem diſtricti iudicij mei, adhuc inueniret gratiam meam, ſi vellet conſentire: Quod ſi nulla eſſet in eo contritio, nec charitas, ſi quis tamen pũgeret eum mordaci correptione, & reprehenſione dura, adhuc eſſet in eo ſpes, quia quandiù anima cum corpore viuit, miſericordia mea omnibus aperta eſt. Vide ergò quia pro charitate mortuus ſum, & mihi nullus rependit charitatem, ſed aufert mihi iuſtitiam meam, quia iuſtum eſſet, vt homines eò melius viuerent, quò maiori labore redempti ſunt. Sed nunc eò deterius viuere volunt, quò eos amarius redemi, eò fiducialius peccare volunt, quò magis eius peccatum abhominabile oſtẽ-
3 di. 3 Ideò vide, & conſidera, quia non ſine cauſa iraſcor, quia gratiam meam conuertunt ſibi in iram. Redemi enim eos à peccato, & ipſi ſe magis implicant peccato. Tu ergo ſponſa mea redde mihi quæ teneris, ideſt animã tuam mundã mihi cõſerua, quia pro te mortuus ſũ, hac de cauſa, vt ea mihi mundam ſeruares.

NOTAE.

1 Redempta autem anima, poſui eam in corpore tanquam in ſcrinio, donec eã in dignitate deitatis meæ collocarẽ, nũc aũt anima hominis, ſic redẽpta, facta eſt velut turpiſſima, ac viliſſima rana.

Præſentis notæ verborum ſenſus eſt. Creaui animam hominis, eamq. in corpore poſui, vt illam ad viſionem Deitatis meæ eleuarem, ſed per primorum Parentum culpam ſub Dæmonis poteſtate, ac ſeruitute redacta eſt, à qua ego eam ſanguine meo redemi: ſed nihilominus ad eandem ſeruitutem redijt, & iterum peccatis deturpata eſt, & veluti rana effecta, quæ vt tradit Greg. Nyſſen. de vita Moſis, animal paluſtre eſt, ſpecie deforme, cui turpiſſimus eſt aſpectus, cuius ſaltus repens, cuius è corpore intollerabilis fætor emittitur, ſic homo ſceleribus, vitijsq. irretitus turpiſſimus, ac fætidus euadit, & paſſionum cœno refertus, ranarum more in terram habitat, eamq. ſolam aſpicit, nec vnquam cælum intuetur, de quo Dauid Pſal. 16. Statuerunt oculos ſuos declinare in terram.

2 Aufert mihi iuſtitiam meam, quia mihi deberet magis ſeruire, quàm alteri.

Iuſtitia reddit cuique quod ſuum eſt, vndè Chriſtianus, cum obſequium debitum, ac obedientiam Deo præſtat, iuſtus dici poteſt, quatenus illi tribuit, quod ſuum eſt, diceretur autem auferre niſi daret, quod illi deberetur,

&

& notandum, quod hoc loco iustitia non sumitur, qua Deus iustus est, sed qua per gratiam nos iustificat, in quo sensu de iustitia verba facit D. Aug. epist. 120. & de spiritu, & littera c. 11. cum ergo (inquit) nos gratiam Dei, qua iustificamur, per mortale peccatum respuimus, cumque animam nostram Christi sanguine redemptam à Deo subtrahimus, tunc profectò Deum quantum in nobis est iustitia priuamus, quod declaratur apertè, circa finem præsentis Capitis (ibi) Sed aufert mihi iustitiam meam, quia iustum esset, vt homines eò melius viuerent, quò maiori labore redēpti sunt, de qua iustitia Paul. Rom. 10. loquitur cum dicit, Ignorantes iustiam Dei, & suam quærentes statuere, iustitiæ Dei, non sunt subiecti.

3 Ideò vide, quod nō sine causa irascor.

Irasci hoc loco dicitur Deus non aliquo animi motu, & turbatione, quæ ei aduenire minimè potest, sed peccanti creaturæ, ac impijs hominibus, cum iustam infert vltionem, & secundum eorum demerita pœnas reddit, quæ veluti effectus ab ira manare solent, vt tradunt D. Hieron. in Psal. 89. & super Isai. cap. 57. & 64. & Ierem. 7. Orig in lib Iudic. hom. 2. & sup. Matth. hom. 20. Hilar. in Psal. 2. Eucher. de spiritualib. formul. cap. 1. nu. 20. tribuimus quoque metaphoricè Deo iram, quatenus in eo ratio est, iustæ vindictæ, per quam in sacris litteris significantur minæ, ac flagella, quibus peccatores territi vitia relinquunt, sic annotarunt Clem. Papa. lib. 10. recognit. Basil. in Psal. 29. D. Hieron. sup. Zachar. 8. D. Aug. Psal. 82.

INTERROGATIO DVLCISSIMA Matris ad Sponsam, & responsio humilis Sponsæ ad Matrem. Et replicatio vtilis Matris ad Sponsam, & de profectu bonorum inter malos.

CAP. XXII.

MATER loquebatur ad sponsam filij dicens: Tu es sponsa filij mei. Dicas quid habes in animo, & quid petis? Cui sponsa respondit. Tu Domina benè nosti, quia scis omnia: Et tunc Beata Virgo ait: Licèt ego omnia sciam, tamen te loquente audientibus astantibus cognoscam: Et sponsa dixit: Duo (inquit) timeo Domina. Primò pro peccatis, quæ non ploro, nec emendo, vt vellem. Secundò contristor, ex eo quod inimici filij tui sunt multi. Tunc Virgo Maria respondit: Contra primum do tibi tria remedia; Primo cogita, quod omnia quæ spiritum habēt sicut ranæ, & cætera animalia quandoque habent incommoda, nec tamen in æternum viuit spiritus eorum, sed cum corpore moritur; Tua autem anima, & omnis hominis viuit in æternum. Secundo cogita misericordiam Dei, quia nullus homo sic peccator est, si cum emendationis proposito, & contritione rogauerit, quod non dimittatur ei peccatum. Tertio cogita quanta gloria est animæ, quæ cū Deo, & in Deo sine fine viuit. Contra secundum scilicet, quod inimici Dei sunt multi, do etiam tibi tria remedia. Primo considera quod Deus tuus, & Creator tuus, & eorum est iudex super eos, & nunquam amplius ipsi iudicabunt eum, licèt patienter supportet ad tempus malitiam eorum. Secundo quod filij damnationis sunt, & quàm graue, & intollerabile erit eis semper ardere. Ipsi sunt serui pessimi, qui carebunt hæreditate, filij autem recipient hæreditatem. Sed dices fortè, ergo non est eis prædicandum? vtique. Considera quod inter malos frequenter sunt boni. Et filij adoptiui quādoque recedunt à bono, sicut ille filius Prodigus, qui abijt in aliam regionem longinquam, & vixit malè. Sed ipsi quādoque per prædicationem compuncti reuertuntur ad patrem, & erunt eò acceptiores quò prius peccatores. Ideò eis magis prædicandum est, quia licèt Prædicator ferè omnes videt malos, consideret tamen secum si fortè sunt aliqui inter eos filij futuri Domini mei, prædicabo ergo eis, hic Prædicator optimā habebit mer-

cedem

cedem. Tertio considera, quod mali viuere permittuntur ad bonorum probationem, vt ex eorum moribus exasperati, patientiæ fructu remunerentur, sicut etiam per exemplum intelligere poteris. Rosa enim suauiter redolet, pulchra est visu, lenis tactu, & tamen non crescit nisi inter spinas, quæ sunt asperæ tactu, deformes visu, nihil boni redolentes. Sic etiam boni, & iusti homines, licèt lenes sint patientia, pulchri moribus, suaues bono exemplo, non tamen possunt proficere, vel probari, nisi inter malos. Quandoque etiam spina defendit rosam, nè carpatur antè maturitatem, sic mali occasio sunt bonis, nè excedant in peccatis, quandoque per eorum malitiam refrenantur, nè immoderata lætitia, vel alio peccato dissoluantur. Nunquam etiam vinum seruatur benè in bonitate sua, nisi in fece, nec boni, & iusti in virtutibus stare, & proficere possunt, nisi probentur tribulationibus, & iniquorum persecutionibus. Ideò tu libenter supporta inimicos filij mei, & cogita, quod ipse iudex eorum est, & quod ipse si sic esset iustitia, vt deberent destrui omnes, benè posset in momento delere eos. Ergo tolera tu quandiù ipse tolerat eos.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM de homine ficto, qui inimicus Dei est nuncupatus, & quam maximè de hipocrita, & eius ad plenum proprietates ponentia.

CAP. XXIII.

ILLE talis videtur hominibus quasi homo benè ornatus, fortis, & decorus, & in pugna Domini sui strenuus, sed amota galea à capite eius, est abominabilis ad videndum, & inutilis ad operandum: Apparet enim cerebrum eius nudum. Aures habet in fronte, oculos in occipite. Nasus eius abscissus est. Genæ eius ex toto contractæ quasi hominis mortui. Maxilla eius ex dextra parte cum faucibus, & dimidietate labij tota decidérat. Ita quòd nihil ex dextra parte remanet, nisi guttur solum, quod nudum apparet. Pectus eius plenum est vermibus scaturientibus. Brachia eius quasi duo serpentes. Cor impletum est pessimo scorpione. Dorsum eius velut combustus carbo. Intestina eius sunt fœtentia, & corrupta quasi caro abundans sanie. Pedes eius mortui sunt, & inutiles ad incedendum. Quid autem ista significant, dicam tibi. Ille talis videtur hominibus exterius bonis moribus, & sapientia ornatus, & in honore meo strenuus esse, sed nequaquam est ita. Si enim amoueretur galea à capite eius, id est, ostenderetur hominibus qualis ipse est, esset præ omnibus vilissimus. Cerebrum quippè eius est nudum, quia insipientia, & leuitas morum eius, satis euidentissimis signis ostēdit eum bonis hominibus indignum esse tali honore. Si enim saperet ei sapientia mea, intelligeret se tanto austeriori conuersatione debere præ alijs vestiri, quò maiori honore præ cæteris sublimatur. Aures habet in fronte, quia pro humilitate, quam deberet habere in dignitate, & cæteris lucere, non vult nisi audire laudem, & honorē suum, & pro eo assumit sibi superbiam, vndè velit ab omnibus vocari magnus, & bonus. Oculos habet in occipite, quia cogitatio eius tota est ad presentia, & nō ad æterna. Tota quomodo placeat hominibus, & quod vtilitas carnis requirit, & non quomodo placeat mihi, & prosit animabus. Nasus eius abscissus est, quia discretio ablata est ab eo, qua discernat inter peccatum, & virtutem, inter honorem temporalem, & æternum, inter diuitias sæculi, & æternas, inter delectationes istas modicas, & æternas. Genæ eius contractę sunt, id est verecundia omnis, quā deberet habere ad me, & pulchritudo virtutū, qua mihi placeret omninò quasi mortua est ad me, quia pro

hominum verecundia erubescit peccare, pro me autem nihil. Altera pars maxillæ, & labij deciderat, ita quod nihil remanet nisi guttur. Quia imitatio operum meorum, & prædicatio verborum meorum cum oratione feruenti, in eo iam cecidit, ita quod nihil remanet in eo, nisi guttur gulæ suæ. Imitatio autem prauorum, & reuolutio sęculariũ negotiorum, totaliter sana, & pulchra sibi videntur. Pectus eius plenum est vermibus, quia in pectore, vbi deberet esse recordatio passionis meæ, & memoria operum meorum, & præceptorum; ibi est sollicitudo temporalium, & cupiditas mundi, quæ quasi vermes eius conscientiam mordent, nè cogitet spiritualia. In corde eius vbi ego morari vellem, & charitas mea sedere deberet, sedet pessimus scorpio, qui pungit cauda, & blanditur facie, quia de ore eius satis blanda procedit loquela, & rationabilis, sed cor eius plenum est iniustitia, & fallacia, quia non curaret, quod Ecclesia, cui præest destrueretur, si voluntatem suam posset perficere. Brachia eius sunt sicut serpentes, quia per malitiam suam extendit se ad simplices vocando eos cum simplicitate ad se, & occasione accepta miserabiliter supplantat. Indè quasi serpens retorquet se quasi in circulum, quia occultat malitiam suam, & iniquitatem, vt vix aliqui eius astutiam possint deprehendere. Iste est quasi vilissimus serpens in cõspectu meo, quia sicut serpens omnibus animalibus est odiosior, sic iste mihi omnibus deformior, quia iustitiam meam annihilat, & reputat me quasi hominem, qui nolit vindicare. Dorsum eius est velut carbo, quod tamen deberet esse sicut ebur, quia opera eius deberent esse fortia præ alijs, & mundiora, vt infirmos portaret per patientiam, & per vitę bonæ exemplum. Sed nunc est quasi carbo, quia infirmus est ad patiendum vnum verbum pro honore meo, nisi causa voluntatis propriæ. Veruntamen sibi fortis videtur ad mundum. Ideò cum stare putat cadet; quia sic deformis, & mortuus est in cospectu meo, & Sanctorum meorum, sicut carbo. Interiora eius sunt fœtentia, quia cogitatio eius, & affectio fœtent in conspectu meo velut caro mortua, cuius fœtorem nullus ferre potest, sic eum nullus Sanctorum ferre potest, sed omnes auertunt ab eo vultum suum, & petunt super eum iudicium. Pedes eius sunt mortui. Duo namque pedes, sunt duæ affectiones eius ad me, scilicet voluntas emendandi commissa, & voluntas faciendi bona. Sed hi pedes omninò in eo mortui sunt, quia omnis medulla charitatis in eo consumpta est, & nihil remanet, nisi ossa indurationis. Et sic stat coram me. Veruntamen quandiù anima est cum corpore, misericordiam meam inuenire potest.

Declaratio.

Apparuit Sanctus Laurentius dicens. Ego cum essem in mundo, habui tria, cõtinentiam ad meipsum, misericordiam ad proximum, charitatem ad Deum. Ideò feruenter prædicaui verbum Dei, sapienter distribui bona Ecclesiæ, & tolerabam gaudenter verbera, ignem, & mortem. Hic autem Episcopus tolerat, & dissimulat incontinentiam Cleri, expendit largitèr bona Ecclesiæ in diuites, charitatem habet ad se, & suos. Ideò notum ei facio, quod nubes leuissima iam ascenderat in cælum, quam faces tenebrosæ obumbrant, nè videatur à pluribus. Hæc verò nubes est oratio Matris Dei pro Ecclesia, quam faces cupiditatis, & indeuotionis, & defectus iustitiæ sic obumbrant, quod lænitas misericordiæ Matris Dei, corda miserorum ingredi non valeat. Propterea conuertat se citius Episcopus ad diuinam charitatem, & corrigendo seipsum, & subditos suos, exemplo, & verbis suis ammonendo, & ad meliora prouocanda. Alioquin sentiet

manum

manum iudicantis, & Ecclesia sua igne, & gladio purgabitur, rapina, & tribulatione affligetur in tantùm, quòd non in longa tempora erit, qui consoletur eam.

VERBA DEI PATRIS CORAM Cæli exercitu, & responsio Filij, & Matris ad Patrem, ad gratiam pro filia, idest pro Ecclesia impetrandam.

CAP. XXIV.

PATER loquebatur audiente toto exercitu cæli dicẽs, Coram vobis conqueror, quòd filiam meam tradidi vni viro, qui nimis affligit eam, & pedes eius cippo ligneo stringit, ita quòd omnis medulla exit de pedibus eius. Cui respondit filius. Ipsa est, pater, quam ego sanguine meo redemi, & sponsaui mihi, sed nunc violenter rapta est. Deindè loquebatur mater dicẽs. Tu es Deus meus, & Dominus meus, & mẽbra filij tui benedicti fuerunt in corpore meo, qui verus filius tuus, & verus filius meus est. Ego enim tibi nihil negaui in terra, miserere filiæ tuæ propter prçces meas. Post hæc loquebantur Angeli dicentes. Tu es Dominus Deus noster, & in te omne bonum habemus, nec aliquo indigemus nisi te. Quando sponsa tua de te processit, omnes nos congratulabamur. Nunc autem meritò contristari possemus, quia tradita est in manus pessimi, qui eam omni vilitate, & opprobrio cõfudit. Miserére igitur ei propter tuam magnam misericordiam, quia miseria eius magna est nimis, & non est, qui consoletur, & liberet eam nisi tu Domine Deus omnipotens. Tunc respõdit Pater ad filiũ dicens: Fili quærimonia tua qçrimonia mea est, verbũ tuum, verbum meum, opera tua, opera mea sunt. Tu in me, & ego in te inseparabiliter, fiat voluntas tua. Deindè ad matrem: filij ait: Quia tu mihi nihil negasti in terra, ideò ego tibi nihil negabo in cælo, voluntas tua complebitur. Ad Angelos autem dixit. Vos estis amici mei, & flamma charitatis vestræ ardet in corde meo. Faciam misericordiam filiæ meæ propter prçces vestras.

VERBA CREATORIS AD sponsam, qualiter eius iustitia malos tripliciter sustinet, & eius misericordia malis tripliciter parcit.

CAP. XXV.

EGO sum Creator cæli, & terræ. 1 Mirabaris tu sponsa mea, quare sic patiens sum in malos. Hoc est quia misericors sum. Nam tripliciter patitur eos iustitia mea, Primò eos iustitia mea patitur, vt tempus eorum compleatur ex toto. Sicut enim Rex iustus habens incarceratos aliquos,
1 si ab eo quæritur, cur non occiduntur? Respondet, quia nondum venit placitum generale, vbi ad maiorem cautelam audientium audiri possunt. Sic ego supporto malos, donèc venerit tempus eorum, vt innotescat etiam alijs malitia eorum. Nunquid non longè antè prædixi de reprobatione Saulis, antequam innotuit hominibus. Quem vt alijs malitia eius ostenderetur, diù supportaui. Secundò, quia mali aliqua bona opera fecerunt, pro quibus vsque ad vltimum punctum remunerari debent, vt non sit aliquid minimum bonum, quod prò me fecerunt, pro quo non remunerentur, vt hìc recipiant mercedem suam. Terriò, vt honor Dei, & eius patientia manifestetur. Ideò supportaui Pilatum, Herodem, & Iudam, cũ tamen dãnati essent. Ideò si quis quçrit quare illum, & illum supporto, consideret Iudam, & Pilatum. Tripliciter etiam

parcit malis hominibus misericordia mea. Primò propter nimiam charitatem, longa enim est pœna æterna. Ideò propter maximam charitatem, supporto eos vsque ad vltimum punctum, vt pœna ex longa temporis protractione, tardius eis inchoetur. Secundò, vt consumatur natura eorum in vitijs. Per peccatum enim natura consumitur, nè mortem temporalem amariorem sentirent, si natura eorum esset recentior. Recens enim natura mortem prolixiorem, & amariorem facit. Tertiò ad profectum bonorum, & conuersionem aliquorum malorum. Cùm enim boni homines, & iusti per malos tribulantur, vel proficit ipsis bonis, & iustis ad refrenationem peccati, vel ad maius meritum acquirendum. Similiter & mali, viuunt malis ad bonum quandoque. Nam mali cum aliquorum malorum casum, & nequitiã considerant, cogitant secum dicentes: Quid prodest nobis sequi eos? Et cùm sic patiens est Dominus, melius est conuerti. Et sic quandoque redeunt ad me auersi, quia horrent talia facere, sicut illi mali faciunt, dicente eis conscientia eorum, talia non facienda. Vndè dicitur, quod aliquis percussus à scorpione, si perungitur oleo, in quo mortuus est alius scorpio sanatur. Sic quandoque malus videns alterius casum compungitur, & considerata alterius vanitate, & iniquitate, sanatur.

NOTAE.

1 Mirabaris tu sponsa mea, quare sic patiens sum in malos.

Quapropter Deus malos in mundo diù viuere permittat, præter tres causas, quæ in præsenti Capite afferũtur, reddidimus plures Lib. 2. Reuelat. Cap. 1. Nota 2. & Lib. 5. Interrogat. 6. quæst. 2. quibus in locis eadem dubitatio proponitur.

VERBA LAVDIS ANGELICI exercitus ad Deum, & de filiorum generatione, si primi parentes non peccassent. Et qualiter Deus ostendit mirabilia per Moysen ad populum, & posteà ipse ad nos in eius aduentu, &c. Et de corruptione huius temporis corporalis matrimonij. Et de conditionibus coniugij spiritualis.

CAP. XXVI.

ANGELICVS exercitus visus est astare Deo, & ait totus exercitus. Laus tibi Domine Deus, & honor, qui es, & qui eras sine fine. Nos serui tui sumus, triplici de causa laudamus, & honoramus te. Primò, quia creasti nos, vt tecum gauderemus, & dedisti nobis lucem inenarrabilem, qua in perpetuum lætaremur. Secundò, quia in bonitate tua, & stabilitate tua omnia creata sunt, & persistunt, & omnia ad tuam voluntatem stant, & in tuo verbo permanent. 1 Tertiò quia creasti hominem, pro quo sumpsisti humanitatem, ex quo est maximum nostrum gaudium, & de matre tua castissima, quæ te portare meruit, quem cæli non potuerunt capere, & concludere. Ideò sit gloria, & benedictio tua super omnia pro Angelica dignitate, quam tanto honore sublimasti. Sit tua perpetua æternitas, & stabilitas super omnia, quæ stabilia sunt, & esse possunt. Sit tua charitas super hominem, quem creasti. Tu Domine solus timendus es pro magna potentia tua. Tu solus desiderandus es pro omni charitate tua. Tu solus amandus es pro stabilitate tua. Ideò sit tibi laus sine fine incessanter in sæcula sæculorum, Amen. Tunc Dominus respondit, vos dignè honoratis me pro omni creatura. Sed dicite quare laudatis me pro homine, cum ipse

plus

plus omnibus creaturis me ad iram prouocauerit. Nam ego creaui eũ excellentiorem omnibus inferioribus creaturis, & pro nullo tam indigna passum sum, & nullum tam carè redemi sicut hominem. Aut quæ creatura non tenet ordinem suum excepto homine? Sed ipse cæteris creaturis est mihi molestior. Sicut enim creaui vos in laudem, & gloriam meam, sic etiam feci hominem mihi in honorem. Dedi enim ei corpus tanquam templum spirituale, in quo posui animam quasi Angelum pulchrum, quia anima hominis quasi Angelicæ virtutis est, & fortitudinis. In quo templo ego Deus suus, & Creator eram tertius quo
2 delectaretur, & frueretur. 2 Deindè feci ei aliud templum de costa sua propria
3 huic simile, 3 Sed nunc ò tu sponsa mea propter quam hæc fiunt potes quærere, quomodo de eis filij nascerentur si non peccassent? Respondeo tibi: Certè ex diuina charitate, & mutua dilectione, & commixtione sexus, qua ambo inuicem inflammarentur. Sanguis charitatis fœcundaretur in corpore mulieris, absque aliqua turpi voluptate, & sic mulier fru-
4 ctifera fieret. 4 Deindè infante concepto absque peccato, & voluptuosa delectatione, ego ex deitate mea immitterem animam, & sic absque dolore porta-
5 ret puerum, & pareret. 5 Qui natus infans, statim perfectus esset sicut Adam. Hunc honorem contempsit homo, quan-
6 do consensit diabolo, 6 & desiderabat maiorem honorem, quam ego dederam sibi. Facta autem inobedientia venit Angelus meus super eos, & erubuerunt de nuditate sua, & illicò senserunt concupiscentiam carnis, & passi sunt esuriem, & sitim. Tunc etiam caruerunt me, quem cum habuerunt, non senserunt esuriem, neque aliam delectationem carnis, seu erubescentiam, sed ego solus eram eis omne bonum, & omnis dulcedo, & perfecta delectatio. Cumq. diabolus gauderet de perditione eorum,

& casu, ego motus pietate super eos non reliqui eos, sed triplicem misericordiam
7 ostendi eis. 7 Vestiui enim eos nudos, & dedi eis panem de terra. Pro luxuria, quam diabolus aucta inobedientia suscitauit eis, & dedi in semen eorum animas per deitatem meam. Et quicquid diabolus suggessit eis ad malum, hoc ego totum conuerti eis in bonum. Deindè ostendi eis modum viuendi, & colendi me, & permisi eis licitè commisceri, cum tamen antè permissionem meam, & indicationem timore percussi formidabant coniungi. Similiter & occiso Abel, cum multo tempore lugerent, & abstinerent, ego compassione permotus consolatus sum eos. Et tunc ipsi cognita voluntate mea, iterum cœperunt coniungi, & filios procreare. De quorum progenie ego ipse Creator eorum promisi me nasciturum. Cumque cresceret malitia filiorum Adam, & ego tunc ostendi iustitiam meam peccantibus, sed electis meis misericordiam, quibus placatus seruaui eos à perditione, & exaltaui eos, quia seruabant Præcepta mea, & crediderunt promissionibus meis. Adueniente autem tempore miserationis, per Moysen ostendi mirabilia mea. Nam saluaui populum meum iuxta promissionem meã. Paui eos manna, & præcessi eos in columna nubis, & ignis, dedi eis legem meam; & ostendi eis secreta mea, & fu-
8 tura per Prophetas meos. 8 Post hæc autem ego, qui omnia creaui, elegi mihi vnam Virginem natam de patre, & matre, ex qua humanã carnem assumpsi, & ex ea nasci dignatus sum absque coitu, & peccato. Vt sicut illi primi filij in Paradiso nasci deberent mysterio diuinæ charitatis, ex charitate mutua, & dilectione generantium absque aliqua turpi voluptate, sic deitas mea humanitatem de fœmina Virgine, sine coitu, & læsione Virginitatis accepit. Veniens igitur in carne verus Deus, & homo, impleui legem, & omnes scripturas sicut anteà

de me prophetizatum erat, & incępi no-
uam legem, quia antiqua ſtricta erat, &
dura ad potandum, nec erat aliud niſi fi-
gura futurorum faciendorum. Nam in
illa lege antiqua licitum erat vni plures
vxores habere, nè poſteritas tranſiret ſi
ne liberis, vel nè miſcerentur gentibus.
In mea autem noua lege præcipitur vni
marito vnam tantum habere vxorem,
& prohibetur illa viuente habere plures
9 vxores. 9 Quicunque ergo ex diuina
charitate, diuinoq. timore, propter ſu-
ſcipiendam prolem coniunguntur, hi
ſunt templum ſprituale, in quo ego ter-
tius volo habitare. Sed homines huius
temporis ſeptemplici ratione coniungũ-
tur. Primò propter faciei pulchritudi-
nem. Secundò propter diuitias. Ter-
tiò propter nimiam ſcurrilitatem, &
indecens gaudium, quod recipiunt in
coitu. Quartò quia eſt ibi amicorum cõ-
uentus, & immoderata gula. Quintò
quia eſt ibi ſuperbia in veſtibus, & cibis,
in ioculationibus, & alijs vanitatibus.
Sextò cauſa ſuſcitandæ prolis, non vt
Deo nutriatur, vel in bonis moribus,
ſed ad diuitias, & honores. Septimò cõ-
ueniunt cauſa luxuriæ, & in luxuriæ ap-
petitu velut iumenta. Hi veniunt cum
vno conſenſu, & concordia ante fores
Eccleſiæ meę, quorum affectio, & interna
cogitatio tota eſt contraria mihi, & vo-
luntatem ſuam, quæ ad placendum mũ-
do eſt, præponunt, voluntati meæ. Si
enim tota cogitatio eorum eſſet ad me,
& voluntatem ſuam committerent in
manus meas, & ſuſciperent coniugium
cum timore meo, tunc ego aſſentirem in
eos, & eſſem tertius cum eis. Nunc au-
tem conſenſus meus, qui deberet eſſe
caput eorum abeſt, quia luxuria eſt in
corde eorum, & non amor meus.
Deindè procedunt ad altare meum, vbi
audiunt, quod debent eſſe cor vnum, &
anima vna, ſed tunc cor meum fugit ab
eis, quia ipſi de corde meo non habent
calorem, & de carne mea non ſentiunt
ſaporem. Quęrunt enim calorem citò
periturum, & quærunt carnem, quam
vermes commeſturi ſunt. Ideò tales cõ-
iunguntur abſque vinculo Dei Patris, &
eius vnione, & abſque charitate Filij, &
abſque conſolatione Spiritus ſancti.
10 10 Cum verò coniuges veniunt ad le-
ctum, tunc ſtatim diſcedit ab eis ſpiri-
tus meus, & appropinquat ſpiritus im-
purus, quia non conueniunt niſi cauſa
luxuriæ, nec aliquid aliud inter eos co-
gitatur, & tractatur. Veruntamen ad-
hùc miſericordia mea cum eis eſt, ſi con-
uerterentur. Ex multa enim charitate
mitto ego in ſemen eorum animam vi-
uentem, à potentia mea creatam, & con-
cedo aliquando, quòd de malis parenti-
bus quandoque generentur filij boni, fre-
quentius tamen naſcuntur filij mali de
malis parentibus, quia filij tales paren-
tum iniquitatem imitantur, in quantum
poſſunt, & plus imitarentur ſi à patien-
tia mea permitterentur. Tale enim con-
iugium nunquam videbit faciem meam,
niſi pœnituerint. Nullum etiam pec-
catum eſt tam graue, quod pœniten-
tia non diluatur. Propterea conuer-
tam me ad coniugium ſpirituale, quale
decet habere Deum cum corpore ca-
ſto, & anima caſta. Ibi enim alia ſep-
tem bona inueniuntur contraria prio-
ribus prædictis malis. Nam ibi non de-
ſideratur forma aliqua, ſeu pulchritu-
do corporis, nec delectabilium viſio,
ſed ſolummodo amor, & viſio Dei. Se-
cundò nihil poſſidere, niſi vndè viuant
ſolummodo ad neceſſitatem nihil ad ſu-
perfluitatem. Tertiò vitant verba ocio-
ſa, & ſcurrilia. Quartò non curant
videre amicos, vel parentes, ſed ego
ſum amor, & deſiderium eorum.
Quintò humilitatem cupiunt ſeruare
interius in conſcientia, & exterius in
habitu. Sextò habent voluntatem nun-
quam velle luxuriari. Septimò gene-
rant Deo ſuo filios, & filias, per bo-
nam conuerſationem, & bonum exem-
plum,

plum, & per spiritualium verborum prædicationem. Hi tunc assistunt foribus Ecclesiæ meæ, quando fidem inuiolabilem obseruāt, vbi assentiunt in me, & ego in eos. Procedunt verò ad altare meum, & cum corpore, & sanguine meo spiritualiter delectantur. In cuius delectatione cor vnum, & caro vna, & vnius voluntatis esse volūt, & ego verus Deus, & homo potens in cælo, & in terra, ero tertius cum eis, qui implebo cor eorum. Illi coniuges temporales incipiunt concupiscentiam sui coniugij in luxuria tanquam iumenta, & deteriores sunt iumentis. Isti autem spirituales cōiuges incipiunt in diuina charitate, & diuino timore, nulli placere curātes nisi mihi. Illos implet, & excitat spiritus malus ad carnis delectationē, in qua non est nisi fœtor, sed isti implētur spiritu meo, & igne charitatis meæ accenduntur, qui nunquam deficiet eis. Ego sum vnus Deus, trinus in personis, vnum in substātia, cum Patre, & Spiritu sancto. Sicut enim imposibile est separari patrem à filio, & spiritum ab vtroque, & sicut imposibile est separari calorem ab igne, sic imposibile est tales cōiuges spirituales à me separari, quin sim tertius cum eis. Semel enim corpus meum laceratum est in pasione, & mortuum, sed nunquā amplius lacerabitur, nec morietur. Ita ipsi nunquam morientur à me, qui mihi fide recta, & voluntate perfecta incorporantur. Nam vbicunq. stant, sedent, vel ambulēt, ego semper sum tertius cū eis.

NOTÆ.

1 Tertiò, quia creasti hominem, prò quo sumpsisti humanitatem, ex quo est maximum nostrum gaudium.

Hæc verba sunt Angelorum asserentium ex Incarnatione Christi Domini eos sumpsisse maximum gaudium, ex quibus quædam à nobis colligenda sunt: Primum Saluatoris nostri Incarnationem principaliter spectasse ad hominum reparationem, non Angelorum, vel Dæmonū, vt affirmarunt Orig. lib. 1. in Ioan. & Hom. 2. in Leuit. & Cyrillus lib. 1. in Leuit. licet enim ad Ephes. 1. visus sit hoc innuere Paulus illis verbis. Instaurare omnia in Christo, quæ in cælis, & quæ in terris sunt, & ad Colossen. 1. Pacificans per sanguinem crucis eius siuè quæ in terris, siuè quæ in cælis: tamen hæc nullo pacto intelligēda sunt de iustificatione Angelorum, sed de reparatione sediū, quæ ob casum dæmonum vacuę remanserunt, ex quo maximum gaudium Angelos percepisse legimus, vel dicendum est, sicut alij quidam citatum locum ad Ephesios interpretati sunt, per cælestia Iudæos, qui habuerunt cognitionē veri Dei, per terrestria gentiles intelligendos esse, & ad illud ad Colossen. respondetur, Paulum affirmare ibi Angelos fuisse cum hominibus pacificatos, quippè qui ad inuicem propter peccata dissidebāt, quæ Christi passione sublata sūt, vndè pax inter illos sequuta est; proptereà dicēdum videtur si verbum, redimere, propriè sumatur, Angelos minimè fuisse redeptos; est enim redimere iterum, ac denuò emere. Angeli autem boni cum nunquam peccauerint, dici non possunt redempti: ex sententia tamen D. Dionysij 8. de diuinis nominibus, & Gregorij de Valētia Societatis Iesu Theologi, in Commentar. super S. Thom. tom. 1 disp. 4. q. 13. puncto 2. in fine, redempti eo sensu esse dicuntur, quatenus ille qui potuit, & non peccauit, & ad peccandum factus est impotens, redemptus ab eo dici potest, quod esse poterat, vt egregiè docuit D. Bernard. serm. 22. sup. Cant. paulò post initium, At Angelis (inquit) quomodo redēptio fuerit non video; nec enim authoritas scripturarū vspiam assentire videtur, eos aliquando aut peccato extitisse captiuos, aut morti obnoxios, vt necessariam haberent redemptionem, exceptis duntaxat illis, qui superbiæ lapsu irremediabili corruentes redimi deinceps non merentur: si itaq Angeli nunquam redempti sunt, alij vtiq. non egentes, alij non promerentes; illi quidem quia nec lapsi sunt; hi autem quia irreuocabiles sunt; quo pacto tu dicis Dominum Iesum Christum eis fuisse redemptionē, audi breuiter, qui erexit

 homi-

hominem lapsum, dedit stanti Angelo nè laberetur, sic illum de captiuitate eruens, sicut hunc à captiuitate defendens, & hac ratione fuit æquè vtriq. redemptio, soluens illum, & seruans istum; liquet ergo sanctis Angelis Dominum Christum fuisse redemptionem. hæc Bernardus. Cum autem hoc loco scribitur, Ex quo est maximum nostrum gaudium, intelligendum, vel de reparatione sedium, vt diximus, vel quia per Incarnationē meruit Christus sibi gloriam capitis, etiam ratione Angelorum, in quos habuit influxum doctrinæ, illuminationis, & gaudiorum accidentalium, vt ex D. Dionysio cap. 7. de cælesti hierarchia colligitur.

2 Deindè feci ei aliud templum de costa sua propria huic simile.

Mulierem hoc loco Christus Dominus tēplum vocat, sicut enim Deus creauerat hominem tanquam templum, in quo ipse per gratiā inhabitaret, est namq. anima iusti, templum Spiritus sancti, vt 1. Corint. 3. scribit Paulus, & annotarunt Hylar. in Ps. 64. & 137. Arnob. in Psal. 78. August. epist. 17. ita quoque legimus hic aliud fecisse templum viro ex costa sua, creans nimirum mulierem, in qua ipse vir per dilectionem, ac vnionem, veluti in quodam templo inhabitaret: Sed meritò quispiam hic quærere posset, quomodo ex vna costa Adæ integrum, ac perfectum corpus Euę fuerit conflatum, quandoquidē ipsa in perfecta corporis statura, & ætate generata est; cui dubitationi responderi potest primo cū D. Thoma 1. p. q. 92. art. 3. id factum esse, quod costa illa in tantum materiæ molem creuerit, quanta sat esset ad informandum corpus mulieris, quæ materia, vel ex alio quopiā corpore sumpta, conuersa sit in corpus mulieris, vel quod de nihilo creata sit, vt indicauit D. Thomas. Hanc autem materiam dupliciter conijcere possumus concurrere potuisse ad formationem corporis Euæ, vel immediatè, vt scilicet ex ipsa, & ex costa fabricaretur corpus; vel mediatè, vt primò ipsa materia conuersa fuerit in costam Adæ, & in tātam molem redacta, quæ ad perficiendū muliebre corpus suffecerit. Verum Magister sent. in 2. dist. 18. & ibi Durandus, & Gabriel existimarunt costam illam Adami, non per rarefactionem, vel materiæ externæ additionem, sed per sui ipsius multiplicationem diuinitus factā in tantum excreuisse, vt ad corporis Euæ productionem satis fuerit: probant autem, quia si illa materia fuisset extrinsecus assumpta, corpus illius diceretur potius factum ex illa materia, quàm ex costa quandoquidem illa materia aucta longè vtiq. maior fuisset, quam ipsamet costa viri: sed hoc non obstat, quia denominatio ex illa materia desumenda est; quæ primò, & principaliter assumpta est à Deo ad formationē corporis Euæ, quæ fuit costa viri, vt Gen. 2. patet. Cætera verò materies, vt quid aduentitium, & accessorium adhibita est, qua de re videndus est D. Thom. vbi sup. qui hāc Magistri opinionem egregiè cōfutauit: an autem illa costa fuerit superflua, an verò necessaria ipsimet Adamo D. Thom. quæst. citata ad 2. argum. affirmat fuisse superuacaneam si consideretur Adam, vt singularis quædam persona, vt autem erat principium speciei, & totius generis humani primus homo, ex quo formanda erat Eua, asserit necessariam extitisse illam costam, non quidem simpliciter, sed secundum diuinum decretum, ex quo ea costa formare mulieris corpus statuerat; quare autē ex costa potius quam ex alio membro fuerit Eua formata, vide D. Thom. loco citato.

3 Sed nunc ò tu sponsa mea propter quam hæc fiunt potes quærere, quomodo de eis filij nascerētur si nō peccassent.

Poterat B. Brigitta meritò dubitare de generatione filiorum per coitum in statu innocētia, quòd futura non fuisset, cum de eadem re plures etiā Doctores grauissimi dubitauerint, vt Greg. Nyssen. de creatione hominis c. 28. qui affirmauit, primos parentes nisi peccassent non habituros fuisse filios per coitum, sed per modum quendam multiplicationis perfectissimum, quo Angeli multiplicati sunt: eidem sententiæ subscripsit Damasc. lib. 4. cap. 25. & videtur fauere Chrysost. hom. 18. in Gen. & Procopius in Genes. cap. 4. exponens illa verba Adam cognouit vxorē suam, Euthym. in Psal. 50. fuit aliquando in hanc opinionem D. Au-

D. August. lib. 1. in Genesim cap. 19. quam tamen reijcit lib. 1. retract. cap. 10. 13. & 19. Cæterùm quoniam supradicta opinio, sacræ Scripturæ, ac rationi contraria esse videtur, ideò à nobis dicendũ est, quòd si primi parentes nõ peccaßent, fuissent homines multiplicati per carnalem generationem, vt patet euidenter ex ipsamet Mosis narratione Genes. 1. & 2. vbi dicit in creatione hominis Deũ ab initio masculum, & fœminam creaße, & quorsum, nonnisi ad generãdam prolem, cuius causa instituta est discretio sexus in marem, & fœminam, nihil autem est frustrà in operibus Dei. Secundò idẽ probatur ex illo, Erunt duo in carne vna, id enim per carnalem copulam completur. Tertiò hoc palàm fit cum Moses dixit, mulierem fuisse factam in adiutorium viri, sed hoc non ad aliud nisi ad generationem, vt egregiè animaduertit D. Thom. 1. p. q. 93. art. 2. Potissima autem ratio, per quam citati Doctores contrariam sententiam secuti sunt ea est, quòd in illo actu reperiri consueuit turpitudo quædam, & deformitas, & immoderatus libidinis sensus, quæ à statu innocẽtiæ penitùs aliena esse debebant. Verùm tunc tẽporis nec fuisset turpitudo aliqua, nec ardor immoderatus libidinis in eo actu, vt scribit D. Thom. vbi supra, & D. August. lib. 14. de Ciuit. cap. 26: Absit (inquit) vt suspicemur, non potuisse prolem fieri sine libidinis morbo, sed eo voluntatis nutu mouerentur illa membra, quo cætera, & sine ardore, & illecebroso stimulo, & idcircò in præsenti Capite scribitur, quòd tunc in illo statu, per commistionem sexus fuisset propagata proles ex mutua charitate, diuina dilectione absque aliqua turpi voluptate.

4 Deindè infante concepto absque peccato, & voluptuosa delectatione, ego ex Deitate mea immitterem animam, sicq. absque dolore portaret puerũ & pareret.

Ex his verbis non est colligendum hominũ animas iam indè ab initio mundi fuisse cum Angelis in cælo creatas, & posteà cum corpora creantur in dies in ipsamet corpora mitti, vt existimauit Origenes, cuius opinionem retulimus, & reiecimus hoc eod. Lib. Cap. 9. Nota 4. vbi probauimus Deum Opt. Max. nouas quotidiè creare animas, easq. nouis corporibus infundere, infundendo creare, & creando infundere: cum ergo legimus hìc, quòd infante concepto Deus à Diuinitate sua immittit animas, intellige Deum intra corpusculum iam organizatum creare animas, in quod immittere eas dicitur à Diuinitate, quatenus per suã diuinam potentiam facit, vt in cunctas corporis partes diffundatur, sicq. diffusa omnes informet, id autem, quod sequitur (nimirũ) quod absque dolore in eo statu mulieres peperissent explicat D. August. lib. 14. de Ciuit. cap. 26. vbi modum tradit, quo id fieri potuisset, Cum fœtus (inquit) in vtero iam partui fuißet maturus, tunc fore, vt materna viscera spontè in tantum laxarentur, vt commodum sine matris dolore transitum fœtui præberent, sic ad pariendum non doloris gemitus, sed maturitatis impulsus fœminea viscera relaxaret, vt ad concipiendum non libidinis appetitus, sed voluntarius vsus naturam coniugis vtriusque coniungeret: verùm quanta sit mulierum parientium pœna, quæ ob primorum parentum peccatum illis inflicta est, vt Genesis 3. patet, indicat D. Ioan. cap. 16. ibi, Mulier cum parit tristitiam habet, & latè tradunt Arist. lib. 7. de hist. Animal. cap. 9. & Plin. lib. 7. naturalis hist. cap. 9.

5 Qui natus infans statim perfectus esset sicut Adam.

Existimandũ est pueros in statu innocentiæ non fuisse habituros eam status perfectionem, qualis Adamo in eius creatione collata fuit, is enim creatus est, & in ætate perfecta, vt indicat D August. lib. 6 de Genesi ad litteram cap. 13. & colligit hoc ex eodem Aug. Magister sentent. in 2. dist. 17. & aliqui arbitrati sunt in ea ætate fuisse creatum Adamum, qua Christus Dominus è mortuis resurrexit, hoc est inter trigesimum, & quadragesimum annum. Et sicut in ætate perfecta, ita quoque in perfecta corporis magnitudine factus est. Verùm non sic contigisset in statu innocentiæ pueris, tunc enim habuissent quidẽ virtutem motiuam membrorum sufficientem, non ad quoslibet actus, sed ad actus pueritiæ com-

competentes, vt ad sugendum vbera, & alia huiusmodi, sicut probat D. Thom. 1. par. q. 99. art. 1. neque etiam habuissent perfectum rationis vsum ad omnia, sed ad opera tantummodo puerilia idoneum, vt idem auctor probat q. 101. art. 2. cum ergo hoc loco legimus habituros fuisse infantes talem perfectionem, qualẽ habuit Adã, intellige de perfectione cõpetente ætati puerili, quæ pro eo tempore diceretur perfecta, quia fuisset ei tunc sufficiens, sicut & illa Adæ fuit perfecta, quippè quæ erat competens, & qualitati personæ, & ætati in qua creatus fuerat: est ergo sermo de æqualitate proportionis in ordine ad ætatem, in qua quisque creatus est, quam Deus, prout quisque paulatim crescit sufficientem confert, & sic vnaquæq. dicitur perfecta iuxta conuenientiam ætatis, quæ interpretatio sumitur ex illa particula (sicut) quæ est nota similitudinis, non æqualitatis, & sensus est, quod sicut Adã habuit perfectionem cõpetentem ætati, in qua creatus est, ita pueri in statu innocentiæ habuissent perfectionem ætati puerili conuenientem, in qua nati fuissent.

6 Et desiderabat maiorem honorem, quàm ego dederam ei.

Hunc honorem, quem Adamum concupiuisse legimus hic, fuisse sciẽtiæ diuinæ æqualitatem colligi potest ex illis verbis Genes. 3. Eritis sicut Dij scientes bonum, & malum, & ibi etiam: Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est, sciens bonum, & malum, verum quomodo Adam, qui sapiẽtissimus erat persuadere sibi potuerit posse se ad æqualitatem diuinæ scientiæ peruenire, declarat D. Thomas in 2. sent. dist. 25. & Caetan. in comment. 2. 2. q. 163. art. 4 qui affirmant eam æqualitatem desiderasse, non appetitu absoluto, sed conditionali, ea scilicet intentione, quod eam æqualitatem voluisset, si fieri posset: sunt etiam qui dicunt eum non propriè apetijsse æqualitatem scientiæ Dei, sed similitudinem quandam illius scientiæ, quæ illi non erat impossibilis, & hoc deducit Lyranus ex illa particula (sicut Dij) non enim dicitur absolutè eritis Dij, sed sicut Dij, idem annotauit Hieron. ab Oleastro ibidem.

7 Vestiui enim eos nudos.

Tunicis nimirum pelliceis, vt Genes. 3. scribitur, quæ vel factæ fuerunt ex corticibus arborum, vt refert Theodoretus q. 39. in Genesim aliquos sensisse, vel fuere confectæ ex animalium mortuorum pellibus, quòd tamen Theodoretus id fieri minimè potuisse existimauit, quia inquit oportuisset aliquam speciẽ animantium tunc rursus interire: bina enim tantummodo in vnaquaq. specie vnum scilicet marem, & vnam fœminam in exordio mundi à Deo fuisse creata cẽsuit, quòd an verum sit in præsentia non facit ad rem nostrã discutere: probabilissimũ tamen esse credo, multa in exordio mundi secundũ vnamquamq. speciem vtriusq. sexus animalia fuisse creatã, quod & rationi magis est consonum, neque sacræ Scripturæ contrarium, sed quidquid sit de hac re Vgo de Sancto Victore opinatur illas tunicas fuisse confectas ex elementis ministerio Angelorum, vel Deum docuisse primos parentes rationẽ cõficiendi sibi vestes ex pellibus animalium, sed ego probabiliùs esse arbitror, verè illas tunicas factas fuisse ex mortuorum animalium pellibus, vt constat ex sacro Textu, vbi legimus. Fecit quoque Dominus Deus Adæ, & vxori eius tunicas pelliceas, sequuntur hanc sententiam Eucherius in Genesim lib. 1. cap. 30. Hieron. ab Oleastro in Genesim loco citato. Pererius in Genes. lib. 6. in explicat. cap. 3. ver. 21. Lyran. in Genes. cap. 3. vbi exponens illa verba Fecit quoque Dominus Deus &c. fecit (inquit) de pellibus animalium mortuorum indumentum in signum suæ mortalitatis, & quia indigebant tegumento contra intemperiem aeris loci, ad quem erant eijciendi.

8 Post hæc autem, quia omnia creaui, elegi mihi vnam virginem natam de patre, & matre.

Ex his verbis constat falsam esse hæresim Collyridianam, quæ affirmat Mariam humanæ naturæ fuisse expertẽ, cuius hæresis meminit Epiphan. hæresi 78. & 79. & patet huius opinionis falsitas, quia scribitur hic Mariam carnem assumpsisse ex patre, & matre, quorũ mentio fit passim in his Reuelationũ Libris, vt Lib. 1. Cap. 9. Lib. 6. Cap. 104. serm.

An-

Angelico c. 10. meminerũt parentum Virginis Nicephor. lib. 1. cap. 7. lib. 2. cap. 3. plura habent de his Epiph. orationib. de laudib. Virg. tom. 7. Damasc. lib. 3. cap. 15. & orationib. de B Virg. Gregor. Nyssen. orat. 1. de sancta Christi Natiuit. Andraas Hierosolym. orat. de dormit. Deiparæ, & hic error reuincitur ex eo, quoniam singulare fuit priuilegiũ Christi, quod ex fœmina sine opera viri cõceptus sit.

9 Quicunque ergo ex diuina charitate, diuinoq. timore propter suscipiendam prolem coniunguntur.

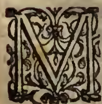
var. lect. *M. S. Farnesianus legit, Quicunq. ergo ex diuina charitate diuinoq. amore cõiunguntur.*

10 Cum verò coniuges veniunt ad lectũ, tunc statim discedit ab eis spiritus meus, & appropinquat spiritus impurus, quia non conueniunt nisi causa luxuriæ.

Si coniuges in matrimonio aliud non quærant quàm carnis voluptatem, & ibi vltimũ finem ponant, sine dubio ab eis Spiritus Dei recedit, quandoquidem voluntatem suam, quam ad creaturam conuertunt, diuinæ præponunt voluntati, & è contra si nubant, vel ad propagãdam prolem, vel ad carnis tentationes sedandas, tunc cũ eis manet spiritus Dei, expedit namq. inquit D. Gregor. 23. Moral. vt qui tentationum procellas cum difficultate tollerant coniugij portum petant, melius est enim nubere, quàm vri; sine culpa enim ad coniugium veniunt: si tamen nec dum meliora deuouerint.

VERBA MATRIS AD SPONSAM qualiter in chorea sunt tria, & quomodo per choream iste mundus designatur, & de tribulatione Matris in Christi morte.

CAP. XXVII.

MATER Dei loquebatur ad sponsam dicens. Filia mea volo te scire, quod vbi est chorea ibi sunt tria, scilicet inanis lætitia, vox persusa, & labor superuacuus. Cum autem aliquis dolens, vel tristis, in domo choreæ intrauerit, tunc amicus eius existens in illa choreæ lætitia, videns amicum suum venientem tristem, & mœstũ, statim dimissa lætitia, segregat se à chorea, & condolet amico dolenti. Chorea ista est mundus iste, qui semper voluitur sollicitudine, qui hominibus stultis videtur esse lætitia. In quo mundo sunt tria. Inanis lætitia, verba scurrilia, labor inutilis, quia omnia, per quæ homo laborat relinquit post se. Qui autem est in hac mundi chorea, consideret laborẽ, & dolorem meum, & condoleat mihi, quæ eram ab omni lætitia mundi segregata, & segrẽget se à mundo. In morte namq. filij mei eram sicut mulier habẽs cor affixum quinque lanceis. Prima enim lancea, erat nuditas verecunda, & vituperosa, quia videbam filium meum charissimum, & potentissimum, astare ad columnam nudum, & nihil operimenti habentem. Secunda erat accusatio eius. Nam accusabant eum dicentes eum proditorem, & mendacem, & etiã insidiatorem, quem ego sciebam iustum esse, & veracem, nullumq. offendisse, vel voluisse offendere. Tertia lancea mihi erat spinea corona eius, quæ sic immanitèr pupugit caput eius sanctissimum, vt sanguis deflueret in ore eius, & in barbam, & in aures eius. Quarta erat vox lamentabilis in cruce, qua clamauit ad Patrem, dicens. O Pater quare me dereliquisti? Ac si vellet dicere. Pater non est qui misereatur mei, nisi tu. Quinta lancea, quæ cor meum pertransibat, erat mors eius durissima. De quot enim venis sanguis eius exiuit pretiosus, quasi tot lanceis cor meum perforatum est. Perforatæ sunt nempè venæ manuum eius, & pedum, & dolor neruorum perforatorũ accessit inconsolabiliter ad cor eius, & de corde iterũ ad neruos, & quia cor eius erat recentissimum, & optimũ, quia compaginatum de optima natura, propterea certabãt inter se vita, & mors,

& sic amarius protrahebatur vita inter dolores. Appropinquante autem morte cum præ intollerabili dolore rumperetur cor, tunc statim cõtremuerunt omnia membra eius, & caput, quod ad dorsum eius reclinabatur, eleuauit se modicum. Oculi semiclausi aperiebatur quasi ad medietatem. Os eius similiter aperiebatur, & videbatur lingua eius sāguinolenta. Digiti & brachia, quæ erant quodammodo contracta extendebātur.

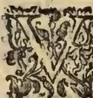
1 Tradito autem spiritu, caput inclinabatur ad pectus. Manus de loco vulnerum modicum submiserunt se. Pedes sustentabant maius pondus. Tunc aruerunt manus meæ. Oculi obtenebrati sūt, & facies palluit quasi mortui hominis. Aures nihil audierunt. Os nihil potuit loqui. Pedes etiam mei nutauerunt, & corpus meum cecidit ad terram. Surgēs autem de terra, cum viderem filium meum leproso despectiorem, posui voluntatem meam totam ad ipsum, sciens, quod secundum volūtatem eius omnia facta fuissent, & non potuissent fieri, nisi ipso permittente, & regratiabar ei pro omnibus. Lætitiaq; quædam mixta erat mœstitiæ, quia videbam eum, qui nunquā peccauit ex tanta charitate voluisse talia pati pro peccatoribus. Ergo quicunque est in mundo, consideret qualis eram in morte filij mei, & semper habeat præ oculis.

N O T Æ.

1 TRadito autem spiritu, caput inclinabatur ad pectus. *Non hic sermo fit de ea capitis inclinatione, quæ mortem præcessit Ioan. 19. sed de ea quæ mortem consequuta est, sicut enim cætera membra, vt hic etiam constat, deorsum tendebant, sic de capite affirmandum, nisi dicere velis allucinatum interpretem, & euertere debuisse, antequam traderet spiritum, Lib. tamen 7. Cap. 15. ad finem, vbi etiam de Christi Domini Passione agitur optimè vertit, & Inclinato capite tradidit spiritum. Cætera, quæ ad superioris Capitis intelligentiam facere possunt, explicata sunt à nobis supra hoc eodem Lib. Cap. 10. & Lib. 4. Cap. 70.*

VERBA DOMINI AD SPONSAM indicantia, qualiter quidam antè eius tribunal venerat iudicandus, & de terribili, & horribilissima sententia illata à Deo, & ab omnibus Sanctis contra eum.

CAP. XXVIII.

VIDEBAT sponsa Deum quasi iratum, qui dicebat. Ego sum sine principio, & sine fine. Nulla immutatio est apud me, nec anni, & dies. Sed omne tempus huius mundi est apud me, quasi esset vna hora, vel momentum. Omnis qui videt me, omne quod est in me videt quasi ad punctum, & intelligit. Sed quia tu sponsa mea corporalis es, ideò non sic potes percipere, & cognoscere sicut spiritus, ideò iudicabo propter te, quod actum est. Ego sedi quasi in iudicio, quia omne iudiciū datum est mihi, & venit quidam iudicandus ante tribunal. Cui vox Patris sonuit, dicens ei. Væ tibi, quia vnquam natus fuisti, non quia pœnituit Deum fecisse eum, sed sicut aliquis dolere solet pro alio compatiendo ei. Deindè respōdit vox filij. Ego fudi sanguinem meum pro te, & suscepi amarissimam pœnam pro te, ab hac enim tu omninò alienatus es, nec aliquid habet tecum. Vox spiritus ait. Quæsiui omnes angulos cordis eius, si fortè inuenirem aliquam mollitiem in corde eius, & charitatē, sed frigidissimus est quasi gelu, durissimus est sicut lapis, nec est aliquid mihi cum eo. Hæ tres voces non ideò auditæ sunt, quasi sint tres Dij, sed propter te sponsa mea factæ sunt, quia tu non poteras hoc mysterium aliter intelligere. Deindè

tres

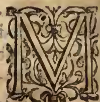
tres voces prædictæ, ſcilicet Patris,& Filij, & Spiritus ſancti, conuerſæ ſunt ſtatim in vnam vocem tantùm, quæ vox ſic intonuit dicens. Nullatenus debetur tibi regnum cæli. Mater miſericordiæ ſiluit, nec aperuit miſericordiam ſuam, quia iſte iudicandus indignus erat ea, & omnes Sancti vna voce clamabant dicẽtes. Hæc eſt diuina iuſtitia,vt perpetuò exul ſit à regno, & gaudio tuo æterno. Et tunc omnes illi, qui erant in Purgatorio dixerunt. Nulla pœna eſt tam amara nobiſcum, quæ ſufficiat ad puniendum peccata tua. Maiora enim tormẽta teneris portare,ideò à nobis ſequeſtraberis. Tunc autem & ipſe iudicandus, clamabat voce horrenda dicens. Væ væ ſeminibus,quæ conuenerunt in ventre matris meæ, de quibus formatus ſum ego. Secundò etiam clamabat: Maledicta(inquit)ſit hora,in qua anima mea cum corpore coniuncta fuit,& maledictus ſit, qui dedit corpus, & animã. Tertiò clamabat,Maledicta ſit illa hora, in qua viuus de ventre matris proceſſi. Tunc venerũt tres contra eum horribiles voces de inferno dicentes. Veni ad nos maledicta anima, quaſi æs fluens ad perpetuam mortem, & vitam interminabilem. Secundò clamabant Veni maledicta anima vacua ad noſtram malitiam: Nullus enim erit ex nobis,qui te malitia ſua, & pœna non impleat. Tertiò clamabant. Veni maledicta anima ponderoſa quaſi lapis, qui ſemper mergitur, & nunquam attingit fundum, in quo quieſcat. Sic tu in profundum profundius nobis deſcendes, vt non poſſis ſubſiſtere antequã veneris in ima abyſſi.
Et tunc ait Dominus. Ego ſicut homo 1
habens plures vxores, & videns caſum vnius, auertit ſe ab illa, & conuertit ſe ad alias, quæ ſtant, & gratulatur cum eis. Sic ego auerti faciem meam ab illo, & miſericordiam, & verto me ad famu-
los, & ſeruos meos, & gaudeo cum illis. 1
Propterea cum tu audiſti caſum illius, & miſeriam; ideò ſerui mihi eò ſincerius, quò maiorem miſericordiam tecũ feci. Fuge mundum, & concupiſcentiã eius. Nunquid ego paſsionem tam amaram aſſumpſi propter gloriam mundi, vel quia celerius,& leuius non potui cõſumare eam.Poteram vtique,ſed ſic exigebat iuſtitia,vt ſicut homo in membris omnibus deliquerat, ſic in omnibus ſatisfaciendum erat. Propter quòd Deitas homini compatiẽs, tanta charitate exarſit ad vnam Virginem, vt de illa humanitatem ſuſciperet. In qua humanitate ſuſtineret Deus omnem pœnam, quam homo teneretur habere. Ideò ſi ex charitate pęnam tuam ſuſcepi in me, ſta ſicut famuli mei ſtant in vera humilitate, vt nihil erubeſcas, nihil timeas niſi me. Cuſtodi os tuum,vt ſi eſſet volũtas mea, tu nunquam velles loqui. Non contriſteris de temporalibus,quia caduca ſunt, & ego ditare quos voluero, & depauperare poſſum. Ideò ſponſa mea pone ſpem tuam totaliter in me.

Declaratio.

Hic homo fuit Nobilis,& Canonicus, & Subdiaconus, qui obtenta falſa diſpẽſatione, deſponſauit Virginem diuitem, Sed præuentus morte ſubita, non obtinuit, quod concupiuit.

VERBA VIRGINIS AD FILIAM de duobus dominabus, quarum vna nominabatur Superbia,& altera Humilitas, per quam Virgo dulciſsima deſignatur, & de occurſu Virginis ad ſuos dilectos ſuæ mortis tempore.

CAP. XXIX.

VATER Dei loquebatur ad ſponſam filij dicens. 1 Duæ ſunt Dominæ: Vna eſt,quæ non habet nomẽ ſpeciale,quia indigna

est nomine. Alia est humilitas, quæ vocatur Maria. Super primam est dominus ipse diabolus, quia sibi dominatur. Huic dominæ dicebat miles suus. O domina quicquid facere possum pro te paratus sum, tantùm vt fruar semel concubitu tuo. Nam ego sum fortis viribus, magnanimus corde, nihil timeo, & paratus sum ire in mortem pro te. Cui illa respondit. Serue meus magna est charitas tua ad me. Sed ego sedeo in sublimi sede, nec habeo nisi sedem vnam, & inter nos sunt tres portæ. Prima porta est sic arcta, vt quicquid homo habuerit in corpore, si ingreditur per eam omnia dirumpuntur, & abstrahuntur. Secunda est sic acuta, quòd pungit vsque ad neruos. Tertia porta est sic ardens, quod nulla est requies ardoris, sed qui ingreditur per eam, statim liquescet sicut æs. Ego autem sedeo sublimiter, & qui sedere vult mecum, cum non habeã nisi vnam sedem, cadet ad cahos maximum subtus me. Cui ille respondit. Ego dabo vitam meam pro te, quia pro
2 minimo est mihi casus. 2 Domina ista est superbia, ad quam, qui peruenire voluerit, ingredietur quasi per tres portas. Per primam portam ingreditur, qui totum dat ad laudem hominum, & pro superbia. Et si nihil habet, adhibet totam voluntatem suam, quomodo superbire & laudari possit. Secundam portam ingreditur ille, qui quicquid laborat, & quicquid facit, & totum tempus, & cogitationes, & omnes vires suas dat ad hoc, vt superbiam perficiat. Et si etiam posset carnem suam ad lacerandum tradere causa honoris, & diuitiarum libenter faceret. Tertiam portam ingreditur, qui nunquam requiescit, & nunquam silet, & totus quasi ignis ardet, quomodo perueniat ad aliquem honorem, vel mundi superbiam. Sed cum obtinuerit quod cupit, non potest diù in eodem statu permanere, sed cadit miserabiliter, nihilominus tamen superbia remanet in mundo. Ego autem ait Maria, quæ humillima sum, sedeo in sede spaciosa, & supra me non est Sol nec Luna, nec stellæ, nec etiam nubes, sed mira, & inæstimabilis claritatis serenitas, procedens à pulchritudine præclara maiestatis diuinæ. Infrà me etiam non est terra, vel lapides, sed requies incomparabilis in virtute Dei. Iuxta me non est murus, seù paries, sed Angelorum, & sanctarum animarum
3 gloriosus exercitus. 3 Et quamuis sic sublimiter sedeo, tamen audio amicos meos in terra existentes, mihi quotidiè gemitus fundentes, & lachrymas. Video labores eorum, & efficaciam eorum maiorem, quam illorum, qui pugnant pro sua domina superbia. Ideò visitabo eos, & collocabo eos mecum in sede mea, quæ spaciosa est, & omnes benè potest capere. Sed nondum ad me venire, nec sedere adhùc mecum poterunt, quia duo muri adhùc sunt inter nos, per quos fiducialiter deducam eos, vt ad sedem meam veniant, Primus murus est mundus, qui est arctus, proptereà serui mei in mundo consolabuntur per me. Secundus murus est mors, ideò ego charissima domina eorum, & mater, obuiabo eis, & occurram eis in morte, vt etiam in ipsa morte consolationem, & refrigerium habeant, & collocabo eos mecum in sede cælestis gaudij, vt in brachio dilectionis perpetuæ, & æternæ gloriæ, cum exultatione immensa æternaliter requiescant.

NOTAE.

1 DVæ sunt Dominæ, vna est, quæ non habet nomen speciale.

Superbia vitium, de quo in præsenti Capite agitur, non habet nomen speciale, quoniam si consideretur, vt importat actualem quendam Dei contemptum, quatenùs eius mandatis peccator non vult subdi, nec obtemperare, tunc sicut non est speciale vitium, ita quoque

non habet speciale nomen, vt scribitur hic; si verò superbia consideretur, vt connotat inordinatum excellentiæ propriæ appetitum, est speciale vitium propter propriam speciem, quam habet ratione proprij obiecti, in quo sensu superbia speciale peccatum est, quia habet speciale obiectum, vt annotauit D. Thom. par. 2. q. 84. art 2. & 2. 2. q. 162. art 2.

2 Domina ista est superbia, ad quam qui peruenire voluerit, ingredietur quasi per três portas.

Hoc loco três tantummodo superbiæ gradus assignantur sub similitudine trium portarum; sed de speciebus eiusdem agit D. Gregor. Magnus 23. Moral. cap. 7. qui quatuor species illius esse docet: Prima est æstimare bona à seipso habere. Secunda credere ea sibi data esse desuper, sed ob sua merita. Tertia iactare se habere quæ non habet. Quarta contenere alios inordinatè, aut velle, vt sibi submittantur, licet eum præcedant. cæterùm D. Bernard. in tract. de Duodecim gradibus humilitatis circà medium, superbiæ gradus duodecim ponit, qui sunt curiositas, mentis leuitas, inepta lætitia, iactantia, singularitas, arrogantia, præsumptio, defensio peccatorum, simulata confessio, rebellio, libertas peccandi, consuetudo, qua de re videndus est D. Anselm. lib. de similitudinib. cap. 24. D. Thom. 2. 2. quæst. 162. art. 4.

3 Et quamuis sic sublimiter sedeo, tamen audio amicos meos in terra existentes.

Beatissima Virgo sicut, & quilibet alius Beatus petitiones fidelium, qui diriguntur ad ipsos, in verbo cognoscũt: hoc enim licet ad eorum beatificum statũ intrinsecè minimè spectet, tamen vt egregiè annotauit D. Greg. 12. Moral. cap. 13. non longè à princip. ad eorum excellentiam quandã pertinet, piorum orationes quæ fiunt ad ipsos, cognoscere per speciales Dei reuelationes, quod etiã tradidit D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 4 ad 2. & ibid. Card. Caetanus: cùm autem legimus hic Beatissimam Virginem audire amicos suos, non est intelligendum hoc de voce aliquã corporali, prout & nos cuiuspiam in debita distantia positi voces corporeis auribus audimus, sed cũ Maria eorum petitiones Deo manifestante cognoscat, audire dicitur, quatenus exaudit impetrando à Deo quicquid amici eius petunt, aut etiam audit, quia eas videt in verbo: sicut enim in sacris litteris aliquando videre, pro audire sumitur, vt animaduertit Gloss. Exodi 20. explicans ea verba: Populus autem videbat voces, idest audiebat, ita hic affirmare possumus vicè versa Beatiss. Virginem suos amicos audire, quia eorum petitiones in verbo videt.

VERBA DOMINI MAXIMAE charitatis ad sponsam, de multiplicatione falsorum Christianorũ ad Christi crucifixionem, & quomodo si possibile esset, adhuc paratus esset iterum ad mortem pro peccatoribus suscipiendam.

CAP. XXX.

EGO sum Deus, qui omnia creaui ad vtilitatẽ hominis, vt illa omnia seruirẽt homini, & ædificarent eũ. Sed homo omnibus, quæ creaui ei ad vtilitatem suam, abutitur in suum damnum. Insuper & de Deo minus curat, & eum minus diligit quàm creaturam. Iudæi fecerunt mihi tria genera pęnarum in passione mea. Primò lignum, quo affixus sum, flagellatus, & coronatus. Secundò ferrum, quo affixerunt manus meas, & pedes. Tertiò potum fellis, quo potauerunt me. Deindè blasphemabant me fatuum esse, propter mortem, quam libenter sustinebam, & vocabant me mendacem propter doctrinam meam. Tales nunc in mundo multiplicati sunt, & pauci faciunt mihi
1 consolationem. 1 Nam affigunt me ligno per voluntatem peccandi, flagellãt me per impatientiam, quia vnum verbum pro me nullus ferre potest. Et coronant me spina superbiæ suæ, qua altiores me esse volũt. Pungunt manus meas,

& pedes ferro indurationis, quia gloriãtur de peccato, & indurant se ne timeát me. Pro felle offerunt mihi tribulationem. Pro passione ad quam lætus iui, dicunt me mendacē, & fatuum. Ego enim potens sum submergere eos, & totū mū-
2 dum propter peccata si vellem. 2 Et tūc si submergerem eos, illi qui remanerēt, seruirent mihi ex timore, sed hoc non esset iustitia, quia ex charitate deberet
3 mihi homo seruire. 3 Si autem personaliter venirē inter eos visibilis, oculi eorū nō sustinerent videre me, nec aures audire me. Quomodò enim homo mortalis posset videre immortalem? Adhùc quippè ex charitate libēter iterum morerer pro homine, si esset possibile. Tunc apparuit beata Virgo Maria, cui dixit filius. Quid vis Mater mea, electa mea? Et illa ait. Miserere creaturæ tuæ fili mi propter charitatem tuam. Et ille respōdit. Adhùc semel misericordiam faciam propter te. Deindè loquebatur Dominus ad sponsam dicens. Ego sum Deus, & Dominus Angelorum. Ego sum Dominus super mortem, & vitam. Ego idē habitare volo in corde tuo. Ecce quantam charitatem habeo ad te. Cæli, & terra, & omnia, quæ in eis sunt, non possunt capere me, & tamen in corde tuo, quod nō est nisi modicum frustum carnis habitare volo. Quem ergo tunc poteris timere, quibusvè indigere, cum tu habeas intra te potentissimum Deum, in quo est omne bonum? Ergo in corde, quod est habitaculum meum debent esse tria, lectus, in quo requiescamus, sedes, in qua sedeamus, lumen, quo illuminemur. In corde igitur tuo sit lectus quiescendi, seù quietudinis, vt quiescas à prauis cogitationibus, & desiderijs mundi, & semper considera gaudium æternum. Sedes debet esse voluntas manendi mecum, etiam si quandoq. contingat excedere. Contra naturam enim est, semper stare. Ille namq. semper stat, qui semper habet voluntatem essendi cum mundo, & nunquam sedere me-
4 cum. 4 Lux seù lumen debet esse fides, qua credas me omnia posse, & omnipotentem esse super omnia.

NOTAE.

Nam affigunt me ligno per voluntatem peccandi.

1 *Christiani homines, qui in Baptismo nomen dederunt, ac innocentiam baptismalem seruare, mundi pompas deserere, Dei præceptis obtemperare polliciti sunt, si hæc posteà contemnunt, & stare promissis nolunt, quantùm in illis est, iterum ligno Crucis Saluatorē nostrum affigere dicuntur: quoniam suis peccatis ei ansam præbent, si fieri posset rursus crucifigi, vt Paulus Apostolus ad Hebræos 6. iudicauit illis verbis, Rursus crucifigentes sibimetipsis Filium Dei. quod egregiè declarauit D. Ambros. sup. Epist. Pauli ad Titum cap. 1. Quod (inquit) fecerunt Iudæi persequentes, hoc faciunt hodie mali Christiani malè viuentes, Christum enim lapidant, & occidunt, idem annotarunt Beda in cap. 10. Ioannis. & Dionys. Carthus. in locum citatum ad Hebræos 6. Lodulph. de vita Christi 2. par. cap. 63. & nos latiùs explicauimus Lib. 4. Reuelat. Cap. 95. Nota 2. & Lib. 6. Cap. 28. Nota 2.*

2 Et tunc si submergerem eos, illi, qui remanerent, seruirent mihi ex timore.

De timore fusè egimus Lib. 4. Reuelat. Cap. 81. Nota 1. & timorem diuisimus in naturalem, mundanum, seruilem, initialem, & filialem, hoc autem loco sermo fit de seruili, aut etiam de mundano, plura de his vide loco citato.

3 Si autem personaliter venirem inter eos visibilis, oculi eorum non sustinerent videre me.

Horum verborum sensus est, si in tota la-
1 *titudine maiestatis meæ venirem ad eos, sicq. me illis videndum exhibere, certè non possent homines videre me, nō enim corporalibus oculis quispiā in præsēti vita diuinā essentiā potest intueri, vt ipsemet Deus aliquādo testatus est Exod. 32. Nō videbit me homo, & viuet,*

&

& Paulus ad Thimot. 6. Lucem habitat inaccessibilem, quod etiam affirmarūt Gloss ord. in locum citat Exodi. Euaristus Pont in suâ prima Decretali, exponens verba illa Pauli, Lucem habitat inaccessibilem. D. Hieron lib. 3 contra Pelag. circa finem, & super cap. 6. Isaiæ. D Chrysost. hom. 14 in Ioan D Thom. 1. p q. 12. art. 11 & ibid Card Caetanus, & hanc esse communem Theologorum opinionem affirmat Ferrariensis 3. contra gent. cap. 47. an autem de potentia absoluta fieri possit, vt quispiam in hac vita Deum corporalibus oculis videat, & an Moses, & Paulus, cum ad tertium cælum raptus est, viderint, egimus Lib. 5. Reuelat. interrog. 8. quæst. 2.

4 Lux seù lumen debet esse fides.

Fidem Christus Dominus lumen appellat, sicut enim nocte lumen incedentibus vias ostēdit, nè aut in foueas cadant, aut in hostes incurrant, sic in huius sæculi nocte splendor fidei omnes vitæ nostræ gressus præeunte veritatis lumine monstrat, nè vel in peccatorū foueas, vel in Dæmonum iacula incidamus; & ideò lucem quam prima die factam à Deo esse legimus Genesi 1. metaphoricæ fidem vocat D. August. lib. 1. de Genesi cōtra Manichæos cap. 25. & frequenter etiā in sacris litteris per lucernam fides ipsa designatur, vt Lucæ 11. annotauit Ambros. vbi lucernam sub modio positam dicit esse fidem intra legem conditam, idem habet super Psalm. 118. & serm. 14. D. Greg 29. Moral. cap 5. Arnob. in Psalm. 104. Euseb. Emissenus hom. 2. de Symbolo.

QVALITER SPONSA VIDEBAT dulcissimam Virginem Mariam, corona, & alijs ornamentis inæstimabiliter decoratam, & quomodo sponsæ sanctus Ioannes Baptista, quid per coronam, &c. designatur declarat.

CAP. XXXI.

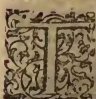

VIDEBAT sponsa Reginam cæli Matrem Dei, habentem pretiosam coronam inæstimabilem in capite suo, & capillos extēsos super spatulas admirabilis pulchritudinis. Tunicam auream splendore indicibili coruscantem. Et mantellum blaueum de lazuro, seù sereni cæli coloris. Cumq. de tam speciosa visione vehementer admiraretur sponsa, & in tali admiratione tota staret quodam interno stupore suspensa. Illicò apparuit ei beatus Ioannes Baptista, qui ait illi. Audi diligenter, quid hoc notat. Corona igitur notat, quod Regina, & Domina est, & Mater Regis Angelorum. Capilli protensi, quod Virgo est purissima, & immaculata. Mantellum cæli coloris, quòd omnia temporalia erant ei quasi mortua. Tunica aurea notat, quòd diuina charitate ardens, & feruida fuit, interius, & exterius. In corona autem eius posuit filius eius septem lilia, & inter hæc lilia posuit septem lapides. Primum igitur lilium est humilitas eius. Secundum timor. Tertium obedientia. Quartum patientia. Quintum stabilitas. Sextum mititas, quia mitis est, dare omnibus petentibus. Septimum est misericordia in necessitatibus. In quacunque enim necessitate fuerit homo, si hanc toto corde inuocauerit saluabitur. Inter hæc fulgentia lilia posuit filius eius septem lapides pretiosissimos. Primus lapis est virtuositas singularis, quia non est aliqua virtus in aliquo spiritu, siuè in corpore aliquo, quam ipsa hanc eandem virtutem non habeat excellentius. Secundus lapis est perfectissima munditia, quia ista Regina cæli sic pura fuit, quòd vna macula peccati inueniri nunquam potuit in ea, à principio ingressus eius in mundum vsque ad vltimam diem mortis ipsius. Nec omnes diaboli tantam impuritatem reperire poterant in ea, vbi cuspis acus poni posset. Ipsa verè erat purissima. Nam non decuit Regem gloriæ iacere nisi in vase purissimo, & mundissimo, & electissimo, præ omnibus Angelis, & hominibus. Tertius

lapis fuit pulchritudo eius; quia Deus de pulchritudine eiusdem Matris suę iugiter laudatur à Sanctis suis,& gaudium sanctorum Angelorum,& omnium sanctarũ Animarum, impletur ex pulchritudine eius. Quartus lapis pretiosus coronæ, est sapientia eiusdẽ Virginis Matris, quia ipsa aliàs decorata, impleta est omni diuina sapientia cum Deo,& ex ea omnis impletur, & perficitur sapientia. Quintus lapis est fortitudo, quia ipsa sic fortis est cum Deo, quòd omnia quæcũque creata,& facta sunt, potest deprimere. Sextus etiam lapis est claritas eius; quæ sic clara est, quòd Angeli, qui habent oculos clariores luce, illuminantur ex ea, & dæmones non audent respicere in claritatẽ eius. Septimus lapis est plenitudo omnis delectationis,& etiã spiritualis dulcedinis, quæ in ea sic plena est, quòd non est aliquid gaudium, quod nõ augetur ex ea, nulla delectatio, quæ non plenior fit, & perficiatur ex ea,& ex eius visione beata, quia ipsa impleta est gratia,& vltrà omnes Sanctos. Ipsa enim est puritatis vas in quo iacuit panis Angelorum, & in quo est omnis dulcedo, & pulchritudo. Hos septem lapides posuit filius eius inter hæc septẽ lilia, quæ erant in corona eius. Ipsam ergo ò sponsa filij eius honora,& lauda toto corde tuo, quia verè ipsa est omni laude,& honore digna.

QVALITER SPONSA ADmonitione Dei præuenta elegit sibi paupertatem, & renuit diuitias, & carnalitatem,& de veritate in sibi reuelatis, & de tribus notabilibus à Christo sibi ostensis.

CAP. XXXII.

TV debes esse sicut homo, qui relinquit, & sicut qui congregat. 1 Debes animi relinquere diuitias, & cõgregare virtutes. Relinquere caduca,& congregare æterna, Relinquere visibilia, & congregare inuisibilia. Dabo enim tibi pro delectatione carnis, animæ exultationem. Pro iucunditate mundi, iucunditatem cæli. Pro honore mundi, honorem Angelorum, Pro visione parentum, visionem Dei. Pro possessione bonorum, meipsum datorem, & creatorem omnium. Dic mihi tria, quæ quæro à te. Primò si vis esse diues in hoc sæculo, vel pauper? Et illa respondit. Domine volo magis esse pauper, quia diuitiæ nihil boni faciũt mihi, nisi quandam sollicitudinem; & retrahunt me à seruitio tuo. Dic mihi secundò. Nunquid inuenisti in verbis meis, quæ audisti de ore meo, aliquid reprehensibile secundum cor tuum, vel falsum? Et illa, non certè; quia omnia sunt secundum rationem. Tertiò dic mihi, vtrum tibi placet delectatio carnis, quam prius habuisti, an delectatio spiritus, quam nunc habes? Et illa respondit. Pudor est in corde meo, cogitare de illa carnis delectatione priori, & est nunc mihi quasi venenum, & eò amarior nunc, quò prius dilexi eam feruentius. Mallem enim mori, quàm vnquam in illam redire, & nulla est comparatio istius delectationis spiritualis ad illam. Ergo (inquit Christus) probas in temetipsa omnia esse vera, quæ tibi dixeram. Quid ergo times, vel cur sollicitaris, quia protraho ea, quæ facienda tibi dixi? Considera Prophetas, considera Apostolos, & Sanctos Doctores, nunquid inuenerunt aliquid in me nisi veritatem? Ideò non curauerunt de mundo, nec eius concupiscentiam. Aut cur Prophetæ tam longè vaticinati sunt de futuris, nisi quia voluit Deus, quòd verba primò innotescerent, deindè venirent opera, & vt ad fidem erudirentur imperiti? Omnia nempè mysteria Incarnationis meæ anteà innotuerunt Prophetis, etiam stella, quæ præcedebat Magos, 2 qui credentes verbis Pro-

1 var. lect.

Prophetæ, meruerunt videre, quod crediderunt, & visa stella citius certificati sunt. Sic nunc verba mea prius debent annunciari, & postea cum venerint opera, euidentius credetur eis. Tria ostendi tibi. Primò vnius conscientiam, cuius peccatum cum manifestarem, signis euidentissimis probaui. Sed quare? nunquid non possem eum interficere personaliter? Aut non possum eum demergere in puncto si vellem? vtique possem. Sed propter eruditionem aliorum, & euidentiam verborum meorũ, vt ostendam quàm iustus sum, & patiens, quàm infelix ille est, cui dominabitur diabolus, ideò suffero eum adhuc. Nam ex voluntate quam habet esse in peccato, & ex delectatione illius; sic aucta est in eũ potestas diaboli, quòd nec lenitas verborum, nec austeritas minarum, nec timor gehennæ potest eum reuocare. Et bene dignè, quia cum semper habuerit voluntatem peccandi, etiam si non prodiret in opus,
3 3 meritò traderetur in
4 æternum diabolo. 4 Quia minimum
var. lect. peccatum, quicunque in eo delectatur,
nec emendat, satis est ei ad perditioně. Duos alios ostendi tibi, quorum alterius corpus vexabat diabolus, sed non erat in anima. Alterius conscientiam fallacia sua obumbrabat, nec tamen in eius anima erat, nec potestatem habuit super illam. Sed fortè potes quærere, nunquid non idem sunt conscientia, & anima? Nunquid non tunc est in anima, cum est in conscientia? Nequaquam. Sed sicut corpus habet duos oculos quibus videt, & licet ab eis auferatur visus, corpus tamen nihilominus sanum esse potest. Sic in anima est. Nam licet intellectus, & conscientia, quandoq. perturbantur quantum ad pœnam, non tamen semper læditur anima quantum ad culpam. Et ideò præualuit diabolus in conscientia vnius, & non in anima. Tertium ostendam tibi, in cuius anima & corpore totaliter dominatur diabolus, qui nisi potentia mea, & gratia speciali coactus, nunquam ab eo expelletur, nec ab eo exibit. Ab aliquibus quippè hominibus exit diabolus libenter, & citò, & ab aliquibus nonnisi inuitus, & coactus: Nam in aliquos intrat diabolus, vel propter delictum parentum, vel propter aliquod occultum iudicium Dei, vtputà in pueros, & insipientes. In aliquos propter infidelitatem, vel aliud aliquod peccatum; ab his libenter exit dæmon, si eijcitur ab his, qui sciunt coniurationes, vel artě talě eijciendi dæmones: si ipsi faciunt talě eiectionem propter vanam gloriam, vel propter aliquod lucrum těporale, quia diabolus habet potestatem ingrediendi in eum, qui eiecit, & in illum iterum à quo eiectus est, quia in neutro diuina charitas fuit. Ab illis autem quorum animam, & corpus totaliter possidet, nunquam exit nisi per meam potětiam. Sicut enim acetum si vino dulcissimo misceatur, totam vini dulcedinem inficit, & nunquam ab eo separatur, sic nec diabolus ab alicuius anima exit, quam possidet, nisi per potětiam meam. Quid est autem hoc vinum nisi anima, quæ mihi dulcissima fuit super omnem creaturam, quæ mihi sic cara fuit, vt neruos meos incidi, & carnes meas lacerari vsque ad costas fecerim pro ea, & antequã carerem ea, etiam mortem recepi pro ea. Hoc vinum conseruabatur in fece, quia ipsam animam posui in corpore, in quo tanquam in vase clauso custodiebatur ad meam voluntatem. Sed huic dulci vino, mixtum est pessimum acetum, idest diabolus, cuius malitia est mihi acrior, & abominabilior omni aceto. Hoc acetum per meam potentiã ab homine isto, cuius nomen tibi dico separabitur, vt in isto ostendam tibi misericordiam meam, & sapientiam. In priori verò iudicium, & iustitiam.

Declaratio.

Primus fuit nobilis, & Cantor super-

bus, qui sine licentia Papæ Hierosolymam profectus, arreptus est à Diabolo. De isto dæmoniaco habetur etiam Tertio Libro Cap. 31. & in Quarto Libro Cap. 15. Secundus dæmoniacus eiusdem capituli fuit Monachus Ordinis Cisterciensis, quem Diabolus tantum vexabat, quòd vix à quatuor teneri potuit, cuius lingua extracta videbatur quasi bouis, cuius vincula manuum inuisibiliter cõfringebantur. Iste per dominam Brigittam post mensem, & duos dies saluatus est. Tertius dæmoniacus fuit exactor Osgociæ, qui cum moneretur ad pœnitentiam, dixit monenti: Nunquid habitator domus sedere poterit, vbi sibi placuerit? Diabolus tenet cor, & linguã meam, quomodo possum pœnitere? Qui etiam maledicens Sanctis Dei, ipsa nocte sine sacramentis, & confessione mortuus est.

NOTÆ.

1 var. lect. DEbes animi relinquere diuitias, & congregare virtutes.

Omninò arbitror hìc esse legendum, Debes corporis relinquere diuitias, sic habet M.S. Codex Farnesianus, & hæc lectio probari potest ex ipsomet textu, hic enim Christus Dominus admonet B. Brigittam, vt corporis relictis diuitijs, veras animi virtutes sibi studeat comparare, sunt enim animi diuitiæ Paupertas, Humilitas, Castitas, Obedientia, ac bonorum operum copia, vt tradunt Origenes in Leuit. hom. 3. & in Psalm. 36. hom. 3. Arnobius in Psalm. 36. Basilius in Psalm. 48.

2 Qui credentes verbis Prophetæ meruerunt videre, quod crediderunt, & visa stella citiùs certificati sunt.

Duo ad præsentis Notæ verborum explicationem breuiter à nobis inuestiganda sunt. Primum quidem, quibus Prophetarum verbis crediderint Magi; vt indè posteà meruerint videre, quæ crediderunt. Secundò, quomodo visa stella ipsi certiores, vt legimus hìc, de Christi Natiuitate fieri potuerint: & quantum spectat ad primum, communis est opinio omnium ferè veterum Patrum, Magos credidisse prædictioni illi Balaam, & eam traditionem fuisse secutos, de qua Numer. 24. scribitur, Orietur stella ex Iacob: cum ergo hanc Magi vidissent stellam extra ordinem mundi, eam esse intellexerunt, quam Balaam futuram indicem Regis Iudæorum Prophetauerat: Magos enim, aut posteros fuisse Balaam, aut ex eius posteris, qui vicini fuerint, & eam Prophetiam accepisse tradunt Orig n. hom. 13. 15. & 18. in Numeros. Chrysost. hom. 1. in varios Euangelistas. D. Ambros. lib. 2. in Luc. cap. 2. Basilius hom. de humana Christi Generat. Diuus Hieron. in Matth. cap. 2. & Isaia 47. Epiphanius in Epithome, Cyprianus serm. de Stella & Magis. Petrus Chrysolog. serm. 156. Non curiositate (inquit) Chaldæa non arte Magica, sed Iudaica prophetia. Isidor. lib. de Passione Domini cap. 13. Gregor. Nyss. Orat. de sancta Christi Natiuit. Cæterùm sunt, qui putant hoc fuisse Magis reuelatum ab Angelis, stellam nimirum indicare voluisse Saluatoris Natiuitatem, sic Augustin. serm. 7. de Epiphan. qui est trigesimusquintus in ordine, sed auctor operis imperfecti in Matth. & est hom. 2. in Matth. inter opera. D. Chrysostom. super illud Vidimus stellam eius, narrat traditionem quandam, vt ipse ait in regione Orientis, quo die natus est Christus, apparuisse stellam, in qua forma recentis nati pueri videbatur, & super illum signum Crucis, ex qua stella vox exiuit, dicens Magis, ite in Iudæam; verum hoc parum habet probabilitatis, Ideò Eugubinus lib. 1. de perenni Filosophia, cap. 3 & 22. affirmat Magos hoc accepisse à Sibilla Chaldæa, quæ fuit filia Berosi, quæ multa prophetauit de Christo, & ortu eius. Puto tamen probabilius Magos, vt diximus, hoc nouisse ex prædictione Balaam, fuit enim hæc communis opinio Patrum, vt probauimus supra.

Superest modò videamus, quomodo Magi facti fuerint certiores de Christi Natiuitate ex visione stellæ: fuit quorundam sententia

tentia, potuisse à Magis per Astrologiæ scientiam, & stellarum cursum agnosci Christi Natiuitatem. ita docuit Petrus Aliacensis q. 30. in Genesim, & fusiùs hoc pertractat Sixt. Senen. lib. 6. suæ Bibliothecæ annot. 10. verùm hæc sententia falsissima est, & eò magis absurda, quò siderum conditorem, ac moderatorem motibus siderum subiectum facit: sed quoniam hunc errorem confutauimus, ac reiecimus Lib. 4. Reuelat. Cap. 40. Nota 3. & Lib. 6. Cap. 45. Nota 5. ideò dicendum est, Magos simul cum externo signo internam habuisse illustrationem, & intrinsecus diuinitùs obtinuisse lumen, sic Leo Pontifex ser. 1. de Epiphania, Dedit (inquit) aspicientibus intellectum, qui præstitit signum. & serm. 3. Magnitudinem significationis intelligunt, agente hoc sine dubio in eorum cordibus inspiratione diuina, vt eos tantæ visionis mysterium non lateret, & quod oculis ostendebatur insolitum, animis non esset obscurum: idem habet Petrus Chrysolog. serm. supra citato, Fulgentius serm. de Epiphan. D. Augustinus serm. 7. Chrysost. hom. 6. in Matth.

3 var. lect. *Paulò ante medium præsentis Capitis, vbi in impressis habetur;* Meritò traderetur in æternum diabolo.

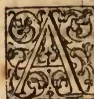
M. S. Farnesianus legit; Meritò traderetur in ignem æternum cum diabolo.

4 Quia minimum peccatum, quicunque in eo delectatur, nec emendat, satis est ei ad perditionem.

Eadem prorsus verba habentur infrà hoc eodem lib. cap. 37. quæ sanè non sunt accipienda, vt indicent veniale peccatum absolutè consideratum dignum esse æterna pœna, quòd est omninò falsum: sed dicendum, huiusmodi peccatum ad perditionem ducere, quando in illo, vel finis vltimus ponitur, vel etiam ratione contemptus, vt egregiè probant Siluest. in sum. verb. Peccatum q. 3. Cardinalis Caietanus in sum. verb. Ornatus, vel etiam si fiat ad finem, qui sit mortale peccatum, vt tradit Diuus Thomas 2. 2. q. 169. art. 2.

VERBA ADMONITIONIS DOMINI ad sponsam, de vera, & falsa sapientia, & qualiter boni Angeli bonis sapientibus, & Diaboli malis sapientibus assistunt.

CAP. XXXIII.

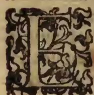

AMICI mei aliqui sunt quasi Scholares mei, qui habent tria. Primò conscientiam intelligentem supra naturam cerebri. Secundò sapientiam sine homine, quia personaliter doceo eos intus. Tertiò pleni sunt dulcedine, & diuina dilectione, qua vincent diabolum. Sed è contrario nunc addiscunt homines. Primò volunt esse scientes propter iactantiam, vt dicatur boni Clerici. Secundò volunt esse scientes, vt habeant, & obtineāt diuitias. Tertio volunt esse scientes, vt obtineant honores, & dignitates. Propterea cum adeunt scholas suas & ingrediuntur, ego exeo ab eis, quia ipsi addiscunt propter superbiam, & ego eos docui humilitatē. Ipsi ingrediuntur propter cupiditatem, & ego nō habui, vbi caput meum reclinarem. Ipsi ingrediuntur, vt habeant dignitates, inuidentes alijs se esse superiores, & ego iudicabar à Pilato, & ab Herode deridebar. Ideò ego exeo ab eis, quia nō addiscunt doctrinam meam. Sed tamen quia mitis sum, & bonus, do vnicuique quod petit. Qui enim petit à me panem, ipse habebit. Qui autem stramē, dabitur ei. Amici autem mei ipsi petūt panem, qui sapientiam diuinam, in qua est charitas mea quærunt, & addiscunt. Sed alij petunt stramen, idest mundialem sapientiam. Quia sicut in stramine nulla est vtilitas, sed & cibus animalium irrationabilium est, sic in mundi sapientia, quam ipsi quærunt, nulla est vtilitas, nulla animæ refectio, nisi tantum nomen modicum, & labor vacuus. Quia cum homo moritur, omnis sapientia eius

eius adnihilatur, & à quibus laudabatur non potest videri. Vndè ego sum quasi magnus dominus, multos habēs seruos, qui dispensat ex parte domini, quæ omnibus necessaria sunt. Sic Angeli boni, & mali stant ad imperium meum. Qui autem sapientiam meam, idest seruire mihi addiscunt, his administrant boni Angeli, reficientes eos consolatione, & delectabili labore. Sapientibus autem mundi assistūt Angeli mali, qui eis quod volunt inspirant, & informant eos iuxta voluntatem eorum, & inspirant cogitationes cum labore magno. Verumtamē si ad me respicerent, ego sufficerem eis dare panem absque labore, & mundum ad satietatem, de quo nunquam satiantur, quia dulce vertunt sibi in amarum. Tu autem sponsa mea debes esse quasi caseus, corpus tuum quasi formella, in qua caseus, donec figuram formellæ habuerit formabitur. Sic anima tua, quæ est mihi dulcis, & delectabilis, sicut caseus, tandiù probari, & purgari debet in corpore, donec corpus, & anima in vnum concordent, & vnam formā continentiæ ambo tenuerint, vt caro obediat spiritui, & spiritus carnem regat ad omnem virtutem.

DOCTRINA CHRISTI AD sponsam de modo viuendi, & qualiter Diabolus Christo fatetur, sponsam ipsum Christum super omnia diligere, & de quæstione facta per Diabolum Christo, cur tantum ipsam diligeret, & de charitate per Diabolum patefacta, quam Christus habet ad sponsam.

CAP. XXXIV.

EGO sum Creator cæli, & terræ, qui in vtero Virginis verus Deus, & verus homo fui, qui mortuus fui, & resurrexi, & ascendi in cælum. Tu noua sponsa mea venisti in ignotum locum. Oportet ergo te habere quatuor. Primò scire loquelam loci. Secundò habere vestes debitas. Tertiò scire disponere dies, & tempora, iuxta constitutionem loci. Quartò nouis cibis assuescere. Sic tu, quia de mundi instabilitate venisti ad stabilitatē, ideò oportet te etiam habere loquelam nouam, idest abstinentiam ab inutilibus verbis, & quandoq; etiam à licitis propter grauitatem silentij, & taciturnitatis. Vestes tuæ debent esse humilitas interior, & exterior, vt nec extollas te quasi alijs sanctiorem interius, nec erubescas coram hominibus exterius exhibere te humilē. Tertiò moderatio temporis tui est, vt sicut ad corporis necessitatem habuisti plura tempora, sic nunc vnum tempus habeas ad animam, vt scilicet, quod cōtra me nunquam velis peccare. Quartò nouus cibus est abstinētia à gula, & delicatioribus, cum omni discretione, prout natura ferre possit. Quicquid enim abstinentiæ fit vltrà possibilitatem naturæ, mihi nō placet, quia rationabilia requiro, & vt voluptas edometur. Tunc in eodem momento apparuit Diabolus. Cui
1 dixit Dominus. 1 Tu fuisti creatus à me, & vidisti omnem iustitiam in me. Responde mihi, si ista noua spōsa est legitimè mea, & cum approbata iustitia? Permitto enim te videre cor eius, & intelligere, vt scias quid respondeas mihi. Nunquid ipsa diligit aliquid sicut me, aut velit aliquid cābij recipere pro me? Cui Dæmon respondit. Nihil diligit sicut te, & antequā te careret, omne supplicium magis pateretur, si dares ei virtutem patientiæ. Ego video quasi quoddam ardens vinculum descendere de te in eam, quod sic alligat cor eius, vt nihil aliud cogitet, vel diligat nisi te. Tūc Dominus ait ad Diabolum. Dic mihi quomodo sedet in corde tuo, aut quomodo placet tibi ista tanta dilectio mea, quam habeo ad eam? Et Diabolus ait.

2 Ego

2 Ego inquit habeo duos oculos, vnum
corporalem, licet non ſim corporalis,
quo temporalia cerno ita clarè, quod nihil eſt ſic occultum, nihil ſic tenebroſum, quod occultare ſe poſſit à me. Secundus oculus eſt ſpiritualis, cum quo nulla eſt pœna tam modica, quam non video, & intelligo ad quod peccatum pertineat. Et nullum etiam peccatum tam leue, & modicum, quod pœnitentia non purgatum eſt, quod non video. Sed licet nulla mẽbra paſſibiliora ſint oculis, libentiſsimè tamen paterer, vt duæ ardentes faces penetrarent oculos meos ſine intermiſsione, ad hoc vt ipſa oculis
3 ſpiritualibus non videret. 3 Ego etiam
habeo duas aures, vnam corporalem, qua nullus loquitur ſic ſecretè, quòd nõ audio, & ſcio. Secunda eſt ſpiritualis, qua nullus cogitat, vel affectat ad aliquod peccatum tam occultè, quòd non audiam, niſi pœnitentia deletum ſit. Vna eſt pœna inferni, ebulliens quaſi torrẽs, emanans ardore vehementiſsimo, hanc libenter paterer influere, & ſine ceſſatione effluere in aures meas, adhoc vt nihil audiret ipſa ſpiritualibus auribus. Ego etiam habeo ſpirituale cor, quod libenter paterer in fruſta ſine ceſſatione incidi, & ſemper renouari ad ſuppliciũ, ad hoc, vt eius cor frigeſceret in amore tuo. Nunc autem quia tu iuſtus es, quæro à te vnum verbum, vt reſpondeas mihi. Dic mihi quare tu in tantum diligis eam? Aut quare non elegiſti tibi vnam ſanctiorem, ditiorem, & pulchriorem? Cui reſpondit Dominus, quia ſic exigebat iuſtitia. Tu quippè fuiſti creatus à me, & vidiſti omnem iuſtitiam in me. Dic mihi iſta audiente, quæ fuit iuſtitia, vt ſic malè caderes? Aut qualis fuit cogitatio tua tunc, cum cecidiſti?
4 Reſpondit Diabolus. 4 Ego vidi in te
tria. Ego vidi gloriam tuam, & honorem ſuper omnia, & cogitabam gloriam
5 meam. 5 Ideò ſuperbiens propoſui non
tantum tibi eſſe par, ſed etiam ſuper te.
Secundò vidi te eſſe potentiorem omnibus, ideò cupiebam adhùc te eſſe poten-
6 tior. 6 Tertiò vidi, quæ futura erant, &
quia gloria tua, & honor eſt ſine princi-
7 pio, & eſt ſine fine, inuidebam tibi, 7 &
var. lect. cogitabam, quod libenter cruciarer ſuper omni pœna amariſsima ad hoc, vt tu morereris, & in tali cogitatione cecidi. Et ideò infernus eſt factus. Reſpondit Dominus. Tu quæſiſti à me quare iſtam ſic dilexerim, certè quia omnem malitiam tuam commuto in bonum. Tu enim quia ſuperbus factus es, & voluiſti me Creatorem tuũ habere tibi parem. Ego ideò humilians me in omnibus, peccatores colligo, & me eis comparo, dando eis de gloria mea. Secundò, quia tu tam prauam cupiditatem habuiſti, vt velles eſſe potentior me. Ideò ego peccatores potẽtes facio ſuper te, & potentes mecum. Tertiò, quia tu inuidiſti mihi. Ego ſic charitatiuus ſum, vt me pro peccatoribus offerrem. Deindè ait Dominus. Nunc diabole illuminatum eſt tenebroſum cor tuum. Dic iſta audiente, qualem charitatem ego habeo ad illam. Et Diabolus: Si poſsibile eſſet (inquit) libentiſsimè patereris vnam pœnam talem in quolibet membro tuo ſpecialiter, qualem ſemel in cruce in omnibus membris paſſus es, antequam ea careres. Tunc reſpondit Dominus. Si ergo ſic miſericors ſum,
8 vt nulli petenti veniam denegem. 8 Pe-
te & tu miſericordiam humiliter à me, & dabo tibi. Cui reſpondit Diabolus: Nequaquam hoc faciam. Nam quando cecidi ad quodlibet peccatũ, ſiuè cogi-
9 tatum inutile, ſeù dictum, 9 ſtatuta eſt
var. lect. pœna, & vnuſquiſque de ſpiritibus, qui ceciderunt pœnam ſuam habebit. Igitur antequam curuarem genu meum coram te, magis vellem omnes pœnas deglutire in me, quandiù os aperiri, & claudi poſſet ad pœnam, ita vt ſemper renouatus eſſem ad pęnam. Tunc ait Dominus ad ſponſam ſuam: Ecce quam

indu-

induratus est princeps mundi, & quàm potens contra me ex occulta iustitia mea. Ego quippè possem delere eum ex potentia mea in vno puncto, sed non facio ei maiorem iniuriam, quàm Angelo bono in cælo. Cum autem tempus eius venerit, quod nunc appropinquat, iudicabo eum cum sequacibus suis. Ideò sponsa mea procede sẽper in bonis operibus. Dilige me toto corde, nihil timeas nisi me. Ego enim sum dominus super diabolum, & super omnia quæcunque sunt.

NOTÆ.

1 TV fuisti creatus à me, & vidisti omnem iustitiam in me, responde mihi, si ista noua spõsa est legitimè mea, & cum approbata iustitia.

Nouerat Dæmon, quod Deus iustus esset, & ex iustitia præmia iustis, pœnas verò impijs reddit, & ideò scribitur hic, quod viderit in Deo iustitiam, & quamuis inter Deum, & creaturas non possit esse propriè commutatiua iustitia, quandoquidem ad perfectam iustitiæ rationem æqualitas quædam exigitur, quæ inter Deum, & creaturas nulla esse potest, immò infinita est inter eos distantia: potest tamen inueniri aliquis modus iustitiæ, quatenus homo supposita ordinatione, & gratia Dei, faciens quod in se est, & super omnia Deum diligens, & diuina mandata obseruans iustificatur ab ipso, & vitam æternam meretur; & dicitur homo mereri, quatenus per suam operationem diuina adiutus gratia consequitur id, quod illi Deus pollicitus est, nimirum gloriam æternam, & hoc pacto dicitur Deus factus debitor, Primò sibi ipsi, Secundò diligentibus Deum: Fidelis enim est (inquit Apostolus 2. ad Timoth. 2.) seipsum negare non potest. quod explicans Petrus Chrysolog. serm. 25. ad finem. Nonnè (inquit) homo homini exiguæ cartulæ obligatione constringitur: Deus tot, & tantis voluminibus cauet, & debitor non tenetur, sed dicis esto quod debeat, quo exigente restituet? Seipso, quia non potest ille mentiri, idem ipse est & exequutor, & debitor. sed clarius hoc indicat D. August. in Psalm 83. exponens illum locum 2. ad Timoth 4. Reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet, &c. Quid (ait) reddet, quod tibi debet? vndè tibi debet? quid illi dedisti? debitorem ipse se fecit non accipiẽdo, sed promittendo. idem habent Cyprian. serm. de opere, & clementia. D. Chrysostom. hom. 3. in Matth. & Concil. Trident. sess. 6. cap. 16. atque in hunc sensum accipienda sunt hæc duo, quæ in præsenti Nota legimus, Dæmonem scilicet vidisse iustitiam Dei, & B. Brigittam esse legitimè sponsam eius cum approbata iustitia.

2 Ego (inquit) habeo duos oculos, vnũ corporalem, licet non sim corporalis, quo temporalia cerno ita clarè, quòd nihil est sic occultum, nihil sic tenebrosum, quòd occultare se possit à me.

Quoniam Dæmon perfectam habet rerum naturalium scientiã; ei à Deo ab instanti suæ creationis inditam, neque per peccatum amissam, cum integra naturalia post lapsum in ipso remanserint, teste D. Dionysio de diuin. nominib. cap. 4. ideò hoc loco scribitur, quòd nihil est sic occultũ, nihil sic tenebrosum, quòd occultare se possit ab illo. Cognitio autem, quòd ex peculiari diuina reuelatione pendet, qua Dei secreta propalantur, quam D. Thom. 1. p. q. 64. art. 1. purè speculatiuam vocat, non fuit totaliter sublata ab eo, sed tantummodo diminuta, quandoquidem ex diuino beneplacito, pauca quædam de secretis Dei aliquando dæmonibus reuelantur, vel per bonos Angelos, vel per temporales effectus, secundũ quod Deus iudicat expedire; sic enim tradit D. August. lib. 9. de Ciuit. Dei cap. 21. & 22. & de hac cognitione in præsenti Nota sermo non fit, & multò minus agitur hic de affectiua cognitione, quæ appellatur talis, quoniam est productiua diuinæ dilectionis, & hæc penitus in dæmonibus est sublata: ista namq; cognitio fundamentum est amoris Dei super omnia dilecti qui amor in ipsis nullatenus reperitur, quod etiã annotauit D. Tho. vbi sup. & nos Lib. 4. Reuel. Cap. 63. Nota 1.

3 Ego

3 Ego etiam habeo duas aures.

Mentitur hìc Dæmon, cùm ait, sibi notas esse internas quaslibet cogitationes: eas enim tantummodo assequitur, quæ externo aliquo signo sibi innotescunt, immò coram Deo mentitur, nec mirum, idem ausus cum in B. Iob exarsit, innuens illis verbis, Nunquid Iob frustra Deum timet &c. B. Iob Dei se famulatui mancipasse fluxarum opum cupiditate illectus, ita Orig. lib. 1. in Iob, Gloss. Lyran. Dydac. Stella, & alij in cap. citatum Iob.

4 Ego vidi in te tria, ego vidi gloriam tuam, & honorem super omnia, & cogitabam gloriam meam: ideò superbiens, proposui non tantum tibi esse par, sed etiam super te.

In præsenti Nota sermo fit de lapsu dæmonum, eorumq. peccata recensentur: occasionem autem peccandi legimus hoc loco eos sumpsisse, ex eo quod viderint gloriam Dei, quod non est intelligendum de matutina cognitione, vel de beatifica visione, qua per lumen gloriæ Sācti in patria essentiam diuinam intuentur; quoniam dæmones, nec vnquam sic fuerunt Beati, nec viderunt gloriam Dei: sunt ergò verba præsentis Notæ interpretanda de visione diuina, quam diabolus assecutus est, per reflexionem considerando suæ naturæ pulchritudinem, ac nobilitatem, qua manuducebatur ad cognitionem Dei, prout est auctor, ac moderator omnium creaturarum, quod etiam explicauimus infra hoc eodem libro c. 41. Nota 3. cum ergo dæmon excellentiam propriam intensiùs specularetur, superbiens arbitratus est, Beatitudinem sibi non ex gratia, sed ex nobilitate suæ naturæ, & à Deo etiam independenter sibi competere; & ita primum peccatum superbia fuit, vt tradunt D. Athanas. de qq. sacræ Scripturæ, q. 10. D. Greg. lib 34. Moral. cap. 14. & lib. 4. epist. 38. D. Greg. Thaumat. serm 2. in Annunc. D. Aug. lib. 12. de Ciuit. Dei cap. 6. & lib. 14. cap. 13. D. Ambros. in Psal. 36. in illa verba, Vidi impium superexaltatum, & Psalm. 118. ibi, Increpasti superbos. Greg. Nazianz. Orat. 2. in Paschate, Chrysostom. hom. de Adam & Eua, Hieron. super Isai. cap. 14. D. Anselm. de casu diaboli cap. 4. D. Thom. 1 p q. 63. art. 2. & 3. & patet etiam ex illo Iob 41. qui dæmonem vocat Regem super omnes filios superbiæ, sed quia inuidia est passio propria superbiæ, quippèq. dolor est de bono alterius, per quod propria excellentia impeditur. Ideò inuidiæ quoq. peccatum commisit, & est communis opinio Sanctorum Patrum, sic habent D. Gregor. lib. 5. Moral. cap. 51. D. Basil. hom. de inuidia, D. Aug. epist. 48. & de lib. arbit. c. 25. D. Bernard. serm. 17. in Cant. & patet Sapientiæ 2. Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum. vide plura hac de re Lib. 2. Reu. Cap. 12. Not. 1. et Lib. 4. Cap. 106. Not. 1.

5 Ideò superbiens proposui non tantùm tibi esse par, sed etiam super te.

Ex his verbis non est colligendum Dæmonem apetijsse Dei æqualitatem per æquiparantiam, quia naturali cognitione scire poterat, hoc fieri non posse, vt sic Deo æqualis esset. sic docet D. Tho. 1. p. q. 63. ar. 3. Tum quia sic apetijsset sui destructionē, quòd est contra naturale desiderium inditum vnicuique de conseruando suum esse, vt probat D. Anselm. superiori nota citatus. Dicendum ergo est, eum desiderasse non æqualitatem propriè Dei, sed similitudinem quandam quatenùs finalem Beatitudinem voluit obtinere per suam virtutem, quod est proprium Dei, aut vt admonuit D. Greg. 32. Moral. cap. 26. & 34. quia voluit esse sui iuris, nec pendere ab aliquo, quod spectat tantummodo ad Deum, aut etiā vt alij affirmarunt apetijsse, dicitur æqualitatem, quia optauit nulli subesse, sic Alexand. Alens. 2. p q. 109. ar. 2. memb. 2. & 3. quam sententiam secuti sunt, Lyran. & Burgensis. Isa. 14. ad illa verba, In Cælum ascendam.

6 Vidi, quæ futura erant, & quia gloria tua, & honor est sine principio, & sine fine, inuidebam tibi.

Animaduertendum est hoc loco non agi de futuris, quæ ex libera Dei voluntate pendent, aut de illorum cognitione in seipsis, & in suis causis, aut de certa contingentium futurorum cognitione virtute naturali, quoniam omninò certum est, nec Angelos, nec Dęmones posse ita sic cognoscere, sed hoc solius Dei esse propriē.

quòd probari potest pluribus sacrarum litterarum, & Sanctorum Patrum testimonijs, vt Isai. 41 48. & 58. & Dan 7. & Sapientiæ 8. De diuina Sapientia scribitur, scit præterita, & de futuris æstimat: idem docet D. Chrysost. hom. 18. in cap. 1. Ioan. vbi dicit; Certa futurorum prædictio immortalis Dei solius opus est, idem sentit Orig. lib. 8. Periarchon. cap. 2. D August. lib. 5. de Ciuit. cap 9. Cyrill. & Theodoret. explicantes illud Isai. 41. Annunciate, quæ ventura sunt, & sciemus, quod Dij estis. Si verò agamus de futuris, quæ à necessarijs causis proueniunt, fatendum est, Angelos, & Dæmones, prout hic innuitur, illa posse cognoscere, sicut etiam monet D. Thom. 1. par. q. 57. art. 3. Aut etiam arbitror, verba præsentis Notæ posse intelligi de mysterio Incarnationis, quod omnes Angeli à principio suæ creationis cognouerunt saltem in generali antequam fieret, quantum ad eius substantiam, licet non quoad particulares rationes, quod vt aliqui ex Theologis affirmarunt, præbuit ansam Dæmoni, vt peccatum inuidiæ committeret, & vnionem hypostaticam appeteret; & ideò legimus hoc loco, sine fine inuidebam tibi: nam cum à Christo Domino per passionem suam sibi gloria corporis comparāda esset, cumq. humanam naturā super Angelos eleuandā fortè præuidisset, inuidit illi.

7 Et cogitabam, quod libenter cruciarer
var. lect. super omni pœna amarissima ad hoc, vt
tu morereris.

Rectius M. S. Farnesianus habet ad hoc, vt tu vincereris, non morereris, & ita legendum esse censeo, nouerat enim Dæmon Deum esse immortalem, nec posse mori: putauit quidem vincere posse, quatenus voluit subtrahere se ab eo, prætendens Beatitudinem, & ex suæ naturæ nobilitate, & ex seipso non dependenter à Deo.

8 Pete, & tu misericordiam humiliter à me, & dabo tibi, cui respondit Diabolus, nequaquam hoc faciam.

Orig. lib. 1. Periarchon. cap 6 existimauit contra id, quod scribitur hic, & contra Scripturæ sacræ veritatem, & Patrum communem sententiam, Dæmones posse pęnitere, quā quam Picus Mirand. in Apolog pro Orig. edita conatus sit, eum ab huiusmodi errore vindicare. sed quicquid sit. Mihi dicendum est, primò secundum fidem Catholicam certum esse Dæmones nullatenus posse pœnitere, nec à Deo misericordiam petere, vbi hoc loco legimus, quòd arbitror esse verum, non solum de possibili, sed etiam de facto, & hoc probari potest, primò ex sacris litteris Apocal. 20. Cruciabuntur die, ac nocte in sæcula sæculorum, & Marci 9 Ignis inferni appellatur inextinguibilis, & Matth 25. Aeternus; Et definita est hæc veritas in Conc. Lateran. in c. firmiter, de sum. Trinit. & fid. Cath. & in 6. synod. act. 11. & in epist. Sophronij, vbi hic error ascribitur Origeni. Cæterū si quispiam huius obstinationis causam quærat, responderi potest breuiter primò cum D. Thom. 1. par. q. 64. ar. 2. Dæmonis obstinationem prouenire non ex grauitate culpæ, sed ex liberi arbitrij natura, ex qua fit, vt eorum voluntas immobiliter adhæreat fini, ad quem semel se liberè conuerterint: vndè boni confirmati sunt in bono, & mali in malo: sed Scot. in 2. sent. dist. 7. q. 1. huiusmodi obstinationem censuit causari ex negatione auxilij diuini, cui opinioni fauet Durand. ead dist. q. 2. Alij verò affirmant id fieri ex quodam malo habitu in voluntate Dæmonis producto, quò necessariò semper inclinat ad malum: aut etiam id contingere exigente diuina iustitia, per quā statuit, nunquam concurrere cum voluntate Dæmonis, vt illum affectum prauū deponat; sunt etiam qui cēsent id prouenire ex eo, quòd Dæmonis voluntas quando peccauit, se tota immerserit obiecto, cui se liberè applicauit: probabiliorem tamen opinor esse sentētiam Thomistarum, qui hanc Dæmonum obstinationē referunt ad naturam status in termino, & ad inflexibilitatē liberi arbitrij, sic docet D. Tho. loc. cit. & q. 16. de malo, art. 5. Capreol. in 2. dist. 7. q. 2. Palud in 4. dist. 50. Alens. 3. p q. 1. memb. 2. & ex Neotericis egregiè hanc opinionem examinat Dom. Bann. in comment. super 1. par. S. Thom. quæst. 64. art. 2.

9 Statuta est pęna vt vnusquisq. de spiriti-
var. lect. bus, qui ceciderunt, pęnam suam habebit:
Ma-

Manuscripti Codicis lectio placet magis: sic enim legit: Statuta est pœna, vt vnusquisque de spiritibus, qui ceciderunt pœnam suam habeat, non habebit: credendum namque est Dæmonem post peccatum immediatè accepisse à Deo damnationis suæ sententiam, nec inter lapsum, & pœnas aliquid intercessisse temporis, quoniam cum peccauit, constitutus est statim extra statum viæ, ac proindè extra salutis, & pœnitentiæ terminum, & per consequens arbitror, ei fuisse pœnam iniunctam, quòd colligi potest ex Apoc. cap. 12. vbi scribitur, quod continuò post prælium, in quo aduersus Draconem Michael prævaluit, non est amplius inuentus in cælo locus Draconis, & Angelorum eius.

VERBA VIRGINIS AD SPONSAM, proprium dolorem in Christi passione explicantia, & qualiter per Adam, & Euam mundus fuerit venditus, & per Christum, & eius Matrem Virginem fuerit redemptus.

CAP. XXXV.

MARIA loquebatur. Considera filia passionem filij mei, cuius membra fuerunt mihi quasi membra mea, & quasi cor meum. Nam ipse sicut alij filij in visceribus matris solent esse, sic fuit in me. Sed ipse conceptus est ex feruenti charitate diuinæ dilectionis, alij autem ex concupiscentia carnis. Vndè benè dicit Ioannes consobrinus eius. Verbum caro factum est. Nam per charitatem ipse venit & erat in me. Verbum autem, & charitas ipsum fecerunt in me. Ipse quippè erat mihi quasi cor meum. Propterea cum nasceretur ex me, sensi ego quod quasi dimidium cor meum nasceretur & exiret ex me. Et cum ipse pateretur, sensi quòd quasi cor meum patiebatur. Sicut enim illud quod dimidium est extra, & dimidium intra, & si illud pungitur, quod est extra, æquè sentit dolorem, quod intus est. Sic ego cum flagellaretur, & pungeretur filius meus, quasi cor meum flagellabatur, & pungebatur. Ego etiam fui propinquior ei in passione, nec separabar ab eo. Ego stabam vicinius cruci eius, & sicut hoc grauius pũgit quod viciniùs est cordi, sic dolor eius grauior erat præ cæteris mihi. Cumque respexisset ad me de cruce, & ego ad eum, tunc de oculis meis quasi de venis lachrymæ exibant. Et cum ipse me cerneret dolore confectam, in tantum amaricabatur de dolore meo, quòd omnis dolor vulnerum suorum erat quasi sopitus sibi præ dolore meo, quem in me videbat. Propterea audacter dico, quia dolor eius erat dolor meus, quia cor eius erat cor meum. Sicut enim Adam, & Eua vendiderunt mundum pro vno pomo, 1 sic filius meus, & ego redemimus mundum quasi cum vno corde. Ideò filia mea cogita qualis ego eram in morte filij mei, & non erit tibi graue relinquere mundum.

NOTAE.

1 SIc filius meus, & ego redemimus mũdum quasi vno corde.

Ex verbis præsentis Notæ nullatenus est colligendum, Mariam Virginem propriè mũdum redemisse, ac de rigore iustitiæ satisfecisse; sicut de Christo dicimus, quod verè nos redemerit, & pro nobis diuinæ iustitiæ rigori satisfecerit; pura namque creatura, etsi Deo grata, sit nullo modo sic poterat satisfacere, vt probant Scholastici in 3. sent. dist. 20. & in specie D. Bonau. ibid q. 3. art 1. Alex. Alens 3 p. q. 1. memb. 6. ar. 1. & 2. & ex SS. Patribus D. Anselm. lib. 1. cur Deus homo. à cap. 10. vsque ad 12. & lib. 2. à cap 12. vsque ad 20. D. Ambr. super cap. 9. Epist. ad Hebr. D. Leo ser. 2. de Natali, Basil. in Psal. 48. ad illa verba Frater non redimit, Nazian. serm. de Paschate, Cyrill. Alex. de Incarnat. Vnigeniti cap. 11. Cyrill. Hierosol. Catech. 14. Hieron. lib. 3. contra Valent. cap. 20 & 21. Postremò D. Thom. 3 par. q. 1. art. 2. ad

ſecundum dicit, quòd cum tota humana natura eſſet per peccatum corrupta, nec bonum alicuius perſonæ, nec etiam plurium poſſet per æquiparantiam totius naturæ detrimentum compenſare, cum etiã peccatum ex parte Dei offenſi infinitatem quandam importaret, oportuit ad condignam ſatisfactionem, vt actus ſatisfacientis haberet infinitam efficaciam, quòd non potuit in pura creatura reperiri: dicendum ergo eſt Mariam Virginem dici poſſe fuiſſe cooperatam myſterio Redemptionis cum Chriſto, quatenus ipſa eum peperit, qui mundum redemit, aut etiam quia, cum hoc paſsione ſua Chriſtus effecerit, Maria verò, quæ & maternæ dilectionis affectu, & ſummæ charitatis vinculo cum Redemptore ita coniuncta erat, vt filij dolores ſuos eſſe exiſtimauerit, vt ſcribitur hìc paulò ante verba præſentis Notæ, ibi, Propterea audacter dico, quia dolor eius erat dolor meus; & quia cor eius erat cor meum; ideò mirum non eſt, ſi ipſamet hoc loco dicat, cum ſuo filio mundum redimiſſe, & in hunc ſenſum Lanſpergius hom. 48. de paſsione, Mariam cooperatricem Redemptionis appellauit, voluit (inquit) Chriſti Matrem adeſſe ſibi in doloribus, vt ex his, quæ oculis foris cerneret, intùs animo vulneraretur, vt ſic Chriſti paſsionis, redemptionis quoque noſtræ particeps fieret, & cooperatrix. Verùm D. Gregorius Thaumat. ſermone 2. in Annunciat. paulò poſt medium, Mariam non ſolùm redemptionis cooperatricem appellat, ſed & principium ipſius reparationis. Tu (inquit) principium reparationis effecta es, tu fiduciam in Paradiſum introitum nobis dediſti, & antiquum dolorem, luctumq. fugaſti.

RESPONSIO DOMINI ANGELO oranti pro ſponſa, quòd corporis, & animæ tribulatio concedatur, & quòd magis perfectis maiores tribulationes tribuantur.

CAP. XXXVI.

ANGELO oranti pro ſponſa Domini ſui. Reſpondit Dominus. Tu es quaſi miles Domini, qui nunquam depoſuit galeã ſuam propter tædium, & qui præ timore nunquam diuertit oculos à prælio. Tu es ſtabilis quaſi mons, ardens quaſi flamma. Tu es ſic mundus, vt nulla ſit in te macula. Tu petis miſericordiam ſponſæ meæ, licet omnia ſcias, & videas in me, tamen iſta audiente, dic qualem miſericordiam petis ei. Triplex enim eſt miſericordia. Vna qua corpus punitur, & parcitur animæ, ſicut famulus meus Iob, cuius caro data eſt omnibus doloribus, & anima ſeruata eſt. Secunda miſericordia eſt, qua parcitur animæ, & corpori à pœna, ſicut Rex ille, qui in omnibus voluptatibus fuit & nullum dolorem, nec ad corpus, nec ad animam in mundo, dum viueret habuit. Tertia etiam miſericordia eſt, qua punitur corpus, & anima, vt & tribulationem habeat in carne, & dolorem in corde, ſicut Petrus, & Paulus, & alij Sancti. Nam tres ſunt ſtatus hominum in mundo. Vnus eorum qui cadunt in peccata, & iterum ſurgunt, hos permitto, quandoque tribulari ad corpus, vt ſalui fiant. Secundus eſt, eorum qui in æternum libenter viuerent, vt in æternum peccarẽt, qui totam voluntatem ad mundum habent, & ſi quandoque aliqua faciunt pro me, hac intentione faciunt, vt temporalia eis ſuccreſcant, & proficiant, his nõ datur pœna corporis, nec dolor magnus cordis, ſed in poteſtate propria, & volũtate ſua dimittũtur, quia pro minimo bono, quod fecerant

cerãt pro me, recipiẽt hìc mercedẽ ſuã, vt in æternũ cruciẽtur, quia cũ voluntas eſt æterna ad peccatum, pœna erit eis æterna. Tertius ſtatus eſt eorum, qui plus timent peccare contra me,& offendere voluntatem meam, quàm de aliqua pœna. Magisq. in æternum cruciarentur pœna intollerabili, quàm me prouocarent ſciẽter ad iram. His datur tribulatio corporis, & cordis, vt Petro, & Paulo, & alijs Sanctis, vt quicquid in hoc mundo deliquerint, in mundo emendent. Vel ad maiorem gloriam,& aliorum exemplum purgantur ad tempus. Hanc triplicem miſericordiam feci in regno iſto cum tribus, quorum nomina nota ſunt tibi. Nunc ergo Angele ſerue meus qualem miſericordiam petis ſponſæ meæ. Et ille inquit; Animæ, & corporis, vt quicquid hìc deliquerit, in mundo emendet, & nullum peccatum eius veniat in iudiciũ tuum. Reſpondit Dominus. Fiat ſecundum voluntatem tuam. Deindè loquebatur ad ſponſam. Tu mea es, ideò ſicut mihi placet faciam tecum, nihil dilige ſicut me. Munda te igitur à peccato omni hora cum conſilio eorum, quibus te commiſeram. Nullum peccatum cæla, nullum dimitte indiſcuſſum, nullum peccatum puta leue, nullum negligendum. Nam omnia quæcunque neglexeris, ego reducam ad memoriam, & iudicabo. Nam nullum peccatum tuum veniet in iudicium meum, quod in vita tua pœnitentia erit punitum. De quibus autem pœnitentia facta non eſt, vel in purgatorio purgabuntur, vel alio occulto iudicio meo, niſi ſatisfactione hìc emendentur.

VERBA MATRIS AD SPONSAM excellentiam ſui filij ponentia, & qualiter Christus acrius nunc ab inimicis malis Chriſtianis crucifigitur, quàm à Iudæis crucifixus fuerat, & per conſequens, quòd tales acrius, & amarius punientur.

CAP. XXXVII.

MATER loquebatur: Filius meus tria bona habuit.
1 1 Primò quia nullus ſic delicatũ corpus habuit ſicut ipſe, eoquòd erat de duabus naturis optimis, ſcilicet deitate, & humanitate,& ita mundum, quòd ſicut in oculo clariſſimo non inuenitur macula, ſic nec in ipſius corpore aliqua deformitas reperiri potuit; Secundum bonum erat; quòd nunquã peccauit.Nã alij filij portãt quandoque peccata parentum ſuorum,& propria, iſte enim nunquam peccauit,& tamen omniũ peccata portauit; Tertium erat quod aliqui moriuntur propter Deũ,
2 & maiorem remunerationem; 2 Ipſe autẽ moriebatur ſic propter inimicos ſuos, ſicut propter me,& amicos eius. Sed quãdo inimici eius crucifixerunt eum, quatuor ei fecerunt. Primò coronauerunt eũ ſpinis. Secundò manus,& pedes perforauerunt. Tertiò propinauerunt ei fel.
3 Quartò pupugerunt latus eius. Sed nunc conqueror, quia filius meus ab inimicis ſuis,qui nunc ſunt in mũdo,amarius crucifigitur, quàm tunc Iudæi crucifixerunt eum.Nam licet deitas impaſſibilis ſit,nec mori poſſit,tamẽ cum proprijs vitijs crucifigunt eum. Sicut enim aliquis homo imagini alicuius inimici ſui contumeliam; & læſionem faceret, licet imago non ſentiret illata, tamen propter voluntatem malam lædendi læſor quaſi pro opere argueretur,et dijudicaretur.Sic eorũ vitia,quibus ſpiritualiter crucifigunt filiũ meum,abhominabiliora,& grauiora ſunt ei,quàm illorum, qui crucifixerunt eũ in corpore. Sed fortè tu potes quærere quo-

modo crucifigunt eum? vtique. Primò ponunt eũ in Cruce, quã sibi præparauerãt, quãdo de præceptis Creatoris sui, & Domini non curãt; & dehonestant eũ, quando ipse monet eos per seruos suos seruire sibi, & ipsi hoc cõtemnentes, faciunt quæ sibi placent. Deindè crucifigunt dexterã manum, quando tenent iustitiã pro iniustitia, dicentes. Peccatum non est sic graue, & odiosum Deo sicut dicitur, nec Deus in æternum affligit quemquam, sed propter timorem minatus est. Quare enim redimeret hominem, si vellet eum
3 perire. 3 Non attendentes, quod minimũ peccatum, si homo delectatur in eo, satis est ei ad supplicium æternum. Et quia non minimum peccatum dimittit Deus impunitum, sicut nec minimum bonum sine remuneratione. Ideò sempiternum erit eis supplicium, quia & sempiternam habent voluntatem peccandi, quam filius meus, qui videt cor reputat pro opere. Quia sicut habent voluntatem, sic etiam opera complerent, si permitteret filius meus. Deindè crucifigunt sinistram manum eius, quando virtutem vertunt in vitium, volentes vsque in finem peccare, dicentes. Si dixerimus in fine semel, miserere mei Deus; tanta est misericordia Dei, quod habebimus veniam, hoc non est virtus, velle peccare, & non emendare, velle præmium habere sine labore, nisi esset contritio in corde, quod libẽter vellet emendare, si posset præ infirmitate, vel aliquo alio impedimento. Posteà crucifigunt pedes eius, quando delectantur in faciendo peccatum, & non semel cogitãt amaram passionem filij mei, nec regratiãtur ei semel de intimo corde dicentes. O quàm amara erat passio tua Deus, laus tibi sit pro morte tua,
4 4 hoc nunquam procedit de ore eorum.
var. lect. 5 Coronant eum deindè corona derisio-
5 nis, quando derident seruitores eius, &
var. lect. vanitatẽ reputant seruire ei. Dãt ei enim fel bibere, quando gaudent, & exultant in peccato. Nec ascendit semel in corde eorum, quàm graue, & quàm multiplex sit. Pungunt latus eius, quando voluntatem habent perseuerandi in peccato. Verè dico tibi, & hoc amicis meis dicere poteris, quòd tales sunt ante filium meum iniustiores iudicantibus eum, immitiores crucifixoribus eius, impudentiores venditoribus eius, & maior pœna debetur istis, quàm illis. Pilatus sciuit benè filium meum non peccasse, nec dignum aliqua morte: tamen quia timuit amissionem temporalis potestatis, & seditionem Iudæorum, iudicauit quasi inuitus filium meum ad mortem. Quid autem haberent isti timere, si ei seruirent? aut quid de honore suo, & dignitate amitterent si ipsum honorarent? Ideò grauius isti iudicabuntur, & deteriores sunt Pilato in conspectu filij mei, quia Pilatus iudicauit eum propter petitionem, & voluntatem aliorum, cum timore quodam. Isti autem iudicant eum propter voluntatem propriam absque timore, quando inhonorant eum per peccatum, à quo si vellent possent abstinere. Sed nec à peccato abstinent, nec pro peccato facto verecundantur, quia non attendunt, quod indigni sunt beneficijs eius, cui non seruiunt. Deteriores sunt Iuda, quia Iudas tradito Domino sciuit ipsum benè esse Deum, & grauiter se contra
6 eum peccasse, 6 sed desperauit suspendens seipsum, & properauit dies suos ad infernum, credens se indignum viuere. Isti autem benè sciunt peccatum suum, & tamen perseuerant in eo, nullam pro eo in corde compunctionem habentes. Sed volunt cum violẽtia, & potentia quadam sumere regnum cælorum, quando hoc non operibus, sed propter spem vanam habere cogitant, quod nulli dabitur, nisi operanti, & patienti aliquid pro Deo. Deteriores sunt etiã crucifixoribus eius, quia cum illi viderunt opera filij mei bona, scilicet quia resuscitauit mortuos, leprosos mundauit, cogitabant apud se. Hic facit inaudita, & mirabilia inusitata, nã prosternit,

nit,quos vult vno verbo, ſcit cogitationes noſtras,facit quæcūque vult.Si proceſſum ſuum habebit, omnes ſubijciemur poteſtati eius, & ſubditi eius erimus. Ideò nè ſubijcerentur ei crucifixerunt eū propter
7 inuidiam. 7 Si enim ſciuiſſent,quod fuiſſet Rex gloriæ, nunquam crucifixiſſent eum. Illi autem vident opera eius quotidiè, & magna mirabilia, vtuntur beneficijs eius, & audiunt quomodo ei ſeruire debent, & ad eum venire, ſed cogitant apud ſe, ſi omnia temporalia ſunt relinquenda, ſi voluntas eius, & non noſtra facienda eſt, graue eſt hoc, & intollerabile.Ideò contemnentes voluntatem eius, nè ſit ſuper voluntatem eorum, crucifigunt filium meum per indurationem, addentes contra conſcientiam ſuam peccatum ſuper peccatum. Iſti autem peiores ſunt crucifixoribus, quia Iudæi fecerunt propter inuidiam, & quia neſciebant eum eſſe Deum; iſti autem ſciunt eum eſſe Deum,& ex malitia ſua, & præſumptione,cauſa propriæ cupiditatis crucifigunt eum amarius ſpiritualiter,quàm illi carnaliter, quia iſti redempti ſunt; illi nondum redempti erant. Ergo ſponſa obedi filio meo, & time eum, quia ipſe ſicut eſt miſericors, ſic etiam eſt iuſtus.

NOTAE.

1 PRimò, quia nullus ſic delicatum corpus habuit ſicut ipſe, eò quod erat de duabus naturis optimis, ſcilicet Deitate, & Humanitate.

Nulli dubium eſſe poteſt Chriſtum Dominum optimam corporis complexionem, ac tēperamentum accepiſſe, tùm ratione principij efficientis, à quo illud corpus formatum erat nimirum à Spiritu ſancto, tùm ratione humanæ naturæ, quia fuerat productum ex puriſſimis sāguinibus B. Virginis. Poſtremò etiā ratione diuinæ naturæ, cui erat vnitum, quæ ipſi innumerabiles,easq; ſingulares perfectiones conferebat: cum autem hoc loco legimus huiuſmodi corpus fuiſſe de duabus naturis;intelligendum,naturam diuinam non cōcurriſſe ad corporis compoſitionem, vt pars eius: Deus enim nec corpus eſt, nec pars corporis, neque corpus habet, ſed ſpiritus eſt, vt Ioan. 4 ſcribitur, ſed dicitur, corpus Chriſti conſtare de duabus naturis, quoniam in Chriſto diuina, & humana natura vnita erant hypoſtaticè, qualis autem fuerit complexio Chriſti pendet ex diſpoſitione phyſica, exiſtimarunt aliqui fuiſſe ad pondus, ſed quidquid ſit dicendum videtur, ſi omnes partes corporis eius aggregatę ſumantur,fuiſſe in eo qualitates ita temperatas, & ad pondus aſſumptas, vt vna aliam non excederet, vel minimum quid & idcircò grauiſſimi quidam Doctores affirmarunt Chriſtum ab intrinſeco non fuiſſe capacem ægritudinis, ſic D. Thom. 3 par. q. 14. art. 4. & plures etiam ex Scholaſticis in 3. diſt. 25. et 26 Caet. 2. to. opuſc. opuſ. 13. Gloſſ. Lyran & alij Matth. 8. ex quo fit conſequens eum non fuiſſe propriæ illius complexionis ex his, quæ à Philoſophis, & Medicis deſcribuntur, ſed d. legiſſe ex omnibus optimam, & ex complexione colerica habuiſſe vim, & acrimoniam, ex flegmatica maturitatem, & grauitatem, ex melanconia acumen, & iudicium, ex ſanguinea pulchritudinem, & venuſtatem, hinc Dauid Pſal. 44 ſcriptum reliquit de Chriſto, Speciosus forma præ filijs hominum, ex quibus verbis deducitur Saluatorem noſtrum corpore fuiſſe miræ pulchritudinis, ſic D. Auguſtin. & Caſſiodo. ibidem admonuerunt D. Chryſoſtom. homil. 18. in Matth. D. Bernar. ſer. 1. de omnibus Sanctis quamquam Theodoret Remig & Arnob. illa verba Pſalm. intellexerint de pulchritudine gratiæ, & Cyrill. lib. 5. ſuper cap. 53. Iſaiæ, & Baſil. in Pſal. 44 de pulchritudine diuinitatis. Ex dictis conſtat, quòd Chriſtus non fuiſſet immortalis, etiam ſi extrinſecùs non illata eſſet mors, quoniam vera vita Chriſti erat eiuſdem rationis cum noſtra, & calor agebat in humidum & conſumabat: perueniſſet tamen ad extremam ſenectutem, & per reſolutionem obijſſet, licèt Rupert. Abb. Abacuc 3. affirmet, vitā Redēptoris noſtri nō futurā fuiſſe niſi ſeptuaginta annorum, vel circiter, quod

mihi non videtur probabile, tùm quia hoc gratis dicit, nec probat, tùm quia plures homines fuerunt, qui eam ætatem superauerunt.

2 Ipse autem moriebatur sic propter inimicos suos, sicut propter me, & amicos eius.

Dubitare quispiam probabiliter posset, quomodo verum sit, quod hoc loco legimus, Christū Dominum pro Beatissima Virgine, cæterisq. amicis eius mortuū esse; cum .n. Maria nullū vnquam cōmiserit, nec originale, nec actuale peccatum, non videtur Christi morte indiguisse, qua Deo reconciliaretur, cum quo nullā prorsus inimicitiam contraxerat; de alijs autem nec minima relinquitur dubitatio, quippè qui, vt ait Apost. Rom. 5. Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius. Verùm antequam propositam dubitationem soluamus, explicandum breuiter est, quid sibi velit, quod scribitur hic, Christum obijsse pro inimicis, & amicis, & quidem arbitror hoc dictū esse, vt passionis Christi sufficientia, & efficacia insinuaretur; ipsa enim Saluatoris mors sufficientissima pro omnibus est, tam pro inimicis, quàm pro amicis: efficacissima verò est pro his, qui eius sibi fructus applicant, nec ponunt obicem, vndè in Canone Missæ legimus (Hic est calix sanguinis mei, noui, & æterni testamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur) dicitur pro vobis efficaciter, & pro multis sufficienter: sed quoniam hæc manifesta sunt, superest vt gradum faciamus ad explicandum, quomodo verum sit quod Redemptor noster etiam pro Virgine mortuus sit, & qua ratione ipsa redēpta fuerit, cum illa nūquam dæmonis seruituti extiterit obnoxia, neque commiserit aliquod peccatū, nec originale, nec actuale, vt à nobis probatum est Lib. 3. Reuel. Cap. 8. Nota 1. & hinc est, quòd aliquibus visum est, quod Maria necessitatem aliquam non habuerit, vt filij sui passionē redimeretur, verùm huic obiectioni facilè satisfaciemus, si duplicem redimendi modum distinguamus, vnum erigendo lapsum, alterum nè iam lapsurus præueniendo cadat, ex his duobus postremus modus, sicut nobilior est, & efficacior, ita nobiliori creaturæ nimirū Mariæ competebat, & conueniens erat, vt Christus excellentiori, ac efficaciori modo Matrem suam redimeret, cum vterque modus ad illius dignitatem, ac gloriam spectaret, nec ei erat impossibile vtrumque redemptionis modum adhibere, quòd quidem nullus vnquam sanæ mentis negare poterit, quandoquidem merita Christi sufficiunt, non solùm ad tollendas ab aliquo culpas iam admissas, sed etiam ad præueniendum, nè quis in eas labatur, cùm in periculo cadendi positus est, & tali pacto optimè Mariam Virginem fuisse redemptā, & redēptionis operæ indiguisse dicimus, quod patere potest ex D. Aug. in exposit. Psal. 85. ad eum versiculum, Eruisti animam meam ex inferno inferiori, vbi dicit cum Medicus imminentem alicui de proximo ægritudinem videt, si medicinæ remedijs præueniat, nè in periculo constitutus in eum morbum incidat, certè potest is dicere Medico, me ab ægritudine non in qua iam eram, sed in qua futurus eram liberasti, sic etiam nescio quis habēs molestam causam mittēdus erat in carcerem, venit alius, defendit eum, gratias agens dicit, Eruisti animam meam de carcere, vel suspendendus erat debitor, solutum est pro eo, liberatus dicitur de suspendio.

3 Non attendentes, quòd minimum peccatum, si homo delectatur in eo satis est ei ad æternum supplicium.

Iam notauimus supra hic eodem Libro Cap. 32. Nota 4. quod minimo peccato, nimirum veniali nullatenus æterna pœna debetur, nisi poneretur in eo, vel vltimus finis, vel intercederet contemptus, vel ratione alicuius circunstantiæ, quæ esset mortale peccatum.

4 Hoc nunquam procedit de ore eorum.

var. lect. *M. S. Farnesianus legit: Hoc nunquam procedit, vel rarò de ore eorum.*

5 Coronāt eum corona derisionis, quando derident seruitores eius.

var. lect. *Farnesianus Codex M. S. legit. Quando derident sermones eius, quòd ita legendum esse patet ex sequentibus (ibi) Et vanitatē putant seruire ei, quòd ex eo procedit, quia spernunt verba eius.*

6 Sed desperauit suspendens seipsum,

&

& properauit dies suos ad infernum.

Ex verbis præsentis Notæ apertè deducitur, Iudam proditorem suspendio è vita discessisse, quicquid dicant Euthym. Oecumen. & Theoph. Euthym. enim in c. 27. Matth. ea verba edisserens, Et abiens laqueo se suspendit, affirmat Iudam à quibusdam, qui eũ agnouerant, ex arbore fuisse depositum antequam laqueo præfocaretur. Demum post aliquod temporis spatium præcipitio deiectum effusis intestinis obisse, probat hãc sententiam ex Luca Act. 1. qui scribit Iudam possedisse Agrum de mercede iniquitatis, si enim statim perijsset, nõ possedisset, eandem opinionem secutus est Theoph. ibidem, qui dicit, Inclinatam fuisse arborem, cui se suspenderat, nec tunc interijsse, sed aliquantulum superuixisse, & postmodum hydropico morbo animam egisse, cum medius crepuisset, fauet Euthym. & Theoph. Oecumenius qui in comment. in Acta Apost. cap. 1. ex antiquissimo Auctore Papia refert Iudam rupto laqueo non solùm superuixisse: verùm post illud tempus corpore adeò fuisse inflatum, vt nec posset progredi, caputq. eius, ac oculorum palpebras sic intumuisse, vt lumen omninò non videret; sanies etiam, ac vermes ex toto corpore confluentes, tandem post plurimas pœnas, ac tormenta, cum in suo prædio mortuus esset, ibiq. sepultus, prædiũ illud præ fœtore permansisse desertum: sed reiecit hãc opinionem concors Patrum consensus Leo serm. 3. de pass. Beda Acto. 1. Orig. & Chrysost. loc. cit. August lib. 1. contra Felicem Manichæum c. 4. Collum (inquit) sibi alligauit, & deiectus in faciem disruptus est medius, idem affirmarunt Lyran Matth. 27. Iansen in Concord. Euang p. 4. c. 140. Sixt. Senen. in sua Biblioth. lib. 6. annot. 222. ad argumentum autem, cui innitebatur contraria sententia respondetur D. Lucam asseruisse à Iuda fuisse agrum eum possessum, non quia verè illum viuens possederit, sed quòd ipsius fuit pretium agri, per quod possessio eius trãsiuit ad alios, & possedisse dicitur, quia possidere fecit alios, proiectis namque argenteis in templo, quibus impiè Redemptorem, & Magistrum vendiderat, Principes Sacerdotum emerunt agrum pro sepultura Peregrinorum, sic Rabanus Gloss. Interl. & Lyran. Matth. 27 vel etiam dicendum possedisse, quia in illo agro secundum aliquos sepultus fuit.

7 Si enim sciuisset, quòd fuisset Rex gloriæ nunquam crucifixissent eum.

Eandem sententiam habet Paul. Apost. 1. Cor. 2. Si cognouissent, nunquam Dominũ gloriæ crucifixissent, quæ verba à pluribus doctissimis viris, vel de Iudæorum Principibus, vel in vniuersum de principibus cæteris huius sæculi sapientibus intelliguntur, sic Tertull. lib. 3 contra Marcion. c. 6. Orig hom. 2. in Cant. Hieron. Chrysost. Theoph. & Anselm. ibi, cæterùm an Iudæi verè cognouerint ex Christi miraculis Iesum fuisse Messiam in lege promissum, tradidimus infrà Lib. 6. Reuelat. Cap 1. Nota 1.

COLLOCVTIO GRATA DEI Patris, & Filij adinuicem, & qualiter Pater tradidit Filio nouam sponsam, & filius eam in suam gratanter recepit, & quomodo sponsus informat sponsam de patientia, & simplicitate per exemplum.

1 CAP. XXXVIII.

1 PATER loquebatur ad filium. Ego veni cum charitate ad Virginẽ, & sumpsi verum corpus tuum ex ea. Ideò tu in me, & ego in te: Sicut ignis, & calor nunquam separantur, sic deitatem ab humanitate impossibile erit separari. Respondit filius: Omnis gloria, & honor sit tibi Pater, fiat voluntas tua in me, & mea in te. Respondit iterum Pater. Ecce fili, hanc nouam sponsam assigno tibi, quasi ouem ad regendum, & nutriendum, de qua tanquam possessor ouis, habebis caseum ad reficiendum, & lac ad bibendum, & lanam ad vestiendum. Tu autem sponsa debes obedire ei. Ad te enim pertinent tria. Oportet te esse patientem, obedientem, & liben-

libentem. Tunc ait filius ad patrem. Tua voluntas cum potestate, potestas cum humilitate, humilitas cum sapientia, sapientia cum misericordia, fiat voluntas tua, quæ est, & erit sine principio, & sine fine in me. Ego assumo eam mihi in meam charitatem, in tuam potentiam, & Spiritus sancti regimen, qui non tres Dij, sed vnus Deus. Tunc ait filius ad sponsam suam. Audisti quomodo pater assignauit te mihi quasi ouem. Oportet ergo te esse simplicem, & patientem quasi ouem, & fructuosam ad nutriendum, & vestiendum. Tres enim in mundo sunt. Primus est totus nudus. Secundus est sitiens. Tertius est esuriens. Primus significat fidem Ecclesiæ meæ, quæ nuda est, quia omnes erubescunt loqui fidem, & mandata mea, & si sunt, qui loquuntur, contemnuntur, & mendacij arguuntur. Ideò verba mea, quæ de ore meo procedunt, vestire debent hanc fidem quasi lana. Sicut enim lana crescit in corpore ouis ex calore, sic de calore deitatis meæ, & humanitatis verba mea procedunt in cor tuum, quæ vestiant fidem meam sanctam testimonio veritatis, & sapientiæ, & probabunt eam esse veram, quæ nunc inanis reputatur, vt qui vsque adhuc tepidi fuerant vestire fidem operibus charitatis, audita charitate verborum meorum conuertantur, & reaccendantur ad loquendum fiducialiter, & agendum fortiter. Secundus significat amicos meos, qui desiderāt more sitientis perfici honorem meum, & turbantur ex inhonoratione mea. Hi ex dulcedine verborum meorum audita, inebriabuntur charitate mea maiori, & alij cum eis nunc mortui accendentur ad amorem meum, audito qualem gratiam facio cum peccatoribus. Tertius significat illos, qui cogitant sic in corde suo. Si sciremus (inquiunt) voluntatem Dei, & quomodo viuere possemus, & si bene instrueremur de via bona, libenter faceremus, quæ possemus. Hi sunt quasi esurientes scire viam meam, & nullus satiat eos, quia nemo perfectè ostendit eis, quæ agenda sunt, etsi ostēditur, nullus secundum ea viuit. Et ideò videntur eis verba quasi mortua, quia nemo secundum ea viuit. Propterea ego ipse ostendam eis quæ facient, & satiabo eos dulcedine mea. Nam temporalia quæ videntur, & nunc ferè ab omnibus appetuntur, satiare non possunt hominem, sed excitant magis, ac magis desiderium acquirendi. Verba autem mea, & charitas satiabunt homines, & replebunt eos consolatione abundanti. Ergo tu sponsa mea, quæ es ouis mea, patientiam, & obedientiam cura seruare. Tu enim mea ex omni iustitia facta es. Et ideò oportet te sequi voluntatem meam. Qui autem sequi vult voluntatem alterius, debet habere tria. Primò, cum eo vnum consensum. Secundò similia opera. Tertiò, recedere ab inimicis eius. Qui autem sunt inimici mei, nisi superbia, & omnia peccata. Ab his ego debes recedere si cupis sequi voluntatem meam.

NOTÆ.

1 PAter loquebatur ad filium, ego veni cum charitate ad Virginem, & sumpsi verum corpus tuum ex ea, ideò tu in me, & ego in te.

Hoc loco omninò animaduertendū est, quòd quando Pater dicit venisse ad Virginem, & ex ea corpus assumpsisse, non esse intelligēdum quòd ipsemet fuerit incarnatus, & vt Doctores Scholastici affirmant, terminauerit, ac sustentauerit humanam naturam, quandoquidem hoc fuit proprium filij, qui ex Virgine carnem assumpsit, & ad hoc dicitur à Patre missus in mundum, ad Galat. 4. At vbi venit plenitudo tēporis, misit Deus filium suum, factum ex muliere, factum sub lege. Cum ergo legimus hic Patrē venisse ad Virginem, et ex ea corpus assumpsisse, intelligendum ab ipso, cum Verbo, & Spiritu sancto, tanquam ab efficiente principio hoc sacrosanctum Incarnationis mysterium manasse, & ab his tribus per-

personis Christi corpus fuisse formatum: sunt enim actiones ad extra communes toti Trinitati, vt egregiè explicat D.Aug. lib.de Eccl. dogmat. non longè ab initio, exemplo cytharæ. O Iudæa (inquit) respice cytharam, in qua tria adsunt, ars, manus, & chorda, vnus tamen sonus auditur, ars dictat, manus tangit, chorda resonat; nec manus sonum reddunt, sed cum chorda pariter operantur; sic nec Pater, nec Spiritus sanctus carnem susceperunt, tamen cum filio pariter operãtur, sola chorda excutit sonum, carnem solus Christus accepit: Sed hac de re videndus est D.Thom. 3. p. q. 3. art.4. & ibi Thomistæ, vbi probant tantummodo filium fuisse incarnatum: & Magister cum schola in 3.d.1. An autem de possibili potuerint omnes tres personæ eand. assumere naturã, affirmarunt D.Thom. 3.p.q.3. art 8. Henric. quodlibet.7. Marsil. in 3 q.2.art.3. Ocham q.1.ar.3. Alens 3 p. q.2.memb.4. Capreol. Caetan & ferè omnes Discipuli S. Thom. eand. tenent sententiam, Duran. in 3.d.1.q.3. & Gabriel d.1.q.1.ar.3

QVALITER IN CHRISTO tempore suæ mortis, fides, spes, & charitas fuerunt perfectibiliter, & in miseris nobis sunt defectibiliter.

CAP. XXXIX.

1 EGO habui tria in morte mea. Primò fidem, quando flectebam genua mea, & orabam, sciens, quod posset me Pater eripere de
2 passione. 2 Secundò spem, quando tam constanter expectabam, & dicebam: Non sicut ego volo. Tertio charitatem, quando dicebam: Fiat voluntas tua.
3 3 Ego etiam habui angustias corporis ex timore naturali passionis, quando sudor sanguinis exiuit de corpore; ideò nè amici mei trepidarent se relictos, cum instat eis tribulatio, ego ostendi eis in me, quod caro infirma semper refugit molestias. Sed potes quęrere, quomodo sudor sanguinis exiuit de corpore meo? Vtiq. sicut sãguis infirmi in omnib. venis siccatur, & consumitur, sic ex dolore naturali mortis sanguis meus cõsumebatur. Pater denique ostendere volẽs viam, per quam aperiretur cælum, & homo exclusus ingrederetur, tradidit me ex charitate in passionem, vt corpus meum consummata
4 passione glorificaretur in gloria. 4 Nõ enim sine passione humanitas mea in gloriam venire posset ex iustitia, licet potuissem ex potentia deitatis meę fecisse. Quomodo ergo illi merentur intrare gloriam meam, qui modicam habent fidem, spem vanam, & charitatem nullam? Si denique
5 haberent fidem gaudij æterni, & supplicij horribilis, nihil concupiscerent nisi me. Si crederent quod ego omnia video, & scio, & in omnia potens sũ, & de omnibus iudicium requiro, vilesceret eis mundus, & timerent magis coram me peccare propter timorem mei, quàm pro hominibus. Si haberent spem firmam, tunc tota mens, & cogitatio eorum esset ad me. Si haberent charitatem diuinam, cogitarent saltem in animo quid feci pro eis, quantus mihi labor in prædicatione, quantus dolor in passione, quanta mihi charitas in morte, scilicet, quia prius volui mori, quàm eos relinquere. Sed fides eorum est infirma, & quasi pendet in eis, citiùs minans casum, quia credunt absente tentationis impulsu, diffidunt autem accedente aliquo contrario. Spes eorum est vana, quia sperant peccatum sine iustitia, & veritate iudicij dimitti. Regnum cælorum cõfidunt obtinere gratis: misericordiã absq. temperamento iustitiæ obtinere cupiunt. Charitas eorũ ad me tota est frigida, quia nunquam accenduntur ad quærendum me, nisi tribulatione cogantur. Quomodo cum talibus possum calefieri, qui nec fidem habent rectam, nec spem firmam, nec charitatem ad me feruentem? Ideò cum clamauerint ad me, & dixerint, Miserere mei Deus, non merentur audiri,

nec

nec intrare in gloriam meam, quia nolũt ſequi Dominum ſuum ad paſſionem, ideò nec ſequentur eum ad gloriam. Nullus enim miles placere poteſt Domino ſuo, & in gratiam eius poſt lapſum recipi, niſi prius aliquam humilitatem ei fecerit pro contemptu ſuo.

NOTAE.

1 EGo habui tria in morte mea, Primo fidem quãdo flectebam genua mea.

In Chriſto non fuiſſe fidem, prout habitus eſt infuſus, & Theologica virtus patet euidenter: quoniam cum ipſe comprehenſor, ac Beatus extiterit, omnia illi præſentia erant, cumque fides obſcuritatem quandam inuoluat, ſitq. de rebus non apparentibus, vt Hebr. 11. Paul. definit. Fides eſt ſubſtantia rerum argumentum non apparentium. optimè infertur repugnaſſe ſtatui beatifico Chriſtum fidem habere, quæ communis eſt ſententia Scholaſticorum in 3. d. 26 probat D. Auguſt. in genere de omnibus Beatis lib. 14. de Trini. cap. 2. Illud autem quod Iſa. 11. legimus; Et fides erit cinctorium renum eius, intelligendum de fidelitate, & veracitate, iuxta illud Matth. 22. Magiſter ſcimus, quod verax es; & viam Dei in veritate doces, ſic interpretantur hunc locum Iſaiæ. Cyrill. & Hieron., & in hunc quoque ſenſum explicanda ſunt verba præſentis Notæ, aut etiam poſſumus dicere, quòd hoc loco ſermo non eſt de habitu fidei infuſo in ordine ad primarium obiectum, quod eſt res diuina non viſa, vt annotauit Caetan ſuper 3. par. S. Thom. q. 7. ar. 3. ſed de ſcientia Chriſti, qua certò ſciebat poſſe à Patre liberari de manibus Iudæorum, ſi vellet, & ideò ipſum dicentem legimus hìc, Flectebam genua mea, & orabam, ſciens, quòd poſſet me Pater eripere de paſſione mea.

2 Secundò ſpem habui, quando conſtãter expectabam, & dicebam, Non ſicut ego volo.

Quemadmodum fides eſt de rebus non viſis, ita, & ſpes eorum eſt, quæ aliquis expectat; nec dum habet. vndè Rom. 8. ſcribit Apoſtol. Quod videt, quis quid ſperat: ideò eadem ratione dicendum eſt nobis, quòd ſicut in Chriſto non fuit fides, vt ſuperiori Nota probauimus, ita nec ſpes, quãdoquidem à principio ſuæ conceptionis cum plenam diuinarum rerum habuerit fruitionem, ideò nec ſpem habuit, quia nulla in eo ratio erat, vt id ſperaret, quod plenè poſſidebat: habuit tamen ſpem reſpectu aliquorum, quæ nondum erat adeptus nimirum immortalitatem, & gloriam corporis, & cæterorum, quæ ex paſſione eius pendebant, vt tradidit D. Thom. 3. p. q. 7. art. 4. & propterea ſubditur hìc, Spem habui, quando expectabam, &c.

3 Ego etiam habui anguſtias corporis ex timore naturali paſſionis.

Ex his liquidò conſtat Chriſti Domini humanitatem ſuaptè natura fuiſſe doloris, ac miſeriæ capacem, vt famis, ſitis, mœroris, timoris, cæteraſq etiam corporis ægritudines illi fuiſſe connaturales, vt Matth. 4. Ieiunauit quadraginta diebus, & noctibus, poſteà exurijt. Ioan. 4. Da mihi bibere. Matth. 26. & Marc. 14. Cœpit tædere, & pauere. qua in re lapſi ſunt quidã hæretici, qui affirmarunt dolorum ſenſibilium Chriſtum fuiſſe expertem, quorum meminit Damaſ. in lib. De cẽtum hæreſib. c. 84 & Niceph lib. 2. c 29. & damnatus eſt huiuſmodi error in Concil. Epheſ. & Calced & à Cyrill. lib. de Incar. c. 27 ſunt etiã cautè legendi Clem Alex. lib. 6 Strom. Hylar. lib. 10. de Trinit. & in Pſalm. 68. Hieron. Matth. 4. & videtur quoque accedere Augu. relatus à Magiſt. in 4 ſent d. 15 quem tamẽ excuſans ait, Aug in Pſ. 3 ſignificaſſe, Chriſtũ verè non timuiſſe ſecundum paſſionem, in Pſ. verò 39. oſtendiſſe, quòd verè timuerit ſecundum propaſſionem. Cæterùm dicendum nobis eſt, citatos Patres verè non negaſſe in Chriſto dolorem, aut timorem, ſed affirmaſſe propriè in eo illos nõ extitiſſe, quia poterant à diuinitate impediri, vel in eo non fuiſſe dolores, & timorem debitum, quatenùs debitus ex peccato oritur, quod nunquam commiſit, aut etiam, quia dolor, & triſtitia, ſic erant in Chriſto, vt non potuerint rationem impedire.

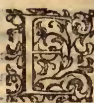
Non

4 Non enim ſine paſſione humanitas mea in gloriam venire poſſet ex iuſtitia, licèt potuiſſem ex potentia deitatis meæ.

Hoc loco Redemptoris noſtri neceſſitas paſſionis oſtenditur, quæ ex triplici capite penſanda eſt. Primò ex parte noſtra, quoniam per eam à Dæmonis poteſtate liberati ſumus: Secundò etiam ex parte ipſiuſmet Dei, ex cuius mandato, cum plurima ad paſſionem ſpectantia per Prophetas in veteri lege fuiſſent prædicta, ac figurata, debebant in noua lege compleri, quod egregiè admonuit Doctor Angelicus 3. par. quæſt. 46. art. 1. Poſtremò reſpectu etiam ipſiuſmet Chriſti neceſſaria videbatur poſita ordinatione diuina, quoniam ſua morte quam plurima ſibi meruit, vt gloriam corporis, & ſui nominis exaltationem, ſicut ad Philip. 2. ſcribitur, Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis, propter quod & Deus exaltauit illum. & ad Hebr. 2. Vidimus autem Ieſum per paſſionem gloria, & corona coronatum, vbi hoc idem tradunt Theophyl. Oecumen. Ambroſ. Beda. Anſelm. qui explicant duo citata loca ad Philip. 2. & ad Hebr. 2. hoc etiam docuit D. Baſil. lib. 4. contra Eunom. Cyrillus lib. 3. Theſauri cap. 3. Chryſoſtom. hom. 7. ad Philippenſ. D. Auguſt. lib. 3. contra Maximin. cap. 2. & lib. 2. cap. 5. addit Dionyſ. Carthuſian. ad Philippen. 2. fuiſſe Chriſtum etiam exaltatum quantum ad naturam diuinam, quæ hominibus eſt manifeſtata per miracula à Chriſto facta, poſſumus, & nos adiungere, fuiſſe quoque neceſſariam paſſionem, quoniam Saluator noſter meruit per eam excellentiæ poteſtatem, & externa teſtimonia quæ declarabant dignitatem eius, regnum ſpeciale in Eccleſia, cuius eſt caput, & iudiciariam poteſtatem, vt Iob 36. ſcribitur, Cauſa tua, quæ quaſi impij iudicata eſt, cauſam, iudiciumq. recipies, & hoc eſt, quòd legimus hìc Chriſtum non potuiſſe venire in gloria ex iuſtitia, abſque paſſione ſua.

VERBA QVALITER CREATOR proponit ſponſæ tres benignas quæſtiones. Primam de mariti ſeruitute, & dominio vxoris. Secundam de viri labore, & vxoris conſumptione. Tertiam de contemptu domini, & de ſerui honore.

CAP. XL.

GO ſum Creator tuus, & Dominus. Dic mihi tria, quæ quæro à te. Quomodo ſtat illa domus, vbi vxor veſtitur ſicut domina, & maritus eius quaſi ſeruus? Nunquid decet ſic? Tunc reſpondit illa intùs in conſcientia ſua. Non domine decet ſic. Et Dominus. Ego ſum Dominus omnium, & Rex Angelorum. Ego veſtiui ſeruum meum, ideſt humanitatem meã, non niſi ad vtilitatem, & neceſſitatem. Nihil enim quæſiui in mundo, niſi ſolummodo tenuem victum, & veſtitum. Tu autem, quæ es ſponſa mea, tu vis eſſe ſicut domina, habere diuitias, & honores, & honorificè incedere. Ad quid enim valent omnia iſta? Certè omnia vana ſunt, & omnia relinquentur. Homo quippè non creatus fuit ad tantam ſuperfluitatem, ſed ad neceſſitatem naturæ. Hanc autem ſuperfluitatem inuenit ſuperbia, quæ nunc habetur, & diligitur pro lege. Secundò dic mihi: Nunquid decens eſt, vt vir laboret de mane vſque ad veſperam, & vxor in vna hora conſumat omnia, quæ congregata ſunt? Tunc illa reſpondit: Non decet ſic, ſed iuxtà voluntatem viri viuere, & facere tenetur vxor. Et Dominus: Ego feci ſicut vir, qui à manè vſque ad veſperam laborat: Ego enim à iuuentute mea, vſque ad paſſionem meam laboraui, oſtendens viam eundi ad Cælum prædicando, & opere complendo prædi-

cata, hunc omnem laborem meum vxor, ideſt anima, quæ deberet eſſe mea, quaſi vxor tunc conſumit, quando luxurioſè viuit, vt nihil ei proſit, quæ ego feci, nec inuenio in ea aliquid virtutis, in quo poſſim cum ea delectari. Tertiò dic mihi. In quacunque domo Dominus contemnitur, & ſeruus honoratur. Nunquid non indecens eſt, & abominabile? Et illa. Verè ſic eſt. Et Dominus. Ego ſum Dominus omnium. Domus mea mundus eſt, & homo ſeruus meus de iure eſſe deberet. Sed ego Dominus nunc in mundo contemnor, & homo honoratur, & ideò tu quam elegi, cura facere voluntatem meam, quia omnia, quæ in mundo ſunt, non ſunt niſi quædam ſpuma maris, & quædam viſio vana.

VERBA CREATORIS PRAESENtibus cæleſti exercitu, & ſponſa, qualiter conqueritur de quinque viris, ſcilicèt de Papa cum ſuo Clero, & de malis laicis, & de Iudæis, & de Paganis, & de auxilio miſſo amicis ſuis, per quos omnes homines intelliguntur, & de crudeliſſima ſententia contra inimicos illata.

CAP. XLI.

EGO ſum Creator omnium. Ego ante Luciferum à Patre genitus, & inſeparabiliter in Patre, & Pater in me, & vnus Spiritus in ambobus. Ideò vnus Deus Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, non tres Dij. Ego ſum, qui Abrahæ promiſi hæreditatem æternam, & per Moyſen eduxi populum meum de Ægypto. Ego idem ſum, qui in Prophetis loquebar. Pater miſit me in viſceribus Virginis, non ſeparans ſe à me, ſed manens inſeparabiliter mecum, vt homo à Deo recedens, ad Deum per charitatem meam rediret. Nunc autem præſente exercitu meo, qui omnia videtis in me, & ſcitis in me, tamen propter cognitionem, & inſtructionem iſtius adſtantis ſponſæ, quæ ſpiritualia non poteſt percipere, niſi per corporalia. Conquæror coram vobis ſuper iſtos quinque viros hìc adſtantes, quia multipliciter offendunt me. Sicut enim olim per nomen Iſrael in lege intelligebam totum populum Iſraeliticum, ſic nunc per quinque viros iſtos intelligo omnes homines in mundo. Primus eſt Rector Eccleſiæ, & eius Clerici. Secundus eſt mali laici. Tertius Iudæi. Quartus Pagani. Quintus amici mei. 1 Sed de te, ò Iudæe, excipio omnes Iudæos, qui occultè ſunt Chriſtiani, et ſeruiunt mihi ſincera charitate, et recta fide, et opere perfecto in occulto. De te autem Pagane excipio omnes, qui libenter incederent per viam mandatorum meorum, ſi ſcirent quomodo, & ſi inſtruerentur, qui, et opere faciunt quantum ſciunt, et poſſunt, hi nullatenus vobiſcum iudicabuntur. Nunc ergo conquæror ſuper te caput Eccleſiæ meæ, qui ſedes in ſede mea, quàm Petro, & Succeſſoribus eius tradidi ad ſedendum in ea, triplici dignitate, & auctoritate. Primò, vt poteſtatem haberent ligandi animas, et ſoluendi à peccato. Secundò, vt aperirent Cælum pœnitentibus. 2 Tertiò, vt clauderent Cælum maledictis, et contemnentibus. Sed tu qui deberes ſoluere animas, & ad me præſentare, tu verè es animarum interfector. Ego enim inſtitui Petrum Paſtorem, & Seruatorem ouium mearum. Tu autem es diſperſor, & lacerator earum. Tu autem peior es Lucifero. Ipſe enim habebat ad me inuidiam, & nullum concupiuit occidere, niſi me, vt pro me dominaretur. Tu autem tanto deterior es, quòd non ſolùm occidis me, remouendo me à te per mala opera

opera tua, sed & animas occidis per malum exemplum tuum. Ego redemi animas sanguine meo, & commisi eas tibi tanquam amico fideli. Tu autem tradis eas iteratò inimico, à quo redemi eas. Tu es iniustior Pilato, qui nullum iudicabat ad mortem nisi me. Tu autem non solùm iudicas me quasi nullius dominatorem, & nullius boni dignum, immò & animas innocentes condemnas, & nocentes dimittis. Tu es immitior Iuda, qui me solùm vendidit. Tu autem non solùm me vendis, sed & animas electorum meorum pro turpi lucro tuo, & vano nomine. Tu es abhominabilior Iudæis. Ipsi crucifixerunt corpus meum solùm, tu autem crucifigis, & punis animas electorum meorum, quibus malitia tua, & transgressio amarior est omni gladio. Et ideò quia tu similis es Lucifero, iniustior Pilato, immitior Iuda, abhominabilior Iudæis. Ideò meritò côquæror super te. Ad secundum autem, idest ad laicos ait Dominus. Pro vtilitate tua omnia creaui. Tu consensisti in me, & ego in te. Dedisti mihi fidem tuam, & promisisti mihi cum iuramento tuo, te mihi seruiturum. Nunc autem discessisti à me, quasi homo ignorans Deum suum. Verba mea habes pro mēdacio, opera mea pro vanitate, voluntatem meam, & mandata mea dicis nimis grauia. Tu factus es violator fidei promissæ. Tu fregisti iuramentū tuum, & dereliquisti nomen meum. Tu dissociasti te à numero Sanctorum meorum, & venisti ad numerum Dæmonum, & eorū es factus socius. Tibi videtur neminem laude, & honore dignum, nisi te ipsum. Omnia quæ mea sunt, & quæ mihi facere teneris, sunt tibi difficilia, quæ autem tibi ipsi placent, facilia. Ideò meritò conquæror super te, quia fregisti fidem tuā, quam mihi in baptismo, & deinceps dedisti. Insuper, & pro charitate mea, quam verbo, & opere tibi monstraui, arguis me mendacem. Pro passione mea dicis me fatuum. Ad tertium autem, idest ad Iudæos ait: Ego vobiscum incœpi charitatem meam, elegi vos in populum meum, eduxi vos de seruitute, dedi vobis legem meam, & introduxi vos in terram, quam promisi patribus vestris, misi vobis Prophetas in consolationem. Deindè ex vobis elegi Virginem mihi, ex qua suscepi humanitatem. Nunc autem conquæror super vos, quia adhuc non vultis credere, dicentes. Nondum venit Christus, sed adhuc venturus est. Ad quartum verò, idest ad Gentilem ait Dominus. Ego creaui te, & redemi sicut Christianum, & omnia bona feci propter te, tu autem es quasi homo amens, quia nescis quid facis, quasi homo cæcus, quia nescis quò vadis. Colis enim creaturam pro Creatore, falsum pro vero, & curuas genū tuū ante inferiorem tuum. Ideò conquæror super te. Ad quintum autem ait. Procede amice viciniùs, & statim ait ad cælestem exercitum. Amici dilecti, ego habeo vnum amicum, per quem intelligo plures. Ipse est quasi homo inclusus inter malos, & captiuatus duriter. Si loquitur vera, ipsi lapidant os eius. Si facit bona, lanceam mittunt in pectus eius. Ecce amici mei, & omnes Sancti quamdiù patiar istos, & quamdiù sufferam talem contemptum? Respondit S. Ioannes Baptista. Tu es quasi speculum mundissimum. In te enim quasi in speculo videmus omnia sine verbo, & scimus. Tu es dulcedo incomparabilis, in qua omne bonum sapit nobis. Tu es quasi gladius acutissimus, qui iudicas in æquitate. Tunc respondit ei Dominus. Verè amice
3 mi tu dicis verum, 3 in me enim electi mei vident omne bonum, & omnē iusti-
4 tiam, 4 & etiam spiritus maligni, licèt non in luce, sed in conscientia sua. Sicut enim homo positus in carcere, qui priùs didicerat litteras, qui licet in tenebris sit, nihilominus scit ea, quæ didicit, quamuis non videat. Sic Dæmones quā-

uis non videant iustitiam meam in luce claritatis meæ, tamen sciunt, & vident in conscientia sua. Ego etiam sum quasi gladius, qui diuidit duo, sic ego vnicuique do, sicut meretur. Deindè subiungens Dominus, ait ad Beatum Petrum. Tu es fundator fidei, & Ecclesiæ meæ. Dic audiente exercitu meo iustitiam de his quinque viris. Respondit Petrus. Laus, & honor sit tibi Domine pro charitate tua, quam facis cum terra tua. Benedictus sis tu ab omni exercitu tuo, quia facis nos videre, & scire in te omnia, quæ facta sunt, & futura sunt, in te enim omnia videmus, & scimus. Hæc est autem vera iustitia, vt primus, qui sedet in sede tua, & opera habet Luciferi, amittat cum contemptu sedem, in qua præsumpsit sedere, & particeps sit pœnę Luciferi. De secundò est iustitia, vt qui recessit à fide tua descendat ad infernum, capite inferiùs, & pedibus sursum, quia cōtempsit te, qui deberes esse caput suum, & seipsum dilexit. De tertio est iustitia, vt non videat faciem tuam, sed & puniatur iuxta malitiam, & cupiditatem suam, quia perfidi non merentur videre visionem tuam. De quarto est iustitia, vt sicut homo amens recludatur, & in locis tenebrosis deputetur. De quinto est iustitia, vt ei mittatur auxilium. Quibus auditis respondit Dominus. Iuro per Deum Patrem, cuius vocem Ioannes Baptista in Iordane audiuit. Iuro per corpus, quod Ioannes in Iordane baptizauit, vidit, & attrectauit. Iuro per spiritum, qui in columbæ specie in Iordane apparuit, quòd faciam iustitiam super istos quinque. Tunc deindè addens Dominus, dixit ad primum hominem de supradictis quinque. Gladius meæ seueritatis in corpus tuum intrabit, qui à superiori capite ingredietur, & sic profundè, & valenter infigetur, vt nunquam extrahatur. Sedes tua demergetur, quasi lapis ponderosus, qui non subsistat antequam venerit in nouissimum profundi. Digiti, idest assessores ardebunt igne sulphureo, & inextinguibili. Brachia tua, idest vicarij, qui ad animarum profectum extendi deberēt, sed extenduntur ad vtilitatem mundi, & honorem, iudicabuntur pœna, quam dicit Dauid. Fiant filij eius orphani, & vxor eius vidua, & alieni recipient substantiam eius. Quæ est vxor eius nisi anima? quæ relinquetur à gloria cælesti, & erit vidua à Deo. Filij eius, idest virtutes, quas habere videbantur, & simplices mei, qui sub ipsis erant, separabuntur ab eis, & dignitas eorum, & bona ad alios deuoluentur. Et ipsi pro dignitate æternam confusionem hæreditabunt. Deindè ornatus capitis eorum demergetur in lutum inferni, à quo nunquam consurgent. Vt sicut hi per honorem, & superbiam super alios ascenderunt, sic in inferno præ alijs demergentur, ita profundè, vt impossibile sit eis consurgere. Membra eorum, idest omnes sequaces eorum, & fautores Clerici abscindentur ab eis, & disiungentur, sicut murus destruendus, vbi non relinquitur lapis super lapidem, nec cæmentum adhærebit lapidibus, nec veniet super eos misericordia, quia charitas mea nunquam calefaciet eos, nec ædificabit eos in æternam mansionem in cælis, sed sine fine cum capitibus suis, dissoluti ab omni bono cruciabuntur. Ad secundum autem dico. Quia non vis tenere fidem mihi promissam, nec charitatem ad me habere, mittam ad te animal, quod de torrente impetuoso procedit, & absorbebit te. Et sicut torrens semper ad inferiora deriuatur, sic animal illud deducit te ad inferiora inferni. Et sicut impossibile est tibi contra torrentem impetuosum ascendere, sic difficilè est tibi ab inferno vnquam consurgere. Ad tertium dico, quia tu Iudæe iam non vis credere me venisse; ideò cum venero ad secundum iudicium videbis me, non in gloria mea, sed in conscientia tua, & probabis, quòd omnia erant vera,

ra, quæ dixeram. Tunc restat tibi pœna iuxtà merita tua. Ad quartum dico, quia iam non curas credere, nec vis scire, lucebunt tibi tenebræ tuæ, & cor tuum illustrabitur, vt scias iudicia mea esse vera, nec tamen venias ad lucem. Ad quintum dico. Tria tibi faciam. Primò implebo te intus calore meo. Et secundò faciam os tuum durius omni lapide, &
5 stabilius, 5 ita vt lapides in te iacientes,
var. lect. redeant. Tertiò armabo te sic armis meis, quòd nulla lancea nocebit tibi, sed omnia mollescant ante te, quasi cera à facie ignis. Ergo confortare, & sta viriliter. Sicut enim miles, qui in bello sperat auxilium Domini sui, tamdiù pugnat, quamdiù aliquis liquor est in eo, sic tu sta firmiter, quia Dominus Deus tuus dabit tibi auxilium, cui nullus potest resistere. Et quia paucum habes numerum, honorabo te, & multiplicabo te. Ecce amici mei, hæc videtis in me, & scitis, & sic stant ante me. Verba mea, quæ nunc dicta sunt complebuntur. Illi autem nunquam intrabunt in regnum meum, quamdiù ego sum Rex, nisi se emendauerint. Nullis enim dabitur Cælum, nisi humiliantibus se, & pœnitentibus. Tunc respondit omnis exercitus: Laus sit tibi Domine Deus, qui es sine principio, & sine fine.

NOTAE.

1 SEd de te, ò Iudææ.

Hic textus exponendus est iuxtà ea, quæ docet Caiet. 2. 2. q. 3. art. 2. §. Ad hoc. vbi ait, aliud esse occultare propriam fidem, aliud alienam profiteri, quod non licet: occultare autem potest esse benè, vel malè, benè quando homo non tenetur, malè quando tenetur, vndè ait S. Sebastianum aliquando fuisse Christianum occultum: ex quo infert, tunc esse illicitam huiusmodi occultationem, quando aufert honorem Deo debitum, vel vtilitatē proximo impendendā. Christianus ergò non tenetur ad suæ fidei manifestationem nisi pro loco, & tempore. Hoc ipsum egregiè exponit August. epist. 200. ad Aselicum in illud Paul. Roman. 2. Non enim qui in manifesto Iudæus est, sed qui in abscondito, &c. vbi causam affert, quare Christiani aliquandò occulti appellentur, quando videlicet eorum laus non ex hominibus, sed ex Deo est, idem innuit Gloss. & Lyran. in citatum locum Pauli, qui, quòd in occulto Brigitta dixit, in abscondito Paulus scripsit; & sensus est, non qui in manifesto, & exteriùs Iudæus est, hic verè Iudæus, sed qui in abscondito, hoc est in intimo cordis, seu verè ex corde, nō fictè, et simulatè. Idē ergò sensus est illorū verborū, Excipio eos Iudæos, qui in occulto sunt Christiani, eos nimirum, qui mihi sincera fide seruiunt, & opere perfecto in occulto, vocat autem occultos Christianos Iudæos, qui sic Deo seruientes, non tales carnis, sed cordis circumcisione, non littera, sed spiritu sunt. Sic August. Gloss. Lyran. loco citato. Adde ad horum confirmationem, quod refert Beda in retract. ex lib. 1. recogn. Clem. & meminit Cardin. Baron. tom. 1. anno Christi 34. Gamalielem fuisse Christianum, sed consilio Apostolorum sic occultum permansisse inter Seniores, vt ea ratione melius consulere posset Ecclesiæ.

3 Tertiò, vt clauderent Cælum maledi-
var. lect. ctis, & contemnentibus.

M. S. Farnesianus, vt clauderent Cælum maledictis, & impœnitentibus.

3 In me enim electi mei vident omne bonum, & omnem iustitiam.

Ad veram horum verborum intelligentiam, animaduertendum est, nullum intellectum creatum videntem Deum per essentiam, in eo videre omnem iustitiam, & omne bonum, quod manat, vel manare potest ab ipso, & multò minus omnia, quæ ipse facit, & facere potest, vt probat D. Thom. lib. 3. contra gentes, cap. 56. & in 4. sentent. dist. 49. quæst. 2. & 1. par. quæst. 12. art. 8. quem sequuntur Diuus Bonauentura, Marsil. & alij plures grauissimi viri in 4. dist. 49. Cuius rei ratio

esse potest, quandoquidem nullus creatus intellectus potest Deum comprehendere, tùm quia, cum ex sacris litteris constet, nec Angelos in verbo videre omnia mysteria gratiæ, quantò magis verum hoc erit de cæteris beatis inferioris ordinis, scribitur enim Isaiæ 63. Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus? & Psalm. 23. Quis est iste Rex gloriæ? Ex quibus testimonijs Sancti Patres colligunt Angelos interrogasse de quibusdam mysterijs spectantibus ad Christum Dominum, & humani generis reparationem, quæ ipsi ignorabant. sic D. Ambros. lib. de Institut. Virgin. cap. 5. D. Dionysius cap. 7. Cælest. Hierarch. D. Hieronym. super Isaiam loco citato. Cum ergò hoc verissimum sit, dicendum est cum legimus hic, quòd Sancti vident omne bonum in Deo, quòd illud quilibet Beatus in verbo videat, quod ad eum perfectè Beatum constituendum sufficit, quòdque eius rationabile, & iustum desiderium satiat, & hoc est diuina essentia, quæ est omne bonum, in qua tamquam in speculo relucent omnia bona, cuius visio pro vniuscuiusque dignitate, ac meritò communicatur: vnusquisque tamen ad illius visionem est perfectè Beatus, vt egregiè explicauit D. Gregorius Nazianz. in oratione de pauperibus amandis. Vt (inquit) sunt variæ viuendi rationes, ità multæ sunt apud Deum sedes pro sua cuique dignitate distributæ, & clariùs idem docuit D. Prosper lib. 1. de vita contemplatiua cap. 4. his verbis. Sicut corporalis saturitas omnes saturos æqualiter habet, quamuis singuli Cælum non æqualiter, sed pro possibilitate perceperint; ità omnes Sancti si fuerint aliqua graduum diuersitate distincti: vna beatitudine perfecti sunt, & vna perfectione Beati: qua de re legendi sunt D. Gregor. lib. 4. Moral. cap. 31. & Lyran. & alij explicantes illa verba Ioan. 14. In domo Patris mei mansiones multæ sunt.

4 Et etiam spiritus maligni, licet non in luce, sed in conscientia sua.

Hoc loco de naturali cognitione dæmonum sermo sit, quam per peccatum non amiserunt, vt tradit D. Dionys. cap. 4. de Diuinis nominibus, & per hanc, sicut homines per sua naturalia ex creaturis ad Dei cognitionem perueniut; ita quoque dæmones possunt ad eandem sic peruenire: & hoc duplici via, vel per species intelligibiles, quas habent omnium effectuum creatorum, vt patet ex Paulo Roman. 1. Inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, &c. aut etiam per essentiam propriam concurrentem ad hanc cognitionem, non solùm per modum effectus representantis suam causam, sed etiam per modum similitudinis, sic probat Ferrarien. lib. 2. contra gentes cap. 98. Capreol. in 2. dist. 3. quæst. 2 ad primum argumentum Scoti. Caetan. super primam partem S. Thomæ quæst. 56. artic. 1. Verùm Dæmones non sic dicuntur Dei essentiam videre, quoniam nulla similitudo creata potest inueniri sufficiens ad eam perfectè repræsentandam, vt auctor est D. Thom. 1. p. quæst. 12. artic. 2. & hoc est, quòd legimus hoc loco, Dæmones videre Deum in conscientia sua, nimirùm in natura sua, in qua impressa existit similitudo Dei, non verò in luce, quia non est similis visioni Beatorum, quæ illis per lumen gloriæ communicatur. Vndè rectè D. Thom. 1 par. quæst. 56. artic. 3. Comparat hanc Dæmonum visionem ei, quæ fit per speculum, in quo rei tantummodò similitudo conspicitur non ipsamet res.

5 var. lect. *Circà finem præsentis Capitis, vbi hactenùs impressa exemplaria legunt.* Ita vt lapides in te iacientes redeant.

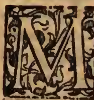
Manuscriptus Codex Farnesianus habet Ita vt lapides in te iactati redeant, atque sic esse corrigendum hunc textum censeo.

VER-

VERBA EXORTATIONIS Virginis ad sponsam, qualiter filium suum debeat diligere super omnia, & qualiter in Virgine gloriosa omnes virtutes, & gratiæ includuntur.

CAP. XLII.

MATER loquebatur. Ego habui tria, quibus placui filio meo. Humilitatem, vt nulla creatura, nec Angelus, nec homo esset me humilior. Secundò habui obedientiam, quia studui obedire filio meo in omnibus. Tertiò habui præcipuam charitatem. Ideò tripliciter honorata sum à filio meo. Nam primò facta sum Angelis, & homi-
1 nibus honorabilior, 1 ita vt nulla sit virtus in Deo, quæ non fulgeat in me, licèt ipse sit fons, & omnium Creator. Ego autem sum creatura eius, cui gratiam suam concessit, præ cæteris. Secundo pro obedientia tantam potestatem obtinui, quod nullus tàm immundus peccator est, si ad me cum emendationis proposito conuerritur, & cum corde contrito, quòd non
2 habebit veniam. 2 Tertio pro charitate sic appropinquat Deus mihi, quod qui videt Deum, videt me, & qui videt me, deitatem, & humanitatem videre potest in me quasi in speculo, & me in Deo. Quicunque enim videt Deum videt in eo tres personas. Et quicunque videt me, videt quasi tres personas. Nam deitas conclusit me in se cum anima, & corpore, & impleuit me omni virtute, vt non sit virtus in Deo, quæ non splendeat in me, quamuis ipse Deus est Pater, & dator omnium virtutum. Sicut enim duo corpora insimul coniuncta, quicquid vnum receperit, hoc recipit aliud. Sic fecit mihi Deus. Nam non est dulcedo, quæ non est in me. Quemadmodum aliquis habens nucleum, & partem alteri communicat. Anima, & corpus meum puriora sunt Sole, & mundiora speculo.
3 3 Vndè sicut in speculo viderentur tres personæ si astarent, sic in puritate mea videri potest, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Ego enim habui filium in vtero meo cum Deitate. Nunc ipse videtur in me cum deitate, & humanitate quasi in speculo, quia glorificata sum. Ergo sponsa filij mei, stude sequi humilitatem meam, & nihil diligas nisi filium meum.

NOTÆ.

1 ITa vt nulla sit virtus in Deo, quæ non fulgeat in me.

Hoc loco Beatissima Virgo asserit cunctas virtutes, quæ in Deo sunt, in ea fulgere: quòd esse intelligendum arbitror, non de quacunque virtute, ac perfectione absolutè, sed de perfectione communicabili puræ creaturæ, quâ in re, & Angelos, & homines, cæterasq. creaturas præstitit, vt scribitur circa medium præsentis Capitis, ibi, Cui Deus gratiam suam præ cæteris concessit, & ideò ab Angelo his verbis meritò salutata est (Aue gratia plena) quòd exponens Diuus Hieronym. serm. de Assumptione, Benè plena est, quia cæteris per partes præstatur gratia: Mariæ verò simùl se tota infudit gratiæ plenitudo: aut etiam dicendum est verba præsentis Notæ intelligi de Virgine pro tempore, quo Christum gestabat in vtero, tunc enim sicut in eo Christum habebat, in quo erat plenitudo diuinitatis corporaliter, vt dixit Apostolus ad Colossens. 2. Sic in Maria splendere poterant virtutes omnes per quandam refulgentiam, quæ erant ipsius Christi, tunc secundum diuinitatem, & humanitatem realiter existentis in ea, & hæc interpretatio apertè colligi potest ex contextu paulò antè medium huius Capitis (ibi) Qui videt me, deitatem, & humanitatem videre potest, & circà finem ex illis verbis: Sicut in speculo viderentur tres personæ, si asta-

astarent, sic in puritate mea videri potest Pater, Filius, & Spiritus sanctus, ego enim habui filium meum in vtero meo cũ deitate.

2 Tertiò pro charitate, sic appropinquat Deus mihi, quòd qui videt Deum, videt me, & qui videt me, deitatem, & humanitatem videre potest.

Ad horum verborum intelligentiam sciendum est, quod præter cæteros modos, quibus Deus est in creaturis, quos hoc eodem Cap. Nota 3. attulimus, quidam alius inuenitur, qui tantummodo rationabilibus competit creaturis, quo Deus esse dicitur in illis, sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, & quia cognoscendo, & amando rationalis creatura operatione sua attingit ad ipsum Deum, ideò secundum hunc specialem modum Deus non solùm esse dicitur in creatura, sed & habitare in ea, sicut in templo. vndè Apost. hac de causa nos templum Dei appellat 1. Cor. 3. Nescitis, quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis. & infrà ead. epist. Templũ enim Dei sanctum est, quod estis vos, his positis. Quis nõ videat, cum Maria diuinæ scientiæ, & charitatis donò cæteros anteiuerit, peculiari quadam ratione in ea singulariter habitasse Deum, vt hoc loco meritò dicat, quod Deus, sic ei per charitatẽ vicinus erat, quod qui Deum videt, eam videt, & è contra, qui Mariam videt, Deum videt: verissimum nãque est, quod 1. Ioan. 4. legitur, Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Aut etiam dicendum est, quòd cum in Deo omnium creaturarum ideæ, ac similitudines existant, singulari quodam modo, sicut inter puras creaturas Maria erat nobilissima, sic excellẽtiori quodam modo in essentia diuina fulgere, & in patria Beati essentiã diuinam videndo, Mariam videre, cuius visione summoperè lætantur, et gaudent, ideò hic dicit: Qui Deũ videt, me videt, cum verò sequitur: Qui videt me, videt deitatẽ, hoc apertissimũ est, quandoquidem cum Deus ad imaginem suam, ac similitudinẽ creasset hominẽ, certè hoc etiam singulariter concessisse Virgini credendũ est, per quod ipsamet Deitas, secundum hanc imaginem in Maria videri poterat, quod etiam alia via patere potest, si enim verum est, quod quidam grauissimi viri affirmarunt, in iustificatione, non solùm dari dona charitatis, & gratiæ, sed ipsammet personã Spiritus sancti secundũ substantiam, cui sententiæ fauere videtur D. Tho. 1. p. q. 93. ar. 3. & insinuat D. Leo ser. de die Pentec. his verbis: Spiritus sanctus datur, non solùm secundùm virtutem, & operationem, sed etiam secundũ præsentiam maiestatis, & D. Aug. tract. 74. in Ioan. & lib. 15. de Trin. c. 26. Quomodo (inquit) Deus nõ est, qui dat Deũ: idem indicat Ambros. lib. 1. de Spiritu sancto c. 4. sequitur hanc sent. Magist. & plures ex Scholast. in 1. sent. d. 14. & patet ex illo Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, & Paulus distinguit inter ipsum donum charitatis, & personam Spiritus sancti, quæ datur nobis: quã sententia si vera est, vt verissimam esse censeo, etiam verum erit, quod hoc loco legimus, quòd qui Mariã videt, potest & ipsammet deitatem videre, in ea per effectus saltem, qui manabant à Virgine virtute deitatis latentis in ea, aut etiam hæc vera sunt de Virgine habente in vtero Christum, in quo erant diuinitas, & humanitas hypostaticè vnita.

3 Vndè sicut in speculo viderentur tres personæ si astarẽt, sic in puritate mea videri potest Pater Filius & Spiritus sãctus.

Hic textus ansam præbet, vt quæramus, an in Christi Domini humanitate, & in vtero Beatiss. Virginis peculiari aliqua ratione fuerit tota Trinitas, & quidem Primò certum est, ibi tres personas adfuisse secundum communẽ modum, quo dicere solemus, Deum esse vbique per essentiam, præsentiam, & potentiam. Secũdò etiam dicendum est, Trinitatem fuisse in Christi humanitate, ac etiam in vtero Virginis per idẽtitatem, ac circunsessionẽ, quòd probari potest ex illo ad Coloss. 2. vbi Paulus Apost. affirmat in Christo habitasse plenitudinem diuinitatis corporaliter: Tertiò quoque possumus asserere vtrobique fuisse Trinitatem iuxtà triplicem modum allatum à Diuo Thom. 1. par. quæst. 42. art. 3. & 4. vbi docet vnam personam esse in alia ratione essen-

essentiæ, relationis, & originis. Postremò etiam dici potest ratione immanentiæ, secundum quem modum Ioann. 10. 12. & 14. legimus, vnam personam diuinam esse in alia, idem annotarunt plures ex sanctis Patribus D. Dionys. 2. de Diuinis nominib. D. Basil. hom. 24. Cyrill. lib. 3. Thesauri cap. 1. Hylar. lib. 3. & 7. de Trinit. Magist. sent. in 1. dist. 19. August. de fide ad Petrum cap. 1. atque in hunc sensum interpretanda sunt verba præsentis Notæ, cum dicitur, quòd in Maria videri poterat Pater, Filius, & Spiritus sanctus, qua de re etiam egimus Lib. 2. Reuelat. Cap. 13. Nota 1. si quis autem quærat an ratione incarnationis dicendæ sint omnes tres extitisse in vtero Virginis, respondendum est, quòd si sumatur incarnatio, prout dicit præcisè rationem terminandi, ac sustentandi naturam humanam, tunc in vtero Virginis secundam tantummodò fuisse personam, Verbum enim solus carnem assumpsit, & humanam naturam sustentauit, ac terminauit, secùs verò dicendum est, si sumatur incarnatio, vt dicit actum assumentis, qui actus procedens ex diuina virtute communis est tribus personis, & tres personæ fecerunt, vt humana natura vniretur secundæ personæ diuinæ, quod etiam explicauimus supra hoc eodem Lib. Cap. 38. Nota 1.

VERBA FILII AD SPONSAM, qualiter ex modico bono, homo ascendit ad perfectum bonum, & ex modico malo descendit ad summum supplicium.

CAP. XLIII.

FILIVS Dei loquebatur. Ex modico bono oritur quandoque magna merces. Dactilus mirifici odoris est, & in fructu eius lapis. Si ponitur in pingui terra pinguescit, & fructificat, & crescit in magnã arborem. Si autem ponitur in arida terra arescit. Arida est nimis terra illa à bono, quæ delectatur in peccato. In qua si semen virtutum seritur, non pinguescit. Pinguis autem est terra mentis illius, qui cognoscit peccatum, & gemit se peccasse. In qua si ponitur lapis dactili, idest seritur seueritas iudicij mei, & potentiæ meæ, radicatur tribus in mente radicibus. Primò cogitat se nihil posse facere sine auxilio meo, ideò aperit os suum ad rogandũ me. Secundò incipit etiam modicam dare eleemosynã pro nomine meo. 1 Tertiò exoccupat se à negocijs suis ad seruiẽdum mihi. 2 Deindè incipit abstinere in ieiunio, & in abdicatione voluntatis propriæ, & hoc est corpus arboris. Posteà crescunt charitatis rami, quando trahit omnes, quos potest ad bonum. Deindè crescit fructus, quando etiam alios docet inquantum scit, & tota deuotione intendit, quomodo honorem meum possit ampliare. Talis fructus mihi summè placet. Sic igitur ex modico ascendit ad perfectũ. Quando primò radicatur per modicam deuotionem, crescit corpus per abstinentiam. Multiplicantur rami per charitatem. Pinguescit fructus per prædicationem. Simili modo per modicum malum descendit homo ad summam maledictionem, & summum supplicium. Nunquid scis, quid est onus grauissimum de his, quæ crescunt? Certè hoc est infans, qui venit ad partum, & non potest nasci, sed intra viscera matris moritur, & ex hoc etiam mater rumpitur, & moritur, quam pater cum filio defert ad sepulchrum, & cum putredine sepelit. Sic diabolus facit animæ. Anima quippè vitiosa est, quasi vxor Diaboli, cuius in omnibus sequitur voluntatem, quæ tunc concipit ex Diabolo, quando peccatum placet ei, & gaudet in eo. Sicut enim mater ex modico semine, quod non est nisi putredo concipit, & fructificat, sic, & anima cum delectatur in peccato, facit magnum fructum Diabolo. Indè for-

1 var. lect.
2 var. lect.

formantur membra, & robur corporis, quando peccatum super peccatum additur, & quotidiè augmentatur. Augmentatis itaque peccatis, mater intumescit, volens parere, sed non valet. Quia consumpta natura in peccato, tædio habetur vita, & libenter vellet plus peccare, sed non potest, nec permittitur à Domino. Tunc adest timor, quòd non potest voluntatem suam perficere, abest fortitudo, & lætitia. Vndique est dolor, & sollicitudo. Tunc rumpitur venter, quando desperat se posse facere bona. Tunc quoque moritur, quando blasphemat iudicium Dei, & reprehendit, & sic ducitur à Diabolo patre ad sepulchrum inferni, vbi cum putredine peccati, & filio delectationis prauæ, sepelitur sine fine. Ecce quomodo ex modico augetur peccatum, & crescit ad damnationem.

NOTAE.

1 var. lect. Tertiò exoccupat se in negotijs, sic habent impressa exemplaria.

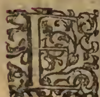
M.S. Farnesianus legit. Tertiò exoccupat se à negotijs sæcularibus.

2 var. lect. Deindè dicit abstinere in ieiunio:

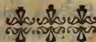
Codex M.S. rectiùs habet, deindè incipit abstinere à victu, hoc est à cibo, & potu.

VERBA CREATORIS AD SPONSAM qualiter nunc despicitur, & vituperatur ab hominibus, non attendentibus, quid fecerit ex charitate, monendo in Prophetis, & etiam patiendo pro ipsis, nec curantibus de eius ira, quam contra obstinatos exercuit crudeliter corrigendo.

CAP. XLIV.

EGO sum Creator omnium, & Dominus. Ego feci mundum, & mundus spreuit me. Ego audio de mundo vocem quasi apis maioris, qui in terra congregat mel. Nam sicut apis maior cùm volat, statim ad terram se iterum deprimit, & nimis raucam vocem emittit, sic in mundo nunc audio vocem illam raucam dicentem. Non curo quid sequitur post hæc. Omnes quippè iam clamant, non curo. Verè homo non attendit, nec curat, quid feci ex charitate, monendo in Prophetis, prædicando per meipsum, patiendo pro ipsis. Non curat quid feci in ira mea, corripiendo malos, & inobendientes. Vident se mortales, & incertos de morte, & non curant. Audiunt, & vident iustitiam meam, quam exercui propter peccata in Pharaone, & Sodomitis, quam feci in Regibus, & alijs Principibus, quam permitto quotidiè fieri in gladio, & alijs tribulationibus: & hæc sunt eis quasi cæca omnia. Ideò sicut apes maiores volant ad quodcunque volunt. Volant quippè quandoque quasi saltando, quia superbia sua se eleuant, sed deprimunt se citiùs, quando ad luxuriam, & gulam suam reuertuntur. Congregant etiam dulcedinem, sed sibi ipsis, & in terra, quia homo laborat, & congregat ad vtilitatem corporis, non animæ, & ad honorem terrenum non æternum. Vertunt sibi temporale in pœnam illud, quod ad nihilum est vtile in supplicium sempiternum. Ideò propter preces matris meæ, mittam apibus istis, à quibus exempti sunt amici mei, qui non sunt in mundo, nisi corpore, vocem meam claram, quæ prædicabit misericordiam, quam si audierint, saluabuntur.

RE-

RESPONSIO MATRIS ANGELOrum, Prophetarum, Apostolorum, & Dæmoniorum ad Deum, præsente sponsa, testificando eius magnificentiam in creatione, & incarnatione, & redemptione, & qualiter nunc homines omnibus istis contradicunt, & de seuero eorum iudicio.

CAP. XLV.

MATER Dei loquebatur. Vesti te sponsa filij mei, & sta stabilis, quia appropinquat tibi filius meus. Caro eius fuit præssa quasi in torculari: Sicut enim in omnibus membris homo deliquit, sic ipse filius meus in omnibus satisfecit. Crines filij mei erant extensi, nerui distenti. Iuncturæ extractæ de compagibus, ossa laniata, manus,
1 & pedes confixæ, 1 mens turbabatur, cor dolore afficiebatur. Intestina ad dorsum contrahebantur, quia in omnibus membris peccauit homo. Deindè loquebatur filius astante cælesti exercitu, & ait. Licèt omnia scitis in me, tamen propter istam sponsam meam, quæ adstat loquor. Quæro à vobis, Angeli, dicite mihi, quid est hoc, quod fuit sine principio, & sine fine? Et quid est hoc, quod omnia creauit, & à nullo creatum est? Dicite, & perhibete testimonium. Responderunt Angeli, quasi vna voce dicentes. Domine tu es ille. Perhibemus enim tibi testimonium de tribus. Primò, quòd tu es Creator noster, & omnium, quæ sunt in Cælo, & in terra. Secundò, quòd tu es sine principio, & eris sine fine, dominatio tua, & potestas tua in æternum. Sine te enim nihil factum est, & sine te
2 nihil fieri potest. 2 Tertiò testificamur, quòd omnem iustitiam, & omnia, quæ facta sunt, & futura sunt videmus in te, & omnia sunt in tua præsentia sine principio, & sine fine. Deindè dixit ad Prophetas, & Patriarchas. Quæro à vobis. Quis adduxit vos de seruitute in libertatem? Quis diuisit coram vobis aquam? Quis dedit vobis legem? Quis dedit vobis Prophetis spiritum loquendi? Responderunt ei. Tu Domine. Tu eduxisti nos de seruitute. Tu dedisti legem. Tu suscitasti spiritum nostrum ad loquẽdum. Deindè ait ad Matrem. Dic testimonium veritatis, quod scis de me. Respondit illa. Antequam Angelus missus à te veniret ad me, fui sola cum corpore, & anima. Dicto autem verbo Angeli, corpus tuum fuit in me cum deitate, & humanitate, & sensi in meo corpore corpus tuum. Ego portaui te sine dolore, peperi sine angustia. Ego inuolui te pannis, paui te lacte meo, ego fui tecum à natiuitate vsque ad mortem. Deindè ad Apostolos ait dicens. Dicite quis est ille, quem vidistis, audistis, & sensistis? Responderunt illi. Nos audiuimus verba tua, & scripsimus ea; nos audiuimus magnalia tua cùm dedisti nouam legem: Cùm verbo præcepisti Dæmonibus, & exierunt. Cùm verbo suscitasti mortuos, & sanasti infirmos. Nos vidimus te in humano corpore. Nos vidimus magnalia tua in diuina gloria in humanitate. Nos vidimus te traditum inimicis, & pendere in ligno. Nos vidimus in te passionem amarissimam, & in sepulchro positum. Nos sensimus
3 te cum resurrexisti. 3 Attrectauimus
var. lect. crines tuos, & faciem tuam. Attrectauimus loca vulnerum tuorum, & membra tua. Tu comedisti nobiscum, & dabas eloquia tua. Tu verè es filius Dei, & filius Virginis. Sensimus etiam cum ascẽdisti ad dexteram Patris cum humanitate, vbi es sine fine. Deindè dixit Deus ad spiritus immundos, licèt in conscientia vestra celetis veritatem, præcipio tamen vobis dicere, quis minuit potestatem vestram? Responderunt ei. Sicut fures, nisi duro ligno grauentur pedes eorum, non dicunt

dicunt veritatem, sic nec nos nisi coacti diuina, & terribili potentia tua, non di-
4 ceremus veritatem. 4 Tu es, qui ad infernum cum fortitudine tua descendisti. Tu minuisti potestatem nostram in mū-
5 do. 5 Tu ius tuum de inferno suscepisti. Tunc ait Dominus. Ecce omnes, qui habent spiritum, & non vestiuntur corpore, perhibent mihi testimonium veritatis, qui autem habent spiritum, & corpus, scilicet homines contradicunt mihi. Quidam autem sciunt, sed non curant. Alij nesciunt, ideò non curant, sed dicunt omnia esse falsa. Iterum ait ad Angelos: Ipsi dicunt testimonium vestrum esse falsum, quòd non sum Creator, nec omnia sciuntur in me, Ideo diligunt magis creaturam, quàm me. Ad Prophetas autem ait. Vobis contradicunt, dicentes legem esse vanitatem. Fortitudine vestra vos esse liberatos, & solertia Spiritum fuisse falsum, & vos propria voluntate locutos esse. Ad Matrem autem ait. Aliqui dicunt te non esse Virginem. Alij me non sumpsisse corpus de te. Alij sciunt, sed non curant. Ad Apostolos autem ait. Vobis contradicunt, quia dicunt vos esse mendaces, legem nouam ad nihil vtilem, & sine ratione. Alij sunt, qui credunt esse verum, sed non curant. Nunc igitur quæro à vobis: Quis erit iudex istorum. Responderunt ei omnes. Tu Deus, qui es sine principio, & sine fine. Tu IesuChriste, qui es cum Patre, tibi datū est iudicium à Patre, tu es iudex istorum. Respondit Dñs. Ego qui conquærebar super eos, nunc sum Iudex eorum, sed licèt omnia possim, & nouerim, tamē vos date iudicium vestrum super eos. Responderunt ei. Sicut totus mundus in principio mundi aquis diluuij perijt, sic nūc dignus est mundus igne perire, quia abundat nunc magis iniquitas, & iniustitia, quàm tunc. Respondit Dominus. Quia sum iustus, & misericors, nec iudicium facio sine misericordia, nec misericordiam sine iustitia. Ideò adhuc semel propter preces Matris meæ, & Sanctorum meorum mittam mundo misericordiam meam. Si autem noluerint audire, tanto seuerior sequetur iustitia.

NOTÆ.

1 MEns turbatur, cor dolore afficiebatur.

Redemptor noster Christus, vt susceptæ carnis veritatem probaret, quosdam corporis defectus assumpsit, vt famem, sitim, & si quæ sunt huiusmodi, vtque etiam veram assumpsisse animam ostenderet, eiusdem quoque passiones, & affectiones suscepit, vt tristitiam, timorem, dolorem, eas tamen, quæ imperfectionem aliquam importabant, sicut ignorantia, & alia huiusmodi nullatenus decebat eum habere, quandoquidem ipse Deus erat, & homo perfectissimus, & ad perfectionis scholam aperiendam, & legis Euangelicæ doctrina populos imbuendos venerat: Cùm autem scribitur hìc, quòd eius mens turbabatur, & cor dolore afficiebatur, non est intelligendum de timore, vel tristitia, quibus ratio à Dei contemplatione, ac rectitudine moueretur; nam potentiæ eius sic perfectè rationi suberant, vt nec tantillum quidem à recto dictamine, flectere possent: Dicendum ergo nobis est, quòd cum hoc loco legimus, mentem eius turbatam esse, intelligendum quantum ad humanæ rationis affectum, vel inferiorem portionem, qua & mortem timebat, & mori fugiebat, secundum illud Lucæ 22 & Matth. 26. Pater si possibile est transeat à me calix iste. Affectu tamē rationis superioris cōformabatur diuinæ volūtati, & pati, & mori volebat, ideò dicebat, Non mea, sed tua voluntas fiat. & in eodem sensu interpretanda sunt ea verba Psal. 6. Anima mea turbata est, si de Christo intelligantur, ibi enim anima sumitur pro parte sensitiua, cui passiones insunt, sed hac de re vide plura hoc eod. Lib. Cap. 39. Nota 3.

2 Testificamur, quòd omnem iustitiā, & omnia, quæ facta sūt, & futura sunt, videmus in te, & omnia sunt in tua præsentia.

Expli-

Explicauimus supra hoc eodē Lib. cap. 41. Nota secunda, quæ nam Beati in Patria in verbo videant, nunc autem quia scribitur hic, quòd omnia Deo præsentia sunt, expediret, vt traderemus modum, quo id intelligendum sit, sed quoniam hoc Scholasticorum Doctorum negotium est, sat erit in præsentia nosse, creaturas omnes Deo esse præsentes, vel secundum modum essendi, quem habent in essentia diuina, in qua sunt eminenter, & virtualiter, aut etiam secundum realem existentiam, & illud esse, quod habent extra suas causas, si producta sunt, vel habiture, si producentur, sicque cognosci à Deo, quantum ad eorum realem existentiam, quia sic coexistunt æternitati, sic docet Diuus Thomas 1. part. quæst. 14. art. 13. & hoc colligitur ex Diuo Augustino super illud Psalm. 49. Pulchritudo agri mecum est. & serm. 11. de verbis Apostoli, & lib. 11. de Ciuitate cap. 21. & fauere videntur Boetius 5. de Trinitate prosa vltima, & Magister in primo distinct. 35. sequuntur hanc sententiam Diui Thomæ, Ferrariensis primo contra gentes cap. 67. Capreolus in primo distinct. 38. quæst. vnica, artic. 2. Cardinalis Caetanus super Sanctum Thomam loco citato, cæterùm vt hac manifestiora fiant, sciendum est, res creatas dupliciter considerari posse, primo modo secundum esse virtuale suæ causæ, secundum quod dicuntur in sua causa præexistere, à qua pendent tamquam à suo principio productiuo, & conseruatiuo, secundum quem sensum Diuus Dionysius de Diuinis nominibus cap. quinto, affirmat Deum in vna existentia omnia præhabere, & Diuus Anselmus in Monolog. cap. 36. dicit, quòd res veriùs sunt in Deo, quàm in seipsis, cuius dicti ratio esse potest, quia potentia productiua, & conseruatiua in illo non distinguitur ab essentia eius: esse autem diuinum verius est, & perfectius, quàm esse creatum, & ideò creaturæ veriùs sunt in Deo, quàm in proprijs naturis, si verò ille considerentur formaliter, & secundum naturam propriam sui generis, sic esse in Deo dicuntur, quia in eius scientia sunt, & potentia, scit enim Deus eas, & producit, & producta potest destruere, non verò dicuntur esse propriæ in essentia sic, quia creatura secundum genus suum considerata, non est idem, quòd diuina essentia, quòd declarans Diuus Augustinus lib. septimo confessionum cap. 11. Creatura (inquit) sunt, & non sunt, sunt quia à Deo sunt, non sunt, quia quod ipse est, non sunt, id enim verè est, quòd incommutabiliter manet.

3 Attrectauimus crines tuos.

var. lect. *Rectius M. S. Farnesianus. Attrectauimus carnes tuas, & congruit cum ea sententia, 1. Ioan. 1. Quæ vidimus, & manus nostræ contrectauerunt de verbo vitæ.*

4 Tu es qui ad infernum cum fortitudine tua descendisti.

Si de Christi Domini descensu ad inferos tractemus, dicendum est, Animam eius ad infernum damnatorum non descendisse, nisi per aliquem effectum, in quantum ibi existentes de eorum delictis, ac infidelitate redarguit, & confutauit, sic enim docet Diuus Damascenus lib. 3. de fide cap. 29. Quod (inquit) sicut his, qui in terra sunt euangelizauit, ita & his, qui in inferno, non quidem vt incredulos ad fidem conuerteret, sed vt eorum infidelitatem confutaret; idem docuit D. Thomas, & Caetanus 3. part. quæst. 52. artic. 2. per essentiam verò secundum animam Saluator noster descendit ad locum inferni, in quo iusti detinebantur, sic tradunt D. Thomas loco citato, & in tertio sentent. distinct. 22. & ibidem Diuus Bonauent. Richardus, Gabriel, Palud. & Marsilius quæst. 13. rationem autem tradit D. Thom. vbi supra, cum dicit, vt eos secundum animam visitaret, quos secundum diuinitatem per gratiam visitabat. Cæterùm non defuerunt, qui opinati sunt, etiam Christum secundum animam descendisse ad infernum damnatorum, sic Cardinalis Bellarminus lib. 4. de Anima Christi cap. 16. probabilior tamen sententia est, non descendisse ibi, nisi secundum effectum, vt egregiè annotauit Franciscus Suarez super tertiam partem

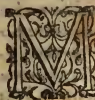
S. Thomæ quæst. 52. disp. 43. sect. 4. vbi respondens Arg. Cardin. Bellarmini asserit hanc opinionem communiter ab omnibus esse receptam, & probatur ex eo, quòd Christus nullam occasionē habebat descendēdi sic ad infernum dānatorum, descendit enim ad limbū, qui dicebatur infernus, tum vt Patres liberaret, qui morabantur in limbo, tùm propter se, supposito diuinæ prouidentiæ ordine, Anima namq. Christi à corpore separata alicubi erat futura, & nullus erat aptior locus limbo, in quo moraretur, qui deputatus fuerat pro sanctis animabus vsque ad consumatam hominum redemptionem, & Christi Resurrectionem, debuit ergo illa anima ibi collocari, donec iterum corpori vniretur.

5 Tu ius tuum de inferno suscepisti.

Sermo fit hoc loco de liberatione Patrum ex limbo, vbi detinebantur captiui propter originale peccatum, per quod eis ad cælestem gloriam aditus non patebat, ibique descendens Dominus, cum passione sua pro illis de rigore iustitiæ satisfecisset, eos liberauit, secumq. ad cælum traxit, quòd quia sibi de iure ex rigorosa satisfactione competebat, ideò in præsenti Capite ius suum de inferno suscepisse dicitur, immò momordisse etiam infernum Oseæ 13. Mors tua, morsus tuus ero inferna, & Paulus ad Coloss. 2. affirmat, Christum expoliasse Principatus, & potestates infernales, extrahendo iustos ex inferno, eosque ad suam gloriam secum deducendo. Quod egregiè, explicauit Diuus Chrysostomus serm. 3. de Christi Domini Ascensione nuper à Gerardo Vossio in lucem edito, notisque illustrato, qui sermo habetur inter opera D. Gregorij Thaumaturgi in Miscellaneis, sic enim habet non longè ab initio. Nam incorrupto resurgens, & glorioso corpore, hostis vires fregit, & eius machinis contritis, telis dissipatis, vinculis disruptis, dolorum, ac perturbationum iugo proiecto, ad Plutonis Regiam descendit, eius thronum diuulsit, Diadema distraxit, sceptra perdidit, eum, qui tenebatur exsoluit, Tyrannum pessundedit, vocem emisit dicens, Venite omnes patriæ gentium, ad Deum Patrem, Venite, & pro seruitute libertatem reportate, vos è seruitute in libertatem adduco, ex tenebris ad lucem, de morte ad vitam, ex tyrannide ad Regiam, vita vobis lætum nuntium fero, ego sum Christus, itaque nè amplius timueritis Tyrannum, sed metum, ac mortem, famem, atque pressuram vinculorum gladij, & angustiæ despicite, hæc enim tyranni pertimescit exercitus, qui profligatus est, solus autem omnium ego Rex sum victor, qui & in carne pro vobis passus sum. hæc Chrysostomus, cui adstipulantur etiam Gloss. ordinaria, Lyranus, & Carthusianus super citatum locum ad Ephes. 2. quo loco idem adnotarunt.

VERBA LAVDIS MATRIS, ET FILII præsente sponsa adinuicem, & qualiter nunc Christus ab hominibus inhonestus, turpissimus, & vilissimus reputatur, & dicitur de æterna talium damnatione.

CAP. XLVI.

MARIA loquebatur ad filium suum dicens. Benedictus sis tu, qui es sine principio, & sine fine. Tu habuisti corpus honestissimum, & decentissimum. Tu fuisti vir strenuissimus, & virtuosissimus.

1 1. Tu fuisti dignissima creatura. Respondit filius. Verba tua, quæ procedunt de ore tuo sunt mihi suauia, & delectant intima cordis, tanquam potus suauissimus. Tu es mihi præ omni creatura suauissima. Sicut enim in speculo diuersæ facies considerantur, sed nulla magis placet, quàm propria. Sic ego licèt sanctos meos diligam, te tamen præcipua dilectione diligo, quia de carne tua generatus sum. Tu es quasi mirra electa, cuius odor ascendit ad Deitatem, & deduxit eam in corpus tuum.

var. lect.

tuum. Hic idem odor traxit corpus tuum, & animam in Deitatem, vbi nunc es cum corpore, & anima. Benedicta sis tu, quia ex pulchritudine tua gaudent Angeli. Ex virtute tua omnes, qui inuocant te sincero corde liberantur.

2 2 In luce tua omnes Dæmones contremiscunt, nec audent ad tuum fulgorem subsistere, quia semper volunt esse in tenebris. Tu dedisti mihi triplicem laudē, quia dixisti me habere honestissimum corpus. Secundò esse virum strenuissimum. Tertiò dixisti me esse dignissimum creaturarum. Sed his tribus contradicunt illi solummodò, qui habent corpus, & animam. Dicunt enim me habere corpus inhonestum, virum esse abiectissimum, creaturam vilissimam. Quid enim est inhonestius, quàm alios prouocare ad peccatum? Sic dicūt corpus meum trahere ad peccatum. Dicunt quippè peccatum non esse sic deforme, vt dicitur, nec tantum displicere Deo. Non enim inquiunt esse aliquid, nisi Deus vellet, nec aliquid est sine ipso creatum. Quare ergo non debemus vti his, quæ facta sunt ad vtilitatem nostram? Fragilitas naturæ hoc exigit, & sic omnes antè nos vixerunt, & viuunt. Sic nunc loquuntur mihi homines. Humanitatem autem meam, in qua verus Deus inter homines apparui, quia dissuasi peccatum, & ostendi quàm graue est: Dicunt inhonestatem quasi suaserim inutilitatem, & inhonestatem. Nihil quippè dicunt honestum, nisi peccatum, & quod placet voluntati eorum. Dicunt etiam me esse virum turpissimum. Quid enim est illo turpius? qui cum loquitur veritatem, os eius contunditur, lapidibus in facie ceditur, insuper & audit opprobrium dicentium, si esset virilis vindicaret se. Sic faciunt mihi. Ego loquor eis per Doctores, & sanctam Scripturam, sed dicunt, quòd loquor mendacium. Contundunt os meum lapidibus, & pugno, quando faciunt adulterium, homicidium, & mendacium, & dicunt. Si esset virilis, si esset Deus potentissimus, vindicaret transgresionem talem. Ego autem suffero per patientiam meam, & audio quotidiè eos dicentes. Quia pœna non est æterna, nec amara, sicut dicitur, & iudicant verba mea mendacium esse. Tertiò iudicant me vilissimam creaturam. Quid enim abiectius in domo est, quàm canis, & murilegus, pro quibus, qui commutare vellet libenter reciperent equum. Sed homo habet me deteriorem cane, ad hoc enim vt careret cane, nollet me recipere, & antequàm careret pelle, potiùs me abijceret, & abiuraret. Quæ autem res tàm modica menti alludens, si non feruentius, quàm ego, cogitatur, & concupiscitur? Si enim me plus quàm aliam creaturam æstimarent, plus me diligerent, quàm alia. Ipsi nihil habent tàm modicum, quòd non diligant præter me. De omnibus dolent præter de me. Dolent damna propria, & amicorum. Dolent læsionem vnius verbi. Dolent quòd offendunt alios homines se excellentiores, sed non dolent, quòd offendunt me omnium Creatorem. Quis homo est tàm abiectus, quia si peteret non audiretur, si daret, non retribueretur ei aliquid? Ego autem sum abiectissimus, & vilissimus in conspectu eorum, quia me nullius boni reputant dignum, qui omnia bona dedi eis. Ergo Mater mea, quia tu plus de sapientia mea gustasti, & nunquam de ore tuo nisi veritas processit, sic de ore meo nunquam nisi veritas procedit. Ego excusabo me in conspectu omniū Sanctorū corā primo, qui dixit me corpus habere indecentissimum, & probabo me habere veraciter corpus honestissimum sine deformitate, & peccato, & ipse veniet in opprobrium sempiternum, quod omnes videbunt. Ille autem qui dicebat mea verba mendacium, & nescire, vtrum

Deus sim an non. Probabo me esse veraciter Deum, & ipse quasi lutũ defluet in infernum. Tertius autem, qui iudicauit me vilissimum, ego iudicabo eũ ad æternam damnationem, vt nunquam videat gloriam meam, & gaudium meum. Deindè ait ad sponsam. Sta firmiter in seruitio meo, tu venisti quasi in quendã murum, in quo clausa non poteris fugere, nec fodere fundamentum. Suffer ergo voluntariè modicam tribulationẽ, & sentiês æternam requiem in brachio meo. Tu nosti voluntatem Patris. Tu audis verba filij, & sentis spiritũ meum. Tu habes consolationem, & delectationem in allocutione Matris meæ, & Sanctorum meorum. Ergo sta firmiter, alioquin sentiês iustitiam meam, per quam cogeris facere, quæ nunc de te moneo beneuolè.

NOTÆ.

1 var. lect. TV fuisti dignissima creatura. *Beatissima Virgo verba faciens cum Christo, eumque summis laudibus extollens, dignissimam creaturam, hoc loco illum appellat, qua loquendi formula, quamquam ex sanctis Patribus plures vsi sint ratione humanæ naturæ, vt Leo Pont. serm. 3. de Natali, Passione, & Pentecost. Cyrillus lib. 10. in Ioan. cap. 15. Damasc. lib. 3. de fide cap. 4. Hilar. lib. 12. de Trinit. D. August. de fide, & symbolo cap. 4. D. Thomas etiam videtur concedere 3. part. q. 16. art. 10. tamen ob Arrianorum periculum cauendum est nobis, ne hac propositione absolutè vtamur, quam ob causam eam reijciunt Magister sent. in 3. d. 11. & D. Thom. ibidem, D. Bonauent. Richardus, & alij plures. Videtur tamen dicẽdum; quòd si nomine creaturæ intelligamus, non id quod habet esse simpliciter per creationem; sed id quod per aliquam actionem constituitur in genere creato, admitti posse, quandoquidem ratione humanæ naturæ per vnionem hypostaticam; Deus factus est homo, & in hunc sensum interpretanda sunt verba præsentis Notæ, aut etiam legendum cum M.S. Farnesiano* (Tu es dignissimus Creaturarum) *prout etiam hoc eodem Capite paulò antè medium legitur, & comparatio fit non inter creaturam, & creaturam simpliciter, sed inter Creatorem, & creaturam, & dicitur, quod dignissimus sit omnium creaturarum, quoniam in eo sunt omnes perfectiones, ac dignitates vnitæ, quæ sparsim reperiuntur in creaturis.*

In luce tua omnes Dæmones contremiscunt, nec audent ad tuum fulgorem subsistere.

Veluti si magnam ceræ copiam etiam exiguo igni quis ponat, statim cera liquescit, & in diuersas effunditur partes, ita quoque Dæmones audito Mariæ nomine contremiscunt, ac fugiunt, non sic (inquit Bernard. serm. de Natiuit.) timent hostes visibiles quamlibet castrorum multitudinem, sicut illæ Aereæ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium, & exemplum: hoc autem loco dicuntur in luce Mariæ timere, quia cum tenebræ sint oderunt lucem, & hanc præsertim, quæ lucem mundo peperit, de qua ortus est Sol, cuius splendore vniuersa illustrata sunt, idem annotauimus Lib. 4. Reuelat. Cap. 11. Nota secunda, vbi ostendimus Beatissimã Virginem peculiari priuilegio super Dæmones obtinuisse potestatem.

VERBA DOMINI AD SPONSAM de legis nouæ abiectione, & qualiter nunc ipsa Lex reprobatur, & contemnitur à mundo, & quomodo mali Sacerdotes non sunt Dei Sacerdotes, sed Dei proditores, & de maledictione talium, & damnatione.

CAP. XLVII.

EGO sum Deus ille, qui olim dicebatur Deus Abram, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Ego sũ Deus, qui dedi legem Moysi. Hæc

Hæc erat quasi vestis. Sicut enim Mater, quæ habet infantem in ventre, præparat vestes puero, sic Deus præparauit legem, quæ non erat nisi vestis, & vmbra, & signa futurorum faciendorum. Ego autem vestiui me, & inuolui me istis vestibus legis. Deindè sicut crescente puero mutatur habitus antiquus, & assumitur nouus, sic ego completa, & deposita veste antiquæ legis, assumpsi nouam vestem, id est nouam legem, & dedi omnibus, qui voluerunt habere vestes mecum. Vestis autem ista non est stricta, vel difficilis, sed vbique moderata. Non enim præcepi nimis ieiunare, vel laborare, vel se occidere, vel aliquid vltra possibilitatem facere, sed proficua est ad animam, & corpus moderandum, & castigandum apta. Corpus enim cum ni-
1 miùm peccato adhæret, 1 ipsum peccatum corpus consumit. In lege ergo noua duo inueniuntur. Primò, discreta temperantia, & rectus vsus omnium rerum animæ, & corporis. Secundò facilitas seruandi legem, quia, qui non potest stare in vno, potest in alio. Ibi inuenitur, quod qui nõ potest esse Virgo, licitè potest esse in coniugio. Qui cadit, potest resurgere. Sed ista lex nunc reprobatur, & contemnitur à mundo. Dicunt enim legem ipsam strictam esse, grauem, & deformem: Strictam dicunt eam, quia lex præcipit contentari de necessarijs, & fugere superflua, ipsi autem volunt habere omnia extra rationem, quasi iumenta super vires corporis, ideò stricta est eis. Dicunt eam secundò esse grauem, quia lex dicit, voluptatem cum ratione habere, & temporibus constitutis. Sed ipsi volunt suam voluptatem perficere plusquam expedit, & plusquam constitutum est. Tertiò dicunt eam esse deformem quia lex iubet diligere humilitatem, & Deo omne bonum ascribere. Ipsi autem volunt de bonis à Deo datis superbire, & se extollere, ideò est eis deformis. Ecce sic contempta est vestis mea. Ego omnia prius compleui, & incepi noua, quia antiqua nimis erant difficilia, vt durarent vsquequò venirem
2 ad iudicium. 2 Sed viliter proiecerunt
var. lect. vestem qua tegitur anima, id est fidem rectam. Insuper & peccatum peccato addunt, quia me volunt etiam prodere. Nunquid Dauid dicit in Psalmo. Qui edebant panem meum, cogitauit aduersum me proditionem? In illis verbis volo te duo notare. Primò non dicit, quia cogitat, sed cogitauit, quasi iam præteritum est. Secundò quod notat ibi non nisi vnum hominem, qui prodidit. Ego autem dico, quòd ipsi sunt proditores mei, qui sunt in præsenti, non qui fuerant, vel futuri sunt, sed qui iam viuunt. Ego etiam dico, quòd non solum vnus homo, sed quia multi sunt. Sed tu fortè potes quærere à me. Nonne duo sunt panes, vnus inuisibilis, & spiritualis, quo viuunt Angeli, & Sancti. Secundus de terra, quo vescuntur homines? Sed Angeli, & Sancti nihil aliud volunt, nisi iuxta tuam voluntatem, & homines nihil aliud possunt, nisi sicut tibi placuerit. Quomodo ergo possunt te prodere? Respondeo tibi, audiente cælesti exercitu meo, qui omnia sciunt, & vident in me, sed propter te, vt scias. Verè duplex est panis, vnus Angelorum, qui comedunt panem meum in regno meo, vt satientur ineffabili gloria mea. Ipsi enim non produnt me, quia nihil aliud volunt, nisi sicut ego. Sed illi me produnt, qui comedunt panem meum in altari. Ego verè sum ille panis. In pane illo videntur tria: Figura, sapor, & rotunditas. Ego nãque sicut panis habeo in me tria, saporem, figuram, & rotunditatem. Saporem, quia sicut sine pane omnis cibus est quasi insipidus, & quasi nullius cõfortationis, sic sinè me omne quodcũque est, est insipidũ, & omne infirmum, & vanum. Ego habeo etiam figuram panis, quia de terra sum. Ego enim sum de Matre Virgine, Mater de Adã, Adam

de terra. Habeo etiam rotunditatem, vbi non inuenitur finis, nec principium, quia ego sum sine principio, & sine fine. Nullus potest considerare, vel inuenire finem, vel principium in sapientia mea, potentia, vel charitate. Ego sum intra omnia, super omnia, & extra omnia, etiam si aliquis volaret quasi sagitta, sine cessatione in perpetuum, numquam inueniret finem, vel profundum, in potentia, & virtute mea. Propter ista ergo tria, scilicet saporem, figuram, & rotunditatem, ego sum panis ille, qui in altari panis videtur, & sentitur, sed in corpus meum, quod crucifixum est, couertitur.
3 Sicut enim aliquid aridum, & citò arsurum, si igni apponeretur, citò consumitur, & nihil remanet de figura lignorum, sed totum est ignis; sic dictis verbis illis, scilicet, Hoc est corpus meum, quod prius fuit panis, fit statim corpus meum, nec incenditur sicut ligna igne, sed deitate mea. Ideò qui comedunt panem meum, produnt me. Quæ autem poterit esse abominabilior interfectio, quam illa, vbi aliquis interficit seipsum? Aut quæ deterior proditio, quàm vbi duo indissolubili vinculo iuncti, alius alium prodit, vt putà coniuges? Quid autem facit consors cùm prodere voluerit consortem? Verè dicit ei sub simulatione, Eamus ad locum illum, vt impleam tecum voluntatem meam. Illa autem in vera simplicitate parata ad omnem voluntatem consortis, vadit cũ eo. Sed cum opportunum tempus, & locum inuenerit, producit contra eam tria instrumenta proditionis. Aut enim habet aliquid ita ponderosum, quod vno ictu interficit eam. Aut ita acutum, quod statim intrat in viscera. Aut aliquid quo suffocatur statim, & intercluditur spiritus vitalis. Cum autem mortua fuerit coniux, cogitat proditor apud se. Nunc malè feci, si apertum, & publicum erit facinus meum, condẽnabor ad mortem, ideò vadit, & ponit corpus illud consortis mortuæ in occulto loco, nè detegatur peccatum suum. Sic faciunt mihi, nunc Sacerdotes, qui proditores mei sunt. Ipsi enim, & ego vno vinculo ligamur, quãdo sumunt panem, & proferendo verba faciunt indè corpus meum verum, quod de Virgine sumpsi,
4 hoc non possent omnes Angeli facere, quia Sacerdotibus solis illam dignitatem dedi, & ad summos ordines ipsos elegi. Sed ipsi faciunt mihi sicut proditores. Nam ostendunt mihi faciem lætam, & blandam, & ducunt me in occultum locum, vt prodant. Sacerdotes ipsi tunc ostendunt faciem lætam, cum videntur esse boni, & simplices: ducunt me in conclaui, cùm procedunt ad altare. Tunc ego paratus sum quasi sponsa, vel sponsus, facere omnem voluntatem eorum, sed ipsi produnt me. Primò adhibent mihi ponderosũ, quando diuinum officiũ, quod dicunt mihi, est eis onerosum, & graue. Magis enim loquuntur centum verba pro mundo, quàm pro honore meo vnum. Magis darent centum marchas auri pro mundo, quàm vnum denarium pro me. Magis centiès laborarent pro propria vtilitate, & Mundi, quàm semel pro honore meo. Hoc onere deprimũt me, quasi mortuus sum à cordibus eorum. Secundò pungunt me quasi acuto ferro, quod intrat in viscera, quando Sacerdos accedit ad altare, cogitat se peccasse, & pœnitet, habens firmam voluntatem peccandi iterum peracto officio, cogitando secũ: Benè pœniteo de peccato, sed non relinquam illam à me cum qua peccaui, ita quòd non amplius faciã, isti quasi ferro acutissimo me pungunt. Tertiò quasi suffocatur spiritus, cum cogitant secum sic. Bonum & delectabile est esse cum Mundo, bonum est luxuriari, & non possum continere. Faciam voluntatem meam in iuuentute, cum autem senuerim, tunc abstinere volo, & me emẽdare. Ex ista pessima cogitatione suffocatur spiritus. Sed quæritur quomodo? vtique

cor

cor eorum ſic frigidatur,& tepeſcit à me, & ab omni bono, vt nunquam calefieri poterit, nec reſurgere ad charitatē meā. Sicut enim ex glacie, etiam ſi adhibeatur ignis, non ſurgit flamma, ſed liqueſcit, ſic iſti etiam ſi dedero eis gratiam meam, & audierint verba admonitionis, non tamen exurgunt ad viam vitæ, ſed arent, & deficiunt ab omni bono. Sic ergo produnt me ex eo, ſcilicèt quòd oſtendunt ſe ſimplices, & non ſunt, & quia grauantur,vel turbantur ex honore meo,quo deberent delectari.Ex eo quòd habent voluntatem peccandi,& promittunt ſe vſque in finem peccaturos. Tunc etiam, quaſi abſcondunt me, & ponunt me in loco occulto, quando cogitant apud ſe. Scio me peccaſſe, ſi abſtineo à ſacrificio cōfundor, & dijudicor ab omnibus. Et accedunt ad altare impudenter, & ponunt me ante ſe, & tractant me Deum verum, & hominem,cum quibus ſum quaſi in occulto loco, quia nullus ſcit, nec conſiderat, quàm praui, & deformes ſunt, ante quos quaſi in occulto iaceo Deus, quia etiā ſi peſſimus homo fuerit Sacerdos, & dixerit verba illa,ſcilicèt Hoc eſt corpus meum, ipſe conſecrat verum corpus meum, & iaceo ante
5 eum verus Deus, & homo. 5 Sed cum ipſe applicuerit me ad os ſuum,tunc ego deſum per gratiam, cum deitate, & humanitate mea ab ipſo: forma autem panis, & ſapor remanet ſibi, non quòd non veraciter ibi ſim cum malis, ſicut cum bonis, propter Sacramenti inſtitutionē, ſed quia ſimilē effectū non habent boni, & mali. Ecce tales Sacerdotes non ſunt mei Sacerdotes, ſed veri proditores.Ipſi enim & me vendunt quaſi Iudas,& produnt. Ego conſpicio Paganos,& Iudæos, ſed nullos video eis deteriores, quia ipſi Sacerdotes ſunt in eodem peccato, quo cecidit Lucifer. Nunc etiam dico tibi iudicium eorum, & cui ſunt ſimiles. Horum iudicium eſt maledictio. Sicut maledixit Dauid eis,qui non obedierunt Deo, qui cum eſſet iuſtus Propheta, & Rex, non maledixit ex ira, vel mala voluntate, ſeù ex impatientia, ſed ex iuſtitia Dei. Sic ego qui melior ſum Dauid, maledico eis, qui ſunt Sacerdotes, non ex ira, vel voluntate mala,ſed ex iuſtitia. Maledictū ergo ſit omne, quod de terra vtilitatem ſuam receperint, quia non 1
laudant Deum, & Creatorem ſuum,qui dedit eis hæc.Maledictus ſit cibus,& potus eorum,qui intrat in os eorū,qui pauit corpus in cibum vermium, & animā ad infernum. Maledictū ſit corpus eorum, quod reſurget in infernum ſine fine arſurum. Maledicti ſunt anni eorum,quibus vixerunt inutiliter. Maledicta ſit hora, quæ incipit eis in inferno, & nunquā finietur.Maledicti ſint oculi eorum, quibus viderunt lumen cæli. Maledictæ ſint aures eorum, quibus audierunt verba mea, & non curabant. Maledictus ſit guſtus eorum, quo guſtauerunt dona mea. Maledictus ſit tactus eorum, quo tractauerūt me. Maledictus ſit odoratus eorum, quo odorauerunt delectabilia,& me neglexerunt delectabiliorem ſuper omnia. Sed quæritur. Quomodo maledicuntur? vtique. Maledictus erit viſus eorum, quia non videbunt viſionē Dei in me, ſed tenebras, & pœnas inferni. Maledictæ ſunt aures eorum, quia non audient verba mea, ſed clamorem inferni,& horrorem. Maledictus eſt guſtus eorum, quia non guſtabūt de bonis meis æternis gaudium, ſed amaritudinē æternam. Maledictus eſt tactus eorum, quia non tractabunt me,ſed ignem perpetuum. Maledictus eſt odoratus eorum,quia non odorabunt odorem illum ſuauiſſimum in regno meo,excedentem omnia aromata,ſed fœtorem in inferno habebunt amariorem felle, & peiorem ſulphure. Maledicti ſunt à cælo, & terra, & ab omnibus creaturis inſenſatis, quia ipſa obediūt Deo, & laudant,& iſti ſpreuerūt. Propterea iuro in veritate mea,quia ſum veritas,quòd ſi ſic

moriuntur, & in tali dispositione, qua nunc constituti sunt, nunquam charitas mea, nec virtus concludet eos in se, sed sine fine damnabuntur.

NOTÆ.

1 Ipsum peccatum corpus consumit.

Quemadmodum si magno flauerint impetu venti, & arbores aliquando radicitus euelluntur, & plantæ commouentur, semina agitantur, herbæ quoque in diuersas partes impelluntur: ita prorsus accidit homini, si peccati vento flante succumbat, commouetur, ac concutitur, per omnes animæ, corporisq. partes, tunc enim virtutes extirpantur, intellectus densa quadam caligine effunditur, voluntas ad bonum inhabilis redditur, ad malum procliuis, memoria in his, quæ Dei sunt, labitur, & cuncta corporis membra in sordido terrenarum rerum cœno morantur: corpus quoque per peccatum, quoad naturales facultates infirmatur, sicq. sensim, si homo diù remoretur, in eo consumitur.

2 Sed viliter proiecerunt vestem, qua tegitur anima, idest fidem rectam.

var. lect. *M. S. Farnesianus habet, Sed viliter proiecerunt vestem, quæ tegit Animam, & hæc fides est recta. quæ meritò in præsēti Nota vesti comparatur, qua qui non est indutus in tenebras exteriores mittitur, sicut legimus Lucæ 14. & Matth. 22. per vestem verò fidē designari admonuerūt Gloss. Interlinearis Matth. 22. D. Greg. hom. 38. explicans illa verba Matthæi loc. cit. Amice quomodo hùc intrasti non habens vestem nuptialem. Orig. in Matth. homil. 20. D. Hieron. in Isaiam cap. 42. & 52. & in Psalm. 44. edisserens illa verba Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato. Beda, Exodi 21. D. Ambros. in Lucam cap. 14. & 22. & 1. de Pœnitentia cap. 6.*

3 Sicut enim aliquid aridum, & citò arsurum, si igni apponeretur citò cōsumitur, & nihil remanet de figura lignorum, sed totum est ignis, sic dictis verbis illis, scilicèt. Hoc est corpus meum. quod prius fuit panis fit statim corpus meum.

Hoc loco, in quo de Eucharistiæ Sacramēto agitur, tria à nobis breuiter notanda sunt. Primo quidem exemplum allatum conuersionis ligni in ignem, non esse per omnia simile conuersioni illi, quo substantia panis transit in corpus Christi, & vinū in sanguinem; quandoquidem illa non est totalis conuersio, cum lignorum materia supersit, hæc verò transubstantiatio dicitur, quia est totius substantiæ in aliam substantiam conuersio, vt patet ex Conc. Rom. sub Greg. VII. ex Conc. Lateran. sub Innocentio III. & cap. firmiter de summa Trinitate. & fide Cathol. & Conc. Constantiensi Sess. 8. & Conc. Florentino, & Tridentino Sess. 13. cap. 4. verba verò, quæ sequūtur, scilicèt Nihil remanet de figura lignorum. indicant, quòd sicut omnis lignorum figura post conuersionem penitùs deperditur; ita quoque prolatis verbis, nihil de substantia panis sub his speciebus reperitur, & ex hac parte adductum exemplum quadrat. Secundò animaduertendum est nobis, quòd cum legimus hìc, quod prius fuit panis, fit statim corpus Christi, verbum fieri, non esse sumendum secundum proprietatem sermonis, quia in rigore formaliter hæc propositio non est vera, substantia panis fit corpus Christi: sumitur ergo pro actu conuersionis, & transubstantiationis, quia verè substantia panis conuertitur, & transubstantiatur in corpus Christi, atque sic explicandi sunt plures ex sanctis Patribus, qui hac loquendi formula vsi sunt, vt Ambros. 4. de Sacram. cap. 4. Euseb. Emisenus hom. 5. de Paschate D. Aug. de consecr. d. 2. Can. non omnis, Cyrillus Hierosolymitanus cathechesi 5. D. Iacobus in sua litturgia. Postremò admonere lectorē censui; huiusmodi cōuersionem, & transubstantiationem non fieri per motum localem, sed motu Instantaneo, quia scribitur hìc, dictis illis verbis statim fit corpus meum; & in eodem instanti, quo desinit panis, incipit esse corpus Christi sub illis speciebus, neque enim aliqua successionis ratio excogitari potest, cum præsertim principium efficiens sit infinitæ potentiæ, quod sicut potest eleuare creaturam ad effectum, quem viribus proprijs nōn valet

les producere, ita potest eleuare eam ad modũ operandi independenter, à motu à tempore, & successione, quòd annotauit D. Thom. 3. part. quæst. 75. art. 7.

4 Hoc non possent omnes Angeli facere, quia solis Sacerdotibus illam dignitatem dedi.

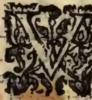
Quemadmodum Deus potestatem suam non alligauit Sacramentis, vt sine ipsis sacramentalem conferre effectum non posset, ita quoque suam virtutem non sic Ecclesiæ ministris, ac Sacerdotibus alligauit, vt etiam sanctis Angelis Sacramentorum ministerium committere minimè posset, quod satis apertè ipsemet Christus Dominus testatur Lib. 4. Reuelat. Cap. 138. paulò antè medium, cum dicit, Elegi Sacerdotes præ omnibus Angelis, & Iustis, & dedi eis solis potestatem, vt corpus meum tractarent, si enim voluissem potuissem benè elegisse Angelum aliquem ad tale officiũ, cum autem legimus hoc loco, quòd Angeli nec possunt hoc facere, intelligendum est secundum ordinariam potestatem, per quam solis Sacerdotibus Sacramenti Eucharistiæ administratio commissa est à Deo, quippè qui cum sacrorum ordinum susceptione, & Sacerdotalis characteris impressione diuinitùs acceperunt potestatem corpus Dominicum consecrandi, quod Sanctis Angelis non est concessum. Vide infrà Lib. 4. Reuelat. Cap. 58. Nota 1. vbi plura hac de re annotauimus, & latiùs hoc probant D. Thomas 3. par. quæst. 64. art. 7. Alexander Alensis 4. par. quæst. 16. memb. 4. Gabr. d. 7. q. 1. Sotus d. 1. q. 5. art. 7.

5 Sed cum ipse applicuerit me ad os suum, tunc ego desum per gratiam cum deitate, & humanitate mea.

Hæc verba non indicant Deum desinere esse sub speciebus sacramentalibus, quotiescunq. aut malus Sacerdos, aut quilibet alius indignè hoc sacrosanctum suscipit Sacramentum, sed intelligendum est; quod Christus ibi desit esse per gratiam, quatenus indigno illius effectum denegat, qui est spiritualis refectio, & robur, & alia, quæ dignè sumentibus concedi solent, & dicitur desinere esse cum Deitate, & humanitate, quia cum neutro eorum Christus concurrit ad effectum sacramentalem conferendum, atque sic esse huiusmodi verba interpretanda patet infrà cum scribitur, Non quòd non veraciter ibi sim cum malis, sicut cum bonis, propter Sacramenti institutionem; sed quia similem non habent effectum boni, & mali: quod egregiè explicat D. August. lib. 5. de Baptismo. Sicut Iudas (inquit) cui bucellam tradidit Dominus, non malum accipiendo, sed malè accipiendo locum in se diabolo præbuit, sic si indignè quisque sumpserit Dominicum Sacramentum, non efficit, vt quia ipse malus est, malus sit, aut quia non ad salutem accepit, nihil acceperit: corpus enim Domini, & sanguis nihilominus erat illis, quibus dicebat Apostolus, qui enim manducat indignè, iudicium sibi manducat, & bibit, idem tradidit D. Thom. 3. par. quæst. 80. art. 3.

QVALITER CÆLI EXERCITV, & sponsa præsentibus Deitas loquitur humanitati contra Christianos, sicut Deus Moysi contra populum Israel; & qualiter maledicti Sacerdotes diligunt mundum, & despiciunt Christum, & de eorum maledictione, & damnatione.

CAP. XLVIII.

VIDEBATVR magnus exercitus in cælo, ad quem dixit Deus. Ecce audientibus amicis meis, qui omnia scitis, & intelligitis, & videtis in me, loquor propter istã sponsam meam quæ hic astat. Ecce quemadmodum aliquis ad seipsum, sic Deitas mea loquitur ad humanitatem meam. Moyses fuit cum Domino in monte quadraginta diebus, & noctibus, quem cum populus abesse tamdiù vidisset, receperunt aurum, & proiecerunt in ignem, & indè conflatus est vitulus, quem vocauerunt Deum suum. Tunc dixit Deus ad Moysen. Populus peccauit, ego delebo eum, sicut aliquid scriptum abraditur de libro.

libro. Respondit Moyses: Non Domine mi. Recordare quod eduxisti eos de mari rubro, & fecisti eis mirabilia. Si ergo deleueris eos, vbi tunc est promis-
1 sio tua? 1 Ne quæso facias hoc. Quia tunc dicent inimici tui. Malus est Deus Israel, qui eduxit populum de mari, & interfecit eos in deserto. Et placatus est Deus verbis istis. Ego sum Moyses ille in figura. Deitas mea loquitur ad humanitatem, quasi ad Moysen dicens: Vide quid populus tuus fecit, quomodo contempsit me, omnesque Christiani interficientur, & delebitur fides eorum. Respondit humanitas mea: Non Domine. Recordare quia eduxisti populum per
2 mare in sanguine meo; 2 quando à plāta
var. lect. pedis vsque ad verticem laceratus sum. Ego promisi eis vitam æternam, miserere eis propter passionem meam. His auditis placata est Deitas ex verbis istis, & ait: Fiat voluntas tua, quia omne iudicium tibi datum est. Ecce amici mei qualis charitas? Sed nunc coram vobis amicis meis spiritualibus, scilicet Angelis, & Sanctis, & corā amicis meis corporalibus, qui sunt in mūdo, qui tamen nō sūt in mūdo nisi corpore, cōquæror quòd populus meus collegit ligna, & incendit ignē, & proiecit in eū aurū, & indè surrexit eis vitulus, quem adorant vt Deum. Ipse stat quasi vitulus super quatuor pedes, habens caput cum gutture, & caudā. Moyse autem tardante in monte, dixit populus: Nescimus quid acciderit ei. Et displicuit eis quòd eduxerit eos de captiuitate, dicentes, quæramus alium Deum, qui nos præcedat. Sic nunc faciunt mihi isti maledicti Sacerdotes, di-
3 cunt enim: 3 Cur magis nos austeri-
var. lect. rem vitam agemus, quàm alij? aut quæ merces nostra? Melius est nobis esse in pace nostra, & voluntate. Diligamus ergo mundum, de quo certi sumus, de promissione enim eius incerti sumus. Deindè colligunt ligna, idest omnes sensus suos applicant ad amorem mundi, incendunt ignem, cùm voluntatem perfectam habent ad mundum. Ardent autem, cum voluptas feruet in mente, & prodit in actum. Posteà proijciunt aurum, id est omnem charitatem, & honorem, quem mihi deberent facere, faciunt pro mundi honore. Tunc surgit vitulus, idest completus amor mundi, qui habet quatuor pedes, scilicet accidiā, impatientiam, gaudium superfluum, &
4 auaritiam. 4 Ipsi enim Sacerdotes, qui
var. lect. deberent esse mei, accidiosi sunt ad honorem meum, impatiētes ad ferendum, nimij in gaudia, & nūquam contentantur de obtentis. Iste vitulus habet etiam caput, & guttur, idest voluntatē plenam ad gulam, vt nunquam satiari possit, etiā si influeret totum mare. Cauda verò huius vituli est malitia eorum, quia nullum permitterent possidere sua, si possent. Vulnerant enim, & subuertunt omnes, qui seruiunt mihi, exēplo suo prauo, & contemptu. Talis amoris vitulus est in cordibus eorum, ad talem gaudent, & delectantur. De me, sicut illi de Moyse cogitant, diù inquiunt defuit. Verba sua videntur vana, & opera onerosa. Habeamus voluntatem nostram, potestas nostra, & voluntas sit Deus noster. Nec etiam his contentantur, nec ex toto me obliuiscuntur, sed habent me pro idolo. Gentiles colebant ligna, & lapi-
5 des, & homines mortuos. 5 Inter quos colebatur vnum idolum nomine Beelzebub, cuius Sacerdotes offerebant ei thus, & faciebant ei genuflexiones, & clamores laudis. Totum etiam quod de sacrificio eorum erat inutile, cecidit in terram, & aues, & muscæ comederunt illud. Omnia autem quæ vtilia erant, Sacerdotes reseruabant sibi. Ipsi quoque clauserunt portam super idolum suum, & personaliter seruabant clauem, nè quis alius ingrederetur. Sic Sacerdotes mihi faciunt isto tempore. Ipsi offerunt mihi thus, id est loquuntur, & prædicant verba pulchra ad laudem propriam, & ad

ad habendum aliquid temporale, non ex charitate mea. Ideò sicut odor thuris non capitur, sentitur, & videtur, sic verba eorum non veniunt ad effectum animarum, vt radicari, vel teneri possint corde; sed audiuntur solummodò verba, & quasi ad tempus delectare videntur. Offerunt preces, sed nullo modo mihi placabiles. Sicut illi qui clamant ore laudem, & silent corde. Stant quasi iuxta me ore clamantes, sed corde circunuagantes mundum. Si enim deberent loqui homini alicuius dignitatis, cor haberent cum locutione, nè deuiarent in loquendo, nè fortè in aliquibus notarentur. Apud me autem orant Sacerdotes, quasi homines, qui sunt in extasi, qui aliud loquuntur ore, & aliud habent in corde, de quorum verbis auditor nullam potest habere certitudinem. Flectūt genua mihi, id est humilitatem, & obedientiam mihi promittunt. Sed verè humiles sunt quasi Lucifer, obedientes sunt desiderijs suis, non mihi, claudunt etiam super me, & personaliter habent clauem, tunc aperiunt super me, & laudant quando dicunt. Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra; Sed claudunt super me, cùm voluntas eorum perficitur, mea autem quasi clausi hominis, & nullius potentis, nec audiri, nec videri potest. Seruant personaliter clauem, cùm etiam alios, qui volūtatem meam facere volunt, retrahunt exemplo suo. Et si possent libenter etiam prohiberent, nè voluntas mea egrederetur, & persiceretur, nisi iuxta voluntatem eorum. Deindè in sacrificio custodiunt omnia, quæ sunt eis necessaria, & vtilia, & omnem honorem, & debitum suum exigunt, sed de corpore hominum, quod cadit in terram per mortem, pro quo potissimum sacrificiū offerre teneretur, quasi inutile iudicant, tradentes muscis, id est vermibus. De debito autem eius, aut de salute animæ minimum curant, nec attendunt. Sed quid dictum est Moysi? Interfice eos qui hoc idolum fecerunt, vbi si aliqui sunt interfecti, non tamen omnes. Sic nunc venient verba mea, quæ occident eos. Alios ad corpus, & animam per æternam damnationem. Alios ad vitam, vt conuertantur, & viuant. Alios ad celerem mortem, quia ipsi Sacerdotes sūt mihi omninò odiosi. Et cui eos similabo? ipsi verò sunt similes fructui spinæ, qui exterius est pulcher, & rubicundus, interius verò plenus immunditia, & aculeis. Sic ipsi accedunt ad me quasi homines rubicundi charitate, & mundi videtur hominibus; sed intus pleni sunt omni spurcitia. Hic fructus si ponatur in terram, indè iterum aliæ spinæ succrescunt. Sic ipsi in corde, quasi in terra occultant peccata sua, & malitias, & sic radicantur in malo, quòd etiam non erubescunt prodire foras, & gloriari de peccato suo. Vndè alij non solum sumunt occasionem peccandi, sed etiam grauiter vulnerantur ad animam, cogitantes secum sic; Si Sacerdotes hoc faciunt, multò magis est nobis licitum. Ipsi quippè non solum fructui, sed etiam spinæ similes sunt, quia dedignantur tangi correctionibus, & admonitionibus, & nullos reputant seipsis sapientiores, sed omnia posse facere, quæ volunt. Ideò iuro in deitate mea, & humanitate, Angelis omnibus audientibus, quòd frangam ostium, quod clauserunt super voluntatē meam, & ipsa complebitur, & eorum voluntas annihilabitur, & claudetur sine fine in poena.
6 Proptereà sicut antiquitus dictum est; Incipiam iudicium meum in clero, & ab altari meo.

NOTÆ.

1 SI ergo deleueris eos, vbi tunc est promissio tua? nè quæso facias hoc, quia tunc dicent inimici tui; Malus est Deus Israel, qui eduxit populum de mari, & interfecit eos.

Ean-

Eandē prorſus ſententiam legimus Exodi 32. vbi annotare debemus ad horum intelligentiam, Moyſen cum Deo exhibuiſſe ſe perfectiſſimum oratorem; cum enim Deus decreuiſſet populum, quem de Aegyptiorum poteſtate liberauerat, maximis punire ſupplicijs: quippè qui conflatilem vitulum adorauerat, eiq. hoſtias immolauerat, opponnes ſe Moſes, duabus rationibus perſuadere conatus eſt, nè decretum populo inferret ſupplicium: Omnes (inquit) Moſes, te bonum, ac veracem credunt; ſi ergo deleueris eos, quos liberaſti, aut te patribus promiſſa non reddere arbitrabuntur, aut etiam impotentem, vel mendacem æſtimabunt, & hoc eſt quod legimus hìc, Si deleueris eos, vbi tunc eſt promiſſio tua, & dicent inimici tui, malus eſt Deus Iſrael.

2 Quando à planta pedis, vſque ad verticem laceratus ſum.

var. lect. *Sic omnes habent impreſſi Codices. M. S. Farneſianus legit, A planta pedis, vſque ad verticem capitis laceratus ſum: ſic etiam habetur Iſaiæ 1. A planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas.*

3 Cur magis nos vitam auſteriorem agemus quam alij?

var. lect. *Manuſcrip. rectius, Cur nos auſteriorem vitam agimus?*

4 Ipſi enim Sacerdotes, qui deberent eſſe mei, accidioſi ſūt ad honorem meū, impatientes ad ferendum nimis in gaudia, & nunquam contentantur de obtentis.

var. lect. *Aliter legit M. S. & hunc locum corruptum ſic reſtituit: Ipſi enim Sacerdotes, qui deberent eſſe mei accidioſi ſunt, ad ferendum onus meum impatientes, in gaudio mundi deducunt dies ſuos, & nunquam de terrenis diuitijs contentantur.*

5 Inter quos colebatur vnum idolum nomine Belzebub.

Belzebub Muſcarum Principem appellabant Iudæi, ob earum multitudinem, quæ reperiebantur in templo ob immolati ſanguinis ſordes, quas conſueuerunt ſequi Muſcæ: In hoc ſimulacro Dæmoniorum Principem habitare affirmabant, quia in eo principium fuit idolatriæ: tùm etiam quia cultus eius apud gentes latiùs patebat, & generalior erat: tùm quia nullum idolum eo fortius, ac efficacius inueniri putabant, & in virtute eius exiſtimarunt Phariſæi, Chriſtum Dominum feciſſe miracula, cum dicebant, Lucæ 2. In Belzebub eijcit Dæmonia.

6 Proptereà ſicut antiquitùs dictū eſt. Incipiam iudicium in Clero, & ab altari meo.

Clericos in vniuerſali iudicio fore prius iudicandos, etiam Ezechiel Propheta cap. 9. affirmauit his verbis: A ſanctuario meo incipiam; & 1. Petr. 4. Tempus eſt, vt iudicium incipiat à domo Dei, & tradit Diuus Auguſtinus Pſal. 54. & 93. & hoc eſt quod ſcribitur hoc loco (ſicuti antiquitùs dictū eſt.)

VERBA CHRISTI AD SPONSAM, qualiter ipſe Chriſtus ſimilatur Moyſi in figura educenti populum de Ægypto, & qualiter maledicti Sacerdotes, quos loco Prophetarum in maiores amicos elegit, nunc clamant diſcede à nobis.

CAP. XLIX.

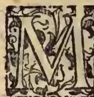
FILIVS Dei loquebatur. Ego ſimilaui me prius Moyſi in figura, qui cùm educeret populum, ſtabat aqua quaſi murus à dextris, & ſiniſtris. Ego certè ſum ille Moyſes in figura, qui eduxi populum Chriſtianum, ideſt aperui eis cælum, & oſtendi eis viam. Sed nunc elegi mihi alios amicos, Prophetis ſpecialiores, & ſecretiores, videlicet Sacerdotes, qui non ſolum verba mea audiunt, & vident, cum meipſum vident, immò etiam tractant me manibus ſuis, quòd nullus Prophetarum, vel Angelorum facere poterat. Iſti Sacerdotes, quos loco Prophetarum in amicos elegi, clamant ad me, non cum tali deſiderio, & charitate, quali Prophetæ, ſed clamant duabus contrarijs vocibus.

bus. Non enim clamant ſicut Prophetę. Veni Domine, quia dulcis, ſed clamant, diſcede à nobis, quia verba tua ſunt amara, & opera tua grauia, & ſcandalum nobis faciunt. Ecce maledicti Sacerdotes quid dicunt. Ego ſto ante eos quaſi ouis mitiſsima, de qua ſumunt lanam ad veſtiendum, & lac ad reficiendum, & adhùc pro tanta dilectione abhominantur me. Ego ſto ante eos quaſi hoſpes, qui dicit. Amice da mihi neceſſaria vitæ, quia indigeo, & recipe mercedem optimam à Deo. Sed ipſi pro ouis ſimplicitate repellunt me quaſi lupum inſidiantem ouibus patrisfamilias. Prò hoſpitalitate confundunt me, quaſi proditorem indignum hoſpitio, & colligere me renuunt. Sed quid facturus eſt hoſpes repulſus? nunquid debet producere arma contra domeſticum repellentem ſe? Nequaquam, hoc enim non eſt iuſtitia, quia poſſeſſor ſui poteſt dare, & negare ſua cui voluerit. Quid ergo hoſpes facturus eſt? Vtique tenetur dicere repellenti ſe. Amice, quia tu non vis colligere me, vadam ad alium, qui faciet miſericordiam mecum. Qui veniens ad alium, audit ab illo. Benè veniſti Domine mi, omnia mea tua ſunt. Tu ſis nunc Dominus, ego autem volo eſſe ſeruus, & hoſpes; in tali hoſpitio, vbi ego talem vocem audio, placet mihi habitare. Ego quippè ſum quaſi hoſpes repulſus ab hominibus, ſed licèt vbiq. poſſum ingredi per potentiam, tamen dictante iuſtitia non ingredior, niſi ad eos, qui bona voluntate me tanquã verũ Dominum, non quaſi hoſpitem ſuſcipiunt. Et qui voluntatem ſuam in manus meas relinquunt.

✠

VERBA MATRIS, ET FILII benedictionis, & laudis adinuicem, & de gratia à Filio Matri conceſſa pro in Purgatorio exiſtentibus, & in hoc mundo manentibus.

CAP. L.

MATER Dei loquebatur ad filium, dicẽs: Benedictum ſit nomen tuum fili mi ſine fine cum Deitate tua, quæ eſt ſine principio, & ſine fine. In Deitate tua ſunt tria mirabilia, ſcilicèt potentia, ſapientia, & virtus. Potentia tua eſt quaſi ignis ardentiſſimus, antè cuius faciem omne quodcumque eſt firmum, & fortè, tanquàm ſtramen deſiccatum in igne reputatur. Sapientia tua eſt quaſi mare, quod præ magnitudine hauriri non poteſt, quod etiam cum excreſcit, & effluit, valles, & montes operit, ſic ſapientia tua comprehendi, & inueſtigari non poteſt. Quàm ſapienter creaſti hominem, & conſtituiſti eum ſuper omnem creaturam tuam. Quàm ſapienter diſpoſuiſti aues in aere, beſtias in terra, piſces in mari, & vnicuique dediſti tempus ſuum, & ordinem. Quàm mirabiliter das omnibus vitam, & aufers. Quàm ſapienter inſipientibus das ſapientiam, & aufers à ſuperbis. Virtus tua eſt quaſi lumen Solis, quod lucet in cælis, & terram ſua luce replet. Sic virtus tua ſupra, & infrà ſatiat, & omnia replet. Ideò ſis tu benedictus fili mi, qui es Deus meus, & Dominus meus. Reſpondit filius. Chariſſima Mater mea, verba tua dulcia ſunt mihi, quia de anima tua proce-
1 dunt. 1 Tu es quaſi aurora procedens cum ſerenitate. Tu radiaſti ſuper omnes cælos, lux tua, & ſerenitas tua excellit omnes Angelos. Tu attraxiſti ad te ſerenitate tua Solem verum, ideſt Deitatem meam. In tantùm, quòd Sol Deitatis meæ veniens in te, fixit ſe in te, &

ex cuius calore calefacta es super omnes charitate mea. Ex cuius splendore illuminata es plùs omnibus sapientia mea. Tenebræ terræ fugatæ sunt, & omnes cæli illustrati sunt per te. In veritate mea dico, quòd puritas tua, quæ mihi super omnes Angelos placuit, traxit Deitatem meam in te, vt ex calore spiritus inflammareris, quo verùm Deum, & hominem in vtero tuo conclusisti, quo homo illuminatus est, & Angeli lætificati sunt. Ideò benedicta sis tu à benedicto filio tuo. Propterea; & nulla erit petitio tua ad me, quæ non exaudiatur, & per te omnes, qui petunt misericordiam cum voluntate emendandi, gra-
2 tiam habebunt. 2 Quia sicut calor procedit à Sole, sic per te omnis misericor-
3 dia dabitur. 3 Tu enim es quasi fons largifluus, de quo misericordia miseris fluit. Respondit Mater iterum filio. Omnis virtus, & gloria sit tibi fili mi. Tu es Deus meus, & misericordia, à te est omne bonum quod habeo. Tu es quasi semen, quod non est seminatum, & tamen creuit, & dedit ex se fructum centesimum, & millesimum. De te enim procedit omnis misericordia, quæ quia innumerabilis, & indicibilis est, benè significari potest in centenario numero, in quo notatur perfectio, quia à te est omnis profectus, & perfectio. Respondit Matri filius. Verè Mater benè similasti me semini, quod non seminabatur, & tamen creuit, quia cum Deitate veni in te, & humanitas mea non ex commistione seminabatur, & tamen creuit in te, ex qua omnibus profluxit misericordia, ideò benè dixisti. Nunc ergo quia per dulcissima verba oris tui trahis misericordiam à me, pete quodcunque vis, & dabitur tibi. Respondit Mater: Fili mi, quia misericordiam ego à te consequuta sum, ideò misericordiam, & auxiliũ peto miseris. Quatuor quippè sunt loca. Primus est cælum, in quo Angeli, & Sanctorum animæ nullo indigent, nisi te, quem habent, in te enim habent omne bonum. Secundus locus est infernus, & habitantes in eo impleti sunt malitia, & exclusi ab omni misericordia. Ideò nihil ad eos potest amplius intrare de bono. Tertius locus est Purgatorium, ipsi enim indigent triplici misericordia, quia tripliciter affliguntur. Turbantur quippè auditu, quia nihil aliud audiunt, nisi dolores pœnæ, & miseriæ. Affliguntur visu, quia nihil vident nisi miseriam suam. Affliguntur tactu, quia sentiunt calorem ignis intollerabilis, & grauis pœnæ. Da eis Domine mi, & fili misericordiam tuam propter preces meas. Respondit filius. Libenter propter te dabo eis triplicem misericordiam. Primò, auditus eorum alleuiabitur, visus mitigabitur, pœna remissior, & mitior erit, insuper quicunque ab ista hora sunt in summa pœna Purgatorij, venient ad mediam: & qui sunt in media, venient in leuissimam pœnam: qui autem in leuissima pœna sunt, transibunt ad requiem. Respondit Mater: Laus, & honor sit tibi Domine mi: Et statim Mater subiunxit ad filium. Quartus locus est mundus, & habitatores eius indigent tribus. Primò, contritione pro peccatis. Secundò, satisfactione. Tertiò fortitudine ad faciendum bona. Respondit filius. Omnis quicunque inuocauerit nomẽ tuum, & spem habent in te cũ proposito emendandi commissa, ista tria dabuntur ei, insuper & regnum cæleste. Tanta enim est mihi dulcedo in verbis tuis, vt non possim negare, quæ petis, quia nihil aliud vis, nisi quod ego. Tu denique es quasi flamma lucens, & ardens, qua luminaria extincta accenduntur, & inaccensa conualescunt, sic ex charitate tua, quæ ascendit in cor meum, & attraxit me ad te, reuiuiscent, qui in peccatis sũt mortui, & tepidi quasi fumus nigri, in charitate mea conualescunt.

NO-

NOTÆ.

1 TVies quasi aurora procedens cum serenitate; tu radiasti super omnes cælos: lux tua, & serenitas tua excellit omnes Angelos.

Hoc loco Christus Dominus de B. Virg. Matris suæ laudibus agit, eamq. ob maximam gratiarum copiam, ac ingentem puritatē comparat auroræ: quemadmodum enim illa finis est noctis, & initium lucis, sic B. Virgo finem imposuit noctis, & lucem intulit mundo; quandoquidem peperit eum, quem scripsit Io. Lucem esse mundi, cuius virtute peccatorum sublatis tenebris, gratiæ, ac Euangelij lumen hominibus contulit. Auroræ quoque similis est Maria, quæ Solē præcedens, verum Solem eduxit in mundum; de qua Cant. 6. scribitur: Aurora consurgens, quod etiam annotauit Rupertus Abbas: atque huius auroræ lumen tantum esse affirmat D. Bernard. serm. de Natiu. eiusdē, vt eo sublato cuncta tenebrescerent: Tolle (inquit) hoc corpus solare, vbi dies? tolle Mariam hanc maris stellam, quid nisi caligo inuoluens, & vmbra mortis, ac densissimæ tenebræ relinquuntur?

2 Quia sicut calor procedit à Sole, sic per te omnis misericordia dabitur.

Quemadmodum à Sole per reflexionem calor emanat, sic à Beatiss. Virgine, quando sese conuertit ad filium suum, verum Solem omnis charitatis ardor in nos infundit; ac soluto nostrarum actionum gelu, verū diuini amoris ardorem, & calorem immittit.

3 Tu es quasi fons largifluus, de quo misericordia miseris fluit.

Optimè hoc loco Virginē Mariā fonti similē facit Christus: ea enim fons est ille signatus, cuius Cant. 4. mentio fit, & hoc ob summā eius integritatem, vt annotauit D. Greg. & Ruper. Abbas ibi, & D. Hier. Isaia 35. Est etiam fons Maria, quandoquidem ex ea omnis bonorum copia fluit, omnis diuinorum beneficiorum vbertas emanat, omnis peccatorum nostrorum remissio obtinetur, & qui ex hoc fonte vel vnam biberit guttam, in eo omnis huius sæculi sitis penitùs extinguetur.

VERBA BENEDICTIONIS MATRIS ad filium audiente sponsa, & qualitèr filius gloriosus figurat pulcherrimè suam dulcissimam Matrem per florem natum in Valle.

CAP. L.

MATER Dei loquebatur ad filium, dicens: Benedictum sit nomen tuum, fili mi Iesu Christe: Honor sit humanitati tuæ super omnia, quæ creata sunt: Gloria sit Deitati tuæ super omnia bona, quæ est cum humanitate tua vnus Deus. Respondit filius: Mater mea tu es similis flori, qui creuit in vna Valle, circa quā vallem erant quinque alti montes, & creuit flos ipse de tribus radicibus, cum recto astili, quod nullos habebat nodos. Hic flos habebat quinq. folia plena omni suauitate. Vallis autē excreuit cum flore suo super istos quinque montes, & folia floris dilatauerūt se super omnem altitudinē cæli, & super omnes choros Angelorum. Tu dilecta Mater mea, tu es Vallis illa propter humilitatem tuam, quam præ alijs habuisti. Hæc excellit quinque montes. Primus mons erat Moyses propter potestatem. Ipse enim habuit potestatem in Lege super populum meum, ac si fuisset conclusus in pugno suo. Tu autem conclusisti omnium legum Dominum in vtero tuo, ideò tu altior illo monte.

1 Secundus mons erat Helias, qui sic sanctus fuit, quòd cum anima, & corpore fuit assumptus in sanctum locum. Tu autem charissima Mater mea anima tua assumpta fuit super omnes choros Angelorum ad thronum Dei, & cum ea est mundissimū corpus tuum, ideò tu altior Helia. Tertius mons erat fortitudo

5 Sampsonis, quam habuit super omnes homines, tamen vicit eum Diabolus fallacia sua. Tu autem vicisti Diabolum fortitudine tua. Ideò tu fortior Sapsone.

Quartus mons erat David, qui fuit vir secundum cor meum, & voluntatem meam, & tamen cecidit in peccatum. Tu autẽ Mater mea sequebaris omnem voluntatem meam, & nunquã peccasti. Quintus mons erat Salomon, qui fuit plenus sapientia, tamen fuit infatuatus. Tu verò Mater mea plena fuisti omni sapientia, & nunquam fuisti insipiens, nec decepta. Ideò altior Salomone. Flos autem prodijt de tribus radicibus, quia tu à iuuentute tua habuisti tria, scilicet, obedientiam, charitatem, & diuinam intelligentiam. De his enim tribus radicibus, creuit hastile rectissimum sine omni nodo, id est volũtas tua, quæ nunquam flectebatur nisi ad velle meum. Flos etiam iste habuit quinque folia, quę excreuerunt super omnes choros Angelorum. Verè tu Mater mea flos istorum quinque foliorum es. Primum folium est honestas tua, in tantum quod Angeli mei, qui sunt honesti ante me, considerantes honestatem tuam, viderunt eam supra se esse, & eminentiorem illorum sanctitate, & honestate. Ideò tu altior es Angelis. Secundum folium est misericordia tua, quæ tanta fuit, quòd cum videres omnium animarum miseriã compatiebaris eis, & passa es maximam pœnam in morte mea. Angeli sunt pleni misericordia, tamen nunquam patiuntur dolorem, sed tu pijssima Mater misserta es miseris, quando sentiebas omnẽ dolorem de morte mea, & propter misericordiam voluisti magis pati dolorem, quàm exempta esse ab eo. Ideò misericordia tua excessit omnium Angelorum misericordiam. Tertium folium est, mititas tua. Angeli quippè mites sunt, & cupiunt omnibus bonum, sed tu Mater mea charissima, antè mortem tuam habuisti in anima tua, & corpore voluntatem quasi Angelus, & fecisti omnibus bonum. Et nulli adhuc negas, qui rationabilitèr petit suam vtilitatem. Et ideò mititas tua excellentior est Angelis. Quartum folium est pulchritudo tua. Angeli enim considerant alter alterius pulchritudinem, & pulchritudinem omnium animarum, & omnium corporum admirantur, sed animæ tuæ pulchritudinem vident esse super omnia, quæ creata sunt, & corporis tui honestatem excellere omnes homines, qui creati sunt. Et sic omnes Angelos, & omnia, quæ creata sunt, excessit pulchritudo tua. Quintum folium erat diuina delectatiò tua, quia nihil delectabat te nisi Deus, sicut nec delectat Angelos aliud nisi Deus, & quilibet eorum sensit, & sentiebat delectationem in se. Cùm autem viderunt delectationẽ tuam in te ad Deum, videbatur eis in conscientia sua, quòd delectatio eorum arderet in eis, quasi lumen in diuina charitate. Videntes autem delectationem tuam esse tanquam ardentissimum rogum, ardẽtem feruentissimo igne, & sic altum, quòd flamma eius appropinquabat Deitati meæ. Et ideò Mater dulcissima benè ardebat delectatio tua diuina super omnes choros Angelorum. Hic flos quia habuit hæc quinque folia, honestatem scilicèt, misericordiam, mititatem, & pulchritudinem, & summam delectationem. Erat plenus omni dulcedine. Quicunque autem voluerit gustare suauitatem, debet appropinquare suauitati, & recipere eam in se, sic & fecisti tu bona Mater. Tu enim fuisti sic dulcis Patri meo, quòd ipse recepit
1 te totam in spiritum suum, & dulcedo tua super omnes placuit ei. Flos etiam portat semen ex calore, & virtute Solis, ex quo crescit fructus. Sed benedictus ille Sol, scilicèt Deitas mea, quæ suscepit humanitatem de Virgineis tuis visceribus. Nam sicut semen vbicunque seminatur, tales flores germinat, quale semen
2 fuerit. 2 Sic membra mea conformia fuerunt membris tuis in forma, & facie, tamen ego fui Vir, tu Virgo fœmina. Hęc vallis exaltata est super omnes montes

cum flore ſuo, quando corpus tuũ exaltatum eſt ſuper omnes choros Angelorum cum ſanctiſſima anima tua.

NOTÆ.

1 SEcundus Mons erat Elias, qui ſic Sanctus fuit, quòd cum anima, & corpore fuit aſſumptus in ſanctũ locum.

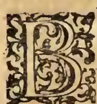
In præſenti Nota Eliam Prophetam ad locum quempiam ſanctum fuiſſe translatum anima, corporeq. legimus: in ſpecie autem quis fuerit ille locus, nec hic, neque lib. 4. Regum c. 2. vbi raptus eius mentio fit, traditur, neque Eccleſiaſtici 44. quo capite de translatione, Enoch. ſermo fit: eſt enim par vtriuſque ratio, & Enoch, & Eliæ, & Doctores de translatione horum differentes idem de vtroque ſentiunt, certè D. Greg. ſcribit hom. 29. in Euangelia, Eliam ad ſecretam aliquam regionem fuiſſe translatum, ibiq. in ingenti carnis, & ſpiritus tranquillitate viuere, & permanſurum eſſe in eo loco vſque ad ſæculi conſummationem, verùm Lyranus in 4. Reg. cap. 2. arbitratus eſt Eliam in Paradiſum terreſtrem fuiſſe translatum, quòd adeò verum eſſe cenſuit Sixtus Senenſis lib. 5. ſuæ Bibliothecæ annotat. 36. vt affirmare fuerit auſus, contrariam ſententiam eſſe contra ſacras litteras, & à fidei regula exorbitare, ſed hæc Sixti Senenſis opinio ſicuti nimis eſt rigoroſa, ita quoque falſa eſt, quippèq. grauiſſimorum Patrum doctrinis cõtrariatur, eſt in primis D. Auguſtino, qui lib. 2. contra Cæleſtem, & Pelagium cap. 23. aſſeuerat, opinari Enoch, & Eliã non manere in Paradiſo terreſtri, non eſſe contra fidem, nec ad fidem ſpectare, immò & in eo morari negat Rupertus lib. 3. de Trinitate, & operibus eius cap. 33. cum in ſacris litteris nullibi ſcriptum reperiatur, & Diuus Chryſoſtomus hom. 21. in Geneſim ſcribit, non eſſe curioſè quærendum quem in locum illos Deus transtulerit, cum illud Scriptura non dicat, idem admonuit Theodoretus in quæſt. in Geneſim quæſt. 45. nec obſtat locus citatus Eccleſ. 44. in quo dicitur, Enoch fuiſſe raptum ad Paradiſum, nã in ſacris litteris per Paradiſum frequenter intelligendus eſt locus quidam ſecretiſſimus, amœniſſimus, & ſummæ iucunditatis, in quo magna cum tranquillitate carnis, & iucunditate ſpiritus Deo conſeruante viuitur, & hic eſt ſanctus locus, ad quem fuiſſe translatum Eliam in præſenti Nota legimus.

2 Sic membra mea conformia fuerunt membris tuis in forma, & facie.

Omninò videbatur cõſentaneum, Chriſtũ, & Virginem ſimillimos fuiſſe inter ſe, non ſolum moribus, ſed etiam corporis ſtatura, facie, cæteriſq. ſicut legimus hìc, hæc enim ſimilitudo, & ad conciliandum amorem, & mutuam beneuolentiam, ac etiam perfectionem pertinet, tùm quia ſi Chriſtus pulcherrimus fuit, vt nos latè ex Patribus probauimus hoc eodẽ Lib. Cap. 37. Nota 1. conſequens videbatur, Mariam quoque eadem corporis venuſtate excelluiſſe, ſicq. filio ſimillimam extitiſſe: frequẽter enim accidit parentes eſſe ſimiles filijs non moribus tantummodo, ſed etiam facie, corporiſq. lineamẽtis. libet autẽ hoc loco eiuſdem Virginis effigiem ex Niceph. afferre: ipſe namq. lib. 2. c. 23. ex Epiph. Mariæ mores, ſtaturam, faciemq. deſcribens, erat (inquit) in rebus omnibus honeſta, & grauis, pauca admodum, eaq. neceſſaria loquens, & ad audiẽdum facilis, & per quã affabilis, honorem ſuum, & venerationem omnibus exhibens, ſtatura mediocri, quamuis ſint, qui eã aliquãtulum mediocrem longitudinem exceſſiſſe dicant, ſine riſu, ſine perturbatione, & ſine iracundia, colore fuit triticum referente, flauo capillo, oculis acribus, ſub flauas, & tãquam oliuæ colore pupillas in eis habens, ſupercilia ei erant inflexa, & decenter nigra, naſus longior, labia florida, & verborum ſuauitate plena, facies non rotũda, vel acuta, ſed aliquanto longior, manus ſimul, & digiti longiores, erat denique faſtus omnis expers, ſimplex, minimèq. vultũ fingens, nihil molliciei ſecum trahens, ſed humilitatem præcellentem colens: veſtimentis natiui coloris cõtenta fuit, plura hac de re annotarunt Caniſ. de B. Virg. lib. 1. c. 13. aliquãto poſt medium, & Card. Baron. Tom. 1. Annal. Anno Chriſti 48. circà finem.

VERBA MATRIS BENEDICTIONIS, & rogationis ad filium, vt verba sua dilatentur per mundum, & radicentur in cordibus amicorum suorum, & qualiter ipsa Virgo per florem in horto natum mirabiliter designatur, & de verbis Christi per sponsam transmissis ad Papam, & alios Prælatos Ecclesiæ.

CAP. LII.

EATA Virgo loquebatur ad filium dicens. Benedictus sis tu fili mi, & Deus meus, & Dominus Angelorum, & Rex gloriæ. Rogo te, vt verba tua, quæ locutus es, radicentur in cordibus amicorum tuorum, & ita firmitèr mentibus inhæreant, sicut bitumen, quo arca Noe linita est, quam nec procellæ, nec venti dissoluere potuerunt. Dilatentur etiam per mundum sicut rami, & flores suauissimi, quorum odor latè spargitur. Fructificent insuper, & dulcèscant sicut dactilus, cuius suauitas animam delectat. Respondit filius. Benedicta sis tu charissima Mater mea. Gabriel Angelus meus dixit tibi. Benedicta (inquit) sis tu Maria præ mulieribus. Et ego perhibeo tibi testimonium, quòd tu benedicta, & sanctissima es, super omnes
1 Angelorum choros. 1 Tu es quasi flos in horto, quem licèt diuersi odoriferi flores circumstent, tamen ipse omnes excellit in odore, in pulchritudine, & virtute. Flores isti sunt omnes electi ab Adam vsque ad finem mundi, qui in horto mundi plantati, diuersis virtutibus nituerunt, & floruerunt. Sed inter omnes, qui fuerunt, & qui post futuri sunt, tu excellentior fuisti in odore bonę vitæ, & humilitatis. In pulchritudine gratissimæ virginitatis, in virtute abstinentiæ. Testimonium enim perhibeo tibi, quòd tu in passione mea plus fuisti, quàm Martyr. In abstinentia tua plus quàm aliquis Confessorum. In misericordia, & bona voluntate plus quàm Angelus. Ideò propter te verba mea radicabo, quasi bitumen fortissimum in cordibus amicorum meorum: Dilatabuntur quasi flores odoriferi, & fructificabunt quasi dactilus suauissimus, & dulcissimus. Deindè loquebatur Do-
2 minus ad sponsam. 2 Dic amico meo patri tuo, cuius cor est secundum cor meum, quod hæc verba conscripta exponat diligenter, & ipse Archiepiscopo, & posteà alij Episcopo assignabit. Quibus diligenter informatis, posteà transmittat ad tertium Episcopum: Dic etiam ei ex parte mea, ego sum Creator tuus, & Redemptor animarum. Ego sum Deus, quem præ cæteris diligis, & amas. Considera & vide, quòd animæ, quas re-
3 demi sanguine meo, 3 sunt sicut illorũ
var. lect. animæ, qui ignorant Deum, & sunt captiuę à diabolo tàm horribiliter, quòd in omnibus membris punit eas quasi in prælo arcto. Proptereà si vulnera mea sapiunt tibi in animo, si flagellationem meam, & dolorem alicuius reputationis habes, ostende operibus tuis quantum me diligis. Et verba mea, quæ proprio ore locutus sum, in publicum venire facias, & ad caput Ecclesiæ personaliter defer. Dabo enim tibi spiritum meum, quòd vbicunque duorum fuerit dissensio, in nomine meo ex virtute tibi data confęderare possis, si crediderint. Insuper & ad maiorem euidentiam verborum meorum, eorum testimonium tecum ad Pontificem deferes, quibus ver-
4 ba mea sapiunt, & delectant. 4 Verba enim mea sunt quasi adeps, qui quantò maior calor intùs fuerit, tanto citiùs liquescit. Vbi autem calor non fuerit, reijcitur, & non peruenit ad interiora. Sic verba mea sunt, quia quantò homo plus charitate mea feruens mandit ea, & terit, tantò plus impinguatur ex dulcedine cælestis gaudij, & interim amoris,

& tanto plus inardeſcit ad amorem meũ: Quibus autem non placent verba mea, quaſi aruinam habent in ore, qua deguſtata ſtatim eíjciunt ab ore, & conculcant. Sic verba mea ab aliquibus deſpiciuntur, quia dulcedo ſpiritualium non ſapit eis. Princeps autem terræ, quem in membrum meum elegi, & verè meũ feci, viriliter adiuuabit te, & neceſſaria pro via de bonis benè acquiſitis miniſtrabit.

NOTÆ.

1 TV es quaſi flos in horto, quem licèt diuerſi odoriferi flores circũſtent, tamen ipſe omnes excellit in odore, in pulchritudine, & virtute.

Tribus florũ generibus ſimilem fuiſſe Beatam Virginem legimus. In præſenti namq. Cap. floribus hortorum, Cantic. 2. Floribus campi, Ego flos Campi. In ſuperiori verò Cap. Lilijs conuallium comparatur: & hoc non niſi propter innumerabiles, eaſq. inſignes eius virtutes, ac perfectiones, quas, ſub florum ſimilitudinibus ſacræ litteræ, ſanctiq. Patres exprimunt. Eſt autem Maria ſimilis floribus productis in hortis, qui ſicùt non omnibus patent, nec cuiq. eos colligendi aditus datur, ſed ſoli Domino, & quibus ipſe permiſerit, conceditur, vt & colorum varietate, ac odoris fragrantia delectentur: ita Deus Opt. Max. florem hunc tanta ſuæ gratiæ copia decorauit, vt nec hoſtium pateret incurſibus, nec eorum inſidias, aut arma timeret, vt mirum non ſit, ſi eã nunquã quoquomodo offenderint, ſed ipſe ſolus Deus, & quibus conceſſerit, mira hac varietate, & odore delectantur; & ideò Cant. 4. Hortus concluſus appellatur. Eſt etiam Flos campi Maria, qui vt ait D. Bernard. hom. de Aduentu, ſicut non humano floret adminiculo, non ſeminatus ab aliquo, non defoſſus ſarculo, non impinguatus fimo, ſic Virginis floruit Aluus, ſic inuiolata, integra, & caſta Mariæ viſcera, tanquam paſcua æterni nitoris floruerunt, cuius pulchritudinem non vidit corruptionem. Poſtremò Lilium vocatur conuallium, quia duobus montium Maria incluſa latebris Chriſti ſcilicèt diuinitate, ac humanitate, ſolis non fuit concupiſcentiæ ardoribus expoſita, ſed ab huius ſæculi ſegregata periculis, vt Angelicam vitam traduxit in terris, ſic ſuper Angelicos choros euecta eſt ad cælos.

2 Dic amico meo patri tuo, cuius cor eſt ſecundum cor meum.

Hic fuit Magiſter Matthias Beatæ Brigittæ Confeſſor, qui vitæ ſanctitate, ac doctrina erat conſpicuus, quiq. has Reuelationes conſcripſit, prout ipſamet Beata Brigitta ei dictabat, de quo pluribus in locis in his Reuelationum libris mentio fit.

3 Sicut illorum Animæ, qui ignorant Deum, & ſunt captiuę à Diabolo.

Corrige cum Manuſcripto captiuatæ à Diabolo.

4 var. lect. Verba mea ſunt quaſi adeps.

Optimè hoc loco verba Dei adipi comparantur, qui ſicùt prouenit ex abundantia nutrimenti, & indè pingueſcunt corpora, ita ex verbis Dei nutritur anima, virtutibus pingueſcit, et in charitate proficit, vndè egregiè annotauit D. Ambroſ. lib. 2. de Cain, & Abel. quòd in ſacris litteris per adipem ſignificatur charitas, ſine qua anima eſt arida erga Deum, & proximum, & ideò Geneſ. 4. legimus, quòd Abel obtulit adipem cum primogenitis, ideſt charitatem cum operibus, & Dauid Pſal. 62. optabat animam ſuam repleri adipe. Sicut adipe, et pinguedine repleatur anima mea. per adipem verò charitatem hoc loco deſignari patet ibi, Sic verba mea ſunt quaſi adeps, quia quãtò homo plus charitate mea fer uens mandit, & terit, tantò plus impinguatur.

VERBA MATRIS, ET FILII benedictionis, & laudis adinuicem, & qualiter Virgo figuratur per Arcam, vbi erant Virga, Manna, & tabulæ Legis, in qua figura multa mirabilia continentur.

CAP. LIII.

ARIA loquebatur ad filium. Benedictus sis tu fili mi Deus meus, & Dominus Angelorum. Tu es ille, cuius vocẽ Prophetæ audierunt, cuius corpus Apostoli viderunt, quem Iudæi, & inimici tui senserũt.
1 1 Tu es cum deitate, & humanitate, & Spiritu sancto, vnus Deus. Nam spiritum audierunt Prophetæ. Deitatis gloriam viderunt Apostoli, humanitatem tuam crucifixerunt Iudæi. Ideò sis tu benedictus sine principio, & sine fine. Respondit filius. Benedicta sis tu, quia Virgo es, & Mater. Tu es arca illa, quæ erat in lege, in qua erant tria, scilicèt Virga, Mãna, & Tabulæ. Cum virga facta sunt tria. Primò mutata est in serpẽtem, qui erat sine veneno. Secundò per eam mare diuisum est. Tertiò de petra educta est aqua. Ego sum virga illa in figura, qui in vtero tuo iacui, & humanitatem de te accepi. Ego primò sicut serpens Moysi, sic terribilis sum inimicis meis. Ipsi quippè fugiunt à me quasi ab aspectu serpentis. Pauent me, & abhominantur quasi serpentem, cum ego tamen sine veneno malitiæ plenus omni misericordia sim. Ego patior me teneri ab eis, si voluerint. Ego reuertar ad eos, si me quęsierint. Curro ad eos quasi Mater ad filium perditum, & inuentum, si me inuocauerint. Exhibeo eis misericordiam, & dimitto peccata eorum, si clamauerint. Hoc facio eis, & adhùc abhominantur me quasi serpentem. Secundò per virgam istã diuisum est mare, quando via ad cælum, quæ clausa erat per peccatum, per sanguinem, & dolorẽ meum aperiebatur. Tunc certè rumpebatur mare, & inuium factum est via, quando dolor omnium membrorum meorum accessit ad cor, & cor præ violentia doloris ruptum est. Posteà traducto populo per mare, non duxit eos Moyses statim in terram promissionis, sed in desertum, vt ibi probarentur, & instruerentur. Sic & nunc accepta fide, & mandato meo, non statim introducitur populus in cælum, sed necesse est, vt in deserto, id est in mundo probentur homines quomodo diligant Deum. Sed per tria prouocauit populus Deũ in deserto. Primò, quia fecerunt sibi idolum, & adorauerunt ipsum. Secundò, quia concupierunt carnes, quas habuerunt in Ægypto. Tertiò per superbiam, quando sine volũtate Dei ascendere voluerunt, & pugnare cum inimicis. Sic nunc etiã peccat homo contra me in hoc mundo. Primò colit idolum, quia plus amat mũdum, & quæ in eo sunt, quàm me, qui eorum Creator sum. Sed mũdus quippè est Deus eorum non ego. Ego enim dixi in Euangelio meo. Vbi est thesaurus hominis, ibi est cor eius, sic thesaurus hominis est mundus, quia ad hũc habet cor suum, nó ad me. Ideò sicut illi in deserto corruerunt gladio in corpore, sic isti cadent in gladio æternæ damnationis ad animam, in qua sine fine viuẽt. Secundò peccauerunt per concupiscentiam carnium. Ego enim dedi homini omnia necessaria ad honestatẽ, & moderãtiam, sed ipse omnia vult habere immoderatè, & indiscretè. Ipse enim, si sufficeret natura, sine cessatione vellet commisceri, sine refrenatione bibere, sine modo concupiscere. Quamdiù enim posset peccare nunquam cessaret à peccato. Ideò continget eis sicut illis in deserto, quòd morientur subitanea morte. Quid enim est vita istius temporis, nisi quidam punctus ad æternitatem? Propterea quasi subitanea morte morientur in corpore, pro-

propter breuitatem huius vitæ, & viuent in pœna ad animam sine fine. Tertiò peccabāt in deserto per superbiam, quia sine voluntate Dei volebant ascendere in pugnam: Sic homines per superbiam suam volunt ascendere in cælum, & non confidunt in me, sed in se, facientes voluntatem suam, & meam relinquentes. Proptereà sicut illi ab hostibus, sic isti interficientur à Dæmonibus in anima; & cruciatus eorum erit sempiternus. Sic ergo odiunt me quasi serpentem, colunt pro me idolum, affectant concupiscentiam suam plus quàm me, diligunt superbiā suam pro humilitate mea. Veruntamen adhuc sic misericors sum, quòd si conuersi fuerint ad me cum contrito corde, ego conuerto me ad eos sicut Pater pius, & suscipio eos. Tertiò per virgam istam petra dedit aquam. Petra hæc, est cor durum hominis, hoc enim si percutitur timore, & amore meo, statim effluunt lacrymæ contritionis, & pœnitentiæ. Nullus sic indignus, nullus sic malus, si vertit se ad me, si passionem meam intimè considerat,
2 si potentiam meam attendit, si bonitatem meam, qualiter terra fructificat, & arbores perpendit, quòd non fluūt ora eius lacrymis, & omnia membra eius ad deuotionem excitantur. Secundò in Arca Moysi iacuit Manna. Sic in te Mater mea, & Virgo iacuit panis Angelorum, & sanctarum animarum, & iustorum in terra, quibus nil placet nisi dulcedo mea; quibus mundus omnis mortuus est, qui libenter si esset voluntatis meę essent sine corporali cibo. Tertiò in arca illa erant Tabulæ Legis, sic in te iacuit Dominus omnium legum. Ideò benedicta sis tu præ omnibus, quæ sunt in cælo, & in terra creata. Posteà loquebatur ad spōsam dicens. Dic amicis meis tria. Ego cum corporaliter conuersabar in mundo, sic tēperaui verba mea, quòd boni fiebant ex ipsis fortiores, & feruentiores. Mali verò fiebant meliores, vt patuit in Magdalena, Matthæo & alijs multis. Sic etiā temperaui verba mea, vt inimici mei non possent infirmare ea. Proptereà laborent illi feruēter, quibus verba mea mittūtur, vt boni ex verbis meis fiant ardentiores in bono. Mali resipiscāt à malo, & ab inimicis meis caueant ne
3 verba mea impediantur. Ego quippè non maiorem iniuriam facio Diabolo, quàm Angelis in cælo. Si enim vellem, benè possem loqui verba mea, vt totus mundus audiret. Ego sufficerem etiam aperire infernum, vt omnes viderēt pœnas eius, sed hoc non esset iustitia, quia tunc homo seruiret mihi ex timore, sed ex charitate deberet mihi homo seruire. Nam nullus, nisi qui charitatem habet, intrabit in Regnum Cælorum. Tunc denique iniuriam facerem Diabolo, si iuri eius mancipatum reciperem ab eo sine bonis operibus. Angelo in cælo etiā facerem iniuriam, si ei qui mundus est, & charitate feruentissimus, spiritus hominis immundi coæquaretur. Ideò nullus intrabit cælum, nisi qui quasi aurum in igne purgatorio probatus est, aut bonis operibus, sic diutina probatione in mundo exercitatus est, quòd non sit in eo macula, quæ debeat purgari. Si ignoras quibus mitti debeant verba mea, ego dicam tibi. Ille dignus est habere verba mea, qui promereri vult operibus, vt veniat ad Regnum Cælorum. Vel qui operibus bonis præcedētibus promeruerat, illis aperientur verba mea, & ad illos ingredientur. Nam illi quibus sapiunt verba mea, & qui nomen suum humiliter sperant scriptum in libro vitæ, hi tenent verba mea. Quibus autem non sapiunt, considerant quidem verba, & statim proijciunt, & euomunt.

var. lect.

NOTÆ.

1 TV es cum Deitate, & humanitate, & Spiritu sancto vnus Deus.

Sen-

sensus est, Tu in Deitate, & humanitate subsistens, vnus cum Deo Patre, & Spiritu sancto vnus Deus.

2 Aliquanto post medium, vbi legitur
var. si potentiam meam attendit, & bonitatem
lect. tem meam, qualiter terra fructificat, & arbores perpendit, quod non fluunt ora eius lacrymis.

Hactenus impressa exemplaria sic legunt, sed puto cum MS. Farnesiano esse legendum, si potentiam meam attendit, & bonitatem meam, qualiter terra fructificat, & arbores perpendat homo, tunc fluent ab oculis eius lacrymae.

3 Ego quippe non maiorem iniuriam facio Diabolo, quam Angelis in caelo.

Quia scilicet paratus sum, sicut bonis Angelis, ita quoque Daemonibus, si conuerterentur ad me, gloriam conferre.

VERBA ANGELI AD SPONSAM de spiritu cogitationum suarum, an bonus, vel malus sit, & qualiter duo sunt spiritus, scilicet vnus increatus, & alius creatus, & de eorum qualitatibus.

CAP. LIV.

ANGELVS loquebatur ad sponsam dicens. Duo spiritus sunt, vnus increatus, alter creatus. Increatus habet tria. Primo est calidus. Secundo dulcis. Tertio mundus. Primo calefacit, non de aliquibus rebus creatis, sed à seipso, quia ipse cum Patre, & filio est omnium Creator, & omnipotens. Calefacit autem, quando anima tota ardet ad amorem Dei. Secundo est dulcis, quando animae nihil placet, nihil dulcescit, nisi Deus, & recordatio operum eius. Tertio est mundus, vt nullum peccatum in eo inueniri possit, nihil deforme, nihil corruptibile, & mutabile. Calefacit autem non sicut ignis materialis, nec sicut Sol visibilis aliquid liquefaciens, sed calor eius internus animae amor est, & desiderium replens, & absorbens animam in Deum. Dulcescit etiam animae, non sicut vinum desiderabile, aut voluptas, vel aliquid aliud mundanum, sed dulcedo illa spiritus incomparabilis est omnibus dulcoribus temporalibus, & inexcogitabilis non sapientibus illam. Tertio est spiritus ille sic mundus, quemadmodum radij Solis, in quibus nulla macula inueniri possit. Secundus spiritus, qui est creatus, similiter habet tria. Est enim ardens, est amarus, est & immundus. Primo, est ardens, & consumens quasi ignis, quia animam quam possidet, totam incendit luxuriae igne, & prauae cupiditatis, vt anima praeter eius expletionem nihil aliud cogitare, nihil desiderare possit, in tantum, quod aliquando per illam amittitur vita temporalis, & omnis honor, & consolatio. Secundo est amarus quasi fel, quia animam sic sua delectatione inflammat, quod gaudia futura videntur ei esse nulla, & bona aeterna fatuitas. Omnia quoque, quae de Deo sunt, & quae tenetur ei facere, amarescunt ei, & abominabilia sunt ei quasi vomitus, & quasi fel. Tertio est immundus, quia animam sic vilem facit, & pronam ad peccatum, vt de nullo peccato erubescat, & à nullo peccato desisteret, si non plus hominum timeret verecundiam, quam Dei. Ideo est spiritus ille ardens quasi ignis, quia ipse ardet ad iniquitatem, & alios secum accendit. Ideo vero amarus, quia omne bonum est amarum ei, & alijs secum amarescere vult. Ideo autem est immundus, quia ipse delectatur in immunditia, & alios secum similes quaerit habere. Sed nunc quaerere potes, & dicere mihi. Nunquid non tu es etiam spiritus creatus sicut ille, quare ergo tu non es talis? Respondeo tibi. Vere ego creatus sum ab eodem Deo, quo & ipse, quia non est nisi vnus Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, & hi non tres Dij, sed vnus Deus.

Deus. Et ambo benè creati ſumus, & ad bonum, quia Deus nihil niſi bonum creauit. Sed ego ſum quaſi ſtella, quia in bonitate, & charitate Dei, in qua creatus ſum, ſteti. Ipſe autem eſt quaſi carbo, quia à charitate Dei diceſſit. Ergo ſicut ſtella non eſt ſine claritate, & ſplendore; nec carbo ſine nigredine, ſic Angelus bonus, qui eſt quaſi ſtella, non eſt ſine ſplendore, id eſt, Spiritu ſancto. Omne enim quod habet, hoc habet à Deo Patre ſcilicèt, & Filio, & Spiritu ſancto, huius amore incaleſcit, huius ſplendore niteſcit, & ei iugitèr inhæret, & ad voluntatem eius ſe conformat, nec vnquam vult aliud niſi quod Deus, ideò ardet, ideò & mundus eſt. Diabolus autem eſt quaſi carbo deformis, & omniū creaturarū deformior, quia ſicut pulchrior erat cæteris, ſic deformior alijs debuerat fieri, quia Creatori ſuo ſe oppoſuit. Sicut Angelus Dei ſplendet luce Dei, & ardet charitate eius inceſſantèr, ſic Dæmon malitia ſua ſemper inardeſcit, & anguſtiatur. Cuius malitia inſatiabilis eſt, ſic & bonitas ſpiritus Dei, & gratia Dei inenarrabilis. Nam nullus eſt in mundo ſic radicatus cum Diabolo, cuius cor non quandoq. viſitet, & commoueat ſpiritus bonus; ſic etiam nullus eſt ſic bonus, quem Diabolus non apponit libenter tangere tentatione. Multi quippè boni, & iuſti tentantur ex permiſſione Dei à Diabolo, hoc non eſt pro malo eorū, ſed ad maiorem eorū gloriam. Dei quippè filius, vnus in Deitate cum Patre, & Spiritu ſancto in aſſumpta humanitate tentatus eſt, quantò magis electi eius ad maiorem eorum remunerationem. Multi etiam boni quandoq. cadunt in peccata, & obumbratur conſcientia eorum fallacia Diaboli, ſed virtute Spiritus ſancti robuſtius ſurgunt, & fortius ſtant. Veruntamen nullus eſt, qui in conſcientia ſua non intelligat, vtrum ſuggeſtio Diaboli ducat ad deformitatem peccati, an ad bonum, ſi diligenter cogitare, & exami-

1 nare voluerit. 1 Ideò tu ſponſa Domini
mei non habes dubitare de ſpiritu co-
gitationum tuarum, vtrum bonus ſit, an
malus. Conſcientia enim tua dicit tibi,
quæ omittenda ſunt, & quæ eligenda.
2 2 Quid autem faciet ille, cum quo ple-
var. lect. nus eſt Diabolus? Non enim in eum ingredi poteſt bonus ſpiritus, quia plenus eſt malo. Tria ſunt ei facienda, ſcilicèt, quòd habeat puram, & integram peccatorum confeſſionem, quæ licèt in contrito corde non ſtatim poterit eſſe, propter obduratum cor, tamen prodeſt tantum, quòd propter hanc dat Diabolus quaſi quandam ceſſationem, & ſaltum bono ſpiritui. Secundò habeat humilitatem, ſcilicèt, quòd proponat emendare peccata, quæ commiſit, & facere bona, quæ poterit, & tunc incipit egredi Diabolus. Tertiò, vt obtineat iterùm ſpiritum bonum, humili prece ſupplicare debet Deo, & cōteri de peccatis factis cum charitate vera, quia charitas ad Deum interficit Diabolum. Ipſe denique mallet cēties mori, quàm quòd homo exhiberet minimum bonum charitatis Deo ſuo, ſic inuidus, & malitioſus eſt. Poſteà loquebatur Beata Virgo ad ſponſam dicens. Sponſa noua filij mei, indue te veſtibus tuis, impone tibi monile tuum, id eſt paſſionem filij mei. Cui illa reſpondit. Impone tu Domina mea. Et illa. Ego vtique faciam. Ego volo tibi dicere, quomodo filius meus diſpoſitus erat, & quare à patribus ſic feruenter deſiderabatur, ipſe ſtabat quaſi homo in medio interſtitio duarum vrbium, & vox de patria vrbe clamauit ad eum dicens. Tu homo, qui ſtas in media via inter vrbes, tu es homo ſapiens, ſcis enim cauere ab imminentibus periculis. Tu quoque fortis es ad patiendum mala incumbentia: tu es etiam magnanimus, quia nihil times. Nos enim deſiderauimus te, & expectamus te. Aperi ergo portā noſtram, inimici enim obſidet eam, nè aperiatur. Vox de ſecunda vrbe audiebatur dicens.

Tu

Tu homo humanissime, & fortissime, audi quærimoniam nostram, & gemitum. Nos sedemus in tenebris, & patimur famem, & sitim intolerabilem. Considera ergo miseriam nostram, & penuriã miserabilem. Sumus enim percussi quasi fœnum excisum falcastro. Aruimus ab omni bono, & defecit omne robur nostrum. Veni ad nos, & salua nos, quia te solum expectauimus, te liberatorem nostrum sperauimus. Veni, & dissolue penuriam nostram; conuerte planctum nostrum in gaudium, tu esto auxilium nostrum, & salus. Veni ò dignissimum, & benedictum corpus, quod de Virgine pura processit. Has duas voces audiuit filius meus de duabus Vrbibus, scilicet de Cælo, & Inferno,
3 ideò misertus aperuit per amarissimam passionem suam, & effusionẽ sanguinis sui, portã Inferni, & eripuit amicos suos. Aperuit & Cælũ lętificãs Angelos, introduxit in eũ ereptos de Inferno. Hæc filia mea cogita, & habeto semper præ oculis.

NOTÆ.

1 Ideò tu sponsa Domini mei non habes dubitare de spiritu cogitationum tuarum; vtrum bonus sit, an malus.

De signis secernentibus diuinas Reuelationes à Dæmonũ illusionibus pluribus in locis egimus; præcipuum autem signum illud esse annotauimus hoc eodem Lib. Cap. 4. Nota 1. quòd in his libris nihil inuenitur, quòd non sit, & rationi, & conscientiæ conforme, ideò hoc loco Maria B. Brigittæ dicit; quòd minimè de cogitationum suarum spiritu dubitet, quia conscientia sua dictat illi, & quæ facienda, & quæ eligenda. plura de his vide Lib. 3. Cap. 20. Nota 3. & Cap. 78. Nota 2. & Lib. 4. Cap. 13. Nota 5. & Tract. nostro de Visionibus & Reuelat. Cap. 11.

2 Quid autem faciet ille, cum quo plenus est Diabolus?

var. lect. *M.S Farnesianus rectius legit, Quid autem faciet ille, qui plenus est Diabolo?*

3 Ideò misertus aperuit per amarissimã passionem suam, & effusionem sanguinis sui portam Inferni, & eripuit amicos suos.

Per Infernum hoc loco, vt etiam infrà ad finem præsentis Capitis, intellige limbum Patrum, ad quem Christus Dominus descendens, eos, qui captiui ibidem detinebantur liberauit, secumq. ad cælum duxit, iuxta illud Dauidis Psalm. 67. Ascendens Christus in altum captiuam duxit captiuitatem, quà de re latè egimus supra hoc eodem Lib. Cap. 15. Nota 3. & Cap. 45. Nota 4. & 5.

QVALITER CHRISTVS similatur potenti Domino ædificanti magnam Ciuitatem, & optimum Palatium, per quæ Mundus, & Ecclesia designantur, & qualiter Iudices, & Defensores, & Laboratores in Ecclesia Dei, conuersi sunt in arcum prauum.

CAP. LV.

EGO sum similis potenti Domino, qui ędificans Ciuitatem, imposuit sibi nomẽ ex suo nomine. Deindè construxit in Ciuitate Palatium, in quo mansiunculæ diuersæ pro necessarijs capiendis erant. Constructo verò Palatio, & rebus suis ordinatis, populum suum disposuit in tres partes, dicens. Viæ meæ sunt ad remotas partes, state, & laborate viriliter pro honore meo. Constitui enim vobis necessaria vestra, & victualia; habetis & Iudices, qui vos iudicent; habetis Defensores, qui vos ab inimicis defendãt. Cõstitui, & laboratores, qui vos pascant, & de labore suo mihi decimam partem persoluẽt, & vtilitati meæ, & honori reseruabunt. Interiecto autem aliquo tempore nomen Ciuitatis oblitum est, tunc dixerunt Iudices. Dominus noster ad remotas partes profectus est, iudicemus rectum iudicium, & faciamus iustitiã, vt redeunte Do-

Domino nostro non arguamini, sed re-
portemus honorem, & benedictionem.
Tunc dixerunt defensores. Dominus no-
ster confidit in nos, & reliquit nobis cu-
stodiam domus suæ, abstineamus ergo à
superfluitate cibi, & potus, nè ad pugnam
simus inepti. Abstineamus & ab inordi-
nato somno, nè incauti decipiamur. Si-
mus & benè armati, & continuè vigilan-
tes, nè venientibus hostibus imparati in-
ueniamur. In nobis enim honor Domini
nostri maximè pēdet, & salus populi eius.
Tunc & laboratores dixerunt, magna est
gloria Domini nostri, & remuneratio eius
gloriosa, laboremus ergo fortiter, & de-
mus ei non solùm decimam partem labo-
ris nostri, sed & quidquid vltrà victum
nostrum superfuerit offeramus ei, tantò
enim gloriosior erit merces, quò maiorē
charitatem nostram viderit. Post hæc
procedente iterum aliquo tempore, obli-
uioni datus est Dominus Ciuitatis, & Pa-
latij. Tūc dixerūt iudices ad seipsos, lōga
est mora Dñi nostri, nescimus vtrū reuer-
tetur an non, iudicemus ergo secūdū vo-
luntatē nostrā, & quod nobis placuerit fa-
ciamus. Deindè dixerunt defensores. Fa-
tui sumus, quia laboramus, & nescimus
propter quam mercedem. Confœdere-
mus nos potiùs inimicis nostris, dormia-
mus, & bibamus cum eis, non enim cu-
randum est nobis, cuius fuerint inimici.
Posteà dixerunt laboratores, Quare ser-
uamus aurum nostrum alteri, & quis re-
portet illud post nos ignoramus? Melius
est ergo, vt vtamur eo nos ipsi, disponen-
do ad voluntatem nostram. Demus enim
iudicibus decimam partem, & placatis
eis, facere possumus, quod volumus.
Ego verè sum similis illi potēti Domino,
qui ædificaui mihi Ciuitatem, idest mun-
dum, in quo constitui palatium, idest
Ecclesiam. Nomen mundi fuit diuina
sapientia, quia à principio mundus hoc
nomen habuit, quòd erat factus in diui-
na sapientia. Hoc nomen venerabatur
ab omnibus, et laudabatur Deus à crea-
tura sua in sapientia sua, & mirabili-
ter prædicabatur. nunc autem inhono-
ratum est nomē Ciuitatis & immutatum,
& accessit nouum nomen, id est huma-
na sapientia. Iudices enim, qui priùs iu-
dicabant in iustitia, & in timore Domini,
1 nunc conuersi sunt ad superbiam, & ho-
mines simplices supplantant. Appetunt
esse eloquentes, vt habeant laudes homi-
num, loquuntur placentia, vt obtineant
fauores. Verba leniter ferunt, vt boni, &
mites vocentur, recipiunt munera, & per-
uertunt iudicium. Sapiētes sunt pro tem-
porali vtilitate sua, & voluntate propria,
sed muti pro laude mea. Simplices con-
culcant sub pedibus, & obmutescere fa-
ciunt. Cupiditatem suam dilatant ad om-
nes, & de recto faciunt falsum. Hæc sa-
pientia nunc diligitur, mea autem data
est obliuioni. Defensores verò Ecclesiæ,
qui curiales, & milites sunt, vident ini-
micos meos, & impugnatores Ecclesiæ
meæ, & dissimulant, audiunt verba im-
properij eorum, & non curant. Intelli-
gunt, & sentiunt opera impugnatorum
mandatorum meorum, & tamen patien-
tèr ferunt. Aspiciunt eos quotidiè licitè
perpetrare omnia mortalia peccata, & nō
compunguntur, sed dormiunt, & con-
2 uersantur cum eis, & alligant se iuramen-
to ad societatem eorum. Laborantes ve-
rò, qui sunt communitas tota, respuunt
mandata mea. Retinent dona mea, &
decimas meas. Offerunt dona iudicibus
suis, & eis reuerentiam exhibent, vt eos
beneuolos, & placabiles inueniant. Ve-
rè audacter dicere possum, quòd gladius
timoris mei, & Ecclesiæ meæ,
in mundo abiectus est, &
pro eo assumptus
est sacculus
pecu-
niæ.

L VER-

VERBA QVALITER DOMINVS capitulum superiùs immediatè dictum declarat, & de sententia contra tales illata, & qualiter Deus ad tempus propter bonos sustinet malos.

CAP. LVI.

IXI tibi priùs. Quia gladius Ecclesię meę abiectus est, & pro eo assumptus est saccus pecuniæ, qui ex vna parte apertus est, & ex alia sic profundus, quòd quicquid ingreditur, nũquam capit fundum, nec vnquam impletur. Hic saccus est cupiditas, quæ omnem modum, & mensuram excedit, & in tantum inualuit, quòd contempto Domino nil desideratur, nisi pecunia, & propria voluntas. Attamen ego sum sicut Dominus, qui & Pater, & Iudex est. Cui eunti ad iudicium, dicunt circumstantes: Domine procede citiùs, & fac iudicium. Quibus respondit Dominus. Expectate modicum vsque cras, quia fortè filius meus adhuc interim emendabit se. Veniente autem eo altero die, dicunt ei populi. Procede Domine, & fac iudicium. Vsquequò protrahis iudicium, & non iudicas nocentes? Respondit Dominus. Adhuc modicum expectate, si filius meus emendet se. Et tunc si non resipiscet, faciam quod iustum est. Sic ego patienter sustero hominem vsque ad nouissimum punctum, quia Pater, & Iudex sum. Veruntamen quia Iustitia mea incommutabilis est, & quamuis diù protrahitur, tamen aut puniam, si non emendauerint se peccatores, aut misericordiam faciam in cõuersos. Dixi etiam tibi prius, quòd populum diuisi in tres partes, scilicet in iudices, in defensores, & laboratores. Quos enim significant isti Iudices, nisi Clericos, qui diuinam sapientiam verterunt in prauam, & vanam. Sicut illi Clerici solent facere, qui recipiunt multa verba, & componunt in pauca, & illa pauca verba sonant idem, quod multa. Sic Clerici huius temporis receperunt decem mandata mea, & composuerunt in vnum verbum. Quid est hoc vnum verbum? Porrige manum, & da pecu-

1 niam. 1 Hæc est sapientia eorum, loqui

var. lect. pulchrè, & agere malè. Simulare se meum, & agere nequiter contra me. Ipsi denique pro muneribus peccantes libenter patiuntur in peccatis. Simplices exemplo suo prauo præcipitant. Insuper euntes per viam meam odiunt. Secundò defensores Ecclesiæ, idest Curiales sunt infideles, qui fregerunt promissionem suam, & iuramentum, & peccantes contra fidem Ecclesiæ meæ, & cõstitutionem, libenter tolerant. Tertiò laboratores, idest communitas, sunt sicut Tauri indomiti, qui habent tria. Effodiũt enim terram pedibus. Secundò implent se ad satietatem. Tertiò complent voluntatem suam iuxta desiderium suum. Sic cõmunitas nunc totis affectionibus inhiat temporalibus. Implet se immoderata gula, & vanitate mundi. Complet absque ratione carnis suæ delectationem. Sed licet inimici mei sint multi, tamen inter eos multos habeo amicos, quamuis oc-

2 cultos. 2 Sicut dicebatur ad Heliam, qui nullum putabat superesse amicũ meum, nisi se solùm. Habeo (inquit) septem milia virorum, qui non flectabant genua sua antè Baal. Sic ego licèt multi sint inimici, habeo tamen occultos amicos inter eos, qui quotidiè plorant, quòd inimici mei præualuerunt, & quòd nomen meum despicitur. Propterea propter preces eorum, sicut Rex charitatiuus, et bonus, sciens opera Ciuitatis mala, patienter tolerat inhabitantes, & mittit litteras amicis suis, faciens eos cautos de periculo suo. Sic ego verba mea mitto amicis meis, quæ non sic obscura sunt, vt Apocalypsis, quam Ioanni ostendi sub obscuritate, vt à spiritu meo in suo tempore cum mihi placeret explanarentur. Nec ita occul-

occulta sunt, vt non annuncientur, sicut Paulus videbat de mysterijs meis, quæ non licebat loqui. Sed sic aperta sunt, vt omnes tàm parui, quàm magni intelligãt. Tam leuia, vt omnes, qui velint possũt capere. Ergo amici mei verba mea venire faciant ad inimicos meos, si fortè conuertantur, & innotescat eis periculum, & iudicium eorum, vt compungantur de factis suis. Alioquin iudicium erit Ciuitatis, & sicut interrumpitur murus, vbi non relinquitur lapis super lapidem, nec in fundamento duo lapides sibi mutuo adhærebunt; sic Ciuitati, idest mundo fiet. Iudices verò ardebunt igne ardentissimo. Nullus autem ignis est ardentior, quàm qui nutritur aliqua pinguedine. Isti iudices pingues fuerunt; quia plus occasionem habuerunt complendi voluntatem suam. Plus alijs excedebant honore, & abundantia temporalium. Plus alijs abundabant malitia, & iniquitate, ideò in sartagine feruentissima ardebunt. Defensores verò suspendentur in altissimo patibulo. Patibulum enim constat ex duobus lignis erectis, & tertio posito ex transuerso, vt super liminare. Hoc patibulum cum duobus lignis est pœna eorum sæuissima, quæ constat quasi ex duobus lignis. Primùm est, quod non sperabant præmium meum æternũ, nec pro eo operibus laborabant. Secundum lignum est, quòd diffidebant de potentia, & bonitate mea, quòd non omnia possem, nec vellem dare eis ad sufficientiam. Lignum autem ex transuerso est conscientia eorum praua ex eo videlicet, quòd intelligebant benè, & faciebant mala, nec verecundabantur facere contrà conscientiam suam. Funiculus autem patibuli est ignis æternus, qui non extinguitur aqua, nec rescinditur forficibus, nec finietur, nec rumpetur vetustate. In hoc patibulo, vbi pœna est sæuissima, & ignis inextinguibilis pendebũt, & habebũt confusionẽ, sicut proditores sentient miserias, quia fuerunt infideles. Audient opprobria, quia displicuerunt eis verba mea. Erit væ in ore eorum, quia laus, & honor proprius dulcis fuit eis. In hoc patibulo lacerabunt eos Corui viui, idest Dæmones, qui nunquam satiantur, sed nec lacerati consumentur; sine fine viuent cruciati, & sine fine viuent cruciatores. Ibi erit væ, quòd nunquam finietur, miseria, quæ nunquam mitigabitur. Væ eis, quia vnquam nati fuerunt. Væ eis, quia vita eorum prolongata fuerat. Tertio iustitia laboratorum est qualis Taurorum. Tauri habent carnem, & pellem nimis duram, ideò iudicium eorum est ferrum acutissimum. Hoc ferrum acutissimum est mors inferni, quæ cruciabit eos, qui me contempserunt, & propriam voluntatem pro mandato meo dilexerunt. Littera igitur, idest verba mea, scripta est; laborent amici mei, vt ad inimicos meos sapiẽter, & discretè veniant, si fortè audire velint, & resipiscere. Si autem aliqui auditis verbis meis dixerunt, expectemus adhuc modicum, tempus nondum veniet, nondum est tempus eius.
3 Ego iuro in Deitate mea, quæ Adam expulit de Paradiso, Pharaoni decẽ plagas immisit, quòd venio eis citiùs, quã credunt. Ego iuro in humanitate mea, quam de Virgine assumpsi sine peccato pro salute hominum, in qua tribulationẽ habui in corde, pœnã sum passus in carne, & mortẽ pro vita hominũ, in qua resurrexi, & ascendi, & sedeo ad dexteram Patris verus Deus, & homo in vna persona, quòd complebo verba mea. Ego iuro in spiritu meo, qui super Apostolos in die Pentecostes est missus, & inflammauit eos, vt omnium gentium linguis loquerentur, quòd nisi cum emendatione ad me, quasi serui, & fragiles redierint, vindicabor in eos in ira mea. Tunc væ erit eis in corpore, & anima. Væ quia viui in mundum venerunt, & in mundo vixerunt. Væ quia modica fuit eorum voluptas, & adhuc illa vana, & cruciatus

eorum erit perpetuus. Tūc sentient, quod nunc credere contemnunt, quòd verba mea fuerunt charitatis. Tunc intelligēt, quòd quasi pater monui eos, & me noluerunt audire. Ecce si verbis noluerint credere beniuolè, credent operibus cum venerint.

N O T AE.

1 var. lect. HAec est sapientia eorum loqui pulchrè, & agere malè, simulare se meum, & agere contra me.

Sic in vulgatis habetur, sed Codex Farnesianus M.S. sic habet. Hæc est sapientia eorum loqui pulchrè, & agere malè, simulant enim seruire mihi, & agunt contra me.

2 Sicut dicebatur ad Heliā, qui nullum putabat superesse amicum, nisi se solum, habeo, inquit, septem millia virorum, qui non flectabant genua sua antè Baal.

Eandem penitùs sententiam legimus 3. Reg. cap. 10. & Rom. 11. ad horum intelligentiam sciendum est primò Baal esse nomen Idoli, quod D. Hieron. in Genes. cap. 9. & super Sophon. c. 1 interpretatur, aut dominans, vel subijciens, aut possidēs, de quo in pluribus scripturæ locis mentio fit, vt num 22. Hierem. 2. Oseæ 2. Sophon. 1. sed Theodoret. in Hierem. cap. 22. affirmat Baal esse nomen Idolorum generale, & Dionys. Carthus. in epist. ad Rom. loco cit. esse Deum Achab, Iezabel: sed quidquid sit de nominis ethimologia. Dicendū est Christum Dominum hoc loco insinuare voluisse B. Brigittæ, quòd quamuis multi ex Clericis ei terga verterint, & legem suam, ac præcepta deseruerint, non tamen deesse sibi alios, qui amici eius sint, quiq. pro delictis suis, ac etiam inimicis preces ad Deum quotidiè fundant, sicut enim dictum est Eliæ Prophetæ, qui existimabat in se solo saluas esse religionis, ac pietatis reliquias, quòd adhuc sibi supererāt septem millia virorum, qui non curuauerunt genua antè Baal, sic Christus Dominus hìc B. Brigittæ dicit, quòd licèt multos inimicos habeat, plures tamen sibi esse inter eos occultos, qui quotidiè pro suis, cæterorūq. peccatis plorāt.

3 Ego iuro in Deitate mea, quæ Adam expulit de Paradiso, Pharaoni decem plagas immisit, quòd venio eis citiùs, quàm credunt.

Hìc de vltimo Christi Domini aduentu ad vniuersale iudicium sermo fit quod apertè colligi potest ex his verbis, quæ aliquanto post hoc eodem Cap. leguntur, vbi scribitur, Tunc væ erit eis in corpore, & anima, cruciabuntur enim post latam sententiam in corpore, & anima: cùm autem legimus, tunc venio eis citiùs, quàm credunt, innuitur extremum vniuersale iudicium quàm citissimè esse peragendum, quòd etiam ex sanctis Patribus docent D. Chrysost. hom. 50. operis imperfecti, & hom. 33. in Ioannem circà finem, explicans illa verba Pauli ad Philippens. 4. Dominus propè est. D. Cyprian. epist. 54. De his (inquit) iudicat occultorum scrutator citò venturus, & epist. 56. & 58. idē repetit, hoc etiam indicat D. Greg. lib. 4. epist. epist. 72. et 38. et hom. 1. in Euang. latè prosequitur: fauent etiam Tertull. lib. de fuga in persequutione. c. 11. Antichristo (inquit) iam instante Hieron. epist. 11. ad Ageruch. Ambros. orat. in Satir. fratrem antè med. Bernard. serm. 6. in Psal. 90. & Dionys. Carthus. Apocal. 1. edisserens ea verba D. Ioan. Quæ oportet fieri citò. quòd etiam plures alij hic annotarunt, & colligitur Iacobi 5. Ecce iudex ad ianuā stat, & 1 Ioan. 1. Nouissima hora hæc est. Sap. 6. Horridè, & citò apparebit: quando autem futurum sit, ex sacris litteris non constat. Vndè Matth. 24. & Marci 14. dicit Christus, de die illa nemo scit, neque filius hominis, hoc verò intellige, quòd Christus nesciat ad reuelandum alijs, propterea D. Aug. lib. 22. & 18. de Ciuit. Dei affirmat, quòd si nobis expedisset, Apostolis reuelasset. Si quis autē curiosius sciscitetur, quo mense, quaue hora vniuersale iudicium futurum sit, posset probabiliter dici, quòd eo tēpore, quo factus est mundus, & redemptus, eo quoque iudicabitur Mense nimirum Martij, vt tradit D. Tho. in 4. d. 3. q. 4. & in supplem. ad 3. p. q. 77. art. 3. Sole etiam exīstēte in Oriēte, et Luna in Occidente in eadē dispositione, qua creata sunt, vt indè eorum motus terminetur, vndè cœpit moueri: si verò loquamur de hora,

Cassiod. in Psal. 18. ad eum vers. Media nocte surgebam; arbitratur media nocte Christum esse venturum ad iudicandum, quòd etiam videtur innuere Paul. Apostol. 1. ad Thessal. cap. 5. Dies Domini sicut fur in nocte venit, & Matth. 25. Parab. Virgin. hoc idem videtur probare, vbi legimus, Media nocte clamor factus est: His non obstantibus communis opinio est futurum vniuersale iudicium summo manè, quo tempore sicut Christus resurrexisse creditur, qui nostræ resurrectionis causa fuit, ita probabile est, hoc tempore nos esse resurrecturos, quod probari potest ex illo Lucæ 12. vbi Christus loquens de finali iudicio dicit, Et si venerit in tertia vigilia, & inuenerit, beati sunt serui illi, quos inuenerit Dominus vigilantes, tertia autem vigilia notat tẽpus trium horarum post mediam noctem, & hoc est tempus, quando dicimus Christum ad iudicium venturum esse, quòd etiam docuit Lactan. Firmian. lib. 7. diu. inst. c. 9. & hãc esse causam tradunt aliqui, quapropter consueuerint Religiosi noctis tempore consurgere ad Deum laudandum, vt scilicet non dormientes, sed vigilantes, & in orationibus vacantes à Christo iudice inueniantur, quam laudabilem consuetudinem, vel à principio nascentis Ecclesiæ suum sumpsisse initium plures annotarunt, & in specie Niceph. lib. 3. cap. 17.

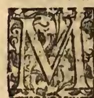
VERBA DOMINI AD SPONSAM qualiter ipse sit in Christianorum animabus cibus abhominabilis, & despectus, & per contrarium mundus in eis sit delectabilis, & dilectus, & de iudicio terribili contra tales illato.

CAP. LVII.

FILIVS loquebatur ad sponsam. Sic faciunt mihi Christiani nũc, sicut Iudęi fecerunt mihi. Ipsi eiecerunt me de templo, & habebant perfectam voluntatem interficiendi me; sed quia nondum venerat hora mea, exiui de manibus eorum. Sic Christiani faciũt mihi nunc. Ipsi eijciunt me de templo suo, idest de anima eorum, quæ templum meum esse deberet, & libenter occiderẽt me, si possent. Ego sum in ore eorum, quasi caro putrida, & fœtens, & videor eis quasi homo loquens mendacium, & nihil curant de me. Ipsi vertunt ad me dorsum, & ego ad eos vertam occiput, quia in ore eorum nihil est nisi cupiditas. In carne luxuria quasi iumenti. In auditu eorum placet sola superbia. In visu delectabilia mundi. Passio vero mea, & charitas est eis abhominabilis, & vita mea grauis. Propterea ego faciam sicut animal illud facit, quòd multa latibula habet, quod cùm persecutum à venatoribus fuerit in vno latibulo, fugit in aliud. Sic ego faciam, quia Christiani persequuntur me malis operibus suis, & eijciunt me de latibulo cordis sui. Ideò ingredi volo ad Paganos, in quorum ore nunc sum amarus, & insipidus, & ero in ore eorum dulcis super mel. Attamen adhuc ita misericors sum, quod quicunque petierint veniam, & dixerint. Domine ego cognosco me grauiter peccasse, & libenter volo me emandare per gratiam tuam, miserere mei propter amaram passionem tuam, ego gaudenter suscipio eum. Qui autem perstiterint in malo suo, veniam eis quasi gygas, qui habet tria, scilicet terribilitatem, fortitudinem, & asperitatem. Sic veniam Christianis terribilis, vt non minimum digitum audeant mouere contra me. Veniam, & sic fortis, quòd quasi culex erunt antè me. Tertiò veniam eis sic asper, quòd væ sentient in præsenti, & væ sine fine.

VERBA MATRIS AD SPONSAM, & Matris, & filij dulciter adinuicem, & qualiter iniquis Christus est amarus, amarior, amarissimus, & bonis dulcis, dulcior, dulcissimus.

CAP. LVIII.

1 MATER loquebatur ad sponsam. Considera sponsa tenuitatem passionem filij mei, cuius passio omnium Sanctorum passionem in amaritudine superauit. Sicut enim mater, si filium suum viuum incidi videret, amarissimè turbaretur, sic ego in passione filij mei, visa amaritudine eius turbabar. Deindè loquebatur ad filium. Benedictus sis tu fili mi, quia sanctus es, sicut cantatur. Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Benedictus sis tu, quia dulcis es, dulcior, & dulcissimus. Tu sanctus eras ante incarnationem, sanctus in vtero, sanctus post incarnationē. Tu etiā dulcis fuisti ante mundi creationē, dulcior Angelis, dulcissimus mihi in incarnatione. Respōdit filius. Benedicta sis tu Mater prę omnibus Angelis. Sicut enim ter, vt nunc dixisti, fui dulcissimus, sic malis sum amarus, amarior, amarissimus. Amarus sum illis, qui dicunt me creasse multa sine causa; qui blasphemant me hominem creasse ad mortem, non ad vitam. O misera, & insensata cogitatio. Nunquid ego iustissimus, & virtuosissimus Angelos creaui sine ratione? Nunquid ego tanta bonitate ditassem hominem, si creassem eum ad damnationē? Nequaquam. Ego quippè omnia benè feci, & ex charitate omne bonum dedi homini. Ipse autem omnia bona vertit sibi in malum. Non quòd ego aliquod malum fecerim, sed quia ipse homo, cum aliter, quàm secundum diuinam constitutionem mouet voluntatem suam
2 hoc est ad malū. 2 His autem sum amarior, qui dicūt me liberum arbitrium dedisse ad peccandum, & non faciendum bonum. Qui dicunt me iniustum esse, eo quòd alios iustifico. Qui imputant mihi, quòd mali sunt, quia subtraho eis gratiam meam. His vero sum amarissimus, qui dicunt legem, & mandata mea difficillima, & neminem posse implere ea; qui dicunt passionem meā eis nihil valere, ideò & pro nihilo reputant eam. Propterea iuro in vita mea, sicut olim iurabam Prophetis, quòd excusabo me coram Angelis, & omnibus Sanctis meis, & probabūt hi, quibus amarus sum, me omnia rationabiliter, & benè creasse, & ad vtilitatem, & eruditionem hominis, nec minimum vermem sine causa subsistere. Hi verò, qui me amariorem habent, probabūt me, liberum arbitrium pro bono hominibus sapienter dedisse. Sciēt & me esse iustum, qui bono homini do æternum regnum, malo verò æternum supplicium. Non enim deceret Diabolum, qui à me benè factus est, & ex malitia sua lapsus, vt cum bono societatem haberet. Probabunt etiā mali homines nō esse propter meam culpam, quòd ipsi mali sunt, sed propter suā culpam propriam. Ego enim si possibile esset libenter pro vno quoque homine talem pœnam exciperem, qualem semel in Cruce pro omnibus recepi ad hoc, vt ad promissam hæreditatem redirent. Sed homo voluntatem suam semper habet mihi contrariam. Cui ideò dedi libertatem, vt seruiret mihi si vellet, & haberet ęternum præmium, si autem nollet, haberet supplicium cum Diabolo, propter cuius malitiam, & eius sequaciū infernus iustè factus est. Ego enim quia charitatiuus sum, nolo, vt homo seruiat mihi ex timore, vel coactus quasi animal irrationale, sed ex diuina charitate. Quia nullus videre potest faciem meam, qui inuitus seruit mihi ex timore pœnæ. Illi vero, quibus amarissimus sum, intelligent in conscientia sua, legem meam fuisse lęuissimam, & iugum meum suauissimum, & dolebunt inconsolabiliter, quod spreuerunt legem meam,

meam, & quòd dilexerunt magis mundum, cuius iugum grauiùs est, & difficiliùs multò, quàm meum. Tunc respondit Mater; Benedictus sis tu fili mi, Deus meus, & Dominus meus. Rogo te, vt quia tu mihi fuisti dulcissimus, alij participes fiant dulcedinis meæ. Cui respondit filius. Benedicta sis tu charissima mater, verba tua sunt dulcia, & charitate plena. Ideò quicunque de dulcedine tua in os suum receperit, & perfectè tenuerit proficiet ei. Qui autem receperit, & reiecerit, tantò amarius supplicium habebit. Tunc respondit Virgo. Benedictus sis tu fili mi pro omni dilectione tua.

NOTAE.

1 CVius passio omnium Sanctorum passionem in amaritudine superauit.

Christi Domini dolores fuisse omnium maximos, Thren. 1. insinuatur ibi (omnes, qui transitis per viam) & quamquam aliqui existimarint, aliquando Martyres secundum aliquas particulares conditiones, vt putà quantum ad passionis diuturnitatem, & alia, maiores sustinuisse dolores, tamen quoad omnes causas doloris, nullus æqualem dolorem Christi doloribus passus est; quod procedere non solùm quoad externum dolorem sensibilem, qui ex corporali nociuo nascitur, sed etiã quoad internum, qui ex alicuius nociui apprehensione emanat; tradit D. Thom. 3. par. quæst. 46. art. 6. vbi magnitudinem dolorum Christi ex quatuor perpendit causis, ex patientis primò complexione corporis, in qua maximè sensus tactus viget, ex passionis generalitate, & magnitudine læsionis, ex quantitate doloris proportionata ad finem, quia quantitatem passionum assumpsit proportionatam magnitudini fructus, qui indè manare debebant, postremò ex efficacia animæ, & interiori apprehensione, ex qua vis doloris maximè pendet, vndè optimè annotauit Hylar. lib. 10. de Trinitat. vbi ait: Christum ad peragendum mortis suæ sacramentum cõsumasse omnium humanarum generus passionum, cùm inclinato capite emisit spiritum, & ratio huius esse potest, quia hæc quatuor cùm fuerint in Christo perfectissima, non mirum si quoque dolores fuerunt grauissimi; eoq. magis, quò Christus eas causas poterat voluntate sua impedire, aut etiam lenire, quod non fecit, & vnicuique causæ secundum suam naturalem potestatem permisit operari, & quæ eius erant propria agere, vt Damasc. lib. 3. de fide cap. 19. & 20. & hoc videbatur decere, tùm propter maiorem excellentiam suæ satisfactionis, tùm vt assumptæ carnis veritatem ostenderet, tùm etiam vt nobis exẽplum patiendi relinqueret.

2 His autem sum amarior, qui dicunt me, &c.

Quemadmodum totius mali radix est liberum arbitrium, nisi secundum rationis dictamen operetur, ita prorsus homo nequaquã rectè viuere, aut mereri posset, nisi gratia Dei adiutus, & suis actionibus peculiari Dei beneficio liber factus, liberè quoque operetur, ex quò nullatenus licèt inferre, fuisse homini ad peccandum liberum à Deo collatum arbitrium, quia per illud peccare potest, non enim inquit D. August. lib. 2. de lib. arbit. non longè à principio, quia per illud etiam peccatur, ad hoc Deum illud dedisse credendum est, satis ergo causæ est, cur dare debuerit, quia sine illo homo rectè viuere minimè potest, ad hoc autem datum, vel hinc potest intelligi, quia si quis eo fuerit vsus ad peccandum diuinitùs in eo vindicatur, quod iniustè fieret, si vt peccaretur libera esset voluntas data: Vndè egregiè Lyran. super illud Eccl. 15. Et reliquit hominem in manu consilij sui. vocat hãc liberi arbitrij facultatẽ conseruandi iustitiam potestatem, non propriæ voluntatis faciẽdæ facultatem. Sed hac de re latiùs egimus Lib. 5. Reuelation. inter 3. quæst. 3. & Lib. 8. Cap 56. scribitur, Deum homini liberũ dedisse arbitrium, vt cælestia desideraret, & terrena contemneret, & serm. de excell. Virg. c. 6. Datũ est homini liberũ arbitrium vt per illud in bono perseuerans staret ad bonum præmium, & in malum non caderet.

VERBA CHRISTI PRÆSENTE sponsa, scilicet qualiter Christus per rusticum, boni Sacerdotes per bonum pastorem, mali Sacerdotes per malum pastorem, & boni Christiani per vxorem designantur, & figurantur. In qua figura multa vtilia continentur.

CAP. LIX.

GO sum, qui nunquam dixi falsum. Ego reputor in mundo quasi rusticus, cuius nomen videtur contemptibile. Verba mea reputantur fatua, & domus mea reputatur tugurium vile. Iste rusticus habuit vxorem, quæ nihil voluit nisi iuxta voluntatem eius, quæ possidebat omnia cũ viro, & habuit eum pro domino suo, obediens ei in omnibus quasi domino suo. Iste rusticus habuit etiam multas oues, ad quarum custodiam conduxit sibi pastorem pro quinque aureis, & vt ministraret ei necessaria vitæ suæ. Iste pastor, quia bonus erat, auro vtebatur ad vtilitatẽ suam, victualibus ad necessitatem vitæ. Post istum pastorem transeunte tempore aliquo venit alius deterior, qui cum auro emit sibi vxorem, ad quam detulit cibaria sua, continuò requiescens cum illa, non curans de ouibus, quæ miserabiliter à bestijs crudelibus dispergebãtur. Tunc rusticus videns dispersionem ouium suarũ, clamabat dicens: Pastor meus est mi-
1 var. lect. hi infidelis. 1 Oues meæ dispersæ sũt, & à bestijs ferocissimis aliquæ deuoratæ penitùs cum corpore, & vellere. Aliquæ mortuæ sunt, sed corpora incommesta. Tunc dixit rustico viro suo vxor. Domine mi, corpora, quę deuorata sunt, certum est, quod non rehabebimus; ergo corpora illa, quæ remanent intacta, quamuis sine spiritu sunt deferamus domum, & vtamur eis. Si enim ex toto caruerimus, intolerabile erit nobis. Respondit ei maritus. Quid ergo faciemus, quia animalia venenata erãt dentibus, caro ouium similiter infecta est veneno mortifero, pellis corrupta, lana conglobata in vnũ. Respondit vxor, si omnia maculata sunt, & omnia auferuntur, vndè tunc viuemus? Respondit maritus. Ego video in tribus locis viuentes oues. Quædam sunt similes mortuis ouibus, quæ præ timore non audent respirare. Secundæ iacent in luto profundo, nec sufficiunt eleuare se.
2 var. lect. 2 Tertiæ stant in latebris, nec audent procedere. Ergo vxor mea veni, & erigamus oues, quę conantur surgere, & sine auxilio non sufficiunt, & vtamur eis. Ecce ego Dominus sum ille rusticus, quia ab hominibus reputor quasi anxius, nutritus in cubili suo, iuxta modũ, & mores suos. Nomen meum est sanctę Ecclesiæ dispo-
sitio. Hæc reputatur contemptibilis, quia 1
Sacramenta Ecclesiæ, scilicet Baptismus, Chrisma, Vnctio, Pœnitentia, & Coniugium recipiuntur quasi pro derisione, & dantur alijs pro cupiditate. Verba mea iudicantur fatua, quia verba, quæ proprio ore loquebar cum similitudinibus, vertuntur de spirituali intelligentia ad corporis alleuiationem. Domus mea videtur contemptibilis, quia terrena diliguntur pro cælestibus. Per pastorem istum primum, quẽ habui, intelligo amicos meos sacerdotes, quos olim in sancta Ecclesia habui, quia per vnius vocabulum intelligo plures. His commisi oues meas, idest corpus meum dignissimum sanctificandum, & animas electorum meorum gubernandas, & defendendas. Quibus etiam dedi quinque bona preciosiora omni auro, scilicet conscientiam intelligentem super omnia irrationabilia, vt discernrẽt inter bonum, & malum, inter verum, & falsum. Secundò dedi eis spiritualium rerum intelligentiam, & sapientiam, quæ nunc oblita est, & diligitur pro ea humana sapientia. Tertiò dedi eis castitatem. Quartò temperantiam omnium rerum, & abstinentiam ad corporis moderationem. Quintò stabilitatem in bo-

nis moribus, verbis, & operibus. Post istum primum pastorem, idest amicos meos, qui antiquitùs erant in Ecclesia mea, subintrauerunt nūc aliqui pastores, qui pro auro emerunt sibi vxorem, idest pro castitate, & illis quinque bonis assumpserunt sibi fœmineum corpus, idest incontinentiam, per quam spiritus meus discessit ab eis. Quando enim voluntatem habent completam peccandi, & satiandi coniugem suam, idest voluptatem suam ad libitum suum, tunc spiritus meus abest ab eis, quia non curant de ouium damno si possint voluptatē suam perficere. Oues autem, quæ ex toto sunt deuoratæ, illi sūt, quorum animæ in inferno sunt, & corpora condita in sepulchris, expectantia resurrectionem damnationis æternæ. Oues verò, quarum carnes remanent, & spiritus ablatus est, sunt illi, qui nec diligunt, nec timent me, nec aliqua deuotione, & cura afficiuntur circa me. Ab illis enim longè est spiritus meus, quia caro eorum ex venenatis bestiarum dentibus venenata est, idest anima eorum, & cogitationes, quæ designantur in carne ouium, & intestinis, sic amara sunt mihi, & abominabilia ad delectandum in eis, quemadmodum caro venenata. Pellis eorum, idest corpus eorum aridum est ab omni bono, & ab omni charitate, & nulli vsui aptum in regno meo, sed tradetur igni perpetuo in inferno post iudicium. Lana eorum, idest opera eorum ex toto inutilia sunt, vt nihil inueniatur in eis, pro quibus charitatem meam, & gratiam digni sint habere. Quid ergo nunc ò vxor mea, idest boni Christiani, quos in vxore intelligo, faciemus? Ego video in tribus locis viuentes oues, quædam sunt similes mortuis ouibus, quæ præ timore non audent respirare. Hi sunt Gentiles, qui libenter vellent habere fidem rectā, si scirent quomodo, sed ipsi non audent respirare, idest non audent præ timore dimittere fidem, quā habent, nec audent recipere rectam. Secundæ oues sunt, quæ stant in latebris, nec audent procedere. Hi sunt Iudæi, qui stant quasi sub velamine, qui libenter procederent, si scirent pro certò me natū, Occultant autem se quasi sub velamento. quia in figuris, & signis, quæ me in lege significabant, & in me veraciter completa sunt, sperant salutem, & ex illa vana spe timent ad fidem rectam procedere. Tertiæ oues, quæ in luto stant, sunt Christiani in mortalibus peccatis constituti. Ipsi enim propter timorem supplicij libenter surgerent, sed non possunt propter peccata grauia, & quia nullam habent charitatem. Ergo vxor, idest Christiani boni iuuate me. Nam sicut vxor, & vir vna caro, & vnum membrum esse tenentur, sic Christianus membrum meum est, & ego suum, quia ego in eo, & ipse in me. Ideo ò vxor idest boni Christiani currite mecum ad oues, quæ adhuc habent spiritum, & erigamus eas, & refoueamus. Compatimini mihi, quia multùm carè emi oues, recipe mecum, & ego tecum. Tu in dorsum, & ego in caput, gaudenter duco eas inter manus meas. Ego portaui eas omnes semel in dorso meo, & quando erat totum sauciatum, & stipiti affixū. O amici mei sic tenerè diligo oues istas, quòd si possibile esset adhuc mori propter quamlibet ouem speciali morte, qualem in Cruce semel prò omnibus passus sum, magis eas redimerem, quàm eis carerem.

3 var. lect. 3 Ergo clamo ad amicos meos, toto corde, quòd non parcant labori pro me, non bonis, & si mihi de verbis improperij non parcebatur, dum eram in mundo, non parcant ipsi veritatem loqui de me. Ego non erubui illam contemptibilem mortem pro eis. Ego sicut natus fui, stabam nudus ante oculos inimicorum meorum. Ego fui percussus cum pugno, in dentes. Ego tractus in crinibus cum digitis eorū. Ego flagellatus flagellis eorum. Ego affixus ligno cum instrumentis eorum, & pendebam cum furibus, & latronibus in Cruce. Propterea amici mei non parcatis laborare pro me, qui talia sustinui ex cha-

charitate propter vos. Laborate viriliter, & ferte ouibus indigentibus auxilium.

4 4 Ego iuro in humanitate mea, quæ est in Patre, & Pater in me, & per Deitatẽ, quæ est in spiritu meo, & spiritus in ea, & idẽ spiritus in me, & ego in eo, & hi tres vnus Deus in tribus personis, quòd quicunque laborauerint, & portauerint oues meas mecũ, occurram eis in media via ad succurrendum, & dabo eis stipendium preciosissimũ, idest meipsum in gaudium sempiternum.

NOTÆ.

1 var. lect. OVes meæ dispersæ sunt, & à bestijs ferocissimis aliquæ deuoratæ penitùs cum corpore, & vellere.

Sic legunt omnes impressi Codices, sed Farnesianus M.S. habet, & à bestijs ferocissimis deuoratæ penitùs cum corpore, pelle, & vellere, & hic nota, quòd vellus dicitur lana ex oue detonsa, & significat in sacris litteris bona opera, quæ quidem cum ab existente in mortali peccato fiunt, mortua dicuntur, & à bestijs deuorata, hoc est à Dæmonibus, qui homines ad peccatum instigantibus inhabiles reddunt ad meritoriè operandum, ideò Genes. 30. scribitur fuisse oues diuersi velleris separatas, per quod misticè diuersorum operum multiplicitas designatur, quod etiam indicauit Glossa ordinaria ibid.

2 var. lect. Et paulò post vbi exemplaria impressa legunt, tertiæ sunt in latebris, nec audent procedere.

M.S. Farnesianus habet, nec audent se præsentare.

3 var. lect. Ego clamo ad amicos meos toto corde, quòd non parcant labori pro me non bonis.

Hic locus corrigendus est sic cũ M.S. Ego clamo ad amicos meos toto corde, quòd non parcant labori pro me, & pro meis bonis omnibus amicis.

4 Ego iuro in humanitate mea, quæ est in Patre.

Ex his verbis non colligendum, Deum Patrem humanam assumpsisse naturam, solus enim Filius incarnatus fuit, & ipse solus, vt Scholastici Doctores loquuntur humanam naturam terminauit, sicut probauimus Lib. 1. Reu. Cap. 38. Nota 1. & Lib. 2. Cap. 13. Nota 6. Ideò cum legimus hic Christi humanitatem in Patre esse, intelligendum est esse, efficienter in eo, & ab eo cum Verbo, & Spiritu sancto tanquam ab efficiente principio incarnationis opus manasse: sunt enim operationes ad extra communes toti Trinitati, quidquid enim facit Pater Ioan. 5. scribitur. Et Filius facit, idem dicendum de Spiritu sancto, qua de re etiam scripsimus Lib. 3. Cap. 26. Nota 2.

VERBA FILII AD SPONSAM DE tribus generibus Christianorum figuratis per Iudæos in Ægypto existentes, & qualiter ista ad sponsam reuelata sunt transferenda, & testificanda, & prædicanda per Dei amicos personis ignorantibus.

CAP. LX.

FILIVS Dei loquebatur ad sponsam dicens: Ego sum Deus Israel, & ille, qui cũ Moyse loquebatur. Moyses cũ ad populum meum mitteretur, petijt signum aliquod dicens, non credit mihi aliter populus. Si ergo erat populus Domini, ad quem Moyses mittebatur, quare diffidebat? Sed scire debes, quòd in illo populo tria genera hominum erant. Quidam credebãt Deo, & Moysi. Secundi erant, qui credebant Deo, & diffidebant de Moyse, reputantes, nè fortè ex adinuentione propria, & præsumptione talia loqui, vel facere præsumeret. Tertij erant, qui nec Deo, nec Moysi credebant. Sic nunc tria genera hominum sunt inter Christianos, qui in Hebræis signantur. Aliqui sunt, qui benè credunt Deo, & verbis meis. Alij sunt, qui credunt Deo, sed diffidunt de verbis meis, quia nesciunt discernere inter spiritum bonum, & spiritum malũ. Ter-

Tertij sunt, qui nec credunt mihi, nec tibi, cum qua verba mea loquutus sum. Sed sicut dixi, licet Hebræorum quidam diffidebant de Moyse, tamen omnes cum eo Mare rubrum transierunt in Eremum, vbi qui diffidebant colebant idola, et prouocauerunt Deum ad iram, ideò et consumpti sunt misera morte, sed hoc non fecerunt, nisi illi soli, qui malam fidem habuerunt. Propterea quia humanus animus tardus est ad credendum. Ideò amicus transferet verba mea ad eos, qui credunt ei. Ipsi postmodum diffudent ad alios, qui nesciunt discernere inter bonum spiritum, et malum.
1 1 Si autem audientes petierint signum, ostendant eis virgam, sicut Moyses fecit, idest verba mea explanent eis. Sicut enim virga Moysi recta erat, et terribilis propter mutationem in serpentem. Sic verba mea recta sunt, et nulla in eis inuenitur falsitas. Terribilia sunt, quia iudicium rectum sonant. Præponant, et testificentur, quod ad verbum, et sonum vnius oris cessit, et recessit Diabo-
2 lus à Dei creatura, 2 qui nisi potestate mea refrenaretur, etiam mouere posset montes. Qualis tunc eius potentia cum permissione Dei, qui ad vnius vocis sonitum fugebatur. Propterea sicut illi Hebræi, qui nec crediderunt Deo, nec Moysi, processerunt de Aegypto in terram promissionis, quasi coarctando se cum
3 alijs. 3 Sic nunc multi Christiani quasi inuiti procedunt cum electis meis, quia non confidunt de potentia mea, quòd saluare eos possim. Nullatenus credunt verbis meis, falsam spem habent ad vir-
4 tutem meam. 4 Attamen verba mea sine voluntate eorum complebuntur, et quasi arctabunt se ad perfectionem.
5 5 vsquequo veniant ad locum, qui mihi
var. lect. placuerit.

NOTAE.

1 SI autem audientes petierint signum ostendant eis virgam, sicut Moyses fecit, idest verba mea explanent eis.

Verba Dei virgæ Mosis comparantur, quia sicut illa in terram proiecta in serpentem mutabatur, sic verbum Dei, quod semen esse scribitur Lucæ 8. In corde fidelium proiectum eorum conuersionem operatur, secundum illud Psalm. 18. Lex Domini conuertens animas. Secundò quia sicut serpens ex virga Mosis Verbum caro factum designabat, & iterum serpens per conuersionem in virgam rediens, resurrexisse Christum notabat, vt tradunt Tertull. aduersus Iudæos, Greg. Nyssen. de vita Mosis, D. Aug. super Psalm. 73. & lib. 12. contra Faustum Manich. cap. 28. D. Chrysost. in Ioan. hom. 26. D. Ambros. 3. de Spiritu sancto cap. 9. explicans ea verba, Redemisti virgam hæreditatis tuæ, ita & qui verbum Dei libenter audiunt, illudq eorum cordibus imprimunt, & eos Christum Dominum in eorum animis concepisse, & cum eo quoque resurrexisse notatur.

2 Qui nisi à potestate mea refrænaretur etiam mouere posset montes.

Agitur hoc loco de potestate Dæmonis, quã tantam esse Iob 41. cap. scribit, vt non sit super terram potestas, quæ comparetur ei, & idcircò Dauid Psalm. 71. eum absolutè potentem vocat. Quia liberauit (inquit) pauperem à potente, quod etiã ibi annotauit Theodoret. & latè explicat D. Greg. lib. 33. Moral. c. 17. & alij plures: hanc verò potestatẽ exercere in hominem minimè potest, nisi permittẽte iusto iudicio Dei, & ideò legimus hìc, Nisi potestate mea refrænaretur, quòd egregiè annotauit D. August. lib. 7. de Ciuit. Dei cap. 35. Non enim (inquit) possunt, quod non sinuntur efficere, sinuntur autem alto Dei summi, iustoq. iudicio pro meritis eorum, quos ab eis affliguntur, idem habet lib. 10. c. 21. vbi affirmat hanc Dæmonibus à Deo permissã potestatem, non solũ non esse perniciosam, sed Ecclesiæ proficuã, vt Martyrũ numerus impleatur, quos Ciuitas Dei tantò clariores ciues, habet quan-

quanto fortius aduersus impietatem potestatum etiam vsque ad sanguinem certant.

3 Sic nunc multi Christiani quasi inuiti procedunt cum electis meis.

Christus Dominus hic de his Christianis verba facit, qui videntur obseruare legem Dei, eiusq. monitis obtemperare, non quia verbis eius credunt, & in diuina potentia confidunt, sed propter aliquod eorum temporale commodum, cum electis Dei procedũt, simul praecepta obseruando, & dicuntur hoc loco quasi inuiti id facere, quia non sponte, & eo fine, vt Deo inseruiant illud praestant, sed vt suis priuatis commodis consulant.

4 Attamen verba mea sine voluntate eorum complebuntur, & quasi arctabunt se ad perfectionem.

Ex his verbis colligi minimè potest, Deum Opt. Max. libero nostro vim inferre arbitrio, nosq. absque voluntatis nostrae concursu iustificare, & ad perfectionem trahere: legimus enim hic, quòd quasi ad perfectionem arctabunt se, vbi particula (quasi) indicat nos non compelli, nec ad diuinas recipiendas vocationes cogi, sed quòd tanta est gratiae, & verbi Dei efficacia, vt diuinis inspirationibus liberè consentientes, & de facto non resistentes, status perfectionem sectabimur, quae verò antecedunt, nimirum Verba mea sine voluntate eorum complebuntur; explicanda sunt sic, quòd sicut quae futura sunt, ab aeterno à Deo ordinata sũt independenter ab hominum voluntate, ita quoque quae per Prophetas praedicta sunt in sacris litteris, perficiẽtur in tempore, quando Deo placuerit, ac expedire iudicabit.

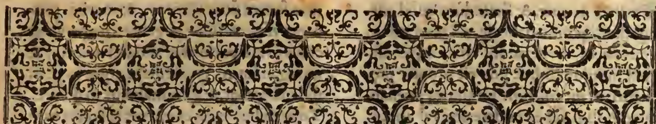
5 var. lect. Ad finem praesentis Capitis, vbi hactenus impressa exemplaria legunt, vsquequo veniant ad locum, qui mihi placuerit.

MS. Farnesianus addit, & gentem quae mihi placuerit, hoc est ad electorum peruenient numerum, & cum his connumerabuntur.

Finis Primi Libri Reuelationum S. Brigittae.

INCI-

INCIPIT SECVNDVS LIBER REVELATIONVM CAELESTIVM SANCTAE BRIGITTAE DE SVETIA.

Informatio Filij ad ſponſam contra Diabolum, & reſponſio Filij ad ſponſam, qualiter non ſubtrahit malos antequam veniant in peccatum. Et qualiter baptizatis morientibus infrà annos diſcretionis datur Regnum Cælorum.

CAPVT PRIMVM.

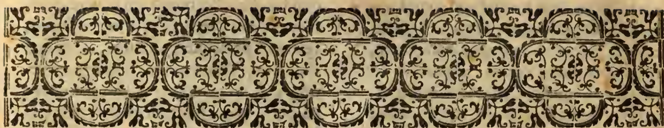

FILIVS loquebatur ad ſponſã dicens. Quando Diabolus tẽtat te dic ei iſta tria. Verba Dei non poſſunt eſſe niſi vera. Secundò, Deo nihil eſt impoſſibile. Tertiò, quòd etiam tu Diabole non poteris mihi dare talem feruorẽ charitatis, qualem dat mihi Deus. Item ait Dominus ad ſponſam dicens. Ego video hominem tripliciter. Primò corpus extra, qualiter diſpoſitum eſt. Secundò cõſcientiam intùs, ad quid tendit, & qualiter. Tertiò cor eius quid deſiderat. Sicut enim auis, quę videns piſcem in mari, cõſiderat profunditatem, attendit & pro-
1 cellas. 1 Sic ego vias omnium ſcio, & cõ-
var. lect. ſidero, & quid vnicuique debetur attẽdo, quia perſpicacioris viſus, & conſiderationis ſum ad ſciendum, quæ ſunt circa hominem, quàm ipſe ſit ad cognoſcendum
2 ſe. 2 Ergo quia omnia ſic video, & ſcio, potes quærere à me, quare non ſubtraho malos, antequam venerint in profundum peccati? Ad quod ego perſonaliter, qui quærebam. Reſpõdeo tibi. Ego ſum Creator omnium, & omnia ſunt in præſcientia mea, & quæ facta, & quę futura ſunt, omnia ſcio, & video. Sed licèt omnia poſſum, & ſcio, ex iuſtitia tamen non facio magis cõtra naturalem diſpoſitionem corporis, quàm contra diſpoſitionem animæ. Omnis quippè homo ſecundum naturalẽ diſpoſitionem corporis, quæ eſt in præſcientia mea, & erat ab æuo ſubſiſtit. Quòd autem vnus longioris vitæ erit, alter breuioris, hoc eſt ſecundum fortitudinem, & in-

firmitatē naturæ, & secundùm quòd corporalis dispositio habet se. 3 Quod autem vnus cæcus, alter claudus efficitur, vel aliquid huiusmodi, hoc non est propter præscientiam meam, cum omnia ita præscio, quòd nullus fiet ex ea deterior, vel aliquibus obsit præscientia mea. Nec fiat ex elementorum cursu, & statione, sed ex occulta iustitia, in dispositione, & cōseruatione naturæ. Peccatum enim, & indispositio naturę, multipliciter deformitatem adducunt membrorum. Nec ideò fit, quia volo, sed quia ex iustitia permitto fieri, quamuis enim omnia possim, iustitię tamen nō resisto. Ergo quòd aliquis minus, vel plus viuit, hoc est secundum naturæ infirmæ, vel fortis dispositionem, quę in præscientia mea est, contra quam venire nullus potest: Similiter per similitudinem intelligere potes. Dato quòd essent duæ vię, & ad eas vna sola via duceret. In illis autē vijs essent innumerabiles fossæ, vna contra aliam, & super aliam. Finis verò vnius illarum duarum viarum directè tendebat in infimum, & finis alterius tendebat sursum. In compitis verò viarum sic erat scriptum, Quicunque vadit per istā viam, incipit eam cum delectatione, & voluptate carnis, & terminat eam in magna miseria, & confusione. Qui autem vadit per istam aliam viam, incipit cum modico, & tolerabili labore, & terminatur cū maximo gaudio & consolatione. Ille verò qui incedebat primò per illam vnam viam, cæcus ex toto erát, sed cum venisset ad compita viarum aperiebantur oculi eius, & videbat scripturam illam, in qua continebatur finis illarum duarum viarū. Quam quidem scripturam cum ille attēderet, & secum deliberaret, apparuerunt statim duo viri iuxtà eum, ad quorum custodiam pertinebant illæ duæ viæ. Qui considerantes viatorem in compitis, loquentes nter se dixerunt. Consideremus diligenter per quam viam magis incedere voluerit, & eius, cuius via magis elegerit proprius erit. Viator autem considerans secum fines viarum, & merita, prudenti vsus consilio eligebat magis viam cuius principium erat modici doloris, & finis gaudium, quam illam, quæ in gaudio incipiebat, & terminabatur in dolore. Tolerabilius enim credebat, & saniùs fore modico fatigari labore in principio, & in fine quiescere securè. Nunquid scis tu quid ista significent? Ego certè dicam tibi. Duæ istæ viæ sunt bonum, & malum, quod ante hominem est: quòd magis eligere velit in potestate sua, & libero arbitrio suo constitutum est, cùm venerit ad annos discretionis. Ad has duas vias, scilicet electionis boni, & mali, vna via ducit, scilicet ætas adolescentiæ, ducens ad annos discretionis. Qui hanc viam primùm ambulat, quasi cæcus est, quia ab adolescentiā, vsquequo homo venerit ad annos discretionis, quasi cæcus est, nesciēs discernere inter bonum, & malum, inter peccatum, & virtutem, inter mandata, & prohibita. Ergo homo ambulans in vna sola via, scilicet in ætate puerili, similis cæco est. Cùm autem venerit ad compita viarum, idest ad annos discretionis, tunc aperiuntur ei oculi intelligentiæ. Nam tunc scit considerare quid sit melius, modicum habere dolorē, & æternum gaudium, quàm modicum gaudium, & æternum dolorem. Et tunc quamcunque viam elegerit, non deerunt illi, qui gressus eius diligenter numerabunt. In istis autem vijs multæ sunt fossę, vna contra aliam, & vna ante aliam, quia in ætate iuuentutis, & in ætate senectutis, vnus moritur citiùs, alter tardiùs, vnus in iuuentute, alter in senectute. Ergo finis huius vitæ benè in fossis significari potest, quem habebunt omnes, vnus sic, alius verò sic, prout naturalis dispositio exigit, & prout in præscientia mea est. Si enim aliquem contra naturalem dispositionem corporis subtraherem, statim contra me occasionem haberet Diabolus. Et ideo, nè Diabolus in minimo inueniat in me aliquid contra

tra iustitiam, non magis facio contra naturalem dispositionem corporis, quàm animæ. Attamen considera bonitatem, & misericordiam meam. Ego enim sicut dicit Magister, facio illis virtutem, qui non habent virtutem. Ego ex multa charitate omnibus illis, qui baptizati sunt, & infrà annos discretionis moriuntur do regnum Cælorum, sicut scribitur. Complacuit Patri meo talibus dare regnum Cælorum. Adhuc etiam ex pietate mea facio cum infantibus Paganorum misericordiam. Nam quicunque eorum infrà annos discretionis moriuntur, quia ad cognitionem faciei meæ venire nõ possunt. venient in locum quendam, tibi non licitum
4 scire, 4 vbi sine cruciatu morabuntur. Qui autem ab vna via progressi, veniunt ad illas duas, idest ad annos discretionis boni, & mali, tunc in eorum potestate est eligere, quòd magis eis placuerit, & secundùm quod tunc flectunt voluntatem suam, talis eorum sequitur remune-
5 ratio, 5 quia tunc sciebant legere scriptu-
var. lect. ram scriptam in compitis viarum, scilicet quod meliùs esset modicum habere dolorem in principio, & in procinctu gaudiũ, quàm in principio gaudium, & in fine dolorem. Veruntamen contingit quandoq. quòd antè naturalem dispositionem corporis, aliqui subtrahuntur, vt puta per homicidium; ebrietatẽ, & aliquid huiusmodi, quia Diaboli malitia tãta est, quòd nimis longã peccator ille haberet pęnam, si diutiùs perseueraret in mundo. Et ideò exigente iustitia, & peccatis, aliqui antè naturalem dispositionem corporis subtrahuntur; quæ quidem subtractio in præscientia mea ab æuo fuit, contra quam aliquem venire impossibile est. Sic etiam quandoq. boni, antè naturalem dispositionem corporis subtrahuntur, quia ex nimia charitate, quam ad eos habeo, & ipsi ex feruore dilectionis, & ex labore refrænationis corporis, quam habent ad me, sicut in præscientia mea ab æuo fuerat, exigente iustitia, quandoq. subtrahuntur. Ergo non magis facio contra naturalem dispositionem corporis, quam animæ.

CONSALVI DVRANTI EPISCOPI FERETRANI

NOTAE, ET VARIAE LECTIONES Ad Librum Secundum Cæleſtium Reuelationum Sanctæ Brigittæ.

CAPVT PRIMVM.

1 var. lect. IC ego vias omnium ſcio.

Farneſianus Codex M. S. habet, Vias hominum ſcio. Scrutator enim Deus eſt cordium, & diſcretor cogitationum, ac intentionum, vt dicit Apoſtol. ad Hebr. 4. & Hierem. 17. & 1. Reg. 16. & 1. Paralipom. 28. & ideò legimus hìc, Quòd ipſe attendit, quod vnicuique debetur.

2 Ergo quia omnia ſic video, & ſcio, potes à me quærere, cur non ſubtraho malos? antequã venerint in profundũ peccati.

Hoc loco difficilis admodũ proponitur dubitatio, quare Deus eos peccatores de medio non tollat, quos præſciuit in profundum peccatorum forè demergendos, hoc enim videtur ſpectare ad miſericordiam eius, nè ipſi fiant quotidiè grauioris pœnæ rei, ſibiq. iram Dei theſaurizent: cui breuiter reſpondetur hìc, quòd licèt poſſet Deus eos deſtruere, hoc tamen non facit, nè ſuæ reſiſtat iuſtitiæ, quòd innuitur infrà hoc eod. Capite cum legimus, Quòd licèt omnia poſſim, & ſciam ex iuſtitia tamen non facio. Ad cuius rei intellectum nota, quòd ſicut Deus conferens hominibus naturalem corporis diſpoſitionem, permittit homines regulariter longioris, vel breuioris eſſe vitæ, prout perfectioris, ac deterioris compleſſionis exiſtũt, vtq. talis diſpoſitio exigit, niſi fortè occulto eius iudicio aliter fiat, ita quoque poſita naturali animæ diſpoſitione, quæ in libertate conſiſtit Arbitrij, cum hominem liberum creauerit, illumq. in manu conſilij ſui reliquerit, vt Eccleſ. 15. ſcribitur non, ſtatim eum quando peccat de medio tollit, quia ſpectat ad iuſtitiam eius, vt quem liberè condidit, eum etiam liberè viuere ſinat, iuxta naturalem animæ, corporiſq. diſpoſitionem, vnumquodque enim Deus gubernat ſecundum rerum naturas, omnia namque ſuauiter diſponit, Sap. 8. ſcribitur, vnde liberum hominem non cogit, nec detinet, quominus liberè agat. Secundò quia vt auctor eſt D. Dionyſ. 4. c. de Diuin. nom. ipſa rerum natura hoc habet, vt quę deficere poſsũt quandoquè deficiant, & ideò aliquanto poſt initium huius Cap. legitur, Quòd nec idcircò fiat, quia volo, ſed quia ex iuſtitia permitto fieri, quãuis enim omnia poſſim, iuſtitiæ tamẽ nõ reſiſto, Sed huius quoque rei ſexcẽtas poſsẽ afferre cauſas, aliquas tamẽ potiores indicabo.

Mali primò permittuntur à Deo ad bonorum probationẽ, & meritum, ſic enim habetur

lib. 1. c. 2. sicut enim Rosa, quæ suauiter redolet, crescit inter spinas, & vinum optimè seruatur in fece, sic boni inter malos, Neque enim valdè laudabile est, inquit, D. Greg. 1. Moral. cap. 1. bonum esse cum bonis, sed bonum esse cum malis, & D. Aug. lib. 16. cap. 21. cōtra Faustum. Ad aliquem vsum Sanctorum ordinatur omnis cæcitas impiorum à summo Deo, qui pro sui regiminis æquitate benè vtitur etiam malis, & de Genesi ad litteram lib. 11. cap. 6. Cur non crearet, quos præsciebat bonis profuturos, & ex sent. decerpitis ex eod. sent. 49. tom. 3. Melior est hoc tempore causā iustorum, qui quātò acriùs impetuntur, tantò gloriosiùs coronantur, quomodo autem mali prosint bonis fusè tradit Lodulph. de vita Christi 1. p. cap. 63. & idem August. lib. 83. q. 27. tom. 4.

Secundò sustinentur mali, vt tempus eorum compleatur à iustitia Dei decretum, vtque alijs eorum malitia, ac etiam diuina innotescat iustitia.

Tertiò, vt diuina misericordia, & patientia propaletur, per quam ad conuersionem impij expectantur, & præsertim si hi aliorum casus, ac nequitiam cōsiderauerint fortè resipiscent, veluti cū quis à scorpione percussus, si oleo inūgitur in quo fuerit scorpio infusus sanatur,

Quartò, quia fortasse bona fecerūt, pro quibus remunerari debēt vsq. ad vltimū punctū.

Quintò, vt diuina charitas ostendatur, quoniam cum æterna pœna semper sit duratura, eam non subitò infert, vt ex temporis protractione tardiùs inchoetur.

Sextò, nè impijs mors temporalis sit amarissima, per peccatum enim natura consumitur, vndè impijs mors esset amarior, si eorum natura esset recentior, & hæc causa desumitur ex Lib. 1. Reuelat. Cap. 25.

Septimò quæ habetur Lib. 2. c. 19. tolerātur mali ad auxilium bonorū, nè illis infideles noceant, sed timeant magis, quò fuerint numero plures, vtque sic boni, & mali se ad inuicem adiuuent ad infideles comprimendos.

Octauò, vt boni Deo sēper gratias agāt, quo ex diuina gratia facti sūt ex electorū numero et ex cōparatione malorū plus nitātur ad bonū

Nonò permittūtur mali ad vniuersi perfectionem, & pulchritudinem, nisi enim quædam corrumperentur, alia non generarentur, & nisi esset iustorum persequutio, non palàm fieret bonorū patientia, & ratio est D. Thom. 1. p. q. 48. art. 2. & D. Aug. in Enchirid. c. 11. & de Ciuit. c. 18. & c. 23. vbi affert exemplum imaginis, quæ ex colore nigro, suo loco positos pulchrior apparet; hac de re vide etiam Lib. 5. Reuelat. Interrogat. 6. quæst. 2.

13 Quod aūt vnus cęcus, alter claudus efficitur, vel aliquid huiusmodi, hoc non est propter præscientiā meam, cū omnia ita præscio, quòd nullus ex ea fiat deterior.

Ex verbis præsentis Notę satis apertè colligitur præscientiam, ac prouidentiam Dei rebus præuisis necessitatem minimè imponere: neque enim quòd Deus ab æterno præuidit, aut præsciuit omnia futura, sequitur necessariò ita fieri, aut sic futura, quod verum esse arbitror non solùm de actionibus liberis, sed etiam de effectu naturali contingente, & propterea scribitur hìc, Omnia ita præscio, quòd nullus fiat ex ea deterior, ac aliquibus obsit præsciētia mea, & hoc fuit olim definitum in Conc. Constant. sess. 8. qua de re fusè egit D. Aug. lib. 5. de Ciuit. c. 9. & 10. vbi confutat opinionem Stoicorum, qui negarunt prouidentiam, ac præscientiam Dei, vt liberum homini tribuerent arbitrium. videndus est etiam Gratian. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor, vbi multa congerit testimonia contra hunc errorem, sed ad maiorem huius rei intelligentiā, duo notanda sunt. Primò nullum effectum dici posse formaliter contingentem, si consideretur in ordine ad prouidentiam, & præscientiam Dei, secùs verò in ordine ad particulares causas defectiuas: & ratio est, quia effectus in ordine ad Deum est infallibiliter eueniens, nec impedibilis, ergò nec contingens: in ordine verò ad causas secundas, quia defectiuæ sunt, & impedibiles, ideò contingentes dicuntur. Notandum secundo effectus contingentes comparatos ad præsciētiam, ac prouidentiam Dei dici necessarios secundum quid, & ex suppositione, quæ necessitas dicitur conditionalis, & consequentiæ non consequentis, quæ non tollit libertatem, &

patet, quia hæ consequentiæ sunt bonæ, Deus præuidit hoc futurum, ergo erit, Deus præsciuit futurum peccatum, ergo erit illud peccatum, et quia antecedens non potest dari verum, & consequens falsum, ideò istæ conclusiones sunt necessariæ ex suppositione, hoc est supposito, quòd antecedentia sint vera, necesse est verificari, quæ necessaria consequentia deducuntur ex ea, plura de hac dubitatione, vide apud Durand. in 1. sent. dist. 38. quæst. 3.

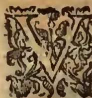
4 Vbi sine cruciatu morabuntur.

Dubitari minimè potest, pueros, qui sine baptismo ante rationis vsum obierunt, & si pœnæ sensus non crucietur, pœna tamen damni affectos esse, quæ maxima est, vt habetur in c. Firmissimè, & in c. Nulla præter, cum Gloss. de consecr. d. 4. & probat D. Thom. 3 p. q. 1 art. 5 ad 2. Hoc ergo quod scribitur hic, Sine cruciatu morabuntur, vel intelligendum de pœna sensus, vel etiam damni, quæ in diuinæ visionis priuatione consistit, de qua, quia illos non dolere plures Doctores affirmant, ideò hoc loco sine cruciatu esse dicuntur, quare autem non doleant, multæ rationes afferri solent, sunt qui dicunt, quia non propria voluntate, sed alterius culpa in illam pœnam inciderunt, per quam damnati sunt, alij verò eos non dolere opinati sunt, quia sapiens non dolet regulariter de eius amissione, ad quod nec ius obtinuit, nec facultatem aliquam, aut proportionem habuit, neque enim rustici filius tristatur, quòd ad imperium minimè possit peruenire, cum nullum ad id, nec ius, nec proportionem habeat: cum ergo pueri non baptizati nullam ad videndum Deum habuerint proportionem, nec facultatem, nec ex principijs naturalibus, neque ex baptismi Sacramento, vt fit ex meritis Christi ad eam visionem eleuarentur, indè consequens fit, nec eos ea de re dolere. Postremò quidam non improbabiliter asseruerunt, id prouenire ex defectu cognitionis, quam non habuerunt, illius visionis, Dolor enim & gaudium cognitionem supponunt illius, de quo quispiam vel tristatur, vel gaudet, & licèt pueri non baptizati naturalem cognitionem visionis diuinæ habuissent, non tamen fuisset satis, exigitur enim cognitio fidei, quæ in baptismo infunditur, nec obstat huic, quòd quispiam posset obijcere, quod etiam sic nec baptizati possent gaudere diuina visione, ad quam euecti sunt, nam cum ipsi fidem receperint in baptismo, & ad Dei visionem veniunt, non potest eis tantum bonum latere, quo summoperè gaudent, sed hac de re legendus est D. Thom. in 2. d. 32. q. 2. & in q. disputatis de malo, & Henric. Gand. quolibet. 6 q. 21. Durand. in 2. d. 33 q. 3.

5 var. lect. Quia tūc sciebāt legere scripturā scriptā *M.S. habet legem scriptam.*

FILII QVÆRIMONIA DE QVADAM anima damnanda præsente Spōsa, & responsio Christi ad Diabolum, cur permisit istam animam, & permittit malos suum verum corpus contingere, & sumere, vel recipere.

CAP. II.

IDEBATVR Deus iratus, & ait. Opus manuum mearum hoc me plus contemnit, quòd in maiorem honorem cōstitui. Ista anima cui omnem curā adhibui charitatis meæ, tria mihi fecit. Auertebat oculos suos à me & vertebat ad inimicum. Voluntatem suā firmauit ad mundum. Fiduciā sibi posuit, quòd liberè posset contra me peccare. Propterea quia non curauit respicere me, ego feci ei iustitiam meam subitā. Quia verò firmauit velle suū contra me, & fiduciam sibi posuit falsam, ego abstuli ei desiderium suū. Tunc quidam Diabolus exclamauit dicēs, Iudex hæc anima mea est. Respondit Iudex. Quid causæ habes cōtra eam? Respondit ille. Propositio quærimoniæ tuæ, mea est accusatio, quòd .f. contempsit te Creatorem suum, propter quòd facta est ancilla mea. Et quia subitò sublata est, quomodo subitò poterat te placare. Nam & cum in mundo vixisset sano corpore, non tibi seruiuit sincero corde, quia dilexit feruentiùs creaturam, non patienter tulit ægritudinem, et quia nō considerauit

rauit opera sua, vt debuit. In fine verò non arsit charitatis igne, & quia subitò abstulisti eá, ideò mea est. Respondit Iudex. Non damnaret subitus finis, nisi discordarent opera. Nec voluntas sine diligenti deliberatione perpetuò damnatur. Tunc Mater Dei veniens ait. Fili seruus negligens, qui habet amicum familiarissimum Domino, nunquid ille familiarissimus non astabit ei? Aut nō debet propter eum si petierit saluari? Respondit Iudex. Omnis iustitia debet esse cum misericordia, & sapientia. Misericordia ad remittendum rigiditatem, sapientia, vt tamen seruetur æquitas. Sed si talis fuerit transgressio, quæ non est digna remitti, propter familiaritatem tamen salua iustitia poterit mitigari. Tunc ait Mater. Benedicte fili mi, hæc anima continuè habuit me in memoria, & exhibuit mihi reuerentiam, & pro me solemnitatem suam afficiebatur facere, quamuis frigidus erat ad te. Ideò miserere ei. Respondit iterum filius. Scis Mater benedicta, & vides omnia in me. Hæc anima quamuis te in memoria habuerit, plus tamen propter bonū temporale faciebat, quàm propter spirituale. Nam corpus meum mundissimum non sic tractabat vt debuit. Os namque fœtidum prohibuit meæ charitatis dile-
1 ctionem. 1 Amor mūdi, & dissolutio abs-
var. condit ei meam passionem. Præsumptio
lect. nimia veniæ, & finis, sua inconsideratio, accelerauit vitam suam. Et quamuis me sumpsit continuè, non tamē ex hoc multùm meliorabatur, quia nō se præparauit vt debuit. Qui enim colligere vellet hospitem bonum, & Dominum, præparare debet non solùm hospitium, sed & omnia vtensilia. Sic non iste, qui & si mundauit domum, non tamen scopauit eam reuerenter, & diligenter, nec pauimentū strauit virtutum floribus. Nec vtēsilia membrorum suorum impleuit abstinentijs. Ideò quid ei faciendum sit satis vides, & quid promeruerit. Quamuis enim incōprehensibilis sim, & inuiolabilis, & vbique sum per deitatem meam, tamen certè cum homine mundo est mihi delectatio, licèt & cum bono ingredior, & cum
2 damnato. 2 Nam boni suscipiunt corpus meum hoc, quod crucifixum est, & ascendit in Cælum, quod præfigurabatur in māna, & in farina viduæ. Similiter & mali, sed boni ad cōfortationem maiorē, mali verò ad maiorem iudicij iustitiam, quia non timent indigni accedere ad tantam
3 dignitatem Respondit Diabolus. 3 Si accessit ad te indignè, & iudicium suum ex hoc augumentabatur, cur permisisti eum accedere ad te; & contingere te tam dignum? Respondit Iudex. Non quæris ex charitate, quam nō habes, sed quia ex virtute mea compelleris, propter istam spōsam meam, quæ hæc audit. Sicut enim in humanitate mea, & boni, & mali tetigerunt me, ad ostendendum veram humanitatem, & patientiæ humilitatem, sic & boni, & mali comedunt me in altari. Boni ad maiorē perfectionem, mali autem nè credant se esse damnatos, et ex eo quod possunt hoc corpore meo sumpto, si volūt personaliter mutare voluntatem, et conuerti. Et quam charitatem maiorem possum ego ostendere, quàm quod mundissimus ingredior etiam ad immundissimū vas? quamuis sicut Sol materialis à nullo possum inquinari. Hanc enim charitatem tu, et amici tui contemnitis, quia vos contra charitatem obfirmastis. Tunc ait iterum Mater. O bone fili, quotiescunque accessit ad te, tamen timebat te, licèt non vt debuit. Pœnituit etiam offendisse te, licèt non perfectè, hoc fili mi proficiat sibi propter me. Respondit iterum filius. Ego sum sicut dixit Propheta, Sol verus, sed tamen longè melior sole materiali. Sol materialis non penetrat montes, nec mentes, sed ego possum vtrunque. Si ergo mōs obsistit soli materiali, vt non tangat terræ propinquitatem, quod mihi obsistit nisi peccatum, nè hæc anima afficeretur charitate mea? Quòd et si pars aliqua montis remoueretur, necesse tamē

est, vt quod vicinius est à calore euacuetur. Ego autem si intrauero in partem vnam mentis mundæ; quæ mihi erit consolatio, si ex parte alia sentiatur fœtor? Ideò depelli debet, quod sordidum est, & tunc post pulchritudinē subsequitur dulcedo. Respondit Mater. Fiat voluntas tua cum omni misericordia.

Declaratio.

Hic Sacerdos fuit sæpè admonitus de incontinentia sua, & nolens resipiscere. Cum quadam die exisset in pratum ad curandum equum suum, venerunt fulgura, & tonitrua, quibus combustus est, & mortuus omni corpore illæso præter verenda, quæ ex toto combusta apparuerūt. Tunc dixit spiritus Dei. Filia, talia merentur illi in anima, sicut iste in corpore, qui talibus miserijs, & delectationibus implicantur.

NOTAE.

1 var. lect. PAulò post initium, vbi impressi Codices legunt. Amor mundi, & dissolutio abscondit ei meam passionem.

Hoc loco addendū videtur cū M. S. (Et dissolutio carnis abscōdit ei meam passionem) & ita legendū esse patet ex declaratione præsentis Capitis, quæ in fine ponitur, vbi habetur, quòd hic sermo fit de quodam Sacerdote, qui vitiò carnis deditus, & sæpissimè admonitus, nunquam resipuit, ideò postea fulmine correptus, huius vitij debitam pœnam exoluit.

2 Nam boni suscipiunt corpus meum hoc, quod crucifixum est, & ascendit in Cælum, quod præfigurabatur in Manna, & in farina Viduæ.

Inter cæteras Eucharistiæ Sacramenti figuras, quæ in sacris litteris continentur, hæ duæ potissimæ sunt, Manna scilicet, cuius mentio fit Exodi 16. Deut. 8. Psal. 77. Ioann. 6. & Subcinericius panis, qui Christum Dominum sub Sacramentalibus speciebus latentem significabat, de quo lib. 3. Reg. c. 17. & de Manna quidem affirmarunt Orig. in Matth. hom. 35. D. Aug. in Psal. 77. & in Ioan. tract. 11. Cyrill. lib. 3. in Ioan. 34. D. Ambr. lib. 1. epist. 62. D. Thom. 3. p. q. 80. art. 10. ad secundum. Et sanè si Mannæ aliquas requiramus conditiones, reperiemus huius Sacramenti extitisse figuram, legimus enim Exod. 16. quòd erat albi coloris, & corpus Christi ob summam puritatem, ac virginitatem, & de purissima cōceptum Virgine album erat. Secundò Māna ad Solis calorem liquescebat, & ad ignem indurabatur, ita & hoc Sacramentum in eorum cordibus, qui illud magno dilectionis feruore recipiunt liquefit, ac dulcescit, his verò, qui cupiditatis, ac concupiscentiæ carnalis igne vruntur, induratur, vt non dulcedinē, eiusq. saporem, sed perpetuam inde hauriant damnationem. Tertiò præceperat Dominus, vt septem diebus colligeretur, die autem Sabbati nō reperiretur: sic quoque toto vitæ nostræ tempore singulari Dei beneficio hoc nobis Sacramentum subministrabitur, secundum illud Matthæi 28. Ego vobiscum sum vsque ad consumationem sæculi, Sabbato autem, in quo vita æterna figuratur non inuenietur, quoniam in ea videbimus eū sicuti est, 1. Ioan. 3. Quartò eius erat Mannæ conditio, quòd sat erat ei, qui minus, sicut illi, qui plus colligebat ex ea, vt insinuaretur, quod sicut totus Christus est in tota Hostia, ita totus est in qualibet parte minima Hostiæ, & totum sumit, qui integram Hostiam, vt etiā qui aliquam partem Hostiæ. Quintò quòd de Manna populus non comedit, donec submersis Aegyptijs transisset Mare rubrum sic & nos nequaquam ad hoc Sacramentum debemus accedere, nisi sublatis vitijs Mare rubrū transiuerimus, cuius amaritudo, cōtritionem, aqua, lacrymarum effusionem, Rubedo corporis indicat mortificationem. 1

3 Si accessit ad te indignè, & iudicium suum ex hoc augumentabitur, cur permisisti eum accedere ad te?

Quemadmodum Christus Dominus in vltima cœna proditori Iudæ corpus suum tradidit, nè eū iam tunc peccatorem occultū absq. accusatore, ac sufficiēte probatione propalaret, ac ab aliorum communione seiungeret, quod affir-

affirmant D. Aug.tract.62.in Ioan.D.Chrys. hom.46.in eundem nõ longè à fine.D.Dionys. Eccl. Hierarch.c.3.D.Thom.3.p.q.81.ar.2. licèt D.Hylar.Can.30.in Matth.& Lodul. de vita Christi 2 p c.55.videantur negare: ita quoque nunc permittit Deus,vt impijs corpus suum tradatur,nè se esse dãnatos credant & indè desperãdi de misericordia Dei ansam sumant,& hoc est,quòd legimus hìc paulò post huius nota verba(Mali autem ne credant se esse damnatos, & cætera) & sicut,ad ostendendum veram aßumpsisse carnem,ac etiam humilitatis causa permisit, vt suum boni, & mali corpus paßibile cõtrectarent, ita quoque non dedignatur ad suam misericordiam propalandam, suum corpus impaßibile, nunc sub illis speciebus à malis contrectari,tum maximè,quia ex hoc mundißimæ carnis contactu innumerabilia bona emanant. Postremò hac in re charitatem suam, & patientiam ostendit eximiam, dum immaculatum corpus suũ peccatoribus tãgendum præbet, cum præsertim ex hoc nè in minimo quidem contaminetur, ac polluatur. Sciens(inquit) D.Chrys.hom.14. oper. imperf. quia si contaminatus fuerit in nobis, ipse quidem in sua natura incontaminabilis manet.

VERBA MATRIS DEI ADMIRAtionis ad sponsam, & qualiter in hoc mundo sunt quinque domus, quarum habitatores sunt quinque status hominum,scilicet InfidelesChristiani,Iudæi indurati, Pagani per se, Iudæi simul, & Pagani, & Amici Dei, & nota in isto Capitulo multa vtilia.

CAP. III.

MARIA loquebatur. Magna res est, quòd Dominus omnium, & Rex gloriæ contemptus est. 1 Ipse quasi peregrinus fuit in terra vadens de loco in locum, & quasi viator pulsans ostia multorum, vt suscipi mereretur. Mundus enim quasi quidam fundus erat, in quo quasi quinque domus erant. Ad primam autem domum cum filius meus in habitu peregrini venisset. Pulsans ad portam ait. Amice aperi mihi, & introduc me in requiem, & cohabitationem tuam, nè fortè feræ noceant mihi, nè imber, nec pluuiæ veniant super me. Da mihi de vestibus tuis, quibus frigidus calefiam, nudus cooperiar. Da mihi de cibo tuo, quo esuriens reficiar. De potu tuo, quo sitiẽs refocillari merear, & recipe mercedem à Deo tuo. Tunc respondit, qui erat intùs. Tu nimis es impatiens, ideò non potes concordare, & cohabitare nobiscum. Tu nimis longus es, propterea non sufficimus vestire te. Tu nimis cupidus es,& gulosus, ideò non sufficimus satiare te, quia cupiditas tua nullum habet fundum. Respondit iterùm Christus peregrinus, qui erat extra. Amice induc me hilariter, & voluntariè, quia in modico ego concludor loco. Da mihi de vestibus tuis,quia non est tam paruum vestimentum in domo tua, quin non ad calefaciendum me sufficiat. Da mihi de cibo tuo,quia etiam mica satiare me potest, & stilla aquæ dabit mihi refrigerium, & fortitudinem. Respondit iterùm, qui erat intùs. Nos benè cognoscimus te, tu es humilis in verbis, & importunus ad rogandum. Tu videris modestus ad contentandum, sed tamen insatiabilis es ad implendum. Frigidissimus & difficillimus ad cooperiendum, vade quia non colligam te. Tunc venit ad se-
2 cundam domum,& ait. 2 Amice aperi,&
var. lect. vide me. Ego enim dabo tibi quibus indigueris. Ego defendam te ab inimicis tuis. Respondit qui erat intùs. Oculi mei debiles sunt, noceret eis, si videro te. Ego abundo in omnibus, & non indigeo tuis. Ego potens, & fortis sum,quis mihi nocere potest? Tunc veniens ad tertiam domum. Ait. Amice leua aures tuas, & audi me, extende manus tuas, & contrecta me. Aperi os tuum, & gusta me. Re-
3 spondit habitator domus. Clama altiùs,
var. lect. quia benè audiam te. 3 Si lænis fueris attra-

trabam te. Si dulcis fueris recipiam te. Tunc iuit ad quartam domum, cuius porta quasi ad dimidium aperta erat, & ait. Amice si considerares tempus tuum inutiliter expensum, colligeres me. Si intelligeres, & audires, quæ ego feci pro te, compatereris mihi. Si attenderes quantum offendisti me, ingemisceres, & peteres veniam: Respondit ille. Nos sumus quasi mortui in expectatione, & desiderio tui, compatere ergo miseriæ nostræ, & libentissimè damus nos tibi. Respice miseriam nostram, & considera corporis nostri angustiam, & ad omnia quæ vis parati erimus.. Tunc venit ad quintam domum, quæ ex toto aperta erat, & ait. Amice hìc libenter ingredi volo, sed scito, quòd requiem quæro molliorem, quàm plumæ præstare solent. Calorem feruentiorem, quàm qui fieri ex lana solet. Recentiorem cibum, quàm caro recens animalis præstare poterit. Responderunt qui erant intùs. Mallei iacent ad pedes nostros, his libentissimè cõfringemus pedes, & crura nostra, & medullam de hoc fluentem dabimus tibi in requiem. Viscera nostra, & interiora omnia libenter tibi aperiemus, etiam ingredere in hæc. Sicut enim medulla nostra nihil est molliùs tibi ad requiescendum, sic visceribus nostris nihil est tibi melius ad calorem. Cor nostrum recentius est inter animalia, hoc libenter scindimus in cibum tuum, tantummodò ingredere, dulcis enim es ad gustandum, & desiderabilis ad fruendum. Quinque domorum inhabitatores, hi sunt quinque status hominum in mundo. Primi sunt infideles Christiani, qui iudicia filij mei dicunt iniusta. Promissa eius falsa, & mandata eius intollerabilia. Isti sunt, qui ad prædicatores filij mei dicunt cogitatione, dicũt intellectu, dicunt blasphemia.
4 var. lect. 4 Omnipotens, & non si verè esset longissimus est, potest attingi. Latissimus, & altissimus est, & non potest vestiri. Insatiabilis est, & non potest refici. Impatientissimus est, & non potest cohabitari. Longissimum eum dicunt, quia pusilli sunt opere, & charitate, & non conantur ad eius bonitatem assurgere. Latissimum eum dicunt, quia cupiditas eorum nescit modum. Causantur semper defectum, suspicantur malum antequam venerit. Insatiabilem quoque arguunt, quia Cælum, & terra non ei sufficiunt, quin & ab homine dona potiora exigit, omnia dare pro anima, secundum præceptum fatuissimũ reputant, pro corpore pauciora graue dãnum. Impatientissimũ quoq. eum dicũt, quia odit vitiũ, & immittit contraria voluntati eorum. Nihil reputantes pulchrũ & vtile, nisi quę suggerit eis voluptas corporalis. Nunc autem filius meus verè est omnipotens in Cælo, & in terra, Creator omnium, & à nullo creatus, antè omnia manens, & post eum nullus futurus. Ipse quippè est longissimus, altissimus, & latissimus inter omnia, & extra, & super omnia. Quamuis autem sic potens est, tamen ex charitate ministerio hominis vestiri desiderat, qui vestimento non indiget, qui vestit omnia, vestitus ipse æternaliter, & immutabiliter honore perpetuo, & gloria. Refici charitate hominis desiderat, qui panis est Angelorum, & hominum, omnia reficiens, & ipse nullorum indigens. Pacem petijt ab homine, qui pacis reformator est, & conditor. Ergo quicunque ipsũ colligere voluerit hilari mente, satiare eum poterit etiam mica panis, si voluntas fuerit bona. Vestire eum sufficit filo, si charitas est ardens. Potare eum poterit stilla, si affectus fuerit rectus. Recipere eum valet in cor, & loqui cum eo, si deuotio fuerit feruens, & stabilis. Spiritus enim est Deus, ideò & in spiritualia voluit cõmutari carnalia, & in æternalia, ea quæ sũt casura. Illud quoque sibi ipsi fieri, & exhiberi reputat, quod exhibetur suis membris. Nec opus, & facultatem solam attendit, sed feruentem voluntatem, & qua opus factum fuerit intentione. Verùm isti quò plus filius

meus

meus ad eos occultis inspirationibus clamat, quò plus in prædicatoribus suis eos admonuerit, eò plus mentē suam contra eum obfirmant, nec audiunt, nec ei ostiū per voluntatem aperiunt, nec operibus charitatis eum introducunt. Ideò cum tempus eorum venerit, falsitas cui innituntur, annihilabitur, veritas exaltabitur, & gloria Dei erit manifestata. Secūdi sunt Iudæi indurata. Hi sibi ipsis in omnibus videntur esse rationabiles, sapientiam suam habent pro legali iustitia. Opera sua prædicant, & tenent cæteris honoratiora. Isti si facta filij mei audierint, reputant contemptibilia. Si verba eius & mandata audierint dedignantur, immò, & peccatores, & maculosos se existimant, si considerant, & audiunt, quæ pertinent ad filium meum, infæliciores quoque, & miserabiliores, si eius imitarentur opera. Quandiù autem mundus eis afflauerit, reputant se fælicissimos. Quandiù sani sunt viribus, credunt se fortissimos. Ideò spes eorum cadet in nihilum, & gloria eorum in confusionem. Tertij sunt Pagani, horum quidam deridendo clamant quotidiè, quis est ille Christus? Si dulcis est in dando præsentia, libenter recipiemus eum. Si mitis in condonando peccata, libentiùs honorabimus eum. Sed isti clauserunt oculos intelligentiæ suæ, nè intelligant iustitiam, & misericordiam Dei. Obturant aures suas, vt non audiant, quid filius meus fecit pro eis, & pro omnibus. Contrahunt os suum, & non inquirunt quid futurum erit eis, & quid expedit. Complicant manus suas, & laborare renuunt, ad perquirendum viam quomodo fugiant mendacium, & inueniant veritatem. Propterea, quia nolunt intelligere, & cauere cum possunt, & tempus habent, cadent cum habitatione suā, & in tempestate inuoluentur. Quarti sunt illi Iudæi, & Pagani, qui libenter essent Christiani, si scirent quomodo, & quid filio meo esset placitum, & si haberent auditorem. Hi audiunt quotidiè à circumiacentibus, & intelligunt ex clamore interno amoris, & signis, quanta fecit filius meus; & passus est pro omnibus. Ideò in conscientia sua clamant ad filium meum dicentes. O Domine audiuimus, quòd promisisti te nobis daturum, ideò expectamus te, veni, & comple promissum tuum. Intelligimus enim & videmus de ijs, qui Dij coluntur, quòd in eis est nulla deitatis virtus, nulla animarum charitas, nulla castitatis prædicanda magnitudo. Sed inuenimus in eis corporum amicitiam, honoris præsentis mundi dilectionem. Intelligimus quoque de lege tua, & audiuimus opera tua magnalia in omni misericordia, & iustitia. Audiuimus de Prophetarum tuorum dictis, quòd te, quem prophetauerūt expectabant. Ergo pijssime Domine veni, libenter enim nosmetipsos dabimus tibi, quia intelligimus, quòd in te est animarum charitas, omnium rerum discretus vsus, perfecta puritas, & vita sempiterna. Ergo veni citiùs, quia mortui sumus præ expectatione tui, & illumina nos. Sic igitur isti clamant ad filium meū Et ideò quasi ad dimidietatem apertum est ostium eorum, quia completam habent voluntatem ad bonum, sed nondum peruenerunt ad effectum. Isti sunt, qui merentur habere gratiam filij mei, & cōsolationem. In quinta domo sunt amici mei, & filij mei, quorum mentis ostiū ad plenum apertum est filio meo. Isti filium meum vocantem libenter audiunt. Pulsanti non solùm aperiunt, sed & venienti hilariter occurrunt. Isti frangunt malleis diuinorum præceptorum quicquid in eis est distortum. Et præparant filio meo requiem, non in plumis auium, sed in concordia virtutum, & in refrenatione malarum affectionum, quæ est medulla omnium virtutum. Isti etiam filio meo exhibent calorem, non qui fit de lana, sed in charitate tam feruenti, quòd non solùm tribuunt sua filio meo,

sed

ſed ſe ipſos. Inſuper, & refectionem ei præparant recentiorem omni carne, quæ eſt in corde perfectiſſimo, quo nihil deſiderant, nihil diligunt, niſi Deum ſuum. In iſtorum corde habitator Cæli Dominus eſt, & ex iſtorum charitate Deus omnia reficiens, ſuauiter reficitur. Iſti ſemper oculos habent ad oſtia, nè intret inimicus, aures ad Dominum, manus ad pugnandũ contra inimicum. Hos tu filia in quantum potes imitare, quia fundamentum eorum in petra eſt firmiſſima. Aliæ verò domus fundamentum habent in luto, & ideò veniente vento concutientur.

N O T Æ.

1 IPſe quaſi Peregrinus fuit in terra vadens de loco in locum, quaſi viator pulſans oſtia multorum.

Agitur in præſenti Capite de interna Dei inſpiratione, & continua motione, qua Deus Opt. Max. quotidiè hominum cordibus aſſiſtit, id quod Redemptor noſter Chriſtus, quãdiù nobiſcum vixit in mundo ſexcentis, innumeriſq modis egregiè perfecit, ipſe enim per prædicationis officium, miraculorum patrationem, bonorum operum oſtenſionem, vitæ ſuæ exemplum, nos ad benè, rectèq. viuendum hortatus eſt, & noſtrorum cordium oſtia pulſauit, & quotidiè Deus Opt. Max. per gratiã præuenientem pulſat, ſic enim Apocal. 3. ſcribitur, Ego ſto ad oſtium, & pulſo, quia oſtio cordis, ſcilicet libero arbitrio, ſeù voluntati aſſiſtit, & pulſat, vt egregiè notant Lyran. Gloſſ. ordin. & Charthuſ. in Apocal. loco cit. Rurſus pulſaſſe dicitur Chriſtus hortando per Apoſtolos, & prædicatores, ac etiam per internas motiones hominum mentes ad ſupernaturalia eleuãdo, & poſtremò per beneficiorũ collationẽ, & tribulationũ immiſſionem excitãdo, et ideò ſic noſtrorũ cordiũ portas quotidiè pulſans dicit, Soror mea aperi mihi, hoc eſt, cõſenſum tuum vocationibus meis præbe, qua de re legendi ſunt Rupert. Abb. Agatius, Theodoret. & Gloſſ. Cant. cap. 5.

2 var. lect. *Aliquanto poſt initium huius Capitis vbi in impreſſis Codicibus legitur,* Amice aperi, & vide me.

Farneſianus Codex Manuſcript. addit, Et induc in domum tuam, atque ita eſſe legendum patet ſupra eodem Capite duobus locis, vbi ſic legitur (tum quia Deus non vult à nobis tantummodo cognoſci, & videri per hæc exteriora, ſed & manibus noſtris contrectari, & in cordibus introduci) non enim imperat Deus, vt eum per ſcientiam, ac contemplationem ſpeculatiuè quæramus ſolùm, ſed per affectionem, & operationem, vndè D. Bernard. in principio meditationum hac de re verba faciens, Multi (inquit) multa ſciunt, ſeipſos neſciunt, alios aſpiciunt, ſeipſos deſerunt, Deum per exteriora quærunt, interiora deſerunt.

3 var. lect. Si lenis fueris attraham te.

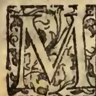
Sic omnes impreſſi Codices habent, ſed M.S. legit, Si lenis fueris attrectabo te.

4 var. lect. Omnipotens, & non ſi verè eſſet longiſsimus eſt poteſt attingi.

Non video quis ex his verbis ſenſus elici poſſit. Textus omninò corruptus eſt, & ita cum Farneſiano M.S. ſic corrigendus. Omnipotens ſi verè eſſet, de ſuis iniurijs ſe vindicaret, longiſsimus eſt, & non poteſt attingi.

VERBA MATRIS DEI AD FILIVM pro ſponſa, & qualitèr Chriſtus per Salomonem figuratur, & de crudeli ſententia contra falſos Chriſtianos.

C A P. IV.

MATER Dei loquebatur ad filium dicens. Ecce fili ſpõſa tua plorat, quia pauci ſunt amici tui, & inimici multi. Reſpondit filius.

1 1 Scriptum eſt, quod filij regni eijcientur, & filij non regni accipient hæreditatem.
2 2 Sic etiam ſcribitur, quòd quædãRegina de vltimis finibus venit videre diuitias Salomonis, & audire ſapientiam eius. Quæ cùm vidit, vix præ admiratione habuit ſpiritum. Qui autem erant in regno eius, non attendebant ſapientiam

tiam eius, nec admirabantur diuitias.
3 Ego sum ille Salomon in figura, sed longè ditior, & sapientior Salomone, quia à me est omnis sapientia, & etiam si quis sapiens est. Diuitiæ meæ sunt vita æterna, & gloria indicibilis. Has ego promisi Christianis, & præbui tanquam filijs. Vt si me imitarentur, & verbis meis crederent, sine fine eas possiderent. Sed isti sapientiam meam non attendunt, opera despiciunt, promissionem meam, & diuitias meas habent pro nihilo. Quid ergo faciam eis? vtique, Quia filij nolunt habere hæreditatem, extranei, idest Pagani recipient. Ipsi enim sicut Regina extranea, per quam intelligo infideles animas, venient, &
4 4 admirabuntur diuitias gloriæ meæ,
var. lect. & charitatis, in tantùm, quòd à spiritu infidelitatis suæ cadent, & spiritu meo replebuntur. Quid autem faciam filijs regni? Faciam eis sicut sapiens figulus, qui materiam quàm prius de luto fecit, cùm non perspexit eam honestam, & aptam, deprimit eam ad terram, & comminuit. Sic ego Christianis faciam, qui cum mei esse deberent, quia eos ad imaginem meam formaui, & per sãguinem meum redemi, sed deformati sunt contemptibilitèr, propterea sicut terra conculcabuntur, & in infernũ deprimentur.

NOTÆ.

1 Scriptum est, quòd filij regni eijciẽtur, & filij non regni accipient hæreditatem.

De Iudæorum reprobatione, & eiectione, & gentium vocatione in pluribus sacræ Scripturæ libris sermo fit; qua de re legendi sunt D. Hylarius in Psalm. 59. explicans ea verba Psalm. Deus repulisti nos. D. Hieron. Isaiæ 2. & 23. & Mich. 4. D. August. Epist. 50. de coercendis hæreticis Tom. 2. & contra Donat. Epist. 162: Gentes vocat Christi hæreditatẽ, citans illud Psalm. 2. Postula à me, & dabo tibi hæreditatem: idem habet Epist. 166. & alij plures sacrarum litterarum interpretes. In 1. cap. Oseæ, & Hierem. 54. prædicitur, quòd regnum Christi transferendum erat ad gẽtes: scribitur enim ibi, Ad dexteram, & leuam penetrabis, & semen tuum gentes hæreditabit, hoc est quod legimus hìc, Filij regni eijcientur, & filij non regni accipient hæreditatem.

2 Sic etiam scribitur, quòd quædam Regina de vltimis finibus venit videre diuitias Salomonis, & audire sapientiam eius.

Quæ fuerit hæc Regina habetur 3. Reg. cap. 10. vbi sic de ea scribitur, Sed & Regina Saba audita fama Salomonis, in nomine Domini venit tentare eum: huius etiam mentio fit Ezech. 38. Matth. 12. & Luc. 11. qua de re legendus est Theodoret. in lib. 3. Reg q. 32. Nomen autem Saba, conuersio in bonum interpretatur, à quo Sabei dicti sunt, & significat misticè animam ad Deum conuersam, vt optimè annot. D. Hieron. super Isaiam cap. 60. & ad Aglusiam, & quia hoc loco conqueritur Dominus de Christianis, qui eum contemnunt, eiusq. præcepta obseruare nolunt, ideò minatur, quòd nisi resipuerint, vocaturum se alias gentes, quæ conuertentur ad eum, ac recipient eũ, & subdit circà finem capitis, Quia filij nolunt hæreditatem, extranei recipient me. Ipsi enim sicut Regina extranea, per quam intelligo infideles animas venient, & admirabuntur diuitias gloriæ meæ. Vndè autem hæc Regina venerit, hoc loco non explicatur, sed ex Arabia venisse compertum est: quandoquidem ipsa erat Arabiæ Regina, quæ Fœlix dicebatur, & Austri Regina, Matth. 12. et Luc. 11. appellatur: est enim Regio Meridionalis, ob Solis vicinitatem calore feruidissima, & Aromatibus, auroq. optimo refertissima, & ideò lib. 3. Reg. legimus fuisse Hierusalem ingressa multò cum comitatu, & diuitijs, Camelis Aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas portantibus: quid autem Salomoni hæc Regina in specie tulerit, tradit Iosephus lib. 8. antiquitatum, cap. 6.

3 Ego sum ille Salomon in figura.

Salomonem Christi seruatoris nostri gessisse

fuisse figuram manifestum est, tùm ob maximam eius sapientiam, potentiam, diuitiarum copias, tùm etiam ex ipsiusmet nominis ethimologia: interpretatur enim pacificus, & Christus est, qui sublatis peccatis, nos cum Patre reconciliauit pacificans, vt ait Apost. Paulus ad Coloss. 1. Per sãguinem Crucis eius, siuè quæ in cælis, siuè quæ in terris: quòd fusè explicat D. August. in enarrat. Psalm. 71. & lib. 17. de Ciuit. cap. 8. vt autem legimus lib 3. Reg. cap. 3. Salomonem iudicasse inter duas Meretrices, colligendum est etiam eum fuisse tunc typum Christi inter Synagogam, & Ecclesiam iudicantis, sed vt fœlicissimè regnauit, dicere possumus, quòd etiam fuerit figura Christi resurgentis, & post Resurrectionem in æternum regnantis, qua de re legendi sũt D. August. in Psalm. 126 D. Hieron. de iudicio Salomonis, Orig. in Iosue hom. 3. & alij plures.

4 Admirabuntur diuitias gloriæ meæ, & charitatis, in tantùm, quòd à spiritu infidelitatis suæ cadent, & spiritu meo replebuntur.

var. lect. *Sic omnia legunt impressa exemplaria, sed Farnesianus M. S. Codex habet, Admirabuntur diuitias gloriæ meæ, & charitas in tantũ eos accendet, quòd à spiritu infidelitatis suæ cadent, & spiritu meo replebuntur.*

VERBA DEI PRÆSENTE sponsa, de sui magnificentia, & in figura mirabili, qualitèr Christus per Dauid, & Iudæi, & mali Christiani, & Pagani per tres filios Dauid designantur, & qualitèr Ecclesia subsistit in septem Sacramentis.

CAP. V.

EGO sum Deus, non lapideus, vel ligneus, nec ab aliquo creatus, sed omnium Creator, manens sine principio, & sine fine. Ego sum, qui veni in virginem, & fui cum virgine, non tamen amittens Deitatem. Sed ego, qui eram per humanitatem in Virgine, manente Deitate, ego idem cum Patre, & Spiritu sancto regnabam in cælo, & in terra per Deitatem. Ego etiam spiritu meo inflammabam Virginem, non quòd spiritus meus, qui inflammabat separaretur à me, sed idem qui inflammabat, idem erat in Patre, & in me filio, & in eo Pater, & Filius, & hi vnus Deus, non tres Dij.

1 Ego sum similis Dauid Regi, qui habuit tres filios. Vnus eorum vocabatur Absalon, qui quærebat vitam Patris. Secundus, eorum quærebat Regnum Patris sui, scilicèt Adonias. Tertius obtinuit Regnũ, scilicèt Salomon.

2 Primus notat Iudæos, hi sunt, qui vitam meam, & mortem meam quærebant, & despiciebant consilium meum. Propterea nunc cognita retributione eorũ, possum dicere, sicut dixit Dauid de filio suo mortuo. Fili mi Absalon, idest, ò filij Iudæi, vbi est, nunc desiderium vestrum, & expectatio? O filij mei, vbi est nunc finis vester? Cópatiebar vobis ex eo, cũ me desiderastis venturum, quem tot signis audistis venisse. Cùm desiderastis fugitiua, quæ omnia iam fugerunt. Sed nunc magis compatior, sicut Dauid reiterans verbũ primum, quia video finem vestrum in miseria mortis. Ideò adhùc ex maxima charitate dico, sicut Dauid dixit. Fili mi, quis det mihi, vt moriar pro te? Dauid enim benè sciuit, se non posse morte sua filium reuocare mortuum, sed vt ostenderet affectum charitatis paternæ, & voluntatis bonæ promptissimum, si possibile fuisset, libenter, licèt sciret impossibile esse, mortem suscepisset pro filio. Sic ego nunc dico. O filij Iudæi, qui licèt habuistis malam voluntatem ad me, & inquantum potuistis fecistis contra me, si possibile esset, & Patri sic placeret, libenter adhùc semel morerer pro vobis, quia compatior miseriæ vestræ, quàm vobis exigente iustitia, vos ipsi fecistis. Dixi enim vobis faciẽda verbo, & ostẽdi exemplo. Præcessi vos quasi gallina alis cha-

charitatis fouendo, sed omnia spreuistis. Ideò omnia, quæ desiderastis fugerunt. Finis vester est in miseria, & labor omnis euacuatus.
3 In secundò filio Dauid notantur mali Christiani, qui contra patrem suum in senectute deliquit. Cogitauit enim secum sic. Pater meus senex est,& deficit viribus. Si locutus ei aliqua sinistra fuero, non respondet. Si fecero aliqua contraria,non vindicabit. Si attétauero contra eum aliqua, patienter sufferet. Propterea faciam, quæ volo. Hic cum quibusdam seruis Dauid patris sui ascendebat in locum,vbi paucæ erant arbores,vt regnaret. Sed apparente sapientia, & voluntate patris, immutatum est consilium eius,& ipsi,qui cum ipso erát, dehonestati sunt. Sic faciunt nunc mihi Christiani. Ipsi cogitant apud se sic. Signa Dei,& iudicia non aperta sunt,nunc, vt prius, nos possumus loqui, quæ volumus,quia misericors est, & non attendit. Faciamus quæ nobis placent, quia faciliter indulget. Ipsi diffidunt de potentia mea,quasi nunc infirmior sim ad faciendum quæ volo quàm prius. Ipsi charitatem eam minorem arbitrantur, quasi noluerim iam eis,vt patribus eorum misereri.Ipsi & iudicium meũ reputant ludibrium, & iustitiam meam vanitatem. Propterea & ascendunt in lucum cum quibusdam seruis Dauid, vt regnent fiducialiter, Quis est iste lucus, vbi paucę arbores stare solent, nisi sancta Ecclesia, quæ ex septẽ Sacramentis,quasi ex paucis arboribus subsistit? In hanc Ecclesiam intrant, sed cum aliquibus seruis Dauid, idest,cum paucis operibus bonis,vt fiducialiter obtineát Regnum Dei. Quia ipsi faciunt modica opera bona, ex quibus confidunt, quòd in quocunque peccato fuerint, & qualecunque peccatum fecerint, nihilominus Regnum Cęleste quasi hæreditario iure habere possint. Sed sicut filius Dauid, qui contra voluntatem Dauid regnum obtinere voluit, repulsus est cum dedecore, quia ambiuit iniustè, & iniustus erat,& dabatur sapientiori, & meliori. Sic ipsi à regno meo expellentur,& dabitur eis,qui voluntatem Dauid faciunt, quia nullus,nisi qui charitatem habuerit regnum meũ obtinere poterit. Nec nisi mundus,& secundũ cor meum se dirigens, mihi mũdissimo poterit ap-
4 propinquare. 4 Tertius filius Dauid erat Salomon. hic significat Paganos. Cùm audiuit Bersabee,quòd alter quam Salomon, cui Dauid promisit post se regnaturum, à quibusdã electus esset, intrauit ad Dauid, & ait: Domine mi, tu iurasti mihi, quòd Salomon post te regnaret. Nunc autem alter electus est, si sic contingit, & si sic habebit processum, tunc ego quasi adultera iudicor ad ignem, & filius meus erit illegitimus. Quibus auditis Dauid erexit se, & dixit; Iuro per Deum,quòd Salomon in sede mea sedebit,& post me regnabit. Et præcepit seruis suis, vt Salomonẽ exaltarent in sede regni sui, & prædicarent Regem, quem Dauid elegisset. Qui præceptum Domini sui cõplentes,cum potestate magna exaltauerunt Salomonem, & omnes alij, qui fratri suo consenserunt,fugati sunt, & in seruitutem redacti. Quæ est ista Bersabee, quæ se pro adultera, si alius Rex eligitur, reputabit, nisi fides Paganorum?
5 5 Nullum enim peius adulterium est, quàm fornicari à Deo, & à fide recta, & alium Deum credere quàm Creatorem omnium. Sed tãquam Bersabee quidam gentilium, cum humili corde, & contrito veniunt ad Deũ dicentes. Domine nos in futurum esse Christianos promisisti, perfice ergo promissum tuum. Si alius Rex, idest alia fides ampliusquàm tua super nos surrexit: Si tu separaueris te à nobis, incedemus miseri, & quasi adultera, quę pro legitimo suscepit adulterum, moriemur. Et tu licèt in æternum viuas,tu tamen morieris à nobis,& nos à te,cum tu per gratiam tuã elongas te à cordibus nostris, & nos per diffidẽtiã nostram opponimus nos tibi. Propterea

comple promissum tuum, & conforta infirmitatem nostram, & illumina tenebras nostras. Nam si distuleris, idest, si te à nobis elongaueris, peribimus. Quibus auditis ego quasi alter Dauid, volo nunc erigere me per gratiam meam, & misericordiam. Iuro igitur per Deitaté meam, quæ est cum humanitate mea, & per humanitatem, quæ est in spiritu meo, & per spiritum meum, qui est in Deitate, & humanitate mea, & hi tres nō tres Dij, sed vnus Deus, quòd complebo promissioné meam. Mittam enim amicos meos, qui Salomonem filium meū, idest Paganos, introducant in locum, idest in Ecclesiam, quæ ex septem Sacramentis, quasi ex septem arboribus subsistit, scilicèt Baptismo, Pœnitentia, Confirmatione chrismatis, Sacramento altaris, & Sacerdotio, Cōiugio, & Vnctione, & requiescent in sede mea, idest fide recta sanctæ Ecclesiæ, Christiani autem mali fient eorum serui. Illi gaudebunt de hæreditate perpetua, & dulcedine, quàm eis præparabo. Isti autem in miseria ingemiscent, quæ incipiet eis in præsenti, & in perpetuum durabit. Ergo amici mei, quia iam tempus est vigilādi, non dormirent, non attedientur, nam merces gloriosa sequitur laboré eorum.

NOTÆ.

1 EGo sum similis Dauid Regi, qui habuit tres filios.

Quot filios habuerit Dauid, eiusq. res gesta, latissimè lib. 1. & 2. Reg. & 1. Paralip. habentur. Hoc autem loco Christus Dn̄s Dauidi comparatur. Primò ob nominis ethimologiam, interpretatur enim dilectus, & de Christo scribitur Matth. 17. & Marci 9. & Luc. 9. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui; vt autem Dauid filius fuit Isai Bethlemitæ, Christi quoque figuram gessit, qui in Bethlehem ortus est, scilicèt in domo panis, & vnctus in Regem, cuius ipsemet Dauid meminit Psalm. 44. Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ: sic D Aug. in enarrat. Psalm. 26. Christum vnctum interpretatur. & Psalm. 33. 56. & 58. D. Hieron. super Isai. cap. 22. D. Greg. lib. 5. Moral. cap 29.

2 Primus notat Iudæos, hi sunt, qui vitam meam, & morté meam quærebant.

Dauid tres habuisse filios legitur hìc, qui mysticè tres hominum status notant. Per primum enim, qui fuit Absalon Iudæi, per secundum, qui Adonias mali Christiani, per tertium, qui Salomon Pagani notantur: & vt à primo, scilicèt Absalon sumamus exordium, quis dubitet eum Iudæos designare, qui in Christum Dominum insurrexerunt: ipse verò interpretatur Patris pax, quia Pater pacem habuit ad ipsum, quam ipse cum Patre minimè habuit: ita prorsus Christus pacem habuit cum Iudæis, sed ipsi è conuerso cum illo pacem noluerunt habere: sic annot D. Aug. & Arnob. in Psalm. 3. Ruper. super 2. Reg. cap. 35. Id autem quod aliquanto post legitur, nimirū fili mi, quis det mihi, vt moriar pro te ostendit maximam Christi charitatem, qua compatiebatur Synagogæ, pro cuius etiam salute si fieri posset iterum mortem subiret: sicut enim Dauid, vt paternæ charitatis affectum filio insinuaret, illa verba proferebat, fili mi quis det mihi, vt moriar pro te, quæ habentur lib. 2. Reg. cap. 18, sic Christus hoc in loco suum erga Synagogam exprimens amorem, dicit, O filij Iudæi, qui licet habuistis malam voluntaté ad me, si possibile esset, & Patri sic placeret, libenter adhùc semel morerer pro vobis.

3 In secundo filio Dauid notantur mali Christiani.

In superiori Nota diximus, secundum filium Dauidis Adoniam fuisse, qui cum dominator, dominatio, vel dominari interpretetur, optimè libet inferre per eum, eos Christianos designari, qui ambitionis vento inflatos, alijs se præferentes, quemlibet sibi honorem competere arbitrantur, eumq. etiam nec debito ordine, nec iustis quærunt medijs, quòd etiam animaduertit Lyranus super 3. lib. Regum cap. 1. & sicut viuente Patre Adonias sibi regnum iniustè vsurpare voluit, sic impij Christiani Regnum Cælorum iniustè capere posse existimant, quamuis innumerabilibus

vitijs refertam vitam ducant, & hoc est, quòd infrà scribitur, ipsi faciunt modica opera, ex quibus confidunt, quòd in quocunque peccato fuerint, & qualecunque peccatum fecerint, nihilominus Regnum cæleste quasi hæreditario iure habere possint.

4 Tertius filius Dauid, erat Salomon, hic significat Paganos, cum autèm audiuit Bersabea, quòd alter, quàm Salomon, cui Dauid promisit post se regnaturum, à quibusdã electus esset, intrauit ad Dauid, & ait, Domine mi, tu iurasti mihi, quòd Salomon post te regnaret, nunc autem alter electus est, si sic contingit, & si sic habebit processum, ego quasi adultera iudicor ad ignem, & filius meus erit illegitimus.

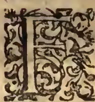
Hæc omnia adamussim habentur lib. 3. Reg. cap. 1. hoc tamen loco notandum est, quòd vbi in impressis Codicibus legimus, & ego quasi adultera iudicor M.S. Farnesianus habet, Iudicabor, quæ lectio arridet magis, quandoquidem Bersabea persuadere conabatur Regi, vt filium suum Salomonem exaltaret ad Regnum, iuxta factam promissionem, illudq. sibi iure hæreditario competere affirmabat, probans ex eo, quòd aliàs, & ipsa iudicaretur adultera, & filius eius Salomon illegitimus existimaretur, quòd sanè diligenter sacrarum litterarum interpreti animaduertendum est, ad intelligentiam textus supra citati lib. 3. Reg. c. 1. vbi nec adulterij, nec alterius vitij mentio fit, sed tantummodo scribitur in genere, quòd peccatores, & Mater, & Filius reputarentur, nisi filius eius Salomon subleuaretur ad Regnum, erimus ego, & filius meus Salomon peccatores, sic legitur ibi, quem locum Lyranus ad litteram, sic explicat, quia (inquit) Adonias imponet nobis crimina ad priuandum nos vita.

5 Nullum maius adulterium, quàm fornicari à Deo, & à fide recta, & alium Deũ credere, quàm Creatorẽ omnium.

Quemadmodum committitur Adulterium, cùm alter coniugum à fide in matrimonio præstita fornicando recedit, & propter hoc grauissimæ pœnæ reus fit, quia graue scelus cõmittit, ita quoque adulteratur is, qui fidem in baptismate datam infringit, & ob id æternæ pœnæ debitor secundùm diuinæ iustitiæ leges constituitur, vndè animam à fide, & veritate recedentem, & à lege, & præceptis Dei discedentem, & alteri virò, vtputà Diabolo adhærentem, adulteram vocant Orig. super Matth. c. 16. & D. Hieron. super Oseam c. 1. edisserens illa verba. Sume tibi vxorem fornicationum, & fac filios fornicationum.

VERBA FILII PRÆSENTE SPONSA, de quodam Rege existente in campo cum amicis ad dextram, & inimicis ad sinistrã, & qualitèr per talem Regem Christus habens Christianos ad dexterã, & Paganos ad sinistram designatur, & qualitèr reiectis Christianis suos mittit Prædicatores ad Paganos.

CAP. VI.

FILIVS loquebatur. Ego sum quasi Rex, qui stabat in campo, ad cuius dexteram stabãt amici, & ad sinistram inimici. Quibus stãtibus, vox vna cuiusdam clamãtis venit ad dexteram, vbi omnes benè armati stabant, galeas habebant ligatas, & facies conuersas ad Dominum. Clamabat autẽ vox sic, vertite vos ad me, & credite mihi, ego habeo aurum dare vobis. Qui audientes verterunt se ad eum, quibus versis, dixit vox secundò. Si volueritis videre aurum, soluite galeas vestras, & si possidere desideratis, ego iterum ligabo galeas vestras ad voluntatem meam. Quibus fauentibus ei, ligauit galeas eorum ex transuerso, ita quod anteriora foramina, per quæ videre debebant, erant in occipite, & posteriora galeæ obumbrabant oculos, nè viderent, & sic ille clamans, cęcos duxit eos post se. Quibus gestis, nũciauerunt amici quidã regis Dño suo, quòd homines sui ab inimicis suis essent supplãtati. Qui ait ad amicos suos,

Exite inter illos, & clamate ſic. Soluite galeas veſtras, & videte, quia decœpti eſtis. Conuertimini ad me, & ego recipiam vos in pace. Qui noluerunt audire, ſed habuerunt pro deriſu. Quòd ſerui audientes, nunciauerunt hoc Domino ſuo, qui ait. Ergo quia ipſi contempſerũt me, citò procedite ad ſiniſtrã, & dicite eis, qui ad ſiniſtram ſtant hæc tria. Via quæ ducit vos ad vitam parata eſt vobis, porta aperta eſt, & Dominus perſonaliter cum pace vult occurrere vobis. Ergo credite firmitèr viam eſſe paratam, ſperate ſtabilitèr portam eſſe apertam, & verba eius eſſe vera. Occurrite cum charitate Domino, & ipſe cum charitate, & pace ſuſcipiet vos, & ducet in perpetuam pacem. Qui audientes verba nunciorũ crediderunt, & ſuſcepti ſunt in pace. Ego ſum ille Rex, qui Chriſtianos habui ad dexteram, qui eis æternum bonum præparaui. Quorum galeę, tunc ligatæ, & facies ad me verſæ erant, quando voluntatẽ perfectam habuerunt facere voluntatem meam. Obedire mãdatis meis; & deſiderium totum erat ad cælum. Tandem vox Diaboli, ideſt, ſuperbia ſonuit in mundo, quæ oſtendit mũdi diuitias, & carnalem voluptatem, ad quam tunc ſe verterunt, cum affectũ, & conſenſum ſuperbiæ dederunt. Pro qua, & tunc galeas depoſuerunt, cùm affectum opere compleuerunt, & temporalia ſpiritualibus præpoſuerunt. Depoſitis ergo galeis diuinæ voluntatis, & armis virtutum, tantùm nunc ſuperbia præualuit in eis, & tantùm eos ſibi obli-
1 gauit, 1 quòd libenter vſque in finem volunt peccare, & libenter in æternum vellent viuere, vt in æternum poſſent peccare. Quæ etiam ſic obumbrauit eos, quòd foramina galearum, per quæ videre deberent, ſtant in occipite, & in fronte tenebræ ſunt. Quæ enim ſunt foramina galearum, niſi conſideratio futurorum, & prouida circunſpectio præſentium. Per primum foramen deberent conſiderare præmia æterna, quã delectabilia ſunt, & futura ſupplicia, quàm horribilia ſunt, ac Dei iudicia, quàm terribilia. Per ſecundum foramen deberent conſiderare, quæ eſſent præcepta à Deo, & quæ prohibita, quantum excederent à mandatis Dei, & quomodo emendarent. Sed hæc foramina ſtant in occipite, vbi nihil videtur, quia conſideratio cæleſtium tradita eſt obliuioni. Amor Dei refriguit, amor autem mundi tam ſuauitèr conſideratur, & amplectitur, quòd eos ducit tanquam rotam benè vnctam ad quodcunque velit. Veruntamen amici mei videntes dehoneſtatem meam, animarũ caſum, & Diaboli dominium, quotidiè pro eis ad me precibus ſuis clamant, quorũ preces penetrauerunt cælum, & intrauerunt aures meas, & flexus precibus eorum, miſi eis quotidiè prædicatores meos, oſtendi ſigna, & multiplicaui eis gratiam meam, Sed omnia ſpernentes peccata, peccatis addiderunt. Propterea dicam nunc ſeruis meis, & in veritate complebo. Procedite ſerui mei ad ſiniſtram, ideſt, ad Paganos, qui tanquam ad ſiniſtram in contemptu vſque hùc fuerunt. Procedite inquam, & dicite ſic. Dominus cæli, & Creator omniũ facit vobis dici. Via cæli aperta eſt vobis, habete voluntatem intrandi cum firma fide. Porta cæli ſtat vobis aperta, ſperate firmitèr, & intrabitis in eam. Rex cæli, & Dominus Angelorum vult perſonaliter occurrere vobis, & dare pacem, & perpetuam benedictionem. Occurrite ei, & ſuſcipite eum cum fide eius, quam vobis oſtendit, qua via cæli præparatur, ſuſcipite eum cum ſpe, qua ſperatis, cum ipſe habet iam velle, dare vobis cælum. Diligite eum toto corde, & opere complete, & ingredimini portas Dei, à quibus Chriſtiani, qui eas ingredi nolunt, & ſe indignos per opera ſua faciunt, repellentur. In veritate mea dico vobis, quòd complebo verba mea, & non dimittam. Suſcipiam

vos

vos in filios, & ero vobis in patrē, quem Christiani contemptibiliter contempſerunt. Vos ergo amici mei, qui eſtis in mundo, procedite ſecuri, & clamate, annunciate eis voluntatem meā, & iuuate, vt poſſint complere. Ego ero in corde, & in ore veſtro. Ego ero dux veſter in vita, & conſeruator in morte. Non relinquam vos, procedite audactèr, quia ex labore creſcit gloria. Omnia enim poſſem in vno puncto, & verbo, ſed volo, vt ex certamine creſcat vobis merces, & ex virilitate veſtra creſcat honor meus. Nec miremini quod loquor. Nam ſi ſapientiſſimus in mundo poſſet conſiderare, quot animæ deſcendunt quotidiè in infernum, plures eſſent, quàm arena maris dinumerata, & lapilli riparum.
2 2 Hæc enim eſt iuſtitia, quia ſe à Deo,
var. lect. & Domino ſuo ſeparauerunt. Proptereà vt minuatur numerus Diaboli ſciatur periculum, & impleatur exercitus meus loquor, ſi fortè audierint, & reſipiſcant.

NOTÆ.

1 QVòd libenter vſque ad finem volunt peccare, & libenter in æternum vellent viuere, vt in æternum poſſent peccare.

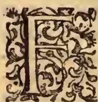
Eandem prorſus ſententiam habet D. Bern. in Epiſt. 252. Ita vt (inquit) ſi nunquam moreretur, nunquam velle peccare deſineret, immò ſemper viuere vellet, vt in æternum poſſet peccare, idem habet D. Greg. 4. Dialog. cap. 4. voluiſſent ſine fine viuere, vt ſine fine potuiſſent in iniquitatibus permanere.

2 Hæc enim eſt iuſtitia, quia ſe à Deo,
var. lect. & Domino ſuo ſeparauerunt.

Sic legunt omnia hactenus impreſſa exemplaria, ſed locus mancus eſt, & cum M. S. Farneſiano Codice, ita corrigendus. Hæc enim eſt iuſtitia, vt ſi à Deo, & Domino ſuo ſe ſeparauerint, cum Diabolo coniungantur.

VERBA IESV CHRISTI ad ſponſam, qualitèr eius Deitas Coronæ comparatur, & quomodo ſtatus Clericorum, & Laicorū per Petrum, & Paulum deſignatur, & de modis contra inimicos tenendis, & de conditionibus penès milites ſæculares habendis.

CAP. VII.

FILIVS loquebatur ad ſponſam dicens. Ego ſum Rex Coronæ. Numquid ſcis tu, quare dixerim Rex Coronę? Certè Deitas mea ſine principio erat, & ſine fine erit, & eſt: Hæc Deitas mea Coronæ aſſimilatur, quia ſine initio, & ſine fine eſt. Sicut autem in Regno Corona ſeruatur Regi futuro, ſic Deitas mea ſeruabatur humanitati meæ, quia ipſa coronaretur. Ego autem habui duos famulos, vnus erat Clericus, alter Laicus. Primus erat Petrus Clerici officium habens. Paulus autem quaſi Laicus. Petrus fuit alligatus coniugio,
1 1 qui videns coniugium cum officio Clerici non poſſe conuenire, & re-
var. lect. ctitudinem mentis ſuę incontinentia periclitari perpendens, ſeparauit ſe quantum ad commixtionem à coniugio quāuis licito, & perfecta mēte adhæſit mihi.
2 2 Paulus autem caſtitatem ſeruauit, & ſe immaculatū à thoro cuſtodiuit. Ecce qualem charitatē cum iſtis duobus feci. Primò ideſt, Petro dedi claues Cæli, vt quæcunque ligaret, & ſolueret in terra,
3 ligata, & ſoluta eſſent in Cælo. 3 Secundò, ideſt Paulo dedi, vt ſimilis Petro fieret in gloria, & honore. Sicut enim in terra pares fuerunt, & coniuncti, ſic nunc in cælo in gloria perpetua coniuncti ſunt, & glorificati. Sed licèt iſtos duos expreſsè nominauerim, tamē cum eis, & in eis, alios amicos meos intelligo. Sicut enim olim in lege ad ſolum Iſrael, quaſi ad vnum hominem loquebar, cum

tamen totum Israeliticum populum in
illo nomine notabam. Sic nunc in istis
duobus plures intelligo, quos gloria
mea, & charitate repleui. Procedente
autem aliquo tempore, cœperunt mala
multiplicari, & caro infirmari, & procli-
uior solito ad malum esse. Propterea
vtrique statui Clericorũ scilicèt, & Lai-
corum, quos in Petro, & Paulo intelligo,
misericorditèr consulens, permisi Cleri-
cos bona Ecclesiæ ad vtilitatem corporis
moderatè habere, vt eo feruentiores, &
frequentiores essent in seruitio meo. Per-
misi & Laicis coniugium iuxta ritum
Ecclesiæ. Inter Clericos erat quidam bo-
nus homo, qui cogitabat apud se. Caro
trahit me ad prauam voluptatem, mun-
dus ad nociuum visum, Diabolus ponit
mihi multipliciter peccati insidias. Ideò
nè supplanter à carne, & à voluptate,
ponam modũ in omnibus actibus meis,
moderabo me in refectione, & quiete,
seruabo tempus debitum in labore, &
4 oratione, 4. refrænabo carnem meam
var. ieiunijs. Secundò, nè mundus trahat me
lect. ab amore Dei, omnia quæ mundi sunt,
quia caduca sunt, relinquere volo, pau-
pertate Christũ sequi tutius est. Tertiò,
nè Diabolus decipiat me, qui sẽper falsa
ostendit pro verò, subijciã me regimini,
& obedientiæ alterius. Omnem volun-
5 tatem propriam abijciam, 5 & paratum
var. me exhibeo ad omnia quæcunque mihi
lect. ab alio fuerint imperata. 6 Hic est, qui
6 primum instituit Monasterium, & lau-
dabilitèr in eo perseuerans, alijs vitam
suam imitandam dereliquit. Status Lai
corum benè erat ad tempus dispositus.
Quidam eorum excolebant terram, &
labori agrorum virilitèr instabant. Alij
velificabãt nauibus, & mercimonia alijs
regionibus deferebant, vt vnius regionis
fertilitas, alterius subleuaret inopiam.
Quidam instabant operi manuum, & di-
uersarum artium. Inter istos quidam
erant defensores Ecclesiæ meæ, qui nunc
dicuntur curiales, qui assumpserunt sibi
arma ad vltionem Ecclesiæ sanctæ, ad
expugnationem inimicorum eius. In
istis curialibus apparuit quidam bonus
homo, & amicus meus, qui cogitabat
apud se. Non excolo terram, vt agricul-
tor. Non desudo in fluctibus maris, vt
mercator. Non insisto labori manuum,
vt operator egregius. Quid ergo faciam,
aut quibus operibus placabo Deũ meũ?
Sed nec virilis sum in labore Ecclesiæ.
Corpus meum debile est, & molle ad pa-
tiendum vulnera. Manus remissa ad fe-
riendum inimicos. Mens fastidiosa ad
cogitandum cælestia. Quid ergo facien-
dum est modo? Certè scio quid faciam.
Surgam, & obligabo me cum iuramẽto
stabili sub temporali Principe, quòd de-
fensurus sim viribus meis, & sanguine
meo fidem sanctæ Ecclesiæ. Veniens au-
tem ille amicus meus ad Principem ait.
Domine, ego sum de defensoribus Ec-
clesiæ. Corpus meum nimis molle est ad
patiendum vulnera. Manus remissa ad
feriendum. Mens instabilis ad cogitan-
dum bona, & laborandum. Voluntas
mihi placet propria, requies nõ sinit me
fortitèr pro domo Dei stare. Ideò con-
stringo me cum iuramento publico, sub
obedientia sanctę Ecclesiæ, & tua ò Prin-
ceps, quòd eam defensurus sim omnibus
diebus vitæ meæ. Vt si fortè tepida mẽs,
& voluntas fuerit ad certandum, propter
iuramẽtum teneor, & compelli possum
ad laborandum. Cui respondit Princeps.
Vadam tecum ad domum Domini, &
ero testis iuramenti tui, & promissionis
tuæ. Venientes autem ambo ad altare
meum, amicus meus flexo genu ante al-
tare meum dixit. Ego nimis infirmus
sum in carne mea ad patiẽdum vulnera.
Voluntas propria nimis est mihi cara.
Manus tepida ad percutiendum. Ideò
in præsenti promitto obedientiam Deo,
tibi, qui caput es, cum iuramento meo
firmiter astringens me, sanctam Ecclesiã
contra inimicos eius defensurum. Ami-
cos Dei confortaturum. Viduis, orpha-

nis,

nis,& fidelibus Dei benefacturum. Contra Ecclesiam Dei, & fidem eius nunquam aliquid contrarium acturum. Insuper obligo me correctioni tuæ, si errare me contingat, ad hoc, vt obligatus ad obedientiam,tantò magis cauere possim peccata,& voluntatem propriam,& tantò feruentius, & facilius insistere voluntati Dei, & tuæ. Sciamq. tanto mihi esse damnabilius cæteris,& contemptibilius, si violata obedientia mandatis tuis contraire præsumpsero. Facta autem ista professione ad altare meum. Princeps sapienter considerans disposuit sibi habitum ab alijs sæcularibus distinctum, in signum abdicationis voluntatis proprię, & vt sciret se superiorem habere, & debere ei obtemperare. Dedit etiam Princeps in manu eius gladium dicens. Hoc gladio inimicos Dei comminues, & interficies. Dedit, & in brachio eius clypeum dicens. Hoc clypeo defende te contra inimicorum iacula, & patienter tolera illata,vt prius crepet clypeus,quā fugias. Iste amicus meus hæc omnia audiente Clerico meo,qui præsens erat firmiter seruaturum se promisit, qui Clericus facta promissione, dedit ei corpus meum in robur,& fortitudinem,vt amicus meus per corpus meum mihi vnitus, nunquam à me separaretur. Talis fuit amicus meus Georgius, & plures alij,tales & deberent esse milites, qui nomen deberēt habere propter dignitatem, habitum propter operationem, & defensionem fidei sanctæ. Audi nunc quid inimici mei faciunt cōtra ea, quæ amici mei prius fecerunt. Denique amici mei ingrediebantur Monasteria, ex discreto timore, & diuina charitate. Sed hi, qui nunc sunt in Monasterijs, vadunt in mundū pro superbia, & cupiditate, habentes propriam voluntatem, facientes corporis sui delectamenta. Istorum qui in tali voluntate moriuntur iustitia est, quòd non sentiant, nec obtineant cæleste gaudium, sed pœnam in inferno sine fine. Scito etiam quòd claustrales, qui coguntur contra velle proprium ex diuina charitate fieri Prælati, non sunt in eorum numero computandi. Milites quoque qui mea portabant arma, fuerūt parati dare vitam pro iustitia, & effundere sanguinem propter fidem sanctam, indigentes promouendo ad iustitiam, malosq. deprimere, & humiliare. Sed nunc audi quomodo auersi sunt. Placet quippè nūc eis magis mori in bello, pro superbia, cupiditate, & inuidiā, iuxta diabolicas suggestiones, quàm secūdum mandata mea viuere, ad obtinendum gaudium sempiternum. Ergo omnibus, qui in tali voluntate moriuntur, dabitur stipendium ex iudicio iustitiæ, scilicèt animabus eorum in ęterna diaboli coniunctione. Hi verò, qui mihi seruiunt, tenentur habere stipendium cum cęlesti exercitu sine fine. Hæc verba ego Iesus Christus locutus sum, verus Deus,& homo, vnus cum Patre, & Spiritu sancto semper Deus.

NOTÆ.

1 var. lect. QVi videns coniugium cum officio Clerici non posse conuenire, & rectitudinem suæ mentis in incontinentia periclitari.

M.S. Farnesianus habet, Ex incontinentia periclitari.

2 Paulus autem castitatem seruauit, & se immaculatum à thoro custodiuit.

Paulum Apostolum non solum castitatem seruasse,sed & virginem quoque extitisse affirmauit D. Dionysius Carthusianus in piorir Epistola ad Corinth. cap. 7. explicans illa verba. Volo omnes homines essent, sicut ego sum: eidem sententiæ subscribit Lyranus ibidem, sic textum illum exponens, Volo omnes virginitatem seruarent, sicut ego, dicitq quod in testimonium suæ virginitatis fluxit lac de corpore eius: Cæterùm mihi videtur constanter asserendum. Paulum vxorem nunquā duxisse, quicquid dixerint Caetanus super 4.cap. Epi-

Epistolæ ad Philippens. & Ambrosius Catherinus ibidem, qui affirmat id contineri in Reuelationibus Sanctæ Brigittæ, cum tamen contrarium habeatur in præsenti Capite ibi. Et se immaculatum à thoro custodiuit; eandem sententiam secuti sunt, Eusebius Cæsariensis lib. 3. Ecclesiasticæ historiæ cap. 30. & Clem. Alex. lib. 3. Stromatum paulò antè medium libri, citatus ab eodem Eusebio, qui opinionem suam probat ex his eiusdem Pauli verbis 1. Cor. 9. Nunquid nō habemus potestatem sororem mulierem circūducendi? quæ sanè verba non indicant, Paulum Apostolum habuisse vxorem, sed vt docent Chrysost. Ambros. Oecumen. Theoph. Haymo, Dionys. Carthus. Theod. & Beda ibi significant, quòd sicut Dominum sequebantur fideles mulieres necessarium alimentum suppeditantes, ita etiam quosdam ex Apostolis sequebantur aliquæ fœminæ ardentiorem fidem ostendentes, & ab eorum doctrina pendentes, ac necessaria subministrantes: sed rem hanc fusiùs explicat D. August. lib. de operibus Monachorū cap. 4. & 5. ex quo poterit legenti constare, vndè sumpserit id affirmandi occasionem Clemens Alexandrin. ex illis verbis 1. Cor. 9. Quandoquidem (inquit) hoc quidam non intelligentes, non sororem mulierem circunducendi, sed vxorem interpretati sunt, fefellit eos verbi Græci ambiguitas, quòd scilicèt, & vxor, & mulier eodem verbo Græcè exprimitur, quamquam hoc ita posuerit Apostolus, vt falli non debuerint, quia neque mulierem tantummodo ait, sed sororem mulierem, neque ducendi, sed circunducendi, veruntamen alios interpretes nō fefellit hæc ambiguitas, & mulierem, non vxorem interpretantur; sunt etiam qui Paulum habuisse vxorem probent ex illis verbis ad Philip. 4. Etiam rogo, & te germane cōpar adiuua illas, &c. quæ verba secundum Græcam versionem sic possunt verti, & te germana coniux, verùm hoc non obstat, quia Paulus ibi agit non de vxore, sed de quopiam viro, quem vocat germanum comparem, quibus verbis indicare voluit illum paritèr cum ipso iugum portare, non tamen, quale est in matrimonio, sed quale est in professione religionis Christianæ, aut etiam dicendum meminisse cuiusdam; qui erat maritus alicuius ex fœminis in ea Epistola nominatis, vt Euodiæ, & Sintichen, sicut annotarunt Chrysost. & Theoph. ex quibus colligi minimè potest, Paulum habuisse vxorem: atque hæc fuit opinio antiquorum Patrum D. Hieron. in Epistola ad Eustochium, August. de gratia, & libero arbitrio cap. 4. Hylar. in Psalm. 127. Epiph. hæresi 58. Ambros. in cap. 7. prioris Epistolæ ad Corinth. Tertull. in vtroque libro ad vxorem, Chrysost. & Theodoretus, alijq. plures in locum citatum ad Philip. Cardin. Bellarm. de Clericis lib. 1. cap. 20. Cardin. Baron. Tom. 1. Annalium Anno Christi 57. Benedictus Pererius super Epist. ad Rom. in Proleg. disp. 1. Tom. 2. selectarum disputationum.

3 Secundò, ideſt Paulo dedi; vt similis Petro esset in gloria, & honore.

Hic textus nobis ansam præbet, vt examinemus, an Paulus fuerit Petro dignitate par, an verò Petrus extiterit Paulo, cæterisq. Apostolis superior. Ad cuius intelligentiā notandum est, in Petro præter ordinis potestatem, quàm etiam alij Apostoli obtinuerant, duplicē fuisse, alteram Apostolatus, quàm habebat communem cum cæteris Apostolis, quandoquidem, & ipse Petrus, alijq. Apostoli Euangelij prædicandi munus à Christo Domino susceperunt, quàm ob causam fuisse pares, quoad hanc potestatem scribitur hìc, his verbis, Dedi Paulo, vt similis esse Petro in gloria, & in honore, scilicèt Apostolatus, hac de re legendus est doctissimus Caietanus, qui hoc desertis verbis affirmat Tom. 1 opusc. tract. 3. cap. 5. agens de auctoritate Papæ, & in hunc sensum explicandi quoque sunt hi Doctores, qui Apostolum Petrum Paulo, alijsq. parem constituunt, vt D. Chrysost. in Epist. ad Galat. explicans ea verba, Post annos tres ascēdi Hierosolymam, vt viderem Petrum, Post (inquit) tanta taliaq. benefacta, cum nihil opus haberet Petro, nec illis egeret, sed honore par esset illi, idē docet hom. 18. in Epist. ad Rom. & D. Cypr. vt habetur 24. q. 1. & D. Hieron. contra Iouinianum lib. 1. cap. 14. & in Cōment. in c. 2. ad Galat. super illud, Qui operatus est Petro in Apo-

Apostolatu, loquens in persona Pauli, ego in nullo sum Petro inferior; quia ab vno Deo sumus ambo in ministerium ordinati. Secūda potestas, quæ erat in Petro, dici potest potestas Regni, quæ erat in solo Petro, secundum quàm ipse erat caput omnium, & auctoritatem super omnes Episcopos, & Ecclesias à Christo immediatè accepit; vt patet Matth. 16. & Ioan. vltimo, vbi scribitur, Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & vt annot. D. Cypr. vbi supra, & D. Hieron. in Matth. D. August. in lib. retract. per hanc petram ipse Petrus demonstratur, & sermo dirigitur ad ipsum, & ideò legimus ibi, Tibi dabo claues Regni Cælorum, qua in re superiorem esse Petrum cæteris alijs, nulli dubium est, & definitū in pluribus Concilijs, & præcipuè sess. vltima Conc. Florent. & communi consensu Patrum, tàm Latinorum, quàm Græcorum comprobatum, & fatetur D. Hieron. cōtra Luciferianos, & Iouinianum, Petrum esse omnium Prælatū, & caput, & D. Chrys. hom. 55. in Matth. & D. Cypr. vbi supra, & alij innumerabiles. quos recensere hic longum esset.

4 Refrænabo carnem meā in ieiunijs.

var. lect. *M.S. addit in castigatione, & in ieiunijs. Et paulò post, vbi omnes impressi Codices legunt,*

5 Paratum me exhibeo.

var. lect. *Corrige cum Manuscripto, Paratum me exhibebo.*

6 Hic est, qui primum instituit mihi Monasterium.

Quis primus vitam Monasticā instituerit, quique primum vota paupertatis, obedientiæ, & castitatis emiserit, In specie non traditur hic, de quo diuersæ sunt Doctorum virorum, ac historicorum Ecclesiasticorum opiniones; hac de re legendi sunt D. Hieron. de vita solitaria, & contra Iouinianum, Eusebius Cæsariensis Ecclesiasticæ historiæ lib 2. cap. 17. qui multa ex Philone Hebræo ad hac pertinentia refert, videndi sūt quoque D. Antoninus in sua summa p. 2. tit. 15 Volaterran. lib. 20. Vinc. Beluacen. in Speculo doctrinali cap. 16. Ex his ergo omnibus nihil certi statui potest, & eā de re adhuc sub iudice lis est: sunt qui Monasticæ vitæ principatum tribuant Heliæ Prophetæ, alij D. Io. Baptistæ, alij verò D. Antonio, & alij alijs, quos recenset Polidorus Virg. de inuentoribus rerum lib. 7. cap. 1. & 2. & inter Christianæ Reip. Religiosos primum locum tenere Regulares Canonicos Lateranēses tradiderunt D. Antoninus, Vincen. Beluacensis, & Volaterran. vbi supra, quos, & ab Apostolis fuisse institutos, & à Beato Augustino instauratos, & pristino splendori restitutos, colligi potest ex Bulla Pij Quarti Pont. Max. edita anno 1564. mense Ianuarij die 18. quæ incipit (Sedis Apost.) in qua ob eorum antiquitatē definit, debere eos præcedere Monachis S. Iustinæ Patauiorum, Ipsi Canonici, dicitur ibi in Bulla, fuerunt; & sunt de illis Clericis à S. Augustino, quinimò à Sanctis Apostolis instituti, sed quicquid sit D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 4. ad tertium, docet Apostolos fuisse primos, qui vouerint pertinentia ad perfectionis statum, quando relictis omnibus sequuti sunt Christum.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM de cuiusdam militis retrocessione à vera militia, idest ab humilitate, obedientia, patientia, fide, &c. ad falsam, idest ad superbiam, & per cōtrarium, & de suæ damnationis experientia, & de damnationis incursu propter malam voluntatem, sicut propter opus.

CAP. VIII.

EGO sum verus Dominus. Nullus enim Dominus est me excellētior, nec antè me fuit, nec post me erit; sed omne dominium est à me, & per me. Ideò ego verus sum Dominus, nec aliquis verè est Dominus dicendus; nisi ego solus, quia à me est omnis potestas. Dixi tibi prius, quod duos habui famulos, quorum alter vitā laudabilem viriliter assumpsit, & virilius consummauit, quem innumerabiles posteà in eadem vita, & militia sequebātur. Nunc di-

dicam tibi, quis de profeſsione militiæ inſtitutæ ab amico meo primò receſsit. Nomen eius non dico tibi, quia non cognoſcis eum ex nomine, ſed intẽtionem eius, & affectum tibi oſtendam qualis erat. Quidam volens fieri miles venit ad templum meum, qui ingrediens audiuit vocem; Si tu vis fieri miles, oportet te habere iſta tria. Primò debes credere, panem, qui videtur in altari, eſſe Deum verum, & hominem, cæli, & terræ Creatorem. Secundò debes habere maiorem abſtinentiam à voluntate tua poſt aſſumptam militiam, quàm anteà conſueuiſti. Tertiò non debes curare de honore mundi, & dabo tibi delectationẽ diuinam, & honorẽ ſempiternum. Quibus auditis, & ipſe ſecum hæc tria deliberante, audiuit in mente ſua vocem aliam peſſimam, tribus primis tria contraria ſonãtem. Si (inquit) volueris mihi ſeruire, dabo tibi alia tria. Dabo tibi poſſidere quæ vides, audire quę delectãt, obtinere quæ appetis. Qui audiens iſta, cogitauit apud ſe. Ille Dominus primus iubet me credere, quæ nõ videò, promittit quæ neſcio. Iubet abſtinere à delectationibus, quas deſidero, & videò, Iubet ſperare incerta. Alter autem promittit mihi mundi honorem, quem video. Delectationem, quam appeto. Auditum delectabiliũ, & viſum non prohibet. Certè melius eſt mihi ſequi eum, & habere quę video, vti his de quibus certus ſum, quã ſperare incerta. Iſte homo ſic cogitans, cępit primo de vera militia retrocedere. Ipſe abnegauit profeſsionem veram, & promiſsionẽ irritauit. Clypeum patientię proiecit antè pedes meos. Gladium defenſionis fidei reiecit de manibus ſuis, & ſic exiuit de templo meo. Cui dixit vox illa peſsima, Si ſicut dixi volueris eſſe meus, tunc debes procedere cum omni ſuperbia in campũ, & in plateas, vt ſicut ille Dominus pręcepit ſuis habere humilitatem in omnibus, ſic nullum ſit genus oſtẽtationis, & ſuperbiæ, quòd te fugiat. Et ſicut ille intrauit cum obedientia, & omni ſe ſubdidit obedientiæ, ſic nullum tu patere te eſſe ſuperiorem, nulli curues per humilitatem ceruicem tuam. Gladium aſſume in manibus ad hoc, vt effundas ſanguinem proximi tui, & fratris tui propter acquiſitionem poſſeſsionis eius. Clypeum pone in brachio ad hoc vt libenter des vitam tuam pro acquiſitione honoris. Pro fide, quàm ille habet. Tu dilige templum corporis tui, vt à nulla voluptate, quæ te delectat abſtineas. In talibus ergo homine illo firmante voluntatem ſuam, & intẽtionem. Princeps ſuus impoſuit collo eius manũ ſuam in loco ad hoc conſtituto. Locus enim qualiſcunq. non obeſt alicui, ſi voluntas fuerit bona, nec prodeſt, ſi intentio fuerit praua. Dictis autem verbis confirmationis militiæ ſuæ, receſsit ille, militiam ſuam exercẽs ad omnẽ mundi ſuperbiam, paruipendens miſer, quòd ad maiora, quàm prius, & auſteriorem vitã fuerat obligatus. Hunc militem infinitæ militiæ ſequebantur, & ſequuntur in ſuperbia, & profundiùs propter militiæ profeſsionem deſcendunt in abyſſum. Sed potes quærere, quòd multi volunt exaltari in mundo, & vocari magni, ſed tamen non præualent. Nunquid iſti propter voluntatem malã æquè punientur, ſicut ij, qui omnem proceſſum iuxta deſiderium habebunt? Ad hoc ego reſpondeo tibi. Quicunque completã habet voluntatem, & facit quantum poteſt, vt exaltari poſsit in mundo, & in mundi honore, & nomine vano vocari, nec tamen propter occultum iudicium meum permittitur effectus voluntati; pro certo dico tibi, quòd ſecundum voluntatem illam malam ita punietur, ſicut ille qui compleuit opere, niſi pœnitentia voluntas corrigatur. Ecce de duobus ſatis notis pluribus, dico tibi exemplum. Quorum vnus iuxta voluntatem ſuam proſperabatur, & ferè omnia quæ concupiuit obtinuit. Alter eandem voluntatem ha-

habuit, sed non obtinuit posse. Primus obtinuit honorem mundi, dilexit templum corporis sui in omni voluptate, dominabatur, vt voluit, ad omnia quæ misit manum proficiebat. Alter eorum voluntate consimilis, minorem habuit honorem, qui gaudentèr centiès fudisset sanguinem proximi sui, vt cupiditatem suam perficere potuisset. Qui & fecit, quod potuit, & voluntatem suam iuxta desiderium suum adimpleuit. Isti duo pares sunt in supplicio horrendo, qui licèt non vno tempore, & vna hora fuerunt mortui ambo, tamen sic loquor de anima vnius, sicut de duabus, quia ambarum vna est damnatio, vna & vox ambarum erat in separatione corporis, animęq. egressu. Egressa ergo anima de corpore, ipsa loquebatur ad corpus sic: Dic mihi vbi est nunc visio oculorum delectabilis, quam mihi promisisti, vbi voluptas, quam mihi ostendisti? vbi verba delectabilia, quibus me vti præcepisti? Adfuit mox Dæmon, & respondit. Visio promissa non est nisi puluis, verba non sunt nisi aer. Voluptas non est nisi lutum, & putredo, hæc ad nihilum tibi valent. Tunc clamabat anima: Heu heu quam miserabilitèr decepta sum. Ego video tria. Video enim illum, qui in similitudine panis promittebatur, ipse est Rex Regum, & Dominus dominantium. Ego video quod promisit, & hoc est indicibile, & inexcogitabile: Audio iam abstinentiam, quam suasit fuisse vtilissimam. Deindè altius clamabat cum tribus væ. Væ (inquit) quia nata sum. Væ, quia tàm longa fuit vita mea super terram. Væ, quia victura sum in morte perpetua, quæ nunquam potest terminari. Ecce quantã miseriam miseri habebunt pro cõtemptu Dei sui, & pro transitoria felicitate. Ideò sponsa mea regratiare mihi, quia vocaui te de tanta miseria. Obedi spiritui meo, & electis.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM Capituli immediatè pręcedẽtis declarationem inferentia, & de occursu Diaboli ad supradictum militem, & de eius horribili condemnatione per iustitiam.

CAP. IX.

OMNE tempus huius vitæ non est nisi quasi vna hora apud me. Ideò quod dico tibi nunc, hoc fuit semper in præscientia mea. Dixi priùs, quòd vnus erat qui incępit veram militiam. Alter qui miserè discessit ab ea. Ille verò qui discessit à vera militia, proiecit clypeum antè pedes meos. Gladium ad latus meum, quando scilicèt fregit promissionem, & professionem sanctam.
1 1 Quid autem notat clypeus, quem proiecit, nisi fidem rectam, quam contra inimicos fidei, & animæ suæ se
2 defenderet? 2 Quid verò sunt pedes mei, quibus ad hominem vado, nisi diuina delectatio, qua hominem mihi attraho, & patientia mea, qua eum suffero patienter? Hunc autem clypeum proiecit, quando ingrediens templum meum cogitabat apud se. Hunc Dominum sequi volo, qui consuluit mihi nullam abstinentiam, qui mihi dat, quæ desidero, qui permittit me audire, quæ delectant
3 aures. 3 Sic ergo proiecit clypeum fidei meæ, quando magis sequi voluit voluntatem propriam, quam me, quando plus dilexit creaturam, quam Creatorem. Si enim habuisset rectam fidem, si credidisset me Omnipotentem, si iustè iudicantem, & datorem æternæ gloriæ, nihil nisi me desiderasset, nihil nisi me timuisset. Sed fidem meam abiecit, & hoc antè pedes meos, quando spreta fide mea, & pro nihilo reputata, nec gaudiũ meum quærebat, nec patientiam meam attendebat. Deindè proiecit gladium ad latus meum. Quid notat gladius nisi ti-

morem Dei, quem verus miles Dei debet habere continuè in manibus, idest, in operationibus suis: Quid vero significat latus meum, nisi custodiam, & protectionem meam, sub qua filios meos, sicut mater pullos suos foueo, & defendo, nè Diabolus noceat eis, nè pericula intollerabilia adueniant eis. Sed ille abiecit gladium timoris mei, quando non curauit cogitare potentiam meam, nec attendebat charitatem meam, & patientiam: Proiecit autē ad latus meum, quasi dicat, non timeo, nec curo de defensione tua, ex industria enim mea est, & nobilitate, quod habeo: Fregit etiam promissionem mihi factam. Quæ est promissio vera, quam homo tenetur vouere Deo? vtique opus charitatis; vt quicquid fecerit homo, hoc ex charitate Dei faciat. Sed hanc irritauit, quando charitatem Dei retorsit ad amorē proprium, omnem voluptatem suam preposuit delectationi futuræ, & æternæ. Ecce sic separabatur à me, & exiuit de templo humilitatis meæ. Omnia quippè Christianorum corpora, in quibus regnat humilitas, templum meum sunt. In quibus autem est superbia, nō templum meum sunt, sed Diaboli, qui eos iuxta voluntatem suam regit ad mundi appetitum. Egressus autem de templo humilitatis meæ, & reiecto clypeo fidei sanctæ, & gladio timoris mei, ascendit in campum cum omni superbia, exercuit se in omni voluptate, & appetitu voluntatis propriæ contempto timore meo, proficiens in peccato suo, & voluptate. Dum autē venisset ad extremum finem vitæ suæ, & anima exiret de corpore, Dæmones occurrerunt ei cum impetu. Contra quam tres voces de inferno sonuerunt. Prima dixit: Nunquid non est iste, qui recessit de humilitate, & sequebatur nos in omni superbia? Et adhuc si duobus pedibus altiùs in superbiam supra nos ascendere posset, vt excederet nos, & primatum haberet in superbia, libenter fecisset:

Cui anima respondit: Verè ego sum. Cui respondit iustitia: Hæc est retributio tuæ superbiæ, vt de vno Dæmone cadas ad alium, vsquequo venias ad nouissimum inferni. Et sicut nullus Dæmonum erat, qui non sciebat certam pœnam suam, & supplicium, pro omni cogitatu inutili, & opere infligendum, sic nullius supplicium effugies, quin omnis malitiæ, & nequitiæ particeps sis. Secunda vox clamabat dicens: Nunquid non est iste, qui de militia Dei professus se separauit, & adhæsit militiæ nostræ?
4 Respondit anima: Verè ego sum. 4 Et dixit iustitia, hæc est fons præmij tui, vt omnis quicunque malitiam tuam sequitur, malitia sua, & pœna, dolorem tuum, & pœnam augumentabit, & in aduentu suo ad te, quasi lethali vulnere percutiet te. Sicut enim ille, qui haberet vulnus
1 sęuum, si ei vulnus super vulnus, vsquequo corpus vulneribus plenum esset, inferretur, intollerabiliter affligeretur, &
2 clamaret væ super væ: Sic miseria super miseria veniet tibi. Dolor tuus super omnem dolorem renouabitur. Pœna tua nunquam deficiet, & væ tuum nunquam diminuetur. Tertia vox clama-
5 bat: 5 Nunquid non est iste, qui ven-
var. lect. didit Creatorem, pro creatura, charitatem Creatoris, pro amore suo? Respondit iustitia, vtique ipse est. Ideò aperientur ei quasi duæ aperturæ. Per vnam
3 ingredietur ei omnis pœna constituta pro minimo peccato vsque ad maximū, quia vendidit Creatorem suum pro vo-
6 luptate sua. 6 Per secundam ingredie-
var. lect. tur ei omnis labor, & confusio, nec vnquam ingredietur ei consolatio, & charitas diuina, quia dilexit se pro Creatore suo: Ideò sine fine durabit vita, &
7 sine fine durabit pœna, 7 quia ab eo
var. lect. omnes sancti auertunt faciem suam. Ecce sponsa mea, quam miseri erunt, qui me contemnunt, & quantum dolorem emunt pro modica voluptate.

NO-

NOTÆ.

1 QVid autem notat clypeus, qui proiecit à me, nisi fidem rectam, qua contra inimicos fidei, & animæ suæ se defenderet.

Fidem optimum esse contra inimicos nostros clypeum traditur hìc, à quibus cum premimur, vt ad nostram defensionem nos illum sumamus, hortatur Apostolus ad Ephes. 6. Sumentes scutum fidei, quam etiam in priori Epistola ad Thessalonicenses cap. 5. Paulus Loricam appellat: huius autem rei ratio esse potest, quoniam cum quotidiè nobis pugnandum sit contra visibiles, & inuisibiles hostes, prout legimus hìc, & clypeo, & lorica indigemus, quòd etiam indicauit Augustinus, qui explicans citatum locum ad Thessalonicenses. Fides (inquit) est scutum, sub quo tuta est iustitia, sicut sub munimine omnium virtutum, quòd protēditur antè omnia arma, quod prius impugnat Diabolum, vndè prima petit campum, dubia sub fronte duelli, pugnatura fides, idem habet in Psalm. 34. ad eum versiculum Apprehende arma, et scutum: quòd etiam admonuerunt Primasius, Sedulius, & Dyonis. Carthus. eundem locum explicantes.

2 Quid verò sunt pedes mei, quibus ad hominem vado, nisi diuina delectatio, qua hominem mihi traho.

Ad horum verborum intelligentiam sciendum est, quòd pedes sunt, quibus ad gradiendum vtimur, & in sacris literis prout, & hìc, aliquando dicuntur ipsi gressus hominis, sic Prouerb. 1. Pedes illorum ad malum currunt, gressus autem Dei, quo vadit ad hominem, eūq. trahit ad se diuina est delectatio, vt scribitur hìc, vel vt habet alia lectio, diuina dilectio, qua hominem sic vnicè diligit, vt omnes suos gressus ad hominum salutem Christus dirigat, vt etiam pro his carnem sumpserit, & acerbam mortem subierit, hinc est, quòd per pedes Agni quorum mentio fit Exodi 12. & Isaiæ sexto, sancti Patres Christi Domini humanitatem, & quidquid ad Incarnationem spectant intelligūt, sic D. Aug. De essentia diuinitatis. venerab. Beda. Exodi 12. D. Bernar. serm. 5. de verbis Isaiæ, Euch. de spiritualibus formulis cap. 1. Orig. super Isaiam hom. 1.

3 Sic ergo proiecit clypeum fidei meæ, quando magis loqui voluit voluntatem propriam, quam me, quia plus dilexi creaturam, quam Creatorem.

Ex verbis præsentis Notæ nullo modo est colligendum, Christianos homines per quodlibet peccatum mortale donum fidei perdere, sed quod iusto Dei iudicio frequenter accidit, quòd dum peccatum in dies peccato addunt, Deumq. quotidiè magis vitijs offendunt, iustè permitti, vt huiusmodi homines fidem aliquando perdant, quòd etiam probat Concil. Trident. sess. 6. Can. 28. vbi anathematizat eos, qui asserunt per peccatum mortale semper fidē amitti, idem habetur in Conc. Arausicano Can. 5. & 6. & 7. & Mileuit. Can. 4. sed hoc etiam annotarunt plures ex sanctis Patribus, qui vtram fidem in peccatore reperiri posse affirmant: sic D. Aug. de Fide, & operibus cap. 15. & lib. 1. de Baptismo contra Donatistas c. 8. & lib. 15. de Trin. c. 18. & D. Greg. lib. 15. Moral. c. 14. & fusè hac de re disput. Sotus lib. 2. de Natura, & gratia cap. 5.

4 Et dixit iustitia, hæc est sors premij tui, vt omnis quicunque malitiam tuam sequitur, malitia sua, & pœna, dolorem tuum, & pœnam augumentabit.

Ex his liquidò constat, quòd hi, qui cæteris peccandi occasionem præbuerunt, suoq. exemplo alios ad vitia incitarunt, grauiùs esse etiā puniendos, & ex hoc forè illis pœnas augendas, quoties peccata multiplicarūt in ruinam aliorum, quapropter egregiè D. Thom. p. 2. q. 67. art. 4. ad 2. tradit, quòd non sic in beatis est spes gloriæ, sicut in damnatis timor pœnæ, Quia (inquit) in istis est successio pœnarum, & sic remanet ibi ratio futuri, quòd est obiectum timoris, sed gloria Sanctorum est absque successione, quod latiùs explicat Euseb. Emis. ho. de initio Quadragesimæ: Sicut (inquit) quando aliquis peccat sub consciētia ad destructionem plurimorum, de pluribus incurrit reatum, & quantum per vnius mēbri vitium serpit latè diffusum reliqua per membra contagium, tāto

in actorem suum multiplicis mali recurrit augumentum, & quantos dextruxerit, de tantis sibi materiam damnationis cõgregabit, commisso enim pessimo opere, cõtristantur boni, subuertuntur mali, vtinam non etiam boni.

5 Nunquid non est iste, qui vendidit
var. lect. Creatorem, pro creatura, charitatem Creatoris, pro amore suo? respondit iustitia, vtique ipse est.

M.S. Farnesianus legit, Respondit anima vtique ipse est, atque ita esse legendum cõstat ex duabus alijs interrogationibus huic condemnandæ animæ factis, quibus ipsammet animam respondisse legimus.

6 Per secundam ingredietur, & omnis
var. lect. labor.

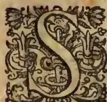
M. S. habet, Omnis dolor.

7 *Et paulò infrà, vbi omnes impressi Codi-*
var. lect. *ces legunt,* Quia ab eo omnes Sancti auertunt faciem.

Rectius M.S. Codex, Omnes Sancti auertent faciem, agitur enim de pœna inferenda.

CHRISTI LOQVELA AD SPONSAM sicut ad Moysen de rube, qualitèr per Pharaonem Diabolus, & per populum Israel moderni milites, & per rubum corpus Virginis designantur, & qualitèr milites, & moderni Episcopi modernis temporibus parant mansiones Diabolo.

CAP. X.

1 SCRIBITVR in lege Moysi. Quod Moyses custodiens pecora in deserto, cum videret rubum, qui inflammabatur, & non ardebat timuit, & velabat faciem suam. Cui dixit vox de rubo. Afflictio populi mei ascendit in aures meas, & misereor eis, quia durissimo seruitio opprimũtur. Ego sũ illa vox de rubo sonans, qui nunc loquor tecum. Miseria populi mei ascendit in aures meas. Quis erat populus meus nisi Israel? Per hunc intelligo milites in mundo, qui professi sunt militiã meam, qui deberent esse mei, sed nimis à Diabolo affliguntur. Quid autem fecit Pharao populo meo Israel in Ægypto? Certè tria mala. Primò, quòd in structura murorum suorum, non ministrabantur laboratoribus paleæ, quibus conficerent lapides, sed personalitèr congregabant sibi per regionem, vbi possent. Secundò, quòd ædificatores pro labore suo non reportabant grates, quamuis impositum numerum lapidum impleuissent. Tertiò, quòd affligebantur vehementer à præpositis, si in consueto numero defecissent. Iste populus meus duas Vrbes in maxima afflictione ædificauerunt Pharaoni. Quis est iste Pharao nisi Diabolus, qui affligit populum meũ, idest milites, qui tenentur esse populus meus. In veritate dico, quòd milites stetissent in dispositione, & constitutione ab amico meo primò incępta, inter chariores fuissent mihi. Sicut enim Abraham accipiens primò mandatum circũcisionis, & obediens mihi, factus est meus amicus charissimus. Necnon quot quot sequebantur fidem Abrahæ, & operationem eius, facti sunt participes dilectionis, & gloriæ eius. Sic milites inter alios ordines mihi præcipuè placuerunt, quia vouerunt, quod habebant chariùs, scilicèt sanguinem suum pro me fundere, per quod votum mihi summè placuerunt, sicut Abraham in circũcisione. Et purgabantur quotidiè in obseruatione professionis, & assumptione sanctæ charitatis. Nunc autem milites isti miserabili seruitute Diaboli opprimuntur, ita quòd vulnerat eos Diabolus lęthali vulnere; insuper & detrudit illos in supplicium, & dolorẽ. Episcopi etiã Ecclesiæ ædificant ei, sicut filij Israel duas Vrbes. Prima Vrbs est labor corporis, & superuacua sollicitudo acquirendi mundialia.

Se-

Secunda est inquietudo, & turbatio
mentis, quia ab appetitu mundi nunquã
sinuntur quiescere. Exterius est labor,
& intùs inquietudo, & anxietas spiritua-
lia faciens onerosa. Sed sicut Pharao non
ministrabat populo meo necessaria ad
conficiendos lateres, nec arcas dabat ple-
nas frumento, non vinum, & alia vtilia;
sed cum dolore, & tribulatione spiritus,
populus sibi personaliter acquirebat. Sic
nunc facit eos Diabolus, quamuis ipsi la-
borant, & totis medullis cordis inhiant
mundo, non tamen possunt perficere
quod cupiunt, nec possunt satiare sitim
cupiditatis suæ. Ideò vruntur dolore in-
teriùs, & exteriùs labore. Ob quod com-
patior afflictioni eorum, quòd milites
mei, & populus meus Diabolo ædificant
mansiones, & laborant indesinentèr, &
quòd non possunt cõplere quod cupiunt,
& quòd angustiantur in superuacuis, &
pro ipsa angustia non reportant fructum
benedictionis, sed retributionem confu-
sionis. Propterea cum Moyses mittere-
tur ad populum, dedit ei Deus signum
triplici de causa. Primò, quia vnusquis-
que in Ægypto colebat singulariter Deũ
suum, & innumerabiles erant, qui dice-
bantur Dij, & ideò dignum erat fieri si-
gnum, vt ostenso mirabili signo, & po-
tentia Dei, vnus Deus, & vnus omnium
Creator esse per signa crederetur, & ido-
la omnia vana esse probaretur. Secundò
dabatur Moysi signum in figura, & re-
3 pręsẽtatione corporis mei futuri. 3 Quid
enim rubus ardens, & non combustus
designabat, nisi Virginem de Spiritu sã-
cto fœcundatam, & absque corruptione
parientem? Ego certè de rubo illo pro-
cessi. Ego de Virginea carne Mariæ as-
4 sumpsi humanitatem. 4 Similiter etiã
var. lect. serpens Moysi in signum datus, signifi-
cabat cor meum. Tertiò dabatur signum
Moysi propter veritatem astruendam fa-
ciendorum, & per figuram signorũ im-
plendorũ, vt veritas Dei tantò verior, &
certior esse probaretur, quò ea, quę signa
significabãt, tempore suo euidentiùs fuis-
5 sent adimpleta. 5 Nũc autem mitto ver-
ba mea ad filios Israel, & ad milites, qui-
bus non est necessè fieri signum, triplici
de causa. Primò, quia iam colitur, & sci-
tur vnus Deus, & omnium Creator ex
Scriptura sancta, & multiplicibus signis.
Secundò, quia non sperant me nascitu-
rum, quia veracitèr me sciunt natum, &
sine corruptione incarnatum, quia Scri-
ptura omnis completa est. Nec melior
fides, & certior haberi, & credi debet,
quàm quæ nunc à me, & sanctis Prædi-
catoribus meis prædicata est. Verun-
tamen tria tecum feci, quibus credi po-
test. Primò quod verba mea vera sunt,
6 & non discrepant à vera fide. 6 Secundò
var. lect. quod ad verbum meum exiuit de homi-
ne possesso Dæmonium. Tertiò, quia vni
dedi diffidentia corda ad charitatẽ mu-
tuam reformare. Ideò non dubites de
his, qui credituri sunt mihi. Qui enim
credunt mihi, credunt, & verbis meis.
Quibus ego sapio eis, & sapiunt verba
mea. Propterea scribitur quod Moyses
ex collocutione Dei velabat faciẽ suam.
Tu autem nõ debes velare faciem tuam.
Ego quippè aperui tibi oculos spiritua-
les, vt videas spiritualia, aperui aures, vt
audias quæ spiritus sunt. Ego denique
ostendam tibi corporis mei effigiem,
quale fuit in passione, & antè passionem,
quale fuit post Resurrectionem, quòd
Magdalena, & Petrus, & alij viderunt.
Audies etiam vocem meam, quæ loque-
batur in rubo Moysi, hæc eadem nunc
loquitur in anima tua.

NOTÆ.

1 SCribitur in lege Moysi, quòd Moy-
ses custodiens pecora in deserto, cũ
videret rubum.

*Sic enim legimus Exodi c. 3. Moyses au-
tem pascebat oues Iethro soceri sui Sacerdotis
Madian, cumq. minasset gregem ad interio-
ra deserti, venit ad montem Dei Horeb, ap-
paruitq. ei Dominus in flamma ignis de medio*

rubi: quo loco notandum est cum Philone de vita Moysis, quòd Rubus frutex spinosus est, vel solo contactu vulnerans, cuius folia serpenti superiniecta, ipsum serpentem occidere ferunt, quod autem misticè significet tradidimus hoc eodem Cap. Nota 3.

2 Episcopi etiam Ecclesiæ ædificant ei, sicut filij Israel duas Vrbes; prima Vrbs est labor corporis, & superuacua sollicitudo acquirendi mundialia: Secundo est inquietudo, & turbatio mentis, quia ab appetitu mundi nunquam quiescere sinuntur.

Hoc loco hi reprehenduntur Episcopi, qui temporalia bona quærunt, & suas oues deserunt, qui in terrenis sibi comparandis diuitijs solliciti sunt, & in administrandis Ecclesiæ bonis pigri, de quibus Ezech. 34. Væ Pastoribus Israel, qui pascunt semetipsos, quòd esse turpissimum vitium affirmauit D. Ber. lib. 4. de Considerat. ad Eugenium Papam, Quod (inquit) Episcopo turpius, quàm incumbere supellectili, & substantiolæ suæ, scrutari omnia, et sciscitari de omnibus, morderi suspitionibus, moueri ad quæque perdita, vel neglecta, & paulò post infert, Ex his liquidò datur intelligi, quòd patientius ferimus iacturas Christi, quã nostras, detrimenta Dominici gregis nescimus, expensas autem nostras quotidiè scrutamur: eandem rem in pluribus locis prosequitur, & præsertim in expositione Regulæ B. Benedicti p. 3. c. 7. & in Cant. Vgo quoque. De claustro animæ lib. 1. c. 1. in hos acriter inuehit, Domos ait, non impares Ecclesijs magnitudine construunt, pictos delectantur habere thalamos, vestiuntur ibi imagines preciosis indumentis; Pauper autem sine vestibus incedit, & vacuo ventre clamat ad hostium, hac de re legendi sunt D. Greg. & D. Ambr. in Pastorali, D. Aug. de verbis Domini, & 19. de Ciuitate, D. Chrysost. in Dialog. lib. 2. & 3. D. Isid. de summo Bono lib. 3. c. 40. 48. & 51. D. Prosp. de Vita Contemplatiua lib. 1.

3 Quid enim rubus ardens, & non combustus designabat, nisi Virginem de Spiritu sancto fœcundatam, & absque corruptione parientem.

Misticam hanc ardentis rubi significationẽ in eodem sensu, quo hoc loco traditur, inter cæteros referunt D. Aug. lib. de essentia diuinitatis, circà finem D. Greg. Pont. 27. Moral. c. 11. D. Euch. de spiritualibus formulis c. 4. vener. Beda Exodi 3. D. Hieron. De. mansionibus.

4 Similiter etiam serpens Mosi in signum datum significabat cor meum.

var. lect. *M. S. Farnesianus aliter legit, Et meo iudicio rectius, quàm impressi Codices, Similitèr etiam serpens Moysi in signum datus significabat corpus meum, & quidem huiusmodi lectio arridet magis, quoniam agitur de signis Mosi datis, quæ Redemptoris nostri Incarnationem figurabant, inter quæ præcipuum erat serpens, qui Christi Domini corpus figurabat, vt Num. 21. Serpens æneus typus fuit Christi, qui vt non verus serpens, sed vt æneus erat suspensus, Christum in veritate quidem corporis, sed sine veritate peccati speciem peccatoris gessisse notabat, & sicut omnes eum aspicientes curabantur, ita omnes viua fide credentes in Christum: sic tradidit D. Ambros. lib. 3. de Spiritu sancto c. 9. & serm. 3. super Psalm. 118. Orig. in Iosue hom. 4. vt autem virga Moysis conuertebatur in serpentẽ, Christum carnem sumpsisse humanam indicabat, sed vt serpens iterum reuertebatur in virgam, eum resurgentem insinuabat, quòd explicans D. Aug. in Psalm. 73. ad ea verba Redemisti virgam hæreditatis tuæ, Quid est (inquit) intuendo serpentem, sanari à serpente? est quidem credendo in mortuum Christum sanari à morte: & paulò post, Quid est caudã? posteriora comprehende, hoc significauit, & illud Posteriora mea videbis. Primò factus est serpens, sed cauda retenta, facta est virga, quia primò occisus, posteà resurrexit, sed de hac re legendi sunt Tertullianus aduersos Iudæos D. Greg. Nyss. de vita Mosis, D. Chrys. in Io. hom. 26. Cyrill. de Incarnat. Vnigen. cap. 14.*

5 Nunc autem mitto verba mea ad filios Israel, & ad milites, quibus non est necesse fieri signum.

In præsenti Capite tres redduntur causæ, quare nostris his temporibus ea signa, ac miracula necessaria non sint, quæ in principio nascen-

ſcentis Eccleſiæ frequenter fiebāt, et præter has, alias quoque ſancti Patres probabiles adduxerūt, inter quas ea eſt potiſſima, quàm affert D. Iſid. lib. 1. de ſummo Bono cap. 27. Vt nimirum fides confirmaretur, modo verò quia firmata eſt Eccleſia miraculis non eget, Quòd nunc (inquit) Eccleſia non ea miracula facit, quæ ſub Apoſtolis faciebat, cauſa eſt, quia tunc oportebat mundum miraculis credere, nūc verò iam credentem, oportet bonis operibus coruſcare, eandem cauſam reddit D. Aug. in lib. de vtilitate credendi ad Honoratum cap. 16. Secunda cauſa, quàm habet loc. cit. S. Iſid. eſt, quoniam (inquit) antequam Antichriſtus appareat, virtutes ab Eccleſia, & ſigna ceſſabunt, quatenùs eam quaſi abiectiorem proſequatur audaciùs, ob quam vtilitatem ceſſabunt miracula, & virtutes, vt per hoc Sanctorum clareat patientia, & reproborum, qui ſcandalizabuntur, læuitas oſtendatur, & perſequentium audacia fortior fiat, hoc idem annotauit Gloſſ. ord. in Iob c. 41. ad ea verba, Et faciem eius præcedet egeſtas. Tertiā huius rei cauſam attulit D. Aug. lib. 1. retract. c. 13. Quia (inquit) miracula ad hæc vſque noſtra tempora minimè durare permiſſa ſunt, ne anima ſemper viſibilia quæreret, & eorum conſuetudine frigeſceret genus humanum, quorum nouitate flagrauit. Poſtrema cauſa eſt eiuſdem in lib. de vtilitate credendi c. 17. vbi dicit, quòd ſi miracula quotidiè fierent, non mira eſſent: raritas enim ſpectat ad miraculorum excellentiam; Cur (inquit) iſta modo non fiunt, quia non mouerent, niſi mira eſſent, at ſi ſolita eſſent, mira nō eſſent: idē docet lib. 1. retractat. c. 14. ſed lib. 22. de Ciuitate Dei cap. 8. etiam hodierna die hæc fieri ſignā tradit, non tamē, ita eſſe euidentia, & apparere, quemadmodum primis illis temporibus contingebat, Nunc ait etiam fiunt miracula in eius nomine, ſiuè per Sacramenta eius, ſiuè per Orationes, vel memorias Sāctorum, ſed nō eadem claritate illuſtrātur, vt tanta quāta illa gloria diffamētur, huic quoque alia probabilis cauſa addi poſſet, quia cum fides propagata ſit, & ſufficienter probata, non expedit, vt in Eccleſia frequenter miracula fiant, eſt enim fides de rebus non viſis, miracula autem euidentiam quādam important: vndè rectè D. Chryſ. tradit hom. 38. operis imperfet. Si virò (inquit) perfecto in fide, & maturo ſenſibus miracula oſtendas, delectatur quidem aſpectu, nihil autem ei proficit ad ædificationem ſenſus, aut ad notitiam veritatis, ſed hac de re legendi ſunt D. Greg. hom. 29. in Euang. & lib. 27. Moral. c. 21. & D. Thom. 1. q. 105. art. 7. & 8. & q. 110. art. 4. & q. 114. art. 4.

6 Secundò, quòd ad verbum meum exiuit de homine poſſeſſo Dæmonium.

var. lect. *M. S. legit, Secundò, quòd ad verbum meum exiuit ab homine obſeſſo Dæmonium.*

VERBA MELLIFLVA CHRISTI ad ſponſam, de gloria, & honore boni, & veri militis, & de occurſu Angelorum ad ipſum mirifico, & qualiter ipſum glorioſa Trinitas pijſsimè ad indicibilem requiem pro paruo labore recipit, & aſſumit.

CAP. XI.

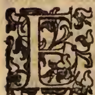
DIXI tibi prius de fine, & pœna militis, qui primò receſſit à militia mihi profeſſa. Nunc dico tibi per ſimilitudinem, quia alitèr ſpiritualia non poteris intelligere de gloria, & honore illius, qui viriliter militiam verām primò incēpit, & viriliùs conſummauit. Iſte amicus meus cùm venit ad finem vitæ ſuæ, & anima de corpore exiret, quinquè legiones Angelorū mittebātur in occurſum eius. Inter quos venerunt innumerabiles Dæmones, vt aliquid ſui iuris inuenirent, quia pleni malitia ſunt, & ab ea nunquam ceſſant; Tunc autem vna vox clarè, & lucidè ſonuit in cælo dicens. Nunquid nō eſt iſte, ò Domine Pater, qui ſe ad voluntatem tuam alligauit, & eam perfectè cōpleuit? Tunc ipſe perſonaliter reſpondit in conſcientia ſua. Verè ego ſum: deindè tres voces audiebātur: Vna ex partè Deitatis

dicens. Nunquid non ego te creaui, & dedi tibi corpus, & animam? Tu es filius meus, & voluntatem Patris tui fecisti, veni ergo nunc ad potentissimum Creatorem tuum, & dulcissimum Patrem, tibi enim debetur ęterna hęreditas, quia filius es. Tibi debetur hæreditas Patris, quia ei obedisti. Veni ergo dulcissime ad me, & ego recipiam te cum lætitia, & honore. Secunda vox audiebatur ex parte humanitatis dicens. Frater mi, veni ad fratrem tuum, ego enim obtuli me pro te in bellum, ego fudi sanguinem meum pro te, veni ad me, quia sequebaris voluntatem meam, veni ad me, quia repédisti sanguinem pro sanguine. Qui paratus fuisti dare mortem pro morte, & vitam pro vita. Ideò tu, qui sequebaris me in vita tua, veni nunc in vitam meam, & gaudium meum, quod non finietur. Veraciter enim cófiteor te fratrem meum. Tertia vox audiębatur ex parte Spiritus, qui non tres Dij, sed vnus. Veni (inquit) miles meus, qui fuisti sic desiderabilis intùs, quòd concupiui habitare tecum. Tu fuisti sic virilis extra, quòd dignus eras, vt defenderem te. Ideò pro corporis tui inquietudine, intra in requiem. Pro mentis tuæ tribulatione, ingredere in consolationem ineffabilem. Pro charitate tua, & virili decertatione intra in meipsum, & habitabo in te, & tu in me. Veni ergo egregiè miles ad me, quia nihil desideralti nisi me, veni, & repleberis diuina voluntate. Posteà quinque legiones Angelorum, quasi quinque vocibus sonuerunt. Prima loquebatur dicens: Præcedamus egregium militem istum; & feramus antè eum arma sua, idest, præsentemus Deo nostro fidem suam, quam inconcussá conseruauit, & ab inimicis iustitiæ defensauit. Secunda vox ait. Feramus antè eum clypeum suum, idest, demonstremus Deo nostro patientiam suam, quæ quãuis Deo nostro nota sit, gloriosior tamen ex nostro erit testimonio. Per patientiam enim non solum aduersa sustinuit patientèr, sed & pro aduersis gratias Deo referebat. Tertia vox ait. Præcedamus eum, & præsentemus cóspectui Dei nostri gladium eius, id est, demonstremus obedientiam eius, qua in duris, & leuibus iuxta modum professionis suæ obediuit. Quarta vox ait. Venite, & ostendamus Deo nostro equum suum, id est, testimonium perhibeamus humilitatis eius. Sicut enim equus fert corpus hominis, sic humilitas eius præcedens eum, & subsequens, ad omne bonum opus ferebat eum. Nihil quippè in eo inuenit superbia sui, ideò securè equitabat. Quinta vox ait. Venite, & præsentemus Deo nostro galeam eius, idest, testimonium demus de diuino desiderio eius, quod habuit ad Deum, ipse denique omni hora meditabatur eũ in corde, ipsum habebat in ore, ipsũ in operibus, ipsum super omnia desiderabat. Pro eius amore, & honore exhibuit se mortuum mundo. Ergo præsentemus hæc Deo nostro, quia dignus est iste, pro modico labore æternam quietem, & cum Domino suo lætari, quem tantum, & toties desiderabat. Cùm talibus vocibus, & mirabili choro Angelorum ferebatur amicus meus in requiem perpetuam. Quæ videns anima exultans intimè ait: Fęlix ego, quòd aliquando vnquam creata fui. Fęlix ego, quia Deo meo seruiui, quem nunc video. Fęlix ego, quia gaudium habeo, & gloriam, quæ non finietur. Ecce talitèr amicus meus venit ad me, & tali premio remuneratus est. Et quamuis non omnes effuderint sanguinem pro nomine meo, nihilominus tamen eandem mercedem habebunt, si habent voluntatem dare vitam suam pro me, tempore se sic offerente, & necessitate fidei ingruente. Ecce quantum voluntas bona facit.

VER-

VERBA CHRISTI AD SPONSAM de ſuę iuſtitię immutabilitate, & ęternitate, & qualitèr aſſumpta humanitate talis iuſtitia in charitate per ipsũ fuerit illuminata. Et quomodo piè ſuam miſericordiam exercet in damnatis, & dulcitèr ad miſericordiam monet milites prælibatos.

CAP. XII.

EGO ſum verus Rex. Et nullus eſt dignus vocari Rex niſi ego, quia à me eſt omnis honor, & poteſtas.
1 Ego ſum, qui iudicaui primum Angelum, qui cecidit propter ſuperbiam, cupiditatem, & inuidiam. Ego ſum, qui iudicaui Adam, & Cain, & totum mundum, immittendo propter hominum peccata diluuium. Ego idem ſum, qui populum Iſraeliticum permiſi in captiuitatem venire, & eum mirabilitèr in ſignis mirabilibus eduxi. In me eſt omnis iuſtitia, & erat, & eſt ſine principio, & fine, nec aliquando imminuitur apud me, ſed ſemper vera in me permanet, & immutabilis, & quamuis nunc iſto tempore iuſtitia mea videatur aliquantulum mitior, & Deus quaſi in iu-
2 dicando, nunc patientior. 2 Hoc tamen
var. lect. non eſt immutatio iuſtitiæ meæ, quæ nunquam immutatur, ſed oſtẽſio maior charitatis meæ. Eadem quippè iuſtitia, & eadem veritate iudicij, nunc mũdum iudico, qua tunc cùm populum meum Ægyptijs ſeruire permiſi, qua & in deſerto afflixi. Sed antè incarnationem meam occultabatur dilectio, quam in iuſtitia habui, quaſi lux abſcondita, ſeù aliqua nube obumbrata. Aſſumpta verò humanitate, licèt mutabatur lex data, non tamen mutabatur iuſtitia, ſed euidentiùs apparuit, & copioſiùs illuminabatur in charitate per filium Dei, & hoc tripliciter. Primò, quia mitigabatur lex, quæ erat dura, propter inobedientes, & induratos. Et difficilis propter domandos ſuperbos. Secundò, quia filius Dei paſſus, & mortuus eſt. Tertiò, quia iudicium, quaſi longius nunc quam anteà ex miſericordia, & protrahi videtur, & mitius eſſe nunc in peccantes. Multum quippè rigida, & ſtricta videtur iuſtitia in primis parentibus, in vnda diluuij. In morte in eremo proſtratorum, & eadem iuſtitia, nunc mecum eſt, & æternalitèr fuit. Sed nunc magis miſericordia, & charitas apparet, quæ tunc rationabiliter in iuſtitia occultabatur, & miſericordi-
3 tèr. Licèt occultius exhibebatur, 3 quia nunquam iuſtitiã ſine miſericordia feci, nec facio, nec ſine iuſtitia pietatẽ. Nunc autem potes quærere, ſi in omni iuſtitia habeo miſericordiam, quomodo miſericors ſum in damnatos? Reſpondeo tibi per exemplum, quaſi aliquis Iudex ſederet in iudicio, & frater eius veniret ad iudicium iudicãdus, cui dicit iudex. Tu frater meus es, & ego iudex tuus, & licèt te intimè diligo, tamen non potero, nec decet facere contra iuſtitiam. Tu vides omnem iuſtitiam in conſcientia tua ſecundum merita tua, ſecundũ hanc ergo oportet te iudicari. Si enim poſſibile eſſet venire contra iuſtitiam, libenter pro te iudicium portarem. Ego ſum ſicut Iudex ille. Homo frater meus eſt per humanitatem. Quo veniente ad iudicium meum, conſciẽtia eius dicit culpã ſuam, & intelligit, ſecundũ quã iudicandus eſt. Ego verò quia iuſtus ſum. Reſpondeo animæ per ſimilitudinem dicẽs ſibi. Tu vides omnem iuſtitiã in conſcientia tua, dic ergo quid mereris? Tunc reſpondet mihi anima. Iudicium meum dicit mihi conſcientia mea, & ipſum eſt pęna digna pro meritis, quia non obediui tibi. Cui ego reſpondeo. Ego Iudex tuus ſuſcepi omnẽ pœnam pro te, & notum feci tibi periculum tuum, & viam eundi, nè tu venires in pœnam. Iuſtitia quippè fuit, vt antè ſatisfactionem culpæ cælum non
4 intrares, 4 hanc ego ſuſtinui pro te, quia per-

personalitèr impotens eras ad patiendũ. Ego ostendi tibi per Prophetas, quæ mihi erat futura, & nec minimum pũctum, de quo Prophetæ vaticinabantur præteriui. Ego ostendi tibi omnem dilectionem, quam poteram, vt verteres te ad me. Sed quia auertisti te à me, ideò iustitia nunc es dignus, quia misericordiã contempsisti. Veruntamẽ adhùc ita misericors sum, quòd si possibile esset me iteratò mori; magis eandem pœnam, quam in Cruce semel patiebar, iterum magis paterer pro te, quàm tali iustitia viderem te iudicari. Sed iustitia dicit, impossibile esse me iteratò mori. Misericordia verò dicit, si possibile esset morerer libenter pro te. Ecce quomodo misericors sũ etiam in dãnatos, & quã charitatiuus. Quicquid enim facio, hoc facio vt ostendam charitatẽ meam. Ab initio quippè dilexi hominem, etiam cum iratus viderer, sed dilectionem meam nullus curat, nec attendit. Nunc ergo quia iustus, & misericors sum, moneo eos, qui dicuntur milites, vt quęrant misericordiam meã, nè inueniat eos iustitia mea, quæ est stabilis sicut mons, ardens sicut ignis, horribilis quasi tonitruum, subita quasi arcus extensus ad sagittandũ. Ego moneo eos triplicitèr. Primò sicut Pater filios, vt reuertantur ad me, quia ego Pater, & Creator eorum sum, reuertantur, & dabo eis patrimonium, quod paterno iure debetur eis. Reuertantur, quia licèt contemptus sum, attamen cum gaudio suscipiam eos, & occurram eis cum charitate. Secundò rogo eos sicut frater, vt recordentur vulnerum, & operum meorum, reuertantur, & suscipiam eos quasi frater. Tertiò rogo vt Dominus, vt reuertantur ad Dominum suum, cui dederunt fidem, cui & obsequium tenentur, & iuramento se obligauerunt. Ergo ò milites reuertimini ad me Patrem vestrum, qui cum charitate educaui vos. Considerate me fratrem vestrum pro vobis, & vobiscum factum similem. Reuertimini ad me pium Dominum. Inhonestas quippè magna est, alij Domino dare fidem, alij obsequium. Vos enim dedistis mihi fidem, quòd defenderetis Ecclesiam meam, quod miseris subueniretis; & ecce inimico meo datis obsequium. Deponitis etiam vexillum meum, & vexillum inimici mei erigitis. Ergo ò milites redite ad me cum vera humilitate, qui à me per superbiam discessistis, si durum vobis videtur aliquid pro me pati, considerate quid ego feci pro vobis. Ego iui causã vestri sanguinolentis pedibus ad Crucem, ego habui pro vobis manus, & pedes perforatos, ego nulli membro meo peperci pro vobis, & tamen hoc totum negligitis recedendo à me: redite ergo, & dabo vobis in auxilium tria. Primò fortitudinem contra inimicos corporales, & spirituales. Secundò magnanimitatem, qua nihil nisi me timebitis, qua delectabile videbitur vobis pro me laborare. Tertiò dabo vobis sapientiam, qua intelligetis veram fidem, & Dei, voluntatem. Ergo redite, & state virilitèr. Ego enim, qui moneo vos sum ille, cui Angeli seruiunt, qui Patres vestros obedientes liberaui, inobediẽtes iudicaui, & superbos humiliaui. Ego fui primus in bello, primus in passione, sequimini ergo me, nè sicut cera ab igne dissoluamini. Cur rescinditis promissionem vestram? Cur iuramentum contemnitis? Nunquid ego minor, & indignior sum amico vestro temporali, cui si datis fidem soluitis? Mihi autem datori vitæ, & honoris, conseruatori sanitatis, non redditis promissum. Propterea boni milites soluite promissum, & si non sufficitis opere, saltem conemini voluntate, ego enim compatiẽs seruituti vestræ, qua Diabolus opprimit vos, voluntatem recipiam pro opere. Si reditis ad me cum charitate, laborate pro fide Ecclesiæ meæ, & ego cum omni exercitu meo quasi pius Pater occurram vobis. Daboq. vobis pro præmio quin-

quinque bona. Primò honor æternus nunquam recedet de auditu vestro. Secundò facies, & gloria Dei nunquam recedet à visione vestra. Tertiò laus Dei nunquam recedet de ore vestro. Quartò anima vestra habebit omnia, quę desiderabit, & nihil aliud desiderabit, nisi quod habet. Quintò nunquam separabimini à Deo vestro, sed sine fine durabit gaudiũ,
5 5 & sine fine in gaudio viuet vita vestra.
6 Ecce ò milites, talis erit retributio, 6 si
var. lect. fidem meam defenditis, & pro honore meo, plus quàm vestro laboratis. Recordamini si intellectus est vobis, quia ego patiens in vos sum, & quòd infertis mihi talẽ contumeliã, qualem vos ipsi à vestris non vultis pati. Sed licèt omnia ex potẽtia mea possim, & licèt iustitia clamet super vos vindictam, adhùc tamen misericordia mea, quæ est in sapientia, & bonitate, parcit vobis. Propterea quęrite misericordiam, ex charitate enim præbeo ea, quæ rogari humiliter deberem.

NOTÆ.

1 EGo sum qui iudicaui primum Angelum, qui cecidit propter superbiam, cupiditatem, & inuidiam.

Ex his verbis nobis apertè colligendum est, ex Angelis cecidisse supremum, licèt enim ex quibusdam sacræ Scripturæ locis, & ex Diuo Damasc.lib.2.de fide orthodoxa.cap.4. deduci posse videatur, Angelorum Principem non cecidisse, vt Ezech. 18. Tu Cherub extentus, & protegens, posui te in mõte sancto Dei: Ordo autem Cherubin non est supremus inter eos, & Damasc.loc.cit. affirmat, quòd maior eorũ Angelorum, qui peccauerunt, fuit terrestri ordini Angelorum prælatus: communis tamen Theologorum opinio est in 2. sent.d.6. ex Angelis fuisse supremum inter peccantes, prout traditur hìc, & docent D.Greg.lib.4. Moral. cap.12. & lib.9. cap.2. D.Aug.lib.11. super Genes.ad litteram, et lib.1.de Mirabilibus sacræ Scripturæ, cap.2. Orig. tract.9. in Matth. explicans illa verba. Erunt primi nouissimi, D.Chrys. hom. 5. & 7. ad populum Antioch. Tertull. lib.2. contra Marcionem circà medium. D.Isid.de summo Bono cap.12. D.Bern. in lib.de gradibus humilitatis, & serm. 1. Aduentus. D.Hier.in Iob cap.40.ad illa verba. Ipse est principium viarum Dei. D. Gregor. Nazianz. oratione secunda in Pascha. idem patet in Reuelat. extrauag.cap.82. ibi vide Iustitiam meam in primo Angelo, & in primo homine. Ad locum verò supra citatum Ezech. responderi potest, quòd ibi supremus Angelus vocatur Cherub à scientia, quæ simul cum mortali peccato esse potest, & remansit etiam in peccatoribus Angelis, non autem nominatur Seraphim, quòd ardorem importat, & charitatem notat, quæ cum mortali peccato manere non potest, nec inconuenit nomina inferiorum superioribus Angelis aliquando tribui, quippe qui inferiorum virtutes, & excellentias habent.

2 Hoc tamen non est immutatio iusti-
var. lect. tiæ meæ, quæ nunquam immutatur, sed ostensio maior charitatis.

M.S. legit Maioris ostensio charitatis. Dicitur autem hìc, postremis hisce temporibus Deus maiorem ostendisse charitatem, quandoquidem mitior est ad inferendas nunc pœnas, quàm primis illis temporibus, cum Iudæis, & Israelitis extiterit, quibus multò maiora flagella intulit, quàm nobis hodierna die inferrè consueuerit, neque tamẽ ex hoc mutatur Deus, quandoquidem, vt aliquanto post legimus, eadem iustitia, eademq. iudicij veritate mundum iudicat, qua tunc prius iudicabat, sed solùm tunc diuina dilectio non sic palàm fiebat, vt post Christi Domini seruatoris nostri Incarnationem propalata est, & ideò Paulus Apostolus ad Titum 3. Apparuisse nobis benignitatem, & humanitatem Christi scripsit: sed hac de re egimus infrà hoc eodem Lib.Cap.28.Nota 1. vbi probauimus Deum nullo pacto mutari posse, sed totam mutationem esse ex parte creaturarum.

3 Quia nunquam iustitiam sine misericordia feci.

D. Chrys. super Matth. hanc eadem enarrans sententiam, sentire videtur, omninò iustitiam coniunctam esse debere cum misericordia,

dia, & è contra; ità vt nunquam Deus nobiscum dignatus sit misericors esse, quin non fuerit iustus; immò iustitiam à misericordia seiunctam appellat crudelitatem, & misericordiam sine iustitia fatuitatem: hæc autem eius sunt verba. Quoniam misericordia tunc est verè misericordia, si sic facta sit, vt iustitia per eam non contemnatur: si autem cötempta iustitia misericordia obseruetur, ipsa misericordia non est misericordia, sed fatuitas: iustitia verò sine misericordia non est iustitia, sed crudelitas: Quare egregiè D. Greg. Pontifex hom. 34. explicans illud Lucæ 15. Erant appropinquantes ad Iesum publicani, & peccatores, dicit, Ex hoc colligite; quia vera iustitia compassionem habet, falsa dedignationem: sed clarius Leo Papa serm. 8. de Natali Domini, Sic (inquit) destruendum fuit peccatum voluntarium, & hostile consilium, vt dono misericordiæ non obesset dono iustitiæ: ex quibus inferendum est, verum esse, quòd hoc loco scribitur, Deum nunquam iustitiam fecisse sine misericordia, immò in omnibus operibus eius inueniri misericordiam, & iustitiam, & opus iustitiæ in misericordia fundari, eleganter probat D. Thom. p. 1. q. 21. art. 4.

4 Hanc ego sustinui pro te; quia personalitèr impotens eras ad patiendum.

Ex his verbis duo nobis deducenda sunt: Primum quidem Christum Dominum Redemptorèm nostrum pro nostris peccatis de rigore satisfecisse iustitiæ, eiusq. opera fuisse infiniti valoris, & efficacia ad satisfaciendum. Secundùm puram creaturam sic nullatenus satisfacere potuisse: & quantum spectat ad primum, licèt Christi humanitas, quæ in hac satisfactione erat principium, vt quo, sicut affirmant Scholastici Doctores; finita fuerit, & proindè actiones Christi finitæ entitatis, suppositum tamen diuinum, quod ad eas eliciendas principalitèr concurrebat, actionibus humanis infinitum valorem tribuebat, & ideò licèt illæ actiones physicè in genere entis finitæ essent, moralitèr tamen in genere satisfactionis erant infinitæ: hoc enim non consistit in entitate aliqua physica, sed in morali dignitate prouenietè ex connexione ad personam diuinam, quam ob causam dicendum est, magis placuisse merita Christi, quàm hominum peccata displicuerint, per quod satisfactio huiusmodi non solùm æqualis fuit, sed & superabundans, & hoc colligi potest ex Scriptura sacra, vt Rom. 3. Quem posuit Deus propitiatorem ad ostensionem iustitiæ suæ. Rom. 8. Dedit per Filium Pater, vt peccato damnaret peccatum, ad Hebr. 11. Vna oblatione conseruauit vniuersum: idem tradunt sancti Patres, D. Athanas. de humanitate Verbi, D. Basil. hom. 25. D Chrys. hom. 10. in Ioan. D. August. lib. 3. de Trinitate cap. 13. & in Enchiridion cap. 39. D. Leo serm. 1. & 12. de passione, & Epist. 81. & 95. D. Anselm. lib 1. & 2. cur Deus homo. D. Bonau. in 3. dist. 20. quæst. 3. & ibidem communiter Doctores. Richardus quæst. 4. Palud. quæst. 2. art. 2. Capreolus Concl. 2. Alensis. 3. part. q. 1. memb. 7. & quæst. 17. memb. 5. Gulielmus Parisiensis lib. Cur Deus homo cap. 8. ex his infero secundum, quod proposuimus supra, scilicèt ad perfectam satisfactionem fuisse necessariam Christi Domini Incarnationem, quia pura creatura, vt scribitur hìc, impotens erat ad sic satisfaciendum, quandoquidem, vt docuit D. Thom. 3. part. quæst. 1. art. 2. ad 2. argumentum, iniuria erat infinita ex parte Dei offensi, ergo satisfactio debebat esse infiniti valoris, quòd pura creatura præstare non poterat, non tamen negarem, puram creaturam potuisse imperfectè satisfacere Deo, reddendo illi quantum ipsa posset, deficeret autem hæc satisfactio à rigorosa, quia re vera non esset ad æqualitatem offensæ, nec esset infiniti meriti.

5 Et sine fine in gaudio viuet vita vestra.

Sic omnia impressa exemplaria habent, sed Codex Farnesianus M.S. legit; Et sine fine in gaudio viuet anima vestra, viuet & vita vestra.

6 *Et paulò post vbi omnes legunt,* Si fidem meam defenditis, & pro honore meo laboratis.

var. lect. *M.S. habet, Si fidem meam defenditis, & pro honore meo laborauentis.*

VER-

VERBA POTENTIÆ CHRISTI AD ſponſam, contra huius temporis milites, & de forma tenenda in militibus procreandis, & quomodo Deus talibus robur, & auxilium in agendis præſtat, & adminiſtrat.

CAP. XIII.

GO ſum cum Patre, & Spiritu ſancto vnus Deus, trinus in perſonis, vnus non ſeparatur ab alio, nec diui-
1 ditur, 1 ſed Pater eſt in Filio, & Spiritu, & Filius in Patre, & Spi-
2 ritu, & Spiritus in ambobus. 2 Deitas miſit Verbum ſuum Mariæ Virgini per Angelum ſuum Gabrielem, nihilominus tamen idem Deus mittens, & miſſus à ſeipſo erat cum Angelo, erat in Gabriele, &
3 ante Gabrielem, in Virgine. 3 Dicto autem Verbo ab Angelo, Verbum factum eſt caro in Virgine. Hoc Verbum, ego ſum, qui loquor tecum. Pater miſit me per ſeipſum cum Spiritu ſancto in ventrem Virginis, non ſic, quòd Angeli ca-
4 ruerunt viſione, & præſentia Dei, 4 ſed ego Filius, qui fui cum Patre, & Spiritu ſancto in ventre Virgineo, idem eram in Cælo cum Patre, & Spiritu ſancto in viſione Angelorum, omnia gubernans,
5 omniaq. ſuſtentans, 5 licet humanitas mea, à me ſolo Filio aſſumpta, requieuit in
6 ventre Mariæ. 6 Ego igitur in deitate, & humanitate vnus Deus, ad oſtenſionem charitatis meæ, & in robur fidei ſanctæ, non dedignor loqui tecum. Et licet humanitas mea videatur eſſe iuxta te, & loqui tecum. Veriſimilius eſt tamen, quòd anima tua, & conſcientia tua mecum eſt, & in me, nihil enim mihi impoſſibile eſt, & nihil difficile in Cælo, & in terra. Ego quippè ſum ſicut Rex potens, qui cum exercitu ſuo veniens ad Ciuitatem, omnia loca implet, omnia occupat. Sic gratia mea omnia membra tua implet, & omnia fortificat. Ego deniquè ſum in te, & extra te. Ego quamuis loquar tecum, idem tamen ſum in gloria. Quid mihi difficile eſt, qui potentia mea omnia ſuſtento? ſapientia mea omnia diſpono, virtuoſitate mea omnia ſupero. Ego igitur cum Patre, & Spiritu ſancto ſine principio, & ſine fine vnus Deus, qui pro ſalute hominum in humanitate aſſumpta, deitate illæſa permanente, verè paſſus ſum, reſurrexi, & aſcendi; nunc veraciter loquor tecum. Dixi tibi prius de militia, quæ mihi quondam gratiſſima fuit, eò quòd vinculo charitatis mihi colligata fuit, nam voto ſuo obligabant ſe milites, dare carnē ſuam pro carne mea, ſanguinem ſuum pro ſanguine meo, ideò & ego conſenſi in eos, & coniunxi eos mihi in vnum vinculum, & in vnam ſocietatem. Sed nūc conquæror ſuper ipſos milites, qui tenerentur eſſe mei, quòd auerſi ſunt. Ego quippè ſum Creator eorum, et Redemptor, ego et auxiliator, ego creaui eis corpus, et membra. Et omnia, quæ in mundo ſunt ad vtilitatem eorum feci. Ego redemi eos ſangui-
ne meo, 7 Ego emi eis hęreditatem æternam paſſione mea. Ego in omnibus periculis defendo eos, ego do eis fortitudinem ad agendum, et laborandum. Nunc autem ipſi auerſi ſunt à me. Ducunt pro nihilo paſſionem meam, negligunt verba mea, quibus anima eorum delectari, et paſci deberet. Contemnunt me, eligentes animo, et toto affectu carnem ſuam dare, et lacerare pro laude hominum, ſanguinem ſuum fundere propter expletionem cupiditatis ſuæ, libenter mori propter mundana, et verba diabolica, et inania. Adhuc tamen licet ſic auerſi ſunt, miſericordia mea, et iuſtitia mea eſt in eis. Nam per miſericordiam meam cuſtodio eos, nè tradantur Diabolo, per iuſtitiam meam tolero eos patienter. Et ſi adhuc reuerti voluerint, ego gaudenter ſuſcipio eos, et occurro eis lætanter. Dic ergo illi, qui militiam ſuam ad me conuertere vellet, quod ſub hac forma mihi de-

nuò placere posset. Quicunque enim miles fieri vellet, deberet cũ equo suo, & apparatu ad cœmiterium Ecclesiæ procedere, & ibi eum relinquere, quia equus non est creatus ad superbiam hominum, sed ad vitæ vtilitatem, & ad defensionem, & inimicorum Dei expugnationem. Deindè assumat mantellum, cuius ligatura ponenda est super frontem, vt sicut Diaconus assumit stolam in signum obedientiæ, & patientiæ diuinæ, sic ipse miles assumit mantellum, & ligaturam ponit super frontem in signum professæ militiæ, & obedientiæ, pro Crucis meæ defensione assumenda. Quem etiam præcedat vexillum potestatis sæcularis, vt sciat se potestati mundanæ in omnibus, quæ non sunt contra Deum debere obedire. Ingresso autem eo cœmiterium; Clerici occurrant ei cum vexillo Ecclesiæ, in quo depicta sit passio mea, & vulnera mea, in signũ quòd Ecclesiam Dei, & fidem defendere deberet, & Prælatis eius etiam obtemperare. Cùm autem ingreditur Ecclesiam, vexillum temporalis potestatis foras Ecclesiam remaneat, & vexillum meum præcedat eum in Ecclesiam, in signum quòd diuina potestas præcedit sæcularem, & quòd de spiritualibus plus est curandum, quàm de temporalibus. Dicta verò Missa vsque ad AgnusDei, Prelatus scilicet Rex, vel alius, procedat ad militem circà altare, & dicat. Vis tu fieri miles? Quo respondente volo, subiungat. Promitte (inquit) Deo, & mihi te fidem sanctæ Ecclesiæ defendere, & Prælatis eius in omnibus, quæ ad Deum sunt obedire. Quo respondente volo: tradat gladium in manus eius, & dicat. Ecce trado tibi gladium in manus tuas, vt non parcas vitæ tuæ pro fide, & Ecclesia Dei, vt inimicos Dei deprimas, & vt amicos Dei defendas. Posteà committat ei clypeum, & dicat. Ecce do tibi clypeum, vt defendas te contra inimicos Dei, vt viduis, & orphanis tribuas auxilium; & vt honorem Dei in omnibus augmentes. Posteà manum imponit collo eius dicens. Ecce obedientiæ subiectus es, & potestati. Vide ergo, vt sicut ligasti te professione, sic impleas & opere. Post hoc autem mantellum adaptet sibi, & ligaturam, vt quotidiè habeat in memoria, quid Deo vouit, & quod ad Ecclesiæ Dei defensionem plus quàm alij se professione in facie Ecclesiæ obligauit. His ergo peractis, & dicto Agnus Dei, Sacerdos, qui Missam celebrat, tradat sibi corpus meum, vt fidem sanctæ Ecclesiæ defendat. Ego ero in eo, & ipse in me. Ego ministrabo ei auxilium in robur, & incendam eum flamma charitatis meæ, vt nihil velit nisi me, nihil timeat nisi me Deum suum. Quòd si fortè fuerit in campo, & ibi pro honore meo, & fide mea defendenda sumpserit militiam, nihilominus ei prodest, si intentio fuerit recta. Ego denique in omni loco sum per potentiam meam, & omnes mihi intentione recta, & voluntate bona placere possunt. Ego autem sum charitas, & nullus ad me venire potest, nisi qui habet charitatem, ideò nullis præcipio hoc facere, quia tunc seruirent mihi ex timore. Sed quicunque vellent sic assumere militiam, mihi placere possent. Dignum quippè esset, vt sicut per superbiam à vera professione militiæ excessum est, sic per humilitatem ad veræ militiæ cultum, se reuerti velle ostenderent. Hic miles creditur fuisse Dominus Carolus filius Sanctæ Brigittæ.

NOTÆ.

1 Pater est in Filio, & Spiritu, & Filius in Patre, & Spiritu, & Spiritus in ambobus.

D. Hilar. lib. 3. de Trinitatè non longè à principio, huius rei difficultatem considerans, nec ratione aliqua, nec exemplo eam apertè explicari posse affirmat. Natura enim (inquit) humana intelligentiæ rationem huius dicti non capit, nec exemplũ aliquod rebus diuinis

uinis humana cõparatio præstabit, sed quod nõ homini est intelligibile, Deo possibile est: in fine tamen libri docet vnam personam esse in alia, tũ per virtutis similitudinẽ, tũ per deitatis plenitudinẽ, tũ ratione diuinæ naturæ, quia in singulis est eadẽ diuinitatis plenitudo, quod etiã tradit D. Aug. de fide ad Pet c.1. & D Ambr. c. 5. post. epist. ad Corint. & latiùs D. Tho. 1. p. q. 42. art. 3. & 4. vbi affert tres modos, quibus vna diuina persona dicitur esse in alia, scilicet ratione essentiæ, ratione relationis, ratione originis, alij verò addunt etiam ratione circumsessionis, & immanentiæ, atque sic intelligendum est, quod scribitur hìc, & Io. 14. Vnam scilicet personam esse in alia, qua de re latè egimus supra Lib. 1. Cap 42. Nota 3.

2 Deitas misit Verbum suum Mariæ.

Cum sæpè hæc dicendi formula in his Reuelationum Cælestium Libris inueniatur, dicito, vel locum esse corruptum, & legendum Deus misit, vt alibi legitur, vel interpretem non ad Theologicam normam omnia vertisse.

3 Dicto autem Verbo ab Angelo, Verbum caro factum est in Virgine.

Ex his, quæ hoc loco scripta sunt, non videtur apertè colligi posse, quando Verbũ in Virgine caro factũ sit, licèt enim hìc legamus, dicto Verbo ab Angelo Mariam concepisse, tamen id quo tempore fuerit, an cùm Maria consensum præstitit, an verò in principio salutationis Angelicæ, cum Gabriel ea verba protulit, Dominus tecum, mihi incertum est: videtur tamen dicendum, id factum esse, cùm Beatissima Virgo consensum præbuit, quod indicare videntur illa verba; Dicto autem Verbo ab Angelo, quam sententiam secuti sunt D. August. de sancta Virginit. cap 4. & de fide ad Petrum c. 18. Damascen. de fide lib. 3. cap. 2. Athanas. orat. de Sancta Deipara, D. Ambros. Lucæ 1. ad ea verba; Gratia plena, Greg. Emissen. hom. 1. super Missus est. Petrus Chrysolog. serm. 142. Beda hom. 3. de Virg. Rupert. hom. 6. in Cant. Canis. de B. Virgine lib. 3. cap. 2. Ioan. Maldonat. in Comment. in Lucam cap. 1. explicans illa verba, Gratia plena. Cæterùm sunt etiam, qui existimarunt Mariam concepisse antè consensum præstitum, vt primùm Angeli salutationem accepit, cum dictum est ei, Aue gratia plena, huius opinionis fuere Chrysost. in Liturgia, & plures etiam ex Patribus Græcis, quos citat Canis. eandem sententiam secuti sunt D. Hieronym. & Gregor. Neocæsarien. in hom. de Annunciatione Beatæ Mariæ, sed quidquid sit, priorem opinionem puto esse communiorem, & probabiliorem, quæ etiam ex sacris litteris probari potest, & præcipuè ex illis verbis, Ecce concipies, & paries filium: particula nanque (Ecce) insinuat Mariam concepturam fuisse, vt admonuit Titus Bostrenus, non verò concepisse, vel in principio salutationis Angelicæ, vel antequam ab Angelo salutaretur, sicut opinati sunt Hieron. & Gregor. Neocæsarien. ex his ergo probabilissimum est, in Virgine Verbum carnem factum esse, cùm Maria consensum præstitit, quod fecit cùm illa verba protulit, Ecce Ancilla Domini fiat mihi secundum Verbum tuum.

4 Sed ego Filius, qui fui cum Patre, & Spiritu sancto in Ventre Virgineo.

Ex his nè colligas Patrem, & Spiritum sanctum fuisse incarnatos, sed quòd Incarnatio fuerit efficienter à Patre, & Spiritu sancto: operationes enim ad extra sunt communes toti Trinitati, quomodo autem Pater, & Spiritus sanctus fuerint in ventre Virginis, tradidimus Lib. 1. Cap. 42. Nota 3. vbi conclusimus id intelligendum ratione eßentiæ, ratione circumsessionis, alijsq. modis, quos tradunt Scholastici, ibi à nobis citati.

5 Licèt humanitas mea à me solo Filio assumpta requieuit in ventre Mariæ.

Sacrosanctum Incarnationis mysterium totius Trinitatis opus fuit, sicut enim diuinæ personæ ad inuicem inseparabiles sunt, sic & Trinitatis operationes ad extra inseparabiles, ac indiuisæ sunt; fuit autem solus incarnatus Filius; quia ipse solus erat, qui humanam naturam assumpserat, & terminauerat; & hoc factum est, vt per eandem Sapientiam, qua mundum primò creauerat, per eandem recrearet, vtq. ipse, qui verus erat in diuinis filius, idẽ verus esset in humanis,

manis; vnde D. August. serm. 9. de Natali Domini, Non quæsiuit de verbo, nisi Matrem in terris, quia Patrem ab æterno habuit in cælis, sed de hac re fusius egimus sup. Lib. 1. Cap. 58. Nota 1. & legendus est D. Aug. 1. de Trinit. cap. 4. & 5. & de Ecclesi. dogmatibus in initio.

6 Ego igitur in Deitate, & humanitate vnus Deus ad ostẽsionem charitatis meæ, & in robur fidei sanctæ non dedignor loqui tecum.

Quoniam passim in his B. Brigittæ Reuelationum Libris legimus, Deum Patrem, Christum Dominum, Mariam Virginem, aliosq. Sanctos allocutos fuisse B. Brigittam, prout etiam hic, dubitare probabiliter quisquam posset, quomodo id fieri potuerit, cum locutio externa sit propriè actus rationalis creaturæ, quæ per linguam corporis, mentis internos cõceptus alijs manifestat, sed sciendum est, quod sicut duplex est verbum, interius scilicet, quod verbum mentis appellamus, & exterius, quod communi nomine materialiter vocem appellamus, sic duplex est locutio, alia interior, exterior altera: interior est, cum Deus sua benignitate ad creaturam cõuertitur, vultq. sua communicare secreta, ad quæ cognoscenda ingentem sui luminis confert splendorem, tunc optimè dicitur interna locutione, ac inspiratione hominum alloqui: quod egregiè explicant D. August. De essentia diuinitatis circa finem libri. D. Bernard. serm. 32. in Cant. Verbum (ait) est non sonans, sed penetrans, non loquax, sed efficax non obstrepens auribus, sed effectibus blandiens, idem habet D. Gregor. lib. 28. Moral. cap. 2. Cum per semetipsum loquitur Deus, de verbo eius sine verbis, ac syllabis cor docetur, quia virtus eius intima quadam subleuatione cognoscitur, sed apertè ipsemet Christus explicat hoc B. Brigittæ Lib. 6. Reuelat. Cap. 18. cum dicit: Licet non voce corporis loquar, & verba mea nõ apertè audiantur, tamẽ spiritus meus in electis meis occulta inspiratione monet eos ad bona facienda: si verò de externa locutione sermo fiat, dicendum mihi videtur, potuisse Christum Dominum, & Beatissimam Virginem, qui suis corpora habent in patria propriè loqui, & ministerio linguæ formare voces, suosq. communicare conceptus B. Brigittæ, nec obstat huic, quod ad locutionem requiratur aer, vt eo percusso sonus efformetur, qui non est in corpore Christi, & B. Virginis glorioso: procedit enim difficultas in corporibus gloriosis existentibus supra cælũ, vbi aere non circundatur, sed hoc (inquam) non obstat, quia vt admonuit D. Thom. in 2. dist. 2. q. 2. art. 2. & in 4. dist. 44. q. 2. art. 1. q. 4. Ad formandam vocem nõ est necessarius externus aer, qui trahatur, vel expellatur, sed sufficit internus, qui est in humano corpore, huiusmodi enim aer etiam inuenitur in gloriosis corporibus in pulmone, alijsq. partibus corporis, quæ neque alio corpore replentur, neque vacua esse debent; Beatus ergo format vocem mittendo aerem per asperam arteriam, vsque ad os, ibiq. & labijs, & lingua illũ refrangendo in palato sonum vocis format. Postremò si loquamur de cæteris Sanctis, qui ante vniuersalem corporum resurrectionem non habent in Cælo animabus vnita corpora, quos frequenter cum B. Brigitta esse locutos legimus, dico eos, vel potuisse ministerio aliquorum corporum vti, sicq. formare voces, suosq. B. Brigittæ propalare conceptus, quod etiam Angelos sæpissimè fecisse in sacris litteris passim legimus, vt Zachariæ 2. scribitur, Alius Angelus egrediebatur in occursum eius, & dicit ad eum curre, & loquere, & Tobiæ 12. & in Apocalypsi, & alibi centies Angelorum locutiones cum hominibus perhibetur. Tertiò dico potuisse Angelos, cæterosq. Beatos suos manifestare conceptus, per quasdam rerum imagines, ac similitudines, in quibus ea apparerent, quod illi ostendere contendebant, quemadmodum fecisse D. Ambrosium Mediolanensem Episcopum legimus Lib. 3. Reuelat. Cap. 3. Ego sum (scribitur ibi) Ambrosius Episcopus, qui tibi appareo, tecum loquens per similitudines, atque hunc loquendi modum probat D. Gregor. 28. Moral. cap. 2. paulò antè medium. Aliquando (inquit) rebus per Angelos loquitur Deus, cum nihil verbo dicitur sed ea, quæ futura sũt assumpta de elementis imagine, nuntiantur, sic etiam quamplurima ostensa fuisse Prophetis, &

& D. Ioanni in Apocalyp. existimandum est. Postremò concludendum est potuisse etiam Angelos, aliosq. Sanctos formare quosdam in aere sonos similes vocibus significatiuis, quibus B. Brigitta, quid significarent perciperet, & huiusmodi sonos formantium conceptus apprehenderet, quod etiam tradit Durand. in 2. dist. 11. quast. 2. & dist. 7. quast. 3. sed latiùs Franc. Suar. tom. 2. in Comment. super 3. p. S. Thom. q. 54. art. 4. disput. 47. sect. 1. & Perer. in Genes. lib. 6 tom. 1. vers. 9. ad ea verba, Vocauitq. Dominus Adam.

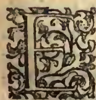
De diuina locutione latiùs egimus Cap. 10. nostri Tractatus de Diuinis Visionibus, & Reuelationibus.

7 Ego emi eis hæreditatem æternam passione mea.

Quæ ad huius textus intelligentiam conducere videbantur, attulimus supra Lib. 1. Cap. 2. Nota 5. vbi eadem prorsus sententia legitur.

QVALITER CHRISTVS PER FAbrum, & Dei verba per aurum designantur, & quomodo talia verba charitatem diuinam, conscientiam rectá, sensus ordinatos habentibus sunt, proponenda, & quomodo Dei Prædicatores debent esse solliciti, & non desidiosi ad aurum vendendum, idest ad verba Dei proponendum.

CAP. XIV.

EGO sum quasi bonus auri faber. Qui mittens famulum suum ad vendendum aurum suum per terram, dicit ei. Tria debes facere. Primò, non debes aliquibus committere aurum meum, nisi eis, qui serenos, & lucidos habent oculos. Secundò nõ committas eis, qui nullam habent conscientiam. Tertiò, habe aurum meum venale pro decem talentis ponderis duplicati. Qui enim bis ponderare renuerit, aurum meum nõ habebit. Sed inimicus meus tria habet aduersum te, pro quibus tibi cauendũ est. Primò vult te facere desidiosum in proferendo, & demonstrando aurum meum. Secundò desiderat plantare, & inserere aliquid vitiosum in aurum meum, vt videntes, & probantes aurum, credant aurum meum esse lutum, & putredinem. Tertiò ponit in os amicorum suorũ, quomodo resistant tibi, & dicant, constanter aurum meum non esse bonum. Ecce ego sum quasi aurifex iste, ego omnia, quę sũt in Cælo, & in terra fabricaui, non malleis, & instrumentis, sed potentia mea, & vir-
1 tute. 1 Et omnia quæcunque sunt, & fuerunt, & futura sunt, omnia in præscientia mea sunt, nam non minus vermis, & non minimum granum sine me est, nec sine me subsistere potest, nec tam minimum, quòd se à præscientia mea occultare possit, quia omnia à me sunt, & omnia in præscientia mea. Inter omnia tamen, quæ feci, verba mea, quæ proprio ore locutus sũ digniora sunt, tanquã aurum cæteris metallis. Ideò famulis meis, cum quibus aurũ meum per terras mitto, tria faciẽda sunt.
2 2 Primò, vt non cõmittant aurum meum illis, qui nõ habent lucidos, & claros oculos. Sed potes quærere. Quid sibi hoc vult habere clarum visum? Vtique ille clarè videt, qui diuinam sapientiam habet, cum diuina charitate. Sed quomodo hoc cognoscendum est? Certè hoc manifestè patet. Ille enim qui secundum hoc, quod intelligit viuit, qui se à mundi vanitate, & curiositate subtrahit, qui nihil sic quærit, sicut Deum suum, hic habet clarum visum. Huic committendum est aurum meum. Ille autem qui habet scientiam, sed non diuinam charitatem in operando, quod intelligit. Ipse est similis cæco, qui videtur quidem oculos habere ad Deum, sed non habet, quia vertit eos ad mundum, & occiput ad Deum. Secundò, non est committendum aurum meum ei, qui non habet conscientiam. Quis habet conscientiam, nisi qui dispõnit temporalia ista, & caduca, in æterna? Qui animum

habet in Cælo, & corpus in terra, qui quotidiè ruminat quomodo exeat de terra, & respondeat Deo de factis suis, huic committetur aurum meum. Tertiò debet habere aurum meum venale, pro decem talentis bis ponderatis? Quid notatur in statera, in qua ponderatur aurum, nisi conscientia? Quid verò manus, quæ ponderare debent, nisi voluntas bona, & desiderium. Quid autem sunt pondera imponenda, nisi corporalia, & spiritualia opera? Aurum ergo meum, idest verba mea, qui emere, & habere voluerit, debet in conscientiæ suæ statera examinare, & considerare cum bona voluntate, vt reddantur pro eo decem talenta ad volũtatem meam benè ponderata. Primum talentum est visus hominis modestus, vt homo cogitet quantùm distat inter corporalem visum, & spiritualem. Quæ vtilitas in pulchritudine, & visu corporali, quæ honestas in pulchritudine, & honore Angelorum, & virtutum cælestium, qui vincunt splendore omnia cæli sidera. Quæ dulcedo, & quale animi gaudium in mandatis Dei, & eius honore. Hoc talentum scilicet corporalis visus, & spiritualis, quod est in mandatis Dei, & pudicitia, nõ æqua lance appendi debent. Sed spiritualis visus corporali præponderet, & plus in statera appendat. Quia ad animæ vtilitatem, & corporis necessitatem aperiendi sunt oculi, ad inania verò, & scurrilia sunt claudendi. Secundum talentum est auditus bonus. Consideret ergo homo ad quid valent verba scurrilia, ad quid inepta, & risoria, rectè non sunt nisi vanitas, & aer quasi pertransiens. Ergo audire debet laudes Dei, & cantica eius, audire debet facta, & dicta Sanctorum meorum. Audire debet necessaria animæ, & corporis in bono ædificatoria. Iste auditus plus appẽdet in statera, quàm auditus scurrilium. Iste bonus auditus cum alio appensus in statera, totum pondus cõtineat, alius vero quasi vacuus ascẽdens euanescat. Tertium talentum est talentum oris: appendat enim homo in statera conscientiæ suæ verba ædificatoria, & modesta, quantum sint vtilia, & honesta. Attẽdat etiam verba vana, & otiosa quantùm sint nociua, & inutilia, & dimittat verba vana, & diligat bona. Quartum talentum est gustus. Quid enim est gustus mundi, nisi miseria? In principio ingressionis labor, in progressu dolor, & amaritudo in fine. Ergo appendat homo diligenter spiritualem gustum cum temporali, & spiritualis temporali gustui prę-ponderet, qui spiritualis gustus nunquam terminatur, nunquam tædio habetur, nũquã minuitur. Hic gustus incipit in præsenti, in refręnatione voluptatis, & modesta dispositione vitæ suæ, & durat sine fine in cælis in fruitione, & dulcedine Dei. Quintum talentum, est talentum tactus, appendat enim homo quantam sollicitudinem, & miseriam sentit ex corpore, quantam inquietudinem à mundo, quantàm contrarietatem à proximo, & vbique sentit miseriam. Appendat etiam qualis requies est animæ, & animi benè disciplinati, quanta dulcedo non sollicitari in superuacuis, & tunc vbique sentiet consolationem. Qui ergo benè ponderare voluerit, apponat ad stateram tactum spiritualem, & corporalem, & sic appendat, vt spiritualis plus appendat, & ponderet, quàm corporalis. Hic tactus spiritualis incipit, & progreditur in patientia contrariarum rerum. In perseuerantia mandatorum Dei, & durat æternaliter in gaudio, & pace quietissima. Qui autem plus appendit corporalem requiem, & tactum mundi, & eius gaudij, quam æterni, non est dignus tangere aurum meum, nec frui lætitia mea. Sextum talentum est opus hominis. Appendat homo diligenter in conscientia sua spirituale opus, & corporale. Illud ducit ad cælestia, & istud ad mundum. Illud ad æternam vitam sine supplicio, istud vero ad tribulationem magnam cũ supplicio. Sed qui aurum meum desiderat, appendat

dat plus ſpirituale opus, quod eſt in dilectione mea, & ad honorem meum, quam corporale opus, quia ſpiritualia manent, corporalia autem opera caſura ſunt. Septimum talentum eſt diſpoſitio temporis. Aliud tempus accepit homo ad ſolam ſpiritualium rerum vacationem, aliud ad corporis neceſſitatem, ſine qua non poteſt eſſe, quod & inter ſpiritualia, ſi rationabiliter fit, reputatur. Aliud ad corporis vtilitatis exercitationem, & quia homo rationē temporis ſui, ſicut & operum redditurus eſt, ideò tempori corporalis laboris ſpirituale tempus præponderet, & ſic diſponatur tempus, vt ſpiritualia plus reputentur, quam temporalia, & nullum tempus ſine diſcuſſione, & æqua iuſtitiæ liberatione pertranſire permittatur. Octauum talentum eſt æqua diſpenſatio temporalium bonorum conceſſorum, vt qui diues eſt in quantum facultas ſe extendit cum charitate diuina pauperibus tribuat. Sed potes quærere quid debet dare pauper, qui nihil habet? Vtique habeat voluntatem, & conſideret ſic ſecum, ſi haberem aliquid libens largiter darem, hæc enim voluntas reputatur ei pro opere. Si autem talis fuerit voluntas pauperis, quod libenter haberet temporalia, ſicut & cęteri, non tamen vellet dare pauperibus niſi modicum, & abiectiora, talis voluntas reputatur ei pro modico opere. Ergo homo diues, qui habet bona, faciat opera cum charitate, qui verò non habet, habeat voluntatem dandi, & prodierit ei. Qui autem plus appendit temporale, quàm ſpirituale, qui vnum denarium dant mihi, & centum mundo, & ſibi mille, non æquè menſurat, & talis menſurator indignus eſt habere aurum meum. Quia ego qui omnia dedi, & omnia poſſum auferre,
3 digniori parte dignus ſum. 3 Temporalia autem ad vtilitatem hominis, & neceſſitatem creata ſunt, non ad ſuperfluitatem. Nonum talentum eſt, diligens conſideratio temporis ſui, tranſacti, & præteriti. Conſideret enim homo facta ſua qualia fuerunt, & quanta, & quomodo emendata, & quàm dignè, attendat, etiam nè fortè opera bona minora fuerunt, quàm mala, quod ſi inuenerit mala ſua maiora, quàm bona, aſſumat ſibi voluntatem perfectam emendandi, & contritionem veram de commiſſis. Et ſi fuerit hæc vera, & firma, plus ponderabit coram Deo, quàm omnia peccata ſua. Decimum talentum eſt conſideratio, & diſpoſitio temporis ſui futuri. Si homo talem habet intentionem, quod nihil vult diligere, niſi quæ Dei ſunt. Nihil deſiderare, niſi quæ placere nouerit Deo omnem tribulationem libenter, & patienter amplecti etiam inferni pœnas, ſi Deus haberet indè conſolationem, & ſic ſi eſſet voluntas Dei ferre. Hoc talentum omnia excedit,
4 4 per hoc talentum omnia venientia facilè vitantur. Quicunque ergo hæc decem talenta dederit ipſe habebit aurum meum. Sed eos, qui aurum meum deferunt, tripliciter ſicut dixi vult impedire inimicus. Primò vult facere eos deſidioſos. Alia enim eſt deſidia corporalis,

var. lect.

1 & alia ſpiritualis. Corporalis eſt, quando corpus attediatur ad laborandum, ad ſurgendum, & huiuſmodi. Spiritualis deſidia eſt, quando homo ſpiritualis ſentiens ſpiritus mei dulcedinem, & gratiam magis vult in illa dulcedine quieſcere ſolus, quàm ad alios egredi, & alios ſecum iuuare, vt et illi de dulcedine ſua participarent. Nunquid non Petrus, & Paulus habuerunt dulcedinem copioſam ſpiritus mei? Qui, ſi mihi fuiſſet acceptabile, magis cum dulcedine interna, quam habuerunt in profundiſſimo loco terræ iacuiſſent abſconditi, quam exiſſent in mundū. Attamen vt alij fierent participes dulcedinis eorum, et alios ſecum ædificare poſſent, magis elegerunt egredi ad aliorum profectum, et maiorem eorum gloriam, quam ſoli eſſe, & nullos de gratia eis data confortare. Sic etiam amici mei

mundo, quamuis libenter soli vellent esse, & lætari de dulcedine, quam habent, attamen egredi debent, vt & alij participes fiant gaudij eorum. Sicut enim temporalibus aliquibus abundans non vtitur eis solus, sed committit alijs, sic etiam verba, & gratia mea non occultari debent, sed diffundi in alios, vt & ipsi ædificentur.

5 ¶ Tribus enim generibus hominũ amici mei succurrere possunt. Primò damnatis. Secundò peccatoribus, scilicet cadentibus in peccata, & resurgentibus. Tertiò bonis stantibus. Sed potes quærere, quomodo quis potest succurrere damnatis, cum indigni sint gratia, & impossibile est eis redire ad gratiam? Ad quod ego volo respondere tibi per exemplũ. Sicut enim, si in profundissimum aliquod præcipitiũ essent infinitæ fossæ, per quas qui in profundum caderet, necessè esset, vt descẽderet: Si aliquis autem obstrueret aliquam illarum fossarum, nõ tam profundè propter obstructionem descenderet, sicut aliter, si nulla fossa esset obstructa, sic etiam in damnatis est. Quamuis enim ex iustitia mea, & malitia eorum indurata, præfinito tempore, & præscito damnandi sũt, læuius tamen supplicium fieret eis, si per aliquem à malis aliquibus refrænarentur, & incitarentur ad aliquod bonum. Ecce quàm misericos sum etiam in damnatos,

6 quibus & si misericordia diceret parcere, iustitia tamẽ, & eorum malitia contradicit. Secundò possunt succurrere cadentibus, & resurgentibus, si docent eos quomodo resurgant, præcautos contra casum faciunt, instruunt quomodo proficiant, & cupiditatibus suis resistant.

var. lect. 7 Tertiò possunt proficere iustis, & perfectis. Nunquid & ipsi cadunt? Vtique, sed ad maiorem eorum gloriam, & diaboli confusionem. Sicut enim miles in bello leuiter percussus, amplius ex percussione excitatur, & ad bellum fortius exacuitur. Sic electi mei ex tentatione diabolicæ aduersitatis, ampliùs excitantur ad spiritualem laborem, & humilitatem, & eò feruentiùs proficiunt ad coronam gloriæ acquirendam. Ergo verba mea ab amicis meis non occultentur, quia audita gratia mea, ampliùs ad deuotionem meam possunt excitari. De secundò, scilicet quòd inimicus meus laborat, vt aurum meum videatur lutum per aliquam infidelitatem. Ideò cum transcribuntur aliqua, adducat scriptor in testimonium duos fideles, vel vnum probatæ conscientiæ, & examinato ab eo, quòd scriptum est, transmittat ad quos velit. Nè fortè, si absque testimonio in manus inimicorum venerit, addatur eis aliquid falsitatis, ex quo verba veritatis apud simplices possint denigrari. De tertio, scilicet quòd inimicus meus ponit in os amicorum suorum, vt resistatur auro meo. Ideò dicant amici mei contradicentibus ista verba. In auro verborum ostensorum non sunt, nisi quasi tria verba. Docent enim timere rectè, diligere piè, desiderare cælestia sapienter. Probate verba, & videte, & si aliter inueneritis contradicite.

NOTAE.

1 OMnia quæcunque sunt, & fuerunt, & futura sunt, omnia in præscientia mea sunt, nam non minus vermis, & non minimum granum sine me est.

Hoc loco duo nobis potissimum indicantur, primò quidem omnia præsentia, præterita, & futura contineri sub diuina præscientia, & esse Deo nota, cum enim Deus se ipsum perfectè cognoscat, necessè est etiam, quod suam virtutem, & quousque ipsa se extendat agnoscat, neque dubitari potest, quòd ad hæc tria diuina virtus minimè pertingat, vndè Genes. 1. scribitur, Vidit Deus cuncta, quæ fecerat. & ad Hebr. 4. Omnia nuda, & aperta sunt oculis eius, & Roman. 4. Vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt, & Ecclesiast. 23. Legimus eum lucidiores habere oculos Sole, & hoc, quia cuncta intuetur, vndè D. August. in enarrat. Psalm. 49. explicans ea verba, Et

Et pulchritudo agri mecum est; Ideò (inquit) mecum est, qui apud Deum nihil præterijt, nihil futurum est, idem probat D. Ambros. lib. 5. de fide cap. 8. & D. Thom. 1. p. q. 14. art. 5. Magist. cum Schola in 1. sentent. dist. 35. quoniam autem, vt tradidit D. August. 15. de Trinit. cap. 13. circa med. Deus hac scientia cuncta produxit, quia (inquit) nō ideò nouit creaturas, quia sunt, sed ideò sunt, quia nouit, quod etiam satis apertè deduci potest ex verbis Psalmi 103. Omnia in sapientia fecisti, propterea postquam hoc loco dictum est, quod Deus cuncta prænouit, subditur, & non minus vermis, nec minimum granum sine me est.

2 Primò, vt non committant aurum meum illis, qui non habent lucidos, & claros oculos.

Hoc loco satis proficua verbi Dei concionatoribus doctrina traditur. Primò quidem tres conditiones exiguntur ab eis, nimirum, Quòd charitatem in primis habeant. Secundò conscientiam bonam. Postremò optimam intentionem, & quidem hæc tria illis esse omninò necessaria manifestum est, quandoquidem concionatores nullatenus poterunt alios diuino amore inflammare, si ipsi fuerint eiusdem amoris ardore destituti, nec alios illuminare, si lumine fuerint orbati, nec aliorum vitia extirpare, si iisdem fuerint referti, neque enim extincta lucerna aliam poterit vnquam accendere, & ideò 3 Reg. cap. 7. & 2. Paralip. 4. legimus, forcipes quæ in templo Salomonis ad emungendas lampades seruabantur, ex auro fuisse purissimo, vt eorum puritas significaretur, per quam populorum mundıtias purgare tenebantur: ideò optimè illos admonet D. Gregor. Nazianz. in Apologet. Mundari priùs oportet, & sic alios mundare, sapientem priùs fieri, & sic alios facere sapientes, lumen fieri, sic alios illuminare, & Origen. lib. 10. comment. in epist. ad Romanos cap. 16. Sicut (inquit) Pontifices cùm offerebant, necessariò eis erat prouidendum, nè macula inesset hostiæ, vt posset esse accepta Deo, & grata, ita & qui Euangelium sanctificat, & verbum Dei annunciat, curare omninò debet, nè qua in prædicando macula, nè quod in dicendo vitium, nè qua in magisterio culpa nascatur, sed si fieri potest semetipsum primò imolet, se primùm vitijs iugulet, seq. primò mortificet, sed latiùs explicat D. Greg. 3. lib. Moral. cap. 5. qui concionatores gallo similes facit, Gallus (inquit) cum edere cantus parat, priùs alas solerter excutit & semetipsum feriens vigilantiorem reddit, ita Prædicatores cùm verba prædicationis assumūt, priùs sese in sanctis actionibus exerceant, & paulò infrà. Antequam verba exortationis proferūt omne quòd loquuti sunt operibus clamēt, idem habet in Pastorali. 3. p. cap. 26. D. Hieron. in epist. ad Nepotianum, & in Ezechiel lib. 1. Diuus August. de doctrina Christiana, annotauit etiam multa, Lodulph de vita Christi 2. p. cap. 29.

3 Temporalia autem ad vtilitatem hominis, & necessitatem creata sunt, non ad superfluitatem.

Cum vltra, quàm vsus postulat, & ratio proprij commodi honestè exigit, diuitias homo congerit, certè non ad finem, ob quem hæc facta sunt, & homini traditæ, illis vtitur: Noli igitur (inquit) D. Chrysost. hom 14. de Auaritia, plus concupiscere, quàm exigit necessitas, nè totum amittas, noli quæ superant vsum congregare, nè perdas etiam necessaria, noli præfinitos terminos pretergredi, nè facultatibus vniuersis exuaris, atque huius sententiæ D. Chrysostomi ratio esse potest, quoniam sæpè Deus permittit, quempiam sua bona perdere, quæ cum suo statui superflua sint, deberent pauperibus erogare, Marcescet namque scribit D. Iacob. in sua Canonica cap. 1. diues in itineribus suis, Putei enim, qui exhauriūtur melius fluunt, quibus si suas aquas relinquas intactas, fœtorem contrahunt, ita diuitiarum quies inutilis, motus verò vtilis est, & fructuosus, sic Basilius hom. in ditescentes, & Clem. Alex. lib. 1. Strom.

4 Per hoc talentum omnia venientia facilè vitantur.

Sic habent omnes impressi Codices, sed Farnesianus M. S. addit omnia venientia facilè vitātur, & difficilia facilia reputātur.

Tri-

5 Tribus enim generibus hominum amici mei succurrere possunt.

Hic de Concionatoribus sermo fit, qui si optimè, vt par est, prædicationis officio fungerentur, tribus generibus hominum prodesse possent, vt scribitur hic. Primò quidem damnatis. Secundò cadentibus; & resurgentibus, Postremò verò iustis, & quidem dubitare meritò quispiam poterit, quomodo iuuare damnatos queant, cum iam extrà statum merendi, ac demerendi positi sint, sed hoc intelligendum necessariò est, de his, qui in via adhuc sunt, quique præsciti, ac reprobi sunt, quibus tunc Prædicatores opem ferunt, quando eos acriter reprehendentes, causa sunt, nè quotidiè peccantis peccata addentes, ac maiora vitia committentes, grauioris quoque pœnæ fiant rei, & ideò paulò infrà legimus, Quamuis enim ex iustitia mea, & malitia eorum indurata, præfinito tempore, & præscito damnandi sunt, leuius tamen supplicium fieret eis, si per aliquem à malis aliquibus refrænarentur.

6 *Et aliquanto post, vbi in impressis Codicibus legitur.* Quibus si misericordia diceret parcere, iustitia tamen, & eorum malitia contradicit.

var. lect.

Farnesianus M.S. Quibus si misericordia deberet parcere, vel si misericordia diceret, parce.

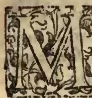
7 Tertiò possunt proficere iustis, & perfectis, numquid & ipsi cadunt? vtique, sed ad maiorem eorum gloriam, & Diaboli confusionem.

Deus Optimus Maximus permittit aliquando iustos cadere; vt fortius resurgentes, ac subindè diuino seruitio se strictiùs mancipantes, maiorem sibi posteà gloriæ coronam comparent, sæpè enim contingit, vt quò se grauiùs peccasse perpendunt, eò humiliores, & feruentiores reddantur; & indè fit, vt posteà præ cæteris à Deo vnicè diligantur, vndè D. Greg. hom. 34. in Euangel. paulò post initium affirmat, Ducem in prælio eum militem magis diligere, qui post fugam conuersus fortiùs hostem premit, & in hoc sensu scribitur Lucæ 15. Quod ita gaudium erit in Cælo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia: licet enim innocentia cæteris paribus præstantior sit, ac maiori dilectione dignior, dicitur tamen Deus plus gaudere de pœnitente, quàm de innocente, quoniam ipsi plerumque, vt indicauimus supra, feruentiores, humiliores, & cautiores resurgunt, aut etiam, vt annotauit Glossa in Lucam loco citato, quia specialem rationem habet Deus gaudendi de reductione errantiũ, quàm non habet de non errantibus, atque ita verum est, quod legimus hic, Iustos aliquando ad maiorem eorum gloriam cadere, quod etiam admonuerunt D. Thom. 1. p. q. 20. ar. 4. ad 4. D. Dionys. Carthus. in epist. ad Rom. cap. 8. ad ea verba, Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Corn. Iansen. in Concord. Euang. 3. p. cap. 9. vbi explicat citatum locum Lucæ 15. Hector Pinctus super Ezech. cap. 33. & habetur etiam hoc eodem Lib. Cap. 27.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM, de via Paradisi in sui aduentu aperta, & de ardenti eius charitate nobis ostẽsa, multas passiones à sui natiuitate vsque ad mortem pro nobis sustinendo, & qualiter nunc via inferni est lata, & via Paradisi stricta.

CAP. XV.

1 var. lect.

IRARIS quare talia loquor, & tanta ostendi tibi. Nũquid propter te solam? Non vtique, sed propter aliorum eruditionẽ, & salutem; nam mundus erat quasi quædam solitudo, in qua non erat nisi vna via, quæ deducebat ad maximam abyssum.
2 2 In abysso autem duo erant receptacula, vnũ erat sic profundum, quòd nullum habebat sub se fundum, in quòd qui descen-
3 derunt nunquam ascenderunt. 3 Secundum verò nõ erat sic profundum, vt primum, nec ita horribile, sed quicunque descenderunt in ipsũ, sperabant sibi auxiliũ, desi-

desiderium; & dilationem quandam habebant, non miseriam, tenebras experiebantur, non pœnas. Isti autem qui habitabant in isto secundo receptaculo, clamabant quotidiè ad quandam Ciuitatem optimam propè iacentem, quæ plena erat omnibus bonis, & delectationibus. Clamabant autem valenter, quia sciebant viam ad Ciuitatem, quam irent. Sed solitudo, & silua sic arcta, & densa erat, quòd præ densitate, nec transmigrare, nec incedere valebant, sed nec fortitudinem ad præparandam viam habebant. Sed quod clamabant? Verè clamabant sic. O Deus veni, & da auxilium, monstra viam, & illumina nos, qui expectamus te. In alio enim non est salus nobis, nisi in te. Iste clamor ascēdebat in Cælum ad aures meas, iste me traxit ad misericordiam.

4 4 Ego autem mitigatus clamore tāto, veni in solitudinem sicut peregrinus. Sed antequam incedere, & laborare inciperem, vox ante me sonuit, quæ dixit, securis iam posita est ad arborem. Quæ fuit vox ista, nisi Ioannes Baptista, qui ante

5 me in Eremó missus clamabat: 5 Securis ad arborem posita est, quasi diceret. Homo iam paratus sit, quia iam securis parata est, & venit ille, quasi præparando viam ad Ciuitatem, & extirpabat omnia obstacula. Ego autem veniens ab ortu Solis vsque ad occasum laboraui, idest ab Incarnatione mea, vsque ad mortē Crucis, operatus fui salutem hominis, fugiens in principio ingressionis in solitudinem istam, propter inimicos meos, scilicet Herodem persequentem, tentatus à Diabolo fui, & persecutiones passus ab hominibus. Deindè labores multiplices passus, comedebam, & bibebam, & alias naturæ necessitates expleui absque peccato, ad fidei instructionem, & veræ naturæ assumptę ostensionem. Deindè viam ad Ciuitatem, scilicet cęlestem pręparans, & contraria suborta extirpans.

6 6 Aculei, & spinæ acutissimæ pupugerunt latus meum, & acerbi claui vulne-

var. lect.

rauerunt manus, & pedes meos. Dentes mei, & genę meæ malè contractæ sunt. Ego autem patientèr sufferens non retrocessi, sed eò feruentiùs processi tanquam animal, quod inędia confectum, cum conspicit hominem lanceam contra se tendentem, irruit in lanceam propter desiderium viri, & quò plus homo lanceam in viscera animalis intruserit, tantò plus animal propter desiderium hominis seipsum è contra intrudit in lanceam, donec viscera, & totum corpus perfodiuntur. Sic ego tanta charitate arsi ad animam, quòd cum viderem omnia acerbissima tormenta, & experirer, quò magis homo voluntarius fuit ad occidendum me, tantò plus ardentior eram ad patiendum propter salutem animarum. Sic igitur ego in solitudine ista mundi, in labore, & miseria processi, & præparaui viam in sanguine, & sudore meo. Qui quidem mundus benè solitudo dici potest, quia ab eo omnis virtus deficiebat, & solitudo vitiorum remanebat, in quo non erat nisi vna via, per quam omnes ad infernum descendebant, sed damnati ad damnationem, boni autem ad tenebras solas. Longum igitur futuræ saluationis desiderium misericorditèr audiens, veni sicut peregrinus ad laborandum, & incognitus secundum potentiam, & deitatem meam, præparaui viam, quæ ducit ad Cælum. Hanc viam amici mei videntes, & difficultates laboris mei, & alacritatem animi considerantes, gaudentes secuti sunt multi, & multò tempore. Sed nunc vox immutata est, quę clamabat estote parati. Via mea immutata est, & succreuerunt iterùm fructeta, & spineta, cessaueruntq. incedentes per eam. Via autem inferni aperta est, & lata, & transeunt per eam plurimi. Attamen via mea nè esset omninò oblita, & neglecta, pauci amici mei præ desiderio cælestis patriæ transeunt adhùc per eam, quasi aues transmigrantes de rubo in rubum, & quasi occultè, & præ timore seruientes, quia per

viam

viam mundi transire, omnibus iam videtur fęlicitas, et gaudium. Propterea quia via mea facta est arcta, et via mundi lata, clamo nunc in solitudine, idest in mundo ad amicos meos, vt à via, quæ ducit ad Cælum extirpent spinas, et tribulos, et proponant viam meam incedentibus. Nam sicut scriptum est. Beati illi sunt, qui non viderunt me, et crediderunt. Similiter fęlices sunt illi, qui nunc credunt verbis meis, et opere ea complent. Ego quippè sum sicut mater occurrens filio suo erranti, quæ in via porrigit ei lumen, vt videat iter, obuiat ei præ amore in via breuiando viam eius, et appropinquans amplectitur eum, et gratulatur. Sic ego omnibus reuertentibus ad me, et amicis meis occurram cum charitate, et illuminabo cor, et animam eorum ad diuinam sapientiam. Amplecti eos volo cum omni gloria, et cælesti curia, vbi non est Cælum subtùs, vel terra inferiùs, sed Dei visio, vbi non est cibus, et potus, sed diuina delectatio. Malis autem aperitur via ad infernum, in quem ingredientes nunquam ascendent: carebunt enim gloria, et lætitia, et implebuntur miseria, et opprobrio sempiterno. Ideò loquor verba ista, et ostendo charitatem meam, vt reuertantur ad me, qui àuersi sunt, et recognoscāt me Creatorem suum, quem obliti sunt.

NOTAE.

1 var. lect. *IN principio præsentis Capitis, vbi impressa hactenus exemplaria habent*, Miraris quare talia loquor, et tanta ostendi tibi, nunquid propter te solam? non vtique, sed propter aliorum eruditionem. *Farnes. Codex M.S. addit, Et ædificationē.*

2 In abysso duo erant receptacula.

Hæc duo receptacula sūt infernus, & limbus Patrum, de quibus in præsenti Capite sermo fit, & de primo receptaculo scribitur hic, quòd qui descēderunt, nunquam ascenderunt; quia qui semel damnati sunt, & ad inferos detrusi, nunquam exibunt, & perpetuas ibi luent pœnas, secundum illud Matth. 25. Hi verò ibunt in supplicium æternum. dicitur autem infernus secundum D. Isidor. lib. 14. Ethimol. c. 9. Quia infrà nos est. Secundum autem receptaculum limbus est, vbi sancti Patres ante Christi Domini passionem detinebātur, à quo per descēsum Christi liberati sūt, vt admonuit D. Basil. in Psal. 48. explicans ea verba. Veruntamen Deus redimet animā meam de manu inferi: vbi nomen inferni sumitur pro limbo, vt etiam alibi sæpè in sacris litteris, & annotauit D. Greg. lib. 12. Moral. c. 6. vbi distinguit duo ista loca, sed esse (inquit) superiora inferni loca, alia inferiora credenda sunt, vt & in superioribus iusti requiescerent, & in inferioribus, iniusti cruciarentur, sed hac de re latè D. Aug. epist. 99. ad Euod. tom. 2. vbi explicat locum illum 1. Pet. c. 3. in quo & eis, qui in carcere erant spiritibus prædicauit, plura etiam tradiderūt Iust. Mart. in Dial. cum Triphon. Chrysost. hom. de Lazar. & Diuite. & alios quos citauimus Lib. 1. Reu. Cap. 15. n. 3. & Cap. 45. n. 4

3 Secundum verò non erat sic profundū, vt primum, nec ita horribile, sed quicunque descenderunt in ipsum sperabant sibi auxilium, desiderium, & dilationem.

Hoc locò de secundo receptaculo sermo fit, quòd non esse ita horribile dicitur, quia Patres existentes in limbo solam damni pœnam, quæ in priuatione diuinæ visionis consistit, patiebantur, non verò sensus: & hoc est, quòd paulò post medium huius Capitis legimus, quòd boni ad tenebras solas descendebant, damnati verò ad damnationem, illud autem, quod sequitur, scilicet quòd auxilium, desiderium, & dilationem quandam habebant, corrigendum cum M.S. Farnes. delectationem, nō dilationé, *quę in eo posita erat, quòd pro certo sibi persuadebant futurū esse, vt aliquandò Christus Dominus carnem humanam assumeret, & ad limbum descendēs eos educeret, secumq. ad regnum Cælorū traheret: vndè legimus hic Patres his verbis, Christum inuitasse, O Deus veni, & da auxilium, monstra viam & illumina nos, qui expectamus te, in alio enim non est salus nobis, nisi in te. Hinc D. Bernar.*

serm. 2.

serm.2. in Cant. nostri temporis Christianos acriter reprehendit, quòd in diligendo Deum, eiusq. auxilium inuocando, non ita sint feruentes, vt Patres veteris legis extiterunt. Desiderium (inquit) suspirantium Christi præsentiam frequentissimè recogitās compugnor, & confundor in me metipso, & nunc vix contineo lacrymas, ita pudet tēporis, torporisq. miserabilium temporum horum, cui namque nostrum tantum ingerat gaudium huius gratiæ exhibitio, quantùm accenderat veteres, desiderata sola promissio.

4 Ego autem mitigatus clamore tanto, veni in solitudinem, sicut Peregrinus.

Verba præsentis notæ nobis ansam præbet, vt hoc loco quæramus, an verè Patres veteris testamenti de congruo meruerint Incarnationis prædestinationem, aut saltem eius accelerationem: sed quoniam nostrum non est hìc adamussim quæst. examinare, vt Scholastici Doctores facere consueuerunt; ideò sat erit ad eorum cognitionem, quæ in præsenti Capite traduntur breuiter scire: quòd cum legimus hìc, Christum venisse in mundum clamore Patrum mitigatum, non esse intelligendum, quòd ipsimet Patres simpliciter meruerint de congruo Incarnationis prædestinationem, quoniam omne meritum eorum fundabatur in fide Christi venturi, ergo ipsum venturum, & iam prædestinatum ad veniendum supponebant, tùm quia Incarnationis prædestinatio est prior omni gratia, & bono motu antiquorum Patrum, & est radix eius, ergo non potest esse ex illorum meritis, & hæc est communis doctrina Scholasticorum, & præcipuè D.Thom.3.p.q.2.art.11. Dicendum ergo est, Patres veteris testamenti potuisse mereri de cōgruo aliquas circumstantias Incarnationis. Primò, vt Christus ex suo genere nasceretur, quod videtur satis apertè ex sacris litteris, ac etiam sanctis Patribus colligi posse, & quidem de Abraham Genes.2. scribitur. Quia fecisti rem hanc, benedicam &c. quo loco id docent Orig. Chrysost. & D.Ambros. & ex illo etiam Ioan. 8. Abraham Pater vester exultauit, vt videret diem meum, vidit, & gauisus est, ex quibus verbis id deducit Iren. lib.4. c.13. & 14. D. Aug. 16. de Trin. c.22. D.Greg. lib.1. in 1. Reg. c.9. Deniquè colligitur etiam ex D.Paulo ad Galat.2. & 3. An autem ipsi quoque huius mysterij accelerationem de congruò mereri potuerint, videtur posse deduci ex his verbis, Ego mitigatus clamore tanto veni. Sed clarius infra paulò post med. hoc eod. Cap. vbi legitur, Longum igitur futuræ saluationis desiderium misericorditer audiens, veni; quòd etiā plures ex Doctoribus affirmarūt, sic Alex. Alens.3.p.q.8. membr.3. art.2. Marsil. q.5. ar.2. concl.8. ar.3. dub.1. Bonau. in 3. dist.4. art.2. q.1. Gabr. art.3. dub.5. Richard. art.3. q.1. Almain. q.1. dub.3. Cæterùm ad huius rei intelligentiam notandū est, cùm dicimus, Patres potuisse mereri accelerationem Incarnationis, non esse indè deducendum, quòd diuinum decretum fuerit immutatum; non enim Deus mutabilis est, vt Malac.3. scribitur, sed sensus est, ita Deū huius mysterij exequutionem in sua prædestinatione disposuisse, vt voluerit sic homines præparari, & disponi ad huiusmodi suscipiendum beneficium, vt per eam dispositionem de congruo mererentur, nè illud amplius differretur: quod egregiè animaduertit Franc. Suar. in 3.p.S.Thom. q.2. disp.10. sect. 6. & ad hunc sensum reuocanda sunt verba huius Notæ, ac etiam intelligenda, quæ Psal.11. scripsit Dauid, Propter miseriam inopum. & gemitum pauperum, nunc exurgam. & Psal.78. Citò anticipent nos misericordiæ tuæ, & Isai.51. Citò veniet salus tua. & Daniel 9. Septuaginta hebdomadæ abbreuiatæ sunt. quibus locis particula (citò) & particula (nunc) accelerationem temporis indicant.

5 Securis ad arborem posita est.

Sic quoque legimus Matth.3. & Lucæ 3. per hanc autem securim, Christum Dominum significari tradit D.Greg hom. 20. explicans huc text. D.Lucæ. Securis (inquit) est Redemptor noster, qui velut ex manubrio, & ferro tenetur ex humanitate, sed incidit ex diuinitate, quæ videlicet securis, iam ad radicem arboris posita est; quia & si per patientiā expectat, videtur autē, quòd factura est. hactenus D.Greg. atq. in eod. sēsu securis hoc loco misticè sumitur, vt deduci potest ex illis verbis ibi. Iam securis

parata est, & venit ille præparando viam ad Ciuitatem, & extirpabit omnia obstacula. Sed D. Hylar. sup. Matth. Can. 2. securim ad arborum radices positam affirmat significare Iudæos per infidelitatem esse abijciendos, aut etiam iudicium de Iudæorum infidelitate: ita vt per arborem Iudæi intelligantur, per securim iudicium diuinum de his habendum, sic Chrysost. & Theoph. in Matth. loc. cit.

6 *Hactenus omnes impressi Codices habent,*
var. lect. Aculei, & spinæ acutissimæ pupugerunt latus meum.

Corrige cum Farnesiano M. S. Pupugerunt caput meum.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM quare ei magis loquitur, quàm alijs ipsa melioribus, & de tribus à Christo sponsæ præceptis, & de tribus prohibitis, & tribus permissis, & de tribus consultis optimum documentum.

CAP. XVI.

MIRANTVR multi, cur tecum loquor, & non cum alijs, qui meliorem habent vitam, & longiori tempore mihi seruierunt. Quibus per exemplum respondeo. Est Dominus, qui habet plures vineas, & in pluribus terrarum locis, & vniuscuiusq. vineæ vinum sapit de terra illa, in qua plantatum est. Cum verò vinum expressum fuerit, dominus vinearum quandoq. bibit de vino mediocri, & leuiori, & non de meliori. Quod si fortè aliquis videntium, & astantium dixerit sic Domino, cur sic voluerit facere? Respondebit dominus. Quia hoc vinum magis sapuit sibi, & dulcius fuit tunc temporis, nec ideo dominus meliora vina effundit, & contemnit, sed & ea ad honorem, & vtilitatem suam tempore congruo reseruat, vnumquodque ad quod tunc est aptum. Sic ego feci tibi. Ego multos habeo amicos, quorum vita dulcior est mihi melle, delectabilior omni vino, lucidior in conspectu meo Sole. Attamen, quia mihi sic placuit, elegi te in spiritum meum, non quia tu illis es melior, aut eis comparanda, vel meritis eorum dignior, sed quia sic volui, quia de insipientibus facio sapientes, de peccatoribus iustos, nec quia tecum talem gratiam feci, ideò eos contẽno. Sed magis eos ad aliam meam vtilitatem, & honorẽ, prout tunc iustitia exiget, reseruabo. Ideò humilia te in omnibus, & non turberis nisi de peccatis tuis. Dilige omnes etiam qui te odire videntur, & tibi detrahere, quia ipsi maiorem occasionem dant tibi ad coronam. Tria præcipio non facere. Tria permitto tibi facere. Tria cõsulo tibi facere. Primo præcipio tibi tria facere, scilicet nil desiderare, nisi Deũ tuum. Secundo abijcere omnem superbiã, & arrogantiam. Tertio odire in perpetuum carnis luxuriam. Tria mando tibi non facere. Primò non diligere, scilicet verba vana, & scurrilia. Secundo excessum ciborũ, & aliarum rerum superfluitatem. Tertio fugere mundi gaudium, & leuitatẽ. Tria permitto tibi facere. Primo moderatum somnum ad habitudinem bonam. Secundo temperatas vigilias ad corporis exercitationem. Tertio moderatum cibum ad corporis fortitudinem, & sustentationem. Tria consulo tibi. Primo laborem in ieiunijs, & operibus bonis, quibus promittitur regnum Cælorum. Secundo ea, quæ habes ad honorem Dei disponere. Tertio consulo tibi cogitare duo cõtinuò in corde tuo. Primo, quæ feci pro te, patiendo & moriendo pro te. Hæc cogitatio excitat charitatem ad Deum. Secundo considera iustitiam meam, & futurũ iudicium, hæc incutit timorem in animo. Quartum demum est, quod & præcipio, & mando, & consulo, & permitto, hoc est obedire, vt teneris. Hoc præcipio, quia Deus tuus sum. Hoc mando, vt non aliter facias, quia Dominus tuus sum. Hoc permitto tibi, quia sponsus tuus sum. Hoc consulo, quia amicus tuus sum.

VER-

VERBA CHRISTI AD SPONSAM qualiter Deitas, virtus veraciter est nũcupanda, & de multiplici supplantatione hominis per Diabolum instigata, & de multiplici remedio in hominis adiutorium per Christum addito, & suppleto.

CAP. XVII.

FILIVS Dei loquebatur ad sponsam dicens. Credis tu firmiter, quòd hoc, quod Presbyter tenet in manibus sit corpus Dei? Respondit illa. Ego credo firmiter, quòd sicut Verbum missum Mariæ, factum est in ventre eius caro, & sanguis; sic hoc, quod nunc video in manibus Sacerdotis, credo esse verum Deum, & hominem. Cui respondit Dominus. Ego sum, idem qui loquor tecum æternaliter in deitate manens, & in vtero Virginis humanatus, non tamen amittendo deitatem. Deitas mea meritò potest vocari virtus, quia in ipsa sunt duo, scilicet potẽtia potentissima, à qua est omnis potentia. Secundo sapientia sapientissima, de qua, & in qua est omnis sapientia. In ipsa quippè deitate omnia quæcunque sunt rationabiliter, & sapienter ordinata sunt. Nam non est vna titella in Cælo, quæ non est in ea, & per eam constituta, & præuisa. Non est vnus athomus in terra, non vna scintilla in inferno est, quæ eius constitutionẽ excedat, & quod ab eius præscientia se possit occultare. Nunquid miraris, quare dixi vnam titellã in Cælo? Denique sicut titella est perfectio verbi glossati, sic Verbum Dei perfectio omnium, & in honore omnium institutum. Quare autem dixi vnũ athomum in terra? nisi quia omnia terrena transitoria sunt. Nec tamen illa quantumcũque modica dispositionem, & prouidẽtiam Dei excedunt. Quare autem dixi vnam scintillam in inferno? nisi quia in inferno nihil est, nisi inuidia. Sicut enim scintilla procedit ab igne, sic ab immũdis spiritibus procedit omnis malitia, & inuidia, vt semper ipsi, & eorum fautores habeant inuidiam, charitatem verò nullam. Ergo quia in Deo est perfecta scientia, & potentia, ideò vnumquodque sic dispositũ est, vt potentiæ Dei nihil præualeat, nec irrationabiliter aliquid causari potest factum, 1 sed omnia rationabiliter facta sunt, sicut vnicuique rei cõgruebat.

1 var. lect.

Deitas igitur, quia veraciter virtus nũcupari potest, virtutẽ suam maximam ostẽdit in creatione Angelorũ. Creauit quippè eos sibi in honorem, & sibi ipsis in delectationem, vt charitatem haberent, & obedientiam. Charitatem, qua nihil diligerent nisi Deum, obedientiam, quia Deo in omnibus obedirent. Contrà hæc duo quidam Angelorum malè errantes, malè mouerunt voluntatem suam. Verterunt quippè voluntatem suam directè contrà Deum, ita quòd virtus erat eis odiosa, & ideò quod erat Deo contrarium, eis erat charum.

2 Et ex isto inordinato motu mouerunt casum. Non quòd Deitas eum ipsis creasset, sed quia ipsi ex inordinatione scientiæ suæ sibi ipsis procurauerunt eũdem casum.

3 Cum ergo vidisset Deus in exercitu suo cælesti diminutionem, ex proprio vitio ipsorum factam, fecit iterũ deitas virtutem suam, nam creauit hominem cum corpore, & anima, eidem verò dedit duo bona, scilicet libertatem faciendi bona, & omittendi mala; quia cum plures Angeli creati nõ deberent, iustum fuit, vt homo haberet libertatem ascendendi si vellet, in dignitatem Angelorum. animæ etiam hominis Deus dedit duo bona, rationem scilicet discernendi contraria à contrarijs, & meliora ab optimis. Secundo dedit fortitudinem in bono stãdi. Cumq. istam charitatem Dei ad hominem videret Diabolus, cogitauit secum ex inuidia sic. Ecce Deus quoddam nouum fecit, quod in locum nostrum potest ascendere, & pugnando vincere, quod

nos negligentèr reliquimus. Si poterimus illud supplantare, & decipere, deficiet à pugna, & tunc ad tantam dignitatem non ascendet.
4 4 Deindè excogitato
var. lect. consilio deceptionis, deceperunt ex malitia sua primum hominem, & in eum ex iustitia permissione mea præualuerunt. Sed quomodo, vel quando victus est homo? Vtique quando dimisit virtutem, & fecit prohibitum. Quando magis delectabat promissio serpentis, quàm obedientia mea. Propter hanc igitur inobedientiam non debebat esse in Cælo, quia contempsit Deum, nec etiam in Inferno, quia anima succurrente ratione considerabat diligenter quid fecit, & assumpsit sibi cõtritionem pro commisso. Propterea virtuosus Deus considerans miseriam hominis, disposuit ei quasi vnam custodiam, & locum captiuitatis, vt in ea homo experiretur infirmitatem suam, & lueret inobedientiam suam, donec mereretur ascendere ad dignitatem, quam amisit. Hoc iterum perpendens Diabolus, voluit interficere animam hominis per in-
5 gratitudinem. 5 Et immittens stercus suum in animam, sic obumbrabat intellectum eius, quòd nec habebat Dei chari-
6 tatem, nec timorem. 6 Obliuiscebatur,
var. lect. quippè iustitia Dei, & iudicium eius contemnebatur, & ideò nõ timebatur, & dabatur obliuioni bonitas Dei, & donũ eius. Et tunc ideò non diligebatur, sed sic obũbrata conscientia miserabilitèr stabãt homines, & miserabiliùs ceciderunt. Quãuis verò sic dispositus erat homo. Non tamen
7 adhuc defuit virtus Dei, 7 immò ostendit misericordiam suam, & iustitiam. Misericordiam, quando ostendit hominibus, scilicet Adæ, & alijs bonis, quòd tempore definito obtinerent auxilium, per quod feruor, & dilectio ad Deum excitabatur. Ostendit & iustitiam, scilicet in diluuio sub Noe, per quod timor Dei in cordibus infundebatur. Post hæc autem Diabolus non destitit adhùc iterùm inquietare hominem, sed duabus malitijs alijs aggressus est eum. Primò immisit ei perfidiam. Secundò desperationem. Perfidiã, nè crederent homines Verbo Dei, & vt mirabilia eius fato deputarent. Desperationem verò, nè sperarent salutem, & gloriæ amissæ adeptionem. Contrà hæc duo Deus virtuosus non destitit alia duo remedia apponere. Nam contrà desperationem dedit spem, nominans nomen Abrahæ, & promittens se de semine eius nasciturum, qui ad amissam hæreditatem reduceret eum, & eius fidei sequaces. Insuper & instituit Prophetas. Quibus modum redemptionis, & loca, & tempora passionis suæ ostendit. Contrà secundum, scilicet contrà perfidiam, loquebatur Deus Moysi, & ostendit ei legem, & voluntatem suam,
8 8 & verba sua si-
var. lect. gnis, & operibus adimplebat. His impletis, nec adhùc malitia Diaboli destitit, sed hominem ad deteriora semper instigans, immisit cordi eius alia duo. Primò, scilicèt cogitare legem nimis intolerabilem, & inquietari in eius obseruatione. Secundo immisit ei, quòd quasi incredibile videretur, & nimis difficile ad credendũ, quòd Deus ex charitate vellet mori, & ex charitate tribulari. Cõtrà hæc duo Deus iterùm alia duo remedia dedit. Primò, nè homo inquietaretur in legis duritia, misit Filium suum in Virginis vterũ, qui assumpta humanitate compleuit ea, quæ legis erant, & deindè ipsam legẽ mitigauit. Contrà secundum ostendit Deus virtutem maximam, nam mortuus est Creator pro creatura, iustus pro impijs, tribulatus est innocẽs vsque ad vltimum punctum, sicut per Prophetas fuit prophetatum. Nec adhuc cessauit nequitia Diaboli, sed erexit se adhuc contrà hominem, alia duo immittendo. Primo enim immisit cordi eius, vt verba mea haberentur pro derisione. Secundo, vt opera mea quasi darentur obliuioni. Contra hæc duo, virtus Dei iterùm incipit demõstrare alia duo remedia. Primo, vt verba mea reducantur in honorem, & opera mea

mea ad imitationem aſſumantur. Ideò duxit te Deus in ſpiritum ſuum, & oſtendit per te voluntatem ſuam in terra amicis ſuis ſpecialitèr proptèr duo. Primo, vt miſericordia Dei oſtendatur, qua reuocari addiſcăt homines ad memoriā charitatis, & paſſionis Dei. Secūdo, vt iuſtitia Dei attendatur, & ſeueritas iudicij mei timeatur. Proptereà didiciſti, vt quia miſericordia mea iam venit, proferat eā in lucem, vt diſcant homines quęrere miſericordiā, & de iudicio ſibi præcauere. Inſuper dic ei, quòd licèt verba mea ſcripta ſunt, tamē priùs annunciari debent, & ſic venire in opera. Sicùt per exemplum intelligere poteris. Cùm Moyſes accepturus eſſet legem, præparata erat virga, & dolatæ tabulæ. Non tamen fecit miracula cum virga, antequàm neceſſitas eſſet, & tempus requirebat, veniente verò tempore acceptabili, tùnc oſtenſa ſunt miracula, & verba mea operibus declarata. Similitèr & veniente noua lege, primò corpus meum creſcebat, & proficiebat ad ætatem debitam. Deindè verba audiebantur. Attamèn licèt verba audiebantur, non tamen habebăt in ſe vim, & fortitudinem, antequàm venerunt opera. Nec completionem habebant, antequàm per paſſionem compleui omnia, quæ de me erant prophetata. Sic etiam nunc eſt. Nàm licèt verba charitatis meæ ſcripta ſint, & portari debeant in mundum, non tamen vim habere poterunt antequàm in lucem plenariam venerint.

NOTÆ.

1 var. lect. *PAulò poſt initium in impreſſis exemplaribus, vbi legitur.* Sed omnia rationabilitèr facta ſunt, ſicut vnicuique rei congruebat, Deitas igitur, quia veraciter virtus nuncupari poteſt.

M.S. Farneſianus habet. Sed omnia rationabilitèr facta ſunt, ſicut vnicuiquē rei congruebat, ſcias etiam tu, quòd Deitas veracitèr virtus nuncupari poteſt.

2 Et ex iſto inordinato motu meruerunt caſum, non quòd Deitas cum ipſis creaſſet, ſed quia ipſi ex inordinatione ſcientiæ ſuæ ſibi ipſi procurauerunt eundem caſum.

Ex his verbis palàm fit, caſum Angelorū nullo pacto eſſe in Deum retorquendum, ſed in ipſoſmet Angelos, qui intenſiùs ſuæ naturæ pulchritudinem conſiderantes, exiſtimarunt beatitudinem illis, non ex gratia, ſed ex ſuæ nobilitate naturæ, & à Deo etiam independenter ſibi competere: atque hinc patet huius textus intelligentia, cum enim legimus, Et ex iſto inordinato motu, vel vt infra, Ex inordinatione ſcientiæ ſuæ procurauerunt ſibi ipſis caſum, intellige motum conuerſionis inordinatū, qui proceſſit ex conſideratione ſuæ excellentiæ, quòd illis præbuit anſam delinquendi, ad ea verò verba nimirum (non quod Deitas cum ipſis creaſſet eum) ſubintellige eum motū inordinatum, qui ex libera eorum manauit volūtate, & nullatenùs à Deo poterat prouenire, quia non poteſt eſſe cauſa peccati, & mali culpæ, vt teſtatur D. Iacobus in ſua Canon. c. 1. Deus enim intentator malorū eſt. & Rom. 9. Paul. Apoſtol. Nunquid iniquitas eſt apud Deum (abſit): Sed de caſu Angelorum, vide ſupra Lib. 1. Cap. 34. Nota 4. & Lib. 2. Cap. 12. Nota 1. & Lib. 4. Cap. 106. Nota 1.

3 Cum ergo vidiſſet Deus in exercitu ſuo cæleſti diminutionē ex proprio vitio ipſorum factam, fecit iterùm Deitas virtutem ſuam, nam creauit hominem cum corpore, & anima.

Verba huius textus indicare videntur, lapſum Angelorū præbuiſſe cauſam creationi hominum, quòd etiā apertiùs probant ea verba, quæ aliquanto poſt in perſona Dæmonum referuntur, nimirum (Ecce Deus quoddàm nouum fecit, quod in locum noſtrum poteſt aſcēdere, & pugnando vincere, quod nos negligenter reliquimus) cæterùm ex his verbis dubitare meritò quiſpiam poterit, an priùs fuerint creati Angeli, quàm homines, & quidem Angelos præceſſiſſe, hìc ſatis clarè colligi poſſe videtur, quod etiam docuit D. Chryſoſt. hom. 21. in Geneſ. & D. Aug. lib. de mirabi-

libus sacræ Scripturæ cap. 2. D. Isidor. lib. 1. de summo bono c. 12. quam opinionem putat esse veram Doctissimus Bannes in comment. ad 1. part. S. Thom. q. 64. art. 3. qui plures pro ea opinione citat. Verùm si loquamur de Angelorũ creatione in ordine ad hunc mundũ visibilem, fateri omninò necesse est, eos fuisse creatos simul cum vniuerso, & nullatenùs præcessisse, suoq. Creatori coeternos minimè extitisse, quòd quamplures ex Sanctis Patrib. tradiderunt, vt D. Aug. lib. 11. de Ciuit. c. 6. & 9. & Epiphan. lib. 1. cōtrà hæres. hæres. 65. Theodoret q. 3. in Genes. D. Greg. Pont. 32. Moral. c. 20. 24. & 25. D. Thom. 1. p. q. 61. art. 3. fauet etiam D. Eucher. in Genes. c. 1. & est communis opinio omnium ferè Scholasticorum cum Magist. in 2. d. 2. & colligitur etiam ex illo Eccles. 18. Qui viuit in æternum creauit omnia simul. Plures etiam alij sequuntur hanc opinionem, quos citat Lipoma. in Catena Gene. ad ea verba, In principio creauit, &c. Postremò videtur hoc definitum in Concil. Lateran. Romæ celebratum sub Innoc. III. & refertur in c. firmiter de summa Trinit. & fide Cathol. vbi habetur, Creator omnium inuisibilium, & visibilium, spiritualium, & corporalium, sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis vtramque de nihilo condidit creaturam spiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet, & mundanam. Sed quoniam multi magnæ sanctitatis, ac nominis viri contrariam sententiam sequuti sũt, quos referunt Dominic. Bannes vbi supra, & Sixt. Senen. in sua Bibliot. lib. 5. annot. 5. Ideò dicẽdum videtur opinionem asserentium Angelos fuisse creatos ante hunc mundum visibilem, non esse censendam contrà fidem, quicquid dixerit Ferrarien 2. contrà gentes c. 83. & hoc tradit D. Aug. 11. de Ciuitate cap. 32. Nefas enim esset dicere, tot sanctos Patres, qui eam sequuntur, tàm turpitèr in fide errasse, & idcircò ad locum Concil. Lateranen. respondendũ est cũ Caetan. super 1. p. S. Thom. art. 3. quæst. 61. Quòd eius decretalis intentio fuit repellere Origenis errorem, siue eorum, qui dixerunt, Spirituales substantias primùm à Deo fuisse productas, vt spirituali dignitate potirentur, deindè cum peccassent, creata fuisse corpora omnia, quibus veluti detrusæ carceribus peccatorum luerent pœnas; sed hunc errorem Origenis confutat egregiè Cyrill. lib. 1. in Ioan. cap. 4. qua de re etiam egimus Lib. 5. Reuelat. interrogat. 9. quæst. 2.

4 Deindè excogitato consilio deceptionis
var. lect. ex malitia sua primum hominem, & in eum ex iustitia, & ex permissione mea præualuerunt.

Rectiùs M.S. Farnesian. legit, Et in eum ex iusta permissione mea præualuerunt.

5 Et immittens stercus suum in anima.

Sensus est, & proponens Dæmon terrenas delitias, & carnales voluptates hominibus, sic decepit eos, vt ampliùs, nec Deum diligant, nec timeant, vndè D. Greg. hom. 31. explicãs illud Ioel. 1. Computruerunt iumenta in stercore suo. Iumenta (inquit) in stercore suo computrescere, est carnales quosq. in fœtore luxuriæ vitam finire, & paulò suprà, Peccata etenim carnis stercora vocantur, idem annotauit ibidem D. Hieron. & super Ezech. cap. 4.

6 Paulò post vbi in vulgatis legitur, Obli-
var. lect. uiscebatur quippè iustitia Dei.

M.S. habet, Negligebatur quippè iustitia Dei.

7 Immò ostendit misericordiam suam, & iustitiam: misericordiam, quando ostẽdit hominibus, scilicèt Adæ, & alijs bonis, quòd tempore definito obtinerent auxilium.

Nimirùm quando per Prophetas propalauit Deus gentibus verbum forè incarnãdum, & à seruitute Dæmonis per eum homines esse liberandos, & hoc est, illud auxilium, quod definito tempore erat eis tribuendum, de quo D. Paul. Apost. ad Galat. 4. verba faciens ait, At vbi venit plenitudo temporis misit Deus Filium suum factum ex muliere factum sub lege, vt eos, qui sub lege erant redimeret. 1

8 Et verba sua signis, & operibus adim-
var. lect. plebat.

M. S. habet, Adimpleuit.

D E

DE TRIBVS MIRABILIBVS, QVÆ Christus fecit cum sponsa, & quomodo visio Angelorum propter pulchritudinem, & visio Dæmonum propter turpitudinem est intolerabilis in sua essentia; & quare dignatus est Christus talem viduam hospitari.

CAP. XVIII.

RIA mirabilia tecum feci. Vides enim spiritualibus oculis. Tu etiam audis spiritualibus auribus. Tu sentis corporali manu spiritum meum in tuo viuente pectore.
1 1 Visio quam vides, nō tibi videtur, sicut est. Si enim videres spiritualem pulchritudinem Angelorum, & animarum sanctarum, corpus tuū non sufficeret videre, sed rumperetur quasi vas corruptum, & putridum, propter gaudium animę ex visione. Si autem videres Dæmones sicut sunt, aut viueres cum nimio dolore, aut morereris per subitaneam mortem, propter terribilem visionem eorum. Ideò videntur tibi spiritualia, quasi corporalia. Angeli, & animæ videntur tibi in similitudine hominum, qui habent vitam, & animam; quia Angeli viuunt cum spiritu suo.
2 2 Dæmones videntur tibi in forma; quæ est ad mortem, & mortalis, vt in forma animalium, vel aliarum creaturarum. Illa enim habent mortalem spiritum, quia moriente carne, moritur spiritus, Diaboli autem non moriuntur in spiritu, sine fine enim moriuntur, & sine fine viuunt. Spiritualia vero verba cum similitudine tibi dicuntur, spiritus enim tuus aliter non potest capere. Inter omnia autem est istud mirabiliùs, quòd spiritus meus in corde tuo sentitur moueri. Tunc illa respondit.
3 var. lect. 3 O Domine mi, & Filius Virginis, quare dignatus es tu tam vilem viduam hospitari, quæ sum pauper in omnibus bonis operibus, & modica in conscientiæ intellectu, & consumpta in omni peccato longiturnitate temporis? Cui ille respondit. Ego habeo tria. Primo ego possum pauperem ditare, insipientem, & modici intellectus facere sufficientem, & intelligentem. Ego sufficio etiam antiquum renouare ad iuuentutem.
4 4 Sicut enim Fęnix comportat in valem stipulas siccas, inter quas comportat stipulas vnius arboris, quæ exteriùs est sicca ex natura, & intùs calida,
5 var. lect. 5 in quam primò venit calor radij Solis, & incenditur. Deindè ex ipsa omnes stipulæ accenduntur. Sic oportet te congregare virtutes, quibus à peccatis renouari possis. Inter quas vnum lignum habere debes, quod interiùs est calidum, & exteriùs siccum, idest cor quod purum sit, & siccatum exteriùs ab omni mundi delectatione, & interiùs plenum omni charitate, vt nihil velis, nihil desideres, nisi me. Tunc in hoc primo veniet ignis charitatis meæ, & sic incenderis omnibus virtutibus, in quibus concremata, & à peccatis purgata, resurges quasi auis renouata, deposita pelle delectationis.

NOTAE.

1 Visio quam vides, non tibi videtur, sicuti est.

Quoniam impossibile est, dum in hac vita mortali sumus, diuinam corporalibus oculis intueri essentiam, quandoquidem (vt ait Apostol. 1. Corint. 13. Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem:) ideò legimus hìc, Visio quam vides, non tibi videtur, sicuti est, cognitio enim Dei per similitudinem, non est visio diuinæ essentiæ, vt docet D. Thom. 1. p. q. 12. art. 2. 9. & 11. quam facie ad faciem videre tantummodo Beatis in patria conceditur, sicut 1. Ioan. 3. scribitur, Quoniam cum apparuerit similes ei erimus, quia videbimus eum, sicuti est, quod explicans Dionys. Carthus. Videbimus (inquit) ipsam superadorandæ Deitatis super

substantialem essentiam in seipsa, & per seipsam clarè, & immediatè: quod etiam annotarunt Dydim. Alexandrin. Lyran. & Gloss. ibidem; hinc est, quod in his Cælestium Reuelationum Libris frequenter legimus, omnia ferè B. Brigittæ sub diuersis rerum imaginibus fuisse ostensa, vt patet Lib. 3. 4. 5. & 6. cuius rei testis est etiam S. Ambros. Episcop. Mediolanen. qui alloquens B. Brigittam Lib. Reuelat. 3. Cap. 6. (ait) Loquor tecum per similitudinem, quoniam cor tuum non potest capere intelligentiam spiritualium sine aliqua corporali similitudine, an verò in via, peculiari Dei beneficio alicui datum sit, vt Deum per essentiam viderit, nostrum non est hoc loco definire, & quidem de Moyse, & Paulo affirmare visi sunt D. August. 12. super Genes. ad litt. c. 27. & ad Paulinã epist. 112. & serm. 47. ad fratres in Eremo; D. Ambros. lib. 1. Exam. c. 2. & in posteriori epistol. ad Corint. cap. 12. & ibi D. Ansel. & vener. Beda, & de Moyse D. Basil. hom. 10. Examerõ. Lyran. & Burgen. in epist. ad Corint. 2. loc. cit. D. Thom. 2. 2. q. 174. art. 4. & q. 175. art. 3. Durand. in 4. dist. 49. q. 6. & alij plures; quamquam non desint grauissimi Doctores, qui contrarium etiam sentiunt, vt D. Greg. lib. 18. Moral. cap. 37. & 38. D. Hieron. lib. 3. contra Pelag. propè fin. D. Chrysostom. hom. 14. in Ioan. D. Greg. Nazianz. lib. 2. suæ Theologiæ non longè ab initio; D. Cyrill. super Ioan. lib. 1. cap. 28. sed hac de re fusius egimus inf. Lib. 5. interrogat. 8. q. 2.

2 Dæmones videntur tibi in forma, quæ est ad mortem.

Nulli mirum videri debet, si Dæmones hominibus frequenter in forma mortuorũ appareant animalium, quãdoquidem sicut Christus vita est, ita Dæmon mors est; de quo Apocal. 6. Et nomen illi mors est, non quidem quia ipse mors sit, vt annotauit D. August. in Psalm. 48. sed quia per illum mors, & de eo Dauid in hoc Psalmo scripsit, Mors depascet eos, vbi dicit D. August. Si ergo in inferno oues sunt, quibus pastor mors est, in Cælo sunt oues, quibus pastor vita est, idem tradidit D. Greg. Mag. lib. 19. Moral. c. 2. & D. Hier. super Isai. cap. 28. & super Oseam cap. 13.

3 O Domine mi, & Filius Virginis, quare
var. lect. dignatus es tu tam vilem viduã hospitari?

M. S. habet: Tam vilem viduã visitare. Et paulò post; vbi in impressis Codicibus legitur:

4 Sicut enim Fenix comportat in vallem stipulas siccas.

Hic locus mancus est, & cum M. S. Farnesiano sic restituendus, sicut enim Fenix, cum senectute grauatur, comportat in vallem stipulas siccas.

5 In quam primo venit calor radij Solis,
var. lect. & incenditur.

Farnes. Codex M. S. habet, In quam primo venit calor, & ex Solis radijs incenditur.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM, qualiter Deus loquitur amicis suis per suos Prædicatores, & per tribulationes, & quomodo Christus per Apum possessorem, & Ecclesiam per Alueolum, & Christiani per Apes designantur, & qualiter mali Christiani inter bonos permittuntur viuere.

CAP. XIX.

1 EGO sum Deus tuus. Spiritus meus introduxit te audire, & videre, & sentire. Audire verba mea, & videre similitudines, sentire spiritum meum cum gaudio, & deuotione animæ. In me est omnis misericordia cum iustitia, & in iustitia misericordia. Ego sum sicut ille, qui videt amicos suos cadere à se in viam, vbi chaos horrendum est, de quo impossibile est consurgere. Quibus amicis loquor per eos, qui habent intelligentiam scripturæ. Loquor per flagella, præcaueo eos de periculo eorum. Sed ipsi contra vadunt in inuium, non curantes de verbis meis. Verba mea non sunt, nisi quasi vnum verbum, hoc est conuertere peccator ad me. Vadis enim periculosè, quia insidiæ sunt in via,

&

&pro tenebris cordis tui à te quales sunt absconduntur. Hoc verbum meum contemnitur, hæc misericordia mea negligitur. Verumtamē quamuis sic misericors sim, quòd eos peccātes moneo, tamen ita sum iustus, quòd etiam si omnes Angeli
1 traherent eos, 1 non possent conuerti, nisi ipsimet mouerint voluntatem suam ad bonum. Si verò ipsi voluntatem ad me verterint, & affectu in me consenserint, non omnes Dęmones eos retinere posśūt. Est enim vermis quidam, qui dicitur Apis in possessione domini sui. Quæ apes Regi suo, idest Asylo triplicem reuerentiam exhibent, & ab eo triplicem virtutem habent. Primo apes portant ad Regem suum omnem dulcedinem, quam possunt acquirere. Secundo stant ad nutum eius, & exeunt, quocunque volant, & quocunque processerint, semper charitas, & amor eorum est ad Regem. Tertio sequuntur eum, & stabilitèr ei inhærendo obsequuntur. Pro his tribus, apes habent à Rege suo triplex bonum. Primo ex voce eius habent certum tempus exeundi, & laborandi. Secundo habent ab eo regimen, & mutuam charitatem. Ex eius quippè præsētia, & principatu, & eius charitate, quam ipse habet ad eas, & ipsę ad eum, vnaquęque coniungitur charitate cum alia, vnaquæque de alia, & ex alterius profectu gratulatur. Tertio ex charitate mutua, & gaudio capitis sui fructiferæ fiunt. Sicut enim pisces in mari colludendo emittūt oua sua, quæ cadentia in mari fructificant. Sic apes ex mutua charitate, & dilectione capitis sui, & gaudio fructiferæ fiunt, ex quarum charitate mirabili, & virtute mea, progreditur quoddam semen quasi mortuum, & bonitate mea habebit vitam. Dominus verò, idest possessor apum, sollicitus de eis, loquitur seruo suo. Serue (inquit) meus, mihi videtur, quod apes meæ quædam infirmæ sunt, & nihil volantes. Respondit seruus. Huius infirmitatis non habeo intelligentiam, sed si sic est, quæro quomodo possum hæc scire? Respondit Dominus ex tribus signis harum infirmitatem, seu defectum colligere poteris. Primo, quia inualidæ sunt, & desides in volatu, & hoc prouenit, quia amiserunt Regem suum, à quo solatium, & firmitatem deberent habuisse. Secundò, quia incertis, & indispositis exeunt horis, & hoc est, quia de voce capitis nullum habent signum. Tertiò, quia nullam charitatem habent ad alueolum, ideo vacuæ redeunt, satiantes se, & nihil dulcedinis, vndè in futurum viuant, reportantes. Apes verò, quæ sunt sanæ, & habiles, sunt stabiles in volatu, & fortes. Tempus exeundi, & redeūdi habent debitum, reportantes ceram ad construendum loca sua, mel verò ad fruendum. Tunc respondit seruus Domino. Si ergo inutiles sunt, & infirmę, cur diutiùs pateris eas, & non interficientur? Respōdit Dominus. Ego permitto eas viuere triplici de causa, quia triplex ferunt commodum, sed non virtute sua. Primo occupant loca præparata, nè venientes bruci occupent loca vacua, conturbādo alias bonas, & vtiles apes. Secundò, vt aliæ apes fructiferæ fiant, ex malarum apum malitia fructuosiores, & sollicitiores in laborando. Quando enim fructiferę apes vident infrūctuosas, & malas apes laborare ad cupiditatis propriæ solam repletionem, tantò fiunt in congregando ad Regem suum sollicitiores, quò malas viderint ad solam cupiditatem feruentiores. Tertio valent bonis apibus ad mutuam defensionem. Est enim vermis quidam solitus comedere apes, quem apes intelligentes venire, omnes communitèr odiunt eum, & licet malæ apes impungnant, & odiunt eum propter inuidiam, & pro vita sua tuenda, bonæ verò ex charitate, & iustitia, mutuo tamen ad expugnationem vermis laborant bonæ apes, & malæ. Alioquin si omnes apes malæ subtractæ essent; bonæ vero solæ remanerent, citiùs in eas vermis, quia pauciores essent præualeret. Et

ideò (inquit Dominus) suffero apes inuti-
2 les. 2 Verùtamen cùm autumnus veniet, prouidebo apibus bonis, & separabo eas à malis, quæ si modo extra Alueolum relinquerẽtur, morerẽtur frigore. Si verò intrà fuerint, & non cõgregauerint, fame periclitabuntur, quia neglexerunt congregare cùm potuerunt. Ego Dominus Creator
3 omnium. 3 Ego sum Dominus apum istarum. Ego ex intima charitate, & sanguine meo fundaui mihi Alueolum apum istarum, idest sanctam Ecclesiam, in qua Christiani per vnitatem fidei, & mutuæ dilectionis congregari deberent, & morari. Horum loca sunt eorum corda, in quibus dulcedo cogitationum bonarum, & affectionum habitare deberet, quæ trahi deberet ex consideratione charitatis meæ in creando, & ex redemptione mea, & patientia in supportando, & ex misericordia mea in reuocando, seu renouando. In hoc Alueolo, scilicet sancta Ecclesia, duo sunt genera hominum, tanquam duo genera apum. Primi sunt mali Christiani, qui non congregant mihi, sed sibi ipsis, qui vacui redeunt, & & nesciunt caput, quia stimulum habent pro dulcedine, cupiditatem pro charitate. Bonæ verò apes boni Christiani sunt, hi exhibent mihi triplicem reuerentiam. Primo habent me pro suo capite, & Domino, offerentes mihi mel dulcedinis, idest, opera charitatis, quæ mihi sunt suauiora, & sibi ipsis vtiliora. Secundò stant ad voluntatem meam, horum voluntas est secundùm voluntatem meam, cogitatio tota ad meam passionem, operatio tota ad meum honorem. Tertiò sequuntur me, idest obediunt mihi in omnibus vbicunque fuerint, siue extrà, siue intrà, siue in tribulatione, siue in lætitia, semper cor eorum est cum corde meo. Ideò triplicem virtutem habent à me. Primò ex voce virtutis, & inspirationis meæ, tempus debitum, & certum habent, scilicet noctem tempore noctis, & lucem tempore lucis. Necnon, & noctem mutant in lucem, idest gaudium mundi, in æternum gaudium, & casurum gaudium, in perpetuam felicitatem. Hi in omnibus sunt rationabiles, quia præsentibus vtuntur ad necessitatem, stabiles in aduersitatibus, cauti in prosperitate, moderati in cura carnis, solliciti, & circumspecti in agendis. Secundo sicut bonę apes mutuam habent charitatem. Ita & ipsi omnes vnum cor habent ad me, & proximum diligunt tamquam se, me autem super omnia, & super se ipsos. Tertio fiunt à me fructiferi. Quid verò est fructificare, nisi Spiritum meum sanctum habere, & eo impleri? Quicunque enim eum non habet, & qui eius caret dulcedine, infructuosus est, & inutilis ipse cadit, & adnihilatur. Spiritus verò sanctus accendit illum, quem inhabitat charitate diuina, aperit intelligentiæ sensum. Extirpat superbiam, & incontinentiam, excitat mentem ad Dei honorem, mundiq; contemptum. Hunc spiritum apes infructiferæ nesciunt, & ideò contemnunt regimen, refugiunt vnitatem, & charitatis societatem. Vacuæ sunt in bonis operibus, mutant lucem in tenebras, consolationem in luctum, gaudium in dolorem. Verumtamen propter tria patior eas viuere. Primo nè in spatia præparata ingrediantur bruci, idest infideles. Si enim mali homines insimul subtraherentur, pauci remanerent boni, propter quorum paucitatem infideles, quia plures sunt, ingrederentur ad eos, & cohabitantes, eis nimium molestarent. Secundo tolerantur ad bonorum probationem. Ex malitia quippè malorum, probatur bonorum constantia. Nam in aduersitate ostenditur quantùm quisque patiens est. In prosperitate verò, quantum quisque constans est, & moderatus. Quia ergo vitia quandoque subrepunt iustis, & virtutes frequenter extollunt, ideò permittuntur mali viuere cum bonis, ne boni dissoluantur nimia lætitia, vel dormitent accidia, & vt frequenter habeant

ad

ad Deum oculos. Vbi enim minor est pugna, minor datur & merces. Tertio tolerantur ad auxilium, nè Gentiles, vel inimici alij infideles noceant, sed timeant eò magis, quò plures fuerint, qui vidētur boni. Et sicut boni resistunt malis ex iustitia cùm diuina charitate, sic & mali pro sola vita tuenda, & ira Dei vitanda. Et sic omnes mali, & boni adiuuant se inuicem, vt mali propter bonos supportentur, boni verò propter malitiā malorum sublimiùs coronentur. Custodes verò apum, hi sunt Prælati Ecclesiarum, & Principes terræ boni, siue mali. Ad bonos verò custodes loquor, quos, & ego Deus, & custos eorum, admoneo, vt custodiant apes meas. Considerent enim exitum earum, & ingressum. Attendant si fuerint infirmę, vel sanæ. Quòd si forte discernere nesciūt, ecce tribus signis dico eis quomodo cognoscant. Hæ apes inutiles sunt, quę sūt segnes in volatu, in disposito tempore, vacuæ in apportatione dulcedinis. Segnes in volatu sunt illi, qui plus curant de temporalibus, quàm æternis, plus timent mortem corporis, quàm animæ, qui sic loquitur secum dicens. Cur debeo habere inquietudinem, cum possim habere quietem? Cur debeo me dari morti, cum
4 possim viuere? 4 Non considerantes miseri, quòd ego Rex gloriæ potentissimus, assumpsi in me impotentiam. Sum etiam quietissimus, & ipsa verò quies, & tamen assumpsi pro eis inquietudinem, quos & morte mea liberaui. Illi verò indispositi sunt tempore, quorum affectus quærit terrena. Quorum loquutio ad scurrilia. Quorum opus ad propriam vtilitatem. Quorum tempus tale est, quale quærit corpus. Illi autem charitatem non habent ad Alueolum, nec etiam congregant dulcedinem, quia opera quædam faciunt mihi bona, sed tantùm ex timore supplicij. Qui licèt opera quędam pietatis habent, non tamen relinquunt propriam voluntatem, & peccatum. Qui sic habere volunt Deum, vt tamen, nec mundum relinquant, nec aliquem defectum, & turbationem patiantur. Isti tales vacuis pedibus currunt in domum, quia currunt, sed indiscretè volant, sed non charitate debita. Propterea cum autumnus venerit, idest tempus separationis. Apes inutiles separabuntur à bonis, quæ pro amore sui, & cupiditate, fame æterna cruciabuntur. Pro contemptu verò Dei, & tædio boni, nimio frigore dissoluentur, sed non consumentur. Veruntamen amici mei de triplici malitia malarum apum sibi cauere debent. Primò nè putredo earum veniat in aures eorum, quia venenatæ sunt. Ablato quippè melle, vacuæ sunt à dulcedine, pro qua abundant amaritudine venenata. Secun-
1 dò caueant pupillæ oculorum suorum pro alis earum, quia acutissimæ sunt quasi acus. Tertiò seruent corpus suum, nè nudum sit pro caudis earum, habent enim aculeos, quibus amarè nimis pungunt. Quid autem ista significent sapientes sciunt exponere, qui mores earum attendunt, & affectus. Qui verò nesciunt intelligere timeant periculum, fugiant consortium earum, & exempla. Alioquin addiscent experiendo, quæ non nouerunt audiendo. Deindè loquebatur Mater. Benedictus sis tu Fili mi, qui es, & qui eras, & qui æternaliter eris, misericordia tua dulcis est, & iustitia tua magna. Mihi videtur Fili mi per similitudinem loquendo, quòd nunc sic tecum est, quasi quòd quædam nubes ascenderet in Cælum, hanc verò præcederet leuis aer. In nube autem apparuit quasi quoddam tenebrosum, sed qui erat extrà domum sentiens lenitatem aeris, eleuauit oculos, & vidit nubem tenebrosam, & considerans secum ait. Obscuritas istius nubis videtur mihi significari futuram pluuiam, & mox sano vsus consilio festinauit in latibulum, à pluuia se abscondens. Alij verò, qui erant cæci, vel qui forte non curabant, paruipendentes lenitatem aeris, nec formidantes obscuritatem nubis, experieban-

bantur hoc, quod nubes significabat. Quæ quidem nubes crescens per totum Cælum, venit cum maxima commotione, & igne impetuoso, tamque forti, quòd ad commotionem eius exibat vita. Ad ignem verò omnia consumebantur interiora hominis, & exteriora, ita quòd nihil remaneret. Hæc nubes Fili mi verba tua sunt, quæ multis tenebrosa videntur, & incredibilia, quia non multoties audita, quia idiotis ministrata, nec signis declarata. Hæc verba præcedit petitio mea, & misericordia tua, qua misereris omnibus, & allicis, quasi mater omnes ad te. Hæc misericordia lenis est, quasi aer lenissimus in patientia, & sufferentia, & callida est in charitate, qua prouocantes te ad iram, mones ad misericordiam, & offers contemptoribus pietatem. Ergo omnes, qui audierint verba hæc, eleuent oculos suos, & videbunt in intelligentia, vndè processerint verba. Inquirant, si sonuerunt misericordiam, & humilitatem. Attendant, si sonant præsentia, an futura, veritatem, an falsitatem, & si vera inuenerint fugiant ad latibulum, id est, ad veram humilitatem cum diuina charitate, nam cum iustitia venerit, tunc præ timore separabitur anima à corpore, animam verò claudet in se ignis, & ardebit interiùs, & exteriùs. Ardebit quidem, sed non consumetur. Propterea ego Regina misericordiæ clamo ad habitatores mundi, vt eleuent oculos, & videant misericordiam. Ego moneo, & rogo quasi Mater, consulo quasi Domina. Cum enim venerit iustitia, impossibile erit resistere. Ergo credite firmiter, & respicite, probate in conscientia veritatem, mutate voluntatem, & tunc qui ostenderit verba charitatis, ostendet & opera, & signa charitatis. Deindè Filius mihi loquebatur dicens. Ostendi tibi supra de Apibus, quòd habét triplex bonum de apiastro suo.
5 Dico tibi nunc, quod tales Apes deberent esse illi Cruciferi, quos in illis finibus terrarum Christianorum posui. Sed iam ipsi pugnant contra me, nã de animabus nõ curant, non cõpatiuntur corporibus cõuersorũ ad Fidẽ Catholicam, & ad me de errore. Opprimunt enim eos laboribus, priuant libertatibus, in fide non instruunt eos, Sacramentis priuant, & cum maiori dolore mittunt eos ad infernum, quàm si starent in suo assueto paganismo. Nec etiam pugnant, nisi vt dilatent superbiam suam, & augeant cupiditatem suam. Ideò veniet ei tempus, quo confringentur dentes eorum, manus dextra mutilabitur, & subneruabitur dexter pes eorum, vt viuant, & seipsos cognoscant.

NOTÆ.

1 Non possent conuerti, nisi ipsimet mouerint voluntatem suam ad bonum.

Cum iustificatio motus quidam sit, quo homo excitatus à Deo recedit à statu peccati, & ad Deum conuertitur, quis non videat, ad huiusmodi conuersionem liberi arbitrij motionem requiri: cum autem homo in hoc iustificationis actu respiciat vtrunque statum, recessum scilicet à peccato, & accessum ad Deum, vtique necesse erit, quod eius mens per liberi motum arbitrij recedat à peccato, illud detestando, & accedat ad Deum, eum diligendo, eiusq. gratiam acceptando, & hoc est mouere voluntatem suam ad bonum, vt legimus hic, vndè Ioan. 6. scribitur, Omnis qui audit à Patre, & didicit venit ad me. Sicut enim nequit intelligi aliquem discentem, nisi doctrinæ Magistri consentiat, ita nec Deum iustificantem aliquem per gratiam, nisi iustificandus conetur ad Deum ire per liberum arbitrium, sed hic diligenter aduertendum cum D. Thom. par. 2. q. 113. ar. 3. Quod sicut Deus est, qui iustificat impium, vt dicitur Rom. 3. Ipse quoque est, qui mouet impij voluntatem ad iustitiam, mouet autem secundum vniuscuiusque modũ, omnia nãque suauiter disponit, Sap. 8. scribitur, & quia homo liber est, ita impẽdit homini donũ gratiæ iustificãtis, quòd etiã simul cum hoc

hoc liberum moueat arbitriũ ad illud donum acceptandum, nullam libertati vim inferẽdo.

2 Veruntamen cùm autumnus veniet, prouidebo apibus bonis, & separabo eas à malis.

Quemadmodum in autumno eos colligit fructus homo, quos prius seminauerat, eosq. in horreo collocat, vt indè posteà reliquo suæ vitæ tempore habeat, vndè de cætero viuere possit; ita quoque cum ex hac vita mortali decesserit, vt sementem fecerit, ita tunc temporis metet: si enim bonorum operum ediderit fructus, eos colliget; hisq. perpetuò in alia vita fruetur, quandoquidem illi Deus copiosam tunc rependet remunerationem. Designat namq. autumnus remunerationis tempus, vt tradit Diuus Hieron. super Isaiam cap. 28. explicans illa verba. Et erit flos decidens gloriæ exultationis eius, qui est super verticem vallis pinguium, quasi tẽporaneum antè maturitatem autumni. Et hoc est, quod scribitur hìc. Veruntamen cum autumnus veniet prouidebo apibus bonis.

3 Ego Dominus Creator omnium, egò possessor apum istarum.

Hoc loco Christus Dominus se vniuersalis Ecclesiæ caput esse, ac Principem docet, quod sibi iure competere probat, quoniam eam sanguine suo acquisiuit, vt actorum 20. D. Lucas tradidit; Optimè autem se Regi apum similem facit, qui, & habet misericordiæ mel, & aculeum iustitiæ: per misericordiam namq. peccatoribus ad se reuertentibus parcit, sed per iustitiam, si in peccatis persistunt, eosdem grauitèr punit; hanc etiam ob causam Lucas 24. cap. & Ioan. 20. Et piscem assum, & fauum mellis ei Apostolos obtulisse scribunt, vt indicent, quòd ipse erat piscis assus per humanæ naturæ passionem, & fauus mellis per naturæ diuinæ dulcedinem: & sicùt in fauo mellis, mel ceræ coniungitur, ita in Christo diuinitas, & diuinitatis dulcedo in humanitate copulatur.

4 Non considerantes misericordiam, quòd ego Rex gloriæ potentissimus assumpsi in me impotentiam.

Christus Saluator noster hic eos redarguit, qui Dei misericordiæ obliti, minimè aduertũt, ipsum pro eorum redemptione carnem humanam assumpsisse, eiusq. naturalès proprietates, ac infirmitates, vt sitim, famem, tristitiam, & mortem, cæterasq. quæ imperfectionem aliquam non importabant, atq. dignitati eius non repugnabant, & hoc est, quod dicit hìc, Assumpsisse impotentiam, non quòd ipse factus sit impotens, sed quòd ita se gesserit quasi fuerit factus impotens, vt infirmitates nostras subleuaret, nosq. ad cælum secum duceret.

5 Dico tibi, quòd tales apes deberent esse illi Cruciferi, quos in illis finibus terrarum Christianorum posui.

Per Cruciferos hoc loco intelligendi sunt Religiosi, Sanctiss. Mariæ de Mercede, quorũ societas instituta est ad captiuos Christianos redimendos, huius auctor præcipuus Iacobus Aragoniæ Rex fuisse fertur, post verò hunc Regem, quidam Nolascus natione Gallus Ducem secuturis se exhibuit, bonis legibus nascentem familiam tẽperauit; Regia insignia Cruci imposita in rubro clypeo, ad vestem cãdidam, & cucullum toti familiæ distinctionis causa data sunt. Ipse coram Rege, & Proceribus de manu S. Raymũdi De Pennaforti nuper à Clemente VIII. Pont. in SS. num. relati, qui tunc Regi à confessionibus erat, solemni cæremonia vestem albã, & cucullum cum S. Crucis signo suscepisse scribitur. Anno Dñi M.CC.XVIII.

VERBA QVÆRIMONIÆ DEI de tribus, quæ nunc per mundũ transeunt, & qualitèr Deus elegit tres status ab initio, scilicèt Clericorũ, Defensorum, & Laboratorum, & de pęna hominibus ingratis parata, & de gloria gratis illata, & concessa hominibus.

CAP. XX.

VIDEBATVR exercitus cælestis magnus, ad quem Dominus loquutus est dicens. Licèt omnia videtis, & scitis in me, tamen quia mihi sic placet, cõquęror corã vobis

tribus, quòd apiaria illa suauissima, quæ in cælo ab æterno ædificata sunt, de quibus apes illę inutiles exierũt, vacua sunt. Secundò, quod abyssus illa insatiabilis, cui non lapides, non arbores resistunt, semper aperta est, in quam animæ descendunt, sicut nix de cælo in terram. Et sicut à facie Solis nix dissoluitur in aquã, sic animæ ad magnitudinem supplicij dissoluuntur ab omni bono, & renouantur ad omnem pœnam. Tertiò conquęror, quòd pauci sunt, qui attendunt vacuitatem locorum, de quibus præuaricati sunt angeli mali, & animarum casum, ideò merito conquæror. Ego enim ab initio elegi tres viros, per quos intelligo triplicem statum in mundo. Primò elegi Clericum, qui clamaret volũtatem meam voce, & ostenderet opere. Secundò defensorem elegi, qui amicos meos defenderet vita sua, & paratus esset pro me ad omnem laborem. Tertiò elegi laboratorẽ, qui laboraret manibus suis, vt pasceret corpora labore suo. Primus scilicèt Clericus, nũc factus est leprosus, & mutus, quia omnis, qui quærit, in Clerico videre pulchritudinem morum, & virtutum, recurrit retro, turbatur visu, & abhorret accedere ad eum propter lepram superbiæ, & cupiditatis suæ. Si verò quærit eum audire, mutus factus est ipse Clericus à laude mea, & garrulus ad laudem propriam. Quomodo ergo tunc aperietur via ad tantam suauitatem acquirendam, si ille debilis est, qui deberet præcedere, & ille mutus est, qui deberet clamare, quomodo tunc audietur suauitas illa cælestis? Secundus scilicèt defensor, trepidat in corde, vacuus est manibus, quia trepidat pro scandalo mundi, & amissione honoris eius. Vacuus est manibus, quia nulla diuina opera facit, sed omnia quæ facit, facit pro mundo. Quis ergo tunc defendet populũ meum, si ille, qui caput deberet esse, timet? Tertius est velut asinus, qui caput inclinat ad terram, & stat quatuor pedibus iunctis simul. Verè sicut asinus est populus, qui nulla desiderat nisi terrena, qui negligit cælestia, & quærit caduca. Ipse quasi quatuor pedes habet, quia modicam habet fidem, & vacuã spem. Tertiò nulla opera bona. Quartò voluntatem completam ad peccatum: Indè os gulæ, & cupidiati semper apertum stat.
1 Ecce amici mei quomodo per tales potest abyssus illa insatiabillis minui, quomodo fauus poterit impleri. Tunc respondit mater Dei. Benedictus sis tu fili mi, quærimonia tua iusta est. Ego, & amici tui non habemus ad te pro humano genere aliquam excusationem, nisi vnum verbum, in quo saluari potest. Hoc est; miserere Iesu Christe fili Dei viui: Hoc ego clamo, hoc & amici tui. Respondit filius. Verba tua sunt suauia in auribus meis, sapiunt delectabilitèr in ore, intrant cum charitate in cor. Ego habeo vnum Clericum, & vnum defensorem, & vnum rusticum. Primus est delectabilis sicut sponsa, quam sponsus honestissimus cum diuina charitate toto desiderio desiderat, huius vox erit, sicut vox, quæ ex clamore, & colloquutione resultat in syluis. Secundus erit paratus dare vitam suam pro me, non timebit mundi opprobrium. Hunc ego armabo armis Spiritu sancti.
2 Tertius habebit tam firmam fidem, quod dicet sic. Tam firmiter credo, quòd quasi videam, quæ credo, spero etiãm omnia, quæ promiserat Deus: voluntatem habebit faciendi bona, & proficiendi in bono, & omittere mala. In os primi hominis dictorum trium, ponam tria verba, quæ clamabit. Primò clamabit, qui habet fidem, faciat opere, quæ credit. Secundò, qui sperat firmitèr, sit stabilis in omni bono. Tertiò, qui diligit perfectè, & charitatiuè, desideret feruentèr videre, quæ diligit. Secundus erit quasi leo fortis in laborãdo, in insidijs præcauendis sollicitus, & stabilis in perseuerando.
3 Tertius erit sapiens sicut serpẽs, qui stabit in cauda, & ca-

var. lect.

caput leuabit ad cælum. Isti complebunt voluntatem meam, hos sequentur alij. Et licèt tres nomino, & per eos tamen plures intelligo. Deindè loquebatur ad sponsam dicens. Sta stabilis, noli sollicitari de mũdo, non de opprobrio, quia, qui omnia opprobria audiui, ego sum Deus tuus, & Dominus.

NOTÆ.

1 var. lect. Ecce amici mei quomodo per tales potest abyssus illa insatiabilis minui, quomodo fauus poterit impleri.

In præsenti Capite conquaritur Dominus de Clericis, alijsq. Ecclesiæ ministris, quòd suo officio, vt par est, non fungantur; & quidem à Clericis sumens exordium dicit, eos factos esse leprosos, & mutos, leprosos quidem ob vitiorũ turpitudinem, ac fętorem, mutos verò, quia nec verba, nec laudes Dei populis prædicant: secundò dicit etiam illos, qui ad Ecclesiam defendendam constituti sunt; nil aliud facere, quàm sua quærere, & quæ Dei sunt negligere: postremò eos, quos ad laborandum in vinea Dei posuit, similes esse asinis docet, qui caput inclinãtes ad terram, nil aliud, quàm terrena, & caduca quærunt; & ex his infert, quod scribitur hoc loco, quomodo per tales potest abyssus illa insatiabilis minui, quòd explicans circà initium præsentis Capitis, dicit, Via semper aperta est, in quam animæ descendunt, sicut nix de cælo in terram, & sicut à facie Solis nix dissoluitur in aquam, sic animæ à magnitudine supplicij dissoluentur ab omni bono, & renouantur ad omnem pœnam, id verò, quod ex his deducit, nimirum, quomodo fauus poterit impleri, cum M. S. Farnesiano corrigendum arbitror, quomodo Paradisus poterit impleri.

2 Tertius habet tàm firmã fidem, quòd dicet sic, tàm firmiter credo, quòd quasi videam, quæ credo.

Nulli dubiũ esse potest, fidei certitudinem, etiam prout est in nobis, maiorem esse quacunque alia certitudine: imò verò constantèr asseuerandum esse arbitror, posse Christianum hominem certiorem esse de rebus fidei, quæ credit, quàm de his, quæ corporalibus oculis videt, ideò certiora tenenda sunt, quæ fidei sunt, quam quæ oculis videmus, aut quopiã alio sensu percipimus, quãdoquidem illi decipi, & allucinari possunt, non verò diuina virtus, quæ infallibilis est, quauè intellectum hominis determinat ad assentiendum rebus fidei, quod egregiè explicat D. Chrys. hom. 21. super Epist. ad Hebr. Fides (inquit) dici non potest, nisi circà ea, quæ non videntur amplius, quàm circà ea, quæ videntur satisfactionẽ, quisquam habuerit, et Aug. lib. 8. confess. cap. 10. Clamat ad Dominum de longinquo, ego sum, qui sum, & audiui, sicut audiri solet in corde, & non erat vndè dubitarem, faciliùsq. me dubitarem viuere, quàm non esse veritatem.

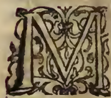
3 var. lect. Tertius erit sapiens sicut serpens, qui stabit in cauda, & caput leuabit ad cælũ, isti complebunt voluntatem meam, & hos sequuntur alij.

Serpentum naturam, hominum designare prudentiam, colligi potest ex illo Matth. 10. Estote prudentes sicut serpentes. Quo lòco elegantes allegorias afferunt Hieronymus, Hylarius, & Chrysost. & plura hac de re tradiderunt D. Aug. serm. 87. circà finem, & lib. 13. confessionum. cap. 21. Eucherius de spiritualibus formulis cap. 5. Orig. super Ezech. hom. 1. & in Iosue hom. 4. Vt autem hoc explicemus apertiùs, sciendum est, in tribus præcipuè serpentum prudentiam nosci; Primò, quia cum frigidæ sint naturæ, cumq. senescunt visum amittunt, ideò frequenter Solis radijs sese exponunt, vt indè, & calorem hauriant, & lumen obtineant. Secundò, vt caput, à quo totius suæ vitæ ratio pendet conseruent intactum, corpus flagellis exponunt Postremò ad arctum etiam foramen veterem pellem deponunt: atque hæc sunt, quæ Christianis quoque sapientibus obseruanda sunt. Primò, vt sese diuinæ gratiæ Soli exponant, caputq. ad Deum verum Solem attollant, vt indè & charitatis feruorem, sacrarum litterarum lumen, ac intelligentiam recipiant, & hoc est, quòd scribitur hìc, Tertius erit sapiens sicut serpens, qui stabit in cauda, & caput leuabit ad cælum, Secundò debet more serpentis etiam totũ corpus morti tradere, vt mentem, quæ caput est

hominis, ab omni scelere conseruet immunem, postremò expedit, vt veterem pellem deponat, pristina nimirum relinquendo vitia, & virtutes sectando, vt nouam vitam instituat, sicut indicat Apostolus ad Colos. 3. Deponentes (inquit) veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum, qui renouatur in agnitione secundum imaginẽ eius, qui creauit illum. Sed hoc idem egregiè explicat glos. ordin. in loc. cit. Matth. his verbis, Serpentis astutia est, quòd toto corpore, caput, in quo vita est occultat, & protegit, ita & nostri periculo corporis, caput nostrum, quod est Christus, custodiamus, vel quòd per angustias se coarctans, veteri tunica exutus innouatur, sic intrans per angustam portam, veterem exuit hominem. Alterã etiam Epiph. hæresi 37. proprietatem affert, ex qua serpentis prudentia noscitur, Quãdo (inquit) siti præssus, à latibulo procedit ad aquam, vt bibat, non simul secũ accipit venenum, sed in latibulo relinquit, & sic progressus potum aquarum sumit; proindè & ipsi hoc imitemur, vt quando ad sanctam Dei Ecclesiam, aut ad preces, aut ad misteria venerimus, malitiam, aut voluptatem, aut inimicitiam, aut aliud quid, in cogitationibus nostris nobiscum nè feramus.

VERBA VIRGINIS GLORIOSÆ ad filiam de modo Christum de Cruce deponendi, & de suis amaritudine, & dulcedine in filij passione, & qualitèr anima per Virginem, & amor Dei, & Mundi, per duos iuuenes designantur, & de conditionibus, quas anima debet habere tanquam virgo.

CAP. XXI.

MARIA loquebatur. quinque cogitare debes filia mea. Primò, quòd omnia membra filij mei in morte diriguerunt, & frigescebant, & sanguis, qui de vulneribus eius in passione effluxit, membris omnibus adhęsit coagulatus. Secundò, quòd in corde punctus erat tàm amarè, & immisericorditèr, quòd pungens non destitit, donèc lancea attigit costam, & ambæ partes
1 cordis essent in lancea. 1 Tertiò cogita, quomodo deponebatur de Cruce. Hi duo, qui deponebant eum de Cruce, tres applicabant scalas, vna protendebatur ad pedes, secunda subtùs ascellas, & ad brachia, tertia ad medietatem corporis. Primus ascẽdit, & tenebat eum per mediũ. Secundus ascendens per aliam scalam, excussit primò vnum clauũ de vno brachio. Deindè applicata scala excussit clauum alterius manus. Qui quidẽ claui lõgè vltra stipitẽ Crucis protendebãtur. Descendente igitur illo, qui sustentabat onus corporis paulatim, & modicè, prout
2 poterat. 2 Ille alius ascendit scalam, quæ
var. lect. tendebatur ad pedes, & excussit clauos pedibus. Cumq. appropinquaret ad terram, vnus eorũ tenuit corpus per caput, alius per pedes; ego verò, quæ Mater
3 erã, tenui per medium. 3 Et sic nos tres portauimus eum ad quandam petram, quæ linteo mundo per me operta erat, in qua obuoluimus corpus, sed non con-
4 sui lynteum. 4 Sciebam enim pro certo, quòd non in tumulo putresceret. Posteà Maria Magdalena, & aliæ sanctæ mulieres venerunt, necnon & Angeli sancti multi, quasi athomi solis affuerunt, obsequium exhibentes Creatori suo. Qualem autem tristitiam tunc temporis habui, non est, qui valeat dicere. Eram enim sicut mulier pariens, cuius omnia membra post partum tremula sunt. Quæ licèt præ dolore vix respirare possit, tamen gaudet interiùs quantum potest, eò quòd scit filium suum natum, in eandem miseriam, de qua exiuit nunquam rediturum. Sic ego licèt ex morte filij mei eram incomparabiliter tristis, tamen quia sciui filium meum non amplius moriturum, sed in æternum victurum, gaudebã in anima mea, & sic cũ tristitia mea quędam lętitia miscebatur. Verè dicere possum, quòd sepulto filio meo,

meo, quaſi duo corda in vno ſepulchro fuerunt. Nunquid non dicitur, vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum? Sic in ſepulchro filij mei, ſemper cogitatio, & cor meum verſabatur. Deindè adijciens Mater Dei dixit. Dicam tibi de illo tali per modum exempli, quomodo, & in quo ſtatu poſitus erat, & quomodo nunc conſtitutus eſt, quaſi quòd quædã virgo cuidam deſponſata eſſet, & antè ipſam duo iuuenes ſtarent, quorum vnus à virgine vocatus, dixit ei. Conſulo tibi, nè credas ei, quem deſponſaſti, ipſe enim rigidus eſt in operibus ſuis, tardus in remuneratione, auarus in donis. Crede ergo magis mihi, & verbis, quę tibi dico, & monſtrabo tibi alium, qui non eſt durus, ſed lenis in omnibus, qui dat tibi ſtatim, quod deſideras, qui dat etiam tibi copioſè, quæ placent, & delectant. Quibus auditis virgo, cogitãs ſecũ reſpondit. Verba tua ſunt dulcia ad audiendum. Tu perſonalitèr lenis es, & pulcher ad ſentiendum, conſultum credo verba tua ſequi. Et cum extraheret anulum de digito, vt porrigeret iuueni, vidit ſuperius vnam Scripturã, in qua erant tria verba. Primum erat, cum veneris in cacumen arboris, caue, nè apprębendas aridum ramum arboris ad ſuſtentandum te, nę fortè cadas. Secundum verbũ erat, caue, nè recipias conſilium ab inimico. Tertium erat, non ponas cor tuũ inter dentes leonis. Cumq. Virgo videret hæc, retraxit manum, & retinuit anulum, cogitans ſecum ſic. Hæc tria quæ video, fortè notant, quòd iſte, qui me in ſponſam habere cupit, non eſt fidelis. Mihi videtur, quòd verba ſua ſunt vana, & plenus eſt odio, & interficiet me. Et cum ſic cogitaret, iterum reſpexit, & vidit aliam Scripturam, in qua etiam erant tria verba. Primum erat. Da ei, qui tibi dedit. Secundum verbum erat. Da ſanguinem pro ſãguine. Tertium erat. Non alienes poſſeſſori, quòd ſuum proprium eſt. Quibus viſis, & auditis cogitauit iterum ſic Virgo. Prima tria verba informant me, quomodo fugiam mortem, ſequentia tria quomodo obtineã vitam, ergo iuſtum eſt, vt magis ſequar verba vitæ: tunc Virgo ſapienti vſa conſilio, vocauit ad ſe ſeruum illius, qui eam primò deſponſauit, & eo appropinquante, ille, qui eam decipere voluit, ſe ab eis elõgauit. Talis eſt anima illius deſponſata Deo ſuo. Duo iuuenes, qui antè eam ſtabant, ſunt amicitia Dei, & amicitia mundi. Nam amici mundi magis, & viciniùs appropinquãt ei vſque nunc, qui loquebantur ei de diuitijs, & honore mundi, ad quos penè extendiſſet anulũ amoris
5 ſui, & eis in omnibus conſenſiſſet. 5 Sed
var. lect. ſuccurrente gratia filij mei, vidit Scripturam quandam, ideſt, audiunt miſericordiæ eius verba, in quibus intellexit tria. Primò quod caueret ſibi, nedùm altiùs aſcenderet, & rebus caſuris inniteretur, grauior ei caſus immineret. Secundò intellexit, nihil eſſe in mũdo, niſi dolorem, & ſollicitudinem. Tertiò, quòd mala eſt Diaboli retributio. Deindè aliã Scripturam vidit, ſcilicèt audiuit verba eius conſolatoria. Primò, vt daret ſua Deo, à quo habet omnia. Secundò, vt redderet ei ſeruitium corporis ſui, qui ſanguinem ſuum fudit pro eo. Tertiò, vt non alienaret animam ſuam à Deo ſuo, qui eam creauit, & redemit. Iſtis auditis, & diligentèr cõſideratis, appropinquant ei, nunc ſerui Dei, & placent, & elongant ſe ab eo ſerui mundi. Sed nunc anima eius eſt, quaſi Virgo, quæ de brachio ſponſi ſui nouitèr ſurrexit, quæ tenetur habere tria. Primò veſtes decoras, nè fortè derideatur à famulis Regis, ſi in veſtibus deprehenditur aliqua deformitas. Secundò debet eſſe morigerata, iuxta voluntatem ſponſi, nè ſi aliquid in actibus ſuis inueniatur inhoneſtum, dehoneſtetur ſponſus propter eam. Tertiò debet eſſe mundiſſima, vt ſponſus non inueniat in ea vnam maculam, pro qua contemni, & repudiari poſſit.

Deindè habeat ductores ad cubiculum sponsi sui, nè fortè in ambitibus, vel in subtili aditu errare contingat. Qui verò ductor esse debet, duo habeat. Primò, vt videatur à sequente. Secundò, vt audiatur quid docet, & quò itur. Ille autem qui sequitur aliquem præcedētem, tria tenetur habere. Primò, vt non sit segnis, & piger in sequendo. Secundò, vt non abscondat se à præcedente. Tertiò, vt diligentius attendat, & consideret vestigia præcessoris, & eum sollicitè sequatur. Ergo anima eius, vt ad cubiculum sponsi perueniat, necesse est, vt à ductore ducatur, qui eam ad sponsum suum Deum fęliciter perducat.

NOTÆ.

1 TErtio cogita, quomodo deponebatur de Cruce, hi duo, qui deponebant cū de Cruce, tres applicabant scalas.

In præsenti Capite modus describitur, quo Redemptor noster Christus de Cruce depositus fuit, qua de re Euangelistæ nil aliud scriptum reliquerunt, nisi Iosephum ab Arimathia nobilem virum, obtenta à Pilato facultate, deposuisse Corpus Dñi, sic Matth. 27. Mar. 15. Lucæ 23. ex his verò, quæ hoc loco traduntur, intelligimus Christi Domini corpus fuisse de Cruce depositum, Cruce in terra fixa manente, & erecta, non verò, quòd fuerit simul cū corpore sublata, et è foramine petræ eiulsa, & in terram collocata: et ex his duobus modis, primus, qui traditur hìc, probabilior est, quem communis Ecclesiæ pictura probat, tùm quia Pilatus, qui facultatē corpus Christi de Cruce deponendi dederat, minimè existimādum est, etiam concessisse, vt indè Crux quoque tolleretur, tùm etiam, vt annotauit Franc. Suarez in Comment. super 3. p. S. Thom. q. 51. disp. 41. sect. 2. Tom. 2. illud esse in more positum, vt cùm quispiam ob delictum aliquod publicum patibulo publicè traditur, si quādo corpus eius è patibulo deponitur, manet tamē patibulum, quasi in signum supplicij ad cæterorū terrorem, & hinc deducit, accidisse forsitan in depositione Christi de Cruce, vt eius corpus de Cruce fuerit depositum, Crux verò in proprio loco erecta maneret, vt & mansisse scribitur hìc, & proptereà, qui deposuerant eū, per tres scalas ascenderunt ad Crucem, & ibi excussis è manibus, pedibusq. clauis Christi, corpus deposuerunt, Cruce in terra fixa, ac vt prius erecta manēte: sed hac de re plura videri possunt apud Emericum de Campo Doctorem Lauaniensem, qui tractatum edidit de Imagine CHRISTI de Cruce depositi, & in sinu matris funerali linteo inuoluti. Idem etiam probat F. Daniel Mallonius in Elucidationibus stigmatū sacræ Syndoni impress. c. 1. n. 12. vbi asserit, quòd si tūc Crux humi hæsisset, non propriè Christus de Cruce depositus diceretur, sed clauis reuulsis, diceretur à Cruce sublatus, depono enim verbum significat quasi deorsum pono.

2 Ille alius ascendit scalam, quæ tēdebatur ad pedes, & excussit clauos pedibus.

var. lect. *Hic textus cum M. S. Codice Farnesiano sic restituendus est. Ille alius ascendit scalam, quæ protendebatur ad pedes, & excussit clauos de pedibus.*

3 Et sic nos tres portauimus eum ad quandam petram, quæ linteo mundo per me operta erat.

Hoc loco duo nobis breuitèr inuestiganda sunt. Primò, qui fuerint hi tres, qui Christum de Cruce deposuerunt. Secundò quid sentiendum sit de linteo illo mundo, quo Christi corpus fuisse obuolutum legimus hìc. Et quantum spectat ad primum, dicendum est, illos tres fuisse Beatissimam Virginem, Iosephum, & Nicodemum, & de Beatissima Virgine, licèt Euangelistæ nihil dixerint, piè tamen credendum est, depositioni filij sui de Cruce piam operam dedisse, & maternis manibus tunc temporis coadiuuasse, sicut scribitur hìc, & admonuit Card. Baron. Tom. 1. Annal. Anno Christi 34. Et nos tradidimus Lib. 7. Reuelat. Cap. 15. Nota 4. & fauet Suarez loco superiori nota citato, alij verò duo, quorum hìc mentio fit, & Iosephum, & Nicodemum extitisse, ex sacris litteris colligi potest. Matth. 27. Marci 15. Lucæ 23. qui de hac depositione ab his facta verba facientes, sic loquuti sunt,

sunt, Tulit, vel deposuit corpus Iesu, quæ verba indicant manibus proprijs id ab his factū esse, & quanquam fuerint viri nobiles, est tamen rationi, ac religioni magis consentaneum, vt illud per se ipsos, non per alios fecerint, cum ad id pietatis, & charitatis affectu mouerentur: de linteo autem Matth. 27. & Marcus 15. cap. scribunt, Iosephum ab Arimathia, postquam deposuit corpus Iesu, illud inuoluisse in Syndone munda, de qua in præsenti Nota sermo fit, hanc autem summo honore in Ecclesia Tauriensi asseruari omnes norunt, & ea est, quæ corporis Christi Domini delibuta vnguēto in sepulchro posita fuit, quæ & in se imaginem Christi habet expressam. de hac Syndone plura extant apud Alphonsum Palæottum Archiep. Bononien. in lib. Quem Iesu Christi Stigmata sacræ Syndoni impressa inscripsit, multa etiam de ea congerit F. Daniel Mallonius in Elucidationibus eiusdem libri. cæterum fuisse in more positum apud Iudæos, & Christianos, vt defunctorum corpora linteo obuoluerentur, asseuerant Dion. Alex. Epist. ad fratres quæ extat apud Euseb. lib. 7. hist. c. 17. & ex D. Hier. Epist. 49. ad Innoc. & D. Athan. in vita S. Antonij: verùm si quis rationem aliquam quærat, quapropter Christi corpus in Syndone hac fuerit inuolutum D. Thom. 3. p. q. 51. artic. 2. in solut. ad tertium. huius facti litteralem causam reddens, dicit hoc fuisse conuenientissimum ob quādam honestatem: moralitèr verò significatum esse illo facto, nos simplicibus, ac vilioribus rebus contentos esse debere, mistica verò ratio esse potest, quòd voluerit Deus nobis indè insinuare Christum pura mente, ac simplici à nobis esse suscipiendum, quam ob causam ab Ecclesia statutum est, vt corpus Domini tantum in panno lineo consecraretur, sic tradunt Conc. Rhemense c. 3. apud Burchard. lib. 3. cap. 98. & cap. consulto, de consecr. d. 1. Rabanus Maurus lib. de instit. Clericorum c. 33. D. Hieron. in Matth. c. 27. Beda in Marcum c. 44. Innoc. III. lib. 2. de ministerijs Missæ c. 56. Steph. Duran. de ritibus Ecclesiæ lib. 1. c. 12. n. 3. Alcuin. Amalar. Ruper. & alij, qui de diuinis officijs scripserunt Isidorus etiam Pelusiota lib. 1. cap. 123.

4 Sciebam enim pro certo, quòd in tumulo non putresceret.

Beatissimam Virginem fuisse de sui filij Resurrectione penitus certam ex his verbis colligitur, idcircò affirmat, non consuisse linteū, quo corpus eius erat inuolutū, eo quòd omninò, credebat illud, in sepulchro non forè incinerandum, & hoc est quod Psal. 15. Dauid testatur, Non dabis sanctum tuum videre corruptionē. quod D. Aug exponēs, Neque (inquit) sanctificatum corpus, per quod & alij sanctificandi sunt, corrūpi patieris. idem tradit Epist. 120. ad Honoratum, et quamplures alij sacrarum litterarum interpretes super citatum Psal. vt Hieron. & Basil. & Theod. & in eodem sensu interpretatus est hunc locum Paulus Act. 13. vbi probat, non posse de Dauide illa verba intelligi; dicit enim, Dauid in sua generatione cum administrasset voluntatem Dei, dormiuit, & appositus est ad Patres suos, & vidit corruptionem, quem verò Deus suscitauit non vidit corruptionē, et colligit hoc etiā D. Thom. ex illis verbis eiusdem Psal. Quæ vtilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem; quasi dicat, si corpus meum putrescat, perderetur effusi sanguinis vtilitas; quod confirmat ipse pluribus rationibus 3. p. q. 51. art. 3. hoc idem indicat Damasc. lib. 3. de fide, c. 28. Duran. & alij in 3. d. 21. q. 2. Lodulph. de vita Christi 2. p. c. 68. nō longè à principio Capitis, Iacobus de Valentia in Psalm. 15.

5 *Aliquanto post medium, vbi hactenùs impressa exemplaria legunt:* Sed succurrente gratia filij mei, vidit Scripturam quandam, idest, audiunt misericordiæ eius verba.

Manuscriptus habet, Idest audiuit misericordiæ eius verba, sic etiam infrà legimus, Aliam Scripturā vidit, idest audiuit, quo loco Lector aduertat verbum videre interdū sumi pro audire: sic etiam in sacris litteris vnū pro alio sumitur frequenter, vt Exodi 20. Populus autem videbat voces, hoc est audiebat, sic etiā 2. Cor. 12. Paulus audiuit arcana verba, ibi namq. audire, est videre, quia tunc Apost. per eam visionem, instructus est de mysterijs gratiæ, tāquā per doctrinā altissimi magisterij.

VERBA DOCTRINÆ VIRGINIS gloriosæ ad filiam de spirituali, & temporali sapientia, & quam ipsarum quis debeat imitari, & qualiter spiritualis sapientia post paucos labores ducit hominem ad perpetuam consolationem, temporalis verò ad æternam damnationem.

CAP. XXII.

1 MARIA loquebatur. 1 Scribitur, quòd qui vult sapiẽs esse, addiscat sapientiam à sapiente. Vndè per exemplum dico tibi, quasi esset vnus, qui volens addiscere sapientiam, vidit duos magistros antè se stare, ad quos ait. Libentissimè addiscerem sapientiam, si scirem, quo me duceret, qualem haberet vtilitatem, & qualem finem. Respondit alter magistrorum, si meam sapientiam sequi volueris, ducet te in altissimum montem, sed in via duritia lapidũ est sub pedibus, difficultas, & præruptum est in ascensu. Si laboraueris in ista sapientia, habebis quod exterius est tenebrosum, sed intùs fulgidũ. Si tenueris eam firmiter, habebis quod vis. Sed quasi circulus circumuoluitur, & attrahet te sibi magis, ac magis dulciter, ac dulcius, donec lætitia ab omni parte tempore suo perfundaris. Secundus magister ait. Si sapientiam meam secutus fueris, ducet te in vallem floridam, & ex omni terræ fructu amęnam. Mollicia est in via sub pedibus, & in descensu modicus labor. Si perstiteris in ista sapientia, habebis quod extra est fulgidum, sed cum frui eo volueris, fugiet à te, habebis etiam quod non durat, sed statim finitur, & cum liber perlectus fuerit, simul, & liber, & lectura annihilatur, & vacuus relinqueris. Quibus auditis cogitabat ille secum. Audio hic duo mirabilia, si ascendero in montem debilitantur pedes, & grauatur dorsum. Si verò obtinuero, quòd extra est obscurum, quid mihi prodest? Si autem laborauero, in quod nullum habebit finẽ, quando tunc erit consolatio? Alter quoque magister promittit, quod fulgidum est extra, sed non mansurũ, & sapientiam
2 cum lectura finituram. 2 Quæ ergo
var. lect. mihi in istis vtilitas, si carent stabilitate? Cumq. sic cogitabat in animo, affuit ex improuiso quidam homo inter duos magistros, & ait. Licèt mons altus est, & difficilis est in ascensu, tamen supra montem nubes est lucida, ex qua habebis refrigerium. Si autem, quod promittitur exterius est tenebrosum,
3 frangi quidem potest, 3 & sic obtine-
var. lect. bis aurum, quod intùs latet, quod cum lætitia æternalitèr possidere. Duo isti magistri duplex est sapientia, spiritualis videlicèt, & carnalis. Spiritualis est, voluntatem propriam Deo relinquere, & toto desiderio, & opere in cælestia suspirare. Non enim veracitèr sapientia dici potest, nisi cum verbis concordat opus, hæc sapientia ducit ad vitam beatam. Sed ista sapientia est petrosa in perueniendo, & prærupta in ascendendo. Durum quippè est, & petrosum videtur, affectionibus suis resistere. Præruptum est consueta delectabilia calcare, mundi honorem non amare. Quamuis autem sic difficilè est. Attamen quicunque cogitat secum, quia tempus breue est, & mundus finiturus, animumq. constantèr firmauerit ad Deum, huic supra montem apparebit nubes, idest, consolatio Spiritus sancti. Is denique erit dignus consolatione, qui non alium consolatorem quærit nisi Deum. Quomodo enim incępissent tàm ardua, & amara omnes electi Dei, nisi bonæ voluntati hominis, tanquam instrumento bono cooperatus fuisset spiritus Dei? Hunc autem spiritum adduxit eis voluntas bona, inuitauit diuina charitas, quam habebant ad Deum, quia laborabãt voluntate, & affectu, donèc opere fiebãt fortes.

Ade-

Adepta verò consolatione spiritus, obtinebatur, & mox aurum diuinę delectationis, & charitatis, qua non solum patiebantur multa contraria, sed in patiendo considerata retributione delectabantur. Hæc delectatio videtur mundi amatoribus tenebrosa, quia diligũt tenebras: Dei verò amatoribus lucidior est Sole, & fulgentior auro, quia frangunt tenebras vitiorum, & ascendunt in montem patientiæ, contemplantes nubem consolationis, quæ non finitur, sed incipit In pręsenti, & quasi circulus circumuoluitur, donec venerit ad perfectionem. Mundi verò sapientia ducit ad vallem huius miseriæ, quæ florida videtur in abundantia rerũ, amęna in honoribus, mollis in voluptate. Ista sapientia citiùs finietur, nec aliquid plus vtilitatis habet, nisi quòd solummodò videbat, & audiebat. Ergo filia mea inquire sapientiam à sapiente, idest, à filio meo. Ipse quippè est sapiẽtia, à quo est omnis sapientia, circulus ille ipse est, qui nunquam terminatur. Ego clamo ad te, quasi mater ad filium, dilige sapiẽtiã, quæ intùs est, quasi aurũ extra contemptibilis, intùs feruens charitate, extra laboriosa, & opere fructuosa, & si turbaris ex onere, spiritus Dei erit consolator tuus. Accede, & conare tanquam homo progrediens donèc assuescit, non retrocedas, donec venias ad mõtis summitatem. Nihil enim tàm difficilè est, quòd in continuatione stabili, & rationabili non erit facilè. Nihil tàm honestum in principio aggressionis, quòd ex imperfectione consummationis non obfuscetur. Ergo accede ad spiritualem sapientiam, hæc ducet te ad labores corporis, ad mundi contemptum, ad modicam tribulationem, & perpetuam consolationem. Mundi verò sapientia fallax est, & pungitiua, hæc ducet te ad temporalium congregationem, & ad præsentem honorem, sed in fine ad maximam infęlicitatem, nisi sollicitè præuideatur, & caueatur.

NOTÆ.

1 SCribitur, quòd qui vult sapiens esse, addiscat sapientiam à sapiente.

Sic enim Ecclesiastici c.8 legimus, Ne despicias narrationem Presbyterorum Sapientum, & in prouerbijs eorum conuersare, ab ipsis enim disces sapientiam, & doctrinam. Hoc loco de spirituali, & temporali sapientia agitur, & vtriusque discrimen diligentèr excutitur, atque eas adinuicem differre potissimùm docet Beatissima Virgo hìc. Primò quidẽ, quia spiritualis sapientia aliqualem in principio videtur habere laborẽ, in fine tamen quietem maximam, ac gustum affert, temporalis verò è contra in initio voluptates pollicetur, in fine tamen animi sollicitudinem, & rancorem præstat, Secundò, quia spiritualis sapientia ducit homines ad æternam requiem, temporalis verò ad perpetuã damnationem: describitur autem hìc, circà medium præsentis Capitis spiritualis sapientia, & dicitur, quòd est, voluntatem propriam Deo relinquere, & toto desiderio, & opere ad cælestia suspirare, & hanc sapiẽtiam appellat primam scientiam D. Greg. Nazianz. in Apolog. quã, aliud non esse tradit ibi, quàm vitam laudabilem, & apud Deum mentem puram, per quam puri puro iunguntur, & sancti sancto sociantur, sed D. Leo. serm. de Epiphania Domini scribit, diuinam hanc sapientiam, non in abundantia verbi, nec in astutia disputandi, neque in appetitu laudis, & gloriæ, sed in vera humilitate consistere: plura etiam de illa habet August. lib. 14. de Trinit. cap. 11. Qualis autem temporalis sapientia sit, explicat D. Greg. lib. 10. Moral. c. 27. exponens illud Iob 12. Deridetur iusti simplicitas: Sapientia (inquit) mundi est cor machinationibus tegere, sensum verbis velare, quæ falsa sunt vera ostendere, quæ vera sunt, falsa demonstrare, qua de re fusè agit D. Bernard. serm. 36. in Cant. & Paul. Apost. 1. Cor. 2. hanc vocat sapientiam huius sæculi, Sapientiam (inquit) non huius sæculi, neque Principum huius sæculi, qui destruuntur, sed loquimur Dei sapientiam in ministerio, quod absconditum est. Caterùm hæc temporalis sapientia

tia

tia à B. Iacobo Apoſtolo in ſua Canonica c.3. appellata eſt terrena, animalis, & diabolica. Terrena quidem, inquantum, per eam anima terrenam gloriam quærit, & procedit ex concupiſcentia oculorum. Animalis verò inquantum procedit ex concupiſcentia carnis. Poſtremò diabolica dicitur, inquantum per Dæmonis ſuggeſtionem comparatur, vel quia procedit ex ſuperbia vitæ, & ideò mundana ſapientia vocatur, quia omnia, quæ ſunt in mundo, ad iſta tria reducuntur, ſic annotarunt Lyranus, & Beda Iacobi 4.

2 *Et aliquanto poſt, vbi in vulgatis legitur,*
var. lect. Quæ ergo mihi in iſtis vtilitas, ſi carent ſtabilitate.

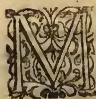
Farneſianus Codex M.S. habet, Quæ ergo in iſtis ſtabilitas, ſi deſit vtilitas, ſed vulgata lectio magis probatur, & quadrat textui, quandoquidem agitur de temporali ſapientia, quam non habere ſtabilitatem aliquam, & citò perituram ſupra legimus.

3 Et ſic obtinebis aurũ, quod intùs latet,
var. lect. quod cum lętitia æternaliter poſſidere.

Hic deſideratur verbũ poteris, quod Farneſianus Codex addit, Et legit, quod cum lætitia æternalitèr poſſidere poteris.

VERBA VIRGINIS GLORIOSÆ ſuæ humilitatis declarationis ad filiam, & qualitèr humilitas per mantellum deſignatur, & de cõditionibus verę humilitatis, & de eius fructu mirabili.

CAP. XXIII.

VLTI mirantur, cur tecum loquor. Certè ideò, vt humilitas mea oſtendatur. Sicut enim cor de membro corporis infirmo non gaudet, antequam iterum receperit ſanitatem, & recepta ſanitate plus lætatur. Sic ego quantumcumque homo peccat, ſi ex toto corde, & vera emendatione ad me reuerſus fuerit, ſtatim parata ſum recipere reuertentem. Nec attendo quantum peccauerit, ſed cum quali intentione, & voluntate redit. Ego vocor ab omnibus Mater miſericordiæ, verè filia, miſericordia filij mei fecit me miſericordem, & miſericordia eius viſa, compatientem. Ideò miſer erit, qui ad miſericordiam, cum poſſit, non accedit. Ergo tu filia mea veni, & abſconde te ſub mantello meo, hic eſt exteriùs cõteptibilis, intùs verò vtilis propter tria. Primò obumbrat ad aere tempeſtuoſo. Secundò munit à frigore vrente. Tertiò defendit contra nubium imbrem. Hic mantellus humilitas mea eſt, hæc videtúr à mundi amatoribus valdè contemptibilis, & ſuperſtitioſa ad imitandum. Quid enim contemptibilius eſt, quàm vocari fatua, & non iraſci, vel verba reddere? Quid deſpectius, quam omnia relinquere, & omnibus indigere? Quid doloroſius apud mundiales, quàm iniuriam ſuam diſſimulare, & omnibus ſe credere, & tenere indigniorem, & humiliorem? Talis ò filia erat humilitas mea, hoc gaudium meum, hæc voluntas tota, quæ nulli niſi filio meo placere cogitabam. Verùtamen hæc humilitas ſequentibus me valet ad tria. 1 Primò pro aere
1 var. lect. corruptiuo, & tempeſtuoſo, ideſt pro opprobrio hominum, & deſpectione. Sicut enim aer impetuoſus, & fortis, ab omni parte impellit hominem, & infrigidat, ſic hominem impatientem, & futurorum inconſiderantium, opprobria facilitèr deijciunt, & animum à charitate remittunt. Sed quicunque ad humilitatem meam ſedulè attendit, cogitet qualia ego domina omnium audiui, quærat laudem meam, non ſuam. Conſideret, quòd verba non ſunt, niſi aer, & mox habebit refrigerium, Vt quid enim mundiales tàm impatientes ſunt ad verba, & opprobria, niſi quia plus quærunt laudem propriam, quam Dei, & humilitas in eis eſt nulla, quia obturatum habent oculum à peccatis. Ergo quamuis iuſtitia ſcripta dicit, verba contumelioſa non debere audiri ſine cau-

causa, vel sustineri, virtus tamen est, & merces, illata patientèr propter Deum audiuisse, & sustinuisse. Secundò humilitas mea defendit à frigore vrente, idest ab amicitia carnali. Est enim quædam amicitia, qua diligitur homo propter præsentia ista, sicut illi, qui loquũtur sic, Ciba tu me, & ego te in præsenti, quia non curo quis te cibabit post mortem. Honora tu me, & ego te, nam pro minimó est mihi, qualis sequatur honor futurus, hęc enim est amicitia frigida absque calore Dei, dura quasi nix congelata in amore, & cum passione proximi indigentis. Infructuosa ad præmium. Disiuncta enim societate, & deposita mensa, statim dissoluta est omnis amicitiæ vtilitas, & fructus euacuatus. Quicunq. verò humilitatem meam imitatur, ipse benefacit omnibus propter Deum, tàm inimicis, quàm amicis. Amicis, quia in
2 honore Dei stabilitèr persistũt. 2 Inimi-
var. cis verò, quia creatura Dei sunt, & fortè
lect. futuri boni. Tertio defendit humilitatis meæ consideratio ab imbribus, & immunditia aquæ, quæ procedit de nubibus. Vndè enim procedit nubes, nisi de humore, & vaporibus procedentibus de terra, quæ cum calore ascendentes in cælum, densantur in superioribus, & sic fiunt indè tria, scilicèt, pluuia, grando, & nix. Hæc nubes corpus hominis significat, quod de immunditia procedit. Habet autem corpus tria secum, sicut & nubes secum. Habet enim corpus audire, videre, & sentire. Ex eo enim, quòd corpus habet videre, concupiscit ea, quæ videt, concupiscit bona, & pulchras facies, concupiscit latas possessiones. Quid autem sunt omnia ista, nisi quasi quædam pluuia procedens de nubibus, maculans animum in affectu congregationis, inquietans per sollicitudines, distendens per inutiles cogitatus, & perturbãs in congregatorum amissione. Ex eo verò, quòd corpus habet audire, libenter audit honorem proprium, mundi amicitiam. Audit quæcunque corpori sunt delectabilia, animæq. nociua. Hæc omnia quid aliud sunt, nisi quasi nix citiùs dissoluenda. Frigidam faciens animam ad Deum, & obduratã ad humilitatem. Ex eo verò, quòd corpus habet sentire, sentit libenter suam voluptatem, & corporis quietudinem, hoc quid aliud est, nisi quasi grando ex aquis immunditiæ congelata, animã infructiferam reddens ad spiritualia, fortem ad mundialia, & mollem ad corporis oblectamenta. Ergo quicunque ab hac nube defendi desiderat, confugiat ad humilitatem meam, & imitetur eam. Per hanc enim defenditũr à cupiditate visus, nè concupiscat illicita. Defenditũr à delectatione auditus, nè audiat contra veritatem. Defenditur à voluptate carnis, nè succumbat in illicitis motibus. Verè dico tibi, quòd humilitatis meæ consideratio ipsa est tanquam bonus mantellus calefaciens portantes se, eos scilicèt, qui non solum eum portant cogitatione, sed & opere. Non enim calefacit mãtellus corporalis, nisi portetur. Nec humilitas mea proficit eam cogitãtibus, nisi & pro modulo suo vnusquisque studuerit eam imitari. Ergo filia mea indue te hac humilitate pro viribus tuis, quia mulieres mundi mantellos portant, qui extra habent superbiam, intùs verò modicam vtilitatem. Has vestes omninò fuge, quia nisi vilescat tibi priùs amor mundi, nisi continuò pensaueris circà te Dei misericordiam, & tuam circà eum ingratitudiné, nisi cogitaueris semper ea, quæ fecisti, & quæ facis, & qualem sententiam iudicij pro his mereris, non poteris apprehendere mantellum humilitatis meæ. Vt quid enim ego me tantum humiliabam, aut vndè promerui tantam gratiam, nisi quia cogitaui, & sciui me, nihil à me esse, vel habere? Ideò & nolui laudé meam, sed solius datoris, & Creatoris. Ergo filia fuge ad mantellũ humilitatis meæ, & cogita te peccatricem super alios.

Quia

Quia etiam si aliquos videris malos, nescis quid eis cras futurum est, nescis etiam qua intentione, & qua scientia hoc faciunt. Vtrum infirmitate, an industria. Ideò nullis te præferas, nullosq. in corde tuo debes iudicare.

NOTÆ.

1 var. lect. PRo aere corruptiuo,& tempestuoso. *Sic habent omnia impressa exemplaria. M. S. Pro aere corrupto.*

2 var. lect. *Et aliquanto post, vbi legitur*. Inimicis verò, quia creatura Dei sunt,& fortè futuri boni.

Hic addendum esse arbitror cum M. S. Participes erunt, quia aliàs ex illis verbis nullus sensus haberi potest.

VERBA EXORTATIONIS VIRGINIS ad filiam quærimoniam innuentia de paucitate suorum amicorum, & qualitèr Christus loquitur ad sponsam inquiens, quòd per flores intelliguntur eius sacra verba, & in quibus talia verba habeant fructificare.

CAP. XXIV.

MARIA loquebatur: Vbi magnus exercitus esset, quicunque procederet iuxta eum, habens dorsum nimis grauatũ aliquo magno pódere, & brachia similitèr, & oculos plenos lacrymis, respiceret ad exercitum, si fortè esset aliquis, qui compateretur ei; & releuaret onus. Talis ego eram, nam ego plena fui tribulatione à natiuitate filij mei, vsque ad mortem eius. Ego in dorso meo portaui maximũ onus, cũ labori diuino iugitèr instabam, & omnia aduenientia mihi portabã patientèr. Inter brachia mea tolerabam onerosum pondus, cùm tribulationem, & dolorem cordis vltra omnem creaturã patiebar. Ego habui oculos meos plenos lacrymis, quando considerabam in membris filij mei loca clauorum, & passionem eius futuram, & cum viderem in eo omnia compleri, quæ audiebam à Prophetis vaticinata. Sed nunc respicio ad omnes,qui in mũdo sunt, si fortè sint aliqui, qui compatiantur mihi, & recogitent dolorem meum, & valdè paucos inuenio, qui cogitant tribulationem, & dolorẽ meũ. Ideò filia mea, licèt à multis oblita, & neglecta sim, tu tamen nõ obliuiscaris mei, vide dolorẽ meũ, & imitare quãtum potes. Considera dolores meos, & lacrymas, & dole, quia amici Dei pauci sunt. Sta stabilis, ecce filius meus venit. Qui statim veniẽs ait. Ego sũ Deus tuus, & Dominus, qui loquor tecũ. Verba mea sunt, quasi flores arboris bonæ, & quãuis omnes flores de vna radice arboris prodeunt, non tamen omnes flores veniunt ad effectum fructus. Sic verba mea sunt 1 quasi quidam flores de radice charitatis diuinæ prodeuntes, quæ quidẽ multi suscipiunt, non tamen in omnibus faciunt fructum, nec in omnibus maturescunt. Quia quidam suscipiunt ea, & retinẽt ad tempus, & sic postea reijciunt, quia spiritui meo ingrati sunt. Quidam suscipiunt, & retinẽt, quia charitate pleni sunt, & his faciunt fructũ deuotionis, & sanctæ operationis. Tu ergo sponsa mea, quia iure diuino mea facta es, oportet te habere tres domos. In prima debent esse necessaria, quæ intrant in corpus. In secunda vestes, quæ vestiant corpus exterius. In tertia necessaria instrumenta ad vtilitatem domus. In prima debent esse tria, primò panis, secundò potus, tertiò edulĩũ. In secunda domo debent esse etiã tria. Primò vestimentũ lineum, secũdò laneũ, tertiò quod fit de opere vermiũ. In tertia domo etiam tria. Primò instrumenta, & vasa, quæ implenda sunt liquore, secundò instrumenta viuentia, quibus promouẽtur corporalia, vtputà equi, asini, & similia, tertiò instrumẽta, quę per viua mouẽtur.

VER-

VERBA ADMONITIONIS CHRISTI ad sponsam de promissione in tribus domibus fienda, & quomodo bona voluntas per panem, præmeditatio diuina per potum, sapientia diuina per edulium designantur, & qualitèr sapientia diuina non in litteratura est, sed in corde, & vita bona.

CAP. XXV.

EGO ipse, qui loquor tecum, sum Creator omniū, & à nullo creatus. Ante me nihil erat; nec post me aliquid esse poterit, quia ego semper eram, & semper sum. Ego etiam sum Dominus, cuius potentiæ nullus resistere poterit, & à quo est omnis potestas, & dominatio. Ego loquor tibi, sicut vir loquitur ad vxorem suam. Vxor mea, nos debemus habere tres domos. In vna debet esse panis, &
1 potus, & edulium. 1 Sed potes quærere quid notat panis iste? Nunquid noto panem, qui in altari est? hic vtique antè verba illa. Hoc est corpus meum, panis est, sed dicto verbo illo, non est panis, sed corpus meum, quod de Virgine sumpsi, & in Cruce veracitèr crucifixum
2 est, hunc ego non noto hic, 2 sed panis, quem in domum nostram congregare debemus, est voluntas bona, & sincera. Corporalis panis si mundus, & purus est, duo bona habet. Primò confortat, & dat venis, arterijs, & neruis omnibus fortitudinem. Secundò recipit ad se omnem putredinem interiorem, & cum hac discedit, & in secessum vadit, & homo emundatur. Sic voluntas pura, primò confortat. Nam si homo nihil velit, nisi quæ Dei sunt, nihil laborat, nisi ad honorem Dei, toto desiderio desiderat exire de mundo, & esse cum Deo. Hæc voluntas confortat hominem in bono, augmentat amorem Dei, facit ei mundum vilescere, patientiam fortificat, & spem gloriæ adipiscendæ roborat, in tantùm, quod omnia aduenientia hilaritèr amplectitur. Secundò voluntas bona omnem putredinem extrahit. Quæ est putredo nocens animæ, nisi superbia, cupiditas, & luxuria? Sed cum putredo superbiæ, vel alicuius alterius vitij venerit in mentem, tunc discedit si homo cogitat sic. Superbia vana est, quia non decet accipientem laudari de bonis datis, sed datorem. Cupiditas vana est, quia omnia terrena relinquentur. Luxuria non est nisi fœtor; proptereà nolo eam, sed magis volo sequi voluntatem Dei mei, cuius præmium non finietur, cuius bona nunquam veterascunt. Tunc omnis superbiæ, & cupiditatis tentatio discedit, & voluntas bona in bono perseuerat. Potus quem debemus habere in domibus nostris, est diuina præmeditatio in omnibus agendis. Corporalis enim potus, duo bona habet. Primò facit bonam digestionem. Quicunque enim aliqua bona facere proponit, si considerat secum, & diligentèr reuoluit priusquam faciat, quis honor Dei ex hoc prouenit, quæ vtilitas ad proximum, quæ commoditas ad animam, & noluerit facere, nisi aliquam vtilitatem diuinam in opere suo perpenderit esse. Tunc opus illud habebit bonum processum, quasi bonam digestionem. Tunc si qua indiscretio in opere faciendo occurrere poterit, citiùs deprehenditur. Tunc si quid distortū fuerit, citiùs corrigitur, & opus suum rectum, & rationabile, & ædificatiuum, coram hominibus erit. Nam qui in opere suo diuinam præmeditationem non habet, nec vtilitatem quærit animæ, & honorem Dei, etiam si opus suum processum habebit ad tempus, in fine tamen nisi corrigatur intentio erit in nihilum. Secundò potus extinguit sitim, quæ est sitis peior, quam peccatum prauæ cupiditatis, & iræ? Et si homo præmeditatur, quæ indè prouenerit vtilitas, quam miserè finitur,

nitur, quę remuneratio si resistitur, mox per gratiam Dei extinguitur sitis illa praua, accedit ardor diuinæ charitatis, & boni desiderij, surgit lætitia, ex eò quòd non fecit ea, quæ venerunt in mentem eius. Inquirit occasionem, quomodo ea de cæterò poterit cauere, quibus supplantatus fuisset, nisi succurrisset præmeditatio, & sollicitior fièt de cęterò in cauendo talia. Hic sponsa mea est potus, qui in fiscum nostrum debet congregari. Tertiò debet ibi esse edulium, hoc facit duo. Primò facit in ore meliorem saporem, & melius conuenit corpori, quàm si esset solus panis. Secundò facit delicatiorem carnem, & meliorem sanguinem, quàm si esset solus panis, & potus. Sic etiam spirituale edulium facit.

3 3 Quid est autem edulium hoc? vtique sapientia diuina. Quicunque enim habet bonam voluntatem nihil volens, nisi quæ Dei sunt, & diuinam præmeditationem, nihil faciendo, nisi priùs nouerit ibi honorem Dei, huic sapit valdè benè sapientia. Nunc potes quærere, quę est diuina sapientia? Multi enim sunt simplices, qui nesciunt nisi vnum, scilicèt Pater noster, & hoc vix rectum. Alij sunt magnæ litteraturæ, & profundæ scientiæ. Nunquid est diuina sapientia? Nequaquam. Diuina enim sapientia non est præcisè in litteratura, sed in corde, & bona vita. Quicunque cogitat sedulè viam ad mortem, qualitatem ipsius mortis, & iudicium post mortem, hic sapiens est. Quicunque abijcit à se vanitatem mundi, & superflua, quicunque contentatur de solis necessarijs, & laborat in amore Dei quantum potest, hic habet edulium sapientiæ, quo voluntas bona, & diuina præmeditatio sapiunt melius. Quando enim homo cogitat mortem, & in morte nuditatem, quando enim homo perpēdit iudicium Dei terribile, vt nihil occultatur, nihil dimittitur impunitum, quando & cogitat mundi instabilitatem, & vanitatem. Nunquid non tunc gaudet, & dulcitèr sapit in corde reliquisse volūtatem suam Deo, & abstinuisse se à peccatis? Nunquid non tunc confortatur caro, & sanguis melioratur, idest omnis infirmitas animæ, scilicèt accidia, & morum dissolutio propellitur, sanguis diuinæ charitatis fit recentior? Quia considerat rationabilius forè diligenda ea, quæ æterna sunt, quam quæ casura. Ergo diuina sapientia non est præcisè in litteratura, sed in bono opere, quia multi sapientes sunt secundum mundum, & ad desideria sua, sed omninò insipientes sunt ad Dei mandata, & voluntatem eius, & refręnationem corporis sui. Et hi non sunt sapientes, sed insipientes, & cęci, quia sciunt ea, quæ casura sunt, & ad momentum vtilia. Æterna verò despiciunt, & obliuiscuntur.

4 4 Alij sunt insipientes ad mundi delectabilia, & honorem eius, & sapientes ad considerandum quæ Dei sunt, feruentes in obsequio eius. Hi veracitèr sapientes sunt, quia sapit eis præceptum Dei, & voluntas eius. Isti veracitèr illuminati sunt, & apertos habent oculos, quia semper considerant quomodo veniant ad veram vitam, & veram lucem. Alij verò ambulant in tenebris, & delectabilius eis videtur, esse in tenebris, quàm viā inquirere, per quam venire possent ad lucem. Propterea sponsa mea congregemus in domos nostras hæc tria, scilicèt bonam voluntatem, præmeditationem diuinam, & diuinam sapientiam. Hæc enim sunt, ex quibus lætari debemus, licèt autem te moneo, attamen omnes electos meos in mundo in te noto, quia anima iusti sponsa mea est, ego enim Creator sum, & Redemptor.

NO-

NOTÆ.

1 SEd potes quærere, quid notat panis iste, nunquid noto panem, qui in Altari est hìc, vtique ante verba illa, Hoc est corpus meum, panis est, sed dicto verbo illo, non est panis, sed corpus meum.

De transubstantiationis materia, & qua ratione de ea loquendum sit, & de propositionibus quibusdam, quæ vel concedendæ, vel negandæ sunt egimus supra Lib. 1. Cap. 48. Nota 3. vbi à nobis afferuntur plura, quæ ad intelligētiam huius textus facere videntur.

2 Sed panis, quem in domum nostram congregare debemus, est voluntas bona, & sincera.

Quemadmodum eorum, quibus homo nutritur, & pascitur, panis præcipuum est alimentum, cuius consueuerunt homines tempore messis tantundem sibi prouidere, quantùm eo anno illis sufficere possit ad victum: ita quoque Christiano homini toto vitæ suæ tempore voluntas bona, veluti quodam alimentum necessarium est, sine qua spiritualem vitam traducere nequaquam potest, quandoquidem ab optima voluntate concurrente gratia Dei, bona emanant opera, mala verò à praua: atq. hunc esse panem, quem comedisse inimicum scripsit Hierem. c. 5. Diabolus enim panem nostrum, hoc est, opera bona peccantibus nobis comedit, & aufert, quod etiam annot. D. Aug. serm. Domini in Monte 2. Lyranus, & Gloss. ordin. in loc. cit. Hieremiæ, et hic est panis bonæ voluntatis, cuius hìc mentio fit, quem in domum nostram congregare debemus.

3 Quid est autem edulium hoc, vtique sapientia diuina.

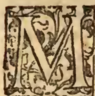
Hoc loco non de rerum diuinarum cognitione agitur, quam homines sacrarum litterarum studijs sibi comparare student, nec de ea sapientia, quæ humanis rationibus quæritur, sed quæ hominum operationibus comparatur, quæ in actione potius consistit, quàm in contemplatione, quæuè, vt ait D. Greg. Nazianz. in Apolog. de. Virtutibus animi. commonet, & proloquitur, quæ plura in suis actibus, atque operibus ostendit, fidemq. verbis operum suorum adstipulatione cōfirmat, hæc Greg. atque de hac sapientia Christum Dominum cum B. Brigitta loqui hìc patet apertè, hoc eodem Capite aliquanto post, his verbis. Diuina enim sapientia non est præcisè in litteratura, sed in corde, & bona vita. Et hanc eam esse arbitror, quam habere Paulus Apostolus profitebatur 1. Cor. 2. cum dicit, Non enim iudicaui me aliquid scire inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc Crucifixum, vndè Theod. exponens illud Hierem. 5. Sapientes sunt, vt faciant mala, illam asserit esse veram sapientiam, quæ cum timore Dei coniungitur, vbi autem insidiæ; & tergiuersatio est, non sapientia, sed versutia, & calliditas vocatur.

4 Alij sunt insipientes ad mundi delectabilia, & honorem eius, & sapientes ad considerandum, quæ Dei sunt.

Ad horum intelligentiam notanda sunt, quæ tradit Origen. lib. 10. in Epistola ad Romanos cap. 16. vbi explanans illa verba Apostoli, Volo vos sapientes esse in bono, & simplices in malo, respondet obiectioni cuiusdam, qui quærebat quomodo fieri posset, vt vnus, & idem sit sapiens, & insipiens, prout etiam legimus hìc: Respice (inquit) ad artes illas, quæ in vsum hominum habentur, quomodo ille, qui sapientissimus est grammaticus, in arte fabrili insipientissimus est, vel rursus sapientissimus gubernator, quomodo in arte medicinæ inuenitur insipiens, sic ergo possibile est aliquē in his, quæ ad Deum pertinēt, esse sapientē, in his verò quæ ad sæculū insipientem. hactenùs Origenes. Ex cuius verbis, præsentis Notæ sensus apertè colligi potest, quibus & nos addimus, sapientem esse in bono, vt dicit Apostolus, aliud non esse, quam sapientem se exhibere ad considerandum, quæ Dei sunt, discernendo etiam pretiosum à vili, virtutem à vitio, verum à falso: simplicem verò in malo, est esse insipientem ad mundi delectabilia, hoc est, ignarum, nec aptum ad eā, ita vt nec per approbationem sciamus ea; nec per sedulam inquisitionem discamus, nec per operationem experiamur.

VERBA ADMONITIONIS VITÆ Virginis ad filiam, & Christi ad sponsam, de vestimentis habendis in secunda domo, & qualitèr per talia vestimenta pax Dei, & proximi, & opera misericordiæ, & abstinentia pura designantur, & omnium istorum declaratio optima.

CAP. XXVI.

MARIA loquebatur. Imprime tibi monile passionis filij mei, sicut iste sanctus Laurentius impressit sibi. Ipse enim cogitabat quotidiè in mẽte sua sic, Deus meus ipse est Dominus meus, ego verò seruus. Ipse Dominus Iesus Christus fuit nudatus, & derisus, quomodò ergo decet, vt ego seruus vestiar delicatioribus? Ipse fuit flagellatus, & affixus ligno, non decet ergo, vt ego qui seruus sum, si verè seruus sũ, sim absque dolore, & tribulatione. Cũq. igitur super prunas extẽderetur, & cum adeps liquidus in ignem decurreret, & omnia membra ignis inflammaret, respexit oculis in cælum dicens. Benedictus sis tu Deus meus, & Creator meus Iesu Christe, ego cognosco me non benè in diebus meis vixisse, cognosco etiam me in honore tuo modicùm fecisse. Ideò quia misericordia tua maxima est, rogo te, vt facias mecum secundum misericordiam tuam, & cum isto verbo anima à corpore separata est. Ecce filia mea, qui tantùm filium meum dilexit, qui talia pro honore eius passus est, adhùc indignum se dixit obtinere cælum. Quomodo ergo illi digni sunt, qui secũdum voluntatem suam viuunt? Propterea considera semper pasionem filij mei, & Sanctorum eius. Non enim sine causa tanta pasi sunt, sed vt alijs exemplum viuendi darent, & vt ostenderent quãtam districtionem filius meus pro peccatis exiget, qui non minimum peccatum vult esse sine emendatione. Deindè filius veniens loquebatur spõsę dicens. Dixi tibi priùs, quæ debent esse in domibus nostris. Inter cætera enim debent tibi esse vestes sub triplici genere. Primò vestimentum lineũ, quod nascitur, & crescit de terra. Secundò pelliceum, quod fit de animalibus. Tertiò sericum, quod fit de vermibus. Lineum vestimentum habet duo bona. Primò molle est, & lene ad nuda corporis. Secundò non perdit colorem suum, sed quò frequentiùs abluitur, tantò fit mundius. Secundum vestimentum, scilicèt pelliceum etiam habet duo. Primò cooperit turpitudinem. Secundò calefacit contra frigus. Tertium vestimentum, scilicèt sericum habet etiam duo. Primò videtur esse valdè pulchrum, & delicatum. Secundò valdè charum ad emendum. Lineum verò indumentum, quod ad nuda corporis habile est, notat pacem, & concordiam. Hanc debet deuota anima habere ad Deum, vt pacem habeat cum Deo suo, nihil aliud, vel alitèr volendo, quàm quod Deus. Non exacerbando eum per
1 peccata, 1 quia inter Deum, & animam
var. lect. non est pax, nisi peccare desistatur, &
concupiscentia refrenetur. Debet etiam pacem habere ad proximum, scilicèt nõ inferendo ei mala, succurrendo ei, si habet, sufferendo, si contra eum peccauerit.
2 var. lect. 2 Quid enim infęliciùs distendit animam, quàm semper peccatum appetere, & nunquam eo repleri, semper desiderare, & nunquam quiescere? Quid verò amariùs pungit animam, quàm contra proximum irasci, & bonis eius inuidere? Ideò pacem debet anima habere ad Deum, & ad proximum, quia nihil quietiùs esse potest, quàm quiescere à peccato, & non sollicitari de mundo. Nihil etiam leniùs, quàm gaudere de bono proximi, & ei velle, quod sibi ipsi. Hoc quoque lineũ indumẽtum debet esse ad nuda corporis, quia cordi, in quo Deus quiescere vult,

vult, pax vicinior inter cęteras virtutes, propinquiùs, & principaliùs inhærere debet. Hæc enim est virtus, quæ Deũ inducit in cor, & introductum tenet. Quæ pax tanquam linum nascitur, & crescit de terra, quia vera pax, & patiẽtia oritur de consideratione infirmitatis propriæ. Homo enim qui de terra est, consideret infirmitatem suam, scilicèt quod statim irascitur, si offenditur, quòd statim dolet, si læditur, & si sic cogitauerit, non faciat alteri, quod ipse non potest personalitèr ferrè, cogitãdo secũ, quia sicut ego, sic & proximus meus infirmus est. Sicut ego nolo talia pati, sic nec ipse potest. Tunc pax non amittit colorem suum, idest stabilitatem suã, sed eo fit constantior, quia consideratio infirmitatis proximi in seipso, facit hominem beneuolè tolerare illata. Si autẽ per impatientiã pax denigratur aliquo modo, tantò fit candidior apud Deũ, quanto frequẽtiùs, & citiùs lauatur per pœnitentiam. Fit etiã lætior, & cautior ad ferẽdũ, quo plus exasperatur, & frequentiùs abluitur, quia gaudet de spe retributionis, quã sperat sibi futuram propter pacẽ, & eo solliciriùs cauet sibi, nè per impatientiã cadat. Secundũ vestimentum, scilicèt pelliceum, notat opera misericordiæ. Quæ quidem vestimenta pellicea, fiunt de pellibus mortuorũ animaliũ.
3 maliũ. 3 Quid sunt animalia, nisi sancti mei, tanquã animalia simplices? Horum pellibus debet tegi anima, idest opera misericordiæ eorũ debet imitari, & facere. Hæc faciunt duo. Primò cooperiunt turpitudinẽ animę peccatricis, & emundant eam, nè in cõspectu meo maculosa appareat. Secundò defendunt animã cõtra frigus. Quid est frigus animę, nisi obduratio animæ ad amorẽ meũ? Contra hoc frigus valẽt opera misericordię, quę vestiũt animam, nè frigore dissoluatur. Per hæc enim Deus visitat animã, & ipsa Deo semper viciniùs appropinquat. Tertium vestimentũ, scilicèt sericum, quod fit de vermibus, quod videtur valdè charum ad emendũ, notat abstinentiã purã. Hæc enim est pulchra in conspectu Dei, & Angelorum, & hominũ. Ipsa est etiam chara ad emẽdum, quia durum videtur homini coercere os suum à multiloquio, & vaniloquio. Durum videtur refrenare carnis suæ cupiditatem, à nimia superfluitate, & delectabilitate sua. Durũ etiã videtur contra volũtatem suam ire. Sed licèt durũ sit, est tamen vtilè omnimodè, & pulchrum. Ideò sponsa mea, per quam intelligo omnes fideles, congregemus in secundam domum nostram pacem ad Deum, & proximũ. Opera misericordiæ compatiendo, & subueniendo miseris. Abstinentiam à concupiscentijs. Hæc sicut charior cęteris, sic etiam pulchrior est alijs, in tantùm, quòd sine ea nulla videtur alia virtus esse pulchra. Quę quidem abstinẽtia trahi debet de vermibus, indè cogitatione excessuum suorũ cõtra Deum suum. De humilitate mea, & de
4 abstinentia mea, 4 qui factus sum similis vermi propter hominem. Consideret namq. homo in animo suo quomodo, & quoties contra me peccauerit, & qualitèr emẽdauerit, & inueniet in se, quòd nulla abstinentia, & nullo labore suo sufficeret emendare, quoties cõtra me peccauerit. Perpendat etiam pœnam meam, & Sanctorum meorũ, quare talia passi sumus, & intelliget veracitèr, quòd si tãtam districtionem exegi à me, & sanctis meis, qui mihi obedierunt, quantò districtiorem vltionem exigam ab eis, qui mihi non obediunt. Ergo bona anima assumat sibi abstinentiam libenter, recordetùr peccata sua, quam mala sunt, quæ quasi vermes rodunt animam, & sic de vilibus vermibus preciosum sericum congregabit, idest abstinentiam puram in omnibus membris suis. De qua Deus gaudet, & omnis cæli exercitus, & pro qua congregans merebitur æternum gaudium, qui, nisi ipsa subueniret, habuisset æternum luctum.

NOTÆ.

1 var. lect. *PAulò antè medium huius Capitis, vbi impressi Codices habent*, Quia inter Deũ, & animam non est pax, nisi peccare desistatur, & concupiscentia refrenetur.

M.S. Farnesianus legit, Nisi peccatum relinquatur, & carnis concupiscentia refrenetur.

2 var. lect. Et infrà, quid enim infeliciùs distendit animam.

Corrige cum M. S. Quid enim infeliciùs destruit animam.

3 Quid sunt animalia, nisi Sancti mei, tanquam animalia simplices.

Hoc loco animalibus viri sanctitate conspicui propter simplicitatem comparantur, quod esse proprium columbæ Matth. 10. scribitur. Estote simplices, sicut columbæ. Et huius rei causam esse arbitror, quoniã columba animal est sine felle non morsibus sæuum, nõ vnguium laceratione violentum, sed mansuetum, & blandos habet oculos, & est dulcis aspectu; ita Sancti viri fellis carent amaritudine, nulli enim nocent, sed omnibus blandiuntur, pro illatis iniurijs non iniurias, sed beneficia referunt, suntq. moribus mansueti, ac verbis suaues, vndè Beda lib. 1. de Templo Salomonis, Iob describens simplicitatem de B. Iob inquit. Erat vir simplex, & rectus, simplex, per innocentiam mansuetudinis, rectus, per cautelam discretionis; simplex, quia nullum lædere, immò prodesse desiderabat; rectus, quia se à nullo corrumpi patiebatur. Cæterùm iusti viri alijs quoque animantibus ob eorum puritatem, ac vitæ integritatem comparari solent, & his præcipuè, quæ offerri consueuerant in sacrificio, quæ animalia munda dicebantur, de quibus Leuit. 27. sermo fit, sic tradunt, Orig. hom. 2. in Genesim, Tertull. de cibis Iudaicis, D. Thom. p. 2. q. 102. art. 3.

4 Qui factus sum similis vermi propter hominem.

Christum Dominum vermi similem esse palàm fiet, si eius animalis generatio perpendatur, vermis enim non per seminis aliquam decisionem generatur, sed ex terra simplicitèr producitur, quod etiam sic nominatur, quòd sese torquendo vertat, & repat, ita prorsus Christus Dominus dicitur vermis Psalm. 21. Ego sum vermis, & non homo, quia non ex semine extrinsecus adueniente, sed de purissimis sanguinibus B. Virginis genitus est. Vndè D. Aug. super hunc versiculum dicit. Ego sum, non iam ex persona Adæ loquens, sed ego propriè Iesus Christus sine semine in carne natus, vt essem in homine vltra homines, vt vel sic dignaretur imitari humana superbia humilitatem meam, & in exposit. secunda eiusdem Psalmi ad eundem versum sic habet. Quare ergo sic se abiecit, vt diceretur vermis? an quia vermis, de carne sine cõcubitu nascitur, sicut Christus de Maria Virgine, & vermis tamen, non homo dicitur, quare vermis? quia mortalis? quia de carne natus, quia sine cõcubitu natus, quare nõ homo? quia, in principio erat Verbum, idè habet Epist. 49. ad Deo gratias, & Epist. 120. ad Honoratum, et tradit Orig. hom. 14. super Lucam. D. Dionysius de cælesti Hierarchia c. 2. Hieron. super Psalm. 21. & ibidem Theodoretus, Cassiodorus, Iacobus de Valentia, & alij plures, vidè infrà de eadem re Lib. 4. Reuelat. Cap. 99. Nota 1.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM, de instrumentis in tertia domo reponendis, & qualitèr per talia instrumenta, bonæ cogitationes, sensus disciplinati, & vera confessio designantur, & omnium istorum optima declaratio, & de clausura istarum domorum in generali.

CAP. XXVII.

FILIVS Dei loquebatur ad sponsam dicens. Dixi tibi priùs, quòd in tertia domo deberent esse instrumenta sub triplici genere. Primò instrumenta, in quibus infundentur liquores. Secundò instrumenta, quibus terra foris præparetur, vtputà rastrum, & securis, & huiusmodi, quibus contra-

facta restaurentur. Tertiò instrumenta viua, sicut asini, & equi, & similia, quibus, & viua, & mortua promoueantur. In prima autem domo, in qua sunt liquores, debent esse duo instrumentorum genera. Primò instrumenta, in quibus infundantur liquores fluidi, & dulces, sicut aqua, & oleum, vinũ, & huiusmodi. Secundò instrumenta, in quibus infundantur liquores amari, & spissi, sicut synapis, & farina, & consimilia. Nunquid potes tu intelligere, quid ista significant? Liquores certè significant cogitationes
1 animæ bonas, & malas. 1 Cogitatio enim bona est, sicut oleum dulce, & sicut vi-
2 num delectabile. 2 Cogitatio verò mala est, sicut synapis amara, quia amaram facit animam, & turbidam. Et sicut homo quandoq. habet necesse de liquoribus spissis, qui licèt non multum proficiunt ad corporis sustentationem, prosũt tamen ad corporis, & cerebri purgationem, & sanationem. Sic etiam cogitationes malæ sunt, quia quamuis non impinguant, & satiant animam, vt oleum bonarum cogitationum, tamen proficiũt ad animæ purgationem, sicut synapis ad purgationem cerebri. Nisi enim non quandoq. interuenirẽt cogitationes malæ, tunc homo esset Angelus, & non homo, & putaret homo omnia habere à seipso. Ideò vt homo intelligat infirmitatem suam, quam habet à seipso, & fortitudinem quam habet à me, necesse est, vt permittatur ex magna misericordia, quandoq. tentari cogitationibus malis, quibus si homo non consentit, purgatio sunt animæ, & custodia virtutum suarũ. Et licèt amaræ sint quasi synapis ad ferendum, tamen multum sanãt animam, & ducunt eam ad æternam vitam, & sanitatẽ, quæ non potest haberi sine amaritudinibus. Ergo vasa animæ, vbi cogitationes bonæ reponentur, sedulè præparentur, & continuè mundentur, quia vtile est, vt etiam cogitationes malæ adueniant propter probationem, & maius meritum, laboret autem anima diligentèr, nè consentiat eis, vel delectetur in eis. Alioquin dulcedo, & incrementum animæ effundetur, & sola amaritudo remanebit. In secunda domo debent esse instrumenta etiam sub duplici genere. Primò instrumenta exteriora, quibus terra foris præparetur ad semen, & spinę eradicentur, vtputà aratrum, & rastrum. Secundò instrumenta vtilia ad necessaria interiora, & exteriora, vtputà securis, & consimilia. Instrumenta autem quibus terra excolitur, significant sensus hominis, qui ad vtilitatem proximi, tanquam aratrum ad terram ordinãdi sunt. Mali enim homines sunt sicut terra, quia terrena semper cogitant. Ipsi namq.
sunt arida à compunctione pro peccatis suis, quia peccatum nihil reputant. Ipsi
4 sunt frigidi in diuina charitate, quia nihil nisi suam voluntatem quærunt. Ipsi sunt ponderosi ad agendum bona, quia alacres sunt, pro honore mundi. Ideò vir bonus istos excolere debet per sensus exteriores, sicut & bonus rusticus terram excolit per aratrum. Primò enim debet excolere per os suum, loquendo eis vtilia animæ, & informando ad viam vitæ. Deindè opere faciendo bona, quæ poterit, vt proximus informetur per verba, & excitetur ad faciendũ bona. Deindè excolet reliquis membris proximum suum, vt fructifer fiat, scilicèt oculis simplicibus, nè videat impudica, vt proximus impudicus addiscat in omnibus membris modestiam. Auribus suis excolat, nè audiat inepta, & pedibus, vt alacer sit ad opus Dei. Huic terræ sic excultæ, ego dans pluuiam gratiæ meæ per laborem excolentis tribuam, & gaudebit laborans de fructu terræ priùs aridæ, cùm cęperit germinare. Instrumenta verò quæ ad interiora præparanda necessaria sunt, sicut securis, & consimilia, significant intentionem discretam, & diuinam discussionem operis sui. Quia quicquid boni homo fecerit, non debet

facere propter honores, & laudem hominũ, sed ex diuina charitate ad æternã retributionem. Ideò examinet homo diligenter opera sua, qua intentione, & qua mercede hæc fecit, & si inuenerit in opere suo aliquam superbiam, abscindat statim securi discretionis, vt sicut foris excolit proximum suum, qui quasi extra domum est, idest extra societatem amicorum meorũ per opera mala, sic intùs per diuinam charitatem fructificet sibi. Quia sicut opus rustici, qui non habuit instrumenta, quibus repararet destructa, citiùs erit in vacuum. Sic nisi discreta discretione homo examinet opera sua, quomodo alleuientur, si laboriosa videntur, quomodo reparentur, si franguntur, non peruenient ad profectum. Proptereà non solum laborandum est efficacitèr exteriùs, sed & intùs sollicitè cõsiderãdũ quomodo, & qua intentione laboratur. In tertia domo debent esse instrumenta viua, quæ promoueant mortua, & viua, scilicèt equi, asini, & alia animalia. Hæc instrumenta sunt confessio vera. Ipsa enim est, quæ viua, & mortua promouet. Quid notat viuum, nisi animam, quæ à Deitate mea creata est, & in æternum viuit. Ipsa enim per confessionẽ veram, quotidiè magis, ac magis appropinquat Deo. Sicut enim animal, quò frequẽtiùs, & melius nutritum fuerit; tantò fortius est ad portandum, & pulchrius ad intuẽdum. Sic & confessio, quo frequentius facta fuerit, & quanto diligentiùs, tàm de minimis, quàm de maximis, tantò magis animam promouet, & in tãtum Deo placet, quod etiam animam in cor Dei

3 inducit. 3 Quid autem significat mortua, quæ etiam confessio promouet, nisi opera bona, quæ per mortale peccatum moriũtur. Nam ipsa opera bona in mortalibus peccatis morientia, mortua sunt apud Deum, quia nullum bonũ placere poterit Deo, nisi prius peccatum, vel voluntate perfecta corrigatur, vel opere. Nec in vno vase suauia, & fętentia benè conuenire poterunt. Si autem aliquis opera bona mortalibus peccatis mortificat, & veram confessionem de commissis assumpserit, cum volũtate emendãdi, & cauendi de cætero, mox per confessionem, & virtutem humilitatis reuiuiscũt opera bona, quæ priùs fuerunt mortua, & proficiunt ei ad salutem æternam, qui si moritur non facta confessione, opera ipsa bona, quæ mori, & adnihilari non possunt, nec tamen propter mortale peccatum æternam vitam mereri poterunt, proficiunt ei ad leuiorẽ pęnã, vel alijs ad salutẽ. Si tamẽ fecit ipsa opera bona cum 1
diuina intentione, & ad Dei honorem. Si verò fecit ipsa opera, propter honorem 2
mundi, & ipsius vtilitatẽ, tunc ipsa opera moriente factore moriũtur, quia mercedem suam recepit de mundo, pro quo

4 laborauit. 4 Proptereà sponsa mea, per quam intelligo omnes amicos meos, congregemus in domos nostras illa, vndè spiritualitèr Deus vult delectari cum anima sancta. Primò in domum primã, scilicèt panem sinceræ voluntatis, nihil volendo, nisi quod Deus. Secundò potũ diuinæ præmeditationis, nil agendo, nisi ibi cogitetur Dei honor. Tertiò eduliũ diuinæ sapientiæ, cogitando semper, quę futura sunt, & quomodo præsentia ordinanda sunt. In secundam domum congregemus pacem à peccatis ad Deum, & pacem à rixa ad proximum. Secundum opera misericordiæ, quibus etiam opere vtiles simus proximo. Tertiò abstinentiam perfectam, qua coarceamus ea, quæ turbare volunt pacem. In tertiam domum congregemus rationabiles, & bonas cogitationes ad ornandum domum nostram interiùs. Secundò sensus benè disciplinatos, & temperatos, ad lucendũ amicis nostris exteriùs. Tertiò confessionem, veram qua si infirmamur, reuiuiscere possimus. Sed quamuis domus habeantur, non tamen possunt conseruari congregata in eis, nisi habeantur ostia, nec ostia possunt pendere sine cardini-

dinibus, nec ferari ſine ſeris. Ideò vt cõgregata maneant ſalua, ponatur in domo oſtium, ſcilicèt ſpes firma, vt nullis frangatur aduerſitatibus. Quæ ſpes habeat duos cardines, ſcilicèt, vt homo non deſperet de adipiſcenda gloria, nec de fugiẽdo ſupplicio, ſed in omni aduerſitate ſemper de miſericordia Dei confidens, ſperet meliora. Sera autem oſtij debet eſſe diuina charitas, qua muniatur oſtiũ, nè ingrediatur inimicus. Quid enim prodeſt habere oſtium ſine ſera? Quid ſpem ſine charitate? Si enim quis ſperat præſentia æterna, & deſperat de Dei miſericordia, non tamen diligit Deum, & timet, oſtium quidem habet quaſi ſine ſera, per quod inimicus capitalis ingredi poteſt cùm voluerit, & occidere. Sed ſpes recta eſt, vt qui ſperat, faciat etiam bona, quæ poteſt, ſine quibus non poteſt obtinere cæleſtia, ſi ſciuit, & potuit facere bona, & noluit. Si verò quis exceſſiſſe ſe intelligit, vel non feciſſe cùm potuit, habeat bonam voluntatem faciẽdi bona, quæ poteſt; & quod facere non poterit, & ſperet firmitèr ſe ad Deum poſſe accedere, etiam per bonam voluntatem, & diuinam charitatem. Ergo oſtium, ideſt ſpes muniatur diuina charitate, vt ſicut ſera multa habet intùs retinacula, nè hoſtis aperiat, ſic in diuina charitate ſit quędam ſollicitudo, nè Deus offendatur, ſit charitatiuus timor, nè diſcedat ab eo. Feruor etiam igneus, quomodo Deus diligatur, & cura, quomodo imitetur. Sit etiam dolor, eò quòd non ſufficit tãtum facere, ſicut vellet, & ſicut obligatum ſe intelligit. Humilitas quoque, qua homo, quod agit, reputat nihilũ reſpectu peccatorum ſuorum. His retinaculis muniatur ſera, nè Diabolus facilitèr ſeram charitatis aperiat, & immittat amorem ſuum. Clauis verò, qua aperitur, & clauditur ſera, debet eſſe deſiderium ſoliùs Dei, conueniens cum diuina charitate, & diuino opere, vt ſcilicèt nihil velit habere homo, etiam ſi poſſet, niſi Deum, & hoc propter maximam charitatem eius. Hoc enim deſiderium claudit Deum in anima, & animam in Deo, quia vna vtriuſque voluntas. Hanc verò clauem vxor, & vir debent habere ſoli, ideſt, Deus, & anima, vt quoties Deus ingredi voluerit, & delectari in bonis, ſcilicèt, animæ virtutibus, liberum habeat acceſſum per clauem ſtabilis deſiderij. Quoties etiam anima ingredi voluerit ad cor Dei liberè poſſit, quia ipſa nihil deſiderat niſi Deum. Hæc clauis cuſtoditur per animæ vigilantiam, & humilitatis ſuæ cuſtodiam, qua Deo adſcribit omne bonum, quod habet, & cuſtoditur etiam clauis hæc per Dei potentiam, & Dei charitatem, nè anima à Diabolo ſupplantetur. Ecce ſponſa mea qualis charitas Dei eſt ad animam. Sta ergo firmitèr, & fac voluntatem meam.

NOTÆ.

1 Cogitatio enim bona eſt ſicut oleum dulce, & ſicut vinum delectabile.

Quemadmodum oleum optimum eſt cibi condimentum, quo deficiente, nec fercula ſapiunt, nec vllam comedentibus delectationem afferunt: ita quoque vinum, & guſtui ſuaue eſt, & ſua natura calidum, & quam plurimos generat ſpiritus: ſic prorſus optima cogitatio, cæterarum virtutum eſt condimentum, ſine qua opera bona Deo minimè placet, nec operanti Religionis feruor adijcitur, nec charitatis ſpiritus multiplicantur, immò totus frigidus, ac tepidus, ſic operans manet, neque in ſpirituali vita quidquam proficit, & idcircò Diuus Hieronymus in Epiſtola ad Demetriadem admonet, vt aſſueſcat animus ſollicita ſemper, & peruigili cuſtodia, ſuas cogitationes diſcernere, & ad primum animi motum, vel probare, vel reprobare, quod cogitat, vt & bonas cogitationes alat, vel ſtatim malas extinguat, hinc namq. ait, fons eſt boni, & origo peccandi.

2 Cogitatio verò mala eſt, ſicut ſynapis amara.

Synapis herba est, aut semen quoddam, quod tritum, & contusum tantam habet acrimoniam, vt etiam frequentèr lacrymas excitet comedenti, ita quoque cogitatio praua, quæ vt notauimus suprà, cum fons sit, & radix malorum omnium, nobis veluti synapis tristitiæ, ac lacrymarum causas affert.

3 Quid autem significant mortua, quæ etiam confessio promouet, nisi opera bona, quæ per mortale peccatum moriuntur.

Ad huius textus intelligentiam breuitèr est notandum ex Scholasticis, opera nostra posse dici viua, mortua, viuificata, & mortificata; hæc autem dicuntur per comparationem ad illa, quæ in naturalibus fiunt: ea enim nos viuere asseueramus, quibus inest principium vitæ, & vitalis operatio ab hoc emanans, vt brachium, vel quodpiam aliud membrum mouendo: mortuum verò, quod nec vitæ habet principium, nec operationem, habère tamen hæc poterat, vt homo mortuus: mortificata autē vocamus ea, quibus quidem vitæ est principiū, deest tamē operatio ob aliquod impedimentū, vt stupidum membrum, quod non potest moueri ob aliquod impedimentum, habet tamen principiū in se vitale, quod impedimentum si remoueretur, huiusmodi membrum viuificatum diceretur, quandoquidem à mortificatione, per vitalem operationem causata, ad pristinas operationes restitueretur. His declaratis dicendum mihi videtur. Quod hìc primò sermo fit, de his operibus, quæ licèt ex genere suo bona sint, quia tamen in peccato mortali fiunt, mortua dicuntur, quandoquidem carent vitali principio, quod charitas est, atque ad hunc sensum fides sine operibus Iacobi 2. mortua dicitur, hæc autem operà promoueri per confessionem legimus hìc, non quidem, quòd per pœnitentiam reuiuiscant, vt de mortificatis operibus infrà dicemus, quia vt auctor est D.Thom. 3.part. quæst.89. artic.6. non possunt iterum à principio procedere, quoniam transeunt, & iterùm eadem numero resumi non possunt, tùm quia nunquam habuerunt vitam, nec valorem, sed quia pœnitens, qui sacramentali absolutione accepta in gratiam restituitur, sacramenti fomento, ad ea facienda feruentiùs resurgit, sciens modò illa sibi ad salutem consequendam proficere, cum priùs deficiente vitali principio, scilicèt charitatis, ad eam sibi comparandam minimè adiuuarent, verba verò, quæ immediatè sequuntur, nimirum: Si autem aliquis opera bona mortalibus peccatis mortificat, intelligenda sunt de mortificatis operibus, quæ sic appellantur, quia cum priùs ex charitate processerint, quæ spiritualis vitæ principium est, adueniente posteà peccato mortificantur, cum ad vitam gloriæ consequendam, posito peccati impedimento, efficacitèr perducere non possint: viuificantur autem, peccato sublato per confessionem, quæ illam efficaciam recuperant, perducendi eum ad vitam æternam, qui fecit ea; & ideò legimus hìc, Si veram confessiionem de commissis assumpserit cum voluntate emendandi, & cauendi de cætero, mox reuiuiscunt, & proficiunt ei ad salutem æternam, & hoc est, quod Deus nobis pollicitus est Ioelis 2. Reddam vobis annos, quos comedit locusta, vbi Gloss. interlinearis habet. Non patiar perire vbertatem, quam cum perturbatione animi amisistis; ea verò vbertas bonorum operum est meritum, quod per peccatum amisimus; sed de horum operum meritis videndi sunt Vega quæst.7. de iustificat. Sotus lib.2. de natura, & gratia c.4. Nauarrus in Manuali Præludio 7. & cap.3. num.8. vbi agit de satisfactione; & cap.27. num.267. & de pœnit. dist.6. cap.1. num.45.

4 Proptereà sponsa mea, per quam intelligo omnes amicos meos, congregemus in domos nostras illa, vndè spiritualitèr vult Deus delectari.

Hic hactenùs exposita colligit Epilogo, & breuitèr, quæ duobus superioribus Capitibus tradiderat, perstringit, & sponsæ ad memoriam reuocat.

VER-

VERBA CHRISTI AD SPONSAM,
de ſui immutabilitate, necnon, & de
ſuorum verborũ perfectione, quam-
uis ſtatim opera non ſequantur, &
quomodo voluntas noſtra commit-
tenda eſt in omnibus diuinæ volun-
tati.

CAP. XXVIII.

FILIVS loquebatur ad ſpon-
ſam dicens. Cur ſic tur-
baris, ex eò quòd ille dixit
verba mea eſſe falſa? Nun-
quid ego ſum eo deterior
ex vituperio eius, aut fierem eo melior
ex laude eius? Ego nempè immutabilis
ſum, nec minui, nec augeri poſſum, nec
laude indigeo. Sed homo me laudans
ex laude mea, proficit non mihi, ſed ſibi
ipſi. Nec vnquam de ore meo (qui ſum
Veritas) falſitas proceſſit, vel procedere
poteſt, quia omnia quæcunque locutus
ſum per Prophetas, ſiuè per alios ami-
cos meos, aut ſpiritualitèr, aut corpo-
ralitèr, ſicut tunc intellexi, perficientur.
1 1 Nec ideò erant falſa, quia vnum dixi
ſemel, aliud ſecundò, vnum expreſſius,
aliud obſcurius, quia ad probandam fidei
meæ conſtantiam, & amicorum meorũ
ſollicitudinem, multa oſtendi, quæ ſe-
cundum diuerſos effectus ſpiritus mei,
diuerſimodè à bonis, & malis intelligi
benè, & malè poſſunt, vt haberent in
diuerſis ſtatibus, vndè diuerſi diuerſa
2 exercere poſſent in bono. 2 Nam ſicut
var. lect. Deitatem meam aſſumpſi humanitatem
meam in vna perſona, ſic & quandoq.
loquebar ex parte humanitatis meæ, in-
quantum ſubiecta erat Deitati, quandoq.
ex parte Deitatis, inquãtum creatrix erat
humanitatis, vt patet ex Euangelio meo.
Et ſic quamuis diuerſa videantur à ca-
lumniantibus, & neſcientibus, tamen
vera erant verba ſecundum veritatem.
3 3 Nec etiam ſine cauſa erat, quòd ob-
4 ſcurè tradidi aliqua, 4 quia ſic erat iu-
ſtitia, vt occultaretur conſilium meum
aliquantulum à malis, & vnuſquiſque
bonorum feruentèr expectaret gratiam
meam, & pro expectatione obtineret
præmium, ne ſi certo tempore conſi-
lium meum inſinuatum fuiſſet, omnes
ab expectatione, & charitate propter
longiturnitatem temporis deſiſterent.
Plurima etiam promiſi, quæ tamen à
præſentibus propter ingratitudinem
ſubtracta ſunt. Si enim ipſi à malitia ſua
deſtitiſſent, ego vtique quod promiſe-
ram præſtitiſſem. Ideò non debes tur-
bari, quòd verba mea arguantur men-
dacij. Quod enim impoſſibile videtur
apud homines, hoc poſſibile eſt apud
5 me. 5 Mirantur etiam amici mei, cur
var. lect. non eſt ſine cauſa. Nunquid non Moy-
ſes miſſus erat ad Pharaonem? non ta-
men ſtatim oſtendebantur ſigna. Qua-
re? Quia, ſi enim ſtatim ſigna veniſſent,
& opera, non manifeſta fuiſſet duritia
Pharaonis, nec potentia Dei, nec mira-
bilia oſtenſa. Nihilominus tamen Pha-
rao propter malitiam vſam damnare-
tur, etiam ſi non veniſſet Moyſes, quam-
uis duritia eius non fuit ita manifeſta.
Sic etiam nunc fiet. Propterea ſtate vi-
rilitèr. Aratrum quippè quamuis à bo-
bus trahatur, tamen ſecundum volun-
tatem regentis regitur. Sic etiam quòd
verba mea audiatis, & ſciatis, non ta-
men vadunt, vel perficientur ſecundum
voluntatẽ veſtram, ſed ſecundum meam.
Ego enim ſcio, quomodo terra eſt
diſpoſita, & quomodo exco-
lenda. Vos autem om-
nem voluntatem
veſtram
mihi committite, & dicite.
Fiat voluntas
tua.

NO-

NOTÆ.

1 NEc ideò erant falsa, quia vnũ dixi semel, aliud secũdò, vnum expressiùs, aliud obscuriùs.

In præsenti Capite Christus Dominus B. Brigittæ ostendit, quod ipse & immutabilis sit, ac etiam verax, quodq; nec mutabilitatis, nec falsitatis redargui nequaquam potest, etiam si in sacris litteris frequentèr legamus, quædam, quæ contrarium videantur innuere, aliquando enim præcepit Deus, vt obseruarentur legalia, aliquando verò prohibuit; sæpè etiam aliquibus populis, vt Niniuitis vrbium subuersiones ac flagella per Prophetas prædixit, & postea pepercit. Ezechiæ mortem per Isaiam annũciauit, vt Isaiæ 38. scribitur: Dispone domui tuæ, quia morieris, & non viues, neque tamen sic euenit, sed quindecim annos vitæ ei adiecit Dominus. Item Genes. 8. Moyses dixit pœnituisse Deum, quod fecerit hominem, & Ierem. cap. 18. in persona Dei scribit: Loquar aduersus gentes, & aduersus regnum, vt erudiam, destruam, & disperdam illud, sed si pœnitentiam egerit, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitaui, vt facere ei. Hæc, & alia plura, quæ possemus hìc ex sacris litteris afferre testimonia, indicare videntur, & Deum mutabilem esse, & falsitatis posse reuinci, quod asserere, & impossibile est, & blasphemia esset maxima, quia Deus immutabilis est sicut hoc eodem Capite dicitur, & Malachiæ 3. & Iacobi 1. apud quẽ non est transmutatio, & Psal. 101. Tu autem idem ipse es, & Num. 23. Non est Deus quasi homo, vt mentiatur, neque filius hominis, vt mutetur, 2. Thim. 2. Se ipsũ negare non potest. Cæterùm, vt hoc declaremus apertiùs, sciendum est, quod licèt Deus aliquando rerum velit mutationes, non tamen indè inferre libet, eum mutabilem esse, quia contingit eadem voluntate manente, quod aliquis velit, vt hoc modo fiat, posteà velit contrarium, & ratio est, quia aliud est rerum velle mutationes, aliud voluntatem mutare, nec aliquo modo dici potest, quod Dei volũtas mutata sit, quandoquidem ab æterno præuidit hoc nunc esse voliturum, & posteà contrarium: est ergo tota mutatio ex parte creaturarum, quod vt aliquo exemplo palàm fiat, si per impossibile Sol semper in nostro moraretur hemisphærio in eodem situ. Luna verò mouente quandoq. interponeretur inter nos, & Solem, contingeret, quòd Sol aliquando nos illuminaret, & aliquando non illuminaret, nulla tamen in eo facta mutatione: ita prorsus æterna Dei voluntate manente, noua sæpè producit, frequentèr etiam prohibet, quæ priùs volebat, & alia plura facit, quæ in creaturis tantummodo mutationem inuoluunt. Rursus ex D. Thom. notandum est, 1. p. quæst. 19. art. 7. ad 2. quòd voluntas est causa prima, quæ ad agendum non excludit causas secundas, sed quia causa secunda non adæquat virtutem primæ, ideò multa reperiuntur in causa prima, nimirum in voluntate, ac scientia Dei, quæ sub inferiorum causarum ordine minimè sunt: vndè respiciens ad inferiores causas, quis dicere poterit Lazarus non resurget, respiciens ad primam resurgit. Ex quo infertur, quòd si aliquando Deus aliquid pronunciat futurum, & non sequitur, illud prædicit secundum dispositionem secundarum causarũ, qua dispositione deficiente non sequitur, vt de Ezechia, cuius mors fuit pronunciata, nisi plangeret, fleuit ergo, ideò non est mortuus. Atque ex his apertè intelligi possunt, quæ scribuntur hìc, nimirum Dei verba non esse falsa, quia vnum semel dicat, & aliud secundò, sed Deum aliquando illud permisisse ad probandam fidei suæ constantiam, & amicorum suorum sollicitudinem; plura quoque secundum diuersos effectus spiritus sui ostendisse, quæ possent à bonis, & malis diuersimodè intelligi, vt indè homines haberent in diuersis statibus, vndè diuersi diuersa possent se in bono exercere, sed hac de re videnda est Glossa ordinaria Isaiæ 38. ad ea verba; Dispone domui tuæ, vbi plura affert ex Diuo Gregorio, & Diuo Augustino, quæ ad præsentis Notæ intelligentiam facere possunt. 1

2 Nam sicut Deitatem meam assumpsi humanitatem meam in vna persona, sic

var. lect. quandoq. loquebar ex parte humanitatis meæ

meæ in quantum subiecta erat deitati, quandoq. ex parte deitatis, &c.

Hunc textum sic corrigendum esse arbitror cum Manuscripto Farnesiano. Nam sicut in Deitate mea assumpsi humanitatem meam. Atque etiam ex hoc deducitur, quòd licet in sacris litteris quædam de Christo scripta inueniantur, quæ adinuicem pugnare videntur, non tamen esse falsa, sed verissima, vt legimus ad Philippenses 2. Quòd Christus æqualis est Patri, deindè, Quòd minor est Patre, & quòd, Paulò minùs est minoratus ab Angelis, vt Psalm. 8. & ad Hebræos 2. Et quòd Christus obedit Patri, Secundo, quòd Christus manet in æternum. Ioan. 12. Quod mortuus est. Rom. 5. & alia sexcenta quæ secundum duarum naturarum distinctionem accipienda sunt, & Ideò egregiè D. August. libr. 1. de Trinitate capit. 1. dicit, Seipso Christus factus est minor, Formam serui accipiens, neque enim sic accepit formam serui, vt ammitteret formam Dei, in qua erat æqualis Patri, vt in forma serui, & in forma Dei, idem sit ipse vnigenitus Filius Patris, idem quoque probat D. Hieronym. in explanat. Symboli ad Damasum. D. Damasc. 4. lib. de Fide cap. 19. & fusè D. Athanas. in Symbolo.

3 Nec etiam sine causa erat, quòd obscurè tradidi aliqua.

Innuitur hoc loco non sine causa factum esse, quòd plurima in sacris litteris reperiantur, quæ intellectu difficillima sunt, & præter has causas, quæ hìc afferuntur, duæ quoque huius rei admodum probabiles redduntur lib. 8. Cælestis Imperatoris ad Reges cap 48. quarum altera est, Nè quis præsumat improbè Dei verba discutere, ipse enim est, qui de sublimi humilem facit, & de inimico amicum. Secunda causa est, vt qui occasionem discendi quærit inueniat, & sanè sacrarum litterarum obscuritas doctis viris ansam præbet difficiciliora loca interpretandi, sensus obscuros inuestigandi, paruulis panem verbi Dei frangendi, si enim omnia, quæ sacræ paginæ referunt, aut etiam Liber hic Cælestium Reuelationum facillimè ab vnoquoque intelligerentur, fortassè contingeret, vt nec studiosè, aut sollicitè quærerentur, neque eorum veritas suauiter inueniretur, quod optimè explicat Petrus Chrysologus sermone 96. Si dicta (inquit) vel facta Christi carnalibus sensibus subijcerentur, torpesceret animus, mens vacaret, dormiret ingenium, cor tabesceret, extingueretur quidquid humani vigoris est, & caloris: & sicut in lapide friget ignis, latet ignis in ferro, ipse tamen ignis lapidis collisione flammatur, sic obscurum verbum, verbi, ac sensus collatione resplendet.

4 Quia sic erat iustitia, vt occultaretur consilium meum aliquantulum à malis.

Cum consilium propriè quædam sit inquisitio rationis in rebus dubijs, cumque præsupponat inquisitionem mediorum, & ignorantiam certi medij ad consecutionem finis, vt ex Diuo Damasceno libro 2. Fidei Orthodoxæ capite 22. & Diuo Thoma part. 2. quæst. 14. artic. 1. ad secundum colligi potest; ideò Nobis dicendum videtur, propriè in Deo minimè esse ponendum, & propterea Damascenus vbi supra affirmauit, quòd Deus non consiliatur, ignorantis enim est consiliari. Sed sciendum, dupliciter posse sumi consilium. Primò quidem pro ipsa inquisitione cum discursu, & quia sic imperfectionem quandam, & ignorantiam connotat, ideò non potest in Deo poni, qui perfectissimus est, & scientissimus. Secundò sumi potest pro certitudine, ac resolutione alicuius rei, vndè dicere solemus, consilium habet, talis est resolutio, & sententia consilij eius, & ita sumptum propriè in Deo esse affirmamus, qui rerum omnium certitudinem, ac scientiam habet, & sic sumitur hìc cùm scribitur, Vt occultaretur consilium eius, hoc est, vt celaret à malis quidquid decreuit esse facturum, & in hoc etiam sensu paulò post legimus hoc eod. Cap. Nè si certo tempore consilium meum insinuatum fuisset, omnes ab expectatione, & charitate propter longiturnitatem temporis desisterent, & ad Ephes. 1. Paulus Apostol.

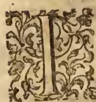
scribit, quod omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ, hoc est secundum certissimam suæ voluntatis rationem, & decretum, vel vt habet ibi Gloss. Interl. secundum voluntatem, quæ est ex ratione: vel vt annotauit ibid. Carthus. secundum certissimam rationem suæ voluntati consonam, & placentem.

5 var. lect. *Circa finem Capitis, vbi hactenus impressa exemplaria habent*, Mirantur etiam amici mei, cur non est sine causa.

Hic textus, Sic cum Farnesiano Codice M.S. restituendus est, Mirantur etiam amici mei, cur post verba non sequantur opera, hoc enim non est sine causa.

VERBA MONITIONIS IOANNIS Baptistæ ad sponsam in figura, in qua Deus per pullos, corpus, per nidum mundi, delectationes, per animalia ferocia, superbia, per aues rapaces, mundi lætitia, per laqueum designantur.

CAP. XXIX.

IOANNES Baptista loquebatur ad sponsam Christi dicens. Dominus Iesus vocauit te de tenebris in lucem, de immunditia in perfectam munditiam, de angustia, in latitudinem. Quantum ergo sibi pro his regratiari teneris, quis explicare valet? aut quando sufficeres? Veruntamen facito quantum vales. Est auis quædam, quæ dicitur Pica, hæc enim diligit pullos, quia oua vnde processerunt pulli, fuerunt in ventre eius. Hæc auis facit sibi nidum de rebus inueteratis, & attritis propter tria. Primo propter requiem. Secundo propter latibulum à pluuia, & nimia siccitate. Tertio, vt nutriat pullos suos, qui fiunt ex ouis, quæ auis ex charitate componendo se super ea, fouet pullos. Cum verò pulli nati sunt, mater allicit eos ad volandum per tria. Primo per cibi administrationem. Secundo per sedulam vocem. Tertio per volatus sui exemplificationem. Pulli verò quia diligunt matrem, assueti cibo matris, ferunt se primo paulatim præcedente matre supra nidum. Indè iuxtà vires progrediuntur vlteriùs, donec ex vsu, & arte sunt perfecti. Hæc auis Deus est, qui æternaliter est, & nunquam immutatur, & ex Deitatis eius vtero, omnes animæ rationales egrediūtur. Cuilibet verò animæ paratur nidus de rebus attritis, quia corpus de terra consociatur animæ, in quo Deus animam nutrit cibo bonarum affectionum. Defendit ab auibus malarum cogitationum, & dat requiem à pluuia malarum actionum. Quælibet verò anima, quia tali de causa coniungitur corpori, vt ipsa corpus regat, nequaquam ab eo regatur, & vt corpus ad laborem exciter, & ei rationabiliter prouideat. Ideò Deus tanquam mater bona, docet

1 animam proficere in meliora: 1 Docet

var. lect. exire de arcto, in latiora. Primo per cibum, dando intelligentiam, & rationem iuxta capacitatem vniuscuiusque, indicando menti quidvè fugiendum. Sed sicut mater primo educit pullos supra nidum, sic homo addiscit cogitare cælestia. Cogitare etiam quàm arctus, & vilis sit nidus corporis, quàm lucida sunt cælestia, & quàm delectabilia sunt æterna. Educit etiam Deus animam per vocem suam, qua clamat. Qui sequitur me habebit vitam, qui diligit me non morietur. Hæc vox ducit ad Cælum. Hanc qui non audierit, aut surdus est, aut in-

2 gratus dilectioni matris. 2 Tertio educit Deus animam per volatum, idest per humanitatis suæ exemplum. Hæc humanitas gloriosa habuit quasi duas alas. Primo, quia in eo erat omnis munditia, & nihil coinquinatum. Secundo, quia omnia bona fecit, his duabus alis volabat humanitas Dei in mundo. Has ergo sequatur anima quantum potest. Et si non pote-

poterit opere, saltem conetur voluntate. Cùm autem euolat pullus, cauenda sunt sibi tria. Primò pro animalibus ferocibus, ne resideat iuxtà ea super terram, quia ipse pullus non est fortis sicut illa. Secundò caueat ab auibus cupidis, quia ipse pullus adhuc non est celer ad volandũ, sicut aues illæ sunt, & ideò in latibulo tutiùs est morari. Tertiò caueat nè concupiscat prædam, in qua est laqueus. Animalia ista ferocia quæ dixi, sunt delectationes, & cupiditates mundi, ab his enim sibi caueat pullus, quia dulces videntur, sentiri bonæ ad possidendum, & pulchræ ad videndum. Sed cum putantur teneri, euadunt celeriter. Cum verò creduntur delectari, mordent immisericorditer. Secundò caueat ab auibus cupidis, hæ sunt superbia, & ambitio. Istæ enim sunt, quæ semper altiùs, & altiùs desiderant ascendere, & alias aues præcedere, & odire inferiores. Ab his autem caueat pullus, & desideret in latibulo humilitatis morari, vt non superbiat de data gratia, non contemnat inferiores, & minoris gratiæ, non cogitet se aliquibus meliorem. Tertiò caueat à præda, in qua est laqueus. Hæc enim est lætitia mundi. Nam bonum videtur habere risum in ore, & delectationem in corpore, sed latet in his aculeus. Adducit enim immoderatus risus immo-
3 deratã lætitiam. 3 Voluptas corporis adducit inconstantiam mentis, ex quibus consequitur tristitia, vel in morte, vel antè, seù in tribulatione. Festina igitur filia, & tu egredi frequenter de nido tuo per desiderium cælestium. Caue tibi à bestijs cupiditatum, & ab auibus superbiæ. Caue à præda lætitiæ vanæ. Deindè loquebatur Mater ad sponsam, & ait. Caue de aue, quæ tincta est pice, quia omnes, qui tangunt eam maculantur. Hæc enim est amicitia mundi, instabilis vt aer, fœda in acquisitione fauoris, & societate mala. Non cures de honoribus, non attendas ad fauores, non respicias ad laudem, vel vituperium. Nam ex his prouenit inconstantia animi, & diminutio diuinæ charitatis. Sta igitur stabilis. Deus enim, qui te incepit extrahere de nido, pascet te vsque ad mortem. Post mortem vero non habebis famem. Custodiet etiam te à dolore, defendet te in vita, & post mortem nihil timebis.

NOTAE.

1 var. lect. DOcet exire de arcto in latiora. Primò per cibum dando intelligentiã, & rationem iuxta capacitatem vniuscuiusque indicando menti, quidvè fugiendum.

Hic textus omninò mancus, & corruptus esse videtur, quandoquidem, si hoc locò sermo fit de naturali lumine, quod Deus nobis ab instanti creationis indidit, de quo Dauid Ps. 4. Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, omninò addendum esse censeo cum Farnesiano Codice M.S. Indicando menti, quid agendum, quiduè fugiendum; est enim huius naturalis luminis proprium, quod practicum Doctores appellant, hominibus indicare, quid agere, quiduè vitare debeant, hoc autem Apost. ad Rom 2. Legem scriptam appellat in cordibus Gentilium, qui legem Mosaicam non habentes, ea quæ legis sunt per hoc naturale lumen eorum mentibus impressum, obseruant quantùm ad præcepta moralia Decalogi, quæ sunt secundum rationis naturalis dictamen. Aliud quoque lumen benignissimus Deus contulit homini nimirum supernaturale, vt ad ea, quæ humanã facultatem superãt comprehendenda manuducerentur, idq. secundum Spiritus sancti placitum, qui diuidit singulis, prout vult, vt 1. Corint. 12 scribit Apostol. Hoc autem supernaturale lumen ad nos transmittitur dupliciter; Primò per spiritualem infusionem, & illustrationem, quemadmodum illud receperunt Prophetæ in veteri testamento, & Apostoli, ac Sancti Doctores in nouo. Secundò per doctrinam, ac prædicationem, quæ hìc propriè appellatur cibus animæ,

& vt ait Orig. in Leuit. hom. 39: Sicut cibis, & delitijs caro, ita verbis diuinis pinguescit anima. Nutrimēta igitur Spiritus sunt diuina lectio, orationes assiduæ, sermo doctrinæ, his enim cibis nutritur anima.

2 Tertio educit Deus animam per volatum, idest, per humanitatis suæ exemplum, hæc humanitas gloriosa habuit, quasi duas alas.

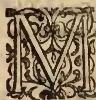
Nihil est, quod nos ad virtutes comparandas magis excitet, nihil quod ad vitæ sanctitatem, probitatemq. sectandam plus succendat, nihil quod ad cælestis Patriæ viam facilius paret, quàm totius Christi Domini vitæ sedula meditatio, Tota enim (inquit D. August. de vera Religione cap. 16.) vita eius in terris per hominem, quem suscipere dignatus est, disciplina morum fuit. hæc D. August. In omnibus ergo actionibus nostris, hoc nobis vita sua lucidissimum speculum, hoc sanctitatis exemplar statuendum est, ad hoc enim à Patre in terris missus est, vt nos instrueret in via virtutis, vt legem sua potestate conderet, eamq. suo exemplo, suisq. bonis actibus confirmaret, vtque nos sanctissimis moribus erudiret, & sicut ad eius imaginem, quam nostris deturpauimus vitijs creati sumus, ita ad eius similitudinem his depositis reformaremur: percurrat ergo diligenter quisque singulas suas actiones, singulas virtutes, & vt fidelis assecla studeat pro viribus imitari, neque enim alibi tam omnibus numeris absoluta poterit reperiri virtus nisi in Christo. Vbinam quæso (dicit D. Bernard. serm. 22. in Cant.) vera prudentia nisi in Christi doctrina, vbi vera iustitia, nisi de Christi misericordia, vbi vera fortitudo, nisi de Christi passione, vbi vera temperantia, nisi in Christi vita, hanc ergo si nos frequenter inspiciamus, & attentiùs considerabimus dubium non est, quin per humanitatis suæ exemplum, vt legimus hìc, à terrenis affectibus educti ad Cælorum regnum subleuabimur.

3 Voluptas corporis adducit inconstantia mentis, ex quibus consequitur tristitia.

Quamquam ab omnibus vitijs in genere, & mentis inconstantia, ac tristitia manare consueuerint, peculiari tamen ratione ex turpi carnis vitio procedere solent, cum enim inferiores potentiæ, per illud vehementer lædantur, ratio quoque mirum in modum offendatur, consequens indè fit, quod ab hoc vitio tot praui, peruersiq. effectus oriantur, quòd, vt declaremus apertiùs, sciendum est, ex D. Thom. 2. 2. quæst. 153. artic. 5. rationis actus in agendis quatuor esse, inter quos præceptum de agendis præcipuus est, quod quidem per luxuriam impeditur, quatenùs ex magno concupiscentiæ impetu, & ingenti libidinis ardore fit, vt ratio non exequatur, quod faciendum decreuerat: & hinc est, quòd homo inconstans in operibus suis existat, vt legimus hìc, sed & eiusdem vitij effectus septem recensuit D. Greg. lib. 31. Moralium cap. 17. De Luxuria (inquit) cæcitas mentis, inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror autem, vel desperatio futuri generantur, ceterùm mentis inconstantiam peculiari quadam ratione ad carnis vitium spectare insinuauit D. Basil. de Constitutionibus Monasticis cap. 9. his verbis, Sic isti quoque cum assiduè in corporis libidinibus intricentur, in his depressi inhærescant, ad spiritus fastigium nunquam euadunt, sed inexausto cursu in orbem perpetuo incitati feruntur, nempè qui vnà cum corporis concupiscentijs voluptatibus agitati assiduè, rogatiq eodem, vndè mouerunt denuò referantur. sed hac de re legendi sunt D. Isidor. lib. 2. de Summo Bono cap. 39. Aristotel. 6. Ethic. cap. 5. & lib. 7. cap. 11. quibus locis probat intemperantiam maximè prudentiam corrumpere, & ideò opposita prudentiæ, vitia nasci præcipuè ex luxuria.

DEPRECATIO MATRIS DEI AD Filium pro sponsa, & pro alio Sancto, & de acceptatione deprecationis Matris à Christo, & de certitudine veræ, vel falsæ sanctitatis hominis in hac vita.

C A P. XXX.

MARIA loquebatur Filio dicens: Da Fili mi nouæ sponsæ tuæ, vt corpus tuū dignissimum radicetur in corde eius, vt ipsa mutetur in te, tuaq. delectatione repleatur.
1 Deindè ait: Hic Sanctus cum temporaliter vixit, fuit in fide sancta sicut mons stabilis, quem non fregit aduersitas, nulla retraxit delectatio. Fuit, & flexibilis ad voluntatem tuam, sicut aer mobilis, quocunque eum impetus spiritus tui traxit. Fuit insuper in charitate tua ardens, quasi ignis calefaciens frigidos, & consumens iniquos. Nunc autem anima eius tecum est in gloria, vas autem instrumenti eius depressum est, & in humiliori loco iacet, quàm decet. Ideò Fili mi da corpori eius altiorem eleuationem, honora illud, quod te pro modulo suo honorauit. Eleua illud, quod te labore suo, quò potuit eleuauit. Respondit Filius. Benedicta sis tu, quæ nihil relinquis intactum, quod ad amicos tuos pertinet. Non decet Mater, vt vides, quod lupis detur cibus optimus. Nō conuenit Saphirus membra conseruans sana, & corroborans infirma, ponatur in luto, nō etiam decet, vt cæcis accendatur lumen. Iste quippè homo sicut in fide fuit stabilis, & in charitate feruentissimus, sic & in continentia optimè fuit ad voluntatē meam dispositus, propterea sapuit mihi sicut cibus optimus, optimè decoctus in omni patientia, & tribulatione. Dulcis denique, & bonus in bona voluntate, & affectu, melior in conatu, & virili progressu, optimus, & dulcissimus in laudabili consummatione. Propterea non decet, vt antè lupos talis exaltetur cibus, quorum cupiditas nescit satietatem, quorum delectatio refugit herbas virtutum, & sitit carnes putridas, quorum & vox astuta omnibus est nociua. Fuit etiam quasi Saphirus in annulo per famem, & vitæ claritatem, per quam ostendit, se esse Ecclesiæ suæ sponsum, Domini sui amicum, fidei sanctæ conseruatorem, & mundi cōtemptorem. Propterea Mater charissima non decet, vt tantæ bonitatis amator, tanquam mundus sponsus tangatur à tam immundis. Tantæq. humilitatis amicus, ab amatoribus mundi contingatur. Fuit etiam tertiò tanquam lumen positum super candelabrum, per omnem mandatorum meorum exequutionem, per hanc muniuit stantes, nè caderent. Per hanc eleuauit cadentes, per hanc etiam futuros post se ad me excitauit. Hoc lumen indigni sunt videre, obcæcati amore suo, hoc lumen discernere nesciunt, qui habent albuginem superbiæ, hoc lumen attrectare non valent scabiosi manibus, quia hoc lumen cupidis, & suam voluntatē amantibus, est nimis odiosum. Ideò priusquam eleuetur, iustum est, vt illi, qui immundi sunt, purgentur, & qui cęci sunt, illuminētur. Illum verò hominem, quem homines terræ dicunt sanctum, tria ostendunt eum non esse sanctum. Primò, quia antè mortem nō imitabatur vitam Sanctorū. Secundò, quia hilarem voluntatem non habuit patiendi martyrium pro Deo. Tertiò, quia non habuit charitatem ardētem, & discretam sicut Sancti. Tria quoque sunt, propter quæ quis videtur à populo sanctus. Primum est mendacium, fallacium, & placere volentium. Secundum facilitas credulitatis insipientium. Tertium est cupiditas, & tepiditas Prælatorum, & examinatorum. Vtrum autem ipse est in inferno, vel purgatorio, nondum est tibi licitum scire, sed cum tempus fuerit loquendi.

NOTAE.

1 HIc Sanctus cùm temporaliter vixit, fuit in fide sancta sicut mons stabilis, quem non fregit aduersitas, nulla retraxit delectatio.

Hic de quo in præsenti Capite sermo fit, fuit Brynulphus Ecclesię Scarensis Episcopus, vt colligitur infrà in Reuelatione extrauaganti, Cap. 108. Quo loco Beata Virgo illum summis laudibus extollit, eumq. fuisse morum, ac vita sanctitate celebrem, testatur ibi circà medium Capitis his verbis. Scias filia, quòd iste Episcopus honorauit me in vita sua, & honorem opere confirmauit: cuius vita, quàm acceptabilis fuit Deo, demonstrauit ordor, quem sensisti, eiusdem Episcopi meminit Ioannes Magnus Archiepiscopus Vpsalen. lib. 10. Historiæ Gothorum cap 24. Nec (inquit) silentio implicandum est, quòd anno Christi 1317. ille sanctissimus Ecclesiæ Scarensis Pontifex Brynulphus post multos labores, atque eximia sanctitatis opera, hoc transitorium sæculum fælici cursu consumauit in Ecclesia Scarensi sepultus.

Finis Secundi Libri Reuelationum S. Brigittæ.

INCIPIT TERTIVS LIBER REVELATIONVM CAELESTIVM SANCTAE BRIGITTAE DE SVETIA.

Monitio, & informatio ad Episcopum de modo tenendo in victu, & vestitu, & oratione, & qualiter se habere debeat in omnibus ante mensam, in mensa, & post mensam, & hoc idem de dormitione, & qualiter in omnibus exerceat officium Episcopale.

CAPVT PRIMVM.

IESVS Christus Deus, & homo, qui venit ad terram assumere humanitatẽ, & saluare animas sanguine suo: 1 qui vitam veram illuminauit, aperuitq. portam Cæli, ipse me misit ad vos. Audi tu, cui datum est audire spiritualia. Si Episcopus iste proponit ire per viam arctam, per quam pauci ambulant, & esse vnus de paucis, deponat primò pondus circumstans, & onerãs eum. Hoc est mundi cupiditatem, habendo mundũ ad sola necessaria sua, secundum Episcopalem humilem sustentationem. Sic fecit ille bonus Matthæus, qui vocatus à Deo reliquit onus graue mundi, & inuenit onus leue. 2 Secũdò sit pręcinctus ad viã, sicut dicit Scriptura. Quòd Tobias paratus ad viam, inuenit Angelum præcinctum stantem. Quid significat, quod Angelus erat præcinctus? nisi quod omnis Episcopus præcinctus debet esse cingulo iustitiæ, & diuinæ charitatis. Paratus ire per viam illam, per quam ille iuit, qui aït. Ego sum Pastor bonus, qui pono animam meam pro ouibus meis. Paratus etiam cum verbis loqui veritatem. Paratus cum operibus facere iustitiam tam in seipso, quàm in alijs. Non dimittendo iustitiam, propter minas, seu opprobria. Non propter falsam amicitiam, seù vanum timorem. 3 Omnis igitur Episcopus, qui taliter apparet præcinctus, ad eum veniet Tobias, idest homines iusti, & sequentur vitam eius. Terriò debet comedere panem, & aquam antequam aggrediatur viam

1 var. lect.

viam. Sicut legitur de Helia, quod excitatus à somno, inuenit ad caput suum panem, & aquam. Quis est iste panis datus Prophetæ, nisi bonum corporale, & spirituale, quod administrabatur ei. Ná præparabatur ei in Eremo panis corporalis propter exemplum, licet enim Deus potuisset sustentasse Prophetam sine cibo corporali, voluit tamen præparari panem ei corporalem, vt intelligeret homo, Deo esse placitum, quòd vtatur bonis donis Dei temperatè ad consolationem carnis. Infusio quoque spiritualis inspirabatur Prophetæ, quando quadraginta diebus iuit in fortitudinem cibi illius. Nisi enim interna quædam vnctio gratiæ inspirata fuisset menti eius, defecisset vtique in quadraginta dierũ labore,
4 4 quia homo infirmus ex se erat, sed ex Deo ad
var. lect. tantùm perficiendum iter fortis. Ergo quia in omni verbo Dei viuit homo, moneмus Episcopum sumere buccellam panis, hoc est diligere Deum super omnia. Hanc buccellam inueniet ipse ad caput suum, idest, quia ratio sua dicet, Deum suũ super omnia, & præ omnibus diligendum. Tum propter creationem, & redemptionem, tum propter longam patientiam, & suam bonitatem. Rogamus eum etiam bibere pauxillum aquæ, hoc est, intimè cogitare amaritudinem passionis Christi. Quis enim dignè sufficiat cogitare angustias humanitatis Christi, quas tunc patiebatur, quando petijt transferri à se calicem passionis, quando guttæ sanguinis decurrebant in terram. Bibat ergo Episcopus aquam istam, cum pane charitatis, & tunc confortabitur ad progrediẽdum in via Iesu Christi. Incępta igitur via salutis, si Episcopus vltrà progredi voluerit, vtile est ei, à prima hora diei regratiari Deo toto corde. Recogitare sollicitè actus suos, & petere auxilium à Deo, ad faciendum voluntatem eius. Deindè cùm induit se vestibus, oret in hunc modum. Cinis tenetur esse cum cinere, & terra cum terra. Veruntamen quia ex prouidentia Dei Episcopus sum, induo te corpus meum vestibus, quæ ex terra sunt. Non propter pulchritudinem, & superbiam, sed propter operimentum, nè nuditas tua appareat. Nec curo vtrum indumentum tuum melius sit, an vilius, sed tantùm, vt ad reuerentiam Dei Episcopalis agnoscatur habitus. Et ex habitu discernatur Episcopalis auctoritas, ad correptionem, & informationem aliorum. Ideò rogo te pijssime Deus, vt tribuas mihi in animo stabilitatem, nè superbiam de cineris, & terræ precio, nec inaniter glorier de colore puluereo. Sed præsta fortitudinem, vt sicut habitus Episcopalis discretus, & honorabilis est pre alijs propter auctoritatẽ diuinam, sic habitus animæ meæ respiciatur apud Deum. Ne propter auctoritatem indiscretè, & indignè habitam, deprimar profundiùs. Sed propter habitũ laudabilem inaniter portatum, denuder ignominiosiùs ad meam damnationem. Deindè legat, vel decantet horas. Quo enim homo ad altiorem gradum ascẽderit, eò maiorem honorem tenetur reddere. Attamen cor purum, ita placet Deo in silentio, sicut in cantu, dũmodo alijs iustis vtilitatibus occupetur homo. Post dictam Missam, exerceat Episcopale officium suum. Cauendo sollicitè, nè plus attendat ad corporalia, quàm spiritualia. Cùm vero accedit ad mensam,
5 cogitationem habeat talem. 5 O Domine Iesu Christe, qui corpus, quod corrumpitur, cibo corporali sustentari præcipis, da mi auxilium, sic corpori meo dare necessaria, vt non improbè contra animam insolescat caro ex ciborum superfluitate, nec lentescat in seruitio tuo ex indiscreta parcitate. Sed inspira moderantiam congruam, vt cùm terra de terrenis sustentatur, Dominus terræ à terra sua, ad iram non prouocetur. Cùm verò in mensa fuerit permittitur ei moderata consolatio, & collocutio, in qua euitetur scurrilitas, & vanitas. Nec tale verbum proferatur, vel audiatur, quo audientes occa-

occaſionem habeant ad peccandum, ſed omnia ſint honeſta, & ſalutaria. Sicut enim in menſa corporali deficientibus pane, & vino, omnia ſunt inſipida, ſic in menſa Epiſcopali, & ſpirituali, deficiente bona doctrina, & exhortatione, omnia appoſita inſipida ſunt animæ. Et ideò vt euitetur vanitatum occaſio, legatur, vel recitetur aliquid in menſa tali, vndè ædificentur aſſidentes. Perfecta verò refectione, & redditis in benedictione Deo gratijs, inquirat agenda, vel certè reuoluat libros, ex quibus trahi poteſt ad animæ perfectionem. Poſt cœnam verò conſolari poterit cum familiaribus ſuis. Attamen ſicut Mater ablactās infantem perungit vbera cinere, ſeù aliqua aliā amaritudine, donec infans diſſueſcat à lacte & aſſueſcat cibis ſolidioribus. Sic Epiſcopus attrahat Deo familiares ſuos talibus verbis, quibus timeant Deum, & diligant. Vt & ipſorum ſit Pater per diuinam auctoritatem, & eorum Mater per
6 ſpiritualem educationem. 6 Si verò ſcit ſcienter aliquem ſuorum familiarium peccare ad mortem animæ, qui auditis admonitionibus non reſipiſcit, remoueat eum à ſe. Quem ſi retinuerit propter cōmodum, & conſolationem temporalem, non erit immunis à peccato eius. Pergens verò ad lectum ſuum, examinet diligenter facta, & effectus ipſius diei iam præteriti, cogitando taliter. O Deus Creator corporis mei, & animæ vide me miſericordia tua, & pręſta gratiam tuam, vt ex ſomni abundantia, non tepeſcam in ſeruitio tuo. Nec ſomni inquietudine deficiā à ſeruitio tuo, ſed modera ſomnum meū ad honorem tuum, quem ad corporis alleuiationem haberi præcipiſti. Et da mihi fortitudinem, vt inimicus Diabolus nō inquietet me, nec abſtrahat à tua pietate. Surgens autem à lecto diluat confeſſione, ſi quas negligentias caro paſſa eſt, nè ſequentis noctis ſomnus, cum præteritæ delictis oriatur.

CON-

CONSALVI DVRANTI EPISCOPI FERETRANI

NOTAE, ET VARIAE LECTIONES Ad Librum Tertium Cælestium Reuelationum Sanctæ Brigittæ.

CAPVT PRIMVM.

1 var. lect. CIRCA initium *præsentis Cap. vbi in vulgatis legimus*, Qui vitam veram illuminauit.

M. S. Farnesianus habet, Qui viam veram illuminauit: sic etiam paulò post, hoc eod. Cap. legitur, Vitam eius, corrige Viam eius.

2 Secundò sit præcinctus ad viam, sicut dicit Scriptura, quòd Tobias paratus ad viam inuenit Angelum præcinctum stantem.

Sic enim legimus Tobiæ 5. Egressus Tobias inuenit iuuenem splendidum stantem præcinctum, & quasi paratũ ad ambulandum. Hoc loco Christus Dominus indicat, quæ nã debeat parare Episcopus, vt in Episcopali officio ritè (vt par est) se gerere queat; & inter cætera duo potissimùm illi esse necessaria docet, Iustitia, & Charitas, dicitq. quod eius sequi vestigia debet, qui dixit, Ego sum Pastor bonus: sed quid sit Christi sectari vestigia, latè explicat D. Prosper lib. 2. de Vita Contemplatiua c. 21. vbi exponens verbum illud 1. Ioan. 2. Debemus ambulare, sicut Christus ambulauit, dicit. Quid est ambulare sicut ille ambulauit, nisi contemnere omnia prospera, quæ contempsit, & non timere aduersa, quæ pertulit, docere, quæ docuit, sperare, quæ promisit. præstare beneficia etiam ingratis, nõ retribuere secundũ merita maleuolis, orare pro inimicis, misereri peruersis, æquanimiter pati subdolos, atque superbos, ac denique carni mori, iuxta verbũ Apost. ad Col. 3. qui hortatur nos, vt dumtaxat Christo viuamus, atque hoc est iter, quod Prælatus in Episcopali munere tenere debet, & hæc est via, per quam incedere illi opus est, & hæc sunt, quibus benè, rectèq. officium suum, iuxta B. Brigittæ doctrinam, sanctorum Patrum decreta, & sacrorum Canonum sanctiones, obire poterit: sed hæc apertiùs infra declarantur Lib. 4. Reuelat. Cap. 106. vbi Beatissima Virgo comparat Episcopum Angelo præcincto, qui apparuit Tobiæ, Cur (inquit) Angelus apparuit Tobiæ præcinctus ad viam? nisi quòd omnis Sacerdos, & Episcopus præcinctus debet esse cingulo diuinæ iustitiæ, paratus dare animam suam pro ouibus suis, paratus in verbis, loquendo veritatem, paratus in operibus, ostendendo in se ipso viam iustitiæ, paratus ad patiendum pro iustitia, & veritate. Cæterùm per Angelos in sacris literis, etiam significari Episcopos, & Sacerdotes, tradunt Sancti Patres Ambros. de Initian-

tiandis myst. c.2 & 1. de Sacram. c.2. Beda super Genes. c.28. D. Dionys. de Cælest. Hier. cap. 12. Hi namque ascendere, & descendere per scalam dicuntur, vt Genes. 28. scribitur, Quia contemplatione ascendunt ad cælestia, & charitate proximi ad infima descendunt.

3 Omnis igitur Episcopus, qui taliter apparet præcinctus, ad eum veniet Tobias, idest homines iusti, & sequentur vitam eius.

Ex his, quæ dicta sunt, deducit Christus Dominus, quòd si Episcopus eam sibi viuendi normam præscribat, idemq. teneat iter, quod supra descripsit, futurũ esse, vt omnes quoque subditi eius vestigia sequantur, ac suæ vitæ regulas sectentur. Sicut enim (ait D. Bernar. epist. 127.) Error Prælati multos inuoluit, tantis obest, quantis præest, sic & nos è contra dicere possumus, optimum Episcopi exemplum tantis prodesse, quantis dominatur: & idcircò legimus hìc, quòd veniet ad eũ Tobias, quia nimirum eum sequentur homines iusti, & iniusti: iusti quidem illius vestigia, ac bonos mores sectando, iniusti verò peccata relinquentes, ad iustitiam redeundo. Tobias enim interpretatur bonus Domini, seu bonitas Domini, vel iustus Domini; Verùm sicut Tobias fuit, vt Zach. 6. legimus, qui ad Pontificis coronam conficiendã aurum, & argentum contulit, ita quoque Tobias erit per quem homines iusti, ac innocentes designãtur, vt annotarũt Lyran. & Rupert. Abb. ibi, Qui aurum, & argentum ad coronam Episcopi conficiendam conferet, tunc enim eius fama apud gentes erit illustrior, & vita eius apud Deum gratior: vndè meritò, & à subditis honore, & à Deo æterna gloria coronabitur.

4 Quia homo infirmus ex se erat, sed ex Deo ad tantum proficiendum iter fortis.
var. lect.

M. S. Farnesianus habet, Sed à Deo ad tantum perficiendum iter factus fortis.

5 O Domine Iesu Christe, qui corpus, quod corrumpitur, cibo corporali sustentari præcipis.

In præsenti Capite duo scitu dignissima asseruntur. Primo quidem formula quædam traditur cibos benedicendi, quæ sanè memoriæ mandanda est: redolet enim, & grauitatem, & pietatem. Secundò describitur, qualis debeat esse mensa eorum, & habetur ibi: Sicut enim in mensa corporali deficientibus pane, & vino, omnia sunt insipida, &c. vbi innuitur, quòd ad scurrilia vitanda, & ad præsentium ædificationem cibi, vel lectione sacra, vel disputatione aliqua condiantur, est enim hæc & antiqua, & admodum laudabilis consuetudo, de qua D. Greg. ad Natalem Episcop. scribens, & est epist. 53 lib 2. Conuiuia (inquit) tunc veraciter ex charitate fiunt, cùm in eis nulla absentium vita mordetur, non inanes sæcularium negotiorum fabulæ, sed lectionis sacræ verba audiuntur, & cum non plus, quàm necesse est seruitur corpori, sed sola eius infirmitas reficitur, vt ad vsum exercendæ virtutis habeatur: Sed latiùs hoc tradit Conc. Trid. sess. 2. in decreto de Modo viuendi, & alijs in Concilio seruandis aliquanto post initium, his verbis, Et quoniam oportet Episcopos esse irreprehensibiles, sobrios, castos, domui suæ benè præpositos, hortatur etiam, vt ante omnia quilibet in mensa seruet sobrietatem, moderationem ciborum, deindè cum in eo loco sæpè otiosi sermones oriri soleant, vt in ipsorum Episcoporum mensis diuinarum scripturarum lectio admisceatur, idem habet sess. 25. de reform. cap. 1. vbi etiam citatur Concilium Carthaginense 4 Capite 15.

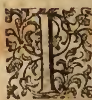
6 Si verò scit scienter aliquem suorum familiarium peccare ad mortem animæ, qui auditis admonitionibus non resipiscit, remoueat eum à se.

Hoc loco admonentur Episcopi, quomodo erga suos familiares se gerere debeant, eorum vitia, si quæ sint inquirendo, ac exprobrando, quòd si ab hac cura Cardinalis immunis non est, vt affirmat D. Antoninus par. 3. suæ summæ tit. 21. cap. 2. multò minùs immunis erit Episcopus, qui speculator est ouium suarum, ac subditorum, vt dicitur hoc eod. Lib Cap 3. & Nos ibi Nota 3. annotauimus. spectat enim hoc ad eius officium, & ad bonam

nam eius existimationem, cui debet consulere. Tales (inquit D. Hieronym. epist. 8.) habeto socios, quorum contubernio non infameris, quòd si id facere neglexerit, grauiter peccat: tenetur enim si post factam admonitionem aliquos contumaces, ac persistentes in vitijs inuenerit, penitùs eos à se remouere, ac quamcitissimè ab alijs seiungere, nè bonos inficiant, neuè oues suas prauo exemplo ad eandem viuendi formam trahant. Idem quoque D. Bernard. Si à Summo Pontifice exigit, quantò magis etiam ab alijs inferioribus Prælatis idipsum requireret, scribens enim ad Eugenium lib. 4. de Consid. Studeas (inquit) scire mores, & studia familiarium tuorum: non decet, vt vitia domus tuæ vltimus scias, quòd quamplurimis nouimus contigisse, alius alia dispenset, tu disciplina prouidè, illud nemini credas, si insolentior coram te, vt sermo sonuerit, vel habitus apparuerit, manus tua super huiusmodi vlciscere iniuriam tuam, impunitas ausum parit, ausus excessum, domum Episcopi decet sanctitudo, honestas in vultu, in incessu, & in habitu. Hoc etiam admonuit Concil. Trident. sess. 2. in decreto de Modo viuendi, & alijs in Concilio seruandis, quo loco hortatur Episcopos, vt diligentiam adhibeant, summaq. cura studeant, vt familiares sui optimæ, ac probatæ vitæ sint. Familiares (inquit) suos vnusquisque instruat, & erudiat, nè sint rixosi, vinosi, impudici, cupidi, elati, blasphemi, & voluptatum amatores, vitia demùm fugiant, & virtutes amplectentur, & in vestitu, & cultu, & omnibus actibus honestatem præseferant, sicut decet ministros ministeriorum Dei. Plura quoque, quæ ad optimè, probèq. familiam regendam spectant, traduntur Lib. 7. Reuelat. Cap. 12. & tradit etiam Hieronymus Platus in libro, quem edidit de Officio Cardinalis cap. 23.

VERBA VIRGINIS AD FILIAM, DE remedio opportuno ad difficultatem Episcopo occurrentem in via arcta. Et quomodo patientia per vestes, & decē præcepta, per decem digitos, & desiderium æternorum, & fastidium mundanorum, per duos pedes designantur. Et de tribus inimicis in via contra Episcopum existentibus.

CAP. II.

ITEM loquitur Dei Mater. Dic Episcopo, quòd si incesserit per viam dictam, tunc tria difficilia occurrent ei. Primo, quod via est arcta. Secundo, quod in ea sunt spinę pungitiuæ. Tertio, quod via est petrosa, & inæqualis. Contra hæc tria dabo tibi tria consilia. Primum est, quòd induat se Episcopus vestibus fortioribus, & subtiliter consutis contra viam arctam. Secundum est, quod habeat decem digitos ante oculos suos, inter quos respiciat tanquam per cancellos, nè pungatur à spinis. Tertium est, quod cautè ponat pedes suos, & in quolibet vestigio attentet, si pes positus subsistit solidè, nec præcipitanter ponat ambos pedes simul, nisi priùs certificatus fuerit de qualitate viæ. Quid verò significat via arcta, nisi malitiam hominum prauorum contra iustos, qui derident opera iusta, & deprauant vias, & monita iustorum recta, & quicquid humile, & pietatis est paruipendunt.

1 dunt. 1 Contra tales homines induat se Episcopus vestē patientiæ, & constantiæ, quia patientia grauia facit esse suauia, & illatas contumelias gaudenter tolerare.

2 2 Quid verò significant spinæ, nisi aduersitates mundi. Contra has habendi sunt digiti decem præceptorum Dei, & consiliorum eius. Vt cum pupugerit spina aduersitatis, & paupertatis consideretur passio, & paupertas Christi. Cum verò pun-

pungit spina iræ, & inuidiæ, consideretur charitas Dei, quam nobis seruare præcepit. Charitas enim vera non quærit, quæ sua sunt, sed se totam exponit ad honorem Dei, & proximi vtilitatem. Quòd verò debet esse cautus in ponendis pedibus, significat, quòd vbique debet rationabiliter timere. Nam bonus homo tenetur habere quasi duos pedes. Primus est desiderium æternorum. Secundus est fastidium mundi. In desiderio verò æternorum debet esse discretio, nè desideret æterna sibi soli tamquam digno, sed totum desiderium suum, & voluntatem, & remunerationem, ponat in manus Dei. In fastidio verò mundi debet esse cautio, & timor, nè fastidium sit propter aduersitates mundi, & vitæ impatientiam, nè sit etiam propter vitæ temporalis maiorem requiem, & laboris alijs proficui exonerationem. Sed solummodo fiat propter peccatorum abominationem, & desiderium æternæ vitæ. His igitur difficultatibus viæ superatis, adhuc præcaueo Episcopum de tribus inimicis, qui sunt in via sua. Primus quippè hostis nititur sibilare in aures Episcopi, vt obstruat auditum eius. Secundus stat antè eum, vt pungat oculos eius. Tertius est antè pedes eius, clamans altè, & habens laqueum, quo pedes illaqueat, quando eleuat eos à terra. Primus hostis sunt homines illi, siue infusiones illæ, qui nituntur Episcopum trahere à via recta, dicentes. Cur tantum assumis tibi laborem, & pergis per viam tam arctam, diuerte ergo magis in viam floridam, per quam vadunt plures. Quid ad te quomodo ille, vel illi viuunt. 3 Quid ad te offendere,
3 var. lect.
& obiurare illos, à quibus honorari, & amari possis. Si non offendunt te, & tuos, quid tibi curæ est, quomodo viuunt, aut si offendunt Deum. Si verò tu ipse bonus es, quid ad te iudicare alios. Da magis munera, & accipe, vtere amicitia hominum, vt lauderis, & bonus voceris in vita tua. Secundus hostis desiderat excæcare te sicut Philistijm Sampsonem. Hi sunt pulchritudo, & possessio mundi, fluxus vestium, & diuersus apparatus rerum; honores hominum, & fauores. Cum enim ista offeruntur, & placent oculis, excæcatur ratio, tepescit amor mandatorum Dei, peccatum perpetratur licentiùs, & commissum leuigatur. Propterea cum Episcopus necessaria moderata habuerit, contentetur. Nam nimis multis videtur nunc dulciùs esse stare ad molam cupiditatis cum Sampsone; quàm diligere Ecclesiam secundum laudabilem dispositionem curæ Pastoralis. Tertius hostis clamat altè, habens laqueum, & dicens. Cur (inquit) sic vadis cautè, & inclinato capite? Cur in tantum humilias teipsum, qui à pluribus debes, & possis honorari? Esto magis Sacerdos, vt sedeas cum primis. Esto Episcopus, vt honorari possis à pluribus. 4 Procede ad maiores dignitates, vt maiora obtineas seruitia, & maiori fruaris quiete. Congrega thesauros, quibus alios iuuans tecum ab alijs consolari possis, & vbique esse lætus. Cumq. animus talibus inclinatus fuerit affectionibus, & suggestionibus, mox affectus eleuatur, quasi pede quodam prauæ delectationis ad terrenam cupiditatem, qua ita inuoluitur laqueo curæ mundialis, quòd vix cōsurgit ad considerationem suæ miseriæ, & præmiorum, seù suppliciorum æternorum. Nec mirum, scriptura enim dicit: Quòd qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, ad honorem Dei: Nunc autem plerique desiderant honorem, & refugiunt laborem, in quo animæ est salus sempiterna. Proptereà Episcopus iste stet in gradu, quem habet, nec appetat altiorem, donec Deo placuerit ei aliter prouidere.

NOTÆ.

1 Contra tales homines induat se Episcopus veste patientiæ, & constantiæ.

Inter cæteras virtutes, quibus præditus esse debet Episcopus, patientia in primis, animiq. constantia est: nam quemadmodum ex diuina misericordia nullo vnquam tempore permittit Deus, vt ad eorum solatium aliqui boni non desint; ita quoque aliqui semper peruersi, ac mali reperiuntur homines ad patientiæ, & humilitatis exercitium, contra quos his potissimum duabus virtutibus esse pugnãdum, admonet hìc B. Virgo. Hanc ob causam ad Episcopum spectare arbitror illud verbũ Iob 30. Frater fui Draconum, & socius Struthionum: eius enim partes sunt, & aduersa patienter tolerare, & ob illatas iniurias nec animo frangi, nec mente turbari, sed omnia, veluti Strutio ferrum deglutire, aliàs inter bonos numerari minimè poterit, vt dicit gloss. exponẽs illud Cant. 2. Sicut lilium inter spinas: Bonus non fuit, qui malos tolerare non potuit. Quod etiam egregiè annotauit D. Greg. qui locum citatum Iob exponens. Nullum (ait) perfectũ esse censendum, qui inter proximorum mala non est patiens: & lib. 20. Moral. cap. 28. affirmat impatientiam potestati amicam esse: vnde fit, Prælatos in huiusmodi vitium frequenter incidere, & subdit eos plus interiùs patientiæ iugo subijciendos esse, quàm foris hominibus præsunt, & eò veriorem principatum foris exhibere, quò humiliorem Deo intrinsecus famulatum tenent, & ideò plus sæpè quosdam tolerare, quo de eis vlcisci amplius possunt.

2 Quid verò significant spinæ, nisi aduersitates mundi.

In præsenti Capite Beatissima Virgo dicit viam, per quam Episcopi ambulant, spinis esse refertam, & non longè ab initio Capitis scribitur, Via arcta est, & in ea spinæ sunt pũgitiuæ, insuper declarat, hìc per spinas aduersitates intelligendas esse: quod etiam annotarunt D. Hieronym. super Isaiam cap. 23. D. Bernar. serm. 48. in Cant. August. etiam ibi super cap. 2. Quæ quidem tot, tantæq. reperiuntur in Episcopali regimine, vt mirùm non sit, si D. Chrysost. lib. 3 & 6. de Sacerdotio. Onus Episcopale vocet pelagum laborum, & ærumnarum abyssum: atque inter has spinas erat lilium sponsæ, Cant. 2. Sicut lilium inter spinas quæ licet tribulationibus præmeretur, suam tamen nec venustatem ammittebat, nec fortitudinem; ita quoque Episcopo animum aduersitas non deijciat, sed inflammet, fortior fiat in aduersis, promptior in angustijs, & in omnibus sese audaciorem exhibeat. Verùm quanta afferre possint Prælatis, alijsq. commoda tribulationes, tradit D. August. in Psal. 73. 128. & 133. vbi sic ait, O securitas tribulationum; fortior fuit Iob in sterquilinio contra suam, Euam, quam Adam in Paradiso contra suam: idem habet contra secundam epistolam Gaudentij lib. 2. exponens illud, Qui piè volunt viuere in Christo persecutionem patientur: sed latè de eadem re agit Chrysost. in Psal. 122. & 141. vbi affert exemplum agricolæ, qui amputat comas arborum, nè nimis luxurientur, & humores, & vires in radices conuertantur: Ideò (inquit) oportet abscindi temporales prosperitates, vt homines conuertantur in radices, idest totas cogitationes ponant in internis, & æternis bonis, & non superfluant folia. Legendus est etiam D. Bernard. epistol. 32. 72. 73. & 136. quam sic concludit, Diuina igitur sapientia sic pio moderamine hæc alternauit electis, vt nec aduersa frangant, nec læta dissoluant, cum potiùs illa ex istis gratiora, & illa ex his tolerabiliora sint.

3 *Circa medium Capitis, vbi in impressis* var. lect. *Codicibus legimus.*

Quid ad te offendere, & obiurare illos *M.S. habet, Obiurgare illos.*

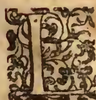
4 Procede ad maiores dignitates, vt maiora obtineas seruitia, & maiori fruaris quiete.

Nihil est, quod maius Episcopali curæ inferat damnum, nihil quod à suo munere rectè, probèq. obeundo Episcopo magis impediat,

diat, quam in suo statu nolle quiescere, sed altiorem gradum quærere, & maiores dignitates sectari: acerrimus namque hostis est, vt legimus hic, prauum ambitionis desiderium, quod grauius sibi, suisq. subditis nocet, quàm quodlibet aliud vitium: dum enim rebus mundanis Episcopus inhiat, cælestia deserit, dum excellentiores gradus affectat, sibi commissas oues negligit, dum alijs præesse studere debet, eos quibus præest cõtemnit: sed frequenter accidit, vt hi, quod sic appetũt inordinatè, non solùm nõ assequantur, sed iusto Dei iudicio, eò quod possident priuentur: & ideò admonendi sunt cum D. Ioanne in Apocalyp. cap. 3. Tene quod habes vt nemo accipiat coronam tuam: & in fine etiam præsentis Capitis admonetur quidam Episcopus his verbis. Propterea Episcopus iste stet in gradu, quem habet, nec appetat altiorem, donec Deo placuerit ei aliter prouidere.

DECLARATIO PLENARIA Virginis ad Episcopum, qualiter vt Deus honoretur per ipsum exerceat Episcopale officium. Et de duplici fructu veram dignitatem obsequente, & de dupplici confusione falsam dignitatem obsequente, & de occursu Iesu Christi, & omnium Sanctorum ad verum, & rectum Episcopum.

CAP. III.

LOQVEBATVR Mater Dei. Ego exponere volo Episcopo, quod tenetur facere Deo, & quid est honor
1 Dei. 1 Omnis itaque Episcopus debet habere infulam in brachijs suis benè custoditam. Non vendere eam pro pecunia. Non concedere alijs propter amicitiam carnalem: Non perdere propter negligentiam, & tepiditatem. Quid verò significat infula Episcopalis, nisi dignitatem, & potestatem Episcopalem? Ordinare scilicet Clerum, & conficere Chrisma, corrigere errantes, excitare exemplo suo negligentes. Quod verò in brachijs debet habere infulam benè custoditam, significat, quòd sedulè debet cogitare quomodo, & qualem accepit potestatem Episcopalem. Quomodo eam tenuerit. Quis verò sit eius fructus. Quisvè finis. Si Episcopus attendere velit, quomodo accepit potestatem,
2 2 attendat primò si desiderauit Episcopatum propter se, vel an propter Deum. Si autem propter se, tunc sine dubio desiderium suum erat carnale. Si verò propter Deum, idest, ad honorem faciendum Deo, tunc desiderium suum erat meritorium, & spirituale. Deindè si Episcopus cogitet ad quid recepit Episcopatum. Certè vt esset Pater pauperum, consolator, & mediator animarum, nam bona Episcopalia bona sunt animarum. Quæ si infructuosè comedũtur, & prodigaliter expenduntur, animæ illæ clamabunt vindictã super iniustum dispensatorẽ. Qualis verò erit fructus Episcopalis dignitatis, dicam tibi, ipse quippè erit duplex, sicut dicit Paulus, corporalis scilicet, & spiritualis. Corporalis, quia in terris est Vicarius Dei, & ideò ob honorem Dei, quasi Deus ab hominibus honoratur. In Cælis erit corporalis, & spiritualis propter glorificationem corporis, & animæ, quia ibi erit seruus cum Domino. Tum propter vitam Episcopalem, quam gessit in terris. Tum propter exemplum humilitatis, quo alios secum ad gloriam prouocauit. Omnis verò, qui vestem, & dignitatem habet Episcopalem, sed refugit vitam, duplici confusione erit dignus. Quòd verò potestas Episcopalis non debet vendi. Significat, quod Episcopus non debet esse scienter simoniacus. Nec exercere officium suum propter pecuniam, vel hominum fauorem. Nec promouere illos propter preces hominum, quos sciuerit esse malæ vitæ. Quod verò infula non debet alijs concedi propter ami-

3 amicitiam hominum. 3 Significat, quod Episcopus non debet dissimulare peccata negligentium. Nec dimittere illos impunitos, quos potest, & debet corrigere. Non silere peccata amicorum propter carnalem amicitiam. Nec imponere dorso suo peccata subditorum, quia Episcopus est speculator Dei. Quod verò Episcopus non debet perdere infulam propter negligentiam, significat, quòd Episcopus non debet illa committere alijs ad faciendum, quæ ipse personaliter tenetur, & potest fructuosiùs facere. Nec propter quietem carnis illa dimittere alijs, quæ ipse perfectiùs valeret adimplere, quia officium Episcopi non est quietis, sed laboris. Nec Episcopus ignorare debet vitam, & mores eorum, quibus committit officia sua, sed scire, & inquirere quomodo seruant iustitiam. Et si pudentèr, & non
4 cupidè gerunt se in agendis. 4 Insuper scire te volo, quòd Episcopus, quia Pastoris vices habet, tenetur habere fasciculum florum sub brachijs suis, quo oues vicinæ, & remotæ, illectæ currant gaudenter post odorem eius. Iste verò fasciculus florum significat prædicationem diuinam, quam Episcopus habere tenetur. Brachia vero duo, quibus fasciculus prędicationis diuinæ innititur, sunt duo opera necessaria Episcopo, scilicet bona opera in publico, & bona opera in abscondito. Vt oues vicinæ in Episcopatu eius, videntes charitatem Episcopi in operibus, & audientes in verbis, glorificent Deum in Episcopo. Oues verò remotæ audientes famam Episcopi, desiderent illum ad sequendum. Nam iste est suauissimus fasciculus, non erubescere veritatem, & humilitatem Dei. Docere bona, & eadem quæ docet facere. Esse humilem in honore, & deuotum in abiectione. Cumq. Episcopus compleuerit viam istam, & peruenerit ad portam, necesse est ei aliquid habere in manu, quod præsentet summo Regi. Et ideò habeat in manu vas sibi charum, & hoc vacuum, offerendo illud Regi summo. Vas verò istud vacuum offerendum, est cor suum, quod vt vacuum sit ab omni voluptate, & appetitu laudis transitoriæ, laborandum est ei die, ac nocte. Cumq. introducendus est talis Episcopus in regnum gloriæ, occurret ei Iesus Christus Deus verus, & homo, cum omni Sanctorum exercitu. Tunc audiet Angelos dicentes. O Deus noster, gaudium nostrum, & omne bonum. Iste Episcopus mundus fuit in carne, virilis in operatione, decet ergo nos eum præsentare tibi. Desidrauit enim quotidiè societatem nostram. Ideò comple desiderium eius, & auge ex aduentu eius gaudium nostrum. Tunc quoque dicturi sunt, & cæteri Sancti. O Deus gaudium nostrum est de te, & in te, nec indigemus alio. Attamen gaudium nostrum excitatur ex gaudio animæ huius Episcopi quæ dum potuit desiderauit te. Portauit enim flores suauissimos in ore, quibus augmentauit numerum nostrum. Portauit in opere, quibus habitantes de propè, & à lõgè reficiebat, ideò da ei gaudere nobiscum, & tu similiter gaude de eo, quem moriendo pro eo tantum desiderasti. Vltimo dicturus est ei Rex gloriæ. O amice venisti præsentare mihi vas cordis tui, vacuum à te, & à voluntate propria, ideò ego implebo te delectatione, & gloria mea, lætitia mea erit tua, & gloria tua nunquam finietur à me.

NOTAE.

1 Omnis itaque Episcopus debet habere infulam in brachijs suis benè custoditam.

D. Bernardus in prologo libri primi de Consideratione ad Eugenium, Episcopalis infulæ meminit, Amor (inquit) Dominum nescit, agno-

agnoscit filium, & in infulis per se satis subiectus: idem habet lib. 2. c. 10. Nunquid infulatus (inquit) nunquid micans gemmis: quid autem per infulam intelligendum sit, explicat ibi Gerard. Voss. nostris hisce temporibus vir doctissimus, ac in Græcis litteris apprimè eruditus, in notis ad D. Bernard. locis citatis. In infulis (inquit) hoc est in fascijs Pontificalibus, in diademate, & corona, atque hoc loco per infulam ad litteram intelligendum esse puto Episcopalem mitram, qua caput Episcopi ornatur, in qua Pontificia Maiestas, & auctoritas mistice designatur: & colligitur hoc expressè ex verbis, quæ habentur non longè ab initio præsentis Capitis, ibi. Quod verò significat infula Episcopalis, nisi dignitatem, & potestatem Episcopalem? Hanc eandem misticam Mitræ significationem affert Innocentius III. lib. 2. Myster. Missæ cap. 44. Vt autem Mitra duo cornua habet, insinuatur vtriusque testamenti scientia, quam Episcopus debet habere; vt annotarunt D. Antonin. 3. par. summa tit. 20. c. 2. §. 9. Innocentius lib. citato c. 60. Turrecrem. in Canone Disciplina dist. 45. Cæterùm ad huius rei maiorem intelligentiam sciendum est ex Hieron. ab Oleastro. in Leuiticum c. 8. ad litteram, Mitram dictam esse Hebraicè (à Sanap) quod est inuoluere, & indè habet ortum (misnephet) idest inuolucrum, seù mitra; sic ab inuoluendo dicta, quia ea caput inuoluebatur, an autem sit ea, quæ Exod. 28. & Leuit. 8. Cidaris appellatur, quæ ad caput Sacerdotis ornandum pertinere videtur, mihi ignotum est, putat tamen D. Aug. non spectare ad capitis ornatum, sed esse genus vestis, sic in quæstionibus super Exod. q. 123. cum de filijs Aaron loqueretur. Et indue eos (inquit) tunicas, & cinge eos zonis, & circundabis eis cidaras, quam dicit cidaram, vel cidaras, quoniam non est interpretatum, nec in vsu modo est, ignoratur, puto tamē non esse capitis tegumen, vt nonnulli putarunt, neque enim diceret circūdabis eis, nisi tale aliquid esset, quod non capiti, sed corpori vsui esset, sed in Leuit. q. 32. affirmat spectare ad capitis ornamentū, Quod est (ait) quod Aaron, & reliquos filios eius mortē illorum duorum lugere prohibens, dicit, Caput vestrum cidara non denudabitis, vbi certè ostendit, cidaras ad capitis ornatum pertinere.

2 Attendat primò, si desiderauit Episcopatum propter se, vel an propter Deum, si autem propter se, tunc sine dubio desiderium suum erat carnale, si verò propter Deum, idest ad honorem faciendum Deo, tunc desiderium suum erat meritorium, & spirituale.

Hoc loco Beatissima Virgo indicare videtur, licitum esse ad bonum finem Episcopatū appetere, quod vt explicemus apertiùs, Notādum est ex D. Thom. 2. 2. q. 185. art. 1. & Soto de iust. & iur. lib. 10. q. 2. in Episcopatu tria esse. Primùm, quod caput est omnium Episcopalis operatio, ac functio, qua animarū saluti consulitur, secundum illud Ioann. vlt. Pasce oues meas. Secundum est ordinis dignitas, & excellentia, quæ Matth. 25. tangitur, Fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Tertiū, & postremum, quod ad duo priora consequitur, est reuerentia, & honor, & bonorū temporalium copia, de qua 1. ad Timoth. 5. Paul. Qui benè præsunt Presbyteri, duplici honore digni sunt. His declaratis mihi dicēdum est, primò Episcopatum appetere absolutè propter commodū, & salutem animarum, tunc maximè, cū quis à Superiori eo dignus esse iudicatur, & laudabile est, ac meritorium, & hoc est, quòd scribitur hìc, Si verò propter Deum desiderauit Episcopatum, idest ad honorem faciendum Deo, tunc desiderium suum erat meritorium, & spirituale, quia hoc est desiderare prodesse subditis, quòd actus est virtutis, vt probat Card. Caet. sup. S. Thom. loc. cit. & Sotus etiā de iust. & iur. loc. cit. & patet ex Bernard. epist. 86. vbi inquit. Nec præesse refuge, dum prodesse potes, quia væ quidem tibi, si præes, & non prodes, sed væ grauiùs, si quia præse metuis, prodesse refugis, idem colligi potest ex Diuo Isidoro lib. 3. de summo Bono cap. 33. Multis (inquit) intercipit Sathanas fraudibus eos, qui vitæ, & sensus vtilitate præstantes, præesse, & prodesse alijs nolunt,

nolunt, & dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, & consultiùs arbitrantes otiosam vitam agere, quàm lucris animarum insistere, quod tamen decepti agunt per argumentum Diaboli fallentis eos sub specie boni, vt dum illos à pastorali officio retrahit, nequaquam proficiant, qui eorum verbis, & exemplis instrui poterant, sed hoc potest apertiùs deduci ex Paulo 1. ad Timoth. 2. ibi, Si quis Episcopatum desiderat, vbi Gloss. Interl. notat, eum rectè Episcopatum desiderare, qui desiderat operari, & prodesse multis, & Lyran. ibi asserit, quòd non est desiderandus Episcopatus propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem. Ceterùm appetere Episcopatum ratione dignitatis, & praeminentiae, vel temporalium bonorum, crimen est maximum, cum autem id animo fit consulendi proximo, temerarium esse videtur: existimat enim ille, qui sic Episcopatum apetit, posse huiusmodi onus perferre: sic docet D. Thom. loco supra citato, & innuitur hìc, cum legimus, Si desiderauit Episcopatum propter se, intellige ad sibi quaerenda bona temporalia, & dominium super alios, tunc sine dubio desiderium suum erat carnale.

3 Episcopus non debet dissimulare peccata negligentium, nec illos dimittere impunitos, quos potest, & debet corrigere, non silere peccata amicorum propter carnalem amicitiam, nec imponere dorso suo peccata subditorum, quia Episcopus speculator est Dei.

Quoniam hoc loco Episcopi speculatores appellantur, indè deducere libet, eorum nomen nō esse honoris, sed operis: est namque speculari, superintendere, & tota mentis acie, animiq. vigilare, vndè speculatores, superintendentes à D. Hieronym. in epist. ad Eugenium, appellantur, & refertur 93 Dist. Can. Legimus & annotauit D. August. lib. 19. de Ciuit. cap. 16. circà med. atque hinc nobis inferendum est, in quo eorum functio, ac munus peculiariter positum esse debeat: tenetur enim eos reprehendere, qui reprehensione digni sunt, alios redarguere, qui proximo scandalo sunt, alijs blandiri, qui vitae probitate, ac sanctitate caeteris proficui sunt, alios hortari, & promouere, qui in operando tepidi sunt, Clericarum, & laicorū vitia, exemplo, verbis, legitimisq. poenis insectari, quod si ad humanum fauorem captandum id facere neglexerint, non pastores vocandos esse dicit D. Greg. in Pastorali c. 5. sed mercenarios, qui suorum subditorum peccata in dorso portabunt, vt scribitur hìc, quoniam pro his rationem reddituri sunt: quomodo autem iuxtà varias delinquentium conditiones in admonendo se gerere debeant, tradit D. Greg. in Pastorali par. 3. & D. Bernard fusè lib. 3. de Consid. ad Eugen. Papam.

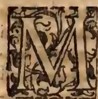
4 Insuper scire te volo, quod Episcopus, quia Pastoris vices habet, tenetur habere fasciculum florum sub brachijs suis, quo oues vicinae, & remotae illectae currant gaudentes post odorem eius, iste verò fasciculus florum significat praedicationem.

Inter caetera Episcopi munera peculiare est officium praedicandi, quod fasciculo florum, ideircò hic comparatur, quatenùs per illud debet Episcopus ouium suarum animas à terrenarum rerum fetore abductas, sua praedicationis odore, ac sermonis suauitate, ad caelestium amorem inflammare: hoc enim est, quod & sacrae litterae, sanctiq. Patres, Concilia quoque strictè illis praeceperunt: sic enim Apost. Paul. 1. ad Timoth. 4. scribens, Attende (inquit) lectioni, & exhortationi, & doctrinae, & 2. ad Timot. 4. Praedica verbum, insta oportunè, importunè; & Concil. Carthaginen. 4. Episcopus (ait) nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed lectioni, & orationi, & verbi Dei praedicationi tantummodo vacet. Verùm apertiùs, vt alia antiquiora Concilia omittamus, hoc tradidit Concil. Trident. sess. 5. cap. 2. vbi inter Episcopalia onera, munus praedicandi dicit esse praecipuum, & praecipit Episcopis, vt per seipsos illud obeant, nisi legitima fuerint causa impediti, idem quoque habet D. Greg epist. 39. lib. 2. & epist. 37. lib. 4.

VER-

VERBA MATRIS AD FILIAM DE concupiſcentia malorũ Epiſcoporum, & quomodo propter bonam voluntatem multi dignitatem obtinent ſpiritualem, quam inordinati Epiſcopi cõtemnunt,qui ad eam corporaliter ſunt vocati,per latum exemplum inducit.

CAP. IIII.

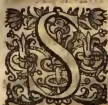

MATER Dei loquebatur ad ſponſam Filij dicens. Tu ploras, quòd charitas Dei ad hominem eſt maxima, & è contra charitas hominum eſt ad Deum modica. Verè ſic eſt. Quis enim eſt Dominus, vel Epiſcopus, qui non magis concupiſcit dominium ad honorem mundi obtinendum, vel diuitias, quàm ad ſubueniendum pauperibus ſuis proprijs manibus. Et ideò quia Domini, vel Epiſcopi nolunt venire ad nuptias omnibus pręparatas in Cælo,venient pauperes, & infirmi, ſicut per exemplum tibi oſtendere volo. In Ciuitate quadam, erat quidam Epiſcopus ſapiẽs, & pulcher, & diues, qui de pulchritudine, & ſapientia ſua laudatus, non regratiabatur Deo, vt debuit, qui dedit ei ipſam ſapientiam. Laudabatur quoque, & honorabatur de diuitijs ſuis, & ideò dedit multa propter mundi fauorem. Plurima quoque concupiuit, vt largiùs daret, & ampliùs honoraretur. Iſte Epiſcopus habebat quendam Clericum litteratum in Epiſcopatu ſuo, qui taliter ſecum cogitabat. Iſte (inquiens) Epiſcopus diligit Deum minùs, quàm expedit. Vita eius tota tendit ad ſæcularia. Ideò ſi placeret Deo, libenter deſiderarem Epiſcopatum eius,ad faciendum honorem Deo. Non deſidero quidẽ propter mundum, quia honor mundi non eſt aliud, niſi aer. Non propter diuitias, quia ſunt graues, tanquam onus grauiſſimum, non propter quietem carnis meæ, & commodum proprium, quia non teneor eſſe in quiete niſi rationabili, ſic vt corpus ſtare poſſit in ſeruitio Dei, ſed propter ſolum Deum deſidero. Et quamuis indigniſſimus ſim honore, tamen,vt plures lucrifacerem Deo, & pluribus proficerem verbo, & exemplo, pluresq; ſuſtentarem de bonis Eccleſiæ, libenter ſuſciperem onus Epiſcopale. Nam Deus ſcit, quòd charior eſſet mihi mors dura, & dulciùs ad ferendum amarum ſupplicium, quàm Epiſcopalis dignitas. Quia licet paſſibilis ſim ſicut cæteri, tamen qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Ideò libenter deſidero honorem Epiſcopi cum onere Epiſcopali, honorem quidem propter ſalutem plurimorum,onus verò propter ſalutem meam, & amorem Dei, & animarum, ad hoc ſolùm, vt bona Eccleſiæ poſſim diſtribuere largiùs pauperibus, animas inſtruere liberiùs, errantes inſtruere fiducialiùs, vexare carnem meam abundantiùs, moderare me ipſum ſollicitiùs in exemplum aliorum. Iſte autem Canonicus increpauit Epiſcopum ſuum occultè, & prudenter. Epiſcopus verò ægreferens verba, confudit Clericum apertè, & imprudenter,iactans ſe ad omnia ſufficientem,& moderatum. Canonicus autem plorauit exceſſus Epiſcopi, patienter ferens illata, ſed Epiſcopus deridens charitatem, & patientiam Canonici, obloquebatur ei, in tantùm, quòd Canonicus arguebatur, & reputabatur fatuus, & mendax, Epiſcopus verò iuſtus, & circunſpectus: tandem procedente tempore Epiſcopus, & Canonicus migrauerunt,& vocati ſunt ad iudicium Dei. In cuius conſpectu,& præſentia Angelorum, poſita videbatur quædam ſedes aurea, & antè ſedẽ infula Epiſcopalis, & totus eius ornatus, multi quoque Dæmones ſequebantur Canonicum, cupientes inuenire aliquid mortiferum in eo, quia de Epiſcopo ſic erant certi,ſicut cetæ, qui inter procellas ſeruat catulos ſuos viuos

in ventre suo. Propositis verò multis quærimonijs contra Episcopum, cur scilicet, & qua intentione suscepisset Episcopatum, cur superbiuit de bonis animarũ, quomodo animas sibi commissas rexisset, quid verò Deo pro facta sibi gratia respõdisset. Cumq. Episcopus nihil iustitiæ haberet, quid responderet ad proposita. Respondit Iudex. Ponatur (inquiens) in capite Episcopi fex pro infula. In manibus autem pix pro chirothecis, lutum in pedibus pro sandalijs, pro camisia, & linteo Episcopali pannus meretricalis; pro honore suscipiat dedecus, pro lata familia habeat sæuientem turbam Dæmoniorum. Deindè addidit Iudex. Ponatur in capite Canonici corona fulgida sicut Sol. In manibus eius chirothecæ deauratæ. Calciate pedes eius sotularibus. Insuper induatur habitu Episcopali cum omni honore. Qui statim veste Episcopali circundatus, ab omni exercitu cælesti præsentatus est Iudici tanquam Episcopus cum honore. Episcopus descendit sicut fur habens in collo funem, à cuius conspectu Iudex auertebat oculos misericordiæ suæ, & omnes Sancti cum eo. Ecce quomodo propter voluntatem bonam multi obtinent dignitatem spiritualiter, quam illi contemnunt, qui ad eam corporaliter sunt vocati. Omnia hæc fiebant in vno puncto apud Deum, sed propter te verbis prolata sunt, quia mille anni apud Deum sunt, quasi vna hora. Quotidiè quoque contingit, quod ex quo Episcopi, & Domini nolunt tenere officium suum, ad quod vocati sunt, Deus elegit sibi pauperes Sacerdotes, & Campanarios, qui viuentes iuxta meliorem conscientiam suam ad honorem Dei libenter proficerent animabus, si possent, & faciunt, quę possunt, ideò ingrediuntur loca Episcopis præparata. Nam Deus similis est illi, qui suspendens auream coronam antè fores domus suæ, clamat transeuntibus sic. Omnis cuiuscunque status fuerit, promereri potest coronam istam, & quicunque nobiliùs vestitus fuerit virtutibus, obtinebit illam. Veruntamen scito, quod si Episcopi, & Domini sapientes sunt carnali sapientia, Deus sapiẽtior est illis, etiam spiritualiter, qui exaltat humiles, & non approbat superbientes. Scito etiam, quod Canonicus iste laudatus, non curauit personaliter equum suũ, cum iret ad prædicãdum, vel ad opus suum, nec personaliter extruxit focum suum cum commesturus esset, sed habuit familiam, & necessaria sua ad sustentationem rationabilem; qui etiam habuit pecuniam, sed non ad cupiditatem. Nam etiam si affluxisset sibi tota mundi substantia, non dedisset vnum denarium ad hoc, quòd fieret Episcopus. Nec pro toto mundo dimisisset Episcopatum, si placuisset Deo, sed totam voluntatem suam posuit ad Deum, paratus honorari ad honorem Dei, & paratus deijci pro amore, & timore Dei.

VERBA AMBROSII AD SPONSAM de prece bonorum pro populo, & quomodo per Gubernatores, Domini sæculares, & Ecclesiæ, & per procellas, superbia, &c. & per Portum introitus veritatis designantur, & de vocatione sponsæ in spiritum.

CAP. V.

1 SCRIPTVM est, quòd amici Dei olim clamabant, rogantes Deum dirumpere Cælum, & descendere ad liberandum
2 populum suum Israel. 2 Similiter & in
var. lect. istis temporibus amici Dei clamabant, dicentes. O benignissime Deus, nos videmus populum innumerabilem in periculosis procellis perire, quoniã Gubernatores auidi sunt, illis in terris iugiter applicare volentes, vbi sibi ipsis maius lucrum existimant prouenire. Illic se, & populum ducentes, vbi horribiliores sunt

iactus

iactus vndarum, nesciente populo securitatis portum, & ob hoc miserabiliter periclitatur populus infinitus, nimis paucis venientibus ad bonum portum. Ideò rogamus te omnis gloriæ Regem, vt portum illuminare digneris, quatenùs populus vitare sua pericula valeat, & iniquis Gubernatoribus non parere, sed ad portum rectum reduci lumine tuo benedicto. Per istos verò Gubernatores, intelligo omnes potestatem habentes corporaliter, & spiritualiter in mundo. Plerique enim illorum in tantum diligunt voluntatem propriam, quod de animarum vtilitate, & suorum subditorum non attendunt, sæuissimis mundi procellis, videlicet superbiæ, cupiditatis, & immunditiæ, se voluntariè inuoluendo, quorum actus misera imitatur communitas, credens se per illam viam tenere rectam, & sic ipsi se vnà cum subditis peribunt, sequendo suæ voluntatis quemlibet appetitum. Per portum verò intelligo introitum veritatis, qui nunc coram multis sic obscuratus est, quòd cum aliquis dixerit viam ad portum cælestis patriæ, qui est sacratissimum Christi Euangelium, tunc ipsi mentiri dicunt, eorum opera magis sequentes, qui peccatis quibuslibet se ingerunt, quàm illorum verbis credentes, qui Euangelicam prædicant veritatem. Per lucem verò, quam amici Dei petebant, intelligo aliquam diuinam reuelationem fieri in mundo, ad hoc, vt charitas Dei renouari valeat in cordibus hominum, & eius iustitia non
3 obliuisci, nec negligi. 3 Et ideò placuit Deo propter misericordiam suam, & suorum amicorum petitionem, vocare te in Spiritum sanctum, ad videndum, audiendum, & intelligendum spiritualiter, ad hoc, vt ea, quæ audieris in spiritu, debeas alijs reuelare secundum Dei voluntatem.

NOTÆ.

1 SCriptum est, quod amici mei olim clamabant, rogãtes Deum dirumpere Cælum, & descendere.

Sic legimus cap. 64. Isaiam aliquando clamasse, Vtinã dirumperes Cælos, & descẽderes, à facie tua montes defluerent. Scribitur autẽ hoc loco, sic Amicos Dei clamasse, quoniã Isaias non tantummodo in persona sua, sed & omnium etiam Prophetarum Christi aduentum desiderantium loquutus est, præuidebat namque Propheta Messiæ aduentum; Populi abiectionem, & Gentium vocationem: sunt tamen, qui opinati sunt, hunc textum Isaiæ intelligendum esse non de primo Christi aduentu, sed de secundo, vt annotauit Lyran. ibid. qui secundam hanc opinionem censet esse veriorem, quoniam (inquit) hoc loco Isaias indicat illum venturum esse, cum magna potestate, in primo autem aduentu Christus venit in maxima humilitate, vt Zach. 9. patet illis verbis, Ecce Rex tuus venit tibi iustus, & Saluator, ipse pauper, & ascendens super asinum: explicat autem Lyran. illum text. sic, Vtinam dirumperes Cælos, & descenderes ad iudicium scilicet, & subdens Propheta, à facie tua montes defluerent, sicut exustio ignis, Quia (inquit) ante aduentum Iudicis montes terræmotu corruent, & terra igne conflagrationis purgabitur, atque ardebunt igne, quando ille ignis purgabit aquas in superficie terræ existentes hæc Lyran. qui pro se etiam Alex. Alens. citat, idem sentientem: Verùm Gloss. ordin. hunc textum interpretatur de primo aduentu Messiæ, & ex verbis etiam præsentis Notę intelligẽdum esse de primo aduentu, colligitur euidenter ibi, Descendere ad liberandum populum suum Israel.

2 var. lect. *Et paulò post vbi in impressis Codicibus habetur*, Similiter & in istis temporibus amici Dei clamabant.

Corrige cum Farnesiano M.S. Clamant:

3 Et ideo placuit Deo propter misericordiam suam, & suorum amicorum petitionem, vocare te in Spiritum sanctum

ad

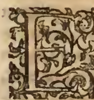
ad videndum, audiendum, & intelligendum ſpiritualiter ad hoc, vt ea, quæ audieris in ſpiritu debeas, alijs reuelare ſecundum Dei voluntatem.

Hoc loco quædam breuiter notanda ſunt. Primum quidem, vt intelligamus quid ſit vocare aliquē in Spiritū ſanctum. Sciendum eſt ergo, verbū vocare in ſacris litteris ſumi aliquando pro excitare, vt 1. Reg. 3. Vocauit Dominus Samuel, qui dormiens in templo Domini, à Domino vocatus eſt. Secundò pro inducere, vt 4. Reg. 8. Vocauit Dominus famem ſuper terram, hoc eſt induxit famem. Tertiò pro inſpirare, vt Exod. 24. Septimo autem die vocauit eum. Vndè vocem Sponſi Cant. 2. inſpirationē eſſe Dei docet D. Bernar. ſerm. 53. in Cant. & in triplici hoc ſenſu ſumitur hìc Verbum vocare, cùm ſcribitur, Placuit te vocare in Spiritum ſanctum, hoc eſt in te excitare Spiritum ſanctum, aut te inſpirare per Spiritum ſanctum, verba verò, quæ ſequuntur nimirum. Ad videndum, audiendum, & vt debeas alijs reuelare, indicant quapropter huiuſmodi Reuelationes Beatæ Brigittæ traditæ ſint, ad Epiſcoporum nimirùm inſtructionem, ad ſecularium Principum gubernationem, ad populorum correctionem, Quod apertiùs inſinuatur Lib. 7. Reuelationum Cap. 16. vbi legimus, quia Principes terræ, & Prælati Eccleſiarum auidiùs, & libentiùs aſpiciunt oblectamenta terrena, quàm mortem, & paſſionem meam, & vulnera mea, ideò mittam eis adhuc per te verba mea, qui niſi mutauerint corda ſua, & ea conuerterint ad me, condemnabuntur cum illis, qui partiti ſunt veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.

VERBA EIVSDEM AMBROSII AD ſponſam, quandam ſimilitudinem viri, & vxoris, & ancillæ diſponentia, & qualiter per adulterum Epiſcopus malus, & per vxorem Eccleſia, & per ancillam mundi amor deſignantur & de crudeliſsima ſententia contra adhærentes magis mundo, quàm Eccleſiæ.

CAP. VI.

EGO ſum Ambroſius Epiſcopus, qui tibi appareo, loquens tecum per ſimilitudinem quandam, quoniam cor tuum non poteſt capere intelligentiam ſpiritualium ſine ſimilitudine aliqua corporali. Vir quidam erat habens vxorem legitimam venuſtam valdè, & prudentem. Cui tamen ancilla plus placebat, quàm vxor, & ex hoc tria contingebant. Primum eſt, quòd verba, & geſtus ancillæ magis eum lætificabant, quàm vxoris. Secundum eſt, quod ancillam veſtiebat nobiliſſimis indumentis, non curans, quòd vxor pannoſa eſſet, aut quòd communi panno veſtiretur. Tertium eſt, quod nouem horis morari ſolebat cum ancilla, decima verò ſolùm cum vxore. Nam prima hora erat cum ancilla, vigilans, dum eius pulchritudinem aſpiciendo iucundabatur. Secunda hora inter ipſius brachia dormiebat. Tertia hora pro ancillæ commodo corporalem laborem gaudenter ſuſtinebat. Quarta hora quietem corporis cum ipſa habebat poſt corporis laſsitudinem. Quinta hora inquietudinem mētis, & curam ſuper eius prouiſione habebat. Sexta hora mentis quietem cum ea habebat, quia iam videbat ſe de ſua prouiſione ei pleniter cōplacere. Septima hora intrabat in eū ardor carnalis concupiſcentiæ. Octaua hora cōplebat cum ea ſuæ voluptatis appetitū. Nona hora aliqua ommittebat agere, quæ tamen ei libebat perficere. De-

Decima hora faciebat aliqua, quæ tamen
non delectabant eum facere. Et ſic vna
hora tantummodo manebat cum vxore.
Veniens verò quidam de propinquis vxo-
ris ad adulterũ, grauiter increpauit eum
1 dicens. 1 Ad legitimam tuam mentis
var. lect. tuæ charitatem conuerte ipſam diligen-
do, & ſicut decet veſtiendo, nouemq.
horis cum ipſa manendo, & ſola decima
hora cum ancilla, alioquin ſcies te mor-
2 tem peſſimam ſubiturum. 2 Per iſtum
adulterum intelligo iſtius Eccleſiæ Pro-
uiſorem, habentem quidem Epiſcopale
officium, ſed vitam adulterinam. Ipſe
quippè ſanctæ Eccleſiæ ſpirituali copula
ita coniunctus eſt, quòd ipſa eius ſponſa
chariſſima eſſe deberet; qui tamen cha-
ritatem ſuam ab ipſo retraxit. Multò plus
diligens ſeruilem mundum, quàm do-
minam ſponſam tam præclaram. Et ideò
tria facit. Primum eſt, quòd de mundi
fraudolenta adulatione plus gratulatur,
quam de ſanctæ Eccleſiæ morigeroſa di-
ſpoſitione. Secundum eſt, quòd omnem
mundi ornatum diligit, de defectu verò
ornatus Eccleſiaſtici corporalis; vel ſpi-
ritualis minus curans. Tertium eſt,
quòd nouem horas expendit pro mundo,
& ſolam decimam pro Eccleſia ſancta.
Nam prima hora cum mundo vigilat hi-
lariter, eius pulchritudinem intuens de-
lectabiliter. Secunda hora inter brachia
mundi, quæ ſunt altitudo murorum, &
vigilantia hominum armatorum, dormit
ſuauiter, corporis ſui ſecuritatem ſe per
hæc tenere confidens fęliciter. Tertia
hora pro mundano commodo corpora-
lem laborem ſuſtinet gaudẽter, vt ex hoc
cum mundo lætetur corporaliter. Quar-
ta hora poſt corporalem laborem accipit
quietem corporis libenter, quia quicquid
ei placet iam habet ſufficienter. Quinta
hora mentis inquietudinem habet mul-
tipliciter, vt mundanis rebus prouidere
videatur ſapienter. Sexta hora mentis
quietem habet iucundaliter, prouiſio-
nem ſuam mundanis hominibus placere
videns vniuerſaliter. Septima hora au-
diendo, & videndo mundi delectabilia,
& in voluntatem ſuam trahit deſiderabi-
liter, ex quibus in corde accenditur im-
patienter, & intolerabiliter. Octaua
hora perficit actualiter, quæ priùs deſi-
derabat ardenter. Nona hora aliqua ſi-
bi placita propter mundum omittit inu-
tiliter, nè videatur eos offendere, quos
diligit carnaliter. Decima hora aliqua bo-
na perficit, ſed non delectabiliter, timens,
quòd infamis habeatur contẽptibiliter, &
dijudicetur miſerabiliter, ſi ea aliqua ex
cauſa omiſerit totaliter, & iſta hora deci-
ma ſolummodo cum sãcta Eccleſia ſolet
cõmorari. Bona quæ facit nõ ex charitate
faciens, ſed ex timore, timet enim ſuppli-
cium ignis infernalis, qui ſi poſſet cum
ſoſpitate corporis, & mũdanarum rerum
abundantia æternaliter viuere, de caren-
tia ſupernæ fęlicitatis non curaret. Prop-
tereà dico certiſſimè, iurans per Deum,
qui caret principio, & erit ſine fine, quod
niſi ſe citò ad ſanctam Eccleſiam conuer-
terit, cum ipſa nouem horas ducendo, cũ
ancilla verò, ideſt mundo, decimam, non
tamen eum diligendo, ſed inuitus eius di-
uitias, & honores ſecundum Epiſcopale
officium habendo, omnia ad Dei hono-
rem humiliter, & rationabiliter diſponẽ-
do, ipſe in anima ſua ſpiritualem percuſ-
ſionem tam grauem habebit, ſicut ille,
per ſimilitudinem corporalem loquẽdo,
habere videretur, qui tã horribiliter per-
cuteretur in vertice, quòd planta pedis,
cum tota corporis carne diſſolueretur, ve-
næ, & nerui rumperentur, oſſa confringe-
rentur, & medullæ miſerabiliter vndique
effluerent. Et ſicut amariſſimè cor illius
corporis cruciari videretur, ſi vertex, &
viciniora membra percuterentur, dum
etiam planta pedis, quo remotior eſt læ-
deretur. Sic & miſera anima diuinæ ſen-
tentiæ propinquiſſima ictui, torqueri ęſti-
mabitur amariſſimè, dum conſcientia ſe
videt vbique intolerabiliter ſauciari.

N O-

NOTAE.

1 var. lect. *Paulo antè medium præsentis Capitis, vbi hactenùs impressa omnia habent exemplaria:*

Ad legitimam tuam mentis tuæ charitatem conuerte ipsam diligendo, & sicut decet eam vestiendo.

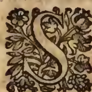
M.S. Farnesianus legit, Ad legitimam vxorem tuam reuertere, atque ita legendum esse arbitror, quandoquidem reprehenditur hìc quidam Episcopus, qui sponsam legitimam suam, hoc est Ecclesiam, deseruerat, seq. ad huius sæculi delicias, ac voluptates cõuerterat: redarguitur autem sub similitudine vnius, qui vxorem duxerat, qui tamen cum suæ vxoris ancilla sæpissimè coniungebatur, qua de re à quodam suæ vxoris propinquo admonetur, vt relicta ancilla quam citissimè ad suam vxorem legitimam reuertatur, & idcircò textus iste sic restituendus est, reuertere ad legitimam vxorem tuam.

2 Per istud adulterium intelligo istius Ecclesiæ Prouisorem, habentem quidem Episcopale officium, sed vitam adulterinam.

Optimè hìc D. Ambros. Episcopum suæ Ecclesiæ curam deserentem, & terrenis rebus inhærentem, adulterum appellat: sicut enim, cùm alter coniugum à fide in matrimonio præstita recedit, adulterium committere dicitur: sic quoque Prælatus adulterium committit, cum eidem Ecclesiæ, quæ illi desponsata est, fidem frangit, vndè in consecratione Episcopo traditur anulus, quod præcipuè desponsatis congruit, vt significetur, se cum Ecclesia sibi commissa, veluti cum sponsa gerere debere.

VERBA VIRGINIS AD SPONSAM, qualiter Episcopus diligens mundum, flabello pleno vento, & testudini iacenti in putredine comparatur, & quomodo talis Ambrosio Episcopo oppositus iudicatur. 1

CAP. VII.

SCRIPTVRA dicit, Qui diligit animam suam in hoc mundo perdet eam. Iste verò Episcopus diligit animam suam iuxta omnem voluptatem suam, & spiritualis delectatio non est in corde eius. Ideò benè comparari potest flabello pleno vento, iuxta conflatorium. Nam sicut carbonibus consumptis, & ære ignito fluente adhuc remanet ventus in flabello, sic ipse, quamuis naturæ suæ tribuit omne quod appetit, consumens tempus suum inutiliter, tamen remanet sibi eadem delectatio, sicut ventus in flabello. Nam voluntas eius est ad superbiã, & cupiditatem mũdi, ex quibus induratis corde dat occasionem, & exemplum peccandi, qui cõsumpti in peccatis defluunt in infernũ. Non sic dispositus fuit ille bonus Ambrosius Episcopus. Eius denique cor plenum fuit diuina volũtate. Eius cibus, & somnus rationabilis, qui exsufflans peccati voluptatem, tempus suũ consumpsit vtiliter, & honestè. Ipse quippè benè vocari potest flabellum virtutum. Sanauit enim vulnera peccati verbis veritatis, incendit frigidos diuina charitate, & bonorum operum suorum exemplo, feruentes quoque voluptate peccati refriguerunt ex eius munda vita. Et sic ipse multos iuuit nè intrarent mortem inferni, quia diuina delectatio in eo permansit, quamdiù vixit. Iste verò Episcopus similis est testudini, quæ iacens in innata putredine, trahit caput in terram. Sic iste iacet, & delectatur in peccati abominatione trahens animum ad terrena, non ad sem-

sempiterna. Tria reduco sibi ad memoriam. Primò quomodo tenuerit officiũ Sacerdotij. Secundò quid significat illud verbum Euangelij. Vestimenta sunt ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Tertiò, cur ea quæ temporalia sunt, tantùm feruent in corde, Creator verò omnium frigidus in corde eius.

VERBA VIRGINIS AD SPONSAM de sui ipsius perfectione, & excellentia, & de inordinato Magistrorum modernorum appetitu, & de eorum falsa responsione ad Virginis gloriosę quæstionem sibi per ipsam factam.

CAP. VIII.

MATER loquitur. Ego sum illa, quæ ab æterno in charitate Dei fui, & ab infantia mea Spiritus sanctus perfectè erat mecum. Et sicut de Nuce exemplum habere poteris, quæ cum crescit, dilatante se testa, quæ extrinsecus est, dilatatur, & crescit etiam nucleus, qui intrinsecus est, ita vt nux semper sit plena, & nihil in ea vacuum, quod capax sit alicuius rei exterioris.
1 1 Similitèr & ego ab infantia mea plena eram Spiritu sancto, & iuxta corporis, & ætatis meæ accrescentiam, tàm affluentèr me tota repleuit Spiritus sáctus, quòd nihil in me vacuum reliquit ad peccati alicuius introitum. Et ideò ego illa sum, quæ nũquam peccatum cõmisi veniale, nec mortale. Ego quippè in charitate Dei tàm ardens eram, quod nihil mihi placuit, nisi perfectio voluntatis Dei. Feruebat enim in corde meo ignis diuinæ charitatis. Deus quoque super omnia benedictus, qui me sua potentia creauit, & Spiritus sancti virtute repleuit, ad me
2 ardentem charitatem habuit. 2 Et ex huius charitatis feruore misit nuncium suum ad me, faciens me volũtatem suam intelligere, vt videlicèt fierẽ Mater Dei. Quod dum noui esse voluntatis diuinæ, statim ex igne charitatis, quam in corde
3 ad Deum habui, 3 per os meum exiuit veræ obedientiæ verbum, per quod nuncio respondi. Fiat (inquiens) mihi secundum Verbum tuum. Et in eodem puncto, Verbum caro factum est in me, & Dei filius factus est filius meus, & sic
4 ambo habebamus vnum filium, 4 qui vtrunque Deus est, & homo, & ego similitèr Mater atque Virgo. Cumq. hic filius meus, qui est Vir sapientissimus, & Deus verus Iesus Christus iaceret in vtero meo, tantam ab ipso adepta sum sapiẽtiam, quòd non solum magistrorum intelligere valeam sapientiam, verum etiam in cordibus eorum cerno, vtrum verba ipsorum ex diuina charitate, aut ex soliùs litteraturæ astutia procedunt. Ergo tu, quæ verba audis, nuncia magistro illi, quòd ego tria ab ipso interrogo. Primum est, vtrum maius est sibi desiderium ad habendum fauorem, & amicitiam Episcopi corporalitèr, vel an desiderat plus animam eius præsentare Deo spiritualitèr. Secundò, vtrum ex plurimorum florenorum propria, & singulari possessione in animo plus delectetur, vel an ex nullorum. Tertio quid sibi de his duobus videtur magis placere, vocari, scilicèt magister, & inter honoratos cum primis pro mundana gloria residere, aut simplex frater vocari, & inter vltimos residere. Hæc tria diligentèr perscrutetur. Si enim Episcopum corporalitèr plusquam spiritualitèr diligit,
5 5 tunc sequitur quod magis dicit ei illa, quæ delectant eum audire, quam omnia peccaminosa prohibet, quæ delectant eum agere. Si verò de plurimorum florenorum proprietate plus gratulatur, quam nullorum, tunc diuitias plus paupertate diligit, & videtur, tunc amicis suis consulere, quod magis teneant quicquid possunt acquirere, quam dimittant, quo carere libentiùs potuissent. Si verò

var. lect.

delectatur nomine magistri propter honorem mundi, & inter honoratos locari, tunc superbiam plus humilitate diligit, & ex hoc similior coram Deo apparet
6 asino, quàm magistro. 6 Tunc enim vacua stramina masticat, quæ litteraturæ scientiæ sine charitate comparantur, & deest optimum triticum, quod charitati comparatur. Quia charitas diuina in superbo corde firmari nũquam potest. Post excusationem autem magistri excusantis se, & dicentis, quod maius esset sibi desiderium præsentare animã Episcopi Deo spiritualitèr, & quòd plus delectatur in nullis florenis. Tertiò, quod nihil curat de nomine magistri. Respondit iterùm Mater. Ego sum, quæ veritatem de ore Gabrielis audiui, & indubitanter credidi, vndè & Veritas de meo corpore sibi carnem sumpsit, & sanguinem, & mansit in me. Illam eandem veritatem genui de me, qui vtrunque Deus, & homo est ex se. Et quia Veritas, quæ Dei Filius est, ad me venire, & in me habitare, ex meq. nasci voluit, ideò plenissimè intelligo vtrum in ore hominum sit veritas an non. Verùm ego tria à magistro quæsiui, quem mihi benè respondisse probarem, si in verbis suis fuisset veritas, quæ quia in eis non erat, ideò de alijs tribus ipsum præcauco. Primum est, quòd aliqua sunt, quæ corporalitèr diligit, & desiderat, & illa nullo modo obtinebit. Secundum est, quòd illud, quòd nunc habet cum mundana lætitia, citiùs amittet. Tertium est, quòd pusilli intrabunt cælum, magni autem stabunt foris, quoniam porta est angusta.

NOTÆ.

1 Similitèr, & ego ab infantia mea plena eram Spiritu sancto, & iuxta corporis, & ætatis meæ accrescentiam, tàm affluentèr me totam repleuit Spiritus sanctus, quòd nihil in me vacuum reliquit ad peccati alicuius introitum.

Ex his verbis satis apertè duo colligi possunt. Primò quidem Beatissimam Virginem nullum vnquam contraxisse peccatum; Secundò verò hoc singulare priuilegium, quòd nunquam peccauerit ab exordio suæ infantiæ, accepisse, quod ex his verbis deducitur, Ab infantia mea plena eram Spiritu sancto, &c. Sic etiam docuerunt Gabriel in 3. dist. 3. q. 2. art. 3. sequuntur Almainus, & Ocham d. 12. quæst. 2 Sed D. Thomas 3. p. quæst. 27. art. 4. ad primum, & in 3. dist. 3. quæst. 1. art. 3. distinguens, tradit, in prima sanctificatione datum esse Mariæ solùm; vt nunquam de facto peccaret, in secunda verò, idest in sui filij conceptione additum esse, vt nec deinceps peccare posset, fauent huic sententiæ D. Bonau. in 3. dist. 3. quæst. 2. artic. 1. Richardus Victorinus super Cantica cap. 26. Alensis 3. p. quæst. 9. membr. 3 artic. 2. §. 2. Sed quidquid sit, certissimum est, diuinitus obtinuisse Mariam, vt nunquam peccaret, & de facto, nec culpam aliquam venialem, nec mortalem committeret, vt scribitur hic, quod videtur definitum (vt refert Vega lib. 14. in Concil. Tridentin. cap. 18.) in Concil. Claramontano sub Vrbano Secundo, & Concil. Tridentinum Sess. 6. Can. 23. tradit Ecclesiam tenere, Mariam Virginem ex diuino peculiari priuilegio omnia peccata venialia vitasse, & hæc est concors Scholasticorum sententia in 3. d. 3. qui pluribus argumentis, & coniecturis hanc veritatem confirmant, sic etiam sancti Patres senserunt D. Bernard. Epist. 174. & serm. 2. de Assumptione D. Augustinus de Nat. & gratia cap. 36. Rupertus lib. 7. de glorificatione Trinit. cap. 13. & lib. 6. in Cant. circa initium, Vgo Victorinus lib. 2. de Emanuele cap. 30. D. Thomas quodlib. 6. art. 3. Ex his meritò cum D. Gregorio Thaumat. serm. 2. in Annunciat. non longè ab initio, Mariam appellare possumus Immaculatum puritatis, ac integritatis simulachrum, Supercælestis lætitiæ vas, atque receptaculum, niue candidiorem mentem habentem, corpus verò auro fulgidiùs, & ad finem eiusdem sermonis eam etiam vocat Thronũ Cherubicum, & serm. 3. Campum deliciarum, Animatam Ciuitatem,

de

de qua Psalm. 86. scribitur. Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei, Paradisum Dei ratione præditum, Portam Orientalem, Domiciliũ Verbo Dei dignum, Alterum Cælum, Sanctuarium præparatum, Incarnationis Christi cubiculum, Paruum Natiuitatis Christi secundum carnem Thalamum, Arcam Dei ratione præditam, Animatum Regis Angelorum palatium.

2 Ex huius charitatis feruore misit nũcium suum ad me, faciens me voluntatem suam intelligere, vt videlicèt fierem Mater Dei.

Ad horum intelligentiam duo breuitèr à nobis inuestiganda sunt. Primò quidem cuius dignitatis, & ordinis fuerit Gabriel, qui Incarnationis Dominicæ mysterium nunciauit. Secundò verò, an in specie visibili, & humana apparuerit. Et quantum spectat ad primum, cum in sacris litteris hoc minimè expressum sit, cumq. inter sãctos Patres hac de re aliqualis dissensio sit, res incerta, & ambigua est: & quidem D. Bern. hom. 1. super Missus est. existimauit, illum fuisse ex supremis Angelis. Arbitror (inquit) hunc Angelum non de minoribus esse, qui qualibet ex causa crebra soleãt ad terras fungi legatione: probat autem hoc duplicitèr, primò quia illud dignitati mysterij erat consonum, vt ad illud nunciãdum dignissimus mitteretur, decebat enim summũ Angelum, summum mysterium annunciare. Secundò, quia supremi Angeli non sunt sub alijs, sed sub Deo immediatè: hic autem qui missus est, à Deo dicitur missus Lucæ 1. Missus est Gabriel Angelus à Deo. Sed hæc Diui Bernardi sententia aliqualem haberet difficultatem, si per supremum Angelum intelligeret aliquẽ ex ordine supremo primæ Hierarchiæ: & ratio est, quia supremi Angeli non mittuntur, vt constat ex D. Dionysio de cælesti Hierarch. c. 3. dicit enim, Angelorũ ordines officijs, ac functionibus distinctos esse, ex omnibus autem ordinibus duo vltimi infimæ Hierarchiæ ad custodiendos homines, resq. propalandas, quæ ad eos spectant destinati sunt. Dicendum ergo videtur hũc fuisse ex vltima Hierarchia Caput, & Principem secũdi ordinis Archangelorum, quia Archangeli sũma solet nunciare: quam sententiam plures ex sanctis Patribus sequuti sunt, qui Angelum illum Archangelum vocarunt: sic Damasc. serm. de Nat. Mariæ, eum Angelum Archangelum vocat, & sui ordinis Principem: fauet D. Aug. serm. 14. de Nat. Iren. lib. 5. cont hæres. c. 25. Ambr. lib. 1. de Spir. sãct. c. 7. And. Hierosl. hom. de Annun. Hesich. hom. 1. de Sancta Deipara, D. Gregor. hom. 34. in Euang. D. Thom. 3. p. q. 30. art. 2. ad quartum. Ad auctoritatem ergo D. Bernar. respondeo, eum per supremum Angelum non intellexisse absolutè primum in ordine omnium Angelorum, sed primum, & Caput secundi ordinis Archangelorum infimæ Hierarchiæ, illi enim primæ Hierarchiæ, vt probauimus supra, non mittuntur, cũ verò dicit decuisse summũ Angelum summum mysterium annunciare, verissimum quidem est, quia summa annunciare est Archangelorum, minora Angelorum, tùm quia eo ipso quod nunciat, siue suprema, siue minora, conuincitur non esse absolutè supremum primæ Hierarchiæ, quia illi ad annunciandum non mittuntur, nec valet Secunda ratio, qua probabatur Gabrielẽ esse primæ Hierarchiæ, quoniam Lucæ 1. scribitur à Deo missus, nam etiam Angeli infimi dicuntur à Deo mitti, quia ex eius imperio mittuntur, licèt ea, ob quæ mittũtur cognoscant à superioribus Angelis; postremò patet Gabrielem non esse ex supremis, quia Dan. 8. legimus, ipsum Gabrielem fuisse missum ab alio Angelo.

Superest videamus modo, an Gabriel sub humana specie, exteriusq. sensibili forma Mariæ apparuerit, quod sanè videtur affirmandum, quoniam illum ẽsse venturum Virgini annunciabat, qui licèt hominibus fuisset hactenùs inuisibilis, visibilem tamen se exhibere volebat, visibililem formam sumendo, & ideò D. Augustin. serm. 14. de Annun. de Gabriele verba faciens dicit, in persona Virginis, Venit ad me quidam magnus Christi Paranimphus, non Patriarcha primus, aut Propheta egregius, sed Gabriel Archãgelus facie rutilans, veste coruscans, ingressu mirabili, aspectu terribili, & Lucæ 1. scribitur, ingressum fuisse Angelum, & discessisse, quæ omnia corporalem

X 2 mo-

motum, & visionem etiam corporalem insinuant, quod etiam admonuit D.Thom. 3.p. quæst. 30. art. 3. idem affirmarunt Origenes hom.4.in Luc.Petr.Chrysol.serm.140.Ambr. lib.1.de officijs cap.8. Euseb.Emis.hom.1.super Missus est.Hieron. Epist. 22. ad Eustochium de Custodia Virginitatis circà finem, & apertiùs hoc idem insinuauit D.Gregorius Thaumat. serm. 1. in Annunciat. aliquanto post initium, quo loco Mariam sic Angelum alloquentem facit: E cælo aduenisti, ac in terra humanam formam exhibes, & lucis fulgore splendes.

3 Per os meum exiuit veræ obedientiæ verbum, per quod nuncio respondi, fiat (inquiẽs) mihi secũdum Verbum tuum, & in eodem puncto, Verbum caro factum est in me, & Dei filius factus est filius meus.

Beatissima Virgo hoc loco affirmat, quòd statim, vt suum consensum Incarnationi filij Dei præstitit, in eodem instanti in se filium Dei concepit, ita vt idem Christus, tunc temporis esset, & verus filius Dei, & verus filius hominis: sunt tamen qui existimarunt, Mariam concepisse antè consensum præstitum, vt primum illam Angelus salutauit illis verbis (Dominus tecum) sic D. Chrysost.in Liturgia, D.Greg.Neocæsariensis, D.Hieron.hom.de Annunciat. & alij ex Patribus Græcis: videtur tamen dicendum, id factum esse præstito consensu, cùm ea verba protulit (fiat mihi secundum Verbum tuum) sicut scribitur hic, & affirmarunt ferè omnes Patres D.Athanasius, D.Augustinus, Beda, D.Ambros. Petr.Chrysol. & alij quos citauimus suprà Lib.2. Reuelat. Cap. 13. Nota 2. vbi de hac re latiùs egimus.

4 Qui vtrumq. Deus, & homo est ex se.

Hæc, quæ hoc loco scripta sunt, non indicant filium in diuinis à Patre non procedere, sed quòd Christus Deus sit essentialitèr, & substantialitèr, sibiq. humanitatem vniuerit, non per modum accidentis.

5 Tunc sequitur, quod magis dicit ei illa, quæ delectant eum audire, quam omnia peccaminosa prohibet.

var. lect. *M.S. Farnesianus sic legit, Tunc sequitur, quod magis dicit ei, illa, quæ delectant, eum audire, quàm illi peccati ignominiosa prohibeat.*

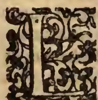
6 Tunc enim vacua stramina masticat, quæ litteraturæ scientiæ, sine charitate comparantur.

Non video quis sensus, ex his verbis elici possit, & ideò locum sic esse restituendum censeo. Tunc enim vacua stramina masticat, qui litteraturæ scientiam, sine charitate sibi comparat. Hic autem Beatissima Virgo acritèr quendam sacræ Theologiæ Doctorem reprehendit, qui ob magisterij gradum ambitionis vento inflatus, Episcopo, cui inseruiebat, non quæ ad Dei honorem, proximiq. salutem spectabant, sed quæ Episcopo placita erant suggerebat: dicitur autem masticare stramina, quia quemadmodum, cùm sola stramina animalibus ad comedendum dantur, ea semper debilia sunt, nec indè vires hauriunt; ita prorsus Doctor veluti quoddam animal rationis expers; nisi cum litterarum scientia charitatem coniungat, & ad proximorum commodum doctrina non vtatur, nihil proficit, nec congruentem fructum ex litteris percipit, vndè Hierem. 14. huiusmodi Doctores trahere ventum, quasi Dracones dicuntur, quia in solo ambitionis vento persistunt, & de suæ doctrinæ vanitate gloriantur, vt auctor est D.Hieron. ibi, quod egregiè explicans D.Bernardus super Cant.serm.36. Sunt (inquit) qui sciunt, eo fine tantùm, vt sciant, & turpis curiositas est, & sunt, qui sciunt, vt scientiam suam vendant, scilicèt pro pecunia, & honoribus, & turpis quæstus est, & sunt, qui scire volunt, vt sciantur ipsi, et turpis vanitas est, & sunt, qui scire volunt, vt ædificent, & charitas est, et sunt, qui scire volunt, vt ædificentur, & prudentia est.

VER-

VERBA VIRGINIS AD SPONSAM qualitèr videntes, & audientes, &c. fugiunt pericula virtute solis, &c. & aduenientia, & occurrentia cęcis, & surdis, &c.

CAP. IX.

OQVITVR Mater. Quãuis cęcus non videt, nihilominus tamẽ ipso cadẽte in præcipitium, Sol resplẽdet in suæ claritatis splendore, & pulchritudine, quam claritatem videntes homines itinerantes, clarum visum habẽtes gratulantur itineris sui pericula fugiendo. Et quamuis surdus non audit, tamen torrens cũ strepitu sui impetus super eum ab alto cadit horribilitèr, eo, qui audire poterit, ad loca tutiora fugiente. Et quamuis mortuus gustare non poterit, tamen ipso in vermibus putrescẽte, potus bonus dulcedinem sui saporis retinet, qua viuus degustans in corde suo lætificatur, & audax ad quæcunque virilia opera efficietur.

LOQVITVR VIRGO AD FILIAM, securitatem de verbis sibi dictis inducens, & de periculo, & approximatione ruinæ Ecclesiæ, & qualitèr, vt in pluribus attendunt nunc Ecclesiæ prouisores (proh dolor) ad vitam meretricalem, & pecuniæ cupiditatem, & bonorum Ecclesiæ pro superbia prodigalitatem, & de ira Dei contra tales excitanda.

CAP. X.

OQVITVR Mater. Ne timeas ea, quæ nũc videbis, à spiritu malo esse existimás. Quemadmodũ enim cum Solis appropinquatione duo veniunt lux videlicèt, & calor, qui caliginosam vmbram non sequuntur. Sic cum Spiritus sancti aduentu in corde tuo veniunt, ardor scilicèt diuinæ charitatis, & fidei sanctæ perfecta illuminatio. Hæc autem duo, nunc sentis. Hæc quoque duo Diabolum, qui caliginosæ vmbræ comparatur non sequuntur. Mitte ergo ad illum, quem tibi nominaui nuncium meum, quamuis autem ego scio; cor & responsionem eius, finem quoque vitæ eius celerem, tamen debes mittere ei verba ista sequentia. Ego denique notũ illi facio, quòd in dextra parte sanctæ Ecclesiæ, fundamentum tàm vehementer dilapsũ est; quòd summa testudo plures rupturas habet, dans ex se casus periculosos, ita quòd multi de subeuntibus perdunt vitam. Plerǫq. columnæ, quæ in altum tendere deberent, vsque ad terram se inclinant. Totumq. etiam pauimentum tàm
1. suffossum est, quod cęci introeuntes cadunt periculosè. Et adhùc interdum contingit, clarè videntes vnà cum cęcis cadere grauitèr, causa periculosarum fossarum eiusdem pauimenti. Et propter istas causas stat nimis periculosè Ecclesia Dei, & quid, sibi sic stãti, viciniùs est, quam ruina? Certissimè dico tibi, quòd nisi iuuamẽ reparationis habuerit, ipsius ruina tàm grandis erit, quòd per totam Christianitatem audietur. Ego autem illa Virgo sum, in cuius vterum filius Dei venire dignatus est, exclusa quacunquè carnis contagiosa voluptate. Ille verò idem Dei filius de meo clauso vtero natus est, cum maxima consolatione, & sine aliqua pœna. Ego iuxta Crucẽ steti, quando cum vera patientia infernum victoriosè vincebat, & sui cordis sanguine cælum aperiebat. Ego etiam eram in monte, quandó Dei filius, qui est & meus filius, ad cælum ascendit. Ego etiam totam Catholicam fidem clarissimè noui, quam ipse euãgelizando omnes ingredi
1 cælum volentes docuit. 1 Ego itaque illa eadem iam sto super mundum continua oratione, sicut arcus cæli super nubem; qui ad terrã inclinari videtur; & ambo-

bus suis finibus eam tangere. Per cælestem arcum itaque meipsam intelligo, quæ ad habitatores mundi me inclino; tangens bonos, & malos oratione mea: ad bonos namq. me inclino, vt in his, quæ sancta Ecclesia præcipit, stabiles efficiantur. Ad malos verò nè in malitia sua processum habeant, vt fiant deteriores.
2 Notum itaque facio isti, quem tibi nominaui, quòd ex vna parte terræ horribiles nubes surgunt contra claritatem arcus. Per quas nubes intelligo illos, qui in carne vitam meretricalem habent, & sunt insatiabiles, similes voragini maris ad cupiditatem pecuniæ: Bona quoque irrationabilitèr, ac prodigalitèr, sicut torrens in impetu suo aquam fundens, pro superbia largiuntur. Hæc itaque tria plerîq. nunc exercent Ecclesiæ prouisores, quorum peccata in cælum ascendūt horribilia antè conspectum Dei contra meam orationem, sicut teterrimę nubes contra claritatem arcus. Sic etiam illi, qui iram Dei mecum placare deberent, contra se iram Dei excitant, & tales in Ecclesia Dei non deberent exaltari. Quicunque ergo curam apponere voluerit, vt fundamentum Ecclesiæ fiat stabile, & vinea illa benedicta, quam Deus fundauit sanguine suo, renouetur: Si se insufficientem viderit, ego Regina cælorum cum omnibus Angelis ei in adiutorium venire volo, fabulosas radices extirpãdo, sterilesq. arbores in ignem proijciendo, ac in earum locis ramusculos fructuosos inserendo. Per vineam verò intelligo Ecclesiam Dei, in qua duo, humilitas scilicèt, & charitas diuina, debent renouari.

Sequitur additio. Filius Dei loquitur de Nuntijs Papę. Vos venistis in societatem maiorum, & adhùc ad maiora ascendetis. Ideò summè meretur ille, qui laborat ad hoc, vt humilitas exaltetur; quia superbia iam nimis ascenderat. Honorē etiam maximum habet ille, qui charitatem habet ad animas, quia ambitio, & simonia iam in plerisq. regnant: Felix etiam erit ille, qui conatur pro posse suo, vt vitia de mundo extirpentur, quia iam plus solito inualescunt. Est etiam vtilissimum habere, & petere patientiam, quia in diebus multorum, qui nunc viuunt, Sol dimidiabitur, stellæ confundentur, sapientia infatuabitur, humiles in terra ingemiscent, & audaces præualebunt; hoc sapientium est intelligere, & interpretari, qui aspera sciunt deplanare, & futura prouidere.

Hæc reuelatio præcedens facta fuit ad Albanensem Cardinalem, qui tunc fuit Prior.

NOTÆ.

1 EGo itaque illa eadem sto super mūdum continua oratione, sicut arcus cæli super nubem.

i. *Optimè hoc loco Maria se cælesti similem esse arcui tradit, qui sicut Genes. 9. legimus diuinitùs datus est mundo, in signum fœderis, ac pacti, quo nobis Creatorem nostrum factum esse propitium intelligeremus: ita quoque benignissimus Deus Beatissimā Virginem nobis contulit, vt pro peccatis nostris precibus suis imminentes tempestates sedaret, & sicut aereus arcus quampluribus fulget coloribus, sic etiā Maria innumeris elucet mundo virtutibus: est enim ob Virginitatem candida, ob charitatem purpurea, ob morum suauitatem, ac puritatem coloris aerei, vt mirum non sit, si de ea Regius Propheta scripserit Psalm. 44. Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato circundata varietate. Vt autem in huius arcus pulchritudinem oculos intendamus, inuitat nos Ecclesiastes cap. 43. Vide (inquit) arcum, & benedic eum, qui fecit illum, valdè speciosus est in splendore suo, girauit cælum in circuitu gloriæ suæ, manus excelsi aperuerunt illum, imperio suo accelerauit niuem: hactenus Ecclesiastes, qui hisce postremis verbis visus est indicare voluisse, niuem fuisse acceleratam, tunc maximè quando Exquilinum Mon-*

Montem in Vrbe mense Augusti niue cooperiri Deus iussit, ostendens locum, vbi ad honorem Virginis dedicaretur Ecclesia, quæ hodierna die Sancta Mariæ Maioris nomine communiter appellatur.

2 Notum itaq. facio isti, quem tibi nominaui, quòd ex vna parte terræ horribiles nubes surgunt contra claritatem arcus.

Prædicit hic Beatissima Virgo, B. Brigittæ futurum, vt contra eum Episcopum, de quo in præsenti Capite sermo fit, complures insurgent hostes, qui illi, eiusq. Ecclesiæ grauiores molestias, ac maxima incommoda illaturi erant: dicit autem, quod nubes insurgent, quia per nubes prauorum hominum designantur suggestiones; sic enim tradit D. Gregor. Curæ pastoralis part. 3. admonitione 16. paulò post medium, vbi explicans illud Eccles. 11. Qui obseruat ventum, non seminat, & qui considerat nubes, nunquam metit. Quid enim per ventum (inquit) nisi malignorum spirituum tentatio exprimitur, & quid per nubes, quæ mouentur à vento, nisi aduersitates prauorum hominum designantur: idem docent D. Bernard. super Cant. serm. 58. & Eucherius de Spiritualibus formulis cap. 3. Dicere etiam possumus, quòd hic per nubes significari possunt hæretici, qui huius Prælati, cuius hoc loco mentio fit, vita, ac morum prauitate adducti consurrexerunt contra claritatem arcus, scilicet contra Ecclesiam, & doctrinam sacram, quæ propriè arcus est Ecclesiæ, ab ipsa enim ad hominum corda ferienda, sicut sagittæ veniunt terribiles minæ, vndè Psalm. 7. scribit Dauid, Arcum suum tetendit, & parauit illum, & in ipso parauit vasa mortis, & sagittas suas ardentibus effecit, quia peccatoribus per sacras litteras terrores, & minas veluti sagittas incutit, sic explicat hunc locum Psalmi Diuus Augustinus.

VERBA FIDEI SPONSÆ ad Christum, & qualitèr Ioannes Baptista inducit sponsæ certitudinem Christi sibi alloquentis, & de boni diuitis fœlicitate, & qualitèr indiscretus Episcopus propter sui fatuitatem, & pessimam vitam assimilatur simiæ.

CAP. XI.

SPONSA loquebatur Christo in oratione humilitèr dicés: O Domine mi Iesu Christe, sic firmitèr credo tibi, quòd etiam si serpens iaceret antè os meum, non intraret, nisi te propter bonum meum permittente. Respondit Ioannes Baptista.
1 Ille, qui apparet tibi, ipse est naturalitèr Dei Filius, cui Pater me audiente perhibuit testimonium dicens. Hic est Filius meus.
2 Ipse est, à quo Spiritus sanctus processit, qui me baptizante super eum in columbę specie apparuit. Ipse est secundum carnem verus filius Virginis, cuius corpus manibus meis attrectaui. Crede ergo ei firmitèr, & ingredere viam eius. Ipse enim est, qui viam rectam ad cælum demonstrauit, per quam pauper, & diues ingredi potest cælum.
3 Sed quærere poteris, quomodo diues debet esse dispositus, qui ingressurus est cælum. Cum Deus personalitèr dixerit, quòd faciliùs est camelum per foramen acus transire, quam diuitem ingredi cælum? Ad hoc respondeo tibi. Ille diues, qui sic dispositus est: Qui timet aliquid secū malè esse acquisitum, qui sollicitus est, nè bona sua inutilitèr, & contra Deum expendantur, qui in vita possidens possessionem, & honorem mundi, libentèr desiderat separari ab eis, turbaturq. de dispendio animarum, & inhonoratione Dei; Et quāuis ex dispositione diuina cogitur quodammodo habere mundum, tota tamen intentione vigilat circà amorem Dei, hic talis diues fructuosus, & fęlix diues est, & cha-

rus Deo. Sed non est sic diues iste Episcopus, ipse quippè similis est simiæ habenti quattuor conditiones. Quarum prima est, quòd præparantur ei vestes tendentes ad inferiorem partem, & anteriora velantes, sed verecundiora eius apparent tota nuda. Secunda conditio est, quod digitis suis tangens fœtentia, applicat ori suo. Tertia est, quòd faciem quidem habet humanam, sed colorem, & speciem reliquam beluinam. Quarta est, quòd licèt habet manus, & pedes, attamen cum digitis, & manibus calcat lutum. Sic Episcopus iste fatuus est quasi simia, curiosus in mundi vanitate, deformatus à laudabili operatione, nam habet vestes, idest ordines Episcopales, qui sunt valdè honorabiles, & pretiosi apud Deum, sed verecundiora sua apparent nuda, quia leuitas morum suorum, & affectus carnalis ostenditur hominibus ad animarum destructionem. Contra quæ dicit miles ille egregius, quòd verecũdiora hominis maiorem honestatem habent, notans per hoc, quòd motus bestiales Clericorum celari debent bonis operibus, nè exemplo eorum infirmi scandalizentur. Simia quoque tangit, & odorat fœtentia. Quid facit digitus, nisi demonstrationem rei visæ, sicut ego videns Deũ in humanitate, demonstraui cum digito. Ecce inquiens Agnus Dei. Quid ergo sunt digiti Episcopi, nisi mores sui laudabiles, quibus demonstrare deberet iustitiã Dei, & eius charitatem. Nunc autem in operibus suis demõstrat, quòd est diues, & generosus, sapiẽs mũdi, & prodigus pecuniarum. Quid autem sunt hæc omnia, nisi tanquam digitos mittere ad fœtentia? Nam gloriari de carne, & lata familia, quid aliud est, quã gloriari de inflatis saccis? Simia quoque habet faciem humanam, sed speciem reliquam beluinam. Sic iste animam quidem habet signaculo Dei insignitam, sed per propriam cupiditatem deformatam. Quartò sicut simia tangit, & calcat cum pedibus, & manibus lutum, sic iste affectu, & opere terrenis inhiat, auertens vultum suum à cælestibus, & inclinans ad terrena tanquam animal obliuiosum. Nunquid talis mitigat iram Dei? Nequaquam, sed magis prouocat contra se iustitiam Dei.

Additio. Hæc reuelatio facta est de Legato Cardinali Anno Iubilęi, &c. Filius Dei loquitur. O disputator superbe, vbi pompa tua, vbi apparatus equorum? Noluisti intelligere, cum esses in honore, ideò nunc inhonoratus es. Dic igitur quamuis omnia scio, audiente ipsa sponsa, & noua, quæ quæro. Et statim quasi vna persona tremula, & nuda apparuit mirabilitèr deformata. Cui dixit Iudex. O anima, tu docuisti spernere mundum, & diuitias eius, cur ergo sęcutus es ea? Respondit anima, quia dulcius sapuit mihi fętor pessimus, quàm odor tuus suauissimus. Et statim dicto verbo per Æthiopem vnũ infusum est animæ vas sulphuris, & veneni. Item dixit Iudex. O anima, tu posita fuisti populis in candelabrum lucis, quare non lucebas verbo, & exemplo? Respondit anima. Quia charitas tua fuit abrasa à corde meo. Ibam sicut homo sine memoria, & sicut vir vagus respiciens præsentia, & non attendens futura. Quo dicto anima priuata est lumine oculorum. Et dixit vnus Æthiops, qui adstarę videbatur. O Iudex hæc anima mea est, quid facturus sum? Respondit Iudex. Purga eam, & quasi in prælo examina, donec veniat Consistorium, in quo allegationes amicorum, & inimicorum discutientur.

NOTÆ.

1 ILle qui apparet tibi, ipse est naturalitèr Dei Filius, cui Pater me audiente perhibuit testimonium dicens. Hic est filius meus dilectus.

In præsenti Capite B. Io. Baptista sponsam certissimam reddit, quod ille, qui eam alloquitur

tur Christus est, de quo vt scribitur Matth. 17. & Marci 1. praeclarum Pater coram eodem Ioanne dãs testimonium dixit, Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui. Optimè autem hoc loco dicitur, quod ipse est naturalitèr Dei Filius, quandoquidem si rationi, ac sanctorum Patrum doctrinis nos conformare volumus, nullo pacto Christus Dominus filius adoptiuus dici potest, sed tãtummodò naturalis: adoptiuus namq. filius is propriè est, qui per adoptionem filius fit, cum priùs non esset, fit enim ex non filio filius, sicut nos filij dicimur adoptiui, quia cum essemus, vt dicit Apostolus ad Ephes. 2. Natura filij irae, praedestinauit nos in adoptionem filiorũ per Iesum Christum, vt ipsemet in eadem Epistola cap. 1. tradit. Christus autem nunquam fuit non filius, nec fuit aliquando extraneus, & ideò hic propriè dicitur naturalitèr filius, quod affirmauit etiam D. Hieron. super Epist. ad Ephes. explicans illud cap. 1. In charitate praedestinans. De Christo (inquit) Iesũ scriptum est, quia semper cum Patre fuit, & nunquam eum, vt esset voluntas paterna praecessit, & ille quidem natura filius est, nos verò adoptione: atque hoc etiam esse verum affirmamus quãtum ad temporalem filiationem, quoniam cum filiatio non naturae conueniat, sed personae, in Christo autem vna tantummodo sit persona, & haec vna diuina, non humana, secundum quam in diuinis est naturalis, ita quoque in humanis erit filius naturalis: quod egregiè tradit D. Aug. in lib. de fide ad Petrum cap. 2. circà medium, Ille, scilicèt Deus, factus est naturalitèr filius vnigenitus Dei Patris, idem habet tract. 82. in Ioan. & lib. 3. contra Faustum cap. 3. & Epist. 120. c. 4. & lib. 1. de consensu Euangelist. cap. 3. D. Ambros. lib. 1. de fide c. 9. paulò antè medium, & lib. Incarnationis Dominicae cap. 8. D. Hylar. non longè à principio 3. lib. de Trinitate. D. Thom. 3. p. q. 23. art. 4. & q. 32. art. 3. & q. 43. art. 4. & lib. 4. contra gentes cap 4. Magister in 3. dist. 10. D Chrysost seù Auctor oper. imperfecti in Matth. hom. 40. Irenaeus lib. 3. contra haereses cap. 21. Hic tamen admonere lectorem censui, Durand. in 3. d. 4. q. 1. n. 6. & d. 10. q. 3. n. 5. concedere contra tot virorum Doctorum auctoritatem, Christum vt hominem, esse filium Dei adoptiuum: probat autem, Quia (inquit) gratia Christi est eiusdem rationis cum nostra, sed nos ratione illius gratiae sumus filij adoptiui, ergo & Christus, cui obiectioni duplicitèr satisfit. Primò dicendo, gratiam vnionis alteriùs esse rationis à gratia filiorũ adoptiuorum; ideò non constituere Christum hominem filium adoptiuum, sed naturalem, est enim haec gratia sic Christo connaturalis, & intrinseca, vt ratione illius Christus ius habeat connaturale ad aeternam haereditatem. Respondeo secundò, quod licèt habitualis gratia eiusdem rationis sit cum nostra, quo admodum tamen illam habendi maximum est discrimen: nos enim per eam constituimur filij adoptiui, quia non supponimur filij, sed extranei; Christus tamen per eam gratiam non propriè constituitur filius, sed supponitur, non enim aliquando fuit extraneus, & illa gratia est quasi proprietas consequens filiationem.

2 Ipse est à quo Spiritus sanctus processit.

Hoc loco apertè definitur, Spiritum sanctũ procedere etiam à filio contra id, quod Patres Graeci tradiderunt, & refertur in Florentina Synodo per duodecim sessiones, atque hoc esse de fide, nostra hac tempestate credimus, & probatur ex Symbolo D. Athanas. & ex Concil. Nicaeno, & fuit definita haec etiam veritas in Later. Concil. vt habetur in cap. Firmitèr de Summa Trinit. & fide Cathol. & ex Concil. Lugdun. & Tolet. 3. 4. 8. & denique in Conc. Florent. conclusum ex communi etiam Graecorum, ac Latinorum consensu; & patet etiã ex sacris litteris Ioan. 16. Ille me clarificabit, quia accipiet de meo. Vbi de Spiritu sancto loquitur Christus, & vna persona nihil accipit ab alia, nisi per processionem, & Ioan. 15. scribitur, quòd filius mittet Spiritum sanctum: Paracletus autem Spiritus sanctus, quem ego mittam vobis: sed in diuinis tunc vna persona dicitur mitti ab alia, quando procedit ab illa: hanc etiam conclusionem praeter Latinos Doctores, quos hic citare longum esset, aliqui etiam doctissimi ex Graecis sequuntur, vt

D. Greg.

D. Greg. Nazianz. Nyss. Epiph. & Theodor. quos citat Florẽtina Synodus, & Cyrill. lib. 1. sup. Ioan. c. 33. Didimus lib. 2. de Spirit. sanct. D. Chrysost. hom. 1. in exposit. Symb. Apost. & hom. 2. in expositione eiusdem Symboli, & alij etiam, quos citat Magister in primo Sententiarum dist. 11.

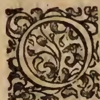
3 Sed quærere poteris quomodo diues debet esse dispositus, qui ingressurus est cælum, cum Deus personalitèr dixerit, quòd faciliùs est Camelum per foramen acus transire, quàm diuitem ingredi cælum.

Quamquam arduum sit, ac difficilè omnibus ingredi Regnum Cælorum, cùm arcta sit via, quæ ducit ad illud, & lata, quæ ad perditionem: singulari tamen ratione diuiti, vt diues est, hoc difficiliùs videtur, vt mirum non sit, si hanc difficultatem Beata Brigitta, ex his verbis Euangelij, quæ habentur Matth. 19. Marci 10. Lucæ 19. de diuitum salute dubitet: videtur enim ex his posse colligi, quòd sicut fieri non potest, vt Camelus ob corporis ingentem magnitudinem, ac deformitatem, per angustissimum acus foramen transeat, ita quoque impossibilè videatur, diuitem posse Regnum Cælorum ingredi. Sed vt rem hanc enucleatius aperiamus, sciendum est, diuitias ex se non esse ad vitam æternam consequendam impedimenta, cùm à Deo nobis conferantur, vt potiùs sint adiumento ad eam acquirẽdam, sed quòd prauus, & inordinatus hominis affectus erga diuitias, qui vt plurimum reperiri solet in diuite, difficilem reddit aditum ad Regnum Cælorum: quam difficultatẽ tangens Christus Dominus, eam sententiam protulit supra à nobis citatam, & ideò affirmarunt nonnulli explicantes hunc Euangelij locũ, Hierosolymis quandam fuisse portam, quæ Foramẽ acus appellabatur, per quam Camelus nisi deposito onere, ac flexis genibus transire non posset, indicantes, ex his colligi, nec diuitem posse transire angustam portam, quæ ducit ad vitam, nisi abiecto prauo diuitiarum affectu, sollicitudine, & onere. Verùm placet aliquibus magis per Camelum intelligere funem nauticum, sic Theophyl. Euthym. & alij quos refert ipsemet Euthym. in loc. cit. Matth. quod etiam tradit Hector Pinctus in Ezech. cap. 16. sicut enim cum huiusmodi funis per foramen acus transire non potest, si distribuatur in fila; ingreditur singulis ingredientibus filis, ita diues, cùm per diuitiarum ligamen Regnum Cælorum ingredi non potest, tunc sibi ad illud aditum faciet, si pauperibus diuitiarum fila distribuat. Sed alij hunc locum misticè interpretantur sic, ita vt per Camelum Christum intelligant, qui omnium in se onera portauit, per diuitẽ, cupidum, & sæculi huius amatorem, per acum, passionem diuitem pungentem, per foramen, passionis angustias, vt sensus sit, faciliùs est Christum pro amatoribus sæculi pati, quã sæculi amatores ad Christum conuerti, sic habent D. Aug. lib. 2. quæst. Euang. c. 47. & D. Greg. lib. 35. Moral. c. 17. Ceterùm dicẽdum est nobis, Christum Dominum hac hyperbolica locutione significasse rei difficultatem, non impossibilitatem, licèt autem impossibile sit, Camelũ ingredi foramen acus, tamen hac comparatione vtitur Dominus ad difficultatis exaggerationem, sicuti nos cõmunitèr dicere solemus, de eo quod factu difficillimum est, hoc impossibile est, vt fiat, & tamẽ illud factu possibile est, ita Christus Dominus facta Cameli cùm diuite comparatione, pulchrè significat diuites, veluti Cameli diuitijs onustos esse, ac gybbo quodam ob prauum affectum earum coram Deo esse deformatos, ac proindè per angustam non posse portam introire, quæ ducit ad vitam, nisi prauo affectu, ac iniqua illa sollicitudine depositis, & hos esse misticos illos Camelos, quos ingressuros esse portas Hierusalem scripsit Isaias c. 60. vbi hunc locum edisserens D. Hieron. approbat hãc interpretationẽ, Difficultatem (inquit) rei proposuit, non impossibilitatem, quam sanè interpretationem eo veriorem esse censeo, quò apud Iudæos, qui vt alicuius rei difficultatem indicarent, illud erat Prouerbium, faciliùs esse per foramẽ acus introire Camelum, quam id fieri, & quod hæc sit hyperbole, & exaggeratio quædam, qualis in huiusmodi Prouerbijs esse solet, annotauit Ioannes Maldonatus in Comment. super Matth. 19. num. 24.

LO-

LOQVITVR SPONSA CHRISTO preces effundendo pro supradicto Episcopo, & de responsionibus Christi, & Virginis, & sanctæ Agnetis sponsæ factis.

CAP. XII.

DOMINE mi scio, quod nemo ingreditur cælum, nisi Pater traxerit eum. Ideò ô Pater pijssime trahe istum infirmũ Episcopum ad te. Tu verò filij Dei adiuua conantem. Tu quoque sancte Spiritus imple charitate tua Episcopum frigidũ, & exinanitum. Respondit Pater. Si trahens est fortis, res verò quæ trahitur ponderosa, nimis citiùs dissipabitur opus, & annihilabitur.
1 Si verò, qui trahitur ligatus est, non potest adiuuare, nec seipsum, nec trahẽtem, & si immundus est, qui trahit, abominabilis est ad trahendum, & tangendum. Sic Episcopus iste dispositus est, sicut qui stat in diuersorio deliberans secum, quæ via sit tenẽda. Respõdit spõsa. O Domine mi nunquid non scriptũ est, quod nemo stabilitèr stat in hac vita, sed aut ad meliora vadit, aut ad peiora. Respondit Pater, vtrumq. dici potest, nam stat quasi inter duas vias gaudij, scilicèt, & doloris. Turbatur de horrore supplicij æterni, affectat obtinere cæleste gaudium; sed tamen asperum sibi videtur, viam quæ tendit ad gaudia perfectè ambulare. Vadit verò, quando illa sequitur, ad quæ feruentiorem habet voluntatem.
2 Item loquitur beata Agnes. 2 Iste Epi- var. lect. scopus est dispositus sicut ille, qui staret inter duas vias, vnam earum sciret arctam in principio, sed in fine gaudiosam. Aliam sciret delectabilem ad tẽpus, sed in fine habentem profundum insatiabile, & dolorosum. Cumq. viator cogitans de istis vijs, delectaretur in eundo viam in principio delectabilem, timens tamen de insatiabili profundo, incidit talis cogitatio. Est (inquit) cõpendium quoddam in via ista delectabili, si inuenero illum, diù ambulare possum securus, & cum appropinquauero fini; & profundo, si inuenero compendium, nihil
3 mihi nocebit. 3 Et ambulans securus in var. lect. via, cum venisset ad profundum, cecidit mirabilitèr, quia compendium, vt cogitauit nõ inuenit. Talium cogitationum viri inueniuntur hodiè multi, qui cogitantes talitèr secum. Onerosum est, inquiunt, ire per viam arctam, durum est relinquere voluntatem propriam, & honores, propterea ponũt sibi spem falsam, & periculosam: longa inquiunt, est vita nostra, misericordia Dei est maxima, delectabilis est mundus iste, & ad delectationem creatus, ideò nil obest si ad tempus vtar mundo secundum velle meum, quia in fine vitæ sequi volo Deum. Est enim compẽdium quoddam viæ huius mundi, idest contritio, & confessio, hanc si obtinuero saluus ero. Talis cogitatio, velle scilicèt peccare vsque in finem, & tunc confiteri, est valdè debilis spes, quia nesciunt, antequam cadunt. Quibus & in extremis inspiratur quandoq. tantus dolor, & subitus finis, quòd nullo modo fructuosam inuenire poterunt contritionem. Et meritò, noluerunt enim præuidere futura mala cum potuerunt, sed in arbitrio, & limitatione sua posuerunt tempus misericordiæ Dei. Nec proponebant finem facere peccato, antequam peccatum non poterat eos delectare. Similitèr & Episcopus iste stetit inter istas duas vias. Nunc autem appropinquat viæ delectabiliori carnis, & habet antè se, quasi tria folia, quæ perlegit. Primum folium legit dulcitèr, & continuè. Secundum quandoq. sed non cum delectatione. Tertium folium raro, & hoc cum dolore. Primum verò sunt diuitiæ, & honores quibus delectatur. Secundum est timor gehennæ, & futuri iudicij, quo conturbatur. Tertium est amor Dei, & timor filialis, qui raro reuoluitur. Si enim

enim attenderet quid pro eo fecit Deus, quiduè ei impendit, nunquam amor Dei extingueretur in corde eius. Reſpondit ſponſa. O Domina roga pro illo. Et tũc beata Agnes ait, quid fecit iuſtitia, niſi iudiciũ, quiduè miſericordia, niſi quod alliciat? Mater Dei loquitur. Sic dicetur Epiſcopo. Deus licèt omnia poteſt facere, tamen homo perſonalitèr coòperari debet, vt peccatum fugiatur, & charitas diuina obtineatur. Nam tria ſunt, quæ inducunt ad fugiendum peccatũ, & tria inductiua ſunt ad obtinendum charitatem. Tria quibus fugitur peccatum ſunt. Pęnitentia perfecta. Secundum intententio nolle ea iteratò committere. Tertium emendare ſe iuxta cõſilia illorum, quos videt contempſiſſe mundum. Tria verò operantia ad obtinendam charitatem ſunt, Humilitas, miſericordia, & labor charitatis. Nam quicunque non legeret niſi vnum Pater noſter pro obtinenda charitate, citiùs appropinquaret illi effectus charitatis. De altero Epiſcopo, de quo tibi priùs dixi, concludo nũc, quod foſſæ videntur ei nimis latæ ad ſaltandum, muri nimis alti ad ſcandẽdum, ſeræ fortes ad confringendum. Ideò ſto ego, & expecto eum, ſed ipſe verterat caput ſuum ad opera trium turbarũ, quas delectabilitèr videndo conſiderat. Prima earum choriſat, huic ipſe dicit, placet mihi audire vos, expectate me. Secunda ſtat ad ſpeculandum, huic ipſe dicit, placet mihi videre, quæ videtis, quia delectant me multum. Tertia lætatur, & quieſcit, & cũ hac quærit ipſe quietem, & honorem. Sed quid eſt choriſare in mũdo, niſi ab vna temporali lætitia tranſire in aliam, ab vno appetitu honorum in alium? Quid verò eſt ſtare, & cogitare, niſi à contemplatione diuina ſubtrahere animum, & de congregatione, & erogatione temporalium cogitare? Quid verò eſt quieſcere, niſi carnis habere quietem? Has itaque tres turbas conſiderando, iam aſcendit in montem altum, ſed de trãſmiſſis ſibi verbis meis, nihil curat, nec de illa clauſula verborũ curat, ſcilicèt, ſi tenet ipſe promiſſionem ſuam, tenebo & ego meam. Reſpondit ſponſa. O benigniſſima Mater noli diſcedere ab eo. Cui Mater. Non diſcedo, donec terra ſuſcipit terrã, immò magis, ſi confregerit ſeras, obuiabo ei ſicut ancilla, & adiuuabo ſicut Mater. Et addidit Mater. Tu filia cogitas, quæ fuiſſet remuneratio Canonico illi Aurelianẽſi, ſi Epiſcopus ſuus fuiſſet cõuerſus? Reſpondeo tibi. Sicut tu vides, quod terra profert herbas, & flores diuerſę ſpeciei, & diuerſi generis,

4 var. lect. 4 ſic ſi omnis homo laudabilitèr ſtetiſſet ab origine mundi in inſtitutione ſua, omnes obtinuiſſent excellentem mercedem, quia omnis, qui in Deo eſt, tranſit ab vna lætitia in aliam, non quòd tędium in aliqua ſit, ſed quia continuè augetur delectatio, & gaudium ineffabile continuè innouatur.

Declaratio.

Hic fuit Epiſcopus Vexionen. qui cũ eſſet Romę, multum de ſuo reditu anguſtiaretur, auditum eſt in ſpiritu: Dic (inquit) Epiſcopo, quod mora ſua vtilior eſt, quàm acceleratio, hi quoque, qui de comitiua ſua præceſſerunt, ſubſequentur eum. Ideò cum ad patriam redierit, verba mea inueniet vera. Sic itaq. omnia euenerunt. Nam rediens inuenit Regem captum, & totum Regnum turbatum. Hi quoque, qui præceſſerunt eum de comitiua, impediti in via, longè ſubſequebantur eum. Scito etiam, quòd Domina illa, quæ eſt in comitiua Epiſcopi, ſana reuertetur, ſed non in patria morietur, & ita euenit, nam ſecunda vice iuit Romam, & ibi mortua eſt, & ſepulta.

Item de eodem Epiſcopo.

Cum Domina Brigitta deſcendiſſet de Monte Gargano ad Ciuitatem Manfredo-

doniam in Regno Apuliæ, idem Episcopus existens in comitiua Dominæ, casu accidente in Monte, cecidit de equo ita grauitèr, quod duæ costæ fractæ sunt. Qui de mane, cum Domina profectura esset ad sanctum Nicolaum de Baro, vocauit eam ad se dicens: O Domina grauissimum est mihi, hìc sine vestra præsentia manere. Et onerosum est etiam vobis, moram trahere propter me, maximè propter incursantes istos homines. Rogo (inquit) vos per amorem Iesu Christi, vt rogetis Deum pro me, & tangite latus doloris mei. Spero enim per tactum manus vestræ dolorem meum mitigari, quæ præ compassione resoluta in lacrymas (ait) O Domine mi. Ego reputor, quod non sum, nam ego sum peccatrix maxima in conspectu Dei. Veruntamen omnes rogemus Deum, & ipse respondebit fidei vestræ. Facta itaq. oratione cum surrexisset, tetigit latus Episcopi dicens, Sanet te Dominus Iesus Christus. Et statim dolor discessit, & surgens Episcopus sequutus est Dominam per totam viam, vsque rediret Romam.

NOTÆ.

1 SI verò qui trahitur ligatus est, non potest adiuuare nec seipsum, nec trahentem.

Beatissima Brigitta ad Deum hìc fundit preces pro quodam Episcopo, qui in Episcopali munere (vt par est) non se rectè gerebat, & ideò diuinum implorans auxilium, maximo charitatis affectu petit à Deo, vt Episcopum ad se sua gratia efficacitèr trahat: quandoquidem (inquit) ad Deum venire nullus potest, nisi traxerit eum, vt in principio præsentis Capitis, & Ioan. 6. scribitur, sed quoniam ad hoc nostri quoque exigitur arbitrij operatio, ideò legimus hìc, ei respondisse Dominum sic, Si verò qui trahitur ligatus est, non potest adiuuare nec seipsum, nec trahentem: ac si diceret, Si verò is, quem Deus sua gratia trahere vult, peccatorum funibus ligatus sit, volens in illis persistere, certè nec Deo trahenti cooperatur, neque diuinæ vocationi correspondet: secùs verò dicendum est, si velit consensum diuinæ vocationi præstare: quæ sanè omninò exigitur, quod euidenter patet ex his duobus verbis Euangelij. Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum: venit, & traxit: primum libertatem ostendit arbitrij: traxit verò diuinæ gratiæ efficaciam, ex quo hæreticorum error apertè conuincitur, qui hoc testimonio abutuntur ad negandam libertatem arbitrij, cum dicant, quod tractio vim quandam, & necessitatem importet, sic annotarunt D. Chrysost. hom. 45. & D. Aug. tract. 26. in Ioan. & Theoph. in comment. in hunc locum: Verùm turpitèr in hâc rē lapsi sunt, ignorantes verbum trahere, non semper in sacris litteris necessitatem importare, sed aliquando suauem quandam, & moralem motionem, quæ propriū actum eius, qui trahitur non excludit: sic Cant. 1. Trahe me post te, & curremus in odorem vnguentorum tuorum. & Oseæ 11. In funiculis Adam traham eos, hoc est beneficijs, quibus ligari solent homines, illos ad amandum me vehementer mouebo. Sed hac de re videndi sunt D. Hier. lib. 3. contra Pelagianos. Prosper contra collatorem cap. 6. & lib. 2. de Vocatione gentium cap. 9. aliàs 27. D. Aug. De. Prædestinatione Sāctorum c. 8. tract. 26. in Ioan. (vbi inquit) Si poetæ dicere licuit, trahit sua quemq. voluptas, non necessitas, sed voluptas, non obligatio, sed delectatio, quanto fortius dicere debemus trahi homines ad Christum, qui delectantur veritate, delectantur beatitudine, delectantur iustitia, delectantur sempiterna vita, & clarius etiam lib. 1. contra duas Epistolas Pelag. cap. 19. Trahitur miris modis, vt velit ab illo, qui nouit intùs in ipsis hominum cordibus operari, non vt homines, quod fieri nō potest, nolentes credant; sed vt volentes ex nolentibus fiant. Eandem ferè sententiam habet in Enchir. c. 32. Legitur (inquit) in diuinis eloquijs, & misericordia eius præueniet me. Ps. 22. Nolentē (inquit) præuenit, vt velit, volentem subsequitur, nè frustra velit. vbi Nota, quod verbū nolēs, nō sumitur pro eo, quod est inuitus, sed pro eo quod est adhuc

non cogitans, non dispositus, non enim gratia cogit, neque vim nostro libero infert arbitrio, sed suauitèr trahit, nobis etiam cooperantibus; & ideò paulò post medium præsentis Capitis legimus, Deus licèt omnia possit facere, tamen homo personalitèr cooperari debet.

2 var. lect. Iste Episcopus est dispositus sicut ille, qui staret inter duas vias, vna earum sciret arctam in principio, sed in fine gaudiosam, aliam sciret delectabilem ad tempus, sed in fine habentem profundum insatiabile, & dolorosum.

Codicis Farnes. M.S. lectio magis placet, sic enim habet, Iste Episcopus est dispositus, sicut ille, qui staret inter duas vias, quarum vnam sciret esse arctam in initio, sed in fine gaudiosam, alteram verò sciret in principio esse ad tempus delectabilem, sed in fine profundum habentem insatiabile, & dolorosum.

3 var. lect. *Aliquanto post vbi in impressis Codicibus legimus.*

Et ambulans securus in via, cùm venisset ad profundum, cecidit mirabilitèr.

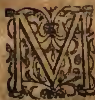
Manuscriptus Farnesianus legit, Cecidit miserabilitèr.

4 var. lect. Sic si omnis homo laudabilitèr stetisset ab origine mundi in institutione sua, omnes obtinuissent excellentem mercedem.

Farnesianus Manuscriptus legit, Omnes obtinuissent excellentiorem mercedem, Sed ad horum verborum intelligentiam distinguendum nobis est, nam si hoc loco sermo fit, de eo laudabili vitæ instituto, eoq. spiritus feruore, in quo primi illi sanctissimi Patres in lege veteri, ac etiam noua, peculiari Dei munere perstiterunt, verissimum esse censeo, quod scribitur hìc, si in eo vsque ad hæc quoque tempora permansissent, excellentiorem quoque mercedem recepturi fuissent, quandoquidem per peccata, quæ quotidiè plura committunt homines, illam mercedem non perdidissent, cæterùm si de iustitia originali hoc intelligatur, negandum esse arbitror, si in illa stetissent homines, maiorem consecuturos fuisse mercedem, cum enim post primorum parentum lapsum ex passione, & meritis Christi copiosior nobis gratia collata sit, cumq. ex peccato originali fomes peccati auctus sit, nullus dubitare potest, quin maior etiam merces, ac corona illustrior nobis præparata sit, quod egregiè tradit Diuus Augustinus De. Correptione, & Gratia cap. 11. paulò antè medium. Tale (inquit) erat adiutorium, quod desereret, cum vellet, & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret, vt vellet, hæc est prima gratia, quæ data est primo Adam, hanc Diuus Augustinus intelligit iustitiam originalem, sed hæc potentior est in secundo Adam. Prima enim est qua fit, vt habeat homo iustitiam si velit, Secunda ergo plus potest, qua etiam fit, vt velit, & tantùm velit, tantoq. ardore diligat, vt carnis voluntatem contraria concupiscentem, voluntate spiritus vincat, & aliquanto post eodem Capite, Hæc autem (ait) tantò maior est, vt parum sit homini per illam reparare perdita, idem docet Cap. 12. eiusdem Libri.

VERBA MATRIS AD FILIAM qualitèr verba, & opera Christi per thesaurum, & Deitas per castrum, & peccata per feras, & virtutes per muros, & pulchritudo mundi, & delectatio amicorum per duas fossas mirabilitèr designantur, & exponuntur, & qualitèr se debeat habere Episcopus circà curam animarum.

CAP. XIII.

MATER Dei loquitur ad sponsam filij dicens. Ille Episcopus petit me in suâ charitatem, ideò debet hoc facere, quod est mihi charissimum. Ego quippè scio thesaurum, quem qui possederit, nunquam erit miser. Qui videbit eum, nunquam sentiet tribulationem, & mortem. Quicũque desiderat illum, habebit quicquid appetit cum exultatione. Iste verò thesaurus clausus est in bono castro quattuor feris, quod castrum habet extra se muros

muros altos, & spissos, & grossos. Extra verò muros sunt duæ fossę profundę, atque latæ. Ideò rogo ipsum, vt transiliat ambas fossas vno saltu. Ascendat muros vno passu, confringat omnes seras vno ictu, & sic præsentet mihi rem preciosissimam. Nunc autem quid ista significant, dicam tibi. Hoc vobiscum vocatur thesaurus, quod raro sumitur in vsus, & raro mouetur. Hic thesaurus sũt verba charissimi Filij mei, & eius preciosissima opera, quæ in passione, & antè passionem fecit, necnon, & illa mirabilia opera, quæ tunc fecit, quando Verbum factum est caro in corpore meo, & quod quando in Altari quotidiè panis eadem fit caro ad verbum Dei. Hæc omnia sunt preciosissimus thesaurus, quæ ita iam neglecta, & oblita sunt, quòd paucissimi sunt, qui ea recolunt, ergo eis vtantur ad profectum suum. Veruntamen corpus illud gloriosum filij Dei iacet in castro munito, idest in Deitatis virtute. Sicut enim castrum defendit contra inimicos, sic filij mei Deitatis potentia defendit humanitatis suę corpus, vt nullus ei noceat hostis. Serę verò quattuor, peccata sunt quattuor, quibus excluduntur multi à participatione, & bonitate virtutis corporis Christi. Primum est superbia, & cupiditas ad honores mundi. Secundum est cupiditas ad possessiones mundi. Tertium est voluptas fęda ad corporis immoderatam impletionem, & fętidissimam eius expletionem. Quartum est ira, & inuidia, & negligentia propriæ salutis. Ista quattuor diligũt, & in cõsuetudine habent nimis multi, propterea elongantur
1 nimis à Deo. 1. Nam vident corpus Dei, & recipiunt, sed anima eorum tàm longè est à Deo, sicut fures, qui furari desiderant, sed appropinquare nõ valent propter fortes seras. Et ideò dixi, quòd confringeret seras vno ictu. Ictus verò significat zelum animarum, quo ipse Episcopus confringere debet peccatores cum operibus iustitiæ ex diuina charitate, vt confractis seris vitiorum, peccator pertingere valeat ad preciosum hunc thesaurum. Et quamuis non possit omnes peccatores percutere, faciat, vt tenetur, quæ possit, & potissimè his, qui sunt sub manu sua, non parcendo paruo, vel magno; propinquo, vel cognato, inimico, vel amico.
2 2. Sic fecit ille sanctus Thomas de Anglia, qui passus est multas tribulationes pro iustitia, & in fine occubuit dura morte, quia non pepercit percutere corpora cum iustitia Ecclesiastica, ad hoc vt anima minorem pœnam pateretur. Cuius vitam imitetur iste Episcopus, quatenus omnes audientes intelligant, quòd odit peccata propria, & aliorum: & tunc talis ictus zeli diuini audietur super omnes cælos in conspectu Dei, & Angelorum, & multi conuertentur, & meliorabuntur, dicentes. Non (inquiunt) odit nos, sed peccata nostra, resipiscamus ergo, & erimus amici Dei, atque sui. Tres verò muri, qui ambiunt castrum, sunt tres virtutes. Prima est dimittere delectabilia carnis, & facere voluntatem Dei. Secunda est magis velle pati opprobria, & damna pro veritate, & iustitia, quam habere honores, & possessiones mundi, dissimulando veritatem. Tertia est non parcere vitæ, vel bonis pro salute cuiuslibet Christiani. Sed attende quid nunc facit homo. Denique sibi videtur, quòd muri isti prædicti ita sunt alti, quòd nullo modo possent transcendi. Propterea corda hominum non appropinquant illi gloriosissimo corpori cum permanentia, nec animæ eorum, quia longè sunt à Deo; & ideò præcepi amico meo, quòd transcenderet muros vno passu. Hoc enim vobiscum vocatur passus, quando pedes longa à se separantur distantia ad transferendum celeritèr corpus. Sic etiam est spiritualis passus. Cum enim est corpus in terra, & charitas

tas cordis in cælestibus. Tunc transcenduntur tres prædicti muri, quia tunc placet homini ex consideratione cælestium dimittere propriam voluntatem, pati repulsam, & persecutionem pro iustitia, mori etiam libenter pro honore Dei. Duæ verò fossæ extra murum sunt pulchritudo mundi, & præsentia, & delectatio amicorum mundi. In his fossis multi libentissimè quiescerent, & nunquam curarent in cælis videre Deum. Et ideò fossæ istæ sunt latæ, & profundę. Latæ, quia talium hominum voluntas longè, latèq. est à Deo. Profundæ quoque sunt, quia plurimos detinent in profundo infernali, propterea fosse istæ transcendi debent vno saltu. Quid enim est saltus spiritualis, nisi separare totum cor suum ab his, quæ vana sunt, & de terrenis salire in Regnum Cæli. Ecce nunc ostensum est, quomodo confringendæ sunt seræ, & transiliendi muri: nunc ostendam quomodo præsentare debet Episcopus iste rem preciosissimam, quæ vnquam fuit. Deitas quippè ab æterno, & sine principio fuit, & est, quia non est inuenire in ea principium siue finem. Humanitas verò fuit in meo corpore, & suscepit de me carnem, & sanguinem. Ideò ipsa est res preciosissima, quæ vnquam fuit, & est. Ergo quando anima iusti recipit cum charitate corpus Dei in se, & corpus Dei implet animam, tunc ibi est preciosissima res, quæ vnquam fuit. Nam licèt Deitas est tribus personis sine principio, &
3 sine fine in se, 3 tamen quando Pater misit filium suum cum Deitate, & Spiritu sancto ad me, tunc sumpsit benedictum corpus suum de me. Nunc verò ostendam eidem Episcopo, quomodo præsentanda est Domino preciosissima res illa. Vbicunque amicus Dei inuenerit peccatorem, in cuius verbis est modica charitas ad Deum, & magna ad mundum, ibi anima vacua est ad Deum. Propterea amicus Dei habeat charitatem ad Deum dolendo, quòd anima redempta sanguine Creatoris inimica est Dei. Condoleatq. miseræ animæ habendo ad eam quasi duas voces. Vna qua roget Deum misereri animæ. Aliam qua ostendat animæ periculum suum. Si autem ista duo Deum, scilicèt, & animam concordare poterit in vnum, tunc manibus dilectionis suæ præsentat Deo preciosissimam rem. Quia quando corpus Dei, quod fuit in me, & anima à Deo creata conueniunt in vnam amicitiam, hoc est mihi charissimum, nec mirum. Ego enim præsens eram, quando miles ille egregius Filius meus exiuit de Hierusalem tenere certamen, quod tàm forte fuit, & durum, quòd omnes nerui in brachijs eius extendebantur. Dorsum eius erat liuidum, & sanguinolentum. Pedes perforati clauis, oculi & aures plenæ sanguine. Collum quoque inclinabatur, quando tradidit spiritum.
4 4 Cor scindebatur à cuspide lanceæ, & sic cum maximo dolore vicit animas.
5 5 Qui nunc residens in gloria extendit brachium ad homines, sed paucissimi tamen inueniuntur, qui præsentant ei sponsam. Ideò amicus Dei non parcat vitæ, & bonis, iuuando alios secum, eosq. filio meo præsentando. Dicito adhùc eidem Episcopo, quòd quia ipse petit me in suam charam amicam, ideò volo ei dare fidem meam, & ligare me cum eo in vnum vinculum. Nam corpus Dei, quod fuit in me, recipiet animam
6 eius in se, cum magna charitate, 6 vt sicut Pater cum filio fuit in me, qui corpus meum, & animam habuit in se, & sicut Spiritus sanctus, qui est in Patre, & filio fuit vbiq. mecum, qui & filium meum intra secum: sic & famulus meus ligatus erit cum eodem spiritu: Nam quando ipse diligit passionem Dei, & corpus eius habet in corde charissimum, tunc habebit humanitatem, quæ intra se, & extra se habet Deitatem, & est Deus in eo, & ipse in Deo, sicut est in me Deus,

Deus, & ego in eo. Cùm verò famulus meus, & ego habemus vnũ Deum, tunc habebimus, & vnũ vinculum, charitatis, & Spiritum sanctum, qui est cũ Patre, & Filio vnus Deus. Adde adhùc vnũ Verbũ. Si iste Episcopus tenet promissionem suam mecum, ego iuuabo eum, dum viuit. In fine verò vitæ volo seruire, & astare ei præsentando animam eius Deo, & dicendo sic. O Deus meus iste seruiuit tibi, & obediuit mihi, ideò præsento tibi animam eius. O filia, quid cogitat homo, qui contemnit animam suam. Nunquid Deus Pater cum incomprehensibili Deitate sua dimisisset innocentem Filium suum pati in humanitate, tàm duram pęnam, nisi fuisset illa virtuosa delectatio, & affectio, quam habet ad animas, & illa æterna gloria, quam eis præparauit.

Hæc reuelatio facta est de Episcopo Lincopen. qui posteà factus fuit Archiepiscopus.

Item de eodem 6. Lib. Cap. 22. quod incipit. Ille Prælatus.

Et de eodem Additio.

Episcopus, pro quo tu ploras, venit ad leue Purgatorium, ideò pro certo scias, quòd quamuis in mundo multos habuit impeditores, iam ipsi reportauerunt iudicium suum, & ipse propter fidem, & munditiam suam mecum glorietur.

NOTÆ.

1 NAm vident corpus Dei, & recipiunt, sed anima eorum tàm longè est à Deo sicut fures, qui furari desiderant, sed appropinquare non valent propter fortes feras.

Hoc loco Beatissima Virgo tradit, eos qui sacram indignè sumunt Eucharistiam, recipere quidem Sacramentum, & verum Christi Domini Corpus, non verò rem Sacramẽti, & sacramentalem effectum, qui gratia est, & idcircò hi longè à Deo esse dicuntur, quandoquidem cum Deo per gratiam, quam non obtinuerunt, nullatenus coniunguntur, neque eius participes fiunt, hanc verò participationẽ quattuor potissimũ impedire peccata legimus hic paulò antè citata verba huius Notæ, nimirum Superbiam, Auaritiam, Luxuriam, & Iram, vndè qui hanc cælestem mensam frequentant, pro viribus studere debent, nè huiusmodi vitijs polluti ad eam accedant.

2 Sic fecit ille sanctus Thomas de Anglia, qui passus est multas tribulationes pro Iustitia, & in fine occubuit dura morte, qui non pepercit percutere corpora cum iustitia Ecclesiastica.

Proponitur hìc egregium Episcopis imitandum exemplum, Thomas, scilicèt Cantuarien. qui pro zelo Iustitiæ, ac Ecclesiasticæ libertatis defensione, nec laboribus, neque propriæ vitæ pepercit, & veluti bonus pastor animã suam pro ouibus posuit: eius vitam, ac res preclarè gestas, si quis scire vellet, vt imitaretur, legat in primis Ioannem Episcopum Carnotensem, Gulielmum Cantuar. Surium tom. 6. Herbetum, & Alanum, aliosq. quos refert Gerardus Vossius in Cathalogo Archiepiscoporum Cantuariensium à se in lucem edito, notisq. illustrato: vide ibi Notas ad S. Thomam, vbi affirmat de eo extare plurima in Volumine M.S. Bibliothecæ Vaticanæ num. 722. de quo etiam Martyrolog. Roman. die 29. Decembr. cùm autẽ in præsenti Nota legimus, D. Thomæ Ecclesiastica percussisse corpora, intelligendum censuris Ecclesiasticis, & præcipuè excommunicatione, per quam olim dabatur Dæmonibus potestas vexandi corpora, vt delinquentes resipiscerent, sic Gloss. ordin. Theodor. Lyran. & Carthus. in illud 1. Cor. 5. Iam iudicaui huiusmodi tradere Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fit.

3 Quando Pater misit Filiũ suum cum Deitate, & Spiritu sancto.

Locus corruptus est, & arbitror sublato (ly)

cum Deitate, legẽdum esse, Pater misit Filium suum superueniente Spiritu sancto, secundum illud Lucæ primo. Spiritus sãctus superueniet in te.

4 Cor scindebatur à cuspide lanceæ, & sic cum maximo dolore vicit.

Non deducendum ex his quòd Christus ex lanceæ ictu dolorem aliquem senserit, cum ipse post mortem à Longino lancea fuerit percussus, vt testatur S. Ioan. cap 19. sui Euangelij. sed agitur ibi de dolore, quem in flagellatione ad Columnam, ac in ipsa crucifixione, cęterisq. dum viueret percepit, quod ex antecedentibus cõstat ibi, Dorsum erat liuidum & sanguinolentum, pedes perforati clauis: Vide quæ de hac re scripsimus serm. de Virg. Excell. cap. 17. lect. 2.

5 Quia nunc residens in gloria extendit brachium ad homines.

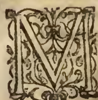
Quia nimirum virtutem suam communicat copiosè omnibus, & ipsemet Christus, qui excelsum brachium Dei dicitur Isaiæ 53. passionis suæ fructuum omnes participes fecit, vndè in Psalm. 43. explicans D. Augustinus illa verba, Et brachium eorum non saluauit eos, sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui, Dextera tua (inquit) potentia tua, brachium tuum, ipse filius tuus. Idem etiam habet in enarrat Psalm. 70. & 135. & ibidem Arnobius, sed latiùs explicat D. Greg. 32. Moral. cap. 6. Aut etiam dicendum est, Deum in gloria residentem brachium ad homines extendere, quatenus omnibus supernaturale auxilium dare paratus est, vult enim omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, sic habet Apostolus Paulus 1. ad Timoth. 2.

6 Vt sicut Pater cum Filio fuit in me, qui corpus meum, & animam habuit in se, & sicut Spiritus sanctus, qui est in Patre, & Filio vbiq. mecum fuit.

Quomodo tres personæ Trinitatis fuerint in vtero Beatissimæ Virginis, & qua ratione hac de re iuxta sanctorum Patrum, ac Scholasticorum Doctorum sententias loquendum sit egimus supra Lib. 1. Cap. 38. Nota 1. & fusius Cap. 42. eodem Lib. Nota 3. vbi attulimus quinque modos, quibus dicere possumus vnam personam diuinam esse in alia: interim hìc admonere lectorem censui, non agi hoc loco de Incarnationis mysterio, per quod Christus Dominus peculiari ratione fuit in vtero Beatissimæ Virginis, sed de vnione, qua anima iusti per gratiam est in Deo, & Deus in ea, quòd apertè colligitur ex his verbis, quæ immediatè sequuntur, vbi legimus sic, Et famulus meus ligatus erit cum eodem spiritu, nam quando ipse diligit passionem Dei, & corpus eius habet in corde charissimum, & tunc habebit humanitatem, quæ intra se, & extra se habet Deitatem, & est Deus in eo, & ipse in Deo, sicut est in me Deus.

VERBA MATRIS AD FILIAM sub figura mirabili de quodam Episcopo, qualitèr scilicèt Episcopus per Papilionem vermem, & humilitas, & superbia Episcopi per duas alas, & tres species mala Episcopi pallliantes, per tres vermis colores, Episcopi opera per spissitudinem coloris, duplex voluntas per duo cornua Papilionis, & cupiditas per os, modica charitas per paruum corpus designantur, & exponuntur.

CAP. XIV.

MATER loquitur ad sponsam filij dicens: Tu es vas, quod possessor implet, & magistreeuacuat, attamen vnus, & idem est, qui implet, & vacuat. Nam sicut, qui infunderet vasi simul vinum, & lac, & aquam, diceretur magister, si vnum quodq. istorum insimul coagulatorum separaret, & reduceret in naturam propriam: Sic ego Mater, & magistra omnium feci, & facio tibi. Nam antè annum, & mensem dicta sunt tibi plura negocia, & omnia

nia quasi coagulantur in anima tua. Quę si statim effunderentur, simul videretur abominabile, cùm ignoraretur eorum finis. Ideò paulatim distinguo ea, sicut mihi placet. Nunquid recolis, quod misi te ad quendam Episcopum, quē vocaui seruum meum? Ideò nunc similamus eum Papilioni vermi, qui habet alas latas colore albo, rubeo, & blaueo respersas, cùm verò tangitur, color eius spissus remanet in digitis tanquam cinis. Hic vermis modicū habet corpus, sed grossum os, duo cornua in fronte, & occultum locum in ventre, per quem immunda ventris emittuntur. Alæ verò huius vermis, idest Episcopi, sunt humilitas eius, & superbia. Nam humilis apparet extra in verbis, & gestibus, humilis in vestibus, & operatione, sed intùs est superbia, qua magnus est in conspectu sui, tumidus de honore, ambitiosus de fauore hominum, & arrogans, alijs sua præferēdo, & aliena iudicando. His igitur duabus alis, volat per humilitatem apparentem coram hominibus, vt singulis placeat, & in ore sit omnium. Per superbiam verò sibi ipsi, qua se existimat multis sanctiorem. Tres verò colores alarum, sunt tres species palliantes mala eius. Nam color eius rubeus significat, quòd continuè de passione Christi disputat, & miraculis Sanctorum, vt vocetur Sanctus, sed certè longè sunt à corde ipsius, quia minimè sapiunt sibi. Color verò blaueus significat, quòd exteriùs videtur non curare de temporalibus, sed mortuus esse mundo, & totus cælestis, sicut blaueum speciem habet cæli. Sed certè color iste secundus non maiorem coram Deo stabilitatem, & fructum affert, quàm ille primus. Color verò albus indicat ipsum in vestibus religiosum, in moribus superlaudabilem. Sed tanta dulcedo, & perfectio est in colore tertio, qualis in duobus primis. Sicut enim color Papilionis spissus est, & adhęret manibus, vel tamen relinquens manibus, nisi quasi cinerem. Sic opera sua videntur admiranda, quia desiderat esse solus, sed ad vtilitatē propriam vacua, & infructuosa sunt, quia non sincerè quærit, nec diligit diligendum. Cornua verò duo duplex est voluntas eius. Nam desiderat habere vitā sine incommodis in hoc mundo, post mortem verò vitam æternam. Vt & honore magno non fraudetur in terris, & in cælestibus perfectiùs coronetur. Iste Episcopus simillimus est etiā Papilioni, qui cogitat portare cælū in cornu vno, & terram in altero, qui tamen si posset non sustentaret minimum quid ad honorem Dei. Sic iste Ecclesiæ Dei se credit, & cogitat proficere verbo suo, & exemplo, tanquam si sine illo non ita cresceret, terrenosq. homines per merita sua germinare spiritualitèr suspicatur, & ideò tanquam miles, qui certauerat cogitat, Cùm inquiens vocor deuotus, Et humilis, ad quid extendam ad arctiora vitam meam? Si pecco in quibusdam delectabilibus sine quibus non delectabilitèr viuo, maiora merita, & opera mea me excusabunt. Cùm enim cælum per haustum etiam aquæ frigidæ obtineri poterit, quid necessè est vltra mensuram laborare? Papilio quoque habet latum os, sed maiorem habet latitudinē cupiditatis, in tantùm, quod si omnes muscas voraret præter vnam, adhùc illā solam concupisceret, & deuoraret. Sic iste si vnum denarium obtinere posset cum multis, tali modo, quod non notaretur, & esset occultum, reciperet quidē, sed nunquam fames cupiditatis extingueretur. Papilio quoque habet occultum exitum immundiciæ suæ. Sic ipse improbè effundit iram ipsam, & impatientiam; vt & latentia sua alijs ostendantur. Item sicut Papilio modicum habet corpus, sic iste modicam charitatem. Quia quod deficit sibi in magnitudine charitatis, totum suppletur in alarum latitudine, & extensione. Respondit sponsa. Si aliquam scintillam chari-

tatis habet, semper spes est vitæ, & salutis. Et Mater. Qualem charitatem habuit Iudas, cùm tradendo Dominum dixit, peccaui prodendo sanguinem iustum, voluit quippè videri habere charitatem, sed non habebat.

VERBA MATRIS AD FILIAM sub figura de alio Episcopo, & qualitèr talis Episcopus per Brucum vermem, verbosa eloquentia per euolatum, duæ considerationes per duas alas, verba placentia mundi per morsum designantur, & de Virginis admiratione, de vita istorum duorum Episcoporum, & de prædicatoribus.

CAP. XV.

ITEM loquitur Mater ad sponsam dicens. Alium Episcopum ostendi tibi, quem vocaui Pastorem gregis. Hunc similamus Bruco, qui terreum habēs colorem, cum sonitu magno euolat, & vbicunque resederit, mordet intolerabilitèr, & cum dolore. Sic iste Pastor terreum habet colorem, quia cum ad paupertatem vocatus est, magis desiderat esse diues, quā pauper, magis præesse, quàm subijci, magis habere volūtatem propriam, quàm aliorū obedientia disciplinari. Euolat quoque cum sonitu magno, quia pro diuinis sermonibus abundat verbosa eloquētia, pro doctrina spirituali disputat de mundi vanitate, & pro sancta ordinis sui simplicitate laudat, & imitatur mundi vanitatem. Habet insuper duas alas, idest duas considerationes. Prima est, quod omnibus vellet dare verba pulchra, & placentia, ad hoc, vt ab omnibus honoraretur. Secunda est, quod vellet, vt omnes se ei inclinarent, & obedirent. Item Brucus mordet inconsolabilitèr, sic iste mordet damnosè ad animam. Nam cum sit animarum Medicus, non dicit accedentibus ad se periculum eorum, & infirmitatem, nec vtitur resecationis ferro, Sed loquitur eis placentia, vt vocetur mitis, & nè ab aliquibus deuitetur. Ecce in istis duobus Episcopis mirabile magnum est. Alter enim apparet extra pauper solitarius, & humilis, vt vocetur spiritualis. Alius desiderat possidere mundum, vt vocetur misericors, & largus. Alius iterum vult videri possidere nihil, & tamen concupiscit omnia possidere occultè. Alter possidere in aperto plurima, vt tribuat multa, & sic honoretur multùm. Propterea secundum vulgare prouerbium, quia ipsi seruiunt mihi talitèr, quod non video, quia non approbo, ideò remunerabo eos talitèr, quod non videbunt. Miraris cur tales laudantur de prædicatione sua. Respondeo tibi. Quandoq. malus loquitur bonis, quibus infunditur spiritus Dei bonus, non propter bonitatem Doctoris, sed per verba Doctoris, in quibus spiritus Dei bonus est propter bonum audientium. Quandoq. bonus loquitur malis; qui efficiuntur boni, & ex auditu, & propter spiritum Dei bonum, & propter bonitatem docentis. Quandoq. etiam frigidus loquitur frigidis, vt frigidi auditores, dum referunt audita ad absentes feruentes, ipsi audientes fiant feruentiores. Propterea noli turbari ad quos mittaris, Deus enim est mirabilis, qui sternit aurum sub pedibus, & lutum collocat inter radios Solis.

VER-

VERBA FILII AD SPONSAM, quòd Deo non placet animarum damnatio, & de mirabilibus quæstionibus Episcopi iunioris ad senem, & de responsionibus senis ad iuniorem.

CAP. XVI.

1 FILIVS loquitur ad sponsam dicens. 1 Quid credis, quare isti duo ostenduntur tibi? Nunquid quia vituperium eorum, & damnum placet Deo? Absit, sed ideò fit, vt patientia, & honor Dei manifestior fiat, & audientes timeant iudicium Dei. Sed veni, & audi mirabile. Et ecce quidam iunior Episcopus quæsiuit seniorem dicens. Audi frater, & responde mihi. Cùm ad iugum obedientiæ fuisti obligatus, cur deseruisti illud? Cùm paupertatem, & religionem elegisti, cur reliquisti illas? Cùm per religionis ingressum ostendisti te mortuum sæculo, cur desiderasti Episcopatum? Respondit senior. Obedientia, quæ me subesse docuit, erat mihi onerosa, ideò affectaui libertatem. Iugum quod Deus dicit suaue, erat mihi amarum, ideò quæsiui, & elegi corporis quietem. Humilitas erat in me ficta,
2 ideò concupiui honorem. Et quia
var. melius est minare, quàm trahere, ideò
lect. desideraui Episcopatum. Quæsiuit secundò iunior. Cur non honorabas sedē tuam mundi honore? Cur non acquisisti diuitias per mūdanam sapientiam? Cur non dispensasti ea, quæ habebas secundum honorem mundi? Cur tantum te exteriùs deiecisti, & non magis iuxta mundialem ambitionem processisti? Respondit senior. Ideò non straui sedem meam cum mundi honore, quia sperabam amplius honorari, si apparerem humilis, & spiritualis, quàm si viderer temporalis.
3 derer temporalis. 3 Et propterea, vt à mundanis hominibus laudarer, videbar quasi omnia contemnere. Vt verò diligerer à spiritualibus, humilis, & deuotus apparebam. Ideò verò non acquisiui diuitias cum mundana sapientia, nè spirituales viri notarent me, & contemnerent propter temporale. Ideò verò non dedi largiter dona, quia magis placebat mihi esse cum paucioribus propter quietem meam, quam cum pluribus. Et plus delectabar, si aliquid habebā in arca, quàm si tribuissem aliquid manu mea. Item quæsiuit iunior. Dic mihi cur dedisti asino dulcem, & delectabilem potum de immundo vase? Cur tribuisti Episcopo siliquas de ara porcorum? Cur coronam tuam strauisti sub pedibus? Cur expuisti triticum, & masticasti zizaniam? Cur soluisti alios de funibus, te ipsum verò ligasti compedibus? Cur alienis vulneribus apposuisti sanatiua, & tuis proprijs mortificatiua? Respondit senior. Ideò dedi asino dulcem potum de immundo, & despecto vase, quia cum essem litteratus placuit mihi propter mundi honorem magis tractare Sacramēta diuina Altaris, quam vacare curæ sæculari. Et quia occulta mea erant hominibus incognita, Deo verò nota, assumpsi præsumptionem nimiam, & auxi mihi iudicij terribilis grauiorem ęquitatem. Ad secundum dico, quod dedi Episcopo siliquas de ara porcorum, quia naturæ meæ incentiua effundendo perficiebam, nec in coercendo stabilis permanebam. Ad tertium. Ideò posui coronam Episcopalem sub pedibus, quia placuit mihi magis facere misericordiam propter fauorem hominum, quam iustitiam pro honore, & amore Dei. Ad quartum. Ideò expuens triticum, masticabam stramina, quia verba Dei non loquebar ex amore Dei, nec delectabat me illa facere, quæ alijs proponebam. Ad quintum. Ideò soluens me ipsum ligabam, quia venientes ad me cum contritione absoluebam, & illa, quæ illi pœnitendo deflebant, & de-

deflendo relinquebant, hæc me delectabat adimplere. Ad sextum. Ideò alios vnxi vnguento sanatiuo, & meipsum mortifero, quia docendo vitæ puritatem alios emendaui, & meipsum deterioraui, nam illa, quæ præcepi alijs, hæc ipse nolui mouere digito. Et vndè alios vidi proficere, indè ipse deficiendo tabescebam, quia me delectabat magis commissis peccatis sarcinam addere, quàm ea emendando alleuiare. Post hęc audita est vox quædam dicens. Regratiare Deo, quòd non es cum illis venenosis vasis, quæ cum dissoluentur, vadunt ad ipsum venenum. Et sic statim alter istorum mortuus nunciabatur.

NOTÆ.

1 QVid credis, quare isti duo ostenduntur tibi?

Hi sunt duo illi Episcopi, de quibus suprà decimoquarto Capite, & decimoquinto sermonem habuit Beatissima Virgo cum Beata Brigitta, hìc autem rationem reddit, quare voluerit Deus eorum propalare facinora, ac vitia, & huius rei tres affert causas, quarum prima est, vt ostendatur patientia Dei, qui eos tàm diù ad pœnitentiam expectauit; Secunda, vt ostendatur honor Dei, qui cum sit summè bonus permittit aliquando hominum scelera manifestari, vt indè palàm fiat, ea peccata ex eorum procedere malitia, & nullo pacto ex Dei bonitate, qua vult omnes homines boni sint. Tertia, vt ostendatur iustum eius iudicium: cuius recordatione à malo retrahuntur.

2 Et quia melius est minare, quam trahere, ideò desideraui Episcopatum.

var. lect. *Codex M. S. Farnesianus alitèr legit, Et quia melius est præesse, quam subesse; quæ mihi lectio magis placet, ex ea enim manifestum fit, quare Monachus ille, de quò hic sermo est appetierit Episcopatum, quamquam, & alia lectio idem videatur innuere, sed verba illa sic essent corrigenda, quia melius est minari, quam trahi, quandoquidem verbum minor significat alijs minas intentare, & hoc volebat Monachus ille, alijs potiùs imperare, & minas inferre, quàm trahi, nimirum ab aliorum voluntate pendere, & eorum præceptis trahi, & obedire.*

3 Et propterea, vt à mundanis hominibus laudarer, videbar, quasi omnia contemnere, vt verò diligerer à spiritualibus humilis, & deuotus apparebam.

Quemadmodum plerumq. meretrices consueuerunt, suos vultus, qui fœtidi, ac turpes sunt multis diuersorum colorum pigmentis honestare, vt eos decipiant, qui nesciunt, quæ sub illius fuci velamine lateat turpitudo, ita quoque Monachus iste, vt multos deciperet, qui eum humilem, ac honorum contemptorem existimabant, videbatur omnia temporalia negligere, & dignitates recusare. Vndè circà finem præsentis Capitis legimus, eum recusasse Episcopatum, vt hominibus humilis, ac laude dignus videretur, ideò dicit. Posui coronam Episcopalem sub pedibus, quia placuit mihi facere magis misericordiam propter fauorem hominum, quam iustitiam pro amore, & honore Dei, hanc ob causam eum comparandum esse cum Simone Cireneo crediderim, qui Crucem tulit alienam, quia inanis gloriæ auiditate incensus, ea fecit, quæ non dilexit: arbores (inquit) Diuus Bernardus serm. de S. Benedicto, quæ fructum faciunt, sed non suum, hypocritæ sunt, cum Simone Cireneo Crucem portantes, non suam, qui religiosa intentione carentes angariantur, & quæ non amant amore gloriæ, quam desiderant, facere compelluntur. eandem sententiam habet Hector Pinctus in Ezech. cap. 40.

VERBA VIRGINIS AD FILIAM, vitam, & ordinem S. Dominici commendantia, & qualitèr tempore mortis suæ conuersus est ad Virginem, & qualitèr modernis temporibus pauci de suis fratribus sequuntur signum passionis Christi per Dominicum eis datum, & multi vadunt post signum incisionis per Diabolum eis oblatum.

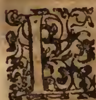
CAP. XVII.

ITEM loquitur Mater Dei ad sponsam dicens. Dixi tibi heri de duobus, qui erant de regula S. Dominici. Certè ipse Domiminicus filium meum habuit pro suo charissimo Domino, & me Matrem eius dilexit, plus quàm cor suum. Huic sancto inspirauit filius meus, tria esse in mundo, quæ displicebant eidem filio meo. Superbiam, scilicèt, & cupiditatem, & concupiscentiam carnis. Ad quarum trium diminutionem S. Dominicus impetrauit maximis suspirijs auxilium, & medicamentum, cuius Deus compassus lacrymis, inspirauit ei legem, & regulam viuendi, in qua ipse sanctus contra tria mala mũdi tria bona constituit. Nam contra vitium concupiscentiæ, instituit nil posidere, nisi cum licentia prioris sui. Contra superbiam, instituit habere humilem habitum, & simplicem. Contra carnis insatiabilem voraginem, instituit abstinentiam, & tempus debitum ad se regulandum. Priorem quoque constituit fratribus suis ad obseruationem pacis, & custodiam vnitatis. Deindè volens quoddam spirituale signum dare fratribus suis, impressit quasi vnam spiritualem Crucem, & rubeam in sinistro brachio eorum iuxta cor, per doctrinam, & exempli sui efficaciam, quando docuit, & monuit eos continuè recordari pasionem Dei, prædicare feruentèr verba Dei, non propter mundum, sed propter amorem Dei, & animarum. Docuit insuper illos magis subijci, quam præesse, voluntatem propriam odire, contumelias patientèr ferre, nihil præter victum, & vestitum desiderare. Veritatem corde diligere, & ore proferre, laudem propriam non quærere, sed diuina verba semper in ore habere, & docere, & illa non propter pudorem dimittere, nec propter fauorem humanum recitare. Cumq. instaret tempus resolutionis eius, quod filius meus ei in spiritu ostendit, iuit ad me Matrem eius cum lacrymis dicens. O Maria Regina Cęli, quam ipse Deus prę- elegit sibi in coniunctionem Deitatis, & humanitatis. Tu es illa singularis Virgo, & singularitèr dignisima Mater. Tu es illa potentisima, de qua ipsa potestas prodijt, audi me rogantem te, quia enim scio te potentisimam, ideò præsumo de te. Suscipe fratres meos, quos educaui, & foui sub stricto scapulari meo, & defende eos sub lato mantello tuo. Rege eos, & refoue, nè hostis antiquus præualeat eis, & nè disipet vineã nouellã, quã plãtauit dextera filij mei. Quid verò domina mea aliud noto per scapulare strictum, quod palliolum vnũ habet antè pectus, & aliud retro, nisi duplicẽ cõsiderationẽ, quam ad fratres meos habui? Sollicitabar quippè nocte, & die pro eis, quomodo in rationabili, & laudabili deseruirent Deo temperantia. Orabam etiam pro eis, nè quid de mundo cõcupisceret, quod vel Deum offenderet, aut famam humilitatis, & pietatis apud proximum denigraret. Nunc igitur, quia tempus remunerationis meæ instat, asigno tibi membra mea, doce ergo eos sicut filios, & porta eos, sicut Mater. Cum his enim verbis, & alijs vocatus est Dominicus in gloriam Dei. Cui ergo per similitudinem loquendo, respondi talitèr. O Dominice amice dilecte, quia dilexisti me, plus quàm te. Ego sublato mantello meo defendam, & regam filios tuos, necnon & omnes, qui in regula tua perseue-

ſeuerant ſaluabuntur. Mantellus verò meus latus miſericordia mea eſt, quam nulli fęlicitèr petenti denego. Sed omnes, qui quærunt, ſub miſericordiæ meæ ſinu proteguntur. Sed quid credis tu ò filia mea, quod regula Dominici ſit? Vtique humilitas, & continentia, & contemptus mundi. Nam omnes, qui hæc tria aſſumunt, & perſeuerando diligunt, nunquam damnabuntur, & hi ſunt, qui tenēt regulam beati Dominici. Sed audi mirabile. Dominicus aſsignauit filios ſuos ſub mantello meo lato, & ecce pauciores ſunt, nunc ſub mantello meo lato, quàm tunc erant ſub ſcapulari ſuo ſtricto. Nec tamen omnes viuente adhùc ipſo Dominico habuerunt ouina vellera, & Dominicos mores. Sicut meliùs per exemplum oſtendo tibi mores eorum. Si Dominicus deſcenderet de altitudine cæleſti, in qua eſt, & diceret furi, qui prodit de valle, & conſiderat oues ad mactandum, & perdendum. Cur (inquiens) vocas, & abducis oues meas, quas ex ſignis euidentiſsimis cognoſco eſſe meas? Reſpōdere poteſt fur. Cur Dominice appropias tibi illa, quæ tua non ſunt? Nam ſubreptio violenta eſt aliena vſurpare ſibi. Si reſpondere volueris, Dominicum enutriſſe eas, & domuiſſe, & præceſsiſſe, & docuiſſe. Dicturus eſt fur. Si tu enutriſti eas, & docuiſti tunc, ego blandiendo ſuauitèr reduxi eas ad voluntatem propriam. Si tu lenitatem cum auſteritate miſcebas eis, & ego alliciebam eas blandiùs, & oſtendebam, quod delectabat eas ſuauiùs, & ecce plures currūt ad paſtum, & vocem meam. Et ideò oues, quæ ſequuntur me feruentius cognoſco eſſe meas, quia liberum habent arbitrium ſequendi allicientem. Si reſponderit iterùm Dominicus, quod oues ſuæ ſignatæ ſunt ſigno rubeo in corde, dicturus eſt fur, oues meæ ſignatæ ſunt ſigno meo, ſigno ſcilicèt, inciſionis in dextra aure. Et quia manifeſtius, & euidentius eſt ſignū meū ſigno tuo, ideò cognoſco oues meas. Fur igitur iſte Diabolus eſt, qui de ouibus Dominici plures ſibi incorporauit, quæ inciſæ ſunt in dextra aure, quia non audiunt verba vitæ dicentis. Arcta via eſt in cælum. Sed ſola illa delectabilitèr audiendo perficiūt, quæ eas delectat adimplere. Oues verò Dominici paucæ ſunt, quæ ſignum rubeum habent in corde, qui paſsionem Dei cum charitate recolunt, & verba Dei prædicantes feruentèr, vitam beatam ducunt, in omni caſtitate, & paupertate. Nam hæc eſt regula Dominici, ſicut vulgo dicitur, omnium ſua portare in dorſo, nihil velle poſsidere, niſi quod permittit regula. Non ſolum dimittere ſuperflua, ſed & à licitis, & neneſſarijs, quandoq. propter carnis motus temperare ſe.

VERBA MATRIS AD FILIAM, quod citiùs fratres nunc audirent, & audiunt vocem Diaboli, quàm ſui patris Dominici, & quomodo nūc pauci imitātur eius veſtigia, & qualitèr Epiſcopatus deſiderantes propter mundi honoré, & ſui quieté, & libertaté, non sūt in regula S. Dominici: & de terribili ſentētia cōtra tales, & de experiētia damnationis pro tali Epiſcopatu.

CAP. XVIII.

LOQVITVR Mater ad ſpōſam dicés. Dixi tibi, quod omnes, qui ſunt in regula Dominici, ſunt ſub mantello meo. Nunc auditura es, quā multi ſunt tales. Si Dominicus deſcēderet de loco deliciarū, in quo fęlicitèr verè eſt, & clamaret talitèr. O fratres dilectiſsimi ſequimini me, quia vobis reſeruantur quattuor bona, honor ſcilicèt pro humilitate, diuitiæ perpetuæ pro paupertate, ſatietas ſine faſtidio pro continentia, vita æterna pro contemptu mundi: vix audiretur.

Sed

Sed si è contra statim ascenderet Diabolus de conualle, clamaretq. alia quattuor dissimilia. Vobis Dominicus inquiens promisit quattuor. Videte me, ego enim vobis, quæ desideratis ostendam manu: Nam ecce honorem offero, diuitias habeo manu, voluptás in promptu est, mundus erit delectabilis ad fruendum. Suscipite igitur, quæ offero, vtimini his, quæ certa sunt, viuite cum gaudio, vt post obitum simul gaudeatis. Si istæ duæ voces nunc sonarent in mundo plures currerent ad vocem latronis Diaboli, quàm ad vocem Dominici amici mei tam præclari: Et quid dicam de fratribus Dominici, certè pauci sunt, qui sunt in regula eius, & pauciores sunt, qui imitando vestigia sequuntur eius. Nam non omnes audiunt vnam vocem, quia non sunt omnes de vno genere, non quod non sint omnes à Deo, & non quod omnes salutari non possint, si volunt. Sed quia non omnes audiunt vocem Filij Dei dicentis. Venite ad me, & ego reficiam vos, scilicet dando meipsum. Sed quid dicam de illis fratribus, qui propter mundũ desiderant Episcopatus, nunquid sunt in
1 regula Dominici? Nequaquam. 1 Aut qui acceptant Episcopatus rationabili de causa, nunquid excluduntur à regula Dominici? non vtique. Nam B. Augustinus regulariter vixit ante Episcopatũ, sed in Episcopatu non reliquit regularem vitam, quamuis ascendit ad maiorem honorem. Assumpsit enim honorem inuitus, non ad quietem, sed certè ad maiorem laborem, quia videns se posse prodesse animabus, libenter propter Deum reliquit voluntatem propriam, & quietem carnis, vt plures lucrifaceret Deo suo. Propterea qui sic desiderant, & assumunt Episcopatus, vt animabus eò magis proficiant, ipsi sunt in regula Dominici, & merces eorum duplicabitur, tùm propter regulæ dulcedinem, à qua abstracti sunt, tùm propter onus Episcopale, ad quod sunt vocati. Propterea iuro super Deum, super quem iurabant Prophetæ, qui non iurabant propter impatientiam, sed quia receperunt Deũ in testimonium verborum suorum, sic ego dico nunc, & iuro super eundem Deum, quod veniet fratribus illis, qui contempserunt regulam Dominici venator de potestate cum effrænatis canibus, tanquã si seruus diceret Domino. Multæ (inquiẽs) oues intrauerunt hortum tuum, quarum carnes venenatæ sunt, & vellera sordibus cõglobata, quarum lac inutile est, & lasciuia nimis insolescens. Iube (inquiens) eas abscindi, ne pascua pro ouibus vtilibus deficiant, & nè bonæ oues ex insolentia malarum perturbentur. Cui responderet Dominus, Claude foramina, nè aliquę ingrediantur, nisi quas mihi benè conuenit, & expedit educare, & pascere, & quæ pacificę sũt, & honestę. Sic ego dico, quod prius claudentur aliqua foramina, sed non omnia. Post veniet venator cum canibus, qui non parcet velleribus à sagittis, non corporibus à vulneribus, ad hoc vt vita finiatur. Deindè venient custodes, qui diligẽter considerabunt, & attendent, de quo genere fuerint oues, quæ ad pastum Domini intromittuntur. Respondens sponsa dixit, ò Domina, nè indigneris, si quęro. Cum Papa mitigauit eis austeritatem regulæ, nunquid reprehendendi sunt, si comedunt carnes, vel cætera, quæ apponuntur? Respondit Mater. Papa considerans infirmitatem naturæ humanæ, simul, & defectum, quem quidam proposuerunt, rationabiliter permisit eos comedere carnes, ad hoc vt habiliores, & feruentiores essent in prædicando, & laborando, non vt desidiores, & dissolutiores apparerent, & ideò excusamus Papam de hac permissione. Dixit iterum Sponsa. Dominicus instituit habere vestes non de optimis, nec vilissimis pãnis, sed de medio temperatis. Nunquid reprehendendi sunt, si de mollioribus induuntur? Respondit Mater. Dominicus, qui regulam de Spiritu Filij mei dictauit,

præcepit habere vestes nõ de molioribus, & pretiosioribus, nè fortè arguerentur, & notarẽtur, de pulchro habitu, & pretioso, & sic superbirent. Instituit etiam non habere vestes de vilissimis, & durissimis, nè propter duritiam vestis inquietarentur nimium in capiendo somnum post laborem. Sed instituit vestes habere temperatas, & necessarias, de quibus non superbirent, & in quibus nil vanitatis haberent, sed per eas frigus carnis expellerent, & ad virtutum profectum continuum se munirent. Et ideò laudamus Dominicũ in institutione sua, sed fratres suos reprehendimus, eos, videlicet, qui habitũ suum ad vanitatem transformant, & non ad vtilitatem. Dixit iterùm sponsa. Nunquid reprehendendi sunt illi fratres, qui filio tuo ædificant Ecclesias altas, & sumptuosas? Aut vituperandi, & dijudicandi sunt, si ad tales structuras ædificandas plura mendicant? Respondit Mater. Quando Ecclesia in tantum lata est, quod capit ingredientes, quando muri tantum in altum excreuerint, quod non coarctant introeuntes. Quando murorum spissitudo tam fortis est, quod non à quolibet vento dissoluatur. Quando tectura tam firmiter compacta est, quod non stillat, sufficit eis ædificasse. Nam placet Deo magis cor humile in humili Ecclesia, quàm alti muri, in quibus corpora sunt intra, sed corda ab extra, propterea non habent necesse arcas auro, & argento implere propter ædificia, quia non profuit Salomoni ædificasse tam sumptuosa ædificia, ex quo neglexit eum diligere, propter quem ædificabantur. His dictis, & auditis statim senior Episcopus, qui supra nũciabatur mortuus, clamabat dicens. O o o ablata est mitra, & ecce apparet, quod latebat subtus. Vbi est nunc honorabilis Episcopus? vbi Sacerdos venerandus? vbi pauper frater? Certè abest Episcopus, qui vnctus fuit oleo in officium Apostolicum, & in puritatem vitæ. Remanet verò seruus sterquilinij pinguedine maculatus. Abest etiam Sacerdos, qui consecratus fuit verbis sanctis, vt mutaret inanimatum & mortuum panem in viuificantem Deũ. Remanet verò proditor fallax, qui vendidit eum propter cupiditatem, qui redemit omnes ex charitate. Abest quoque pauper frater, qui cum iuramento abnegauit mundum, sed nunc pro superbia, & ostentatione mea sum iudicatus. Veruntamen nunc compellor dicere veritatem, quod ille iustus Iudex, qui iudicauit me, magis voluisset liberare me tàm amara morte, sicut tunc patiebatur, cum staret in ligno Crucis, sed iustitia, cui obuiare non poterat contradicebat, quàm quod taliter fuissem, sicut nunc experior iudicatus.

NOTAE.

1 AT qui acceptant Episcopatum rationabili de causa, nunquid excluduntur à regula Dominici? non vtique.

Hic textus nobis ansam præbet, vt breuiter quæramus, vtrum Religiosi, qui à Religione ad Episcopatum transeunt, ad suæ regulæ obseruantias teneantur, & quidem ex verbis hìc notatis apertè colligi potest, huiusmodi Episcopos suæ Religionis, in qua fuerunt professi, regulis esse subiectos, quod tamen id absolutè non esse concedendum arbitror; nam si loquamur de earum rerum obseruantia, quæ non solùm nõ obstant statui Episcopali, sed ad illud onus ritè, probèq obeundum conferunt, vt castitas, paupertas, & obedientia, quam non relinquunt, sed mutãt, vt qui priùs Religionis Prelato obtẽperabant, deindè obtẽperent Papæ, tunc dicendũ est Episcopũ ad eos teneri, si quæ verò inter Regulares obseruãtias existunt, quæ Pontificiæ functioni obstaculo esse possunt, vt solitudo, silentium, abstinentiæ graues, quæ cũ corpus vt plurimum debilitent, accidere potest, vt Episcopum suo oneri ineptum reddant, ab his ego eum penitùs immunem esse censeo. Circa quæ tamen poterit talis Episcopus per suam auctoritatem nonnunquam dispensatione vti, sicut id in Religione poterat aucto-

auctoritate sui superioris, secùs verò crediderim de his obseruantijs, quæ medium videntur habere locum, quia scilicet non semper obstãt, sed aliquando obstare possent, vt lanis ad cutem indui, & in his dormire, & alia similia, atque huius doctrinæ potissimam rationem esse putat D. Thom. 2.2. q. 185. art. 8. quoniam licet Religio, & Episcopatus status sint perfectionis, Episcopatus tamē hac in re multùm excellit, nam si ad inuicem comparentur, religionis status in ordine ad Episcopalem se habet, sicut disciplina ad magisterium, & dispositio ad perfectionem; vndè sicut non tollitur dispositio perfectione adueniente, ita quoque Religioso professo adueniente statu perfectionis, nimirùm Episcopatus non tolluntur ea, quæ ad huiusmodi perfectionem status poterant disponere, imò coadiuuare, sed ea tantummodo, quæ Episcopali functioni possunt esse obstaculo. Ex his ergo deducendum est secundum communem omnium sententiam, Religiosum professum Episcopum electum liberari, & eximi à iurisdictione, & potestate Præfectorum, & à pœnis, quæ irrogantur in Regulis, & Constitutionibus suæ Religionis, non verò à tribus votis in professione factis. Caterùm Caetan. tom. 1. opusc. tract. 25. q. 2. docet Episcopum, vi statuti, aut legis non cogi seruari Religionis decreta, sed ex honestate tantummodo rationis, & debito quodam morali; idem tradidit Sotus de iust. & iur. lib. 10. q. 5. art. 7. Sed quidquid sit, Religiosum professum ad Episcopatū assumptum absolutè teneri ad vota essentialia, & ea, quæ non obstant functioni Episcopali tradunt D. Thom. vbi supra. Ang. in Summ. verb. Religio q. 33. & Siluest. verb. Religio 7. q. 11. Ioan. Azor. lib. 12. Instit. Moral. cap. 7. circà finem, & hoc apertè colligitur ex verbis præsentis Notæ ibi, Non vtique, nam B. August. regulariter vixit antè Episcopatum, sed in Episcopatu non reliquit regularem vitam.

RESPONSIO SPONSAE AD Christum, qualiter diuersis cogitationibus, & inutilibus afficitur, & quomodo eas remouere non possit. Et responsio Christi ad sponsam, quare istud permittitur à Deo, & de magna vtilitate cogitationū, cum detestatione, & timore cum discretione ad coronã habita, & quòd peccatum veniale non debet contemni, ne inducat in mortale.

CAP. XIX.

LOQVITVR Filius ad Sponsam. Quid turbaris, & sollicita es filia? Respondit illa, quia diuersis cogitationibus, & inutilibus afficior, quas remouere non possum, & iudicij tui terribilis auditio me conturbat. Respondit Filius. Hæc est vera iustitia. Sicut enim priùs delectabaris in affectionibus mundi contra velle meum, sic nūc permittuntur tibi cogitationes variç contra velle tuum. Veruntamen time cum discretione, & confide fortiter in me Deo tuo. Sciens pro certissimo, quod quādo mens non delectatur in cogitationibus peccati, sed reluctatur eis detestando eas, purgatio, sunt animæ, & corona. Si verò modicum peccatum, quod intelligis esse peccatum, delectat te facere, & facis ex confidentia abstinentiæ, & præsumptione gratiæ, nec assumis pœnitentiam, nec aliam facis emendam, scito illud pos-
1 se fieri mortale, 1 propterea si in mentem venerit aliqua peccati delectatio, qualiscunque fuerit, considera statim ad quid tendit, & pœnitere. Nam postquam natura hominis debilitata est ex infirmitate eius, pluriès procedit peccatum.
2 2 Non enim est homo, qui non pec-
3 cat saltem venialiter. 3 Sed Deus mise-
var. lect. ricors dedit homini remedium, dolere,

ſcilicet de omni peccato, necnon& emen data, nè forte non benè emendata ſint, nam nihil ita odit Deus, ſicut ſcire peccatum, nec curare, aut ex meritis aliquibus præſumere quaſi Deus, ideò toleraret aliquod peccatum tuum, quaſi ſine te non poſſet honorari, aut ideò licitè permitteret tibi facere vnum malũ, quia feciſti plura bona, cum magis etiam ſi centies feciſſes benè pro vnò quoque malo, adhuc non ſufficeres rependere Deo pro charitate, & bonitate ſua. Propterea
4 time rationabiliter, 4 & ſi cogitationes
var. lect. prohibere non poteris, ſaltem fer patientiam,& conare contrà eas voluntate. Non enim damnaberis pro eis, ſi ingrediuntur, quia non eſt tuũ prohibere, niſi in eis delectaberis. Time etiam, quamuis cogitationibus non conſentis, nè fortè propter ſuperbiã cadas. Omnis enim qui ſtat, ſolius Dei virtute ſtat. Ideò timor introductorium quoddam eſt in Cęlum, nã multi ideò lapſi ſunt in præcipitium,& mortẽ propriam, quia timorẽ diuinum abiecerunt à ſe,& ibi erubuerunt confiteri corã hominibus, vbi non erubeſcant peccare coram Deo. Ideò qui pro modico peccato non curat petere veniam, huic & ego
5 dedignabor relaxare peccatum. 5 Et ſic exercitatione auctis peccatis, illud quod ex cõtritione remiſſibile, & veniale erat, ex negligentia, & contemptu fiet valdè graue, ſicut in hac anima iam iudicata perpendere poteris. Poſtquam enim veniale, & remiſſibile commiſit, auxit per conſuetudinẽ confidens de bonis ſuis aliquibus operibus quaſi minora, non attendẽdo, quod iudicarem. Et ſic irretita anima per conſuetudinẽ delectationis inordinatæ, non correxit, nec compeſcuit voluptatem peccati, donec iudicium erat in foribus,& vltimus punctus appropinquabat, ideò appropinquante fine inuoluebatur ſubitò conſcientia eius miſerabiliter, & doluit, quod cito moreretur, timens ſeparari ab illo modico temporali, quod diligebat. Nam Deus ad vltimum punctum ſuffert hominem, & expectat, ſi fortè homo peccator voluntatem ſuam omnem, quam habet liberam, mouere voluerit ab affectu peccati. Sed quia volũtas non corrigitur. Ideò anima ſine infinito conſtringitur, quia Diabolus ſciens, quod vnuſquiſque ſecundum conſcientiã & voluntatem iudicabitur, laborat maximè in fine, vt anima ludificetur,& euertatur ab intentionis rectitudine, quod & fieri permittit Deus, quia anima cum deberet, renuit vigilare. Noli inſuper confidere, & præſumere nimium, ſi quem dico amicum, & ſeruum, ſicut vocaui iſtum priùs, quia etiam Iudas vocatus eſt amicus,& Nabuchodonoſor ſeruus. Nam ſicut dixi perſonaliter vos amici mei eſtis, ſi feceritis, quæ præcipio vobis. Sic dico nunc, amici ſunt cum me imitantur, inimici ſunt cum me, & mandata mea contemnendo perſequuntur. Nunquid non Dauid poſt quam dictum eſt, quod inueni hominem ſecundum cor meum, exceſſit per homicidium? Salomon, cui tam mirifica data, & promiſſa ſunt, exceſſit à bonitate & nõ eſt cõpleta in eo promiſſio propter ingratitudinẽ eius, ſed in me Filio Dei. Propterea ſicut in dictamine tuo ponitur clauſula cum finali, ſic ego in locutione mea clauſulam iſtam pono, & finalem. Si quis fecerit voluntatem meam,& dimiſerit ſuam hæreditatem, accipiet vitam æternam. Qui verò audierit, nec faciendo perſeuerauerit, erit ſicut ſeruus inutilis, & ingratus. Sed nec debes diffidere, ſi quem dico inimicum, quia ſtatim inimicus mutauerit voluntatem ad bonum, erit amicus Dei, nunquid non Iudas erat cum duodecim vnus, quando dixi. Vos amici mei eſtis, qui ſecuti eſtis me, & ſedebitis ſuper ſedes duodecim. Tunc quidem temporis ſequebatur me Iudas, nec tamen ſedebit cum duodecim. Quomodo ergo completi ſunt ſermones Dei? Reſpondeo tibi. Deus qui videt corda,& voluntates hominũ, ſecundũ illa iudicat, & remunerat, quæ videt.

Homo verò, ſecundum quod videt in facie, iudicat. Ideo nè bonus ſuperbiret, vel malus diffideret, vocauit Deus ad Apoſtolatum, ita bonos, ſicut & malos, ſicut & quotidiè vocat ad dignitates bonos, & malos, vt omnis, qui officium tenet cum vita, glorietur in æterna vita. Qui verò honorem habet abſque onere, glorietur ad tempus in æternum periturus. Ergo quia Iudas non ſequebatur me, corde perfecto, non pertinuit ad eum, qui ſecuti eſtis me, quia non perſeuerauit vſque ad remunerationem, ſed ad eos, qui perſeueraturi erant, tam præſentes tunc temporis, quàm futuri. Quia Dominus, in cuius conſpectu ſunt omnia, quandoque loquitur in præſenti, quæ ad futura pertinent, & de faciendis tanquam iam ſint facta. Quandoque etiam præteritum, futurumq. permiſcet, & præterito vtitur pro futuro, vt nullus præſumat diſcutere conſiliū imperturbabile Trinitatis. Audi adhuc vnum Verbum. Multi ſunt vocati, pauci verò electi. Sic iſte vocatus eſt ad Epiſcopatum, ſed nō electus, quia ingratus gratiæ Dei. Ideò nomine Epiſcopus, ſed merito degenerans cum his, qui deſcendunt, & non aſcendunt, computabitur.

Additio.

Filius Dei loquitur dicens. Miraris filia quare alius Epiſcopus habuit pulcherrimum finem, alius ita horrendum, nam paries cadens confregit eum totū, & modicum ſuperuixit, & hoc modicum cum ingenti dolore. Reſpondeo tibi. Scriptura dicit, immo ego ipſe dixi, quod iuſtus qualicunq. morte moritur, iuſtus eſt apud Deum, ſed homines mundi hunc iuſtum reputant, qui pulchrum exitum habebit ſine dolore, & pudore, Deus verò hunc diſcernit iuſtum, qui à diutina abſtinentia probatus eſt, vel qui pro iuſtitia tribulatur, quia amici Dei quaſi tribulantur in hoc mundo, aut ad minus ſupplicium in futuro, aut ad maiorem coronam in Cælo. Nam Petrus, & Paulus pro iuſtitia mortui ſunt, ſed Petrus amariùs Paulo, quia plus dilexit carnem Paulo, & quia Eccleſiæ meæ accepit primatū, debuit & ſe mihi amariori morte conformare. Paulus verò, quia plus dilexit continentiam, quia plus laborauit, tanquam miles egregius gladium obtinuit, quia ego diſpono omnia ſecundum merita, & ſecundum menſuram. Propterea in iudicio Dei non coronat, vel damnat finis, vel mors contemptibilis, ſed intentio, & voluntas hominum, & cauſa. Similis eſt de iſtis duobus Epiſcopis, nam alius patiebatur amariorem pœnam, & deſpectiorem mortem, hoc fuit ei ad minorem pœnam, quamuis nō ad gloriam, quia non patiebatur bona voluntate, quod verò alius obtinuit glorioſum finem, hoc fuit ex occulta iuſtitia mea, ſed non ei ad præmium æternum, quia non correxit voluntatem ſuam, dum viuebat.

NOTAE.

1 PRopterea ſi in mentem venerit aliqua peccati delectatio, qualiſcunque fuerit, conſidera ſtatim ad quid tendit.

Ad horum intelligentiam notandum eſt nobis, quod dupliciter homo poteſt ſe habere in ordine ad delectationem. Primò quidem ſi deliberatè cogitet de re aliqua delectabili cum animo, vt delectetur, eaq. fruatur, tunc dicitur expreſsè conſentire, & mortaliter peccare, ſi ſit de re mortali, & ideò vt ſcribitur hic, ſtatim homo debet conſiderare, ad quod ea cogitatio tendat, ſi verò homo ſufficienter aduertat de mala cogitatione, eiusq. periculo, & illam negligat reprimere poſt tempus ſufficiens humanæ fragilitati ad deliberandum datum; tunc etiam tacitè conſentire dicitur, & mortaliter peccare: his concurrentibus, primum, vt id, de quo delectatio capitur inuoluat culpam mortalem, vt explicat D. Thom. 1. 2. quaſt. 74. artic. 8. Secundò, vt qui delectatur, ſe delectari aduertat, nec ſatis eſſet aduertere ad mortale peccatum,

 niſi

nisi plenè aduerteret. Tertiò, vt non conetur delectationem expellere, quoniam si conaretur, & adhuc perduraret, id illi potiùs merito tribuendum esset, quàm vitio, & hoc est, quòd paulò infrà legimus in hoc Capite, Non enim damnaberis pro eis, si ingrediuntur, subintellige cor tuum, sic enim addit M. S. Farnesianus. Quartum, & postremum, quod requiritur est, vt ex rationabili causa delectationem morosam à se repellere omittat, quod explicat Nauar. in Man. cap. 11. num. 10. & in cap. Cogitationis. de pœnitentia dist. 1.

2 Non enim est homo, qui non peccat saltem venialiter.

Certissimum mihi esse videtur, quod legimus hìc, nullum hominem, dum in hac vita mortali viuit, regulariter posse à veniali penitùs culpa esse immunem, hìc tamen excipitur Beatissima Virgo, & si quis alius est, cui hoc singulare beneficium diuinitùs concessum est: & probatur primò, quia hoc negare, est Deum mendacem facere, vt in prima sua Canonica cap. 1. D. Ioan. tradit, hoc etiam ex pluribus sacræ Scripturæ locis patet apertè, vt Isaiæ 64. Facti sumus immundi omnes, & 53. Omnes quasi oues errauimus, & vnusquisque in viam suam declinauit, & Prouerb. 24. Septies in die cadit iustus, & Rom. 3. Omnes peccauerunt. His tamen obstare posse videtur, quoniam fieri posset, vt quis ad eum perfectionis, ac sanctitatis gradũ perueniat, vt omnia venialia peccata vitare queat, vt Iob de se ipso cap. 27. dicit, Neque reprehẽdit me cor meum in omni vita mea, & in fine 2. lib. Paralipom. in oratione Manasse habetur, Tu Domine non imposuisti pœnitẽtiam iustis Abraham, Isaac, & Iacob his, qui tibi non peccauerunt: sed his non obstantibus verissimum esse arbitror, quod legimus hic, id nullatenùs fieri posse, quam dubitationem pertractans D. Aug. in lib. de Spiritu, & Littera, in initio cap. 1. scribens Marcellino dicit, Rescripsisti te moueri, eò quòd in posteriori duorum librorum fieri posse dixi, vt sit homo sine peccato, si voluntas eius non desit ope diuina adiuuante, sed tamen præter vnum, in quo omnes viuificabuntur, neminem fuisse, vel fore, in quo hìc viuente, esset ista perfectio: absurdum enim tibi videtur aliquid fieri posse, cuius desit exemplum: eãdem quoque rem prosequitur in libris de Peccatorum meritis, & remiss. ad eund. Marcellinum scriptis. Mihi ergo dicẽdum est, posse quidem hominẽ singula peccata venialia vitare, non tamen omnia, vt probat hìc, D. Aug: & ex citatis sacræ Scripturæ locis supra apertè colligitur, ad locum autem Iob cap. 27. respondeo, quòd ibi S. Iob non intendit se à venialibus penitùs excusare, cum ipsemet Deo loquatur, Signasti, quasi in sacculo delicta mea, & rursus peccaui, sed scribit ibi, quòd cor suum peccatum non reprehendebat, quia si quando aliquod commiserat, statim pro eo satisfaciebat, nec permanebat in eo, vndè locus non dabatur, vt eum cor suum reprehenderet: idem respondeo ad verba illa Manasses, quia non intendebat Patriarchas à venialibus immunes esse asserere, sed iustos Patriarchas vocat, quia ob peccata venialia non desierunt esse iusti, tum quia permittit aliquando Deus, vt ipsi cadant, vt feruentiores resurgant, & indè in vita spirituali magis proficiant.

3 Sed Deus misericors dedit homini re-
var. lect. medium, dolere, scilicet de omni peccato, necnon & emendata.

M. S. Farnesianus hìc addit verbum plangere, quod necessarium addendum est, quia locus est mancus, & legit, Necnon, & emendata plangere.

4 Et si cogitationes prohibere non po-
var. lect. teris, saltem per patientiam.

Rectiùs Manuscriptus habet, Saltem fer patienter.

5 Et si exercitatione auctis peccatis illud, quod ex contritione remissibile, & veniale erat, ex negligentia, & contemptu fiet valdè graue.

Peccatum, cum consistat principalitèr in actu voluntatis, ideò diligenter attendendum, quo animo quis aliquid facit, si enim aliquod præceptum, quod culpam letalem de se non inuolueret, ea tamen voluntate quis transgre-

grederetur, vt vel præcipientem, vel præceptum contemneret, dubitari non potest, quin transgrediens ratione contemptus mortaliter peccaret, aliàs enim peccatum tantummodo veniale committeret, & hoc est, quòd legimus hìc, peccatum veniale ex contemptu fieri posse valdè graue. Idem etiam fieret, si in eo finem quis vltimum constitueret, vel referret ad mortale. Sed vt hoc explicemus apertiùs, notãdũ est ex D. Thom. 1. 2. q. 88. art. 4. quod idem actus numero peccati venialis eadem voluntate manente, nunquam poterit fieri mortale peccatum, neque etiàm si multa sumeremus peccata venialia, possent constituere vnum mortale, quod patet, tùm ex parte durationis pœnæ veniali debitæ, quæ temporalis est, mortali verò æterna, tùm etiam ex parte pœnæ damni, quæ mortali peccato correspondet, estq. carentia diuinæ visionis, cui nulla alia æquiparari potest, sed hac de re legendus est D. Bonauent. in 4. sent. dist. 16. & Siluest. in Summ. verbo Peccatum num. 4. Angel. eod. verb. num. 4. illud autem D. August. quod refertur 25. dist. §. Criminis, Nullum est peccatum adeò veniale, quin fiat criminale, dum placet, explica cum Gloss. dum placet complacentia fruitionis, seu finis, vt docuimus supra. Vide quæ hac de re scripsimus Lib. 6. Cap. 114.

VERBA MATRIS AD FILIAM quomodo per talentum dona Spiritus sancti designantur, & qualiter S. Benedictus sibi donum Spiritus sancti datum multiplicauit, & per quæ Spiritus sanctus, vel Spiritus diabolicus hominis animam ingreditur.

CAP. XX.

1 MATER loquitur. 1 Filia scriptũ est, quòd qui quinque talenta acceperat, alia quinque lucratus est. Quid enim est talentum, nisi donum Spiritus sancti? nam alij accipiunt scientiam, alij diuitias, alij apud diuites familiaritatem, & tamen omnes duplum reportare debent Domino suo lucrum, scilicet de scientia, viuendo vtiliter sibi, & alios instruendo. De diuitijs, & cæteris donis vtendo rationabiliter, & alijs misericorditer subueniendo. Sic ille bonus Abbas Benedictus; donum gratiæ, quod acceperat multiplicauit, quando omne contempsit, quod transitorium erat, quãdo carnem suam seruire coegit animæ, quando nihil præposuit diuinæ charitati. Qui insuper timens, nè aures macularentur auditu inani, oculi visione delectabi-
2 lium fugit in eremum, 2 imitans illum, qui nondum natus exultando intrà viscera materna cognouit aduentum sui pijssimi Redemptoris. Qui quidem Benedictus etiã sine eremo obtinuisset Cælum, quia mundus erat ei mortuus, & cor eius totum plenum Deo. Sed placuit Deo vocare Benedictum in montem, vt cum pluribus innotesceret, plures eius exemplo ad perfectionis vitam incitarentur. Huius beati viri corpus erat quasi saccus terræ, in quo claudebatur ignis Spiritus sancti, qui exclusit ab eius corde, diabolicum ignem. Sicut enim ignis corporalis ex duobus accenditur, ex aere scili-
3 licet, & flatu hominis, 3 Sic Spiritus sanctus ingreditur animam hominis, vel per inspirationem personalem, aut per aliquã operationem humanam, seù loquutionem diuinam mentem excitat ad Deum. Similiter spiritus diabolicus visitat suos, sed differunt incomparabiliter. Nam Spiritus sanctus calefacit animam ad quærendum Deum, sed non comburit carnaliter, lucet etiam puritate modestiæ; sed non offuscat mentem malitia. Spiritus verò nequam comburit mentem ad carnalia, & amaricat intolerabiliter. Obfuscat quoque animam per inconsiderationem sui, & deprimit eam inconsolabiliter ad terrena. Ergo vt ignis iste bonus, qui erat in Benedicto igniret plures, vocauit Deus Benedictum in montem, qui conuocatis ad se pluribus scintillis fecit de

eis per Spiritum Dei maximum rogum, & composuit eis regulam de Spiritu Dei, per quam multi perfecti facti sunt sicut Benedictus. Nunc autem multæ faces proiectæ de rogo Sancti Benedicti iacent vbique dispersæ, habentes pro calore frigiditatem, pro luce tenebras, quæ, si in igne iacerent conglobata, darent vbique ex se flammam, & calorem.

NOTÆ.

1 Scriptum est, quod qui quinque talenta acceperat, alia quinque lucratus est.

Sic enim legimus Matth. 25. Explicat autem hic Beatissima Virgo quid talenti nomine intelligẽdum sit, nimirum dona Spiritus sancti, inter quæ, & scientia, ac diuitiæ spirituales connumerantur, & D. Greg. hom. 9. in Matth. sensus quinque esse tradit, atque ex huiusmodi talentis Domino, qui nobis ex misericordia sua ea contulit, duplum reportare lucrum debemus, sicut hoc loco scribitur, quod tunc facimus, quando illa ad Dei honorem, ac sanctæ Ecclesiæ commodum, & proximorũ salutem impendimus, vnde egregie D. Aug. ad Simplic. scribens lib. 2. q. 2. sup. 1. Reg. 10. 4. dicit, Quod qui talentis acceptis ex charitate minime vtitur, dignus est, qui his à Deo priuetur, Quid enim (inquit) per talentum intelligitur, quam munus aliquod diuinum, sed qui habet, dabitur ei, qui autem non habet, & quod habet, auferetur ab eo, quod nõ habet, auferri non potest, sed aliud non habet, vt merito auferatur, quod habet, non habet charitatem vtendi: vt auferatur quidquid aliud habet, quod sine charitate non prodest.

2 Imitans illum, qui nondum natus exultando intra viscera materna, cognouit aduentum sui pijssimi Redemptoris.

Ex hoc textu libet aperte deducere D. Ioan. Baptist. vsum fuisse liberi acceleratum arbitrij, quandoquidem dicitur hic, Cum iam esset in vtero materno, aduentum Christi Domini cognouisse: idem quoque asseritur infra Lib. 4. Reuelat. Cap. 74. his verbis, De quo ego nondum natus exultaui, & quem demonstrando plenius agnoscebam, quod etiam fatentur D. Ambros. & Theoph. Lucæ 1. dicit enim Ambros. Ioannem Domini sensisse gratiam, & aduẽtum, & clarius ibidem his verbis, habebat intelligendi sensum, qui exultãdi habebat effectum: idem tradit de instit. Virg cap. 13. & lib. 4. de fide ad Gratian. c. 4. sequũtur hãc sententiam Leo Pont. ser. 10. de Natiu. Orig. hom. 4. in Luc. Petr. Chrysol. ser. 88. Chrysost. hom. 1. in Luc. Concil. Basilien. sess. 43. affirmat Ioannem in vtero Matris Christum agnouisse, fauent etiam Bernard. serm. de Natiuit. D. Ioan. Maxim. hom. 1. de Natiuit. Ioan. Bapt. Iren. lib. 3. cap. 18. idem probatur ex Hymno Pauli Diaconi, qui de eo in eius festiuitate ab Ecclesia cantatur (Ventris obstruso recubans cubili, senseras Regem, Thalamo manentem) iuit in hanc opinionem Card. Caetan. sup. 3. par. S. Thom. q. 27. art. 6. qui dicit ex littera Euangelij D. Lucæ colligi posse D. Ioanni fuisse accelleratum vsum liberi arbitrij, quia ibi dicitur, Exultauit in gaudio, licet enim exultare absolute positum ad inanimata referri possit secundum illud Psal. 113. Montes exultauerunt, vt arietes, proprie tamen illud est animalium, & quia non sine animali passione gaudium fit. Ideo oportet Ioannem exultasse in gaudio, & quia illud supponit aliquam cognitionem sine qua non reperitur lætitia, nec aliqualis lætitiæ ratio, quæ non alia potuit esse in eo, quam de Domini præsentia, inde fit consequens D. Ioannem aduentum Christi cognouisse rationali cognitione, & tunc obtinuisse vsum liberi arbitrij: sed hanc Cardinalis Caetani Doctrinam non efficaciter concludere affirmat, Cornel. Ians. in sua Concord. par. 1. cap. 4. Quia (inquit) exultare in gaudio gesticulationem potius significare, quam gaudiũ, vt sensus sit, exilijt cum gesticulatione, sicut in Psalm. 32. Bene psallite in vociferatione, hoc est, cum vociferatione, vocifrando, & hanc gesticulationem posse intelligi in Ioanne extitisse dicit absque gaudio mentis, & cognitionis præsentia Dei, ad hanc sententiam videtur etiam accedere D. August. in epist. ad Dard.

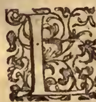
Dard.q.57. circà med. vbi docet D.Ioannem intellexisse causam suæ exultationis, sed eam fuisse potiùs rei magnæ significationem ab Elisabeth cognoscendæ: non verò à paruulo cognitæ, eamq. exultationem diuinitùs factam esse, sed hac de re D. August. satis dubiè loquitur, vt annotauit D.Thom. 3.p.q. 27. art. 6. in corpore. Cæterùm ad illud, quod Iansen. monet, respondendum est cum Orig. hom. 7. in Luc. quòd licèt verbum exultandi simpliciter dictum metaphoricè aliquando in sacris litteris sumatur, tamen exultare in gaudio nunquam reperiretur secundum metaphoram vsurpatum, sed propriè in sua significatione, ad illud verò D. August. respondet Franc. Suarez sup. 3.p. S.Thom. quæst.27. disp.3.sect.7.D.August.in ea epist. locutum fuisse de tota Ioannis sanctificatione, ibique processisse inquirendo, non determinando, vide etiam Ioan.Maldonat. in comment. super Luc. cap. 1.num. 41.

3 Sic Spiritus sanctus ingreditur animam hominis.

Duo hoc loco modi afferuntur, quibus Spiritus sanctus hominum corda ingreditur. Primò quidem propter internam motionem, quando, scilicet inspirat, vt de Deo cogitemus, vtq. eum toto corde diligamus, & mundi omnibus rebus posthabitis, illũ solum quæramus. Secundò per externam loquutionem, & tunc maximè, quando per sacros Doctores, ac verbi Dei Prædicatores hortatur, vt legi Euangelicæ obediamus, Christi vestigia sectemur, vitia fugiamus: id autem quod sequitur, Similiter Spiritus diabolicus visitat suos, non est intelligendum per internam illam, ac immediatam motionem, qua Deus illabitur animæ: hoc enim eius tantummodo proprium est. sed quod moueat hominũ voluntates, moraliter præsentãdo illis delectabilia obiecta, & persuadendo eos, vt illa acceptent, ac etiã excitando humores, quibus subindè passiones, ac affectiones prauæ circà ea insurgunt: vtriusq. autem motionis differentia hic assignatur, quia quæ à Deo est per charitatẽ inflammat, & per veram cognitionem illuminat, quæ verò à Diabolo hominem refrigerat, & intellectũ obtenebrat.

VERBA MATRIS AD FILIAM Sancti Benedicti vitæ magnificentiam & perfectionem per exemplum ostendentia, & quomodo anima fructificãs mundo per lignum infructiferum, & superbia mentis per silicem, & anima frigida per chrystallum designatur, & de tribus scintillis valdè notandis, ab his tribus scilicet chrystallo, silice, & ligno ortis.

CAP. XXI.

LOQVITVR Mater Dei. Dixi tibi prius, quod corpus B.Benedicti erat quasi saccus, qui disciplinabatur, & regebatur, sed nõ regebat. Denique eius anima erat quasi Angelus, qui dedit ex se calorem magnum, & inflammationem, sicut per exemplum ostẽdo tibi. Quasi si essent tres ignes, quorum primus succensus in myrrha, dedit ex se odorem suauitatis. Secundus erat succensus in arido, qui dedit ex se carbones ardẽtes, & splendorem fulgentem. Tertiò succendebatur in oliua, qui dedit ex se flammam, lumen, & calorem. In his tribus ignibus intelligo tres personas, & in tribus personis tres status in mundo. Primus status erat eorum, qui considerata charitate Dei, reliquerunt voluntatem propriã in manus aliorum, qui pro vanitate, & superbia mũdi assumpserunt paupertatem, & abiectionem, pro intemperantia dilexerunt continentiam, & puritatem. 1 Isti habuerunt ignem in myrrha, quia sicut myrrha est amara, sed tamen fugat Dæmonia, & extinguit sitim, sic abstinentia eorum amara erat corpori, sed tamen extinguebat inordinatam concupiscentiam, & omnen potestatem Dæmonum euacuabat. Secundus status eorum erat, qui cogitabant secum taliter. Ad quid diligimus honorem mundi, cum non sit aliud, nisi quasi aer verberans aures?

res? ad quid diligimus aurum, cum non sit nisi terra rubea? Quis verò finis carnis, nisi putredo, & fauilla? Ad quid verò nobis prodest concupiscere terrena, cũ omnia sint vanitas? Propterea ad hoc solùm viuere, & laborare volumus, vt Deus honoretur in nobis, & vt alij ex verbis nostris, & exemplis ad Deum igniantur. Isti tales ignem habuerunt in arido, quia amor mundi fuit eis mortuus, & quilibet eorum dabat ex se carbones ardentes iustitiæ, & fulgorem diuinæ prædicationis. Tertius status erat illorum, qui de amore Christi passionis feruentes, toto desiderio affectabant mori pro Christo.
2 2 Isti ignem suum habuerunt in oliua. Sicut enim oliua in se habet pinguedinẽ, & feruentiorem calorem cùm incenditur, sic isti totaliter impinguati fuerunt diuina gratia, ex qua dederunt ex se lumen diuinæ scientiæ, ardorem feruentioris charitatis, robur honestissimæ conuersationis. Isti tres ignes longè, lateq. se dilatauerunt. Quorum primus incen-
3 sus fuit in Eremitis, & Religiosis, 3 sicut describit Hieronymus. Qui vitas eorum inspiratus Spiritu sancto inuenit mirabiles, & meritò imitandas. Secundus incensus fuit in Confessoribus, & Doctoribus. Tertius in Martyribus, qui carnem suam pro Deo contempserunt, & alij contempsissent, si auxilium à Deo obtinuissent. Ad quosdam igitur istorum trium statuum, & ignium, missus fuit Beatus Benedictus, qui cõflauit tres ignes in vnum, in tantùm, quòd qui insipientes erant illuminabantur. Qui frigidi inflammabantur. Qui feruentes erant, feruentiores efficiebantur. Et sic cum his ignibus incæpit religio Benedicti, quæ vnumquemque iuxta dispositionem, & capacitatem sensus sui dirigebat in viam salutis, & æternæ fælicitatis. Nunc autem sicut de sacco Beati Benedicti, spirabat dulcedo Spiritus sancti, per quem multa Monasteria innouabantur, sic de sacco multorum fratrum eius discedit Spiritus sanctus, quia calor cineris extinctus est, & faces iacent dispersæ, nec dantes ex se calorem, nec splendorem, sed fumum impuritatis, & cupiditatis. Verumtamen ad solatium multorum dedit mihi Deus tres scintillas, in quibus intelligo plures. Prima extracta est de crystallo per Solis calorem, & splendorem, quæ se iam in arido fixit, vt fiat ex ea magnus ignis. Secunda extracta est de duro silice. Tertia de ligno infructuoso, quod creuit cum radicibus suis, & folia sua dilatauit.
4 4 Per crystallum verò, qui est lapis frigidus, & fragilis, significatur anima illa, quę licet frigida sit in amore Dei, tamen volũtate, & affectu conatur ad perfectionem, & rogat Deum sibi in adiutorium. Ideò voluntas ista portat eum ad Deũ, & meretur, vt accrescant ei tentationes, per quas frigescit à tentatione praua, donec Deus irradians cor, sic figit se in anima à voluptate vacua, vt iam non velit viue-
5 re nisi ad honorem Dei. 5 Per silicem verò significatur superbia. Quid enim durius est superbia mẽtis illius, qui omnium desiderat laudes, & tamen concupiscit vocari humilis, & videri deuotus? Quid abhominabilius anima illa, quæ omnibus in cogitationibus se præfert, & à nullis patitur obiurgari, nec doceri? Veruntamen multi sic superbi petunt humiliter à Deo, vt ab eorum cordibus auferatur superbia, & ambitio. Propterea Deus cooperante voluntate bona amouet à cordibus eorum contraria, & quandoque mollia, quibus & à mundialibus retrahuntur, & ad cælestia incitantur. Per lignũ verò infructuosum significatur anima illa, quæ nutrita in superbia fructificat mundo, & desiderat habere mundum & omnem honorem suum. Attamen quia timet mortem æternam, multos stipites peccati extirpat, quæ aliter, si non timeret, perpetraret, Propterea Deus propter istum timorem appropinquat animæ, & inspirat gratiam suam, vt lignum inutile fiat fructuosum. Itaque cum talibus

libus scintillis religio Beati Benedicti renouari debet, quæ modo videtur multis desolata, & abiecta.

NOTÆ.

1 Isti habuerunt ignem in myrrha, quia sicut myrrha est amara, sed tamen fugat Dæmonia, & extinguit sitim, sic abstinentia eorum erat amara corpori.

Ex proprietatibus myrrhæ, quas refert Plinius lib. 12. natur. hist. cap. 15. & 16. colligi potest, quod scribitur hic, eam pœnitentiæ, ac abstinentiæ symbolũ esse, & inter cæteras eius proprietates tres præcipuè inueniũtur. Primò, quod sapore amara est. Secundò, quod eius inciso cortice defluit lachryma. Tertiò, quod nisi coniiciatur in ignem, nullum spirat odorem; ex his facilè intelligemus, quid significet, quod legimus hoc loco. Isti habuerunt ignem in myrrha, isti nimirum, qui in Eremo sanctissimam vitam traducebant, eorum corpora vigilijs, ieiunijsq. domantes, ignem ponebant in myrrha, quia, & suorum laborum sudores, & Christi Domini passionis dolores amoris igne temperabant, cogitantes, quod, & ipse in Cruce myrrha potatus fuit; quodq. dolores, & cruciatus maximos pro illis pertulit, sicq. fasciculum sibi myrrhæ, cum sponsa conficientes, quod illis videbatur amarum, & nullum redolere odorem, postea fiebat dulce, & suauissimum spirabat odorem, idem annotarunt D. Bernard. sem. 43. in Cantic. & Agatius ibi cap. 1. explicantes illa verba sponsæ, Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur, insinuant hoc etiam Gloss. Interlinearis, & Beda eodem loco.

2 Isti ignem suum habuerunt in oliua.

Quemadmodum superiori nota diximus, eos, qui in Eremo vitã suam ducebant, ignem habuisse in myrrha, sic legimus hic, illos, qui pro Christo Domino mori cupiebant, ignem habuisse in oliua, sicut enim, cùm oliua torculari premitur, oleum emittit, ita quoque Sancti Martyres, cum Tyrrannorum persecutionibus premebantur, & sanguinem pro Religione Christiana fundebant, tunc maximè olei pinguedine replebantur, gratia scilicet cælesti, Spiritus sancti donis, & fructibus charitatis, quæ per oleum designantur, vt annotarunt D. Ambros. super Psalm. 108. Origen. in Leuit. hom. 12. & in Cantica hom. 1. D. Gregor. super primum Regum cap. 10. & 16. & lib. 19. Moral. cap. 13. D. Augustinus super Psalm. 44. D. Hieron. ad Principiam, insuper sicut oleum, quolibet alio humore compressum, nunquam subtus retinetur, sed omnibus liquoribus supereminet, sic & Martyres, qui oleum habebant in igne, licet pluribus tribulationibus cruciarentur, semper tamen supereminebant, & terrenis relictis, ad Cælum tendebant.

3 Sicut scribit Hieronymus, qui vitas eorum inspiratus Spiritu sancto inuenit mirabiles, & meritò imitandas.

Hac de re latissimè Diuus Hieronymus 1. tomo suorum operum, vbi describit vitas S. Hylarionis Abbatis Pauli Primi Eremitæ, Sancti Malchi Monachi, & aliorum plurimorum.

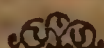
4 Per crystallum verò, quæ lapis est frigidus, & fragilis, significatur anima illa, quę licet frigida sit in amore Dei, tamen voluntate, & affectu conatur ad perfectionem.

Hoc loco Beatissima Virgo hominem in Dei obsequio tepidum, ac frigidum, crystallo comparat, quæ cum sit ingenti gelu concretum, & præ nimio frigore constipatum, non sic facilè Solis radijs liquefit, ita quoque his, qui in peccatorum abysso induratus est, solo Spiritus sancti calore, cui nihil est impossibile, sæpè resoluitur, sic tradit D. August. in enarrat. Psalm. 147. explicans eum versiculum, Mittit crystallum suam, sicut buccellas, ante faciem frigoris eius, quis sustinebit, Emittet verbum suum, & liquefaciet ea. Verba autem, quæ immediatè sequuntur nimirum, Si ideò voluntas ista portat eum ad Deum, & meretur, vt ei accrescant tentationes; indicant Deum aliquando permittere, vt tentemur, vt indè, qui tepidi eramus, ad Dei obsequium feruentiùs subleuemur,

uemur, Gemina (inquit) D. Isidorus libro 2. de Summo Bono cap. 2. percussio est diuina, vna in bonam partem, qua percutimur in carne, vt emendemur, altera qua vulneramur in conscientia ex charitate, vt Deum ardentiùs diligamus: idem habet D. Chrysost. homil. 10. in Matth. Deus (ait) tribulationes irruere permittit, vt ad ipsum frequentiùs fugiamus, tale aliquod faciunt amãtiores filiorum parentes, cum paruulos suos viderint à se quidem sæpè discedere, præcipiunt famulis terribilia multa simulare, vt exagitati etiam metu paruuli, ad maternum sinum confugere festinent.

5 Per silicem verò significatur superbia.

Silex genus est lapidis, qui cùm ferro percutitur ignem excutit, sic quoque superbus, qui hoc loco per silicem designatur, adeò duræ ceruicis est, vt si quando ab aliquo quoquomodo, vel etiam in minimo læditur, aut si aliqua de re admonetur, superbiæ virus euomit, ignem discordiæ excitat, & pro collatis beneficijs iniurias frequenter rependit, ac illi, à quo benignè reprehenditur sæpè se ingratum, ac iniuriosum exhibet; & ideò scribitur hìc; Quid abominabiliùs est anima illa, quæ se in omnibus cogitationibus præfert, & à nullis patitur obiurgari, nec doceri. Cæterùm si lapis iste diuino calore soluatur, & diuini amoris igne tangatur, protinùs in feruorem spiritus liquatur, & (vt ait Diuus Gregorius 18. Moralium cap. 17.) ad sequentem vitam desideriorum æstu ardet, quam prius ardens insensibilis manebat, vndè optimè de illo dici potest, quod scribitur Iob 28. Et lapis calore solutus in æs vertitur, vbi D. Greg. Lapis ergo solutus calore in æs vertitur, quia dura mens superni amoris igne liquefacta, ad veram fortitudinem commutatur.

VERBA MATRIS AD FILIAM de Monacho habente cor meretricum in pectore, & quomodo per propriam voluntatem, & concupiscentiam, & subterfugionem ab Angelica vita à Deo apostatauit.

CAP. XXII.

ITEM loquitur Mater sponsæ. Quid vides in isto, qui astat reprehensibile? Respondit illa. Quod rarissimè dicit Missam. Cui Mater. Non est ideò iudicandus. Sunt enim multi, qui factorum suorum memores rationabiliter abstinent, & nõn minùs mihi sunt accepti. Sed quæ vides in eo alia? Et illa. Quod non habet vestes à B. Benedicto institutas. Cui Mater. Contingit multotiès, quod consuetudo quædam inchoata, & omnes, qui sciunt eam esse malam, & imitantur reprehendendi sunt, qui verò ignorant instituta laudabilia, essentq. libenter contenti de abiectioribus, si non consuetudo longinqua præualeret, tales non sunt faciliter, & improbè iudicandi. Sed audi, & indicabo tibi, quod in tribus alijs reprehendendus est. Primò, quòd cor eius, in quo Deus quiescere deberet, est in pectore meretricũ. Secundò, quòd dimisit modicũ suum, & concupiscit multa aliena, promisit abnegare seipsum, & sequitur totã propriam voluntatem. Tertiò, quòd Deus creauit animã suam pulchram quasi Angelum, & ob hoc deberet habere Angelicam vitam, sed modo anima eius habet imaginẽ illius Angeli, qui per superbiã à Deo apostatauit. Hic apud homines magnus est, sed qualis apud Deum nouit Deus. Ipse enim Deus est, sicut ille, qui clausum aliquid habet in pugno, abscondit illud ab alijs, donec aperit pugnum. Sic Deus infirma eligit, & coronas eorum in præsenti abscondit, donec vnicuique reddet secundum opera sua.

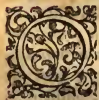
De-

Declaratio.

Hic fuit Abbas nimis ſæcularis, nil curans de animabus, qui ſubitò mortuus eſt ſine Sacramentis. De quo dixit Spiritus ſãctus. O anima dilexiſti terram, & iam terra recepit te. Mortuus es vita tua, & iam non habebis vitam meam, nec mecum eris particeps, quia ſocietatem eius dilexiſti, qui à me per ſuperbiam lapſus eſt, & contempſit veram humilitatem.

RESPONSIO DEI PATRIS ad precem Sponſæ pro peccatoribus, & quomodo tres ſunt, qui teſtimoniũ dant in terra, ſicut tres in Cælo, & qualitèr tota Trinitas perhibet Sponſæ teſtimonium, qualiter Sponſa ſua eſt per fidem, & omnes, qui fidem rectam ſanctæ Eccleſiæ imitantur.

CAP. XXIII.

MI dulciſſime Deus. Rogo te pro peccatoribus, in quorum conſortio ego ſum, vt eis miſereri digneris. Reſpondit Deus Pater. Audio, & ſcio voluntatem tuam, ideò perficietur oratio charitatis tuæ. Propterea ſicut dicit Ioan. in Epiſt. ſua hodie, immò Ego per Ioannem. Tres ſunt, qui teſtimonium perhibent in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis, & tres in Cælo, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus. Sic tres dant tibi teſtimonium. Nam Spiritus, qui cuſtodiuit te in viſceribus matris, teſtificatur animæ tuæ, quòd Dei es per fidem Baptiſmi, quam profitebãtur ex parte tua parentes. Teſtimonium perhibet tibi Aqua Baptiſmatis, quòd humanitatis Chriſti es filia per renouationem, & emendationem primæ tranſgreſſionis. Teſtimonium quoque perhibet tibi Sanguis Ieſu Chriſti, quo redempta es, quòd Deitatis es filia, & à poteſtate diabolica per Sacramenta Eccleſiæ ſegregata. Nos quoque Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, tres in perſonis, ſed vnum in ſubſtantia, & potentia, teſtimonium tibi perhibemus, quòd noſtra es per fidem. Similitèr, & omnes, qui rectam fidem Sanctæ Eccleſiæ imitantur. Et in teſtimonium, quòd velis facere voluntatem noſtram procede, & recipe de manu Sacerdotis Corpus, & Sanguinem humanitatis Chriſti, vt teſtimonium perhibeat tibi Filius, quod eius es, cuius corpus ſumis in robur animæ. Teſtimonium perhibeat tibi Pater, qui eſt in Filio, quod Patris es, & Filij. Teſtimonium perhibeat tibi Spiritus ſanctus, qui eſt in Filio, & Patre, & Spiritus in vtroque, quod trinus, & vnius es per fidem veram, & dilectionem.

RESPONSIO IESV CHRISTI ad Sponſæ preces pro infidelibus, ſcilicèt, quod Deus ex malitia malorum hominum honoratur, licèt non ex virtute eorũ, & voluntate, quod ſibi probat per exemplum, in quo Eccleſia, vel anima per Virginem, & nouẽ Ordines Angelorum per nouem fratres Virginis, Chriſtus per Regem, tres ſtatus hominum per tres filios Regis deſignantur.

CAP. XXIV.

O DOMINE mi Ieſu Chriſte. Rogo te, vt fides tua dilatetur ſuper infideles, boni accendantur charitate tua ampliùs, mali verò meliorentur. Reſpondit Filius. Tu turbaris ex eo, quod Deus minorem habet honorem. Deſideras verò toto corde, vt perficiatur honor Dei. Ideò do tibi vnum exemplum, quo intelligere poteris, quòd Deus etiam ex malitia malorum honoratur, licèt non ex virtute, & voluntate eorum. Nam Virgo quædam erat

ſapiens, & decora, diues,& morigeroſa, quæ habebat nouem fratres, quorum quilibet diligebat ſororem ſuam, ſicut cor ſuũ, & vniuſcuiuſque cor erat quaſi in illa. In Regno verò vbi Virgo erat,tale erat ſtatutum, quòd quicunque honoraret, honoraretur, qui deprædaret, deprædaretur, qui verò violaret, decapitaretur. Rex verò Regni habebat tres filios. Quorum primus diligebat Virginem,& præſentauit ei calceos deauratos, cũ cingulo aureo, anulum in manu, & coronam ſuper caput. Secundus verò concupiuit poſſeſſionem Virginis, & deprædatus eſt eam. Tertius concupiuit virginitatem Virginis, laborans, vt eam violaret. Iſti verò tres filij Regis capti ſunt à nouem fratribus Virginis, & præſentati Regi. Cui dixerunt fratres. Sororem noſtram cũcupierunt filij tui. Primus quidem honorauit eam, & dilexit toto corde. Secundus ſpoliauit eam. Tertius verò libentèr dediſſet vitam ſuam, ſi valuiſſet violare eam. In illo verò puncto capti ſunt, quo voluntatem completam habuerunt ad iſta iam dicta perficienda. Quibus auditis, reſpondit Rex. Omnes inquiens filij mei ſunt, & omnes æqualiter diligo. Veruntamen contrà iuſtitiã facere non poſſum, nec volo, ſed ita de filijs, ſicut de ſeruis intendo iudicare. Itaque tu fili mi, qui honoraſti Virginẽ, veni, & accipe honorem,& coronam cũ Patre tuo. Tu verò fili, qui concupiuiſti poſſeſſionem Virginis,& rapuiſti, intrabis quidem carcerem, donec reſtituantur ablata, audiui enim teſtimonium ſuper te, quòd pœnitens de facto tuo, voluiſti reddere ablata, ſed quia præuentus ſceleri, & inopinato iudicio, non perfeciſti, ideò manebis incarceratus, donec reſtituatur quadrans. Tu verò filij mi, qui ad violandũ Virginem omnes adhibuiſti conatus, nec de facto tuo pœnituiſti. Ideò quot modos adhibuiſti ad dehoneſtationẽ Virginis, tot modis aggrauabitur pœna tua. Reſponderũt omnes fratres Virginis, laus ſit tibi Iudex pro iuſtitia tua. Niſi enim virtus fuiſſet in te, & in iuſtitia tua æquitas, in æquitate tua verò charitas, nũquam taliter iudicaſſet. Hæc autem Virgo ſignificat Eccleſiam ſanctã, cuius diſpoſitio eſt excellens in fide, pulchra in ſeptem Sacramentis. Laudabilis in moribus, & virtutibus, amabilis in fructu, quia demonſtrat veram viam ad æternitatẽ. Hæc ſancta Eccleſia, quaſi tres habet filios, in quibus ſignificantur plures. Primus ſunt illi, qui diligunt Deum toto corde. Secundus ſunt illi, qui temporalia diligunt ad honorem ſuum. Tertius ſunt illi, qui præponunt Deo voluntatem ſuam. Virginitas verò Eccleſiæ, animę ſunt hominum à ſola Deitatis potentia creatæ. Primus ergò filius præſentat calceos deauratos, quando contritionem ſuſcipit pro commiſsis negligentijs, & peccatis. Præſentat verò veſtes, quando præcepta legis attendit, quando conſilia Euangelica ſeruat, in quantum poteſt. Componit cingulum, quando in continentia, & caſtitate firmiter proponit perſeuerare. Anulum quoque mittit in manum, quando firmiter credit, quæ præcipit Sancta Eccleſia Catholica, iudicium ſcilicèt futurum, & vitam ſempiternam. Lapis verò anuli ſpes eſt, ſperans conſtanter, nullum peccatum eſſe tàm abominabile, quòd pœnitentia, & voluntate emendandi non deleatur. Coronam verò imponit capiti, quando charitatem
1 veram habet. 1 Sicut enim diuerſi lapides ſunt in corona, ſic diuerſæ vir-
2 tutes ſunt in charitate. 2 Caput verò animæ, ſiuè Eccleſiæ corpus meum eſt, Hoc quicunque diligit, & honòrat, meritò filius Dei appellatur. Ergo quicunque tali modo ſanctam Eccleſiam, & animam ſuam diligit, hic nouem fratres habet, ideſt, nouem ordines Angelorũm, quia eorum particeps, & ſocius erit in vita æterna. Ipſi enim Angeli ſanctam Eccle-

Ecclesiam toto amore amplectuntur, quasi in corde cuiuslibet eorum esset. Non enim Ecclesia sancta saxa, & parietes sunt, sed animæ iustorum, & ideò de earum honore, & profectu, tamquam de proprio Angeli gratulantur. Secundus autem frater, vel filius, signat illos, qui constitutionem sanctæ Ecclesię contemnentes, viuunt ad honorem mundi, & amorem carnis, qui virtutum pulchritudinem transformantes, viuunt secundũ voluntatem suam, attamen circà finem pœnitent, & conteruntur de factis suis malis. Istis debetur purgatio, donec operibus, & orationibus Ecclesiæ Deo reconcilientur. Tertiùs filius significat illos, qui animam suam scandalizantes, non curant, si æternalitèr pereant, dummodo perficere possint voluptatẽ suam. Super tales, nouem ordines Angelorum petunt iustitiam, quia ad pœnitentiam conuerti contempserunt. Ergò cum Deus facit iustitiam, laudant eũ Angeli propter æquitatem inflexibilem. Cum verò perficitur honor Dei, gaudent de virtute eius, quòd etiam malorum malitia vtitur ad honorem suum. Ideò cum videris prauos, compatere eis, gaude verò de honore Dei æterno. Nam Deus, qui nihil mali vult, quia Creator omniũ, & verè ex se solus bonus, permittit tamen multa fieri tamquam iustissimus Iudex, de quibus in cælestibus, & in terris propter ęquitatem suam, & occultam bonitatem honoratur.

NOTÆ.

1 Sicut enim diuersi lapides sunt in corona, sic diuersæ virtutes sunt cũ charitate.

Cum charitas omnium sit forma virtutũ, quippè quæ eorum actus ordinat ad vltimum finem, cumq. sit radix, & fundamentum, quatenus in illa sustentantur, & nutriuntur ab ea, non est mirum, si scribitur hic, quòd cum charitate cæteræ virtutes coniunguntur, immò virtutes non esse censendas veras virtutes à charitate seiunctas, affirmauit D. August. ad Macedonium Epist. 52. quòd latè explicat Apost. Paulus 1. Corinth. 13. vbi eas omnes virtutes enumerat, quæ charitati adhærent, Charitas (inquit) patiẽs est, benigna est, non æmulatur, &c. Vndè meritò Cassiodorus in Psal. 12. Pluuiam quandã virtutũ appellat charitatẽ, sub qua, & beata voluntas germinat, & operatio sancta fructificat, patiens hæc est in aduersis, temperata in prosperis, humilitate potens, afflictione lætissima, inimicis beneuola, bonis suis superans malos.

2 Caput animæ, siuè Ecclesiæ, corpus meum est.

Sic etiam Paulus Apost. ad Coloss. cap. 1. Ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis, vt sit in omnibus primatum tenens. idem ad Ephes. 1. apertè habet his verbis. Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius, quo loco sermo est de Christo homine, dicitur enim ibi, Suscitans eum à mortuis, &c. & ideò hoc loco annotare debemus Christum Dominum vocari caput Ecclesiæ propriè secundũ naturam humanam, quia ad rationem capitis spectat, vt sit homogeneum, & conforme cum membris, est autem Christus ob humanam naturam eiusdem rationis cum omnibus hominibus, quòd etiam annotarunt D. Basilius de Spiritu sancto, cap. 50. Diuus Augustinus Epist. 57. ad Dardanum, & in Præfat. ad Psalm. 29. & Serm. 50. de verbis Domini, & Epist. 50. & 57. in fine asserit aliter habitare in Christo, vt in capite, alitèr in cæteris membris, & lib. 1. de Trinit. cap. 12. dicit Christum secundum formam serui esse caput, idem asseruerunt in locis citatis Pauli, Hieron. Ambros. Hilarius, Theophylactus, & Chrisost. Hæc autem gloriam capitis, & quidquid ad Regnum spirituale pertinet, sibi per Passionem suam meruit Christus, vt nos suprà fusiùs docuimus lib. 1. Reuelat. Cap. 6. nota 5. & eodem lib. Cap. 39. nota 4. & probat D. Aug. de vnitate Eccles. cap. 7. & 8. & de iudiciaria potestate colligitur Iob 36. Causa tua, quæ quasi impij iudicata est, causam, iudiciumq. recipies.

VERBA QVÆRIMONIÆ Matris ad filiam, qualiter Agnus innocentißimus Christus Iesus negligitur modernis temporibus à creatura sua.

CAP. XXV.

LOQVITVR Mater dicens. Conquæror primò, quòd Agnus ille innocentißimus hodie portabatur, qui optimè sciebat ire. Hodie puer ille tacebat, qui optimè sciebat loqui. Hodie puer ille innocentißimus circumcisus est, qui nunquam peccauit, & ideò quamuis irasci non possum, tamen videor irata ex eo, quod Dominus Maximus factus puer modicus obliuiscitur; & negligitur à creatura sua.

VERBA CHRISTI AD Sponsam ineffabilis Trinitatis mysterium declarantia, & quomodo diabolici peccatores per contritionem, & voluntatem emendandi, obtinent Dei misericordiam, & de responsione Christi, qualitèr miseretur omnibus, scilicèt, tàm Iudæis, &c. & de duplici iudicio damnandorum, scilicèt, & saluandorum.

CAP. XXVI.

FILIVS loquitur. Ego sum Creator Cæli, & Terræ, vnus cum Patre, & Spiritu sancto verus Deus. Quia Deus est Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sãctus, nõ tres Dij, sed tres personæ, & vnus Deus. Nũc autem quærere poteris, si tres personæ, quare non tres Dij? Respondeo tibi, quod non est aliud Deus, nisi ipsa potentia, ipsa sapientia, ipsa bonitas, à qua est omnis potestas infra Cęlum, & suprà, omnis sapientia, & omnis pietas, quæ poterit cogitari. Itaque Deus trinus est, & vnus, trinus in personis, vnus in natura. Nam potentia, & sapientia est Pater, à quo sunt omnia, & qui est ante omnia, potens non aliundè, sed à se-
1 ipso, & æternalitèr. 1 Potentia, & sapientia etiam Filius, æqualis Patri, non à seipso potens, sed à Patre potentèr, & ineffabilitèr genitus, principiũ de principio, & à Patre nunquam separatũ. Potentia, & sapientia etiam Spiritus sanctus, à Patre, & Filio procedens, æternus cum Patre, & Filio, & æqualis in maiestate,
2 & potestate. 2 Vnus ergo Deus, & tres personæ, quia vna natura, triũ vna operatio, & voluntas, vna gloria, & potestas, qui ita est vnum in essentia, quod etiam sunt distincti proprietate perso-
3 narum. 3 Nam totus Pater est in Filio, & Spiritu, & Filius in Patre, & Spiritu, & Spiritus in vtroque in vna Deitatis natura. Non sicut priùs, & posteriùs, sed ineffabilitèr. Vbi nihil est priùs, aut posteriùs, nihil alio maiùs, aut minùs, vel alteriùs, sed totũ ineffabile, & æquale. Proptereà benè scriptum est, quòd Deus est mirabilis, & multum laudabilis. Nunc autem conquæri possum, quòd laudabilis sum parùm, & multis ignotus quia omnes quærunt propriam voluntatem, sed pauci meam. Tu verò esto stabilis, & humilis, nec te extollas in cogitatu, cum aliorum ostendo tibi pericula, nec eorum prodas nomina, nisi tibi præcipiatur Non enim ad confusionem eorum ostenduntur tibi eorum pericula, sed vt conuertantur, & cogno- 2
scant iustitiam, & misericordiam Dei. Sed nec eos fugere debes tanquam iudicatos, quia etiam si dixero hodie, quòd aliquis pessimus est, si inuocauerit me cum contritione cras, & cum voluntate emendandi, paratus sum indulgere ei. Et quem heri dixi pessimum, tunc hodie dico amicum charissimum propter contritionem. In tantum,

4 quod

4 4 quod si contritio fuerit stabilis, dimitto ei non solum peccatum, sed & pęnam peccati. Sicut per exemplum cognoscere poteris. Quasi essent duo frusta argenti viui, & ambo concurrerent festinãdo inuicem. Si in eorum coniunctione non esset residuum, nisi quasi vnus athomus, adhùc potens esset Deus facere, nè conuenirent. Sic si aliquis peccator esset ita radicatus in diabolicis operibus, quod staret in ipso puncto perditionis, adhùc obtineret veniam, & misericordiam, si Deus inuocaretur cum contritione, & voluntate emendandi. Nunc autem cum ita sim misericors, quærere poteris, cur non misereor Gentilibus, & Iudæis, quorùm aliqui si erudirentur fide recta, libentèr pro Deo morerentur? Respondeo tibi, quod omnibus facio misericordiã, tàm Gentilibus, quàm Iudæis, nec relinquitur aliqua creatura sine misericordia mea. Nam quicunque audiunt, quod fides eorum non est vera, & desiderant feruentèr veram, aut quicunque credũt hoc esse optimum, quod tenent, quia non est eis aliud vnquã prædicatum, faciũtq. toto conamine, quæ possunt, horum iudiciũ erit in leuiori misericordia. Nam duplex est iudicium damnandorum, scilicèt, & saluandorum. Christianorum enim damnãdorum erit sine misericordia, quorum pœna erit æterna, & tenebræ, & voluntas firmata contra Deum, saluandorum verò erit visio Dei, & gloriatio in Deo, & velle Deo bonum. Ab his exclusi sunt Gentiles, & Iudæi, & mali, & falsi Christiani. Qui quamuis non habuerunt fidem rectam, habuerunt tamen iudicem conscientiam suam, credentes eundem esse Deum, quem coluerunt, & offenderunt.
5 5 Isti autem quorum voluntas, & actio, erat, & est secundum iustitiam, & contra peccatum, habebunt cum minùs malis Christianis iudicium misericordiæ in supplicijs, propter dilectionem iustitiæ, & odium peccati, sed non habebunt consolationem in fruitione gloriæ, & visionis Dei, quem non videbunt propter baptismi carentiã, quia aliquod temporale, aut occultum iudicium Dei retraxit eos, nè salutem fructuosè quærerent, & obtinerent. Si verò nihil retraxit eos in quærendo Deũ verum, & baptizando, non timor, aut labor, non dispendium bonorum, vel honorum, sed impedimentum solum humanam fragilitatem superans, istos ego, qui Cornelium, & Centurionem nondum baptizatos vidi, altiùs, & perfectiùs remunerare scio, sicut eorum exigit fides. Quia est alia ignorantia malitiæ, alia pietatis, & difficultatis.
6 6 Similitèr & alius est baptismus aquæ, alius sanguinis, alius perfectæ voluntatis. Quæ omnia nouit pensare Deus, qui omnium nouit corda. Propterea ego, qui sine principio natus sum æternalitèr de principio, qui & iterum in fine temporum natus sum temporalitèr, ab initio noui singulorum remunerare merita, & do vnicuique iuxta merita sua. Nec minimum bonum, quod fit ad honorem Dei transibit sine remuneratione. Ideò teneris tu multum regratiari Deo, quia de Christianis nata es, & in tempore salutis, quia multi desiderabant hoc obtinere, & videre, quod offertur Christianis, & non obtinuerunt.

NOTÆ.

1 POtentia, & sapientia etiam Filius æqualis Patri, non à seipso potens, sed à Patre potentèr, & ineffabilitèr genitus, principium de principio, & à Patre nunquam separatum.

Hoc loco de æterna Verbi generatione sermo fit; vbi duo à nobis breuitèr annotanda sunt. Primum, Verbum in diuinis dici propriè genitum, non creatum; aut factum, non quidem ea generatione, quæ communitèr accepta se extendit ad productionem corruptibilium, quia cum illa transitus sit, de non esse ad esse, & de potentia ad actum, nullo pacto Filio

Dei competere potest, cum ille sit incorruptibilis, nullam habens admistam potentiam, & æternus sit, & æternalitèr generetur, vt dicit David Psalm. 2. Ego hodie genui te: cum autem æternitas, nec præteritum, nec futurum propriè comprehendat, sed solum esse præsens; ideò dixit, Ego hodie genui te, hoc est, ab æterno genui te, sic annotarunt D. Augustinus in Psalm. citatum, & D. Athanas. lib. de vnitate Sanctæ Trinitatis, & D. Paulus Hebræorum primo, adducit hunc locum ad probandum Christum esse verum Deum, & Dei vnigenitum.

Secundùm, quod erat adnotandū, est, quòd ideò hoc loco Verbum Diuinum Principium de Principio dicitur, non principiatum, ne cogamur concedere Filium procedere à Patre, vt principiatum à principio, quoniā vt egregiè docuit D. Th. p. 1. q. 33. art. 1. ad 2. Patres non consueuerunt dicere Filium esse principiatum à Patre, vel Spiritum sanctum principiatum à Patre, & à Filio, cum hoc nomen principiatum significare videatur aliquid ad subiectionē, vel minorationem pertinens, quamquam Magist. sent. in 1. d. 29. concedat quidem Filiū esse ex principio, negat tamen indè sequi, quòd Filius habeat principium, quia (inquit) habere principiū, denotare videtur quòd aliquo modo incæperit: re vera negari non potest, quòd Filius habeat principium, sicut legimus hìc, quia negare esset illū habere Patrem, neque tamen hinc potest inferri, id quod dicit Magister, scilicèt filium aliquàndo incæpisse, quoniā cū dicimus Patrem esse principiū Filij, non notamus temporis aliquam durationē, sed modum processionis, quo Filius ab æterno fuit à Patre, cuius ipse principium est, qui loquendi modus probari potest ex Cap. vnico de summa Trinit. & fide Cathol. vbi habetur, quòd Pater, & Filius sunt vnū principium Spiritus sancti, idem habetur in Conc. Florēt. & in Conc. Sirmiensi Can. 23. damnatur, qui dixerit Filiū esse sine principio, ita explicat D. Aug. lib. 6. de Trin. Cap. 2. Illud Ioan. 1. In principio erat Verbū, & clarius hoc habet lib. 4. de Trinit. cap. 20. circà finem, vbi affirmat, Patrem esse principium totius Deitatis, quod etiā probat D. Thom. 1. p. q. 33. art. 1.

2 Vnus ergò Deus, & tres personæ, quia vna natura trium, vna operatio,

Vt veritatē verborū præsentis notæ benè percipiamus, in memoriā reuocanda est cōmunis illa Theolog. Doct. distinctio de operationibus ad intrà, & extrà, & quidem hoc loco de actionibus ad extrà sermo fit, cū scribitur, quòd triū personarū vna cōmunis est operatio, sed de actionibus ad intrà secùs dicendū est, cuius rei ratio deduci potest, ex cit. verb. quoniā cùm Deo cōpetat operari ratione suæ naturæ, cùmq. in Diuinis, vt legimus hìc, vna sit communis tribus personis natura, sequitur quòd sit vna cōmunis operatio; quòd etiā definitur in Cōc. Later. 1. in princ. & cap. firmiter De sūma Trinit. dicuntur personæ Diuinæ indiuisā habere virtutē, & in Conc. Tolet. 5. Can. 1. & Tolet. 11. in confessione fidei definitum est, cuncta Trinitatis opera ad extra inseparabilia esse, & indiuisa, idē habet D. Aug. 1. de Trinit. Cap. 4. & 5. eandē veritatē ipsemet Christus Dominus docuit Ioan. 5. vbi dicit, Quidquid facit Pater, & Filius similiter facit, & eadem est ratio Spiritus sancti ob æqualitatem virtutis, & potentiæ.

3 Nam totus Pater est in Filio, & Spiritu, & Filius est in Patre, & Spiritu, & Spiritus in vtroque.

Quomodo vna persona Diuina sit in alia, & qua ratione hac de re loquendum sit, annotauimus suprà lib. 1. Cap. 42. Nota 3. & lib. 2. Cap. 13. Nota prima.

4 Quòd si contritio fuerit stabilis, dimitto ei non solum peccatum, sed & pœnam peccati.

Nulli dubium esse potest; si contritio eas partes habeat, quæ ad perfectam, & integrā suæ naturæ conditionem exigitur, posse aliquādo, & culpam, & totam peccato debitam pœnam remittere, & per stabilitatem cōtritionis intelligendum esse arbitror hìc perfectam, & omnibus numeris absolutam contritionem, qua quattuor præcipuè conditiones requiruntur, Primò dolor maximus peccatorum, non quidem intensiuus, sed extensiuus, vel appretiatiuus, quatenùs peccata sunt offensa Dei.

Secun-

Secundò propositum omninò firmum ampliùs non peccandi de cætero. Tertiò Sacramentum confessionis in voto, & propositum confitendi. Quartò voluntas satisfaciendi, atque hæc simul si in pœnitente reperiatur, fieri poterit sicut legimus hic, vt aliquando, & culpa, & pœna à Deo misericorditèr ei condonetur: quod etiam tradit D. Thom. in 3. sent d. 19. art. 3. q. 2. & in 4. dist. 15. q. 2. art. 2. sequitur Durandus in 4. d. 17. q. 3. & Gloss. in cap. Mensuram de pœn. dist. 1. & gloss. in cap. Deus qui. de pœnit. & remiss. & colligitur apertè ex Côcil. Trid. Sess. 14. Can. 12. Sed animaduertendum est, quòd licèt contritio propriè dicta aliquando peccata dimittat, quoad culpam, & pœnam, remanere tamen obligationem confitendi proprio Sacerdoti, vt docent Adrianus in 4. de Confess. quæst. 1. & Diuus Thomas in 4. sentent. dist. 17. quæst. 2. art. 1. quæstiuncula prima.

5 *Paulò post medium præsentis Capitis; vbi in vulgatis habetur,* horum iudicium erit in leuiori misericordia.

Arbitror omninò legendum esse, Horum iudicium erit in maiori misericordia, ad cuius rei intelligentiam sciendũ est, quod hic comparatio fit, vt ex contextu colligitur, inter Gentiles, Iudæos, & Christianos malos, quos omnes forè damnandos hoc loco legimus. Verùm si per Gentiles intelligamus, eos, qui propriè legem scriptam non habuerunt, de quibus Paulus Romanorũ 2. verba faciens scripsit, Quicunque enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt, dicendum est, hos leuiori pœna puniendos esse, quàm punientur Iudæi, & Christiani mali, quandoquidem illi non à lege scripta Mosis, vt Iudæi, nec à lege Euangelij, vt Christiani, sed à lege tantummodò naturali bonum, malumq. eis ostendente condemnabuntur, si secundùm eam non vixerint, Iudæus autem, & Christianus ab vtraque lege etiam naturali, & scripta, si eas minimè obseruauerint, damnabuntur, quo enim maiora, & plura beneficia à Deo receperunt, eo maiores pœnas luere debent, si se gratos propter illa non exhibuerint, sic enim annotarunt Oecumenius, Theophylactus, & Lyranus in locum citatum Pauli, & egregiè D. Chrysost. hom. 5. in eandem Epistolam, & D. August. in lib. de spiritu, & littera cap. 21. & 26 & fusiùs in Psalm. 118. Concione 25. ad eum versiculum, Præuaricatores reputaui omnes peccatores terræ, quo in loco triplicem facit legem, vnam scriptã per Mosen datã Iudæis, quam non acceperunt Gentiles, ideò dicit Paulus, eos sine lege peccasse, alteram legem facit naturalem, & naturalitèr insitam cunctis hominibus, & quã nullus mortaliũ mentis côpos ignorare potest, & contrà hanc peccant omnes Gentiles quicunque peccât. Tertiã legem dicit August. eam fuisse, quæ primo homini data est in Paradiso, cuius præuaricatione, non solũ ipse Adam, sed omnes eius posteri facti sunt eius præuaricatores: de secunda ergo lege, quæ ad rẽ nostram facit, intelligit August. fuisse locutum Apostolum, cum dixit Rom. 2. Ipsi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, & affirmat ibidẽ, quòd nõ immeritò præuaricatores æstimantur omnes peccatores terræ, nullus enim est, qui alteri facit iniuriam, nisi qui sibi fieri nolit, & in hoc transgreditur naturæ legem, quam non sinitur ignorare; dum id quod facit, non vult pati, & hæc lex erat populo Israel ante legẽ Mosis data, quoniam ipsi homines erant, sine lege autẽ naturali essent, si præter naturam humani generis esse potuissent, multò igitur magis præuaricatores deindè facti sunt, accepta lege Diuina: hactenus Augustin. Ex cuius verbis apertè constat, verum esse quod scribitur hic, Iudæos, & Christianos malos grauiori pœna dignos esse, quia legem scriptam habuerunt, quàm Gentiles, qui tantummodò naturalem, & ideò legendum, est eorum iudicium erit in maiori misericordia.

6 Christianorum enim damnandorum erit sine misericordia.

Subintelligendũ est hoc loco, Iudicium, quod dicitur futurũ sine misericordia, non absolutè; sed côparatiuè ad Gẽtiles, de quibus superiori nota egimus, quorum pœna leuior erit, vt probauimus, non tamen negandũ est, etiã cum malis Christianis damnatis Deum misericordiam facere, quia punit eos citra condignum.

7 Isti autem, quorum voluntas, & actio erat, & est secundum iustitiam, & contra peccatum, habebunt cum minùs malis Christianis iudicium misericordiæ in supplicijs propter dilectionem iustitiæ, & odium peccati.

Hoc loco duo colligi posse videntur, Primum quidem Gentiles, qui fidem veram non habuerũt, aliqualem tamen iustitiæ rationem in suis operibus habuisse: quod vt fiat manifestum, sciendum est, quòd si de perfecta iustitia loquamur, quæ secundùm D. Augustinũ in lib. de vera Relig. cap. 48. & de Salutaribus documentis cap. 1. consistit in vera dilectione Dei, quem ex tali iustitia toto corde amare, illique adhærere tota voluntate debemus, cum summum sit bonum, & hanc iustitiam negandum videtur habuisse huiusmodi homines, quippè qui perfectè iusti non fuerunt, quod ostendit Diuus Augustinus lib. 4. contro Iulianum cap. 3. dicens Non esse in aliquo veram virtutem, nisi iustus sit, neque quisquam iustus est, nisi qui ex fide viuit, & Prouerb 24. dicitur, Qui dicit impiũ iustum esse, maledictus erit in populo, & inter cætera, quæ ibi affert argumenta, præcipuũ sumit, ex connexione virtutum, cum dicat veram non esse pudicitiam eius, qui fornicatur à Deo, sed quidquid sit, Nobis dicendũ videtur, eos potuisse habere aliqualem rationem iustitiæ in suis operibus, si in his dictamen rationis secuti essent, & benè moraliter se gessissent, quæ tamen opera sine speciali auxilio facta, nec dispositiones immediatè ad gloriã, neque ad finem supernaturalem consequendum sufficientes fuissent, poterant quoque quoad substantiam operum, quadam legis mandata adimplere, quæ tamen iusta dicebantur esse, quatenus rationi erant conformia, quod probari potest, Primo ex tribus Concilijs Mileuitano Arausicano, & Tridentino relatis à Benedicto Pererio super cap. 19. Epist. ad Rom. disp. 5. nu. 26. vbi hanc dubitationẽ admodum accuratè, ac diligenter examinat, & in his Concilijs fuisse conclusum asserit, sine speciali auxilio Dei, licet nullũ possit fieri bonum, quod ad gratiã iustificationis pertineat, posse tamen aliquid fieri morale, ob naturalem quandã, & humanam honestatẽ: quod etiã patet ex Paulo Rom. 2. illis verbis, Gentes, quæ legẽ non habent naturaliter, quæ legis sunt faciunt, & Matt. 7. Si diligitis eos, qui vos diligunt, quã mercedẽ habebitis, nõne hoc publicani faciunt, et si salutaueritis fratres vestros tantùm, quod ampliùs facitis, nonne & Ethnici hoc faciũt: idẽ patet ex D. Greg. homi. 40. qui verba faciens de diuite Epulone exponẽs illa verba Luc. 16. Recepisti bona in vita tua, quia (inquit) gesserat dũ viueret aliquid bonũ quod in præsenti sæculo erat remunerandũ: cõfirmat hoc etiã D. Tho. 1. 2. q. 65. art. 2. qui disputans an virtutes morales possint esse sine charitate cõcludit, eas ea ratione, qua sunt effectrices boni in ordine ad finem naturalem hominis, posse per vim humanam acquiri, & sine charitate, vt inquit fuerunt in multis gẽtibus, secùs verò dicendum de virtutibus moralibus, quæ sunt operatrices boni in ordine ad vltimum finem, in quo sensu habent rationem virtutis perfectæ, & sic non possunt humanis actibus acquiri, nec esse sine charitate. Ex quibus palàm fit, quod legimus hoc eodem capite paulò ante verba præsentis Notæ, nimirum, Qui quamuis nõ habuerunt fidem rectam, habuerunt tamen Iudicem conscientiam suam, secundum cuius dictamẽ operabantur: & hæc iustitia de qua hoc loco sermo fit, quæ quoniam non est sufficiens disp. ad gloriam, ideò dicitur, quòd ad æterna supplicia tradebantur Gentiles, sed quòd minorem pœnam patiebantur, quàm mali Christiani, quia illi non ea auxilia obtinuerunt, quæ ipsi quotidie à Deo recipiunt, nec ita per peccata auertuntur à Deo, sicut illi, cum supponamus eos in actionibus suis rationis regulas esse secutos, & ex hoc etiã patet, id quod in principio proposuimus admonere velle, quomodo scilicèt potuerint odio habuisse peccata, non quidem, vt erant offensa Dei, ad quod faciendum speciale auxiliũ exigitur, sed vt sunt contra bonum naturæ, quod illi benè moralitèr operando, vt suprà dictum est profitebantur perficere, peccare enim aliud non est, quàm recedere ab eo, quod est secundum naturam, cæterùm neque hoc esse possibile

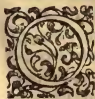
bile in statu naturæ corruptæ assequi absque auxilio habitualis gratiæ sanantis, ad hoc vt quispiā omninò à peccato abstineat, probat D. Thom. 1.2. q. 109. art. 8.

8 Similitèr & alius est Baptismus Aquæ, alius Sanguinis, alius perfectæ voluntatis.

Hoc loco tria esse Baptismata scribitur, Aquæ scilicèt, Sanguinis, & Flaminis, non quidem vt tria Sacramenta distincta, quoniam, vt dicit Apostolus ad Ephes. 4. Sicut vna est Fides, vnum etiam est Baptisma, sed quia alia duo, quæ hìc enumerantur conueniunt cum Baptismo Aquæ, quo ad aliquē effectum, qui emanat ab ipsis, ideò appellantur Baptismata, sed tamen non conueniunt cum eo in ratione signi, quod propriè ad Sacramentum spectat, idcircò non tollitur vnitas Sacramenti, cum etiam alia duo in Aquæ Baptismate includantur, quod ex Christi Domini Passione efficaciam habet: horum autem trium Principem locū tenere Sanguinis Baptismum censeo, quoniā vt auctor est. D. Thom. 3. p. q. 63. art. 12. Passio Christi in Aqua Baptismo operatur per quandam figuralem repræsentationem, in Baptismo Flaminis, per quandā affectionem, sed in Sanguinis Baptismo per operis imitationē, quod longè præstātiùs est, tùm quia Spiritus Sanctus in primò operatur per virtutem latentem: in secundò per cordis cōmotionem: in tertiò verò potissimùm per dilectionem, & ideò Ioan. 15. scribitur Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis, vndè egregiè Diuus Augustin. de Ecclesiast. dogmat. cap. 74. comparans Baptismū Aquæ cum Baptismo Sanguinis dicit. Baptizatus cōfitetur fidem suam coràm Sacerdote. Martyr coram Persecutore, ille post confessionem aspergitur aqua, hic sanguine; ille per impositionem manus Pontificis recipit Spiritum Sanctum, hic Templum efficitur Spiritus sancti.

DEPRECATIO SPONSÆ ad Dominum pro Roma, & de multitudine innumerabili Sanctorum Martyrum Romæ quiescentium, & de tribus gradibus perfectionis Christianorum, & de quadam visione ipsius Sponsæ, & qualiter Christus ei apparens, prædictam visionem sibi exposuit, & declarauit.

CAP. XXVII.

MARIA. Licèt immitis fuerim, tamen te inuoco in adiutorium meum. Et rogo te, vt rogare digneris pro excellētissima, & sanctissima illa Vrbe Roma. Video enim corporalitèr, quòd quædā Ecclesiæ, in quibus ossā Sanctorum quiescunt desolatæ sunt. Quædam verò habitantur, sed corda, & mores Rectorū earum longè sunt à Deo. Impetra ergò eis charitatem, quia audiui ex scripturis, quòd Romæ quælibet dies in anno septem millia continet Martyrum. Et ideò quamuis animæ non minorem honorē obtinēt in Cęlo, licèt ossa eorum contineantur in terris, tamen rogo te, vt Sanctis tuis, & Sanctorum tuorum reliquijs amplior honor exhibeatur in terris, & sic deuotio populi excitetur. Respondit Mater. Si mensurares terram centum pedum in longitudine, & totidem in latitudine, & seminares eam plenam puris granis tritici, ita compresse, quòd non esset distantia inter granum, & granum, nisi quasi articulus digiti vnius, quodlibet verò granum daret fructum
1 centuplum: adhuc essent plures Martyres, & Confessores Romæ à tempore illo, quo Petrus venit Romam cum humilitate, vsquequo Cælestinus discessit à sede superbiæ, & reuersus est ad suam solitariā vitā. De illis verò Martyribus, & Confessoribus loquor, qui fidem veram prędicabāt contra diffidentiā, & humilitatem

tatem contra superbiam, & qui pro veritate fidei mortui sunt, vel voluntate parati erant mori. Nam Petrus, & alij plures, sic calidi, & feruentes erãt ad proferẽdum verba Dei, quòd si potuissent mori pro vnoquoq. homine, libenter fecissent. Attamen timidi fuerunt, nè à conspectibus illorum, quos verbo consolationis, & prædicationis fouebãt raperẽtur, quia salutẽ eorum plùs desiderabant, quã vitã
2 propriam, & honorem. 2 Fuerunt quo-
var. lect. què tanti, & ideò processerunt occultè in persecutione, propter lucrum, & collectionem plurimarum animarum. Igitur inter istos duos. Petrum scilicèt, & Cælestinum, non omnes fuerunt boni, sicut, nec omnes mali. Ecce ponamus tres gradus, sicut tu composuisti hodie, positiuũ, comparatiuum, & superlatiuũ, idest bonos, meliores, & optimos. In primò gradu fuerunt illi, quorum cogitatio fuit ista. Nos credimus quicquid Sancta præcipit Ecclesia. Neminem defraudare volumus, sed defraudata reddere, & Deo seruire desideramus toto corde. Consimiles etiam fuerunt tempore Romuli fundatoris Romæ, secundum fidẽ suam, qui cogitabant taliter. Nos intelligimus, & scimus ex creaturis, quòd Deus est Creator omniũ, hunc ergò diligere volumus præ omnibus. Quã plures verò cogitabant ista. Nos audiuimus ex Hebræis, quòd Deus verus ostẽdit se eis per miracula manifesta. Et ideò si sciremus in quo nos magis fundare deberemus, libenter faceremus. Isti omnes fuerunt quasi in primò gradu. Tempore verò placito Petrus venit Romã, qui alios eleuauit in positiuũ gradum, alios in cõparatiuũ, alios in superlatiuũ. Illi enim, qui fidẽ receperunt verã, qui in cõiugio, & alia dispositione laudabili steterunt, isti fuerunt in positiuo gradu. Qui verò sua dimiserunt propter charitatem diuinam, qui alijs exempla bona viuendi ostenderunt verbis, & exemplis, & operibus, necnon & qui nihil Christo præposuerunt, isti fuerunt in comparatiuo gradu. Qui verò carnem suã dederunt pro amore Dei, isti fuerunt in gra-
3 du superlatiuo. 3 Sed quæramus in his gradibus supradictis, vbi inuenitur charitas Dei feruentior? Quæramus in militibus, & doctoribus, quæramus in religiosis, & mundi contemptoribus, qui tenerentur esse in comparatiuo, & superlatiuo gradu, & certè nimis pauci inueniuntur. Nã non est vita austerior, quàm vita militaris, si in sua vera institutione staret. Si enim monacho præcipitur habere cucullã, militi præcipitur grauiùs, scilicèt lorica. Si verò est graue monacho pugnare contra voluptatem carnis, militi est grauiùs inter armatos hostes procedere. Si verò ordinatur monacho durus lectus, grauiùs est militi in armis quiescere. Etsi monachus turbatur, & affligitur abstinentia, duriùs est militi affligi continuò timore vitæ. Non enim militia Christianitatis incœpta est propter mundi possessionem, & cupiditatem, sed ad confortandam veritatem, & dilatandum veram fidem. Et ideò gradus militaris, & religiositatis in superlatiuo gradu, vel comparatiuo esse tenerẽtur. Sed omnes gradus à sua laudabili dispositione apostatauerunt, quia charitas Dei versa est in cupiditatẽ mundi. Si enim auferretur vnus florenus de tribus, magis tacerent pleriq. veritatem, quàm loquendo amitterent illum. Nunc autem loquitur Sponsa dicens. Iterum vidi quasi multos hortos in terra, rosas verò, & lilia conspexi inter hortos. In quodam verò loco spatioso terræ vidi agrũ centum vestigiorum in longitudine, &
1 totidem in latitudine. In quolibet autẽ vestigio erant septem grana tritici seminata, & quodlibet granũ dabat fructum centuplum. Post hæc audiui vocem dicentem. O Roma Roma, muri tui dirupti sunt, ideò portæ tuæ sunt sine custodia, vasa tua venduntur, ideò altaria tua desolata sunt, viuum sacrificium, & incen-

incenſum matutinum comburitur in atrio, ideò non egreditur de Sanctaſanctorum ſanctus odor ſuauiſsimus. Et ſtatim apparens Dei filius dixit Sponſæ. Horum intelligentiam, quæ vidiſti indico tibi. Terra, quam vidiſti ſignificat omnem locũ, vbi nunc eſt fides Chriſtiana. Horti verò ſignificant loca illa, vbi Sancti Dei receperunt coronas ſuas. Veruntamen in paganiſmo, ſcilicèt in Hieruſalem, & in alijs locis multi fuerunt electorũ Dei, quorũ tamen loca tibi modo nõ ſunt mõſtrata. Ager verò centũ pedũ in longitudine, & totidem in latitudine, ſignificat Romam. Nam ſi omnes horti de toto mundo coniuncti eſſent Romæ, certè Roma eſſet æquè magna de Martyribus (in carne loquor) quia locus ille

4 electus eſt ad amorem Dei. 4 Triticum verò, quod inter veſtigia vidiſti, ſignificat illos, qui per carnis macerationem, & contritionem, & vitã innocentem, in-

5 trauerunt Cælũ. 5 Roſæ verò paucæ, sũt Martyres rubicundi ſanguinis ſui effu-

6 ſione in diuerſis locis. 6 Lilia verò Confeſſores ſunt, qui fidem ſanctã verbis, & operibus prædicauerunt, & confirmauerunt. Nunc autẽ ego poſsũ loqui de Roma, ſicut Propheta loquebatur de Hieruſalem. Olim, inquiens habitauit in ea Iuſtitia, & Principes eius Principes pacis. Nunc autẽ verſa eſt in ſcoriã, & Principes eius homicidę. O ſi cognoſceres dies tuos ò Roma, fleres vtique, & non gauderes. Roma quippè in diebus antiquis erat quaſi tela colorata omni colore pulcherrimo, & contexta nobiliſsimo filo. Terra quoque eius colorata erat colore rubeo, ideſt ſanguine Martyrum, & contexta, ideſt commixta oſsibus Sanctorũ. Nunc autem portæ eius deſolatæ ſunt, quia defenſores, & cuſtodes earum inclinati ſunt ad cupiditatem. Muri eius depreſſi ſunt, & ſine cuſtodia, quia iam non curant animarum damna, ſed clerus, & populus, qui ſunt murus Dei, diſperguntur ad faciendum vtilitatem carnis. Vaſa Diuina venduntur contemptibiliter, quia Sacramenta Dei propter pecuniam, & fauorem mundanum diſpenſantur. Altaria verò deſolata ſunt, quia qui celebrat cum vaſis, manus habet à charitate Dei vacuas, & oculos ad offertorium, & licèt Deum verè habeant inter manus, cor tamen vacuũ eſt à Deo, quia mundanis vanitatibus eſt repletũ. Sanctum verò Sanctorum, vbi olim cõſumabatur ſummum Sacrificiũ, ſignificat deſideriũ Diuinę fruitionis, & viſionis, de quo aſcẽdere deberet charitas ad Deũ, & proximũ, & odor totus cõtinentiæ, & virtutis. Nunc autem ſacrificium cõſumitur in atrio, ideſt in mundo, quia tota Diuina charitas verſa eſt ad incontinentiam, & mundi vanitatem. Talis eſt Roma corporaliter ſicut vidiſti: nam altaria plura deſolata ſunt, offertorium expenditur in tabernis. Offerentes plus vacant mundo, quàm Deo. 7 Veruntamẽ

7 ſcias, quòd à tempore Petri humilis, vſque dum Bonifatius aſcendit ſedem ſuperbiæ, innumerabiles animæ aſcenderunt in Cælum. Adhuc tamen Roma nõ eſt ſine amicis Dei, qui ſi haberent adiutorium, clamarent Domino, & ipſe miſereretur eiſdem.

NOTÆ.

1 ADhuc eſſent plures Martyres, & Confeſſores Romæ à tempore illo, quo Petrus Romam venit cum humilitate, vſquequo Cæleſtinus diſceſſit à ſede Superbiæ, & reuerſus eſt ad ſolitariam vitam.

Dubitari minimè poteſt, hunc, cuius hîc mentio fit, non fuiſſe Cæleſtinum V. qui ex Heremita ad ſummum Pontificatum euectus eſt, hîc propriæ quieti, ac ſaluti ſuæ conſulens, quinto ferè menſe, poſtquam fuerat aſſumptus, abdicauit ſe Pontificatu, quem Petrum Moroneum primus appellatum fuiſſe Platina affirmat in vita ipſius. Hic fuit vir probitate, ac vitæ ſanctitate conſpicuus, vt ex eodem Pla-

Platina, & ex Martyrologio Romano videre est die 19. Maij, & ex Surio tom. 3. De eodem plura narrat D. Antonin. 3. p tit. 20. cap. 8. relatus est in numerum Sanctorum à Clemente V. Anno Dñi 1313. Scribitur autē hoc loco. Ab eo tempore quo Petrus Romam venit, vsque ad hunc Pontificem, plures & Martyres, & Confessores floruisse, nec mirū, cum ingentes persecutiones à temporibus Principis Apostolorum sub Nerone, alijsq. Catholicæ Ecclesiæ hostibus, vsque ad Siluestrum passa sit Ecclesia, & subindè etiam tunc vsque ad Cælestini Pontificatum, multiplices fuerint exortæ hæreses, quod quampluribus causam dedit, sanguinis effusione, doctrinæ, ac morum probitate Catholicam fidem propagandi.

2 Fuerunt quoque tanti.

var. lect. *Rectius Farnesianus Codex M. S. legit. Fuerunt quoque cauti, atque ita esse legendū patet ex subsequentibus verbis: indicant enim Apostolos tunc temporis cautos, ac prudentes fuisse, quippè qui, prout Dei honori, ac animarum saluti consulere posse arbitrabantur, sese martyrio exponebant.*

3 Sed quæramus in his gradibus supradictis, vbi inueniatur charitas Dei feruentior.

Iam supra hoc eodem Cap. duo perfectionis gradus distincti sunt, Martyrum primus, secundus verò Confessorum, hìc verò tertius additur nimirum Militum, eorum scilicèt, qui veram militiā profitentur, & ex his duobus postremis, qui hoc loco ad inuicē inter se comparantur, videtur indicari, militarem vitam austeriorē esse vita Monastica: sed quidquid sit, constanter asseuerandum est, horum supremum, ac præstantissimum esse Martyrum, quandoquidem inter omnes actus virtutis, charitas primum locum tenet, tantò enim quis magis rem aliquam diligere ostendit, quantò pro ea magis rem amatam contemnit, & rem magis odiosam eligit; sed inter alia bona in mundo, homo vitam præcipuè alijs rebus præfert, & mortem maxime odit: ergò qui vitam pro fidei confessione dat, & mortem eligit, charitatis perfectionem maximè ostendit: vnde Ioan. 15. scribitur, Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis, hinc D. Aug. lib. 1. de Virginitate cap. 2. Martyrium præfert Virginitati. & D. Thom. 2. 2. q. 124. art. 3. probat, illud esse actum maximæ perfectionis.

4 Triticum verò, quod inter vestigia vidisti, significat illos, qui per carnis macerationem, & contritionem, & vitam innocentem intrauerunt Cælum.

Christus Dominus præsentis Capitis visionem exponens B. Brigittæ dicit, per triticum, eos significari, qui carnis maceratione Regnū Cælorum adepti sunt, & sanè sicut granum tritici, quod est inclusum in palea, nisi fuerit trituratum, foras non egreditur, & nisi percutiatur, de palea non exilit, ita quoque homo, nisi proprium corpus ieiunijs, vigilijsq. premat, nunquam de carnis affectionibus, ac terrenis concupiscentijs exit; secùs si carnem edomauerit, statim ad Deum reuertitur, & omnibus posthabitis non aliud quàm quæ Dei sūt quærit: Vndè Ioan. 12. scribitur, Nisi granū frumenti cadens in terra mortuum fuerit, ipsum solum manet, si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.

5 Rosæ verò paucæ, Martyres sunt rubicundi sanguinis sui effusione.

Rosa cum flos sit odoriferus, & ex spinoso frutice oriatur, rubicundi, aut etiam albi coloris, egregiè Sanctos Martyres designat, hi enim ob sanguinis effusionem rubicundi sunt, & ob summā, quam moriendo ostendunt charitatem, odorem maximum emittunt, vt meritò dicere possint cum Apost. 2. Corinth. 2. Christi bonus odor sumus, vt verò Rosæ albæ sunt, innocentiam, ac vitæ integritatem indicant, quam sibi per martyrium comparant; & ideò de his scriptum est Apocal. 7. Dealbauerunt stolas suas in sanguine Agni. Martyres autem per rosas significari tradit Eucherius de Spiritualibus formulis cap. 4.

6 Lilia verò Confessores sunt, qui fidē sanctam verbis, & operibus prædicauerunt, & confirmarunt.

Hoc loco Confessores lilijs comparantur, sicut enim lilium & candore, & odore flos est præstātissimus, ita quoq. Sācti, & vita probita-

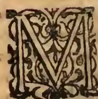
bitate, & verbi Dei prædicatione, & odorem maximum, ac ingentem candorem redolent. Hinc est, quod Cant. 5. sponsa lilijs comparat labia sponsi. Labia (inquit) eius distillantia myrrham: & hoc quia ab eo emanabāt suauissima, ac dulcissima verba, quæ magnū vndique spirabant odorem. Cæterùm sanctos viros humiles, & probos per lilia in sacris litteris designari, tradūt Basil. in Psal. 44. Greg. 24. Moral. c. 6. Bern. in Cant. ser. 70. & 71.

7 Veruntamen scias quod à tempore Petri humilis, vsque dum Bonifacius ascendit sedem superbiæ, innumerabiles animæ ascenderunt in Cælum.

Hic fuit Bonifacius VIII. qui successit in Pontificatu Cælestino V. de quo supra egimus hoc eodem Cap. Nota 1.

INFORMATIO VIRGINIS AD sponsam de modo sciendi diligere, & quattuor Ciuitatibus, in quibus quattuor charitates inueniūtur, & quæ istarum debeat propriè charitas nuncupari perfecta.

CAP. XXVIII.

MATER loquitur ad sponsam dicens. Nunquid filia diligis me? Respondit illa. Doce me Domina diligere, quia anima mea fędata est dilectione falsa, seducta veneno mortifero, pro quo non valet apprehendere dilectionem veram. Et Mater. Ego (inquiens) docebo te. Nam quattuor sunt Ciuitates, in quibus quattuor inueniuntur charitates (si tamen omnes charitates nuncupari debent) quia non est propriè dicenda charitas, nisi vbi Deus, & anima in vera virtutum vnitate confęderantur. Prima igitur Ciuitas est, Ciuitas probationis, quæ est mundus, in quo ponitur homo, vt probetur, si diligit Deum, an nō, vt experiatur infirmitatem suam, vt acquirat sibi virtutes, quibus redeat ad gloriam, vt purgatus in terra gloriosiùs in cælis coronetur. In hac Ciuitate inuenitur dilectio inordinata, cùm diligitur caro plus, quàm anima. Cùm desideratur temporale feruentiùs, quàm spirituale. Cùm honoratur vitium, & despicitur virtus. Cùm plus dulcescit peregrinatio, quàm patria. Cum plus timetur, & honoratur moriturus homunculus, quā in æternum regnaturus Deus. Secunda Ciuitas est Ciuitas purgationis, in qua abluuntur sordes animæ. Placuit enim Deo talia loca ordinare, in quibus coronandus purgaretur, qui in libertate negligens insolescebat, sed tamen cum timore. In hac Ciuitate inuenitur imperfecta dilectio, quia diligitur Deus, ex spe soluendæ captiuitatis, sed non ex feruore affectionis, propter tædium, & amaritudinem satisfaciendæ culpæ. Tertia Ciuitas est, Ciuitas doloris, vbi est infernus. In hac inuenitur dilectio omnis malitiæ, & immunditiæ, omnis inuidiæ, & obdurationis. In hac quoque Ciuitate regnat etiam Deus per ordinatam suam iustitiam, per mensuram suppliciorum debitam, per malitiæ refręnantiam, per libratam pro meritis omnium æquitatem. Nam sicut alij damnandorum peccant plus, alij minus. Ita & pęnæ, & retributionis condignæ constituti sunt termini. Nam & si omnes damnandi includūtur tenebris, non tamē omnes vno eodéq. modo. Differunt enim tenebrę à tenebris, horror ab horrore, ardor ab ardore. Vbique denique disponit Deus iustitia, & misericordia, etiam in inferno, vt aliter puniantur hi, qui peccauerunt ex industria, aliter, qui ex infirmitate, aliter, qui ex sola originalis peccati noxa tenebantur, quorū plaga, & si in carentia diuinæ visionis, & lucis electorum consistit, misericordiæ tamen, & gaudio per hoc appropinquant,
1 1 quod ad horrorem suppliciorum non perueniūt, cum prauorū operum effectū non habebant. Alioquin nisi Deus disponeret in numero, & mensura, Diabolus

nunquam mensuram haberet in puniendo. Quarta Ciuitas est Ciuitas gloriæ. In hac est dilectio perfecta, & charitas ordinata, qua nihil desideratur, nisi Deus, & propter Deum. Vt ergo ad istius Ciuitatis perfectionem peruenias, quadruplicem oportet te habere charitatem, scilicet ordinatam, mundam, veram, & per-
2 fectam. 2 Ordinata verò charitas est, qua caro diligitur ad solam sustentationem, mundus ad nullam superfluitatem, proximus propter Deum, amicus propter vitæ puritatem, inimicus propter remunerationem. Munda verò charitas est, qua vitium non diligitur cum virtute, qua cõsuetudo praua contemnitur, qua peccatũ non leuigatur. Vera autem est dilectio, quando Deus toto affectu, & corde diligitur, quando honor, & timor Dei præcogitatur in omnibus actibus, quando ex fiducia bonorum operum, minimũ peccatum non committitur, quando sapienter moderat quis seipsum, ne ex nimio feruore deficiat, quando ex pusillanimitate, & ignorantia tentationum non declinatur ad peccatum. Perfecta verò est charitas, quando nihil dulcescit homini, sicut Deus. 3 Hæc in præsenti inchoatur,
3 sed in Cælo cõsumatur. Ergo dilige istam perfectam charitatem, & veram, quia omnis, qui eam non habuerit purgabitur, si tamen fidelis, si feruens, si paruulus, si renatus fuerit, alioquin transibit ad Ciuitatem horroris. Nam sicut vnus est Deus, sic vna est fides in Ecclesia Petri, vnum Baptisma, vna gloriæ, & remunerationis perfectio, propterea qui ad vnum Deum peruenire desiderat, debet vnam voluntatem, & vnam charitatem, cum vno Deo habere. Ideò miseri sunt illi, qui sic dicunt. Sufficit si ero in Cælo minimus, nolo esse perfectus. O insensata cogitatio, quomodo erit ibi imperfectus, vbi sunt perfecti omnes, alij ex innocentia vitæ, alij ex innocentia pueritiæ, alij ex purgatione, alij ex fide, & bona voluntate.

NOTAE.

1 QVòd ad horrorem suppliciorum non perueniunt, cum prauorum operum effectum non habebãt.

De paruulis hìc sermo fit, qui cum solo peccato originali decesserint, pœnam sensus nullatenus patiuntur, sed tantummodo damni, quæ in carentia diuinæ visionis consistit, & ideò scribitur hoc loco, Quod ad horrorem suppliciorum non perueniunt, scilicet ad sensus pœnas, quæ homini infligitur propter actuale peccatum, quod ipsi non commiserunt: hanc autem paruulorum pœnam D.Aug.in Enchiridion cap.93.circà med. vocat leuissimam, non quidem quòd diuina visione carere, sit minima pœna, cum sit omnium maxima, sed D. August. loquitur comparatiuè ad eos, qui vtranque pœnam luunt: paruuli autem qui cum originali tantummodo peccato decesserũt, pœnam damni solùm patiuntur, & ideò eorum pœnam leuissimam esse Augustinus affirmauit: aut etiam dicendum est, illam pœnam vocari ab Augustino leuissimam, quoniam illam, non vt sibi afflictiuam, & nociuam paruuli apprehendunt, nec de carentia visionis diuinæ tristantur, vt nos latè probauimus supra Lib. 2. Reuel.Cap. 1. Nota 3.

2 Ordinata verò charitas est, qua caro diligitur ad solam sustentationem, mundus ad nullam superfluitatem, proximus propter Deum, amicus propter vitæ puritatem, inimicus propter remunerationem.

In præsenti Capite fusè traditur, qualis esse debeat perfecta, & ordinata charitas, & in quo differat ab inordinata: dictum est autem supra, non longè ab initio Capitis, quòd inordinata ea est, quæ feruentiùs temporale diligitur, quàm spirituale, ordinata verò dicitur esse, qua nihil diligitur nisi Deus, aut propter Deum: nunc verò, vt hoc ostendatur apertiùs admonemur, charitatis perfectionem esse sumẽdam, ex fine diligendorum, cũ enim & nosmetipsos, & proximũ amare debeamus, videndum est, vt id debitis circumstantijs, & honesto fine perficiamus, ex amore namque

totum

totum est, quod bonum est, & totum quod malum est dicit D. August. in lib. de Substantia dilectionis, & amoris cap. 1. tom. 4. & ideò hoc loco legimus eam, esse censendam ordinatam charitatem; qua caro diligitur ad solam sustentationem, vbi per carnem intelligas quidquid ad hominis sustentationem à Deo ordinatum est, illud autem quod sequitur, nimirùm Proximus propter Deum est diligendus, amicus propter vitæ puritatem, inimicus propter remunerationem, indicat ad perfectã charitatem omninò exigi, vt nihil nisi in ordine ad Deum, & extra Deum nihil ametur, quia aliàs non amor verus est, sed cupiditas, vt loco supra citato docet D. August. Medium quippe (ait) est cor hominis, vndè fons amoris erumpit, & cum per appetitum ad exteriora decurrit, cupiditas dicitur: cùm verò scribitur, quòd Amicus ob vitæ puritatem diligendus est, non excluditur, quod etiam prauos homines, quatenùs sunt eiusdem naturæ, & possunt esse participes nobiscum beatitudinis non amemus, sed quod bonos; vt boni sunt feruentiùs diligamus, & ad hunc eũdem sensum accipiendum est illud, quod hìc quoque sequitur; Inimicum propter remunerationem diligendum esse, non quidem, vt inimicus est, sed vt potest esse particeps eiusdem remunerationis nobiscum, vitæ nimirùm æternæ aut etiam propter meritum, quod ex eius dilectione consequi possumus, iuxtà Domini præceptũ Matth 5. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros: an verò magis meritoriũ sit diligere inimicũ quàm amicũ. D. Tho 2. 2. q. 27 art. 7. dicit absolutè amicorum dilectionẽ præstantiorem esse, ac meliorem inimicorum dilectione, tùm quia illa feruentior est, tùm quia si consideretur ex parte rei, quæ diligitur, potior est, melior namque est amicus, quàm inimicus; sic tradunt etiam Magist. in 3. d. 30. Altisiod. in 3. tract. 5. cap. 2. q. vltima, & alij plures ex Scholasticis, secus verò dicendum est; si expendatur ratio, propter quam inimicus amatur, quæ non potest esse alia quã ipsemet Deus, amici verò potest esse alia ratio dilectionis, & amoris; & ideò ex hac parte videtur maius posse quis consequi meritum diligendo inimicum; quàm amicum.

3 Hęc in præsenti inchoatur, sed in Cęlo consumatur.

Ad horum verborum intelligentiam duo nobis animaduertenda sunt, primùm quidem charitatem in via non inchoari solùm, ita vt hìc initium tantummodò sumat & in patria posteà secundum totam suam latitudinem crescat, sed intelligendum est, quòd ita inchoetur, quod etiam augeri possit in via, sicut quotidiè sanctis Viris contingit, qui propter eorũ opera bona crescunt in amore Dei, quod esse verissimum, ex pluribus sacrarum litterarum testimonijs constat, vt ad Ephesios 4 Veritatem autem facientes, in charitate crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus, & ad Philippens. 1. Oramus Deum, vt charitas vestra magis, ac magis abundet, & probat Concilium Tridentinum Seß. 6. cap. 10. vbi habet, quod iusti magis iustificantur per bona opera, & quod hoc iustitiæ incrementum petit Ecclesia, cum orat. Da nobis fidei, spei, & charitatis augmentum: an verò hoc charitatis augmentum fiat essentialiter, & per maiorem radicationem in subiecto, per hoc, quod subiectũ participet magis, ac magis charitatem, an verò per aditionem aliquam alicuius distincti gradus secundum speciem, vel numerum, hoc relinquendum esse censui Scholasticorum disputationibus, qua de re agit D. Thom. 2. 2. q. 24. art. 5. & ibi latè Caetan. & Bann. Durand. in 1. dist. 17. quæst. 5. & alij plures Scholastici: ex dictis infertur, secundùm quòd supra proposuimus hoc loco annotare, nimirum an fieri possit, quod charitas, quæ augeri potest in via, peruenire possit ad eum gradum, quem habent Sancti in patria, & sanè simpliciter loquendo videtur dicendum, quãtitatem charitatis in via non posse æquari quantitati charitatis, quæ est in patria, & ratio esse potest, quia charitas viæ semper respicit obiectum absens, patriæ verò præsens, ergo semper intensiùs operatur ob præsentiam rei diligibilis, & idcircò hìc appellatur patriæ charitas consumata, hoc est vndequaque perfecta. viæ verò inchoata: & hoc probari potest ex his verbis Pauli Apost. ad Philipp. 3.

Non quod iam acceperim, aut perfectus sim, sequor autem si quomodo comprehendam: vbi de perfectione charitatis in patria loquitur. & 1. Corint. 13. probat hoc Apostolus illis verbis, Cum venerit, quod perfectum est euacuabitur, quod ex parte est, scilicet quod est ex parte perfectum in via, tolletur cum venerit, quod perfectum est in patria, & clariùs idem annotarunt Gloss. & Lyran. in illud Matth. 11. Qui minor est in regno Dei, maior est illo.

LAVS SPONSAE AD VIRGINEM continens templi Salomonis similitudinem, & Deitatis vnitatis cum humanitate veritatem inexplicabilem, & qualiter Sacerdotum templa sunt vanitate depicta.

CAP. XXIX.

BENEDICTA tu Maria Mater Dei, Templum Salomonis. Cuius parietes fuerunt deaurati, cuius tectum præfulgés, cuius pauimentum pretiosissimis stratum lapidibus, cuius compositio tota effulgens, cuius interiora omnia redolentia, & delectabi-
1 lia ad intuendum. 1 Denique per omnem modum similaris tu templo Salomonis, in quo verus Salomon spaciabatur, & sedit, in quod induxit arcam glo-
2 riæ, & candelabrum ad lucendum. 2 Sic tu benedicta Virgo templum es Salomonis illius, qui fecit inter Deum, & hominem pacem, qui reconciliauit reos, qui vitam dedit mortuis, & pauperes ab exactore liberauit. Corpus quippè tuum, & anima facta sunt Deitatis tẽplum, in quibus erat tectũ diuinæ charitatis, sub quo Filius Dei egressus à Patre ad te, gaudẽter habitauit tecum. Pauimentum verò tẽpli fuit cõposita tua vita, & exercitatio virtutum assidua. Nulla enim tibi defuit honestas, quia totum in te fuit stabile, totum humile, totum deuotum, totumq. perfectum. Parietes verò templi fuerunt quadranguli, quia à nullo perturbabaris opprobrio, de nullo superbiebas honore, nulla inquietabaris impatientia, nihilq. nisi honorem, & amorem Dei affectabas. Picturæ verò templi tui fuerunt inflammatio continua Spiritus sancti, qua in tantum eleuabatur anima tua, vt nulla esset virtus, quæ non amplior, & perfectior esset in te, quàm in aliqua alia creatura. Itaque in hoc templo tunc spaciabatur Deus, quando membris tuis infudit suæ visitationis dulcedinem. Requieuit verò, quando Deitas sociabatur hu-
3 manitati. 3 Benedicta igitur sis tu Bea-
var. lect. tissima Virgo, in qua Deus magnus factus est puer paruus, antiquissimus Dominus factus est pusillus filius, sempiternus Deus, & Creator inuisibilis, factus est visibilis creatura. Ideò quia pijssima, & potentissima es Domina, rogo te, respice in me, & miserere mei. Mater enim Salomonis es, non illius, qui fuit Filius Dauid, sed eius, qui pater est Dauid, & Dominus Salomonis, qui ædificabat templum illud mirificum, quod te veraciter præfigurabat, Filius enim exaudiet matrem, & talem, ac tantam matrem. Impetra ergo, vt Puer Salomon, qui fuit quasi dormiens in te, sit vigilans mecum, vt nullius peccati delectatio me pungat, sed contritio commissorum sit stabilis, amor mundi sit mihi mortuus, patientia perseuerans, pœnitentia fructuosa. Non enim habeo aliquid virtutis pro me, nisi verbum vnum, hoc est miserere Maria, quia templum meum contrarium omninò tuo est. Est enim tenebrosum vitijs, lutosum ex luxuria, corruptum ex cupiditatis vermibus, instabilis ex superbia, labile ex vanitate mundanorum. Respondit mater. Benedictus sit Deus, qui cordi tuo hanc inspirauit proferre salutationem, vt intelligeres quanta in Deo sit bonitas,
4 quantaq. dulcedo. 4 Sed cur comparas me

Salo-

Salomoni, & templo Salomonis? cum mater sim illius, cuius generatio non habet principium, nec finem, & illius, qui legitur nec habuisse patrem, nec matrem, hoc est Melchisedech. Ipse enim describitur fuisse Sacerdos, & ad Sacerdotes pertinet templum Dei, & ideò ego sum mater Sacerdotis summi, atque Virgo. Verè dico tibi, quod vtrunque sum Mater scilicet Regis Salomonis, & Mater paci-
5 ficantis Sacerdotis. 5 Nam Filius Dei, qui est & filius meus, vtrũque est Sacerdos, &
6 Rex Regum. 6 Denique in templo meo induit se vestibus Sacerdotalibus spiritualiter, in quibus obtulit sacrificium pro mundo. In Ciuitate verò regali corona-
7 batur corona regali, sed aspera. 7 Ex-
var. lect. trà verò tanquam pugil fortissimus campum, & pugnam detinebat. Nunc autem conquæri possum, quod oblitus, & neglectus est idem filius meus à Sacerdotibus, & Regibus. Reges quippè gloriantur de palatijs suis, de exercitu suo, & de processu, & honore mundi. Sacerdotes verò superbiunt de bonis, & possessionibus temporalibus animarum. Nam sicut dixisti templum depictum auro, sic templa Sacerdotum depicta sunt vanitate, & curiositate mundi, regnat enim simonia in capite. Arca testamenti sublata est, lucernæ virtutum extinctæ, mensa deuotionis desolata. Respondit sponsa. O Mater misericordiæ miserere eis, & roga pro illis. Cui Mater. Ab initio sic Deus dilexit suos, vt non solùm in precibus suis exaudiantur ipsi pro se, sed & alij propter eos sentiant petitionis effectum. Propterea vt preces exaudiantur pro alijs, duo sunt necessaria, voluntas scilicet deserendi peccatum, & voluntas proficiendi in bono. Omnis enim, qui hæc duo habuerit, illi proficient preces meæ.

NOTAE.

1 DEnique per omnem modum tu similaris templo Salomonis, in quo verus Salomon spaciabatur, & sedit.

Hoc loco sponsa Beatissimam Virginem templo Salomonis comparat, in quo præter cætera quattuor præstantissima extiterunt, quemadmodum & Maria quattuor etiam habuit, quæ fuerunt admiratione, & laude dignissima. Primùm quidem, quòd sicut hoc templum cãdidissimo marmore fuerat cõstructum, & intrinsecùs auro mundissimo ornatum, sic fuit Maria purissimi amoris cãdore alba, & perfectissima charitatis ornata, insuper & alia duo reperiũtur egregia in hoc templo, primum quod cum ædificaretur, nec malleus, nec securis, nec quodpiam aliud ferreum instrumentum auditum est, sic 3. Reg. cap. 6 scribitur, secundò quod ad illud ædificãdum diuersorum statuũ gentes conuenerunt, ita prorsus factum est, cũ in hoc Mariæ templo sacratissimum Christi Domini corpus formatum est, nec securis, neq. malleus auditus est, quippè quod absque humanò semine, & carnalis copula conceptum fuit; vt vtero eius templi operarij ex filijs Israel, alijsq. gentibus extiterunt, indicabat omnium hominum genus, per quos erat ædificãda Ecclesia ad caput eius Christum adorandum, eiusq. Matris auxilium implorandum conuenire debere.

2 Sic tu Benedicta Virgo templum es Salomonis illius, qui fecit inter Deum, & hominem pacem, qui reconciliauit reos, qui vitam dedit mortuis, & pauperes ab exactore liberauit.

Ex dictis constat, qua ratione B. Virgo templi Salomonis figura fuerit: hìc autẽ causa redditur, quare potiùs Salomonis templo, quàm cuiuslibet alterius fuerit comparata, & quidem si nominis etimologia diligenter consideretur, inueniemus Salomonem, non aliud quàm pacificum significare, & Christus est, de quo scripsit Apostolus ad Colossens. 1. Qui pacificauit per sanguinem Crucis eius, siue quæ in Cælis, siue quæ in terris. Vndè meritò

ritò Beata Brigitta, Mariam laudans, de illa hoc loco sic scribit. Templum es Salomonis illius, qui fecit inter Deum, & hominem pacem, cùm autem legimus hìc, Christum liberasse pauperes ab exactore, intelligendum est à Dæmone, qui à diuina iustitia exactor fuerat constitutus, cui propter peccata nostra, & præcipuè propter parentum nostrorum nos debitores eramus, à quo deindè per passionem Christi sumus liberati, quod nobis Deus per Zachariam, iam multò antè promiserat, vt ipse Cap. 9. suarum Reuelationum illis verbis testatur, Et non transibit vltrà super eos exactor, indè habetur Isaiæ 14. Quomodo cessauit exactor, qui eruit tributum, contriuit Dominus baculum impiorum, & virgam dominantium. Ex dictis satis apertè colligi potest, quomodo intelligendum sit illud etiam, quod legimus hìc, Christum, scilicet vitam mortuis dedisse, hìc enim sermo fit, non de corporali, sed spirituali morte, à qua nos liberasse dicitur, quatenùs cum essemus mortui peccatis vt Ephes. 2. scripsit Paulus, Viuificauit, nos liberando à morte culpæ, & conferendo gratiam, quæ vita est animæ daturus, demùm vitam gloriæ.

3 Benedicta igitur sis tu Beatissima Virgo, in qua Deus magnus factus est puer paruus, antiquissimus Dominus factus est pusillus Filius, sempiternus Deus, & Creator inuisibilis, factus est visibilis creatura.

var. lect.

Magis placet Farnesiani Codicis M. S. lectio, sic enim legit. Sempiternus Deus, & Creator inuisibilis, factus est visibilis inter creaturas, nam vt annotauimus supra Lib. 2. Cap. 46. Nota 1. Sancti Patres, ac Doctores Scholastici, vt plurimum, & absolutè nō consueuerunt concedere hanc propositionem, Christus est creatura, nè cum Arianis videantur sentire, qui putabant Christum verè, & propriè creaturam esse, tum quia quod est creatum per se, est aliquid subsistens, ergo esse creatum videretur competere supposito diuino, quod affirmare hæreticum est, & ita non absolutè hæc propositio admittenda est: sed in quo sensu accipienda sit apud quosdam sanctos Patres, qui eam aliquando videntur concessisse, tradidimus supra Lib. 2. Reuelat. Cap. 46. Nota 1.

4 Sed cur comparas me Salomoni, & Templo Salomonis? cum Mater sim illius, cuius generatio non habet principium, nec finem, & illius, qui legitur, nec habuisse Patrem, nec Matrem, hoc est Melchisedech.

Quærit hìc Beatissima Virgo à sponsa, cur eam Salomoni, ac Salomonis Templo comparauerit, cum potiùs Melchisedech comparari debuerit, quandoquidem Christus Dominus Filius eius pluribus de causis figurabatur in illo, quarum vna hoc loco adducitur, quia scilicet, sicut ipse sine Matre, & sine Patre fuisse scribitur, ita quoque Christus, vt Deus, nec initium habet, neque finem. Secunda etiam, quia ipse Rex Salem fuit, sic Christus Rex pacificus, vt paulò supra demonstrauimus, hoc eodem Cap. Nota 2. Tertiò, quia Melchisedech fuit Rex, & Sacerdos, ita Christus vtramque personam gessit, postremò sicut ille panem, & vinum obtulit in sacrificium, vt legimus Genes. 14. sic quoque Redemptor noster veluti summus Sacerdos in ara Crucis Deo Patri pro nobis carnem suam, & sanguinem obtulit, & sacrosanctū Eucharistiæ Sacramentum, sub speciebus panis, & vini instituit. Qua de re legendi sunt Diuus Augustinus lib. 16. de Ciuitate Dei cap. 22. Origen. in Iosue hom. 26. D. Hieronym. ad Euagrium, Diuus Ambrosius 1. de Abraham cap. 3. Georgius Venetus Cant. 2. cap. 10.

5 Nam Filius Dei, qui est Filius meus vtrunque est Sacerdos, & Rex Regum.

Christum Dominum verè fuisse Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, ex pluribus sacrarum litterarum testimonijs cōstat, vt Psalm. 109. & ad Hebr. 7. & verè ipse est Sacerdos magnus rogans pro populo, ad quem pertinet hostia pro peccato, vt Leuit 2. legimus, Et idem ipse est, qui se ipsum in ara Crucis pro nobis semel Deo Patri obtulit, vt dicit Concil. Trid. Sess. 22. cap. 1.

quod

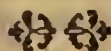
quod etiam affirmarunt D. August. contra aduersarium Legis & Prophetarum cap.20. & 12. & de Ciuit. cap. 17. & in enarrat. Psalm. 26. Diuus Damascen. lib. 4. de Fide cap. 14. D. Ambrosius de Fuga sæculi cap.2. & super Lucam cap.1. D.Hieronym. super Zach. cap. 3. his addendum est Christum Sacerdotem fuisse, qui verè omnia Sacerdotij munera exercuit, quorum primum est orare, & aduocati officio fungi. Secundum sacrificare pro populo. Tertium docere populum, vt Aggei 2. & Malach. 2. Quartum proprium eius est ducere exercitum Domini Deutero.20. Quintum docere viam, per quam sit ambulandum Iosue 3. Sextum iudicare inter lepram, & lepram Deuteron.13. Postremùm pascere populum veluti Pastor; & has omnes functiones Christum exercuisse ex sacris litteris, & sanctorum Patrum doctrinis manifestissimum est.

6 Denique in templo meo induit se vestibus Sacerdotalibus spiritualiter, in quibus obtulit sacrificium pro mundo.

In vtero Virginis Christus Dominus carnem assumpsit humanam, quam pro omnibus nobis Deo Patri in ara Crucis, sicut summus Sacerdos obtulit, & hoc est, quod Beatissima Virgo hoc loco dicit, Redemptorem nostrum in suo templo induisse Sacerdotalibus vestibus, cum verò addit, id spiritualiter fuisse factum, insinuat Beatissima Virgo, Christum ex ea carnem assumpsisse opere Spiritus sancti, non per seminis decisionem, aut carnalis copulæ operationem.

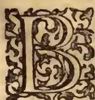
7 Extrà verò tanquam pugil fortissimus campum, & pugnam detinebat.

var. lect. *Sic enim habent omnes impressi Codices, sed Farnesianus Manuscriptus legit, Extra verò tanquam pugil fortissimus per campum decurrebat, & se in pugna exercebat.*

VERBA S. AGNETIS AD SPONSAM de dilectione habenda ab ipsa sponsa ad Virginem, sub floris figura, & qualiter Virgo Gloriosa loquens declarat immensam, & æternam pietatem diuinam, contra nostram impietatem, & ingratitudinem, & quomodo amici Dei non debent inquietari in tribulationibus.

CAP. XXX.

BEATA Agnes loquitur sponsæ dicens. Filia dilige Matrem misericordiæ. Ipsa enim similis est flori, siue cirpo, cuius figura consimilis est gladio. Qui quidem flos habet duas extremitates acutissimas, & cuspidem gracilem. Altitudine verò, & latitudine super alios flores se extendit.

1 1 Sic Maria flos est florum, flos, qui creuit in valle, & super omnes montes se dilatauit. Flos (inquam) qui nutriebatur in Nazareth, & in Libanum se diffundebat. Hic flos super omnia habuit altitudinem, quia benedicta Regina Cæli super omnẽ creaturam excedit dignitate, & potestate. Habuit & ipsa Maria duas acies, siue extremitates acutissimas, tribulationem, scilicet cordis in passione Filij, & constãtiam certaminis contra incursiones Diaboli, quia nunquam peccato consentiebat.
2 2 Verũ enim prophetabat senex ille, qui dicebat. Tuam (inquiens) animam pertransibit gladius. Nam quasi tot ictus gladij sustinuit spiritualiter, quot in Filio suo vulnera, & plagas prçuidebat, & videbat. Habuit insuper Maria latitudinẽ excedentem, hoc est misericordiam. Nam sic pia, & misericors fuit, & est, & maluit omnes tribulationes sufferre, quàm quod animæ non redimerentur. Nunc autem coniuncta Filio non obliuiscitur innatæ bonitatis suæ, sed ad omnes extendit misericordiam suam, etiam ad pessimos, vt

ſicut Sole illuminantur, & inflammantur cæleſtia, & terreſtria, ſic ex dulcedine Mariæ, nullus eſt, qui non per eam ſi petitur,ſentiat pietatem. Habuit & Maria cuſpidem gracilem, hoc eſt humilitatem. Per hanc enim placuit Angelo, reſpondens ſe eſſe ancillam, quæ eligebatur in Dominam. Per hanc concepit Filium Dei, quia noluit placere ſuperbis. Per hanc aſcēdit ad ſummum thronum, quia nihil dilexit,niſi ipſum Deum. Procede igitur carnalis, & ſaluta Matrem miſericordiæ, quia iam venit. Tunc apparens Maria reſpondit. Dixiſti Agnes ſubſtantiuum adde,& adiectiuū. Cui Agnes. Si dixero pulcherrimam, vel virtuoſiſſimam, hoc nulli de iure cōpetit, niſi tibi, quæ es Mater ſalutis omnium. Et Mater Dei reſpondit Beatæ Agneti. Dixiſti verum, quia ego ſum potentior omnium, ideò addam adiectiuum, & ſubſtantiuum canalis, ſcilicet Spiritus ſancti. Sed veni canalis, & audi me. Tu doles ex eo, quod prouerbiū iſtud vertitur inter homines. Viuamus ſecundū libitum noſtrum, quia Deus faciliter placatur. Vtamur mundo, & honore eius dum poſſumus, quia propter hominem factus eſt mundus. Verè filija talis locutio non procedit de charitate Dei, nec tendit, aut trahit ad charitatem Dei. Veruntamen Deus propter hoc non adhuc obliuiſcitur charitatis ſuę,ſed omni hora pro ingratitudine hominum oſtendit pietatem ſuam. Nam ipſe ſimilis eſt fabro fabricanti opus ſolemne, qui quandoque igneſcit ferrum,quandoque infrigidat. Sic Deus faber optimus, qui mundum fecit ex nihilo, oſtendit charitatem ſuam Adæ, & poſteris eius. Sed refriguerunt in tantùm homines, quod Deum, quaſi pro nihilo reputantes,enormia pluſrima commiſerunt. Propterea oſtenſa miſericordia, & admonitione benigna præcedente, oſtendit Deus iuſtitiam per diluuiū. Poſt verò diluuium poſuit Deus fœdus ſuum cum Abraham, & oſtendit illi ſigna dilectionis ſuæ, & eduxit progeniem eius in ſignis, & mirabilibus maximis. Dedit populo legem de ore proprio, & verba ſua,& præcepta ſignis euidētiſſimis confirmauit. Cumq. iterum procedente tempore frigeſceret populus, & in tantam veſſaniam prorumperet, quòd
3 etiam idola coleret, 3 pius Deus volens iterum ignire frigidos, miſit mundo Filium proprium, qui veram viam ad Cælum docuit, & humilitatem veram imitandam demonſtrauit. Nunc autem à multis nimiùm obligatus, & neglectus eſt, ſed tamen adhuc oſtendit, & exhibet verba miſericordiæ ſuæ. Non autem omnia perficientur ſimul magis nunc,quàm priùs. Nam antequam veniret diluuium, prius admonebatur, & expectabatur populus ad pœnitentiam. Sic ergo Iſrael antequam terram promiſſionis ingrederetur, priùs probatus eſt, & ad tempus protracta eſt promiſſio. Benè quippè valuiſſet Deus eduxiſſe populum in quadraginta diebus, & non protraxiſſe ad quadraginta annos. Sed iuſtitia Dei exigebat, vt ingratitudo populi oſtenderetur, & miſericordia Dei manifeſtaretur, populusq. futurus tāto magis humiliaretur.
4 4 Nunc autem ſi quis cogitare vellet, cur ſic Deus affligeret populum ſuum, aut cur pœna aliqua debet eſſe æterna, cum vita ad peccandum non poſſit eſſe æterna, magna eſſet audacia. Sicut & ille audax eſt, qui cogitatione, & ratione intelligere, & comprehendere nititur, quomodo Deus eſt æternus. Denique Deus æternus, & incomprehenſibilis eſt, & in eo æterna iuſtitia, & retributio eſt, miſericordiaq. inexcogitabilis. Alioquin niſi Deus oſtendiſſet iuſtitiam ſuam in primis Angelis, quomodo ſciretur iuſtitia eius, qui omnia iudicat in æquitate. Et niſi feciſſet iterum miſericordiam ſuam cum homine, creando eum, & liberando in infinitis ſignis, quomodo tanta bonitas eius ſciretur,& charitas eius tam immenſa, & tam perfecta. Igitur quia ſempiternus eſt Deus, ſempiterna in eo eſt iuſtitia,

stitia, in qua non est additio, nec diminutio. Sicut in homine, qui præcogitat opus suum facere tali modo, & tali die. Deus verò cum facit iustitiam suam, vel misericordiam, perficiendo manifestat eam, quia ab æterno præsentia, præterita, & futura sunt apud illum. Prætereà amici Dei patienter debent stare in amore Dei, & non inquietari, quamuis viderint mundiales prosperari. Quia Deus est sicut optima lotrix, quæ pannum immundum ponens inter procellas, vt ex motione aquæ fiat purior, & candidior. Diligenter cauet ictus vndarum, nè submergatur pannus. Sic Deus ponit in præsenti amicos suos inter procellas paupertatis, & tribulationis, quibus ad æternam vitam purgentur, custodiens eos diligenter, nè vel nimia tristitia, vel tribulatione intolerabili demergantur.

NOTÆ.

1 SIc Maria flos est florum, flos, qui creuit in valle, & super omnes montes se dilatauit. Flos (inquam) qui nutriebatur in Nazareth, & in Libanum se diffundebat.

Maria in præsenti Nota floribus comparatur, nullius tamē in specie floris, cui ipsa hoc loco similis esse perhibetur mentio fit, sed si diligenter præsentis Notæ verba perpendantur; colligemus apertè, per florem lilium intelligendum esse. Primò, quia paulò supra legimus, quod flos iste habet duas extremitates acutissimas, & cuspidem gracilem. Secundò, quod latitudine, & altitudine, se extendit super alios flores, optimè ergo Maria lilio comparatur; quippè quæ alios virtutibus, ac fauoribus supereminet, & ideo præ cæteris electa fuit, quia omnes sanctitate præcelluit, & sicut lilium, vt scribit Ambros. super Luc. cap. 12. nullius annui vsus cultum requirit, nec sicut erga prouentum cæterorum fructuum: ita etiam erga istius floris generationem sollicitis in orbem reddit labor actus agricolis, sic quoque Christus Dominus ex Maria intacta virginitate, & nullo humano intercedente cultu prodijt, vndè meritò Cantic. 2. de se dixit, Ego flos campi, & lilium conuallium, quare autem flos campi, aut hortorum, aut etiam lilium conuallium appellatur, annotauimus supra Lib. 1. c. 52. Nota 1. cum autem scribitur hìc, quod flos iste nutriebatur in Nazareth, dupliciter intelligi potest. Primò, quòd cum Nazareth Ciuitas sit Galileæ, in qua Saluatorem ipsa concepit, & enutriuit, hac de causa dicebatur, quòd nutrita erat in Nazareth, vbi vitam degebat: aut etiam cum Nazareth custodia, vel florida interpretetur secundum D. Bernar. ad Milites templi serm. 7. optimè Maria dicebatur enutrita in Nazareth, quæ sub diuina custodia multis, magnisq. virtutibus, veluti floribus ornata, vitam traduxit: diffundebat autem se in Libanum, quia suarum virtutū odores per Ecclesiam spargebat, Libanus namque Ecclesia dicitur dealbata, in qua odor est bonorū operum & oliuæ fructiferæ, & sublimes virtutes tanquam cedri quòd etiam tradiderunt Orig. super Ezech. hom. 11. D. Hieron. super Oseam cap. 14. & super Zachar. cap. 10. Vndè meritò de Maria Dauid cecinit Ps. 71. Superextollens super Libanum fructus eius, & florebunt de Ciuitate, sicut fœnum terræ.

2 Verum etiam prophetabat Senex ille, qui dicebat. Tuam (inquiens) animam pertransibit gladius.

Beatissima Agnes alloquens sponsam dicit, Mariam Virginem ex passione filij sui tristitiam percepisse maximam, ad quod probandū citat illud Lucæ 2. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, vbi per gladium, nō aliud intelligendum esse arbitror, quam dolorē, quem in Christi morte pertulit Mater acerbissimum, intima animæ eius penetrantem, vt probauimus fusè Lib. 6. Cap. 19. Nota 5. vbi hunc eundem locum interpretati sumus, neque placet; quod affirmarunt Tertull. de carne Christi cap. 7. Amphiloch. hom. de occursu Domini, quæ habetur in Homiliario in Dominica infr. Octau. Natiuit. Dom. Titus Bostren. Lucæ 2. Theophyl. in Luc. loco citato, & Orig. hom. 17. in eundem, qui per gladium intelligunt scandalum, quod indè Maria sumpserit. Fortassis

ſis autem (inquit) Theophyl. & dolorem, quem in paſſione tulit, fortaſſis autem, & ſcandalum dicit gladium, quo Maria offenſa fuit, cui ſententiæ fauere videtur in Enarratione Pſalm. 13. D. Chryſoſtom. ſed D. Auguſt. in lib. Quæſtionum noui, & veteris teſtamenti tom. 4. quæſt. 73. inſinuat Beatiſsimam Virginem in morte Domini ſtupore quodam dubitaſſe, quam dubitationem non fuiſſe coniunctam cum infidelitate aliqua aſſerit D. Thom. 3. par. quæſt. 27. artic. 4. ad ſecundum, ſed cum hæſitatione ſtuporis cuiuſdam, cui annexus eſſe ſolet ingens quædam admiratio, ad quem ſenſum reuocandi ſunt ſupra citati Patres, qui dubitationem illam non propriè fidei infirmitatem, ſed rerum viſarum admirationem, ſtuporemq. appellarunt, & ad Diuum Chryſoſtomum reſpondet Franciſc. Suarez in commentarijs ſuper 3. part. Sancti Thom. quæſtion. 27. diſputation. 4. ſection. 4. inter opera eius non inueniri enarrationem aliquam in Pſalmo 13. Tertullianum verò, aut fuiſſe corruptum, aut textum non fideliter citatum, Theophylactum etiam nihil certi hac de re affirmaſſe: verùm quidquid ſit omninò dicendum videtur, ex citatis verbis, nullatenùs colligi poſſe B. Virginem dubitaſſe, nec ſcandalum aliquod ſumpſiſſe ex morte Filij eius, ſed dolorem maximum ſenſiſſe, quod etiam ipſemet Origen. fatetur hom. 18. in Lucam circà med. & annotauit Gloſſ. ibidem, & apertè deducitur ex contextu, ſcribitur enim, Ecce (inquit) poſitus eſt in ruinam, & in ſignum, cui contradicetur, Et tuam ipſius animam pertranſibit gladius, quaſi dicat, adeò contradicetur ab impijs illi, vt ob id doloris gladius penetraturus ſit, non ſolùm filij tui animam, aut credentium in eum, ſed & tuam quoque animam, ſic interpretatur hunc locum D. Hieronym. ſerm. 1. de Aſſumpt. Euthym. & Beda in Commentar. D. Bernar. ſerm. de B. Virgine ſuper illa verba Apoc. 12. Signum magnum, Card. Tolet. in 2. cap Lucæ annot. 56. Cornel. Ianſ. in ſua Concord. p. 1. cap. 10. non longè à fine, Io. Maldon. in Luc. cap. 2. num. 35. Franciſc. Suar. loco citato.

3 Pius Deus volens iterùm ignire frigidos, miſit mundo Filium proprium, qui veram viam ad Cælum docuit,

Chriſtum Dominum in terram à Patre fuiſſe miſſum, vt homines in pietate frigidos accenderet, & ad charitatis opera patranda inflammaret ipſemet teſtatur per Luc. Euãgeliſtam cap. 12. Ignem (inquit) veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt ardeat: hoc autem maximè per prædicationis officium fecit, & ideò legimus hìc, Qui veram viam ad Cælum docuit, hanc ob cauſam probabiliter exiſtimo, per ignem, cuius hoc loco mentio fit, prædicationem, ac doctrinam Euangelicam intelligendam eſſe, per quam homines ad pietatis & religionis opera accendendi erant, & à ſordibus purgandi, & idcircò ſuper Apoſtolos, qui vbique Euangelium prædicare debuerant, ſub ignis ſpecie Spiritus ſanctus deſcendit, vt priùs hoc igne hi calefierent, quo alios calefacere debebant, hinc eſt, quod Dauid prædicationem ignitum eloquium appellat Pſalm. 118. immò & ignem ipſum eſſe verbum Dei affirmat D. Ambroſ. & Hilar. in citatum verſic. eiuſdem Pſalmi.

4 Nunc autem ſi quis cogitare vellet, cur
ſic Deus affligeret populum ſuum, aut
5 cur pœna aliqua debet eſſe æterna, cum
vita ad peccandum non poſsit eſſe æterna, magna eſſet audacia.

Quamnis diuinorum operum rationes perfectè inueſtigare impoſſibile, ac temerarium ſit, aliquas tamen quærere, prout nos Deus luminis in dies participes facit, vt indè ſapiẽtia, ac iuſtitia diuina, quoquomodo innoteſcat, nõ eſt inconueniens, ſicut & propoſitæ dubitationis hoc loco rationem reddere; quare Deus ob mortale peccatum pœnam homini infligat æternam, cum vita non poſſit eſſe peccantium æterna, eorumq. actiones finitæ ſint, ideò illis finita pœna reſpondere deberet, poſtremò etiam, quia ſic peccatorum omnium pœnæ æquales eſſent, quod videtur eſſe abſurdum. Sed vt breuiter huic dubitationi ſatisfaciamus, duo in primis notanda ſunt, Primùm quidem infinitatem pœnarum dupliciter conſiderari poſſe, vel ſecundum intenſionem,

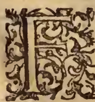
&

& acerbitatem, aut etiam secundum durationem, Secundò animaduertendum est, in peccato esse duo, primum quidem auersio ab incommutabili bono, quod est infinitum, & ex hac parte peccatum infinitum est, Secundò verò conuersio ad commutabile bonum, scilicet ad creaturas, quæ quia finitæ sunt, & ipsa etiam conuersio finita, ideò ex hoc capite peccatum finitum est. His positis, dico primò, quod peccato correspondet pœna infinita, qua parte infinitum est, nimirùm respectu incommutabilis boni, quo priuat, quia propter hoc confertur pœna damni, quæ infinita est, cum sit infiniti boni amissio, vt auctor est D. Tho. 1. 2. quæst. 77. art. 4. Secundò dico, quod peccato prout finitum est, secundum quod connotat conuersionem ad finitum bonum, respondet finita pęna, quantum ad intensionem, & hinc est, quod Deus, qui punit citrà condignũ, ipsis damnatis pęnas sensus, nunc augere posset, quam tamen secundum peccatorum qualitates auget, iuxtà illud Deuteron. 25. Pro mensura peccati erit, & plagarum modus, & ideò non sequitur illud inconueniens, quod peccatorum pœnæ sint æquales. Dico tertiò huiusmodi pœnam quantum ad durationem infinitam appellari posse, quæ sic per diuinam iustitiam conuenienter peccantibus infligitur, nam sicut, qui in politico regimine ex propria culpa subuertit pacem, & amicitiam ciuium ad inuicem, & debitam Principi obedientiam minimè præstat, omninò secundum leges à Ciuitate pellitur, vel per mortem, vel per exilium, vel perpetuum carcerem, quæ pœna secundum legis intentionem perpetua est, ita quoque in diuino regimine sub quo homines per fidem spem, & charitatem congregantur, si hi charitatis ordinem ad proximum, vel subiectionis ad Deum per peccatum mortale tollãt, perpetuo carceri merentur adiudicari, ac à Dei consortio, & Sanctorum, per mortem, scilicet secundam, excludi, & ad perpetuum carcerem inferni damnari.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM optimum exemplum de Medico, & & Rege ponentia, & qualiter Christus per talem Medicum designatur, & quomodo frequenter saluantur damnandi secundum homines, & damnantur saluandi secundum homines, vel mundum.

CAP. XXXI.

FILIVS Dei loquitur ad sponsam dicens. Medicus venit in regionem longinquam, & ignotam, in qua Rex non regebat, sed regebatur, quia cor habebat leporinum. Et ideò sedés in throno, quasi coronatus asinus apparebat. Populus verò suus vacabat cõmessationibus, & honestatis, æquitatisq. oblitus, omnes de futuris bonis consulentes odiebat. Cumq. Medicus se præsentaret Regi, & de terra voluptatis se esse diceret, causaq. cognitionis infirmitatum hominum se affirmaret venisse. Rex admiratus de homine, & de loquela eius respondit. Ego habeo duos homines in carcere cras decollãdos, & alter eorum vix respirare potest. Alius verò robustior, & corpulentior est, nunquam postquam in carcerem ingressus est, factus est deterior. Ingredere igitur ad eos, & cõtemplare vultus eorum, quis eorum melioris complexionis sit. Cumq. ingressus fuisset Medicus, & vidisset eos, dixit Regi. Homo quẽ robustum dicitis, simillimus mortuo est, nec viuere poterit. De alio verò spes bona est. Cui Rex. Vndè (inquit) nosti hæc? Et Medicus, quia alius (inquit.) impletus est humoribus, & vento nociuo, nec curari poterit. Alter verò exinanitus, faciliter poterit sanari mediante lenitate aeris. Et tunc ait Rex. Conuocabo nobiliores meos, & sapientes, vt visa sapientia, & industria tua gloriosus appareas in oculis eorum. Cui respon-

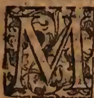
ſpondit Medicus. Nequaquam (inquit) hoc facito. Scis enim populum tuum inuidum eſſe gloriæ, & quem non poterit opere, perſequitur, & deprauat verbo. Sed expecta, & oſtendam tibi ſoli in conclaui ſapientiam meam, ſic enim inſtructus ſum, & doctus, ſcilicet ſapientiam meam plurimam habere in ſecreto, & modicam in aperto. Nec quæro gloriam in tenebris tuis, cum in luce patriæ meæ glorior. Sed nec tempus ſanitatis eſt adhuc, donec ventus auſtralis afflauerit, & Sol in meridie apparebit. Cui Rex. Quomodo poſſent fieri iſta in terra mea. In ea enim Sol rariſſimè oritur, quia extrà climata ſumus, & ventus aquilonaris ſemper dominatur nobis. Sed quid mihi ſapientia tua prodeſt, & tanta mora ſanitatis? Video enim te ſatis verbis abundare. Reſpondit Medicus. Sapientis eſt non eſſe ſubitum. Sed nè tibi ſuſpectus, aut ingratus appareã. Da mihi iſtos duos homines in poteſtate, & ducam eos ad fines regni tui, vbi aer eſt competentior, & tunc videbis quantum opera, quantumvè valebunt verba. Cui Rex. Altioribus (inquit) & vtilioribus occupati ſuſumus, quid nos diſtrahis? Aut quid confert nobis magiſterium tuum? In præſentibus enim bonis delectamur, quæ videmus, & poſſidemus, ad futura verò incerta non adſpiramus. Veruntamen ſuſcipe homines illos, vt petis, & ſi oſtenderis in eis aliquod magnificum, & dignum admiratione, prædicabimus te, & prædicari faciemus glorioſum. Susceptis igitur à Medico hominibus illis, & ad temperiem aeris deportatis. Alius tranſijt ad mortem. Alius verò blandimento aeris refocillatus reuixit. Medicus ille ego ſum, qui mederi cupiens hominibus, verba mea miſi mundo per te. Quamuis autem infirmitates multorum vidi, duo tamen oſtendi tibi in quibus, & iuſtitiam, & miſericordiam meam poteras admirari. Vnum enim oſtendi tibi, quem Diabolus poſſedit occultè, ſed æternaliter puniendum. Cuius opera hominibus videbantur, & laudabantur tanquam iuſta. Alterum verò oſtendi, cui apertè dominabatur Diabolus, ſed ſanandum dixi tempore ſuo, licet non hominibus apertè, vt tu credebas. Nam fuit iuſtitia diuina, vt ſicut ſpiritus malignus paulatiuè in eum dominari cœperat, ſic eadem dictabat iuſtitia, vt paulatim egrederetur, ſicut & egreſſus eſt, donec anima carne ſoluta peruenit cum eo Diabolus ad iudicium. Cui dixit Iudex. Tu purgaſti eam, & cribraſti quaſi triticum. Nunc autem pertinet ad me pro confeſſione ſua duplici corona coronare eam. Recede igitur ab ea, quam tanto tempore purgaſti. Et ait ad animam. Veni, ò fęlix anima, & vide ſenſibus ſpiritualibus gloriam meam, & iucunditatẽ meam. Ad alteram verò animã dixit. Quia fides vera non fuit in te, & tamẽ quaſi fidelis gloriabaris, & laudabaris & quia opera iuſtorum perfecta non ſunt inuenta in te. Propterea merces illa fidelium non erit in te. Tu quoque in vita tua quæſiuiſti, cur volui mori pro te, & humiliari pro te tantùm. Ideò reſpondeo tibi nunc, quòd fides Eccleſiæ ſanctæ vera eſt, quæ ſurſum trahit animas. Et paſſio mea & ſanguis meus introducit eas in Cælum. Ideò infidelitas tua, & amor tuus vanus depriment te ad nihilum, & nihil eris reſpectu ſpiritualium æternorum. Quod verò Diabolus non egrediebatur videntibus cunctis de homine illo. Reſpondeo, mundus iſte eſt, quaſi vile tugurium reſpectu tabernaculi, quod inhabitat Deus, populuſq; Deum exaſperans. Ideò paulatiuè, ſicut ingrediebatur, ita egredietur.

VER-

VERBA VIRGINIS AD SPONSAM sub figura ponentia, qualiter Deus Pater ipsam inter cæteros Sanctos elegit in Matrem, & in portum salutis.

CAP. XXXII.

MATER loquitur ad sponsam dicens. Quidam quærens lapidem, reperit magnetem, quem eleuãs manu propria custodiuit in thesauro suo, & per eum deduxit nauem ad portum suum. Sic Filius meus multos quærens lapides Sanctorum, me specialiter elegit in Matrem sibi, vt per me homines reducerentur ad portum Cæli. Ergo sicut magnes attrahit sibi ferrum, sic ego attraho Deo dura corda. Ideò turbari non debes, si quandoque cor tuum induratur, quia hoc est ad maiorem coronam.

VERBA FILII AD SPONSAM, & quomodo per duorum hominum exemplum ostendit se iudicare secundum interiora, & non secundum exteriora.

CAP. XXXIII.

FILIVS Dei loquitur sponsæ. Miraris de duobus, vnus, qui erat quasi lapis quadratus. Alius peregrinus Hierosolymitanus, sed neuter peruenit ad id, quod tu sperabas. Primus itaque ad quem missa fuisti, fuit lapis quadratus firmus in conceptibus suis, sed tamen quasi Thomas piè dubitans. Ideò quia nondum erat tempus, quo completæ sunt malitiæ hominum, probauit vinum, sed non bibit. De secundo dixi, quòd Hierosolymitanus esset comes itineris. Hoc ideò factum est, vt quem fama iustum, & sanctum dixerat, sciretis statum suum. Nam ipse est Religiosus habitu, & professione Monachus, sed moribus apostata, dignitate Sacerdos, sed seruus peccati, peregrinus fama, sed intentione girouagus, Hierosolymitanus opinione, sed magis Babylonicus. Insuper & contrà obedientiam, & Apostolica statuta est egressus. Totusq. infectus est hæresi, ita quod se credit, & dicit Pontificem futurum, qui restituet omnia. Cuius & libri hæc testantur. Ideò subitò morietur, & nisi cauerit sibi, patri mendacij sociabitur. Ideò non debes turbari, si aliqua obscurè dicuntur, aut si prædicta non fient secundum cogitatum tuum, quia verba Dei diuersimodè intelligi possunt. Et quotiès hoc contingit, veritatem eorum iudicabo. Nunc autem ego Deus verus Hierosolymitanus sum. Ideò ego ipse comes itineris tui esse volo.

Declaratio.

Spiritus Dei loquitur. Audisti illum mortuum, de quo dixi tibi, qui erat lapis quadratus, & piè dubitans. Ideò scito, quòd non erit in numero illorum, qui tentauerunt Deum in deserto, nec cum illis, qui petebant signum, sicut Ionæ Prophetæ. Nec cum illis, qui persequutionem mouerunt contrà me, sed cum illis erit, qui zelum habebant, & charitatem, sed nondum perfectam.

VERBA MATRIS AD FILIAM sub figura, in qua anima in anulo, corpus in panno designantur, & qualiter anima per discretionem debet purificari, & corpus per abstinentiam debet mundari, & non interfici.

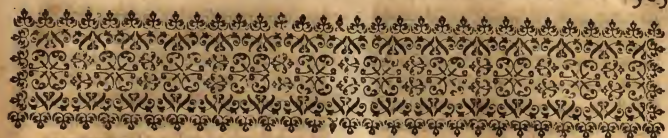
CAP. XXXIV.

MATER Dei loquitur. Si datur alicui anulus, qui nimis strictus est digito, & queritur ab inimico cõsilium quid faciendum sit. Respondit præscindatur digitus, & sic anulus ei adaptabitur. Cuius amicus nequaquam (inquit) sed magis anulus cum malleo extendatur. Si verò aliquis velit potum potentis Domini per mundũ panniculum traicere, & colare, & quæreret consilium ab inimico. Ille respondet. Præscinde de panno omne, quod immundum est, & vbi aliquid mundum inueneris ibi traice potum Domini tui. Cui amicus nullo modo sic fiat, sed magis prius mundificandus, & lauandus est pãnus, & posteà potus traicijendus. Sic est etiam in spiritualibus. In anulo itaque intelligitur anima, in panno verò corpus. Ergo anima, quæ in digito Dei esse debet, extendi debet malleo discretionis, & purificationis. Corpus verò non interfici, sed mundari per abstinentiam, vt verba Dei per illud diffundantur.

Finis Libri Tertij Reuelationum S. Brigittæ.

INCI-

INCIPIT QVARTVS LIBER REVELATIONVM CAELESTIVM SANCTAE BRIGITTAE DE SVETIA.

Verba Ioannis Euangelistæ ad Sponſam, qualiter nullum opus eſt ſine remuneratione, & quomodo Biblia præcellit omnes ſcripturas, & de Rege Prædone, & Proditore, & Prodigo, &c. & conſilio ipſi Regi à S. Ioanne dato, & qualiter debeat contemnere diuitias, & honores propter Deum.

CAPVT PRIMVM.

APPARVIT Sponſę perſona quędam hominis, cuius crines videbantur circumciſi cum opprobrio. Corpus perunctum erat oleo, totumq. nudatum, ſed nihil erubeſcens, qui ſponſæ dixit. Scriptura, quam vos vocatis ſanctam dicit ſic, quòd nullum opus ſine re-
1 muneratione erit. 1 Hæc eſt illa ſcriptura, quæ apud vos Biblia vocatur. Sed apud nos eſt fulgida, quaſi Sol reſplendens incomparabilius auro, fructificans quaſi ſemen, quod centuplum ex ſe profert fructum. Sicut enim aurum cætera præcellit metalla, ſic ſcriptura, quã vos dicitis ſanctam: nos verò vocamus eam in Cælo auream, præcellit omnes ſcripturas, quia in ipſa honoratur, & prædicatur verus Deus, Patriarcharum replicantur opera, Prophetarum explanantur infuſiones. Ergo quia nullum opus ſine remuneratione eſt. Audi quæ loquor. Rex iſte, pro quo tu ſupplicas, coram Deo prędator eſt, proditor animarum, prodigusq. effuſor diuitiarum: Itaque ſicut nullus proditor eſt peior illo, qui diligentem ſe prodit, ſic iſte multos ſpiritualiter prodidit, carnaliter diligẽdo iniuſtos. Iniuſtè exaltando impios. Iuſtos deprimendo, exceſſus corrigendo diſſimulando. Secundò nullus prædo peior eſt illo, qui prodit eũ, qui in ſinu eius caput ſuum reclinat, ſic communitas terræ, quaſi in ſinu ſuo erat, quam Rex iſte miſerabiliter deprædatus

 eſt,

est, aliorum bona auferri permittendo. Alijs intolerabilia imponendo. Aliorum iniurias dissimulando. Iustitiam semper remissè exercendo. Tertiò nullus fur peior est illo, qui creditis sibi omnibus, & acceptis clauibus furatur Domino inuito.
2 2 Sic iste accepit claues potestatis, & honoris, quibus iniustè, & prodigaliter vsus est non ad honorem Dei. Ergo quia aliqua sibi placita dimisit amore mei, con-
3 sulo sibi tria. 3 Primò, quòd sit sicut ille Euangelicus, qui relictis siliquis porcorum, redijt ad patrem. Sic ipse contemnat diuitias, & honores, quę respectu ęternorum non sunt, nisi porcorum siliquæ, cum humilitate, & deuotione regredien-
4 do ad patrem suum Deum. 4 Secundò dimittat mortuos sepelire mortuos suos, & sequatur viam arctam crucifixi Dei. Tertiò relinquat graue pondus peccatorum suorum, & ingrediatur per viam illam, quæ in principio est arcta, sed in fine gaudiosa. Tu quoque, quæ vides me, intellige, quia ego sum ille, qui scripturam auream pleniùs agnoui, & agnoscendo augmentaui. Ego fui nudatus ignominiosè, sed quia patienter sustinui; Deus vestiuit
5 animam meam veste immortali. 5 Ego etiam fui intinctus oleo, ideò nunc gau-
6 deo oleo lætitiæ sempiternæ. 6 Ego insuper post Matrem Dei lęuissima morte de mundo transiui, quia custos Matris Dei factus fui, & corpus meum est in loco quietissimo, & securissimo.

CON-

CONSALVI DVRANTI EPISCOPI FERETRANI

NOTAE, ET VARIAE LECTIONES Ad Librum Quartum Cælestium Reuelationum Sanctæ Brigittæ.

CAPVT PRIMVM.

1 ÆC est illa scriptura, quæ apud vos Biblia vocatur. Sed apud nos est fulgida, quasi Sol, resplendens incomparabilius auro, fructificans quasi semen, quod cẽtuplum ex se profert fructũ.

Hoc loco sacra Scriptura, & Soli, & Auro comparatur, Soli quidẽ, quia sicut ille sua luce vniuersum illuminat, sic eam legentibus intellectum illustrat. Auro verò, quia per charitatẽ inflammat, est enim aurũ charitatis symbolum, & quemadmodum ex auro alij murenulas, alij anulos, & alia sexcenta ad ornatũ conficiunt, ita ex vna scripturæ sciẽtia interpretes per innumeros intellectus, quasi varia ornamenta componunt, quę ad decorem cælestis sponsæ proficiunt: sic habet D. Gregor. epist. 101. eadem similitudine vtuntur Theodoret. serm. 3. de Græcarum affectionum curatione D. Chrysost. hom. 35. in Ioan. & D. Hieron. ad Principiã, Scripturam sacram vesti Aaron auro, & purpura contextæ similẽ facit.

2 Sic iste accepit claues potestatis, & honoris, quibus iniustè, & prodigaliter vsus est, non ad honorem Dei.

D. Ioannes Euangelista hic, Regem quendam acriter reprehendit, qui regia diuinitùs accepta potestate abutebatur; dicitur autem obtinuisse claues potestatis, & honoris per metaphoram, sicut enim illud, quo aufertur obstaculum introitus in domum, dicitur clauis, & potestas ingrediendi domum, sic facultas per quam datur introitus in administrationẽ regni metaphoricè, hoc loco appellatur clauis potestatis, & honoris, quæ à Deo est, iuxtà illud Prouerb. 8. Per me Reges regnant, & cõditores legum iusta decernunt: qualis autem Rex esse debeat, & quomodo sese in regimine gerere iustè possit, fusè traditur hoc eodem Lib. 4. Reuelat. Cap. 76. paulò post initium, vbi sic scribitur, Inquiramus in Regibus, & in Ducibus, quis stat in laudabili suo statu, ille quippè est Rex, qui in moribus suis est sicut Iob, in humilitate sicut Dauid, in zelo legis vt Phinees, in mansuetudine, & humilitate vt Moyses.

3 Primò, quòd sit sicut ille Euangelicus, qui relictis siliquis porcorum, redijt ad patrem.

Postquam D. Ioãnes dixerat, eum Regem, de quo in præsenti Capite cũ B. Brigitta sermonẽ habet, regia potestate abusũ fuisse, modo illi

illi consulens affirmat, si resipiscere vult, vt filium Prodigum imitetur, qui relictis siliquis rediit ad Patrem, eius historia habetur Lucæ 15. hic autem per siliquas diuitiæ, & honores intelliguntur, vt autem quid propriè sint palam fiat: sciendum est, esse leguminum folliculos, siue integumentum leguminum, his autē non porcos tantummodo, sed & pecora quoque vesci tradit Plin. lib. 18. cap. 12. Nam siliquæ (inquit) caulesq. gratissimæ sunt pabulo pecori: ad hanc nominis ethimologiam respexisse videtur Ambros. in locum citatū Lucæ, cum dicit, Quis autem aptior huiusmodi hominibus cibus, quàm is, qui siliquæ modo intùs inanis, foris mollis est, quo corpus non reficitur, sed impletur, vt sit magis oneri, quàm vsui, sed Euthym. siliquas designare voluptatem aßerit, Theophylact. verò, peccata ipsa, quibus peccator, quò magis peccat, magis satiari cupit, D. autem Hieronym. Beda, & August. per siliquas sæculares doctrinas intelligunt sterili vanitate resonantes, de quibus (inquit) Laudes Idolorum, fabularumq. ad Deos gentium vario sermone, atque carminibus percrepant, quibus Dæmones delectantur. Verùm hoc loco per siliquas, diuitias intelligendas esse patet, ex contextu ibi, Sic ipse contemnat diuitias, & honores, quæ respectu æternorum non sunt nisi porcorum siliquæ.

4 Dimittat mortuos sepelire mortuos suos.

Eadem sententia habetur Matth. 8. & Lucæ 9. Ad cuius intelligentiam sciendum est, Christum Dominum aliquando inuitasse quemdam ad sequendum se, qui cum illum sequi paratus esset, temporis tamen aliquam dilationem postulauit, idq. pietatis gratia in patrem exhibendæ, qui, vt auctor est Diuus Ambrosius recenter mortuus erat, & idcircò respondens Domino dicit, Permitte me primùm ire, & sepelire patrem meum, Iesus autem ait illi, sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos; ac si diceret, Et si dilectio parentum necessaria sit, ita vt illis teneamur debita præstare obsequia; in comparatione tamen amoris diuini, cum præsertim impedimento sunt omninò debere contemni, & posthaberi, atque ex his optimè huius Notæ verborum sensus patet. Cum enim hoc loco de quodam Rege sermo fiat, qui ob diuitiarum, ac parentum amorem in administratione Regni iuxtà Dei præcepta non se gerebat, dicitur illi, quod si resipiscere vult, se totum Deo committat, nec parentum, vel diuitiarum amore à diuina dilectione retardari sinat, sicut ergo his verbis Saluator noster noluit improbare officium sepulturæ mortuis exhibendum, aut curam patri à filiis debitam, sed tantùm insinuare voluit humana posthabenda diuinis, ita quoque hoc loco Beatus Ioannes Regem admonet, vt hoc idem obseruet. Cæterùm si quis enucleatiùs huius textus sensum litteralem scire cupiat, legat Diuum Chrysostomum homilia 28. Ambrosium in Psalmum 48. & in locum citatum Matthæi, qui per mortuos hic intelligunt Infideles, vt sensus sit, Sine Gentiles sepelire Gentiles suos. Diuus autem Augustinus lib. 4. de Trinitate cap. 3. & lib. 20 de Ciuitate cap. 6. & quæst. 6. in Matth. affirmat mortuos ibi designare peccatores, qui non de Christo, sed de huius mundi rebus cogitant.

5 Ego etiam fui intinctus oleo, ideò nunc gaudeo oleo lætitiæ sempiternæ.

Beatus Ioannes cum dicit hic se fuisse intinctum oleo, insinuare videtur Regem quoque debere esse oleo vnctum, iisdemq. virtutibus præditum, quæ per oleum designantur: Oleum in primis sapientiæ splendorem significat, vt admonuit Rupertus super Zach. cap. 4. & Origen. super Matth. hom. 32. aliquando etiam misericordiam, vt ramus oliuæ allatus à columba, Dei misericoidiæ symbolum erat, & pacis, Genes. 8. typus etiam eße potest charitatis, sicut etiam oleum à nullo humore premitur, sed disruptis omnibus exilit, & supereminet, sic & charitas non potest ad ima premi, sed ad superna semper ascendit, quod admonuerunt D. Gregor. hom. 20. D. Augustinus in Ioannem tract. 6. D. Ambros. super Lucam cap. 3. Origen. in Leuit. homil. 13. Tertullianus de Baptismo.

Postre-

Postremò olea semper virens iustitiam notat, in qua debet esse oleum, quæ antè Deum lucernæ ardent, vt ait Isich.in Leuit.cap.24. atque hæ sunt virtutes, quibus optimus quisq. Rex ornatus esse deberet, quæ per oleum designantur, decet namquè Regem sapientem, ac prudentem esse, vt sapienter, ac prudenter se in regimine gerat; misericordem, vt non more Tyranni præsit, sed veluti pater subditos regat; charitatiuum, vt indigentes subleuet in regno, pacem conseruet, rerum abundātiam ad pauperum sustentationem promoueat, iustum, vt vnicuique quod suum est reddat, dignis honores, & præmia largiatur, indignis pœnas, & flagella conferat.

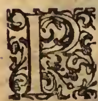
6 Ego insuper post Matrem Dei lęuissima morte de mundo transiui, quia custos Matris Dei factus fui.

Hoc loco de se ipso B. Ioannes duo notatu dignissima affert. Primùm quidem se Virginis Mariæ à Christo custodem fuisse constitutum, quod etiam ipsemet in cap.19. sui Euāgelij asseuerat. Secundò verò eum læuissimæ morte ex hoc mundo migrasse, dicit autem morte læuissima transisse, quia cæteri Apostoli pro fidei Catholicæ cōfessione martyriū subiere, ipse verò propria morte senio confectus obijt, sed D. Ioannem Euangelistam violenta morte vitam finiuisse insinuare visus est D. Chrysost. hom.66. in Matth. & hom.27. super epistolam ad Hebræos, super illud verbum, Alij distenti sunt, & quidem Euthym. in Commentarijs affirmat Chrysostomum nō solùm locis citatis, sed etiam 1. & 2. hom. in Ioannem docuisse Euangelistam in Asia fuisse occisum, idem sentit Theophylact. in illa verba Matth. cap.20. Calicem quidem meum bibetis, verùm Ioannem non sic, vt indicant Chrysost. & Theoph. obijsse probari potest. Primò ex communi omnium Patrum consensu, qui vel eum adhuc esse superstitem censent, vel propria morte vitam finiuisse, tū quia hoc apertè tradidit D. August. serm. 149 de temp. Ioannes (inquit) obdormiuit sine vulnere, sine cruciatu, vndè Gregor. Trapezun. in libello, quem edidit de Ioanne adhuc viuente, affirmat D. Chrysost. loqui de martyrio, ac violenta morte, quàm D. Ioannes, vnà cum Enoch, & Elia, in fine sæculi sub Antichristi vltima persecutione passurus est. His positis mihi probabilissimum esse videtur, quod scribitur hic D. Ioannem, non violenta, sed naturali morte obijsse, fateor tamen grauissimos quosdam viros contrarium sensisse, quippè qui existimarunt eum futurum esse præcursorem secundi Aduentus Christi simul cum Enoch, & Elia, & probant hoc ex illo Ioan. 21. Sic eum volo manere, quid ad te, cum enim ibi Christus de secundo suo aduentu verba faciat, loquens de Ioanne concludit, Sic eum volo manere, hoc est sine morte vsque ad secundum aduentum meum, sed hic locus meo sanè iudicio non apertè concludit Ioannem adhuc esse superstitem, nam vt egregiè annotarunt Chrysost. & Cyrill & si Saluator noster ibi locutus sit de secundo aduentu suo, nihil tamē certi de vita, vel obitu Ioannis ibi affirmauit, sed tantummodo interrogando Petrum illius curiositatē elusit, præterquam quod quidam legūt, Non sic eum volo manere, sed si eum volo manere? quid ad te, sic habēt ferè omnes Græci Codices, & Vaticanus etiam, & plures alij; sunt etiam, qui legunt, Si sic eū volo manere, quod si ita legendum est, certè ex illo textu nullatenus colligi potest D. Io. Euang. adhuc viuere: sed quidquid sit de lectionis varietate, Theoph. docet illa verba nō esse intelligenda de secūdo aduentu Christi ad iudicium, sed de aduentu ad vindictam sumendam de Iudæis, non personali præsentia, sed per effectum: ex his ergo non videtur posse conuinci, Ioan. non esse vita functum. Cæterū Ioan. Euang. naturalem obijsse mortem, tradit antiquissimus auctor Tertull. lib. de Anima c.50. Obijt & Ioannes, quē in aduentu Domini remansurum frustra fuerat spes, Policr. Ephesiorum Episc. apud Euseb. Cesarien. lib.3. histor. cap. 31. & idem etiam Euseb. lib.5. cap.24. Niceph. lib. 1. hist. cap. 35. Euseb. Emissenus in homil. de Ioanne Euangelista, D. Hieron. in comment. in Matth. cap. 20. & lib. de Scriptorib. Eccles. Senio (ait) confectus. 68. post passionem Domini anno mortuus est, idem habet Theodoret. Heracleota,

& Theodor. Mopſuet. in Catena Græcorum. Aug. tract. in Ioan. 124. Greg. hom. in Euāg. 25. Theophyl. Euthym. & Rupert. in comment. in Ioan. cap. 21. Græci etiam plures hanc ſententiam ſequuti ſunt, vt mirùm non ſit, ſi in eorum Menologio 6. Kalend. Octobr. legant. Migratio ſancti, glorioſi, & celebris Apoſtoli, & Euangeliſtæ Ioannis cognomento Theologi, idemq. de eius ſepulchro non oſsibus vacuo meminit Chryſoſt. hom. 20. in epiſt. Pauli ad Hebr. idem colligi poteſt ex Conc. Epheſ. tom. 3. cap. 6. vbi ſic ſcribitur, Sacras ſanctorum, triumphatorumq. martyrum maximè verò B. Ioan. Theologi, & Euangeliſtæ reliquias videndi, eaſdemq. complectendi deſiderio flagrant: poſtremò huic opinioni fauent etiam Benedict. Perer. in comment. in Daniel. lib. 16. in expoſit. cap. 12. ad ea verba, In tēpore autem illo, & Lodulph. de Vita Chriſti, 1. p. cap. 6. paulò poſt med. qui affirmat D. Io. Euang. die natiuit. Io. Baptiſtæ ad Cœlum migraſſe, & quia ob ſolemnitatem diei, eius feſtum celebrari minimè potuit, ideò ſtatuiſſe Eccleſiam, vt in hebdom. Natal. Dom. ſolemniter celebraretur: idem habet Guliem. Durant. in Rationali diuini officij lib. 7. cap. 14.

VISIO MIRABILIS, ET NOTANDA Sponſæ, & qualiter Deus ipſam viſionem exponit: in qua expoſitione Baptizati per animal, Gentiles per piſcē, & Dei amici per tres turbas deſignātur.

CAP. II.

POST hæc videbantur Spōſæ quaſi duæ ſtateræ ſtantes iuxtà terram, quarum ſummitates, & ligaturæ aſcendebāt nubes. Circuli verò ipſi penetrabant Cælum. In prima verò ſtatera erat piſcis, cuius ſquamæ acutæ erant quaſi raſorium, viſus eius quaſi Baſiliſci. Os verò quaſi vnicornij effundentis venenum. Aures autem quaſi acutiſſimæ lanceæ, & quaſi laminæ ferreæ. In alia vero ſtatera erat animal quoddam, cuius pellis quaſi ſilex. Os ingēs erat effundens flammas ardentes. Cuius palpebræ quaſi duriſsimi gladij. Cuius aures duriſſimæ erant emittentes ſagittas acutiſſimas, tanquam de arcu duro, & extenſō. Poſt hæc apparuerunt tres turbæ populorum in terra. Prima erat modica. Secunda minor. Tertia verò minima, quibus vox vna ſonuit de cælis; dicens: O amici. Ego vehementer ſitio cor animalis iſtius mirabilis, ſi aliquis eſſet, qui ex charitate præſentaret mihi illud. Ego etiam feruentiſsimè concupiſco ſanguinem piſcis, dummodo inueniretur homo, qui eum afferret mihi. Reſpondit vox vna de turbā loquens quaſi ex ore omnium. Audiui (inquit) ò conditor noſter, quomodo poterimus tibi præſentare cor animalis tanti? Cuius pellis durior eſt ſilice, ſi appropinquare voluerimus ori eius, incendemur flamma ignis eius. Si viderimus oculos eius, transfodiemur ſcintillis ſagittarum eius. Et ſi fortè ſpes aliqua eſſet de animali habendo, quis poterit apprehendere piſcem? Cuius ſquamæ, & alæ, ſeù penniculæ piſcis, acutiores ſunt cuſpidibus. Cuius oculi extinguunt viſum noſtrum. Cuius os diffundit in nos venenum inſanabile. Reſpondit vox de Cælo dicens. O amici, animal, & piſcis videntur vobis inuincibiles, ſed apud omnipotentem eſt facile. Ergo quicumque quærit viam ad impugnandum animal, ego de Cælo infundam ſapientiam, fortitudinemq. tribuam. Qui verò paratus eſt pro me mori, ego ipſe me dabo ei in remunerationem. Reſpondit turba prima. O ſumme Pater, tu es dator totius boni. Nos verò factura tua, libenter dabimus tibi cor noſtrum ad honorem tuum. Cæterà verò, quæ extra cor ſunt, diſponemus ad ſuſtentationem, & refectionem carnis noſtræ. Et quia mors videtur nobis dura, infirmitas carnis oneroſa, ſcientia verò modica, ideò rege nos interiùs, & exteriùs, accipeq. gratanter, quæ offerimus. Et repende quantum, & quicquid tibi

tibi placet. Respondit turba secunda. Recognoscimus infirmitates nostras, & attēdimus mundi vanitates, & varietates. Ideò libenter dabimus tibi cor nostrum, omnemq. voluntatem nostram relinquimus in manus aliorum, quia subesse alijs magis desideramus, quàm minima de mundo posſidere. Dixit turba tertia. Audi Domine, tu, qui desideras cor animalis, & sitis sanguinem piscis, libenter dabimus tibi cor nostrum, & parati sumus mori pro te. Tu tribue sapientiam, & nos quæremus viam ad inueniēdum cor animalis. Post ista sonuit vox vna de Cælo dicens. O amice, si inuenire desideras cor animalis, perfora cum terebro acuto manus tuas in medio. Deindè sume palpebras cete, & coniunge palpebris tuis cum fortissimo bitumine. Accipe quoque laminam calibis, & alligabis eam cordi tuo, ita quod latitudo, & planities calibis sint propinquiora cordi tuo. Claude quoque interstitia narium, attrahendo spiritum tuum in collum. Et sic clauso ore, & incluso spiritu procede audacter contra sæuitiam animalis. Cumq. perueneris ad animal ipsum, apprehende ambabus manibus aures eius, cuius sagittæ non nocebunt tibi, sed exibunt per aperta foramina manus tuæ. Insuper occurre animali clauso ore, & appropinquando suffla in illud totum spiritum tuum. Ad cuius aduentum flammæ animalis non nocebunt tibi, sed egredientur in animal ipsum, & incendent illud. Nota quoque diligentissimè cuspides gladiorum, qui exibunt de oculis animalis, quibus coniunge oculos tuos munitos palpebris cete, ex quorum mutua, & valida coniunctione, vel flectentur gladij animalis, vel ingredientur in cor eius. Considera etiam attentè pulsum cordis animalis, & ibi infige aciem calibis perualidè, confodiendo silicem pellis animalis. Si tunc frangitur silex, scito, quòd morietur animal, & cor eius erit meum. Quòd si vnum talentum ponderabit, ego laboranti dabo centum. Si verò non frangitur, & animal nocuerit homini, ego curabo illum hominem saucium, & mortuum suscitabo. Qui vero voluerit præsentare mihi piscem, vadat ad littus habendo rete in manibus, quod contextum sit non de filis, sed de ære pretiosissimo. Ingrediatur itaque aquam, sed non plus, quàm ad genua, nè fortè noceant procellæ. Et in illo loco figat pedem, vbi solidum est, & arena absque luto. Deindè excęcet sibi vnum oculum, quem excęcatum vertat ad piscem, cuius visus, qui est quasi Basilisci, nullo modo, tūc aduersus hominem præualebit. Sumat quoque clypeum de calibe in brachium suum, tunc non nocebit sibi morsus serpentinus. Posteà extendat rete suum super piscem, ita validè, & cautè, quòd piscis rasorijs suis non valeat discindere rete, vel rumpere, nec euadere aliqua fortitudine, vel impulsu. Si itaque sentit piscem, extendat rete super eum sursum. Quem si decē horis tenuerit super aquis, tunc piscis ille morietur. Quem portans ad littus respiciat eū oculo illo, quem non excœcauerat, & apponēdo manus aperiat eum in dorso, vbi plus est de sanguine, & sic præsentet eum Domino suo. Si verò piscis euaserit, aut natauerit ad littus aliud nocens homini veneno suo, ego potens sum sanare infectum. Nec minor erit remuneratio pro sanguine piscis, quàm pro corde animalis. Item loquitur Deus. Stateræ istæ significāt tantùm, quasi quis diceret, parce, & patere. Expecta, & miserere. Quasi aliquis videns iniustitiam alterius, & semper vt à malo desisteret, eum admoneret. Sic ego Deus, & Creator omnium, quandoque more stateræ descendo ad hominem, admonendo eum, parcendo ei, & tribulationibus eum probando. Quandoque ascendo mentes hominum illustrando, & inflammando, gratiaq. insolita visitando. Ligaturæ verò stateræ ascendentes nubes significant, quod ego omnium Deus, omnes tàm Gentiles, quàm Christianos, tàm amicos, quàm ini-

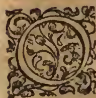
inimicos sustento, & gratia mea illustro, & visito. Si tamen inuenirentur, qui gratiæ meæ respondere vellent, voluntatem, & affectum suum à malo auertendo. Animal verò significat illos, qui Baptisma susceperunt, & peruenientes ad annos discretionis, & verba sancti Euangelij non imitantes, quorum cor, & os ad terrena prolapsum est, spiritualia minimè attenderunt. Piscis verò significat Gentiles in procellis concupiscentiæ vagantes, quorũ sanguis, idest, fides modica est, & intellectus ad Deum paruus. Ideò desidero cor animalis, & sanguinem piscis, si tamen inuenirentur, qui ex charitate conarentur mihi illa præsentare. Tres verò turbæ sunt amici mei. Primi, qui mundo vtuntur rationabiliter. Secundi, qui sua relinquunt obediendo humiliter. Tertij, qui mori pro Deo parati sunt.

NOTÆ.

1 *IN præsenti Capite nihil annotandum occurrit, præterquam quòd in eo plurima sub diuersis, occultisq. rerum imaginibus traduntur, quæ declaratione indigerent, quæ quoniam adamussim infr. hoc eod. Lib. 4 Cap. 129. explicantur, ideò illa hoc loco consultò omisimus.*

COLLOCVTIO MIRABILIS PER modum interrogationis, & responsionis inter Deum, & Sponsam de Rege, & iure hęreditario Regis in regno, & suorum successorum, & qualiter quædam à successoribus regni repetenda sunt, & quædam non.

CAP. III.

DOMINE (inquit) sponsa, nè indigneris, si quæro. Audiui ex scriptura, quòd nihil acquirendum est, cũ iniustitia, nec tenendum est aliquid acquisitum contra iustitiam. Nũc autem Rex iste habet terram, quam quidam dicunt eum habere ex iustitia, alij respondent contrarium. Et ideò mirùm est, si in isto hoc toleras, quod in alijs reprobatur. Respondit Deus. Post diluuiũ nulli homines remanserunt, nisi qui erant in arca Noe. Et ex his vna progenies nata est, quæ venit ad Orientem, de qua etiã quidam venerunt in Suetiam. Et alia generatio venit ad Occidentem, de qua qui-
1 dam exorti venerunt in Daciam. 1 Sed qui primùm cęperunt colere terram non circumuallatam aqua, nihil appropriabant sibi de terra eorum, qui habitabant vltrà aquas, & in insulis, sed vnusquisque contentabatur de eo, quod inuenerat, sicut scriptum est de Loth, & Abraham. Si (inquit) tu ad dexteram vadis, ego sinistram tenebo. Quasi diceret. Quidquid tu tibi appropriäs, hoc erit tuum, & hæredũ
2 tuorum. 2 Deindè procedente tempore venerunt Iudices, & Reges, qui contenti terminis suis, non occupabant terram eorum, qui in insulis, & vltrà aquam habitabant, sed stabat vnusquisque in terminis, & limitibus antiquorum. Respondit illa. Quid si pars aliqua regni donatione aliqua alienaretur à regno, nunquid à successore non repetendum esset? Cui Deus. In regno quodam (inquit) seruabatur corona pertinens ad Regem. Populus ita considerans se non posse stare sine Rege, elegerunt sibi Regem, tradẽtes coronam Regi electo custodiendam, & reconsignãdam Regi futuro. Si igitur iste Rex sic electus, aliquam partem de corona alienare, vel diminuere vellet, certè Rex futurus repetere posset, & deberet. Quia nulla diminutio debet esse in corona, nec Rex diminuere, vel alienare potest coronam regni, nisi fortè rationabili causa ad dies suos. Quid enim est corona regni, nisi potestas regalis? Quid verò regnum, nisi populus ei subiectus? Quid verò Rex, nisi mediator, & conseruator regni, & populi? Ergo conseruator, & defensor coronæ, nequaquam dimidiare debet, vel diminuere coronã, in præiudicium futuri Regis.

gis. Respondit sponsa. Quid si Rex ex necessitate, seù violentia cogeretur alienare partem coronæ? Cui Deus. Si(inquit)duo homines essent discordantes, alterq. potentior nollet dare gratiam, nisi abscinderetur digitus alterius, cuius esset digitus abscissus, nisi eius qui damnū passus est? Sic est etiā de regno. Si Rex aliquis propter necessitatem, vel captiuitatem diminueret partem aliquam de regno, certè Rex futurus repetere potest. Quia Rex, non Dominus coronæ est, sed rector, nec necessitas facit legem. Respondit illa. Quid si Rex alicui Domino concessisset ad dies suos partē aliquam coronæ, mortuoq. Rege Dominus ille, & successores sui detinerent concessa, tanquam propria, nunquid repetenda essent? Cui Dominus. Vtique terra illa redire debet ad legitimū Dominum. Respondit illa. Quid si pars coronæ oppignerata esset alicui propter debita, illoq. leuatis fructibus multis annis mortuo, terra posteà veniret in manus alterius, qui nullam iustitiam haberet ad terram, ex eo quòd nec concessa ei fuisset, nec oppignerata, sed occasione quadā occupasset illam, nec dimittere vellet, nisi accepta pecunia. Quid faciendum esset? Cui Dominus. Si (inquit) aliquis haberet globum aureum in manu, & diceret astāti, globus (inquit) iste tuus est, si rehabere intendis, da mihi tot libras, certè dari sibi deberent tot libræ. Quia vbi potestatiuè aliqua terra occupata est, & pacificè possessa, sapienter repetenda est, & computatis damnis reducenda. Nunc autem, sicut Rex electus eleuatus super lapidem quēdam ad spectaculum populi, designat dominium se habere, & possessionem in partibus superioribus regni. Ita etiam terra ista in partibus inferioribus, & iure hęreditario, & emptione, & redēptione pertinet ad regnum. Ideò Rex obtenta conseruet, nè fortè, si aliter fecerit, & dominium perdet, & sub corona reducetur. Item loquebatur sponsa. O Domine, nè indigneris, si adhuc quæro semel. Iste Rex habet duos filios, & duo regna, in altero regno eligitur Rex iure hæreditario, in altero secundum fauorem populi. Nūc autem contrarium factum est. Nam filius iunior assumptus est in regnum hæreditarium. Maior verò in regnum, quod per electionem debetur. Respondit Deus. In electoribus eorum tria erant incōuenientia, & quartum superexcellit. Inordinatus amor. Prudentia simulata. Adulatio stultorum. Et diffidentia de Deo, & communitate. Ideò electio eorum fuit contrà iustitiam, contrà Deum, contrà bonum reipublicæ, & vtilitatem communitatis. Propterea ad prouidendum paci, & consulendum vtilitati communitatis, necesse est, quòd senior filius recipiat regnum hęreditarium, iunior verò ad electionem veniat. Alioquin nisi retractentur priora facta, regnum patietur dispendium, communitas affligetur, discordia orietur, dies filiorum erunt in amaritudine, Regnaq. eorum iam non erunt regna, sed sicut scriptum est. Potentes transmigrabunt à sedibus suis, & qui ambulabant in terris eleuabuntur. Ecce dico tibi exemplum de duobus regnis, in vno est electio, in alio hæreditas. Primum vbi electio est, destructum, & afflictum est, quia verus hæres non eligebatur. Et hoc fecerunt partes eligentium, & cupiditas am-
3 bientium regnū. 3 Ergo Deus non affligit filium pro peccatis patris, nec in æternum irascitur, sed iustitiam facit, & seruat in terris, & in cælis. Ideò regnum illud non veniet ad priorem gloriam, & fęliciorem statum, donec verus hæres consurget, aut ex paterna successione, aut materna.

NOTAE.

1 SEd qui primùm cęperunt colere terram non circumuallatam aqua, nihil appropriabant sibi de terra eorum, qui habitabant vltrà aquas, & in insulis, sed vnusquisque contentabatur de eo, quod inuenerat.

Hoc

Hoc loco indicat Dñs B. Brigittæ, quòd ab initio homini in commune fuerit cōcessa bonorum possessio, ita vt de iure naturali tunc tēporis ea spectarent ad eum, quæ sibi primò vendicabat, & hoc est, quòd scribitur hic, Sed vnusquisque contentabatur de eo, quod inuenerat, quod patet Genes. 1. vbi Deus hominibus possidendam terram in commune tradidit, vt admonuit Diuus Isidorus libro primo Ethimolog. cap. 4. & refertur distinctione prima cap. Ius naturale; sed clariùs docet Clem. Papa in Epistola sua quarta, quæ citatur 12. quæstione 1. Canon. Dilectissimis, vbi legitur, Communis vsus omnium, quæ sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit, sed per iniquitatem alius hoc dixit esse suum, & alius istud: vndè credo ortum esse celeberrimum illud axioma, amicorum omnia sunt communia, secundum quem loquendi modum sancti Patres respicientes ad illud axioma affirmant, omnia esse communia, sic D. August. super Ioan. tract. 6. & habetur distinct. 8. Canon. Quo iure, & D. Chrysostom. super Lucam cap. 6. A Deo (inquit) percepimus omnia, quod autem dicimus meum, & tuum, mendacij sunt verba, idem habet D. Ambros. relatus 47. dist. Sicut hi, vbi scribitur, Nemo dicat proprium, quod est commune, & sanè in statu innocentiæ congrua erat communis rerum possessio, tuo enim temporis, terra vel inculta sponte sua tulisset fructus, vel saltem indiguisset cultura exigua, & ita parua, quam refugisset nemo, immò ex ea non laborem, sed delectationē homo percepisset, vt ex Genes. 2. colligi potest; vbi legimus, Tulit Deus hominem, & posuit eum in Paradiso voluptatis, vt operaretur, & custodiret illum, quod intellige opere delectabili, nō laborioso, sic Chrysost. hom. 14. in Gen. & Lyran. Genes. 2. ad ea verba, Vt operaretur, & custodiret.

2 Deindè procedente tempore venerunt Iudices, & Reges, qui contenti terminis suis, non occupabant terram eorum, qui in insulis, & vltrà aquam habitabant.

Quemadmodum superiori Nota diximus, communis illa bonorum possessio statui innocentiæ congrua fuit, sic modo hic admonemur, rerum diuisionem post lapsum adeò esse necessariam, vt absque illa citrà miraculum nequaquam posset humanum genus diù conseruari, hac enim fit, vt vnusquisque, siue Princeps, siue quilibet alius suis assignatis terminis contentus esse deberet, & hinc etiam plures lites componuntur, quæ ex insatiabili rerum concupiscentia, quæ post primorum parentū peccatum inualuit, ortæ essent: hanc ob causam Genes. 13. dicitur inter Abraham, & Loth huiusmodi bonorum factam esse diuisionem, Ecce vniuersa terra coram te est, recede à me obsecro, si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo, si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam: ex quo intelligendum est, diuisionem non solùm in genere, sed etiam quod aliquæ nationes aliquam regionem possideant, & aliæ aliam, esse de iure gentium, contrà quam Caetanus 22. quæstione 99. artic. 2. videtur sentire; Diuus tamen Thomas quæst. citata in solutione ad primum affirmat, hanc diuisionem pertinere ad ius positiuum, sed quæstione 57. dixerat esse de iure gentium: qua de re legendus est etiam Sotus libro quarto de Iustitia, & iure. quæstione 3.

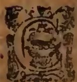
3 Ergo Deus non affligit filium pro peccatis patris, nec in æternum irascitur, sed iustitiam facit, & seruat in terris, & in cælis.

Eadem prorsus sententia legitur Ezechielis cap. 18. vbi dicit Dominus, Filium non portaturum iniquitatem patris, idest pœnam iniquitatis patris: hic tamen contrariari videtur id, quod scribitur Exodi cap. 20. vbi Deus dicit, velle se visitare iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem: sed si vtriusque Sacri textus verba diligenter perpendantur, nullatenus adinuicem pugnare inuenientur, nam Exod. 20 absolutè non dicitur, Deum velle punire peccata parentum in filios, sed additur eorum, qui oderunt me, idest, in tertiam, & quartam generationem eorum, qui perseuerabunt in odio mei, atque ita Deus punit in ter-

tertiam: & quartam generationem, eos, qui in eadem peruersitate parentum perseuerare volunt, quod explicans Glos. in loc. citat. Ezechielis, Non ideò (ait) puniuntur filij, quia peccauerunt patres eorum, sed quia eis similes quodam hæreditario malo Deum oderunt; idem admonuit ibidem Lyranus. Cæterùm si filij non imitarentur peccata parentum, sed in via Dei ambularent, profectò ob illorum peccata non punirentur, quod apertè colligi potest ex Ezechiele Propheta loco suprà citato, dũ dicit, Si genuerit vir filium, & viderit omnia peccata patris, quæ fecit, & timuerit, & non fecerit similia, ipse non morietur propter iniquitatem patris sui, ita quòd non erit hæres pœnæ patris, nisi fuerit hæres culpæ: & ad hunc sensum reuocanda sunt verba præsentis Notæ, vt patet ex contextu, & sic etiam explicat locum citatum Ezechielis. Diu. Augustinus contra Adimantium cap. 7. tomo 6: & in Enchiridion cap. 46. & latiùs Origenes Hom. 8. in Exodum D. Thomas 1. 2. q. 87. art. 8. ad primum, sed Theodoretus q. 40. in Exodum dicit, verba illa, In tertiam, & quartam generationem continere potiùs comminationem quandam, quàm quòd verè Deus visitet iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem: eandem interpretationem, quam suprà tulimus, probat Hieronym. ab Oleastro in Exod. cap. 20. vide, quæ de hac eadem re fusiùs diximus lib. 5. Reuelat. interrog. 14. quæst. 3.

VERBA DEI AD SPONSAM de duobus Spiritibus, scilicèt bono, & malo, & de mirabili, & vtili libello in mente cuiusdam Dominæ, orto ab inspirationibus boni spiritus, & à tentationibus maligni spiritus, & quid in istis sit eligendum.

CAP. IIII.

1 CHRISTVS Loquitur Spõsæ. 1 A duobus Spiritibus suggeruntur, & infunduntur cogitationes, & infusiones in cordibus hominum à bono spiritu, scilicèt, & à malo, Bonus nempè spiritus suadet homini cælestia futura cogitare, & temporalia non amare. Spiritus malus suadet diligere, quæ videt, leuigat peccata. Allegat infirmitates. & proponit exempla infirmorum. Ecce dico tibi exemplum, quomodo vterque spiritus inflammat cor illius Dominæ Reginæ tibi notæ, de qua aliàs dixi tibi. Spiritus quippè bonus dicit ei ista, suggerens ea cogitationibus suis. Diuitiæ (inquit) sunt onerosæ, honor mundi, quasi aer, & delectabilia carnis, quasi somnium. Lætitia transitoria, & omnia mundialia vanitas. Iudicium quoque futurum ineuitabile, & tortor nimis durus. Ideò videtur mihi nimis esse durum strictam tenere computationem pro diuitijs transitorijs, spirituale dedecus reportare pro aere de vento. Longam tribulationem sustinere, pro delectamento momentaneo. Eiq. rationem reddere, cui omnia sunt nota, antequam fiant. Propterea tutiùs est dimittere multa, & facere minorem computationem, quàm multis inuolui, & teneri ad reddendum longam onerosam rationem. Respondit è contra inspirationibus suis malus spiritus. Dimitte (inquit) tales cogitationes, quia Deus mitis est, & faciliter placatur. Possìde bona audacter, da quæ possides largitèr.
2 var. lect. 2 Ad hoc enim nata es, vt lauderis, & tribuas te petenti. Si enim dimittis diuitias, seruies his, qui tibi seruierunt. Minuetur honor tuus, & augebitur despectio. Quia persona pauper vadit sine consolatione.
3 var. lect. 3 Durumque est tibi nouis assuesci consuetudinibus. Alienis domare carnem moribus, & sine seruitio viuere. Ideò stabilis esto in honore accepto. Tene statum tuum regalitèr, dispone domum tuam laudabilitèr. Nè si mutaueris datum tuum, arguaris inconstantiæ, sed mane in incœptis, & eris apud Deum, & homines gloriosa.

Iterùm bonus spiritus suadet menti illius Dominæ Reginæ ista dicens. Scio duo esse æterna, cælum scilicèt, & infernum. Omnis enim qui Deum diligit super omnia non intrabit infernum. Qui verò non diligit Deum, non habebit cælum. Per viam igitur ad cælum incessit ipse Deus factus homo, confirmauitque eam signis, & morte. Quàm gloriosa sunt cælestia, quàm amara diabolica malitia, & quàm vana sunt terrena. Ipsumque Deum imitati sunt Mater eius, & omnes Sancti, qui omnem pœnam sustinere, omniaq. amittere magis voluerunt, immò & seipsos contempserunt, nè perderent cælestia, & æterna. Ideò tutiùs est dimittere honorem, & diuitias tempestiuè, quàm in finem eas tenere. Nè fortè crescente dolore in extremis decrescat memoria delictorum. Illique rapient ea, quæ congregaueram, qui de salute mea nihil curant. Respondit è contra mala infusio diabolica. Dimitte (inquit) ista cogitare. Nos sumus homines infirmi, Christus verò Deus, & homo; non debemus æquiparare opera nostra ad opera Sanctorum, quibus, & maior gratia, & familiaritas erat cum Deo. Sufficiat nobis sperare cęlum, & iuxtà infirmitatem nostrã viuere, & peccata nostra eleemosynis, & orationibus redimere. Puerile namq. est, & insipientium insolita assumere, & ea non posse consumare. Iterum respondit bona infusio.
4 4 Indigna sum (inquit) assimilari Sanctis, sed tamen tutum est valdè conari ad perfectionem paulatim. Quid namque obest aggredi insolita, potens enim est Deus dare adiutoriũ. Sæpè autem contingit, quòd viã Domini potentis, & diuitis sequitur pauper aliquis. Et licèt Dominus citiùs peruenerit ad hospitium, delicatisq. cibis fruitur, & in molli quiescit lecto, pauper tamen ad idem hospitium peruenit, licèt tardè, & tamen ibidem reliquijs ciborũ Domini participatur. Qui nisi viam Domini sequutus fuisset, hospitiumq. Domini reliquisset, cibis domini vsus non fuisset. Sic & ego dico nunc, quòd quamuis indigna sim similari Sanctis, tamen volo aggredi viã post eos, vt saltim possim participari meritis eorũ. Nam duo sunt, quę solicitant me in animo. Primo, quòd si mansero in patria, superbia dominatur mihi. Amor parentũ, qui iuuari petunt, deprimit mentem meã. Superfluitas familiæ, & vestiũ, est mihi onerosa. Ideò delectat me, & consultiùs est descendere de sede superbiæ, & peregrinãdo humiliare corpus meũ, quàm manere in honoris statu, & peccata, peccatis accumulare. Secũdo solicitat me paupertas populi, & eorũ clamor, quẽ vbi iuuare deberem, quotidiè præsentia mea grauo. Ideò necessarium est mihi consilium bonum. Respondit mala infusio, & suggestio diabolica. Peregrinari (inquit) nõ est nisi inconstantis animi. Cũ misericordia acceptior sit Deo omni sacrificio. Si enim recedis de patria, cupidi homines audita fama tua, spoliabunt, & capient te. Et tunc pro libertate senties captiuitatem, pro diuitijs paupertatem. Pro honore, dedecus, pro quiete tribulationẽ. Respõdit iterùm inspirando spiritus bonus. Audiui (inquit) quendam captiuum positũ in turri, qui maiorem consolationẽ habuit in captiuitate, & tenebris, quàm vnquam priùs habuit in abundantia, & consolatione temporali. Ideò si placet Deo me tribulari, erit mihi in maius meritum. Ipse enim pius est ad consolandum, & promptus ad subueniendũ. Maximè si non egredior de patria, nisi propter peccata mea, & ad promerendã diuinam charitatẽ. Respondit iterũ mala infusio, & diabolica suggestio. Quid (inquit) si indigna fueris cõsolatione diuina, & fueris impatiẽs ad paupertatẽ, & humilitatẽ, tũc enim pęnitebit te assũpsisse rigorem. Tunc habebis baculũ in manibus pro anulo. Pãniculũ in capite pro corona, & vilẽ saccũ pro purpureo indumẽto.

Re-

5 Respondit iterùm bonus spiritus. 5 Au-
diui (inquit) quòd Sancta Elisabeth filia
Regis Vngariæ delicatè enutrita, & no-
biliter nupta, magnam sustinuit pauper-
tatem, & deiectionem. Quæ maiorem
consolationem obtinuit à Deo in pau-
pertate, & sublimiorem coronam, quàm
si mansisset in omni honore mundi, &
eius consolatione. Iterùm respondit ma-
la inspiratio. Quid (inquit) facies, si tra-
diderit te Deus in manus hominum, fue-
risq. violata in corpore, nunquid præ
pudore subsistere poteris? Nunquid nõ
incõsolabiliter dolebis de pertinacia tua,
totaq. generatio tua scandalizata luge-
bit? Tunc certè consurget tibi impatien
tia, tunc anxietas in corde, & ingratitu-
do ad Deũ: Tũc optabis finire dies tuos.
Et cum in ore omnium fueris diffamata,
nunquid audebis apparere? Iterum res-
6 põdit bona cogitatio. 6 Audiui ex scrip-
tura, quod Virgo Beata Lucia ducta ad
lupanar, constans in fide, & confidens
de bonitate Dei, dixit. Quantumcum-
que vexatur corpus meum, nihilomi-
nùs Virgo sum, & duplicabitur mihi co-
rona. Cuius fidem respiciens Deus, ser-
uauit eam illæsam. Sic ego dico, Deus,
qui neminem permittit tentari suprà vi-
res, custodiet animum meum, fidem, &
voluntatem meã. Ego enim tota me ei
cõmitto, fiat eius voluntas de me. Ergò
quia Domina illa pulsatur his cogitatio-
nibus, ideò admoneo eam de tribus. Pri-
mò, quòd reducat ad memoriã ad qualẽ
honorem est electa. Secundò, qualẽ cha-
ritatem Deus ei in coniugio suo osten-
derat. Tertiò, quàm benignè in hac mor-
talitate est seruata. Iterum cauta facio eã
de tribus. Primò, quòd rationem red-
ditura est Deo de omnibus bonis suis tẽ-
poralibus, adhuc etiam de quolibet obo-
lo, quomodo, scilicet leuatus est, & ero-
gatus. Secundò, quod tempus suum val-
dè est breue, & nesciet antequam cadat.
Tertiò, quòd Deus nõ parcit plus domi-
næ, quàm ancillæ. Ideò consulo ei tria.
Primò pœnitere de commissis, emenda-
re fructuosè confessa, Deum diligere to-
to corde. Secundò consulo fugere ratio-
7 nabiliter pœnã Purgatorij. 7 Sicut enim,
qui nõ diligit Deum toto corde, dignus
est magno supplicio, sic qui non emen-
dat peccata, cùm potest, dignus est Pur-
gatorio. Tertiò consulo dimittere ami-
cos carnales ad tempus propter Deum,
& venire ad locum, vbi compendium
est inter cælum, & mortem, ad fugien-
dam pœnam Purgatorij, quia ibi sunt
indulgentiæ, quæ sunt eleuationes, &
redemptiones animarum, quas Sancti
Pontifices dederunt, & Sancti Dei san-
guine suo promeruerunt.

NOTÆ.

1 A Duobus spiritibus suggeruntur, & infunduntur cogitationes, & infusiones in cordibus hominum.

Hoc loco introducuntur Spiritus bonus, & malus ad inuicem colloquentes, & vtriusque dicta, ac rationes diligentèr referuntur, quæ quidem scitu sunt dignissima, quippè quæ valdè conferre possunt ad discernendum spiritum bonum à malo, & Reuelationes diuinitùs datas ab illusionibus Dæmonũ; quã de re in pluribus locis in his Reuelationum Libris copiosè agitur, & præcipuè Lib. 3. Cap. 12. & Cap. 10. & Nos ibi Nota 3. Lib. 4. Cap. 23. Nota 5. & eod. Lib. Cap. 78. & 110.

2 Ad hoc enim nata es, vt lauderis, & tribuas te petenti.

var. lect. *M. S. Farnesianus aliter legit*, Ad hoc enim nata es, vt diuitias habeas, & ideo hæc tibi datę sũt, vt lauderis, & tribuas eas, à te petẽti, *quæ lectio magis quadrat textui, quandoquidem legimus supra, spiritum malum suadentem ei Reginæ, cuius hic mentio fit, vt bona, quæ habebat audactèr possideret, eaq. in prauos vsus distribueret, & ad hominum sibi fauorem comparandum largiter, copioseq. erogaret.*

3 Durum est tibi nouis assuesci consuetudinibus.

var. lect.

Codex M.S. Rectius habet, Durum est tibi nouis assuescere consuetudinibus.

4 Indigna sum assimilari Sanctis.

Conatur hoc loco malus spiritus persuadere, ne nos Sanctorũ sequamur vestigia, affirmãs vnumquemque debere se indignum existimare, vt Sanctis ipsis aquiparetur, & idcò stultum esse dicit, ea aggredi, quæ consequi quispiam minimè potest, propterea etiam legimus paulò suprà à verbis præsentis Notæ, spiritum malum sic loquentem, Dimitte ista cogitare: nos sumus homines infirmi, Christus verò Deus, & homo, non debemus æquiparare opera nostra ad opera Sanctorũ, & aliquanto post, Puerile est, & insipientium insolita assumere, & ea non posse consumare: sed hæc ita accipienda sunt, non quod viris sanctitate conspicuis, pares vos esse credere debeamus, sed eorum vestigia sectantes, & virtutes amplectentes illis fieri similes pro viribus studeamus, expedit enim eos imitari, eandemque viã, per quam ipsi ambulauerunt, aggredi, & post hæc, nos semper seruos inutiles, ac omnium minimos iudicare, iuxtà illã Saluatoris nostri sentẽtiam relatã à D. Luca cap. 17. Cum omnia feceritis, dicite serui inutiles sumus.

5 Audiui (inquit) quod Sancta Elisabeth filia Regis Vngariæ, delicatè enutrita, & nobilitèr nupta, magnam sustinuit paupertatem, & deiectionem.

Hanc eam esse Elisabeth arbitror, quæ vidua fuit filia Regis Andreæ Vngarorũ, de qua D. Anton. 3. p. suæ Summæ tit. 19. cap. 11. & Surius Tom. 6. & alij plures, quos refert doctissimus Card. Baron. in notis ad Martyrol. Rom. decima nona Nouembris.

6 Audiui ex scriptura, quòd Virgo Beata Lucia ducta ad lupanar, constans in fide, & confidens de bonitate Dei, dixit, quantumcumque vexatur corpus meũ, nihilominus Virgo sum, & duplicabitur mihi corona.

De ea fusè tractat S. Aldemus in lib. quem edidit de Laude virginitatis, & Sigisbertus de viris illustribus cap 172. Surius Tomo 6. verba verò, quæ hoc loco notantur, nimirùm Quantumcumque vexatur corpus meum, nihilominus Virgo sum, indicant, non ideò eum virginitatem amittere, qui corporalis membri integritatem, per vim nullo accedente cõsensu perdit, nam membrorum integritas per accidens, & materialiter ad virginitatem spectat, in quantùm scilicèt, per hoc, quòd ex proposito voluntatis abstinens quis à venerea delectatione, in membro corporeo integritatem conseruat, vndè D. Thom. 2. 2. q. 151. art. 1. ad tertiũ; Si contingat (inquit) quòd per aliũ modum aliquo casu membri integritas corrũpatur, nõ magis virginitati præiudicat, quàm si manus, vel pes corrumperetur, huius autem dicti B. Thomæ ratio esse potest, quoniã pudicitia virtus est in animo collocata, vndè et si corpori pudici hominis vis aliqua extrinsecus inferatur, nullatenus pudicitia amittitur, si cõsensus non præstetur, sicut enim animi integritas, & sanctitas minimè perditur, etiam si corpus morbò opprimatur, sic nec virginitas amittitur, etiam si extrinsecus virginitatis signacula per vim nullo accedente consensu cõfringantur, quod egregiè admonuit D. Aug. lib. 1. de Lib. arbit. cap. 5. De pudicitia (inquit) quis dubitauerit, quin ea sit in animo constituta, quandoquidem virtus est, vndè à violento stupratore eripi nec ipsa potest, idem habet Epistola 122. ad Victorianum, circà finem, Quicquid in carne, nec commisit, nec permisit libidò patientis, solius erit culpa facientis; omnisque illa violentia, non pro corruptionis turpitudine, sed pro passionis vulnere deputabitur, hoc etiam repetit Epistola 180. ad Honoratum, et in lib. de Mendacio cap. 7.

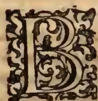
7 Secundo consulo fugere rationabiliter pœnam Purgatorij, sicut enim, qui non diligit Deum toto corde, dignus est magno supplicio, sic qui non emendat peccata, cùm potest, dignus est Purgatorio.

Pœnam Purgatorij in hac vita fugere, non est aliud, quàm pro peccatis in ea (detestatã culpa) pœnas subire, & iustitiæ diuinæ satisfacere, Deus enim in hoc sæculo mitiùs nobiscum agit, quàm in alio, & ideò in præsenti Cap. datur consilium, vt pœnam Purgatorij fugia-

fugiamus, cum autem sequitur. Qui nō emendat peccata, cum potest, dignus est purgatione, intellige de peccatorum emendatione, quoad pœnas in ordine ad satisfactionem, non verò quoad culpam, quia tunc non emendans sic peccata in hac vita, cum possit, non est dignus Purgatorio, sed Inferno.

VERBA BEATI PETRI AD Sponsam de desiderio, quod habuit ad saluandas gentes. Et qualiter informat Spōsam ad memoriam obtinendam, & de magnis mirabilibus, quæ adhuc in Vrbe Romana debēt adimpleri, vel compleri.

CAP. V.

EATVS Petrus loquitur Sponsæ Christi. Tu filia cōparasti me aratro, quod facit sulcos latos, & extirpat radices. Hoc vtique verum fuit. Nam sic feruens contra vitia fui, & ad mores accensus, quòd si totum mundum potuissem ad Deum cōuertisse, nullatenus pepercissem vitæ meæ, nec labori. Ipse quippè Deus dulcis mihi fuit in cogitatu, dulcis in locutione, dulcis in operatione, in tantū quòd omnia erant mihi amara ad cogitandum præter Deum. Attamen ipse Deus etiam mihi amarus
1 fuit, non ex se, sed ex meipso. 1 Nam quoties cogitabam quantum deliqui, & quomodo eum negaueram, fleui amarè, quia noueram iam perfectè amare, & fuerunt mihi lacrymæ meæ delectabiles, tanquam cibus dulcis. Quod verò rogas me dare tibi memoriam, respōdeo tibi. Nunquid non audisti, quàm obliuiosus ego fui? Ego quippè plenè instructus viam Dei, Iuramento obligaui me ad standum, & moriendum cū Deo, sed interrogatus, ad verbum vnius mulieris negaui veritatem, & quare? quia reliquit me Deus mihi ipsi, & ego ipse meipsum non cognoscebam. Sed quid feci ego tunc. Tunc certè consideraui meipsum, quòd nihil eram ex me, & surrexi, & cucurri ad veritatem Deum, qui tantum memoriæ nominis sui impresit cordi meo, quod nec coram Tyrannis, nec inter flagella, seù in morte poteram eum obliuisci. Sic ergò fac, & tu. Surge per humilitatem ad magistrū memoriæ, & pete ab eo memoriam. Ipse enim solus est, qui omnia potest. Ego verò iuuabo te, vt particeps fias granorum, quæ ego posui super terram. Insuper dico tibi, quòd Ciuitas ista Roma, Ciuitas erat pugilum, cuius plateæ stratæ auro, & argento, nunc autem lapides eius saphyrei versi sunt in lutum, habitatores eius paucissimi, quorum oculus dexter erutus est, dextera manus
2 abscissa. 2 Bufonesque, & viperæ habitant cum eis, pro quorum veneno animalia mitia non audent apparere, nec pisces mei eleuare caput. Ideò adhuc in eam pisces congregabuntur. Et si nō ità multi, vt olim, erunt tamen æquè dulces, & audaces. In tantùm quòd ex eorum collusione descendent bufones, & ranæ, & serpētes mutabūtur in agnos, & leones erunt, vt columbæ ad fenestras
3 suas. Item addit. 3 Dico tibi ampliùs, quòd adhuc in diebus tuis audietur. Viuat Vicarius Petri. Et videbis eum oculis tuis. Fodiam enim montem delitiarum, & descendent sedentes in eo. Qui autem beneuolè noluerint descendere, venient compulsi contra spem omnium. Quia exaltari vult Deus cum misericordia, & veritate.

NOTÆ.

1 NAM quoties cogitabam quantum deliqui, & quomodo eum negabam, fleui amarè, quia noueram iam perfectæ amare, & fuerunt mihi lacrymæ meæ delectabiles, tamquam cibus dulcis.

Apostolorum Principem Petrum magnam lacrymarum fudisse copiam, quòd Christum Dominum negauerit, non solum Matth. 27. & Marcus 15. cap. indicarunt, sed Lucæ 22. scribitur, Egressus foràs Petrus, fleuit amarè, hoc est, ex cordis ingenti amaritudine, ac contritionis fletu, qui amarus est, licèt deuotionis, lacrymæ suauissimæ, ac dulcissimæ sint, intantùm, quòd pro cibo eas, Dauid reputauerit Psalm. 41. Fuerunt (inquit) lacrymæ meæ panes die, ac nocte: legimus autem hoc loco, quòd toties ipse flebat, quoties negasse Christũ recordabatur, immò & consueuisse singulis noctibus surgere à primo Gallorum cantu, & vsque ad horam matutinam orare, & pro negatione flere, tradit Lodulphus de vita Christi 2. p cap. 60. & Lyran in Matth. cap. 27. ad ea verba, Et recordatus est Petrus; & colligitur ex itinerario Clementis, vndè affirmant, quòd eius facies videbatur adusta ex lacrymarum fluxu, & quòd semper in sinu sudarium portabat, quo crebro fluentes lacrymas tergeret, & addit Niceph. lib. 2. Hist. cap. 37. B. Petri oculos fuisse quasi sanguine respersos, idque, quòd assiduè plorasse feratur: plura de B. Petri pœnitentia tradiderunt D. Augustin. lib. 1. de gratia cap. 44. & 45. D. Ambros. super Luc. cap. 22. D. Chrysost. Hom. 1. & 4. de Pœnitentia. Maxim. Taurinens. in duabus Hom. de N gatione eius.

2 Bufones, & viperæ habitant cum eis, pro quorum veneno animalia mitia non audent apparere, nec pisces mei eleuare caput, ideò adhuc in ea pisces congregabuntur.

Hoc loco Petrus Apostolus B. Brigittæ dicit, Vrbem Romam, tot, tantisq. prauis hominibus repletam esse, sicq. à Sanctissimorũ Pontificum decretis recessisse, & Ecclesiasticæ disciplinæ nuncium remisisse, vt propterea boni, qui pauci remanserunt in ea, in spiritualibus operibus sese exercere, ac in religione proficere difficilè possint, & ideò dicit, Bufones, & viperæ habitant cum eis, pro quorum veneno animalia mitia non audent apparere, nec pisces mei eleuare caput: vocat autem Romæ habitatores pisces, quia ipse, qui Piscator erat piscium, à Christo Domino hominum piscator factus erat, & præsertim eorum, qui Romæ habitabant, quos ipse sua prædicatione conuertit, vnde Christus Marci 1. dixit, Venite post me & faciam vos fieri piscatores hominum: illud autem, quod sequitur, Ideò adhuc in ea pisces congregabuntur, indicat Romam Vrbem ad suum pristinum statum reuocandam esse per Successorum suorum prudentiã, ac sanctitatem, & suo splendori restituendã per multorum Conciliorum decreta, ac Doctorum hominum scientiam, vitæq probitatem, sicut enim pisces in diluuio non pereunt, sed natant, vt Genes. 7. legimus, sic Romæ habitatores non peribunt, nec quacunque tribulatione submergentur, sed eò magis in Religione proficient: spirituales namque homines, qui fluctibus rerũ temporaliũ non submergũtur, pisces sunt, sic docent D. Aug. Epist. 121. & lib. 83. q. q. 57. & in Ioan. tract. 123. & D Ambros. lib. 3. de Sacram. aut etiã hic per pisces, qui cõgregabũtur, possumus Doctores intelligere, quos plurimos in Vrbe futuros prædicit B. Petrus, quorum auxilijs Religio Christiana propagãda sit, per pisces enim Doctores designare tradunt Beda Genes. 1. Origen. in Leuit. Hom. 7.

3 Dico tibi ampliùs, quòd adhuc in diebus tuis audietur viuat Vicarius Petri.

Hac formula applaudendi Romano Pontifici, dum ipse sacra publicè peragit, vel sese visendum populo exhibet, & præcipuè dum populum in platea S. Petri cõgregatum solemniter benedicit consueuerunt vti Romani, qui mos ad hæc vsque nostra tempora durat. Sed hic legendũ videtur Vicarius Christi, vt tradimus lib. 8. Cap. 51.

NARRATIO OPTIMA BEATI Pauli ad Sponsam, qualitèr precibus Beati Stephani fuerit à Deo vocatus, & de lupo agnus effectus, & qualitèr est bonum orare pro omnibus.

CAP. VI.

1 LOQVITVR Beatus Paulus Sponsæ Christi dicens. Tu filia comparasti me leoni, qui inter lupos nutritus fuerat,

fuerat, sed de lupis mirabilitèr ereptus est.
1 1 Verè filia lupus rapax Ego eram, sed de lupo fecit me Deus agnũ.
2 2 Et hoc propter duo. Primò propter magnã suam charitatem, qui de indignis facit vasa sua, & de peccatoribus amicos suos. Secundò propter preces Beatissimi Stephani Protomartyris. Nam ostendere tibi volo, quomodo, & in qua intentione tunc fui, quando lapidatus fuit Stephanus, & quare merui preces eius. Ego quippè non gaudebam, nec delectabar de pœna Beati Stephani, nec inuidebam gloriæ eius, sed tamen cupiebam eum mori, eo quòd iuxta intentionem meam non videbam ipsum habere fidem veram. Cumque viderem eum vltrà modum feruentem, & patientem ad passionem ferendam, vehementer dolui ipsum esse infidelem, cum reuera ipse esset fidelissimus, & ego totus cæcus, & infidelis, & compatiendo ei, rogaui orando ex toto corde, quòd pœna sua amara proficeret ei ad gloriam, & coronam, Propterea cum primis profecit mihi oratio eius, quia per orationem ipsius, de multis lupis ereptus sum, & factus mansuetus Agnus. Ideò bonum est orare pro omnibus, quia illis proficit oratio iusti, qui propinquiores, & aptiores sunt ad recipiendum gratiam. Sed nunc conqueror, quòd vir iste tam eloquens inter Doctores, & tàm patiens inter lapidantes, nimis oblitus, & neglectus est à cordibus multorum, & maximè ab his, qui ei in nocte, ac die tenerentur assistere. Hi enim portant ei vasa sua confracta, & vacua, lutuosa, & abominabilia. Ideò sicut scriptum est. Induẽtur confusione duplici, & rubore, & eijcientur à domibus voluptatis.

NOTÆ.

1 VErè filia lupus rapax ego eram, sed de lupo fecit me Deus agnum.

Optimè hoc loco se Paulus comparat lupo, cum de eo Genesis 49. scribatur. Beniamin lupus rapax, is namque de Tribu Beniamin extitit, qui manè comedit prædam, quando fideles in principio nascentis Ecclesiæ persequebatur, & vt Actorum 8. scribit Lucas, Saulus autem deuastabat Ecclesiam, sed vespere diuisit spolia, cum conuersus ad fidem, Euangelium prædicauit, & plurimos ad Deum conuertit, ipse quoque lupus est, qui feritate dimissa cum agno pariter habitauit, vt Isaiæ 11. & 65. legimus & idcirco de eo scribitur hìc, Sed de lupo fecit me Deus Agnũ, quod etiam annotarunt D. Hieronym. super Isaiam cap. 11. & 65. Beda super Genes. cap. 49. Eucherius de Spiritualibus formulis cap. 5. D. Augustin. de Sanctis serm. 14. vbi agit de conuersione Beati Pauli.

2 Et hoc propter duo, primo propter magnam suam charitatem, qui de indignis facit vasa sua, de peccatoribus amicos suos. Secundò propter preces Beatissimi Stephani Protomartyris.

Ex verbis præsentis Notæ videtur apertè colligi posse, Beatissimum Stephanum, dum à Iudæis lapidaretur oratione sua, Pauli Apostoli conuersionem promeruisse, quod etiam deducit Dionysius Carthusianus ex verbis eiusdem Beati Stephani, quæ in Actibus Apostolicis cap. 7. referuntur, Domine ne statuas illis hoc peccatũ, Tàm sanctissima (inquit) Protomartyris oratio nequaquam poterat esse infructuosa, quia eius virtute Paulus creditur illustratus, idem insinuauit Ambrosius de Pœnit. lib. 6. cap. 9. Cuius precationis (inquit) effectum in Apostolo videmus, Paulus enim, qui lapidantium Stephanum vestimenta seruabat, non multò posteà, per gratiam Christi factus Apostolus est, qui fuerat anteà persecutor.

VISIO MIRABILIS, ET notanda, de quadam anima iudicanda, & de Diaboli accusationibus, & Virginis gloriosæ aduocationibus, & de expositione ipsius visionis, in qua Cælum per Palatium, Christus per Solem, Virgo per Mulierem, Diabolus per Aethiopē, Angelus per Militem designatur, & in qua duo loca pœnarum irremediabilia, & tria remediabilia computantur, & multa alia mirabilia, & quàm maximè de suffragijs.

CAP. VII.

NI personæ vigilanti in oratione, & non dormienti.
1 var. lect. 1 Videbatur in spirituali visione, quasi quòd videret Palatiū incomprehensibile magnitudine. In quo erant innumerabiles vestiti vestibus albis & fulgidis, quorum quilibet videbatur habere sedem propriam. In Palatio verò principaliter stabat vna sedes iudiciaria, in qua erat quasi Sol. Et splendor, qui de Sole procedebat, erat incomprehensibilis, in longitudine, profunditate, & latitudine. Virgo quoque vna stabat iuxtà sedem, habens pretiosam coronā in capite, omnesq. seruiebant Soli sedenti in sede, laudantes eum in Hymnis, & Canticis. Deindè videbatur quidam Aethiops terribilis in aspectu, & gestibus, quasi plenus inuidia, & accensus ira magna, qui loquendo clamauit. O iuste Iudex, iudica mihi animam, & audi opera eius, modicùm enim iam restat de vita eius. Permitte quoque mihi punire corpus cum anima, donec ab inuicem separentur. Quibus dictis videbatur mihi, quòd vnus stabat coram sede, quasi miles armatus, pudicus, & sapiēs in verbis, modestusq. in gestis suis dicens. O Iudex ecce hìc sunt bona opera eius, quæ gessit vsque ad hanc horam. Et statim audiebatur vox de Sole sedentis in sede, hinc inquit, vitium maius est, quàm virtus, nec est iustitia, quòd vitium summæ virtuti coniungatur. Respondit Aethiops. Ergò inquit, iustitia est, vt anima ista coniungatur mihi. Sicut enim ipsa aliquod vitium habet in se, sic & in me nequitia est omnis. Respondit miles. Misericordia Dei quamlibet personam sequitur vsque ad mortem, & vsq. ad vltimū punctum, & posteà fit iudicium. In isto verò homine, de quo loquimur, adhuc coniuncta sunt anima, & corpus, & discretio manet in eo. Respondit Aethiops.
2 var. lect. 2 Scriptura dicit, quæ mentiri non potest. Diliges Deum super omnia, & proximum tuum, sicut temetipsum. Vide ergò, quòd omnia opera istius facta sunt ex timore, non ex charitate, sicut debuit. Omniaq. peccata eius de quibus confessus est, inuenies confessa cum modica contritione. Ideò promeruit Infernum, quia demeruit Regnum Cælorū. Et ideò peccata eius sunt hìc manifesta apud diuinam iustitiam, quia nunquam adhuc obtinuit contritionem ex diuina charitate cōmissorum peccatorum suorum. Respondit miles. Ipse vtique sperauit, & credidit obtinere contritionem veram ante mortem. Cui Aethiops, tu (inquit) omnia congregasti quæcunque benefecit, omniaq. verba, & cogitatus ad salutem animæ eius nosti. Omniaq. (inquit) ista quæcunque sunt, non possunt assimilari gratiæ illi, quæ est contritio ex diuina dilectione cum sancta fide, & spe, & minus delere possunt omnia peccata sua. Nam iustitia ab æterno in Deo est, quòd nullus peccator ingrediatur Cælum, qui non habuit perfectam contritionem. Et ideò impossibile est, quòd Deus iudicet contra dispositionem præscitam ab æterno, ergò anima ista iudicanda est ad Infernum, & mecū ad æternam pœnā coniungenda. Quibus dictis miles tacuit, nihil respondens ad eius

verba. Post hæc videbantur Dæmones innumerabiles, similes discurrentibus scintillis ex feruēti igne, et clamabāt vna voce, dicētes ei, qui sedebat in sede, quasi Sol. Nos (inquiunt) scimus, quòd tu vnus Deus es in tribus personis, & eras sine principio, & es sine fine, nec est alius Deus, nisi tu, tu verè es ipsa charitas, cui coniuncta sunt misericordia, & iustitia, tu fuisti in te ab initio, nihil habens diminutum in te, nec transmutabile, sicut decet Deũ, extrà te nihil absque te, quòd gaudium habeat. Ideò charitas tua fecit Angelos ex nulla alia materia, nisi à deitatis tuæ potentia, & fecisti sicut misericordia dictabat. Sed postquàm nos intus accēsi fuimus superbia, & inuidia, & cupiditate tua, charitas diligens iustitiam, eiecit nos de cælo cum igne malitiæ nostræ, in abyssum incomprehensibilem, & tenebrosam, quæ vocatur nunc Infernus.
3 3 Sic fecit charitas tua, tunc, quæ nec separabitur adhuc de iusto tuo iudicio, siue fiat secundum misericordiam, siuè secũdum æquitatem. Plus dicimus, si res illa, quam præ omnibus diligis, quæ est Virgo, quæ te genuit, & quæ nunquã peccauit, si inquam illa peccasset mortalitèr, & sine contritione diuina mortua fuisset, sic diligis iustitiam, quòd anima eius nunquam obtineret cęlum, sed esset nobiscum in inferno. Ergò ò iudex, cur non iudicas animam istam nobis, vt puniamus eam secundum opera sua? Post ista audiebatur sonitus quasi tubæ, quem qui audiebant tacuerunt, & statim quædã vox loquebatur dicens. Silete, & auscultate omnes vos Angeli, & animæ, & Dęmonia, quid Mater Dei loquitur. Et statim ipsa Virgo ante sedem iudicij apparens, habens sub mãtello suò quasi occultas res aliquas magnas, dixit. O, ò inimici, vos persequimini misericordiam, & cum nulla charitate diligitis iustitiã. Licèt in operibus bonis hic appareat defectus, pro quibus hæc anima non debet obtinere cælum. Videtę tamen quid ego habeo sub mantello meo. Cumq. Virgo ambos aperuisset sinus mantelli, apparuit sub vno, quasi quædam modica Ecclesia, in qua aliqui Monachi videbātur. Sub alio verò sinu apparuerunt mulieres, & viri, amiciq. Dei religiosi, & alij, & omnes vna voce clamabant dicentes. Miserere misericors Domine. Deindè factum est est silentium, & Virgo loquebatur, dicens.
4 4 Scriptura dicit. Qui habet fidem perfectam, potest per eam transferre montes in mundo. Quid ergò tunc possunt, & debent voces istorum facere, qui & fidem habuerunt, & seruierunt Deo cum feruenti charitate? Quid verò illi amici Dei facturi sunt, quos iste rogauit orare pro se, vt posset separari ab Inferno, & obtinere Cælum, nec pro bonis operibus suis aliã remunerationem quæsiuit, nisi cælestia? Nunquid non possunt, & valent omnes eorũ lacrymæ, & preces apprehendere, & eleuare eum, vt obtineat ante mortem suam diuinam contritionem cum charitate? Insuper & ego addam preces meas, cum orationibus omnium Sanctorum, qui in cælo sunt, quos iste specialitèr honorabat. Et iterùm adiecit Virgo. O (inquit) Dæmones præcipio vobis ex potestate iudicis, attendere ad illa, quæ in iustitia nũc videtis. Tunc omnes responderunt quasi ex vno ore; Nos (inquiunt) videmus, quòd in mundo modica aqua, & aer magnus placāt iram Dei, sic & tua oratione placatur Deus ad misericordiam cum charitate. Post hæc audita est vox de Sole dicens, propter preces amicorũ meorum obtinebit iam ille diuinam contritionem ante mortem. In tantùm, quòd non veniat in infernum, sed purgabitur cum illis, qui grauiorem pœnam habent in Purgatorio,
5 5 Purgata verò anima, mercedem habebit in cælis cũ illis, qui in terris spem, & fidem habuerunt cum minima charitate. Quibus dictis Dæmones fugerunt. Deindè Sponsæ videbatur, quòd quasi locus quidã terribilis, & te.

& tenebrosus aperiebatur, in quo apparuit fornax ardens intus. Et ignis ille nihil aliud habebat ad comburendum, nisi Dæmones, & viuentes animas. Suprà verò fornacem istam apparuit anima illa, cuius iudicium iam in superioribus auditum est. Pedes verò animæ affixi fuerunt fornaci, & anima stabat erecta quasi persona vna. Non autem stabat in altissimo loco, nec in infimo, sed quasi in latere fornacis. Cuius forma erat terribilis, & mirabilis. Ignis verò fornacis videbatur se trahere sursum infra pedes animæ, sicut quando aqua trahit se sursum per fistulas, & violenter comprimendo se ascendebat super caput, in tantùm, quòd pori stabant, sicut venæ currentes cum ardenti igne. Aures autem videbantur quasi sufflatoria fusorum, quæ cerebrum totum cum continuo flatu commouebant. Oculi verò euersi apparebant, & immersi, & videbantur ad occiput intùs esse affixi. Os quoque erat apertum, & lingua extracta per aperturas narium, & dependebat ad labia. Dentes autem erãt quasi claui ferrei affixi per palatũ. Brachia verò ita longa erant, quòd tendebant ad pedes. Manus quoque ambæ videbantur habere, & comprimere quandam pinguedinem, cum ardenti pice. Cutis verò, quæ apparebat suprà animã, videbatur habere formam pellis suprà corpus, & erat quasi lintea vestis circumfusa spermate. Quæ quidẽ vestis, sic erat frigida, quòd omnis, qui videbat eam, contremuit, & de illa procedebat, sicut sanies de vlcere cum corrupto sanguine, & fœtor, ita malus, quòd nulli pessimo fœtori in mundo posset assimilari. Visa itaque ista tribulatione, audiebatur vox de illa anima, quę dixit quinque vicibus, væ clamans cum lacrymis totis viribus suis. Primò (inquit) væ mihi, quia sic modicum dilexi Deũ, pro maximis virtutibus eius, & gratia mihi data. Secundò, væ mihi, quia nõ timui iusticiam Dei, sicut debui. Tertiò, væ mihi, quia

dilexi corporis, & carnis meæ peccatricis voluptatem. Quartò, væ mihi, propter mundi diuitias, & superbiam meam. Quintò, væ mihi, quòd vnquã vidi vos Ludouicum, & Ioannam. Et tunc dixit Angelus mihi. Ego (inquit) volo tibi exponere visionem istam. Palatium istud, quod vidisti, est similitudo cęli. Multitudo verò illorum, qui erant in sedibus
4 vestiti vestibus albis & fulgidis, sunt Angeli, & Sanctorum animæ. Sol verò significat Christũ in deitate suã. Mulier autem Virginem, quæ Deum genuit. Aethiops verò Diabolum, qui animam accusat. Miles Angelum, qui bona opera animæ dicit. Fornax verò notat Infernum, qui est intùs sic ardens, quòd si totus mundus arderet cũ omnibus, quæ in eo sunt, non esset simile magnitudini fornacis illius. In ista verò fornace audiuntur voces diuersæ, omnes loquentes contra Deum. Omnesq; inchoantes voces suas cum væ, & similiter finientes. Apparentq; animæ quasi personæ, quarum membra extenduntur inconsolabiliter, nunquam habentes requiem. Scito etiam quòd ignis, qui videbatur tibi in fornace, ardet in æternis tenebris, & animæ in eo ardentes, non habent omnes
5 æqualem pœnam. 5 Tenebræ verò, quæ apparuerunt in circuitu fornacis, vocatur Limbus, & procedit de tenebris, quæ sunt in fornace, & sunt tamen ambo vnus locus, & vnus Infernus, quicunque illuc venerit, nunquam habebit cum Deo mansionem. 6 Suprà verò tenebras istas est
6 maxima pœna Purgatorij, quam animæ possunt sustinere. Et vltrà locum istum est locus alius, vbi minor est pęna, quæ non est alia, nisi defectus virium in fortitudine, & pulchritudine, & consimilibus. Sicut per similè dico, quasi si aliquis esset infirmus, & cessante infirmitate, vel pęna, nihil haberet de viribus, donec paulatim recuperaret. 7 Tertius verò lo-
7 cus superior est, vbi nulla alia pęna est, nisi desiderium perueniendi ad Deum

in

Et vt meliùs in cōſcientia tua intelligas, dico tibi per ſimilitudinē,quaſi ſi æs miſceretur,& arderet cū auro in igne ardētiſſimo, & tandiù deberet purgari, donec æs conſumeretur, & aurum remaneret purum. Quantò verò es fortiùs, & ſpiſſius eſſet, tantò ardentiori igne indigeret, donec aurum eſſet quaſi aqua currens, & totum ardens. Deindè magiſter eius profert aurum in locum alium, vbi obtineat veram formam in viſu,& tactu. Poſteà mittit in tertium locum, vbi cuſtodiatur, & præſentetur poſſeſſori. Sic eſt etiam ſpiritualiter. In primo loco ſupra tenebras eſt maxima pęna Purgatorij, vbi vidiſti illam ſupradictam purgari,ibi eſt Dęmonum tactus,ibi per ſimilitudinem apparent venenoſi vermes,& ſimilitudo animalium ferocium. Ibi calor eſt, & frigus, ibi tenebræ, & confuſio, quæ procedunt de pęna, quæ eſt in Inferno, ibi quædam animæ habent minorem pęnam,& quædam maioré, iuxtà quòd erant peccata emendata pro eo tēpore, quo anima cum corpore manſit. Deindè magiſter, ideſt iuſtitia Dei profert aurum, ideſt animas in alia loca, vbi non eſt niſi defectus virium, in quibus animæ tandiù morabuntur, donec refrigerium habebunt, vel de ſpecialibus amicis ſuis, vel de Sanctæ Eccleſiæ continuis operibus. Nam anima, quò maius auxilium habebit de amicis,eò citiùs conualeſcet,& liberabitur ab illo loco. Poſt hæc anima fertur in locum tertium, vbi non eſt pęna, niſi deſiderium perueniendi ad Dei præſentiam, & eius viſionem beatam. In hoc loco morantur multi, & nimis diù, præter illos, qui in mundo, dum vixerunt, non perfectū deſiderium habuerunt perueniendi ad Dei præſentiam, & eius viſionem. Scito etiam, quod multi moriuntur in mundo, ita iuſti, & innocentes, quòd ſtatim perueniunt ad pęnitentiam,& viſionem Dei.Quidam verò peccatis ſuis cum bonis operibus ſic emendatis, quòd animæ eorum nullam ſentiant pœnam. Sed pauci ſunt, qui non veniunt in locum, vbi eſt deſideriū perueniendi ad Deum. Ideò omnes animæ in iſtis tribus locis morantibus, participant de Sāctæ Eccleſię precibus, & bonis operibus, quæ fiūt in mundo. Præcipuè quæ fecerunt dū vixerunt, & eorùm, quæ fiunt ab amicis eorum poſt mortem. Scito etiam, quòd peccata ſunt multiformia, & diuerſa.Sic etiam pœnæ ſunt multiplices, & diuerſæ. Ideò ſicut eſuriens gaudet de paſticulo venienti ad os eius, ſitiens de potu, triſtis lætatur de gaudio, nudus de veſte, infirmus in veniendo ad lectum. Sic animæ gaudent, & participant de his bonis, quæ fiunt pro eis in mundo. Deindè ſubiunxit Angelus. Benedictus ſit ille, qui in mūdo iuuat animas orationibus, & bonis operibus, laboreq. corporis ſui, quia iuſtitia Dei mentiri nō poteſt, quæ dicit, quòd animæ aut purgari debent poſt mortem pœna Purgatorij, aut operibus bonis amicorum citiùs ſolui. Poſt hæc de Purgatorio audiebātur multæ voces dicentes. O Domine Ieſu Chriſte Iudex iuſte, mitte charitatem tuam his, qui ſpiritualitèr poteſtatem habent in mundo, tunc plus participare poterimus, quàm nunc de eorū cantu, lectione, & oblatione. Suprà verò ſpatium iſtud, de quo clamor iſte audiebatur, videbatur quaſi domus, in qua multæ voces audiebantur dicentes, Merces ſit illis à Deo, qui mittunt nobis auxilium in defectus noſtros. In ipſa quoque domo videbatur quaſi aurora procedere, ſubtus verò aurorā apparuit nubes, quæ nihil habebat de lucæ auroræ, de qua vox proceſsit maxima dicens. O Domine Deus da de tua incomprehenſibili poteſtate vnicuique centeſimā remunerationem in mundo his, qui nos eleuant cum bonis operibus in tuæ diuinitatis lucem, & tuæ faciei viſionem.

NO-

NOTÆ.

1 var. lect. IN principio præsentis Capitis, vbi legitur, Videbatur in spirituali visione quasi quòd videret palatium incomprehensibile magnitudine.

M. S. Farnesianus habet palatium incomprehensibilis magnitudinis.

2 var. lect. Sic fecit charitas tua tunc, quæ nec sperabitur adhuc de iniusto tuo iudicio.

Corrige cum M. S. Farnesiano Codice, sic fecit charitas tua tunc, quæ nec separabitur adhuc de iustitia tua iudicio, vel de iusto iudicio tuo.

3 Scriptura dicit, qui habet fidem perfectam, potest per eam transferre montes in mundo.

Hic scripturæ citatus locus habetur Matthæi 17. vbi legimus. Amen quippè dico vobis, si habueritis fidem sicut granum synapis, dicetis monti huic transi hinc, & illuc transibit, atque hoc loco admonere Lectorem censui, Beatissimam Virginem, non tantùm fidem commendare voluisse, sed in genere fiduciam quodcunque impetrandi à Deo per orationem, & idcircò affirmat, Quid ergò tūc possunt, & debent voces istorum facere, qui, & fidē habuerunt, & seruierunt Deo cum feruenti charitate: ex quibus colligitur quantum Sanctorum virorum preces apud Deum valeāt, cum anima eius, de qua in præsenti Capite agitur precibus eorum liberata sit. Cæterùm D. Chrisost. in loc. suprà cit. Matthæi asserit, quosdā Apostolis etiam sanctitate minores, re postulante, per fidem montes transtulisse, quòd fecisse D. Greg. Neocæsar. Episc. testātur S. Greg. Papa lib. 1. Dialogor. cap. 7. & Euseb. lib. 7. Hist. Eccl. cap. 25. Beda lib. 3. in Marc. cap. 11. postremò D. Hieron. mysticè per montes Dæmones intelligit, dicitq. quòd Dominus Apostolis dixerit, illos posse transferre montes, vt indicaret eos habituros esse potestatē Dæmones eijciendi, si fidem habuerint; Dæmones enim mysticè apud Hierem. cap. 51. Montes vocantur, Ego ad te mons pestifer ait Dominus, qui corrumpis vniuersam terram: & in hunc sensum possent etiam mōtes accipi hoc loco, vt intelligamus ex his, Beatiss. Virginē significasse Sanctos illos, quos pro anima illa iudicanda orasse hìc legimus, superasse Dæmones, illam animam ab eorum manibus liberando.

4 Purgata verò anima, mercedem habebit in cælis cum illis, qui in terris spem, & fidem habuerunt cum minima charitate.

Per minimam charitatem hoc loco intellige sufficientem dispositionem ad gratiæ infusionē, & gloriæ consequutionem: dicitur autem minima in ordine ad eos, qui maiorem habent, ratione cuius, quis in cælo superiorem, ac eminentiorem locum obtinet, legimus autem hìc, eam animam, de qua modo agimus, habiturā in cælo inferiorem locum, ob infimum gradum charitatis, mensura enim beatitudinis desumitur ex lumine gloriæ, & mensura luminis ex charitate, vndè qui maiorem habebit charitatem, maius habebit lumen, & qui plus luminis, plures gradus beatitudinis, vnaquæque tamen suo gradu contenta erit, & perfectè beata.

5 Tenebræ verò, quæ apparuerunt in circuitu fornacis, vocatur Limbus, & procedit de tenebris, quæ sunt in fornace, sunt tamen vnus locus, & vnus infernus, quicunque illuc venerit, nunquam habet cum Deo mansionem.

Ad horum intelligentiam sciendum est, subtùs terram esse quattuor sinus, siuè vnum in quattuor partes diuisum, quorum omnium in præsenti Capite mentio fit, primus quidem, & infimus, Infernus dicitur, & locus est pro damnatis constitutus, secundus est Limbus puerorum, ad quem decedentes sine Baptismo paruuli cum solo originali peccato eunt, ibiq. morantur, tertius Purgatorium vocatur, in quo tandiù manēt animæ, quamdiù pro commissis culpis diuinæ iustitiæ satisfecerint, & postmodū ad Dei visionem assumuntur, quartus locus dicitur Limbus Patrum, seu Abrahæ sinus, qui erat constitutus pro iustis, qui ante Christi Domini Passionem moriebantur, & de Inferno, & Limbo puerorum in præsenti

senti Nota sermo fit, vbi duo à nobis sunt animaduertenda, primũ, quod tenebræ puerorũ, quæ non aliud sunt, quàm diuinæ visionis carentia, dicuntur procedere de tenebris, quæ sũt in fornace, quoniã quantum ad pœnã damni, tã animæ damnatorũ in Inferno, quàm existentium in Limbo puerorũ pares sunt, omnes namq. diuina visione cõmuniter priuantur, et vna pœna quoad hoc, est eiusdẽ rationis cum altera, & illa damnatorũ se extendit ad pœnam puerorum, qui sine baptismo decesserunt: videntur tamen differre ex eo, quod pueri illã pœnam damni non apprehendunt, vt sibi afflictiuam, & de ea non tristantur, vt probauimus suprà Lib. 2. Reuelat. Cap. 1 Nota 4. Secùs verò est in damnatis, quibus etiam alia superaddita est, nimirùm ignis, quæ est pœna sensus, secundũ illud Matth. 25. Ite in ignem æternum, & ideò eas tenebras hoc loco de fornace legimus procedere, & esse vnum, eundemq. locum Infernus, & Limbus propter identitatem pœnæ, & loci contiguitatem, secũdũ quem sensum Concilium Florent. in litteris vnionis affirmauit, tùm eos, qui cum mortali peccato moriũtur, tùm illos, qui cum solo originali, mox in Infernum descendere, idẽ insinuat D. Aug. lib. 4. de Baptismo paruulorũ cap. 28. & lib. 1. Hipognost. vbi monet, non esse nisi duo loca, in quibus homines perpetuò futuri sunt, Cælum scilicèt Beatorum, & Infernum damnatorũ. libèt autẽ hoc loco ad maiorẽ horũ cognitionẽ inuestigare, quis nã sit horum locorum dispositio, & situs sub terra, supponendum est primò, Infernum esse in centro terræ, in loco infimo, quẽ describẽs Hieron. Matt. 12. ibi, Sicut fuit Ionas in vẽtre Ceti, dicit, quòd sicut cor est in medio animalis, sic infernus in medio terræ: Dico secundò Limbum Patrum, seù Abrahæ sinum esse in superiori, ac digniori loco, quàm Limbus puerorum, & Purgatoriũ, & hunc sinum Abrahæ, D. August. Epist. 99. Secretæ cuiusdã quietis habitationem vocat, sicque fuisse appellatum Tertul. lib 4. de anima, cap. 16. monuit loquutione figurata à parentibus, qui filios suos, quos vnicè diligunt in sinu fouent, & locus ille erat refrigerium fidelium Abrahæ fidem imitantium, & liberatorem Messiam expectantium, tota ergò difficultas est de situ duorum locorum, Purgatorij scilicèt, & Limbi puerorum, quis horũ sit magis Inferno vicinum, Franc. Suarez Societ. Iesu Theolog. in Comment. super 3. par. S. Thomæ quæst. 52. disp. 42. art. 1. tom. 2. affirmat, si locorum spectetur conditio, quatenus in Purgatorio reperitur ignis, & nõ in Limbo dici posse Purgatorium esse debere Inferno propinquius, si verò spectetur dignitas locatorum, quia in Purgatorio sunt animæ iustorum, videtur dicendum esse debere Purgatorium in loco magis ab Inferno remotum: cæterùm sunt, qui absolutè asserunt Purgatorium esse infrà Limbum Gehẽnæ vicinum, sic Palud. in 4. d. 45. q. 3. Sot. d. 45. q. 1. art. 2. qui D. Thomam in suam opin. adducit, qui tamen contrarium sentit, vt dicam infrà, fauet etiam Maior. dist. 44. quæst. 3 in fin. Petr. de Tarantas. Problem. 1. art. 1. probabiliùs tamẽ esse censeo sicut in præsenti Nota scribitur Limbum puerorũ esse inferiorem, & viciniorem Inferno, sic D. Tho. in 3. d. 22. q. 2. art. 1. quæstiunc. 2. & ibi etiam Gabr. & in suppl. in 4. d. 45. q. 1. art. 1. Richard. in 4. d. 21. q. 3. art. 1. & apertè hoc colligitur ex Concilio Florent. loco citato, quòd Limbum puerorum sub Inferno comprehendi dicit, cuius rei etiã ratio probabilis reddi potest, quoniam Limbus puerorum conuenit cũ Inferno, vt suprà diximus in essentiali pœna damni, ac in æternitate pœnæ, tùm quia limbus iste, locus est pro quibusdã Dei inimicis deputatus, ideò maiorẽ habent ad inuicẽ conuenientiã, cũ ergò maior sit proportio inter animas huius vtriusq. loci, quàm inter purgandas animas, & damnatas, hinc est, quòd Limbum puerorum Inferno censeamus esse viciniorem.

6 Suprà verò tenebras istas est maxima pęna Purgatorij, quam animæ possunt sustinere.

Præter Infernũ damnatorũ, & Limbum puerorũ, extat et aliùs locus, quẽ appellãt Purgatorium, qui etiã est intra viscera terræ, sed suprà Infernũ, & Limbum puerorũ, & ideò legimus hic suprà verò tenebras istas, hoc est suprà Limbũ puerorũ, qui per tenebras designatur. ob carẽtiã luminis gloriæ, et diuinæ visionis

quibus ibi existentes pueri priuati sunt: Quòd autē Purgatoriū sit etiā subtùs terrā, probari posset ex his, quæ canit Ecclesia in Missa pro Defūct. quæ de Purgatorio intelligūtur. Libera animas Defunctorū de pęnis inferni, & de profundo lacu, & patet ex illo Act. 2. Solutis doloribus inferni, quos esse dolores Purgatorij. D. Aug. ad Euod. Epist. 99. affirmat. Postremò hoc idē probat Doctiss. Card. Bellar. de Purgatorio lib. 2. cap. 6. ex visione quadā, quā refert ex venerab. Beda lib. 5. cap. 13. Hist. Anglicanæ, vbi visum est Purgatorium Inferno damnatorum contiguum: sed locum Purgatorij subterraneum esse, etiam ex sacris litteris probari potest 1. Eccles. 24. Penetrabo omnes partes inferiores terræ, & inspiciā omnes dormientes, & illuminabo omnes sperātes in Domino; quæ verba de dānatis non possunt intelligi, sed de existētibus in Purgatorio. Cū autem scribitur, quòd in Purgatorio est maxima pœna, intellige non solū de pœna damni, quæ in carentia diuinæ visionis consistit, de qua illic animæ existentes non possunt non dolere, videntes propter suam culpā ad tempus impediri fruitione summi boni, sed etiā de pœna ignis, quam esse maximam asserit D. Greg. in Psal. 3. Pœnitentialem illum (inquit) transitorium ignem omni tribulatione præsenti existimo intolerabiliorem, imò venerab. Beda ibidē, putat eum excedere quæcunq. supplicia Martyrum, vel latronū, idem habet D. Anselm. 1. Cor. 3. D. Bern. serm. de obitu Humber. & D. Aug. in enarr. Psal. 37. Quamuis (inquit) salui per ignem, grauior tamen erit ille ignis, quàm quidquid potest homo pati in hac vita. Idem indicant D. Thom. in 4. dist. 21. q. 1. art. 1. Palud. ibid. q. 1. art. 1. Concl. 4. Richard. d. 20. art. 2. q. 1. Sot. dist. 13. art. 3. concl. 2.

7 Tertius verò locus superior, vbi nulla alia pęna est, nisi desiderium perueniendi ad Deum.

In præsenti Nota sermo fit de Purgatorio, in quo duo partialia loca reperiri colligitur ex narratione præsentis Cap. de primo namq. mētio fit, paulò sup. à verbis cit. huius Notæ ibi, Et vltrà locū istū est alius locus, vbi est minor pęna: *de secundò verò agitur hìc, sed notandum est, hæc duo loca omninò spectare ad Purgatoriū, et esse partes illius. Subdiuiduntur autē hæc particularia loca secundū distinctionē, & diuersitatē pœnarum, quas vnaquæque anima in Purgatorio collocata pro satisfactionis quātitate soluēda luere debet, secundū illud Deut. 25. Pro mēsura peccati erit, & plagarū modus: hæc autē locorū diuisio petēda est ex eo, quoniā contingere potest, animā in Purgatorio existentē, sic fuisse purgatā, vt nihil supersit illi, quoad pœnā sensus exsoluere, sed tantūmodo torquenda sit per aliquod tēporis spatiū ingenti aliquo desiderio videndi Deum, ideò in hac Purgatorij parte collocatur, cuius hoc loco mentio fit, cū dicitur; Tertius verò locus superior est, vbi nulla alia pœna est, nisi desideriū perueniēdi ad Deum, in hac ergò parte Purgatorij anima per tantum temporis spatium moratur, donec idonea fiat visioni Dei Beatæ, sicut refert vener. Beda lib. 5. hist. cap. 13. qui dicit fuisse ostensum cuidam animæ, quæ ad corpus posteà rediјt, præter Infernū, & Regnū cælorum, quoddā quasi pratum florentissimum lucidissimum, odoratum, amœnum, in quo degebant animæ, quæ nihil patiebantur, sed tamen ibi manebant, quia nondū idoneæ erant visioni Beatæ. Similes visiones affert D. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 36. & Dionys. Carthus. in Dial. de Iudicio particulari art. 31. Cæterùm particularia loca fuisse à Deo specialiter ordinata propter animarū leuiorē punitionem tradunt in primis D. Th. in 4. sent. distin. 21. & Card. de Turrecrem. de pœnit. dist. 7. cap. Hìc autem ignis, & hunc locum, de quo peculiariter in præsenti Nota verba facimus reperiri, probat Card. Bellarm. lib. 2. de Purgator. cap. 6. quem appellat mitissimū Purgatoriū, quippè in quo nulla est pœna sensus, sed tantummodo dāni, quæ cōuenit animæ, nondū plenè purgatæ. Erit ergò (inquit) quasi carcer quidā Senatorius, & honoratus. Ex dictis patet hunc locū pertinere ad Purgatoriū, & verissimum esse, quod legimus hìc, animas ibi cōmorantes esse participes suffragiorū Ecclesiæ, sic enim habetur circa finē præsentis Cap. ibi, Ideò omnes animæ in istis tribus locis morātes participāt de Sāctę Matris Ecclesiæ precibus, & bonis operibus.*

VERBA ANGELI AD SPONSAM de intensione pęnæ animæ à Deo in superiori Capitulo iudicatæ, & de remissione etiam pęnæ ipsius, quia ante eius mortem inimicis pepercit.

CAP. VIII.

ITEM loquitur Angelus, dicens.
1 1 Illa anima, cuius dispositionem vidisti, & iudicium audisti, ipsa est in grauissima pęna Purgatorij. Et hoc ideò est, quia non intelligit, vtrum veniet ad requiem post purgationem, an damnata sit, & hæc iustitia Dei est, quia ipse habuit conscientiam, seù discretionem magnam, qua vtebatur ad mundum corporaliter, & ad animam spiritualitèr, quia nimis oblitus est, & neglexit Deum, quamdiu vixit: ideò nunc anima eius patitur ardorem de igne, & contremiscit de frigore. Ipsa est cęca de tenebris, & de Dæmonum visu horribili timorosa, surda de clamore Diaboli. Esuriens, & sitiens intùs, & ab extrà vestita cum
2 confusione. 2 Attamen Deus dedit ei vnam gratiam post mortem, quòd scilicèt non veniret ad tactum Dęmonum, quia propter solum honorem Dei pepercit, & dimisit grauia delicta capitalibus inimicis suis, & fecit amicitiam cum capitali inimico suo. Scito etiam, quòd quicquid boni fecit, & quicquid promisit, & dedit de benè acquisitis diuitijs, & maximè preces amicorum Dei minunt, & refrigerant pęnam eius, iuxta quòd diffinitum est in iustitia Dei. Alia verò bona minùs benè acquisita, quæ dedit, proficiunt his spiritualiter, qui iustè anteà possidebant ea, aut corporaliter, si sint digni, iuxtà dispositionem Dei.

NOTAE.

ILLA anima, cuius dispositionem vidisti, & iudicium audisti, ipsa est in grauissima pęna Purgatorij, & hoc ideò est, quia non intelligit, vtrum veniet ad requiem post purgationem, an damnata sit.

In principio præsentis Capitis scribitur, eam animam de cuius iudicio superiori Capite actū est, quæue ad Purgatorij pęnas iam adiudicata erat ignoraße, an in Inferno fuerit, an verò in Purgatorio collocata; quæ quidem pœna maxima est, vt habetur infrà Lib. 6. Reuelationum Cap. 39. circ. fin. vbi legimus, Angelum quendā Deum oraße pro anima cuiusdam, quem in vita custodierat, nè illi huiusmodi pœnam imponeret: & sanè hoc esse supplicium maximū negandum non est, cum spē nullam tunc anima habere possit, illas pœnas aliquem finem habituras, & tamen spes vehementer lenire dolorem solet, & non parum afferre gaudij, his qui in tormentis sunt. Sed quoniam ex hæreticis non defuerunt, qui dicere ausi sunt, omnes animas in Purgatorio existentes de propria salute incertas esse, versariq. in quadam ingenti animi anxietate, ac etiā desperationis motibus cruciari, contrà quos scribit Card. Bellar. lib. 2. de Purgatorio cap. 4. ideò hac de re pensiculatius agendum est: & in primis illud falsum censendū est, quod Luterus asserit, Omnes animas ibi existētes æternæ salutis minimè esse conscias, tum quia hoc repugnat communi Theologor. opinioni, vt testatur idem Card. Bellarm. vbi suprà, & confirmant D. Thomas in 4. dist. 21. q. 1. art. 1. Caet. tomo 1. Opuscul. tract. 23. q. 2. Sot. dist. 19. quæst. 3. art. 2. quod ratione probari potest ex eo, quoniam de salute propria constare potest animabus ex particulari iudicio, quod statim post vnuscuiusque obitum fit, in quo facta discussione operum, iuxtà merita, vel demerita, præmia, vel pœnæ illis decernuntur, vt probant Scholastici in 4. distin. 47. & patet Ecclesiastici 11. ex illis verbis, In fine hominis denudatio eius: cum ergo

Ee 2 *per-*

peracto particulari iudicio, vel ad Infernum, vel ad Purgatoriũ detrudantur animæ, profectò scire possunt, an amore, vel odio dignæ indicatæ fuerint, cũ præsertim in Inferno blasfemetur Deus, & in Purgatorio laudetur, in Inferno etiam, nec est fides infusa, nec charitas, quæ tamen in Purgatorio sunt, atque ex his signis optimè poterit anima nosse, quo in loco posita sit, de qua certitudine fusè agit Franciscus Suarez in Coment. ad 3. p. S. Th. tomo 4. disput. 47. section. 3. num. 5. ibi, tertiò assero. Cæterùm videtur posse concedi, secundum aliquos Doctores Catholicos infrà citandos; Deum aliquando in aliquo particulari casu, vel propter grauitatem aliquam culpæ, vel quia quis conuersionem suam vsque ad finem vitæ distulit, prout in hoc Capite innuitur, sic animam in particulari iudicio iudicare, vt illi minimè innotescat, an eam ad Purgatorij, vel Inferni pœnas condemnauerit, circumscripto tamen desperationis vitio, & anxietate illa, quam impius Lutherus ponebat, quo loco ipse Purgatorium falsa illa doctrina de medio tollere conabatur, atque hoc esse possibile, & in aliquo particulari casu contingere posse, raro tamen crediderim, vt constat ex verbis præsentis Notæ, id enim non repugnat; nec diuinæ iustitiæ, nec potentiæ, qua tamen in re me Sanctæ Matris Ecclesiæ censuræ subijcio: scio quidẽ huius sententiæ fuisse Doctores grauissimos, vt Dionysius Carth. de quattuor Nouis. art. 47. qui tamen hac in re limites prætergressum esse videtur: Nam (inquit) communiter omnes animas in Purgatorio existentes esse incertas, quodq. magis est, addit quasi desperabilitèr: eandem conclusionem defendit Gers. lect. 1. de Vita spirituali, quos citat Card. Bellar. vbi suprà, & fauet huic opinioni, etiã Roffens. contra Luter. art. 32. licèt art. 38. contrarium asserat, & Michael Baius de Meritis operum cap. 8. Sed clarius hanc eandem tuetur Henric. Suson. doctrina, ac vitæ sanctitate conspicuus in libello, quẽ edidit de Nouẽ rupibus c. 22. cui etiã adstipulatur Laurent. Sur. illius libelli interpres, libet autem hoc loco eius verba referre: Alij sunt (inquit) in quos tanta Deus ira desæuit, vt ad extremũ vsquè iudicij diẽ in immanissimis cogãtur hærere supplicijs, nec vnquã experiri illis liceat, vtrum in tartari, vel purgatorij pœnis sint: tales ferme sũt homines in suis iniquitatibus obstinati, qui vitæ emendationẽ vsq. ad obitũ procrastinant, sed hoc quoq. suadere videtur identitas ignis, qui & Inferni, & Purgatorij eiusdẽ est speciei, vt habetur in Supplem. ad 3. p. D. Tho. q. 67. art. 6. tùm quià si verũ est, quòd Dæmones in Purgatorio vexant animas, vt aliquibus Doctoribus placuit à nobis in sequẽti Nota huius Capitis citatis, tunc satis probabiliter hinc quispiã inferre poterit, aliquã animam Deo permittente ob aliquod graue delictũ dubitare posse, an ad Inferni, an verò ad Purgatorij pœnas condẽnata sit, cum eodẽ igne, ijsdemq. ministris Dæmonibus se vexari, & cruciari sentiat, sed quoniam iudiciũ Dei humana non potest scire fragilitas, nec de pœnarum magnitudine, ac mẽsura ferre sententiã, ideò præsens dubitatio cũ Orig. finienda est, qui hom. 8. in Numeros, de suppliciorũ, pœnarumue magnitudine, ac multitudine alterius vitæ verba faciens, Hoc nullus (inquit) ad integrũ nouit, nisi cui Pater omne iudicium tradidit, qua de re vide infrà Lib. 6. Cap. 39. Nota 1.

2 Attamen Deus dedit ei vnam gratiam post mortem, quòd scilicèt nõ veniret ad tactum Dęmonum, quia propter solum honorem Dei pepercit, & dimisit grauia delicta capitalibus inimicis suis, & fecit amicitiam cum capitali inimico suo.

Ex verbis præsentis Notæ videtur colligi posse, animas in Purgatorio existentes à Dæmonibus torqueri; dum enim legimus Deum peculiari beneficio cõcessisse huic animæ, de qua in superiori Capite, & in præsenti agitur, nè ad tactum Dæmonum perueniret, profectò deducitur, Dæmones in Purgatorio vexare animas, iam enim hæc ad Purgatorium aduenerat, vt in principio huius Capitis Angelus B. Brigittæ refert: Illa (inquit) anima, cuius dispositionem vidisti, & iudicium audisti, ipsa est in grauissima pœna Purgatorij, sed hæc sententia probari potest ex Beda lib. 3. Historiar. cap. 19. vbi ex quadam Reuelatione

tione B Furſei colligit, à Dæmonibus animas in Purgatorio exiſtentes torqueri, quod etiam Dionyſius Carthuſ. fatetur in lib. de quattuor Nouiſſimis, idem probari poteſt ex lib. 1. vitæ D. Bernar. cap. 10. vbi legitur, Religioſum quendam poſt mortẽ S. Bernardo apparuiſſe, qui quattuor ſe traditum eſſe conquærebatur, à quibus dilacerabatur, qui poſteà eiuſdem Sancti precibus liberatus eſt ab his: quod etiam probabili ratione poteſt confirmari, quia Dæmones ſunt miniſtri diuinæ iuſtitiæ in vindicandis peccatis poſt hanc vitam, ergò etiam cenſendum eſt illis commiſſum eſſe, vt miniſtris, eorum ſupplicium, tàm in Inferno, quàm Purgatorio: ſed hanc dubitationem Cardin. Bellarminius lib. 2. de Purgatorio cap. 13. in. ſolutam relinquit, eamq. inter ſecreta diuina reponit, quæ poſteà (inquit) nobis ſuo tempore palàm fient, refert autem D. Thomam contrarium ſentientem in 4. diſt. 20. art. 5. plures etiam Scholaſtici in 4. diſt. 20. & 21. negant animas in Purgatorio à Dæmonibus cruciari, ea ratione adducti, quia cũ omnes animæ, quæ in Purgatorio ſunt in vltimo conflictu de Dæmone victoriam reportarint, non videtur conueniens, vt diuina iuſtitia permittat, eas ab hoſte iam deuicto vexari, ſic Richardus, Bonauentura, Palud. & Sotus, ſed hac de re, vide infra Lib. 6. Reuel. Cap. 10. Nota 5. & eodem Lib. Cap. 21. Nota 2.

VERBA ANGELI AD SPONSAM de iudicio Diuinæ Iuſtitiæ contra animam ſupradictam, & de ſatisfactione fienda in hac vita, pro ipſa exiſtente in Purgatorio.

CAP. IX.

ITEM loquitur Angelus. Tu priùs audiſti, quod propter preces amicorum Dei, obtinuit ille diuinam contritionem ex charitate pro peccatis, modicùm ante mortem, quæ

1 contritio ſeparauit eũ ab Inferno. 1 Ideò poſt mortem iudicauit iuſtitia Dei, quod deberet per ſex ætates ardere in Purgatorio, quas habuit ab illa hora, qua primò ſcienter mortale peccatum fecit, vſquedùm ex diuina charitate pœnituit fructuosè, niſi de mundo, & amicis Dei auxilium obtineret. Prima itaque ætas fuit, quòd non dilexit Deum, propter nobilis corporis eius mortem, & propter tribulationes eius multiformes, quas & ipſe Chriſtus tolerauit, non propter aliam cauſam, niſi propter ſalutem animarum. Secunda ætas fuit, quòd non dilexit animam propriam, ſicut Chriſtianus deberet, nec regratiabatur Deo pro Baptiſmo ſuo, & ex eo quod non erat Iudæus, vel Paganus. Tertia ætas fuit, quòd benè ſciuit, quæ Deus præcepit facere, & ad hæc perficienda modicam habuit voluntatem. Quarta ætas fuit, quòd benè ſciuit, quæ Deus prohibuit his, qui ad cælum vellent ire, & audactèr fecit contra illa, ſequens non conſcientiæ ſtimulos, ſed ſuum carnalem affectum, & voluntatem. Quinta ætas fuit, quòd non vſus eſt gratia, & confeſſione, ſicut ad illum pertinebat, cum habuit tàm longum tempus. Sexta ætas fuit, quòd modicùm curabat de Corpore Chriſti, nolens illud frequentèr recipere, quia à peccato continere noluit, nec charitatem habuit recipere Corpus Chriſti ante quàm in finem vitæ. Poſt iſta apparuit quidam quaſi homo modeſtus valdè in viſu, cuius veſtes erant albæ, & fulgidæ, quaſi Alba ſacerdotalis, cinctus zona linea, & ſtola rubea ad collũ, & ſubtus brachia eius, qui inchoabat verba ſua iſto modo. Tu quæ hæc vides attende, & nota, & memoriæ tuæ commenda, quæ vides, & quę dicũtur tibi. Vos quippè qui eſtis in mũdo viuentes, nõ valetis eo modo intelligere potentiã Dei, & eius ante tempora conſtitutionẽ ſicut nos, qui cũ eo ſumus. Quia illa quæ apud Deum fiunt in vnico puncto, hæc apud vos comprehendi non poſ-

possunt, nisi cum verbis, & similitudinibus iuxtà mũdi dispositionẽ. Ego itaq. sũ vnus de illis, quem iste homo iudicatus ad Purgatorium honorauit cum donis suis in vita sua. Ideò dedit mihi Deus ex gratia sua, quòd si aliquis vellet facere, quæ moneo, tunc anima istius transferri posset in sublimiorem locum, vbi obtineat suam veram formam, & nullam aliam pœnam sentiat, nisi sicut ille pateretur, qui magnum morbum habuisset, & omnes dolores abessent, iaceretq. quasi homo sine viribus. Attamen ex hoc gauderet, quòd pro certissimo sciret se ad vitam peruenturum. Propterea sicut tu audisti, quòd anima istius clamauit quinquies væ, ideò quinque dico consolatoria sibi. Primùm væ, fuit, quòd Deum modicùm dilexit. Ideò vt ab isto liberetur, dentur pro anima eius triginta calices, in quibus sanguis Dei offeratur, & ipse Deus magis ho-
2 noretur. 2 Secundùm væ fuit, quòd non timuit Deum, ideò pro isto absoluendo, eligantur xxx. Sacerdotes deuoti iudicio hominum, quorum quilibet dicat xxx. Missas, quando possunt, ix. de Martyribus, ix. de Confessoribus, ix. de omnibus Sanctis, xxviij. de Angelis, xxix. de sancta Maria, trigesimam, de sancta Trinitate. Et omnes intentè orent pro anima istius, vt ira Dei mitigetur, & iustitia eius ad misericordiam flectatur. Tertium væ fuit pro superbia eius, & cupiditate. Ideò pro isto abolendo recipiantur, xxx. pauperes, quorum pedes lauentur cum humilitate, & dentur eis cibaria, & pecunia, vestesq. quibus consolentur, quorum quilibet, tàm qui lauat, quàm qui lauantur rogent Deum humiliter, vt propter humilitatem suam, & amaram passionem suam, dimittat animæ istius cupiditatem, & superbiam, quam commisit. Quartum væ fuis luxuria carnis suæ, ideò quicunq. daret vnam Virginem in Monasteriũ, & vnam Viduam similiter, vnamq. puellã in coniugium verum, dando cum eis tantũ de bonis, vndè sufficienter ad victum, & vestitum subsistant, tunc peccatum animę istius, quòd in carne commiserat dimittet Deus, quia hæ sunt tres vitæ, quas Deus in mundo stare iussit, & elegit. Quintùm væ fuit, quod multa peccata commisit in tribulationẽ plurimorum, scilicet, quòd totas vires adhibuit, quatenus illi duo priùs nominati conuenirent in coniugium, qui non minùs quadam consanguinitate cõiuncti erant, quàm si fuissent ambo de proxima parentela, & hanc coniunctionem procurauit plus propter seipsum, quàm propter regnum, & sine requisitione Papæ, contra laudabilem sanctæ Ecclesiæ dispositionem. Pro isto itaque facto multi facti fuerunt Martyres, ne contra Deum, & sãctam Ecclesiam, seu Christianos mores talia tolerarent, si quis tale peccatum abolere volens iret ad Papam dicens. Quidam homo tale peccatum commisit, non exprimendo personam, attamen in fine pœnituit, & obtinuit absolutionem, non emendato peccato. Imponite ergo mihi pœnitentiam qualemcunque vultis, vt tolerare possim, quia ego paratus sum pro eo peccatum illud emen-
3 dare. 3 Verè si non esset isti imposita maior pœnitentia, nisi vnum Pater noster, valeret illi animæ ad diminutionem pœnæ in Purgatorio.

NOTÆ.

1 IDeò post mortem iudicauit iustitia Dei, quòd deberet per sex ætates ardere in Purgatorio.

Angelus B. Brigittam in præsenti Nota certiorem facit de iudicio eius animæ, de qua sup. Cap. 7. et 8. actum erat, & dicit, quòd per sex ætates illa ad Purgatorium condemnata erat, quod esse intelligendum arbitror vsq. ad finem sæculi, quod sexta ætate finiendum esse quam plures tradiderunt, atque vsque ad diẽ iudicij plures animas in Purgatorio esse torquendas colligi potest ex Vener. Beda lib. 5. hist. cap. 13. vbi asserit, cuidam ostensas esse Purgatorij pœnas, dictumq. illi esse, animas, quæ

quæ in Purgatorio degũt saluãdas omnes in die iudicij, licet aliquæ orationibus, & eleemosynis viuentium, & præcipuè Altaris sacrificio iuuentur sic, vt ante diem iudicij liberentur, vbi apertè insinuat, aliquos iam vita functos, vsque ad diem iudicij permansuros esse in Purgatorij pœnis, quod de hac anima iudicata etiã hoc loco traditur, similes quoq. visiones apud Dionys. Carthus. frequenter reperiuntur, Sed hæc diuino iudicio reseruata sunt.

2 Secundum væ fuit, quòd non timuit Deum, ideò pro isto absoluendo eligantur triginta Sacerdotes deuoti iudicio hominũ, quorum quilibet dicat triginta Missas.

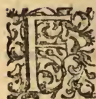
Has esse Missas S. Gregorij probabiliter existimandum est, quarum institutio habetur ex ipsomet D. Greg. lib. 4. Dialogor. cap. 55. an autem necessariò huiusmodi Missæ hoc ordine, quo traditur hìc, dicendæ sint, nimirùm de Martyrib. Confessorib. Angelis, M. V, de Sanctissima Trinitate, nihil hac de re inuenio definitum, putò enim diebus ferialibus, quando non occurrit festum duplex, esse dicendas de Requiem secundùm Rubricas in Missali contentas, secùs verò in festo duplici, in quo sat erit, quod Missa celebretur de Sancto occurrente, & in Memento, oratio dirigatur ad Deum pro eo, pro quo Missa celebratur: nec obstat rubrica Romani Missalis antiqui, & maximè impressi Parisijs Anno 1537. in quo dicitur, Missas D. Gregorij celebrandas esse, Primam, de Dominica prima Aduentus, Secundam de Natiuitate Domini, Tertiam de S. Stephan. Quartam de S. Ioanne, Quintam de Innocentibus, & alias secundum Regulas ibi traditas, quãdoquidem illa pœnitùs sublata sunt, & reiecta per noui Missalis impressionem, ac editionem, vt ex Bulla Pij V. in principio Missalis apposita constat, in qua legimus. Mandantes omnibus, & illis in virtute sanctæ obedientiæ præcipientes, vt cæteris omnibus rationibus, & ritibus ex alijs Missalibus quantumuis vetustis hactenus obseruari consuetis, impostèrum penitùs omissis, & planè reiectis Missam iuxtà ritum, modũ, ac normam, quæ per Missale hoc à nobis nunc traditur decantent, ac legant, neque in Missa celebratione alias cæremonias, ac preces, quæ hoc Missali continentur addere, vel recitare præsumant, idem probatur ex Bulla Clemẽtis Octaui apposita in principio noui Missalis correcti de mandato eius, & Romæ impressi Anno 1604. die 7. Iulij. Postremò nec referre arbitror, an continuis, vel interpolatis diebus huiusmodi Missæ dicantur, neque de necessitate absque interruptione singulis diebus eas esse celebrandas censeo, quia obligatio, qua ad celebrandum Sacerdos tenetur, explicari debet iuxtà cap. significatum. de Præbendis, quod habet, Missas esse dicendas, quanto frequentiùs Sacerdos potest, salua honestate, debita reuerentia, ac deuotione, aliàs institutio huiusmodi esset illicita, quippè quæ præberet ansam peccandi, cum non semper Sacerdos sit ritè dispositus ad celebrationem Missæ, vt probat D. Anton. par. 1. tit, 10. cap. 2. §. 3. Tabiena verb. Missa Octauo nu. 44. quod etiam euidenter colligitur ex quibusdam verbis, quæ paulò antè medium præsentis Capitis habentur ibi, Quorũ quilibet Sacerdos dicat triginta Missas, quando possunt.

2 Verè si non esset isti imposita pœnitentia maior, nisi vnum Pater noster, valeret illi animæ ad diminutionem pęnæ in Purgatorio.

Omninò credendum est pœnitentias à Confessarijs nobis impositas conferre ad diminutionẽ pœnæ in Purgatorio luẽdæ, vt legimus hìc: ex quo inferò, satiùs esse in via satisfacere, vbi nobiscũ mitiùs agitur, & per misericordiam Dei grauiora peccata leuiùs puniuntur, quàm velle scelerũ pœnas in Purgatorio vehementissimo igne persoluere, vndè egregiè affirmat Maior. in 4. sent. d. 20. col. 3. non esse veri amici imponere paruã pœnitentiã, neq. prudentiæ eius paruitate lætari, & idcircò S. Conc. Trid. Sess. 14. cap. 7. declarauit conuenientes pœnitentias esse à Confessarijs imponendas, & nõ leues pro grauibus iniungẽdas: hinc arbitror Confessariũ peccare, imponentem pœnitentiam pro suo arbitratu sine alia circunspectione, nulla peccatorum grauitate, ac circũstantia perpensa, quod etiam tradidit Abulensis in cap. 18. Matth. q. 49. circà finem,

VERBA QVAERIMONIAE Christi de Romanis ad Sponsam, & de crudeli sententia contra eos à Christo illata, si in peccatis suis moriantur.

CAP. X.

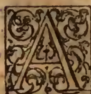
FILIVS Dei loquitur hæc verba dicens. O Roma, tu mihi pro multis beneficijs malam retributionẽ rependis. Ego sum Deus, qui omnia creaui, meamq. maximam charitatem per corporis mei durissimam mortem manifestaui, quam propria voluntate pro animarũ salute sustinui. Tres itaque viæ sunt, quibus te adire volui; & verè in omnibus eis tu me prodere voluisti. In prima enim via lapidem magnũ suspendisti super caput meum, vt me cõtereret. In secunda via acutam lanceam posuisti, quæ non sineret me ad te procedere. In tertia via mihi foueam fodisti, vt in eam incautè cadens suffocarer. Sed ista, quæ iam dico, non corporaliter, sed spiritualiter debent intelligi. Ego quidem ad habitatores Romæ, qui taliter faciunt loquor, sed non ad amicos meos, qui eorum opera non sectantur. Prima itaque via, qua venire solitus sum ad cor hominis, est verus timor Dei, super quẽ homo ingentem suspendit lapidem, hoc est, magnam cordis duri præsumptionem, nõ timens Iudicem, cui nemo resistere potest, sed ita in corde suo dicens. Si venerit ad me timor Dei, contereret eum præsumptio cordis mei. Secunda via, qua venio, est diuini consilij infusio, quæ etiam multotiès aduenit prædicationibus, & doctrinis. Tunc nempè in hac via homo lanceam ponit contra me, dum delectabiliter peccat contra præcepta mea, proponens firmiter in malis suis perseuerare, donec non poterit ea ampliùs visitare. Hæc certissimè est illa lancea, quæ non sinit ad eum venire gratiam Dei. Tertia autem via est illuminatio Spiritus sancti, in cuiuslibet hominis corde, per quam homo intelligere potest, & pensare, quæ, & quanta pro eo feceram, & qualia pro ipso passus fueram in meipso. In hac siquidem via profundam mihi fodit foueã, sic dicens in corde suo. Quicquid mihi libet, hoc mihi sua charitate chariùs est, sufficit enim mihi, de his, quæ in hac vita delectant me cogitare, & sic diuina charitas vnà cum operibus meis, quasi in profunda fouea ab eo suffocantur. Verè habitatores Romæ hæc omnia mihi faciunt, & certissimè verbis, & operibus hæc ostendunt. Verba, & opera mea pro nihilo reputantes, mihiq. & Matri meæ, & Sanctis meis in ioco, & serio, in lætitia, & ira maledicentes, & contumelias pro gratiarum actionibus offerentes. Illi quidem non viuunt iuxta consuetudinem Christianorum, sicut sancta Ecclesia præcipit, quia maiorem charitatem non habent ad me, quàm Dæmones, qui magis miserias suas sustinere volunt æternaliter, suamq. malitiam retinere, quàm me videre, mihiq. in perenni gloria adhærere. Sic vtique sunt illi, qui corpus meum nolunt accipere, quod in altari de pane, sicuti ego ipse constitui consecratur, cuius perceptio iuuat maximè contrà diabolicam tentationem. O quàm miseri sunt, qui tale iuuamen dum sani sunt, magis quàm venenum respuunt, & abhorrent, quia nolunt se à peccatis refrænare. Nunc igitur per vnam viam eis incognitam veniam cum potẽtia deitatis meæ, vindictam meæ humanitatis contemptoribus inferendo. Et sicut ipsi mihi tria obstacula in vijs suis, nè ad ipsos ingrediar parauerunt. Ita & ego alia tria ipsis parabo, quorum amaritudinem viui, & mortui sentient, & gustabunt. Lapis itaque meus mors est subitanea, & improuisa, quæ sic eos conteret, quod omnia, quæ habent ad iucunditatem

suam,

suam, hic remanebunt, & sola anima ad iudicium meum venire compelletur. Lácea verò mea est iustitia mea, quæ ita eos à me remouebit, quod nunquam gustabunt bonitatem meam, qui eos redemi, & nunquam videbunt pulchritudinem meam, qui eos creaui. Fouea autem mea est inferni tenebrosa obscuritas, in quam ipsi cadent, viuendo ibi in miseria sempiterna. Omnes Angeli mei in Cælo, & omnes Sancti condemnabunt eos, omnesq. Dęmones, omnesq. animæ in inferno maledicent eis. Sed illos noto, & de illis hæc dico, qui ita dispositi sunt, sicut est dictũ superiùs, siuè fuerint Religiosi, siuè sæculares Clerici, siuè Laici, siuè mulieres, siuè ipsorum filij, & filiæ, qui ad tantam deuenerunt ætatem, quod intelligunt Deum omnia peccata vetuisse, & nihilominus tamẽ peccatis se implicãt voluntariè amore Dei excluso, eiusq. timore paruipẽso. Verũtamẽ talis est mihi adhuc volũtas, qualis fuit mihi pendenti in Cruce. Idẽ enim sum modo, qui tunc fui, quando latroni misericordiam petenti peccata omnia dimisi, & Cæli portas aperui. Alteri quoque latroni me contemnenti inferni claustra patefeci. Vbi pro peccatis suis æternaliter cruciatur.

VERBA SANCTAE AGNETIS AD Virginem gloriosam ipsá laudantia, & benedicentia, & qualiter rogat Virginem pro filia, & de responsione Domini, & Virginis dulci, & consolatoria ad Sponsam, & qualiter iste mundus per ollam designatur.

CAP. XI.

1 GNES loquitur. 1 O Maria Mater, & Virgo virginum, tu meritò vocari poteris Aurora, quã Sol verus Iesus Christus illuminauit. Sed nunquid voco te Auroram propter regalem progeniem, aut propter diuitias, & honores? Nequaquã. Sed meritò dicenda es Aurora propter humilitatem, propter fidei illuminationẽ, propter singulare votũ castitatis. Tu enim es veri Solis nuncia, & productiua. Tu iustorum
2 lætitia. 2 Tu Dæmonũ expulsio, tu consolatio peccatorum. Ergo rogo te propter nuptias istas, quas Deus fecit tecum hora ista, vt filia tua stare possit in honore, & amore Filij tui. Respondit Mater Dei. Quomodo intelligis nuptias istas? edicito propter istam, quæ hæc audit. Respondit Agnes. Tu verè vtrunque Mater, & Virgo, & vxor es. Nam pulcherrimæ factæ sunt in te nuptiæ hora ista, cùm Deus homini in te coniunctus est, absque confusione, & diminutione deitatis. Virginitas quoque, & maternitas sociatæ sunt, illæso virginitatis pudore, simulq. Mater, & filia facta es tui Creatoris. Illum quippè hodiè genuisti temporaliter, qui à Patre æternaliter genitus, omnia cum Patre operatus est. Nam Spiritus sanctus in te fuit, & ex-
4 trà te, & circunquaque tecum, 3 qui fœcũ-
3 dauit te consentientẽ nuncio Dei. 4 Ipseq. Filius Dei, qui hodiè natus est de te, etiam fuit in te antequam nuncius suus perueniret ad te, ideò fac misericordiam cum filia tua. Ipsa enim similis est illi pauperculæ mulieri, quæ habitans in conualle, nihil habebat nisi modicum viuidum, vtputà gallinam, vel anserem, quę ad Dominum, qui in monte vallis habitabat tantum affecta est, quòd quicquid habebat viuidum Domino in monte ex charitate offerebat. Cui Dominus respondit. Superabundo in omnibus, nec tua mihi sunt necessaria, sed fortè, ideò parua tribuis, vt tibi maiora tribuantur. Cui illa. Non (inquit) hæc ideò offero, quia tibi necessaria sunt, sed quia me tãtillam pauperculam cohabitari fecisti in mõte tuo, à seruisq. tuis honorata sum. Ideò tãtillum, quod mihi tamen est consolatorium offero tibi, vt probes, quòd facerem maiora, si valerem, & nè gratiæ tuæ sim ingrata. Respondit Dominus, quia me tanta charitate diligis, ego eleua-

eleuabo te ad montem meum, & dabo tibi, & tuis vestes, & victum annualem. Sic nunc est filia tua disposita. Ipsa enim illud solum, quod habebat viuidum, idest amorem mundi, & filiorum reliquit tibi. Ideò tuæ pietatis est prouidere ei. Respondit Mater ad Sponsam filij dicens. Filia
5 sta stabilis. 5 Ego rogabo filium meum, qui dabit tibi victum annualem, & collocabit te in monte, vbi millia millium Angelorum seruiunt ei. Nam si computarentur omnes homines, qui nati sunt ab Adã vsquè ad nouissimum, qui nasciturus est in fine mundi, plusquam decem Angeli inueniuntur pro vnoquoque homine. Mundus quippè non est, nisi quasi quædã olla. Ignis verò subtus ollam, & cinis, sunt amici mundi. Sed amici Dei sunt quasi cibus optimus in olla. Ergò quando parata fuerit mensa, tunc cibus dulcis præsentabitur Domino, & delectabitur in eo, olla verò frangetur, sed tamen ignis non extinguetur.

NOTAE.

1 O Maria Mater, & Virgo Virginum, tu meritò vocari poteris Aurora, quàm Sol verus Iesus Christus illuminauit.

In præsenti nota B. Agnes de laudibus Mariæ agens, eam comparat Auroræ, & Cant. 6. ipsamet Aurora consurgens appellatur, quare autem Auroræ similis sit, annotaui suprà Lib. 1. Cap. 50. Nota 1. & insinuatur etiam hoc eodem Cap. aliquanto post cum de ea scribitur, Tu enim es veri Solis nuncia, & productiua, idem habetur in Reuelat. extrau. Cap. 50. & serm. Angelic. cap. 11.

2 Tu Dæmonum expulsio.

Inter cæteras laudes, ac priuilegia, quibus B. Agnes præditã esse Mariam affirmat, illud esse potissimum hoc loco asserit, quòd dominiũ super Dæmones potita sit, vt mirum videri non debeat, si Dæmonum ab ea vocetur expulsio, & ab ipsomet Angelo fuga Diaboli, vt legimus in serm. Angel. cap. 15. idipsum quoq. fusè traditur Lib. 1. Reu. Cap. 9. & Lib. 4. Cap. 108. & in serm. Angel. cap. 20. Hinc nobis colligendum est, quantum cõmodi nobis possit afferre, si eam in tentationibus, & angustijs nostris, & maximè contrà Dæmonum incursus inuocauerimus: Non enim (inquit D. Bernardus) sic timent hostes visibiles, quãlibet castrorum multitudinem sicut illæ aereæ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium, & exemplum, sicut enim puluis ante faciem venti spargitur, & sicut cera ante faciem ignis liquescit, sic ad inuocationem huius nominis Mariæ, fugiunt, & pereunt. Et iterum Vbi nomen Mariæ nominatur, ibi Dæmoniũ effugatur, reis venia, medela ægris, pusillis corde robur, afflictis consolatio, peregrinantibus adiutorium datur.

3 Qui fęcundauit te consentientem nuncio Dei.

Hoc est, cum primùm Angelo Gabrieli Incarnationem Filij tui annuntianti consensum præstitisti, statim Spiritus sancti virtute Verbum concepisti, & indè fæcunda facta es.

4 Ipse Filius Dei, qui hodie natus est de te, etiam fuit in te, antequam nuncius suus perueniret ad te.

Hoc loco insinuatur, Beatissimam Virginẽ, etiam ante Christi Domini Incarnationem fuisse Deo gratissimam, & suum Filium in se habuisse, quod intelligendum est per gratiam; nam vt legitur Lib. 3. Reuel. Cap 8. & Lib. 4. Cap. 109. Ipsa ab æterno fuit in charitate Dei, & Deo dilecta, & ab infantia plena Spiritu sancto. Vndè Cant. 4. de ea scribitur. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te: eadẽ ergò Maria, quæ Filiũ suum ante Incarnationem per gratiã in se habuit, eadem post Angelicam annunciationem secundum humanæ naturæ, & carnis veritatem in ventre Virgineo portauit.

5 Ego rogabo Filium meum; qui dabit tibi victum annualem, & collocabit te in monte, vbi millia millium Angelorum seruiunt ei: Nam si computarentur omnes homines, qui nati sunt ab Adam vsque ad nouissimum, qui nasciturus est in fine mundi, plusquam decem Angeli inue-

inueniuntur pro vnoquoque homine.

Sic B.Virgo sponsā allocuta est, cui se à filio annualem victum impetraturā, & eam in monte collocaturam fuisse spopondit, vbi millia millium Angelorum seruiunt Deo. Sanè cum victus sit, quo in hac vita mortali sustentamur, & cibus, quo nutrimur, ergo cū B.Virgo annualem victum Brigittæ pollicetur, intelligēdum crediderim auxilium gratiæ Dei per annualem cibum spiritualiter designatum, teste S.Greg.lib.23.Moral.cap.25. quo B.Brigitta dum viueret sustentanda, ac nutrienda erat, & postquam naturæ debitum soluisset, in eo monte collocanda, vbi millia millium Angelorum Deo seruiunt, nimirùm in illa cælesti Patria, quæ per montem designatur, sicut admonuerunt S. Basil.in Ps.14. & S.Hieron. super cap.37. Isaiæ: aut etiam per annualem victum sacram Eucharistiam poßumus intelligere, quæ cibus est animæ, quo Christifideles in hac vita sustentantur, & quæ mensa cælestis est, in qua panes depositi sunt, quibus participatione Corporis Christi ad vitam æternam aluntur, & in monte cælestis gratiæ collocantur, & hoc est, quod ad finem præsentis Cap.legimus. Ergo quando parata fuerit mensa, tunc cibus dulcis præsentabitur & delectabitur in ea. Sed quoniam hoc loco innuitur Angelos in magno quodam esse numero, & quod plus quàm decem Angeli inueniuntur pro vnoquoque homine quærendū breuiter est; An verò illi creati sint in magno numero, & an numerus eorum excedat numerum hominum. Et quantum spectat ad primum dicendum est, Angelos creatos esse in magno numero, & hanc assertionem eße, & sacris litteris conformem, & SS. etiam Patrū opinioni consonam, patet primo Dan.7. Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei, quo loco S.Hieronym. & alij etiam sacrarum litterarum interpretes monent, Angelorum numerum definitum accipiendū esse pro indefinito, vt intel. ligantur penè innumerabiles & Iob.25. Nūquid est numerus militum eius? vbi militum nomine, Angelorū exercitus intelligitur iuxta communem explanationem, & sensus est, tot numero sunt, vt numerari difficilè queant: Dauid quoque nobis fidem facit huius ingentis Angelorum multitudinis Psal 67. Currus (inquit) Dei multiplex millia lætantium, quem locum interpretes intelligunt de Angelis sanctis, qui Christo in Cælo ascendenti astiterunt, eiq. inseruierunt, & Apocalyp. 1. S.Ioan. Audiui (inquit) vocem Angelorum multorum, & paulò post subdit, Et erat numerus eorum millia millium, & Hebr. 12. apertis verbis Paulus Apostol. monet, maximam esse Angelorum multitudinem, & in scripturis sacris fit mentio legionum Angelorū Matth.26. An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquam duodecim legiones Angelorum? quibus verbis certum est voluisse Christum Dominum ingentem Angelorum multitudinem indicare, testatur hoc idem S.Dionys. Areopag. 14.cap.de Cælesti Hierarch. & S. Greg.17. Moral. cap. 9. qui explanans citata verba Iob, Supernorum (inquit) Ciuium numerus infinitus est, & definitus exprimitur, vt qui Deo numerabilis est, esse hominibus innumerabilis demonstretur. Sed audiamus D.Bernardin. Senensem hoc confirmantem tom. 4. serm. 48. de Amore misericordiæ fol. mihi 272. Dionysius (inquit) in suo lib. Hierarch. dicit, quòd solùm Angeli in Paradiso existentes sunt plures, quàm stellæ, quàm sint arenæ maris, ac terræ, quàm sint folia, & herbæ, & quàm sint omnia quæcunque creata: & ingentem esse Angelorum multitudinem, expresse etiam affirmarunt S. Athanas. serm. 3. contra Arianos, Multi (inquit) Archangeli, multi Throni, multæ Potestates, & Dominationes millies millia, & decies millies centena millia Ministrorum assistunt. Clem. Rom. lib.8. Constit. Te adorant innumerabiles Angelorū copiæ. S.Chrysost.hom.2. de incorrup. Dei natura, Mille Angelorum sunt innumerabilia. Mille millia Archangelorum, S.Iræneus, sunt (ait) innumerabiles circa Factorem Angeli. Indicat hoc idem S.Gregor.Nyss.hom.15.in Cant. S.Hylar. in Psal.118. Cyrill. Alexan. lib.1. in Genes. Millia (inquit) millium Deo ministrant. Atque hinc deducendum verum

esse

esse quod Domin. Bann. tradidit in Comment. ad 1. p. S. Thom. q. 50. art. 3. Certa fide credendum esse Angelos creatos esse in magno numero, an autem excedant animarum rationalium numerum dicit, conclusionem non esse de fide, sed valdè fidei, & SS. Patrum sententijs conformem.

Sed quoniam B. Brigittæ fuisse diuinitùs reuelatum constat ex præsentis Capitis narratione, Angelorum numerum excedere numerum hominum, qui sunt, fuerunt, & futuri sunt, cumq. ex recentioribus Theologis nonnulli licet partem affirmantem tanquam probabiliorem fateantur, tamen indicarunt si testimonijs Scripturæ, aut ratione sola agendũ esset, nihil certè hac de re conijci posse, & opinionem de ampliori Angelorum numero initi tantummodo S. Brigittæ Reuelationi, sicut scripsit Gabr. Vasquez in comment. ad 1. p. S. Thom. disp. 180 cap. 3. cuius auctoritati multùm defferendum esse ait, & tradit ex Dionys. Carthusian. in cap. 14. S. Dionysij de Cælest. Hierarc. fuisse S. Brigittæ reuelatum ampliorem esse Angelorum numerum, quàm hominum, sic vt vnicuique hominum decem possent in custodiam designari. Quo circà, vt probemus huius sanctissimæ Fœminæ assertionem esse conformem, & sacræ Scripturæ, & sanctorum Patrum dictis, hæc breuiter annotanda esse duximus: Et primum dicendum videtur ex sacris litteris, & sanctorum Patrum sententijs citatis, quibus significatur Angelos in magno numero fuisse creatos, & eorum multitudinem quasi innumerabilem esse: probabiliter colligi ampliorem esse Angelorum numerum, quàm hominum, quod & ratione etiam constat, nam vt rectè argumentatur S. Thom. 1. p. q. 50. art. 3. cum singulis hominibus ad custodiam datus sit à Deo vnus Angelus, cumq. dubitandum non sit, quin sint etiam alij plures præter illos, qui ad tutelam singulorum hominum deputati sunt, consequens fit, plures esse Angelos, quàm homines; Maior est certa, quam probat B. Brigitta Lib. 1. Reuelat. Cap. 9. vbi scribitur, Omnibus hominibus Angelos bonos datos esse ad custodiam, & malos ad probationem, idem habet eodem Lib. Cap. 33. & de Dæmonibus qui adsunt hominibus, vt indicat B. Brigitta probat Stephan. Bubal. in Comment. Angelicis ad q. 50. S. Thom. quæsit. vnic. diffic. 3. ex Herma Discipulo S. Pauli, Cassiano, Origen. Gregor. Nyss. alijsq. Patribus, & confirmat Magister cum Schola in 2. dist. 6. art. 11. Atque hinc Albertus Magn. nomine quattuor ventorum, quos in mari magno pugnantes viderat Dan. cap. 27. suarum Reuelat. intellexit malos Angelos, qui quattuor Monarchijs ad malum præerant, & ad bella, ac seditiones prouocabant, & de custodia bonorum Angelorum hominibus data testantur S. Basil. lib. 3. contra Eunom. in initio, & Concione 9. in Psal. 33. S. Hieron. in cap. 18. Matth. & Chrysost. hom. 60. super Matth. S. August. in lib. de Diligendo Deum tom. 9. cap. 12. Tertull. lib. de Anima cap. 37. Quod autem alij plures sint Angeli præter eos, qui ad custodiam hominum deputati sunt colligitur ex eo, quoniã custodes Angeli ferè omnes sunt ex infimo ordine, vt docet S. Thom. 1. p. q. 113. art. 3. & consentiunt ibi Commentatores, ergo vltrà custodes alij sunt, aliorum superiorum ordinum in magno numero, eoq. magis, cum vltrà Angelos hominum custodes deputatos nòn desint alij, qui sint Prouinciarum, & gentium Præsides, qui eorum res curent, & gubernationem tùm spiritualem, tùm corporalem promouent, & est communis Catholicorum omnium Doctorum sententia singulis Regnis à Deo, singulos Angelos deputari: Vndè Sãctus Hieronym. quattuor illos ventos à Daniele visos existimauit significare quattuor Angelos Custodes, quattuor Monarchiarum, non quattuor malos Angelos, vt censuit Albertus Magnus. Postremò veritatem hanc probat illorum Patrum sententia, qui genus humanum dixerunt centesimæ partis rationẽ habere ad spiritus cælestes, videntur enim sic affirmasse homines innumerabilibus partibus inferiores esse Angelorum multitudini, & respexisse eos credo ad parabolam ouis perditæ, alijs nonaginta nouem ouibus relictis in deserto, de qua Lucæ 15. & ad aliam etiam de muliere, quæ habebat decem

cem drachmas, & vnam perdidit, vndè inferri poteſt, eos exiſtimaſſe, ſic ſe habere numerum Angelorum ad numerum hominum, vt nonaginta nouem ad vnum, vel vt nouem ad vnum, vt ex alia parabola Mulieris de nouem drachmis ſeruatis, & vna perdita: Vnius enim, vel ouis, vel drachmæ vocabulo ſignificantur omnes homines maioribus autem numeris omnes Angeli: ad has comparationes reſpexiſſe etiam videtur Beata Brigitta dum dixit, quòd numerus Angelorum ſit pluſquam declupum maior omnium hominum: præclarè rem hanc deſcribit Sanctus Ambroſius de Centeſima oue ad cap. 15. Lucæ. Diues (inquit) Paſtor, cuius omnes nos centeſima portio ſumus, habet Angelorum, habet Archangelorum, Dominationum, Poteſtatum, Thronorum, aliorumque innumerabiles Greges, quos in montibus dereliquit: ex quibus verbis liquet ex ſententia Sancti Ambroſij, ſi omnes homines ſimul cum omnibus Angelis in centum portiones diuiderentur, centeſimam portionem efficerent omnes homines: Idem habet Sanctus Cyrillus Hieroſolym. Cathechiſi 15. qui homines cum Angelis comparat, vt centeſimam partem; ad integrum centenum numerum, Cogita (inquit) primùm quantum ſit Romanorum genus, cogita quot gentes Barbarorum nunc viuentes, & quot ante centum annos mortui, cogita quot ante mille annos ſepulti ſunt, cogita eos, qui fuerunt ab Adam vſque ad hodiernam diem: Magna quidem hæc multitudo, ſed hæc tamen parua eſt. Plures enim Angeli, nonaginta nouem oues ſunt illæ, tu verò centeſima, quoniam vnum tantum eſt genus humanum: eadem comparatione vſus eſt Eucherius Epiſcopus Lugdunenſis antiquus Auctor Homilia Domin. 3. poſt Pentecoſtes, dum ſcribit, Idem ſignificant decem drachmæ, quòd centum oues, vnaquæque drachma, & vna ouis perdita idem ſignificant, nouem verò quæ reſtant, nouem Ordines Angelorum ſunt. Legendi ſunt etiam de hac eadem comparatione Sanctus Gregorius homil. 34. in Euangelio, & Sanctus Hilarius in Matth. Canon. 18. & ad has comparationes reſpexit Beata Brigitta cùm dixit, Quod ſi computarentur omnes homines, qui nati ſunt ab Adam vſque ad nouiſſimum, qui naſciturus eſt in fine mundi, pluſquam decem Angeli inueniuntur pro vnoquoque homine.

VERBA VIRGINIS MATRIS ad filiam de reuolutione amicorum Dei in hoc mundo, nunc in tribulationibus ſpiritualibus, nunc in conſolationibus, & quid ſit tribulatio ſpiritualis, & conſolatio, & qualiter amici Dei debent gaudere, & conſolari temporaliter.

CAP. XII.

MATER loquitur. Amici Dei dicunt, vixi in mundo, nunc in tribulatione ſpirituali, nunc in conſolatione ſpirituali. Conſolatio verò ſpiritualis eſt infuſio Spiritus ſancti, conſideratio magnalium operum Dei. Admiratio patientiæ eius. Et quando hæc omnia delectabiliter opere adimplentur. Tribulatio verò ſpiritualis eſt illa, quando contra voluntatem cogitationes immundæ, & importunæ conturbant mentem, quando mens anguſtiatur de inhonoratione Dei; & de diſpendio animarum, quando animus ex rationabili cauſa cogitur temporalibus ſollicitudinibus implicari. Sic etiam amici, Dei, quandoque poſſunt conſolari conſolatione temporali, ſicut de verbis ædificatorijs, de ludo honeſto, ſeù de alijs operibus, in quibus nihil detractorium ſit, aut inhoneſtum. Sicut per exemplum intelligere poteris. Si enim pugnus ſemper tenetur clauſus, aut contraherentur nerui, aut manus debilitaretur. Sic eſt etiam in

possunt, nisi cum verbis, & similitudinibus iuxtà mũdi dispositionẽ. Ego itaq. sũ vnus de illis, quem iste homo iudicatus ad Purgatorium honorauit cum donis suis in vita sua. Ideò dedit mihi Deus ex gratia sua, quòd si aliquis vellet facere, quæ moneo, tunc anima istius transferri posset in sublimiorem locum, vbi obtineat suam veram formam, & nullam aliam pœnam sentiat, nisi sicut ille pateretur, qui magnum morbum habuisset, & omnes dolores abessent, iaceretq. quasi homo sine viribus. Attamen ex hoc gauderet, quòd pro certissimo sciret se ad vitam peruenturum. Propterea sicut tu audisti, quòd anima istius clamauit quinquies væ, ideò quinque dico consolatoria sibi. Primùm væ, fuit, quòd Deum modicùm dilexit. Ideò vt ab isto liberetur, dentur pro anima eius triginta calices, in quibus sanguis Dei offeratur, & ipse Deus magis ho-
2 noretur. 2 Secundùm væ fuit, quòd non timuit Deum, ideò pro isto absoluendo, eligantur xxx. Sacerdotes deuoti iudicio hominum, quorum quilibet dicat xxx. Missas, quando possunt, ix. de Martyribus, ix. de Confessoribus, ix. de omnibus Sanctis, xxviij. de Angelis, xxix. de sancta Maria, trigesimam; de sancta Trinitate. Et omnes intentè orent pro anima istius, vt ira Dei mitigetur, & iustitia eius ad misericordiam flectatur. Tertium væ fuit pro superbia eius, & cupiditate. Ideò pro isto abolendo recipiantur, xxx. pauperes, quorum pedes lauentur cum humilitate, & dentur eis cibaria, & pecunia, vestesq. quibus consolentur, quorum quilibet, tàm qui lauat, quàm qui lauantur rogent Deum humiliter, vt propter humilitatem suam, & amaram passionem suam, dimittat animæ istius cupiditatem, & superbiam, quam commisit. Quartum væ fuis luxuria carnis suæ; ideò quicunq. daret vnam Virginem in Monasteriũ, & vnam Viduam similiter, vnamq. puellã in coniugium verum, dando cum eis tantũ de bonis, vndè sufficienter ad victum, & vestitum subsistant, tunc peccatum animę istius, quòd in carne commiserat dimittet Deus, quia hæ sunt tres vitæ, quas Deus in mundo stare iussit, & elegit. Quintùm væ fuit, quod multa peccata commisit in tribulationẽ plurimorum, scilicet, quòd totas vires adhibuit, quatenus illi duo priùs nominati conuenirent in coniugium, qui non minùs quadam consanguinitate cõiuncti erant, quàm si fuissent ambo de proxima parentela, & hanc coniunctionem procurauit plus propter seipsum, quàm propter regnum, & sine requisitione Papæ, contra laudabilem sanctæ Ecclesiæ dispositionem. Pro isto itaque facto multi facti fuerunt Martyres, ne contra Deum, & sãctam Ecclesiam, seu Christianos mores talia tolerarent, si quis tale peccatum abolere volens iret ad Papam dicens: Quidam homo tale peccatum commisit, non exprimendo personam, attamen in fine pœnituit, & obtinuit absolutionem, non emendato peccato. Imponite ergo mihi pœnitentiam qualemcunque vultis, vt tolerare possim, quia ego paratus sum pro eo peccatum illud emen-
3 dare. 3 Verè si non esset isti imposita maior pœnitentia, nisi vnum Pater noster, valeret illi animæ ad diminutionem pœnæ in Purgatorio.

NOTÆ.

1 IDeò post mortem iudicauit iustitia Dei, quòd deberet per sex ætates ardere in Purgatorio.

Angelus B. Brigittam in præsenti Nota certiorem facit de iudicio eius animæ, de qua sup. Cap. 7. et 8. actum erat, & dicit, quòd per sex ætates illa ad Purgatorium condemnata erat, quod esse intelligendum arbitror vsq. ad finem sæculi, quod sexta ætate finiendum esse quam plures tradiderunt, atque vsque ad diẽ iudicij plures animas in Purgatorio esse torquendas colligi potest ex Vener. Beda lib. 5. hist. cap. 13. vbi asserit, cuidam ostensas esse Purgatorij pœnas, dictumq. illi esse, animas,

quæ

quæ in Purgatorio degũt saluãdas omnes in die iudicij, licèt aliquæ orationibus, & eleemosynis viuentium, & præcipuè Altaris sacrificio iuuentur sic, vt ante diem iudicij liberentur, vbi apertè insinuat, aliquos iam vita functos, vsque ad diem iudicij permansuros esse in Purgatorij pœnis, quod de hac anima iudicata etiã hoc loco traditur, similes quoq. visiones, apud Dionys. Carthus. frequenter reperiuntur, Sed hæc diuino iudicio reseruata sunt.

2 Secundum væ fuit, quòd non timuit Deum, ideò pro isto absoluendo eligantur triginta Sacerdotes deuoti iudicio hominũ, quorum quilibet dicat triginta Missas.

Has esse Missas S. Gregorij probabiliter existimandum est, quarum institutio habetur ex ipsomet D. Greg. lib. 4. Dialogor. cap. 55. an autem necessariò huiusmodi Missæ hoc ordine, quo traditur hìc, dicendæ sint, nimirùm de Martyrib. Confessorib. Angelis, M. V, de Sanctissima Trinitate, nihil hac de re inuenio definitum, putò enim diebus ferialibus, quando non occurrit festum duplex, esse dicendas de Requiem secundùm Rubricas in Missali contentas, secùs verò in festo duplici, in quo satis erit, quod Missa celebretur de Sancto occurrente, & in Memento, oratio dirigatur ad Deum pro eo, pro quo Missa celebratur: nec obstat rubrica Romani Missalis antiqui, & maximè impressi Parisijs Anno 1537 in quo dicitur, Missas D. Gregorij celebrandas esse, Primam, de Dominica prima Aduentus, Secundam de Natiuitate Domini, Tertiam de S. Stephan. Quartam de S. Ioanne, Quintam de Innocentibus, & alias secundum Regulas ibi traditas, quãdoquidem illa pœnitùs sublata sunt, & reiecta per noui Missalis impressionem, ac editionem, vt ex Bulla Pij V. in principio Missalis apposita constat, in qua legimus. Mandantes omnibus, & illis in virtute sanctæ obedientiæ præcipientes, vt cæteris omnibus rationibus, & ritibus ex alijs Missalibus quantumuis vetustis hactenus obseruari consuetis, imposterum penitùs omissis, & planè reiectis Missam iuxtà ritum, modũ, ac normam, quæ per Missale hoc à nobis nunc traditur decantent, ac legant, neque in Missæ celebratione alias cæremonias, ac preces, quæ hoc Missali continentur addere, vel recitare præsumant, idem probatur ex Bulla Clemẽtis Octaui apposita in principio noui Missalis correcti de mandato eius, & Romæ impressi Anno 1604. die 7. Iulij. Postremò nec referre arbitror, an continuis, vel interpolatis diebus huiusmodi Missæ dicantur, neque de necessitate absque interruptione singulis diebus eas esse celebrandas censeo, quia obligatio, qua ad celebrandum Sacerdos tenetur, explicari debet iuxtà cap. significatum. de Præbendis, quod habet, Missas esse dicendas, quanto frequentiùs Sacerdos potest, salua honestate, debita reuerentia, ac deuotione, alias institutio huiusmodi esset illicita, quippè quæ præberet ansam peccandi, cum non semper Sacerdos sit ritè dispositus ad celebrationem Missæ, vt probat D. Anton. par. 1. tit, 10. cap. 2. §. 3. Tabiena verb. Missa Octauo nu. 44. quod etiam euidenter colligitur ex quibusdam verbis, quæ paulò antè medium præsentis Capitis habentur ibi, Quorũ quilibet Sacerdos dicat triginta Missas, quando possunt.

2 Verè si non esset isti imposita pœnitentia maior, nisi vnum Pater noster, valeret illi animæ ad diminutionem pęnæ in Purgatorio.

Omninò credendum est pœnitentias à Confessarijs nobis impositas conferre ad diminutionẽ pœnæ in Purgatorio luẽdæ, vt legimus hìc: ex quo inferò, satiùs esse in via satisfacere, vbi nobiscũ mitiùs agitur, & per misericordiam Dei grauiora peccata leuiùs puniuntur, quàm velle scelerũ pœnas in Purgatorio vehementissimo igne persoluere, vndè egregiè affirmat Maior. in 4. sent. d. 20. col. 3. non esse veri amici imponere paruã pœnitentiã, neq. prudentiæ eius paruitate lætari, & idcircò S. Conc. Trid. Sess. 14. cap. 7. declarauit conuenientes pœnitentias esse à Confessarijs imponendas, & nõ leues pro grauibus iniungẽdas: hinc arbitror Confessariũ peccare, imponentem pœnitentiam pro suo arbitratu sine alia circunspectione, nulla peccatorum grauitate, ac circũstantia perpensa, quod etiam tradidit Abulensis in cap. 18. Matth. q. 49. circà finem,

VERBA QVAERIMONIAE Christi de Romanis ad Sponsam, & de crudeli sententia contra eos à Christo illata, si in peccatis suis moriantur.

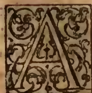
CAP. X.

FILIVS Dei loquitur hæc verba dicens. O Roma, tu mihi pro multis beneficijs malam retributionē rependis. Ego sum Deus, qui omnia creaui, meamq. maximam charitatem per corporis mei durissimam mortem manifestaui, quam propria voluntate pro animarū salute sustinui. Tres itaque viæ sunt, quibus te adire volui; & verè in omnibus eis tu me prodere voluisti. In prima enim via lapidem magnū suspendisti super caput meum, vt me cōtereret. In secunda via acutam lanceam posuisti, quæ non sineret me ad te procedere. In tertia via mihi foueam fodisti, vt in eam incautè cadens suffocarer. Sed ista, quæ iam dico, non corporaliter, sed spiritualiter debent intelligi. Ego quidem ad habitatores Romæ, qui taliter faciunt loquor, sed non ad amicos meos, qui eorum opera non sectantur. Prima itaque via, qua venire solitus sum ad cor hominis, est verus timor Dei, super quē homo ingentem suspendit lapidem, hoc est, magnam cordis duri præsumptionem, nō timens Iudicem, cui nemo resistere potest, sed ita in corde suo dicens. Si venerit ad me timor Dei, conteret eum præsumptio cordis mei. Secunda via, qua venio, est diuini consilij infusio, quæ etiam multotiès aduenit prædicationibus, & doctrinis. Tunc nempè in hac via homo lanceam ponit contra me, dum delectabiliter peccat contra præcepta mea, proponens firmiter in malis suis perseuerare, donec non poterit ea amplius visitare. Hæc certissimè est illa lancea, quæ non sinit ad eum venire gratiam Dei. Tertia autem via est illuminatio Spiritus sancti, in cuiuslibet hominis corde, per quam homo intelligere potest, & pensare, quæ, & quanta pro eo feceram, & qualia pro ipso passus fueram in meipso. In hac siquidem via profundam mihi fodit foueā, sic dicens in corde suo. Quicquid mihi libet, hoc mihi sua charitate chariùs est, sufficit enim mihi, de his, quæ in hac vita delectant me cogitare, & sic diuina charitas vnà cum operibus meis, quasi in profunda fouea ab eo suffocantur. Verè habitatores Romæ hæc omnia mihi faciunt, & certissimè verbis, & operibus hæc ostendunt. Verba, & opera mea pro nihilo reputantes, mihiq. & Matri meæ, & Sanctis meis in ioco, & serio, in lætitia, & ira maledicentes, & contumelias pro gratiarum actionibus offerentes. Illi quidem non viuunt iuxta consuetudinem Christianorum, sicut sancta Ecclesia præcipit, quia maiorem charitatem non habent ad me, quàm Dæmones, qui magis miserias suas sustinere volunt æternaliter, suamq. malitiam retinere, quàm me videre, mihiq. in perenni gloria adhærere. Sic vtique sunt illi, qui corpus meum nolunt accipere, quod in altari de pane, sicuti ego ipse constitui consecratur, cuius perceptio iuuat maximè contrà diabolicam tentationem. O quàm miseri sunt, qui tale iuuamen dum sani sunt, magis quàm venenum respuunt, & abhorrent, quia nolunt se à peccatis refrænare. Nunc igitur per vnam viam eis incognitam veniam cum potētia deitatis meæ, vindictam meæ humanitatis contemptoribus inferendo. Et sicut ipsi mihi tria obstacula in vijs suis, nè ad ipsos ingrediar parauerunt. Ita & ego alia tria ipsis parabo, quorum amaritudinem viui, & mortui sentient, & gustabunt. Lapis itaque meus mors est subitanea, & improuisa, quæ sic eos conteret, quod omnia, quæ habent ad iucunditatem suam,

suam, hìc remanebunt, & sola anima ad iudicium meum venire compelletur. Lãcea verò mea est iustitia mea, quæ ita eos à me remouebit, quod nunquam gustabunt bonitatem meam, qui eos redemi, & nunquam videbunt pulchritudinem meam, qui eos creaui. Fouea autem mea est inferni tenebrosa obscuritas, in quam ipsi cadent, viuendo ibi in miseria sempiterna. Omnes Angeli mei in Cælo, & omnes Sancti condemnabunt eos, omnesq. Dęmones, omnesq. animæ in inferno maledicent eis. Sed illos noto, & de illis hæc dico, qui ita dispositi sunt, sicut est dictũ superiùs, siuè fuerint Religiosi, siuè sæculares Clerici, siuè Laici, siuè mulieres, siuè ipsorum filij, & filiæ, qui ad tantam deuenerunt ætatem, quod intelligunt Deum omnia peccata vetuisse, & nihilominus tamẽ peccatis se implicãt voluntariè amore Dei excluso, eiusq. timore paruipẽso. Verũtamẽ talis est mihi adhuc volũtas, qualis fuit mihi pendenti in Cruce. Idẽ enim sum modo, qui tunc fui, quando latroni misericordiam petenti peccata omnia dimisi, & Cæli portas aperui. Alteri quoque latroni me contemnenti inferni claustra patefeci. Vbi pro peccatis suis æternaliter cruciatur.

VERBA SANCTAE AGNETIS AD Virginem gloriosam ipsã laudantia, & benedicentia, & qualiter rogat Virginem pro filia, & de responsione Domini, & Virginis dulci, & consolatoria ad Sponsam, & qualiter iste mundus per ollam designatur.

CAP. XI.

1 AGNES loquitur. 1 O Maria Mater, & Virgo virginum, tu meritò vocari poteris Aurora, quã Sol verus Iesus Christus illuminauit. Sed nunquid voco te Auroram propter regalem progeniem, aut propter diuitias, & honores? Nequaquã. Sed meritò dicenda es Aurora propter humilitatem, propter fidei illuminatiõnẽ, propter singulare votũ castitatis. Tu enim es veri Solis nuncia, & productiua. Tu iustorum
2 lætitia. 2 Tu Dæmonũ expulsio, tu consolatio peccatorum. Ergo rogo te propter nuptias istas, quas Deus fecit tecum hora ista, vt filia tua stare possit in honore, & amore Filij tui. Respondit Mater Dei. Quomodo intelligis nuptias istas? edicito propter istam, quæ hæc audit. Respondit Agnes. Tu verè vtrunque Mater, & Virgo, & vxor es. Nam pulcherrimæ factæ sunt in te nuptiæ hora ista, cùm Deus homini in te coniunctus est, absque confusione, & diminutione deitatis. Virginitas quoque, & maternitas sociatæ sunt, illæso virginitatis pudore, simulq. Mater, & filia facta es tui Creatoris. Illum quippè hodiè genuisti temporaliter, qui à Patre æternaliter genitus, omnia cum Patre operatus est. Nam Spiritus sanctus in te fuit, & ex-
4 trà te, & circunquaque tecum, 3 qui fœcũ-
3 dauit te consentientẽ nuncio Dei. 4 Ipseq. Filius Dei, qui hodiè natus est de te, etiam fuit in te antequam nuncius suus perueniret ad te, ideò fac misericordiam cum filia tua. Ipsa enim similis est illi pauperculæ mulieri, quæ habitans in conualle, nihil habebat nisi modicum viuidum, vtputà gallinãm, vel anserem, quę ad Dominum, qui in monte vallis habitabat tantum affecta est, quòd quicquid habebat viuidum Domino in monte ex charitate offerebat. Cui Dominus respondit. Superabundo in omnibus, nec tua mihi sunt necessaria, sed fortè, ideò parua tribuis, vt tibi maiora tribuantur. Cui illa. Non (inquit) hæc ideò offero, quia tibi necessaria sunt, sed quia me tãtillam pauperculam cohabitari fecisti in mõte tuo, à seruisq. tuis honorata sum. Ideò tãtillum, quod mihi tamen est consolatorium offero tibi, vt probes, quòd facerem maiora, si valerem, & nè gratiæ tuæ sim ingrata. Respondit Dominus, quia me tanta charitate diligis, ego eleua-

eleuabo te ad montem meum, & dabo tibi, & tuis vestes, & victum annualem. Sic nunc est filia tua disposita. Ipsa enim illud solum, quod habebat viuidum, idest amorem mundi, & filiorum reliquit tibi. Ideò tuæ pietatis est prouidere ei. Respondit Mater ad Sponsam filij dicens. Filia
5 sta stabilis. 5 Ego rogabo filium meum, qui dabit tibi victum annualem, & collocabit te in monte, vbi millia millium Angelorum seruiunt ei. Nam si computarentur omnes homines, qui nati sunt ab Adã vsquè ad nouissimum, qui nasciturus est in fine mundi, plusquam decem Angeli inueniuntur pro vnoquoque homine. Mundus quippè non est, nisi quasi quædã olla. Ignis verò subtus ollam, & cinis, sunt amici mundi. Sed amici Dei sunt quasi cibus optimus in olla. Ergò quando parata fuerit mensa, tunc cibus dulcis præsentabitur Domino, & delectabitur in eo, olla verò frangetur, sed tamen ignis non extinguetur.

NOTAE.

1 O Maria Mater, & Virgo Virginum, tu meritò vocari poteris Aurora, quàm Sol verus Iesus Christus illuminauit.

In præsenti nota B. Agnes de laudibus Mariæ agens, eam comparat Auroræ, & Cant. 6. ipsamet Aurora consurgens appellatur, quare autem Auroræ similis sit, annotaui suprà Lib. 1. Cap. 50. Nota 1. & insinuatur etiam hoc eodem Cap. aliquanto post cum de ea scribitur, Tu enim es veri Solis nuncia, & productiua, idem habetur in Reuelat. extrau. Cap. 50. & serm. Angelic. cap. 11.

2 Tu Dæmonum expulsio.

Inter cæteras laudes, ac priuilegia, quibus B. Agnes præditã esse Mariam affirmat, illud esse potissimum hoc loco aßerit, quòd dominiũ super Dæmones potita sit, vt mirum videri non debeat, si Dæmonum ab ea vocetur expulsio, & ab ipsomet Angelo fuga Diaboli, vt legimus in serm. Angel. cap. 15. idipsum quoq. fusè traditur Lib. 1. Reu. Cap. 9. & Lib. 4. Cap. 108. & in serm. Angel. cap. 20. Hinc nobis colligendum est, quantum cõmodi nobis possit afferre, si eam in tentationibus, & angustijs nostris, & maximè contra Dæmonum incursus inuocauerimus: Non enim (inquit D. Bernardus) sic timent hostes visibiles, quãlibet castrorum multitudinem sicut illæ aereæ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium, & exemplum, sicut enim puluis ante faciem venti spargitur, & sicut cera ante faciem ignis liquescit, sic ad inuocationem huius nominis Mariæ, fugiunt, & pereunt. Et iterum Vbi nomen Mariæ nominatur, ibi Dæmoniũ effugatur, reis venia, medela ægris, pusillis corde robur, afflictis consolatio, peregrinantibus adiutorium datur.

3 Qui fęcundauit te consentientem nuncio Dei.

Hoc est, cum primùm Angelo Gabrieli Incarnationem Filij tui annuncianti consensum præstitisti, statim Spiritus sancti virtute Verbum concepisti, & indè fæcunda facta es.

4 Ipse Filius Dei, qui hodie natus est de te, etiam fuit in te, antequam nuncius suus perueniret ad te.

Hoc loco insinuatur, Beatissimam Virginẽ, etiam ante Christi Domini Incarnationem fuisse Deo gratissimam, & suum Filium in se habuisse, quod intelligendum est per gratiam; nam vt legitur Lib. 3. Reuel. Cap 8. & Lib. 4. Cap. 109. Ipsa ab æterno fuit in charitate Dei, & Deo dilecta, & ab infantia plena Spiritu sancto. Vndè Cant. 4. de ea scribitur. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te: eadẽ ergò Maria, quæ Filiũ suum ante Incarnationem per gratiã in se habuit, eadem post Angelicam annunciationem secundum humanæ naturæ, & carnis veritatem in ventre Virgineo portauit.

5 Ego rogabo Filium meum, qui dabit tibi victum annualem, & collocabit te in monte, vbi millia millium Angelorum seruiunt ei: Nam si computarentur omnes homines, qui nati sunt ab Adam vsque ad nouissimum, qui nasciturus est in fine mundi, plusquam decem Angeli

inueniuntur pro vnoquoque homine.

Sic B.Virgo sponsā allocuta est, cui se à filio annualem victum impetraturā, & eam in monte collocaturam fuisse spopondit, vbi millia millium Angelorum seruiunt Deo. Savè cum victus sit, quo in hac vita mortali sustentamur, & cibus, quo nutrimur, ergo cū B. Virgo annualem victum Brigittæ pollicetur, intelligēdum crediderim auxilium gratiæ Dei per annualem cibum spiritualiter designatum, teste S.Greg.lib.23.Moral.cap.25. quo B.Brigitta dum viueret sustentanda, ac nutrienda erat, & postquam naturæ debitum soluisset, in eo monte collocanda, vbi millia millium Angelorum Deo seruiunt, nimirùm in illa cælesti Patria, quæ per montem designatur, sicut admonuerunt S. Basil.in Ps.14. & S.Hieron. super cap.37. Isaiæ: aut etiam per annualem victum sacram Eucharistiam possumus intelligere, quæ cibus est animæ, quo Christifideles in hac vita sustentantur, & quæ mensa cælestis est, in qua panes depositi sunt, quibus participatione Corporis Christi ad vitam æternam aluntur, & in monte cælestis gratiæ collocantur, & hoc est, quod ad finem præsentis Cap.legimus. Ergo quando parata fuerit mensa, tunc cibus dulcis præsentabitur & delectabitur in ea. Sed quoniam hoc loco innuitur Angelos in magno quodam esse numero, & quod plus quàm decem Angeli inueniuntur pro vnoquoque homine quærendū breuiter est; An verò illi creati sint in magno numero, & an numerus eorum excedat numerum hominum. Et quantum spectat ad primum dicendum est, Angelos creatos esse in magno numero, & hanc assertionem esse, & sacris litteris conformem, & SS. etiam Patrū opinioni consonam, patet primo Dan.7. Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei, quo loco S.Hieronym. & alij etiam sacrarum litterarum interpretes monent, Angelorum numerum definitum accipiendū esse pro indefinito, vt intelligantur penè innumerabiles & Iob.25. Nūquid est numerus militum eius? vbi militum nomine, Angelorū exercitus intelligitur iuxta communem explanationem, & sensus est, tot numero sunt, vt numerari difficilè queant: Dauid quoque nobis fidem facit huius ingentis Angelorum multitudinis Psal 67. Currus (inquit) Dei multiplex millia lætantium, quem locum interpretes intelligunt de Angelis sanctis, qui Christo in Cælo ascendenti astiterunt, eiq. inseruierunt, & Apocalyp. 1. S. Ioan. Audiui (inquit) vocem Angelorum multorum, & paulò post subdit, Et erat numerus eorum millia millium, & Hebr. 12. apertis verbis Paulus Apostol. monet, maximam esse Angelorum multitudinem, & in scripturis sacris fit mentio legionum Angelorū Matth.26. An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquam duodecim legiones Angelorum? quibus verbis certum est voluisse Christum Dominum ingentem Angelorum multitudinem indicare, testatur hoc idem S.Dionys. Areopag. 14.cap.de Cælesti Hierarch. & S. Greg.17. Moral. cap. 9. qui explanans citata verba Iob, Supernorum (inquit) Ciuium numerus infinitus est, & definitus exprimitur, vt qui Deo numerabilis est, esse hominibus innumerabilis demonstretur. Sed audiamus D.Bernardin. Senensem hoc confirmantem tom. 4. serm. 48. de Amore misericordiæ fol. mihi 272. Dionysius (inquit) in suo lib. Hierarch. dicit, quòd solùm Angeli in Paradiso existentes sunt plures, quàm stellæ, quàm sint arenæ maris, ac terræ, quàm sint folia, & herbæ, & quàm sint omnia quæcunque creata: & ingentem esse Angelorum multitudinem, expressè etiam affirmarunt S.Athanas.serm.3. contra Arianos, Multi (inquit) Archangeli, multi Throni, multæ Potestates, & Dominationes millies millia, & decies millies centena millia Ministrorum assistunt.Clem. Rom. lib.8. Constit. Te adorant innumerabiles Angelorū copiæ.S.Chrysost.hom.2. de incorrup. Dei natura, Mille Angelorum sunt innumerabilia. Mille millia Archangelorum, S.Irænus, sunt (ait) innumerabiles circa Factorem Angeli. Indicat hoc idem S.Gregor.Nyss.hom.15.in Cant. S.Hylar. in Psal.118.Cyrill.Alexan. lib.1. in Genes. Millia (inquit) millium Deo ministrant. Atque hinc deducendum verum

esse quod Domin. Bann. tradidit in Comment. ad 1.p.S.Thom. q.50. art.3. Certa fide credendum esse Angelos creatos esse in magno numero, an autem excedant animarum rationalium numerum dicit, conclusionem non esse de fide, sed valdè fidei, & SS.Patrum sententijs conformem.

Sed quoniam B. Brigittæ fuisse diuinitùs reuelatum constat ex præsentis Capitis narratione, Angelorum numerum excedere numerum hominum, qui sunt, fuerunt, & futuri sunt, cumq. ex recentioribus Theologis nonnulli licet partem affirmantem tanquam probabiliorem fateantur, tamen indicarunt si testimonijs Scripturæ, aut ratione sola agendũ esset, nihil certè hac de re conijci posse, & opinionem de ampliori Angelorum numero initi tantummodo S. Brigittæ Reuelationi, sicut scripsit Gabr. Vasquez in comment. ad 1.p. S. Thom. disp. 180 cap.3. cuius auctoritati multùm defferendum esse ait, & tradit ex Dionys. Carthusian. in cap. 14. S.Dionysij de Cælest. Hierarc. fuisse S. Brigittæ reuelatum ampliorem esse Angelorum numerum, quàm hominum, sic vt vnicuique hominum decem possent in custodiam designari. Quo circà, vt probemus huius sanctissimæ Fæminæ assertionem esse conformem, & sacræ Scripturæ, & sanctorum Patrum dictis, hæc breuiter annotanda esse duximus: Et primum dicendum videtur ex sacris litteris, & sanctorum Patrum sententijs citatis, quibus significatur Angelos in magno numero fuisse creatos, & eorum multitudinem quasi innumerabilem esse: probabiliter colligi ampliorem esse Angelorum numerum, quàm hominum, quod & ratione etiam constat, nam vt rectè argumentatur S.Thom. 1.p.q.50.art.3. cum singulis hominibus ad custodiam datus sit à Deo vnus Angelus, cumq. dubitandum non sit, quin sint etiam alij plures præter illos, qui ad tutelam singulorum hominum deputati sunt, consequens fit, plures esse Angelos, quàm homines; Maior est certa, quam probat B. Brigitta Lib. 1. Reuelat. Cap. 9. vbi scribitur, Omnibus hominibus Angelos bonos datos esse ad custodiam, & malos ad probationem, idem habet eodem Lib. Cap. 33. & de Dæmonibus qui adsunt hominibus, vt indicat B.Brigitta probat Stephan. Bubal. in Comment. Angelicis ad q. 50. S. Thom. quæsit. vnic. diffic. 3. ex Herma Discipulo S.Pauli, Cassiano, Origen. Gregor. Nyss. alijsq. Patribus, & confirmat Magister cum Schola in 2. dist. 6. art. 11. Atque hinc Albertus Magn. nomine quattuor ventorum, quos in mari magno pugnantes viderat Dan. cap. 27. suarum Reuelat. intellexit malos Angelos, qui quattuor Monarchijs ad malum præerant, & ad bella, ac seditiones prouocabant, & de custodia bonorum Angelorum hominibus data testantur S. Basil. lib. 3. contra Eunom. in initio, & Concione 9. in Psal. 33. S.Hieron. in cap. 18. Matth. & Chrysost. hom. 60. super Matth. S.August. in lib. de Diligendo Deum tom. 9. cap. 12. Tertull. lib. de Anima cap. 37. Quod autem alij plures sint Angeli præter eos, qui ad custodiam hominum deputati sunt colligitur ex eo, quoniã custodes Angeli ferè omnes sunt ex infimo ordine, vt docet S.Thom. 1.p. q.113. art.3. & consentiunt ibi Commentatores, ergo vltrà custodes alij sunt, aliorum superiorum ordinum in magno numero, eoq. magis, cum vltrà Angelos hominum custodes deputatos nòn desint alij, qui sint Prouinciarum; & gentium Præsides, qui eorum res curent, & gubernationem tùm spiritualem, tùm corporalem promouent, & est communis Catholicorum omnium Doctorum sententia singulis Regnis à Deo, singulos Angelos deputari: Vndè Sãctus Hieronym. quattuor illos ventos à Daniele visos existimauit significare quattuor Angelos Custodes, quattuor Monarchiarum, non quattuor malos Angelos, vt censuit Albertus Magnus. Postremò veritatem hanc probat illorum Patrum sententia, qui genus humanum dixerunt centesimæ partis rationẽ habere ad spiritus cælestes, videntur enim sic affirmasse homines innumerabilibus partibus inferiores esse Angelorum multitudini, & respexisse eos credo ad parabolam ouis perditæ, alijs nonaginta nouem ouibus relictis in deserto, de qua Lucæ 15. & ad aliam etiam de muliere, quæ habebat decem

cem

cem drachmas, & vnam perdidit, vndè inferri poteſt, eos exiſtimaſſe, ſic ſe habere numerum Angelorum ad numerum hominum, vt nonaginta nouem ad vnum, vel vt nouem ad vnum, vt ex alia parabola Mulieris de nouem drachmis ſeruatis, & vna perdita: Vnius enim, vel ouis, vel drachmæ vocabulo ſignificantur omnes homines maioribus autem numeris omnes Angeli: ad has comparationes reſpexiſſe etiam videtur Beata Brigitta dum dixit, quòd numerus Angelorum ſit pluſquam declupum maior omnium hominum: præclarè rem hanc deſcribit Sanctus Ambroſius de Centeſima oue ad cap. 15. Lucæ. Diues (inquit) Paſtor, cuius omnes nos centeſima portio ſumus, habet Angelorum, habet Archangelorum, Dominationum, Poteſtatum, Thronorum, aliorumque innumerabiles Greges, quos in montibus dereliquit: ex quibus verbis liquet ex ſententia Sancti Ambroſij, ſi omnes homines ſimul cum omnibus Angelis in centum portiones diuiderentur, centeſimam portionem efficerent omnes homines: Idem habet Sanctus Cyrillus Hieroſolym. Cathechiſi 15. qui homines cum Angelis comparat, vt centeſimam partem; ad integrum centenum numerum, Cogita (inquit) primùm quantum ſit Romanorum genus, cogita quot gentes Barbarorum nunc viuentes, & quot ante centum annos mortui, cogita quot ante mille annos ſepulti ſunt, cogita eos, qui fuerunt ab Adam vſque ad hodiernam diem: Magna quidem hæc multitudo, ſed hæc tamen parua eſt. Plures enim Angeli, nonaginta nouem oues ſunt illæ, tu verò centeſima, quoniam vnum tantum eſt genus humanum: eadem comparatione vſus eſt Eucherius Epiſcopus Lugdunenſis antiquus Auctor Homilia Domin. 3. poſt Pentecoſtes, dum ſcribit, Idem ſignificant decem drachmæ, quòd centum oues, vnaquæque drachma, & vna ouis perdita idem ſignificant, nouem verò quæ reſtant, nouem Ordines Angelorum ſunt. Legendi ſunt etiam de hac eadem comparatione Sanctus Gregorius homil. 34. in Euangelio, & Sanctus Hilarius in Matth. Canon. 18. & ad has comparationes reſpexit Beata Brigitta cùm dixit, Quod ſi computarentur omnes homines, qui nati ſunt ab Adam vſque ad nouiſsimum, qui naſciturus eſt in fine mundi, pluſquam decem Angeli inueniuntur pro vnoquoque homine.

VERBA VIRGINIS MATRIS ad filiam de reuolutione amicorum Dei in hoc mundo, nunc in tribulationibus ſpiritualibus, nunc in conſolationibus, & quid ſit tribulatio ſpiritualis, & conſolatio, & qualiter amici Dei debent gaudere, & conſolari temporaliter.

CAP. XII.

MATER loquitur. Amici Dei dicunt, vixi in mundo, nunc in tribulatione ſpirituali, nunc in conſolatione ſpirituali. Conſolatio verò ſpiritualis eſt infuſio Spiritus ſancti, conſideratio magnalium operum Dei. Admiratio patientiæ eius. Et quando hæc omnia delectabiliter opere adimplentur. Tribulatio verò ſpiritualis eſt illa, quando contra voluntatem cogitationes immundæ, & importunæ conturbant mentem, quando mens anguſtiatur de inhonoratione Dei; & de diſpendio animarum, quando animus ex rationabili cauſa cogitur temporalibus ſollicitudinibus implicari. Sic etiam amici, Dei, quandoque poſſunt conſolari conſolatione temporali, ſicut de verbis ædificatorijs, de ludo honeſto, ſeù de alijs operibus, in quibus nihil detractorium ſit, aut inhoneſtum. Sicut per exemplum intelligere poteris. Si enim pugnus ſemper tenetur clauſus, aut contraherentur nerui, aut manus debilitaretur. Sic eſt etiam in

ſpiritualibus. Si enim animus ſtaret ſemper in contemplatione, aut obliuiſcens ſeipſum, euaneſceret ſuperbia, aut minueretur corona gloriæ ſuæ. Ideò amici Dei quandoque conſolantur Spiritus ſancti infuſione, quia per tribulationes extirpantur radices peccatorum, & fructus iuſtitiæ radicantur. Veruntamen Deus, qui videt corda, & intelligit omnia, moderatur tentationes amicorum ſuorum, vt ſint eis ad profectum, quia omnia facit, & permittit iuſtè, in pondere, & menſura. Ergò quia tu vocata es in ſpiritum Dei, noli ſollicitari de longaminitate Dei, quia ſcriptum eſt, quòd nemo venit ad Deum, niſi Pater traxerit eum. Sicut enim paſtor cum faſciculo florum attrahit, & allicit oues in domum, licèt oues diſcurrant per ambitum, non tamen habebunt egreſſum, quia domus munita eſt parietibus, tectum altum, ianuæ quoque clauſæ. Propter quod oues aſſueſcunt comedere fœnum, in tantùm quòd factæ manſuetæ, etiam comedunt fęnum de manu paſtoris. Sic etiam eſt factum tecum. Illa enim quæ tibi anteà videbantur importabilia, & difficilia, iam facta ſunt leuia, in tantùm, quòd te nihil iam delectat ſicut Deus.

VERBA CHRISTI AD Sponſam, quæ lacrymæ Deo ſunt acceptæ, & quæ non, & de quibus fienda, ſeù eroganda eſt eleemoſyna pauperibus pro animabus defunctorum, & de conſilio, & regimine Chriſti ad Sponſam.

CAP. XIII.

FILIVS loquitur. Miraris cur illum non audio, quem vides multas habere lacrymas, & plurima largiri pauperibus pro honore meo: Reſpondeo tibi ad primum. Vbi duo fontes decurrunt, frequenter contingit, quòd in vnum conuenientes, alterius aqua, quæ turbida eſt, & lutuoſa, maculat, & deturpat aquam fontis puriſsimi, quam factam lutoſam, quis poterit bibere? Sic eſt etiam de lacrymis multorum. Quorundam enim lacrymæ quandoque procedunt ex humiliatione inclinationis naturæ, quandoque ex mundi tribulatione, & timore Inferni. Talium enim lacrymæ lutoſæ ſunt, & fętidæ, quia non procedunt ex charitate Dei. Sed illæ lacrymæ ſunt mihi dulces, quæ procedunt ex conſideratione beneficiorum Dei, & conſideratione ſuorum peccatorum, & amore ad Deum. Tales lacrymæ eleuant animam à terrenis in Cælum, & regenerant hominem ad vitam æternam. Nam duplex eſt generatio, carnalis, & ſpiritualis. Carnalis generatio, generat hominem de immunditia ad immunditiam. Plorat damna carnis, ſuſtinet gaudenter labores mundi. Talium filius non eſt filius lacrymarum, quia per tales lacrymas non acquiritur vita æterna. Sed illa generat filium lacrymarum, quæ plorat diſpendia animæ, quæ ſollicita eſt

nè

nè filius offendat Deum. Talis mater propinquior filio eſt, quàm quæ generat carnaliter, quia per talem generationem acquiritur beata vita. Ad ſecundum, ſcilicèt, quòd tribuit eleemoſynas pauperibus, reſpondeo tibi. Si emeres tunicam filio tuo ex pecunia ſerui tui, nunquid de iure non eſſet tunica eius, qui poſſidebat pecuniam? eſſet vtique. Sic eſt etiam ſpiritualiter. Nam quicunque grauat ſubditos ſuos, aut proximos, vt ex eorum pecunia ſuccurrat animabus charorum ſuorum, plus me ad iram prouocat, quàm mitigat, quia ablata iniuſtè proderunt his, qui bona iuſtè anteà poſſidebant, & non pro quibus dantur. Veruntamen, quia iſte benefecit tibi, benefaciendum eſt ei, & ſpiritualiter, & corporaliter; ſpiritualiter fundendo ad Deum preces pro eo, quia nullus credit quantùm Deo placent preces humilium, ſicut per exemplum oſtendam tibi. Si quis offerret Regi pondus magnum argenti, diceretur à circumſtantibus, hæc eſt magna præſentatio. Si verò legeret vnum Pater noſter Regi, derideretur. Sic eſt è contra apud Deum. Quicunque enim offert pro anima alterius vnum Pater noſter, acceptius eſt Deo pondere magno auri. 1 Sicut
1 patuit in illo bono Gregorio, qui oratione ſua, etiam infidelem Cæſarem eleuauit ad altiorem gradum. Secundò dicito ei hæc verba, quia bene feciſti mihi, rogo Deum omnium remuneratorem, vt reddat tibi ſecundum gratiam ſuam. Item dic ei ſic, chariſsime vnum conſulo tibi, & vnum rogo. Conſulo vt aperias oculos cordis tui, conſiderando inſtabilitatem, & vanitatem mundi. Recogitando quantùm refriguerat charitas Dei in corde tuo. Et quàm grauis eſt pœna, & horrendum iudicium futurum, & attrahe charitatem Dei in cor tuum, diſponendo omnia tempora tua, bona temporalia, opera, affectus, & cogitationes ad honorem Dei, filios quoque tuos trade ordinationi, & diſpoſitioni Dei, nihil propter eos de amore Dei minuendo. Secundò rogo, vt in orationibus tuis impetres, quatenus Deus, qui omnia poteſt, donet tibi patientiam, & impleat cor tuum ſua benedicta charitate.

NOTÆ.

1 SIcut patuit in illo bono Gregorio, qui oratione ſua, etiam infidelē Cæſarem eleuauit ad altiorem gradum.

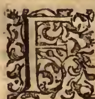
Inter tot grauiſſimorum hominum ſententias, quæ de liberatione Traiani ab Inferis circumferuntur, non auderem in præſentia aliquid hac de re temerè definire; hìc tamen admonere Lectorem cenſui, quamplurimos ex Theologis etiam melioris Notæ hanc Traiani hiſtoriā admiſiſſe, eumq, ab Inferis ſic, vt & Falconillam Matronam Romanam reuocatam eſſe Gregorio Summo Pontifice, & Tecla Martyre deprecantibus, quod refert in ſerm. De mortuis adiuuandis, Ioann. Damaſc. huic opinioni fauent Durand. Richard. & D. Thom. in 4. diſt. 45. & in ſupplemento ad 3. par. q. 71. art. 5. ad 5. argum. eandem ſententiam confirmat Alphonſus Ciacconus in Apologia pro hac hiſtoria edita, vbi inter cæteros, quos ibi citat refert teſtimonia Petri, et Ioannis Diaconorum D. Gregorij, quæ in Bibliotheca Vaticana extare dicit, & Ioan. Diac. id aſſerentem in vita S. Greg. lib. 2. cap. 44. Poſtremò id probat etiam teſtimonio Mathildis, cui etiam addi poteſt Sixtus Senenſis in ſua Bibliotheca Sancta lib. 6. annot. 47. Cæterum ſunt, qui hanc hiſtoriam de Traiani ab Inferis liberatione in dubium reuocauerint, affirmantes, nullo pacto pro Traiano D. Gregoriū oraſſe, quod tradunt Dominicus à Soto in 4. diſtin. 45. quæſt. 2. art. 2. quem ſequitur Melchior Canus lib. 11. de locis Theologicis cap. 2. Ioannes Stephanus Durantus de Ritibus lib. 2. cap. 43. num. 12. Horum Doctorum fundamentum potiſſimum eſt, quod dicunt nullum Hiſtoricorum de hac Traiani liberatione fidem feciſſe, Secundò etiam quia aſſerunt, eorum pro his effuſas preces Deum

non exaudire, quos certò scimus, vel scire debemus esse damnatos, pro quibus orare non est licitũ, Iob enim 19 scribitur, Quod in Inferno nulla est redemptio. Sed his non obstantibus, probabilissimum esse censeo, quod scribitur hìc, Traianũ precibus D.Greg. ab inferis fuiße liberatum. Sed antequã vlteriùs progrediamur animaduertendũ est, nos in præsentia nõ agere de modo, quo id factũ fuerit, est enim aliqualis inter Doctores cõtrouersia, an scilicèt Traianus statim ab Inferis post effusas à B.Greg. preces ad Cælũ euolauerit, an verò fuerit ad Purgatorium trãslatus, ibi, vsq. ad vniuersale Iudiciũ mãsurus, & postremò an ad vitã redierit, & baptizatus pœnitẽtiã egerit, et mox ad gloriã æternã iuerit, quæ videtur esse communis sentent. eorũ Doct. quos suprà pro hac opinione citauimus. His ergò positis dicendũ est primò probabilissimũ mihi videri hãc de Traiani ab Inferis liberatione historiã admittendã eße, tũ ob auctoritatem B.Brig. quæ rem hanc apertis verbis fatetur, tùm quia hãc eadem historiã, vt verissimã recipiunt Doctores grauissimi, vt D.Damasc. D.Tho. Richar. Sixtus Senens. Alphonsus Ciacconus, quos suprà citauimus, quibus addendũ Nauar. in Enchir. de orat. et hor. Canon. cap. 22. in 13. Miscel. num. 43. & Hieronymus Menghius Minorita in libello de Arte exorcizandi lib. 2. cap. 13. & inter Historic. rem hanc confirmat Sigisbert. in Cron. Anno Dom. 591. Gregor. (inquit) Rom. Ecclés. præsidet, hìc inter cætera pietatis opera animã Traiani Romanorũ quondã Imperat. quamuis Pagani, à pœnis Inferni liberari miserando, ac plorando à Deo obtinuit, idem probatur ex Græcor. Euchol. cap. 96. de Mortuis, sic enim orantem Sacerdotẽ legimus. Vt voluntate tua Theclam Prothomar. exaudisti pro idolatra matre sua orantem, nec ipsius preces cõtempsisti, verùm, vt permaximè bonus, ac reconciliatu facillimus, veniã ipsi concessisti, ac quemadmodũ Traianũ per intentam serui tui Gregorij Dialogi (sic enim S.Greg. appellitabant) intercessionem flagro soluisti, exaudi etiam nos te orantes. Postremò eandem historiam tanquã veram admisit Abulensis in 4. Reg. q. 57. quo tamen loco vnum addidit, quod mihi minimè placuit, nimirum D.Greg. hac in re mortaliter peccasse, non enim verò simile est Deum iustissimũ, tam celebrem, tãq. insignem gratiã, mortaliter in ea petenda peccãti cõcessisse, tũ quia S Greg. nõ petijt à Deo, vt Traianus ex Inferno in Paradisũ immediatè duceretur, sed vt simpliciter saluaretur, quod eo modo intelligendum est, quo asserit Nauar. quod aliqui alij dãnati diuina bonitate salui facti sũt, cũ prius ad vitã redierint, et baptizati pœnitentiam suorum delictorum egerint, & posteà ad gloriam euolauerint, tùm quia vt idẽ auctor annotauit vbi suprà, probabilissimũ est credere, Deũ inspirasse S.Greg. voluntatẽ id petendi, nõ enim quis peccat immò meretur, qui aliquid inspirante Deo facit, id quod aliàs esset contrà diuinum præceptum, vt Abrahã, qui voluit filium suum occidere, & Sampson, qui se occidit, & Philisteos demoliendo domum, quos non peccasse tradidit D.Aug. lib. 1. de Ciuit. cap. 21. Et Abraham (inquit) non solum non est culpatus crudelitatis crimine, verum laudatus nomine pietatis, quod voluit filiũ nequaquã scelerate, sed obedienter occidere, & infrà, Nec Sampson aliter excusatur, quod se ipsum cum hostibus ruina domus oppressit, nisi quia Spiritus latenter hoc iusserat, hæc Aug. Pari ratione dicit Nauar. Prophetas, & Apostolos à peccato fuiße immunes, eo quod orauerint Deũ pro resurrectione eorũ mortuorũ, quos credebãt in mortiferi peccati statu ex hac vita migraße, et per cõsequẽs extitisse dãnatos, sicut enim eadẽ facilitate à D.Tho. arg. soluitur in 4. sent. 45. ad 5. arg. ab eo formatũ ex orationibus prædictorũ pro resurrectione mortuorũ infideliũ contra conclusionem illã catholicã, nimirum viuorũ suffragia non prodeße dãnatis, eadẽ potest dissolui arg. ex oratione B Greg. pro defuncto Traiano facta, vt ipsemet respondit in hæc verba. De facto Traiani hoc modo potest probabiliter existimari, quòd precibus B.Greg. ad vitã fuerit reuocatus, & ibi gratiam sit consecutus, per quam remissionem peccatorum habuit, & per consequens immunitatem à pœna, sicut etiam apparet in omnibus illis, qui fuerunt à mortuis miraculosè suscitati, quorum plures con-

constat Idolatras, & damnatos fuisse: de omnibus enim similiter dici oportet, quòd non erant in Inferno finaliter deputati, sed secundum praesentem iustitiam propriorum meritorum, secundum autem superiores causas, quibus praeuidebatur ad vitam reuocandi, erat de eis aliter disponendum. Hactenus Diuus Thomas. Ex dictis patet solut. ad argum. quae à nobis paulò suprà contra hanc de liberatione Traiani sententiam proposita sunt. Sed antequam huic rei finem imponamus, praetereundum esse hoc loco minimè existimauimus, quod probatiss. quidã nostri tẽporis Scriptor cõtra hac B. Brigittae Reu. obiecit, eam nimirum pugnare, cum quadam Reuelat. Beatae Mathildi factae, in qua scribitur, vt ipse refert, voluntatis esse Dei, quod nesciant homines Traianum ab inferis fuisse liberatum. Beatae verò Brigittae fuisse reuelatũ, quòd verè Traianus à damnatorum numero fuerit euocatus, sed enim si hoc pensiculatius perpendatur, non solum non facit contra nos, sed sententiam nostram confirmat, quia ex ipsamet Reuelat. facta Mathildi non colligitur Traianum ex Inferno non fuisse liberatum, sed tantùm noluisse Deum, quòd factum istud tempore Mathildis propalaretur, secundò, quia aliquando contingit, Deum aliquo tempore statuisse aliquid non reuelare, quod alio tempore reuelauit, immò & prohibuisse, vt aliquando quaedam propalarentur, aliquando verò eadem concessisse, vt manifestarentur, quae duo nec ad inuicem pugnant, nec in eo voluntatis mutationem ponunt, sed solum in creaturis, vt nos probauimus Lib. 2. Reuelationum Cap. 28. Not. 1. ex quibus deducendum est, ex eorum sententia, qui hanc historiam vt veram receperunt, Traianum non fuisse absolutè damnatum, sed solum in Inferno punitum, secundum eius praesentia, demerita, & suspensam fuisse damnationis sententiam, ob praeuisas Beati Gregorij preces.

VERBA CONFORTATIVA Christi ad Sponsam in timore positam, quòd non debeat timere, de his, quae videt, & audit, quia Spiritus sancti sunt, & quomodo Diabolus per serpentem, & leonem, consolatio sancti Spiritus per linguam designantur, & qualitèr sit opponendum Diabolo.

CAP. XIV.

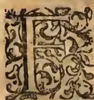

FILIVS loquitur. Cur times, & sollicitaris ex eo, quòd Diabolus immittit aliqua in verba Spiritus sancti. Nunquid aliquando audisti eum seruare linguam suam sanam, qui eam misit inter dentes leonis commoti? Aut nunquid aliquis quandoque suxit mel dulcissimum de cauda serpentis? nequaquam. Sed quis est leo, vel serpens, nisi Diabolus. Leo propter malitiam, serpens propter astutiam. Quid verò lingua, nisi consolatio Spiritus sancti? Quid namque est linguam ponere inter dentes leonis, nisi verba Spiritus sancti, qui in specie linguae apparuit, propter fauorem, & laudem humanam dicere? Ergo quicunque laudes Dei ad placendum hominibus loquitur, hic vtique mordetur, & decipitur à Diabolo, quia verba illa, quamuis sint Dei, non procedunt de ore charitatis Dei, & lingua, scilicèt Spiritus sancti consolatio auferetur ab eo. Qui verò nihil desiderat, nisi Deum, omniaque mundalia sunt ei molesta, nec corpus affectat videre, nec audire, nisi quae Dei sunt. Animaque eius in infusione Spiritus sancti laetatur, hic talis decipi non potest, quia spiritus malus cedit spiritui bono, nec audet ei appropinquare. Quid verò significat mel de cauda serpentis sugere, nisi consolationem Spiritus sancti de suggestionibus Diaboli sperare, quòd ne-

quaquam fieri potest, quia Diabolus se magis millies occidi permitteret, quàm vnicum verbum consolatorium daret animæ, cuius exitus tenderet ad finem vitæ. Ergò noli timere. Deus enim, qui incępit bonum tecum, perficiet ad finem bonum. Veruntamen scito, quòd Diabolus est, quasi canis venaticus dimissus de copula, quãdo videt te non esse in infusione Spiritus sancti, currens ad te cũ tentationibus, & suggestionibus suis. Sed si opposueris ei aliquod durũ, quod dentes sui, vel doleãt, vel obstupescant, statim resiliet à te, nec nocebit tibi. Quid verò est durum opponendo Diabolo, nisi charitas diuina, & obedientia mandatorum Dei, quæ cùm viderit Diabolus perfectè in te, statim dentes eius, idest conatus eius, & voluntas frustrabitur, quia considerat te omnia contraria magis velle pati, quàm mandatis Dei contraire.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM, cur boni in hac vita tribulantur, & mali prosperantur, & quomodo Deus probat per exemplum, quòd quandoque promittit temporalia, in quibus subintelliguntur spiritualia, & qualiter Deus non prædixit singula ad certas horas, cum omnes horæ, & momenta ei sint nota.

CAP. XV.

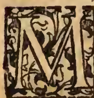

FILIVS Dei loquitur. Miraris cur amicum Dei honorandum audisti tribulari, inimicum verò Dei honoratum, quem credebas flagellandum, sicut dictum fuit tibi in alia diuina visione. Respondeo tibi, verba mea, & spiritualiter, & corporaliter intelligi debent. Quid enim est tribulatio mundi, nisi præparatio quædam, & eleuatio ad coronam? Quid verò prosperitas mundi homini abutenti gratia, nisi descensus quidam ad perditionem? Ergo tribulari in mundo, vera exaltatio est ad vitam, prosperari verò in mundo homini iusto, verus descensus ad infernum. Ideò ad instruendum patientiam tuam in verbis Dei, dico tibi vnum exemplum. Quasi Mater vna esset habens duos filios, quorum vnus natus fuit obscurò carcere, nihil sciens, nec audiens, nisi tenebras, & lac Matris. Alius verò natus fuit in tugurio paruo, habens cibum humanum, requiem in lecto, seruitium ab ancilla. Ei verò, qui in carcere natus fuit, dixit Mater. O fili, si volueris egredi à tenebris, habebis cibum delicatiorem, lectum molliorem, & tutiorem locum. Quod puer audiens egressus est, quia si Mater promisisset sublimiora, scilicèt, vel currentes equos, vel domos eburneas, aut latam familiam, non credidisset, quia nihil nouerat, nisi tenebras, & lac maternum. Sic & Deus quandoque parua promittit, in quibus altiora intelligit, vt homo per temporalia addiscat cælestia cogitare. Alteri verò filio dixit Mater. O fili, quid tibi vtilitatis est morari in isto vili tugurio? Audi igitur consilium meum, & proderit tibi. Ego scio duas Ciuitates. In prima est habitantibus gaudium interminabilè, & indicibile, honorq. sine fine. In secunda est exercitium pugilum, vbi omnes, qui pugnant, fiunt Reges, omnesque, qui vincũtur vincũt. Quod puer audiẽs, & egrediẽs ad stadiũ, regressus, dixit Matri. Vidi (inquit) mirabilẽ ludũ in stadio, alij prosternebãtur, & cõculcabãtur, alij denudabãtur, & mortificabãtur, attamen oẽs tacebãt, oẽs ludebãt, nullusq. cõtra prosternentes se leuauit caput, siuè manum. Respondit Mater. Ciuitas ista quam vidisti nõ est nisi suburbium Ciuitatis gloriæ, in isto enim suburbio experiri vult Dominus illos, qui fuerint apti intrare Ciuitatem gloriæ. Et quos viderit vigilantiores ad certamina, hos in gloria sublimiùs coronabit. Et propterea in ipso suburbio resident hi, qui probaturi sunt illos, qui in gloria sunt coronandi. Quòd ve-

verò vidisti prostratos denudari, verberari, & tacere, hoc ideò est, quia vestes nostræ maculatæ sunt ex tenebris tugurij nostri, quæ vt subtiliùs mundentur, opus est magno certamine, & labore. Respondit puer, graue est conculcari, & tacere, melius enim iudico redire ad tugurium meum. Cui Mater. Si (inquit) manseris in tugurio nostro, orientur ex tenebris nostris, & fœtoribus nostris vermes, & serpentes, quorum auditu horrescit auditus tuus, quorum morsu infrigidabitur omnis virtus tua, quorũ cohabitatione malles nõ fuisse natus. Quod puer audiẽs, & corporale bonũ appetens. Quod tamen Mater intellexit spiritualiter, factus est animæquior, & quotidiè incitabatur ad coronam. Sic facit & Deus. Nam quandoque promittit, & tribuit temporalia, quandoque promittit carnalia, in quibus subintelligit spiritualia, vt & animus per accepta munera incitetur ad fauorem Dei, & per intellectum spiritualẽ humilietur, nè de seipso præsumat, sicut fecit Deus Israeli. Primò namque promisit, & dedit eis temporalia, & cum eis fecit etiam mirabilia, vt per talia erudirẽtur ad inuisibilia, & spiritualia. Deindè facta in eorum intellectu maiori deitatis cognitione, cum Prophetis Deus loquebatur obscura verba, & difficilia ad intelligendum, intermiscens quædam cõsolatoria, & gaudiosa, quando scilicet promisit populo reditũ ad patriam, pacem perpetuã, omniaq. ruinosa ædificanda. Quæ omnia promissa, licet populus carnalis intellexit, & habere ea voluit carnaliter, Deus tamen quædam carnaliter, quædam verò spiritualiter adimplenda præsciuit, & præfiniuit. Sed potes quærere. Cur Deus, cui omnes horæ, & momenta nota sunt, non planè, & ad rectas horas prædixit singula, aut cur alia dixit, & alia notauit? Respondeo tibi. Israel carnalis erat, & carnalia sola desiderabat, nec inuisibilia, nisi per visibilia percipere poterat. Ideò placuit Deo multis modis erudire populum suum, vt creduli promissionum Dei coronarentur sublimius propter fidem, vt proficientes in bono feruerent amplius, vt desidiosi succederẽtur ad Deũ feruentius, vt transgredientes desisterent peccare liberius, vt tribulati tolerarent miserias suas patientius, vt laborantes subsisterent delectabilius, vt expectantes per obscuram promissionem sublimius coronarentur. Si enim Deus carnalibus sola spiritualia promisisset, omnes tepuissent ab amore cælestiũ. Si verò sola carnalia promisisset, quæ tũc differentia fuisset homini, & iumento? Sed pius, & sapiens Deus, vt homo moderatè tãquam moriturus, iustè gubernaret corpus suum, dedit ei corporalia, vt autem appeteret cælestia, ostendit beneficia, & miracula cælestia, vt verò timeret peccare, ostendit iudicia terribilia, & immissiones per Angelos malos, vt etiam illuminator promissionum, & dator sapientiæ expectaretur, & desideraretur, obscura, & dubia cum consolatorijs intermiscebãtur. Sic etiam adhuc hodierna die Deus per similitudines corporales iudicat indicia spiritualia, & loquendo corporalem honorem, intelligit spiritualem, vt soli Deo omne magisterium tribuantur. Quid enim est honor mundi nisi ventus, & labor, & diminutio diuinæ consolationis? Quid verò est tribulatio nisi præparatio virtutum? Ergo promittere iusto honorem mundi, quid est nisi priuatio commodi spiritualis? Promittere verò tribulationes mundi, quid est nisi medicamẽtum, & antidotum magnæ infirmitatis? Propterea filia verba Dei multipliciter intelligi possunt, nec tamen ob hoc aliqua in Deo mutabilitas est consideranda, sed sapientia eius admiranda, & formidanda. Nã sicut in Prophetis multa dixi corporaliter, quæ & corporaliter perficiebãtur. Multa etiam dixi corporaliter, quæ spiritualiter perficiebantur, vel intelligantur. Sic facio & nunc, & quando hæc contingunt, causam eorum indicabo tibi.

VERBA VIRGINIS AD FILIAM quomodo Diabolus astute frequentèr ducit sub deuotionis pelle aliquando aliquos inter seruos Dei, vt ipsos perturbet, & quibus indulgentię largiuntur, & quomodo dispositio Ecclesiæ per anserem, & Deus per gallinam designantur, & qui sunt digni vocari pulli Dei.

CAP. XVI.

ATER loquitur Sponsæ Christi. Cur collegistis istum, cuius lingua magniloqua, vita ignota, mores mundiales? Respondit illa, quia (inquit) credebatur bonus, & ne confunderetur, si homo linguæ notæ despiceretur. Veruntamen si Deo displicuisset præscirem, non magis eum, quàm serpentem collegissem. Cui Mater. Hæc (inquit) voluntas tua bona, custodiuit, & refręnauit linguam eius, & cor, nè vos ad perturbationem commoueret. Diabolus quippè astutus adduxit vobis lupum in vellere ouis, vt inueniret occasionem sollicitandi vos, & in vos garriendi. Respondit illa: nobis apparet, quòd sit deuotus, & pœnitens, & quòd visitat sanctos, & dicit se velle abstinere à peccato. Respondit Mater. Vbicunque anser est cum pennis, dic vtrum comeditur caro, an pennæ? Nonne pennæ abominabiles sunt stomaco, caro verò cibat, & confortat? Sic est spiritualitèr dispositio, & constitutio sanctæ Ecclesiæ. Est enim quasi anser, in qua est corpus Christi tanquam caro recentissima. Sacramenta sunt quasi interiora anseris, alæ verò significant virtutes, & actus Martyrum, & Confessorum. Plumæ autem notant charitatem, & patiêntiam Sanctorum. Sed pennæ significant indulgentias, quas Sancti viri cócesserunt, & promeruerunt. Ergo omnis qui venit ad indulgentias ea intentione, vt à peccatis prioribus absoluatur, & tamen vt remaneat in priori vitiosa consuetudine, hic quidem habet pennas anseris, de quibus nec cibatur, nec confortatur anima. Sed solummodo si sumantur, operantur ad reiectionem. Qui verò eò animo veniunt ad indulgentias, vt deinceps fugiant peccata, vt iniustè ablata restituant, vt læsis iniustè satisfaciant, vt vnum obulum cum turpi lucro non acquirant, vt ad vnum diem viuere non vellent, nisi secundum velle Dei, vt in aduersitate, & prosperitate Deo voluntatem suam summittant, vt honores mundi, & amicitias eius fugiant, hic quidem talis habebit remissionem peccatorum, similisq. est Angelo Dei in conspectu Dei. Ei verò, qui gaudet de absolutione peccatorum priorum, nec tamen habet voluntatem relinquendi priores vanitates, & inordinatas mentis suæ affectiones, sed iniustè acquisita vult retinere, mundum in se, & in suis diligere, de humilitate erubescere, consuetudines prauas nó fugere, carnem suam à superfluis non restringere,
1 1 huic quidem valent pennæ, idest, Indulgentiæ ad reiectionem, idest, ad obtinendam contritionem & confessionem, quibus eijcitur peccatum, & acquiritur gratia Dei. Euolabitq. quasi pennis quibusdam de manu Diaboli in sinũ Dei. Si tamen ad hæc obtinenda, personaliter cum voluntate bona velit cooperari. Respondit illa. O Mater misericordiæ ora pro isto, vt gratiam inueniat in conspectu Filij tui. Cui illa, Spiritus sanctus (inquit) visitat eum, sed aliquid quasi petra iacet antè cor eius prohibens, ne gratia Dei ingrediatur. Deus quippè est quasi gallina calefaciens oua, de quibus fiunt viuentes pulli. Omnia itaque oua, quę subtus gallinam sunt, recipiunt calorem eius, non autem alia circumiacentia, nec mater frangit testam oui, in qua pullus concipitur, sed ipse pullus rostro suo tentat frangere, quod videns mater, illi pullo calidiorem locum pręparat,

vbi subsistat. Sic Deus omnes cum gratia sua visitat. Eos verò qui sic cogitant, nos inquiunt abstinere volumus à peccato, & in quantum possumus conari volumus ad perfectionem, hos visitat Spiritus sanctus frequentiùs, vt perfectiùs possint. Qui verò omnem voluntatem suam cōmittunt Deo, nolentes nec minima facere cōtra amorem Dei, sed sequuntur eos quos viderint tendere ad perfectiora, & stant humilium hominum consilio, reluctantes discretè motibus carnis suæ, hos quasi gallina pullos subijcit sibi Deus, faciendo eis iugum suum leue, & consolando eos in difficultatibus suis. Qui verò propriam sequuntur voluntatem, cogitātes modica bona, quę faciunt esse digna apud Deum mercede, nec conantur ad maiorem perfectionem, sed stant in his quæ mentem delectant, excusantes fragilitatem suam exemplis aliorum, & leuigantes culpas suas peruersitatibus aliorū, tales nō fiunt pulli Dei, quia voluntatem non habent frangere duritiam, & vanitatem cordis sui. Sed si possent vellent magis diù viuere, vt in peccato diù possent perseuerare. Non fecit sic ille bonus Zachæus, non sic Magdalena. Sed quia in omnibus membris offenderant Deum, omnia membra dederunt ei, ad satisfaciendum ei pro offensis. Et quia ad mundi honores ascenderunt mortaliter, descenderunt in eius contemptum humiliter, quia difficilè est Deum, & mundum simul diligere, nisi fuerit, sicut animal illud, quod oculos habebat antè, & retro, & talis quantumcunque sollicitus est, tribulabitur tamen. Qui autem tales sunt, sicut huiusmodi Zachæus, & Magdalena, tutiorem partem elegerunt.

Declaratio.

Hic Aduocatus Osgociæ venit ad annum Iubilęum, plus ex timore, quam amore, de quo loquitur Christus in Roma. Omnis, qui euaserit periculum aliquod, cauendum est, ne recidiuet in priora. Nam nautæ etiam in portu nimiùm confidentes periclitantur. Ideò iste caueat sibi, ne veniat ad priorem statū officij sui. Alioquin nisi cauerit, amittet desiderabilia. Congregata venient ad extraneos. Filij non recipient hæreditatem, & ipse non sine dolore apud alienos morietur. Hic rediens factus est iterum exactor, & omnia ita euenerunt.

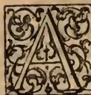
NOTAE.

1 HVic quidem valent pennæ, idest Indulgentiæ ad reiectionem, hoc est ad obtinendam contritionem.

Scito Lector non agi hìc de Indulgentijs, sed de his, quæ ad Indulgentias consequendas iniunguntur, vt ex textu colligitur, & hæc sunt Ieiunium, Eleemosyna, & alia huiusmodi, quæ ad obtinendam contritionem proficua sunt.

INFORMATIO OPTIMA S. Agnetis ad filiam, ad benè, & laudabiliter viuendum, & ad malam vitam, & Deo ingratam præcauendum. In qua fortitudo, & patientia per currum, per quattuor verò rotas designātur istæ quattuor virtutes, scilicet, perfectè omnia relinquere propter Deū, humilitas, & Deum sapienter diligere, carnemq. discretè refręnare, & ponuntur quædam alia de Religiosis.

CAP. XVII.

GNES loquitur sponsæ Christi. Vidisti (inquit) dominam superbā in curru superbiæ hodie. Cui Sponsa respondit. Vidi (inquit) & tabescebam, quia caro, & sanguis, puluis, & stercus se ibi laudari quærit, vbi meritò debet se humiliare. Quid enim est talis ostentatio, nisi prodiga donorum Dei cōsumptio, vulgi admiratio, iusto-

iustorum tribulatio, pauperum desolatio, Dei prouocatio, sui ipsius obliuio, iudicij futuri grauior dijudicatio, & dispendium animarum? Respondit Agnes. Gaude filia, quia à talibus erepta es, propterea describere tibi currum quendam volo, in quo te securè poteris reclinare. Currus itaque in quo sedere debes est fortitudo, & patientia in tribulationibus. Cum enim homo carnem refrenare cœperit, & totam voluntatem suam Deo committere, aut sollicitat mentem superbia, quæ hominem eleuat à se, & supra se, quasi similis sit Deo, & hominibus iustis, aut certè frangit eum impatientia, & indiscretio, vt vel redeat ad solita, vel deficiat in viribus, vel vt ineptus sit in labore Dei. Propterea est opus patientia discreta, vt nec impatiens recedat, nec indiscretè perseueret, sed viribus, & temporibus se conformet. Prima verò rota currus istius est voluntas perfecta relinquendi omnia propter Deum, nihilq. desiderare nisi Deum. Nam sunt multi, qui temporalia relinquunt eò fine, vt aduersitatibus careant, & tamen nihil eis desit ad vtilitatem; & voluptatem, quorum rota non est bene ductilis, & versatilis. Qui cùm pungit paupertas, desiderant sufficientiam, cùm grauat aduersitas, requirunt prospera, cùm tentat eos deiectio, murmurant de dispositione diuina, & affectant honores. Cùm præcipiuntur contraria; quærunt proprias libertates. Ergo illa voluntas est Deo placita, quæ nihil de suo habere desiderat, nec in prosperitate, nec in aduersitate. Secunda rota est humilitas, qua homo reputat se ad omnia bona indignum, ponens ante oculos suos omni hora peccata sua, reum se existimando in conspectu Dei. Tertia rota est diligere Deum sapienter. Ille planè sapienter diligit, qui seipsum circumspiciendo odit vitia sua, qui contristatur de peccatis proximorum, & parentum suorum, lætatur verò de spirituali eorum profectu ad Deum, qui amicum suum non optat viuere ad vtile, & commodum suum proprium, sed vt Deo seruiat, timetque ei plus de mundano processu, nè offendat Deum. Talis ergo est sapiens dilectio, odiendo vitia, & fouendo propter fauorem, & honorem, eosque plus diligendo, quos in amore Dei viderit feruentiores. Quarta verò rota est refrenatio discreta carnis. Quicunque enim est in coniugio, & cogitat sic. Ecce (inquit) trahit me caro inordinatè. Si vixero secundum carnem, scio pro certissimo, quia irascitur conditor carnis, qui plagare potest, & infirmare, qui occidet, & iudicabit. Ideò ob amorem, & timorem Dei, refrenare volo beneuolè carnem meam, viuere modo debito, & ordinato ad honorem Dei. Quicunque taliter cogitat, petens adiutorium Dei, eius rota accepta erit Deo. Si verò religiosus est, & cogitat sic. Ecce trahit me caro ad deliciosa, offert etiam se locus, tempus, & bona, & ætas ad delectandum, attamen adiutorio Dei nolo peccare, propter professionem sanctam, & momentaneum delectationis bonum; magnum quippè est, quod voui Deo, pauper ingressus sum, pauperior egrediar. Iudicium de cunctis sum facturus, ideò nè offendam Deum meum, nè scandalizem proximum meum, nè meipsum faciam periurum, abstinere volo. Talis abstinentia digna est mercede magna. Si verò aliquis est in honore, & delitijs, & cogitat sic. Ecce ego abundo in omnibus, & pauper deficit, & tamen vnus Deus est omnium, quid promerui ego, & quid demeruit ille? quid verò est caro, nisi cibus vermium? Quid verò tot deliciæ, nisi nauseæ, & occasio infirmitatis, perditio temporis, & peccati inductiuum? Ideò refrenabo carnem meam, nè in ea vermes lasciuiant, nè grauius iudicium subeam, nè tempus pœnitentiæ inaniter expendam, & si fortè caro malè educata non poterit faciliter flecti

cti ad grossiora, vt pauper, subtraham tamen ei paulatiuè delicatiora aliqua, sine quibus benè potest subsistere, vt necessitatem habeat, nō superfluitatem. Quicunque ergo sic cogitat, & faciendo conatur quantum potest, hic & Confessor, & Martyr vocari potest, quia martyrij genus est, delitias habere, & delitijs non vti. In honore esse, & honorem contemnere. Magnum esse apud homines, & minima sentire de seipso. Itaq. talis rota multum placet Deo. Ecce filia currum figuraui tibi, cuius auriga Angelus tuus est. Si tamen frenum eius, & iugum à collo tuo nō excusseris, idest, si inspirationes eius salubres non dimiseris, sensus tuos, & cor tuum ad inania, & scurrilia relaxando. Nunc etiam currum, in quo domina illa sedebat, dicere tibi volo. Currus planè impatientia eius est, scilicet contra Deum, & contra proximum, & contra seipsam. Contra Deum iudicando occulta iudicia eius, quia non prosperatur ad votum. Malignando contra proximum, quia non consequitur bona eius. Impatiens quoque in seipsam est, occulta cordis sui patienter ostendendo. Huius currus rota prima est superbia, præferendo se alijs, & alios iudicando, contemnendo humiles, & honores ambiendo. Secunda rota est inobedientia præceptorum Dei, quæ inducit in cor eius excusationem infirmitatis suæ, leuigationem culpæ suæ, præsumptionē cordis, malitiæq. defensionem. Tertia rota est cupiditatis mūdialium, quæ inducit ei prodigalitatem in expendendo, quæ habet negligentiā, & obliuionem sui, & futurorum anxietatem, cordis tepiditatem ad amorem Dei. Quarta rota est sui ipsius amor, per quem excludit à se Dei sui reuerentiam, & timorem, finemq. suum, & iudicium non attendit. Huius currus auriga est Diabolus, qui eam ad omnia, quæ ipse miserit in cor eius facit hilarē, & audacem. Duo verò equi qui trahunt currum, spes est longæ vitæ, & voluntas peccandi vsque in finem. Frenum verò pudor confessionis est. Qui quidem pudor sic per spem longæ vitæ, & voluntatem perseuerandi in peccato, trahit animā recto tramite, & in peccato sic onerat, quod nec terrore, nec pudore, nec admonitione surgere potest. Sed cum stare firmiter se credit, nisi iuuante gratia Dei, descendit in profundum.

Additio.

Item loquitur Christus de eadē domina dicens. Hæc est vipera, quæ linguam habet meretriciam. Fel draconum in corde, venenum amarissimum in carne. Ideò oua eius erunt venenosa. Fœlices erunt, qui non experientur onus eorum.

VERBA LAVDIS FILIAE ad Virginem Gloriosam, & responsio grata Virginis ad filiam, in qua filiæ per Virginem gratiæ plurimæ de se, & Apostolorum, & Sanctorum conceduntur, & multa alia bona.

CAP. XVIII.

1 O DVLCIS Maria (inquit) Sponsa. 1 Benedicta sis tu æterna benedictione, quia Virgo ante partum, Virgo post partum, Virgo cum sponso, Virgo etiā indubitata, dubitante sponso. Propterea benedicta sis tu, quia Mater, & Virgo, quia sola Deo charissima, quia præ Angelis omnibus purissima, quia sola cum Apostolis fide plenissima, quia sola dolore cordis amarissima, quia præ Confessoribus abstinentia clarissima, quia præ Virginibus omnibus excellentissima, continentia, & castitate. Ideò benedicant te omnia superiora, & inferiora, quia per te Deus Creator factus est homo. Per te iustus inue-

inuenit gratiam, peccator indulgentiã, mortuus vitam, exul rediјt ad patriam
2 ſuam. Reſpondit Virgo. 2 Scriptum eſt, quod Petro reddente teſtimonium filio meo, quod eſſet Filius Dei, reſponſum eſt ei. Beatus es Simon, quia caro, & ſanguis non reuelauit tibi. Sic dico ego nunc, hanc ſalutationem non reuelauit tibi carnalis anima tua, ſed ille, qui erat ſine principio, & ſine fine; Propterea tu eſto humilis, ego ero tibi miſericors. Ioannes Baptiſta, vt promiſit, erit tibi dulcis. Petrus verò erit tibi mitis, Paulus autem fortis, quaſi Gigas. Tunc quoque Ioannes dicturus eſt tibi, filia ſede in genu. Petrus verò dicet, ò filia aperi os, & cibabo te cibo dulcedinis. Paulus verò induet te, & armabit te armis charitatis. Ego verò, quæ Mater ſum, præſentabo te filio meo. Verumtamen filia, iſta potes etiam intelligere
3 ſpiritualiter. 3 Nam in Ioanne, qui interpretatur gratia Dei, notatur obediẽtia vera, ipſe quippè fuit, & eſt dulcis. Ioannes dulcis parẽtibus propter mirabilem gratiam, dulcis hominibus propter ſingularem prædicationem, dulcis Deo, propter vitæ ſanctitatem, & obedientiam. Obediuit deniq. in iuuentute, obediuit in proſperis, & aduerſis, obediuit, & humiliter ſtetit, cum honorari poſſet, obediuit & in morte. Ergo obedientia dicit, ſede in genu, ideſt, deſcende ad humilia, & habebis ſublimia, relinque amara, & obtinebis dulcia. Relinque propriam voluntatem, ſi vis eſſe paruula. Contemne terrena, & eris cæleſtis. Contemne ſuperflua, & habe-
4. bis abundantiam ſpiritualem. 4 In Petro verò notatur fides ſanctæ Eccleſiæ. Sicut enim Petrus ſtabilis permanſit vſque in finem, ſic & fides ſanctæ Eccleſię ſine fine ſtabilis permanebit. Ergo Petrus, ideſt, fides ſancta dicit, aperi os, & habebis cibum optimum, ideſt aperi intellectum animæ tuę, & in ſancta Eccleſia inuenies cibum dulciſsimum, ideſt ipſum corpus Dominicum in Sacramẽto altaris, nouam quoque legem, & veterem, explanationes Doctorum, patientiam Martyrum, humilitatem Confeſſorum, Virginum caſtimoniam, omniumq. virtutum fundamentum. Itaq. fidem ſanctam quære in Eccleſia ſancti Petri, quæſitamq memoriter retine, & operibus conſuma. In Paulo verò notatur patientia, ipſe enim fuit feruens cõtra impugnantes fidem ſanctam, gaudẽs in tribulationibus, longanimis in ſpe, patiens in infirmitatibus, compaſsiuus cum dolentibus, humilis in virtutibus, hoſpitalis in pauperes, miſericors ad peccantes, magiſter, & doctor omnium, perſeuerans vſque ad finem in Dei charitate. Ergo Paulus, ideſt patientia, armabit te armis virtutum, quia patientia vera fundata eſt, & roborata exemplis, & patientia Chriſti, & Sanctorum eius, accendit charitatem Dei in corde, ſuccendit animum ad agẽda fortia, reddit hominem humilem, mitem, miſericordẽ, feruentem ad cæleſtia, ſollicitum ſuiipſius, perſeuerantem in inceptis. Itaq. omnem hominem, quem obedientia nutrit in genu humilitatis, fides cibat cibo dulcedinis, patientia veſtit armis virtutum. Hunc ego Mater miſericordiæ introduco ad filium meum, qui eũ coronabit corona dulcedinis ſuæ. In ipſo enim eſt fortitudo inexcogitabilis, ſapientia incomparabilis, virtuoſitas indicibilis, charitas admirabilis; ideò & nullus rapiet eum de manu ſua. Verumtamen filia, quamuis tibi loquor, per te tamen omnes intelligo, qui fidem ſanctam ſequuntur operibus charitatis. Sicut enim in vno homine Iſrael omnes Iſraelitæ intelligebantur, ſic per te omnes veri fideles intelliguntur.

N O T Æ.

1 Benedicta ſis in æterna benedictione, quia Virgo ante partum, Virgo

Virgo post partum, Virgo cum sponso, Virgo etiam indubitata, dubitante sponso.

Hoc loco B. Brigitta quamplurimas Mariæ laudes enumerat, atque inter cæteras potissimam esse Virginitatem tradit, antè partum, in partu, & post partum conseruatam: verba verò quæ sequuntur, nimirùm Virgo etiam indubitata dubitante sponso, insinuare videntur, Iosephum Mariæ sponsum de eius virginitate dubitasse: cum enim sciret se eße castissimum, cumq. eam prægnantem comperisset, fluctuare secum, ac de Virginis pudicitia visus est suspicari: & ideò D. Matth. cap. 1. sui Euangelij scribit, eā dimittere voluisse, an autem id facere voluerit, quod mali aliquod verè de ipsa fuerit suspicatus, vt docere videntur Theophylact. & Euthymius in Coment. in loc. cit. Matth. & D. Augustin. Epist. 54. & serm. 16. de verbis Domini, & ser. 18. de Tempore, an verò quia existimauerit, se illius esse indignum cōsortio, ob summam de ea quam habebat venerationem, cū illam tot, tantisq. supernaturalibus dotibus ornatā nouisset, vt indicant Origen. hom. 1. in diuersos, & D. Bernard. super Missus est, explicauimus infra Lib. 6. Reuelat. Cap. 59. Not. 3.

2 Scriptum est, quod Petro reddente testimonium Filio meo, quòd esset Filius Dei, responsum est ei, Beatus es Simon, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi.

Hoc Apostolorum Principis testimonium de Christo referunt Matth. cap. 16. & Lucas cap. 9. vbi ad intelligentiam verborum præsentis Notæ sciendum est, quòd sicut Christus Dominus Petrum beatum, ac fælicem pronunciat eò quòd singulari beneficio Dei, filij cognitionem est assequutus, per quàm tam illustre de eò reddidit testimonium, dicens, Tu es Christus Filius Dei viui, quam ob causam beatus est à Christo appellatus, Beatus (inquit) es, quia hanc cognitionem ex sola Patris mei cælestis reuelatione accepisti: non enim caro, & sanguis, hoc est carnales parentes tui, aut nulli penitùs homines te docuerunt, sed Pater meus cælestis, sic hoc loco beatissima Virgo Brigittā admonet, quæ, cum Mariæ virtutum in medium quamplurima encomia attulisset, ea non ab hominibus accepisse, sed diuinitus illi fuiße inspirata affirmat; & ideò legimus hìc, Sed dico ego nunc, hanc salutationem non reuelauit tibi carnalis anima, sed ille, qui erat sine principio, & sine fine.

3 Nam in Ioanne, qui interpretatur gratia Dei, notatur obedientia.

Ioannis nomen, non absolutè gratiam interpretandum esse, sed Dei gratiam censuit Beda Lucæ 1. ad ea verba, Et vocabis nomen eius Ioannem, cuius dicti rationem reddit, asserens sic fuisse appellatum, tùm quòd Dei gratuita bonitate parentibus datus esset; tùm quòd gratia Dei plenus esset, tùm quòd datus esset à Deo in populorum salutem; cui etiam addi potest, quòd datoris gratiæ prænuncius, ac præcursor eßet futurus. Verùm Lyranus in locum citatum Lucæ, interpretatur hoc nomen, non Dei gratia, sed in quo est gratia, quia (inquit) Ioannes Christum manifestauit, per quem veritas, & gratia facta est, vt Ioan. 1. scribitur, sed Cornelius Iansenius in sua Concordantia Euangelica par. 1. cap. 2. fusè de huius nominis ethimologia differit, putatq. Ioannem significare Dominus misertus est, quòd optimè conueniat cùm illis verbis Euangelij ab Angelo Zachariæ dictis, Exaudita est oratio tua, & addit etiam cum aspiratione hoc nomen scribendum esse; sed quidquid sit optimè annotarunt Ambros. in Comment. super Lucam loco citato, Cyrillus lib. 1. in Ioan. cap. 7. Beda vbi supra, habere semper mysterium in sacris litteris, aut mutationem veteris nominis, aut noui anticipatam positionem, & quidem huius rei mysteria recensuimus supra ex Beda, & Lyrano, hoc autem Capite alia quædam enumerantur ibi, Ipse quippè fuit, & est dulcis, &c.

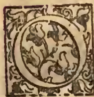
4 In Petro verò notatur fides sanctæ Ecclesiæ.

Quemadmodum Christus Dominus lumen Apostolis contulit, vt lucem ipsi mundo afferrent, & lumē mundi appellarentur, sicut

Matth. 5. legimus: ita quoque Simonem vocauit Petrum, in quo veluti in Petra fidei stabile iaceret fundamentum; vndè de eò peculiaritèr Christus Matth. 16. dixit, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Quare mirùm non est si fidei symbolū in præsenti Nota Petrus esse dicatur, quippè qui etiam in Petram credidit, quæ Christus erat, vt dicit Apost. 1. Cor. 10. Petra autem erat Christus, sic quoque quicunque fidem habet Petri, Petrus dici potest, quod etiā annotarūt D. August. super Ioan. tract. 7. D. Hieron. super Matth. cap. 16. Origen. super Matth. hom. 1.

VERBA FILIAE AD DOMINAM de virtute, & laude suæ pulchritudinis, & de responsione Virginis, sui laudem confirmantis, & qualiter Filius Virginem Matrem comparat auri fabro.

CAP. XIX.

O DVLCIS Maria, pulchritudo noua, pulchritudo clarissima. Veni in adiutorium mihi tu, vt deformitas mea depuretur, charitasq. accendatur. Tria enim dat pulchritudo tua capiti. Purgat primò memoriā, vt verba Dei suauiter ingrediantur. Secundò, vt audita delectabiliter teneantur. Tertiò, vt ad proximum ardenter diffundantur. Tria etiam pulchritudo tua præstat cordi. Primò aufert onus durissimū accidiæ, si tua consideretur charitas, & humilitas. Secundò dat oculis lacrymas, si tua attendatur paupertas, & patientia. Tertiò, dat cordi in æternum feruorem dulcedinis, si sinceriter recolatur memoria tuæ pietatis. Verè domina, tu es pulchritudo pretiosissima, pulchritudo desideratissima, quia infirmis data es in auxilium, tribulatis in solatium, omnibus in mediatricem. Ergo omnes, qui audierunt te nascituram, & qui sciunt te iam natam, benè clamare possunt. Veni pulchritudo clarissima, & illumina tenebras nostras. Veni pulchritudo pretiosissima, & aufer opprobrium nostrum. Veni pulchritudo suauissima, & mitiga amaritudinem nostram. Veni pulchritudo potentissima, & dissolue captiuitatem nostram. Veni pulchritudo honestissima, & dele fœditatem nostram. Ergo benedicta, & venerabilis sit talis, & tanta pulchritudo, quam omnes videre optabant Patriarchæ, de qua omnes cecinerunt Prophetæ, de qua omnes electi gaudent. Respondit Mater. Benedictus sit Deus pulchritudo mea, qui dedit tibi talia verba loqui. Propterea dico tibi, quòd pulchritudo antiquissima, æterna, & pulcherrima, quæ fecit, & creauit me, confortabit te. Pulchritudo vetustissima & noua, innouans omnia, quæ fuit in me, & processit de me, docebit te mirabilia. Pulchritudo desideratissima delectans, & lætificās omnia, inflammabit animam tuam sua charitate. Propterea confide in Deo. Cum enim pulchritudo cælestis apparuerit, omnis pulchritudo terrena confundetur, & reputabitur quasi stercus. Deindè ait Filius Dei ad Matrem. O benedicta Mater, tu es similis auri fabro, qui præparat opus pulchrum. Omnes qui viderint opus congratulantur, & tunc vel lapides pretiosos, aut aurum offerunt, vt opus perficiatur. Sic tu dilecta Mater omnium conanti surgere ad Deum tribuis auxilium, & neminem relinquis vacuum à consolatione tua. Propterea benè vocari poteris sanguis cordis mei. Sicut enim sanguine viuificantur, & roborantur omnia membra corporis, sic per te omnes viuificantur à peccato, & fructuosiores fiunt ad Deum.

IN-

INFORMATIO S. AGNETIS ad filiã de non retrocedendo, & de non plus debito procedendo, & de modo tenendo in abstinentijs incipiendis, vel inceptis, & quæ continentia sit Deo acceptabilis.

CAP. XX.

GNES loquitur. Filia sta stabilis, & non retrocedas, quia serpens mordēs iacet antè talos. Nec etiam plus debito procedas; quia cuspis lanceæ acutæ antè te stat; à qua si plus iusto processeris, vulneraberis. Quid verò est retrocedere, nisi pœnitere in tentationibus assumpsisse austeriora, & salubria, & velle ad consuetá redire delectari mente in sordidis cogitationibus. Talia si menti placent, omnia obscurant bona, paulatimq. retrahunt ab omni bono. Nec etiam debes plus debito procedere, idest vltrà vires te affligere, aut alios super naturam tuam in bonis operibus imitari; quia ab æterno disposuit Deus operibus charitatis, & humilitatis aperiri peccatoribus cælum, seruata in omnibus mensura, & discretione. Nunc autem Diabolus inuidus suadet homini imperfecto supra vires ieiunare, promittere inconsueta, & importabilia, velle imitari perfectiora, non consideratis viribus suis, & infirmitatibus suis, vt deficiente robore, vel homo cōtinuet malè incœpta propter rubbrem hominum plus, quàm propter Deum, vel deficiat citiùs propter indiscretionem, & infirmitatem. Propterea mensura teipsam in teipsa, idest secundùm fortitudinem, & debilitatem tuam; quia alij sunt à natura fortiores, alij debiliores, alij gratia Dei feruentiores, alij consuetudine bona alacriores. Ideò secundùm consilium timentium Deum guberna vitam tuam, nè aut per inconsideratio-nem mordeat te serpens, aut cuspis gladij venenosi, idest suggestio Diaboli venenosissima deludat mentem tuam, qua vel videri velis, quod non es, aut esse appetas, quod est supra vires, & virtutem tuam. Nam sunt quidam, qui meritis suis obtinere credunt cælum, quibus Deus parcit à Diaboli tentationibus ex occulta dispensatione sua. Alij sunt, qui operibus suis satisfacere Deo putant pro excessibus suis, quorum omnium error omninò damnabilis est. Quod etiã si quilibet homo centiès corpus suum occideret, non posset Deum vnum pro mille respondere, quia ipse dat posse, & velle, ipse tempora, & sanitatem, ipse replet in bonis desiderium, ipse dat diuitias, & gloriam; ipse est qui mortificat, & viuificat, exaltat, & humiliat; & omnia sunt in manu eius. Ideò illi soli honor exhibendus est, & nulla merita hominum alicuius reputationis sunt apud Deum. Quod verò mirabaris de domina, quæ ad indulgentias veniens corrupta est. Respondeo tibi. Sunt quædam mulieres, quæ continentiam habent, sed non diligũt, quibus nec delectatio magna est, nec tentatio violenta, quibus si nuptiæ honorandæ præberentur, susciperent quidem, sed quia non offeruntur magna, dedignantur parua. Et ideò ex continentia aliquando oritur superbia, & præsumptio, propter quam contingit ex permissione diuina cadere, sicut iam audisti. Si verò aliqua talis esset intentionis, quòd nec propter totum mundum, si ei præberetur, vellet semel maculari, impossibile est talem relinqui ad turpia. Verumtamen si Deus permitteret ex occulta iustitia sua talẽ cadere, plus fieret ei ad coronã, quã ad peccatũ, dummodo esset contra eius voluntatem. Propterea pro certo scito, quod Deus est quasi aquila, quæ ab alto prospicit infima, quæ si aliqua viderit ascendere de terra, statim quasi funda deijcit illa. Si verò aliquid venenosum prospicit

contrarium sibi, quasi sagitta transuerberat. Si autem distillat aliquid immundum de superioribus supra ipsam, quasi anser fortitèr excutit à se & elongat. Sic etiam facit Deus, si viderit corda hominũ ex fragilitate carnis, vel tentationibus Diaboli contra voluntaté spiritus erigere se cõtra Deum, statim quasi funda per inspirationem compunctionis, & pœnitentiæ illud annihilat, & facit hominem redire ad Deum, & ad se ipsum. Si verò venenum cupiditatis carnis, vel diuitiarũ intrauerit cor, mox Deus trãnsuerberat mentem sagitta charitatis suæ, nè homo perseuerans in peccato à Deo separetur. Quod si aliquid immundum superbiæ, vel lutum luxuriæ fœdauerit animum, mox quasi anser per fidei, & spei constantiam deijcit. Nè vel animus obduretur in vitijs, aut anima iũcta Deo damnabilitèr maculetur. Proptereà filia in omnibus affectionibus tuis, & operibus, considera misericordiam, & iustitiam Dei, & semper attende finem.

VERBA SPONSAE AD DEVM de eius virtute, & magnificentia, & responsio Virginis ad filiam, ipsam confortans: & qualiter boni, & serui Dei non debent cessare à prædicatione, & monitione gentium, siuè conuertantur, siue non, quod probat per exemplum.

CAP. XXI.

BENEDICTVS sis tu Deus meus, qui es trinus, & vnus, trinus in personis, vnum in natura. Tu es ipsa bonitas, & ipsa sapientia, tu ipsa pulchritudo, & potestas, tu ipsa iustitia, & veritas, per quam sunt omnia, viuunt, & subsistunt. Tu verè similis es flori crescenti singularitèr in campo, de quo omnes appropinquantes flori, obtinent suauitatem in gustu, & alleuiationem in cerebro, delectationem in visu, fortitudinem in reliquis membris. Sic omnes appropinquantes tibi fiunt pulchriores, relinquendo peccatum. Fiunt sapientiores sequendó voluntatem tuam, & non carnis. Fiunt iustiores sequendo vtilitatem animæ, & honorem Dei. Propterea pijssime Deus, da mihi id amare quod te delectat, tentationibus viriliter resistere, mundana omnia cótemnere, & te iugitèr in memoria mea retinere. Respondit Mater: Hanc salutationem promeruit tibi ille bonus Hieronymus, qui recessit de falsa sapientia, & inuenit sapientiam veram, qui contempsit honorem terrenum, & lucratus est ipsum Deum. Fœlix talis Hieronymus, fœlices, qui eius imitantur doctrinam, & vitam, qui fuit amator viduarum, speculũ proficientium, doctorque totius veritatis, & puritatis. Sed dic filia, quid est, quod te sollicitat in corde tuo? Et illa, occurrit (inquit) cogitatio dicens, si bona es, sufficit tibi bonitas tua, quid ad te iudicare, & prouocare alios, docereq. meliores, quod nec tui ordinis est, nec status. Ex qua cogitatione ita obduratur animus, quod & sui ipsius obliuiscitur, totusque refrigescit à charitate Dei. Respondit
1 Mater. 1 Hæc cogitatio multos etiam
var. lect. profectos retrahit à Deo, nam Diabolus impedit bonos, nè loquantur malis, nè fortè compungerentur. Impedit etiam, nè loquantur bonis, nè forte eleuarentur ad altiorem locum, quia boni audita doctrina bonorum, eleuantur ad altiora merita, & loca
2 2 sic Eunuchus ille legens Isaiam, venisset quidem ad minorem pœnam Inferni. Sed occurrit Philippus, & docens eum compendium ad cælum, eleuauit eum ad fœlicem locum. Sic etiam Petrus mittebatur ad Corneliũ, si Cornelius prius fuisset mortuus, venisset quidem propter fidem ad refrigerium, sed aduenit Petrus, & proiecit eum ad portam vitæ.
3 3 Similiter etiam Paulus venit ad Dionysium, &

& duxit eum ad beatam remunerationem. Ergo amici Dei non debent attediari in seruitio Dei, sed laborare, vt homo malus fiat melior, & homo bonus
4 veniat ad perfectiora. 4 Nam quicunque voluntatē haberet sibilandi in aures omnium transeuntium, quod Iesus Christus esset verè Dei filius, & faciendo conaretur quantum posset ad aliorum conuersionem, licèt nulli, vel pauci conuerterentur, nihilominus eandem mercedem obtineret, ac si omnes conuerterentur. Sicut per exemplum dico tibi. Si duo mercenarij ex præcepto Domini foderēt montem durissimum, & alius inueniret
5 aurum electum, alius verò nihil. 5 Isti propter laborem, & voluntatem, digni æquali essent mercede. Sicut Paulus, qui plures conuertit, quam alij Apostoli, qui pauciores conuertebant, omnes tamen vnius erant voluntatis, sed dispensatio diuina occulta est. Propterea non est cessandum, quamuis, vel pauci, vel nulli recipiant verba Dei. Quia sicut spina conseruat rosam, & asinus transfert dominum suum, sic Diabolus spina peccati per tribulationes proficit electis, tanquam rosis, nè per præsumptionem cordis dissoluantur inaniter, & quasi asinus perducit eos ad Dei consolationem, & maiorem remunerationem.

NOTAE.

1 var. lect. IN vulgatis vbi legitur, hæc cogitatio multos etiam profectos retrahit à Deo.

M.S. Farnesianus habet, hæc cogitatio multos etiam prouectos retrahit, atque ita esse legendum censeo, aut saltem non profectos, sed perfectos corrigendum est.

Sic Eunuchus ille legens Isaiam venisset quidem ad minorem pœnam Inferni, sed occurrit Philippus, & docens eum compendium ad cælum, eleuauit eum ad fęlicem locum.

Ad horum intelligentiam in memoria reuocanda sunt, quæ de Eunucho à Philippo cōuerso Actorum 8. Lucas Euangelista scripsit, vbi inter cætera locum illum Isaiæ 53. Tanquam ouis ad occisionem ductus est: Eunuchi conuersioni ansam præbuisse legimus; dicitur autem Philippus in præsenti Nota, eum docuisse compendium ad cælū, vel quòd cuncta, quæ ad Christi Natiuitatis, Passionis, ac totius vitæ historiam spectabant, veluti in compendio redacta narrauerit, per quæ ipse viam, quæ ducit ad cælum agnouit, vel quòd de necessariò credendis, quæ ad æternæ gloriæ consequutionem pertinent, eum breuiter instruxerit. quod etiam annotauit Diuus Augustin. de Fide, & operibus cap. 9. vbi hac de re agens, Pari modo (inquit) quod scriptum est euangelizasse Philippum spadoni Dominum, nullo modo dubitandum est, & illa in cathechismo dicta esse, quæ ad vitam, moresq. pertinent eius, qui credit in Dominum Iesum, hoc est enim euangelizare Christum, non tantum dicere, quæ sint credenda de Christo, sed etiam quæ obseruanda ei, qui accedit ad compagem corporis Christi, immò verò cuncta dicere, quæ sunt credenda de Christo.

3 Similiter etiam Paulus venit ad Dionysium, & duxit eum ad beatam remunerationem.

Agitur in præsenti Nota de D. Dionysii Areopagitę conuersione, quo loco quispiam imprimis quærere posset, quare hic Paulus ad Dionysium in specie venisse dicitur, cum sicut Actorum 17. legimus Athenas venerit, non ad eum tantummodo, sed ad omnes vniuersaliter conuertendos, & præcipuè ad illos conuincendos Iudices, quos Areopagitas vocabant, qui ad maiores causas definiendas, sanguinis nempè, morum, ac Religionis fuerant asciti: quorum meminit Augustinus lib. 18. de Ciuitate cap. 10. & ibidem etiam plura refert Ludouicus Viues ex Libanio sophista, & Budeo; sed enim arbitror Dionysii hoc loco mentionem fieri, quippè qui inter cæteros illos Iudices excellentior, ac eminentior erat, ideò eius quoque peculiariter meminit Lucas Euāgelista hoc loco cit. sicut annotauit Lyran.

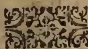
ad finem capitis ibi, In quibus erat Dionysius Areopagita, dicit autē Card. Baron. to. 1. Annal. anno Christi 52. Paulū hoc anno Athenas venisse, & à passione Domini anno 19. ab eo Dionysium fuisse ad fidē conuersum, qui postmodum sacro suscepto Baptismate, se Apostoli magisterio imbuendum tradidit, & ab eo per triennium in fidei Catholicæ mysterijs institutus est, in quibus tantùm proficit, vt meritò à Damasceno Theologorum omnium Princeps sit appellatus, & ab alijs Doctor antiquissimus, & Pater venerabilis, cui plures asseuerarunt, Paulum arcana reuelasse, quæ raptus in cælum vidit, & audiuit. Dionysii vitā, ac res gestas narrat Suidas, Michael Sisingerus, Metaphrastes, & Surius tom. 5. & multa etiam de eo affert scitu dignissima Cardinalis Baronius in Notis ad Martyrologium Romanum die 9. Octobris.

4 Nam quicunque voluntatem haberet sibilandi in aures omnium transeuntium.

Rectius habet Farnesianus Codex M. S. sibilandi in aures hominum, est autem sibilare, sibilum edere, & sibilus dicitur, qui ore fit, compressis dentibus, & parùm constrictis labijs, quod consueuerunt pastores facere, cùm sibilo oues vocare volunt, & hic sumendum esse censeo verbum sibilare pro prædicare: & ideò hic legimus, Si quis conaretur quantum posset ad aliorum conuersionem; sicut enim pastores sibilo suas oues ad ouile reducunt, sic concionatores, & Episcopi, qui pastores sunt, debent prædicationis officio, errantes oues ad salutis, ac veritatis viam reuocare.

5 var. lect. *Ad finem præsentis Capitis, vbi hactenus impressa exemplaria legunt,* Isti propter laborem, & voluntatem, digni æquali essēt mercede.

M. S. Farnesianus addit æqualem, & legit, Isti propter laborem æqualem, & voluntatem, æquali essent mercede digni.

QVALITER MODERNIS temporibus hominum malitia præcedit Diaboli astutiam. Et qualiter homines nunc promptiores sunt ad peccandum, quam Diabolus ad tentandum: de sententia contra tales illata. Et qualiter Dei amici in prædicando debent laborare viriliter, & celeriter, & de sciētiæ infusione in suos amicos.

CAP. XXII.

1 FILIVS loquitur. 1 Si turbari possē meritò, nunc dicere possem pœnitet me fecisse hominem. Nam, homo modò est, sicut animal, quod spontè currit in retia, quantūcunque enim inclamatur, nihilominus sequitur suæ voluntatis appetitum. Nec iam omninò imputandum est Diabolo, quòd violenter trahit hominem, immò homo ipse præuehit malitiam eius. Sicut canes venatici, qui primò ducuntur copulis, indè tandem assueti capere, & deuorare animalia, etiam in accelerādo ad prædam, præueniunt ductorem. Sic iam homo assuetus, & fascinatus in peccato, promptior est ad peccandum, quàm Diabolus ad tentandum. Nec mirum est, diù enim est, quod Sedes Apostolica caput mundi, placuit Deo sanctitate vitæ, & exemplo suo, sicut primitùs faciebat, & ideò reliqua membra facta sunt debilia, & languida. 2 Nec consideratur, cur 2 var. lect. Deus diues, factus est egenus, & pauper, scilicet, vt peritura cōtemnenda doceret, & cælestia amanda. Sed quòd homo pauper natura, diues factus est falsis diuitijs, hoc omnes imitari appetunt, paucíq. inueniuntur alij, qui non imitentur. 3 Ideò
3 veniet arator à potentissimo, exacuatus à sapientissimo, qui non quærit terras, & pulchritudinem corporum, non veretur fortitudinem fortium, nec timet minas Principum, sed nec accipit personas homi-

minum, qui seminabit carnes hominum, & diruet domos spirituum, qui corpora tradet vermibus, animasq. tradet illis, quibus seruierunt. Ideò amici mei ad quos te mittam, laborent viriliter, & celeriter, quia non erit istud, quod dico in nouissimis diebus, vt dixi priùs, sed in diebus istis. Et multorum iam viuentium etiam
4 hoc videbunt oculi, 4 vt impleatur quod scriptum est. Fiant vxores eorum viduæ, & filij sine patribus, omneq. desiderabile hominum auferetur. Verum tamen quicunque ad me cum humilitate veniunt, hos ego misericors Deus suscipio. Qui verò fructum iustitiæ operibus impleuerint, his ego dabo meipsum, quia iustum est, vt domus purgetur, in qua rex ingressurus est, vitrum mundetur, vt clarescat potus, granum fortitèr conteratur, vt ab arista separetur, illudq., quod in formello clauditur, vehementer prematur, donec formellæ similitudo obtineatur. Attamē sicut post hyemē venit æstas, sic ego post tribulationem dabo consolationem, his scilicet, qui cupiunt esse paruuli, & qui cęlestia præponderant plus, quàm terrena. Verumtamen sicut homo non nascitur, & moritur vno eodēq. tempore, sic omnia temporibus suis nunc implebuntur. Scito etiam, quod cum aliquibus volo facere iuxta prouerbium commune. Percute eum in collo, & curret, & tribulatio accelerare cogit. Cum alijs faciam sicut scribitur. Aperi os tuum, & implebo illud. Ad tertios verò dicam consolando, & inspirando. Venite idiotæ, & simplices, & dabo vobis os, & sapientiam, quibus linguosi non poterunt repugnare. Sic feci iam diebus istis, impleui simplices sapientia mea, & resistunt doctis. Euulsi magniloquos, & potentes, & subito decesserunt. Nec mirum, præcepi enim sapientibus, vt pręciderent linguas serpētum, sicut audisti, & noluerunt. Nec mater, quæ fuit virgo, communitatis voluit extinguere ora, vt ignem extingueret cupiditatis, succensum in cordibus filiorum vt monui: ideò ego tempore fęlicitatis eorū succidi eos, & præcidi linguas eorū.

NOTÆ.

1 SI turbari possem, meritò nunc dicere possem, pœnitet me fecisse hominem.

In principio præsentis Capitis legimus Deum pœnitere non posse, quia turbari minimè potest, & tamen Genes. 6. scripsit Moyses, pœnituisse Deum, quod fecerit hominem: ad cuius rei intelligentiam scito, quod Deus non est sicut cæteri homines, vt propriè eum rei alicuius pœniteat, sed pœnitere dicitur, quia ad modum pœnitentis se habet, quatenus illa aliquādo destruit, quod fecisse pœnitet; est enim Dei pœnitudo mutandarum rerum immutabilis ratio, vt egregiè tradit D. August. lib. 15. de Ciuit. cap. 25. Eucherius lib. 1. in Genes. cap. 39. & de Spiritualibus formulis cap. 1. & animaduertit Hieronym. ab Oleastro ibidem cap. 6. & colligitur ex Glos. Interlin. ibi, & Ruperto in Genes. lib. 4. cap. 14. & Hugone in annotat. in Genesim, qui affirmat Deū pœnitere dum opus mutat, voluntate tamen, & dispositione immobili permanente. Scribitur autem hoc loco, Deum pœnitere minimè posse, quia turbari non potest, cuius rei ratio est, quoniam pœnitudo supponit aliquā animi affectionem, & mutabilitatem, cumq. Deus sit purus actus, & omninò immutabilis, vt Malach. 3. & Iacob. 1. legimus. Indè sequitur eum propriè pœnitere non posse, sed per metaphoram opus eius pœnitentis esse videtur, non tamen pœnitentis affectum habet, qui animi est turbatio, ac mutatio, quod etiā docuit D. August. de Essentia diuinitatis, & in Psalm. 131. & latè Benedict. Perertus in Genesim lib. 8. comment. ad ea verba cap. 6. Pœnitet me fecisse hominem, vers. 151. Pœnitentia (inquit) dolor, ira, furor, tristitia, & huiusmndi dicuntur de Deo, non secundū proprietatem, sed secundum similitudinem, nec secundum affectum animi, sed secundum effectum operis.

2 Nec consideratur cur Deus diues, factus est egenus, & pauper.

Sic enim habet Paulus Apost. 2. Corint. 8. Quoniam propter nos egenus factus est, cum diues esset: His autem verbis præsentis Notæ, conqueritur Christus Dominus, quòd homines diuitiorum beneficiorum adeò sunt immemores, vt nec considerare velint, quapropter ipse incarnatus sit: hoc enim significant ea verba, Cur Deus diues factus est egenus, cum enim Deus in natura diuina diues sit bonorum omnium habens plenitudinem infinitam, in tantam pro nobis deuenit paupertatem factus homo, vt mirum non sit, si de se aliquando dixerit, Vulpes foueas habent, filius autem hominis, non habet vndè caput reclinet, Lucæ 9. & Matth. 8. & Zach. 9. scribitur, Exulta filia Sion, ecce Rex tuus venit tibi iustus, & Saluator, ipse pauper, & ascendens super asinam. & Hieremias hanc extremam Christi admirans paupertatem 14. cap. suarum Reuelat. clamans dicebat, Quare quasi colonus venturus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum.

1 Ideò veniet arator à potentissimo.

Quoniã vt superiori Nota admonuimus, homines plerũq. diuina negligunt beneficia, & Incarnationis singulare munus paruipendũt, et vestigia Christi imitari nõ student, prædicit Christus hic B. Brigittæ, aratorem à potentissimo venturum esse, hoc est, à Deo tribulationes plurimas, & sæua flagella esse mittenda, arare namq. Deus dicitur, cùm castigat, & tribulationem, & incommoda infert, vt ita animas præparet ad suscipiendum semen Dei, sic tradit D. Hieron. super Isai. cap. 28.

Vt impleatur, quod scriptum est. Fiant vxores eorum viduę, & filij sine patribus.

Inter cætera, quæ hoc locò flagella malis hominibus se daturum Christus Dominus affirmat, illud potissimum esse legimus hic, quòd vxores eorum remansuræ sint absque viris, filij verò sine patribus, iuxtà illud Psalm. 108. Fiant filij eius orphani, & vxor eius vidua, quod mysticè intelligendum esse arbitror: quandoquidem mali non ampliùs Deum habent Patrem, quia reprobi facti sunt, nec Ecclesiam matrem, à qua propter eorum scelera eiecti sunt, vndè eos meritò peccatores orphanos vocant Arnobius in Psalm. 93. & Aug. in Psalm. 108. cuius dicti ratio esse potest, quia Deum habere Patrem benè, rectèq. viuendo negligunt: Ecclesiam verò Matrem eius præcepta, legesq. frangendo reijciunt. 1

VERBA IOANNIS EVANGELISTÆ ad Virginem gloriosam, de quodam mero, & iniquo hypocrita, & responsio Virginis, qualiter talis sit constitutus, & Diaboli illusionibus ad ipsum, & quomodo ex septem signis spiritus bonus cognoscitur, & ex totidem malignus spiritus dignoscitur.

CAP. XXIII.

IOANNES Euangelista dixit Matri Dei. Audi tu Virgo, & Mater vnius filij, non plurium. Mater vnigeniti Filij Dei, plasmatoris, & redemptoris omnium. Audi inquam sicut, & audis quantùm iste delusus est à Diabolo, quantùm laborat, vt obtineat impossibilẽ, quantùm informatus est, & quantis rebus à spiritu mẽdacij, quantùm etiam elongat se à Deo in specie ouina, & corde leonino. Ego docui, quòd tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, & in terra, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Isti verò testimonium perhibet spiritus malignus, quòd totus factus est simulatoriè sanctus, quem Pater non fortificat potentia sua. Filius non visitat sapientia sua. Spiritus sanctus non inflammat charitate sua. Nec mirum, aspirat enim ad potentiam contra potentiam Patris, vult esse sapiens contra sapientiam Filij, habet inflammationem, sed alitèr, quàm sicut inflammat Spiritus sanctus. Ideò roga filium tuum, vt aut citiùs subtrahatur, nè perdantur plures, aut humilietur celeriùs pro errato. Respondit Mater.
1 1 Audi tu Virgo, sed tamen virilis, non fęminea persona. Tu es, quem Deo placuit vocare cum læuissima morte de mundo propinquiùs mihi. Ego enim quasi obdor-

dormiui in separatione animæ, & corporis, & euigilaui in gaudio perpetuo. Nec mirùm. Ego quippè præ cæteris amariùs in morte filij mei dolui, & ideò placuit Deo me de mundo cum morte læuissima separare. Tu verò inter Apostolos vicinius mihi appropinquasti, maioraq. signa dilectionis expertus es præ alijs, & amarior tibi Passio Filij mei facta est, quam præ
2 cæteris clariùs aspexisti, 2 & quia præ cæ-
var. lect. teris fratribus tuis longiùs vixisti, quasi in ipsorum omnium Martyr fuisti. Ideò placuit Deo vocare te de mundo morte læuissima post me, quia Virgo Virgini fuit commendata. Ideò fiet, quod petijsti, & non prolongabitur. Attamen fili mi ostendere volo, quomodo iste, de quo loquimur est constitutus. Ipse quippè est quasi seruus monetarij, idest diaboli, qui conflat, & percutit monetam suam, idest seruientem sibi, suggestionibus, & tentationibus suis, donec perficiat eum ad velle suum. Cumq. voluntatem hominis corruperit, & ad delectationes carnis, & amorem mundi inclinauerit, mox quasi formam, & superscriptionem ei imprimit, quia tunc ex signis exterioribus satis apparet, quem diligit toto corde. Quando verò homo opere explet affectum mentis suæ, & plus implicare se vult mũdo, quam status suus requirit, pluraq. faceret, et vellet, si posset, tũc perfecta moneta diaboli cõprobatur. Veruntamẽ quòd alia est moneta Dei, & alia moneta diaboli. Moneta Dei est aurea, idest fulgens, ductilis, & pretiosa. Sic omnis anima quæ habet impressionem Dei, est fulgens diuina charitate, ductilis patientia, pretiosa boni operis continuatione. Ergo anima bona conflatur virtute Dei, & probatur multis tentationibus, per quas anima considerans originem, & defectuositates suas, Deiq. circà se pietatem, & patientiã, tantò fit pretiosior Deo, quantò humilior, & patientior, & sui sollicitior inuenitur. Moneta verò diaboli est cuprea, & plumbea. Cuprea, quia habet similitudinem auri, habet duritiam, habet flexibilitatem, sed non sicut aurum. Sic anima iniusti, videtur quippè esse iustus, omnes dijudicat, omnibus sua præfert. Inflexibilis est ad opera humilitatis, mollis in suis operibus, difficilis ad reuocandum à suis conceptibus, mirabilis mundo, contemptibilis Deo. Est quoque moneta diaboli plumbea, quia deformis, quia mollis, & flexibilis, quia ponderosa. Sic anima iniusti deformis est in voluptuosis affectionibus, onerosa in cupiditate mũdi, flexibilis quasi arundo ad quæcũque diabolus inspirat menti, immò quandoque facilior ad faciendum, quàm diabolus ad tentandum. Sic etiam iste seruus monetarij est dispositus, qui attediatus stare in obseruantijs regularibus, sicut vouerat, cogitauit vias, quibus hominibus placeret per simulatam sanctitatem, ad latiùs nutriendam carnem suam. Et mox diabolus immisit menti suæ quædam mendacia nocturnalia, quibus delusus credebat impossibilia, quæ non euenient, sed vita eius abbreuiabitur, & honorẽ, quem cupit, nõ consequetur. Veruntamẽ vbicunq. aliqua noua moneta inuenitur, mittenda est ad aliquem sapientem, quæ ponderis, & formæ scientiam habeat sufficienter. Sed vbi inueniemus illum? Qui si inuentus fuerit, modicùm curat, immò nihil, vtrum moneta falsa sit, aut vera. Ideò in talibus vnicum est cõsilium, sicut per exemplum dico. Si cani porrigeretur vnus florenus, non attenderet ad recipiendum eum, si verò perunctus esset aliqua magna pinguedine, non dubium quin tunc ab eo reciperetur. Sic est etiam nunc, si acceditur ad aliquem sapientem, dicendo sic. Ille talis hæreticus est, tunc non attenditur, quia charitas Dei refriguit tota. Si verò diceretur florenos habet multos, tũc omnes simul festinarent. Propterea erit citò, quòd dicit Paulus, Adnihilabo sapiẽtiam sapientum, & humiliabo: & humiles exal-
3 tabo. 3 Attamen filia ex septem poteris cognoscere Spiritum sanctũ, & spiritum im-

immundum. Primò enim ſpiritus Dei facit vileſcere hominem mundum, cuius honor reputatur in corde, quaſi aer. Secundò facit Deum charum animæ, & omnis delectatio carnis refrigeſcit. Tertiò inſpirat patientiam, & in Deo ſolam gloriationem. Quartò incitat mentem ad proximi dilectionem, & compaſsionem; immò etiam inimicorum. Quintò inſpirat ad caſtitatem omnimodā, immò etiā rerum licitarum. Sextò facit confidere in Deo in omnibus tribulationibus, & in eis gloriari. Septimò donat deſiderium velle diſſolui, & eſſe cum Chriſto magis, quàm in mundo proſperari, & inquinari. Ita è contra ſpiritus malus facit alia ſeptem: Primò facit mundum eſſe ſuauem, & cæleſtia faſtidire. Secundò facit appetere honores, & ſui ipſius obliuiſci. Tertiò excitat in corde odium, & impatientiam. Quartò facit contrà Deum audacem, & in conceptibus animi ſui pertinacem. Quintò facit leuigare peccata ſua, & excuſare. Sextò inſpirat leuitatem animi, omnemq; carnis impuritatem. Septimò inſpirat ſpē diù viuendi, verecundiamq. confitendi. Ideò ſollicita eſto circa cogitationes tuas, nè à ſpiritu iſto decipiaris.

Declaratio.

Hic fuit Sacerdos Ordinis Ciſtercienſ. qui poſt 18. annos apoſtaſię compunctus, reuerſus eſt ad Monaſterium, qui dixit, impoſsibilem eſſe aliquem damnari, nec Deum loqui cum aliqua perſona in hoc mundo, nec aliquem poſſe videre faciem Dei, ante iudicium Dei. Quòd cum audiuiſſet Domina Brigitta, dixit ei Spiritus ſanctus. Vade (inquit) ad fratrem illum, & dic ei. O Frater, non vides, ſicut ego video, quomodo diabolus adhuc in ſenectute tua tenet mentem, & linguam tuam ligatam, Deus æternus eſt, æterna eſt retributio eius. Ideò reuertere celeritèr perfecto corde ad Deū, & ad fidē veram, quia ſine dubio non aſcendes de lecto iſto, ſed vtique morieris. Et ſi credideris, eris vas Dei in honore. Qui reſolutus in lacrymas, & Dominæ Brigittæ regratians, ſic perfectè correxit vitam ſuam, quòd conuocatis Fratribus ſuis in hora reſolutionis dixit. O fratres mei certificatus ſum, quòd Deus miſericors recepit contritionē meā daturus veniam. Orate pro me, quia credo omnia, quæ ſancta credit Eccleſia, & ſic ſumptis Sacramentis Dei obdormiuit.

NOTÆ.

1 AVdi tu Virgo, ſed tamen virilis non fęminea perſona, tu es, quem Deo placuit vocare cum leuiſſima morte de mundo propinquiùs mihi.

Duo hoc loco de D. Ioanne Euangeliſta ſcripta ſunt: primò, quòd Virgo fuerit: ſecundò quod leuiſſima morte obierit; & quidem quantum ſpectat ad ſecundum latiſsimè probauimus ſuprà hoc eodem Lib. Cap. 1. Not. 6. Ioannem verè obijſſe, quòd autem legimus hic, leuiſſima morte eum fuiſſe vita functum, ideò eſt, quòd non Martyrio, ſed propria morte vitam finiuit, poſtremò, quòd Virgo fuerit ex verbis præſentis Notæ apertè colligitur; cùm illum Beatiſſima Virgo Virginem appellat, vt veriſſimum ſit, quod dicit Eccleſia, à Chriſto Virginē Virgini fuiſſe commēdatam; idem habetur Lib. 6. Reuelat. Cap. 119. & tradunt Hieronym. contrà Iouinianum lib. 1. Ignatius Martyr in Epiſt. ad Philadelphios, Epiphan. hæreſi 58. Auguſtin. De bono coniugali cap. 21. & in Ioannem tractatu vltimò circa finem, qui affirmat Ioannem à Chriſto plus cæteris fuiſſe amatum, quòd neque vxorem duxerit, & ab ineunte ætate caſtiſſimus vixerit.

2 Et quia præ cæteris fratribus tuis longius vixiſti, & quaſi in ipſorum omnium

var. lect. Martyr fuiſti,

M. S. Farneſianus rectiùs habet, & inter eos quaſi Martyr fuiſti: ex his autē colligēdū eſt nobis D. Ioannem, etſi pro Chriſto ſanguinem minimè fuderit, Martyrij tamen fuiſſe meritum aſſequutum, nam Martyrium volun-

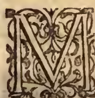
luntati defuit potiùs, quàm voluntas Martyrio, dicitur autem quasi Martyr, quia ad verum Martyrij rationem pertinet, vt probat D. Thom. 2. 2. q. 123. art. 4. Quod aliquis pro Christo mortem sustineat, quàm ipse Ioannes non pertulit, illud verò, quòd Matth. 20. de illo legimus, Dominum dixisse, Calicem quidem meum bibetis, obseruauit Hieronymus fuisse impletum, quando Ioannes in feruentis olei dolium missus est, tunc enim, licèt mortuus non fuerit, tamen quia se spontè in testimonium fidei morti obtulit, eaque causa erat sufficientissima ad mortem inferendam, nisi miraculosè, tunc Ioannes fuisset præseruatus. Ideò quasi Martyr hoc loco appellatur, quamquam D. Chrysost. hom. 66. in Matth. & hom. 27. in Epist. ad Hebr. & Theophil. in ea verba Matth. cap. 20. Calicem quidem meum bibetis, affirment Ioannem violenta morte obijsse, quod tamen est contra omnium sententiam, nam quidam sunt, qui eum adhùc viuere in Paradiso terrestri arbitrantur, cum Enoch, & Elia: alij verò propria morte vitam finiuisse, vt nos latè probauimus ex Patribus, suprà hoc eodem Lib. Cap. 1. Nota 6. meritò ergò D. August. in Ioan. tract. 124. de eo verba faciens, Restat (inquit) vt si viuere ibi sit, quod sparsit fama de terra, quòd subindè ablata sucrescit, aut ideò fiat, vt eo modo commendetur pretiosa mors eius, quam nequaquam Martyrium cõmendat, non enim eum pro fide persequutor occidit, & clarius in sermone de tempore 149. Ioannes (inquit) obdormiuit sine vulnere, sine cruciatu, qua autem ætate mortuus fuerit, in præsenti cap. non traditur, tantummodo illum præ fratribus longiùs vixisse legimus, recitat tamen Cedrenus in Nerua opinionem Hyppoliti Martyris, qui opinatus est Ioannem vitam excessisse annos natum centesimũ sextum, & D. Hieronym. in comment. in Matth. cap. 20. & de Scriptoribus Ecclesiasticis asserit, Ioannem senio confectum obijsse anno post Passionem Domini sexagesimo octauo.

3 Attamen filia ex septem poteris cognoscere Spiritum sanctum, & spiritum immundum.

Circà finem præsentis Cap. septem traduntur signa, quibus deprehendere facilè possumus discrimen inter spiritum bonum, & spiritum malum, quæ sanè notatu dignissima sunt, qua de re Nos etiam suprà egimus, Lib. 1. Reuel. Cap. 4. Nota 2. & Lib. 4. Cap. 4. Nota 1. & Cap. 78. Nota 2. vide etiam Lib. 3. Cap. 12. & Cap. 20. Nota 3. & Tract. nostro de Visionib. & Reuelat. Cap. 11.

VERBA VIRGINIS AD FILIAM, qui modus tenendus sit inter seruos Dei contra impatientes, & qualiter superbia per dolium vini designatur.

CAP. XXIV.

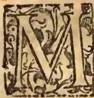

MATER loquitur. Vbi dolium vini incalescit, & & intumescẽdo excrescit, ascendunt quædam exalationes, & spumæ, quandoq; maiores, quãdoq. minores, & subitò iterũ decrescunt. Omnes autem circumstantes doliũ cõsiderant tales exalationes citò detumescere, & quòd tales eleuationes proueniunt ex fortitudine vini, ad innuendum calorem eius, Ideò patienter expectant finem, & vini, seu ceruisiæ perfectionem. Omnes autem circumstantes dolium; qui nimis applicant nares in feruorem dolij, contingent eis duo, aut nimia externutatio, vel cõmotio, aut cerebrum grauiùs patietur. Sic est etiam spiritualiter. Nam contingit aliquando, quòd quorundam corda intumescunt, & ascendunt ex superbia mentis suæ, & impatientiæ, quem ascensum viri virtutum, attendentes, considerant, aut ex instabilitate animi, aut motu carnalitatis procedere. Ideò patienter verba sustinent, & attendunt finem, scientes, quòd post tempestatem fiet tranquillitas. Et quia patientia maior est expugnatore vrbium, quia vincit hominem in se ipso, quod difficillimum est. Illi verò, qui nimis impatientes sunt, verbaq. reddunt equipollen-

lentia, non attendentes retributionem gloriosam patientiæ, nec quàm contemptibilis est fauor mundanus. Isti incurrunt in infirmitatem mentis, suis tentationibus propter impatientiam, quia nimis appropinquant nares ad commotionem dolij, idest verba, quæ non sunt, nisi aer, nimis apponunt cordi suo. Ideò quãdo videritis aliquos esse impatientes, ponite adiutorio Dei custodiam ori vestro, nec dimittatis bona incępta vestra propter verba impatientiæ, sed dissimulatè in quantum iustum est audita, tanquam nõ audita, donec illi, qui inuenire volunt occasionem, exprimunt verbo, quicquid notant corde.

VERBA MONITIONIS MATRIS ad filiam, quòd homo non debet curam facere in desiderijs carnis, sed benè refouere corpus in moderatis necessarijs, & qualiter homo stet iuxtà corpus suum, & non in corpore.

CAP. XXV.

MATER loquitur. Tu debes esse sicut sponsa, quæ stat ante antipendium, quam mox, vt vocauerit sponsus, parata est ad voluntatem sponsi. Ergò antipendiũ istud, corpus est velans animam, quod continuè abluendum est, probandum, & tentandũ, 1 corpus quippè est, quasi asinus indigens cibo moderato, nè luxuriet, labore discreto, nè superbiat, flagello cõtinuo, nè lacescat. Itaque sta iuxtà antipendium, idest, iuxtà corpus, non in corpore, faciendo curam carnis in desiderijs, sed corpus moderatis necessarijs refouendo, quia ille stat iuxtà corpus, non in corpore, qui corpus suum refręnat à voluptate ciborum, non à necessitate. Sta quoque post antipendium contemnendo voluptatem carnis, faciendo honorem Dei, & te totam pro Deo impendendo. Sic steterunt illi, qui corpora sua quasi vestimenta strauerunt pro Deo, qui omni hora parati erant ad voluntatem Dei, quando Deo placuit vocare eos, quia non erat eis longum iter ad eum, quem semper habuerunt præsentem, nec grauia onera deprimebant colla eorum, quia omnia contemnentes, solo corpore erant in mundo. Ideò liberè euolauerunt sine impedimẽto ad cælum, quia nihil impediebat eos, nisi quoddam arridum indumentum disciplinatum optimè, quo exuto obtinuerunt, quod desiderabant. Sic iste cecidit periculosè, surrexit sapienter, defendit se viriliter, pugnauit constanter, perstitit perseueranter. Ideò iam coronabitur æternaliter, & est in conspectu Dei.

NOTAE.

1 Corpus quippè est, quasi asinus indigẽs cibo moderato, nè luxuriet.

Beatissima Virgo in præsenti Capite corpus hominis asino comparat, quippè qui, sicut cibo indiget, vt onera portet, sic corpus nostrũ debitum exigit alimentum, vt necessarias functiones peragat, hac eadem similitudine vtuntur Eucherius de Spiritualibus formulis cap. 5. Origen. hom. 6. in lib. Iudicum, D. Augustin. in Psalm. 31. & 33. Ad ea verba In Domino laudabitur anima mea, audiant mansueti, & lætentur, Beda super Genes. 22. Philo de Sacrificio Abel, & Cain. Optimè autem docet cibum moderatum esse debere, nam quemadmodum nimiò repletum cibo corpus mentem languidam, ac segnem reddit, ita quoque nimia victus cõtinentia, debilitatem corpori infert, vt anima, quæ in contemplatione morari debet, frequẽter in mæstitia sit, Neque enim (inquit) Diodochus de perfectione spirituali cap 45. infirmo corpore esse debet, qui certat, sed ita firmo, vt sustinendo certamini par esse possit, idem tradit D. Basil. lib. De Virginitate, & colligitur ex Paul. Rom. 12. qui obsequia nostra rationabiliter esse debere præcipit: corpore namque veluti instrumento vtitur anima, & ideò secundùm vtilita-

litatem, & exigentiam animæ gubernandum est, sicq. affligendum in potus, cibiq. parsimonia, quantum ipsa ferre potest, propterea discretione opus est, hinc fit, quòd Leu. 2. scribitur, In omni oblatione offerendum est sal, & Hierem. cap. 48. tradit, Quia plus fecit, quàm potuit, idcircò perijt: hoc quoque exemplo pluuiæ probari potest, quæ tunc optima censenda est, quæ sensim descendit in terram subtùs, nimius enim imber in præceps arua subuertit.

VERBA ADMONITIONIS Virginis ad filiam, scilicèt quæ opera virtuosa merentur vitã æternã, & quæ non: & de maximo obediẽtiæ merito.

CAP. XXVI.

MVLTI sunt flores arboris, non tamen omnes veniũt ad effectum. Sic multa sunt virtuosa opera, non tamen omnia merentur mercedẽ cælestem, nisi discretè fiant. Nam ieiunare, orare, visitare loca Sanctorum, virtuosa opera sunt, sed nisi eo animo fiant, vt credat se homo humilitate penetrare cælos, seruumq. inutilem ad omnia, & discretionem habeat in omnibus, modicũ
1 valent ad æterna. 1 Ecce si videris duos homines, alius est sub obedientia, alius in libera potestate. Si ille, qui liber est ieiunat, simplicem habebit mercedem. Si autem ille, qui sub obedientia comedit illo die ieiunij carnes secundum institutionẽ regulæ, propter obedientiam, attamen libentiùs ieiunaret, si non obsisteret obedientia. Ipse habebit mercedẽ duplicem, vnam propter obedientiam, aliam propter dilationem desiderij sui, & non impletionem voluntatis suæ. Propterea esto sicut sponsa, quę prius præparat thalamũ, quàm veniat spõsus. Secũdò sicut Mater, quæ pręparat vestes, antequam nascatur puer. Tertiò, sicut arbor, quæ priùs portat flores, quàm veniant fructus. Quartò esto sicut vas mundum ad recipiendum potum aptum prius, quàm infundatur.

NOTAE.

1 ECce si videris duos homines, alius est sub obedientia, alius in libera potestate, si ille, qui liber est ieiunat, simplicem habebit mercedem, si autem ille, qui sub obedientia comedit illo die ieiunij carnes secundum institutionem regulæ, & propter obedientiam, attamen libẽtiùs ieiunaret, si non obsisteret obedientia, ipse habebit mercedem duplicem.

Ex his verbis apertè colligere possumus, magis esse laudabile, ac meritorium aliquid facere ex voto, quàm absque illo, quod adeò manifestũ esse censeo, vt nulla indigeat probatione, sicut enim quis plus alicui donaret, qui largiretur cum fructibus arborem, quàm qui tantũmodo fructus, vt testis est D. Ansel. lib. 1. De similitudinibus cap. 84. sic quoque, qui voto astrictus Deo aliquid impendit, non suæ voluntatis actum solum ei confert, sed & potestatem adiungit, suamq. libertatem, ac voluntatem emancipatam Deo tradit, vt nequeat deinceps iure secus facere, idem probat D. Thom. tribus argum. 2. 2. q. 88. art. 6. & Sotus de Iustitia, et iure lib. 7. q. 2. art. 4. & ideò scribitur hìc, quòd ille, qui est sub obedientia, habebit duplicem mercedem.

VERBA QVAERIMONIAE Virginis ad filiam, de quodam suo ficto deuoto, comparando ipsum ad armigerum in bello corporali male armatum.

CAP. XXVII.

MATER loquitur. Ille est, qui dicit, se me diligere, sed vertit ad me posteriora, quando seruit mihi. Cum verò loquor ei dicit, quid dicis tu. Auertitque oculos à me, & respicit ea, quæ eum plus delectant.

Iste mirabiliter est armatus, sicut ille, qui est positus in corporali bello, cuius galeæ foramina essent in occipite. Cuius clypeus ponendus in brachio, penderet in humeris. Cuius gladio abiecto, vaginæ remanerent vacuæ. Cuius diplois, quæ corpus, & pectus defendere deberet, iaceret subtùs eum in sella. Cuius sellæ ligaturæ in equo solutæ essent. Sic iste armatus est spiritualiter coram Deo. Et ideò discernere nescit inter amicum, & inimicum, nec scit damnum facere hosti. Spiritus verò, qui pugnat cum eo est sicut ille, qui rationabiliter cogitat. Ego volo esse cum vltimis in pugna, quòd possim videre rubeta, si primi perdiderint bellũ, si verò, vicerint veniam ita velocitèr, quòd computabor cum primis. Ideò qui emisit bellum, fecit secundum sapientiam carnalem, & non ex charitate Dei.

VERBA VIRGINIS AD FILIAM de tribus modis tribulationum, qui per tres modos panum designantur.

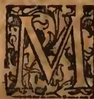
CAP. XXVIII.

MATER loquitur. Vbicunque cònspersio panum est, debet fortitèr cogitari, & laborari. Sed Dominis apponitur panis triticeus, Communitati verò ponitur panis deterior, tertius verò panis adhùc peior datur canibus. Per cogitationem ergò intelligitur tribulatio, quia spiritualis homo ex eo maximè tribulatur, quòd Deus non habet honorem à creatura sua, & quòd modica charitas est in ea. Omnes ergò quicunque isto modo tribulantur, ipsi sunt triticum illud, de quo Deus, & omnis exercitus Cæli gaudet. Omnes verò qui turbantur de aduersitate mundi, hi sunt quasi panis deterior, attamen valet multis ad obtinendum cælum. Qui verò tribulantur ex eo, quòd non valent omninò mala facere, quæ vellent, isti sunt panes canum illorum, qui sunt in Inferno.

VERBA MATRIS MARIAE ad filiam, qualiter sunt quidam Dæmones ad homines præcipitandum, quidam ad retardandum, quidam in abstinentijs ad tentandum, & de modo tenendo contra istos Dæmones.

CAP. XXIX.

MATER loquitur. Omnes istos, quos vides circumstare vos, hi sunt spirituales hostes vestri, scilicèt spiritus diaboli. Nam qui habent perticas, in quibus cernuntur laquei, hi sunt, qui vos præcipitare volunt in peccata mortalia. Quos verò vides habere vncinos in manibus, hi sunt, qui vos cupiunt retardare à seruitio Dei, vt sitis ad bona accidiosi. Qui verò habent instrumenta dentata sicut furcas, quibus attrahitur, & promouetur, quod homo desiderat, hi sunt, qui tentant vos, vt assumeretis aliqua bona suprà vires vestras, scilicèt in vigilijs, ieiunijs, orationibus, & laboribus, aut in irrationabili expensione pecuniæ vestræ: quia ergò isti spiritus sic sunt cupidi ad nocendum vobis, vos tenete voluntatem istam, scilicèt nolle offendere Deum, & petite auxilium Dei contra crudelitatem eorum, & tunc non nocebunt vobis eorum minę.

VER-

VERBA VIRGINIS AD FILIAM, quòd pretiosiora, & pulchriora mundi seruis Dei non nocent, quamuis talibus vtantur dumtaxat, quòd ad honorem Dei vtantur, & hoc per exemplum Pauli.

CAP. XXX.

SCRIBITVR, quod Paulus ille bonus Apostolus dixit se esse sapientem quendam coram Principe illo, qui Petrum captiuauerat, & Petrum vocauit verum pauperem. Et non peccauit Paulus in hoc, quia verba sua erant ad honorem Dei. Sic est etiam cum illis, qui verba Dei volunt, & desiderant loqui, quia si non possunt intrare ad dominos, nisi haberent indutas competentes vestes, non peccant induendo eas, dũmodo aurum, & vestes, & lapides pretiosas non reputarent pretiosiores in voluntate, & corde, quàm assueta vestimenta antiqua, quia omnia quæcunque apparent pretiosa, sunt terra.

VERBA MATRIS AD FILIAM per exemplum probantia, quòd Prędicatores, & amici Dei, non minùs coronantur in conspectu Dei, si gentes non conuertantur ad eorum prædicationem recta intentione factam, quàm si conuertantur.

CAP. XXXI.

MATER Dei loquitur. Qui conducit operarium ad laborandum, dicẽdo ei, porta arenam de littore, & inquire in quolibet onere, si fortè ibi inuenire potueris granum auri, non minor erit merces eius, si nihil inueniret, quàm si reperiret multum. Sic est etiam cum illo, qui verbo, & opere ex diuina charitate laborat ad profectum animarum, non enim erit minor merces illi, si nullos conuerterit, quàm si multos. Sicut magister dixit exemplũ. Ille (inquit) bellator, qui ad præceptum domini sui egrediens ad bellum, & habens velle fortiter dimicandi rediret sauciatus, nullum habens captiuum, non minorem mercedem obtineret amisso bello propter voluntatem bonam, quàm si victoriã fuisset consecutus. Sic est etiam cum amicis Dei. Nã pro quolibet verbo, & opere, quod faciunt propter Deũ, & vt animæ emendẽtur, necnõ & pro qualibet hora tribulationis, quam patiũtur propter Deũ, coronabũtur, siuè multi cõuertantur, siuè nullus.

VERBA MATRIS AD FILIAM de infinita sui misericordia circà peccatores, & etiam circà ipsam laudantes, & honorantes.

CAP. XXXII.

MATER loquitur. Prouerbium est vobiscum. Cum tali (inquit) potest me educere de patria. Sic nunc dico ego. Nullus est talis, ac tantus peccator in mundo, qui dicit corde, quòd filius meus Creator, & Redemptor omnium est sibi amicissimus in corde, & intimus, quin non statim parata sim venire ad eum, sicut Mater charitatis ad filium amplectendo eum, & dicendo. Quid (inquit) fili placet tibi, qui etsi promeruisset profundissimam inferni pęnam, haberet tamen voluntatem nihil curare de honoribus mũdi, nec de cupiditate, & voluptate carnis, quã detestatur Ecclesia, nihilq. desideraret, nisi solã sustentationem suam, tunc ipse, & ego statim essemus benè cõcordes. Dic ergò illi, qui scribit cantũ, & laudem meam, non propter laudem suam, vel mercedem suam, sed propter laudem illius, qui propter omnia opera sua, omni laude est dignus. Quia sicut Principes mundi tribuunt laudatoribus suis mercedem mundi, sic spiritualiter ego remunerabo eum. Quia

sicut vna sillaba habet super se multas notas, ita Deo placet coronas in Cælo dare ei pro qualibet sillaba, quæ est in cantu, & dicetur de eo: Ecce venit laudator, qui pro nullo tẽporali bono dictauit cantum, nisi solum propter Deum.

Declaratio.

Hic tentatus de Sancta Trinitate factus in extasi vidit, quasi tres facies mulierum. Prima dixit. Multis coniugijs interfueram, nunquam vidi trinum, & vnum. Respondit secunda. Si tres, & vnus, necesse est, quod vnus sit anterior. Alius posterior, aut duo in vno. Et subiunxit tertia. Non poterunt seipsos facere, quis ergò fecit eos? Tunc apertè dixit Spiritus sanctus. Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Et euigilans liberatus est à tentatione. Post hæc
1 dixit Christus Dominæ Brigittæ. 1 Ego sum trinus, & vnus. Ego volo tibi ostendere, quid sit potentia Patris, quid sapiẽtia Filij, quid virtus Spiritus sancti. Et ista reuelatio completa est, vbi loquitur de pulpito. Item dixit Christus. Dic isti, quòd plus merebitur apud me de infirmitate, quàm de sanitate. Nam Lazarus clarior factus est ex dolore. Et Iob dilectior ex patientia. Nec tamen electi mei displicent mihi, qui sanitatem habent; quia cor eorum est semper mecum. Et corpus eorum est semper in discreta abstinentia, & pio labore.

NOTAE.

1 DIxit Christus B. Brigittę. Ego sum trinus, & vnus.

Hic locus sic restituendus est. Cum Deus sit trinus, & vnus, & hæc lectio ex verbis antecedentibus apertè probatur. Duo enim hic Christus de Deo dicit, primò quòd est trinus in personis, secundo quòd vnum in substantia, sic etiã legitur Lib. 1. Reuel. Cap. 26. Ego sum vnus Deus trinus in personis, & vnũ in substantia: corrigendum Ego sum Deus, qui est trinus in personis, & vnum in substantia.

VERBA SPONSAE NOTANDA de Vrbe Romana sub forma quæstionis proponentia consolationem, & delubrionem, & ordinationem antiquitus omnium Romanorum, tàm Clericorum, quàm Laicorum, &c. Quare nunc (proh dolor) omnia ista conuersa sunt in desolationem, & in inordinationem; & abominationem, sicut patet in omnibus supradictis, quàm infœlix sit corporaliter, & spiritualiter.

CAP. XXXIII.

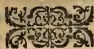
DOMINE Reuerende. Inter alias collationes intimetur Domino Papæ, quàm flebilis est status Vrbis, quę quondam fęlix extitit, & corporaliter, & spiritualiter. Sed nunc infœlix est, & corporaliter, & spiritualiter. Corporaliter quidem, quia eius sæculares Principes, qui eius defensores esse deberent, facti sunt ei sæuissimi raptores. Et Ideò domus eius destructę sunt, & multæ Ecclesiæ penitùs desolatæ. In quibus ossa benedicta Sanctorum continentur, quæ gloriosis miraculis coruscãt, quorum animæ in Regno Dei sublimiter coronantur. Templa etiam ipsorum tectis destructis, & clausuris ablatis, in latrinas mutata sunt hominis, canum, & bestiarum. Spiritualiter verò infœlix est Vrbs ista, quia multæ Constitutiones, quas sancti Papæ ex infusione Spiritus sancti ad Dei laudem, & animarum salutem in Ecclesia statuerunt, iam deletæ sunt. Pro quibus (proh dolor) multæ nouæ abusiones, ex maligni spiritus infusione ad Dei irreuerentiam, & animarum perditionem sunt assumptæ. Cõstitutio quippè sanctæ Ecclesiæ fuit, quòd clerici ad sacros ordines procederent, beatam vitam habendo, Deo iugitèr, & deuotè seruiendo, alijsque viam cælestis patriæ

bonis

bonis operibus ostendendo, & talibus dabantur Ecclesiæ redditus. Sed contrà hanc Ecclesię consuetudinē, orta est abusio grauis in hoc, quòd laicis bona Ecclesiæ donantur, qui vxores non ducunt propter nomen canonicale, sed impudēter habent concubinas in domibus suis per dies, & in lectis per noctes, dicentes audactèr. Nos non licèt esse in coniugio, quia Canonici sumus. Presbyteri etiam, Diaconi, & Subdiaconi, olim infamiam immundæ vitæ maximè abhorrebant. Nunc autem quidam illorum manifestè lætantur ex eo, quòd meretrices eorum intumescente ventre cernunt inter alias ambulare. Nec etiam pudet eos, si ab amicis eorum dicitur eis. Ecce Domine citò natus erit vobis filius, vel filia. Ideò tales iustiùs vocandi sunt lænones diaboli, quàm ordinati clerici summi Dei. Sancti etiam Patres Benedictus, & alij ordinauerunt Regulas ex licentia Summorum Pontificum, construentes Monasteria, in quibus Abbates cum fratribus residere solebant, horas nocturnas, & diurnas deuotè celebrando, & Monachos ad benè viuēdum sollicitè informādo. Tunc certè iucundum fuit Monasteria visitare, quando die, noctuque agebatur honor, & gloria Deo in monachorum cātu. Criminosique homines corrigebantur ex ipsorum pulcherrima vita. Et boni confortabātur ex diuina informatione Prælatorum. Necnon & animæ in Purgatorio existentes, propter eorum deuotas orationes, beatam requiem obtinebant. Tunc etiam ille Monachus in maximo habebatur honore, qui regulam suam optimè seruabat, & venerabatur à Deo, & hominibus. Qui verò regulam tenere non curabat, sciebat indubitantèr se damnum, & scandalum incursurum. Tunc etiam omnis homo discernere, & agnoscere poterat ex habitu, quem Monachum esse. Sed contra istam honestissimam constitutionem orta est detestabilis abusio in plerisque. Abbates namq. frequentiùs in Castellis suis, & vbicunque eis placet intra Vrbem, & extrà commorantur. Ideò dolorosum est nunc visitare Monasteria. Paucissimi etenim Monachi nunc in Choro esse videntur horarum tempore, & aliquotiès nulli. Vbi etiam parum legitur, & quandoque nihil cantantur, & adhuc multis diebus Missæ non dicuntur. De quorum mala fama, boni molestantur, & mali de eorum mala conuersatione grauitèr peiorantur. Timendum quoque est, quod paucæ animæ ex talium orationibus in pœnis suis, aliquid consolationis obtineant. Multa etiam habitacula Monachorum sunt in Vrbe, & quilibet habet domum per se, quorum aliqui amicis aduenientibus proprios filios amplexantur, cum gaudio dicentes. Ecce filius meus, vix etiam agnosci potest monachus nunc in habitu. Nam tunica, quæ olim pedes solebat attingere, vix nunc operire genua potest. Manicæ verò ipsorum nunc sunt arctæ, & tolatæ, quæ olim honestæ esse solebant, & latæ, gladius quoque appendet lateri pro stylo, & tabulis. Et vix reperitur in eo vnicum vestimentum, in quo Monachus intelligi possit, præter vnum scapulare, quod multoties occultatur, vt à nemine videatur, tanquā scandalum sit aliquod portare monachale vestimentum. Aliquos etiam non pudet loricam, & alia arma habere sub tunicis, ad hoc, vt post crepusculum facere valeant, quod eos delectat. Fuerunt etiam Sancti, qui magnas reliquerunt diuitias, inchoantes regulas cum paupertate, qui omnem cupiditatem contempserunt, & ideò aliquid proprium habere noluerunt. Abhorrebant omnem superbiam, & mundi pompam, operientes se pauperrimis vestibus, carnis concupiscentiam summè detestantes, & ideò puram vitam tenuerunt. Isti itaque, eorumque fratres dicuntur Mendicantes, quorum regulas summi Pontifices confirmauerunt,

gaudentes, quòd aliqui ad honorem Dei, & animarum commodum, talem vitam assumere voluerunt. Sed iam tristitia est, eorum etiam regulas cernere mutatas in detestabiles abusiones, & minimè teneri, sicut Augustinus, Dominicus, & Franciscus, ex inspiratione Spiritus sancti dictauerunt, quas multi diuites, & nobiles longo tempore optimè tenuerunt. Multi quippè iam inueniuntur homines, qui diuites vocantur, qui tantùm in clenodijs, & pecunijs pauperiores sunt illis, qui paupertatem professi sunt, sicut vtiquè volat de eis fama. Et ideò pleriq. eorum habent proprium, quod eorum regulæ vetuerunt, plus gaudentes de proprio execrabili, quàm de paupertate sanctissima, ac gloriosa. Gloriantur quoque, quia in habitu suo habent pannum æquè charum, & pretiosum, sicut diuites Episcopi in suis vestibus. Item quædam Monasteria per Beatum Gregorium, & per alios Sanctos ad hoc sũt constructa, vt sic in eis mulieres recluderentur, quatenus vix in diebus videri possent. Nunc autem abusionem in se continent nimis grauem. In eo quòd portæ indifferenter clericis, & laicis, quibus placet sororibus introitum dare, etiam in ipsis noctibus sunt apertæ. Et ideò talia loca similiora sunt lupanaribus, quàm sanctis claustris. Constitutio etiam erat Ecclesiæ, quòd nullus pro audientia confessionum pecuniam reciperet, sed pro litteris, sicut esset iustum de personis, litterarum testimonijs verè indigentibus, benè licuit pœnitentiarijs pecuniam acceptare. Sed contrà ista incępta est abusio per hunc modum, quòd diuites personæ quantum eis placet facta confessione offerunt. Sed pauperes antequam audiantur, cum pęnitentiario pactum facere compelluntur. Et certè dum pęnitentiarij oretenùs absoluunt, non verecundantur manibus suis sibi pecuniam imbursare. Item in Ecclesia statutum fuit, vt quælibet persona peccata sua, confiteretur, & ad minus semel in anno acciperet Corpus Christi, & hoc quoad populum laicalem. Nam clerici, & claustrales hoc sæpiùs faciunt in anno. Secundum fuit statutum, quòd qui non possunt esse continentes, viuerent in cõiugio. Tertium fuit, quòd omnes Christiani ieiunarent in Quadragesima, & in Quatuor temporibus, & aliarum festiuitatum Vigilijs, quæ pęnæ omnibus permanent satis notæ. Nisi illi, qui graui infirmitate, aut in magna angustia essent constituti. Quartum fuit constitutum, quòd in diebus festis, ab omni mundialiũ labore vnusquisque abstineret. Quintum fuit statutum, quòd nullus Christianus pecuniam, siuè aliquid aliud tale lucrari deberet per vsuram. Sed contrà hæc quinq. statuta optima supradicta, ortæ sunt quinque abusiones inhonestæ, & grauiter nociuæ. Prima est, quòd centum personæ, quæ ad annos discretionis venerunt, in Roma sic moriuntur, quod nunquam fecerunt confessionem, nec Corpus Christi acceperunt magis, quàm veri idolatræ, pro qualibet persona, quæ confessionem facit, & Corpus Christi recipit, exceptis Sacerdotibus, & Religiosis, & fęminis aliquibus. Secunda abusio est, quòd multi legitimas vxores accipiunt, qui, si cum vxoribus habent discordiam, deserunt eas quandiù placet, auctoritate Ecclesiastica minimè requisita, sumentes adulteras pro vxoribus, easq. in honore habentes, & diligentes. Aliqui etiam adulteram cum vxore in eadem domo habere nõ abhorrent, gaudentes, quòd eas in eadem domo audiunt simul parturire. Tertia abusio est, quòd multæ personæ sanæ in ipsa Quadragesima vescuntur carnibus, & de multitudine pauci sunt, qui vna commestione in die contentantur. Etiam inueniuntur aliqui, qui in die se à carnibus abstinent, vtentes cibis Quadragesimalibus, sed in nocte in priuatis hospitijs satiantur carnibus. Certè clerici vnà cùm laicis hæc exercent, quando qui Saracenis simi-

similes sunt, qui in die ieiunant, & in nocte satiantur carnibus. Quarta abusio est, quòd quamuis aliqui operarij à labore per dies festos abstineant, tamen diuites aliqui mercenarios suos ad laborandũ in vineis, ad arandum in agris, & ad excidendum ligna in syluis, ad deferẽdumq. illa ad domicilia sua per dies festos mittere non desistunt, & sic pauperes non maiori quiete diebus festis, quàm ferialibus gratulantur. Quinta abusio est, quòd Christiani ita, sicut Iudæi exercent vsurã, & verè Christiani vsurarij cupidiores sũt Iudæis. Item statutum Ecclesiæ fuit, quòd tales homines, quales iam numerati sunt anathemate domarentur, contra quæ talis abusio inchoata est. Multi quippè non magis abhorrent maledictionem, quàm benedictionem, qui etiam si se excõmunicatos nouerint publicè sanctæ Ecclesiæ introitum, vel conuersationem hominũ, seù colloquia non curant euitare. Pauci enim presbyteri, excommunicatis Ecclesiæ ingressum prohibent. Pauci etiam excommunicatorum conuersationem, & colloquia abominantur, si eis aliqua amicabilitate coniuncti sunt. Nec etiam excommunicatis, si diuites sunt, sacra sepultura denegatur. Igitur Domine non miremini, si nominaui Romam Vrbem infęlicẽ pro talibus abusionibus, & multis alijs Ecclesiasticis statutis grauitèr cõtrarijs. Quare timendum est Catholicam fidem in breui deperire, nisi talis venerit, qui Deum super omnia, & proximũ suum sicut seipsum diligat fide non ficta, omnes abusiones abolendo. Compatimini ergo Ecclesiæ, & eius Clero, qui toto corde diligit Deum, abhorrentes omnes malas consuetudines, qui propter absentiam Papæ, quasi orphani fuerunt, tamen filialiter patris sedem defenderunt, proditoribusq. sapienter restiterunt, in multis tribulationibus perseuerando.

VISIO SPONSAE DE DIVERSIS pœnis, quæ præparabantur, cuidam animæ adhuc in corpore existenti, & qualiter omnia illa genera pœnarum, si anima conuersa esset antè mortem, conuerti deberent in maximum honorem, & gloriam.

CAP. XXXIV.

VIDEBATVR mihi, quòd quasi viderẽ homines stantes, & præparantes funes. Alij verò stabant, & præparabant equos. Alij fabricabant forfices. Alij autem patibulum ædificabant. Cumq. hæc viderem, apparuit virgo quędam quasi turbata, quærens si hæc intelligerem, & me respondente, non intelligere. Respondit, hæc omnia (inquit) quæ vidisti, pœna est spiritualis, quæ præparatur animæ illius, quem tu nosti, funes sunt ad ligandum, equum, qui animam est tracturus. Forfices verò ad discerpendum nares, oculos, aures, & labia, patibulumq. ad suspendendum. Cumq. ego de eis turbarer. Respondit iterum virgo. Noli turbari, adhùc enim est tempus, quòd si velit poterit dirumpere funes, subuertere equos, forfices sicut ceram liquescere, potestq. patibulum remouere. Insuper & sic ardẽtem potest habere charitatem ad Deũ, quòd ista signa pœnarum erũt ei ad maximum honorem. In tantùm quòd funes quibus contemptibiliter ligari teneretur, vertentur ei in zonas aureas. Pro equis verò, quibus per plateas trahi deberet, mittentur ei Angeli, ducentes eum antè conspectum Dei. Pro forficibus verò, quibus cõtemptibiliter deberet discerpi, dabitur naribus eius melior odoratus, ori melior sapor, oculis pulcherrima visio, auribus delectabilissima melodia.

Declaratio.

Hic fuit Marscalcus Regis, qui veniẽs

Romani tantũ humiliatus, & cõpunctus est, quòd discooperto capite circuiret frequentiùs Stationes, rogans Deum, & rogari faciens; vt non rediret ad patriam, si cõtingeret eum relabi in peccata priora. Cuius vocem exaudiuit Deus. Nam exiens de Roma, cum venisset in Montẽ Flascon, ibi infirmatus est, & mortuus, de quo facta est alia reuelatio. Vide filia quid facit misericordia Dei, quid facit bonã voluntas. Ista anima fuit in faucibus leonis, sed voluntas bona eripuit eam de dentibus leonis, & iam est in via ad patriam, & particeps erit omnium bonorum, quæ fiunt in Ecclesia Dei.

VERBA SPONSAE AD IESVM Christum de desiderio saluationis animarum, & responsione sibi in Spiritu sancto facta, quòd excessus, & superfluitas hominum in potu, & cibis resistunt visitationibus Spiritus sancti sibi missis.

CAP. XXXV.

O DVLCISSIME IESV Creator omnium eorum, quæ creata sunt. Vtinam isti agnoscerent, & intelligerent calorẽ Spiritus sancti. Plus enim tunc appeterent cælestia, & terrena feruentiùs abhominarentur. Et statim responsum est mihi in spiritu. Eorum (inquit) excessus, & superfluitas resistunt Spiritus sancti visitationibus. Nã excessus in cibis, & potibus, & in amicorum inuitationibus obsistunt, nè Spiritus sanctus dulcescat eis, & nè satientur de mundi delectatione. Excessus verò in auro, & argento, in vasis, & vestimentis, & in redditibus, obsistit nè spiritus charitatis meæ inflammet corda eorum, & accendat. Excessus quoque in famulis, & equis, & animalibus resistit, nè Spiritus sanctus appropinquet eis, immò elongãt se ab eis seruitores eorum Angeli mei, & appropinquant proditores Diaboli. Ideò ignorant dulcedinem illam, & visitationem, qua ego, qui Deus sum, visito animas sanctas, & amicos meos.

VERBA DEI AD SPONSAM qualiter Religiosi antiquitùs in Monasterio timore, & diuina charitate ingrediebantur. Et nunc, quòd inimici Dei, idest falsi Religiosi exeunt in mundum pro superbia, & iniqua cupiditate, & sic de Militibus in sua militia.

CAP. XXXVI.

AVDI nunc quid inimici mei faciunt contra ea, quæ amici mei fecerunt olim. Deniq. amici mei ingrediebantur Monasteria ex timore discreto, & diuina charitate. Sed hi, qui nunc sunt in Monasterijs vadunt in mundum pro superbia, & cupiditate, habentes propriam voluntatem, facientesq. corporis sui delectamenta. Istorum ergo, qui in tali voluntate moriuntur, iustitia est, quòd non sentiant, nec obtineãt gaudium cæleste, sed pęnam in Inferno sine fine. Scito etiam quòd Claustrales, qui coguntur contra velle proprium ex diuina charitate fieri Prælati, non sunt in eodem numero cõputandi. Milites quoque, qui olim portabant arma, parati erãt dare vitam pro iustitia, & effundere sanguinem propter fidem sanctam. Indigentes promouendo ad iustitiã, malosq. faciebant deprimere, & humiliare. Sed nunc audi quomodo auersi sunt. Placet quippè nunc eis magis mori in bello pro superbia, & cupiditate, & inuidia, iuxta diabolicas suggestiones, quàm secundum mandata mea viuere, ad obtinendũ gaudium sempiternum. Ergo omnes, qui in tali voluntate moriuntur, dabitur eis stipendium ex iudicio iustitiæ, hoc est, quod dabuntur Dæmonibus in stipendium in æter-

æterna eorum coniunctione. Hi verò qui mihi seruiunt, tenentur habere stipendium cum cælesti exercitu sine fine.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM inquirentia ab ea, qualiter Mundus stat. Et de Sponsæ responsione, scilicet, quòd stat sicut saccus expansus, ad quem omnes indiscretè concurrunt. Et de crudelissima Christi sententia, & iusta contra tales.

CAP. XXXVII.

1 FILIVS loquitur. 1 Quomodo filia stat modo Mũdus? Et illa, sicut saccus expansus ad quem currũt omnes, & sicut homo currens, non curans, quid sequatur. Respon-
2 dit Dominus. 2 Ideò iustitia est, vt vadam cum aratro meo super Mundum, super Gentiles, & Christianos, non parcam seni, & iuueni, non pauperi, & diuiti, sed vnusquisque iudicabitur secundum iustitiam suam, & vnusquisque morietur in peccato suo, & relinquentur domus cũ habitatoribus, nec tamen faciam adhùc consummationem. Et illa. O Domine, nè (inquit) indigneris, si loquar. Mitte aliquos de amicis tuis, qui præcaueant, & præmoneant eos de periculo suo. Et Do-
3 minus. 3 Scriptum est (inquit) quod diues in Inferno desperans de salute sua propria, petijt, vt aliquis mitteretur ad præcauendum fratres suos, nè similitèr perirent. Et responsum est ei. Nequaquàm fiet hoc, quia habent Moysen, & Prophetas, à quibus doceri possunt. Sic ego dico nunc, habent Euangelia, & dicta Prophetarum, habẽt exempla, & verba Doctorum, habent rationem, & intelligentiam, vtantur ergo eis, & saluabuntur. Nam si misero te, non ita altè clamare poteris, vt audiaris. Si misero amicos meos, pauci sunt, & si clamauerint, vix audientur. Verumtamen mittam amicos meos, ad quos mihi placuerit, & præparabunt viam Deo.

NOTÆ.

1 QVomodo filia stat modo Mundus? Et illa, sicut saccus expansus, ad quem currunt omnes.

Quæsierat in præsenti Capite Christus Dominus à Sponsa, quomodo tunc temporis se Mundus haberet, cui respondens, illum expãso sacco esse similem tradidit, hisq. verbis non aliud significare voluisse credidi, quàm homines hodierna die nil quærere, nisi quæ mundi sunt, quæue inania, & leuia existunt, diuina negligentes, & ideò legimus hìc, Omnes post eum currunt, & sicut homo currens, non curans, quid sequatur, hinc, & nos optimè possumus cum Aggæo Propheta cap. 1. Mundũ appellare sacculum pertusum, in quo quidquid boni reperitur, vt plurimùm ex negligentia perditur, & idcircò D. Hieronym. Aggæi 1. & D. Greg. super Ezechiel cap. 4. Per sacculum pertusum, bonorum operum inanitatem designari tradunt.

2 Ideò iustitia est, vt vadam cum aratro meo super Mundum, super Gentiles, & Christianos.

Nulli dubium est per aratrũ hoc loco flagellum Dei intelligendum esse, sicut enim aratrum terram proscindit, eamq. subindè ad semen recipiendum præparat, vnde posteà frumentum, cæteraq. legumina producat, sic quoque tribulationes, & à Deo immissæ pœnæ, homines terrenis affectibus inuolutos excitant, eosq. ad Verbum Dei recipiendum, & ex eo fructum reportandum aptos reddunt, vndè arare tunc Deum dicit D. Hieron. super Isai. cap. 28. cùm castigat, & nobis tribulationes infert, & idcircò scribitur hoc loco, Non parcã seni, & iuueni, non pauperi, & diuiti, sed vnusquisque iudicabitur secundum iustitiã suam.

3 Scriptum est (inquit) quod diues in Inferno desperans de salute sua propria, petijt, vt aliquis mitteretur ad præcauendum fratres suos, nè similiter perirent.

Hanc

Hanc diuitis historiam narrat Lucas Euangelista 16. cap. sui Euangelij, quo loco de eo in tormentis existente verba faciens, eundem sic loquentem, & pro suis fratribus his verbis Deum rogantem facit, Rogo ergo te Pater, vt mittas eum in domum Patris 1 *mei, habeo enim quinque fratres, vt testetur illis ne, & ipsi veniant in hunc locum tormentorum: adducitur autem in præsenti Nota huiusmodi textus Euangelij, quia in principio huius Capitis cum dixisset Dominus grauissimis velle flagellis Christianos, ac Gentiles torquere, misericordia mota B. Brigitta pro eis Deum rogat, vt ex amicis suis aliquem mittat, qui hac de re eos moneat, sicut fecisse diuitem Lucas refert, qui Deum rogauit, vt aliquem ad suos fratres mitteret, eosque moneret, nè simul cum eis in eundem tormentorum locum descenderent: sciendum tamen est Beatæ Brigittæ pro salute hominum effusas preces ex charitate processisse, non verò diues charitatis aliquo affectu motus rogare potuit, huiusmodi namq. charitatis affectus à damnatis alienus penitùs est, & ideò Diuus Gregor. homil. 40. in Euangelia, Beda, & Lyranus arbitrantur eum rogasse, quòd sciret, ex fratrum suorum consortio in condemnatione pœnam sibi augendam, eo quòd vitæ suæ prauo exemplo eis occasionem peccandi præbuerat. Cæterùm Chrysost. homil. 4. de Lazaro, Ambrosius, & Theophylact. ibidem, bono animo id ab eò factum fuisse videntur interpretari, quasi vexatio illi dedisset intellectum, velletq. cauere fratribus, qui sibi non cauisset, cùm tempus erat. Addit & Caetanus hæc diuitem præcatum ex superbia, quia cum multos videret saluari, inter eos cupiebat esse suos, vt qui iam in maximam coniectus erat miseriam, in suis saltem fratribus exaltaretur.*

VERBA CHRISTI AD SPONSAM de fide non habenda in somnijs, immò præcauendo quantumcunque læta, vel tristia. Et quomodo Diabolus in talibus falsitatem admiscet veritati, propter quæ insurgunt in mūdo multi errores. Et quòd Prophetæ, ideò non errauerunt, quia super omnia Deum veraciter dilexerunt.

CAP. XXXVIII.

FILIVS loquitur. Quid te sic eleuant somnia læta? 1 Cur verò sic te deprimūt somnia tristia? Nunquid non dixeram tibi, quòd Diabolus inuidus est, & quòd sine permissione Dei, non plus facere poterit, quàm stramen antè pedes tuos. Dixi etiā tibi, quod ipse est pater, & inuentor mendacij, & quòd in omnibus falsitatibus suis admiscet veritatem. Propterea dico, quòd Diabolus non dormit, sed circuit, vt inueniat aliquam occasionem contra te. Ideò cauendum est tibi, quòd Diabolus, qui ex subtilitate scientiæ suæ, ex motibus exterioribus deprehendit interiora, non decipiat te. Nam quandoque immittit cordi læta, vt inaniter gaudeas, quandoque tristia, vt dolendo dimittas aliqua bona, quæ potuisses facere, & vt antè miserias fias misera, & dolorosa. Quandoque etiam Diabolus immittit cordi deluso, & volenti placere mundo multas falsitates, per quas decipiuntur multi, sicut falsis Prophetis. Et hoc contingit homini, qui plus aliud diligit, quàm ipsum Deum. Ideò contingit, quòd in multis falsis verbis inueniuntur multa vera, quia Diabolus nunquam decipere posset, nisi falsitati admisceret veritatem, sicut patuit in illo arreptitio, quem vidisti, qui licèt confiteretur vnū Deum, impudicus tamē gestus, & verba alia extranea ostendebāt, quòd Diabolus erat in eo possessor, & inhabi-

habitator. Nunc autem quærere poteris, cur permitto Diabolo mentiri? Respondeo. Hoc permisi, & permitto propter peccata populorum, & Clericorum, qui illa scire voluerunt, quæ Deus noluit eos scire, vbi prosperari desiderabāt, vbi Deus videbat saluti eorum nōn proficere. Propterea Deus multa permittit propter peccata, quæ non contingerent, si homo non abuteretur gratia, & ratione. Illi verò Prophetæ, qui nihil desiderabant nisi Deum, nec verba Dei loqui voluerunt nisi propter Deum, isti non decipiebantur, sed verba veritatis loquebantur, & dilexerūt.
1 1 Verumtamen sicut omnia somnia non sunt recipienda, sic nec omnia sunt contemnenda. Quia quandoq. etiam Deus malis inspirat bona, & exitus suos, vt resipiscant à peccatis suis. Quandoq. etiam bonis bona in somnijs, vt amplius proficiant ad Deum. Ideò quando, & quoties tibi aliqua talia occurrerint, non apponas cor tuum, sed pondera, & discerne illa cum amicis tuis sapiētibus spiritualibus, aut dimitte, & exclude ea de corde tuo, quasi non visa, quia qui talibus delectatur, frequentius illuditur, & perturbatur. Ergo esto stabilis in fide sanctæ Trinitatis, dilige Deum toto corde. Esto obediēs tàm in contrarijs, quàm in prosperis. Nulli te præferas in cogitationibus tuis. Sed time etiam in benefactis. Non præferas sensus tuos sensibus aliorum, voluntatemq. tuam totam committe Deo paratā ad omnia, quæ velit Deus, tunc timere nōn habes somnia, si enim læta fuerint non credas eis, vel non appetas, nisi ibi perpendatur honor Dei. Si verò tristia fuerint non contristeris, sed pone te totā ad Deum. Deindè loquebatur Mater. Ego sum Mater misericordię, quę filiæ dormienti pręparo vestes, filię induenti se pręparo cibum, filię laboranti pręparo coronam, & omne bonum.

NOTAE.

1 Verumtamen sicut omnia somnia non sunt recipienda, sic nec omnia sunt contemnenda.

Hic Beatæ Brigittæ textus nobis ansam præbet, vt aliqua de somnijs in medium afferamus, & eò maximè, quòd indicat quædam somnia non esse contemnenda, quædam verò reijcienda, quæ quoniam, vt plurimum dæmonum calliditate, ac malitia occurrunt, ideò admonet nos, quòd talia discernamus cū amicis nostris sapientibus, & spiritualibus, nosq. debere diligentes esse ad eorum differētias inuestigādas. D. Gregor. hortatur lib. 4. Dialog. cap. 48. inter illusiones (inquit) & Reuelationes ipsas visionum, voces, & imagines quondam intimo sopore discernunt, vt sciat quid à bono spiritu percipiant, & quid ab illusore patiantur: nam si erga hæc mens hominis cauta non esset, per deceptorem spiritum multis se vanitatibus immergeret. Cæterùm negari non potest, quòd sicut pluribus somnijs fides nulla præstanda est, ita quadā esse vera fatendum est, nam quis audeat affirmare ea non esse vera, quæ multis per somnium in sacris litteris ostensa esse, & reuelata legimus, vt Salomoni, Abimalech, Iosepho, Magis, & Pilati vxori, alijsq. non paucis, ac etiā mendacij, & superstitionis redarguēdi essent Medici, & Philosophi, qui ad morbos iudicandos curandosue frequenter obseruant somnia, ex quibus apertè colligitur, aliqua diuinitùs hominibus immitti, & per ea plurima propalari, quòd etiam probant D. Gregor. vbi sup. Tertullian. in Apologetico cap. 23. D. Bern ad Sororem, de modo benè viuendi serm. 68. Diuus Isidorus de Summo Bono lib. 3. cap 6. D. Antonin. 2. par. tit. 12. cap. 1. 6. & 8. D. Thomas 2. 2. q. 95. art. 6. Martin. del Rio in lib. Disquisit. magicarū tomo 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 6. Benedictus Pererius fusè in Comment. super Danielem lib. 1. quæst. 1. & de Magia lib. 2. quæst. 2. ex quibus omnibus ad quattuor capita somniorum causas reuocandas esse colligimus: quas quisque poterit dili-

diligenter scrutari, & fusiùs apud illos legere, nobis autem, vt præsentis Capitis doctrina palàm fiat, de somniorum differentijs breuiter differendum est, & inuestigandum, quæ vera sint, quæue cælitùs immissa, aut quæ inutilia, quæue dæmonum illusiones: atque inter cætera duo potissimum signa sunt, ex quibus deprehendere possumus à Deo in somnijs nobis aliquid reuelari. Primum quidem, si eò somnia tendant, vt nobis manifestent, ea quæ solius Dei cognitioni reseruata sunt, nec possunt homini innotescere nisi Dei beneficio, ac munere, præsertim cum illa eminentissima sunt, ac præstantissima, ùt nostræ fidei mysteria, arcana cordium, & alia huius generis, quæ ad hominum salutem, iustificationem, & optimum regimen spectant, & idcircò in præsenti Capite paulò post citata verba huius Notæ legimus, Quandoq. etiam bonis bona in somnijs occurrunt, vt ampliùs proficiant ad Deum; cùm ergo hominum erga Deum profectum somnia indicant, illa à Deo esse nullus de caterò ambigat. Aliud autem signum cælitùs emissi somnij est, cum ad illud sequitur magna in homine illuminatio, & maxima commotio, qua Deus sic mentes illustrat, sic homines de fide, eiusq. somnij auctoritate certiorem facit, vt Deum esse auctorem liquidò cognoscat: atque ex his deduci possunt duo alia signa indicantia, quæ à dæmone somnia sint. Primum quidem si frequenter accidant, resq. occultas, & futuras portendant, quarum cognitio, nec ad propriam, nec aliorum vtilitatem conferat, sed ad scientiæ ostentationem, vel etiam ad aliquod patrandum malum. Aliud verò signum est, si castis, sobrijs, & pijs viris obscœna, inhonesta, & crudelitatis plena somnia contingant: atque hæc à dæmone manare perspicuum est, qui impuris somnijs dormientium studet maculare corpora, vt etiam eius fœditatis, si fieri potest, fiat animus particeps. Postremum verò signum est, cùm in principio somnia lætitiam quandam inanem afferunt, & in fine timorem, tunc à dæmone illa esse probabiliter conijci potest, est enim dæmonis via in principio per aliquod breue temporis spatium delectabilis, sed in fine dolorosa, vt tradit B. Brigitta Lib. 3. Reuelation. Cap. 12. & è contrà cùm initio timorem somnia incutiunt, & in fine gaudium, à Deo prouenire censenda sunt: cæterùm hoc loco admonere Lectorem censui, quòd licèt quædam, vt diximus somnia vera sint, non tamen his facilè fides præstanda est, cùm ea ex diuersis rerũ causis nascantur, quas tamen frequẽter ignoramus, sæpissimè namq. fit, vt admonuit D. Bernard. vbi supra, dæmones curiosos quosdam, & somnia obseruãtes ita decipere, vt ea aliquando somnia non alitèr eueniant, quàm quòd ipsi dicunt, & ideò aliquando vera pronunciant, vt in multis fallant, idem obseruauit D. Isidorus ijsdem planè verbis, quibus D. Bernard. Non (inquit) somnijs fides adhibenda est, nè fortè Sathanas in Angelũ lucis se transformans, quemlibet incautum fallat, & aliqua erroris fraude decipiat, nonnunquam interdum dæmones deceptoria fraude ita quosdam curiosos, obseruantesq. illudunt, vt quædam somnia non alitèr eueniãt, quàm ostendãtur, vt enim in multis fallant, interdũ vera pronunciant. Plura de somnijs scripsimus Cap. 9. de Visionibus, & Reuelationib.

VERBA MATRIS AD FILIVM de Sponsa. Et responsio Christi ad Matrem. Item verba Matris, quid designatur per Leonem, & per Agnũ. Et qualiter Deus permittit propter ingratitudinem, & impatientiam hominũ euenire, quę alitèr eis non euenirẽt.

CAP. XXXIX.

MATER loquitur ad Filium Iesum dicẽs. Filia nostra est quasi Agnus, qui ponit caput suũ in os Leonis. Cui respõdit filius, melius est, quòd Agnus ponat caput in os Leonis, vt fiat cũ Leone vna caro, & vnus sanguis, quã quòd Agnus sugat sanguinem de carne Leo-

Leonis. Vndè & Leo indignaretur, & Agnus, cuius cibus est fęnum infirmaretur. Verumtamen Mater carissima, quia omnem sapientiam, & plenitudinem totius prudentiæ portasti in vtero tuo, fac istam intelligere, quid sit Leo, & quid sit Agnus. Respōdit Mater. Benedictus sis tu fili mi, qui æternaliter manens cum Patre descēdisti ad me, & tamen te à Patre nunquam
1 separasti. 1 Tu deniq. es Leo, sed de tribu
2 Iuda. 2 Tu Agnus sine macula, quem Ioannes digito demōstrauit. Ille ergo ponit caput in os leonis, qui omnem voluntatem suam committit Deo, nec eam etiā si posset perficere vellet, nisi tibi sciret cōplacere. Ille verò fugit sanguinem leonis, qui de iustitia, & dispositione tua impatiēs optat, & nititur ad alia obtinenda, quam tu ei constitueras, velletq. in alio statu existere, quàm tibi placere, & sibi ipsi expediret. De talibus enim nō placatur Deus, sed ad iram prouocatur. Sicut enim Agni cibus est fęnū, sic homo de humilibus rebus, & statu, contentari debet. Et ideò propter ingratitudinem, & impatientiam hominum multa permittit Deus, quæ saluti hominum, si patientes essent, nō euenirent. Ideò filia da voluntatem tuā Deo, & si minùs quandoq. fueris patiens, surge per pœnitentiam, quia pœnitentia est, sicut bona lotrix macularum. Contritio verò est bona candidatrix.

NOTAE.

1 TV deniq. es Leo de tribu Iuda. *Christum Dominum Leoni, & Leonis catulo similem faciunt sancti Patres: Leoni quidem, quia Deus: catulo verò Leonis, quia Filius Dei factus est paruulus, per humanæ naturæ assumptionē: insupèr quemadmodū Leo dormiens nullum timet, vigilantē verò cætera animalia timent; ita Christus Dominus accubās dormiuit vt Leo, quia mortuus de dæmone triumphum reuexit; & mortem vicit; quandoquidem quando voluit resurrexit, & ideò Apocal. 5. affirmauit Diuus Ioannes, Vicit Leo de tribu Iuda: idem annotarunt Eucher. de Spiritualib formulis cap. 5. D. Dionys. de Cęlesti Hierarch. cap. 2. Origen. in Num. hom. 16. & super Genes. hom. 17. D. Hier. sup. Isai. cap. 15. D. Hil. sup. Ps. 131.*

2 Tu es Agnus sine macula, quem Ioannes digito demonstrauit.

In omnibus veteris Testamēti figuris, Christum innocentem pro nobis immolatum paschalis Agnus figurabat, vt mirùm non sit, si eum in hoc Capite Beatissima Virgo Agno cōparat, Sicut enim Agnus ille erat sine macula, & per eum filij Israel ab Aegyptiaca seruitute liberati sunt, vt Exodi 12. & Leuit. 1. scribitur, sic Christus sine peccato erat, & passione sua à Diabolica seruitute liberati sumus, eoq. magis illius Agni figurā gerebat, quo ipse, & simplex erat, & innocēs, quia sicut Agnus ad victimā ductus est, nec aperuit os suū: his addendū esse arbitror, quia licèt in templo alia fierent sacrificia certis temporibus, vnum tamen reperiebatur quotidianum, in quo iugitèr vnus Agnus manè, & alius vesperi offerebatur, hoc ergo Iuge sacrificium, quod beatitudinis perpetuitatē figurabat, de Agno fiebat, sic & Christus, qui & Agnus Dei est, quotidiè pro peccatis populorum in Ecclesia vsque ad diem Iudicij immolabitur, vndè meritò Agnus sine macula hoc loco appellatur, sicut etiam plures ex sanctis Patribus annotarunt, vt D. Greg. super 1. Reg. cap. 7. D. Hieron. sup. Isai. c. 16. Origen. in Num. hom. 24. Eucher. de Spiritualib. form. cap. 5. D Aug. sup. Ioan. tract. 7. Clitou. lib. 8. in Ioan. c. 1. & 34.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM declarantia, quæ sit Christiana mors. Et quomodo homo benè moritur, aut malè. Et quomodo amici Dei non debent tribulari, si viderint seruos Dei corporaliter mori, & crudeliter.

CAP. XL.

FILIVS Dei loquitur. Noli timere filia, non morietur ista infirma, quia placent mihi opera eius. Cūq. illa esset mortua. Iterùm dixit filius Dei. Ecce filia verùm est, quod

dixi tibi, non est ista mortua, quia glo-
1 ria eius magna est. 1 Nam separatio cor
poris, & animæ iustorum, non est nisi
somnus, quia euigilant in æterna vita.
Illa verò dicenda est mors, quando ani-
ma separata à corpore viuit in æterna
morte. Multi quippè non attendentes
futura, optant, vt moriantur Christiana
2 morte. 2 Quid enim est Christiana
mors, nisi mori, sicut ego mortuus sum,
innocenter, voluntariè, & patienter.
Nunquid ego ideò contemnendus sum,
quia mors erat contemptibilis, & dura?
3 3 Aut ideò electi mei fatui, quia con-
temptibilia patiebantur, aut hoc voluit
fortuna, & operabatur cursus stellarum.
Nequaquam. Sed ideò ego, & electi mei
patiebamur dura, vt ostēderemus verbo,
& exēplo viam ad cælum esse duram, &
vt assiduè cogitaretur, quanta opus est
munditia malis, si tàm aspera passi sunt
electi, & innocentes. Ergo scito, quod ille
moritur contemptibiliter, & malè, qui
dissolutè viuens moritur in volūtate pec-
candi, qui habens mundi procesśū optat,
vt longiùs viuat, & nescit regratiari
Deo. Qui verò Deum diligit toto cor-
de, & tribulatur innocenter despecta
morte, aut longa infirmitate grauatur,
ille, & viuit, & moritur feliciter, quia
mors aspera, & minuit peccatum, & pę-
nam peccati, augetq. coronam. Ecce
reduco tibi ad memoriam duos, qui de-
specta, & amara morte iudicio hominum
moriebantur, qui nisi talem mortem ex
misericordia mea magna obtinuissent,
saluati non fuissent. Sed quia Dominus
non punit bis contritos corde. Ideò ve-
nerunt ad coronam. Proptereà amici
Dei non debent contristari, si flagellan-
tur temporaliter, aut si amara morte
moriuntur, quia felicissimum est lugere
ad horam, & turbari in mundo, nè ve-
niatur ad purgatorium grauius, vbi non
erit fuga, nec tempus laborandi.

NOTÆ.

1 NAm separatio corporis, & animæ non est nisi somnus, quia euigilant in æterna vita.

Ad horum intelligentiam animaduertendum est quadrupliciter in sacris litteris somnum accipi posse. Primò quidem pro somno, seù dormitione naturæ, de quo Iob 11. loquitur, cum dicit, Securus dormias, & Marci 5. Erat Iesus in puppi super ceruical dormiens. Secundò pro somno culpæ, & de hoc Apostolus Rom. 13. Tempus iam est de somno surgere. & Cant. 5. Exurge, qui dormis. Tertiò pro somno mortis, de quò 1. ad Thessalonicen. cap. 4. Paulus. Nolumus autē vos ignorare fratres de dormientibus, vt nō contristemini, hoc est, de defunctis; & in lib. Regum frequenter legimus, dormiuit cum Patribus. Postremò sumitur pro quiete futuræ gloriæ, vt Psalm. 4. In pace in idipsum dormiam, & requiescam: hoc autem loco propriè somnus sumitur pro morte; in qua anima separatur à corpore, quæ propriè respectu iustorum dormitio dicitur, quandoquidem hi ab hac mortali vita veluti à leui quodā somno excitati, ad æternam vitam surgunt, ibidem semper victuri, & ideò, Sacræ litteræ, & Martyrologia mortem Sanctorum diem Natalem, aut dormitionem consueuerunt appellare, non tamen negarim, posse quoque sumi hìc somnus pro quiete futuræ gloriæ, in qua dormire Sancti dicuntur, quia in ea mirabilitèr quiescunt, sic etiam explicat illud Psalm. 4. D. Augustin. In pace in idipsum dormiam, & requiescam, & tradunt Isichius in Leuiticium cap. 26. & Rupertus super Oseam cap. 2.

2 Quid est Christiana mors nisi mori, sicut ego mortuus sum, innocentèr, voluntariè, patienter.

In hoc Capite Christus Dominus definit, qualis sit piorum hominum, quæue impiorum mors, tres autē virtutes propalat se habuisse, cū mortuus est, insinuās, hīs etiā nobis in morte nostra opus esse, vitæ nimirùm innocentia, pa-

patientia, & propensa moriendi pro Christo voluntate; atque hæc si Christianus homo assequi studuerit, dubium non est, quod ipse quoque Christiana morte moriturus sit; mala namq. mors putanda non est, quando bona vita præcessit, non enim facit malam mortem, nisi quod sequitur mortem, sic habetur in sententijs ex Augustino excerptis sententia 56. tomo 6. sed fusius hac de re agit in libro, quem edidit de Salutaribus documentis cap. 16. & aliquanto post hoc eodem Capite describitur, qualis sit malorum hominum mors, eâ scilicet, quam sequitur peccandi voluntas, vsque ad finem vitæ, de qua Dominus Ioan. 8. Et in peccato vestro moriemini; & de hac legimus Christum, cum B. Brigitta loquentem, hæc protulisse verba, Ergò scito, quod ille moritur contemptibiliter, & malè, qui dissolutè viuens moritur in voluntate peccandi, huius autem generis mortem, si quis intensius consideraret, omninò credendum est, eum magis quamcunque etiam grauissimam subire velle pœnam, quàm huiusmodi morte vitam suam finire, vt auctor est D. Augustin. lib. 1. contra aduersariū legis, & Prophetarum cap. 16. Huius generis (inquit) mortes, per quas animæ mittuntur in gehennam, si quis fideli mente, vt dignum est cogitauerit, valdè vile æstimabit quamlibet ingentissimam stragem, & sanguinis fluuios mortalium corporum, & quomodocunque quandocunque mortuorum.

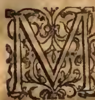
3 Aut ideò electi mei fatui, quia cōtemptibilia patiebantur, aut hoc voluit fortuna, & operabatur cursus stellarū, nequaquam, sed ideò ego, & electi mei patiebantur dura, vt ostenderemus verbo, & exemplo viam ad cælum esse duram.

Petrus de Aliaco Cardinalis quæstione in Genes. 30. affirmare ausus est, contra id, quod scribitur hic, ortum Christi Domini, mortem, cæterasq. actiones eius sideralis scientiæ peritia, & astrorum obseruatione certò prænosci, ac prauideri potuisse, immò ipsosmet Magos ex nouæ stellæ apparitione illius natiuitatem apertè prænouisse, & præter hanc etiam recentis sideris visionem, ex alijs quoque duobus indiijs nasciturum præstantissimum imperio, ac religione virum, idq. collegisse primum, ex ingenti quadam coniunctione Iouis, & Saturni, qui anno antè Christi Incarnationem sexto in signo Cancri coierunt, ex quo omnes, qui tunc temporis Astrologi florebant magnam Religionum mutationem futuram prædixerunt, addita etiam obseruatione constitutionis cæli, quæ sic se in Natiuitate Christi habebat, vt indè Religionis mutationem secuturam autumarent: hanc quoque fuisse sententiam Alberti Magni in lib. cui Speculi nomen dedit, refert Sixtus Senensis in sua Bibliotheca lib 6. annotat. 10. Cæterùm & hoc quoque multò antè fuisse ab insigni Astrologo Albumasar insinuatum, patet ex tractat. sexto sui Maioris Introductorij, is enim ibi asseruit, Virginem nascituram, quæ puerum in Iudæa nutriat, & pascat, eumq. puerum, à quibusdam Gentilibus IESVM vocari, quem nos (inquit) Græcè Christum dicimus, hactenus Albumasar; cuius testimonium, refert etiam Dionysius Carthusianus lib. 1. de Laudibus Virgin. art. 30. & Canisius lib. 2. de Beata Virgine cap. 7. circà finem, qui testatur, se in vetusto illius Auctoris opere ea perlegisse. Verùm horum sententia penitùs improbanda est, quoniam siderum conditorem, ac moderatorem motibus siderum subiectum facit, sed eius falsitatem, tùm ex antiquorum Patrum, & recentiorum doctrinis, tùm etiam rationibus demonstrarem, nisi hoc à nostro scribendi instituto esset alienum, nostriq. tractatus limites excedere dubitarem, sat tamen erit, quædam in medium afferre, quæ rei improbitatem liquidò propalabunt, hunc ergo errorem imprimis reijciunt Leo Pōtifex Epistola 91. vel secundum alios Codices Epistola 93. Diuus Chrysostomus in Math. Gregor. Nyssen. Oratione de Christi Natiuitate, Petrus Chrysologus serm. 156. D. Gregorius Magnus homil. 10. in Euangelia, Loquens de illa stella, quæ in Christi Natiuitate apparuit, Neque (inquit) Puer ad stellam, sed stella ad Puerum cucurrit, sed dici liceat non stella fatū Pueri, sed fatū stellæ, his, qui apparuit Puer fuit. Sed absit

à fidelium cordibus, vel aliquid esse fatum dicant, vitam quippè hominum solus hanc conditor, qui creauit administrat, neque enim propter stellas homo, sed stellæ propter hominem factæ sunt, si ergo homo motibus stellæ minimè regitur, quantò minus is, qui hominum, & stellarum Creator esse perhibetur. Sed clariùs ex Origene in Commentarijs in Genesim, vt refert Eusebius lib. 6. de præpar. Euangelica cap. 9. hæc sententia confutari potest, Ipsa (ait) quoque fides, & Saluatoris nostri aduentus, & omnis Prophetarum labor, ac Apostolorum in construendis Ecclesijs, prædicatio inania erunt, nisi fortè Christum quoque (quis audeat dicere) cælestium corporum vi coactum fecisse, quæ fecit, passumq. fuisse, quæ passus est, nec eius deitatis potentia, sed stellarum virtute cuncta euenisse, his impijs verbis etiam illud conficitur, vt fideles fato ducti in Christum credant, denique vt vel nullum sit boni, etiam mali discrimen, vel etiam malorum auctor sit Deus, nullusq. hominum propter benè, vel malè facta, præmio, aut pœna dignus censeri debeat, nec Orationibus, votis, & Dei obsecrationibus locus aliquis relinquatur, hactenus Origenes, cui opinioni etiam fauet D. Augustinus lib. 5. de Ciuitate Dei cap. 1. vbi duos huius pessimæ artis confutat errores. Primum quidem, stellas in infantium ortu, non esse censendas effectrices causas rerum, nec sortes, nec fata nascentibus impartiri: Secundò, nec inde aliqua probabilia signa elici posse, quæ futuram nascentis vitam, moresq. insinuent: idem habet lib. 2. sup. Genesim ad litteram cap. 17. & lib. 2. de doctrina Christiana cap. 21. iuerunt in hanc sententiam Diuus Basilius homil. 6. in Genesim, eodem spectant, quæ affert Eusebius de præparation. Euangelicâ libr. sexto, cap. nono, & libr. 14. cap. 4. & luculentissime etiam per lib. 12. contra hos Genethliacos, aut Planetarios disputauit Picus Mirandul. & ex Neotericis plures, quos hic recensere longum esset: atque hinc colligendum est, qualis istiusmodi ars existimanda sit, quæ & rerum omnium opificem, ac primum motorem secundarum causarum influxibus subditum reddit, & Religionem nostram, quantum in se est penitùs euertit, liberumq. hominis tollit arbitrium, vt mirùm non sit, si illam vndequaq. reijciat Concil. Tridentin. vt ex Indice Librorum ab eo damnatorum constat Regula nona, contra quam etiam vel in principio nascentis Ecclesiæ sanctissimorum Pontificum manarunt decreta, quòd in secunda parte Decretorum cap. 26. habetur; & in Concil. Toletano primo in assertione contra Priscilianistas, & in Concil. Bracharensi 1. cap. 9. & postremò damnata penitùs est per Bullã Sanctissimi D. N. Sixti V. qui loci Ordinarijs, & Inquisitoribus mandat, vt contrà eos, qui Astrologiæ Iudiciariæ artem exercent, præter quàm in Agricultura, Nauigatione, & Medicina, hominum etiam natiuitates conficientes, contrà eos canonicis pœnis; & arbitrarijs procedant, etiam si id, quod prædicunt, non certò se affirmare protestentur.

VERBA MATRIS AD FILIAM, quòd Sacerdotes ritè habentes absolutionis officium quantumcunque peccatores sint, possunt absoluere à peccatis. Et sic de Sacramento Eucharistiæ.

CAP. XLI.

ATER loquitur. Vade ad eum, qui officium absolutionis habet, quantũcunque enim ostiarius leprosus est, nihilominus aperire potest portam, si habet claues, sicut sanus: Ita est etiam de absolutione, & Sacramento Altaris, qualiscunque enim minister est, si tamen ritè habet officium absolutionis, potest absoluere à peccatis. Ideò nullus est contemnendus. Verumtamen præmoneo eum de duobus. Vnum est, quòd illud, quod carnaliter diligit, & optat, non habebit. Aliud est, quòd vita eius breuiabitur ci-

citiùs. Et ſicut formica portans die, ac nocte granum, aliquando cùm appropinquat foramini cadit, & moritur in introitu, grano remanente ab extra. Sic ipſe cum incęperit peruenire ad fructum laboris ſui, morietur, & pro ſuperuacuo labore ſuo confundetur, & punietur.

VERBA MATRIS AD FILIAM, qualitèr mores boni, & opera iuſtitiæ per poſtes in amicis Dei deſignantur. Et quomodo ſerui debent cauere à detractione.

CAP. XLII.

MATER loquitur. Amici Dei dicũtur eſſe quaſi duo poſtes, per quos ingreſſuri ſunt alij. ideò cauendũ eſt diligenter, ne quid aſperum, vel durum obſiſtat ingredientibus, aut vndè comprimantur. Quid autem ſignificant poſtes, niſi mores compoſitos, operaq. iuſtitiæ, & verba ædificatoria, quæ apparere dicunt quotidiè in amicis Dei. Ideò caueatur attentè, nè quid durum, ideſt verbum detractorium, vel ſcurrile inueniatur in ore amicorum Dei. Aut in operibus eorum aliqua mundialia notentur, propter quæ ingredi volentes refugiant, & ingreſſi abominentur.

VERBA MATRIS AD FILIAM, qualitèr mali paſtores aſſimilantur vermi corrodenti arboris radices.

CAP. XLIII.

MATER loquitur. Iſti ſunt ſimiles vermi, qui videns ſemen optimum, non curat, quantumcunque fructus pereat, vel cadat, dũmodo radices, ſeù proximiora terræ carpere poſſit. Sic iſti non curant, quòd animæ pereant, ſi lucra ſua, & temporalia bona conſequantur. Ideò veniet eis iuſtitia Filij mei, & citiùs ſubtrahentur. Reſpondit illa. Omne tempus apud Deum non eſt, niſi quaſi momentum ſtateræ; quantumcunque apud nos eſt longum. Ideò patientia filij tui eſt magna, etiam ſuper iniquos. Reſpondit Mater. Verè dico tibi, non protrahetur iudicium eorum, ſed veniet eis horribile, & rapientur à delitijs ad confuſionẽ.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM, qualitèr corpus per Nauem, & mundus per Mare deſignantur. Et qualitèr voluntas eſt libera ad animas perducendum in Cęlum, vel in Infernum. Et qualitèr terrena pulchritudo vitro comparatur.

CAP. XLIV.

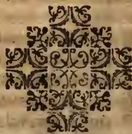
FILIVS Dei loquitur. Audi tu, quæ deſideras portum poſt mundi procellas. Omnis quicunque eſt in mari non debet timere aliquid, ſi ille cum eo ſtat, qui prohibere poteſt ventos, nè flent. Qui omnia corporalia, quæ nocere volunt iubet abſcedere. Scopulosq. molleſcere, qui procellis imperare habet, vt nauem perducant ad quietum portum. Sic corporaliter in mũdo ſunt aliqui quaſi nauis perducens corpus ſuper aquas mundi, alijs in conſolationem, alijs in tribulationem, quia voluntas hominis libera, quaſdam animas perducit in cælum, quaſdam in profundum Inferni. Illa ergo voluntas, quæ nihil deſiderat feruentius audire, quàm honorem Dei, nec ad aliud viuere, quàm vt poſſit Deo ſeruire, ipſa placet Deo, quia in tali voluntate gaudentèr moratur Deus, & mitigat omnia pericula animæ, ſcopulosq. quietat, in quibus anima multoties periclitatur. Quid au-

tem sunt scopuli, nisi desiderium malũ? Nam delectabile est videre possesiones mundi, & possidere, gaudere de corporis sui honore, & gustare quicquid delectat carnem. In talibus enim multoties periclitatur anima. Sed quando Deus in naui est, omnia mollescunt, & anima omnia ista contemnit, quia omnis pulchritudo corporea, & terrena similis est vitro depicto ab extra, sed intùs pleno terra. Fracto autem vitro non habet plus vtilitatis, quã terra nigra, quæ ad nihil aliud creata est, vt posideatur, nisi vt per eam ematur cælum. Itaq. omnis homo, qui non plus desiderat audire honorem suũ, seù mundi, quàm nociuum aerem, qui omnia membra corporis sui mortificat, & voluptatem carnis suæ abominabilem detestatur. Hic quietè requiescere potest, & gaudenter euigilare, quia Deus est cum eo in omni hora.

VERBA QVAERIMONIÆ SPONSÆ coram Imperatoris Maiestate, ex eo, quòd sorores quattuor filiæ Regis Iesu Christi, scilicet humilitas, abstinentia, contentatio, charitas, nunc proh dolor annihilantur. Et sorores filiæ Regis Diaboli, scilicet superbia, delectatio, superfluitas, & simonia vocantur dominæ, &c.

C A P. X L V.

CONQVAEROR. Non solùm ex parte meã, sed etiã ex parte multorũ electorum Dei coram Imperiali maiestate vestra. Quòd erant quattuor sorores filię potentis Regis, quarum quælibet habebat sedem, & potestatem in patrimonio suo. Quicunque enim volebant inspicere pulchritudinem istarum sororum, obtinebant cõsolationem ex pulchritudine earum, & bona exempla ex earum deuotione. Prima vocabatur soror, humilitas in omnium agendarum rerum dispositione. Secunda vocabatur soror, abstinentia ab omni inquinata conuersatione. Tertia vocabatur soror, contentatio sine omni superfluitate. Quarta vocabatur soror, charitas in proximorum tribulatione. Iste autem quattuor sorores, sunt iam in patrimonio suo annihilatæ, & quasi ab omnibus contemptæ. In quarum sedibus sunt alię quattuor illegitimæ sorores institutæ, quæ à fornicario progenitæ sunt, & vocantur iam dominæ. Quarum prima vocatur domina superbia, quæ est ad placendum mundo. Secunda vocatur domina delectatio, secundum omnem carnis appetitum. Tertia vocatur domina superfluitas, super omnem necessitatem. Quarta vocatur domina simonia, à cuius deceptione se quasi nullus custodire potest, quia vtrum iustè, vel iniustè acquisitum sit, quod recipit, tamen omnia recipit cum cupiditate. Iste verò quattuor dominæ loquuntur contra præcepta Dei, volentes ea annihilare, & tribuunt occasionem multis animabus ad æternam damnationem. Propterea Domine facite propter charitatem, quàm Deus vobiscum fecit, & iuuate istas quattuor sorores, quæ vocantur virtutes, quæ processerunt de ipsa virtute Iesu Christo summo Rege. Quæ & iam depressæ sunt in sancta Ecclesia, quæ est patrimonium Christi, vt exaltentur citiùs. Et vt vitia, quæ vocantur dominæ in mundo deprimantur, quæ sunt proditrices animarum, quia natæ sunt de ipso vitio Diabolo proditore.

VER-

VERBA MONITIONIS SPONSAE ad quendam Dominum de restitutione facienda de iniustè acquisitis. Et de voce Angeli sententiam contra ipsum proferentis crudelem.

CAP. XLVI.

DOMINE. Vos de periculo animæ vestræ præcaueo. Reducēdo ad memoriam, quomodo Rex quidam in veteri testamento legitur vnius hominis vineam desiderasse, & pro vinea plenum pretium præbuisse. Sed quia possessori non placuit vineam vendere, Indignatus Rex, vineam sibi per iniustitiam, & violentiam vsurpauit. Ad quem postmodū Spiritus sanctus per os vnius Prophetæ loquebatur, iudicans Regem, ac Reginam, pro illa iniustitia, turpissima morte debere mori. Quòd verò in eis completum est. Ipsorūmq. liberi de prædictę vineæ possessione nequaquam sunt lætati. Nunc igitur cum vos Christianus estis, & fidem integraliter habetis, & scitis certissimè eundem Deum, nunc esse, qui tunc erat, & ita potētem, & iustum sicut tunc. Ideò sine omni hæsitatione scire potestis, quòd si aliquid possidere desideraueritis iniustè, aut cogendo possessorem ad vendendum contrà velle suum, aut nullum pretium pro eo exhibendo, vindex erit ille potens, & iustus Iudex. Vos quoque in doloribus timere habetis tale iudicium super vos venire, quale super illam Reginam legitur peruenisse, vestrosq. liberos de malè acquisitis non ditari, sed magis inopia tribulari. Te igitur per Iesu Christi passionem, qui tuam animam suo pretioso sanguine redemit, hortor, & admoneo, vt animam tuam pro aliquibus transitorijs personaliter nō disperdas, sed omnibus iniustè à te, vel ob tui causam damnificatis, plenè satisfacias, & quicquid iniustè acquisisti restituas, illis ad consolationem, qui nunc dolorem patiuntur, atque alijs in exemplum, si Dei amicitiā volueris obtinere. Deus est mihi testis, quòd tibi ista nō scribo à me, cum tui notitiam non habeam, sed illud, quod vni personæ contigit, hoc me cum diuina cōpassione animæ tuæ compulit ad scribendum. Illa enim persona non dormiens, sed vigilans, audiuit in orationibus suis vocem Angeli dicentis. Vrse, Vrse, qui
1 nimis audax es cōtra Deum, & iustitiam, tua voluntaş vicit in te conscientiā tuam. Ita quòd conscientia tua omninò tacet, & voluntas loquitur, & operatur. Ideò citò venies in iudicium antè iudicium Dei, & voluntas tua silentium tenebit, & conscientia tua loquetur, & te ipsum secundum iustitiæ rectitudinem iudicabit.

VERBA FILII AD SPONSAM, quomodo Diaboli tentationibus debemus præcauere. Et qualitèr Diabolus per hostem, Deus per gallinam, eius potentia, & sapientia per alas, eius misericordia per pennas, & homines per pullos designantur.

CAP. XLVII.

FILIVS loquitur. Si hostis pulsat ad ianuam, non debetis esse sicut capræ currentes ad murum. Nec sicut arietes, qui eleuantes se pedibus anterioribus, mutuo se impingunt cornibus, sed estote sicut pulli, qui videntes in aere auem volantem nocere eis, fugiunt sub alas matris, vt abscondantur. Qui etiam si non plus, quàm vnam pennam matris valent apprehendere, & sub illa se contegere gau-
1 dent. 1 Quis autem est hostis vester nisi Diabolus, qui omnibus bonis actibus inuidet, cuius pulsare est, mentem hominis tentationibus commouere, pulsat quippè quandoq. ira, & detractione, quandoq.

impatientia, & dijudicatione iudiciorum Dei, quando scilicet omnia non succedunt ad votum suum, immò etiam frequētiùs pulsat, & inquietat vos innumeris cogitationibus, vt à seruitio Dei abstrahamini, & vt opera vestra bona apud Deum obfuscentur. Ideò qualescunque fuerint cogitationes vestræ, non debetis dimittere locum vestrum, nec esse sicut capræ currentes ad murum, idest habere duritiam cordis, aut iudicare opera aliena in cordibus vestris, quia sæpiùs, qui hodie est malus, cras bonus
2 est. 2 Sed debetis submittere cornua vestra, & stare, & auscultare, idest humiliare vos, & timere, habendo patientiam, & rogando Deum, vt malè incępta, in meliora conuertantur.
3 3 Nec etiam esse debetis sicut arietes ventilantes cornibus, idest verba dare pro verbis, & improperia iungere improperijs, sed stare debetis constanter supra pedes, & silere, idest fortiter reprehendere affectiones carnis, vt in loquendo, & respondendo habeatis præmeditationem, & violentiam quandam cum patientia, quia viri iusti est, vincere seipsum, & à licitis etiam locutionibus, propter vitandum multiloquium, & offensam abstinere. Nam qui in commotione animi effundit nimis, quod sentit, videtur quodammodò vindicasse seipsum, & indicasse leuitatem animi sui, ideò vacuus erit à corona, quia noluit patientiam habere ad tēpus, propter quam patientiam, & fratrem offendentem lucratus fuisset, & seipsum ad maiorem co-
4 ronam præparasset. 4 Quid verò sunt alæ gallinæ, nisi potentia, & sapientia diuina? Ego quippè sum quasi gallina, qui pullos currentes ad vocem meam, idest desiderantes obumbrationē alarum mearum, & potenter defendo à diaboli laqueis, & sapienter inspirationibus meis prouoco ad salutem. Quid verò est penna, nisi misericordia mea, quàm, qui obtinuerit, ita securus esse potest, sicut pullus, qui sub alis matris refouetur. Ergo estote sicut pulli currentes ad voluntatem meam, & in omnibus tentationibus, & contrarijs, dicite voce, & operibus, fiat voluntas Dei, quia ego confidentes in me defendo potentia mea. Reficio misericordia mea, teneo potentia meā, visito consolatione mea, & illumino sapientia mea. Remunero in centuplum charitate mea.

NOTAE.

1 QVis autem est hostis vester, nisi Diabolus, qui omnibus bonis actibus inuidet.

Aduersarius, & hostis is propriè dicitur, qui odio aliquem prosequēs, ei mala procurat: atque hinc Dæmones hostes inprimis nostri sunt, qui nobis inuidentes, id quod optimum est, nempè animam prosequuntur, quam perdere nituntur, de quo Petrus Apostol. in prima sua Canonica cap. 5. scribit, Aduersarius vester diabolus tanquā leo rugiens, circuit quærens quem deuoret, atque hunc in pluribus sacrarum litterarum locis hostem; & inimicū appellari compertum est, vt Matth. 13. dicitur. Inimicus homo, Lucæ 10. ad Tim. 5. Hebræor. 10. quod etiam annotauerunt D. Greg. super primum Reg. cap. 2. Arnob. super Psalm. 67. Orig. in Leuit. homil. 16. & super Luc. homil 35. & 38. D. Aug. super Psal. 40. D. Basil. super Psalm. 29. & 37.

2 Sed debetis submittere cornua vestra, & stare, & auscultare, idest humiliare vos.

In præsenti Nota Christus Dominus per B. Brigittam nos admonet, vt nostra cornua submittamus, vtque virtutem humilitatis, & patientiæ assequi studeamus, cornua autem submittere, non aliud significare arbitror, quam prauos concupiscentiæ affectus reprimere, vitia fugere, virtutes præcipuè humilitatis, & patientiæ sectari, & hoc est, quod
3 *paulò infra legimus, Sed stare debetis cōstanter supra pedes, & silere, idest fortiter reprimere affectiones carnis, quapropter egregiè D. Greg. Magn. lib. 1. Regum cap. 16. explicans illud cap. 3. Regum. Tulit igitur Samuel*

cornu olei sui, & vnxit eum in medio fratrum; Cornu (inquit) recipit in sublimitate ordinis, oleum ad fomenta virtutis, sed pleno cornu vngitur, vt virtus Pontificis plena doceatur, cornu namque plenum in vnctione suâ habet, si tàm in virtute patietiæ, quàm misericordiæ perfectus est.

3 Nec etiam esse debetis sicut arietes, ventilantes cornibus, idest dare verba pro verbis.

Ex his verbis liquidò constat, quid Dominus per cornua ventilare indicare voluerit, nimirum verba dare pro verbis, & quidem cum ventilare aliud non sit, quàm vetum excitare, vel in ventum aliquid mittere, agitare, & versare, sic quoque ille, qui verba dat, non aliud facere videtur, quàm vel vetum excitare, aut aerem pugno, vel calcibus verberare; quod propriè de eo dicitur, qui incassum aliquid facit, vndè Paulus Apostol. 1. Cor. 9. indicare volens se non frustrà cōtra mundum, carnem, & dæmonem pugnare, sed pugnando aduersarios vincere, non nudis verbis; sed affectuosis precibus, ac bonis operibus, dicit. Sic pugno, non quasi aerem verberans.

4 Quid verò sunt alæ gallinæ, nisi potentia, & sapientia diuina, ego quippè sum quasi gallina, qui pullos currentes ad vocem meam, idest desiderantes obumbrationem alarum mearum, & potenter defendo à Diaboli laqueis, & sapienter inspirationibus meis prouoco ad salutem.

Duas Redemptor noster Christus in præsenti Nota de seipso loquens similitudines affert. Primò quidem potentiam suam, ac sapientiam alis gallinæ comparat: Secundò verò seipsum ipsimet gallinæ similem facit: & quidem cum Deus cunctorum sit creator hominum, idem quoque conseruator, ac protector eorum est, eosq. duabus veluti alis defendit, ac protegit, potentia nimirum, ac sapientia, potentia quidem, qua illos ab hoste potente potenter eripit, sapientia verò, qua eosdem per sacram doctrinam contrà dæmonis astutiam tuetur, hominemq. ad se trahit, nullam vim libero inferendo arbitrio, vndè hanc à Deo Dauid protectionem petens, cecinit Psalm. 16. Sub vmbra alarum tuarum protege me, quod exponens D. Hieron. Sub ista (inquit) vmbra protege me, vt me nō rapiat Miluus, & sub duabus testamentorum alis, idest ipsorum doctrinis, quibus viuitur, custoditur, ac regitur, sicut gallina, quia per gallinam intelligitur sapientia Dei Patris: sicut enim gallina sub alis pullos suos abscondit propter Miluos; sic & sapientia diuina: & duæ alæ, quæ sūt duo testamenta, protegunt Ecclesiam, idem annotarunt Arnob. in Psalm. 16. & 90. D. Augustin. de Essentia diuinitatis. Postremò Christus ipsimet gallinæ similis hìc esse dicitur, quia sicut illa miro quodam affectu suos protegit pullos, & ad cibū conuocat, eorumq. infirmitatibus affecta infirmatur, et in Miluū insurgit, sic Christus per carnis assumptionem infirmatus nos protegit, conseruat, ac nutrit, suisq. alis à dæmonum incursibus tuetur, quod etiam tradiderūt Origen. in Matth. hom. 26. D. August. de verbis Domini serm 29. Eucherius de Spiritualibus formulis cap. 5. Lodulphus de vita Christi 2. par. cap. 38.

VERBA FILII AD SPONSAM, de quodam Rege, qualiter debeat augere Dei honorem, & charitatem ad animas, & de sententia contra eum si non fecerit.

CAP. XLVIII.

FILIVS Dei loquitur. Si iste Rex velit me honorare. Primò minuat dedecus meum, & augeat honorem meum: dedecus quippè meum est, quòd præcepta mea, quæ præcepi, & verba, quæ personaliter loquutus fui, contemnuntur, & quasi à pluribus pro nihilo reputantur. Si igitur velit me diligere, habeat amodò maiorem charitatem ad animas omnium, pro quibus ego aperui cælum cum sanguine cordis mei. Si autem plus desiderat requiē, quæ est cum Deo, quàm dilatare patrimo-

monium suum, habebit profectò maiorem delectationem, & auxilium à Deo reuincere locum illum Hierusalem, in quo iacuit mortuum corpus meum. Dic insuper tu, quæ hæc audis. Ego Deus permisi eum coronari. Ideò ad ipsum pertinet plus sequi voluntatem meam, & me super omnia honorare, & diligere. Quod si non fecerit, breuiabuntur dies eius. Hi quoque, qui carnaliter eum diligunt, separabuntur ab eo cum tribulatione, Regnumq. eius in plures partes diuidetur.

VISIO SPONSÆ SVB FIGVRA Ecclesiæ, & de eius expositione, in qua continentur modus, & status, quos Papa debet tenere respectu sui, & respectu Cardinalium, & aliorum Prælatorum Sanctæ Matris Ecclesiæ, & quàm maximè in statu humilitatis.

CAP. XLIX.

NI personę videbatur quasi quòd esset in magno
1 choro. 1 Et apparuit Sol magnus, & lucens, duæque sedes, quasi prædicator in choro erant, vna à dextris, aliaq. à sinistris, distantes à Sole longo spatio, & interuallo, duoq. radij de Sole ad sedes procedebant. Tunc vox vna audiebatur de sede, quæ ad sinistram partem erat, dicens. Aue Rex in æternum, creator, &
2 redemptor, iustusq. Iudex. 2 Ecce Vicarius tuus, qui sedet in sede tua in mundo, reduxit iam sedem suam in antiquum, & priorem locum, vbi sedit primus Papa Petrus, qui fuit Princeps Apostolorum. Respondit vox de dextera sede dicens. Quomodo (inquit) poterit intrare in Sanctam Ecclesiam, in qua foramina cardinum sunt plena rubigine, & terra? Ideò & postes inclinati sunt ad terram, quia in foraminibus non est locus, vbi vncini imprimantur, qui postes deberent sustentare. Vncini quoque sunt extensi ad plenũ, nihilq. curuati ad postes tenendum. Pauimentum verò totum effossum est, & conuersum in foueas profundas, ad modum puteorum profundissimorum, quæ nullũ omninò habent fundum. Tectũ autem est linitum pice, & ardet de igne sulphureo, stillans quasi pluuia densa. De nigredine verò, & spissitudine fumi, qui de abysso fossarũ, & de stillicidijs tecti ascendit, omnes parietes maculati sunt, & ita deformes in colore ad intuendum, quasi sanguis commixtus putrida sanie. Ideò amicum Dei non decet mansionem habere in tali templo. Respondit vox de sede ad partem sinistram, Expone (inquit) spiritualiter, quæ dixisti corporaliter.
3 3 Tunc ait vox, Papa similatur, & designatur in postibus. In foraminibus verò cardinum significatur humilitas, quæ sic vacua debet esse ab omni superbia, vt nihil appareat in ea, nisi quod pertinet ad officium humile Pontificale, sicut foramen debet esse vacuum totaliter à rubigine, sed iam foramina, idest humilitatis insigna, sũt ita repleta superfluitatibus, & diuitijs, & facultatibus, quæ ad nihil aliud custodiuntur, nisi ad superbiam, quod nihil apparet humile, quia tota humilitas conuersa est ad mundanam pompam. Ideò non mirùm quòd Papa, qui simulatur in postibus, inclinatus est ad mundialia, quæ signantur in rubigine, & in terra. Propterea Papa incipiat veram humilitatem in seipso, primò in apparatu suo, in vestibus, in auro, & argento, & vasis argenteis, in equis, & alijs vtensilibus, segregando de eis omnibus sola necessaria sua, alia verò erogando pauperibus, & specialiter his, quos nouerit amicos Dei. Deindè moderatè disponat familiam suam, & necessarios habeat famulos, qui vitam suam custodiant, quia licèt in manu Dei est, quando eum velit vocare ad iudicium, iustum tamen est, vt habeat famulos propter roborandam iustitiam, & vt eos, qui se contrà Deum, & Sanctã Ecclesiæ consuetudinem erigunt, vale-

4 valeat humiliare. 4 In vncinis verò, qui postibus cõiunguntur, significantur Cardinales, qui extenti, & effusi sunt, in quãtùm valent, ad omnem superbiam, cupiditatem, & carnis delectamentum. Ideò recipiat Papa in manu malleum, & forficem, & flectat cardines ad velle suum, non permittendo eos habere plura de vestibus, & familia, & de vtensibilibus, nisi quantum requirit necessitas, & vitæ vsus. Flectatq. eos forfice, idest verbis lenibus, & consilio diuino, paternaq. charitate, qui si noluerint obedire, recipiat malleum, scilicèt ostendendo eis seueritatem suam, faciendoq. quicquid poterit, quod tamen non sit contrà iustitiam, donec flectantur ad velle suum. In pauimento autem significantur Episcopi, & Clerici sæculares, quorum cupiditas nullùm habet fundum, de quorum superbia, & vita luxuriosa procedit fumus, ob quẽ abominantur eos omnes Angeli in cælis, & amici Dei in terris. Ista enim Papa in multis emendare potest, si vnumquemq. permittit habere necessaria, non superflua, præcipiatq. vnicuique Episcopo attendere ad cleri sui vitam, & omnis qui noluerit emendare vitam suam, & stare in continentiá, priuetur omninò prębenda sua, quia chariùs est Deo, quòd in loco illo non dicatur Missa, quàm quòd manus meretricæ tangant Corpus Dei.

NOTAE.

1 ET apparuit Sol magnus, & lucens, duæque sedes, quasi prædicator in choro erant, vna à dextris, aliaque à sinistris.

Per Solem in præsenti Nota, non aliud intelligendum esse arbitror, quàm tres Sanctissimæ Trinitatis personæ, à quibus B. Brigitta de totó Catholicæ Ecclesiæ statu, deq. ministris eius certior redditur: & idcircò paulò post de eodem Sole radios duos procedere legimus: Verbum enim procedit à Patre, & Spiritus ab vtroque: hac eadem similitudine vt Sacrosanctum Trinitatis mysterium exprimerent, vsi sunt sancti Patres, vt D. Augustin. tract. 20. in Ioan. Attende, ait, candorem lucis, in cælo est, & expãdit candorem per terras omnes, per maria omnia, & vtiq. corporalis lux est: si separas candorem solis à sole, separas Verbum à Patre, idem habent D. Greg. Nyssenus in oratione ad Simplicium. D. Gregor. Nazianz. ad Euagr. de Deitate. Tertull. aduersus Praxeam, Euseb. Emyss. in hom. 1. de Symb. Damasc. lib. 1. de Fide cap. 9. & 11. D. Hieron. in Psalm. 71. & ibidem Augustin. explicantes versic. Psalmi, Ante solem permanet nomen eius.

2 Ecce Vicarius tuus, qui sedet in sede tua in mundo, reduxit iam sedem suam in antiquum, & priorem locum.

Hæc quæ in præsenti Nota scripta sunt, arbitror intelligenda esse de Vrbano V. Pont. Max. qui Pontificiam sedem ex Auinione ad Vrbem reduxit, & propterea scribitur hìc, Ecce Vicarius tuus reduxit sedem, &c. atq. sub hoc Põtifice Beatissimam Brigittam sanctitate floruisse testatur Platina in vita Vrbani V. circa finem, immò addit Ioan. Nauclerus vol. 2. suæ Chronographiæ generat. 46. eam venisse Romam sedente Vrbano, à quo benignè ob eius vitæ Sanctitatem excepta est, eamque obtinuisse confirmationem Religionis, quam instituerat, tùm virorum, tùm mulierum, qua de re videndus est ibidem Nauclerus, qui plura ad rem hanc pertinentia annotauit: idem latè prosequitur Polyd. Virgil. lib. 7. de Inuentoribus rerum cap. 4. & Nos etiam tradimus infrà hoc eodẽ Lib. Cap. 138. Verum quia ex præsentis Capitis narratione, apertè colligi minimè potest, quisnam in specie Pontifex fuerit, qui Pontificiam sedem ad Vrbẽ reuocauerit, cuius hoc loco mẽtio fit, ideò censeo posse etiam verba præsentis Notæ intelligi de Gregorio XI. Pontifice, qui ipse quoq. ex Auinione Romam venit anno D. 1376. vt auctor est Plat. in vita ipsius, & quamquam B. Brigitta tunc temporis iam ad cælum migrasset, obijt enim anno Dom. 1373. potuit tamen hoc illi diuinitùs priùs propalari, & ipsa hoc idem alijs prædicere, nec cuiq. mirum

esse debet, si hoc prædicendo, præterito tempore vsa sit, quasi id iam factum esse affirmauerit: hoc enim apud Prophetas est in more positū, vt sub re præterita aliquid futurū esse enuncient, adeò certi sunt de his quæ sibi diuinitùs prædicuntur: complectitur namque Prophetia tria tempora, præsens, præteritum, & futurum, sic docet D. Greg. Magn. hom. 1. in Exechielē non longè ab initio: Restat (inquit) nunc, vt adhuc de sacris eloquijs ostendamus, quomodo in ipso prophetiæ spiritu ex præteritis futura probentur, quòd ibi latissimè probat, vt etiam D. Thom. 2. 2. q. 171. art. 3.

3 Tunc ait vox, Papa assimilatur, & designatur in postibus.

Quemadmodum per ianuam ingredientibus domum aditus patet, sic quoque per Romanum Pontificem ad Regnum cælorum ingressus hominibus datur: vndè mirùm non est, si in præsenti Nota ipse postibus comparetur. Is enim est, de quo Matth. 16. scribitur, Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis, meritò ergò Apostolorum Princeps Petrus Ianitor cæli vocatur, quippè qui claues eius habet, & portas aperit, vndè Isaiæ 3. Portæ Syon, Pastores appellantur.

4 In vncinis verò, qui postibus coniunguntur, significantur Cardinales.

In superiori Nota explicauimus, quare Romanus Pontifex postibus comparetur, nunc verò superest ostendamus, quare cardinibus, qui postibus coniunguntur, Cardinales similes esse dicantur, est enim cardo, id super quod domus ostium vertitur, ipsiq. proximè adhæret, & sustentat; ita prorsus Cardinales sunt, qui Consiliarij Papæ existentes, simul cum eo regiminis Ecclesiastici onus portant, ac sustentant, eiq. proximè assistunt, vt cardines ostio: Cardinalis verò idem significare videtur, quod principalis, siuè is, à quo alij pendent, vt à cardine ostia, hinc enim S. Isidorus lib. 3. Ethimolog. cap. 37. Cardines cæli dictos esse censet, eo quòd ab his cæli motus pendet, quia per eos vertitur cælum, & D. August. lib. 1. de Baptism. cap. 6. eos, qui inter hæreticos Donatistas Principem locum tenebant, Cardinales Donatistas appellat, & ventos primarios Cardinales aliqui vocant, sicut etiam, & virtutes Cardinales, & alia sexcenta. Cæterum in reddenda ratione, quapropter Pontificis electores Cardinales dicantur, aliqualis inter Doctores dissensio est, nam Card. Bellarm. de Clericis lib. 1. cap. 16. Controuers. 5. putat huiusmodi nomē fuisse primùm loco impositum, & indè ad personas deriuatum, quædam enim principaliores Ecclesiæ, in quibus Baptismatis conferebatur Sacramentum, Tituli Cardinales vocabantur; ad discrimen minus principalium; hinc illarū Rectores Presbyteros Cardinales appellabant: insuper ea quoque loca, quæ reperiebantur in Vrbe distincta principalia, iuxtà regionum numerùm Diaconias Cardinales nominabant, hi verò, qui his præerant Diaconos Cardinales. Postremò Episcopi Cardinales dicti sunt sex illi, qui ad Romanum eligendū Pontificem conueniebant, & eiusdem Consiliarij erant præter cæteros alios Episcopos, quæ omnia probat ex Concil. Meledensi Can. 54. & ex Ioan. Diacono in vita S. Gregor. lib. 3. cap. 11. hactenus Cardinalis Bellarmin. Sed quidquid sit de nominis Ethimologia, quoniā nostrum nō est hoc loco singulas dubitationes soluere, quas in vniuersum Doctores Theologi, & Canonistæ hac de re pertractare consueuerunt, quædam solùm hìc attulimus, quæ ad præsentis Notæ cognitionem facere videbantur, si quis autem plura cognoscere vellet, scireq. quod nam Cardinaliū officium sit, quæue in Ecclesia eorum propria functio, legendi sūt inprimis Cardinalis Paleottus de Sacris Consistorij Consultationibus, vbi plura hac de re congerit, & Hieron. Platus in libro, quem de Officio Cardinalis omniū postremus specialiter edidit, D. Antonin. in sua Sum. 3. par. tit. 21. Aug. Triumph. de Potestate Ecclesiæ. q. 102. Aluar. Pelag. de Planctu Eccles. lib. 2. art. 16. Turrecrem. lib. 1. Summæ de Ecclesia cap. 81. 82. 83. 84. Card. Iacobatius lib. 1. de Cōcilijs art. 12. Card. Alban. in lib. de Cardinalibus, Andreas Barbat. de Præstantia Cardinalium, & alij plures, ex quibus colligi potest

test Cardinaliū officia esse tripartita. Primum quidē commune est cū Episcopis, Presbyteris, & Diaconis, omnes enim, aut in Episcopali, aut Presbyterali, aut Diaconali officio sunt. Secundum eorum officium est, Romanum Pontificem eligere. Postremum eidem Pontifici perpetuò assistere, eumq. in administrandis rebus Ecclesiasticis, ac regendis industria, consilioq. adiuuare, vndè propriè Consiliarij, & Assistentes Papæ appellantur.

VISIO INCOMPREHENSIBILIS Sponsæ de iudicio multarum personarum adhuc viuentium, in qua audiuit; Si homines emendauerint peccata, & ego iudicium mitigabo.

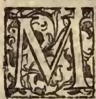
CAP. L.

MIHI videbatur quasi quòd Rex vnus sederet in sede iudiciaria, & qualibet persona viuens staret ante illum, qualibetque persona habebat duos stantes iuxtà se, quorum vnus apparebat, quòd esset quasi miles armatus. Alter verò quasi Æthiops niger. Ante verò iudicium stabat pulpitum, in quo iacebat liber eo modo dispositus, sicut vidi priùs, cùm ante eum tres Reges viderem stare, scilicèt 8. lib. cap. 48 Vidi etiam, quòd quasi totus mundus staret ante pulpitū, & audiui Iudicem, tunc dicentem ad militem illum armatū. Voca (inquit) ante iudicium illos, quibus tu seruiuisti cum charitate. Et mox illi, qui nominabantur ceciderunt. Quorum quidam iacuerunt longiori mora, quidam breuiori, antequā animæ separarentur à corpore. Omnia autem quæcumque vidi, & audiui tunc, non valeo comprehendere, quia audiui iudicia multorum adhuc viuentium, qui adhùc citò vocabuntur. Attamen sic dictum est mihi à Iudice. Si (inquit) emendauerint peccata homines, & ego iudicium mitigabo. Multos quoque tunc vidi iudicari, quosdam ad Purgatorium, alios ad væ sempiternum.

VISIO ADMIRABILIS, ET terribilis Sponsæ; de quadam anima ante Iudicem præsentata, & oppositionibus Dei. Et libri iudicij contra ipsam animam: Et de responsionibus animæ contra seipsam, & de diuersis pœnis stupendis sibi ad purgationem latis.

CAP. LI.

MIHI videbatur, quasi quòd vna anima per Militem, & Æthiopem, quos videram priùs, ante Iudicem præsentaretur. Dictumq. est mihi, Hoc (inquit) quod tibi nunc videtur, hoc totum factum est super animam istam, eo tempore, quo à corpore soluebatur. Cumq. anima præsentata fuisset Iudici, stabat sola, quia in neutrius manibus eorum erat, qui eam præsentabant. Stabat quoque nuda, & dolorosa, ignorans ad quæ deueniret. Deindè videbatur mihi, quòd quodlibet verbum in libro respondebat per seipsum ad omnia quæcumque anima loquebatur. Igitur audiente Iudice, & omni exercitu eius, Miles ille armatus loquebatur primò sic, Non est iustitia (inquit) quòd illa peccata replicentur animæ ad opprobriū, quæ confessione emendata sunt. Veruntamen ego quæ ista vidi, benè, & perfectè, tunc noui, quòd Miles ille, qui loquebatur omnia nouit in Deo, sed vt ego intelligerem loquebatur. Tunc de libro iustitiæ responsum est, quando pœnitentia facta fuit ab ista anima, nō subsequebatur contritio digna talibus peccatis. Nec vera satisfactio. Ideò dolere debet nūc pro his, quæ tunc cùm potuit, non emendauit.

Quibus dictis, anima incepit plorare ita vehementer, quòd quasi tota confringeretur. Attamen lacrymæ videbantur, & vox non audiebatur. Deindè Rex loquebatur animę dicens. Conscientia (inquit) tua declaret modò peccata illa, quæ satisfactio digna non sequebatur. Tunc anima extulit vocem suam ita altè, quòd quasi posset audiri per totum mundum, dicens. Væ (inquit) mihi, quia non feci iuxtà mandata Dei, quæ audiui, & cognoui. Et accusans seipsam addidit. Ego non timui iudicium Dei. Cui responsum est de libro. Ideò nunc timere debes diabolũ. Et statim anima timens, & contremiscens, ac si tota solueretur dixit. Ego quasi nullam charitatẽ habui ad Deum, ideò modica bona feci. Responsum est ei statim de libro. Ideò iustitia est, te vicinius appropinquare diabolo, quàm Deo, quia ipse diabolus ad se suis tentationibus allexit, & illexit. Anima respondit. Iam (inquit) intelligo, quòd omnia quæcunque feci, erant secundum diabolicas infusiones. Responsum est de libro, iustitia dictat, quòd iuris diaboli est, retribuere tibi secundùm ea, quæ egisti, cum pęna, & tribulatione. Anima dixit. Nihil fuit à vertice capitis mei vsq. calcaneum, quòd nisi cum superbia vestiui. Quędam enim vana, & superba portamenta ego de nouo adinueni personaliter, quædam verò sequebar secundùm patriæ consuetudinẽ, laui quoque manus, & faciem, non vt solũ mundarentur, sed vt ab homine laudarẽtur pulchra. Responsum est de libro. Iustitia dicit, quòd iuris diaboli est, retribuere tibi pro meritis, quia te ornasti, & cõposuisti sicut ipse tibi inspirabat, & dictabat. Iterùm dixit anima. Os meum sæpè aperiebatur ad scurrilia, quia alijs placere volui. Et animus meus omnia illa desiderabat, quæ pudor, & opprobriũ mundi non sequebatur. Respõsum est de libro. Ideò lingua tua extrahi, & extendi debet, dentesq. tui incuruari, & illa tibi apponentur, quæ omninò tibi displicent, omniaq. illa tolli debent à te, quæ tibi placent. Dixit anima. Ego vehementer gaudebam ex eo, quòd multi receperunt exempla, & occasionem de his, quæ ego feci, & quòd multi imitabantur mores meos. Responsum est de libro. Ideò est iustitia, quòd omnis, qui deprehensus fuerit in tali peccato, pro quo tu punieris, eandẽ pœnam ipse patietur, & ipse ad te adducetur, & tunc propter aduentũ cuiuslibet, qui imitabatur adinuentiones tuas, pœna tua augmentabitur. Quibus dictis videbatur mihi, quasi quòd vinculũ quoddã esset alligatum in capite animæ ad modum coronę, & stringebatur ita fortitèr, quòd occiput, & frons cõiungebatur simul. Oculi verò deciderunt à sedibus suis, dependentes per radices suas ad genas. Crines quoque quasi ab igne combusti aruerũt. Cerebrum autem rumpebatur, defluens per nares, & per aures, lingua extendebatur, dentesq. comprimebantur. Ossa verò in brachijs constringebantur, & quasi funes contorquebantur. Manus etiam decoriatæ ad collũ alligabantur. Pectus verò, & venter ita fortitèr dorso coniungebantur, quòd costis confractis, cor cũ omnibus interioribus euersum crepuit. Femora verò pendebant ad latera, ossaq. cõfracta extrahebantur, eo modo quo filum tenuè solet in globum glomerari. His visis Æthiops respondit. O Iudex peccata animæ iam sunt plagata secundùm iustitiam. Coniunge ergò nos iam ambos me, scilicèt, & animam, ita quòd nunquã separemur. Miles verò ille armatus respondit. Audi Iudex. Tu qui scis omnia, ad te iam pertinet audire vltimam cogitationem, & affectionem, quam ista anima habebat circà finem vitæ suæ. Ipsa quippè in vltimo puncto cogitauit. O si Deus vellet dare mihi spatium vitæ, vellem vtique libenter emendare peccata mea, omnique tempore vitæ meæ seruire ei, nec vnquam ampliùs ipsum offendere. Talia Iudex cogitabat, & volebat. Memento etiam Domine, quòd persona ista

non

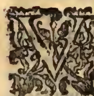
non tanto tempore vixit, quòd obtineret plenè intelligibilem conscientiam. Ideò Domine cogita iuuētutem eius, & facito misericordiam. Tunc autem sic responsum est de libro iustitiæ. Talibus cogitationibus in fine non debetur infernus. Et Iudex tunc ait, propter passionem inquit meam aperietur animæ cælum, purgatione prius pro peccatis recepta tanto tempore, quanto tenetur pati, nisi obtinuerit auxilium ex bonis operibus aliorum viuentium.

Declaratio.

Hęc mulier vouit virginitatem in manu Sacerdotis, & postea nupsit, quæ in partu postea periclitata moriebatur.

VISIO TERRIBILIS SPONSÆ de quodam homine, & quadam muliere, & de expositione visionis Spōsæ, qualitèr ab Angelo facta est, in qua multa mirabilia continentur.

CAP. LII.

VIDEBATVR mihi vnus homo. Cuius oculi eruti erant, sed tamen dependebant ad maxillas cum duobus neruis, hic habebat aures sicut canis, nares sicut equus, os sicut ferocissimus lupus. Manus ad modum pedum bouis maximi, pedes sicut Vulturis. Vna quoque mulier videbatur mihi iuxtà eum stare, cuius crines erant sicut vepres. Oculi erant in occipite. Aures abscissæ. Nares plenæ saniæ, & putredine. Labia sicut dentes serpentis. In lingua erat aculeus venenosus. Manus erant sicut duæ caudæ vulpinæ. Pedes sicut duo scorpiones. Dum hæc ego viderem, non dormiens, sed vigilans, dixi. O quid istud est. Et statim quædam vox dulcisona loquebatur ad me, quæ tàm consolatoria erat, quòd omnis terror abscessit à me, dicens. Tu ista videns, quid nam existimas illa esse? Ego respondi. Ignoro vtrum isti, quos video, sunt diaboli, aut bestiæ de tali bestiali natura progenitæ, siuè etiam homines à Deo sic formati. Vox tunc respondit mihi. Non sunt diaboli, quia ipsi non habent corpora, sicut istos habere vides. Nec sunt de genere bestiali, quoniam de stirpe Adam sunt progeniti. Nec etiam à Deo taliter sunt creati. Sed coram Deo apparent, à Diabolo in animabus suis taliter deformes facti, & hæc tibi videntur quasi corporaliter. Ego tamen ostendam tibi, quid significent spiritualiter. Illius hominis oculi videntur tibi eruti, dependentes duobus neruis. Per duos enim neruos, duos intelliges, Primum est, quòd Deum credidit æternaliter viuere. Secundum est, quòd credidit propriam suam animam post mortem corporis, æternaliter, siuè in bono, siuè in malo victuram. Per duos verò oculos, etiam duo intelliges. Primum est, quòd debuit considerare qualitèr peccatum euitare posset. Secundò, quomodo valeret bona opera perficere. Isti duo oculi, ideò eruti sunt, quia non fecit opera bona pro desiderio cælestis gloriæ, nec fugit peccata pro timore gehennalis pœnæ. Habet etiam caninas aures. Nam sicut canis, neque nomen domini sui, neque alterius tantùm curat, quantùm nomen suum proprium, si hoc nominari audierit, ita etiam iste, non tantùm curauit de honore nominis Dei, quantùm de honore nominis proprij. Habet etiam equinas nares. Nam sicut equus, qui solutus est, eiectò stercore suo, delectatur nares apponere illi. Similiter iste. Nam perpetrato peccato, quod coram Deo vilissimum stercus est, de ipsius fœtore dulce sibi videtur cogitare. Habet etiam os sic, vt lupus ferocissimus, qui ventre, ac ore suo repleto, ex illis, quæ viderat, adhuc si aliquid aure viuum audierit, deglutire illud desiderat. Ita & iste, si omnia possi-

deret, quæ oculis viderat, adhuc concupiſceret illa, quæ alios poſſidere audiret. Habet etiam manus ad modum pedum fortiſſimi bouis, qui cum iratus fuerit, animal, cui præualet cum pedibus ſuis dirumpit, propter iræ vehementiam, non curans de inteſtinis, vel de carnibus, dummodo vitam illi abſtulerit. Similitèr iſte, nam quando eſt in ira, non curat, quòd anima ſui inimici in infernum deſcenderet, nec qualiter corpus eius torqueretur morte, ſi vitam eius auferre poſſet. Habet etiam pedes ſicut Vultur. Nam ſicut Vultur habens aliquid inter vngues, quod ſumere eum delectat, pedem ſuper illud tàm fortitèr ſtringit, quòd viribus pedis deficientibus præ dolore, ipſe quaſi neſciens dimittit cadere, quod tenebat, ita & iſte. Nam illa, quæ iniuſtè habet, intendit tenere vſque ad mortem, quando omnibus viribus deficientibus, illa dimittere coarctabitur. Mulieris verò illius crines, videbantur ſicut vepres. In crinibus autem, qui ſunt in ſummitate verticis ornantibus faciem hominis, ſignificatur illa voluntas, quæ ſummè ſummo Deo placere deſiderat. Hæc enim voluntas animam coram Deo adornat. Sed quia huius mulieris voluntas eſt, ſummè huic mundo placere, plus quàm ſummo Deo, ideò ſui capilli apparent ſicut vepres. Oculi verò eius apparent in occipite, quia mentales oculos auuertit ab his, quæ bonitas Dei ſibi fecerat, in creando eam, in redimendo, & in diuerſis ſibi vtilitèr prouidendo. Illa vera quæ tranſitoria ſunt, intentè reſpicit, à quibus quotidiè diſcedit, donec ab aſpectu ſuo penitùs euaneſcant. Aures igitur abſciſſæ ſpiritualitèr apparent, nam minimè curat doctrinam ſancti Euangelij, ſeù prædicationes audire. Nares verò plenæ putredine ſunt, quoniam ſicut per nares ſuauis odor ad cerebrum delectabilitèr trahitur, vt cerebrum indè fortificetur, ſic ipſa per affectiones ſuas quidquid putreſcibilè corpus delectat, ad ipſius fortificationem trahit delectabiliter ad effectum. Labia verò illius, ſicut dentes ſerpentis videbantur, & in lingua aculeus venenoſus. Nam dum ſerpens dentes fortiſſimè conſtringit, propter defenſionem aculei, nè ab aliquo euentu frangatur, tamen ſqualor de ore eius effluit in dentes, quia ſeparatim ſunt locati. Similiter & ipſa claudit labia à confeſſione vera, nè frangatur delectatio peccati, quæ eſt animæ ſuæ aculeus venenoſus, ſqualor tamen peccati euidenter apparet coram Deo, & Sanctis eius. Dixi tibi priùs de iudicio, & abiectione vnius matrimonij, qui contrà ſtatuta Eccleſiæ contraxerunt. Nunc iudicabo tibi pleniùs de eis. Tu enim vidiſti manus mulieris ſupradictæ, quaſi caudas vulpium, & pedes eius quaſi ſcorpiones. Hoc ideò eſt, quia ſicut in omnibus membris, & affectionibus erat inordinata. Sic & læuitate manuum ſuarum, & inceſſu pedum dulcedinem carnis prouocando, grauius ſcorpione animam viri pungebat. Et ecce in eodem momento apparuit Æthiops, habens in manu tridentem, & in alio pede quaſi tres vngulas acutiſſimas, clamans, & dicens. O Iudex, iam hora mea eſt. Expectaui, & ſilui. Iam tempus eſt faciendi. Et ſtatim ſedente Iudice cum exercitu innumerabili, apparuit mihi vir vnus, & mulier nudi. Et dixit Iudex ad eos. Dicite (inquit) quamuis omnia ſcio; quid feciſtis. Reſpondit vir. Audiuimus, & ſciuimus vinculum Eccleſiæ, & non curauimus, immò deſpeximus. Reſpondit Iudex, quia noluiſtis ſequi Dominum, iuſtitia eſt, vt ſentiatis malitiam lictoris. Et ſtatim Æthiops infixit vngulam in corda amborum, & ſic fortitèr compreſſit eos, vt quaſi in prelo poſiti viderentur. Et dixit Iudex. Ecce filia, talia merentur, qui ſe ſcienter elongant à Creatore ſuo propter creaturam. Dixit iterùm Iudex ambobus. Ego dedi vo-

vobis saccum, vt congregaretis fructum deliciarum mearum, quid ergò nunc apportatis? Respondit mulier. O Iudex delicias ventris quæsiuimus, & non apportauimus, nisi confusionem. Tunc dixit Iudex lictori. Redde quod iustum est. Qui statim infixit vngulam secundam in ventres amborum, & sic fortiter vulnerauit, quòd omnia intestina viderentur perforata. Et dixit Iudex. Ecce talia merentur, qui legem transgrediuntur, & pro medicamento sitiunt venenum. Iterum dixit Iudex ambobus. Vbi est thesaurus meus, quem accomodaui vobis ad vsuram? Responderunt ambo. Posuimus eum sub pedibus nostris, quia quæsiuimus thesaurum terrenum, & non æternum. Tunc dixit Iudex, lictori. Da quod scis, & debes. Qui statim infixit vngulam tertiam in corda eorum, & ventres, & pedes, ita, vt omnia, quasi vnus globus viderentur. Et dixit Æthiops. Domine quò vadam cum eis? Respondit Iudex. Tuum non est ascendere, nec gaudere. Quo dicto A facie Iudicis statim vir, & mulier gementes disparuerunt. Iterùm dixit Iudex. Gaude filia, quia à talibus es segregata.

VERBA VIRGINIS AD SPONSAM qualiter est parata ad defendendum omnem viduam, & omnem virginem, & coniugatam, quas etiam videt in iusto proposito stantes, & suum Filium super omnia diligentes.

CAP. LIII.

AVDI tu (inquit) Mater Dei, quæ toto corde rogas Deum, vt filij tui placeant Deo. Verè talis oratio placita est Deo. Non enim est mater, quæ filium meum diligit super omnia, & illud idem petit filijs suis, quin non statim parata sum iuuare eam, ad effectum petitionis eius. Nec etiam est aliqua vidua, quæ stabiliter rogat auxilium à Deo standi in viduitate ad honorem Dei vsque ad mortem, quin non statim parata sum perficere voluntatem eius cum ea, quia ego fui quasi vidua, eo quòd habui filium in terris, qui non habuit carnalem patrem. Non est etiam aliqua virgo, quæ virginitatem suam desiderat seruare Deo vsque ad mortem, quin non paratam sum eam defendere, & confortare, quia ego sum verè ipsa Virgo. Nec mirari debes. Cur dico ista. Scriptum est enim, quòd Dauid desiderabat filiam Saulis, quando fuit virgo. Ipse enim recepit eam, quando fuit vidua. Insuper & habuit vxorem Vriæ, quando vir eius vixit. Attamen concupiscentia Dauid non fuit sine peccato. Sed delectatio illa spiritualis filij mei, qui est Dominus Dauid, est sine omni peccato. Ideò sicut istæ tres vitæ, scilicèt virginitatis, viduitatis, & coniugij placuerunt Dauid corporaliter, ita filio meo placet eas habere in sua delectatione castissima spiritualiter. Ideò non mirùm, quòd iuuando traho earum delectationem spiritualem, in delectationem filij mei, quia eius delectatio est ad ipsas.

VERBA MATRIS AD FILIAM de felici natiuitate spirituali cuiusdam in peccatis pessimis nutriti, quam natiuitatem precibus, & lacrymis seruorum Dei obtinuit.

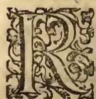
CAP. LIV.

VIDE filium lacrymarum, qui nunc est recenter natus de mundo spiritualiter, qui fuerat prius natus de Matre sua in mundum carnaliter. Sicut enim fœmina illa, quæ

extrahit infantem de ventre Matris, primò caput trahit, deindè manus, deindè totum corpus, vsquequo cadit in terram. Sic ego feci illi propter lacrymas, & preces amicorum meorum. Extraxi illum quippè de mundo in tantùm, quòd iam spiritualiter est, sicut puer nouitèr natus. Ideò educari debet, & spiritualiter, & corporaliter. Nam ille ad quem te miseram educare eum debet precibus suis, & bonis operibus, & consilijs custodire. Illa verò fœmina, de qua tibi dictum est, rogabit pro eo, & custodiet spiritualiter, attendendo etiam, vt habeat necessaria sua corporaliter, quia ipse ita profundè cecidit in peccata mortalia, quòd omnes dæmones in Inferno dixerunt de eo. Aperiamus os, si fortè venerit, vt præmamus eum dentibus nostris, & deglutiamus. Extendamus etiam manus, vt dirumpendo laceremus eum, habeamus quoque pedes promptos ad calcandum, & calcitrandum eum. Ideò dictũ est tibi, quòd nunc spiritualirer natus fuit, quia iam de potestate dæmonum est liberatus, sicut benè colligere poteris de verbis illis, quæ audisti, quòd Deum corde, & corpore diligit super omnia.

VERBA MATRIS AD FILIAM, qualiter precibus seruorum Dei vult diligere quendam puerum, & ipsum armis spiritualibus armare.

CAP. LV.

RECORDARE quòd scribitur de Moyse, quòd filia Regis inuenit eum super aquas, & dilexit eum pro filio suo. Scribitur quoque in Scholasticis historijs, quòd idem Moyses vicit terram per aues, quæ consumpserunt serpentes venenosos. Ego sum filia Regis de progenie Dauid, quæ volo puerum istum diligere, quem inueni in procellis lacrymarum, quæ effusæ sunt pro salute animæ eius, quæ inclusa fuit in arca corporis eius, quem educabunt illi, de quibus dixi, donec ad ætatem venerit, in qua armare eum volo, & mittere ad terram vincendam Regi cæli. Sed quomodo hæc fiant, tibi ignotum est, & mihi notum. Nam ego taliter præparabo eum, quòd de eo dicetur. Iste vixit sicut vir, & mortus est sicut gigas, venit ad iudicium sicut bonus miles.

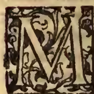
Additio.

Filius Dei loquitur. Vbi animal famelicum repellitur à præda. Expectat à longè inueniendo tempus redeundi ad prædam, sin autem vadit ad speluncam suam, sic ego feci Principi terræ huius. Monui enim eum beneficijs meis: monui eum verbis, & verberibus, sed tantò ingratior, & obliuiosior est, quantò mansuetiorem me ei ostendo. Ideò vocabo eum nũc sub coronam, & ad scabellum pedum, quia noluit stare in corona. Immittamq. ei, & assentatoribus suis aspidem immittem de vipera, & subdola vulpe generatum, qui terram, & habitatores eius conturbet, & simplices deplumabit, qui cacumina terrarum ascendet, & gloriantes deijciet, & conculcet. Puerum verò istum, quem amici mei nutrierunt, ducam per aliam viam, donec venerit ad locum gloriosiorem. Item loquitur filius Dei. Adhuc dicetur de puero isto, quod vixit sicut vir, pugnauit sicut miles egregius. Coronabitur sicut amicus Dei. O filia, quid credunt mulieres, quæ gloriantur ex eo, quod filij earum procedunt in superbia. Illa non est gloria, sed confusio, quia Regem superbiæ imitantur. Sed illa est gloria, & ille est miles gloriæ, qui gloriatur in eo, quod facit honorem Deo quantum potest, & conatur ad maiora. Paratusq. est pati ea, quæ Deus vult eum pati, talis est miles Dei, & talis coronabitur cum militibus cæli.

VER-

VERBA MATRIS AD FILIAM de quodam, quòd non debeat contristari propter correptionem.

CAP. LVI.

MATER loquitur. Cur turbatur ille? Pater quippè percutit filium quandoq cum lenibus straminibus. Ideò non est contristandum.

VERBA MATRIS AD FILIAM qualiter Roma debet mundari à zizania, primò acuto ferro, secundò igne, tertiò per iuga boum.

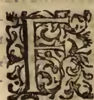
CAP. LVII.

MATER loquitur. Roma est quasi ager, super quẽ zizania excreuit. Ideò priùs debet mundari cum acuto ferro. Indè igne purgari. Posteà arari cũ iugo boum. Ideò faciam vobiscum, sicut qui transfert plantas in alium locum. Illi enim Vrbi præparatur talis pœna, quasi Iudex diceret. Excoria (inquit) totam pellem, extrahe totum sanguinem de carne. Excide omnem carnem in frusta, & confringe ossa, ita vt defluat omnis medulla.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM sub figura exponentia, qualiter Christus per Dominum peregrinantem, corpus suum per thesaurum, Ecclesia per domum, Sacerdotes per custodes designantur, quos Sacerdotes tanquam verus Dominus septemplici honore honorauit. Et qualiter Deus conquæritur, quòd iniqui Sacerdotes septemplici vituperio ipsum vituperant, & qualiter septem vestes, scilicet septem virtutes, quas deberent habere, vertunt in septem vitia.

CAP. LVIII.

FILIVS loquitur. Ego sum similis Domino, qui fideliter decertans in terra peregrinationis suæ regrediebatur in terram natiuitatis suæ cum gaudio, hic Dominus habebat thesaurum pretiosum valdè, cuius intuitu glorificabatur lippientes oculi, tristes consolabantur, infirmi conualescebant, mortui suscitabantur. Vt verò thesaurus honestè, & tutè custodiretur, facta, & perfecta est domus quædam in magnificentia, & gloria, habens altitudinem decentem, septemq. gradus, quibus ad domum, & thesaurum ascendebatur. Hunc itaque thesaurum, Dominus tradidit seruis suis videndum, & tractandum, fideliterq., & mundè custodiẽdum vt charitas Domini probaretur ad seruos, fidelitasq. seruorum ad Dominum videretur. Procedente verò tempore despici cœpit thesaurus. Raro frequentabatur domus, tepueruntq. custodes, & charitas Domini negligebatur. Tunc Domino consulente familiares suos, quid faciendũ esset super tanta ingratitudine. Respondit vnus eorum dicens. Scriptum est, quod Iudices, & custodes populi negligẽtes iussi sunt suspendi ad Solem, sed tuum est misericordia, & iudicium, qui parcis omnibus, quia tua sunt omnia, & omniũ misereris. Ego sum in figura ille Dominus, qui quasi peregrinus per humanitatem apparui in terra, cum tamen in cælo, & in terra potens essem secundum deitatem. Ego quippè tàm forte certamẽ habui in terris, quòd omnes nerui manuum, & pedum meorum rumpebantur propter animarum salutem. Relicturus itaq. mundum, & ascensurus in cælum, à quo tamen secundum deitatem nunquam defui, reliqui mundo memoriale dignissimum, scilicet corpus meum sanctissimum, vt cum lex vetus gloriabatur de arca mannæ, & tabulis testamenti,

ceremonijsq. alijs., sic nouus homo gauderet de noua lege, & nō vt olim de vmbra, de veritate scilicet corporis mei crucifixi, quod in lege figurabatur, vt autem corpus meum esset in gloria, & honore, institui domum sanctæ Ecclesiæ, vbi ser-
1 uaretur, & tractaretur. 1 Sacerdotes, custodesq. speciales eius, qui quodammodo etiam officio sunt supra Angelos, quia quem ipsi Angeli timent contingere timore reuerentiæ, hunc Sacerdotes tractant manibus, & ore. Honoraui quoque Sacerdotes septemplici honore, tanquam in septem gradibus. Primò debent esse signiferi, & speciales amici mei, per munditiam mentis, & corporis, quia munditia primus locus est ad Deum, quē nihil contingit, nec decet coinquinatum. Nam si legalibus Sacerdotibus permittebatur commixtio tempore, quo non sacrificabant, nō mirùm fuit, quia ipsi portabant testam, non nucleum. Nunc autem veniente veritate, & fugata figura, summè studendum est munditiæ, tantò copiosiùs, quantò dulcior est nucleus, te-
2 sta. 2 Et in huiusmodi cōtinentiæ signū, capilli primò tondentur, nè voluptas animo, seù carni dominetur. In secundo gradu instituuntur clerici, quòd sint viri Angelici per omnem humilitatem, quia humilitate mētis, & corporis penetratur cælum, & vincitur Diabolus superbus. Et in huiusmodi gradus signum constituuntur clerici ad expellendos dæmones, quia homo humilis eleuatur in cælum, vndè per superbiam corruit dæmon elatus. In tertio gradu instituuntur clerici, ex eo quod debent esse discipuli Dei per continuam diuinæ scripturæ lectionem, quibus, & ideò ab Episcopis traditur in manus liber, sicut & militi gladius, vt & sciant, quæ agenda sunt, & oratione, & meditatione studeant placare iram Dei, pro populo Dei. In quarto gradu instituuntur clerici custodes templi Dei, & speculatores animarum, quibus, & ideò traduntur claues ab Episcopo, vt sollicitii sint, circa salutem fratrum, verbisq. & exemplis promoueāt, & incitent infirmos ad perfectiora. In quinto gradu instituuntur dispensatores, & curatores Altaris, & mundialium rerum cōtemptores, vt dū Altari deseruiunt de Altari viuant, & in terrenis nequaquam, nisi in his, quę decent gradum eorum, occupentur. In sexto gradu instituuntur, quòd sint viri Apostolici prædicando veritatem Euangelicam, moribusq. se prædicationi conformando. In septimo gradu instituuntur, quòd sint mediatores inter Deum, & hominem per immolationem corporis mei, in quo gradu Sacerdotes quodammodo sunt super Angelos dignitate. Nunc autem conquæror, quòd gradus isti dissipati sunt, quia superbia diligitur pro humilitate. Impuritas exercetur pro munditia, Dei lectio non attenditur, sed liber mundi. Negligentia apparet in altaribus, sapientia Dei reputatur fatuitas. Salus animarum non curatur. Nec sufficiunt eis ista, sed adhùc etiam vestes meas proijciunt, & contemnunt arma
mea. 3 Ego quippè ostendi in monte 3
Moysi vestes, quibus Sacerdotes legis vterentur. Non quòd in cælesti Dei habitatione aliquid materiale sit, sed quia spiritualia, nisi per corporales similitudines non capiuntur. Ideò spirituale per corporale ostendi, vt sciatur quanta reuerentia, & munditia opus est his, qui habent ipsam veritatem, scilicet corpus meum, si tantam munditiam, & reuerentiam habebant hi, qui portabant vmbram, & figuram. Sed ad quid Moysi ostendi tantam vestium materialium pulchritudinem, nisi vt per eas addisceretur, & significaretur ornatus, & pulchritudo animæ. Sicut enim vestes Sacerdotis sunt septem, sic animæ accedentis ad corpus Dei septem debent esse virtutes, sine quibus non est salus. Prima ergo vestis animæ est contritio, & confessio, quæ tegit caput. Secunda est affectus ad Deum, & affectus castitatis. Tertia est labor

labor pro honore Dei, & patientia in aduersis. Quarta est non attendere ad laudes, & opprobria hominum, sed ad honorem solius Dei. Quinta est abstinentia carnis cum vera humilitate. Sexta est recogitatio beneficiorũ Dei, & iudiciorũ eius timor. Septima est charitas Dei super omnia, & perseuerantia in bonis inchoatis. Nunc autem istæ vestes immutatæ sunt, & contemptæ, diligitur quippe pro confessione excusatio, & leuigatio culpæ pro castitate, scurrilium continuatio, pro labore salutis animæ, labor vtilitatis corporis. Pro honore, & amore Dei, ambitio mundialium, & superbia. Pro parcitate laudabili superfluitas in omnibus. Pro timore Dei, præsumptio, & dijudicatio iudiciorum Dei. Pro dilectione Dei super omnia ingratitudo cleri super
4 omnes. 4 Ideò sicut dixi per Prophetam veniam in indignatione, & tribulatio dabit eis intellectum. Tunc Mater misericordiæ astans. Respondit. Benedictus sis tu fili mi pro iustitia mea, loquor ad te, qui omnia scis propter sponsam istam, quã tu vis intelligere spiritualia, quæ tamen nisi per similitudines capere non
5 valet spiritualia. 5 Tu quippè dixisti in deitate tua, antè quam suscepisses humanitatem de me, quod si decem viri iusti inuenirentur in Ciuitate misereri velles toti Ciuitati propter decem. Nunc autem adhuc infiniti sunt Sacerdotes, qui te oblatione corporis tui placant. Ergo miserere propter eos his, qui parum boni habent, hoc, quæ te secundum humanitatem genui rogo, hoc omnes electi tui petunt mecum. Respondit filius. Benedicta sis tu, & benedictum verbum oris tui. Tu vides, quod tripliciter parco propter triplex bonum, quod oblatio corporis mei habet. Sicut enim ex præsumptione Iudæ tria ostensa sunt bona in me. Sic ex oblatione sacrificij huius tria veniunt animabus. Deniq. patientia mea laudatur, quod sciens proditorem meum Iudam, non repuli conuersationem eius. Secundò, quòd astante proditore cum suis, omnes ex vnico verbo meo ceciderunt in terram, vbi potentia mea ostendebatur. Tertiò, quia omnem malitiam eius, & diaboli, ad animarum conuerti salutem, vbi sapientia, & charitas diuina manifestabatur. Sic etiam ex oblatione Sacerdotum tria veniunt bona. Primò, laudatur ab omni cælesti exercitu patientia mea, quia idem sum in manibus boni, & mali Sacerdotis, quia apud me non est personarum acceptio, nec merita hominum conficiunt hoc Sacramentum, sed
6 verba mea. 6 Secundò, quia hæc oblatio prodest omnibus à quocunque Sacerdote est oblata. Tertiò, quia prodest etiã ipsis offerentibus quantuncunque malis, quia sicut ex vno verbo quod dixit, scilicet, Ego sum, corruerunt hostes mei corporaliter in terram, sic dicto verbo meo, videlicet, Hoc est corpus meum, fugiunt dæmones à tentãdo animas offerentium, nec auderẽt redire ad eos cum tanta audacia si affectus peccandi nõ sequeretur. Itaq. misericordia mea parcit omnibus, & omnes suffert, sed iustitia clamat vindictam, quia clamo quotidiè, & quam multi respondent mihi satis tu vides. Verùmtamẽ mittam adhuc verba oris mei, & qui audierint complebunt dies suos in lætitia illa, quæ nec dici nec cogitari potest pro dulcedine. Qui verò non audierint venient eis sicut scriptum est septem plagæ in anima, & septem in corpore, quas considerando, & legendo ea quæ gesta fuerant inuenient, nè experiendo contremiscant.

NOTAE.

1 SAcerdotes custodesq. speciales eius, qui quodammodo etiã officio sunt supra Angelos, quia quem ipsi Angeli timent cõtingere timore reuerentiæ, hunc Sacerdotes tractant manibus, & ore.

Innuit hoc loco Redemptor noster, Sacerdotes superminere Angelis prout in Altaris Sa-

Sacramento Ministri à Deo constituti sunt, & sanè, si de potestate ipsis collata Christi corpus conficiendi sermo sit, eos hac in re superiores esse fatendum est, quandoquidem ratione impressi characteris ipsi Sacerdotes hanc obtinuerunt facultatem, quæ Angelis non est concessa secundum ordinariam potestatem, vt egregiè tradit D. Thom. 3. par. quæst. 64. art. 7. & nos annotauimus Lib. 1. Reuelat. Cap. 47. Nota 4. & probant Alex. Alens. 3. par. quæst. 16. membr. 4. Gabr. distin. 6. quæst. 1. Soto dist. 1. quæst. 5. art. 7. Si verò loquamur de sumptione ipsius Sacramenti, de qua Christum Dominum loqui ex illis verbis colligitur, scilicet (Sunt supra Angelos, quia, quem Angeli timent contingere, hunc Sacerdotes tractant manibus, & ore.) Dico in hoc quoque Sacerdotes Angelis superiores esse, quia hominibus tantummodò datum est Christum spiritualiter manducare, prout est sub speciebus huius Sacramenti, in quantum etiā quis credit in eum, addito desiderio hoc Sacramentum sumendi; quod est Christum spiritualiter manducare, & spiritualiter hoc Sacramentum sumere, vt probat D. Thom. 3. par. quæst. 80. art. 2. & patet ex D. Augustino ab eo citato tract. 25. in Ioan. paulò post medium, non tamen negandum est, si consideremus ipsum Christum in propria specie, dici posse, ipsos met Angelos sic eum spirituali manducatione sumere, quatenùs in cælo perfecto charitatis vinculo cum illo vniuntur, ac perpetua visione fruuntur, secundum illud Matth. 18. Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, sed hac de re vide Durand. in 4. distin. 19. quæst. 3. & Franc. Suarez in Comment. ad 3. par. S. Thom. quæst. 80. disput. 65. sect. 3.

2 Et in huiusmodi continentiæ signum, capilli primò tondentur, nè voluptas animo, seù carni dominetur:

Inter cæteras, quas S. Patres de Clericorum tonsura causas pluribus in locis attulerunt, hæc, quam in præsenti Nota legimus potissima est; negari enim non potest per capillos, corporis superfluitates intelligendas esse, & idcircò Clericos tonderi, vt indicetur superflua, & præcipuè carnis prauas cupiditates ab illis amputandas esse, eiusq. rebelles motus coercendos, nè voluptas animo, seù carni dominetur, vt scribitur hìc, eandem quoque rationem reddiderūt S. Isidor. lib. 2. de diuin. officijs cap. 4. Hugo Victorinus lib. 2. de Sacramentis par. 3. cap. 1. Secundam rationem adducit vener. Beda lib. 5. histor. cap. 1. & cap. 22. & Guglielmus Durantus in Rationali diuinorum lib. 2. cap. 4. vt scilicet in Clericis Christi Spinæ coronæ imago exprimatur, sicut enim Christiani omnes communi sanctissimæ Crucis signo ornantur, ita quoque expedire visum est, vt Clerici, qui Christum patientem imitari debent, speciali signo honorentur. Tertiam affert causam D. Dionys. cap. 6. Ecclesiast. hierarchiæ, vt ea capitis nudatione significetur vita innocens, aperta, & pura, quàm Religiosi, alijq. Deo specialitèr dicati debent profiteri. Quarta, & Nos addere possumus Clericos sic tonderi debere, vt capillorum circulus relinquatur in formā coronæ, & sic Regia demonstretur corona, ad quam euecti sunt; & idcircò de his scripsit B. Petrus in sua prima Canonica cap. 2. Regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis.

3 Ego quippè ostendi in monte Moysi vestes, quibus Sacerdotes legis vterētur.

In veteri Testamento Dominus præcepit Moysi, vt Aaron Sacerdoti suisq. filijs vestes faceret sanctas, in gloriam, & decorem, vt non nisi sanctis, sacrisq. (vt par erat) induti vestibus, sacra peragerent, sicut Exodi 28. & 31. legimus, vbi diligentissimè omnium Sacerdotalium vestium forma, ac numerus describitur, quod si in antiquæ legis sacrificijs, quæ futurorum solùm erant vmbra mysteriorū, quæue emundationem tantummodo carnis spectabant, huiusmodi vestimentorum ritus erat necessariò obseruandus, quantò magis in cōsecratione corporis, & sanguinis Domini, in quibus vera sita est ratio sacrificij, & carnis, ac spiritus perfecta emendatio, hoc faciendum erit idem indicant, ea verba, quæ non longè à verbis præsentis Notæ distant, quæ sunt, Vt sciatur quanta reuerentia,

rentia, & munditia opus est his, qui habent ipsam veritatem scilicet corpus meum, si tãtam munditiam, ac reuerentiam habebant hi, qui portabant vmbram, & figuram: idem annotauit Iuo Carnotensis Epistola 124. id autem, quòd proximè sequitur, nimirùm (Ad quid Moysi ostendi tantam vestium materialium pulchritudinem, nisi vt per eas significaretur ornatus animæ) indicat Sacerdotes his virtutum ornamentis refertos esse debere, quæ per harum decorem vestium designatur, nam qui sacris ornatur vestibus, & honestis moribus non induitur, quantò venerabilior apparet hominibus, tantò indignior apud Deũ redditur, itaq. gloriam iam honor non commendat vestium, sed splendor animarum, hæc Innocentius III. primo lib. de Myster. Missæ cap. 64. & D. Hieronym. in 44. cap. Ezechielis affirmat institutum esse, nè cum pollutis vestibus sacra conficiantur, vt discant Ecclesiastici, cum munda conscientia, & virtutum vestibus Domini Sacramenta tractare, hoc ipsum tradit Origen. hom. 2. in cap. 20. Leuit. & expressè habetur in Cõc. Rhemensi apud Burchard. lib. 2. cap. 40. sed de Sacerdotalium vestimentorum ritu, ac significatione latissimè agit Ioannes Stephan. Durantus de Ritibus Ecclesiasticis lib. 2. c. 4.

4 Ideò sicut dixi per Prophetam, veniam in indignatione, & tribulatio dabit eis intellectum.

Sic Isaiæ 63. Inebriabo eos in indignatione mea. & alibi centies, hac loquendi formula vsi sunt Prophetæ, quando indicabant Deũ homines punire velle, & ad eos grauissima flagella mittere, vt Threnorum 4. Effundã iram indignationis, Ezech. 5. & 6. Complebo indignationem meam in eis. Nahum. 1. Sophon. 2. & 3. illud autem, Et tribulatio dabit intellectum, habetur Isaiæ 63.

5 Tu quippè dixisti in deitate tua antequàm susceplsses humanitatem de me, quòd si decem viri iusti inuenirentur in Ciuitate, misereri velles toti Ciuitati propter decem.

Sic legimus Genesis 18. Quòd si inuenti fuerint decem, & dixit, non delebo propter decem. Adducit autem Beatissima Virgo huiusmodi textum, vt Christũ inducat ad parcendum malis Sacerdotibus, quos suprà iam dixerat grauiter punire velle: probat autem, quia ipsis Sodomitis parcere promisserat, si Sodomis decem fuissent inuenti iusti, cùm ergò (inquit) Mariã nunc plures reperiantur Sacerdotes, qui te tui corporis oblatione placant, ergò miserere propter eos his, qui parum boni sunt.

6 Secundò, quia hęc oblatio prodest omnibus à quocunque Sacerdote est oblata.

Quemadmodum in consecratione Christi corporis, & sanguinis nihil à bono magis, nec minùs à malo Sacerdote perficitur, dummodo iuxta formam sibi diuinitùs datam celebretur; non enim eorum meritò Sacerdotes conficiunt, sed diuina in verbis reposita virtus operatur, neque illud eorum vitæ sanctitati ascribitur, sed Christi Domini virtute, ac potestate geri credendum est: ex quibus consequens fit, vt Sacerdotum iniquitas nullatenùs huius Sacramenti effectum impedire queat, sicut nec Medici infirmitas medicinæ effectũ minimè tollit, nec corrumpit, dicit enim Diuus Chrysostom. hom. 85. in Lucam, Asinum Deus loqui fecit, & per Vatem benedictiones spirituales largitùs est, multò magis per Sacerdotes, etiam si praui sint Deus efficiet omnia, vndè D. Gregor. Magn. hom. 17. in illud Lucæ 10. Designauit Dominus septuagintaduos, Sacerdotes malos aquæ Baptismatis cõparat, quæ peccata Baptizatorum diluens, ipsa in cloacas descendit: idem habet D. Augustinus tract. 5. in Ioan. Si superbus (ait) fuerit Minister cum Diabolo computatur, sed donum Christi non contaminatur: hoc ipsum probat Hector Pinctus in Ezechielem cap. 7. qui affirmat mali Sacerdotis sacrificium etiã alijs prodesse, sicut docet hic B. Brigitta, Et quamuis (inquit) in sancto Missæ sacrificio, si eam letali peccato celebrat, iudicium sibi manducat, & bibit, impetrat tamen à Deo, quod pro offerentibus petit, similis procuratori captiuorum, cui eorum contemplatione pro quibus petit, largè datur eleemosyna, cum tamen ipsi pro se petenti nihil daretur, non

tamen

tamen negarim, si in Missa orationes spectemus, illam considerando ex opere operantis, vt Theologi Scholastici loquuntur, pluris esse valoris Missam boni Sacerdotis, quamquã dicendum sit, fructu non carere Sacerdotis etiam mali orationes in persona Ecclesiæ prolatæ, vt docet Doctor Angelicus 3.par.q.82. art.6. & D.Bonauent.in 4.sentent.dist.13.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM qualiter Sacerdos tenetur habere tria, primò corpus Christi consecrare, secundò munditiam carnis, & spiritus habere, tertiò Parochiæ suæ prouidere. Etiam tenetur habere librum, & oleum. Et quomodo Sacerdos Angelus Dei est, immò, quòd eius officium est maius, quàm Angeli.

CAP. LIX.

FILIVS loquitur. Sacerdos tenetur habere tria. Primò, consecrare corpus Dei. Secundò habere mũditiam carnis, & spiritus. Tertiò, prouidere Parochiæ suæ. Sed potes quærere, quid prodest habere Ecclesiã, si non habet Parochiam? Respondeo tibi, Sacerdos habens voluntatem omnibus prodesse, & prædicare propter amorem Dei, ille habet tam latam Parochiã, quasi si haberet totum mundum, quia si posset loqui toti mundo, minimè parceret labori suo. Ideò voluntas bona reputatur ei pro opere. Nam Deus propter ingratitudinem audiẽtium multoties parcit electis suis à labore prædicandi, nec tamen fraudantur mercede propter affectum

1 bonum. 1 Presbyter etiam tenetur habere librum, & oleum. Librum ad instruendum imperfectos, Oleum sanctum ad infirmos liniendum. Sicut enim in libro continetur doctrina corporalis, & spiritualis, sic in Sacerdote sit sapientia ad seipsum, moderando carnem, nè dissoluatur intẽperantia, qua scandalizantur parochiani fugiẽdo cupiditatem mundi, qua vilipenditur decor Ecclesiæ, deuitãdo mores sæcularium, quibus dignitas clericalis dehonestatur. Spiritualis verò scientia est instruere insipientes, corripere dissolutos, accendere proficientes. In oleo verò notatur dulcedo orationis, & exẽpla bona. Sicut enim oleum pinguius est pane, sic oratio charitatis, & exempla bonæ vitæ, efficaciora sunt ad trahendũ homines, & pinguiora ad placandum

2 Deum. 2 Verè dico tibi filia, quòd magnum est nomen Sacerdotis, quia Ange-

3 lus Domini est, & mediator. 3 Sed maius est officium eius, quia tractat incomprehensibilem Deum, iamq. cælestibus in manu eius coniunguntur.

NOTÆ.

1 PResbyter etiam tenetur habere librum, & oleum.

Duo in primis, Sacerdotibus necessaria esse ostendit Christus in præsenti Capite sub similitudine libri, & olei: scientiam, scilicet, & vitæ sanctitatem, & vt à primo sumamus exordium, nulli dubium est per librum in præsenti Nota sacrarum rerum scientiam designari, qua Sacerdos præditus esse debet, & de hoc libro Exodi 17. sermo fit, vbi legimus Deum fecisse, vt in illo scriberetur, ob monumentum, in cuius capite de Christo scriptum est, vt Psal. 39. Dauid dixit, & hanc esse Scripturam sacram auctor est Arnobius in citatum Psalmum, his etiam liber inuolutus, ac signatus dicitur Isaiæ 29. & Exech. 2. quandoquidem diuina mysteria figuris inuoluta continet, intus quoque, & foris eum scriptum esse D.Ioan. Apocal. 5. affirmat, quoniam sacra Scriptura præterita, & futura, litteram, & spiritum includit, vt annotarunt Diuus Hieronymus super Isaiam cap. 8. & 29. & super Ezechiel. cap. 2. Origen. super eundem homil. 14 Gregor. Magn. 27. Moral. cap. 11. hic ergò liber est, quem mandat Christus Dominus hoc loco, vt Sacerdos penès se habeat, vt sacræ Scripturæ mysteria populis aperiat.

Quo-

Quomodo (inquit) S. Isidorus lib. 3. de Summo Bono, cap. 35. docere poterunt, quod ipsi non didicerunt, desinat locum docendi suscipere, qui nescit docere: ignorantia quippè Præsulum vitæ non congruit subiectorũ, hinc est, quòd Oseas Propheta cap. 4. suarum Reuelationum prædicit, sacerdotes si hanc sibi comparare scientiam neglexerint, à sacerdotij munere reijciẽdos esse, Quia (inquit) scientiam repulisti, repellam te, nè sacerdotio fungaris mihi: præter scientiam debet etiam sacerdos oleũ habere, virtutem nimirùm misericordiæ, & charitatis, & bonorum operum executionem, hæc enim per oleũ designantur, vt Exodi 29. & Leuit. 2. legimus, & docent Origen. in Leuit. homil. 4. 8. & 13. D. Hieron. super Isaiam cap. 10. D August. in lib. 83. quæst. quæst. 59.

2 Verè dico tibi filia, quòd magnum est nomen Sacerdotis, quia Angelus Domini est, & mediator.

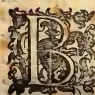
Sacerdotum hoc loco dignitas cõmendatur, dum eos Christus, & Angelos, & mediatores appellat: est enim Angelus Sacerdos, quoniam Angelorum exercet officium, quorum est proprium hominibus diuina reserare secreta, eosq. illuminare, quod ad sacerdotes spectat, vt superiori Nota demonstrauimus, & ex Malachia Propheta colligi potest cap. 2. Labia (inquit) sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est: vndè Apostolus 1. Corinth. 11. prohibuit, vt mulieres detecto capite ingrederentur Ecclesias propter Angelos, hoc est, propter sacerdotes, sic hunc locum interpretantur Lyranus, & Dionysius Carthusianus, qui sacerdotes Angelos vocandos esse asserit, Primò propter ampliorẽ scientiam diuinorum, Secundò propter annunciationem mandatorum diuinorum, Tertiò propter munditiam castitatis, Quartò propter custodiam Dominici Gregis, idem insinuauit D. Gregor. homil. 6. in Euang. Vnusquisque (ait) fidelis, si à prauitate proximum reuocat, & ad bonum exhortatur, si æternum regnum, vel supplicium erranti denunciat, profectò Angelus Domini est. Secundò Sacerdotes dici possunt etiam Angeli propter vitæ Angelicæ puritatem, quæ exigitur ab illis.

3 Sed maius est officium eius, quia tractat incomprehensibilem Deum.

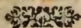
Superiori Capite non longè ab initio idem probatur, quod hoc loco innuit Christus Dominus, nimirùm, Sacerdotes respectu consecrationis corporis Christi dignitate excellere Angelos, vide plura Cap. 58. hoc eodem Lib. Nota 1. vbi hac de re latè egimus.

VERBA SPONSÆ AD DEVM de grato modo effundendi preces coram Deo.

CAP. LX.

ENEDICTVS sis tu Creator, & Redemptor meus. Nè indigneris, si loquor ad te, sicut vulneratus ad Medicum, sicut tribulatus ad consolatorem, sicut pauper ad diuitem, & abundantem. Vulneratus quippè dicit. O Medice noli abominari me saucium, quia frater es. O consolator optime, noli me despicere, quia anxius sum, sed da cordi meo requiem, sensibusque meis consolationem. Pauper verè dicit. O tu diues, & nullius egens, respice me, quia periclitor fame. Vide me, quia nudus sum, & da mihi vestes quibus calefiam, sic ego dico. O Domine omnipotentissime, & optime, ego considero vulnera peccatorum meorum, quibus ab infantia vulnerata sum, & ingemisco, quia tempus consumptum est inutiliter. Vires non sufficiunt ad labores, quia exhaustæ sunt in vanitatibus. Ideòque quia tu es fons totius bonitatis, & misericordiæ, rogo te miserere mei. Tange cor meum manu dilectionis tuæ, quia Medicus es optimus, consolare animam meam, quia consolator es bonus.

QVALITER DIABOLVS APPARVIT Sponsæ in eleuatione corporis Christi loquens; & per rationes probans ei, quòd illud, quod eleuabatur non esset corpus Christi. Cui Angelus Domini statim apparuit confortans eam, & dicens. Noli credere, &c. Et qualitèr Christus apparens coegit Diabolum, vt diceret veritatem coram filia. Et qualitèr corpus Christi sumitur, sic à malis sicut à bonis, & de remedio opportuno in tentationibus de corpore Christi.

CAP. LXI.

1 var. lect.

PPARVIT Sponsæ in eleuatione corporis Christi, quidam deterrimus, & ait. Numquid credis tu fama, quod hæc cortella panis Deus est, diù deniq. consumptus esset, etiam si mons montium fuisset. Nullus quippè sapientium Iudæorum, quibus à Deo data est sapientia, hoc credit, sed nec aliquis credat, quòd Deus ab immũdissimo Sacerdote, 2 qui cor habet caninum tangi dignatur, & amari. Et vt probes, quod dico. Iste Sacerdos meus est, quem cum voluero, & iam in puncto auferam ad me ipsum. Tunc statim bonus Angelus apparens dixit. O filia non respondeas stulto iuxtà stultitiam suam, ipse enim, qui apparuit tibi, est pater mendacij, sed esto parata, quia sponsus noster iam propè est. Qui sponsus Iesus veniens, ait ad Diabolum. Cur (inquit) conturbas filiam meam, & sponsam? Ideò dico filiam, quia creaui eam. Ideò sponsam, quia redemi eam, & charitate mea copulaui eam mihi. Respondit Dæmon. Ideò loquor, quia permissus sum, & vt ipsa refrigesceret in seruitio tuo. Et Dominus. Hoc (inquit) nocte ista experta est, quando & oculos, & reliqua membra compressisti, & maiora fecisses si fuisses admissus, sed quoties ipsa resistit immissionibus tuis, toties ei duplicatur corona. Verumtamen tu diabole, quia dixisti me diù fuisse comestum, etiam si fuissem mons, dicito mihi audiente filia mea, quæ corporalis est. 3 Scriptura dicit, quod pereunte populo erigebatur serpens Æneus, quo viso omnis percussus à serpentibus sanabatur. Vtrum ista virtus sanatiua erat ex æris fortitudine, aut specie serpentis, aut de Moysi bonitate, seù virtute occulta diuina? Respondit Dæmon. Hæc virtus sanationis à nullo erat, nisi à propria, & sola virtute Dei, & fidei populi credentis, & obedientis, qui sic firmitèr credidit Deo, quòd Deus, qui de nihilo fecit omnia; etiam omnia posset facere, quæ non erant priùs. Iterum dixit Deus. Dicito dæmon, quando virga facta est serpens, vtrum factum est præcipiente Moyse, an iubente Deo? Aut quia Moyses sanctus fuit, an quia verbum Dei sic dixit? Cui dæmon. Quid (inquit) erat Moyses nisi homo infirmus ex se, sed iustus ex Deo, ad cuius verbum, quod iussit, & protulit Deus, facta est virga serpens, Deo veracitèr iubente, & Moyse tanquam ministró obsequente. Nam antè præceptum, & verbũm Dei, virga erat virga, præcipiente verò Deo, veraciter virga facta est serpẽs, ita vt & Moyses formidaret. Tunc Dominus ait ad sponsam ista videntem. Sic est etiam nunc in altari, antè enim verba Sacramenti, panis positus in altari panis est, dicto verò verbo, Hoc est corpus meum, fit corpus Christi, quem sumunt, & tractant ita boni, sicut & mali, ita vnus, sicut mille, eadem veritate, sed nõ ex eodem effectu; quia bonus ad vitam, malus verò ad iudicium sui. Quòd verò dæmon dixit Deum fœdari ex immunditia offerentis, hoc verissimè falsum est. Sicut enim si seruus leprosus ministrat Domino claues. Aut si infirmus offert fortissimarum herbarum confectiones, nihil hoc obesset ei, cui ministrarẽtur, cum eadẽ virtus est in eis per

qua-

qualemcumque offerentur. Sic Deus nec ex malitia mali ministri fit malus, nec ex bono fit melior, quia semper immutabilis est, & semper idem. Quòd verò dixit dæmon, eum citiùs moriturum, hoc nouit ex suæ naturæ subtilitate, & ex causis exterioribus. Attamen auferre eum non poterit, nisi me permittente. Verumtamen iste Sacerdos suus est proprius, nisi se correxerit, & hoc propter tria. Ideò idem dæmon dixit, eum habere membra fœtentia, & cor caninum, quia fœtidus verè est, & febricitans, quia habet calorem exteriorem, sed interiorem frigiditatem, sitim intolerabilem, languorem membrorum, panis fastidium, & omnis suauitatis abominationē. Calescit enim ad mundum, frigescens est ad Deum; sitit voluptatem carnis, fastidiens virtutum pulchritudinem. Insipidus est ad mandata Dei, feruens ad omnia, quæ sunt carnis. Ideò non mirùm, quia non sapit sibi corpus meum, nisi sicut panis coctus in clibano, quia non cogitat, nec sapit ei spirituale opus, sed carnale. Ideò dicto Agnus Dei, & sumpto corpore meo in corpus suum, discedit ab eo Patris potentia, abscedit & Filij dulcissima præsentia. Depositis verò sacris vestibus recedit Spiritus sancti benignitas, qui est vinculum coniunctionis, sola autem forma, & recordatio panis remanet ei. Non tamen cogitare debes, quòd ipse, vel alius quantumcumque malus sine Deo sit, sed recedit Deus maiorem consolationem non infundendo, permanet verò tolerando eum, & à diabolo defendendo. Quòd verò diabolus dixit, nullum sapientum Iudæorum hoc velle credere. Respondeo. Ipsi Iudæi sunt ita dispositi, sicut qui dextros oculos amiserunt, ideò claudicant vtroque pede spirituali, propter quod & insipientes sunt, & erunt vsque in finem. Ergò non mirùm, quòd diabolus excœcat, & indurat corda eorum, & suadet eis impudica, & ea, quæ sunt contra fidem. Itaque quotiescumque aliqua cogitatio talis de corpore Christi occurrerit menti tuæ, refer ad spirituales amicos tuos, & stā stabilis in fide, quia absque dubio scias, quòd hoc corpus, quod de Virginea carne sumpsi, quod crucifixum est, & regnat in cælo, hoc idem est in altari, & hoc sumunt boni, & mali.

4 Nā sicut ostēdi me Discipulis euntibus in Emaus in aliena forma, cum tamen essem verus Deus, & verus homo, ingrediens ad Discipulos ianuis clausis, sic sub aliena forma ostendo me Sacerdotibus, vt fides habeat meritum, & hominum appareat ingratitudo: Nec mirum. Ego enim idem nunc sum, qui ostendi deitatis meæ potentiam per signa terribilia; & adhuc dixerunt tunc homines, faciamus Deos, qui nos præcedant. Ego etiam ostendi Iudæis veram humilitatem meā, & crucifixerunt illam. Ego idem quotidiè in altari sum, & dicitur nausea, & tentatio est nobis sub cibo isto. Quæ ergò maior ingratitudo esse poterit, quàm velle ratione comprehendere Deum, eiusq. occulta iudicia, & mysteria, quæ in manu sua propria possidet, audere iudicare. Ideò indoctis, & humilibus ostēdere volo inuisibili effectu, & visibili forma. Quid sit visibilis forma panis, sine pane, & sine substantia. Quid verò substantia, in forma, quid verò diuisio, in forma, sine substantia, aut cur tanta indigna, & tàm deformia perfero in corpore meo, vt & humiles exaltentur, superbiq. cōfundantur.

NOTÆ.

1 var. lect. APparuit Sponsæ in eleuatione corporis Christi quidam deterrimus, & ait, numquid credis tu fama, quòd hęc cortella panis Deus est.

Hunc textum pluribus librariorum incuria refertum erroribus cum M.S. Farnesiano sic corrigendum esse arbitror. Apparuit Sponsæ in eleuatione corporis Christi quidam teterrimus, & ait, numquid credis tu fatua,

 quòd

quòd sub hac torta panis Deus sit: torta autem panis carnem Christi passam indicat, & ideò non est mirum, si per eā Eucharistiæ Sacramentū designetur, quòd est Passionis memoriale; sic Isich. super Leuitic. cap. 25. D. Greg. super 1. Reg. Clemens Alexādr. lib. 1. Pedagogi. cap. 6. & Psal. 147. buccella etiam panis dicitur Eucharistia, vt testis est D. Hylar. ibidem, & Glos. super 1. Reg. cap. 2. postremò etiam placentula panis vocatur, vt Psal. 71. Erit firmamentum in terra in summis montium, in Hebræo habetur, Erit placentula panis, vt interpretatur Paulus Burgens. in additionibus ad postillā Nicolai de Lyra, vel vt alij vertunt, Erit pugillus, vel particula frumenti in terra, in capite montium, Caldaica verò translatio habet, Erit panis super montes, vbi per montes intelligunt Sacerdotes, & vertunt. Erit placentula frumenti in capitibus Sacerdotum, & Rabi Ionathas in libro Collectionum, Habet placenta panis fiet sacrificium in capitibus Sacerdotum, hinc est, quòd crediderunt aliqui legendum hic esse non firmamētum, sed frumentū, vt habet translatio Hieron. Erit memoriale triticum: plura circà expositionem verborum horum habent Galat. lib. 10. cap. 4. Genebrard. in hunc locū, Adrian. Fin. lib. 8. aduersus Iudæos cap. 4.

2 Et paulò post vbi in vulgatis habetur,
var. lect. quòd Deus ab immundissimo Sacerdote, qui cor habet caninum tangi dignatur.

Farnesianus Codex legit, Qui cor habet carneum; quia scilicèt, carni deditus est, & carnis voluptatibus inuolutus.

3 Scriptura dicit, quòd pereunte popu-
var. lect. lo, erigebatur serpens æneus, quo viso, omnis percussus à serpentibus sanabatur.

Numerorum cap. 21. habetur mandasse Deum Moysi, vt serpentem æneum faceret, poneretq. eum pro signo, quem cum percussi aspicerent sanarentur, adducit autem hunc textum Christus hic, vt probet à simili, conuersionem panis in Corpus Christi, non humana aliqua fieri virtute, sed diuina, Sicut enim (inquit) Sanitas quæ ex serpētis manabat visione, nullatenus ex ipsomet serpente naturaliter, sed diuinitus tantummodo procedebat, & quemadmodum conuerti nullo modo potuisset virga Moysis in serpentem, nisi diuina vi, ac potestate: ita quoque, nec panis conuerteretur in Corpus Christi, nisi verba diuina huiusmodi conuersionem efficerent, & idcircò legimus paulò antè medium præsentis Capitis, Sic etiam nunc in Altari, antè enim verba consecrationis panis positus in Altari panis est, dicto verbo, Hoc est Corpus meum, fit Corpus Christi. M. S. legit fit caro Christi, quod confirmans Diuus Gregorius Nazianzenus hom. 60. ad populum Antiochenum, dicit, Verùm & tu laice, cum sacerdotem videris offerentem, nè tu sacerdotem putes esse, hoc facientem, sed Christi manum inuisibiliter extensam.

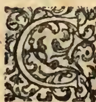
4 Nam sicut ostendi me Discipulis euntibus in Emaus in aliena forma, cum tamen essem verus Deus, & verus homo ingrediens ad Discipulos Ianuis clausis; sic sub aliena forma ostendo me Sacerdotibus, vt fides habeat meritum.

Hoc loco Redemptor noster Christus caussam affert, quapropter voluerit se in Altaris Sacramento tectum, & quodammodo velatum exhibere, idque similitudine exprimit, quemadmodum enim se sub aliena forma ostenderat Discipulis euntibus in Emaus, vt refert D. Lucas cap. 24. Ita (inquit) ostendo me sacerdotibus: quòd vt palàm fiat, & similitudinis allatæ ratio melius innotescat, breuiter à nobis duo explicanda erunt, primū quidem modus, quo Christus à duobus illis Discipulis se abscondere voluerit, secundum verò quare nobis sub Sacramētalibus speciebus pertractandum, ac sumendū dederit: & quantum ad primum D. Hieronymus in Epistola ad Pamach. aduersus errores Ioan. Hierosol. & D. Aug. de consensu Euangelistarum lib. 3. cap. 25. arbitrantur hoc contingisse Discipulis ob aliquam mutationem, quæ in eorum oculis facta sit, vt probare videntur verba D. Lucæ loco citato, vbi dicit, Oculi eorum tenebantur, nè eum agnoscerent, quod inquit

Augustinus, Marcus ait, in alia effigie eis apparuisse Dominum, hoc Lucas affirmat, quòd eorum oculi tenebantur, nè eum agnoscerent, oculis quippè eorum aliquid acciderat, quòd ita manere permissum est, vsque ad fractionem panis certi mysterij causa, vt eis in illo alia ostenderetur effigies: sed Theophylactus intelligit id ex lineamentorum corporis Christi mutatione fuisse factum, vt eum non agnoscerent Discipuli, cui sententiæ fauere etiam videtur D. Augustinus Epistola 59. ad Paulinum in solutione 8. quæstionis. Beda super Matth. cap. 24. Postremò Cardinalis Caietanus in Ientaculis. quæst. 1. Ientaculo 7. putat impedimentum fuisse in oculis interhis, Constat (inquit) externos discipulorum oculos fuisse apertos quia non oculis ibant clausis. Sed quidquid sit, cùm legimus Marci 16. cap. in alia effigie apparuisse Dominum, hoc intelligendum esse arbitror secundum eorum existimationem, non verò secundum rei veritatem, quandoquidem Christus, tunc temporis immortalis, incorruptibilis, & immutabilis resurrexerat, quod etiam annotauit Durand. in 3. sentent. distinct. 12. quæst. 6. ex his ergò Christus Dominus hic infert, quòd sicut se sub aliena forma duobus illis Discipulis ostenderat post Resurrectionem, ita quoque se Sacerdotibus, alijsq. in Sacramento Altaris, ostendit, quòd egregiè declarauit Algerus, qui disputãs contra Berengarium lib. 2. cap. 5. ad Eucharistiæ Sacramentum, hunc Matthæi locum accommodauit, quemadmodum etiam in hoc Capite fit, vt ex præsentis Notæ verbis liquidò constat, Sicut (inquit) Algerus in Emaus peregrinus in fide apparuit, sic nobis peregrinis in mũdi exilio peregrina, & extranea sibi specie apparet in Sacramento, vt quia, quòd in nobis exteriùs apparet mortale est, mortalitatis cibus ipse exteriùs videatur, cum tamen per ipsum, qui immortalitatis est alimonia, intùs verè est inuisibiliter, mors æterna sanetur. Cæterùm si de modo, quo Christus est sub his speciebus, sermo fiat, dicendum videtur, nullatenùs à nobis viatoribus, nisi per fidem, nec ab ipsis met Angelis secundum sua naturalia comprehẽdi posse, vt auctor est Diuus Thomas 3. part. quæst. 76. art. 7 & testatur Concil. Trident. sess. 13. cap. 1. Saluator noster semper ad dexteram Patris in cælis assidet, iuxta modum existendi Naturalem, & vt multis nihilominus alijs in locis Sacramentaliter præsens sua substantia nobis adsit, ea existendi ratione, quam etsi verbis exprimere vix possumus, possibile tamen esse Deo ex cogitatione per fidem illustrata, assequi possumus, & constantissimè credere debemus. Restat modo causas afferamus cur Christus sub Sacramentalibus speciebus se nobis pertractandum dederit, cuius rei tres in vniuersum probabiles rationes reddi possunt, quarum Prima habetur hoc loco nimirùm, vt fides habeat meritum, est enim de rebus non visis, vndè egregiè Diuus Gregor. Magnus homil. 26. in Euang. Fides (ait) non habet meritum, vbi humana ratio præbet experimentum, Secunda causa est ad tollendam nauseam, quæ ex esu carnis sub propria specie oriri posset, & has duas etiam attulit Magister sentent. in 4. distinct. 11. quibus etiam addendum esse censui, Quia nimirùm illius gloriosi corporis splendorem oculi nostri nequaquam sustinere potuissent, & idcircò se Dominus sub illis speciebus, veluti sub velamine quodam abscondidit.

VERBA INCREPATIONIS DOMINI ad quẽdam Sacerdotem sepelientem quemdam, qui in patientia mortuus est, præsente Sponsa. Et qualiter cum septem plagis spiritualibus, & septem corporalibus Christus veniet ad iniquos Sacerdotes. Et qualiter ille homo propter patientiam obtinuit gloriam.

CAP. LXII.

CVM quidam Sacerdos sepeliret quemdã mortuum, qui tribus annis cum dimidio iacuit in lecto. Tũc audiuit sponsa qualiter dixit spiritus. Amice quid facis, cur præ-

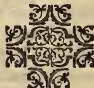
ſumis tangere mortuum, cum manus tuæ ſanguinolentæ ſint? Cur clamas pro eo ad omnipotentem, cum vox tua eſt quaſi ranarum? Cur præſumis pro eo placare Iudicem, cum geſtus tui, & mores ſimiliores ſunt ioculatori, quàm deuoto Sacerdoti? propterea virtus verborum meorum, & non opus tuum proficiet mortuo, fidesq. ſua, & patientia longa, introducent ipſum ad coronam. Item dixit ſpiritus ſponſæ. Manus iſtius ſunt ſanguinolentæ, quia omnia opera eius ſunt carnalia, quibus tangere non valet mortuum, quia iuuare eum non poterit meritis ſuis, ſed dignitate Sacramenti. Nam boni Sacerdotes proſunt dupliciter animabus, ſcilicet, virtute corporis Dominici, & propria qua ardent charitate. Vox quoque eius eſt quaſi ranarum, quia tota eſt de lutoſis operibus, tota ad voluptatem carnis, ideò non aſcendit ad Deum, qui placari deſiderat voce humilis confeſſionis, & contritionis. Mores etiam ſui ſunt quaſi ioculatoris. Quid enim facit ioculator, niſi quòd conformat ſe moribus mundialium? Quid verò cantat, niſi comedamus, & bibamus, fruamurque in hac vita delitijs? Sic facit iſte, conformat enim ſe veſte, & actu cum omnibus, vt omnibus placeat, omnesq. exemplo ſuo, & exceſſu ad ſuperflua incitat dicendo. 1 Comedamus, & bibamus, quia gaudium Domini eſt fortitudo noſtra, ſufficiat nobis venire ad portam gloriæ, & ſi prohibeat ab ingreſſu, ſufficiat mihi reſidere iuxta portam, nolo eſſe perfectus. Hæc vox, & vita grauis eſt, quia nemo veniet ad portam gloriæ, niſi perfectus, aut perfectè purgatus, & nemo apprehendet gloriã, niſi perfectè deſiderando eam, aut perfectè cùm poterit pro ea laborando. Attamen ego Dominus omnium ingredior ad Sacerdotem iſtum, ſed non includor, & commaculor. Ingredior vt ſponſus, egredior vt Iudex iudicaturus, contemptus à ſumente. Propterea ſicut dixi. Veniam Sacerdotibus cum ſeptem plagis. Priuabuntur enim omnibus, quæ dilexerunt, eijcientur à conſpectu Dei, & iudicabuntur in ira eius, tradentur dæmonibus, patientur abſque requie, contemnentur ab omnibus, egebunt bonis omnibus, malisq. omnibus abundabunt. Similiter etiam alijs ſeptem corporalibus malis, ſicut Iſrael flagellabuntur. Ideò non debes mirari, ſi tolero malos, aut ſi aliqua indigna oſtenduntur in Sacramẽto meo, quia ad oſtendendam patientiã meam, & ingratitudinem hominum ſuffero vſque in finem. Nec cogitare debes, quòd talis indignitas, ſicut audiſti de vomitu, ſit in corpore meo, ſed ſpecies illæ ſenſuales oſtendunt quod ſuum eſt, ſcilicet deficiendo, & tamen tranſparendo manifeſtant hominum ingratitudinem, & produnt homines ad tam ſanctam ſumptionem reos, & indignos. Item dixit ſpiritus ad animam mortui. O anima gaude, & exulta, quia fides tua ſeparauit te à diabolo, ſimplicitas tua abbreuiabit tibi longam viam purgatorij, patientia tua duxit te ad portam gloriæ. Miſericordia mea introducet te, & coronabit te.

1 var. lect.

NOTAE.

1 var. lect. *IN omnibus hactenùs impreſsis exemplaribus, vbi ſic legimus.* Comedamus, & bibamus, quia gaudium Domini eſt fortitudo noſtra.

M.S. Farneſianus addit, Comedamus, & bibamus, fruamurq. in hac vita delitijs, quia gaudium Domini eſt.

QVA-

QVALITER DIABOLVS apparuit Sponsæ, volens ipsam per rationes apparentes decipere in Sacramento Corporis Christi; & qualiter Christus in adiutorium affuit Sponsæ, Diabolum cogendo ad veritatem coram Sponsa dicendum. Et de conformatione, & informatione vtilissima Christi ad Sponsam de suo glorioso Corpore in Sacramento.

CAP. LXIII.

ITEM apparuit Sponsæ quidam Dęmon longo ventre, & ait. Quid credis tu mulier, & quid magna cogitas? Ego etiam multa scio, & aperta ratione probare volo dicta mea, sed consulo tibi, dimitte cogitare incredibilia, & crede sensibus tuis. Nonne tu vides oculis, & auribus carnis tuæ audis sonũ fractionis hostię materialis panis, vidisti eum euomi, tangi, inhonestè deijci in terram, pluraq. indigna fieri, quæ ego in me nõ tolerarem. Et si Deum in ore iusti possibile esset esse, quomodo descendet ad iniustos, quorum auaritia est sine fundo, & sine modo? Respondit illa ad humanitatem Christi, quæ statim post tentationes apparuit, dicens. O Domine Iesu Christe regratior tibi pro omnibus, & specialitèr pro tribus. Primò, quia vestis animam meam, inspirando scilicèt pęnitentiam, & contritionem, qua omne diluitur peccatum quantumcumq. graue. Secundò cibas animam infundendo charitatem tuam, & memoriam passionis tuæ, qua anima, quasi cibo optimo delectatur. Tertio consolaris omnes inuocantes te in tribulatione. Ergò Domine miserere mei, & adiuua fidem meam, quamuis enim digna sim tradi illusionibus Diaboli, credo tamen, quòd sine permissione tua ipse nihil potest, nec permissio tua est sine consolatione. Tunc ait Christus ad Diabolum. Cur (inquit) loqueris Sponsæ meæ nouæ? Cui Diabolus respondit. Quia (inquit) colligata erat mihi, & spero adhuc eam irretiendam reti meo. Tunc autẽ colligata erat mihi, quando consentiendo mihi, plus placuit, & placere studuit consilijs meis, quàm tibi Creatori suo. Nam custodiui vias eius, & nondum exciderant à memoria mea.

1 Respondit Dominus. 1 Ergò negotiator es tu, & omnium viarum explorator. Cui Diabolus. Verè explorator sum, sed in tenebris, quia tenebrosum me fecisti. Et Dominus. Quãdo (inquit) vidisti, & quomodo tenebrosus factus es? Vidi (inquit) dæmon, quando me creasti pulcherrimũ, sed quia incautè irrui in splendorem tuũ, tamquam basiliscus excęcatus sum à splendore. Vidi te, cùm desiderabam pulchritudinem tuã. Vidi te in conscientia mea,

2 & noui, quando deiecisti me. 2 Noui etiã te in carne assumpta, & feci, quod permi-

3 sisti me. 3 Noui, quando resurgendo spo-

var. lect. liasti à me captiuos tuos. Nosco quotidiè potentiam tuam, qua me illudis, & confundis. Et Dominus, Si (inquit) nosti, & scis de me veritatem, cur mentiris electis meis, vbi scis veritatem de me. Nonne ego dixi, quòd, qui manducat carnem meam viuet in æternum? Et tu dicis, quòd mendacium est, & quòd nemo mãducat meã carnem. Ergò populus meus plus idolatra est, quàm qui colit lapides, & ligna. Verumtamen quia omnia scio. Responde mihi audiente ista, quæ hìc astans, spiritualia nisi per similitudines

4 intelligere non valet. 4 Thomas, qui te-

var. lect. tigit me post Resurrectionem, vtrũ erat corpus, quod tangebat spirituale, an corporale? & si erat corporale, quomodo intrabat ianuis? Si verò spirituale, quomodo visibilè fuit oculis corporeis? Respondit Diabolus, grauè est ibi loqui, vbi loquens omnibus suspectus est, & inuitus cogitur loqui veritatem. Verumtamen compulsus loquar, quod resurgendo, & spiritualis, & corporalis eras. Et ideò propter æternam

deitatis virtutem, & propter ſpiritualem carnis glorificatæ prærogatiuam, vbique ingrederis, & vbique eſſe potes. Dixit iterum Deus. Virga Moyſi, cùm conuertebatur in ſerpentem, dic vtrum ſimilitudo fuit ſerpentis, aut totum intùs, & extra ſerpens, aut ſportæ illæ panum, ſeù fragmenta panum, dic vtrum verus panis fuit totus, an ſimilitudo panum? Reſpondit Diabolus: Totum erat in virga ſerpens, totum in ſportis panis, & totum virtute, tua, totum potentia tua facta eſt. Et Dominus. Nunquid (inquit) difficiliùs eſt mihi nunc operari, quàm tunc miraculũ conſimile, aut mirabilius ſi placet mihi, an ex quo tunc caro glorificata, potuit ianuis clauſis intrare ad Apoſtolos, & quare nunc in manibus Sacerdotum eſſe non valet. An forſan labor aliquis eſt deitati meæ, ima ſociari cæleſtibus, terrenaque ſummis. Nequaquam. Sed verè pater mendacij, ſic malitia tua maxima eſt, ſic charitas mea eſt, & erit ſuper omnes. Nã etiam ſi Sacramentum illud vnus videretur comburere, alter terere ſub pedibus, ego ſolus ſcio fidem omnium, & in menſura, & patientia diſpono omnia. Qui de nihilo facio aliquid, & de viſibili inuiſibilè, qui, & in ſigno, & forma aliquid viſibile oſtendo, quod tamẽ in ſignato aliud veracitèr eſt, aliudq. videtur. Reſpondit Diabolus. Huius rei veritatem ego quotidiè experior, quando homines amici mei elongant ſe à me, & fiunt amici tui. Sed quid dicam ampliùs ſeruus dimiſſus ſibijpſi, ſatis oſtendit voluntate, quid faceret actu, ſi permitteretur. Tunc iterum loquitur Filius Dei. Crede filia, quòd ego Chriſtus ſum reparator vitæ, & non proditor. Verax, & ipſa veritas, & non mendax, poteſtasq. æterna, ſine qua nihil fuit, & nihil erit. Nam ſi habueris fidẽ, quòd ego ſum in manibus Sacerdotis, etiam ſi Sacerdos dubitaret, tamen propter fidem credentium, & aſtantium, ter inſtrui, & dixi, ego veraciter ſum in manibus, & propter verbum, quod ego ipſe perſona-

5 liter locutus ſum. 5 Et omnis, qui ſumit me, ſumit deitatem, & humanitatem, & formam panis. Quid enim eſt Deus, niſi vita, & dulcedo, lux illuminans, bonitas delectans, iuſtitia iudicans, & miſericordia ſaluãs. Quid verò eſt humanitas mea, niſi caro agilliма, coniunctio Dei, & hominis; caput omnium Chriſtianorum. Ergo omnis qui credit in Deum, & accipit corpus eius, ipſe ſumit deitatem, quia ſumit vitam. Sumit, & humanitatem, qua Deus homo coniunguntur. Sumit, & formam panis, quia ſub alia forma ſumitur ipſe, qui latet ſub forma ſua propter fidei augmentum. Similiter, & malus ſuſcipit eandem deitatem, ſed iudicantem, non demulcentem, ſumit, & humanitatem, ſed minùs placabilem ſibi. Sumit, & formam panis, quia ſub forma viſa recipit latentem veritatem, ſed non dulceſcentem, ſibi ſuauitatem. Nam quando applicauerit me ad os ſuum, & dentes completo Sacramento, ego recedo cum deitate, & humanitate; ſola forma panis remanet ſibi. Non quia non veracitèr ibi ſum, ita cum malis, ſicut cum bonis, propter Sacramenti inſtitutionem, ſed quia ſimilem effectum non habent boni, & mali. Deniq. in ſacrificio ipſo offertur homini vita, ipſe ſcilicèt Deus, & ingreditur vita, ſed non permanet cum malis, quia malum non relinquunt, & ideò remanet ſenſibus eorum ſola forma pa-

6 nis. 6 Non tamen quòd forma illa panis, quæ eſt ſub ſubſtantia panis, aliquid fit eis effectiuum, ſed quia de ſumptione illa nihil recogitant, niſi quaſi ſi viderent, & ſentirent formã panis, atque vini, tamquam ſi Dominus potens ingrederetur domum alicuius, & ſpecies eius quidem reminiſceretur, ſed præſentia bonitatis eius obliuiſceretur, & negligeretur;

NO-

NOTÆ.

1 ERgo negotiator es tu, & omnium viarum explorator, cui Diabolus, verè explorator sum, sed in tenebris, quia tenebrosũ me fecisti. Et Dominus. Quãdo (inquit) vidisti, & quomodo tenebrosus factus es. Vidi (inquit) Dæmon quando me creasti pulcherrimum.

In præsenti Capite Dæmonem, & Negotiatorem, & exploratorem Christus Dominus appellat, Negotiatorem quidem, quia, quas Christus suo sanguine lucratus est animas, Dæmon eas vt perdat pro viribus studet, explorator quoq. dicitur hic, & à Gloss. Interlineari super Iudit.cap.10. quoniam sagacitèr, & quasi occultè hominum statum, & consilia diligenter inquirit, vt eos suum ad inferos in æternum passuros trahat: peculiaris autem Luciferi negotiatio fuit, cùm ad cælum ascendere voluit, sibiq. Dei æqualitatem vsurpare contendit, vt animaduertit D.Hier. super Ezech.cap.28. & super Isaiam cap.23. ob quam negotiationem factus est, vt scribitur hic tenebrosus à Deo, non quòd Deus illius peccato cooperatus sit, eumq. ad peccandum induxerit, quia ipse auctor peccati nullatenus esse potest, & intentator malorum est, vt affirmat D. Iacobus in sua Canonica cap.1. Sed tenebrosus à Deo factus Dæmon dicitur, quatenùs eum peccare permisit, illumq. ob commissa peccata ad exteriores tenebras amandauit, vel quia à Deo gratia priuatus fuit, quæ lux est, per quàm Christus omnes homines venientem in hunc mũdum illuminat Ioann. Primo: quomodo verò, quæ immediatè sequuntur accipienda sint, nimirùm, Vidi (inquit) Dæmon quando me creasti pulcherrimum, explicauimus supra Lib. 1. Reuelat.Cap.34. Nota 1.2.3. & 4. vbi ostendimus, quid viderit Dæmon, & quam cognitionem habuerit, antequam in peccatum lapsus sit, quæue sua ruinæ causa fuerit, & quod peccatum commiserit.

2 Noui etiam te in carne assumpta, & feci quod permisisti me.

A Dæmone Redemptorem nostrum, vt verum Messiam, & Filium Dei naturalem fuisse cognitum videtur indicare D. Marc. cap.1. & D.Luc.cap.4. qui narrant Christũ descendisse Capharnaum, & Synagogam ingressum, obsessum à Dæmone liberasse, qui voce magna clamans, dicebat, quid nobis, & tibi Iesu Nazarene, venisti perdere nos, scio te, quia sis Sanctus Dei, aut vt Græci Codices habent scio te, qui sis Sanctus Dei: ex his tamen euidenter non colligitur Dæmones nouisse Christum, vt Filium Dei, sed quòd coniecturis quibusdam suspicabantur, affirmabant, vt vel per commendationem, vel laudem à contrarietate Christus desisteret eos expellere; aut potiùs sicut docuit Iansen. par. 1. cap. 27. suæ concordantiæ, vt experirentur, an Christus oblatũ titulum sibi vsurparet: sed quidquid sit, dicendum videtur Dæmones, etsi apertè Christum, vt Dei filium naturalem, & Messiam in lege promissum non nouerint, & aliquando etiam de illius diuinitate dubitauerint, probabilissimum tamen esse, & sanctorum Patrum doctrinis consonum, eum, qui multa testimonia in veteri Testamento de illo per Prophetas allata nouerat, & intellexerat, etiam Christum vt talem ex illis scripturis, cognouisse idque pluribus quoque coniecturis assequi potuisse, & primùm per miracula ab ipsomet Christo facta, & à Dæmone visa, quæ sufficientèr probant, & diuinitatem eius, ac etiam illum esse Messiam promissum. Secundò etiam, quia audierunt à Christo testimonium huius rei, nam Ioan. 5. 8. & 10. scribitur dixisse, se esse Filium Dei, & secundũ hunc sensum accipienda sunt verba præsentis Notæ, cùm legimus dicẽtem Dæmonem, Noui etiam te in carne assumpta, & hæc est sententia, primũ D.Hieron. Matth.8. D.Greg.33. Moral.cap.7. alias 10. vbi explicans illa verba Iob.cap.40. In oculis eius, quasi hamo capiet. In oculis (inquit) eius eum habere dicimus, quẽ coram nobis positum videmus: antiquus verò hostis humani generis Redemptorem antè se positum vidit, quem cognoscendo confessus, confitendo pertimuit, dicens, Quid nobis, & tibi Fili Dei, in oculis, ita-

itaque suis hamo captus est; quia, & nouit, & momordit, idem habet hom. 25. in Euāg. sequitur etiam Greg. Nyssenus orat. 1. de Resurrect. qui eodem modo locum citatum Iob exponit. Fauet huic sententiæ Tertull. in lib. contra Praxeā cap. 26. & lib. 5. contra Marcionem cap. 6. S. Athanasius lib. de Incarnat. Verbi aliquantò post medium, vbi loquentes dæmones in hæc verba facit, cùm ille in carne versaretur. Nouimus, qui sis, tu es ille Sanctus Dei, rursumq. clamabant, quid tibi nobiscum Fili Dei, hoc ipsum asseruit Gregorius Nanzianz. Orat. 42. in quā de Christi Natiuitate agens, Hi (ait) eum à quo fugabantur, Deum agnouerunt, doloribus nimirum, quos sentiebant fidem ipsis facientibus, & hæc est sententia D. Thomæ, qui affirmat, postquā Christus cœpit prædicare, antequam pateretur, permissum fuisse, seù non impeditum, vt Dæmon Christum agnosceret, sic 3. p. q. 44. art. 1. ad 2. & q. 47. art. 5. sequitur Lyran. Marci 1. & Lucæ 4. Abulensis Matth. 4. quæst. 22.

3 var. lect. Noui quando resurgendo spoliasti à me captiuos tuos.

Sic habent omnes impressi Codices, sed M.S. Farnesianus legit, Quando spoliasti me captiuis, spoliauit autem Dæmonem Christus, quando descendens ad inferos veteris Testamenti Patres, qui in Limbo, veluti in carcere captiui detinebantur, liberauit: aut etiam quando per mortem suam pro peccatis nostris diuinæ satisfaciens iustitiæ, nos de illius potestate eripuit, in cuius signum dixerat Ioan. 12. Nunc Princeps huius mundi eijcietur foras. Sed hac de re egimus Lib. 1. Reuelation. Cap. 45. Nota 4. & 5. vbi quæsiuimus, an Christus descenderit ad Infernum damnatorum, an tantummodò ad Limbum Patrum.

4 var. lect. Thomas, qui tetigit me post Resurrectionem, vtrum erat corpus, quod tangebat spirituale, an corporale, & si erat corporale, quomodo intrabat ianuis, &c.

Omninò hic arbitror addendum esse verbū clausis, & legendum cum M.S. Farnesiano quomodo intrabat Ianuis clausis, sic enim infrà legimus hoc eodem Capite, An ex quo tunc caro glorificata potuit ianuis clausis intrare ad Apostolos, & Marci 16. Lucæ 24. & Ioan. 20. Cùm fores essēt clausæ. Hic autem examinanda breuiter est dubitatio, hoc loco Dæmoni à Christo proposita, & quærendum, quomodo corpus gloriosum sit palpabile, vt in præsenti Nota supponitur, & ipsemet Christus fatetur Lucæ vltimò dum Discipulos ad corpus suum gloriosum palpandum inuitat, vt verè se resurrexisse probet, Palpate (inquit) & videte sic Lucæ 24. ratio verò dubitandi desumi posset ex D. Greg. hom. 26. in Euang. vbi dicit Corrumpi necesse est, quod palpatur, si ergò corpus gloriosum incorruptibile est, ergo & impalpabilè. Rursus cum gloriosi corporis qualitas ea esse dicatur, vt adeò subtile sit, vt nec attrectari posit, neque teneri, non videtur, quomodo illud palpari, & tangi potuerit. Sed ad huius rei intelligentiam sciendum est, aliquod corpus palpabile dici ex duobus, primò ex qualitatibus tangibilibus, secundò ex hoc, quod resistit tangenti, palpare namq. supra tangere addit resistentiam, vndè aer dicitur quidem tangibilis, sed non palpabilis, quia non resistit tangenti, vt non pertranseat, omne ergo corpus palpabile, est tangibile, sed non è contrà, hæ verò tangibiles qualitates sunt calidum, frigidum, & humidum, & his similes, quæ in corporibus tantummodò inueniuntur, quæ ad inuicem contrarietatem habent, cum ergò corruptibilia corpora tangibilia sint, ideo Greg. dixit corrumpi necesse est, quod tangitur, corpus autem gloriosum habet quidem à sua natura qualitates, quæ natæ sunt tactum immutare, sed quia illud omninò spiritui subditur, ideò in potestate eius est, vt secundum eas immutet, vel non immutet tactum, sic etiam secundum naturam habet, vt alteri corpori transeunti resistat, ita vt nō possit simul cum eo esse in eodem loco, sed id miraculosè diuina virtute fieri potest, vt ad nutum ipsius sit cum alio corpore in eodem loco, & non resistat transeunti, vel tangenti: ex quibus patet, quòd secundum naturam suā Corpus gloriosum est palpabile, sed ex diuina obti-

obtinet virtute, vt cùm vult non palpetur à corpore non glorioso; & cùm etiam vult palpetur: ecce ergò ex his euidenter constat, quòd D. Thom. verum Christi corpus tetigit, & quomodo clausis ianuis Chrystus ad Discipulos ingressus sit, vt enim corpus verum erat, habens qualitates tangibiles, palpandum illud Apostolo præbuit, vt verò fieri potuit, nè alteri resisteret corpori: addita dote subtilitatis, clausis ad Discipulos Christus ingressus est ianuis, & proptereà Chrysost. Cyrillus, Leontius, & Theophylatus, Io. 20. quærentes, an Thomas verè Christum post Resurrectionem tetigerit, respondent, quòd, etsi corpus Christi post Resurrectionē ratione subtilitatis non videbatur tangibile, fuisse tamen diuina dispensatione factum, vt tangi posset, vt Resurrectionis fides probaretur, Thomam verò corpus Christi verè tetigisse affirmarũt D. August. serm. de tempore 146. & 155. Ambros. lib. 10. in Luc. cap. 24. Greg. Hom. 26. in Euang. Bernard. serm. 2. super Missus est & serm. 62. in Cant. Maxent. Dialog. 2. Theodorus Heracleotes, & Mopsuet. in Catenis Græcorum, & omnes ferè Patres Græci. Verissimum ergò est, quod scribitur hic, & Thomam Christi corpus tetigisse gloriosum, & Christum ianuis clausis ad Discipulos ingressum esse, & idcircò propositæ dubitationi respondisse Dæmonem hoc loco legimus paulò post verba præsentis Notæ, Veruntamē compulsus loquar, quòd resurgendo, & spiritualis, & corporalis eras, & ideò propter æternā deitatis virtutem, & propter spiritualem carnis glorificatæ prærogatiuam, vbique ingrederis; & vbique esse potes.

5 Et omnis, qui sumit me, sumit deitatem, & humanitatem, & formam panis.

Hoc loco per formam panis, nullo pacto intelligenda est substantia panis quādoquidem illa per verba consecrationis transit in substantiam corporis Christi, & nihil eius remansit, vt tradit Concil. Lateranens. sub Innoc. III. & habetur in cap. firmiter de Sum. Trinit. & Fid. Cathol. & Conc. Constant. Sess. 8. & Conc. Florent. & Trid. Sess. 13. cap. 2. & 4. idem probāt omnes sancti Patres. Tertul. de Carne Christi, Theophylact. Matth. 26. & alij plures, dicendum ergò est nomine formæ, hìc accidentia panis designari, quæ in Sacramento remanserunt, vt quantitas, color, sapor, odor; seù per formā panis intelligas illam rotunditatem hostiæ, quam aliqui formam impropriè appellare consueuerunt, quòd autem ipsa panis substantia per formam intelligenda minimè sit, sed ipsamet panis figura, quā præseferunt visibiles illæ species panis, patet ex his verbis, quæ hoc eodem Capite circà finem legimus, nimirùm, Sumit, & formā panis, quia sub forma visa recipit latentem veritatem, sed non dulcescentem sibi suauitatem, hoc est recipit veram Christi carnem, sub illa forma latentem.

6 Non tamen, quod forma illa panis, quę est sub substantia panis, aliquid sit eis effectiuum, sed quia de sumptione illa nihil recogitant,

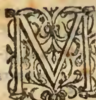
Si verba huius Notæ dicta intelligantur antè consecrationem, nullam contraditionem inuoluunt, quandoquidem sub illa forma panis, adhuc est substantia panis, vt scribitur hìc, secùs verò, si post consecrationem, tunc enim omninò legendum esset, forma illa panis, quæ fuit sub substantia panis, quoniam ibi ampliùs non est aliquid panis, vt superiori Nota probauimus: aut dici posset, quòd ea forma adhuc quo ad eos, qui hoc Sacramentum indignè sumunt, dicitur esse sub panis substantia, quia illud Sacramentum, sic recipiunt, ac si sub his speciebus non esset verum Christi Corpus, sed ipsamet substantia panis, & vini, & sensus iste satis apertè colligitur ex immediatè sequentibus verbis, quæ sunt, Sed quia de sumptione illa nihil recogitant, ac si nihil viderent, & solam perciperent substantiam.

VER-

VERBA MATRIS AD FILIAM qualiter Filius suus assimilatur pauperi rustico. Et qualiter tribulationes, & persecutiones bonis, & malis illatæ sunt, bonis ad purgationem, & coronam.

CAP. LXIV.

MATER loquitur. Filius meus est quasi pauper rusticus, qui non habens Bouem, nec Asinum, personaliter ligna portabat de silua, & alia instrumenta ad opera sua necessaria perficienda. Qui inter alia instrumenta etiam virgulas apportabat, quæ ad duo sunt necessaria, scilicèt ad flagellandum filium inobedientem, & ad calefaciendum frigidos. Sic Filius meus omnium Dominus, & Creator factus est pauperrimus, vt æternis non transitorijs diuitijs omnes ditaret, qui in dorso suo grauissimum pondus, scilicèt amaram Crucem portans, omnium peccata sanguine suo purgauit, & deleuit. Qui etiã inter cætera opera sua, elegit instrumenta virtutum, idest viros virtutum, per quos operante spiritu Dei, multorum corda ad charitatem Dei sunt inflammata, viaque veritatis manifestata. Elegit quoque virgulas, quales sunt amatores mundi, per quos filij, & amici Dei flagellantur ad eorum eruditionem, & purgationem, & maiorem cautelam, & remunerationem. Virgulæ etiam calefaciunt filios frigidos, & Deus incalescit etiam ex eorum igne. Sed quomodo? Vtique, quando mundani tribulant amicos Dei, & illos, qui solo timore pœnæ diligunt Deum, qui tribulati sunt, feruentiùs conuertunt se ad Deum, considerata vanitate mundi, quorum tribulationi compatiens Deus, immittit eis consolationem, & charitatem. Sed quid fiet de virgulis, filijs flagellatis? Vtique proijcientur in ignem comburendæ. Non enim despicit Deus populum suum, quando eum manibus impiorum tradit. Sed sicut pater erudit filium, sic Deus malitia impiorum vtitur ad suorum coronationem.

VERBA MONITIONIS AD filiam per exemplum probantia, qualiter amici Dei nec attediari, nec cessare debent à labore prædicationis, & de magna talium remuneratione.

CAP. LXV.

MATER loquitur. Tu debes esse sicut vas vacuum aptum ad implendũ, quod non sit sic latum, vt defluãt imposita, nec sit ita profundum, vt careat fundo. Vas autem istud corpus tuum est, quod tunc vacuum est, cùm ab appetitu voluptatis extraneũ est. Tunc autem moderatè est latum, quando caro discretè affligitur, vt anima habilis sit ad intelligenda spiritualia, & corpus robustum ad laborandum. Tunc verò vas est sine fundo quãdo caro nulla coarctatur abstinentia, sed quidquid animus appetit, hoc corpori nõ negatur. Sed audi quæ loquor: seruus meus protulit verbum impennatum dicens, quid ad me loqui de his, quæ non tangunt statum meũ. Verbum tale nõ decet seruum Dei. Nam omnis, qui audit, & scit veritatem, si tacuerit eam reus est, nisi omninò contemnatur. 1 Nam Dominus quidam erat habens castrum forte, in quo erant quattuor bona, scilicèt cibus imputridus pellens omnem saniem, aqua salutaris extinguens omnem sitim, odor odoriferus depellens omnia venenosa, arma necessaria debilitantia omnem inimicum. Tandẽ Domino intendẽte alijs obsessum est castrum. Quod intelligens Dominus, ait præconi famulo suo. Vade inquit, & clama alta voce militibus meis sic. Ego Dominus liberabo castrũ meum, qui-

1 var. lect.

quicumque me sequitur bona voluntate, erit mecum in gloria, & honore consimilis. Qui verò in pugna ceciderit, suscitabo eum ad vitam, quæ non habet defectum, nec anxietatem, daboque ei honorem permanentem, & abundantiam indeficientem. Seruus itaq. accepto mandato clamauit, sed minùs sollicitus fuit in clamando. In tantùm, quòd clamor ad strenuissimum militem non peruenit. Et ideò miles destitit à labore. Quid ergò facturus est Dominus militi, qui voluit libenter laborare, sed non audiuit vocem præconis? Vtique remunerabitur pro voluntate. Sed præco tepidus non erit immunis à correptione. Itaque castrum illud est sancta Ecclesia fundata sanguine Filij mei, in qua est corpus suum, quod depellit omnem famem; aqua sapientiæ Euangelicæ, odor exemplorum Sanctorum eius, & arma passionis eius. Hoc castrum nunc obsessum est ab hostibus, quia in Ecclesia sancta multi reperiuntur, qui voce prædicant Filium meum, sed moribus non

2 var. lect. concordant. 2 Immò etsi voce dicunt, voluntate contradicunt, non curantes de cælesti patria, si voluptatem suam possent adipisci. Ergò vt minuantur hostes Dei, attediari non debent amici Dei, quia remuneratio non erit temporalis, sed illa, quæ nescit finem.

N O T AE.

1 var. lect. Paulò antè mediū præsentis Capitis, vbi hactenus impressi Codices legunt. Nam Dominus quidam erat habens castrum forte, in quo erant quattuor bona, scilicet cibus imputridus pellens omnem saniem.

MsS. Farnesianus habet, pellens omnem famem, quæ lectio cohæret magis cum sequentibus, vbi scribitur, Aqua salutaris extinguens omnem sitim, ergò legendum est, cibus imputridus, pellens omnem famem, sic etiam ad finem huius Capitis habetur, In qua est corpus suum depellens omnem famem.

2 var. lect. *Et aliquantò post vbi scribitur*, immò etsi voce dicunt, voluntate contradicunt.

Manuscriptus Codex legit, voluntate, & opere contradicunt.

VERBA MATRIS AD FILIAM qualiter bona temporalia discretè possessa non nocent, nisi affectus possidendi fuerit inordinatus.

CAP. LXVI.

MATER loquitur. Quid nocet, si quis acu, vel ferro pungitur in pallio, dūmodò non læditur caro? Sic nec temporalia bona discretè possessa nocent, nisi affectus possidendi fuerit inordinatus: Ideò obserua cor tuum, vt intentio bona sit, quia per te verba Dei diffundi debent in alios. Nam sicut retentaculum aquæ molendinariæ retinet aquam, & iterùm discurrere facit quoties expedit, sic tu influentibus cogitationibus varijs, & tentationibus sollicitè obseruare debes, vt quæ vana sunt, & sæcularia dimittantur. Quæ verò diuina sunt, cōtinuè rememorentur, sicut scriptum est, quòd aquæ inferiores defluebant, superiores verò stabant quasi murus. Aquæ inferiores sunt cogitationes carnis, & cupiditates inutiles, quæ defluere debent, & non attendi. Superiores verò aquæ sunt infusiones Dei, & verba Sanctorum, quæ stabiles sint in corde, sicut murus, vt nullis tentationibus à corde diuellantur.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM sui ipsius magnificentiam ostendentia. Et qualiter omnia secundum eius ordinationem perseuerant, præterquàm misera anima peccatoris. Et de omnibus inducitur per exemplum, & qualiter voluntas in agendis est custodienda.

CAP. LXVII.

FILIVS loquitur ad Sponsam. Ego sum cum Patre, & Spiritu sancto vnus Deus. In deitatis meæ prouidentia, omnia ab initio, & ante sæcula præuisa, & stabilita sunt. Et omnia tàm corporalia, quàm spiritualia certam dispositionem, & ordinationem habent, omniaq. stant, & currunt secundùm quòd in præscientia mea est ordinatū, & præscitum. Sicut per exemplum intelligere poteris ex tribus. Primò ex his, quæ vitā habent, sicut illud est,
1 quod fœmina parit, & non homo. 1 Se-
var. lect. cundò patet ex arboribus, quia dulcia portant dulcem fructum, & amara amarum
2 fructum. 2 Tertiò patet ex sideribus, nam Sol, & Luna, & omnia cælestia cursum suum peragunt secundùm quòd in deitate mea est præfinitum, sic & animæ rationales præscitæ sunt in deitate mea, quales futuræ erunt præcognitæ, quibus tamen præscientia mea in nullo obfuit, nec obest, quia eis dedi liberam voluntatis suæ motionē, idest liberum arbitrium, & potestatem eligendi quidquid eas delectat. Ergò sicut fœmina parit, & non homo, sic anima bona vxor Dei parere debet auxilio Dei, quia anima ad hoc creata est, vt virtutibus proficiat, & semine virtutum fœcunda crescat, vt veniat inter brachia diuinæ charitatis. Anima autem, quæ degenerat ab ortu suo, & Creatore suo, nec ei fructificat, facit contrà dispositionem Dei, & ideò indigna est dulcedine Dei. Secundò apparet immutabilis dispositio Dei in arboribus, quia dulces arbores portant dulcia, & è contrà, quæ amaræ sunt amara; sicut in dactilo duo sunt, dulcedo scilicet, & lapis durus. Sic ab æterno præuisum est, quòd vbi Spiritus sanctus habitator est, ibi omnis mundana delectatio vilescit. Ibi omnis
3 var. lect. mundanus honor est onerosus; 3 Tantaq. in illo corde spiritus Dei est fortitudo, & duritia, quòd nulla frangatur impatientia, nulla deijcitur aduersitate, nulla prosperitate super se eleuatur. Sic etiam ab æterno præuisum est, quòd vbi est spina diaboli, ibi est fructus ab extrà rubeus, sed intùs plenus immunditijs, & aculeis. Sicut in delectatione diaboli, momentanea, & apparens est dulcedo, sed plena est sentibus, & tribulationibus. Quia quò plus quis implicatur mundo, tantò grauiori onere computationis oneratur. Itaque sicut omnis arbor talem profert fructum, qualis est radix, & truncus. Sic omnis homo ex intentione operis sui iudicatur. Tertiò, omnia elementa stant in ordine suo, & motu, sic vt ab æterno præuisum est, & mouentur secundùm Factoris voluntatem. Sic omnis rationalis creatura moueri, & parata debet esse secundùm Creatoris institutionem. Cùm autem facit contrarium, perspicuum est, quòd arbitrio libero abutitur, & vbi irrationalia custodiunt metas suas, ibi rationalis homo degenerat, & aggrauat iudicium suum, quia non vtitur ratione. Itaque custodienda est voluntas hominis, quia non maiorem iniuriam facio Diabolo, quàm Angelis meis, quia sicut Deus exigit à Sponsa sua casta dulcedinem illam indicibilem, sic Diabolus quærit à Sponsa sua spinas, & aculeos. Nec in aliquo præualere poterit Diabolus, nisi voluntas fuerit viciata.

NO-

NOTÆ.

1 var. lect. SEcundò patet ex arboribus, quia dulcia portant dulcem fructum, & amara vsum fructum.

Hic textus cum M.S. Farnesiano sic restituendus est, quia dulcia portant dulcem fructum, & amara amarum fructum, quæ lectio probatur etiam ex his, quæ infrà legimus hoc eodem Cap. vbi eadem planè sententia repetitur circà medium Capitis ibi, Secundò, apparet immutabilis dispositio Dei in arboribus, quia dulces arbores portant dulcia, & è contrà, quæ amaræ sunt, amara.

2 Tertiò patet ex sideribus, nam Sol, & Luna, & omnia cælestia cursum suum peragunt, secundùm quòd in deitate mea est præfinitum, sic & animæ rationales præscitæ sunt in deitate mea, quales futuræ erant præcognitæ, quibus tamen præsciētia mea in nullo obfuit, nec obest, quia eis dedi liberam voluntatem.

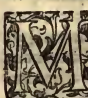
In hoc Capite de præsciētia Dei fusè agitur, ac satis apertè ostenditur, creaturas rationis expertes semper eodem modo, & secundū eum operandi institutum, & finem operari, secūdùm quem à Deo Opt. Max. factæ sunt, secus verò homines, qui frequenter ab eo, eiusque præceptis, & consilijs discedunt, quamquam eorum actiones singulæ prædefinitæ sint, tamen quia Dei præscientia vim libero non infert arbitrio, in eorum potestate manet eligendarum rerum libera facultas, & hoc est, quod scribitur infrà paulò antè medium præsentis Capitis, nimirùm, Quia dedi eis liberam voluntatis suæ motionem, idest liberum arbitrium eligendi, quidquid eis delectat: ex quibus inferri minimè potest, quòd licèt ab æterno Deus sciuerit, voluerit, & præuiderit omnia futura, ea necessariò, & absolutè fieri debere, quod fuit definitum in Concil. Constantiensi Sess. 8. vbi inter errores Vuicleph. 27. is erat præcipuus, quia asserebat omnia ex necessitate prouenire absoluta, qui error ex eo etiam reijcitur, quoniā sic liberum destrueretur arbitrium, & de medio tollerentur leges, præcepta, & consilia, præmia, & supplicia, quibus homines à malis arcentur, & ad bonum excitantur: vndè egregiè D. Chrysost. hom. 60. in Matth. Non destruit (inquit) libertatem arbitrij, neq. necessitati aliquas res supponit, sed quod omninò futurum est prædicit, neq. enim, quia prædixit, proptet hoc fit; sed quia omninò futurū erat, propter hoc prædixit, qua de re legendus est D. Aug. lib. 5. de Ciuitate Dei cap. 9. & 10. contra Ciceron. & alios Stoicos, qui, vt hominibus liberum arbitrium tribuerent, negauerunt præscientiam, & prouidentiam Dei, circa res humanas, de eadem re agit D. Thom. p. p. q. 19. art. 8.

3 var. lect. Tantaq. in illo corde spiritus Dei est fortitudo, & duritia.

Manuscriptus Farnesianus legit, tantaq. in illo corde est virtutis fortitudo, & patientiæ duritia, quòd nulla frāgatur impatientia.

VERBA MATRIS AD FILIAM de Vulpe, & qualiter Diabolus Vulpi assimilatur, & qualiter Diabolus subdolus tanquam vulpis vario, & multiplici modo tentationū decipit homines, & conatur decipere, quàm maximè quos videt in bonis proficere.

CAP. LXVIII.

MATER loquitur. Est quoddam animal paruum, quod vulpis dicitur sollicitum in procurandis omnibus necessitatibus suis, & subdolū Quod fingit se quādoq; dormire, & quasi mortuū, vt aues sedentes super se, eò liberiùs capiat, & deuoret, quò incautiores sunt in sedendo. Cōsiderat quoque volatū auium, & quas præ lassitudine videt in terra quiescere, vel sub arbore, illas rapit, & deuorat. Sed quæ duabus alis euolant, ille confundunt eum, & frustant in laborando. Vulpis ista Diabolus est, qui amicos Dei semper insequitur, & maximè eos, qui felle malitiæ, & veneno nequitiæ eius carent. Qui

 fin-

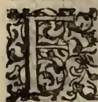
fingit se quasi dormire, & mortuum, quia quandoque dimittit hominem liberum à tentationibus grauioribus, vt incautum in minimis, eò liberiùs decipiat, & inuoluat. Quandoq. etiam vitium facit videri virtutem, & è contrà virtutem vitium, vt homo inuolutus incedat in vacuum, & nisi discretione subueniente pereat. Sicut per exemplum intelligere poteris. Nam misericordia quandoque vitium est, quando scilicèt fit ad hominibus placendum. Iustitiæ vigor est iniustitia, quando scilicèt exercetur propter cupiditatem, & propter impatientiá. Humilitas verò superbia est, quando fit propter ostentationem, & vt videatur ab hominibus. Patientiæ virtus ostenditur, & non est, quando se vindicaret, si posset de iniuria, sed tamen tolerat, quia aptum tépus non inuenit ad vindicandum. Quandoq. etiam Diabolus submittit tribulationes, & tentationes, vt homo nimia resoluatur tristitia, quandoq. etiam Diabolus immittit anxietates, & solicitudines in cor, vt homo tepescat in seruitio Dei. Aut dum homo incautus est in minimis, ruat in maiora. Sic iste, de quo loquor, supplantatus est à vulpe. Cum enim in senectute omnia haberet ad votum, & iàm diceret se esse fęlicem, optaretq. viuere, raptus est absque Sacramentis, & ratiociniis operum, & rerum suarum. Quia quasi formica congregabat nocte, ac die, sed non in horreum Domini. Et cum peruenisset ad foramen tumuli, vbi introduceret grana, mortuus est, relinquens aliis labores suos. Quia qui non congregat tempore messis fructuosè, de semine non gaudebit. Ideò fęlices sunt aues Domini, quæ non dormitant sub arboribus deliciarum mundi, sed in arboribus desideriorum cælestium, quas si apprehenderit tentatio vulpis iniqui diaboli, citiùs duabus alis, scilicèt humilitate confessionis, & spe cælestis auxilii euolabunt.

Declaratio.

Christus Filius Dei loquitur. Iste præpositus, est materia Episcopalis, ideò, qui arboré dulcis fructus ascendere voluerit, capiendo fructus dulces, debet esse expeditus ab onere, præcinctus, & robustus ad colligendum, & vas habere mundum, in quo fructus deponatur. Sic iste studeat amodò decorare corpus suum virtutibus, dando ei necessaria, non superflua, fugiendo occasionem incontinentię, & cupiditatis, ostendendo se speculum mundum, & exemplum hominibus imperfectis. Alioquin veniet ei casus horribilis, finis subitus, & plaga manus meæ. Ita omnia hæc euenerunt.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM, qualiter boni mores, & bona opera Clericorum per claras aquas, & mali mores, & mala opera per turpes, & turbidas aquas designantur.

CAP. LXIX.

FILIVS loquitur. Ex tribus perpédi potest, si aqua fontis non est bona. Primò si non habet debitum colorem. Secundò, si est lutosa. Tertiò, si aqua est continuè stans, & non in motu recipiens, sed nó eiiciens omnes sordes aduenientes. Per istas aquas intelligo mores, & corda clericorum, qui tamquam fontes tenentur esse dulces ad potandum, & suauitatem morum. Clausi contrà omnes sordes vitiorum. Ergò proprius color clerici est vera humilitas, vt tantò plus humiliet se cogitatione, & opere, quantò obligatiorem se conspicit pro Deo debere laborare. Vbi enim superbia est, ibi color est Diaboli, quæ sicut manus leprosi hauriens aquam de fonte, quasi abominabilem reddit aquam intuentibus, sic ipsa superbia opera clerici monstrat maculosa.

Tunc

Tunc verò est aqua lutosa, quando clericus cupidus est, nec contentatur de necessarijs, qui sicut sibi ipsi inutilis est, & anxius, sic alijs per exemplum cupiditatis suæ est nociuus. Tertiò aqua immunda est, quæ recipit sordes, & non eijcit, & hoc prouenit ex incluso meatu, & quia non habet motum. Sic clericus immundus est, qui voluptatem carnis amat in corde, & corpore, & non per veram contritionem eijcit à se quidquid immundum occurrerit. Nam sicut macula in corpore vbique est deformis, sed maximè in facie, sic immunditia omnibus odiosa esse debet, sed maximè his, qui ad excellentiora sunt vocati. Ergò hi clerici ad opus meum eligendi sunt, qui non abundant verbosa scientia, sed humilitate, & puritate, qui & sibi ipsis viuunt, & alios erudiunt verbo, & exemplo, quia etiam manus leprosa ad opus meum est vtilis, dummodò mens bona sit, & manus non desit spiritualis.

VERBA MATRIS AD FILIVM passionem Filij sui benedicti per ordinem narrantia. Et de forma, & pulchritudine corporis eiusdem Filij.

CAP. LXX.

MATER loquitur. Imminente Passione Filij mei, lacrymæ erant in oculis eius, & sudor in corpore, præ timore Passionis, & mox à conspectu meo abstractus est, nec eum vltrà vidi, donèc educeretur ad flagellandum: Tunc autem ad terram, ita trahitur, & impulsiuè prosternitur crudeliter, vt concusso capite, dentes collide-
1 rentur, 1 & ad collum, & maxillam percutitur ita fortitèr, vt sonus percussionis ad aures meas perueniret. Deindè iubente lictore, seipsum vestibus exuit, colum-
2 nam spontè amplectẽs, reste ligatur, 2 & flagellis aculeatis, infixis aculeis, & retra-
ctis, non euellendò, sed sulcandò totum
3 corpus eius laceratur. 3 Ad Primùm igitur ictum Ego quasi corde percussa sensibus abducor, & post tempus euigilans,
4 corpus eius laceratum video, 4 toto enim corpore nudus erat, cum flagellaretur. Tunc vnus inimicorum eius assistẽtibus lictoribus dicebat, vultis hominem hunc sine iudicio occidere, & causam mortis eius vestram facere, & hæc dicens, secuit ligamen. Et iam solutus filius meus à columna, primùm ad vestimenta sua se cõuertit, nec tamen spatium induendi se ei conceditur. Sed adhùc dum traheretur, brachia sua manicis inseruit. Vestigiaque eius, in quibus ad columnam stetit, plena erant sanguine, talitèr, quòd ego benè poterã omnia vestigia eius, quæ iuit, signo sanguinis agnoscere, qui tunc vultũ suum
5 manante sanguine tunica detersit. 5 De-
8 indè iudicatus Crucem portàns educitur,
6 sed in via portãs alius substituitur. 6 Peruento igitur ad locũ crucifixionis, & ecce malleus, & quattuor claui acuti in promptu sunt, & mox iussus vestes ponit, paruumq; linteum verendis prætexit, quod, & ipse indè quasi consolatus, adiuuit ad ligandum. Erat autem Crux fixa, & brachia eius eleuata; ita vt nodus Crucis inter scapulas esset; nec vllum capiti reclinatorium Crux præbebat, & tabula tituli vtrique brachio super caput eminenti affixa erat. Ad Crucem igitur iussus dorsũ vertit. Et manum postulatus, primò dexterá extendit. Et inde alia manus ad reliquum cornu non attingens distenditur. Et pedes similiter ad foramina sua distenduntur, cãcellatiq; & quasi infrà à tybijs distincti, duobus clauis ad Crucis stipitẽ per solidũ os, sicut & manus erant, configuntur. Ad primum igitur ictũ ferientis mallei, ego ex dolore in extasi fio, & euigilans, Filiũ meum confixum video, colloquentes etiam homines alterum ad alterum audio, quid hic fecit, furtum, rapinam, vel mendacium? Alijs respondentibus, quòd mendax esset. Et tunc

corona spinea capiti eius arctissimè imposita fuit, quæ ad medium frontis descendebat, plurimis riuis sanguinis ex aculeis infixis decurrentibus per faciem eius, & crines, & oculos, & barbam replentibus, vt quasi mihi nisi sanguinis totum videretur, nec ipse me astantem cruci videre potuit, nisi sāguine expresso per ciliorum compressionem. Me igitur Discipulo suo cōmendata per eum, vocem ex imo pectoris, erecto capite, oculis in cęlū directis, & lacrymātibus emisit, dicēs. Deus meus Deus meus, vt quid me dereliquisti? quam vocē ego nunquā donec ad cælum veni obliuisci potui, quam plus ex compassione mea, quàm sua permotus protulit. Tunc color mortis in partibus, quibus prę sanguine aspici potuit accessit, dentibus maxillæ inhæserunt. Costæ verò attenuatæ dinumerari poterant. Venter autē consumptis iā humoribus dorso applicatur, & iam naribus attenuatis, cū cor propè scissionē esset, totū corpus eius cōtremuit, & tūc barba eius super pectus eius cecidit. Tūc ergo exinanita corrui in terram. Igitur ore aperto, sicut iam expirauerat, lingua, dentes, & sanguis in ore ab aspicientibus poterant videri, & oculi semiclausi deorsum versi erant, & corpus iam mortuum dimissum pendebat, genibus autem in partem vnam inclinatis, pedes ad partem alteram super clauos, quasi cardines declinabant. Interim verò alij homines astantes, quasi insultando dicebant. O Maria iam Filius tuus mortuus est. Alij, quibus altior sensus erat, dicebāt O Domina iam pœna Filij tui ad æternam suam gloriam soluta est. Modico autem tempore post aperto latere, & extracta lancea, sanguis in cuspide, quasi brunei coloris apparuit, vt ex hoc intelligeretur cor transfixū, quæ punctura cor meum penetrauit, & mirum fuit, quòd & ipsum nō crepuit. Alijs igitur recedentibus,
7 ego recedere non potui. 7 Sed iam quasi consolata sum, quòd corpus eius iam de cruce depositum contingere potui, & in sinum recipere, vulnera explorare, & extergere sanguinem. Deindè os eius digiti mei clauserunt, & oculos paritèr composui. Brachia verò rigentia flectere non potui, vt se supra pectus componerent, sed super ventrem. Genua quoque extendi non potuerunt, sed eminebant, sicut in cruce obriguerunt. Item loquitur Mater, Filium meum qualis est in cælo videre non poteris. Sed qualis erat secundùm corpus in mundo cognosce. Ipse enim tam pulcher facie erat, quòd nullus videbat eum facie, qui non consolabatur in aspectu eius, etiam si præcordialiter dolorem haberet. Iusti verò spirituali consolatione consolabantur. Sed & mali à tristitia sæculi, tanto tempore quo eum videbant, releuabantur. Vndè, & dolentes dicere consueuerunt. Eamus, & Filium Mariæ videamus, vt
8 saltem tanto tempore releuemur. 8 Anno igitur vigesimo ætatis suæ, in magnitudine, & fortitudine virili perfectus erat. Inter medios moderni temporis magnus, non carnosus, sed neruis, & ossibus corpulentus. Capilli eius, supercilia, & barba, croceè brunea erant, longitudo barbæ palmo per trauersum manus. Frons verò non prominens, vel mersa, sed recta. Nasus æqualis, non paruus, nec nimis magnus, oculi verò eius tām puri erant, quòd etiam inimici eius delectabantur eum aspicere, labia non spissa, sed clarè rubentia. Mentum non erat prominens, nec nimis longum, sed pulchro moderamine venustum. Maxillæ carnibus modestè plenæ, color eius erat candidus, claro rubeo permixtus, statura eius recta, & in toto corpore suo nulla macula erat, sicut, & illi testabantur, qui eum totaliter viderunt nudum, & ad columnam ligatum flagellabant, nunquam super eum vermis venit, non perplexitas, aut immunditia in capillis.

NO-

NOTÆ.

1 AD collum,& maxillam percutitur, ità fortitèr, vt sonus percussionis ad aures meas peruenerit.

Ex verbis huius Notæ admodum apertè colligitur, Beatissimam Virginem non longè fuisse à loco vbi Redemptor noster Christus ad columnam verberibus affectus est, quandoquidem verberum se percepisse sonum hoc loco asseuerat, duplicis verò percussionis generis hic mentio fit, colaphi nimirum, & alapæ, quæ qua ratione differant tradidimus Lib. 1. Reuelat. Cap. 10. Nota 7.

2 Et flagellis acculeatis infixis aculeis, & retractis non euellendo, sed sulcando totum corpus eius laceratur.

Flagella, quibus Christus Dominus ad columnam cæsus fuit, qualia fuerint, & quot numero plagæ extiterint, annotauimus Lib. 1. Cap. 10. Nota 9.

3 Ad primũ igitur ictum ego quasi corde percussa sensibus abducor.

Verba præsentis Notæ nobis ansam præbent, vt hoc loco breuiter quæramus, an verè Beatissima Virgo in passione filij sui spasmum passa fuerit, & quoties: & quidem in præsenti Capite semel, atque iterùm hoc illi accidisse scribitur. Primùm quidem in flagellatione ad columnam, Secundò verò in ipsa met crucifixione Christi, sic etiam habetur Lib. 6. Reuelat. cap. 57. circà medium Capitis, ibi Tertiò fuit dolor meus in visu, nam quando vidi filium meum ligari, & flagellari, & in ligno suspẽdi, corrui quasi examinis, sed reassumpto spiritu steti dolens, vt nec inimici, nec alij in me aliud reperirent, nisi grauitatem, idem habetur Lib. 7. Cap. 15. & in serm. de Virginis excellentia cap. 18. paulò antè medium: sed vt hæc legentibus nota fiant, videndum est, quid spasmus sit, postremò an Beatissima Virgo illum in passione sui filij passa fuerit: & quidem si de spasmo propriè sermo sit, dicendũ est primò, spasmum aliud non esse, quàm morbum quemdam neruos contrahentem ex ingẽti quodam dolore causatum, sic docuit Auicenna in tract. de spasmo à Caietano citato to. 2. opusc. tract. 13. quæst. vnica, & Galenus 6. Aphoris. 39. dicit spasmum esse passionem inuoluntariã in neruis, & 3. de Locis affectis 6. asserit esse conuulsionem, & inuoluntariam contractionem neruorum ad principiũ, & 2. de Simptomatũ causis, vocat spasmum simptoma motricis facultatis inuoluntariè mouẽtis: plura de eo habet Hieronymus Mercurialis noster hisce temporibus Medicus, ac Philosophus insignis, lib. 1. de Cognoscendis, & curandis animi affectionibus cap. 25. sed Diuus Isidorus lib. 2. Ethimolog. cap. 6. spasmũ fieri dicit per cõtractionem subitam partium, aut neruorum cum dolore nimio: contingere autem dicit, aut ex repletione, aut ex inanitione: idem annotauit Pelbartus in Rosario tomo 2. ver. infirmitas §. 13. atque hinc fit, hunc patientem in terram cadere, tùm ob membrorum contractionem, tùm ob sensuum perturbationem. Dico secundo, si sermo sit de spasmo non propriè dicto, sed largè sumpto, posse spasmum fieri absque neruorum contractione, vel conuulsione, dolor tamen ita potest augeri, vt cruciatuum acerbitas patienti rationis deliquium, vel sincopem inferat, & de spasmo in hoc sensu hic non loquimur, quãdoquidem nullo pacto credendum est, Mariã Virginem aliquando à ratione fuisse abductam, hoc enim notabile eius dignitati præiudicium inferret: per spasmum ergo hoc loco intelligendum esse arbitror, dolorem quemdã ingentem, & acutum, qui & si neruos non afficiat, nec contorqueat, neque rationis vsum intercipiat, sic tamen patientem cruciat, & vires corporis minuit, vt vix homo se sustentare possit, propterea interdum fit, vt in terram labatur, vt dictum est suprà. His declaratis, sciendum est ferè omnes Theologos recentiores negasse Mariam in passione sui filij viribus defecisse, nec spasmum passam fuisse, sic Iodochus Clictoueus in homilia de Statione Virginis iuxta Crucem, Caietanus vbi supra, Cornelius Iansenius in Concordantia 4. part. cap. 143. super illud Ioan. 19. Stabat Mater iuxta crucem, Medina super 3. par. S. Thomæ quæst. 27. art. 4. Ioan. Molanus de

de imaginibus lib. 4. cap. 8. Franc. Suarez in Comment. super 3. part. S. Thom. tom. 2. quæst. 27. disp. 4. sect. 3. & q. 51. disp. 41. sect. 2. Card. Toletus in Luc. cap. 2. annot. 57. Ioan. Maldonat. in Luc. cap. 2. num. 35. ad ea verba, Et tuam ipsius animam pertransibit gladius; atque hi omnes citati Doctores in suam sententiam trahunt D. Ambrosium, Anselmum, & Bernardum, quippe qui hoc ipsum indicarint, quod Ioan. Euang. cap. 19. referat, Mariam in morte filij sui iuxta crucē stetisse, vbi verbum stetisse sumunt propriè pro eo quod est erectum manere, non sedere; cum tamen, vt ex textu admodum apertè colligi potest, stare pro manere positum sit, quod & Lyranus annotauit ibidem, vbi sic conciliat illud Lucæ 23. Stabant autem noti eius à longè, & Ioan. 19. Stabat Mater eius iuxtà crucem, dicit enim quòd primo fuerunt propè, vt Ioannes dicit, sed procedente passione propter turbam comprimentem, se retraxerunt, secundum quòd dicit Lucas, & sic stabant à longè, vel fortè personæ à Ioanne nominatæ, tamquam magis ferventes in amore Christi propinquiùs stabant: ex quibus apertè constat, quòd verbum stare sumitur pro manere, & morari, vel longè, vel propè. Verùm, nec obstat si dicamus verbum stare hoc loco debere propriè sumi, nam cum Salmerone Societatis Iesu Theologo, & Doctore insigni lib. 10. tract. 41. dici posset, B. Virg. à principio erectæ crucis in terram corruisse præ doloris magnitudine, posteà verò semper stetisse, vt scriptum reliquit Ioan. vbi supra. Probant secundò idem ex D. Ambros. de obitu Valentiniani ex illis verbis: Mariam stantem lego, flentem non lego, quod etiam insinuat Epistola 82. & de inst. Virg. cap. 7. verùm hoc testimonium parum probat, quia verissimum dicit Ambrosius apud Euangelistam legisse Mariam stantem, quia verè ipsa iuxta crucem in passione sui filij manebat, non tamen legisse flentem, quia quòd ipsa fleuerit tunc Euangelista non scripsit, præterquāquod argumentum ab auctoritate negatiua parum probat: cui addendum est, quòd non videtur negādum, Mariam in passione filij sui fleuisse, hoc enim, & Patres tradunt, & D. August. in serm. de Passione multoties repetit, vbi referens, quòd Christus Matrem suam Ioanni commendauerit illis verbis, Ecce Mater tua, Curam (inquit) illius habe, eam tibi commendo, suscipe Matrem tuam, immò magis suscipe Matrem meam, dum hæc pauca diceret, illi duo dilecti lacrymas fundere non cessabant, tacebāt ambo illi martyres, & præ nimio dolore loqui nō poterant, isti duæ virgines Christum audiebant, & voce loquentem, & ipsum videbant paulatim morientem, amarè flebant, quia amarè dolebant, nam gladius doloris Christi animas vtrorumq. transibat hæc Augustin. de lacrymis Mariæ, quod etiā probat Salmeron, vbi suprà, qui lacrymas Mariæ asserit fuisse cum ratione coniunctas, & cum iudicio mentis effusas. Idem quoque tradidit Lodulph. de vita Christi 2. p. c. 61. & alij, quos ibi ille citat. Confirmant tertiò opinionem suam ex Anselmo de Excellentia Virg. cap. 5. Quia (inquit Anselmus) gladius mortis Christi penetrauit animam Virginis, & tantò dolore illam affecit, vt nisi speciali gratia cōfortaretur, viribus prorsus defecisset, ex quibus verbis nullatenus deduci potest, Anselmum negasse Beatissimam Virginem fuisse sub crucem in terram lapsam, & deliquium animæ passam, sed tantummodò indicat, quòd nisi diuinitus Maria roborata fuisset, præ doloris magnitudine occubuisset. Postremò supra citati Doctores probant, Mariam minimè fuisse spasmum passam, tùm ratione conformitatis suæ voluntatis cum diuina, per quam volebat filium suum pro humani generis redemptione mori; tùm ratione constantiæ, & fortitudinis animi, qua ipsa prædita erat, tùm etiam ratione decentiæ cuiusdam, quam decuit virginem seruare, non enim (inquiunt) Caietanus, Suarez, & Toletus conueniebat Matrem Dei corporales quosdam defectus habere, aut aliquod dissonum, & indecorū in ratione esse, gratius enim erat, quòd compateretur filio secundùm rationem, quàm secundùm partem sensitiuam. Cæterum hæc non vndequaque conuincunt, vt necessariò dicendum sit, Mariam non sic

fuisse

fuisse spasmum passam, sicut in præsenti Capite scribitur: nam quantum spectat ad primũ, & si voluntas Mariæ cum diuina voluntate in passione sui filij fuerit conformis, tamẽ non indè sequitur, quòd de morte eius vehementer non doluerit, quòd huiusmodi deliquiũ minimè passa fuerit, sicut enim cum ista cõformitate vehementissimus dolor esse poterat, ita quoque animi deliquium, quod est effectus manans ab illo, vt suprà probauimus, & patet etiam in Christo, cuius voluntas perfectè conformis erat cum Patre, & tamẽ Luc. 22. legimus ob instantem mortem, & doluisse, & à corpore illius præ ingenti tristitia sudorem sanguineum manasse: & multò minùs etiam obstat hoc, & fortitudini, & constantiæ animi eius, quandoquidem fortitudo, animiq. cõstãtia virtutes sunt in animo collocatæ, spasmus verò affectio quædam est, & morbus corporis, ex doloris magnitudine causatus, quo quispiam à sensibus destituitur, nemo autem dicit, hominem sanctitatem, & integritatem perdere, animi sanctitate manente, etiam si corporis sanitas amittatur, sic habetur in sententijs decerptis ex Augustin. sentent. 51. vbi probat, pudicitiam non perdi, etiam si corpori vis inferatur, cùm tamen consensus non præstatur: quod latiùs confirmat in pluribus locis, vt lib. 1. de Libero arbitrio cap. 5. & Epistola 122. circà finem ad Victorianum, & 180. ad Honoratum, ita quoque dicendum, Mariam, nec fortitudinem, neque animi constantiam perdidisse, etiam si dicamus spasmum in morte sui filij passam fuiße. Postremò, nec contra sentẽtiam nostram facit, quod ipsi aduersarij obijciunt, non licere in Virgine corporales quosdam defectus ponere, & maximè eos, qui indecentiam aliquam importare videntur, sicut est spasmus, nam cum hìc non agamus de aliquo morali defectu, qui culpam aliquam importet, quæ nulla prorsus fuit in Virgine, maximè cum spasmus sit passio inuoluntaria, vt supra ex Galeno, & alijs probauimus, sed de naturali, qui ad dolorem ingentem sequitur, qualis fuit in Maria, nulla videtur esse ratio, quare in ea non sit ponendus, cum præsertim hoc plures grauissimi Doctores tradiderint, quos infrà citabimus, neque ob id indecentiã aliquam in Maria fuiße asseueramus, non enim tunc dicimus Mariam vulsisse comas, caput defœdasse, pectus contudisse, aliudque, quod animi leuitatem possunt ostendere fecisse, sed solummodò ingenti dolore oppressam, sensum per aliquod breue temporis spatium amisisse, videndo filium suum, qui vt scripsit David Psalm. 44. Cum esset speciosus præ filijs hominum, ob multitudinem cruciatuum, ac dolorum, ita deformis factus erat, vt ei non esset species, neque decor, sicut Isaiæ 53. legimus, & hanc sententiam de spasmo Virginis secuti sunt in primis Anselmus in Dialogo de Passione Domini, qui in persona Mariæ loquens, Cũ venissent (inquit) ad locum Caluariæ nudauerunt Iesum filium meum totaliter vestibus suis, & ego exanimis facta fui, idem habet D. Bonauent. in lib. meditat. vitæ Christi cap. 77. ibi, Cernens eum oneratum ligno tàm grandi, quod primò non viderat, semimortua facta est præ angustia, idẽ repetit cap. 79. & clariùs hoc fatetur D. Bernard. in Opusc. de Lament. Virginis iuxta crucem. Stabat mortua Mater, quæ ipsum ex Spiritu sancto concepit, vox illi non erat, quia dolore attrita iacens pallebat, quasi mortua viuens, viuebat moriens, moriebatur viuens, nec mori poterat, quia viuens mortua erat; idem colligitur ex D. August. Epist. 58. relato à Lodulpho de vita Christi 2. par. cap. 70. circà fin. verba Augustini, sunt hæc Illa pia Mater immani dolore eiulans, ita viscera fatigauerat, & membra, vt iam sensu deficiens, vix potuisset ad funus Christi peruenire, Fauent huic opinioni Laurent. Iustinian. de Triumphali Christi agone cap. 21. Dionys. Carthus. Ioan. 19. Lodulph. de vita Christi 2. part. cap. 64. & 70. Lanspergius in lib. Elucidationum in Christi passione, Veruchinus in lib. Meditat. Frater Daniel Mallonius in Elucidationibus Stigmatum sacræ sindoni impressarum cap. 17. ad finem, secutus est etiam hanc nostram de spasmo Virginis opinionem Franciscus Aretinus, qui post nos hæc de re scripsit super 3 sent. Scoti dist. 15. q. 1. ar. 15.

de

de doloribus B. Virginis. Ex dictis euidenter constat reijciendum esse, quod affirmarunt Medina vbi supra, & Ioan. Maldonatus in Comment. in Lucam cap. 2. num. 35. ad ea verba, Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, dicunt enim errori esse affine, hoc asserere de Virgine, idq. non reperiri apud Auctores aliquos graues: verùm non credendum est, tot citatos à nobis Patres errasse, qui Mariam fuisse spasmum passam asseuerarũt, eòque magis, quòd iuxta Caluariæ Montem fuisse templum testantur hi, qui loca illa sancta visitarunt, cuius ruinæ nunc extant, quod Sancta Maria de spasmo dicebatur, quo loco Mariam occurrisse filio crucem portanti, ibiq. præ dolore, quasi exanimem in terrã corruisse tradunt: rursus hoc idem confirmatur, ex antiquissimis picturis in quibus videmus sub cruce depictam Mariam veluti mortuã in terra iacentem: postremò hoc quoque ratione suaderi potest, quoniam sic Maria maternæ dilectionis egregium signum erga filium exhibuit, quæ dilectio maxima fuit, tùm ratione ipsius Christi, qui summè diligendus erat, tum ratione ipsius Virginis Matris, in qua non sicut in alijs filiorum amor partitus erat, inter patrem, & matrem, hic autẽ totus erat in matre, quippèq. sola sine Patre Spiritus sãcti virtute filium genuit, nõ ergò mirum est, si in passione sui filij tantus dolor tanto amori responderit, vt spasmum in ea excitare potuerit.

4 Toto enim corpore nudus erat.

In præsenti Capite Christum Dominum bis vestibus coram populo fuisse spoliatum, & nudum apparuisse legimus; quòd primùm factum est, cum Saluator ad columnam verberibus affectus fuit, secundò verò cum Cruci affixus. A Doctoribus verò dubitari solet, an omnibus penitùs vestibus fuerit denudatus Christus, ita vt nec aliquod velum haberet, quo verenda tegerentur, & quidem cùm ad columnã flagellatus est, omninò fuisse nudum omnes ferè asseuerarunt, & hanc esse communẽ omnium opinionem affirmat Frãc. Suarez in Comment. ad 3. par. S. Thom. to. 2. quæst. 46. disput. 39. sect. 4. & hoc patet ex verbis præsentis Notæ, cùm dicitur Toto enim corpore nudus erat, & clariùs habetur Lib. 1. Reuelat. Cap. 10. ibi Alligatus autem nihil omninò operimenti habebat. Tota ergò cõtrouersia est, an penitùs fuerit nudus absque velamine aliquo, cùm Crucifixus est: nudum verò omninò ascendisse crucem videtur affirmasse D. Athanas. orat. de Passione, & cruce dicens, Exuebat vestimẽta sua, decebat enim cum hominem introduceret in paradisum, exuere tunicas, quas Adam accepit, cum è Paradiso eijceretur, idem insinuauit Ambrosius lib. 10. in Lucam. Nazianz. in Christo patiente. Nudum triclaui repositum ligno; Hieronymus in sua regula ad Eustochium cap. 3. Augustin. lib. 16. de Ciuitat. cap. 2 & lib. 12. contra Faustum, D. Bernard. in serm. de Passione Domini, & D. Bonauent. in lib. meditat. vitæ Christi cap. 78. & Lipsius de Cruce lib. 2. cap. 7. in initio, Receptum (inquit) hoc in plerisq. supplicijs, velut naturæ suasu, quæ nudos induxit in vitam, & educit etiã in isto. Verùm citati Patres loquuntur de nuditate, qua quispiam nudus esse dicitur, cùm pallio, tunica, vel aliquo alio genere vestis propriè spoliatur, nomine namq. vestis, hæc propriè veniunt, illud verò velum, quo genitalia conteguntur, nonnisi impropriè vestis appellatur, sed perizomata, aut succinctoriũ, vt docuit D. Isidorus lib. 19. Ethimolog. cap. 22. & annotauit Glos. Interlinear. & Lyranus Genes. 3. ibi, Et fecerunt sibi perizomata, hoc est succinctoria circà lumbos, vel pudendorum velamina, sed vestis est illa, quæ vsque ad vestigium protenditur teste Isidoro vbi suprà. Dicendum ergo videtur, Christum fuisse cruci affixum nõ penitùs nudum, sed velamine tectum, sic enim habetur in præsenti Capite aliquanto post initium ibi, Iussus vestes ponit, paruumq. linteum verendis prætexit, idem legimus Lib. 1. Reuelat. Cap. 10. his verbis. Stante filio meo sicut natus erat nudo corpore, vnus tunc accurens aportauit sibi velamen, quo ipse exultans intimè velabat verenda sua: hanc opinionẽ probant in primis omnes Crucifixi imagines, quæ velo tectæ pinguntur. Secundò, quia hoc specta-

spectare videtur ad decentiam quamdam, & honestatem, Christus enim ea tantummodò passus est, quæ decreuit, ac voluit, cum ergò in huiusmodi nuditate indecentia quædā honestati repugnans esse potuisset, probabilissimum est, illam sic vitasse, eoq. magis, quòd natura hoc horreat facinus, tùm quòd credendum maximè est, quòd Christus coram castissima Matre, alijsq. mulieribus sanctitate cōspicuis sic apparere noluerit, & ideò sunt, qui piè existimauerint, Beatissimam Virginē velamen illud suo filio dedisse, vt verenda tegeret, sic habetur in Dialogo, qui inscribitur Mariæ, & Anselmi de Passione Domini, vbi Mariam sic loquentem legimus; Panniculū capitis mei circumligaui lumbis eius, quod etiam indicauit Lodulphus de vita Christi par. 2. cap. 58. & 63. Molanus de Imaginibus lib. 4. cap. 4. qui hanc opinionem magis piam, ac probabiliorem esse arbitratur, quo loco eamdem confirmat ex visione quadam relata ex Gregorio Turonensi de gloria Martyrum cap. 23. qui asserit quemdam crucifixum aliquādo Basilio cuidam Presbytero apparuisse, eiq. imperasse, vt imaginem quamdam Crucifixi, quæ in Narbonensi Vrbe collocata erat, linteo tegeret: libet autem hoc loco breuiter aliquas causas huius nuditatis Christi afferre, quarum potissima est, vt indè homines discerēt libenter pro Christi amore sufferre nuditatem, & paupertatem, alteram huius spoliationis causam reddit D. Athanasius vbi supra, dicit enim primò id factū esse, vt Christus exueret Adamum tunicis pelliceis, quibus indutus fuerat propter peccatum, illis enim significabatur mortalitas, quam ipse incurrerat, secūdò addit Athanasius, Christum vestibus fuisse spoliatum, vt sese pararet ad pugnam, debebat enim tunc temporis luctari cum dæmone, & propterea D. Gregor. dicit homil. 42. in Euangel. nudos cum nudis luctari debere, Nā (inquit) si vestitus quisquam cum nudo luctatur, citiùs ad terram deijcitur, quia habet vnde teneatur: hæc ergò causæ sunt, quapropter Saluator noster Christus cum Diabolo pugnaturus, Crucem nudus ascendit, ibiq. de eo triumphum reportauit.

5 Deindè iudicatus, Crucem portans
educitur, sed in via portans alius substi-
tuitur.
*Huius Notæ verba apertè indicant, sicut
etiam ex Euangelistarum narratione mani-
festè colligitur, Christum Dominum priùs
portasse Crucem solum, & posteà Simonem
Cyreneum in via fuisse substitutum ad eam-
dem Crucem portandam. Ioannes enim 19.
cap. scribit; Et baiulans sibi crucem exiuit,
& Lucas 23. Cum ducerent eum, apprehen-
derunt Simonem quemdam Cyrenensem ve-*
6 *nientem de Villa, & imposuerunt ei crucem
portare post Iesum: ex quibus duo à nobis de-
ducenda sunt, primùm Simonem fuisse in via
inuentum, & crucem ei ab humeris Iesu fuis-
se impositam, hoc enim significat Euangelista
illis verbis. (venientem de Villa) Secundò
infertur, hunc Simonem cum Iesu Crucem
minimè gestasse, quemadmodum Pictores
malè consueuerunt frequenter exprimere, quod*
7 *probari potest primo ex verbis citatis Lucæ
ibi (portare post Iesum) quo loco (ly post)
refertur ad tempus, vt sensus sit, postquam
Christus Crucem portauit, ad eamdem por-
tandā postmodum substitutus est Simon Cy-
reneus, id quod etiam legenti constare poterit
ex verbis præsentis Notæ, quæ hoc apertè in-
sinuant, legimus enim alium fuisse ad eā por-
tandam in via substitutum, id ipsum testa-*
8 *tur Beatissima Virgo B. Brigitta Lib. 1. Re-
uelation. Cap. 10. Imposuerunt (inquit) filio
meo crucem portandam, quam cùm ad mo-
dicum portasset, veniens vnus assumpsit eā
portandam sibi; quod etiam animaduertit
D. August. lib. 3. de consensu Euangelist. c. 10.
qui rem hanc hisce verbis explicat; vnde in-
telligitur, quòd ipse sibi portabat Crucem, cum
exiret in locum memoratum, Simon autem
ille angariatus est, de quo tres commemorant,
cui posteà data est crux portanda, vsque ad
locum. Cæterùm Christum Dominum per to-
tam Vrbem Hierosolymitanā solum gestasse
crucem, in exitu verò Vrbis angariatum Si-
monem Cyreneum, vt eam vsque ad locum
vbi crucifigendus erat, portaret; affirmarunt
Athanas. serm. de Passione, & Cruce. August.*

loco

loco cit. Orig. tract. in Matth. 35. Hieronym. Euthym. Beda, & Theophylact. Matth. 27. Lyran. & Gloss. Lucæ 17. Lodulph. de Vita Christi par. 2. cap. 62. & fauet Leo Pontifex serm. 8. de Passion. his verbis, Inuentus est Simon Cyreneus in quē lignum supplicij trāsferretur, eamdem sentētiam quidam ex Neotericis Theologis secuti sunt, Card. Toletus in c. 19. Ioan. Grestserus lib. 1. de Cruce, cap. 15. Franc. Suarez in Comment. sup. S. Tho. q. 46. disput. 36. sect. 2. tom. 2. Ioan. Maldonat. in Comment. in Matth. cap. 27. Contrariam tamen opinionem secutus est Card. Baronius tom. 1. Annalium anno Christi 34. Cogitur (inquit) & Simon Cyreneus altera ex parte Crucem post Iesum portare: idem etiam senserunt Didacus Stella in Lucam, & Caiet. in caput. 23 Lucæ, sed verè neutra sententia ita certa est, vt ex sacris litteris probari euidēter possit, verùm nostra opinio communior quidem est, vt ex citatis Auctoribus patet, & veritati etiam conformior: si quis autem quærat, quapropter ad ferendam Saluatoris nostri crucem fuerit ascitus Simon Cyreneus, id factum esse crediderim, quia nouerant Iudei, quòd Redemptor noster ob maximā debilitatem, quam ex ingēti effusi sanguinis copia contraxerat in flagellatione ad columnā, nequaquam tantam ligni molem vsque ad crucifixionis locum portare potuisset: Sunt etiā qui existimauerint Iudæorum studio id factū esse, adeò Christi mortem accellerantium, vt quia Christus tanto pōdere oppressus festinare quantùm ipsi volebant non posse videbatur, robustum cōiunxerint hominem, qui crucem portaret. Verùm hoc non absque diuina dispensatione illud accidisse arbitror, vt scilicet nobis Spiritus sanctus significaret, crucem Domini à Gentili præsertim populo suscipiendam, ferendamque, huius autem rei figuram fuisse Isaac asseruit Tertullian. contra Iudæos cap. 10. Isaac (inquit) cum à patre hostia duceretur, & lignum ipse sibi portaret, Christi exitum iam tunc notabat in victimam concessi à Patre, lignum passionis suæ baiulantis, & paulò post ibidem, citans illud Isaiæ, Cuius imperium super humerum eius, Solū (ait) nouus Rex Christus nouæ gloriæ potestatem, & sublimitatem in humero extulit, idest crucem. Idem annotauit Theophylact. in cap. 19. Ioan. Vide (ait) in veteri typo hoc factum, Isaac enim, & illic ligna portans vadit, vt immoletur, ita & hoc loco Dominus crucem habens vadit, & quasi miles Arma gerit, quibus aduersarium prosternat. Sed de huius figuræ explicatione fusè egit D. August. serm. 71. 72. & 73. de Tempore, & lib. 16. de Ciuitate cap. 32. D. Gregor. lib. 8. Moral. cap. 26. Ambros. lib. 3. de Fide cap. 4.

6 Peruento igitur ad locum crucifixionis, & ecce Malleus, & quattuor claui acuti in promptu sunt.

Hoc loco Beatissima Virgo insinuat B. Brigittæ filium suum Cruci fuisse affixum quattuor clauis, quam sententiam secuti sunt plures ex Patribus Græcis; quos suprà citauimus Lib. 1. Reuelat. cap. 10. Nota 10. vbi hac de re latiùs egimus.

7 Sed iam quasi consolata sum, quòd corpus eius iam de cruce depositum contingere potui, & in sinum recipere.

De depositione Christi Seruatoris nostri de Cruce agitur Lib. 2. Reuelation. Cap. 21. per totum, vbi diligentissimè singula narrantur, quæ ad huius mysterij cognitionem pertinent, & ibi Nos quoque quamplurima annotauimus, Nota 1. 2. & 3.

8 Anno igitur vigesimo ætatis suæ, in magnitudine, & fortitudine virili perfectus erat.

Describit ad finē præsentis Capitis Beatiss. Virgo, Christi Domini Seruatoris nostri faciem, & formam corporis, pulchritudinem, ac magnitudinem: & quidem quantum spectat ad venustatem fusè egimus Lib. 1. Cap. 37. Nota 1. quo loco probauimus Saluatorem nostrum fuisse præ filijs hominum forma speciosum, iuxta Dauidis Vaticinium Psalm. 44. Nunc autem superest, vt sermo fiat de statura, & corporis magnitudine, insinuat autem hoc loco sanctissima Virgo Beatæ Brigittæ, Redemptorem nostrum, cum annum ageret vigesimum, inter medios moderni temporis magnum fuisse, ex quo colligendum est,

Chri-

Christum iustæ fuisse staturæ, nam si inter medios magnus fuit, profectò, nec ad Giganteam staturam vergebat, quia humani corporis æquam non excessit proceritatem, nec ad pigmeam, quia ad iustam corporis peruenit magnitudinem, & sicut ex complexione omnium elegit optimam, ita quoque censendum est, cuncta assumpsisse eorum, quæ ad corporis humani iustam spectant proportionem, & hoc est, quòd scribitur hìc, eum fuisse inter medios moderni temporis magnum, quòd cum eo quadrat, quod legimus in Epistola Pilati ad Tiberium Cæsarem scriptam, cuius meminit Hegesippus in sua Anacephaleosi de Morte, & Resurrectione Christi, in cuius titulo eum errasse, admonuit Cardinalis Baronius tomo 1. Annal. anno Christi 34. dicit enim loco Tiberij posuisse Claudium. Cæterùm quãtum ad rem nostram attinet de corporis Christi magnitudine, sic in ea Epistola scribitur. Homo quidem præ cæteris statura mediocris, meminit etiam huius Epistolæ Franciscus Samarinus 4. part. Sacerdotalis fol. 8. Fertur, & alia Epistola Publij Lentuli in Iudæa Magistratum gerentis ad Senatum Romanum missa, de qua sanctus Antoninus in Chronicho, atque in ea legitur Christum fuisse statura quidem procera mediocritèr: sed quidquid sit de harum Epistolarum fide, Nicephorus probatissimus Auctor hac de re verba faciens tradidit: Saluatoris nostri staturam corporis ad palmas prorsus septem esse commensurandam: libet autem hoc loco rem hanc ex Lodulpho propalare, qui in Prologo vitæ Christi circà finem, hoc admodum diligenter ex alijs refert. Christus (inquit) staturæ fuit proceræ mediocris, & spectabilis, vultum habens venerabilem, quem possent intuentes, & diligere, & formidare: capillos habens ad modum nucis auellanæ præmaturæ, ferè vsque ad aures, ab auribus cincinnos crispos aliquantulum ceruleos, ab humeris ventilantes: discrimen habens in medio capitis iuxta morem Nazarenorũ: frontem planam, & serenissimam, cum facie sine ruga, & sine macula, quam rubor moderatus venustauit, nasi prorsus, & oris nulla fuit reprehensio: Barbam habens copiosam, & impubem, capillis concolorem, non longam, sed in mento bifurcatam: Aspectũ simplicem, & maturum, oculis glaucis, varijs, & claris existentibus. In increpatione erat terribilis, in admiratione blãdus, & amabilis: hilaris, seruata grauitate. Aliquando fleuit, sed numquam risit. In statura corporis, propagatus, & rectus, manus, & brachia visui delectabilia. In colloquio grauis, rationabilis, rarus, & modestus. Cæterùm de Christi Domini
1 *corporis statura, pulchritudine, forma traditur etiam Lib. 1. Reuelat. Cap. 10. & Lib. 6. Cap. 1. & 58. & Lib. 7. Cap. 15.*

QVÆSTIONES GRATÆ A
2 Christo Sponsæ propositæ, & responsiones humiles Sponsæ ad Christum factæ, & qualiter Christus subiunxit
3 pro electione filiæ Sponsæ, tres laudabiles status; scilicet virginalis, coniugalis, & vidualis.

CAP. LXXI.

FILIVS Dei loquitur Spósæ. Respóde mihi ad quattuor, quæ quæro. Si (in-
1 quit) aliquis daret amico suo palmitem frúctiferũ, quem tamen dator retineret propè domũ suam, eòquòd haberet ex visu eius, & odore consolationem, quid respondere deberet dator, si is, cui palmes datus esset, peteret palmitem, ad transplantandum eũ in alium locum, vbi vberius fructificaret? Respondit illa. Si amicus dedit ex charitate, & esset sapiens, cuperetq. amicum bonum, permitteret vtique amico facere de palmite quidquid vellet, dicendo ei. O amice licet ego ex vicinitate palmitis habeo gaudium, tamen quia non multum fructificat mihi, gaudeo, quòd ipsum transferre possis, si volueris in locum vberiorem. Quęsiuit Dominus secundò. Si parentes dedissent alicui Iuueni filiam suam virginem, virgi-

neque consentiente in Iuuenem, si puer interrogatus à parentibus, vtrum ipse vellet habere virginem, vel non, & nihil responderet, vtrum esset virgo desponsata, vel non? Respondit illa, vt mihi apparet, quia puer nō expressit velle suū; virgo non est desponsata. Dixit Dominus tertiò. Iuuenis nobilis stans inter tres virgines, proposuit eis, quòd quæcumque illarum trium tale verbū proferret, quod eum ad frequentiorem prouocaret charitatem, illa obtineret illud, quod Iuuenis feruentiùs adamaret. Tunc respondit prima. Ego sic feruenter diligo Iuuenem hūc, quòd antequam inquinari vellem cum alio, magis morerer. Secunda dixit. Antequam vnicum verbum proferrem contra velle suum, aut quòd eum offenderet, magis paterer omnem pœnam. Respondit tertia. Priusquam viderem minimum eius contemptum, seù damnum, magis cuperem mihi omne damnum, pœnamq. amaram pati. Ergo (inquit) Dominus, dic mihi, quæ istarum trium virginum plus dilexit Iuuenem, & quæ præferenda est in amore eius? Respondit illa. Vt mihi videtur omnes æquè feruenter dilexerunt, quia omnes erant vnius cordis ad eum, & ideò omnes æquè dignæ erant ad habendam eius charitatem. Dixit Dominus quartò. Amicus (inquit) erat, qui consuluit aliū, ego inquit habeo granum tritici valdè fructiferum, si seminetur in terra fructificat in magnam segetem. Sed quia valdè esuriens sum, quid tibi videtur consultiùs, comedere illud? an seminare in terram? Respondit amicus, per aliam occasionem ista potest extingui esuries, sed est vtiliùs tibi, vt in terra seminetur. Tunc Dominus subiunxit. Nonnè filia, & tibi apparet similiter, vt fames patientis supportetur, & granum multis profuturum seminetur? Iterum dixit Dominus. Ista quattuor dicta pertinent ad te, filia namque tua est, quasi palmes, quam mihi vouisti, & dedisti. Nunc autem, quia acceptiorem locum scio pro ea, transplantare eam volo, vbi mihi placet, nec ex hoc tu turbari debes, quia in transplantatione consensisti. Iterùm dixit Dominus: Tu dedisti mihi filiam tuam, sed ego non ostendi tibi, quid mihi acceptiùs esset, virginitas eius, an coniugium, vel vtrum placeret mihi sacrificium tuum, an non. Ideò nunc cognita certitudine, ea, quæ incertitudine facta sunt, corrigi possunt, & mutari. Item
1 dixit Dominus. 1 Virginitas bona est, & summa, quia Angelis similis est, si tamen rationabiliter obseruetur honestè. Si verò vnum sine alio defuerit, scilicèt virginitas carnis, & non virginitas men-
2 tis, deformata est virginitas. 2 Nam acceptior est mihi coniugata humilis, & deuota, quam virgo superba, & im-
3 pudica, 3 æqualisq meriti esse possunt coniugata non lasciuiens, & iuxta regulam suam in timore Domini viuens, & virgo pudica, & humilis. Quia licèt magnum est in igne probationis esse, & non ardere, tamen æquè magnum èst, extra ignem esse religionis, & in igne velle libentiùs esse, & maiori ardore feruere ad Deum extra ignem, quàm qui est
1 in igne. Ecce de tribus pono tibi exemplum. Tres quippè fuerunt Susanna, Iudith, & Tecla virgo. Prima fuit coniugata. Secunda vidua. Tertia virgo. Istæ inæqualem vitam, & intentionem habuerunt, & tamen ex meritò actionis suę, in primo se conformant. Susanna denique cum à Sacerdotibus falsè turbaretur, ex diuina charitate maluit mori, quàm contra regulam suam inquinari. Et quia me, tamquam vbique præsentem timuit, ideò, & saluari meruit, & ex saluatione glorificari. Iudith verò cum inhonorationem meam videret, & populi sui dispendium, tantùm turbabatur, quòd non solum opprobrio, & damno se exposuit ex diuina charitate, sed & parata erat pro me pœnam pati. Tecla verò, quæ virgo fuit, hæc amaras passiones maluit

maluit pati, quàm vnum verbum contra me loqui. Hæ tres licet non habuerint vnam actionem, tamen in merito cōcordant. Ideò siue virgo, siue vidua, omnes mihi æquè placere poterunt, dummodo desiderium totum ad me fuerit, & vita bona. Item dixit Dominus. Filia tua siuè steterit in virginitate, siuè in coniugio, æquè acceptum est mihi, dummodo ad velle meum ordinetur. Quid enim prodest ei fortè, si includeretur corpore, & foris esset mente?
4 Aut quid gloriosiùs est, sibi ipsi viuere, an alijs prodesse? Sed ego, qui omnia scio, & præuideo, nihil facio sine causa, ideò non veniet ad locum statutum cū primo fructu, quia ex timore est, nec cum secundo, quia ex tepiditate est, Sed in medio veniet, quia habet mediū calorem amoris, & fructū honestatis. Qui verò eā recepturus est, habeat tria. Domū, vestes, & cibum quo eā recipiat.

Declaratio.

Filius loquitur. Miraris quare virgo hęc nō peruenit ad cōiugiū eo modo, quo sperabas. Respondeo tibi per similitudinem. Quidā nobis disposuit filiā suam dare in matrimonium cuidam pauperi, qui pauper cum ad desponsationem virginis deberet venire, præuaricatus est leges Ciuitatis, & ob hoc repulsus est cum dedecore à ciuibus, nec obtinuit virginem, quā concupiuit. Sic ego feci domino terræ huius, promisi enim ei facere grandia, sed ipse magis inhæsit inimicis meis, & ideò non peruenit ad eam, quæ promittebam.
5 5 Sed potes quærere, nūquid non promittebam futura? Vtique præuidi sicut, & de
var. lect. Moyse, & populo eius legitur, sed ideò ostendi, & ostendo multa, vt homines præparent se ad bona, & sciant facienda, & patienter expectent. Verumtamen scias, quod vę vnum abijt, & alterum veniet super ingratos Regni huius, & post veniet benedictio mea super humiles petentes misericordiā meam. Scio etiā quòd virgini hoc expediret, quòd staret consilio meo, & sapientum. Ista virgo creditur fuisse domina Cęcilia filia Sanctæ Brigittæ, de qua vide infrà in sua vita.

NOTÆ.

1 Virginitas bona est, & summa, quia Angelis similis est, si tamen rationabiliter obseruetur, & honestè: si verò vnum, sine alio defuerit, scilicet virginitas carnis, non virginitas mentis, deformata est virginitas.

Quamquam ad virginitatē omninò carnis integritas spectare videatur, exigitur tamen ad perfectam eius naturam in virgine propositum perpetuò abstinendi à venereis delectationibus, hoc enim illud est, quod huic tam excellenti virtuti formam tribuit, sine quo parui, aut nihili facienda est, idq. tradit Diuus Augustinus, qui definiens eam lib. de Virginit. tom. 6. cap. 13. Virginitas (inquit) *est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio: vbi per meditationem propositum rationis intelligendum esse arbitror de virginitate seruanda: sed ad huius rei intelligentiam in memoriam reuocanda sunt, quæ tradit D. Thom. 2. 2. quæst. 152. art. 1. dicit enim in delectatione venereorum tria considerari debere, vnum quidem, quod est ex parte corporis, scilicet violatio signaculi virginalis, secundum est, in quo coniungitur id, quod est animæ cum eo, quod est corporis, & hoc est seminis resolutio, tertio id, quod est solum ex parte animæ, & est propositum perueniendi ad talem delectationem: ex his autem tribus, primum per accidens solum spectat ad actum moralem, secundum verò materialiter ad eum pertinet, quia sensibiles passiones sunt materia malorum actuum, sed tertium formaliter, & completiuè se habet ad virginitatem, & idcircò hìc rectè scribitur, Si verò vnum sine alio defuerit, scilicet virginitas carnis, & non virginitas mentis, deformata est virginitas, sed hac de re latiùs egimus hoc eodem Lib. Cap. 4. Nota 6.*

2 Nam acceptior est mihi coniugata humilis, & deuota, quàm virgo superba.

1 *Nulli dubium esse potest, quòd virginitas cæteris paribus præstantior est continentia coniugali, & status virginalis excellentior est statu coniugali, & cælibatu, vt diffiniuit Concil. Trident. sess. 24. can. 10. & D. Augustinus lib. de virgin. cap. 19. tom. 6. in fine. fieri tamen potest, vt coniugatus, aut qui cælibem vitam ducit, melior sit, quàm virgo, quia ille, qui virgo non est, aliquam fortassè habet virtutem, eamq. etiam excellentiorem, quàm ille, qui virgo est, vt legimus hìc de coniugata, humilitatem, & deuotionem habente, & de virgine superba, vndè D. Augustinus in Psalm. 29. Quid prodest (inquit) integra caro, mente corrupta, meliùs est humile coniugium, quàm superba virginitas: immò nullum habituram esse in repromissione præmium: virginem tantummodo carne non mente tradidit D. Isidorus lib. 2. de Summo Bono. Postremò dicere quoque possumus, quòd ille, qui coniugatus, aut cælebs est, si ad seruandam castitatem promptior sit eo, qui actu virgo est, & meliorem, & Deo gratiorem iudicandum esse, quod etiam annotauit D. Thom. 2. 2. quæst. 152. art. 4. ad secundum.*

3 Æqualisq. meriti esse possunt coniugata non lasciuiens, & iuxta regulam suam in timore Domini viuens, & virgo pudica, & humilis.

Cum meritum non ex genere tantummodo pensetur actus, sed ex animo operantis magis perpendatur, contingere de facili poterit, coniugatam feruentiorem habere posse animũ castitatem seruandi, quàm virginem, sicut & aliquando etiam virtutem aliquam habet, quam virgo non habet, aut eamdem forsitan habet, sed in excellentiori, aut æquali gradu, ratione cuius, vel æquale vtriusque poterit esse meritum, & præmium, vt traditur hìc, aut etiã poterit esse maius, vt superiori Nota probauimus: cæteris tamen paribus, sicut virginitas præstantior est, & statu coniugali, & cælibatu, ita quoque virgo maioris erit meriti, si in suo laudabili statu rectè, probèq. se gesserit, quàm coniugatus, aut cælebs, vndè Apostolus 1. Corinth. 7. Virginitatem consuluit, vt maius bonum.

4 Aut quid gloriosiùs est sibi ipsi viuere, an alijs prodesse?

Si vitam contemplatiuam cum actiua conferamus, dubitationem hoc loco propositam de facili soluemus, an scilicet gloriosius sit sibi viuere, an verò alijs prodesse, & licet secun-
1 *dùm quid, & in aliquã re actiua vita contemplatiuam videatur excellere, quatenùs ob præsentis vitæ nostræ necessitates plus necessaria esse censetur, & ideò magis eligenda, absolutè tamen contemplatiua considerata, præferenda esse videtur, quod Arist. multis argumentis probat lib. 10. Etic. cap. 7. & 8. D. Thom. 2. 2. quæst. 180. art. 1. Vita namq. contẽplatiua conuenit homini secundùm illud, quod est optimum in ipso, nimirum secundùm intellectum, & respectu propriorum obiectorũ, scilicet intelligibilium, vita verò actiua occupatur circà exteriora, & hinc est quod Lucæ 10. Dominus dicit, Mariam optimam partem elegisse, quæ non auferetur ab ea, hoc est securam magis, & digniorem elegit Maria partem, vbi per Mariam significatur vita contemplatiua, quòd exponens D. Augustin. Non tu malam (inquit) sed illa meliorẽ, audi, vndè meliorem, quia non auferetur ab ea: præstantior ergo est, & dignior, quia Angelorum, ac Beatorum conuersationi conformior, & vicinior, & quia securior, & quietior, quia iucundior, & diuturnior: illa verò periculosior, quia inter pericula agendo moratur, quippèq. de rebus huius mundi pertractat, est etiam laboriosior, ob sollicitudinem, ac occupationem; sed tamen vtilior propter proximi ædificationem, ac subuentionem, vt indicauimus supra in principio huius Notæ. Cæterùm quoniã non defuerunt, qui existimauerint, vitam actiuam præferendam esse contemplatiuæ, quo ad meritum, & dignitatẽ, vt facit Henric. Gandauen. in quodlibet. quodlibet. 2. idcircò, vt hanc litem componamus duplex à Nobis hìc actio distinguẽda est, prima, quæ consistit in exercitio virtutum moralium, secundùm quòd aliquis se exercet in illis, vt disponatur ad contemplationem, de*
2 *qua D. Gregor. loquitur lib. 1. Reg. cap. 14. dũ ait, Qui contẽplationis arcem tenere desiderat, ne-*

necesse est, vt priùs in actionis arce se probet, sedatis enim passionum tumultibus per exercitium moralium virtutum disponitur anima, vt liberè possit eleuari in contemplationem veritatis: hinc euidenter patet huiusmodi actionem ordinari ad contemplationem, vt ad finem; finis verò, quia melior est, his, quæ sunt ad finem, ideò fit, contemplationem potiorem, ac digniorem esse tali actione: alia autē actio est, quæ contemplationem sequitur, procedens ex perfectione, & plenitudine ipsius met cōtēplationis, quæ propriæ Episcopis alijsq. S.R.E. Prælatis, & concionatoribus competit, vt est docere, & in animarum gubernatione laborare, & de hac plures Doctores grauissimi admonent, quòd melior est ipsa contemplatione, quippèq. magis proficua proximorum ædificationi, & animarum saluti, & de hac loquuntur hi, qui vitam actiuam arbitrantur præferendam esse contemplatiuæ.

5 Sed potes quærere numquid non promittebam futura, vtique præuidi, sicut, & de Moyse, & de populo eius legitur.

var. lect. *M. S. Farnesianus non habet promittebā, sed præuidebam, atque ita esse legendū colligi potest ex sequentibus verbis, quæ chærent cum antecedentibus, nimirum Vtique præuidi.*

VERBA CHRISTI AD SPONSAM de sororibus, & Lazaro resuscitato. Et qualiter Sponsa, & eius filia, per sorores, & anima per fratrem Lazarum, & inuidi per Iudæos designantur. Et quomodo Deus fecit cum istis maiorem misericordiam, quàm cum sororibus Lazari. Et qualiter scientes multa loqui, & pauca facere, indignantur contra benè operantes.

CAP. LXXII.

FILIVS loquitur Sponsæ. Duæ erant sorores, Martha, & Maria, quæ habuerunt fratrem Lazarum, quem eis à morte suscitaui, qui suscitatus, plus mihi seruiuit posteà, quàm anteà. Sic, & sorores eius, quæ licèt familiares, & sedulæ erant in ministrādo mihi antè fratris suscitationem. Multò tamen sollicitiores, & deuotiores posteà inueniebantur. Consimili modo vobiscum nunc feci spiritualiter, nam suscitaui vobis fratrem vestrum, idest animā vestram, quæ per quattuor dies mortua, fętens, alienauit se à me transgresione mandatorum meorum, praua cupiditate, & dulcedine mundi, & peccatorum delectatione. Sed quattuor erant, quę me ad resuscitandum Lazarum mouebant. Primum, quia amicus meus erat, dum viueret. Secundum dilectio sororum. Tertium, quia humilitas Mariæ tantum meruit in lotione pedum meorum, vt sicut in conspectu conuiuantiū se deiecit propter me; sic in conspectu multorum lætaretur, & honoraretur. Quartum, vt gloria humanitatis meæ manifestaretur. Ista verò quattuor non fuerunt in vobis, quia diligitis plus illis mundum. Ideò maior est misericordia mea in vobis, qui nullis meritis misericordiā meruistis, quàm in illis sororibus, & tantò planè maior, quātò mors spiritualis periculosior est corporali morte. Et resurrectio animæ gloriosior resurrectione corporali. 1 Ergò quia misericordia mea præcessit opera vestra, colligite me sicut sorores illæ in domum mentis vestræ cū charitate feruentissima, nihil diligendo sicut me, totam fiduciam habendo in me, humiliando vos cum Maria, quotidieq. plorando peccata vestra, non erubescendo humiliter viuere inter superbos, continentes cum incontinentibus, ostendendo alijs exteriùs, quantùm interiùs me amatis. Debetis quoque esse, sicut sorores illæ cor vnum, & anima vna, fortes ad mundi cōtemptum, & promptè ad Dei laudem. Et si sic feceritis, tunc ego, qui resuscitaui vobis fratrem vestrū, idest animam, defendā eam, nè à Iudæis interficiatur. Quid enim profuisset Lazaro surrexisse à præsenti morte, nisi viuendo honestiùs in præsenti vita glo-

riosus resurrexisset in secundam, & permanentem vitam. Sed qui sunt Iudæi, qui Lazarum quærunt interficere, nisi illi, qui ex eo indignantur, quòd melius his viuitis, qui sublimia didicerunt loqui, & modica facere, qui fauores hominum sequentes, tantò contemptibilius contéinunt facta prædecessorū suorum, quantò minùs dignantur vera, & altiora intelligere. Tales sunt multi, qui de virtutibus sciunt disputare, sed non eas viuendo virtuosè seruare. Ideo, & eorum animæ periclitantur, quia verba plurima sunt, & facta non apparent. Numquid sic fecerunt prædicatores mei? nequaquā. Ipsi certè monebant peccatores, non verbis sublimibus, sed paucis, & charitatiuis, parati dare animas suas pro animabus eorum. Ideò propter charitatem eorum, alij obtinuerunt charitatem. Nam ardor docentis plùs quàm verba animum audientis informabat. Nunc autem plerique loquuntur de me ardua, sed nullus sequitur fructus. Quia flatus solùs non incendit ligna, nisi & igniculus scintillæ cooperetur. Ergo ab istis Iudæis protegam, & custodiam vos, nè vel per verba, vel eorum facta à me discedatis, non tamen ita defendam vos, quòd nihil patiamini, sed nè per impatientiam succumbatis. Vos enim adhibete voluntatem, & ego cum charitate mea incendam vella vestrum.

VERBA VIRGINIS AD SPONSAM qualiter non debet turbari de milite denunciato, & ostenso, quasi mortuo.

CAP. LXXIII.

MILES quidam viuēs nunciabatur mortuus, qui etiā in spirituali visione ostendebatur Sponsę quasi mortuus, petens auxilium, de cuius morte cum dicta Domina turbaretur, dixit Mater misericordiæ ad eam. Filia verum miles iste mortuus sit, vel non, scies tempore suo, sed nos volumus operari ad hoc, vt melius viuat.

VERBA CHRISTI AD SPONSAM, & Ioannis Baptistæ ad Christum ipsū laudando, & in conspectu sui preces deuotas fundendo pro Christianis. Et quàm maximè pro quodam Milite, cuius precibus ipse miles per manus ipsius, & Virginis gloriosæ, & Petri, & Pauli est armaturis spiritualibus, idest virtutibus armatus, & honoratus. Et quid per omnia arma corporalia singilatim designetur, & de bonis orationibus.

CAP. LXXIV.

FILIVS Dei loquebatur Sponsæ dicens. Tu cópotuisti hodie, quòd melius esset preuenire, quàm preueniri. Sic ego præueni te dulcedine gratię meę, nè Diabolus dominaretur animæ tuæ. Et statim apparens Ioannes Baptista dixit, Benedictus sis tu Deus, qui es ante omnia, cum quo nullus vnquā fuit Deus, & propter quē nullus, & post quem nullus erit. Quia tu es, & eras

1 æternaliter vnus Deus. Tu es veritas promissa à Prophetis, de quo ego nondū natus exultaui, & quem demonstrando plenius agnoscebam. Tu es gaudium nostrum, & gloria. Tu desiderabile nostrum, & fruitio. Quia videre te, replet nos suauitate indicibili, quā nemo agnoscit, nisi qui degustat. Tu quoque es sola dilectio nostra. Nec mirum, quòd diligimus te, quia tu cum sis ipsa charitas, non solum diligentes te diligis, sed etiam cum sis Creator omnium, etiam his facis charitatem, qui te dedignantur scire. Nunc ergo Domine mi, quia diuites sumus de te, & in te, rogamus te, vt des de nostris diuitijs spiritualibus his, qui nihil diuitiarum habent. Vt sicut nos gaudemus in te, non nostris meritis, sic plures participentur bonis nostris. Respondit Chri-

Christus. Tu verè es summum membrum
cum capite, & iuxtà caput. Verumtamen
fauces sunt propinquiores, & excellentio-
res. Sic ego omnium caput sum. Mater
verò mea, quasi fauces, deinde Angeli,
tu verò, & Apostoli mei, quasi spondilia
dorsi, quia non solum diligitis me, sed &
diligentes me, promouendo honoratis.
2 2 Ideò fixum est, quòd dixi, opera, quæ
var. lect. ego facio, & vos facietis. Et voluntas ve-
strà est voluntas mea. Sicut enim non
mouetur caput carnale sine membris,
sic nec in vestra spirituali coniunctione,
& vnione, aliquid est velle, & non posse.
Sed totum est posse, quod vnusquisque
vestrûm velit, ideò fiat, quod petis. Qui-
bus dictis. Ioannes quemdam Militem,
quasi semimortuũ protulit in medium,
& dixit; Ecce Domine. Ecce iste, qui hìc
astat, deuouerat tibi militiam, qui cona-
tur ad pugnandum, sed non præualet,
quia inermis est, & infirmus. Ego verò
duplici de causa iuuare eum teneor, tùm
propter merita parentum, tùm etiã pro-
pter charitatem, qua afficitur circa ho-
norem meum. Ergò propter temetipsum,
da ei vestes militiæ, nè appareat confusio
nuditatis suæ. Respondit Dominus. Da
ei (inquit) quod vis, & vesti eum, sicut
placet. Tunc ait Ioannes. Veni fili, &
accipe à me primum vestimentum mili-
tiæ tuæ, quo adepto, faciliùs accipere, &
tolerare poteris reliqua militaria indu-
3 menta. 3 Ad militem itaq. pertinet habe-
re vicinius ad carnem hoc, quod molle
est, & lene, scilicèt diploydem, hac ergo
induã te, quia sic placet Deo. Sicut enim
corporalis diploys mollis est, & lenis, sic
spiritualis est diploys, habere Deum cha-
rum in anima, & suauem in affectu.
Dulcedo quippè ad Deum prouenit ex
duobus, scilicèt ex consideratione bene-
ficiorum Dei, & ex recordatione pecca-
torum cõmissorum. Hæc dúo ego puer
habui. Consideraui quippè quali gratia
me præuenit Deus nondũ natum. Quan-
ta benedictione benedixit me post nati-

uitatem. Et considerando ingemui, quid
possem dignum reddere Deo meo. Con-
sideraui etiam instabilitatem mundi, &
ideò cucurri in Eremum, vbi tantùm
dulcescebat mihi Dominus Iesus meus,
quòd omnia desiderabilia mundi erant
mihi in fastidio ad cogitandum, & one-
rosa ad concupiscendum. Veni ergò Mi-
les, & induere ista diployde, quia reliqua
4 dabuntur tibi tempore suo. 4 Deindè ap-
paruit Beatus Petrus Apostolus dicens.
Ioannes dedit tibi diploydem, ego autem
qui grauiter cecidi, sed fortiter surrexi,
impetrabo tibi loricam, idest diuinam
charitatem. Sicut enim lorica ex multis
esse constat circulis ferreis, sic charitas
defendit contrà tela inimici, & anime-
quiorem reddit hominem ad toleranda
mala ingruentia. Agiliorem efficit ad ho
norem Dei, & feruentiorem ad diuinos
labores. Inuictum in aduersitatibus, lon-
ganimè in spe, perseuerãtem in inceptis.
Hæc itaq. lorica fulgere debet, vt aurum,
fortis esse, vt calibis, & ferrum. Quia om-
nis homo charitatem habens, ductilis de-
bet esse, vt aurum per patientiam, contra
aduersitates. Fulgensq. per sapientiam, &
discretionem, nè hęresim recipiat pro in-
tegritate fidei, dubiaque pro certis. Sit
quoque lorica fortis, & vt ferrum domat
omnia, sic homo vtens charitate, studeat
humiliare eos, qui resistunt fidei, & bo-
nis moribus. Non retrocedat propter ob-
locutiones. Non flectatur propter ami-
citias. Non tepescat propter commodã
sua temporalia, non dissimulet propter
quietem carnis. Non vereatur propter
mortẽ, quia nemo potest auferre vitam,
nisi permittente Deo. Verumtamẽ quam-
uis lorica ex multis cõstat esse circulis, ta-
men duo sunt principales circuli, quibus
lorica contexitur charitatis. Primus,
itaq. charitatis circulus est cognitio Dei,
& frequens consideratio diuinorum be-
neficiorum, & præceptorum. Vt sciat ho-
mo, quid faciendum sit Deo, quod pro-
ximo, quid mundo. Secundus circulus

est refrenatio propriæ voluntatis propter Deum. Omnis quippè, qui Deum perfectè, & integrè diligit, nil sibijpsi de voluntate sua, quæ contra Deum est reseruat. Ecce fili hanc loricam dat tibi Deus, & ego promerui tibi præuentus charitate Dei. Deinde apparuit Beatus Paulus, dicens. O fili. Petrus summus Pastor ouium dedit tibi loricam, ego verò ex charitate Dei dabo tibi thoracem, quæ est charitas ad proximum. Velle scilicèt pro salute proximi libenter, operante Dei gratia, mori. Sicut enim in thorace multæ sunt laminæ combinatæ, & claui coniungentes, sic in charitate proximi multæ concurrunt virtutes. Omnis quippè, qui diligit proximum, tenetur primùm dolere, quòd omnes, qui sunt redempti sanguine Iesu Christi, non rependunt Deo dilectionem. Secundò dolendum est, quòd sancta Ecclesia sponsa Dei non stat in sua laudabili dispositione. Tertiò, quòd paucissimi sunt, qui passionem Dei recordantur cum amaritudine, & charitate. Quartò, attendere debet nè proximus suus corrumpatur aliquo exemplo suo prauo. Quintò, dare proximo suo bona sua hilaritèr, & orare pro eo Deum, vt in omni bono proficiat, & perficiatur; claui verò coniungentes laminas, sunt verba diuina. Nam homo charitatiuus vbi viderit proximum tribulatū, debet eum consolari verbis charitatiuis. Impugnatum verò contrà iustitiam defendere, infirmos visitare, captiuos redimere, pauperes non erubescere, veritatem semper amare, charitati Dei nihil præponere, à iustitia nunquam deuiare. Hoc igitur thorace ego fui indutus, qui infirmus fui cum infirmis. Qui in conspectu Regum, & Principum, non erubui veritatem loqui, & pro salute proximi mori paratus fui. Deindè apparuit Mater Dei, & dixit isti Militi. Quid (inquit) fili adhuc tibi deest? Et ille, Caput (inquit) non habet galeam. Tunc Mater misericordiæ dixit ad Angelum custodem animę eius. Quid (inquit) profuit animæ custodia tua, aut quid habes præsentare domino nostro? Respondit Angelus, Habeo aliqua, licèt modica sint. Nam quandoque fecit eleemosynam, & legit aliquas orationes ex charitate Dei, quandoq. etiam dimisit voluntatem propriam propter Deum, Rogans Deum sinceritèr, vt ei vilesceret mundus. Deus fieret ei super omnia carus. Respondit Mater. Bonum est aliqua apportare. Ergò volumus facere sicut bonus aurifaber facit, qui faciens opus grande de auro, si necessitatur, & deficit in auro, petit auxilium ab amicis habentibus, quem omnes habentes aurum iuuat, vt perficiatur opus eius. Qui verò facit opus luteum, quis dabit ei de auro suo, cùm indignum sit lutum misceri auro? Ergò omnes Sancti diuites auro, promerebuntur tibi mecum galeam, quam habiturus es. Ista autem galea est voluntas placendi soli Deo. Sicut enim galea defendit caput à iaculis, & ictibus, sic voluntas bona, & sola ad Deum defendit animam, nè tentationes diabolicæ præualeant contrà eam, Deumq. in animam introducit. Hanc habuit ille bonus Georgius, & Mauritius, & plures alij, immò etiam latro pendens in Cruce, sine qua nemo fundamentum bonum iacet, nec perueniet ad coronam. In hac quoque galea debent esse duo foramina ante oculos, quibus præuideantur aduenientia, quæ sunt discretio faciendorū, & cautio omittendorum, quia sine discretione, & præmeditatione, multa sunt in fine mala, quę in principio videntur bona. Item loquitur Mater ad Militem, quid adhuc tibi deest fili? Et ille respondit. Manus (inquit) nudæ sunt, & non habent armaturam. Cui Mater, Ego (inquit) iuuabo, vt manus non sint nudæ. Ergò sicut duæ sunt manus carnis, sic duæ sunt manus spirituales. Dextera autem manus, qua tenendus est gladius, significat opus iustitiæ, in qua debent esse quinque virtutes, quasi quinque digiti. Prima, vt omnis iu-

iuſtus primò ſit iuſtus ſibijpſi, cauendo, ſcilicèt nè quid in locutione, ſeù operatione, aut exemplo appareat, quòd proximum poſſit offendere. Nè, quod ex iuſtitia reprehendit, vel docet in alijs, deſtruat moribus inordinatis. Secunda eſt, non facere iuſtitiam, ſeu iuſtitiæ opera propter fauorem hominum, ſeù cupiditatem mundi, ſed amore ſolius Dei. Tertia eſt, non timere aliquem contrà iuſtitiam, nec diſſimulare propter amicitiam. Nec flecti à iuſtitia pro paupere, vel diuite, amico, ſeu inimico. Quarta eſt, libenter etiã velle pro iuſtitia mori. Quinta eſt, non ſolum facere iuſtitiam, ſed etiã ſapienter diligere iuſtitiam, vt & in iudicio ſit miſericordia, & iuſtitia. Et vt alitèr corrigatur, qui minus peccat, & alitèr qui grauius, alitèrque, qui peccat ex ignorantia, & alitèr, qui peccat ex induſtria, ſeù malignitate. Quicumque autem iſtos digitos quinque habuerit, cauere debet nè gladium exacuet in impatientia. Nec delectatio mundana hebetet, nè improuidentia excutiet, nè leuitas animi denigret. Siniſtra verò manus eſt oratio diuina, quæ etiam quinque digitos habebit. Primus eſt firmiter credere articulos fidei de deitate, & humanitate, omniaq. operando. Credere, quæ ſancta Eccleſia ſpõſa Dei confitetur. Secundus eſt, nolle peccare ſcienter contrà Deum, velleque commiſſa omnia contritione, & ſatisfactione emendare. Tertius, orare Deum vt amor carnis conuertatur in amorem ſpiritualem. Quartus eſt, non ad aliud viuere in mundo, niſi vt Deo faciat honorem, & vt minuat peccata. Quintus eſt nihil de ſe ipſo præſumere, ſed ſemper timere Deum, mortemq. omni hora expectare. Ecce fili, hæ ſunt duæ manus, quas habere debes dextra ſcilicèt, qua vibrandus eſt gladius iuſtitiæ contrà trãſgreſſores iuſtitiæ, ſiniſtra verò orationis, qua petendum eſt auxilium à Deo, vt nunquam confidas de tua iuſtitia, nec inſoleſcas cõtra Deum tuum. Iterùm apparuit Beata Maria, & dixit Militi, quid adhuc tibi deeſt fili? Reſpondit ille. Armatura (inquit) pedum. Et illa. Audi (inquit) Miles olim mundi, ſed iam nunc meus, omnia quæcumque ſunt in cęlo, & in terra creauit Deus, ſed inter omnia inferiora, dignior, & pulchrior creatura eſt anima, quæ ſimilis eſt in imaginationibus ſuis voluntati bonę. Sicut enim de arbore multi procedunt palmites, ſic de animæ ſpirituali exercitatione, & opera-
5 tione, omnis procedit tua perfectio. 5 Ergò vt obtineatur ſpiritualis armatura pedum, voluntas bona mediante gratia Dei debet eſſe initium. In qua debet eſſe duplex cõſideratio tamquam duo pedes ſuper baſes aureas. Primus itaq. pes animæ perfectæ eſt conſideratio, huiuſmodi ſcilicèt, quòd nollet peccare contra Deum, etiam ſi non ſequeretur pœna. Secundus pes eſt, bona opera facere, etiam ſi ſciret ſe damnãdum, propter magnam patientiam, & charitatem Dei. Genua verò animæ ſunt hilaritas, & fortitudo bonæ voluntatis. Sicut enim genua incuruantur, & flectuntur ad vſum pedum, ſic voluntas animæ flecti, & refrenari debet ſecendum rationem ad velle Dei. Scriptum enim eſt, quòd ſpiritus, & caro ſibi ad inuicem aduerſantur. Ideò & Paulus dicit. Non quod volo bonum, hoc ago. Quaſi diceret, Quædam bona volo, ſecundùm animam, ſed non præualeo propter infirmitatem carnis, ſed & ſi quandoq. potero facere, ſed non cum hilaritate, quid ergò? Numquid ideo priuabatur Apoſtolus mercede, quia voluit, & nõ potuit? Aut quia fecit bona, ſed non cum hilaritate? Nequaquam, ſed magis augebatur ei corona dupliciter. Primo ab exteriori homine, erat ei laborioſa operatio, propter carnem reluctantem bono. Secundò ab homine interiori, quia nõ erat ei conſolatio ſemper ſpiritualis. Ideò multi ſæculares laborant temporaliter, ſed non pro his coronantur, quia laborant motu carnis. Qui quidem labor, ſi eſſet præce-

ceptum Dei, nequaquam sic feruerent in laborando. Isti itaq; duo pedes animæ; scilicèt nolle peccare contra Deum, & velle bona opera facere, etiamsi sequeretur damnatio; armandi sunt duplici armatura, scilicèt discreto vsu temporaliũ; & discreto desiderio ad cælestia appetenda. Discretus autem vsus temporalium est, habere bona ad moderatam suam sustentationem, non ad superfluitatem. Discretum verò desiderium cælestium est, cælestia bonis operibus, & labore velle promereri. Homo quippè per ingratitudinẽ, & desidiã auersus est à Deo, ideò per labores, & humilitatem ad Deum est redeundum. Ergò fili, quia ista non habuisti, rogemus Sanctos Martyres, & Confessores, qui talibus diuitijs abundabant, quòd tibi auxilientur. Tunc statim Sancti apparentes dixerunt. O Domina benedicta, tu portasti Dominum in te, & tu Domina omnium es, quid est, quod tu non poteris? Quod enim tu vis, hoc factum est, voluntas tua semper est nostra. Tu meritò Mater charitatis es, quia omnes visitas charitate. Iterùm apparuit Mater, & dixit Militi. Fili adhuc deficit clypeus vobis. Itaq. ad clypeum duo pertinent, scilicèt fortitudo, & signum Domini sub quo militat. Ergò clypeus spiritualis significat cõsiderationem amaræ Passionis Dei, quæ debet esse in sinistro brachio iuxtà cor. Vt quoties animum delectat voluptas carnis, considerentur liuores Iesu Christi. Quoties verò pungit, & contristat animum despectio, & aduersitas mundi, rememorentur paupertas, & opprobria Christi. Quoties verò delectat honor, & longa vita carnis, recogitetur amara mors, & passio Christi. Talis clypeus debet habere fortitudinem perseuerantiæ in bono, latitudinemq. charitatis. Signum verò clypei, debet esse de duobus coloribus, quia nihil clariùs, & longiùs prospicitur, quàm quod de duobus coloribus fulgentibus est compactum. Duo autem colores, quibus clypeus considerationis passionis diuinæ decoratur, sunt continentia affectionum inordinatarum, puritasq. & refrenatio motuum carnis. His enim duobus illustratur cælum. Et Angeli videntes congratulando gaudent, dicentes. Ecce signum puritatis, & societatis nostræ, adiuuare tenemur Militem istum. Dæmones verò videntes Militem his signis clypei decoratum clamabunt. Quid faciemus, ò socij? Iste Miles terribilis est in congressione, decorus in armis. In lateribus eius sunt arma virtutum. In tergo castra Angelorum. A sinistris vigilantissimum habet custodem, scilicèt Deum. In circuitu plenus est oculis, quibus inspicit malitiam nostram. Impugnare eum quidem possumus, sed in confusionem nostram, quia nequaquam præualemus. O quàm fælix est talis Miles, quem Angeli honorant, & cuius timore Dæmones contremiscunt. Verumtamen fili, quia iustum clypeum nondũ obtinuisti, rogemus Sanctos Angelos puritate spirituali nitentes, vt te iuuent. Iterum loquitur Mater. Fili adhuc deficit nobis gladius. Itaque ad gladium duo pertinent. Primò, quòd habeat duas acies, secundò, quòd sit benè exacuatus. Gladius verò spiritualis est confidentia in Deo ad præliandum pro iustitia, hæc autem confidentia duas debet habere acies, scilicèt rectitudinem iustitiæ in prosperis tamqam à dextris, & gratiarũ actionem in aduersis, tamquam à sinistris. Talem gladium habuit ille bonus Iob, qui in prosperis obtulit sacrificium pro filijs, qui pater erat pauperum, & ostium eius viatori patuit. Qui in vanitate non ambulauit, nec concupiuit aliena, sed timuit Deum, sicut sedens super fluctus maris. Habuit quoque gratiarum actionem in aduersis, quando perditis filijs, & bonis, quando conuiciatus ab vxore, & percussus vlcere pessimo, sustinuit patienter dicens. Dominus dedit, Dominus abstulit, sit ipse benedictus, Hic quoque gladius debet esse bene exacuatus, cõterendo impu-

pugnantes iustitiam, vt Moyses, & Da-
uid. Habendo zelum legis, vt Phinees.
Loquendo constanter, vt Helias, & Ioan-
nes. O quàm multorum gladius nunc ni-
mis hebetatus est, qui si loquuntur verbo,
digito non mouent. Quærentes amicitiá
hominum, & gloriam Dei non atten-
dunt; Ergo, quia gladium talem non ha-
buisti, rogemus Patriarchas, & Prophe-
tas, qui talem confidentiam habuerunt,
& dabitur nobis confidenter. Iterùm ap-
6 paruit Mater dicens Militi: 6 Adhuc fili
necessarium est tibi coopertorium super
arma, quo arma defendantur à rubigine,
& nè à pluuia maculentur. Hoc autem
coopertorium est charitas, velle mori pro
Deo. Et etiá si possibile esset sine Dei of-
fensa, separari à Deo pro salute fratrum.
Hæc charitas operit omnia peccata, con-
seruat virtutes, mitigat iram Dei, omnia
facit possibilia, deterret dæmonia, gau-
dium est Angelorum. Hoc verò operi-
mentum debet esse intùs album, & ab ex-
tra fulgens, quasi aurum. Quia vbi zelus
diuini amoris est, ibi vtraque munditia
non est neglecta. Hac itaque charitate
abundabant Apostoli, ideoque rogandi
sunt, vt tibi auxilientur. Iterum apparuit
Mater dicens. Adhuc tibi fili necessarius
est equus, & sella. Itaque per equum
spiritualiter intelligitur Baptisma. Sicut
enim equus prouehit hominem ad ali-
quam perficiendam viam, habens quat-
tuor pedes, sic Baptisma, quod per equum
intelligitur, prouehit hominem ante con-
spectum Dei, habens quattuor effectus
spirituales. Primus est, quòd baptizati
liberantur à Diabolis, & obligantur ad
mandata, & seruitia Dei. Secundus est,
quòd purgantur à peccato originali. Ter-
tius est, quòd filij Dei efficiuntur, & co-
heredes Dei. Quartus est, quòd cęlum
eis aperitur. Sed heu multi sunt, qui cum
ad annos discretionis perueniunt, impo-
nunt equo Baptismatis frenum, & abdu-
cunt eum per viam falsam. Tunc quippè
via Baptismatis recta est, & tenetur re-
ctè, quando homo infra annos discretio-
nis instruitur, & conseruatur in bonis
moribus. Et quando homo peruenit ad
annos discretionis, & cogitat sedulè, quid
in fonte Baptismatis promissum est, te-
netque fidem, & charitatem Dei inuio-
latam. Sed tunc abducitur à via recta,
& imponitur frenum, quando mundus,
& caro præponuntur Deo. Sella verò
equi, idest Baptismi, est effectus amaræ
passionis, & mortis Iesu Christi, per
quem Baptismus obtinuit effectum.
7 7 Quid enim est aqua, nisi elementum?
Postquam verò effectus est sanguis Dei,
venit ad elementum verbum Dei, & vir-
tus effusi sanguinis Dei. Et sic aqua Bap-
tismi, per verbum Dei facta est reconci-
liatio hominis, & Dei. Porta misericor-
diæ, expulsio dæmonum. Via cæli, venia
peccatorum. Ergo, qui in virtute Baptis-
mi gloriari voluerit, cogit & primò ama-
ritudinem institutionis Baptismalis effe-
ctus. Vt cum mens humana contra
Deum intumuerit, cogitet quàm ama-
rè redemptus sit. Quoties etiam votum
Baptismi transgressus est. Quidve pro
tanta reciduatione promeretur. Item,
vt homo firmiter in sella baptismalis ef-
fectus sedeat, necessariæ sunt duæ stri-
glies, scilicèt duplex consideratio in ora-
tione. Primò orare debet talitèr. O Do-
mine Deus omnipotens, benedictus sis
tu, quia me creasti, & redemisti. Et dum
damnatione dignus essem, in peccatis
tolerasti, & ad pœnitentiam reduxisti.
Recognosco Domine coram Maiestate
tua, omnia quæcumque dedisti mihi ad
salutem inutiliter, & damnabiliter me
expendisse, videlicet tempus pęnitentiæ
meæ in vanitatibus, corpus in superflui-
tatibus, gratiam Baptismi in superbijs.
Et omnia dilexi plusquam te Creatorem,
Redemptorem, Nutritorem, & Conser-
uatoré meum. Et ideò misericordiá tuam
peto, quia miser sum ex me, & quia non
agnoui benignam patientiá tuam in me.
Non timui horrendam æquitatem tuam.

Non

Non attendebam, quid tibi pro innumerabilibus bonis tuis responderem, sed cōtra me de die in diem, te malis meis prouocabam, propterea non habeo, nisi vnicum verbum ad te, scilicet. Miserere mei Deus secūdum magnam misericordiam tuam. Item secunda oratio sit talis. O Domine Deus omnipotens, scio me omnia habere à te, nihil esse à me, nec posse, nisi solummodo hoc, quod ego ipse feci secundum peccatum. Ideò deprecor humiliter pietatem tuam, vt non secundū peccata mea facias mihi, sed secundum magnam misericordiam tuam. Et mitte mihi Spiritum tuum sanctum, qui illuminet cor meum, & confirmet in viam mādatorum tuorum, vt in his, quæ te inspirante cognoui, perseuerare valeam, nullisq. tentationibus à te separari. Ergò fili, quia ista deficiunt tibi, rogemus illos, qui passionem Dei amarius fixerunt in corde suo, vt tibi tribuant de charitate sua. Quibus dictis, statim apparuit quasi vnus equus paratus cum ornamētis deauratis. Et respondit Mater. Iste (inquit) ornatus equi significat dona sancti Spiritus, quæ

8 in Baptismo largiuntur. 8 In Baptismo quippè, siuè per bonum, siuè per malum ministretur ministrum, remittitur paternum delictum. Augetur gratia. Dimittitur quodcumque peccatum. Datur Spiritus sanctus in pignus. Angeli in custodiam, cælum in hæreditatem. Ecce fili, hæc sunt ornamenta spiritualis militis. Quibus, qui indutus fuerit, accipiet stipendium illud indicibile, quo emitur delectabile perpetuum, honor quietissimus, æternalis abundantia, vita sine fine. Iste miles fuit Dominus Karolus filius Sanctæ Brigittæ.

NOTÆ.

1 TV es veritas promissa à Prophetis, de quo ego nondum natus exultaui, & quem demonstrando pleniùs agnoscebam.

D. Ioannem Baptistam in vtero matris existentem vsum habuisse rationis, & Christum Dominum agnouisse, prout scribitur hic probauimus supra Lib. 3. Reuelat. Cap. 20. Nota 2.

2 Ideò fixum est, quod dixi, opera, quæ

var. lect. ego facio, & vos facietis.

Sic habent omnes impressi Codices, sed M. S. Farnesianus legit, Ideò scriptum est, quod dixi, &c. Quam sententiam refert Diuus Ioannes cap. 14. sui Euangelij his verbis, Amen, Amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Quomodo autem intelligendum sit, quòd Apostoli eadem opera fecerint, vel etiam maiora, explicant hoc loco Cyrillus, Leontius, Rupertus, Theodorus Heracleotes, & Iansenius in sua Concordantia Euangel. 4 part. cap. 134. & D. Augustinus in Ioan. tract. 72. qui huius loci pollicitationem spiritualiter intellectam ad omnes pertinere, declarat sic. Qui enim credit in Christum, eadem facit opera, quæ Christus, cooperatur enim suæ iustificationi, quam cum ipso Christus facit, In hoc (inquit) opere, facimus opera Christi, quia, & ipsum credere in Christum, opus est Christi, hæc operatur in nobis, non vtique sine nobis, & paulò post explicans illa verba Ioan. citato cap. nimirùm. Et maiora horum faciet, quorum obsecro numquid nam omnium operum Christi maiora facit, qui cum timore, & tremore suam ipsius salutem operatur, quod vtique in illo, sed non sine illo Christus operatur, prorsus maius hoc esse dixerim, quam cælum, & terram, & quæcumque cernuntur in cælo, & in terra: cæterùm sensus iste non videtur intentus à Christo Domino, qui de miraculorum patratione loquitur. Dicendū est ergo Saluatorem nostrum illis verbis prædicere voluisse, Apostolos eadem miracula post suam Ascensionem facturos fuisse, immò, & maiora, non quidem propria virtute, sed facultate illis communicata à Christo suo capite, de cuius ratione est influere in membra ob maximam vnionem inter caput, & membra, & hoc Doctores colligunt ex illis verbis, Qui cre-

credit in me maiora horum faciet, sic enim ostendit sua eos auctoritate non propria ipsorum facturos esse miracula, sic tradiderunt supracitati Patres, & indicauit etiam Euthymius, & Theophylactus: addit Theodorus Mopsuest. hac ratione ostendisse Deum, quòd dicat, se multo maiora miracula per eos post mortem facturũ esse, quàm per ipsos viuens fecerit. Et hæc interpetratio apertè colligitur ex verbis immediatè sequẽtibus post verba præsentis Notæ ibi, Sicut non mouetur caput carnale sine membris, sic nec in vestra spirituali coniunctione, & vnione aliquid est velle, & nõ posse, & ratio huius est, quoniã ex ista vnione cum capite obtinuerunt Apostoli potestatem edendi miracula, & eadem faciendi opera, quæ Christus fecit, qua de re vide infrà plura hoc eodem Lib. Cap. 76. Nota 2. vbi explicauimus quomodo intelligendum sit illud Ioan. 14. Et maiora horum faciet.

3 Ad Militem, itaq. pertinet habere vicinius ad carnem, hoc, quod molle est, & lene, scilicèt diploidem.

Diplois quid sit tradunt D. Hieronymus, D. Augustin. Arnob. & alij plures in Psalm. 108. vbi Diploidis mentio fit, Operiantur (inquit Dauid) sicut Diploide confusione sua: dicunt ergò Diploidem significare duplex palliũ, vel genus est vestis duplicis, mysticè autem hoc loco per Diploidem, quam spiritualis Miles habere debet, amor Dei, & spiritualis quædam dulcedo designantur, quæ consueuerunt esse in eo, qui totis viribus Deo seruit, quæ duo prouenire legimus hìc, ex consideratione beneficiorum Dei, & ex recordatione peccatorum, quis enim, cum recordatur, à Deo suorum se accepisse veniam peccatorum, non illum super omnia diligat? eumque cum Dauide Psalm. 85. summis laudibus non extollat? Quoniam tu Domine suauis, & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibus te, & Psalm. 99. Laudate nomen eius, quoniã suauis est Dominus: in æternum misericordia eius.

4 Deindè apparuit B. Petrus Apostolus dicens; Ioannes dedit tibi Diploidem, ego autem, qui grauiter cecidi, sed fortiter surrexi, impetrabo tibi loricam.

Optimè hoc loco loricæ charitas comparatur, qua, vt quis in spirituali vita rectè, probèq. se gerere possit, munitus esse debet: est enim lorica munimentum corporis aduersus vim extraneam, sustinens ictus absque læsione corporis, & vt tradit D. Isidor. lib. 18. Etimolog. cap. 13. Lorica vocatur, quod loris careat, solum enim circulis est contexta ferreis: hac ergo Christianus Miles armatus Diaboli innumerabiles tentationes infringet; nam quemadmodũ in lorica, vt scribitur hìc diuersi sunt circuli, sic charitatis effectus multiplices sunt, quibus se quisquam contra inimicorum tela defendere potest.

5 Ergò vt obtineatur spiritualis armatura pedum, voluntas bona mediante gratia debet esse initium.

Quoniam superiùs descripta sunt arma, quæ spirituali Militi in via Dei tutò ambulare volenti necessaria videbãtur, eaq. deerant, quibus contra inimicorum tela Miles pedes defenderet, idcircò hìc duo afferuntur, ad duos pedes muniendos, primum nolle peccare, etiam si non sequeretur pœna, secundum verò bona opera facere, etiamsi sciret se esse damnandum: optimè autem hoc loco pedibus tribuuntur opera, quia in sacris litteris, & apud sanctos Patres frequentèr per pedes opera mysticè notantur, quod animaduertit D. Hieronym. super Hierem. cap. 2. qui pedes à nuditate prohibendos esse admonet, vt nostra habeant opera rectitudinem, & hæc opera pedes sunt Sponsæ Cant. 5. sic ibi docet D. Gregorius Magnus, & super Ezechielem hom. 2. & 31. Moral. cap. 8. & pedes Aaron & filiorum eius, bona opera significare testatur Isichius in Leuit. cap 8. Cùm autem legimus, Vt obtineatur spiritualis armatura pedum, voluntas bona mediante gratia debet esse initium, non est intelligendum, quòd iustificationis nostræ in nobis voluntas principium sit, aut quòd vitare peccata, & meritorias actiones efficere, primò, à voluntate pendeat, vt Semipellagiani hæretici tradiderunt, contra quos Concilia, & præsertim Arausicanum Secundum,

& sancti Patres definiunt, ad salutis opera facienda omninò necessarium esse auxilium gratuitum, & primam gratiam nullo pacto fundari posse in meritis nostris, eiusq. initium in nobis minimè esse posse, sed pendere à voluntate simpliciter Dei ad hoc auxilium suum gratis conferentis, ideò D. Augustin. lib. 1. Retract. cap. 23. negat in nobis esse initium fidei, affirmatque meritum ab ipsa fide inchoari, qua de re legendi sunt, qui hunc errorem suis scriptis confutarunt, vt D. Prosper. lib. contra collatorem, Petrus Diac. lib. de gratia, & libero arbitrio cap. 8. D. August. fusè in præfat. Psalm. 31. vbi sic incipit, Gratia Dei iustificationi nostræ, nullis præcedentibus meritis nostris, sed præueniente nos misericordia Dei nostri, &c. & de gratia, & libero arbitrio cap. 6. & sequentia, Fulgentius de Incarnat. & gratia cap. 12. 13. & 17. Cælestin. Epist. 1. Conc. Trident. Sess. 6. cap. 5. Dicendum ergo Nobis est, voluntatem nostram ad bona opera relatam hic dici quoquomodo initium, quatenus sapè contingit, aliquod supernaturale auxilium ex operibus dari, hoc est ex merito, vel de condigno, vt cum iustus benè vtendo donis obtentis, ex præhabita iam gratia meretur subsequentia, vel de congruo, vt enim peccator benè, & supernaturaliter operans, ex priori auxilio meretur subsequens, & id insinuat nobis illa verba, Voluntas bona mediante gratia, debet esse initium, quod colligi potest ex D. August. Epist. 105. ad Sixtum, & Epist. 106. ad Bonifacium tom 2. & hinc fit, voluntatem nullatenus dici posse, nec esse initium respectu primæ gratiæ, sed in ordine tantummodò ad subsequentia bona, quæ homo sibi potest promerere mediante gratia, benè vtendo supernaturalibus auxilijs, & bonis à Deo datis: ex quo rectè possumus intelligere celebre illud eiusdem Augustini dictum Epistola superius citata 105. aliquanto post initium, In homine opera bona ab homine fieri, fidem verò prodire, sine qua illa à nullo fiunt homine.

6 Adhuc fili necessarium est tibi coopertorium super arma, quo arma defenduntur à rubigine.

Charitatem hoc loco Christus Dominus coopertorium appellat, quo arma spirituali militi necessaria à rubigine defendantur, cum enim, vt ex antecedentibus colligitur, peculiaria arma ad spiritualem vitam optimè traducendam virtutes sint, & fuga vitiorum, cumque Charitas, vt scribit Apostolorum Princeps Petrus in sua prima Canonica cap. 4. & Salomon Prouerb. 10. Operiat multitudinem peccatorum, sitque cæterarum virtutum forma, & dutrix, sine qua, vt admonuit Augustin. Epist. 105. ad Sixtum Presbyterum, nullus veram virtutem, nec castum timorem, nec veram sapientiam, nec religiosam continentiam habere potest. Indè fit, eam rectè hoc loco coopertorium appellari, quo arma spiritualia à rubigine defenduntur: id autem, quod immediatè sequitur, nimirum Etiam si possibile esset sine Dei offensa separari à Deo pro salute fratrum, hoc idem esse censeo, quod aliquando Apostolum Paulum dixisse legimus Rom. 9. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, quod sanè nullo pacto intelligendum est de separatione, quæ per peccatum mortale à Deo fit; neque optauit Paulus propter Iudæorum conuersionem deleri de libro vitæ, sed vt tradunt Origenes in Commentar. Epistolæ ad Romanos, & Diuus Hieronymus quæst. 9. ad Algasiam, Ex charitate desiderasse, non spiritu, sed carne, hoc est per corporalem mortem à fratribus separari, seu pro illis mori, & mortificari, hanc tamen interpetrationem D. Chrysost. homil. 16 in Epistola ad Romanos, & lib. 3. de Prouidentia Dei reijcit, existimans, hunc textum non de corporali morte esse simpliciter intelligendum. Quomodo (inquit) optasset Paulus à Christo anathema fieri, hoc est separari ab eo per mortem carnis, cum mors ipsa magis ad eum chorum, qui cum Christo est coniungat, & ipsius gloria potiri faciat, vermiculorum est itaque in luto latitantium ista suspicio, vterque enim, tàm Moyses, quàm Paulus, cum hæc dicerent, non solum cogitatione transcenderunt omnes præsentis vitæ agones, ac mortem, sed etiam pro Deo,

quem

quem magis, quàm se ipsos diligebant, cælos, & Angelos supergredientes omnia inuisibilia spreuerunt, ac pro Dei amore ab ipsa Dei fruitione, & ineffabili gloria excidere, non tamen petierunt, sed quòd magis est etiã optarunt, hactenus D. Chrysost. Qua de re legendi sunt Theodoret. Dionys. Carth. Lyran. & Benedictus Perer. ibidem, qui plura ad huius loci intelligentiam afferunt. Quantum verò spectat ad præsentis Notæ interpretationem, puto ego verba hæc scilicèt, Si possibile esset sine offensa Dei separari à Deo pro salute fratrum, scripta esse hìc per quandam exagerationem, & emphasim, vt sic commodè exprimatur, quantus debeat esse amor noster, ac dilectio proximi, vt etiam nobis pro eius salute separari optandũ sit à Deo, si absq illius offensa fieri posset, quòd sanè, & corporali morte, & quauis alia pœna execrabilius est, & Christiano homini maxime fugiendum, ac timendum, & in hunc quoque sensum accipi posse verba Pauli Apost. loco supra citato crediderim, cum enim Romanor. 8. dixisset, Quis separabit nos à charitate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius, modo in sequenti capite fratrum conuersionis anxius, vt illi salutem consequantur, etiam pro his à Christo separari optat, non quidem, quia eos seruatori Christo præferat, sed vt maximum in eos amorem suum sic exprimat.

7 Quid enim est aqua, nisi elementum, postquam verò effusus est sanguis Dei, venit ad elementum verbum Dei, & virtus effusi sanguinis Dei.

Quoniam nouæ legis Sacramenta à Christo Domino instituta sunt, & eorum vis, ac efficacia ab eius passione principaliter pendet, propterea hoc loco legimus, Nõ nisi post Christi sanguinis effusionem accessisse ad elementũ verbum Dei, & tunc verè Sacramentũ factum esse, quod etiã animaduertit D. August. tract. 80. in Ioan. cùm dixit Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.

8 In Baptismo quippè, siuè per bonum, siue per malum ministretur ministrum remittitur paternum delictum.

Omninò credendũ est, quòd sancti Patres suis scriptis affirmarunt, Sacramentũ Baptismi à malis ministris collatũ firmum, ratumq. esse, ac gratiæ fructum nullatenus impediri, nisi is, qui suscipit, Spiritui sãcto velit per peccatum obsistere, seq. tanto bono fraudare: modo huiusmodi ministri ea forma, ac materia vtantur, quam ex Christi institutione semper Catholica seruauit Ecclesia, idq. facere intendant, quod ipsa in his administrandis facere consueuit, tunc enim verè paternum remittitur delictum, vt scribitur hìc, Originale videlicet peccatum, quod ad nos à primis nostris parentibus transiuit, augetur etiam gratia, & quodlibet aliud condonatur peccatum, idq. ex eo, vel maximè constat, quoniã hi quidem ministri in illa sacra functione non suã, sed Christi personã gerunt, propterea D. Aug. tract. 5. in Ioan. Si (inquit) superbus fuerit minister, cum Diabolo cõputatur, sed nõ contaminatur donum Christi quod per illum fluit, optimè ergò sancti Patres ex D. Ioan. Euãg. colligũt, Iudã Iscariotẽ baptizasse plurimos, ex quibus tamen neminẽ iterum baptizatum fuisse inuenimus, vt mirum non sit, si D. Aug. loc. supra cit. scriptũ reliquerit, Dedit Baptismum Iudas, & non Baptizatũ est, post Iudam, dedit Ioannes, & baptizatũ est, post Ioannem, quia si datum est à Iuda Baptisma erat, quod autẽ à Ioanne datum est, Ioannis erat, idem probat lib. 2. cõtra Epist. Parmen. cap. 13. Etsi (inquit) Baptismus nulla necessitate vsurpetur, & à quolibet cuilibet detur, quod datum fuit, non potest dici non datum, quamuis rectè dici possit illicitè datum, cõstat hoc etiam ex cap. A quodam Iudæo. de consecrat. dist. 4. vbi Nicol. Papa definit, verum esse Baptismum datũ à Iudæo sub debita forma, & clariùs habetur in cap. Romanus. ead. dist. vbi legimus, Romanus Pontifex non hominem iudicat, qui baptizat, sed Spiritum Dei subministrare gratiam Baptismi, etiam si Paganus sit, qui baptizat. Indicat hoc etiam D. Thom. 3. p. q. 67. art. 5. ad 1. & affirmat Conc. Trid. Sess. 7. Can. 4. vbi definit, Baptismum datum ab Hæreticis cum debita intentione, & forma, esse verum Baptismum.

VERBA SPONSÆ PRECANTIA ad Christum, & ad Virginem, laudes optimas inducendo. Et responsio Virginis consolatoria ad filiam, probans per exempla exposita, quòd Deus iusto iudicio frequenter de mendacio Diaboli permittit, vt virtus Dei fiat manifestior, & quomodo tribulationes inductiuæ sunt ad spiritualia bona.

CAP. LXXV.

BENEDICTVS sis tu Deus meus, Creator, & Redemptor meus. Tu es stipendium illud, quo à captiuitate redempti sumus quo ad salutaria cuncta dirigimur, quo vnitati, & Trinitati sociamur. Propterea, etsi de fœditate mea erubesco, gaudeo tamen, quòd tu, qui semel pro salute nostra mortuus es, numquam ampliùs morieris. Tu enim verè ille es, qui etiam ante sæcula eras. Tu es qui potestatem habes, & vitæ & mortis. Tu solus bonus, & iustus. Tu solus omnipotens, & metuendus. Ideò tu sis benedictus in æternum. Sed quid de te dicam ò benedicta Maria mundi tota salus? Tu es illi similis, qui amico dolenti de perdita re, subitò fecit videri, quod perditum erat, quo mitigabatur dolor, creuit gaudium, & mens tota reaccendebatur lætitia. Sic tu dulcissima Mater, ostendisti mundo Deum suum, quem homines perdiderant, genuistique eum in tempore, qui ante tempora genitus est, ex cuius natiuitate cælestia, & terrestria sunt gauisa. Ideò dulcissima Mater rogo te, adiuua me, nè gaudeat inimicus meus de me, nè præualeat aduersum me fraudibus suis. Respondit Mater. Ego iuuabo te, sed cur turbaris, quòd aliud ostendebatur tibi spiritualiter, & aliud audiebatur corporaliter, in eo scilicèt, quod ille Miles, qui viuit corporaliter, ostendebatur tibi mortuus spiritualiter, & spirituali auxilio indigere. Sed audi nunc certitudinem. Omnis namq. veritas de Deo est, omneque mendacium à Diabolo, quia pater mendacij est. Ideò quamuis veritas ex Deo est, tamen de malitia Diaboli, & mendacio, quod Deus quandoque permittit occulto iudicio, virtus Dei fit manifestior. Sicut per exemplum indicabo tibi. Virgo quædam fuit, quæ sponsum suum tenerrimè diligebat, & similiter sponsus virginem, ex quorum dilectione Deus glorificabatur, & parentes amborum lætabantur. Quod inimicus eorum considerans, cogitauit taliter. Scio (inquiens) quòd sponsus, & sponsa per tria conueniunt, scilicèt per litteras, per mutua colloquia, aut per corporum vnionem. Ergò nè nuncij, & portatores litterarum aditum obtineant, implebo vias omnes stipitibus, spinis, & vncinis. Nè ergò appropinquent ad mutua colloquia, faciam clamores, & strepitus, quibus distrahantur in colloquendo. Nè verò nudi conueniant in lecto, statuam custodes tales, qui quamlibet rimam obseruabunt, nè aliquam occasionem obtineant conueniendi. Sponsus itaque astutior hoste intelligens ista, dixit seruis suis. Hostis meus ponit mihi insidias in talibus, & vos illis locis attendite, quòd si ita inueneritis, sinite eum laborare, donec posuerit laqueos, & posteà consurgentes, nõ interficiatis eum, sed deludẽdo inclamate eum. Vt conserui vestri videntes astutias hostis, efficiantur solicitiores in vigilando, & custodiendo. Simili modo est etiam in spiritualibus. Nam litteræ quibus sponsus, & sponsa, idest Deus, & bona anima conueniunt, nihil aliud sunt, nisi orationes, & suspiria bonorum, sicut enim litteræ corporales, indicant affectum, & voluntatem emittentis eas, sic orationes bonorum ingrediuntur ad cor

Dei,

Dei, & coniungunt animam Deo in vnum vinculum charitatis. Sed Diabolus quandoq. impedit corda hominum, nè rogent ea, quæ salutis animæ sunt. aut quod carnali voluptati contrariũ est. Impedit quoque, nè rogantes pro alijs peccatoribus exaudiantur, qui peccatores pro se vtiliora animæ non petunt, nec rogant ea, quæ sunt ad vtilitatem sempiternam. Quid verò sunt mutua colloquia, quibus sponsus, & sponsa efficiuntur vnum cor, & vna anima, nisi pœnitentia, & contritio. In quibus quandoque Diabolus tantum facit clamorem, quòd ad inuicem non audiuntur. Quid autem est clamor eius, nisi suggestio eius praua, suggerens cordi fructuosè volenti pęnitere, dicendo inspirationibus suis. O anima (inquiens) delicata, durum est aggredi inconsueta, & insolita, numquid omnes possunt esse perfecti, sufficit tibi vnum esse de multis, quid maiora attentas? Cur facis, quod nemo facit? perseuerare enim non poteris. Derideris quidem ab omnibus, si te nimis humilias, & submittis. Talibus igitur anima delusa inspirationibus, cogitat secum, Graue (inquit) est consueta relinquere, ideò faciam confessionem de præteritis, sufficit enim mihi sequi viam plurium, non valeo esse perfecta, Deus quippè est misericors. Nec redemisset nos, si perire nos voluisset. Talibus clamoribus impedit Diabolus animã, nè audiat Deus. Non quòd Deus non audit omnia, sed quia in audiendo talia, non delectatur Deus, quando anima magis consentit tentationi suæ, quàm propriæ rationi. Quid verò est, quòd Deus, & anima coniunguntur nudi, nisi desiderium cæleste, & charitas pura, quibus anima flagrare debet omni hora. Sed hęc charitas impeditur quadrupliciter. Primò instigat Diabolus animæ, aliquid facere contra Deum, quod licet non reputatur graue, tamen delectat animum, & huiusmodi delectatio, quia leuigatur, nec curatur, odiosa est apud Deum. Secundò inspirat Diabolus animæ, aliqua bona facere propter complacentiam hominũ, & ommittere quandoque bona, quæ posset facere, propter honorem, & timorem mundi. Tertiò Diabolus immittit obliuionem faciendorum bonorum animæ, & tædium, per quæ animus absortus, attediatur in faciendo bona. Quartò, Diabolus sollicitat animam, aut in curis mundialium, aut in gaudio, & dolore superuacuo, seu in timore dispendioso. Per talia itaque impediuntur litteræ, & orationes iustorum, & mutua colloquia sponsi, & sponsæ. Sed licet Diabolus astutus sit, tamen Deus sapientior, atque fortior est, comminuens laqueos hostis, vt litteræ missæ peruenire valeant ad sponsum. Tunc autem franguntur laquei, quando Deus immittit cogitare, quæ bona sunt, & cor desiderat, vt obtineat voluntatem fugiendi, quæ praua sunt, & faciendi, quæ placita sunt Deo. Dissipatur etiam clamor hostis, quando animam discretè pęnitet, habens velle, confessa non iterandi. Scito etiam, quòd Diabolus non solum facit clamorem, & strepitum his, qui sunt inimici Dei, sed etiam amicis Dei, sicut per exemplum intelligere poteris, quasi esset virgo, cui, cum loqueretur vir, apparuit quoddam antipendium inter eos, quòd quidem vir vidit, sed non virgo. Finita autem collocutione, virgo eleuatis oculis, vidit antipendium, & timens cogitauit secum. Prouideat (inquit Deus, nè forte laqueis hostis sim decepta. Sponsus verò videns virginem contristatam, remouit antipendium, & ostendit ei omnem veritatem. Sic etiam perfecti homines, visitantur inspirationibus diuinis, quibus Diabolus facit tunc clamores, quando vel eleuantur superbia subita, aut eijciũtur nimio timore, seu inordinatè condescendendo tolerant aliorũ peccata, aut nimia lætitia, vel tristitia dissoluuntur. Similiter factum est, & tecum. Diabolus quippè instigabat quosdam

ſcribere tibi illum eſſe mortuum, qui viuebat, vndè magnum concepiſti dolorẽ. Sed Deus oſtendit ſpiritualem mortem eius, vt quòd Scriptores dixerunt corporaliter eſſe falſum, hoc Deus conſolando te ſpiritualiter oſtendit eſſe verum. Ideò verum eſt quod dicitur, quòd tribulationes inductiuę ſunt ad ſpiritualia bona; quia, niſi propter mendacium auditum fuiſſes contriſtata, tanta virtus, & pulchritudo animæ oſtenſa tibi non fuiſſet. Propterea vt intelligeres occultã Dei diſpenſationem, quaſi quoddam antipendium erat inter animam tuã, & Deum loquentem, & quia anima apparuit in ſpecie indigentis auxilio, & Deus in omni locutione ſua iſtam obſeruauit concluſionem, vtrum inquit mortuus eſt, vel viuit, ſcias tempore ſuo. Oſtenſa verò pulchritudine animæ, & ornatu, quo anima perfici debet ad ingreſſum cæli, ablatum eſt antipendium, & oſtenſa veritas, ſcilicet, quòd homo ille corporaliter viuebat, & ſpiritualiter erat mortuus, & talibus virtutibus armari debet, quicumque patriam cæleſtem eſt ingreſſurus. Verumtamen Diaboli intentio fuit iſta, vt videlicet probaret te per mendacium, & tribularet. Et vt dolendo de ſubtractione tàm chari amici, diſtraheret te ab amore Dei, ſed poſtquam dixiſti, prouideat Deus, nè fortè iſtud ſit illuſio; & dixiſti Deus adiuua me. Tunc ablatum eſt velamen, & oſtenſa eſt tibi veritas à Deo, tàm corporalis, quàm ſpiritualis. Ideò ergò permittitur Diabolo etiam tribulare iuſtos, vt eorum corona augeatur.

VERBA VIRGINIS AD FILIAM oſtendentia, qui ſunt amici Dei. Et quomodo pauci inueniuntur modernis temporibus, aſsignando omnem ſtatum, tàm Laicorum, quàm Clericorum. Et quæ eſt cauſa, quare Deus diues dilexit paupertatem, & qualiter elegit pauperes, & non diuites, ad quẽ finẽ diuitiæ fuerunt conceſſæ Eccleſiæ.

CAP. LXXVI.

MATER loquitur Sponſæ Chriſti. Cur turbaris filia? quia (inquit) timeo mitti ad induratos. Et Mater. Vndè (inquit) intelligis induratos, aut amicos Dei? Et illa. Neſcio diſcernere, nec de aliquibus iudicare audeo, quia duo homines oſtenſi ſunt mihi priùs, quorum alter humillimus, & ſanctiſſimus iudicio hominum apparebat. Alius verò largus, & ambitioſus, quorum tamen intentio, & voluntas diſcordabant ab opere, vehementer terruerunt intellectum meum. Reſpondit Mater. Ex his, quæ apertè videntur mala, iudicare permittitur, animo ſcilicet compatiendi, & corrigendi. De dubijs verò, quæ quo animo fiunt non ſunt certa, iudicare non eſt tuum. Propterea indicare tibi volo, qui ſunt amici Dei. Scito itaque illos eſſe amicos Dei, qui acceptis donis Dei timidi sũt, & pro his omni hora regratiantur Deo, & ſuperflua non requirunt, ſed de datis contentantur. Sed vbi inueniuntur illi tales? Inquiramus primò in Communitate. Quis eſt, qui dicat ſufficit, maiora non quæro? Inquiramus in Militibus, & Dominis alijs, quis eorum cogitat taliter, bona, quæ habeo, hæreditate acquiſiui, & de his ſuſtentamentum meum moderatum, iuxta ſtatum meum Deo, & hominibus cõuenientem requiro, cætera verò Deo, & pauperibus communicabo. Si verò bona iſta hæreditaria ſcirẽ acquiſita malè,

malè, aut restituerem, aut dimitterē consilio electorum spiritualium seruorū Dei. O filia, talis cogitatio rara est in terra. Inquiramus etiam in Regibus, & in Ducibus, quis stat in laudabili suo statu. Ille quippè est Rex, qui in moribus suis est, sicut Iob, in humilitate, sicut Dauid, in zelo legis, vt Phinees, vt Moyses in mansuetudine, & longanimitate. Ille quoque est Dux, qui Regis exercitum regit, & informat ad prælia, qui fiduciam habet in Deo, & timorem, vt Iosue, qui vtilitatem domini sui plus quærit, quàm propriam, vt Ioab, qui zelum legis, & commodum proximorū diligit, vt Iudas Machabæus. Talis Dux similis est Vnicorni, qui acutū habet cornu in fronte, & sub cornu lapidem pretiosum. Quid autem est cornu Ducis, nisi cor virile Ducis, quomodo pugnādum est fortiter, hostesq. fidei feriēdi. Lapis verò sub cornu Ducis est charitas diuina, quę iugitèr in corde manens, reddit eum ad omnia agilem, & inuictum. Sed tunc Duces similiores sunt hedis lasciuis, quàm vnicornibus, quia vbique pugnant pro carne, non pro anima, nec pro Deo. Inquiramus ergo in Regibus, quis eorum non grauat subditos suos propter superbiam suam. Quis tenet statum suum iuxta redditus coronæ, quis restituit ea, quæ corona detinet iniustè? Quis est, qui exoccupat se ad faciendam iustitiam propter Deum, vtinam filia in mundo Reges tales appareant, vt glorificetur Deus. Inquiramus insuper in Clero, quorum est diligere continentiam, paupertatem, & deuotionem, & certè hi etiam à via recesserunt. Quid autem sunt Clerici, nisi pauperes, & eleemosynarij Dei? vt viuentes de oblatione Dei, tanto essent humiliores, & ad Deum feruentiores, quanto à curis mundi plus debent esse segregati. Ideò, & à tribulatione, & paupertate primùm surrexit Ecclesia, vt Deus esset hæreditas eorum, & non in mundo, nec in carne,
1 sed in Deo gloriarentur. 1 Sed numquid filia non potuisset Deus elegisse Reges, & Duces in Apostolos, & tunc per eos hæreditate terrena ditata fuisset Ecclesia? Potuisset quidem, sed diues Deus venit in mundum pauper, exemplo, vt terrena ostenderet transitoria esse, & vt homo Domini sui addisceret, nec erubesceret paupertatem, sed ad veras diuitias, & cælestes festinaret. Ideò cum paupere piscatore inchoabat pulcherrimam dispositionem Ecclesiæ, & posuit eum in locum suum, vt de sorte Domini, non de hæreditate, viueret in hoc mundo. Itaque à tribus bonis cœpit Ecclesia: Primò à feruore fidei. Secundò à paupertate. Tertiò ab effectu virtutum, & miraculorum. Hæc quoque tria fuerunt in Beato Petro. Nam habuit feruorem fidei, quando libera voce Deum suum confessus est, & pro ea mori non dubitauit. Habuit etiam paupertatem, & quando circumeundo mendicabat, & laborando manibus se pascebat. Verumtamen in spiritualibus erat diues, quod maius est, quando scilicet claudo dedit gressum, quod nullus Principum potuit, cui aurum, & argentum dare non habebat. Sed numquid Petrus non obtinuisset aurū, qui suscitauit mortuum si voluisset? vtique, sed exonerauit se ab onere diuitiarum, vt expeditus intraret cælum, & vt Magister ouium, humilitatis exemplum daret ouibus, quia humilitas, & paupertas, aut spiritualis, aut
2 corporalis, ingressus est in cælū. 2 Tertiò fuit in eo effectus miraculorum, quia prætermissis altioribus miraculis, etiam ad vmbram Petri infirmi sunt sanati. Ergo, quia habuit secum perfectionem virtutum, quæ est contentari de necessarijs, & ideò lingua eius clauis cæli facta est; & nomen eius in benedictione est in cælis, & in terris. Qui verò nomina sua vocauerunt in terris, & stercora, idest terrena dilexerunt, neglecti sunt in terris, & in libro iustitiæ diuinę horribiliter sūt descripti. Verumtamen Deus ostendere volens, quòd non paupertas Petri, nec aliorum Sāctorum coacta erat, sed spon-

tanea, ideò incitabat animos multorum ad largiendum eis. Sed ipsi plus in paupertate, quàm in sentibus diuitiarũ gloriabantur, proptereà, & quò plus abundabat in eis paupertas, tantò deuotio cumulatiùs augebatur. Et quidem mirum, qui enim partem suam, & gaudium posuerũt Deum, quomodo poterit Deus abesse eis? Qui verò delitias mũdi appetebant, quomodo potuit eis dulcescere Deus? immò peregrinus erat in oculis eorum.
3 3 Processu verò temporis, vt amici Dei feruentiores, & expeditiores essent ad prædicandum verbum Dei, & vt sciretur, quòd nõ diuitiæ malæ sunt, sed abusus earum, ideò sub Siluestro, & alijs, bona temporalia Ecclesiæ data sunt, quas viri Sancti longò tempore, ad solam necessitatem suam, & amicorum Dei, pauperum sustentationem dispensabant. Ergo tales scito amicos Dei, qui contentantur de dispositione Dei, qui & si tibi non sunt cogniti, Filius meus subtiliùs videt eos, quia in duro metallo multoties inuenitur aurum, & de duro silice extrahitur scintilla ignis. Vade itaque secura, quia priùs clamandum est, & posteà faciendum, quia nec filius meus in carne manens omnem simul Iudæam conuertit. Nec Apostoli simul, & semel gentilitatem, sed tempora longiora habenda sunt ad perficiendũ opera Dei.

NOTÆ.

1 SEd nũquid filia non potuisset Deus elegisse Reges, & Duces in Apostolos, & tunc per eos hæreditate terrena ditata fuisset Ecclesia.

Beatissima Virgo hoc loco B. Brigittam certiorem facit, quare Deus Apostolos non potentes, & diuites, sed pauperes, elegerit: cuius rei duas hic legimus causas, quarum prima est, vt homines sui exemplo magistri addiscerent terrena negligere, quæ caduca, & mobilia sunt: secunda nè paupertatem erubescerent, sed temporalibus diuitijs posthabitis cælestia sibi comparare studerent. Cæterùm sancti Patres propositæ dubitationis causas inuestigantes affirmarunt, idcircò, Christum humiles, nec sapientes, aut doctos, vel nobiles ad Apostolatus officiũ assumpsisse, nè diuitiarũ, aut nobilitatis intuitu ad suã gratiã eos traxisse videretur, neque Euãgelij fructus humanis viribus, aut scientiæ, aut prudentiæ hominum adscriberetur, sed veritati tantummodo passionis suæ, & efficaciæ, ac etiam prædicationi tribueretur, vtq. per ea, quæ stulta, ac infirma mundi sunt, fortes, & sapientes confunderet: hinc Paulus 1. Corinth. 1. dicebat, Videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed stulta mundi eligit Deus, vt fortia confundat, addit, & aliam causam D. Augustinus in expositione Psalmi 65. ad illa verba, Date gloriam laudi eius: Si doctos (inquit) primos elegisset, doctrinæ suæ meritò se electos putarent, & ita illorum scientia laudaretur, & laus Christi gratiæ minueretur, & serm. de Apostolis de hac electione verba faciens, Nõ (inquit) de foro Iustiniani, sed de simplicitate piscatoria Apostolos assumpsit, inflat enim sapientia huius mundi, & legum ventosa loquacitas, elegit non Reges, non Senatores, non Philosophos, sed plebeios, pauperes, indoctos, piscatores, ineruditos liberalibus disciplinis, non peritos Grammatica, non armatos Dialectica, non Rethorica inflatos, hoc ipsum latiùs explicat D. Chrysostom. siuè quisquis fuerit auctor operis imperfecti homil. 7. similitudine quadam artificis, qui gemmas videns pretiosas, & non dolatas, eligit illas, non quod sint, sed quod fieri possint, habens enim artis scientiam bonum incompositum nõ contemnit, sic Dominus videns Apostolos non eorum eligit opera, sed corda, nec quasi Apostolos eligit eos, sed quia fieri poterant Apostoli, idem habet Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum.

2 Tertiò fuit in eo effectus miraculorum, quia prætermissis altioribus miraculis, etiam ad vmbram Petri infirmi sanati sunt.

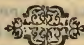
Tanta Apostolorum Principi edendi mi-

racu-

racula virtus à Christo concessa est, vt & ægrotantium morbos sui tantummodo corporis vmbræ contactu sanaret, & idcircò Actor. 5. scripsit D. Lucas Euangelista, quod in plateas eijciebant infirmos, & in lectulis, & in grabatis ponebant, vt veniente Petro saltem obumbraret quemquam illorum, & liberarētur omnes ab infirmitatibus suis, qua in re nō defuerunt, qui dixerint, Petri miracula insigniora, ac præstantiora fuisse miraculis Christi Domini, sic Dionysius Carthusianus Actor. 5. & ibidem Theodorus Heracliensis, Rupertus, Beda, & D. Augustinus in Ioan. tract. 71. & 72. Maius (inquit) fuit vmbræ suæ transitu, quod Discipuli fecerunt, quā fimbriæ suæ tactu, quod ipse omnes fecit sanari languentes, & hoc illud est, quod Dominus illis pollicitus fuerat Ioan. 14. Amen Amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet: neque tamen censendum est hoc Christo derogasse, quia non sua Petrus, sed Christi virtute ea fecit, quod etiam, & Nos annotauimus supra hoc eodem Lib. Cap. 74. Nota 2. & obseruarunt in locum D. Ioan. citatum, Beda, Euthymius, & Theophylactus, Theodorus verò Heracleotes tribus rebus Apostolorum miracula Christi miraculis cēsuit excelluisse, Primum, quòd ipsa per se maiora fuerint, vt de vmbra Petri dictum est, Secundò, quòd Christus nullum nisi beneficij loco miraculum fecerit, quale est mortuos suscitare, ægrotos curare, Apostolos verò multa miracula, non ea solum, quæ ad hominum beneficentiam, sed etiam quæ spectarent ad pœnam fecisse; vt Actor. 5. & 9. legimus Petrum Ananiam, & Sapphiram solo verbo interemisse, & Paulum Elymam magum excæcasse Actor. 13. & Corinthum illum Sathanæ vexandum tradidisse 1. Corinth. 5. Tertiò Christum tantummodo in Iudæa, Apostolos verò per totum terrarum Orbem miracula patrasse, addit Rupertus, Christum non nisi vna locutum lingua, Apostolos omnibus, quod etsi non ad magnitudinem miraculorum, ad celebritatem saltem spectare affirmauit.

3 Processu verò temporis, vt amici Dei feruentiores, & expeditiores essent ad prædicandum verbum Dei, & vt sciretur, quòd non diuitiæ malæ sunt, sed abusus earum, ideò sub Siluestro, & alijs, bona temporalia Ecclesiæ data sunt.

Ex his verbis præsentis Notæ duplex deducitur causa, quapropter Ecclesiæ bona temporalia collata sint; primò quidem nè amici Dei in sibi comparandis ad victum, & vestitum necessarijs sollіciti fierent, & indè à verbi Dei prædicatione impedirentur, & tepidi, ac negligentes euaderent: ideò legimus Matth. 10. Marci 6. & Lucæ 9. Christum Dominum Apostolis præcepisse, vt de pedibus puluerem excuterent in signum excusionis diuitiarum appetitus, ac sollicitudinis, à quibus abstinere penitùs debuerant, permisit ergò Deus ad hanc tollendam sollicitudinem, Ecclesiam diuitijs abundare, vtq. etiam palàm fieret, diuitias minimè malas esse, sed illarum tantummodo abusum. Cæterùm hoc loco legimus sub Siluestro Pōtifice sanctissimo, plura illi fuisse donata ab Imperatore Constantino, quem non nisi diuinitùs inspiratum id fecisse credimus, ad maiorem totius Ecclesiæ, ac Fidei Catholicæ amplitudinem, & maiestatem, præterquam quod ab eo, quasi in remunerationem pro salute, victorijs cælitus comparatis, cæterisq. beneficijs acceptis, factum esse credendum est, sicq. à Pontifice Siluestro huiusmodi donationem approbatam fuisse, in eaq. Summos Pontifices hactenus perseuerasse, vt constat distinct. 96. cap. Constantinus 1. & 2. & tradit Albertus Pighius lib. 5. Hierarch. Ecclesiasticæ cap. 16. & Maior in 4. distinct. 15. quæst. 10. part. 2. & inter Iuris peritos Bartolus, Panormitanus, & alij plures, quos citat Ludouicus Molina de Iustitia, & Iure tract. 2. disput. 25. Siluester in verbo Papa quæst. 10. Cardinalis Baronius tomo 3. Annalium anno Christi 324.

VER-

VERBA SPONSÆ AD CHRISTVM, magnificam misericordiam, quam Christus cum ea fecit manifestantia, & verba Christi ad Sponsam, eamdem misericordiam dulciter in Sponsa cõfirmantia. Et qualiter ipsam elegit in vas implendum vino, & per ipsam seruitoribus Dei propinando, & de grata interrogatione, & humili Sponsæ ad Christum.

CAP. LXXVII.

ONOR sit omnipotenti Deo pro omnibus, quæ creata sunt, laus sit ei pro omnibus suis virtutibus. Decus, & seruitium reddatur ei pro omni charitate sua. Ego indigna persona, quæ à iuuentute mea multa cõtra te Deum meum deliqueram, regratior tibi dulcissime Deus meus. Et pro hoc maximè, quòd nullus ita criminosus est, quòd ei misericordiam tuam denegas, qui cum charitate, & vera humilitate misericordiam à te postulat, cum proposito emendandi. O charissime Deus, & omnium dulcissime, mirabile omnibus audientibus est illud, quod tu mecum fe-
1 cisti. 1 Nam quando placet tibi, tunc sopis corpus meum, non tamen sopore corporali, sed quiete spirituali. Animam autem meam tunc quasi à somno excitas ad videndum, & audiendum, atque sentiendum spiritualiter. O Domine Deus, ò quàm dulcia sunt oris tui verba. Videtur verò mihi, quoties verba spiritus tui audio, quòd anima mea in se illa deglutiat cum quodam sentimento ineffabilis dulcedinis, sicut suauissimum cibum, qui cadere videtur in cor corporis mei, cum magno gaudio, & ineffabili consolatione. Mirabile tamen hoc esse videtur, quòd dum verba tua audio, tunc vtrumque efficior, scilicet satiata, & famelica, propter hoc autem satiata, quia tunc nihil aliud mihi libet nisi illa, propter hoc verò famelica, quia semper augetur appetitus meus ad illa. Benedictus igitur sis tu Deus meus Iesu Christe, da ergo mihi Domine auxilium tuum, vt omnibus diebus vitæ meæ, quæ tibi placita sunt, perficere valeam. Christus autem respondit, dicens: Ego sum sine principio, & sine fine, & omnia creata sunt ex potentia mea, & ordinata ex sapientia mea, omnia etiam reguntur ex meo iudicio, nihilq. mihi impossibile est, & verè omnia opera mea cum charitate sunt disposita. Et ideò nimis durum est illud cor, quod non vult diligere me, nec me timere, cum sim vtrumque, scilicet omnium hominum nutritor, & Iudex. Diaboli autem, qui lictor meus est, & ipsorum hominum proditor, voluntatem faciunt. Ipseq. deniq. tam pestiferum virus in mundo propinauit, quòd viuere non potest anima, illud delectabiliter prægustans, sed mortua in Infernum cadit, in miserijs tamen æternaliter victura. Hoc autem virus peccatum est, quod licet multis dulciter sapit, in fine tamẽ horribiliter amarescit. Hoc certissimè venenum de manu diaboli bibitur cũ delectatione omni hora, & quis talia audiuit vmquam, aut maius
2 mirum. 2 Præbetur enim hominibus vita, & ipsi mortem eligunt, & voluntariè amplectuntur. Ego autem, qui potens sum super omnia, compatior eorum miseriæ, & angustiæ magnæ. Ego enim feci sicut Rex diues, & charitatiuus, qui mittẽs familiaribus seruitoribus suis pretiosum vinum, diceret, ita propinate pluribus vinum, quàm vobis solis, quoniam valdè salubre est. Hoc enim ægris sanitatem reddit, mœstis consolationem, & sanis hominibus cor virile. Vinum etiam non mittitur sine vase. Verè sic ego feci in Regno hoc. Ego quidem seruitoribus meis misi verba mea, quæ vino optimo comparantur, & ipsi alijs ea dabunt, quoniam salubria sunt. Per vas autem te intelligo, quæ verba mea audis. Nam tu

tu vtrumque fecisti, quia verba audisti, & protulisti, quia tu es vas meum propriū, quod implebo dum voluero, & ex quo, dum mihi placuerit exhaurio, & ideò spiritus meus mōnstrabit tibi, quò pergere debeas, & quid loquaris, & neminem timeas nisi me. Sed gaudenter quocunque voluero debes pergere, & intrepidè dicere, quod tibi mandauero, quoniam mihi nihil potest resistere, & ego tecum volo manere. Deindè loquebatur sponsa. Ego (inquit) quæ audiui hanc vocem, cū lacrymis sic respōdi: O mi Domine Deus, ego quæ sum quasi minima culex in potestate tua, rogo, vt des mihi licentiam respondere tibi. Vox autem respondit, dicens. Ego responsionem tuam priùs noui, quàm tu eam cogitasti. Verumtamen do tibi loquendi licentiam. Tunc inquit sponsa. Ego quæro, quare tu O omnis gloriæ Rex, & omnis sapientiæ infusor, atque omnium virtutum operator, & ipsa virtus, ad tale officiū me vis assumere, quæ corpus in peccatis consumpseram, quæ quo ad sapientiam sum similis Asino, & ad virtutum operationem defectuosa, Noli mihi dulcissime Deus Iesu Christe propter hòc irasci, quòd sic te interrogaui, nihil enim diffidendum est de te, quoniam facere potes quidquid volueris, de me autem totaliter miror, quoniam in multis te offendi, & parum emendaui. Vox quoque respondit, dicens. Ego quidem per similitudinem tibi respondeo. Si Regi diuiti, & potenti diuersæ monetæ præsentarentur, quas posteà Rex conflari faceret, & quidquid, sicut placeret, ex eis fabricari, vt putà coronas, & anulos de moneta aurea, scutellas, & vasa bibitoria de moneta argentea, lebetes, & sartagines de moneta cuprea, his quoque omnibus Rex vteretur ad suum commodū, & honorem. Vndè cum non mireris, quòd ipse sic faceret. Ideò non magis tibi mirādum sit, quòd ego amicorum meorum corda per ipsos mihi præsentata, libens accipio, de eis quidquid mihi placet faciendo. Et quamuis aliqui maiorem sensum habeant, aliqui autem minorem, tamen dum ipsi mihi corda sua præsentāt, tunc aliquibus vtor ad vnū, aliquibus ad aliud, omnibus autem ad gloriam meā, & honorem, quoniam cor iusti est moneta, mihi summè placens, & ideò ea, quæ mea sunt, ordinare possum, sicut volo, & cum tu mea sis, mirari non debes, de his, quæ tecum facere voluero. Sed cōstans, & stabilis esto ad sustinendum, & voluntaria ad faciendum, quidquid tibi præcepero. In omnibus enim locis sum potens omnia dare tibi necessaria.

NOTÆ.

1 Nam quando placet tibi tunc sopis corpus meum, non tamen sopore corporali, sed quiete spirituali, animā autem meam tunc quasi à somno excitas, ad videndum, & audiendum, atque sentiendum spiritualiter.

Ad horum intelligentiam, duo nobis breuiter explicanda sunt: Primum quidem quid sit sopor ille spiritualis, cuius hoc loco mentio fit: Secundò in quo verè discrepet à corporali somno, quandoquidem ex verbis huius Notæ discrepare colligimus. Et quantùm ad primum dicendùm videtur, soporem hunc spiritualem aliud non esse, quàm exstasim, in quem B. Brigitta frequentèr rapiebatur, vt hos libros legenti palàm fieri potest, est ergò exstasis, vt Auctor est D. Isidorus lib. 7. Etimolog. cap. 13. & D. Thom. 2. 2. q. 175. art. 2. ad primum, quidam mentis excessus, sicut Act. 10. de B. Petro tradit D. Lucas, cecidisse super eum mentis excessum, tria autem cū exstasi reperiuntur, vt nos latè docuimus in Tract. de Visionib. ac Reuel. Cap. 3. Primò sensuum quædam alienatio, Secundò affectus quidam mentis circà boni contemplationem. Tertiò quies in illo bono contemplato; & quia dilectio hæc tria comprehendit, idcircò D. Dionysius egregiè 4. cap. de Diuinis nominibus docuit, amorem exstasim facere, quæ omnia adamussim explicauit idem D. Dionys. eodem lib.

VERBA SPONSÆ AD CHRISTVM, magnificam misericordiam, quam Christus cum ea fecit manifestantia, & verba Christi ad Sponsam, eamdem misericordiam dulciter in Sponsa cōfirmantia. Et qualiter ipsam elegit in vas implendum vino, & per ipsam seruitoribus Dei propinando, & de grata interrogatione, & humili Sponsæ ad Christum.

CAP. LXXVII.

ONOR sit omnipotenti Deo pro omnibus, quæ creata sunt, laus sit ei pro omnibus suis virtutibus. Decus, & seruitium reddatur ei pro omni charitate sua. Ego indigna persona, quæ à iuuentute mea multa cōtra te Deum meum deliqueram, regratior tibi dulcissime Deus meus. Et pro hoc maximè, quòd nullus ita criminosus est, quòd ei misericordiam tuam denegas, qui cum charitate, & vera humilitate misericordiam à te postulat, cum proposito emendandi. O charissime Deus, & omnium dulcissime, mirabile omnibus audientibus est illud, quod tu mecum fe-
1 cisti. 1 Nam quando placet tibi, tunc sopis corpus meum, non tamen sopore corporali, sed quiete spirituali. Animam autem meam tunc quasi à somno excitas ad videndum, & audiendum, atque sentiendum spiritualiter. O Domine Deus, ò quàm dulcia sunt oris tui verba. Videtur verò mihi, quoties verba spiritus tui audio, quòd anima mea in se illa deglutiat cum quodam sentimento ineffabilis dulcedinis, sicut suauissimum cibum, qui cadere videtur in cor corporis mei, cum magno gaudio, & ineffabili consolatione. Mirabile tamen hoc esse videtur, quòd dum verba tua audio, tunc vtrumque efficior, scilicet satiata, & famelica, propter hoc autem satiata, quia tunc nihil aliud mihi libet nisi illa, propter hoc verò famelica, quia semper augetur appetitus meus ad illa. Benedictus igitur sis tu Deus meus Iesu Christe, da ergo mihi Domine auxilium tuum, vt omnibus diebus vitæ meæ, quæ tibi placita sunt, perficere valeam. Christus autem respondit, dicens: Ego sum sine principio, & sine fine, & omnia creata sunt ex potentia mea, & ordinata ex sapientia mea, omnia etiam reguntur ex meo iudicio, nihilq. mihi impossibile est, & verè omnia opera mea cum charitate sunt disposita. Et ideò nimis durum est illud cor, quod non vult diligere me, nec me timere, cum sim vtrumque, scilicet omnium hominum nutritor, & Iudex. Diaboli autem, qui lictor meus est, & ipsorum hominum proditor, voluntatem faciunt. Ipseq. deniq. tam pestiferum virus in mundo propinauit, quòd viuere non potest anima, illud delectabiliter prægustans, sed mortua in Infernum cadit, in miserijs tamen æternaliter victura. Hoc autem virus peccatum est, quod licet multis dulciter sapit, in fine tamē horribiliter amarescit. Hoc certissimè venenum de manu diaboli bibitur cū delectatione omni hora, & quis talia audiuit vmquam, aut maius
2 mirum. 2 Præbetur enim hominibus vita, & ipsi mortem eligunt, & voluntariè amplectuntur. Ego autem, qui potens sum super omnia, compatior eorum miseriæ, & angustiæ magnæ. Ego enim feci sicut Rex diues, & charitatiuus, qui mittēs familiaribus seruitoribus suis pretiosum vinum, diceret, ita propinate pluribus vinum, quàm vobis solis, quoniam valdè salubre est. Hoc enim ægris sanitatem reddit, mœstis consolationem, & sanis hominibus cor virile. Vinum etiam non mittitur sine vase. Verè sic ego feci in Regno hoc. Ego quidem seruitoribus meis misi verba mea, quæ vino optimo comparantur, & ipsi alijs ea dabunt, quoniam salubria sunt. Per vas autem te intelligo, quæ verba mea audis. Nam

tu vtrumque fecisti, quia verba audisti, & protulisti, quia tu es vas meum propriũ, quod implebo dum voluero, & ex quo, dum mihi placuerit exhaurio, & ideò spiritus meus monstrabit tibi, quò pergere debeas, & quid loquaris, & neminem timeas nisi me. Sed gaudenter quocunque voluero debes pergere, & intrepidè dicere, quod tibi mandauero, quoniam mihi nihil potest resistere, & ego tecum volo manere. Deindè loquebatur sponsa. Ego (inquit) quæ audiui hanc vocem, cũ lacrymis sic respõdi: O mi Domine Deus, ego quæ sum quasi minima culex in potestate tua, rogo, vt des mihi licentiam respondere tibi. Vox autem respondit, dicens. Ego responsionem tuam priùs noui, quàm tu eam cogitasti. Verumtamen do tibi loquendi licentiam. Tunc inquit sponsa. Ego quæro, quare tu O omnis gloriæ Rex, & omnis sapientiæ infusor, atque omnium virtutum operator, & ipsa virtus, ad tale officiũ me vis assumere, quæ corpus in peccatis consumpseram, quæ quo ad sapientiam sum similis Asino, & ad virtutum operationem defectuosa, Noli mihi dulcissime Deus Iesu Christe propter hoc irasci, quòd sic te interrogaui, nihil enim diffidendum est de te; quoniam facere potes quidquid volueris, de me autem totaliter miror, quoniam in multis te offendi, & parum emendaui. Vox quoque respondit, dicens. Ego quidem per similitudinem tibi respondeo. Si Regi diuiti, & potenti diuersæ monetæ præsentarentur, quas posteà Rex conflari faceret, & quidquid, sicut placeret, ex eis fabricari, vt putà coronas, & anulos de moneta aurea, scutellas, & vasa bibitoria de moneta argentea, lebetes, & sartagines de moneta cuprea, his quoque omnibus Rex vteretur ad suum commodũ, & honorem: Vndè cum non mireris, quòd ipse sic faceret. Ideò non magis tibi mirãdum sit, quòd ego amicorum meorum corda per ipsos mihi præsentata, libens accipio, de eis quidquid mihi placet faciendo. Et quamuis aliqui maiorem sensum habeant, aliqui autem minorem, tamen dum ipsi mihi corda sua præsentãt, tunc aliquibus vtor ad vnũ, aliquibus ad aliud, omnibus autem ad gloriam meã, & honorem, quoniam cor iusti est moneta, mihi summè placens, & ideò ea, quæ mea sunt, ordinare possum, sicut volo, & cum tu mea sis, mirari non debes, de his, quæ tecum facere voluero. Sed cõstans, & stabilis esto ad sustinendum, & voluntaria ad faciendum, quidquid tibi præcepero. In omnibus enim locis sum potens omnia dare tibi necessaria.

NOTÆ.

1 NAm quando placet tibi tunc sopis corpus meum, non tamen sopore corporali, sed quiete spirituali, animã autem meam tunc quasi à somno excitas, ad videndum, & audiendum, atque sentiendum spiritualiter.

Ad horum intelligentiam, duo nobis breuiter explicanda sunt: Primum quidem quid sit sopor ille spiritualis, cuius hoc loco mentio fit: Secundò in quo verè discrepet à corporali somno, quandoquidem ex verbis huius Notæ discrepare colligimus. Et quantùm ad primum dicendum videtur, soporem hunc spiritualem aliud non esse, quàm exstasim, in quem B. Brigitta frequentèr rapiebatur, vt hos libros legenti palàm fieri potest, est ergò exstasis, vt Auctor est D. Isidorus lib. 7. Etimolog. cap. 13. & D. Thom. 2. 2. q. 175. art. 2. ad primum, quidam mentis excessus, sicut Act. 10. de B. Petro tradit D. Lucas, cecidisse super eum mentis excessum, tria autem cũ exstasi reperiuntur, vt nos latè docuimus in Tract. de Visionib. ac Reuel. Cap. 3. Primò sensuum quædam alienatio, Secundò affectus quidam mentis circà boni contemplationem. Tertiò quies in illo bono contemplato; & quia dilectio hæc tria comprehendit, idcircò D. Dionysius egregiè 4. cap. de Diuinis nominibus docuit, amorem exstasim facere, quæ omnia adamussim explicauit idem D. Dionys. eodem lib.

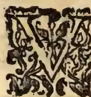
lib. cap. 7. & D. Augustinus de Spiritu, & anima cap. 24. D. Bernard. in Cant. serm. 23. Dionysius Carthusianus, Lyranus, & alij Act. 10. quos citauimus in Tract. de Reuelat. Capit. 3. vbi attulimus discrimen inter exstasim, & mentis excessum. Sed quoniam hoc loco soporem hunc spiritualem, seù exstasim differre à corporali legimus, ideò repetendum esse censui hic ad præsentis Notæ intelligentiam, quod Nos Cap. supra citato tradidimus. Sciendum ergò est, soporem illum spiritualē à corporali somno differre tripliciter, Primò quidem, quia sopor, qui in corporali somno contingit à causa merè naturali prouenit, nimirum ab eleuatione vaporum ad cerebrum, is verò, qui in exstasi fit, pendet simpliciter, & immediatè à libera Dei voluntate, per quam homines ad supremum cōtemplationis gradum eleuat: hinc oritur secundum discrimen, quoniam illud sensuum ligamen per vaporum vehementem commotionem productum semper, vel vt plurimum est cum aliquali deordinatione, quod in exstasi fieri non potest, quia Deo illa adscribi posset, à quo producitur, quòd asserere maxima esset blasphemia, vt annotauit D. Thom. 2. 2. q. 173. art. 3. & Card. Caietanus ibi, & de veritate, q. 13. art. 1. Tertiò differunt quoniam dormientes, vt plurimum decipiuntur in pluribus, quòd nullatenus in exstasim positis contingere potest, quia à Spiritu sancto est, qui Spiritus veritatis dicitur Ioan. 15. Postremò quoque discrepant, quia frequentèr dormientes eorum, quæ viderunt, quæve in somnijs dixerunt, non recordantur, & multoties inscij sunt, secùs verò patientibus exstasim accidit, qui, cùm sensibus restituuntur, tūc magis suas mentes supernaturali lumine illustratas esse sentiunt, quòd etiam euidenter probatur ex verbis præsentis Capitis, quæ sunt: O Domine Deus, ò quam dulcia sunt oris tui verba, & alia, quæ sequuntur, quæ omnia à B. Brigitta dicebantur post exstasim, quando Deo de sibi reuelatis gratias agebat.

2 Præbetur enim hominibus vita, & ipsi mortem eligunt.

Præsentis Notæ verba de spirituali vita, & spirituali morte intelligenda esse arbitror, quod manifestè deducitur, tùm ex antecedentibus, tùm etiā consequentibus: agitur namq. de his, qui peccantes, dicuntur voluntariam mortem eligere, quoniam excludunt à se gratiam, quæ vera est vita animæ, & peccatū mortale committunt, per quod occiditur anima, vt Sapient. 16. dicitur: Homo per malitiam occidit animam suam, & hæc propriè mors spiritualis appellatur, vt annotauimus suprà hoc eodem Lib. Cap. 72. Nota 2.

VERBA SPONSÆ DIVINITVS reuelata, immò ab ore dulcissimo Virginis gloriosę clarè, & absque antipendio Sponsæ directa, & promulgata, &c.

1 CAP. LXXVIII.

ESTRÆ honorandæ Paternitati. Ego vidua quædam significo, quòd mulieri cuidam in sua patria existenti multa valdè miraculosa sunt reuelata, quæ diligenti examine Episcoporum, ac Magistrorum claustralium, & sæcularium Clericorum probata sunt, ex pia, & mirifica sancti Spiritus illustratione, & non aliundè processisse, quod etiam illius Regni Rex, & Re-
1 gina nouerunt probabili ratione. 1 Eadem itaque mulier ad Vrbem Romanā peregrè profecta est, quæ die quadam in Ecclesia Maiori Beatæ Mariæ Virginis orationi vacans, rapta est in spiritualem visionem, corpore tamquam in grauedinem ducto, sed non tamen in somni grauedinem. In illa deniq. hora apparuit ei quædam reuerendissima Virgo. Mulier autem prędicta admiratione visionis turbata, fragilitatem suam recognoscens, Diaboli timebat fraudulentiam, diuinæ pietati intimè supplicans, nè permitteret eam in diabolica cadere tentamenta. Virgo igitur, quæ ei apparebat, ait: Ne timeas ea, quæ nunc videris, seù audieris,
2 à spiritu maligno forè existimās. 2 Quēadmo-

admodum enim cum Solis appropinquatione duo veniunt, lux videlicet, & calor, hæc autem caliginosam vmbram non sequuntur. Simili modo cum Spiritus sancti aduentu, in cor hominis hæc duo veniunt, ardor videlicet diuinæ charitatis, & Catholicæ Fidei perfecta illuminatio. Hæc autem duo in teipsa nunc sentis, ita quòd nihil diligis sicut Deum, & in Catholicæ Fidei integritate, tibi non deficit vnus punctus. Sed hæc duo malignum spiritum, qui vmbræ caliginosæ comparatur, non sequuntur. Deinde eadem Virgo subiunxit, dicens eidem mulieri: Tu debes verba mea mittere tali Prælato ex parte mea. Cui cum magno mœrore mulier respondit, dicens: O mea Reuerenda Virgo non credet mihi, sed magis sicut existimo, habebit verba pro derisu, quàm pro diuina veritate. Cui Virgo respondit, dicens: Quamuis ego cordis eius dispositionem, ac responsionis prolationem, suæq. vitæ terminationem iam benè nouerim, nihilominùs tamen ei verba mea mittere debes.
3 Ego quidem ei notum facio, quòd in parte dextra sanctæ Ecclesiæ fundamentum vehemẽter dilapsum est, in tantùm quòd summa testudo plures in se rupturas habet, dans ex se casus tàm periculosos, quòd multi ex se subeuntibus perdunt vitam. Pleriq. eius columnæ, quæ in altum tendere deberent, vsque ad terram se iam inclinant, totumq. pauimentum eius tàm fossum est, quòd cæci introeuntes periculosè cadunt, & adhuc interdum contingit clarè videntes vnà cum cæcis grauiter cadere, causa periculosarum fossarum eiusdem pauimenti. Et propter has causas stat nimis periculosè Ecclesia Dei. Et quid sibi ex hoc eueniet, statim propinquius esse dignoscitur. Nam ruinam certissimè patietur, nisi reparationis iuuamen habuerit. Et ipsius ruina tàm grandis erit, quòd per totam Christianitatem audietur, & hæc debent spiritualiter intelligi. Ego autem illa Virgo sum, in cuius vterum Dei Filius venire dignatus est cum Deitate, & Spiritu sancto, exclusa quacumque contagiosa corporis delectatione. Et ille idem Dei Filius de meo clauso vtero natus est cum deitate, & humanitate, & Spiritu sancto, cum maxima consolatione mei; & sine pœna. Ego etiam iuxta crucem eius steti, quando ipse cum vera patientia infernum victoriosè deuincebat, ac sui cordis sanguine cælum aperiebat. Ego quippè in monte eram, dum idem Dei Filius, qui quidem est meus Filius, ad cælos ascendebat. Ego deniq. totam Catholicam Fidem clarissimè noui, quam ipse euangelizando, omnes cæleste Regnum ingredi volentes, edocuit. Ego itaque iam sto super mundum cum oratione mea assiduè ad meum charissimum Filium, sicut arcus super nubes cæli, qui ad terram inclinari videtur, & ambobus finibus suis eam tangere. Per arcum enim me ipsam intelligo. Nam ad habitatores mundi me inclino, scilicet tãgendo vtrosque, bonos, & malos cõtinua oratione mea, ad bonos namque me inclino, vt ipsi in his, quæ sancta Mater Ecclesia præcipit, stabiles efficiãtur. Ad malos verò, nè in malitia sua habeãt processum, & deteriores fiant. Illi igitur, cui hæc verba mitto, notũ facio, quòd ex vna parte terræ, horribiles nubes surgunt contra arcus claritatem, per quod illos intelligo, qui in carne sua vitam meretricalem habent, & sunt insatiabiles, ac sine fundo, sicut vorago maris ad cupiditatem pecuniæ, Bona quoque irrationabiliter, & prodigaliter, sicut torrens in impetu suo aquam suam effundit, pro pompa terrena, & superbia largiuntur. Hæc itaq. tria nunc exercent sanctæ Ecclesiæ pleriq. prouisores. Quorum peccata in cælum ascendunt abominabilia, & tetra ante Dei cõspectum contra meã orationem, sicut teterrimæ nubes, cõtra

clarum arcum cæli. Et sic hi, qui vnà mecum Deum placare deberent, ipsi iram eius contra seipsos grauissimè excitant. Et tales in sancta Ecclesia exaltari non deberent, sed deprimi. Quicumque igitur curam apponere voluerit, vt Ecclesiæ fundamentum stabile fiat, ac pauimentum planum renouare cupiens, illam benedictam vineam, quam ipse Deus plantauit, ac sanguine suo irrigauit, si se ad hoc modicum, seù insufficientem esse crediderit, ego Regina cæli, cum omnium Angelorum cœtibus sibi in adiutorium venire volo, zabulosas radices extirpando, & steriles arbores ad comburendum in ignem eijciendo, ac in earum locis plantando ramusculos fructuosos. Per vineam autem intelligo sanctam Dei Ecclesiam, in qua duo, scilicet humilitas, & diuina charitas deberent renouari, hæc omnia verò illa gloriosa Virgo, quæ mulieri apparuit, mitti præcepit vobis in scriptis. Vndè nouerit vestra Reuerenda Paternitas, quòd ego, quæ hanc litteram vobis misi, iuro per Iesum verum, & omnipotentem Deum, & per eius dignissimam Matrem Mariam, volens vt ita me adiuuent ad vtrumque scilicet corpus, & animam, sicut hanc litteram propter aliquē mundi honorem, siuè propter cupiditatem, aut propter humanum fauorem non misi. Sed quia inter alia plura verba, quæ eidem mulieri in spirituali reuelatione dicta sunt, omnia, quæ hæc cartula in se continet, iussa sunt vestræ dignitati intimari.

NOTÆ.

1 EAdem itaque mulier ad Vrbem Romanam peregrè profecta est, quę die quadam in Ecclesia Maiori Beatæ Virginis orationi vacans rapta est in spiritualem visionem.

In principio præsentis Capitis loci mentio fit, in quo Beatissima Brigitta Reuelationes, quæ hoc Capite continentur diuinitùs accepit, & hãc fuisse Ecclesiam Sanctæ Mariæ Maioris de Vrbe arbitror, insuper & ipsamet Beata Brigittæ persona diligenter describitur, vt certiora, ac notiora redderentur ea, quæ prædicit, vtque deinceps nullus dubitare queat, has esse diuinitùs datas reuelationes, & non dæmonum illusiones: hanc ob causam consueuerunt etiam Prophetæ, in suarum Reuelationum initijs, meminisse locorum, parentum, Regum, & Ducum, sub quibus prophetarunt, vt ex his, & fides eis præstaretur, & prophetia certior, ac verior haberetur. Rursus sciendum est hoc loco, tradi modum, quo Beata Brigitta Reuelationes præsenti Capite contentas accepit, cùm scribitur rapta in spiritualem visionem, corpore tamquam in grauedinem ducto, non tamen in somni grauedinem. Ad cuius rei cognitionem dicendum Nobis est; visionem spiritualem esse, cùm dormientes, aut etiam vigilantes, non corpora, sed rerum imagines cernimus, quibus aliquid aliud significatur, vt Genesis 41. legimus somnio vidisse Pharaonem septem spicas, quæ pullulabant culmo vno plenæ, & formosæ, & alias septem tenues, & percussas vredine, deuorantes priorum pulchritudinem, & per primas septem significabantur septem dona Spiritus sancti, vt admonuerunt Eucherius, Rupertus, & alij. Septem verò aliæ designabant sterilitatis annos, quæ nouissimis Antichristi temporibus futura est, eo quòd fame veritatis, & verbi Dei, tunc magna populorum copia peritura est. Cæterùm plura ex sacris litteris ad visionem hanc spiritualem declarandam exempla attulimus in Tractatu de Reuelationibus Cap. 1. 2. & 3. vbi hac de re latissimè egimus: ex quibus quispiam apertè colligere poterit, quæ, & qualis spiritualis, seù imaginaria visio sit, quidvè significet, Beatam Brigittam in visionem spiritualem raptam esse, illa namque sub similitudine quadam columnarum, pauimenti, Arcus cælestis, & vineæ, prædicit hoc loco, Ecclesiam vitio Prælatorum, & prauo malorum Christianorū exemplo damna

na plurima, & incommoda passuram esse, quandoquidem Prælati, qui columnæ, & pauimentum eius sunt, quibus sustentanda est, ruinæ ansam præbebant, ideòq. scribitur hìc paulò antè medium huius Capitis, Pleriq. columnæ eius, quæ in altum tendere deberent, se ad terram vsque inclinant, eiusq. pauimentum effossum est: rursus præuidit quòd Beatissima Virgo pro Ecclesia perpetuò Deũ rogare consueuerat, & hoc sub similitudine cælestis Arcus, cui Maria hoc loco similis esse perhibetur, cum dicitur: Ego itaque sto super mundum, cum oratione mea assiduè ad meũ carissimum filium, sicut Arcus super nubes cæli. Huius autẽ similitudinis causas aliquot reddidimus Lib. 3. Reuelat. Cap. 10. Nota 1.

2 Quemadmodum enim Solis appropinquatione duo veniunt.

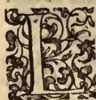
Ex duobus hìc colligitur signis, Beatæ Brigittæ Reuelationes cælitus fuisse inspiratas, & nullo pacto dæmonis ministerio datas; hæc namque duo signa sunt, & mentis illustratio, & amoris diuini inflammatio, quæ sanè à dæmone nullatenùs possunt prouenire, vt hoc loco traditur paulò post verba præsentis Notæ, vbi legimus: Sed hæc duo malignum spiritum, qui vmbræ caliginosæ comparatur, non sequuntur, quod etiam affirmauit Diuus Bernardus serm. 8. in Cantica, quem supra citauimus Libro 1. Reuelat. Cap. 4. Nota 2. vbi de eadem re fusiùs egimus.

3 Ego quidem ei notum facio, quod in parte dextera sanctæ Ecclesiæ fundamẽtum vehementer dilapsum est.

A verbis præsentis Notæ, vsque ad finem Capitis omnia repetuntur ad verbum Lib. 3. Reuelat. Cap. 10. quæ ergò ad horum intelligentiam faciunt, ibi Lector explicata inueniet.

PROEMIVM NOTABILE IN QVO multa bona continentur, diuinitùs eidem Sponsæ reuelatum, super informatione vtilissima, quæ continetur in sequenti Capitulo.

CAP. LXXIX.

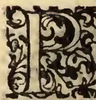

LAVS, & gloria sit omnipotenti Deo pro omnibus suis operibus. Sit, & ipsi honor perpetuus, qui tecum inchoauit gratiã facere. Nos videmus, quòd dum terra cooperta fuerit niue, & frigore, quæcumque semina in eam sparsa fuerint, certum est quòd germinare non possunt nisi in locis paucissimis, quæ ex radijs solaribus calefiunt, vbi ex beneficio folia, gramina, & flosculi oriuntur. Ex quibus cognosci poterit cuius generis sint, aut cuius virtutis. Verè simili modo totus mũdus videtur mihi superbię, & cupiditatis, atque luxuriæ frigore, tàm duriter iam coopertus existere, quòd (heù) paucissimi sunt, quorum verbis, atque operibus intelligi possit, Dei perfectam charitatem in ipsorum cordibus habitare. Vndè sciendum est, quòd sicut Dei amici indè gauisi sunt, quòd Lazarum à morte viderunt resuscitatum ad Dei gloriam, ita, & nunc Dei amici gaudere possunt, quando aliquem resurgere viderint à prædictis tribus vitijs, quæ sunt verissimè mors æterna. Item notandum, quòd sicut Lazarus resuscitatus, post resurrectionem suam duplex odium incurrit. Nam quosdam hostes corporales habebat, scilicet homines, qui erant inimici Dei, & hi Lazarum corporaliter oderunt. Quosdam etiam hostes habebat spirituales, scilicet dæmones, quæ numquam desiderant amici Dei fieri, & illi eum oderunt spiritualiter. Ita etiam quicumque nunc à vitijs mortalibus resurrexerint

ſeruare volentes caſtitatem, & fugere ſuperbiam, & cupiditatem, duplex odium incurrunt. Nam dupliciter homines, qui Dei inimici ſunt, eis nocere volunt corporaliter. Et Diaboli etiam duplici modo eos damnare, ſeù nocere conantur ſpiritualiter. Primò namque homines mundani verbis ſuis vituperāt eos. Secundò etiam ſi poſſunt libenter eos operibus ſuis moleſtant, vt ſic eos ſibi in vita, & actibus ſimiles faciant, retrahendo eos à bonis inceptis. Sed homo Dei ſic nouiter conuerſus ad vitam ſpiritualem, iſtos tales malignos homines optimè vincere poteſt, ſi contra verba ſibi contraria patientiam habuerit, & ſi tunc frequentiùs, & feruentiùs bona opera ſpiritualia, & diuina ipſis videntibus exercuerit. Dæmones etiam alijs duobus modis decipere nituntur. Primo, quia ſummè deſiderant, vt ipſum nouum ſeruum Dei recidiuum faciant ad peccata. Qui ſi hoc nequiuerint, tunc ipſi dæmones ad hoc ſollicitè laborant, vt irrationabiliter, & indiſcretè ille ſua bona opera perficiat, ſcilicet in vigilando, vel abſtinentias indiſcretas vltrà debitum modum indiſcretè faciēdo, vt ſic eius vires citiùs euacuentur, & in diuinis laboribus ſit infirmior. Contra primum, eſt optimum remediū ipſa frequens, & pura ſuorum peccatorum confeſsio, & pro delictis vera cordis interna contritio. Contra ſecundum, optimum remedium eſt talis humiliatio, videlicet vt magis velit alicui ſeniori ſpirituali obedire, quàm ſe perſonaliter regere in ſuis operibus, & pœnitentijs faciendis. Et verè hæc medicina eſt valdè proficua, & optima in tantùm, quòd etiam ſi adhuc indignior eſſet dator cōſilij, quàm acceptor, & tunc certiſſimè ſperandum eſt, quòd ipſa diuina Sapientia, quæ eſt Deus, per ſuum adiutorium cooperabitur datori conſilij, ad illa conferenda conſilia, quæ vtiliſsima fierent acceptori, ſi ambo ad Dei honorem, & gloriam perfectam voluntatem habuerint. Nunc autem amice dilecte, quoniam ambo, ſcilicet tu, & ego de peccatis ſurreximus, deprecemur Deū, vt nobis ambobus diuinum adiutorium donare dignetur, mihi in dicendo, & tibi in obediendo. Et tantò magis ſuper hoc Deus rogandus eſt, ex eo quòd vos, qui eſtis diues, ſapiens, & nobilis, dignatus fuiſtis me indignam, & modicum intelligentem, atque ignotam conſulere. Et verè ſpero, quòd Deus veſtram humilitatem velit reſpicere, & ad corpus, & ad animam vobis vtile facere, quod ad ſuum honorem vobis ſcribo.

INFORMATIO DIVINITVS reuelata Sponſæ valdè diſcreta, & vtilis ad quemdam Clericum, de modo viuendi tàm ſpiritualiter, quàm corporaliter.

CAP. LXXX.

RIMO igitur conſulo tibi, vt maneas in hoſpitio tuo propè Eccleſiam tuā ſanctæ Mariæ Virginis, vnum famulum tantum tecum habeas, vt totum illud, quòd deductis neceſſarijs expenſis de tuis redditibus ſuperfuerit, ſtatim reddas tuis creditoribus, eiſdem de debitis plenariè ſatisfaciendo. Quoniam non eſt licitum, nec rationabile, multas pecunias pauperibus, ſeù diuitibus amicis, & parentibus dare, priuſquam omnia debita plenè fuerint perſoluta, tunc omnia, quæ tibi, & famulo tuo deductis expenſis ſuperfuerint, ad Dei honorem diſtribue pauperibus, & indigentibus. Clericalem habens habitum honeſtum, & vtilem, diligenter attendendo, nè in qualitate panni, ſeù in forma veſtimētorum tuorū aliqua pompa, ſeù vanitas notari poſſit, ſed ſola honeſta neceſſitas, & vtilitas corporalis. Duobus enim paribus veſti-

vestimentorum tantummodo sis contentus, vnum scilicet pro diebus festiuis, & alterum pro reliquis diebus quotidianis. Nec etiam plura, quam duo paria caligarum, seù calceorum habeas, & quidquid de vestimentis tuis superest, commutes in alios vsus, aut in solutionem debitorum tuorum. Vestimenta linea omninò deponas, tàm noctibus, quàm diebus per hunc annum. Ecclesiam tuam, scilicet Beatę Marię per hunc annum habeas pro Ecclesia claustrali propter tria. Primo pro eo, scilicet quòd si sorte priùs in ea vmquam stetisti propter aliquam superbiam, sic de cætero in ea resideas, in honorem humillimæ Virginis Mariæ, per diuinam obedientiam. Et si fortè per Canonicos & Beneficiatos illius Ecclesiæ à seruitio Dei inhonestis verbis trahebaris ad malam concupiscentiam, sic conare modò per Dei adiutorium diuinis, & spiritualibus verbis tu aliquem à mala concupiscentia trahere ad delectationem amoris Dei. Et si fortè aliquibus te videntibus per aliquos tuos illicitos mores malum exemplum dedisti, sic amodò cures per bona opera tua, & honestos mores tuos, animabus eorum dare proficuum, & virtuosum exemplum. Deindè amice dilecte oportet, quòd nocturna tempora, & diurna ad Dei laudem rationabiliter ordines, & discretè. Ego enim attendi, quòd campanæ vestræ Ecclesiæ satis statutis temporibus pulsantur. Et ideò consulo, vt statim cum ipsas de nocte audieris, à lecto tuo surgas, & cũ quinque genuflexionibus, & quinque vicibus Pater noster; & Aue Maria; recorderis quinque vulnerum Iesu Christi, & dolorum suæ dignissimæ Matris. Post hæc autem incipias Matutinum de Beata Virgine, & alias deuotiones tibi placitas dicas, donec conueniunt Canonici in Choro ad psallendum: Et meliùs est, quòd tu cum primis ad Ecclesiam venias, quàm cùm vltimis. Deuotè igitur cantando Matutinum de tempore, & honestè, vsque ad finem stare debes, & interdum sedere, sicut decens est. Sed minimè loquendo, nisi aliquid interrogatum à te fuerit, & tunc cum paucissimis verbis respondeas, & non clamorosis, excluso quolibet iracundiæ, atque impatientiæ signo, si fieri poterit. Multum enim te ordinares honestè, si esses in præsentia alicuius domini temporalis, & terreni, & idcircò multò magis debes cum omni honestate, & modestia, & humili reuerentia interna, & etiam exteriori, stare in præsentia, & seruitio æterni Regis cælorum, semper, & vbique præsentis, & omnia videntis. Et si fortè necessitate compulsus fueris super magnis rebus te, vel alium tangentibus ad loquẽdum in ipsis medijs horis, tunc de choro exeas, & quod tibi videtur paucis verbis extra chorum sine clamore respondeas, sine mora in tuum stallum chori redeundo. Et si poteris, ordina, vt illud negotium ad expediendum in alio loco & tẽpore, suspendatur, nè cultus diuinus, vel honor Dei diminuatur, vel impediatur. Caue etiam nè vadas girouagando per Ecclesiam, quasi spatiando, huc illuc ambulando, cùm cantantur horæ, hoc enim est inconstantis, & girouagantis animi, & tepidi spiritus, & modicæ charitatis & deuotionis. Tempore autem interualli, scilicet inter horas, tunc ora, vel lege aliqua vtilia animæ, & deuota, vel alijs proficua, hoc iugitèr obseruando, quòd ab hora qua surgis à lecto tuo ad Matutinum, nullis te libenter operibus implices, nisi cantui, lecturæ, orationi, vel studio, donec summa Missa fuerit finita, nisi fortè in Capitulo vestro inter vos de aliquibus sit tractandum, super rebus Ecclesiæ, seù meliori statu, & ordinatione faciendum: Deindè celebrata summa Missa, de corporalibus vtilitatibus, & commodis, atque honestis consolationibus virtuosis loqui, & confabulari benè conuenit. Quando autem intras ad mensam, legantur benedictiones

mensæ. Et siuè tu fueris hospes alteriùs, siuè tu hospites habueris, incipias inter fercula primùm in mensa loqui de Deo, vel de sua dignissima Matre, aut de aliquo Sancto, pro ædificatione, & vtilitate commensalium, & etiam seruitorum mensæ, ad minùs vnum verbum, vel duo, aut etiã aliqua de Deo, vel de sua Matre, aut de Sanctis Dei ab alijs interroga. Et adhuc dum solus fueris in mensa astante tuo famulo, similiter facias, & hoc habeas pro lectione, quæ conuescentibus fratribus in Monasterijs solent legi. Facta autem comestione, & gratijs Deo redditis, & benefactoribus. Et tunc de rebus seù de negocijs te tangentibus, cum quibuscumque personis honestis tibi placet, per aliquam breuem horam loquere. Et posteà statim ingredere cubiculum tuũ, & flexis quinquies genibus, legas quinquies Pater noster, & quinque vicibus Aue Maria, propter vulnera Domini nostri Iesu Christi, & propter dolores suæ Matris. Deindè medietatem temporis, quod est vsque ad vesperas, ad studendum, vel legendum, atque ad quiescendum, aliquantulum habeas, nisi forsan ab amicis tuis propter aliqua eos tangentia fueris impeditus, & aliã medietatem temporis prædicti ad spatiãdum habeas pro honesta consolatione corporali, vt fortior efficiaris ad laudem Dei. Deindè cùm pulsatur ad vesperas, statim ad officium decantandum ad chorum Ecclesiæ intres. Ita te habendo in choro, sicut priùs supra dictum est. Et dicto Completorio, omni die pro mortuis vigilias legas cum tribus lectionibus antè cœnam. Facta autem cœna exercitare in talibus moribus, sicut dictum est de prandio. Post gratias verò ad spatiandum vadas, loquẽdo vtilia, & consolatoria verba, donec dormitum ire volueris. Et tunc etiam antequam ad lectum vadas, pone te antè lectum, & ibi deuotè dicas quinque vicibus Pater noster, & quinque Aue Maria pro passione Iesu Christi, & posteà intra lectum tuum, & corpori tuo de somno, & quiete tantùm tribue, quòd non vrgearis vigiliæ temporibus, propter quietis, & somni breuitatem dormitare. Omni autem sexta Feria legas deuotè septẽ Psalmos cum Litanijs. Et illo die quinque denarios tribue quinque pauperibus indigentibus pro reuerentia quinque vulnerum Iesu Christi. Prætereà frater, & amice charissime consulo tibi, vt infrascriptã abstinentiam habere velis per hunc annũ pro peccatis proprijs. Primò totam Quadragesimam ieiunes omni die ad vnam comestionem in piscibus. Et similiter in Aduentu Domini. Omnes Vigilias Beatæ Mariæ in pane, & aqua, Vigilias Apostolorum in piscibus. Omnes quartas Ferias ad comestionem in caseo, ouis, & piscibus. Omni sexta Feria in pane, & vino tãtùm, & si fortè magis libuerit aqua, quàm vinum cum pane habere, hoc tibi non dissuadeo. Omni die Sabbati in piscibus; & oleo ad vnum prandium. Dominico autem die, & in die Lunæ, & Martis, & in die Iouis bis in die comede de carnibus, dum tamen ab Ecclesia non præcipiatur ieiunare. Nota frater dilecte, quòd propter tria hæc tibi scribere, & consulere decreui. Primo vt inuidia diaboli, & eius astutia te ad hoc non traheret, quòd teipsum ita subitò totum consumeres, quòd sensus tui, atque vires citò deficerent, & posteà in tota vita tua Deo minùs seruires, quàm oporteret. Secundo, quòd si mundani homines in tuis sensibus, aut viribus ex nimio labore defectum aliquem in te notauerint, aut in laboribus inceptis te attediari conspexerint, abhorrerent, & pertimescerent diuinis laboribus se subijcere. Tertio, quia spero opera tua ex eo Deo magis placere, quia potiùs eligis alterius consilio humiliter acquiescere, quàm teipsum personaliter tuo proprio iudicio regere.

RE-

RESPONSIO VIRGINIS AD Sponſam de tribus hominibus, pro quibus Sponſa ad Deum intercedebat, & quæ ſunt lacrymæ meritoriæ, & quæ non. Et qualitèr charitas Dei augmentatur ob meditationem Christi humilitatis. Et quomodo timor, quamuis non filialis, nec initialis ſit bonus.

CAP. LXXXI.

ILLE homo eſt quaſi ſaccus plenus ariſtis, de quo ſi vna ariſta auferretur, apponerentur in eo decem. Talis eſt ille homo, pro quo tu rogas. Quia ipſe dimittit vnum peccatum ex timore, ſed addit decem propter honorem mundi. De altero verò homine, pro quo tu poſtulas, reſpondeo tibi, quòd non eſt conſuetudo, putridis carnibus pretioſa ſalſamenta apponere. Rogas quippè dare ſibi corporales tribulationes propter vtilitatem animę ſuę; ſed voluntas ſua contraria eſt petitioni tuæ. Ipſe quippè appetit honores mundi, magisq. deſiderat diuitias, quàm ſpiritualem paupertatem, & voluptas eſt ei dulcis. Propter quòd anima eius eſt putrida, & fœtens coram me, & ideò non pertinent ei ſalſamenta pretioſa, quæ sũt iuſtitiæ tribulationes. De tertiò quoque homine, in cuius oculis vides lacrymas, reſpődeo etiam tibi, quia tu vides corpus; & ego intueor cor. Sicut enim tu vides; quòd aliquando tenebroſa nubes procedit de terra, & trahit ſe in cælum ſubtus Solem, & iſta nubes producit de ſe triplicem humorem, ſcilicet pluuiam, niuem latam, & grandinem. Poſteà verò euaneſcit nubes, quia de immunditia terræ orta eſt. Sic tali nubi comparatur omnis homo, qui in peccato, & voluptate nutritus eſt vſque ad ſenium. Veniente autem ſenio, incipit timere mortem, & cogitare periculum ſuum, ſed tamen in animo delectabilè eſt ei peccatum. Ergò ſicut nubes trahit de ſe immunditias terræ in cælũ, ſic cőſcientia talis hominis trahit ſe de immunditia corporis, ideſt peccati, ad cőſiderationem ſui, & dat de ſe triplices lacrymas. Primæ comparantur aquæ, quæ ſunt pro his, quæ carnaliter diligit homo. Vtputà, ſi amittit amicos, aut bona temporalia, vel ad ſalutem ſuam, quia tunc amaricatur de Dei diſpoſitione, & permiſſione, ideò effundit multas lacrymas indiſcretè. Secundæ lacrymæ comparantur niui, quia quando homo incipit cogitare pericula corporis ſui imminentia, pœnamq. mortis, & inferni miſerias, tunc incipit plorare, non ex charitate, ſed timore. Et ideò ſicut nix citò diſſoluitur, ſic etiam citò tales lacrymæ diſſoluuntur. Tertiæ lacrimæ aſſimilantur grandini; quia quando homo cogitat, quàm dulcis eſt, & fuerat ſibi vòluptas carnalis, & quòd ammiſſurus eſt eam, quanta etiam conſolatio eſt in cælis, incipit plorare diſpendium damnationis, & amiſsionis ſuæ, nő curans plorare de inhonoratione Dei, ſi Deus amitteret animam, quam redemit ſuo ſanguine. Nec curans vtrum Deũ videret poſt mortem, an non: dummodo vnam manſionem obtineret in cælo, vel in terra, vbi non ſentiret pœnam, ſed haberet æternaliter ſuam voluptatem. Ideò tales lacrymæ benè ſimilantur grandini, quia cor talis hominis nimis durum eſt, & nullum calorẽ charitatis habet ad Deũ. Ideò nec tales lacrymæ trahunt animam in cælum. Sed nunc oſtendere tibi volo lacrymas, quæ trahunt animam in cælũ, quæ ſimilantur rori. Nam aliquando vapor quidam procedit de dulcedine terræ, & aſcendit in cælum, trahẽs ſe ſubtus Solem, qui de calore Solis factus humidus, iterum deſcendit in terram, & omnia terræ naſcentia fructifera facit, & iſtud vocatur vobiſcum ros, ſicut patet in folijs roſarum, quæ appoſita ad calorem, primò dant ex ſe humorem, & poſteà deſcẽ-

dit humor. Sic est de viro spirituali. Omnis quippè, qui cogitat terram illam benedictam, quæ est Corpus Christi, & verba illa, quæ Christus ore proprio loquebatur, qualemq. gratiam fecit in mundo, & quàm amaram pœnam pertulit, commotus ardoris amore pro animabus nostris, tunc charitas, quam habet ad Deũ, cum magna dulcedine vadit in cerebrũ, quod similatur cælo. Cor quoque eius, quod comparatur Soli, impletur diuino calore. Oculiq. eius implentur lacrymis, plorans se offendisse tàm infinitè bonum, & benignum Deum. Magis iam volens omnem pœnã pati ad honorẽ Dei, quàm omnia delectamenta habere, & carere Deo. Itaque istæ lacrymæ benè comparantur rori cadenti, quia tribuunt virtutem faciendi bona opera, & fructificant in conspectu Dei, & sicut flores crescentes trahunt in se rorem cadentem, & ros includitur in flore. Sic etiam lacrymæ, quæ ex diuina charitate funduntur, claudunt Deum in anima, & Deus animam
1 in se trahit. 1 Verumtamen bonum est timere propter duo. Primò, quia tanta possunt esse bona opera facta ex timore, quòd trahunt posteà aliquam scintillam gratiæ in cor ad obtinẽdam charitatem. Sicut per similitudinem intelligere poteris, quasi esset vnus aurifaber, imponens aurum mundum stateris, ad quem veniens carbonarius, dixit, Domine carbones ad opus tuum habeo, da mihi pretium, quantum valent. Respondit ille. Carbones taxati sunt, quantum valent, & dato illi auro pro pretio, aurifaber disposuit carbones ad opus suum, aurum verò ille ad victum suum. Sic est enim in
2 spiritualibus. 2 Nam opera facta sine charitate, similantur carbonibus, charitas verò auro. Ideò omnis, qui facit opera bona ex timore, habens tamen desiderium acquirendi sibi ad salutem animæ cum eis, iste licet non desideret Deum in cælis, sed timet hospitari in inferno, nihilominus tamen habet bona opera, sed frigida, & apparent quasi carbones in conspectu Dei. Deus verò comparatur aurifabro, qui scit in spirituali iustitia, quibus modis bona opera remuneranda sunt, vel quali iustitia charitas Dei acquiratur. Ipse etiam in prouidentia sua sic ordinat, quòd propter bona opera ex timore facta, homini datur charitas, quam posteà homo disponit ad salutem animæ
3 suæ. 3 Ergo sicut charitatiuus aurifaber vtitur carbonibus ad opus suum, sic Deus frigidis operibus vtitur ad honorem suũ. Secundo bonum est timere, quia quot peccata homo dimittit ex timore, à tot peccati pęnis liberabitur in inferno. Attamen, quia charitatem non habuit, ideò nec iustitiam habet ad ascendendum in cælum. Nam cuius volũtas est talis, quòd si posset, vellet æternaliter viuere in mundo, in eius corde charitas Dei nequaquam est, & facta Dei quasi cæca sunt ante ipsũ, ideò mortaliter peccat, & iudicabitur ad infernum. Attamen ardere non tenetur in pœnis, sed sedere in tenebris, qui omisit peccatum ex timore, sed non sentiet gaudium cæli, quia non desiderabat illud quamdiù vixit. Propterea sedebit sicut cæcus, & mutus, & sicut homo sine manibus, & pedibus, quia eius anima intelligit malum inferni, & modicum de gaudio, quod est in cælo.

Declaratio.

Hæc Reuelatio est de tribus Militibus. Primus fuit de Scania, de quo facta est Reuelatio talis. Domina Brigitta vidit animam vestitam quasi cocco bis tincto, sed paucis guttis, quasi nigris respersam, & cum vidisset eam, statim euanuit à conspectu eius. Item post tres dies vidit eandem animam totam rubeam, sed quibusdam gemmis quasi aureis interlucentibus effulgentem. Cumq. miraretur Domina ad hæc, dixit Spiritus Dei. Hæc (inquit) anima detenta fuit curis mundi, sed habens veram fidem venit ad indulgen-

tias

tias Romæ, ea intentione, vt obtineret charitatem, & diuinam dilectionem, & voluntatem amplius scienter nõ peccandi. Ideò, quia vidisti animam vestitam cocco bis tincto, significat quòd ante mortem corporis obtinuit diuinam dilectionem, licèt imperfectam. Quòd verò vidisti eam resperſam guttis nigris, significat quòd ipſa quadam affectione carnali mouebatur ad parentes carnales, & videre patriam ſuam. Attamen omnem voluntatem ſuam commiſit mihi. Ideò meruit purgari, & ad ſublimiora præparari. Quod verò vidisti interlucentes gẽmas in rubeo colore, ſignificat, quòd propter bonam voluntatem, & effectum indulgentiarum iſtarum appropinquabat coronæ deſideratæ. Vide ergò filia, & conſidera, quæ bona faciunt indulgentiæ huius Vrbis hominibus illis, qui veniunt intentione ſancta hùc propter eas. Nam ſi donarētur alicui mille milia annorum, ſicut & donātur propter fidem, & deuotionem venientium, adhuc non eſſet digna ponderatio ad obtinendam diuinam charitatē ſine gratia Dei, quę quidē charitas veraciter donatur, & promeretur propter indulgentias iſtas, quas Sancti mei promeruerunt ſanguine ſuo. De ſecundo milite in eadem Reuelatione, qui fuit de Hallandia, Filius Dei loquitur. Quid tibi dixit ille magniloquus, & flabellum ventorum. Nonnè, quòd multi dubitant de Sudario meo, vtrum ſit verum, an non. Dic ergò ei conſtanter quattuor, quæ dico. Primum eſt, quòd multi theſaurizant, & neſciunt quibus. Secundum eſt, quòd omnis, qui talentum Domini commiſſum non expendit hilariter, ſed cuſtodit inutiliter, incurrit iudicium. Tertium eſt, quòd ille, qui plus diligit terram, & carnem, quàm Deum, non erit in conſortio eorum, qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam. Quartum eſt, quòd omnis, qui clamantes nõ exaudit, clamabit ipſe, & non exaudietur. De Sudario meo ſciat, quòd ſicut ſudor ſanguinis mei de corpore meo fluxit, imminente paſſione mea, quando rogaui Patrem. Sic iſte ſudor exiuit de facie mea propter qualitatem rogantis me, ad conſolationem futurorum. Tertius miles eiuſdem Reuelationis fuit de Suetia, de quo eſt iſta reuelatio. Filius Dei loquitur: Scriptũ eſt, quòd vir ſaluatur per fidelem mulierem. Sic vxor huius viri cucurrit, & rapuit virum ſuum de faucibus Diaboli ambabus manibus. Nam vna manu eripuit eum de manu Diaboli, cum lacrymis, ſcilicet, & orationibus, & operibus charitatis. Alia manu eripuit eum admonitionibus ſuis, & exemplo, & informatione, ita quòd iam appropinquat viæ ſalutis. Propterea ſunt & tria conſideranda, quæ ſcribuntur in lege vulgari. In illa enim ſunt tria mẽbra, vnum quod intitulatur poſſidere, aliud vocatur vendere, tertium eſt emere. In primo membro, quòd eſt poſſidere dicitur, quòd nihil iuſtè poſſidetur, niſi quod iuſtè acquiritur, quidquid enim acquiritur per ſubdolas adinuentiones, per occaſiones malitiæ, per minora pretia. Talis acquiſitio non eſt Deo grata. Secundum membrum vocatur vendere, quandoque aliqua res venditur propter inopiam, & timorem, quandoque propter violentiam, & iudicia iniuſta. Talis conſcientia eſt ſcrutãda, ſi compaſſio, & charitas eſt in mente. Tertium membrum vocatur emere, qui enim aliquam rem emere voluerit, ſcrutari debet, ſi res illa, qua aliquid emitur, iuſtè quæſita eſt. Nam in lege non fuit acceptum, quidquid iniqua exactione fuit acquiſitum. Ideò iſte, iſta tria prædicta ſcrutetur diligenter in animo ſuo, & ſciat pro certiſſimo, quòd redditurus eſt mihi rationem de omnibus, etiam de his, quæ parentes ſui reliquerunt ſibi, ſi ea plus propter mundum, & vltrà debitam vtilitatem expenderit, quàm propter Deum. Iſte etiam ſciat, quòd redditurus eſt mihi rationem de militia ſua, qua intentione eam recepit, & quomodo eam tenuerit, & quo-

& quomodo votum suum, quod mihi vouit, adimpleuit.

NOTÆ.

1 VErumtamen bonum est timere propter duo, primò, quia tanta possunt esse bona opera facta ex timore, quòd trahant posteà aliquam scintillam gratiæ in cor ad obtinendam charitatem.

Ad horum intelligentiam notandum breuiter est cum Magistro in 3. dist. 34. & D. Thom. 2. 2. quæst. 19. art. 2. Timorem multipliciter posse diuidi, Primò quidem alius humanus dicitur, quo quis declinat à bono ad malum, vt corporale vitet periculum, sicut Petrus, qui nè corporalem mortem incurreret, vitam negauit, Alius verò mūdanus est, quo quis à bono tendit ad malum, vt temporale fugiat incommodum, vt fecit Herodes, qui nè Regnum perderet, pueros innocentes occidit, atque duos hos timores, secundum substantiam idem esse probabiliter existimādum est. Tertius timor naturalis vocatur, estque, quo quilibet homo naturaliter pœnas, ac flagella horret, quod fecit Christus Saluator noster, qui mortem timuit, de quo Marci 14. scribitur: Cœpit pauere, tædere, & mœstus esse. Quartus timor seruilis appellatur, & est, quo aliquis peccare timet formidine pœnæ, cuius meminit D. Ioan. in sua 1. Can. cap. 4. cum dicit. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. Quintò alius reperitur, quem initialem vocant, quo quis gehennā quidem timet, sed cum illo offensam etiam Dei, & declinat à malo, partim amore iustitiæ, partim timore pœnæ, de quo Ecclesiast. 1. legimus: Initium sapientiæ est timor Domini, quem secundū substantiam idem esse cum filiali, probat D. Thom. 2. 2. q. 19. art. 8. & ibi Card. Caiet. contra Durand. in 3. dist. 34. quæst. 5. Postremus verò timor, qui perfectus est, quem Theologi filialem, & castum nominant, ille censendus est, quo quis amore tantummodo boni timet Deum offendere, & ab eo separari, & amore solum iustitiæ declinat à malo, qui per charitatem tantum abest, vt expellatur, vt ea crescente, ipse crescat, vt Auctor est D. Thom. quæst. supra citata art. 10. His positis. Dico primò hoc loco, nec de humano timore, nec de mundano verba fieri, quoniam hi duo cum mali sint, non possunt esse meritorij, vt supponitur hìc: idem quoque dicendum videtur de naturali, qui de se, nec bonus, nec malus est, sed indifferens, aut etiam de casto, aut filiali, quandoquidem cum eo indicauimus suprà simul charitas stat, qua crescente, & ipse crescit, hìc verò de timore agitur; qui esse potest congrua dispositio ad charitatem adipiscendā. Reliquum est ergo, vt dicamus hunc locum intelligendum esse de initiali timore, aut etiā seruili, quem quidem à Spiritu sancto esse deduxit, Gloss. Ordinaria ex illis verbis Apost. Rom. 8. Non accepisti spiritum seruitutis iterum in timore, & declarauit apertiùs Conc. Trid. Sess. 14. cap. 4. vbi habet, dolorem cōceptum etiam consideratione pœnarum, & gehennæ esse donum Dei, & Spiritus sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo pœnitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat, & hoc est, quòd scribitur hìc, bona opera ex timore facta charitatis scintillam trahere.

2 Nam opera sine charitate facta similantur carbonibus, charitas verò auro.

Meritò hìc opera absque charitate facta, carbonibus cōparantur, quippè qui sicut extincti, nullum calorem, nec lucem habent, sic actiones nostræ à charitate seiunctæ, nullum caloris, aut luminis gradum obtinent, quandoquidem nec nos, neque proximum in dilectione Dei, vt par esset feruentes reddunt, cumq. lumine gratiæ priuatæ sint, rectam nobis viam minimè ostendunt, & idcircò paulò infrà, & opera frigida esse legimus, cum dicitur, Nihilominùs tamen habent bona opera, sed frigida, & apparent quasi carbones in conspectu Dei, atque desolatorios carbones huiusmodi opera esse vocanda cū Dauide Psal. 119. crediderim: Quoniam & extincta sūt, & calore, ac lumine orbata. Similis etiam auro hoc loco charitas esse dicitur, quod sicut inter metalla est pretiosissimum, suaq. natura

con-

constantissimum, & in tenuissima, ac subtilissima lamina extensum minimè frãgitur, et sæpissimè in ignem coniectum, non solum non consumitur, verùm & purissimum redditur; sic quoque charitas inter virtutes præstantissima est, & omnibus supereminet, vt ait Apost. 1. Corinth. 13. Nec ipsa per tribulationes frangitur, sed quò magis angustijs, curisvè præmitur, eò purior, ac firmior fit, qua de re legendi sunt, qui hac eadem vtuntur similitudine, D. August. in Psalm. 67. in expositione illius versiculi, Et posteriora dorsi eius in pallore auri, & ibidem D. Hilar. D. Gregor. super Ezech. hom. 15. Riccard. Victorinus de somnio Nabuchodonosor 23.

3 Ergò sicut charitatiuus Aurifaber vtitur carbonibus ad opus suum, sic Deus frigidis operibus ad honorem suum.

Congrua sanè similitudine exponitur hìc, Deum Opt. Max. operibus moraliter bonis à charitate seiunctis vti ad honorem suum, dicitur namq. facere sicut artifex, qui ad conficiendum opus suum carbonibus vtitur. Quod vt explicemus apertiùs, animaduertendum est, huiusmodi opera à charitate seiuncta, quæ hìc carbones dicuntur, posse disponere ad consequendam gratiam, non quidem primam, quam nullus mereri potest, vt docuimus suprà hoc eodem Lib. Cap. 74. Nota 5. & multò minus possunt esse immediatè dispositiones ad gloriam obtinendam, quoniam non existens in gratia, nequaquam potest opera vitæ æternæ meritoria agere, superest ergò, vt disponere aliquo modo queant ad gratiam, vt explicat Durand. in 4. dist. 15. quæst. 3. id autē, quod innuitur suprà non longè à verbis præsentis Notæ, ibi, Ipse etiam in prouidentia sua sic ordinat, quòd propter bona ex timore facta homini datur charitas, intellige non de humano, vel mundano timore, sed de initiali, qui bonus est, vt hoc eodem Capite Nota. 1. fusè tradidimus. Cedunt etiam hæc opera in Dei honorem, quia cum ipse iustissimus sit, nullumq. bonum irremuneratum relinquat: sic operantibus retributionem saltem temporalem confert, per quam ab omnibus, veluti humanarum actionū æquissimus Iudex laudatur. Postremo quoque iusti eorum exemplo, qui ita operantur adducti, eadem etiam faciunt, quamuis tunc illa, nec frigida, nec mortua sint, quæ cum charitate cõiuncta sunt, neque operibus tantummodò moraliter bonis, sed etiam malis, quandoq. Deus ad honorem suum, & ad bonorum etiam cõmodum vtitur, teste D. Greg. Magno 34. Moral. cap. 7. Deus (inquit) scit ad bonorum custodiã, etiam benè vti mala actione reproborū, lapsum cadenti vertit in profectum manentium: idem habet August. Epist. 121. & de Gratia, & libero arbitrio sæpissimè, quibus locis explicat illud Apost. Rom. 8. Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum, idem admonuit Ambrosius in hunc locum Pauli, & Carthusianus ibidem.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ, dicit ei, quòd deuota anima debet habere sicut Sponsa os delectabile, aures mundas, oculos pudicos, & cor stabile, exponens omnia dicta membra spiritualiter valdè pulchrè.

CAP. LXXXII.

FILIVS loquitur. Tu debes habere sicut Sponsa os delectabile, aures mũdas, oculos pudicos, & stabile cor. Sic & anima debet esse disposita, eius enim os, est mens munda, vt ibi nihil intret, nisi quod mihi placet. Sit quoque os, idest mens delectabilis ex odore bonæ cogitationis, ex sedula memoria meæ Passionis. Sit etiam mens sicut os, rubicunda, idest feruens diuina charitate, vt qui intelligit, operetur. Nam sicut pallidum os nullus osculari desiderat, sic nec anima, nisi faciat bona opera ex bona voluntate, nequaquam mihi placet. Mens etiam sicut os habere debet duo labia, idest duas affectiones, vnam qua desiderat cælestia, aliam qua cõtemnit omnia terrena. Palatum verò animæ inferiùs, debet esse timor mortis, qua sepa-

ſeparatur anima à corpore, & qualis tunc tenetur eſſe conſtituta. Palatum autem ſuperius, ſit timor iudicij terribilis. Inter hæc duo, lingua animæ verſari debet, quæ verò eſt lingua animæ, niſi frequens conſideratio miſericordiæ meæ? Ergò conſidera miſericordiam meam, quomodo te creaui, & redemi, quomodo te patior. Cogita etiã quàm diſtrictus Iudex ſum, qui nihil dimitto impunitum, & cogita quàm incerta eſt hora mortis. Oculi animæ ſint ſimplices ſicut columbæ, quæ circà aquas conſpicit accipitrem, ideſt, cogitatio tua ſemper ſit circà charitatẽ, & paſſionem meam, & circà opera, & verba electorum meorum, in quibus intelliges, quomodo te Diabolus decipere poterit, vt numquam de te ſis ſecura. Aures tuæ ſint mundæ, vt ſcilicèt non affectes audire ſcurrilia, ſeu riſu digna. Cor verò ſit ſtabile, vt non timeas mortem ſeruando fidem, non erubeſcas de opprobrio mundi. Non turberis de damno corporali propter me Deum tuum.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ, dicit, quòd ipſa debet diligere eum, ſicut ſeruus bonus dominum ſuum, ſicut filius bonus patrem, & ſicut fidelis vxor maritum ſuum, quæ numquam debet ab eo ſeparari. Et exponit omnia ſupradicta ſpiritualiter, & vtiliter.

CAP. LXXXIII.

FILIVS loquitur: Ego diligo te, ſicut bonus Dominus ſeruum ſuum, & ſicut pater filium, & ſicut vir vxorem. Dominus enim dicit ſeruo: Dabo tibi veſtes, victum congruum, & laborem moderatum. Ad filium autem dicit pater, omnia mea tua ſunt. Vxori verò dicit vir, requies mea, requies tua, & conſolatio mea, conſolatio tua eſt. Quid igitur iſti tres reſpondebunt pro tanta dilectione? vtique ſeruus, ſi bonus eſt, dicturus eſt domino, quia ſeruilis ſum conditionis, magis tibi ſeruiam, quàm alteri. Filius verò dicturus eſt patri, quia omne bonum habeo à te, ideò à te ſeparari nolo. Vxor autem dicet marito, quia de labore tuo ſuſtentor, calorem de pectore tuo habeo, & dulcedinem in verbis, ideò magis mori volo, quàm à te ſeparari. Ego autem Dominus ſum vir iſte: Anima verò eſt ſponſa mea, quæ conſolari debet in requie mea, refici cibo Deitatis meæ; ad quam pertinet omnia tormenta magis ſuſtinere, quàm ſe à me ſeparare, quia ſine me non habet conſolationem, nec honorem. Sed ad coniugium duo pertinent. Primò bona, vndè coniuges ſuſtententur. Secundò filius, qui recipiat eorum hæreditatem. Seruus verò ſit ad obſequium faciendum, ſicut legitur de Abraham, qui ex eo quòd non habuit filium turbabatur. Itaq. anima tunc habet bona ſuſtentationis, quando virtutibus plena eſt. Habet etiam filium, quando habet rationẽ diſcretionis, ſcilicèt diſcernendi virtutes à vitijs; & quando diſcernit ſecundùm Deum. Habet & ſeruum, ideſt carnalem affectum, qui non viuit ſecundum concupiſcentiam carnis, ſed prout expedit corpori, & ſecundum quod anima perficiatur. Igitur ego diligo te ſicut vir vxorem, quia requies mea requies tua. Ideò tuum eſt, omnẽ tribulationem magis libenter ſuſtinere, quàm me ad iram prouocare. Diligo quoque te ſicut pater filium, quia tibi dedi diſcretionem, & liberam voluntatem. Diligo etiam te ſicut dominus ſeruum, cui præcepi habere neceſſaria moderata, & laborem temperatum. Sed hic ſeruus, ideſt corpus ità inſenſatum eſt, quòd magis velit ſeruire Diabolo, quàm mihi, quia Diabolus numquam dat ei requiem à ſolicitudinibus mundi.

CHRI-

CHRISTVS LOQVENS SPONSAE dicit, quòd sunt tres supplantati per mulieres, quorum vnus assimilatur asino coronato, alius habet cor leporinum, & tertius assimilatur basilisco. Et ideò debet mulier semper subdita esse viro.

CAP. LXXXIV.

FILIVS loquitur. Tres leguntur supplantati propter mulieres. Primus erat Rex, quem amasia sua percussit in faciem, quando non arrisit sibi, quia fatuus erat, & non refrenabat eam, nec curabat de honore suo. Iste erat similis asino coronato, asino propter fatuitatem, coronato, propter dignitaté. Secundus erat Sampson, qui licèt esset fortissimus, tamen à muliere victus est. Iste habuit cor leporinum, quia non potuit domare vnam mulierem. Tertius erat Salomon, qui fuit quasi basiliscus, qui visu interficit, speculo interficitur. Sic Salomonis sapientia omnes excedebat, attamen facies mulieris occidit ipsum. Ideò oportet quòd mulier subdita sit viro.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ dicit ei, quòd ante eum sunt duo folia libri. In vno scripta est Misericordia, & in alio Iustitia, monens eá, quòd dũ tẽpus habet, conuertatur ad Misericordiam, nè posteà puniatur à Iustitia.

CAP. LXXXV.

FILIVS loquitur ad Sponsã. Ego sum Creator omniũ: Ante me sunt quasi duo folia libri. In vno scripta est Misericordia, in alio Iustitia. Itaq. quicumque conteritur de peccatis, & proponit vltrà non facere, huic dicit misericordia, quòd spiritus meus accendet eum ad faciendum bona opera. Quicumq. verò se vellet libenter separare ab istis vanitatibus mundi, hunc spiritus meus feruentiorem facit. Cum verò quis paratus est etiam mori pro me, hunc spiritus meus intantùm inflammabit, quòd totus sit in me, & ego in eo. In alio autem folio scripta est Iustitia, quæ dicit. Quicumq. se non emendat cùm tempus habet, & scientèr se auertit à Deo, hunc Pater nõn defendet, nec propitiabitur ei Filius, nec inflammabit Spiritus sanctus. Ideo cùm tempus est, diligenter considera folium Misericordiæ, quia aut aqua, aut igne, purgabitur omnis, qui saluabitur, idest, aut modico pœnitentiæ labore in præsenti tẽpore, aut igne purgatorio in futuro, donec purgatus fuerit. Scias etiam, quòd ostendi vni homini, quem tu nosti, Ista duo folia libri Misericordiæ, & Iustitiæ, sed ipse iam deridet foliũ misericordiæ meæ, & quòd sinistrum est, reputat esse dexterum. Et sicut Herodius super aues, sic ipse ascendere quærit super omnes, & ideò timendum est sibi, nisi cauerit diligenter, quòd ridendo morietur, & ludentibus de mundo auferetur. Sic etiam post hoc euenit, surrexit enim à mensa lætus, & nocte ab inimicis interfectus est.

MATER DEI LOQVITVR dicens, quòd ipsa est similis flori, à quo apes trahunt dulcedinem. Apes enim sunt serui, & electi Dei, qui quotidiè ab ea trahunt dulcedinem gratiæ, & habent spirituales alas, & pedes.

CAP. LXXXVI.

MATER loquitur. Ego sum Regina, & Mater misericordiæ. Filius meus Creator omnium, tanta circà me dulcedine affectus est, quòd omnium, quæ creata sunt, spiritualem dedit mihi intelligen-

tiam. Ideò ego simillima sum flori, de quo apes maximè trahunt dulcedinem. A quo quantumcumque colligitur, nihilominùs ei dulcedo remanet. Sic ego omnibus gratiam impetrare possum, & ego superabundo. Verumetiam electi mei similes sunt apibus, qui tota deuotione circa honorem meum afficiuntur. Ipsi enim quasi apes habent duos pedes, scilicet cõtinuum desiderium augendi honorem meum, secundò laborant in hoc sollicitè, operando, quæ possunt. Habent etiã duas alas, scilicèt reputando se indignos laudare me, secundò obediendo omnibus, quæ sunt ad honorem meum. Habent etiam aculeum, qui, si defecerit eis, moriuntur. Sic amici Dei, habent tribulationes mundi, quæ ante finem vitæ propter virtutũ custodiam non auferuntur ab eis, sed ego abundans consolatione consolabor eis.

CHRISTVS LOQVITVR SPONSÆ dicens, quòd ipsa debet habere membra pulchra, & sine macula, comparans omnia membra spiritualia perfectæ dilectioni Dei, & proximorum, & præsertim amicorũ Dei: Concludit etiam quòd debeat facere spiritualiter, sicut Fęnix facit corporaliter, quę colligit ligna, & ibidem seipsam cõburit.

CAP. LXXXVII.

ILIVS loquitur Sponsæ. Dixi tibi priùs, quòd debes habere oculos serenos, vt videas mala, quæ fecisti, & bona, quæ omisisti, os tuum, idest mens tua sit ab omni macula munda. Labia verò sunt duo desideria habendi, scilicèt desideriũ relinquẽdi omnia pro me, & voluntas manendi mecum, & hæc labia sint de colore rubeo, qui decentior colorũ est, & longiùs videtur. Color verò pulchritudinẽ significat, & omnibus pulchritudo est in virtutibus, quia illud acceptiùs est Deo, quando hoc ei offertur, quod homo magis diligit, & vndè alij possint plus ad animam ędificari. Ergò hoc dandum est Deo, quòd homo charius habet, siuè affectu, siuè opere. Ideò legitur, quòd Deus perfectis operibus suis lætatus est. Sic etiã lætatur Deus, quando homo se totum offert ei, volendo esse in supplicio, seù gaudio ad voluntatem Dei. Brachia verò debẽt esse leuia, & flexibilia ad honorẽ Dei. Ergò brachium sinistrum est consideratiõ bonorum, & beneficiorũ meorum, quę tibi feci scilicèt te creãdo, & redimendo, & ingratitudo tua ad me. Brachium verò dextrum est dilectio tàm feruens ad me, quòd malles tormenta ferre, quàm me perdere, & ad iram prouocare. Inter hæc duo brachia libẽter quiesco, & cor tuũ erit cor meũ, quia ego sum quasi ignis quidã diuinę dilectionis, & ideò volo ibi feruenter diligi. Costæ verò defendentes cor, sunt parentes tui, nõ carnales, sed electi mei, quos teneris diligere sicut me, & plusquã parentes carnales. Ipsi verè sunt parentes tui, quia te regenerauerunt ad æternam vitã. Pellis verò, seù cutis animę debet esse sic pulchra, quòd nõ habeat maculam. Per pellem verò intelligitur omnis proximus tuus, quem si sicut teipsam dilexeris, amor meus, & Sanctorum meorum illæsus seruatur. Si autem odis, læditur cor, & costę erunt denudatæ, idest amor Sanctorum meorũ in te minor erit. Ideò pellis nullam habeat maculam, quia proximum tuum odire nõ debes, sed omnes diligire sicut Deum, quia tunc est cor meum sanum cum corde tuo. Item dixi tibi priùs, quòd ego volo feruenter diligi, quia sum ignis quidã diuinæ dilectionis. In igne quippè meo sunt tria mirabilia. Primũ est, quòd ardet, & numquã incẽditur. Secundũ, quòd numquã extinguitur. Tertiũ, quòd semper ardet, & numquam cõsumitur. Sic charitas mea ab initio erat ad hominẽ in Deitate mea, quę in assumptione humanitatis meę ampliùs ardebat, & ardet intantùm, quòd numquã extinguitur, sed feruentẽ facit animã, nec consumit eã, sed ampliùs sẽper fortificat. Sicut

in Fęnice colligere poteris, quæ senectute grauata colligit ligna in monte altissimo, illis & ex calore Solis accęsis, proijcit se in ignem, & sic ab illo igne mortua reuiuiscit. Sic anima, quæ ex igne charitatis diuinæ succenditur, de eo quasi Fęnix melior, & fortior consurgit.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ dicit, quòd ei omnia creata sunt ad voluntatem suam, præter homines; dicit etiam, quòd tria sunt genera hominum in hoc mundo, qui comparantur tribus nauibus ambulantibus in Mari, quarum prima periclitatur, & perit, secunda fluctuat, cum tertia benè agitur.

CAP. LXXXVIII.

1 FILIVS loquitur. 1 Ego sum Creator omnium spirituum bonorum, & ma-
2 lorum. 2 Ego etiam omnium spirituum moderator, & rector sum. Ego quoque Creator sum omnium illorum animalium, & rerum, quæ sunt, & habent vitam, necnon & omnium eorum, quæ sunt, & non ha-
3 bent vitam. 3 Itaq. quæcumque sunt in cælo, terra, & mari, omnia sunt ad voluntatem meam, præter hominem solum. Scito igitur, quòd homines quidam sunt sicut nauis, quæ amiserat gubernaculum, & malum, idest arborem, hùc, & illùc vagatur inter procellas maris, donec venerit ad ripas insulæ mortis. In ista naui sunt illi, qui desperantes se tradunt omni voluptati. Alij sunt quasi nauis, quæ adhuc malum habet, idest arborem, & gubernaculum, & vnam anchoram, cum duobus funibus. Sed capitalis anchora fracta est, & gubernaculum citiùs soluitur, si impetus aquarum intrauerit inter nauem, & gubernaculum. Ideò caueatur, quia quamdiù gubernaculum, & nauis cohærent, propter coniunctionem mutuam, quasi quemdam calorem habent inter se. Tertia nauis habet paramenta, & armaria sua omnia, & est parata velificare, cùm fuerit tempus. Et prima anchora, quæ est capitalis, de qua suprà dixi, est disciplina Religionis, ducta, & leuigata per patientiam, & feruorem diuinæ dilectionis. Hæc iam dissoluta est, quia institutio Patrum proiecta est sub pedibus, & vnusquisque, quod sibi videtur vtile, habent pro Religione,
4 4 & sic fluctuant sicut nauis inter fluctus.
var. lect. Secunda anchora, quæ est adhuc sana, vt suprà dixi, est voluntas seruiendi Deo, ligata cum duobus funibus, spe scilicèt, & fide, quia credunt me Deum, & habent in me spem, quòd velim saluare eos, quorum gubernaculum ego sum, qui quamdiù ero in naui, fluctus procellarum non intrant, & quasi quidam calor est inter me, & illos. Tunc autem ego Deus adhæreo naui eorum, quando ipsi nihil diligunt, sicut me, quibus ego affigor, quasi tribus clauis, scilicet timore, humilitate, & consideratione operum meorum. Sed si ipsi aliquid diligũt plus quàm me, tunc ingreditur aqua dissolutionis, tunc dissoluuntur claui, timor scilicèt, & humilitas, & diuina consideratio, tunc frangitur anchora voluntatis bonæ, & tunc rumpuntur funes fidei, & spei. Sed qui in ista naui sunt, nimis instabiles sunt, ideò tendunt ad loca periculosa: In tertia naui, quam dixi, quòd erat parata velificare, sunt amici mei.

NOTÆ.

1 EGo sum Creator omnium spirituum bonorum, & malorum.

Deum Optimum Maximum creaturas omnes, homines, & Angelos, ac eas quoque, quæ rationi minimè præditæ sunt, bonas, atque in suo statu optimas condidisse, testatur Moyses Genes. 1. Vidi (inquit) Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona, insuper, &

hominem fecisse rectum, Angelos etiam vniuersos fuisse creatos ab eo bonos, patet Ezech. 28. In delitijs Paradisi fuisti, & Isaiæ 14. Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, qui mane oriebaris, & tradunt D. August. 11. de Ciuit. cap. 15. Oportet (inquit) hoc sic accipiamus, quod in veritate fuit, et probat D. Thom. par. 1. q. 63. art. 4. & 5. Origen. hom. 1. in Ezech. & Magister in 2. dist. 3. docet Angelos esse bonos, quia non potuit optimus Creator esse mali auctor, quod etiam apertè asseritur Lib. 4. Reuel. Cap. 63. paulò antè medium, vbi legimus Dæmonem de se hoc idem dicentem Vidi (inquit) quando me creasti pulcherrimum, quod etiam fuit definitum in cap. firmiter de Summa Trinit. & fide Cathol. & in Conc. Bracharensi 1. Can. 7. cum ergò hæc verissima sint. Dicendum est, cum hoc loco Deus affirmat, se esse malorum spirituum creatorem, non esse intelligendum, quòd Angelos, vel Dæmones in primo instanti suæ creationis malos creauerit, sed quòd tales eos fecerit, dando illis liberum arbitrium, vt ad malum potuerint per libertatem suæ voluntatis declinare, vt verè declinarunt, quod explicauimus Lib. 1. Cap. 1. Nota 6. & Cap. 34. Nota 3. & 4. Lib. 4. Cap. 63. Nota 1. cuius rei ratio esse potest, quia Sapient. 11. scribitur, Nihil Deum eorum odisse, quæ fecit ergò Deus, si malos eos creasset, aliquid fecisset, quod odio habuisset: rursùs certa fide tenẽdum est illũ nullatenus auctorem esse posse peccati, aut mali culpæ, vt probat D. Basil. hom. quòd Deus non est auctor malorum, & D. Thom. p. 1. q. 49. art. 2. Dicendum ergò est Angelorum hominumq. malitiam ex eorũ praua manasse voluntate, quatenùs in illa quidam malus effectus extitit, non debita, scilicet subiecti ad rationis regulam, vt egregiè tradit quæst. supra citata D. Thom. in resp. ad tertium argumentum, & insinuatur Oseæ 13. cùm dicitur, Perditio tua ex te Israel est tantũmodò in me auxilium tuum.

2 Ego etiam omnium spirituum moderator, & rector sum.

Eamdem ferè sententiam habet Salomon Prouer. 16. Spirituum (inquit) ponderator est Dominus, ipse namq. est, vt dicit Apostolus Hebræor. 4. Discretor cogitationum, ac intentionum cordis, & is etiam est, qui, vt Sapient. 14 legimus Ab initio cuncta gubernat, & regit, quoniam ipse dedit in mari viam, & inter fluctus semitam firmissimam, ostendens, quia potens est ex omnibus sanare, etiam si sine rate aliquis adeat Mare.

3 Itaque quæcumque sunt in cælo, terra, & mari, omnia sunt ad voluntatem meam, præter hominem solum.

Ex his, quæ superiori Nota docuimus, Deũ nimirum cuncta gubernare, ac regere: sequitur, quòd in præsenti Nota legimus, omnia quæcumque creata sunt Dei voluntati subesse, & obedire, sed miser homo, cui cum liberũ Deus dederit arbitrium, per illud recedit ab eo, & propriam studet adimplere voluntatem, omnes namque creaturæ ratione carentes, diuinis obtemperant præceptis, & solus homo Dei voluntati, à quo maiora, & potiora recepit beneficia, & propter quem cætera facta sunt resistere audet.

4 var. lect. Circà medium præsentis Cap. vbi hactenus impressi Codices habent, Et sic fluctuant, sicut Nauis inter fluctus.

Manuscriptus Farnesian. legit, Fluctuat, sicut Nauis inter procellas fluctuum.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ, dicit ei modum, quem debet tenere Miles spiritualis in prælio, scilicèt, quòd confidat in Deo, & non in viribus proprijs, datq. ei duas orationes breues, quas quotidiè dicat, & dicit etiam, quòd debet esse armatus armis spiritualibus hìc contentis.

CAP. LXXXIX.

1 FILIVS loquitur. Quicumque velit pugnare, sit magnanimus, resurgendo si cadit, confidens nõ proprijs viribus, sed misericordia mea. Qui enim diffidit de bonitate mea, cogitans secum taliter. Si aliqua atten-

attentauero, vel refrenando carnem ieiunijs, vel laborando vigilijs, nõ potero perseuerare, nec abstinere à vitijs, quia Deus non me adiuuat. Iste meritò cadit. Ergò, qui pugnare spiritualiter velit, cõfidat de me, & quòd possit perficere cooperante gratia mea. Deindè habeat voluntatẽ faciendi bona, & omittẽdi mala, & resurgẽdi quoties cadit, istáq. legendo orationẽ. Domine Deus omnipotens, qui omnes ducis ad bonũ, ego peccator nimis longè recessi à te per facinora mea, gratias ago tibi, quia reduxisti me ad viã rectam. Ideò rogo te pijssime Iesu, vt miserearis mei, qui in Cruce stetisti sanguineus, & dolorosus, & rogo te per quinque vulnera tua, & per dolorem, qui de venis tuis perforatis ad cor processit, quatenus conseruare me digneris hodie, nè cadam in peccata: Da quoque mihi virtutem resistendi telis inimici, & viriliter resurgere, si contingat me cadere in peccata. Ad hoc autẽ quòd pugnans possit perseuerare in bonis; oret isto modo. Domine Deus, cui nihil est impossibile, & qui omnia potes, da mihi fortitudinẽ faciendi bona opera, & in bonis posse perseuerare. Post hæc assumat gladium in manu, idest confessionem puram, quæ debet esse benè limata, & splendens. Limata, vt diligenter discutiat conscientiam suam, quomodo, & quantũ, vel vbi deliquerit, & de qua causa. Sit etiam splendens, vt nihil erubescat, vel occultet, nec aliter dicat, quàm sicut peccauit. Hic gladius debet habere duas acies acutas, scilicèt voluntatem vltrà non peccandi, & voluntatem commissa emendandi. Cuius gladij cuspis est contritio, qua Diabolus occiditur, quãdo homo sicut prius in peccato gaudebat, sic nõ conteratur, & ingemiscat, ex eo quòd me Deum ad iram prouocauit. Hic gladius etiã debet habere capulum, idest considerationem magnæ misericordiæ Dei. Cuius misericordia tãta est, quòd nullus talis, & tantus peccator est, qui non habeat veniam, si eã petierit, cum voluntate se emendandi. Cum hac igitur intentione, scilicet, quòd Deus est super omnia misericors, tenendus est gladius confessionis, sed nè fortè ex aciebus vulneretur manus. Obsistat ferrum, quod est inter acies, & capulũ. Et nè fortè gladius cadat de manu, prohibeat tolus. Similiter, qui habet gladium confessionis sperans per misericordiã Dei remitti, & purgari peccata, caueat nè cadat per præsumptionẽ venię. Ideò obsistat tolus, idest timor Dei metuendo, scilicèt nè Deus auferat gratiã, & inferat irã propter nimiam præsumptionẽ. Sed nè fortè vulneretur, & minuatur manus operationis per nimium feruorem laboris, & indiscretionẽ, prohibeat ferrum, quod est inter manus, & acies, idest consideratio æquitatis Dei, quia licèt iustus sim intantùm, quòd nihil dimitto impunitum, & indiscussum; ita tamen misericors, & æquus sum, quòd non requiro vltrà, quàm natura benè ferre possit, & propter bonam voluntatem dimitto maximũ suppliciũ, & peccatum magnũ pro parua emendatione. Lorica verò militis, est abstinentia. Sicut enim lorica constat ex multis catenulis, sic abstinentia est ex multis virtutibus, scilicèt à prauo visu, & sic in reliquis sensibus. Et à gula, & luxuria, & habitu superfluo, & à multis alijs, quæ B. Benedictus præcepit non agenda. Verùm, hanc loricam non potest personaliter aliquis adaptare sibi, sine adiutorio alterius. Ideò Mater mea Virgo Maria inuocanda, & honoranda est, quia in ea fuit omnis modus vitæ, & omnis forma virtutum, quæ stabiliter inuocata, omnem perfectam abstinentiam menti indicabit. Galea vero est spes perfecta, quæ habeat, quasi duo foramina, per quæ miles respiciat. Primum foramen est cogitatio faciendorum. Secundum est cõsideratio omittendorum. Quia omnis, qui sperat in Deo, cogitat semper quid sit ei secundum Deum faciendum; quidvè omittendum. Clypeus verò sit patientia, qua omnia aduenientia libenter patiatur.

CHRISTVS LOQVENS DICIT quòd amici eius sunt quasi brachium eius ex eo, quòd ipse, sicut bonus Medicus abscidit ab eis carnem putridã, & omnia nociua, & coniungit carnem bonam eius, transformando eos in se.

CAP. XC.

FILIVS loquitur. Amici mei sunt, quasi brachium meum. In brachio sunt quinque, scilicet pellis, seù cutis, sanguis, ossa, caro, & medulla. Sed ego sũ sicut sapiẽs Medicus, qui primò abscindit omnia inutilia, posteà vnit carnẽ carni, & os ossi, indè apponit medicamentum sanitatis. Sic ego feci eisdem amicis meis. Primò abstuli ab eis omnem cupiditatem mundi, & illicita carnis desideria. Indè coniunxi medullã meam medullæ eorum. Quę est medulla mea, nisi potẽtia Deitatis meę? Sicut enim sine medulla omnis homo mortuus est, sic, qui non cõmunicat Deitati meæ, moritur. Hanc igitur ego tunc coniunxi infirmitati eorum, quando sapientia mea sapit eis, & fructificat in eis, quando anima eorum intelligit facienda, & omittenda. Ossa verò significant fortitudinẽ meã, hanc ego coniunxi fortitudini eorum, quando facio eos fortes ad faciendum bona. Sanguis verò significat voluntatem, hanc ego coniunxi voluntati eorũ, quando voluntas eorum est secundum velle meum, & quando nihil desiderant, nec quærunt, nisi me solum. Caro significat patientiam meam, hanc ego coniunxi patientiæ eorum, quando patientes sunt, sicut ego fui, quando à planta pedis vsque ad verticem non habui sanitatem. Pellis verò significat dilectionem, hanc ego mihi coniunxi, quando nihil tantum diligunt, sicut me, & libenter cum adiutorio meo etiam volunt mori pro me.

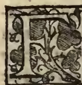
CHRISTVS ADMONET Sponsam, quòd debeat se humiliare quadrupliciter, vt patet coram potentibus mundi, & coram peccatoribus, ac etiam coram amicis Dei spiritualibus, & coram pauperibus mundi.

CAP. XCI.

ILIVS loquitur ad Sponsam. Tu debes quadrupliciter te humiliare. Primò coram Potentibus mũdi, quia ex quo homo contẽpsit obedire Deo, dignum est, vt obediat homini. Et quia sine Rectoribus homo stare nõ potest. Ideo deferendum est Potestati. Secundò coram spiritualibus pauperibus, idest coram peccatoribus orando pro eis, & regratiando Deo, quia fortè non fuisti, nec es talis. Tertiò coram spiritualibus diuitibus, idest coram amicis Dei, cogitando te indignam seruire eis, & conuersari cum eis. Quartò coram pauperibus mundi, iuuando, & vestiendo eos, & lauando pedes eorum.

CHRISTVS ADMONET Sponsam, quòd progrediatur, & perseueret in virtutibus, imitando vitam Sanctorum, vt efficiatur brachium eius; probat enim, quòd Sancti transformatiuè efficiuntur brachium Christi.

CAP. XCII.

ILIVS loquitur. 1 Dixi
1 tibi prius, quòd amici mei
sunt brachium meum. Verè sic est in eis. Est enim
Pater, & Filius, & Spiritus
sanctus, & Mater mea cum omni cælesti exercitu. 2 Deitas quippè est, sicut
2 medulla, sine qua nemo viuit. Ossa sunt
huma-

humanitas mea, quæ fortis fuit ad passionem. Spiritus sanctus verò est, sicut sanguis, quia implet, & lætificat vniuersa. Mater verò mea est sicut caro, in qua fuit Deitas, & Humanitas, & Spiritus sanctus. Pellis autem, aut cutis, est omnis
3 cælestis exercitus. 3 Sicut enim pellis tegit cranem, sic Mater mea omnes Sanctos præcellit virtute. Nam licet Angeli mundi sunt, mundior est tamen ipsa, & licet Prophetę impleti fuerũt spiritu Dei Martyres quoque multa passi, plenior tamen, & feruentior fuit in Matre mea spiritus, ipsaque plusquam Martyr fuit. Confessores etiam, etsi se ab omnibus sustinuerunt, perfectiorem tamen abstinentiam habuit Mater mea, quia in ipsa fuit deitas mea cum humanitate. Ergò amici mei cùm me habent, in eis est deitas, qua anima viuit. Est fortitudo humanitatis meæ, qua fortes fiunt vsque ad mortem. Et sanguinis spiritus mei, quo voluntas eorum fit mobilis ad omne bonum. Caro quoque eorum tunc impleta est sanguine meo, & carne mea, quando nolunt inquinari, seruantes se in castitate, cooperante gratia mea. Pellis quoque mea est coniuncta pelli eorum, quando vitam, & mores Sanctorũ meorum imitantur. Sic ergò Sancti mei benè vocantur brachium meum, quorum; & tu effici debes membrum per voluntatem progrediendi in bono, & eos inquantùm poteris imitando. Sicut enim coniungo eos mihi per corporis mei coniunctionem, sic tu eis coniungi debes, & mihi, per idem corpus meum.

NOTÆ.

1 DIxi tibi prius, quòd amici mei sunt brachium meum.

Meritò in præsenti Capite amici Dei brachia Domini dicuntur, quoniam sicut cum eorum extremitate manus coniunguntur, quibus veluti instrumentis quibusdam opera nostra perficimus, sic Sancti sunt, quorum ministerio Deus ad faciendum quidquid hominum saluti prodesse potest, vtitur, ab his verò brachijs spicas esse quærendas, ac colligendas tradit Isaias Propheta cap. 17. quòd non aliud significare docent D. Hieronym. ibi, & Theodoretus de Veris, & falsis oraculis lib. 10. non longè à fine, quàm per Apostolos, & Concionatores, Iudæos, ac Gentiles esse conuertendos: ab his quoque brachijs populos iudicandos esse idem Propheta asseruit cap. 51. suarum Reuelat. quandoquidem cum Sanctis in vniuersali iudicio Deus iudicaturus est mundum, vt affirmat Paulus Apost. 1. Corint. 6. An scitis quoniam Sancti de hoc mundo iudicabũt, et Matt. 19. & Lucę 22. Vos, qui secuti estis me, sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel, & cap. 3. Iudicabunt iusti nationes, quod esse intelligendum arbitror, vel de iudicio approbationis, vel quòd in locis citatis verbum iudicare sumitur pro condemnare, sic Hieron. Matt. 19. vel quòd Sancti iudicare dicuntur non alitèr, quàm per comparationem, quia illis credentibus, cæteri credere noluerunt, sic Hieronymus & Auctor operis imperfecti, aut postremò iudices futuri sunt, tamquam Christi ministri, & præcones, eius sententiam promulgantes.

2 Deitas quippè est, sicut medulla, sine qua nemo viuit, ossa sunt humanitas mea, quæ fortis fuit ad passionem.

Optimè hoc loco Deitas medullæ comparatur, ossa verò humanitati Christi, quoniam sicut medulla intra ossa continetur, sic quoque tota Diuinitas in Christi humanitate includebatur, iuxta illud Apost. ad Coloss. 2. In quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporalitèr: dicitur autem Seruatoris nostri humanitas os, quoniam per eam sic se contra dæmonem, & Iudæorum, ac aliorum persequentiũ ictus opposuit, vt nullo vnquã tempore frangi potuerit, immò de illis per patientiã triumphũ reuexit; tùm quia hac fortitudine tantum sanctæ Matri Ecclesiæ robur promeruit, vt portæ inferi contra eam deinceps præualere numquã possint, sicut scribitur Matt. 16. de hac ergò fortitudine circà finem præsentis Cap. sermo fit,

cùm dicitur, Tanta est fortitudo humanitatis meæ, vt amici mei fortes fiant vsque ad mortem.

3 Sicut enim pellis tegit carnem, sic Mater mea omnes præcellit virtute, nam licèt Angeli mundi sint, mundior tamen est ipsa, &c.

Ex verbis huius Notæ euidentèr colligitur, Mariam Virginem Angelos puritate, Prophetas Spiritus sancti plenitudine, Martyres fortitudine, Confessores abstinentia, cæterosq. Sãctos virtute præcellere, cuius rei ratio reddi potest, quoniam cum Christus sit totius gratiæ principium, vt Ioan. 1. scribitur, Gratia, & veritas per Iesum Christũ facta est, ipsa verò cũ viciniſsima Christo fuerit, quippèquæ cũ gestauit in vtero, vbi ille humanã accepit naturam, ex quo deindè factũ est, quòd præ cæteris Maria gratiæ plenitudinem obtinuerit: verum est enim celebre illud Axioma, quòd quantò magis aliquid suo appropinquat principio, tãtò magis effectuum eius particeps fit, & hoc est quòd dicitur hìc paulò post verba huius Notæ, nimirum; Perfectiorem habuit abstinentiam Mater mea, quia in ipsa fuit deitas mea cum humanitate, quod egregiè explicauit Petrus Dam. in Serm. super illud Matt. 1. Liber generat. Iesu Christi. Quid mirũ (inquit) si hæc ineffabilis Virgo in suis laudibus humanæ vocis modũ exuperat, cum & ipsam humani generis naturã excellentium meritorum dignitate trãscendat, non enim excellentiſsimus ille Patriarcharum chorus, non prouidus Prophetarum numerus, non sacer Apostolorum Senatus, non Martyrum victor exercitus, non aliquis, aliquorum, non quisquam sequentium Patrum huic Beatiſsimæ Virgini deesse potuit; quæ totius diuinæ gratiæ charismate plena fuit, et paulò post dicit, Nec mirum, si cunctorum merita transcendit mortalium, quoniam & ipsa super excedit celsitudinem Angelorum: idem habet S. Idelphonsus. Serm. 7. de Assumpt. qui Mariam honoratiorem Cherubim, & Seraphim esse tradit: hoc etiam confirmant Anselmus de Excellentia Virg cap. 7. Epiphan. Serm. de Laudibus Mariæ, Bernard. Serm. de Assumpt. Greg. Nanzianz. in Tragedia Christus patiens, Canis. de B. Virg. lib. 5. cap. 4.

CHRISTVS LOQVITVR SPONSÆ; præcipiens ei tria, scilicet quòd nihil desideret, nisi victum, & vestitũ, quòd spiritualia non cupiat habere, nisi ad voluntatem Dei. Et de nullis contristetur, nisi de peccatis suis, & aliorum, dicit etiã quòd illi, qui in hac vita peccata sua per austeritatem pœnitentiæ purgare, & emendare noluerint, in diuino iudicio grauiſsimè punientur.

CAP. XCIII.

1 FILIVS loquitur. Tria præcipio tibi, scilicèt nihil desiderare, præter victũ, & vestitum. Secundò spiritualia non concupiscere, nisi ad voluntatem meã. Tertiò de nullis contristari, nisi de peccatis tuis, & aliorum. Si enim dolere volueris, considera districtionem iudicij mei, quam perpendere, & timere poteris in quodam homine iam iudicato, qui ingressus Monasterium tria habuit in animo, scilicèt, vt
2 esset sine labore, & vt haberet victualia sine sollicitudine, tertiò cogitauit, si apprehendit me tentatio carnis, euadere potero per aliquam occasionem sine commixtione. Propterea tripliciter afflictus est. Quia enim voluit esse sine labore, ideò verbis, & verberibus coactus est ad laborem. Pro secundò patiebatur defectum in victualibus, & nuditatem. Tertiò despectus ab omnibus, intantùm quòd non potuit in luxuria delectari. Instante verò tempore professionis, cogitauit secum sic: Quia (inquit) nõ potero esse in mundo sine labore, ideò melius est mihi esse in Monasterio, & laborare prò Deo. Propterea cooperante tali voluntate, venit ad eum misericordia mea, cum iustitia, vt purgatus veniret ad gloriam sempiternam. Nam facta

facta professione, statim infirmitati graui percussus est, & intantùm tribulatus est, quòd oculi præ dolore exierunt. Aures nihil audierunt, & in omnibus membris destitutus est, quia voluit sine labore esse. Patiebatur & nuditatem maiorem, quàm in sæculo, & cum haberet delicatiora, nō potuit ea comedere, & cùm natura requirebat, non habebat illa. Sic quoque natura eius consumpta fuit antè mortem, quod factus est quasi inhabilis truncus. Mortuus verò venit ad iudicium, quasi fur, quia voluit esse in Religione ad voluntatem suam, non ad melius viuendum, sed tamen non debuit iudicari, vt fur, quia licèt puer, & fatuus fuit in ratione, & conscientia, attamen fidem, & spem habebat in me Deū suum, & ideò ad misericordiam iudicatus fuit. Cuius peccatum, quia in pœna corporali ad plenum purgari non potuit, ideò anima eius adhùc ita grauitèr punitur in Purgatorio, ac si cutis extracto osse in prælo poneretur, vt medulla melius extorqueretur. Quid igitur passuri sunt illi, qui omnem processum vitæ suæ in peccato habent, & nihil contrarij habent, nec habere volunt? Væ eis, quia ipsi mihi dicunt, quare mortuus est Deus, aut quæ vtilitas est in morte eius? Hæc mihi rependunt, quia redemi eos, quia seruo eos, quia do eis sanitatem, & necessaria eorum. Et ideò exquiram ab eis iudicium, ex eo, quòd fregerunt fidem, quam vouerunt in Baptismo. Et ex eo, quòd quotidiè delinquunt, contemnendo mandata mea. Nec aliquod minimum, ad quod obligantur in Religione, dimittam impunitum.

Declaratio.

Hic Frater occultum habuit peccatum, quod numquam voluit confiteri. Ad quem ex mandato Christi Beata Brigitta accessit, dicens: pœnitere attentiùs, est tibi aliquid occultum in corde, quod quamdiù clausum tenueris, mori non poteris. Cui respondit ille, se nihil habere, quòd in pœnitentia non esset publicatū. Et illa: Inquire (inquit) qua intentione hucusque vixisti, & inuenies in corde tuo veritatem. Tunc resolutus in lacrymas, ait: Benedictus Deus, qui te misit ad me. Iam enim ex quo tu ex secreto meo locuta es, dicere volo audientibus veritatem. Ego enim in quoddam occultum habeo in corde, quod prodere numquam audebam, nec poteram, quia quoties pœnitui de alijs peccatis, de isto quasi semper lingua mea erat ligata, & nimius etiam pudor inuasit me, nè confiterer absconditum remorsum cordis mei. Ideò quoties confessionem cordis mei feci, inueni mihi nouam conclusionem verborum meorum, dicens: O pater, confiteor vobis culpam meam de omnibus, quę vobis dixi, & etiam de alijs, quæ non dixi, credēs per hanc conclusionem omnia secreta mea dimitti. Sed nunc Domina mea, si placeret Deo, libenter dicerem toti mundo, ea, quæ in corde meo plenè tanto tempore occultaui, igitur Confessore vocato, cum lacrymis omnia peccata illa explicauit, & eadem nocte mortuus est.

CHRISTVS DOCET SPONSAM pulchras Orationes, quas debet dicere quando induitur, & quando vadit ad mensam, & ad dormiendum, monens eam, quòd in omnibus vestimentis suis sit humilis, & in membris suis honesta, & moderata.

CAP. XCIIII.

FILIVS Dei loquitur ad Sponsam, dicens: Pulchritudo exterior, significat pulchritudinem interiorem, quam homo debet habere. Ideò cum imponis tibi vittam, seù velum capitis, qua stringuntur capilli. Dici-

Dicito: O Domine Deus gratias ago tibi, quia ſupportaſti me in peccato meo, & quia per incontinentiam meam nõ ſum digna videre te, ideò velo capillos meos. Et adiunxit Dominus: Intantùm eſt abominabilis mihi incontinentia, quòd etiã quæcumq. virgo ſi voluntatem habet luxuriandi, non eſt apud me virgo munda, niſi pœnitentia correxerit illam voluntatem. Quando verò velas frontem, dicito: O Domine Deus, qui omnia benè creaſti, & hominem excellentiùs præ omnibus ad imaginem tuam creaſti, miſerere mei. Et quia non ſeruaui pulchritudinem faciei meæ ad honorem tuum, ideò velo frontem meam. Cùm verò attrahis calceos, dicito: Benedictus ſis tu Deus meus, qui præcipis mihi habere calceos, vt ſim fortis, & non tepida in ſeruitio tuo, conforta igitur me, vt in mandatis tuis poſſim ambulare. In cæteris etiam veſtimentis tuis omnibus humilitas ſit, & in omnibus membris tuis honeſtas moderata. Cùm verò ad menſam accedis, dicito: O Domine Deus, ſi velles, ſicut potes me ſine cibo ſubſiſtere, libenter rogarem te, nunc autem, quia præcipis, nos cibum ſumere cum diſcretione, rogo te, da mihi continentiam in cibo, vt per gratiam tuam poſſim comedere ſecundùm naturæ neceſſitatem, & non ſicut cupiditas carnis petit. Cùm autem accedis ad ſomnum, dicito. Benedictus ſis tu Deus, qui temporum viciſſitudines diſponis nobis ad alleuationem, & ſolatium animæ, & corporis, rogo te, da corpori meo requiem in hac nocte, & ſerua me illæſam à poteſtate, & illuſione inimici.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ, declarat ei, quæ, & qualia ſunt arma iniquorum, qui glorificauerint ſe in peccato cum voluntate in eo perſeuerandi, gladio ſeueritatis diuinæ iuſtitiæ terribiliter conſumentur.

CAP. XCV.

FILIVS Dei loquitur: Ego ſto quaſi Rex prouocatus ad pugnam. Diabolus autem ſtat contra me cum exercitu ſuo. Verùm intentio, & ſtabilitas propoſiti mei eſt talis, quòd antequam à iuſtitia diſcederem ad vnum punctum, prius cælum, & terra, & omnia, quæ in eis ſunt, cade-
1 rent. 1 Diaboli verò intentio talis eſt, quòd priuſquam ſe humiliaret, prius vellet, vt eſſent tot Inferni, quot ſunt athomi in Sole, & vnum cum alio ſine fine ſuſtinere. Itaque inimici mei aliqui appropinquant ad iudicium, & non eſt diſtantia inter nos pluſquam ad duos pedes. Vexillum eorum erectum eſt, clypeus eſt in brachio, manus ad gladium, ſed non-
2 dum extractus eſt. 2 Tantaq. eſt patientia mea, quòd niſi ipſi prius percuſſerint, non percutiam ego. In vexillo autem inimici tria ſunt, gula, cupiditas, & luxuria. Quorum galea eſt duritia cordis eorum, quia non attendunt pœnam Inferni, nec attendunt quàm abominabile eſt peccatum. Foramina galeæ ſunt voluptas carnis, & voluntas placere mundo. Per talia enim diſcurrunt circumquaque, & vident non videnda. Clypeus verò eorum eſt perfidia, qua excuſant peccatum, & imputant fragilitati carnis, ideò pro nihilo ducunt petere veniam pro peccatis. Gladius verò eorum eſt voluntas perſeuerandi in peccato, qui nondũ extractus eſt, quia nondum cõpleta eſt malitia eorum. Tunc verò extrahitur gladius, quãdo volunt tamdiù peccare, quanto tempore viuere

uere possent. Tunc verò percutiunt quando gloriantur de peccato, & optant in statu peccati permanere. Cum igitur sic cópleta fuerit eorum malitia, tunc vox in exercitu meo clamabit, dicens, percute nunc. Et tunc gladius seueritatis meę cósumet eos, & quilibet sicut armatus est, sustinebit pœná. Quorum ánimas rapient Dæmones, qui sicut rapaces aues nó quærunt bonum temporale, sed animas, quas sine cessatione laniabunt.

NOTÆ.

1 DIaboli verò intentio talis est, quòd priusquam se humiliaret, priùs vellet, vt essent tot Inferni, quot sunt athomi in Sole.

Diabolū nullo pacto sui delicti pœnitere posse legimus etiā sup. Lib. 1. Reuel. Cap. 34. Nota 7 et Lib 4. Cap. 106. Nota 2 vbi reiecimus sententiā Orig. qui lib. 1. Periarchon c. 6. contrariam sententiā sequitur, vndè autem huiusmodi obstinatio oriatur, declarauimus ex mente S. Thom. & Scoti Nota supra citata.

2 Tantaq. est patientia mea, quòd nisi priùs percusserint, non percutiam ego.

Cum Dei proprium sit misereri potiùs, & parcere, quàm flagellis homines cædere, mirum non est, quòd ipse nobis minimè inferat pœnas, nisi eum priùs peccatis nostris prouocauerimus ad iram: Pœnitentiam (inquit) D. Hilarius in Psalm. 2. memorat Deus ad pœnam, quia puniri desinerent, qui esse impij destitissent, & hoc est, quòd legimus hìc, quòd nisi ipsi priùs percusserint, non percutiam ego, signantèr autem verbum percusserint apponitur, quoniam sic Deus odio habet peccata, vt cùm ea homines committunt, existimet ab his se esse percussum, secundum illud Apost. Hebræor. 6. Rursus crucifigentes sibimet ipsis filiū Dei, idem habetur Lib. 1. Reuel. cap. 37. non longè ab initio ibi, Nam licèt deitas impassibilis sit, quod mori possit, tamen cum proprijs vitijs crucifigunt eum. Hoc ipsum satis apertè explicat Lodulphus de vita Christi 2. par. cap. 63. his verbis, Sed caue nè tu clauos Crucis Christi fabrices, vel manus, aut pedes Domini eius vulneres, aut configas: clauos enim Crucis Christi fabricat, qui inter proximos discordias seminat, manus verò Domini videtur clauis vulnerare, & configere, qui de bonis à Deo datis non vult eleemosynas erogare, pedes autem Christi clauis ferreis perforat, qui theatra, seù spectácula, & tabernas mágis, quàm Ecclesias visitat, sed hac de re etiam egimus Lib. 6. Capit. 28. Nota 2.

CAP. XCVI.

DECLARAT SPONSVS SPONSÆ, quid significat distantiá duorum pedum, & extractio gladij, de quibus dixerat supra in proximo Capitulo.

CAP. XCVI.

FILIVS loquitur. Dixi tibi priùs, quòd inter inimicos, & me non est, nisi distantia duorum pedum. Iam enim modò ipsi adiudicium alio pede appropinquant. Vnus istorum pedum est remuneratio illorum bonorum operum, quæ pro me fecerunt, ideò ab isto die augebitur infamia, amarescet delectatio eorum, auferetur gaudium, augmentabitur tribulatio, atque dolor. Secundus verò pes est malitia eorum, quæ nondum completa est, sed sicut dici solet, quòd quando aliqua res plena est, tunc crepat, sic quando anima, & corpus separantur, damnantur à dijudicatore. Gladius verò est voluntas peccandi, qui ad dimidietatem extractus est, quia decrescente honore, & contrarijs succedentibus plus angustiantur, & inardescunt iam ad peccatum. Prosperitas enim, & honor non multum sinebant eos cogitare de peccato. Nunc autem, vt voluptatem suam perficiant, optánt diutiùs viuere, & licentiùs iam apponunt peccare. Væ eis, quia nisi se emendauerint, perditio eorum iam appropinquat.

CHRI-

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ de quodã Prælato, dicit ei, quòd anima deuota, quę perdidit deuotionis, & ſanctæ meditationis calorem, propter ſuperbiam, & cupiditatem ſuam, & propter implicationes mundi, humiliando ſe perfectè Deo, & proximo, recuperabit diuinum calorem, & lumen, vt ſentiat diuinam dulcedinem.

CAP. XCVII.

FILIVS loquitur per Sponſam cuidam Prælato, dicens ei. Tu es ſimilis rotæ molendini, quæ immobilis eſt, quæ cùm ſtat fixa, ſe non mouens, tunc grana in molendino non conteruntur. Rota itaq. hęc ſignificat voluntatẽ tuam, quæ deberet eſſe mobilis, non ad voluntatem, & deſiderium tuum, ſed ad meũ, totumq. relinquere te debes in manus meas. Sed hæc rota nimis immobilis eſt ſecundum velle meum, quia aqua terrenæ cogitationis nimis ſollicitat mentem tuam. Cõſideratio verò operum tuorum, & paſſio mea, quaſi mortua eſt in corde tuo, propter quòd cibus animæ non ſapit tibi, nec ſentitur. Et ideò tu irrumpe tranſitum aquæ obſtructũ, vt defluat aqua, qua tranſeunte, rota fiat mobilis, & grana facilitèr cõterentur. Obſtaculum autem, quod retentat aquam, ſuperbia mentis, & ambitio eſt, qua gratia Spiritus ſancti obſtruitur, & omne bonũ, quo anima fructificare debet impeditur. Ideò aſſume veram humilitatem in mente tua, per hanc enim influet dulcedo ſpiritus mei in animam tuam, & defluet terrena cogitatio. Per hanc etiã voluntas tua mobilis, & perfecta erit ad velle meum. Et tunc incipies opera tua tamquam grana dijudicare, & opera mea pro magno reputare. Quæ autem eſt vera humilitas, certè non curare fauores, & oblocutiones hominum, viam meam, quæ oblita, & neglecta eſt incedere, ſuperflua nõ quærere, ſimplicioribus te conformare. Si hanc viã diligis, tunc ſapiunt tibi ſpiritualia, tunc paſſio mea, & via Sanctorũ meorum dulcis erit menti tuæ. Tunc intelliges quantùm debitor es animabus, quas regere ſuſcepiſti. Ergò quia iam in ſummitate rotę aſcẽdiſti duobus pedibus, potentia ſcilicet, & honore. Ideò ex potentia tibi cupiditas & ex honore eſt tibi ſuperbia. Ppropterea deſcende nunc humiliãdo teipſum mẽte, & humiles, rogando pro te, orare. Nã mittam tibi iuſtitiam meã, quaſi fluuium rapidiſſimum, & exigam à te nouiſſimum quadrantem, rationẽ ſcilicet pro affectu, pro cogitatu, pro locutione, & opere. Exigã quoq. animas, quas prouidẽtiæ tuę cõ- 1
miſi, quas ego ipſe sãguine meo redemi.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ dicit, quòd quattuor iaculis, ideſt quattuor increpationibus hìc contentis, ſagittandi ſunt peccatores, & tepidi, vt compungantur, & ad emendationem vitæ humiliter reducantur.

CAP. XCVIII.

FILIVS loquitur. Ego dabo amicis meis quattuor iacula. Primò ſagittandus eſt ille, qui altero oculo cęcus eſt. Secundò, qui altero pede claudus eſt. Tertiò, qui alia aure ſurdus eſt. Quartò, qui proſtratus iacet in terra. Ille igitur alio oculo cęcus eſt, qui mãdata Dei, & opera Sãctorũ meorũ videt, & non attendit. Videt verò delectabilia mundi, & concupiſcit. Hic talis ſagittan-
1 dus eſt iſto modo, dicendo ei ſic. 1 Tu ſimilis es Lucifero, qui vidit ſummam pulchritudinẽ Dei, ſed quia iniuſtè deſiderauit, quod nõ debuit, ideo deſcendit in Infernũ, ad quem, & tu deſcendes, niſi reſipueris, ex eo quòd intelligis pręcepta Dei, & quòd omnia tranſitoria ſunt in mũdo. Ideo conſultiſſimũ eſt tibi tenere certum, & dimittere tranſitorium, nè deſcendas in Infernum. Ille verò alio pede claudus eſt,

qui

qui pœnitet, & conteritur de peccatis commissis, sed laborat ad acquirendum terrena commoda, & lucra, quæ mundi sunt, hic sagittãdus est taliter. Tu laboras pro commodo corporis, quod vermes comesturi sunt citiùs. Ideò labora fructuosè pro anima tua, quæ in æternũ est victura. Ille verò alia auro surdus est, qui audire desiderat verba mea, & Sanctorũ meorum, sed aliam aurem habet apertã ad scurrilia, & ad ea, quæ sunt mundi, ideò dicatur ei. Tu es similis Iudæ, qui audiuit vna aure verba Dei, & per aliam exierunt; ideò non profuit sibi sermo auditus. Propterea claude aures tuas à vano auditũ, vt ad Angelicos cãtus possis peruenire. Ille verò iacet totus in terra, qui terrenis implicatur, sed tamen cogitat, & vellet scire viam, per quam se emendare posset, isti dicatur taliter. Tẽpus istud breue est, quasi punctus, pœnã verò Inferni ęterna, & gloria Sanctorum perpetua. Ideò vt ad vitam veram peruenias, non sit tibi molestum aliquid assumere graue, & amarum, quia sicut Deus pius est, sic est, & iustus. Quicũque igitur sic sagittatus fuerit, si sagitta de corde eius exierit sanguinea, idest quòd iste verè cõpungatur, & proponat se emẽdare, huic ego immittã oleũ gratiæ meę, qua omnia membra eius conualescent.

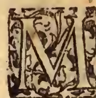
NOTÆ.

1 TV similis es Lucifero, qui vidit summam pulchritudinem Dei.

Quomodo intelligendũ sit, quòd legimus hìc, Luciferũ vidisse pulchritudinem Dei tradidimus Lib. 1. Reuel. Cap. 34. Not 3. & Cap. 41. Not. 3. quibus locis docuimus, Dæmones antè lapsum nullatenùs habuisse matutinã cognitionem, & beatificam visionem, quæ per lumen gloriæ Sancti in Patria diuinam essentiã intuentur, sed hoc diximus esse interpretandũ de visione diuina, quam Diabolus habuit reflectendo se ad cõsiderandam nobilitatem, & pulchritudinem suæ naturæ, per quam manuducebatur ad cognitionem Dei, prout est omnium creaturarum auctor, & moderator.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ conquæritur de Iudæis crucifixoribus, & conquæritur etiam de Christianis contemnentibus eum, & eius charitatem, & iustitiam, peccando præsumptuosè, & scienter contra mãdata eius, & spernentes sententias excommunicationis Ecclesiæ, sub prætextu misericordię eius, propter quòd comminatur eis cum ira, & furore iustitiæ suæ.

CAP. XCIX.

MATER loquitur. Isto tempore patiebatur Filius meus, qui appropinquante Iuda traditore suo inclinauit se ad eum, quia Iudas breuis staturæ erat, dans ei osculũ dicens. Amice ad quid venisti? Et statim alij rapuerunt eum, alij traxerunt eum per crines, alij sputis deturpabant eum. Deindè loquebatur Filius dicens.

1 Ego reputor quasi vermis, qui quasi mortuus in hyeme iacet, in quem transeuntes expuunt, & calcant in dorso eius. Sic fecerunt mihi Iudęi hodie quasi vermi, quia abiectissimus, & indignissimus ab eis iudicatus sum. Sic & Christiani cõtemnunt me, quia omnia illa, quæ pro charitate eis feci, & pertuli, reputant pro vanitate. Calcant quoque quasi in dorso meo, quando plus timent, & venerantur hominem, quàm me Deum suum, quando iustitiam meam reputant pro nihilo, & in arbitrio suo constituunt tempus, & modum miserationis meæ. Percutiunt quoque me, quasi in dentes, quando audiunt præceptis meis, & passione mea, dicunt. Faciamus in præsenti quidquid delectat nos, & nihilominùs habebimus cęlestia. Si enim perdere, aut in æternum punire nos vellet Deus, non creasset nos, & non redemisset nos tàm amarè. Ideò sentient iustitiam meam, quia sicut nec

minimum bonum erit irremuneratum, sic nec minimum malum erit impunitum.
2 2 Contemnunt etiam me, quasi conculcantes me, quando nõ attendunt iudicia Ecclesiæ, scilicet excommunicationem, ideò sicut excommunicati publicè ab alijs deuitantur, sic ipsi separabuntur à me, quia excõmunicatio quando scitur, & contemnitur, grauiùs nocet, quàm gladius corporalis, ideò ego, qui quasi vermis videor nunc, reuiuiscere volo per terribile iudicium meum,
3 3 & veniam sic terribilis, quam videntes, dicent montibus. Cadite super nos
var. lect. à facie iræ Dei.

N O T Æ.

1 EGo reputor, quasi vermis, qui quasi mortuus in hyeme iacet.

Hos loco Christus Saluator noster conqueritur, tùm de Iudæis, tùm etiam de malis Christianis, qui illum contemnentes, eiusque iustitiam, & charitatem flocci facientes, eum vermi similes faciunt: qua similitudine plures etiam ex sanctis Patribus vsi sunt D. Augustinus in expositon. Psalm. 21. ad eum versum Ego sum vermis, & non homo, & Epistola 120. latissimè ad Honoratum, in qua plurima, quæ ad huius Psalmi interpretationem faciunt, affert, idem habet Origen. homil. 14. super Lucam, D. Dionysius de Cælesti Hierarch. cap. 2. D. Hieronymus, & alij plures super citatum Psalm. idẽ quoque Nos annotauimus suprà Lib. 2. Reuelat. cap. 26. Nota 4.

2 Contemnunt etiam me, quasi conculcantes me, quando non attendunt iudicia Ecclesiæ, scilicet excommunicationem: Ideò sicut excommunicati publicè ab alijs deuitantur, sic ipsi separabuntur à me.

In præsenti Nota de his agitur, qui ecclesiasticas censuras negligunt, duo autem Christus Dominus dicit; primum quidem eos, qui excommunicationem contemnunt, ipsummet Deum contemnere, quandoquidem illa ab eo manat, qui ab ipso Deo potestatem excommunicandi habet. Postremò affirmat peccatores à Christo separari, sicut publicè excommunicati ab alijs separantur, & deuitantur, quod intelligendũ esse arbitror de nominatim excommunicatis, ac denunciatis iuxtà Constitutionem Concilij Constantiensis sub Martino V. vt probat Couarruuias in cap. Alma Mater §. 2. num. 9. & Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. col. 1. Siluester Verb. Excommunicat. 3. num. 7. & alij plures, vel etiam de notorijs Clericorum percussoribus.

3 Et veniam sic terribilis, quam videntes, dicent montibus, Cadite super nos à
var. lect. facie iræ Dei.

Hunc textum cum Manuscripto Farnesiano sic restituendũ esse censeo; Et veniam sic terribilis, vt videntes, dicturi sint montibus; Cadite super nos à facie iræ Dei. Hæc autem eadem verba dicta fuisse à Christo Domino, patet Lucæ 23. quo loco Saluator noster insinuare voluit, Iudæos, qui illi mortem intulerant, præ calamitatum multitudine, ac magnitudine, quæsituros aliquando abditissima terræ loca, in quibus sese absconderent, & imminentia pericula vitarent, & ob id tunc dicturos esse montibus, Cadite super nos. Quod factum esse arbitror, quando à Tito, & Vespasiano Imperatoribus Ciuitas Hierosolymitana funditus est euersa, totq. Iudæorum millia ab illis exquisitis tormentorum generibus fuere trucidati, & quoniam vt annotauit Gloss. Lucæ 23. illa miseria Iudæorum figura fuit miseriæ super incredulos venturæ in vniuersali iudicio: ideò Christus eadem verba repetit, idem hoc loco significare volens, quantæ nimirum impijs calamitates, nouissimis temporibus superuenturæ sint, & quàm terribile vniuersale iudicium futurum sit, vt mirum cuiq. videri non debeat, si dicat hìc, quòd reuiuiscere velit per terribile iudicium, quodq. venturus sit sic terribilis, vt videntes dicturi sint montibus, Cadite super nos à facie iræ Dei.

CHRI-

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ dicit ei, quòd ipsa est quasi fistula Spiritus sancti, per quam ipse dulcem sonum faciet in mundo ad honorem suum, & vtilitatem gentium, propter quòd ipse vult eam extra deargentare bonis moribus, & sapientia; intùs verò deaurare vera humilitate, & cordis munditia.

CAP. C.

FILIVS loquitur ad Sponsam: Tu debes esse quasi fistula, per quam fistulator dulcem facit sonum. Qui autem possessor fistulæ est, deargentat eã exteriùs, vt videatur prętiosior, intùs verò deaurat auro perseueranti. Sic, & tu deargentata debes esse bonis moribus, & humana sapientia, vt intelligas, quid debeas Deo, quidvè proximo tuo, quid verò expedit animæ tuæ, & quid corpori ad æternam salutem. Intùs autem debes esse deaurata per humilitatem, vt scilicet nulli placere appetas nisi mihi, nec displicerę timeas hominibus propter me. Deindè fistulator tria facit fistulæ suæ: Primò inuoluit eam syndone, nè maculetur. Secundò facit ei coopertorium, in quo custodiatur. Tertiò facit coopertorio seram, nè à fure auferatur. Sic tu inuolui debes munditia, vt nec affectũ, nec delectatione velis ampliùs inquinari, sed labora libenter, vt possis esse sola, quia corrumpit bonos mores conuersatio malorum. Sera verò est diligens custodia sensuum tuorum, & interiorum omnium, vt in omnibus actibus tuis attẽdas, nè astutia Diaboli decipiaris. Clauis verò est Spiritus sanctus, qui cor tuum aperiat, prout mihi placuerit, ad honorem meum, & hominum vtilitatem.

MATER DEI LOQVITVR DICENS, quòd cor Filij sui est suauissimum, mundissimum, & dulcissimum, & in tantùm abundans charitate, quòd etiamsi peccator staret ad portum perditionis, si clamaret ad eum voluntate se emendandi, statim liberaretur: peruenitur ad cor Dei per humilitatem veræ contritionis, & per deuotam, & frequentem considerationem eiusdem Pasionis.

CAP. CI.

MATER Dei loquitur: Cor Filij mei est suauissimum quasi mel, & mundisimũ quasi fons purisimus, quia ab ipso quidquid est virtutis, & bonitatis quasi à fonte procedit. Ipse etiam est dulcisimus. Quid enim est dulcius homini sensato, quàm considerare charitatem eius in creatione, & redemptione, in labore, & doctrina, in gratia eius, & patientia. Eius quippè charitas non est fluida sicut aqua, sed extensa, & durabilis, quia charitas eius vsque ad nouisimum manet cum homine, in tantùm quòd si peccator staret ad fores perditionis, adhùc si indè clamaret cùm voluntate emendandi se, eriperetur. Item ad perueniendum ad cor Dei sunt duæ viæ. Prima est humilitas veræ contritionis, & hæc inducit hominem in cor Dei, & in colloquium spirituale. Secunda via est consideratio Pasionis Filij mei, quæ remouet duritiam à corde hominis, & facit currere gaudenter ad cor Dei.

OSTENDITVR SPONSÆ IN visione iudicium vnius animę cuiusdam Religiosi coram Christo iudicante, pro quo Beata Virgo interpellat, quem Diabolus de grauibus peccatis crudeliter accusat.

CAP. CII.

ATER Dei loquitur Filio dicens: Quærimonia mea magna est, licet omnia scias, sed propter istá, quæ astat, proferam. Respondit Filius: Mihi omne iudicium datum est, & oportet me de singulis iudicare. Verùm ad Iudicem iustum nouem bona pertinent. Primò attentè audire. Secundò discernere proposita. Tertiò voluntas velle iudicare iustè. Quartò inquirere, qua de causa litigatur. Quintò inquirere, quanto tempore lis durauerat, quia grauius damnum est de iudicij dilatione. Sextò inquirere, quales testes, si probati, si affirmatiuè coniuncti, aut si alter litigantium habet plures testes. Septimò non esse præceps, nec timidus in iudicio, nec timere potestaté, aut damnum, seù dehonestationem propter veritatem. Octauò non curare preces, seù dona aliquorum. Nonò esse æquum in iudicando, sic iudicare pauperi, sicut diuiti, ita fratri, & filio, sicut extraneo, non facere contra veritatem propter aliquod delectabile mũdi. Ergò Mater charissima dicito, quæ vis. Respondit Mater. Duo certant inter se, & in eis sunt duo spiritus, in vno bonus, & in alio malus. Certant verò de emptione sanguinis tui, alter ad occidendum, alius ad viuificandum. In vno est dilectio, & obedientia, in secundo odium, & superbia. Fac igitur iudicium. Respődit Filius: quot sunt testes cum amico tuo, & quot cum altero? Respondit Mater: Amicus meus habet paucos, alter
verò multos habet, qui sciunt veritatem,
& audire contemnunt. Respondit Filius: Faciam iudicium iustum. Et Mater ait: Amicus meus non conquæritur,
sufficit enim sibi sola sui corporis substantia; sed ego quæ Domina sua sum
conquæror, nè malitia præualeat. Respondit Filius. Faciam, quæ vis. Sed
sicut scis, iudicium corporale præcedere
1 debet spirituale, 1 & nisi fuerit cõsummatum peccatum, non debet aliquis iudicari. Et Mater. O fili, licet nos omnia sciamus, tamen propter astantem
quæro, quod, & quale in isto sit iudicium
corporale, quid verò spirituale? Et Fi-
2 lius. 2 Iudicium (inquit) corporale est,
vt anima eius celeriter discedat à corpore, & manus eius fiat mors eius. Iudicium verò spirituale est, vt anima eius
suspendatur in patibulo Inferni, quod
non est ex funibus, sed ex igne ardentissimo, quia ouis degenerans est à grege
suo. Tunc vnus de Religiosis sancti Augustini loquebatur ad Iudicem dicens:
Domine nihil tibi cum isto, tu vocasti
eum ad quietem, & ipse eius oblitus est,
obedientia sua fracta est, nomen eius
ablatum est, & opera eius nulla. Respondit Iudex: Anima eius non est præsens in iudicio ad respondendum. Cui
Diabolus dixit: Ego volo respondere,
si tu vocasti eum à procellis mundi ad
quietem, ego vocaui eum de altissimo
vertice, seù cacumine, in profundissimam fossam. Obedientia eius promptissima est ad me. Nomen eius apud
me est gloriosum. Cui Iudex: Expone (inquit) quid notas. Et Dæmon
dixit: faciam, licet inuitus. Tu vocasti eum de procellis curarum mundi
ad requiem vitæ spiritualis, quasi ad
portum bonum, sed ipse reputat hoc
quasi pro nihilo, quia magis appetit
3 sollicitudines mundi. 3 Altissimus verò vertex est contritio bona, & confessio, hanc qui perfectè tenet, ipse loquitur tecum, qui es potentissimus,

& attin-

& attingit ad tuam maiestatem. De hoc vertice, seù cacumine altissimo ego præcipitaui eũ, quãdo ipse peccare proponit vsque in finem, quando peccata reputat pro nihilo, & iustitiam tuã pro vanitate. Profundissima verò fossa est gula, & cupiditas, quia sicut fossa profundissima nõ de facili impletur, sic insatiabilis est cu-
4 piditas sua. 4 Nomen autem eius erat Monachus, & nomẽ Monachi est custodia sui, & abstinentia etiam à licitis, sed hęc in eo abolita sunt, iam vocatur Saul. Sicut enim Saul recessit ab obedientia, nam obedientia sua fracta est, quia sicut duæ extremitates ligni fracti non conueniũt propter putredinem eius, sic nec desiderium cæleste, nec diuina charitas, quę sunt tamquam duæ extremitates, & vniones obedientię conuenire possunt in obedientia sua, quia non obedit nisi ad mundanam vtilitatem, & voluntatem suam propriam, & opera sua sunt secundùm opera mea. Quia licet ego non legam Missam, nec cantem, nec faciam reliqua sicut ipse, tamen quando omnia ista facit secundum velle meum, tũc facit opera mea, & dici possunt opera mea. Nam cùm celebrat Missas ex præsumptione accedit ad te, & ex pręsumptione illa impletur maiori malitia mea. Cantat etiam pro laude hominum, & cùm ego ostendo ei dorsum meum, ipse dorsum suũ vertit ad me. Et quando ego volo, vertit ventrem suum ad ventrem meum, idest omnem voluptatem suam perficit secundum voluntatem meam, & omnia, quę facit, causa præsentis vitæ, & proprię voluntatis facit. Ideò opera eius sunt opera mea.

Additio.

Item anima eadem apparuit cæca, & tremens, quam Æthiops quidam insequebatur, vsquequò veniret ad Iudicẽ, qui residere videbatur in throno grandi multitudine astante. Et dixit Æthiops. O Iudex, iudica mihi animam istam. Iam ipsa enim personaliter est præsens, & iam pręcessit iudicium eius corporale. Et addidit Æthiops. Tu, inquit, dixisti, quòd manus eius fieret mors eius, hoc iam factum est. Et Iudex, hoc dupliciter potest intelligi, aut quia operatio mala fuit occasio mortis eius, aut quia manus eius corporalis abbreuiabat vitã corporis eius. Respondit Æthiops, vtrũque verum est. Nam vita impudica occidit animam eius, & impatientia aperuit vulnus carnis eius, quo mortuus est. Cui Iudex: Tu (inquit) accusasti animã istam priùs, quia sequebatur in omnibus velle tuum, & quia præcipitabas eã de vertice altissimo, & quia ventrem suum vertebat ad te. Ideò audiamus, quid dicit ipsa anima, Et Iudex quasi vertens se ad animam dixit. O anima, tu habuisti rationem discernendi inter bonum, & malum. Cur nomen sacerdotij honorificum strauisti sub pedibus tuis? Respondit illa: Habui quidem rationem, sed magis sequebar velle meũ, discredens, quòd sub specie tàm modica, tanta magnitudo occultaretur. Dixit Iudex secundò, Tu sciuisti, quòd religionis perfectio est humilitas, & obediẽtia, cur sub specie ouis ingressus es lupus? Cui anima (inquit) vt effugerem opprobrium mundi, & quietiorem ducerem vitam. Respondit Iudex tertiò: O frater, sed non meus. Si vidisti exempla Sanctorum fratrum, & audisti verba Sanctorum, cur non es illa secutus? Respondit illa: Omnia illa bona, quæ ego audiui, & vidi, erant mihi odiosa, & onerosa, quia statui in corde meo magis sequi voluntatem meam, & mores meos, quàm mores Sanctorum. Item Iudex dixit quartò. Numquid non frequentabas ieiunia, & orationes, & confessiones? Cui anima: Frequentabam (ait) ieiunia, & orationes, sed feci sicut ille, qui dixit minima, vt placeat, sed nè displiceat, abscondit maiora. Cui Iudex, inquit. Numquid

non legisti, quòd quilibet homo debet reddere rationem etiam de quadrante, hoc est de minimis? Tunc anima quasi cum maximo eiulatu, ait: Verè Domine legi, & sciui in conscientia mea, sed putaui misericordiam tuam esse ita magnam, quòd nolles æternaliter punire: ideò habui velle pœnitere in senectute; sed dolor, & mors ita venerunt subitò mihi, quòd cum vellem confiteri, perdidi memoriam, sed, & quasi vinculo quodam erat mea lingua ligata. Tunc clamauit Diabolus: O Iudex, ecce mirabile video, anima iudicat se ipsam. Confitetur nunc infructuosè malum suum, & tamen ego non audeo apponere ad eam manum meã sine iudicio tuo. Respondit Iudex: Factum est, & cõsummatum. Quibus dictis, Æthiops & anima quasi colligati disparuerunt, & quasi cum maximo tonitruo descenderunt. Itẽ dixit Iudex: Hæc omnia in vno puncto facta sunt, sed propter te, vt intelligas, videntur in tempore facta, vt videas, & scias, & timeas iustitiam Dei.

NOTÆ.

1 ET nisi fuerit consummatum peccatum, non debet aliquis iudicari.

Sermo fit in præsenti Nota de consummatione peccati in ordine ad consensum internũ, non verò in ordine ad externum actum, quòd vt palàm fiat, Sciendum est, quòd licet peccatum illud propriè consummatum dicendũ videatur, quòd ex interna cogitatione ad effectum foris perducitur, & quò ex consensu in opus itur, vt ex illo Iacobi 1. colligi potest, vbi scribitur, Peccatum cum consummatum fuerit generat mortem, nihilominus ex verbis præsentis Notæ deduci minimè debet, externum tantùmmodo actum malum iudicandũ esse, quoniam si operationes quoque bonæ discutiendæ sunt, ac de his quærendum diligenter, quo fine, quibusuè circumstantijs factæ sunt, vt Dauid Psalm. 74. testatur, cùm dicit in persona Christi: Cum accepero tempus ego iustitias iudicabo, cumq; nobis de singulis vsque ad minimum quadrantem reddenda ratio sit, quanto magis de actibus etiam internis malis iudicium habendum erit. Dicendum ergò nobis est, huius Notæ verba intelligi debere de consummatione peccati in ordine ad solum consensum, qui foris ad effectum, & actum externum non fuit productus, qui consensus, nisi fuerit plenus, & consummatus, & ex deliberato rationis motu, posita sufficiente aduertentia, huiusmodi peccatum nullatenùs iudicandum esse hoc loco legimus, Inferni scilicet pœna dignum, quoniam tunc veniale peccatum esse putatur, quòd pœna tantummodo temporali, non æterna punitur.

2 Iudicium, inquit, corporale est, vt anima eius celeriter discedat à corpore, & manus eius fiat mors eius.

In hoc Capite Christus Dominus verba facit de quodam Monacho Augustiniana familiæ, vt creditur, professo, sicut colligi potest ex verbis infrà non longè ab his positis, quæ sunt: Tunc vnus de Religiosis S. Augustini loquebatur ad Iudicem, dicens: Domine nihil tibi cum isto, tu vocasti eum ad quietem, & ipse eius oblitus est, obedientia sua fracta est, nomen eius ablatum est, & opera eius nulla. De hoc ergò scribitur hic, quòd manus eius fiet mors eius, quod esse intelligendum arbitror, aut quòd propter peccata sua mortem sibi accellerauerit, prout innuitur, cùm dicitur aliquantò post mediũ Capitis; Quia operatio mala fuit occasio mortis eius, & hoc congruit cũ eo versiculo Psalmi 54. Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos, aut etiam dicendum est, quòd huius Religiosi manus facta sit mors eius, quoniam ex desperatione sibi forsitan mortem intulit, vt videtur insinuari infrà circà finem Capitis, vbi legimus, Aut quia manus eius corporalis abbreuiabat vitam corporis eius.

3 Altissimus verò vertex est contritio bona, & confessio, hanc qui perfectè tenet, ipse loquitur tecum, qui es potentissimus, & attingit ad tuã maiestatem.

Hoc loco à nobis explicandum esset quanã perfecta contritio sit, & quæ partes eius essen-

tiales; sed quoniam hac de re suprà egimus Lib. 3. Reuelation. Cap. 26. Not. 4. ideò placet quadam tantummodo hìc breuiter annotare, quæ ad verba præsentis Notæ intelligentiam spectant. Sciendum est ergò ad veram contritionẽ quattuor principaliter requiri: Primò quidem dolorem maximum peccatorum, vt ipsa peccata sunt offensa Dei, & ille dolor debet esse maximus, saltem extensiuè, vel appretiatiuè, vt declarauimus ibi. Secundò requiritur propositum ampliùs de cætero non peccandi. Tertiò Sacramentum Confessionis in voto. Quartò voluntas satisfaciendi: ille ergò, qui huiusmodi contritionem omnibus his circumstantijs absolutam obtinet, dicitur hìc cum Deo loqui, eiusq. maiestatem attingere, quia remissa lethali culpa, restituitur in pristinam amicitiam Dei; fitque, vt orationes eius ad eum perueniant, & ab illo exaudiantur, & hoc est Deum alloqui, eiusq. maiestatem attingere.

4 Nomen autem eius erat Monachus, & nomen Monachi est custodia sui, & abstinentia etiã à licitis, sed hæc in eo abolita sunt; & iam vocatur Saul.

Optimè hoc loco Monachus ille, cuius in præsenti Cap. Nota 2. mentionem fecimus, non ampliùs Monachus, sed Saul est appellatus, quoniam sicut Saul præcepta Domini transgressus est, vt scribitur 1. Reg. cap. 15. qui contra eius mandatum pepercit Agag, & optimis gregibus ouium, & armentorum, & vestibus, & arietibus, & vniuersis, quæ pulchra erant, nec voluit ea disperdere; prout Dominus iusserat: sic Monachus iste Religionis regulas transgrediens, noluit parcere vniuersis, quæ pulchra sibi, ac delectabilia videbantur, scilicet diuitijs, & carnis voluptatibus, vt meritò Saul dici hìc possit, cum præsertim Saul interpretetur fouea, siuè pulchrũ, vel Infernus, & iste Monachus de altissimo vertice in profundissimam Inferni foueã lapsus est, vt legimus suprà non longè ab initio huius Capitis; insuper addendũ est, quòd cùm ille vitio gulæ deditus esset, iure sepulchrum appellari potest. De his enim scriptum est Psal. 5. Sepulchrum patens est guttur eorum.

ORANTE CHRISTI SPONSA vidit in visione qualiter Beatus Dionysius orabat pro Regno Franciæ ad Virginem Mariam.

CAP. CIII.

CVM essem orando, vidi qualiter ad Mariam Virginem Beatus Dionysius loquebatur, dicens: Regina misericordiæ tu es, cui data est omnis misericordia, & Mater Dei facta es propter miserorum salutẽ, miserere igitur Regno Franciæ tuo, & meo. Tuo quidem, quia habitatores eius te pro modulo suo honorant. Meo autem, quia patronus eorum sum, & in me habent fiduciam. Tu quippè vides quãtæ animæ periclitantur omni hora, & hominum corpora quasi bestiæ prosternuntur, & quòd grauiùs est animæ, quasi nix descendunt in Infernum. Consolare ergò eos, & roga pro eis, quia Domina es, & omnium adiutrix. Respondit Mater Dei: Procedas ad filium meum, & audiamus propter istam, quæ astat, quid ipse respondebit.

MATER DEI ORAT CVM BEATO Dionysio, & alijs Sanctis eumdem Filium suum pro Regno Franciæ, & super guerra istorum duorum Regum, qui assimilantur duabus bestijs ferocissimis.

CAP. CIV.

MATER loquitur ad Filiũ, dicens: Benedictus sis tu fili mi. Scribitur, quòd ego dicebar benedicta, quæ te portaui in vtero; tu verò respondisti, quòd ille est etiam benedictus, qui verba tua audiret, & seruaret illa. Ergò fili, ego sum illa, quæ

verba tua memoriter in corde meo seruaui. Ideò reduco vnum verbum quod dixisti, scilicet Petro quærenti, si dimitteret peccanti vsque septies, respondisti, dimittendum vsque septuagies septies. Notans per hoc, quòd quotiens aliquis se humiliat cum voluntate emendandi, toties tu paratus es dare misericordiam. Respōdit Filius: Testimonium tibi perhibeo, quòd verba mea fuerunt radicata in te, sicut semen, quod seminatur in pingui terra, dans ex se fructum centesimum. Sic etiam virtuosa opera tua omnibus faciunt lætitiæ fructum, ideòq. pete, quæ vis. Respondit Mater: Rogo te cum Dionysio, & alijs Sanctis tuis, quorū corpora in hac terra istius Regni Franciæ sunt, animæ verò in cælo, miserere isti Regno. Ego enim per similitudinem loquendo, propter istam, quæ præsens est spiritu, video quasi duas Bestias ferocissimas, quamlibet de genere suo. Altera enim cupidissima est deglutire, quæ potest habere, & quò plus comedit, eò magis esurit, nec satiatur fames eius. Bestia verò secunda nititur super omnes ascendere. Istæ bestiæ habent tria mala. Primò terribilem vocem. Secundò sunt plenæ periculoso igne. Tertiò quælibet desiderat alterius cor in se deglutire. Et vna inquirit in dorso alterius, dentibus suis inuenire ingressum ad cor, vt mordendo occidat. Altera verò habet os antè pectus alterius, volens ibi inquirere ingressum ad cor. Vox terribilis istarum bestiarum auditur longè. Et omnes bestiæ, quæ aperto ore veniunt, erunt ardentes igne istarum bestiarum, ideò cadent in mortem. Illę verò bestiæ, quæ clauso ore veniunt, priuabuntur vellere, & discedent nudæ. In istis duabus bestijs intelliguntur duo Reges, scilicet Franciæ, & Angliæ. Rex alter non satiatur, quia bellum suum est ex cupiditate, Rex alius nititur ascendere, ideò ambæ plenæ sunt igne iræ, & cupiditatis. Vox bestiarum est talis: Recipe aurum, & diuitias mundi, vt non parcas sanguini Christianorum. Quælibet istarum bestiarum desiderat alterius mortem, & ideò quælibet quærit alterius locum ad nocendum. Illæ verò quærit in dorso nocere, qui iniustitiam suam desiderat audiri esse iustitiam, & vt alterius iustitia diceretur esse iniustitia. Alius autem quærit in pectore nocere cordi, qui scit se habere iustitiam, & ideò facit multum damnum, non curans de perditione, & miseria aliorum, nec in sua iustitia habet diuinam charitatem. Ideò ergò quærit in pectore ingressum, quia ipse maiorem habet iustitiam ad Regnum, & cum ipsa iustitia habet superbiam, atque iram. Alius verò habet minorem iustitiam, ideò ardet cupiditate. Bestiæ quoque aliæ, quæ aperto ore veniunt, hi sunt, qui propter cupiditatem veniunt ad eos. Horum ora aperta implent hi, qui vocantur Reges, sed sunt veri proditores. Proijciunt namq. pecunias abundanter, & dona in ora ipsorum, & sic faciunt eos ardere ad bellum, vt cadant in mortem. Quorum bona remanent, & corpora recipiuntur in terra, & cor rodunt vermes, Diaboli eorum animas. Et sic isti duo Reges produnt multas animas de filio meo, qui eas redemit sanguine suo. Illæ verò bestiæ, quæ priuantur vellere, sunt homines simplices, & qui contentantur de bonis suis. Qui hac intentione procedunt ad bellum, quia credunt se habere iustitiam, & bellum esse iustū, ideò priuantur velleribus, idest, corporibus per mortem. Animæ verò eorum recipiuntur in cælum, ideò fili mi miserere. Respondit Filius, Quia omnia vides in me, dic ista audiente, quæ astat, quæ est iustitia, vt Reges isti exaudiantur? Et Mater respondit: Ego (inquit) audio tres voces. Prima est istorum Regum, quorum vnus cogitat sic. Si haberem mea, non curarem habere alia, & timeo carere omnibus. Et ex isto

timo-

timore, scilicet, quòd timet opprobrium mundi, couertit se ad me, dicens: O Maria roga pro me. Alter verò Rex aliter cogitat: Vtinam essem in statu priori, fessus sum. Ideò, & ipse se etiam conuertit ad me. Secunda vox est Communitatis, quæ quotidiè rogat me pro pace. Tertia vox est Electorum tuorum, qui clamant, dicentes: Non ploramus corpora mortuorum, non damna, non paupertatem, sed animarum casum, quæ quotidiè periclitantur. Ideò ò Domina roga Filium tuum, vt animæ saluentur, propterea ò Fili mi miserere eis. Respondit Filius: Scriptum est, quòd pulsanti aperietur, vocanti respondendum est, & petenti dabitur. Sed sicut omnis, qui pulsat, extra ostium est, sic, & isti Reges extra ostium sunt, quia me non habent in se. Tamen propter te petentibus est aperiendum.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ dicit ei modum, per quem debeat fieri pax inter Reges Franciæ, & Angliæ. Quòd si ipsi Reges non obedierint, grauissimè punirentur.

CAP. CV.

FILIVS loquitur: Ego sum Rex metuendus, & honorandus, ideò propter preces Matris meæ, mittâ eis verba mea, ego sum pax vera, & vbi pax est, ibi pro certo ego sũ.

1 Sic igitur isti duo Reges Franciæ, & Angliæ, si habere voluerint pacem, ego dabo eis perpetuam pacem. Sed pax vera haberi non poterit, nisi veritas, & iustitia diligantur. Ideò quia alter Regum habet iustitiam, placet mihi, vt per matrimonium fiat pax, & sic Regnũ ad legitimum hæredem peruenire poterit. Secundò volo, quòd sint cor vnum, & anima vna in augendo fidem sanctam Christianam, vbi commodiùs fieri poterit ad honorem meum. Tertiò deponant intolerabiles exactiones, & fraudolentas adinuentiones suas, & diligât animas subditorum suorum. Si autem ille Rex, qui nunc tenet Regnum obedire noluerit, sciat pro certissimo, quòd non prosperabitur in factis suis: Sed in dolore finiet vitam, & regnum dimittet in tribulationibus. Et filius, & generatio sua erit in ira, & opprobrio, & confusione, ita quòd omnes admirabuntur. Si autem Rex ille, qui iustitiam habet, obedire voluerit, adiuuabo eum, & pugnabo pro eo. Si verò non obedierit, nec ipse perueniet ad desiderium suum, sed priuabitur obtentis. Et principium gaudiosum, dolorosus exitus obscurabit.
1 Verumtamen, quandò homines Regni Franciæ assumpserint veram humilitatem, regnum perueniet ad legitimum hæredem, & bonam pacem.

NOTÆ.

1 SIc igitur isti duo Reges Franciæ, & Angliæ, si habere voluerint pacẽ, &c. *In toto hoc Capite de pacis ineundæ conditionibus inter Angliæ, & Galliæ Reges Christus Dominus cum B. Brigitta agit, hi tamen, qui in specie fuerint, hoc loco minimè traditur, eorumque nomina reticentur; sed quantùm coniecturis assequi possumus, ex his quæ hîc afferuntur, probabiliter credimus; hos fuisse Odoardum huius nominis Tertium Angliæ Regem, & Philippum Valesium, qui de hæreditario iure Franciæ, deque imperio multos annos decertarant, quod satis apertè deduci potest ex verbis superioris Capitis, in quo de eorumdem Regum bellis Maria Virgo cum B. Brigitta tractat, ex quibus constat hos Reges, quorum ibi mentio fit, de Regni successione pugnâsse. Sic enim legimus circà medium: In istis duabus bestijs intelliguntur duo Reges, Franciæ scilicet, & Angliæ.*
1 *Alter Rex non satiatur, quia bellum suum est ex cupiditate; Rex alius nititur ascendere; Rex autem Angliæ Odoardus ad Re-*

Regnũ Galliæ nitebatur ascendere, existimãs iure hæreditario illud sibi competere, sed hoc clariùs habetur paulò post, cùm dicitur; Ideò ergò quærit in pectore ingressum, quia habet maiorem iustitiam ad Regnum, constat igitur euidenter controuersiam de iure hæreditario Regni, & successione fuisse, & tunc temporis, quo isti duo Reges adinuicem disceptabant, B. Brigittã sanctitate floruit, fuit autẽ initiũ belli circà annum Domini 1336. & durauit per annos plurimos, ex quo probabiliter conijci potest in præsenti Capite de his duobus Regibus Odoardo scilicet, & Philippo Valesio agi, horum autem res gestas, & bellorum exitus, si quis scire desiderat, legat in primis Forsartũ Gallum, qui horum bellorum historias copioso Volumine scripsit, sed latiùs etiam de eadem re egit Polidorus Virgilius Tomo secundo historiarũ Angliæ lib. 19. & Platina in vita Benedicti XII. qui affirmat Pontificem sæpè tentasse per Legatos inter hos duos Reges pacem componere, neque tamẽ id assequi potuisse. Dicit autem ibi, Odoardũm aliquando tanta vi cum Gallis dimicasse, vt trigintatria millia Gallorũ vna pugnã interfecerit, quod fuit anno 1346. sicut testatur Georgius Lilius Brittannus in Epitome Chronicorum Regum Anglorũ, & Polidor. Virgilius vbi sup.

CHRISTVS DICIT SPONSÆ, quòd non timeat frangere abstinentiam per obedientiam patris spiritualis, quia non est peccatum. Et etiam monet eam, quòd stet stabilis, & resistat tentationibus continuè, & quòd habeat voluntatem firmam perseuerandi in bono exemplo Virginis Mariæ, & Dauid, & Abrahæ.

CAP. CVI.

FILIVS loquitur. Cur times? Nam etiam si quater in die comederes, non tibi imputabitur ad peccatum, si permissione eius feceris, cui teneris obedire. Sta ergò stabilis. Tu debes esse sicut miles, qui percussus in bello diuersis vulneribus, reddit inimicis vulnera multa acriora. Et eò ad pugnandum est feruentior, quò plus ab hostibus appetitur. Sic & tu inimicum tuum debes repercutere, & esse stabilis, & voluntatem rationabilem debes habere in bono perseuerandi. Tunc autem repercutis Diabolum, quando tentationi non cõsentis, sed viriliter resistis, vtputà, opponendo humilitatem contra superbiam, cõtinentiam contra gulam. Tunc verò es stabilis, cùm in tentatione cõtra Deum non murmuras, sed cum hilaritate omnia sufferendo, & peccatis tuis omnia imputando, regratiaris Deo. Tunc verò voluntas tua est rationabilis, cùm non desideras prẹmium, nisi ad voluntatem meam, cùm te totam relinquis in manus meas.
1 1 Primum itaq. bonum, scilicet repercutere hostem, non habuit Lucifer, qui statim consensit cogitationi
2 suæ, 2 ideò cecidit irrecuperabiliter, quia sicut nullum malitiæ suẹ habuit instigatorem, ita etiam nullum habebit recuperatorem. Secundum bonum, scilicet stabilitatem, non habuit Iudas, sed factus desperatus, seipsum suspendit. Tertium bonum, scilicet voluntatem bonã, non habuit Pilatus, quia feruentiorem voluntatem habuit ad placẽdum Iudæis, & ad honorem suum, quàm ad me liberandum. Sed primum bonum, scilicèt repercutere hostem, habuit Mater mea, quæ quot habuit tentamenta, tot reddidit, & reopposuit contraria. Secundum verò bonum habuit Dauid, qui in aduersitate fuit patiens, & in casu suo non desperans. Tertium bonum, scilicèt voluntatem perfectam habuit Abraham, qui relicta patria, etiam filium vnicum immolabat. Hos igitur, & tu iuxtà vires tuas imitare.

NOTÆ.

1 PRimum itaq. bonũ non habuit Lucifer, qui statim consensit cogitationi suæ.

Quo-

Quoniam cæterorum Dæmonum princeps Lucifer premium, quod ei ab æterno paratum erat, non à Dei voluntate, sed à propria dependenter voluit, existimans illud sibi competere per naturã, quod illi debebatur per gratiam, cumq. huiusmodi voluntas irrationabilis esset, atque huic cogitationi statim, vt scribitur hic, consensum præstitisset, eo premio iure priuatus remansit, illud autem quod legimus hìc nimirùm, quòd statim consenserit, non arbitror intelligendum esse in primo suæ creationis instanti, sed post primum instans, quoniam tunc peccasset, nullum verò Angelũ in primo instanti creationis suæ peccasse ita certum est, vt oppositum damnetur tamquã error à D.Thoma 1. par. q. 63. art. 5. & de Malo art. 4. & tradit D. Bonauent. in 2. dist. 2. quæst. 2. vbi dicit hoc fuisse damnatum vt erroneum à Magistris Parisiensibus, in hac etiam sententia conueniunt omnes ferè Scholastici in 2. sent. dist. 4. & 5. & probat Magister in 2. dist. 3. vbi dicit Angelos esse bonos, quia non potuit optimus Creator auctor esse mali, idem patet ex illo Ezech. 18. In delitijs Paradisi fuisti, & Isaiæ 14. Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, qui mane oriebaris; & Ioan. 8. In veritate non stetit, ergò priùs fuit in veritate, eamdem sententiam sequitur D. August. 11. de Ciuit. cap. 13. & Concil. Bracharense 1. can. 7. in quo damnãtur anathematis asserentes, quòd Angeli non priùs facti sint boni, quàm caderent: an verò de possibili in primo suæ creationis instanti Dæmon peccare potuerit, affirmant Scotus in 2. dist. 5. q. 2. Greg. Arim. ibidem q. 1. art. 2. Gabriel in 2. distin. 4. quæst. vnica art. 3. Marsilius dist. 4. q. 3. art. 3. contrariam tamen sententiam tuetur D. Thomas q. suprà citata, art. 6. & sequuntur vniuersi Thomistæ, eamq. D. Thom. fusiùs explicat in q. 16. de Malo, art. 4. Fauent, Durand. & Henric. dist. 5. q. 2. D. Bonauent. art. 2. q. 2. Alens. 2. par. q. 109. membro 11. Henricus Gandauensis Quodlibet. 8. q. 9. 10. & 11.

2 Ideò cecidit irrecuperabilitèr, quia sicut nullum malitiæ suæ habuit instigatorem, ita etiam nullum habebit recuperatorem.

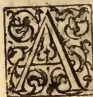
Ex verbis huius Notæ apertè colligitur Dæmonum lapsum irrecuperabilem esse, eorumq. supplicia æterna forè, contra id, quod sentit Origenes lib. 1. Periarchõ. cap. 6. vbi ait: Hi verò, qui de statu primæ beatitudinis moti sunt, non tamen irremediabiliter moti sunt, id ipsum affirmasse in expositione primi, & secundi Capitis Epistolæ ad Ephesios testatur D. Hieron. in Comment. eiusdem Epist. & eumdem errorem in Origene detestantur D. August. lib. 11. de Ciuit. Dei c. 17. de Hæresibus ad Quoduultdeum hæresi 43. Epiph. Epist. ad Ioan. Hierosolymitam. Episcopum, & Theophylus Alexandrin. lib. 2. Paschalis, Lindanus lib. 2. & Orosius de Hæresibus nostri temporis lib. 2. non tamen defuerunt, qui Origenem ab huiusmodi errore vẽdicauerint, asserentes eum fuisse insertum ab Hæreticis in libris Origenis, vt gloriari possent sui erroris tantum habuisse patronum, vt Sotus in 4. dist. 54. q. 2. art. 2. & distin. 50. q. vnica, art. 1. Picus Mirãdulanus, & Iacobus Merlinus in Apolog. pro Origene. His ergò reiectis, quia ex sacris litteris euidẽtèr constat, dæmonum supplicia æterna forè Matth. 25. nec eos saltem de facto habuisse, neque habituros esse pænitentiam, vt probat D. Chrysost. homilia de Adam, & Eua, Gregorius Nyssenus lib. 1. de Epiphania cap. 3. Damasc. lib. 3. cap. 1. & 2. D. Gregor. Magnus, lib. 3. Exposit. in primum Regum cap 4. & 2. Moral. cap. 4. & 4. Moral. c. 9. Augustin. in Enchiridion c. 29. Ergò sicut hoc ab omnibus admittitur, sic in assignanda ratione quapropter eorum lapsus irrecuperabilis sit, & quare redẽpti minimè sint, mira inter Doctores est discrepantia: hoc autem loco vna satis probabilis redditur, nimirum, quia sicut Dæmon nullo auctore, & suasore peccauit, ita quoque à nullo debuerat redimi, homo verò eo suadente lapsus est; hac eadem ratione vsi sunt D. Greg. lib. 4. Moral. cap. 9. D. August. lib. 3. de Libero arbitrio cap. 10. D. Ireneus lib. 4. cap. 28. sed hæc alicui fortassè non vndèquaque satisfaciet, nam vtcumque admitti potest de primo illo Angelo, qui sua sponte peccauit, non verò de cæteris minoribus, quoniam hi habuisse

buisse videntur suasorem primum Angelum, & idcircò in præsenti Nota, hæc de Lucifero tantummodò scripta esse legimus, tùm etiam quia, hoc ex D. Ioan. colligi potest, qui Apocal. 12. dicit, Luciferum traxisse tertiam partem stellarum secum, & tractus iste fuit moralis, illo nimirum suadente, & instigante inferiores Angelos, propterea sancti Patres quam plures alias rationes attulerunt, vt D. Anselmus lib. 2. Cur Deus homo cap. 22. D. August. in Enchiridion cap. 29. D. Gregor. in homilia de Adam, & Eua, dicunt ideò eos non fuisse redemptos, quia eorum peccato non fuit vniuersa natura Angelica damnata; peccato verò Adæ totam humanam naturam periisse: sed aliam addit D. Anselm. loco suprà citato, dicit enim Angelos nō potuisse redimi à seipsis, quia æger non potest sibi afferre medicinam, ab aliis autem neque redimi debuerunt, quia cum singulis obfuisset propria, & priuata malitia, nō debuit prodesse aliena iustitia: contrà accidit in homine, qui aliena culpa fuerat infectus. Sed Cassianus collat. 4 cap. 13. par. 10. putat id euenisse, quia Angelus, nec peccauit, nec peccare potuit ex perturbatione, vel passione aliqua, quod non accidit in homine. Postremò affirmant alij, oriri hoc ex grauitate, & atrocitate peccati Angelici, quod indignum fuerit venia sed hæc minùs probabilis videtur, quoniam esto Dæmonum peccatum grauissimum fuerit, potuit tamen gratia diuina tolli: alij verò docent, non decuisse redimi, quia non peccauerunt ex ignorantia, at verò homo ex ignorantia peccauit: ex his omnibus nō habeo, quid magis probem, quàm primam, & tertiam rationem, quæ adinuicem parum differre videntur, & ea est, quæ hìc affertur, nisi concludamus cum Diuo Augustino Epistola tertia, quòd tota ratio facti est potentia facientis.

CHRISTVS INDVCIT SPONSAM, id est animam ad conseruandum diligenter semper contritionem purã, charitatem diuinam, & firmam obedientiam, contemnat etiam illos, qui contemnunt obedientiam, & abstinentiam, & bonam patientiam, auisat quoque hominem spiritualem, nè paulatiuè sub specie lucis permittat ingrossare, & obcæcare scientiam suam.

CAP. CVII.

APPARVIT quidam Angelus miræ speciei, ad quẽ alij Angeli sunt loquuti dicẽtes: O Amice cur offers Deo nostro nucem vacuã? Respondit ille. Licet omnia sciatis, tamẽ propter istam, quæ astat loquor. Ego ex præsentia Dei nostri numquam contristor, qui voluntati eius sic deseruio ad profectum animarum, quòd eius numquam careo præsentia. Cui, & si non offero nucem dulcedinis, offero tamen aliquid delectabile, scilicet clauem de auro purissimo, vas argenteum, & coronam de lapidibus pretiosis. Clauis verò significat contritionem puram pro peccatis, quæ aperit cor Dei, & introducit peccatorem in corde Dei. Vas verò est diuina delectatio, & charitas, in qua Deus cum anima suauiter requiescit. Corona est obedientia firma, & hilaris, hæc enim tria Deus meus requirit ab anima sancta. Sed licet hoc anima custodiæ meæ deputata ista tria spreuit, repræsento tamen iterum Deo illa, quæ ei obtulit, & nihilominùs honor suus erit. Nam clauis contritionis est ei onerosa intantùm, quòd nec cogitare de ea velit. Vas verò diuinæ dilectionis est ei, sic amarum, quòd nullatenùs illud odorare potest. Quomodo enim ei dulcescere posset suauitas spiritualis, vbi radicata est vo-

voluptas carnis? non enim duo contraria benè côueniunt in vno vase. Corona etiã obedientiæ grauis est ei ad portandum, quia propria voluntas tantùm ei placet, quòd dulciùs ei videtur sequi voluntatem propriam, quàm Dei. Tunc Angelus conuertens se ad Deum dixit: Ecce Domine vas, clauis, & corona, quibus ista anima fecit se indignam, & ideò cùm testa crepuerit, intùs plena est luto, quæ debuisset esse plena melle suauissimo. In medio verò testę iacet serpens. Testa igitur est cor, quod, cum per mortem crepuerit, plenũ est desiderijs mundi, quæ sunt quasi lutũ. Serpens autem est anima, quæ lucidior deberet esse Sole, feruentior flamma, sed facta est serpens plena veneno, nulli nociuo, nisi sibijpsi ad perditionem. Dominus autem tunc locutus est Sponsæ dicẽs. Ego dico tibi per similitudinem quamdã, quomodo ille cõstitutus est, quasi si vnus homo staret, & alter eũdo appropinquaret ei. Cumq. ambo facies haberent alter ad alterum, dixit ille, qui ibat. Domine, quasi vnum interstitium est inter nos, ostende mihi viam, per quàm gradiar, quia video te potẽtissimum absque comparatione, suauissimum absque consideratione, optimum tamquam illum, à quo est omnis bonitas, & sine quo nullus est bonus. Respondit ille. Amice monstrabo tibi triplicem viam, quæ tamen ad vnum tendit, hanc si secutus fueris, petrosa est in principio, sed in fine planissima. Obscura est in capite, sed lucida est in progressu. Amara ad tempus, sed suauissima in fine. Respondit ille, tantùm ostende mihi viam, & libenter sequar eam, video enim periculum esse in mora, & damnum in errore viæ, fructum maximum, si secutus fuero viam. Ideò implè desiderium meum, & osten-
1 de mihi viam veram. 1 Ego igitur crea-
var. lect. tor omnium ego sum ille, qui sto impucabile, & in ęternum stabilis. Tunc autem illa talis appropinquabat mihi, quando me diligebat, & nihil sicut me quærebat. Ego quoque verti faciem meam ad eum, quando in animam eius immisi diuinam consolationem, & mundi gaudium erat ei odio, & omnis voluptas carnis. Ego etiã ostendi ei triplicem viam, non loquendo voce carnis, sed inspirãdo animæ suæ occultè eo modo, quo nunc inspiro animæ tuæ in aperto. Primò igitur ostendi ei, quòd esset obediẽs mihi Deo suo, & Prę-latis suis, sed ipse respõdit mihi intùs, cogitando sic in mente sua, non faciam (inquit) quia durus est Prælatus, & non charitatiuus, & ideò non valeo ei obedire hilari voluntate. Ostendi etiã ei secundam viam, scilicèt fugere voluptatem carnis, & sequi meam voluntatem Diuinam, fugere crapulam, & sequi abstinentiam. Hæ enim viæ sunt, quæ ducunt ad obedientiã veram, sed ipse respondit mihi nequaquã. Natura quippè mea est infirma, ideò comedam, & dormiam ad saturitatem, loquar ad habendum gaudium, vt rideam propter solatium mundi. Ostendi etiam ei tertiam viam, scilicèt habere patientiam bonam propter me Deum suum, quia hæc est, quæ ducit ad abstinentiam, & inducit ad obedientiam sanctam, sed ipse respondit mihi, non faciam. Si enim illa contumeliosa mihi suffero, arguar quòd sum fatuus, si despectior cæteris fuero in habitu, confundar ab omnibus. Et si in membris meis est deformitas, necessè est, vt opus meum aliquid placidum hominibus hoc suppleat, & recompenset. Sic igitur ait Dominus: ego, & conscientia sua certabamus, vsquequo elongans se à me, vertebat occiput ad me, & non faciem. Sed quomodo vertebat? scilicèt, quando voluit obedire in his tantùm, quæ sibi placuerunt. & sic voluit esse patiens, vt nihil minueretur de amicitia mundi. Nunc autem Diabolus laborat, vt faciat eum totum cęcum, & mutum, proponens ligare manus eius, & pedes inuoluere, & ducere ad tenebras
2 Inferni. 2 Tunc autem facit ipsum cæcum, quando cogitat sic. Deus redemit

me passione sua, non perdet me, quia misericors est, nec sic districtè Deus examinat peccatum, sicut homo offendit omni hora. Ex istis probatur, quòd fides sua non est stabilis. Ideò inquirat in Euangelio meo, quòd ego rationem quæram de verbis, quantò magis de operibus. Inquirat etiam, quòd diues non rapina sepultus est in Inferno, sed quia abutebatur concessis. Tunc verò facit eum Diabolus mutum, quando audiens exempla amicorum meorum, & verba, dicit, nemo poterit nunc sic viuere. Ex isto probatur, quòd habet modicam spem. Ego enim, qui dedi amicis meis, sic aprè, & castè viuere, ego & potens sum isti dare similia, si in me spem haberet. Tunc verò ligat ei Diabolus manus, quando aliqua plùs, quàm me diligit, quandò feruentiùs implicatur mundo, quàm honori meo. Ideò attendat, nè dum mundo videtur intendere, supplantetur per Diabolum, quia ibi Diabolus ponit hamum, vbi minùs præcauetur. Tunc etiam innectit pedes, quando cogitationes, & affectiones suas non attendit, quando modum tentationum suarum non considerat. Quando sic vtilitati proximi, & carnis intendit, quòd de salute animæ suæ non intendit. Propterea cogitet, quid ego dixi in Euangelio. Qui homo ponens manum ad aratrum, non respiciat retro, & qui magis vtilè inchoauerit, non retrocedat. Tunc quandoq. Diabolus vinculum ponit super cor eius, quando voluntatem eius sic ad mala inclinat, vt cogitet, & velit in sęculi honore esse, & in tali dispositione perseuerare. Ducit etiam eum ad tenebras, quando cogitat taliter. Vtrum gloriam habeam, vel supplicium, modicùm est mihi cura. Væ ei, si tales tenebras incurrit. Verumtamen si conuertere se voluerit ad me, occurram ei, quasi pater, sed quomodo? habendo, scilicèt volũtatem facere quantumcumq. poterit. Sicut enim non licet filio hominis recipere aliquam in coniugium contra voluntatem propriã, sic nec Filio Virginis licet. Voluntas enim est quoddam instrumentum, per quod charitas diuina introducitur in animam. Sicut enim molendinarius volens præscindere lapides, primò inquirit rimas, vbi primò imponit graciliora instrumenta, indè grossiora, donec lapis dissoluitur. 3 Sic ego quæro
3 voluntatem bonam, in qua gratiã meam infundo, deindè crescente opere, & voluntate proficiente, accrescit & maior gratia, donec cor lapideum conuertitur, & crescit in cor carneum, & cor carneum, in cor spirituale.

Declaratio.

Hic fuit Prior in partibus Siciliæ propè Montem Vulcanum, ad quem facta est ista sequens Reuelatio.

Additio.

Filius Dei loquitur: Frater iste miratur, quare Apostoli mei Petrus, & Paulus, in isto loco Cathacumbas tanto tempore iacuerunt, & quasi neglecti? Respondeo tibi. Scriptura aurea dicit, quòd Israel diù stetit in eremo, quia malitia gentium, quarum terras possessuri erant, nondum completa fuit. Sic etiam erat de Apostolis meis. Nondum erat tempus gratiæ, quo corpora Apostolorum meorum exaltanda erant, quia priùs debuit esse tẽpus probationis, & posteà coronationis, & quia nondum erant illi nati, quibus honor ille exaltationis Apostolorũ debebatur. Nunc autẽ potes quærere, si aliquem honorem corpora eorũ habebãt eo tẽpore, quo corpora eorum in puteo iacuerunt? Respondeo tibi, quòd Angeli mei custodiebãt, & honorabant corpora illa Beata, quia sicut locus ille diligenter excolitur, vbi rosę, & plantæ seminãdæ sunt. Sic iste locus Cathacũbas diù anteà pręparabatur, & honorabatur, de quo Angeli, & homines, lętarentur. Ideò dico tibi, quòd in mundo
2 multa loca sunt, vbi corpora Sanctorum re-

requiescunt, sed non similia huic loco. Nam si Sancti numerarentur, quorum corpora reposita hic fuerunt, vix crederetur. Ideò sicut homo infirmus ex bono odore, & cibo reficitur. Sic homines venientes ad hunc locum mente sincera, recreantur spiritualitèr, & recipiunt veram peccatorũ remissionem, vnusquisq; secundum vitam suã, & fidem. Hic idem Frater, ex verbis Dominæ Brigittæ multum compunctus, audiuit tribus noctibus vocem dicentem: Festina, festina, veni, veni, & quarta die infirmatus, sumptis Sacramentis Romæ defunctus est.

N O T Æ.

1 var. lect. EGo igitur Creator omnium, ego sum qui sto impermutabilis.

Sic habent omnes impressi Codices, sed M. S. Farnesianus legit: Ego ille sum, qui immutabilis sum, & in æternum stabilis, idem etiam scribitur Malach. 3. Ego Deus, & non mutor.

2 Tunc autẽ facit ipsum cæcum, quando cogitat sic, Deus redemit me passione sua, & non perdet me, quia misericors est, nec sic districtè Deus examinat peccata.

Omninò certum est, eum hominem penitùs esse cæcum iudicandum, qui sic de Diuina confidit misericordia, vt arbitretur in Deo minimè esse iustitiam, sicut enim ille misericors est, ita quoque iustissimus: huiusmodi ergò confidentia grauissimum delictum est, quòd peccatum in Spiritum sanctũ Doctores Theologi appellant, idq. tunc maximè committitur, cùm quis nimis de D.i bonitate fidens, vel iustitiam non putat in eo esse, existimans sine meritis cõsequi posse gloriam, aut aliquod necessarium medium ad salutem adipiscendã spernit, sperans sine pænitentia obtinere posse peccatorum veniam: hunc autem hominem, sic confidentem admonet Ecclesiast cap. 5. Nè dicas (inquit) miseratio Domini magna est, & multitudinis peccatorum nostrorum miserebitur Deus: sed præter hanc speciem peccati in Spiritum sanctum sacri Theologi constituunt alias quinque, de quibus legendi sunt D. Bonauent. in 2. sent. dist. 43. quæst. 1. D. Thom. 2. 2. quæst. 14. art. 2. Magister in 2. dist. 43. & ibidem Durand. quæst. 1.

3 Sic ego quæro voluntatem bonam, in quam gratiam meam infundo, deindè crescente opere, & voluntate proficiente, accrescit & maior gratia, donec cor lapideum conuertitur, & crescit in cor carneum.

Quemadmodũ artifex, cùm aliquod opus efficere contendit, non quolibet instrumento ad id perficiendum vtitur, sed tantùmmodò, id, quod sibi aptum videtur, assumit, sic quoquẽ Deus summus creaturarum omnium cõditor, ac factor, antequàm ad nostræ iustificationis opus exeat, voluntatem requirit bonam, non quidem quòd de se bona sit, sed per præuenientem gratiam à Deo homini collocatam, bonam factam, hoc est, ad iustificationem sufficientèr dispositam, & præparatam, vt subindè concomitantem infundat, & hoc est, quòd scribitur hìc, Deum quærere voluntatem bonam, cùm autem sequitur, donec cor lapideum conuertitur, & crescit in cor carneum, M. S. Farnesianus habet, donec cor lapideũ conteritur, et crescit in cor carneum, quæ sententia congruit cum illa Ezechielis 11. Auferam à vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum: æquiparatur autem hoc loco voluntas, instrumento, quod etiam paulò suprà à verbis in præsenti Nota citatis habetur, cùm scribitur, Voluntas enim est quoddã instrumentum, per quod charitas diuina introducitur in animã, & ratio huius est, quoniam sicut instrumentum totum in operando à suo agente principali pendet, ita quoque voluntas creata nullo pacto exire potest in actũ, nisi à Deo moueatur, excitetur, & per gratiã adiuuetur. Secundo, sicut consueuit etiã principale agens influere in instrumentum, & præcipuè si sit coniunctum, ita quoque Deus, vt prima causa influit in voluntatem nostram. Postremò quẽadmodum instrumenta in sua actione pendent ab agente principali, ita etiam, & agentia creata, & præsertim homo dicuntur

agere in virtute Dei, quia sunt participationes diuini esse, nec possunt aliquid producere, nisi ab eo iuuentur, qui est ipsum esse.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ dicit, quòd tres Sancti præ cæteris ei placuerũt, scilicèt Virgo Maria, Ioannes Baptista, & Maria Magdalena, laudat quoque discretionem abstinentiæ, quam isti tenuerunt in cibo, & somno, & vestimento.

CAP. CVIII.

FILIVS loquitur. Tres Sancti sunt, qui mihi præ cæteris placuerunt, scilicèt Maria Mater mea, Ioannes Baptista, & Maria Magdalena.
1 ria Magdalena. 1 Mater igitur mea quãdo, & postquã nata fuit, sic erat pulchra, quòd nulla erat in ea macula. Quod benè cognoscentes Dæmones, sic ægrè tulerunt, per similitudinem loquendo, quasi quòd quædam vox Dæmonum tunc sonuisset de Inferno dicens. Vna Virgo tàm virtuosè, & mirabilitèr procedit, quòd omnes superat in terra, & in cælo, & perueniet vsque ad sedem Dei. Sed & nos si procedimus contra eam cũ omnibus laqueis nostris, omnes ipsa dissoluit, & sicut stuppæ rumpuntur, & sicut funes veteres dissoluuntur. Si verò venimus contra eam cum omni malitia nostra, & immunditia nostra, omnia rescindit, sicut fœnum rescinditur à falcastro. Si autem immittimus ei voluptatem, & mundi delectationem, faciliùs omnia extinguntur, quàm scintilla à torrente aquarum. Nato verò Ioanne Baptista, ipse etiam displicuit Dæmonibus, intantùm, quòd quasi vox quædam sonuit tunc de Inferno, dicens: Natus est Puer mirabilis. Quid faciemus, si procedimus contra eum cum superbia, contemnit audire nos, & minus vult suggestioni nostræ obedire. Si prætendimus ei diuitias, vertit ad nos occiput, & renuit videre, si voluptatem, quasi mortuus est,
2 & non potest sentire. 2 Quando verò Maria Magdalena conuersa est, dixerunt Dæmones, quomodo reducemus eam, pinguem enim prædam perdidimus, ipsa quippè in tãtùm se aquis lacrymarum lauat, quòd non audemus aspectum nostrũ in eam infigere. Sic tegit se bonis operibus, quòd nihil accedit ad eam de macula. Sic feruens est, & calida in Dei seruitio, & sanctitate, quòd non audemus ei appropinquare. Itaque isti tres, sic habuerunt animam suam quasi Dominum, corpus verò quasi seruum, quorum anima tria habuit. Primò, nihil dilexit sicut me Deum suum. Secundò, nihil facere voluit contra me. Tertiò, nihil omittere voluerunt, quæ erant Dei. Ergò quamuis isti talem habuerunt animam, non tamen spreuerunt corpus suum, nec dederunt ei venenum pro cibo, nec spinas pro indumento, nec iacuerunt in tumulo formicarum, sed habuerunt moderatam refectionem ad honorem mei, & ad animæ vtilitatem. Vestimentumq. ad corporis operimentum, non ad superbiam. Somnum verò ad quietem, & lectum ad alleuiationem. Verumtamen si ipsi sciuissent mihi placuisse, & ego dedissem eis gratiam, libentèr omnia amarissima recepissent in cibum, & spinas pro veste, & in tumulo formicarum iacuissent, sed quia considerabant me in omnibus iustum, & misericordem, ideò sicut ad corpus fuerunt iusti, per refrenationem motuum illicitorum, sic & misericordes, & rationabiles fuerunt ad indulgendum corpori, nè violentia laboris corpus rueret, & nè laboris vehementia solueretur.
3 tia solueretur. 3 Nũc igitur poteris quærere, cũ sancti Eremitæ, & antiqui illi Patres tantam gratiam habuerunt, qui quidam illorũ non comederũt, nisi semel in septimana, alij vsi sunt cibo ministerio Angelorum, quare istis nõ dedi talẽ gratiam? Respondeo tibi, illi sancti Patres tale

tale ieiunium obtinuerunt triplici de causa. Primò ad manifestandum gratiã, & potentiam meam, vt sciant homines, quòd sicut animam sine corporali cibo sustento, sic etiam corpus sine cibo, si mihi placeret, valeo sustentare. Secundò propter exemplum ostendendum, vt ex eorum exemplo discant homines, quoòd corporalis labor, & tribulatio trahit animam in cælum. Tertiò propter peccati vitationem, quia voluptas carnis non refrenata, trahit hominem ad pœnã. Ergò vt homines addiscerent continentiam, & modum viuendi, ego ipse Deus, & homo quamuis sine cibo viuere potuissem in mundo, tamen cibo, & necessarijs corporalibus vsus sum, vt homo in omnibus regratietur mihi Deo suo, & solatium moderatum habeat in mundo, & perfectam libertatem cum Sanctis in cælo.

NOTÆ.

1 Mater igitur mea quando, & postquam nata fuit, sic erat pulchra, quòd nulla erat in ea macula.

In præsenti Cap. legimus, Deum præ cæteris tres Sanctos vnicè diligere, Mariam, Ioãnem Baptistam, & Magdalenam, & de Beatiss. Virgine in specie scribitur hìc, quòd tota pulchra erat, quia nullam peccati contraxerat maculam, non solùm originalẽ, sed nec mortalem, aut venialem, vt fusè suprà à Nobis probatum est Lib. 6. Reuel. Cap. 49. Nota 1. & habetur etiam Lib. 4. Reuel. Cap. 109. & Lib. 5. Cap. vlt. vbi vas mundum Maria vocatur, quia tota pulchra erat, & tanta immunditia non inueniebatur in ea, vbi cuspis acus infigeretur, idem legitur serm. Angel cap. 1. 2. & 21. hinc meritò de ea Salomon Cant. 4. scriptum reliquit, Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.

2 Quando vero Maria Magdalena conuersa est, dixerunt Dæmones: quomodo reducemus eam, pinguem enim prædam perdidimus.

De Maria Magdalena hoc loco plura afferuntur, primò quidẽ legimus, Dæmones ob eius conuersionem pinguem amisisse prædam: peccatorum namq. adipe impinguata, pinguis Dæmonum præda erat, quippè quæ eorum potestati se commiserat, hinc est quòd Diuus Hieron. super Isaiam cap. 4. Prædones Dæmones vocat, in quorum prædam mali dantur, & hi leonis præda sunt. Nahum 2. ac luporum præda vocantur, qui ab eis vincuntur. Habacuc 1. Et tunc Christus prædam ab illis abstulit, quando sua prædicatione Magdalenam conuertit, de hac ergò in persona Christi loquitur Iob cap. 19. Conteram (inquit) molas eius: & de dentibus illius prædam auferã, quòd declarans D. Greg. lib. 19. Moral. cap. 15. Prædam ait, de dentibus eius tollimus, quia mentem, quam ad peccatum frangendo momorderat, ad salutem vitæ cõuertendo reuocamus: sed quanta, & qualis fuerit hæc Magdalenæ conuersio, colligi potest ex verbis ipsorum Dæmonũ, quæ legũtur paulò post, hoc eodem Cap. sunt autem hæc, Ipsa quippè intãtum se aquis lacrymarum lauat, quòd non audemus aspectum nostrum in ea infigere, sic tegit se bonis operibus, quòd nihil accedit ad eam de macula: cæterum si quis quærat hìc, an Magdalenæ per hanc pœnitentiam fuerit restituta virginitas, respondendũ censeo, quod cum ad virginitatem duo spectẽt, & formale virginitatis, quod est ipsum propositum perpetuum abstinendi à delectatione venerea, quòd semel amissum reparari minimè potest, non enim Deus facere potest, vt ea, quæ facta sunt, non sint facta, nec quòd, qui voluptatem veneream expertus est, non fuerit expertus; de quo loquitur D. Hieron. ad Eustoch. agens de custodia virginitatis, Cum Deus (inquit) cætera possit, non potest virginitatem post ruinam reparare, idẽ habet Epiphan. Hæresi. 59. contra Chataros, Virginitatem ait, qui amisit, recuperare non potest: quantum ergò ad hoc, dicendum puto, Mariæ Magdalenæ virginitatem non fuisse restitutam, secus verò, si de ea sermo fiat, prout includit signaculi virginalis, & membri integritatem, quòd per accidens ad eam pertinet: cum enim illud miraculosè possit reparari, probabiliter quis credere posset Magdalena

lenæ peculiari Dei beneficio hoc fuisse concessũ, qua de re legendus est D. Thom. 2. 2. q. 152. art. 3. ad tertium. Porrò quoniam non defuerunt, qui dixerunt non vnam tantùm fuisse Magdalenã, sed vel duas, vel tres: ideò hic quispiã probabilitèr dubitare potest, an hæc, cuius hoc loco mentio fit, ea sit, quæ secundum Ioan. cap. 12. Vnxit Domini pedes in Bethania ante sex dies Paschæ in domo Marthæ sororis, an verò alia, quæ biduò ante passionẽ in domo Simonis leprosi etiam in Bethania Christi caput vnxit, de qua Matthæus 26. Marc. 14. verba faciunt: tertiam quoq. alij addunt, quam peccatricem innominatã fuisse dicunt, de qua Luc. cap. 7. affirmauit diù ante passionis tempus Domini vnxisse pedes in Galilæa in domo Simonis Pharisæi, & quidẽ D. Chrysost. in Matth. hom. 81. & in Ioan. hom. 61. Theophylact. & Leont. in cap. 11. Ioannis, duas tantùm putant fuisse vnctrices mulieres, vnam de qua Lucas, Matth. & Marc. alteram verò extitisse, de qua Ioan. Euang. scribit, sed Origen. tract. in Matth. 36. & post ipsum Theophyl. in Cõm. in cap. 7. Luc. existimarunt fuisse tres diuersas, D. verò Hieron. in Matth. c. 26. et Bernard. in serm. de Maria Magdalena eamdem fuisse arbitrantur, quam Matth. Marc. & Ioan. asserunt vnxisse Dominum, volunt tamen hanc, de qua Luc. cap. 7. loquitur, censendam esse diuersam, Nemo (inquit) Hieron. putet eãdem esse, quæ super caput effudit vnguentum, & quæ super pedes, illa enim, & lacrymis lauat, & crine tergit, & manifestè meretrix appellatur, sed D. August. lib. 2. de consensu Euangelist. cap. 69. docet, vnam tantũmodò fuisse Magdalenã, quæ ab omnibus quattuor Euangelistis scribitur vnxisse Dominum, & hanc bis vnxisse asserit, hancq. duplicem vnctionem probat ex his verbis Ioan. Maria autem erat, quæ vnxit Dominum vnguento, & capillis tersit, quam vnctionem arbitratur August. eam fuisse de qua Luc. loquitur, non verò illam, quæ in Bethania facta est instãte passione: fauet huic opinioni D. Greg. hom. 36. in Euang. & Beda, Luc. 7. & vniuersa quoque per Orbẽ hoc docet Ecclesia: qua de re hoc nostro sæculo nullatenùs dubitatur, quidquid dixerint Iodoc. Clitou. & Iacob. Faber, qui de tribus Magdalenis libellum ediderunt; quibus renouare conati sunt sententiã Orig. Chrysost. Theophyl. & aliorum, sed hos egregiè confutauit Martyr. Roffen. qui contra eos aliquot libellos edidit, in quibus commun. Eccles. senten. defendit, quòd vna tantũmodò Magdalena sit, cui etiam fauet Card. Caiet. in Ientaculis, Ientac. 12. q. 2. ad secundum, idem quoq. ex præsenti Capite 108. satis apertè conuincitur; & latiùs hoc probãt Corn. Iansen. in Concord. Euangel. 2. p. cap. 48. ad illa verba Luc. 7. Ecce mulier, quæ erat in Ciuitate peccatrix; & Ioan. Maldonat. in Comment. in Matth. cap. 26. nu. 8.

3 Nunc igitur poteris quærere, cùm sancti Eremitæ, & antiqui illi Patres tantam gratiam habuerunt, quòd quidam illorum non comederunt, nisi semel in Hebdomada, alij vsi sunt cibo ministerio Angelorum, quare istis non dedi talem gratiam?

Proponitur hìc scitu dignissima dubitatio, quomodo, quauẽ ratione Patres illi in principio nascentis Ecclesiæ singulari Dei beneficio, ità fuerint ieiunio dediti, vt semel tantummodò in hebdomada cibo, potuq. vterentur, alij verò ministerio Angelorum pascerentur; & sanè, si hoc ad Dei potentiam referatur, impossibile id minimè esse, nullus audebit affirmare, cum, sicut Deus Opt. Max. cunctas de nihilo cõdidit creaturas, possit etiam eas absq. aliquo potus, cibiq. adminiculo conseruare, vel suspendendo caloris naturalis actum, aut quouis alio quopiam modò suæ potentiæ, & cognitioni reseruato, vt in anima fieri dicitur hìc, quam sine corporali cibo Deus sustentat, quod autem hoc fieri possit, quibusdam probandum exemplis est, & aliquorum magni nominis Doctorum auctoritate firmandum, qui nonnulla animalia, homines quoq. ex solo aere viuere diù potuisse tradiderunt, quamquam sciam id Philosophorum omnium facilè Principem Aristotelem negasse in Problem. sect. 1. quæst. 13. Theophrast. tamen lib. 2. de causis Plantarum cap. 8. id apertè fatetur, dum ait,

Aer

Aer alere posse putatur, & de Camaleonte asserit Plin. lib. 8. Hist. natur. cap. 33 quod nec potu, nec cibo alitur, nec alio, quàm aeris alimento; insuper, & cicadas ferunt, rore tantummodò vesci, qui concreti aeris species est, vt mirùm non sit, si Plin. dixerit lib. 11. cap. 26. eas absq. ore viuere: sed quidquid sit de animalibus ratione carentibus, vt de homine sermo fiat, idē Plin. lib. 7. cap. 2. de Astromorum gente dicit, Radicum solūmodò, florumq. varijs odoribus, & halitu viuere, addit quoque Strabo lib. 15. eas gentes odore assarū carnium viuere, narrat etiam Abbas Vspergens. in Chronica, tempore Lotharij V. Imperatoris in territorio Tullensi puellam duodecim annorum post assumptum sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum in die Paschatis, vsq. ad annum tertium sine cibo, potuq. ieiunasse, ab anno nempè 822. vsq. ad annum 825. quibus elapsis, cæpit more aliarum manducare; idem legimus de Sancta Catherina Virg. & Mart. quæ inclusa in carcere, sine cibo, & potu dies vndecim vitam traduxit, vt refert Simeon Metaphr. in vita ipsius: Postremò Butolid. Philos. & Phisic. asseuerat obseruasse puellam suæ custodiæ traditam nomine Margaritam, ventris dolore correptā, à festo D. Michaelis anno 1530. vsq. ad annum 1540. nihil cibi sumpsisse, de qua edidit ipse libellum, in quo huius rei fuisse se testem oculatum tradit; id ipsum etiam admodum euidenter ex sacris litteris probari posset, vt Exod. 24. & 34. Deuteronom. 9. & 10. vbi legimus Moysen ieiunasse quadraginta diebus, & totidē noctibus, quamdiù in Monte cum Deo fuit, & Helias in fortitudine cibi illius ieiunauit, ambulauitque quadraginta diebus, & tot noctibus lib. 3. Reg. cap. 19. totidem etiam Saluatorem nostrum Christum ieiunasse testes sunt Diuus Matth. cap. 4. & Marc. cap. 1. Cæterùm si quis curiosiùs modum, & causas quærat, quibus isti sine cibo, & potu per tot temporum spatia vitam traducere potuerint, quasdam assignare posse admodum probabiles arbitror, quæ suadeant, hominem absq. aliquo alimento foris insecùs immisso, per aliquod tempus viuere posse, & quidem, si ad diuinas recurramus, dicendum est, quòd sicut Deus omnibus creaturis ex se. ipso esse dedit, & conseruari, ac etiam à putrefactione defendi, ita eisdem conferre potuit, vt absq. adminiculo cibi, potusq. per aliquot mensium, vel annorum spatium viuerent, neque enim potentiam suam, ita secūdis causis alligauit, vt nequeat absq. earum ministerio, aut etiam illo, vel alio medio conseruare, quod in animabus fieri videmus, quas sine corporali conseruat alimento, idq. facit, vel ad suam potentiam, vel ad hominibus collatam gratiam manifestādam, vt legimus hic, cùm dicitur, Vt sciant homines, quòd sicut animam sine corporali cibo sustento, sic etiam corpus sine corporali cibo, si mihi placeret, valeo sustentare, Secundò quēmadmodū in vniuersali corporum resurrectione, postquā nostra corpora mortalia induerint immortalitatem, non ampliùs necessaria erunt, nec corruptibilis cibus, nec vestes, Matth. 19. Non esurient, neque sitient ampliùs: ita quoq. idem nunc fieri posset, si Deus vellet, vt nec ijsdem nobis ad viuendum opus essent. Postremò à ratione naturali neq. id videtur esse alienum nam, si quibusdam animantibus accidit, quæ se in cauernis hyeme abscondunt, ibique sine cibo per menses aliquot dormiunt, vt de gliribus, alijsque proditum est, quæ animalia cùm intus magna abundent humorum copia, sicq. pinguia dormitum eunt, postea verò æstate macilēta prodeūt, ita quoq. hominibus hoc posset contingere, si magna humorum copia essent referti, vt per paucos dies sine cibo in vita conseruarentur, & durasse vltrà vndecimū diem, plerosq. certum est, inquit Plin. lib. 11. cap. 54. diù tamen id nequaquam fieri posse crediderim, nisi peculiari Dei beneficio, ac munere; quòd fuisse concessum Eremitis aliquibus in præsenti Capite scribitur, vt sic ieiunio dediti, eorum exemplo cæteros homines ad ieiunium adducerent, ac etiā addiscerent, quod corporalis labor trahit animam ad cælum, vtque voluptas, carnis inedia non compressa, eos trahit ad æternas pœnas.

Sſ 4 MA-

MARIA LOQVITVR DICENS quòd homo spiritualis, postquam conuertitur, labore pœnitentiæ, charitatis, & contritionis, & patientiæ redimere debet priora tempora perdita ad hoc, vt vacuas nuces non offerat Deo.

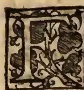
CAP. CIX.

MARIA loquitur. Vbi presentantur Domino nuces, quandoque aliquæ, inter eas inueniuntur vacuæ, quæ vt acceptabiliores fiant Domino, impleri debent; sic etiam in spiritualibus operibus est. Multi faciunt plura bona opera, propter quæ diminuitur peccatum, vt non incurrant infernum. Attamen antè illa bona opera, & inter ea fuerunt multa vacua tempora, quæ necesse est, vt omnia impleantur, si tempus laborandi fuerit. Sin autem contritio, & charitas omnia supplent. Sic Maria Magdalena obtulit nuces Deo, idest opera bona, inter quas nuces, quædam erant vacuæ, quia longa tempora habuit ad peccandum, sed omnia illa supplebat iuuante tempore patientia, & labore. Sed & Ioannes Baptista obtulit nuces Deo, quasi plenas, qui à iuuentute seruiuit Deo, offerens ei totum tempus suum. Apostoli verò obtulerunt Deo nuces, quasi semiplenas, qui ante conuersionem suam plura tempora habuerunt imperfecta. Ego verò, quæ sum Mater Dei, obtuli nuces plenas, & dulciores melle, quia à iuuentute mea impleta fui gratia, & in gratia conseruata. Ideò dico, quòd quamuis peccatum dimissum sit homini, tamen tempora priùs vacua, dum homo tempus habet, redemi debent, patientia, & labore charitatis.

CHRISTVS INSTITVIT Sponsam, qualiter est differentia inter bonum Spiritum, & illusionem Diaboli, & quomodo respondendum est vtrique.

CAP. CX.

FILIVS loquitur. Quomodo intelligendus est spiritus meus, cum duo sint spiritus, Bonus, scilicèt, & Malus? Ego dicam tibi: Spiritus meus est calidus, & facit duo bona. Primò facit nihil desiderare, nisi Deum. Secundo dat summam humilitatem, & mundi contemptum. Spiritus verò malus est frigidus, & calidus. Frigidus, quia omnia, quæ Dei sunt, facit amara. Calidus ideò est, quia hominem ad carnis inclinat voluptatem, & ad mundi superbiam, & ad laudem propriam instigat affectum. Ipse quippè blandus venit quasi amicus, sed est quasi canis mordens. Venit quoque quasi dulcis consolator, sed est pessimus illaqueator. Ideo cum venerit, dicito ei. Nolo te, quia finis tuus est malus. Cùm verò spiritus Bonus venerit, dicito. Veni Domine quasi ignis, & incende cor meum, nam licèt ego indigna sim habere te, tamen ego ex mea parte indigeo te, quia tu non eris melior propter me, nec indiges meis, sed ego ero melior per te, & sine te sum nihil.

FI-

FILIVS LOQVITVR SPONSÆ de tribus Legibus, ſcilicet, Eccleſiæ, Imperatoris, & Communitatis, ſed monet eam, quòd ipſa viuat ſecundum quartam Legem, ſcilicet ſpiritualem diuinam, ideſt, in humilitate, & firma fide Catholica, ac perfecta charitate diuina, omnia poſtponendo propter Deum, quia per iſta acquiritur honor ſpiritualis, & diuitiæ cæleſtes in æterna gloria.

CAP. CXI.

FILIVS loquitur Sponſæ dicens: Tres leges ſunt, vna eſt Eccleſiæ. Secunda Imperatoris. Tertia Communitatis. Iſte omnes Leges ſcribuntur in pellibus animalium mortuorum. Sed eſt alia lex ſpiritualis, quæ non ſcribitur in pellibus, ſed in libro vitæ, quæ numquam perditur, nec vetuſtate corrumpitur, numquam habetur tædio, nec cum difficultate poſſidetur. Omnis itaque lex bona ordinari debet ad ſalutem animæ, & ad præcepta Dei perficienda, & ad deſideria mala fugienda, & ad bona opera, quæ deſiderari, diſcretè debent, quærenda. Nunc autem in Lege, quæ ſcribitur in pellibus, eſt vnum verbum, quod dicitur, obtinere aliquid. Ergò vt aliquis obtineat aliquod, vnum de quattuor eſt neceſſe. Aut enim datur alicui aliquod donum, propter charitatem, & familiaritatem expertam, aut propter hæreditatem, aut propter diuiſionem, aut propter humilitatis, & ſeruitutis opera impenſa. Similitèr eſt de lege ſpirituali, nam lex ſpiritualis eſt Deum intelligere, & diligere, & eo frui, & in hac lege eſt honor, & ſpirituales diuitiæ, ſcilicèt creata omnia commutare in Creatorem, voluntatem propriam propter Deum relinquere, virtutes diligere, & pro cælo dare mundum. Itaque iſtæ diuitiæ obtinentur quadrupliciter. Primò per charitatem, ſicut enim Dominus temporalis alicui tribuit dona ex charitate, licèt non præcedant merita, ſic ego ex bonitate mea creaui, & redemi hominem, & ſupporto quotidiè, & ſuper in-
1 gratitudinem eius honoro eum. 1 Inſuper, & quicumque me diligit toto corde, & nihil, niſi me deſiderat, habebit virtutem in terra, quæ ſcribitur in corde digito Dei, & honorem in cælo, qui ſcribitur in libro vitæ, qui eſt vita æterna. Secundò obtinetur honor ſpiritualis propter hæreditatem. Ego quippè per humanitatis meæ aſſumptionem, & paſſionem, homini emi cælum, & aperui hæreditario iure. Sicut enim homo hæreditatem diuinam quodammodò vendidit Diabolo, recipiendo pomum modicum in permutationem, pro delectatione æterna, cibum vetitum, pro ligno
2 vitæ, falſitatem, pro veritate. 2 Sic ego
var. lect. obediendo Patri, diſcerpſi litteram inobedientiæ, per amaritudinem cordis mei ſatisfeci pro dulcedine pomi, per mortem meā promerui homini lignum vitæ, per fidem humanitatis meæ reduxi hominem, & inſtitui omnem veritatem. Ergò quicumque credit verbis veritatis meæ, & imitatur me, hic per hæreditatem obtinebit diuitias ſpirituales, & gratiam meam. Tertiò obtinetur honor ſpiritualis propter diuiſionem, ſcilicèt, quando homo diuidit, & ſeparat ſe ab omni delectatione deliciarum carnalium, & conuertit voluptatem carnis in abſtinentiam, diuitias in paupertatem, honorē in abiectionem, parentes terrenos in amicorum Dei collocutionem, viſionem mūdi pro viſione Dei. Quartò obtinetur honor ſpiritualis, propter humilitatis, & ſeruitutis opera, ſcilicèt, quando homo in ſeruitio Dei, & patientia militat, quaſi miles validus in bello, ſeruit in humilitate, & fidelitate, quaſi ſeruus, diſpenſat ſibi commiſſa miſericorditer, & iuſtè ſicut

bonus

bonus dispensator; & vigilat contra tentationes sicut bonus speculator. Hic est dignus habere honorem, & spirituales diuitias, quæ non scribuntur in pellibus animalium, sed in anima, quia gradus triplicis legis scriptæ, vtilis est ad perficiendam iustitiam. Sed lex spiritualis suauis est ad fructum percipiendum. 1 Ergò filia quære honorem spiritualem obtinere per charitatem, scilicèt, nihil diligendo sicut me. Quære per hæreditatem, scilicèt, credendo firmiter illa, quæ præcepit Ecclesia. Quære per opera humilitatis omnia, scilicet faciendo pro honore meo. In lege quippè mea tu vocata es, ideò, & legem meam seruare teneris, lex verò mea est, viuere secundùm voluntatem meam. Sicut enim bonus Clericus viuit secundum legem Ecclesiæ, sic & tu viue secundum legem humilitatis meæ, conformando te amicis meis. Nam omnis lex temporalis partim tendit ad honorem mundi, & partim ad contemptum eius. Mea verò lex sola tēdit ad cælestia, quia ante me, & post me, nullus plenè intelligit qualis, & quàm gloriosa est cælestis regni suauitas, sicut ego, & ille cui voluero reuelare.

NOTÆ.

1 INsuper quicumq. me diligit toto corde, & nihil nisi me desiderat, habebit virtutem in terra, quæ scribitur in corde digito Dei, & honorem in cælo, qui scribitur in libro vitæ, qui est vita æterna. *Ad horum verborum intelligentiam duo à nobis hìc explicanda sunt: Primum quidē, quæ nam sit virtus illa, quæ scribitur in cordibus diligentium Deum digito Dei: Secundò, quis sit ille honor in cælo, qui in libro vitæ notatur: & vt à primò sumamus exordium; dicendum videtur, diligentibus Deū quattuor potissimum virtutes à Spiritu sancto dari; quarū prima charitas est, quam Dauid Psal. 121. nomine generico virtutē Dei appellat; dum ait: Fiat pax in virtute tua, hac namq. virtute amicus Dei fortis factus, vincit omnia, nec à quopiam vincitur, & ideò digito Dei, hoc est Spiritus sancti virtute, iustorum cordibus infigitur, quòd etiam annotarunt D. Hieron. super Psal. 47. & D. Augustin. ibidem, & Hilarius in Psalm. suprà citatum: Rursus per virtutem, quæ amicis Dei confertur, intelligi potest ipsemet Spiritus sanctus, secundum illud Apostoli 2. Corinth. 12. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi; aut etiam humilitas, quæ tunc in nobis habitat, quando in infirmitatibus gloriamur, sic habet Cyril. lib. 14. Thesauri cap. 3. Postremò virtus illa, quæ dicitur hìc scribi in cordibus diligentium Deum, est ipsemet Filius Dei, & potentia eius, sic enim Filium Dei, eiusque potentiam vocant virtutem. Hilar. in Psalm. 62. in Exposit. eius versiculi, Vt viderem virtutem tuam, & gloriam tuam, & D. Augustin. in illud Psal. 76. Notam fecisti in populis virtutem tuam, Origen. super Epistolam ad Roman. cap. 1. Superest modo videamus, quid sit honor ille in cælo, qui scribitur in libro vitæ; & quid sit, diligentes Deum hunc habere honorem: & sanè si per librum vitæ intelligamus diuinam notitiam, qua Deus cuncta cognoscit hominum opera, & dicitur liber per metaphoram, de quo Dauid Psalm. 138. In libro tuo omnes scribentur, dicendum est præsentis Notæ verborum sensum esse, quòd, qui Deum diligit, honorem habet à Deo, cui hæc dilectio probè, nota, & manifesta est, & propter hanc cōfert diligentibus remunerationem; aut quòd veriùs esse arbitror, cùm per librum vitæ communitèr sacri Theologi intelligant notitiam, quam Deus certam habet omnium prædestinatorum. Cuius libri sacræ Litteræ frequenter meminerunt, vt Daniel. 12. Apocalypsi. 10. & 21. Lucæ 10. cum dicitur Nomina vestra scripta sunt in cælis, & ad Philippens. 4. Quorum nomina scripta sunt in libro vitæ, consequens indè fit, quòd, qui diligit Deum, habeat honorem scriptum in libro vitæ; quoniā ipsemet ascriptus est in numero Sanctorū, quod inter honores maximus est, & hoc est habere in cęlo honorē scriptū in libro vitæ.*

Sic

2 Sic ego obediendo Patri discerpsi litteram inobedientiæ per amaritudinem cordis mei, satisfeci pro dulcedine pomi per mortem meam.

var. lect. *Farnesianus Codex M. S. alitèr legit, sic enim habet. Ego obediendo Patri deleui chirographũ decreti per amaritudinem cordis mei, &c. quæ lectio probatur magis, quandoquidẽ Paulus Apost. ad Coloss. 2. de eodem deleto à Christo chirographo, verba, faciens scriptum reliquit, Delens quod aduersum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio affigẽs illud Cruci: vt autem, quid sit delere chirographum decreti, intelligamus, sciendum est, chirographum esse scripturam manu propria confectã, qua quis se ad aliquid confitetur obligatum, vndè D. Isidorus lib. 5. Ethimol. cap. 34. dicit esse cautionem, vel conscriptionẽ duarum instar cartarũ græcè enim M. S. cautio dicitur, idẽ habet Euch. de spiritual. formulis cap. 10. sed quidquid sit de Ethimologia nominis, hoc loco dicimus, chirographum importare peccati obligationem quamdã, quam homo pro peccato propria voluntate incurrit, est ergò memoriale transgressionis; secundùm quòd homo non obseruauit in Paradiso decretum, hoc est præceptum Dei, & ideò appellatur chirographũ præcepti, vndè Gloss. ad Coloss. 2. vocat chirographum memoriam transgressionis, quæ erat ex decreto, idest ex lege: Habebat ergò Dæmon, vt inquit Dionys. Cartus. super Epist. ad Coloss. cap. 2. testimonialem litterã reatus, quem homo, & tota primi parentis posteritas incurrit, transgrediẽdo diuinũ præceptũ, verùm Gloss. vbi suprà, per chirographũ asserit etiam intelligi posse peccatum Adæ, quod Christus tulit, & Cruci affixit. Lyran. verò ibidem chirographum asserit, esse obligationem legis veteris, quantùm ad cæremonialia, & iudicialia, ex quibus Nobis inferendum est, quòd, vt Deus genus liberaret humanum ab huiusmodi obligatione, oportuit mittere Filium suum, qui pro peccatis nostris diuinæ Iustitiæ satisfaceret, & hoc est quòd legimus hìc, delere chirographi decretum, sed Theodoretus super Epist. ad Coloss. loco citato per chirographum mysticè intelligit corpus nostrum, Quo (inquit) omnes sceleratas, ac nefandas actiones suscipimus, per oculos quidem lasciuè aspicientes, ac impudicè, per linguam ea, quæ non decet loquentes: per aures perniciosam doctrinam suscipientes, per manus, furtum, inuasionem, & cædem admittentes: Deus ergò nostra suscepta natura, eam ab omni peccato liberam custodit, & deleuit, quæ mala à nobis facta sunt scripta debitorum, cum autem concessisset, vt ea Cruci affigeretur, exoluit omnium nostrum debitum.*

CHRISTVS LOQVITVR SPONSÆ dicens, quòd caueat diligenter à vitio superbię, nè extollatur de pulchritudine membrorum, aut de bonis, seù de progenie. Nam superbus comparatur Papilioni, qui habet alas latas, & modicum corpus.

CAP. CXII.

FILIVS loquitur ad Sponsam: Noli turbari de superbia istorum, quę citò transiet. Est enim quoddam genus muscarum, quòd vocatur Papilio, hoc habet latas alas, & modicum corpus. Secundò, multiplices colores. Tertiò volat altè propter subtilitatem suam, & leuitatem, sed ascendens in aerem, quia modicùm habet fortitudinis in corpore, cadit citiùs in quodcumque est vicinius, siuè ad lapides, siuè ad ligna. Istud genus muscarum, significat superbos, qui habent latas alas, & modicum corpus, quia mens eorum intumescit superbia, quasi pellis inflata vento. Creduntq; se omnia habere pro meritis suis, & pręferunt se cęteris, arbitrantes se cęteris digniores, qui & nomen suum extenderent per totum mundum, si possent. Sed quia vita eorum breuis est, quasi vnus punctus, Ideò cùm non recogitant, ca-

cadunt. Secundò, superbi habent multiplices colores sicut Papilio, quia superbiunt de pulchritudine membrorum, de bonis, & de progenie, & iuxtà omnem superbiæ suę adinuentionem mutant statum suum, sed cùm moriuntur, non sunt nisi terra. Tertiò, superbi, cum in altissimum gradum superbię ascenderint, periculosè, & in momento cadunt in mortem. Ideò caue tibi à superbia, quia ipsa subtrahit faciem Dei ab homine, nec gratia mea ingreditur ad eum, quem ipsa possidet.

CHRISTVS MONET SPONSAM quòd humilitèr viuat, nec curet de magna fama, & nomine, quia ipse ad prædicandum Euangelium non elegit magnos Doctores, sed humiles Piscatores, qui enim laborant ad acquirēdum sibi in hoc mundo magnum nomen, in Inferno grauitèr punientur.

CAP. CXIII.

1 FILIVS loquitur. 1 Legat scripturas, qui voluerit, & inueniet, quòd de Pastore, feci Prophetam, & spiritu prophetiæ repleui iuuenes, & idiotas. Verùm, quamuis nō omnes receperint verba mea salutis, tamē vt innotesceret charitas mea, ad plerosq. verba mea peruenerunt.
2 2 Similitèr ad prædicandū Euangelium nō elegi Doctores, sed Piscatores, nè gloriarētur de sapientia sua, & vt intelligāt omnes, sicut Deus in se est mirabilis, & inexcogitabilis, sic & opera eius inscrutabilia sunt, & in minimis maxima operatur. Omnis itaque homo, qui vadit post mundū ad habendum gloriam eius, & voluptatē suam perficiendam, hic talis magnū onus imposuit sibi. Ecce dico tibi exemplum de vno viro. Ipse toto desiderio ibat post mundum, qui magnum nomen acquisiuit sibi à mundo, & maximū onus peccati imposuit dorso suo. Ideò magnum nomen nunc habet in Inferno, maximum verò onus pro pręmio, excellentioremq. locum in supplicio. Nam in locū illum quidā descenderunt antè illū, aliqui cum illo, aliqui post eum. Illi verò antè eum descenderunt, qui eum ad malitiam suam dilatandam cōfortabant, auxilijs, & cōsilijs suis. Cū ipso verò descenderunt retributiones operum suorū. Sed illi descēdent post eum, qui exempla eius imitabuntur. Ideò primi clamāt ad eum, quasi de prælio, & dicunt, quia obedisti consilijs nostris, ideò ardentiùs ardemus de præsentia tua. Propterea maledictus sis tu, suspēdio illo dignus, vbi funis nō rumpitur, sed ignis manet perpetuus. Cōfusio quoque sit tibi pessima pro superbia, & ambitione tua. Opera verò eius clamant, & dicunt. O miser, non potuit terra pascere te cum fructu suo. Ideò cōcupiuisti omnia, aurum, & argentū non valuerunt implere desiderium tuum. Ideò vacuus relictus es ab omnibus. Propterea viuentes corui dilaniabunt animam tuam, quæ discerpetur, & nūquam minuetur, liquescet, & tamē viuet. Illi verò, qui post eum descenderunt, clamant. Væ tibi, quia natus es, voluptas tua vertetur tibi in odium Dei, intantùm, quòd nolis vnum verbum loqui, quo Deus possit cōsolari. Itaq. sicut in amore, & honore Dei, est omnis cōsolatio, & delectatio, bonum, & gaudiū ineffabile, quo & nos propter tui imitationem sumus indigni. Sic sit tibi tristitia, & discordia de Dęmonū societate, deformitas pro honore, ardor pro libidine, frigus pro tui amore, nulla requies pro carnis consolatione. Insuper, & pro magno nomine, quòd indigna portasti, sit tibi maledictio, pro sede verò gloriosa, sit tibi despectissimus locus. Ecce per similitudinem loquendo talia merentur, qui talibus vltrà constitutionem Dei implicantur.

Additio.

Quidam Miles semper studebat inuenire nouos modos, & multos verbis, & exemplis traxit ad perditionē. Hic idem inui-

inuidens Dominæ Brigittæ, cum non auderet iniuriam loqui sibi per seipsum, incitauit quemdā, qui se fingebat ebriū, vt eidem Dominæ Brigittæ verba contumeliosa loqueretur. Qui quidem Dominæ sedenti in mensa, dixit audientibus Magnatibus. O domina nimis somnias, nimis vigilas, expedit tibi bibere, & plus dormire. Numquid Deus reliquit religiosos, & cum superbis mundi loquitur? Vanum est verbis tuis dare fidem. Illo itaq; loquente, circumstantes volebant vindicare in eum, sed Domina Brigitta prohibuit dicens, permittite eum loqui, quia Deus misit eum. Ego enim, quæ in tota vita mea quæsiui laudem
3 meam, & blasphemaui Deum, 3 quare non audiam iustitiam meam? Iste enim dicit mihi veritatem. Quod audiens Dominus ille compunctus est, & reconciliatus est Dominæ, venit Romam, & ibi laudabili fine quieuit.

NOTÆ.

1 Legat scripturas, qui voluerit, & inueniet, quod de Pastore feci Prophetam, & spiritu prophetiæ repleui iuuenes, & idiotas.

In principio præsētis Capitis affirmat Christus Dominus prophetiæ donum pluribus collatum esse à Deo, prout ipse fuerat pollicitus, per Ioelem Prophetam cap. 2. Effundam spiritū meum super omnem carnem, & prophetabūt filij vestri, & filiæ vestræ, & senes vestri somnia somniabunt, & iuuenes vestri visiones videbunt. Cum autem legimus quemdam de pastore Prophetam Deum fecisse, meritò quisquam posset hìc quærere, qui nam iste in specie fuerit, cum eius nomen hoc loco non afferatur, & sanè non alium extitisse arbitror quàm Dauidem, qui, cum pastor esset, vt dicitur 1. Reg. cap. 17. Propheta factus est, & librum propheticum Psalterium scilicet conscripsit, in quo multa, quæ ad Christum, Apostolos, & legem Euangelicam spectant, prædixit: sed quoniam non defuerunt, qui negauerint Psalterium, nec esse à Dauide conscriptū, & absque vllo prophetico spiritu conditum, eumq. nec fuisse Prophetam, qui error, vt refert Philastrius in Catalogo Hæreticorum c. 127. attribuitur Gnosticis, & Manicheis, & Paulo etiam Samosateno, vt habetur in quadam Epistola Concilij Antiocheni cuius meminit Euseb. lib. 7. Hist. Eccles. c. 25. quā etiam hæresim renouarunt Anebatistæ, idcircò hìc supponendum nobis est tamquam certum cū D. August. lib. 17. de Ciuit. Dei cap. 14. & communi sent. Patrum, & Scholasticorū omnium, & præcipuè Origenis, Ambrosij, Cassiodori, & Hilarij. Dauidem fuisse Psalmorum auctorem, qua de re etiam agit D. Hieronym. ad Sophronium, & D. Cyprian. de Auctoribus Psalmorum, & alij plures Interpretes, qui id ipsum cōstantèr asseuerarunt an verò omnes, vel aliquot tantummodò conscripserit, nostrum non est hac de re in præsentia disputare, satis Nobis erit demōstrare, eum fuisse Prophetam prout in præsenti Capite asseritur, & probari potest ex pluribus sacrarum litterarū locis, in quibus ipsemet Dauid aperta voce fatetur, se Spiritu sancto afflatum, vt venturum Christum prædiceret, sic 2. Reg. 23. dixit vir, cui constitutum est de Christo egregius Psaltes Israel, spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguā meam dixit, Israel mihi locutus fortis Israel dominator hominum, iustus dominator in timore Dei, idem confirmat Saluator noster Christus inquiens Matth. 22. quomodo ergò Dauid vocat eū in spiritu Dominū dicens. Dixit Dominus Domino meo, quo argumēto vtitur D. August. ad idē probandū loco à nobis sup. cit. & post resurrectionē suam Christus, cū scripturarum intelligentiā suis conferret Discipulis Luc. 24. in libro Psalmorū testatus est, Spiritum sanctum fuisse locutū de passione, morte, & resurrectione sua, ac etiam de prædicatione Euangelij: Apostoli quoq. ipsum Dauidē Psalterij Auctorē, Prophetam in Actibus eorū appellant, vt Act. 2. 4. & 13. Domine qui Spiritu sancto per os pueri tui Dauid locutus es, & Paul. Dabo vobis sācta Dauid fidelia, hoc est dabo vobis, vt agnoscatis sācta Dauidis Vaticinia fuis-

se fidelia, hæc, & alia sacræ Scripturæ testimonia admodum apertè indicant, librū Psalmorū à Dauide fuisse conscriptum, & prophetico spiritu conditum; & per consequens eū inter Prophetas annumerandum esse, vt verum sit, quod in præsenti Capite scribitur, Christū de pastore Dauidem fecisse Prophetam.

2 Similiter ad prædicandum non elegi Doctores, sed Piscatores.

Quare ad Apostolatus officium non Doctores, aut diuites, sed rudes, & pauperes Dominus elegerit, fusè tradidimus supra hoc eodem Lib. Cap. 76. Nota 1.

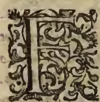
3 In additione ad finem Capitis, vbi in impressis Codicibus legitur, Quare non audiam iustitiam meam?

var. lect.

Corrigendum arbitror cum M. S. Farnesiano, Quare non audiam iniustitias meas, sunt enim hæc verba B. Brigittæ, quæ impetrabat à stantibus, vt illum loqui finerent, qui contumeliosis verbis eam irritabat, & licet, quæ obijciebat, vera minimè essent, volebat tamen, vt ea dicerentur ad sui humiliationem, & ideò de se ipsa, vt legimus hìc, sic loquebatur, Ego enim, quæ in tota vita mea, quæsiui laudem meam, & blasphemaui Deum, quare non audiam iniustitias meas?

CHRISTVS MONET SPONSAM, quòd caueat à conuersatione mūdialium, quæ est quasi assatura Diaboli, Virgo Maria etiam instruit eam, quòd in omnibus operibus suis virtuosis habeat intentionem rectam, vt scilicet honor Dei augeatur, quia multi seruiūt Deo opere, sed intentio eorum corrupta obfuscat omne bonū.

CAP. CXIV.

FILIVS loquitur. Attende tibi assatura Diaboli, quā Diabolus igne luxuriæ, & cupiditatis decoquit. Vbi enim pinguedo applicatur igni, necesse est, vt indè aliquid distillet. Sic ex cōuersatione, & societate mundialium procedunt peccata, quamuis autē ignoras conscientias omnium, tamen exteriora signa produnt, quid in animo latet intùs. Item loquitur Mater: Omnis actio tua sit rationabilis, & intentio tua recta, vt omne, quod agis, ea intentione facias, vt honor Dei perficiatur, & vtilitas animę delectationi corporis præferatur. Nam multi seruiunt Deo opere, sed intentio corrupta obfuscat omne bonum, sicut per exemplum intelligere poteris. Est quoddam animal, quod vocatur Vrsus, hoc cùm inedia afficitur, & videt prædam desideratam, vnum pedem infigit prædæ, & cum alio quærit, vbi figat eumdem pedem fortitèr, nè præda sibi euadat, aut fortè subtrahatur, donec comedat; & vertat eam ad voluntatem suam. Hic Vrsus sine intermissione respicit prædam, nec quærit aurum, nec redolentes herbas, & arbores, sed solummodo locum absconditum, & securum, seu quoddam obstaculum, vt securiùs, & fiducialiùs teneat prædam, quam accepit. Sic multi seruiunt mihi orationibus, & ieiunijs ex timore quodam, quia considerant pęnam horribilem, & misericordiam meā magnam. Quærunt me operibus exterioribus aliquibus, sed voluntate faciunt contra mandata Filij mei. Nam sicut Vrsus, sic & isti, totam intentionem habent ad carnis voluptatem, & cupiditatem mundi, sed quia timēt amissionem vitæ, & supplicium futurum, ideò seruiūnt mihi ea intentione, nè amittant gratiam, & incurrant pœnam. Et hoc benè patet, quia numquam considerant passionem Filij mei, quæ est tamquam aurum pretiosissimum, nec imitantur vitas Sanctorū, qui sunt tamquā lapides pretiosi, nec attendūt dona Spiritus sancti tamquā herbas odoriferas, nec relinquentes propriam voluntatem, faciunt voluntatem Filij mei, sed solūmodo inniti volunt, vt fiducialiùs peccent, & vt pro-

prosperentur in mundo. Quorum retributio breuis erit, quia de frigido corde eorum processit opus. Et sicut Vrsus cõsumpta præda non curat de firmamento pedum, quod habuit, sic veniente hora finis, & completa voluptate carnis, modicùm valet eis firmamentum meum, quia non reliquerunt voluntatem suam, vt facerent meam, nec charitate me quęsierunt, sed timore. Verumtamen si perfectè corrigitur voluntas, opus citiùs renouabitur, & voluntas bona, si opus defuerit, pro opere reputabitur.

Additio.

Hic fuit Præpositus, qui ad velle suũ vixit, qui veniens Romam, multum laudabiliter correxit vitam suam. 1 Qui cum visitasset Montem Garganum, & sanctum Nicolaum, & redijsset ad Dominam, cuius consilio totus stetit, dixit inter alia se multum mirari, quare illa magna, & famosa Ciuitas Sypontina, vbi tot Sanctorũ corpora quiescunt, destructa erat: Tunc sequenti die Filius Dei apparens, dixit Dominæ: Illæ amicus tuus miratur de Ciuitate, quæ destructa est. Verè filia hoc meruerunt peccata inhabitantium, nam etiam aliæ Ciuitates meruerunt consimilia, sed vnus amicus meus habitabat ibi, qui perfectã habens ad me charitatem, continuò increpabat, & impugnabat mores eorum, qui videns obstinationem eorum, rogabat me cum lacrymis, vt magis desolaretur locus, quàm tot animæ quotidiè periclitarentur. Ego verò videns lacrymas eius, & quia nullus se perfectè poneret ad placandum me, permisi ea fieri, quæ nunc audiuntur. Cui illa: O (inquit) Domine dolendum est, quòd multorum etiam bonorum reliquiæ, & corpora, iacent ibi tamquam immunda, & sine muro. Respondit Christus: Sicut ego habeo animas electorum meorum in me ipso, sic etiam curam habeo de reliquijs amicorum meorum, quæ thesaurus meus sunt, donec recipiant duplicia eis repromissa. Item loquebatur Domina: O Domine mi charissime, Ego credo, quòd illi loco Syponti multæ gratiæ, & remissiones concessæ fuerant à Pontificibus. Numquid, quia muri destructi sunt, etiam gratiæ abolitę sunt? Respondit Christus: Quis locus sanctior est Hierusalem, vbi ego ipse Deus impressi vestigia mea? Quis locus nũc despectior, qui ab Infidelibus inhabitatur, & conculcatur. Attamen quicumque in Hierusalem veniunt, eamdem priorem gratiam inueniunt, & remissionẽ. Simile est de loco isto, quicumque venerit ad eum ex charitate, & perfecta voluntate, participabitur eadem gratia, & benedictione, quã Ciuitas illa habuit tempore, quo stabat in gloria sua, propter fidem aduenientium, & laborem charitatis.

NOTÆ.

1 QVi cum visitasset Montem Garganum, & sanctum Nicolaum, & redijsset ad Dominam, cuius consilio totus stetit.

Hunc textum omninò corruptum, & mẽdis refertum esse arbitror, & ideò sic esse restituendum censeo, cuius consilio hæc sancta loca visitauit, quidam enim Præpositus, de quo in præsenti Nota sermo fit, B. Brigitta suadẽte, ad Sanctorum Michaelis Archangeli, & Nicolai Ecclesias visitandas se contulit, ad quæ duo loca fuisse olim frequentissimam peregrinationem, & præcipuè ad Montem Garganum tradit Petrus Damianus in vita Sancti Romualdi, & in specie Othonem Imperatorem Roma ad eumdem Montẽ nudis perrexisse pedibus testatur idem Auctor, idque monitu Sancti Romualdi, atque hoc loco Gelasio Primo Pontifice Maximo, imperante Anastasio Aedem fuisse ab eo sacratam, narrant Beda & Addo Treuerensis, tertio Kalendas Octobris, Sigisbertus ad annum 488. Joannes Echius Homilia tertia, in festo

S. Michaelis, Guglielmus Durandus in Rationali diuinorum lib. 7. cap. 12. eius verò Apparitionis, & miraculi in hoc Monte Gargano facti, ac Consecrationis memoriam, Ecclesia octauo Idus Maij, & tertio Kalendas Octobris pia veneratione colit, de Sancto vero Nicolao Episcopo Myræ egimus Lib. 6. Reuelat. Cap. 103. Nota 1. vbi affirmauimus etiam hodierna die in Baro, vbi eius corpus repositum est, vigere miraculum, ex eo namque veluti ex perenni quodam fonte oleum emanat, hunc autem Præpositum, de quo in præsenti Nota sermo fit, huius Sancti visitasse reliquias legimus hic, quod etiam fecit Beatissima Brigitta, vt Lib. 6. Reuelat. Cap. 103. scribitur.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ de modo liberationis cuiusdam dæmoniaci, dicit ei, quòd sicut corpus habet membra extra corporaliter, sic & anima habet etiam membra intùs spiritualiter. Et declarat illa Dominus valdè pulchrè.

CAP. CXV.

FILIVS loquitur. Tu es quasi quædam rota, quæ præcedentem sequitur. Sic tu volútatem meam sequi debes. Dixi tibi priùs de quodam, cuius animam Diabolus possidet, nunc dicam tibi, in quo membro captiuatus est. Ego sum similis homini, qui dicit lictori suo, Tres sunt in domo tua custodiæ. In prima sunt illi, qui digni sunt carere vita. In secunda sunt illi, qui priuandi sunt aliquo membrorum. In tertia stant illi, qui flagellandi sunt, & priuandi cute. Cui dicit Lictor: Domine si aliqui priuãdi sunt vitã, alij mutilandi, & flagellandi, cur differtur iudicium? Si enim citiùs iudicarentur, obliuisceretur eorum dolor. Respondit Dominus: Illa, quæ ego facio, sine causa non facio: Nam qui priuandi sunt vitã, expectandi sunt ad tempus, vt boni videntes miserias eorũ meliores fiant, & mali timeant, & de cætero fiant cautiores. Qui verò mutilandi sunt, necessè est, vt tribulentur priùs, quatenùs retractent in corde suo mala, quæ fecerant, & doleant de commissis. Qui autem flagellandi sunt, etiam debent dolore probari, vt cognoscant se in dolore, qui se neglexerunt in lætitia, & tantò sollicitiùs talia committere caueãt, quò laboriosiùs sunt liberati. Ego igitur sũ Dominus ille, qui Diabolũ habeo tamquã lictor ad vindictã malorum, iuxta merita singulorũ, cui potestas super animam istius data est, sed in quo membro, indicabo tibi nunc. Sicut enim corpus per membrã dispositũ est extra, sic anima disponi debet spiritualiter intùs. Nã sicut corpus habet medullam, ossa, & carnem, in carne verò sanguinem, & carnem in sanguine, sic anima debet habere tria, memoriã, scilicet, & conscientiam, & intellectũ. Sunt enim quidam, qui sublimia intelligũt de scripturis, sed nullam habent rationem, his deficit vnum membrum. Alij verò sunt, qui rationabilem habent conscientiã, sed nullam intelligentiam. Alij verò habent intellectum, sed non memoriam, & isti grauiter infirmantur, sed illi sani sunt in anima, qui rationem habent sanam, & memoriam, & intellectum. Item corpus habet tria receptacula. Primum est cor, supra quod est vna membrana gracilis defendens, nè aliquid immundum attingat ad cor. Si enim minima macula ad cor attingeret, statim homo moreretur. Secundum receptaculum est stomachus. Tertium sunt viscera, per quæ purgantur nociua. Sic etiam anima spiritualiter tria debet habere receptacula. Primum est desiderium diuinum tamquam cor, vt anima nihil feruentiùs desideret, quàm me Deum suum. Alioquin, si aliquis prauus affectus, quamuis minimus intrauerit, statim anima maculatur. Secundum est sto-

ſtomachus, id eſt diſcreta diſpoſitio temporum, & operum. Sicut enim omnis cibus liqueſcit, & digeritur in ſtomacho, ſic omne tempus; & cogitatus, & opus, ſecundum diuinam conſtitutionem diſponatur ordinatè vtilitèr, & ſapienter. Tertium receptaculum ſunt viſcera, id eſt, diuina contritio, per quam purgantur immunda, & cibus diuinæ ſapientiæ meliùs ſapit. Item corpus habet tria, quibus ſe promouet, ſcilicet, caput, manus, & pedes. Caput denotat diuinam charitatem. Sicut enim in capite ſunt omnes quinque ſenſus, ſic in diuina charitate dulciter ſapit animæ, quidquid dicitur, & auditur, & videtur de Deo. Quidquid & iubetur, conſtanter adimpletur. Itaque ſicut ſine capite homo eſt mortuus, ſic ſine charitate mortua eſt anima ad Deum, cuius vita Deus eſt. Manus verò animæ ſignificant fidem. Sicut enim in manu plures ſunt digiti, ſic ſunt in fide multi articuli, quamuis ſit vna fides. Itaque per fidem omnis Diuina volūtas perficitur, & omni operi bono ipſa cooperari debet. Sicut enim per manus opus fit ab extrà, ſic per fidem
1 Spiritus ſanctus operatur intùs. 1 Ipſa quippè fides eſt ſuſtentamentum omnium virtutum, quia vbi fides non eſt, adnihilatur charitas, & bonum opus. Pedes verò animæ ſunt ſpes, per hanc enim anima procedit ad Deum. Sicut enim corpus procedit pedibus, ſic anima diuini deſiderij paſſibus, & ſpei appropinquat Deo. Cutis verò, quæ eſt ſupra omnia membra, ſignificat conſolatio-
2 nem diuinam, 2 quæ animam imper-
var. lect. turbabilem conſolatur. Et quamuis Diabolo permittatur quandoq. perturbare memoriam, quandoq. manus, & pedes, tamen Deus defendit ſemper animam quaſi pugil, & conſolatur eam quaſi pius pater, & quaſi medicus medetur nè moriatur. Itaque anima iſtius hominis, de quo tibi dixi, tunc captiuata fuit, quando digna fuit priuari manibus propter fidei inſtabilitatem, quia non habuit fidem rectam, ſed quia iam eſt tempus miſerendi duplici de cauſa. Primò propter charitatem meam. Secundò propter preces electorum meorum. Ideò amicus meus legat ſuper eum priùs dicta verba, tria verò ille facturus eſt. Primò reſtituat malè acquiſita. Secundò procuret ſibi abſolutionem de Romana Curia de inobedientia ſua. Tertiò, quod antè abſolutionem non recipiet corpus meum in Sacramento Communionis.

N O T Æ.

1 IPſa quippè fides eſt ſuſtentamentum omnium virtutum.

Hoc loco omnium fides appellatur ſuſtentamentum virtutum, immò, & totius ſpiritualis ædificij fundamentum eſt; quandoquidem, vt ait Paulus Hebræorum 11. Impoſſibile eſt ſine fide placere Deo; & in hoc ſenſu accipiendum eſt, quod dixit Apoſtolus ibidem definiens fidem, Quod ipſa eſt ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium; vbi ſubſtantia ſumitur, non prout eſt de prædicamento ſubſtantiæ, ſed pro fundamento, & quemadmodum ſubſtantia eſt accidentis fundamentum, & ſine ipſa accidens nullatenùs naturaliter perſiſtere poteſt, ita quoque ſine fide, nec virtus aliqua, neque ſpirituale ædificium ſtare poteſt.

2 Circà finem huius Capitis, vbi in
var. lect. impreſsis hactenùs Codicibus legitur, Quæ animam imperturbabilem conſolatur.

M.S. Farneſianus corrigit, Quæ animam à perturbatione conſolatur.

CHRISTVS CONQVÆRITVR Sponsæ de Gentibus, & Iudæis, & per maximè de malis Christianis, ex eo, quòd sancta Sacramenta non recipiũt deuotè, & mundè, sicut decet, & ex eo quòd negligunt creationem, & redẽptionem, & diuinam consolationem.

CAP. CXVI.

FILIVS loquitur. Ego loquor tibi per similitudinẽ, quasi essent tres homines. Primus diceret: Ego nec credo te esse Deũ, nec hominem, & hic talis est Gentilis. Secundus, idest, Iudæus, credit me esse Deum, sed non hominem. Tertius, idest, Christianus, credit me Deum esse, & hominẽ, sed non credit verbis meis. Ego sum ille, super quem vox Patris audiebatur: Hic est Filius meus dilectus, &c. Ideò conquæror ex parte Deitatis meæ, quòd homines nolunt me audire. Ego clamabam, & dixi. Ego sum principium, si creditis mihi, habebitis vitam æternam, sed contempserunt. Ipsi viderunt potentiam Deitatis meæ, quando suscitabã mortuos, & multa alia, & tamen non attenderunt. Conquæror etiam ex parte humanitatis, quia ea, quæ in sancta Ecclesia institui, nullus curat. Ego quippè posui in Ecclesia quasi septem vasa, quibus omnes purificarentur. Institui enim Baptisma in purgationem originalium peccatorum. Chrisma in signum diuinæ reconciliationis. Oleum sanctum in robur contra mortem. Pœnitentiam in remissionem omnium peccatorum. Verba sancta, quibus sacramenta sanctificarentur, & instituerentur. Sacerdotium in dignitatem, & cognitionem, & rememorationem diuinæ charitatis. Coniugium in cordium vnionem. Hæc recipi debent cum humilitate, custodiri cum puritate, erogari sine cupiditate. Sed iam suscipiuntur cum superbia, custodiuntur in vasis immundis, eroganttur cum cupiditate. Conquæror etiam, quòd pro salute hominũ natus, & mortuus fui, vt si homo nollet me diligere, quia creaui eum, saltem diligeret me, quia redemi eum. Sed nunc homines eijciũt me de corde suo quasi leprosum, & abominantur me quasi pannum immundum. Conquæror etiam ex parte Deitatis, quod consolationem eiusdem Deitatis homines nolunt, & charitatem eius non attendunt.

AVDIVIT SPONSA QVOD VERE desiderantibus Deum, ipse statim occurrit, & consolatur eos quasi pius pater, & difficilia facit eis facilia.

CAP. CXVII.

QVODAM legente Pater noster, audiuit Sponsa quomodo, tunc ait spiritus. Amice respondeo tibi ex parte Deitatis, quòd habebis hæreditatem cum Patre tuo. Secundò ex parte humanitatis, quòd eris templum meum. Tertiò ex parte Spiritus, quòd non habebis tentationes supra id, quod ferre possis. Pater enim defendet te, Humanitas astabit tibi, Spiritus inflammabit te. Sicut enim mater, quãdo audit filij sui vocem, occurrit ei gaudenter; & sicut pater videns filium operantem, occurrit ei in media via, & subleuat cum eo onus. Sic ego amicis meis occurro, & omnia difficilia facio eis facilia, & portare cum hilaritate. Et sicut aliquis videns aliquid delectabile, non consolatur, nisi vicinius appropinquet. Sic ego desiderantibus me appropinquo.

CHRI-

CHRISTVS LOQVITVR SPONSÆ dicens, quòd illos trahit pater ad se, eorum bonam voluntatem perficiendo in bono, quos videt voluntatem malam commutare libenter in boná, cum desiderio emendandi cómissa.

CAP. CXVIII.

FILIVS loquitur. Qui mihi sociari voluerit, debet voluntatem suam cóuertere ad me, & pœnitere de commissis, & tunc trahitur ad perfectionem à Patre meo. Illum quippè trahit Pater, qui voluntatem malam mutans in bonam, libenter desiderat emendare commissa. Sed quomodo trahit Pater? certè voluntatem bonam perficiendo in bono, nisi enim affectus esset bonus, pater non haberet quid traheret. Sed quibusdam sum ita frigidus, quòd nullo modo via mea placet eis. Alijs verò sum ita calidus, quòd si aliqua bona debent facere, videtur quòd quasi sint in igne. Alijs sum ita dulcis, quòd nihil, nisi me desiderant. His ego dabo lætitiam numquam finituram.

MATER NARRAT HIC SEPTEM bona, quæ sunt in Christo, & septem contraria, quæ rependebantur ei ab hominibus.

CAP. CXIX.

MATER loquitur. Filius meus habet septem bona. Est enim potentissimus quasi ignis omnia consumens. Secundò sapientissimus, cuius sapientiam nullus valet comprehendere, sicut nec haurire mare. Tertiò fortissimus quasi mons immobilis. Quartò virtuosissimus sicut herba apiaria. Quintò est pulcherrimus quasi Sol splendens. Sextò iustissimus, quasi Rex nulli parcens contra iustitiam. Septimò pijssimus sicut Dominus, dans seipsum pro vita serui sui. E contrà ipse pertulit alia septem. Nam pro potentia factus est quasi vermis. Pro sapientia, reputatus est insipientissimus. Pro fortitudine, quasi puer fasciolis ligatus. Pro pulchritudine, quasi leprosus. Pro virtuositate, stabat nudus, & ligatus. Pro iustitia, reputabatur mendax. Pro pietate, mortuus est.

CHRISTVS DICIT SPONSÆ, quòd duæ sunt delectationes, scilicet, spiritualis, & carnalis, spiritualis delectatio est, quando anima delectatur in beneficijs Dei.

CAP. CXX.

FILIVS loquitur. Inter me, & illum est quædam mébrana, pro qua non delectat eum dulcedo mea, quia aliquid delectat eú præter me. Et Sponsa, quæ hæc audiebat, ait ad Dominum: numquid aliquá delectationé vmquam habere poterit? Respondit Dominus. Duplex est delectatio, scilicet, spiritualis, & carnalis. Carnalis, vel naturalis delectatio est, quando necessitate requirente refectio sumitur, in qua sic homo debet cogitare. O Domine, quia iussisti nos refici ad solá necessitaté, laus tibi sit, & da mihi gratiam, vt in sumptione nó subrepat mihi peccatum. Si verò temporalium bonorum delectatio oriatur, cogitet homo taliter. O Domine, omnia terrena nó sunt, nisi terra, & transitoria, ideò da mihi ea sic disponere, vt de omnibus sciam tibi reddere rationem. Spiritualis delectatio est, quádo anima delectatur in beneficijs Dei, & temporalibus vtitur, & occupatur inuitus, & ad solam necessitatem, sed membrana tunc frangitur, quando Deus est dulcis animæ, & timor eius continuus est in mente.

QVOD NON HABITVS, SED virtus obedientiæ, & obseruantiæ regularis facit Monachum, & quòd vera cordis contritio cum proposito emendandi eripit animam de manu Diaboli.

CAP. CXXI.

PPARVIT Diabolus, &
1 dixit: 1 Ecce auolauit Monachus, & sola remanet effigies. Et Dominus ait ad eum. Expone (inquit) quem notas. Respondit Diabolus, hoc faciam, sed inuitus. Monachus verus est custos sui, huius habitus est obedientia, & obseruantia professionis suæ. Sicut enim corpus tegitur veste, sic anima virtutibus. Ergò nō valet habitus exterior, nisi interior seruetur, quia Monachum non facit vestis, sed virtus. Hic Monachus auolauit, quando cogitauit sic. Ego cognosco peccatum meum, & emēdabo de cæterò, numquam ampliùs peccaturus gratia Dei, ex ista enim voluntate recessit à me, & iam est tuus. Cui Dominus. Quomodo (inquit) remanet effigies? Et Dæmon. Quando (inquit) non reducit ad memoriam peccata commissa, nec perfectè, vt deberet pœnitet de commissis.

Declaratio.

Hic Frater vidit in manu Sacerdotis tempore eleuationis Corporis Christi, in specie puerili Dominum nostrum Iesum Christum, dicentem sibi: Ego sum Filius Dei, & Filius Virginis. Hic etiam obitum suum, & horam ad vnum annū præuidit, de quo habetur in multis Capitulis in legenda Sanctæ Dominæ Brigittæ. Qui quidem Frater vocabatur Gerechinus. Hic etiam vitæ continentissimæ fuit, qui moriturus, vidit scripturam auream, in qua continebantur tres litteræ aureæ. P. O. & T. Quia narrans hęc Fratribus suis dixit. Veni Petre, festina Olaue, & Thordo; quibus vocatis obdormiuit. Illi verò tres nominati mortui in vna septimana, sequebantur eum. De eodem Fratre habetur extrauag. 55. Capitulo. Quidam Monachus sanctæ vitæ ipsius Monasterij Alnastri, &c.

NOTITIÆ.

1 Ecce auolauit Monachus, & sola remanet effigies. *De hoc Monacho, cuius in præsenti Nota mentio fit agitur in Reuelat. Extrauagan. cap. 55.*

QVOD VITA HOMINIS dissoluti, & tepidi est quasi pons arctus, & periculosus, de quo, si non vertit se citò, saltando in nauem pœnitentiæ, & virtutum, præcipitabitur ab inimico Dæmone in chaos profundum.

CAP. CXXII.

ILLE est meus capitalis inimicus, quia deridet me in ioco. Omnem voluntatem suam, & cupiditatem suam implet, prout potest. Ipse est sicut ille, qui iacet in ponte arcto. In cuius parte sinistra est chaos maximum, vbi, qui descendit, non resurget. In dextera verò parte est nauis, in qua, si saltauerit, laboriosè euadet, attamen spes est vitæ. Iste pons vita sua est, lamentabilis, & breuis, in qua non stat vt homo viriliter decertans, nec sicut homo peregrinus, progrediens quotidiè, & proficiens in via, sed stat iacens vt accidiosus, desiderans bibere aquas voluptatis. Duo itaque instant ei. Si enim surrexit de ponte, aut veniet in abissum, idest, ad inferni profunda, si vertit se ad sinistram, idest,

ad opera carnis. Aut si saltauerit in nauem laboriosè euadet, quia si assumpserit Ecclesiæ sanctæ rigorē, & institutionem, laboriosum est sibi. Attamen per hæc saluabitur. Ergò vertat se citiùs, nè inimicus præcipitet eum de ponte, quia tunc clamabit, & non audietur, sed in æternum punietur.

Additio.

Hic videns Regem immutatum, nec se more solito apud eum audiri, inuidés Dominæ Brigittæ. Cum pertransisset per quamdam angustam plateam, effudit ab alto aquam de fenestra super eam, quæ dixit astantibus. Parcat ei Deus, & non reddat ei in sæculo futuro. Tunc Christus apparuit Dominæ in Missa dicens: Ille homo, qui effudit super te aquam de fenestra ex inuidia, sanguinem sitit, sanguinem fudit, terram desiderat, & non me. Audactèr loquitur contra me, carnem suam colit, pro me Deo suo, me à se, & corde suo exclusit. Caueat sibi, nè in sanguine suo moriatur, posteà hic homo modico tempore vixit, & fluxu sanguinis fluente de naribus eius mortuus est, sicut ipsa prædixit.

CHRISTVS DEFENDIT SPONSAM suam Brigittam, idest, animam conuersam de mundo ad vitam spiritualem, quam pater, & mater, soror, & frater conabatur reuocare ab amore eius, & casto matrimonio.

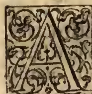
C A P. CXXIII.

ILIVS loquitur Sponsæ. Ego sum quasi Sponsus, qui desponsauit sibi Sponsam, quam pater, & mater, soror, & frater repetunt. Pater enim dicit, redde mihi filiam meam, quia de sanguine meo nata est. Mater dicit, redde mihi filiam, quia de lacte meo nutrita est. Soror dicit, redde sororem, quia mecum educata est. Frater dicit, redde mihi sororem, quia meum est regere eam. Quibus respondit Sponsus. O pater, si de sanguine tuo nata est, nunc de sanguine meo repleri debet. O mater, si tu pauisti eam lacte tuo, sic nunc ego pascam eam delectatione mea. O soror, si secundum consuetudinem tuā educata es, sic nunc tenebis consuetudinem meam. O frater, si tu rexisti eam vsque modo, ita nunc meum est regere eam. Sic tecum factum est, nam si pater, idest, voluptas carnis repetit te, meum est replere te charitate mea. Si mater, idest, cura mundi repetit te, meum est pascere te lacte consolationis meæ. Si soror, idest, consuetudo mundanæ cōuersationis repetit te, potiùs teneris facere consuetudinem meam. Si frater te repetit, idest, voluntas propria, tu obligaris facere voluntatem meam.

QVOMODO BEATA AGNES imponebat Sponsæ Christi coronam de septem lapidibus pretiosis, scilicet patientiæ in tribulationibus, &c.

C A P. CXXIV.

GNES loquitur ad Sponsam dicens: Veni filia, & impone tibi coronam factam ex septem lapidibus pretiosis. Quid verò est 6
corona nisi probatio patientiæ, quæ ex tribulationibus conflatur, & à Deo coronis adornatur. 1 Primus igitur lapis coronæ est Iaspis, quē apposuit tibi, ille, qui contumeliosè tibi dixit, se nescire, 7
quo spiritu loquebaris, & esse tibi vtiliùs mulierum more subtiliter filare, quàm de scripturis disputare. Ideò sicut Iaspis acuit visum, & accendit gaudium animi, sic Deus ex tribulatione accendit gaudium in animo, intellectum illuminat

ad

ad ſpiritualia, mortificat animam à mo-
2 tibus inordinatis. 2 Secundus lapis eſt
Saphyrus, & hunc appoſuit tibi ille, qui
fauorabilia loquebatur in facie tua, & in
dorſo detrahebat de te. Sicut igitur Sa-
phyrus eſt cæleſtis coloris, & ſeruat mé-
bra in ſanitate, ſic hominum malitia
probat iuſtum, vt fiat cæleſtis, & ſeruat
membra animæ, nè ſuperbiæ eleuetur.
3 3 Tertius lapis eſt Smaragdus, hũc ap-
poſuit tibi ille, qui dixit te dixiſſe ea,
quæ nec cogitabas, nec loquebaris, ideò
ſicut Smaragdus eſt fragilis ex ſe, ſed ta-
men pulcher, & viridis coloris, ſic men-
dacium citiùs adnihilatur, ſed tamen
pulchram facit animam, propter patien-
4 tiæ remunerationem. 4 Quartus lapis
eſt Margarita, hunc appoſuit tibi ille,
qui amicum Dei te præſente vitupera-
uit, ex cuius vituperio plus turbabaris,
quàm de tuo. Ideò ſicut Margarita eſt
alba, & pulchra, & alleuiat cordis paſſio-
nem, ſic dolor charitatis introducit Deũ
in animam, compeſcitq. paſſiones iræ,
5 & impatientiæ. 5 Quintus lapis eſt To-
patius, hunc appoſuit tibi ille, qui amara
loquebatur tibi, cui tu è contrario be-
nedixiſti, ideò ſicut Topatius eſt aurei
coloris, & ſeruat caſtitatem, & pulchri-
tudinẽ, ſic nihil pulchriùs, & acceptiùs
eſt Deo, quàm lædentem ſe diligere, &
6 pro perſequentibus exorare. 6 Sextus
lapis eſt Adamas, hunc appoſui tibi ille,
qui fecit tibi corporale damnum, quod
patienter toleraſti, & noluiſti eum de-
honeſtare. Ideò ſicut Adamas non fran-
gitur tunſionibus, ſed ſanguine hirci,
ſic placet Deo hominem obliuiſci, & ne-
gligere propter Deum damnum corpo-
rale, & cogitare ſemper ea, quæ Deus
7 propter hominem fecit. 7 Septimus la-
pis eſt Carbunculus, hunc appoſuit tibi
ille, qui falſa annunciauit tibi, ſcilicet,
filium tuum Carolum eſſe mortuum, &
patienter tuliſti, committens voluntatẽ
tuam Deo. Ideò ſicut Carbunculus lu-
cet in domo, & in anulo eſt pulcherri-
mus, ſic homo, qui patiens eſt in amiſ-
ſione alicuius rei chariſſimę ſibi prouo-
cat Deum ad dilectionem ſui, & in con-
ſpectu Sanctorum lucet, & placet ſicut
lapis pretioſius. Ideò filia ſta ſtabilis, quia
pro amplianda corona tua, adhuc aliqui
lapides ſunt neceſſarij. Nam Abraham
& Iob, meliores, & magis noti, ſeù fa-
moſiores facti ſunt ex probatione, &
Ioãnes ſanctior ex teſtimonio veritatis.

NOTÆ.

1 PRimus igitur lapis coronę eſt Iaſpis, quem appoſuit tibi ille, qui contumelioſè tibi dixit, ſe neſcire, quo ſpiritu loquebaris.

Specioſam admodum Beatiſſima Agnes, coronam ex ſeptem lapidibus pretioſis conficit, eamq. capiti Sanctæ Brigittæ aptat; & hoc iuxta virtutes ſeptem, quibus illam refertam, ornatamq. eſſe in præſenti Capite narrat: ſumit autem exordium à Iaſpide, cuius eſſe proprium affirmat, oculorum ueleri prodeſſe. Vt autem huius lapidis pretioſi natura eatenùs innoteſcat, quatenùs verborũ præſentis Notæ ſenſus legentibus pateat: ſciendũ eſt ex D. Iſidoro lib. 16. Ethimolog. cap. 7. quòd Iaſpis ex græco in latinũ viridis gemma interpretatur; ias quippè viride, pinnaſim, gemma dicitur, ſpecies eius decem, & ſeptem: volunt autem quidam Iaſpidem gemmam, & gratiæ, & tutelæ eſſe geſtantibus, quod credere non fidei, ſed ſuperſtitionis eſt, cæterùm de eo fuſiùs tractant Plinius lib. 37. Natur. hiſtor. cap. 9. & D. Hieron. ſuper Iſaiam cap. 54. huius autẽ effectus dicunt aliqui eſſe, & ſanguinis fluxũ ſtringere, homines caſtos reddere, & ex ani-
1 *mo varia phantaſmata, & triſtitiam pellere, vndè Gloſ. Interlinear. ſuper Exodum cap. 28. & Lyranus ſuper Exodum cap. 39. Iaſpidem in ſecundo ordine Rationalis Pontificis poſitum exiſtimarunt myſticè, ſignificare virtutem epijciæ, quæ vana phantaſmata pellit ab animo, & ſeruare in omnibus moderationem debitam docet, ſpectat namq. ad hanc virtutem, aliquid moderari, licet enim*

directè referatur ad moderantiam obseruationis verborum legis, vt probat D.Thom.2.2. q. 120. art. 1. & 2. tamen etiam secundum Græcos, vt in hoc secundo articulo ad tertium argumentum auctor est idem D.Thom.transfertur ad omnes moderationes; ponitur ergò hic lapis pretiosus ad ornatū coronæ B.Brigittæ, vt ex virtutibus, quæ tribuuntur Iaspidi, intelligamus B.Brigittam ijsdem fuisse præditā, ipsa namq. tribulationibus præssa, in omnibus animi æquitatem, ac debitam moderantiam seruabat; & quò magis premebatur, eò minùs turbabatur, nec à statu rationis quidquā mouebatur, Vexatio enim ei dedit intellectū, vt scribitur Isaiæ 28. & hoc est, quod legimus hoc loco, Ideò sicut Iaspis acuit visum, & accendit gaudū animi, sic Deus in tribulatione accendit gaudium in animo, intellectum illuminat ad spiritualia.

2 Secundus lapis est Saphirus, & hunc apposuit tibi ille, qui fauorabilia loquebatur in facie tua, & in dorso detrahebat.

Secundus lapis S.Brigittæ coronæ appositus, Saphirus est, vt autem palàm fiat, quid nobis per eum B. Agnes significare voluerit, eius etiam natura, ac virtus breuiter indaganda est: Saphirus namq. cælestis coloris est, vt hic scribitur; quod etiam tradit Plinius loco superiori Notæ citato, quem ait aureis punctis collucere, vel vt auctor est, S.Isidorus lib.16. Etimolog. cap.9. Ceruleus est, cum purpura pulueres aureos sparsos habens, huius virtutes multiplices sunt, legimus verò hoc loco, eius esse proprium consolidare membra, & vt alij docent ad oculorum purgationem valdè conferre, internum ardorē refrigerare, sacrum morbum fugare, & ideò sacra gemma à quibusdā appellatur, tradit autē D. Hieronymus super Isaiā cap 19. gestantē Saphirum hominibus, & præsertim Principibus viris gratum exhibere, inimicitias sedare, meritò ergò pretiosus hic lapis coronæ B.Brigittæ insertus est, quippè quæ ea animi constantia prædita fuit, vt nec blandis, nec contumeliosis verbis ad aliquid contra Deum patrandum moueri potuerit, vt scribitur hic: & quoniam oculorum aciem purgatā, & concupiscentiæ calorem cōpressum habuit, nec laudibus in superbiam elata, neque detractionibus in impatientiā rapta est, vt mirùm non sit, si illius actiones singulæ ad cælum tenderent, habet enim, vt diximus, Saphirus cæli colorem, & idcircò eum meruit in sua corona portare, quandoquidem cælestem vitam ducebat in terris, quæ per Saphirum mysticè designatur, vt docet D. Hieronymus super Isaiā cap.54. D.Greg Pont. 18. Moral. c.27. hom. 8. in Ezechielē. Rupertus in c.16. Ezechielis D. August. q. in Exod. 102. Haymon. super cap. 21. Apocal. lib.7. edisserens ea verba D.Ioannis, Fundamentum secundum Saphirus.

3 Tertius lapis est Smaragdus, hunc apposuit tibi ille, qui dixit, te dixisse ea, quæ nec cogitabas, nec loquebaris.

Tertius in ordine lapis, cuius in præsenti Nota Beata Agnes meminit Smaragdus est, eius hoc loco duæ proprietates afferūtur, prima quidē, quòd de facili frangitur, secunda verò quòd viridis coloris est, quapropter D. Isidor. lib. superiori Notæ citato c.7. omniū ait virētium gemmarū tenere principatū, cui veteres tertiam post Margaritā tribuunt dignitatē, ea tamen asserit viriditate pollere, vt herbas, frondesque exuperet, & circumstātem aerem repercussum inficiat, plura de eo tradunt Plinius vbi supra, & Georg. Venetus cant. 3. c. 3. tom. 8. qui inter cæteras illius virtutes has esse præcipuas tradit, aciem in primis oculorū recreare, lasciuiæ motus compescere, tempestates sedare: sed quātum ad rem nostrā spectat, vt sensus præsentis Notæ innotescat, sciēdum breuiter est, quod cū scribitur hic, Smaragdū de facili frangi, mendacium ex eo nobis designari, quod ex verbis præsentis Notæ apertè deducitur, cū dicitur, Sicut smaragdus fragilis est ex se, sic mendacium annihilatur, idq. adeò verū esse D.Cypr. lib. 1. epist. 3 arbitratur, vt sentire contrariū dementiā esse affirmauerit, Hæc est (inquit) frater vera dementia, non cogitare, nec scire, quòd mendacia non diù fallunt, noctē tamdiù esse, quamdiù illucescat dies, clarificato autem die, & oborto Sole, luci, tenebras, & caliginem cedere, quæ grassabantur per noctem latrocinia cessare, idem probat D.Chry-

D. Chrysost. hom. 67. in Ioan. Vt autem Smaragdus viriditate pollet, spem notat, & idcirco legimus hic, Smaragdum pulchram facere animam, propter patientiæ remunerationem, spes namq. futuræ remunerationis expectatio est, quæ columnæ æquiparari potest, qua spirituale ædificium sustentatur, hac deficiente tota spiritualis fabrica corruit, & inde anima per desperationis vitium deformata, in Inferni barathrum concidit.

4 Quartus lapis est Margarita, hunc apposuit tibi, qui amicum Dei te præsente vituperauit, ex cuius vituperatione plus turbabaris, quàm de tuo.

Quartum lapidem coronæ Sponsæ insertum Margaritam esse affirmat hic B. Agnes, hunc autem inter candidas gemmas primarium sibi vendicasse locum auctor est D. Isidor. lib. 19. Etimolog. cap. 10. & inde vocatam esse censet, quod in marinis conculis hoc genus lapidũ inueniatur, dicit verò gigni de cælesti rore, quem certo anni tempore conculæ hauriunt, hinc de his egregiè docuit Plinius Natur. hist. lib. 9. c. 35. Margaritas in ostreis generari, quas vbi genitalis anni stimulauerit hora, pandentes sese quadam oscitatione roscido conceptu impleri, grauidas posteà eniti, partumq. concharum esse Margaritas, pro qualitate roris accepti, plura de illis habet Orig. super Matth. cap. 13. Nunc autem videndum est, quomodo, quave ratione hoc loco Margarita charitati comparetur, Margarita namque, sicut candidarum gemmarum prima est, ita charitas inter Theologicas virtutes primum locũ obtinet, vt dicit Apost. 1. Corinth. 13. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc, maior autem horum est charitas: rursus sicut Margarita cordis passiones alleuiat, & ob albedinẽ pulcherrima est, & propterea amoris, & puritatis symbolum esse censetur, sic quoque charitas impatientiæ, & iræ à corde compescit motus, est namq. ira accensio sanguinis circa cor & ideò de ea scribit Paulus loco sup. citato, Quod patiens est, benigna est, nõ æmulatur; meritò ergo coronæ B. Brigittæ Margarita posita est, quoniam de ea legimus hic, quòd plus de amici doluerit vituperio, quàm de suo.

5 Quintus lapis est Topatius.

Ex proprietatibus, ac virtutibus Topatij admodum apertè colligi potest, quapropter etiã coronæ B. Brigittæ Topatius debitus fuerit, quod, vt ex eius natura manifestum fiat, sciendum est ex Plinio lib. 37. Hist. natural. cap. 8. & indicant etiã D. Hilar. & Ambros. in Psalm. 118. in exposit. eius versiculi, Super aurum, & topation, Topatium esse viridis coloris, aut etiam aurei, vel vt habet D. Isidorus lib. 16. Etimolog. cap. 7. Dionys. Carthusianus in Apocal. cap. 21. ex virenti genere esse, omniq. colore splendentem, quem ferunt in feruidam immissum aquam, & tepidam reddere, iram temperare, dolorem oculorum leuare, aliosq. corporales morbos curare, quæ si vera sunt, quis ambigat, pretiosum hunc lapidem B. Brigittæ fuisse debitum, cum maledicentis sibi feruentem sedauerit iram, impatientiæ etiam sedauerit motus, & pro maledictionibus benedictiones reddiderit, & ideò immediatè post verba in præsenti Nota citata, legimus de ea B. Agnetem dixisse sic, hunc apposuit tibi ille, qui amara loquebatur tibi, cui tu è contrario benedixisti. Arethas verò, & Lyranus in locum citatum Psal. arbitrantur per Topatium mysticè significari intelligentiam rerum cælestium, & spiritualium, qua ratione, hæc etiam pretiosa gemma gloriosæ Brigittæ coronæ debita est.

6 Sextus lapis est Adamas.

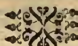
Sextum lapidem pretiosum B. Brigittæ coronæ appositum fuisse Adamãtem legimus hic, cuius natura, vt nobis, quantum ad rem nostram attinet, innotescat, notandum ex Plinio lib. 38. Natur. histor. cap. 4. Adamantem, eò quòd nulli cedat materiæ, nec ferro, nec igni, indomitum lapidem appellari posse, qui ob suã duritiam creditur hircorum tantummodò sanguine solui; missumq. in calidum sanguinem macerari, sicq. posteà pluribus ictibus ferri frangi, eum ferunt, ferrugineum habere colorem, & christalli splendorem, numquam vltrà nuclei magnitudinem fuisse repertum, docuit Isidorus vbi supra, sicq. cum Magnete lapide dissidere, vt iuxtà positus, ferrum

non

non patiatur abstrahi à Magnete: addẽdum quoque est, in electri similitudine venena deprahendere, metus vacuos pellere, Maleficis resistere artibus, hìc ergò pretiosus lapis meritò ad conficiendã B. Brigittæ coronam additus est, quandoquidem illa, vt scribitur hìc, nec corporali aliquo damno, nec cõtumeliosis verbis moueri vmquam potuit, vt Deũ offenderet, vtq. pro eo iniurias proximo redderet, sed armis munita patientię, veluti Adamas nullis frangebatur ictibus iræ, eòque fiebat fortior, quò magis tentationibus præmebatur, & pro Christi nomine inter flagella lætabatur, ideòq. meruit in sua corona Adamantem habere, patientiæ namque, quæ in arduis, ac difficilioribus rebus fortitudinẽ præstat, Adamas figuram gerit.

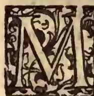
7 Septimus lapis est Carbunculus.

Postremus lapis pretiosus, cuius hoc loco B. Agnes meminit Carbunculus est, hunc gẽmarum ardentium primum tenere locũ testis est D. Isidorus libr. superioribus Notis citato cap. 13. & Plinius lib. 37. Hist. nat. cap. 7. quem ita appellatum esse censent, quòd ignitus sit, vt carbo, cuius fulgor, nec nocte vincitur, nec tenebris superatur, sicq. lucet in nocte, vt flammas vibret ad oculos: ex huius ergò pretiosi lapidis præstantia colligẽdum est, quare ille B. Brigittæ coronæ insertus fuerit, quoniam, vt diximus, sicut carbò magis lucet in nocte, quàm die, sic illa in tribulationis nocte posita resplenduit magis, quàm in die prosperitatis, immò noctem aduersitatis vertit in diem lætitiæ, quando de sui filij Caroli morte certior facta, se patientem exhibuit, suamq. voluntatem penitùs Deo commisit, vt mirùm non sit, si ad diligendum se Deum prouocauerit, & hoc est, quòd scribitur hìc, Ideò sicut carbunculus lucet in domo, & in Anulo pulcherrimus est, sic homo, qui patiens est in ammissione alicuius rei charissimæ, sibi prouocat Deum ad dilectionem sui, & in conspectu Sanctorum lucet.

MATER DEI LOQVITVR FILLÆ, Sponsæ Christi ponens figuram pulchram de septem animalibus, per quę quattuor genera vitiosorum, & tria genera virtuosorum hominum notabiliter designantur.

CAP. CXXV.

MARIA loquitur. Septem animalia sunt. Primum habet cornua ingentia, ex quibus intumescens, & cõtrà animalia bellũ faciens, citiùs moritur, quia propter ingentia cornua, non habet velocitatem currendi, sed à sentibus, & stipitibus retinetur. Secundum animal est paruum, habens vnum cornu, & sub ipso pretiosum lapidem, hoc animal non capitur nisi per virginem, qua visa, currit in sinum eius, & sic ab ipsa interficitur. Tertium animal non habet iuncturas, & ideò quiesciendo stat iugiter ad arborem quamdam, quam venator attendens secat vsque ad medium, quo facto, cum animal more suo quærit quiescere, cadit arbor, & animal rapitur. Quartum videtur mansuetissimum, & nulli nocet, nec pedibus, nec cornibus. Sed quicumque senserit flatum eius efficitur leprosus, quia illud animal ex natura sua totum est intus leprosum. Quintum animal vbique timet, & insidias præuidet, & suspicatur. Sextum animal nihil timet, nisi seipsum, sed si viderit se in vmbra sua, currit quasi ad mortem, & semper in tenebris, & occultè desiderat morari, & conuersari. Septimum animal nihil timet, nec etiam mortem, quia non sentit mortẽ antequam veniet. Hoc animal habet quattuor mirabilia. Primò consolationem interiùs habet indicibilem. Secundò non sollicitatur de cibo, quia comedit vilia terræ. Tertiò

numquam ſtat, ſed ſemper currit. Quartò quòd etiam incedēdo quieſcit, & moderatum eſt in progreſſu ſuo. Primum itaque animal aſſimilatur homini, qui ex dignitate ſua intumeſcit, ſed quia tardum eſt, & ponderoſum ad vſus bonorum operum, citiùs deprehenditur, niſi ſibi cauerit. Secundum animal ſuperbiens ex lapide pretioſo, quem habet ſub cornu, ſignificat hominem, qui confidens, & præſumens de ſe ex lapide pretioſo caſtitatis, dedignatur monitionibus tangi, & præfert ſe alijs. Et ideò nè à ſuperbia capiatur, quæ faciem habet virgineam, ſed pungit acutiſſimè, ſollicitè ſe attendat. Tertium animal, quod non habet iuncturas, aſſimilatur homini, qui non habet iuncturas, ſpiritualium affectionũ, & ideò cùm ſecurè credit quieſcere, capitur in his, in quibus delectatur. Quartum animal, quod totum eſt leproſum interiùs, ſignificat hominem, qui ex ſuperbia totus eſt leproſus. Et ideò quicumque ei conſentiendo adhæret, efficitur maculoſus. Tria animalia alia ſequentia, manifeſtabuntur temporibus ſuis. Nam primum animal eſt, quaſi Thomas piè dubitans, quaſi lapis politus, & quadratus. Secundum animal eſt quaſi aurum in igne, & quaſi fiſtula deaurata, & in optimo coopertorio cuſtodita. Tertium animal eſt, quaſi tabula depicta, & apta ad ſuſcipiendos colores nobiliores. Itaque ſi illi homines vitioſi, qui deſignantur per illa ſupradicta quattuor animalia, conuerterint ſe ad me, occurram eis in via, & alleuiabo eorum onus. Sin autem, mittam ad eos animal velociùs Tigre, quod conſumet eos, & ſicut ſcriptum eſt, fient dies eorum pauci, & filij eorum abſque patre, & eorum vxores viduæ, honoresq. eorum conuertentur in opprobrium, & pudorem.

Declaratio.

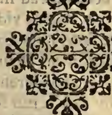
Primum animal, ideſt primus Epiſcopus ex nobilitate ſuperbiens, conuerſus eſt ex verbis Spiritus ſancti, qui veniens Romam, & Dominam Brigittam ſecutus, vſque ad Neapolim. Cum eſſent in Beneuento, grauiſſimè paſſus eſt de calculo. Cui ægrotanti Spiritus ſanctus dixit per Dominam, Regi Iſrael infirmo præceptum fuit, vt apponeret cathaplaſma ſuper vulnus ſuum. Sic faciat iſte, aſſumat veram charitatem in animo ad Deum, quæ eſt medicamentum optimum, & ſtatim ſentiet ſanitatem. Quo audito votum vouit, & mente, & carne conualuit. De iſto Epiſcopo habetur 3. Lib. Capitul. 12. Secundum animal, ideſt, ſecundus Epiſcopus fuit magnæ puritatis de quo 3. Lib. Capitulo 13. Tertium animal ideſt tertius Epiſcopus, qui comparatur Elephanti, mutatus eſt ad meliora. Item loquitur Chriſtus. Quid conſuluit Elephas ille? Nonnè, quòd nuptiæ illegitimè celebrarentur, nè expenſæ paratæ perderentur, & quòd diſpenſatio à Papa faciliter poſſet impetrari. Sed audi nunc, quæ dico. Omnis, qui ſcienter, & ex induduſtria peccat contra Deum, niſi præcedente magna contradictione, incurrit iudicium Dei, & tribulationem mundi. Qui autem onus alteriùs imponit dorſo ſuo, peccat grauiùs, quia nec timorem habet, nec quærit ſalutem animæ. O quanta præſumptio. O quantus defectus charitatis eſt, habere claues iurium in manu, & propter modicum corruptibile, conari contra claues, & iura. Ideò placare ſtudeat ipſe Deum, & inducat coniugium illud ad fructuoſam pœnitentiam, & abſolutionem debitam. Alioquin dies eius breuiabuntur, & veniet in iudicium meum. Et ruina Eccleſiæ eius erit tàm magna, quòd vix reædificabitur, & deſiderabilia eorũ erũt

in

in ruinas, & ipsi in contemptum. Tu verò Filia scribe coniugio tibi noto, quòd, nisi se emendauerint, & absolutionem meruerint, nō facient fructum longæuum, & filij eorum non habebunt longos annos, & quæ congregata sunt, venient ad alienos. Item de eodem Episcopo. Iste Episcopus venit ad me humilis, sicut ille, qui consumpta hæreditate, comedit siliquas, & reuersus est humilis ad patrem. Verè filia hæc mundialia sunt quasi siliquæ, quando medulla frumenti, idest, Deus expulsus est à corde, & labor superuacuus, & sine fructu desideratur, Mundusq. diligitur plus, quàm Deus. Sed quia iam iste Episcopus incipit cognoscere me, & seipsum. Ideò faciam ei sicut pius pater, obliuiscens priorum, & occurram ei in media via, dando anulum in manu, & calciamenta in pedes, & vitulum ad comedendum. Nam ab isto die charitas mea erit feruentior in operibus eius, Diuina patientia, & sapientia erit cum eo perfectior ad trahendum secum proximos suos, frequentior quandoq. erit, & sollicitior ad sumendum, & honorandum corpus meum: hoc donum promeruit ei Mater mea charissima, quæ patrona Ecclesiæ eius est. Item de eodem Episcopo habetur in principio Cap. 130. Quartum animal, idest, Episcopus, qui in lepra sua perseuerabat, vocatus est subitò sine Sacramentis. De isto require 6. Lib. Cap. 97. Quintum animal fuit sicut lapis quadratus, homo in omnibus temperatus, & discretus. De quo require 3. Lib. Cap. 33. Sextum est animal, idest sextus Episcopus fuit homo timorosus, & cordis sui scrutator, qui Ecclesiam suam sapienter gubernans, à multis obligationibus liberauit. De isto mortuo dixit Christus: Scriptura aurea dicit, quòd principium sapientiæ est timor Dei, illud est verum, sed ego dico quod finis perfectionis est etiam timor Dei, quem quia iste Episcopus habuit, peruenit per compendium salubre ad viam salutis. Septimum animal, idest septimus Episcopus, maximè abstinentiæ fuit, zelum Dei habens, nec metu, nec amore, nec damno reticuit veritatem, hic cum se posuisset ad orationem, reddidit spiritum. De isto Episcopo sunt plures Reuelationes in vita Dominæ Brigittæ. Qui fuit Dominus Hemingus Episcopus Aboensis, & amicus Beatæ Virginis Mariæ. Sicut patet extra Cap. 104. Item Reuelatio de Episcopo, qui fuit successor animalis secundi. Filius Dei loquitur: Scribe Episcopo, quòd aues rapacissimæ intrauerunt terram, vt ponant in ea sibi nidos suos. Ideò laboret Episcopus ipse cum amicis suis, vt vngulæ earum præscindantur, & non obtineant cacumina terrarum, nec dilatent alas suas in Communitatem. Alioquin rostris suis, & vngulis, extirpabunt fructifera terræ, & volabunt super excelsa, & montes, & terram redigent in solitudinem, & ruinam.

NOTÆ.

1 *IN præsenti Capite nihil adnotandum occurrit, omnia enim, quæ ad eius intelligentiam spectant fusè traduntur infrà hoc eodem Libro, cap. 130. in quo legimus, Christum Dominum post multos annos postquam hanc septem animalium visionem, Beatæ Brigittæ ostenderat, et apparuisse, ac præsentem visionem illi declarasse.*

VIRGO MARIA LOQVEBATVR cum Sponsa Filij sui, de quodam Episcopo, pro quo ipsa deuotè orabat. Et dat hìc notabilem doctrinam, & formam virtuosissimam, secundùm quam Episcopi viuere, & se, ac subditos suos regere debeant spiritualiter, & deuotè.

CAP. CXXVI.

MATER misericordiæ loquebatur Sponsæ Christi, dicens. Quid faciemus isti cæco Episcopo. Ipse enim tria habet, laborat quippè, vt placeat hominibus plùs, quàm Deo, diligit thesaurum, non quem Angeli custodiunt, sed quem fures furari possunt, diligit etiam se plùs, quàm proximum suum, & plus quàm Deum suum. Et ecce in eodem momento vidit Sponsa quasi sex stateras, quarum tres ponderosæ erant, quia deprimebantur à pondere. Aliæ verò tres ita leues erant, quòd ex toto eleuabantur ad superiora, quia in eis nihil esse videbatur, nisi leue quoddam quasi pluma. Et Mater dixit. Ecce iste Episcopus licet habeat tria mala prius dicta, timet tamen semper, propter quem timorem, qui est inductiuum quoddam charitatis, datum est tibi videre statum eius. Nam illæ tres ponderosæ steteræ significant opera eius cōtraria Deo, quæ deprimunt animam eius, quæ ideò videntur tibi tres, quia affectione, locutione, & operatione, more stateræ, descendit ad mundum. Ideò verò aliæ tres stateræ videntur tibi leues ascendere, quia nunc cogitatione, nunc opere ascendit ad Deum, sed tamen mundialia præponderant spiritualibus, quia in his implicatur feruentiùs, & copiosiùs, in tantùm, quòd iam Diabolus trahit eum per pedes, & laqueus est paratus. Respondit Sponsa: O Domina pietatis impone tu aliquid stateris. Cui Mater. Agnes, & ego expectauimus, si fortè Episcopus recogitare voluerit charitatem nostram, sed non multum attendit sollicitudinem nostram. Attamen facere ei volumus, sicut tres amici in via sedentes, & scientes viam, ostenderunt amico eorum eamdem viam. Quorũ primus diceret: O amice, via, quã vadis, non est recta, nec tuta, si cõtinuaueris viã istam, latrones etiã tibi nocebunt, & cum securum te credideris, morieris. Secundus diceret: Via ista, quam vadis, delectabilis videtur, sed quid prodest tibi ista delectatio, si amaritudo mẽtalis est in fine. Tertius verò diceret: O amice, video in Deo infirmitatem tuam, ideò nõ displiceat tibi, si do tibi consilium; nec sis ingratus, si fecero tecum specialem charitatem. Sic facere voluimus ego, & Agnes isti Episcopo, si audierit primum, secundus monstrabit ei viam, tertius verò introducet eum in regionẽ lucis. Posteà Sponsæ ostendebantur ea, quæ mittebantur diuinitùs, ad informationem dicti Episcopi, vt sequitur. Item loquitur Mater. Sic dicetur Episcopo. Deus licet omnia possit facere, tamen homo personaliter cooperari debet ad hoc, vt peccatum fugiatur, & charitas diuina obtineatur. Tria namq. sunt, inductiua ad fugiendum peccatum, & tria cooperatiua ad acquirendam charitatẽ. Tria prima, quibus vitatur peccatũ, sunt ista, scilicet pœnitere fideliter de omnibus, quæ remordent conscientiam, nolle ea iterum voluntariè committere, commissa, & confessa stabiliter emendare, iuxtà consilia eorum, qui mundum contempserunt. Alia tria cooperatiua ad acquirendam charitatem ista sunt. Rogare primò Deum in adiutorium, vt auferatur praua delectatio, & detur voluntas faciendi ea, quæ placent Deo. Nam charitas diuina non obtinetur, nisi desideretur, nec desiderium erit rationabile, nisi in Dei charitate stabiliatur.

Et ideò tria sunt in homine, antequam ingrediatur charitas, & tria alia ingrediuntur, quando infunditur charitas Diuina. Nam antè infusionem charitatis Dei, turbatur homo de aduentu mortis, turbatur de diminutione honorum, & amicitiarum, de mundi aduersitate, & carnis infirmitate. Obtenta verò charitate, & gaudium ingreditur in animam de tribulationibus mundi, quas patitur, angustiatur mens possidere mundum, & gaudet facere honorem Deo, & pro honore Dei tribulari. Secundum verò inductiuum charitatis est, facere eleemosynam de superfluis. Cum enim Episcopus habet vasa, & vestes, sicut humili congruit Prælato ad necessitatem, non ad ostentationem, & superfluitatem, contentetur de illis, & de residuis faciat eleemosynam. Nam cùm de bonis, & possessionibus temporalibus animarum, ditantur pauperes domestici Prælatorum, & lasciuiunt tunc profusiùs, alij verò pauperes clamabunt vindictam super eos. Tertium verò inductiuum charitatis, est labor charitatis. Nam quicumque non legeret, nisi vnum Pater noster, pro obtinenda charitate, placeret Deo, & charitas Diuina ei citiùs appropinquaret. Item ait Mater ad Christum Filium eius. Benedictus sis tu Iesu Christe optimè gigas, qui celerrimus fuisti ad currẽdam viam, & fortissimus ad tenendum pugnam. Scribitur quippè, quod Dauid fuit gigas magnus, & fortis, sed nullo modo similis tibi. Dauid deniq. à longè currendo, iactauit lapidem contra hostem, tu verò appropinquabas pedibus inimico, & confregisti dorsum eius. Dauid quoque hoste prostrato abstulit ei gladium, amputando caput eius. Tu verò ab hoste stante abstulisti gladium, vincens hostẽ viuum patientia tua, & confringens robur robusti humilitate tua. Propterea tu pugil pugilum es, cui nullus fuit, nec erit similis. De robusto enim patre surrexit fortissimus filius, qui patrem, & fratres liberauit. Ergò ò pijssime gigas rogo te, vt Episcopo isti scientiam pugnandi donare digneris, & fortitudinem currendi in stadio pugilum, vt sedeat cum veris gigantibus, qui vitam dederunt pro vita, & pro sanguine tuo obtulerunt sanguinem suum. Respondit Filius, oratio charitatis non negligitur. Nam Scriptura dicit, quòd nemo venit ad me, nisi Pater traxerit eum. Et ideò si trahens est fortis, illud verò, quod trahitur est ponderosum nimis, citiùs dissipabitur opus, & adnihilabitur. Si verò illud, quod trahitur, est ligatũ, nihil iuuare potest trahentem, nec se ipsum, si ceciderit. Si verò immundum fuerit, abominabile est ad trahendum. Propterea, qui trahi debet, & trahi desiderat, necesse est, vt mundetur priùs, & præparetur decenter, donec trahibilis, & delectabilis fiat ad trahendum manibus. Verumtamẽ propter preces matris meæ, cũ iste Episcopus quæsierit viam, demõstrabitur ei via recta. Deindè subiunxit Mater, dicẽs Sponsæ; Audi tu, cui datũ est audire spiritualia. Dixi tibi priùs, quòd quando Episcopus quæsierit viam, demonstrabitur ei. Ideò nunc dico sibi viã. Si Episcopus iste voluerit ire per viam, quam Euangelium loquitur, & esse vnus de paucis, debet habere tria antè aggressionem viæ. Debet primò deponere pondus circumstans, & onerans eum, hoc est mundi cupiditatem, & saccum pecuniæ, non diligendo mundum ad aliquam superfluitatem, & superbiam, sed habendo ab eo necessaria sua, iuxtà Episcopalem morigerosam, & humilem exigentiam. Omnia verò alia disponendo ad honorem Dei. Sic enim fecit ille bonus Matthæus, deposuit enim pondus graue cupiditatis, quod tamen non intellexerat esse onerosum, antèquam assumpsit onus Dei leue, & suaue. Secundò debet esse præcinctus, & paratus ad ambulandum, sicut dicit Scriptura,

quod cum Tobias mitteretur à patre pro pecunia, inuenit Angelum succinctum ad viam. Quem significat Angelus iste, nisi sacerdotem Domini, & Episcopum, qui tenetur esse mundus in carne, & affectione, quia iuxtà prophetiam, sacerdos est Angelus Domini exercituum, quia eumdem Deũ recipit, & consecrát, quem Angeli vidẽt, & adorant. Cur verò Angelus apparuit Tobiæ precinctus ad viã? nisi quòd omnis sacerdos, & Episcopus, præcinctus debet esse cingulo diuinæ iustitiæ, paratus dare animam suam pro ouibus suis, paratus in verbis, loquendo veritatem. Paratus in operibus, ostendendo in seipso viam iustitiæ. Paratus ad patiendum pro iustitia, & veritate, non diminuendo eam propter minas, & opprobria, non tacendo propter falsam amicitiam, non dissimulando propter aliquorum dissuasionem. Omnis ergò Episcopus, qui taliter indutus est iustitia, non confidens in se, sed in Deo, ad eum veniet Tobias, idest homo iustus, & homines iusti sequentur eum, quia plus proficiunt exempla bona, & opera, quàm verba nuda. Tertiò debet comedere panem, & aquam, sicut legitur de Helia, quòd inuenit ad caput suum panẽ, & monebatur per Angelum comedere, quia grãdis restabat via. Quis est panis, quem comedit Helias, vndè tantùm confortatus est, nisi bonum corporale, & spirituale, quod dabatur ei? Nam præparabatur panis corporalis, propter exemplum aliorum, vt sciretur placitum esse Deo, habere moderata necessaria ad refectionem carnis. Dabatur etiã prophetiæ infusio, & fortitudo spiritualis, quadraginta diebus laborauit, vt sciretur, quòd non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo Dei. Nisi enim Deus infudisset prophetiæ consolationem, certè defecisset ipse ex infirmitate propria, quia homo erat infirmus ex se, sed fortis ex Deo. Quia omnis qui stat, & fortis est, ex Deo est fortis, & virilis. Proptereà, quia Episcopus iste infirmus est, disponimus ei bucellam panis, hoc est diligere Deum super omnia, ordinatè, purè, veracitèr, & perfectè. Ordinatè, vt mundum diligat ad nullam superfluitatem. Purè, vt nullum peccatum in se, nec in proximo diligat, nec consuetudinem prauam velit imitari. Veracitèr, vt nullum peccatum ex confidentia bonorum operum suorũ admittat, sed sapienter temperet seipsum in seipso, nè succumbat ex nimio feruore, aut fortè declinet ad peccatum ex pusillanimitate, & ex prauorum imitatione, & leuigatione culpæ. Perfectè, vt nil dulcescat tantum ei sicut Deus. Monemus etiam eum habere aquam cũ pane charitatis. Quæ est ista aqua, nisi cogitare continuè amaritudinem passionis Iesu Christi? Quis enim dignè posset cogitare angustias humanitatis Christi, quas tunc patiebatur, quando rogauit transferri à se calicem passionis, & quãdo guttæ sanguinis exierunt de corpore eius? Benè quippè sudor ille sanguineus erat, quia sanguis humanitatis Dei, consumebatur ex naturali timore quem patiebatur, vt ostenderet se esse verum hominem, nõ phantasticum, nec immunem à passione. Ergò bibat Episcopus aquam istam, cogitando, scilicet qualiter Deus stetit antè Herodem, & Pilatum, quàm dolorosus, & contemptibilis in Crùce, & quomodo latus eius lãcea aperiebatur, de quo exiuit sanguis, & aqua. Cumq. Episcopus habuerit ista tria iam dicta, tunc est ei vtile scire dispositionem temporum suorum, à principio diei vsque ad noctem. Nam cum primò Episcopus euigilauerit de nocte, statim debet rengratiari Deo pro charitate eius in creatione. Pro passione eius in redemptione. Pro patientia, qua supportauit diù peccata, & mores eius. Deindè cum surgit de lecto, & induit vestes, dicat sic. Terra tenetur vestiri terra sua, & cinis esse cũ cinere suo. Ve-

Verumtamen quia ex prouidentia Dei Episcopale habeo officium, in speculum aliorum. Ideò induo te asinum, qui es corpus meum in cinere, & terra, non propter superbiam, sed in operimētum, nè nudus appareas. Nec curo vtrum indumentum tuum meliùs sit, an viliùs, nisi tantùm, vt propter honorem Dei Episcopalis agnoscatur habitus, & in habitu discernatur ab alijs Episcopalis auctoritas, ad correctionem, & informationem infirmorum. Propterea rogo te pijssime Deus, qui vocasti me ex gratia tua, da mihi conscientiam in animo, nè superbiam ex magno cineris pretio, nec inaniter glorier de colore, sed tribue mihi fortitudinem virtutum. Vt sicut habitus Episcopalis honorabilis est prae alijs propter auctoritatem diuinam sic habitus animae virtuosior sit apud te. Nè vel propter auctoritatem indiscretè habitā deprimar profundiùs. Vel propter habitum laudabilem indignè portatum, denuder ignominiosiùs ad damnationem. Post haec Episcopus legat horas, vel cantet, si potest. Quò enim aliquis altiùs honoratus est, eò maiorem obligatur facere honorem Deo. Attamen cor purum, & humile ita placet Deo in silentio, sicut, & in cantu. Deindè dicta Missa, vel antè faciat Episcopale officium suum, siuè corporale fuerit, siuè spirituale, & in omnibus operibus suis habeat misericordiam, & consideret honorem Dei, nè ab infirmis videatur plùs curare de bonis temporalibus, quàm de spiritualibus. Cùm autem accedit ad mensam, dicat sic: O Domine Iesu Christe, qui vis, quod corpus sustentetur de cibo corporali. Rogo te da mihi auxilium, sic dare corpori meo necessaria sua, vt non attedietur ex nimietate ciborum, nec deficiat ex parcitate, sed inspira mihi moderantiam congruam, vt cum terra de terra viuat, Dominus terrae à terra sua non prouocetur ad iram. Posteà in mensa sedēs habeat moderatū solatium cum consedentibus: sic tamen quòd detractio caueatur, & scurrilitas. Summopere quoque caueatur, nè talia loquatur, vndè alij corroborentur in vitijs suis, seù occasionem habeant ad peccatum. Nam, qui lucere debet alijs, tenetur considerare, quid decet, & quid licet apud Deū, quid aedificat alios, & quid expediat ad salutem. Verumtamen sicut in mēsa corporali omnis cibus insipidus est, si deficit panis, & vinum, sic in mensa spirituali omnia erunt insipida animę, si deficit vinum spiritualis laetitiae, & panis doctrinae Dei. Ideò Episcopus loquatur aliquid in honorem Dei in mensa, quo corroborentur cōsedentes in anima, aut legi faciat aliquid aedificatoriū, vt in vna, & eadem refectione corporali, & corpus reficiatur, & anima spiritualiter instruatur. Post refectionem verò lectis gratijs loquatur Episcopus illa, quae expediunt, & agat agenda secundum Episcopale officium, aut capiat somnum, si expedit naturę, vel certè reuoluat libros, in quibus ad spiritualia trahi possit. Post coenam verò gaudere potest cum familiaribus suis honesto modo, & consolari eos, quia si arcus nimis extenditur, citiùs frangitur. Ideò moderata laetitia propter infirmitatem carnis, placet Deo. Verumtamen sicut Mater ablactans filium, perungit primò vbera cinere, vel aliqua amaritudine, donec filius assuescat cibis solidioribus, sic Episcopus discretus debet esse ad suos, & cautus, vt & in laetitia seruet modestiam, & in refrenantia pietatem, quatenùs primò attrahit suos Deo, per verba timoris diuini, & humilitatis. Indè reuereri doceat Deum, & diligere, & suorum familiarium sit pater per diuinam auctoritatem, & eorum Mater, & nutrix per informationem benignam. Si verò aliquem suorum scit peccare peccatum ad mortem, qui nec per verba aspera, nec per lenia resipiscit, separet, & expellat eum à se. Alioquin, si retinuerit eum

propter vtilitatem, & fauorem carnalem, & temporalem, non erit immunis à peccato eius. Posteà verò ingrediens lectum flectat cor suum Deo, & recogitet quales in die fuerunt cogitationes, & affectiones eius. Qualia opera, & iudicia sua, & petat auxilium, & misericordiam Dei, habendo voluntatem firmam emendandi se, quando poterit. Deindè ingrediens lectum oret sic. O Domine Deus meus, qui creasti corpus meum, vide me misericordia tua, & presta mihi auxilium tuum, vt non ex nimietate somni accidiosus fiam ad seruitium tuum, nec ex defectu somni deficiam in seruitio tuo, sed modera somnum meũ, quem præcipis habere ad temporum, & corporis releuationem, vt inimicus non noceat corpori, nec ex occulto iudicio tuo in anima dominetur. Posteà surgens de lecto, si aliqua illicita in nocte contingant diluat confessione, vt sequentis noctis somnus cum precedentis noctis delictum non incipiat. Sicut scriptum est. Sol non occidat super iracundiam vestram, sic nec super cogitationes, & illusiones vestras. Quia quandoq. peccatum, quod veniale, & modicum est, fit mortale per negligentiam, & contemptum. Consulo etiam, quòd omni sexta Feria pœniteat faciendo humiliter confessionem suam Sacerdoti cum voluntate emendandi. Alioquin confessio nihil valet. Deindè addidit Mater Dei. Si Episcopus ierit per viam istam, præcaueo eum de tribus. Primo, quòd via erit arcta, secundo spinosa, & pungitiua, tertio inæqualis, & petrosa. Contra ista tria dabo ei tria remedia. Primum est, quod vestibus vestiat se. Secundò, quod teneat decem digitos antè oculos, inter quos respiciat tamquam per cancellos, nè spinæ subitò, & faciliter penetrent oculos nudos. Tertio est, quod ponat cautè pedes in terram, & in quolibet vestigio sollicitè tentet, si pes subsistit solidè, nec nimis præcipitanter ponat ambos pedes simul, nisi prius fuerit certus de via, vtrum lubrica sit, an æqualis. Quid ergo significat, quod via est arcta: nisi malitiam malorum, & aduersitatem mundi, quæ impedit, & sollicitat iustum in via iustitiæ. Ideò contra ista induat se Episcopus vestibus patientiæ, & constantiæ, quia gloria magna est, pati opprobria pro iustitia, & veritate. Quid verò significant decem digiti habendi ante oculos, nisi decem præcepta, in quibus iustus homo speculari debet quotidiè: Vt quoties pungit spina opprobrij, respiciatur dilectio Dei. Quoties pungit spina malitiæ, apponatur dilectio proximi. Quoties verò delectat amor mundi, & carnis, respiciatur quòd scriptum est. Non concupisces, sed concupiscentiæ tuæ pone frenum, atque modum. Vbi enim charitas est diuina, ibi est patientia in tribulationibus, gaudium in infirmitatibus, dolor de superfluitatibus, timor de honore, humilitas in potestate, & desiderium ad relinquendũ mundum. Quid verò significat, quod in quolibet vestigio debet tentare, si pedes stant solidè, nisi quod vbique tenetur timere rationabiliter? Nam iustus debet habere duos pedes spirituales, desiderium, scilicet æternorum, & fastidium mundanorum. In primo debet esse discretio, nè desideret æterna ad honorem suum solum plùs, quàm Dei. Ideò totum desiderium suum ponat ad voluntatem, & honorem Dei. In secundò debet esse cautio, nè fastidium mundi sit irrationabile, vel propter impatientiam vitæ, & casus aduersos, vel propter accidiam diuini laboris. Ideò in isto sit cautio, vt fastidium mundi sit propter desiderium melioris vitæ, & propter abominationem peccatorum. Ergò si Episcopus habuerit istos duos pedes, timendo etiã, quòd illa, quæ emendauit, quòd fortè non sunt benè emendata, & processerit in via ista arcta, & spinosa,

tunc

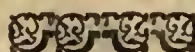
tunc præcaueo eum iterùm de tribus inimicis, qui sunt in via. Primus quippè hostis sibilat in aures eius. Secundus stat antè eum, paratus pungere in oculos eius. Tertius iacet antè pedes eius, clamans altè, & habens laqueum, vt illaqueet pedes eius, si ad clamorem ipsius in altum eleuetur. Primus itaque hostis sunt homines illi, vel inspirationes illæ diabolicæ, quæ suggerunt Episcopo taliter. Cur sic vadis humiliter; & arctè? Cur tantum assumis tibi laboris? Numquid vis tu sanctior esse alijs, vt facias illa, quę nemo facit, diuerte potiùs in viam floridam, per quam ambulant plures, nè fortè contemptibiliter deficias. Quid ad te si homines viuunt benè, vel malè? Quid prodest tibi offendere illos, à quibus honorem consequi poteris, & amorem, si non offendunt te, neque tuos? Quid ad te si offendunt Deum? Da potiùs eis dona, & accipe, vtere honore tuo, & amicitia hominum, vt æquè possis honores hominum habere, & cælestia obtinere. Ecce talis hostis sibilat, & sibilauit in aures multorum. Et ideò lucernæ multæ, quæ lucere deberent in tenebris, factæ sunt ipsæ tenebræ, & aurum optimùm mutatum est in lutum. Secundus hostis, qui pungit oculos, est pulchritudo mundi, & possessiones terræ; apparatus rerum, & vestium, fauores hominum, & honores. Cùm enim omnia ista appetuntur, & offeruntur, sic excæcant oculos animæ, & rationis, quòd dulciùs videatur stare cum Sampsone ad molam curæ mundialis, quàm cum Sponsa Ecclesia ad dispensationem curæ pastoralis. Insuper, & charitas Dei, si qua fuit, tunc magis tepescit, peccatum committitur fiducialiter, & commissum ex potestatis fiducia leuigatur. Propterea cùm Episcopus habet necessaria sua, constituto familiæ suæ numero, quo honestatem suam, & auctoritatem seruare possit, contentetur, sicut scriptũ est: Sint mores vestri sine auaritia, contenti moderatis rebus, quia nemo militans Deo toto corde, implicat se negotijs sæcularibus, nisi contra voluntatem suam ad honorem Dei. Tertius hostis habet laqueum, qui clamat taliter. Cur sic humiliaris, qui præ alijs honorari poteris? Labora ergò, vt ascendas superiùs, tunc abundare, & dare poteris ampliùs. Esto igitur sacerdos, vt sedeas cum primis. Esto Episcopus, & posteà Archiepiscopus, vel altior, vt maiorem obtineas quietem, maius seruitium, & maiorem honorem. Tunc alios adiuuare poteris, & ab alijs plùs timeri, & à pluribus consolari. Cumq. animus talibus illuditur suggestionibus, mox incautè extenditur pes ad cupiditatem, & inquiritur modus ascensionis ad sublimiorem statum. Et tunc animus sic innectitur laqueis cupiditatis, & sollicitudinis temporalis, quòd vix consurgit. Nec mirùm. Scriptura enim dicit, quòd qui Episcopatum desiderat, vel Sacerdotium, bonum opus desiderat. Quid est illud bonum? certè laborare pro anima, & pro honore Dei, laborare pro æternalibus, & non pro casuris. Nunc autem omnes desiderant honorem, sed non laborem, qui tamen non est honor, sed afflictio. Vbi enim non est onus laboris Diuini, ibi nõ subsequitur honor animæ apud Deum. Propterea Episcopus non appetat altiorem gradum, vel aliũ, quàm quem habet, quia laqueus absconditus est in terra, & decipula super semitam ambulantis. Et ideò vtile est ei, stare in statu, quem habet, donec Deo placuerit, ei prouidere aliter, aut Prælatus superior Ecclesię præcipiat aliud ad honorem Dei. Istud iam dictum est consiliũ, & cautio quædam charitatiua. Nunc autem dicere volumus, quid Episcopus facturus sit secundum Deum. Ipse vtique tenetur Episcopalem infulam habere in brachijs suis strictè custoditam, nõ vendere eam pro pecunia, non concedere

alijs

alijs propter amicitiam, non perdere eam propter negligentiam, & tepiditatem. Quid enim significat corona, seù Episcopalis infula, nisi potestatem Episcopalem? Ordinare scilicet Clericos, corrigere errantes, instruere verbo, & exemplo suo ignorantes. Quid verò est custodire strictè infulam, nisi sedulè cogitare, quomodo accepit ipsam potestatem, ad quid obtinuit eam, quomodo eam tenuerit, & quid erit ei facturus. Si ergo cogitare voluerit, quomodo obtinuit eam, attendat primò, si desiderauit eam propter se, an propter Deum, si propter se, timeat rationabiliter, si verò propter Deum, meritorium est, & spirituale. Si verò attendat, ad quid obtinuerit potestatem, & dignitatem, certè ego dicam ei. Ad hoc, scilicet, vt esset consolator animarum, & liberator meritis suis, de quarum eleemosynis viuit, vt esset nutritor pauperum, diuitū quandoq. pater, adiutor Dei in spiritualibus, & pro Deo æmulator. Si verò scire voluerit fructum potestatis, hoc benè declarat Paulus: Qui (inquit) benè ministrauerit, duplicem habebit honorem corporalem, scilicet, & spiritualem. Qui verò Episcopalem habet vestem, sed non vitam, qui quærit honorem, sed negligit laborem, hic duplici confusione dignus erit. Quid verò significat, quòd potestas non debet vendi, nisi quòd Episcopus non debet esse scienter symoniacus, nec in alijs tolerari, si sciuerit? Non ordinare aliquos, nec promouere propter pecuniam, non exercere officium suum propter honorem hominum, & fauorem: Nec propter preces carnales exaltare illos, quos indignos nouerit, & malæ vitæ. Quid verò est, quòd non debet alijs concedere suam potestatem propter amicitiam, nisi quòd non debet simulare peccata aliorū propter falsam misericordiam, non tacere propter amicitiam, non portare in dorso suo peccata aliorum, quæ potest, & tenetur corrigere propter aliquam carnalitatem; est enim Episcopus speculator Domini, & ideò sanguis mortuorum exquiritur de manu speculatoris, si vidit periculum, & non clamauit, aut si dormiebat, & non curabat. Quòd verò Episcopus non debet perdere coronam, seù infulam per negligentiam, hoc significat, quòd Episcopus non debet illa concedere alijs ad faciendum, quæ ipse personaliter tenetur facere, & potest facere, nec propter quietem suam tepidā illa debet dimittere, quæ ipse personaliter fructuosiùs, quàm alij possct implere, nec etiā ignorare debet vitam eorum, quibus committit officia sua, sed inquirere occultè, & apertè vitam eorum, quibus committit, & quomodo seruant iustitiam, quia officium Episcopale non est quietis, sed sollicitudinis, & laboris. Cumq. Episcopus sicut iam dixi, benè custodierit infulam, oportet, quòd habeat etiam sub brachijs suis fasciculum florum, quibus alliciantur oues remotæ, & vicinæ. Solet enim bonus pastor, per flores, & fœnum trahere post se oues suas. Quid est iste fasciculus florum, nisi prædicatio Diuina, quæ pertinet ad Episcopum? Quæ verò sunt brachia duo, nisi operatio duplex; facere, scilicet, bona opera in aperto propter incitamentum aliorum, & facere bona in occulto propter timorem Dei, & exemplum vicinorum. Ergò si prædicatio coniungatur cum his duobus operibus, pulcherrimus erit fasciculus florum, post quem oues vicinæ in Episcopatu suo gaudenter current. Oues etiam, quæ remotæ sunt, audientes famam eius, libenter desiderabunt eum. Et propter verba bona, & propter opera charitatis, quæ sequentur verba. Nam hi sunt suauissimi flores ad alliciēdum oues, facere, scilicet, virtuosa opera, & ea alios docere, non in verbosa scientia, sed in paucis verbis, & charitate plenis. Non enim decet præconem Dei esse mutum, nec speculatorem domus

Dei

Dei eſſe cæcum. Adhùc etiam deficit Epiſcopo vnum. Cum enim ipſe peruenerit ad portam, decet eum aliquid præſentare ſummo Regi. Ideò conſulimus ei, quod præſentet Regi vas ſibi chariſſimum, & illud vacuum, & ornatum. Vas itaque Epiſcopo chariſſimum cor ſuum eſt, hoc ergò præſentet, & offerat Deo, totum ornatum virtutibus, ſed vacuum à voluntate propria, & amore carnis. Et ſic tunc quando Epiſcopus appropinquauerit portæ, occurret ei exercitus effulgens. Ipſe Deus, & homo ſuſcipiet eum. Angeli quoque tunc dicent. O Domine Deus, ecce Epiſcopus, qui fuit mundus in carne, in Sacerdotio purus, Apoſtolicus in prædicatione, Epiſcopus vigilans in officio ſuo, virilis in operatione, humilis in poteſtate. Ecce quem deſiderauimus propter puritatem ſuam, & ideò præſentamus eum tibi, quia deſiderauit te propter charitatem tuam. Tunc quoque dicturæ ſunt animæ ſanctæ in cælo exiſtentes. Ecce Domine Deus, gaudium noſtrum eſt in te. Attamen gaudemus etiam de iſto Epiſcopo. Nam florem portauit in ore, quo vocabat plures oues, florem portabat in manibus, quo reficiebat aduenientes oues, flores tranſmittebat habitantibus de longè, quibus excitabat dormiẽtes oues. Et ideò quia floribus verborum ſuorum augmentauit chorum noſtrum, gaudemus in eo. Gaude, & tu Domine Deus in homine iſto, & de honore eius, quia ſuper omnia deſiderauit te. Tunc quoque dicturus eſt Epiſcopo, Dominus dator gloriæ. O amice, veniſti pręſentare mihi vas cordis tui vacuum à te, & deſideraſti impleri de me. Ideò veni, & ego implebo te meipſo. Tu eſto in me, & ego in te, gloria enim tua, & lætitia numquam habebit finem.

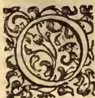

NOTÆ.

1 *Omnia ferè, quæ in hoc Capite traduntur ad verbum ſuprà legimus, Lib. 3. Cap. 1. vbi annotauimus plura, quæ ad horum cognitionem ſpectare arbitrati ſumus.*

VIRGO MARIA NOTIFICAT Sponſæ oranti pro quodam Eremita amico ſuo tunc mortuo, quòd antequàm corpus illius ſepeliatur ſub terra, anima eius introducetur in gloria.

CAP. CXXVII.

ORANTE Sponſa pro quodam ſene Presbytero Eremita præclaræ vitę, & magnæ virtutis amico ſuo, qui tunc migrauerat de hac vita, & iam poſitus erat in feretro in Eccleſia, vt ſepeliretur. Tunc ibidem perſonæ apparuit Virgo Maria, ſic dicens. Attende filia, & ſcias, quòd anima iſtius Eremitæ amici mei, ſtatim cum egreſſa fuit de corpore eius intraſſet in cælum, niſi quia non habuit in morte perfectum deſiderium, perueniendi ad præſentiam Dei, & eius viſionem.
1 nem. 1 Et ideò detinetur nunc in illo purgatorio deſiderij, vbi nulla pœna eſt, niſi ſolum deſiderium perueniendi ad Deum. Sed tamen ſcias, quod antequam corpus eius intret ſub terra, anima eius introducetur in gloria.

Additio.

Dic iterum illi ſeni Religioſo, diù ſtetiſti in Eremo, & feciſti fructum, qui mihi placuit, cõuertens beſtias in oues, & leones in agnos. Nunc ſta conſtanter in Vrbe, in qua plateæ ſtratæ ſunt ſanguine Sanctorum meorum, quia auditurus es iudicium, & retributionem tuã videbis. Quibus auditis ſtatim in-

infirmatus est, & non longè post in pace quieuit. Hic frater quidem Benedictinus, rogauit Dominam, vt requireret Deum, quatenùs certificari posset de habitu suo, quia multum tribulabatur de multitudine abusionum habitus Religionis sancti Benedicti. Igitur cum Domina fuisset in spiritu, dixit ei Filius Dei. Dixi tibi priùs, scilicet 3. Lib. 20. & 22. Cap. quòd Benedictus famulus meus habuit corpus suum quasi saccum, qui habuit quintuplicem vestem. Prima fuit tunica aspera, qua domuit carnem, & motus inordinatos, nè lasciuirent, & non excederent metas suas. Secunda vestis fuit cuculla simplex, non accurata, nec rugosa, quæ tegeret, & ornaret, & calefaceret carnem, nè videntibus horror esset. Tertia fuit scapulare, quo ad laborem manuum promptior, & expeditior inueniretur. Quarta vestis fuit munimentum pedum, vt esset agilior, & humilior ad ambulandum in via Dei. Quinta fuit cingulum humilitatis, quo præcinctus restringeret superflua, & expeditiùs laboraret cõsuetum, & iniunctum laborem. Nunc autem fratres sui quærunt vestes, quæ excitant luxuriam, & abominantur asperitatem, quærũt indumẽta, quæ placent hominibus, & quę carnem excitant ad carnale. Nam pro cuculla assumunt cappam ita rugosam, ita latam, & longam, vt potiùs videantur superbi ostentatores, quàm Religiosi homines humiles. Pro scapulari verò habent breuem panniculum antè, & retro, & caput muniunt cum caputio sæcularium, vt sæcularibus se conforment. Et sic nec similes sunt hominibus mũdi, nec laborant cum humilibus seruis Dei. Pedes verò sic muniunt, & sic præcingunt de cingulo, sicut qui parati sunt ad nuptias, non ad decertandum in stadio laboris. Propterea Monachus qui saluari desiderat, attendat quòd regula Benedicti mei, permittit habere necessaria cum moderantia, vtilia, non superflua, honesta, & expedientia, omnia humilia, nullaq. superba. Quid enim significat cuculla, nisi habere maiorem præ cæteris humilitatem? Quid verò significat caputium contemptibile cucullæ, nisi quamdam abiectionem habere contra mores mundiales? Sed cur nunc à Religiosis assumitur caputium mundiale, nisi quia erubescunt humilia, & vt mundialibus se cõcordent? Quid verò ornamenti habet cauda caputij, quidve vtilitatis, nisi quamdam ostentationem, & quamdam contra Religionis pulchritudinem curiositatem? Quid verò faciat cappa rugosa plus, quàm cuculla, nisi vt Monachus, girouagus, expeditior, & gloriosior credatur, & videatur. Attamen etiamsi cappa humilis, & pura portaretur propter aliquem commendabilem necessitatem, non obesset moribus bonis, sed decentior esset cuculla humilitatis, vt vnusquisque de habitu suo cognosceretur, cuius ordinis esset professor. Si verò Monachus infirmaretur in capite, aut affligeretur frigore, non peccaret, si haberet cõueniens, & humile cooperimentum subtus caputium cucullæ, non ab extra, quia hoc arguitur leuitatis, & vanitatis. Respondit Domina: O Domine, nè indigneris si quæro. Numquid illi fratres peccant, qui portant talem habitum ex licentia Prælatorum, & consuetudine institutionum prædecessorum? Cui Deus. Dispensatio (inquit) rata est, si ex bona intentione procedit. Nam quidam dispensant ex zelo iustitię. Alij ex falsa compassione, & indiscreta permissione. Alij ex leuitate amorum suorum, & affectu placendi hominibus. Alij dissimulant ista, quia vacui diuina charitate sunt. Sed apud me est illa dispensatio grata, quæ non contrariatur humilitati. Et illa permissio rata est, quæ necessaria discretè permittit, superfluaq. etiam in minimis damnat. Item quæsiuit Domina. O Domine Deus meus, quid si aliqui ignorant, quid me-

meliùs, aut decentiùs sit in regula, numquid etiam illi peccant? Respondit Christus. Quomodo potest professor regulæ ignorare regulam, quæ quotidiè legitur, & auditur? In qua instituitur Monachus humiliari, & obedire, & habitum habere de vilioribus, non de mollioribus, & habitum portare exemplarem, non pomposum. Aut cuius conscientia sic obtusa est, quòd non intelligat se professorem humilitatis, & totius paupertatis? Ergò ille est Monachus Benedicti, qui plus obedit regulæ, quàm carni, qui nec in habitu, nec in moribus alicui placere desiderat, nisi Deo, qui quotidiè desiderat mori, & parat se ad exitum de hoc mundo, sollicitus est quomodo reddat rationem de Regula Benedicti.

NOTÆ.

1 ET ideò detinetur nunc in illo Purgatorio desiderij, vbi nulla pœna est, nisi solum desiderium perueniendi ad Deum.

De hoc loco, cuius hìc mentio fit, egimus suprà hoc eodem Lib. Cap. 7. Nota 7. vbi probauimus ex D. Gregor. & Venerabili Beda alijsque pluribus; hunc locum probabiliter reperiri, quem etiam Illustris. Cardinal. Bellarminus lib. 2. de Purgatorio cap. 7. Controuersia 6. mitissimum purgatorium appellat, quippè in quo nulla est pœna sensus, sed tantummdo damni, quæ debetur animæ nondum plenè purgatæ, & ad hunc locum peruenisse Eremitam illum scribitur hìc, pro quo orauit Beata Brigitta; & hunc locum spectare ad Purgatorium tradidimus Lib. 4: Cap. 7. Nota 7. & de illo quoque legimus in præsenti Capite, quòd animæ ibi existentes, nullam sensus pœnam patiuntur, nisi quòd habent desiderium quoddam intensum perueniendi ad Deum.

RESPONSIO MATRIS VIRGINIS ad Sponsam Filij, orantem pro quodam Sene Eremita in dubitatione posito. An acceptiùs esset Deo, quòd ipse frueretur mentalis consolationis dulcedine, non recedendo vmquam de Eremo, an quòd descenderet aliquando ad ædificandum animas proximorum.

CAP. CXXVIII.

MATER loquitur. Dic illi Presbytero Seni Eremitæ amico meo, qui quasi contra voluntatem suam, & pacem animæ suæ, constrictus fide, & deuotione proximorum, aliquando relicta cella solitudinis, & sua contemplationis quiete, ex charitate descendit de Eremo inter gentes, ad dandum consilia spiritualia eisdem proximis, Cuius exemplo, & consilio salutari, multæ animæ ad Deum conuertuntur, & iam conuersi, ad altiora virtutum proficiunt. Qui humiliter dubitans de calliditate, & deceptione fraudoléta Diaboli, te requisiuit de consilio cum humilitate, & rogauit, vt orares pro eo. Super hoc, videlicèt, vtrum Deo magis placeret, quòd ipse vacaret suæ soli contemplationis dulcedini, an Deo acceptior esset talis charitas proximorum. Dic ergò ei sic ex parte mea, quòd omninò Deo magis placet, quòd sicut dictum est, aliquando ipse descendat de Eremo, & vadat ad exercenda in proximis talia opera charitatis, participando cum eis, virtutes, & gratias, quas ipse habet à Deo, vt ex hoc ipsi conuertantur, & adhæreant feruentiùs Deo, & participes fiant gloriæ eius, quàm si in cella solitudinis, idem Eremita suæ soli consolationi mentali vacaret. Et dic ei, quòd de tali charitate maius meritum retributionis

ipſe habebit in cælis. Dum tamen ad talem charitatem exercendam, ipſe vadat cum conſilio ſemper, & voluntate ſui ſenioris patris ſpiritualis. Item dic ei, quòd ego volo, quòd ipſe recipiat in filios ſuos ſpirituales, ſub conſilio ſuo regendos omnes Eremitas, & etiam omnes Moniales, & recluſas, alios filios ſpirituales illius amici mei Eremitæ, qui mortuus eſt. Et dirigat eos omnes ſuo charitatiuo conſilio ſpiritualitèr, & virtuosè, ſicut ille in vita ſua gubernauit, & direxit eos, quia ſic placet Deo. Et ſi ipſi eum in patrem receperint, & ei humiliter obedierint in vita eremitica, & ſpirituali, tunc ipſe erit eis pater, & ego ero eis mater. Si verò aliquis eorum noluerit eum in patrem ſpiritualem recipere, aut ei obedire, tunc meliùs erit tali inobedienti, quòd ſtatim recedat ab eis, quàm quòd ampliùs permaneat cum eis. Vadat tamen idem amicus meus ſupradictus ad eos, & reuertatur ad cellam ſuam, quoties ei videbitur, ſemper tamen conſilio, & voluntate ſui patris ſenioris.

POST DVOS ANNOS A tempore, quo Sponſa habuit illam viſionem de Animali, & Piſce, quæ continetur ſupra in iſto Quarto Libro ſecundo Capitulo; Chriſtus apparens ei, exponit dictam viſionem obſcuriſſimam, valdè clarè, & notabiliter, dicens quòd Animal, & Piſcis, per peccatores, & Gentiles, cupientes verò per iuſtos, & virtuoſos homines deſignantur.

CAP. CXXIX.

FILIVS loquitur ad Sponſam. Dixi priùs, quòd deſidero cor animalis, & ſanguinem piſcis. Quid autem eſt cor animalis, niſi illa anima dilecta, & immortalis Chriſtianorum, quę plus placet mihi, quàm omne, quod in mundo deſiderabile videtur? Quid verò eſt ſanguis piſcis, niſi charitas perfecta ad Deum? Ideò cor præſentari debet mihi mundiſſimis manibus. Sanguis verò in vaſe ornato, quia munditia Deo, & Angelis placita eſt. Et ſicut gemma in annulo, puritas conuenientiſſima eſt omni operi ſpirituali. Charitas verò diuina præſentari debet in vaſe adornato, quia anima Gentilium, quaſi vas relucere, & ardere debet, ardētiſſima dilectione ad Deum, per quam fideles, & infideles tamquam vnum corpus vniuntur capiti ſuo Deo. Ergò qui præſentare mihi deſiderat cor Chriſtiani indurati in peccato, qui eſt quaſi animal abſque iugo obedientiæ, diſcurrens per vitia, & in deſiderijs ſuis viuens, debet manus ſuas perforare terebro acuto, quas tunc nec gladij, nec ſagittæ præualebunt. Quid verò ſunt manus hominis iuſti, niſi operationes eius corporales, ſcilicèt, & ſpirituales. Corporalis enim manus, ideſt laborare, & ſuſtentare corpus, neceſſaria eſt. Spiritualis verò manus eſt ieiunare, & orare, & ſimilia. Ergò, vt omnis operatio hominis ſit moderata, & diſcreta, debet perforari timore Dei. Nam omni hora cogitare tenetur homo, quòd Deus eſt ſemper præſens, & timere debet, nè auferatur gratia ſibi data, quia ſine adiutorio Dei homo nihil poteſt, & cum eius charitate omnia poteſt. Sicut ergò terebrum præparat foramina rei imponendæ, ſic timor Dei omnia opera ſolidat, & præparat viam charitati diuinæ, & allicit Deũ ad adiuuandũ. Proptereà ſit homo timoroſus in omnibus actibus ſuis, & diſcretus, quia licet vterque labor ſpiritualis, ſcilicèt & corporalis neceſſarius eſt, tamen ſine timore, & diſcretione vtilis non eſt, quia indiſcretio, & præſumptio omnia corrumpunt, & confundunt, & bonum perſeuerantiæ tollunt. Qui ergò deſiderat vincere duritiam animalis, ſit inflexibilis in operibus diſcre-

discretionis, & constans in timore, & spe adiutorij diuini, & conetur quantùm potest, & Deus adiutorium administrabit, confrigēdo cor induratum. Debet etiam amicus meus munire oculos suos palpebris cete, cum fortissimo bitumine, nè ex visu Basilisci moriatur. Quid autem sunt oculi viri iusti, nisi duplex consideratio eius, quotidiè habenda, scilicèt consideratio beneficiorum Dei, & cognitio sui ipsius? Cogitans enim beneficia Dei, & misericordiam eius, attēdat vtilitatem propriam, & ingratitudinem suam ad beneficia Dei. Et cum animus sentit, se mereri iudicium, muniat oculos considerationis suæ palpebris cete, idest fide, & spe diuinæ bonitatis, vt non dissoluatur, cogitando misericordiam, nec diffidat, cogitando iudicium Dei. Sicut enim palpebrę cete, nec molles sunt vt caro, nec duræ, vt ossa, sic homo inter misericordiā Dei, & eius iudicium moderatus sit, sperando constanter misericordiā, & timendo prudenter iudicium. Gaudeat quoque de misericordia, & propter iustitiam proficiat de virtute in virtutem. Ergò qui sic quotidiè stat inter misericordiam, & iustitiā, spe, & timore, non habet timere oculos animalis. Quid autem sunt oculi animalis, nisi sapientia mundana, & prosperitas temporalis? Sapientia enim mūdi, quæ primo oculo animalis comparatur, est quasi visus Basilisci, quia sperat illa, quæ videt, & remuneratio eius est in promptu, quia desiderat peritura. Sapientia verò diuina sperat illa, quæ non videt, prosperitatem mundi non attendit, humilitatem, & patientiam diligit, remunerationem non quærit, nisi æternam. Secundus oculus animalis est prosperitas mundi, quam mali appetentes cælestia obliuiscuntur, & persequuntur, & contra Deum indurantur. Ergò omnis homo, qui desiderat salutem proximi, coniungat oculos suos cum discretione oculis animalis, idest proximi, proponendo ei beneficia misericordiæ Dei, & iudicia eius, apponendo verbis mundialibus verba sapientiæ Dei, ostendendo perseuerantem vitam continentiæ hominibus incontinentibus, contemnendo diuitias, & honores præsentes propter charitatem Dei, prædicando iugitèr, & prædicata implendo. Quia vita spiritualis approbat verba, & exempla sancta plus proficiunt, quàm verbosa eloquentia sine operum effectu. Nam qui beneficia Dei, & iudicia eius semper habent in mente, qui verba Dei continuè habent in ore, & illa opere implent, & firmitèr sperant in bonitate Dei, non læduntur cuspidibus gladiorum inimici, idest fallacibus adinuentionibus hominū mundialium, sed proficient, & propter charitatem conuertent errantes ad verā charitatem Dei, Qui verò de gratia superbiunt, & de eloquentia quærunt lucrum, viuentes moriuntur. Lamina quoque calibis alligari debet cordi, quia charitas Dei semper ponenda est antè oculos, cogitando scilicèt, quomodo Deus factus homo, humiliauit se. Quomodo prædicando tolerabat famem, & sitim, & laborem. Quomodo suspensus in Cruce, & mortuus, surrexit, & ascendit in cælum. Hæc lamina, idest charitas habet latitudinem, & planiciem, quando mens parata est pati libentèr contraria aduenientia, quando de nullis iudicijs Dei murmurat, nec angustiatur de tribulationibus, sed voluntatem propriam, & totum corpus ponit in voluntate, & dispositione Dei. O filia, ego fui calibs fortissimus, quando in Cruce extensus, & quasi oblitus passionis meæ, & vulnerum meorum, oraui pro inimicis. Claudenda quoque sunt interstitia narium, & clauso ore currendum est ad animal. Quia sicut per interstitia narium intrat, & exit flatus, sic per desideria hominis intrat vita, & mors in animam. Et ideò sicut à morte, sic à desiderijs malis cauendum est, nè intrent in animam, vel nè ingressa immorentur.

Ergò, qui ardua vincere proponit, attendat ad tentationes suas, & caueat nè per inordinata desideria minuatur Dei zelus, quia toto desiderio, & zelo diuino, & cum omni patientia currendũ est ad peccatoré, opportunè, & importunè, vt conuertatur, & vbi iustus nihil proficit loquendo, vel admonendo, ibi zelus est exercendus, orationumq. instantia continuanda. Insuper animal ambabus manibus apprehendendum est. Nam animal habet duas aures, vnam, qua libentèr audit delectabilia sua, aliam quam obstruit, nè audiat proficua animæ suæ. Sic etiam amico Dei est vtile habere duas manus spirituales, sicut priùs habuit corporales, sed habeat eas perforatas. Vnà manus sit sapientia diuina, qua ostendat peccatori, omnia esse caduca mundi huius, & labilia, et qui delectatur in eis seducitur, & non soluatur, quia omnia ad necessitaté concessa sunt, & non ad superfluitatem. Secunda manus sit exemplũ bonum, & bona operatio, quia bonus homo facere debet, quæ docet, vt audientes exemplo eius roborentur. Nam multi docent, & non exemplificant, hi sunt, qui sine cœmento erigunt lapides in frigore mentis suæ, qui irruente tempestate statim dissoluuntur: Pellis quoque animalis, quæ est quasi silex, malleo, & igne aggredienda est. Nam in pelle notatur ostensio, & simulatio iustitiæ. Mali quippè, quia boni esse nolunt, appetunt videri, quod non sunt. Et quia laudabiles vocari desiderant, sed non laudabilitèr viuere, ostendunt foris sanctitaté, & simulant iustitiam, quam nequaquam habent in mente, & ideò in apparentia simulatæ sanctitatis, sic superbiunt, & indurantur, quasi silex, quod nec increpationibus, nec ratione aperta mollescunt. Propterea seruus Dei vtatur in talibus malleo duræ increpationis, & igne diuinæ orationis, vt mali verbo veritatis conuincantur, & molliores fiant paulatim à duritia sua, & priuata oratione incalescant, & succendantur ad Dei, & sui cognitionem, sicut fecit Stephanus. Ipse enim loquebatur non placentia, sed vera, non mollia, sed aspera. Insuper orauit Deum pro eis, & ideò profecit, & multi meliorati sunt propter eum. Ergò quicumque timore Dei perforat opera manuum suarum, & munit oculos considerationis temperantia, lamina quoque calibis protegit cor suum, claudens interstitia narium, & sic præsentat mihi cor animalis, ego Deus dabo ei thesaurum delectabilissimum, cuius delectatione visus non fatigatur. Cuius dulcedine auris non languescit, cuius fruitione non satiatur gustus, cuius tactu numquam sentitur dolor, sed anima perfruetur gaudio, & abundantia sempiterna. Piscis autem significat Gentiles, quorum squammæ sunt fortissimæ, quia peccatis, & malitijs indurati. Nam sicut squammæ compactæ muniunt, & obstant, nè ingrediatur ventus. Sic Gentiles in peccatis gloriantes, & vana spe viuentes, muniunt se defensionibus contra amicos meos, sectas enim præferunt, multiplicant terrores, supplicia comminantur. Et ideò, qui præsentare mihi desiderat sanguinem piscis, extendat super eum rete, idest prædicationem suam, quæ non sit de putridis filis philosophorum, & rethoricorum curiosè eloquentium, sed de simplicitate verborum, & humilitate operum, quia simplex prædicatio verbi Dei, est sonora, quasi æs in conspectu Dei, & fortis ad trahendum Deo peccatores. Et ideò non per eloquentes Magistros, sed per humiles, & idiotas Ecclesia mea initium habuit, & profecit. Caueat etiam Prædicator, nè ingrediatur aquam, nisi vsque ad genua, sed nec alibi, nisi vbi sit arena solida, figat pedem, nè fortè si procellæ ascendant super genua, pedes moueantur. Quid autem est vita præsens, nisi quasi aqua mobilis, & instabilis? Ad quam non est curuandum genu forti-

titudinis ſpiritualis, niſi ad ſolam neceſsitatem. Et ideò figatur pes affectionis hominis in arena ſolida, ideſt in ſoliditate diuinæ charitatis, & conſideratione futurorum. Nam illi, qui diſtendunt pedes affectionum ſuarum, & fortitudinem ſuam ad temporalia, non ſunt ſtabiles ad lucrandas animas, ſed à procellis ſollicitudinum temporalium demerguntur. Debet etiam iuſtus excæcare oculum ſuum, quem vertit ad piſcem, quia duplex eſt oculus humanus, ſcilicèt, & ſpiritualis. Humanus quidem oculus incutit timorem, quando viſa potentia, & credulitate Tyrannorum, animus conſiderans infirmitatem ſuam, loqui expaueſcit. Hic enim timoris oculus excæcari debet, & auelli ab animo per conſiderationem diuinæ bonitatis, conſiderando, & credendo firmitèr, quòd omnis homo, qui ſpem ſuam ponit in Deo, & peccatorē lucrari quærit propter Deum, habebit ipſum Deum protectorem. Spirituali verò oculo intelligentiæ, reſpiciendus eſt peccator, vel aliquis conuerſus ad Deum, ſcilicèt attendendo ſollicitè qualitèr poteſt, quomodo ſtet in tribulationibus, nè fortè inconſueta aſſumens ſuccumbat laboribus, aut nè pœniteat eum auſteriora aſſumpſiſſe propter tribulationes. Conſideret etiam iuſtus quicumque ſit, quomodo homo infidelis conuerſus ad fidem ſubſiſtat corporalitèr, nè vel mendicet, vel ſeruitute opprimatur, aut priuetur laudabilibus libertatibus ſuis, & ſollicitè prouideatur, vt talis conuerſus inſtruatur continuè ſancta fide Catholica, & ſanctis virtutum exemplis. Hoc enim placitum eſt mihi, vt Pagani conuerſi, videant mores ſanctos, & audiant verba charitatis. Nam multi Chriſtiani venientes ad Paganos, incompoſiti moribus, & indiſciplinati, gloriantur, quòd occidunt eorum corpora, & quòd lucrantur eorum bona temporalia. Hoc enim mihi ſic placitum eſt, ſicut hi, qui in deſerto immolabant vitulo conflatili. Et ideò, qui placere mihi deſiderat, eundo ad Paganos, eruat ſibi primò oculum cupiditatis, & timoris mundani, habendo apertum oculum compaſſionis, & intellectus ad lucrandas eorum animas, nihil deſiderando, niſi vel mori pro Deo, vel viuere ad Deum. Inſuper iuſtus debet habere clypeum de calibe, hoc eſt patientiam veram, & perſeuerantiam, vt nec verbis moueatur à charitate Dei, nec etiam operibus, ſed nec attediatus propter diuerſos caſus, murmuret quoquò modo de iudicijs Dei. Nam ſicut clypeus protegit, & recipit ictus ferientium, ſic patientia vera defendit in tentationibus. Lenit etiam tribulationes, & reddit hominem expeditum ad omnia bona. Hic verò clypeus patientiæ nō ſit formatus de putridis rebus, ſed de fortiſſimo ære, quia vera patientia formari, & probari debet ex conſideratione patientiæ meæ, quia ego fui quaſi calibs fortiſſimus, quando magis volui pati mortem, quàm amittere animas, & magis volui omnia opprobria audire, quàm deſcendere de Cruce. Ergò, qui patientiam deſiderat, imitetur conſtantiam meam, quia ſi ego innocens paſſus ſum, quid mirùm ſi homo dignus iudicio patiatur? Itaque quicumque ſic munitus patientia, expandit rete ſuper piſcem, & tenuerit eum per decem horas ſuper aquas, habebit ſanguinem piſcis. Quid autem ſunt iſtæ decem horæ, niſi decem conſilia, quæ homini conuerſo ſunt facienda? Primum eſt credere decem mandatis meis, quæ populo Iſraeli præcepi. Secundum eſt, quòd ſuſcipiat, & honoret Sacramenta Eccleſiæ meæ. Tertium eſt dolere de peccatis commiſſis, & habere perfectam voluntatem vltrà non faciendi ea. Quartum eſt, quòd tenetur obedire amicis meis, quantumcumque præceperint ei aliquid, quod eſt contra voluntatem ſuam. Quintum eſt contemnere omnes conſuetudines ſuas prauas, quæ

ſunt contrà Deum, & bonos mores. Sextum eſt, quòd habeat deſiderium attrahendi omnes ad Deum, quos poterit. Septimum eſt, quòd oſtendat veram humilitatem in operibus ſuis, fugiendo praua exempla. Octauum eſt, quòd habeat patientiam in aduerſis, non murmurando contra iudicia Dei. Nonum eſt, quòd non audiat, vel habeat ſecum eos, qui aduerſantur fidei ſanctæ Chriſtianæ. Decimum eſt, quòd roget Deum, & perſonaliter conetur, vt perſeuerare valeat in amore Dei. Quicumque ergò conuerſus à malo, hæc decem conſilia tenuerit, & ſeruauerit, morietur ab amore mundi, & viuificabitur ab amore Dei. Cum autem piſcis, ideſt peccator extractus ab aquis voluptatis, ſeruare propoſuerit hæc decem conſilia, aperiendus eſt in dorſo, vbi abundantia eſt ſanguinis. Quid autem ſignificat dorſum, niſi operationem bonam, cum voluntate bona? Hæc flecti debet ſecundum placitum Dei, quia multoties videtur actio bona hominibus, ſed intentio, & voluntas actoris non eſt bona. Ergò iuſtus, qui à peccato conuertere appetit, inquirere debet qua intentione opus bonum aggreditur, & qua intētione perſeuerare diſponit. Et ſi inueneri in opere ſpirituali affectum carnalem, vel ad parentes, vel ad lucranda temporalia, feſtinet eum ad corde abſcindere, quia ſicut ſanguis malus inducit morbum, impedit greſſum, ſtringit cordis aditum, & obſtruit cibi appetitum, ſic mala voluntas, & intentio corrupta obruit amorem Dei, prouocat accidiam, claudit cordis aditum Deo, & omne ſpirituale bonum abominabile facit Deo. Sed ſanguis, quem ego deſidero, recens eſt, & vitam miniſtrat membris. Hæc eſt voluntas bona, & charitas ordinata ad Deum, quæ præparat aditum ad fidem, ſenſus ad intelligentiam, membra ad operationem, Deumq. allicit ad iuuandum. Hæc voluntas præuenitur, & infunditur gratia mea, augetur orationibus, & bonitate mea, perficitur operatione bona, & dulcedine mea. Ecce iſto modo præſentandus eſt mihi anguis piſcis. Qui autem ſic præſentat eum mihi, habebit mercedem optimam. Nam torrens totius dulcedinis fluet in os eius, animam verò illuſtrabit fulgor perpetuus, & ſalus eius innouabitur ſine fine.

Declaratio.

Nota, quòd in 4. Lib. Reuelationum 2. Cap. Chriſtus incipit loqui mirabilia de piſce, & animali, & hoc hìc in Cap. 129. exponit, quid illa ſignant.

Additio.

Hæc ſequens Reuelatio facta fuit in Malpha, vbi quieſcit Sanctus Matthæus. Benedictus ſis tu Sancte Matthæe Apoſtole, quia fuiſti optimus commutator. Mutaſti enim, terrenū, & inueniſti æternum. Spreuiſti teipſum, & obtinuiſti Deum, dimiſiſti vanam prudentiam, contempſiſti quietem carnis, & aſſumpſiſti laborem durum. Ideò nunc dignè glorioſus es in conſpectu Dei. Reſpondit Sāctus Matthæus. Benedictus ſit Deus, qui hanc tibi inſpirauit ſalutationē. Verùm, quia ſic placet Deo, oſtendere tibi volo, qualis eram ante conuerſionem meam, qualis in deſcriptione Euangelij, qualis nunc ſum in remuneratione. Ego quippè habui publicum officium, quod ſine publico lucro exequi non potui. Attamen voluntas mea talis fuit eo tempore, quòd neminem defraudare volui, ſed deſiderabam inuenire viam, qua ſepararem me ab officio iſto, & toto corde adhærerē Deo ſoli. Prædicante igitur amatore meo Ieſu Chriſto, tunc inflammabatur ſicut ignis verbum vocationis ſuæ in corde meo, & ſic dulciter ſapuerunt verba ſua mihi, quòd de diuitijs, & honoribus non plus cogitabam, quàm de paleis: immò mihi magis flere placuit, & gaudere, quòd Deus meus tantillum, & tantum peccatorem vocare voluit ad gratiam. Adhærens

rens quoque Domino meo, verba eius ardentiùs cœpi infigere cordi meo, quæ nocte, & die quasi cibum suauissimum gustando cogitabã. Consummata verò passione Domini mei, scripsi Euangelium, iuxtà quod vidi, & audiui, & interfui, non propter laudem meam, sed ad gloriam Redemptoris mei, & profectum animarum. Cumq. illud scriberem, tantus diuinæ inflammationis ardor perseuerabat mecum, quòd si tacere voluissem, nullatenùs præ ardore intẽso potuissem. Nunc autem, quòd ego ex charitate, & humilitate scripsi, multi conantur subuertere, & interpretantur ad inuidiam, gloriantes sublimia, & cælestia scire, si contraria inueniant, volentes magis de Euangelio disputare, quàm secundum voluntatem eius viuere. Ideò parui, & humiles intrabunt cælum, superbi, & prudentes stabunt foris. Quid enim credit homo præsumptor, & superbus, quòd Deus totius sapientię non potuisset, sic verba sua temperasse, vt non scandalizarentur ex verbis eius homines? Sed iustum est, vt veniant scandala, & qui fastidiunt cælestia, infingantur terrenis. De retributione verò mea scias, quòd verè est, sicut scriptum est, quòd cor capere non potest, nec lingua proferre.

NOTÆ.

1 *EXponit Christus Dominus in præsenti Capite visionem quamdam B. Brigittæ, supra hoc eodem Lib. 4. Cap. 2. traditam, & ideò nihil occurrit annotandum: diligenter tamen eius doctrina perpendenda est, ac etiam memoriæ mandanda; quoniam admodum vtilis est, volentibus in spirituali vita proficere; traduntur enim hoc loco regulæ multæ, quibus quispiam posset ad eum vitæ statum breui temporis spatio peruenire, suasque actiones ad illam viuendi normam reuocare, vt deinceps facilem sibi ad cælum viam pararet, continet præterea moralitates plures, quæ sanè dignæ sunt, vt à Concionatoribus, alijsq. viris doctis notentur.*

POST MVLTOS ANNOS postquam Sponsa habuit illam visio-
1 nem de septem animalibus, quæ continentur supra eodẽ Libro, 125. Cap. Christus apparens exponit aliqua, quę deficiebant exponenda in dicta visione, vt sequitur.

CAP. CXXX.

1 ILIVS loquitur. 1. Dixi tibi priùs de septem animalibus, quòd vnum erat quasi Elephas, quod adhùc stat ad arborem inclinatum, non attendens arboris putredinem, nec temporis breuitatem, & ideò ruet cum arbore, cùm se stare putat.
2 2 Muri enim Ecclesiæ eius dissoluentur calore, & aquis, ita vt non sit, qui ædificet, quia de iniquis ædificati sunt, terra diripietur, inhabitantes optabunt mortẽ, & fugiet ab eis, & impij dominabuntur iustis, quæ omnia sic euenerunt.
3 3 Scias etiam, quòd aliud animal quod de lapide castitatis superbiebat, iam assumpsit sibi cornua agni. Et ideò docebo eum, quomodo saltare debeat muros, & quomodo debeat stare in honore. Placet enim mihi istius animalis humilitas, & ideò dico ei, quòd Ecclesia sua iam ad summum gradum ascenderat, & diù in superbia stetit. Et ideò laboret ipse, vt Clerus continentiùs viuat, intemperantiã potus minuat, auaritiam deponat, humilitatem, & timorem assumat, alioquin tribulationibus humiliabitur, & ruina eius tàm grauis, & magna erit, quòd etiam in terris alijs audietur. Post mortem autem dicti Episcopi, & creationem successoris, loquebatur Dominus ad me, dicens. Scias quòd iste Episcopus successor supra proximi dicti Episcopi, qui nunc ascendit ad gradum Episcopalem, erat vnus de quinque seruis, quos Rex non audiret, nisi clariores oculos obtinerent. Qui Episcopus iam

ascendit, sed attendat ipse benè, & videbit in iudicio meo, quomodo ipse ascen-
4 dit. 4 Verumtamen præcaueo eum de casu Ioab. Ipse enim inuidit se melioribus, proprijs innitebatur consilijs, audacia sua erat magna, & ideò præsumpsit supra vires, & electum suum prætulit illi, quem elegerat Deus. Sed vnum consiliũ vtile est isti Episcopo, scilicèt, quòd prudentiæ suæ ponat modum, & attendat semper, non quid potest, sed quid decet. Qui cum dubitaret, vtrùm esset vtile pro remissione suorum ire Romam, requisiuit me, cui oranti Mater Dei respondit sic, dicens. Si Episcopus iste sentit in animo, se indigere auxilio Sãctorum, veniat Romam ad indulgentias, quia veniet tempus, quando vtile erit sibi. Attendat etiam, quòd vngulæ auium rapacissimarum præscindantur, quæ iam intrauerunt; nè altisśima petrarum inhabitent; quia Communitati populi plus tunc nocebunt, & ipse non erit immunis à tribulatione. Propterea scias, quòd animal illud, de quo dixeram tibi, quòd quando videt vmbram suam timet, & currendo proficit sibi, ille est, qui zelum animarum habet, & nec ad verba derogantium sibi deijcitur animo, nec ad verba assentientium, & adulantium extollitur. Qui paratus est moriendo exire de mundo, & præparatus, etiam si mihi placet, viuere propter honorem meum. Et ideò occurram ei in media via, sicut pater filio, & auferam eum de custodia sua, sicut Iudex misericors, nè videat mala futura. Ille verò, qui permanet in lepra sua, morietur cum his, qui pleno sunt ventre, & sepelietur, & iudicabitur cum leprosis, & non sedebit cum iudicantibus orbem.

Et hic est finis Quarti Libri, secundum Alphonsum.

NOTÆ.

1 DIxi tibi priùs de septem animalibus, quòd vnum erat quasi Elephas, quod adhùc stat ad arborem inclinatum.

Explicat hoc loco Saluator noster Christus B. Brigittæ visionem sub similitudine septem animalium traditam Cap. 125. hoc eodem Libro, & primò de Elephante verba faciens, modum indicat, quo eum venatores capere consueuerunt, hocque prædicit, quemdã Episcopum quàmcitissimè esse casurum; & tunc quandò stare se putat. Et vt id palàm fiat, vtique Elephantis natura, quantum ad rem nostram attinet, quoquomodo nobis innotescat, sciendum est Græcos à magnitudine corporis Elephantem vocatum existimasse, quod formam montis præferat, idque animal bellis aptum esse colligitur ex 1. Machab. cap. 3. & 2. lib. cap. 11. quippè quòd ingentia onera portat, Turrim nempè ligneam ex qua veluti de muro milites iacientes iacula certant, viuunt autem annos trecentos, plura de Elephante tradunt D. Isidor. lib. 12. Etimolog. cap. 2. Plin. lib. 8. hist. Natur. c. 1. & Arist. 1. de Hist. anim. cap. 11. cæterum, vt modus propaletur, quo à venatoribus Elephantes capiuntur, qui in principio præsentis Capitis innuitur, ibi cùm dicitur; Dixi tibi de septem animalibus, quod vnum erat quasi Elephas, &c. Notandum est venatores circumcirca incisos arbores ordeum spargere, cumq. ad comedendum illuc Elephantes eant, incisis adhærentes arboribus, vnà cum illis in terram cadunt; & posteà exurgere minimè queunt, vndè à venatoribus capiuntur, aut etiam, vt auctor est Lyranus super 40. cap. Iob, exponens illa verba, In oculis eius quasi hamo capiet, vbi affirmat, terra de subtus cauata, & pabulò superposito, cum illùc, vt edant, proficiscantur, terra ex pondere fracta, Elephantes in foueam cadere, cumq. exurgere non possint, à venatoribus capi: ex his ergò quæ de Elephante dicuntur in præsenti Capite, duo nobis breuiter colligenda sunt. Primò qui-

quidem, quare Elephanti Christus Dominus similem facit Episcopum illum, cuius suprà mentio fit Cap. 125. Secundò, quare etiam marcido arbori adhærere dicatur Episcopus; & more Elephantis cum arbore cito cadere: & sanè Elephanti malus Episcopus meritò comparatur, quandoquidem Elephas, vt habet D. Greg. 21. Moral. cap. 10. & Eucher. de Spiritualibus formulis cap. 5. malum hominem multorum peccatorũ pondere grauatum, significat, immò Lyran. in Iob. cap. suprà citato ad ea verba. Behemot fœnum, quasi Bos comedet, Dæmonis figuram gerere tradit, peior autem quocumque peccatore, ac etiam Dæmone, ille animarum pastor est, qui prauo viuendi exemplo, suis ruinæ subditis ansam præbet: dicitur autem adhærere arbori marcido, cùm non spirituales diuitias, nec animarum lucra quærit, sed temporales quæstus, & bona caduca sectatur, quæ de facili marcescunt, vt ait D. Iacobus in sua Canon. cap. 1. & de hoc Episcopo dixit suprà Saluator noster Cap. 125. quod non aliud, quàm, quæ mundi sunt quærebat, vt mirùm non sit, si de eo scripserit hìc, quòd erat quasi Elephas, quodque stat ad arborem inclinatum, nòn attendens arboris putredinem, nec temporis breuitatem, & ideò cum ipsamet casurum, & tunc, cùm se stare putat.

2 Muri enim Ecclesiæ eius dissoluentur calore, & aquis, ita vt non sit, qui ædificet.

Ex verbis præsentis Notæ satis apertè possumus intelligere, id, quod Dominus hoc loco prædicit, Ecclesiam, scilicèt eius Episcopi administrationi commissam, de quo hìc sermo fit, ob illius multiplicia, ac enormia peccata passuram tribulationes plurimas, & idcircò scribitur, quòd muri Ecclesiæ eius dissoluentur calore, & aquis, calor namq. ignis, & aqua in sacris litteris tribulationes designare sancti Patres passim affirmarunt, & de Igne quidem tradunt D. August. & Hilar. in Ps. 65. edisserentes eum Psal. versiculum. Argentum igne examinatum, & probatum septuplum, idem annotauit D. Hieron. super Amos septimo, & super Ezechielem 28. Aquas etiam tribulationes, ac tentationes notare indicant, D. Hieron. super Ezechiel. cap. 47. D. August. in Psalm. 32. Et aquæ Maris ob salsedinem molestiæ appellantur, hoc ipsum docuerunt Origen. super Matth. cap. 14. & super Exod. hom. 7. Tertul. contra Iudæos, & D. Hilar. in Matth. cap. 17. D. Gregor. 19. Moral. cap. 5. ad ea verba Iob. cap. 28. Et aquas appendit in mensura, Quia Sancti (inquit) qui sancto subleuante spiritu ad summa rapiuntur, quamdiù in hac vita sunt, nè aliqua elatione superbiant, tentationibus reprimuntur, quòd Apostoli Pauli exemplo probans ait, Paulum video fluminum, & latronum, Ciuitatis, & solitudinis, maris, & terræ pericula sustinentem, frenantem ieiunijs, vigilijsq. corpus, sustinentem frigoris, & nuditatis erumnam, ad Ecclesiarum custodiam vigilanter se, ac pastoraliter exercentem, ad tertium Cælum raptum, rursumq. eum in Paradisum raptum, & audiuisse arcana verba, quæ non licet homini loqui, & tamen Sathanæ Angelo ad tentandum conceditur.

3 Scias etiam, quòd aliud animal, quod de lapide castitatis superbiebat, iam assumpsit sibi cornua agni.

In præsenti Nota duo afferuntur, Primùm quidem mentio fit cuiusdam animalis, in specie tamen, quòd nam illud sit, minimè scribitur. Secundò verò legimus, hoc animal assumpsisse cornua Agni: quæ vt manifesta fiant, videndum est primò, quòd nam sit illud animal, quod castitatis symbolũ esse dicitur, atque hoc aliud non esse censeo, quàm vnicornium, quod indè dictum esse putat D. Isidor. lib. 12. Etimolog. cap. 2. & Euthymius in Psal. 77. eò quòd vnum cornu in media fronte habeat, idq. tantæ esse fortitudinis docent, vt nulla venantium virtute capiatur, sed sicuti asserunt, qui in animalium proprietatibus inuestigandis laborarunt, virgo puella proponitur, quæ venienti sinum aperit, in quo ille omni feritate deposita, caput deponit, sicq. soporatus velut inermis capitur, idem habet D. Greg. lib. 30. Moral. cap. 10. qui rem hanc ijsdem planè verbis narrat, quibus D. Isidor. fauet huic opinioni venerabilis Beda, qui sym-

symbolum esse castitatis Vnicornium dicit, exponens eum versiculum Psal. 77. Et adificauit sicut vnicornis sanctificiū suum. Aedificauit (inquit) templum suum, ita mundum, sicuti est habitaculum Vnicornium, vnicornis enim est animal castissimum, vnde etiam non capitur, nisi per veras virgines, quia ad eas venit, & caput in earum gremium ponit, & obdormit, & dicitur habere habitaculum mundissimū: sed quidquid sit, vt sensus verborum præsentis Notæ palàm fiat, sciendum est, Christum Dominū hìc indicasse B. Brigittæ sub similitudine Vnicornis, quemdam Episcopum ob castitatis donum in superbiam incidisse, de quo scribitur Lib. 3. Reuel. Cap. 14. qui humilis in verbis, ac vestibus apparebat, sed intùs superbus erat, & in conspectu sui magnus, & de honore tumidus, ac ambitiosus, & aliquantò post eod. Cap. dicit Beatissima Virgo, quòd duabus Papilionis alis volabat, per humilitatē scilicèt apparentem corā hominibus, vt singulis placeret, & esset in ore omnium, per superbiam verò sibi ipsi, qua se multis sanctiorem existimabat: & de eodem ibidē legitur, quòd duo Papilionis cornua assumpserat, desiderium nimirùm habendi vitā sine incommodis in hoc mundō, post verò mortem, vitam æternam, hunc ergò Episcopum deposuisse Papilionis cornua legimus hìc, eaq. Agni assumpsisse, vitio namq. superbiæ relicto, sese humilitati dederat, & deindè Spiritus sācti dona obtinere meruit, quæ per Agni cornua designantur, vt annotarunt Lyran. in Apoc. cap. 5. & Haym. explicantes ea verba. Vidi Agnum stantem tamquam occisum habentē cornua septem, immò, & per ipsummet cornu totam Episcopi vitā designari, auctor est D. Gregor. super 1. Reg. cap. 16. exponens illud, Tulit igitur Samuel cornu olei. Cornu (inquit) olei tollitur, vt tota Pontificis vita spiritualis esse doceatur, cornu olei tollitur, vt in excellenti liquore Magister Ecclesiæ vir esse studeat magnæ misericordiæ, oleo vngitur caput Regis, quia iacere super candelabrum debet, per flammam verbi cornu oleum recipit, vt increpando purget, & miserando per blandimentum trahat, cornu etiam recipit in sublimitate ordinis, oleum ad fomenta virtutis.

4 Verumtamen præcaueo eum de casu Ioab, ipse enim inuidit se melioribus.

Hoc loco Christus Dominus verba facit de quodam Episcopo, qui in Episcopatu successerat ei, de quo superiori Nota immediatè egimus, dicitque quod animaduertat, nè sibi illud accidat, quòd Ioab contigit, quod, vt palàm fiat, sciendum est, Ioab imperante Salomone in Templo fuisse occisum à Banaia, eo quòd duos viros meliores se, ac sanctiores inuidia ductus occiderit, Abner scilicèt filium Ner Principem Militiæ Israel, & Amasam filium Iether Principem Exercitus Iuda, sic enim habetur 3. Regum tertio, & 2. Regum tertio, quo autem cōsilio, quauè causa duos hos exercitus Principes interfecerit, tradit Theodoretus quæst. 12. super 2. lib. Regum cap. 3: Ioab (inquit) prætextum quidem habebat cædem Asælu, causam autem inuidiam, sciebat enim fore, vt ille præesset exercitui, qui vniuersum Israelem adducebat ad Regem, imperandi ergò desiderium eum ad faciendam cædem armauit, idem habet Ioseph Antiquitatum Iudaicarum lib. 7. cap. 1. Ioab, ait, metuens nè Dauid in honore primi ordinis constitueret Abner, ipse verò decresceret, & militiæ amitteret Principatum, viam pessimam, & malignam cogitauit, vt ei detraheret apud Regem, sed cum his verbis non potuisset persuadere Regi, deteriorem ruinam aggressus, eum occidit, ex hoc ergò casu Ioab, qui ob hoc homicidium violenta morte ipse quoque est interemptus, admonetur Episcopus, de quo hoc loco sermo fit, quòd nisi inuidiæ deposito vitio, innocentes, ac iustos viros persequi desistat, etiam ipse quàm citissimè violenta morte casurus est; & hoc est quod scribitur hìc. Verumtamen præcaueo eum de casu Ioab.

ITEM

ITEM REVELATIO, QVÆ facta fuit in Monte Gargano de excellentia Angelorum.

CAP. CXXXI.

1 IDIT 1 Domina Brigitta multitudinem Angelorum psallentium in Monte Gargano, & dicentium. Benedictus sis tu Deus noster, qui es, & eris, & fuisti sine principio, & sine fine. Tu creasti nos spiritus in ministerium tuum, & etiam ad consolationem hominum, & custodiam, qui ita mittimur ad profectum hominum, quòd numquã priuamur dulcedine, & consolatione, & visione tua. Sed quia quasi incogniti videbamur hominibus, voluisti in isto loco ostendere benedictionem tuam, & nostram dignitatem à te nobis datam, vt homo addisceret diligere te, & etiam auxilium nostrum desiderare. Nunc autem longo tempore locus est in dignitate habitus, à multis contemptus est, & habitatores terræ plus appropinquant spiritibus immundis, quàm nobis, quia suggestiones eorum ardentiùs sequuntur. Respondit Domina: O Domine Creator meus, & Redemptor meus, da eis auxilium desistere à peccatis, & desiderare te toto corde. Cui Deus: Assueti (inquit) sunt sordibus, & nisi verberibus non erudiuntur, & vtinam in disciplina se cognoscant, & resipiscant.

NOTÆ.

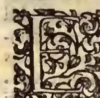
1 Vidit Domina Brigitta multitudinem Angelorum psallentium in Monte Gargano.

De peregrinatione ad Montem Garganum, deque Templo ibi in honorem Angelorum ædificato, egimus suprà hoc eodem Libro, Cap. 114. Nota prima.

INCIPIT TRACTATVS REVELATIONVM B. BRIGITTÆ, *AD SACERDOTES, ET ad Summos Pontifices.*

CHRISTVS LOQVITVR DE quinque bonis datis Sacerdotibus, & de quinque contrarijs, quæ faciunt mali Sacerdotes.

CAP. CXXXII.

GO sum quasi homo discessurus de mundo. Qui committit optima, quæ habet amicis suis charissimis. Sic ego Sacerdotibus, quos præ omnibus Angelis, & hominibus elegi, commisi charissimum mihi, scilicèt Corpus meum, cum discederem de mundo, & dedi eis quinque dona.
1 1 Primò fidem meam. 2 Secundò duas
2 claues ad Infernum, & Cælum. 3 Tertiò
3 vt de inimico facerent Angelũ. 4 Quar-
4 tò, vt consecrarent corpus meum quòd nullus Angelorũ potest facere. Quintò vt
5 manibus tractarent Corpus meum mundissimum. Nunc autem faciunt mihi sicut Iudæi, qui negabant me suscitasse Lazarum, & alia mirabilia fecisse, sed diffamauerunt me, voluisse Regem fieri, prohibuisse tributum, & Templum tribus diebus reædificaturum. Sic Sacerdotes non loquuntur mirabilia mea, nec docẽt doctrinam meam, sed mundi amorem, suam voluptatem prædicant, & nil esse
5 reputant, quod pro eis feci. 5 Secundò perdiderunt clauem, qua miseris deberent aperire Cælum. Illam autem, qua aperitur Infernus diligunt, & reconditam habent in syndone munda. Tertiò de iusto faciunt iniquum, de simplice Diabolum, de sano sauciatum, quia omnis, qui accedit ad eos cum tribus vulneribus, ab eis habebit quartum. Si cum quattuor

venerit ad eos, recedit ab eis cũ quinque, quando viso exemplo prauo Sacerdotum peccator fiduciam peccandi sumit, & incipit de peccato, quod priùs reputabat erubescibilè, gloriari. Ideò ipsis erit amplior maledictio præ alijs, quia se vita sua perdunt, & alios exemplo suo lædunt. Quartò, quia me sanctificare deberent, ore suo vendunt me. Ipsi sunt deteriores Iuda. Iudas enim peccatum suum recognouit, & pœnituit, licet infructuosè. Isti se
6 iustos dicunt, & ostendunt. 6 Iudas retulit peccatum ad emptores, isti autem obseruant suis vsibus. Iudas vendidit me antequam redemissem mundum. Isti postquam redemi mundum, & non compatiuntur super sanguine meo, qui plus clamat vindictam, quàm sanguis Abel. Iudas vendidit me pro solis denarijs. Isti autem omni mercimonio, quia non accedunt ad me, nisi sperent sibi fructum. Quintò tractant me sicut Iudæi. Quid fecerunt ipsi? posuerunt me super lignum. Isti autem in prælo ponunt me, & præmunt fortitèr. Sed potes quærere quomodo? cum deitas mea impassibilis est, nec in Deo aliquid contrarium, vel dolor cadere potest, tamen propter voluntatem morandi in peccato, quam Sacerdotes habent, sic mihi amarum, & contrarium faciunt, ac si in prælo, si possibile esset ponerer. Ipsi denique Sacerdotes duo peccata habent, luxuriam scilicet, & cupiditatem, inter hæc me ponunt. Sed fortè peracta pœnitentia de his, cùm post peractum officium iterum habent firmam voluntatem peccandi, quasi in prælo fortitèr præmunt me. Pascunt quippè maledictas mulieres, & tuto loco ponunt, vt voluptatem suam perficiant, & me repellant. His blandiuntur, & delectantur in eis, me autem à quo sunt, nolunt videre. Ecce amici mei, quales Sacerdotes sunt. Ecce Angeli mei, quibus seruitis. Si iacerem antè vos, sicut in Altari iaceo antè eos, nullus vestrum auderet me contingere, sed terreremini. Ipsi autem quasi fures, & proditores produnt me. Ipsi quasi meretrices contingunt me. Ipsi quoque immundiores pice, non erubescũt appropinquare mihi, qui Deus sum, & Dominus gloriæ. Propterea sicut dictum est Israeli. Septem plagæ venient super vos. Verè illæ septem plagæ venient super Sacerdotes.

NOTÆ.

1 DEdi eis quinque dona, primò fidem meam.

Hoc loco dona quinque Sacerdotibus diuinitùs collata enumerantur, quorum primùm fides esse scribitur, quod intelligendum arbitror, non quòd ipsi tantummodò fideles sint, quoniam hoc quoque laicis concessum est, sed dicitur peculiariter illis data fides; quoniam spectat ad eos eam prædicare, & præ cæteris profiteri, est namque proprium Sacerdotum munus, ac functio, verbis, & operibus fidem propagare, & idcircò hoc eodem Cap. paulò post, conquæritur de his Saluator noster, cum dicit, Sic Sacerdotes non loquuntur mirabilia mea, nec docent doctrinam meam, sed mundi amorem, suam voluptatem prædicant, & nihil esse reputant, quod pro eis feci.

2 Secundò duas claues ad Infernum, & Cælum.

In præsenti Nota duo nobis breuitèr discutienda sunt, Primùm quidem, quid per claues intelligendùm sit. Secundò, an verò duæ sint, vel tantummodò vna: & quidem per claues hic nullatenùs intelligi possunt materiales claues, sed metaphoricè, sic enim interpretantur illa verba sancti Patres, Matth. 16. Et tibi dabo claues Regni cælorum. vbi per claues intelligunt potestatem ligandi, soluendiq. peccata, sic Chrisost. homil. 83. in Matth. Beda, Ioan. 12. circà fin. Fulgent. de Fide ad Petrũ circà mediũ, Maxim. hom. 5. de Sanctis Petro, & Paulo, & Augustin. tract. 50. in Ioan. & lib. 20. de Ciuit. cap. 9. & lib. 1. contra Aduersariũ legis, & Prophetarũ c. 17. Conc. Trid. Sess. 14. Can. 3. hæc autem metaphora in eo posita est, vt per clauem intelligamus facul-

facultatem ad aperiendum, & claudendum, sicut clauis materialiter est, qua claudimus, & aperimus ostium, cum autem hæc potestas vnica sit, quæ in se habet hos duos actus, ligare, & soluere, ideò nomine plurium clauium significatur, & hoc loco Christus dicit dedisse duas claues, verùm Theoph. explicans locum cit. Matth. per clauē soluendi, ait intelligi debere potestatem soluendi, per clauē verò ligandi potestatem ligandi. Claues (inquit) intelligas, quæ ligant, & soluunt, hoc est delictorum Indulgentias, vel pœnas: eamdem sententiam sequitur August. de fide ad Petrum cap. 3. & sanè hæc Theoph. interpretatio quadrare huic testui B. Brigittæ videtur, quandoquidem in præsenti Cap. legimus duas Sacerdotibus fuisse traditas claues, vnam scilicet ad Infernū, & ea est, per quam ligant, & peccatorum debitas pœnas luendas pœnitentibus imponūt, alteram verò, quæ est ad Cælum, per quam delictis absoluentes, Cæli Ianuas peccatoribus pandunt: cæterùm Franc. Suarez in Comment. super 3. part. S. Thom. disp. 16. sect. 4. assert. 1. tom. 4. affirmat hanc potestatem soluendi, & ligandi, non posse dici clauē Inferni, sicut dicitur clauis Regni cælorum, Licet enim (inquit) in metaphoricis locutionibus nō sit inconueniens, vt voces sub diuersis locutionibus eidē rei accōmodentur sicut idē Christus Leo, & Agnus appellatur: tamen, quòd per se intenditur per hanc potestatem est aperitio Regni cælorum, quòd tantùm fit directè per se, ac positiuè per illam, claudere autem Regnum fit tantùm priuatiuè, non aperiendo ad id cogente malitia peccatorum, quod, & si verissimum sit, non tamen negandum est in Ecclesia etiam claudendi esse potestatem, quæ in præsenti Nota designatur per illam primā clauem, quæ appellatur hic metaphoricè clauis Inferni, quatenùs cùm vni cælum clauditur, eidem Infernus aperitur: sed quidquid sit de nomine, communis Theologorum præsertim recentiorum sententia habet, vt per vnā clauem discernendi potestas inter lepram, & lepram intelligatur, quam clauem scientiæ appellant, & per alteram verò potestas ligandi, atque soluendi, & hanc clauem potestatis vocant, hic autem loquendi modus à Rabano fortasse desumptus est, Claues (inquit) Regni cælorum ipsam D. Matth. discretionem, & potentiā nominat, potentiā, qua liget, & soluat, discretionem, qua dignos, vel indignos discernat. fauet huic opinioni D. Bern. Serm. 69. in Cant. Lyran. in Matth. loco citat. & Gratian. dist. 20. hos tamen crediderim Doctores huiusmodi loquēdi formulas mutuatos fuisse à D. Hieron. qui hunc Matthæi locū edisserens, Episcopus (inquit) vel Presbyter pro suo officio cum peccatorum audierit varietates, scit, quis ligādus sit, quiuè soluendus, quæuè requiratur ad rectum potestatis vsum ligandi, & soluendi scientia: secundū autem hunc modū intelligendū est, quod dicitur de clauibus Regni cælorū, & illud, Quodcumque ligaueris, idem etiam tradunt Orig. in Matth. hom. 1. & D. Ambros. Serm. 66. sed an vna tantūmodo clauis sit, an duæ distinctæ, non conuenit inter Doctores, quidam ex recentioribus asserunt, illas se habere tamquā duas vnius ostij claues, quarum vna, quidem ostiū aperire non potest, sed solum viā parat, & hæc est clauis scientiæ, altera verò est, qua aperitur ostiū, & dicitur clauis potestatis, sed Ludolph. de vita Christi par. 2. cap. 1. vnam esse clauem existimat in radice, duplicem verò in effectibus, Sicut enim (inquit) vna eademq. potentia est in Sole, liquefaciendi, & indurandi, sic vnica tantummodo clauis in radice reperitur, multiplex tamē in effectibus.

3 Vt de inimico facerent Angelum:

Inter dona Sacerdotibus collata illud præcipuè hoc loco recensetur, quòd spectat ad eos de inimico Angelum facere, cum enim, vt superiori Nota probauimus, duplicem diuinitùs obtinuerint clauem, per quam de peccatis iudicantes, pœnitentes à peccatis absoluerent, indè necessariò fit consequens, vt de inimico Angelum faciant, quatenùs per illam absolutionem, mediante gratia Dei iustificantur rei, vndè posteà ex inimicis Dei, fiunt amici, & ex impijs pij.

4 Vt consecrarent Corpus meum, quod nullus Angelorum potest facere.

Potestas consecrandi Corpus Christi quare non

non fuerit Angelis collata, & an; si de facto Angeli consecrarent, verè Corpus Christi sub speciebus panis præsens adesset, tradidimus suprà Lib. 1. Reuelat. Cap. 47. Nota 4. & Lib. 4. Cap. 58. Nota 1. vbi etiam quæsiuimus, an hac in re Sacerdotes censendi sint Angelis eminentiores.

5 Perdiderunt clauem, qua miseris deberent aperire cælum.

Verba præsentis Notæ nullatenùs indicāt, Sacerdotes ob propria peccata potestatem absoluendi, aut consecrandi Christi Domini Corpus ammittere, habent enim characterem impressum in anima, signum videlicet indelebile, quod nullo pacto deleri, aut auferri potest, vt probat Conc. Trid. Sess. 14. cap. 6. his verbis, Docet quoque etiā Sacerdotes, qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus sancti in ordinatione collatam tamquam Christi ministros functionem remittendi peccata exercere; eosq. prauè sentire, qui in malis Sacerdotibus hanc potestatem non esse contendunt, idem habet D. August. tract. 5. in Ioan: explicans illa verba cap. 1. Sed ego nesciebā eum, & contra Epistolas Parmeniani lib. 2. cap. 20. & 21. & de Fide ad Petrum cap. 3. circà medium D. Isidor. lib. 6. Etymol. cap. 19. Paschasius de Corpore, & Sanguine Christi cap. 12. D. Thom. 3 par. quæst. 82. art. 5. & in 4. distin. 13. Innocent. Tertius lib. 3. mysteriorum Missæ cap. 5. ad finem, Magister 4. dist. 5. & 13. Iuo Carnotensis Epist. 124. & alij plures. Dicendum ergo Nobis est, Sacerdotes claues amittere, non quidem quoad acceptam potestatem, quam diuinitùs obtinuerant, qua, si de facto vtuntur, verè conficiunt, debita intentione, ac materia intercedente, sed perdere clauem hoc loco dicuntur, quatenùs administratio Sacramētorum malis Sacerdotibus de iure prohibetur, vt Nos probauimus Lib 7. Reuel. Cap. 7. Nota 4. aut etiam eos clauem amittere scribitur hic, quoad fructum, qui manaret ex ea, si Sacramenta administrarent, cum enim mali sint, illa alijs administrare negligunt, sicque & ipsi, & Laici eorum fructum perdunt, vndè egregiè asseruit D. Chrysost. siuè quilibet alius auctor Operis imperfecti hom. 44. Iste (inquit) claudit hoc regnum alteri, qui clauem portat, & non aperit, scilicet, qui habet scientiam, & docere contemnit, iste verò obstaculum ponit, qui per malum exemplum alios impedit, nè intrent, vel intrare velint, quòd quidem frequenter accidit; laicos, videlicet prauo Sacerdotum exemplo adductos, Sacramēta non solum accipere minimè velle, sed quòd deteriùs est, ab ipsismet malis Sacerdotibus peccandi ansam sumere, & posteà vnà cum ipsis ad æternas pœnas deduci; & ideò mirum nō est, si in præsenti Capite scriptum sit, quòd illam clauem, qua Infirnus aperitur, diligunt.

6 Iudas retulit peccatum ad emptores.

Sic habent omnes impressi Codices, sed hunc textum corrigendum esse arbitror cum Farnesiano Codice M. S. Iudas retulit pretiū ad emptores, quæ lectio satis apertè probari potest ex illo, quòd scripsit Matth. 27. cap. sui Euang. Tunc (inquit) videns Iudas, qui tradidit eum, quòd damnatus esset, pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos Principibus Sacerdotum, & Senioribus.

CHRISTVS COMPARAT SE Moysi educenti Israel per mare Rubrū, vbi aquæ stabant à dextris, & sinistris, quasi murus, & quod Israel, idest mali Sacerdotes negligunt Christum, & diligunt vitulum aureū, idest mundum, & quòd Christus honorauit Sacerdotes septem ordinibus, à quibus septempliciter sunt auersi.

CAP. CXXXIII.

MATER loquebatur. Sic auidi fuerunt inimici Filij mei in sanguinem eius, vt & eo mortuo vulnerauerunt eum. Prępara ergo te, quia Filius meus cum exercitu magno venit loqui tibi. Indè veniēs ipse ait: Ego similaui me priùs Moysi in figura, qui cum educeret populū, stabat aqua quasi mu-

1 murus à dextris, & à sinistris. 1 Ego certè sum ille Moyses in figura, qui eduxi populum Christianum, idest aperui eis cęlum, & ostendi eis viam, quam incederent, liberans eos à Pharaone, idest à Dia-
2 bolo, qui eos oppresserat. 2 Ibant autem quasi inter duos muros maris à dextris, & sinistris, quorum vnus non vlteriùs procederet, alter non retrocederet, sed sic ambo firmitèr starent. Hi duo muri erant duæ leges. Primus erat vetus lex, quæ vlteriùs non procederet. Secundus erat noua lex, quæ non retrocederet. Inter hos duos muros, scilicet leges firmitèr stãtes, ego ibam ad Crucem, quasi per mare Rubrum, quia sanguine meo rubricatum est totum corpus meum. Rubricatum est lignum priùs album, rubricata est lancea, & redemi populum meum captiuatum, vt me diligeret. Nunc autem negligit me Israel, idest Sacerdotes diligunt alium
3 Deum. 3 Diligunt enim, sicut prius dixi, vitulum aureum per affectum mundi, qui est dulcis per voluptatem, & ardet in eis per affectionem. Stat fortis cum pedibus, & capite, & gutture gulæ. Habent me insupèr pro Idolo, & claudunt super me, nè ingrediar. Offerunt mihi thus, sed non placet mihi, quia non pro me, sed pro se faciunt. Curuant mihi genua obedientiæ, & voluntatis suæ, sed ad desiderium suum, vt eis aliquid temporale impendam. Clamant, sed aures meæ non audiunt, quia non ex deuotione, nec intentione. Audite ò exercitus meus, &
4 omnes Angeli. 4 Elegi Sacerdotes præ omnibus Angelis, & iustis, & dedi eis potestatem, vt corpus meum tractarent. Si enim voluissem, potuissem benè elegisse Angelum aliquem ad tale officium, sed tantùm dilexi Sacerdotes, vt eis tantum honorem concederem, & constitui eos, vt starẽt antè me quasi in septem ordinibus. Deberent enim esse patientes quasi oues. Stabiles quasi murus boni fundamenti. Animosi quasi milites. Sapiẽtes quasi serpentes. Pudici quasi virgo. Mundi quasi Angelus. Ardentes amore quasi sponsa ad cubile viri sui. Nunc autem auerterũt se pessimè, sunt enim feri quasi lupi rapaces, qui in fame, & cupiditate sua nulli cedunt, nulli deferunt honorem, nihil erubescunt. Secundò instabiles quasi lapis in muro infirmo, quia diffidunt de fundamento, idest de Deo, quòd non possit eis dare necessaria, vel nõ velit sustentare eos. Tertiò sunt in tenebris quasi fures, ambu-
1 lantes in tenebris vitiorum, nec sunt audaces quasi milites ad pugnandum pro honore Dei, vel ad aggrediendum opus virile. Quartò stãt quasi asinus, qui caput inclinat ad terram. Sic ipsi stolidi, & insipientes, semper terrena meditantur, & præsentia, & numquam futura. Quintò impudici sunt quasi meretrices, procedunt ad me in habitu meretricio, omnia membra habent ad luxuriandum. Sextò sunt quasi picę deformitèr maculati, omnes, qui accedunt ad eos, deturpantur. Septimò sunt abominabiles quasi vomitus, & leuiùs, & meliùs esset mihi accedere ad vomitum, quàm ad delectationem habendam cum eis. Ita autem abominabiles sunt, vt omnis exercitus cæli abominetur eos. Quid autem turpiùs esset, quàm quòd aliquis nudus os suum in inferiora membra mitteret, & comederet stercora sua, & biberet vrinam suam? Sic sunt isti turpes in conspectu meo. Cùm autem induunt se vestibus Sacerdotum, quæ sunt vestes animæ in figura, quia vestes illæ designant talem debere animam esse. Induunt se quasi veri proditores. Sicut enim ille, qui fidem dederat inimico domini sui, si pugnare debet cum domino suo contra eum, ebetat omnia arma sua, nè noceant inimico. Sic isti cùm induũt vestes Sacerdotum, quæ sunt vestes animæ in figura, quibus contra Diabolum muniri deberent, omnia ebetata sunt, nè noceant Diabolo, & nè timeat ea. Sed quæritur quomodo? Vtique, cùm induunt se armis continentiæ, ebetata sunt

per luxuriam. Ideò non pungunt Diabolum. Cùm autem induunt se armis charitatis, nihil nocent, quia ebetata sunt per malitiam. Arma itaque ista, idest vestes, quibus induuntur, non sunt ad defensionem Domini, sed ad visionem solam, sicut solent proditores aliud facere, & aliud ostendere. Sic itaque ò amici mei, isti maledicti Sacerdotes simulatoriè accedunt ad me, quasi proditores. Attamen ego idem, qui sum Deus, & Dominus vester, & totius creaturæ in cælo, & in terra, venio ad eos, & iaceo antè eos in altari, verus Deus, & verus homo, postquam dixerint illa verba. Hoc est Corpus meum. Venio ad eos, vt Sponsus, vt voluptatem Deitatis cum eis habeam, sed inuenio in eis Diabolum.
5 5 Ideò cùm applicant me ad os suum, recedo ab eis cum deitate, & humanitate mea, & Diabolus, qui in præsentia Domini fugit perterritus, lætus redit. Audite insuper amici mei, qualem dignitatem contuli Sacerdotibus præ omnibus Angelis, & hominibus. Ego dedi eis quinque. Primò facultatem ligandi, & soluendi in cælo, & in terra. Secundò dedi eis, vt de inimico pessimo facerent amicum, de Diabolo Angelum meum. Tertiò dedi eis potestatem prędicandi verba mea. Quartò potestatem consecrandi, & sanctificandi corpus meum, quod nullus Angelus facere potest. Quintò tractare Corpus meum, quod nullus vestrum, si iacerem ante vos, auderet contingere. Nunc conquæror super eos quinque. Primò, quòd Infernum aperiunt, & claudūt cælum ingredientibus. Secundò, de amico faciunt inimicum, & eum, qui accedit ad eos cum vno vulnere, vulnerant duobus, quia videns vitam confusam Sacerdotum, cogitat secum. Si ipse facit, magis ego faciam. Tertiò verba mea adnihilant, & mēdacium suū affirmant, veritatem meam negant. Quartò vendunt me ore suo, quem sanctificare deberent. Quintò Corpus meū amarius crucifigunt, quàm Iudæi. Ecce amici mei, quos elegi, & sic dilexi, quomodo mihi rependunt. Ego coniunxi eos mihi cum corpore meo, & ipsi dissoluunt vinculum nostrum. Ideò sicut proditores, non sicut Sacerdotes iudicabuntur, si se non emendauerint.

NOTÆ.

1 EGo certè sum ille Moyses in figura, qui eduxi populum Christianum.

1 *Meritò Saluator noster hoc loco Moysi se similem facit, quoniam sicut Moyses Iudaicum populum de Aegypto eduxit, eumque de manibus Pharaonis liberauit, sic ipse populum suum de Inferno educens, per vias rectas deduxit, & illi Regnum Dei ostendit, Psalm. 106. hac etiam eadem ratione comparat Rabbanus Christum Moysi Numerorū 7. Multiplicem (inquit) Moyses significationem habet, figuram habet Iudaici populi, dum caudam serpentis tenet, significat enim Iudæos in fine mundi ad fidem Christi venturos. Christi etiam personam gerit, dum electos suos de spirituali Aegypto per aquam Baptismi liberat. scilicet dum populum de Aegypto per mare Rubrum educit, cùm Tabernaculum complet, erigit, & vngit, hactenùs Rabbanus: cui etiam quamplures alij ex Patribus adstipulantur, dicunt etiam Moysem designare Christum, vt ad placandum Deum in confractione stetit Psalm. 105. & Christus verè per passionem suam, sic stetit in confractione, vt nulla pars corporis reliqua fuerit, quæ non flagellis, verberibusq. confracta non sit, sicque Patrem suum nobis propitium reddit: & sicut Moyses Tabernaculum sanctificauit Exod. 40. ita Christus Ecclesiam sanctam effecit: vt autem vitulū igne consumendum tradit Exod. 32. Christū notabat, Idolatriā penitùs destruentem: postremò sicut Moyses constitutus fuerat in populo eorum minister, quæ ad Deum spectabant, ac etiā Iudices distribuebat Exod. 18. optimè Saluatorem nostrum præmonstrabat, diuina subministrantem, et Ecclesiæ ministros constituentē, hæc, & alia*

alia sexcenta, quæ ad hoc comprobandum possemus adducere, clarè ostendunt Moysem Christi gessisse figuram, quod etiam affirmarunt D. Augustin. lib. 22. contra Faustum cap. 90. Venerab. Beda super Exod. cap. 2. D. Bernard. Serm. 1. de Octaua Paschatis, Gregor. Nyssen. de vita Moysis, D. Gregor. Pont. super 1. Regum cap. 7. Basilius de Spiritu sancto cap. 14.

2 Ibant autem quasi inter duos muros Maris à dextris, & sinistris.

Vt præsentis Notæ verborũ sensus legentibus pateat, videndum est primò, quid per duos muros Maris hìc intelligendum sit, quiq. fuerint, qui inter hos duos muros transierint: & quidem quantum ex textu colligi potest, hoc loco sermo fit de populo Iudaico, qui ex Pharaonis seruitute liberato, per mare Rubrũ transibat, eorum Duce Moyse præcedente, qua de re latissimè agitur Exod 14. vbi tota hæc historia narratur, his verbis. Cum extendisset Moyses manum super mare, abstulit illud Dominus flante vento vehementi, & tota nocte vrente, & vertit in siccum, diuisaque est aqua, & ingressi sunt filij Israel per medium maris sicci, erat enim aqua quasi murus ad dexteram eorum, & læuam. Ex his ergò postremis sacri textus verbis satis apertè declaratur, quid sibi velint hæc præsentis Notæ verba, Ibant autem quasi inter duos muros, aqua enim, vt annotauit Lyran. ibidem stetit, atque in altum est euecta ad similitudinem muri, ex vtraque parte, ita vt per medium maris sicco pede Iudæi transire potuerint, & idcircò legitur ibi: Diuisaq. est aqua, & ingressi sunt filij Israel per medium maris sicci, quæ sanè diuisio non ex flante vento processit, sed à Domino facta est; ventus tamen fundum maris discoopertum aquis desiccauit, vt Iudæi commodiùs, & mundiùs abirent; an autem fuerint duodecim diuisiones aquæ, iuxtà numerum duodecim Tribus, affirmauit Cassiodorus in Psalm. 135. ad ea verba. Et diuisit mare Rubrum in diuisiones, In diuisiones (inquit) duodecim pro numero Tribuum, vt singulæ Tribus vias suas eundi haberent, quam opinionem confutauit Lyranus; tamquam communi, & Catholicorum, & Hebræorum sententiæ pugnantem, quæ habet, vnicam tantummodo aquæ diuisionem factam fuisse, & quòd in citato Psalmo accipitur plurale pro singulari.

3 Diligunt enim, sicut priùs dixi, vitulum aureum per affectum mundi.

Cum in sacris Litteris per aureum vitulum, Diuitiæ, Superbia, ac Luxuria designentur, Dubitari minimè potest, cùm hoc loco Christus Dominus Sacerdotes redarguit, quòd vitulum diligant aureum, insinuare voluisse Sacerdotes illius temporis superbos, auaros, ac luxuriæ vitio deditos fuisse, quòd satis apertè ipsemet hoc eodem Capite aliquantò post declarat, cum dicit. Nunc autem auerterunt se pessimè, sunt enim quasi lupi rapaces, qui in fame, & cupiditate sua nulli cedunt, sunt instabiles quasi lapis in muro infirmo, quia de fundamento diffidunt, id est de Deo, quòd non possit eis dare necessaria, vel non velit eis dare necessaria, vel non velit eos sustentare. Tertio sunt in tenebris, quasi fures ambulantes in tenebris vitiorum; stant etiam quasi asinus, qui caput inclinat ad terram, sic ipsi stolidi, & insipientes semper terrena meditantur, & præsentia; & numquam futura, postremò impudici sunt quasi meretrices. Ex his ergò palàm fit, quid sit aureum diligere vitulum, diximus enim aliud non esse, quàm superbiam, incontinentiam, ac temporales diuitias amare; & ideò Psalm. 49. Dauid affirmat, Dominum non accepisse vitulos de domo, vbi D. Hieron. per vitulos, superbos, & incontinentes intelligit, idem habet Origen. homil. 9. super Exodum, & super Numeros homil. 27. & D. Gregor. super 1. Reg. cap. 14.

4 Elegi Sacerdotes præ omnibus Angelis, & iustis, & dedi eis solis potestatem, vt Corpus meum tractarent, si enim voluissem, potuissem benè elegisse Angelum.

Docet hìc Saluator noster sui Corporis administrationem, & consecrationem Angelis potuisse cõmittere, si voluisset, ex quibus manifestè deducitur, vt Nos probauimus Lib. 1,

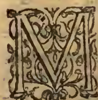
Reuel. Cap. 47. Nota 4. quòd licet hæc consecrandi facultas, de facto Sacerdotibus data tantummodò sit, etiam de possibili Angelis concedi potuisse: Deus enim sicut potentiam suam minimè Sacramentis alligauit, ita nec Ecclesiæ ministris, vt non possit quibuscumq. eam committere, aut etiā sine illis, prout sibi magis placuerit, rem totam perficere, qua de re vide Annotationes Nostras Lib. 1. Cap. 47. Nota 4. & Lib. 4. Cap. 58. Nota 1.

5 Ideò cum applicant me ad os suum, recedo ab eis cum deitate, & humanitate mea.

Eadem loquendi formula habetur suprà Lib. 1. Reuelat. Cap. 47. Nota 5. vbi declarauimus, per hæc verba non esse intelligendum, quòd quotiescumque malus Sacerdos Sacramentū sumit, ibi desinat esse Christus, & quo ad deitatem, & humanitatem, sed diximus quòd Christus desinit esse per gratiam, quatenùs indigno effectum eius denegat, qui est spiritualis refectio, & alia, quæ dignè sumentibus huiusmodi Sacramentum diuinitùs concedi solent; dicitur autē hìc desinere esse Christus cum deitate, & humanitate, quia cum neutro eorum ipse ad sacramentalem effectum indigno conferendum concurrit.

CHRISTVS DICIT QVOD honorauit Sacerdotes præ omnibus Angelis, & hominibus, sed ipsi præ cęteris eum prouocant, quorum damnatio in anima vnius Sacerdotis æternaliter damnata manifestatur.

CAP. CXXXIV.

MARIA ait. Recordare passionem Filij mei, ipse iam venit. Et ecce apparuit S. Ioannes Baptista, & ait ad B. Virginem Mariam: In mille annis numquam fuit tanta ira Dei super mundum. Cùmque venisset Filius, ait ad Sponsam: Vna hora est à principio mecum, & quot vobiscum tempora sunt, hoc non est mecum, nisi quasi vna hora. Dixi tibi priùs de Sacerdotibus, quòd inter omnes Angelos, & homines ipsos elegi, nunc ipsi mihi præ cæteris sunt molestiores. Et ecce apparuerunt Dæmones habentes vnam animam in manibus, dicentes ad inuicem: Ecce pugil. Respondit Iudex: Quia corporales non audiunt ea, quæ sunt spiritus, nec oculus corporalis potest videre spiritualia, tamen propter istam, quæ astat, cuius oculos intelligentiæ aperio, dicite, qua iustitia habetis illam animam. Responderunt, per nouem iura, vel transgresiones possidemus eam. Primò, tribus fuit infra nos, tribus alijs æqualis fuit nobis, tribus alijs fuit supra nos. Primùm ius est, quòd fuit extrà bonus, & intùs malus. Secundùm, quia quandoque fuit plenus cupiditate sua, & gula, quandoquè abstinuit propter vtilitatem corporis, vel infirmitatem. Tertiò, quandoque fuit seuerus in verbis, & operibus, sed quandoque respersa erat seueritas, & malitia sua aliqua de causa sibi ipsi vtili. Nos autem non habemus ista, quia tales sumus extrà, quales intùs; semper seueri in malitia, semper cupidi ad malum. Tribus erat nobis par, quia tribus cecidimùs, scilicèt superbia, cupiditate, & inuidia. Hæc tria ipse habuit. Tribus fuit supra nos, & maior in malitia, quàm nos, quia Sacerdos erat, & corpus tuum tractabat. Primò, quia os suum non custodiuit, cum quo proferret verba tua, sed sicut canis latrat, sic ipse protulit verba tua, sicut canis. Cumque proferret verba tua, nos timuimus, quasi ille, qui audit aliquem terribilem sonum, quo protinus territi recessimus ab eo. Ipse autem sine verecundia, & timore substitit. Secundò non custodiebat manus suas, cum quibus tractabat mundissimum corpus tuum, sed omni delectabili maculabat. Cùmque tractaret manibus corpus tuum, quod dicto verbo hoc, idem erat, quod in ventre Virginis fuit, & crucifixum est. Nos, sicut homo timore toto corpore percussus, timuimus, quam-

quamuis non ex charitate aliqua, sed ex timore potentiæ tuæ, & magnitudinis virtutis tuæ. Ipse autem stabat imperterritus, & non curauit. Cumque applicuit te ad os suum, quod erat quasi vas immundissimum omni spurcitia, nos fuimus quasi homines dissoluti viribus, & quasi ille, cui omnis virtus deficit, nec non, & quasi mortui præ timore, cum tamen immortales sumus, & ille non timuit, nec contremuit te contingere. Sed quia Dominum maiestatis non decuit
1 intrare in tam confusum vas. 1 Recessisti cum deitate tua, & humanitate, & illo solo remanente, qui præ timore ad horam discessimus, reuertebamur cum furore. In omnibus his præcellit nos in malitia, & ideò iustè possidemus eum. Ergò, quia iustus Iudex es, fac nobis de eo iudicium. Respondit Iudex: Audio quid exigitis, sed tu misera anima dic ista audiente, qualem circà finem tuum, cum adhuc cum ratione, & robore corporis fruereris, habuisti voluntatem? Respondit illa: Voluntas mea fuit sine fine peccare, nec vmquam desistere, sed quia sciui me non semper victurum, statui vsque ad extremum punctum peccare, & in tali intentione separabar à corpore. Tunc ait Iudex: Conscientia tua est iudex tuus. Ergò in conscientia tua dic quale iudicium mereris. Respondit anima: Iudicium meum est amarissimum supplicium, & pessimum, sine fine duraturum absque omni misericordia. Tunc Dæmones post auditum iudicium eius discesserunt cum ea. Tunc Dominus dixit ad illam. Ecce Sponsa, quid Sacerdotes faciunt mihi. Ipsos præ omnibus Angelis, & hominibus elegi, & super omnes honoraui. Ipsi autem præ omnibus Iudęis, & Gentilibus, & prę omnibus Dæmonibus me magis prouocant.

NOTÆ.

1 Recessisti cum Deitate tua, & Humanitate.

In præsenti loco sermo fit de his, qui indignè ad sacrosanctum Altaris Sacramentum suscipiendum accedunt, et ibi præcipuè Sacerdotes malos Christus redarguit, à quibus dicit recessisse cum Deitate, & Humanitate; quòd intelligendum, non quod malus Sacerdos cum indignè celebrat, & sumit Sacramentum desinat Christus esse sub sacramentalibus speciebus, & verè non conficiat, sed quòd ab ipso recedat per gratiam, quatenùs indigno effectum sacramentalem denegat, qui est spiritualis refectio, &c. Et dicitur hìc desinere, & recedere cum Humanitate, & Diuinitate, quia cum neutro Christus ad sacramentalem effectum indigno conferendum concurrit, vt fusè probauimus Libro 1. Cap. 47. Nota 5.

CHRISTVS OSTENDIT qualem charitatem fecerat Sacerdotibus, sed ipsi ingrati quasi adultera persona Christum contemnunt, tres alios amatores, scilicet Mundum, Carnem, & Diabolum diligentes, & hoc ostendit in anima vnius Sacerdotis nouitèr defuncti, æternalitèr condemnati:

CAP. CXXXV.

EGO sum quasi Sponsus, qui Sponsam suam cum omni charitate ducit in domum suam: Sic ego coniunxi Sacerdotes mihi cum corpore meo, vt ipsi essent in me, & ego in eis. Sed mihi respondent sicut adultera sponso. Verba tua nō placent mihi, diuitię tuę vanæ sunt, voluptas tua quasi venenū. Ego habeo tres, quos magis diligere volo, & sequi. Cui vir mansuetus respondit. Sponsa mea audi me, expecta magis. Quia

verba tua debent esse mea. Voluntas mea, voluntas tua, diuitiæ meæ, diuitiæ tuæ, voluptas tua, voluptas mea. Quæ nullo modo vult audire, sed discedit ad illos tres. Cumque discessisset longè, vt non videretur Sponsus. Primus illorum, idest Mundus, ait. Hìc est diuisio viarum, & ego non possum ampliùs sequi eam. Ideò ego volo habere omnes diuitias eius. Secundus dicit, idest Corpus. Ego mortalis sum, & cibus fiam vermium, ipsa autem immortalis, ideò relinquo eam hìc. Tertius ait, idest Diabolus. Ego sum immortalis, & sine fine mansurus, quia noluit esse cum viro suo, sine fine sequetur me. Sic faciunt mihi isti maledicti Sacerdotes. Ipsi deberent esse membrum meum, & ita excellentes præ alijs sicut digitus in manu, sed ipsi deteriores sunt Diabolo. Et ideò præ omnibus Diabolis profundiùs submergentur in Infernum, nisi se emendauerint. Ego voco eos, quasi Sponsus. Omne, quod possum facio eis, sed eò longiùs discedunt, quò plus voco. Verba mea non placent eis, diuitiæ meæ onerosæ sunt, dulcia verba mea quasi venenum abominantur. Curro post eos, monendo quasi pius Pater, supportando quasi mitis Dominus, donis attrahendo quasi bonus Sponsus; sed ipsi eò magis auuertunt se, quò plus voco. Tres amicos magis, quàm me diligunt, idest Mundum, & Corpus. Ideò tertius, idest Diabolus recipiet eos, & numquam dormiet: Ideò væ eis, quòd vmquam Sacerdotes, & membra mea facti sunt. Ille Sacerdos, qui nunc moriebatur, habuit tria. Primò superbiam, quia vestiuit se sicut Episcopus. Secundò laudatus de sapientia. Tertiò ad quodcumque voluit, & corpori placuit, flexit voluntatem suam. Abstinuit pro salute corporis, & quidquid ei placuit fecit, non voluntatem meã. Sed quid nunc profuit ei? Ideò pro superbia est antè me, quasi homo ad medietatem corruptus, & fœtidus, & plenus vlceribus, & corrupta carne. Pro laude est neglectus antè me, & negligetur ab hominibus. Pro voluntate propria corpus receperunt vermes, animam Dæmones sine fine cruciantes. Ecce miseri, quid diligunt, & quid faciunt. Vbi nunc amici eius, vbi bona, vbi honor, & gloria. Pro his omnibus habebit nunc perpetuam confusionem. Ipsi emunt paruum, idest temporalem honorem; & dimittunt magnum, idest æternum gaudium. Væ talibus, quòd vmquam nati fuerunt. Ipsi enim profundiùs cadunt in Infernum, quàm aliquis alius.

REVELATIONES INFRASCRIPTAS habuit in visione spirituali Sancta Brigitta stando in oratione, quæ diriguntur ad Summos Pontifices Innocentium Octauum, Vrbanum Quintum, Gregorium Vndecimum, quæ tractant de reducendo Sedem Apostolicam, & Romanam Curiam ad Romam, & de reformatione Ecclesiæ ex præcepto Dei omnipotentis. Verba Christi ad Sponsam mentionẽ facientia de Papa Innocentio Sexto, qui fuit post Clementem.

CAP. CXXXVI.

FILIVS loquitur ad Sponsam dicens. Iste Papa Innocentius est de ære meliori, quàm Antecessor eius, & materia apta ad recipiendum colores optimos, sed malitia hominum exigit, vt citiùs tollatur de medio. Cui voluntas sua bona reputabitur in coronam, & gloriæ augmentationem. Verumtamen, si verba mea librorum tibi data audiret, fieret melior, & qui deferrent ad eum verba, sublimiùs coronarentur.

REVELATIO TANGENS Papam Vrbanum, quam habuit Sponsa Christi in Roma super confirmatione Regulæ Saluatoris, & super Indulgentijs S. Petri ad Vincula à Christo concessis Monasterio Beatę Virginis in Vuatzsteno.

CAP. CXXXVII.

FILIVS Dei loquitur ad Sponsam. Qui habet glomerationem filorum, in qua est aurum optimum, non desinit filare, donec inuenerit aurum. Quo inuento, vtitur eo possessor ad honorem, & commodum suum. Sic iste Papa Vrbanus aurum est ductile ad bona, sed sollicitudinibus mundi vallatus est. Ideò vadè, & dic ei ex parte mea. Tempus tuum breue est, surge, & attende, quomodo animæ tibi commissæ saluentur.
1 Ego obtuli tibi Regulam Religionis, quæ fundari, & incipi debet in loco Vuatzsteno in Suetia, quæ de ore meo processit. Nunc autem volo, vt non solum auctoritate tua confirmetur, sed & benedictione tua, qui Vicarius meus es in terris, roboretur. Ego dictaui eam, & dotaui spirituali dote, scilicèt concedendo Indulgentias, quæ sunt in Ecclesia Sancti Petri ad Vincula in Roma. Tu ergò approba coram hominibus, quòd coram exercitu meo cęlesti est sancitum. Si autem quæris signum, quod ego hæc loquor, hoc iam ostendi tibi, quia quando primum audisti verba mea, anima tua in aduentu nuncij mei spiritualiter fuit consolata. Si autem quæris vlteriùs signum, dabitur tibi, sed non sicut Ionæ Prophetæ. Tu autem Sponsa mea, cui dictam gratiam feci, si non poteris habere litteram, & gratiam Papæ, & sigillum super concessione dictæ Indulgentiæ, nisi præcedente pecunia, sufficit tibi gratia mea. Ego enim approbabo, & confirmabo verbum meum, & omnes Sancti erunt mihi testes. Mater mea erit tibi sigillum. Pater meus confirmator, & Spiritus meus aduenientium ad Monasterium tuum consolator.

NOTÆ.

1 EGo obtuli tibi Regulam Religionis, quæ fundari, & incipi debet in loco Vuatzsteno in Suetia, quæ de ore meo processit, nunc volo, vt non solum auctoritate tua confirmetur, sed & benedictione tua, qui Vicarius meus es in terris, roboretur.

Hæ Regulæ, quarum in præsenti, Capite Christus Dominus meminit, habentur infrà circà finem huius Libri antè Reuelat. Extrauagantes, & eas fuisse diuinitùs traditas, legimus in 1. eorum Capite, præcepit enim Dominus Beatæ Brigittæ, vt ad honorem Beatissimæ Virginis Religionem Monialium institueret, quæ sub his Regulis à seipso dictatis viuerent; hìc verò dicit, quòd huius Regulæ confirmationem, ac approbationem à Romano Pontifice petat, quod etiam repetit Cap. 30. & 31. Regularum. Cæterùm huiusmodi Regulas fuisse ab Vrbano Quinto Pontifice Maximo approbatas admonuimus suprà hoc eodem Lib. Cap. 49. Nota 2. & tradit Ioannes Naucl. vol. 2. suæ Cronographiæ generat. 46. & Polydorus Virgil. lib. 7. de Inuentoribus rerum cap. 4. & hoc etiam scripsit Bonifatius Nonus Pont. in Bulla Canonizationis Beatissimæ Brigittæ, sic enim habet, In loco etiam de Vuatzsteno Lyncopens. Diæcesis de suis facultatibus vnum Venerabile Monasterium canonicè construi fecit pro sexaginta Monialibus sub clausura viuentibus; & vigintiquinque Fratribus Ordinis S. Augustini, Sancti Saluatoris nuncupati, qui tam Moniales, quàm Fratres certas Constitutiones per ipsam Beatam Viduam editas, & postea per Sedem Apostolicam approbatas obseruare tenentur.

HÆC

HÆC EST REVELATIO, quàm habuit Sponsa Christi in Roma de eodem Papa Vrbano antequam rediret Auenionem. Anno Domini MCCCLXX. quam ipsa præsentauit ei in Monteflascone.

CAP. CXXXVIII.

IGILANTE de nocte præfata persona in oratione. Visum fuit sibi, acsi vna vox loqueretur, procedens de vno circulo splendoris ad modum Solis. Quæ quidem vox dixit sibi hæc verba, quæ sequuntur. Ego sum Mater Dei, quia sic placuit sibi. Ego etiam sum Mater omnium, qui sunt in superno gaudio. Quamuis infantes habeant suam necessitatem secundum suam voluntatem, tamen in augmentum suæ lætitiæ cumulatur eis gaudium, ex eo quòd vident faciem matris suę blandam. Sic placet Deo dare omnibus in cælesti Curia gaudium, & exultationem, de meæ virginitatis puritate, & mearũ virtutum pulchritudine, quamuis habeant incomprehensibiliter ex eiusdem diuinitatis potentia totum bonum. Sum etiam Mater omnium, qui sunt in Purgatorio, quia omnes pœnæ, quæ debentur purgandis pro peccatis suis, in qualibet hora propter preces meas quodammodo mitigantur. Ita placet Deo, vt aliquæ ex his pœnis, quæ debentur eis de rigore diuinæ iustitiæ, minuantur. Ego sum Mater totius iustitiæ, quæ est in mundo, quam iustitiam Filius meus dilexit dilectione perfectissima. Et sicut materna manus semper parata est ad opponendum se periculis, in cordis filij sui defensionem, si aliquis niteretur in sui læsionem, ita ego sum parata iugiter iustos, qui sunt in mundo, defendere, & de omni spirituali periculo liberare. Ego etiam quasi sum Mater omnium peccatorum se volentium emendare, & habentium voluntatem in Deum ampliùs non peccare, & sum voluntaria ipsum peccatorem in meam defensionem accipere, sicut charitatiua mater, dum videret filium nudum ab inimicis acutos gladios habentibus sibi occurrentem. Nonnè tunc ipsa opponeret se periculis
1 viriliter, & filium suum de manibus inimicorum suorum liberaret, & eriperet, & in sinu suo gaudenter conseruaret? Ita facio, & faciam ego omnibus peccatoribus, misericordiam meam à Filio meo petentibus, sub vera contritione, & diuina dilectione. Audi tu, & attende diligenter, quid ego volo dicere de duobus filijs meis, quos tibi volo nominare. Primus, quem dico, est Filius meus Iesus Christus, qui natus est de mea carne virginea, ad hoc, vt suam charitatem manifestaret, & animas redimeret. Propter quòd non pepercit sui corporis laboribus, nec sanguinis sui effusionibus.
Nec dedignatus est audire contumelias, 1
& sustinere suæ mortis pœnam. Ille est ipse Deus, & est omnipotens in æterna lætitia. Secundus, quem reputo pro filio meo, est ille, qui residet in Papali Sede, videlicet Sede Dei in mundo, si obedierit præceptis suis, & ipsum dilexerit perfecta charitate. Modo volo aliquid loqui
1 qui super isto Papa, qui nominatur Vrbanus, propter precem meam obtinuit Spiritus sancti infusionem, vt deberet ad Romam per Italiam declinare, ad nihil aliud, nisi, vt iustitiam, & misericordiam faceret, fidem Catholicam roboraret, pacem confirmaret, & sic Ecclesiam sanctam innouaret. Sicut mater ducit filium suum ad locum, vbi sibi placet, dum ostendit sibi vbera sua. Ita duxi ego Vrbanum Papam prece mea, & opere Spiritus sancti de Auenione ad Romam, sine quouis suo periculo corporali. Quid fecerat ipse mihi? Iam vertit ad me dorsum, & non faciem, & intendit à me recedere, & ducit eum ad hoc malignus spi-

spiritus cum sua fraude. Nam tædium habet de diuino labore, & libitum ad suum commodum corporale. Item trahit eum Diabolus cum delectatione mundiali; nam nimis desiderabilis est sibi terra nationis suæ mundano more. Item trahitur carnalium amicorum consilijs, qui magis attendunt suam dilectionem, & voluntatem, quàm Dei honorem, & voluntatem, vel animæ suæ profectum, & salutem. Si contigerit ipsum redire ad terras, vbi fuit electus Papa, ipse habebit in breui tempore vnam percussionem, siuè vnam alapam, quòd dentes sui stringentur, seù stridebunt. Visus caligabit, & fuscus erit, & totius corporis sui membra contremiscent. Ardor Spiritus sancti paulisper tepescet in eo, & recedet, & omnium amicorum Dei preces, qui pro ipso orare decreuerunt lacrymis gemebundis, torpebunt, & corda ad eius frigescent dilectionem, & de duobus coram Deo redet rationem. Primò de his quę, fecerit in Papali Sede. Secūdò de his, quæ omiserat ex his, quæ potuisset in Dei honorem fecisse in sua magna maiestate.

NOTÆ.

1 VRbanus propter precem meam obtinuit Spiritus sancti infusionem, vt deberet Romam per Italiam declinare.

Hunc fuisse Vrbanum Quintum dubitari minimè potest, ipse namque tunc Sedem Pontificiam obtinebat, quando Beata Brigitta sanctitate floruit, vt fatetur ipsemet Platina in vita illius circà finem, & tradiderunt Ioannes Nauclerus volumine 2. suæ Cronographiæ, & Polydorus Virgilius lib. 7. de Inuentoribus rerum cap. 4. circà medium; huic autem Pontifici Beatam Brigittam præsentem Reuelationem obtulisse in Monte Falisco insinuatur in argumento huius Capitis, vbi tunc temporis Vrbanus morabatur, quoniam Aedes Pontificias construi mandauerat, vt sibi, suisque Successoribus eò proficisci liceret, vitandi, vt inquit Platina, vrbanos æstus causa, hoc ergò loco à Christo Vrbanus acriter reprahenditur, quòd Italiam deserere, & in Galliam redire decreuisset, & ideò aliquantò post medium Capitis de eo Christus conqueritur, sic: Trahit illum Diabolus cum delectatione mundiali, nam nimis desiderabilis est sibi terra nationis suæ, quàm ob causam prædixit Beata Brigitta, quòd si in patriam redijsset, Vrbem Romam deserens, illum quàm citissimè moriturum fuisse, quòd factum esse asserit Platina in vita ipsius, dum enim proficiscebatur in Galliam, Marsiliæ mortuus est, vel vt alij volunt, Auenione vitam finiuit Pontificatus sui Anno octauo.

HÆC QVÆ SEQVITVR EST
Reuelatio prima, quæ fuit missa
Domino Gregorio Papæ XI.
per Dominum Latinum
de Vrsinis.

1

CAP. CXXXIX.

VNA persona vigilans, & non dormiens, sed in oratione persistens, in spiritu rapta fuit. Et tunc omnes eius corporis vires quasi deficere videbantur, sed cor ipsius inflammabatur, & exultabat charitatis ardore; eiusque anima consolabatur, & quodam diuino robore confortabatur spiritus eius, ac etiam tota conscientia eius replebatur spirituali intellectu. Cui personæ tunc apparuit viso talis. Audiebat enim tunc ipsa quamdam vocem dulcisonam, eam taliter alloquentem. Ego sum illa, quæ genui Dei Filium verum Deum Iesum Christum. Quoniam aliàs dixi tibi aliqua verba, quæ Vrbano Papæ deberent nunciari, nunc etiam dico tibi aliqua, quæ mittenda sunt Papæ Gregorio. Sed vt meliùs intelligantur, dicam tibi ea per quādam similitudinem. Sicut enim pia mater dilectum videns filium nudum, & frigidum in terra iacentem, & ad.

ad erigendum se vires corporis nullas habentem, sed præ desiderio fauoris, & lactis materni, quærulis vocibus cum vagitu plorantem; quæ tunc tenera dilectione compassa filio festinè occurrit, & nè deficeret frigore, pia manu materna eleuauit eumdem, quem statim leniter fouit, & materno calore sui pectoris mitissimè calefecit, eumque dulciter mam-
1 millarum suarum lacte cibauit. 1 Sic ego Mater misericordiæ volo facere Papæ Gregorio, si Romam, & in Italiam redire voluerit animo permanendi, & voluntatem habuerit ibidem; vt pius pastor plangedi compassionis lacrymis gemebundis, animarum sibi ouium commissarum æternam perditionem, & earum damna, & dispendia dolorosa. Et innouaré propósuerit statum Ecclesiæ cũ humilitate, & pastorali debita charitate. Tunc enim ego sicut pia mater eleuabo eum de terra velut nudum frigidum filium, idest separabo eum, & totum eius cor ab omni dilectione terrena, & ab omni mundano amore, quæ sunt contra Dei voluntatem; & calefaciam eum suauitèr materno calore, scilicet charitatis meæ, quæ est in pectore meo. Saturabo etiam ipsum lacte meo, idest oratione mea, quæ similis est lacti. O quàm innumerabiles sunt illi, qui lacte orationis meæ sustentantur, & dulcitèr saturantur. Isto enim lacte saturabo, idest oratione mea, quam faciam pro eo ad Dominum Deum meum, qui est Filius meus, vt ipse dignetur misereri, & vnire Spiritũ suum sanctum cũ interno sanguine cordis eiusdem Papæ Gregorij. Tunc autem ipse saturabitur vera satietate perfectè intàtùm, quòd vlteriùs ad nihil aliud desiderabit in hoc sæculo viuere, nisi vt possit Dei honorem totis suis viribus augmentare. Eccè iam nunc ostendi ei maternam charitatem, quam sibi faciã, si obedierit, quia Dei voluntas est, vt transferat Sedẽ suam ad Romam cum humilitate. Modò etiam nè imposterum ipse ignorantia excusetur, ego præcauens eum materna charitate annuncio ei ista, quæ sequuntur videlicet, quòd, si ipse prædictis non obedierit, indubitanter sentiet iustitiæ virgam, idest Filij mei indignationem, quia tunc abbreuiabitur vita eius, & vocabitur ad iudicium Dei. Nulla tunc ei temporalium potestas auxiliabitur Dominorum. Nec etiam sapientia, & scientia ei proderunt medicorum, nec flatus aeris suæ natalis patriæ proficiet ei, ad eius vitam aliquatenùs prorogandam, quasi dicat, quòd si etiam venerit Romam, & prædicta non fecerit, tunc abbreuiabitur eius vita, nec proderunt ei Medici, nec reuertetur ad Auenionem, vbi possit & proficere aer natalis patriæ, sed potiùs morietur.

N O T Æ.

1 Sic ego Mater misericordiæ volo facere Papæ Gregorio, si Romam, & in Italiam redire voluerit.

1 *In hoc Capite, sicut etiam in subsequentibus tribus postremis huius Quarti Libri de reditu Gregorij XI. in Italiam agitur, atque in his Maria Virgo B. Brigittam admonet, vt omninò pro viribus studeat suam, suiq. Filij voluntatem Pontifici Gregorio propalare, ea enim erat, vt in Italiam, & ad Vrbẽ Romam quàm citissimè rediret, plurima namque Pastoris absentia sequebatur incommoda, sicque in Vrbe labefactati hominũ mores erant, vt nihil vrbanitatis viderentur habere, & Ciuitas illa, quæ viuendi alijs debebat esse norma, facta erat delinquendi magistra, mœnia quoque Vrbis, & Basilicæ, ædificia, tùm publica, tùm priuata, ruinam minabantur; hinc est, quòd Beatissima Virgo præcepit Beatæ Brigittæ, vt hanc suam Pontifici voluntatem indicaret: sic enim scribitur Cap. immediatè sequente non longè ab initio: Audi tu (inquit) quæ vides spiritualia, & dicito illud, quod tibi modo præcipitur, & scribe Gregorio Summo Pontifici hæc verba, & circà medium Capitis legitur,*

Noue-

Nouerit igitur certissimè hoc, quod infrà sequitur, esse voluntati Dei, videlicet, quòd sine dilatione quacumq. ipse veniat in Italiam, seù Romam, & omninò taliter faciat; & acceleret iter suum cũ festinatione ad veniendũ, quòd in mense Martio. vel ad vltimum intrante Aprili proximè futuro, ipse personaliter in prædicta Vrbe seù Prouincia Italiæ omninò sit ingressus, refert autem Platina in vita ipsius Gregorij, eũ venisse Romã anno Domini 1376. Idib. Ianuarij, quod etiã tradiderũt D. Antoninus, Genebrard. Onuphr. Panuinus, & alij, quos citat Ioan. Pineda in Monarchia Ecclesiast. lib. 22. c. 36. §. 3. Reliqua, quæ ad horum capitum intelligentiã spectare possunt, legenti patebũt per citatos Auctores, & ipsũmet Plat. in vita ipsius Gregorij XI. & litteras S. Catherinę Senẽsis ad eund. Pontificẽ scriptas, quæ totũ negotium cũ eo de reditu in Italiã peregit.

SEQVITVR SECVNDA VISIO, quam portauit Dominus Comes de Nola eidem Papæ Gregorio XI.

CAP. CXL.

LAVS Deo sit pro omni sua dilectione, & seruitium. Et honor sanctissimæ Mariæ pretiosæ Virgini suæ Matri, pro compassione, quã habet super omnes, quos Filius suus redemit sanguine suo pretioso. Pater sancte hinc est, quod cuidã personæ, quam vos benè nostis, vigilanti, in oratione existenti contigit, quòd sentiebat cor suũ totum inflammari diuinæ charitatis ardore, & quadã visitatione Spiritus sancti. Quæ quidẽ persona tunc audiuit quamdam vocem sibi dicentem: Audi tu, quæ vides spiritualia, & dicito illud, quod tibi modo prępipitur, & scribe Gregorio sũmo Pontifici hæc verba, quę modò audies. Ego, quæ loquor tibi sum illa, quam Deo placuit sibi in Matrem eligere, qui de carne mea sumpsit sibi corpus humanum. Ipse quidem Filius meus fecit cum Gregorio Papa magnũ opus misericordiæ, quando scilicet fecit per me sibi dici sanctissimam suam voluntatem, quam in priori reuelatione trãsmissa ei pleniùs intimaui. Et hoc factum est potiùs propter orationes, & lacrymas amicorũ Dei, quàm propter merita eius aliqua præcedentia. Ideò Ego, & Diabolus inimicus eius, graue certamẽ habuimus super eũ: Nam ego monui eumdem Gregorium Papam in alia littera; vt festinanter Romam, seù in Italiam se transferret cũ humilitate, & diuina charitate. Et vt ibidẽ Sedem suam poneret, & vsque ad mortẽ omninò permaneret: Diabolus verò, & aliqui consiliarij eiusdem, consuluerunt ei tardare, & in illis, vbi nũc est partibus demorari, & hoc propter carnalẽ amorem, & etiam propter parentum, & amicorum carnalium mundanã delectationem, & consolationẽ. Et ideò Diabolus maiorem habet nunc iustitiã, & occasionem tentandi eum, quia magis obędiuit consilio Diaboli, & amicorũ carnalium, quàm Dei, & voluntati meę. Verũ quia ipse Papa desiderat de voluntate Dei adhuc pleniùs certificari. Ideò iustum est, vt tale suum desiderium impleatur. Nouerit igitur certissimè hoc, quod infrà sequitur esse voluntatis Dei, videlicet, quòd sine dilatione quacumque ipse veniat ad Italiã, seù Romam, & omninò totaliter faciat, & acceleret iter suum cum festinãtia ad veniendum, quòd in mense Martio, vel ad vltimum intrante Aprili proximè futuro, ipse personaliter in prędicta Vrbe, seù Prouincia Italię omninò sit ingressus, si ipse in Matrẽ me vnquã voluerit habere. Si autẽ in prędictis inobediens fuerit, veraciter sciet, quòd nunquã ampliùs tali consolatione, idest alia mea visitatione, seù reuelatione visitabitur in hoc mundo. Sed post mortẽ suam respondebit corã diuina iustitia, cur mãdatis Dei noluerit obedire. Si verò in prędictis obedierit, tunc ego etiam complebo ea, quę promisi in reuelatione illa, à me sibi primitùs destinata. Notum etiã

eidem Papæ facio, quòd numquam sic erit firma, & tranquilla pax in Francia, quòd habitantes in ea plena securitate, & concordia possunt vllatenùs congaudere, antequam populus regni placauerint Deum filium meum, per aliqua magna opera pietatis, & humilitatis, quę suis multis prauis operibus, & offensionibus, ad indignationem, & iram hactenùs prouocauerunt: Propterea nouerit, quòd iter, seù passagium illorum armigerorum de iniquis societatibus iniquorum, quod ipsi facere volunt ad sanctum Sepulchrum Filij mei, non magis placet eidem Filio meo verò Deo, quàm aurum illud, quòd populus Israel proiecit in ignem, de quo Diabolus conflatilem vitulum compaginauit: Quia in eis est superbia, & cupiditas: Et si aliquam habent voluntatem eundi ad memoratum Sepulchrum, magis est propter superbiam, & cupiditatē pecuniæ, quàm propter amorem, & honorem Dei. Et his dictis hæc visio disparuit. Post hæc autem subiunxit, & dixit mihi Mater Dei: Item dic Episcopo meo Eremitæ, quòd claudat istam litteram, & sigillet eam, & posteà scribat in alio papiro copiam eius, & ostendat eamdem copiam apertam illi Abbati Nuncio Papæ, & Nolano Comiti, vt ipsi legant eam, & sciant quid continetur in illa. Postquam verò illi eā legerint, dimittat eis supradictam litteram clausam sigillatā, quam ipsi statim mittant Papæ Gregorio sine mora, sed copiam illam apertā, postquam legerint, nō dimittat eis, sed volo quòd dilaceret, & rumpat eam coram oculis eorum in frusta, quia sicut littera quæ est vna, dilacerabitur in multa frusticula. Sic nisi Papa tempore, & anno venerit præfixo in Italiam, terræ Ecclesiæ, quæ sub vna eius obediētia, & subiectione modò eidē obediunt, diuidentur in plures partes in manus inimicorum. Et firmissimè scias, quòd in augmētum tribulationis ipsius Papæ, non solū ipse audiet, sed & videbit oculis suis esse vera, quæ dico, nec poterit cum tota manu potētiæ suæ, reducere terras prædictas Ecclesiæ ad pristinum statum suæ obedientię, & pacis. Illa enim verba, quæ nunc dico tibi, adhùc non sunt dicenda, nec scribenda illi Abbati, quia semen occultatur in terra, donec fructificet in spicam.

HÆC REVELATIO FVIT IN Neapoli prædictæ Sponsæ Christi ostensa pro eodem Papa in festo Sancti Policarpi, quando redijt de Hierusalem, sed hanc reuelationem non misit Papæ, quia non fuit ei præceptum diuinitus.

CAP. CXLI.

HRISTVS apparuit Sponsæ suę Dominę Brigittæ, oranti pro Papa Gregorio XI. & dicit ei. Attende filia ad verba hæc, quæ loquor. Scias enim quod iste Papa Gregorius est simimilis paralytico, qui non mouet manus ad operandum, nec pedes ad ambulandum. Sicut enim infirmitas paralysis generatur ex sanguine, & humore corrupto, & frigore, sic istum Papam tenet quasi impeditum, immoderatus amor sanguinis sui, & frigus tepiditatis mentis suæ ad me. Sed scias, quòd adiutorio orationis Virginis Mariæ Matris meæ, iam incipiet mouere manus, & pedes; scilicet faciendo voluntatem meā, & honorē in veniendo Romā. Ideò scias certissimè, quòd ipse veniet Romā, & ibi inchoabit viā ad aliqua bona futura, sed nō consūmabit. Tunc autē respondit Domina Brigitta. O Domine Deus meus, Regina Neapolis, & multi alij dicunt mihi, quòd impossibile est eum venire Romā, quia Rex Franciæ, & Cardinales, & alij, quāplurima ponūt ei impedimēta ad veniēdū. Et audiui, quòd multi insurgūt ei, dicen-

dicentes se habere spiritũ Dei,& diuinas reuelationes,& visiones,qui prætextu illarũ dissuadent ei venire. Et ideò timeo multũ, quod impediatur aduentus eius. Respondit Deus. Audisti legi,quod Hieremias erat in diebus illis in Israel, qui habebat spiritũ Dei ad prophetãdum, & multi erant tunc,qui habebant spiritum somniorũ, & mendacij, quibus Rex iniquus credidit, & ideò venit ipse Rex in captiuitatem,& populus cũ eo. Nã si Rex credidisset soli Hieremiæ ablata fuisset ira mea ab eo. Sic etiã nunc est,quia siuè surgant sapientes,siuè surgant somniatores, siuè surgunt amici, non spiritus, sed carnis ipsius Papæ Gregorij, & suadeant, & dissuadeãt contrariũ, nihilominùs tamen ego Dominus prævaleo eis, & ducã ipsum Papam ad Romam,non ad eorum consolationem. Sed vtrum tu videbis eũ venire, an non, tibi non est licitũ scire.

HÆC REVELATIO FVIT IN Neapoli prædictæ Sponsæ Christi ostensa in mense Februario, pro eodem Papa Gregorio, quam portauit ei quidam Eremita, qui Episcopatui renunciauerat.

CAP. CXLII.

PATER sanctè. Illa persona, quam benè nouit Sãctitas vestra, existẽs in oratione vigilans, cũ staret tunc in raptu mentis contẽplatione suspensa, vidit in spiritu similitudinẽ throni. In quo sedebat similitudo hominis inæstimabilis pulchritudinis, & incõprehensibilis potentiæ Dominus. Et in circuitu throni, multitudo stabat magna Sanctorum, & innumerabilis exercitus Angelorum. Et antè sedentem in throno,stabat remotè quidam Episcopus indutus Pontificalibus indumẽtis, & ornamentis. Ipse autẽ Dominus,qui in throno sedebat, mihi loquebatur,sic dicens: Mihi data est omnis potestas in cęlo,& in terra à Patre meo.Et licet tibi videor loqui quasi de vno ore Attamen non solus loquor,quia Pater loquitur mecũ,& Spiritus sanctus,quæ tres personæ vnum sumus in diuinitatis substantia. Deindè ad illũ Episcopum loquebatur dicens: Audi Gregori Papa XI. verba,quæ ego loquor tecum, & diligenter attende ad ea, quæ dico tibi.Cur tantũ odis me? quare tanta est audacia tua, & præsumptio tua cõtra me; nam Curia tua mundana deprędatur cælestem Curiã. Tu verò superbè spolians me ouibus meis, bona quoque Ecclesiastica, quæ mea propria sunt, & bona subditorũ Ecclesiæ meæ indebitè extorques, & surripis, & das illa amicis tuis temporalibus. Tu etiam bona capis, & recipis iniustè à pauperibus meis,& illa das, & distribuis indecenter diuitibus tuis, propter quòd nimia est audacia, & præsumptio tua, eò quòd tu tam temerè intras Curiam meã,& nõ parcis eis,quæ mea propria sũt.Quid feci tibi Gregori? Ego enim patienter permisi te ascẽdere ad summũ Pontificatum, & prędixi tibi voluntatem meã,per litteras de Roma tibi diuina reuelatione transmissas,admonendo te per illas de salute animæ tuæ,& præcantaui in eis de magno dispendio tuo: Quid ergo pro tantis beneficijs rependis mihi? Et cur facis hoc,videlicet, quòd in Curia tua regnat superbia maxima? Cupiditas insatiabilis, & luxuria mihi execrabilis, ac etiã vorago pessima horribilis symoniæ? Insuper etiã rapis, & deprędaris à me innumerabiles animas.Nã quasi omnes,qui veniunt ad Curiam tuã, mittis in gehennã ignis, ex eò quòd nõ diligenter attendis ea,quæ pertinent ad Curiam meã, quia tu es Prælatus,& Pastor ouium mearũ. Et ideò culpa tua est, quòd non discretè consideras ea,quæ ad spiritualem salutẽ ipsarum facienda, & corrigẽda sunt. Et quamuis ex prædictis possem secundum iustitiã condemnare te, tamen ex misericordia adhùc iterùm moneo te de salute animæ

tuæ, videlicet, vt venias Romam ad Sedẽ tuam, quàm citiùs poteris, tempus enim pono in arbitrio tuo. Scias tamen, quòd quantò plùs tardaueris, tantò plùs diminuitur profectus animæ, & omniũ tuarũ virtutũ. Et quantò citiùs ad Romam veneris, tantò citiùs, accrescẽt tibi virtutes, & dona Spiritus sancti, & inflammaberis diuino igne charitatis meæ, veni igitur, & noli tardare. Veni non cũ superbia solita, & mũdana pompa, sed cum humilitate, & ardenti charitate. Et postquã sic veneris, extirpa, euelle, & dissipa omnia vitia de Curia tua. Remoue etiam à te consilia carnaliũ, & mundanorum amicorũ meorum. Aggredere ergò, & noli timere, cõsurge viriliter, & induere fortitudinem confidenter, incipe renouare Ecclesiam meã, quam ego acquisiui meo proprio sanguine, & renouetur, & spiritualiter reducatur ad pristinum statum suum sanctũ, quia iam nunc magis veneratur lupanar, quã sancta mater Ecclesia. Si autem non obedieris prædictæ voluntati meæ, firmiter scias, quòd tali sententia, & spirituali iustitia condemnaberis coram tota cælesti mea Curia, quali condemnatur, & punitur temporaliter Prælatus degradandus. Qui publicè exuitur sacris vestibus Pontificalibus gloriæ cum pudore, & maledictione, & repletur ignominia, & confusione. Sic ego faciam tibi. Nam deponã te de cælesti Curia, & omnia, quæ modò sunt tibi ad pacẽ, & honorẽ, erunt tibi ad maledictionẽ, & æternã confusionem. Et quilibet Inferni Diabolus recipiet morsellũ de anima tua, quãuis ipsa immortalis, & inconsumptibilis sit, & pro benedictione repleberis æterna maledictione. Et quamdiu patiar te inobedientẽ mihi, tãdiu prosperaberis. Verumtamen fili mi Gregori, adhuc te moneo, vt humiliter reuertaris ad me, & obedi cõsilio meo Patris tui, & Creatoris tui, Quia, si tu prædicto modo obedieris mihi, & ego, vt pius Pater suscipiã te. Aggredere ergò viriliter viã iustitiæ, & prosperaberis. Noli contemnere diligentem te, quia, si obedieris, faciam tecum misericordiam, & benedicã te, ac etiam vestiam te, & ornabo te pretiosis vestimentis Pontificalibus veri Papæ, & induam te meipso, ita quòd tu eris in me, & ego in te, & glorificabitur in æternum. His autem sic visis, & auditis, hæc visio disparuit.

REVELATIO QVARTA, quam B. Brigitta misit Domino Papæ Gregorio in mense Iulij, anno Domini M.CCC.LXXIII. Et ipsa scripsit cuidam Eremitæ, qui olim fuit Episcopus, qui tunc erat cum Domino Papa super hoc in Auenione.

CAP. CXLIII.

DOMINVS Noster Iesus Christus dixit mihi, Domine Episcope, quòd ego scriberem vobis infrascripta verba, quæ debetis ostendere summo Põtifici. Papa petit signũ, dic ei, quòd Pharisei petierũt signũ. Quibus respõdi, quòd sicut Ionas fuit in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, sic ego Virginis filius fui in terra mortuus tribus diebus, & tribus noctibus, & resurrexi, & ascendi in gloriã meã. Sic Papa iste Gregorius accipiet signũ admonitionis meæ, vt saluet animas. Faciat ergò opera, quæ honoris mei sũt, & laboret, quo modo saluẽtur animæ, & vt Ecclesia mea veniat in pristinũ statum, & meliorẽ dispositionem, & tunc experietur signũ, & fructum æternæ consolationis. Secundũ habebit signũ, quòd, nisi obedierit verbis meis, & venerit in Italiã, non solum perdet temporalia, sed etiam spiritualia, & sentiet tribulationẽ cordis, quamdiu viuit, quamuis quandoq. cor eius videtur habere releuamen, tamen remorsus cõscientiæ, & interna tribulatio remanebit sibi. Tertium signum, quòd ego Deus loquor cũ vna muliere verba mirabilia, ad quid hoc, & ad quem fructum, nisi ad

animarum salutẽ, & vtilitatem, & vt mali emendentur, & vt boni fiant meliores? De discordia verò inter Papã, & Bernabonem. Respondeo, quòd vltrà modum est mihi odiosa, quia infinitæ animæ de illa periclitãtur. Ideò placitum est mihi, quòd cõcordia fiat. Nã si etiã Papa expulsus esset à Papatu suo, meliùs esset quòd Papa humiliaret se, & faceret concordiã quacumque occasione fieri posset, antequã tot animæ perirent in æternã damnationem. De emendatione verò Regni Franciæ, non habebit scire, antequã personaliter venerit in Italiam. Itaq. sicut, si staret patibulũ, super quod penderet funis, quem ex vna parte infiniti traherẽt, ex alia non nisi vnus. Sic damnatio animarum aperta est, & quasi ad illã pleriq. laborant. Ideò Papa iste respiciat ad me vnũ, quia licèt omnes dissuadeant ei venire Romam, & obsistant quantumcũq. possunt, confidat in me vno, & iuuabo eum, & nulli præualebunt in eum. Sed sicut pulli in nido veniente matre, eleuant se, & clamant, & gaudent. Sic ego gaudenter occurram ei, & eleuabo eum, & ad animã, & corpus honorabo. Item ait Dominus. Quoniã dubitat Papa, an debeat venire Romam pro reformatione pacis, & Ecclesiæ meæ, volo quòd omninò veniat in proximo sequẽti autumno. Et sciat etiam, quòd nihil gratiùs potest mihi facere, quàm quòd in Italiã veniat.

VISIO QVAM HABVIT SPONSA Christi de iudicio animæ cuiusdam Summi Pontificis defuncti.

CAP. CXLIV.

Videbat Sponsa quasi vnã personã Pontificis vestitã scapulari, quę stabat in domo platearum, luto respersa. Cuius domus tectũ ferè iacebat super cerebrum dictæ personæ compressum. Et Æthiopes nigri habentes vncinos, ac alia instrumenta nocendi circumuallabant domum, sed non valebant tangere personam illam, licet terrebant eam terrore maximo. Et tunc audiui vocem dicentem mihi. Hæc est anima illius magni Pontificis, quem tu nosti. Domus enim ista est retributio eius spiritualis. Nam aliqua mundana tractabat, & ideò remuneratio eius nondum lucida est, donec in Purgatorio purgetur, & dealbetur spiritualibus orationibus, & charitate Dei. Quòd verò tectum quasi comprimit cerebrum eius, signũ mysterij est, quia tectũ significat charitatẽ Dei. Quę quãtò maior est, tãtò latior, & sublimior ad spiritualia est, & ad feruorẽ Dei. Sed quia charitas animę huius in aliquibus mũdialibus operibus ardebat, & magis sequebatur voluntatẽ propriã. Ideò tectũ, quod luminosũ, & altũ est electis Dei, angustũ est sibi, donec sãguine Filij Dei, & cęlestis Curię interuẽtu dilatatur. Quòd verò anima induta est scapulari, signũ est, quòd studuit se cõformare religioni monasticę, & vocationi suę, sed nõ tantũ conatus est, quòd esset exemplar proficientium, & forma perfectorum. Nunc autem licitum est tibi scire tria de operibus, quę fecit in vita sua, propter quæ nunc patitur pœnam. Primum est, quòd fecit quamdam inobedientiã contra Deum, & conscientiam suã, de quo contritionẽ habuit, & remorsum cõscientię suę. Secundũ est, quòd dispensabat in aliquibus cũ quibusdã propter carnalẽ amorẽ, sequendo voluntatẽ suã. Tertiũ est, quòd dissimulabat aliqua, nè offẽderet, quos diligebat, quę corrigere potuisset. Verumtamẽ scias, quòd anima ista non est cum illis, qui descendunt in Infernum, nec cũ illis, qui veniunt ad grauiora examina Purgatorij, sed cum illis, qui quotidiè festinanter appropinquant gratiæ, & visioni maiestatis Dei Omnipotentis.

Explicit Quartus Liber Reuelationum Cęlestium S. Brigittæ.

PROLOGVS LIBRI QVÆSTIONVM,

Qui est Quintus Liber Cælestium Reuelationum S. Brigittæ.

INCIPIT Liber Quintus Cælestium Reuelationum Christi ad Beatam Brigittam de Regno Suetiæ. Qui Liber Quæstionum meritò intitulatur, ex eo, quòd processus eius est per modũ Quęstionum, ad quas Christus Dominus dat mirabiles solutiones. Et reuelatus fuit eidem Dominæ miro modo. Sicut ipsa, & Confessores eius, sæpè oretenùs testabantur. Nam semel contigit, quòd cum ipsa quadam die equitaret in equo, itinerando ad suum Castrum Vatzsten, pluribus familiaribus cum ea equitantibus sociata, tunc illa, sic equitãdo per viam, incępit ad Deum orando erigere mentem suam, quę illicò rapta fuit in spiritu, & ibat quasi extra se alienata à sensibus corporis in extasi mentalis contemplationis suspensa. Videbat tunc in spiritu vnam scalam fixam in terram, cuius summitas cælum tangebat. Et in summitate eius in cælo, videbat Dominum Iesum Christum sedentem in throno mirabili, velut Iudicem iudicantem, ad cuius pedes stabat Virgo Maria. In circuitu autem throni erat infinitus exercitus Angelorum, & multitudo copiosa Sanctorum. Et in medio eiusdem scalæ videbat prædicta Domina Brigitta Religiosum quemdam sibi notum, adhuc corpore tunc viuentem; magnæ litteraturæ in sciẽtia Theologiæ, plenum quoque dolo, & malitia diabolica. Qui videbatur in gestu suo impatientissimo, & inquieto, magis Diabolus, quàm Religiosus. Videbat namq. tunc dicta Domina cogitationes, & omnes affectiones internas cordis eiusdem Religiosi, & quomodo ipse illas propalabat Christo Iudici in throno sedenti cum gestu inordinato, & inquietissimo per modum Quæstionum, vt infrà sequitur. Videbat etiam, & audiebat tunc in spiritu ipsa Domina Brigitta, qualiter Christus Iudex ad illas quæstiones, cum gestu mansuetissimo, & honesto, sigillatim, & compendiosè, sapientissimè respondebat. Et qualiter aliquando Domina nostra Virgo Maria, aliqua verba eidem Dominæ Brigittæ loquebatur, vt seriosiùs liber iste inferiùs declarabit. Postquam autem in eodem instanti dicta Domina habuit in mente totum istum librum, in vna eadem Reuelatione, accedente iam ipsa ad dictum Castrum. Tunc familiares eius accipientes frenum equi, cœperunt eam mouere, & quasi excitare ab illo raptu, quæ ad se reuersa nimis doluit, ex eo quod tunc priuabatur tanta diuina dulcedine. Qui liber quæstionum ita effectualiter remansit tunc in corde, & memoria eius infixus, ac si in tabula marmorea totus sculptus fuisset. Ipsa verò statim scripsit eum in lingua sua, quem translatauit Confessor eius in lingua litterali, prout alios libros translatare solitus erat.

Liber iste Quæstionum diuiditur per Interrogationes, & subdiuiditur per Quæstiones. Habet enim XVI. Interrogationes, & in qualibet earum Iudex Christus interrogatur de certis Quæstionibus. Ad quas ipse respondet distinctè, & mirabiliter. Ita quòd qualibet Interrogatio continet certum numerum Quæstionum. Posteà verò sequuntur earum solutiones, & responsiones, prout in processu libri latiùs continetur.

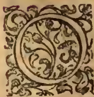
INCIPIT QVINTVS LIBER REVELATIONVM CAELESTIVM SANCTAE BRIGITTAE DE SVETIA.

IDIT Thronum in in Cælo, in quo ſedebat Dominus Ieſus Chriſtus, vt Iudex, antè cuius pedes ſedebat Virgo Maria, & in circuitu Throni erat exercitus Angelorum, & infinita multitudo Sanctorum. Ad quem Iudicem Religioſus quidam litteratus magnus in Theologia, ſtans in alto gradu cuiuſdam ſcalæ, quæ in terra fixa erat, cuius ſummitas cælum tangebat, impatientiſſimos, & inquietos habens geſtus quaſi dolo, & malitia plenus, interrogando dixit.

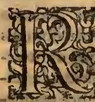
INTERROGATIO I.

Quæſtio I.

IVDEX. Interrogo te. Tu dediſti mihi os, numquid non debeo loqui mihi placentia? Quæſtio ſecunda. Tu dediſti mihi oculos, numquid non debeo videre cum eis ea, quæ me delectant? Quæſtio tertia. Tu dediſti mihi aures, quare non audiam cum eis illa, quæ mihi placent? Quæſtio quarta. Tu dediſti mihi manus, cur non faciam cum illis, quid eſt gratum mihi? Quæſtio quinta. Tu dediſti pedes, quare non ambulabo cum eis ſecundum deſiderium meum?

RESPONSIO CHRISTI Ad Primam Quæſtionem.

ESPONDIT Iudex ſedens in Throno, cuius geſtus erant manſueti, & honeſtiſſimi, dicens, Amice ego dedi tibi os ad loquendum rationabiliter vtilia animæ, & corporis tui, & ea, quæ ſunt honoris mei. Reſponſio ſecundæ Quæſtionis. Secundò dedi tibi oculos, vt videas mala fugienda, & ſalubria tibi cuſtodienda. Reſponſio tertiæ Quæſtionis. Tertiò dedi tibi aures, vt audires ea, quæ ſunt veritatis, & honeſtatis. Reſponſio quartæ Quæſtionis. Quartò dedi tibi ma-

manus, vt cum eis faceres, quæ ſunt neceſſaria corpori,& quæ nõ ſunt animę nociua. Reſponſio quintæ Quæſtionis. Quintò dedi tibi pedes, vt recederes ab amore mundi, & ires ad requiem, & amorem animæ tuæ, & ad me Creatorem, & Redemptorem tuum.

INTERROGATIO SECVNDA, Quæſtio Prima.

ITEM apparuit Religioſus, qui ſuprà in gradu ſuo dicens. O Chriſte Iudex tu voluntariè amariſſimã ſuſtinuiſti pœnam. Cur propter hoc ego non debeo honorabiliter me habere,& in mundo ſuperbire? Quæſtio ſecunda. Item tu dediſti mihi bona temporalia, cur propter hoc non debeo, quæ appeto poſſidere? Quæſtio tertia. Item cur dediſti membra corpori meo, ſi non debeam ea mouere, & exercitare ſecundum voluntatem meã?
1 Quæſtio quarta. 1 Item cur dediſti legem, & iuſtitiam, niſi ad vindictam faciendam? Quæſtio quinta. Item tu permiſiſti quietem habere, & requiem. Cur laſsitudinem, & tribulationem ordinaſti, vt eam ſentiamus?

RESPONSIO PRIMÆ Quæſtionis.

RESPONDIT Iudex. Amice ſuperbia hominis ex patientia mea diù toleratur, vt exaltetur humilitas, virtusq. mea manifeſtetur, & quia ſuperbia non eſt à me creata, ſed à Diabolo inuenta, ideò fugienda eſt, quia ducit ad Infernum, humilitas verò cuſtodienda eſt, quia ducit ad Cælum, quam ego Deus docui verbo, & exemplo meo. Reſponſio ſecundæ Quæſtionis. Item bona temporalia, ideò à me data, & conceſſa ſunt homini, vt homo eorum vſum habeat rationabiliter, vt ea, quæ creata ſunt commutentur in increatum, ſcilicet in me Deum Creatorem, laudando, & honorando me de bonis meis, non autem viuendo ſecundum deſiderium carnis. Reſpõſio tertiæ Quæſtionis. Item membra corporis, ideò homini data ſunt, vt animæ oſtendant quamdam ſimilitudinem virtutum, & vt ſtarent ad officium, & virtutem animæ, tamquam eius inſtrumenta. Reſponſio quartæ Quæſtionis. Item iuſtitia, & lex, ideò à me inſtituta eſt, vt ſcilicet impleretur cum ſuperna charitate, & compaſsione, & vt inter homines vnitas diuina, & concordia firmaretur. Reſponſio quintæ Quæſtionis. Item quòd dedi homini, vt requiem, & corporalem quietem poſsit habére, hoc feci ad corroborandam infirmitatem carnis, & ad percipiendam animæ fortitudinem, & virtutem. Sed quia caro quandoq. improuidè inſoleſcit, ideò tolerandæ ſunt tribulationes, & omnia illa gratanter per quæ corrigatur.

CONSALVI DVRANTI EPISCOPI FERETRANI

NOTAE, ET VARIAE LECTIONES Ad Librum Quintum Cælestium Reuelationum Sanctæ Brigittæ.

INTERROGATIO SECVNDA, QVAESTIO QVARTA.

1

VR dedisti legem, & iustitiã, nisi ad vindictam faciendam?

In superioribus propositis dubitationibus, ac etiam in earum responsionibus nihil annotandũ occurrit, Sole namq. omnia clariora sũt: sciendũ tamen hic breuiter est, cũ quæritur, Cur Deus Opt. Max. legẽ, & iustitiã dederit, quòd de legẽ nõ solùm diuina, sed & de humana sermo fit, & per iustitiam nõ intelligitur hic ea, qua Deus peccatorẽ iustificat, & ex iniusto iustũ facit, sed ea, per quã vnicuiq. ius suũ tribuitur. In respõsione verò ad dubitationẽ propositã, duplex tantũmodo legũ finis tãgitur, cũ dicitur Iustitia, & Lex. ideò à me instituta est, vt cũ superna charitate, & compassione impleatur, secũdò, vt inter homines vnitas diuina, & cõcordia firmetur, quod etiã docuit D. Aug. lib. 1. de Libero arbitr. circ. fin. vbi humanarũ legum finẽ esse asserit humanã societatẽ, pacis, ac libertatis in Vrbibus conseruationem; & Epistola 200. ad Aselicum de spirituali lege verba faciens, Hæc (inquit) est vtilitas legis, quia ostendit hominem sibi met ipsi, vt sciat infirmitatẽ suã, & videat, quemadmodũ per prohibitionẽ augeatur potiùs carnalis concupiscentia, quàm sanetur: appetuntur enim ardentiùs, quę vetantur, dũ id, quod spiritualiter iubetur, carnalis obseruare cõpellitur, idem indicat ep. 157. ad Optatũ. sed egregiè S. Isidor. de legũ finib. disserens lib. 5. Etymol. c. 20 Factæ sunt (inquit) leges, vt earũ metu humana coerceatur audacia, tutaq. sit inter improbos innocentia, et in ipsis improbis formidato supplicio refrenetur nocẽdi facultas: Cæterùm in vniuersũ quattuor ob causas à Deo leges hominibus esse datas affirmare possumus. Primò quidẽ, vt vitia penitùs extirpentur. Secundò, vt hominũ mores componantur. Tertiò, vt ad fælicitatem ducant. Quartò, vt veritatẽ planè, & lucidè tradant, ad quæ omnia præstanda, & humanæ leges, ac etiã diuinæ cõditæ sunt, quæ tamẽ lex Euãgelica perfectiùs alijs præstat, quod etiam insinuauit August. lib. 3. de Trinit. c. 11. cũ dicit, Data est lex ad domandã hominis superbiã, eiusq. prodendã infirmitatẽ, data est etiam in signũ futurorũ, vt futuris futura figuris attestaretur, data postremò est lex duris in flagellũ, hinc est quòd serm. 22. de Verbis Apostoli, leges appellauit instrumẽta mundatoria: verùm necessitas legis ostẽdi potest ex cõparatione animæ ad corpus, sicut enim sine anima corpus hominis moritur, sic sublatis legibus Ciuitas: quare Demosthenes ciuitatis animã leges vocauit, sic Demosthenes apud Maxim. serm. 58. & Stobæus serm. 41.

IN-

INTERROGATIO TERTIA, Quæstio I.

ITEM apparuit in gradu suo Religiosus, qui suprà, dicēs. O Iudex, quæro à te. Cur dedisti nobis sensus corporeos, si non secundum sensus carnis moueamur, & viuamus? Quæstio secunda. Item cur dedisti cibaria, & carnis sustentaméta, scilicet cibos, & alia delectabilia, si non viuamus ad saturitatem secundũ carnis appetitum? Quæstio
1 tertia. 1 Item cur dedisti nobis liberum arbitriũ, nisi vt sequamur voluntatē nostram? Quæstio quarta. Item cur dedisti hominibus, & mulieribus semen cómixtionis, & naturã, si non secundũ appetitum carnis effundatur? Quæstio quinta. Item cur dedisti cor, & voluntatem, nisi vt diligatur, quod sapit dulcius, & ametur, quod delectabilius est ad fruendum.

RESPONSIO Quæstionis Primæ.

RESPONDIT Iudex. Amice ego dedi homini sensum, & intelligentiam ad cõsiderandum, & imitandum vias vitæ, & fugiendum vias mortis. Responsio Quæstionis secũdæ. Item cibos, & carnis necessaria dedi pro corporis moderata sustentatione, & vt animæ virtutes exequeretur fortiùs, & non debilitaretur ex nimia sumptione. Responsio Quæstionis tertiæ. Item dedi homini liberum arbitrium ea ratione, vt ipse dimitteret propriam voluntatē propter me Deum suũ, & vt ex hoc homo maius meritum consequeretur. Responsio Quæstionis quartæ. Item dedi semen commixtionis, ea de causa, vt loco, & modo germinaret debito, & vt causã iusta, & rationabili fructificaret. Responsio Quæstionis quintæ. Item ideò dedi homini cor, vt in eo me Deum suum, qui vbique sum, & incomprehensibilis concluderet. Et vt cogitando in me esset delectatio sua.

INTERROGATIO TERTIA, Quæstio Tertia.

NOTÆ.

1 CVR dedisti nobis liberũ arbitriũ, nisi, vt sequamur voluntatē nostrã. *Quæritur hìc, quare Deus Opt. Max. homini liberũ dederit arbitriũ, cui dubitationi duplici ratione satisfit, primo quidē, vt homo minimè propriã sequeretur voluntatē, sed diuino fauore adiutus cælestibus obtēperaret mãdatis, quæve Dei sũt faceret, ac æternã gloriã mereri posset, si ergò suã poterat homo dimittere voluntatē, eaq. dimissa diuinam sequi, profectò liber erat, hãc ob causam tantò libertatis munere dignus factus est homo, propterea Lyran. super illud Ecclesiast. 15. Et reliquit hominem in manu consilij sui, appellat hanc libertatem conseruãdi iustitiam potestatem, non propriæ voluntatis faciendæ facultatem, & ideò D. Basilius in sermone, quem de libero arbitrio edidit, affirmat, homini liberum datum esse arbitrium, vt Diabolo peculiariter resisteret, quod egregiè explicãs D. Aug. lib. 2. de Libero arbitr. c. 1. Nũc (inquit) cũ Deus peccantē punit, quid videtur tibi aliud dicere, nisi cur nõ ad eã rem vsus es libera voluntate, ad quã tibi eam dedi, hoc est ad rectè faciendum, quod sanè, vt docet Greg. Naz. in Apolog. aliquãto post init. singularis, & eximiæ bonitatis Dei argumentũ est, nimirũ facere, vt nostra quoque aliqua ex parte sit virtus, nec natura tantùm nobis inseratur, sed volũtate etiã, animiq. proposito excolatur, arbitrijq. libertate parē in vtramq partem motum habēte. Idem habet in orat. de Christi Natiuit. atque hoc similitudine quadam satis apta demonstrari posse credo, sicut enim Deus per se poterat in vniuersali diluuio Noe cum suis, nè submergerentur, efficere, voluit autem, vt ipse fabricaret Arcã, & ingrederetur eam, vt esset suæ saluationis cooperator, ita placuit ei, vt omnes, qui spiritualiter saluantur, suæ saluti cooperentur per liberi arbitrij motũ. Hac eadē similitudine vtitur Driedo de Captiu. & redempt. hominis, & probat, hoc ipsũ D. Damasc. lib. 2. de Fide orthod. c. 27. & Chrysost. ho. 14. ex varijs in Matth. locis, & B. Basil. loco suprà citato.*

LO-

LOQVITVR VIRGO MARIA Beatæ Brigittæ, informando eam de quinque virtutibus, quas debet habere intra se, & alias quinque extra.

REVELATIO PRIMA in Libro Quæstionum.

MATER loquitur. Filia, oportet te habere quinque interna, & quinque ab extra. Primò ab extrà; os mũdum à detractionibus. Aures clausas à vaniloquijs. Oculos pudicos. Manus in bonis operosas, & elongare te à sæculi conuersatione. Item ab intrà oportet te habere quinque, scilicet. Diligere Deum feruenter. Desiderare eum sapienter. Tribuere bona temporalia, cum iusta, & recta intentione rationabiliter. Fugere mũdum humiliter. Et promissa mea expectare longanimiter, & patienter.

INTERROGATIO QVARTA, Quæstio I.

TEM apparuit in suo gradu Religiosus, qui supra, dicẽs.
1 O Iudex cur debeã inquirere sapientiam Dei, cum ego habeam sapientiã mundi? Quæstio secunda. Cur debeam lugere, & plorare, cum gaudium, & gloria mundi mihi abundat? Quæstio tertia. Item dicito, cur lætari debeam, aut quomodo in carnis afflictione? Quæstio quarta. Item cur timere debeam cum virium propriarum habeam fortitudi-
2 nem? 2 Quæstio quinta. Item quare alijs obediam, si voluntas mea est in propria potestate?

RESPONSIO Quæstionis Primæ.

RESPONDIT Iudex. Amice omnis, qui sapiens est ad mundum, cæcus est ad me Deum suum. Et ideò, vt acquiratur diuina sapientia mea, necesse est, vt diligenter, & humiliter inquiratur. Responsio Quæstionis secundæ. Item omnis, qui habet honores mundi, & eius gaudium, diuersis agitatur curis, & inuoluitur amaritudinibus ducentibus ad Infernum; ergò nè quis à via cæli deuiet, necesse est sollicitari piè, & rogare, & plorare. Responsio Quæstionis tertiæ. Item valdè vtile est lætari in afflictione, & infirmitate carnis, quia ei, qui habet afflictiones carnis, appropinquat misericordia mea, & per ea faciliùs appropinquat æternæ vitæ. Responsio Quæstionis
3 quartæ. 3 Iem omnis quicumque fortis est, & ego fortior illo. Ideò vbique timendum est nè fortitudo auferatur.
var. lect.
Responsio Quæstionis quintæ. Item quicumque habet liberum arbitrium in manu sua, timere debet, & veraciter intelligere, quòd nihil ita faciliter ducit ad pœnam æternam, sicut voluntas propria sinè ductore. Ideò, qui propriam volũtatem relinquit mihi Deo suo, obediens mihi, habebit cælum sine pœna.

INTERROGATIO QVARTA, Quæstio I.

NOTÆ.

1 O Iudex cur debeam inquirere sapientiam Dei, cum ego habeam sapientiam mundi?

Quoniam hoc loco duplicis sapientiæ mentio fit, Diuinæ, scilicet, & Humanæ: Ideò vtriusquè natura breuiter indaganda est, vt propositæ dubitationis solutio legentibus pa-

pateat, dicitur namq. in responsione, quòd cum humana sapientia cæca sit, ideò Diuinam inquirendam esse; est autē Diuina sapientia, vt placet D. August. lib. 2. de Libero arbitrio cap. 4. veritas, in qua cernitur, ac tenetur summum bonū; in qua definitione animaduertendum est, quòd cùm dicitur, quòd sapientia veritas est, in qua summum bonum cernitur, & qua item tenetur, dupliciter hanc sapientiam veram considerandam esse; speculatiuè, & practicè: verus nāq. sapiens non in speculatione tantummodo Dei moratur, sed & quomodo possit illius voluntati obtemperare, eiusq. seruare leges, ac præcepta studet, hanc ergò sapientiam diuinam practicè cōsideratam Iob cap. 28. Cultum Dei vocat, de qua etiam verba faciunt D. August. lib. 14. de Trinit. cap. 11. D. Gregor. Nazianz. Oratione in plagam grandinis in principio. Sapientia (inquit) est vita proba, & honesta, Deoque perpurgata, qua piscatores vniuersum cinxisse orbem Euangelij retibus affirmat, atque contracto verbo fluxam illam sapientiā profligasse: de eadē agit Oratione de Laudibus D. Athanasij paulò post initiū, & Oratione contra Maximum circà finem, & D. Leo fusè Serm. de Epiphania Domini, vbi inter cætera tradit diuinam hanc sapientiam, nō in abundantia verbi, nec in astutia disputandi, neque in appetitu laudis, & gloriæ, sed in vera, & voluntaria humilitate consistere, hactenus D. Leo: ex cuius doctrina satis apertè deduci potest, à contrario sensu, quæ, & qualis humana sapientia censenda sit, & eam esse semper arbitratus sum, quam habent Superbi, qui dignitates, & honores ambiunt, Auari qui diuitias inordinatè quærunt, Luxuriosi, qui carnis voluptates sectantur, & hæc ex diametro cum diuina pugnat, & de hac D. Iacobus Apostolus cap. 3. suæ Epistolæ scripsit, quod de sursum non descendit à Patre luminum, & quòd terrena, animalis, ac diabolica dicitur, & Eccles. 2. 3. Deus dicit velle hanc sapientiam perdere, Perdam (inquit) sapientiam sapientum, & Luc. 16. huiusmodi sapientes filij sæculi appellantur: hanc etiam describens D. Basilius in Concione de humilitate, At (inquit) quod inter humana bona maximum, & constantissimum esse videtur, ipsa sapientia, & prudentia, etiam hæc vanam elationem habet, & altitudinem non veram præparat, cum nullius rei reputetur, si sapiētia Dei absit. Sicut ergò diximus suprà de diuina sapientia, ita quoque hic dicendum de humana, quam arbitror dupliciter considerari posse, practicè, & speculatiuè, practicè, quidem, quæ in malarum operationum studio, ac in peruersarum actionum sollicitudine consistit, speculatiuè verò, quæ in creaturarum speculatione permanet, quæ quidem flocci facienda est, nisi ad Dei cognitionem, & honorem ordinetur, immò sic vana, & inutilis esset censenda, vt probat D. Basil. loco citat. & cæca quoque omninò, vt scribitur in responsione ad dubitationem propositam ibi, Omnis (inquit Christus Dominus) qui sapiens est ad mundum, cæcus est ad me Deum, ex quo infert D. Thomas par. 1. quæst. 1. art. 1. præter humanas disciplinas, aliam diuinam sapientiā cælitus reuelatam hominibus fuisse necessariā, quandoquidem aliæ scientiæ multis erant erroribus admistæ, & quodammodo priuatæ lumine, parumque proficuæ, nisi ad Dei cognitionem subordinatæ sint, immò, & diuinæ sapientiæ ancillæ dicuntur, secundum illud Prouerbiorum nono, Misit ancillas suas vocare ad arcem: hinc ergò euidenter concluditur, prout legimus hic, quòd humana sapientia non sufficit, sed diuina humiliter ac diligenter inquirenda. 1

INTERROGATIO QVARTA.

1 QVare alijs obediam, si volūtas mea
1 est in propria potestate?

Cum voluntas nostra libera sit, & per peccatum Primorum parentū procliuis facta ad malū, ad quod de facili rueret, nisi aliquis sit, qui eā manuduceret ad bonū, vel imperando, vel consulendo, aut quo vis alio modo illam subleuando, & ideo supernaturali indiget auxi-

auxilio, per quod manuducatur ad bonũ, & hoc est, quòd legimus hìc in præsentis dubitationis solutione, quòd nihil ita facilè ducit ad æternam pœnam, sicut voluntas propria sine ductore: addere & Nos possumus huic obiectioni secundam responsionem, quòd licet voluntas libera sit, vt tamen homo mereretur, atque ex obedientia meritũ consequeretur, oportuit, vt sub dominio positus ab aliquo prohiberetur, ac præciperetur: rursus, quia non haberet homo, vndè obtinere se dominium aliquando recordaretur, nisi ei aliquid iuberetur, aut iuberet, quod explicans D. August. lib. 8. de Genesi ad litterã cap. 13. A ligno (inquit) quod malum non erat prohibitus est, intellige Adamum, vt ipsa per se præcepti conseruatio bonum illi esset, transgressio malum, nec potuit meliùs, & diligentiùs commendari, quantum malum sit inobedientia, cum ideò reus iniquitatis factus sit homo, quia eã rem tetigit contra prohibitionem, quam, si non prohibitus tetigisset, non vtique peccasset, nam, qui dicit noli tangere hanc herbam, si fortè venenosa est, mortemq. prænunciat, si tetigerit, sequitur quidem mors contemptorem præcepti, sed etiã si nemò prohibuisset, atque ille tetigisset, nihilominùs moreretur, illa quippè res contraria saluti, vitæq. eius esset, siuè vetaretur, siuè non vetaretur, item cum quisq. prohibet eam rem tangi, quæ non quidem tangenti, sed illi, qui prohibuit, obesset, veluti si quisquam in alienam pecuniam misisset manum prohibitus, ab eo cuius erat pecunia illa, ideò esset prohibitio peccatum, quia prohibenti poterat esse damnosum, cùm verò illud tangitur, quod nec tangenti obesset, si non prohiberetur, nec cuiquam alteri quamlibet tangeretur, quare prohibitum est, nisi vt ipsius per se bonum obedientiæ, & ipsius per se malum inobedientiæ monstraretur, hactenùs Augustinus: cui adstipulatur Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, vbi asserit, quòd si præceptum, & lex tolleretur, etiam fides, & obedientia periret, idem annotarunt D. Hieron. ad Aglusiam quæst. 8. & quamplures sacrarum Litterarum Interpretes Genes. 2. in Exposit. verborum illorum, Præcepitq. ei dicens, Ex omni ligno: & in specie tradit Procopius lib. 1. in Genes. cap. 2. Posuit (inquit) præceptum, vt agnosceremus nostram infirmitatem, & deindè nos ipsi magis appeteremus futurum bonum, addit Greg. Nyssenus, latum fuisse præceptum à Deo, vt se simul Deum opificem, Regemq. declararet.

INTERROGATIO QVARTA.

RESPONSIO Quæstionis Quartæ.

NOTÆ.

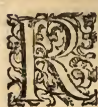
1 var. lect. IN *Responsione Quæstionis Quartæ, vbi hactenùs impressi Codices legunt.* Omnis quicumque fortis est, & ego fortior illo.

M. S. Farnesianus rectiùs habet, Omnis quicumque fortis est, à me fortis est, sed ego fortior illo, atque ita legendum esse arbitror, quoniam in proposita dubitatione scribitur, homini minimè timendum esse, quippè qui ex se fortitudinem habere videtur, cui obiectioni hoc loco satisfit, negando hominem ex se habere fortitudinem, sed eam omninò à Deo obtinuisse, & ideò illi timendum esse, nè ab eo, à quo fortitudinem habet, ei auferatur. 1

INTERROGATIO QVINTA, Quæstio I.

ITEM apparuit Religiosus, qui suprà, dicens. 1 O Iudex, quare creasti vermes, qui nocere possũt, & non prodesse? Quæstio secunda. Item cur creasti feroces bestias, quæ etiam nocent hominibus? Quæstio tertia. 2 Itẽ cur corporibus immittis infirmitates, & dolores? Quæstio quarta: Item cur pateris iniquitatem iniquorũ Iudicum, qui subditos affligunt, & flagellant, quasi seruos emptitios? Quæstio quinta. Item cur corpus hominis tribulatur etiam in puncto mortis?

RESPONSIO QVÆSTIONIS Primæ.

RESPONDIT Iudex. Amice, ego Deus, & Iudex creaui cælum, & terram, & omnia, quæ in eis sunt. Sed nihil sine causa, nec sine spiritualium similitudine. Sicut enim animę Sanctorum assimilãtur Angelis sanctis, qui sunt in vita, & fęlicitate. Sic animæ iniustorum similantur Dæmonibus, qui sunt in æterna morte. Ergò, quia quæsisti cur creauerim vermes? Respondeo tibi. Quòd ipsos creaui ad ostendendam multiplicem sapientiæ, & bonitatis meę potentiam. Nam licet nocere possint, non tamen nocent, nisi permissione mea, & exigente peccato, vt homo, qui subdi suo summo superiori contemnit, etiam ab infimo se tribulari posse ingemiscat, sciatq. se homo sine me nihil esse, cui etiam irrationabilia seruiunt, & omnia stant ad nutum meum. Responsio quæstionis secundæ. Item cur bestias feroces creaui? Respondeo.

1 Omnia quæ ego creaui, non solum erant bona, sed etiam valdè bona, & aut ad vtilitatem hominis, & probationem creata sunt, aut ad cæterarum creaturarum. Et vt homo tantò humiliùs seruiat mihi Deo suo, quò fęlicior est vniuersis. Verumtamen bestiæ in temporalibus nocent, duplici de causa. Primo ad correptionem, & cognitionem malorum, vt ex flagellis intelligant se homines mali debere obedire mihi superiori suo. Secundo nocent etiam bonis ad perfectum virtutum, & purgationem. Et quia homo peccando eleuauit se contra me Deum suum, ideò & omnia subiecta sibi contra eum sunt eleuata. Responsio quæstionis tertiæ. Item cur corpori aduenit infirmitas? Respondeo, quòd hoc accidit ad maiorem cautelam, & etiam propter incontinentiæ, & superfluitatis vitium, vt homo addiscat spiritualem moderantiam, & patientiã per carnis refrenationem. Responsio quæstionis quartæ. Item quare iniqui Iudices tolerantur? Hoc est ad aliorum purgationem, & propter meam patientiam, vt sicut aurum purgatur igne, sic ex prauorum malitia animę purgantur, erudiuntur, & retrahuntur à non faciendis. Ideò etiam patienter tolero homines malos, vt spicæ Diaboli segregentur à frumento bonorum. Vt cupiditas eorum impleatur ex occulta mea diuina iustitia. Responsio quæstionis quintæ. Item cur corpus patitur pœnam in morte? Iustũ est quòd per illa, per quæ peccat homo, per similia puniatur, & quia peccat delectatione inordinata, dignum est, vt plectatur amaritudine, & pœna ordinata. Ideò hìc quibuscumq. incipit mors in Inferno duratura sine fine. Alijs finitur mors in Purgatorio, & inchoatur lætitia sempiterna.

INTERROGATIO QVINTA, Quæstio Prima, & Secunda.

NOTÆ.

1 O Iudex quare creasti vermes, qui nocere possunt, & non prodesse? Secundo, cur creasti feroces bestias, quæ etiam nocent hominibus?

De hac eadem re etiam Manichęi dubitarunt, quærentes, quare Deus tam multa creauerit animalia, quæ homini minimè videntur esse necessaria, immò illi potiùs perniciosa, quæ timorem magis, quàm aliquod commodum ei afferunt, sicque dubitasse Manichęos refert D. August. lib. 1. de Genesi contra Manichęos cap. 16. vbi eos stultos, ac insipientes vocat, qui diuinorum operum rationes ignorantes, ea improbare audent, & licet ibi fateatur rationem se ignorare, quare huiusmodi animalia creata sint, dũ inquit, Ego verè fateor me nescire

nescire mures, & ranæ, quare creata sunt, aut muscæ, aut vermiculi: paulò tamen infrà horum animalium generationis causas reddēs, ait, & certè omnia animalia, aut vtilia nobis sunt, aut perniciosa, aut superflua: aduersus vtilia non habent, quod dicant, de perniciosis autem, vel punimur, vel terrimur, vt non vitā istam multis periculis, & laboribus subditam, sed aliam meliorem, vbi securitas summa est diligamus, & desideremus, & eā nobis pietatis meritis comparemus, de superfluis verò quid nobis est quærere, si tibi displicet, quod non prosunt, placeat, quod nō obsunt, quia, & si domui nostræ non sunt necessaria, eis tamen completur huius vniuersitatis integritas, sed latiùs eamdem rem explicat lib. 3. de Genesi ad litteram cap 15. Potuerunt (inquit) ista animalia creata nihil nocere, si causa non extitisset, vel terrendorum, puniendorumq. vitiorum, vel probandæ, proficiendæq. virtutis, quia & exempla sunt demonstrandæ patientiæ ad profectum cæterorum. hactenus D. Augustin. cui adstipulatur Theodoretus in Quæstionibus super Genesim quæst. 18. quo loco asserit, per illas bestias, & reptilia, velut quædam terriculamenta auxilium Dei esse quærendum, cum ex his Medici pharmaca non pauca ad morbos profligandos componant, hoc etiam insinuauit Basilius hom. 9. in Genesim, vbi dicit Creatorem minimè incusandum esse, quòd animalia venenata, & exitialia vitæ in rationem rerum induxit: Fidei (ait) demōstrationes sunt ipsæ feræ: confidis in Domino, super Aspidem, & Basiliscum ambulabis, &c. non cernis viperam euasisse Paulum, quia fidei plenum inuenit, idem annotarunt venerab. Beda super illud Genesis cap. 1. Dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli, & D. Chrysost. hom. 9. in Genesim, qui feras ab initio non fuisse terribiles tradit. sed timuisse, & dominium agnouisse Primorum parentum, quòd si terribiles extitissent hominibus, mulier serpente conspecto non mansisset, nec consilium accepisset: Cæterùm horum animalium generationis causæ duæ in responsione dubitationis propositæ afferuntur, prima quidem vt Creatoris sapientia innotesceret, qui tot animalium species condidit, hisq. vniuersi integritatem perfecit, secunda verò eximiam erga nos bonitatem ostendit, cum illa ad vsum, ac commodum nostrum creauerit, ac his etiam dederit esse, qui poterat non dare, si voluisset, & si quando Deo permittente nocent, id exigente peccato fit, quoniam cum per illud Deo superiori nostro subesse neglexerit homo, indè intelligat meritò etiam ab inferioribus creaturis pati, hisq. iusto Dei iudicio per peccatum subijci.

INTERROGATIO QVINTA, Quæstio Tertia, Quarta, & Quinta.

NOTÆ.

2 CVr corporibus immittis infirmitates, & dolores? Quæstio quarta. Cur pateris iniquitates iniquorum iudicium, qui subditos affligunt? Quæstio quinta. Cur corpus hominis tribulatur?

Quæ ad horum intelligentiam spectare videntur, annotauimus suprà Lib. 2. Reuelation. Cap. 1. Nota 2. vbi plures rationes adduximus, quare Deus tribulationes hominibus aduenire permittat, quave de causa malos diù viuere sinat, eosq. de medio statim minimè tollat, idem patet infrà hoc eodem Libro Interrogatione sexta, quæst. 2.

NOTÆ.

1 AD responsionem Quæst. secundæ, Interrog. 5.

Omnia, quæ ego creaui, non solum erant bona, sed etiam valdè bona, & ad vtilitatem hominis, & probationem creata sunt, aut ad cæterarum Creaturarum M. S. Vatic. addit & quidem rectè, aut ad vtilitatem cæterarum Creaturarum.

VIRGO MARIA LOQVITVR Beatæ Brigittæ dicens, quòd qui dulcedinem diuinam desiderat degustare, debet priùs amaritudinem sustinere.

Reuelatio Secunda.

ARIA loquitur. Quis Sanctorum dulcedinem spiritus habuit, qui non priùs amaritudinem est expertus. Ergò, qui dulcedinem appetit, non refugiet amara.

INTERROGATIO SEXTA. Quæstio Prima.

TEM apparuit in gradu suo, qui priùs, dicens.
1 1 O Iudex quæro à te, cur alius infans procedit de vtero matris viuus, consecutus Baptisma, alius accepta anima intra viscera matris moritur?
2 2 Quæstio secunda. Item cur homini iusto contraria multa succedunt, iniusto autem omnia sunt ad votum? Quæstio tertia. Item cur pestilentiæ, & fames accidunt, & incommoda, quæ affligunt corpus?
3 3 Quæstio quarta. Item cur mors ex improuiso venit, ita vt præuideri rarissimè possit? Quæstio quinta. Item cur pateris homines habentes deliberatam iram, & inuidiam ad bella venire animo vindicandi?

RESPONSIO QVÆSTIONIS Primæ.

ESPONDIT Iudex. Amice inquisitio tua non est ex charitate, sed permissione mea. Ideò per similitudinem quamdam verborum respondeo tibi. Quæris. Cur alius infans moritur inter viscera matris. Alius procedit viuus. Ratio est. Omnis quippè fortitudo corporis pueri, de patris, & matris semine sumitur, sed quia, quod conceptum est, propter aliquã patris, vel matris infirmitatem, non habet debitam fortitudinem, ideò citiùs moritur. Multaq. adueniunt ex negligentia, & incuria parentum. Multa etiam ex diuina iustitia mea, vt citiùs ea, quę cõiuncta sunt, separentur. Nec tamen propter hoc anima, quamuis ad viuificandũ corpus longiùs tempus non acceperit, durissimis appropinquat supplicijs, sed magis misericordiæ mihi cognitæ. Sicut enim Sol irradians domum, non videtur vt est in pulchritudine, nisi à respicientibus cælum, sed solummodo radij.
2 Sic animæ talium, quamuis propter Baptismi carentiam non videant faciem meam, viciniùs tamen appropinquant misericordiæ, quàm pœnæ, sed non sicut electi mei. Responsio quæstionis secundæ. Item cur homini iusto accidunt contraria. Respondeo. Iustitia mea est, vt vnusquisque iustus obtineat, quę petit. Sed non est iustus, qui non pro obedientia, & perfectione iustitię appetit pati contraria, & qui non facit proximo suo bona ex charitate diuina. Ideò amici mei considerantes, quæ ego Deus, & Redemptor eorum feci, & promisi eis, simul & attendentes, quæ in mundo est malitia, libentiùs ad honorem mei, & salutem propriam, & peccatum cauendum petunt magis cõtraria mundi, propter cautelam, quàm prospera. Ideò, & ego permitto eis fieri tribulationes, quorum aliqui, & si minùs patienter sufferunt, ego tamen non sine causa permitto fieri, & in tribulatione assisto eis. Sicut enim filius cum à matre charitatiua corripitur in pueritia, modicum scit regratiari matri, quia perpendere nescit, qua de causa arguitur. Sed perueniens ad annos discretionis regratiatur ei, quia per disciplinam matris à prauis distra-

distractus est, & assuetus bonis moribus, & disciplinæ. Similiter ego facio electis meis, ipsi enim, quia voluntatem committunt mihi, & me super omnia diligunt: Ideò tribulantur ad tempus, & licet in præsenti non intelligant plenè beneficia mea, facio tamé, quòd expedit eis in futurum. Impij verò, quia non curant iustitiam, nec alijs formidant inferre iniuriam, qui & transitoria petunt, & delectabilia terrena diligunt, ideò prosperantur ex iustitia mea ad tempus, & à flagellis sunt liberi, nè peccent ampliùs, si tangerentur contrarijs. Attamen non omnibus malis dantur, quæ cupiunt, vt sciát potestatis meæ, esse cui aliqua dare voluero, qui ingratis etiam bona tribuo, quamuis non mereantur. Responsio quæstionis tertiæ. Item cur pestilentiæ, & fames veniunt? Respondeo.

3 3 Scriptum est in Lege, quòd, qui furtũ fecerit, reddat plus, quàm abstulerit, ergò quia homines ingrati dona mea recipiunt, & abutuntur eis, nec honor mihi debitus ab eis impeditur. Ideò plus exigo tribulationis à corpore in præsenti, vt parcatur animæ in futuro. Quandoq. etiam parcendo corpori, punio hominem in his, & per ea, quæ diligit, vt qui nõ voluit agnoscere me lętus, cognoscat, & intelligat, vel tribulatus. Responsio quæstionis quartæ. Item cur mors venit subita? Respondeo. Si homo sciret tempus mortis suæ seruiret mihi ex timore, & præ dolore deficeret. Ideò vt ex charitate homo seruiat mihi, & vt semper de seipso sit sollicitus, & de me securus, ideò incerta est hora exitus omnium, & meritò, quando enim homo deseruit, quod erat certum, & verum, necessè fuit, & dignum, vt ab incerto affligeretur. Responsio quęstionis quintæ. Item cur permitto homines procedere ad bella completam habétes iram? Respondeo: Omnis qui voluntatem perfectam habet nocendi proximo suo, hic similis est Diabolo, eiusque membrum est, & instrumentum. Cui scilicet Diabolo facerem iniuriam, si eius seruum sine iustitia auferrem ab eo. Ergò sicut ego instrumento meo vtor ad quæcumque mihi placita, sic iustitia est, vt Diabolus in eo, qui vult esse membrum eius, magis, quàm meum, operetur, & faciat, quod suum est, aut ad purgationem aliorum, aut ad perficiendam malitiam suam, me sic permittente, & peccato exigente.

INTERROGATIO SEXTA, Quæstio Prima.

NOTÆ.

1 CVr alius infans procedit de vtero matris viuus consecutus Baptisma, alius accepta anima intra viscera matris moritur?

2 *Propositæ dubitationis rationem minimè inuestigandam esse tradit D. Thom. 1. contra Gentes cap. 161. quoniam vt ipse ibi egregiè docet, hoc à diuina pendet voluntate, & ideò id ignorare se D. August. pluribus in locis affirmat, & præcipuè in lib. vnico de Correp. & gratia cap. 8. Si à me (inquit) quæratur, quare hoc donum ille non recipiat, & alius sic, me ignorare respondeo, & in specie lib. de Perseueran. cap. 8. de duobus paruulis quærens (quod etiam in præsenti Nota fit) quare scilicet vnus absq. Baptismo decedat, & alius gratiam Baptismalem obtineat. Respondet de duobus paruulis peccato originali pariter obstrictis, cur ille aßumatur, & ille relinquatur, hoc ad inscrutabilia Dei iudicia spectare: ex duobus autem pijs, cur huic donetur perseuerantia vsque in finem, illi autem non donetur: inscrutabilia eße iudicia Dei, verùm de eadem re agens Epistola 157. duas huius quæstionis causas affert, putat enim hoc fieri, vel vt Dei propaletur iustitia, vel vt misericordia eiusdem nobis innotescat, Cur (inquit) creentur hi, quos creator præsciuit ad damnationem; non ad gratiam pertinere, B. Apostolus tantò succin-*

ctiore breuitate, quantò maiore auctoritate commemorat; Deum enim dicit, volentem ostendere iram, & demonstrare potentiam suam, attulisse in multa patientia vasa iræ, quæ profecta sunt in perditionem, & vt notas faceret diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ quā superius dixerat tamquam figulum luti, ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam; meritò autem videretur iniustum, quod fiunt vasa iræ ad perditionem, si non esset ipsa vniuersa ex Adam massa damnata, quòd ergò fiunt indè nascendo vasa iræ, pertinet ad debitam pœnam, quòd autē fiunt renascendo vasa misericordiæ, pertinet ad indebitam gratiā: sed latiùs hanc eamdem dubitationem examinat, de qua in præsenti Interrogatione sexta agitur, in libro de Spiritu, & anima cap. 42. ad cuius finem sic habet. Vndè si aliqui sub peccato geniti paruuli, absque salutari remedio obeunt, pertimesce iustitiam Dei, qui nihil debet alicui, sed damnat in singulis malum, quòd non fecit in eis, si autem paruulū renouat Sacramentis, admirare misericordiam Dei, ipsi enim, sicut nesciunt culpam, cum qua ex carne nascuntur, sic nesciunt gratiam, qua per Christum renouantur; non excusat paruulos à culpa, quia eam non norunt, nec excludit gratiam ab eis, quia eam nesciunt; quæris in eis culpam, inuenis ex carne traductam, quæris in eis gratiam, inuenis à Deo collatam, hæc D. Augustinus, qui quæstionem hanc non poterat, aut subtilioribus rationibus, aut efficacioribus verbis propalare: totum tamen negotium, vt ex illius verbis apertè colligitur, diuinæ iustitiæ, ac gratiæ ascribit, sicut etiam hoc loco fit, vt legimus ibi, Multa etiā ex diuina iustitia fiunt, & infrà, Nec tamen propter hoc anima, quamuis ad viuificandū corpus lōgius tempus non acceperit, durissimis appropinquat supplicijs, sed magis misericordiæ mihi cognitæ, & sanè hoc verissimum est, quandoquidem paruuli cum solo originali peccato decedentes, non ad Inferos sensus pœnas passuri traduntur, sed tantūmodo ad Limbum eunt, pœnam damni daturi; Cæterùm hoc loco præter diuinā iustitiam, & gratiā, aliæ quoque duæ dubitationis huius rationes afferuntur, quæ quidem eò spectare videtur, vt causam reddant, quare, ex duobus paruulis vnus longioris vitæ sit, alter verò breuioris: nō verò probāt quapropter Deus vni Baptismalem gratiam cōferat, alteri verò minimè: quamquā hoc ex his deduci posse satis apertè crediderim, nam cum fieri possit, vt scribitur hìc, quod vitium quodpiam, aut infirmitas aliqua sit in embrione, aut fœtu, ex praua parentū corporis dispositione, consequens indè est, quòd paruulus ex tali materia, & cum tali infirmitate conceptus intrà viscera matris obeat, & tempus subindè sacramentū Baptismatis consequendi non habeat, quod, & id etiam iusto Dei iudicio, nobis tamen incognito, fieri fatendum est.

2 INTERROGATIO SEXTA,

Quæstio secunda.

NOTÆ.

2 CVr homini iusto contraria multa succedunt, iniusto autem omnia sunt ad votum?

Plures dubitationis propositæ causas sancti Patres afferunt, & vt à D. Augustino sumamus exordium, qui fusè hac de re in Enarrat. Ps. 93. tractat, quo loco, hoc fieri arbitratur, Quoniā (inquit) iusti filij Dei sunt, & hæredes Regni Cælorū facti, & sicut mater filios suos frequenter castigat, vt meliores fiant, sic Deus pijssimus parens, bonos, quos vnicè diligit, in hoc sæculo molestijs, curisve premi permittit, vt quantò acriùs impetuntur, tantò gloriosiùs in cælo coronentur, atque hæc eadem ratio est, quæ redditur hìc, cùm scribitur, Sicut enim filius, &c. At è contrà mali, qui, vt alieni sunt, & à cælesti hæreditate per peccatum extranei facti, cum de illis salutis spes, quamdiù tales sunt, nulla sit, dimittuntur, nec flagellis cæduntur, sed ad votum ferè omnia illis succedunt, Boni (inquit) laborant, quia flagellātur vt filij, mali verò exultant, quia damnantur, vt alieni, duos filios habet homo, alterum castigat, alterum dimittit, facit vnus malè, & non corripitur à patre,

patre, alter mox, vt se mouerit, elaphis caditur, & flagellatur. Vnde ille dimittitur, & ille ceditur, nisi quia huic cæso hæreditas seruatur, ille autẽ dimissus exhæredatus est; quod vt explicet apertius in Matth. ser. 9. de Verbis Domini, comparat iustos, qui in hac vita præmuntur, his, qui se vri, ac secari à Medicis patiuntur, vt diuturnioris vlceris dolores breuiori pœna etiã intensissima redimant, & sanè ab illis facilè toleratur qualibet temporalis aduersitas, vt æterna pœna vitetur, æterna requies comparetur, eosdem etiam Diuus Gregor. hom. 15. super illud, Exijt, qui seminat, &c. similes facit vuæ, quæ calcibus tunditur, & in vini soporem liquatur, sic oliua contusionibus expressa amurcam deserit, & in olei liquorem pinguescit; sic per trituram areæ à paleis grana separantur, & ad horreum purgata veniũt, ita quisquis hic flagellatur, securus ad Deum venit, quippè cuius rubiginem ignis tribulationis purgabit, Diuus etiam Chrysost. hom. 4. ad populum Antiochenum explicans illud Rom. 5. Tribulatio patientiam operatur, Iustos molestijs vexatos comparat firmis arboribus ingenti ventorum impetu agitatis, & vndiq. iactatis, à quibus tamen non euelluntur, sed firmiores, ac solidiores his incursibus redduntur; sic accidit pijs viris, quos tribulationum incursus non supplantant, sed ad maiorem patientiam præparant: idem probat hom 6. ad eumdem Populum, & 26. & 63. sed Gregor. Nazianzenus Oratione cum reuerteretur ex agro, hos comparat arbori cuidam, quæ excisa magis germinat, & contra ferrum decertat, & quod abscissa pullulat, necnon consumpta augetur, sic iustis accidit, qui per afflictiones clarescũt, & ex grauibus materiam faciunt virtutis, ac in aduersis gloriantur, nec dexteris iustitiæ armis extolluntur, nec sinistris deprimuntur, idem ostendit Basilius in cap. 5. Isaiæ edisserens illa verba, Dimittam vineam, & non putabitur, neque fodietur. Superest modò causas aliquas hic afferamus, quare in hac vita hominibus impijs cuncta ferè prosperè, ac feliciter eueniant, & sanè hoc loco vna tantummodò ratio redditur, vt scilicet nobis diuina misericordia innotescat, quoniam si flagellis, verberibusq. vexari semper impios Deus permitteret, his forsitan adducti plura in dies, deteriora scelera committentes, grauioris quotidiè supplicijs rei fierent, & ideò scribitur hic in Responsione Quæstionis huius, Impij ideò prosperantur ex iustitia mea ad tempus, & flagellis sunt liberi, nè peccent ampliùs, quibus etiam addere possumus, quòd sic diuina liberalitas ostenditur, cùm ingratis beneficia, ac fauores largitur, quiq. facit oriri Solem suum super bonos, & malos. Matth. 5. suam etiã Deus benignitatem, & charitatem propalat, dum impijs in alio sæculo æternas pœnas passuris, in hac vita aliqua commoda, ac solatiã tribuit: aut etiam hoc facit, vt eos temporalibus beneficijs ad supernaturalia quærenda alliciat: aut postremò dicendum est, quòd hi, dum viuerent bona quædam moraliter opera fecerunt, quibus hæc temporalia beneficia à Deo sibi dari meruerunt.

INTERROGATIO SEXTA,
Quæstio Tertia.

NOTÆ.

3 SCriptum est in Lege, quòd qui furtum fecerit, reddat plus, quàm abstulerit.

Ad horum intelligentiam notandum est, quòd præcipiebatur in Lege veteri Exod. 22. quadruplum esse reddendũ ex ouibus furto sublatis, & quadruplũ ex bobus: Si quis furatus fuerit (legimus ibi) bouem, aut ouem, & occiderit, aut vendiderit, quinque boues pro vno boue restituet, & quattuor oues pro vna oue, aut etiã illud plus, quod hic in Textu apponitur, referri potest non ad quantitatem rei furto sublatæ, sed ad iustitiam vindicatiuam, secundùm quam fur reddere quandoq. cogitur aliquid in pœnam humanæ Legis statutam, ad vindicandam iniuriam alicui factam per violationem commutatiuæ Iustitiæ, aut etiam (ly plus) referendum ad diuinam iusti-

iustitiam, cui fur satisfacere debet pro culpa, quam furando contraxit; seu etiam ob ingratitudinem, vt hoc loco insinuatur, quoniam homines, cùm donis à Deo acceptis abutũtur, & Deo debitus honor ab ei non impenditur; tribulationibus, curisvè in hac vita acrius præmuntur; vt in altera leuius puniantur.

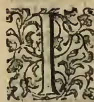
INTERROGATIO SEXTA, Quæstio Quarta.

NOTÆ.

4 CVr mors ex improuiso venit, ita vt præuideri rarissimè possit?

Duæ hoc loco admodum probabiles afferuntur causæ, quare Deus noluerit nobis diẽ mortis propalare, quarum Prima est, quia Deo seruirent homines ex timore, aut etiam præ nimio dolore deficerent, & in desperationis vitium inciderent, quod sanè intelligendum est pro eo tempore, cum mortis terminum appropinquare animaduerterent, aliàs eadem ratio probaret etiam Nobis, nunc timendum esse; & ex timore inseruiendum; qui etsi diẽ mortis ignoramus, certissimè tamen aliquãdo nobis moriendum esse scimus, & tamen tunc tẽporis, cùm mors vicina est, maximè Deo ex charitate inseruiendum est: Secunda verò ratio, quæ redditur hìc, indicat, ideò hominibus mortis diem non fuisse propalatum, vt hi diligẽtiores in singulis suis actionibus, & toto vitæ suæ tempore fierent, non verò tunc solũ, quando mors illis proxima est, quod etiam egregiè annotauit D. Bernar. serm. 69. de Breuitate vitæ ad Sororem, cum ait, Ideò voluit omnipotens Deus diem mortis nostræ nobis esse incognitum, vt semper ignoretur, semper esse proximus credatur, & tantò quis sollicitus sit in bono opere, quantò incertior est de sua vocatione: aliam etiam addidit causam D. August. qui id factum esse affirmat, vt subleuentur hi, qui spe periclitantur, & dilationibus illuduntur, atque etiam desperatione non opprimantur, sic enim habet in Psal. 101. edisserens illa verba, Quoniam cinerem tamquam panem manducabam, Etenim (inquit) desperatione homines peius viuerent, promisit indulgentiæ portum, rursus nè de spe veniæ peius viuerent, fecit diem mortis incertum, prouidentissimè vtrumq. constituens, & reuertentes, quò recipiantur, & differentes, vndè terreantur: idem habet Tract. 33. in Ioannem, vbi ait, Qui desperatione periclitantur proposuit indulgentiæ portum, propter illos verò, qui spe periclitantur, & dilationibus illuduntur, fecit diem mortis incertum, quando venit vltimus dies nescis, ingratus es, quia hodiernum habes in quo corrigaris, & crastinum expectas, forsitan non addetur. Cæterùm in Enarrat. Psalm. 44. ad ea verba, Miserator, & misericors Dominus, affirmat Deum nobiscum magnam fecisse misericordiam; quòd non indicauerit nobis vltimũ mortis diem, nè peccata de securitate faceret abundare, & propterea Hieronym. ad Cyprianum scribens dicit, Memento mortis tuæ, & non peccabis, qui se quotidiè recordatur esse moriturum, cõtemnit præsentia, & ad futura festinat, & D. Gregor. 12. Moral. cap. 20. dicit, Conditorem nostrum voluisse latere finem nostrum, vt dum incerti sumus, quando moriamur semper ad mortem inueniamur parati. Dicendum ergò est, prudentissimo consilio factum esse, vt vltimum mortis nostræ diem ignoremus, vt dies omnes obseruaremus, sicq. quolibet die viueremus, acsi quotidiè nobis moriendum esset; tunc enim cum mors contingerit, mortem nullatenùs timebimus, formandus ergò animus ita est, tamquam ad extrema ventum sit, Venientem (inquit Seneca Epist. 12.) nemo hilaris mortem recipit, nisi qui se ad illam diù cõposuerit.

INTERROGATIO SEPTIMA, Quæstio I.

ITEM apparuit Religiosus qui supra, in gradu suo dicens: O Iudex quæro à te. Cur vile, & pulchrum dicũtur in mundo? Quęstio secunda. Item cur debeo obediri mundi pulchritudinẽ, cum sim pulcher, & de nobili

nobili progenie? Quæstio tertia. Item quare non extollam me super alios, cum sim diues? Quæstio quarta. Item cur non debeam præferre me alijs, cum sim honorabilior alijs? Quæstio quinta. Item cum sim bonus, & laudabilis, quare non quæram laudem propriam? Quæstio sesta. Item si alijs facio commoda, quare non exigam remunerationem?

RESPONSIO
Quæstionis Primæ.

ESPONDIT Iudex. Amice vile, & pulchrum mundi est quasi amarũ, & dulce, nã vilitas mundi, quæ est contemptus mundi, & eius aduersitas est quasi quædã amaritudo, proficua iustis ad sanitatem, pulchrũ verò mundi est prosperitas eius, & ipsa est quasi quędam sanitas blandiẽs falsa, & seducẽs, ergo qui mũdi fugit pulchritudinem, respuens eius suauitatem, non veniet ad vilitatem Inferni, nec gustabit eius amaritudinem, sed ascendet ad gaudium meum. Ideò, vt fugiatur Inferni vilitas, & vt acquiratur cęlestis suauitas, necessariũ est ire magis post mundi vilitatem, quàm post eius pulchritudinem. Etenim omnia benè à me creata sunt, & omnia bona valdè, illa tamen maximè cauenda sunt, quæ irrationabiliter vtentibus donis meis occasionem damni animæ præstare possent. Responsio quæstionis secundæ. Item cur de progenie non est gloriandum. Respondeo, tu quidem habuisti de patre vilissimam putredinem, & immunditiam, in visceribus verò matris fuisti quasi mortuus, & totus immundus, nec in potestate tua fuit nasci de nobilibus, vel ignobilibus. Sed pietas, & bonitas mea produxit te in hanc lucem. Ergò tu qui diceris nobilis, humilia te sub me Deo tuo, qui disposuit te nasci de nobilibus; & conforma te proximo tuo, quia de eadem materia est, licet ex mea prouidentia tu de excelsa secundum mũdum processisti progenie, ille verò de humili. Tu quoq. nobilis, time plus, quàm ignobilis, quia quantò tu nobilior, & ditior, tantò de te districtior quęritur ratio, & maius iudicium, quia plus accepisti. Responsio quæstionis tertiæ. Item de diuitijs. Cur non est superbiendum. Respondeo, diuitiæ enim mundi non sũt tuæ, nisi quantum ad necessitatem victus tui, & vestitus. Mundus enim ad hoc factus est, vt homo habens sustentationem corporis sui, per laborem, & humilitatem redeat ad me Deum suum, quem inobediens factus despexit, & de me superbiendo non curauit. Si autem temporalia bona tua esse dicis, dico tibi pro certissimo, quod tu quasi violenter vsurpas tibi omnia illa, quę vltrà necessitatem tuam habes. Nam bona temporalia omnia communia esse debent, & ex charitate indigentibus ęqualia. Tũ verò vsurpas tibi ad superfluitatẽ, quod alijs ex compassione esset tribuendum, quamuis, & rationabiliter multi, multa habeant prę alijs rationabiliter habẽtes, & discretè distribuentes. Ergò nè grauiùs arguaris in iudicio, eò quòd maiora alijs receperis, consultum est tibi, nè nè superbiendo, & congregando pręferas te alijs. Sicut enim delectabile est in mundo habere temporalia prę alijs, & superabundare, sic in iudicio terribile est, & vltrà modum graue, etiam licita non rationabiliter disposuisse. Responsio quęstionis quartę, & quintę. Item cur laus propria non est quęrenda. Respondeo. Nullus ex se bonus est, nisi solus ego Deus, & omnis quicumque bonus est, ex me bonus est. Ergò si tu laudem tuam quęris, qui nihil es, & non laudem meam, cuius est omne donum perfectum, falsa est laus tua, & iniuriam facis mihi Creatori tuo. Ideò sicut ex me sunt omnia bona, quę habes, sic, & omnis laus mihi est attribuenda, & sicut

ego

ego Deus tuus tribuo tibi omnia temporalia, vires, & sanitatem, conscientiam, & discretionem cogitandi tibi vtiliora, & tempora, & vitam, sic de omnibus, si benè, & rationabiliter disponis tibi concessa, honorandus sum ego. Si autem malè disponis, vitium est tuum, & ingratitudo tua. Responsio quæstionis sextæ. Item cur pro bonis operibus in præsenti non est quærenda temporalis remuneratio? Respondeo tibi, quicumque benefacit alijs, ea intentione, quòd non curat retributionem hominis, sed qualem voluero ei dare ego Deus, iste habebit maximum pro paruo, æternum pro temporali. Qui verò pro temporali quærit terrenum, habebit, quod appetit, & amittet sempiternum. Ideò vt æternum obtineatur pro transitorio, vtiliùs est non quærere retributionem ab homine, sed à me.

INTERROGATIO OCTAVA, Quæstio I.

ITEM apparuit Religiosus, qui suprà, in gradu suo, dicens. O Iudex quæro à te. Cur permittis, quod Dij ponantur in tēplis, & habere honorem sicut tu ipse, cum regnū tuum nobilius sit super omne? Quæstio secunda.
1 Item cur non facis videri ab hominibus in hac vita gloriam tuam, vt feruentiùs desideretur
2 ab eis? Quæstio tertia. 2 Item cum Sancti, & Angeli tui nobiliores, & sanctiores sint super omnes creaturas, cur non videntur ab hominibus in hac vita? Quæstio quarta: Item cum Inferni pœnæ sint incomparabilitèr horribiles, cur nō facis videri eas ab hominibus in hac vita, vt fugiantur? Quæstio quinta. Item cum Dæmones incomparabilitèr sint deformes, & horribiles, cur non apparēt visibiles hominibus, quia tūc nullus eos sequeretur, nec consentiret eis?

RESPONSIO Quæstionis Primæ.

RESPONDIT Iudex. Amice, ego sum Deus creator omnium, qui non maiorem iniuriam malo facio, quàm bono, quia ipsa iustitia sum. Ergò iustitia mea est, quòd ingressus in cælū obtinere debet, per stabilem fidem, & rationabilem spē, & feruentem charitatem. Itaque omne, quod in corde plus, & feruentiùs diligitur, hoc cogitatur frequentiùs, & adoratur diligentiùs. Sic, & Dij, qui ponuntùr in templis, licet non sint Dij, nec Creatores, quia non est nisi vnus solus Creator, scilicet, ego Deus Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Attamen à possessoribus templorum, & hominibus, magis diliguntur, quàm ego, vt prosperentur in mundo, non vt viuant mecū. Ideò si ego annihilarem ea, quæ homines plus, quàm me diligunt, & me contra voluntatem eorum adorari permitterem, facerem eis iniuriam, auferendo eis liberum arbitrium, & desiderium eorum. Ideò, quia in me non habent fidem, & in eorum corde est aliquid delectabiliùs me, propterea rationabiliter permitto, vt quod diligunt, & appetunt mente, & opere, exteriùs perficiant. Et quia creaturam plus, quàm me Creatorem diligunt, quem ex signis, & factis probabiliter cognoscere possunt, si ratione vti vellent. Ideò quia excœcati sunt, maledicta est creatura eorum, & maledicta sunt Idola ipsorum, & ipsi confundentur, & dijudicabuntur propter stultitiam suam, quia intelligere nolunt, quàm dulcis sum ego eorum Deus, qui ex charitate feruenti hominē creaui, & redemi. Responsio quæstionis secundæ. Item cur non videtur gloria mea. Respondeo. Gloria mea ineffabilis est, & suauitate, & bonitate incom-

incomparabilis omnibus. Si itaq. gloria mea sicut est videretur, corpus ipsius hominis corruptibile infirmaretur, & deficeret. Sicut sensus illorum, qui in monte gloriam meam viderunt, corpus quoque præ lætitia animę à labore deficeret, & ad exercitia corporalia non sufficeret. Propterea quia sine labore charitatis nõ est ingressus in cælum, & vt fides habeat prȩmium, & corpus ad laborem sit sufficiens, ideò gloria mea occultatur ad tempus, vt ex desiderio, & fide, eò fęliciùs, & copiosiùs perpetuò videatur. Responsio quæstionis tertiæ. Item cur Sancti non vidẽtur, sicut sunt? Respondeo. Si Sancti mei viderentur apertè, & visibiliter loquerẽtur, honor eis impenderetur, sicut mihi, & tunc fides non haberet meritum, nec fragilitas carnis sufficeret ad videndum eos. Sed nec iustitia mea vult, vt tanta charitas, à tanta fragilitate conspiciatur. Ideò Sancti mei non audiuntur, nec videntur, vt sunt, quatenùs omnis honor exhibeatur mihi. Et vt homo sciat, neminem suprà me esse diligendum. Verumtamen, si Sancti mei quandoque apparent, non tamen in ea forma gloriæ, in qua veraciter sunt videntur, sed in ea forma occultata plenitudine virtutis, in qua videri absque perturbatione corporalis intelligẽtiæ possunt. Responsio quæstionis quartæ. Item cur pœnę Inferni non videntur? Respondeo. Si pœnę Inferni sicut sunt viderentur visibiliter, homo ex timore totus frigesceret, & cælestia ex timore, non ex amore inquireret. Et quia nullus appetere debet cęleste gaudium ex timore pœnæ, sed ex charitate diuina, ideò nunc occultantur pœnæ. Quippè sicut boni, & Sancti, illud ineffabile gaudium antè separationem corporis, & animæ, quale sit, degustare nequeunt, sic nec mali pœnas, sed separata anima à corpore sentiunt experientia, quæ noluerunt probare intelligentia, cùm potuerunt. Responsio quæstionis quintæ. Item cur Dæmones non apparent visibiles? Respondeo. Si eorum horribilis deformitas videretur, vt est, anima videntis ex ipso visu extra sensum fieret, corpusq. totũ quasi hominis tremuli contremisceret, cor etiam totum quasi timore exinanitum moreretur, nec pedes sufficerent sustentare membra reliqua. Ideò, vt anima in suo sensu stabilis permaneat, corq. eius vigilet in amore meo, & corpus ad laborandum in seruitio meo sufficiat, occultatur dæmonum deformitas, & vt restringatur Dæmonum malitia, & conatus.

INTERROGATIO OCTAVA, Quæstio Secunda.

NOTÆ.

1 CVr non facis videri ab hominibus gloriam tuam, vt feruentiùs desideretur ab eis?

Sermo fit hoc loco de videndo Deo in hac vita mortali, vt apertè colligitur ex responsione ad præsentem dubitationem, in qua legimus, quòd cum gloria Dei ineffabilis sit, ac incomparabilis, si videretur, sicuti est, videntes deficerent, quemadmodum in Transfiguratione Domini tribus Apostolis accidit, Petro, Iacobo, & Ioanni, quorum, vt annotauit D. Cyprian. serm. de Resurr. Christi, ingens vultus Domini splendor, ac vestiũ candor habetauere conspectũ, & meritò Matth. cap. 18. eos in faciem cecidisse, & timuisse refert; non tamen negandum est, eos corporeis oculis claritatem gloriosi corporis vidisse, vt annotauit Augustin. lib. contra Adimantium Manichæum c. 28. de quo legi potest D. Tho. in 4. dist. 44. q. 1. art. 4. quæstiunc. 2. An autem de potentia Dei ordinaria possibile sit, Deũ in hac vita per essentiã vidère, negat D. Th. 1. p. q. 12. art. 11. & probat ex illo Exod. 32. Non videbit me homo, & viuet, cui etiam fauet Gloss. ibidem, & hanc communem esse Theologorũ sententiã testatur Ferrariens. 3. contra Gentes cap. 47. & sequitur Cardinalis

Ca-

Caietan. & alij plures ex Scholasticis, id ipsum docent Euarist. Pontif. in 1. sua decretali Epist. exponens ea Pauli verba 1. ad Timoth. 6. Lucē habitat inaccessibilē, vbi dicit nullum vmquam hominem vidisse Deum in sua essentia, sed tantùm in ænigmate, & figura, quod etiam affirmat D. Hieron. lib. 3. contra Pelagianos propè finem, & super cap. 6. Isaiæ, immò D. Chrysost. hom. 14. in Ioannem, non solum de hominibus hoc asseuerare videtur, sed & de Angelis, dicit enim Essentiam diuinam à nulla creatura intuitiua visione conspici posse, sed sola cogitationis, & imaginationis abstractione cognosci, & occurrens cuidam obiectioni, quæ ei fieri posse videbatur, Quæ nam (inquit) illa scientia est, Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est, & Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt, cogitationem namque, atque imaginationem, quam pro viribus nostris de Deo capimus, eam visionem appellat, neque alitèr de Angelis intelligendū est propter puram ipsorum, & nullo somno obnoxiam naturā, cum nil aliud, quàm Deum semper mente agitent, hæc D. Chrysost. quem sequuntur Theophylact. in Comment. ad citat. locum D. Ioannis, Theodoret. etiam, & Euthym. qui sanè quantum ad id, quod docent, nullum hominem in hac vita diuinam Essentiam videre posse, recipiendi sunt: cum verò addunt etiam Angelos nō in essentia, & substantia Deum conspicere, sed per similitudines quasdam, eo modo, quo olim à Prophetis visus est, explicandi sunt, & dicendum, eos loqui de visione comprehensionis, qua Deus seipsum solum cognoscit, solusq. suam ipsius substantiam, naturā, & essentiam, qualis, & quanta sit comprehendit, quod non faciunt Angeli, quod negandum minimè est, in patria diuinam essentiam intueri, eaq. frui: non tamen comprehendere eā cognoscendo, quantum cognoscibilis est, atque ita esse interpretandum D. Chrysost. tradit Doct. Angel in 4. Sent. q. 1. art. 2. & ad hunc eumdem sensum Theophyl. Euthym. & Theodoret. doctrina reuocanda est, hi ergò omnes apertè concludunt, quòd scribitur hic, nullū hominum in hac vita diuinā Essentiam, aut vidisse, aut videre posse quāquam, & de Moyse, & de D. Paulo adhuc sub iudice lis sit, non desunt, qui dicant, eos dum in hac mortali vita fuerunt, diuinā aspexisse essentiam, vt habet D. Aug. lib. 12. super Genes. ad litteram cap. 27. & 28. & Epist. 112. ad Paulinam, & serm. 46. ad Fratres in Eremo, & de Moyse D. Basil. homil. 1. exameron. D. Ambros. lib. 1. exameron. cap. 2. & de vtroque etiam affirmat super 2. Epist. ad Corint. cap. 12. & ibidē D. Ansel. & Beda, Lyran. & Burgens. eodem loco, Durand. in 4. dist. 49. q. 6. D. Thom. 2. 2. q. 174. art. 4. & q. 175. art. 3. D. Anton. 4. p. tit. 15. cap. 17. §. 1. Contrariam verò sententiam, quòd nec Moyses, nec Paulus diuinam Essentiam viderint, defendunt D. Hieron. locis suprà citatis, D. Chrysost. de Moyse homil. 14. super Ioan. & de Paulo super 2. Epist. ad Corint. c. 12. D. Greg. Nazian. lib. 2. suæ Theologiæ, Greg. Magn. lib. 18. Moral. cap. 37. et 38. Cyrill. super Ioan. lib. 1. cap. 22. colligitur etiā ex D. Dionys. de mystic. Theologia cap. 1. & sequitur etiam Euarist. Pont. vbi suprà, & hanc sententiam esse probabiliorem, & veritati magis conformem, censuit Franc. Suarez in Comment. super 3. par. S. Thom. q. 37. disp. 19. sect. 4. tom. 2.

INTERROGATIO OCTAVA,
Quæstio III.

NOTÆ.

2 var. lect. VBi in vulgatis legitur cur Sancti, & Angeli tui nobiliores, & sanctiores super omnes creaturas non videntur ab hominibus in hac vita M.S. Vat. addit *vt venerentur amplius.*

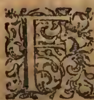
3 Cur Sancti, & Angeli tui nobiliores, & sanctiores super omnes creaturas non videntur ab hominibus in hac vita.

Inter cæteras corporis gloriosi dotes claritas potissima est, quæ talem, ac tantū splendorem, ac pulchritudinem gloriosis Sanctorum corporibus confert, vt non solum sit in omnibus glo-

glorioſi corporis partibus, ſicut annotarunt D.Tho.in 4.diſt.44.q.2.art.4.quæſtiunc.1. Palud.eadem diſt.q.5.Sot.d.49.q.4.art.4. Ricchard.art.4.q.6. Maior.q.19.ſed etiam ipſamet glorioſa corpora ſepties Sole ſplendidiora,et clariora eſſe futura quãplures ex ſanctis Patrib.tradidẽrũt,Vincẽt(inquit D.Gregor.18.Moral.c.19.)ſupernæ illæ mentes ſua pulchritudine ſeptempliciter Solem,idem inſinuauit Laurent.Iuſtinian.lib.de Diſciplina, et perfectione Monaſticæ cõuerſationis cap. 23. vbi de corpore glorioſo hunc in modum eleganter ſcribit, Nimia quoque claritate fulgebit, ita vt Solis ſepties tranſcendant ſplendorem. Cum ergò hæc certiſſima ſint, mirùm cuique videri non debet, quòd glorioſa corpora homines in hac mortali vita degentes, videre minimè poſſint.Hoc autem intelligendũ eſt de his Sanctis,qui nũc antè vniuerſale iudicium in cælo glorioſa corpora habẽt, vt de Beatiſs. Virgine, & alijs, ſi qui ſunt: atque huius rei alia ratio redditur hìc in reſponſione ad propoſitã dubitationem, ibi, Ideò Sancti mei nõ videntur,vt ſunt,quatenùs omnis honor mihi exhibeatur,& vt ſciant neminẽ eſſe ſuprà me diligendũ,meritò ergo Apoc. 19.& 22.legimus Ioannẽ adorare volentem Angelũ prohibitum eſſe, Vide (inquit) nè feceris, conſeruus enim tuus ſum: hìc tamen prætereundũ non eſt, conſueuiſſe homines antè Chriſti Domini Incarnationẽ adorare Angelos, cum illis apparebant,vt de Lot, & Ioſue patet Geneſ. 14 & Ioſue 5.nec tamen Angelos hoc prohibuiſſe legimus,vt poſt Saluatoris noſtri Aduentum factum eſt,cuius rei cauſam afferens D.Greg.lib.26. Moral.cap.18.& hom.8.in Euang.Quid eſt (inquit)hoc, niſi quod naturam noſtram, quam priùs deſpexerant, poſtquam hanc ſuper aſſumptam conſpiciunt,proſtratam ſibi videre pertimeſcunt, nec habere dedignantur hominem ſocium, qui ſuper ſe adorant hominem Deum. Hæc ergò cauſa eſt, cur Angeli, hominesq. Sancti, non in ea maieſtate hominibus in terra apparere permittũtur,qualẽ habent in cælis Cæterùm,vt poſtremã quoq.indicemus causã, quæ redditur hìc, quare glorioſi corporis viſio ſecundum omnem ſuæ maieſtatis plenitudinẽ,hominibus in præſenti vita non communicatur, ſciendum eſt, quòd ſicut fieri non poteſt,vt quiſpiã oculorum aciem in Solem intendat, immò & cæcus homo fortaſsè fieret, ſi per aliquod temporis ſpatium intendendo perſiſteret, ita quoque accideret homini,ſi ſplendorẽ,& pulchritudinem Angelorum, ac corporis etiam glorioſi in tota ſua latitudine conſpiceret: non enim ſolum vehementer turbaretur,ſed à ſenſibus proprijs alienaretur, vt tradit D. Ambroſ.in Lucam cap.1.edifferens illa verba, Apparuit autem illi Angelus Domini,& Zacharias turbatus eſt, Solemus(inquit) turbari, & à noſtro affectu alienari,quando perſtringimur ſuperioeris poteſtatis occurſu, ſed ſicut humani defectus eſt terreri, ita Angelicæ poteſtatis eſt pauentem ſuo aſpectu blandiendo ſolari,id ipsũ cõfirmari poteſt ex Lib.2.Reuel.Cap.18. vbi habetur ita eſſe difficilè, vt homo corporalibus oculis, vel Angelum, vel corpus aliquod glorioſum intueatur, quod ſi videre contingeret, ſtatim exinanitus in terram corrueret: quòd etiam videntibus Dæmones, aut inferorum pœnas accideret, ob ingentem eorum turpitudinem, ac deformitatem,prout euidentèr colligitur, ex reſponſione Quæſtionis quintæ hìc, cùm dicitur, Si eorum horribilis deformitas videretur, ex ipſo viſu extra ſenſum fieret, corpusque totum quaſi hominis tremuli contremiſceret, cor etiam quaſi timore exinanitum moreretur, & ſanè ſicut boni cum impaſſibili, ac ſplendenti corpore reſurgent, ita quoque mali cum paſſibili, ac ita deformi reuiuiſcent, quòd anima reſumens ipſum, cùm illud videbit, vehementer ſtupebit, ipſumq. intueri abhorrebit, & tale potiùs vellet habere, quale in ſepulchro putreſcebat, & vermibus dimidium comeſtum erat; hanc ergo ob cauſam Deus Optimus Max.nec iuſtorum pulchritudinem, & ſplendorem, nec damnatorum pœnas videndas hominibus in mundo degentibus regularitèr exhibet; at verò, ſi quando,Deo permittente apparent, probabiliter cenſendũ eſt,damnatos,non ſecundum omnem deformitatis, ac turpitudinis plenitudinem, neque Beatos ſecũdum totam ſplendoris,

ac claritatis maiestatem apparere; charitatis enim donum, quod ex meritis voluntatis adiuuãte gratia Dei datur, voluntati habentis subditur, & circà illud dominium, ac imperium Sanctus habet, vt se occultare, ac etiã propalare ad libitum possit, & eo modo, quo vult: est enim in potestate glorificati hominis, vt auctor est D. Thom. 2. 2. q. 54. art. 3. ad 1. argum. vt corpus eius propalet, vel abscondat, quandoque claritas eius videatur, & non videatur, vndè potest etiam sine aliqua claritate videri, sicut etiam Christus Dominus post Resurrectionẽ suam Discipulis multoties apparuit, & hoc est, quòd in responsione Quæstionis tertiæ habetur, quòd Sancti non apparent in ea gloriæ forma, in qua sunt, sed in ea, in qua videri absque perturbatione intelligentiæ possint.

REVELATIO TERTIA IN Libro quæstionum. Christus loquens Sponsæ suæ Beatæ Brigittæ dat doctrinam similitudinariam, de Medico verò curatore, & de falso Medico interfectore, & de homine æstimatore, dicens, quòd homo, qui recipit secum peccatores, si dat eis auxilium, aut materiam peccandi, & moriantur in peccato, Deus exiget mortem animarum eorum spiritualem de manu illius. Si verò recipit eos, vt cessent à peccando, & instruantur ab eo in virtutibus, & isti emendantur, habebit ille magnum meritum, & ipsi à Deo.

FILIVS Dei loquitur. Vbi infirmus est in domo, si ad eum magistralis Medicus ingreditur, citiùs ex signis exterioribus perpendit, qualem habet infirmitatem. Medicus igitur sciens infirmitatem infirmi, si dat ei medicamentum, quo mors prouenit, arguitur tamquam interfector, & non est verus Medicus. Si verò aliquis sciens mederi exercet medicinam propter remunerationem mundi, mercedem non habebit à me. Si verò, qui propter amorem, & honorem meum medicinã exercet, teneor ego ei mercedem reddere: Si verò aliquis non est magister in medicina, sed secundùm existimationem suam credit illa, & illa valere infirmo, & dat ei pia intentione, hic non est arguendus, vt interfector, si moritur infirmus, sed vt fatuus, & præsumptuosus. Si verò conualescit infirmus ex medicina fatui, tunc ille non tenetur habere mercedem magistri, sed æstimatoris, quia non dedit medicinã secundùm scientiam, sed secundùm æstimationẽ. Ecce, quid ista significant dicam tibi. Homines illi noti tibi, sunt spiritualiter infirmi, & inclinati ad superbiã, & cupiditatem, sequentes propriã voluntatem. Si igitur amicus eorum, quem ego comparo Medico, tribuit eis auxilium, & consiliũ, quo in superbia, & ambitione excedant, & spiritualitèr moriantur, vtique mortem eorum exigam de manu ipsius. Quia licet ex propria iniquitate moriantur, tamen quia ipse ministrator, & causa mortis eorum est, nequaquam immunis à pœna erit. Si verò naturali ductus amore fouet eos, exaltando eos in mundo propter consolationẽ suam, & honorem mũdi, nequaquam mercedem speret à me. Si verò sicut bonus Medicus cogitat de eis sapienter, dicens secum. Infirmi sunt isti, & egent medicina, & ideò quamuis medicamentum meũ videatur eis amarum, tamen, quia salubre est, dabo eis, nè duriùs moriantur, ideò & refrenando eos, dabo eis cibaria, nè deficiant fame, dabo eis vestes, vt incedant honestè secundũ statum suum, tenebo eos sub regimine meo, vt non insolescant, prouidebo etiam eis de alijs necessarijs, nè eleuentur superbia, & nè præsumptione dissoluantur, aut nè alijs nocendi habeant occasionem. Hic talis Medicus magnam habebit mercedem à me, quia talis correptio placet mihi. Si verò amicus eorum cogitans secum, dicat sic. Dabo eis necessaria, sed

ſed neſcio vtrum expedit eis, vel non, ſed tamen non credo diſplicere Deo, nec obeſſe ſaluti eorũ, ſi tunc moriuntur ex dono ſuo, vel exceſſerint, amicus non arguetur, vt interfector. Verumtamen propter voluntatem bonam, & affectionem piam, qua plus animas eorum diligit. Licet amicus non habebit mercedem plenam, infirmi tamen habebunt leuiùs, & creſcent ad ſanitatem, quam niſi cooperaretur charitas, difficiliùs obtinerent. Attamen neceſſarium eſt hìc vnum conſilium. Nam iuxtà vulgare prouerbium, animal de genere nociuo, ſi includitur, non nocet, & incluſum accipiens neceſſaria conualeſcit, & æquè impinguatur, ſicut animal, quod eſt in libera poteſtate. Ergò quia de illo genere ſunt illi, quorum ſanguis, & cor quærit alta, & eò plus ſitit eorum voluntas, quò plus bibit. Ideò amicus eorum non tribuat eis occaſionem excedendi, quia excedere cupiunt, ſed appetitum extinguere non valent.

INTERROGATIO NONA
Quæſtio I.

HIS dictis apparuit Religioſus, qui ſupra in gradu ſuo, dicens. Iudex quæro à te.
1 1 Cur tantum videris inæqualis in donis, & gratijs tuis, in eo quòd Mariam Matrem tuam prætuliſti omni creaturæ, & exaltaſti eam ſuper Angelos? Quæ-
2 ſtio ſecunda. 2 Item cur Angelis dediſti ſpiritum ſine carne, & ſtare in cæleſti gaudio? Homini verò dediſti vas terrenum, & ſpiritum, & naſci cum ploratu, viuere cum labore, & mori cum dolore? Quæſtio tertia. Item cur dediſti homini intellectum rationabilem, & ſenſus, animalibus verò rationem non dediſti? Quæſtio quarta. Item cur dediſti animalibus vitam, & non reliquis
3 inſẽſibilibus creaturis? 3 Quæſtio quinta. Item cur non eſt ita lux in nocte, ſicut in die.

RESPONSIO QVÆSTIONIS Primæ.

RESPONDIT Iudex. Amice, in Deitate mea omnia futura, & facienda, ſicut & facta, præſcita, & præcognita ſunt ab initio. Sicut enim præſcitus eſt lapſus hominis ex iuſtitia Dei permiſſus, ſed non ex Deo factus, nec propter præſcientiam Dei faciendus. Sic & ab æterno præſcita eſt liberatio hominis ex miſericordia Dei facienda. Quæris igitur. Cur Mariam Matrem meam prætuli omnibus, & præ omni creatura dilexi eam? Hoc ideò eſt, quia in ipſa ſpeciale inſigne virtutum inuentum eſt. Sicut enim vbi ignis accenditur, lignis plurimis circumpoſitis, illud citiùs inflammatur, & comburitur, quòd habiliùs, & efficaciùs eſt ad comburendum. Sic & in Maria fuit. Quando enim ignis amoris diuini, qui in ſe incommutabilis, & æternus eſt, accendi, & apparere cępit, & Deitas incarnari voluit, nulla creatura ad hunc ignẽ amoris percipiendum habilior, & efficacior erat, quàm Virgo Maria. Quia nulla creatura tanta charitate arſit, ſicut ipſa. Et quamuis charitas eius, in fine temporum reuelata, & oſtenſa ſit, tamen ante principium mundi præuiſa eſt, & ſic in Deitate ab æterno præfinitũ eſt, quòd ſicut nullus ei in charitate inuentus eſt ſimilis, ſic & nullus ei in gratia, & benedictione eſſet æqualis. Reſponſio quæſtionis ſecundæ. Item cur Angelo dedi ſpiritum ſine carne. Reſpódeo. In principio, & ante tempora, & ſæcula creaui ſpiritus, vt in libero arbitrio ſtantes ſecundum voluntatem mea gauderent, & de bonitatẽ, & gloria meã, quorum quidam ſuperbientes, de bono fecerunt ſibi malum, voluntatem liberã mouentes inordinatè. Et quia nihil malum

erat in natura, & creatione, nisi inordinatio voluntatis propriæ, ideò ceciderunt. Alij verò spirituum elegerunt sub me Deo suo in humilitate stare, ideò & perpetuam stabilitatem meruerunt. Quia dignum, & iustum est, vt ego Deus, qui spiritus increatus sum, & omnium Creator, & Dominus, habeam etiam spiritus subtiliores, & agiliores alijs creaturis mihi obsequentes. Verùm quia non decuit me habere diminutionem in exercitu meo, ideò creaui aliam creaturam, idest hominem, loco eorum, qui ceciderunt, quæ libero arbitrio, & bona voluntate cum gratia promereretur eamdem dignitatem, quam Angeli deseruerunt. Itaque si homo haberet animam, & nō carnem, non posset tàm facilè promereri sublime bonum, sed nec laborare, propterea ad obtinendum æternum honorem coniunctum est corpus animæ. Ideò, & augentur ei tribulationes, vt homo experiatur liberum arbitrium, & infirmitates suas, vt non superbiat. Item vt desideret gloriam, ad quam creatus est, & exoluat inobedientiam, quam voluntariè incurrerat. Ideò ex diuina iustitia additus est ei flebilis ingressus, & egressus, & vita laboriosa. Responsio quæstionis tertiæ. Item cur animalia non habent intellectum rationabilem sicut homo. Respondeo tibi. Omnia quæcumque creata sunt, ad vtilitatem hominis sunt, aut ad necessitatem eius, & sustentationem, aut ad informationem, & correptionem, aut ad consolationem, & humiliationem. Si ergò bruta haberent intellectum sicut homo, essent vtique homini in tribulationē, & potiùs nocerent, quàm prodessent. Ideò vt omnia subiecta sint homini, propter quem omnia facta sunt, & omnia ipsum timeăt, ipse verò neminem, nisi me Deum suum, propterea animalibus non est datus rationalis intellectus. Responsio quęstionis quartæ. Item cur insensibilia non habent vitam. Respondeo. Omne quod viuit, moriturum est, & omne viuens mouetur, nisi impediatur aliquo obstaculo. Si ergò insensibilia haberent vitam, mouerent se potiùs contra hominē, quàm pro eo. Ideò vt omnia sint homini in solatium, propterea superiora, scilicet Angeli, dati sunt ei in custodiam, cum quibus habet rationem, & animæ immortalitatem. Inferiora verò, scilicet sensibilia, & insensibilia data sunt ei ad vtilitatem, & sustentationem, & eruditionem, & exercitationem. Responsio quæstionis quintæ. Item cur omne tempus non est dies? Respondeo tibi per exemplum. Omni vehiculo, scilicet currui, subsunt rotæ, vt faciliùs onus impositum promoueatur, & rotæ posteriores subsequntur priores, simile est in spiritualibus. Nam mundus magnum onus est, onerans sollicitudinibus, & tribulationibus hominem. Nec mirùm, quia cum homo locum quietis fastidiuit, iustum erat, vt locum laboris experiretur, vt ergò huius mundi onus faciliùs ab homine tolerari possit, ideò accessit misericorditer vicissitudo, & mutatio temporum, scilicèt dies, & nox, æstas, & frigus, propter exercitationem, & quietem hominis. Nam rationabile est, vt vbi contraria conueniunt firmum scilicèt, & infirmum, condescendendū est infirmo, vt cum forti possit substinere, alioquin infirmum annihilabitur. Sic & de homine est, quamuis ipse ex virtute animæ immortalis stare posset in cōtemplatione, & labore iugitèr, tamen ex virtute corporis infirmi deficeret, & ideò facta est lux, vt homo habens participationem cum superioribus, & inferioribus, sciat sustinere, laborando per diem, & rememorando dulcedinem æterni luminis, quod amisit. Facta quoque est nox, propter quietem corporis, habendo voluntatem veniendi ad locum, vbi non est nox, nec labor, sed dies perpetuus, & gloria sempiterna.

IN-

INTERROGATIO NONA Quæstio I.

NOTÆ.

1 var. lect. CVr tantùm videris inæqualis in donis, & gratijs tuis in eo, quòd Mariam Matrem tuam prætulisti omni creaturæ, & exaltasti eam super Angelos?

Hoc loco primò sciendum est, quòd M. S. Farnesianus addit, Exaltasti eam super Angelos, & Archangelos, sed vt præsentis dubitationis solutio omnibus pateat, priùs debemus animaduertere, quòd licet benignissimus Deus omnibus hominibus sua dona conferat, non tamen æqualiter omnibus omnia tribuit, sed secundum quantitatem à Christo Domino decretam, & secundùm quòd ipsemet expedire iudicat, dat singulis, habita etiã vniuscuiusque propriæ capacitatis ratione, sic enim docet Apost. Paulus ad Ephes. cap. 4. Vnicuique data est gratia secundum mensuram donationis Christi, vbi notãt Theodoret Lyran & Dionys. Carthusian. quòd donorum quantitas pendet ex libera voluntate Dei, qui dat plùs, & minùs iuxtà dispositionis suæ ordinem, & ideò Theodoret. ait ibidem, non esse id ægrè ferendum, quia ipse, ita vt nouit, vnicuique gratiam dimensus est: addit etiam Dionys. Carthusian. Deum in conferendo, capacitatem, & suscipientium dispositionem respicere, sed quoniam inter Sanctos Beatissima Virgo principem locum tenet, quippè, quæ omnium fuit capacissima, & charitate creaturas cunctas excelluit, ideò conueniens fuit, vt super omnes etiam exaltaretur, & maiora, ac insigniora dona præ cæteris obtineret, quod vt explicemus apertiùs, notandum ex D. Thom par. 1. quæst. 12. art. 6. eum, qui in hac vita maiori charitate abundat, habiturum etiam in alia maius gloriæ lumen, Vbi enim (inquit ille) maior charitas est, ibi maius inuenitur desiderium, desiderium autem facit desiderantem aptum, atque paratum, non solum ad susceptionem desiderati, sed etiam ad ea dona recipienda, quæ à Deo nobis conferuntur: ex quo consequens fit, vt qui maiorem in hac vita charitatem habet, aptior esse censeatur, & ad Deum recipiendum, & ad sua etiam munera obtinenda: cum autem Beatissima Virgo omnibus puris creaturu plures charitatis gradus habuerit, mirùm non est, si pluribus etiam, ac insignioribus donis præ cæteris ornata fuerit, quod satis apertè insinuatur in responsione ad hanc primam dubitationem circa finem ibi, Quod sicut nullus in charitate inuetus est similis, sic nullus ei in gratia, & benedictionibus debet esse æqualis. Vt autẽ hoc in specie probemus ex Patribus de ipsismet gratijs gratis datis dicendũ est primò, Mariam sic Prophetiæ spiritu claruisse, vt hac in re alios Prophetas superarit, est enim hæc communis Patrum sententia, quam colligunt ex Luc. 1. cap. vbi cùm Beatissima Virgo dixit Magnificat anima mea Dominum, eam tunc in Prophetico spiritu fuisse locutam asserunt, vndè ibi Ambros. dixit, Quò maior est persona, eò plenior Prophetia, & Rupert. lib. 1 in Cant. illam vocat Prophetissam Prophetarũ, quia Prophetas docuit, idem admonuerunt plures sacrarũ Litterarum interpretes super illud Isa. 8. Accessi ad Prophetissam, sic Basil. ibid. & Cyril. lib. 1. in Isai. orat 5. Greg. Thaumat. serm. 1. in Annunt. aliquantò post initium Epiphan. hæresi 78. Nanzianz. orat. 42. Euseb lib. 7. demonstrat. cap. 6. Galat lib. 7. de Arcanis cap. 4. 5. et 12. idem dicendũ de alijs gratijs, vt de scientia, & cognitione rerum diuinarum, qua in re etiam Apostolos superasse, & omnes Theologos docuerunt, idèò S. Ignat Epist. 1 illã vocat Apostolorum Magistram, & Bernard. serm. 4. super Missus est, Mariam asserit illuminasse Euangelistas iuxtà sui nominis ethymologiam, nam secundùm Hieron. in lib. de Nominibus Hebraicis in Exod. Maria Illuminatrix exponitur, idem habet Anselm. de Excellentia Virg. cap. 7. Euseb. Emiss. serm. de Assumpt. Virg. Petr. Dam. super illud Matth. 1. Liber Generationis. Postremò si sermo sit de linguarum donis, etiam constanter fatendum est, hæc Virgini fuisse data

dona, sic tradunt Albert. in Mariali D. Anton. 4. par. tit. 15. cap. 16. §. 8. quod etiã probant de gratia miraculorum, & sanitatũ Albert. & Anton. vbi sup. §. 5. & 6. Rup. lib. 3. in Cãt. quo loco in vniuersũ docet, Mariam habuisse omnes gratias gratis datas, quare meritò Andr. Cretens. serm. de Aßumpt. Virginem appellauit fontem, qui exhauriri non possit diuinarum Reuelationum.

INTERROGATIO NONA. Quæstio II.

NOTÆ.

1 CVr Angelis dedisti spiritum sine carne, & stare in cælesti gaudio, homini verò dedisti vas terrenum?

In præsenti Nota duo à nobis examinanda breuiter sunt, primùm quidem, an verũ sit, quòd fuerint Angeli ab ęterno creati, sicut infrà in Responsione ad propositam dubitationẽ affirmari videtur, cùm dicitur, In principio, & antè tempora creaui spiritus, vt in libero arbitrio stantes, secundum voluntatẽ meam gauderent. Postremò causa quoq. inuestiganda est, quapropter Deus illos corporeos minimè creauerit, quemadmodum homines cum corpore, & anima condidit: & vt à primò sumamus initium, omninò mihi dicendum videtur, Angelos nequaquã ab æterno à Deo fuisse creatos, nec illi vllo pacto coæternos extisse, quandoquidẽ solus Deus Pater, Filius, & Spiritus sãctus est ab æterno; vt probat D. Thom. 1. par. q. 61. art. 2. & hoc tamquam certum supponendũ est, cui etiam adstipulatur Card. Caiet. & Domin. Ban. ibidem. sed hoc ipsum apertiùs tradidit D. August. lib. 11. de Ciuit. Dei cap. 32. circà finem; vbi quærens, an Angeli priùs creati sint, quàm homines, concludit, vt in hac re liberè sentiat vnusquisque, quod velit; Proindè (inquit) vt volet vnusquisq. accipiat, quod ita profundum est, vt ad excitationem legentium à fidei regula non aberrantes plures possit generare sententias, dum tamen Angelos sanctos in sublimibus cæli sedibus, non quidem Deo coæternos, sed tamen de sua sempiterna, & vera felicitate securos, & certos esse, nemo ambigat, & lib. 5. de Genes. ad litteram cap. 19. hoc idem constanter asseuerat, cum dicit, Nulla creatura creata est antè sæcula, sed à sæculis, cum quibus cœpit esse. Hactenùs D. August. qui clarioribus verbis demonstrare non poterat, Angelos suo Creatori nullatenùs coæternos extitisse, quòd etiã docuit D. Ambros. lib. 1. Examer. cap. 5. exponens 1. caput Genesεos. Factus (inquit) est mundus, & cœpit esse, qui non erat, Verbum autem Dei in principio erat, & semper, sed Angeli, & Dominationes, & Potestates aliquando esse cœperunt: cæterùm quoniam, vt indicauimus suprà, affirmari videtur in Responsione huius dubitationis, à Deo Angelos in principio antè tempora, & sæcula creatos esse, quod etiã insinuare visus est D. Hieron. in Comment. super Epist. ad Tit. non longè ab initio cap. 1. vbi ait, Sex millia, nec dum nostris temporibus implentur annorum, & quantas priùs æternitates, quanta tempora, quanta sæculorum origines transisse arbitrandũ est, in quibus Angeli, Throni, Dominationes, cæteriq. ordines Deo seruierunt, absq. temporum vicibus, & mensuris, & Deo iubente substiterunt, atque hæc D. Hieron. non ita sentiendo, sed aliorum opiniones referendo attulisse existimat Magist. sent. in 2. dist. 2. aut etiam cum D. Thom. dicere possumus par. 1. quæst. 61. art. 3. ad 1. illum fuisse locutum secundùm opinionem Doctor. Græcor. qui affirmarunt Angelos antè hunc corporeũ mundum fuisse creatos, Nos verò textum B. Brigittæ, & præsertim illa verba, à Deo Angeli antè sæcula, & tempora creati sunt, existimamus interpretanda esse de sæculo, & tempore, quod præcessit creationem hominum, ita vt ex hoc intelligamus Angelos non antè hunc visibilem mundũ conditos esse, prout Patres Græci tradiderunt, sed tantummodò antè homines, eorumque creationem præcessisse tempus, quo creatus est homo, & sanè fuisse priùs creatos Angelos, quàm homines docuerunt D. Isidor. lib. 1. de Summo bono cap. 12. D. August. lib. de mirabilibus sacræ Script. cap. 2. & doctissimus Bannes super S. Thomã 1. p. quæst. 61.

art.

art. 3. qui plures etiam refert sequentes hanc opinionem, inter quos enumerat D. Chrysost. in Genes. hom. 21. quem ait non sentire, vt alij putant, Angelos fuisse conditos antè creationem cæli, & terræ, sed solum ante homines, sed quidquid sit hac de re hodie post definitionem Concilij Lateranens. sub Innocentio III. & habetur in cap. firmiter de Summa Trinit. & fide Cathol. omninò tenendum est, Angelos hunc visibilem mundum minimè præcessisse, & suo Creatori minimè coæternos extitisse, scribitur enim ibi, Deus ab initio temporis vtramque de nihilo condidit creaturam spiritualem, & corporalem, quam sententiam post Concilium omnes Theologi secuti sunt in 2. sent. dist. 2. horum plures refert Aloysius Lippoman. in Catena super Genes. ad illa verba In principio creauit, &c. fauet huic opinioni D. Augustin. de Ciuit. cap. 6. & 9. D. Gregor. Magn. lib. 32. Moral. cap. 20. 24. & 25. Epiphan. lib. 1. contra hæres. 65. Theodoret. quæst. 3. in Genes. plura hac de re vide apud Augustin. Eugubin. lib. 17. de perenni Philosophia cap. 5. et 17. Superest modo causam inquiramus quare voluerit Deus Angelos incorporeos, homines verò corporeos creare, & sanè non defuerunt, qui opinati sunt, Angelos habere corpora naturaliter vnita, nã Tertul. antiquissimus auctor in lib. de carne Christi, & de velãdis Virginibus, hoc probare cõtendit, ex illo Genes. 6. Videntes filij Dei filias hominum, quòd essent pulchræ, vbi per filios Dei Angelos intelligit, licèt D. Thom. meo iudicio rectiùs existimet 1. p. quæst. 61. art. 3. ad sextum, per filios Dei intelligendos esse filios Seth, qui appellantur Angeli, quia in eius progenie Dei cultus perseuerauit, & est expositio Gloss. Interlinearis, & D. August. lib. 13. de Ciuit. cap. 23. videntur sensisse cũ Tertull. propter idem testimonium, Lactantius Firmianus lib. 2. Diuinarum institutionum cap. 15. Diuus Basil. de Spiritu sancto cap. 16. Origenes lib. 2. Periarchon cap. 2. & 3. Cassian. Collat. 7. cap. 13. D. verò Augustinus circa hanc quæstionem fuit valde dubius, vt constat ex lib. 21. de Ciuitate cap. 10. vbi ait, Sunt Dæmonibus suæ quædam corpora, vt magnis Auctoribus visum est, si quis autem nulla habere corpora Dæmones asserat, non est hac de re, aut onerosa inquisitione laborandum, aut contentiosa disputatione certandum, & lib. 8. de Ciuitate cap. 16. non reijcit sententiam Apulei, & aliorum Platonicorum, qui existimarunt Angelos habere corpora, immò satis dubitãtèr loquitur in Enchiridion cap. 59. & lib. 3. de Trinit. cap. 1. & lib. 2. super Genes. ad litteram cap. 17. sed vt ad rem nostram veniamus, verissimum esse arbitror, quod traditur hoc loco, Angelos nullo pacto habere corpora naturalitèr vnita, & ratio probabilissima est, quæ hìc affertur, quoniam, cum Deus spiritus sit Ioan. 4. conueniens fuit, vt ei vtraque creatura spiritualis scilicet, & corporalis inseruiret, quæ opinio nostris hiscè temporibus omninò videtur recipienda, cum præsertim fuerit comprobata in Concil. Lateranensi sub Innocentio III. loco suprà citato, & eam sequantur grauissimi, & antiquissimi Patres, vt Diuus Dionysius lib. de Diuinis Nominibus capit. 4. D. Gregorius lib. 4. Moral. cap. 9. Diuus Chrysost. homil. 22. super Genesim, vbi irridet eos, qui Genes. 6. per filios Dei Angelos intelligunt, quia Angeli (inquit) generare non possunt, accedit ad hanc sententiam Diuus Damascenus lib. 2. de fide Orthodoxa cap. 3. Hugo Victorinus lib. 1. de Sacramentis, part. 5. cap. 7. & 8. Albertus Magn. in 2. sentent. dist. 8. quæst. 1. artic. 1. & ibidem Diuus Bonauent. q. 1. & inter Scholasticos, Scotus in 2. distin. 2. quæst. 6. Thomas de Argentina distin. 3. quæst. 1. Alensis in 2. par. q. 20. membr. 3. ad 7. argument. & alij plures, quos enumerare longum esset. Postremò Magister sentent. in 2. dist. 8. docet Diuum Augustin. aliosque plures in contrarium sentientes fuisse locutos, non ex propria, sed ex aliorum sententia.

INTERROGATIO NONA. Quæstio V.

CVR non eſt ita lux in nocte ſicut in die?

Optimè in reſponſione ad dubitationẽ præſentem exemplo Vehiculi, quo diuerſa ferruntur pondera, quodque ſubductis, & ad inuicem circumducentibus rotis, hucque, illucque mouetur, viciſsitudo temporis ad operandũ apti, & temporis ad quieſcendum accõmodati oſtenditur: hanc autem diei, ac noctis viciſſitudinem fieri per luminaria Cæli tradit Moyſes Geneſ. cap. 1. cum dicit, Fiant luminaria in firmamento cæli, & diuidant diem, ac noctem, & ſint in ſigna, & tempora, & dies, & annos, & paulò ſuprà eodem Capite ſcribitur, Viditq. Deum lucem, quòd eſſet bona, & diuiſit lucem, ac tenebras, appellauitq. lucem diem, & tenebras noctem. Si quis autem quærat, quomodo, & per quod præcipuè iſta diuiſio facta ſit, reſpondeo per motum Solis, qui quando mouetur ſuper vnum hemiſpherium tenebræ fiunt in hemiſpherio oppoſito ad opacitatem terræ, quæ in medio ſita eſt, quemadmodum ergò cùm Sol ſuper terram fertur, illique præſens fit, dies efficitur: ita cum ab ea abſconditur, nox ſtatim ſequitur, quod egregiè explicauit D. Damaſc. lib. 2. de fide cap. 7. non longè ab initio, Dies (inquit) eò ipſo eſt, quòd Sol eſt ſuper terram, & ſpatium diei eſt curſus Solis ſuper terram, ab Oriente, dum deuenerit in Occidentem, & luminare minus, ideſt Lunam, & Stellas in principatum, & poteſtatem noctis, vt illuminent eam; nox enim eò ipſo eſt, quòd Sol ſub terra eſt, & ſpatium noctis eſt Solis curſus ſub terra ab Occidente, vſque dũ in Orientem recurrit: fuit ergò, vt innuitur hoc loco, huiuſmodi diei, ac noctis viciſſitudo penitùs neceſſaria, neque enim poteſt homo ſemper in labore perſiſtere, ſed eum aliquando quieſcere neceſſè eſt, & per ſomnum ſenſus recreare, erat ergò vtrumque tempus, & labori, & quieti aptum conſtituendum, ſicut etiam annotauit Lyran. in citatũ loc. Geneſ. & clariùs Theodoret. quæſt. 7. in Geneſ. Illud (inquit) ſcilicèt lumen, hominum operibus, & laboribus confert, & apparere facit ea, quæ videntur, adhortaturq. ad collaudandum horum auctorem, tenebræ verò quieſcere faciunt, & reparant hominem ſoluta laſsitudine, quam ex labore contraxit, ſimiliter homines ad domum cogunt redire, beſtijs verò præbent occaſionem pabuli, & hoc apertè nos docet Dauid Pſalm. 103. Poſuiſti (inquit) tenebras, & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ agri, catuli Leonũ rugientes, vt rapiant, & quærant à Deo eſcam ſibi, quòd explicans D. Hieron. Ideò (inquit) noctem fuiſſe factam, vt homines requieſcerẽt ab operibus ſuis, & beſtiæ egrederentur ad paſtionem, & clariùs hoc etiam inſinuauit ibidem Theodoret. qui aſſerit noctem hominibus quietem dare, feris verò ſecuritatem largiri, vt vẽtres expleant.

REVELATIO QVARTA IN Libro Quæſtionum, in qua Filius Dei pulcherrimè laudat omnia membra Virginis Mariæ matris ſuæ, moraliżans ea ſpiritualitèr, & pronuncians eam digniſſimam Reginali corona.

FILIVS loquitur. Ego ſum coronatus Rex in Deitate mea ſine principio, & ſine fine, nec initium habet corona mea, nec finem, ſignificans poteſtatem meam, quæ non habuit principium, neque habebit finem. Verùm ego aliam coronam habui cuſtoditam in me, quæ quidem corona ſum ego ipſe Deus. Hæc autem corona præparata fuit ei, quæ maximam charitatem haberet ad me, & hanc coronam dulciſſima Mater mea viciſti, & traxiſti ad te cum iuſtitia, & charitate. Nam de hoc teſtimonium perhibent Angeli, & alij Sancti, quòd in te ardentior fuit charitas ad me, & caſtitas tua purior omnibus, quę placuit mihi ſuper omnes. Caput quippè tuum fuit quaſi aurum fulgẽs, & capilli quaſi radij Solis. Quia tua mun-

dissima virginitas, quæ est in te, quasi caput omnium virtutum, & continentia omnium illicitorum motuum placuerũt, & fulserunt in conspectu meo cum omni humilitate, ideò meritò vocaris coronata Regina super omnia, quæ creata sunt. Regina propter munditiam, coronata propter excellentem dignitatem. Frons tua fuit incomparabilis albedinis, significans verecundiã conscientiæ tuæ, in qua plenitudo est humanæ scientiæ, & dulcedo diuinæ sapientiæ lucet in ea super omnes. Oculi tui fuerunt in conspectu Patris mei sic lucidi, quòd se speculabatur in eis, quia in spirituali visu tuo, & intellectu animæ tuæ videbat Pater omnem voluntatem tuã, quòd nihil volebas, nisi ipsum, & nihil desiderabas, nisi secundùm ipsum. Aures tuæ fuerunt mundissimæ, & apertæ tamquam fenestræ pulcherrimæ, quãdo protulit tibi Gabriel velle meum, & quando ego Deus factus in te caro. Genæ tuæ fuerunt de optimo colore, scilicet albo, & rubicũdo, quia fama operũ tuorum laudabilium, pulchritudo morum tuorum placuerunt mihi, quibus quotidiè inflammabaris. Verè ex pulchritudine morum tuorum gaudebat Deus Pater, & numquam auertit oculos suos à te, & ex charitate tua omnes obtinuerunt charitatem. Os tuum fuit quasi lampas intùs ardens, & lucens ab extrà, quia verba, & affectiones animæ tuæ fuerunt ardentes interiùs diuina intelligentia, & exteriùs splendentes ex dispositione laudabili tuorum motuum corporalium, & concordantia pulcherrima tuarum virtutum. Verè Mater charissima verbum oris tui traxit quodam modo Deitatem meam in te, & feruor diuinæ dulcedinis tuæ numquam separabit me à te, quia verba tua dulcia sunt super mel, & fauum. Collum tuum est nobilitèr erectum, & pulcherrimè eleuatũ, quia iustitia animæ tuæ plenè est erecta ad me, & secundũ velle meum mobilis, quia numquam inclinata fuit ad aliquod malum superbiæ. Sicut enim collum curuatur in capite, sic omnis intentio, & operatio tua flectebatur ad voluntatem meam. Pectus tuum plenũ fuit omni virtutum suauitate, intantùm, quòd non est bonum in me, quod non sit in te, quia traxisti omne bonum in te, ex morũ tuorum dulcedine, quando deitati meæ placuit intrare ad te, & humanitati meæ habitare tecum, & bibere lac mammillarum tuarum. Brachia tua pulchra fuerũt per veram obedientiam, & tolerantiam laborum, ideò corporales manus tuæ tractauerunt humanitatem meam, & quietus fui inter brachia tua cũ Deitate mea. Vẽter tuus fuit mundissimus sicut ebur, & sicut locus ex virtuosis lapidibus splendidissimus, quia constantia conscientiæ tuæ, & fidei numquam tepuit, sed nec in tribulatione potuit vitiari. Huius itaque ventris, idest fidei tuæ parietes, fuerunt quasi aurum fulgentissimum, in quibus notatur fortitudo virtutum tuarũ, & prudentia tua, & iustitia, & tẽperantia, cum perfecta perseuerantia, quia ipse omnes virtutes tuæ perfectè fuerunt diuina charitate. Pedes tui mundissimi, & loti erant, quasi pleni herbis odoriferis, quia spes, & affectus in me tuę erãt recta ad me Deum tuum, & odorifera ad aliorum exẽplum, & imitationem. Hic itaque locus ventris tui, tàm spiritualis, quàm corporalis tantùm mihi erat desiderabilis, & tantùm anima tua mihi placita, quòd à summo cælo descendere ad te, & in te morari nõ abhorrui, immò suauissimè delectatus sum. 1 Ideò Mater charissima corona illa, quæ custodiebatur in me, quæ quidẽ corona sum ego Deus, qui debeam incarnari, nulli debuit imponi, nisi tibi, quia es verè Mater, & Virgo, & Imperatrix omnium Reginarum.

1 var. lect.

NOTÆ.

1 var. lect. IDeò Mater charissima, Corona illa, quæ custodiebatur in me, quæ quidem corona sum ego Deus, qui debeam in-

incarnari. M. S. Vat. corrigit, qui debebam incarnari.

Ad horum verborum explanationem sciendum est, quòd licet dici possit, Verbum persoluisse debitum assumendo naturam humanam ex præcepto à Patre illi facto, secundùm illud Ioan. 10. Hoc mandatum accipi à Patre, negandum tamen non est, habuisse circà Incarnationem, & mortem libertatem, nam cum primùm ostensum est sibi præceptum Patris, tàm ardentèr illud amplexus est, vt probabilissimum sit petiisse, vt illud sibi Pater imponeret, quod & S. Ansel lib. 1. Cur Deus homo, annotauit cap. 19. factum ergò fuit illi præceptum ab eius voluntate dependenter, vndè libertatem habere potuit, etiam ex actu quodam reflexo, quo Incarnationem, & mortem amplecti tàm ardenter poterat, vt etiam si illi præceptum non fuisset factum, adhùc tamen ei placuisset, & hominem fieri, & pro hominum redemptione mortem subire, & cum tanta actus intensione, quanta non obligabatur, atque hinc cap. 12. Serm. Angelici legimus, Quoniam ad Patris nutum semetipsũ exinanire voluit accipiendo formam serui, & Isaiæ 53. scribitur, Oblatus est, quia ipse voluit, in quo sensu accipiendum illud est, quòd scribitur hic, Debebam incarnari; Vide Lib. 6. Cap. 121. quæ Notatione prima hac de re scripsimus.

INTERROGATIO DECIMA
Quæstio I.

1 ITEM apparuit Religiosus, qui suprà, in gradu suo, dicens. 1 O Iudex quæro à te. Cum tu sis potentissimus, pulcherrimus, & virtuosissimus, cur Deitatem tuam incomparabiliter Sole clariorem, superinduisti talem saccum, scilicet humanitatem tuam? Quæstio secunda.
2 2 Item quomodo Deitas tua omnia includit in se, & à nullo includitur, continetque omnia, & à nullo continetur?
3 3 Quæstio tertia. Item cur tanto tempore iacere voluisti in vtero Virginis, & non statim processisti, quando conceptus eras? Quæstio quarta. Item cum omnia possis, & vbique es præsens, cur non statim in tali statura apparuisti, sicut cum
4 ad annũ trigesimum peruenisti? 4 Quæstio quinta. Item cur de semine Abrahæ non es natus secundum patrem, cur cir-
5 cumcidi voluisti? 5 Quæstio sexta. Item cum sine peccato conceptus, & natus es, cur baptizari voluisti?

RESPONSIO QVÆSTIONIS
Primæ.

QVI Iudex respondit. Amice, respondeo tibi per exẽplum. Est quoddam genus vuarum, cuius vinum tàm fortè est, quòd absque contactu hominis exit de vuis, cuius tempus maturitatis attendens possessor, supponit vas, nec vinum expectat vas, sed vas vinum, si verò plura vasa supponuntur, vinum in vas, quod sibi vicinius est se infundit. Hæc igitur vua Deitas mea est, quæ vino diuinæ charitatis sic plena est, quòd omnes Chori Angelorum replentur ex ea, & omnia quæcumque sunt participantur. Sed homo per inobedientiam se ea fecit indignum. Cum igitur Deus Pater meus, tempore ab æterno præuiso ostendere vellet charitatem suam, misit vinum suum, idest me Filium suum in vas, quod vicinius positum expectabat aduentum vini, scilicet in vterum Virginis,
1 quæ præ omni creatura, feruentiorem ad me habuit charitatem. Hæc igitur Virgo tãtùm diligebat, & desiderabat me, quod non erat hora, qua non quærebat me, affectans fieri ancilla mea, ideò obtinuit ipsa vinum electum, quod quidẽ vinum habuit tria. Primò fortitudinem, quia absque contactu hominis exiui. Secundò pulcherrimum colorem, quia speciosus forma descendi à summo cælo pugnaturus. Tertiò suauitatem optimam, inebrietatem

tatem summa benedictione. Hoc igitur vinum, quod sum ego ipse, ideò ingrediebatur viscera virginea, vt ego Deus inuisibilis, fierem visibilis, vt homo perditus liberaretur. Ego quippè benè potuissem aliam formam assumpsisse, sed non fuisset iustitia in Deo, nisi vt forma daretur pro forma, natura pro natura, modus satisfactionis secundum modum culpæ. Quis autem sapientum credere, vel æstimare potuisset, quòd ego Deus omnipotens tantùm me humiliare vellem, vt sumerem saccũ humanitatis, nisi illa inexcogitabilis charitas mea fuisset, qua visibiliter volui conuersari cum homine, & quia vidi Virginem tàm feruenti charitate ardere, ideò victa est mea diuina seueritas, & ostensa charitas, vt mecum homo reconciliaretur. Quid miraris, ego Deus, qui sum ipsa charitas, & qui nihil odio eorum, quæ feci, non solum disposui dare homini dona optima, sed & meipsũ in pretium, & præmium, vt omnes superbi Diaboli confundantur. Responsio quęstionis Secundæ. Item quomodo Deitas mea omnia concludit in se? Respondeo. Ego Deus, spiritus sum, qui dico, & factũ est, qui præcipio, & omnia obediunt mihi. Ego verè sum, qui do omnibus esse, & viuere. Qui antequam facerem cælum, & montes, & terram, in me ipso sum. Qui suprà omnia, & extrà omnia sum. Qui intrà omnia sum. Et in me sunt omnia. Et sine me est nihil. Et quia spiritus meus vbi vult spirat, & cùm omnia vult, potest, & omnia scit, omnibusq. spiritibus velocior, & agilior est, omnem habens virtutem, omniaq. præsentia, præterita, & futura prospiciens. Ideò spiritus meus, idest Deitas mea meritò incomprehensibilis est, omnia comprehendens. Responsio quæstionis Tertię. Item cur tanto tempore in ventre Virgineo iacuisti? Respondeo. Ego sum omnis naturæ conditor, & vnicuique naturæ disposui debitũ modum, & tempus, & ordinem nascendi. Si igitur ego conditor, statim vt conceptus fui, processissem ex vtero, fecisse contra naturalem dispositionem, & tunc humanitatis meę assumptio phantastica visa fuisset, & non vera. Ideò ego volui esse tanto tempore in vtero, sicut alij pueri, vt ea, quæ benè feceram naturalem dispositionem ordinando, etiã in me ipso adimplerem. Responsio quæstionis Quartæ. Item cur non tantæ magnitudinis fui statim tempore natiuitatis meæ, sicut in anno trigesimo? Respõdeo. Si hoc fecissem, omnes admirati fuissent, & timuissent me, sequentes plus ex timore, & propter visa miracula, quàm ex charitate. Et quomodo tũc impleta fuissent dicta Prophetarum, qui prædixerunt, me puerum ponẽdum inter animalia in Præsepio, adorandum à Regibus, & offerendũ in Templum, persequendum ab inimicis? Ideò ad ostendendum humanitatẽ meam esse veram, & dicta Prophetarum in me cõpleta, crescebam membris per interualla temporum, qui plenitudine sapiẽtiæ tantus eram in principio natiuitatis, sicut in fine. Responsio quæstionis Quintę. Item ad illud, quod petis. Quare circumcisus sum? Respõdeo. Ego quamuis non eram ex origine Abrahæ secundùm Patrem, eram tamen secundùm Matrẽ, licèt sine peccato. Itaque, quia legem in Deitate constitui, etiam humanitate legem sufferre volui, nè inimici calumniarent me, dicentes, me præcepisse, quæ nõ volui adimplere. Responsio quæstionis Sextæ. Item cur baptizari volui? Respondeo. Omnis, qui viam nouam condere, vel inchoare voluerit, necesse est, vt ipse conditor, & inchoator eiusdẽ viæ alios præcedat. Itaq. antiquo populo data erat via quædã carnalis, scilicèt circumcisio in signum obedientiæ, & purgationis futuræ, quæ in personis fidelibus, & legem seruantibus, antequam veniret veritas promissa, scilicèt ego Dei Filius, operabatur affectum quemdam futuræ gratię, & promissionis, veniente verò veritate, quia lex non erat, nisi quasi vmbra, diffinitum est in æternita-

nitate, vt antiqua via retrocederet carens effectu suo. Ergò vt veritas appareret, & vmbra retrocederet, viaq. facilior ad cælum ostenderetur. Ideò ego Deus, & homo, sine peccato natus baptizari volui, propter humilitatem, & aliorum exemplum, & vt cælum credentibus aperirem. Et in huius signum, cum ego baptizatus essem, tunc apertum fuit cęlum, vox Patris audita est, Spiritus sanctus apparuit in columbę specie. Ego Dei Filius ostensus sum in homine verò, vt homines fideles sciant, & credant, quòd Pater fidelibus baptizatis aperuit cęlum. Spiritus sanctus est cum baptizante, virtus meę humanitatis in elemento, quãuis Patris, & mea, & Spiritu sancti vna sit operatio, & vna voluntas. Sic igitur veniente veritate, idest quando veni in mundo ego, qui veritas sum, tunc statim disparuit vmbra, confracta est testa Legis, & apparuit nucleus, cessit circumcisio, & confirmatus est in me ipso Baptismus, quo paruulis, & senibus aperitur cęlum, & filij irę fiunt filij gratię, & vitę ęternę.

INTERROGATIO DECIMA, Quæstio I.

N O T Æ.

1 O Iudex quęro à te, cum tu sis potentissimus, pulcherrimus, & virtuosissimus, cur Deitatem tuam incomparabiliter Sole clariorem superinduisti talem saccum, scilicèt humanitatem tuam?

Dubitationis propositæ sensus in eo videtur esse positus, quòd Deus, cum potentissimus, ac pulcherrimus sit, quare sibi voluerit humanam hypostaticè vnire naturam, quæ de se infirma, ac debilis est, quæve maculis delictorum fædata existit, cum potuerit sexcentis alijs modis genus humanum à Dæmonis seruitute liberare: hoc autẽ loco duo ostendemus, quæ in hac quæstione exigi videntur, Primùm quidem, quòd Verbum vniendo sibi naturam nostram, nullam contraxit aut imbecillitatem, aut fæditatem, Secundò verò, quòd ad maiorem iustitiæ proportionem pertinebat, vt Deus humanam carnem assumeret, sic enim idem fuit satisfactor, qui fuerat offensor, offendit autem homo debuit ergò satisfacere homo, & propterea legimus hìc in Responsione ad hanc dubitationem dixisse Deum, Ego quippè benè potuissem aliam formam assumpsisse, sed nõ fuisset iustitia à Deo, nisi forma daretur pro forma, natura pro natura, modus satisfactionis secundum modum culpæ: hanc ergo ob causam Verbum, nostram potiùs, quàm alienam assumpsit naturam, ex cuius assumptione nullam turpitudinem, aut infirmitatem contraxit, id enim Solis exemplo palàm fiet, quemadmodum enim, cùm nubibus tegitur Sol, claritas eius absconditur, non obcæcatur, rursus cùm lumen eius toto orbe diffusum claro splendore cuncta illustrat, tunc si paruo admodum obstaculo nubis includitur, non aufertur, aut etiam si eius radij per cænum, & cloacas transeunt, non tamen Sol fædatur, nec deturpatur, sic quoque Verbum, cùm nostram naturam assumpsit, non potentiam suam, aut pulchritudinem perdidit, sed deitatem suam sub carne, veluti sub velamine quodam abscondidit, quòd egregiè explicans D. Athanas. Orat. 5. contra Arrian. ad Adelph. fratrem scribens aliquantò post initium, Non (inquit) caro ignominiam attulit Verbo Dei, absit, sed potius caro per Verbum Dei glorificata est, neque ideò, quia seruilem formam assumpsit Filius, qui in forma Dei est, quidquam diminutus est in sua deitate, sed potiùs vniuersæ carnis, rerumq. creatarũ indè liberator, & vindex effectus est, neque si Deus misit Filium suum genitum ex fæmina, ex ea re nobis aliquid probri, sed potiùs honesta gloria, & magna gratia obuenit: idem habet D. Gregor. Nazianz. in libello quẽ edidit de fide Nicæna contrà eosdẽ Arrian. circà finem, vbi eamdem rem his verbis declarat. Cum (inquit) Deus hominem induere dignatus est, non labem æternitati intulit, vt spiritus se mutaret in carnem, sed vt susceptio hominis immortalitatem, atque æternitatem

tatem cælestis vitæ præstaret, nam & si Apostolus semetipsum exinanisse dicit, formam serui suscipiendo, non vtique sic exinanitum accipimus, vt aliud, quàm quòd fuerat idem spiritus fieret, sed vt seposito interim Maiestatis suæ honore, humanum corpus indueret, quo suscepto salus Gentiũ fieret. Idipsum tradunt D. Basil. hom. de humana Christi gener. D. Damasc. lib. 3. de fide Orthodoxa c. 2. et 3. D. Anselm. de Incarnationis beneficio pluribus in locis, D. Augustinus lib. 13. de Trinitate cap. 16. Superest modo breuiter quæramus, vt suprà polliciti sumus, quare Deus Optim. Max. Redemptionis opus perficere voluerit vniendo sibi naturam nostram, cum potuisset innumerabilibus alijs modis nos à Dæmonis seruitute liberare, sed cunctis alijs prætermissis, ille potissimũ eligitur, vt ait loc. cit. Diuus August. quo nec de diuinitate eius imminutum est, aut mutatum, & de humanitate suscepta tantum beneficij collatum est hominibus, vt à Dei Filio sempiterno, eodemque hominis filio mors temporalis indebita redderetur, qua eos à sempiterna morte debita liberaret, hæc Diuus Augustin. & sanè hic modus conuenientissimus extitit, quoniam, vt dicit Apostolus 1. Corinth. 15. Sicut per vnum hominem mors, ita per hominem resurrectio mortuorum. Ex quo euidenter intelligitur, quòd in responsione ad hanc dubitationem dicitur, Ego quippè potuissem aliam formam assumpsisse, sed non fuisset iustitia, nisi forma daretur pro forma, natura pro natura, formã namque pro forma, & naturã pro natura dedit, quando naturã, quam sibi hypostaticè vniuit humanã, morti exposuit, vt eam à morte liberaret æterna, & de hoc Redemptionis mysterio loquens D. Gregor. Nazianz. Orat. 2. de Paschate, Ille (inquit) fons vitæ, & immortalitatis, illa Archetipi expressio, illud immotum sigillum, illa per omnia similis imago, ille patris terminus, & ratio, ille inquam ad imaginem suam se confert, carnemq. carnis causa gerit. Libet autem hic etiam ex Patribus ostendamus, hunc modum fuisse conuenientissimum etiam ex parte naturæ assumptæ, & primò dicendum mihi videtur, quòd cum humana natura propter peccatum facta fuisset vilis, & omninò depressa, si illius dignitas erat reparanda, non potuit commodiùs hoc fieri, quàm quòd Verbo vnita super omnes etiam creaturas exaltaretur, nihil enim habuit humana natura, quò altiùs exurgeret, quòd fuit eximium donum, vt Deus factus sit homo, sic tradit D. Augustin. de Prædestin. Sanctorum cap 15. & de Vera religione cap. 6. & Clemens Alexandr. in Adhortatione ad gentes, & quamquam hoc videatur esse proprium soliùs humanitatis Christi, idem tamen mira dignitas redũdat in vniuersam humanam naturam, vt probat Diuus Athanas. de Humanitate Verbi, & Oratione contra Idola, Nazianz. Oratione 2. de Natali, Basil. in Psalm. 49. atque hæc excellentia naturæ collata, consistit in eminentia carnis Christi, qua nihil potest esse diuinius. Secundò in imperio, etiam in Angelos, quia est eleuata super eos, & Christus quoque factus caput eorum est. Tertiò, quia homines quadam ratione sic dicuntur fratres Dei, vt ad Hebræos 2. & 3. Secundò etiam, quia natura humana in amore Dei per peccatũ valdè frigescebat, & ad eum amorem est eleuata per assumptionem illius à Verbo, ob naturæ præsertim similitudinem, & societatem, quæ ad conciliandam beneuolentiam multùm confert, vt indicat D. Dionys. de diuinis Nominibus cap. 4. Tertiò, quia à via veritatis aberrauerat, & peccatis obcæcata, quotidiè in deteriùs ruebat, ipsa ergò à Verbo assumpta, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ, miro modo erecta est, atq. prudens etiam facta, immò sibi acquisiuit magistrum, quem tutò sequeretur, & cui crederet, tùm ob veritatem doctrinæ, tùm quia, cum esset verus homo, cæteri quoque homines illũ faciliùs sequebantur, eiusque doctrinæ fidem præstabant, atq. hoc idem etiam insinuauit D. August. de Amore Christiano cap. 11. & serm. 9. de Natali. Quartò Verbum etiam naturam assumpsit humanam, quippè quæ cum appetitum quemdam, ac propensionem naturalem haberet, vt se vniret cum Deo, ad quã vnionẽ nullatenùs suis viribus poterat peruenire,

ideò per Verbum cupiditas hæc expleta est, eam sibi assumendo, quam rationem afferunt D. Bonauent. in 3. sent. d. 1. q. 2. & D. Athanas. de Humanit. Verbi. Postremò hic quoque modus conuenientissimus fuit, quia cum humana natura ob peccatum ius ad gloriam amisisset, ob Christi merita, qui illam sibi hypostaticè vniuit, illud ius obtinuit, vnà cum efficacissimis remedijs ad eam sibi comparandam, nam post Incarnationem, Fidem fuisse firmiorem, docuit D. Augustin. de Ciuitate Dei lib. 11. cap. 2. & de Spe lib. 13. de Trinitate cap. 16. de Charitate verò tradit de Cathechizādis rudib. cap. 4. ipsam etiā Gratiam post Aduentū Domini, longè efficaciorem fuisse factam, probat de Correptione, & gratia cap. 11. Postremò dicendum est, id factum fuisse, tùm quia hoc pertinuit ad maiorem hominum dignitatem, ac honorem, vt paulò suprà indicauimus, tùm, vt sic magis confunderentur Dæmones, vt in eadem natura, quam vicerant, vincerentur, tùm etiam, vt sic maior hominibus diuinæ dilectionis, ac misericordiæ ostensio fieret, sicut egregiè annotauit D. Leo Pontif. serm. 2. de Natiuit. cap. 3. Verax (inquit) misericordia Dei, cū ad reparandum hominum genus ineffabiliter ei multa suppeterent, hanc potissimum consulendi viam elegit, qua ad destruendum opus Diaboli, non virtute vteretur potentiæ, sed ratione iustitiæ. Ex dictis ergò euidenter patet, quapropter voluerit Verbum humanam naturam assumere, sicq. Redemptionis opus perficere.

INTERROGATIO DECIMA, Quæstio II.

NOTÆ.

2 QVomodo Deitas tua omnia includit in se, & à nullo includitur, continetque omnia, & à nullo continetur?

In præsenti dubitatione duo breuiter faciemus, Primò quidem ostendemus in Deo rerum omniū perfectiones esse, quod à nobis certa fide credendum est; Secundò verò quæremus modum, quo illas esse in Deo sacri Theologi asseuerarūt, et hoc est, quod quæritur hìc: & quamquā Diuinitas ineffabilis sit, atque incomprehensibilis, vt auctor est D. Damasc. lib. 1. de fide Orthodoxa cap. 1. & 4. tamen, vt idem habet eodem lib. cap. 2. quæ Dei sunt, neque omnia ineffabilia, neq. omnia effabilia esse, neq. etiā omnia cognitionis examen refugientia neq. omnia cognoscibilia, & aliud esse cognoscibile, et aliud effabile: vt autem à primo sumamus exordium, quis vnquā dubitare poterit, Deum in se omnium habere perfectiones, ac virtutes, nā cum ipse sit cunctarum rerum auctor, & conditor, cumq. quidquid perfectionis in effectu est, reperiatur in causa etiā excellentiori modo, consequens indè necessariò sit, quòd in eo, qui est prima, & vniuersalis causa, et per quē omnia facta sunt, vt Ioan. 1. scribitur, sint quoque omnium creaturarū perfectiones, quod ex Paulo Apost. Rom. 11. satis euidentèr colligi potest, cùm dicit, Quoniā ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia, hinc est, quòd D. Dionys. de diuinis Nominib. cap. 5. dixit Deum in vna essentia omnia præhabere, sed hoc ipsum egregiè explicat D. Gregor. Nazianz. in lib. quem de fide Nicæna edidit aliquantò post medium, Certè (inquit) hoc est Deus, quod cùm dicitur, non potest dici, cum æstimatur, non potest æstimari, cum definitur, ipsa definitione crescit, quia cælum manu sua cooperuit, pugno omnē mundi ambitum concludit. Cæterùm quoniam hoc certissimum, & apud omnes in confesso est, restat explicemus modum, quo illæ perfectiones in eo dicuntur inueniri, sed obijciet prius aliquis hìc: incomprehensibilis est diuina substantia, quomodo ergò de perfectionibus diuinis differemus, quæ cum ea identificantur, cui obiectioni respondet Cyrillus Hierosolymitan. Catechesi 6. Numquid igitur (ait) quia totum fluuium ebibere nequeo, id quod mihi commodum est, sola mensura non hauriam, numquid cum Solem oculis comprehendere nequeam, etiam lucis illius visum quantum sufficit, non aspiciam, & si in hortum magnū ingressus fuero, & omne genus fructuum comedere non potuero, vis ne, vt indè ex eam,

eam; non ergò exhibimus; & propositam difficultatem intactam relinquemus: ad hãc ergò facilius enodandam, sciendum est ex Diuo Anselmo in Prosologio cap. 15. perfectionem distingui dupliciter posse, quædam est perfectio simpliciter simplex, quædam verò secundum quid: perfectio simpliciter dicitur, quæ in vnoquoque melior est ipsa, quàm non ipsa; hoc est, quæ in vnoquoque ente, in quo reperitur, cõstituit illud ens in excellẽtiori gradu entis, quàm si esset sine illa: scientia namque, & vita dicũtur simpliciter perfectiones, quia melior est viuens, & sciens, quàm quodlibet aliud non viuens, & non sciens: & ex his facilè potest deduci, quid sit perfectio secũdum quid, & ea est, quæ non in vnoquoque ente melior est, quàm non ipsa; non enim cõstituit ens in gradu perfectiori, quàm constitueret per aliam perfectionem, quæ non esset illa. His positis, dico primò, si sermo sit de perfectionibus simpliciter, eas esse in Deo formaliter, quod certa fide credendum est, sic habet communis sensus Theologorum omnium, & patet ex eo, quia nomina, quæ tales perfectiones significant, dicuntur propriè de Deo, quia Deus est propriè sapiens, &c. Sic D. Ambros. in Prologo lib. 2. de Fide ad Gratianum Imperatorem, & D. August. lib. 7. de Trinit. cap. 1. ergò huiusmodi perfectiones formaliter sunt in Deo, aliæ verò, quæ vocantur perfectiones secundum quid, non formaliter in Deo sunt, sed eminentèr, & virtualiter, quia aliàs sequeretur, quòd propriè prædicarẽtur de Deo, & ita Deus propriè esset corpus, Leo, &c. Quæ veritas definita est in Conc. Lateranen. contra Almerichum, vt insinuauit Turrecremata in summa lib. 4. cap. 35. in Deo autem esse rerum omnium perfectiones egregiè probat D. Thom. par. 1. quæst. 4. art. 2. vbi dicit, quòd, cum tota perfectio, quæ in effectu est, inueniatur in causa effectiua, Deus autem sit cunctarum rerum efficiens causa, sequitur etiam, quòd omnis perfectio in eo sit, & ideò Paulus Rom. 11. scripsit, Ex ipso, per ipsum, & in ipso sunt omnia, & Dionysius 5. cap. de Diuinis Nominibus asseruit de Deo, quod non quidem hoc est, hoc autem non est, sed omnia est, vt omnium causa. Cæterùm si de creaturis adhuc sermo fiat, distinguẽdum est, nam quodlibet creatum considerari potest dupliciter, vno modò secundum propriam suam naturam, alio modò secundum esse virtuale suæ causæ, prout dicitur in sua causa præexistere, secundum quem modum locutus est D. Dionysius, vbi suprà, quando dixit Deum in vna essentia omnia prehabere. His positis. Dico primo, si res creata consideretur secundum propriam suam naturam, sic ipsa dici potest, quod est in Deo, & ab ipso comprehendi, quia est in Dei scientia, & potentia, quæ nõ distinguitur ab essentia Diuina, ideò creatura sic potest dici, quod sit in essentia Diuina, vt tradit D. Thom. par. 1. q. 18. art. 4. ad 1. quamquam Durand. in 1. sent. dist. 36. q. 2. dissentire videatur, dicit enim in rigore sermonis verum non esse, quòd creatura sic considerata dici possit, quod sit in essentia Diuina; licet enim essentia Dei non sit aliud, quàm sua potentia, & scientia, tamen inquit aliud connotatur in nomine essentiæ, quàm in nomine potentiæ, & scientiæ, propter quòd aliud dicitur esse in vno, & non in alio, vndè considerata creatura secundum suum proprium eße formale, cum non sit idem, quod Deus, solùm se habet ad Deum in ratione terminantis eius operationem, & non in habitudine identitatis, nomen autem Deus significat suppositum, cuius est agere, scientia verò, & potentia significat principia actionum: sed quidquid sit, quoniam hæc ad Doctores Scholasticos spectant, hìc omittenda esse censeo: interim dico, quòd si res creatæ considerentur, vel secundum eße virtuale suæ causæ, secundùm quòd in sua causa præexistunt: Sic dici optimè potest, quòd in essentia Diuina omnia existunt, immò sunt ipsamet essentia, quæ est sua virtus productiua creaturarũ, atque hinc affirmarũt D. Ansel. & Lyran. in Ps. 35. ad cũ versiculũ, Quoniã apud te est fons vitę, quòd creatura in Deo est creatrix essẽtia. Tertiò addit D. Th. loco paulò sup. citat. quod cõsideratæ creaturæ inquantũ continentur Diuinæ virtutes, & cõseruantur, sicut dicimus ea esse in nobis, quæ sũt in nostra potestate, sic creaturas

esse in Deo, etiam prout sunt in proprijs naturis, & in hunc sensum interpretatur illud Apostoli Actorum 17. In ipso viuimus, mouemur, & sumus, atque hoc adeò verùm esse putat, vt credat res creatas veriùs esse in Deo, quàm in se ipsis, & in natura propria, quod etiā docuit Anselm. in Monolog. cap. 36. Dico quarto, Deum etiam omnia in se ipso includere, ac continere, quatenùs est omnibus rebus intimè præsens, per essentiam primò, quia omnibus rebus est causa essendi, per præsentiā verò, quoniā omnia sunt præsentia, & aperta oculis eius, vt Hebræorum 4. dicitur. Postremò etiam per potentiam, quatenùs eius potestati cuncta subduntur, vndè Hieremias cap. 23. suarum Reuelat. dixit in persona Dei, Cælum, & terram ego impleo, idem etiam ostendit D. August. lib. 1. Conf. ca. 2. & 3. lib. 7. cap. 5. vbi contemplatur ipsum Deum, vt mare infinitum, intrà quod est spongia, quam penetrat aqua maris, cui spōgiæ comparat totum mundum. Atque ex dictis satis euidenter colligi potest, quomodo intelligendū sit, quod hoc loco proponitur. Deum nimirùm omnia in se includere, & continere, à nullo verò includi, & contineri.

INTERROGATIO DECIMA,

Quæstio Tertia, & Quarta.

NOTÆ.

1 CVr tantò tempore iacere voluisti in vtero Virginis, & non statim processisti, quando conceptus eras? Item cum omnia possis, & vbique præsens, cur non statim in tali statu apparuisti, sicut cum ad annum trigesimum peruenisti?

Diuino consilio factum esse censendum est, vt certo tempore Saluator noster Iesus Christus in Materno Virgineo vtero moraretur, poterat quidem, sicut sanctissimum corpus eius, secundum omnes suas partes essentiales statim formatum est in vtero, sic Illicò etiam ex vtero prodire. Voluit tamen in eius natiuitate more cæterorum tempus à natura præfinitum expectare, ad cuius rei cognitionem. Primo sciendū est, quòd vt obseruauit Arist. lib. 7. de Historia Animal. cap. 3. & 4. & Plinius lib. 7. cap. 5. hominem hac in re à cæteris animalibus differre, quòd cætera habent præfinitum tempus pariendi, & commorandi in vtero, homo verò non sic, tradit enim Plinius vbi suprà, mulierem quamdam peperisse decimotertio mense. Narrat etiam Gellius lib. 13. cap. 16. Mulierem nobilem fuisse accusatam apud Adrianum, quod peperisset vndecimo mense post obitum viri, qui requisitis Medicorum, & Philosophorum super hanc rem sententijs, eam absoluit, Rursus etiam consueuerunt parere septimo mense, vel octauo, & communiter nono, qua de re latissimè egit Federicus Bonauentura Vrbinas vir doctissimus in libro, quem recēter edidit de Partu Octimestri, sed quidquid sit, dicendum mihi videtur, Christum Dominum fuisse cōceptum 25. Martij, vt Ecclesiastica traditione constat, & probant D. Athanas. in lib. quæst. ad Antiochum. Chrysostom. homil. 1. in Lucam, Augustin. serm. 18. de Natiuitate, & lib. 83. quæstionum, quæst. 56. natum verò fuisse 25. Decembris, quòd tempus continet dies 275. ex quo infertur nouem menses, & quinque dies intercessisse inter Conceptionem, & Natiuitatem, vndè verissimum est, quod tradidit Damascen. lib. 4. de Fide, cap. 15. Nouem menses expleuisse Christum, & decimum iam ingressum fuisse, cùm in lucem prolatus est, idem colligitur in Epistola Synodali Sophronij, quæ refertur in 6. Synodo act. 2. Christum (inquit) in vtero Virgineo deportatum, tempus expleuisse legitimi Puerperij, hoc etiam patet ex Ecclesiæ traditione, quam indicauit Augustin. lib. 4. de Trinitate cap. 5. & lib. 83. quæstionum, quæstione citata, & Chrysostom. homil. 1. in Lucam, & Lyranus in Lucam cap. 1. ad ea verba Salutationis Angelicæ (Dominus tecum) idem probari potest euidenter, serm. Angelico de Virgin. excellentia cap. 15. sic enim hac de re tractans ibi Angelus habet. Ipse in Virgine tantò morabatur tempore,

sicut alijs infantulis antè suum partum in maternis visceribus morari necesse est, quemadmodum etiam per totum Virginis corpus, quando idem Dei Filius concipiebatur cum sua diuinitate introiuit. Ex dictis euidenter patet, falsum esse, quod aliqui affirmarunt, apud Eusebium hæresi 51. Christum septimo à sua Conceptione mense fuisse natum. Superest modò inuestigemus huius temporis Natiuitatis Christi rationem, quæ alia non est, vt admonuerunt Sophronius, & Damascen. vbi suprà, nisi quia hoc est legitimū tempus, & maximè connaturale ad perfectam hominis natiuitatem, in his autem, quæ ad perfectionem naturæ spectant, quæve indecentiam non important, voluit Christus ea omnia obseruare, & hoc est, quod in responsione ad præsentem dubitationem scribitur ibi. Ideò ego volui esse tantò tempore in vtero, sicut alij Pueri, vt ea quæ benè feceram, naturalem dispositionem ordinando, etiā in me ipso adimplerem, sed paulò suprà huius rei altera etiam satis probabilis affertur ratio, & ea est, quoniam, si Christus in Natiuitate sua naturalē dispositionem, & præfinitum temporis cursum minimè obseruaßet, potuissent homines, indè deducere, Verbum non veram, sed phantasticam carnem assumpsiße, eamdem ob causam noluit Christus, etiam ex Virginali Thalamo prodire, cū ea corporis magnitudine, qualem habere solent illi, qui ad annum trigesimum peruenerunt, quoniam multa Prophetæ de Christo prædixerunt, quæ cum ipse adhùc puer esset, adimplenda erant, tum quia sic veritas assumptæ carnis non æquè benè probata fuisset, si eius corporis dispositio in Natiuitate saltem quo ad hoc, cæterorum hominum natiuitatibus non fuisset conformis: consueuerunt namq. homines per interualla temporum ad debitam corporis magnitudinem peruenire, & ideò D. Lucas capite 2. scripsit, quod Iesus proficiebat ætate, hìc tamen animaduertendum est ad horum pleniorem cognitionem, Christi corpus fuisse formatum ex purissimis sanguinibus Beatæ Virginis, & in eodem instanti, quo ipsa consensum præstitit, factam fuisse sanguinis separationem, consolidationem, membrorum figurationem, animæ infusionem, itaut in eodem instanti fuerit Deus perfectus homo factus in anima, & carne, secundum omnia corporis lineamēta, sed paruulus valdè; & ideò Isaiæ 9. legimus, Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est Principatus super humerū eius, sed hoc explicat fusè D. Damascenus lib. 3. de Fide cap. 2. Et construxit (inquit) sibi ipsi ex castis, & purissimis sanguinibus carnem animatam anima rationali, & intellectuali, primitias nostræ consperſionis, non cùm semine, sed conditorio opere per Spiritum sanctum, non paulatim per additamenta expleta figura, sed vno contextu absoluta.

INTERROGATIO DECIMA,

Quæstio Quinta.

NOTÆ.

1 CVr de semine Abrahæ non es natus, secundum patrem; cur circumcidi voluisti?

Christum Dominum ex semine Abrahæ natum esse testatur Paulus Apostolus ad Hebræos 2. Nusquam (inquit) Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ, ac etiam de semine Dauid. Roman. 1. Qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem; hinc est quòd Christus in sacris Litteris filius vtriusque dicitur Matt. 1. Liber Generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham, sed quisquam hìc posset quærere primo, cur hos potissimum duos nominauerit Euangelista, ex tam longa Parentum Christi serie, & horum tantummodo Filius Christus dictus sit, cui breuiter respondendum esse censeo, quia his duobus peculiariter promissio Christi nascituri ex ipsis facta est, & quidem de Abrahamo patet Genesis 12. 13. 22. In semine tuo benedicentur omnes gentes. De Dauide verò 2. Reg. 7. 12. Psalm. 88. & 131. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam, hos ergò Euangelista nominauit, vt ostenderet, promissionem hanc, quam his factam eße nouerant Iudæi, fuisse in Christo completam,

sic habent D. Hieron. Matth. 1. D. Ambros. lib. 3. Comm. in Lucam cap. 3. Irenæus lib. 8. cap. 18. D. Chrysost. homil. 2. in Matth. Cæterùm hoc loco diligenter animaduertendum est, quòd cum legimus in Responsione ad præsentem Quæstionem, Christum ab Abrahamo traxisse originem, & ab eius semine descendisse, non quidem ex parte Patris, sed solum ex parte Matris, his verbis significari, non quòd Christus ab Abrahamo minimè descenderit, vt in principio præsentis Notæ ex sacris Litteris, descendisse probauimus, sed quòd descenderit ab Abraham, & Dauide ex parte Mariæ, quæ ex semine Dauidis processit, quod egregiè annotauit Tertullianus lib. de carne Christi cap. 12. vbi explicans illud Apostoli Roman. 1. Qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, Apostolus (inquit) confirmat Christum ex semine Dauid secundum carnem, vtique ipsius, ergò ex semine Dauid caro Christi, sed secundum Mariæ carnem ex semine Dauid, ergò ex Mariæ carne est, dum ex semine est Dauid, quodcumque detorseris dictum, aut ex carne est Mariæ, quod ex semine est Dauid, aut ex Dauid semine est, quod ex carne est Mariæ. Hactenùs Tertullianus. Ex dictis euidenter potest ostendi, Christum originem suam traxisse etiam ex Abraham, & ex vtroque descendisse, & vtriusque filium fuisse, & Abrahæ, & Dauidis, vt Matth. 1. scribitur, cur tamen Apostolus Roman. 1. dixerit Christum factum esse tantummodò ex semine Dauid, cum promissio, & Abrahæ, & Dauidi facta fuerit, rationem reddit Augustinus in expositione huius loci. Facta (inquit) promissio est vtrique, sed maluit hìc dicere Dauid, qui & criminosus, non Abrahæ iusti, vt non pro meritò, sed gratia natus de eo putetur, & vt ex Rege secundum carnem natus ostendatur, sicut Rex ex Deo antè sæcula natus est. Restat nunc aliquas afferamus causas, quare Saluator noster circumcidi voluerit, & sanè hìc in Responsione ad præsentem dubitationem, vna tantummodo causa redditur, quam etiam consueuerunt afferre sacrarum Litterarum Interpretes super illud Lucæ 2. Et postquam consummati sunt dies octo, vt circumcideretur puer, &c. dicitur enim id exempli causa fecisse, vt nos doceret diuinis obtemperare legibus, venerat namque, vt ipse aliquando dixit, Matth. 5. Non legem soluere, sed adimplere, aut vt solueret adimplendo, sicut exponit Origenes, quam rationem eleganter tetigit Eusebius Emyssen. homil. in octaua Natiuitatis, Ideò (inquit) circumcisus est Dominus, vt legem compleret, & bonam esse ostenderet, & Cyprianus serm. de Circumcisione, Hoc Sacramentum (ait) consuetudini antiquæ subtrahere voluit Christus, vt licèt non esset hoc tempore necessarium, tamen nè antiqua religio prorsus reproba videretur, in se voluit Circumcisionis optari miraculum: his quoque addendum est, quòd quemadmodum Christus fieri voluit ex muliere, ita sua spontè humilitatis, aut etiam calumniæ vitandæ causa fieri voluit sub lege ad Galat. 4. & quod legis in se onus suscepit, vt alios à legis onere liberaret. Præterà alij admonuerunt voluisse Christum circumcidi, vt ostenderet se esse de gente Abrahæ, qui vt diximus suprà, Circumcisionis mandatum accepit, vt sic Patribus conformis per hoc signum factus Iudæis satisfacere, & occasionem quamlibet, ac excusationem in se non credendi, & eum non recipiendi auferret. Sic habet Diuus August. in Quæstionibus noui, & veteris testaměti, quæst. 22. eadem ratio colligi potest ex Chrysostom. homil. 34 in Acta Apostolorum, qui rationem reddens, cur Paulus Timothæum circumciderit, Hæc est (ait) causa circumcidendi, non enim ferebant audire Verbum ab incircumciso: rursus circumciditur Christus, vt pro nobis suum sanguinem in infantia quoque funderet, ac citissimè pati pro nobis inciperet, quod vt explicemus apertiùs. Sciendum est apud Iudæos, inter cætera sacrificia illud fuisse præstantissimum, quod appellabant iuge sacrificium, quia quotidiè fiebat, manè enim sacrificabatur Agnus, & Agnus etiam vespere, sic Christus Agnus, qui tollit peccata mundi sacrificatus est manè in Circumcisione, & vespere in Passione. Quintò

hoc Christum etiam fecisse censendum est, vt castitatem, quæ per eius membri Circumcisionem notatur, nobis cōmendaret, aut etiam nos forè spiritualiter circumcidendos demonstraret, quam rationem insinuauit Eusebius vbi suprà his verbis, Christiani, quod Circumcisio significet, intelligunt, non vnum tantum, sed omnia membra circumcidunt, non pellis incisione, sed totius superfluitatis abiectione. Postremò Christus circumcisus est, vt ipsa carnalis Circumcisio finem haberet, spiritualem verò Circumcisionem, cum noua lege Christus inciperet, secundum illud Rom. 10. Finis legis Christus est ad iustitiam omni credenti, Cæterùm Epiphan. qui hac de re latè egit lib. 1. Hæresi 30. circà finem, de Christi Circumcissione, sic loquitur, Propter multas causas circūcisus est, Primò, vt ostenderet seipsum in veritate carnem assumpsisse, propter Manichæum, & eos, qui dicunt, eum in specie apparuisse, Secundò addit, id fuisse factum, vt non haberent Iudæi excusationem, si enim non fuisset circumcisus, poterant dicere, non potuimus Christum suscipere.

INTERROGATIO DECIMA, Quæstio VI.

NOTÆ.

1 CVm sine peccato conceptus, ac natus sis, cur Baptizari voluisti?

Si verba Responsionis ad præsentem dubitationem diligenter perpendantur, ex illis non vna tantummodo, sed plurimæ huic propositæ difficultati Responsiones colligentur, atque inter cæteras eam esse potissimam arbitror, quòd Saluator noster baptizari voluerit, vt omnem impleret iustitiam, seque spontè illi subijceret legi, quam nuper condiderat, vt alios ad obseruationem eiusdem suo exemplo alliceret, quæ Responsio colligitur ex his verbis, Omnis, qui viam nouam condere, vel inchoare voluerit, necesse est, vt ipse conditor, & inchoator eiusdem viæ, alios præcedat, & paulò post etiam scribitur, Natus baptizari volui, propter aliorum exemplum, quam etiam rationem attulit D Augustinus in Quæstionib. noui Testamēti q. 29. Cur (inquit) Saluator noster, cum sanctus sit, baptizatus est, cum Baptisma purificationis causa sit, verum, & manifestum est, Creatorem non eguisse Baptismo, quia Christus non factus, sed natus est, dicente Angelo Pastoribus, Ecce natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus, denique sciens Ioannes eius sanctitatem, prohibebat eum à Baptismo, Saluator verò instituit fieri oportere, non vtique propter peccatum suum, sed propter implendam iustitiam, dignum enim erat, vt ipse exemplo esset futurus filijs Dei, qui per Baptismum filios Dei fieri docebat, idem habet serm. de Epiphania, his verbis, Quod facere nos voluit, prior ipse fecit, similia indicauit tract. 5. in Ioan. & lib. 4. de Baptism. cap. 22. & Diuus Ambros. lib. 2. in Lucam circà finem, & clariùs Gregorius Nazianz. Orat. 40. vbi tres facit hominis natiuitates, per Generationem, per Baptismum, per Resurrectionem, quas Christus honorauit nascendo, resurgendo, & Baptismum recipiendo, Secunda verò causa, quare baptizatur Christus, humilitas est, quam ostendit maximam, vtpotè qui veluti peccator ad Baptismum accesserit, & à suo seruo Ioanne baptizari voluerit, & hac adducitur ibi in Responsione, cùm dicitur, Natus propter humilitatem baptizari voluit, quod expendens D. Anselm. in Meditat. Primum (inquit) vt per omnia te fratribus assimilares, seruum tuum baptizantem, peccatores in pœnitentiam, tamquam peccator adijsti, baptizari quoq. te postulasti: eādem causam attulit D. Augustin. in Enchiridion cap. 49. vbi ait Christum fuisse baptizatum, non vt eius iniquitas dilueretur, sed vt magna commendaretur humilitas, idem habet serm. 63. & Bernardus serm. 4. de Epiphania. Tertia causa Baptismatis Christi ea fuit, vt aquas suscipiendo Baptismo sanctificaret, vimq. regeneratiuam illis conferet, per quam

deindè fidelibus cælum aperiret, & hæc ex his deducitur verbis, Dei Filius ostensus sum in homine, vt homines fideles sciant, & credant, quòd Pater fidelibus baptizatis aperuit cælum, & Spiritus sanctus est cum baptizante, virtus humanitatis meæ in elemento, hanc eamdem causam attulit antiquissimus Auctor D. Gregor. Thaumaturgus serm. in S. Theophonia paulò post initium. In Iordane (inquit) baptizatus est Christus, non vt sanctificationem assumeret, sed vt sanctificationis participationem alijs elargiretur, idem habet Epiphanius in Anch. Beda in Luc. capit. 2. D. August. serm. 1. Dominicæ infrà octauam, & lib. 3. de mirabilib. sacræ Script. D. Gregor. Nazianz. Oratione in sacra lumina D. Ambros. lib. 2. in Luc. cap. penultimo, & serm. 4. Epiphaniæ, Hieronym. Matth. 3. Hilarius Canon. 2. in Matth. Chrysost. homil. 10. in Matth. & D. Ansel. loco suprà cit. Innocens (inquit) Agne Dei, quem nulla peccati stilla, vel cogitatio vmquam maculauit, baptizatus es, non te in aquis, sed aquas in te sanctificans, vt per eas nos sanctificares Quarta causa, quare Christus voluerit baptizari est, vt per hoc intelligerent homines, Circumcisionem aboleri, & veteri legi finem à Christo imponi, & hoc etiam habetur ibi, Sic igitur veniente veritate, idest, quando Ego veni in mundũ, qui veritas sum, tunc statim disparuit vmbra, confracta est testa Legis, & apparuit Nucleus, cessit Circumcisio, idem habet D. Chrys. hom. 4. operis imperfecti, & 12. in Matth. Baptizatus est (inquit) Christus Ioãnis Baptismo, vt ex ipsa natura Baptismatis scias, quia neq. peccati causa, neque propter indigentiam domini spiritus baptizatus est, Iudaicum quidem Baptisma aboletur, ac desinit, nostrum verò sumit exordium. Altera huius rei causa, quam etiam probabilissimam esse censeo, illa est, vt hac ratione testimoniũ Christo de cælo præberetur, vt factum est illis verbis, Hic est Filius meus dilectus, & vt ait Hieron. hac enim potissimũ de causa Ioannes baptizare iussus est, vt confluentibus vndiq. ad eum populis, Christum illis ostenderet, et populus testimoniũ Ioãnis de Christo, & etiam Dei Patris audiret, sic annotauit Lyran. in Matth. cap. 3. ad ea verba, Tunc venit Galilea in Iordanem ad Ioannem, & hæc eadem ratio colligi potest ex illis verbis in responsione ad propositam dubitationem. Et in huius signum, cum ego baptizatus essem, tunc apertum fuit Cælum, vox Patris audita est, Spiritus sanctus apparuit in columbæ specie, & ego Dei Filius ostensus sum in homine vero. His omnibus addi potest ex Gregorio Nazianz. Orat. 39. Christum baptizatum esse, vt suum baptizatorem sanctificaret, hoc est, vt Ioannem ampliori sanctitate ornaret, vel vt docuerunt Chrysost. homil. 4. operis imperfecti, & Beda Marci 1. vt Ioannis Baptismum comprobaret, sicut voluit circumcidi, vt Circumcisionem bonam esse ostenderet.

REVELATIO QVINTA

in Libro Quæstionum, in qua Christus loquens Sponsæ suæ Beatæ Brigittæ, instruit eam, qualiter non sit sollicita circa curam diuitiarum terrenarum, & informat eam de patientia habenda tempore tribulationis, cum virtute perfectæ adnihilationis, & humilitatis.

FILIVS Dei loquitur Spõsæ, dicens. Attende tibi diligenter. At illa respondit quare? Cui Dominus ait. Quia mundus mittit ad te quattuor seruos, te volentes decipere. Primus est sollicitudo diuitiarum. Huic, cùm venerit, responde. Diuitiæ transitoriæ sunt, de quibus tantò maior reddenda est ratio, quò plùs abundant, ideò non curo de eis, quia non sequuntur possessorem, sed relinquũt. Secũdus seruus est amissio diuitiarũ, & damnum rerum concessarũ. Huic respõde sic. Qui diuitias dedit, ipse, & abstulit, ipse nouit, quid mihi expedit, fiat volũtas eius. Tertius seruus est tribulatio mũdi. Huic sic dicito. Benedictus sis tu Deus meus, qui me tribulari permittis,

per

per tribulationes enim cognoſco, quòd tua ſum, ideò tribulari permittis in præſenti, vt parcas in futuro, propterea tribue mihi patientiam,& fortitudinem ſuſtinendi. Quartus ſeruus eſt deſpectus, & opprobria, His reſponde taliter. Deus ſolus bonus eſt, & ipſi debetur omnis honor. Ego autẽ, quæ feci omnia opera vilia, & mala, vndè aut cur mihi honor, quæ magis omni opprobrio digna ſum, quia tota vita mea blaſphemauit Deum. Aut quid mihi plus valet honor, quàm opprobrium, niſi quòd excitat ſuperbiam, & minuit humilitatem,& obliuiſcitur Deus, ideò ſit omnis laus, & honor Deo. Propterea ſta ſtabiliter contra ſeruos mundi, & dilige me Deum tuum toto corde.

INTERROGATIO VNDECIMA, Quæſtio I.

ITEM apparuit Religioſus, qui ſuprà, in gradu ſuo dicens. O Iudex quero à te. Cum Deus ſis, & homo, cur non oſtendiſti Deitatem tuam ſicut, & Humanitatem, & tunc omnes crediſſent tibi? Quæſtio ſecunda. Item cur non feciſti audiri omnia verba tua in vnico puncto, & tunc non fuiſſet neceſſe, ea per interualla temporum prædicari? Quæſtio tertia. Item cur non feciſti omnia opera tua in vna hora? Quæſtio quarta. Item cur corpus tuum creſcebat per interualla temporum, & non in vno puncto? Quæſtio quinta. Item cur appropinquante morte,non oſtendiſti te in potentia Deitatis tuæ? Aut cur non oſtẽdiſti ſeueritatem tuam ſuper inimicos tuos, quando dixiſti. Conſummata ſunt omnia?

RESPONSIO Quæſtionis Primæ.

RESpondit Iudex: O amice, Reſpondeo tibi, & non tibi. Tibi autem reſpódeo, vt innoteſcat alijs malitia cogitatus tui. Non autem reſpondeo tibi, quia non ad profectum, tuum oſtenduntur iſta, ſed ad futurorũ, & præſentium vtilitatem, & cautelam, non enim mutare intendis pertinaciam tuam, ideò nec tranſibis à morte tua ad vitam meam,quia in vita tua odis vitam veram. Verùmtamen alij audita vita tua, immò morte tua tranſibunt,& euolabunt ad vitam meam. Quia ſicut ſcriptum eſt, omnia Sanctis cooperantur in bonum, & nihil ſine cauſa permittit Deus. Reſpondeo ergò tibi, non ſicut qui humano more loquuntur, cum ſpiritualia aguntur inter nos, ſed vt ea, quæ cogitas,& affectas,per ſimilitudines alijs exprimantur. Quæris ergò cur non oſtendi Deitatem meam in aperto ſicut, & humanitatem? Ratio eſt quia Deitas ſpiritualis eſt, humanitas verò corporalis,attamen Deitas, & humanitas à principio cõiunctionis ſuę inſeparabiles sũt, & fuerũt,& deitas increata eſt. Et omnia quæcumque ſunt in ipſa, & per ipſam condita ſunt, & in ipſa eſt omnis perfectio,& pulchritudo. Si ergò tanta pulchritudo, & perfectio oſtenderetur viſibiliter, lutuoſis oculis quis ſuſtineret videre. Aut quis ipſum materialẽ Solem in claritate ſua valeret aſpicere? Aut quem non deterreret viſus fulguris, & ſonitus tonitrui,quantò magis,ſi Dominus fulgurum, & omnium creator in claritate ſua videretur. Ideò duplici de cauſa non eſt in aperto oſtenſa deitas mea. Primò propter humanam corporis debilitatem, cuius ſubſtantia eſt terrea. Si enim corpus alicuius hominis videret deitatem, liqueſceret ſicuţ cera

antè

antè ignē, anima, quæ tanta exultatione gauderet, quòd corpus quasi cinis adnihilaretur. Secundò propter diuinam bonitatem, & eius immutabilem stabilitatem. Si enim ego corporalibus oculis ostenderem meam deitatem, quæ est incomparabiliter fulgentior igne, & Sole, facerem contra meipsum, qui dixi. Non me videbit homo, & viuet. Sed nec ipsi Prophetæ viderūt me sicut sum in mea deitatis natura, quia etiam illi, qui solummodo audiebant vocem meæ deitatis, & videbant montem fumigantem, terrebantur dicentes. Loquatur nobis Moyses, & audiemus eum. Ideò ego Deus misericors, vt homo meliùs intelligeret me, ostendi me illi in quadam forma ei simili, quæ videri, & sentiri posset, scilicet in humanitate mea, in qua deitas est, sed tamquam velata, nè homo à forma ei dissimili terreretur, quia ego inquantùm Deus, cum corporalis nō sim, nec corporaliter effigiatus, ideò in humanitate tolerabiliùs ab hominibus audiri poteram, & videri. Responsio quæstionis secundæ. Item cur omnia verba mea non fui locutus in vna hora? Respondeo. Sicut materialiter contrarium est corpori, vt tantùm cibi accipiat vna hora, quantò multis annis contentari posset. Sic contra diuinam dispositionem est, vt verba mea, quæ sunt cibus animæ, in vna hora omnia dicerētur, sed sicut cibus corporalis paulatim sumitur, vt masticetur, & masticatus ad interiora traijciatur, sic verba mea non in vna hora, sed per interualla temporum dicenda erant iuxta intelligentiam proficientium, vt esurientes haberent vndè satiarētur, & satiati ad altiora excitarentur. Responsio quæstionis tertiæ. Item cur non omnia opera mea feci in vno puncto? Respondeo. Illorum, qui me in carne videbant, quidam erāt, qui mihi crediderunt, quidam verò non credebant, ideò his, qui credebāt, necesse erat, vt per interualla temporum erudirentur verbis, & quandoque excitarentur exemplis, & operibus confirmarentur. Qui vero non crediderunt, iustum fuit, vt effectum malitiæ suæ ostenderent, & quantùm mea diuina iustitia permitteret tolerarentur. Si ergò omnia opera mea fecissem in vnico puncto, omnes secuti me fuissent, timore magis, quàm charitate, & quomodo tunc mysterium redemptionis humanæ fuisset impletum? Sicut ergò in primordijs creationis mūdi omnia distinctis horis, & modis patrata sūt, quamuis omnia facięda erant tunc sine vicissitudine simul in præscientia deitatis meæ, sic & in humanitate mea omnia erāt rationabiliter, & distinctè faciēda ad omniū salutem, & eruditionē. Responsio quęstionis quartę. Item cur corpus meū per numerū annorū creuit, & nō in vno pūcto? Respōdeo. Spiritus sanctus, qui est æternaliter in Patre, & in me Filio, ostendit Prophetis, quæ ego in carne venturus facturus esse, & passurus, ideò placuit deitati, vt tale corpus assumerem, in quo laborare possem à manè vsque ad vesperam, & ab anno in annum vsque ad finem mortis. Ergò nè verba Prophetarum viderētur inania, immò ego Filius Dei, corpus assumpsi, simile Adæ absque peccato, in quo similis essem eis, quos redempturus eram, vt per charitatem meam homo auersus reduceretur, mortuus suscitaretur, & venditus redimeretur. Responsio quæstionis quintæ. Item cur non omnibus ostendi potētiam deitatis meæ, & quòd eram verè Deus, quando dixi in cruce: Consummatum est? Respondeo. Omnia quęcumque scripta erant de me, oportebat, quòd adimplerentur. Et ideò ego omnia illa compleui vsque ad vltimum punctum. Sed quia etiam multa prędicta erat de Resurrectione, & Ascensione mea, immò necesse erat, vt etiam illa haberent effectum. Si ergò in morte mea ostēsa fuisset potentia deitatis meæ, quis fuisset ausus, me deponere de Cruce,

& sepelire. Denique pro minimo mihi fuisset descendisse de Cruce, & strauisse crucifixores, quomodo ergò impleta fuisset prophetia, aut vbi tunc virtus patientiæ meæ? Qui & si descendissem de Cruce, numquid & omnes credidissent. Numquid non dixissent, me fecisse arte maligna? Nam si indignabantur, quia suscitaui mortuos, sanaui infirmos, maiora dixissent, si descendissem de Cruce. Et ideò, vt solueretur captiuus, ego liber captus sum. Et vt nocentes soluerentur, ego innocens steti stabiliter in Cruce. Et per stabilitatem meam, omnia instabilia stabiliui, & infirma confirmaui.

INTERROGATIO VNDECIMA,

NOTÆ.

Plurima, quæ ad earum Quæstionum intelligentiam, quæ hoc loco proponuntur, suprà à Nobis annotata sũt præsertim Interrogatione Octaua Quæstione Secunda, & Interrogatione Decima Quæstione Tertia, & quoniam ea repetere, superuacaneum esse duximus, ideò illa nunc consultò hic omittimus, cætera verò, quæ in præsenti Interrogatione traduntur, nulla indigent declaratione.

CHRISTVS FILIVS DEI loquens Sponsæ suæ Brigittæ, instruit eam dicens, quòd in vita spirituali labore, & vigorosa perseuerantia, & acquiescere cum humilitate consilio senioris, resistendo viriliter tentationibus, acquiritur requies mentis, & æterna gloria, & ponit exemplum de Iacob, qui seruiuit pro Rachel. Nam dicit, quòd quibusdam veniunt fortissimæ tentationes in principio conuersionis ad vitam spiritualem. Quibusdam verò veniunt in medio, & circà finem. Et ideò timendum, & cum humilitate in virtutibus, & labore vsque ad finem perseuerandum est.

Reuelatio Sexta.

FILIVS loquitur. Scriptum est, quod Iacob seruiuit pro Rachel, & videbátur sibi dies pauci præ amoris magnitudine, quia magnitudo amoris labores alleuiabat. Verùm cùm Iacob credebat assequi desiderabile suum, circumuentus est, nec tamen adhuc à labore destitit, quia amor de difficultate non causatur, donec assequitur, quod optat. Sic est in spiritualibus. Multi enim, vt obtineant cælestia laborant viriliter, orationibus, & pijs laboribus: Sed cùm ad contemplationis quietem pertingere credunt, inuoluuntur tentationibus, accrescunt tribulationes, & vbi se quasi perfectos arbitrabantur, inueniunt se ex toto imperfectos. Nec mirùm. Nam tentationes sunt, quæ hominem probant, & purgant, & perficiunt. Ideò quibusdam accrescunt tentationes in principijs conuersionis suæ ad vitam spiritualem. Et hi tales perfectiùs in fine solidantur. Alij grauiùs tentantur in medio, & circa finem. Et hi sollicitè de seipsis aduertant, & numquam de se præsumant, sed eò fortiùs laborent, sicut dixit Laban. Consuetudo (inquit) est priùs, sororem maiorem accipere, quasi diceret, priùs exerce laborem, & post habebis requiem optatam. Ideò filia non mireris, si etiã in senectute accrescunt tentationes. Quia sicut licet viuere, ita etiam possibile est, tentari. Diabolus enim numquã dormit, quia tentatio occasio est perfectionis, vt homo non præsumat. Ecce ostendo tibi exemplum de duobus, vnus in principio suę conuersionis tentatus est, & perstitit, & profecit, & assecutus est, quod quæsiuit. Alius in senectute sua expertus est graues tentationes, quas parum nouit in iuuentute, quibus sic inuolutus est, vt omnium priorum, quasi obliuisceretur.

sceretur. Verùm, quia stetit consilio, & à labore non destitit, licet frigidus factus, & tepidus, ideò peruenit ad optata, & ad requiem mentis, cognoscens in se ipso; quòd iudicia Dei occulta sunt; & iusta; & nisi fuissent illæ tentationes, difficulter peruenisset ad æternam salutem.

INTERROGATIO XII.

Quæstio I.

ITEM apparuit Religiosus, qui suprà in gradu suo
1 stans, dicens. O Iudex quæro à te: Cur magis nasci voluisti de virgine, quam de alia muliere non virgine?
2 Quæstio secunda. Item cur nō ostendisti visibili signo, quod ipsa erat mater, & virgo pura? Quæstio tertia. Item cur in tantùm occultasti natiuitatem tuam, quæ quasi paucissimis innotuit?
3 Quæstio quarta. Item cur fugisti in Ægyptum pro Herode? Et cur innocentes pueros occidi permisisti? Quæstio quinta. Item cur permittis te blasphemari, & falsa præualere veritati?

RESPONSIO

Quæstionis Primæ.

RESPONDIT Iudex. O amice. Ideò magis de virgine nasci volui, quàm de fœmina non virgine, quia mihi Deo mundissimo omnia decent mundissima. Nam natura hominis quamdiù stetit in ordine creationis suæ, nihil habuit deforme, præuaricato verò mandato, accessit statim quoddam erubescibile, sicut contingit hominibus peccantibus cōtra dominum suum temporalem, qui etiam de mēbris, quibus peccauerunt, erubescunt. Accedente itaque erubescentia præuaricationis, mox auctus est motus inordinatus. Et maximè in illo membro, quo ad maiorem fructum institutum fuit, qui tamē motus, nè inanis esset à fructu, Dei bonitate conuersus fuit in bonum, & per diuini mandati institutionem, concessum est opus commixtionis carnalis, vndè natura fructificaret. Verùm quia gloriosiùs est, se suprà mandatum extendere, adijciendo ex charitate qualecumque bonum, quis poterit. Ideò placuit Deo, illud magis ad opus suum eligere, quod ad maiorem munditiam, & charitatem tendebat, & hoc est virginitas, quia virtuosiùs, & magnificentiùs est in igne tribulationis esse, & non ardere, quàm sine igne esse, attamen velle coronari. Nunc autem, quia virginitas est quędam semita pulcherrima ad cęlū. Coniugium verò est, quasi via. Ideò decuit me Deum mundissimum, in Virgine mundissima quiescere. Vt sicut primus homo factus est de terra; quæ quodammodo erat virgo, quia nondū polluta sanguine; & quia Adam, & Eua peccauerūt gula, scilicet comedentes fructū virtutum in sanitate naturę, idest natura generationis permanente incorrupta, & integra; sic & ego Deus volui recipi in mundissimo receptaculo, vt per bonitatem meam omnia reformarentur. Responsio quæstionis secundæ. Item cur nō ostendi apertis signis, quod Mater mea erat Virgo, & Mater? Respondeo. Omnia mysteria Incarnationis meę insinuaui Prophetis, vt tantò firmiùs crederentur, quantò longiùs fuerunt prædicta. Quia verò Mater mea verè antè partum, & post erat virgo, sufficiebat testimoniū Ioseph, qui custos, & testis virginitatis eius extitit, cuius pudicitia etiāsi euidentiori miraculo ostensa fuisset, nullatenùs tamen diffidentium malitia destitisset à blasphemia, qui diffidunt Virginē concepisse de Deitatis potentia, nō attendentes, quòd hoc mihi Deo est faciliùs, quā Solem penetrare vitrum. Verùm etiam iustitia Deitatis meæ fuit, vt mysterium

Incarnationis Diuinę abscóderetur Diabolo, & hominibus tépore gratiæ reuelandum. Nunc autem dico, quòd Mater mea verè est Mater, & Virgo. Vt sic in Plasmatione Adæ, & Euæ mirabilis erat potentia Deitatis, & in cohabitatione eorum delectabilis honestas, sic in accessione deitatis meæ ad Virginem, mirabilis erat bonitas, quia incomprehensibilis diuinitas mea descẽdit in vas conclusum, absque sui violatione. Fuit quoque ibi delectabilis cohabitatio mihi, quia ego Deus includebar Humanitate, qui vbiq. eram Deitate. Admirabilis etiam fuit ibi potẽtia. Quia ego Deus incorporalis egrediebar de vtero corporali salua virginitate. Ergò quia homo erat difficilis ad credendum, Mater verò mea est totius humilitatis amica. Ideò placuit mihi ad tempus pulchritudinẽ, & perfectionem eius abscondere. Vt Mater haberet aliquod meritũ, quò perfectiùs coronaretur, & ego Deus glorificarer ampliùs in tempore illo, in quo promissa implere vellem, bonis in meritum, malis autem in retributionem. Responsio quæstionis tertiæ. Item cur nõ ostendi hominibus natiuitatem meã? Respondeo. Licet Diabolus amiserit dignitatem conditionis primæ, non tamen amisit scientiam, quæ ei est ad probationem bonorum, & confusionem propriã. Vt ergò humanitas mea cresceret, & ad præfinitum tempus veniret, ideò abscõdendum erat mysterium pietatis meæ Diabolo. Quia occultus venire volui, ad debellandum Diabolum, & despectus esse statui propter arrogantiam hominum deprimendam. Ipsi quippè magistri legis, quem in libris suis legebant, despexerunt, quia veni humilis. Et quia superbi erant, noluerunt audire iustitiam veram, quæ ex fide redemptionis meæ est. Ideò confundentur, cum venerit filius perditionis in superbia sua. Si verò venissem potentissimus, & honorabilissimus, quomodo tunc humiliatus fuisset superbus. Aut nunc superbus ingredietur cælum? Nequaquam, veni ego humilis, vt homo addisceret humilitatem, & abscondi me à superbis, quia nec meam diuinam iustitiam, nec seipsos intelligere voluerunt. Responsio quæstionis quartæ. Item quare fugi in Ægyptum? Respondeo, antè præuaricationem mandati, vnica via erat ad cælum lata, & lucida, lata scilicet in virtutum abundantia, lucida in sapientia diuina, & obedientia bonæ voluntatis. Transmutata ergò voluntate, inchoatæ sunt duæ viæ, vna ducebat ad cælum, alia abducebat, obedientia duxit ad cælum, inobedientia seduxit. Quia ergò in hominis arbitrio erat electio boni, & mali, scilicet obedire, & non obedire. Ideò peccauit, quia aliter voluit, quàm ego Deus volui eum velle. Vt ergo homo saluaretur, iustum, & dignum fuit, vt aliquis talis veniret, qui eum redimeret, qui & obedientiam perfectam haberet, & innocentiam, & in quo, qui vellent, possent ostendere charitatem, & qui vellent malitiam. Sed ad redimendum homines non debuit mitti Angelus, quia ego Deus gloriam meam alteri non tribuo. Nec inuentus est homo, qui pro seipso posset placare me, & minùs pro alijs. Ideò ego Deus solus iustus veni iustificare omnes. Quòd autem ego fugi in Aegyptum, in hoc infirmitas humanitatis meæ ostensa est, & prophetia completa est, exemplum etiam dedi futuris, quia quandoq. persecutio declinanda est propter maiorem futuram gloriam Dei. Quia verò non inueniebar à persequentibus, consilium Deitatis meæ præualuit humano, quia pugnare contra Deum non est facilè. Quia verò infantes occisi sunt, signum Passionis meæ futuræ erat, & mysterium vocandorum, & charitatis diuinæ. Quia licet ipsi infantes non perhibuerunt mihi testimonium voce, & ore, perhibuerunt tamen morte,

ſicut congruebat infantiæ meæ. Quia præuiſum erat, vt etiam ſanguine Innocentum laus Dei perficeretur. Nam licet malitia iniuſtorum eos iniuſtè afflixerit, mea permiſſio tamen diuina, ſemper iuſta, & benigna, eos non niſi iuſtè expoliuit, ad oſtendendã malitiam hominum, & deitatis meæ incomprehenſibile conſilium, & pietatem. Ergò vbi in pueris efferbuit iniuſta malitia, ibi iuſtè ſuperabundauit meritum, & gratia. Et vbi linguæ defuit confeſſio, & ætas, Ibi ſanguis effuſus accumulabat perfectiſſimum bonum. Reſponſio quæſtionis quintæ. Item cur permitto me blaſphemari? Reſpondeo. Scriptum eſt, quòd cum Dauid Rex declinaret perſecutionem filij, quidam in via maledixit ei, quem ſerui eius volentes occidere, prohibuit eos Dauid duplici de cauſa. Primo, quia ſpem habuit reuerſionis. Secundo, quia conſiderauit propriam infirmitatem, & peccatum, & fatuitatem maledicentis, Deique in ſe patientiam, & bonitatem. Ego ſum Dauid in figura, homo quippè perſequitur me, tamquam ſeruus dominum per mala opera ſua, eijciendo me de regno meo, ideſt de anima, quãm ego creaui, quæ meum regnum eſt. Denique reprehendit me, tamquam iniuſtum in iudicio, blaſphemat etiam me, quia patiens ſum. Verùm, quia mitis ſum, ſuffero inſipientiam eorum, & quia Iudex ſum, expecto conuerſionem eorũ, vſque ad vltimum punctum. Demùm, quia homo credit magis falſitati, quàm veritati, diligens plùs mundum, quàm me Deum ſuum, ideò non mirùm ſi malus toleratur in malitia ſua, quia nec vult inquirere veritatem, nec reſipiſcere à malo ſuo. Chriſtus loquens Sponſæ laudat frequentationem confeſſionis nè homo amittat gratiam diuinam, quam habet.

INTERROGATIO XII.

NOTÆ.

1 O Iudex quæro à te, cur magis naſci voluiſti de Virgine, quàm de alia muliere non Virgine?

Dubitationi propoſitæ duæ admodum probabiles afferuntur ſolutiones, quæ ambæ ſe tenẽt ex parte Dei, cum enim ille puriſſimus, at mundiſſimus ſit, decuit etiã eum de puriſſima Virgine naſci; & colligitur ex his verbis in Reſponſione, Quia mihi Deo mũdiſſimo, omnia decent mundiſſima, & hanc eamdem rationẽ attulit D. Bernardus. ſerm. 3. de Aduentu. Congruum (inquit) fuit, ſi Deus concipi, vel naſci debuit, non niſi de Virgine conciperetur, vel naſceretur, & ſi Virgo conceptura, vel paritura erat, non niſi Deum conciperet, & pareret. Secunda huius rei cauſa eſt, quæ etiam redditur hìc, quia ſicut primus homo Adam de terra virgine factus erat, ita ſecundus Adam Chriſtus de Virgine fieret homo, & habetur ibi cùm dicitur, Vt ſicut primus homo de terra factus eſt, quæ quodãmodo Virgo erat, quia nondum polluta ſanguine, erat: hac eadem ratione vſi ſunt Irenæus lib. 3. cap. 3. D. Auguſtinus ſerm. 5. de Natiuitate, Fulgentius lib. 4. de fide ad Petrum, Tertullianus de carne Chriſti, Damaſcenus libro 4. de fide cap. 15. Cyrillus Hieroſolymitanus Cathechesi 12. Debuit quoque ſine virili cõmercio naſci Dominus, nè duos haberet Patres, aut vt docet Damaſcenus loco ſuprà citato, qui in cælis Patrem habet ſine Matre, in terris Matrem haberet ſine Patre, vel ſicut tradit D. Aug. ſerm. 16. de Natali Domini, hoc factum eſt, vt perficerentur omnes modi, quibus ad eſſe peruenire homines poſſunt. De terra (inquit) factum eſſe hominẽ ſine Patre, & Matre nouimus, numquam vidimus, lecta, & audita credimus. Tertia illa vſitata eſt nobis ipſa quotidiana, de complexu maris, & fœminæ quotidiè naſcuntur homines, iam ergò erat vna ſine viro, & fœmina, iam erat tertia de viro, & fœmina. Quarta reſtabat ſine

viro

viro de fœmina: sed ista quarta liberauit tres; prima, & secunda, ruerunt, tertiam de ruina generauerunt, in quarta salutem inuenerunt, exultēt Virgines, Virgo peperit Christum. Quinta ratio quare Christus de Virgine natus sit, vt figuratum responderet figuræ, Melchisedech fuit figura Christi, qui fuit sine patre, & sine matre, vt ait Paulus, sic conueniebat Christum esse sine patre, & matre, nam in generatione Diuina est sine matre, in humana sine patre: sic habet Tertullianus de carne Christi. Sexta huius rei causa se tenet ex parte Ecclesiæ, nam in corporali Christi Domini Natiuitate exhibetur figura quędam nostræ regenerationis, qua ex Virgine Matre Ecclesia nascimur filij Dei, & vt ait Aug. lib. de sancta Virginitate cap. 6. vt signaret membra sua mystica, de Virgine Ecclesia secundū spiritum nascitura, ideò decuit caput de Virgine nasci, ait etiam D. Ambros. in Lucā cap. 1. ad illa verba Missus est Gabriel Angelus ad Virginem desponsatam, vt Maria desponsata, sed Virgo, typus esset Ecclesiæ, quæ est immaculata, sed nupta concipit nos de Spiritu Virgo, parit nos sine gemitu Virgo. Septima causa ea est quæ se tenere ex parte Virginis videtur, nam sicut per Euā Virginem humani generis perditio facta fuit, ita per Mariam Virginem eiusdem fieret reparatio, hanc quoque insinuat D. August. de Symbolo ad Cathecumenos c. 4. lib. 2. Per fœminam mors, per fœminam vita, per Euam interitus, per Mariam salus, illa corrupta secuta est seductorem, hæc integra peperit Saluatorem. Postrema causa, nascitur ex Virgine Christus, vt sic ostenderet quantū amaret, & honoraret Virginitatem, ipse Virgo fuit, & dilectum suum habuit discipulū Virginem, in cælo sequuntur eum Virgines, in Lege veteri præstantiores fuerunt Virgines, vt ait B. Ignatius in Epistola ad Philadelphios, in Nouo Testamento fuerunt innumerabiles Virgines, & etiam in honore habitæ Virgines. Postremò quod Christus nasciturus erat ex Virgine, ab exordio mūdi illustres quædā figuræ præcesserūt, prima figura fuit, quod primus Adā ex terra virgine formatus fuerat, sic ergò ex Virgine secundus Adam formādus erat, secunda figura fuit Melchisedech sine Patre, & Matre, tertia Rubus incombustus, quarta Virga Aaron sine humore florescens, & frondescens, quinta Porta Ezechielis Oriētalis semper clausa, sexta Vellus Gedeonis, tamdem Christus etiam in sacris Litteris dicitur flos Campi, qui sine cultura nascitur, vt indè insinuaretur, ipsummet Christum ex Virgine absque humano hominis ministerio nasciturum fuisse.

INTERROGATIO XII.
Quæstio Secunda, & Tertia.

N O T Æ.

2 CVr non ostendisti visibili signo; quòd ipsa erat Mater, & Virgo pura? Quæstio tertia. Cur in tantum occultasti Natiuitatem tuam, quæ quasi paucissimis innotuit.

In Responsione ad Secundam Quæstionē, tres afferuntur causæ, quare visibili aliquo, ac euidenti signo propalare noluerit Deus Matris suæ Virginitatem: harum autem trium, prima est incredulitas illorum, qui tunc tēporis in humanis erant, scribitur enim in solutione ad propositam dubitationē, quòd licet euidentiori miraculo fuisset Mariæ probata Virginitas: nihilominùs homines illi nō credidissent, & ideò tunc sat fuit testimonium sui Sponsi, qui custos, & testis Virginitatis eius erat, secunda verò causa huius rei se tenet ex parte ipsius Virginis, cuius humilitas sic commendabatur, eiusq. gloriæ, ac meriti corona sic aucta est, dum illis Virginitas ad tempus occultabatur. Postrema verò causa se tenet ex parte Diaboli, id enim factum esse legimus hìc, vt partus Virginis, & Saluatoris Natiuitas ei celaretur, sed quoniam hæc vltima solutio, quæ vtriq. quæstioni hoc loco propositæ communis est, à quibusdam Doctoribus impugnatur, ideò diligenter examinanda est, tamen priùs ad maiorem horum cognitionem sciendū est, Incarnationis mysteriū Dæmoni fuisse occultū, quia cū ad eum debellandū

Dominus venisset, vt hoc loco scribitur, ideò voluit ei illud abscondere, nè eius fructum impedire conaretur, vtq. Deus glorificaretur amplius in tempore illo, in quo promissa impleri volebat, sic legimus in Responsione ad Secundam Quæstionem, aut etiam id factum est, nè puero Christo Dæmon in initio ortus sui pararet insidias, quæ ratio colligitur ex verbis solutionis ad dubitationem Tertiam, ibi, Vt ergò humanitas mea cresceret, & ad præfinitum tempus veniret, ideò abscondendum erat mysterium pietatis meæ Diabolo, quod etiam eleganter insinuauit D. Gregor. Thaumaturg. serm. 3. in Annunciat. non longè ab initio, Nè (inquit) citiùs latro mysterium cognosceret, quòd etenim per Virginem Rex esset venturus, non latebat, nam & Isaiæ illa verba ipse audierat, Ecce Virgo in vtero habebit, & pariet Filium, quare, & quotidiè Virginis vocem obseruabat, vt vbi mysterium hoc adimpleretur, infamiam præpararet, atque ideò Dominus per desponsatam venit, vt improbum lateret, hæc Gregorius, cui etiam adstipulatur D. Thom. 3. par. quæst. 29. art. 1. ad 3. argument. Cæterùm vt diximus non defuerunt, qui postremam hanc rationem tãquam inanem, & parùm probabilem cõfutarint, dicentes minimè potuisse sic Deum occultare Diabolo natiuitatem suam, non propalãdo euidẽtibus signis Matris suæ Virginitatẽ, nam vt ait Tostatus trigesimaprima quæstione in primum caput Matth. Diabolus, facilè potuit aduertere Virginem numquam coiuisse cum viro. Secundo videre poterat in vulua eius nullum esse semen virile, Tertio poterat videre claustra virginalia clausa. idem habet Scotus, qui eamdem rationem impugnat in 4. d. 3. quæst. 2. & Ioannes Maldonatus Societatis Iesu Theologus vir nostro hoc sęculo in sacris Litteris eruditus in Comment. in Matt. cap primo edisserens illa verba, Cum esset desponsata, dicit malè fateri, rationem hanc se non intelligere, quam temerè velle eã reprehendere, Non enim (inquit) intelligo quomodo Diabolus Mariæ Virginitatem, si modo animaduertit, potuerit ignorare, cum integrum, & incorruptum corpus, quamuis nuptæ, videre posset: & certè vehementer admiratus sum hos Doctores rationem hanc reprehendisse, quod facere non debuerant, primo propter summam Sanctorum Patrum, ac grauissimorum virorum auctoritatem, & reuerentiam, qui illam tamquam probabilissimam admittunt, quorum primus omnium fuit Ignatius Martyr Epistola ad Ephesios, quo loco ait tria latuisse Diabolum, Virginitatem Mariæ, Natiuitatem Christi, & mortem Christi, sequuntur D. Ignatium, Diuus Gregorius Thaumat. vbi supra, Origenes homil. 16. in Lucam D Basil. in homil. de humana Christi generatione, Diuus Hieronymus in primum caput Matt. D. Chrisost. in Oratione de Annunciatione Virgin. & Damascenus libro quarto de fide Orthodoxa cap. 15. Ambrosius libro secundo in Lucam in principio, Bernardus homil. 3. super Missus est, Rupertus libro secundo de Victoria Verbi cap. 19. huius autem rationis vis, in eo sita est, nam cum Diabolus ex Isaia cognouisset Matrem Messiæ futuram Virginem, sic enim capit. septimo scribitur, Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, hinc est, quod obseruare poterat omnes Virgines, maxime illo tempore, quo appropinquare Messiæ aduentum intelligebat, ex hebdomadibus Danielis, & vaticinio Iacob, & nuptas non obseruabat, sed Deus, qui sapientissimus est, comprehendit astutos in astutia sua, sicque miro quodam artificio Dæmonem decepit, qui existimabat Christum ex sola Virgine nasciturum, non de desponsata, sed vt Tostati rationibus respondeamus, dico sine dubio potuisse quidem Dæmonem, si aduertisset cognoscere Christum non fuisse generatum ex viro, obseruando Virginem numquam coiuisse cum viro, eiusque claustra Virginalia penitùs integra remansisse, sed asserendum est cum D. Augustino lib. 3. de Trinitate cap. 7. hoc non aduertisse, tùm quia nulla erat ratio suspicandi, ipse namq. timebat sibi de Virginibus, de nuptiis verò nihil suspicabatur, tũ quia Dæmones nõ faciunt quidquid volunt, & possunt, immò & nihil faciũt,

nisi

nisi data desupèr potestate, quam fuisse illi à Deo minimè concessam credendum est, nè suæ Natiuitatis tempus nosset; oportebat enim, vt egregiè tradit D.Thom. 3.par. q. 29. art. 1. ad 3. in infantia Saluatoris malitiam Diaboli impedire, nè eum acriùs persequeretur, & mortem intentaret, quando Christus nec pati disposuerat, nec suam virtutem nondum ostēdere volebat, quod etiā Nos paulò suprà collegimus ex verbis solutionis ad tertiam dubitationē hoc loco propositam ibi, Vt scilicet humanitas mea cresceret, & ad præfinitū tēpus perueniret. Respōdet secūdo D.Thom. vbi sup. quòd licet Dæmon potuisset virtute sua naturæ cognoscere Matrem Dei non fuisse corruptam, sed Virginem fuisse, tamen ei prohibitum cognoscere modum diuini partus, ob rationes adductas, quòd autem postmodū aliqualiter cognouerit, non obstare, quia iam tempus aduenerat, vt Christus virtutem suam contra Diabolum ostenderet, & ab eo concitatam persecutionem pateretur, atque hæc dicta sufficiant circà defensionem rationis allatę ab Ignatio Martyre, alijsq. Patribus suprà citatis. Hìc tamen non esse omittendum censui, quod quidam sacrarum Litterarum Interpretes afferre solent pro solutione dubitationis tertiæ, in qua quærebatur, quare voluerit Deus Natiuitatem suam paucissimis innotescere, dicunt enim id factum fuisse, nè res ad Herodis aures perueniret, qui propter metum Regni amittēdi in principio Natiuitatis Christi necem illi intentare potuisset, quæ sanè ratio non admodum probabilis videtur, cum Matthæus Euangelista prædixerit cap 2. sui Euangelij futurum esse, vt Herodes Puerum quærat, ad perdendum, quod fecit, sicut infrà vidèbimus Interrogatione Duodecima, Quæstione Quarta, & propterea D.Thom. huius rei tres rationes affert probabilissimas 3. par. quæst. 36. art. 1. quarum prima est, Quia fuisset (inquit) impedita humana redemptio, quæ per Crucem erat perficienda. & probat ex illo Apostoli ad Corinth. 2. Quia si cognouissent numquam Dominū gloriæ crucifixissent. Secundò asserit id fuisse factum, quia impeditum esset fidei meritum tunc. Tertiò, quia posset de veritate humanitatis Christi dubitari, qua de re vidēdus est Franc. Suarez in Comment. ad 3.p.S.Thom.q.36 ar.1.tom.2. quo loco has rationes D.Tho. egregiè explicat.

INTERROGATIO XII.
Quæstio Quarta.

N O T Æ.

3 CVr fugisti in Aegyptum pro Herode, & cur Innocentes pueros occidi permisisti?

Hoc loco duo Nobis circà Christi Domini fugam breuiter examinanda sunt, Primum quidem quare Saluator fugiat, cū posset alia via manus Herodis euadere. Secundo quare potiùs in Aegyptum, quàm aliundè, Postremò etiam quæremus causam, cur pueros Innocentes Deus occidi permiserit, & quot numero fuerint. Et vt à prima dubitatione sumamus exordium, quattuor in vniuersum sancti Patres afferunt causas, cur Saluator noster fugerit. Primo quidem, vt legimus in responsione ad præsentem Quæstionem, vt humanæ naturæ assumptæ infirmitas mōstraretur, & eiusdē naturæ assumptæ veritas probaretur, non enim Christus manere poterat, & defendere se ab Herode, nisi miraculorum vi, quæ in ea ætate patrari forsitan non conueniebat. Secunda causa huius fugæ ea potissima est, vt suo exemplo addiscerēt serui Dei, Sanctorum vitam miscendam esse prosperis, & aduersis, Christus namq. in sua Natiuitate magnificatus fuit à Pastoribus, vt Deus, paulò post Circumcisus, vt peccator, deindè venientes Magi eum plurimum honorarunt, & tamen in stabulo remanens inter Bestias morabatur, posteà præsentatus in Templo Simeon, & Anna plurimùm exultauerunt, & tūc ab Angelo dicitur, quòd fugiat in Aegyptū, Ecce ergò (inquit D.Chrysost. hom. 8. in Matt.) Misericors Deus mestis rebus quædam etiā iucunda permiscet, quod certè in Sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, nec iucunditates sinit habere continuas. Tertia verò causa est, vt indè ab initio Natiuitatis Domini

præmonstraretur, qualem vitam in terris esset acturus Christus, laboriosam scilicet, & sexcentis periculis subiectam, & fortasse de nocte fugit, vt fuga, quæ de se difficilis est, noctis obscuritate fiat difficilior: atque ex hoc etiam intelligerent homines, quod in suo aduẽtu in carne, non in Maiestate, & gloria venerat, sed in paupertate, et humilitate. Quarta, & postrema huius fugæ causa est, vt serui DEI noscerent exemplo Magistri sui, aliquando posse, & debere fugere, ac infidelium persecutionem declinare, & hæc ratio etiam adducitur hic, atque hoc idem etiam obseruarunt, nam Moses fugit Pharaonem, Dauid, Saul Regem, Paulus per sportam Damasco dimissus est, Petrus Herodem, & Athanasiũ inimicorum etiam declinasse insidias fugiendo testis est ipsemet in Apologia, quam cõtra calumniatores edidit, & ad Hebræos 11. scribens Paulus de hac fuga Sanctorum, In solitudinibus errantes, in montibus, & cauernis: sed quando possint, ac teneantur fugere, hoc requirit altiorem indaginem, & hac de re legendus est D. Aug. ad Honoratum Epist. 180. vbi agit, quibus, quando, & quomodo fugiendum. Quare autem potius in Aegyptũ Christus Dominus fugerit, ratio potest esse primò, vt Herodi discessus Christi occultior esset, nam ad alia Regna intima Iudææ breuior erat, ac frequentior via, illa verò quæ ducebat in Aegyptum, ob solitudines difficilior, & minus frequens erat, aut etiam, vt optimè annotauit Ioannes Maldonatus in Matth. cap. 2. num. 14. fugit Christus in Aegyptum, vt esset extra Herodis Imperiũ, vel vt impleretur illud Oseæ vaticinium cap. 2. Ex Aegypto vocaui filium meum, & hoc illud est, quod in responsione ad hanc dubitationem legimus, Quòd autem fugit in Aegyptum, prophetia completa est, sed hic admonere Lectorem censui, non esse intelligendum Christũ fugisse in Aegyptum, vt Oseæ vaticiniũ impleretur, sed vt Herodis persecutionem declinaret, illud enim, vt non causam, sed euentum significat, fugiendo ergò Herodem, factũ est, vt impleretur prophetia, & in hunc eumdem sensum, si quando in sacris Litteris aliquid factum esse legimus, vt scriptura impleretur, illud sic accipiendum est. Cæterùm huius rei plures etiã causas afferunt Euthymius, & Theophylact. Matth. 2. ibi, Accipe puerum, Chrysost. hom. 2. & 8. operis imperfecti. D. Gregor. Nazianz. Orat. 4. de Theologia. & Leo Pont. horum autem potissima ratio est, quoniam superstitionibus, & idolatrijs plena erat Aegyptus. Aegyptij namq. teste D. Hieron. in Isaiam c. 2. & 46. in tantùm idolatriæ, & vanissimæ superstitioni deditì erant, vt Acipitres, Noctuas, Hyrcos, & Asinos diuino numini consecrarent, sed hac de re latiùs agit D. Aug. lib. 17. de Ciuit. c. 16. ex quibus patet, eos non animalia solùm pro Dijs coluisse, sed etiam Cepas, cæteraq. plura huius generis, vt ergò Dominus ostenderet initio suæ Natiuitatis venisse ad tollendam idolatriam, & ad hanc Regionem ab hoc vitio purgandam, fugit in Aegyptum, quod subitò accidit, nam post eius ingressum omnia Idola penitùs corruisse ferunt, quod etiam scribitur Libro 6. Reuelat. Cap. 68. & confirmat Chrysost. hom. 2. operis imperfect. In Aegyptum (inquit) Paruulus mittitur, vt illam regionem, quæ præ omnibus terris impietatis flamma ardebat, igne potiùs fidei succenderet, atque etiam vt significaretur, meritis Christi aliquando forè, vt in Aegypto concursus, & Martyrum, & Anachoretarum ingens fieret, postquam caput eorum ad eam regionem se confert, immò ex hoc Aegyptum spiritualiter Iudæam futuram præmonstrabat, secundum illud Apoc. 11. quæ est spiritualiter Sodoma, & Aegyptus, ex præsentia ergò Christi Domini ibi factum est, vt Paradiso quoquomodo clarior Eremus illa, ac melior redderetur, vndè Chrysost. hom. 8. in Matth. Si quis (inquit) nunc ad Aegypti veniat solitudines Paradiso prorsus omnem illam videat Eremum digniorem, & innumerabiles Angelorum cœtus in cordibus fulgere mortalium, est enim cernere in tota illa regione diffusũ exercitum Christi: his addendum est etiam. Hac fuga in Aegyptum, Saluatorem insinuasse, regnum Dei esse transferendum à Iudæis ad Gentes. Restat modo causas aliquot inuestigemus,

stigemus, quare permiserit Christus tot pueros innocentes, tàm crudeliter occidi, & quidem huic propositæ Quæstioni hoc loco sic respondetur, Quod verò infantes occisi sunt, signum Passionis meæ futuræ erat, & mysterium vocandorum, & charitatis diuinæ: ex quibus verbis tres præsentis dubitationis solutiones colligendæ sunt, Prima quidem, quòd puerorum Innocentium mors, Christi Domini mortem præmonstrauit, Secunda verò quòd in illis typus quidam præcesserit Martyrum, qui pro Saluatoris cōfessione in noua Lege sanguinem suum erant effusuri, nec defuturos per omne tempus, qui electos Dei persequerentur, quemadmodum prædixit Dominus Ioan. 15. Si me persecuti sunt, & vos persequentur, & hoc significant illa verba, Quòd infantes occisi sunt, signū Passionis meæ erat, & mysterium vocandorū, scilicet ad Martyriū; Tertio, signum quoq. hoc fuit charitatis eximiū, siquidem hæc illis mors cessit ad martyrij palmam obtinendā, & maius infantibus bonum cædes attulit, quàm tēporalis vita, quandoquidem ad æternā gloriā semper victuri euolarunt, vndè scitè Hylarius de illis dixit, In æternitatis profectū per martyrij gloriā efferebātur. Cæterùm nō defuerunt, qui alias huius rei causas redderent, existimarunt aliqui id Deum permisisse, vt ostenderetur, & quanta esset Herodis sæuitia, & quod nulla crudelitas cōtra eū quidquam possit, quem seruare Deus decreuit: adde id factū esse, vt testimoniū à pueris Christus acciperet, pro quorū salute natus erat, vel vt tradit Origen. hom. 3. in diuersos, vt plurimorū Martyrum pro Domino occisorum, & vt ipsa Bethleem, in qua natus est ipse Saluator, primitias Domino Martyrum obtulisse videatur. Quot autem hi sancti Infantes numero fuerint, nobis incompertum est, sunt qui affirmarunt, fuisse centū quadragintaquattuor millia, & probant ex eo, quod Ecclesia in eorum festo recitat visionem illam D. Ioan. Apocal. 14. Vidi suprà montem Syon Agnum stantem, & cum eo centum quadragintaquattuor millia, verū mihi creditu difficile est, tot fuisse illos infantes, tantus enim numerus, nec in tota Iudæa à bimatu, & infrà inueniri forsitan potuisset, sed dicendum est, ibi voluisse Ecclesiam per determinatum numerum, indeterminatum exprimere, vel in eorum festo, in Officio sacro eam visionem recitare, non propter illum numerum, sed ob sequentia verba, quæ valdè Innocentibus congruūt, hi empti sunt primitiæ Deo, & Agno. Alij verò tradunt fuisse mille, & ad probandam suā opinionē afferunt illa verba Cant. 5. Dilectus meus candidus, & rubicūdus electus ex millibus, candidus in Ioanne, rubicundus in Stephano, electus ex millibus in Innocentibus, & ideò post Saluatoris Natiuitatem celebrat Ecclesia immediatè festum sancti Ioānis, Stephani, & Innocentium, sed hoc ipsum probari potest ex Prudentio, qui in Carmine de sancto Romano Martyre ait. Mille paruulos in Bethleem bibisse Christi Calicem. Sed quidquid sit, quot fuerint sancti Innocentes numero, Nobis incompertū est, vt diximus, & in sacris Literis, ac etiam prophanis, hic numerus mille frequenter ponitur pro indefinito, & vtitur Scriptura sacra quibusdam numeris determinatis pro indefinitis, vt septies, decies, centies, mille.

REVELATIO SEPTIMA in Libro Quæstionum.

Christus loquens Sponsæ laudat frequētationē Cōfessionis, nè homo amittat gratiam Diuinam, quam habet.

FILIVS loquitur, Vbi ignis est in domo, necessè est foramen, quod exeat fumus, vt inhabitator ex calore gaudeat. Sic quicumque spiritum, & gratiam meam diuinā tenere desiderat, vtile est sibi confessione continua, per quam egrediatur peccati fumus. Quia licet spiritus meus diuinus in seipso immutabilis sit, tamen à corde illo se citiùs subtrahit, quod humilitatis confessio non custodit. Christus loquitur Sponsæ dicens, quòd homines, qui delectantur in carnalibus, & terrenis delicijs, desideria cælestia, & charitatem, & memoriam Passionis

eius, & ęterni iudicij negligentes, iſtorum oratio eſt quaſi ſonus colliſorum lapidum, & proijcientur à conſpectu Dei abominabilitèr, tamquam abortiuus, & immundus pannus menſtruatæ.

REVELATIO OCTAVA in Libro Quæſtionum.

ILLE cantabat. Eripe me domine à viro iniquo. Hęc vox eſt in auribus meis, quaſi ſonus duorum lapidum colliſorũ. Eius quippè cor, quaſi cùm tribus vocibus clamat ad me. Prima dicit. Ego volo habere voluntatem meam in manu mea, dormire, & ſurgere, & loqui placentia. Dabo naturæ, quod appetit, pecuniam deſiderio in burſa, mollitiem veſtium in dorſo, cum hæc, & alia habuero, reputo feliciora iſta omnibus alijs donis, & virtutibus ſpiritualibus animæ. Secunda vox eius eſt iſta. Mors non eſt nimis dura, iudicium non eſt ita ſeuerum, vt ſcribitur, minantur duriora propter cautelam, dantur minora propter miſericordiam. Ideò ſi habuero volũtatem meam in præſenti, anima tranſeat in futuro ſicut poteſt. Tertia vox eſt iſta. Deus non redimiſſet hominem, niſi dare vellet ei cęleſtia, nec fuiſſet paſſus, niſi reducere vellet nos in patriam. Aut quare paſſus eſt, aut quis compulit eum pati. Nempè cæleſtia non intelligo, niſi ex auditu, & vtrum credendum ſit Scripturis neſcio, tamen ſi habere poſſem voluntatem meam, hoc recipęrem pro cæleſti regno. Ecce talis eſt eius voluntas. Ideò quaſi ſonus lapidum eſt eius in auribus meis. Sed O amice reſpondeo tibi ad vocem primam. Via tua non tendit ad Cælum, nec paſſio charitatis meæ ſapit tibi. Ideò apertus eſt tibi Infernus, & quia diligis infima, & terrena, ideò vadas ad inferiora. Ad ſecundã vocem reſpondeo tibi. Fili mors erit tibi dura, iudicium intolerabile, fuga impoſſibilis, niſi te emẽdes. Ad tertiam vocem dico tibi. Frater omnia opera mea ex charitate feci, vt tu eſſes mihi ſimilis, & auerſus, redires ad me. Nunc autem opera mea ſunt mortua in te, verba mea oneroſa, & via mea neglecta. Ideò reſtat tibi ſupplicium, & ſocietas Dæmonum, quia vertis ad me dorſum, calcas ſub pedibus tuis ſigna humilitatis meæ, & non attendis qualis in Cruce ſteti antè te, & pro te. Ego quippè tripliciter ſteti pro te. Primò, ſicut homo cuius oculum cultellus penetraret. Secundò, ſicut homo cuius cor gladio perforaretur. Tertiò ſicut homo cuius omnia membra prę dolore inſtantis tribulatonis contremiſcerent. Paſſio quippè mea, amarior mihi erat, quàm punctura oculo. Attamen eam ex charitate patiebar. Dolor quoque Matris meæ plus mouit meum cor, quàm proprius. Attamen eum ſuſtinebam. Omnia etiam interiora mea, & exteriora, diù ex inſtãti paſſione, & dolore tremuerũt. Non tamen dimiſi, nec receſſi. Sic igitur ſteti antè te. Sed tu omnia obliuiſceris, & negligis, & contemnis. Ideò ſicut abortiuum, & pannus menſtruatæ proijcieris.

INTERROGATIO XIII. Quæſtio I.

TEM apparuit in gradu ſuo Religioſus,
1 qui priùs dicens. 1 O Iudex quæro à te. Cur ab alijs citiùs ſubtrahitur gratia tua? Et alij diù tolerantur in malitia ſua? Quęſtio ſecunda. Item cur alijs in iuuentute tribuitur gratia? Alij in ſenectute priuantur ea? Quæſtio tertia. Cur alij tribulantur vltrà modum? Alij ſunt quaſi ſecuri à tribulatione? Quæſtio quarta. Item cur alij intelligentia, & ingenium datur

datur incōparabiliter docile? Alij sunt, sicut Asini sine intellectu? Quęstio quinta. Item cur aliqui nimis indurantur? Alij consolatione mirabili gratulantur? Quæstio sexta. Item cur malis datur maior prosperitas in mūdo, quàm bonis? Quæstio septima. Item cur vnus vocatur in principio? Alius circà finem?

RESPONSIO Quæstionis I.

RESPONDIT Iudex: Amice omnia opera mea ab initio sunt in præscientia mea, & omnia quæcumque facta sunt ad solatium hominis creata sunt. Verùm quia homo præfert voluntatem propriā voluntati meæ. Ideò ex iustitia auferuntur ei bona sibi data gratuitè, vt sciat homo omnia rationabilia, & iusta apud Deum, & quia multi ingrati sunt gratiæ meæ, & tantò indeuotiores fiunt, quò plus multiplicantur eis dona, propterea auferuntur ab illis citiùs dona, vt consiliū Deitatis meæ manifestetur celeriùs, & nè homo in maius iudicium suum gratia mea abutatur. Item cur in malitia aliqui diù tolerantur. Ratio est, quia multi inter mala sua habent aliquid tolerabile. Nam aut proficiunt alijs, aut cautela sunt alijs. Sicut Saul cum argueretur à Samuele, modicùm videbatur in conspectu hominum peccasse. Sed Dauid plus. Attamen instante probatione, Saul inobediens recessit à me Deo suo, & consuluit phitonissam. Dauid verò in tentatione factus est fidelior, sustinens patienter illata, & reputans accidentia sibi pro peccatis suis. In hoc igitur, quòd ego patienter sustinui Saulem, demonstratur ingratitudo Saulis, & patientia Deitatis meæ, quòd verò Dauid electus est, ostenditur præscientia mea, & humilitas futura Dauid, & contritio eius. Responsio quæstionis secundæ. Item cur aliquibus gratia aufertur in senectute? Respondeo. Omnibus datur gratia ad hoc, vt ab omnibus diligatur dator gratiæ. Ergò quia multi sunt circà finem ingrati meæ gratiæ diuinæ, sicut Salomon. Ideò iustum est vt auferatur in fine, quod non custodiebatur sollicitè antè finem. Nam dona, & diuina gratia mea, aufertur quandoq. propter negligentiam accipientis, quia non attendit qualia accepit, & quæ redderet. Quādoq. propter cautelā aliorum, vt vnusquisque stans in gratia, semper metuat, & de casu aliorum timeat. Quia etiam sapientes ceciderunt ex negligentia, & etiam, qui amici mei videbantur, per ingratitudinē sunt supplantati. Responsio quæstionis tertiæ. Item cur aliquibus maior est tribulatio? Respondeo. Ego sum omnium conditor. Ideò nulla tribulatio venit sine permissione mea, sicut scriptum est, Ego sum Deus creans malum, idest permittens tribulationem, quia nec tribulatio accidit Gentilibus sine me, & sine rationabili causa. Nam Prophetæ mei etiam prædixerunt multa de aduersitatibus Gentilium, vt erudirentur flagellis, negligentes, & abutētes ratione, & vt ego Deus omnia permittens cognitus essem, & glorificarer ab omni natione. Si igitur ego Deus nō parco Paganis à flagellis, minùs parcam ijs, qui copiosiùs de dulcedine diuinæ gratiæ meæ gustauerunt. Quid ergò tribulatio alijs est minor, alijs maior, hoc ideò est, vt homines auertantur à peccato, & tribulati in præsenti, consolationem obtineant in futuro.
2 2 Quia omnes, qui iudicantur, & qui seipsos iudicant in hoc sæculo, non venient in futurum iudicium [f]. Sicut scriptum est, transibunt de morte in vitam. Quod etiam aliqui supportantur à flagello, hoc est, nè flagellati murmurando incurrant iudicium grauiùs, quia multi sunt, qui non merentur in præsenti flagellari. Quidam etiam sunt, qui in hac vita, nec corpo-

[f] alias supplicium.

corporali, nec ſpirituali moleſtia grauantur, qui ita ſecuri ſunt, quaſi Deus non ſit, aut quaſi propter iuſtitiæ opera eorum Deus parcat eis, quibus, & formidandum vehementer eſt,& dolendũ, nè ego Deus parcens eis in præſenti, improuiſus aduenjam, & non compunctos duriùs damnem. Quidam etiam ſunt, qui habentes ſanitatem carnis, tribulantur in anima, de contemptu Dei. Alij verò, nec gaudent ſanitate corporis, nec conſolatione interna animi, & tamen ſtant pro poſſe ſuo, in ſeruitio, & honore meo. Quidam etiam ab vtero matris vſque ad finẽ affliguntur infirmitatibus, quorum omnium tribulationes, ita moderor ego eorum Deus, vt nihil fiat ſine cauſa, & remuneratione, quia multorũ oculi aperiuntur in tribulatione, qui ante tentationes dormitabant. Reſponſio quæſtionis quartæ. Item cur aliqui habent maiorem intelligentiam? Reſpondeo. Nihil prodeſt animæ ad æternam ſalutem, quanta quis abundauerit ſapientia, niſi & fulgeat bona vita, immò vtiliùs eſt habere minorem ſcientiam, & meliorẽ vitam, propterea vnicuique moderata eſt ratio, per quam ſi piè vixerit, obtinere poteſt cælum. Verumtamẽ ratio in multis eſt diſſimilis, iuxta naturalem, & ſpiritualem diſpoſitionẽ. Nam ſicut homo per diuinum feruorem, & virtutes proficit in virtutum perfectionem. Sic & per voluntatem malam, & naturę malam diſpoſitionem, & prauam aducationem, homo defluit in vanitates, Multotiesq. natura patitur defectum, quando contra naturam conatur, & peccatur. Ergò non ſine cauſa eſt, quòd ratio in aliquibus eſt magna, licet inutilis, ſicut illis, qui ſcientiam habẽt, ſed non vitam bonam. In alijs verò eſt minor ſciẽtia, ſed melior vſus. In quibuſdam verò concordant, & ratio, & vita, ſed è contra in alijs, nec ratio, nec vita. Hæc igitur varietas prouenit quandoque ex ordinata mea diuina permiſſione, aut ad vtilitatem hominum, aut ad humiliationem eorũ, & eruditionem, quandoque propter ingratitudinem, & tentationem, quandoque propter naturæ defectum, & latentia peccata, prouenit etiam quandoq. propter occaſionem vitandam maioris peccati, & quia natura non eſt aptior ad maiora percipienda. Omnis ergò qui gratiam intellectus habet, timeat nè grauiùs, ſi negligens fuerit, indè iudicetur. Ille verò, qui non habet intellectũ, & ingenium, gaudeat, & de modico quod habet, quantum poteſt operetur, quia à multis occaſionibus peccati eſt liberatus. Nam Petrus Apoſtolus in iuuentute obliuioſus erat. Ioannes idiota, qui in ſenectute apprehenderũt veram ſapientiam, quia principium ſapientiæ quæſierunt. Salomon verò iuuenis erat docilis, & Ariſtoteles ſubtilis, qui nõ apprehenderunt initium ſapientiæ, quia nec glorificauerunt ſcientię datorem, vt debuerunt, nec imitati ſunt, quæ ſciuerunt, nec ſibi, ſed alijs didicerunt. Sed, & Balaam habuit ſcientiam, quam non imitatus eſt, ideò Aſina corripuit eius inſipiẽtiam, & Daniel iuuenis iudicabat Seniores. Quia litteratura non placet mihi ſine vita bona, ideò neceſſe eſt, vt qui abutuntur ratione, corrigantur, quia ègo omnium Deus, & Dominus, do ſcientiam hominibus, ego corrigo ſa-
3 pientes, & inſipentes. 3 Reſponſio quæſtionis quintæ. Item cur aliqui indurantur? Reſpondeo, quòd Pharao induratus erat, culpa ſua erat, non mea, quia noluit cõformare ſe diuinę voluntati meę. Nã induratio nihil aliud eſt, niſi ſubtractio meę gratię diuinę, quę ideò ſubtrahitur, quia homo illud nõ tribuit mihi Deo, quod habet liberum, ſcilicet propriam voluntatem. Sicut per exemplum intelligere poteris. Nota exemplum de agro fructuoſo, & infructuoſo. Homo erat poſſidens duos agros, quorum alter incultus manẽs, alter certis tem-

temporibus fructificabat. Cui dixit amicus suus. Miror inquit cum sis sapiens, & diues, cur agros tuos non excolis diligētiùs, aut cur nō tradis alijs excolēdos. Respōdit ille. Alter agrorū quantācumq. diligentiam exhibuero, nihil producit, nisi herbas pessimas, quas bestię nociuæ occupant, & deturpāt locum, cui si adhibuero pinguedinem, tantùm lasciuiēdo insolescit, quod etiā si modicum frumētum produxerit, plures ascēdūt zizaniæ, quas dedignor colligere, quia frumentū nō desidero, nisi purum. Ergò consultiùs est agrū talem dimittere incultum, quia tunc bestię non occupant locum, nec bestiæ occultāt se in herbis, & si aliquę herbę amaræ pullulāt, vtile est pro ouibus, quia gustatis illis, discunt suauia non fastidire. Alter verò ager secundum temperiem temporum dispositus est, cuius quædam pars est petrosa, & indiget pinguedine, alia humida indigens calore, alia sicca indigens humore. Ideò secundum qualitatem agri opus meum volo temperare. Ego itaq. Deus similis sum homini isti. Primus autē ager est libera motio voluntatis, data homini, quam magis mouet contra me, quàm pro me, & si aliqua placita mihi fecerit, in pluribus tamen prouocat me, quia voluntas hominis, & mea non concordant. Sic & Pharao fecit, qui cum ex certis signis cognosceret potentiam meam, nihilominùs firmauit mentem suam contra me standi in malitia sua. Ideò expertus est iustitiam meam, quia qui non benè vtitur minimis, iustum est, vt maximis non glorietur. Alter verò ager est obedientia bonæ mentis, & abiectio volūtatis propriæ, talis mens, si est arida in deuotione, expectare debet pluuiam meæ gratiæ diuinæ. Si est petrosa per impatientiam, & obdurationem, ęquanimiter sustineat, purgationem, & correctionē. Si est humida per carnis lasciuiam, amplectatur abstinentiā, & sit sicut animal paratum ad voluntatē possessoris, quia de tali mente ego Deus multum glorior. Ergò quòd aliqui indurantur, hoc facit voluntas hominis mihi contraria, quia licet ego omnes volo esse saluos, tamen non perficitur, nisi homo personaliter cooperatus fuerit, conformando omnē voluntatem suam voluntati meæ. Quod verò non omnibus datur ęqualis processus, & gratia, hoc est occultum iudicium meum, qui scio, & moderor vnicuique, quod ei expedit, & debetur, qui & restringo conatū hominis, nè profundiùs cadat. Nam multi habent talentum gratiæ, qui operari sufficerent, sed renuunt. Alij abstinent à peccato timore supplicij, & quia facultatem peccandi non habent, vel quia peccatum non delectat eos, ideò aliquibus nō retribuūtur dona maiora, quia ego, qui noui solus mentes hominum, scio distribuere dona mea. Responsio quæstionis sextæ. Item cur mali plus quandoque prosperantur in mundo, quàm boni? Respondeo. Hoc est inditium magnę patientię, & charitatis meæ, & probatio iustorum. Nam si solis amicis meis darem temporalia bona, desperarent mali, & superbirent boni, sed ideò dantur omnibus bona temporalia, vt ego Deus omnium dator, & creator diligar ab omnibus, & vt cùm boni superbiunt, per malos erudiantur ad iustitiam. Intelligant etiam omnes, quòd temporalia non sunt diligenda, nec mihi Deo pręponenda, sed habenda ad solam sustentationem, & sint ad seruitium meum tantò feruentiores, quò minùs in tēporalibus inueniunt aliquid stabilitatis. Responsio quæstionis septimæ. Item cur vnus vocatur in principio, alter circà finem? Respondeo. Ego sum quasi Mater, quæ videns in filij spem vitę, alijs dat fortiora, alijs leuiora. His verò, de quibus non est spes, etiam compatitur, & facit quantumcunque potest. Sed filij ex medicamento matris fiunt deteriores, quid necessè est, tunc laborare? Sic ego facio homini, cuius vo-

voluntas præuidetur feruentior, & humilitas, & stabilitas constantior, huic accedit gratia in principio, & subsequitur in fine. Qui verò inter mala sua etiã conatur, & afficit, vt melior fiat, hic meretur vocari circà finem. Qui verò ingratus est, nõ meretur admitti ad vbera Matris.

INTERROGATIO XIII.
Quæstio I.

NOTÆ.

1 O Iudex quęro à te cur ab alijs citiùs subtrahitur gratia tua, & alij diù tolerantur in malitia sua?

In præsenti Interrogatione circà Primam, Secundam, Quintam, & Septimam Quæstionem, nihil annotandum occurrit, agitur enim de Diuina prædestinatione, prouidentia, gratiæ collatione, quæ cum à Dei voluntate immediatè pendeant, de his nulla reddi ratio potest, & quare vni dentur, & non alteri, & plùs alteri, quàm illi, & vni citiùs, & alteri tardiùs, nouit tantummodò Deus, qui cunctorum est dator donorum, & dat vnicuique secundum suum beneplacitum, & prout nobis expedire cognoscit, qua de re agens Apostolus Paulus Roman. 2. exclamans ait: O altitudo diuitiarum scientiæ, & sapientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius, quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit, & Sapient. 9. Sensum tuum Domine quis sciet: & sanè si de reprobatione, subtractione gratiæ, ac donorum sermo fiat, dubium non est, quin de his causa afferri possit, idque peccatis nostris fieri manifestum est, quoniam voluntatem nostram diuinæ anteponimus, atque hæ sunt causæ, quæ in vniuersum afferuntur hìc, meritò ergo Oseas cap. 13. affirmauit, perditionem nostram ex nobis metipsis esse: at si de prædestinatione tractemus, cum hæc nullam, vt communiter docent Theologi, ex parte nostra causam habeat, nisi voluntas diuina, indè fit Deum solum causas nosse, quare illum vocet, & alium non, & vnum citiùs, & alterum tardiùs, & idcircò in Responsione Quæstionis Quintæ scribitur circà finem, Quod verò non omnibus datur æqualis processus, & gratia, hoc occultum iudicium meum est, qui scio, & moderor vnicuique, quod ei expedit, vndè egregiè D. Augustin. contra Pelagianos scribens Epistola 105. Cur (inquit) ille credat, ille non credat, cum ambo idem audiunt, & si miraculum in eorum conspectu fiat, ambo idem videret, altitudo est diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, cuius inscrutabilia sunt iudicia, idem habet lib. de Correptione, & gratia cap. 8. & de Bono perseuerantiæ cap. 8. & 10. hanc ob causam D. Thom. 1. contra gentes cap. 161. tradit, huius rei non esse rationem quærendam, quippè quæ simpliciter ex Dei voluntate pendet: vide quæ diximus de hac eadem re suprà Quinto Libro Interrogatione Sexta, Quæstione Prima, quæ verò ad intelligentiam Quæstionis Tertiæ, Quartæ, & Sextæ spectare videntur annotauimus suprà Lib. 2. Reuelat. Cap. 1. Nota Tertia, & Lib. 5. Interrogation. Sexta Quæst. 2. quibus locis eędem proponuntur dubitationes, & soluuntur.

2 *In Responsione Quæstionis Tertiæ in qua quæritur, quare alij in hac vita tribulationibus magis præmuntur, alij verò minùs, animaduertendum est, quòd cum legimus ibi, Omnes, qui iudicantur, & qui se ipsos iudicant in præsenti sæculo, non esse venturos ad iudicium, aut legendum esse ad supplicium, vt quidam Codices habent, aut si textus explicandus, illos, qui ad molestias in hoc sæculo patiendas iudicantur à Deo, easq. pro eius amore libenter tolerant, seq. his dignos iudicant, non esse ad iudicium venturos, hoc est ad æternas pœnas, & condemnationem iudicandos, non verò quòd à Christo in vniuersali iudicio iudicandi minimè sint, Omnes enim (ait Apostolus 2. Corinth. 5.) Nos manifestari oportet antè Tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit siuè bonum, siuè malum: & hæc interpretatio colligi potest ex antecedentibus verbis ibi,*

ibi, Vt tribulati in præsenti, consolationem obtineant in futuro.

3 *In præsenti Responsione Quæstionis Quintæ, duo notanda sunt: Primò quid induratio sit: Secundò, quare cor hominis induratur, id namq. nostra culpa fieri legimus hìc: non obdurat Deus, vt testis est D. Aug. serm. de temp. 105. impertiendo malitiā, sed non impertiēdo misericordiam, quibus enim non impertitur, nec digni fiunt, nec merentur, at potiùs vt non imperiatur hoc digni sunt: quid autem induratio sit definitur hoc loco, cùm dicitur; quod est subtractio diuinæ gratiæ, sic etiam D. August. serm. 88. de tempore, vbi loquens de Pharaone de quo Exod. 4. legimus; Ego indurabo cor eius; quid est, ait, indurabo cor; nisi cum absuerit gratia mea, obduret illum nequitia sua; quòd Solis exemplo declarat; cuius superuemente calore, aqua in glaciem concreta resoluitur, & discendente iterùm obduratur, sic quoque cum calor diuinæ misericordiæ superuenerit, cor obduratū resoluitur, & liquefit, idem annotauit Lyran. Exod. 4. ibid. & Ioan. Lor. in c. 7. Act. Apost. ver. 51.*

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ suæ Brigittæ ostendit ei. Qualiter de domo mundi, & vitiorum est iam erepta, & quòd iam ducta est ad habitandum in mansione Spiritus sancti, & ideò monet eam, quòd conformet se cum eodem Spiritu, perseuerādo semper münda, humilis, & deuota.

REVELATIO NONA.

FILIVS loquitur ad Sponsam. Tu es illa, quę in paupere domo nutrita, in societatem magnorum venisti. Quippè in domo paupere tria sunt, scilicet parietes maculosi, fumus nociuus, & fuligo replens. Sed tu es ducta in domum, vbi pulchritudo est sine macula. Calor sine fumo. Suauitas sine fastidio replens. Domus verò pauper est mundus. Cuius parietes sunt superbia. Obliuio Dei. Abundantia peccati. Inconsideratio futurorum. Hi parietes maculant, quia bona opera anihilant, & abscondunt ab homine faciem Dei. Fumus verò amor est mundi, hìc nocet oculis, quia intellectum animæ obfuscant, & facit eam in superuacuis sollicitari. Fuligo verò voluptas est, quia si ad tempus delectat, numquam tamen satiat, nec replet bonitate æterna. Ab his igitur tu es abstracta, & ducta es in mansionem Spiritus sancti, qui est in me, & ego in eo, qui & concludit te in se, ipse quippè mundissimus est, & formosissimus, stabilissimusq. quia omnia sustentat. Ergo conforma te habitatori domus, manendo munda, humilis, & deuota.

INTERROGATIO XIV.

Quæstio Prima.

ITEM apparuit Religiosus ille, qui priùs, in gradu suo dicens. O Iudex quæro à te. Cur animalia patiuntur incommoda, cum non habebunt æternam vitam, nec vtuntur ratione? Quæstio secunda. Item cur nascuntur omnia cum dolore, cum in omnium natiuitate non sit peccatum?
1 Quæstio tertia. 1 Item cur infans portat peccatum patris, cùm non nouit peccare? Quæstio quarta. Item cur hæc contingit frequentius, quòd non præuidetur? Quæstio quinta. Item cur moritur malus bona morte, sicut iustus, & iustus quandoque mala morte, sicut iniustus?

præmonstraretur, qualem vitam in terris esset acturus Christus, laboriosam scilicet, & sexcentis periculis subiectam, & fortasse de nocte fugit, vt fuga, quæ de se difficilis est, noctis obscuritate fiat difficilior: atque ex hoc etiam intelligerent homines, quod in suo aduẽtu in carne, non in Maiestate, & gloria venerat, sed in paupertate, et humilitate. Quarta, & postrema huius fugæ causa est, vt serui DEI noscerent exemplo Magistri sui, aliquando posse, & debere fugere, ac infidelium persecutionem declinare, & hac ratio etiam adducitur hic, atque hoc idem etiam obseruarunt, nam Moses fugit Pharaonem, Dauid, Saul Regem, Paulus per sportam Damasco dimissus est, Petrus Herodem, & Athanasiũ inimicorum etiam declinasse insidias fugiendo testis est ipsemet in Apologia, quam cõtra calumniatores edidit, & ad Hebræos 11. scribens Paulus de hac fuga Sanctorum, In solitudinibus errantes, in montibus, & cauernis: sed quando possint, ac teneantur fugere, hoc requirit altiorem indaginem, & hac de re legendus est D. Aug. ad Honoratum Epist. 180. vbi agit, quibus, quando, & quomodo fugiendum. Quare autem potius in Aegyptũ Christus Dominus fugerit, ratio potest esse primò, vt Herodi discessus Christi occultior esset, nam ad alia Regna intima Iudææ breuior erat, ac frequentior via, illa verò quæ ducebat in Aegyptum, ob solitudines difficilior, & minus frequens erat, aut etiam, vt optimè annotauit Ioannes Maldonatus in Matth. cap. 2. num. 14. fugit Christus in Aegyptum, vt esset extra Herodis Imperiũ, vel vt impleretur illud Oseæ vaticinium cap. 2. Ex Aegypto vocaui filium meum, & hoc illud est, quod in responsione ad hanc dubitationem legimus, Quòd autem fugit in Aegyptum, prophetia completa est, sed hic admonere Lectorem censui, non esse intelligendum Christũ fugisse in Aegyptum, vt Oseæ vaticiniũ impleretur, sed vt Herodis persecutionem declinaret, illud enim, vt non causam, sed euentum significat, fugiendo ergò Herodem, factũ est, vt impleretur prophetia, & in hunc eundem sensum, si quando in sacris Litteris aliquid factum esse legimus, vt scriptura impleretur, illud sic accipiendum est. Cæterùm huius rei plures etiã causas afferunt Euthymius, & Theophylact. Matth. 2. ibi, Accipe puerum, Chrysost. hom. 2. & 8. operis imperfecti. D. Gregor. Nazianz. Orat. 4. de Theologia. & Leo Pont. horum autem potissima ratio est, quoniam superstitionibus, & idolatrijs plena erat Aegyptus. Aegyptij namq. teste D. Hieron. in Isaiam c. 2. & 46. in tantùm idolatriæ, & vanissimæ superstitioni dediti erant, vt Acipitres, Noctuas, Hyrcos, & Asinos diuino numini consecrarent, sed hac de re latiùs agit D. Aug. lib. 17. de Ciuit. c. 16. ex quibus patet, eos non animalia solùm pro Dijs coluisse, sed etiam Cepas, cæteraq. plura huius generis, vt ergò Dominus ostenderet initio suæ Natiuitatis venisse ad tollendam idolatriam, & ad hanc Regionem ab hoc vitio purgandam, fugit in Aegyptum, quod subitò accidit, nam post eius ingressum omnia Idola penitùs corruisse ferunt, quod etiam scribitur Libro 6. Reuelat. Cap. 68. & confirmat Chrysost. hom. 2. operis imperfect. In Aegyptum (inquit) Paruulus mittitur, vt illam regionem, quæ præ omnibus terris impietatis flamma ardebat, igne potiùs fidei succenderet, atque etiam vt significaretur, meritis Christi aliquando forè, vt in Aegypto concursus, & Martyrum, & Anachoretarum ingens fieret, postquam caput eorum ad eam regionem se confert, immò ex hoc Aegyptum spiritualiter Iudæam futuram præmonstrabat, secundum illud Apoc. 11. quæ est spiritualiter Sodoma, & Aegyptus, ex præsentia ergò Christi Domini ibi factum est, vt Paradiso quoquomodo clarior Eremus illa, ac melior redderetur, vndè Chrysost. hom. 8. in Matth. Si quis (inquit) nunc ad Aegypti veniat solitudines Paradiso prorsus omnem illam videat Eremum digniorem, & innumerabiles Angelorum cœtus in cordibus fulgere mortalium, est enim cernere in tota illa regione diffusũ exercitum Christi: his addendum est etiam. Hac fuga in Aegyptum, Saluatorem insinuasse, regnum Dei esse transferendum à Iudæis ad Gentes. Restat modo causas aliquot inuestigemus,

stigemus, quare permiserit Christus tot pueros innocentes, tàm crudeliter occidi, & quidem huic propositæ Quæstioni hoc loco sic respondetur, Quod verò infantes occisi sunt, signum Passionis meæ futura erat, & mysterium vocandorum, & charitatis diuinæ: ex quibus verbis tres præsentis dubitationis solutiones colligendæ sunt, Prima quidem, quòd puerorum Innocentium mors, Christi Domini mortem præmonstrauit, Secunda verò quòd in illis typus quidam præcesserit Martyrum, qui pro Saluatoris cõfessione in noua Lege sanguinem suum erant effusuri, nec defuturos per omne tempus, qui electos Dei persequerentur, quemadmodum prædixit Dominus Ioan. 15. Si me persecuti sunt, & vos persequentur, & hoc significant illa verba, Quòd infantes occisi sunt, signũ Passionis meæ erat, & mysterium vocandorũ, scilicet ad Martyriũ; Tertio, signum quoq. hoc fuit charitatis eximiũ, siquidem hæc illis mors cessit ad martyrij palmam obtinendã, & maius infantibus bonum cædes attulit, quàm tẽporalis vita, quandoquidem ad æternã gloriã semper victuri euolarunt, vndè scitè Hylarius de illis dixit, In æternitatis profectũ per martyrij gloriã efferebãtur. Cæterùm nõ defuerunt, qui alias huius rei causas redderent, existimarunt aliqui id Deum permisisse, vt ostenderetur, & quanta esset Herodis sæuitia, & quod nulla crudelitas cõtra eũ quidquam possit, quem seruare Deus decreuit: adde id factũ esse, vt testimoniũ à pueris Christus acciperet, pro quorũ salute natus erat, vel vt tradit Origen. hom. 3. in diuersos, vt plurimorũ Martyrum pro Domino occisorum, & vt ipsa Bethleem, in qua natus est ipse Saluator, primitias Domino Martyrum obtulisse videatur. Quot autem hi sancti Infantes numero fuerint, nobis incompertum est, sunt qui affirmarunt, fuisse centũ quadragintaquattuor millia, & probant ex eo, quod Ecclesia in eorum festo recitat visionem illam D. Ioan. Apocal. 14. Vidi suprà montem Syon Agnum stantem, & cum eo centum quadragintaquattuor millia, verũ mihi creditu difficile est, tot fuisse illos infantes, tantus enim numerus, nec in tota Iudæa à bimatu, & infrà inueniri forsitan potuisset, sed dicendum est, ibi voluisse Ecclesiam per determinatum numerum, indeterminatum exprimere, vel in eorum festo, in Officio sacro eam visionem recitare, non propter illum numerum, sed ob sequentia verba, quæ valdè Innocentibus congruunt, hi empti sunt primitiæ Deo, & Agno. Alij verò tradunt fuisse mille, & ad probandam suã opinionẽ afferunt illa verba Cant. 5. Dilectus meus candidus, & rubicũdus electus ex millibus, candidus in Ioanne, rubicundus in Stephano, electus ex millibus in Innocentibus, & ideò post Saluatoris Natiuitatem celebrat Ecclesia immediatè festum sancti Ioãnis, Stephani, & Innocentium, sed hoc ipsum probari potest ex Prudentio, qui in Carmine de sancto Romano Martyre ait. Mille paruulos in Bethleem bibisse Christi Calicem. Sed quidquid sit, quot fuerint sancti Innocentes numero, Nobis incompertũ est, vt diximus, & in sacris Litteris, ac etiam prophanis, hic numerus mille frequenter ponitur pro indefinito, & vtitur Scriptura sacra quibusdam numeris determinatis pro indefinitis, vt septies, decies, centies, mille.

REVELATIO SEPTIMA in Libro Quæstionum.

Christus loquens Sponsæ laudat frequẽtationẽ Cõfessionis, nè homo amittat gratiam Diuinam, quam habet.

FILIVS loquitur, Vbi ignis est in domo, necessè est foramen, quod exeat fumus, vt inhabitator ex calore gaudeat. Sic quicumque spiritum, & gratiam meam diuinã tenere desiderat, vtile est sibi confessione continua, per quam egrediatur peccati fumus. Quia licet spiritus meus diuinus in seipso immutabilis sit, tamen à corde illo se citiùs subtrahit, quod humilitatis confessio non custodit. Christus loquitur Sponsæ dicens, quòd homines, qui delectantur in carnalibus, & terrenis delicijs, desideria cælestia, & charitatem, & memoriam Passionis

eius, & æterni iudicij negligentes, istorum oratio est quasi sonus collisorum lapidum, & proijcientur à conspectu Dei abominabilitèr, tamquam abortiuus, & immundus pannus menstruatæ.

REVELATIO OCTAVA in Libro Quæstionum.

ILLE cantabat. Eripe me domine à viro iniquo. Hęc vox est in auribus meis, quasi sonus duorum lapidum collisorũ. Eius quippè cor, quasi cùm tribus vocibus clamat ad me. Prima dicit. Ego volo habere voluntatem meam in manu mea, dormire, & surgere, & loqui placentia. Dabo naturæ, quod appetit, pecuniam desiderio in bursa, molliciem vestium in dorso, cum hæc, & alia habuero, reputo feliciora ista omnibus alijs donis, & virtutibus spiritualibus animæ. Secunda vox eius est ista. Mors non est nimis dura, iudicium non est ita seuerum, vt scribitur, minantur duriora propter cautelam, dantur minora propter misericordiam. Ideò si habuero volũtatem meam in præsenti, anima transeat in futuro sicut potest. Tertia vox est ista. Deus non redimisset hominem, nisi dare vellet ei cęlestia, nec fuisset passus, nisi reducere vellet nos in patriam. Aut quare passus est, aut quis compulit eum pati. Nempè cælestia non intelligo, nisi ex auditu, & vtrum credendum sit Scripturis nescio, tamen si habere possem voluntatem meam, hoc reciperem pro cælesti regno. Ecce talis est eius voluntas. Ideò quasi sonus lapidum est eius in auribus meis. Sed O amice respondeo tibi ad vocem primam. Via tua non tendit ad Cælum, nec passio charitatis meæ sapit tibi. Ideò apertus est tibi Infernus, & quia diligis infima, & terrena, ideò vadas ad inferiora. Ad secundã vocem respondeo tibi. Fili mors erit tibi dura, iudicium intolerabile, fuga impossibilis, nisi te emẽdes. Ad tertiam vocem dico tibi. Frater omnia opera mea ex charitate feci, vt tu esses mihi similis, & auersus, redires ad me. Nunc autem opera mea sunt mortua in te, verba mea onerosa, & via mea neglecta. Ideò restat tibi supplicium, & societas Dæmonum, quia vertis ad me dorsum, calcas sub pedibus tuis signa humilitatis meæ, & non attendis qualis in Cruce steti antè te, & pro te. Ego quippè tripliciter steti pro te. Primò, sicut homo cuius oculum cultellus penetraret. Secundò, sicut homo cuius cor gladio perforaretur. Tertiò sicut homo cuius omnia membra prę dolore instantis tribulatonis contremiscerent. Passio quippè mea, amarior mihi erat, quàm punctura oculo. Attamen eam ex charitate patiebar. Dolor quoque Matris meæ plus mouit meum cor, quàm proprius. Attamen eum sustinebam. Omnia etiam interiora mea, & exteriora, diù ex instãti passione, & dolore tremuerũt. Non tamen dimisi, nec recessi. Sic igitur steti antè te. Sed tu omnia obliuisceris, & negligis, & contemnis. Ideò sicut abortiuum, & pannus menstruatæ proijcieris.

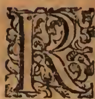
INTERROGATIO XIII. Quæstio I.

TEM apparuit in gradu suo Religiosus,
1 qui priùs dicens. 1 O Iudex quæro à te. Cur ab alijs citiùs subtrahitur gratia tua? Et alij diù tolerantur in malitia sua? Quęstio secunda. Item cur alijs in iuuentute tribuitur gratia? Alij in senectute priuantur ea? Quæstio tertia. Cur alij tribulantur vltrà modum? Alij sunt quasi securi à tribulatione? Quæstio quarta. Item cur alij intelligentia, & ingenium

datur incõparabiliter docile? Alij sunt, sicut Asini sine intellectu? Quęstio quinta. Item cur aliqui nimis indurantur? Alij consolatione mirabili gratulantur? Quæstio sexta. Item cur malis datur maior prosperitas in mũdo, quàm bonis? Quæstio septima. Item cur vnus vocatur in principio? Alius circà finem?

RESPONSIO Quæstionis I.

RESPONDIT Iudex. Amice omnia opera mea ab initio sunt in præscientia mea, & omnia quæcumque facta sunt ad solatium hominis creata sunt. Verùm quia homo præfert voluntatem propriã voluntati meæ. Ideò ex iustitia auferuntur ei bona sibi data gratuitè, vt sciat homo omnia rationabilia, & iusta apud Deum, & quia multi ingrati sunt gratiæ meæ, & tantò indeuotiores fiunt, quò plus multiplicantur eis dona, propterea auferuntur ab illis citiùs dona, vt consiliũ Deitatis meæ manifestetur celeriùs, & nè homo in maius iudicium suum gratia mea abutatur. Item cur in malitia aliqui diù tolerantur. Ratio est, quia multi inter mala sua habent aliquid tolerabile. Nam aut proficiunt alijs, aut cautela sunt alijs. Sicut Saul cum argueretur à Samuele, modicùm videbatur in conspectu hominum peccasse. Sed Dauid plus. Attamen instante probatione, Saul inobediens recessit à me Deo suo, & consuluit phitonissam. Dauid verò in tentatione factus est fidelior, sustinens patienter illata, & reputans accidentia sibi pro peccatis suis. In hoc igitur, quòd ego patienter sustinui Saulem, demonstratur ingratitudo Saulis, & patientia Deitatis meæ, quòd verò Dauid electus est, ostenditur præscientia mea, & humilitas futura Dauid, & contritio eius. Responsio quæstionis secundæ. Item cur aliquibus gratia aufertur in senectute? Respondeo. Omnibus datur gratia ad hoc, vt ab omnibus diligatur dator gratiæ. Ergò quia multi sunt circà finem ingrati meæ gratiæ diuinæ, sicut Salomon. Ideò iustum est vt auferatur in fine, quod non custodiebatur sollicitè antè finem. Nam dona, & diuina gratia mea, aufertur quandoq. propter negligentiam accipientis, quia non attendit qualia accepit, & quæ redderet. Quãdoq. propter cautelã aliorum, vt vnusquisque stans in gratia, semper metuat, & de casu aliorum timeat. Quia etiam sapientes ceciderunt ex negligentia, & etiam, qui amici mei videbantur, per ingratitudinẽ sunt supplantati. Responsio quæstionis tertiæ. Item cur aliquibus maior est tribulatio? Respondeo. Ego sum omnium conditor. Ideò nulla tribulatio venit sine permissione mea, sicut scriptum est, Ego sum Deus creans malum, idest permittens tribulationem, quia nec tribulatio accidit Gentilibus sine me, & sine rationabili causa. Nam Prophetæ mei etiam prædixerunt multa de aduersitatibus Gentilium, vt erudirentur flagellis, negligentes, & abutẽtes ratione, & vt ego Deus omnia permittens cognitus essem, & glorificarer ab omni natione. Si igitur ego Deus nõ parco Paganis à flagellis, minùs parcam ijs, qui copiosiùs de dulcedine diuinæ gratiæ meæ gustauerunt. Quid ergò tribulatio alijs est minor, alijs maior, hoc ideò est, vt homines auertantur à peccato, & tribulati in præsenti, consolationem obtineant in futuro.
2 2 Quia omnes, qui iudicantur, & qui seipsos iudicant in hoc sæculo, non venient in futurum iudicium [†]. Sicut scriptum est, transibunt de morte in vitam. Quod etiam aliqui supportantur à flagello, hoc est, nè flagellati murmurando incurrant iudicium grauiùs, quia multi sunt, qui non merentur in præsenti flagellari. Quidam etiam sunt, qui in hac vita, nec corpo-

† aliàs supplicium.

corporali, nec ſpirituali moleſtia grauantur, qui ita ſecuri ſunt, quaſi Deus non ſit, aut quaſi propter iuſtitiæ opera eorum Deus parcat eis, quibus, & formidandum vehementer eſt, & dolendũ, nè ego Deus parcens eis in præſenti, improuiſus aduenia m, & non compunctos duriùs damnem. Quidam etiam ſunt, qui habentes ſanitatem carnis, tribulantur in anima, de contemptu Dei. Alij verò, nec gaudent ſanitate corporis, nec conſolatione interna animi, & tamen ſtant pro poſſe ſuo, in ſeruitio, & honore meo. Quidam etiam ab vtero matris vſque ad finẽ affliguntur infirmitatibus, quorum omnium tribulationes, ita moderor ego eorum Deus, vt nihil fiat ſine cauſa, & remuneratione, quia multorũ oculi aperiuntur in tribulatione, qui ante tentationes dormitabant. Reſponſio quæſtionis quartæ. Item cur aliqui habent maiorem intelligentiam? Reſpondeo. Nihil prodeſt animæ ad æternam ſalutem, quanta quis abundauerit ſapientia, niſi & fulgeat bona vita, immò vtiliùs eſt habere minorem ſcientiam, & meliorẽ vitam, propterea vnicuique moderata eſt ratio, per quam ſi piè vixerit, obtinere poteſt cælum. Verumtamẽ ratio in multis eſt diſſimilis, iuxta naturalem, & ſpiritualem diſpoſitionẽ. Nam ſicut homo per diuinum feruorem, & virtutes proficit in virtutum perfectionem. Sic & per voluntatem malam, & naturę malam diſpoſitionem, & prauam aducationem, homo defluit in vanitates, Multotiesq. natura patitur defectum, quando contra naturam conatur, & peccatur. Ergò non ſine cauſa eſt, quòd ratio in aliquibus eſt magna, licet inutilis, ſicut illis, qui ſcientiam habẽt, ſed non vitam bonam. In alijs verò eſt minor ſciẽtia, ſed melior vſus. In quibuſdam verò concordant, & ratio, & vita, ſed è contra in alijs, nec ratio, nec vita. Hæc igitur varietas prouenit quandoque ex ordinata mea diuina permiſſione, aut ad vtilitatem hominum, aut ad humiliationem eorũ, & eruditionem, quandoque propter ingratitudinem, & tentationem, quandoque propter naturæ defectum, & latentia peccata, prouenit etiam quandoq. propter occaſionem vitandam maioris peccati, & quia natura non eſt aptior ad maiora percipienda. Omnis ergò qui gratiam intellectus habet, timeat nè grauiùs, ſi negligens fuerit, indè iudicetur. Ille verò, qui non habet intellectũ, & ingenium, gaudeat, & de modico quod habet, quantum poteſt operetur, quia à multis occaſionibus peccati eſt liberatus. Nam Petrus Apoſtolus in iuuentute obliuioſus erat. Ioannes idiota, qui in ſenectute apprehenderũt veram ſapientiam, quia principium ſapientiæ quæſierunt. Salomon verò iuuenis erat docilis, & Ariſtoteles ſubtilis, qui nõ apprehenderunt initium ſapientiæ, quia nec glorificauerunt ſcientię datorem, vt debuerunt, nec imitati ſunt, quæ ſciuerunt, nec ſibi, ſed alijs didicerunt. Sed, & Balaam habuit ſcientiam, quam non imitatus eſt, ideò Aſina corripuit eius inſipiẽtiam, & Daniel iuuenis iudicabat Seniores. Quia litteratura non placet mihi ſine vita bona, ideò neceſſe eſt, vt qui abutuntur ratione, corrigantur, quia ègo omnium Deus, & Dominus, do ſcientiam hominibus, ego corrigo ſapientes, & inſipentes. 3 Reſponſio quæſtionis quintæ. Item cur aliqui indurantur? Reſpondeo, quòd Pharao induratus erat, culpa ſua erat, non mea, quia noluit cõformare ſe diuinę voluntati meę. Nã induratio nihil aliud eſt, niſi ſubtractio meę gratię diuinę, quę ideò ſubtrahitur, quia homo illud nõ tribuit mihi Deo, quod habet liberum, ſcilicet propriam voluntatem. Sicut per exemplum intelligere poteris. Nota exemplum de agro fructuoſo, & infructuoſo. Homo erat poſſidens duos agros, quorum alter incultus manẽs, alter certis tem-

temporibus fructificabat. Cui dixit amicus suus. Miror inquit cum sis sapiens, & diues, cur agros tuos non excolis diligētiùs, aut cur nō tradis alijs excolēdos. Respōdit ille. Alter agrorū quantācumq. diligentiam exhibuero, nihil producit, nisi herbas pessimas, quas bestię nociuæ occupant, & deturpāt locum, cui si adhibuero pinguedinem, tantùm lasciuiēdo insolescit, quod etiā si modicum frumētum produxerit, plures ascedūt zizaniæ, quas dedignor colligere, quia frumentū nō desidero, nisi purum. Ergò consultiùs est agrū talem dimittere incultum, quia tunc bestię non occupant locum, nec bestiæ occultāt se in herbis, & si aliquę herbę amaræ pullulāt, vtile est pro ouibus, quia gustatis illis, discunt suauia non fastidire. Alter verò ager secundum temperiem temporum dispositus est, cuius quædam pars est petrosa, & indiget pinguedine, alia humida indigens calore, alia sicca indigens humore. Ideò secundum qualitatem agri opus meum volo temperare. Ego itaq. Deus similis sum homini isti. Primus autē ager est libera motio voluntatis, data homini, quam magis mouet contra me, quàm pro me, & si aliqua placita mihi fecerit, in pluribus tamen prouocat me, quia voluntas hominis, & mea non concordant. Sic & Pharao fecit, qui cum ex certis signis cognosceret potentiam meam, nihilominùs firmauit mentem suam contra me standi in malitia sua. Ideò expertus est iustitiam meam, quia qui non benè vtitur minimis, iustum est, vt maximis non glorietur. Alter verò ager est obedientia bonæ mentis, & abiectio volūtatis propriæ, talis mens, si est arida in deuotione, expectare debet pluuiam meæ gratiæ diuinæ. Si est petrosa per impatientiam, & obdurationem, ęquanimiter sustineat, purgationem, & correctionē. Si est humida per carnis lasciuiam, amplectatur abstinentiā, & sit sicut animal paratum ad voluntatē possessoris, quia de tali mente ego Deus multum glorior. Ergò quòd aliqui indurantur, hoc facit voluntas hominis mihi contraria, quia licet ego omnes volo esse saluos, tamen non perficitur, nisi homo personaliter cooperatus fuerit, conformando omnē voluntatem suam voluntati meæ. Quod verò non omnibus datur ęqualis processus, & gratia, hoc est occultum iudicium meum, qui scio, & moderor vnicuique, quod ei expedit, & debetur, qui & restringo conatū hominis, nè profundiùs cadat. Nam multi habent talentum gratiæ, qui operari sufficerent, sed renuunt. Alij abstinent à peccato timore supplicij, & quia facultatem peccandi non habent, vel quia peccatum non delectat eos, ideò aliquibus nō retribuūtur dona maiora, quia ego, qui noui solus mentes hominum, scio distribuere dona mea. Responsio quæstionis sextæ. Item cur mali plus quandoque prosperantur in mundo, quàm boni? Respondeo. Hoc est inditium magnę patientię, & charitatis meæ, & probatio iustorum. Nam si solis amicis meis darem temporalia bona, desperarent mali, & superbirent boni, sed ideò dantur omnibus bona temporalia, vt ego Deus omnium dator, & creator diligar ab omnibus, & vt cùm boni superbiunt, per malos erudiantur ad iustitiam. Intelligant etiam omnes, quòd temporalia non sunt diligenda, nec mihi Deo prępονenda, sed habenda ad solam sustentationem, & sint ad seruitium meum tantò feruentiores, quò minùs in tēporalibus inueniunt aliquid stabilitatis. Responsio quæstionis septimæ. Item cur vnus vocatur in principio, alter circà finem? Respondeo. Ego sum quasi Mater, quæ videns in filij spem vitę, alijs dat fortiora, alijs leuiora. His verò, de quibus non est spes, etiam compatitur, & facit quantumcunque potest. Sed filij ex medicamento matris fiunt deteriores, quid necessè est, tunc laborare? Sic ego facio homini, cuius vo-

sibi, *Vt tribulati in præsenti, consolationem obtineant in futuro.*

3 *In præsenti Responsione Quæstionis Quintæ, duo notanda sunt: Primò quid induratio sit: Secundò, quare cor hominis induratur, id namq. nostra culpa fieri legimus hìc: non obdurat Deus, vt testis est D. Aug. serm. de temp. 105. impertiendo malitiã, sed non impertiẽdo misericordiam, quibus enim non impertitur, nec digni sunt, nec merentur, at potiùs vt non imperiatur hoc digni sunt: quid autem induratio sit definitur hoc loco, cùm dicitur; quod est subtractio diuinæ gratiæ, sic etiam D. August. serm. 88. de tempore, vbi loquens de Pharaone de quo Exod. 4. legimus; Ego indurabo cor eius, quid est, ait, indurabo cor, nisi cum absuerit gratia mea, obduret illum nequitia sua, quòd Solis exemplo declarat, cuius superueniente calore, aqua in glaciem concreta resoluitur, & discendente iterùm obduratur, sic quoque cum calor diuinæ misericordiæ superuenerit, cor obduratũ resoluitur, & liquefit, idem annotauit Lyran. Exod. 4. ibid. & Ioan. Lor. in c. 7. Act. Apost. ver. 51.*

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ suæ Brigittæ ostendit ei. Qualiter de domo mundi, & vitiorum est iam erepta, & quòd iam ducta est ad habitandum in mansione Spiritus sancti, & ideò monet eam, quòd conformet se cum eodem Spiritu, perseuerãdo semper munda, humilis, & deuota.

REVELATIO NONA.

FILIVS loquitur ad Sponsam. Tu es illa, quę in paupere domo nutrita, in societatem magnorum venisti. Quippè in domo paupere tria sunt, scilicet parietes maculosi, fumus nociuus, & fuligo replens. Sed tu es ducta in domum, vbi pulchritudo est sine macula. Calor sine fumo. Suauitas sine fastidio replens. Domus verò pauper est mundus. Cuius parietes sunt superbia. Obliuio Dei. Abundantia peccati. Inconsideratio futurorum. Hi parietes maculant, quia bona opera anihilant, & abscondunt ab homine faciem Dei. Fumus verò amor est mundi, hìc nocet oculis, quia intellectum animæ obfuscant, & facit eam in superuacuis sollicitari. Fuligo verò voluptas est, quia si ad tempus delectat, numquam tamen satiat, nec replet bonitate æterna. Ab his igitur tu es abstracta, & ducta es in mansionem Spiritus sancti, qui est in me, & ego in eo, qui & concludit te in se, ipse quippè mundissimus est, & formosissimus, stabilissimusq. quia omnia sustentat. Ergo conforma te habitatori domus, manendo munda, humilis, & deuota.

INTERROGATIO XIV.

Quæstio Prima.

ITEM apparuit Religiosus ille, qui priùs, in gradu suo dicens. O Iudex quæro à te. Cur animalia patiuntur incommoda, cum non habebunt æternam vitam, nec vtuntur ratione? Quæstio secunda. Item cur nascuntur omnia cum dolore, cum in omnium natiuitate non sit peccatum? Quæstio tertia. 1 Item cur infans portat peccatum patris, cum non nouit peccare? Quæstio quarta. Item cur hæc contingit frequentius, quòd non præuidetur? Quæstio quinta. Item cur moritur malus bona morte, sicut iustus, & iustus quandoque mala morte, sicut iniustus?

RESPONSIO

Quæstionis Primæ.

RESPONDIT Iudex. Amice, licet inquisitio tua non sit ex charitate, tamen respondeo tibi ad aliorum charitatẽ Quęris? Cur animalia patiũtur infirmitates? Hoc ideò est, quia in eis, sicut in cæteris omnia sunt inordinata. Nã ego sum omnium naturarũ conditor, & dedi vnicuique naturæ temperamentum suum, & ordinem, in quo vnumquodque moueretur, & viueret. Verùm postquam homo, propter quem omnia facta sunt, dilectori suo, idest, mihi Deo suo se opposuit, cœperunt, & omnia alia inordinationem suam suscipere, & omnia quæcumque ei reuereri deberent, cœperunt se ei opponere, & aduersari; propterea ex huius inordinationis vitio, sicut homini, sic & animalibus plurima contingunt molesta, & aduersa. Cæterùm animalia etiam quandoq. patiuntur propter intemperantiam naturæ suæ. Quandoque propter mitigationẽ feritatis suæ, & purgationem ipsius naturæ. Quandoq. propter peccata hominũ, vt cum illa plagantur, & subtrahuntur, quæ diligit homo, attendat ipse homo, quanta pœna dignus sit, qui maiore vtitur ratione. Etenim nisi exigerent peccata hominum, non ita singulariter animalia, quæ ad manum hominis sunt affligerentur, sed nec ipsa sine magna iustitia patiuntur. Nam aut erit eis ad celeriorem vitæ finem. Aut ad minorem miseriæ laborem, & naturæ fortis consumptionem. Aut propter mutationem temporum. Aut ex incuria hominis labore proueniente. Timeat ergò homo præ cæteris me Deum suum, & tantò mitior sit circà creaturas meas, & animalia, quibus & propter me earum Creatorem misereri debet. Ideò enim ego Deus præcepi homini de Sabbato, quia cura est mihi de omni creatura mea. Responsio Quęstionis secundæ. Item cur omnia nascuntur cum dolore? Respondeo. Homo quando contempsit delectationem pulcherrimam, statim incurrit vitam laboriosam, & quia inordinatio cœpit in homine, & per hominem. Iustitia mea est, vt etiam alijs creaturis, quæ sunt propter hominem, aliqua amaritudo fit propter temperamentum delectamenti sui, & fomentum nutrimenti sui. Ergò nascitur homo cum dolore, & progreditur cum labore, vt ad quietem veram festinare studeat, moritur verò nudus, & pauper, vt refrenet inordinatum motum suum, & timeat futuram discussionem. Animalia etiam ideò pariunt cum dolore, vt excessum temperet amaritudo, & participes sint hominis in labore, & dolore, propterea homo quantò nobilior est animalibus, tantò feruentiùs diligat me Dominum Deum Creatorem suum. Responsio Quæstionis tertiæ. Item cur puer portat peccata patris? Respondeo. Omne, quod de mundo procedit, numquid poterit esse mundum? Itaque primus homo, quandò illam pulchritudinem innocentiæ propter inobedientiam amisit, eiectus est à Paradiso gaudij, & inuolutus est in immundis. Ad hanc ergò innocentiam recuperandam nullus ex se ipso inuentus est sufficiens. Ideò ego misericors Deus in carnem veniens, institui Baptismum, quo puer liberatur à praua immundicia, & à peccato. Et propter hoc filius non portabit peccatum patris, sed vnusquisque in peccato suo morietur. Verumtamen multoties contingit, quòd filij imitantur peccata parentum, ideò, & quandoque puniuntur peccata patrum in filijs, non quia peccata patrum in ipsis impunita erunt, licet pœnæ peccatorum transferantur ad tempus. Sed vnusquisque in peccato suo morietur, & punietur. Quandoque etiam pec-

peccata patrum, ſicut ſcriptum eſt, viſitantur in quartam generationem, quia diuina iuſtitia mea eſt, vt cum filij, nec pro ſe, nec pro patribus ſtudeant mitigare iram meam, puniantur cum patribus, quos contrà me ſecuti ſunt. Reſponſio Quæſtionis quartæ. Item cur hoc, quod non videtur prouenit frequentiùs? Reſpondeo. Scriptum eſt, quòd per ea, quæ peccat homo punietur. Et quis intelligere poterit conſilium Dei, propterea, quia multi quærunt me, ſed non ſecundum ſcientiam, ſed propter mundum. Alij plus iuſto timent. Alij nimis præſumunt. Alij in conſilijs ſuis ſuperbiunt. Ideò ego Deus, qui omnium operor ſalutem, facio quandoque illud prouenire, quod homo plus timet. Quandoque aufertur illud, quod plùs iuſto diligitur. Quandoque quod ſollicitius præuidetur, & deſideratur, elongatur, vt homo præ omnibus ſemper me Deum ſuum timeat, diligat, & cognoſcat. Reſponſio Quæſtionis quintæ. Item cur homo malus aliquando moritur bona morte, ſicut iuſtus? Reſpondeo. Mali habent quandoque quædam bona, & faciunt quędam iuſtitiæ opera, pro quibus in præſenti remunerandi ſunt. Similiter, & iuſti aliquando faciunt quædam mala, pro quibus in præſenti flagellandi ſunt, aut expectandi. Ideò quia in præſenti omnia incerta ſunt, & omnia reſeruantur in futurum, & quia vnus eſt omnium introitus. Ideò, & vnus exitus omnium debet eſſe, quia non exitus, ſed vita beatum facit hominem. Verumtamen, quod malis aduenit exitus, ſicut iuſtis, hoc eſt ex diuina iuſtitia mea, quia illum exitum ipſi deſiderabant. Nam Diabolus præuidens ſuorum amicorum exitus, prænunciat quandoque mortis tempora, ad præſumptionem eorum, & vanam gloriam, & deceptionem, ſicut in illis libris, qui Apocriphi intitulantur inuenitur, vt poſt mortem, quaſi iuſti laudentur, Et contrà iuſtos prouenit quandoque flebilis exitus, ad eorum maius meritum, vt qui ſemper in vita ſua in virtutibus ſolliciti fuerunt. Per mortem contemptibilem liberi euolarent ad cælum, quatenùs nec ipſa peripſemata mundana inuenirentur. Sicut enim ſcriptum eſt, quòd Leo occidit Prophetam inobedientem, & non comedit ex cadauere, ſed cuſtodiuit illud. Quòd enim Leo occidit corpus, quid aliud innuitur, niſi permiſſio mea diuina, vt inobedientia Prophetæ puniretur. Quòd verò Leo non comedit de cadauere, oſtenſio bonorum operum Prophetæ fuit, vt purgatus in præſenti, in futuro iuſtus inueniretur. Propterea timeat vnuſquiſque diſcutere iudicia mea; quia ſicut incomprehenſibilis ego ſum virtute, & potentia. Sic terribilis ſum in conſilijs, & iudicijs meis, me etenim volentes quidam comprehendere in ſapientia ſua, exciderunt à ſpe ſua.

INTERROGATIO XIV. Quæſtio III.

NOTÆ.

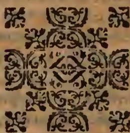
1 CVr infans portat peccatum patris, cum non nouit peccare?

De duobus præcedentibus Quæſtionibus nihil dicendum occurrit, omnia namque ſic manifeſta, apertaque ſunt, vt noſtra non egeant interpretatione, circà verò Quæſtionem tertiam, quoniam quædam habentur in ſacris Litteris, quæ huic contraria eſſe videntur, vt Ezechiel. 18. *Filius non portabit iniquitatem Patris, & Libro* 4. *Reuelationum Cap.* 3. *ſcribitur, Deum non affligere illos pro peccatis parentum, & tamen in hac Quæſtione legimus, infantem portare peccatum patris, &* Exodi 20. *Deum viſitare iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem, ideò hæc quomodo intelligenda ſint, & cohæreant, diligenter à Nobis, ſed breuiter inueſtigandum eſt: prius ta-*

tamen quæstionis sensus aperiendus est: dubitatur ergò hìc, quomodo fieri possit, quòd infans portet iniquitatem patris, cum peccare non nouerit, ex quibus verbis deducitur hoc loco agi de peccato originali, non verò actuali; supponimus namque ad vsum rationis infantem non peruenisse, vndè actuale aliquod peccatum committere minimè potest, quod etiam colligitur euidenter ex Responsione ad præsentem dubitationem, cùm dicitur. Itaque primus homo quando illam pulchritudinem innocentiæ propter inobedientiam amisit. His positis. Dico primo, si loquamur de peccato originali in ratione culpæ, infantem portare peccatum patris, in quantum per virtutem generatiuam patris trahit humanam naturam infectam à patre, deriuatur enim per originem originalis culpa à patre in filium, sicut actuale peccatum per imitationem filij, vt declarat Diuus Thom. 1. 2. quæst. 81. artic. 1. ad primum, & secundum argumentum, & ad portandum peccatum patris, sic consideratum, non est necesse, quòd filius peccare nouerit, vt in Quæstione dicitur, necessarium tamen esset, si de actuali peccato sermo fieret, quia ad illud patrandum rationis vsus supponitur. Dico secundò, si loquamur de peccato originali in ratione pœnæ, quatenùs per illud quis originali iustitia priuatur, quòd infans iustè tali pœna punitur ob culpam patris, quandoquidem primi parentes iustitiæ originalis munus acceperunt pro se, suisq. posteris, si in Dei obedientia perstitissent, qua fracta, iustè sibi, suisque donum illud amiserunt, negari etiam non posset; quòd cum originale peccatum sit quoquomodo etiam voluntarium in paruulis, non quidem voluntate propria, & personali, sed voluntate Adæ, in qua erant tamquam in principio, & capite, quòd, cùm absque Baptismo hi moriuntur, dici potest, quod in peccato proprio moriuntur, & proprij peccati pœnas portant, quoniam illud peccatum erat contractum in persona habentis illud, & cum ea persona moriebatur in illo, ipsa erat, quæ damnabatur propter illud, & illius peccati pœnas luebat, & ita intelligendum esse arbitror, quod legimus in Responsione ad præsentem dubitationem, cum dicitur. Et propter hoc filius non portabit iniquitatem patris, sed vnusquisque in peccato suo morietur: scribitur autem, non portare iniquitatem patris, quia propriam portat, in qua moritur, & per quam debitas pœnas patitur. Dico tertiò, si sermo fiat de peccato actuali, tunc etiam distinguendum est, vt fecimus de originali, nam si hoc peccatum consideretur in ratione culpæ, tunc dicendum est, filium non portare iniquitatem patris, quia impossibilè est huiusmodi peccata parentum traduci per originem in filios, ratio est, quia parentes per generationem transmittunt in filios, ea quæ spectant ad rationem speciei, non verò indiuidui, quæ autem sunt indiuidui, sunt actus personales, qui non traducuntur, non enim Philosophus Philosophum generat, nec Musicus Musicum, secundò, quia id fieri nequit, nisi eadem actio numero, quæ est patris, sit ab ipso in filio, sed in creaturis, actio manens in agente ascribitur ipsimet supposito operanti, pater autem, & filius distinguuntur secundum suppositum, ergò fieri non potest, quòd eadem actio peccati eiusdem secundum numerum sit in patre, & filio. Dico quartò, si loquamur de peccato actuali ex parte pœnæ, vel sermo est de temporali pœna, & tunc contingit aliquando filios portare iniquitatem patris, quatenùs diuino iudicio, vel etiam humano puniuntur quandoque filij pro peccatis patrum, sic enim filius secundum corpus est aliquod patris, & ideò aliquando iustè portat pœnas iniquitatis patris, vt tradit Diuus Thomas 1. secundæ, quæst. 81. artic. secundo ad primum, & Lyranus Exodi 20. ad illud, Visitans iniquitatem patrum in filios: pœna tamen spirituali filios numquam castigari pro peccato patris, testis est D. Augustinus Epistola 75. ad Auitum, quod probat ex eo, quoniam omnes animæ immediatè Dei sunt, vt Ezechiel 1. scribitur, secùs tamen esset si communicarent in eadem culpa, vel per originem,

vel

vel per originem, vel per imitationem, sic enim iustè tali pœna punirentur, atque etiam æterna in quantùm imitarentur peccata patrum, vt dictum est suprà, & in hunc sensum Deus dixit Exodi 20. velle se visitare iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem, quòd autem hic textus sic interpretandus sit;) patet ex sequentibus verbis, quæ sunt, Eorum, qui oderunt me, hoc est, castigabo in tertiam; & quartam generationem eos, qui perseuerabunt exemplo suorum parentum odio habere me, sic enim exponunt Diuus Augustinus lib. vnico contra Adimantium Manichæum capit. 7. & Diuus Thom. part. 2. quæst. 87. artic. 8. ad primum, neque huic contrariatur illud Ezechiel. 18. Filius non portabit iniquitatem patris, idest pœnam iniquitatis patris, quoniam intelligitur, nisi fuerit imitatus peccata patris, quæ interpretatio euidenter colligitur ex verbis textus, vbi legimus, Si generauerit vir filium, & viderit omnia peccata patris, quæ fecit, & timuerit, & non fecerit similia, ipse non morietur propter iniquitatem patris sui, sic habent Diuus Augustinus vbi suprà in Exodum cap. 20. Theodoret. etiam insinuat quæst. 40. in Exodum, quamquam dicere videatur, verba illa, In tertiam, & quartam generationem; continere potiùs comminationem quamdam, quàm quòd verè Deus visitet iniquitatem patrum in filios, infrà tamen eadem Quæstione concedit, Deum filios punire, quia imitantur peccata parentum, idem habet Hieron. ab Oleastro in Exodum cap. 20.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ.

Monet eam, quòd non turbetur, si aliquando verba sua diuina in Reuelationibus ei dicta inueniantur aliquando obscura, aliquando dubia, & aliquando incerta, quia hoc fit ex certis causis hìc assignatis, & occulta iustitia diuina: Consulit tamen, quòd cum patientia, & timore, & perseuerantia humilitatis semper expectentur euentus, & promissiones verborum eius; nè propter ingratitudinem reuocetur gratia promissa; dicit etiam, quòd multa corporalitèr dicta sunt, quæ non corporalitèr, sed spiritualitèr perficientur.

REVELATIO DECIMA.

FILIVS loquitur ad Sponsam. Noli turbari, si loquor vnum verbum obscuriùs, aliud expressiùs, aut si aliquem dico nunc seruum meum, vel filium, & amicum, & iterum inuenitur contrarium; quia verba mea diuersimodè interpretari possunt. Sicut dixi tibi de vno, quòd manus eius fieret mors eius. Et de aliquod non accederet ad mensam meam ampliùs. Hæc ideò dicuntur, quia aut dicturus sum tibi, cur ita dixi. Aut videbis opere finem veritatis, sicut patet in istis duobus. Etiam quandoque dico aliqua obscurè, vt & timeas, & gaudeas, timeas nè alio modo eueniat propter patientiam meam diuinam, qui noui mutationes cordium. Gaudeas etiam, quia voluntas mea semper adimpletur. Sicut etiam in veteri Lege multa dixi, quæ magis spiritualiter, quàm corporaliter intelligi debebant. Sicut de Templo, & Dauid, & Hierusalem, vt homines carnales spiritualia addiscerent desiderare. Nam ad probandum fidei constantiam, & amicorum meorum sollicitudinem multa dixi, &

promisi, quæ secundum diuersos spiritus mei effectus, diuersimodè à bonis, & à malis intelligi possent. Et vt in diuersis statibus singuli habeant vndè exercitari, & probari possint, & à me erudiri: Quòd verò obscurè aliqua dicta sunt, ex iustitia mea est, vt consilium meum abscondereтur. Et vnusquisque patientèr expectaret gratiam meam. Nè fortè, si consilium meum semper certo tempore insinuaretur, omnes in expectando tepescerent. Multa etiam promisi, quæ propter hominum ingratitudinem subtracta sunt. Et multa corporaliter dicta sunt, quæ spiritualiter perficientur, sicut de Hierusalem, & de Sion, quia Iudæi sunt, sicut scriptum est: Cæcus populus Domini, & surdus.

NOTÆ.

Omnia, quæ ad præsentis Capitis intelligentiam facere possunt, tradidimus suprà Lib. 2. Reuelationum Capite 18. Nota 1. 2. 3. & 4.

INTERROGATIO XV.

Quæstio I.

ITEM ille Religiosus, qui suprà apparuit, stans in gradu suo, & dicens. O Iudex quæro à te. Cur multa creata sunt, quæ nullius videntur vtilitatis? Quæstio secunda. Item cur animæ manentes in corpore, vel de corpore egredientes, communiter non videntur? Quæstio tertia. Item cur amici tui rogantes non semper exaudiuntur?
Quæstio quarta. Item cur multi volentes
1 facere mala non permittuntur? 1 Quæstio quinta. Item cur quibusdam non merentibus, mala adueniunt? Quæstio sexta. Item cur hi, qui spiritum Dei ha-
2 bent, peccant? 2 Quæstio septima. Item cur quibusdam Diabolus adhæret, & semper est præsens, alijs numquam?

RESPONSIO

Quæstionis Primæ.

RESPONDIT Iudex. Amice, sicut opera mea multa sunt, sic & mirabilia, & incomprehensibilia. Et si multa sunt, nulla tamen sine causa. Homo quippè similis puero est nutrito in carcere, & tenebris, cui si diceretur, quòd lux, & stellæ sunt, nō crederet, quia nūquam vidit. Similiter homo postquam deseruit lucem veram, non delectatur, nisi in tenebris, iuxtà verbum vulgare: Qui assuescit malo, videtur ei dulce esse malum. Igitur quamuis intellectus hominis obscuratus sit in me, tamen non est aliqua obumbratio, nec transmutatio, quia omnia ita temperatè, & honestè, & sapienter dispono, & disposui, quòd nihil sine causa, & vtilitate factum est. Immò nec Mós altissimus, nec Eremus, nec lacus, sed nec bestiæ, nec reptilia etiam venenosa. Sed sicut hominum, ita & creaturarum omnium prouideo vtilitati. Ego sum similis homini, qui alia loca habet ad spatiandum. Alia ad vtensilium custodiam. Alia pro animalibus mitibus, & immitibus. Alia ad mutationes, & mysteria consilij sui. Alia propter terræ dispositionem sic cōgruentem. Alia ad hominum correptionem. Sic ego Deus omnia ordinaui rationabiliter. Alia propter hominis vtilitatem, & delectationem, quædam propter ferarum, & auium diuerticula, quædam propter excitationem, & cupiditatis humanæ refrenantiam. Alia propter elementorū conuenientiam, quædam propter operum meorum admirationem, quædam propter peccatorum punitionem, & superiorum, & inferiorum conuenientiam. Alia propter causam mihi soli cognitam, & reseruatam. Ecce enim apis breuis, & paruula ad conficiendum mel, multa scit de multis elicere. Sicut, & ceteræ minutæ, & ma-

& magnæ creaturæ, quæ vincunt hominem in solertia, & discretione herbarum, & consideratione vtilitatis suæ, & multa sunt illis proficua, quæ nociua sunt homini, quid ergò mirùm, si sensus hominis infirmus est ad discernendum, & intelligendum mirabilia mea, cum etiam vincatur à minimis creaturis. Ecce quid deformiùs rana, & serpente? quid contemptibiliùs lappa, & vrtica, & similibus? & tamen illa valdè bona sunt, scientibus discernere opera mea. Et ita quæcumque sunt, ad aliquid vtilitatis sunt, & vnumquodque, quod mouetur, scit quomodo natura sua subsistere poterit, & roborari. Ergò quia omnia opera mea mirabilia sunt, & omnia laudant me, ideò homo quantò pulchrior, & prælatus est cæteris, tantò præ cæteris obligatiorem se sciat ad honorem meum. Alioquin, nisi impetus aquarũ aliquibus terminis Montium coarctaretur, vbi esset homini tuta habitatio. Et nisi esset bestijs refugium, quomodo effugerent cupiditatem insatiabilem hominũ. Et si homini essent omnia ad votum, numquid tunc requireret cælestia. Si verò bestiæ nec laborarent, nec timerent, dissoluerentur, & infirmarentur. Ideò plurima opera mea sunt in abscondito, vt ego Deus mirabilis, & incomprehensibilis sim cognitus, & honoratus ab hominibus, ex admiratione sapientiæ meæ in creatione tantarum creaturarum mearum. Responsio Quæstionis secundæ. Item cur animæ non videntur ab homine? Respondeo. Anima longè melioris naturæ est, quàm corpus, quia ex virtute Deitatis meæ est, & immortalis. Participationem habens cum Angelis. Præstantior omnibus Planetis. Nobiliorq. toto mundo. Ergò quia anima nobilissimæ naturæ est, tribuens corpori viuificationem, & calorem, & quia spiritualis est, ideò à corporalibus, nisi per corporales similitudines videri nullatenùs potest. Responsio Quæstionis tertiæ. Item cur amici mei rogantes me in orationibus suis, non semper exaudiuntur à me? Respondeo, ego sum quasi mater, quæ videns filiũ rogantem contrà salutem suam, differt petitionem eius exaudire, compescens fletũ eius cum indignatione quadam, quæ quidem indignatio non est ira, sed misericordia magna. Sic ego Deus, non semper audio amicos meos, quia meliùs video ego, quæ sunt eis vtiliora ad saluté, quàm ipsimet videant. Numquid non Paulus, & alij efficacitèr orauerunt, & tamen non auditi sunt. Sed quare? quia ipsi amici mei inter virtutum abundantiam, quædam habent infirma, & purganda, & ideò nõ audiuntur. Vt tãtò sint humiliores, & ad me feruentiores, quò in tentationibus peccati, maiori charitate à me illęsi defenduntur, & conseruantur. Ergò iudicium magnæ dilectionis est, vt amici mei non semper exaudiantur in orationibus suis propter maius meritum, & ad probandam eorum constantiam. Quia sicut Diabolus conatur, si posset viciare vitam iusti per peccatum aliquod, aut per mortem contemptibilem; vt sic constantia fidelium tepesceret; sic ego permitto non sine causa probari iustum, vt eius stabilitas alijs innotescat, & ipse sublimiùs coronetur. Et sicut Diabolus non erubescit tẽtare suos, quia videt eos promptissimos ad peccandum. Sic ego non parco ad tempus electis meis, quia video eos paratos ad omne bonum. Responsio Quæstionis quartæ. Item cur aliqui volentes facere mala non permittuntur? Respondeo. Quicumque habet duos filios, alium obedienté, alium inobedientem, pater resistit inobedienti quantùm valet, nè excedat in malitia. Obedientem verò probat excitãs ad maiora, quatenùs eius agilitate, etiam filius inobediens incitetur ad meliora. Sic ego multoties non permitto peccare malos, qui inter mala sua aliqua bona faciunt, quibus proficiunt, vel sibi ipsis, vel alijs. Ideò iustitia exigit, vt non statim tradantur Diabolo, nec habeant effectum

explendi velle suum semper. Responsio Quæstionis quintæ. Item cur alijs non merentibus adueniunt mala? Respódeo. Omnis quicumque bonus est, mihi soli Deo cognitus est, & quid meretur. Quia multa videntur pulchra, quæ non sunt. Et aurum probat ignis. Iustus verò, ideò quandoq. tribulatur, vt alijs sit in exemplum, & sibi ipsi in coronam: Sic & Iob probatus est, qui ante flagella bonus erat, sed in flagellis, & post, magis fuit notus hominibus. Et tamen cur ego eum flagellaui, quis discutere velit, vel scire poterit, nisi ego ipse, qui eum pęrueni benedictionibus meis, & conseruaui nè peccaret, & tenui in tentationibus, & sicut sine meritis suis pręueni eum gratia mea; sic, & cum iustitia, & misericordia probaui eum, quia nullus iustificabitur in conspectu meo, nisi per gratiam meam. Responsio Quæstionis sextæ. Item cur hi, qui spiritum meum habent peccant? Respondeo. Spiritus Deitatis meæ non est alligatus, sed vbi vult spirat, & quando vult recedit, nec habitat in vase subdito peccatis, sed in eo, qui charitatem habet. Quia ego Deus charitas sum, & vbi ego sum, libertas est. Ergò, qui accipit Spiritum meum, peccare potest, si vult, quia omnis homo habet liberum arbitrium. Itaque quando homo mouet voluntatem suam contrà me, spiritus meus, qui est in eo, recedit ab eo. Aut ipse homo corripitur, vt corrigat voluntatem suam. Sic Balaam voluit maledicere populo meo, sed non permisi eum ego, quamuis enim Propheta malus, & cupidus erat, tamen loquebatur quandoque bona, non à se, sed à Spiritu meo. Nam multoties bonis, & malis datur donum spiritus mei. Alioquin illi magni eloquentes de tàm sublimibus non disputassent, nisi habuissent spiritum meum, nec ita fatuè contrà me delirassent, nisi contrà me sensissent, & se ad superbiam inclinassent, volentes scire plura, quàm debuissent. Responsio Quæstionis septimę. Item cur Diabolus magis est præsens, & adhæret aliquibus? Respondeo. Diabolus est quasi lictor, & probator iustorum. Ideò permissione mea vexat quorumdam animas. Aliorum obumbrat conscientias, quorumdam etiam vexat corpora. Eorum autem vexat animas, qui contra rationem peccantes, omni se subdunt immunditiæ, & infidelitati. Illorum verò turbat conscientias, & corpora, qui propter peccata aliqua in præsenti purgantur, & vexantur, quę quidem vexatio, etiam infantibus promiscui sexus aduenit, tàm Paganis, quàm Christianis; vel propter incuriam parentum, & naturæ defectum, vel propter terrorem, & humiliationé aliorum, vel propter peccata aliqua, iustitia mea sic misericordìtèr disponente. Vt hi, quibus aufertur occasio peccādi, vel grauiùs non puniātur, vel sublimiùs coronentur. Similitèr etiam brutis multa talia contingunt, vel propter aliorum punitiónem, vel propter celeriorem vitæ finem. Aut propter intemperantiam naturæ suæ. Ergò quòd Diabolus aliquibus adhæret, & est vicinior, permissio mea est. Aut propter maiorem humiliationem, & cautelam. Aut propter maiorem coronam, & sollicitudinem quærendi me. Aut propter peccata purganda in præsenti. Aut quia exigentibus meritis quorumdam pœna inchoatur in pręsenti, duratura sine fine.

INTERROGATIO XV.

Quæstio V.

NOTÆ.

1 CVr quibusdam non merentibus mala adueniunt?

Quæ ad huius Quæstionis intelligentiam spectare possunt, habentur suprà Interrogatione Sexta, Quæstione Tertia, vbi hac de rę annotauimus plura, eadem enim dubitatio ibidem proponitur, et diligenter examinatur.

IN-

INTERROGATIO XV.
Quæstio VII.

2 CVr quibuſdam Diabolus adhæret, & ſemper eſt præſens, alijs numquam?

In præſenti dubitatione ſermo fit de adhærentia, & præſentia Diaboli per tentationem, qui alicui adhærere, & præſens eſſe hìc dicitur, quando tentat: quæritur ergò quapropter alios frequenter tẽtationibus præmat, alios verò raro, atque hunc eſſe Quæſtionis propoſitæ ſenſum patet ex Reſponſione, vbi habetur, Diabolus eſt quaſi lictor, & probator iuſtorum, ideò permiſſione mea vexat quorumdam animas, hoc verò loco duo tentationum genera diſtinguntur, primùm quidem, quod ſe tenet ex parte animæ, et deſumitur ibi, Aliorũ vexat animas: ſecundum verò genus ſe tenet ex parte corporis, et patet ibi Quorumdã vexat corpora. Sed vt hæc legenti euidẽtia fiant, ſciẽdum eſt ex D.Greg.hom.16. in Euangel. & Beda in illud Iacob.1. Vnuſquiſq. tentatur à concupiſcentia propria. Raban. act. 5. Cur te tentauit Sathanas, tribus modis conſueuiſſe Dæmones tentare ſuggeſtione, delectatione, & conſenſu, ſuggeſtione quidem, cùm iuſtorum mentibus turpes cogitationes immittit, eisque, quæ contra diuinã legẽ ſunt ſuggerit, quibus ſi homo non conſentiat, proculdubio de Dæmone victoriam reportat, ſecùs verò ſi ſuggeſtioni, vel delectationi conſenſũ adijciat, tunc enim in homine mox Diabolus habitat, quod egregiè exponit D.Iſid.lib.3. de Summo bono c.5. Vndique, ait, dolos præparat, quouſq. inuenit viam, per quam incautum decipiat, aliud namque eſt Diabolum vniuſcuiusq. mentem intrare, aliud verò inhabitare, nam in cordibus Sanctorũ Diabolus ingreditur, cùm malam ſuggeſtionem inſinuat, ſed non habitat in eis, quia in ſuo corpore non eos transducit, hi ergò modi ſunt, quibus in dies antiquus noſter hoſtis hominum animas tentationibus vexat, verùm, cum parùm ſic proficere videt, eorum etiam corpora Deo permittente moleſtijs afficere ſtudet, quibus ſæpè infirmitates mittit, ſæpiſſimè etiam bonorum temporalium, filiorum, ac honoris iactura torquet, vt vel tentatos ad deſperationis vitium prouocet, vel eoſdem ad inferendas Deo maledictiones inuitet, atque hæc iuſtis de cauſis Deus permittit, quæ in vniuerſum ad tres reuocari poſſũt, prout ex Reſponſione ad præſentem dubitationem colligi poteſt: triplici ergò ratione Deus, quos vult, tentationibus præmi ſinit, iuſtos quidem ad probationem, vel ad maioris gloriæ conſecutionem, electos verò ad purgationem, vt quos errare videt, cædendo flagellis, ab errore compeſcat, Deus ergò quandoque iuſtos antè peccatum percutit, nè in peccatum ruant, & his tentationibus in via Dei magis proficiant, neuè de iuſtitia ſuperbientes cadãt, electos verò poſt peccatum caſtigat, aut vt corrigantur, aut etiam nè in deteriora vitia labantur. Poſtremò reprobos quoq. in hac vita ad dãnationem punit, exigentibus namq. eorum meritis, vt hoc loco legimus, Pœna aliquando inchoatur in præſenti ſæculo duratura in alio ſine fine, omnis namq. diuina percuſſio, teſte D. Iſidor. lib 3. de Summo bono cap. 2. aut purgatio vitæ præſentis eſt, aut initium pœnæ ſequentis, nam quibuſdam flagella ab hac vita inchoant, & in æterna percuſſione perdurant, idem tradit Diuus Gregorius lib.4. Moral.cap.24. ſed hæc de re fuſiùs egimus ſuprà Libr.2, Reuelationum Cap.1. Nota 2. & hic etiam eodem Libro Interrogatione 6. Quæſt.2. plurima etiam de his tradunt Diuus Gregorius lib.2. Moral.cap.26. Diuus Iſidorus lib. 3. de Summo bono cap. 1. 2. & 3. D.Cypr.Epiſt.8. & 56. & in Oratione ad Martyr.cap.9.10. & 11. & in lib. ad Demetrianum D. Chryſoſt. pluribus in locis, & præcipuè homil.9. & 10. in Matth. & 14. in varijs Matth. locis, & homil. 3. Operis imperfecti D.Baſil. Concione 9. in Pſalm. 33. & Pſalm. 59. ſuper illa verba, Da nobis auxilium de tribulatione Concion.14. vbi probat auxilium non eſſe quærendum à fortitudine, non à carnis bona diſpoſitione, non à poſſeſſione pecuniarum, non ab honore, vel gloria, ſed à tribulationibus, Diuus Auguſtinus lib. 83. quæſt. 27. & Pſalm. 30. in

in fine, vbi fornacem vocat aurificis tribulationem, in qua purgatur aurum si homo aurum est, & non palea, D. Athanas. serm. de Virginitate, seu, vt alij de Meditatione, non longè à fine, vbi ostendit, quodnam sit discrimen inter tentationes, & persecutiones iusti, & impij, D. Bernard. in Psalm. Qui habitat, serm. 15 & 16. & ad sororem serm. 43. vbi tres causas affert, quapropter Deus in præsenti vita flagellis homines premat.

FILIVS DEI LOQVENS Sponsæ suæ B. Brigittæ dicit ei, quare, & quando incœperunt ei ministrari ab eo verba diuinarum Reuelationum in spirituali visione. Et dicit ei, quòd verba prædicta Reuelationum, quæ in istis Libris continentur, habent principaliter istas quattuor virtutes. Satiãt enim spiritualiter sitientem veram charitatem. Calefaciunt frigidos. Turbatos lætificant. Et debiles animas sanant.

REVELATIO VNDECIMA, in Libro Quæstionum.

FILIVS Dei loquitur. Per naturalia potest fieri saluber potus, scilicet de frigido ferro, & duro lapide, de arbore arida, & herba amara. Sed quomodo. Certè si calibs caderet suprà mõtem sulphureum fortitèr, tunc quidem de calibe exiret ignis, qui succenderet montem. Ex cuius calore, oliua propè posita, licet extrà arrida, intùs tamen plena pinguedine, inciperet fluere intantùm, quòd etiam herba amara sub oliua posita, ex defluenti oliua dulcesceret, & indè posset fieri saluber potus. Sic ego spiritualiter feci tibi. Nam cor tuũ erat quasi calibs frigidum ad amorem meum, in quo tamen mouebatur scintilla quædam modica amoris ad me, scilicet quando cogitasti me dignum amore, & honore super omnes. Sed istud cor tuum tunc cecidit suprà montem sulphureum, quando gloria, & delectatio mundana aduersabantur tibi, & ille maritus tuus, quem præ cæteris carnaliter dilexisti, à te moriendo auferebatur. Verè voluptas, & delectatio mundana, benè comparantur monti sulphureo, quia tumorem animi, & fœtorem concupiscentiæ, & ardorem pœnæ secum habent. Cumq. tunc in morte eiusdem mariti tui animus tuus grauitèr turbatione concuteretur, tunc scintilla amoris mei, quæ quasi clausa latebat, cœpit exire. Quia considerata vanitate mũdi omnem voluntatem tuam mihi dimisisti, me super omnia desiderando. Propter istam itaque scintillam amoris, oliua arida, idest verba Euangeliorum, & conuersatio Doctorum meorum sapuerunt tibi, & abstinentia placuit tibi, intantùm, quòd omnia, quæ priùs videbantur amara, cœperunt dulcescere tibi. Cumque oliua cœpisset fluere, & verba mea Reuelationum in spiritu tibi superuenerunt, quidam stãs suprà montem clamauit dicens. Ex isto potu extinguitur sitis. Frigidus calescit. Lętificatur turbatus. Cõualescit infirmus.

ITAQVE ego ipse Deus sum, qui clamo, verba mea, quæ tu in spiritualituali visione frequenter à me audis, satiant quasi bonus potus, sitientes veram charitatem. Secundò calefaciunt frigidos. Tertiò turbatos lætificant. Quartò debiles in anima sanant.

INTERROGATIO XVI. Quæstio Prima.

ITEM apparuit Religiosus, qui suprà, stans in gradu
1 suo, & dicens. 1 O Iudex quæro à te. Cur secundum dictum Euangelij ponentur hædi ad sinistram, oues ad dexteram tuam, numquid talibus delectaris? Quæ-
2 stio secunda. Item cum tu sis Dei Filius coęqualis Patri, cur scribitur, quod nec tu,

tu, nec Angeli sciant horam iudicij? Quæstio tertia. Item cum Spiritus sanctus tuus locutus sit Euangelistis, cur tanta est Euangeliorum dissonantia? Quæ-
3 stio quarta. 3 Item cum tanta salus sit toti humano generi in Incarnatione tua. Cur tanto tempore distulisti incarnari?
4 Quæstio quinta. 4 Item cum anima hominis melior sit toto mundo. Cur vbique, & semper non mittis amicos, & prædicatores tuos?

RESPONSIO
Quæstionis Primæ.

RESPONDIT Iudex. Amice non quæris, vt scias, sed vt sciatur malitia tua. Denique in deitate nihil est carnale, nec carnaliter effigiatum, quia deitas mea spiritus est; nec mecum simul boni, & mali cohabitare possunt, non magis, quàm lux simul, & tenebræ. Sed nec dextera, & sinistra in deitate mea est tamquam corporaliter effigiata. Sed nec fęliciores sunt, qui ad dexteram meam erunt, quàm ad sinistram. Sed per similitudinem hæc dicta sunt. Quia per dexteram intelligitur sublimitas meæ diuinæ gloriæ. Per sinistram verò defectus, & priuatio totius boni. Sed nec oues, vel hædi in illa admirabili gloria mea sunt, vbi nihil corporale, & inquinatum, vel transmutabile est. Sed in similitudinibus, & figuris animarũ multoties scribuntur mores hominum. Sicut in oue innocentia. In hædo lasciuia, idest homo incontinens significatur, qui ponendus est ad sinistram; vbi defectus est totius boni. Ergò scito, quòd ego Deus humanis quandoque vtor verbis, & similitudinibus, vt habeat paruulus, quod sugat, & perfecti, vt perfectiores fiant, vt impleatur Scriptura, quia Filius Virginis positus est in cõtradictionem, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Responsio Quæstionis secundæ. Item cur ego Filius Dei ignorare me dixi horam Iudicij? Respondeo. Scriptum est, quòd Iesus proficiebat ætate, & sapientia. Omne itaque, quod proficit, & deficit, habet mutabilitatem, deitas verò immutabilis est. Ergò quòd ego Filius Dei coęternus Patri proficiebam, hoc habui ex humanitate. Quòd verò ignorabam, hoc ignorabat humanitas mea, secundùm verò deitatem omnia sciebam, & scio. Nam nulla facit Pater, nisi quæ ego Filius. Aut numquid aliqua scit Pater, quę non ego Filius, & Spiritus sanctus? nequaquam. Sed solus Pater, cum quo sum ego Filius, & Spiritus sanctus vna substantia, vna deitas, & voluntas, scit horam illam iudicij, non Angeli, nec alia creatura. Respõsio Quæstionis tertię. Itẽ si Spiritus sanctus locutus est Euangelistis. Cur tãta ęst dissonantia inter eos? Respõdeo. Scriptũ est, quòd Spiritus sanctus multiplex est in operationibus suis, quia multis modis distribuit dona sua electis suis. Item quippè scilicet Spiritus sanctus est sicut homo habẽs stateram in manu, concordans, & coaptans extremitates eius multis modis, donec ad stabilitatem ipsum momentum stateræ peruenerit; quam quidem stateram alio modo disponit assuetus, & dissuetus; alio modo fortis, & infirmus. Sic etiam Spiritus sanctus, nunc more stateræ ascendit in cordibus hominũ, nunc iterum descendit. Ascendit autẽ, quãdo mentem eleuat per sublimitatẽ intellectus. Et per deuotionẽ animi. Et per inflammationem desiderij spiritualis. Descendit verò, quando mentem permittit inuolui difficultatibus, anxiari superuacuis, & tribulationibus perturbari. Ergò sicut statera nihil habet certum, nisi moderentur imposita, & adhibeatur etiam manus regentis eam. Sic in Spiritus sancti operatione, moderatio necessaria est, & vita bona, simplicitasq. intentionis. Et discretio operum, atque virtutum. Igitur ego Filius Dei, visibilis in carne, cum in diuersis locis diuersa prædicarem, diuersos habui imitatores, & audi-

auditores. Nam alij sequebantur me ex charitate. Alij ad inueniendam occasionem, & propter curiositatem, quidam etiam de sequentibus me erant subtilioris ingenij, quidā simplicioris. Ideò ego locutus sū simplicia, vndè simplices erudiebantur. Locutus sum etiam altiora, vndè sapientes admirabantur, quandoq. etiam loquebar in parabolis, & obscurè, de quibus aliqui recipiebant occasionem loquendi, quandoque repetebam priùs dicta. Et quandoque augebam, & minuebam. Ideò non mirùm, si hi, qui narrationem Euangeliorū ordinauerunt, quòd posuerunt diuersa, sed tamen vera, quia quidā eorum posuerunt verbum ad verbum, quidam sensum verborum, nō verba, quidam scripserunt audita, non visa. Alij priora posteriùs. Alij plura de deitate mea, & vnusquisq. prout Spiritus sanctus dabat loqui illis. Verumtamen scire te volo, quòd illi Euangelistæ solummodo recipiendi sunt, quos Ecclesia mea recipit, quia plures conati sunt scribere, qui habuerunt zelum, sed non secundum scientiam meam. Ecce enim ego dixi, sicut lectum est hodie, Soluite templum, & ego reædificabo illud. Isti, qui hæc audita testificabantur, veri fuerunt secundùm verbum auditum, sed falsi testes fuerunt, quia non attendebant ad sensum verborum meorum, quia illud verbum intelligendum dixi de corpore meo. Similiter & quando dixi. Nisi māducaueritis meā carnem, non habebitis vitam. Multi retrocesserunt, quia non attendebant clausulam, quam dixi. Verba mea vita, & spiritus sunt, idest spiritualem habent intellectum, & virtutem. Nec mirùm, quòd errabant, quia non sequebantur me ex charitate. Itaq. Spiritus sanctus more stateræ ascendit in cordibus hominum, nunc loquendo corporaliter, nunc spiritualiter. Descendit verò, quando cor hominis induratur ad Deum. Aut hæresibus, aut mundialibus inuoluitur, & obscuratur. Tunc in eodem momento dixit Iudex Religioso quærenti, qui sedebat in gradu scalæ. Tu amice toties quæsisti à me subtilia, & ego iam propter Sponsam meam, quæ astat, interrogo te. Cur anima tua, quæ habet discretionem, & intellectum bonorum, & malorum, magis diligit caduca, quàm cælestia, nec secundum ea, quæ intelligit viuit? Respondit ille Religiosus: Quia contrà rationem ago, & facio sensus carnis præualere rationi. Et Christus dixit. Ideò conscientia tua erit Iudex tuus. Deindè dixit Christus ad Sponsam. Ecce filia quantùm præualet in homine, non solum malitia Diaboli, sed conscientia deprauata. Et hoc prouenit ex eo, quod homo non reluctatur, sicut deberet tentationi suæ. Sed nō fecit ita Magister tibi notus. Cum ipso quippè descēdit spiritus tentans eum intantùm, quòd quasi omnes hæreses essent antè eū stantes, & quasi loquerentur vno ore, nos sumus veritas. Sed ipse non credidit sensibus suis, nec sensit suprà se, ideò liberatus est, & factus est sciens à principio vsq. ad Alpha, & Omega, sicut sibi promissū fuit.

Declaratio.

Idem ab illo primo verbo Bibliæ, quod incipit. In principio creauit Deus cælum, & terram, vsq. ad Apocalypsim Ioannis, vbi scribitur Alpha, & Omega. Et iste Magister, fuit Magister Matthias Canonicus Lincopensis, & Confessor B. Brigittæ. De eodē habetur 1. Lib. Cap. iij. c. & Cap. lij. b. Item vi. Lib. Cap. lxxv. a & lxxxix. Respōsio Quæstionis quartæ. Item cur tantò tempore distuli incarnari? Respondeo. Verè necessaria fuit Incarnatio mea, per quam soluta est maledictio, & omnia pacificata sunt in cælis, & in terris. Sed tamen necessarium fuit, vt homo priùs erudiretur lege naturali. Deindè lege scripta. Nam per legem naturalē apparuit quanta, & qualis fuit dilectio hominis. Per legem scriptam, intellexit infirmitatē suam, & miseriam, & tunc cœpit requirere medicinam. Ergò iustum fuit, vt tunc veni-

in-

ret medicus, quando aggrauata fuit infirmitas, vt vbi abūdauit morbus, superabūdaret medicina. Verumtamen, & in lege naturali, & in lege scripta, multi fuerunt iusti, & multi habebant Spiritū sanctum, & prædixerunt multa, & erudiebant alios ad omnia honesta, & expectabant me Saluatorē. Isti appropinquabant misericordiæ meæ, non supplicio sempiterno. Responsio Quæstionis quintę. Item cum anima melior sit mundo, cur non mittuntur prædicatores vbiq. & semper? Respōdeo. Verè anima dignior, & nobilior est toto mundo, & omnibus stabilior. Nam ideò dignior est, quia spiritualis, & æqualis Angelis, & ad æternū gaudium creata est. Nobilior verò est, quia ad imaginē deitatis meę facta est, & immortalis, & æternalis. Ergò, quia homo dignior, & nobilior est omnibus creaturis. Ideò præ omnibus nobiliùs viuere debet, quia ratione prę alijs est ditatus. Si verò homo abutitur ratiōne, & diuinis donis meis, quid mirùm, si ego hoc punio tēpore iustitiæ, quod tēpore misericordię est, omissum? Ideò ergò non mittuntur vbique semper prædicatores, quia ego Deus præuidens duritiā cordiū multorum, parco laboribus electorum meorum, nè in vacuum tribulentur. Et quia multi ex industria, & certa scientia peccantes, deliberant magis perseuerare in peccatis, quàm conuerti, ideo nō sunt digni audire nūcios salutis. Sed ò Amice, iam finiā te cum responsione cogitationum tuarū, & tu finies vitam. Iam experieris, quid tibi profuerunt eloquentia tua verbosa, & fauor humanus. O quàm fęlix fores, si attēdisses professionē tuam, & votū tuū. Item dixit spiritus ad Sponsam: Filia. Iste, qui tanta, & talia quæsisse videbatur adhuc viuit corpore, sed nō ad diē vnū māsurus est viuus, cuius affectiones, & cogitationes cordis ostensæ sunt tibi per similitudines, nō sibi in maius opprobriū, sed in salutem animarum aliorū. Sed ecce iam cum affectionibus, & cogitationibus finietur spes, & vita eius.

INTERROGATIO XVI.

Quæstio Prima.

NOTÆ.

1 CVr secundum dictum Euangelij ponuntur hædi ad sinistram, oues ad dexteram tuam?

In Responsione ad propositam dubitationem dicitur primò, per dexteram, & sinistrā non aliquem determinatum, aut materialem locum intelligendum esse, sed metaphoricè per dexteram ipsammet beatitudinem designari, ad quam boni in vniuersali Iudicio lata sententia assumendi sunt; sinistram verò locum pœnas æternas notare, ad quas mali dijudicantur, atque in hunc eumdem sensum Glossa Interlinearis exponit text. illum Matth. 25. Statuet quidem oues à dextris, & hædos à sinistris, Quia (inquit) confirmabit in beatitudine bonos, & in miseria malos, vel vt habet Lyran. ibid. Statuet in potioribus bonis Sanctos, quia hi transferentur ad gloriā, mali verò demittentur ad pœnā, ideoq. legimus hic, Per similitudinē hæc dicta sunt, quia per dexterā intelligitur sublimitas diuinæ gloriæ, per sinistram verò defectus, & priuatio totius boni, & hanc interpretationem sequuntur etiā Origen. D. Hieron. Beda, & Auctor operis imperfecti, qui arbitrātur propterea bonos ad dexteram, malos verò ad sinistram futuros esse, quod in sacris Litteris dextera bonum, sinistra verò malum significare consueuerint. Cæterùm mihi dicendum videtur in Valle Iosaphat, vbi vniuersale Iudicium fiet, iudicandos, etiam secundùm loci situm futuros esse dispositos, ac distinctos, quod colligi potest ex verb. D. Matth. loc. cit. Et separabit eos ad inuicem, sicut pastor segregat oues ab hædis, quòd etiam innuere videtur Lyra ibid. & probatur Matth. 13. Exibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum: ex qua intelligimus, hanc separationem ministerio Angelorum esse faciendam, ac etiam veram, & realem esse futuram secundum loci situm, nō tantummodo secundùm cognitionem Christi, hoc idem

affirmat Cornel. Iansenius in sua cōcordantia Euangelica part. 4. cap. 227. His declaratis, dico per dexteram etiam intelligi posse locum distinctum, & honorificentiorem, in quo ponentur boni, per sinistram verò inferiorem situm, & ignobiliorem, in quo statuentur mali, fauet huic sententiæ Hilarius in Matth. vbi suprà, & Lyranus, & alij. Superest modo breuiter videamus, quid hoc loco per oues, quidue per hædos intelligendum sit, & vt ex Responsione constat, per oues boni, per hædos mali notantur, dicitur enim hic, Oues innocentiæ esse symbolum, & ideò bonos significare ponendo à dextris, hædos verò, quippè qui animalia lasciuia sunt, & ad coitum feruentia, malos insinuare, qui à sinistris statuendi sunt, quod etiam tradit Diuus Hieronym. in Matth. cap. 25. Chrysostom. verò homil. 8. in Matth. malorum esse symbolum hædos asserit, quoniam hi nullum ferunt fructū, cui adstipulantur Theophylact. & Euthymius, addunt quoque Origen. in Exodum, homil. 9. & super Leuit. homil. 2. & super Numeros homil. 47. D. Bernard. serm. 35. in Cantic. Arnob. in Psalm. 65. hædos peccatores designare, quandoquidem hædi animalia sunt petulantia, inquieta, et præcipitia amantia; secùs verò dicendum de ouibus, ob eorum mansuetudinem, simplicitatem, & quia fructum ferunt, designant enim bonos à dextris in vniuersali iudicio statuendos, sic Origen. in Matth. homil. 34. Diuus Cyprianus Epistola 1. Arnob. in Psalm. 8. & 94. Hilar. in Psal. 62. Euthym. Theophylact. & Chrysostomus, vbi suprà: atque ex his patet, quid in proposita Quæstione per dexteram, & sinistram, quidue per oues, & hædos intelligendum sit.

INTERROGATIO XVI.
Quæstio Secunda.

2 CVm tu sis Filius Dei coęqualis Patri, cur scribitur, quòd nec tu, nec Angeli sciant horam iudicij?

Circà dubitationem hoc loco factam, declarandum occurrit id, quod in Responsione ad eam scribitur, nempè Christū Dominum Iudicij diem secundùm quòd homo erat, ignorasse, & ad hoc probandum adducitur illud Lucæ 2. Iesus proficiebat sapientia, ætate, & gratia, ex quo videtur deduci, quòd sicut ipse, secundùm quòd homo, sapientia, & scientia proficiebat, ità etiam pro vt talis ignorasset huiusmodi diem, sicut se ignorasse dixit Marci 13. & Matth. 24. vbi Christus affirmauit diem Iudicij Patrem suum tantummodò nosse: atque hæc duo, quoniam peculiarem habent difficultatem, & à sanctis Patribus diuersimodè explicantur, ideò breuiter discutienda sunt, vt dubitationis præsentis Responsio palàm fiat: & sanè de scientia Christi circà diem Iudicij antiquorū multiplex opinio fuit, sunt namque, qui arbitrantur, Christum Dominum antè resurrectionem diem illum ignoraße, post verò sciuisse, quandoquidem tunc à Patre vniuersalis Iudex fuerat constitutus, & iudiciariam potestatem adeptus, alij verò affirmarunt, illum diem re vera, Christum non ignorasse, sed dicitur nesciuisse, quatenus fecit, vt nos ignoraremus eum, aut vt corpus eius mysticum, quòd est Ecclesia ignoraret, ita sentiunt Origen. vbi suprà Diuus Hieronymus, Beda, & Theophylactus Matth. 24. ad illud; De die autem illa, Diuus Gregorius lib. 8. registri cap. 42. Diuus Augustin. lib. 1. de Trinitate capit. 12. & de Genesi contrà Manichæos cap. 23. & lib. 83. quæst. 61. Diuus Chrysostom. homil. 68. in Matth. alij etiam arbitrati sunt, Saluatorem nostrum ignorasse hunc Diem scientia experimentali, idest nondum fuisse expertum, secundum quem dicendi modum interpretantur illud Lucæ 2. Iesus proficiebat sapientia, sic habent Origen. qui suprà, & Epiphanius hæresi 69. Chrysostomus homil. de Trinitate capit. 3. Bernardus de duodecim gradibus humilitatis, & sanè quosdam ex his modis dicendi, quos hactenus enumerauimus parum probabiles esse affirmarem, nisi tot grauissimorum virorum auctoritas vrgeret, illi enim, qui Christum ad tempus ignorantem faciunt, non sunt audiendi, quandoquidem teste Paulo Apost. ad Colossen. 2. in Christo sunt om-

omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ: probabilior tamen videtur eorum sententia, qui asserunt Christum ignorasse diem iudicij, quatenus eum nobis non reuelauit, aut quia non est expertus, quia nondum exercuerat iudiciariam potestatem, & ita nesciebat practicè illum diem: quamquam sic etiam Pater ignorasse diceretur, quia nobis illum non reuelauit, nec expertus est, & tamen Matth. 24. legimus, solum Patrem nouisse illum. Dicendum ergò primò Nobis est in sacris litteris Christum dici nescire diem illum, eò quòd eius diei cognitionem sibi tantùmmodò reseruauerit, vt etiam alijs eam communicare noluerit, & ita nescire dicitur secundum communem loquendi modum, quo vtuntur homines, cum aliquid in secreto susceperunt, sic tradit D. August. lib. 1. de Trinit. cap. 12. & 1 de Genes. ad litteram cap. 22. Basil. lib. 4. contrà Eunom. Hieronym. Chrysost. & Theophylactus in locum citatum Matthæi, Athanas. serm. 4 contrà Arrianos, Hilarius lib. 9. de Trinit. sub finem, D. Ambrosius lib. 5. de fide cap. 7. & licet diceret forsitan quispiam in hunc sensum, quòd etiam Pater ignoraret diem illum, quia alijs eum nõ reuelauit, ex quo hoc sibi etiam reseruasse videtur; id tamen de Patre non propriè diceretur, & de illo minimè euidenter concluderetur, sicut de Christo, qui cum Iudex vniuersalis constitutus sit, & iudiciariam potestatem habuerit à Patre, iuxtà illud Ioannis 5. Pater omne iudicium dedit Filio, hinc fit, quòd peculiari ratione spectet ad illum, quidquid ad huiusmodi iudicium pertinet, & per consequens ipse solus dicatur ignorasse, quatenùs noluit communicare, id quod titulo peculiari debitum illi erat, & à Patre concessum. Dico secundò, Christum quatenùs hominem ignorasse diem Iudicij, sic enim dicitur in Responsione ad dubitationem hanc, quam solutionem esse probabilissimam censeo, si exponatur eo modo, quo paulò post à Nobis exponitur, in quo sensu cõmuniter à Theologis recipitur, & sanctorum Patrum auctoritatibus nititur; sic eam admittunt D. Ambros. super cap. 17. Lucæ, D. Gregor. Nazianz. Orat. 4. de Theologia, D. Athanasius serm. 4. contrà Arrianos, Theodoretus Anathematismo 4. Diuus Chrysostomus, seu quisquis fuerit Auctor operis imperfecti hom. 49. Cirillus lib. 1. in Ioannem cap. 17. & lib. 10. Thesauri capit. 7. Damascenus lib. 3. de fide capit. 21. Nicet. 3. Thesaur. cap. 38. Ceterùm quia indicauimus suprà, propositionem hanc, Christus inquãtum homo diem Iudicij ignorare, prima facie aliquibus duram videri posse, ideò declaranda est, habet enim duplicem sensum, nam si per eam intelligamus, quòd Christus non habeat cognitionem creatam in intellectu suæ animæ de illa die iudicij, falsissima est, non enim sola diuina, sed etiam humana natura talem diẽ nouit, quia in ipsa humana natura erant omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ, et illa interpretatio est damnata in Concil. 6. Constantinopolitano actione 11. quandoquidem illa propositio absolutè sumpta, & in illo sensu rececepta, ignorantiam ponit in Christo, quod repugnat sacris Litteris, testimonijs sanctorum Patrum, et dignitati personali Christi, qui Dux est supremus, et vniuersalis Doctor, & Iudex, ex quo Capite etiam reyciendi sunt, qui affirmarunt, Christum cùm illa verba protulit, De die illa nemo scit, saltem pro illo tempore ignorasse, & hic fuit error hæreticorum, qui Agnoitæ vocantur, vt referunt Isid. lib. 8. Etymolog. cap. 5. Gregor. lib. 8. registri Epistola 42. Damascen. de hæresibus, Nicephorus lib. 18. Hist. cap. 50. alter ergò sensus illius propositionis, qui verissimus est, Christum ignorare Iudicij diem, quatenùs homo, hoc est, quod non, quia est homo, Christus scit diem illum, aut ex viribus naturæ humanæ, sed quia homo Deus est, & quia ex visione beatifica, & reuelatione diuinã illum diem scire debet, & scit, non ergò Christus negat, se etiam vt hominem diem Iudicij scire, sed negat se scire eo titulo, quod homo est, & idcircò diligenter consideranda sunt verba Responsionis allatæ hic, quæ sunt; Quod verò ignorabam, ignorabat humanitas mea, secundùm verò deitatem omnia sciebam, hoc est, quòd ille dies mihi notus esset, non erat ex humanitate, aut quia homo essem, quia illud nõ habebam ex ea, sed ex ipsa-

met Diuinitate vnita hypostaticè cum Humanitate. & hoc indicant illa verba Quòd verò ignorabam, ignorabat humanitas mea; neque etiam deduci potest aliquando Christū ignorasse, cum ex illis verbis, quæ immediatè suprà habentur, nimirùm, Ergò quod ego Filius Dei coæternus Patri proficiebam, hoc habui ex humanitate mea, quæ verba desumpta sunt, ex 2. cap. D. Lucæ, qui scribit, Iesum profecisse ætate, & sapientia, non inquam hoc obstat, quia vel hoc intelligitur profecisse secundum opinionem hominum, quia illum existimabant homines semper esse magis, ac magis sapientē, sic D. Athanas. Orat. 4. contra Arianos, Nazianzenus Orat. 5. in S. Basilium, Cyrillus lib. 1. in Ioan. cap. 17. Ambros. lib. 5. de Fide cap. 8. D. August. lib. 2. de Peccatorum meritis, & remiss. cap. 29. & lib. 83. quæst. q. 65. lib. 15. de Trinitat. cap. 26. Hieronym. in Isaiam cap. 2. in Hieremiam cap. 31. ad illud, Mulier circumdabit virum Beda homil. Dominicæ primæ post Epiphaniam, Bernard. homil. 2. super Missus est, Vgo Victorinus lib. de Incarnat. cap. 6. sed præter superiorem interpretationem addit aliā D. Damascenus lib. 3. de Fide c. 22. qui dicit, Christum sapiētia profecisse ad eum modum, quo dicimus, Apostolos plurimum in mundo profecisse sua prædicatione, addit D. Thom. in 3. dist. 14. quæst. 1. & Albertus Magnus ibidē, illum profecisse sapientia, hoc est experimētali sciētia, quemadmodū indicat Paulus Hebr. 5. Didicit ex his, quæ passus est.

INTERROGATIO XVI.

Quæstio Quarta.

3 CVm tanta salus sit toti humano generi in Incarnatione tua, cur tanto tempore distulisti incarnari?

Circà Christi Domini Seruatoris Nostri Incarnationis tempus, tria sacri Theologi scitu sanè dignissima tradunt, Primò quidem non fuisse conueniens antè peccatum Deū Incarnari, cum enim Incarnatio ordinetur ad naturæ lapsæ reparationem, tamquam medicina, & tunc in eo statu natura humana non egeret, consequens fuit, nec debuisse, tunc Deū Incarnari; scribitur enim Matth. 9. Quod nō est opus valentibus Medico, sed malè habētibus. Secundò dicitur, tempus post peccatum immediatum nec fuisse conueniens, tùm propter humilitatem; quia si Deus statim post lapsum subuenisset, sicut peccauit homo per superbiam, ita potuisset homo contemnere beneficium, vt ergò humiliaretur homo, suamq. ægritudinem agnosceret; distulit Deus Incarnationem, & hæc ratio affertur hic in responsione ad quæstionem: hanc eamdem rationem afferunt Irenæus lib. 4. contra hæreses cap. 75. Theodoretus de Curationibus Græcanicarum affectionum ad finem, Eusebius lib. 1. Hist. cap. 2. egregiè Leo Papa serm. de Natali tertio: Bernard. serm. 1. de Aduentu, Ambros. circà illa verba ad Galat. 3. Lex pedagogus noster fuit in Christo, & postremò latè Diuus Thom. 3. par. quæst. 1. art. 5. cui addit tres alias causas, idq. factum esse ait tùm ratione dignitatis Incarnati Verbi, quod præcedere debebat longa series Prophetarum, Patriarcharum, Legislatorum, tùm etiam ratione feruoris fidei, nè illa tabesceret: si enim in prima ætate Incarnatum fuisset Verbum, feruor fortassè fidei refriguisset in tanta temporis distantia; tertio dicit hoc Deum fecisse, vt ordo naturæ seruaretur, natura enim de ætate in ætatē debuit in maius bonum promoueri. Sed vt quasdam alias huius rei causas ex Patribus reddamus D. August. Tract. 31. in Ioan. & Leo Pont. vbi sup. id factum esse docent, quia decuit tam eximia medicina diù expectari, aut etiam sicut indicant Greg. Nyss. Oratione Cathechetica de Natali, Athanas. de Humanitate Verbi, D. Chrysost. hom. 4. ad Galat. & 46. ad Coloss. vt temporis diuturnitate peccati virus sese magis effunderet, & magis intelligeretur necessitas medicamēti, quod latiùs annotauit Theophylact. super Epistolam ad Hebr. 9. ad illa verba, Nunc autem semel in consummatione sæculorum, vbi hanc sententiam refert ex Gregor. Nyss. Quomodo (inquit) infiniti Medici intùs adhuc febri corpus subpurgante, cum per morbum facientes causas adhuc accenditur, nullū adhibent ægroto ex cibis auxilium, expectantes

tan-

tantisper, dum malum hoc ad summum increuerit; sic & nobiscum actum est; expectauit animarũ Medicus, donec vniuersæ malitiæ ægritudo panderetur, sed & hæc eadem ratio affertur in Respõsione Quæstionis Quartæ, ibi, Ergò iustum fuit, vt tunc veniret Medicus, quando aggrauata fuit infirmitas, vt vbi abundauit morbus, superabundaret medicina. Addunt etiam Augustin. lib. 83. quæst. 54. & Leo Pont. serm. 3. de Epiphania hoc fecisse Deũ, vt fides Incarnationis Christi pro perfectis præpararetur, atque ita magis confirmaretur, aut etiam sic ostenderet suam iustitiam; dum tamdiù excludit à patria Patres, quæ est ratio Diui Bonauenturæ in 3. distinct. 1. quæst. vlt. art. 2.

CHRISTVS LOQVENS SPONSÆ suæ Brigittæ dicit, quòd non debet turbari, ex eo quod ipse non facit statim iustitiam super hominem magnum peccatorem, quia ipse sententiã differt, vt sua iustitia in illo fienda alijs manifestetur. Dicit etiam quòd verba sua diuina in isto Libro Cælestium Reuelationum contenta priùs debent crescere, & vsque ad plenam maturitatem fructificare, & posteà producent effectum suum, & virtutem in mundo. Quæ quidem verba sunt sicut oleum in lampade, idest in anima virtuosa; quibus ipsa impinguatur, & superueniente Spiritu sancto eam ardere, & splendore mirabili lucere faciunt. Submittit etiam, quòd dicta verba Reuelationũ priùs ascendent, & fructificabunt alibi, quàm in Regno Sueciæ, vbi eidem Sponsæ reuelari diuinitùs inceperunt.

REVELATIO DVODECIMA in Libro Quæstionum.

FILIVS Dei loquitur. Cur turbaris, quòd illum tàm patienter supporto? Nescis quòd graue est æternaliter ardere, & ideo vsque ad vltimum punctum sufero eum, vt in eo iustitia mea alijs manifestetur. Itaq. vbicumq. colores seminati sunt, si antè tempus suum succidantur, non ita benè valent rei colorandæ, sicut si succidantur tempore debito; Sic verba mea, quæ cum iustitia, & misericordia manifestãda sunt, & vsque ad plenitudinem maturitatis fructificare debent, & crescere, & tunc rei, cui apponentur, magis conueniunt, & virtutem meam conuenienter colorabunt. Cæterùm cur turbaris, quòd ille de verbis meis diffidit, nisi signa euidentiora ostendantur. Numquid tu genuisti eum, aut nosti interiora eius, sicut ego? Ipse vtiq. est quasi lampas ardens, & lucens, cui imposita pinguedine, mox appropinquat lichinus ei firmiter inhærens; Sic ipse lampas est virtutum, lampas apta ad recipiendum diuinam gratiam meã. Huic mox, vt infundentur verba mea, liquescent perfectiùs, & descendent ad
1 interiora cordis. 1 Et quid mirùm si
var. lect. pinguedo liquescit, & lampadẽ facit ardere. Iste quippè ignis spiritus meus est, qui est, & loquitur in te, & ipse idem spiritus, etiam est, & loquitur in eo quamquam occultiori modo, & sibi vtiliori. Hic ignis accendit lampadem cordis eius ad laborandum in honore meo.
2 2 Et accendit etiam animam ad recipiendum diuinam gratiæ, & verborum meorum, à quibus anima dulciter recipitur, & pleniùs impinguatur, quando ad opera peruenitur. Ideò non timeas, sed sta stabiliter in fide. Si verba ista venirent de spiritu tuo, aut de spiritu mũdi huius, meritò tibi esset formidandũ. Sed quia sunt de spiritu meo, quem habuerunt Prophetæ sancti, ideò non est tibi timendum, sed gaudendum, nisi fortè plùs pertimescas de vano nomine mundi, quàm de protractione verborũ meorum diuinorum. Audi præterea, quæ dico. Regnum istud cum peccato magno, & diù impunito commixtum est. Ideo verba mea hic adhuc ascendere, &

fructificare non possunt; sicut tibi declarabo nunc per similitudinē loquendo. Si nucleus plantatus esset in terra, super quem aliquid ponderosum positū esset propter quod non posset ascendere. Qui nucleus existens bonę, & recentis naturę, cum à superiore pondere deprimente non habet ascensum, tunc inquirit circa terram ascensum suum, ea ex parte, vbi minùs ponderosum est. Vbi sic profundè, & stabiliter infigit radices, quòd non solū facit fructum pulcherrimū, immò etiam trunco fortiter crescēte adnihilat omne impediens ascensum, & extendit se super id, quod est ponderosum. Sic nucleus iste significat verba mea, quæ exigente peccato, cū in Regno isto nunc conuenienter ascensum habere non possunt, priùs alibi ascendent, & proficient, donec duritia terræ istius Regni decrescente misericordia aperiatur.

NOTÆ.

1 Et quid mirùm, si pinguedo liquescit, & lampadem facit ardere? var. lect. *M. S. Vatic. hunc Textum sic restituit: Quid mirùm, si pinguedo liquescit; quando ignis ardet in lampade, qui pinguedinem liquefacit; & lampadem facit ardere.*

2 *Et paulò post eodem Cap. vbi legimus: Et accendit etiam animam ad recipiendum aruinam gratiæ, & verborum meorum: Vatican. Codex legit, Indicans quid per aruinam intelligendum sit; ad recipiendum aruinam, hoc est pinguedinem gratiæ, & verborum.*

DEVS PATER LOQVITVR B. Brigittæ subtiliter informans eā de virtute illorum quinque locorū, quæ sunt in Hierusalem, & Bethleem, & de gratia, quam recipiunt peregrini visitantes illa loca cum humilitate deuota, & vera charitate. Dicens, quòd in dictis locis fuit vas clausum, & non clausum, nascebatur Leo, qui videbatur, & non videbatur, fuit Agnus tonsus, & non tonsus, ponebatur serpens, qui iacuit, & non iacuit, vbi etiā fuit Aquila quæ volauit, & non volauit. Et exponit omnia ista in figura.

REVELATIO XIII. in Libro Quæstionum.

DEVS Pater loquitur. Quidam Dominus fuit. Cui dixit seruus suus. Ecce nouale tuū excultum est, & radices extirpatæ sunt, quando ergò seminandum est triticum? cui Dominus, licet (inquit) radices extirpatæ videantur, tamen adhùc inueterati trūci, & stipites derelicti sunt, qui in vere ex pluuijs, & ventis soluendi sunt. Ideò expecta patiēter tempus seminandi. Cui respondit seruus. Quid mihi faciendum est inter tempora veris & messis. Cui Dominus. Ego (inquit) scio quinque loca, omnis, qui ad illa accesserit, habebit quintuplicem fructū, si tamen mundus venerit, & vacuus à superbia, & feruens charitate. In primo loco fuit vas clausū, & non clausum, vas paruum, & non paruum, vas luminosū, & non luminosum, vas vacuum, & non vacuum, vas mundum, & non mundum. In secūdo loco nascebatur Leo qui videbatur, & nō videbatur. Qui audiebatur, & non audiebatur, qui tangebatur, & non tangebatur, qui agnoscebatur, & incognitus fuit, qui tenebatur, & non tenebatur. In tertio loco fuit Agnus tonsus, & non tonsus. Agnus vulneratus, & non

& non vulneratus. Agnus clamans, & non clamans. Agnus patiens, & non patiens. Agnus moriens, & non mo-riēs. In quarto loco ponebatur serpens, qui iacuit, & non iacuit. Mouebatur, & non mouebatur. Audiuit & non audiuit. Vidit, & non vidit. Sentiebat, & non sentiebat. In quinto loco fuit Aquila, quæ volauit, & non volauit, quę & venit in locum, vndè numquam recessit, quæ requieuit, & non requieuit, quæ innouabatur & non innouabatur, quę gaudebat, & non gaudebat, quæ honorabatur, & non honorabatur.

EXPOSITIO, ET DECLARATIO prædictorum in figura.

PATER loquitur. Vas illud de quo dixi tibi. Maria filia Ioachim Mater Humanitatis Christi fuit. Ipsa enim fuit vas clausū, & nō clausum, Clausum Diabolo, & non Deo, quia sicut torrens cupiens ingredi vas oppositum sibi, & non valens, inquirit alios exitus, & ingressus, sic Diabolus quasi torrens vitiorū cupiebat totis adinuētionibus suis appropinquare cordi Mariæ. Sed numquam ad aliquod quantumcūq. minimum peccatū valuit inclinare animum eius, quia clausum erat contra tentationes. Nam torrens Spiritus mei, influxerat cor eius, & spirituali gratia repleuit eam. Secundo fuit Maria Mater Filij mei. Vas paruum, & non paruum. Paruum, & modicum in humilitatis suæ cōtemptu, magnum, & non paruū in charitate Deitatis meæ. Tertio fuit Maria vas vacuum, & non vacuum. Vacuum ab omni voluptate, & peccato, non vacuum, sed plenum cælesti dulcedine, & omni bonitate. Quarto fuit Maria vas luminosum, & non luminosum. Luminosum, quia omnis anima pulchra à me creata est, sed anima Mariæ creuit ad omnem perfectionem luminis intātùm, quòd Filius meus fixit se in anima eius, ex cuius pulchritudine gaudebant cælum, & terra. Sed vas istud, non luminosum fuit apud homines, quia mundi honores, & diuitias contemnebat. Quinto Maria fuit vas mundum, & non mundum. Mundum verò fuit, quia tota pulchra, & tanta immundicia non inueniebatur in ea, vbi cuspis acus infigeretur. Sed non mundum fuit, quia de radice Adæ processit, & de peccatoribus nata est, licet sine peccato concepta. Vt Filius meus
1 de ea sine peccato nasceretur. Ergò qui ad locum istum, scilicet vbi Maria nata est, educata fuit, venerit, non solùm mundabitur, sed & erit vas in honorem meum. Secundus locus est Bethleem, vbi Filius meus tamquam Leo natus est, qui videbatur, & tenebatur secundum Humanitatem, sed secundum Diuinitatem, inuisibilis, & incognitus fuit. Tertius locus est Caluariæ, vbi Filius meus tamquam Agnus innocens vulneratus, & mortuus est, secundum Deitatē impassibilis, & immortalis erat. Quartus locus fuit Hortus sepulchri Filij mei, in quo quasi serpens contemptibilis ponebatur, & iacuit Humanitas eius, sed secundum Deitatem vbiq. erat. Quintus locus erat Mons Olìueti, de quo Filius meus, quasi Aquila euolauit secundum Humanitatem in cælum, vbi secundum Deitatem semper erat. Qui innouabatur, & quieuit secundum Humanitatem, cum secundum Deitatem semper quietus, & idem erat. Ergo qui ad ista loca venerit mundus cum bona, & perfecta voluntate, habebit videre, & gustare, quàm dulcis, & suauis sum ego Deus. Itaq. cum veneris ad ista loca, ostendam tibi plura.

NOTÆ.

1 ERgò qui ad locum istū scilicet vbi Maria nata est, educata fuit venerit.

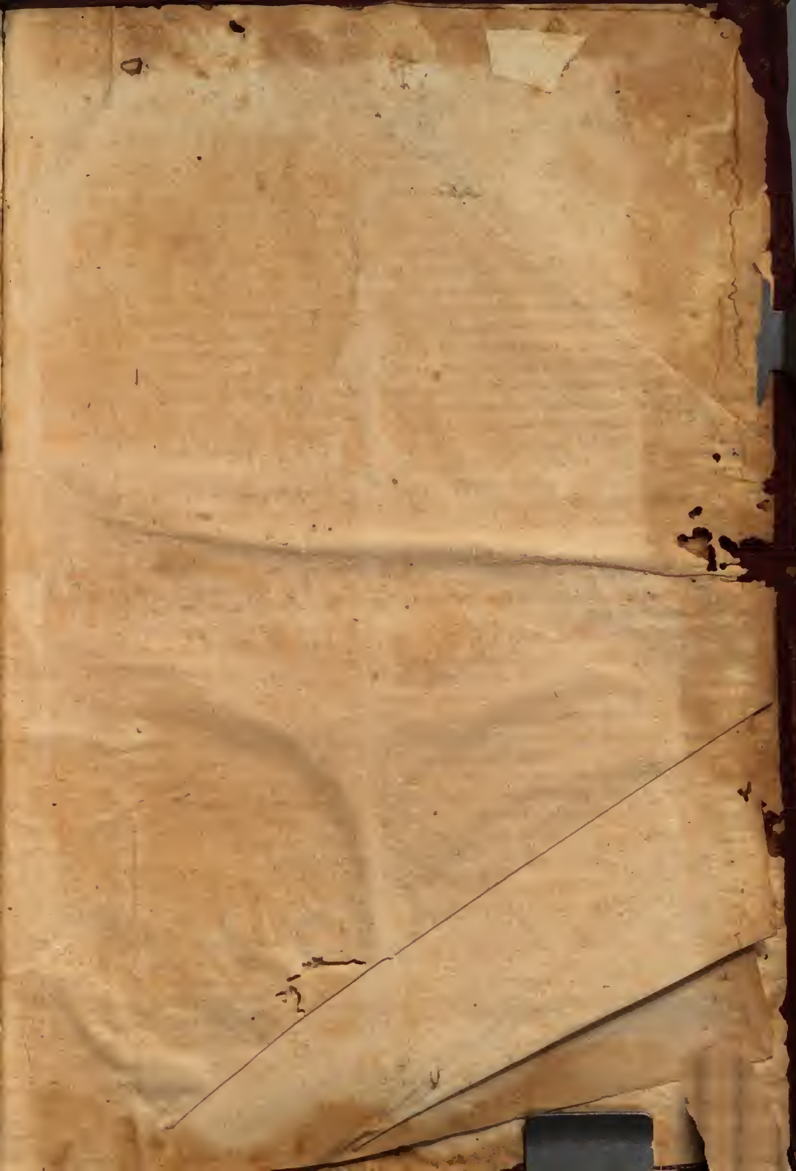
De sacra Lauretana Domo hic sermo fit, in qua Beatissima Virgo nata, & educata est, & Angelo Gabriele prænunciante in ea Deus æternus conceptus extitit, quævè etiam ab ipsis Apostolorum primordijs ad hæc vsque tempora summo in honore habita est, & magnum semper nomen, ac venerationem apud Christianos obtinuit: Huius rei argumentum efficax illud est, quod cùm quis illam ingreditur, diuinus quidã horror, ac singularis deuotio in eo excitatur, & desiderium ingens eã reuisendæ abeuntibus relinquitur, & quotidiè magis huius sacræ Domus præstantia, ac celebritas florere dignoscitur, tùm ex magnitudine miraculorum, tùm frequentia Populorũ, qui ad eam veniunt gratia consequendi beneficia, & fauores, quos Deus Matris suæ intercessione illis eam visitantibus præstat. Quod autem hoc loco scribitur nempè, Qui ad locum istum venerit, non solùm mundabitur, sed erit Vas nouum in honorem meum. Intellige quia consueuerunt, qui Lauretanam Virginis Cellam adiuerint, & peregrinationis munus ad eam susceperint, animas sacramentali Confessione expiare, & sacram Eucharistiam sumere, & Indulgentias à Summis Pontificibus consequi. Vide huius sacræ Domus Historiam, quã Horatius Tursellinus Societatis Iesu texuit quinque libris comprehensam, in qua, & Blondum, Baptistam Mantuanum, Fratrem Leandrum, & alios plures citat, qui antè ipsum ea de re scripserũt.

Explicit Quintus Liber Cælestium Reuelationum S. Brigittæ.

INCIPIT

M.P.

